

Marko Snoj

Slovar P R E D G O V O R.

Pohlinovega jezika

Na osnovi njegovih jezikoslovnih del

lift eneh bukuv fratal! Tu so teište buqve, katire njen je inq, kajn toku mozhau, toku dolgu, inu skoppanja od zele dufhele fhelelu, --- Inu kaj? --- Le tu malu besedishe? --- Jeli tu maje urėdnu is eno tako mervezo usega, inu so pozh spet visoke gorre le eno mi- --- enu popolnema besedishe? --- Sakaj? --- ja: takaj nek ne? --- Sakaj sė nise lubė Kraynz! fhe sdavnej poprej doliusedi, ter, koker be pihnel, en velik, en zel popolnema Dikzijonarijum spisal? To zhaft be bil Tebi is serza pervoshil. --- Inu mordej je fhę tudi merski edn od dvajstu lejt lėsēm, kar smo fazhęli Kraynzı latinske zherke shpogāti, fazhel; al kumej A B C spisal, se pak fhę tuđi navelizhal, ter use skupej naenkrat na kol obęsël? Toku lėfhę v'myru dostireh dobre misle, inu v'ole fakopáne, ter stanajo fa uselej en nagodne sad, en skafén porod, en jalov pajn. Mazheza je preslaba bla. Nekar ena misheka ni is tęga hribza na dan prishla.

Spod mojega zhebelnáka je leta prizhna mala mish: tu majhenu dęlze, tu malu besedishe perlęflu, kar je le vonder uselej bulshė, ked nezh. --- Al le poterplenje, le perpomozh, le podporno, inu zhas, tok be utegnili mozhni lėvi, veliki sloni se roditi. S'zhasama ratajo jaki korenáki, katiri so se ked mali otrozi rodili. Use se fna she sgotiti. Na dobri voli nobenemu namanka, enēm she tudi na muji ne, le Kratkozhasnofte, jęgre, pojędne, sprehajanje, dolgozhasnu pogovarjanje, inu obyskanje merski enem taiste zhas, katir njim poleg dolfhnust svojega stanu prestája, temu dęlu, v'katirega so szer falubljeni, --- od natre, inu uka fatú, de je v'stanu tu ne le skus volo, temuzh

Zbirka Slovarji

Urednik zbirke

Marko Snoj

Slovar Pohlinovega jezika

© 2020, avtor, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Založba ZRC

Avtor

Marko Snoj

Uredila

Tanja Mirtič

Oblikovanje tipičnih strani

Duša Race

Oblikovanje naslovnice

Dušan Grobovšek, Idejološka ordinacija

Prelom

Simon Atelšek

Izdajatelj

ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik
Frana Ramovša

Zanj

Kozma Ahačič

Založnik

ZRC SAZU, Založba ZRC

Zanj

Oto Luthar

Glavni urednik Založbe ZRC

Aleš Pogačnik

Tisk

Abo grafika, d. o. o.

Naklada

300 izvodov

Prva izdaja, prvi natis. / Prva e-izdaja.
Ljubljana 2020

Digitalna različica slovarja je pod pogoji licence CC BY-NC-ND 4.0 prosto dostopna: kot pdf (<https://doi.org/10.3986/9789610504788>), na portalu www.fran.si pa kot html z razširjeno predstavnostjo (<https://doi.org/10.3986/9789610504771>).

Knjiga je nastala v okviru raziskovalnega programa P6-0038, ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Knjiga je izšla s finančno podporo Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

CIP- Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'374:929Pohlin M.

SNOJ, Marko, 1959-

Slovar Pohlinovega jezika : na osnovi njegovih jezikoslovnih del / Marko Snoj. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Založba ZRC, 2020. - (Zbirka Slovarji / Založba ZRC, ZRC SAZU, ISSN 2232-3759)

ISBN 978-961-05-0476-4
COBISS.SI-ID 31361283

ISBN 978-961-05-0477-1 (html)
ISBN 9789-61-05-0478-8 (pdf)
COBISS.SI-ID 32112131

Marko Snoj Slovar Pohlinovega jezika

Na osnovi njegovih
jezikoslovnih del

DICTIONARIUM PARVUM TRILINGUE.

A.

<i>Kraynsku.</i>	<i>Deutsch.</i>	<i>Latinum.</i>
A bad. da. m.	B rofath.	<i>P</i> anus <i>Theſſalonic.</i>
Abar. ra. m.	Ein Scyth.	<i>Scytha.</i>
Abarát. a, m.	Stabwurz.	<i>Abrotonum.</i>
Abarija, e, fh.	Scythien.	<i>Scythia.</i>
Abarove, a, u.	Des Scythien.	<i>Scythæ.</i>
Abarske, a, u.	Scythiſch.	<i>Scythicus.</i>
Abecedika, e, fh.	U B C Tafel.	<i>Abecedarium.</i>
Abecedikar, ja, m.	U B C Knab.	<i>Puer elementaris.</i>
Abecedikarjove,	Des U B C Schü-	<i>Pueri elementaris.</i>
a, u.	ben.	
Abecedikarske, a,	Der U B C Kna-	<i>Pueorum elementa-</i>
u.	ben.	<i>rriorum res.</i>
Abecedikarska	Alphabetordnung.	<i>Ordo Alphabeticus.</i>
<i>Ljubljana 2020</i>		
Abora, e, fh.	Schoderfels.	<i>Aconæ.</i>
Aborad, a, m.	Schofwurz.	<i>Abrotonum.</i>
Abota, a, m.	Thov.	<i>Fatuus.</i>

Q

Vsebina

PREDGOVOR	7
UVOD	13
A-Ž	29
IZTOČNICE GLEDE NA IZBRANE BESEDNOVRSTNE PODKATEGORIJE	895
POJMOVNI SISTEM	909

Predgovor

Biti bi moral mnogo bolj domišljav, kot se želim upodobiti v očeh dobrohotnega bralca, da bi bil zadovoljen in zadovoljen s tem slovarjem, o katerem bi pri sebi gojil prepričanje, češ da radovednežu 21. stoletja na času primeren način dostojno prikazuje poltretje stoletje starejši jezik slovenskega narodnega buditelja. Dva razloga botrujeta tej nezadovoljnosti in nezadovoljenosti. Najprej opozarjam, da ima delo z velikopoteznim naslovom *Slovar Pohlinovega jezika* podnaslov *Na osnovi njegovih jezikoslovnih del*, kar pomeni, da prikazuje le besedne enote iz obeh njegovih slovarjev, slovnice in za časa njegovega življenja natisnjenih izdaj Abecedike, ne pa tudi iz preostalih Pohlinovih del, niti ne njegovega rokopisnega slovarja, ki ga je komaj začel,¹ niti ne njegovih pripisov v rokopisnem Vorenčevem slovarju, ki so nam danes dostopni v obrnjenem slovensko-latinskem slovarju iz leta 1997. Drugi vir nepotešenosti je spoznanje o lastni omejeni sposobnosti globljega dojetja pojmovnega sveta slovenskega intelektualca s konca 18. stoletja in še bolj omejenih zmožnostih, kako ga v slovarski obliki predstaviti sodobnemu bralcu.

Človekov značaj določa njegovo usodo, usoda pa določa njegovo delo – v naslednjih korakih dojetje in sprejetje tega dela in v končnem nasledku njegovo uporabo. Samo ugibamo lahko, zakaj je tedaj še Anton Pohlin pri dvanajstih letih zapustil šolanje v rodni Ljubljani in ga nadaljeval v novomeški frančiškanski gimnaziji.² Lažje si predstavljamo razloge za odklonilen odnos do Pohlinovega dela pri njegovih ne bistveno mlajših sodobnikih, praktikih in polihistorjih Zoisovega kroga ter pri prvih znanstvenih slavistih, kot je bil Jernej Kopitar, ki je odraščal v času Pohlinovih objav. Očitali so mu predvsem samovoljo, vključno s kovanjem besed, pretirano stremušstvo, ošabnost, sla-

¹ V svojem delu *Bibliotheca Carnioliae* Pohlin navaja svoj *Dictionarium magnum latino-germanico-carniolicum*, ki na 24 straneh obravnava del besed na črko A. Pohlin pripominja, da je delo opustil, ker je obupal, da bi kdaj dobil mecena tako obširnega in dovršenega dela, ki bi financiral njegov natis. Rokopisni oddelek NUK iz Metelkove zapuščine hrani še 19 zvezkov po 20 strani Pohlinovega *Dictionarium trilingue descriptum secundum singulas orationis partes grammaticas* (Ms 429), ki ga je prepisal neznani prepisovalec (Stabej 1973: XVIII).

² Kdor je kdaj doživel kaj podobnega, bo teže tega dejstva razumel brez dodatnih besed, preostalih ne kaže drugega kot verjeti, da taka izkušnja, navadno izvirajoča iz močnih nasprotovanj močnim vzgibom, na mlademu človeku pusti trajen vtis, ki je praviloma koristen.

vohlepeje³ in nepriznavanje zaslug predhodnikom,⁴ zamerili pa poleg teh še poudarjanje kranjske identitete namesto vseslovenske. Pozitivistični duh časa in več kot stoletna oddaljenost sta omogočila Antonu Brezniku podati realnejšo oceno Pohlinovega jezikoslovnega, predvsem slovarskega dela.⁵ Druga polovica 20. stoletja je prinesla faksimilni izdaji obeh Pohlinovih slovarjev,⁶ leto 2003 faksimile in prevod prve izdaje njegove slovnice, ki so ji dodani Pohlinovo bibliografsko delo *Bibliotheca Carnioliae*, bibliografija Pohlinovih del in bibliografija del o Pohlinu,⁷ obdobje pospešene digitalizacije pa prostodostopne objave vseh navedenih in več drugih Pohlinovih del na Nukovem portalu Digitalna knjižnica Slovenije, slovnice tudi na portalu Fran. V našem času, ki ga glede na pretekla obdobja označujemo kot obdobje protirazsvetljenstva in narodovega uspanjanja⁸ in v katerem si pot utira več smeri destrukturalizma,⁹ se spodobi in je pravično prikazati besedje iz Pohlinovih jezikoslovnih del tako, da se iskano hitro in na čim več načinov najde ter razume, vrednostnih sodb pa bodi v njem čim manj.

Življenje vedno najde pot in tako jo je našlo tudi Pohlinovo jezikoslovno delo. Njegovo besedje iz trijezičnega slovarja je Ožbalt Gutsman v prilagojeni obliki, tj. brez pohlinovanja,¹⁰ očiščeno pohlinščine¹¹ in pohlinizmov¹² pretočil v slovensko-nemški del svojega slovarja, ki je izšel leta 1789. Ker je bil Gutsmanov slovar med sodobniki dobro sprejet in ker so besedje iz njega uporabljali domala vsi slovenski pisci, mlajši slovaropisci pa prepisovali v svoje slovarje, je Pohlinovo delo na ta način zaobšlo predsodke, izhajajoče iz avtorjevih značajskih potez, in postalo nepogrešljiv del slovenskega knjižnega jezika, predvsem njegovega besedja. Tega vpliva bi bilo še več in bil bi še boljši, če bi Gutsman v večji meri

³ Sodeč po notranjih naslovnica obeh slovarjev, je bil Pohlin eden najponosnejših, morda celo najponosnejši član ljubljanske Akademije delovnih, katere naslednica je današnja SAZU.

⁴ V uvodu k svoji slovnici se npr. hvali, da je to prva slovnica kranjskega jezika, čeprav je iz resda 24 let mlajšega glosarja (glej *prlja*) razvidno, da je gotovo poznal dve stoletji starejšo Bohoričevo.

⁵ Breznik 1926: 110, 136–8, 140, 142–65, 168–70, 172–4; Breznik 1927: 91–99; Breznik 1982: 78, 79, 87, 105.

⁶ Prim. TMB in GS v seznamu literature na koncu Uvoda.

⁷ Prim. KG 2003 v seznamu literature na koncu Uvoda.

⁸ Veljavno in trajnejšo oznako si bo tudi naš čas pridobil šele, ko bo postal preteklost.

⁹ Kdor bo ta miselni tok razumel kot zametek starčevskega nergaštva, naj ve, da podobno razmišljajo tudi nekateri precej mlajši kolegi, ki jim pripisujem širšo razgledanost in večjo prodornost kot sebi. Kdor bi si ob tem namislil še zagrenjenost, se ne bi mogel bolj motiti, saj izmed mnogih lastnosti, ki bi jih zlahka pogršel, prav te nimam niti v sledovih.

¹⁰ Kot je (deloma sicer upravičena) samohvala, npr. v KG: 13: *Ich faßte Muth wenigst so viel zu geben, was noch kein Landesmann bevor gegeben hat. Macht mir jemand was bessers nach; wohl-gemuth! mir wird es erfreuen, daß ich mit meinem kleinen Werkchen anderen so viel Muth gemacht sich in was besseren sehen zu lassen.* V prevodu Jožeta Stabeja (KG 2003: 206): *Pogumno sem sklenil, da bom storil vsaj toliko, kot ni storil pred mano še noben rojak. Bo napravil kdo za mano kaj boljšega? Dobra misel! Razveselilo me bo, če bom vlil s svojim malim delcem drugim toliko poguma, da pokažejo kaj boljšega.*

¹¹ Npr. samovoljnega spreminjanja bohoričice, zlasti v trijezičnem slovarju, kjer je uvedba znaka *ę* za (naglašeni) ozki *e* koristna novost, ki pa se žal ni uveljavila, čeprav jo je povzel tudi mladi Vodnik.

¹² Kot so Pohlinove slabe skovanke tipa *areč*.

upošteval tudi besedno gradivo iz Pohlinove slovnice in drugih njegovih del. Kaj ne bi bilo dobro, če bi do današnjih dni preživela Pohlinova *dobrodōšlica*, ki je pomenila 'kozarec pijače, ki ga ponudimo gostu ob prihodu',¹³ če bi nam *poročnica* pomenila 'ženska, ki ukazuje podrejenim',¹⁴ *lenišče* pa 'kavč', če bi danes tako priljubljenim indijskim oreškom rekli *epātke* in če bi vnukinji po sinovi strani rekli *sīnkinja*?

Človek napreduje na lastnih napakah, človeštvo in narodi pa na napakah svojih prednikov. Da časi in ljudje na Slovenskem že pred dvesto in več leti niso bili primerjalno nič boljši kot danes, potrjujejo misli iz uvodnih poglavij obeh Pohlinovih slovarjev in slovnice. Iz uvoda v *Tu malu besedishe treh jeřikov* je razvidno, da so si tisti čas tudi drugi prizadevali napisati slovar, a ta prizadevanja, ki za seboj niso pustila sledi, so danes pozabljena, nezanimiva. Pohlin zapiše:

Sakaj sē nise lubē Kraynz! fhe řdavnej poprej doliusēdl, ter, koker be pihnel, en velik, en zel popolnema Dikzijonarijum spisal? To zhaft be bil Tebi is serza pervoshil. – Inu mordej je řhe tudi merski edn od dvajřtu lejt lēsēm, kar smo řazhēli Kraynzi latinske zherke řhpogāti, řazhel; al kumej A B C spisal, se pak řhe tudi navelizhal, ter use skupej naenkrat na kol obēřel? [...] Na dobri volī nobenemu namanka, enēm řhe tudi na muji ne, le Kratkozhasnofte, jēgre, pojēdne, řprehajanje, dolgozhasnu¹⁵ pogovarjanje, inu obyskanje merski enem taiřte zhas, katir njim poleg dolřhnuft svojega řtanu preřtāja, řtēmu dēlu, v'katirega so szer řalubleni, oduřamejo.¹⁶

Primerjava s poznejšimi, tudi sodobnimi širokoustneži, ki o slovarjih le govorijo in predavajo po vsem svetu, hvalabogu pa jih bolj malo tudi pišejo, je seveda primerjava dveh podobnih nedoraslosti in hkrati kazalnik slovenskega duhovnega napredka pretekle četrtine tisočletja.

Pohlin je kritičen do vseh, do svojih nasprotnikov in prijateljev. Oba svoja slovarja je opremil z motom *Qui legis ifta, tuam reprehendo, ři mea laudas, řultitiam, ři nihil? invidiam*. To duhovitost, ki izvira iz epigrama Johna Owna, angleškega nekomformističnega teologa in akademskega administratorja Univerze v Oxfordu iz 17. stoletja,¹⁷

¹³ Današnja pomensko nekoliko širša *dobrodōšlica* je v 19. stoletju prevzeta iz hrvaške *dobrodōšlica*.

¹⁴ Današnje poimenovanje nosilke čina *porōčnica* je feminativ od *porōčnik*, kar je v 19. stoletju prilagojeno po hrvaški in srbski besedi *pōručnik* s prvotnim pomenom 'kdor ukazuje'. Ta beseda je izvorno enaka z našo pozabljeno *poročnik*, ki je še v 19. stoletju pomenila 'glasnik, sel' in 'konzul', Pohlin pa jo navaja v pomenu 'kdor ukazuje podrejenim', tj. 'ukazovalec, zapovednik' – in prvi zapiše tudi feminativ *porozhniza*.

¹⁵ Pomeni 'dolgotrajen, zamuden'.

¹⁶ Pohlinova samohvala je tu le delno upravičena. Res je *Tu malu besedishe treh jeřikov* prvi slovenski slovar s slovenščino na prvem mestu, ki pa je vendarle mlajši in precej manjši od tistih s sicer latinskim izhodiščem, ki jih je Pohlin poznal in uporabljal, zlasti rokopisnega Vorenčevega ter prav tako nenatisnjenege Hipolitovega.

¹⁷ Za ugotovitev avtorstva tega aforizma se zahvaljujem kolegu Mateju Hriberšku, ki mi je pojasnil tudi navedek *Tinnul. ad Bos in Lin*. neposredno pod njim. Ta se neokrajšano glasi *Tinnulus ad Bos in lingua*, pri čemer je *Tinnulus* vzdevek, ki si ga je v Akademiji delovnih nadel jurist Janez (Ivan) Štefan Florjančič de Grienfeld. Florjančič je namreč ta Oownov epigram uporabil v svojem delu *Bos in lingua sive discursus academicus de pecuniis vetero-novis*, ki je izšlo leta 1695, in sicer na koncu nagovora dobrohotnemu bralcu.

bi slovenskim razmeram na začetku 21. stoletja primerno najlepše prepesnil nekako takole: *Samo bedak to knjigo hvalil bo na vse pretege in le zavistnež zoper mene ščuval bo kolege.*¹⁸

Slovar Pohlinovega jezika je začel nastajati julija 2014, sprva kot neambiciozno prizadevanje, pretočiti zanimivo slovarsko tvarino v strukturirano podatkovno zbirko. Ob spoznavanju Pohlinove jezikoslovne dejavnosti in njegovega pojmovnega sveta, ki je pojmovni svet slovenskega intelektualca druge polovice 18. stoletja in prvega narodnega buditelja, ni bilo mogoče ravnati drugače, kot da je delo sčasoma preraslo vsaj v obliko, kakršna je razvidna v izdelku.

Iskreno in brez cinizma se zahvaljujem vsem, ki so mi življenje zagrenili do te mere, da sem se zatekel k pisanju tega slovarja, in ki so pri svojem početju vztrajali tako rekoč do konca. Ne samo da so prispevali k nastanku te knjige, temveč so mi s svojimi ravnanji omogočili ponotranjiti staro, resda bridko, a vendar spodbudno resnico, da namreč v nižje razvitih družbah pri nastajanju dobrin sodelujejo tudi slabe stvari, poniglavosti in celo zlo. Zahvaljujem se še obrekovalcem, katerih doprinos k podobi sveta z zavijanjem resnice v laž in laži v resnico (le kdo bo znal ločevati med obojim!) je neupravičeno podcenjen, neredko celo zaničevan, dasiravno prav oni skrbijo za življenjsko potrebno umerjenost, ki jo bolj privoščimo drugim kot sebi.¹⁹

¹⁸ Kolikor toliko zvest prevod bi se glasil nekako takole: *Bralec! Če me hvališ v vsem, grajam tvojo neumnost, če pa me ne hvališ v ničemer, grajam tvojo zavist. A s prevodi je tako kot z marsičim drugim na tem svetu: če jih ne naredi pravi mojster, je njihova zvestoba obratnosorazmerna vsaj z lepoto, če ne tudi resnico.*

Mimogrede, v drugem odstavku pod črto bodi potoženo, da Slovenci vse prevečkrat občudujoče sledimo tistim tujim zgledom, ki so se v vseh pogledih izkazali za take, kakršni mi nismo in ne moremo, celo nočemo biti, kakršne kalí zatiramo v sebi in drug v drugem, preden postanejo cime. V času, ko je Pohlin uporabil navedeni moto, ki ošvrkne tako nekritične kakor tudi preveč kritične sonarodnjake, je angleški slovaropisec Samuel Johnson o svojih severnih sosedih mirno podal tole nacionalistično, pravzaprav specistično opazko: *Much may be made of a Scotchman, if he be caught young – Iz Škota se da veliko narediti, če ga ujameš mladega.*

¹⁹ Na tem mestu sem dolžen objaviti naslednjo predpisano izjavo: »Besedilo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (<http://zrcola.zrc-sazu.si>), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvil Peter Weiss.«

V resnici sem strukturirano bazo podatkov pripravil v programu Eva in ga z istim programom pretvoril v tekstovni format .xml. Zaradi zapisov s hebrejskimi črkami, ki tečejo z desne proti levi, sem datoteko dodelal s programom Oxygen. Iz tako strukturirane baze je Simon Atelšek po oblikovni zamisli Duše Race v programu InDesign izdelal datoteko formata .pdf za natis, v podjetju Amebis pa so jo pripravili za spletno objavo na portalu Fran, ki si ga je zamislil Kozma Ahačič. Opis spletne postavitve je po oblikovni zamisli Duše Race izdelal Janoš Ježovnik, Andrej Perdih pa je bazo pred tem še ustrezno pripravil. Pri oblikovanju tiskane izdaje je bil za prikaz izgovornih značilnosti in navedb iz izvornikov uporabljen nabor znakov ZRCola, kot ga je dopolnil in izboljšal Janoš Ježovnik. Ta nabor znakov je sestavni del vnašalnega sistema ZRCola, ki ga je na ZRC SAZU razvil in do leta 2015 razvijal Peter Weiss.

Objavo v prvem odstavku te opombe zapisane izjave mi nalaga sporazum, ki ga je prvotni razvijalec vnašalnega sistema sklenil s svojim delodajalcem. Zamolčanje uporabe enega dela vnašalnega sistema ZRCole bi namreč – ne prvič – povzročilo nepotrebno očitiranje in slabo voljo. Kot vemo, je

A vse to seveda ne bi bilo dovolj. Brez podpore in pomoči dobrih sil bi slovar nastal le stežka in bil bi siromašnejši. Zahvaljujem se Kozmi Ahačiču, ker je oktobra 2018 z dobro voljo prevzel tegobe in radosti predstojništva Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in mi dopustil, da za okrevanje od te vloge, katere zvesti služabnik sem bil deset let in osem mesecev, dokončam ta slovar. Tanji Mirtič se zahvaljujem za pregled celotnega slovarja s posebnim ozirom na izgovorne lastnosti iztočnic in za vsa preostala opravila, ki ležijo na plečih skrbnega urednika, v tem primeru urednice. Pa tudi ker me je vpeljala v skušnjava, da sem slovar opremil s podatki o tonemskem naglasu. Maya Shabbat in Lea Greenberg sta zaslužni za zgleden prepis in pregled s hebrejskimi črkami zapisanih besed iz Pohlinovega etimološkega glosarja. Duši Race se zahvaljujem, ker si je iz suhoparne podatkovne zbirke zamislila očesu prijetno in spoznavanju priročno obliko slovarskega besedila, Simonu Atelšku pa, ker je to zamisel uresničil. Hvala Primožu Jakopinu, avtorju genialnega računalniškega programa Eva, s katerim se da narediti tako rekoč vse, vključno s pretvorbo v format .xml, ki se je rodil, ko je imela Eva že dvajset let. Svojim domačim se opravičujem za odsotnost v mislih, besedah in dejanju, tokrat zaradi avguštinskega soimenjaka.

Kljub najboljšim namenom, mnogim premislekom, upoštevanju pametnih nasvetov in več pregledom slovar odseva tudi slabe odločitve in ima še druge pomanjkljivosti, prav gotovo celo napake in zatipke, za katere sem odgovoren sam. Dobrohotnega bralca obzirno spominjam, naj si ob vsaki taki najdbi v mislih ponovi Terencijevo misel *Homo sum, humani nihil a me alienum puto*.²⁰

Marko Snoj
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Ljubljana, junij 2020

sporazum v naši družbi na današnji razvojni stopnji pravni akt *par excellence*, medtem ko ustavo in zakone lahko kršijo ne samo javne ustanove, temveč je to dopuščeno celo posameznikom. Naj spomnim samo na dejstvo, da moramo državljani kljub 11. členu ustave (ta pravi takole: Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.) z nekaterimi javnimi ustanovami poslovati v angleščini, kar diši po vračanju v Pohlinove čase, ko je bil pri nas uradni jezik nemščina in so nekateri izobraženci zagovarjali zamisel, da bo treba slovenščino popolnoma opustiti. Tako le pravi Pohlin v Kraynski grammatiki na strani 11: *Weit ist es mit unserer sprach gekommen, daß es scheint, als wolle man sie unter gelehrten völlig aufheben, und vertilgen. Behütte es Gott! – S svojim jezikom smo prišli že tako daleč, da se zdi, kot bi ga hoteli med učenjaki docela opustiti in zatreti. Bog ne zadeni!* (prev. Stabej v KG 2003: 205).

²⁰ Terencijev izrek *Človek sem in nič človeškega mi ni tuje* je osnova sicer starejšemu in ponarodelemu izreku *Errare humanum est – Motiti se je človeško*.

Uvod

1 GRADIVNI VIRI

Slovar Pohlinovega jezika (dalje SPJ) je izdelan iz popolnega izpisa dveh Pohlinovih slovarskih del: (1) *Tu malu besedishe treh jefikov* iz leta 1781 (dalje TMB), ki je prvi natisnjeni slovar s slovenskim izhodiščem,¹ in (2) prvega natisnjenega (predznanstvenega) etimološkega slovarja kakega slovanskega jezika *Glossarium Slavicum* iz leta 1792 (dalje GS). Poleg tega prinaša selektivno, problemsko izpisane besede iz (3) prve izdaje Pohlinove slovnice *Kraynska grammatika* iz leta 1768 (dalje KG) in (4) štirih izdaj učbenika *Abecedika* iz let 1765, 1789, 1794 in 1798 (dalje ABC), ki jih je za natis pripravil Pohlin. Ker v SPJ ni obdelano besedje iz drugih Pohlinovih besedil, ima ta slovar podnaslov *Na osnovi njegovih jezikoslovnih del*.

2 SLOVARSKA BAZA IN NJENE OBJAVNE URESNIČITVE

Delo je nastalo kot podatkovna zbirka v programu Eva Primoža Jakopina tako, da je bilo mogoče slovarsko besedilo ob koncu redakcije pretvoriti v datoteko formata .xml, iz katere sta narejeni dve objavi uresničitvi, polna na slovarskem portalu Fran in tiskana, ki se od spletne razlikuje predvsem v zelo okrnjenem prikazu Pohlinovega pojmovnega sveta, zasnovanega predvsem za prikaz v digitalnem okolju.

3 OBSEG

Slovar obsega 13.547 slovarskih sestavkov, in sicer 12.229 polnih, med katerimi je 11.775 enobesednih in 454 dvo- ali večbesednih, ter 1318 kazalčnih. Med polnimi sestavki je 356 lastnoimenskih.

¹ Naslednji natisnjeni je Gutsmanov iz leta 1789, v katerem na 491 straneh prevladuje nemško-slovenski del, slovensko-nemški pa ima le 75 strani. Nekoliko mlajši Kumerdejev iz let 1787–1798 je nedokončan ostal v rokopisu (NUK Ms 349).

4 STRUKTURA SLOVARSKIH SESTAVKOV

Vsak polni slovarski sestavek obsega iztočnični (4.1), razlagalni (4.2) in gradivni del (4.3), ki jim po potrebi sledi neobvezni zaključni (4.4).

4.1 IZTOČNICA IN VARIANTNA IZTOČNICA

Iztočnica, ki je prikazana v modri barvi in krepki pisavi (**bogoneroden**), je po standardizacijskih načelih s konca 19. stoletja v gajci zapisana beseda ali besedna zveza, ki jo v svojih jezikoslovnih delih navaja ali uporablja Pohlin. Če besede ali besedne zveze ni bilo mogoče enoznačno standardizirati, je za izgovornimi značilnostmi v okroglih oklepajih navedena modro in nekrepko prikazana variantna iztočnica (**boganeroden**).

bogoneroden [bogoneróðan] (**boganeroden**) pridevnik
 VARIANTNA IZTOČNICA

Variantna iztočnica je navedene tudi, če se po navedenih načelih standardizirana oblika razlikuje od izvirnega Pohlinovega zapisa bolj, kot bi pričakovali (**ojnice** – vojnice, **oselnik** – osonik, **bravec** – bralec, **betežnih hiša** – hiša betežnih).

ojnice [ójnice] (**vojnice**) množinski samostalnik ženskega spola
 beseda je bila standardizirana brez protetičnega v

bravec [brâvæc] (**bralec**) samostalnik moškega spola
 beseda je bila standardizirana z etimološko neupravičenim zapisom z l

betežnih hiša [betéžnih híša] (**hiša betežnih**) samostalniška zveza ženskega spola
 besedna zveza se danes zapisuje z drugačnim vrstnim redom sestavin

4.1.1 IZGOVORNE ZNAČILNOSTI IZTOČNICE IN PRVE STRANSKE OBLIKE

V oglatih oklepajih so zapisane najosnovnejše izgovorne značilnosti slovarske iztočnice, po potrebi in možnostih tudi prve stranske oblike. Na segmentni ravni so izpostavljene le tri nepredvidljive lastnosti: izgovarjava črke *l*, polglasnik in kakovost samoglasnikov *e* in *o*. Izgovor črke *l* je označen z dvoustničnim *ʎ*, če je to razvidno iz Pohlinovega zapisa (**belka**), če ima skupaj s predstoječim *o* izvor v zložnem *l*, tudi če Pohlin besedo zapiše skladno s protestantsko tradicijo (**dolg**), če se nahaja neposredno pred soglasnikom ali v izglasju, tudi če ima Pohlinov zapis črko *l*, ki se opira na tradicijo (**koralda**) ali neprve oblike (**vesel**), razen če se nedvoustnična izreka dokazljivo ohranja v poznejših virih (**bilka**, **spol**). Polglasnik je zapisan povsod, razen pred zložnim medglasnim *r*. Seveda ni zapisan v primerih, v katerih je nastal iz odrazov nenaglašene *i*, *u* ali *ě* po modernem samoglasniškem upadu (**bližnjik**, **družina**, **obogateti**). Namesto polglasnika je tu skladno s standardizacijskimi načeli druge polovice 19. stoletja zapisan ustrezni polni samoglasnik.

belka [bɛ̞ʎka] samostalnik ženskega spola IZGOVORNE ZNAČILNOSTI
 prikaz nepredvidljivih izgovornih značilnosti

Suprasegmentne lastnosti so opisane z navedbo naglasnega mesta, velikosti in tonemskosti naglašene samoglasnika. Ta opis črpa iz treh hierarhično upoštevanih virov.

(1) Če so suprasegmentne lastnosti posamezne besede razvidne iz Pohlinovega zapisa, so praviloma upoštevane tudi v zapisu med oglatima oklepajema, razen če je v posameznem zapisu upravičeno domnevati tiskovno napako. Naglas, na katerega kaže izvorni zapis, je upoštevan tudi, če se zdi iz jezikovnozgodovinskih in sistemskih razlogov malo verjeten (usmrtiti usmrtim), razen če plast primerov kaže na drugačno možnost (naglasne indikacije v Pohlinovem zapisu nedoločnika *brejiti* dopuščajo onaglasitev na korenu tudi v nedoločnikih poltematskih glagolov naglasnega vzorca *a* tipa *daviti*).

Naglasne indikacije v Pohlinovih zapisih so dveh vrst, posredne in neposredne. Posredne so razvidne predvsem iz zapisov z upoštevanjem modernega samoglasniškega upada (**palica**, **pariti**), neposredne izhajajo iz naslednjega razumevanja Pohlinovih znakov:

- á – naglašeni dolgi *a* (**divjak**), redkeje kratki (**deska**), verjetno le pomotoma tudi nenaglašeni (**ličkak**);
- à – nenaglašeni *a* (**domaćija**), redkeje naglašeni (**bodalo**);
- â – naglašeni *a*, praviloma dolgi (**otava**), redko kratki, predvsem v izglasju *-at* (**kosmat**), izjemoma morda nenaglašeni (**norčast**);

é – praviloma nenaglašeni e, pri čemer je z ostrivcem poudarjeno, da se ta črka ne izgovarja polglasniško (**kegljati**); redkeje (zlasti v GS) tudi nenaglašeni polglasnik (**cizek**) in naglašeni kratki e (**hren**);

ê – široki, večinoma naglašeni dolgi e (**bedro**), redkeje kratki (**blek**), mestoma nenaglašeni (**jeklen**), da se poudari nepolglasniškost, redko morda ozki (**reženj**) in le izjemoma polglasnik (**medel, ščep**);

ę – ozki e, praviloma naglašeni (**beseda**), morda tudi nenaglašeni (**lesnika**), zlasti pred naglašnim *a* naslednjega zloga (**beljak, ječati**);

è – polglasnik (**angelček**), tudi če je nastal po samoglasniškem upadu (**babina**), v KG redko ozki naglašeni dolgi e (**reč**); ne glede na izvor se polglasnik pogosto ne zapisuje (**pameten, palica, škripec**);

ì – naglašeni (dolgi) *i* (**malik**);

ó – široki naglašeni dolgi o (**dremota**), redkeje kratki (**cmok**) ali nenaglašeni (**li-strom**);

ò – (redko) ozki naglašeni dolgi o (**smojka**), izjemoma nenaglašeni (**obstati**);

ô – ozki naglašeni dolgi o (**ol**), redkeje široki (**lenoba, dragota**);

ú – naglašeni dolgi *u*, etimološki samo v roditeljski končnici (**med**) in izjemoma drugje (**blizu**), praviloma kot odraz dolgega doljenjskega *ō* (**zlato**);

û – naglašeni dolgi (etimološki) *u* (**curek**), redkeje kratki (**vnuk**);

y – naglašeni dolgi *i* (**ametist**), zlasti skupaj z zapolnitvijo zeva v priponi *-ija* (**akademija**).

(2) Če iz Pohlinovih zapisov posamezne besede ni mogoče sklepati o naglasu, je ta smiselno povzet po stoletje mlajšem Pleteršnikovem zapisu (**beteg**).

(3) Če besede nima niti Pleteršnik, je naglas rekonstruiran na osnovi vseh drugih razpoložljivih (mlajših) virov (**Celovec**), naglasoslovnih, oblikoglasnih in besedotvornih vedenj in spoznanj (**čarkar**).

Povedno označeni Pohlinovi zapisi zelo nezanesljivo kažejo na samoglasniško kolicost, tonemskega naglasa pa se Pohlin, kot kaže, ni zavedal.² Ti dve suprasegmentni lastnosti sta v SPJ prikazani, kot sta jezikovnozgodovinsko in sistemsko pričakovani in kot ju izkazujejo mlajši viri, zlasti Pleteršnik. V primerih, ko bi bil prikaz tonema na dolgem samoglasniku preveč tvegan, je namesto znaka za enega od obeh tonemov uporabljen

² Toneme slovenskega jezika prvi opiše Vodnik v svoji slovnici *Pifmenoft ali Grammatika sa Perve Shole* iz leta 1811 na strani 4 v poglavju Dolgi ino kratki glafniki: Dolgi glafniki fo, per ktirih isreki fe dalje mudimo, ino fo bol na nje oprèmo, ko na druge. Kratki glafniki fo, per ktirih fe manj mudimo, ino fe na nje manj oprèmo. Dolgi fo dvojni, eni *predtegneni* drugi *sategneni*. Sa njih raslozhenie imamo dva majhina snamia imenvana Vdarja; eden je *teshik vdâr* (`) ktirga ftavimo na predtègne glafnike; ino na fhrok è ino ò; Drugi je *ojfter vdar* (`) koga ftavimo na sategnene glafnike, ino na tefen é ino ó: *a* je dolg ino predtegnen v'befédah: *dân vrât*; dolg ino satègnen pa je v'befédah: *dân vrât*, kadar rezhem; *jutrihfni dân nam kruh fhe ni dán*; *ga popade sa vrât ino nefe do vrât*.

makron, torej ā, ē, ē̄, ī, ō, ō̄ ali ū (**afker**). Makron torej ne pomeni, da tako označene besede niso imele tonemskega naglasa, pomeni le, da ga ni bilo mogoče opredeliti.³

Prikaz naglasnih in izgovornih lastnosti marsikatere besede ni gotov, ker za njihovo ugotovitev nimamo dovolj podatkov. Še več: ker je Pohlin iz starejših virov in tujih slovarjev prepisoval tudi besede, ki jih sam ni poznal iz živega govora (**obahtnik**, **prlja**, **ošlopnik**) ali jih v živem govoru sploh nikdar ni bilo (**Čistlika**), bi imel z njihovim izgovorom težave tudi Pohlinov sodobnik in verjetno celo sam Marko Pohlin. Dvomnice so v slovarju razvrščene v tri kategorije. (1) Če je po objektivnih kriterijih in subjektivni oceni verjetnost pravilnosti prikaza naglasnih in drugih izgovornih lastnosti znatno več kot polovična, a se ne približuje popolni, je zapis izgovora opremljen z vprašajem (**amnak**). (2) Če se zdita dve možnosti izgovora približno enako verjetni, sta navedeni obe, med njima stoji kvalifikator ali (**tis**). (3) Če pa bi bila naglasna in izgovorna rekonstrukcija zgolj ugibanje, je namesto te naveden samo vprašaj (**amarak**). Naglasne, izgovorne in oblikotvorne dvojnice, razvidne iz Pohlinovega gradiva, so v tem razdelku navedene za kvalifikatorjem in (**fantič**, **grohotati**).

amnak [amnâk (?)] prislov

označuje obstoj manjšega dvoma o pravilnosti navedenih izgovornih značilnosti

tis [tîs] ali [tîs] samostalnik moškega spola

označuje, da sta navedena zapisa izgovornih značilnosti približno enako verjetna

amarak [?] samostalnik moškega spola

označuje, da izgovorne značilnosti niso ugotovljene

fantič [fantîč] in [fântîč] samostalnik moškega spola

označuje, da sta iz Pohlinovega gradiva razvidni navedeni naglasni dvojnici

grohotati [grohotâti grohotâm] in [grohóčem] nedovršni glagol

označuje, da sta iz Pohlinovega gradiva razvidni navedeni oblikotvorni dvojnici

³ Makron ima v tem slovarju drugačno vlogo kot v SSKJ ali pri Pleteršniku. Pleteršnik ga uporabi le pri tujkah, pri katerih se tonem še ni ustalil, npr. *āvtor*, *banāna*, v SSKJ pa se uporablja za označevanje tonemskih dvojnic. Zapis *āvtor* v SSKJ torej pomeni, da del tonemskih govorcev (zlasti na Gorenjskem) besedo izgovarja z rastočim tonom kot *ávtor*, del (zlasti na Dolenjskem) pa s padajočim kot *avtor*.

4.2.1 BESEDNOVRSTNA OPREDELITEV

Iztočničnemu delu sledi neokrajšano navedena besednovrstna opredelitev, ki je v skladu z današnjim pojmovanjem besednih vrst. V digitalni objavi so iztočnice posameznih besednih vrst izkljive tudi po razgrajenih opisih: samomnožinski samostalnik ženskega spola je tako izkljiv po prvinah *samostalnik*, *ženski spol* in *množinski samostalnik*.

fantič [fantič] in [fãntič] samostalnik moškega spola

BESEDNOVRSTNA OPREDELITEV

4.2.2 BESEDNOVRSTNE PODKATEGORIJE

Ta opredelitev pri samostalnkih vključuje feminative in poimenovanja ženskih oseb ter živalskih samic, maskulative in poimenovanja moških oseb ter živalskih samcev, manjšalnice, večalnice, kolektive in abstrakta, pri pridevniku lastnostne, vrstne, svojilne, stanjske, snovne, razmerne in barvne, pri zaimku osebne, kazalne, nedoločne, oziralne, svojilne in vprašalne, pri prislovu krajevne, časovne, kratne, merne, načinovne, vprašalne in vzročne, pri števnikih glavne, vrstilne, množilne in delilne, pri glagolih poleg vida še modalnost in manjšalniškost, pri členkih povezovalne in naklonske in pri medmetih posnemovalne, razpoloženske, velelne, pozdravne in ogovorne. Natančnejša opredelitev marsikje ni zanesljiva, saj ni mogoče ugotoviti, ali je npr. pridevnik **bezgov** snovni, vrstni ali oboje. Podatek o besednovrstni podkategoriji v slovarskih sestavkih tiskane izdaje ni prikazan. Seznam besed posameznih besednovrstnih podkategorij se kot dodatek *Iztočnice glede na besednovrstne podkategorije* nahaja na koncu knjige (str. 895–908), glej spodaj 4.2.4.

ZAIMKI > OSEBNI

jest; ma; mi; obadva; on¹; se¹; sebe; ti; va; vadvã; vi 1.; vi 2.

4.2.3 POMENSKA RAZLAGA

Slovarski sestavki prinašajo opis enega do največ štirih polkrepko prikazanih denotativnih pomenov. Pomenske razlage, ki se vedno začnejo v novi vrstici, so praviloma pomensko-sestavinske ali sinonimne, pri medmetih in členkih – drugje le izjemoma – pa stavčne. Nekateri pomeni so opisani z dvema tipoma razlag, najpogosteje pomensko-sestavinsko in sinonimno, ki sta med seboj ločeni s podpičjem (**štekljati**). Če sinonimni razlagi (navadno zaradi njene večpomenskosti) sledi natančnejša pomensko-sestavinska opredelitev, vanjo uvaja okrajšava tj. (**cingelj**). Pomeni, ki prinašajo opise rastlin, gliv ali živali, imajo poleg sinonimne ali pomensko-sestavinske razlage še latinsko poimenovanje taksona, ki ga uvaja vezno besedilo latinsko (**lapuh**).

štekljati [štekljáti štekljâm] nedovršni glagol

težko hoditi; krevsati

POMENSKOSESTAVINSKA RAZLAGA

SINONIMNA RAZLAGA

cingelj [cínǵəlj cínǵəljna] samostalnik moškega spola

koroško **cimbal, oprekelj**, tj. **ljudsko glasbilo s strunami, po katerih se igra s tolkalcem**

NATANČNEJŠA POMENSKOSESTAVINSKA RAZLAGA

lapuh [lapûh] samostalnik moškega spola

rastlina repinec, latinsko *Arctium lappa*

TAKSONOMSKO LATINSKO IME

4.2.3.1 KVALIFIKATORJI

Pred nekaterimi pomenskimi razlagami so navedeni časovni, krajevni, stilno-zvrstni ali terminološki kvalifikatorji, ki izvirajo iz Pohlinove časovne opredelitve v TMB (**bed**), krajevne umestitve v GS (**davri**) ali kake druge njegove opazke (**porivati**). Terminološki kvalifikatorji najpogosteje temeljijo na sklepanju iz sobesedila v KG (**dajavec**).

bed [bēd] samostalnik moškega spola

stara beseda **zrak** ¶ 647: plinasta snov

ČASOVNI KVALIFIKATOR

TMB: **Bēd** -a m. NEM.: Luft LAT.: Aer *ftar.* *beseđ.*

časovni kvalifikator v TMB; razlog za kvalificiranje

rajža [rājža] samostalnik ženskega spola

koroško **potovanje** ¶ 568: potovanje, pot

KRAJEVNI KVALIFIKATOR

GS: **Rajfha** – vindicum a germ.

razlog za kvalificiranje

porivati [porívati porívam] nedovršni glagol

1. z rinjenjem **premikati**; **porivati** ¶ 581: premikati

2. vulgarno **spolno občevati** ¶ 708: spolno občevati

STILNO-ZVRSTNI KVALIFIKATOR

GS: **Poryvam** – a *Ryem*: in fenfu obfcoeno, & tranfate a

gr. πορνεῖτον, lupanar: πόρνη, scortum.

razlog za kvalificiranje

dajavec [dajāvəc] samostalnik moškega spola

jezikoslovje **dajalnik** ¶ 269: jezikoslovni izraz

TERMINOLOŠKI KVALIFIKATOR

KG: Dajavz 'Gebefall' (str. 21)

razlog za kvalificiranje je poleg prevedka tudi ustrezno sobesedilo

4.2.4 POJMOVNI SISTEM

V slovaropisju menda ni večjega nasilja nad jezikom, kot je uvrščanje pomenov v pomenske kategorije. Ne samo da so meje med kategorijami zabrisane, kot so zabrisane meje tudi v neslovaropisnem življenju, da človek mnogokrat ne ve, ali bi npr. pomensko vsebino besede **nastorati** opredelil kot tekmovanje ali kot nasilje in ali je **zatilje** greh ali hudodelstvo, ampak je na mnogo pojmov mogoče pogledati z več strani, kar pomeni, da bi pomene njihovih poimenovanj lahko uvrstili na več med seboj precej različnih načinov v različne kategorije. Kje v vrsti opravil, izraženih z glagoli **orati**, **sejati**, **mлатiti**, **vejati**, **mleti**, **mesiti** in **pečī** se končajo kmečka opravila in začne priprava hrane? V tem slovarju med *vejati* in *mesiti*, pri čemer je **mleti** opredeljen z drugega zornega kota.⁴ Ali je **ura** čas oz. njegov del ali časovna mera? Ko se tem dvomom pridruži še dvom o ustreznem razumevanju slovenske misli druge polovice 18. stoletja (je bila pomenska

⁴ Zaradi pogledov z različnih zornih kotov sta npr. pojma, ki ju označujeta besedi 'odpevati' in 'odpevanje', v natisnjem pojmovniku precej oddaljena, kar v digitalni obliki ni huda ovira, saj imata skupni niz pomenskih sestavin *umetnost* – *glasba*.

vsebina glagola **kršniti** hudodelstvo, greh, slab medsebojni odnos ali kaj četrtega), je rezultat kljub velikemu trudu tak, kot ga vidimo v tem slovarju: pri neproblematičnih rečeh še kar primeren, pri težavnih pa vprašljiv in komaj zadovoljiv.

Pojmovni sistem Pohlinovega jezika se je ob upoštevanju semantičnih osnov nekako zarisal sam. Po premisleku se je namreč izkazalo, da današnji pojmovnik samostalnikov, kot se izkazuje v *Sinonimnem slovarju slovenskega jezika*, ne ustreza v zadostni meri, saj so predstave o istih zunajjezikovnih danostih danes drugačne kot pred poltretjim stoletjem. Vodnikov pojmovnik v *Abecediki* iz leta 1808 pa je vendarle premalo zahteven za uvrstitev vseh Pohlinovih samostalnikov, še bolj pa glagolov.

Pojmovni sistem SPJ je narejen v prvi vrsti za digitalno rabo. V tiskani obliki je pri samostalniku in glagolu pri posameznem pomenu za simbolom lestve navedena pripadnost vsakokratnemu pomenskemu polju v obliki kratkega opisa in pred njim stoječe številke, pod katero v dodatku *Pojmovni sistem* (str. 909–986) najdemo sezname besed istega pomenskega polja ne glede na pomenski primitiv in besedno vrsto.

roka [róka] samostalnik ženskega spola

roka ≙ 878: del človeka

POMENSKO POLJE

TMB: **Róka** -a fh. NEM.: Die Hand LAT.: Manus

V dodatku so posamezne enote razvrščene abecedno glede na vsakokratne pomenske sestavine. Ker so pomeni obeh besednih vrst v vsakem pomenskem polju prikazani v enem zaporedju, pomenskimi sestavinam manjkajo primitivi, ki so *stvar*, *reč*, *dejanje*, *bivanje*, *biti*, *delati*, *imeti*. Uporaba tega slovarskega dela je tako kot uporaba dodatka *Iztočnice glede na besednovrstne podkategorije* (str. 895–908) preprostejša od njihovih navodil, zato je tu ne gre podrobneje razčlenjevati. Kdor želi izvedeti, katere feminative je Pohlin uporabljal v svojih jezikoslovnih delih, bo njihov seznam našel v dodatku *Iztočnice glede na besednovrstne podkategorije*, in sicer pri samostalniku. Če pa nas zanimajo izrazi iz pomenskega polja 'del človeka',⁵ bomo v slovarskem delu pri katerem koli samostalniku iz tega pomenskega polja najprej poiskali številko njegovega poimenovanja (ki je v danem primeru 878), pod katero so v dodatku *Pojmovni sistem* navedene preostale iztočnične besede s pomeni iz istega pomenskega polja. Ker številko pomenskega polja določa abecedna razvrstitev njegovih pomenskih sestavin, si pri pregledovanju dodatka *Pojmovni sistem* lahko v bližini ogledujemo sezname besed iz bližnjih pomenskih polj ali njihovih podmnožic. V danem primeru se tik za navedbo besed iz pomenskega polja del človeka, ki ga opredeljuje niz pomenskih sestavin *živo bitje* > *človek* > *del*, nahaja

⁵ Tega pomenskega polja ni bilo mogoče poimenovati 'človekov telesni del', ker je vanj uvrščena tudi *duša*.

seznam besed in njihovih pomenov iz pomenskega polja del človeka, ki je hiba z nizom pomenskih sestavin *živo bitje > človek > del > boleznin in hibe > hiba*, temu sledi del moškega telesa z nizom pomenskih sestavin *živo bitje > človek > del > moški* itd. Medtem ko je prvi, osrednji del slovarja namenjen vpogledu v Pohlinovo besedje s formalne plati besed proti pomenski, nam dodatek *Pojmovni sistem* omogoča grobo orientacijo v pomensko-formalni smeri, dodatek *Iztočnice glede na besednovrstne podkategorije* pa skopo izbrani pogled v slovnično-formalno smer.⁶ Oba dodana pogleda mnogo bolje zaživita v digitalnem okolju.

4.3 GRADIVNI DEL

Vsi izpisi iz Pohlinovih del so prikazani v modri barvi. Gradivni del najprej prinaša izpise iz uporabljenih Pohlinovih del v naslednjem zaporedju: (1) TMB, najprej iz slovarskega dela, nato iz predgovora, (2) GS, (3) KG in (4) ABC. Gradivo iz predgovora TMB, KG in ABC je opremljeno z navedbo strani, pri ABC tudi z letnico izdaje, pri gradivu iz abecedno urejenih slovarjev, od katerih eden ni niti paginiran, te potrebe ni.

4.3.1 TU MALU BESEDISHE TREH JESIKOV

Slovarski del TMB na 331 nepaginiranih straneh v 10.564 slovarskih sestavkih prinaša 10.551 leksikalnih enot, zapisanih v 10.876 različnih pojavnicah.⁷ Gradivo iz tega slovarja v SPJ uvaja kratica **TMB**. Najprej je v polkrepki pisavi zapisana slovenska beseda, pri Pohlinu opredeljena kot kranjska, ki ji sledita prepis Pohlinove stranske oblike (kar imajo praviloma le /ne vsi/ samostalniki in pridevniki ter nekaj glagolov) in pri samostalniku navedbe slovničnega spola, nato pa navedba nemškega in latinskega prevedka (**medved**). Če je ista beseda zapisana na dva načina (**beliti**) ali več (**kipeti**), so v SPJ navedeni vsi, med pisnimi dvojnicami stoji podpičje. Mutatis mutandis velja enako tudi za različno ubesedene prevedke (**biček**). Če sta v TMB v enem sestavku združeni dve enakopisnici, sta v SPJ prikazani v dveh slovarskih sestavkih (**župan**¹, **župan**²). Če je v TMB v enem sestavku obravnavanih več sopomenk (**bolhast**, **bolhat**, **bolhav**), so v SPJ prikazane vsaka v svojem slovarskem sestavku. Navedbi prevedkov v nekaterih sestavkih sledi vodilka (**laket**) ali časovni kvalifikator (**bed**), ki je v sodobni obliki že prikazan pred pomensko razlago. Razdelek z gradivom iz TMB se mestoma zaključuje s problemsko izpisanim gradivom iz šest nepaginiranih strani dolgega predgovora (**navratnica**).

⁶ Primerilo se je, da sem nekaj nerodnosti odkril šele ob prelomu tega slovarskega dodatka, zato je v končni različici nekaj zaporednih številkm umanjalo.

⁷ Številka 12.640 slovenskih besed, ki jo navaja Stabej v TMB: 5, 14, izgleda pretirana. Vseh slovenskih besed z razdeljenimi večbesednimi iztočnicami in razdruženimi enakopisnicami v razdelku *Kraynsku* je po novem štetju 11.423.

4.3.2 GLOSSARIUM SLAVICUM

Slovarski del GS obsega 113 paginiranih strani, na katerih je natisnjenih 2409 slovarskih, večinoma etimoloških sestavkov. Gradivo iz tega slovarja v SPJ uvaja krepko natisnjena kratica **GS**. Najprej je navedena polkrepko prikazana iztočnica, nato celotno besedilo pripadajočega sestavka, in sicer ne glede na to, ali se iztočnica SPJ navezuje na iztočnico GS (**potica**) ali na zapis besede znotraj pripadajočega sestavka (**obletnica**). Jezikovno gradivo, razen tistega, ki je zapisano z grškimi in hebrejskimi črkami, je v SPJ podano v ležečem tisku, čeprav je v GS natisnjeno pokonci. Če je ista beseda v GS navedena v več sestavkih, so v SPJ na enem mestu navedeni vsi (**kraj**). Med iztočnico in preostalim slovarskim besedilom stoji v GS pogosto kako ločilo, vejica, pika ali dvopičje, ki je v SPJ izpuščeno, a je na to mesto dodan pomišljaj.

Diakritični znaki v grških besedah se v izvorniku pogosto nahajajo na prvem delu dvo-glasnika, kar je v prepisu popravljeno tako, da so postavljeni na drugega.

Večina izpisov iz GS je v SPJ opremljena z eno od petih opisnih ocen pravilnosti Pohlinove predznanstvene etimološke misli s stališča današnje jezikoslovne znanosti. Ocena je natisnjena v sivi barvi. Če v Pohlinovem zapisu ni etimoloških ali tem sorodnih trditev, opisne ocene ni (**caf**).

potica [potíca] samostalnik ženskega spola

potica №261: hrana

GS: Potiza – Illyrice Povytiza, & etiamnum quidam Carnioli

iztočnica v GS

ajunt Povytiza; quia convolvendo extensam massam efformatur.

BESEDILO

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

SESTAVKA V GS

OCENA PRAVILNOSTI POHLINOVE ETIMOLOŠKE MISLI

4.3.3 KRAYNSKA GRAMMATIKA

V gradivo iz prve izdaje uvaja kratica **KG**. Izpis ni popoln, temveč problemski, pogosto zgolj komplementaren k popolnima izpisoma TMB in GS. Iztržki se od izvirnega besedila razlikujejo v tem, da nemško vezno besedilo prikazujejo z manjšimi črkami, prevedke pa med narekovajema. Na koncu posameznega iztržka je v oklepajih navedena stran, s katere je prepisan. Če je z iste strani KG navedenih več iztržkov, so med seboj ločeni s tremi pikami med poševnima oklepajema. Isto znamenje kaže tudi na izpust dela besedila. Tri pike med poševnima oklepajema neposredno pred navedbo strani kažejo na to, da je na tej strani navedeno pregibanje obravnavane besede. Izpisi z raznih strani so med seboj ločeni s ponovitvijo uvajalne kratice **KG**.

biti² [bíti sèm] nedovršni glagol

biti, obstajati Ꞥ 2: biti

KG: Sem 'ich bin' /.../ (str. 57) **KG:** Sem bil 'ich bin gewesen' /.../ (str. 58), Bom, bodem 'ich werde' /.../ (str. 58 s.)

KG: Bodi 'seye du' /.../ (str. 59) **KG:** Bil -a -u 'gewesen' (str. 60)

KG: Bosh ali ne 'willst oder nicht' (str. 92) **KG:** ist nicht recht geantwortet sma na pojli bile, sondern smo bile (str. 133)

IZPISI IZ KG

4.3.4 ABECEDIKA

Za uvajalno kratico **ABC** je prikazano problemsko izpisano gradivo iz štirih izdaj Abecedike. Posamezni iztržek obsega toliko sobesedila, kolikor ga je bilo na voljo za razumevanje naslovne besede. Za besedilom se v oklepajih nahaja navedba izdaje in (v izvorniku nepaginirane) strani, pri čemer se naslovnica posamezne izdaje šteje za njeno prvo stran.

Poncij Pilatuš [põncij pilātuš (?)] samostalniška zveza moškega spola

svetopisemsko osebno ime **Poncij Pilat** Ꞥ 352: svetopisemsko osebno lastno ime

ABC: Terpel pod Ponziam Pilatusham (1789, str. 27) **ABC:** Terpel pod Pontiam Pilatusham (1794, str. 10)

IZPISI IZ ABC

4.4 ZAKLJUČNI DEL

Zaključni del, ki ga ima le slaba tretjina sestavkov, sestoji iz navedbe povezanih iztočnic, v katere uvaja besedilo PRIMERJAJ (**cimbala**), in/ali s sivimi črkami natisnjene opombe, v katero uvaja znak ©. Opombe so namenjene zlasti filološkim in jezikoslovnim osvetlitvam obravnavane slovarske enote, utemeljitvam posameznih slovaropisnih odločitev ali njihovi relativizaciji (**vmesek**), mestoma usmerjajo na uporabljeno ali dodatno literaturo (**prlja**).

cimbala [cîmbala] samostalnik ženskega spola
 cimbal, oprekelj, tj. ljudsko glasbilo s strunami,
 po katerih se igra s tolkalcem Ꞥ 171: glasbilo
TMB: Cimbala -e fh. NEM.: Cymbel LAT.: Cymbalum
 PRIMERJAJ: bitalo; bitalice; cingelj

[POVEZANE IZTOČNICE](#)

vmesek [vmêšək] samostalnik moškega spola
 posredovanje (?) Ꞥ 77: dejanje, delo
TMB: Umejsk -a m. NEM.: Das Mittel LAT.: Medium
 ☉ Nemški in latinski prevedek sta večpomenska.
 Poleg prvotnega pomena 'sredina' latinski pomeni tudi
 'javnost' (srednjeveško latinsko tudi 'sodišče' in
 'argument'), nemški pa tudi 'posredovanje' in 'sredstvo'.

[FILOLOŠKA OSVETLITEV](#)

4.5 KAZALČNI SLOVARSKI SESTAVKI

V kazalčnih slovarskih sestavkih je iztočnica zapis, ki je v polnem sestavku naveden kot variantna iztočnica. Temu zapisu za oznako GLEJ sledi navedba iztočnice, za katero je zapis naveden kot variantna iztočnica (**bogeneroden**).

bogeneroden GLEJ: **bogoneroden**

5 LITERATURA

Na tem mestu bi kazalo navesti izčrpno literaturo o Pohlinu in njegovem jeziku, kar pa se ne zdi potrebno, saj je k literaturi, ki jo je zbral Marko Kranjec v Pohlin 2003 na straneh od 587 do 638, treba dodati le zbornik *Novi pogledi na filološko delo o. Marka Pohlina in njegov čas*, ki je leta 2013 izšel pod uredništvom Irene Orel. V nadaljevanju je zato navedena samo strokovna literatura, ki je neposredno uporabljena ali/in citirana v tem slovarju, pri čemer posebej opozarjam na spremne besede k faksimilnima izdajama Pohlinovih slovarjev TMB in GS izpod peresa Jožeta Stabeja, redakcijsko poročilo Jožeta Faganela in Luke Vidmarja v KG 2003: 639–644 in predgovor Kajetana Gantarja v KG 2003: VII–VIII.

ABC 1765: *ABECEDIKA*. Per Janefu Heptnerju.

ABC 1789: *ABECEDIKA ALI PLATELTOF*, Sa tifte, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti. V' LUBLANI.

ABC 1794: *NOV POPRAVLENI PLATELTAF ALI BUKVE TEH ZHERK, INU BESEDI* sa vŕse Katęri fe ozho Kransku brati is Fundamenta vuzhiti. V' LUBLANI.

ABC 1798: *ABECEDIKA ALI PLATELTOF*, Sa tifte, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti. V' LUBLANI.

France Bezlaj, ESSJ: *Etimološki slovar slovenskega jezika I–V*. Ljubljana 1976–2007.

Anton Breznik 1926: Slovenski slovarji. V: *Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede* 3, str. 110–174. Ljubljana.

Anton Breznik 1927: Popovičev Specimen vocabularii vindocarniolici ter Pohlinov Glossarium Slavicum. V: *Časopis za jezik, kulturo in zgodovino* 6, str. 91–99.

Václav Burian 1929–30: Po stopách češtví a české knihy v starším slovinském písemnctví. V: *Slavia* 8, str. 449–482. Praha.

GS: *M. Pohlin, Glossarium Slavicum 1792*. Faksimile der ersten Ausgabe / Faksimile prve zdaje. München.

Franc Jakopin 1988: Pohlin in Gutsman kot leksikografa. V: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, *Posebna izdanja*, knjiga 85, str. 35–43. Sarajevo.

France Kidrič 1949: Pohlin, Marko, o. V: *Slovenski biografski leksikon* 7, str. 417–425. Ljubljana.

KG: *KRAYNSKA GRAMMATIKA*. Das ist: Die Crainische Grammatik, oder Kunst die crainische Sprach regelrichtig zu reden, und zu schreiben, welche aus Liebe zum Vaterlande, und zum Nutzen derjenigen, so selbe erlernen, oder in selber sich vollkommntlicher üben wollen, bey ruhigen Stunden mit besonderem Fleiße verfasst [...] zum Druck befördert hat P. MARCUS, A S. ANTONIO PAD. des uralten Eremiten Ordens der Augustiner Discalceaten Professor Priester bey St. Joseph auf den Landstrassen. Laybach [...] 1768.

KG 2003: *Marko Pohlin, Kraynska grammatika, Bibliotheca Carnioliae*. Znanstvenokritična izdaja. Ljubljana 2003. Ur. Jože Faganel.

Novi pogledi: *Novi pogledi na filološko delo o. Marka Pohlina in njegov čas*. Ob 80-letnici prof. dr. Martine Orožen in 85-letnici akad. prof. dr. Jožeta Toporišiča. Uredila Irena Orel. Ljubljana 2013.

Anton Slodnjak 1968: *Slovensko slovstvo*, str. 59–63. Ljubljana.

Jože Stabej 1965–1971: Iz zgodovine slovenskega besedja. V: *Jezik in slovstvo* 10, str. 30–32; 13, str. 240–243; 14, str. 21–24, 86–89, 119–123, 181–184, 246–249; 15, str. 121–124; 16, str. 96–99, 235–239. Ljubljana.

Jože Stabej 1964: Iz zgodovine slovenskih slovarjev. V: *Jezik in slovstvo* 9, str. 68–72.

Jože Stabej 1972: M. Pohlin, Tu malu besedishe treh jefikov. V: *TMB*, nepaginirano.

Jože Stabej 1973: M. Pohlin, Glossarium Slavicum. V: *GS*, str. XVIII–XXII. München.

Jože Stabej 1974: Vpliv in vrednost Pohlinovega Besedisha. V: *Jezik in slovstvo* 19, str. 249–255.

TMB: M. Pohlin, Tu malu besedishe treh jefikov – Das kleine Wöterbuch in dreyen Sprachen 1781. Faksimile der ersten Ausgabe / Faksimile prve izdaje. München.

A

a¹ [ā]

črka a ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje **GS:**

A – Voces, quæ ab hac litera incipientes occurrunt, pleræque sunt peregrinæ. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: As, A, a (str. 154) PRIMERJAJ: as²

a² [â] medmet

izraža začudenje **KG:** A! aj aj! polej! zhudu! 'eh! eh! sieh wunder!' (str. 97)

abad [ʔ] samostalnik moškega spola

tkanina brokat ¶ 247: blago ali usnje

TMB: Abad -da m. NEM.: Brokath LAT.: Panus Theffalonic. PRIMERJAJ: haba

Abar [ʔ] samostalnik moškega spola

Skit ¶ 356: pripadnik antičnega ljudstva

TMB: Abar -ra m. NEM.: Ein Scyth LAT.: Scythia **GS:** Abar – latine *Avares*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

abarad GLEJ: aborad

abarat GLEJ: aborat

Abarija [abarîja] samostalnik ženskega spola

Skitija, tj. zgodovinska pokrajina severno od Črnega in Kaspijskega morja ¶ 358:

ime dežele **TMB:** Abarija -e fh. NEM.: Scythien LAT.: Scythia

Abarov [ʔ] pridevnik

Skitov **TMB:** Abarove -a -u NEM.: Des Scythen LAT.: Scythæ

abarski [ʔ] pridevnik

skitski **TMB:** Abarske -a -u NEM.: Scytisch LAT.: Scythicus

A B C [ā bē cē (ʔ)]

začetek slovarja ¶ 205: del jezikoslovne knjige **TMB** PREDGOVOR: Inu mordej je fhę tudi merski edn od dvajftu lejt lêsèm, kar smo fahęli Kraynzi latinske zherke shpogàti, fahzel al kumej A B C spisal, se pak fhę tudi navelizhal, ter use skupej naenkpat na kol obęsèl? (str. 2)

abecedika [abecedîka] samostalnik

ženskega spola

učbenik za začetni pouk branja in pisanja; abecednik ¶ 207: učbenik **TMB:**

Abecedika -e fh. NEM.: A B C Tafel LAT.: Abecedarium **GS:** Abecedika – germ. *ABC tafel*, Illyricum est *Asbuk*, vel *Asbogh* ab *Alphabeto As Boga &c*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC:** ABECEDIKA Sa taifte, katiri se otshejo Krajnsko brati nauzhiti (1765, str. 3) **ABC:** ABECEDIKA ALI PLATELTOF, Sa tište, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti (1789, str. 1) ☉ Če bi bil naglas na kakem drugem zlogu, bi tako kot pri *mucika* in *tetika* pričakovali zapis, ki bi kazal na polglasniško izreko priponskega *i*.

abecedikar [abecedîkar] samostalnik

moškega spola

učenec, ki se uči abecede;

abecedar 𐌺956: učenc **TMB: Abecedikar** -ja m. NEM.: A B C Knab LAT.: Puer elementarius

abecedikarjev [abecedikarjev]

pridevnik

abecedarjev **TMB: Abecedikarjove** -a -u NEM.: Des A B C Schützen LAT.: Pueri elementaris

abecedikarska vrsta

[abecedikarska vrsta] samostalniška zveza ženskega spola

abecedni red 𐌺269: izraz **TMB: Abecedikarska verfta** NEM.: Alphabetordnung LAT.: Ordo Alphabeticus

abecedikarski [abecedikarski]

pridevnik

abecedarski **TMB: Abecedikarske** -a -u NEM.: Der A B C Knaben LAT.: Puerorum elementariorum res

Abijev [ābijev] pridevnik

Abijev **KG: Abiov** rod (str. 166)

abora [?] samostalnik ženskega spola

gruč 𐌺270: kup kamenja **TMB: Abora** -e fh. NEM.: Schoderfels LAT.: Aconæ **GS: Abora** – a græco *Alpha* privativo, & βάρος, *pondus*, q. *lapis non ponderofus, seu mollis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

aborad [áborad] (**abarat**) samostalnik moškega spola

rastlina abrašica, latinsko *Artemisia abrotanum* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Aborad** -a m. NEM.: Schoßwurz LAT.: Abrotonum **GS: Aborad** – vide **Abarat**. PRIMERJAJ: aborat

aborat [áborat] (**abarat**) samostalnik moškega spola

rastlina abrašica, latinsko *Artemisia abrotanum* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Abarát** -a m. NEM.: Stabwurz LAT.: Abrotonum **GS: Abarat** – græce ἀρότρον. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: aborad

abota [ábota] samostalnik moškega spola
abotnik, neumnež 𐌺903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Abota** -a m. NEM.: Thor LAT.: Fatuus **GS: Abota** – gr. ἄβατος: Dorice ἄβάτα, *devius, amens*: in Saxonia inferiore, *abasis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

aboten [ábotən] pridevnik

aboten, neumen **TMB: Abotne** -a -u NEM.: Thöricht LAT.: Fatuus **KG: Ake** be jest aboten bil 'wann ich ein Talk wäre, fo ..' (str. 97)

abotnica [ábotnica] samostalnik ženskega spola

abotnica, neumnica 𐌺903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Abotneza** -e fh. NEM.: Thörichtes Weibsbild LAT.: Fatua

abotnija [abotnîja] samostalnik ženskega spola

abotnost, neumnost 𐌺381: neumnost **TMB: Abotnya** -e fh. NEM.: Thorheit LAT.: Fatuítas

abotnik [ábotnik] samostalnik moškega spola

abotnik 𐌺903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Abotnek** -a m. NEM.: Thor, Einfalt LAT.: Idiota

abrača [abrača] (**obrača**) samostalnik ženskega spola

rastlina vratič, latinsko *Tanacetum vulgare* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Abrazha** -e fh. NEM.: Baureif, Reinfahrē LAT.: Tanacetum PRIMERJAJ: abrata; abratič; amarak; režimbaba; vratič

Abramov [ābramov] pridevnik

Abramov **KG: Abramova** fhena (str. 166)

abranka [ábranka] samostalnik ženskega spola

viseča cvetna mačica; abranek 𐌺600: del rastline **TMB: Abranka** -e fh. NEM.: Zapfen an Bäumen LAT.: Strobilus **GS: Abranka** – vide **Abronka**.

abrat [ʔ] samostalnik moškega spola
ščetavček, klitoris 882: del ženskega telesa **TMB: Abrat -a m.** NEM.: Schamzüngchen LAT.: Clythoris

abrata [abrâta (?)] (**obrata**) samostalnik ženskega spola

rastlina vratič, latinsko *Tanacetum vulgare* 617: vrsta zelike **TMB: Abrata -e fh.** NEM.: Baureif, Reinfahrê LAT.: Tanacetum PRIMERJAJ: abrača; abратиč; amarak; režimbaba; vratič

abратиč [abратиč] (**obratič**) samostalnik moškega spola

rastlina vratič, latinsko *Tanacetum vulgare* 617: vrsta zelike **TMB: Abratizh -a m.** NEM.: Baureif, Reinfahrê LAT.: Tanacetum **GS: Abratizh – vide Uratizh.** PRIMERJAJ: abrača; abrata; amarak; režimbaba; vratič

abrončina GLEJ: **obrončina**

abronka [ábronka] samostalnik ženskega spola

prve dlake na bradi 880: del moškega telesa **TMB: Abronka -e fh.** NEM.: Gauchhaar LAT.: Pappus **GS: Abronka – gr. ἀβρόδς, mollis tactu.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

abtašica GLEJ: **aftašica**

abulen [ʔ] pridevnik

GS: Abûlne – gr. ἄβουλος, temerarius. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.
 ⊛ Nejasna beseda, morda *óbole* 'nerazpoložen, bolehen', kar navaja Pleteršnik, primerjaj prekmursko *obòlen* 'bolan'.

aček [ʔ] samostalnik moškega spola

sifilis 24: boleznj v zvezi s spolnostjo ali razmnoževanjem **GS: Azhek – q. Jajzhek, morbus gallicus; Turcis, & Persis: Atefcheck, parvus ignis.** Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: jajček

adofs [ʔ] samostalnik moškega spola

ptica smrdokavra, latinsko *Upupa epops* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Adofs -sa m.** NEM.: Wiedehopf LAT.: Upupa **GS: Adofs – Croatis odap a germ. Widhopf per Metathefin.** Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: deb; odab; otap; smrdokavra; vodeb

adra [ādra] samostalnik ženskega spola

1. koroško jadro 595: del ladje
2. brisača 248: kos blaga za osebno higieno **TMB: Adra -e fh.** NEM.: 1. Segel 2. Wischtuch LAT.: 1. Velum 2. Cento **GS: Adra – vindicum eft a germ. Hader, Wischtuch.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: jadro; antila

adraš [adráš] samostalnik moškega spola

hrast z zimzelenimi listi; črnika, latinsko *Quercus ilex* 605: drevesna vrsta **TMB: Adrash -a m.** NEM.: Wilde Eiche LAT.: Ilex, robur **GS: Adrash – quali od hrafta, degenerans quercus, per metathefin.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

adren GLEJ: **adreni**

adreni [ādreni] (**adren**) pridevnik
ki je v zvezi z jadrom; jadrn **TMB: Adréne -a -u** NEM.: Des Segels LAT.: Veli

adrob GLEJ: **odrob**

adruščica [adrūščica (?)] samostalnik ženskega spola

žival navadni prašiček, latinsko *Porcellio scaber* 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Adrushèza -e fh.** NEM.: Maue-reselchen LAT.: Onisculus PRIMERJAJ: adruška; babura; fota

adruška [adrūška (?)] samostalnik ženskega spola

koroško **žival navadni prašiček**, latinsko *Porcellio scaber* 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Adrushka -e fh.**

NEM.: Maueresel LAT.: Onifcus **GS: Adrushka** – vindica vox, quali *Haderlaus*, quia onifci paffim ibi inveniuntur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: adruščica; babura; fota

adur GLEJ: **odur**

aduren GLEJ: **oduren**

advent [advənt] samostalnik moškega spola
advent 844: z vero povezan čas **TMB:**
Advent -a m. NEM.: Advent LAT.: Adventus

adventen GLEJ: **adventni**

adventni [advəntni] (adventen)

pridevnik

adventen **TMB: Adventne** -a -u NEM.: Des Advents LAT.: Adventus

aeiou GLEJ: **aejov**

aejov [?] (aeiou) medmet

izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno usodo **KG:** Ove, jov, prejov 'sehr wehe'. Jomini Prejomini! Aeiou! (str. 96)

afinja [áfinja] samostalnik ženskega spola
opica 895: vrsta kopenske divje živali
TMB: Afēna -e fh. NEM.: Affe LAT.: Simia **GS:**
Afena – germ. *Affe*, inf. Sax. *Aape*, Suec. *Apa*, Danis *Abe*. Celtæ ob Simiam, quam omnium animalium primam in Africa conspexerant, huic orbis parti nomen: *Africæ* indidere. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

afinjica [áfinjica] samostalnik ženskega spola
majhna opica; opička 896: mladič kopenske divje živali **TMB: Afenza** -e fh.
NEM.: Aeffchen LAT.: Simiolus

afinjin [áfinjín] pridevnik
opičin **TMB: Afenéne** -a -u NEM.: Des Affen
LAT.: Simiæ

afinjski [áfinjíski] pridevnik
opičji **TMB: Afenske** -a -u NEM.: Von Affen
LAT.: Simiacus

afkelj [áfkəlj áfkəljna] samostalnik
moškega spola
koroško **sponka, zaponka** 8135: del oblačila ali obutve za spenjanje **TMB: Afkel**
-na m. NEM.: Hefte LAT.: Fibula **GS: Afkel**
– vindica vox, germ. *Häftchen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

afker [áfker] samostalnik moškega spola
napušč 8777: del zgradbe **TMB: Afker** -ja
m. Siehe **Ahker Vide Ahker** PRIMERJAJ: ahker

afklar [áfklar (?)] samostalnik moškega spola
izdelovalec šivank, igel, sponk 851:
izdelovalec orodja **TMB: Afklar** -ja m. NEM.:
Nadler LAT.: Acicularius

afklarica [áfklarica (?)] samostalnik
ženskega spola
izdelovalka šivank, igel, sponk 851:
izdelovalec orodja **TMB: Afklarza** -e fh.
NEM.: Nadlerinn LAT.: Acicularia

afklati [áfklati áfklam] nedovršni glagol
spenjati, zapenjati 8464: vezati, zapenjati obleko **TMB: Afklam** NEM.: Zuhäfteln LAT.:
Fibulo

Afričan [afričän] ali [afričân] samostalnik
moškega spola
Afričan 8355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Afrizhân -a m. NEM.: Afrikaner LAT.: Afer
PRIMERJAJ: Afrikanar

Afrika [áfrika] samostalnik ženskega spola
celina Afrika 8357: ime celine **TMB:**
Afrika -e fh. NEM.: Afrika LAT.: Africa

Afrikanar [afrikânar] samostalnik
moškega spola
Afričan 8355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Afrikanar -ja m. NEM.: Afrikaner LAT.: Afer
PRIMERJAJ: Afričan

aftah [áfťah] samostalnik moškega spola
naglavna ruta 8130: oblačilo ali obutev
TMB: Aftah -a m. NEM.: Haupttuch LAT.:

Velum capitis **GS: Aftah** – Germ. *Haupttuch*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

aftašica [āftašica (?)] (abtašica)

samostalnik ženskega spola

opatinja 𐌺905: verski oblastnik **TMB:**

Aftashèza -e 𐌺. NEM.: *Abtissin* LAT.: *Abatiffa*

GS: Aftasheza – itidem a *velo capitis*

nuncupatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

aftašičin [āftašičin (?)] pridevnik

opatinjin **TMB: Aftashzhen** -a -u NEM.: *Der*

Abtissin LAT.: *Abbatiffæ*

aftra [āftra] samostalnik ženskega spola

uzda 𐌺255: živalska oprava **TMB: Aftra** -e

𐌺. NEM.: *Halfter*, *Kneipriem* LAT.: *Capistrum*

GS: Aftra – germ. *Halfier*: infer. Sax. &

Hollandi enuntiant *Halter* a *halten*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

agartnik [āgartnik (?)] samostalnik

moškega spola

rastlina žinje, latinsko *Achillea*

ageratum 𐌺617: vrsta zelike **TMB:**

Agartnek -a m. NEM.: *Leberbalsam* LAT.:

Ageratum **GS: Agartnek** – a gr. ἀγάρροϛ,

æftuofus. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: šinje

agres [ágres] samostalnik moškega spola

rastlina kosmulja, latinsko *Ribes*

grossularia 𐌺611: vrsta sadnega grma

TMB: Agrés -a m. NEM.: *Stachelbeer* LAT.:

Berberion **GS: Agres** – gr. ἀγρὰς, pyrus

filvefris, lat. *Agrefta*, *vinum acre*, & germ.

quoque in Styria ajunt Agresbeere. Razlaga je

s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

agresov [ágresov] pridevnik

kosmuljev **TMB: Agresove** -a -u NEM.: *Von*

Stachelbeeren LAT.: *Berberii*

ah [āh] medmet

izraža bolečino, prizadetost, sočutje

TMB: Ah! NEM.: *Ach!* LAT.: *Heu!*

ahat [ahât] samostalnik moškega spola

ahat 𐌺272: dragi ali poldragi kamen **TMB:**

Ahat -a m. NEM.: *Agatstein* LAT.: *Achates*

ahelj [áhəlj áhəljna] samostalnik moškega

spola

železen glavnik za grebenanje,

česanje, glajenje lanu 𐌺186: priprava ali

pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil

ali obutve **TMB: Ahel** -na m. Siehe *Ahla* Vide

Ahla PRIMERJAJ: ahlja

ahker¹ [āhker] samostalnik moškega spola

napušč 𐌺777: del zgradbe **TMB: Ahker** -ja

m. NEM.: *Vordach* LAT.: *Suggrundia* **GS: Ahker**

– germ. *Dachker*, lat. medii æv. *Arcora*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. PRIMERJAJ: afker; ajhker

ahker² GLEJ: ajhker

ahkerček [āhkerčək] samostalnik moškega

spola

majhno strešno okno 𐌺223: stavbno

pohištvo **TMB: Ahkerzhek** -a m. NEM.:

Kleines Dachfenster LAT.: *Suggrundia*

ahlja [áhlja] samostalnik ženskega spola

železen glavnik za grebenanje,

česanje, glajenje lanu 𐌺186: priprava ali

pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil

ali obutve **TMB: Ahla** -e 𐌺. NEM.: *Hechel* LAT.:

Pecten ferreus **GS: Ahla** – germ. *Hächel*, inf.

Sax. *Heckel*, Angl. *Heckle*, Dan. *Hegle*, Svec.

Haeckla. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: ahelj

ahljanice [áhljanice] množinski

samostalnik ženskega spola

razčesan, grebenan lan 𐌺665: tekstilna

surovina **TMB: Ahlanze** -anz 𐌺. NEM.:

Gehechelter Flachs LAT.: *Pexum linum*

PRIMERJAJ: ohljanice

ahljati [ahljāti ahljâm] nedovršni glagol

grebenati, česati lan 𐌺247: ukvarjati se

s tekstilom ali usnjem **TMB: Ahlam** NEM.:

Hecheln LAT.: *Pectere linum*

ahljice [ahljíce (?)] množinski samostalnik ženskega spola
zobci na glavniku za česanje lanu 166: del priprave za izdelovanje niti **TMB:** **Ahlize** -liz *fh.* NEM.: *Hechelzähne* LAT.: *Dentes pectinis*

ahtanje [áhtanje] samostalnik srednjega spola
pozornost 762: zaznavanje **TMB:** **Ahtanje** -a *n.* NEM.: *Aufmerksamkeit* LAT.: *Attentio*

ahtati se [áhtati se] nedovršni glagol
truditi se, prizadevati si 81: delati, truditi se **TMB:** **Ahtam se** NEM.: *Befleissen* LAT.: *Conari* **GS:** **Ahtam** – germ. *achten*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ahtenga [áhtəŋga] (ahtinga) samostalnik ženskega spola
pozornost, prizadevanje 762: zaznavanje **TMB:** **Ahtenga** -e *fh.* NEM.: *Aufmerksamkeit* LAT.: *Conatus*

ahtinga GLEJ: **ahtenga**

aj [áj] ali [áj] medmet
izraža začudenje **TMB:** **Aj!** NEM.: *Ach doch!* LAT.: *Hei! Eja! KG: A! aj aj! polej! zhudu! 'eh! eh! sieh wunder!'* (str. 97)

ajati [ájati ájam] nedovršni glagol v otroškem govoru **ležati** 722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB:** **Ajam** NEM.: *Liegen* LAT.: *Decumbere* **GS:** **Ajam** – *gerularum vox tenerioris expressiois, quam decumbo, vel dormio: Apud Nonium Aja est Dea decumbentium; Gr. Ἰάωω, tempus fallo.*
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ajc [?] (ajec) samostalnik moškega spola
vzpetina, vrh 337: vzpetina **TMB:** **Ajz** -a *m.* NEM.: *Höhe, Gipfel* LAT.: *Ambo* **GS:** **Ajz** – *Apud Ulphilam reperitur Ajz, pro ære, Erz, forte, quia in verticibus ponebantur scuta, vel*

vafa ex ære, ornatus gratia. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Pomen je opredeljen na osnovi nemškega prevedka in deloma etimološke razlage. Latinsko *ambo* je sicer le zaimek s pomenom 'oba'.

ajčkati [ájčkati ájčkam] nedovršni glagol
mirno ležati 722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB:** **Ajzhekam** NEM.: *Gemächlich liegen* LAT.: *Cubito*

ajd [ájjd] samostalnik moškega spola
pogan, ajd 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:** **Ajd** -a *m.* NEM.: *Heyde* LAT.: *Ethnicus* **GS:** **Ajd** – germ. *Heyde*, a gr. *α* privat. & *ἕιδω*, video, *quafi caecus, non videns Deum in creatis.*
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

ajda [ájda] samostalnik ženskega spola
rastlina ajda, latinsko *Fagopyrum esculentum*, ali **njena užitna semena** 617: vrsta zelike **TMB:** **Ajda** -e *fh.* NEM.: *Heydelkorn* LAT.: *Fagopyrum* **GS:** **Ajda** – *quafi ex Paganorum terris in noftram patriam advectum frumenti genus.*
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ajdov¹ [ájjdov] pridevnik
poganov **TMB:** **Ajdove** -a -u NEM.: *Des Heyden* LAT.: *Ethnici*

ajdov² [ájjdov] pridevnik
iz ajde, ajdov **TMB:** **Ajdove** -a -u NEM.: *von Heydelkorn* LAT.: *Fagopyri*

ajdovica [ájjdovica] samostalnik ženskega spola
ajdova slama 616: del zelike **TMB:** **Ajdovza** -e *fh.* NEM.: *Heydenstroh* LAT.: *Stramen fagopyri*

ajdovnik [ájjdovnik] samostalnik moškega spola
ajdov kruh 261: hrana **TMB:** **Ajdovnek** -a *m.* NEM.: *Heydenbrodt* LAT.: *Panis agelæus*

ajdovski [áj dovski] pridevnik
poganski **TMB:** **Ajdovske** -a -u NEM.:
 Heydnisch LAT.: Paganus

ajdovstvo [áj dovstvo] samostalnik
 srednjega spola
poganstvo ¶ 88: nekrščanske duhovne
 reči **TMB:** **Ajdovftvu** -a n. NEM.: Heydenthum
 LAT.: Paganifimus

ajdovščina [áj dovščina] samostalnik
 ženskega spola
poganska dežela ¶ 304: dežela **TMB:**
Ajdovshna -e fh. NEM.: Land der Heyden
 LAT.: Regio Pagana

ajdovščinija [aj dovščinija (?)]
 samostalnik ženskega spola
poganstvo ¶ 88: nekrščanske duhovne
 reči **TMB:** **Ajdovshnya** -e fh. NEM.:
 Heydenthum LAT.: Paganifimus

ajec GLEJ: **ajc**

ajfer [áj fər] samostalnik moškega spola
 koroško **vnema, gorečnost** ¶ 58: čustvo
TMB: **Ajfr** -a m. NEM.: Eifer LAT.: Zelus, fervor
GS: **Ajfr** – vindice, a germ. *Eifer*, carniolice
 dicitur: *Adûr*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

ajfrar [áj frar] samostalnik moškega spola
gorečnež ¶ 835: človek glede na čustva
TMB: **Ajfrar** -ja m. NEM.: Eiferer LAT.:
 Æmulus, Zelotes

ajfrati [áj frati áj fram] nedovršni glagol
vneto, goreče si prizadevati ¶ 58:
 občutiti, čustvovati **TMB:** **Ajfram** NEM.:
 Eifern LAT.: Æmulor, Zelo

ajfrik [áj frik] prislov
vneto, goreče **TMB:** **Ajfrèk** NEM.: Eifrig
 LAT.: Ferventer

ajhker [áj hker] (*ahker*²) samostalnik
 moškega spola
zaprt balkon v nadstropju; altana ¶ 777:

del zgradbe **TMB:** **Ajhker** -ja m. NEM.: Erker
 LAT.: Menianum PRIMERJAJ: ahker¹

aj norci [áj nórci] členkovna zveza
izraža nestrinjanje **KG:** **Aj norze!** 'ey
 Possen' (str. 97)

ak [âk akû] samostalnik moškega spola
1. čolnarski drog za odiranje ¶ 175:
 orodje, ki je palica
2. kavelj ¶ 144: orodje za držanje
TMB: **Ak** -ú m. NEM.: 1. Schifferstange 2.
 Hacken LAT.: 1. Contus 2. Uncus **GS:** **Ak**
 – germ. *Hacken*, Dan. *Hage*, Normand.
Acque: Hebr. חַקְקָא *chakka*: gr. ἀγκύλη, *jaculi*
genus, a curvitate, & ἀκίς, *cuppis*. Razlaga
 vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
 povezav ali trditev.

akademija [akademija] samostalnik
 ženskega spola
akademija ¶ 747: akademija **TMB:**
Akademya -e fh. NEM.: Akademie LAT.:
 Academia

akameč GLEJ: **akamek**

akamek [?] (*akameč*) samostalnik
 moškega spola
neka sladkovodna rastlina ¶ 617: vrsta
 zelike **GS:** **Akamek** – *Akamezh*, fors melius,
Akametsh; quia hoc genus graminis aduncis
 contis ex lacu extrahitur. Ne znam oceniti
 pravilnosti razlage.

akek [âkək] samostalnik moškega spola
kaveljček ¶ 144: orodje za držanje **TMB:**
Akek -a m. NEM.: Kleiner Hacken LAT.:
 Uncinulus PRIMERJAJ: akelj

akelj [âkəlʝ âkəlʝna] samostalnik moškega
 spola
kaveljček ¶ 144: orodje za držanje **TMB:**
Akel -na m. NEM.: Kleiner Hacken LAT.:
 Uncinulus PRIMERJAJ: akek

akeljc [âkəlʝc] samostalnik moškega spola
kaveljček ¶ 144: orodje za držanje **TMB:**

Akelz -a m. NEM.: Kleiner Hacken LAT.: Uncinulus

ako [äko] veznik

če **TMB: Aku** NEM.: Wenn LAT.: Si **KG: akogdu** 'ob einer' (str. 53) **KG: Aku, zhe** 'wenn, so, sofern' (str. 99) **KG: Aku nekar** 'wofern nicht' (str. 99) **KG: Ako be** 'im Falle' (str. 99)

akolih [akolih] veznik

četudi **TMB: Akulih** NEM.: Wenn auch LAT.: Etſi

akolit [akolît] samostalnik moškega spola
pripravnik za duhovniški poklic;

akolit 956: učenec **TMB: Akolyt -a m.**
NEM.: Ein Akolyt LAT.: Acolythus PRIMERJAJ:
akolitar

akolitar [akolîtar] samostalnik moškega spola

pripravnik za duhovniški poklic;
akolit 956: učenec **TMB: Akolytar -ja m.**
NEM.: Ein Akolyt LAT.: Acolythus PRIMERJAJ:
akolit

aksa [äksa] samostalnik ženskega spola
sladkovodna riba jez, latinsko *Leuciscus idus* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Axa -e ſh.** NEM.: Aalet
LAT.: Capito

al¹ GLEJ: ali¹

al² GLEJ: ali²

ala¹ [äla] samostalnik ženskega spola
riba jegulja, latinsko *Anguilla* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Ala -e ſh.**
NEM.: Aal LAT.: Angvila

ala² [äla] medmet
uporablja se za ukaz, spodbudo **TMB: Alla! Alla!** NEM.: Hola! Hola! LAT.: Eja age!
KG: Alla bersh! frishku 'frisch hurtig' (str. 92)

alabaster [alabästər] samostalnik moškega spola
alabaster 637: kamen, kamenina

TMB: Alabaftr -a m. NEM.: Alabaster LAT.: Alabaſtrum

alce [älce (?)] množinski samostalnik ženskega spola

jermeni, ki med čevljarskim delom držijo čevljev trdno na kolenih; kneftra 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Alze ſh.** NEM.: Leistleder LAT.: Folliculare calcei **GS: Alze – forte a ulęzhem, commodius aptare.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kneftra

alcen [alcĕn] samostalnik moškega spola
žival los, latinsko *Alces alces* 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Alęen -a m.**
NEM.: Elendthier LAT.: Alce **GS: Alzen – a lat.** *Alce: gr. ἀλκή robur.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: elcen

alcenov rog [alcĕnov rōę] samostalniška zveza moškega spola
losovo kopito 980: del živali **TMB: Alęenov rōę** NEM.: Elendklaue LAT.: Alcis ungula ☉ Losovo kopito je bilo oficinalno zdravilo.

Alcida [alcĭda] samostalnik moškega spola
Alkidas 348: antično osebno ime **KG: Té ni sram Alcida!** tvojo roko stegniti (str. 182)

aldov [?] samostalnik moškega spola
nekrvna daritev, žrtev 88: nekrščanske duhovne reči **TMB: Aldov -a m.** NEM.: Unblutiges Opfer LAT.: Sacrificium **GS: Aldov – verbum vetus Illyricum a verbo dam, & Al, q. d. Hoc ego habeo, ſed eo me privo, & Deo do, offero.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kaldov

aldovalec GLEJ: aldovavec

aldovati [aldovátı aldŭjem] nedovršni glagol
žrtvovati 473: malikovati **TMB: Aldujem**
NEM.: Opfern LAT.: Sacrificare PRIMERJAJ:
kaldovati

aldovavec [aldovâvəc] (aldovalec)

samostalnik moškega spola

žrtvovalec ¶ 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Alduvavz -a m. NEM.: *Opfernder* LAT.: *Sacrificans*

ali¹ [ali] (al¹) prislov

uvaja v vprašanje; **ali KG:** Al nevidesh Gospuda pred tabo? (str. 128)

ali² [ali] (al²) veznik

ali, toda, vendar TMB: Al; Ali NEM.: *Allein*, *aber*; *Oder* LAT.: *Aut, At, aft, vero; Aut, vel, ve* **GS: Ali** – *Illyrici habent illi*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG:** Al 'oder' (str. 98) **KG:** David je greshil, kar so Krayli navajeni: al on se je spokoril, kar niso krayli navajeni (str. 171)

alin [ālin] pridevnik

jegulji **TMB: Alène** -a -u NEM.: *Von der Aale* LAT.: *Angvillar*

ali sproti [ali sprōti] vezniška zveza nasprotno, toda **KG:** Ali spruti 'hingen' (str. 99)

ališče [aljšče] samostalnik srednjega spola ribnik z jeguljami ¶ 342: ribnik **TMB: Alishe** -a n. NEM.: *Aalfang* LAT.: *Angvillarum piščina*

alkur [ʔ] samostalnik moškega spola plavalni mehur (?) ¶ 980: del živali **GS: Alkur** – *Hausenblase, Cofiaci vocant karkul*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Nejasna beseda. Nemško *Hausenblase* pomeni 'plavalni mehur beluge'.

almacin [almacîn] samostalnik moškega spola skladišče, magazin ¶ 322: shramba **GS: Almazin** – germ. *Magazin*; *Hifp. Almazin*; Hebr. *מַחְזֵן Machzen*; *verbum orientale Perficum: Magzen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

almaten [ʔ] pridevnik

točen, natančen **TMB: Almatne** -a -u NEM.: *Genau* LAT.: *Accuratus* **GS: Almatne** – *ab antiquo Alat angufte constrictum*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

almožna [álmožna] samostalnik ženskega spola

miloščina, milodar ¶ 76: miloščina **TMB: Almofhna** -e fh. NEM.: *Allmosen* LAT.: *Elemosyna* **GS: Almofhna** – lat. *Elemofyna*; germ. *Allmosen*, *Anglofaxones, Aelmes*; Dan. *Almisse*, Itali *limofina*, *omnes a gr. ἐλεημοσύνη*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

aloe [alōe (?)] samostalnik moškega spola rastlina aloe, latinsko *Aloe* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Aloe** -a m. NEM.: *Aloe* LAT.: *Aloe* **GS: Aloe** – a Hebr. *אַלֹּהִים ahalim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

alojev [alōjev (?)] pridevnik

alojev **TMB: Aloeve** -a -u NEM.: *Vom Aloe* LAT.: *Aloes*

aluška [ʔ] samostalnik ženskega spola piščanček (?) ¶ 1004: mladič domače perutnine **TMB: Alushka** -e fh. NEM.: *Matzhuhn* LAT.: *Aluco* **GS: Alushka** – lat. *Aluco*, a græco *ἀλίσκω, capio*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

alušperg [ʔ] samostalnik moškega spola rastlina gabez, latinsko *Symthytum officinale*, ali bombaž, latinsko *Linum xylinum* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Alushperg** -a m. NEM.: *Baumwollekraut* LAT.: *Alum* **GS: Alushperg** – lat. *Alum*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Latinski prevedek pomeni 'gabez', nemški pa 'bombaž'.

ama¹ [áma] samostalnik ženskega spola dojilja ¶ 871: uslužbenec **TMB: Ama** -e fh. NEM.: *Amme* LAT.: *Nutrix* **GS: Ama** – germ. *Amme*, *superiores* Germ. *ajunt. Ammel*, *Succ. Amma*, Græc. *ἄμμα*, Heb. *אָמָּה em*. Est

naturalis, & prima prolium nomenclatura.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. PRIMERJAJ: dojnica

Ama² [āma] samostalnik ženskega spola
švicarska reka Emme №362: vodno ime
KG: Amma 'Emme, ein Fluß in der Schweiz'
(str. 159)

amarak [ʔ] samostalnik moškega spola
rastlina (beli) vratič, latinsko *Tanacetum*
(*parthenium*) №617: vrsta zelike **TMB:**
Amarak -a m. NEM.: Mutterkraut LAT.:
Matricaria PRIMERJAJ: abrača; abrata;
abratič; režimbaba; vratič

amarakov [ʔ] pridevnik
vratični TMB: Amarakove -a -u NEM.: Vom
Mutterkraute LAT.: *Matricariæ* amarak

amaranta [amarānta] samostalnik
ženskega spola
rastlina ščir, amarant, latinsko
Amaranthus №617: vrsta zelike **TMB:**
Amarantha -e fh. NEM.: Floramor LAT.:
Amarantus

amaranten [amarāntən] pridevnik
ščirov, amarantov TMB: Amaranthene -a
-u NEM.: Von Floramor LAT.: *Amaranti*

Amarila [amarīla] samostalnik ženskega
spola

Amarilida №348: antično osebno ime **KG:**
Od Amarylle kjer zol worshte pejt' uzhish
(str. 181)

amariška [amarīška (?)] samostalnik
ženskega spola
plodovi tamarinde №613: sad ali plod
za prehrano **TMB: Amarishka** -e fh. NEM.:
Tamarinden LAT.: *Palmae acidæ*

ambora [āmbora] samostalnik ženskega
spola
jambor №595: del ladje **TMB: Ambora** -e
fh. NEM.: Mastbaum LAT.: *Malus* **GS: Ambora**
– q. *Arbor navis*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
jambora

amen [āmen] členek
zaključuje molitev; amen TMB: Amen
NEM.: Amen LAT.: Amen **ABC:** od vekumei da
vekumej. AMEN. (1765, str. 26)

Amerika [amērika (?)] samostalnik
ženskega spola
celina Amerika №357: ime celine **TMB:**
Amerika NEM.: Amerika LAT.: *America*

Amerikanar [amerikānar] samostalnik
moškega spola
Američan №355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Amerikanar -ja m. NEM.: Amerikaner LAT.:
Americanus

ametist [ametīst] samostalnik moškega
spola
ametist №272: dragi ali poldragi kamen
TMB: Amethyft -a m. NEM.: Amethist LAT.:
Amethyftus

amin [āmin] pridevnik
dojiljin TMB: Amene -a -u NEM.: Der Amme
LAT.: *Nutricis*

amiti¹ [āmīti āmim] nedovršni glagol
dojiti №117: dojiti **TMB: Amem** NEM.:
Säugen LAT.: *Lactare*

amiti² [āmīti āmgrēm] ali [āmīti
amgrēm] (*aniti; an iti*) nedovršni glagol
tikati se, zadevati №816: tikati se **TMB:**
Amgrēm NEM.: *Angehen* LAT.: *Attinet* **GS:**
Amgrēm – a germ. *Angehen*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: amtikati; amzadeti

amnak [amnāk (?)] prislov
tostran TMB: Amnak NEM.: *Dießseits*
LAT.: *Cis, citra* **GS: Amnak** – ab *Am, am,*
hier, diesseits, & nak fyllaba finali *fitum*
indigitante, uti in *fnak, retroverfus*.
Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

ampak [ãmpak] veznik

ampak **TMB:** **Ampak** **NEM.:** **Sondern** **LAT.:** Sed **KG:** Temuzh, ampak, al, ali 'allein aber' (str. 98) **KG:** Temuzh und ampak, haben diesen Unterschied (str. 149)

amtikati [ãmtíkati ãmtíçe] ali [ãmtíkati ãmtíçe] (**antikati**) nedovršni glagol
tikati se, zadevati ¶ 816: tikati se **TMB:** **Amtizhe** **NEM.:** **Angehen** **LAT.:** **Pertinet**
PRIMERJAJ: amiti; amzadeti; tikati¹

amvzeti se [ãmvzétì se ãmvzámem se] ali [ãmvzétì se ãmvzámem se] (**anzveti**) dovršni glagol
zaščítiti, ubraniti, zavzeti se ¶ 749: varovati **TMB:** **Amufamem se** **NEM.:** **Sich annehmen** **LAT.:** **Defendere**

amvzetje [ãmvzétjê] ali [ãmvzétjê] (**anzvetje**) samostalnik srednjega spola
zaščíta, obramba ¶ 408: dobri medsebojni odnosi **TMB:** **Amufetjê** -ja **n.** **NEM.:** **Schutz** **LAT.:** **Protectio**

amzadeti [ãmzadétì ãmzadénem] ali [ãmzadétì ãmzadénem] (**anzadeti**) dovršni in nedovršni glagol
tikati se, zadevati ¶ 816: tikati se **TMB:** **Amfadene** **NEM.:** **Angehen** **LAT.:** **Pertinet**
PRIMERJAJ: amiti; amtikati

ananje [ánanje] samostalnik srednjega spola
izogibanje ¶ 407: medsebojni odnosi **TMB:** **Ananje** -a **n.** **NEM.:** **Das Ausweichen** **LAT.:** **Evitatio**

anati se [ánati se] nedovršni glagol
izogibati se, varovati se ¶ 749: varovati **TMB:** **Anam se** **NEM.:** **Verhüten** **LAT.:** **Cavere**, devitare **KG:** Anam, anal, anat 'hüten sich, ausweichen, meyden' (str. 101)

anca [ãnca] (**vajnca; vanjca**) samostalnik ženskega spola
pogoj ¶ 435: miselni pojem **TMB:** **Anza** -e **lh.** **NEM.:** **Bedingniß** **LAT.:** **Conditio** **GS:** **Anza** – q. pares fumus ætate, conditione &c.

ene anze, vajnze. **PRIMERJAJ:** moje ance; vancati

andel [ándə] samostalnik moškega spola
delovanje ¶ 77: dejanje, delo **TMB:** **Andl** -a **m.** **NEM.:** **Handel** **LAT.:** **Actio** **GS:** **Andl** – **germ.** *Handel*, *Anglofax.* *Handlian.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

andelj [ándəlj ándəljna] samostalnik moškega spola
rastlina užitna ostrica, latinsko *Cyperus esculentus* ¶ 617: vrsta zelike **TMB:** **Andel** -na **m.** **NEM.:** **Egyptischer Apfel** **LAT.:** **Anthaliun** **GS:** **Andel** – **lat.** *Anthaliun pomum*, **Angl.** *Handle*, **Suec.** *Handla.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

andibija [ándíbjia] samostalnik ženskega spola
rastlina endivija, latinsko *Cichorium endivia* ¶ 617: vrsta zelike **TMB:** **Andibija** -e **lh.** **NEM.:** **Endivien** **LAT.:** **Endibium** **GS:** **Andibija** – **lat.** *Endibium*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

andlati [ándlatì ándlam] nedovršni glagol
delovati ¶ 81: delati, truditi se **TMB:** **Andlam** **NEM.:** **Handeln** **LAT.:** **Agere**

andoht [ándoht] samostalnik ženskega spola
pobožnost ¶ 62: versko čustvo **TMB:** **Andoht** -e **lh.** **NEM.:** **Andacht** **LAT.:** **Devotio** **GS:** **Andoht** – a **germ.** *Andacht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

andohtljiv [andohtljív] pridevnik
pobožen **TMB:** **Andohtlive** -a -u **NEM.:** **Andächtig** **LAT.:** **Devotus**

Andrej [andrêj] samostalnik moškega spola
krstno ime Andrej ¶ 351: krstno ime **KG:** Andrej (str. 24)

androga [andrôga] samostalnik ženskega spola

morska riba ozimica, latinsko *Coregonus wartmanni* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Andrôga -e** fh. NEM.: Renkfisch LAT.: Albula **GS: Androga – a Drôg, & præp. An.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Anek [ânok] samostalnik moškega spola **bog dekel, deklet (?)** 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Anék -a m.** NEM.: Mägdegott LAT.: Anculus ☉ Navedba pomena temelji na nemškem prevedku *Mägdegott*, ki ga dostopni slovarji sicer ne navajajo, a je pomensko nedvoumen. Latinsko *anculus* pomeni 'služabnik'.

angel [ängel] samostalnik moškega spola **angel** 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Angel -a m.** NEM.: Engel LAT.: Angelus **GS: Angel – lat. Angelus, germ. Engel, a gr. Ἄγγελος, nuncius.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

angelček [ängelčæk] samostalnik moškega spola **angelček** 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Angelzhèk -a m.** NEM.: Engelchen LAT.: Angelus

angelec [ängeləc] samostalnik moškega spola **angelc** 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Angelz -a m.** NEM.: Engel LAT.: Angelus

angelika [angēlika] samostalnik ženskega spola **rastlina angelika**, latinsko *Angelica arhangelica* 617: vrsta zelike **TMB: Angelika -e** fh. NEM.: Angelikwurz LAT.: Angelica PRIMERJAJ: angelišče

angelišče [angēlišče] samostalnik srednjega spola **rastlina angelika**, latinsko *Angelica*

arhangelica 617: vrsta zelike **TMB: Angelshe -a n.** NEM.: Angelikwurz LAT.: Angelica PRIMERJAJ: angelika

angelski [ängelški] pridevnik **angelski** **TMB: Angelske -a -u** NEM.: Englisch LAT.: Angelicus

angurka [angūrka (?)] samostalnik ženskega spola **lubenica** 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Angurka -e** fh. NEM.: Citrullen LAT.: Anguria **GS: Angurca – lat. Anguria.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

aniti GLEJ: amiti²

an iti GLEJ: amiti²

ankršt¹ [änkršt] samostalnik moškega spola **kirurški instrument v obliki priostrenega kavlja** 197: kirurško rezilo **TMB: Ankersht -a m.** NEM.: Chirurgisches Instrument LAT.: Angiftrum **GS: Ankersht – a lat. Angiftrum.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ankršt² [änkršt] samostalnik moškega spola **antikrist** 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Ankersht -a m.** NEM.: Antichrist LAT.: Antichristus **GS: Ankersht – alias a gr. Ἀντίχριστος, Antichristus.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Antev [antēv] samostalnik moškega spola **antično osebno ime Antej** 348: antično osebno ime **KG: Oh! ktir' je Antēva mogožnu bil premagal (str. 182)**

antikati GLEJ: amtikati

antila [ántila] (antvila) samostalnik ženskega spola **brisača** 248: kos blaga za osebno higieno **TMB: Antèla -e** fh. NEM.: Handtuch LAT.: Manutergium **GS: Antela – Saxon. veteribus Handquelle, modernis germ. Handtuch.** Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: adra

antimon [āntimon (?)] samostalnik moškega spola
antimon 𐌺639: kovina **TMB: Antimon -a m.**
 NEM.: Antimonium LAT.: Antimonium

Anton [antōn] samostalnik moškega spola
krstno ime Anton 𐌺351: krstno ime
KG: Anton (str. 24) KG: Ifaaka, Antona,
Kornelia (str. 178) ☉ Zapisane so
 tožilniške oblike.

antverh [āntverh] samostalnik moškega spola
rokodelstvo 𐌺78: rokodelstvo **TMB:**
Antverh -a m. NEM.: Handwerk LAT.:
 Opificium **GS: Antverh** – genuine
 dicitur *rokodelftvu*, germ. *Handwerk*. In
 fragm. Caroli M. apud Schilter fine litera
 aspirationis; *Antwerk*, & apud Notker
Hantuuersch. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

antverhar [āntverhar] samostalnik
 moškega spola
rokodelec 𐌺841: človek s samostojno
 dejavnostjo **TMB: Antverhar -ja m.** NEM.:
 Handwerker LAT.: Opifex

antvila GLEJ: antila

anzeti GLEJ: amvzeti se

anzetje GLEJ: amvzetje

anzadeti GLEJ: amzadeti

Anže [anzžè] samostalnik moškega spola
Anže, tj. klicna oblika krstnega imena
Janez 𐌺351: krstno ime **TMB: Anfhê -ęta m.**
 NEM.: Hanns LAT.: Joannes

apih [āpih (?)] samostalnik moškega spola
rastlina zelena, latinsko *Apium*
graveolens 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Apih**
 -a m. NEM.: Eppich LAT.: Apium **GS: Apih** –
 germ. *Eppich*, lat. *Apium*, Ital. *Apio*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

apnar [apnár] samostalnik moškega spola
kdor žge apno; apnar 𐌺864: gradbenik

TMB: Apnâr -ja m. NEM.: Kalkbrenner LAT.:
 Calcarius

apnarjev [apnárjev] pridevnik
apnarjev **TMB: Apnarjove -a -u** NEM.: Des
 Kalkbrenners LAT.: Calcarius

apnarski [apnárski] pridevnik
apnarski **TMB: Apnarske -a -u** NEM.: Von
 Kalkbrennern LAT.: Calcarius

apnen [apnêñ] pridevnik
apnen **TMB: Apnên -a -u** NEM.: Vom Kalke,
 kalkicht LAT.: Calcarius

apnenica [apnêñica] samostalnik ženskega
 spola
peč za žganje apna; apnenica 𐌺787: peč
 za žganje apna **TMB: Apnenza -e fh.** NEM.:
 Kalkofen LAT.: Calcaria fornax

apnišče [apnišče] samostalnik srednjega
 spola
jama, kjer se žge apno; apnišče 𐌺303:
 kjer izdelujejo gradbeni material **TMB:**
Apnishe -a n. NEM.: Kalkgrube LAT.: Calcaria
 fovea

apno [ápno] samostalnik srednjega spola
apno 𐌺668: snov, ki se uporablja v grad-
 beništvu **TMB: Apnu -na n.** NEM.: Kalk LAT.:
 Calx **GS: Apnu** – Vindis *Vapnu*, a Græc.
 ἄπνον, mortuum, fine aspiratione. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: vapno

apostelj [apōstəlj apōstəljna]
 samostalnik moškega spola
apostol 𐌺953: svetopisemski človek
TMB: Apofstel -na m. NEM.: Apostel LAT.:
 Apoftolus

apotekar [apotēkar] samostalnik moškega
 spola
lekarnar, apotekar 𐌺869: kdor se
 ukvarja z zdravljenjem ali babištvom
TMB: Apotēkar -ja m. NEM.: Apotheke LAT.:
 Pharmacopola

ar [ʔ] samostalnik moškega spola
izvor, začetek №96: začetek **TMB: Ar** -a m.
 Siehe *As*, *Vid. As* **GS: Ar** – vide *As*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: as

ara [ára] samostalnik ženskega spola
zastavek, ara №73: plačilo **TMB: Ara** -e fh.
 NEM.: Pfand LAT.: Arrhabo

Arad [ʔ] samostalnik moškega spola
gorstvo Kavkaz №359: gorsko ime **TMB:**
Arad -a m. NEM.: Berg Kaukasus LAT.:
 Caucasus

Arak [ārak (?)] samostalnik moškega spola
mesto Edesa №360: krajevno ime
TMB: Arak -a m. NEM.: Stadt Edessa
 LAT.: Edeffa ☉ Verjetno je mišljeno
 mesto Edesa v severni Mezopotamiji
 (danes *Şanlıurfa* v jugovzhodni Turčiji),
 manj verjetno enakoimensko v grški
 Makedoniji. Arak je sicer mesto
 v osrednji Turčiji.

Aram [āram] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime Aram №352:
 svetopisemsko osebno lastno ime **KG:**
Arama, Naalfona, Salmona (str. 178) ☉ Imena
 so zapisana v tožilniški obliki.

aramba [ʔ] samostalnik ženskega spola
zaboj za tesarsko orodje №235: posoda
 za orodje in pripomočke **TMB: Aramba**
 -e fh. NEM.: Zimmermannslade LAT.:
 Scrinium fabri **GS: Aramba** – q. *Hramba*
instrumentorum fabrilium arca. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

aranje [áranje] samostalnik srednjega spola
1. zastavljanje, aranje №733: trgovsko
 dejanje
2. drgnjenje kositra, drobljenje №727:
 udarec, udarjanje **TMB: Aranje** -a n. NEM.:
 1. Verpfändung 2. Reibung des Ziñs LAT.: 1.
 Subarrhatio 2. Friatio ☉ Zapis *Fritatio* je
 domnevno napačen namesto *Fricatio*.

Arapin [ʔ] samostalnik moškega spola
Arabec №355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Arapin -a m. NEM.: Arabier LAT.: Arabs **GS:**
Arapin – lat. *Arabs*, litera affine permutata.
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ:
 Harap

aras [áras] samostalnik moškega spola
grobo domače sukno; raševina №247:
 blago ali usnje **TMB: Aras** -a m. NEM.: Ein
 härener Zeug LAT.: Cilicinum **GS: Aras**
 – *Arash* probabilius a germ. *Haar, härin*,
 litera aspirat. omiffa. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

arast [árast] pridevnik
raševinast TMB: Araftè -a -u NEM.: Von
 solchem Zeuge LAT.: Cilicinus Prejšnji
 sestavek, na katerega se sklicije nemški
 prevedek, je *aras*.

arati [árati áram] nedovršni glagol
1. zastavljati №112: dajati
2. drgniti, drobiti №405: drobiti **TMB:**
Aram NEM.: 1. Verpfände 2. reibe LAT.:
 Subarrhare, friare **GS: Aram** – a lat.
fubarrhare. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

arba [ārba] samostalnik ženskega spola
zunanje žensko spolovilo; vulva №882:
 del ženskega telesa **TMB: Arba** -e fh. NEM.:
 Muttermund LAT.: Os vulvæ **GS: Arba** – non
 refragor, a lat. *Arvum*, metaphorice fumto. Ne
 znam oceniti pravilnosti razlage.

arban [ʔ] samostalnik moškega spola
stric, tj. očetov brat №950: sorodnik ipd.
GS: Arban – in lege Longobard. *Barbanus* in
eadem significatione: Vatersbruder. Ne znam
 oceniti pravilnosti razlage.

Arbanar [arbānar] samostalnik moškega spola
Albanec №355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Arbānar -ja m. NEM.: Albanier LAT.: Albanus
 PRIMERJAJ: Arbanaš; Arbanija

Arbanaš [arbanáš (?)] samostalnik

moškega spola

Albanec №355: pripadnik ljudstva **TMB:**

Arbanash -a m. NEM.: **Albanier** LAT.: **Albanus**

PRIMERJAJ: **Arbanar**; **Arbanija**

Arbanija [arbánija] samostalnik ženskega

spola

Albanija №358: ime dežele **TMB: Arbanija**

-e fh. NEM.: **Albanien** LAT.: **Albania** **GS:**

Arbanija – lat. *Albania* litera *l.* in *r.*

commutata. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **Arbanar**;

Arbanaš

arcat [ārcat (?)] samostalnik moškega spola

zdravnik №869: kdor se ukvarja z

zdravljenjem ali babištvom **GS: Arzat**

– germ. *Arzt*, Suevis *luperior. Arzat*: *Infer.*

Saxon. Arst: in *Schwabenspiegel Arzat*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditiv.

arci [ʔ] členek

ali res? **TMB: Arzi?** NEM.: **Traun!** LAT.: **Sane,**

verumne?

arcnija [arcnĭja] samostalnik ženskega spola

zdravilo №656: zdravilo **TMB: Arznia** -e

fh. NEM.: **Arzney** LAT.: **Medicina** **ABC: Arznia**

(1794, str. 6)

ardak [ʔ] (**artak**) samostalnik moškega spola

pokrit hodnik tik ob hiši №777: del

zgradbe **TMB: Ardak** -a m. NEM.: **Gallerie**

LAT.: **Podium** **GS: Ardak** – **Artak**: *Illyrice*

Zhertak. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. ☉ Sumljiva beseda.

Belostenec ima v tem pomenu *chardak*,

Jambrešič *Zhardak*. PRIMERJAJ: **nahišje**

ardečovka [ardečōvka] samostalnik

ženskega spola

rastlina artičoka, latinsko *Cynara scolymus*,

ali **njen užitni omeseneli del** №617:

vrsta zelike **TMB: Ardézhovka** -e fh. NEM.:

Artischocke LAT.: **Cinara**

ardrati [árdrati se árdram se] nedovršni

glagol

prepirati se №511: prepirati se **TMB:**

Ardram NEM.: **Zanken** LAT.: **Litigare**

ardrija [ardrĭja] samostalnik ženskega spola

prepir №414: slabi medsebojni odnosi

TMB: Ardrija -e fh. NEM.: **Zank** LAT.: **Litigatio**

GS: Ardrija – a germ. *Hader*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

areč [arēč arečĭ] samostalnik ženskega spola

vzrok, izvor №435: miselni pojem **TMB:**

Arēzh; Arrēzh -y fh. NEM.: **Ursache,**

Ursprung LAT.: **Cauſſa; Cauſa, Origo** **GS:**

Arrēzh – vox genuina ex verbo *As Ur,*

Ursprung s mutato in r ob *faciliorem enun-*

ciationem frequentis compositionis membri

nempe: rēzh, Sache, quod & germani habent

Ursache. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. ☉ Besedo je Pohlín

skoval iz *ar* 'izvor, začetek' in *reč* (Stabej,

Jezik in slovstvo 19, 252) po zgledu

nemške *Ursache* iz *ur-* 'pra-' in *Sache* 'reč'.

PRIMERJAJ: **arečiti**; **uržoh**

arečiti [arečĭti arečĭm] dovršni glagol

povzročiti №435: snovati v mislih **TMB:**

Arézhim; Arrézhim NEM.: **Verursache;**

Verursachen LAT.: **Cauſo; Caufare** PRIMERJAJ:

areč

arenda [árenda] samostalnik ženskega

spola

zakup №556: pravni izraz **TMB: Arenda** -e

fh. NEM.: **Verpachtung** LAT.: **Emphyteuſis**

arendalec GLEJ: **arendavec**

arendavati [árendavati (?)] árendavam

(?) nedovršni glagol

dajati v zakup №112: dajati **TMB:**

Aréndavam NEM.: **Verpachten** LAT.: **Do in**

emphyteuſin

arendavec [árendavəç (?)]

(arendalec) samostalnik moškega spola

kdor da kaj v zakup;

zakupodajalec ≍ 838: dajalec **TMB:** **Arendavz** -a m. NEM.: **Verpachter** LAT.: **Dans** in **emphyteufin**

arest [arəst] samostalnik moškega spola
ječa, zapor, arest ≍ 781: ječa **TMB:** **Arefit** -a m. NEM.: **Arest** LAT.: **Arefitum** **GS:** **Arêft** – lat. med. *avi Arefitum*, germ. *Arrest*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

arestant [arestänt (?)] samostalnik moškega spola
jetnik, zapornik, arestant ≍ 932: hudodelec **TMB:** **Arestant** -a m. NEM.: **Arestant** LAT.: **Custodiæ mancipatus**

arestovati [arestováti arestûjem] nedovršni glagol
zapirati v ječo, aretirati ≍ 560: kaznovati **TMB:** **Arestujem** NEM.: **In Arest setzen** LAT.: **Custodiæ mancipare**

arfe [ârfe] množinski samostalnik ženskega spola
harfa ≍ 171: glasbilo **TMB:** **Arfe** arf fh. NEM.: **Harfe** LAT.: **Cythara** **GS:** **Arfa** – **Anglofax**. *Earpe*: Agl. *Harp*: Gall. *Harpe*: Germ. *Harfe*, *Harvfe*. apud Ottfried *Harpha*, Frisch derivat a ἄρπη, unguis, quod unguis pulsetur. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

arga [ârga] samostalnik moškega spola
strahopeten človek ≍ 947: strahopeten človek **TMB:** **Arga** m. NEM.: **Poltron**, **Feigherz** LAT.: **Ignavus** **GS:** **Arpa** – Apud Longobard. *Arga*, ein Hahnrey. Hörnertrager Ehemann. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

argan [ârgan] samostalnik moškega spola
vitel, škripec ≍ 192: priprava za navijanje **TMB:** **Argan** -a m. NEM.: **Winde** LAT.: **Trochlea** **GS:** **Argan** – ob *strepitum quem attrahendo facit*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

arija [árija] samostalnik ženskega spola
napev, arija ≍ 250: pesem, ki se poje **TMB:**

Arija -e fh. NEM.: **Arie** LAT.: **Aria** **KG:** **aria** ‘eine Arie’ (str. 157)

arijanstvo [arijânstvo] samostalnik srednjega spola
arijanizem, arijanstvo ≍ 347: krščanske verske reči **KG:** **Arianstvu** ‘Ketzerey der Arianer’ (str. 120 s.)

arink [ārink] samostalnik moškega spola
morska riba sled, latinsko *Clupea harengus* ≍ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB:** **Arènk** -a m. NEM.: **Häring** LAT.: **Halex**

ariti [? ārim] nedovršni glagol
pričati, dokazovati na sodišču ≍ 514: govoriti pravne reči **TMB:** **Arrem** NEM.: **Urkunden** LAT.: **Testificari**

arlen GLEJ: **orlen**

arlica GLEJ: **arlijica**

arlijica [arlíjica (?)] (**arlica**) samostalnik ženskega spola
navadno množina **plod drena;**
drenulja ≍ 613: sad ali plod za prehrano **TMB:** **Arlijze** fh. NEM.: **Welsche Kirschen** LAT.: **Cornum** **GS:** **Arlyze** – germ. *Herlitze*, *Frucht vom Harriegel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ V TMB in GS je iztočnica navedena v množinski obliki.

arliška [arliška (?)] samostalnik ženskega spola
navadno množina **plod drena;**
drenulja ≍ 613: sad ali plod za prehrano **TMB:** **Arlishke** fh. NEM.: **Welsche Kirschen** LAT.: **Cornum** ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

armada [armáda] samostalnik ženskega spola
vojska, armada ≍ 967: skupina vojakov **TMB:** **Armada** -e fh. NEM.: **Armee** LAT.: **Exercitus**

Armenar [arménar] samostalnik moškega spola

Armenec 355: pripadnik ljudstva

TMB: *Armênar* -ja m. NEM.: *Armenier* LAT.: *Armenus*

arnož [árnož] samostalnik moškega spola oblačilo za gornji del telesa, ki nosi na goli koži in namenoma povzroča nelagodje, bolečino 132: s krščanstvom povezano oblačilo **TMB:** *Arnosh* -lha m.

NEM.: *Brustlatz* LAT.: *Cilicium* **GS:** *Arnosh*

– germ. *Harnisch*: Ital. *Arneffe*: Hifp.

Arnes: Angl. *Harnes*: Gall. *Harnas*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Nemško *Brustlatz* pomeni 'telovnik' (in 'steznik'), srednjeveškولاتinsko *cilicium* pomeni oblačilo, navadno nekakšno spodnjo majico iz ostre kozje volne, ki so jo nosili za samokaznovanje, pokoro, očiščenje duha. PRIMERJAJ: prsnica

Aron [āron] samostalnik moškega spola svetopisemsko osebno ime Aron 352: svetopisemsko osebno lastno ime **KG:** *Aaron* je enu telle is zhistega flata i flil (str. 144)

arovica [árovetica] samostalnik ženskega spola

kravja, kozja ipd. dlaka 980: del živali

TMB: *Arovza* -e fh. NEM.: *Kühhaar* LAT.: *Pili vaccarum, hircorum* etc. **GS:** *Arovník* – *Arovza* a germ. *Haar*, vel potius Gr. *ῥάκος*, *panus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

arovnica [arovníca] samostalnik ženskega spola

na obeh straneh kosmata volnena odeja, žimnica 222: posteljina **TMB:** *Arovniza* -e fh. NEM.: *Matratze* LAT.: *Amphimallum*

arovník [arovník] samostalnik moškega spola

na obeh straneh kosmata volnena odeja, žimnica 222: posteljina

TMB: *Arovnik* -a m. NEM.: *Matratze* LAT.:

Amphimallum **GS:** *Arovník* – *Arovza* a germ. *Haar*, vel potius Gr. *ῥάκος*, *panus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

arpa [árpa] samostalnik ženskega spola **kup, grmada, skladovnica** 624: kup **TMB:** *Arpa* -e fh. NEM.: *Lege, Haufe* LAT.: *Strues*

artak GLEJ: **ardak**

arzin [?] samostalnik moškega spola **laket, komolec** 878: del človeka **TMB:** *Arfin* -a m. NEM.: *Elle* LAT.: *Cubitus*

aržat [āržat] samostalnik moškega spola (v obleko všita) **vreča, žep** 131: del oblačila ali obutve **TMB:** *Arfhat* -a m. NEM.: *Sack* LAT.: *Saccus* **GS:** *Arfhat* – a gr. *ἄριχος*, vel *ἄρσικος*, *vas vimineum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: aržek

aržatka [āržatka] samostalnik ženskega spola

žepna ura 159: ura **GS:** *fhat* – *fhatka*, *qualí arfhatka*, *Sackuhr*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: žat; žatka

aržek [āržək] samostalnik moškega spola **vrečka, žepok** 131: del oblačila ali obutve **TMB:** *Arfhèk* -a m. NEM.: *Säkchen* LAT.: *Sacculus* PRIMERJAJ: aržat

as¹ [ās] samostalnik moškega spola **izvor, začetek** 96: začetek **TMB:** *As* -a m. NEM.: *Ursprung* LAT.: *Origo, initium, Alpha* **GS:** *As* – *As, Aes* *Scythis quoque significabat: Summum Numen: Hetrufcis vero: Aefak*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ar

as² [ās] samostalnik moškega spola **ime črke a** 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** *As, A, a* (str. 154) PRIMERJAJ: a¹

as buba [äs bûba] medmetna zveza izraža bolečino zaradi vročine **TMB:**

As buba! NEM.: Wehe heiß LAT.: Dolentis
Interjectio

asla [ásla] samostalnik ženskega spola
tvor, ulje, absces № 35: oboleli del človeka
TMB: Asla -e fh. NEM.: *Aposteme* LAT.:
Apoftema

astoklep [ʔ] samostalnik moškega spola
rastlina navadni kokoševac, latinsko *Vincetoxicum hirundinaria* № 617: vrsta zelike
TMB: Aftoklep -a m. NEM.: *Schwalbenwurz*
LAT.: *Vincetoxicum* **GS: Aftoklep** – a gr.
ἄσαυς. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

aškrc [áškr̥c] (**aškrtec**) samostalnik
moškega spola
majhen kos tkanine № 247: blago ali usnje
TMB: Ashkèrz -a m. NEM.: *Fleck Tuches* LAT.:
Pezziium PRIMERJAJ: aškrt

aškrt [áškr̥t] samostalnik moškega spola
majhen kos tkanine № 247: blago ali usnje
TMB: Ashkert -a m. NEM.: *Fleck Tuches*
LAT.: *Pezziium* **GS: Ashkert** – a Srionico
Skard, ein Schnitt: in legg. Alemann. *Or skardi*, abfciffio auris. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: aškrc

aškrtec GLEJ: **aškrc**

ašterželj [ášteržəlj ašteržəljna]
(**aštržilj**) samostalnik moškega spola

1. jermen, s katerim se pritrdi
sedlo ali vlečna oprema pod prsmi;
podprsna № 255: živalska oprava
2. naramnica № 130: oblačilo ali obutev
TMB: Ashterfhel -na m. NEM.: 1. *Brustriem* 2. *Hosenträger* LAT.: 1. *Antilena* 2. *Ærumna* **GS: Ashterfhel** – ab *As*, in die Höhe, & *derfhim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zapis z *ę* v GS verjetno kaže na ozko izreko nenaglašene *e*. PRIMERJAJ: naprsnik; oprsni; podprsna; podprsnik

aštržilj GLEJ: **ašterželj**

ata [áta] samostalnik moškega spola
oče, ata № 950: sorodnik ipd. **TMB: Ata** -a m. NEM.: *Papa* LAT.: *Pater* **GS: Ata** – *vocula lactentium ab Japhetico* ἄπα *Abba* gr. *πάππας*, ger. *Papa*, quod balbutientes natura docuit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Atapot** – non videtur ex *Ata*, & infantium pronuntiatione originem ducere, q. d. *Pater pelle*.

atanje [ātanje (ʔ)] samostalnik srednjega spola
poskus govorenja pri otrocih;
bebljanje № 509: otroški govor **TMB: Atanje** -a n. NEM.: *Das Paperlen* LAT.: *Balbutitio infantum*

atapot [atapöt (ʔ)] (**otopot**) samostalnik moškega spola
morska žival sipa, latinsko *Sepia officinalis*, ali **rak(ovica)** № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Atapot** -a m. NEM.: *Meerspine* LAT.: *Sepia* **GS: Atapot** – non videtur ex *Ata*, & infantium pronuntiatione originem ducere, q. d. *Pater pelle*. ☉ Nemški prevedek pomeni 'rakovica', latinski pa 'sipa'. Primerjaj grško ὀκτάπους 'rak' in 'hobotnica', prvotno 'osmeronožec'.

atati [átati (ʔ) átam (ʔ)] nedovršni glagol
poskušati govoriti; bebljati № 509:
govoriti kot otrok **TMB: Atam** NEM.:
Paperlen LAT.: *Balbutire*

avba [āvba] samostalnik ženskega spola
žensko pokrivalo; avba № 137: žensko oblačilo **TMB: Avba** -e fh. NEM.: *Haube* LAT.: *Vitta* **GS: Avba** – a germ. *Haube: Infer. Sax. & Dani ajunt: Hure*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

avce [ʔ] množinski samostalnik ženskega spola (ʔ)
ozka (v skalo vklesana) pot № 553: cesta, pot **GS: Avze** – *Hohlweg: Laponibus* *Avtza ein schmalles Thal zwischen 2 Hügeln*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

Avguštín [avguštín] samostalnik moškega spola

krstno Avguštín №351: krstno ime **KG:** Augushtin! (str. 173)

avša [āvša] samostalnik ženskega spola

lahkomiselna ženska №903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB:** **Avsha** -e fh. NEM.: Leichtsinig LAT.: Levis, futilis **GS:** **Avsha** – germ. *eine Schumel*, Suec. *fkumpa*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

avšast [āvšast] pridevnik

lahkomiseln **TMB:** **Avsha** -a -u NEM.: Leichtsinig LAT.: Levis, futilis

avštriga [āvštriga] samostalnik ženskega spola

školjka ostriga, latinsko *Ostrea* №1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB:**

Avshterga -e fh. NEM.: Austern LAT.: Oftrea **GS:** **Avshterga** – germ. *Austern*: Inf. Sax. *Oster*: Holl. *Ofter*: Suec. *Ofta*: Angl. *Oifter*, a gr. ὄστρεον communem derivationem quis

neget? Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

avtmant [āvtmant] samostalnik moškega spola

stotnik №909: vojaški poveljnik **TMB:** **Avtmant** -a m. NEM.: **Hauptmann** LAT.: Centurio

avžlok [āvžlok] samostalnik moškega spola

mitnica №775: mitnica **TMB:** **Avfhlok** -a m. NEM.: **Mautham** LAT.: **Telonium** **GS:** **Avfhlok** – a germ. *Aufschlag*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

avžlokar [āvžlokar] samostalnik moškega spola

mitničar №875: sluga oblasti **TMB:** **Avfhlokar** -ja m. NEM.: **Mauthner** LAT.: Telonarius

azbuk [āzbuk] samostalnik moškega spola jezikoslovje **cirilska abeceda; azbuka** №269: izraz **TMB:** **Asbuk** -a m. NEM.: **Alphabet** LAT.: Alphabetum

B

b [bogâ]

črka **b** ≍ 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**:
Boga, B, b (str. 154) PRIMERJAJ: boga

baba [bába] samostalnik ženskega spola

1. stara ženska; baba ≍ 833: človek glede na starost

2. pomočnica pri porodih; babica ≍ 869: kdor se ukvarja z zdravljenjem ali

babištvom **TMB: Baba** -e fh. NEM.: 1. Altes Weib 2. Hebamme LAT.: 1. Anus 2. Obstetrix **GS: Baba** – Hung. itidem *Baba*. Angl. *Baby*, eine Puppe der Kinder. Incolæ infularum Antillæ vocant Patrem a *Papa*, *Baba*. Incolæ Africani ad Niger fluvium habent *Baba* pro titulo & voce honorabili fenum. Labat. Sereg. III. 209. *Azen Beba*, der größte Patriarch der Dervise in Natolien. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: težkulja; všegarica

babast [bábast] pridevnik

tak kot pri starih ženskah; babji **TMB:**

Babaft -a -u NEM.: *Altvetlich* LAT.: *Anilis*

PRIMERJAJ: babji

babica [bábica] samostalnik ženskega spola

1. stara ženska, ostarela mati ≍ 833:

človek glede na starost

2. stara mati; babica ≍ 950: sorodnik ipd.

3. nakovalo za klepanje kose ≍ 147:

kmečko orodje

4. pomočnica pri porodih; babica ≍ 869:

kdor se ukvarja z zdravljenjem ali

babištvom **TMB: Babeza** -e fh. NEM.: 1. Altes Mütterchen 2. Großmutter 3. das Senseneisen LAT.: 1. Anicula 2. Avio 3. Incus, super qu. falces cuduntur **GS: Babem** – *Babeza* apud Carniolos habent duplicem significationem, nempe: *Hebamme*, & *Großmutter*, sicuti græci *Maïa* est obstetrix, & *avia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

babina [bábina] samostalnik ženskega spola

stara ženska ≍ 833: človek glede na starost **TMB: Babèna** -e fh. NEM.: *Alte Vettel* LAT.: *Anus*, *Vetula*

babiti [bábiti bābim] nedovršni glagol

biti babica, tj. **pomočnica pri**

porodih ≍ 80: opravljati babiško dejavnost

TMB: Babem NEM.: *Hebamme abgeben* LAT.:

Obstetricare **GS: Babem** – *Babeza* apud Carniolos habent duplicem significationem,

nempe: *Hebamme*, & *Großmutter*, sicuti græci *Maïa* est obstetrix, & *avia*. Razlaga je

s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

PRIMERJAJ: babovati

babji [bābji] pridevnik

tak kot pri stari ženski; babji **TMB: Babje**

-a -e NEM.: *Altvetterlich* LAT.: *Anilis* PRIMERJAJ:

babast

babovati [babováti babûjem] nedovršni

glagol

delovati kot babica, tj. **pomočnica**

pri porodih ≍ 80: opravljati babiško

dejavnost **TMB: Babujem** -buvati NEM.: *Oft eine Hebamme abgeben* LAT.: *Obstetricari*
PRIMERJAJ: babiti

babstvo [bābstvo] samostalnik srednjega spola

znanje o pomoči pri porodih;

babišvo 𐌺 813: znanost, veččina **TMB:**

Babſtvu -a n. NEM.: *Hebammenkunst* LAT.: *Ars obstetricia*

babura [babûra] samostalnik ženskega spola

žival navadni prašiček, latinsko *Porcellio scaber* 𐌺 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Babûra** -e fh. NEM.:

Kellerwurm LAT.: *Millepeda* **GS: Babûra** – *Babushka*, q. d. *horribilis ut pediculus vetulæ, a Baba, & Ush*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: adruščica; adruška; babuška; fota

babuška [babûška] samostalnik ženskega spola

žival navadni prašiček, latinsko *Porcellio scaber* 𐌺 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Babushka** -e fh. NEM.:

Kellerwurm LAT.: *Millepeda* **GS: Babûra** – *Babushka*, q. d. *horribilis ut pediculus vetulæ, a Baba, & Ush*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: adruščica; adruška; babura; fota

bačka [bâčka] samostalnik ženskega spola

usnjena torba 𐌺 243: vreča ali torba **TMB: Bazhka** -e fh. Siehe *Bashka* PRIMERJAJ: baška

badem [bādem] samostalnik moškega spola
mandeljnovno jedrce, mandelj 𐌺 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Badém** -a m. NEM.: *Mandelkern* LAT.: *Amygdalus* PRIMERJAJ: koldem

bahač [baháč] samostalnik moškega spola
bahač 𐌺 884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom **TMB: Bahâzh** -a m. NEM.: *Prahlhanns* LAT.: *Trafo*

bahati se [báhati se (?) báham se (?)] nedovršni glagol
bahati se 𐌺 519: bahati se **TMB: Baham se** NEM.: *Prahlen* LAT.: *Ampullari, gloriari*

bahavec [báhavæc] samostalnik moškega spola

bahač 𐌺 884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom **TMB: Bahavz** -a m. NEM.: *Prahlhanns* LAT.: *Trafo*

bahaven [báhavæn] (bahoven) pridevnik

bahaški **TMB: Bahovne** -a -u NEM.: *Prahlerisch* LAT.: *Jactabundus*

bahavnik [báhavnik] (bahovnik) samostalnik moškega spola

bahač 𐌺 884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom **TMB: Bahovnek** -a m. NEM.: *Prahler* LAT.: *Trafo*

bahavnost [báhavnost] (bahavnost) samostalnik ženskega spola

bahavost 𐌺 380: negativna lastnost v zvezi z govorom **TMB: Bahovnoft** NEM.: *Prahlerery* LAT.: *Jactantia*

bahoven GLEJ: **bahaven**

bahovnik GLEJ: **bahavnik**

bahavnost GLEJ: **bahavnost**

baja [bája] samostalnik ženskega spola
vedeževanje 𐌺 88: nekrščanske duhovne reči **TMB: Baja** -e fh. NEM.: *Loos* LAT.: *Sors*

bajalka GLEJ: **bajavka**

bajati [bájati bájam] nedovršni glagol
vedeževati, bajati 𐌺 498: govoriti vraževerne reči **TMB: Bajam** NEM.: *Löseln* LAT.: *Sortes jacere*

bajavka [bájavka (?)] (bajalka) samostalnik ženskega spola
vedeževalka 𐌺 883: človek glede na

nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Bajavka -e fh. NEM.: Löslerinn

LAT.: Sortilega

baje [bajë] členek

bojda, baje, domnevno TMB: Bôjé;

Wojê NEM.: Vermuthlich; Vermuthlich LAT.:

Probaliter; Ni fallor **KG:** Bojé 'hofentlich, vermuthlich' (str. 99)

bajer [bājer] samostalnik moškega spola

ribnik, bajer ¶ 342: ribnik **TMB: Bajer;**

Wājèr -ja m. NEM.: Fischeich LAT.: Piščina

Siehe Wajer **GS: Wajer** – unde germ. *Weiher*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bajla [bājla] samostalnik ženskega spola

posoda za pranje perila ¶ 226: posoda

za čiščenje **GS: Bajla** – Waschtrog; Infer.

Sax. *Balje*; Suec. *Bajla*; Du Frefne *Bajula*,

Wasserfaß, a gr. πέλλα Holzgefäß. Ne znam

oceniti pravilnosti razlage.

bajnrutica [bajnrūtica] samostalnik

ženskega spola

rastlina vinska rutica, latinsko *Ruta*

graveolens ¶ 617: vrsta zelike **TMB:**

Bajnruteza; Wajnrutèza -e fh. NEM.:

Weinraute LAT.: *Ruta filiiis incifis* S.

Wajnruteza

bajsen GLEJ: **basen**

bajta [bājta] samostalnik ženskega spola

kmečka hiša, koč ¶ 782: kmečka

zgradba **TMB: Bajta; Wajta** -e fh. NEM.:

Bauernhütte; Eine Kaischen LAT.: *Cafa*;

Cafa pauper **GS: Bajta** – (alii *Wajta* a germ.

Weite) Hung. *Pajta*, eine Schupfe; Malabares

vocant urbem *Bathanum*: domum *wuda*;

& orientales *Baitha, Baito, Baiton*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

baker [bákər] samostalnik moškega spola

baker ¶ 639: kovina **TMB: Bakr** -a m. NEM.:

Kupfer LAT.: Cuprum

bakla [bākla] samostalnik ženskega spola

bakla ¶ 182: priprava za svetenje **TMB:**

Bakla -e fh. NEM.: Fackel LAT.: Fax, Facula

GS: Bakla – germ. *Fackel*; lat. *Facula*;

Dan. *Fakkel*; Suec. *Fakla*; Illyrici, & Slavi

fermonis hic perfrequens est usus, F in B

mutare in suis vocibus, ut in seqq. patebit.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bakleni [bākleni] (baklin) pridevnik

ki je v zvezi z baklo TMB: Bakléne -a -u

NEM.: Der Fackel LAT.: Faculæ

baklin GLEJ: **bakleni**

bakrač [bakráč] samostalnik moškega spola

bakren kotel ¶ 229: posoda za hrano **TMB:**

Bakrázh -a m. NEM.: Kupferner Kessel LAT.:

Lebes ænus

bakren [bakrêŋ] pridevnik

bakren TMB: Bakrēn -a -u NEM.: Vom

Kupfer LAT.: Ænus

bakrenar [bakrênar] samostalnik moškega

spola

trgovec z bakrenimi izdelki ¶ 959:

trgovec **TMB: Bakrēnar** -a m. NEM.: Kup-

ferhändler LAT.: Cuprarius

bakrišče [bakrišče] samostalnik srednjega

spola

rudnik bakra ¶ 308: rudnik **TMB: Bakrishe**

-a n. NEM.: Kupfergrube LAT.: Ærifodina

baksador [baksadōr (?)] samostalnik

moškega spola

odposlanec, ambasador ¶ 906: posvetni

oblastnik **TMB: Baxador** -ja m. NEM.:

Ambassadeur LAT.: Legatus PRIMERJAJ:

bašador

bala [bála] samostalnik ženskega spola

1. sveženj, zvitek ¶ 755: sveženj ali vez

2. nevestina oprema; bala ¶ 123: s

poroko ali dedovanjem pridobljeno

imetje **TMB: Bâla** -e fh. NEM.: 1. Ballen 2.

Brautmobilien LAT.: 1. Volumen, sarcina 2. dotatio **GS: Balla** – germ. *Ballen*: Dan. *Ball*: Ital. & lat. med. ævi *Bala*: Angl. *Bale*: a gr. *πλέω*, ich *presse*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

Balburga [balbûrga (?)] samostalnik ženskega spola

krstno ime Valburga № 351: krstno ime **ABC: Walburga** (1794, str. 8) ☉ Onaglasitev se opira na današnje naglaševa-nje krajevnega imena *Valbûrga* pri Smledniku.

balena [baléna] samostalnik ženskega spola **morski sesalec kit**, latinsko *Cetacea* № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Baléna** -e fh. NEM.: *Wallfisch* LAT.: *Cete* **GS: Baléna** – lat. *Balena*: germ. *Wallfisch*, a gr. *φάλαινα*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: fokina; keta; kit; košir

Balentin [balentîn] samostalnik moškega spola

krstno ime Valentin № 351: krstno ime **ABC: Walentin** (1789, str. 18)

balta GLEJ: **bavta**

band [bãnd] samostalnik moškega spola **izgon** № 560: kazen **TMB: Wand** -a m. NEM.: *Das Elend* LAT.: *Exilium* **GS: Wand** – *Wandifhâm*: germ. *Bann*, *Elend*: lat. *Bannum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

banda [bãnda] samostalnik ženskega spola **gneča** № 927: skupina ljudi **GS: Banda** – *Gedrâng*, germ. *Bande*: Ital. *Banda*: *Arabibus Bend*, legio 10000. militum: *Syriace Bendo cohors*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

bandero GLEJ: **bendero**

banger [bãnger] samostalnik moškega spola **podboj** № 223: stavbno pohištvo

TMB: Wanger -ja m. NEM.: *Thürposten* LAT.: *Poftis latera*

bar [bâr barû] samostalnik moškega spola **rastlina komarček**, latinsko *Foeniculum (vulgare)* (?) № 617: vrsta zelike **TMB: Bâr** -ú m. NEM.: *Fenchel* LAT.: *Marathrum* **GS: Bar** – Hebr. *בַּר* *bar*: & lat. *Far* *significant Getreide*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Beseda v vseh drugih slovenskih virih pomeni divje proso, *Setaria italica*, zato se zdi, da Pohlinaova pomenska opredelitev ni točna. PRIMERJAJ: tičje proso

barantač [barantáč] samostalnik moškega spola

kdor se ukvarja z blagovno menjavo; trgovec № 959: trgovec **TMB: Barantazh** -a m. NEM.: *Verhändler* LAT.: *Permutator*

barantalec GLEJ: **barantavec**

barantati [barantáti barantâm] nedovršni glagol

menjati blago za blago; trgovati № 733: trgovati **TMB: Barantâm** NEM.: *Handeln* LAT.: *Mercari* **GS: Barantâm** – lat. med. ævi *Baratum*, ein Tausch- Pauschhandel. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

barantavec [barantâvæc] (**barantalec**) samostalnik moškega spola **kdor se ukvarja z blagovno menjavo; trgovec** № 959: trgovec **TMB: Barantavz** -a m. NEM.: *Verhändler* LAT.: *Permutator*

barantija [barantîja] samostalnik ženskega spola

blagovna menjava, trgovanje № 733: trgovsko dejanje **TMB: Barantya** -e fh. NEM.: *Handel*, *Tausch* LAT.: *Mercimonia*

barati [bâрати bâram] dovršni in nedovršni glagol

koroško **vprašati, barati** № 524: vprašati **TMB: Bâram** NEM.: *Fragen* LAT.: *Quærare* **GS: Bâram** – *vindicum verbum* a germ. *wahr*,

ist es wahr. Carnioli habent *prasham*: Croate *pitam*. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna.

barba [bārba] samostalnik ženskega spola
barva № 1: barva **TMB: Barba -e** fh. NEM.: Farb LAT.: Color **GS: Barba – a** germ. *Farbe*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: farba

barbar [bārbar] samostalnik moškega spola
kdor se ukvarja z barvanjem;
barvar № 842: kdor se ukvarja z barvanjem
TMB: Barbar -ja m. NEM.: Färber LAT.: Tinctor

Barbara [bārbara] samostalnik ženskega spola
krstno ime **Barbara** № 351: krstno ime
ABC: Barbara (1765, str. 4)

barbati [bārbati bārbam] nedovršni glagol
barvati № 1: barvati **TMB: Barbam** NEM.: Färben LAT.: Colore tingere

barčica [bārčica] samostalnik ženskega spola
barčica № 594: ladja **TMB: Barzhèa -e** fh. NEM.: Schiffchen LAT.: Navicula

barčin [bārčīn] samostalnik moškega spola
ladjedelnica (?) № 291: ladjedelnica
TMB: Barzhin -a m. NEM.: Schiffwerfte LAT.: Casteria **GS: Barzhin – a** *Barka*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☺ Prevod je skladen z nemškim prevedkom. Latinsko *casteria* pomeni 'spalnica za veslače na ladji'.

barge [?] množinski samostalnik ženskega spola
vislice s prečnim tramom na težišču, ki omogočajo spuščanje in dviganje obsojenca, navadno v vodo in iz nje
№ 145: priprava za kaznovanje hudodelcev
GS: Barge – germ. Schnelgalgen; in lege Salica Borgus. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

barigla [barīgla] samostalnik ženskega spola

lesen ročni sodček za vino;
barigla № 240: posoda za vino **TMB: Barigla; Warigla -e** fh. NEM.: Weinflaß LAT.: Ænophorum Sieh. **Barigla** **GS: Warigla – ab** Ital. *barile*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bariglica [barīglica] samostalnik ženskega spola
majhen lesen ročni sodček za vino;
bariglica № 240: posoda za vino **TMB: Bariglèa -e** fh. NEM.: Kleines Fäßchen LAT.: Acratophorum

barka [bārka] samostalnik ženskega spola
ladja, barka № 594: ladja **TMB: Barka -e** fh. NEM.: Schiff LAT.: Navigium **GS: Barka – a** gr. βάρκα, vel βάλκα, *Fahrzeug*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

barkador [barkadōr] samostalnik moškega spola
ladijski kapitan № 906: posvetni oblastnik
TMB: Barkadōr -ja m. NEM.: Schiffspatron LAT.: Nauclerus

barkin [bārkin] pridevnik
ladijski **TMB: Barkène -a -u** NEM.: Des Schiffes LAT.: Navis

barle GLEJ: brle

baroka [barōka] samostalnik ženskega spola
lasulja № 532: okrasje **TMB: Baroka -e** fh. NEM.: Perūke LAT.: Capilitium

Barovit GLEJ: Borovit

barst GLEJ: brest

barstje GLEJ: brestje

barva [bārva] samostalnik ženskega spola
veslaška klop № 595: del ladje **TMB: Barva -e** fh. NEM.: Ruderbank LAT.: Transtrum

barzun [barzûn] samostalnik moškega spola
škrlat № 1: barva **TMB: Barfun -a** m. NEM.: Purpur LAT.: Purpura PRIMERJAJ: karmezin

barzunski [barzûnski] pridevnik
škrlaten **TMB: Barfunske** -a -u NEM.: Pur-
purfärbig LAT.: Purpureus

bas [bâs] samostalnik moškega spola
nizek glas; **bas** №487: glas **TMB: Bâs** -a m.
NEM.: Baß LAT.: Vox gravis **GS: Bâs** – a germ.
Baß. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
slovja pravilna.

basant [basânt] samostalnik moškega spola
ptica fazan, latinsko *Phasianus*
colchicus №999: vrsta divje ptice ali druge
zračne živali **TMB: Basant** -a m. NEM.: Fason
LAT.: Phasianus **GS: Basant** – germ. *Fasan*:
lat. *Phasianus*: gr. φασιανός a *Phaside* fluvio.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. PRIMERJAJ: fazant

basati [básati bâsam] in [bâšem]
nedovršni glagol
polniti, nabijati orožje s strelivom;
basati №534: upravljati z orožjem **TMB:**
Basam; Bashém NEM.: Füllen, laden; Laden
LAT.: Farcire; Onerare **GS: Basam** – a germ.
Faßen. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna. **GS: Fasam** – quod *Basam*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. **KG: Baffam, -fal, -fan, -fat** 'füllen,
schopfen' (str. 101) **KG: Baffam oder basam**
(str. 168) PRIMERJAJ: fasati

basen [bâsən] (**bajsen**) samostalnik
ženskega spola
zgodba, pravljica №253: literarno delo
TMB: Bajfn; Bafn -ne fh. NEM.: Fabel,
Gedicht LAT.: Fabula, Fictio Siehe Bajsn

basenga [básəŋga] (**basinga**)
samostalnik ženskega spola
zavoj, prtljaga №459: breme ali tovor
TMB: Basənga -e fh. NEM.: Einpackung LAT.:
Convalatio

basinga GLEJ: **basenga**

bašador [bašadôr (?)] samostalnik
moškega spola

odposlanec, ambasador №906: posvetni
oblastnik **TMB: Bashador** -ja m. NEM.:
Ambassadeur LAT.: Legatus PRIMERJAJ:
baksador

baščenik [baščeník] samostalnik moškega
spola
dedič №921: človek v pravnem razmerju
ali procesu **TMB: Bashzhénik** -a m. NEM.: Erb
LAT.: Heres

baška [bâška] samostalnik ženskega spola
usnjena torba №243: vreča ali torba **TMB:**
Bafnka -e fh. NEM.: Weidsack LAT.: Afcopera
GS: Bashka – a *Basam*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
bačka

bašti [bâšti] členek
poudarja trditev; prav zares **TMB: Bashti**
NEM.: Traun! LAT.: Sane, profectio **KG: Bashti**
be blu dobru 'freylich wäre es gut' (str. 94)

bati se [báti se bojím se] nedovršni glagol
bati se №66: bati se **TMB: Bojim se** Bati
NEM.: Fürchten LAT.: Metuere

bavd [bávd] samostalnik moškega spola
guba №131: del oblačila ali obutve
TMB: Bavd -a m. NEM.: Falte LAT.: Plica **GS:**
Bavd – a germ. *Falde*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

bavec [bâvəc] samostalnik moškega spola
namišljeno bitje za vzbujanje strahu
pri otrocih; **bavbav** №92: človekoliko
nekrščansko duhovno bitje **TMB: Bavz** -a m.
NEM.: Baubau, Kinderschrecker LAT.: Alphoto
GS: Bavz – germ. *Baubau*, nomen fictum
ad proles terrendas. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

bavkati [bâvkati bâvkam] nedovršni
glagol
oglašati se s kratkim laježem;
bevcati №531: oglašati se z živalskimi
glasovi **TMB: Bavkam** NEM.: Befken,
wie Hunde LAT.: Baubari **GS: Bavkam**

– onomatopœia, & convenit cum gr. βαύζειν: lat. *Baubo*: Infer. Sax. *wouwen*: ant. germ. *wuwen*: super. germ. *bäffen*, *gelfen*: gall. *abbojer*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bavta [bâvta] (**balta**) samostalnik ženskega spola

gorjača, krepelo № 175: orodje, ki je palica
TMB: Bavta -e fh. NEM.: *Kolbe, Knüttel* LAT.: *Fufts* **GS: Bavta** – melius *Wawta a Wyem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

baznica GLEJ: **beznica**

bazniti [baznīti báznem] dovršni glagol
zboosti, dregniti № 727: tolči, bosti **TMB: Bafném** NEM.: *Stufen* LAT.: *Tundere, trudere* **GS: Bafhnik** – terminus technicus carniolicus a *Bafnem, Befám, trudo, trundo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
ABC: Kateri neflihi, fe more basniti (1794, str. 19) PRIMERJAJ: **bezati**

bažilika [bažilika] samostalnik ženskega spola

rastlina bazilika, latinsko *Ocimum basilicum* № 617: vrsta zelike **TMB: Bafhileka** -e fh. NEM.: *Basilienkraut* LAT.: *Bafilicum*

bažilīšk [bažilīšk] samostalnik moškega spola

kači podobno bitje, ki ubija s pogledom; bazilisk № 94: živaloliko bajeslovno bitje
TMB: Bafhilishk -a m. NEM.: *Basilisk* LAT.: *Bafilifcus*

bažnik [bažník] samostalnik moškega spola

lesen žebelj № 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Bafhnik** -a m. NEM.: *Holzsnagel* LAT.: *Clavus ligneus* **GS: Bafhnik** – terminus technicus carniolicus a *Bafnem, Befám, trudo, trundo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bebast [bēbast] pridevnik
neumen, bebast **TMB: Bēbast; Wēbast** -a -u NEM.: *Blöd, tölpisch* LAT.: *Hebes* S. *Bebast*

bebec [bēbæc] samostalnik moškega spola
neumnež, bebec № 903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Bēbz** -a m. NEM.: *Tölpel* LAT.: *Hebes*

bec [bēc] ali [bēc] samostalnik moškega spola
kovanec manjše vrednosti; belič, bec № 85: denar **TMB: Wēz** -a m. S. *Wēzlh*

becati [bēcāti bēcām] nedovršni glagol
brcati № 729: tolči z nogo **TMB: Bèzâm** NEM.: *Immer mit Füßen stossen* LAT.: *Calceos illidere*

beckati [bēcāti bēcām] nedovršni glagol
votliti № 620: rezati, trgati **TMB: Bezâm** NEM.: *Aushohlen* LAT.: *Excavare* ☉ V drugih virih se glagol *beckāti* navaja le v pomenu 'drezati'.

bed [bēd] samostalnik moškega spola
stara beseda **zrak** № 647: plinasta snov **TMB: Bēd** -a m. NEM.: *Luft* LAT.: *Aer* f. *tar. besēd*.

bedenj [bēdēnj] samostalnik moškega spola
vrč za vino № 240: posoda za vino **TMB: Bēdn** -a m. NEM.: *Weinwonne* LAT.: *Cadus*

bednica [bēdnīca] samostalnik ženskega spola

1. majhna hiša № 773: zgradba
2. jama za shranjevanje repe № 309: jama za shranjevanje živil **TMB: Bèdniza** -e fh. NEM.: **1. Kleine Hütte 2. Rübengrube** LAT.: **1. Cafula 2. antrum, rapalium**

bedrast [bēdrast] pridevnik
krivonog **TMB: Bēdraft** -a -u NEM.: *Krumfüßig* LAT.: *Varrus*

bedren [bēdrēn] pridevnik
bedrn **TMB: Bèdrēn** -a -u NEM.: *Der Hüfte* LAT.: *Femoris*

bedriti se [bedrīti se bedrīm se]

nedovršni glagol

šepati 𐌺 30: šepati **TMB: Bêdrim se** NEM.:Hinken LAT.: *Oblique incedere***bedro** [bédro] samostalnik srednjega spolabedro 𐌺 878: del človeka **TMB: Bêdru** -a n.NEM.: *Hüfte* LAT.: *Femur***beg** [bêg] samostalnik moškega spolabeg, tj. hitro umikanje 𐌺 565: hoja **TMB:****Wêjg** -a m. NEM.: *Die Flucht* LAT.: *Fuga* **GS:****Wejg** – *Wejfhim*; unde germ. *weg, weggehen,**fliehen*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-koslovja pravilna. **GS: Uwejnem** – vide *weyg,**weyfhim*. Razlaga je s stališča današnjega je-zikoslovja pravilna. **KG: Turki so od Kraynzov**

v'tek, v'wejh fagnani bili (str. 143)

beganica [bêganica] samostalnik

ženskega spola

sveženj šib; butara 𐌺 644: les za kurjavo

TMB: Beganza -e fh. NEM.: *Ruthenbürdchen*LAT.: *Falcis***beka** [bêka] samostalnik ženskega spolavrsta vrbe beka, latinsko *Salix**viminalis* 𐌺 605: drevesna vrsta **TMB: Wêka**-e fh. NEM.: *Setzweide* LAT.: *Vimen***bel** [bêu] pridevnikbel **TMB: Wêl** -a -u NEM.: *Weiß* LAT.: *Albus,**candidus* **GS: Wêl** – *melius quam bêt*; ut a*bel*, *besser diftingatur, & a legente citius,**commodiusque intelligatur*. Razlaga vsebuje

malo povednega.

Bela [bêla] samostalnik ženskega spola

naselje Bela na Koroškem 𐌺 360: krajevno

ime **TMB: Wêla** -e fh. NEM.: *Das Kärnerver-**lach* LAT.: *Abella, Carno - Villacum***belakin** [belakîn] samostalnik moškega

spola

ptica pelikan, latinsko *Pelecanus**onocrotalus* 𐌺 999: vrsta divje ptice alidruge zračne živali **TMB: Welakin** -a m.NEM.: *Der Pelikan* LAT.: *Pelicanus* PRIMERJAJ:

belokožnik

Belbog [bêlbog] samostalnik moškega spola

slovanski bog sreče 𐌺 349: lastno ime

nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:****Wêlbog** -a m. NEM.: *Der Glücksgott* LAT.:*Idolum Slavorum***belestika** [belestika] samostalnik ženskega

spola

grm liguster, latinsko *Ligustrum**vulgare* 𐌺 610: vrsta grma **TMB: Weléstika**-e fh. NEM.: *Kerngertkraut* LAT.: *Cypros,**ligustrum***beleštrati** [beleštráti beleštrâm] in

[belêštrati belêštram] nedovršni glagol

zmedeno, neumno govoriti 𐌺 507:

neumno govoriti **TMB: Beléshtam** NEM.:*Im Reden irren* LAT.: *Confuse loqui* **GS:****Belështram** – eft onomatopoeia. Razlaga

vsebuje zelo malo povednega.

belič [bêlič beliča (?)] samostalnik moškega

spola

belič, tj. kovanec manjše vrednosti 𐌺 85:

denar **TMB: Wêlêzh** -a m. NEM.: *Ein Häller*LAT.: *Obulus***Beligrad** [bêligrad] samostalnik moškega

spola

srbsko mesto Beograd 𐌺 360: krajevno

ime **KG:** also heißt in Raßzien Stuhlweisenburg

Belegrad (str. 8) ☉ Zaradi umestitve

v *Raßzien*, tj. Raško, je mnogo manj

verjetno, da bi bilo mišljeno madžarsko

mesto *Székesfehérvár*, ki se slovaškoimenuje *Stoličný Belehrad*, srbsko *Stolni**Beograd*.**beli luk** [bêli lük bêlega lúka] (bel luk)

samostalniška zveza moškega spola

rastlina česen, latinsko *Allium**sativum* 𐌺 617: vrsta zelike **GS: Luk**– *nomen generale*; unde addi folet *wêl, zhern,**pasje &c. luk:* Dan. *log* a gr. *κακκαειν*,

acuere, & Hebr. **לֶחֶם** *lach* humidus. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: luk

Belin [belín] samostalnik moškega spola
bog sonca, Apolon 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Belin** -a m. NEM.: *Bellus, Apollo* LAT.: *Apollo* **KG: Belin, jaffon, sonze** 'Apollo, Gott des Lichts' (str. 184) PRIMERJAJ: Belineš; Jason

belina [belína] samostalnik ženskega spola
belina 1: barva **TMB: Wélina** -e fh. NEM.: *Die Weisse* LAT.: *Albedo* PRIMERJAJ: belost

Belineš [belíneš] samostalnik moškega spola
bog sonca, Apolon 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Belinesh** -a m. NEM.: *Bellus, Apollo* LAT.: *Apollo* PRIMERJAJ: Belin

belišče [belíšče] samostalnik srednjega spola
kraj, kjer se beli perilo ali platno;
belišče 298: kjer izdelujejo blago **TMB: Welishe** -a n. NEM.: *Die Bleiche* LAT.: *Infolatorium*

belišiti [belíšiti belíšim] nedovršni glagol
označevati, beležiti 540: pisati **TMB: Welisem** -sheti NEM.: *Zeichnen* LAT.: *Notare*

beliti [belíti béliim] nedovršni glagol
1. beliti 1: barvati
2. dodajati jedi maščobo;
zabeljevati 265: pripravljati hrano **TMB: Bëlem; Wëlem** *weliti* NEM.: *1. Weissen 2. Verbräuen* LAT.: *1. Albare 2. Cibos condire s. Wëlem*

belj GLEJ: **bolj**

beljak [belják] samostalnik moškega spola
beljak v jajcu 261: hrana **TMB: Wëlâk** -a m. NEM.: *Das Eiweiß* LAT.: *Albumen*

belka [bêuka] samostalnik ženskega spola
žival uš, latinsko *Pediculus* 994: vrsta

žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Bevka** -e fh. NEM.: *Laus* LAT.: *Pediculus* **GS: Bëvka** – melius *wëvka* a *wël*, albus; quia pediculi albi sunt, & pulices nigri. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

belkast [bêlkast] pridevnik
belkast **TMB: Welkâft** -a -u NEM.: *Weißlicht* LAT.: *Albidus*

bel luk GLEJ: **beli luk**

belokožnik [belokôžnik] samostalnik moškega spola
ptica pelikan, latinsko *Pelecanus onocrotalus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Welakôfhnek** -a m. NEM.: *Der Pelikan* LAT.: *Pelicanus* PRIMERJAJ: belakin

belost [belôst] samostalnik ženskega spola
belina 1: barva **TMB: Welûft** -e fh. *Siehe Welina* PRIMERJAJ: belina

belouška [beloûška] samostalnik ženskega spola
kača belouška, latinsko *Natrix natrix* 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Welaushka** -e fh. NEM.: *Eine Schlange* LAT.: *Ptyas*

beluš [belúš] samostalnik moškega spola
rastlina divji špargelj, latinsko *Asparagus officinalis* 617: vrsta zelike **TMB: Bilush** -a m. NEM.: *Wilder Spargel* LAT.: *Corruda*

belzor [belzôr] samostalnik moškega spola
neko bajeslovno bitje, krilati lev 94: živalolika bajeslovno bitje **TMB: Welfôr** -a m. yshi *Qvajs* PRIMERJAJ: kvajs

Benceslaus [benceslâus (?)] samostalnik moškega spola
krstno ime Venceslav 351: krstno ime **ABC: Wenceflaus** (1765, str. 20)

benderčar [bendêrčar] samostalnik moškega spola

vojak, ki nosi zastavo; zastavonoša, praporščak 𐌺966: vojak **TMB: Wendirzhar** -ja m. NEM.: Ein Fähnrich LAT.: Signifer PRIMERJAJ: bendero

bendero [bendéro] (bandero)

samostalnik srednjega spola

zastava, prapor 𐌺806: znamenje oblasti **TMB: Wendêru; Wendiru** -a n. NEM.: Die Fahne LAT.: Signum vexillum S. Wendêru **GS: Wandêru** – Angl. *Vane, Fane*; lat. med. *ævi Banderium*; germ. *Fahne*; Ital. *bandiera*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. **GS: Wendêru** – vide *Wanderu*; unde germ. *Fähnrich*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: benderčar

bendiba [bendîba] samostalnik ženskega spola

trgatev 𐌺276: vinogradniško opravilo **TMB: Wendiba** -e fh. NEM.: Weinlese LAT.: Vindemia **GS: Wendiba** – germ. *Weinlöse*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Benečan [benečân] samostalnik moškega spola

Benečan 𐌺354: prebivalec kraja **TMB: Wenedzhan** -a m. NEM.: Ein Wenediger LAT.: Veneta

Benetke [benêtkē] množinski samostalnik ženskega spola

italijansko mesto Benetke 𐌺360: krajevno ime **TMB: Wenedke** fh. NEM.: Die Stadt Wenedig LAT.: Venetiæ **KG: V' Wenedke** 'Nach Wenedig' (str. 189)

berač [beráč] samostalnik moškega spola

berač, prosjak 𐌺924: berač, potepuh **TMB: Berazh** -a m. NEM.: Bettler LAT.: Mendicus **GS: Berâvsel** – *Berâzh a Bêrem, Bêrnâm, colligo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

beračica [beráčica] samostalnik ženskega spola

beračica 𐌺924: berač, potepuh **TMB: Berazhiza** -e fh. NEM.: Bettlerinn LAT.: Mendica

beračija [beráčija] samostalnik ženskega spola

beračenje 𐌺571: potepanje, beračenje **TMB: Berazhya** -e fh. NEM.: Das Bettelhandwerk LAT.: Mendicatio

beravselj [berâvselj berâvseljna]

samostalnik moškega spola

berač, prosjak 𐌺924: berač, potepuh **TMB: Beravsel** -na m. NEM.: Bettler LAT.: Mendicus **GS: Berâvsel** – *Berâzh a Bêrem, Bêrnâm, colligo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

berečina [berečina] samostalnik ženskega spola

močvirnat kraj 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Bêrêzhina** -e fh. NEM.: Sumpffichter Ort LAT.: Locus palustris

bereg GLEJ: **berek**

berejoč [berejôč] pridevnik

beroč **KG: Berozh** oder **berejozh** -a -u 'lesend' (str. 75) PRIMERJAJ: beroč

berek [bérek] (bereg) samostalnik moškega spola

močvirje, stoječa voda 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Bêrég** -a m. NEM.: Morast, Pfützte LAT.: Palus, stagnum ☉ Sodeč po tvorjenki *berečina*, se beseda končuje na -k, kakor jo navajata tudi Pleteršnik in SSKJ. Madžarska predloga se glasi *bereg*.

bermati [bêrmati bêrmam] nedovršni glagol

pridobivati vojake; novačiti 𐌺111: najeti delavca **TMB: Bêrmam; Wermam** NEM.: Werben; Werben LAT.: Cogere milites; Cogere militem

Bernardus [bernârdus] samostalnik moškega spola

krstno ime Bernard Ꞥ351: krstno ime **ABC:** Bernhardus (1765, str. 4) **ABC:** Bernardus (1794, str. 4)

bernja [bêrnja] samostalnik ženskega spola
zbiranje Ꞥ77: dejanje, delo **TMB:** *Bêrna* -e
fl. NEM.: Sammlung LAT.: Collectura

bernjač [bernjáč] samostalnik moškega spola
kdor kaj zbira; zbiralec Ꞥ840: delavec
TMB: *Bernâzh* -a m. NEM.: Sammler LAT.:
Collector PRIMERJAJ: bernjavec

bernjalec GLEJ: **bernjavec**

bernjati [bernjáti bernjâm] nedovršni
glagol
zbirati Ꞥ550: zbirati, sestavljati **TMB:**
Bérnâm NEM.: Sammeln LAT.: Colligere **KG:**
Bernám, -nal, -nati 'sammeln' (str. 101)

bernjavec [bernjâvəc] (**bernjalec**)
samostalnik moškega spola
kdor kaj zbira; zbiralec Ꞥ840: delavec
TMB: *Bérnavz* -a m. NEM.: Sammler LAT.:
Collector PRIMERJAJ: bernjač

beroč [beroč] pridevnik
beroč **KG:** Berozh oder berejohz -a -u
'lesend' (str. 75) PRIMERJAJ: berejoč

Beron [?] samostalnik moškega spola
vrhovni bog, Jupiter Ꞥ349: lastno ime
nekrščanskega človekolikega bitja **KG:**
Beron, Kraylomozh 'Jupiter, Gott der Götter'
(str. 184)

berovnica [berovníca] samostalnik
ženskega spola
majhna košara za obiranje sadja z dreves
Ꞥ231: košara za kmečka opravila **TMB:**
Berovniza -e fl. NEM.: Pfropfkörblein LAT.:
Corbiculus pro abrumpendis pomis de
arboribus

bersa GLEJ: **brsa**

beseda [besêda] samostalnik ženskega spola
1. beseda Ꞥ494: beseda

2. govor Ꞥ493: govor **TMB:** *Besêda* -e
fl. NEM.: 1. Wort 2. Rede LAT.: 1. Verbum
2. Sermo **GS:** *Besêda* – Hung. *Beszed*
& *Befzedes*, beredt. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Aus
Buchstaben werden Sylben (flöhe) aus Sylben
Worte (befêde) aus Worten eine Rede (govor)
gemacht. (str. 18) **KG:** Befêdy (str. 29)
PRIMERJAJ: časna beseda

besedišče [besedíšče] samostalnik
srednjega spola
slovar Ꞥ204: jezikoslovna knjiga **TMB:**
Besedishe -a n. NEM.: Wörterbuch LAT.: Dicti-
onarium PRIMERJAJ: dikcionarium

besediti se [besêditi se besêdim se]
nedovršni glagol
disputirati, prerekati se, razpravlja-
ti Ꞥ510: pogovarjati se **TMB:** *Besêdèm se*
NEM.: Wörteln LAT.: Altercari

besednik [besêdnik] samostalnik moškega
spola
zagovornik pred sodiščem; odvetnik,
besednik Ꞥ921: človek v pravnem
razmerju ali procesu **TMB:** *Besednek* -a m.
NEM.: Fürsprecher LAT.: Advocatus
ABC: Befednek (1765, str. 4) **ABC:** Bésednek
(1789, str. 2)

besednišče [besedníšče] samostalnik
srednjega spola
govorniški oder za zagovornika pred
sodiščem Ꞥ219: sodnijsko pohoštvo **TMB:**
Besednishe -a n. NEM.: Katheder d. Rechtsge-
lehrten LAT.: Cathedra Advocatorum

besedništvo [besedníštvo (?)]
samostalnik srednjega spola
dejavnost zagovornika pred sodiščem,
odvetništvo Ꞥ556: pravni izraz **TMB:**
Besednishtvu -a n. NEM.: Fürsprecheramt
LAT.: Advocatia

besedorečnost [besedorêčnost (?)]
samostalnik ženskega spola
jezikoslovje **govorništvo** Ꞥ493: govor

TMB: Besedorezhnoft -e fh. NEM.: Wohlredenheit LAT.: Rhetorica, Eloquentia

besedovati [besêdovati besêdujem] nedovršni glagol

zagovarjati pred sodiščem ¶ 514: govoriti pravne reči **TMB: Besêdijem; Besedujem** -duvati NEM.: Fürsprechen LAT.: Advocare S. Besedijem

beteg [béteg] samostalnik moškega spola bolečina, nesreča, slabost, bolezen, betežnost, nerazpoloženost ¶ 17: bolezen **TMB: Beteg** -a m. NEM.: Schmerz, Unfall, Unpäßlichkeit LAT.: Dolor, languor **GS: Beteg** – vel potius *Betefh*, Hung. pariter *Beteg*. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja pravilna.

betegovati [betegováti betegûjem] nedovršni glagol

postajati slaboten, bolan, betežen, nerazpoložen ¶ 17: boleti, bolehati **TMB: Betegujem** NEM.: Unpäßlich werden LAT.: Languescere

betež [bétež] samostalnik moškega spola bolečina, nesreča, slabost, bolezen, betežnost, nerazpoloženost ¶ 17: bolezen **TMB: Betefh** -a m. Siehe *Beteg* **GS: Beteg** – vel potius *Betefh*, Hung. pariter *Beteg*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: beteg

betežen [betéžøn] pridevnik slaboten, bolan, betežen, nerazpoložen **TMB: Betêfhne** -a -u NEM.: Unpäßlich LAT.: Languidus

beteževati [beteževáti betežûjem] nedovršni glagol

pogosto biti slaboten, bolan, betežen, nerazpoložen ¶ 17: boleti, bolehati **TMB: Betêfhujem** NEM.: Oft unpäßt seyn LAT.: Languere

betežljiv [betežljív] pridevnik slaboten, bolan, betežen, nerazpoložen

TMB: Betefhliv -a -u NEM.: Unpäßlich LAT.: Languidus

betežnih hiša [betéžnih híša] (hiša betežnih) samostalniška zveza ženskega spola **bolnišnica** ¶ 774: bolnišnica **TMB: Betefhneh hisha** NEM.: Spital LAT.: Valetudinarium PRIMERJAJ: betežnišče

betežnik [betežník] samostalnik moškega spola

bolnik ¶ 824: bolnik **TMB: Betêfhnik** -a m. NEM.: Kränkling LAT.: Languidus

betežnišče [betežníšče] samostalnik srednjega spola

bolnišnica ¶ 774: bolnišnica **TMB: Betêfhnishe** -a n. NEM.: Spital, Krankenh. LAT.: Valetudinarium PRIMERJAJ: betežnih hiša

betežnost [betéžnost] samostalnik ženskega spola

slabotnost, betežnost ¶ 17: bolezen **TMB: Betefhnoft** -e fh. NEM.: Unpäßlichkeit LAT.: Languor

bezati [bəzátí bəzâm] nedovršni glagol **bosti, dregati, vtikati** ¶ 727: tolči, bosti **TMB: Bèsâm** NEM.: Stupfen LAT.: Protrudere **GS: Bafhnik** – terminus technicus carniolicus a *Bafnem, Befâm, trudo, trundo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: bazniti

bezeg [bəzəg] samostalnik moškega spola **drevo, grm bezeg**, latinsko *Sambucus nigra* ¶ 605: drevesna vrsta **TMB: Bèsg** -a m. NEM.: Hollerstaude LAT.: Sambucus **GS: Befg** – a *Bezkam, quia matrix seu cerebrum cuneo protruditur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. © K domnevneemu naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

bezgalica [bəzgâlîca] samostalnik ženskega spola priprava za brizganje; brizga ¶ 184:

orodje za tekočine **TMB: Bèsgalza** -e fh. NEM.: Sprütze LAT.: Syringa

bezgavka [bəzgâvka] samostalnik ženskega spola

limfni organ v žrelu; mandelj № 878: del človeka **TMB: Bèsgavka** -e fh. NEM.: Mandelgeschwür LAT.: Tuber, Tonfilla

bezgetanje [bəzgetânje] samostalnik srednjega spola

o lisicah **gonjenje, parjenje** № 714: gonitev divjih živali **TMB: Befgétanje** -a n. NEM.: Brunst der Füchse LAT.: Appetentia vulpium

bezgetati [bəzgetátí bəzǵčcem] nedovršni glagol

kazati nagnjenje za parjenje; goniti se, pojati se № 719: goniti se **TMB: Bèsgǵzhem** -getati NEM.: Brünstig seyn LAT.: Coitum appetere

bezgov [bəzǵóv] pridevnik

bezgov **TMB: Bèfgov** -a -u NEM.: Des Hollunders LAT.: Sambuci

bezgovina [bəzǵovína] samostalnik ženskega spola

1. bezgov les; bezgovina № 641: les
2. izdelek iz bezgovega lesa № 129: lesen izdelek **TMB: Befgovina** -e fh. NEM.: Hollergehölz LAT.: Res f. ex sambuco

bezgovje [bəzǵǒvje] samostalnik srednjega spola

bezgovo grmovje; bezgovje № 317: rastišče dreves **TMB: Befgovje** -a n. NEM.: Hollergefrüppe LAT.: Sambucetum

bezgovnica [bəzǵǒvница] samostalnik ženskega spola

past za ptice № 156: pripomoček za lov na ptice **TMB: Befgovnèza** -e fh. NEM.: Schlaghäufel LAT.: Decipula avium

bezaški [bezáški] pridevnik

kajkavski **TMB** PREGGOVOR: Per usemu tĕmu nezħ mejn vonder enĕm ene, inu

druge besęde nadopadejo; al fakaj ne? – Ke Kraynske niso – so slovęsam rĕzħi, ukradene – so Hrovashke, so Koroshke, so Befjashke (str. 4)

bezljaj [bezljâj] samostalnik moškega spola

1. begunec № 922: begunec

2. kamnu podobna tvorba iz neprebavljivih snovi v želodcu prežvekovalcev; bezoar № 27: kamen v telesu živali **TMB: Beflaj** -a m. NEM.: 1. Flüchtling 2. Bezoarstein LAT.: 1. Fugitivus 2. Bezoar

bezljati [bezljâti bezljâm] nedovršni glagol

splašeno se poditi; bezljati № 563: bežati **TMB: Beflâm** NEM.: Muthwillig hin und wieder hüpfen LAT.: Petulcire more vitulorum **GS: Beflam** – a fono tabani *bĕs, bĕs, quem pueri imitantes vaccas exagitant, & falire faciunt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

beznica [bəzníca] (baznica) samostalnik ženskega spola

skalnata jama № 339: jama **TMB: Wefniza** -e fh. NEM.: Ein Loch LAT.: Foramen petrae **GS: Werv** – aliis *Berv*; ita & *Wefniza* aliis *Befniza, & Bafniza*.

bežati [bežâti bežím] nedovršni glagol

bežati № 563: bežati **TMB: Wejshim** -fhati NEM.: Fliehen LAT.: Fugere **GS: Uwejnem** – vide *wejg, wejshim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC: Wejshati** (1765, str. 20)

bežeč [bežĕč] samostalnik moškega spola **begunec** № 922: begunec **TMB: Wejshĕzh** -a m. NEM.: Ein Flüchtling LAT.: Transfuga

bi [bi] členica

bi **TMB** PREGGOVOR: Sakaj sĕ nise lubĕ Kraynz! Ihe řdavnej poprej doliusedl, ter, koker be pihnel, en velik, en zel popolnema Dikzijonarijum spisal? To zħaft be bil Tebi is serza pervoshil (str. 2) PRIMERJAJ: biti²

biba [bíba] samostalnik ženskega spola
plazilec 996: plazilci ali druga golazen
TMB: **Biba** -e fh. NEM.: Kriechendes Thier
 LAT.: Serpens **GS:** **Biba** – Dalmat. *Bubba*,
bombyx. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

Biblija [bíblija] samostalnik ženskega spola
Sveto pismo, Biblija 206: knjiga s
 krščansko vsebino **TMB:** **Biblija** -e fh. NEM.:
 Die Bibel LAT.: Biblia

biblijski [bíblijski] pridevnik
svetopisemski, biblijski TMB: **Biblijske** -a
 -u NEM.: Biblisch LAT.: Biblicus

bic [bîc] samostalnik moškega spola
močvirska rastlina biček, loček, latinsko
Juncus effusus 617: vrsta zelike **TMB:** **Biz**
 -a m. NEM.: Binsenrohr LAT.: Juncus PRIMERJAJ:
 bičevje

biček [bîčək] samostalnik moškega spola
jagenjček, mlad oven 991: mladič
 kopenske domače živali **TMB:** **Bizhk**;
Wizhək -a m. NEM.: Lämmlein; Junger
 Widder LAT.: Agnellus; Aries juvenis **GS:**
Wizhek – melius *wyzhek* a *wyem*, ferio.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

bičevje [bîčevje] samostalnik srednjega
 spola
močvirska rastlina biček, loček, latinsko
Juncus effusus 617: vrsta zelike **TMB:**
Bizhovje -a n. Siehe **Biz** PRIMERJAJ: bič

bičje [bîčje] samostalnik srednjega spola
mesto, kjer raste bičje, ločje 321:
 rastišče zelike **TMB:** **Bizhje** -a n. NEM.: Voll
 Binsen LAT.: Juncetum

Biden [bîdɛn] samostalnik moškega
 spola
dunajsko predmestje Wieden 360:
 krajevno ime **KG:** Die erste Vorstadt in Wien, so
 man aus Crain kommt, hat von den Crainern den
 namen Widen bekommen, weil sie ankommende

einander fragen: videsh Dunej ware die Antwort:
 videm (str. 8)

bijalnik [bijâunik] samostalnik moškega
 spola
tolkač 187: orodje za tolčenje, bodenje
TMB: **Wyavnek** -a m. NEM.: Der Schlegel
 LAT.: Tudex, clava

bijati [bîjati bîjam] nedovršni glagol
tolči, udarjati 727: tolči, bosti **TMB:**
Wyam NEM.: Schlagen LAT.: Cædere

bijišče [bîjîšče] samostalnik srednjega spola
bojišče 332: kraj za vojaške dejavnosti
KG: Wyishe 'Kampfplatz' (str. 34)

bijoč [bîjôč] pridevnik
bivajoč KG: bijozhe -a -u 'seyend' (str. 60)

bik [bîk (?)] samostalnik moškega spola
samec goveda; bik 989: vrsta kopenske
 domače živali **TMB:** **Bik** -a m. NEM.: Stier
 LAT.: Taurus **GS:** **Bik** – Hung. *Byka*: *Armoricis*
Bik, *capra*. Nomina animalium catachrestica
 demonŕavit Wachterus: *Bak*, *Bek*, *Bik* esse
 animal feriens, quem admodum germani
 ajunt *pocken*: *Batavi beucken*: *Galli Buquer*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: čamer; govedo; krava

bika [bîka] samostalnik ženskega spola
močvirska rastlina trst, latinsko
Phragmites communis 617: vrsta zelike
TMB: **Wika** -e fh. NEM.: Pinsenkraut LAT.:
 Phragmides

bikov [bîkov] pridevnik
bikov TMB: **Bikove** -a -u NEM.: Des Stiers
 LAT.: Tauri

bikovski [bîkovski] pridevnik
bikovski TMB: **Bikovske** -a -u NEM.: Von den
 Stieren LAT.: Taurinus

bil [bîl] samostalnik ženskega spola
steblo žit ali trav; bilka 616: del zelike
TMB: **Bil** -e fh. NEM.: Halm LAT.: Culmus

Bilhelm [bīlhelm] samostalnik moškega spola

krstno ime Viljem №351: krstno ime

ABC: Wilhelm (1794, str. 8)

bilje [bīlje] množinski samostalnik ženskega spola

verski obred z molitvami za pokoj umrlega; bilje №474: krščanski obred

TMB: Wile fh. NEM.: Leichebesingniß LAT.: Esequiæ **GS: Wile** – a lat. *Vigilæ & exequiæ mortuorum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bilka [bīlka] samostalnik ženskega spola

bilka №616: del zelike **TMB: Bilka** -e fh. NEM.: Halm LAT.: Culmus **KG: Bilka** 'der Strohthalm' (str. 101)

bilkast [bīlkast] pridevnik

tak kot bilka; bilkast **TMB: Bilkast** -a -u NEM.: Halmähnlich LAT.: Calamaris

bilkin [bīlkin] pridevnik

pripadajoč bilki; bilkin **TMB: Bilken** -a -u NEM.: Des Halms LAT.: Culmi

binkušte GLEJ: **binkušti**

binkušti [bīnkūšti] (binkušte)

množinski samostalnik ženskega spola
binkošti №46: praznik **TMB: Winkushte** fh. NEM.: Pfingsten LAT.: Pentecostes **GS: Winkushte** – a germ. *Pfingsten*: Hung. *Pynköft*, infer. Sax. *Pingsten*: Suec. *Pingest*: apud Keronem *Fimfchustin* a gr. πεντεκοστή. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bir [bīr] samostalnik ženskega spola

1. bala, dota №123: s poroko ali dedovanjem pridobljeno imetje
2. darilo №71: podarjena stvar **TMB: Bir** -e fh. NEM.: 1. Aussteuerung 2. Wiegenband LAT.: 1. Cenfus nuptialis 2. Donum gratuitum **GS: Bir** – a *Berem, Pobiram*, colligo.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. © Nemško *Wiegenband* sicer

pomeni 'trak, ki ga križem navežejo na zibel, da otrok ne pade iz nje', a ta pomen ne ustreza latinskemu prevedku.

birič [birič] samostalnik moškega spola
birič №875: sluga oblasti **TMB: Werizh** -a m. NEM.: Der Scherge LAT.: Lictor **GS: Werizh** – Ital. *fbirro*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: en Werzh** 'ein Heshher' (str. 95) **KG: Werzh, wrizha** 'der Scherge' (str. 111)

biričevati [biričevati biričujem] ali [biričeváti biričûjem] nedovršni glagol
obtoževati №555: narediti pravno dejanje **TMB: Werizhijem; Werizhujem** NEM.: Anklagen LAT.: Accufare PRIMERJAJ: biričiti

biričiti [biričiti biričim] nedovršni glagol
obtoževati №555: narediti pravno dejanje **TMB: Werizhem** -zheti NEM.: Anklagen LAT.: Accufare PRIMERJAJ: biričevati

biriška [birīška] samostalnik ženskega spola
biričeva žena №875: sluga oblasti **TMB: Werishka** -é fh. NEM.: Schergenweib LAT.: Lictoris uxor

biriški [birīški] pridevnik
biriški **TMB: Werishke** -a -u NEM.: Der Schergen gehörig LAT.: Lictorius

birjot [birjot (?)] samostalnik moškega spola
konju podobna bajeslovna žival s čarovnim rogom na čelu; samorog №94: živaloliko bajeslovno bitje **TMB: Wyrjot** -a m. NEM.: Das Einhorn LAT.: Monoceros

birsa GLEJ: **brsa**

birtah [birtah] (birtoh) samostalnik moškega spola
koroško **predpasnik** №130: oblačilo ali obutev **TMB: Birtah** -a m. NEM.: Vortuch, Schurz LAT.: Præcinctorium **GS: Birtah** – vindicum a germ. *Vortuch*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: birtašec

birtašec [bírtašəc] (birtošec)

samostalnik moškega spola

predpasniček № 130: oblačilo ali obutev**TMB:** *Birtashz* -a m. NEM.: *Schürzchen* LAT.: *Præcinctoriolum* PRIMERJAJ: birtah**birtoh** GLEJ: **birtah****birtošec** GLEJ: **birtašec****bis** [ʔ] samostalnik moškega spola**bivol** № 985: vrsta kopenske divje živali**TMB:** *Bis* -a m. NEM.: *Büffelochs* LAT.: *Bubalus*

PRIMERJAJ: bivol

bisaga [bisága] samostalnik ženskega

spola

jezdečeva torba; bisaga № 244: popotnatorba **TMB:** *Bèsága; Wèsága* -e fh. NEM.:*Satteltasche* LAT.: *Hippopera* Siehe *Besaga***GS:** *Besága* – a *Basam*, a mutato in *e* Ital.*Bifaccia*, lat. *Biffaccium*. Razlaga vsebuje

nekaj pravih in nekaj napačnih povezav

ali trditiv.

bister [bístər] pridevnik**1. prozoren, jasen, bister****2. bistrumen TMB:** *Bistr* -a -u NEM.: 1.Klar 2. *Scharf, Spitzsindig* LAT.: 1. *Limpidus,**ferenus* 2. *Acutus GS: Biftr* – infer. Sax. &Dan. *biftr* *contrarium significat nempe:**finster*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

bistrica [bístrica] samostalnik ženskega spola**prozorna, čista tekoča voda;****bistrica** № 340: voda ali z vodo povezankraj **TMB:** *Biftrèza* -e fh. NEM.: *Klares**Wasser* LAT.: *Aqua, rivus limpid.* **ABC:***Biftrèza* (1765, str. 4)**bistrina** [bistrína] samostalnik ženskega spola**prozornost, jasnost, bistrina** № 762:zaznavanje **TMB:** *Biftrina* -e fh. NEM.:*Klarheit* LAT.: *Limpitudo***bistriti se** [bistríti se bistrí se] nedovršni

glagol

jasniti se, bistriti se № 450: delativremenski pojav **TMB:** *Bistry se* NEM.: *Es**wird hell* LAT.: *Clarefcit***bistrogleden** [bistroglədɛn] pridevnik**ki bistro, dobro vidi; bistroviden TMB:****Bistrogledne** -a -u NEM.: *Scharfsichtig* LAT.:*Acutus vifu***bistrost** [bistrōst] samostalnik ženskega

spola

jasnost, bistrost № 374: bistrost **TMB:****Biftruft** -e fh. NEM.: *Klarheit, Schärfe* LAT.:*Limpitudo, acies oculi***bistrovid** [bistrovïd] samostalnik moškega

spola

žival ris, latinsko *Lynx lynx* № 985: vrstakopenske divje živali **TMB:** *Bistrovid* -am. NEM.: *Luchs* LAT.: *Lynx KG:* *Ojstrovid,**bistrovid* 'Luchse' (str. 123) PRIMERJAJ:*ostrovïd***bit** [bīt] samostalnik moškega spola**tolkač** № 187: orodje za tolčenje, bodenje**TMB:** *Wyt* -a m. Sieh. *Wyavnek***bitalice** [bítalice] množinski samostalnik

ženskega spola

koroško **ljudsko glasbilo s strunami, po****katerih se igra s tolkalcema; cimbal,****oprekelj** № 171: glasbilo **TMB:** *Zingel* -na m.NEM.: *Ein Hackbret* LAT.: *Crotalum GS: Zingel*– *Zingle Vindicis: Carniólis Wytalu, wytalze**a wyem: germ. Hackbretchen, Cimbäl.*PRIMERJAJ: *bitalo; cimbala; cingelj***bitalo** [bítalo] samostalnik srednjega

spola

koroško **cimbal, oprekelj, tj. ljudsko****glasbilo s strunami, po katerih se igra****s tolkalcem** № 171: glasbilo **TMB:** *Zingel*-na m. NEM.: *Ein Hackbret* LAT.: *Crotalum GS:**Zingel* – *Zingle Vindicis: Carniólis Wytalu,**wytalze a wyem: germ. Hackbretchen,**Cimbäl.* Razlaga je s stališča današnjegajezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: *bitalice;**cimbala; cingelj*

bitez GLEJ: **vitez**

biti¹ [bíti bĭjem] nedovršni glagol
tolči 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Wyem** wyti
 Siehe Wyam **GS: Wyem** – per *w*, ut *wyti*,
 percuture; a *biti*, esse apertius distinguatur.
 Ital. *batter*. Gr. βίτος ictus: βίτσα, Peitsche.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
 ja napačna. **KG: Wyem, wil, wyen, witi**
 ‘prügeln, schlagen’ (str. 112)

biti² [bíti sĕm] nedovršni glagol
biti, obstajati 𐌺2: biti **TMB: Sĕm** bil, biti
 NEM.: Seyn LAT.: Effē **GS: Sem** – lat. *fum*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. **GS: Wódem** – pungo ad differen-
 tiam a *bôdem*, ero, per *w* scribendum. **KG:**
 Sem ‘ich bin’ /.../ (str. 57) **KG:** Sem bil ‘ich
 bin gewesen’ /.../ (str. 58), Bom, bodem ‘ich
 werde’ /.../ (str. 58 s.) **KG:** Bodi ‘seye du’
 /.../ (str. 59) **KG:** Bil -a -u ‘gewesen’ (str. 60)
KG: Bosh ali ne ‘willst oder nicht’ (str. 92)
KG: ist nicht recht geantwortet sma na pojli bile,
 sondern smo bile (str. 133) PRIMERJAJ: bi;
 ne biti

bitje [bítje] samostalnik srednjega spola
bivanje, obstoj 𐌺16: bivanje **TMB: Bitje**
 -a n. NEM.: Wesenheit LAT.: Effētia **KG:** Bitje
 ‘Seyn, Wesenheit’ (str. 34) **KG:** bitje ‘das
 Wesen, Seyn’ (str. 114)

bivol [bívól] samostalnik moškega spola
divje govedo, bivol 𐌺985: vrsta kopenske
 divje živali **TMB: Bivol** -a m. NEM.: Büffel
 LAT.: Bubalus PRIMERJAJ: bis

bivolina [bivolína] samostalnik ženskega
 spola
neroden človek, nerodnež 𐌺940:
 neroden, neotesan človek **TMB: Bivolina** -e
 fh. NEM.: Ungeschickter Mensch LAT.: Homo
 ineptissimus

bizina [bĭzina] samostalnik ženskega spola
riba beluga, latinsko *Huso huso* 𐌺1006:
 vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB:**

Wifena -e fh. NEM.: Der Hausen LAT.: Hufo
GS: Wifēna – Hung. *Viza, wyfahal*: germ.
Hausen a Turcico *Ufun*, longus piscis. Ne
 znam oceniti pravilnosti razlage. **ABC: Wisena**
 (1789, str. 18)

blagajnik [blagâjnik] samostalnik
 moškega spola
zakladnik, blagajnik 𐌺872: zakladnik
TMB: Blagaynik -a m. NEM.: Fiskal,
 Schatzmeister. LAT.: Fisco Præfectus

blago [blagô] samostalnik srednjega spola
1. dobrine 𐌺110: imeti
2. tržno blago 𐌺733: tržno blago **TMB:**
Blagu -a n. NEM.: Waare, Gut LAT.: Bona,
 merces **GS: Blagu** – lat. Bona: germ. Güter,
 vindis interammenfibus, ait Poppovitsch:
 bonum mobile æque, ac immobile: Carniolis
 Merx: Croatis Pecus, uti latinis pecunia.
 Dialecti significationem variant, quia variis
 provinciis variæ sunt *opes* populis. Carniolis
 negotiatoribus Merces, Vindis cultoribus
 agrorum Fundi, Croatis pecudum, &
 jumentorum curatoribus Pecora. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

blagohranišče [blagohraníšče]
 samostalnik srednjega spola
skladišče 𐌺322: shramba **TMB: Blaga-**
hranische -a n. NEM.: Behältniß der Waaren,
 Magazin LAT.: Reconditorium rerum

blagor [blâgor] (blogger) medmet
 izraža veselje, zadovoljnost nad srečo
 koga **TMB: Blogger!** NEM.: Wohl dir! LAT.:
 Beatus **KG:** Blogger tebi ‘wohl dir’ (str. 96)
KG: Blogger se je tebi! (str. 148)

blagorovati [blâgorovati
 blâgorovam] in [blagorováti blagorûjem]
 (bloggerovati) nedovršni glagol
blagoslavljati 𐌺474: izvajati krščanski
 obred **TMB: Blogerujem; Blogervam**
 NEM.: Segnen LAT.: Benedicere **KG:** Blogervam
 ‘ich segne’ (str. 65) PRIMERJAJ: blagorreči

blagorreči [blagorréči blagorrécem] (bloggerreči) dovršni glagol
blagosloviti 𐌺474: izvajati krščanski obred
TMB: Blogerrêzhem NEM.: Segnen LAT.: Benedicere PRIMERJAJ: blagorovati

blagovit [blagovît] pridevnik
premožen, bogat TMB: Blagovit -a -u
 NEM.: Vermöglich LAT.: Opulentus

blagva [blâgva] samostalnik ženskega spola
goba jurček, latinsko *Boletus edulis* 𐌺608:
 vrsta gobe **TMB: Blagva** -e fh. NEM.: Pfifferlingschwam LAT.: Boletus

blaten [blâtən] pridevnik
blaten KG: blatne 'kotig' (str. 118) **KG: Je**
 blatna 'Es ist kotig' (str. 192)

blates [blátes (?)] (**blatez**) samostalnik
 moškega spola
morska riba navadna plošča, latinsko
Pleuronectes platessa 𐌺1006: vrsta
 ribe ali druge vodne živali **GS: Blates**
 – *Blatesh*, germ. *Platteisel*: Infer. Sax.
Plattfist: gal. *Plays*: Aufonio *Plateffa* a gr.
πλάταξ. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditvev. PRIMERJAJ:
 blateš

blateš [bláteš (?)] (**blatež**) samostalnik
 moškega spola
morska riba navadna plošča, latinsko
Pleuronectes platessa 𐌺1006: vrsta ribe
 ali druge vodne živali **GS: Blates** – *Blatesh*,
 germ. *Platteisel*: Infer. Sax. *Plattfist*: gal.
Plays: Aufonio *Plateffa* a gr. *πλάταξ*. Razlaga
 vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
 povezav ali trditvev. PRIMERJAJ: blates

blatez GLEJ: **blates**

blatež GLEJ: **blateš**

blato [bláto] samostalnik srednjega spola
blato 𐌺667: zemlja, blato ipd. **TMB: Blatu**
 -a n. NEM.: Koth LAT.: Lutum **GS: Blatu** – a
 lat. *Lutum* præfixa litera *B*, & *u* mutato in

a. Latin. med. ævi *Blathea*: germ. *Unflat*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

blazina [blázina] (**plazina**) samostalnik
 ženskega spola
blazina, vzglavnik 𐌺222: posteljina **TMB:**
Blafina -e fh. NEM.: Bettpfühl LAT.: **Calcita GS:**
Blafina – fors melius *plafina* a *Plafem se*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

blazinica [blazínica] samostalnik ženskega
 spola
manjša blazina; blazinica 𐌺222:
 posteljina **TMB: Blafineza** -e fh. NEM.:
 Polster LAT.: Accubita

blebetati [blebetáti blebetâm] nedovršni
 glagol
blebetati 𐌺507: neumno govoriti **TMB:**
Blebétâm NEM.: Herausplatzen LAT.: Effutire
GS: Blebetam – onomatopœia. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bled [blêd] pridevnik
ki je brez zdrave naravne barve; bled
TMB: Blêd -a -u NEM.: Bleich LAT.: Pallidus
GS: Blêd – germ. *bleich*: Inf. Sax. *bleed*:
 Dan. *bleeg*: Suec. *Blex*. Anglolfax. *Blac*. Lat.
palidus interjecta litera *a*, omnes a βλητός,
 attoniti pallent, a λευκός derivat Wachter.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

blegijač [blêgijač] samostalnik ženskega
 spola
rastlina hijacinta, latinsko
Hyacinthus 𐌺617: vrsta zelike **TMB:**
Blëgijazh -e fh. NEM.: Hyazinthblum LAT.:
 Hyacinthus PRIMERJAJ: cepnesina; cinta;
 falon; jahcin; pašpertant

blek [blêk] samostalnik moškega spola
zaplata 𐌺131: del oblačila ali obutve **TMB:**
Blêk -a m. NEM.: Fleck LAT.: Commiffura **GS:**
Blêk – lat. med. ævi *Blaccia*: germ. *Fleck*:
 Sax. Inf. *Plack*, *Placke*: Suec. & Ifland.

Fleck, gr. βλαγίς. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

blekast [blékast (?)] pridevnik
pikast, progast **TMB: Blekâft -a -u** NEM.:
Fleckigt LAT.: **Striatus**

bleketati [bleketáti bleketâm] nedovršni
 glagol

bleketati, blejati, meketati № 531: oglašati
 se z živalskimi glasovi **TMB: Blekétâm**
 NEM.: **Blecken wie ein Schaf** LAT.: **Balare** **GS:**
Bleketam – Carniolicum eft *meketam* gr.
 βληχάομαι. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

bleki [bléki] množinski samostalnik moškega
 spola
kužna bolezen z mehurčki na koži;
norice № 23: otroška bolezen **TMB:**
Bléki -ov m. NEM.: **Fleckkrankheit** LAT.:
Varioli ☉ Beseda manj verjetno pomeni
 'črne koze'.

blesniti [blēsñiti (?) blēsñem] dovršni
 glagol
izreči kaj nepremišljenega;
blekniti № 507: neumno govoriti **TMB:**
Blēsñem NEM.: **Herausbrechen mit einem**
Worte LAT.: **Effutire**

blesti [blésti blédem] nedovršni glagol
nesmiselno govoriti, govorčiti № 507:
 neumno govoriti **TMB: Blédem** bléñti NEM.:
Schwätzen LAT.: **Effutire**

bleščati se [bleščáti se bleščí se]
 nedovršni glagol
bleščati se, svetiti se № 683: svetiti se **TMB:**
Bleshy se NEM.: **Es scheint** LAT.: **Splendere**

blisk [blísk] samostalnik moškega spola
blisk № 685: svetlobni vremenski pojav
TMB: Blisk -a m. NEM.: **Blitz** LAT.: **Fulgur** **GS:**
Blisk – germ. *Blitz*: Inf. Sax. *Blix*. Succ.
Blixt: Holl. *Blikfen*, *blitzen*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: Leshkazhem – *Leshketam*, a *Blisk*

prima litera abforpta. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

bliskačiti [bliskáčiti bliskáčim]
 nedovršni glagol
pogosto se bliskati № 685: svetiti, temniti
 se **TMB: Bliskatshem** NEM.: **Oft blitzen** LAT.:
Fulgurito

bliskanje [blískanje] samostalnik
 srednjega spola
bliskanje № 685: svetlobni vremenski pojav
ABC: Bliskanje (1765, str. 4)

bliskati se [bliskáti se blíska se]
 nedovršni glagol
bliskati se № 685: svetiti, temniti se **TMB:**
Bliska se NEM.: **Es blitzt** LAT.: **Fulgurat**

blišč [blîšč] samostalnik moškega spola
navidezen razlog, opravičilo, izgovor
 № 407: medsebojni odnosi **TMB: Blish** -a m.
 NEM.: **Schein, Vorwand** LAT.: **Dix, dicis**

blitva [blîtvá] samostalnik ženskega spola
rastlina blitva, latinsko *Beta* № 617: vrsta
 zelike **TMB: Blitva -e** fh. NEM.: **Mangold**
 LAT.: **Beta**

blizu¹ [blízu] prislov
blizu **TMB: Blifú** NEM.: **Nächst, bey, neben**
 LAT.: **Prope** **KG: Blifu** pred rokame 'nächstens
 an der Hand' (str. 90) **KG: Blifu** tukej
 'nahend, allhier' (str. 90) **ABC: sa en dan**
 blisejñhi per nebeñhkimu krajleñtvu
 (1794, str. 16)

blizu² [blizû] členek
skoraj **TMB: Blîfú** NEM.: **Schier, fast**
 LAT.: **Ferne** **KG: Blifu** 'schier' (str. 94)

blizu³ [blízu] predlog
blizu **TMB: Blifu** NEM.: **Nächst, bey, neben**
 LAT.: **Prope** **KG: Blifu** gradu 'nache am
 Schloße' (str. 84)

bližati se [blîžáti se blîžam se]
 nedovršni glagol

bližati se Ꞥ 576: priti **TMB: Blifham sê** NEM.: Nähern LAT.: Appropinquare

bližnji [blīžnji] samostalnik moškega spola
vsak človek v razmerju do drugih ljudi;
bližnji Ꞥ 898: človek v medsebojnih
odnosih **ABC: Ty nimash shelēti fvojga**
blishniga shene (1798, str. 28) PRIMERJAJ:
bližnjik

bližnjik [blīžnjik] samostalnik moškega spola
vsak človek v razmerju do drugih ljudi;
bližnji Ꞥ 898: človek v medsebojnih
odnosih **TMB: Blifhnek -a m.** NEM.: Nächster
LAT.: Proximus PRIMERJAJ: bližnji

blod [blōd] samostalnik moškega spola
zabloda Ꞥ 102: greh **TMB: Blōd -u m.** NEM.:
Vergehung LAT.: Error

bloditi se [blōditi se blōdim se]
nedovršni glagol
1. spozabljati se, živeti v zmoti Ꞥ 102:
grešiti
2. razuzdano živeti Ꞥ 104: grešiti v zvezi
s spolnostjo **TMB: Blōdem se** NEM.: 1.
Vergehen 2. Schwelgen LAT.: 1. Errare 2.
Luxuriare

blodnik [blōdnik] ali [blodník]
samostalnik moškega spola
razuzdanec Ꞥ 887: grešnik v zvezi s
spolnostjo **TMB: Blōdnik -a m.** NEM.:
Schwelger LAT.: Luxuriofus

blodnost [blōdnost] samostalnik ženskega
spola
razuzdanost Ꞥ 393: izprijenost **TMB:**
Blōdnoft -e fh. NEM.: Schwelgerery LAT.:
Luxuries

bloger GLEJ: blagor

blogerovati GLEJ: blagorovati

blogerreči GLEJ: blagorreči

bo [bó] medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,

naj se ogovorjeni ustavi **KG: Bo!** boha!
stoj! pozhasu! 'halt an! langsam!' (str. 97)

bob [bōb] samostalnik moškega spola
rastlina bob, latinsko *Vicia faba*, ali **njeni**
plodovi Ꞥ 618: vrsta zelike ali njen užitni
plod **TMB: Bób -a m.** NEM.: Bohne LAT.: Faba
GS: Bob – lat. *Faba*, germ. *Bohn*: olim in
superiore germania ajebant *Bohn*: Ung. *Bab*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

bobek [bobək] samostalnik moškega spola
bobek (?) Ꞥ 613: sad ali plod za prehrano
KG: Bobek 'Bohnchen' (str. 115)

boben [bōbən] samostalnik moškega spola
boben Ꞥ 171: glasbilo **TMB: Bobn -a m.**
NEM.: Trommel LAT.: Tympanum

bobnar [bōbnar] samostalnik moškega
spola
bobnar Ꞥ 961: glasbenik **TMB: Bobnar**
-ja m. NEM.: Trommelschläger LAT.:
Tympanotribes

bobnati [bōbnati bōbnam] nedovršni
glagol
bobnati Ꞥ 529: muzicirati **TMB: Bōbnam**
NEM.: Trommeln LAT.: Tympanizare **GS:**
Bobnam – onomatopœia. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev. **KG: Bobnam** 'ich dromle' (str. 65)

bobneti [bobnēti bobním] nedovršni
glagol
doneti, razlegati se Ꞥ 487: oddajati
glasove **TMB: Bobnim** NEM.: Hallen
LAT.: Refonare

bobnica [bobníca] (bobnice)
samostalnik ženskega spola
navadno množina **pavka**, tj. **glasbilo v obliki**
kotla, ki ima čez odprtino napeto
kožo Ꞥ 171: glasbilo **TMB: Bobnize fh.**
NEM.: Pauken LAT.: Tympana © V TMB je
iztočnica navedena v množinski obliki.
PRIMERJAJ: pavka

bobnice GLEJ: **bobnica**

bobničar [bobnîčar] samostalnik moškega

spola

kdor igra na pavke 961: glasbenik

TMB: Bobnizhar -ja m. NEM.: Paucker

LAT.: Tympanista

bobov [bobóv] pridevnik

bobov **TMB: Bobôve** -a -u NEM.: Der Bohne

LAT.: Fabæ

bobovnica [bobôvnica] samostalnik

ženskega spola

bobova slama 616: del zelike **TMB:**

Bobovněza -e fh. NEM.: Bohnenstroh LAT.:

Fabago

bobovnik [bobôvnik] samostalnik

moškega spola

1. rastlina homulica, latinsko *Sedum*

telephium 617: vrsta zelike

2. rastlina jetičnik, latinsko *Veronica*

officinalis 617: vrsta zelike **TMB:**

Bobovnek -a m. NEM.: 1. Katzenträubchen 2.

Ehrenpreis LAT.: 1. Telephium 2. Veronica

bobulica [bobúlica] samostalnik ženskega

spola

rastlina plešec, latinsko *Capsella bursa*

pastoris 617: vrsta zelike **TMB: Bobúlza**

-e fh. NEM.: Taschenkraut LAT.: Burfa paistoris

PRIMERJAJ: kobulica

bočar [bôčar] samostalnik moškega spola

izsiljevalec denarja, izterjevalec (?) 871:

uslužbenec **TMB: Wôzhar** -ja m. NEM.: Ein

Putschandel LAT.: Nux concussor **GS: Wôzhar**

– a *wyem, wutam*: germ. *Putschandel*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

bočica [bôčica] (bučica) samostalnik

ženskega spola

steklenica (?) 239: posoda za pijačo

GS: Bôzheza – fors a lat. *pocillo*: vel melius

wuzheza, quod cucurbitas pro vafis pocillatoriis adhibebant; in Illyrico est oka. Razlaga

vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

bodalo¹ [bodálo] samostalnik srednjega

spola

1. šilo (?) 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve

2. bodalo (?) 199: orožje **TMB: Wudálu**

-a n. NEM.: Der Pfriemen LAT.: Subula

GS: Bûdalu – melius *Wudalu a Wódem*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☺ Iz prevedkov ni razvidno, ali je beseda pomenila 'šilo', 'bodalo' ali oboje.

bodalo² GLEJ: **budalo**

bodati [bôdati] (budati) nedovršni glagol

ne moči vdeti niti v šivanko, skušati

vdeti nit v šivanko 247: ukvarjati se s

tekstilom ali usnjem **TMB: Wudam** NEM.:

Das Nadelloch nicht treffen können LAT.:

Laborare in ducendo filo per acum **GS:**

Wudam – a *Wodem*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Wuzêka**

– a *Wodem*, vel etiam *Wudam*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

bodeči jež GLEJ: **bodicijes**

bodežnik [bôdežnik] samostalnik

moškega spola

poulični igralec, ki uprizarja boj za denar

965: kdor igra **TMB: Wódêfhnek** -a m.

NEM.: Ein Fechter LAT.: Pugil PRIMERJAJ:

šermir

bodi [bôdi]

ime črke w 808: ime črke, dvo- ali veččrkja

KG: Wodi, W, w (str. 164) PRIMERJAJ: W

bodicijes [?] (bodeči jež) samostalnik

moškega spola

žival jež, latinsko *Erinaceus* 985: vrsta

kopenske divje živali **TMB: Wodizijes** -a m.

NEM.: Der Igel LAT.: Erinaceus PRIMERJAJ: jež

bodikdorhoče [bôdikdorhōče]

(bodi kdor hoče) zaimek

kdor koli KG: bodigdurotsche 'wer immer und vergleichen' (str. 53)

bodi kdor hoče GLEJ:
bodikdorhoče

bodilih [bõdilĩh (?)] veznik
čprav, četudi **KG:** Bodilih 'seye es auch' (str. 94)

bodisi [bõdisi] veznik
naj bo TMB PREDGOVOR: de njuh bo uselej vezh teh provêdneh, dobrutliveh, faftopneh, inu fa umêtnofte, inu zhaft svoje rojftne duhfele noterufêteh molhov, katiri bodo to, bodi si fhe majhena, ali velika, mujo tega dëla spofnãli (str. 5)

bodljaj [bodljãj] samostalnik moškega spola

1. bolečina v trebušnih organih;

kolika ¶ 17: bolezen

2. vnetje poprsnice; plevritis ¶ 17:

bolezen **TMB: Wodlãj** -a m. NEM.: Kolik, Seitenstechen LAT.: Colica, Pleuritis

bog¹ [bõg] samostalnik moškega spola
bog ¶ 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **ABC:** ti nimash drugeh Bogov sraven mene imeti (1789, str. 28)

Bog² [bõg] samostalnik moškega spola
Bog ¶ 350: lastno ime krščanskega človekolikega bitja **TMB: Bog; Buh** Boga m. NEM.: Gott LAT.: Deus yshi Buh **GS: Buh** – *Boga: Phrygibus Bõγãiov Deum fonat.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Buh, Boga 'Gott' (str. 101)

boga [bogã] ime črke **b** ¶ 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** Boga, B, b (str. 154)
PRIMERJAJ: b

bogaboječ [bogabojëč] pridevnik
ki se ravna po božjih zapovedih;
bogaboječ TMB: Bogabojezh -a -u NEM.: Gottesfürchtig LAT.: Religiofus

bogaboječnost [bogabojëčnost] samostalnik ženskega spola

bogaboječnost, vernost, religioznost ¶ 368: pobožnost, svetost **TMB:**

Bogaboježhnoft -e fh. NEM.: Gottesfurcht
LAT.: Religiofitas **ABC:** Bogaboježhnoft (1765, str. 4)

bogajme GLEJ: **vbogajme**

boganeroden GLEJ:
bogoneroden

bogaroden GLEJ: **bogoroden**

bogastvo [bogãstvo] samostalnik srednjega spola
bogastvo ¶ 110: bogastvo **TMB: Wogãtstvu** -a n. NEM.: Der Reichtum
LAT.: Divitãe

bogat [bogãt] pridevnik
bogat TMB: Wogãt -a -u NEM.: Reich LAT.: Dives **GS: Wogãt** – *Armoricis Bogãt, grex; quia veterum divitãe greges, & armenta. Vide Blagu.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** presežnik Narwogatejshe med usemi (str. 135)

bogataj [bogãtãj] samostalnik moškega spola
bogat človek; bogataš ¶ 888: imetnik **TMB: Wogãtãj** -a m. NEM.: Reicher Mann
LAT.: Dives, prãpotens PRIMERJAJ: bogatin; bogatinec

bogateti [bogãteti bogãtim] nedovršni glagol
bogateti ¶ 110: bogateti **TMB: Wogãtem** -gateti NEM.: Reich werden LAT.: Ditefcere

bogati [bõgãti] nedovršni glagol
ubogati ¶ 424: ubogati **TMB: Wõgam**
LAT.: S. Wugã **GS: Wugã** – vide *Wogã*.
PRIMERJAJ: ubogati

bogatija [bogãtãja] samostalnik ženskega spola

bogastvo ꝛ 110: bogastvo **TMB: Wogatya**
-e fh. NEM.: *Der Reichtum* LAT.: *Divitiæ*

bogatin [bogatīn] samostalnik moškega
spola

bogat človek; bogataš ꝛ 888: imetnik
TMB: Wogatin -a m. NEM.: *Reicher Mann*
LAT.: *Dives, præpotens* **ABC: Wogathin**
(1765, str. 20) PRIMERJAJ: bogataj;
bogatinec

bogatinec [bogatīnɛc] samostalnik
moškega spola

bogat človek; bogataš ꝛ 888: imetnik
TMB: Wogatinz -a m. NEM.: *Reicher Mann*
LAT.: *Dives, præpotens* PRIMERJAJ: bogataj;
bogatin

Bog daj [bôg dâj] ali [bôg daj]

medmetna zveza

uporablja se za izražanje želje, da se
prej izgovorjeno uresniči **KG: Buh daj!**
‘Gott gebe es’ (str. 94)

boginec [bogīnɛc (?)] samostalnik
moškega spola

vedeževalec ꝛ 883: človek glede na
nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**
Boginz -a m. *Siehe Bogovz* PRIMERJAJ:
bogovec

boginja¹ [bogīnja] samostalnik ženskega
spola

1. boginja ꝛ 92: človekoliko nekrščansko
duhovno bitje

2. vedeževalka ꝛ 883: človek glede na
nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**
Bogina -e fh. NEM.: *1. Götting 2. Wahrsagerin*
LAT.: *1. Dea 2. Ariola*

Boginja² [bogīnja] samostalnik ženskega
spola

boginja bogastva Junona ꝛ 349: lastno
ime nekrščanskega človekolikega bitja
**KG: Bogina, slavina ‘Juno, Götting des
Reichthums’ (str. 184) PRIMERJAJ: Slavina**

bogljiv GLEJ: **ubogljiv**

bogljivost GLEJ: **ubogljivost**

bog lonaj [bôg lônaj] ali [bog lônaj]

členkovna zveza

hvala KG: Buh lonej ‘dank Gott’ (str. 96)

bogoneroden [bogonerôdɛn]
(boganeroden) pridevnik

brezbožen TMB: Boganarôdne -a -u
NEM.: *Gottloß* LAT.: *Impius* PRIMERJAJ:
brezbožen

bogoroden [bogorôdɛn]
(bogaroden) pridevnik

pobožen TMB: Bogarodne -a -u NEM.:
Fromm LAT.: *Pius*

bogotajilec GLEJ: **bogotajivec**

bogotajivec [bogotajīvɛc]

(bogotajilec) samostalnik moškega spola

kdor ne priznava boga; brezbožnik,
ateist ꝛ 886: grešnik v zvezi z vero **TMB:**
Bogotajivz -a m. NEM.: *Atheist, Gottesläug*
LAT.: *Atheus*

bogovanje [bogovânje] samostalnik
srednjega spola

vedeževanje, vedeževalstvo ꝛ 88:
vedeževanje **TMB: Bogovanje** -a n. NEM.:
Wahrsagerey LAT.: *Ariolatio*

bogovec [bôgovɛc] samostalnik moškega
spola

vedeževalec ꝛ 883: človek glede na
nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**
Bogovz -a m. NEM.: *Wahrsager* LAT.: *Ariolus,*
Vates PRIMERJAJ: boginec; pogovec

bogovednik [bogovêdnik] samostalnik
moškega spola

strokovnjak za bogoslovje; teolog ꝛ 969:
človek z znanjem **TMB: Bogavêdnek** -a m.
NEM.: *Gottesgelehrter* LAT.: *Theologus*

bogovednost [bogovêdnost]

samostalnik ženskega spola

bogoslovje, teologija ꝛ 813: znanost,

veščina **TMB: Bogavędnoft** -e fh. NEM.: Gottesgelehrtheit LAT.: Theologia

bogovka [bõgovka] samostalnik ženskega spola

vedeževalka 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Bogovka -e fh. NEM.: Wahrsagerinn LAT.: Ariola, Vates

Bog pomagaj [bõg pomágaj]

medmetna zveza

uporablja se za izražanje želje, da se kaj izboljša **KG:** Buh pomagej! 'Gott helf!'

(str. 95)

Bog tebe/vas obvaruj [bõg tébe obváruj] in [bõg vas obváruj] medmetna

zveza

uporablja se za izražanje želje, da se ogovorjenemu ne zgodi nič hudega **KG:** Buh tebe obari! 'Behüte dich Gott' (str. 94)

KG: Buh vas obari 'Behüt euch Gott' (str. 195)

Bog tebi pomagaj [bõg tébi pomágaj]

medmetna zveza

izraža zaskrbljenost nad ravnanjem ogovorjenega **KG:** Gorje tebi, Buh tebi pomagej 'hilf dir Gott aus' (str. 96 s.)

Bog te/vas sprimi [bõg te sprími]

in [bõg vas sprími] medmetna zveza

izraža dobrodošlico **TMB: Buh te sprimi!**

NEM.: Sey mir Willkommen LAT.: Salve fıs **KG:** Buh vas sprimè Gospud 'Seyd mir willkommen mein Herr' (str. 189)

boguljubni [boguljúbni] samostalnik

moškega spola

kdor je Bogu všeč, božji ljubljeneč 894: človek glede na krščansko vero **KG:** bogulubne 'Gotteslieblich' (str. 113)

Bogu se usmili [bõgu se usmíli]

medmetna zveza

izraža žalost **KG:** Bogu se usmili 'Gott erbarm sich' (str. 97)

boh [bõh] samostalnik moškega spola s prašiča odrto, nerazrezano podkožno maščobno tkivo; **boh** 980: del živali

TMB: Bõh -a m. NEM.: Speckseite LAT.:

Succidia **GS: Bõh** – germ. super. *Backen*, geräucherte Speckseite. Razlaga vsebuje

nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

boha [bõha] medmet

uporablja se za izraznje želje, ukaza, naj se ogovorjeni ustavi **KG:** Bo! boha! stoj! pozhasu! 'halt an! langsam!' (str. 97)

Bohinjec [bohĩnjȅc] samostalnik moškega

spola

prebivalec Bohinja; Bohinjec 354:

prebivalec kraja **ABC: Wohinz** (1794, str. 8)

boj [bõj] samostalnik moškega spola

boj 458: vojaško dejanje **TMB: Woj** -a m.

NEM.: Der Kampf, Streit LAT.: Pugna, cædes

GS: Woj – Hung. *Baj*: gr. βοή, clamor &

pugna. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

boja [bõja] samostalnik ženskega spola

barva 1: barva **TMB: Boja** -e fh. NEM.: Farb

LAT.: Color © Prevezeto prek hrvaščine iz turščine.

boječ [bojȅč] pridevnik

bojazljiv, boječ **KG:** S'nje mojškram ves bojezh koker en sufhne nesti (str. 184)

boječljivost [bojȅčljívost] samostalnik

ženskega spola

bojazljivost 399: bojazljivost **TMB:**

Bojezhlivoft -e fh. NEM.: Furchtsamkeit LAT.: Formido, pavor

Bojem [bõjem (?)] samostalnik moškega

spola

Čeh 355: pripadnik ljudstva **KG:** Böhmen

Bojemi die fürchterlichen (str. 7) **KG:** En Bojem

(Zheh) 'Ein Böhm' (str. 192) PRIMERJAJ: Čeh

bojevalec GLEJ: bojevavec

bojevališče [bojevalíšče] samostalnik

srednjega spola

kraj oboroženega spopada;**bojišče** № 332: kraj za vojaške dejavnosti**TMB:** **Wojvalishe** -a n. NEM.: **Kampfplatz** LAT.:Locus decretorius **KG:** **Wojishe, Wojuvalishe**

'Schlachtfeld' (str. 120) PRIMERJAJ: bojišče

bojevati se [bojevátí se bojûjem se]

nedovršni glagol

bojevati se № 418: izvajati vojaško dejanje**TMB:** **Wojûjem se** NEM.: **Kämpfen** LAT.:

Pugnare

bojevavec [bojevâvəc] (bojevavec)

samostalnik moškega spola

borec, borilec № 966: vojak **TMB:****Wojuvavz** -a m. Sieh. **Wojnik** PRIMERJAJ:

bojnik

bojišče [bojíšče] samostalnik srednjega

spola

kraj oboroženega spopada;**bojišče** № 332: kraj za vojaške dejavnosti**KG:** **Wojishe, Wojuvalishe** 'Schlachtfeld'

(str. 120) PRIMERJAJ: bojevališče

bojnik [bojník] samostalnik moškega spola**borec, borilec** № 966: vojak **TMB:** **Wojnik**-a m. NEM.: **Der Kämpfer** LAT.: **Agonista**

PRIMERJAJ: bojevavec

boka [bōka] samostalnik ženskega spola**bok** № 972: del človeka ali živali **TMB:** **Boka**-e fh. NEM.: **Seite** LAT.: **Pleura****bokal** [bokâl] samostalnik moškega spola**1. prostorninska mera za tekočine, pribl.****1,5 l; bokal** № 430: prostorninska mera**2. posoda, ki drži pribl. 1,5 l** № 240:posoda za vino **TMB:** **Bokâl** -a m. NEM.:**Maaß** LAT.: **Menfura** **GS:** **Bokal** – Gall. **Bocal.****Bocail:** Ital. **Boccale:** germ. **Pockal:** lat.**Poculum.** Razlaga je s stališča današnjegajezikoslovja pravilna. **KG:** **Pernesite en bokal**

vina 'Bringt ein Maß Wein' (str. 189)

PRIMERJAJ: polič

bolan GLEJ: **bolen****bolar** [bólár] samostalnik moškega spola**sladkovodna riba som,** latinsko**Silurus** № 1006: vrsta ribe ali druge vodneživali **TMB:** **Wólar** -ja m. NEM.: **Ein Scheide,****Fisch** LAT.: **Sylurus** **GS:** **Wólar** – germ. **Wäls,****Scheidefisch.** Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

bolečina [bolečína] samostalnik ženskega

spola

bolečina № 17: bolezen **TMB:** **Bolézhina** -efh. NEM.: **Schmerz** LAT.: **Dolor****boleglost** [boleglōst] samostalnik

ženskega spola

rastlina trobelika, latinsko **Cicuta****virosa** № 617: vrsta zelike **TMB:** **Boleglōft** -efh. NEM.: **Schierling** LAT.: **Cicuta****bolehati** [boléhati boléham] nedovršni

glagol

bolehati № 17: boleti, bolehati **TMB:****Boléham** NEM.: **Kränklen** LAT.: **Ægrotare****bolen** [bóləŋ] (bolan) pridevnik**bolan** **TMB:** **Bolne** -a -u NEM.: **Krank** LAT.:**Æger** **KG:** **Od jefe bolan** (str. 136) **KG:** **Sa en****bolne** fhelodez se more dobru vino pyti

(str. 146)

bolest [bolēst] samostalnik ženskega spola**duševna, srčna bolečina, duševno, srčno****trpljenje** № 18: čustveno trpljenje **TMB:****Bolēft** -e fh. NEM.: **Malankolischer Schauder**LAT.: **Algema****boleti** [boléti bolí] nedovršni glagol**boleti** № 17: boleti, bolehati **TMB:** **Boly me**NEM.: **Es thut mir wehe** LAT.: **Me dolet, affligit****bolezen** [bolēzəŋ] samostalnik ženskega

spola

bolezen № 17: bolezen **TMB:** **Bolēfn** -e fh.NEM.: **Krankheit** LAT.: **Ægritudo****bolgast** GLEJ: **bolugast** (?)

bolha [bóuha] samostalnik ženskega spola
žival bolha, latinsko *Pulex irritans* ¶994:
 vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:**
Bovha -e fh. NEM.: *Floh* LAT.: *Pulex* **GS:**
Bovha – Hung. *Balha*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

bolhast [bóuhast] pridevnik
ki ima veliko bolh; bolhat **TMB: Bovhaft**
 -a -u NEM.: *Voll Flöhe* LAT.: *Pulicofus*
 PRIMERJAJ: bolhat; bolhav

bolhat [bouhät] pridevnik
ki ima veliko bolh; bolhat **TMB: Bovhat** -a
 -u NEM.: *Voll Flöhe* LAT.: *Pulicofus* PRIMERJAJ:
 bolhast; bolhav

bolhav [bóuhav] pridevnik
ki ima veliko bolh; bolhat **TMB: Bovhov** -a
 -u NEM.: *Voll Flöhe* LAT.: *Pulicofus* PRIMERJAJ:
 bolhast; bolhat

bolhovati [bouhováti bouhûjem]
 nedovršni glagol
obirati, odstranjevati bolhe in jih
ubijati ¶57: obirati mrčes s telesa **TMB:**
Bovhujem NEM.: *Flöhe aussuchen* LAT.:
Pulices necare

bolj [bòlj] (belj) prislov
bolj **TMB: Bèl; Bol** NEM.: *Besser; Mehr*,
besser LAT.: *Melius; Melius*, *amplius* yshi *Bèl*
GS: Wèl – *melius quam bël; ut a bel, besser*
distinguatur, & a legente citius, commodius-
que intelligatur. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega. **KG:** *bel, koker, zhes, zhe, veliku,*
vezh (str. 135) PRIMERJAJ: narblje; narbolj

bolnica [bouńica (?)] samostalnik
 ženskega spola
bolna ženska; bolnica ¶824: bolnik
TMB: Bolniza -e fh. NEM.: *Eine kranke Person*
 LAT.: *Ægra*

bolnik [bouńik (?)] samostalnik moškega spola
bolan človek; bolnik ¶824: bolnik
TMB: Bolnik -a m. NEM.: *Kranker Mensch*
 LAT.: *Æger homo*

bolščati [bouščáti bouščím] nedovršni
 glagol
gledati nepremično, s široko odprtimi
očmi; bolščati ¶770: videti, gledati **TMB:**
Wovshim -shati NEM.: *Kurz sehen wie eine*
Eule LAT.: *Diductis oculis intueri*

bolščilo [bouščílo] samostalnik srednjega
 spola
kdor dobro vidi samo bližnje predmete;
kratkoviden človek ¶832: človek s hibo
 v zaznavanju s čutili **TMB: Wovshilu** -a
 n. NEM.: *Ein Kurzsichtiger* LAT.: *Myops*
 PRIMERJAJ: bolščnik

bolščnik [bouščńík] samostalnik moškega
 spola
kdor dobro vidi samo bližnje predmete;
kratkoviden človek ¶832: človek s hibo
 v zaznavanju s čutili **TMB: Wovshnik** -a m.
Sieh. Wovshilu PRIMERJAJ: bolščilo

bolt [bòlt (?)] samostalnik moškega
 spola
ptica kalin, latinsko *Pyrrhula*
pyrrhula ¶999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **TMB: Bòld; Wolt** -a m.
 NEM.: *Gimpel; Ein Gimpel* LAT.: *Rubicella;*
Aurivittis yshi Wolt PRIMERJAJ: boltek

bolta [bòlta] samostalnik ženskega spola
1. obok ¶777: del zgradbe
2. obokana soba ¶777: del zgradbe
TMB: Bolta; Wólta -e fh. NEM.: *Gewölb; Ein*
Gewölb, Halle LAT.: *Fornix, Camera* yshi
Wólta **GS: Wólta** – gall. *Voute*: Ital. *Volta*:
infer. Sax. Welfte, gewölfte a wölben: Hung.
bolt. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

boltek [bòltək (?)] samostalnik moškega
 spola
ptica kalin, latinsko *Pyrrhula*
pyrrhula ¶999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **TMB: woltèk** -a m.
 NEM.: *Ein Gimpel* LAT.: *Aurivittis* PRIMERJAJ:
 bolt

boltič [bóltič] samostalnik moškega spola
zunanja, čolniču podobna vdolbina v
uhlju; *scapha, anhelix* №878: del človeka
TMB: *Boltèzh* -a m. NEM.: *Schiffchen am Ohre*
LAT.: *Anthelix*

bolugast (?) [?] (bolgast; volgast;
volugast) pridevnik

debel (?) **GS:** *Vol* - /.../ *Vol* vero cerevifia
derivatum est a *Vol* medula grani triticeii;
unde *Volufia* & *Voluta* Dea, & tot
Slavlicorum locorum nomina *Volhinia*,
Volga, Volgaria &c. etiam *Wolgaft*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. ☉ Besedo *volugast* v navedenem
pomenu navaja Vorenčev slovar. V
Pohlinovih slovarjih iztočnice *Wolgaft* ni.
PRIMERJAJ: ol; vol²

bombaža [bombâža] samostalnik
ženskega spola

rastlina bombaž, latinsko

Gossypium №617: vrsta zelike **TMB:**

Bombâfha -e fh. NEM.: *Baumwolle* LAT.:

Gollipium **GS:** *Bombafha* – ab *Italico*
Bombagia. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

Booz [?] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime **Boaz** №352:
svetopisemsko osebno lastno ime **KG:**
Booz (str. 168)

bopen [bópən] samostalnik moškega spola
grb №806: znamenje oblasti **TMB:** *Wópn* -a
m. NEM.: *Das Wappen* LAT.: *Infigne*

bor [bôr] samostalnik moškega spola

1. drevo javor, latinsko *Acer* №605:
drevesna vrsta

2. drevo bor, latinsko *Pinus* №605:
drevesna vrsta **TMB:** *Bôr* -a m. NEM.:
Ahornbaum LAT.: *Acer, Pinus* **GS:** *Bor* – *Bóre*,
die spitzigen Nadeln des Tangelholzes,
unde multi derivant germ. Fohre, Fahrn,
Farchenholz. Monfœum Glossarium habet
Foracha: Angl. Firr: Suec. Furo mutato b in

f. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: borovec

borāža [borāža] samostalnik ženskega spola
rastlina volovski jezik, latinsko *Anchusa*
officinalis №617: vrsta zelike **TMB:** *Borafha*
-e fh. NEM.: *Ochsenzunge* LAT.: *Bugloffum*
GS: *Borâfha* – a lat. *Borago*. Ne znam
oceniti pravilnosti razlage. **GS:** *Vol* – Holl.
Bolle: germ. *Bulle*, taurus. Unde *Volafha* pro
Borafha. /.../ Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

bordelati GLEJ: **burdelati**

bordeliti GLEJ: **burdeliti**

bordelnica GLEJ: **burdelnica**

borišče [boríšče] samostalnik srednjega
spola

javorov gozd №317: rastišče dreves

TMB: *Borische* -a n. NEM.: *Ahornwald* LAT.:
Aceretum

borje [bórje] samostalnik srednjega spola
javorov gozd №317: rastišče dreves **TMB:**
Wórje -a n. NEM.: *Achornwald* LAT.: *Aceretum*

Borkuš [?] samostalnik moškega spola
Prus №355: pripadnik ljudstva **KG:** *Prajs*,
Borkush 'Preusse' (str. 129) PRIMERJAJ: *Prajs*

borov [boróv (?)] pridevnik

javorov **TMB:** *Borove* -a -u NEM.: *Des*
Ahorns LAT.: *Aceris*

borovec [boróvəc] samostalnik moškega
spola

1. drevo javor, latinsko *Acer* №605:
drevesna vrsta

2. drevo bor, latinsko *Pinus* №605:
drevesna vrsta **TMB:** *Borovz*, *Worovz* -a
m. NEM.: *Ahorn* LAT.: *Acer, pinus* Siehe *Bôr*
PRIMERJAJ: bor

borovišče [borovíšče] samostalnik
srednjega spola

javorov ali borov gozd (?) №317:

rastišče dreves **TMB: Borovje** -a n. Siehe **Borovishe** ☉ Iztočnice *Borovishe* v TMB ni. PRIMERJAJ: borovje

Borovit [borovít] (**Barovit**) samostalnik moškega spola

slovenski gozdni bog № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Barovit** -a m. NEM.: *Slawischer Abgott* LAT.: *Barovitus* ☉ Domnevno s prednaglasnim akanjem kot v zapisu *Baróvle* za Borovlje.

borovje [borôvje] samostalnik srednjega spola

javorov ali borov gozd (?) № 317: rastišče dreves **TMB: Borovje** -a n. Siehe **Borovishe** ☉ Iztočnice *Borovishe* v TMB ni.

Borovlje [boróv]je samostalnik ženskega spola

koroško naselje Borovlje № 360: krajevno ime **TMB: Baróvle** fh. NEM.: *Förlach* LAT.: *Forlacum*

borovnica [borovníca] samostalnik ženskega spola

navadno množina **rastlina borovnica**, latinsko *Vaccinium myrtillus*, ali njena **jagoda** № 611: vrsta sadnega grma **TMB: Barovnice** fh. NEM.: *Schwarzbeer* LAT.: *Vaccinium* **GS: Barovnice** – melius *Barovnice a Bor*, ubi folent crescere. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC: Barovnice** (1794, str. 6) ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. Za 'melius' bi moralo pisati *Borovnice*.

borovniče [borovniče] samostalnik srednjega spola

kraj, kjer rastejo borovnice № 318: rastišče grmovja **TMB: Barovnihje** -a n. NEM.: *Ort, wo solchen Beeren wachsen* LAT.: *Vaccinetum*

boršt [böršt] samostalnik moškega spola **gozd** № 317: rastišče dreves **TMB: Worsht** -a m. NEM.: *Der Forst* LAT.: *Sylva, nemus* **GS: Borsht** – a *Bor*; quia pleræque silve pinis,

piniferisque arboribus abundant; a potiori ergo defumta est denominatio, quam & germani affumferunt litera initiali permutata *Forst*: Inf. Sax. *Horst, Host*: Anglofax. *Hurft*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Worsht** – melius *borsht a Bor*: germ. *Forst, Porst*. Vide *Bor*, & *Borsht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Od Amarylle** kjer zol *worshte pejt'* uzhish (str. 181)

borštnar [borštnár (?)] samostalnik moškega spola

gozdni čuvaj, gozdar № 871: uslužbenec **ABC: Worshtnar** (1765, str. 20)

bortun [bortûn] samostalnik moškega spola **vrsta velike azijske ladje** № 594: ladja **TMB: Bortûn** -a m. NEM.: *Ein groß asiatisch Schiff* LAT.: *Cyrcerum*

bos [bôs] pridevnik

bos **TMB: Bôs** -a -u NEM.: *Barfuß* LAT.: *Discalceatus* **GS: Bos** – a gr. *πούς*, germ. *Fuß*: *Pes*: hebr. *בֹּס* *bos calcendo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

bositi [bosíti bosím] nedovršni glagol **odstranjevati podkev** № 982: ukvarjati se z živalsko opravo **TMB: Bosim** NEM.: *Huf abnehmen* LAT.: *Difungulare*

Bosnijak [bosniják] samostalnik moškega spola

Bosanec, Bosenc № 355: pripadnik ljudstva **TMB: Bofnijak** -a m. NEM.: *Aus Bosnien* LAT.: *Bofnienfis*

bospor [bospōr] samostalnik moškega spola

česnova juha № 261: hrana **TMB: Bospôr** -a m. NEM.: *Knoblauchbrühe* LAT.: *Alliatum*

bosti [bósti bódem] nedovršni glagol **bosti** № 727: tolči, bosti **TMB: Wódem** wodl, wofti NEM.: *Stechen* LAT.: *Pungere* **GS: Wódem** – pungo ad differentiam a *bódem*, ero, per *w scribendum*.

boštija [boštija] samostalnik ženskega spola

obrambni zid 793: vojaška zgradba

TMB: *Boshtya* -e fh. NEM.: Ringmauer

LAT.: Propugnaculum **GS:** *Boshtya* – germ.

Basteyn: Ital. & lat. med. ævi *Baftia*, *Baftire*.

Gall. *Batir*, Thurmveste bauen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

botati [bōtati] nedovršni glagol

delati račun, obračun; računati 435:

snovati v mislih **TMB:** *Bōtam* NEM.: Rechnen

LAT.: Rationem facere

boter [bōtər] samostalnik moškega spola

krstni boter 950: sorodnik ipd. **TMB:**

Botr -a m. NEM.: Taufbathe LAT.: Patrinus

GS: *Botr* – germ. habent cum præfixione

Gevater. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

botiti [botiti botim] nedovršni glagol

potiti se 694: opravljati telesno funkcijo

TMB: *Botim* NEM.: Schwitzen LAT.: Sudare

botrina [botrina] samostalnik ženskega spola

spola

botrsko razmerje; botrstvo 419:

sorodstveno ali temu podobno razmerje

TMB: *Botrina* -e fh. NEM.: Tauffreundschaft

LAT.: Cognatio spiritualis

botrinec [botrīnɛc] samostalnik moškega spola

spola

navadno množina **krščenc**, tj. **človek v**

odnosu do svojega botra 950: sorodnik

ipd. **TMB:** *Botrinzi* -ov m. NEM.: Tauffreunde

LAT.: Filii spirituales ☉ V TMB je iztočnica

navedena v množinski obliki.

bozurak [bozurák] samostalnik moškega spola

spola

rastlina potonika, latinsko *Paeonia*

officinalis 617: vrsta zelike **TMB:** *Bofurák*

-a m. NEM.: Gichtrose LAT.: Paeonia

Božak [božák] samostalnik moškega spola

bog Jupiter 349: lastno ime

nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:**

Bofhák -a m. NEM.: Jupiter LAT.: Jupiter

božati [bōžati bōžam] nedovršni glagol

pomilovati, tolažiti 409: imeti sočutne

medsebojne odnose **GS:** *Bofham* –

Pobofham a *Buh*, is Bogam tolašhem.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

božič¹ [bōžič] samostalnik moškega spola

božič, 25 december 46: praznik **TMB:**

Bofhizh -a m. NEM.: 1. Weyhnachttag 2.

Slavisch Abgott LAT.: 1. Dies Nativitatis

Chrifti 2. Idolum Slavorum

božič² GLEJ: **ubožič**

Božič³ [bōžič] samostalnik moškega spola

slovanski bog Božič 349: lastno ime

nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:**

Bofhizh -a m. NEM.: 1. Weyhnachttag 2.

Slavisch Abgott LAT.: 1. Dies Nativitatis

Chrifti 2. Idolum Slavorum

božja [bōžja] samostalnik ženskega spola

božjast, padavica, epilepsija 17:

bolezen **TMB:** *Bofhja* -e fh. NEM.: Das

Hinfallen LAT.: Morbus caducus PRIMERJAJ:

božjast

božjak [božják] samostalnik moškega spola

kovanec najnižje vrednosti; božjak 85:

denar **TMB:** *Bofhják* -a m. NEM.: Die

geringste Münz LAT.: Nummus

božjast [božjâst] samostalnik ženskega spola

spola

božjast, padavica, epilepsija 17:

bolezen **ABC:** *Bofhjaft* (1765, str. 4) **ABC:**

Boshjaft (1789, str. 2) PRIMERJAJ: božja

božjavednost GLEJ:

božjevednost

božjevednost [božjevédnost]

(*božjavednost*) samostalnik ženskega spola

bogoslovje, teologija 813: znanost,

veščina **TMB: Bofhjævędnof** -e fh. Siehe Bogavędnof

božji [bóžji] pridevnik

božji TMB: Bofhje -a -e NEM.: Göttlich LAT.: Divinus

božji žlak [bóžji žlâk] samostalniška zveza moškega spola

kap, tj. naglo prenehanje delovanja življenjsko pomembnih organov zaradi krvavitve ali zamašitve žile Ꞥ 17: bolezen **TMB: Bofhje fhlâk** -a m. NEM.: Schlagfluß LAT.: Apoplexia

brada [bráda] samostalnik ženskega spola dlakava rast na obrazu; **brada** Ꞥ 880: del moškega telesa **TMB: Brada** -e fh. NEM.: Bart LAT.: Barba **GS: Brada** – a gr. βραδύς, ob fimilitudinem. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

bradač [bradáč] samostalnik moškega spola kdor ima brado; **bradač** Ꞥ 914: človek glede na okrasje **TMB: Bradazh** -a m. NEM.: Grosbart LAT.: Barbo

bradat [bradât] pridevnik

bradat TMB: Bradat -a -u NEM.: Bärtig LAT.: Barbatus

bradavica [bradavíca] samostalnik ženskega spola

bradavica Ꞥ 879: del človeka, ki je hiba **TMB: Bradoviza** -e fh. NEM.: Warze LAT.: Veruca **GS: Bradoviza** – a *Brada*; quia verucæ plerumque in mento apparent; inde germ. *Warze*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

bradavičast [bradavíčast] pridevnik **bradavičast TMB: Bradovizhaft** -a -u NEM.: Voll Warzen LAT.: Verucofus

bradinstvo [bradînstvo] samostalnik srednjega spola

obdobje zrelosti pri moškem Ꞥ 51: obdobje v človekovem življenju

TMB: Bradinftvu -a n. NEM.: Männliches Alter LAT.: Pubertas

braditi se [bradíti se bradím se]

nedovršni glagol

odraščati, zoreti v moža Ꞥ 709: spolno dozorevati **TMB: Bradim se** NEM.: Mannbar werden LAT.: Pubescere PRIMERJAJ: bradovati

bradobrivec [bradobrîvęc] samostalnik moškega spola

brivec Ꞥ 856: izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB: Bradobryvz** -a m. NEM.: Barbierer LAT.: Barbitonfor PRIMERJAJ: brivec

bradojica GLEJ: **bradvica**

bradovati [bradováti bradûjem]

nedovršni glagol

odraščati, zoreti v moža Ꞥ 709: spolno dozorevati **TMB: Bradujem** NEM.: Mannbar werden LAT.: Vide *Bradim* PRIMERJAJ: braditi se

bradujica GLEJ: **bradvica**

bradvica [brâdvica] (**bradojica; bradujica**) samostalnik ženskega spola **tesarska sekira, bradva** Ꞥ 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB: Bradujza** -e fh. NEM.: Stock mit einem Axt LAT.: Bipennis

brahor [brâhor] samostalnik moškega spola **golša, podbradek** Ꞥ 972: del človeka ali živali **TMB: Brahor** -ja m. NEM.: Kropf, Koder LAT.: Rumen

brajda [brâjda] samostalnik ženskega spola **po ogrodju iz letev napeljana vinska trta; brajda** Ꞥ 610: vrsta grma **TMB: Brajda** -e fh. NEM.: Reblaub LAT.: Pergula **GS: Brajda** – lat. med. ævi *Braida*, weites Feld. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bralec GLEJ: **bravec**

bramba [brâmba] samostalnik ženskega spola

1. obramba Ꞥ 760: vojaške reči

2. ščit ≍ 199: orožje **TMB: Bramba** -e fh. NEM.: Schutz, Schild LAT.: Defensio, scutum **KG:** Bodi dans moje perveshalfhe, moja bramba, moja podporna (1794, str. 13)

brambati [brâmbati brâmbam]

nedovršni glagol

braniti, ščititi ≍ 749: varovati **TMB:**

Brambam NEM.: Schützen LAT.: Defendere

bramež [brâmež] samostalnik moškega spola

1. obrambni nasip, zid; branik ≍ 796: vojaški nasip

2. oklep za prsni koš ≍ 136: vojaško oblačilo **TMB: Bramésh** -lha m. NEM.: Brustwehr LAT.: Thorax, propugnaculum

bramin [bramîn] samostalnik moškega spola

1. obrambni nasip, zid; branik ≍ 796: vojaški nasip

2. oklep za prsni koš ≍ 136: vojaško oblačilo **TMB: Bramin** -a m. NEM.: Schutzwehr LAT.: Thorax, propugnaculum

bran GLEJ: v bran

brana [brána] samostalnik ženskega spola
brana, tj. orodje z železnimi zobmi za rahljanje zemlje ≍ 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Brana** -e fh. NEM.: Egge LAT.: Occa

branati [bránati bránam] nedovršni glagol
rahljati zemljo z brano; **branati** ≍ 277: obdelovati zemljo **TMB: Branam** NEM.: Eggen LAT.: Occare

brandus [brāndus] samostalnik moškega spola

kos orodja, orodje ≍ 139: orodje **TMB: Brandus** -a m. NEM.: Werkzeug LAT.: Instrumentum

branik [braník] samostalnik moškega spola
branilec, branitelj ≍ 966: vojak **TMB: Branik** -a m. NEM.: Schützer LAT.: Defensor

braniti [branīti bránim] nedovršni glagol
braniti ≍ 749: varovati **TMB: Branem**
Braniti NEM.: Schützen LAT.: Defendere
GS: Branem – germ. *wehren*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

branje [bránje] samostalnik srednjega spola
branje ≍ 813: dejanje, za katero je potrebno znanje **TMB: Branje** -a n. NEM.: Das Lesen LAT.: Lectio

branjevec [bránjevəc] samostalnik moškega spola

prodajalec sadja; branjevec ≍ 959: trgovec **TMB: Brajnovz** -a m. NEM.: Obsthändler LAT.: Pomarius **GS: Brajnovz** – a *Berem*, colligo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

branjevka [bránjevka] samostalnik ženskega spola

prodajalka zelenjave, sadja; branjevka ≍ 959: trgovec **TMB: Brajnovka** -e fh. NEM.: Greislerinn LAT.: Leguminaria, Pomaria

Braslovče [bráslovče] (Brašlovče)

množinski samostalnik ženskega spola
štajersko naselje Braslovče ≍ 360: krajevno ime **ABC: Wrashlovshe** (1765, str. 20) **ABC: Wraflhovzhe** (1789, str. 18)

Brašlovče GLEJ: **Braslovče**

brat [brät] samostalnik moškega spola
brat ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB: Brat** -a m. NEM.: Bruder LAT.: Frater **GS: Brat** – lat. *Frater*: germ. *Bruder*, Perf. *Berader*: Ital. *Fratello*: gr. φράτωρ, ejusdem putei omnes a ἡρῆθ *berith* fœdus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bratec [brâtəc] samostalnik moškega spola
bratec ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB: Bratèz** -a m. NEM.: Brüderchen LAT.: Fraterculus

Bratek [brâtək] samostalnik moškega spola
v rimskem bajeslovju bitje, ki spremlja

in varuje človeka od rojstva do smrti; **genij** Ꞥ349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Bratek** 'Genius' (str. 184)

brati [bráti bérem] nedovršni glagol
1. brati, čitati Ꞥ813: znanost, veščina
2. nabirati Ꞥ275: pobirati pridelke
TMB: Bêrem Bráti NEM.: Lesen LAT.: Legere
KG: Berem 'ich lese' /.../ (str. 73 s.)
KG: Berem 'ich samle' (str. 75)

bratinec [bratînac] samostalnik moškega spola
bratov sin; nečak Ꞥ950: sorodnik ipd.
TMB: Bratinz -a m. NEM.: Bruderskinder LAT.: Consobrini ☉ Oba prevedka sta navedena v množinski obliki. PRIMERJAJ: bratranec

bratiti se [brátiti se brâtim se] nedovršni glagol
bratiti se Ꞥ408: biti v dobrih medsebojnih odnosih **TMB: Bratem** bratiti se NEM.: Bruder werden LAT.: Frater, amicus fio

bratovščina [brátovščina] samostalnik ženskega spola
1. cerkveno društvo z nabožnimi ali do-brodelnimi nalogami; bratovščina Ꞥ744: cerkvena ustanova
2. stanovska organizacija obrtnikov iste stroke; ceh Ꞥ743: rokodelsko združenje
TMB: Bratovshna -e fh. NEM.: Bruderschaft LAT.: Confraternitas **KG: Bratovshena** 'Bruderschaft, Zunft der Handwerksleuten' (str. 118)
ABC: Bratovlhna (1765, str. 4) PRIMERJAJ: ceh; ceha

bratranec [brátranac] samostalnik moškega spola
bratov ali sestrin sin; nečak Ꞥ950: sorodnik ipd. **TMB: Bratranz** -a m. NEM.: Geschwistrigste LAT.: Consobrinius PRIMERJAJ: bratinec

brav [brâv] samostalnik moškega spola
zaklano ovčje, ovnovo truplo Ꞥ989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Brav** -a m.

NEM.: Ausgehauener Hammel u. LAT.: Cadaver animalis occifí v. g. arietis

bravar [bravár] samostalnik moškega spola
ovčji pastir Ꞥ871: uslužbenec **TMB: Bravâr** -ja m. NEM.: Schafhirt LAT.: Opilio

bravec [brâvæc] (**bralec**) samostalnik moškega spola
bralec Ꞥ969: človek z znanjem **TMB: Bravz** -a m. NEM.: Leser LAT.: Lector

brazda [brázda] samostalnik ženskega spola
pri oranju nastali jarek; brazda, razor Ꞥ335: del kmetijskega zemljišča **TMB: Brafda** -e fh. NEM.: Furche LAT.: Sulcus PRIMERJAJ: razor

brazdati [brázdati brázdam] nedovršni glagol
delati brazde; brazdati Ꞥ277: obdelovati zemljo **TMB: Brafdam** NEM.: Furchen machen LAT.: Sulcare

brazgotina [brazgotína] samostalnik ženskega spola
brazgotina Ꞥ33: poškodba ali njena posledica **TMB: Brafgotina** -e fh. NEM.: Narbe LAT.: Cicatrix **GS: Brafgotina** – a *Brafda*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-koslovja napačna.

brbati [brbáti brbâm] nedovršni glagol
brskati, brskajoč iskati Ꞥ758: delati vidno **TMB: Berbâm; Wèrbâm** NEM.: Umstören; Herumgraben mit den Händen LAT.: Perquirere; Manibus circumvertere PRIMERJAJ: brkati; brkljati

brbotati [brbotáti brbotâm] in [brbóčem] nedovršni glagol
jecljati Ꞥ29: imeti govorno hibo **TMB: Berbotâm; Berbôzhem** NEM.: Stottern; Sehr stottern LAT.: Balbutire **GS: Berbotâm** – vox onomatopoeica. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

brbranje [brbrânje] samostalnik srednjega spola

1. klepetanje, govoričenje 𐀀 510: govor

2. ropot mlinskega kolesa 𐀀 487:

oglašanje **TMB: Berbranje** -a n. NEM.: 1. Das Plappern 2. Klappern des Mühlrads LAT.: 1. Blateratio 2. Crepitationo rotæ molitoria

brbrati [brbrâti brbrâm] nedovršni glagol
klepetati, govoričiti 𐀀 510: pogovarjati se
TMB: Berbrâm NEM.: Plappern LAT.: Blaterare

brcati [brçati brçam] nedovršni glagol
brcati 𐀀 729: tolči z nogo **TMB: Berzam**
NEM.: Mit Füßen stossen LAT.: Calcitrare

brcniti [brçniti brçnem] dovršni glagol
brcniti 𐀀 729: tolči z nogo **TMB: Berznem**
NEM.: Mit Füßen stossen LAT.: Calcitrare

brda [br̥da] samostalnik ženskega spola
manjša gora, grič 𐀀 337: vzpetina **TMB:**
Berda -e fh. NEM.: Hügel LAT.: Collis **GS:**
Berda – Hung. *Borda*, *Weberbaum*. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditev. PRIMERJAJ: tkalska brda

brdce [br̥dce] (**brsce**) samostalnik
srednjega spola
zatič pri ribiški mreži 𐀀 157: pripomoček
za ribolov **TMB: Bersze** -a n. NEM.:
Netzstefen LAT.: Retiatorium **GS: Bersze** –
terminus technicus piscatorum.

breem [ʔ]
GS: Brezem – Ital. *Freccia* a gr. βρύχω. Ne
znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Nejasno.
Iztočnica daje vtis oblike za prvo osebo
ednine z ozkim naglašenim drugim *e*,
vendar so taki glagoli v slovenščini samo
jesti jem, védeti vém in *íti grém* ter njihove
sestavljenske. Italijansko *freccia* pomeni
'puščica', grško βρύχω 'škripati z zobmi'

breg [brêg] samostalnik moškega spola
pas zemlje ob vodi; breg 𐀀 340: voda ali
z vodo povezan kraj **TMB: Wreg** -a m. NEM.:
Der Rain LAT.: Oftium, ripa **GS: Wreg** – unde

germ. *Berg* per metathesin. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev. **KG: Wreg**, -gu 'das Gestatt' (str. 111)

bregeži [brêgeži] množinski samostalnik
moškega spola
široke hlače iz domačega platna;
bregeše 𐀀 133: moško oblačilo **TMB:**
Brêgêfhi -ov m. NEM.: Leinhose LAT.:
Fœmoralia

bregomačka [bregomâčka]
(**brgamačka**) samostalnik ženskega spola
žival svizec, latinsko *Marmota*
marmota 𐀀 985: vrsta kopenske divje živali
TMB: Bergamazhka -e fh. NEM.: Murmelthier
LAT.: Mus alpinus

bregovnica [brêgôvnica]
(**brigovnica**) samostalnik ženskega spola
ptica, ki se prehranjuje s čebelami;
čebelar, latinsko *Merops apiaster* 𐀀 999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Brigovnica -e fh. NEM.: Binenwolf
LAT.: Apiaftra PRIMERJAJ: bregulja¹

bregulja¹ [brêgúlja] (**brigulja**)
samostalnik ženskega spola
ptica, ki se prehranjuje s čebelami;
čebelar, latinsko *Merops apiaster* 𐀀 999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Brigula -e fh. NEM.: Binenwolf LAT.:
Apiaftra PRIMERJAJ: bregovnica

bregulja² [brêgúlja] samostalnik ženskega
spola
navadno množina lastovka, ki živi ob
bregovih rek; bregulja, latinsko *Riparia*
riparia 𐀀 999: vrsta divje ptice ali druge
zračne živali **TMB: Brêgule** fh. NEM.: Rhein-
schwalben LAT.: Apodes ☹ V TMB je
iztočnica navedena v množinski obliki.

brehati [brêhati brêham] nedovršni glagol
močno kašljati, krehati 𐀀 488: oddajati
glasove zaradi bolezn **TMB: Wrêham**
NEM.: Husten LAT.: Tufitare **GS: Brêham**
– sehr husten, germ. *Brechen*: a gr. βρέχω,

madefacio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Wreham** – a germ. *brechen, erbrechen.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

brehtra [brēhtra (?)] samostalnik ženskega spola

iz šibja spleten pod za shranjevanje
sadja № 324: shramba živil **TMB: Wrehtra**
-e fh. NEM.: *Obstflechten* LAT.: *Anabathra*

brej [brēj] ali [brēj] pridevnik

brej TMB: Brej; Wrej -a -u NEM.: *Trächtig; Trächtig* LAT.: *Fœtus; Foetus* **GS: Brej** – Gallis vero *Brehaïque, Biche brehaïque*, sterilia animalia, recte contrarium indicat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Wrej**, -ja, -ju 'trächtig' (str. 112)

brejiti [brējiti brējim] in [brejīti brējim] nedovršni glagol

povzročati brejost, obrejevati № 713: pariti se **TMB: Brejem; Wrejem** Brējiti; wrejeti NEM.: *Belegen* LAT.: *Ingravidare* **GS: Wrejem** – gall. *brehaigue biche*, geltes Thier. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

breme [bréme bremēna] samostalnik srednjega spola

breme, tovor № 459: breme ali tovor **TMB: Brême** -ęna n. NEM.: *Bürde, Bindel* LAT.: *Falcis, onus*

brencelj [brěncəlj brěncəljna]

samostalnik moškega spola
brencelj, žival iz družine latinsko *Tabanidae* № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Bręzel** -na m. NEM.: *Bremme* LAT.: *Asilus, œstrum* **GS: Bręzel** – eft onomatopœia. Angl. *Breeze: Anglofax. Brifca.* Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

brenčati [brěčāti brěčīm] nedovršni glagol

brenčati № 531: oglašati se z živalskimi

glasovi **TMB: Brenzhim** -zhati NEM.: *Summen* LAT.: *Bombilare*

brek [brěnk] samostalnik moškega spola
glas strune ob trzlaju s prstom;
brek № 251: del skladbe **TMB: Wrėnk** -a m. NEM.: *Ton der Saiten* LAT.: *Sonus, thonus*

brekati [brěnkati brěnkam] nedovršni glagol

brekati № 529: muzicirati **TMB: Brenkam; Wreksam** NEM.: *Saitenspielen; Saitenspielen* LAT.: *Chordas puffare; Citharizare* **GS: Brękam** – expreffio onomatopœica. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

brenta [brěnta] samostalnik ženskega spola
visoka lesena posoda; brenta № 225: posoda **GS: Bręnta** – It. *Brenta, ein Kahn, eine Butte*: apud Du Frefne ein Weinaß: *Suevis Brente, vas cerevifiuarium*: in Helvetia *Brenta* eft vas continens 25 menfuras cerevifię; ubi 16. *Brentę unum dolium implent.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

breskva [brěskva] samostalnik ženskega spola

drevo breskev, latinsko *Prunus persica*, ali njegov plod № 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Bręsqva** -e fh. NEM.: *Pfirsing* LAT.: *Arbor, pomum perficum* **GS: Bręsqva** – Poppovitfch deductum putat a Gall. *Pressę, Prißfeg, Perfec, Perfeque* in Languedocia: ego a latino *Perficum*, uti germ. *Pferfich.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

breskvica [brěskvica] samostalnik ženskega spola

majhna breskev; breskvica № 606: vrsta drevesa ali njegov plod **KG: Breskvza** (str. 116)

brest [brěst] (*barst; brst²*) samostalnik moškega spola

drevo brest, latinsko *Ulmus*

campestris 𐌺605: drevesna vrsta **TMB: Barft, Bręft** -a m. NEM.: Ulmenbaum
LAT.: Ulmus ④ Prvi zapis lahko kaže na izgovor *brst*. Oblika bi lahko nastala po modernem samoglasniškem upadu v končniško naglašeni oblikah zgodovinsko pričakovane paradigme **bręst*, **bręstâ* > **brstâ*.

brest [bręsti brędem] nedovršni glagol

brest 𐌺578: premikati se po vodi **TMB: Brędem** Bręfti NEM.: Wadę durch Wass.
LAT.: Transvadare

brestje [bręstję] (barstje; brstje²) samostalnik srednjega spola

brestov gozd 𐌺317: rastišče dreves **TMB: Barftje** -a n. NEM.: Ulmenwald LAT.: Ulmetum ④ Zapis zelo verjetno kaže na izgovor *brstję*, kar je domnevno nastalo po modernem samoglasniškem upadu iz **bręstję*.

brez [bręz] predlog

brez **TMB: Bres** NEM.: Ohne LAT.: Absque, fine **KG: Bres** dnarjov 'ohne Geld' (str. 84)

breza [bręza] samostalnik ženskega spola **drevo breza**, latinsko *Betula* 𐌺605: drevesna vrsta **TMB: Bręfa** -e fh. NEM.: Birkenbaum LAT.: Betula

brezapnen [bręzapnęn] pridevnik **ki je brez apna; brezapnen** **TMB: Bresapnen** -a -u NEM.: Ohne Kalk LAT.: Absque macerie

brezapnenski [bręzapnęnski] pridevnik **ki je brez apna; brezapnen** **TMB: Bresapnenske** -a -u NEM.: Ohne Kalk LAT.: Absque macerie

brezast [bręzast] pridevnik **progast, pisan** **TMB: Bręfalt** -a -u NEM.: Gestreift LAT.: Striatus

brezbožen [bręzbóžęn] pridevnik **ki ne priznava boga; brezbožen, ateističen** **TMB: Bresbofhne** -a -u NEM.: Atheistisch LAT.: Atheisticus PRIMERJAJ: bogoneroden

brezdušen [brędúšęn] pridevnik **brezdušen, nepobožen** **TMB: Bredushne** -a -u NEM.: Gottlos LAT.: Impius **KG: bredushne** 'entseelt' (str. 113) **KG: od bredushneh bodo ti dobri, ti nadolhni nadlefhvani** (str. 146)

brezen [bręzęn] samostalnik moškega spola **brezno** 𐌺339: jama **TMB: Bręfn** -a m. NEM.: Abgrund LAT.: Abyflus

brezin [bręzin] (brezni) pridevnik **brezov** **TMB: Bręfne** -a -u NEM.: Der Birke LAT.: Betulę

brezje [bręzję] samostalnik srednjega spola **brezov gozd; brezje** 𐌺317: rastišče dreves **TMB: Bręfje** -a n. NEM.: Birkenreihe LAT.: Betuletum **KG: Verbje, Jevshje, Jedlovje, Gaberje, Bukovje, Bręfje** 'Felder-, Erlen-, Feldzypressen, Hagbuchen-, Buchen-, Birkenbäumerreihe' (str. 120)

brez konca [bręz kónca] prislovna zveza **brez konca, večno** **TMB: Bres konza** NEM.: Unendlich LAT.: Infinitus ④ Latinski prevedek sicer kaže na pridevniško zvezo s pomenom 'neskončen', ki pa je pri sodasnih piscih ni mogoče potrditi.

brezni GLEJ: **brezin**

brezov [bręzov] pridevnik **brezov** **TMB: Brefov** -a -u NEM.: Von Birken LAT.: Betuleus

brezovina [bręzovína] samostalnik ženskega spola **brezov les; brezovina** 𐌺641: les **TMB: Brefovina** -e fh. NEM.: Birkenholz LAT.: Betulea ligna

brez premisleka [brez premîsleka]

prislovna zveza

nepremišljeno **KG:** Bres premiselka
'unbesonnen' (str. 94)**brezrožjen** [brezrožjèn] pridevnikneoborožen, razorožen **TMB:** **Bresrofhjen**

-a -u NEM.: Entwafnet LAT.: Inermis

brezskrben [brezskrbæn] pridevnik**brezskrben** **TMB:** **Bresskerbne** -a -u NEM.:

Sorglos LAT.: Incurius

brez šale [brez šále] členkovna zveza**brez šale, zares** **KG:** Sakaj nekar, Bres shallé
'im Ernst ohne Scherz' (str. 92)**brez vmeska** [brez vmêska] prislovna

zveza

neposredno **TMB:** **Bres umejska** NEM.:

Unmittelbar LAT.: Immediate PRIMERJAJ:

vmesek; z vmeskom

brežanka [brežânka] samostalnik

ženskega spola

vrsta vina, verjetno iz tržaške okolice;

brežanka № 661: alkoholna pijača **TMB:****Berfhanka** -e fh. NEM.: Eckwein LAT.: Species

Vini

brgamačka GLEJ: **bregomačka****brgles** [br̥gles] (brglez) samostalnik

moškega spola

ptica zelena žolna, latinsko *Picus**viridis* № 999: vrsta divje ptice ali drugezračne živali **TMB:** **Bergles** -a m. NEM.:Grünspecht LAT.: *Picus viridis***brglez** GLEJ: **brgles****brgon** [br̥gôn] samostalnik moškega spola

z lepilom namazana palica (za lovljenje

ptic) № 156: pripomoček za lov na ptice

TMB: **Wergôn** -a m. NEM.: LeimstangeLAT.: *Pertica vifcata***brhek** [br̥hæk] ali [br̥høk] pridevnikpostaven, čeden, brhek **TMB:** **Bèrhke** -a-u NEM.: Stattlich, auserlesen LAT.: Egregius,
frenuus**bridek** [brídæk] pridevnik**trpek, grenek, bridek** **TMB:** **Britke** -a

-u NEM.: Bitter, härb, scharf LAT.: Acerbus,

acutus **GS:** **Britke** – a gr. βρῖθω, gravis

fum, πικρὸς, amarus. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** **Britof**– deducere a *Britke*, ni altera fyllaba exgerm. *Freydhof* in *Vindicam* tranflatam

vocem nimis aperte indicaret. Otfried habet

Frithof, aula Othini, quo mortui perveniunt.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ:

bridkoten

bridko [brídko (?)] prislov**bridko** **KG:** Nezh ni toku britku, s'katiriga be

se en serzhán zhlovek nemogl en trosht ufeti

(str. 171)

bridkost [bridkōst] samostalnik ženskega

spola

grenkoba, trpkost, bridkost № 68: žalost**TMB:** **Britkuff** -e fh. NEM.: Bitterkeit LAT.:

Amaritudo

bridkoten [bridkótæn] pridevnik**trpek, grenek, bridek** **TMB:** **Britkótne** -a

-u NEM.: Bitter, härb, scharf LAT.: Acerbus,

acutus PRIMERJAJ: bridek

brigovnica GLEJ: **bregovnica****brigulja** GLEJ: **bregulja**¹**brinje** [brînje] samostalnik srednjega

spola

1. brinove jagode № 613: sad ali plod

za prehrano

2. brinovo grmovje; brinje № 318: rastiščegrmovja **TMB:** **Brine; Brinje** -a n. NEM.:*Wacholderbeere; Wacholderbergesträuche*LAT.: *Iuniperus; Iuniperetum* **GS:** **Brine** – a

gr. πρῖνος, quia folia, feu acus sunt spinofæ.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

brinov [brínov] pridevnik

brinov **TMB:** **Brinove** -a -u NEM.: vom

Wacholder LAT.: Iuniperi

brinovec [brínovəç] samostalnik moškega

spola

brinovec № 661: alkoholna pijača

TMB: **Brinovz** -a m. NEM.: Krametbrandwein

LAT.: Crematum iuniperi

brinovka [brínovka] samostalnik ženskega

spola

ptica brinovka, latinsko *Turdus*

pilaris № 999: vrsta divje ptice ali druge

zračne živali **TMB:** **Brinovka** -e fh. NEM.:

Krametsvogel LAT.: Turdus **ABC:** Wrinovka

(1765, str. 20)

brisalo [brisálo] samostalnik srednjega

spola

brisača № 248: kos blaga za osebno

higieno **TMB:** **Brisálu** -a n. NEM.: Wischtuch

LAT.: Abfterforium

brisanje [brísanje] samostalnik srednjega

spola

brisanje № 52: čiščenje **TMB:** **Brisanje** -a n.

NEM.: Das Wischen LAT.: Terfio

brisati [brísati bríšem] nedovršni glagol

brisati № 769: tipati **TMB:** **Brisem** Brisati

NEM.: Wischen LAT.: Tergere **GS:** **Brisem**

– unde germ. *wischen*, Inf. Sax. *wisken*:

Anglofax. *whifk*, onomatopoeicum.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

brisavek [brísavək (?)] samostalnik

moškega spola

rastlina goli kilovnik, latinsko

Herniaria glabra № 617: vrsta zelike **TMB:**

Brisavèk -a m. NEM.: Tausendkörnerkraut

LAT.: Urinaria

briten [brítæn] pridevnik

ki se da obriti, ostriči **TMB:** **Brytne** -a

-u NEM.: Scheerbar LAT.: Berbis, tonfílís

PRIMERJAJ: briven

briti [brítí bríjem] nedovršni glagol

briti, striči № 535: ukvarjati se z osebno

higieno **TMB:** **Bryem** Bryti NEM.: Scheeren

LAT.: Tondere

britof [brítɔf] samostalnik moškega spola

pokopališče № 312: pokopališče **TMB:**

Britof -a m. NEM.: Gottesacker LAT.:

Cæmeterium **GS:** **Britof** – deducem a

Britke, ni altera fyllaba ex germ. *Freydhof*

in Vindicam tranflatam vocem nimis aperte

indicaret. Otfried habet *Frithof*, aula Othini,

quo mortui perveniunt. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

britva [brítva] samostalnik ženskega spola

britev № 174: pripomoček za osebno

higieno **TMB:** **Brytva** -e fh. NEM.:

Sheermesser LAT.: Novacula **GS:** **Brytva** – a

Bryem: Hung. *Beretva*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

britvar [brítvar] samostalnik moškega spola

izdelovalec nožev, britev № 854:

izdelovalec kovinskih predmetov

TMB: **Brytvar** -ja m. NEM.: Messerschmied

LAT.: Machæopæus

britvarica [brítvarica] samostalnik

ženskega spola

izdelovalka nožev, britev № 854:

izdelovalec kovinskih predmetov **KG:** Britvarza

‘Messerschmidtmeisterin’ (str. 115)

britvica [brítvica] samostalnik ženskega

spola

majhen nož; nožič № 180: orodje za

rezanje, sekanje **TMB:** **Brytvèza** -e fh. NEM.:

Messerchen LAT.: Cultellus

britvica za jezik spodrezati

[brítvica za jèzik spodrèzati] samostalniška

zveza ženskega spola

vrsta kirurškega noža № 197: kirurško

rezilo **TMB:** **Brytvèza fa jefik spodrèfati**

-e fh. NEM.: Chirurgisches Instrument LAT.:

Ancylotomum

briuł [ʔ] (*friul*) samostalnik moškega spola

GS: **Briuł** – *Friul*, lat. *Briulum*. Gall. *Breuil*. Ital. *Broglio*: Angl. *Broel*: germ. *Brühl*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Nejasna beseda. Srlat. *briulum*, *brolium*, stfrc. *breuil* 'ograjen gozd za divjad, lov', nemško *Brühl* italijansko *broglio* 'vrt' je prevzeto tudi v starovisokonemško *broil*, *bruil* 'močviren travnik' (> nem. *Brühl*), iz česar je ime mestnega predela Ljubljane *Prule*.

brivec [brîvəç] samostalnik moškega spola
brivec № 856: izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB:** **Bryvz -a** m. NEM.: *Sheerer*, *Barbierer* LAT.: *Tonfor* PRIMERJAJ: bradobrivec

briven [brîvəŋ] pridevnik
ki se da obriti, ostriči **TMB:** **Bryvne -a -u**
Siehe *Brytne* PRIMERJAJ: *briten*

brkarije [brkarîje] množinski samostalnik ženskega spola
zavržene stvari, odpadki № 477: odpadek **TMB:** **Berkarye** fh. NEM.: *Verworfenne Dinge* LAT.: *Abjecta* PRIMERJAJ: *brkljarije*

brkati [brkati brkām] nedovršni glagol
1. metati stran, brcati № 433: metati
2. brskati № 758: delati vidno **TMB:** **Bèrkam** NEM.: 1. *Schnellen* 2. Siehe *Berbam* LAT.: 1. *Abjicere* 2. *quod Berbam* PRIMERJAJ: *brbati*; *brkljati*

brke [brke] množinski samostalnik ženskega spola
brki № 880: del moškega telesa **TMB:** **Berke** fh. NEM.: *Schnurbart* LAT.: *Myftax*

brklja [brklja] samostalnik ženskega spola
kost № 972: del človeka ali živali **TMB:** **Berkla -e** fh. NEM.: *Knochen* LAT.: *Os*

brkljarije [brkljarîje] množinski samostalnik ženskega spola
malo vredni, odvečni predmeti, stara šara; brkljarija № 477: odpadek **TMB:**

Berklarye fh. NEM.: *Altes Gerümpel* LAT.: *Scruta* PRIMERJAJ: *brkarije*

brkljati [brkljati brkljām] nedovršni glagol

brskati № 758: delati vidno **TMB:** **Berklam** LAT.: Siehe *Berbam* PRIMERJAJ: *brbati*; *brkati*

brkončica [brkōnčica (?)] samostalnik ženskega spola
navadno množina **neka cvetica z modrim cvetom** № 617: vrsta zelike **TMB:** **Berkonzheze** fh. NEM.: *Blaue Blumen* LAT.: *Species florum* ☹ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

brle [brlé (?)] (*barle*) prislov
očitno **TMB:** **Barle, na barle; Warle** NEM.: *Auf den Schein* LAT.: *Apparenter Sieh. Barle*

brleti [brlėti brlím] nedovršni glagol
slabo videti № 32: imeti hibo pri zaznavanju s čutili **TMB:** **Berlim; Werlim werlėti** NEM.: *Uibelsehen; Schlecht sehen* LAT.: *Cæcutire; Cæcutire*

brljav [brljäv] pridevnik
ki slabo vidi; slaboviden, brljav **TMB:** **Berlav; Bèrlov -a -u** NEM.: *Blödsichtig; Blödsichtig* LAT.: *Cæcutiens; Cæcutiens*

brljavec [brljävəç] samostalnik moškega spola
kdor slabo vidi; brljavec № 832: človek s hibo v zaznavanju s čutili **TMB:** **Berlovz -a** m. NEM.: *Blödsichtiger* LAT.: *Cæcutiens*

brljavka [brljävka] samostalnik ženskega spola
ženska, ki slabo vidi; brljavka № 832: človek s hibo v zaznavanju s čutili **TMB:** **Berlavka -e** fh. NEM.: *Blödsichtige* LAT.: *Cæcutiens*

brljuznica [brljûznica] samostalnik ženskega spola
zaušnica, klofuta № 727: udarec, udarjanje

TMB: Berlufnèza -e fh. NEM.: Eine Tasche, Mauschelle LAT.: Alapa

brljuzniti [brljúzniiti brljúzniem] dovršni glagol

dati zaušnico; klofniti, klofutniti 728: udariti zaradi slabih medsebojnih odnosov

TMB: Berlufnem NEM.: Taschen LAT.: Alapizare

brlog [brlòg] samostalnik moškega spola
brlog 797: domovanje kopenske divje živali **TMB:** Bèrlog -a m. NEM.: Hütte, Höhle d. Th. LAT.: Hara, antrum

brlozga [brlòzga] samostalnik ženskega spola

ženska, ki (rada) brozga po vodi, mlakuži 928: človek z negativnimi lastnostmi **TMB:** Bèrlòfga -e fh. NEM.: Wasserpritschlerin LAT.: Aqua ludens **GS:** Bèrlòfga – onomatopoeicum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

broč [bròč] samostalnik moškega spola
rastlina barvilni brošč, latinsko *Rubia tinctorum* 617: vrsta zelike **GS:** Brozh – rubia tinctorum. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

brod [bròd] samostalnik moškega spola
1. pas zemlje ob vodi; breg 340: voda ali z vodo povezan kraj
2. kraj, kjer je voda tako plitva, da se da prebresti 340: voda ali z vodo povezan kraj
3. splav, čoln za prevoz čez reko 594: ladja **TMB:** Bròd, Wròd -u; -ú m. NEM.: 1. Das Ufer; Gestade 2. Die Ueberfurth; Uiberfurth LAT.: 1. Litus; Ripa 2. Vadum, Trajectum **GS:** Bròd – in gr. πόρος; Angl. & Anglofax. Forth: Holl. Voord: Dan. Vort: Lat. Vadum, Portus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

brodaška [?] samostalnik ženskega spola
žival krastača, latinsko *Bufo bufo* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **GS:**

Brodashka – lat. Rubeta: Vallachice *Broaska*.

brodet [brodêt] samostalnik moškega spola
obara, juha 261: hrana **TMB:** Bradet -a m. NEM.: Eingemachtes LAT.: Jus **GS:** Bradet – lat. med. ævi *Brodium*: germ. *Brühe*: Ital. *Brodo*. Angl. *Broth*: Gall. *Brouet*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

broditi [brodīti bròdim] nedovršni glagol
1. s tipanjem preiskovati, preizkušati dno pod vodo 578: premikati se po vodi

2. iti prek vode 578: premikati se po vodi **TMB:** Wrodem wroditi NEM.: 1. yshi Brodem 2. Uebersetzen LAT.: 1. Scrutari fundum 2. Transfretare PRIMERJAJ: brosti

brodnik [brodník] samostalnik moškega spola
voznik broda; brodnik 874: mornar **TMB:** Brodnik -a m. NEM.: Flöß-, Zielefahrer LAT.: Nauta in Trajectis

brodnina [brodnína] samostalnik ženskega spola
plačilo za prevoz z brodom; brodnina 74: voznina **TMB:** Brodnina -e fh. NEM.: Schifflohn, Fahrzoll LAT.: Naulum

brodniška busula GLEJ: busula
brodniška

brodniški [brodnîški] pridevnik
ladijski **TMB:** Brodnishke -a -u NEM.: Schifferisch LAT.: Nauticus PRIMERJAJ: busula brodniška

brojica [bròjica] samostalnik ženskega spola
ptica taščica, latinsko *Erithacus rubecula* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** Brojèza -e fh. NEM.: Rothschwänzlein LAT.: Erithacus PRIMERJAJ: brolica

brolica [bròlica] samostalnik ženskega spola
ptica taščica, latinsko *Erithacus*

rubecula 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Broleža -e fh.** NEM.: *Rothschwänzelein* LAT.: *Erithacus* PRIMERJAJ: brojica

bromina [bromína] (bronina)

samostalnik ženskega spola

bronasta posoda 𐌺225: posoda **TMB: Bromina -e fh.** NEM.: *Ehernes Geschirr* LAT.: *Ærifacta, æramen*

bron [brõn] samostalnik moškega spola

bron 𐌺639: kovina **TMB: Bron -a m.** NEM.: *Erz* LAT.: *Æs*

broncuza [broncûza] samostalnik

ženskega spola

poldragi kamen modrikasto zelene barve; turkiz 𐌺272: dragi ali poldragi kamen **TMB: Bronzûfa -e fh.** NEM.: *Türkisstein* LAT.: *Turchefia*

brončen [brončĕn (?)] pridevnik

bronast, brončen **TMB: Bronzhen -a -u** NEM.: *Ehern* LAT.: *Æreus*

brončenina [brončĕnína] samostalnik

ženskega spola

bronast izdelek 𐌺128: kovinski izdelek **TMB: Bronzhénina -e fh.** NEM.: *Erzwerk* LAT.: *Æramentum*

brončija [brončĭja] samostalnik ženskega

spola

delavnica za izdelovanje izdelkov iz bron 𐌺290: kovinarska delavnica **TMB: Bronzhya -e fh.** NEM.: *Erzwerkstätte* LAT.: *Æraria officina*

bronina GLEJ: **bromina**

brosti [brósti brõdem] nedovršni glagol

s tipanjem preiskovati, preizkušati dno pod vodo 𐌺578: premikati se po vodi **TMB: Brõdem Brófti** NEM.: *Eine Tiefe ausfühlen* LAT.: *Tactu profunda fcutari* © Sedanjik je morda isti kot pri *broditi*, nedoločnik pa je nastal po takem

analognem razmerju, kot je iz *naředĭti* nastal današnji *narĕsti*. PRIMERJAJ: *broditi*

brsa [břsa] (*bersa; birsa*) samostalnik ženskega spola

pokvarjeno vino, pokvarjen mošt 𐌺661: alkoholna pijača **TMB: Běrsa -e fh.** NEM.: *Verdorbenער Wein* LAT.: *Corruptum muftum*

brsce GLEJ: **brdce**

brskati [břskati břskam] nedovršni glagol

metati proč, odmetavati 𐌺433: metati **TMB: Berskam** NEM.: *Wegschnellen* LAT.: *Projicere*

brsniti [břsniti břsnem] dovršni glagol

frcniti, brcniti, odvreči 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Bersnem** NEM.: *Wegschnellen* LAT.: *Projicere*

brst¹ [břst] samostalnik moškega spola

brst 𐌺600: del rastline **TMB: Berft -a m.** NEM.: *Sproße* LAT.: *Germen*

brst² GLEJ: **brešt**

brstje¹ [brštjĕ] samostalnik srednjega spola

brstje 𐌺600: del rastline **TMB: Berftje -a n.** NEM.: *Häufige Sproße* LAT.: *Germina*

brstje² GLEJ: **breštje**

bršlin [brřlĭn] samostalnik moškega spola

rastlina bršljan, latinsko Hedera helix 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Bershlin -a m.** NEM.: *Ebheu* LAT.: *Hædera* **GS: Bershlin** – *convenit cum Farsh*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

brud [?] samostalnik moškega spola

močvirje 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj **GS: Brud** – *Morast*. Ital. *Brodo*: germ. *Brühe*: item ajunt germ. *Brudel*, pro vapore afcendente ex aqua bulliente: *Brodemen* de vapore afcendente ex panibus primo piftis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

brumen [brúmən] pridevnik
pobožen **TMB:** **Brumne** -a -u NEM.: *Fromm*
 LAT.: *Pius* **GS:** *Brumne* – germ. *fromm*, per
 commutationem literarum affinium. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
KG: ta *Brumne* /.../ (str. 36) **KG:** primernik
Brumnejshe /.../ (str. 39 s.)

brumno [brúmno] prislov
pobožno **KG:** *Brumnu* (str. 42)

brumnost [brúmnoſt] samostalnik
 ženskega spola
pobožnost №368: pobožnost, svetost
ABC: *Brumnoft* (1765, str. 4)

brun [brûn] samostalnik moškega spola
bruno, tram №777: del zgradbe **TMB:**
Brun -a m. NEM.: *Balken* LAT.: *Trabs*

brus [brûs] samostalnik moškega spola
brus №140: orodje ali pripomoček za
 brušenje **TMB:** **Brus** -a m. NEM.: *Wetzstein*
 LAT.: *Cos*

brusar [brusár] samostalnik moškega
 spola
brusilec №841: človek s samostojno
 dejavnostjo **TMB:** **Brusár** -ja m. NEM.:
Schleifer LAT.: *Acutiator*

brusiti [brusīti brúsim] nedovršni glagol
brusiti, ostriti №538: ostriti **TMB:** **Brusem**
Brusiti NEM.: *Schleifen* LAT.: *Acuere*

brusnica [brusníca] samostalnik ženskega
 spola
kamnolom, kjer pridobivajo brusne
kamne №287: kamnolom **TMB:** **Brusniza** -e
 fh. NEM.: *Wetzsteinbruch* LAT.: *Fodina*
aconea PRIMERJAJ: *brusnišče*

brusnina [brusnína] samostalnik ženskega
 spola
voda, ki se uporablja pri brušenju
 №659: neužitna tekočina **TMB:** **Brusnina** -e
 fh. NEM.: *Schleifwasser* LAT.: *Aqua de sub*
cote

brusnišče [brusnišče] samostalnik
 srednjega spola
kamnolom, kjer pridobivajo brusne
kamne №287: kamnolom **TMB:** **Brusnishe**
 -a n. NEM.: *Wetzsteinbruch* LAT.: *Fodina*
aconea PRIMERJAJ: *brusnica*

brutabana [?] samostalnik ženskega
 spola
 navadno množina **sorta hruške** №606: vrsta
 drevesa ali njegov plod **TMB:** **Brutabane** fh.
 NEM.: *Birnenart* LAT.: *Species pyrorum* ☉ V
 TMB je iztočnica navedena v množinski
 obliki.

brv [br̥v brvî] samostalnik ženskega spola
brv №553: cesta, pot **TMB:** **Weruv** -y fh.
 NEM.: *Steg über das Wasser* LAT.: *Ponticulus*
GS: *Berv* – *Berva*, unde antiquorum *Brivæ*:
 germ. *Brücke*: *Anglofax*. *Brygga*: *Suec*.
Bro. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna. **GS:** *Werv* – aliis *Berv*; ita &
Wefniza aliis *Befniza*, & *Bafniza*. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega. **KG:** roditnik
 množine *Bervá* (str. 29)

brzda [br̥zda] samostalnik ženskega spola
železo pri uzdi, ki ga ima konj v gobcu;
brzda №255: živalska oprava **TMB:** **Berfda**
 -e fh. NEM.: *Zaum* LAT.: *Frænum*

brž [br̥ž] prislov
hitro, takoj, brž **TMB:** **Bèrsh** NEM.:
Geschwind LAT.: *Cito* **GS:** *Bersh* – *Cambris*
Brys, *festinatio*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** *Bersh*
 'gleich' (str. 88)

bržeč [br̥žěč] pridevnik
hiter, nagel, okreten **TMB:** **Berfhēzh** -a -u
 NEM.: *Hurtig* LAT.: *Agilis*

bržina [br̥žína] samostalnik ženskega spola
hitrost, naglost, prenagljenost №383:
 negativna lastnost glede na hitrost **TMB:**
Berfhina -e fh. NEM.: *Eilfertigkeit* LAT.:
Velocitas

bržiti [bržiti bržim] nedovršni glagol
hiteti 𐌺562: hitro se premikati **TMB:**
Berfhim NEM.: Eilen LAT.: Accelerare

bržola GLEJ: **bržole**

bržole [bržōle] (bržola) množinski
 samostalnik ženskega spola
pražen in dušen goveji zrezek;
bržola 𐌺261: hrana **TMB: Berfhôle;**
Werfhôle fh. NEM.: Rostbraten LAT.: Afium;
 Affum Siehe Werfhôle **GS: Berfhôle** – ab Ital.
Braginole. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

bubati [búbati búba] nedovršni glagol
boleti 𐌺17: boleti, bolehati **TMB: Buba**
me NEM.: Es thut mir weh LAT.: Me dolet
 PRIMERJAJ: as buba

bubuj [bubúj] samostalnik moškega spola
ptica sova uharica, latinsko *Strix*
bubo 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **TMB: Wubuj** -a m. NEM.: Der
 Uhu LAT.: Ulula

bucika [búcika] samostalnik ženskega spola
bucika 𐌺128: kovinski izdelek **TMB:**
Wuzèka -e fh. NEM.: Speernadel LAT.: Acicula
GS: Wuzèka – a *Wodem*, vel etiam *Wudam*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

buča [búča] samostalnik ženskega spola
1. rastlina buča, latinsko *Cucurbita pepo*,
 ali **njen plod** 𐌺618: vrsta zelike ali njen
 užiten plod
2. glava, lobanja 𐌺972: del človeka ali
 živali **TMB: Buzha** -e fh. NEM.: 1. Kürbis 2.
 Schedel LAT.: 1. Cucurbita 2. Caput, Cranium

bučati [bučáti bučím] nedovršni glagol
močno pihati 𐌺450: delati vremenski
 pojav **TMB: Buzhim; Wuzhim** Buzhati;
 wuzhati NEM.: Sehr blasen; Stark blasen
 LAT.: Flare vehementer; Flare violenter **GS:**
Buzhim – onomatopœia. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

GS: Wuzhim – onomatopœia fœvientis venti:
 germ. *brausen*; unde Boh. *wcela* apis, a
 bombilando. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

bučela [bučēla] samostalnik ženskega spola
žival čebela, latinsko *Apis mellifera* 𐌺994:
 vrsta žuželke ali drugega mrčesa **GS:**
Zhebęla – aliis *wuzhęla* a fono *wuzhim*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: čebela

bučica GLEJ: **bočica**

budalast [bûdalast] pridevnik
omejen, nespameten, budalast **TMB:**
Budàlast -a -u NEM.: Tölpisch, ungeschickt
 LAT.: Hebes, stolidus

budalo [bûdalo] (*bodalo*²) samostalnik
 srednjega spola
kdor dobro vidi samo bližnje predmete,
kratkoviden človek 𐌺826: človek s hibo
 ali posebnostjo **TMB: Wudàlu** -a n. NEM.: S.
 Wovshilu LAT.: Myops

budalost [budálost] samostalnik ženskega
 spola
neumnost, budalost 𐌺381: neumnost
TMB: Budáloft -e fh. NEM.: Thorheit LAT.:
 Stoliditas

budati GLEJ: **bodati**

budenje [budénje] samostalnik srednjega
 spola
bujenje 𐌺77: dejanje, delo **TMB: Budenje**
 -a n. NEM.: Weckung LAT.: Excitatio

budilec GLEJ: **budivec**

budilo [budílo] samostalnik srednjega spola
lesena priprava za delanje hrupa, s
katero prebujajo menihe 𐌺169: priprava,
 ki ustvarja zvok **TMB: Budilu** -a n. NEM.:
 Wecker LAT.: Excitatorium

buditi [budíti budím] nedovršni glagol
buditi 𐌺547: prenehati počivati

TMB: Budim; Wudim NEM.: Wecken LAT.: Excitare **KG: Budim** 'ich wecke auf' (str. 77)

budivec [bʊdɪvɛç] (**budilec**) samostalnik moškega spola
buditelj 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Budivz** -a m. NEM.: Wecker LAT.: Excitator

budnica [bʊdnɪca] samostalnik ženskega spola
buditeljica 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Budniza** -e fh. NEM.: Weckerinn LAT.: Excitatrix

buhta [būhta] samostalnik ženskega spola
krdelo, množica 927: skupina ljudi **TMB: Buhta** -e fh. NEM.: Horde, Haufen LAT.: Agmen

buhčiti [būhtiti būhtim] dovršni glagol
planiti, skočiti 562: hitro se premikati **TMB: Buhtèm** Buhtiti NEM.: Anfallen LAT.: Infilire

buk [būk] samostalnik moškega spola
o kravi **čas parjenja, gonitev** 715: gonitev domačih živali **TMB: Buk** -a m. NEM.: Brunst der Kühen LAT.: Impetus vaccarum

buka [būka] samostalnik ženskega spola
drevo bukev, latinsko Fagus sylvatica 605: drevesna vrsta **TMB: Buka** -e fh. NEM.: Buchbaum LAT.: Fagus **GS: Buka** – germ. *eine Buche, Buchbaum*: Anglofax. *Bocce*: Holl. *Beuke*: Suec. *Bok*: Dan, *Bog*: Hungar. *Bik-fa* a gr. φαγω, edo; quia olim glandibus fagorum vescabantur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

bukati se [būkati se būka se] nedovršni glagol
o kravi **kazati nagnjenje za parjenje; goniti se, bukati se** 719: goniti se **TMB: Buka se** NEM.: Die Kuh ist brünstig LAT.: Appetere coitum **GS: Buka se krava** – a *Bik*, *cujus coitum appetit*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

bukin [búkin] pridevnik
ki je od ali iz bukve; bukvin **TMB: Bukne** -a -u NEM.: Der Buche LAT.: Fagi

buklar [buklár] samostalnik moškega spola
prodajalec knjig 959: trgovec **TMB: Buklár** -ja m. NEM.: Buchführer LAT.: Bibliopola

buklarija [buklarīja] samostalnik ženskega spola
knjigarna 301: knjigarna **TMB: Buklarya** -e fh. NEM.: Buchladen LAT.: Bibliopolium **KG: Knigaria, (veralt.) Buklaria** 'Buchgewelb' (str. 120)

buklovarna [buklovárna] samostalnik ženskega spola
knjigovodstvo, tj. dejavnost, ki se ukvarja z zapisovanjem poslovnih dogodkov v zvezi s premoženjem 541: knjigovodstvo **KG: Buklovarna** 'Buchhalterey' (str. 119)

buklovarnik [buklovárnik] samostalnik moškega spola
knjigovodja 875: sluga oblasti **TMB: Buklovarnek** -a m. NEM.: Buchhälter LAT.: Logographus

buklovarstvo [buklovârstvo] samostalnik srednjega spola
knjigovodstvo, tj. urad, ki se ukvarja z zapisovanjem poslovnih dogodkov v zvezi s premoženjem 294: pisarna **TMB: Buklovarftvu** -a n. NEM.: Buchhalterey LAT.: Librarii officium

bukov [búkov] pridevnik
bukov **TMB: Bukove** -a -u NEM.: Von Buchholz LAT.: Faginus

bukovje [búkovje] samostalnik srednjega spola
bukov gozd; bukovje 317: rastišče dreves **KG: Verbje, Jevshje, Jedlovje, Gaberje, Bukovje, Brefje** 'Felder-, Erlen-, Feldzypressen, Hagbuchen-, Buchen-, Birkenbäumerreihe' (str. 120)

bukvališče [bukvalíščē] samostalnik srednjega spola
knjižnica 𐌺325: knjižnica **TMB: Buqyalishe**;
Bukvalishe -a n. NEM.: Bibliotheke LAT.:
 Bibliotheca **KG: Buqyalishe** 'Büchersaal'
 (str. 120)

bukvar [bûkvar] samostalnik moškega spola
 učbenik za začetni pouk branja in
 pisanja; abecednik 𐌺207: učbenik **TMB:**
Bukvar -ja m. NEM.: Namenbüchchen LAT.:
 Liber elementaris

bukve [bûkve] množinski samostalnik
 ženskega spola
knjiga 𐌺202: knjiga **TMB: Bukve** fh.
 NEM.: Buch LAT.: Liber **GS: Buqve** – germ.
Buch, vide *Buka*; quia veteres in corticibus
 arborum, fagi, betulæ &c. scribebant., & talia
 folia compacta a *Buka* vocabant, *Bukve*, feu
Buqve. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
 koslovja pravilna. PRIMERJAJ: knjiga

bukvice [bûkvice] množinski samostalnik
 ženskega spola
knjižica 𐌺202: knjiga **TMB: Bukvèze** fh.
 NEM.: Büchelchen LAT.: Libellus

bukvovezec [bukvovêzæc] samostalnik
 moškega spola
knjigovezec, tiskar 𐌺853: izdelovalec
 knjig **TMB: Buqvavêfz** -a m. NEM.:
 Buchbinder LAT.: Typographus

bula [bûla] samostalnik ženskega spola
 oteklina, bula 𐌺35: oboleli del človeka
TMB: Bula -e fh. NEM.: Geschwür LAT.: Tuber
GS: Bula – germ. *Beule*: Inf. Sax. *Bule*: Suec.
Bula a verbo *Bulga* intumescere; ita & *Bulim*
 infercio. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

Bulgarin [?] samostalnik moškega spola
Bolgar 𐌺355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Bulgarin -a m. NEM.: Bulgariet LAT.: Mæfus
 PRIMERJAJ: Volgarija

buliti GLEJ: **buljiti**

buljiti [búljiti bûljim] (*buliti*) nedovršni
 glagol
buljiti 𐌺770: videti, gledati **GS: Bula**
 – germ. *Beule*: Inf. Sax. *Bule*: Suec. *Bula*
 a verbo *Bulga* intumescere; ita & *Bulim*
 infercio. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

bulovž [búlovž] samostalnik moškega spola
 koroško **ptičja kletka** 𐌺802: ptičja kletka
TMB: Bulovsh -fha m. NEM.: Vogelhaus LAT.:
 Aviarium **GS: Bulovsh** – vindicum a germ.
Vogelhaus. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

bunjon [?] samostalnik moškega spola
kumina 𐌺613: sad ali plod za prehrano
TMB: Bunjon -a m. NEM.: Ein gewisses Kraut
 LAT.: Anemosphorus ☉ *Anemosphorus* je eno
 starejših imen za rod *Bunium*, katerega
 najbolj znani predstavnik je *Bunium bulbo-*
castanum 'črna kumina'.

bunka [bûnka] samostalnik ženskega spola
 poškodba tkiva zaradi udarca; udarnina,
 modrica, bunka 𐌺33: poškodba ali njena
 posledica **TMB: Bunka** -e fh. NEM.: Kontusion
 LAT.: Contusio **GS: Bunka** – onomatopœia:
 Suec. *Bunga*, percutere, & *Bunke*, eine *Beule*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

bunkarica [bûnkarica] samostalnik
 ženskega spola
sod 𐌺240: posoda za vino **TMB: Bunkarza**
 -e fh. NEM.: Weinfäß LAT.: Dolium **ABC:**
 Wunkarza (1765, str. 20)

bunkati [bûnkati bûnkam] nedovršni
 glagol
udarjati, tolči 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**
Bunkam; Wunkam NEM.: Schlagen LAT.:
 Contundere

bur [?] samostalnik moškega spola
razuzdanost 𐌺104: spolni greh **TMB:**
Bur -a m. NEM.: Schwelgerey LAT.: Luxuries

GS: Bur – a quo Italicum *Bordello*. Angl. *Brothell*. Gall. *Bordel*: germ. *Vordel*: lat. med. ævi *Bordellum*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

burčen [būrčen] samostalnik moškega spola
1. jantar 𐌺272: dragi ali poldragi kamen
2. poldragi kamen črne, zelene ali rožnate barve; turmalin 𐌺272: dragi ali poldragi kamen **TMB: Burzhén -a m.** NEM.: 1. Bernstein 2. Rheinisch Gold LAT.: Electrum

burdelati [burdēlati burdēlam] (bordelati) nedovršni glagol
razuzdano živeti 𐌺104: grešiti v zvezi s spolnostjo **TMB: Burdēlam** NEM.: Schwelgen LAT.: Luxuriari PRIMERJAJ: burdeliti

burdeliti [burdelīti burdelím] (bordeliti) nedovršni glagol
razuzdano živeti 𐌺104: grešiti v zvezi s spolnostjo **TMB: Burdēlim** NEM.: Schwelgen LAT.: Profituere PRIMERJAJ: burdelati

burdelnica [burdēlnica] (bordelnica) samostalnik ženskega spola
prostitutka 𐌺887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Burdelniza -e fh.** NEM.: Gemeine Metze LAT.: Profitibulum

burja [būrja] samostalnik ženskega spola
severni veter; burja 𐌺452: veter **TMB: Burja -e fh.** NEM.: Nordwind LAT.: Aquilo **KG: Burja** 'Nordwind' (str. 131)

burjava [būrjava] samostalnik ženskega spola
severni sij 𐌺447: svetlobni naravni pojav **TMB: Burjáva -e fh.** NEM.: Nordlicht LAT.: Aurora borealis **ABC: Burjova** (1794, str. 6)

burkati [būrkatī būrkam] nedovršni glagol
tepsti (se), dregati (se), ravsati (se) 𐌺728: udariti zaradi slabih medsebojnih odnosov **TMB: Burkam** NEM.: Rauffen, stossen LAT.: Velitare ☉ Ni jasno, ali je pomen tranzitivni ali povratni. V

latinščini je glagol le deponentnik s pomenom 'spopadati se'.

burkati se [būrkatī se būrka se] nedovršni glagol
spahovati se 𐌺694: opravljati telesno funkcijo **TMB: Burka se mi** NEM.: Aufstossen LAT.: Ructus movere

burkle [būrkle] množinski samostalnik ženskega spola
orodje za premikanje loncev v kmečki peči; burkle 𐌺168: orodje ali pripomoček za ogenj **TMB: Burkle fh.** NEM.: Ofengabel LAT.: Rutabulum **GS: Burkle** – lat. *Furca per ufitatem permutationem b in f*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC: Burkle** (1765, str. 4)

Burovec [būrovəc] samostalnik moškega spola
ozvezdje Veliki voz 𐌺361: ime nebesnega telesa **KG: Burovz** 'der Herrwagen' (str. 129) PRIMERJAJ: Burovska kola; Burovž

buroviš [?] samostalnik moškega spola
stara beseda **mestni glavar** 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Burovish inu Burovišda -e m.** NEM.: Burgermeister LAT.: Conful nekdej PRIMERJAJ: burovizda

burovizda [?] samostalnik moškega spola
stara beseda **mestni glavar** 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Burovish inu Burovišda -e m.** NEM.: Burgermeister LAT.: Conful nekdej PRIMERJAJ: buroviš

Burovska kola [būrovška kóla] množinska samostalniška zveza srednjega spola
ozvezdje Veliki voz 𐌺361: ime nebesnega telesa **TMB: Burovske kôla** NEM.: Heerwagen LAT.: Urfā major PRIMERJAJ: Burovec; Burovž

Burovž [būrovž] samostalnik moškega spola
zvezda Severnica 𐌺361: ime nebesnega telesa **TMB: Burovsh; Wurovsh -a m.** NEM.: Polarstern LAT.: Stella polaris **KG: Burovsh**

‘Herrwagen’ (str. 185) PRIMERJAJ: Burovec;
Burovska kola

busula brodniška [busūla
brodnîška] (**brodniška busula**) samostal-
niška zveza ženskega spola

**priprava z magnetno iglo za določanje
strani neba; kompas** № 161: ladijski
inštrument **TMB: Busula brodnishka** NEM.:
Magnetnadel LAT.: *Acus nautica*

butara [bútara] samostalnik ženskega spola
tovor, breme № 459: breme ali tovor **TMB:**
Butara -e fh. NEM.: *Bürde* LAT.: *Onus* **KG:**
Butara ‘die Last, Bürde’ (str. 101)

butati [bútati bûtam] nedovršni glagol
tolči, butati № 727: tolči, bosti **TMB: Butam**
NEM.: *Schlagen* LAT.: *Concutere yshi Wutam*

butiti [butīti bútim] nedovršni glagol
udariti, butiti № 727: tolči, bosti **TMB:**
Butem Butiti NEM.: *Anprellen* LAT.: *Allidere*

buzdihan [buzdihân] samostalnik
moškega spola

bojni kij, buzdovan № 199: orožje
TMB: Buzdihân -a m. NEM.: *Streitkolben*
LAT.: *Clava ferrea* **GS: Bufdihan** – Hung.
Bofogan. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

buzija [būzija (?)] samostalnik ženskega
spola

1. stvarnost № 435: miselni pojem
2. okoliščina № 435: miselni pojem
TMB: Bufia -e fh. NEM.: *Bestand, Umstand*
LAT.: *Subfīfentia, Cīrcumfāntia*

C

C [cī]

črka c ≍ 807: črka, dvo- ali veččrkje **TMB**
 PREDGOVOR: *Letę besęde se najdejo v' stareh*
buqvah is C pisane, v' novoh se lhe sdej use
is Z pishęjo. **KG:** Ci, C, c (str. 155) ☉ Zapis
 iz TMB je opomba na začetku črke C.
 PRIMERJAJ: ci

caf [câf] samostalnik moškega spola
 v Novem mestu **sodni sluga, birič** ≍ 875:
 sluga oblasti **TMB: Zaf** -a m. NEM.: Geri-
 chtsdienner LAT.: Apparitor, lictor **GS: Zâf** –
Rudolphiwerde in inferiore Carniola lictorem
fonat. PRIMERJAJ: cap

cagati [câgati câgam] nedovršni
 glagol

obopovati ≍ 64: imeti negativno čustvo
TMB: Zâgam NEM.: Verzweifeln LAT.:
Desperare PRIMERJAJ: cagovati

cagav [câgav] pridevnik
bojazljiv, strahopeten **TMB: Zagov** -a -u
 NEM.: Furchtsam, feig LAT.: Timidus, ignavus
 PRIMERJAJ: cagljiv; cagoviten

cagljiv [câgljív] pridevnik
bojazljiv, strahopeten **TMB: Zagliv** -a -u
 NEM.: Furchtsam, feig LAT.: Timidus, ignavus
 PRIMERJAJ: cagav; cagoviten

cagovati [câgovâti câgûjem] nedovršni
 glagol
obopovati ≍ 64: imeti negativno čustvo

TMB: Zagûjem LAT.: Sieh. *Zagam* PRIMERJAJ:
 cagati

cagoviten [câgovîtân] pridevnik
bojazljiv, strahopeten **TMB: Zagovitne**
 -a -u NEM.: Furchtsam, feig LAT.: Timidus,
 ignavus PRIMERJAJ: cagav; cagljiv

Caharijas GLEJ: **Zaharias**

Caheus GLEJ: **Zaheus**

cajna [câjna] samostalnik ženskega spola
pletena košara; cajna ≍ 231: košara za
 kmečka opravila **TMB: Zajna** -e fh. NEM.:
Flechte, Körbchen LAT.: *Scirpia*

cajt [câjt] samostalnik moškega spola
čas ≍ 43: čas ali njegov del **KG: Je she zhas**
 (zajt) 'Es ist noch Zeit' (str. 188) PRIMERJAJ:
 čas

caker [câkær] samostalnik moškega
 spola

1. skupnost ≍ 927: skupina ljudi
2. trgovanje ≍ 733: trgovsko dejanje
TMB: Zakr -a m. NEM.: *Gemeinschaft* LAT.:
Commercium ☉ Pomena, kot sta razvidna
 iz nemškega in latinskega prevedka, je
 Pohlin verjetno deduciral iz frazema *v*
caker hoditi s kom 'imeti opravka s kom',
 v katerem pa je beseda prevzeta iz
 avstrijsko nemške predložne zveze *zu*
Acker (gehen), dobesedno 'na polje, na
 njivo (hoditi)'.

cakerelj [cákerəlj cákerəljna] (cakerl)

samostalnik moškega spola

otroški voziček †591: voz **TMB:**

Zâkêrl -na m. NEM.: *Kinderwagen* LAT.:

Chiramaxium ☉ Ni popolnoma jasno, ali beseda pomeni voziček za prevažanje majhnih otrok ali morda otroško igračo v obliki vozička.

cakerl GLEJ: **cakerelj**

camer [cāmər] samostalnik moškega spola

GS: *Zamr* – gr. & lat. *Zámia, nux pini*

cembræ. Ne znam oceniti pravilnosti

razlage. ☉ Grško in latinsko besedo

Pohlin prevede kot 'cemprinovo jedrce', a slovarji jo navajajo le v pomenu 'škoda, poškodba, izguba'.

cap [câp] samostalnik moškega spola

1. razcapanec †941: razcapan človek

2. sodni sluga, birič †875: sluga oblasti

TMB: *Zap* -a m. NEM.: 1. *Zerlumpter Kerl* 2.

Siehe Zaf LAT.: 1. *Lacer, pannofus* 2. *Lictoris fervus* PRIMERJAJ: *caf*

capa [cápa] samostalnik ženskega spola

cunja, capa †247: blago ali usnje

TMB: *Zapa* -e fh. NEM.: *Ein Lumpen*

LAT.: *Tribonium, Cento* PRIMERJAJ: *cunjja*

capast [cápast] pridevnik

razcapan, raztrgan **TMB:** *Zapâft* -a -u NEM.:

Lumpicht LAT.: *Pannofus* PRIMERJAJ: *cunjast*

carar [cárar] samostalnik moškega spola

ptica drozg, carar, latinsko *Turdus*

viscivorus †999: vrsta divje ptice ali

druge zračne živali **TMB:** *Zarar* -ja m.

NEM.: *Großdrossel* LAT.: *Turdus*

Cargrad GLEJ: **Carigrad****Carigrad** [cârigrad] (Cargrad)

samostalnik moškega spola

turško mesto Carigrad †360: krajevno

ime **KG:** *Constantinopel Zsargrad, das ist:*

Kaysersburg (str. 8) PRIMERJAJ: *Čarigrad*

cavfati [cāvfatī] nedovršni glagol

vračati se †576: priti **TMB:** *Zavfam* NEM.:

Zurückkehren LAT.: *Regredi* **GS:** *Zavfam* – ab

illyrico ufam *špero, quafi fa ufam* *despero,*

incipio špe cadere: germ. super. zaufen,

retrocedere: vel etiam tergiverfari. Razlaga

vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih

povezav ali trditev.

cebati [cəbátī cəbām] nedovršni glagol

brcati †590: premikati telesni del

TMB: *Zèbām* NEM.: *Mit Füßen Stossen*

LAT.: *Impingere calces*

cebet [cəbèt] (*cibet*) samostalnik moškega

spola

močno dišeči izloček žleze ob zadnjični

odprtini cibetovke; cibet †533: dišava

GS: *Zebet* – ab Arab. *Cubebe: germ. Zibeth.*

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: *cveba*

cebniti [cəbnīti cəbnem] dovršni glagol

brcniti †729: tolči z nogo **TMB:** *Zebném*

-niti NEM.: *Mit Füßen Stossen* LAT.: *Impingere*

calces

cebuh [cəbúh] samostalnik moškega spola

1. vedro za gašenje †225: posoda

2. usnjena vreča za hranjenje tekočin;

meh †243: vreča ali torba **TMB:** *Zèbúh* -a

m. NEM.: 1. *Feuereymer* 2. *Lederner Sack*

LAT.: 1. *Hama* 2. *Culleus*

Cecilija [cəcílīja] samostalnik ženskega

spola

krstno ime Cecilija †351: krstno ime

KG: *Cècilia* (str. 155)

ceder [cédər] samostalnik moškega

spola

drevo cedra, latinsko *Cedrus* †605:

drevesna vrsta **TMB:** *Cèdr* -a m. NEM.:

Cederbaum LAT.: *Cedrus*

cedika [cədíka] samostalnik ženskega spola

strdljiv izcedek iz nekaterih dreves, zlasti

tropskih; gumi †259: rastlinski izloček

TMB: *Zèdika* -e fh. NEM.: *Der Gummi* LAT.: *Gummi*

cedilo [cedílo] samostalnik srednjega spola
cedilo 146: kuhinjski pripomoček

TMB: *Zèdilu* -a n. NEM.: *Der Durchschlag*
 LAT.: *Colum*

cediti [cedíti cedím] nedovršni glagol

1. **cediti** 586: premikati tekočino

2. o tekočini **teči** 577: premikati se (o tekočinah) **TMB:** *Zédim* NEM.: 1. *Durchseichen* 2. *Fliessen* LAT.: 1. *Colare* 2. *Fluere*
GS: *Zedim* – gr. ἠθεῖν, *colare*: lat. *Cedma*, *Schenkelfluß*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

cedrov [cédrov] pridevnik

cedrov **TMB:** *Cedrove* -a -u NEM.: *Von Cederbaume* LAT.: *Cedrinus*

Cedut [cedūt] samostalnik moškega spola
slovanski bog moči 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:** *Zedūt* -a m. *Siehe Jodute* PRIMERJAJ: *Jodut*

Cefas [cēfās (?)] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime Kefa, prvotno ime apostola Petra 352: svetopisemsko osebno lastno ime **KG:** *Ti se shimen, bosh pak Cefas imenuvan (str. 142)* ☉ Citat iz Svetega pisma, Jn 1,42.

cefedrati [cəfedráti cəfedrām]

nedovršni glagol

vleči, tj. **spravljati koga kam brez njegove privolitve** 581: premikati **TMB:** *Zefedrām* NEM.: *Fortschleppen* LAT.: *Rapere*, *pertrahere* PRIMERJAJ: *cefrati*

cefrati [cəfráti cəfrām] nedovršni glagol

vleči, tj. **spravljati koga kam brez njegove privolitve** 561: premikati se **TMB:** *Zèfram* NEM.: *Fortschleppen* LAT.: *Rapere*, *pertrahere* PRIMERJAJ: *cefedrati*

cegel [cêgəl] samostalnik moškega spola
opeka 777: del zgradbe **TMB:** *Zègl* -a m.

NEM.: *Ziegelstein* LAT.: *Tegula*, later **GS:** *Zègl* – germ. *Ziegel*: lat. *cum* alio præfixo *tegula*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cegelnica [cêgəũnica] samostalnik ženskega spola

opekarna 303: kjer izdelujejo gradbeni material **TMB:** *Zègovnèza* -e fh. NEM.: *Ziegelhütte* LAT.: *Lateraria*

ceglar [cêglar] samostalnik moškega spola

izdelovalec opeke 865: izdelovalec trdih gradbenih elementov **TMB:** *Zèglar* -ja m. NEM.: *Ziegelbrenner* LAT.: *Laterarius*

ceglati [cêglati cêglam] nedovršni glagol
igrati neko igro z igralnimi kamenčki na (opečnati) igralni površini (?) 752: igrati **TMB:** *Zèglam* NEM.: *An Ziegel spielen* LAT.: *Ad Lateres ludere*

ceha [cêħa] (*ceka*²) samostalnik ženskega spola

stanovska organizacija obrtnikov iste stroke; ceh 743: rokodelsko združenje **GS:** *Zèħa* – germ. *die Zeche*: aliis *zèħa*, vel *faltem in zèħkmasht* reperitur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Pomen 'zapitek ceha' se zdi zaradi sklicevanja na *čekmašter* in latinskega prevedka pri *čeka* manj verjeten. PRIMERJAJ: *bratovščina*

cehovec [cêhovəc] samostalnik moškega spola

1. **član ceha** 841: človek s samostojno dejavnostjo

2. **pivski tovariš** 822: človek glede na alkoholne pijače **TMB:** *Zehovz* -a m. NEM.: *Zechbruder* LAT.: *Compotator* ☉ Nemški prevedek pomeni oboje, latinski samo drugo.

cehta [cêħta] samostalnik ženskega spola
napolnjena podloga za ležanje; slamnjača, blazina 222: posteljina

TMB: Zęhta -e fh. NEM.: Ein Bettsack LAT.: Culcitra PRIMERJAJ: ceka¹

ceka¹ [cĕka] samostalnik ženskega spola
posteljna prevleka, posteljnina (?) 222:
 posteljna **GS: Zęka** – *zęhta*: germ. *super.*
Bettzieche, Uiberzug. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

ceka² GLEJ: **ceha**

cel¹ [cĕu] pridevnik
cel, ves **TMB: Cĕl; Zĕl** -a -u NEM.: Ganz
 LAT.: Totus; Integer, totus **GS: Zĕl** – Hebr. *כָּל*
kol: Syr. *ܕܗܘܟܘܠ*, *omnis*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

cel² GLEJ: **celo¹**

cele trope [cĕle trópe] prislovna zveza
tropoma **KG: Zele troppe** ‘ganze Schwarme,
 Schwarmweiß’ (str. 93)

celina [cĕlína] samostalnik ženskega
 spola
neobdelana zemlja; ledina 333:
 zemljišče **TMB: Zelina** -e fh. Siehe Ledina

celiti [cĕliti cĕlim] nedovršni glagol
zdraviti rane, celiti 79: opravljati
 zdravniško dejavnost **TMB: Zęlem** NEM.:
 Wunden heilen LAT.: Curare vulnus **GS:**
Zęlem – gr. *κελεύω* hortor mulceo, *κέλλω*,
 pervenio ad portum, *scilicet fanitatis*. Hebr.
צֶלֶם *zelem* imago. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

Celjan [cĕljän] ali [cĕljân] samostalnik
 moškega spola
prebivalec Celja; Celjan 354: prebivalec
 kraja **TMB: Celân** -a m. NEM.: Einwohner v.
 Cily LAT.: Cilejenfis

Celjanka [cĕljânka] samostalnik ženskega
 spola
prebivalca Celja; Celjanka 354:
 prebivalec kraja **TMB: Celanka** -e fh. NEM.:
 Einwohnerinn v. Cily LAT.: Cilejenfis

Celjo [cĕljo] samostalnik srednjega spola
štajersko mesto Celje 360: krajevno ime
TMB: Cĕljo -a n. NEM.: Stadt Cily LAT.: Cileja

celo¹ [cĕlo (?)] (**cel**) prislov
zelo **TMB: Zĕl** NEM.: Sehr LAT.: Valde

celo² [cĕlo (?)] (**cel**) členek
 izraža odsotnost kakršnekoli omejitve;
 prav **TMB: Zĕl** NEM.: gar LAT.: admodum **KG:**
 Zel nekol, zol nekoli ‘gar niemals’ (str. 89)
KG: To nuzh nisem zol nez h spal (str. 148)

Celovčan [cĕlôvčan] samostalnik moškega
 spola
prebivalec Celovca; Celovčan 354:
 prebivalec kraja **TMB: Celovzhan** -a m.
 NEM.: Einwohner von Klagenfurth LAT.:
 Clagenfurtenfis

Celovčanka [cĕlôvčanka] samostalnik
 ženskega spola
prebivalca Celovca; Celovčanka 354:
 prebivalec kraja **TMB: Celovzhanka**
 -e fh. NEM.: Eine Klagenfurtherinn LAT.:
 Clagenfurtenfis

Celovec [cĕlôvəc] samostalnik moškega
 spola
koroško mesto Celovec 360: krajevno
 ime **TMB: Celove** -a m. NEM.: Stadt
 Klagenfurth LAT.: Clagenfurtum **KG: V'**
 Zelovz ‘Nach Klagenfurth’ (str. 189)

cena [cĕna] samostalnik ženskega spola
cena 734: cena **TMB: Zęna** -e fh. NEM.: Der
 Werth, Preis LAT.: Pretium

cencijati [cĕncjāti cĕncjâm] nedovršni
 glagol
omahovati, cincati (?) 436: dvomiti
GS: Zenzlâm – *unde* germ. *super. zenzeln*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
 ja pravilna. ☹ Nemško *zänzeln* pomeni
 ‘obotavljati se’, homonim pa ‘ljubkovati’.

cenenga [cĕnəŋga] (**cenenga**)
 samostalnik ženskega spola

cenitev Ꞥ733: trgovsko dejanje **TMB:** **Zenenga -e** fh. NEM.: *Die Schätzung* LAT.: *Appretiatio* PRIMERJAJ: cenitva

cenik [ceník] samostalnik moškega spola
sodnik, ki presoja v tržnih zadevah Ꞥ906: posvetni oblastnik **TMB:** **Zenik -a** m. NEM.: *Schätzmeister* LAT.: *Agoranomus* PRIMERJAJ: cenitnik

ceninga GLEJ: **cenenga**

ceniti [cenīti cénim] nedovršni glagol
1. ocenjevati vrednost; ceniti Ꞥ734: določati ceno
2. pogajati se za ceno; barantati Ꞥ733: trgovati **TMB:** **Zenem; Zénim** zeniti NEM.: *Schätzen nach dem Werthe* LAT.: *Appretiare* **KG:** *Zenem* 'ich feilsche' (str. 73)

cenitnik [cenītnik] samostalnik moškega spola
sodnik, ki presoja v tržnih zadevah Ꞥ906: posvetni oblastnik **TMB:** **Zenitnek -a** m. NEM.: *Marktrichter* LAT.: *Agoranomus* PRIMERJAJ: cenik

cenitva [cenītva] samostalnik ženskega spola
cenitev Ꞥ733: trgovsko dejanje **TMB:** **Zenitva -e** fh. Sieh. **Zenenga** PRIMERJAJ: cenenga

cent [cènt] samostalnik moškega spola
utežna mera sto funtov, pribl. 48 kg Ꞥ431: utežna mera **TMB:** **Zènt -a** m. NEM.: 100. Pf. *Zenten* LAT.: *Centenarius* **GS:** **Zent** – lat. *Centenarius*: germ. *Centner*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

centrih [cèntrih] samostalnik moškega spola
kos prekajenega mesa Ꞥ261: hrana **TMB:** **Zenterh -a** m. NEM.: *Ein Stück geräucherten Fleisches* LAT.: *Fruustum carnis fumigatae* **ABC:** *Zenterh* (1765, str. 21)

cep [cêp] samostalnik moškega spola
enoletni poganjek, s katerim se cepi;

cepič Ꞥ604: drevesni del **TMB:** **Zèp -u** m. NEM.: *Pfropfreiser* LAT.: *Rumpus*

cepati [cêpati cêpam] nedovršni glagol
padati, odpadati, cepati Ꞥ670: pasti **TMB:** **Zèpàm** NEM.: *Herunterfallen* LAT.: *Decidere*

cepetati [cêpetátí cêpetâm] nedovršni glagol
cepetati Ꞥ590: premikati telesni del **TMB:** **Zèpetâm** NEM.: *Mit Füßen stampfen* LAT.: *Pedibus strepitare*

cepetec [cêpétac] samostalnik moškega spola
neka rastlina iz družine kukavičevk, verjetno dvolistni vimenjak, latinsko *Platanthera bifolia* Ꞥ617: vrsta zelike **TMB:** **Zépêtz -a** m. NEM.: *Stendelwurz* LAT.: *Satyrrium* **GS:** **Zépêtz** – a *zepem*, *quafi bifida radix*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cepin [cêpîn] samostalnik moškega spola
les za sekanje, za drva Ꞥ644: les za kurjavo **TMB:** **Zépin -a** m. NEM.: *Spaltholz* LAT.: *Fiffile*

cepiti [cêpīti cêpim] nedovršni glagol
1. vstavljati cepič, požlahtnjevati s cepljenjem; cepiti Ꞥ604: ukvarjati se z drevesi
2. po dolgem razsekovati; klati, **cepiti** Ꞥ620: rezati, trgati **TMB:** **Zèpèm zépiti** NEM.: 1. *Pfropfen* 2. *Spalten* LAT.: 1. *Implantare* 2. *Findere* **GS:** **Zèpèm** – a gr. σκέπω, *scepto*, *divido*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** *Zepem* 'ich kliebe, pelze' (str. 73)

cepljenica [cêpljenica] samostalnik ženskega spola
navadno množina sad cepljenega drevesa Ꞥ613: sad ali plod za prehrano **TMB:** **Zèplénze** fh. NEM.: *Das Belzobst, Kirschen* u. LAT.: *Fructus arboris implantatae* ☉ V **TMB** je iztočnica navedena v množinski obliki.

cepljenišče [cepljenišče] samostalnik

srednjega spola

prostor, kjer gojijo cepljena**drevesa** ▮ 317: rastišče dreves **TMB:****Zeplenishe** -a n. NEM.: Belzschule LAT.:

Seminarium arborum

cepnesina [cepnesína] samostalnik

ženskega spola

vrsta hijacinte ▮ 617: vrsta zelike **TMB:****Zepnesina** -e fh. NEM.: Hyacinthenart LAT.:

Species hyacinthi

ceptar [céptar (?)] samostalnik moškega

spola

žezlo ▮ 806: znamenje oblasti **TMB: Zeptar**

-ja m. NEM.: Ein Szepter LAT.: Sceptrum

cer [cēr] samostalnik moškega spola**vrsta hrasta cer**, latinsko *Quercus***cerris** ▮ 605: drevesna vrsta **TMB: Zēr** -a m.NEM.: Eine Hageiche LAT.: Ælsculus **GS: Zēr**– Hung. *Tser*: Hagebaum: lat. *Cerrus*, *Pinus***cembra**: germ. *Zirbelbaum*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cerati [cērati cēram] nedovršni glagol**1. prehranjevati se** ▮ 699: jesti**2. prebavljati** ▮ 699: jesti **TMB: Zeram**

NEM.: Zehren LAT.: 1. Sua quadra vivere 2.

Concoquere **GS: Zēram** – germ. *zehren*:Angl. *Tear*: Suec. *taera*: gr. τερπειν: lat. *terere*

coincidunt. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

Cerberus [cérberus (?)] samostalnik

moškega spola

Kerber, tj. ime psa v grškem mitološkem**podzemlju** ▮ 353: lastno ime nekrščanskegaživalolikega bitja **KG: k'tir'ga Juno ni, ne****Cérberus** premagal (str. 182)**cerenga** [cērənga] (cinga) samostalnik

ženskega spola

hrana, živež ▮ 261: hrana **TMB: Zērenga** -e

fh. NEM.: Die Zehrung LAT.: Victus, alimonia

cinga GLEJ: **cerenga****cerkev¹** [cérkəv] (cerkva¹) samostalnik

ženskega spola

cerkev ▮ 783: krščanska verska zgradba**TMB: Cirqva, Cirkuv; Zirkuv** -e fh. NEM.:Die Kirche LAT.: Ecclesia **GS: Cirkuv** –melius *Zirkuv*. Nam apud Slavos, qui literasa Græcis, literam *C* in suo Alphabeto nonhabentibus mutuarunt, litera *C* non est in ufu:

sed omnes voces ejusmodi pronuntiationis

litera *Z* scribunt, & exprimunt, pro majore,

& accuratiore determinatione orthographiæ.

GS: Zirkuv – *Zirqva*: Ifidor. habet *Chirichhu*:germ. *Kirche*: Angl. *Cyrice*, & *Cyrc*: a gr.

κῑριακός. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. **KG: Cirkuv**, -kve 'die**Kirche**' (str. 102) **KG: Cirkuv** oder **Cirqva**(str. 155) PRIMERJAJ: **cerkva¹** ☉ Razločeva-

nje med homonimoma brez konteksta

ni mogoče.

Cerkev² [cérkəv] (Cerkva²) samostalnik

ženskega spola

Cerkev ▮ 744: cerkvena ustanova **TMB:****Cirqva, Cirkuv; Zirkuv** -e fh. NEM.:Die Kirche LAT.: Ecclesia **GS: Cirkuv** – melius*Zirkuv*. Nam apud Slavos, qui literas aGræcis, literam *C* in suo Alphabeto nonhabentibus mutuarunt, litera *C* non est in ufu:

sed omnes voces ejusmodi pronuntiationis

litera *Z* scribunt, & exprimunt, pro majore,

& accuratiore determinatione orthographiæ.

GS: Zirkuv – *Zirqva*: Ifidor. habet *Chirichhu*:germ. *Kirche*: Angl. *Cyrice*, & *Cyrc*: a gr.

κῑριακός. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. **KG: Cirkuv**, -kve 'die**Kirche**' (str. 102) **KG: Cirkuv** oder **Cirqva**(str. 155) PRIMERJAJ: **Cerkva²** ☉ Razločeva-

nje med homonimoma brez konteksta

ni mogoče.

cerkoven GLEJ: **cerkovni****cerkovni** [cérkòvni] (cerkoven)

pridevnik

ki je v zvezi s cerkvijo, Cerkvijo; cerkven**TMB: Cirkovne** -a -u NEM.: Kirchisch LAT.:

Ecclesiasticus

cerkva¹ [cěrkva] (**cerkev**¹) samostalnik ženskega spola

cerkev 783: krščanska verska zgradba **TMB: Cirqva, Cirkuv; Zirkuv** -e fh. NEM.: Die Kirche LAT.: Ecclesia yshi Zirqva **KG: Cirkuv** oder Cirqua (str. 155) PRIMERJAJ: cerkev¹ ☉ Razločevanje med homonimoma brez konteksta ni mogoče.

Cerkva² [cěrkva] (**Cerkev**²) samostalnik ženskega spola

cerkev 744: cerkvena ustanova **TMB: Cirqva, Cirkuv; Zirkuv** -e fh. NEM.: Die Kirche LAT.: Ecclesia yshi Zirqva **KG: Cirkuv** oder Cirqua (str. 155) PRIMERJAJ: Cerkev² ☉ Razločevanje med homonimoma brez konteksta ni mogoče.

cerkveni [cěrkvĕni] pridevnik ki pripada cerkvi, Cerkvi; cerkven **TMB: Cirkvĕne** -a -u NEM.: Der Kirche LAT.: Ecclesiæ

cerkveni štok [cěrkvĕni štok] (**štok cerkveni**) samostalniška zveza moškega spola skrinjica za darove v cerkvi 209: pohištvo **TMB: Shtók zirqvĕne** NEM.: Opferkasten LAT.: Carbona

cerkveni vitez [cěrkvĕni vĭtez] samostalniška zveza moškega spola član cerkvenega viteškega reda; templjar 966: vojak **TMB: Wytés zirqvĕn** -la m. NEM.: Ein Tempelherr LAT.: Templarius PRIMERJAJ: vitez cerkveni

cesar [cěsar] samostalnik moškega spola **cesar** 906: posvetni oblastnik **TMB: Zĕsar** -ja m. NEM.: Der Kaiser LAT.: Cæsar **GS: Zesar** - lat. *Cæsar*: germ. *Kaiser*: gr. *Καῖσαρ*: Hebr. *קַסְשַׁר* *cascher*, *rectus*, à r. *קַשְׁשַׁר* *caschar*. *Rectus fuit*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

cesaričin [cěsarĭčĭn] pridevnik ki pripada cesarici; cesaričin **KG: Zeffarjov**,

Zeffarizhene Dvor 'des Kaisers, und der Kaiserin Hof' (str. 118)

cesarjev [cěsarjev] pridevnik **cesarjev** **KG: Zeffarjov**, Zeffarizhene Dvor 'des Kaisers, und der Kaiserin Hof' (str. 118)

cesarski [cěsarĭski] pridevnik **cesarski** **KG: Zesarske Krona** (str. 166)

cesarsko [cěsarĭsko] prislov **cesarsko** **KG: Zesarsku** 'kaiserlich' (str. 118)

cesarstvo [cěsarĭstvo] samostalnik srednjega spola **cesarstvo** 304: dežela **KG: Zefarstvu** 'Kaysertum' (str. 121)

cesta [cěsta] samostalnik ženskega spola **pot, cesta** 553: cesta, pot **TMB: Zĕfta** -e fh. NEM.: Der Weg LAT.: Via

cestni [cĕstni] pridevnik **cestni** **TMB: Zeftna** -a -u NEM.: Des Weges LAT.: Viæ

cestovati [cĕstovâti cĕstûjem] nedovršni glagol **potovati, cestovati** 568: potovati **TMB: Zestûjem** NEM.: Reisen LAT.: Proficisci **KG: Otshete na zesto se podati?** (zestuvati) 'Wollet ihr reisen' (str. 188)

cev [cĕv cĕvĭ] samostalnik ženskega spola **1. cev** 184: orodje za tekočine **2. priprava, na katero se navija preja; motek** 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Zĕv** -y fh. NEM.: 1. Das Rohr 2. Die Weife LAT.: 1. Canalis, tibia 2. Alabrum **GS: Zĕv** - a *zhevû* ob similitudinem, sed omiffa aspiratione ad diftinctione vocis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ceveda GLEJ: **seveda**

ci [cĭ] ime črke **c** 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Ci, C, c** (str. 155) PRIMERJAJ: c

cibet GLEJ: **cebet**

cibika [cîbika] samostalnik ženskega

spola

majhna, mlada kokoš 𐌺1004: mladič domače perutnine **TMB: Zibèka -e** 𐌺. NEM.: Ein Hünchen LAT.: Gallina parva

cibora [cîbora] samostalnik ženskega spola
sorta slive cibora 𐌺606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Zibàra -e** 𐌺. NEM.: Die Pflaume LAT.: Prunella

cifa [cîfa] samostalnik ženskega spola
1. jajcevod 𐌺882: del ženskega telesa
2. resa, franža 𐌺131: del oblačila ali obutve
3. vlačuga 𐌺887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Zifa -e** 𐌺. NEM.: 1. Mutterhörner 2. Franse 3. gemeines Weib LAT.: 1. Tuba Falopiana 2. Fimbria 3. Profibulum **GS: Zifa** – Angl. *Cyfafe*, Concubina: gr. κωρδς, fatuus; omne enim profibulum vere fatuum eft. Dor. ανήφθα, accensa scilicet pravi cupidinis arcu, a κύω, uterus fero. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

cifast [cîfast] pridevnik
resast, štrleč **TMB: Zifaft -a -u** NEM.: Gefrånset, ungleich LAT.: Fimbriatus, prominens

cifra [cîfra] samostalnik ženskega spola
številka 𐌺812: številka **TMB: Zifra -e** 𐌺. NEM.: Die Ziefer LAT.: Cifra, numerus **GS: Zifra** – Ital. *ciffra*; gall. *chifre*; Hebr. צִפְרָה, *saphar*, numeravit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cifrati [cîfrati cîfram] nedovršni glagol
krasiti, zaljšati 𐌺914: lišpati **TMB: Zifram** NEM.: Zieren LAT.: Ornare **GS: Zifram** – Hung. *Tsifrás* sauber aufgeputzt. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

Cigan [cigàn] samostalnik moškega spola
Rom, Cigan 𐌺355: pripadnik ljudstva **GS:**

Zegan – *zeganem*. Vide *ozzeganem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ciganiti [cigàniti cigànim] nedovršni glagol

1. hoditi iz kraja v kraj; potepati se 𐌺571: potepati se
2. goljufati 𐌺107: varati, goljufati **TMB: Zegànem -neti** NEM.: 1. Herumziehen 2. Betrügen LAT.: 1. Vagari 2. Decipere **GS: Zegan** – *zeganem*. Vide *ozzeganem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cigar [cîgar (?)] samostalnik moškega spola
mornar 𐌺874: mornar **TMB: Zigar -ja** m. NEM.: Ein Schiffer LAT.: Nauta **GS: Zigar** – Hebr. צִי זִי, navis; a gr. ζύγοι, Remex potius, quam a germ. *ziehen*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **ABC: Zigar** (1765, str. 21)

cigavt [cîgavt] samostalnik moškega spola
ptica drozg, latinsko *Turdus musicus* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Zigovt -a** m. NEM.: Ein Drossel LAT.: Turdella **GS: Zigovt** – *Zikovt* ab avis voce *zig*, vel *zik* onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: cikavt

cijanje [cîjanje] samostalnik srednjega spola
očitanje 𐌺407: medsebojni odnosi **TMB: Cyanje -a** n. NEM.: Das Vorwerfen LAT.: Improperatio

cijati [cîjati cîjam] nedovršni glagol
koroško **očitati** 𐌺508: očitati **TMB: Cyam; Zyam** Cyati NEM.: Vorwerfen LAT.: Improperare **GS: Cyam** – vindicum a germ. *Zeihen*. *Er hat ihn des Diebstahls geziehen, beschuldiget*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. **GS: Zyam** – Vide *Cyam*.

cijaz [cîjâz] samostalnik moškega spola
počasen človek, počasen služabnik 𐌺942: počasen človek **TMB: Zijas -fa** m. NEM.: Langsamer Bote LAT.: Tardus homo

cijaziti [cijáziti cijâzim] nedovršni glagol

1. počasi, težko hoditi ▯ 30: šepati
 2. težko nositi ▯ 459: nositi **TMB: Zijáfem** zijafel, zijafeti NEM.: 1. Hart gehen 2. Schwer tragen LAT.: 1. Tarde incedere 2. Gravia portare

cikati [cíkati cĭkam] nedovršni glagol
 biti v nastajanju (?) ▯ 96: začeti se **TMB: Zikam** NEM.: Anstechen LAT.: Effē in fieri
GS: Zikam – a germ. *zicken, der Wein zickt, will zu Essig werden.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

cikavt [cĭkavt] samostalnik moškega spola
 ptica drozg, latinsko *Turdus musicus* ▯ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
GS: Zigovt – *Zikovt* ab avis voce *zig*, vel *zik* onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
 PRIMERJAJ: cigavt

cikorija [cikōrija] samostalnik ženskega spola
 rastlina radič, latinsko *Cichorium intybus sativum* ▯ 617: vrsta zelike **TMB: Cichorija; Zikorija** -e fh. NEM.: Cikorien LAT.: Cichorium

cilj [cĭlj] samostalnik moškega spola
 cilj, konec ▯ 95: konec **TMB: Zil** -a m. NEM.: Das Ziel LAT.: Meta, finis **GS: Zil** – a germ. *Ziel.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ciljati [cĭljati cĭljam] nedovršni glagol
 ciljati ▯ 764: meriti **TMB: Zilam** NEM.: Zielen LAT.: Collimare

cima [cĭma] samostalnik ženskega spola
 cima, tj. zeleni poganjki rastlin, ki imajo užitne gomolje ▯ 616: del zelike **TMB: Zima** -e fh. NEM.: Der Austrieb der Rüben u. LAT.: Fibra, flos, germen **GS: Zima** – Origenes retinuit vocem, ufurpando *cima, cimatis: & in lat. med. ævi sæpius occurit Cima, cimæ sub eadem significatione.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

cimast [cĭmast] pridevnik
 ki ima cime; cimast **TMB: Zimaft** -a -u NEM.: Mit dem Austriebe LAT.: Floridus

cimat [cĭmat] samostalnik moškega spola
 cimetova skorja, cimet ▯ 261: hrana **TMB: Zimat** -a m. NEM.: Zimmetrinde LAT.: Cinamonum

cimbala [cĭmbala] samostalnik ženskega spola
 cimbal, oprekelj, tj. ljudsko glasbilo s strunami, po katerih se igra s tolkalcem ▯ 171: glasbilo **TMB: Cimbala** -e fh. NEM.: Cymbel LAT.: Cymbalum PRIMERJAJ: bitalo; bitalice; cingelj

cimbalnik [cĭmbalnik] samostalnik moškega spola
 kdor igra na cimbal; cimbalist ▯ 961: glasbenik **TMB: Cimbalnik** -a m. NEM.: Cymbalist LAT.: Cymbalifista

cimbara [cĭmbara (?)] samostalnik ženskega spola
 vrsta sekire ▯ 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB: Zimbara** -e fh. NEM.: Eine Axt LAT.: Securis
GS: Zimbara – *Zimpram* ejusdem originis germ. *Zimmern*, aus Holz bauen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cimiti [cĭmiti (?) cĭmim (?)] nedovršni glagol
 poganjati kali; kaliti, cimiti ▯ 706: rasti (o rastlinah) **TMB: Zimim** NEM.: Aufkeimen LAT.: Germinascere

cimper [cĭmpær] samostalnik moškega spola
 (lesena) zgradba ▯ 773: zgradba **TMB: Zimpr** -a m. NEM.: Das Gebäu LAT.: Ædificium

cimprati [cĭmprati cĭmpram] nedovršni glagol
 graditi (leseno stavbo); cimprati ▯ 773: graditi **TMB: Zimpram** NEM.: Bauen LAT.: Ædificare

cin [cìn] samostalnik moškega spola
kositer, cin № 639: kovina **GS: Zin** – pronuntiatum quali *zèn* cum *e* claufo: infer. Sax. Angl. & Suec. *Tinn*: germ. *Zinn, Zink*: lat. *stannum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cingelj [cínǵəlj cínǵəljna] samostalnik moškega spola
 koroško **cimbal, oprekelj**, tj. ljudsko glasbilo s strunami, po katerih se igra s tolkalcem № 171: glasbilo **TMB: Zingel** -na m. NEM.: *Ein Hackbret* LAT.: *Crotalum* **GS: Zingel** – *Zingle Vindicis: Carniólis Wytalu, wytalze a wyem*: germ. *Hackbretchen, Cimbäl*. PRIMERJAJ: bitalo; bitalice; cimbal

cingljati [cínǵljáti cínǵljám] nedovršni glagol
 žvenkljati, zvončkljati, cingljati № 487: oddajati glasove **TMB: Zenglám** NEM.: *Tschinern, schnellen* LAT.: *Tinire* **GS: Zenglám** – onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cinober [cinóber] samostalnik moškega spola
 rudnina živosrebrov sulfid;
cinober № 649: rudnina **GS: Zinôbr** – lat. *Cinabaris*, germ. *Zinober* a gr. κινάβρα: *Kothgeruch, quem fœtorem etiam exhalat*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

cinta [cīnta] samostalnik ženskega spola
 rastlina hijacinta № 617: vrsta zelike **TMB: Zinta** -e fh. NEM.: *Eine Jochzinte* LAT.: *Hyacinthus* **GS: Zinta** – lat. *Hyacinthus*: a gr. ὑάκινθος: germ. *Zinte, Jochzinte*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: blegijač; cepnesina; falon; jahcin; pašpertant

cipa [cīpa] samostalnik ženskega spola
 neka ptica, verjetno cipa, latinsko *Anthus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Zipa** -e fh. NEM.:

Schmeervogel LAT.: *Rubetra* **GS: Zipa** – a voce, quam edunt hæ aves: germ. *Zippdrossel*: Hebr. זִפְפָּ זִפְפָּ *zippa*, expectavit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. © Nemško *Schmeervogel* pomeni 'škrjanec', ki je podoben cipi.

cipček [cîpčək] samostalnik moškega spola
 jeziček, uvula, tj. jezičasti podaljšek mehkega neba № 878: del človeka **TMB: Zipzhék** -a m. NEM.: *Halszüngchen* LAT.: *Uvula* **GS: Zipzhék** – germ. super. *Zipfel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: grčanič

ciplja [cîplja] samostalnik ženskega spola
 žila odvodnica, utripalka; arterija № 972: del človeka ali živali **TMB: Zipla** -e fh. NEM.: *Pulsader* LAT.: *Arteria*

cipres [cîprēs] samostalnik moškega spola
 drevo cipresa, latinsko *Cupressus* № 605: drevesna vrsta **TMB: Ciprês** -a m. NEM.: *Cypreßbaum* LAT.: *Cypressus*

Ciprianus [cîprijánus] samostalnik moškega spola
 krstno ime Ciprijan № 351: krstno ime **KG: Cyprianus** (str. 155)

cir [cír (?)] samostalnik moškega spola
 okras № 532: okrasje **TMB: Zir** -a m. NEM.: *Die Zierde* LAT.: *Decor, mundus* **GS: Zir** – germ. *Zierde*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Cirilus [círīlus] samostalnik moškega spola
 krstno ime Ciril № 351: krstno ime **GS: Cyrillus** – (Sanctus) *Kyrul* putant quidam a Romanis *Irillus*, & ad pronuntiationem facitandam ab aliis *Cyrillus*, quod *Illyricorum* fuerit Apóstolus, & Episcopopus, ita vocatum; domi enim apud suos *Constantinus* vocabatur. Et hoc non abs re; quod literas *illyricas* suos docuerit, quæ *Cyrillicæ*, quali *Illyricæ* vocantur. Slavi eum suo idiomate *Zharha*, quod cum *Zherka* (litera) confonat, vocabant. Aberrant, qui a *Cyrillo Illyricos* fuisse dictos

autumant; cum longe pluribus seculis ante nomen Illyricorum in orbe esset notissimum. Ex derivatione græca Κύριος (Dominus) significaret *Cyrillus*, quali parvus Dominus: & Illyri Dominantes, potentes. Quod non esset absurdum ominari. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG:** Shent Cyril, sokup drugeh slavenskeh zherk (str. 152)
PRIMERJAJ: Ilirec

cirok [ʔ] samostalnik moškega spola
zahodni veter 𐌺452: veter **KG:** Zirok 'Westwind' (str. 129) ④ Italijansko *sciocco* je sicer jugovzhodni veter, primerjaj *sevar*.

cirop [cīrop] samostalnik moškega spola
sirup 𐌺660: pijača **TMB:** **Zyrop** -a m. NEM.: Ein Syrup LAT.: Syrupus

citra [cītra] samostalnik ženskega spola
neko brenkalo, verjetno citre 𐌺171: glasbilo **TMB:** **Citra** -e f. NEM.: Cithern LAT.: Cithara ④ Nemško *Zither* v 18. stoletju označuje več vrst brenkal, a se množinska oblika najpogosteje uporablja v pomenu 'citre'. PRIMERJAJ: citre

citrar [cītrar] samostalnik moškega spola
kdor igra na brenkalo, citre 𐌺961: glasbenik **TMB:** **Citrar** -ja m. NEM.: Cithern-schläger LAT.: Citharædus

citre [cītre] množinski samostalnik ženskega spola
neko brenkalo, verjetno citre 𐌺171: glasbilo **TMB:** **Zitre** f. NEM.: Eine Zyther LAT.: Cithara **GS:** **Zitre** – lat. *Cithara*: germ. *Cithern*, a Perfico *Ciar*, quatuor. & *tar* chorda. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **ABC:** **Zitre** (1765, str. 21) ④ Nemško *Zither* v 18. stoletju označuje več vrst brenkal, a se množinska oblika najpogosteje uporablja v pomenu 'citre'. PRIMERJAJ: citra

citrona [citrōna (?)] samostalnik ženskega spola
limona, citrona 𐌺613: sad ali plod za

prehrano **TMB:** **Zitrona** -e f. NEM.: Eine Citrone LAT.: Citrinum pomum

citronada [citrōnāda] samostalnik ženskega spola

limonada, tj. pijača iz limoninega soka 𐌺660: pijača **TMB:** **Citronāda** -e f. NEM.: Citronengetränk LAT.: Potus citrinus

citronin [citrōnin (?)] pridevnik
ki je iz limone; limonin, citronin **TMB:** **Citronén** -a -u NEM.: Der Citrone LAT.: Citri

citronski [citrōnski (?)] pridevnik
ki je v zvezi z limono; limonski, citronski **TMB:** **Citronske** -a -u NEM.: Von Citronen LAT.: Citrinus

cizara [cízara] samostalnik ženskega spola
čičerka, čičerkini plodovi 𐌺618: vrsta zelike ali njen užiten plod **TMB:** **Zifara** -e f. NEM.: Die Ziesern LAT.: Cicer **GS:** **Zifara** – lat. *cicer*: Ziserl: gr. σίσαρον, *šifer*: Hebr. קִצְרָה, *kikar orbis*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

cizati [cízati cízam] nedovršni glagol
počasi se voziti; cijaziti se 𐌺573: voziti se **TMB:** **Zifam** NEM.: Langsam fahren LAT.: Tarde vehi

cizek [cīzæk] samostalnik moškega spola
neka ptica iz družine ščinkavcev, verjetno lišček, latinsko *Fringilla carduelis*, ali čížek, latinsko *Fringilla spinus* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** **Zifék** -a m. NEM.: Ein Zeischen LAT.: *Acanthis* **GS:** **Zifek** – germ. *Zeisel*, *Zeisig*, *infer*. Sax. *Zieske*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: čiček

clenek GLEJ: **clinek**

clinek [clīnæk] (clenek; členek; člinek) samostalnik moškega spola
sklep, členek, tj. gibljiv stik dveh kosti 𐌺972: del človeka ali živali

TMB: Zlink -a m. NEM.: *Ein Knöchel* LAT.: *Condylus* PRIMERJAJ: čelenek; članek; ganek; gib

cmakati [cmâkati cmâkam] nedovršni glagol

cmokati 𐀀 525: oddajati glasove s prebavnim traktom **TMB: Zmâkam** NEM.: *Mit dem Munde schmatzen* LAT.: *Popyfmare* **GS: Zmakâm** – germ. *super. schmätzen* onomatopoeica vox sonum exprimens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

cmendriti (se) [cmêndriti se] nedovršni glagol
jokati se kot otrok; cmeriti se 𐀀 491: oglašati se od žalosti **TMB: Zmêndrem** -dreti se NEM.: *Weinen wie die Kinder* LAT.: *Lacrymari* **GS: Zmêndrem** – exprimit sonum, & modum fletus infantium lamentantium. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

cmintar [cmîntar (?)] samostalnik

moškega spola

poljska miš (?) 𐀀 985: vrsta kopenske divje živali **GS: Zmintar** – a gr. *σμίθια*, *glis*, *tranflata vox ad murem agreftem, qui major est domestico, & ad formam gliris accedit.*

cmok [cmök] samostalnik moškega spola
cmok, tj. **kuhana močnata jed kepaste oblike** 𐀀 261: hrana **TMB: Zmók** -a m. NEM.: *Ein Talk, Tölpel* LAT.: *Maza Stipes* **GS: Zmok** – unde *zmakam* in *fimilitudinem frequentati-vi*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cofedrati [cofedrâti cofedrâm] nedovršni glagol

trgati v nitke; cefrati 𐀀 629: ponositi obleko **TMB: Zofedrâm** NEM.: *Zupfen, rupfen* LAT.: *Extricare*

cokla [côkla] samostalnik ženskega

spola

cokla, tj. **leseno obuvalo** 𐀀 130: oblačilo ali obutev **TMB: Zôkla** -e fh. NEM.: *Holzschuh* LAT.: *Calopodium*

col [côl] samostalnik moškega spola
pristojbina za trgovsko blago; mitnina, carina 𐀀 72: dajatev **TMB: Zôl** -a m. NEM.: *Der Zoll* LAT.: *Vectigal* **GS: Zol** – germ. *der Zoll*: infer. Sax. *Toll*: Angl. *Toll*: lat. *Telonium*: gr. *τέλος*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

colnar [côlnar] samostalnik moškega spola
kdor pobira pristojbino za trgovsko blago; mitničar 𐀀 875: sluga oblasti **TMB: Zolnar** -ja m. NEM.: *Ein Zöllner* LAT.: *Publicanus*

conta [cônta] samostalnik ženskega spola
ženska slabega slovesa, vlačuga 𐀀 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Zônta** -e fh. NEM.: *Verschrienes Weibsbild* LAT.: *Profibulum* **GS: Zônta** – a gr. *κόντος*, *Contus*: *κεντεῖν*, navim *stimulat: meretrix ad fornicandum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Copirus [copîrus] samostalnik moškega spola

antično osebno ime Zopir 𐀀 348: antično osebno ime **ABC: Zopyrus** (1765, str. 21)

coprati [côprati cōpram] nedovršni glagol
čarati, coprati 𐀀 472: ukvarjati se z magijo **TMB: Zupram** NEM.: *Hexen, zaubern* LAT.: *Magiam exercere* **GS: Zupram** – germ. *zaubern*: Hebr. *חָבַר* *chabar*, *incantavit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

coprnica [côprnica] samostalnik ženskega spola

čarovnica, coprnica 𐀀 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Zupernèza** -e fh. NEM.: *Eine Hexe, Unholdin* LAT.: *Saga*

coprnija [coprnîja] samostalnik ženskega spola

čarovnija, coprnija 𐀀 88: nekrščanske duhovne reči **TMB: Zypernya** -e fh. NEM.:

Die Hexerey LAT.: **Magia** ☉ Prvi y je očitna tiskovna napaka, saj je beseda v TMB uvrščena na abecedno mesto med *Zupernèza* in *Zuperske*.

coprski [côprski] pridevnik
čarovniški, coprniški **TMB: Zuperske** -a -u
NEM.: Hexerisch LAT.: Magicus

cst [ʔ] medmet
uporablja se za izražanje želje, naj se
ogovorjeni približa **KG: Pst, zst, semkej**
'herda' (str. 96) PRIMERJAJ: pst

cucek [cûcək] samostalnik moškega

spola
kužek, cucek №991: mladič kopenske
domače živali **TMB: Zuzèk** -a m. NEM.: Ein
Hund LAT.: Canis **GS: Zuzek** – idem, quod
kufhek commutatis literis z cum *k*: & z cum
fh, significato refervato: germ. super. *Zaucke*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

cukaj [cûkaj] (*cuke*) medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,
naj ogovorjeni odide **TMB: Zuké!** NEM.:
Troll dich fort! LAT.: Apage! **KG: Zukej!**
vonkej 'troll dich fort' (str. 96)

cukati [cúkati cûkam] nedovršni glagol
1. potegovati, cukati №581: premikati
2. biti v skušnjavi №583: biti v skušnjavi
TMB: Zukam NEM.: Zupfen LAT.: Vellicare
KG: Upat stury zukat (str. 141)

cuke GLEJ: **cukaj**

cuker [cúkər] samostalnik moškega

spola
sladkor №261: hrana **TMB: Zukr** -a m.
NEM.: Der Zucker LAT.: Saccharum **GS: Zûkr**
– Angl. *sugar*: germ. *Zucker*: Gall. *Sucre*:
Ital. *zuccaro*: Hifp. *Acucar*: gr. σάκχαρ:
Perf. *schacar*. Vox peregrina a Malayico
Dschaggrie, unde omnes rem, & nomen
acceperunt. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

cula [cúla] samostalnik ženskega spola
kos blaga ali ruta z zavozlanimi ogli,
ki se rabi za prenašanje; cula №244:
popotna torba **TMB: Zûla** -e fh. NEM.: Ein
Bindel LAT.: Sarcina **GS: Zûla** – gr. σύλη
præda. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja napačna.

cunder [cúndər] samostalnik moškega spola
sredstvo za netenje; netilo №654: netilo
TMB: Zundr -a m. NEM.: Der Zunder LAT.:
Fomes **GS: Zûndr** – a germ. *zundel* & hoc
a *zinden*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

cunja [cúnja] samostalnik ženskega spola
cunja, capa №247: blago ali usnje **TMB:**
Zujna -e fh. Siehe Zapa **ABC: Zujna** (1765,
str. 21) PRIMERJAJ: capa

cunjast [cúnjast] pridevnik
razcapan, raztrgan TMB: Zujnaft -a -u
Siehe Zapafit PRIMERJAJ: capast

cunjevka [cúnjevka] samostalnik ženskega
spola
navadno množina **sorta jabolk** №606: vrsta
drevesa ali njegov plod **TMB: Zunovke**
fh. NEM.: Eine Aepfelart LAT.: Species
malorum ☉ V TMB je iztočnica navedena
v množinski obliki.

curek [cûrək] samostalnik moškega spola
1. rečni rokav №340: voda ali z vodo
povezan kraj
2. potok №340: voda ali z vodo povezan
kraj **TMB: Zûrk** -a m. NEM.: 1. Arm von
einem Flusse 2. Bach LAT.: 1. Brachium fluvii
2. Rivus

cuzati [cûzati cûzam] nedovršni glagol
sesati mleko №705: sesati **TMB: Zufam**
NEM.: Säugen, trinken LAT.: Lactere **GS:**
Zufam – *Zufek*: lat. *fugo*: germ. *zuseln*: Angl.
fucan: Irland. *fugham*: Gall. *fucer*; *Zufek*:
germ. infer. *die Zitze*, Brustwarze: germ.
super. *die Tute, Titte*: gr. τῆθος; Chald. תּוּ

tad, mamma. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

czuk [cūzək] samostalnik moškega spola

prsna bradavica, sesek 𐌺977: del ženske ali živalske samice **TMB: Zufək -a m.** NEM.: Die Dutte LAT.: Uber, mamma

cveba [cvēba] samostalnik ženskega spola **močno dišeči izloček žleze ob zadnjični odprtini cibetovke; cibet (?)** 𐌺533: dišava **GS: Zvęba – a Syr. & Arab. Alcib.** germ. *Kubebe, Zibebe, vide Zebet*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: cebet

cved [cvēd cvedû] samostalnik moškega spola **cvet** 𐌺600: del rastline **TMB: Zvęd -ú m.** NEM.: Die Blüthe LAT.: Flos

cvedeti GLEJ: **cvesti**

cvep [cvēp] samostalnik moškega spola **ovoj bube nekaterih metuljev; zapredek** 𐌺980: del živali **GS: Zvęp – Suec. fwepa, weifen, wickeln, quod erucæ fe involvant pro fœtura.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Pôpk – Angl. Popæg, der Kokkon, die Puppe, das Gehäus der Seidenwürmer: in carniola vocant hoc involucrum alicubi pariter Pôpk, alibi zvęp.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: popek

cvesti [cvęstī cvędēm] (cvedeti) nedovršni glagol

cvesti, cveteti 𐌺599: cveteti, zoreti **TMB: Zvedēm -dęti** NEM.: Blüthen LAT.: Florere **KG: Zvędem** 'ich blühe' (str. 75) **KG: Zvedem, dil, den, zvesti oder zvediti** (str. 145)

cvetje [cvętje] samostalnik srednjega spola

cvet 𐌺600: del rastline **TMB: Zvętje -a n.** Sieh. Zvęd **KG: Zvetje, -ja** 'Blum, Blüthe' (str. 112)

cvibel [cvībəl] samostalnik moškega spola

dvom 𐌺436: dvom **TMB: Zvibl -a m.** NEM.: Der Zweifel LAT.: Dubium **GS: Zvibl – Zviblam: germ. zweifeln.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cviblati [cvīblati cvīblam] nedovršni glagol

dvomiti 𐌺436: dvomiti **TMB: Zviblam** NEM.: Zweifel LAT.: Dubitare

cvičati [cvīčati cvīčīm] nedovršni glagol **cviliti, javkati, ječati, jokati, tuliti** 𐌺491: oglašati se od žalosti **TMB: Zvizhim -zhati** NEM.: Winseln, heulen LAT.: Quiritari, gemere

cviček [cvīčək] samostalnik moškega spola **vino iz tropin** 𐌺661: alkoholna pijača **TMB: Zvizhk -a m.** NEM.: Trestwein LAT.: Agresta PRIMERJAJ: skavec

cviliti [cvīlīti cvīlim] nedovršni glagol **cviliti, javkati, ječati, jokati, tuliti** 𐌺491: oglašati se od žalosti **TMB: Zvilem -liti** NEM.: Heulen LAT.: Quiritari **GS: Zvilem – expressio vocis canum gementium.** Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Zvilem, -lil, -liti** 'winseln, achzen' (str. 112)

cviren [cvīrən] samostalnik moškega spola **lanena nit, sukanec** 𐌺247: blago ali usnje **TMB: Zvirn -a m.** NEM.: Das Nähgarn LAT.: Filum lineum **GS: Zvirn – germ. Zwirn.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

cvrčati [cvrčāti cvrčīm] nedovršni glagol

1. oglašati se z ostrimi, odsekanimi glasovi; cvrčati 𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi
2. oddajati glasove pri cvrenju, praženju; cvrčati 𐌺487: oddajati glasove **TMB: Zverzhim -zhati** NEM.: 1. Zwitschern 2. Im Sieden prasseln LAT.: 1. Fritinire 2. Crepitare

cvrček [cvřčək] samostalnik moškega spola
ptica repnik, latinsko *Fringilla
 cannabina* № 999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **GS: Zverzhək** –
*Meerzeisig, Grasspatz propter ejus cantum
 ita dicta avis a Zverzhim. Vide shvergolim.*
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

cvreti [cvřeti cvřem] nedovršni glagol
cvreti № 265: pripravljati hrano **TMB: Zrėti
 Zrēm** NEM.: **Prägeln** LAT.: **Frigere**

cvrk [cvřk] samostalnik moškega
 spola
ocvrta jajca № 261: hrana **TMB: Zvèrk
 -a m.** NEM.: **Geprägelte Eyer**
 LAT.: **Ova frixa**

cvrst [cvřst] pridevnik
svež, mlad **TMB: Zverft -a -u** NEM.: **Frisch**
 LAT.: **Recens** **GS: Zverft** – germ. *frisch*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. ☹ Začetni *c* je iz *č* nastal
 po nestični asimilaciji.

Č

čača [čáča] samostalnik ženskega spola
igrača 𐌺189: igrača **TMB: Zhazha -e fh.**
 NEM.: Kindertand LAT.: Crepundia

čahniti [čáhniti čáhnem] dovršni glagol
 odpreti usta; črhiniti, ziniti 𐌺493: govoriti
TMB: Zhâhném LAT.: Sieh. **Sinem** ☉ Primerjaj
 pri Pleteršniku *čēhniti, čēhnem* tudi v
 pomenu 'črhiniti'.

čaj [čāj] medmet
 uporablja se za izražanje poziva **TMB: Zhaj!**
 NEM.: Laß sehen! LAT.: Age! **GS: Perla**
 – (pedifequa) apud Bohorizh in hor. subcivivis
 pag. 58 a *Prem: sic enim dicere Dominæ
 ancillis erant folitæ: zhaj! de se bom na
 tebi operla.* Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. **KG: Zhajkaj imash** 'laß
 sehen, was du hast?' (str. 92)

čakati [čákati čakam] nedovršni glagol
 čakati 𐌺434: biti v mirujočem stanju
TMB: Zhâkam NEM.: Warten LAT.: Expectare

čamer [čámər] samostalnik moškega spola
bik 𐌺989: vrsta kopenske domače živali
GS: Zhâmr: – Hebr. נָמֵר *namer*, Camelopardus:
 Hung. *morbus*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: bik

čaplja [čâplja] samostalnik ženskega spola
 ptica štokrlja, latinsko *Ciconia* 𐌺999: vrsta
 divje ptice ali druge zračne živali

TMB: Zhapla -e fh. NEM.: Der Storch
 LAT.: Ciconia **ABC: Zhapla** (1765, str. 21)

čar [čár (?)] samostalnik moškega spola
 1. ruski car 𐌺906: posvetni oblastnik
 2. turški sultan 𐌺906: posvetni oblastnik
TMB: Zhâr -a m. NEM.: Russischer, türkischer
 Kaiser LAT.: Monarcha Ruffiæ, Turciæ **GS:**
Zhar – confonat cum Cæsar. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Čargrad GLEJ: Čarigrad

Čarigrad [čârigrad (?)] (Čargrad)
 samostalnik moškega spola
 turško mesto Carigrad, Istanbul 𐌺360:
 krajevno ime **TMB: Zhargrad -a m.** NEM.:
 Konstantinopel LAT.: Conftantinopolis
 PRIMERJAJ: Carigrad

čarkanje [čârkanje] samostalnik srednjega
 spola
 čarovništvo, magija 𐌺88: nekrščanske
 duhovne reči **TMB: Zharkanje -a n.**
 NEM.: Schwarzkunst LAT.: Nicromantia

čarkar [čârkar] samostalnik moškega spola
 kdor izvaja črno magijo; čarovnik
 𐌺883: človek glede na nekrščanske vere
 ali vraževerje **TMB: Zharkar -ja m.**
 NEM.: Zügeiner, Schwarzkünstler
 LAT.: Nicromanta

čas [čäs] samostalnik moškega spola
 čas 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Zhas -a**

m. NEM.: *Die Zeit, Weile* LAT.: *Tempus, mora*
PRIMERJAJ: cajt

časen [čásɛn] pridevnik

časoven **TMB: Zhasn** -a -u NEM.: *Zeitlich*
LAT.: *Temporalis* PRIMERJAJ: časna beseda

časi [čâsi] prislov

včasih **TMB: Zhasi** NEM.: *Zuweilen* LAT.:
Interdum

časna beseda [časna besêda] samo-

stalniška zveza ženskega spola
jezikoslovje **glagol** №497: vrsta besede
KG: od *zhasneh beffedy* 'Von den Zeit- oder
Handlungsworten' (str. 54)

časnice [časnice] množinski samostalnik

ženskega spola
časopis, časnik №202: knjiga **TMB:**
Zhasnèze fh. NEM.: *Die Zeitung* LAT.: *Nova, acta*

čast [čâst častî] samostalnik ženskega spola

**1. čast, dostojanstvo, tj. občutek velike
etične, moralne vrednosti** №672:
spoštovanje
2. priznanje velike vrednosti ali veljave;
čast, spoštovanje №672: spoštovanje
TMB: Zhaft -y fh. NEM.: *Ehre, Würde*
LAT.: *Honor, dignitas*

častit [častît] pridevnik

častit, spoštovan, cenjen **TMB: Zhaftit** -a
-u NEM.: *Ehrwürdig* LAT.: *Honorabilis*

častiti [častîti častîm] nedovršni

glagol
spoštovati, izkazovati čast №672:
spoštovati **TMB: Zhaftim** NEM.: *Ehren* LAT.:
Honorare **KG:** *Zhasè tvojo fhlahto* (str. 187)

častitljiv [častîtljiv] pridevnik

častitljiv **TMB: Zhaftidiv** -a -u NEM.: *Ehrwürdig*
LAT.: *Honorabilis*

čatren [čātren] pridevnik

tanek **TMB: Zhatrén** -a -u NEM.: *Dünn,*
Gering LAT.: *Levidenfis*

čavelj [čávəlj] samostalnik moškega spola

žebelj №128: kovinski izdelek **GS: Zhavel**
– a gr. *καθηλώω, clava defigo, ab ἦλος,*
clavus. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS: Kavel**
– *Zhavel* ab eadem radice derivantur. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

če [čɛ] veznik

če **TMB: Zhe** NEM.: *Wenn* LAT.: *Si* **KG: Zhe**
netoku 'wenn nicht so' (str. 98) **KG: Aku,**
zhe 'wenn, so, sofern' (str. 99) **KG: Zhe ne**
'wofern nicht' (str. 99) **KG:**

čebela [čəbɛla] samostalnik ženskega spola

žival čebela, latinsko *Apis mellifera* №994:
vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:**
Zhèbɛla -e fh. NEM.: *Eine Biene* LAT.: *Apis*
GS: Zhebɛla – aliis *wuzhɛla* a fonu *wuzhim.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. PRIMERJAJ: bučela

čebelar [čəbɛlár] samostalnik moškega

spola
čebelar №870: čebelar **TMB: Zhebelâr** -ja
m. NEM.: *Bienenwarter* LAT.: *Apiarius*

čebelnjak [čəbɛlnják] samostalnik

moškega spola
čebelnjak №800: domovanje žuželk,
mrčesa **TMB: Zhebelnâk** -a m. yshi *Volnak*
PRIMERJAJ: panjevica; uljnjak

čeber [čəbər] rodilnik množine [čəbár]

samostalnik moškega spola
kad za umivanje №237: posoda za
osebno higieno **TMB: Zhebr** -a m. NEM.:
Eine Badwanne LAT.: *Cadus, labrum* **GS:**
Zhebr – germ. *Zuber: Kübel. Vide Kibla.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. **KG:** rodilnik množine *zhebár* (str. 26)

čebul [čəbùl (?)] samostalnik moškega

spola
rastlina čebula, latinsko *Allium cepa* №617:
vrsta zelike **TMB: Zhebul** -a m. NEM.: *Der*
Zwiebel LAT.: *Cepa, bulbus* **GS: Zhebul**

– Hebr. בצלזל *bazal*: lat. *Cepa*: Ital. *cipola*: germ. *Zwibel*: a gr. κεφαλή, quia capitis similitudinem praefert: Hebr. צאצא *caav*, doluit lacrymas elicuit, quod facit cepa praecifa. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

čebulkast [čebŭlkast] pridevnik
po obliki podoben čebuli; čebulast
TMB: Zhebŭlkast -a -u NEM.: Zwiebelartig
LAT.: Bulbofus

čeda [čĕda] samostalnik ženskega spola
čreda 𐀀1007: skupina živali **TMB: Zhęda** -e fh. NEM.: Eine Heerde LAT.: Grex **GS: Zhęda** – antiquitus *zhęda*, cui magis affine est germ. *Heerde*, a gr. κηδος, cura; nam grex est cura paftoris. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: čreda

čeden [čĕdan] pridevnik
1. lep, čeden
2. vrl **TMB: Zhędn** -a -u NEM.: 1. Sauber 2. Tugendhaft LAT.: 1. Mundus 2. Virtuofus

čediti [čĕditi čĕdim] nedovršni glagol
čistiti 𐀀52: čistiti **TMB: Zhędem** -deti NEM.: Säubern LAT.: Purgare **GS: Zhędem** – a gr. κηδεω, curam ago. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

čednik [čĕdnik] (črednik) samostalnik moškega spola
kravji pastir; črednik 𐀀871: uslužbenec
TMB: Zhędnĕk -a m. NEM.: Kühhalter LAT.: Bubulcus

čedno [čĕdno] prislov
spodobno, primerno **KG: Se prov zhednu faderfhati** (str. 182)

čednost [čĕdnost] samostalnik ženskega spola
1. vrlina, čednost 𐀀371: moralna čednost
2. čistost, lepota 𐀀365: pozitivna človeška lastnost **TMB: Zhednoft** -e fh. NEM.: 1. Tugend 2. Säuberkeit LAT.: 1. Virtus 2.

Mundities **KG: Zhednoft** 'die Tugend' /.../ (str. 30)

Čeh [ʔ] samostalnik moškega spola
Čeh 𐀀355: pripadnik ljudstva **KG: En Bojem** (Zheh) 'Ein Böhm' (str. 192) PRIMERJAJ: Bojem

čeka [čĕka] samostalnik ženskega spola
stanovska organizacija obrtnikov iste stroke; ceh 𐀀743: rokodelsko združenje
TMB: Zhęka -e fh. NEM.: Die Zeche LAT.: Tribus **GS: Zhęka** – vide *Zęha*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: ceha

čekmašter [čĕkmašter] (čekmošter) samostalnik moškega spola
cehovski mojster 𐀀841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Zhękmashtr** -a m. NEM.: Der Zechmeister LAT.: Tribunus **GS: Zęka** – germ. *die Zeche*: aliis *zęka*, vel *faltem in zhekmashtr reperitur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: ceka¹

čekmošter GLEJ: **čekmašter**

čelada [čĕláda] samostalnik ženskega spola
čelada 𐀀136: vojaško oblačilo **TMB: Zheláda** -e fh. NEM.: Beckelhaube LAT.: Galea **GS: Zhéláda** – a *zhelu*, quali frontis praefidium, aut tegumentum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

čelenek [čĕlĕnĕk] (členek) samostalnik moškega spola
sklep, členek, tj. gibljiv stik dveh kosti (?) 𐀀972: del človeka ali živali **GS: Zhelĕnk** – unde germ. *Schenkel* per metathesin. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ K anaptikčnemu *e* primerjaj *čereslo*. PRIMERJAJ: clinek; članek; ganek; gib

čelešnik [čĕlĕšnik] samostalnik moškega spola
čelešnik, tj. iz palic narejena priprava za

sušenje pri kmečki peči ▯ 144: orodje za držanje **TMB: Zhelëshnek** -a m. NEM.: Ofengeländer LAT.: Fornacis lorica

čeljust [čeljŭst] samostalnik ženskega spola

spodnja čeljust ▯ 972: del človeka ali živali **TMB: Zhêlûft** -e fh. NEM.: Die Kiñbacke LAT.: Mandibulum **ABC: Zheluft** (1765, str. 21)

čelo [čélo] samostalnik srednjega spola

1. čelo ▯ 972: del človeka ali živali
2. začetek (?), naslovnica (?) ▯ 203: del knjige **TMB: Zhêlu** -a n. NEM.: Die Stirne LAT.: Frons PREDGOVOR: Ludji biftrega spofnanja tudi nabodo tega dela fa kaj zel toku malega derfhali, koker njemu na zhêlu fapisanu ftojy (str. 3)

čemer GLEJ: čmer

čenčati [čenčáti čenčâm] nedovršni glagol

klepetati, čenčati ▯ 510: pogovarjati se **TMB: Zhénzhâm** NEM.: Plaudern, waschen LAT.: Blaterare

-čenjati [čênjati čênjam] glagol, samo v sestavi

GS: Zhejnam – vide *zhnem*. PRIMERJAJ: -četi

čep [čêp] samostalnik moškega spola
zamašek, čep ▯ 227: del posode **TMB: Zhêp** -a m. NEM.: Zapfen LAT.: Conus, obturaculum **GS: Zhep** – germ. *Zapfen*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

čepeti [čepéti čepím] nedovršni glagol
čepeti ▯ 721: biti v določenem telesnem položaju **TMB: Zhepim zhepëti** NEM.: Hocken LAT.: Humi subfidere

čepinja [čepínja] (črepinja) samostalnik ženskega spola

črepinja ▯ 687: pokvarjena stvar **TMB: Zhepina** -e fh. NEM.: Eine Scherbe LAT.: Tefula

čer [čêr čerû] samostalnik moškega spola
prosto ležeča skala, ki jo je mogoče odstraniti ▯ 637: kamen, kamenina **TMB: Zhër** -ú m. NEM.: Fels, der sich leicht ablöset LAT.: Lapis filifilis ☉ Pomen je opredeljen na osnovi nemškega prevedka. Latinsko *fissilis* sicer pomeni 'ki se rad cepi, kolje; cepljiv'.

čereslati [čeréslati čerêslam] (čreslati) nedovršni glagol

karati, grajati, kaznovati ▯ 503: grajati, svariti **TMB: Zhéřeslam** NEM.: Schelten, bestrafen LAT.: Corripere, reprehendere ☉ K anaptikčnemu *e* primerjaj *čelenek*.

čereslo [čeréslo] (čreslo) samostalnik srednjega spola

čreslo, tj. zdrobljeno lubje, ki se uporablja za strojenje kož ▯ 655: strojilo **TMB: Zhereslu** -a n. NEM.: Loh der Gerber LAT.: Cortex lorar. ☉ K anaptikčnemu *e* primerjaj *čelenek*. Latinski prevedek je okrajšan za *cortex lorarii*.

Čerig [čeriĝ (?)] samostalnik moškega spola

otok Ciper ▯ 358: ime dežele **TMB: Zhéřig** -a m. NEM.: Insel Cypem LAT.: Cyprus

čerulek [čeriŭlæk] samostalnik moškega spola

neka ptica, morda latinsko *Burhinus oedicnemus*, ali **navadni kamenjar**, latinsko *Srepsilas interpres* ▯ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Zherûlek** – germ. *Grünschnäbler*, Angl. *the stone-Churlev*: in *Sardinia Ciurliu*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

česati [česáti čêšem] in [čésem] nedovršni glagol

česati ▯ 881: česati **TMB: Zhëshem zhesati** NEM.: Kämmen LAT.: Pectere **GS: Zhësem** – veteres *Allemanni ufurparunt kesen, chöven*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

česen [čėsəɲ] samostalnik moškega spola
rastlina česen, latinsko *Allium sativum* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Zhêsɲ -a** m. NEM.: *Der Knoblauch* LAT.: *Allium*

česnišče [čėsnišče] samostalnik srednjega spola
gredica, na kateri raste česen ¶ 320: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto **TMB: Zhêsɲishe -a** n. NEM.: *Knoblauchbett* LAT.: *Allietum*

česniti [čėsɲiti čēsɲem] dovršni glagol
1. po dolgem prelomiti, razklati ¶ 621: lomiti, tretji
2. udariti, treščiti ¶ 727: tolči, bosti **TMB: Zhêsɲem -niti** NEM.: *Nach der Seite abbrechen* LAT.: *Allidere*

česnova goba GLEJ: **češnjeva goba**

česnovica GLEJ: **češnjevica**

česnovje [čėsɲovje] samostalnik srednjega spola
vsakovrstni česni, latinsko *Alium* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Zhesɲovje -a** n. NEM.: *allerhand Knoblauch* LAT.: *Allietum*

česravec GLEJ: **česravec**

česram [ʔ] samostalnik moškega spola
lesen drog z navoji pri preši ¶ 149: del kmečkega orodja **KG: Zhesram** 'der Torkelbaum' (str. 129)

česravec [čėsɲâvəç] (česravec) samostalnik moškega spola
hrošč, ki ima sprednja trda krila pokrita z belimi lisami in poprhom; mlinar, latinsko *Polyphylla fullo* ¶ 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Zhesɲavz -a** m. NEM.: *Ein Walker* LAT.: *Fullo*

često [čėsɲto] prislov
pogosto, često **TMB: Zheftu** NEM.: *Oft* LAT.: *Sæpe*

čestoper [čěstopèr] samostalnik moškega spola
bojni kij, helebarda ¶ 199: orožje **TMB: Zhestopêr -ja** m. NEM.: *Ein Pusedichan* LAT.: *Bipennis*

češ [čəš] členek
tako rekoč **TMB: Tshèsh!** NEM.: *Gleichsam!* LAT.: *Quali vero!*

češčen [čėščėɲ] pridevnik
deležen češčenja; češčen, čaščen **ABC: Zhesɲena fi Maria (1789, str. 20)**

češmin [čėšmîɲ] samostalnik moškega spola
grm češmin, latinsko *Berberis vulgaris* ¶ 610: vrsta grma **TMB: Zhesɲmin -a** m. NEM.: *Preisselbeer* LAT.: *Berberis*

češminje [čėšmîɲje] samostalnik srednjega spola
češminovo grmovje, latinsko *Berberis vulgaris* ¶ 610: vrsta grma **TMB: Zhesɲminje -a** n. NEM.: *Sauerbeergesträuch* LAT.: *Berberetum*

češminov [čėšmîɲov] pridevnik
češminov **TMB: Zhesɲminov -a -u** NEM.: *Von Weinschoten* LAT.: *Berberis*

češnja [čėšɲɲja] samostalnik ženskega spola
drevo češnja, latinsko *Prunus avium*, ali **njen plod** ¶ 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Zhėshɲa -e** m. NEM.: *Eine Kirsche* LAT.: *Cerafus* **GS: Zhėshɲa – Hung. Cheresɲije, tseresɲije: Ital. Cireggie: germ. Kirschen, fuper. germ. Kerschen.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☹ Nemški prevedek dopušča tudi pomen 'plod češnje', latinski pa ne.

češnjeva goba [čėšɲjeva góba] (česnova goba) samostalniška zveza ženskega spola
 navadno množina **vrsta gobana**, latinsko *Boletus acaulis* ¶ 608: vrsta gobe **TMB: Zhesɲnove góbe** NEM.: *Eine Schwaɲheart*

LAT.: *Boletus acaulis* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. V Vorenčev slovar je Pohlin pripisal *zhesnove gobe*.

PRIMERJAJ: češnjevica

češnjevica [čěšnjevica] (česnovica)

samostalnik ženskega spola

navadno množina **vrsta gobana**, latinsko *Boletus acaulis* № 608: vrsta gobe **TMB: Zhesnovze** fh. S. *Zheshnove* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

PRIMERJAJ: češnjeva goba

češplja [čěšplja] samostalnik ženskega spola

drevo sliva, češplja, latinsko *Prunus domestica*, ali **njegov plod** № 606: vrsta

drevesa ali njegov plod **TMB: Zheshpla** -e fh. NEM.: *Eine Zwerschge* LAT.: *Prunum, prunus* **GS: Zheshpla** – germ. *Zwetschge*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

češpljevec [čěšpljevəc] samostalnik

moškega spola

slivova čežana № 261: hrana **TMB:**

Zheshplovz -a m. NEM.: *Zwetschenmuß*

LAT.: *Puls ex prunis*

češulja [čěšúlja] samostalnik ženskega spola

1. grozd № 613: sad ali plod za prehrano

2. rdeče barvilo iz košeniljke;

karmin № 636: barvilo **TMB: Zheshûla** -e

fh. NEM.: 1. *Träubchen* 2. *Alchermes* LAT.: 1.

Botrus 2. *Alchermes* PRIMERJAJ: furmač;

karmež

češuljika [čěšúljika] (češuljka)

samostalnik ženskega spola

rastlina iz družine kukičevk, orhidej, latinsko *Orchidaceae* № 617: vrsta zelike

TMB: Tsheshûlka -e fh. NEM.: *Knabenkraut*

LAT.: *Adypsos, fatyrium*

češuljka GLEJ: češuljika

četernog [četernòg] pridevnik

štirinožen, četveronog **TMB: Zheternog** -a

-u NEM.: *Vierfüßig* LAT.: *Quadrupes*

-četi [čěti čněm] glagol, samo v sestavi

GS: Zhnem – simplex venit extra ufum: **viget in compositis perzhnem, fazhnem &c.** Ejus meditative est *zhejnam*. PRIMERJAJ: -čenjati; pričeti se; začeti

četrt [četrť] samostalnik ženskega spola

četrtina, četrt № 426: mera **TMB:**

Zhetert -a fh. NEM.: *Ein Viertheil* LAT.:

Quadrans

četrtak [četrťak] samostalnik moškega spola

četrtak № 43: čas ali njegov del **TMB:**

Zhetertk -a m. NEM.: *Donnerstag* LAT.: *Dies*

Jovis **GS: Zhetertk** – Hung. *Cheverttek, dies*

Jovis, a zhvetiri, quatuor. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

četrti [četrťi] števnik

četrti **KG: zheterte** 'vierter' (str. 43)

četrtinka [četrťinka] samostalnik ženskega spola

del na štiri enake dele razdeljene merske enote; četrtinka № 426: del stvari

TMB: Zhetertinka -e fh. NEM.: *Ein Viertel*

LAT.: *Quarta pars modii*

četrtnica [četrťnica] samostalnik ženskega spola

povišana telesna temperatura, ki se pojavlja vsake štiri dni № 17: bolezen

TMB: Zhetertniza -e fh. NEM.: *4tägliches Fieber*

LAT.: *Quartana*

četrtnina [četrťnina] samostalnik ženskega spola

neki kovanec manjše vrednosti (?) № 85:

denar **TMB: Zhetertnina** -e fh. NEM.: *Der 4.*

Theil LAT.: *Quadrunc* ☉ Pomen je naveden

glede na latinski prevedek, ki je ožji od nemškega 'četrtina'.

čevca [čěvca] (črevca) množinski

samostalnik srednjega spola

čevca № 972: del človeka ali živali

TMB: Zhevèza n. *Siehe Zhevú*

čevelj [čêvəlj] samostalnik moškega spola
čevlj № 130: oblačilo ali obutev **TMB:**
Zhəvl -a m. NEM.: Der Schuh LAT.: Calceus **GS:**
Zhəvl – germ. *Schuh*: lat. *calceus*, quod in
 ultima syllaba latet. Ab intestinis animalium,
 feu chordis foleas in superiore parte pedis
 veteres Slavi colligabant, derivatus terminus.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

čevljar [čevljár] samostalnik moškega spola
čevljar № 849: čevljar **TMB: Zhevlar** -ja m.
 NEM.: Der Schuster LAT.: Sutor

čevo [čevô čevêsa] samostalnik srednjega
 spola
črevo № 972: del človeka ali živali
TMB: Zhevú -vêsa n. NEM.: Der Darm LAT.:
 Intestinum **GS: Zhevu** – Vindis *zhrevu*: Gall.
Hreve: Ital. *Cirregie*: Hebr. קֶרֶב *kerev*: lat.
Viscera. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: črevo

čevogledec [čevoglêdəc] (čevogledec) samostalnik moškega spola
kdor prerokuje iz drobovine zaklane
živali № 883: človek glede na nekrščanske
 vere ali vraževerje **TMB: Zhevaglêdz** -a m.
 NEM.: Wahrsager LAT.: Extispex

čez [čez] predlog

1. čez

2. proti **TMB: Zhês, zhęs** NEM.: Ueber, wider
 LAT.: Contra, super, ad **KG: Zhes** Boga 'über
 wider Gott' (str. 85)

čez eno malo [čez eno málo] prislovna
 zveza
kmalu **KG: Zhes en malu, zhes majhenu**
 'über ein kleines' (str. 89) PRIMERJAJ: čez
 majhno; čez malo

čezgnati [?] nedovršni glagol
pretiravati № 416: biti nasilen **KG: zhesgnati**
 'Uebertreiben' (str. 125)

čez ino čez [čêz ino čêz] prislovna zveza
 več kot dovolj, čez in čez **KG: Zhes, inu**

zhes 'überhaupt' (str. 93) **KG: Zhes, inu zhes**
fadosti 'übergenug' (str. 93)

čez majhno [čez mâjhno] prislovna
 zveza

kmalu **KG: Zhes en malu, zhes majhenu**
 'über ein kleines' (str. 89) PRIMERJAJ: čez eno
 malo; čez malo

čez malo [čez málo] prislovna zveza
kmalu **KG: Zhes en malu, zhes majhenu**
 'über ein kleines' (str. 89) PRIMERJAJ: čez eno
 malo; čez majhno

čez ramo [čez râmo] členkovna zveza
izraža nestrinjanje **TMB: Zhes ramo!** NEM.:
 O ja Freylich! LAT.: Ahahe! **KG: Zhes ramo**
 'hinter sich' (str. 97)

čez to [čez tô] vezniška zveza
poleg tega **KG: Zhes tu 'über das'** (str. 98)

čežane [čežáne] množinski samostalnik
 ženskega spola
čežana № 261: hrana **TMB: Zhefhâne** fh.
 NEM.: Gedünstete Aepfel LAT.: Poma frixa

čežin [čežîn] samostalnik moškega spola
zvonček, kraguljček № 169: priprava, ki
 ustvarja zvok **TMB: Zhefshin** -a m. NEM.: Eine
 Schelle LAT.: Nola

či [čì (?)] (tši) medmet
posnema glas pri kihanju **KG: Tshi, tshi,**
khi (str. 96) PRIMERJAJ: khi

čičarka GLEJ: čičrka

čiček [čičək] samostalnik moškega spola
neka ptica iz rodu ščinkavcev, verjetno
čiček, latinsko *Fringilla spinus* № 999: vrsta
 divje ptice ali druge zračne živali **GS:**
Zhizhek – a canto suo dictu avis, in Borussia
Tschetzke germ. Gräblein, Schwartzbärtchen.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: cizek

čičkati [čičkati] nedovršni glagol
sedeti № 722: biti v telesnem položaju

za počivanje **TMB: Zhizhkam** NEM.: *Niedersetzen* LAT.: *Confidere* ☉ V nemškem prevedku domnevno manjka *sich*. Brez tega prevedek pomeni 'nameščati se v sedeč položaj'. Iz prevedkov ni razvidno zelo verjetno dejstvo, da se je glagol tudi tedaj uporabljal predvsem v pogovoru z otroki.

čičrka [čičrka] (čičarka) samostalnik ženskega spola

rastlina čičerka, latinsko *Cicer arietinum*, ali **njeni plodovi** № 618: vrsta zelike ali njen užitni plod **TMB: Zhizharka** -e fh. NEM.: *Kichern* LAT.: *Cicer parvum* **GS: Zhizharka** – lat. *Cicer*: germ. *Kichern*: *Suec. Kikert*: Ital. *Cicerchia*, *Vide Zifara*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

čigav [čigáv] zaimek

čigav **TMB: Zhegáv** -a -u NEM.: *Wessen* LAT.: *Cujus* **KG: Zhegav** 'wessen' (str. 52)

čihern GLEJ: **ves čihern**

čiležen [čiležəŋ] samostalnik moškega spola

žica № 128: kovinski izdelek **TMB: Zhiľêfhñ** -a m. NEM.: *Der Drath* LAT.: *Filum ferreum* **GS: Zhiľêfhñ** – unde germ. *Zieleisen* a *ziehen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Zapis v TMB resda kaže na dolgi široki naglašeni *e*, a je ta zelo verjetno zmoten namesto *é*, kot je zapisano v GS. PRIMERJA: **drat**

čiležnik [čiležnik] samostalnik moškega spola

izdelovalec žice; žičar № 854: izdelovalec kovinskih predmetov **TMB: Zhiľêfhnik** -a m. NEM.: *Ein Dratzieher* LAT.: *Filorum ductor*

čimž [čimž] samostalnik moškega spola

činž, tj. **podložniška dajatev od posestva zemljiškemu gospodu** № 72: dajatev **TMB: Zhimsh** -lha m. NEM.: *Der Zins* LAT.: *Census*

čimžman [čimžman] samostalnik moškega spola

zavezanec podložniške dajatev od posestva zemljiškemu gospodu № 906: posvetni oblastnik **TMB: Zhimšman** -a m. NEM.: *Der Zinser* LAT.: *Censuarius*

činkati [čīnkati] nedovršni glagol

1. oglašati se kot ščinkavec, čivkati № 531: oglašati se z živalskimi glasovi

2. razširjati novico med ljudmi № 510:

pogovarjati se **TMB: Zhinkam** NEM.: **1. Schreyen wie ein Fink 2. Melden** LAT.: **1. Fringillare 2. Evulgare** **GS: Zhinkam** – *expressio soni onomatopoeica*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

činklja [čīnklija] samostalnik ženskega spola

neka riba, verjetno činklja, latinsko *Misgurnus fossilis* № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Zhinkla** -e fh. NEM.: *Gewisser Fisch* LAT.: *Species pifeis*

čiselnost [čisəlnost] (čislenost)

samostalnik ženskega spola

računstvo № 813: znanost, večšina **TMB: Zhišlènost** -e fh. NEM.: *Rechenkunst* LAT.: *Algorithmus*

čislar [čīslar] samostalnik moškega spola

matematik, računar № 969: človek z znanjem **TMB: Zhislar** -ja m. NEM.: *Rechenmeister* LAT.: *Abacifita*

čislati [čīslati čīslam] nedovršni glagol

1. spoštovati, čislati № 672: spoštovati
2. računati № 435: snovati v mislih **TMB: Zhislam** NEM.: **1. Achten, schätzen 2. Zahlen** LAT.: **1. Æftimare 2. Numerare**

čislenost GLEJ: **čiselnost**

číslo [čīslø] samostalnik srednjega spola

številka № 812: številka **TMB: Zhislu** -a n. NEM.: *Die Zahl* LAT.: *Numerus*

číst [čīšt] pridevnik

1. čist
2. moralno čist, čednosten **TMB: Zhišt** -a

-u NEM.: Rein, keusch LAT.: Purus, caftus **GS:** **Zhifit** – lat. *Caftus*: germ. *keusch*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Čistlika [ʧ] samostalnik ženskega spola
boginja ljubezni Venera 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** Siba, zhistlika ‘Venus, Liebsgöttinn’ (str. 185)
PRIMERJAJ: Ziba²

čistost [čístost] samostalnik ženskega spola
1. čistost 371: moralna čednost
2. moralna čistost 371: moralna čednost **TMB:** **Zhiftoft** -e fh. NEM.: Die Reinigkeit LAT.: Puritas, caftitas

čitati [čitati čítam] nedovršni glagol
biti pozoren, paziti 749: varovati **TMB:** **Zhitam** NEM.: Aufmerken LAT.: Attendere

čivkati [čîvkati] nedovršni glagol
čivkati 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:** **Zhivkam** NEM.: Pippern, zwitzern LAT.: Pipire **GS:** **Zhivkam** – onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

čizma [čîžma] samostalnik ženskega spola
polškorenj, visok čevelj; čizma 130: oblačilo ali obutev **TMB:** **Zhifhma** -e fh. NEM.: Halbstüffel LAT.: Caligæ cothurnus

članek [člânæk] samostalnik moškega spola
člen, členek 972: del človeka ali živali **TMB:** **Zhlank** -a m. NEM.: Das Glied, Gelenk LAT.: Articulatus **GS:** **Zhlank** – germ. *Gelenk*: *Succ. Länk, annulus catenæ, Kettenglied*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: clinek; čelenek; ganek; gib

členek GLEJ: **čelenek**

člinek GLEJ: **clinek**

človek [člóvek] samostalnik moškega spola
človek 821: človek **TMB:** **Zhlovek** -a m. NEM.: Der Mensch LAT.: Homo

človeški [člověški] pridevnik
človeški **TMB:** **Zhlověshke** -a -u NEM.: Menschlich LAT.: Humanus

človeštvo [člověštvo] samostalnik srednjega spola
človeštvo 927: skupina ljudi **TMB:** **Zhloveshtvu** -a n. NEM.: Die Menschheit LAT.: Humanitas

čmer [čmêr čmerû] (**čemer**) samostalnik moškega spola
strup 658: strup **TMB:** **Zhmer** -ú m. NEM.: Der Gift LAT.: Toxicum **GS:** **Zhêmer** – a gr. Φημδς, lat. *Camus, fifeella, capitrum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

čmeren [čmêrən] pridevnik
1. ujezljiv, zajedljiv
2. slab **TMB:** **Zhmêrn** -a -u NEM.: Giftig LAT.: Iracundus **KG:** **Zhmern**, -na, -nu ‘schlimm’ (str. 112)

čmerika [čmérika] samostalnik ženskega spola
1. rastlina podlesek, latinsko *Colchicum autumnale* (?) 617: vrsta zelike
2. rastlina čemerika, latinsko *Veratrum album* 617: vrsta zelike **TMB:** **Zhmerika** -e fh. NEM.: Die Nieswurz LAT.: Colinum authumnale, Veratrum

čmerunka [čmêrûnka] samostalnik ženskega spola
rastlina preobjeda, latinsko *Aconitum (anthora)* 617: vrsta zelike **TMB:** **Zhmerûnka** -e fh. NEM.: Heiligift LAT.: Anthora

čmrlj [čmrlj] samostalnik moškega spola
žival iz rodu čmrlj, latinsko *Bombus* 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:** **Zhmèrl** -a m. NEM.: Der Humel LAT.: Fucus, Crabro ☹ Navedba pomena sledi nemškemu prevedku. Latinsko *fucus* pomeni ‘trot’, *crabro* pa ‘sršen’.

čof [čöf] medmet

posnema glas pri udarcu **GS: Zhôfem**

– onomatopœia foni *zhof* ex percussione.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: čofiti

čofinek [čöfīnək] samostalnik moškega spola

ptica čuk, latinsko *Athene noctua* ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali

TMB: Zhofink -a m. NEM.: Eine Kautze

LAT.: Afio **GS: Zhofink** – non a germ. *Fink*, fringilla, quicum nullam habet affinitatem; fed est onomatopœia vocis hujus avis: in super. germania vocatur *Tschovitel*: Gall. *chouete*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. ☉ Navedeni pomen sledi nemškemu prevedku. Latinsko *asio* pomeni 'velika uharica'. Pleteršnik navaja *čovīnek*. PRIMERJAJ: čofitelj

čofitelj [čöfītəlj čöfītəljna] samostalnik moškega spola

ptica čuk, latinsko *Athene noctua* ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali

TMB: Zhofitel -na m. NEM.: Eine Kautze LAT.: Afio

☉ Navedeni pomen sledi nemškemu prevedku. Latinsko *asio* pomeni 'velika uharica'. PRIMERJAJ: čofitelj

čofiti [čöfīti (?) čöfīm (?)] dovršni glagol

udariti v obraz, dati zaušnico ¶ 728:

udariti zaradi slabih medsebojnih

odnosov **TMB: Zhôfem** zhofiti NEM.: Ins

Gesicht schlagē LAT.: Caedere **GS: Zhôfem**

– onomatopœia foni *zhof* ex percussione.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

čohljati [čöhljāti čöhljâm] nedovršni glagol

čohljati, čohati, štrigljati ¶ 584: božati, praskati **TMB: Zhohlâm** NEM.: Das Pferd

streichen LAT.: Popysmate dumulcere **GS:**

Zhohlâm – est onomatopœis foni, qui

popismate elicitur. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

KG: Zhohlam 'ich streichle' (str. 66)

čohovina [čöhovina] samostalnik ženskega spola

meso mladega goveda ¶ 980: del živali

TMB: Zhôhovna -e fh. NEM.: Alter Kälber

Fleisch LAT.: Juvencorum caro

čok [čök] samostalnik moškega spola

štor, čok ¶ 604: drevesni del **TMB: Zhok** -a

m. NEM.: Ein Stock, Pflock LAT.: Truncus

čokan [čökàn] ali [čökân] samostalnik moškega spola

dolga sulica, kopje ¶ 199: orožje **TMB:**

Zhokân -a m. NEM.: Langer Spieß LAT.: Sariffa

čoklast GLEJ: **čokljast**

čokljast [čökljast (?)] (čoklast)

pridevnik

čokat (?) **TMB: Zhoklaft** -a -u NEM.: Stutzigt

LAT.: Turbinatus ☉ Nemški prevedek

pomeni 'napadalen, uporen', latinski pa 'stožcast, koničen'.

čoln [čöḡun] samostalnik moškega spola

ladja ¶ 594: ladja **TMB: Zhovn** -a m. NEM.:

Das Schiff LAT.: Navigium **GS: Zhovn** – Hebr.

חֶפְחִיָּה *fephina*: Chinef. *Tsoun*: gr. ναῦς, lat.

navis per transpositionem, & commutationem

literarum Slavis magis familiarum cum

assumpta aspiratione *zh* pro *s*, quali *zhavn*;

quod & alicubi in Carniola auditur:

communius *a* depresso, & *i* suppresso, ut

combinanti literas in voce: *navis*, aut *fephina*

ad oculum patet. Vide Ludorp. Kaufman-

slexikon in voce *Soen*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Zhovn**

'Schife, barca' (str. 193)

čolnar [čöḡnâr] samostalnik moškega spola

mornar ¶ 874: mornar **TMB: Zhovnâr** -ja m.

NEM.: Schiffmann LAT.: Nauta **ABC: Zhovnar**

(1765, str. 21)

čolnišče [čounišče] samostalnik srednjega spola

pristanišče №311: pristanišče **TMB:** **Zhovnishe** -a n. NEM.: **Schiffport** LAT.: **Portus**

čop [čöp] samostalnik moškega spola
čop, šop las №878: del človeka **TMB:** **Zhop** -a m. NEM.: **Vordestes Haar** LAT.: **Cirus, trica**
GS: **Zhop** – germ. *Zopf*, Schopf; Holl. *Tjop*.
Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

čopar [čöpar] samostalnik moškega spola
branjevec, prodajalec limon №959:
trgovec **TMB:** **Zhôpar** -ja m. NEM.:
Lemonienkrañner LAT.: **Aginator** **GS:** **Zhôpar**
– *quafi Ceparius a merce, quæ prima in oculos incurrit; quia allia, & cepas in cirros plexa, ex humero suspenfa ad vendendum circumfert; Dicitur etiam de eo, qui cirrum ex fronte impexum gefat, & tunc derivatur a zhop*. Razlaga je s stališča današnjega jezika-slovja pravilna. **ABC:** Zhoparje (1794, str. 9)

čopast [čöpast] pridevnik
čopast **TMB:** **Zhopäft** -a -u NEM.: **Schöpficht**
LAT.: **Cristatus**

čopka [čöpka] samostalnik ženskega spola
čopasta kokoš; čopka №1003: vrsta domače ptice **TMB:** **Zhôpka** -e fh. NEM.:
Henne mit einem Federbusche LAT.: **Gallina cristata**

čorba [čörba] samostalnik ženskega spola
juha, čorba №261: hrana **TMB:** **Zhôrba** -e fh. NEM.: **Die Suppe** LAT.: **Jusculum**
GS: **Zhorba** – *quafi forba, forbitiuncula*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: juha

čoštar [?] samostalnik moškega spola
oblačilo, ki pokriva prsi №130: oblačilo ali obutev **GS:** **Zhofhtar** – vide *Shoshtar*.
PRIMERJAJ: sas; šostar

čotara [čötara] samostalnik ženskega spola
vrč za vino, kis №240: posoda za vino

TMB: **Zhotàra** -e fh. NEM.: **Wein- Essigkrug**
LAT.: **Acetabulum** **GS:** **Zhôtara** – a *sod*
(*Dolium*) *quia est majus vas accedens ad dolium*. Razlaga je s stališča današnjega jezika-slovja napačna.

čreda [črěda] samostalnik ženskega spola
stara beseda **čreda** №1007: skupina živali
GS: **Zhęda** – *antiquitus zhřęda, cui magis affine est germ. Heerde, a gr. κῆδος, cura; nam grex est cura pistoris*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: čeda

črednik GLEJ: **čednik**

črep [črěp] samostalnik moškega spola
nočna posoda №228: posoda za iztrebljanje **TMB:** **Zhrêp** -a m. NEM.: **Kammerbecken** LAT.: **Matula** **GS:** **Zhrep** – *Zhrepina; Hung. Tserep*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: kahla

črepina [črepína] samostalnik ženskega spola
nočna posoda (?) №228: posoda za iztrebljanje **GS:** **Zhrep** – *Zhrepina; Hung. Tserep*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Beseda je domnevno večalnica od *črep*. Nastavitev *črepinja* je sicer mogoča, a mnogo manj verjetna. PRIMERJAJ: črep

črepinja GLEJ: **čepinja**

čreslati GLEJ: **čereslati**

čreslo GLEJ: **čereslo**

črevca GLEJ: **čevca**

črevo [črevô] samostalnik srednjega spola
koroško **črevo** №972: del človeka ali živali
GS: **Zhevu** – *Vindis zhrevu*: Gall. *Hreve*: Ital. *Cirregie*: Hebr. קֶרֶב *kerev*: lat. *Viscera*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: čevo

črevogledec GLEJ: **čevogledec**

črhiniti [čřhniti čřhnem] dovršni glagol
odpreti usta; črhiniti, ziniti 𐀓493: govoriti
TMB: *Zhèrhném* -niti NEM.: *Den Mund*
öffnen LAT.: *Mullfare*

črka [čřka] samostalnik ženskega spola
črka 𐀓807: črka, dvo- ali veččrkje **TMB:**
Zhèrka -e fh. NEM.: *Der Buchstab* LAT.: *Litera*
KG: *Die Buchstaben (zherke) sind figürliche*
Zeichen, aus denen Wortglieder (folfhe)
zusamgesetzt werden (str. 17)

črkati [čřkati čřkam] nedovršni glagol
1. pisati 𐀓540: pisati
2. označevati 𐀓540: pisati **TMB:** *Zhèrkam*
NEM.: 1. *Schreiben* 2. *Zeichnen* LAT.: 1.
Scribere 2. *Delineare*

črmeljak [čřmelják] (čřmljak)
samostalnik moškega spola
rumenjāk 𐀓980: del živali **TMB:** *Zhermelāk*
-a m. NEM.: *Der Dotter* LAT.: *Vitellus, luteum*
GS: *Zhermelak* – ab *ermen* cum *præfixo zh,*
& *fuffixis*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

čřmljak GLEJ: črmeljak

čřn [čřn] pridevnik
čřn **TMB:** *Zhèrn* -a -u NEM.: *Schwarz* LAT.:
Ater, niger **GS:** *Zhern* – lat. *niger*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

čřnaben [?] (čřnoben; čřnobin)
samostalnik ženskega spola
rastlina čřnobina, latinsko *Scrophularia*
(*nodosa*) 𐀓617: vrsta zelike **TMB:**
Zhèrnåben -e fh. NEM.: *Braumwurz* LAT.:
Scrophularia

čřna šola [čřna šola] samostalniška zveza
ženskega spola
čarovništvo, magija 𐀓813: znanost,
veščina **TMB:** *Zherna shola* -e fh. NEM.:
Schwarzkunst LAT.: *Nigromantia*

čřna vojska [čřna vójška] (vojska
čřna) samostalniška zveza ženskega spola

splošni upor, punt 𐀓458: vojaško dejanje
TMB: *Zherna vojska* -e fh. NEM.: *Allgemeiner*
Aufstand LAT.: *Intestinum bellum, rebellio*

čřnica [čřnica] samostalnik ženskega spola
navadno množina divja češnja 𐀓606: vrsta
drevesa ali njegov plod **TMB:** *Zhernize* fh.
NEM.: *Waldkirschen* LAT.: *Cerafa actia*
⊗ V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki.

čřnilo [čřnílo] samostalnik srednjega
spola
1. sredstvo za pisanje; čřnilo 𐀓636:
barvilo
2. čevljarsko čřno barvilo 𐀓636: barvilo
TMB: *Zhernilu* -a n. NEM.: 1. *Tinte* 2. *Sc-*
husterschwärze LAT.: 1. *Atramentum* 2.
Sutorium

čřni luk [čřni lük čřnega lúka]
(čřn luk) samostalniška zveza moškega
spola
rastlina čebula, latinsko *Allium caepa*
(?) 𐀓617: vrsta zelike **GS:** *Luk* – nomen
generale; unde addi folet *wel, zhern, pasje*
& c. *luk:* Dan. *log* a gr. *κακκαειν*, *acuere*, &
Hebr. *חל* *lach* humidus. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega. PRIMERJAJ: luk

čřniti [čřniti čřnim] nedovršni glagol
delati kaj čřno; čřniti 𐀓1: barvati **TMB:**
Zhernèm -niti NEM.: *Schwärzen* LAT.:
Nigrificare

čřnkljast [čřnkljast] pridevnik
ki je čřni podobne, temne barve;
čřnikast **TMB:** *Zhernèklaf* -a -u NEM.:
Schwärzlicht LAT.: *Nigricans*

čřn luk GLEJ: čřni luk

čřnob [čřnōb] samostalnik moškega spola
rastlina navadni pelin, latinsko *Artemisia*
vulgaris 𐀓617: vrsta zelike **TMB:** *Zhernōb*
-a m. NEM.: *Beyfuß* LAT.: *Ambrofia*

čřnoben GLEJ: čřnaben

črnobin ^{GLEJ:} črnaben

črnobje [črnobjě (?)] samostalnik

srednjega spola

rastlina navadni pelin, latinsko *Artemisia vulgaris* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Zhernobje** -a n. NEM.: Beyfuß LAT.: Ambrosia

črnook [črnoòk] pridevnik

ki ima črne oči; črnook **TMB: Zhernaoke** -a -u NEM.: Schwarzäugig LAT.: Niger oculis

črnooka [črnoòka] samostalnik ženskega spola

sladkovodna riba črnooka, latinsko *Abramis sapa* 𐌺 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Zhernaoka -e fh.** NEM.: Gewisser Fisch LAT.: Species piscium

črnošolec [črnošòlɛc] samostalnik moškega spola

čarovnik 𐌺 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Zhernasholz** -a m. NEM.: Schwarzkünstler LAT.: Nicromanta

črt [čřt] samostalnik moškega spola

1. sovražnik 𐌺 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek

2. hudobni duh 𐌺 90: duhovno bitje **TMB: Zhèrt** -a m. NEM.: Böser Feind LAT.: Cacodæmon **GS: Zhertem** – odi: *zhert*, inimicus: gr. κέρτομα, convitium, κερτομῶς, cavillator: Hebr. תִּשְׁפַחֵד dæmon. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

črtalo [čřtálo] samostalnik srednjega spola
črtalo, tj. del pluga, ki navpično reže brazde 𐌺 149: del kmečkega orodja **TMB: Zhertalu** -a n. NEM.: Pflugschaar LAT.: Vomer, burris

črtati [čřtati čřtam] nedovršni glagol

1. orati 𐌺 277: obdelovati zemljo
2. pisati 𐌺 540: pisati **TMB: Zhèrtam** NEM.: 1. Auspflügen 2. Schreiben LAT.: 1. Exarare 2. Scribere **GS: Zhertam** – fodicare terram: germ. *Erde*: lat. *terra*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

črtiti [čřtiti čřtim] nedovršni glagol
sovražiti, črtiti 𐌺 65: sovražiti, zameriti **TMB: Zhertem** zhertiti NEM.: Hassen, anfeiden LAT.: Odifse **GS: Zhertem** – odi: *zhert*, inimicus: gr. κέρτομα, convitium, κερτομῶς, cavillator: Hebr. תִּשְׁפַחֵד dæmon. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

črtje [čřtje] samostalnik srednjega spola
sovrašstvo 𐌺 61: jeza **TMB: Zhertje** -a n. NEM.: Der Haß LAT.: Odium

črv¹ [čřv] samostalnik moškega spola
črv 𐌺 996: plazilci ali druga golazen **TMB: Zherv** -a m. NEM.: Der Wurm LAT.: Vermis **GS: Zherv** – gr. ἔρπω: lat. *ferpo*: Hebr. שָׂרָפָה *remes* reptile, cum aspiratione Slavis familiari, & literarum affinium commutatione, quali *zherp*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

črv² [čřv]

ime črke z 𐌺 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Zheruv, Z, z** (str. 164)

črvivec [čřvîvɛc] samostalnik moškega spola

rastlina črni zobnik, latinsko *Hyoscyamus niger* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Zhervivz** -a m. NEM.: Zigeunerkraut LAT.: Hyofciamus

črvojedina [čřvojêdina] samostalnik ženskega spola
rovi, ki jih naredijo črvi v lesu; **črvojedina** 𐌺 642: del lesa **TMB: Zhervojêdèna** -e fh. NEM.: Der Wurmstich LAT.: Caries PRIMERJAJ: črvojedina; črvovina

črvovedina [čřrovêdina] samostalnik ženskega spola
rovi, ki jih naredijo črvi v lesu; **črvojedina** 𐌺 642: del lesa **TMB: Zhervovêdèna** -e fh. NEM.: Der Wurmstich LAT.: Caries PRIMERJAJ: črvojedina; črvovina

črvovina [čřrovína] samostalnik ženskega spola

rovi, ki jih naredijo črvi v lesu;
 črvojedina 𐌺642: del lesa **TMB:**
Zhervovina -e fh. NEM.: *Der Wurmstich* LAT.:
Caries PRIMERJAJ: črvojedina; črvojedina

črž [čřž (?)] samostalnik moškega spola
 jelkov, smrekov storž 𐌺604: drevesni del
TMB: **Zhersh** -lha m. NEM.: *Tannenzapfen*
 LAT.: *Strobilus*

čuda [čûda] medmet
 izraža presenečenje, začudenje;
 začuda **TMB:** **Zhuda!** NEM.: *O Wunder!*
 LAT.: *O mirum!* PRIMERJAJ: čudo

čudejoč [čudejôč] pridevnik
 izražajoč začudenje **KG:** 'Verwundernden'
 (zhudejozhega) (str. 97)

čuden [čûdæn] pridevnik
 čudežen **TMB:** **Zhûdn** -a -u NEM.:
Wunderbar LAT.: *Mirabilis* **KG:** *Tvoja*
uflægamogozha roka o Gospod! je nam od
fazhetka tega svejta tolkajn, inu toku velike
zhudne della na femli pokasalla (str. 132)

čudež [čûdež] samostalnik moškega
 spola
 čudež 𐌺347: krščanske verske reči **TMB:**
Zhudêsh -lha m. NEM.: *Das Wunder* LAT.:
Miraculum PRIMERJAJ: čudo

čuditi [čudīti čúdim] nedovršni glagol
 čuditi, presenečati 𐌺58: občutiti,
 čustvovati **KG:** *Zhudem, -dil, -diti* 'wundern'
 (str. 112) **ABC:** *Zhuditi* (1765, str. 21)
 PRIMERJAJ: čuditi se

čuditi se [čudīti se čúdim se] nedovršni
 glagol
 čuditi se 𐌺58: občutiti, čustvovati
TMB: **Zhudèm** -diti se NEM.: *Sich wundern*
 LAT.: *Mirari* PRIMERJAJ: čuditi

čudo [čûdo] medmet
 izraža presenečenje, začudenje; začuda
KG: *A! aj aj! polej! zhudu!* 'eh! eh! sieh
 wunder!' (str. 97) PRIMERJAJ: čuda

čuk [čûk] samostalnik moškega spola
 ptica čuk, latinsko *Strix noctua* 𐌺999:
 vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: **Zhûk** -a m. Sieh. *Zhofink* **GS:** **Zhûk**
 – a voce *zhukzhuk, quam avis ejulando edit:*
Bononienfibus giu. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

čumnata GLEJ: **čunata**

čunata [čûnata] (čumnata) samostalnik
 ženskega spola
 spalnica, čumnata 𐌺790: spalnica **TMB:**
Zhunàta -e fh. NEM.: *Schlafkammer* LAT.:
Arcuatum, alcoba **GS:** **Zhûnata** – gall.
cabinet; quidam deductum putant a zhujem,
vigilo, & germanico Nacht, quod contrariam
innuit fignificationem; quis enim in cubili
de nocte vigilat? Radicem prodit vox prificis
germanis ufītata, & a Slavis mutuata:
Kemnate a Kamen, quafi kamnata; familia
enim cubilia ruri ex lapide ædificantur, etfi
domus cæteroquin ex lignis, & tignis fit
fabrefacta. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. **GS:** **Kamnata** – vide
zhunata: infer. Sax. Kamnate, a sequente.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. **ABC:** *Zhunata* (1794, str. 9)
 ☉ "Sequens" je *kamra*. PRIMERJAJ:
 kamnata

čuš [čûš] samostalnik moškega spola
 žival podlasica, latinsko *foetorius*, ali
 kuna, latinsko *Mustela* 𐌺985: vrsta
 kopenske divje živali **GS:** **Zhûsh** – germ.
Zobel: Ital. Zibellino. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali
 trditev. ☉ Krajevno ime *Čušperk* se leta
 1220 omenja kot *Czobelsperch*, 1248
 kot *Zobelsperc*. Srednjevisokonemško
zobel 'sobolj' je prevzeto iz slovanščine,
 primerjaj rusko *sóboľ* 'kuna *Mustela*
zibellina'.

čuti [čúti čûjem] nedovršni glagol
 biti buden; bedeti, čuti 𐌺762: bedeti
TMB: **Zhujem** zhuti NEM.: *Wachen* LAT.:

Vigilare **GS: Zhûjem** – Chald. & Syr. ܛܗܝܘܘܬܐ *tsith*, aufcultare attendere; in Imper. ܛܗܝܘܘܬܐ *tsith*; unde appofite *Zhizh* derivare licet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ABC: faj ferze tvoji zhafti zhuje (1765, str. 25)

čutiti [čutīti čútīm] nedovršni glagol
čutiti № 762: zaznavati s čutili **TMB: Zhûtem**
 zhutiti NEM.: Fühlen, empfinden LAT.: Sentire

čutljiv [čutljív] pridevnik
občutljiv **TMB: Zhutliv** -a -u NEM.:
 Empfindlich LAT.: Sensualis

čutljivost [čutljívost] samostalnik
 ženskega spola

občutljivost № 363: lastnost
TMB: Zhutlivoft -e fh. NEM.: Empfindlichkeit
 LAT.: Sensualitas

čuvaj [čuvâj] samostalnik moškega spola
nočni čuvaj, stražar № 875: sluga oblasti
TMB: Zhuvaj -a m. NEM.: Thurnwächter

LAT.: Excubiæ **KG: Zhuvaj**, -ja 'der Nachtwächter' (str. 112)

čuvajnišče [čuvajnišče] samostalnik
 srednjega spola
stražni stolp № 793: vojaška zgradba
TMB: Zhuvajnishe -a n. NEM.: Wachtthurm
 LAT.: Pharos

čvetiri [čvetíri] števnik
štirje **TMB: Zhvetiri** -e -e yshi Shtiri **GS:**
Zhvetir – vide *Shtir*. **GS: Zhetertk** – Hung.
Chevertek, dies Jovis, a *zhvetiri*, quatuor.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: štirje

čvetrtnik [čvetrtník] samostalnik moškega
 spola
manjši oddelek vojakov, verjetno
štirih № 967: skupina vojakov **TMB:**
Zhvetertnik -a m. NEM.: Eine Rotte Soldaten
 LAT.: Quaternio

D

d [dóbro]

črka **d** № 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**: Dobro, D, d (str. 155) PRIMERJAJ: dobro²

da [da] (de) veznik

da **TMB**: **De** NEM.: Daß LAT.: Quod, ut **GS**: **De** – videtur esse græcum ðeti oportet: Conjunctio ðéŋ & per Crafin ðŋ. *De vas est elliptica imprecatio, subintelligitur: flúde ufame.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG**: De 'das' (str. 99)

dabilih [dabilîh] veznik

čprav, četudi **TMB**: **Deblih** NEM.: Obschon LAT.: Etí PRIMERJAJ: dabisilih, dalih, dasilih

dabisilih [dabisilîh] veznik

čprav, četudi **KG**: Deslih, debselih, delih 'obschon, obwohlen' (str. 98) PRIMERJAJ: dabilih, dalih, dasilih

da bi tebe grom pobil [da bi tébe

grôm pobîu] medmet

da bi te strela **KG**: 'Fluchend' (Preklinati) De be tebe grum powil (str. 92)

dac [dăc] samostalnik moškega spola

dajatev od vina № 72: dajatev **TMB**: **Daz** -a m. NEM.: Weinabgabe LAT.: Tributum vinarium **GS**: **Daz** – germ. *Tätzgeld*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

dacija [dăcija] samostalnik ženskega spola

dajatev № 72: dajatev **TMB**: **Dazija** -e fh. NEM.: Abgabe LAT.: Accifa

dadar [dadār (?)] (**dedar**) medmet uporablja se za izražanje poziva, spodbude **TMB**: **Dedar!** NEM.: Holla, Wohlan! LAT.: Agedum

-daj [däj] členica

GS: **Daj** – vide *Děj*. **GS**: **Dej** – Verbum simplex exolevit; extat tamen in compositis: *Kedaj, vel Kedej?* quando, quo tempore? *Nekdaj, Nekedej*, olim: *od nekédej*, ab immemoriali tempore: Anglis *Day* dies: Carniolis tempus significat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kedaj; nekedaj

dajalec GLEJ: **dajavec**

dajanje [dajânje] samostalnik srednjega spola

dajanje № 112: dajanje in posojanje **TMB**: **Dajanje** -a n. NEM.: Das Geben LAT.: Datum

dajati [dajáti dájem] in [dájam] nedovršni glagol

dajati, prispevati № 112: dajati **TMB**:

Dajêm dajati NEM.: Geben LAT.: Dare, tribuere **GS**: **Dâjam** – gr. *δαίω*, *divido*, *epulam præbeo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dajavec [dajâvəc] (**dajalec**) samostalnik moškega spola

jezikoslovje **dajalnik** № 269: jezikoslovni izraz **KG**: Dajavz 'Gebefall' (str. 21)

dajoč [dajóč] pridevnik
dajoč, dajajoč **KG:** Dajozhe -a -u (str. 64)

daleč [dáleč] (deleč) prislov
daleč **TMB:** *Dêlezh* NEM.: Weit LAT.: Longe,
procul **KG:** Delezh, od gosposke 'weit von der
Obrigkeit' (str. 84) **KG:** Delezh odtod 'weit
von dannen' (str. 90) PRIMERJAJ: od daleč

dalih [dalîh] veznik
čprav, četudi **KG:** Deslih, debselih, delih
'obschon, obwohlen' (str. 98) PRIMERJAJ:
dabilih, dabisilih, dasilih

Dalila [dalîla] samostalnik ženskega spola
svetopisemsko osebno ime Dalila № 352:
svetopisemsko osebno lastno ime **KG:**
Dalila je Samsomu njegove lase ostrigla
(str. 136)

dalja [dálja] samostalnik ženskega spola
dolžina, daljava № 750: razsežnost **TMB:**
Dala -e fh. NEM.: Die Weite LAT.: Longitudo
GS: Dala – a *Dolg:* Arab. *ḫṣṣ*, longus: gr.
τῆλε, procul. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: daljnost;
vleči na daljo

daljeje več [dáljeje vëč] prislovna zveza
mnogo več **KG:** Dalej vezh 'weilers mehr'
(str. 93)

daljni GLEJ: daljnji

daljnji [dâljnji] (daljni) pridevnik
oddaljen, daljni **TMB:** Dalne -a -um NEM.:
Entlegen LAT.: Remotus

daljnost [dáljnost] samostalnik ženskega
spola
dolžina, daljava № 750: razsežnost **TMB:**
Dalnoft -e fh. Sieh Dala PRIMERJAJ: dalja

daljšati [dâljšati dâljšam] nedovršni
glagol
daljšati, podaljševati № 41: povečevati
TMB: Daljšam NEM.: Ausdehnen LAT.:
Extendere

damjak [dâmjak] samostalnik moškega
spola
žival gams, latinsko *Rupicapra*
rupicapra № 985: vrsta kopenske divje
živali **TMB:** Damjék -a m. NEM.: Gemse LAT.:
Rupicaper **GS:** Damnjek – a lat. dama, aut
gr. δειμα, timidus. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

dan¹ [dân dnêva] samostalnik moškega
spola
dan № 43: čas ali njegov del **TMB:** Dan
dnêva m. NEM.: Tag LAT.: Dies **GS:** Dan –
Turicis Dan, diluculum: Vindis Den: Angl.
Day: Hifp. Dia: Suec. & Dan Dag: germ.
Tag. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev. **KG:** imenovalnik
dvojine dneva, imenovalnik dvojine, množine dny,
imenovalnik množine dnevi, mestnik dvojine,
množine dneh, dneveh, orodnik dvojine, množine
dnemi (str. 27) PRIMERJAJ: pred nekaterimi
dnevami

dan² [dán] pridevnik
dan, predan **TMB** PREDGOVOR: Toku je le,
unu šategavolo so tudi te buqve med ludy
dane, de be kraynzi imeľi, kam be hodili
teifte besêde yskati (str. 3 s.)

današnji [danášnji] pridevnik
današnji **TMB:** Danashne -a -u NEM.: Heutig
LAT.: Hodiernus

danes [dânəs] prislov
danes **TMB:** Dans; Danas NEM.: Heut LAT.:
Hodie Siehe Dans **ABC:** dans (1765, str. 25)
danás (1794, str. 9) **ABC:** dans (1789, str. 20)
ABC: dons (1789, str. 21)

Danica [daníca] samostalnik ženskega
spola
zvezda Danica, tj. planet Venera na
jutranjem nebu № 361: ime nebesnega
telesa **TMB:** Daniza -e fh. NEM.: Der
Morgenstern LAT.: Venus stella PRIMERJAJ:
Jutrnjica²; Krasnica; Mračnica; Mrakonos;
Večernica

daniti se [danīti se daní se] nedovršni glagol

daniti se № 684: svetiti, temniti se **TMB:** **Dany se** NEM.: Tagen LAT.: Diefcere, lucefcere **KG:** se dany 'es bricht der Tag an' (str. 121) **KG:** Se fazhne daniti (sveititi) 'Es fangt an Tage zu werden' (str. 188)

danka [dánka] samostalnik ženskega spola
1. debelo črevo № 972: del človeka ali živali
2. krvavica № 261: hrana **TMB: Danka -e** fh. NEM.: 1. Fettdarm 2. Blunzenwurst LAT.: 1. Omafus 2. Falifcus

dar [dâr darû] samostalnik moškega spola
dar, darilo № 71: podarjena stvar **TMB: Dâr -ú m.** NEM.: Gab, Geschenk LAT.: Donum, munus **GS: Dâr – a Dam, ficut lat. Donum a Dono, & germ. Gab a geben.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** rodilnik ednine **Darú**, imenovalnik množine **Dary** oder **Darovi** (str. 27)

darda [dârda] samostalnik ženskega spola
puščica, strelica № 199: orožje **GS: Darda – lat. venadulum, verutum Ital. dardo.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

darovati [darováti darûjem] nedovršni glagol
darovati № 112: dajati **TMB: Darujem** daruvâti NEM.: Beschenken LAT.: Remunerari **KG:** Darujem, darval, -van, -vati 'freygebig seyn, schenken' (str. 102)

daroviten [darovítæn] pridevnik
radodaren, darežljiv TMB PREGOVOR: v' potrebneh rezheh pak szer ne potrátn, al vonder fadofti darovítan faderfhál (str. 3) **KG:** Darovitne 'Freygebig' (str. 37)

darovnik [darovník] samostalnik moškega spola
darovalec № 838: dajalec **ABC: Darovnik** vfega dobriega (1794, str. 15)

dasilih [dasilîh] veznik
 čeprav, četudi **TMB: Dêslîh** NEM.: Obschon

LAT.: Etfî, tametfî **KG:** Deslih, debselih, delih 'obschon, obwohlen' (str. 98) PRIMERJAJ: dabilih, dabisilih, dalih

dasine [dasinè] veznik
da ne KG: Desne 'das nicht' (str. 99)

dasne [dásne] (desne) množinski samostalnik ženskega spola
dlesen № 972: del človeka ali živali **TMB: Dasne** fh. NEM.: Zahnfleisch LAT.: Gingyva

daščica [dâščica] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **neka sladica, masleni krofek** № 261: hrana **TMB: Dashzheze** fh. NEM.: Butterkröpfchen LAT.: Paftillus **GS: Dashzhèze – germ. Buttertäscheln.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

da te GLEJ: **dete**¹

dati [dátí dám] dovršni glagol
dati № 112: dajati **TMB: Dam** NEM.: Geben LAT.: Dare **KG:** Dam 'ich gebe' /.../ (str. 61 ss.)

datikama GLEJ: **dotikoma**

davi [dáví] prislov
danes zgodaj zjutraj; davi TMB: Davi NEM.: Heut Morgens LAT.: Hodie mane **KG:** Davi 'frühe Morgens' (str. 89)

davica [davíca] samostalnik ženskega spola
angina № 17: bolezen **TMB: Dáviza -e** fh. NEM.: Halsenge Krankh. LAT.: Angina **GS: Dáviza – a Davem, jugulo.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

David [dâvid (?)] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime David № 352: svetopisemsko osebno lastno ime **ABC: David** (1765, str. 5)

Davidov [dâvidov (?)] pridevnik
Davidov KG: Hosanna Davidovemu Synu! (str. 173)

daviti [dáviti dâvim] nedovršni glagol
daviti № 108: ubiti **TMB: Dâvèm daviti** NEM.: Würgen LAT.: Jugulare, angi

davnaj [dâvnaj] prislov
davno, zdavnaj **TMB: davněj** NEM.: Längst
 LAT.: Diu

davno [dâvno] prislov
davno, zdavnaj **TMB: Davnu** NEM.: Längst
 LAT.: Diu

davnost [dâvnost] samostalnik ženskega
 spola
dolgotrajnost № 43: čas ali njegov del
TMB: Davnoft -e fh. NEM.: Langwierigkeit
 LAT.: Diuturnitas

davri [dâvri] množinski samostalnik ženskega
 spola
 koroško **duri, vrata** № 223: stavbno pohištvo
TMB: Dauri yshe **Durè** NEM.: Thüre LAT.: Janua
GS: Daure – Vindi: Carnioli ajunt Dûre, quod
vide fīs. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
 koslovja pravilna. PRIMERJAJ: duri

de GLEJ: **da**

deb [dëb (?)] samostalnik moškega spola
ptica smrdokavra, latinsko *Upupa*
epops № 999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **GS: Deb – Croatis Upupa:**
Carniolis odab, otap per Prothefin: **Vindis**
vodeb per novam Prothefin. Razlaga vsebuje
 zelo malo povednega. PRIMERJAJ: adofs;
 odab; otap; smrdokavra; vodeb

debanica [dëbanica] samostalnik
 ženskega spola
kozarec za vino № 240: posoda za vino
TMB: Dëbànza -e fh. NEM.: Weinkrusel
 LAT.: Culullus

debel [debëu] pridevnik
debel **TMB: Debel -a -u** NEM.: Fett, dick LAT.:
 Pinguis, obefus **GS: Dêbel – melius Dewel**
a wël, quod pinguedo fit alba. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

debeliti [debelīti debelīm] nedovršni glagol
debeliti se, rediti se № 41: povečevati **TMB:**
Debelim NEM.: Fett werden LAT.: Pinguescere

debeljak [debeljâk] samostalnik moškega
 spola
debel človek, debeluh № 964: človek
 glede na velikost in težo **TMB: Debélâk -a**
 m. NEM.: Fetter Mensch LAT.: Obefus homo

debelost [debelôst] samostalnik ženskega
 spola
debelost № 750: razsežnost **ABC: Débeluft**
 (1765, str. 5)

deblo [dëblo] samostalnik srednjega spola
deblo № 604: drevesni del **TMB: Dêblu -a** n.
 NEM.: Stamm LAT.: Stipes

dečla [dëčla] samostalnik ženskega spola
mlada ženska, devica № 834: človek do
 popolne odraslosti **TMB: Dëzhlâ -e** fh. NEM.:
 Jungfrau LAT.: Virgo PRIMERJAJ: dekile

ded¹ [dëd] samostalnik moškega spola
1. ded № 950: sorodnik ipd.
2. zaponka za spenjanje oblačil № 135:
 del oblačila ali obutve za spenjanje **TMB:**
Dëd -a m. NEM.: 1. Ahn 2. Häftchen LAT.: 1.
 Avus 2. Fibula

ded² [dëd] samostalnik moškega spola
dedič № 921: človek v pravnem razmerju
 ali procesu **TMB: Dejd -a** m. NEM.: Erb LAT.:
 Hæres PRIMERJAJ: dedič

dedar GLEJ: **dadar**

dedec [dëdæc] samostalnik moškega spola
1. ded № 950: sorodnik ipd.
2. star možki; starec № 833: človek glede
 na starost **TMB: Dëdz -a** m. NEM.: 1. Ahn 2.
 Alter Mann LAT.: 1. Avus 2. Senecio

dedič [dëdič] samostalnik moškega spola
dedič № 921: človek v pravnem razmerju
 ali procesu **TMB: Dejdëzh -a** m. NEM.: Der
 Erb LAT.: Hæres PRIMERJAJ: ded²

dediščen [dêdiščɛn] pridevnik
deden, podedovan **TMB: Dejdeshne** -a -u
 NEM.: Erblich LAT.: Hæreditarius

dediščina [dêdiščina] samostalnik
 ženskega spola
dediščina ¶ 123: s poroko ali dedovanjem
 pridobljeno imetje **TMB: Dejdëshna** -e fh.
 NEM.: Die Erbschaft LAT.: Hæreditas

dedovati [dêdovati dêdujem] in
 [dêdovam] nedovršni glagol
dedovati ¶ 556: pravni izraz **TMB:**
Dêdujem; Dêduvam -duvati NEM.: Erben
 LAT.: Hæreditare

degati se [dɛgáti se dɛgám se] ali
 [dɛgáti se dɛgám se] nedovršni glagol
drug drugega izzivati, podžigati,
spodbujati (k prepiru) ¶ 511: pripraviti
 se **TMB: Dêgám se** NEM.: Aneifern LAT.:
 Exstimulare ☉ Iz latinskega in nemškega
 prevedka ni razvidna vzajemnost.

dehteti [dehtéti dehtím] nedovršni glagol
močno želeti; hrepeneti ¶ 69: želeti
TMB: Dehtim NEM.: Heftig begierden
 LAT.: Aspirare, Prurire

dejanjak [dejânjak] (dejanjek)
 samostalnik moškega spola
kdor dela; delavec ¶ 840: delavec
TMB: Dyanjek -a m. LAT.: Operator Siehe
 Dijanjek ☉ Iztočnice *dijanjek* v TMB ni.

dejanje [dejânje] samostalnik srednjega spola
1. kar je narejeno; delo ¶ 681: stvar
2. delanje, dejanje ¶ 77: dejanje, delo
TMB: Dijanje -a n. NEM.: That, Werk LAT.: Opus,
 Actus **GS: Dijanje** – verbale ab infinitivo verbi
Dênem, Dijati. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna. **KG: Dijanje** ‘das Thun’
 (str. 120) **ABC: Dijanje** (1765, str. 5)

dejanjek GLEJ: **dejanjak**

dejano je z nami [dejáno je z nâmi]
 dovršna glagolska zveza

z nami je konec, po nas je ¶ 95: končati
 se **TMB: Dijanu je s'nami** NEM.: Es ist
 geschehen LAT.: Actum est

dejati [dejáti dênem] dovršni glagol
postaviti, položiti ¶ 4: postavljati,
 nameščati **TMB: Dênem dijati** NEM.: Setzen,
 stellen LAT.: Collocare, ponere **GS: Dênem**
 – *sem dijajl* a veteri verbo græco θέω, pono.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. **KG: Denem, djajl, djan, djati** ‘thun,
 legen’ (str. 102) **PRIMERJAJ:** dejanje; deti²;
 devati

dejati iz kože [dejáti iz kóže dênem
 iz kóže] dovršna glagolska zveza
dati iz kože; odreti ¶ 736: klati domačo
 žival **TMB: Dênem s' kôshe dijati** NEM.: Die
 Haut abdecken LAT.: Excoriare

dejati ob glavo [dejáti ob glávo
 dênem ob glávo] dovršna glagolska zveza
obglaviti ¶ 108: ubiti **TMB: Dênem ob**
glavo dijati NEM.: Köpfen LAT.: Capite
 plectere

dejati se kam [dejáti se kâm dênem
 se kâm] dovršni glagol
obrniti se, postaviti se kam ¶ 561:
 premikati se **TMB: Dênem se kam dijati**
 NEM.: Hinwenden LAT.: Vertere

dejček GLEJ: **devček**

deka [dêka] samostalnik ženskega spola
odeja, s katero pokrijejo konja po
hrbtu ¶ 256: konjska odeja **TMB: Dêka** -e
 fh. NEM.: Schabracke LAT.: Dorfuale **GS: Dêka**
 – germ. *Decke*, Suec. *Täckja*: Dan. *Dække*:
 lat. *Teges*. Razlaga je s stališča današnjega je-
 zikoslovja pravilna. **PRIMERJAJ:** farkeš; plahta

dekelnik [dêkɛlnik] samostalnik moškega
 spola
kdor ljubimka z deklo ¶ 887: grešnik
 v zvezi s spolnostjo **TMB: Dêklének** -a
 m. NEM.: Der um eine Magd buhlet LAT.:
 Ancillariolus

dekelstvo [dɛkəlstvo] (deklestvo)

samostalnik srednjega spola

služba dekle 856: služba **TMB: Dekléftvu** -a n. NEM.: *Mägdedienst* LAT.: *Ancillatio***dekla** [dɛkla] samostalnik ženskega spola stalno najeta ženska za pomoč pri gospodinjskih in kmečkih delih;**dekla** 871: uslužbenec **TMB: Dɛkla** -e fh. NEM.: *Das Magd* LAT.: *Ancilla* **GS: Dɛkla** – a gr. *δουλη*, *ancilla*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.**dekle** [dɛklɛ] samostalnik srednjega spola doraščajoča ženska; **dekle** 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Deklê** -ta n.NEM.: *Das Mägdchen* LAT.: *Adolefcentula* PRIMERJAJ: dečla; deklica**deklestvo** GLEJ: **dekelstvo****deklica** [dɛklɪca] samostalnik ženskega spola**mlajše dekle; deklica** 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Deklêza** -e fh.NEM.: *Das Mädchen* LAT.: *Puella***deklíč** [dɛklíč] samostalnik moškega spola mlada ženska, devica 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Dèklizh** -a m.NEM.: *Jungfrau* LAT.: *Virgo* **KG: dva Deklizha** (str. 29) **KG: Mladenzhi, inu deklizhi** (str. 140) **ABC: Deklizhi** (1765, str. 5)**deklin** [dɛklin] pridevnik**deklin** **TMB: Dɛklen** -a -u NEM.: *Der Magd* LAT.: *Ancillæ***deklinski** [dɛklinski] pridevnikki je v zvezi z deklami; **dekelski****TMB: Deklenske** -a -u NEM.: *Mägdisch* LAT.: *Ancillaris***dekliški** [dɛklíški] pridevnik1. ki je v zvezi z dekleti; **dekliški**2. ljubimski, prešuštniški **TMB: Deklishke**-a -u NEM.: 1. *Jungfräulich* 2. *Buhlerisch*LAT.: 1. *Virginalis* 2. *Amafius***deklištvo** [dɛklíštvo] samostalnik

srednjega spola

deklištvo, devištvo 851: obdobje v človekovem življenju **TMB: Deklishtvu** -a n. NEM.: *Jungfrauschaft* LAT.: *Virginitas***deklovati** [dɛklovati dɛklujem]

nedovršni glagol

biti, služiti za deklo 871: delati kot služabnik **TMB: Dɛklujem** -lupati NEM.: *Mägdedienst thun* LAT.: *Ancillari***del** [dɛu] samostalnik moškega spola**del** 84: del stvari **TMB: Dejl** -a m. NEM.: *Theil* LAT.: *Pars, portio* **GS: Dejl** – gr. *δείλην*;unde germ. *Theil*: apud *Ottfried Deil*; Inf. Sax. *Deel*: *Anglofax. Dael*: *Succ. Del.*Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Endejl ludy so Worsht** issekuvalli (str. 140) PRIMERJAJ: tal**delajoč** [delajóč] pridevnik**delajoč** **KG: dellajozh** 'arbeitend', *dellajozhe* 'der arbeitende' (str. 56)**delan** [dɛlan] pridevnik**delan, izdelan** **KG: dellan, dellana, dellanu** 'bearbeitet' (str. 56)**delanje** [dɛlanje] samostalnik srednjega spola**početje, delanje, delovanje** 877: dejanje, delo **TMB: Dɛlanje** -a n. NEM.: *Das Thun* LAT.: *Operatio***delati** [dɛlati dɛlam] nedovršni glagol**delati** 81: delati, truditi se **TMB: Delam**NEM.: *Thun, verrichten, arbeiten* LAT.: *Agere, laborare* **GS: Dɛlam** – a *Dɛlu*, gr. *δούλη*, *ancilla ferva*: *δουλεύω*, *fervio*, vel *θεῖναι*, *laborare*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.**delavec** [dɛlavəç] samostalnik moškega

spola

1. **delavec** 840: delavec2. **dninar** 871: uslužbenec **TMB: Dɛlovz**-a m. NEM.: 1. *Arbeiter* 2. *Tagwerker*LAT.: *Operarius*

delaven [délavən] (deloven) pridevnik
delaven, dejaven, prizadeven **TMB:**
Dəlovne -a -u NEM.: *Arbeitsam* LAT.: *Operofus*
 PREDGOVOR: *Naposléd vòshem jeft vam*
dəlovné, inu od useh terpežnost profte
Kompagije (str. 5)

delavnik [délavnik] (delovnik)
 samostalnik moškega spola
dan, ko se dela; delavnik №43: čas ali
 njegov del **TMB: Dəlovnek** -a m. NEM.: *Der*
Werktag LAT.: *Actiofa dies*

delavnost [délavnost] samostalnik
 ženskega spola
delavnost, prizadevnost №366: delavnost,
 spretnost **TMB: Dəlovnoft** -e fh. NEM.: *Ge-*
schäftigkeit LAT.: *Agilitas*

delce [délce] samostalnik srednjega spola
majhno delo; delce №77: dejanje, delo
TMB: Dəlze -a n. NEM.: *Werkchen*
 LAT.: *Opufculum* PRIMERJAJ: *delčece*

delčece [délčəce] samostalnik srednjega spola
majhno delo; delce №77: dejanje, delo
TMB: Dəlzhəze -a n. NEM.: *Werkchen*
 LAT.: *Opufculum* PRIMERJAJ: *delce*

delček GLEJ: **devček**

deleč GLEJ: **daleč**

deležen [deléžən] pridevnik
deležen **TMB: Dejləfhne** -a -u NEM.:
Theilhaftig LAT.: *Particeps* **KG:** *Ptujeh* *grehov*
dejlefhne (str. 135)

delfin [delfīn] samostalnik moškega spola
morski sesalec delfin, latinsko
Delphinus №1006: vrsta ribe ali druge
 vodne živali **TMB: Délfin** -a m. NEM.: *Das*
Meerschwein LAT.: *Delphin*

deliti [delīti delím] nedovršni glagol
deliti №619: ločiti **TMB: Dejlim** NEM.:
Theilen LAT.: *Partiri*

delj [dèlj] prislov
dalje, dlje **TMB: Del** NEM.: *Weiter*
 LAT.: *Ulterius, longius*

delnija [délnija] ali [delnīja] samostalnik
 ženskega spola
rokodelstvo №78: rokodelstvo **TMB:**
Dəlnya -e fh. NEM.: *Das Handwerk* LAT.: *Ars*
mechanica

delo [délo] samostalnik srednjega spola
delo №77: dejanje, delo **TMB: Delu** -a n.
 NEM.: *Werk, Arbeit* LAT.: *Opus, labor* **KG:** *toku*
je vira bres dobreh del ena mertva vira
(str. 171)

delovati [délovati délujem] nedovršni
 glagol
marljivo delati №81: delati, truditi se
TMB: Dəlujem -lupati NEM.: *Fleißig arbeiten*
 LAT.: *Acticare*

deloven GLEJ: **delaven**

delovnik GLEJ: **delavnik**

delovnišče [délvnišče] ali
 [delovnišče] samostalnik srednjega spola
delavnica №284: delovišče
TMB: Dəlovnishe -a n. NEM.: *Die Werkstätte*
 LAT.: *Officina*

de meni žal [dè méní žàù] (žal deti)
 nedovršna glagolska zveza
žal mi je №68: žalostiti se **TMB: Də meni**
fhāl NEM.: *Mich betrübet es* LAT.: *Affigit me*
 PRIMERJAJ: *žal*

denar [dənár] (dinar) samostalnik moškega
 spola
1. kovanec №85: denar
2. denar №85: denar **TMB: Dnâr** -ja m.
 NEM.: *Die Münze* LAT.: *Numus, pecunia*
GS: Dnar – Ital. *Denaro*: lat. *Denarius*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. **KG:** *Eno moshno dnarjov dollhan*
(str. 136)

denarec [dənárəc] (dinarec) samostalnik
 moškega spola
kovanec №85: denar **TMB: Dnarz** -a m.
 NEM.: *Pfennig* LAT.: *Nummifma*

denaren [dɛnárɛn] (dinaren) pridevnik
bogat **TMB:** **Dnarne** -a -u NEM.: Vermöglich,
 reich LAT.: Dives, Numatus

denarič [dɛnárič] (dinarič) samostalnik
 moškega spola

kovanec za pol groša ≍ 85: denar
TMB: **Dnarizh** -a m. NEM.: Halbgroschen
 LAT.: Semidenarius

dereč [dɛrɛč] pridevnik
deroč, hiter **TMB:** **Dêrɛzh** -a -u NEM.:
 Reissend LAT.: Rabidus, rapidus

derenje [dɛrɛnje] samostalnik srednjega spola
krvava griža ≍ 20: zaprtje in driska **TMB:**
Dêrenje -a n. NEM.: Rotheruhr LAT.: Difenteria

deset [dɛsɛt] števnik
deset **TMB:** **Dêset** NEM.: Zehen LAT.: Decem
GS: **Deset** – lat. *Decem*. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega.

desetak [dɛsɛtá:k] samostalnik moškega
 spola

- 1. poveljnik desetine; desetnik, korporal** ≍ 909: vojaški poveljnik
- 2. kovanec za deset enot; desetak** ≍ 85: denar
- 3. igralna karta z vrednostjo deset** ≍ 188: pripomoček za igranje **TMB:** **Deseták** -a m. NEM.: Der Korporal LAT.: Decurio **KG:** Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbstständiger gemacht, als: Dvojak dvojka /.../ Desetak desetiza, 'Zehner' (str. 46)

desetar [dɛsɛtár] samostalnik moškega
 spola

poveljnik desetine; desetnik, korporal ≍ 909: vojaški poveljnik
TMB: **Desetár** -ja m. NEM.: Der Korporal
 LAT.: Decurio

desetarski [dɛsɛtárski] pridevnik
desetniški, korporalski **TMB:** **Desetarske**
 -a -u NEM.: Zum Korporal gehörig LAT.: Quod est Decurionum

deseti [dɛsɛti] števnik
deseti **KG:** desete 'zehender' (str. 43)

desetica [dɛsɛtí:ka] samostalnik ženskega
 spola

kovanec za deset enot; desetak ≍ 85: denar

2. igralna karta z vrednostjo deset ≍ 188: pripomoček za igranje **TMB:** **Desetiza** -e fh. NEM.: Ein Zehner LAT.: Decimarius numus **KG:** Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbstständiger gemacht, als: Dvojak dvojka /.../ Desetak desetiza, 'Zehner' (str. 46)

desetina [dɛsɛtí:na] samostalnik ženskega
 spola

podložniška dajatev desetega dela pridelka; desetina ≍ 72: dajatev
TMB: **Dêsetina** -e fh. NEM.: Der Zehent
 LAT.: Decimæ

desetiniti [dɛsɛtí:ni:ti] pridevnik
 nedovršni glagol

pobirati desetino ≍ 72: pobirati dajatev
TMB: **Desetinem** NEM.: Zehent nehmen LAT.:
 Decimare

desetinski [dɛsɛtí:nski] pridevnik
 ki je v zvezi z dajatvijo desetino;
desetinski **TMB:** **Desetinske** -a -u NEM.: Zum
 Zehentrecht gehörig LAT.: Decumanus

desetkrat [dɛsɛtkrát] prislov
desetkrat **TMB:** **Desetkrat** NEM.: Zehenthal
 LAT.: Decies

desetnik [dɛsɛtɛ:nik] samostalnik moškega
 spola

upravičenec do desetine ≍ 906: posvetni
 oblastnik **TMB:** **Desetnek** -a m. NEM.:
 Zehentherr LAT.: Decimator

desetovati [dɛsɛtová:ti] pridevnik
 nedovršni glagol

pobirati desetino ≍ 72: pobirati dajatev
TMB: **Desetujem** NEM.: Zehent nehmen
 LAT.: Addecimare

desetsto [dɛsɛstɔ̃] števnik
tisoč TMB: Desetftu NEM.: Tausend
 LAT.: Mille

desetstokrat [dɛsɛstɔ̃krat] prislov
tisočkrat TMB: Desetftukrat NEM.:
 Tausendmal LAT.: Millies

deska [dɛskä] samostalnik ženskega spola
deska №129: lesen izdelek **TMB: Dêská -e**
 fh. NEM.: Bret, Diele LAT.: Affer **GS: Deska**
 – Hung. *Defzka*: gr. δαίω, divido, futurum eft
 δαίωω: Inf. Sax. & Succ. *Disk.* menfa: Ital.
Defco Recentisch, tafel. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

desne GLEJ: **dasne**

desni [dɛsni] pridevnik
desni TMB: Dɛsne -a -u NEM.: Recht LAT.:
 Dexter **GS: Dɛsn** – antiquum vocabularium
 editum 1482. habet *Zesen*: & apud Friseh
 legitur *Zeswin*, & *Cefwin*: gr. δεξιός. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

desnica [dɛsníca] samostalnik ženskega
 spola
desna roka; desnica №878: del človeka
TMB: Desniza -e fh. NEM.: Rechte Hand
 LAT.: Dexterā

desno [dɛsno] samostalnik srednjega spola
desna stran №84: del stvari **KG: Na desnu**
 'rechtshin' (str. 90)

dešter [dɛštɛr] pridevnik
 ljubek, čeden **TMB: Dɛshter** NEM.: Zart,
 artig LAT.: Bellus, tener

dete¹ [dɛtɛ] samostalnik srednjega spola
otrok, potomec №950: sorodnik ipd.
TMB: Dɛte -tɛta n. NEM.: Das Kind LAT.: Proles
GS: Dɛte – apud Ulphil. *Diet*, Geschlecht,
 Volk. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

dete² [ʔ] (*da te*) medmet
 izraža začudenje

2. izraža nasprotovanje KG: 'Verwundern-
 den' (zhudejzohzega) /.../ *Dete* konzahjte!
 kolte! kolte! 'sehet! sehet! was sagt ihr' /.../
 'Widersprechenden' (fuperrekajozhega)
 /.../ *Dete!* 'schauts nur!' Ja 'gleich' (str. 97)
 PRIMERJAJ: *dete vendar*

detece [dɛtɛce] samostalnik srednjega spola
detece №834: človek do popolne
 odraslosti **KG: Deteteze** 'Kindlein' (str. 116)
 ☉ Zapis z drugim *t* je etimološki, tretji *e*
 pa zelo verjetno hiperkorekten.

detel [dɛtɛl (?)] samostalnik moškega
 spola
ptica žolna, latinsko *Picus*, ali **detel**, latinsko
Dendrocopus №999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **TMB: Dɛtɛl -a m.** NEM.:
 Specht LAT.: Picus

detelja [dɛtɛlja] samostalnik ženskega
 spola
detelja, latinsko *Trifolium* №617: vrsta
 zelike **TMB: Dɛtɛla -e** fh. NEM.: Der Klee LAT.:
 Trifolium

dete vendar [dɛte vendär] medmetna
 zveza
 izraža odobravojoče pritrjevanje **TMB:**
Dɛte vonder! NEM.: Daß dich doch! LAT.: O
 si! PRIMERJAJ: *dete²*

deti¹ [dɛti dɛm] nedovršni glagol
opravljati delo, delati №81: delati, truditi
 se **TMB: Dɛm dɛti** NEM.: Sich Mühe geben
 LAT.: Negotium facere

deti² [dɛti dím] dovršni glagol
 stara beseda **reči** №493: govoriti **TMB: Dim**
 NEM.: Sagen LAT.: Ajo ftara beseda **GS: Dim**
 – vetus vocabulum exolevit: *djal, djati*
duntaxat in usfu funt. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega. **KG: Das alte Dim** 'ich sage',
djal -a -u 'gesagt haben' (str. 78)

detiščni [dɛtiščni] pridevnik
otroški TMB: Dɛtɛshne -a -u NEM.: Kindlich
 LAT.: Infantilis

detiščnost [dětíščnost] samostalnik ženskega spola

otročvo 𐀓51: obdobje v človekovem življenju **TMB: Dęteshnoft** -e fh. NEM.: Kindheit LAT.: Infancia

detomorstvo [dětomorstvo]

samostalnik srednjega spola

umor otroka, detomor 𐀓108: umor **TMB: Dętamorfvtu** -a n. NEM.: Kindsmord LAT.: Infanticidium

devati [dévati dévam] nedovršni glagol

postavljati, polagati; devati 𐀓4: postavljati, nameščati **TMB: Dęvam** LAT.: Siehe Dęnem PRIMERJAJ: deti¹; deti²

devček [dęvčək] (deječek; delček)

samostalnik moškega spola

svetinjica, tj. manjša kovinska ploščica ali posvečen kovanec z reliefno podobo svete osebe ali s krščanskim simbolom 𐀓252: likovni izdelek **TMB: Devzhèk** -a m. NEM.: Ablaßpfennig LAT.: Numifma **GS: Dęvzhèk** – melius *Dejzhek*, vel *Dejzhek* a *Dam*, vel *Dejlim*, *Gabe*, *Theil*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: svetinjica; zdenšek; zdevček

dever [dévêr] samostalnik moškega spola

svak 𐀓950: sorodnik ipd. **TMB: Divęr** -ja m. NEM.: Schwager LAT.: Socer ☉ Latinsko *socer* 'tast' je domnevno napačno prevedeno.

devet [dévêt] števnik

devet **KG: Devet** 'Neun' (str. 43)

devetdeset [dévêtdesê] števnik

devetdeset **KG: Devetdeset** '90' (str. 44) ☉ K naglasu primerjaj *petdeset*.

devetdeseti [dévêtdeséti] števnik

devetdeseti **KG: devetdesete** 'XC.' (str. 44)

deveti [dévêti] števnik

devete **KG: Devet** 'neunter' (str. 43)

devica [devíca] samostalnik ženskega spola

devica 𐀓834: človek do popolne odraslosti **TMB: Diviza** -e fh. NEM.: Die Jungfrau LAT.: Virgo **GS: Diviza** – fors a lat. *Divus*, quali *Diva*, intemerata. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **ABC: Diviza** (1765, str. 5)

devičen GLEJ: **devični**

devični [devîčni] (devičen) pridevnik

devičin **TMB: Divizhnè** -a -u NEM.: Der Jungfrau LAT.: Virginis

devičnost [devîčnost] samostalnik

ženskega spola

devišvo 𐀓371: moralna čednost **TMB: Divizhnoft** -e fh. NEM.: Jungfrauschaft LAT.: Virginitas PRIMERJAJ: devištvo

deviški [devîški] pridevnik

deviški **TMB: Divishke** -a -u NEM.: Jungfräulich LAT.: Virginalis

deviško [devîško] prislov (?)

deviško (?) **KG: divishku** 'Jungfräulich' (str. 118)

devišvo [devîštvo] samostalnik srednjega

spola

devišvo 𐀓371: moralna čednost **TMB: Divishtvu** -a n. NEM.: Jungfrauschaft LAT.: Virginitas PRIMERJAJ: devičnost

dež [dëž dëžjə] samostalnik moškega

spola

dež 𐀓451: oblak in padavine **TMB: Dèsh** -fhja m. NEM.: Regen LAT.: Pluvia **GS: Desh** – a gr. δέσω, *madefacio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

deža [dëža] samostalnik ženskega spola

deža, tj. okrogla, spodaj širša nizka posoda 𐀓225: posoda **TMB: Dęfha** -e fh. NEM.: Kübel, Gelte LAT.: Acrotophorum **GS: Dęfha** – Inf. Sax. *Dese*, *Döse*, ein hölzernes Gefäß. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dežela [dežéla] (dužela) samostalnik

ženskega spola

dežela № 304: dežela **TMB: Dushela -e fh.**

NEM.: *Das Land* LAT.: *Regio* ☉ Zapis z *u*-jem je hiperkorekten in kaže na polglasniško izgovorjavo.

deželan [deželän] (duželan) samostalnik

moškega spola

kdor je po izvoru v razmerju do drugega iz iste dežele; sodeželan № 893: človek

glede na kraj bivanja **TMB: Dushelan -a m.**

NEM.: *Der Landsmann* LAT.: *Popularis, Conter raneus* PRIMERJAJ: dežela; deželanik

deželanik [deželänik (?)]

(duželanek) samostalnik moškega spola

kdor je po izvoru v razmerju do drugega iz iste dežele; sodeželan № 893: človek

glede na kraj bivanja **TMB: Dushelanek**

-a m. NEM.: *Der Landsmann* LAT.: *Popularis,*

Conter raneus PRIMERJAJ: dežela; deželan

deželski [dežēlski] (duželski) pridevnik

posvetni, deželski **TMB: Dushelske -a -u**

NEM.: *Weltlich* LAT.: *Sæcularis* **KG:** Je pred duhelskem oblastnikom stal 'er stunde vor dem Landpfleger' (str. 87) PRIMERJAJ: dežela

dežen [dážēn] samostalnik moškega spola

rastlina navadna kustovnica, latinsko *Lycium barbarum* (?) № 617: vrsta zelike

TMB: Dshên -a m. NEM.: *Bocksdom* LAT.:

Acantha

dežerna GLEJ: **dežirna**

deževati [dážéváti dážûje] nedovršni

glagol

nepretrgoma deževati № 450: delati

vremenski pojav **TMB: Dêshûje** dešhuvati

NEM.: *Es regnet immer* LAT.: *Pluit continuo*

deževje [dážêvje] samostalnik srednjega

spola

dolgo časa trajajoč dež; deževje № 451:

oblak in padavine **TMB: Dêshêvje -a n.** NEM.:

Anhaltender Regen LAT.: *Pluvia continua*

deževnik [dážévník] samostalnik moškega

spola

divja raca № 999: vrsta divje ptice ali druge

zračne živali **TMB: Difhêvnek -a m.** NEM.:

Löfelgans LAT.: *Anfer ferus*

dežirna [dážîrna] (dežerna) samostalnik

ženskega spola

vodnjak, šterna № 341: jama z vodo **TMB:**

Dêshirna -e fh. NEM.: *Cistern* LAT.: *Cifterna*

dežiti [dážîti dážî] nedovršni glagol

deževati № 450: delati vremenski pojav

TMB: Dêshy NEM.: *Regnen* LAT.: *Pluere*

dihanski [dîhanski] pridevnik

hlapljiv **TMB: Dihanske -a -u** NEM.:

Ausrauchend LAT.: *Exhallabilis*

dihati [dîhati dîham] nedovršni glagol

dihati № 693: dihati ipd. **TMB: Diham** NEM.:

Athmen LAT.: *Spirare*

dihur [dihûr] samostalnik moškega spola

žival dihur, latinsko *Mustela putorius* № 985:

vrsta kopenske divje živali **TMB: Dihûr -ja**

m. NEM.: *Iltis, Frette* LAT.: *Viverra* **GS: Dihur**

– a *Diham, Dishim, olere; quia fætorem*

exhalat. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja pravilna.

dikcionarium [dikcionārium]

samostalnik moškega spola

slovar № 204: jezikoslovna knjiga **TMB**

PREDGOVOR: *ketiri so lhe poprej, pṛedn so te*

buqve videli, veliku zhes leta Dikzjonarijum,

zhes njega besêde, zhes tehifteh fãftopnoft,

inu branje veliku govoriti imeli (str. 1)

PRIMERJAJ: *besedišče*

dila [dîla] samostalnik ženskega spola

deska, dila № 129: lesen izdelek **TMB: Dila**

-e fh. NEM.: *Bret* LAT.: *Allër* **GS: Dila – Inf.**

Sax. Dele; Holl. Deyle; Anglofax. Dille;

Suec. Tilja; germ. Dille; lat. Talea; gr. τὰύλη,

tabula; omnes a verbo slavico Dejlim, ut germ.

theilen, & gall. tailler. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

dim [dìm] samostalnik moškega spola
dim 𐌆647: plinasta snov **TMB: Dim** -a fh.
 NEM.: Das Rauch LAT.: Fumus **GS: Dim** –
 Angl. *Dim, Dym*, finster: Angl. *Dimfter*,
 trübe: Suec. *Dimer*, dunkel: Dim, Nebel:
 Suec. *Dima, Dimpa*, Nebel: Epiroticum
Dim omnem vaporem significat, inde germ.
Dampf. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
 koslovja napačna.

dimiti se [dímiti se dîmi se] nedovršni
 glagol

kaditi se, dimiti se 𐌆544: dimiti (se)
TMB: Dimy se NEM.: Es rauchet LAT.:
 Fumat ☉ Pričakovani naglas je *dímiti dîmi*.
 Beseda je onaglašena tudi kot *dimīti*
dimí upoštevajoč dejstvo, da se v TMB
 s črko *y* zapisuje le naglašeni *i*. Nepri-
 čakovani naglas se je v glagolu *dimīti*
 morda vzpostavil pod vplivom drugih
 brezosebnih glagolov, kot so *bistrīti se*,
danīti se, dežīti, temnīti se, vedrīti se

dimljača [dimljáča] ali [dîmljača]
 samostalnik ženskega spola

otekla bezgavka (v dimljah) kot
bolezenski znak kuge 𐌆35: oboleli
 del človeka **TMB: Dimlázha** -e fh. NEM.:
 Pestdrüse LAT.: Bubo **GS: Dimlázha** – a *Dim*;
 quia Bubones atræ sunt pessimæ: & non a.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

dimljanje [dímljanje] samostalnik
 srednjega spola

domneva, mnenje 𐌆435: miselni pojem
TMB: Dimlanje -a n. NEM.: Vermuthung LAT.:
 Opinio

dimljati [dímljati (?) dímljam (?)]
 nedovršni glagol

domnevati, zdeti se 𐌆435: snovati v
 mislih **TMB: Dimlam** NEM.: Vermuthen LAT.:
 Opinari **GS: Dimla** – *se meni, a Dim*, ut
 germ. habet proverbium *es nebelt mir*. Sic
 & sequens. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna. ☉ "Sequens" je
dimljača. Onaglasitev na prvem zlogu se

opira samo na nereducirani *i*. PRIMERJAJ:
 dimljevati

dimlje [dîmlje] množinski samostalnik
 ženskega spola
spodnji del trupa med trebuhom in
stegni; dimlje 𐌆972: del človeka ali živali
TMB: Dimle fh. NEM.: Schamseite LAT.: Inguen
GS: Dimle – quod ipfum derivatur a *Dim*,
 quod in inguine tenebricoso quasi fumet.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

dimljevati [dîmljevati (?) dîmljujem
 (?)] nedovršni glagol

dvomiti 𐌆436: dvomiti **TMB:**
Dimlujem -lujati NEM.: ZweifelN LAT.:
 Dubitare ☉ Onaglasitev na prvem
 zlogu se opira samo na nereducirani *i*.
 Nenaglašeni priponski samoglasnik se za
 zvočnikom ne reducira, primerjaj *delovati*,
milovati. PRIMERJAJ: dimljati

dimljiv [dîmljiv (?)] pridevnik
sumljiv TMB: Dimliv -a -u NEM.:
 Argwöhnlich LAT.: Suspiciosus

dimnik [dîmnik] samostalnik moškega
 spola

dimnik 𐌆779: del zgradbe, ki je v zvezi z
 ogrevanjem **TMB: Dimnèk** -a m. NEM.: Der
 Rauchfang LAT.: Caminus fumarium

dimnikar [dîmnikar] samostalnik
 moškega spola

dimnikar 𐌆841: človek s samostojno
 dejavnostjo **TMB: Dimnèkar** -ja m. NEM.:
 Schrotsteinfeger LAT.: Caminarius

dinar GLEJ: **denar**

dinarec GLEJ: **denarec**

dinaren GLEJ: **denaren**

dinarič GLEJ: **denarič**

dinja [dínja] samostalnik ženskega spola
 rastlina *dinja*, latinsko *Cucumis melo*,

ali **njen plod** 𐌺618: vrsta zelike ali njen užitni plod **TMB: Dina -e** fh. NEM.: *Melone* LAT.: *Melopepo* **GS: Dina** – Hung. *Dijnnije*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

direk [dīrək] samostalnik moškega spola **jezdenje, ježa** 𐌺568: potovanje, pot **TMB: Dirk -a** m. NEM.: *Der Ritt* LAT.: *Equitatus*

dirjalec GLEJ: **dirjavec**

dirjalna ograja GLEJ: **dirjavna ograja**

dirjati [dírjati dírjam] nedovršni glagol **jezditi v galopu** 𐌺562: hitro se premikati **TMB: Dirjam** NEM.: *Stark, in Galoppe reiten* LAT.: *Velociter equitare*

dirjavec [dírjavəc] (**dirjalec**) samostalnik moškega spola

hiter jezdec 𐌺920: popotnik **TMB: Dirjavz -a** m. NEM.: *Geschwinder Reiter* LAT.: *Equus velox*

dirjavna ograja [dírjavna ogrâja] (**dirjalna ograja**) samostalniška zveza ženskega spola

dirkališče, dirkalna steza 𐌺330: kraj za igro, zabavo **TMB: Dirjavna oggraja -e** fh. NEM.: *Renn- Laufbahn* LAT.: *Circus, agoniferium*

dišanje [díšanje] samostalnik srednjega spola

vonj 𐌺766: vohanje in vonjave **TMB: Dishanje -a** n. NEM.: *Geruch* LAT.: *Olitio*

dišati [dišâti diším] (**dušati**) nedovršni glagol

1. dišati 𐌺543: oddajati vonj
2. tekniti 𐌺699: jesti **TMB: Dishim; Dushim** *dishâti* NEM.: *Riechen, schmecken; Riechen* LAT.: *Olere; Fragrare* **GS: Dishim** – a *Duh* *permutato u in i*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Dushim, -shal, dishat** ‘riechen’ (str. 102) ☉ Nihanje v zapisu med *u* in *i* odseva govornjeni polglasnik. Zapisi z *u* so v pisavi naslonjeni na *duh*.

divjačast [divjáčast] pridevnik **podivjan** **TMB: Dovjazhaft -a -u** NEM.: *Ausgeartet* LAT.: *Degenerans, efferatus* PRIMERJAJ: **divjakast**

divjačina [divjáčina] samostalnik ženskega spola **divja žival** 𐌺979: žival **TMB: Dovjazhèna -e** fh. NEM.: *Wildes Thier* LAT.: *Fera*

divjak [divják] samostalnik moškega spola **človek, ki ne obvladuje svojih negativnih lastnosti; divjak** 𐌺930: divji človek **TMB: Dovják -a** m. NEM.: *Der Wildling* LAT.: *Degener*

divjakast [divjákast] pridevnik **podivjan** **TMB: Dovjakaft -a -u** NEM.: *Ausgeartet* LAT.: *Degenerans, efferatus* PRIMERJAJ: **divjačast**

divji [dívji] pridevnik **divji** **TMB: Dovje -a -u** NEM.: *Wild* LAT.: *Ferus, filveftris*

divji mož [dívji mōž] samostalniška zveza moškega spola **gozdno božanstvo, satir** 𐌺92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **KG: Dovji** *mošhji, lesni Bogovi ‘Satyri’* (str. 185) PRIMERJAJ: *lesni bog; merkocin*

divjina [divjína] samostalnik ženskega spola

1. divje rastoče rastlinje 𐌺598: rastlina
2. meso divje živali 𐌺980: del živali **TMB: Dovjina -e** fh. NEM.: **1. Wildes** *Gewächs* **2. Wildpret** LAT.: **1. Agrium** **2. Caro ferina**

diže [díže] množinski samostalnik ženskega spola

menstrucija 𐌺712: telesna funkcija, značilna za ženske **TMB: Difhe** fh. NEM.: *Monatrosen* LAT.: *Menftrua* **GS: Difhe** – a *Desh, quod quafi pluat menftruum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: **diženga; sumah**

dižen [dížən dížna] pridevnik
ki ima menstruacijo **TMB: Dífhna fhena**
 NEM.: Unreines Weib LAT.: Anculenta

diženga [dížəŋga] (dižinga) samostalnik
 ženskega spola
menstruacija ¶ 712: telesna funkcija,
 značilna za ženske **TMB: Dífhənga -e**
 fh. NEM.: Das Fliessen LAT.: Menstruatio
 PRIMERJAJ: diže

dižinga GLEJ: **diženga**

dižna žena [dížna žəna] samostalniška
 zveza ženskega spola
ženska v času menstruacije ¶ 957: človek
 glede na razmnoževanje **TMB: Dífhna**
fhena NEM.: Unreines Weib LAT.: Anculenta
 PRIMERJAJ: diže

djemant [djĕmant] samostalnik moškega
 spola
dragi kamen diamant ¶ 272: dragi ali
 poldragi kamen **TMB: Djemant -a m.** NEM.:
 Demant LAT.: Adamas **GS: Djemant** – germ.
Diamant: Ital. *Diamante*: Hung. *Gijemant*:
 lat. *Adamas*, a gr. ἄδαμας. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

dlaka [dláka] samostalnik ženskega spola
dlaka ¶ 972: del človeka ali živali **TMB:**
Dlaka -e fh. NEM.: Wolle, Haar LAT.: Pillus

dlaka heška GLEJ: **heška dlaka**

dlakopustnost [dlakopústnost]
 samostalnik ženskega spola
izpadanje las, dlak ¶ 28: telesna hiba
TMB: Dlakopuftnoft -e fh. NEM.: Das
 Haarlassen LAT.: Alopecia

dlan [dlân dlanû] samostalnik moškega spola
dlan ¶ 878: del človeka **TMB: Dlan -ú m.**
 NEM.: Flache Hand LAT.: Vola, palma

dlesk [dlèsk] samostalnik moškega spola
ptica dlesk, latinsko *Coccothraustes co-*
ccothraustes ¶ 999: vrsta divje ptice ali

druge zračne živali **TMB: Dlèsk -a m.** NEM.:
 Kernbeißvogel LAT.: Coccothraustes **GS: Dlèsk**
 – in Britannia minore vocatur *Drasque*, ein
 Droschel. in infer. Saxoniam *Kirschleske*,
Lytzklicker: Carnioli huic avi nomen indidere
 onomatopoeiticum ob fonum, quem frangendo
 grana fuo roftro edit, *dleska*, *dlaska*, *kader je*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

dleskati [dleskáti dleskâm] nedovršni
 glagol
z jezikom dajati kratke, nizke, nezveneče
glasove; dleskati, tleskati ¶ 525: oddajati
 glasove s prebavnim traktom
TMB: Dleskâm NEM.: Mit der Zunge
 schnalzen LAT.: Ore, lingua sonitum edere

dliškva [dlíškva] samostalnik ženskega
 spola
rastlina mandragora, latinsko *Mandragora*
officinalis ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Dlišqva**
 -e fh. NEM.: Alraun LAT.: Mandragora

dno [dnò] samostalnik srednjega spola
tla ¶ 333: zemljišče **TMB: Dnu -a n.** NEM.:
 Boden, Grund LAT.: Fundus, fundament

do [do] predlog
do **TMB: Da** NEM.: Bis, zu LAT.: Vsque, ad **KG:**
 noter da obfidja 'bis zur Ringmauer' (str. 84)
ABC: od vekumei da vekumej (1765, str. 26)

dob [dòb] samostalnik moškega spola
drevo dob, vrsta hrasta, latinsko *Quercus*
robur ¶ 605: drevesna vrsta **TMB: Dòb -a m.**
 NEM.: Hageiche LAT.: Æsculus **GS: Dòb**
 – Hung. *Dub*. Antiquis erat quercus, bona
 arbor; quia primum mortalibus victum dedit
 ab Hebr. טוב *tobh*, vel *tov* bonus; unde &
Dòbr, bonus a Slavis derivatum est. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: dobje; dub

dober [dòbər] pridevnik
dober **TMB: Dòbr -a -u** NEM.: Gut LAT.:
 Bonus **KG: Dobr** 'Gut', primernik **Bulshe**

‘Besser’ (str. 41) **KG:** presežnik Nartabulshe v sholi (str. 134)

dober dan [dôbər dān (?)] medmetna zveza

izraža pozdrav ob srečanju; **dober dan** **KG:** Dobr dan Gospud oshtir ‘Guten Tag Herr Wirth’ (str. 189)

dobiček [dôbičək] samostalnik moškega spola

dobiček 𐌺 733: trgovska reč **TMB:** Dôbizhk -a m. NEM.: Der Gewinnst LAT.: Lucrum

dobiti [dobiti dobím] dovršni glagol

dobiti 𐌺 114: dobivati, jemati **TMB:** Dobim dobiti NEM.: Bekommen, erhalten LAT.: Acquirere **KG:** De be flude te vfel bil! Preden sem te jést dobil (str. 180)

dobje [dôbje] ali [dobjè] samostalnik srednjega spola

hrastov, dobov gozd; dobje 𐌺 317: rastišče dreves **KG:** Dobje, hrastje ‘Eichwald’ (str. 120) PRIMERJAJ: dob

doblati GLEJ: **dolbljati**

doblíca [doblíca] samostalnik ženskega spola

navadno množina **šiška** 𐌺 34: oboleli rastlinski del **TMB:** Doblize fh. NEM.: Galläpfel LAT.: Galla ⑤ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

doblíce GLEJ: **dublice**

dobra misel [dôbra mîsəu] samostalniška zveza ženskega spola

rastlina origano, dobra misel, latinsko *Origanum vulgare* 𐌺 617: vrsta zeliče **TMB:** Dobramisl -e fh. NEM.: Wohlge-muth-kraut LAT.: Origanum

dobrava [dôbrâva] samostalnik ženskega spola

negovan gozd, gaj 𐌺 317: rastišče dreves **TMB:** Dobrâva -e fh. NEM.: Der Hayn LAT.:

Lucus, sylvā purgata **GS:** Dobrâva – filva quercicina utique a Dôb. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

dobro¹ [dôbro] prislov

1. dobro

2. dodobra **TMB:** Dobru NEM.: Gut LAT.: Bene **KG:** primernik bulshi ‘besser’ (str. 93) **KG:** Pustite njega dobru pyti ‘Laßt es wohl trinken’ (str. 194)

dobro² [dôbro]

ime črke **d** 𐌺 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** Dobro, D, d (str. 155) PRIMERJAJ: d

dobro dobro [dôbro dôbro] medmetna zveza

izraža pohvalo **KG:** Dobru, dobru ‘praf, praf’ (str. 96)

dobrodošlica [dobrodošlîca]

samostalnik ženskega spola

kozarec pijače, ki ga ponudijo gostu ob prihodu 𐌺 661: alkoholna pijača **TMB:** Dobradashliza -e fh. NEM.: Willkommenbecher LAT.: Anancæum PRIMERJAJ: došlica

dobrohlihen [dobrohliħən] pridevnik

miren, hladnokrven, stabilen **TMB:**

Dobruhlihne -a -u NEM.: Gelassen, gleichgesinnet LAT.: Animæquus

dobro ime [dôbro imê] samostalniška

zveza srednjega spola

ustaljeno pozitivno mnenje o kom;

dobro ime 𐌺 408: dobri medsebojni odnosi **KG:** Imej skerb fa dobru imê (str. 187)

dobro iti [dôbro íti] nedovršna glagolska

zveza

uspevati; dobro iti 𐌺 740: uspevati

TMB: Gre meni dobru NEM.: Es geht mir wohl LAT.: Bene mecum agitur

dobropisnost [dobropîsnost]

samostalnik ženskega spola

pravopis 𐌺 813: znanost, večšina **TMB:**

Dobropisnoft -e fh. NEM.: Rechtschreibung LAT.: Orthographia **KG:** Od dobropisnoste (str. 150)

dobro stati [dóbro státi] nedovršna glagolska zveza

jamčiti №555: narediti pravno dejanje

TMB: Dôbr ftâti NEM.: Dafür halten LAT.: Sponſionem facere

dobrota [dobrôta] samostalnik ženskega spola

1. dobrota №365: pozitivna človeška lastnost

2. dobro delo №82: dejanje, delo **TMB: Dobruta** -e fh. NEM.: Güte LAT.: Bonitas **KG:** Dobruta 'Gutthat' (str. 113) **KG:** Dobruta tega Gospuda slufhe k' hudobii tega hlapza /.../ Gospodova dobrota slufhe k'hlapzovi hudobii (str. 133) **KG:** Ti bosh eno dobroto proshen (str. 143)

dobroten [dobrôtæn] pridevnik
dobrodelen **TMB: Dobrutne** -a -u NEM.: Wohlthätig LAT.: Beneficus

dobrotljiv [dobrôtljiv] pridevnik
prijazen, prijateljski, dober **TMB: Dobrutliv** -a -u NEM.: Gütig LAT.: Benignus

dobrotljivost [dobrôtljivost] samostalnik ženskega spola
prijaznost, dobrota №369: prijaznost, nežnost **TMB: Dobrutlivoft** -e fh. NEM.: Gütigkeit LAT.: Benignitas

dobrotnik [dobrôttnik] samostalnik moškega spola
dobrodelnik, dorotnik №838: dajalec **TMB: Dobrutnek** -a m. NEM.: Wohlthäter LAT.: Benefactor

dobrovoljen [dobrovóljæn] pridevnik
dobrohoten, naklonjen **TMB: Dobrovolne;** **Dobruvolne** -a -u NEM.: Gutwillig; Geneigt LAT.: Benevolus; Affectionatus

dodajati [dodâjati dodâjam] nedovršni glagol

dodajati №112: dajati **TMB: Dadajam** NEM.: Oft zugeben LAT.: Additare

dodati [dodâti dodâm] dovršni glagol
dodati №112: dajati **TMB: Dadâm** NEM.: Zugeben LAT.: Addere

dodelati [dodêlati dodêlam] dovršni glagol

izdelati do konca; dokončati, dovršiti №95: končati **TMB: Dadêlam** NEM.: Vollenden LAT.: Abſolvere, perficere

dodelilnik [dodelîŋnik] samostalnik moškega spola
darovalec №838: dajalec **TMB: Dadejlivnek** -a m. NEM.: Aufspender LAT.: Largitor

dodeliti [dodelîti dodelím] dovršni glagol
obdarovati, podeliti №112: dajati **TMB: Dadejlim** NEM.: Bescheren LAT.: Largiri

do dna [do dnä] prislovna zveza
do konca, do dna **TMB: Do dna** NEM.: Bis am Boden LAT.: Funditus

dodosehmal [?] prislov
doslej, do zdaj **TMB: Dadusehmal** NEM.: Bisher LAT.: Hactenus

do fragmenta [do framénta (?)] prislovna zveza
popolnoma **TMB: Da fragmenta** NEM.: Ganf und gar LAT.: Ad minimum usque

doga [dôga] (dolga) samostalnik ženskega spola
vsaka od deščic, iz katerih je sestavljen sod; doga №227: del posode **TMB: Dolga** -e fh. NEM.: Die Faßtaffel LAT.: Lamina dolii **GS: Dolga** – a *Dolga*, quia in longum excedit; germ. *Daube*; lat. med. ævi *Doga*; Gall. *Douve*; apud Pictorium *Dauge*; apud Dafypodium *Duge*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dohitek [dohîtak] samostalnik moškega spola

nagrada za zmago v tekmovanju 71: podarjena stvar **TMB: Dahitk** -a m. NEM.: Kleinod, Lohn LAT.: Bravium

dohiteti [dohitěti dohitím] dovršni glagol
dohiteti 562: hitro se premikati **TMB: Dahitim** NEM.: Ereilen LAT.: Abfequi

dohoden GLEJ: **dohodni**

dohodišče [dohodíšče] samostalnik srednjega spola
dohodek 73: plačilo **TMB: Dahodishe** -a n. NEM.: Einkünften LAT.: Acceptum

dohodni [dohôdni] (dohoden) pridevnik
 ki je v zvezi z dohodki; dohodkovni **TMB: Dahôdne** -a -u NEM.: Zufliessend LAT.: Adventitius

dohtar [dôhtar] (doktor) samostalnik moškega spola
 univerzitetno izobražen človek;
doktor 969: človek z znanjem **TMB: Dohtar** -ja m. NEM.: Doktor LAT.: Doctor

doiti [dójti dójdem] dovršni glagol
 1. doseči, **dobiti** 114: dobivati, jemati
 2. brezosebno **zmanjkati** 549: primanj-kovati **TMB: Dojdem; Dashlu je** NEM.: Erreichen; Ist ausgegangen LAT.: Affequi; Desiit

dojiti [dojīti dojím] nedovršni glagol
dojiti 117: dojiti **TMB: Dojim** NEM.: Säugen LAT.: Lactare

dojnica [dojnīca] samostalnik ženskega spola
dojilja 871: uslužbenec **TMB: Dojniza** -e fh. NEM.: Eine Säugamme LAT.: Nutrix **GS: Dojniza** – a *Dojim*, lacto: Hung. *Daijka*. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja pravilna. **ABC: Dojniza** (1765, str. 5) PRIMERJAJ: ama

dokaj [dôkaj] prislov
 zelo veliko, zelo mnogo **TMB: Dukaj** NEM.:

Sehr viel LAT.: In copia, quantitateque **KG: Dukaj** 'unerhört viel' (str. 93)

do kam [do kám] prislovna zveza
do kod?, do kam? TMB: Dakâm? NEM.: Bis wieweit? LAT.: Quosque

do kje [do kjě (?)] prislovna zveza
do kod?, do kam? TMB: Daki? NEM.: Etwa bis an ein Ort LAT.: Aliquosque

doklej [doklěj] prislov
do kod?, do kam? TMB: Daklej?; Doklej NEM.: Wie weit?; Bis wie weit LAT.: Quosque? **KG: Daklej** 'bis wie weit' (str. 91) PRIMERJAJ: odklej

dokler [dókler (?)] veznik
 1. ker
 2. dokler **TMB: Dokler** NEM.: Weil LAT.: Quia **KG: Dokler** 'so lang' (str. 99)

dokorej [dokorěj] prislov
do kdaj?, doklej? TMB: Dakorej? NEM.: Bis welche Zeit LAT.: Quosque **KG: Dakorej** 'bis wie lang' (str. 89)

doktor GLEJ: **dohtar**

dolbati [dôubati dôubam] nedovršni glagol
dolbsti 620: rezati, trgati **TMB: Dôbam** NEM.: Aushohlen LAT.: Excavare **GS: Podoba** – a *dobam*, exsculpo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dolbljati [dôubljati dôubljam] (doblati) nedovršni glagol
dolbsti 620: rezati, trgati **TMB: Dôblem** LAT.: Sieh *Dôbem* ☉ Variantna lema izhaja iz možnosti nastanka po metatezi iz *dolbati*.

dolbsti [dóubsti dóubem] nedovršni glagol
dolbsti 620: rezati, trgati **TMB: Dôbem** *dóbfti* NEM.: Aushohlen LAT.: Excavare **GS: Dupla** – proprie foramen arboris; communiter autem ufurpatur pro foramen in

petra a *dôbem*; quia *cavea* est, feu *excavata*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Dolenjec [dólɛ̃njɛç] samostalnik moškega spola

prebivalec Dolenjske; **Dolenjec** № 354:

prebivalec kraja **TMB: Dolenz** -a m. NEM.:

Unterkrayner LAT.: *Inferioris Carniolæ homo*

Dolenjska [dólɛ̃njɛska] samostalnik

ženskega spola

Dolenjska № 358: ime dežele **ABC:**

Dolenska (1794, str. 6)

dolenjski [dólɛ̃njɛski] pridevnik

dolenjski **TMB: Dolenske** -a -u NEM.:

Unterkraynerisch LAT.: *Inferioris regionis*

do le-sem [dɔ le-sɛ̃m] prislovna zveza

do tod, do sem **TMB: Dalêsèm** NEM.:

Bishieher LAT.: *Hucusque*

do le-tod [dɔ le-tɔ̃d] prislovna zveza

do tod, do sem **TMB: Dalétôt** NEM.:

Bishieher LAT.: *Hucusque*

dolg¹ [dɔ̃ɥg] samostalnik moškega spola

1. dolg № 73: plačilo

2. krivda № 557: hudodelstvo **TMB: Dolg**

-a m. NEM.: *Die Schuld* LAT.: *Culpa, debitum*

GS: Dovfhekar – non a *Dolg* (debitum)

alias scribi deberet *Doljhekar*: fed a *Dovêl*,

multum, & *fhveka*, garrit, blaterat fallendi

caufa. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dolg² [dɔ̃ɥg] pridevnik

dolg **GS: Dolg** – a gr. *Δολιχός*, longus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: Dolg, primernik Dalshe 'Länger' (str. 41)

dolga GLEJ: **doga**

dolgo¹ [dɔ̃ɥgo] samostalnik srednjega spola

ostrivec № 809: diakritično znamenje **KG: tu**

dolgu 'der scharflautende' (str. 167)

dolgo² [dɔ̃ɥgo] prislov

dolgo, dolgo časa **KG: Dolgo** (str. 42) **KG:**

Dolgu 'lang' (str. 89) **KG: de** bodesh dolgu

fhivel na femli (str. 143) **KG: Koku** dolgu

'Quanto tempo?' (str. 190)

dolgočasen [dɔ̃ɥgɔçásɛ̃n] pridevnik

dolgotrajen, zamuden **TMB: Dolgazhasne**

-a -u NEM.: *Langweilig* LAT.: *Morofus*

PREDGOVOR: *dolgozhasnu pogovarjanje* (str. 2)

dolgost [dɔ̃ɥgɔst] samostalnik ženskega

spola

dolžina № 750: razsežnost **TMB: Dolguft** -e

fh. NEM.: *Länge* LAT.: *Longitudo*

doli [dóli] prislov

1. na nižjem kraju; doli

2. proti nižjemu kraju; dol **TMB: Doli** NEM.:

Unten, ab LAT.: *Infra*, de **KG: Doli** 'herab'

(str. 91)

dolidevati [dólidévati dólidévam]

(doli devati) nedovršni glagol

zavračati, zanikovati, ovračati № 64: imeti

negativno čustvo **TMB: Dolidëvam** NEM.:

Wiederlegen LAT.: *Refutare*

doli devati GLEJ: **dolidevati**

doliiti [dóliíti dóligrém] (doli iti)

nedovršni glagol

slabo se goditi (?) № 741: ne uspevati **ABC:**

En par od njih, deflih njima nizh dolifhlu, fta fi

satu merski ene fladkarye kupila (1794, str. 24)

doli iti GLEJ: **doliiti**

dolina [dólína] samostalnik ženskega spola

dolina № 336: zemljepisna oblika **TMB:**

Dolina -e fh. NEM.: *Thal* LAT.: *Vallis* **GS:**

Dolina – a *θάλλω*: aliis a *βαλλω*, quod *vallis*

fit terra dejecta: germ. *Thal*: Suec. *Dal*: Angl.

Dale: Inf. Sax. *Daal* usurpant pro niedrig;

sich dal setzen. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

dolipisek [dólípîsɛ̃k] samostalnik

moškega spola

prepis, kopija № 201: pisni izdelek **TMB:**

Dolipisk -a m. NEM.: *Die Abschrift Kopie*

LAT.: *Antigraphum*

dolipobit [dólipobît] (doli pobit)

pridevnik

otožen, žalosten, pobit **TMB: Dolipowyt** -a -u NEM.: Niedergeschlagen LAT.: Abjectus, triftis**doli pobit** GLEJ: **dolipobit****dolipostavljati se** [dólipostávljati se dólipostávljam se] (doli postavljati se) nedovršni glagolupirati se, nasprotovati №413: nasprotovati **TMB: Dolipoftavlam se** NEM.: Widersetzen LAT.: Abnuere, repugnare**doli postavljati se** GLEJ: **dolipostavljati se****dolipripraviti** [dólipriprávití dólipriprávim] (doli pripraviti) dovršni glagol
odstraniti №8: postavljati proč **TMB: Doli-perpravem** NEM.: Abbringen LAT.: Abolere**doli pripraviti** GLEJ: **dolipripraviti****dolistaviti se** [dólistávití se dólistávim] (doli staviti se) dovršni glagol
upreti se, zavrniti №413: nasprotovati **TMB: Doliftávem se** NEM.: Sich weigern LAT.: Repugnare**doli staviti se** GLEJ: **dolistaviti se****dolistopati** [dólistópatis dólistópam] (doli stopati) nedovršni glagol1. sestopati №561: premikati se
2. odnehovati, prenehavati №95: končati se **TMB: Doliftópam** NEM.: Absteigen, abstehen LAT.: Descendere, aborisci**doli stopati** GLEJ: **dolistopati****dolitreti** [dólitrétí dólítárem] (doli tretí) nedovršni glagolubijati, zatirati №627: poslabševati, zatirati **TMB: Dolitáram, dolitárem** -tréti NEM.: Sich abtöden LAT.: Mortificare, affligere ☉ Povratni osebni zaimek v nemškem prevedku je domnevno odveč.**doli tretí** GLEJ: **dolitreti****doliudariti** [dóliudárití dóliudárim] (doli udariti) dovršni glagolodbiti, odreči, odkloniti №493: govoriti **TMB: Doliudárem** -rití NEM.: Abschlagen LAT.: Abnegare, denegare ☉ Nemški prevedek pomeni konkretno 'odbiti, sklatiti', latinski pa preneseno 'odreči, odkloniti'.**doli udariti** GLEJ: **doliudariti****doliusesti se** [dóliuséstí se dóliusêdem se] (doli usesti se) dovršni glagolusesti se №722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB** PREDGOVOR: Sakaj sê nise lubê Kraynz! Ihe sđavnej poprej doliusêdł, ter, koker bi pihnel, en velik, en zel popolnema Dikzijonarijum spisal? (str. 2) **KG:** Nej se doliusedejo 'Setzen sie sich nieder' (str. 190)**doli usesti se** GLEJ: **doliusesti se****doliviseč** [dólivisêč] (doli viseč)

pridevnik

strm, nagnjen **TMB: Dolivisêzh** -a -u NEM.: Abhängig LAT.: Acclivis**doli viseč** GLEJ: **doliviseč****dolončica** GLEJ: **dolunčica****dolunčica** [dolûnčica (?)] (dolončica)

samostalnik ženskega spola

navadno množina **sorta jabolk** №606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Dolunzhêze** fl. NEM.: Eine Aepfelart LAT.: Species pomorum ☉ V **TMB** je iztočnica navedena v množinski obliki.**dolžan** [doužán doužná] pridevnikdolžen, zadolžen **KG:** Dollhan, -fhná, -fhnú 'schuldig' (str. 102) **KG:** Eno moshno dnarjov dollhan (str. 136) ☉ Pomen 'obdolžen', ki ga izkazuje *dolžen*, tu ni enoznačno potrjen. PRIMERJAJ: dolžen

dolžekar [dóužikar] ali [doužikár]

samostalnik moškega spola

zapravljivec, potratnež, goljuf 936: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z imetjem **TMB: Dovfhëkar** -ja m. NEM.: Geldverschwender, Leutebetrüger LAT.: Æsculator **GS: Dovfhekar** – non a *Dolg* (debitum) alias scribi deberet *Dolfhekar*: fed a *Dovël*, multum, & *fhveka*, garrit, blaterat fallendi caufa. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dolžen [dóužən] pridevnik

1. ki ima dolg; zadolžen

2. obdolžen **TMB: Dolshne** -a -u NEM.: Schuldig LAT.: Obæratuſ, reus PRIMERJAJ: dolžan

dolžiti [doužiti doužím] nedovršni glagol

obdolževati 555: narediti pravno dejanje **KG: Pokaj mene tatvine dolfhish?** (str. 142)

dolžnica [doužníca] samostalnik ženskega spola

ženska, ki ima dolg; dolžnica 890: jemalec **TMB: Dolfhniza** -e fh. NEM.: Die Schulerinn LAT.: Debitrix

dolžnik [doužník] samostalnik moškega spola

kdor ima dolg; dolžnik 890: jemalec **TMB: Dolfhnik** -a m. NEM.: Der Schuldner LAT.: Debitor **ABC: koker mi odpushamo nashem dolfhnikam** (1765, str. 22)

dolžnost [doužnôst] samostalnik ženskega spola

dolžnost 407: medsebojni odnosi **TMB: Dolfhnuft** -e fh. NEM.: Die Schuldigkeit LAT.: Debitum, obligatio

dom [dôm] samostalnik moškega spola

hiša 773: zgradba **TMB: Dôm** -a m. NEM.: Das Haus LAT.: Domus **GS: Dôm** – lat. *Domus*, gr. Δόμος, δῶμα. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

doma [domâ] prislov

doma **KG: Ni njega doma** 'Er ist nicht zu Hause' (str. 194)

domač [domäch] pridevnik

1. domač

2. krotek, udomačen **TMB: Domázh** -a -e NEM.: Häuslich, Zähm LAT.: Domesticus

domačija [domačîja] samostalnik

ženskega spola

stanovanjska, gospodinjna

oprema 146: kuhinjski pripomoček **TMB: Domázhya** -e fh. NEM.: Das Hausgeräth LAT.: Suppellex **ABC: Domazhya** (1765, str. 5)

domisliti si [domísliti si domíslim si]

dovršni glagol

spomniti se 435: snovati v mislih **TMB: Nadamislem si** NEM.: Sich nicht erinnern LAT.: Non recordari

donda [dônda] samostalnik ženskega spola

1. punčka 834: človek do popolne odraslosti

2. nališpano dekle 914: človek glede na okrasje **TMB: Donda** -e fh. NEM.: Puppe, aufgeputztes Mädchen LAT.: Puppula

do nekam [do nêkam] prislovna zveza

do nekod **TMB: Danëkam** NEM.: Auf ein Ort LAT.: Aliquorfum

do nekod [do nekôd] prislovna zveza

do nekod **TMB: Danekôd** NEM.: Auf ein Ort LAT.: Aliquorfum

do ondokaj [do ondôkaj] prislovna zveza

do tam **TMB: Daondokej** NEM.: Bis dorthin LAT.: Eo usque

do onod [do onôd] prislovna zveza

do tam **TMB: Daunod** NEM.: Bis dorthin LAT.: Eosque **KG: Daunod** 'bis dahin' (str. 91)

dopadajenje [dopádajenje (?)]

samostalnik srednjega spola

zadovoljstvo, odobravanje,
 dopadenje Ꞥ 67: veselje **TMB: Dapadajenje**
 -a n. NEM.: Wohlgefallen LAT.: Beneplacitum

dopadljiv [dopadljív] pridevnik
 všečen, dopadljiv **TMB: Dapadliv** -a -u
 NEM.: Gefählig LAT.: Beneplacens

dopasti [dopásti dopádem] nedovršni
 glagol
 biti všeč, ugajati, dopasti Ꞥ 751: veseliti
TMB: Dapadem; Dopádem dopáfti NEM.:
 Gefahren LAT.: Placere

dopje [ʔ] samostalnik srednjega spola
 lestenec Ꞥ 182: priprava za svetenje **KG:**
 Dopje 'Lustern, Henkleuchter' (str. 131)

dopoldne [dopôudne (ʔ)] prislov
 dopoldne **TMB: Dapoldne** NEM.: Vormittag
 LAT.: Ante meridiem

dopovedati [dopovédati dopovém]
 nedovršni glagol
 s pripovedovanjem pojasniti;
 dopovedati Ꞥ 493: govoriti **ABC:** Otrok fi je
 puftil to dopovedati (1794, str. 21)

doprinašati [doprinâšati doprinâšam]
 nedovršni glagol
 delati, opravljati, vršiti, izpolnjevati Ꞥ 81:
 delati, truditi se **TMB: Dapernasham** NEM.:
 Bewerksstellen LAT.: Agere, complere

doprinesti [doprinésti doprinésem]
 dovršni glagol
 biti določen čas v nekem stanju;
 preživeti Ꞥ 43: biti nekaj časa **ABC:** ta
 dan toku dopernefti (1765, str. 24) **ABC:**
 oppominej mene uše prov špolniti, ta dan
 toku dapernefti, koker je taiftiga meni Gospud
 Buh fhenkal (1789, str. 22)

dopuščati [dopúščati dopúščam]
 nedovršni glagol
 dopuščati, dovoljevati Ꞥ 409: imeti sočutne
 medsebojne odnose **TMB: Dopusham** NEM.:
 Zulassen LAT.: Admitto, adnuere

dosteri [dostéri] (dostikteri;
 dostikateri) zaimek
marsikateri, mnogokateri TMB
 PREDGOVOR: Toku lêfhę v myru doftireh
 dobre misle, inu vôle šakopâne, ter oftanejo
 ša uselej en nagodne sad (str. 2) **KG:** Dostire,
 dostira, dostiru 'viel immer einer' (str. 52)
 ☉ Verjetno nastalo po samoglasniškem
 upadu iz *dostikteri*.

dosti [dósti] prislov
 dosti **TMB: Dofiti** NEM.: Genug LAT.: Satis

dostikateri GLEJ: **dosteri**

dostikrat [dóstikrat] prislov
 pogosto, dostikrat **TMB: Doftikrat** NEM.:
 Oftmals LAT.: Šæpenumero **KG:** Pogostu,
 dostikrat 'öftmalen' (str. 94)

dostikteri GLEJ: **dosteri**

dostojen [dostójən] pridevnik
 sposoben, spreten, primeren **TMB:**
Daftojne -a -u NEM.: Tauglich LAT.: Aptus **GS:**
Daftojne – a *Stan*, germ. *im Stande*. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega.

dostojnost [dostójnost] samostalnik
 ženskega spola
 sposobnost, spretnost,
 primernost Ꞥ 366: delavnost, spretnost
TMB: Daftojnoft -e fh. NEM.: Geschicklichkeit
 LAT.: Idoneitas

došlica [došlíca] samostalnik ženskega
 spola
 kozarec pijače, ki ga ponudijo gostu
 ob prihodu Ꞥ 661: alkoholna pijača **TMB:**
Dashliza -e fh. NEM.: Willkommenbecher LAT.:
 Anancæum PRIMERJAJ: dobrodošlica

dota [dóta] samostalnik ženskega spola
 premoženje, ki ga prinese žena v zakon;
 dota Ꞥ 123: s poroko ali dedovanjem
 pridobljeno imetje **TMB: Dôta** -e fh. NEM.:
 Die Morgengab LAT.: Dos **GS: Dôta** – a latino
Dos, Dotis. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

dotakati [dotákati dotâkam] nedovršni glagol

dolivati, dotakati № 586: premikati tekočino **TMB: Datakam** NEM.: Zugiessen
LAT.: Affunditare

dotakniti [dotaknīti dotâknem] dovršni glagol

dotakniti se № 769: tipati **TMB: Dataknem** -kniti NEM.: Anrühren LAT.: Attingere **GS: Dataknem** – *Datikam se a Taknem* simplici, quod exolevit: Gothi dixerunt *Tekan, attekan*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Dotaknem, -teknil, -taknen, takniti** ‘berühren, betasten’ (str. 102) **KG: pertaknem, dataknem** ‘ich begreife, berühre’ (str. 125)

dotikati (se) [dotíkatí se dotíkam se] nedovršni glagol

dotikati se № 769: tipati **TMB: Datikam; Datizhem** NEM.: Anrühren LAT.: Attingere **GS: Dataknem** – *Datikam se a Taknem* simplici, quod exolevit: Gothi dixerunt *Tekan, attekan*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Se dile datikam, primem, derlhim, perjemam** (str. 142)

dotikoma [dotíkomá] (datikama) prislov

tako, da je popolnoma, dokončno počiščeno, uničeno (?) **KG: Datikama** ‘butz weg’ (str. 93) PRIMERJAJ: stikoma; tik

dotikovati se [dotikováti se dotikújem se] nedovršni glagol

dotikati se № 769: tipati **TMB: Datikujem** -kuvati NEM.: Anrühren LAT.: Attingere

do tod [do tōd] prislovna zveza

do tod, do sem **TMB: Datod** NEM.: Bis hierher LAT.: Usque

dovelj [dovélj] prislov

dovolj **TMB: Dóvêl** NEM.: Uiberviel, genug LAT.: Sat, superque **GS: Dolfhekar** – non a *Dolg* (debitum) alias scribi deberet

Dolfhekar: fed a *Dovêl*, multum, & *fhveka*, garrít, blaterat fallendi caufa. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

do zdaj [do zdäj] prislovna zveza

doslej, do zdaj **TMB: Dafdej** NEM.: Bisher
LAT.: Hactenus

dozdevajoč [dozdevajóč] pridevnik

dozdeven, navidezen **TMB** PREGOVOR: skus kup teh samu sebi faltpone daŕdevajozhez veđomzov (str. 4)

dozdevati se [dozdévati se dozdéva se] nedovršni glagol

zdeti se, dozdevati se № 435: snovati v mislih **TMB: Dafđeva sê mi** NEM.: Mir scheint es LAT.: Opinari, videri

dozdevek [dozdêvøk] samostalnik moškega spola

pojem № 435: miselni pojem **TMB: Dafdevk** -a m. NEM.: Begriff LAT.: Conceptus

dračje [drâčje] samostalnik srednjega spola

grmovje, zlasti bodeče, trnovo № 609: grm **TMB: Drazhje** -a n. NEM.: Das Gestrüppe
LAT.: Vepretum **GS: Drazhje** – a *Drafhem*: græcis ῥάκιος, cautes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

drag [drâg] pridevnik

drag, tj. **ne poceni** **TMB: Drâg** -a -u NEM.: Theuer LAT.: Charus, carus **GS: Drag** – Hung. *drag*: germ. *Theuer*: Inf. Sax. *Dür*: Dan. & Succ. *Dyr*: Angl. *Dear*, commutatis, transpositis, ommillisve, pro commodiore pronuntiatione cujusvis linguæ literis.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

draga [drâga] samostalnik ženskega spola

1. vrsta ribiške mreže № 157: pripomoček za ribolov

2. neko vino № 661: alkoholna pijača **TMB: Drâga** -e fh. NEM.: 1. Ein Fischernetz 2.

Eine Art Weins LAT.: 1. Rete piscatorium 2. Species vini

dragi moj [drági mój] medmetna zveza
dragi moj **TMB: Drage moj!** NEM.: *Mein Lieber!* LAT.: *Chare mi! fodes* ☉ Latinski prevedek *fodes* kaže na to, da je bila besedna zveza v rabi kot nagovor tovarišu, stanovskemu kolegu.

draginja [dragínja] samostalnik ženskega spola

čas visokih cen materialnih dobrin;
draginja № 50: čas glede na trgovanje **TMB: Dragina** -e fh. NEM.: *Theure Zeit* LAT.: *Caritas, rerum angustia* **ABC: Dragina** (1765, str. 5)
 PRIMERJAJ: dragota

draginjar [dragînjár] samostalnik moškega spola
 kdor zadržuje poljske pridelke pri sebi in s tem zvišuje njihovo ceno № 959: trgovec **TMB: Draginar** -ja m. NEM.: *Vertheuerer* LAT.: *Annonæ flagellator*

dragiti [dragīti dragím] nedovršni glagol dvigovati ceno; dražiti № 734: imeti ceno **TMB: Dragim** NEM.: *Vertheuern* LAT.: *Pretium augere*

dragonar [dragônar] samostalnik moškega spola
 vojak, ki se bojuje na konju in peš;
dragonec № 966: vojak **TMB: Dragônar** -ja m. NEM.: *Dragoner* LAT.: *Dimmacha*

dragota [dragóta] samostalnik ženskega spola
 čas visokih cen materialnih dobrin;
draginja № 50: čas glede na trgovanje **TMB: Dragôta** -e fh. Sieh. *Dragina* PRIMERJAJ: draginja

drajna [drâjna] samostalnik ženskega spola
 1. pesem z ljubezensko, erotično vsebino № 250: pesem, ki se poje
 2. ženska, ki ima s kom nedovoljeno spolno razmerje; ljubica № 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Drajna** -e fh. NEM.: 1. *Buhllied* 2. *Buhlschwester* LAT.: 1. *Carmen eroticum* 2. *Amafia, Cicisbea*

drajnik [drâjnik] samostalnik moškega spola
 vlačugar, kurbir, razuzdanec № 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Drajnek** -a m. NEM.: *Hurnjäger* LAT.: *Ganeo*

drakon [drakôn] samostalnik moškega spola
zmaj № 94: živaloliko bajeslovno bitje **TMB: Drakôn** -a m. NEM.: *Der Drach* LAT.: *Draco*

drakslar [drákslar] samostalnik moškega spola
strugar № 871: uslužbenec **TMB: Draxlar** -ja m. NEM.: *Der Drechseler* LAT.: *Torneator* **GS: Draxlar** – germ. *Drechseler*, lat. *Dia-tretarius*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

drakslati [drákslati drákslam] nedovršni glagol
stružiti № 620: rezati, trgati **TMB: Draxlam** NEM.: *Drechseln* LAT.: *Torneare*

dramenje [drámenje] samostalnik srednjega spola
spodbujanje № 408: dobri medsebojni odnosi **TMB: Dramenje** -a n. NEM.: *Ermunterung* LAT.: *Excitatio*

dramiti se [dramīti se drámim se] nedovršni glagol
dramiti se, prebujati se № 547: prenehati počivati **TMB: Dramem se** dramiti NEM.: *Den Schlaf vertreiben* LAT.: *Somnum excutere, expergefieri* **GS: Drâmem** – *Cambris Drem* significat viſum oculorum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

drapiti GLEJ: **drapsti**

drapsti [drápiti drâpim] (drapiti) nedovršni glagol
drgniti, natirati № 769: tipati **TMB: Drâpèm** drapſti NEM.: *Anjucken* LAT.: *Affricare* **GS: Drâpèm** – a gr. *θρῦπτω*, *frio, comminuo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Nedoločnik kot v (kasnejšem) *naresti*.

drat [drāt] samostalnik moškega spola
žica 𐌆 128: kovinski izdelek **TMB: Drāt** -u m. NEM.: *Der Drath* LAT.: *Filum ferreum* **GS: Drāt** – *Drôt Vindicum* a germ. *Drath*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: čiležen; drot

dražba [drāžba] samostalnik ženskega spola
draženje, vznemirjanje, nadlegovanje, jezenje 𐌆 442: nadlega **TMB: Drařba** -e fh. NEM.: *Die Hetzung* LAT.: *Vexatio*

Dražena [ʔ] samostalnik ženskega spola
boginja maščevanja Furija 𐌆 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Drařena** -e fh. NEM.: *Die Furie* LAT.: *Furia* **KG: Drařene, Drařize** ‘Höllgöttinnen Gespenster’ (str. 130) **KG: Drařéne, Drařnize, strashnize** ‘Furien, Höllgöttinnen’ (str. 184) PRIMERJAJ: Dražica; Dražnica; Strašnica

Dražica [dražica] samostalnik ženskega spola
boginja maščevanja Furija 𐌆 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Drařene, Drařize** ‘Höllgöttinnen Gespenster’ (str. 130) PRIMERJAJ: Dražena; Dražnica; Strašnica

dražiti [dražiti drāžim] nedovršni glagol
dražiti, vznemirjati, jeziti 𐌆 61: jeziti **TMB: Drāřhem** drařhiti NEM.: *Reitzen* LAT.: *Exacerbare* **GS: Drāřhem** – a gr. *τράσσειν*, poet. *δράσσειν*, *commovere*. *δράξομαι*, *carpo*: *θράσος*, *audacia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Drařhem, -řhil, -řhen, -řhiti** ‘plagen, reizen’ (str. 102)

Dražnica [dražnica] samostalnik ženskega spola
boginja maščevanja Furija 𐌆 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Drařniza** -e fh. NEM.: *Die Furie* LAT.: *Furia* **KG: Drařéne, Drařnize, strashnize** ‘Furien, Höllgöttinnen’ (str. 184) PRIMERJAJ: Dražena; Dražica; Strašnica

drčati [drčati drčim] nedovršni glagol
drseti 𐌆 561: premikati se **TMB: Dèrzhim** derzhati Sieh Derknem **GS: Derzhim** – *onomatopœia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dref [ʔ] samostalnik moškega spola
GS: Dref – *Suec. Dref, eine Menge Leute*. *Proverbium Carniolicum: v' dref hoditi dicitur de eo, qui aliquo ire debet, & alia prius cito agere contendit, in angustias temporis redactus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: v dref hoditi

dregati [drégati drêgam] nedovršni glagol
dregati, suvati 𐌆 727: tolči, bosti **TMB: Drêgam** NEM.: *Stossen* LAT.: *Tundere, pungere* **GS: Drêgam** – *quod Drôgam a Drôg*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

dregniti [drégniti drêgnem] dovršni glagol
dregniti, suniti 𐌆 727: tolči, bosti **TMB: Dregnem** dregniti NEM.: *Stossen* LAT.: *Tundere, pungere*

dremati [drêmati drêmljem] nedovršni glagol
rahlo spati; dremati 𐌆 546: počivati **TMB: Drêmam; drêmlem** dremati NEM.: *Schlummern* LAT.: *Dormitare*

dremota [dremóta] samostalnik ženskega spola
rahel spanec; dremanje, dremež 𐌆 546: počivanje **TMB: Dremóta** -e fh. NEM.: *Das Schlummern* LAT.: *Dormitatio* PRIMERJAJ: dremotec

dremotec [dremótæc] samostalnik moškega spola
rahel spanec; dremanje, dremež 𐌆 546: počivanje **TMB: Dremótz** -a m. NEM.: *Das Schlummern* LAT.: *Dormitatio* PRIMERJAJ: dremota

dren¹ [drɛ̃n] (*drin*) samostalnik moškega spola

grm ali nizko drevo dren, latinsko *Cornus* № 610: vrsta grma **TMB: Drin**

-na m. NEM.: *Kornelbaum* LAT.: *Cornus*

GS: Drin – a gr. *Δριμύς*, *šapor acri guftu*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Odnos med homonimoma je domnevno navidezen.

dren² [drɛ̃n] samostalnik moškega spola
plod drena; drenulja № 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Drejn** -a m. NEM.: *Kornelkrische* LAT.: *Cornum* ☹ Odnos med homonimoma je domnevno navidezen.

drenj [drɛ̃nj] samostalnik moškega spola
gneča, drenj № 927: skupina ljudi **TMB: Drejn** -a m. NEM.: *Gedräng* LAT.: *Stipatio* **GS: Drejn** – germ. *Gedräng; Island. Threingia, drängen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

drenjati [drɛ̃njati drɛ̃njam] nedovršni glagol
pritiskati, potiskati, porivati № 727: tolči, bosti **TMB: Drejnam** NEM.: *Drängen* LAT.: *Comprimere*

drenov [drɛ̃nov] (*drinov*) pridevnik
drenov **TMB: Drinov** -a -u NEM.: *Aus Kornelholze* LAT.: *Corneus*

drenulja [drɛ̃núlja] (*drnulja*) samostalnik ženskega spola
plod črnega trna; trnulja № 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Dernûla** -e fh. NEM.: *Schlehen* LAT.: *Pruna filvestria* **GS: Dernûla** – melius *Ternula a Ternje*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *grmulja; trnulja*

drenuljec [drɛ̃nūljɛc] samostalnik moškega spola
vino iz plodov črnega trna № 661: alkoholna pijača **TMB: Dernûlz** -a m. NEM.: *Schlehenwein* LAT.: *Acacia*

drepanik [drepaník] samostalnik moškega spola

žagica, sveder za izrezovanje krožnih odprtin v kost; trepan № 197: kirurško rezilo **TMB: Drepànik** -a m. NEM.: *Trepan*, ein chirurgisches Instrument LAT.: *Abaptista* PRIMERJAJ: *durgelj*

dreta [drɛ̃ta] samostalnik ženskega spola
močna čevljarska nit za šivanje usnja; dreta № 247: blago ali usnje **TMB: Drɛ̃ta** -e fh. NEM.: *Schusterdraht* LAT.: *Filum futorium* **GS: Drɛ̃ta** – germ. *Drath, a drehen, quod olim germanis omne filum bistortum significavit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

dreti [drɛ̃ti dérem] nedovršni glagol
odstranjevati kožo z mrtve živali; odirati № 736: klati domačo žival **TMB: Dêrém** drɛ̃ti NEM.: *Die Haut abdecken* LAT.: *Excoriare* **GS: Derem** – a gr. *δέρας, pellis; δέρω, excorio: ἀποδερω, vel θηρ, bellua*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

dreti se [drɛ̃ti se dérem se] nedovršni glagol
1. glasno se jokati; dreti se № 491: oglašati se od žalosti
2. o obleki trgati se № 629: ponositi obleko **TMB: Dêrém se** drɛ̃ti se NEM.: *1. Mit Geschrey weinen 2. Verreißen* LAT.: *1. Cum clamore lacrymari 2. atterere vestem*

drevce [drɛ̃vce] samostalnik srednjega spola
majhno drevo; drevce № 603: drevo **TMB: Drɛ̃vze** -a n. NEM.: *Das Bäumchen* LAT.: *Arbufcula* **KG: Drevze, Drevjizhe** 'Baumchen' (str. 116)

drevi [drɛ̃vi] prislov
danes zvečer; drevi **TMB: Drɛ̃vi** NEM.: *Heut abends* LAT.: *Vesperi*

drevje [drɛ̃vje] samostalnik srednjega spola
nasad dreves № 317: rastišče dreves **TMB:**

Drevje -a n. NEM.: *Der Baumgarten* LAT.: *Arbufta* PRIMERJAJ: drevnik

drevjiče [drevjíče] samostalnik srednjega spola

majhno drevo; drevce 603: drevo **KG:** *Drevze, Drevjizhe* 'Baumchen' (str. 116)

drevnik [drêvnik] samostalnik moškega spola

nasad dreves 317: rastišče dreves
TMB: Drevnek -a m. NEM.: *Der Baumgarten* LAT.: *Arbufta* PRIMERJAJ: drevje

drevnikar [drêvnikar] samostalnik moškega spola

strokovnjak za vzgojo dreves 969: človek z znanjem **TMB: Drevnekar** -ja m. NEM.: *Baumverständiger* LAT.: *Arborum Cultor*

drevo [drevô] samostalnik srednjega spola

1. drevo 603: drevo
2. ralo, plug 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Dervú** -veša n. NEM.: **1. Baum 2. Pflug** LAT.: **1. Arbos 2. Aratrum** **GS: Drevu** – Angl. *Tree* ein Baum; *Druidae ex hac radice fuum nomen fortiti funt*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

drezen¹ [drezê] samostalnik moškega spola

rastlina polaj, drobna meta, latinsko *Mentha pulegium* 617: vrsta zelike **TMB: Drêfê** -a m. NEM.: *Flöhkraut* LAT.: *Pulicaria*

drezen² [drêzê] samostalnik moškega spola

1. notranji, osrednji del debla; stržen 604: drevesni del
2. stržen tvora, furunkla 35: oboleli del človeka **TMB: Drêfn** -a m. Sieh *Stêrfhê* PRIMERJAJ: stržen

drežnjati [drežnjáti drežnjâm] nedovršni glagol

prekinjati pri govorjenju, vpadati v besedo 493: govoriti **TMB: Drêfnâm** NEM.: *Dareinreden* LAT.: *Interloqui*

drgetati [drgetáti drgetâm] nedovršni glagol

tresti se, drgetati 590: premikati telesni del **TMB: Dêrgêtâm** NEM.: *Zittern* LAT.: *Artubus tremere*

drgljati [drgljáti drgljâm] nedovršni glagol

drgniti, praskati 769: tipati **TMB: Derglâm** NEM.: *Kratzen* LAT.: *Fricare* **GS: Durgel** – a *Derglam*; quia scabendo potius, quam perforando foramen facit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

drgniti [drgniti drgnem] nedovršni glagol

drgniti, odrgovati 769: tipati **TMB: Dêrgnem** -gniti NEM.: *Aufschärfen* LAT.: *Scarificare*

drgotati [drgotáti drgôčem] nedovršni glagol

zelo se tresti, drgetati 590: premikati telesni del **TMB: Dergôzhem** NEM.: *Sehr zittern* LAT.: *Tremitare*

drič [drîč] samostalnik moškega spola
drsališče 330: kraj za igro, zabavo **TMB: Drizh** -a m. NEM.: *Die Eisschleife* LAT.: *Glacialis curfus*

drif [?] samostalnik moškega spola
ledvični kamen, kamen v urinu 21: kamen v telesu **TMB: Drif** -a m. NEM.: *Blasenstein* LAT.: *Adamitum* **GS: Drif** – a gr. *δρύπτω*, *frango*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

drin GLEJ: **dren**¹

Drinopolje [?] samostalnik srednjega spola

1. Trakija, tj. pokrajina na južnem Balkanu 358: ime dežele

2. mesto Odrin, Adrianopol 360: krajevno ime **TMB: Drinopojlje** -a n. NEM.: **1. Thracien 2. Adrianopol** LAT.: **1. Thracia 2. Hadrianopolis** ☉ Mesto *Odrin* se danes turško imenuje *Edirne*.

Drinopoljec [drínopòljɛc] samostalnik moškega spola

Tračan № 355: pripadnik ljudstva **TMB:**

Drinopojlz -a m. NEM.: Ein Thrazier LAT.: Ædonius

PRIMERJAJ: Drinopolje

drinov GLEJ: **drenov**

driskač GLEJ: **drskač**

drista [drîsta] samostalnik ženskega spola

driska № 20: zaprtje in driska **TMB: Drifta**

-e fh. NEM.: Das Abweichen LAT.: Difenteria

PRIMERJAJ: drsa

dristljivka [dristljîvka] (drstljivka)

samostalnik ženskega spola

navadno množina **jagoda**

mandragore № 613: sad ali plod za

prehrano **TMB: Darftlivke** fh. NEM.:

Alraunbeer LAT.: Mandragora **GS: Darftlivke**

– a *Dar*; quia in donum ferentur: & *Dâr*

a gr. δῶπον, *Donum*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. ☉ V TMB

je iztočnica navedena v množinski obliki.

drkanje [dřkanje] samostalnik srednjega

spola

tek, tekanje v krogu № 565: hoja **TMB:**

Derkanje -a n. NEM.: Rehnlauf LAT.: Curfatio

in circo

drkati [dřkati dřkam] nedovršni glagol

1. drseti, drsati se № 561: premikati se

2. tekati № 562: hitro se premikati **TMB:**

Dèrkam NEM.: Rutschen LAT.: Curfitare **KG:**

derkam 'ich rutsche, schleife mich' (str. 155)

PRIMERJAJ: drkniti

drkniti [dřkniti dřknem] dovršni glagol

zdrsniti, zdrkniti № 561: premikati se

TMB: Derknem -kniti Siehe Derkam

PRIMERJAJ: drkati

drnulja GLEJ: **drenulja**

drob [dròb drobû] samostalnik moškega spola

drobovje, tj. organi v prsni in trebušni votlini № 972: del človeka ali živali

TMB: Dròb -ú m. NEM.: Das Eingeweide

LAT.: Intestina

drobčikan GLEJ: **drobčkan**

drobčkan (?) [dròbčkan (?)]

(drobečkan; drobčikan) pridevnik

zelo majhen, drobčkan, majčken, nežen

TMB: Drobzhèkun -a -u NEM.: Gar klein, zart

LAT.: Pufilus

drobečkan GLEJ: **drobčkan**

droben [dròbən] pridevnik

tanek, vitek, droben, majhen **TMB: Drobne**

-a -u NEM.: Mager, dünn, klein LAT.: Gracilis

drobenski [dròbənski] pridevnik

ovčji **TMB: Drobenske** -a -u NEM.: Schäfin

LAT.: Ovillus

drobičkan GLEJ: **drobčkan**

drobiti [drobīti drobīm] nedovršni glagol

delati iz česa majhne, drobne dele;

drobiti № 405: drobiti **TMB: Drobim**

NEM.: Brocken LAT.: Minutare, Interere

drobiž [drobīž] samostalnik moškega spola

majhne stvari, drobnarije № 405: majhna

stvar **TMB: Drobish** -fha m. NEM.: Kleine

Waar LAT.: Minutiæ

drobje [dròbje] samostalnik srednjega spola

drobovje, namenjeno žrtvovanju № 980:

del živali **TMB: Dròbje** -a n. NEM.: Theile der

Eingeweide zum Opfer LAT.: Abligmina

drobnice [dròbnice] množinski

samostalnik ženskega spola

ovce in koze; drobnica № 987: kopenske

domače živali **TMB: Drobènze** fh. NEM.:

Schafe kleines Hornvieh LAT.: Oves,

cornigerum, lanigerumque pecus

drobnjak [drobnják] samostalnik moškega

spola

rastlina drobnjak, latinsko *Allium schoenoprasum* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Drobnâk** -a m. NEM.: Schnittlauch LAT.: Porrum sectile

drobtinčar GLEJ: **drobtiničar**

drobtinica [drobtínica] samostalnik ženskega spola

navadno množina **krušna drobtina** ¶ 261: hrana **TMB: Drobtinèze** fh. NEM.: Brodſaamen LAT.: Micæ ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

drobtiničar [drobtîničar]

(drobtinčar) samostalnik moškega spola **pobiralec, zbiratelj majhnih, manj pomembnih stvari** ¶ 928: človek z negativnimi lastnostmi **TMB: Drobtinzhar** -ja m. NEM.: Zusammenklauber LAT.: Analectis

drog [drôg] samostalnik moškega spola

drog za porivanje, odiranje ¶ 175: orodje, ki je palica **TMB: Drôg** -a m. NEM.: Stoßstange LAT.: Scipio, Contus **GS: Droğ** – Hung. *Dorong*: Inf. Sax. *Dragge*: Angl. *Draga*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **GS: Androga** – a *Drôg*, & præp. *An*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

drogati [drôgati drôgam] nedovršni glagol

suvati, potiskati, porivati ¶ 727: tolči, bosti **TMB: Drôgam** NEM.: Stossen LAT.: Trudere

drogot [?] samostalnik moškega spola

1. rastlina grahovec, latinsko *Astragalus tragacantha* ¶ 617: vrsta zelike

2. strdljiv izcedek iz te rastline ¶ 259: rastlinski izloček **TMB: Drôgont** -a m. NEM.: Boksdornsafft LAT.: Tragacantha

dromlja [drômlja] (drumlja) samostalnik ženskega spola

dromlja ¶ 171: glasbilo **GS: Drumla** – germ. *Brumeisen*, *Maultrommel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

drot [drôt] samostalnik moškega spola

koroško **žica** ¶ 128: kovinski izdelek **GS: Drât** – *Drôt Vindicum* a germ. *Drath*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: drat

drozg¹ [drôzg] samostalnik moškega spola

grozdne ali oljne tropine ¶ 483: pri pridobivanju alkoholnih pijač nastali odpadki **GS: Drofg** – Wein- oder Oehlhefen, triester: Angl. *Dros*: lat. med. ævi *Drafcus*. gr. τρύξ. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: tropina

drozg² [drôzg] samostalnik moškega spola

ptica drozg, latinsko *Turdus musicus* ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Drufg** – germ. *Droschel*: Angl. *Thruſe*: Angl. *Thruſe*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

drožje [drôžje] množinski samostalnik

ženskega spola **sredstvo za vzhajanje testa; droži** ¶ 261: hrana **TMB: Drôfhje** fh. NEM.: Gähre Sauerteig LAT.: Fermentum **GS: Drôfhje** – in Schilteri Glossar. *Truſen*: Angl. *Dros*: Angl. *Droß*: Holl. *Droussen*: vetus Turcicum *Truofo*, der Bodenschlag: gr. Δρόσοϋ, Ros. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

drpavsati se [drpâvsati se drpâvsam se] nedovršni glagol

močno se praskati ¶ 584: božati, praskati **TMB: Derpavsam se** NEM.: Heftig kratzen LAT.: Scabere, scalpitare **GS: Derpavsam** – onomatopœia, expreffio soni: *Der* – *pavs*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

drsa [dřsa] samostalnik ženskega spola

driska ¶ 20: zaprtje in driska **TMB: Dërsa** -e fh. NEM.: Das Abweichen LAT.: Difenteria **GS: Derskâzh** – Mistel- Krammetsvogel, a *Dersa*; quia mortem fuam (viſcum, quo capitur) fibi cacat. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: drista; drskač

drsati se [dřsati se dřsam se] nedovršni glagol

drsati se 561: premikati se **TMB: Dersam sê** NEM.: Schleifen am Eise LAT.: Agili pede super glacie volare

drskač [drskáč] (driskač) samostalnik moškega spola

ptica brinovka, latinsko *Turdus pilaris* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Derskâzh – Mistel- Kram-metsvogel, a Dersa; quia mortem fuam (viſcum, quo capitur) fibi cacat.** Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: drsa

drsniti [dřsniti dřsnem] dovršni glagol **zdrsniti, spotakniti se** 561: premikati se **TMB: Dersnem dersniti** NEM.: Ausgleiten LAT.: Fallere greffum

drstiti [drštiti drštím] nedovršni glagol **drstiti se** 717: drstiti se **TMB: Derftim** NEM.: Laichen LAT.: Coire piſces

drstljivka GLEJ: **dristljivka**

drstva [dřstva] samostalnik ženskega spola
čas drstenja rib, drstenje 717: drstitev **TMB: Dêřftva -e fh.** NEM.: Laichzeit LAT.: Tempus coitum piſcium

drtika [dřtíja] samostalnik ženskega spola
1. odstranjevanje kože z mrtve živali; odiranje 247: izdelovanje blaga ali strojenje kože
2. zatiranje, tlačenje 456: nasilje **TMB: Dertya -e fh.** NEM.: Schinderey LAT.: 1. Excoriatio 2. Oppreffio

drtje [dřtjè] samostalnik srednjega spola **odstranjevanje kože z mrtve živali; odiranje** 247: izdelovanje blaga ali strojenje kože **TMB: Dertje -a fh.** NEM.: Das Schinden LAT.: Degluptio ☹ Navedba spola TMB je napačna.

drug GLEJ: **drugi¹**

drugače GLEJ: **drugači**

drugači [drugâči] (drugače) prislov **drugače** **TMB: Dêrgâzhi** NEM.: Anders LAT.: Aliter **KG: Ne dergazhi 'nicht anders'** (str. 92) **KG: Drugazhi 'anderst'** (str. 94)

drugačnost [drugâčnost] samostalnik ženskega spola
poetika **besedna figura, pri kateri se pričakovana slovnična oblika zamenja za nepričakovano; enalaga** 269: jezikoslovni izraz **KG: und sich der /.../ Enallagen, Dergazhnost /.../ befleissen** (str. 184)

drugam [drugâm] prislov **drugam** **TMB: Dêrgâm** NEM.: Anderswohin LAT.: Alio **GS: Dergam – quafi Drugi kam.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Dergâm 'anderstwohin'** (str. 155)

drugi¹ [dřúgi] (drug) pridevnik **drug** **TMB: Druge -a -u** NEM.: Ein Anderer LAT.: Alter **GS: Dřûg – a Druſhim, affocio me; in lege Salica talis juvenis Druhte nominatur.** Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Druge -ga -gu 'ein anderer'** (str. 102) **KG: Shent Cyril, sokup drugeh slavenskeh zherk** (str. 152) **KG: S' drugemi Kupèzami 'Mit anderen Kaufleuten'** (str. 195)

drugi² [dřúgi] števnik **drugi** **TMB: Druge -a -u** NEM.: Der Zweite LAT.: Secundus

drugibart [dřúgibart] prislov **ob drugi priložnosti; drugič, drugikrat** **TMB: Drugebart** NEM.: Ein andersmal LAT.: Alias, alia vice PRIMERJAJ: drugifart; drugikrat

drugič [dřúgič] prislov **drugič** **TMB: Drugez** NEM.: Zweytens LAT.: Secundo **KG: Drugez** 'zum zweytenmal' (str. 93)

drugifart [drúgifart] prislov
ob drugi priložnosti; drugič, drugikrat
TMB: *drufegart* NEM.: *Ein andersmal* LAT.:
Alias, alia vice PRIMERJAJ: drugibart;
drugikrat

drugikrat [drúgikrat] prislov
ob drugi priložnosti; drugič, drugikrat
TMB: *drugekrat* NEM.: *Ein andersmal*
LAT.: *Alias, alia vice* PRIMERJAJ: drugibart;
drugifart

drugje [drugjē] prislov
drugje **TMB:** *Dèrgi* NEM.: *Anderswo*
LAT.: *Alibi*

drugod [drugōd] prislov
drugje, drugod **TMB:** *Dèrgōd* NEM.:
Anderswo LAT.: *Alibi* PRIMERJAJ: od drugod

drumlja GLEJ: **dromlja**

družčina [drúščina] samostalnik ženskega
spola
družčina, družba, tj. prisotnost koga,
zlasti zaradi zabave 𐌺407: medsebojni
odnosi **TMB:** *Drushèna -e* fh. NEM.: *Das*
Gesellschaft LAT.: *Societas* **KG:** *Drushena*
'Geschellschaft' (str. 118) **KG:** *Dellejte meni*
drušheno 'Leistet mir Gesellschaft' (str. 191)
ABC: *Drushena* (1765, str. 5)

družba [drûžba] samostalnik ženskega spola
skupina ljudi s skupnimi interesi;
družba, družčina 𐌺927: skupina ljudi
TMB: *Druſhba -e* fh. NEM.: *Gesellschaft* LAT.:
Societas

družē [družē družēta] samostalnik moškega
spola
zakonski mož 𐌺950: sorodnik ipd.
TMB: *Druſhé -éta* m. NEM.: *Der Ehegath*
LAT.: *Conjux*

družica¹ [družica] samostalnik ženskega
spola
dekle, ki spremlja nevesto k poroki;
družica 𐌺954: človek, ki sodeluje pri šegi

TMB: *Druſhiza -e* fh. NEM.: *Kranzeljungfer*
LAT.: *Paranympha*

Družica² [družica] samostalnik ženskega
spola
navadno množina boginja lepote, ljubkosti,
miline; Gracija 𐌺349: človekoliko
nekrščansko duhovno bitje **TMB:** *Druſhize*
fh. NEM.: *Die Charites* LAT.: *Charites* **KG:**
Druſhize 'Charites' (str. 184) 𐌺 V TMB
je iztočnica navedena v množinski
obliki.

družina [družina] samostalnik ženskega
spola
družina 𐌺951: skupina sorodnikov **TMB:**
Derſhina; Druſhina -e fh. NEM.: *Das Gesind*
LAT.: *Familia*

družinski [družinski] pridevnik
družinski **TMB:** *Druſhinske -a -u* yshi
Derſhinske

družiti [družiti družím] nedovršni glagol
družiti se 𐌺927: družiti se **GS:** *Drúg – a*
Druſhim, affocio me; in lege *Salica talis*
juvenis Druhte nominatur. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev.

drva [drvā] množinski samostalnik srednjega
spola
drva 𐌺644: les za kurjavo **TMB:** *Derva n.*
NEM.: *Das Holz* LAT.: *Ligna* **GS:** *Derva – a* gr.
Δοῦρα, ligna, per *Apocopen pro δοῦρατα*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

drvar [drvár] samostalnik moškega spola
drvar 𐌺855: izdelovalec lesenih stvari
TMB: *Dervâr -ja* m. NEM.: *Holzbauer*
LAT.: *Lignator*

drvarnica [drvárnica] samostalnik
ženskega spola
drvarnica 𐌺773: zgradba
TMB: *Dervárnèza -e* fh. NEM.: *Holzstätte*
LAT.: *Lignarium*

drvenje [drvénje] samostalnik srednjega spola

pregon, lov 𐌺403: lov **TMB: Dervenje** -a n. NEM.: *Das Nachjagen* LAT.: *Perfecutio*

drviti [drvīti drvīm] nedovršni glagol
poditi, gnati 𐌺589: gnati **TMB: Dervim**
NEM.: *Nachjagen* LAT.: *Pellere, perfequi* **GS: Dervim** – germ. *treiben*: Inf. Sax. *driven*: Anglofax. *dryfan*: Angl. *Drive*: Suec. *Drifwa*: gr. τριβειν. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Dervim** ‘ich jage, treibe’ (str. 77)

drvnica [drvnīca (?)] samostalnik ženskega spola

lesen obok 𐌺773: zgradba **KG: Deruvniza** ‘Holzgewelbe’ (str. 119) ☉ Pravilnost zapisa iztočnice *drvnica* ni gotova.

držaj [držâj] samostalnik moškega spola
držaj 𐌺143: držalo **TMB: Derfhâj** -a m. NEM.: *Die Handhabe* LAT.: *Ancon*

držaja [držâja] samostalnik ženskega spola
območje 𐌺281: kraj **TMB: Derfhâja** -e fh. NEM.: *Das Gebieth* LAT.: *Ditio*

držalo [držálo] samostalnik srednjega spola
ročaj, držalo 𐌺143: držalo **KG: Derfhallu** ‘Grif, Handhabe’ (str. 116)

držan [držán] pridevnik
pojmovan, razumljen, priznan **KG: Ta po smerte svojega Ozheta rojen Syn bo [v'perjetneh rezheh] fa pred smertjo rojenega derfhán** (str. 174)

držati [držáti držīm] nedovršni glagol
1. držati, tj. **imeti z rokami oprijeto** 𐌺769: tipati
2. imeti določeno prostornino; vsebovati, držati 𐌺2: biti **TMB: Derfhim** derfhati NEM.: *Halten* LAT.: *Tenere* **GS: Derfhim** – Hung. *Tarchad*, tene: gr. τηρέω, *confervo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Ta sod derfhy en veder** (str. 148)

dub [dûb] samostalnik moškega spola
drevo dob, vrsta hrasta drevo dob, latinsko *Quercus robur* 𐌺605: drevesna vrsta **TMB: Dub** -a m. LAT.: *Quercus* Siehe *Dôb*
PRIMERJAJ: *dob*

dubernica GLEJ: **dvopernica**

dublice [dublíce] (doblice)
GS: Dublize – melius *Doblize* a *Dob*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Nejasna beseda.

duh [dûh] samostalnik moškega spola
nematerialno bitje, bistvo; duh 𐌺90: duhovno bitje **TMB: Duh** -a m. NEM.: *Der Geist* LAT.: *Spiritus* **GS: Duh** – Hung. *Doh*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

duhan [duhân] samostalnik moškega spola
rastlina tobak in njeni za kajenje posušeni listi 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Duhân** -a m. NEM.: *Der Taback* LAT.: *Tabacus*

duhati [dúhati dûham] nedovršni glagol
duhati 𐌺766: vohati **TMB: Duham** NEM.: *Riechen* LAT.: *Olfacere* **KG: Duham** ‘ich schmecke’ (str. 65)

duhoven GLEJ: **duhovni**

duhovni [duhóvni] (duhoven)

pridevnik
verski, duhovni **TMB: Duhovne** -a -u NEM.: *Geistlich* LAT.: *Religiosus* PRIMERJAJ: duhovski

duhovnik [duhovník (?)] samostalnik moškega spola
duhovnik 𐌺894: človek glede na krščansko vero **TMB: Duhovnik** -a m. NEM.: *Geistlicher* LAT.: *Clericus, Religiosus*

duhovnišče [duhovníšče] samostalnik srednjega spola
samostan 𐌺744: cerkvena ustanova **TMB: Duhovnishe** -a n. NEM.: *Geistliches Haus* LAT.: *Monasterium* **KG: Duhovnishe** ‘Kloster’ (str. 120)

duhovski [duhóvski] pridevnik
verski, duhovni **TMB: Duhovske** -a -u Siehe
Duhovne PRIMERJAJ: duhovni

duhovsko [duhóvsko] prislov
versko, duhovno **KG: duhovsku** 'geistlich'
 (str. 118)

duhovstvo [duhòvstvo] samostalnik
 srednjega spola
duhovniki, duhovščina,
duhovništvo №895: skupina ljudi glede na
 krščansko vero **KG: Duhovstvu** 'Klerisey'
 (str. 120)

duhovščina [duhóvščina] samostalnik
 ženskega spola
duhovniki, duhovščina,
duhovništvo №895: skupina ljudi glede
 na krščansko vero **TMB: Duhovshena** -e fh.
 NEM.: Geistlichkeit LAT.: Clerus

Dunaj [dúnaj] samostalnik moškega spola
avstrijsko mesto Dunaj №360: krajevno
 ime **TMB: Dunej** -a m. NEM.: Stadt Wien LAT.:
 Vienna **KG: Die** ersta Vorstadt in Wien, so man
 aus Crain kommt, hat von den Crainern den namen
 Widen bekommen, weil sie ankommende einander
 fragten: videsh Dunej (str. 8) **KG: Dunej**
 'Wien' (str. 131) **KG: Na Dunej** 'Nach Wien'
 (str. 189) **ABC: Dunej** (1765, str. 5)

Dunajčan [dúnajčan] samostalnik
 moškega spola
Dunajčan №354: prebivalec kraja **TMB:**
Dunejzhan -a m. NEM.: Ein Wiener LAT.:
 Viennenfis **KG: Dunejzhan** (str. 114)

Dunava [dūnava] samostalnik ženskega
 spola
reka Donava №362: vodno ime **TMB:**
Dunàva -e fh. NEM.: Die Donau LAT.:
 Danubius **KG: Dunava** 'die Donau' (str. 130)

dupernica GLEJ: **dvopernica**

duplina [duplína] samostalnik ženskega
 spola

votlina, jama №339: jama **TMB: Duplina** -e
 fh. NEM.: Tiefe Höhle LAT.: Spelunca PRIMERJAJ:
 duplja

duplja [dūplja] samostalnik ženskega spola
1. votlina, jama №339: jama
2. drevesno duplo №604: drevesni del
TMB: Dupla -e fh. NEM.: Höhle LAT.: Spelunca
GS: Dupla – proprie foramen arboris;
 communiter autem ufurpatur pro foramen in
 petra a *dòbem*; quia *cavea* est, seu *excavata*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: duplina

durgelj [dúrgəlj dúrgəljna] samostalnik
 moškega spola
sveder za izrezovanje krožnih odprtin
v kost; trepan №197: kirurško rezilo
TMB: Durgel -na m. NEM.: Der Treppan LAT.:
 Abaptifta **GS: Durgel** – a *Derglam*; quia
 scabendo potius, quam perforando foramen
 facit. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja napačna. PRIMERJAJ: drepanik

duri [dúri] množinski samostalnik ženskega
 spola
duri, vrata №223: stavbno pohoštvo **TMB:**
Dure fh. NEM.: Die Thüre, das Thor LAT.: Porta
 Janua **GS: Dure** – germ. *Thüre*: apud Ulphil
Daur: Vindi pariter *Dauri*: Inf. Sax. & Angl.
Door: apud Cic. *Thyrum*: hebr. אַתָּר *atar*
 claufit: gr. θύρα Janua: θυρω, obturo: chald.
 תֵּרָה *tera*, porta. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Daure**
 – Vindi: Carnioli ajunt *Dûre*, quod vide fis.
KG: Saprite durè 'Macht die Thür zu' (str.
 195) PRIMERJAJ: davri

duša [dúša] samostalnik ženskega spola
duša №878: del človeka **TMB: Dusha** -e fh.
 NEM.: Die Seele LAT.: Anima **GS: Dusha** – a
 gr. ψυχή, *facrum*, ψυχή, anima. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

dušati GLEJ: **dišati**

dušek [dūšək] samostalnik moškega spola
zrak №647: plinasta snov **TMB: Dushk** -a m.
 NEM.: Der Luft LAT.: Aer

dušepust [dušepüst] samostalnik moškega spola

umiranje, agonija 𐌺441: umiranje **TMB:** *Dushepuft* -a m. NEM.: *Der Zügen* LAT.: *Agonia*

dušica [dušica] samostalnik ženskega spola
dušica 𐌺878: del človeka **TMB:** *Dushiza* -e fh. NEM.: *Das Seelchen* LAT.: *Animula*

dušica materina GLEJ: **materina dušica**

dušica v leščerbi [dušica v leščerbi] samostalniška zveza ženskega spola
stenj 𐌺183: del priprave za svetenje **TMB:** *Dushiza v' lešherbi* fh. NEM.: *Züngchen in der Lampe* LAT.: *Elichnius* PRIMERJAJ: fužil

dušljiv [dušljív] pridevnik
dihajoč **TMB:** *Dushliv* -a -u NEM.: *Athmend* LAT.: *Respirabilis* ☉ Latinski prevedek sicer kaže na pomena 'ki se dá vdihniti' in 'vdihnjen'.

dušnik [dušník] samostalnik moškega spola
sapnik 𐌺972: del človeka ali živali **TMB:** *Dushnik* -a m. NEM.: *Luftröhre* LAT.: *Arteria alpera*

dužela GLEJ: **dežela**

duželan GLEJ: **deželan**

duželanek GLEJ: **deželanik**

duželski GLEJ: **deželski**

dva [dvâ] števnik
dva **TMB:** *Dva* -e -a NEM.: *Zween, zwo, zwey* LAT.: *Duo, -æ, -o* **GS:** *Dva* – lat. *Duo*: germ. *zwey*: gr. *Δύω*, a chald. *ܕܘܘܐ* *do*, vel hebr. *דַּי* *dai* *fatis*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** *Dva* /.../ (str. 45)

dva ino dva [dvâ ino dvâ] števniška zveza
po dva in dva **TMB:** *Dva, inu dva*

NEM.: *Je zwey, und zwey* LAT.: *Bini*
PRIMERJAJ: *samodva*

dvajset [dvâjset] števnik
dvajset **TMB:** *Dvajset* NEM.: *Zwanzig* LAT.: *Viginti*

dvajsetak [dvajseták] samostalnik moškega spola

1. poveljnik dvajsetih vojakov 𐌺909: vojaški poveljnik
2. kovanec z vrednostjo dvajset 𐌺85: denar

3. igralna karta z vrednostjo dvajset 𐌺188: pripomoček za igranje **TMB:** *Dvajséták* -a m. NEM.: *Vorgesetzter über 20. Mann* LAT.: *Viceturio* **KG:** *Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbständer gemacht, als: Dvojak dvojka /.../ Dvejsetak dvajsetiza 'Zwanziger' (str. 46)* PRIMERJAJ: *dvajsetica*

dvajseti [dvajsēti] števnik
dvajseti **TMB:** *Dvajsēte* -a -u NEM.: *Der zwanzigste* LAT.: *Vigefimus*

dvajsetica [dvajsetíca] samostalnik ženskega spola

1. kovanec z vrednostjo dvajset 𐌺85: denar
2. kovanec z vrednostjo dvajset 𐌺85: denar

3. igralna karta z vrednostjo dvajset 𐌺188: pripomoček za igranje **TMB:** *Dvajsétiza* -e fh. NEM.: *Ein Zwanziger* LAT.: *Vigefimarius* **KG:** *Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbständer gemacht, als: Dvojak dvojka /.../ /.../ Dvejsetak dvajsetiza 'Zwanziger' (str. 46)* PRIMERJAJ: *dvajsetak*

dvajsetkrat [dvâjsetkrat] prislov
dvajsetkrat **TMB:** *Dvajsétkrat* NEM.: *Zwanzigmal* LAT.: *Vicies*

dvakrat [dvâkrat] prislov
dvakrat **TMB:** *Dvakrat* NEM.: *Zweymal* LAT.: *Bis* **KG:** *Ti stari gratajo dvakrat otrozi (str. 140)*

dvanajst [dvanájst (?)] števnik
dvanajst **TMB: Dvanajft** NEM.: Zwölf LAT.: Duodecim

dvanajsteri [dvanajstêri] števnik
dvanajsti **TMB: dvanajftire** -a -u NEM.: Der Zwölfte LAT.: Duodecimus PRIMERJAJ: dvanajsti

dvanajsti [dvanájsti (?)] števnik
dvanajsti **TMB: Dvanajfte** -a -u NEM.: Der Zwölfte LAT.: Duodecimus PRIMERJAJ: dvanajsteri

dvanajstica [dvanajstíca] samostalnik ženskega spola
kovanec za sedem krajcarjev №85: denar
TMB: Dvanajftiza -e fh. NEM.: Ein Siebner LAT.: Septimarius

dvanajstkrat [dvanájstkrat] prislov
dvanajstkrat **TMB: Dvanajftkrat** NEM.: Zwölfmal LAT.: Duodecies

dvečiti [dvečiti dvěčim] nedovršni glagol
žvečiti №699: jesti **TMB: Dvęzhem** -zhiti NEM.: Zermalmen LAT.: Dividere, maficare
GS: Dvęzhem – quo *fvęzhem* ultatius est, licet corruptius, quia maficando in duas partes mordemus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: fhvekâm – aliis *dvęzhem*, per medium dentibus scindo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: zvečiti; žvečiti; žvekati

dve piki [dvê píki] dvojniska samostalniška zveza ženskega spola
dvopičje №810: ločilo **KG: dve pike** 'Doppelpünktlein' (str. 171)

dvesto [dvęsto] števnik
dvesto **TMB** PREGOVOR: Inu mordej je fhę merski edn od dvajftu lejt lésèm, kar smo fazhęli Kraynzi latinske zherke shpogàti, fazhel; al kumej A B C spisal (str. 2)

dvohomiti [dvohomīti dvohomím] nedovršni glagol

dvomiti №436: dvomiti **TMB: Dvohomim** NEM.: Zweifeln LAT.: Ambigere **GS: Dvohomim** – Dvomim a *Dva*, & *umim*, ficut in lat. *Dubius inter duas partes positus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: dvomiti

dvojak [dvoják] samostalnik moškega spola
1. kovanec za dve enoti; pol krajcarja, vinar, dvojača, dvojak №85: denar
2. igralna karta z vrednostjo dve №188: pripomoček za igranje **TMB: Dvojâk** -a m. NEM.: Zweyer, halber Kreuzer LAT.: Medius Crucifer **KG: Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbständer gemacht, als: Dvojak dvojka, 'ein Zweyer, im Geld, oder in der Karte' (str. 46)** PRIMERJAJ: dvojka

dvojček [dvôjčëk] samostalnik moškega spola
vsak od dveh pri enem porodu rojenih otrok; dvojček №950: sorodnik ipd. **TMB: Dvojzhëk** -a m. NEM.: Zwillinge LAT.: Gemini PRIMERJAJ: dvojčič

dvojčič [dvôjčič] samostalnik moškega spola
vsak od dveh pri enem porodu rojenih otrok; dvojček №950: sorodnik ipd. **TMB: Dvojzhëzh** -a m. NEM.: Zwillinge LAT.: Gemini PRIMERJAJ: dvojček

dvojen [dvôjën] pridevnik
dvojen **TMB: Dvojne** -a -u Siehe Dvoje PRIMERJAJ: dvoji

dvoji [dvôji] števnik
dvoj **TMB: Dvoje** -a -u NEM.: Zwey LAT.: Bini PRIMERJAJ: dvojen

dvojiti [dvojīti dvojím] nedovršni glagol
razpolavljati №619: ločiti **TMB: Dvojim** NEM.: Entzweyen LAT.: Bipartiri, æquare

dvojka [dvôjka] samostalnik ženskega spola
igralna karta z vrednostjo dve;
dvojka №188: pripomoček za igranje

TMB: Dvojka -e fh. NEM.: Zweyer in der Karten LAT.: Binarius **KG: Dvojak** dvojka, ein Zweyer, im Geld, oder in der Karte (str. 46) PRIMERJAJ: dvojak

dvojniki [dvojník] samostalnik moškega spola

ekvator 333: splošnozemljepisni pojem

TMB: Dvojniki -a m. NEM.: Mittelkreis LAT.: Æquator

dvojčrt [dvojčrt] samostalnik moškega spola

iz dvojne niti stkana tkanina 247: blago ali usnje **TMB: Dvojčrt** -a m. NEM.: Der Zwillich LAT.: Bilix

dvomiti [dvomiti dvomím] nedovršni glagol

dvomiti 436: dvomiti **TMB: Dvomim** NEM.: ZweifelN LAT.: Dubitare **GS: Dvohomim** – Dvomim a Dva, & umim, sicut in lat.

Dubius inter duas partes positus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: dvohomiti

dvomljiv [dvomljív] pridevnik

dvomljiv **TMB: Dvomliv** -a -u NEM.: Zweifelhaft LAT.: Dubius

dvomljivost [dvomljívost] samostalnik ženskega spola

dvomnost 436: dvom **TMB: Dvomljivost** -e fh. NEM.: Zweifelhaftigkeit LAT.: Ambiguitas

dvopernica [dvopernica (?)] (dupernica; dubernica) samostalnik ženskega spola

1. helebarda (?) 199: orožje
2. dvorezna sekira (?) 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **GS: Duperniza** – quali

Dvojna peretniza: lat. Bipennis. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. **GS: Duberniza** – quali dve peretnize, & ideo melius scriberetur Duperniza. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Iztočnica je zapisana upošteva je bistvo Pohlinove etimološke razlage, ki domneva kalk po latinski zloženki *bipennis* iz *bi-* 'dvo-' in *penna* 'pero'.

dvor [dvôr] samostalnik moškega spola

dvor 773: zgradba **TMB: Dvôr** -a m. NEM.: Der Hof LAT.: Aula **GS: Dvor** – Hung. Udvor, Udvar. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Manj verjetno beseda pomeni tudi 'dvorišče', saj je iztočnica *dvorišče* v latinščino prevedena z natančnejšim prevedkom 'area'.

dvoran [dvorân] ali [dvorân] samostalnik moškega spola

dvorjan 906: posvetni oblastnik **TMB: Dvorân** -a m. NEM.: Der Hofherr LAT.: Aulicus PRIMERJAJ: dvornik

dvorišče [dvorišče] samostalnik srednjega spola

dvorišče 281: kraj **TMB: Dvorishe** -a n. NEM.: Hof LAT.: Area

dvorljiv [dvorljív] pridevnik

dvorni **TMB: Dvorliv** -a -u NEM.: Höflich LAT.: Aulicus PRIMERJAJ: dvorski

dvornik [dvorník] samostalnik moškega spola

dvorjan 906: posvetni oblastnik **TMB: Dvornik** -a m. NEM.: Der Höfling LAT.: Aulicus PRIMERJAJ: dvoran

dvorski [dvôrski] pridevnik

dvorni **TMB: Dvorske** -a -u Siehe Dvorliv PRIMERJAJ: dvorljiv

E

e [ĕsti (?)]

črka **e** 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**:
Esti, E, e (str. 155) PRIMERJAJ: esti

Eacidar [?] samostalnik moškega spola
antično osebno ime **Ajakid** 348:
antično osebno ime **TMB: Eazidar** -ja m.
NEM.: *Aeacider* LAT.: *Æacides*

Eapolje [eapôlje] samostalnik srednjega spola
bajeslovno antično mesto **Aja** 360:
krajevno ime **TMB: Eapojle** -a n. NEM.: *Stadt*
Aea LAT.: *Æa*

eban [?] samostalnik moškega spola
ebenovina 641: les **TMB: Eban** -a m.
NEM.: *Ebenholz* LAT.: *Hebenus* **GS: Eban** – lat.
Hebanus: germ. *Ebenholz*: Hebr. עֵבֶן *Eben*.
Lapis, feu lignum durum ut lapis. Razlaga
vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
povezav ali trditev.

ebehtnica [ĕbehtnica] samostalnik
ženskega spola
praznik Marijinega oznanjenja, 25.
marec 46: praznik **TMB: Ebéhtenza** -e fh.
NEM.: *Maria Verkündigungsfest* LAT.: *Festum*
Annuntiationis B. V. M. PRIMERJAJ: obahtnik

ebrašica [?] samostalnik ženskega spola
rastlina navadna plahitica, latinsko
Alchemilla vulgaris 617: vrsta zelike
TMB: Ebrashéza -e fh. NEM.: *Löwenfußkraut*
LAT.: *Alchymilla* ☉ Naglas je na prvem ali
drugem zlogu.

ecin [ecĭn (?)] samostalnik moškega spola
1. debelo črevo 972: del človeka ali
živali

2. bolečine v črevih 17: bolezen
TMB: Ezin -a m. NEM.: 1. *Durchschlag* 2.
Darmreissen LAT.: 1. *Colum* 2. *Ileus coli dolor*

ecljanje [ecljānje] (jecljanje)
samostalnik srednjega spola
jecljanje 29: govorna hiba **TMB: Ezlanje**
-a n. NEM.: *Das Stammeln* LAT.: *Balbuties*

ecljati [ecljāti ecljâm] nedovršni glagol
jecljati 29: imeti govorno hibo **TMB:**
Ezlâm NEM.: *Stammeln* LAT.: *Balbutire* **GS:**
Ezlam – eft onomatopœia. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: jecljati

ecljavec [ecljāvæc] (jecljavec)
samostalnik moškega spola
jecljavec 828: človek z govorno hibo
TMB: Ezlavz -a m. NEM.: *Ein Stotterer* LAT.:
Balbutiens

ecljavka [ecljāvka] (jacljavka)
samostalnik ženskega spola
jecljavka 828: človek z govorno hibo
TMB: Ezlavka -e fh. NEM.: *Stammlerinn*
LAT.: *Balbutrix*

eč [?] samostalnik moškega spola
stric, tj. očetov brat 950: sorodnik ipd.
GS: Ezh – *Frater Patris mei, probabilius*

ab *ozhe* permutato *o* in *e*, quasi *ozhez*, parvus pater. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Hapaks legomenon in izvorno nejasna beseda. PRIMERJAJ: očič

eden [édən éna] števnik

1. en

2. kot samostalnik **nekdo**, **neki** 821: človek

TMB: **Edn** ena, enu NEM.: Einer LAT.: Unus, Aliquis **GS:** **Edn** – *En*: lat. *Unus*, Germ. *Ein*: hebr. אֶחָד *echad*, Chald. אֶחָד, *una*: gr. ἕν, unum. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditiv. **KG:** Eden oder en /.../ (str. 44 s.) **KG:** Edn teh naskeh 'unser einer' (str. 53) **KG:** Edn med nami 'einer aus uns' (str. 54) PRIMERJAJ: en¹; en²

edin [edīn] (edini) pridevnik

edini **TMB:** **Edin** -a -u NEM.: Einzig

LAT.: Unicus

edinačenje [edinačénje] samostalnik srednjega spola

1. združitev 550: združitev

2. izravnava 556: pravni izraz **TMB:** **Edinazhènje** -a n. NEM.: 1. Vereinigung 2. Ausgleichung LAT.: 1. Unio 2. Adæquatio

edinčič [edīnčič] samostalnik moškega

spola

sirota 950: sorodnik ipd. **TMB:** **Edinzhèzh** -a m. NEM.: Der Waise LAT.: Pupillus

edini GLEJ: **edin**

ediniti [edīniti edīnim] nedovršni glagol

združevati 550: zbirati, sestavljati **TMB:** **Edinem** ediniti NEM.: Vereinigen LAT.: Unire PRIMERJAJ: edinovati

edinorojen [edīnorojèn (?)] pridevnik

edinorojeni **TMB:** **Edinurojen** -a -u NEM.: Eingeborner LAT.: Unigenitus

edinorojstvo [edīnorójstvo]

samostalnik srednjega spola

dejstvo, da je kdo edinec 419: sorodstveno ali temu podobno razmerje

TMB: **Edinurojstvu** -a n. NEM.: Eingeburt LAT.: Unigenitura

edinost [edīnost] samostalnik ženskega spola

edinost 407: medsebojni odnosi **TMB:** **Edinoft** -e f. NEM.: Einigkeit LAT.: Unitas

edinovanje [edīnovanje] samostalnik srednjega spola

združevanje 624: združevanje **TMB:** **Edinovanje** -a n. NEM.: Die Vereinbarung LAT.: Coniunctio

edinovati [edīnovati edīnujem] in [edīnovam] nedovršni glagol

združevati 550: zbirati, sestavljati **TMB:** **Edinuvam**; **Edinujem** -nuvati NEM.: Vereinigen LAT.: Coniungere Siehe Edinem PRIMERJAJ: ediniti

edinovoljen [edīnovóljən] pridevnik

enoten, **složen** **TMB:** **Edinuvólne** -a -u

NEM.: Einhellig LAT.: Concors

edinovoljnost [edīnovóljnost]

samostalnik ženskega spola

sloga 408: dobri medsebojni odnosi **TMB:** **Edinuvolnoft** -e f. NEM.: Eintracht, die Einhelligkeit LAT.: Concordia, Unanimitas PRIMERJAJ: edinovoljščina

edinovoljščina [edīnovóljščina]

samostalnik ženskega spola

sloga 408: dobri medsebojni odnosi **TMB:** **Edinuvolshena** -e f. NEM.: Eintracht, die Einhelligkeit LAT.: Concordia, Unanimitas PRIMERJAJ: edinovoljnost

edinstvo [edīnstvo] samostalnik srednjega spola

enotnost, **strinjanje** 408: dobri medsebojni odnosi **TMB:** **Edinstvu** -a n. NEM.: Einigkeit LAT.: Unitas

efa pod komunom [? pod komūnom] samostalniška zveza ženskega spola **predrzna**, **nesramna**, **razuzdana**

ženska 𐌺938: pokvarjen, malopriden človek **TMB: Efa pod komunam** NEM.: *Freches Weib* LAT.: *Mulier diffoluta* ☉ Nemški prevedek kaže na pomen 'predrzen, nesramen', latinski pa na 'razuzdan'.

Efracim [ɛfracim (?)] samostalnik moškega spola

svetopisemsko osebno ime Efracim 𐌺352: svetopisemsko osebno lastno ime **KG: Efracim (str. 156)**

eftanka [ɛftanka (?)] samostalnik ženskega spola

koroško **bucika** 𐌺186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Eftanka -e fh.** NEM.: *Stecknadel* LAT.: *Accubia* **GS: Eftanka – vindicum a germ. Heftnadel.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ega [éga (?)] samostalnik ženskega spola **mandora, manjša lutnja** 𐌺171: glasbilo **TMB: Egga -e fh.** NEM.: *Mandore* LAT.: *Mandura, Chelys*

Egipt [egipt] samostalnik moškega spola **Egipt** 𐌺358: ime dežele **TMB: Egypt -a m.** NEM.: *Egyptenland* LAT.: *Ægyptus*

Egiptarica [egiptarica] samostalnik ženskega spola

Egipčanka 𐌺355: pripadnik ljudstva **TMB: Egyptarza -e fh.** NEM.: *Egyptzierin* LAT.: *Ægyptia*

Egra [ēgra (?)] samostalnik ženskega spola **madžarsko mesto Eger** 𐌺360: krajevno ime **TMB: Egra -e fh.** NEM.: *Stadt Erlau* LAT.: *Vimudria*

eh [ɛh] medmet **izraža nejevoljo TMB: Eh!** NEM.: *Oha* LAT.: *Vah!*

ejec [ɛjɛc (?)] samostalnik moškega spola **zgornji, vodoravni del podboja pri**

vratih 𐌺224: del stavbnega pohišstva **TMB: Ejz -a m.** NEM.: *Der obere Zwerkbalken in der Thür* LAT.: *Superliminare*

ekina [ekína (?)] samostalnik ženskega spola **morska riba prilep**, latinsko *Echeneis* 𐌺1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Ekina -e fh.** NEM.: *Ein Meerfisch* LAT.: *Remora, pifcis*

eklin [?] samostalnik moškega spola **roka** 𐌺878: del človeka **GS: Eklin – Brahium a gr. κλίνω, flecto.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

eksempel [eksémpəlɔj eksémpəlɔjna] samostalnik moškega spola **primer, zgled** 𐌺435: miselni pojem **TMB: Exêmpel -na m.** NEM.: *Beyspiel* LAT.: *Exemplum*

eksemplarski [eksemplárski] pridevnik **zgleden TMB: Exemplarske -a -u** NEM.: *Exemplarisch* LAT.: *Exemplaris*

Elba [ɛlba] samostalnik ženskega spola **reka Laba na Češkem in v Nemčiji** 𐌺362: vodno ime **TMB: Elba -e fh.** NEM.: *Elbe Fluß* LAT.: *Albis*

elce [élcɛ] samostalnik srednjega spola **ročaj noža** 𐌺143: držalo **TMB: Elze** LAT.: *yshi Helze* PRIMERJAJ: *helce*

elcen [élcɛn elcɛna] samostalnik moškega spola **žival los**, latinsko *Alces alces* 𐌺985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Elzen -zɛna m.** NEM.: *Das Elenthier* LAT.: *Alce* PRIMERJAJ: *alcen*

element [elemɛnt] samostalnik moškega spola **prvina, element** 𐌺635: snov **TMB: Element -a m.** NEM.: *Das Element* LAT.: *Elementum*

elemparta [elempārta (?)] samostalnik ženskega spola

helebarda ≍ 199: orožje **TMB: Elemparta**
-e fh. NEM.: Helleparte LAT.: Bipennis

elen GLEJ: **jelen**

elfont [elfónt] samostalnik moškega spola
žival slon, latinsko *Loxodonta*,
Elephas ≍ 985: vrsta kopenske divje živali
TMB: Elfónt -a m. NEM.: Helfant LAT.: Elephas

elmona GLEJ: **limona**

en¹ [ën éna] števnik

en TMB: En -a -u NEM.: Einer LAT.: Unus
KG: Ena 'Eins' (str. 43) **KG:** Eden oder en /.../
(str. 44 s.) PRIMERJAJ: eden; en²

en² [en ena] nedoločni člen

en KG: Artikeln sind fordersonam zween, nämlich
der bestimmte, als ta 'der', ta 'die', tu 'das', und
der unbestimmte, nämlich en 'ein', ena 'eine',
enu 'eines' (str. 127) **ABC:** ti vuzhish mene
fkus tó. de sa mene nuzh, inu dan, koker
en dobrotliv Ozhe fkerbifh (1794, str. 12)
PRIMERJAJ: en¹

enajst [enájst] števnik

enajst (?) TMB: Enajft NEM.: Eilf LAT.: Undecim

enajsti [enájsti] števnik

enajsti TMB: Enajfte -a -u NEM.: Der eilfte
LAT.: Undecimus

enajstica [enajstíca] samostalnik ženskega
spola

1. kovanec z vrednostjo enajst ≍ 85:
denar

2. igralna karta z vrednostjo

enajst ≍ 188: pripomoček za igranje **KG:**
Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden
diese Zahlen gar oft zu Selbstständiger gemacht, als:
Dvojak dvojka /.../ Enajftiza 'Eilfer' (str. 46)

enak [enák] pridevnik

enak TMB: Enâk -a -u NEM.: Gleichförmig
LAT.: Æqualis

enakomislen [enakomîslen] pridevnik
enako misleč TMB: Enakumislen -a -u

NEM.: Gleichen Sinnes LAT.: Animæquus
PRIMERJAJ: enomislen

enakonočen GLEJ: **enakonočni**

enakonočni [enakonóčni]

(**enakonočen**) pridevnik

enakonočni, ekvinokcijski TMB:

Enakonzhne -a -u NEM.: Tag u. Nacht gleich
LAT.: Æquinoctialis

enakonočnost [enakonóčnost]

samostalnik ženskega spola

enakonočje ≍ 43: čas ali njegov del

TMB: Enakonzhnof -e fh. NEM.: Tag u. Nacht
gleich LAT.: Æquinoctium

enakopezen [enakopézæn] pridevnik

uravnotežen TMB: Enakopéfne -a -u

NEM.: Gleichwichtig LAT.: Æquilibris

enakopeznost [enakopéznost]

samostalnik ženskega spola

uravnoteženost, enakotežje ≍ 750:
razsežnost **TMB: Enakopéfnof** -e fh.

NEM.: Gleichwicht LAT.: Æquilibrium

enako premoči [enáko premóči]

enáko premórem] nedovršna glagolska zveza

biti enako močan, enako zmóči,

premoči ≍ 423: biti v tekmovalnih

medsebojnih odnosih **TMB: Enaku**

premôrem NEM.: Gleich vermögen

LAT.: Æquipollere

enakorečnost [enakoréčnost]

samostalnik ženskega spola

jezikoslovje **sopomenka, sinonim** ≍ 497:

vrsta besede **KG:** und sich der Synonimen (ena-
korezhnost) /.../ befeissen (str. 184)

enakost [enákost] samostalnik ženskega spola

enakost ≍ 435: miselni pojem **TMB: Enakoft**

-e fh. NEM.: Gleichförmigkeit LAT.: Æqualitas

enakovš [enákovš] prislov

vseeno TMB: Enakush NEM.: Gleichgültig

LAT.: Indifferenter

enakovšen [enákovšən] pridevnik

1. enak

2. ravnodušen **TMB:** Enakushne -a -u NEM.: Gleichgültig LAT.: Indiferens **KG:** Enakushne -na -nu 'gleichförmig' (str. 102)

enakovšnost [enákovšnost]

samostalnik ženskega spola

ravnodušnost №58: čustvo **TMB:**

Enakushnoft -e fh. NEM.: Gleichgültigkeit
LAT.: Indifferentia

enbart [enbärt] prislov

enkrat **TMB:** Enbart NEM.: Einmal LAT.:

Semel PRIMERJAJ: enfart

encijan [ĕncijan (?)] samostalnik moškega

spola

rastlina encijan, latinsko *Gentiana*

lutea №617: vrsta zelike **TMB:** Enzijan -a m.

NEM.: Enzian LAT.: Genciana

enčas [enčäs] prislov

nekaj časa **TMB:** Enzhas NEM.: Auf eine Zeit

LAT.: Ad tempus **KG:** Enzhas 'eine Weile'

(str. 89)

en del [en dĕu] prislovna zveza

deloma, po eni strani **KG:** Endeil

'einstheils' (str. 103)

en drugi krat [en drŭgi krät] prislovna

zveza

ob drugi priložnosti; drugič **TMB:**

Endrugekrat NEM.: Ein andersmal LAT.:

Alias, alia vice **KG:** Endrugekrat 'ein andersmal' (str. 89)

ene krati [ene kráti] prislovna zveza

nekajkrat **TMB:** Enekrati NEM.: Einigemalen

LAT.: Aliquoties **KG:** Enekrati 'einigermal' (str. 103)

enfart [enfärt] prislov

enkrat **TMB:** Enfart NEM.: Einmal

LAT.: Semel PRIMERJAJ: enbart

Englendar [ĕnglendar (?)] samostalnik

moškega spola

Anglež №355: pripadnik ljudstva **TMB:**

Englendar -ja m. NEM.: Engländer LAT.:

Anglus

enkrat [enkrät] prislov

1. enkrat

2. nekđaj **TMB:** Enkrat NEM.: Einmal

LAT.: Semel, aliquando **KG:** enkrat nekar

'einmal nicht' (str. 93) **KG:** on bo uffē tu, kar

notschem jest reve, temuzh nadleže te dushe

inu tega serza rezhi, neli premagal, ampak ne

enkrat obzhutil! (str. 172)

enkrat nikar [enkrät nikâr] prislovna zveza

niti enkrat **KG:** enkrat nekar 'einmal nicht'

(str. 93)

enoguben [enogúbən] pridevnik

enostaven **TMB:** Enugubnĕ -a -u NEM.:

Einfach LAT.: Simplex PRIMERJAJ: triguben

enokolikanj [enokôlikanj (?)] prislov

nekaj, nekoliko **TMB:** Enukolikajn

NEM.: Ein kleines, etwas eines Theils LAT.:

Aliquantulum

enokoliko [enokóliko] prislov

nekaj, nekoliko **TMB:** Enukolku NEM.: Ein

kleines, etwas eines Theils LAT.: Aliquantu-

lum **KG:** Enukolku zhasa 'eine Zeit lang'

(str. 89) PRIMERJAJ: nekoliko

eno malo [eno málo] prislovna zveza

1. malo

2. malo časa **TMB:** Enmalu NEM.: Ein wenig

LAT.: Modicum **KG:** Zhakejte she enmalu

'Wartet noch ein wenig' (str. 195)

enomislen [enomîslen] pridevnik

enako misleč; soglasen **TMB:** Enumislĕn

-a -u NEM.: Einverständlich LAT.: Unanimis

PRIMERJAJ: enakomislen

enomislenost [enomîslenost]

samostalnik ženskega spola

soglasnost №408: dobri medsebojni

odnosi **TMB:** Enumislĕnoft -e fh. NEM.: Ein-

verständniß LAT.: Unanimitas

enook [enoøk] (**enooki**) pridevnik
enook **TMB:** **Enaoke** -a -u **NEM.:** **Einaugig**
LAT.: **Monoculus**

enooki **GLEJ:** **enook**

enosrčen [enosrčən] pridevnik
enoten, soglasen, složen **TMB:** **Enuserzhn**
 -a -u **NEM.:** **Einhellig** **LAT.:** **Concors**

enovoljen [enovóljən] pridevnik
soglasen, složen **KG:** **Enuvolne** 'Einwillig,
 einstimmig' (str. 37)

enovoljščina [enovóljščina]
 samostalnik ženskega spola
privolitev, soglasje, sloga №408: dobri
 medsebojni odnosi **TMB:** **Enuvolshena**
 -e **fh.** **NEM.:** **Einwilligung** **LAT.:** **Concordia,**
confensus

epatka [epātka] samostalnik ženskega spola
drevo indijski orešek, latinsko *Anacardium*
occidentale, ali **njegov plod** №606: vrsta
 drevesa ali njegov plod **TMB:** **Epātka** -e **fh.**
NEM.: **Elefantenlaus** **LAT.:** **Anacardium**

erb [ērb] samostalnik moškega spola
dedič №921: človek v pravnem razmerju
 ali procesu **TMB:** **Erb**; **Irb** -a **m.** **NEM.:**
Der Erb **LAT.:** **Hæres** **GS:** **Irb** – germ. *Erb*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

erbanje [ērbanje] samostalnik srednjega
 spola
dedovanje №556: pravni izraz
TMB: **Erbanje** -a **n.** **NEM.:** **Das Erben**
LAT.: **Hæreditatio**

erbas [ērbas] (**verbas**) samostalnik
 moškega spola
pletena torba; jerbass №230: košara **TMB:**
Erbas -a **m.** **NEM.:** **Ein Korb** **LAT.:** **Corbis** **GS:**
Erbas – melius *verbas*, a *Verba*; quia ex
Salicis viminibus corbes flectuntur. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: jerbass

erbati [ērbati] nedovršni glagol
dedovati №556: pravni izraz **TMB:** **Erbam**;
Irbam **NEM.:** **Erben** **LAT.:** **Hæreditare**

erbič [ērbič] samostalnik moškega spola
dedič, ki je še otrok №921: človek v
 pravnem razmerju ali procesu **TMB:**
Erbèzh -a **m.** **NEM.:** **Kleiner Erb** **LAT.:** **Hæres**
parvulus

erbov varuh [ērbov váruh] samostal-
 niška zveza moškega spola
skrbnik dediča, ki je še otrok №921:
 človek v pravnem razmerju ali procesu
TMB: **Irbov varh** -a **m.** **NEM.:** **Der Vormund**
LAT.: **Analogifta**

erbščina [ērbščina] samostalnik ženskega
 spola
dediščina №123: s poroko ali dedovanjem
 pridobljeno imetje **TMB:** **Irbshena** -e **fh.**
NEM.: **Die Erbschaft** **LAT.:** **Hæreditas**

Erdelje [erdēlje] samostalnik srednjega
 spola
Sedmograška, Transilvanija, tj. kneževina
v jugovzhodni Evropi, današnji
Romuniji №358: ime dežele **TMB:** **Erdelje**
 -a **n.** **NEM.:** **Siebenbürgen** **LAT.:** **Tranſſylvania**

Erdeljec [erdēljəc] samostalnik moškega
 spola
Transilvanec, Sedmograščan №355:
 pripadnik ljudstva **TMB:** **Erdelz** -a **m.** **NEM.:**
Siebenbürger **LAT.:** **Tranſſylvanus**

erh [ērḥ] samostalnik moškega spola
z galunom ustrojeno mehko usnje iz
kož divjadi, drobnice; irh, irhovina №247:
 blago ali usnje **TMB:** **Erh** -a **m.** **Sieh.**
Irh ☉ Iztočnice *irh* v TMB ni. **PRIMERJAJ:**
 jerh

erhar [ērhar] samostalnik moškega spola
kdor stroji irhovino; irhar №862: kdor
 izdeluje material za obleke **TMB:** **Erhar** -ja
m. **Sieh.** **Irhar** ☉ Iztočnice *irhar* v TMB ni.
PRIMERJAJ: jerhar

erhast [érhast] pridevnik

irhast **TMB:** **Erhaft** -a -u **LAT.:** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **Sieh. Irhaft** ☉ Iztočnice *irhast* v **TMB** ni. **PRIMERJAJ:** jerhast

erhovina [érhovina] samostalnik ženskega spola

z galunom ustrojeno mehko usnje iz kož divjadi; irh, irhovina №247: blago ali usnje **TMB:** **Erhovna** -e **fh.** **NEM.:** *Gerbfelle* **LAT.:** *Aluta* **PRIMERJAJ:** jerhovina²

erold [ērold (?)] samostalnik moškega spola **glasnik** №877: sluga, ki potuje **TMB:** **Erold** -a **m.** **NEM.:** *Der Herold* **LAT.:** *Feccialis*

erperge [érperge] (*erprge; irperge; irprge*) množinski samostalnik ženskega spola **gostilna s prenočiščem** №776: gostišče **TMB:** **Irpèrgè** **fh.** **NEM.:** *Die Herberg* **LAT.:** *Hospitium* **GS:** **Erperge** – vel *Irperge*, *germ. Herberg; Notker habet Herebergo; Anglofax. Hereberga; Inf. Sax. Harbarga; Gall. Auberge; Ital. Albergo; Hifp. Alvergne.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:** **Irperge** – vide *Erperge*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

erprge **GLEJ:** **erperge**

erusal [eruso] samostalnik ženskega spola **kalijev karbonat; pepelika** №635: snov **TMB:** **Erusôl** -y **fh.** **NEM.:** *Die Pottasche* **LAT.:** *Cinis clavellatus* **GS:** **Erusol** – a *sol*, *Salz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

erythace [erythāce] množinski samostalnik neugotovljivega spola citatno **čebelji kruhek, fermentirani cvetni prah** №261: hrana **TMB** **PREDGOVOR:** *Skus te Erythāce sem se jeft oflhivel, ter moje pajne wogatu napolnil* (str. 4)

erzeg [érzeg] samostalnik moškega spola **vojskovodja** №909: vojaški poveljnik **TMB:** **Erfeg** -a **m.** **NEM.:** *Kriegsherr* **LAT.:** *Exercitus*

esmilka [esmílka] samostalnik ženskega spola

rastlina smolnica, lepnica, latinsko *Silene viscaria* №617: vrsta zelike **TMB:** **Esmilka** -e **fh.** **NEM.:** *Wilder Löwengriff* **LAT.:** *Lychnis vifcaria*

estersko [ēstærsko] prislov **avstrijsko** **KG:** *Estersku 'österreichisch'* (str. 118)

esti [ʔ]

ime črke e №808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** *Esti, E, e* (str. 155) **PRIMERJAJ:** e

Estrajhar [ēstrajhar] samostalnik moškega spola

Avstrijec №355: pripadnik ljudstva **TMB:** **Elftrajhar** -ja **m.** **NEM.:** *Oesterreicher* **LAT.:** *Auftriacus* **PRIMERJAJ:** Estrijan

Estrija [ēstrija] samostalnik ženskega spola **Avstrija** №358: ime dežele **TMB:** **Elftria** -e **fh.** **NEM.:** *Oesterreich* **LAT.:** *Auftria*

Estrijan [estrijän] ali [estrijân]

samostalnik moškega spola **Avstrijec** №355: pripadnik ljudstva **TMB:** **Elftrijan** -a **m.** **NEM.:** *Oesterreicher* **LAT.:** *Auftriacus* **PRIMERJAJ:** Estrajhar

Estrijanka [estrijânka (?)] samostalnik ženskega spola

Avstrijka №355: pripadnik ljudstva **TMB:** **Elftrijanka** -e **fh.** **NEM.:** *Oesterreicherinn* **LAT.:** *Auftriaca*

estrijanski [estrijânski (?)] pridevnik **avstrijski** **TMB:** **Elftrijanske** -a -u **NEM.:** *Oesterreichisch* **LAT.:** *Auftriacus*

Etalija [etalīja (?)] samostalnik ženskega spola **italijansko mesto in otok Elba** №360: krajevno ime **TMB:** **Ethalija** -e **fh.** **NEM.:** *Stadt, und Insel Elba* **LAT.:** *Ilva urbs, Infula*

etnica [etnīca] samostalnik ženskega spola **neka riba, verjetno zobatec**, latinsko

Dentex dentex 𐌺 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Etniza -e** fh. NEM.: *Eine Art Fische* LAT.: *Ætnæus* ☉ Riba *Aethæus*, imanovana tudi *Cantharus*, se v antičnih in srednjeveških opisih zaradi monogamije omenja kot vzor čednosti.

evangelist [evangelīst] samostalnik moškega spola

evangelist 𐌺 953: svetopisemski človek **TMB: Evangēlift -a** m. NEM.: *Evangelist* LAT.: *Evangelifta*

evangelium [evangēlium] samostalnik moškega spola

evangelij 𐌺 253: literarno delo **TMB: Evangēlijum -a** m. NEM.: *Evangelium* LAT.: *Evangelium* **KG:** *Per fvetemu Christusovemu Evangelium!* 'beyrn H. Christi Wort' (str. 93)

evangeljski [evangēljiski] pridevnik **evangeljski** **TMB: Evangēlske -a -u** NEM.: *Evangelisch* LAT.: *Evangelicus*

evčunčič [evčūnčič] samostalnik moškega spola

ptica kljunač, sloka, latinsko *Scolopax rusticola* (?) 𐌺 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Evzhunzhèzh -a** m. NEM.: *Vogel ohne Milz* LAT.: *Æglocephalus* ☉ O pomenu je mogoče ugibati na osnovi Freyerjevega zapisa, ki ga Pleteršnik navaja kot *evčūnec* 'Pfuhschnepfe, der Sumpfwader (*limosa melanura*)'. Nemški prevedek pomeni 'ptica brez vranice', latinski, ki ga dostopni viri ne navajajo, pa izgleda zloženka iz grških besed ἀγλή 'blišč, sijaj, lesk' in κεφαλή 'glava'.

Evropa [evrōpa (?)] samostalnik ženskega spola

celina Evropa 𐌺 357: ime celine **TMB: Evropa -e** fh. NEM.: *Europa* LAT.: *Europa*

Evropejec [evropējæc (?)] samostalnik moškega spola

Evropejec 𐌺 355: pripadnik ljudstva **TMB: Evropejz -a** m. NEM.: *Europæer* LAT.: *Europæus*

evropejski [evropējski (?)] pridevnik **evropski** **TMB: Evropejske -a -u** NEM.: *Europäisch* LAT.: *Europæus*

Evropin [evrōpin (?)] pridevnik **ki pripada Evropi** **TMB: Evropène -a -u** NEM.: *Der Europa* LAT.: *Europæ*

ežbičje [ežbīčje] samostalnik srednjega spola **krma za divje živali** 𐌺 267: hrana za živali **TMB: Eſhbizhje -a** n. NEM.: *Shütterfutter* LAT.: *Pabulum ferarum*

ežbin [ežbīn] samostalnik moškega spola **kdor krmi divje živali** 𐌺 839: kdor hrani divje živali **TMB: Eſhbin -a** m. NEM.: *Das Wildfütterer* LAT.: *Pabulator ferarum*

ežbinje [ežbīnje] samostalnik srednjega spola **kraj, kjer se rade zadržujejo divje živali** 𐌺 343: kraj so divje živali **TMB: Eſhbinje -a** n. NEM.: *Wildläger* LAT.: *Luftrum ferarum*

ežbišče [ežbīšče] samostalnik srednjega spola **prostor za shranjevanje krme** 𐌺 324: shramba živil **TMB: Eſhbishe -a** n. NEM.: *Schütte, Schütthütte* LAT.: *Pabulatorium*

F

f [fērt]

črka **f** 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**:
Fert, F, f (str. 156) PRIMERJAJ: fert

fabula [fābula] samostalnik ženskega spola
zgodba 253: literarno delo **TMB: Fabèla**
-e fh. NEM.: Die Fabel LAT.: Fabula

facanekelj [facanékəlj facanékəljna]
samostalnik moškega spola
robec 247: blago ali usnje
TMB: Fazanèkel -na m. NEM.: Tüchlein
LAT.: Strophium

facati [fācati fācam] nedovršni glagol
prikrito se smejati, zakrivajoč usta z
roko ali robcem 490: oglašati se od
veselja **TMB: Fāzam** NEM.: In die Hand, ins
Schweißtuch lacheln LAT.: Cachinari occulte

facelj [fācəlj fācəljna] samostalnik
moškega spola
testen svaljek za pitanje perutnine, zlasti
gosi, kopunov 267: hrana za živali
TMB: Fāzèl -na m. NEM.: Eine Schopnudel
LAT.: Turunda ☉ Nastalo iz *fadcelj,
tvorjenke iz *fadæc iz *fadati, glej fadljati.
PRIMERJAJ: fadljati

fadlavec [fadljāvəc] samostalnik moškega
spola
kdor pita perutnino 891: kmet
TMB: Fadlavz -a m. NEM.: Schopper, Stopfer
LAT.: Fartor

fadljanje [fadljānje] samostalnik srednjega
spola
pitanje, zlasti perutnine 75: reja, vzreja
TMB: Fadlanje -a n. NEM.: Das Schoppen
LAT.: Fartura

fadljati [fadljāti fadljām] nedovršni glagol
pitati, tj. na silo hraniti, zlasti
perutnino 118: krmiti živali **TMB: Fadlām**
NEM.: Schoppen LAT.: Farcire

fagotelj [fagótəlj] samostalnik moškega
spola
kos, grižljaj 261: hrana **GS: Fagôtel**
– frustum a gr. φάγω, comedo. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

faja [fāja] samostalnik ženskega spola
zadnjica 878: del človeka **TMB: Faja**
-je fh. NEM.: Der Steiß LAT.: Clunis **GS: Faja**
– foramen follis est onomatopoeiticum
exprimens sonum Fa, quem follis flando
efficit; tranffertur ad clunem. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

fajancar [fājāncar] samostalnik moškega
spola
izdelovalec poslikane posode iz loščene
žgane gline, fajanse 962: likovni
umetnik **TMB: Fajāncar** -ja m.
NEM.: Glasürer LAT.: Encausto pictor

fajance [fājānce] množinski samostalnik
ženskega spola

posoda iz poslikane loščene žgane
gline; fajansa 𐀀225: posoda **TMB: Fajanze**
lh. NEM.: Glasürtes Geschirr LAT.: Encauſto
picta vaſa

fajbelj [fājbəlj] samostalnik moškega spola
obolenje žlez pri konjih 𐀀26: bolezen
domačih živali **GS: Fajbel** – lat. *Vivolæ*: Inf.
Sax. *Vivel*: Dan. *Fibel*: Angl. *Fives*: Gall.
Avives: *Geschwulst, Halsdrüse der Pferde*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

fajda [fājda] samostalnik ženskega spola
dobiček 𐀀73: plačilo **TMB: Fajda -e** lh.
NEM.: Gewinnst LAT.: Lucrum, quæſtus **GS:**
Fajda – in lege Longobard. *Fajda* ſignificat
thätige Feindſeligkeit, Haß: Germ. *Feyde*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

fajdač [fājdač] samostalnik moškega spola
1. slepar 𐀀934: goljuf
2. širokoustnež, bahač 𐀀912: človek
glede na govorjenje **TMB: Fajdâzh -a m.**
NEM.: 1. *Betrüger* 2. *Maulmacher* LAT.: 1. *Cir-*
cumventor 2. *Agyrta* PRIMERJAJ: fajtač

fajdati [fajdáti fajdâm] nedovršni glagol
posojati denar na obresti 𐀀113: plačati
TMB: Fajdâm NEM.: *Wuchern* LAT.: *Ufurari*

fajdiga [fajdíga] samostalnik ženskega
spola
dvojni napad pri igri mlin 𐀀752: igra
ali njen del **TMB: Fajdiga -e** lh. NEM.: *Eine*
Fickmühle LAT.: *Utrimque ſucceſſus*

fajdirčič [fajdíričič] samostalnik moškega
spola
rastlina vetrnica, latinsko *Anemone*
(*coronaria*) 𐀀617: vrsta zelike **TMB:**
Fajdirzhèzh -a m. NEM.: *Klapperrose*
LAT.: *Anemone* PRIMERJAJ: fajdirek

fajdirek [fajdířək] samostalnik moškega
spola
rastlina vetrnica, latinsko *Anemone*

(*coronaria*) 𐀀617: vrsta zelike **TMB:**
Fajdirk -a m. NEM.: *Klapperrose* LAT.:
Anemone PRIMERJAJ: fajdirčič

fajfa [fājfa] samostalnik ženskega spola
pipa za kajenje tobaka 𐀀177:
pripomoček za zrak, dim **GS: Fajfa** – germ.
Pfeiffe, a lat. *Fovea*. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

fajmašter GLEJ: fajmošter

fajmošter [fājmoštər] (fajmašter)
samostalnik moškega spola
župnik 𐀀905: verski oblastnik **TMB:**
Fajmashter -a m. NEM.: *Der Pfarrer* LAT.:
Parochus **KG:** Poſdravite meni Gospuda
Fajmaſhra ‘Grüßet mir den Pfarrherren’
(str. 195)

fajn [fājn] pridevnik
tanek, drag, dragocen, nežen **TMB: Fajn**
NEM.: *Fein, Zart* LAT.: *Subtilis, pretioſus* **GS:**
Fajn – *Fin, vindicum* a germ. *fein*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: fin

fajtač [fajtáč] samostalnik moškega spola
blebetač, čvekač, opravljivec 𐀀884:
človek z negativno lastnostjo, ki je v
zvezi z govorom **TMB: Fajtazh -a m.** NEM.:
Klappermann LAT.: *Nugator* PRIMERJAJ: fajdač

fajtanje [fājtanje (?)] samostalnik
srednjega spola
blebetanje, besedičenje,
opravljanje 𐀀493: govor **TMB: Fajtanje -a**
n. NEM.: *Eine Wäſcherey* LAT.: *Nugatio*

fajtati [fājtati (?)] nedovršni glagol
blebetati, besediti, opravljati 𐀀510:
pogovarjati se **TMB: Fajtam** NEM.:
Schwätzen LAT.: *Nugari*

fakin [fakîn] samostalnik moškega spola
najet delavec 𐀀871: uslužbenec **GS: Fakin**
– *gedungener Knecht*: Angl. *Wagin*: Inf.
Sax. *Fackeien, herumlaufen*: lat. med. *ævi*

Fachinerarius, *Gauckler*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

falar [fálar] samostalnik moškega spola
steber № 777: del zgradbe **TMB: Falar**
-ja m. NEM.: *Der Pfeiler* LAT.: *Columna* **GS: Falar** – germ. *Pfeiler*, lat. *Palus*, *Vallus*, Polon. *Pilar*: Angl. & Hifp. *Pilar*: a gr. *τύλη*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

falat [fālat] samostalnik moškega spola
del, kos № 84: del stvari **GS: Falat** – Ital. *Ballotta* & vide *Fagotel*, Hung. *Falat*, ein Bissen. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

falenga [fálɔŋga] (*falinga*) samostalnik ženskega spola
napaka № 102: greh **TMB: Falenga** -e fh. NEM.: *Der Fehler* LAT.: *Error*

falenje [falénje] samostalnik srednjega spola
napaka № 102: greh **TMB: Falénje** -a n. NEM.: *Der Fehler* LAT.: *Error*

faler [fáler fálerja] samostalnik moškega spola
napaka № 102: greh **TMB: Falér** -ja m. NEM.: *Der Fehler* LAT.: *Error*

falinga GLEJ: **falenga**

faliti [falíti falím] dovršni in nedovršni glagol
motiti se, zmotiti se № 102: motiti se **TMB: Falim** NEM.: *Fehlen* LAT.: *Errare* **GS: Falim** – germ. *fehlen*, lat. *fallo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

falkelj [fáلكəlj fáلكəljna] samostalnik moškega spola
tolkač № 187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB: Falkèl** -na m. NEM.: *Der Klopstock* LAT.: *Mateola*, tudes

falon [falôn] samostalnik moškega spola
vrsta hijacinte № 617: vrsta zelike **TMB: Falôn** -a m. NEM.: *Eine Art Hyacinten*

LAT.: *Hiacynthus* PRIMERJAJ: blegijač; cepnesina; cinta; jahcin; pašpertant

falot [falôt] samostalnik moškega spola
trmoglavež, nepridiprav № 928: človek z negativnimi lastnostmi **TMB: Falôt** -a m. NEM.: *Ein Trotzbuhe* LAT.: *Calo* **GS: Falôt** – Ital. *Falloto*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Latinski prevedek sicer pomeni 'nižji služabnik', zlasti 'častnikov sluga, konjar'.

fanač [fanáč] samostalnik moškega spola
mošt iz tropin (?) № 660: pijača **TMB: Fanâzh** -a m. NEM.: *Der Hangelmost* LAT.: *Adiyliftos* **GS: Fanâzh** – a gr. *Συρὸν*, quia *quali per siphones fluendo conficitur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

fant [fànt] samostalnik moškega spola
fant № 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Fant** -a m. NEM.: *Der Bub*, *Knabe* LAT.: *Puer* **GS: Fant** – lat. *Infans*: It. *Fante*, *Bauer*, *Soldat im Schachspiele*: Allemanic. *Fânten*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Fant** 'der Knab' /.../ (str. 25)

fantič [fantič] in [fântič] samostalnik moškega spola
fantek, fantič № 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Fantizh** -a m. NEM.: *Das Knäblein* LAT.: *Puellus* **ABC: Fantezh** (1765, str. 6)

fantinstvo [fantínstvo] samostalnik srednjega spola
fantovska leta № 51: obdobje v človekovem življenju **TMB: Fantinstvu** -a n. NEM.: *Das Knabenalter* LAT.: *Pueritia*

fantovski [fántovski] pridevnik
fantovski **TMB: Fantovske** -a -u NEM.: *Bübisch* LAT.: *Puerilis*

far [fâr] samostalnik moškega spola
1. svečenik, žrec № 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje
2. duhovnik № 894: človek glede na

krščansko vero **TMB: Far** -ja m. NEM.: 1. Pfaff 2. Geistlicher LAT.: 1. Sacrificulus 2. Sacerdos **GS: Far** – *Fara*, Longobardis *Fara* idem erat quod Genealogia, quam Parochi in libris, baptifmalibus habent; lat. *Parochia* per apocopen & prima litera *p* in *f* commutata; germani utramque habent literam *Pfarr*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

fara [fára] samostalnik ženskega spola
župnija, fara № 744: cerkvena ustanova
TMB: Fâra -e fh. NEM.: Die Pfarr LAT.: Parochia **GS: Far** – *Fara*, Longobardis *Fara* idem erat quod Genealogia, quam Parochi in libris, baptifmalibus habent; lat. *Parochia* per apocopen & prima litera *p* in *f* commutata; germani utramque habent literam *Pfarr*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

farba [fârba] samostalnik ženskega spola
barva № 1: barva **TMB: Farba** -e fh. NEM.: Farbe LAT.: Color **GS: Farba** – aliis *Barba*, germ. *Farbe*, per ufitatem commutationem literæ *B* in *F*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: barba

farbanje [fârbanje] samostalnik srednjega spola
barvanje № 1: barvanje **TMB: Farbanje** -a n. NEM.: Das Färben LAT.: Tinctura

farbar [fârbar] samostalnik moškega spola
barvar № 842: kdor se ukvarja z barvanjem
TMB: Farbar -ja m. NEM.: Färber LAT.: Tinctor

farbarica [fârbarica] samostalnik ženskega spola
barvarka № 842: kdor se ukvarja z barvanjem **TMB: Farbarza** -e fh. NEM.: Färberin LAT.: Tinctrix

farbarija [farbarîja] samostalnik ženskega spola
barvarska obrt, barvarstvo № 78: rokodelstvo **TMB: Farbarya** -e fh. NEM.: Die Färberey LAT.: Tinctoria

farbati [fârbati] nedovršni glagol
barvati № 1: barvati **TMB: Farbam** NEM.: Färben LAT.: Tingere colore

farbovnik [fârbovnik] samostalnik moškega spola
rastlina silina, latinsko *Isatis tinctoria* № 617: vrsta zelike **TMB: Farbovnek** -a m. NEM.: Der Wayd LAT.: Glastrum

fareža [farĉža] samostalnik ženskega spola
1. dežni plašč, ogrinjalo № 130: oblačilo ali obutev
2. slab klobuk № 130: oblačilo ali obutev
TMB: Fârĉſha -e fh. NEM.: 1. Regenmantel 2. schlechter Hut LAT.: 1. Lacerna 2. Penula **GS: Farĉſha** – a gr. φᾶρον, Palla, Pallium: vel ex Hebr. פָּאָר Peer, ornamentum capitis, feil, tiara. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. © Pomen 'slab klobuk' izkazuje le drugi nemški prevedek. Oba latinska pomenita '(popotni) plašč, ogrinjalo'.

farflja [fârflja] samostalnik ženskega spola
žival kresnica, latinsko *Lampyris noctiluca* № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Farfla** -e fh. NEM.: Lichtmücke LAT.: Cicindela, Lampyris **GS: Farfla** – a *ferflâm*, Ital. *Farfalla*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

farizer [farizĕr] samostalnik moškega spola
farizej № 953: svetopisemski človek **KG: Farizĕr** (str. 156)

farkeš [fârkeš] samostalnik moškega spola
odeja, s katero pokrijejo konja po hrbtu № 256: konjska odeja **TMB: Farkésh** -a m. NEM.: Roßdecke LAT.: Dorfuale PRIMERJAJ: deka; plahta

farman [fârman] samostalnik moškega spola
župljan № 894: človek glede na krščansko vero **TMB: Farmàn** -a m. NEM.: Pfarrkind LAT.: Parochianus

farmanstvo [fārmanstvo] samostalnik srednjega spola

župljani, skupnost župljanov 895:

skupina ljudi glede na krščansko vero

TMB: Farmanftvu -a n. NEM.: Pfarmenge

LAT.: Parœcia

faronika [ʔ] samostalnik ženskega spola **rastlina vrednik**, latinsko *Vincetoxicum hirundinaria* 617: vrsta zelike **TMB: Faroneka** -e fh. NEM.: Schwalbenkraut
LAT.: Vincetoxicum ☉ Naglas je na prvem ali drugem zlogu.

farovški [fárovški] pridevnik **župniški, farovški** **TMB: Farovshke** -a -u
NEM.: Pfarrhöfisch LAT.: Parochialis

farovž [fárovž] samostalnik moškega spola **župnišče, farovž** 783: krščanska verska zgradba **TMB: Farovsh** -lha m. NEM.: Der Pfarrhof LAT.: Domus parochialis

faršje [ʔ] (faržje) samostalnik srednjega spola **nasad akacij ali robinij, akacijev ali robinijev drevored** 317: rastišče dreves **TMB: Farshje** -a n. NEM.: Schottendornallee
LAT.: Acacietum

farška kapica [fārška kápica] (kapica farška) samostalniška zveza ženskega spola

grm trdoleska, latinsko *Euonymus europaeus* 610: vrsta grma **TMB: Kapèza farshka** NEM.: Pfaffenkappel LAT.: Evonymus

farški [fārški] pridevnik **duhovniški** **TMB: Farshke** -a -u NEM.: Priesterlich LAT.: Sacerdotalis

farž [ʔ] samostalnik moškega spola **drevo akacija**, latinsko *Acacia*, ali **robinija**, latinsko *Robinia pseudoacacia* 605: drevesna vrsta **TMB: Farsh** -lha m. NEM.: Schottendorn LAT.: Acacia **GS: Bershlin** – *convenit cum Farsh*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

faržje GLEJ: faršje

fasanje [fāsanje] samostalnik srednjega spola

polnjenje orožja s strelivom 534: upravljanje z orožjem **TMB: Fasanje** -a n. NEM.: Das Laden LAT.: Oneratio

fasati [fā sati fāsam] nedovršni glagol **polniti, nabijati orožje s strelivom** 534: upravljanje z orožjem **TMB: Fāsam** NEM.: Laden LAT.: Onerare **GS: Fasam** – *quod Basam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **basati**

fasenga [fāsəŋga] (fasinga) samostalnik ženskega spola **naboj iz smodnika in krogle v strelnem orožju** 199: orožje **TMB: Fasənga** -e fh. NEM.: Ladung LAT.: Oneratio

fasinga GLEJ: fasenga

fatkanje [fātkanje] samostalnik srednjega spola

1. pletenje 247: izdelovanje blaga ali strojenje kože
2. obrekljiv pogovor o kom; opravljanje 510: govor **TMB: Fatkanje** -a n. NEM.: 1. Stricken 2. Ehrenrede LAT.: 1. Textura 2. Detractio

fatkar [fātkar] samostalnik moškega spola
1. opravljevec 912: človek glede na govorjenje
2. pletilec 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Fatkar** -ja m. NEM.: 1. Affterredner 2. Stricker LAT.: 1. Detractor 2. Textor

fatkati [fāt kati fāt kam] nedovršni glagol
1. plesti 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem
2. pripovedovati kaj slabega o kom; opravljati 510: pogovarjati se **TMB: Fatkam** NEM.: 1. Stricken 2. übel nachreden
LAT.: 1. Texere 2. Detrahere

favd [fāv̥d] samostalnik moškega spola
1. guba na koži ≍ 878: del človeka
2. guba na obleki ≍ 131: del oblačila ali obutve **TMB: Favd** -a m. NEM.: *Die Falte* LAT.: *Plica* **GS: Favd** – germ. *Falte*: Hifp. *Falta*: Angl. *Fold*: Holl. *Voude*: Polon. & Bohem. *Fald*, a gr. *πλοῦς*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

favdati [fāv̥dati] nedovršni glagol
gubati, zgibati ≍ 675: spreminjati obliko
TMB: Favdam NEM.: *Falten* LAT.: *Plicare*

favšati [fāv̥šati] nedovršni glagol
1. pačiti, prenarejati ≍ 627: poslabševati, zatirati
2. grajati ≍ 503: grajati, svariti **TMB: Favsham** NEM.: 1. *Verfälschen* 2. *Tadeln* LAT.: 1. *Adulterare* 2. *Carpere* **GS: Favsham** – a germ. *fälschen*, mutato *l* in *u* more *Vindorum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

faza [ʔ]
GS: Fafa – germ. *Fähschen*, *Fäsern*, *Wurzel: Fasha*: Angl. *Cadews*: Norweg. *Vaßkalb*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Nejasna beseda.

fazant [fazānt] samostalnik moškega spola
ptica fazan, latinsko *Phasianus colchicus* ≍ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Fafánt** -a m. NEM.: *Fason* LAT.: *Phafanus* PRIMERJAJ: **basant**

fejlja [fē̥flja] samostalnik ženskega spola
klepetulja ≍ 912: človek glede na govorjenje **TMB: Fe̥fla** -e fh. NEM.: *Schnattergans* LAT.: *Garrula*

fejljanje [fē̥fljānje] samostalnik srednjega spola
klepetanje ≍ 510: govorjenje **TMB: Fe̥flānje** -a n. NEM.: *Das Schnattern* LAT.: *Blateratio*

fejljati [fē̥fljāti fē̥fljām] nedovršni glagol
klepetati ≍ 510: pogovarjati se **TMB:**

Feflām NEM.: *Schnattern* LAT.: *Blaterare*, *garrare*

fegan [fegän] ali [fegân] samostalnik moškega spola
zvodnik ≍ 887: grešnik v zvezi s spolnostjo
TMB: Fegân -a m. NEM.: *Zusammenfüger* LAT.: *Combinator*

feganka [fegānka] samostalnik ženskega spola
1. zvodnica ≍ 887: grešnik v zvezi s spolnostjo
2. prostitutka ≍ 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Feganka** -e fh. NEM.: 1. *Zusammenknüpferrinn* 2. *Kupplerin* LAT.: 1. *Combinatrix* 2. *Meretrix* PRIMERJAJ: *fuganka*

fegati [fegāti fegām] nedovršni glagol
posredovati zvezo med moškim in žensko zaradi spolnih odnosov ≍ 104: grešiti v zvezi s spolnostjo **TMB: Fêgām** NEM.: *Zusammenfügen* LAT.: *Combinare*

fehtati [fē̥htati fē̥htam] nedovršni glagol
boriti se ≍ 418: izvajati vojaško dejanje
TMB: Fe̥htam NEM.: *Fechten* LAT.: *Digladiari*

fej [fē̥j] (fej te bodi) medmet
izraža zgražanje, nejevoljo **TMB: Fej!**; **Fejtebôdi!** NEM.: *Pfuy!*; *Pfuy der Schande* LAT.: *Phy!*; *Proh dedecus* **GS: Fej** – *te bodi!* germ. *Pfui!* fuper germ. *Pfei!* Suec. & Dan. *Fy!* a gr. *φῆ̃*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Fej sram te bodi!** 'pfuy schāme dich!' (str. 97) **KG: Fejte bodi!** 'pfuy der Schand' (str. 97)

feja [fē̥ja] samostalnik ženskega spola
teta, tj. **materina sestra** ≍ 950: sorodnik ipd. **GS: Fêja** – *Mutterschwester*: in *Dirmarfia vocant materteram Fey*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

fej te bodi GLEJ: **fej**

fela [fē̥la] samostalnik ženskega spola
vrsta, zvrst ≍ 669: besede s pomenom

'vrsta, sorta' **TMB: Fêla** -e fh. NEM.: Eine Gattung LAT.: Genus

fema [fēma] samostalnik ženskega spola
kopica snopov №246: kup snopov ali sena **GS: Fēma** – germ. *ein Fehmen, Feimen, Fiemen*; *Hamburgi ein Dymen*: in Pomerania *eine Miethe*; *alibi eine Trieste*: carniol. *Rešhta*, communiter in noſtra germania *ein Schober*: Gall. *Meule de paille, a grains*, eſtque cumulus aggregatorum manipulorum ſub dio poſitus ob defectum ſpatii in repofitoriis. Razlaga je s staliſča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Treſhta** – uſurpatur in cumulo aggregatorum manipulorum &c. ſicut *Reſhta* in aggregatione lignorum: germ. *eine Trieste*, communiter *ein Schober a Schäben, Schwaden*. Vide *Fēma*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

feniks [fēniks] samostalnik moškega spola
bajeslovna ptica feniks №94: živaloliko bajeslovno bitje **TMB: Fēnx** -a m. NEM.: Der Phönix LAT.: Phoenix

fent [fēnt] samostalnik moškega spola
uničenje, opustošenje №687: škodovanje **TMB: Fēnt** -a m. NEM.: Die Verheerung LAT.: Depopulatio

fentan [fēntan] pridevnik
uničen, pokvarjen **TMB: Fentane** -a -u NEM.: Verdorben LAT.: Perditus

fentanje [fēntanje] samostalnik srednjega spola
pustošenje №687: škodovanje **TMB: Fēntanje** -a n. NEM.: Die Verwüſtung LAT.: Vastatio

fentati [fēntati fēntam] dovršni glagol
1. opustošiti №627: poslabševati, zatirati
2. uničiti, pokvariti №627: poslabševati, zatirati **TMB: Fēntam** NEM.: Verheeren LAT.: Depopulari **KG: Fentam**, -tal, -tan, -tati 'verderben' (str. 103)

fentovati [fentováti fentûjem] nedovršni glagol

pustošiti №627: poslabševati, zatirati **TMB: Fēntujem** -tuvati Siehe Fēntam

ferbežen GLEJ: frbežen

ferbežnost GLEJ: frbežnost

Ferdinand [fêrdinand (?)] samostalnik moškega spola
krstno ime Ferdinand №351: krstno ime **ABC: Ferdinand** (1765, str. 6)

fergla GLEJ: firgla

ferkocar GLEJ: frkocar

ferkocarica GLEJ: frkocarica

ferkocati GLEJ: frkocati

ferkocelj GLEJ: frkocelj

ferkocilo GLEJ: frkocilo

fermažija [fermažîja] (frmažija)

samostalnik ženskega spola
malvazija №661: alkoholna pijača **TMB: Fermaſhya** -e fh. NEM.: Malvasierwein LAT.: Vinum Malvaticum **GS: Fermaſhya** – latine *Malvaticum vinum*: germ. *Muschkatwein*. Razlaga je s staliſča današnjega jezikoslovja napačna.

Fermensevel [fermenſëvəl] (frmensevel) samostalnik moškega spola
neki slovanski bog №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Ferménfevl** -a m. NEM.: Slavischer Abgott LAT.: Idolum Slavorum

feršaj GLEJ: fršaj

fert [?] (frt)

ime črke f №808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Fert, F, f** (str. 156) PRIMERJAJ: f

feržmagati GLEJ: fržmagati

feržmagati se GLEJ: fržmagati se

feržmagljivec GLEJ: fržmagljivec

feržmagovalec GLEJ:
fržmagovavec

feržmagovati GLEJ: **fržmagovati**

feržmagovavec GLEJ:
fržmagovavec

feržmajht GLEJ: **fržmajht**

feržmajhten GLEJ: **fržmajhten**

fidulika [fidúlika] samostalnik ženskega spola
rastlina **ostri mleček**, latinsko *Euphorbia*
esula №617: vrsta zelike **TMB: Fidúlka -e** fh.
NEM.: Wolfsmilch, Kraut LAT.: Efula

figa [fíga] samostalnik ženskega spola
drevo ali grm smokva, figa, latinsko *Ficus*
carica, ali **njegov plod** №606: vrsta drevesa
ali njegov plod **TMB: Figa -e** fh. NEM.: Eine
Feige LAT.: Ficus **GS: Figa – lat. Ficus, germ.**
Feige: Ital. Fico, Ficho. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
figovje

figamož [figamož] samostalnik moškega
spola
kdor ne drži dane besede, obljuje;
figamož №884: človek z negativno
lastnostjo, ki je v zvezi z govorom
TMB: Figamosh -lha m. NEM.: Feiger Mann
LAT.: Vir infidus

figanje [figânje (?)] samostalnik srednjega
spola
pletenje, pletenina, tkanje №247:
izdelovanje blaga ali strojenje kože
TMB: Figanje -a n. NEM.: Das Stricken LAT.:
Textura ☉ Nemški prevedek pomeni
'pletenje, pletenina', latinski pa 'tkanina'.

figar [figár (?)] samostalnik moškega spola
pletilec, tkalec №862: kdor izdeluje
material za obleke **TMB: Figar -ja m.**
NEM.: Der Stricker LAT.: Textor ☉ Nemški
prevedek pomeni 'pletilec', latinski pa
'tkalec'.

figati [figáti figâm] nedovršni glagol
plesti, tkati №247: ukvarjati se s tekstilom
ali usnjem **TMB: Figâm** NEM.: Stricken
LAT.: Texere ☉ Nemški prevedek pomeni
'plesti', latinski pa 'tkati'.

figica [figíca] samostalnik ženskega spola
navadno množina **majhna, nezrela smokva,**
figa №613: sad ali plod za prehrano
TMB: Figèze fh. NEM.: Kleine Feigen LAT.:
Großli ☉ V TMB je iztočnica navedena
v množinski obliki.

figov [fígov] pridevnik
figov **TMB: Figove -a -u** NEM.: Von
Feigenbaume LAT.: Ficulneus

figovje [figovje] samostalnik srednjega
spola
figovo grmovje, drevje, latinsko *Ficus*
carica №605: drevesna vrsta **ABC: Figovje**
(1765, str. 6) PRIMERJAJ: figa

figura [figûra] samostalnik ženskega spola
figura №252: likovni izdelek **TMB: Figûra -e**
fh. NEM.: Figur LAT.: Figura

fija [fíja] samostalnik ženskega spola
beneško **premoženje** №110: imeti **GS: Fya**
– Gut, Vermögen apud Forojulienfes.

fijal [?] samostalnik moškega spola
velblod, kamela №989: vrsta kopenske
domače živali **GS: Fijal – Renntier,**
Drommedar: Suecis Fil significat Elephas, ab
Arab. Fyl, & Hebr. פִּיל pil, Elephas. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: kamela; komela

fijola [fijôla] samostalnik ženskega spola
rastlina vijolica, latinsko *Viola*
odorata №617: vrsta zelike **TMB: Fiôla -e**
fh. NEM.: Das Veigel LAT.: Viola PRIMERJAJ:
fijolica

fijolica [fijôlica] samostalnik ženskega spola
rastlina vijolica, latinsko *Viola*
odorata №617: vrsta zelike **TMB: Fiolèza**

-e fh. NEM.: *Veigelchen* LAT.: *Viola* PRIMERJAJ:
fijola

fijoličen [fijõličøn] pridevnik
vijoličast **TMB: Fiolzhènè** -a -u NEM.:
Von Veigeln, Veigelblau LAT.: *Violaceus*
PRIMERJAJ: fijolnast; fijolnat

fijolnast [fijõlnast] pridevnik
vijoličast **TMB: Fiolnaft** -a -u NEM.:
Von Veigeln, Veigelblau LAT.: *Violaceus*
PRIMERJAJ: fijoličen; fijolnat

fijolnat [fijõlnat] pridevnik
vijoličast **TMB: Fiolnat** -a -u NEM.: *Von*
Veigeln, Veigelblau LAT.: *Violaceus*
PRIMERJAJ: fijoličen; fijolnast

Filip [fîlip] samostalnik moškega spola
krstno ime **Filip** №351: krstno ime **KG:**
Filip (str. 160)

Filistar [filîstar] samostalnik moškega spola
Filistejec №355: pripadnik ljudstva **KG:**
Samson je Filistarje is eno oslovo zhellustjo
powil (str. 144)

filozofija [filozofîja] samostalnik
ženskega spola
filozofija №813: znanost, veščina **TMB:**
Filofofya -e fh. NEM.: *Weltweisheit* LAT.:
Philosophia

fimor [fîmõr] samostalnik moškega spola
ptica sokolič, latinsko *Falco aesalon* №999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Fimôr -ja m. NEM.: *Das Schmierlein*
LAT.: *Æfalon*

fin [fîn] pridevnik
koroško **tanek, drag, dragocen, nežen**
GS: Fajn – *Fin*, vindicum a germ. *fein*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. ☉ Ni jasno, ali se navedba, da je
beseda koroška, nanaša le na dvojnico *fin*
ali tudi na iztočnico *fajn*. PRIMERJAJ: *fajn*

fingrat [fîngrat] samostalnik moškega spola
koroško **naprstnik** №186: priprava ali

pripomoček pri izdelovanju blaga,
oblačil ali obutve **TMB: Fingrat** -a m.
NEM.: *Fingerhut* LAT.: *Digitale* **GS: Fingrat** –
vindicum a germ. *Fingerhut*: Carnioli dicunt
Naperfnek a Perft, digitus. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

firenk [fîrænk] samostalnik moškega spola
zavesa, zastor №221: hišni tekstil **TMB:**
Firènk -a m. NEM.: *Der Vorhang* LAT.: *Velum*

firgla [fîrgla] (fergla) samostalnik ženskega
spola

bergla №178: pripomoček za hojo **TMB:**
Firgla -e fh. NEM.: *Eine Ferl* LAT.: *Ferula*

firkelj [fîrkølj] samostalnik
moškega spola

bokal №430: prostorninska mera **TMB:**
Firkèl -na m. NEM.: *Eine Maaß* LAT.: *Menfura*
KG: Kaj vella en firkel? 'Was kostet die
Maaß?' (str. 189)

firkeljč [fîrkøljč] samostalnik moškega spola
četrtna №426: mera **TMB: Firkèlz** -a m.
NEM.: *Ein Viertel* LAT.: *Quadrans*

firma [fîrma] samostalnik ženskega spola
birma №474: krščanski obred **TMB: Firma**
-e fh. NEM.: *Die Firmung* LAT.: *Confirmatio*
ABC: Sedem S. Sakramentov. 1. S Kerft 2. S.
Firma 3. S. Røhnu Telu 4. S. Pokura 5. S.
Poflédnu vojle 6. S. Malhnekov shegnuvanje
7. S. Sakon (1789, str. 29) PRIMERJAJ:
križmanje

firmati [fîrmati fîrmat] dovršni in
nedovršni glagol
birmati №474: izvajati krščanski obred
TMB: Firmam NEM.: *Firmen* LAT.: *Confirmare*

firmovati [fîrmovâti fîrmûjem]
nedovršni glagol

stalno, pogosto birmati №474: izvajati
krščanski obred **TMB: Firmujem** -muvati
NEM.: *Beständig firmen* LAT.: *Confirmare*

firnaž [fîrnaž] samostalnik moškega spola
firnež №636: barvilo **TMB: Firnash** -lha m.

NEM.: Der Fürniß LAT.: Vernix **GS: Firnash** – lat. *Vernix*; germ. *Firniß*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

firšt [fīršt] samostalnik moškega spola
knez 906: posvetni oblastnik **TMB: Firsht**
-a m. NEM.: Fürst LAT.: Princeps **GS: Firsht**
– germ. *Fürst der Fürderste, Vorderste*, a gr. φοριστός. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

firštnija [fīrštñija] samostalnik ženskega spola

kneževina 304: dežela **TMB: Firshtnya -e**
f. NEM.: Fürstenthum LAT.: Principatus

fištrna [fīštrna] samostalnik ženskega spola
koroško **poselska soba** 777: del zgradbe
GS: Fishterna – pariter vindicum a germ. *Pfisterey, Pfisterinn*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

fitenje [fīténje] samostalnik srednjega spola
pena na ustih 694: izloček živega bitja
TMB: Fitenje -a n. NEM.: Das Geifer LAT.: Spuma oris

fititi [fītīti fītīm] nedovršni glagol
peniti se okrog ust 694: opravljati telesno funkcijo **TMB: Fitim** NEM.: Schaumen um das Maul LAT.: Ore spumare

flajšter [flājštər] samostalnik moškega spola
cestni tlak 773: del zgradbe **TMB: Flajshtr**
-a m. NEM.: Das Pflaster LAT.: Lytofratos
GS: Flajshtr – germ. *Pflaster*: Inf. Sax. *Plaster*: Holl. *Pleyfter*: lat. *Emplastrum*: gr. ἐμπλαστρον. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

flajštrati [flājštrati flājštram] nedovršni glagol

tlakovati s kamni 773: graditi **TMB: Flajshtram** NEM.: Pflastern LAT.: Sternere Lapides

flam [flām] samostalnik moškega spola
potrebušina, flam 980: del živali

TMB: Flām -a m. NEM.: Die Flanke LAT.: Hypogastrium **GS: Flam** – germ. *Flanke, Wamme*, germ. *superior vero Flähme*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

flanca [flānca] samostalnik ženskega spola
sadika 614: mlada rastlina ali njen del
GS: Flanza – germ. *Pflanze*: lat. *Planta*: in Monfee. Gloss. *Phlanzu*: Notker *Flanzon, pflanzen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

flancat [flāncat] samostalnik moškega spola
neka sladica, verjetno flancat 261: hrana **TMB: Flanzat** -a m. NEM.: Schneeballen LAT.: Stribilitæ **GS: Flanzat** – lat. *Flanto, Flato*. Gall. *Flan*: Suec. *Flatkaka*: Ital. *Fiadone*: germ. *Fladen*: lat. *Placenta*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

flancati [flāncati flāncam] nedovršni glagol
saditi 277: obdelovati zemljo **TMB: Flanzam** NEM.: Pflanzen LAT.: Plantare

flankon [flankōn] samostalnik moškega spola

potepuh, vagabund 924: berač, potepuh **TMB: Flankōn** -a m. NEM.: Herumschwärmer LAT.: Vagator **GS: Flankōn** – germ. *Flackern, sich schnell hin und wieder bewegen*: Suec. *Flacka*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

flantoga [flantōga] ali [flāntoga] samostalnik ženskega spola

drevo platana, latinsko *Platanus* 605: drevesna vrsta **TMB: Flantoga** -e f. NEM.: Blattenbaum LAT.: *Platanus quaffilaria* **GS: Flāntoga** – a lat. *Platanus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

flasa [flāsa] samostalnik ženskega spola
navadno množina **vlakno** 247: blago ali usnje **TMB: Flase** f. NEM.: Fässerchen LAT.: Fibræ **GS: Flase** – *Flasēna*, germ. *Flächse*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

flasina [flāsina] samostalnik ženskega spola
vlakna, niti №247: blago ali usnje **TMB:**
Flasêna -e fh. NEM.: *Das Zäserlein* LAT.: *Fibræ*

flaša [fláša] samostalnik ženskega spola
steklenica №239: posoda za pijačo **TMB:**
Flasha -e fh. NEM.: *Die Flasche* LAT.: *Lagena*
GS: Flasha – in *Monfœicis Gloffis Vlafcun:*
Dan. Flaske: Ungar. Polafzk: Suec. Flaska:
Ital. Fiafco: Hifp. Flafcon: Gall. Flasque:
apud *Hefychium Φλέσκων*. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev.

flašinetelj [flašinételjç (?)]

samostalnik moškega spola
piščalka №171: glasbilo **TMB: Flashinetlez**
-a m. NEM.: *Flaschinetlein* LAT.: *Ægilopa*

flavta [flâvta] samostalnik ženskega spola
piščal, flavta №171: glasbilo **GS: Flavta**
– germ. *Flöte, Flaute vom Laute: Inf. Sax.*
Fleute: Ital. Flauta, Fiuto a latino: *Flare, in*
flare. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev.

fledanec [flēdanɛç] samostalnik moškega
spola

№821: človek **GS: Flēdanz** – a gr. φλέδων,
Possenreisser. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. ☉ Nejasna beseda. Grška beseda,
ki jo Pohlin razume v pomenu 'burkež',
pomeni 'klepetulja'.

fleten [flétɛn] pridevnik

lep, čeden **TMB: Flētɛn** -a -u NEM.: *Sauber,*
hüpsch LAT.: *Venuftus* **GS: Flētɛn** – *Fatentur*
quidam germanos exinde negative deduxiffe
suum verbum: Unflat, qualí inuentum:
fed verius Unflat derivatum est ex Blatu in
pluribus valde ulitato modo *B* permutato in
F, *lignificatione utrobique eadem servata*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. **KG:** *Fletn, -tna, -nu* 'fein, schön,
sauber' (str. 103)

fletno [flétno] prislov
lepo, čedno **KG:** *Noffi se fletnu, inu snafhnu*
(str. 187)

flika [flíka] samostalnik ženskega spola
kos tkanine, zaplata, krpa, flika №247:
blago ali usnje **TMB: Flika** -e fh. NEM.: *Der*
Fleck LAT.: *Fruftum panni* PRIMERJAJ: *krpa;*
zaplata

flikati [flíkati flíkam] nedovršni glagol
krpati №247: ukvarjati se s tekstilom ali
usnjem **TMB: Flikam** NEM.: *Flicken* LAT.:
Sarcire

flinta [flínta] samostalnik ženskega spola
puška, flinta №199: orožje **TMB: Flinta**
-e fh. NEM.: *Eine Flinte* LAT.: *Sclopetum* **GS:**
Flinta – germ. *Flinte: Anglof. Flint, a Flins,*
Feuerstein. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

Flinz [?] samostalnik moškega spola
slovanski bog časa №349: lastno ime
nekrščanskega človekolikega bitja
TMB: Flins -fa m. NEM.: *Ein Götz der Slaven,*
Gott der Zeit LAT.: *Idolum Slavorum*

flis [flíſ] samostalnik moškega spola
marljivost №366: delavnost, spretnost
TMB: Flis -a m. NEM.: *Der Fleiß* LAT.:
Diligentia

flisati se [flísati se flísam se] nedovršni
glagol
truditi se №81: delati, truditi se
TMB: Flisam se NEM.: *Sich befleißen*
LAT.: *Adlaborare*

flisen [flísɔn] pridevnik
marljiv **TMB: Flisne** -a -u NEM.: *Fleißig*
LAT.: *Diligens*

flisik [flísik] prislov
marljivo **TMB: Flisk** NEM.: *Fleißig*
LAT.: *Diligenter*

fluma [flūma] samostalnik ženskega spola
gosta, motna tekočina (?) №659: neužitna

tekočina **GS: Fluma** – dicke, trübe Feuchtigkeit: lat. med. ævi. *Fluma*: gr. φλέγμα. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

flus [flūs] samostalnik moškega spola
tekočina, vlaga (?) №449: vodni naravni pojav **TMB: Flus** -a m. NEM.: *Der Fluß* LAT.: *Fluxus, humor* ☉ Nemško *Fluß* in latinsko *fluxus* pomeni tudi 'neka stara igra s kartami'.

flusast [flūsast] pridevnik
tekoč, moker, vlažen **TMB: Flusast** -a -u NEM.: *Fließig, Feucht* LAT.: *Humidus*

fluspapir [flūspapîr (?)] (**fluspopir**) samostalnik moškega spola
pivnik №176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Fluspópyr** -ja m. NEM.: *Fließpapier* LAT.: *Cartha bibula* PRIMERJAJ: papir

fluspopir GLEJ: **fluspapir**

fnorati [fnōrati] nedovršni glagol
navijati nit v klobčič (?) №757: navijati **TMB: Fnôram** NEM.: *Anfaßen* LAT.: *Filum inducere* **GS: Fnôram** – a *fnôra*, *quafi fhnoram, na fhnoro nabiram*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Nemški prevedek pomeni 'prijeti, prijematí', latinski pa 'navijati nit v klopko'. Pleteršnik navaja *pnorati* v pomenu 'parati, razdruževati niti v tkanini'.

fočan [fočän] ali [fočän] samostalnik moškega spola
kotel №225: posoda **TMB: Fozhân** -a m. NEM.: *Der Wärmkessel* LAT.: *Ænum*

foglovž [fóglovž] samostalnik moškega spola
ptičja kletka №802: ptičja kletka **TMB: Foglovsh** -lha m. NEM.: *Das Vogelhaus* LAT.: *Aviarium, Cavea*

fogrc [?] samostalnik moškega spola
krc po nosu №727: udarec, udarjanje

TMB: Fogèrz -a m. NEM.: *Nasenstüber* LAT.: *Talitrum* **GS: Fôgerz** – eft nomen onomatopoeicum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Pokerz** – ut *Fogerz onomatopoeica vox ex sono*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: pokrc

fokina [fokína] samostalnik ženskega spola
morski sesalec kit, latinsko *Cetacea* №1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **GS: Fokina** – *Wallfisch*, a gr. φωκαινα, *balena*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Grško φώκαινα pomeni 'fokajski delfin', *Delphinus phocaena*. PRIMERJAJ: balena; keta; kit; košir

folgati [fôlgati] nedovršni glagol
slediti (?) №561: premikati se **GS: Wôgam** – *Poppowitsch prætentid esse germ. folgen, obtempero, quafi folgam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: bogati; ubogati

folk [fôlk] samostalnik moškega spola
ljudstvo №927: skupina ljudi **TMB: Folk** -a m. NEM.: *Das Volk* LAT.: *Populus* **GS: Folk** – germ. *Volk*: lat. *Vulgus*, vel ut antiquitus scripserunt; *Volgus*, unde germ. *fuum Volk*: & gr. ὄλλος fecerunt. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

folš GLEJ: **fovš**

folšija GLEJ: **fovšija**

fonar [?] samostalnik moškega spola
GS: Fonar – *Celtis Fonar*: lat. & gr. *Phonafcus*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Primerjana latinska beseda pomeni 'učitelj petja in deklamiranja'.

fonjal [fonjâl (?)] samostalnik moškega spola
kratek meč, bodalo №199: orožje **TMB: Fonjal** -a m. NEM.: *Der Dolch* LAT.: *Pugio*

forfir [forfîr] samostalnik moškega spola
kamen s kristali glincev ali kremenja:

porfir ≍ 637: kamen, kamenina **TMB:**
Forfyr -ja m. NEM.: Ein Porphyry LAT.:
Porphyrites

forkelj [fõrkəlj fõrkəljna] samostalnik
moškega spola

zvijača, premetenost (?) ≍ 559: prevara
TMB: Forkel -na m. NEM.: Der Vortheil
LAT.: Fraus, aftus ☉ Nemški prevedek
pomeni predvsem 'prednost, ugodnost',
latinski *fraus* pomeni 'prevara', *astus* pa
'premetenost'.

forkeljnost [fõrkəljnost] pridevnik
premeten, zvijačen TMB: Forkelnaft -a -u
NEM.: Listig LAT.: Aftutus

fortati [fõrtati fõrtam] nedovršni glagol
koroško **spravljati stran, odstranjeva-**
ti ≍ 8: postavljati proč **TMB: Fõrtam** NEM.:
Wegschaffen LAT.: Apagelis **GS: Fõrtam**
– Vindicum a germ. *fortschaffen*. Razlaga
vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
povezav ali trditev.

fortuna¹ [fortúna] samostalnik ženskega spola
vihar na morju ≍ 452: veter **TMB: Fertúna**
-e fh. NEM.: Ungestimme des Meers LAT.:
Tempeftas maris

Fortuna² [fortúna] samostalnik ženskega spola
boginja vetrov ≍ 349: lastno ime nekr-
ščanskega človekolikega bitja **KG: Fertuna**
'Windgöttin' (str. 185)

Fortunec [fortúnəc] samostalnik moškega
spola
bog vetra, Ajol ≍ 349: lastno ime nekr-
ščanskega človekolikega bitja **KG: Viarneke,**
Fertunz 'Aeolus' (str. 184)

fosar [fõsar] samostalnik moškega spola
draguljar, zlatar ≍ 856: izdelovalec ali
negovalec okrasja **TMB: Fõsar** -ja m. NEM.:
Ein Jubilirer LAT.: Gemmarius

fošenar [fošénár] samostalnik moškega spola
kdor nima glasbenega posluha ≍ 826:

človek s hibo ali posebnostjo
TMB: Foshénár -ja m. NEM.: Tonlos
LAT.: Amufus

fota [fõta] (*futa*) samostalnik ženskega spola
žival pozidni prašiček, latinsko *Oniscus*
asellus (?) ≍ 994: vrsta žuželke ali
drugega mrčesa **GS: Fõta** – *Futa, eine*
Seelaus, maritimis Fotok. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage. ☉ Nemško *Seelaus*
navajajo v pomenih '*Oniscus asellus*' in
'vrsta majhnega morskega raka *Cancer*
dorsipes'. PRIMERJAJ: adruščica; adruška;
babura; babuška

fovček [fõvčək] samostalnik moškega spola
nož za obrezovanje trt; fovč ≍ 180:
orodje za rezanje, sekanje **TMB: Fovzhèk**
-a m. NEM.: Winzmesser LAT.: Falx putatoria
GS: Fõvzhèk – Gallis *Faucille, Faucillon,*
die Sichel: Faux die Sense: Faucon ein
in Gestalt einer Sichel gekrümmtes Messer
oder Schwerdt. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

fovš [fõvš] (*folš*) pridevnik
1. napačen
2. zavisten TMB: Fovš NEM.: 1. Falsch 2.
Neidig LAT.: 1. Falsus 2. Invidus **GS: Fõvsh**
– germ. *falsch*: lat. *Falfus*: Inf. Sax. *Falsk*:
Gall. *Faux*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

fovšija [fovšîja] (*folšija*) samostalnik
ženskega spola
zavist ≍ 398: sovražnost, zahrbtnost,
hudobija, zavist **TMB: Fovshya** -e fh. NEM.:
Falscheit, Neyd LAT.: Invidia **ABC: Fovshija**
(1765, str. 6)

frača [fráča] samostalnik ženskega spola
prača, frača ≍ 199: orožje **TMB: Frazha** -e
fh. NEM.: Die Schleuder LAT.: Funda

fraj [fräj] pridevnik
svoboden TMB: Fraj NEM.: Frey LAT.: Liber
GS: Fraj – a germ. *frey*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

frajh [frâjh] samostalnik moškega spola
omet, frajh №777: del zgradbe **TMB: Frajh**
 -a m. NEM.: Tünchung LAT.: Calx tectoria

frajhanje [frâjhanje] samostalnik
 srednjega spola
ometanje z malto; frajhanje №773:
 zidanje **TMB: Frajhanje** -a n. NEM.:
 Tünchung LAT.: Incruftatio

frajhar [frâjhar] samostalnik moškega spola
kdor ometa z malto №864: gradbenik
TMB: Frajhar -ja m. NEM.: Der Tüncher
 LAT.: Incruftator

frajhati [frâjhati frâjham] nedovršni glagol
ometati z malto; frajhati №773: graditi
TMB: Frajham NEM.: Tünchen LAT.: Incruftare

frajost [frájost] samostalnik ženskega spola
svoboda №412: svoboda **TMB: Frajoft** -e
 fh. NEM.: Die Freyheit LAT.: Libertas

frajvoljen [frajvóljən] pridevnik
prostovoljen ABC: po njih frajvolnimu
 vondajanju (1794, str. 24)

frakelj [frákəlj frákəljna] samostalnik
 moškega spola
1. osminka bokala; frakelj №430: prostor-
 ninska mera
2. posoda, ki drži osminko bokala №240:
 posoda za vino **TMB: Frakel** -na m. NEM.:
 Ein Pfiff Wein LAT.: Octava pars menfuræ

Franciškus [francîškus (?)] samostalnik
 moškega spola
krstno ime Francišek №351: krstno ime
ABC: Francishkus (1765, str. 6)

francoski [francôski] pridevnik
francoski TMB PREGOVOR: Al Kraynzi
 beró latinske zherke. Tsevêde! koker Latinzi
 Lashke, ali Franzoske lifte (str. 4)

franten [frantēn] samostalnik moškega
 spola
vojaški plašč №136: vojaško oblačilo

TMB: Franten -a m. NEM.: Wappenrock LAT.:
 Paludamentum

franža [frânža] samostalnik ženskega spola
okrasna nit ali pramen iz niti na robu
kakega tekstilnega izdelka; resa №131:
 del oblačila ali obutve **TMB: Franfha**
 -e fh. NEM.: Die Franzen LAT.: Fimbria **GS:**
Franfhe – germ. *Franse*. Suec. *Frans*: Dan.
Fryndse: Angl. *Fringe*: Gall. *Frange*: Ital.
Frangia, Fregio, Freggio: a lat. *Frango*: vel
 a gr. φρούσσω, *sepio*. Razlaga vsebuje nekaj
 pravičnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

fraprc [fräprc] samostalnik moškega spola
rastlina ostrožnik, latinsko *Delphinium*
staphisagria №617: vrsta zelike **TMB:**
Frapèrz -a m. NEM.: Rattenpfeffer LAT.:
 Alebra

fraška [frāška] samostalnik ženskega spola
1. koščki, ostanki oglja, premoga №479:
 lesni odpadek
2. usedlina v olju, oljne droži №482:
 odpadna tekočina **TMB: Frashka** -e fh. NEM.:
 1. Schmiedkohlenmist 2. Oeldrüsen LAT.: 1.
 Fragmenta carbonum 2. Amurca

fratati [frâtati] dovršni glagol
spodleteti, ponesrečiti se, ne
uspjeti №741: ne uspevati **TMB: Frata mène**
 NEM.: Es mißlingt mir LAT.: Non succedit
 PREGOVOR: Kolkukrat nas je fhę ta perve lift
 eneh bukuv fratal! (str. 2) **GS: Frata** – vide
Ratam, *cujus est contrarium*, vel negativum.
Tu njega frata, kar njemu narata. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
KG: Frata me 'mir schlagt es fehl' (str. 65)
 PRIMERJAJ: ratati

fratje [frâtje] ali [fratjè] samostalnik
 srednjega spola
z grmovjem poraslo zemljišče №318:
 rastišče grmovja **TMB: Fratje** -a n. NEM.:
 Das Gebüsch LAT.: Frutetum **GS: Fratje** – ab
 Ital. *Fratta*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

frbegati se [frbēgati se frbēgam se]

nedovršni glagol

biti brez, odrekati se, primanjkovati 819: živeti v pomanjkanju **TMB:****Fèrbēgam se** NEM.: *Entbehren* LAT.:**Carere** 8 Navedeni pomeni so razvidni iz nemškega in latinskega prevedka.

Glagol je v kostelskem govoru ohranjen v pomenu 'znebiti se'.

frbežen [frbēžən] (**ferbežen**) pridevnik**drzen, predrzen TMB: Ferbēlhn -a -u** NEM.:

Keck LAT.: Audax

frbežnost [frbēžnost] (**ferbežnost**)

samostalnik ženskega spola

drznost, predrznost 395: predrznost**TMB: Ferbēlhnost -e fh.** NEM.: *Die Keckheit*LAT.: *Audacia***frčati** [frčáti frčím] nedovršni glagol**brizgati ogenj** 484: goreti **TMB: Ferzhy**NEM.: *Feuer davon sprizen* LAT.: *Profilit ignis***frek** [frēk] samostalnik moškega spola**dovoljenje, svoboščina** 556: pravniizraz **TMB: Frēk -a m.** NEM.: *Die Freyheit*LAT.: *Licentia Libertas***fremati** [frēmati frēmam] dovršni glagol**priskrbeti si, nabaviti** 114: dobivati,jemati **TMB: Frēmam** NEM.: *Bestellen,**anschaffen* LAT.: *Procurare* **GS: Frēmam**– germ. super. *anfrehmen*, andingen: Goth.*Frambam: Anglof. Fremam, machen,**hervorbringen.* Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. 8 Pomen

je opredeljen na osnovi nemškega

prevedka. Latinsko *procurare* pomeni

predvsem 'oskrbovati, upravljati'.

fremen [frēmən] samostalnik moškega

spola

strema 255: živalska oprava **TMB:****Frēmən -a m.** NEM.: *Der Stegreiff* LAT.: *Stapes***frešil** [frēšil (?)] samostalnik moškega spolarastlina ožepek, latinsko *Hyssopus**officinalis*, ali **gabez**, latinsko *Symphytum officinale* (?) 617: vrsta zelike **TMB:****Frēshil -a m.** NEM.: *Bienenkraut* LAT.:*Ægoletron* 8 Pomenska nejasnost izvira

iz večpomenskosti nemške besede

Bienenkraut. Latinsko *Aegolethron*, grško

αἰγόλεθρον, označuje neko živini

škodljivo rastlino, rastočo ob Črnem

morju, verjetno pontsko azalejo.

fretar [frēt̪ar] samostalnik moškega spola**šušmar, nestrokovnjak** 971: šušmar**TMB: Frēt̪ar -ja m.** NEM.: *Halbkündig* LAT.:*Imperfecte doctus* **GS: Frēt̪ar – germ.***Fretter, Pfuscher.* Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

fretariti [frēt̪ariti frēt̪arim] nedovršni

glagol

šušmariti, nestrokovno delati 78:rokodelstvo **TMB: Frēt̪arem -riti** NEM.:*Stümpeln* LAT.: *Confarcinare***fretarski** [frēt̪arski] pridevnik**šušmarski, nestrokoven TMB: Frēt̪arskè -a****-u** NEM.: *Stümplerisch* LAT.: *Luridus***frfljanje** [frfljānje] samostalnik srednjega

spola

prhutanje, frfotanje 561: premikanje**TMB: Ferflanje -a n.** NEM.: *Das Flattern*LAT.: *Subvolatio***frfljati** [frfljáti frfljām] nedovršni glagol**prhutati, frfotati** 590: premikati telesnidel **TMB: Fèrflām** NEM.: *Flattern* LAT.:*Subvolare***frfljav** [frfljäv] pridevnik**nestanoviten, lahkomiseln, površen****TMB: Fèrflav -a -u** NEM.: *Flatterhaft* LAT.:*Præcipitans***frfljavka** [frfljävka] samostalnik ženskega

spola

nestanovitna, lahkomiselna, površna**ženska** 903: neumen ali lahkomiselnčlovek **TMB: Ferflavka -e fh.** NEM.:

Flatterhaftes Weibsbild LAT.: Inconfans femina

frfulja [frfúlja] samostalnik ženskega spola nestanovitna, lahkomiseln, površna ženska 𐌺903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Ferfûla** -e fh. NEM.: Flatterhaftes Weibsbild LAT.: Inconfans femina

frfuriti [frfûriti frfûrim] nedovršni glagol nepremišljeno govoriti, blebetati 𐌺507: neumno govoriti **TMB: Ferfûrem** NEM.: Gäh herausgehen LAT.: Effutire

Fridrik [frîdrik] samostalnik moškega spola krstno ime Fridrik 𐌺351: krstno ime **ABC: Fridrik** (1765, str. 6)

frigana riba [frîgana rîba] samostalniška zveza ženskega spola navadno množina **dušena, kuhana riba** 𐌺261: hrana **TMB: Frigane ribe** NEM.: Heißabgesotten LAT.: Elixatus ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

frigati [frîgati frîgam] nedovršni glagol dušiti, kuhati 𐌺265: pripravljati hrano **TMB: Frigam** NEM.: Dämpfen, sieden LAT.: Elixare **GS: Frigam** – gr. φρύγω, torreo: lat. *Frigo*: chald. ܦܪܓܝܢ *perach* ficcari. Unde *Frikasse*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

frigeljc [frîgəljc] samostalnik moškega spola **neka majhna sladkovodna riba, verjetno globoček**, latinsko *Gobio gobio* 𐌺1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Frigelz** -a m. NEM.: Grundel, Frille LAT.: Fundulus, phoxinus PRIMERJAJ: grundelj

friš [frîš] (frš) pridevnik (?)

1. ranjen, odrgnjen (?)

2. mlad, svež (?) **TMB: Fèrsh** NEM.: Wund, frisch LAT.: Recens, rafum **GS: Fersh** – germ. *frisch*: prifci scribebant: *ferizh*: sicuti veteres germani per *Verich*, *Verh* significabant, färch, Blut aus der Wunde. Razlaga vsebuje

nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

frišen [frîšəŋ] pridevnik **svež, mlad** **TMB: Frishn** -a -u NEM.: Frisch LAT.: Recens

friško [frîško] prislov **hitro, živahno** **TMB: Frishku** NEM.: Frisch, hurtig LAT.: Cito, alacriter **KG: Alla bersh!** *frishku* 'frisch hurtig' (str. 92)

friškovec [frîškovəc] samostalnik moškega spola **prostor za izvrševanje ženskam izrečene smrtne kazni, žensko morišče** 𐌺329: morišče **TMB: Frishkovz** NEM.: Richtplatz f Weibspersonen LAT.: Locus supplicii **GS: Frishkovz** – a gr. φρίξ, ein Schauer, horror, qui prætèréuntès occupat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

friul GLEJ: **briul**

frja [frja (?)] samostalnik ženskega spola **vojaška enota v velikosti ene tretjine kohorte, pribl. 600 vojakov** 𐌺967: skupina vojakov **GS: Fèrja** – tertia pars cohortis: *ferjânz* ductor talis cohortis: *ferjanzhez* diminutive, quafi subdux germ. *Sergante*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

frjančič [frjānčič] samostalnik moškega spola

podpoveljnik vojaške enote v velikosti ene tretjine kohorte 𐌺909: vojaški poveljnik **GS: Fèrja** – tertia pars cohortis: *ferjânz* ductor talis cohortis: *ferjanzhez* diminutive, quafi subdux germ. *Sergante*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

frjanec [frjānəc] samostalnik moškega spola **poveljnik vojaške enote v velikosti ene tretjine kohorte** 𐌺909: vojaški poveljnik **GS: Fèrja** – tertia pars cohortis: *ferjânz* ductor talis cohortis: *ferjanzhez* diminutive,

quali subdux germ. *Sergante*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

frk [fʁk] medmet

posnema hitro gibanje **TMB: Fèrk** NEM.: *Fluchs* LAT.: *Raptim* **GS: Ferk** – Hung. *Fark*, *Schwanz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

frkanje [fʁkanje] samostalnik srednjega spola

hitro tekanje, šviganje sem in tja 856: hoja **TMB: Ferkanje** -a n. NEM.: *Schnell Laufen* LAT.: *Subvolitatio*

frkati [fʁkati fʁkam] nedovršni glagol
hitro tekati sem in tja 856: hitro se premikati **TMB: Fèrkam** NEM.: *Flugs hin, und her laufen* LAT.: *Cito hinc, inde curfitare*

frklja [fʁklja] samostalnik ženskega spola
golša pri pticah (?) 980: del živali **TMB: Fèrkla** -e fh. NEM.: *Kropfbein* LAT.: *Ingluvies avium* ☉ Pomenska opredelitev temelji na latinskem prevedku. Nemški pomeni 'grlo', a se uporablja zelo redko.

frkljin [fʁkljin (?)] pridevnik
golšen **TMB: Fèrklene** -a -u NEM.: *Vom Kropfbeine* LAT.: *De offe ingluviei* ☉ Glej *frklja*.

frkocar [fʁkōcar] (*ferkocar*) samostalnik moškega spola

kdor kodra lase; frizer 856: izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB: Ferkōzar** -ja m. NEM.: *Der Friseur* LAT.: *Calamiftrator*

frkocarica [fʁkōcarica] (*ferkocarica*) samostalnik ženskega spola

ženska, ki kodra lase; frizerka 856: izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB: Ferkozarza** -e fh. NEM.: *Friseurinn* LAT.: *Calamiftratrix*

frkocati [fʁkōcati fʁkōcam] (*ferkocati*) nedovršni glagol

kodrati lase 915: kodrati **TMB: Ferkōzam** NEM.: *Kräuseln* LAT.: *Crispare*

frkocelj [fʁkōcəlʲ fʁkōcəlʲna]

(*ferkocelj*) samostalnik moškega spola

zvit, zavit šop las; koder 881: koder las **TMB: Ferkōzel** -na m. NEM.: *Die Haarlocke* LAT.: *Cinnus*

frkocilo [fʁkōcilo] (*ferkocilo*)

samostalnik srednjega spola

železo za kodranje las 173: pripomoček za lišpanje **TMB: Ferkōzilu** -a n. NEM.: *Das Haareisen* LAT.: *Calamiftrum*

frkolin [fʁkolīn] samostalnik moškega spola

1. bahač, gizdalin 931: gizdalin

2. majhen fant 834: človek do spolne odraslosti **TMB: Fèrkōlin** -a m. NEM.: *1. Stutzer 2. Ein kleiner Knab* LAT.: *1. Ostentator 2. Parvulus*

frmažija GLEJ: *fermažija*

frmensevel GLEJ: *Fermensevel*

frnažiti [fʁnāžiti fʁnāžim] nedovršni glagol
pripravljati, okraševati 39: lepšati **TMB: Fernashem** -lhitī NEM.: *Bereiten* LAT.: *Parare, ornare* **GS: Fernālfhem** – a *snālfhem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

fročak [fʁōčak] samostalnik moškega spola

žolčni kamen (?) 21: kamen v telesu

TMB: Frōzhak -a m. NEM.: *Lederstein* LAT.: *Ageratus* ☉ Pomenska opredelitev temelji na domnevi, da je nemški prevedek natisnjen napačno namesto *Leberstein*, latinski pa namesto *aggeratus*, perfektovega trpnega deležnika glagola *aggerāre* 'kopičiti, nakopičiti'. Dostopni nemški slovarji navajajo *Lederstein* le kot poime-novanje neke iz celuloze izdelane snovi, ki so jo uporabljali predvsem pri izdelavi kovčkov. A nemška Wikipedija navaja, da so to snov izdelali šele leta 1855.

fročiti [fʁōčiti fʁōčim] nedovršni glagol
variti pivo 276: delati alkoholno pijačo

GS: Frozhim – Bierbräuen, lat. *Braxare*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

front [frõnt] samostalnik moškega spola
živež, hrana №261: hrana **GS: Frõnt** – a
germ. *Proviant*. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. PRIMERJAJ: fronta

fronta [frõnta] samostalnik ženskega spola
živež, hrana №261: hrana **TMB: Frõnta** -e
fh. NEM.: *Das Profiant* LAT.: *Victus, annona*
PRIMERJAJ: front

frontati [frõntati frõntam] nedovršni
glagol
oskrbovati z živežem, hrano;
preživljati №116: dajati hrano, pijačo
TMB: Frõntam NEM.: *Leben* LAT.: *Victitare*

frpolan [frpolän] ali [frpolân]
(frpoljan) samostalnik moškega spola
rastlina prava predenica, latinsko *Cuscuta*
epilinum vulg. №617: vrsta zelike **TMB:**
Fèrpolân -a m. NEM.: *Flachsseide* LAT.:
Angina lini Cufcuta **GS: Ferpolân** – a *Lan*,
ultima fyllaba indicat: unde vero præponitur
Ferpo non conflat. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

frpoljan GLEJ: frpolan

frš GLEJ: friš

fršaj [fršâj] (*feršaj*) samostalnik moškega spola
rastlina venerini laski, latinsko *Asplenium*
adiantum-nigrum №617: vrsta zelike
TMB: Fershâj -a m. NEM.: *Frauenhaarkraut*
LAT.: *Adiantum*

frt GLEJ: fert

frtamuza [frtamúza] samostalnik
ženskega spola
zaušnica, klofuta №727: udarec,
udarjanje **TMB: Fèrtamûfa** -e fh. NEM.: *Eine*
Maulschelle LAT.: *Alapa*

frtavka [frtâvka] samostalnik ženskega spola
vrtavka №188: pripomoček za igranje

TMB: Fertavka -e fh. NEM.: *Ein Kräusel*
LAT.: *Trochus* **GS: Fertavka** – a *Vertim*:
quemadmodum & Fertûna: lat. *verto*: germ.
Wirbel. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna.

frtulja [frtúlja] samostalnik ženskega spola
vodni vrtinec №449: vodni naravni pojav
TMB: Fertûla -e fh. NEM.: *Der Wirbel* LAT.:
Vortex

frumba [frūmba] samostalnik ženskega
spola
prača №199: orožje **GS: Frumba** – Ital.
Fromba. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

frunča [frūnča] samostalnik ženskega
spola (?)
plod brusnice (?) №613: sad ali plod
za prehrano **GS: Frūnzhe** – inf. *Sax.*
Brunitschen. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. ☹ *Adelungov slovar* razlaga
Brunitschen s sinonimom 'Steinbeere', ki
označuje več vrst divjega jagodičevja,
zlasti brusnice in skalno robido.

fruštik [frūštik] samostalnik moškega spola
zajtrk №263: obrok **TMB: Frushtèk** -a
m. NEM.: *Das Frühestück* LAT.: *Acratifma*
PRIMERJAJ: zajtrenica; zajtrka

fruštikati [frūštikati] nedovršni glagol
zajtrkovati №700: uživati obrok **TMB:**
Frushtèkam NEM.: *Frühestücken* LAT.: *Jentare*

fržmagati [fržmâgati fržmâgam]
(feržmagati) nedovršni glagol

1. grajati, sramotiti №503: grajati, svariti
2. klevetati, obrekovati №510: pogovarjati
se **TMB: Ferfhmagam** NEM.: *Schelten, lästern*
LAT.: *Criminari* **GS: Ferfhmagam** – germ.
schmähen, verläumdén. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
fržmagovati

fržmagati se [fržmâgati se fržmâga
se] (feržmagati se) nedovršni glagol

ne marati, biti težko, neljubo ≍ 58: občutiti, čustvovati **TMB: Ferfĥmâga se** NEM.: *Verdriessen* LAT.: *Male habere*

fržmagljivec [fržmagljîvæc] (feržmagljivec) samostalnik moškega spola **klevetnik, obrekljivec** ≍ 884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom **TMB: Ferfĥmaglivz -a m.** NEM.: *Lästerer* LAT.: *Criminator* PRIMERJAJ: fržmagovavec

fržmagovalec GLEJ: **fržmagovavec**

fržmagovati [fržmagováti fržmagûjem] (feržmagovati) nedovršni glagol

1. grajati, sramotiti ≍ 503: grajati, svariti **2. klevetati, obrekovati** ≍ 510: pogovarjati se **TMB: Ferfĥmagujem** LAT.: *S. Ferfĥmâgam* PRIMERJAJ: fržmagati

fržmagovavec [fržmagovâvæc] (feržmagovalec; feržmagovavec; fržmagovalec) samostalnik moškega spola **klevetnik, obrekljivec** ≍ 884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom **TMB: Ferfĥmaguvavz -a m.** NEM.: *Lästerer, Scheltmaul* LAT.: *Criminator, Convitiator* PRIMERJAJ: fržmagljivec

fržmajht [fržmājht] (feržmajht) samostalnik ženskega spola **zmerljivka, psovka** ≍ 496: kletvica ali psovka **TMB: Ferfĥmajht -e fh.** NEM.: *Scheltwort* LAT.: *Convitium, calumnia*

fržmajhten [fržmājhtən] (feržmajhten) pridevnik **klevetniški, obrekljiv, spletkarski** **TMB: Ferfĥmajhtne -a -u** NEM.: *Verläumderisch* LAT.: *Calumniofus*

fšëž [fšëž] samostalnik moškega spola **kreda** ≍ 176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Fshëfh -a m.** NEM.: *Allerhand Kreide* LAT.: *Creta* **GS: Fshesh** – *quali use*

zhesh. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna.

fuckati [fûckati] nedovršni glagol **smukati se, huškati (?)** ≍ 562: hitro se premikati **GS: Fuzkam** – a gr. *Σφύζω, falio.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

fučkati [fûčkatī (?) fûčkam (?)] nedovršni glagol **igrati se neko otroško igro, pri kateri se nekaj meče** ≍ 753: igrati se otroško igro **TMB: Fuzhkam** NEM.: *Flädeln, ein Kinderspiel* LAT.: *Ludere jaciendo*

fuganka [fugânka] samostalnik ženskega spola navadno množina **zvodnica, prostitutka (?)** ≍ 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **GS: Fuganke** – Suevice *Fügerinn.* Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ V GS je iztočnica navedena v množinski obliki. Švabska beseda *Fügerin* pomeni 'zvodnica', njena srednjevisokonemška predhodnica *êfuegerin* pa 'nevestina družica'. Ker Pohlín navaja iztočnico v množinski obliki, ni izključeno, da je njen pomen vendarle 'nevestina družica'. PRIMERJAJ: *feganka*

fugniti [fugnīti fûgnem] dovršni glagol **izmakniti se, uiti** ≍ 563: bežati **TMB: Fugném -niti** NEM.: *Entwischen* LAT.: *Elabi* **GS: Fûgnem** – gr. *φεύγω*: lat. *Fugio*: *Unde & sequens.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Naslednja lema v GS je *fugor.*

fugor [fugór] samostalnik moškega spola **riba jegulja**, latinsko *Anguilla* ≍ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Fugôr -ja m.** NEM.: *Aalfisch* LAT.: *Anguilla* **GS: Fugor** – Segnienfes *vocant anguillam fluviatilem Ugor: marinam Grua.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC: Fugori** (1794, str. 6) ☉ Pohlín navaja *ugor* in *grua* kot senjski, torej hrvaški čakavski besedi.

fugrle [fugrlè (?) fugrléta (?)]

samostalnik moškega spola

neka močvirsa ptica 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Fugèrle** -èta m. NEM.: Ein Morastvogel LAT.: Avis palustris

fuksast [fūksast] pridevniklisičje rdeč **TMB: Fuxáft** -a -u NEM.:

Fuchsfärbig LAT.: Aenus ☉ Naglasno znamenje na priponi tako kot v *furbast* ne kaže na dejanski naglas.

fuliti [fulíti (?) fúlim] nedovršni glagol**krasti, izmikati** 106: krasti **TMB: Fulèm**

fuliti NEM.: Schnipfen LAT.: Surripere **GS: Fulem** – Succ. *Fula*, stehlen a *Fela*, bedecken: similem significationis derivationem deprehendes in gothico *Hliftus*, Dieb, a *Hlifan*, bedecken. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

fultran [?] samostalnik moškega spola**neka ptica roparica, verjetno ribji orel,**

latinsko *Pandion haliaëtus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Fultran** -a m. NEM.: Ein Raubvogel LAT.: Alicetus ☉ Primerjaj grško ἀλιαιέτος, ἀλιαιέτος, latinsko *haliaeetus* 'ribji orel'. V zapisu *Alicetus* je domnevno napačno natisnjen *c* namesto *x*.

fundament [fundamènt (?)]

samostalnik moškega spola

1. temelj 777: del zgradbe**2. osnova, začetek** 96: začetek **TMB:**

Fundament -a m. NEM.: Das Fundament LAT.: Fundamentum **ABC: NOV POPRAVLJENI PLATELTAF ALI BUKVE TEH ZHERK, INU BESEDI** sa vŕse Katèri sè ozho Kransku bráti is Fundamenta vuzhiti (1794: 1)

funt [fùnt] samostalnik moškega spola**utežna enota pribl. pol kilograma;****funt** 431: utežna mera **TMB: Funt** -a m.

NEM.: Das Pfund LAT.: Pondo **GS: Funt** – lat. *Pondo*: germ. *Pfund* & apud Kero. *Funt*: inf.

Sax. Pund. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

furba [fūrba] samostalnik ženskega spola

prebrisana, zvijačna, zahrbtna ženska 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Furba** -e fh.

NEM.: Hinterlistig LAT.: Vafra

furbarija [furbaríja] samostalnik ženskega spola

prebrisanost, zvijačnost, zahrbtnost 394: prebrisanost

TMB: Furbarya -e fh. NEM.: Die Hinterlist

LAT.: Vafrities

furbast [fūrbast] pridevnik**prebrisan, zvijačen, zahrbtn** **TMB:****Furbást** -a -u NEM.: Hinterlistig LAT.:

Vafer ☉ Naglasno znamenje na priponi tako kot v *fuksast* ne kaže na dejanski naglas.

furbo [fūrbo] samostalnik moškega spola**prebrisan, zvijačen, zahrbtn človek**

(?) 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **GS: Furbo** – ab Ital. *FurboFurbazzo*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Pomenska razlaga temelji na navedenem italijanskem izvoru.

furenga [fúrənga] (*furinga*) samostalnik

ženskega spola

vožnja 568: potovanje, pot **TMB:****Furenga** -e fh. NEM.: Die Fuhr LAT.: Vectura**furija** [fúrija] samostalnik ženskega spola**bes, jeza, razburjenje, divjanje** 61: jeza**TMB: Furija** -e fh. NEM.: Die Furie LAT.: Furia**furinga** GLEJ: **furenga****furiti se** [furíti se (?) fúrim se] nedovršni

glagol

opeči se s koprivami 919: raniti, slabiti**TMB: Fûrem se** -riti NEM.: Sich Bremseln

LAT.: Urere se, Compungere urtica **GS: Fûrem** – lat. *Uro*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

furm [fūrm] samostalnik moškega spola
oblika № 465: videz **TMB: Furm -a m.** NEM.:
 Der Form LAT.: Forma

furmač [furmáč] samostalnik moškega spola
rdeče barvilo iz košeniljke; karmin № 636:
 barvilo **TMB: Furmâzh -a m.** NEM.: Alkermes
 LAT.: Alchermes PRIMERJAJ: češulja; karmež

furmačica [furmačica (?)] samostalnik
 ženskega spola
 navadno množina **kapar z rdečim barvilom
 v koži; košeniljka**, latinsko *Dactylopius
 coccus* № 994: vrsta žuželke ali drugega
 mrčesa **TMB: Furmazhize** fh. NEM.: Alker-
 meskörner LAT.: Alchermisgrana ☉ V TMB
 je iztočnica navedena v množinski obliki.
 PRIMERJAJ: karmež

furman [fūrman] samostalnik moškega spola
voznik № 850: kdor se ukvarja s prevoz-
 ništvom, tovorništvom, potovanjem **TMB:
 Furman -a m.** NEM.: Der Fuhrmann LAT.:
 Auriga

furželj [fūrželj fūrželjna] samostalnik
 moškega spola
palica za nošenje prtljage (?)
 № 175: orodje, ki je palica **TMB:
 Furfhèl -na m.** NEM.: Adamsvlies LAT.:
 Ærumnula ☉ Pomenska opredelitev
 temelji na latinskem prevedku.
 Nemškega ne navaja noben dostopni
 slovar, njegov etimološki pomen je
 'Adamovo runo, Adamova volna'.

furžilje [?] množinski samostalnik ženskega
 spola
 navadno množina **vprežne vrvi** № 255:
 živalska oprava **TMB: Furfhile** fh. NEM.:
 Wagenseile LAT.: Catenæ currus **GS: Furfhile**
 – ex germ. *Fuhr*, & carniolica voce *fhila*,
funis. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovoja pravilna. PRIMERJAJ: žilja

fušar [fūšar] samostalnik moškega spola
šušmar № 841: človek s samostojno

dejavnostjo **GS: Fushar** – germ. *Pfuscher*,
 Dan. *Fusker*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

fušil GLEJ: fužil

fušilnik GLEJ: fužilnik

fušpan [fūšpan] samostalnik moškega spola
grm pušpan, latinsko *Buxus sempervi-
 rens* № 610: vrsta grma **TMB: Fushpán -a
 m.** NEM.: Buxbaum LAT.: Buxus **GS: Fushpan**
 – gr. πύθος; lat. *Buxus*; germ. *Buchsbaum*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

futa GLEJ: fota

futer [fūtər] samostalnik moškega spola
rastlinska hrana za živali; krma № 267:
 hrana za živali **TMB: Futr -a m.** NEM.: Das
 Futter LAT.: Pabulum PRIMERJAJ: futraža

futrati¹ [fūtrati fūtram] nedovršni glagol
krmiti № 118: krmiti živali **TMB: Futram**
 NEM.: Fütteren LAT.: Pabulari

futrati² [fūtrati fūtram] nedovršni glagol
 koroško **šivati podlogo na notranjo stran
 oblačila; podlagati** № 247: ukvarjati
 se s tekstilom ali usnjem **GS: Futram**
 – vindicum: Carn. *Podlofhtiti*: infer. Sax.
Foren: Gall. *Fourrer*: Hifp. *Aforrar*: Ital. &
 lat. med. ævi. *Foderare*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

futraža [futráža] samostalnik ženskega spola
rastlinska hrana za živali; krma № 267:
 hrana za živali **TMB: Futrásha -e** fh. NEM.:
 Futterschierung LAT.: Pabulatio **GS: Futrásha**
 – a *Futram* pabulor: in Tatiano *Foutiran*:
 Suec. *Fodra*: Dan. *Foere*, a gr. βοτειν: Ital.
Foraggio: Gall. *Fourrage*. Razlaga vsebuje
 nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav
 ali trditev. **ABC: Futrašha** (1765, str. 6)
ABC: Futrašha (1789, str. 4) PRIMERJAJ: futer

fužil [fūžil (?)] (fušil) samostalnik moškega
 spola

stenj ¶ 183: del priprave za svetenje
TMB: Fushil -a m. NEM.: *Der Dacht* LAT.:
Ellychnium **GS: Fushil** – Gall. *Fuffil*,
pyrotheca, *igniarius*: lat. med. ævi.
Fufillus, *Feuerstahl*. Razlaga vsebuje
zelo malo povednega. **ABC: Fushil** (1765,
str. 6) © Zapis s *sh* (in ne *fh*), ki v TMB
in GS praviloma označuje glas *š*, je
verjetno pomota, saj se beseda v
sočasnih in starejših virih zapisuje s

črkami, ki zahtevajo branje z *ž*. Naglas
na prvem zlogu se zdi utemeljen zaradi
domnevnega upada v zapisu *fushel* pri
Gutsmanu. PRIMERJAJ: dušica v leščerbi

fužilnik [fužîlnik] (fušilnik) samostalnik
moškega spola

**priprava za čiščenje, rezanje predolgega
stenja** ¶ 141: orodje ali pripomoček za
čiščenje **TMB: Fushilnék** -a m. NEM.: *Lichtpu-
tzscheere* LAT.: *Emunctorium* PRIMERJAJ: fužil

G

g [glagōle (?)]

črka **g** № 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Glagole, G, g (str. 156)

gaber [gābər] samostalnik moškega spola

1. drevo beli gaber, latinsko *Carpinus betulus* № 605: drevesna vrsta

2. stran usnja, ki ima bolj izdelan, lepši videz kot druga stran; lice № 247: blago

ali usnje **TMB: Gabr 2. Lizé per usènu** -ra m. NEM.: 1. Weißbuche 2. Die Aaßseite der Felle

LAT.: 1. Populus alba 2. pars averfa **GS: Gābr**

– hebr. גַבַר *gabar*, *robuftus fuit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. © Latinski prevedek prvega pomena je sicer 'beli topol', kar je

verjetno Pohlina napaka. Nemški prevedek pomeni 'beli gaber'. Primerjaj podobno pri *gabrje*. PRIMERJAJ: *gabrje*

gabež [gābež] samostalnik moškega spola

rastlina navadni gabez, latinsko

Symphytum officinale № 617: vrsta zelike

TMB: Gabesh -lha m. NEM.: Heilkraut,

Wallwurz LAT.: Alum, Confolida

Gabrijel [gābrijel] samostalnik moškega

spola

krstno ime Gabrijel № 351: krstno ime

ABC: Gabriel (1765, str. 7)

gabrje [gābrje] samostalnik srednjega spola

gabrov gozd; gabrje № 317: rastišče

dreves **TMB: Gabrèje** -a n. NEM.: Buchwald

LAT.: Populetum **KG:** Verbje, Jevshje,

Jedlovje, Gaberje, Bukovje, Brešje 'Felder-, Erlen-, Feldzypressen, Hagbuchen-, Buchen-, Birkenbäumerreihe' (str. 120) © Nemški

prevedek sicer pomeni 'bukov gozd', a je ta verjetno skrajšan iz *Weißbuchwald*. O

domnevni napaki v latinskem prevedku glej *gaber*. PRIMERJAJ: *gaber*

gabrov [gābrov] pridevnik

gabrov TMB: Gabrovè -a -u

NEM.: Des Buchbaumes LAT.: Populi albæ

© O latinskem in nemškem prevedku glej *gaber*, *gabrje*.

gače [gāče] množinski samostalnik ženskega spola

1. sveženj, zvitek (?) № 755: sveženj ali vez

2. protipoplavni nasip № 795: protipoplavni nasip **TMB: Gatshe** th. NEM.: 1. Eine Pausche 2. Wasserkasten

LAT.: 1. Plicatura 2. Septum influvio rapido © V bavarski

nemščini *Bauschen* pomeni 'sveženj

kratko nasekanega dračja, butara'. Latinsko *plicatura* pomeni le 'guba,

pregib'.

gad [gäd] samostalnik moškega spola

kača gad, latinsko *Vipera berus* № 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Gad** -a m.

NEM.: Die Viper LAT.: Vipera

gadač [gadáč (?)] samostalnik moškega spola

velik gad № 997: vrsta plazilca ali druge

golazni **TMB: Gadazh** -a m. NEM.: Große Viper LAT.: Ammodites ☉ Latinsko *ammodytes* v antiki označuje neko afriško kačo, v novi latinščini pomeni 'modras'.

gadov [gádov] pridevnik

gadov **TMB: Gadovè** -a -u NEM.: Der Viper LAT.: Viperæ

gagati [gâgati] nedovršni glagol
vdihovati, dihati № 693: dihati ipd.

TMB: Gâgam NEM.: Athem hohlen LAT.: Respirare ☉ Nemški in latinski prevedek ne kažeta pri Pleteršniku potrjenega pomena 'ne moči priti do sape, umirati', ki ga pri Pohlinu izkazuje vidski par *gagniti*.

gagniti [gâgniti gâgnem] dovršni glagol
umreti № 441: umreti **TMB: Gâgnem** NEM.: Sterben LAT.: Emori

gaj [gâj] samostalnik moškega spola
redék, negovan gozd; gaj № 317: rastišče dreves **TMB: Gay** -a m. NEM.: Luftwald LAT.: Sylva purgata **GS: Gay** – vindicum; inde germanicum Proverbium: *ins Gau gehen*: germ. *Gau*, Hain, convenit cum Hebr. גַּא, נָגַא *gai*, & Chald. גַּא *gai*, vallis & gr. γαῖα, γῆα, γῆ, terra. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

-gajati [gâjati gâjam] glagol, samo v sestavi
GS: Gajam – simplex exolevit in composito negativo *nagajam* est in ufu. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: nagajati

gajec [gâjɛc] samostalnik moškega spola
ptica priba, latinsko *Vanellus*
vanellus № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Gajez** – vide *Gavez*.

gajiti [gâjiti gâjim] nedovršni glagol
čistiti gozd № 52: čistiti **TMB: Gaym**
NEM.: Läßbrennen LAT.: Sylvam purgare

gajželjnik GLEJ: **gajželnik**

gajželnik [gâjžɛlnik] (gajželjnik)

samostalnik moškega spola

držaj pri biču; bičevnik № 255: živalska oprava **TMB: Gajžhlénèk** -a m. NEM.: Geiselstiel LAT.: Manubrium flagelli

gajžla [gâjžla] (gajžlja) samostalnik

ženskega spola

bič, gajžla № 255: živalska oprava
TMB: Gajžhla -e fh. NEM.: Die Geisel
LAT.: Flagellum

gajžlan [gâjžlan] (gajžljan) pridevnik

bičan **ABC: gajshlan** (1789, str. 30)

gajžlar [gâjžlar] (gajžljar) samostalnik

moškega spola

menih, ki biča samega sebe; bičar № 894: človek glede na krščansko vero **TMB: Gajžhlar** -a m. NEM.: Der Flagellant
LAT.: Flagellans

gajžlja GLEJ: **gajžla**

gajžljan GLEJ: **gajžlan**

gajžljar GLEJ: **gajžlar**

gal [?] samostalnik moškega spola

(hrastova) šiška № 604: drevesni del
TMB: Gal -a m. NEM.: Gallapfel LAT.: Galla
GS: Gal – germ. *Gallapfel*, *Galove uleze*, *Galläpfelgasse*, lat. *galla*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

galant [galãnt (?)] pridevnik

galanten, izvrsten **TMB: Galant** NEM.: Galant LAT.: Egregius

galeja [galéja] samostalnik ženskega spola

ladja na vesla; galeja № 594: ladja **TMB: Galeja** -e fh. NEM.: Die Galere LAT.: Triremis
GS: Galeja – Ital. *Galera*, & *Galea*: Dan. *Galleye*: Suec. *Galleia*, Ruderschiff. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

galejec [galéjɛc] samostalnik moškega

spola

kaznjeneč, obsojen na veslanje na galeji;

galjot 𐌺932: hudodelec **TMB: Galejz** -a m. NEM.: *Ein Galerenklau* LAT.: *Damnatus ad triremes* PRIMERJAJ: galijot

galgan [galgän] ali [galgân] samostalnik moškega spola

rastlina tajskega ingverja, latinsko *Alpinia galanga* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Galgân** -a m. NEM.: *Galgant* LAT.: *Galanga*

galič [gâlič] samostalnik moškega spola
čevljarstvo črna barvila 𐌺636: barvilo
TMB: Galzh -a m. NEM.: *Schusterschwärze*
LAT.: *Atramentum futorium, vitriolum*

galijot [galijôt] samostalnik moškega spola
kaznjavec, obsojen na veslanje na galeji;
galjot 𐌺932: hudodelec **TMB: Galijot** -a m.
LAT.: *Remex* Siehe *Galejz* PRIMERJAJ: galejec

Galilejec [galilêjæc] samostalnik moškega spola

Galilejec 𐌺355: pripadnik ljudstva
KG: Premagal se Galilejz (str. 173)

galov [gâlöv] pridevnik
šiškov, šiškin **TMB: Galove** -a -u NEM.: *Des Gallapfels* LAT.: *Galæ*

galup [?] samostalnik moškega spola
črnilo, črna barva 𐌺636: barvilo
TMB: Galup -a m. NEM.: *Die Dinte* LAT.:
Atramentum

ganek [gânæk] samostalnik moškega spola
gibljiv stik dveh kosti; sklep,
členek 𐌺972: del človeka ali živali **TMB:**
Gânék -a m. NEM.: *Ein Gelenk* LAT.: *Articulus*
GS: Ganek – a *Ganem* & hoc a κινέω,
moveo: germ. *Gelenk*. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
PRIMERJAJ: članek; clinek; členek; gib

ganenga [gânəŋga] (*ganninga*)
samostalnik ženskega spola
gibanje, premikanje 𐌺561: premikanje
TMB: Gânēnga -e fh. NEM.: *Die Bewegung*
LAT.: *Motio*

gangič [gāngič] samostalnik moškega spola
pokrita pot v vrtu ali ob hiši za
sprehode 𐌺777: del zgradbe **TMB:**
Gangèzh -a m. NEM.: *Der Gang* LAT.:
Ambulacrum PRIMERJAJ: gank; hodin; krpt;
hodišče; vojdišče

ganninga GLEJ: **ganenga**

ganiti [ganīti gānem] dovršni glagol
narediti gib, premakniti 𐌺581: premikati
TMB: Gâném -niti NEM.: *Bewegen* LAT.:
Movere

ganjenje [gānjenje] samostalnik srednjega
spola
gibanje, premikanje 𐌺561: premikanje
TMB: Ganenje -a n. NEM.: *Die Bewegung* LAT.:
Motio

gank [gānk] samostalnik moškega spola
pokrita pot v vrtu ali ob hiši za
sprehode 𐌺777: del zgradbe **TMB: Gank**
-a m. NEM.: *Der Gang* LAT.: *Ambulacrum*
PRIMERJAJ: gangič; hodin; krpt; hodišče;
vojdišče

ganljiv [ganljív] pridevnik
premičen, gibljiv **TMB: Ganliv** -a -u NEM.:
Beweglich LAT.: *Mobilis*

gantnar [gántnar] samostalnik moškega
spola

leseno ogrodje za vinsko trto 𐌺144:
orodje za držanje **TMB: Gantnar** -ja
m. NEM.: *Weingerüst* LAT.: *Cantherius* **GS:**
Gantnar – super. germ. *Ganter, Kanter, ein*
Tragbalken. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

garbanje [gârbanje] samostalnik srednjega
spola

strojenje kože 𐌺247: izdelovanje blaga ali
strojenje kože **TMB: Garbanje** -a n. NEM.:
Das Zurichten LAT.: *Alutamen*

garbar [gârbar] samostalnik moškega spola
strojar 𐌺862: kdor izdeluje material za

obleke **TMB: Garbar** -ja m. NEM.: Der Gerber
LAT.: Alutarius

garbati [gârbati gârbam] nedovršni glagol
1. strojiti kože ≍ 247: ukvarjati se s
tekstilom ali usnjem

2. pretepati, mlatiti ≍ 727: tolči, bosti
TMB: Garbam NEM.: Leder zurichten LAT.:
Alutare **GS: Garbam** – inf. Sax. *garben*; Dan.
garve; Suec. *garfiva*, & in alia significatione
germ. *gärben*, Leder zurichten: Inf. Sax.
garben: apud, Ifidor. *garavuum*: Anglolf.
gearvian. Razlaga vsebuje nekaj pravih
in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS:**
Sharbam – sicut *garbam* a germ. *gärben*,
abgarben, tranflate pro *cædere*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: šarbati

garbin [garbîn] samostalnik moškega spola
severni veter ≍ 452: veter **TMB: Garbin**
-a m. NEM.: Der Nordwind LAT.: Africus
PRIMERJAJ: grbin

garcarola [garcarōla] samostalnik
ženskega spola
navadno množina **sorta hrušk** ≍ 606: vrsta
drevesa ali njegov plod **TMB: Garzarôle**
fh. NEM.: Eine Birneart LAT.: Species
pyrorum © V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki.

garčîn [garčîn (?)] samostalnik moškega
spola
jambor ≍ 595: del ladje **TMB: Garzhin** -a m.
NEM.: Der Mastbaum LAT.: Malus

garenprat GLEJ: **garmprat**

garja [gârja] samostalnik ženskega spola
garje ≍ 17: bolezen **TMB: Garja** -e fh. NEM.:
Die Krätze LAT.: Scabies **GS: Garja** – unde
germ. *Krätze*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

garjav [gârjav] pridevnik
garjav **TMB: Garjov** -a -u NEM.: Krätzig,
schäbig LAT.: Scabiosus

garmprat [gârmprat] (**garenprat**)
samostalnik moškega spola
koroško **priprava za navijanje ali odvijanje
preje; motovilo** ≍ 186: priprava ali
pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil
ali obutve **TMB: Garèmprat** -a m. NEM.:
Der Haspel LAT.: Gyrgillus **GS: Garemprat**
– vindicum a germ. *Garnbret*, carniol.
Motavilu. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: motovilo

garmus [gârmus] samostalnik moškega
spola
koroško **pojedina ob obletnici kakega
dogodka** ≍ 264: gostija **GS: Garmus**
– Vindis & Bohemis epulae aniversariae a
germ. *Garmuß*, Carniol. *oblejtneza*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: obletnica

gartroža [gârtroža] samostalnik ženskega
spola
rastlina vrtnica, latinsko *Rosa* ≍ 610: vrsta
grma **TMB: Gartrafha** -e fh. NEM.: Die
Rose LAT.: Rosa **GS: Gartrofha** – a germ.
Gartenrose. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

gasa [gâsa] samostalnik ženskega spola
koroško **ozka (vaška) cesta** ≍ 553: cesta,
pot **TMB: Gasa** -e fh. NEM.: Die Gasse LAT.:
Platea **GS: Gasa** – vindicum, germ. *Gasse*:
Ital. *Chiaffo*: carniol. *uleze*. Razlaga vsebuje
nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali
trditev.

gasiti [gasîti gasîm] nedovršni glagol
gasiti ≍ 485: pogoreti, ugasniti **TMB:**
Gafim NEM.: Löschen LAT.: Extinguere

gatiti [gâtiti gâtîm] nedovršni glagol
polniti s tlačenjem ≍ 730: polniti **TMB:**
Gâtîm NEM.: Schoppen LAT.: Farcire

gavec [gâvæc] samostalnik moškega spola
ptica priba, latinsko *Vanellus*
vanellus ≍ 999: vrsta divje ptice ali druge

zračne živali **GS: Gavek** – *Gavez*, germ. *Kybitz*: Angl. *Gawk*, Kukuk: Anglof. *Gaec*: lat. *Gavia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: gajec; gavek

gavek [gâvək] samostalnik moškega spola **ptica priba**, latinsko *Vanellus vanellus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Gavek** – *Gavez*, germ. *Kybitz*: Angl. *Gawk*, Kukuk: Anglof. *Gaec*: lat. *Gavia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: gajec; gavek

gavgarica [gâvgarica] samostalnik ženskega spola **vrsta sinice**, verjetno latinsko *Parus caudatus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Gavgarza** -e fh. NEM.: *Galgenmeise* LAT.: *Parus cineraceus*

gavage [gâvge] množinski samostalnik ženskega spola **vislice** № 145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Gavage** fh. NEM.: *Der Galgen* LAT.: *Patibulum* **GS: Gavage** – a germ. *Galge*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gavter [gâvtər] samostalnik moškega spola **rešetka** № 128: kovinski izdelek **TMB: Gavtr** -a m. NEM.: *Das Gitter* LAT.: *Crates* **GS: Gavtr** – a germ. *Gitter*, *Gattern*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gaz [gâz gazû] samostalnik moškega spola **v sneg narejena ozka pot; gaz** № 553: cesta, pot **TMB: Gas** -fû m. NEM.: *Die Schneepfad* LAT.: *Callis nivis* **GS: Gas** – unde germ. *Gasse*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gazenje [gâzenje] samostalnik srednjega spola **bređenje** № 565: hoja **TMB: Gafenje** -a n. NEM.: *Das Durchwaden* LAT.: *Pervadatio*

gebanica [gêbanica] (gibanica) samostalnik ženskega spola

daritveni, praznični kolač № 261: hrana **TMB: Gëbanza** -e fh. NEM.: *Ein Opferkuchen* LAT.: *Popanum* PRIMERJAJ: primorska gebanica

gebanica primorska GLEJ: **primorska gebanica**

gejl GLEJ: **gel**

gel [gêl] (gejl) pridevnik **rumen** **TMB: Gëjl** NEM.: *Gelb* LAT.: *Flavus* **GS: Gëjl** – germ. *gelb*, Ital. *giallo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

general [generāl] samostalnik moškega spola **general** № 909: vojaški poveljnik **TMB: Général** -a m. NEM.: *Der General* LAT.: *Generalis*

genutje [gənutjè] samostalnik srednjega spola **gib, krenja** № 561: premikanje **TMB: Genutjè** -a n. NEM.: *Bewegung*, *Gebärden* LAT.: *Motus*, *gestus*

gerob GLEJ: **girob**

geslo [géslo] samostalnik srednjega spola **dogovorjena razpoznavna beseda; geslo** № 494: beseda **TMB: Gëslu** -a n. NEM.: *Losung*, *Parole* LAT.: *Teffera*

gib [gîb] samostalnik moškega spola **gibljev stik dveh kosti; sklep, članek** № 972: del človeka ali živali **TMB: Gib** -a m. NEM.: *Ein Gelenk* LAT.: *Articulus* PRIMERJAJ: članek; clinek; členek; ganek

gibanica GLEJ: **gebanica**

gibati se [gîbati se gîbam se] nedovršni glagol **gibati se** № 561: premikati se **TMB: Gibam se** NEM.: *Bewegen* LAT.: *Movere*

gibeč [gîbèč] pridevnik **gibljev** **TMB: Gibèzh** -a -u NEM.: *Gelenkigt* LAT.: *Mobilis*

gibečen [giběčəŋ] pridevnik
giblživ **TMB: Gibəzhne** -a -u NEM.: Gelenkigt
 LAT.: Mobilis

Gideon [gīdeon (?)] samostalnik moškega
 spola
svetopisemsko osebno ime
Gideon № 352: svetopisemsko osebno
 lastno ime **ABC: Gideon** (1765, str. 7)

gift [gîft] samostalnik moškega spola
strup № 658: strup **TMB: Gift** -a m. Siehe
 Strup

giftarka GLEJ: **giftarka**

giftarka [gîftarka] (**giftarka**) samostalnik
 ženskega spola
strupena kača № 996: plazilci ali druga
 golazen **TMB: Giftərka** -e fh. NEM.: Die Nater
 LAT.: Seps PRIMERJAJ: ihtrka

gigati [gígati gîgam] nedovršni glagol
oglašati se kot osel; rigati № 531: oglašati
 se z živalskimi glasovi **TMB: Gigam** NEM.:
 Schreyen wie ein Esel LAT.: Rudere **GS:**
Gigam – eft onomatopœia. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gimpel [gímpəl] samostalnik moškega spola
ptica kalin, latinsko *Pyrrhula*
pyrrhula № 999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **TMB: Gimpel** NEM.: Der Gimpel
 LAT.: Rubicella PRIMERJAJ: gumpal

gingav [gíngav] pridevnik
nežen, slaboten, šibek **TMB: Gingav** -a -u
 NEM.: Zart, schwach LAT.: Tener, mollis

gingavast [gíngavast] pridevnik
nežen, slaboten, šibek **TMB: Gingavast** -a
 -u NEM.: Zart, schwach LAT.: Tener, mollis

gingavost [gíngavost] samostalnik
 ženskega spola
slabotnost № 28: telesna hiba **TMB:**
Gingavost -e fh. NEM.: Zärtlichkeit LAT.:
 Imbecillitas

giniti [gíniti gînem] dovršni glagol
izpostaviti se nevarnosti, tvegati № 724:
 tvegati **TMB: Ginem** giniti NEM.: Gefahr
 laufen LAT.: Periclitari

gips [gîps] samostalnik moškega spola
mavec, gips № 668: snov, ki se uporablja
 v gradbeništvu **TMB: Gips** -a m. NEM.: Der
 Gyps LAT.: Gypfum

girob [girōb (?)] (**gerob**) samostalnik
 moškega spola
oskrbnik posestva № 875: sluga oblasti
TMB: Girób -a m. NEM.: Der Gerhab,
 Vormund LAT.: Curator

glad [glâd] samostalnik moškega spola
lakota, glad № 699: lakota **TMB: Glad** -u m.
 NEM.: Der Hunger LAT.: Fames

gladek [gládək] pridevnik
gladek **TMB: Gladkè; Glahke** -a -u NEM.:
 Glatt LAT.: Lævatus, lenis **GS: Gladke** – germ.
glatt Inf. Sax. *glad*; Suec. *glad*: Fan. *glat*: in
 Hebr. חָלָק *chalak* glaber, *glatt*, in chald. חָלָק
gelal politura, die Politur, in Arab. سلا,
 polieren, polivit. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

gladen [gládən] pridevnik
lačen, gladen **TMB: Gladne** -a -u NEM.:
 Hungerig LAT.: Famelicus

gladež [gládež] samostalnik moškega spola
kdor se prilizuje; prilizovalec № 913: prili-
 zovalec **TMB: Gladesh** -fha m. NEM.: Fuchs-
 schwänzer LAT.: Adulator

gladiti [gláđiti gláđim] nedovršni glagol
gladiti № 37: izboljševati **TMB: Gladèm** -điti
 NEM.: Glatt machen LAT.: Lævigare

gladko [gládko] prislov
gladko **KG: Gladku, glahku** 'blat, eben'
 (str. 103)

gladkost [gládkōst] samostalnik ženskega
 spola

gladkost ≍ 769: tip, otip **TMB: Gladkuft** -e
fh. NEM.: Glätte LAT.: Lævitas

gladnik¹ [gladník] samostalnik moškega
spola

kdor trpi lakoto ≍ 918: siromašen človek
TMB: Gladnik -a m. NEM.: Hungerig LAT.:
Famelicus

gladnik² [gladník] samostalnik moškega
spola

kdor gladi, polira ≍ 841: človek s
samostojno dejavnostjo **TMB: Gladnik**
-a m. NEM.: Polirer LAT.: Elimator PRIMERJAJ:
glajnik

gladnika [gladníka] samostalnik ženskega
spola

gladilna, ravnalna vrstica ≍ 158:
pripomoček za merjenje, odmerjanje **TMB:**
Gladnika -e fh. NEM.: Glattseile LAT.: Planula

gladoviten [gladovítan] pridevnik
lačen, gladen **TMB: Gladovitne** -a -u Siehe
Gladne

glagole [glagóle (?)] množinski
samostalnik ženskega spola
visoka šola, univerza, akademija ≍ 748:
šola **TMB: Glagóle** fh. NEM.: Hohe Schule LAT.:
Univerfítas, Academia **GS: Glagole** – super.
& infer. germ. *Glau*, quod est hinter: Anglof.
Glew: Inland. *Glä*: figurate apud Ottfried
glawe manno, weise, kluge Männer. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

glagolitski [glagolítiski] pridevnik
visokošolski, akademski **TMB: Glagolitske**
-a -u NEM.: Von der hohen Schule LAT.:
Academicus PRIMERJAJ: glagolski

glagolski [glagólski] pridevnik
visokošolski, akademski **TMB: Glagólske**
-a -u NEM.: Von der hohen Schule LAT.:
Academicus PRIMERJAJ: glagolitski

glajnik [glajník] samostalnik moškega spola
kdor gladi, polira ≍ 841: človek s

samostojno dejavnostjo **TMB: Glajnik**
-a m. Siehe **Gladnik** ☺ Ker Pohlin navaja
le eno dvopomensko iztočnico *gladnik*,
ni izključeno, da je beseda pomenila
(tudi) 'kdor trpi lakoto'. A ta možnost se
zdi manj verjetna, saj so besedotvorne
dvojnice tega tipa sicer znane le pri izgla-
golskih imenih vršilcev dejanj. Razmerje
gladiti : *gladnik* : *glajnik* je enako razmerju
rediti : *rednik* : *rejnik*. PRIMERJAJ: gladnik²

glajštati [glájštati glájštam] nedovršni
glagol

1. imeti, posedovati ≍ 110: imeti
2. ukvarjati se z govejo živino, tj. krmiti,
molsti jo, kidati ji ipd. ≍ 278: opravljati
kmečko opravilo v zvezi z živalmi **TMB:**
Glajshtam NEM.: 1. Vermögen 2. Vieh
abwarten LAT.: 1. Habere 2. Infervire
pecoribus PRIMERJAJ: gleštati

glas [glâs glasû] samostalnik moškega spola
glas, tj. zvok, ki ga dela človek ali žival
z grlom in usti ≍ 487: glas **TMB: Glas**
-ú m. NEM.: Die Stimme, Hall LAT.: Vox,
sonitus **GS: Glas** – Cambris *llais*, vocem
significat, a gr. *χλάζω*, clango. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:**
Laftovza – conformiter quidem ad radicem
græcam loquor, garrio, fed communius
glafstovza a *glas*, vox. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

glasbe [glâsbe] množinski samostalnik
ženskega spola
lutnja ≍ 171: glasbilo **TMB: Glasbe** fh. NEM.:
Die Laute LAT.: Teftudo

glasen [glásæn] pridevnik
jasen, glasen **TMB: Glasne** -a -u NEM.: Laut
LAT.: Clarus, fonorus vocalis, acutus

glasin [glasîn (?)] samostalnik moškega spola
zvok, ton ≍ 251: del skladbe **TMB: Glasin**
-a m. NEM.: Der Ton LAT.: Tonus

glasiti [glasīti glasím] nedovršni glagol
sporočati veliko ljudem;

razglaševati Ꞥ 501: javno govoriti **TMB: Glasim** NEM.: Ausschreyen LAT.: Evulgare

glasiti se [glasīti se glasí se] nedovršni glagol

glasiti se, razlegati se Ꞥ 487: oddajati glasove **TMB: Glasly** -siti sê NEM.: Tönet, hallet, melden LAT.: Refonat, respondere

glasnik [glasník] samostalnik moškega spola

naglas Ꞥ 269: izraz **TMB: Glasnik** -a m. NEM.: Der Akcent LAT.: Accentus

glasovit [glasovīt] pridevnik
slaven TMB: Glasovit -a -u NEM.: Berühmt
LAT.: Famofus, celebris

glasoviten [glasovītən] pridevnik
slaven TMB: Glasovitne -a -u NEM.: Berühmt
LAT.: Famofus, celebris

glastovica [glástovica] samostalnik ženskega spola

ptica lastovka, latinsko *Hirundo (rustica)* Ꞥ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Glastovza** -e fh. NEM.: Die Schwalbe LAT.: Hirundo PRIMERJAJ: glastovka; lastovica; lastovka

glastovka [glástovka] samostalnik ženskega spola

ptica lastovka, latinsko *Hirundo (rustica)* Ꞥ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Glastovka** – *Glastovza* vide *Laftovza*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: glastovica; lastovica; lastovka

glava [gláva] samostalnik ženskega spola
glava Ꞥ 972: del človeka ali živali **TMB: Glava** -e fh. NEM.: Das Haupt LAT.: Caput **GS: Glava** – unde germ. *schlau* a quibusdam defumtum afferitur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

glavač [gláváč] samostalnik moškega spola
1. morska riba glavoč, latinsko

Gobius Ꞥ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali

2. ptica dlesk, latinsko *Coccothraustes coccothraustes* Ꞥ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Glavazh** -a m. NEM.: 1. Großkopf fisch 2. Kernbeiß LAT.: 1. Gobius 2. Coccothraustes

glavar [glavár] samostalnik moškega spola
predstojnik, predpostavljeni Ꞥ 906: posvetni oblastnik **TMB: Glavar** -ja m. NEM.: Vorgesetzter LAT.: Antiftes

glavat [glavät] pridevnik
ki ima veliko glavo; glavat TMB: Glavat -a -u NEM.: Großköpficht LAT.: Capito

glavatica [glavatíca (?)] samostalnik ženskega spola

riba losos, latinsko *Salmo salar* Ꞥ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Glavatiza** -e fh. NEM.: Die Großfore LAT.: Tructa decumana

glaven GLEJ: **glavni**

glavica [glavíca] samostalnik ženskega spola

1. majhna glava; glavica Ꞥ 972: del človeka ali živali

2. odprtina v vrhnjem delu tehtnice, kjer je jeziček Ꞥ 163: del tehtnice **TMB: Glaviza** -e fh. NEM.: Das Häuptchen LAT.: Capitellum, Agina

glavina [glavína] samostalnik ženskega spola

1. velika glava Ꞥ 972: del človeka ali živali

2. štor, parobek, veliko poleno v peči Ꞥ 484: ogenj ali goreča stvar **TMB: Glavina** -e fh. NEM.: 1. Großer Kopf 2. Hauptscheit LAT.: 1. Caput grande 2. Truncus ☉ V drugem pomenu je morda hiperkorekten zapis besede *glavnja*. PRIMERJAJ: glavnja

glavni [glâvni] (**glaven**) pridevnik
glavni, poglaviten TMB: Glavnè -a -u NEM.: Hauptsächlich LAT.: Capitalis

glavni glep [glâvni glêp] (glep glavni) samostalniška zveza moškega spola
lobanja ¶ 972: del človeka ali živali **TMB:**
Glêp glavne -a m. NEM.: *Die Hirnschaale*
 LAT.: *Cranium*

glavnik [glâvnik] samostalnik moškega spola
glavnik ¶ 174: pripomoček za osebno higieno **TMB:** **Glavnik** -a m. NEM.: *Der Kamm* LAT.: *Pecten*

glavnja [glâvnja] samostalnik ženskega spola
goreče poleno ¶ 484: ogenj ali goreča stvar **TMB:** **Glavna** -e fh. NEM.: *Der Brand*
 LAT.: *Titio, torris* PRIMERJAJ: glavina; glovnja

glaz [glâž] samostalnik moškega spola
1. steklo ¶ 657: steklo
2. kozarec, glaz ¶ 239: posoda za pijačo
TMB: **Glash** -lha m. NEM.: *Das Glas* LAT.: *Vitrum* **GS:** **Glash** – germ. *Glas*: *Suec. Glas.* *Dan. Glas*: *Angl. Glaff*: *Gall. Glace*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
KG: Tukej je en glash (kofarž) (str. 191)

glazek [glâžək] samostalnik moškega spola
kozareček, glazek ¶ 239: posoda za pijačo
TMB: **Glaflk** -a m. NEM.: *Das Gläschen* LAT.: *Vitrellum*

glazevina¹ [glâževina] samostalnik ženskega spola
steklena črepinja ¶ 687: pokvarjena stvar
TMB: **Glaflhovna** -e fh. NEM.: *Die Glasscherbe*
 LAT.: *Teftula*

glazevina² [glâževina (?)] samostalnik ženskega spola
(s peskom pomešan) natron (?)
 ¶ 637: kamen, kamenina **TMB:**

Glaflhovina -e fh. NEM.: *Der Glasstein* LAT.: *Ammonitrum* ☉ Pod iztočnico *Glasstein* Grimmov slovar navaja pomen 'kamnina, iz katere s taljenjem pridobivajo steklo' in ob tem podaja latinski prevedek

ammonitrum (kar latinski slovarji navajajo v pomenu 'zmes natrona in peska'). Poleg tega Grimm navaja še pomene 1. steklen okrasni kamen 2. vulkansko steklo in 3. kamen za brušenje stekla.

glazevnat [glâževnat] pridevnik
steklen **TMB:** **Glaflhovnat** -a -u NEM.: *Vom Glase* LAT.: *Vitreus*

gled [glêd] samostalnik moškega spola
gledanje, pogled, vidik ¶ 770: vid ali pogled **TMB:** **Glêd** -a m. NEM.: *Das Absehen*
 LAT.: *Vifus, aspectus* **GS:** **Gled** – *Pogled*: *Anglof. Hlear, das Gesicht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gledalec GLEJ: **gledavec**

gledališče [glêdalíšče] samostalnik srednjega spola
gledališče ¶ 791: gledališče **TMB:** **Gledalishe** -a n. NEM.: *Der Schauplatz* LAT.: *Theatrum* PRIMERJAJ: gledišče

gledalka GLEJ: **gledavka**

gledati [glêdati glêdam] nedovršni glagol
1. gledati ¶ 770: videti, gledati
2. paziti ¶ 749: varovati **TMB:** **Glêdam**
 NEM.: *Sehen, schauen* LAT.: *Afpicere* **KG:** Posvojuj rad; al gledej, komu dash (str. 187)

gledavec [glêdavəc] (gledalec) samostalnik moškega spola
gledalec ¶ 968: človek glede na zaznavanje **TMB:** **Glêdovz** -a m. NEM.: *Der Zuschauer* LAT.: *Spectator*

gledaven [glêdavəŋ] pridevnik
viden **TMB:** **Glêdavne** -a -u NEM.: *Sichtbar*
 LAT.: *Aspectabilis*

gledavka [glêdavka] (gledalka) samostalnik ženskega spola
gledalka ¶ 968: človek glede na zaznavanje **TMB:** **Glêdovka** -e fh. NEM.: *Zuschauerinn* LAT.: *Spectatrix*

gledišče [glɛ̌dišɕe] samostalnik srednjega spola

gledališče 𐌺 791: gledališče **TMB: Ględishe** -a n. Siehe **Gledalishe** PRIMERJAJ: gledališče

glej [glɛ̌j glɛ̌jte] medmet

1. uporablja se za izražnje opozorila na to, kar se pojavi; glej

2. izraža začudenje; glej **TMB: Glej!**

Glejte! NEM.: Sieh! LAT.: En! Ecce! **KG:** O le poglej! glejte! poglejte! 'sehet! sehet!'

(str. 97) PRIMERJAJ: poglej

glejek [glɛ̌jɛk] samostalnik moškega spola zemeljska smola, asfalt, bitumen 𐌺 649:

rudnina **TMB: Glejk** -a m. NEM.: Das

Judenbech LAT.: Bitumen

glejte [glɛ̌jte] medmet

izraža začudenje **KG:** O le poglej! glejte!

poglejte! 'sehet! sehet!' (str. 97) PRIMERJAJ:

pogledati; poglej

glep glavni GLEJ: **glavni glep**

gleštati [glɛ̌štati glɛ̌štam] nedovršni glagol

imeti, posedovati 𐌺 110: imeti **TMB:**

Glęštam NEM.: Haben, vermögen LAT.:

Habere, Possidere PRIMERJAJ: glajštati

gleženj [glɛ̌žɛ̃nj] samostalnik moškega

spola

gleženj 𐌺 972: del človeka ali živali **TMB:**

Glęfh̃n; Glejfh̃n -a m. NEM.: Der Knöchel

LAT.: Talus

gležnjat [glɛ̌žnjat] pridevnik

ki ima otekle gležnje; **gležnjat TMB:**

Glęfh̃nat -a -u NEM.: Großknörricht LAT.:

Scaurus PRIMERJAJ: gležnjat

gležnjevat [glɛ̌znjevät] pridevnik

ki ima otekle gležnje; **gležnjat TMB:**

Glefnovat -a -u NEM.: Großknörricht

LAT.: Scaurus PRIMERJAJ: gležnjat

glid [glɪ̌d] samostalnik moškega spola

koroško **ud** 𐌺 972: del človeka ali živali

GS: Glid – vindicum: germ. *Glied*: Dan. *Lied*: Suec. *Led*. Inf. Sax. *Lid, Let*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

glih [glɪ̌h] pridevnik

1. enak

2. paren TMB: Glih NEM.: Gleich LAT.:

Æqualis **GS: Glih** – germ. *gleich*: Inf. Sax.

gliek, Suec. *Lik*: Angl. *Like*: Goth. *Samaliks*,

ähnlich: carniol. *Samapodobne*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:**

Sôda – germ. *Rain, Rasen*: inf. Sax. *Sode*,

Sutte: Angl. *Sod*; a *sodem*, judico, diftinguo

inter duos accolas (*sôséd*). Huc pertinet

illud carniolicum dictum in puerorum ludo:

glih ali soduv. Razlaga vsebuje zelo malo

povednega. ☉ Na pridevniškost prvega

pomena kaže latinski prevedek.

gliha [glɪ̌ha] samostalnik ženskega spola

kar je podobno, enako 𐌺 435: miselni

pojem **ABC: Gliha fe rada sgliha** (1794,

str. 19) PRIMERJAJ: zglihati se

glihati [glɪ̌hati glɪ̌ham] nedovršni glagol

pogajati se za ceno 𐌺 734: določati ceno

TMB: Gliham NEM.: Handeln LAT.: Negotiari,

pacifci

glihenga [glɪ̌hɛ̃ŋga] (glihinga)

samostalnik ženskega spola

poravnava, dogovor 𐌺 733: trgovska reč

TMB: Glihenga -e fh. NEM.: Der Vergleich

LAT.: Pactum

glihinga GLEJ: **glihenga**

glihoba [glɪ̌hóba] samostalnik ženskega

spola

enakost 𐌺 435: miselni pojem **TMB:**

Glihóba -e fh. NEM.: Die Gleichheit LAT.:

Æqualitas

glina [glɪ̌na] samostalnik ženskega spola

glina 𐌺 667: zemlja, blato ipd. **TMB: Glina**

-e fh. NEM.: Der Töpferthon LAT.: Argilla **GS:**

Glina – germ. *Leim*, gr. γλῖα: lat. *gluten*:

λῦμα, Schlamm, Schleim. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** **Merglina** – germ. *Märgel*: lat. *Margo*: Angl. *marl*: Gall. *marle*: veteres Celtæ *marga*: carniolicum infinnuat vocem *glina*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

glinast [glínast] pridevnik
glinast, lončen **TMB: Glinaft** -a -u NEM.: Thonicht LAT.: Argillaceus

glista [glísta] samostalnik ženskega spola
človeška glista 1997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Glista** -e fh. NEM.: Der Kinderwurm LAT.: Tinea **GS: Glista** – Hung. *Geležta*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

glistav [glístav] pridevnik
glistav **TMB: Glistov** -a -u NEM.: Wurmig LAT.: Tineofus, blinintheofus

glistin [glístin] pridevnik
glistin **TMB: Glistène** -a -u NEM.: Des Wurms LAT.: Tineæ

glistomoren [glistomóræn] pridevnik
ki deluje proti glistam, jih ubija **TMB: Glistamôrne** -a -u NEM.: Wurmtödtend LAT.: Anthelminthicus

gliva [glíva] samostalnik ženskega spola
1. drevesna goba 1608: vrsta gobe
2. golša 1879: del človeka, ki je hiba
TMB: Gliva -e fh. NEM.: 1. Baumschwamm 2. Der Kropf LAT.: 1. Fungis arborum 2. Struma
GS: Gliva – Hung. *Goluva*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gliza [glíža] samostalnik ženskega spola
žleza 1972: del človeka ali živali
TMB: Glizha -e fh. NEM.: Die Drüsen LAT.: Bubo ☉ Latinsko *būbo* slovarji navajajo le v pomenu 'sova (uharica)'.

globočina [globočina] samostalnik ženskega spola
brezno 1339: jama **TMB: Globózhina** -e fh. NEM.: Der Abgrund LAT.: Abyssus

globok [globòk (?)] pridevnik
globok **TMB: Glóbòk** -a -u NEM.: Tief LAT.: Profundus **GS: Klobuk** – quasi *globok*, profundi foraminis: gr. κλωβός, Cavea avium. Unde sequens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

globokost [globokòst] samostalnik ženskega spola
globina 1750: razsežnost **TMB: Globókuf** -e fh. NEM.: Die Tiefe LAT.: Profunditas

glodalec GLEJ: **glodavec**

glodati [glòdati glòdam] nedovršni glagol
glodati 1699: jesti **TMB: Glòdam** NEM.: Nagen LAT.: Rodere

glodavec [glòdavæc] (glodalec) samostalnik moškega spola
kdor gloda, glodavec 1973: živo bitje glede na prehrano **TMB: Glodovz** -a m. NEM.: Der Nager LAT.: Roſor

glodilo [glodílo] samostalnik srednjega spola
dleto 1180: orodje za rezanje, sekanje **KG: Glodilu** 'Griffel, Stemeischen' (str. 116)

glog [glòg] samostalnik moškega spola
grm ali drevo glog, latinsko *Crataegus* 1610: drevesna vrsta **TMB: Glóg** -a m. NEM.: Der Weißdorn LAT.: Rhamnus

glogje [glògje] ali [glogjè] samostalnik srednjega spola
glogovo grmovje; glogovje, latinsko *Crataegus* 1610: vrsta grma **TMB: Glogje** -a n. NEM.: Weißdorngehecke LAT.: Rhamnetum PRIMERJAJ: glogovje; gložje

glogov [glògov] pridevnik
glogov **TMB: Glogov** -a -u NEM.: Des Weißdorns LAT.: Oxycanthæ

glogovje [glògovje (?)] samostalnik srednjega spola
glogovo grmovje; glogovje, latinsko

Crataegus № 610: vrsta grma **KG:** Glohovje 'Hagedornbüsche' (str. 120) PRIMERJAJ:

glogje; gložje

gloška [glôška (?)] samostalnik ženskega spola

vez, ki veže oba dela cepca; goža № 149: del kmečkega orodja **TMB:** **Glofka** -e fh. Siehe *Gôfha* PRIMERJAJ: goža

glovnja [glôvnja] samostalnik ženskega spola

goreče poleno № 484: ogenj ali goreča stvar **TMB:** **Glovna** -e fh. NEM.: **Brand** LAT.: **Titio** PRIMERJAJ: glavnja

gložje [glôžje] samostalnik srednjega spola

glogovo grmovje; glogovje, latinsko *Crataegus* № 610: vrsta grma **TMB:**

Glôfhjè -a n. Siehe *Glogje* PRIMERJAJ: glogje; glogovje

gluh [glûh] pridevnik

gluh **TMB:** **Gluh** -a -u NEM.: **Taub** LAT.: **Surdus** **GS:** **Gluh** – ab *uhu* & *gulem* hebeto. *Valefianis chluft, auris*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gluhoba [gluhóba] samostalnik ženskega spola

gluhost № 32: hiba pri zaznavanju s čutili **TMB:** **Gluhóba** -e fh. NEM.: **Die Taubheit** LAT.: **Surditas** PRIMERJAJ: gluhost; gluhot

gluhost [glúhost] samostalnik ženskega spola

gluhost № 32: hiba pri zaznavanju s čutili **TMB:** **Gluhoft** -e fh. NEM.: **Die Taubheit** LAT.: **Surditas** PRIMERJAJ: gluhot; gluhot

gluhota [gluhóta] samostalnik ženskega spola

gluhost № 32: hiba pri zaznavanju s čutili **TMB:** **Gluhóta** -e fh. NEM.: **Die Taubheit** LAT.: **Surditas** PRIMERJAJ: gluhot; gluhost

glumač [glumāč (?)] samostalnik moškega spola

komedijant № 965: kdor igra **TMB:**

Glumazh -a m. NEM.: **Possenreisser** LAT.: **Hiftrio, ludio**

glušec [glúšec] samostalnik moškega spola

1. gluhi človek; glušec № 832: človek s hibo v zaznavanju s čutili

2. ovsu podoben njivski plevel; glušec, latinsko *Avena fatua* № 617: vrsta zelike **TMB:** **Glushz** -a m. NEM.: **1. Taub** **2. Taubhaber** LAT.: **1. Surdafter** **2. Avenna fatua**

glušeti [glušéti gluším] nedovršni glagol

1. postajati gluhi № 32: imeti hibo pri zaznavanju s čutili

2. ne biti pozoren, ne poslušati № 767: slišati **TMB:** **Glushim** NEM.: **1. Taub werden**

2. In Ohren liegen LAT.: **1. Surdefcere** **2. Aures fatigare**

glušprg [glūšprg] samostalnik moškega spola

rastlina divji oves, latinsko *Avena sterilis* № 617: vrsta zelike **TMB:** **Glushpèrg** -a m. NEM.: **Die Gerstenrade** LAT.: **Ægilops** **GS:** **Glushpèrg** – a *Gluh*, taub. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

gmah [gmäh] samostalnik moškega spola

korško **pokoj, mir** № 546: mir, pokoj **TMB:** **Gmah** -a m. NEM.: **Die Ruhe** LAT.: **Quies, pax** **GS:** **Gmah** – *vindicum convenit cum germ. Gemach: Sax. infer. Gemack, Ruhe: Dan. Mag, Suec. & Iland. Mak: Finland. Maco, Ruhe & Abtritt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gmajna [gmâjna] samostalnik ženskega spola

1. občina № 927: skupina ljudi

2. skupnost, občestvo № 927: skupina ljudi **TMB:** **Gmajna** -e fh. NEM.: **Die**

Gemeinde LAT.: **Communitas** **GS:** **Gmajna**

– germ. *Gemeinde*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC:** gmajnov teh Svetnikov (1789, str. 27)

gmajnar [gmâjnar] samostalnik moškega spola

občinski odbornik, občinar (?) 906: posvetni oblastnik **TMB: Gmajnar** -ja m. NEM.: Herr von der Gemeinde LAT.: Agrarius

gmerati [gmêrati gmêram] (gmirati) nedovršni glagol

množiti 41: povečevati **ABC: gmira** to pravo viro (1789, str. 30)

gmirati GLEJ: **gmerati**

gnada [gnâda] samostalnik ženskega spola

milost 409: sočutje **TMB: Gnâda** -e fh.

NEM.: Die Gnade LAT.: Gratia **GS: Gnada**

– germ. *Gnade*: Kero & Willeran habent

Gnada: Ottfried *Ginada*: Dan. *Naade*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gnadljiv [gnadljîv] pridevnik

1. milostljiv

2. ugleden **TMB: Gnadliv** -a -u NEM.:

Gnädig LAT.: 1. Perilluftris 2. Gratiofus

gnadljivec [gnadljîvɛc] samostalnik moškega spola

ugleden, spoštovan, milostljiv

gospod 952: človek glede na stan

TMB: Gnadlivz -a m. NEM.: Gnädiger Herr

LAT.: Perilluftris

gnati [gnâti zênem] nedovršni glagol

gnati 581: premikati **TMB: Shênem** gnal,

gnâti NEM.: Treiben LAT.: Agere **GS: fhêna**

– *shênem, fhênem, shênem* ejusdem sunt

originis a verbo *shênem*, jam pallive, jam

active sumpta: Syr. ܚܢܐ *fena*, fornicatus est.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: goniti

gnesti [gnêsti gnêdem] nedovršni glagol

gnesti 265: pripravljati hrano **TMB:**

Gnêdem gnêfti NEM.: Zusammenarbeiten,

knâten LAT.: Subactam farinam depfere **GS:**

Gnêdem – germ. *Knöten*: Dan. *kne*: Inf.

Sax. *gniden*, a gr. κνήθω, scalpō, findo.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Gnêdem** ‘ich

mache den Teig ab’ (str. 72) ☉ Zapis v KG sicer govori za sedanjik *gnêdem*, preostali zapisi pa za *gnêtem*. PRIMERJAJ: nagnesti

gnezdíče [gnêzdíče] samostalnik srednjega spola

gnezdece 801: gnezdo **TMB:**

Gnêfdêzhe -a m. NEM.: Nestchen LAT.:

Nidulus ☉ Navedba moškega slovničnega

spola je verjetno zmotna, saj so sicer

vse manjšalnice s pripono *-íče* srednjega

spola.

gnezditi [gnezdíti gnêzdim] nedovršni glagol

gnezditi 716: nesti jajca in gnezditi **TMB:**

Gnêfdèm -diti NEM.: Nisten LAT.: Nidificare

gnezdo [gnêzdo] samostalnik srednjega spola

gnezdo 801: gnezdo **TMB: Gnêfdu** -a n.

NEM.: Das Nest LAT.: Nidus **GS: Gnêfdu**

– germ. *Nest*, Suec. *Naesta*: Hebr. קִנֵּן *Kinnen*

nidificavit: Græc. νεοσσα. Razlaga vsebuje

nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali

trditev.

gnida [gnída] samostalnik ženskega spola

jajčece uši; gnida 994: vrsta žuželke

ali drugega mrčesa **TMB: Gnida** -e fh.

NEM.: Nüsse von Läusen LAT.: Lens, dis **GS:**

Gnida – non ab Infer. Sax. *gniden* (reiben)

fed a *Gnêfdu* quemadmodum germ. *Nisse*

a *Nest*: græc. κνίδιον est grani species in

similitudinem lendium. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

gnidav [gnídav] pridevnik

ki ima jajčeca uši; gnidav **TMB: Gnidov** -a

-u NEM.: Nüßhaft LAT.: Lendinosus

gnil [gnîu] pridevnik

gnil **TMB: Gnil; Gnyle** -a -u NEM.: Faul LAT.:

Putridus

gniloba [gnilóba] samostalnik ženskega spola

gniloba, gnitje 687: škoda

TMB: *Gnilóba*; *Gnylóba* -e fh. NEM.: Die Faulheit; Die Fäulung LAT.: Putredo; Putrefactio

gnilost [gnílost] samostalnik ženskega spola
gnitje ≍ 687: škoda **TMB:** *Gnyloft* -e fh. NEM.: Die Fäulung LAT.: Putrefactio

gniti [gníti gníjem] nedovršni glagol
gniti ≍ 627: poslabševati, zatirati **TMB:** *Gnyem* gnyti NEM.: Faulen LAT.: Putrefcere **GS:** *Gnyen* – Compofitum ejus *segnyem*, in quo verbo antiqua præpositio *se* remansit, quæ aliasper *s' vel is* modo exprimitur in aliis compofitis. Ab hoc verbo habent latini suam vocem: *Segnitias*, *Faulheit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gnjad [gnjâd] (*gnjat*) samostalnik moškega spola
(*svinjsko*) **pleče** ≍ 980: del živali **TMB:** *Gnâd* -a m. NEM.: Der Kamm, Hañ LAT.: Petafo **GS:** *Gnad* – super. germ. *Knak*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gnjat GLEJ: **gnjad**

gnoj [gnôj] samostalnik moškega spola
1. *gnoj*, tj. iztrebki domačih živali, pomešani s steljo ≍ 698: živalski iztrebek
2. *gosta tekočina, nastala na vnetih ranah; gnoj* ≍ 695: bolezenski izloček živega bitja **TMB:** *Gnoj* -a m. NEM.: Der Mist, Dung LAT.: 1. Fimus 2. Pus **GS:** *Gnoj* – Hung. *Ganeij*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gnojiti [gnojíti gnojím] nedovršni glagol
dodajati zemlji gnojilo; gnojiti ≍ 277: obdelovati zemljo **TMB:** *Gnojim* NEM.: Düngen LAT.: Stercorare

gnojnica [gnôjnica] samostalnik ženskega spola
tekočina, ki odteka iz gnoja; gnojnica ≍ 659: neužitna tekočina **TMB:** *Gnojnèza* -e fh. NEM.: Die Mistlacke LAT.: Nautea

gnojnišče [gnojníšče] samostalnik srednjega spola

gnojšče ≍ 306: kraj za živalske iztrebke **TMB:** *Gnojnishe* -a n. NEM.: Der Misthaufen LAT.: Fimetum **KG:** *Gnojnishe* 'Misthaufe' (str. 120)

gnuseč [gnusëč (?)] pridevnik
izražajoč gnus KG: 'Verabscheunden' (gnusezhega) (str. 97)

gnusen [gnúsøn] pridevnik
gnusen TMB: *Gnusunè* -a -u NEM.: Eckelhaft LAT.: Abominabilis

gnusija [gnusíja (?)] samostalnik ženskega spola
slabost z bruhanjem ≍ 17: bolezen **TMB:** *Gnusia* -e fh. NEM.: Der Eckel LAT.: Naufea ☉ Naglašeni *i* pripone *-ija* je navadno zapisan z *y*. Zanesljivi izjemi sta *le goljufija* in *ohrnija*.

gnusiti (se) [gnusíti se gnusím se] nedovršni glagol
gnusiti se ≍ 60: občutiti gnus **TMB:** *Gnufim* NEM.: Eckeln LAT.: Naufeare **GS:** *Gravfla se meni* – vindicum a germ. *grausen*; carnioli ajunt *meni se gnusy*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gnusoba [gnusóba] samostalnik ženskega spola
gnusoba ≍ 60: gnus **TMB:** *Gnusoába* -e fh. NEM.: Der Gräuel LAT.: Abominatio

goba [góba] samostalnik ženskega spola
1. *goba* ≍ 607: goba
2. *rana zaradi gobavosti* ≍ 35: oboleli del človeka **TMB:** *goba* -e fh. NEM.: 1. Der Schwamm 2. Aussatz LAT.: 1. Fungus, spongia 2. Lepra **GS:** *goba* – Hung. *Gomba*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: *goba jur*

goba jur [góba jūr] (*jur*) samostalniška zveza ženskega spola

goba golobica ≍ 608: vrsta gobe **TMB:** **Gobajur** -ja *fh.* NEM.: Täubling, Schwamm
LAT.: *Species fungorum* ☉ Na pomen
'golobica' (in ne 'jurček') kaže nemško
Täubling.

gobav [góbav] pridevnik
bolan za gobavostjo; gobav **TMB:** **Gôbôv**
-a -u NEM.: Aussätzig LAT.: Leprofus

gobec [gôbæc] samostalnik moškega spola
gobec ≍ 980: del živali **TMB:** **Gôbz** -a m.
NEM.: Hundsnase, Maul LAT.: Os, canis etc.

god [gôd godû] samostalnik moškega spola
god ≍ 46: praznik **TMB:** **Gôd** -dú m. NEM.:
Der Festtag LAT.: *Festum*

godec [gôdæc] samostalnik moškega spola
kdor igra na gosli; godec ≍ 961:
glasbenik **TMB:** **Gôdz** -a m. NEM.: *Der Geiger*
LAT.: *Fidicen*

goden [gôdæn] pridevnik
zrel **TMB:** **Gôdnè** -a -u NEM.: *Zaitig* LAT.:
Maturus

godenje [gôdenje] samostalnik srednjega
spola

muziciranje, glasba ≍ 529: muziciranje
TMB: **Spolèzhnu godenje** NEM.: *Eine*
Symphonie LAT.: *Symphonia* PRIMERJAJ:
společno godenje

goder [gôdær] (*oder; voder*) samostalnik
moškega spola
gradbeni oder ≍ 773: zgradba **TMB:** **Gôdr**
-a m. NEM.: *Das Gerust* LAT.: *Machina* **GS:**
Gôdr – *melius Vódr*. PRIMERJAJ: odri

goditi [godīti godīm] nedovršni glagol
1. povzročati, da postane kaj godno,
zrelo; goditi, zoriti ≍ 266: mediti sadje
2. zdraviti ≍ 79: opravljati zdravniško
dejavnost **TMB:** **Gódim** NEM.: *Auszeitigen*
LAT.: *Fovere, Maturefcere* **GS:** **Godim** –
Godnim, Cambris Godyner, tenellus. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

KG: *Godim, -il, -en, -iti 'zeitigen, heilen'* (str.
103) PRIMERJAJ: godniti; zgodniti

goditi se [godīti se godīm se] nedovršni
glagol

dogajati se ≍ 772: zgoditi se **TMB:** **Gody sê**
goditi sê NEM.: *Geschiehet* LAT.: *Fit, agitur*

godlja [gôdlja] samostalnik ženskega spola
godlja, tj. juha, v kateri se kuhajo
klobase ≍ 261: hrana **TMB:** **Gôdla** -e *fh.*
NEM.: *Die Sod von Würsten* LAT.: *Strapula*
GS: **Gôdla** – *quafi Gøjla, quod vide inferius*.
Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

godniti [godnīti godnīm] nedovršni
glagol

povzročati, da postane kaj godno, zrelo;
goditi, zoriti ≍ 266: mediti sadje **TMB:**
Godnim NEM.: *Auszeitigen* LAT.: *Fovere,*
Maturefcere PRIMERJAJ: goditi; zgodniti

godnost [godnôst] samostalnik ženskega
spola

zorenje, godenje ≍ 49: čas glede na
rastlinje **TMB:** **Gódnuft** -e *fh.* NEM.: *Zeitigung*
LAT.: *Maturatio*

godrn [gódrn (?)] pridevnik
godrnjav **TMB:** **Godèrnè** -a -u NEM.:
Mürrisch LAT.: *Murmurans*

godrnica [gódrnica (?)] samostalnik
ženskega spola

žival svizec, latinsko *Marmota*
marmota ≍ 985: vrsta kopenske divje
živali **TMB:** **Godernèza** -e *fh.* NEM.: *Das*
Murmeltier LAT.: *Mus alpinus*

godrnjanje [godrnjânje] samostalnik
srednjega spola

godrnjanje ≍ 493: govor **ABC:** s'
godernjanjam (1794, str. 20)

godrnjati [godrnjāti godrnjâm]
nedovršni glagol

godrnjati ≍ 518: pritoževati se **TMB:**
Godernam NEM.: *Murren* LAT.: *Murmurare*

GS: Godernam – a *godem*, eft onomatopœia; quia in barbito gravi ludens murmurat potius, quam canit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

godrnjavec [godrnjâvæc] samostalnik moškega spola

kdor godrnja; godrnjavec 𐌺912: človek glede na govorjenje **TMB: Godernavz** -a m. NEM.: *Der Murrer* LAT.: *Murmurator*

godrnjavka [godrnjâvka] samostalnik ženskega spola

godrnjava ženska; godrnjavka 𐌺912: človek glede na govorjenje **TMB:**

Godernavka -e fh. NEM.: *Mürrerinn* LAT.: *Mumuratrix*

goflja [gôflja] samostalnik ženskega spola **kdor veliko, predrzno govori;**

bahač 𐌺884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom

GS: Gofla – *Großmaul*, *fuper germ.* Anglofax. *waffel*, das Maul: *Geafla*, der Schlund: & *Valefiacum Gwefl*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Pomenski opis se opira na nemški prevedek *Großmaul*, ki redko pomeni tudi 'usta, gobec'.

gojla [gōjla (?)] samostalnik ženskega spola **močvirje** 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj **GS: Gojla** – *Palus, Sumpf, Albani dicunt Ggjoll*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Hapaks legomenon. Albansko *gjol* res pomeni 'močvirna jama, barje, lokev', a povezave s slovensko besedo ni videti.

gol [gõũ] pridevnik

gol, nag **TMB: Gólè** -a -u NEM.: *Bloß* LAT.: *Nudus, depilis* **GS: Gol** – germ. *kahl*, lat. *Calvus*: Perf. *Khal* ab hebr. לָכַל *Kalal* terfum glatt, & לָכַל, *chalak*, *kahl*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

goldinar [goldīnar] samostalnik moškega spola

denarna enota goldinar 𐌺85: denar

TMB: Goldinar -a m. NEM.: *Der Gulden* LAT.: *Florenus* **GS: Govedinar** – (vulgo *goldinar*) germ. ein *Gulden*; quia *Bovis* figuram præfetulit hæc veteris pecuniæ species.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Nej dado pol goldinarja** 'Geben sie ein halben Gulden' (str. 191) PRIMERJAJ: *govedinar*

golec [gólœc] samostalnik moškega spola **nedorasel moški; golobradec** 𐌺914:

človek glede na okrasje **TMB: Gólz** -a m. NEM.: *Unmannbar* LAT.: *Impubes*

goleno [goléno] samostalnik srednjega spola **del noge med kolenom in gležnjem;**

golen 𐌺878: del človeka **TMB: Golejnu** -a n. NEM.: *Schienbein* LAT.: *Crus*

golica [golíca] samostalnik ženskega spola **pšenica s klasjem brez res** 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Goliza** -e fh. NEM.: *Getreid mit gestumpften Aehren* LAT.: *Frumentum spicis muticis*

golina [golína] samostalnik ženskega spola

golota 𐌺99: golota **TMB: Golina** -e fh. NEM.: *Die Blöße* LAT.: *Nuditas* PRIMERJAJ: *golost; golota*

goliti [golīti golím] nedovršni glagol **lupiti, luščiti** 𐌺53: lupiti, luščiti, smukati **TMB: Golim** NEM.: *Abhäuteln, abschälen* LAT.: *Decorticare*

goljuf [goljüf] samostalnik moškega spola **goljuf, goljufivec** 𐌺934: goljuf **TMB: Goluf** -a m. Siehe *Golfivz* PRIMERJAJ: *goljufivec*

goljufati [goljufáti goljufâm] nedovršni glagol

goljufati 𐌺107: varati, goljufati **TMB: Golfâm; Golufam** NEM.: *Betrügen* LAT.: *Decipere*

goljufen [goljúfæn] pridevnik

goljufiv **TMB: Golufne** -a -u Siehe *Golfiv*

KG: Golufne 'betrügerisch' (str. 118)

PRIMERJAJ: goljufiv

goljufija [goljufija] samostalnik ženskega spola

goljufija №559: prevara **TMB:**

Golfia -e *fh.* NEM.: *Der Betrug* LAT.:

Deceptio ☉ Naglašena pripona *-ija* je tako zapisana tudi v *ohrnija*.

goljufiv [goljufiv] pridevnik

goljufiv **TMB:** **Golfiv** -a -u NEM.: *Betrüglich*

LAT.: *Fraudulentus* PRIMERJAJ: goljufen

goljufivec [goljufivɛc] samostalnik

moškega spola

goljuf, goljufivec №934: goljuf

TMB: **Golfivz** -a m. NEM.: *Der Betrüger*

LAT.: *Deceptor* PRIMERJAJ: goljuf

golo [golô] členek

zgolj, samo **TMB:** **Golu** NEM.: *Bloß*

LAT.: *Nude, simpliciter* ☉ Naglasna rekonstrukcija se opira na členek *blizu*.

golob [golôb] samostalnik moškega spola

ptica golob, latinsko *Columba* №1003:

vrsta domače ptice **TMB:** **Golôb** -a m.

NEM.: *Die Taube* LAT.: *Columba* **GS:** **Golob**

– *affine est lat. Columba: Hung. Galamb.*

Lufatic. Golb, Golub, fed Carniolus Golub indicat Mustelam piscem. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: golub

golobar [golobár] samostalnik moškega spola

trgovec z golobi №959: trgovec

TMB: **Golobâr** -ja m. NEM.: *Taubenhändler*

LAT.: *Columbarius*

golobec [golôbɛc] samostalnik moškega

spola

ptica golob, latinsko *Columba* №1003:

vrsta domače ptice **TMB:** **Golôbzc** -a m. Sieh.

Golob

golobica [golobíca] samostalnik ženskega

spola

golobica №1003: vrsta domače ptice

TMB: **Golobiza** -e *fh.* NEM.: *Tauben Weibchen*

LAT.: *Columba femina*

golobič [golobič] samostalnik moškega spola

navadno množina **mlad golob;**

golobič №1004: mladič domače perutnine

TMB: **Golobizhi** -ov m. NEM.: *Junge* LAT.:

Pulli Columbarum ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

golobični [golobični] pridevnik

golobov **TMB:** **Golobizhne** -a -u NEM.: *Von*

der Taube LAT.: *Columba*

golobinjak [golobînjak]

(**golobinjek**) samostalnik moškega spola

golobnjak №803: domovanje domačih

ptic **TMB:** **Golobinék** -a m. NEM.: *Der*

Taubenschlag LAT.: *Columbare* PRIMERJAJ:

golobnjak

golobinjek GLEJ: **golobinjak**

golobji [golôbji] pridevnik

golobji **TMB:** **Golobje** -a -u NEM.: *Von*

Tauben LAT.: *Columbinus*

golobnjak [golobnják] samostalnik

moškega spola

golobnjak №803: domovanje domačih

ptic **TMB:** **Golobnâk** -a m. Siehe *Golobinek*

KG: *Golobnak* 'Taubenhaus' (str. 119)

PRIMERJAJ: golobinjak

golobov [golôbov] pridevnik

golobov **TMB:** **Golobóve** -a -u NEM.: *Des*

Taubers LAT.: *Columbi*

gologlav [gologlâv (?)] pridevnik

gologlav **TMB:** **Góloglav** -a -u NEM.:

Barhaupt LAT.: *Intectus capite*

gologlavec [gologlâvɛc (?)]

samostalnik moškega spola

gologlav človek; gologlavec №910:

človek glede na obleko **TMB:** **Góloglavz** -a

m. NEM.: *Barhaupt* LAT.: *Intectus capite*

golost [golôst] samostalnik ženskega spola
golota 𐌺99: golota **TMB: Golûft** -e fh.
 Siehe Golota **KG: Golust** 'Blösse' (str. 130)
 PRIMERJAJ: golina; golota

golota [golôta] samostalnik ženskega spola
golota 𐌺99: golota **TMB: Golôta** -e fh. NEM.:
 Die Blöße LAT.: Nuditas PRIMERJAJ: golina;
 golost

golt [gôlt] samostalnik moškega spola
žrelo, grlo, golt 𐌺972: del človeka ali
 živali **TMB: Govt** -a m. NEM.: Der Schlund
 LAT.: Faux **KG: Govt, -ta** 'der Rachen,
 Schlund' (str. 103)

goltanec [goultánɛc] samostalnik moškega
 spola
požiralnik 𐌺972: del človeka ali živali
TMB: Govtanz -a m. NEM.: Speiseröhre LAT.:
 Æsophagus

golub [golûb (?)] samostalnik moškega spola
sladkovodna riba menek, latinsko *Lota*
lota 𐌺1006: vrsta ribe ali druge vodne
 živali **TMB: Golub** -a m. NEM.: Treusche,
 Lamprete LAT.: Muftela pifcis **GS: Golob**
 – affine est lat. *Columba*: Hung. *Galamb*.
 Lufatic. *Golb, Golub, fed Carniolus Golub*
indicat Muftelam pifcem. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

golun [golûn] samostalnik moškega spola
strojarska sol; galun 𐌺655: strojilo **TMB:**
Golûn -a m. NEM.: Der Alaun LAT.: Alumen
GS: Golûn – germ. *Alaun*: lat. *Alumen infer*.
 Sax. Suec. & Gall. *Alun*: Angl. *Allom* a gr.
 apud. Plin. ἀλάς. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
 PRIMERJAJ: lidek

gomaza [gomâza] samostalnik ženskega
 spola
plazilec 𐌺996: plazilci ali druga golazen
TMB: Gomâfa -e fh. NEM.: Kriechendes Thier
 LAT.: Reptile

gomazeti [gomazéti gomazím]
 nedovršni glagol

1. plaziti se 𐌺561: premikati se
2. mrgoleti, gomazeti 𐌺561: premikati
 se **TMB: Gomáfim** NEM.: 1. Kriechen 2.
 Wimmeln LAT.: 1. Repto 2. Scateo

gomela [gomêla] samostalnik ženskega spola
cvet(ovi) kamilice 𐌺616: del zelike
TMB: Gomêla -e fh. NEM.: Camillenblum
 LAT.: Anthemis

gomelice [gomêlice] množinski
 samostalnik ženskega spola
cvet(ovi) kamilice 𐌺616: del zelike
TMB: Gomêleze fh. NEM.: Camillenblum
 LAT.: Anthemis

gomeličen [gomêličɛn] (kamelični)
 pridevnik
kamiličen **TMB: Gomêlèzhn** -a -u NEM.: Der
 Camillen LAT.: Anthemis

gondola [gondôla] samostalnik ženskega
 spola
majhna ladja; ladjica 𐌺594: ladja **TMB:**
Gondôla -e fh. NEM.: Schiffchen LAT.: Cymba

gonič [gōnič] samostalnik moškega spola
kij pri igri 𐌺188: pripomoček za igranje
TMB: Gōnzh -a m. NEM.: Schlaghölzchen LAT.:
 Tudes luforius PRIMERJAJ: pandol

goniti [gonīti gōnim] nedovršni glagol
gnati, goniti 𐌺589: gnati **TMB: gōnem**
gnâti NEM.: Treiben LAT.: Agere **GS: Gonem**
 – gr. κovéω, *feštino*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Gonem**
 'ich treibe' (str. 72) PRIMERJAJ: gnati

goniti se [gonīti se gōnim se] nedovršni
 glagol
kazati nagnjenje za parjenje; goniti
se 𐌺719: goniti se **TMB: sê goniti** NEM.:
 Läufig seyn LAT.: agi cupidine **GS: Gōnem**
se – a gr. γονή *genitura, foetus: γονεία,*
foetificatio. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: listeti

gonjač [gonjáč] samostalnik moškega spola
 kdor goni divjad pred lovca;

gonjač 𐎈896: lovec **TMB: Gonâzh** -a m. NEM.: Treiber bey der Jagd LAT.: Compulför venatorius

gonjak GLEJ: **gonjek**

gonjek [gõnjæk (?)] (gonjak)

samostalnik moškega spola

kdor goni, vodi živino; gonič 𐎈871: uslužbenec **TMB: Gojnèk** -a m. NEM.: Der Treiber LAT.: Agitator

gonjenje [gõnjenje (?)] samostalnik srednjega spola

1. **priganjanje** 𐎈589: priganjanje
2. **prisila** 𐎈456: nasilje **TMB: Gonenje** -a n. NEM.: 1. Das Treiben 2. Laufen LAT.: 1. Actus 2. Adactio

gora [góra] samostalnik ženskega spola
gora 𐎈337: vzpetina **TMB: Gorra** -e fh. NEM.: Der Berg LAT.: Mons **GS: Gorra** – ut in prifcis per duplex *R* reperitur: gr. Ὀρος, mons: Ὀροβίος, Bergleben; unde *Orobii* apud veteres latinos dicti; germ. *Harz* mons, filva dicitur: Hebr. הַר *har* mons. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gorak [gorâk] (gorek) pridevnik
topel, gorek **TMB: Górkè** -a -u NEM.: Warm LAT.: Calidus **GS: Gorke** – Perf. *Karm*: germ. *warm*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Gorak** 'Warm' (str. 37)

goreč [goréč] pridevnik
goreč **GS: Gorim** – a præcedente *gori*; quia ignis altum petit. Hoc explicat Cambricum: *Gores*, (fervor) quod cum Carniolico *gorèzh* confonat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gorek GLEJ: **gorak**

Gorenjec [gorénjæc] samostalnik moškega spola

prebivalec Gorenjske; Gorenjec 𐎈354: prebivalec kraja **TMB: Górenz** -a m. NEM.: Oberkrayner LAT.: Hypercarniolus **ABC: Gorenzi** (1794, str. 6)

Gorenjka [gorénjka] samostalnik ženskega spola

prebivalka Gorenjske; Gorenjka 𐎈354: prebivalec kraja **TMB: Górenka** -e fh. NEM.: Oberkraynerinn LAT.: Hypercarniola

gorenjski [gorénjski] pridevnik
gorenjski **TMB: Górenfke** -a -u NEM.: Oberkraynerisch LAT.: Hypercarniolicus

goreti [goréti gorím] nedovršni glagol
goreti 𐎈484: goreti **TMB: Gorim** goréti NEM.: Brennen LAT.: Ardere **GS: Gorim** – a præcedente *gori*; quia ignis altum petit. Hoc explicat Cambricum: *Gores*, (fervor) quod cum Carniolico *gorèzh* confonat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gori¹ [góri] prislov
gori **TMB: Gori** NEM.: Hinauf LAT.: Surfum **GS: Góri** – a gr. ἄρονος, altus. A Celtico, & hodierno Slavico *gori* habere afferuntur germani sua vocabula: *gören, gähren: Görm, Gährm, Viergärm, Gärben* ajunt in superiore germania. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Gorim** – a præcedente *gori*; quia ignis altum petit. Hoc explicat Cambricum: *Gores*, (fervor) quod cum Carniolico *gorèzh* confonat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gori² [góri] medmet
uporablja se za izražanje zahteve, naj se ogovorjeni zbudi, vstane **KG: Gori! Gori!** moj Gospud! 'Auf! Auf! mein Herr!' (str. 188)

Gorica [goríca] samostalnik ženskega spola
primorsko mesto Gorica 𐎈360: krajevno ime **KG: Goriza** 'Görz' (str. 130)

gori in doli [góri in dóli] prislovna zveza
gori in doli **TMB: Gorindoli** NEM.: Auf, und ab LAT.: Surfum deorfum

goriiti [góriiti górigrêm] (gori iti) nedovršni glagol
rasti 𐎈720: rasti, starati se **ABC: Sturi de**

fejme te saftopnosti kateru nam je sdej nalfn
vuzhnik v' ferza pofejal, sdajzi gorigre,
prezvede. inu fe isory (1794, str. 15)

gori iti GLEJ: **goriiti**

goriizrediti GLEJ: **gorizrediti**

gori izrediti GLEJ: **gorizrediti**

gorijemanje [górijemânje] (gori
jemanje) samostalnik srednjega spola
napredek, razvoj, veljava № 720: dejanje,
delo **TMB** PREGGOVOR: Patrijoti, katiri si
perfadevate Kraysnske jefik, inu te umetnofte
nashe rojftne dushele poufdigneti, inu useskufi
k' vezhemu gorijemanju perpraveti (str. 5 s.)

gori jemanje GLEJ: **gorijemanje**

gorijemati [górijemáti górijémlijem]
(gori jemati) nedovršni glagol
razvijati se, rasti (?) № 720: rasti, starati se
KG: Raki jemlejo is mejszam gori (str. 144)

gori jemati GLEJ: **gorijemati**

goripostavljen [góripostávljøn]
(gori postavljen) pridevnik
določen ABC: Te od Zirkve goripostavlene
prasnike prasnuvati (1789, str. 29)

gori postavljen GLEJ:
goripostavljen

goripraviti [góriprávití góriprâvim]
(gori praviti) dovršni glagol
reči, povedati № 493: govoriti **KG:**
Goripravem 'ich sage auf' (str. 72)

gori praviti GLEJ: **goripraviti**

gorivstajanje [górivstájanje] (gori
vstajanje) samostalnik srednjega spola
vstajenje od mrtvih № 561: premikanje
ABC: Goriuftanje tega melsa (1798, str. 26)

gori vstajanje GLEJ: **gorivstajanje**

gorivstati (se) [górivstátí se
górivstânem se] (gori vstati (se))

dovršni glagol

vstati № 561: premikati se **ABC:** de bom
fupet fajtro vefellu mogl goriuftati (1765, str.
25) **ABC:** kader fe v' jutru goriuftane (1789,
str. 21) **ABC:** goriuftati (1789, str. 23)

gori vstati (se) GLEJ: **gorivstati (se)**

gorivzet [górivzêt] pridevnik
sprejet, uveljavljen TMB PREGGOVOR: al jef
sem se rajshi enega fhanega, od vezh drugeh
goriuftêga imëna Besedishe, Buqve teh
besedy prijel (str. 1)

gorivzeti [górivzêti górivzámem]
(gori vzeti) dovršni glagol

sprejeti, spoštovati № 672: spoštovati
TMB PREGGOVOR: fa tolkajn vezh si jef
upanja dëlam, de njuh bo uselej vezh teh
provêdneh, dobrutliveh, fastopneh, inu fa
umetnofte, inu zhaft svoje rojftne
dushele noterufêteh mofhov,
katiri bodo to, bodi si fhe majhena,
ali velika, mujo tëga dëla spofnáli,
ter s' perjëtno roko goriuftëli. (str. 5)

gori vzeti GLEJ: **gorivzeti**

gorivzrediti GLEJ: **gorizrediti**

gori vzrediti GLEJ: **gorizrediti**

gorizrediti [górizredítí górizredím]
(goriizrediti; gorivzrediti; gori
zrediti; gori izrediti; gori vzrediti)
dovršni glagol
vzrediti, vzgojiti № 116: dajati hrano,
pijačo **KG:** Otroke lepu gorifredè
(str. 187)

gori zrediti GLEJ: **gorizrediti**

gorjak [gorják] samostalnik moškega spola
velikan, orjak № 964: človek glede na
velikost in težo **GS:** **Gorjak** – Hung. *Orias*,
a gr. ὄρος, mons. Razlaga vsebuje nekaj
pravih in nekaj napačnih povezav ali
trditve. PRIMERJAJ: orjak

gorjanec [gorjánec] samostalnik moškega
spola
gorjanec № 893: človek glede na kraj

bivanja **TMB: Gorijanz** -a m. NEM.: Bergleute
LAT.: Montanus

gorje [gorjê] medmet
izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno
usodo **TMB: Gorje!** NEM.: Wehe! LAT.: Væ!
KG: gorje! 'leider' (str. 95) **KG:** Jiiih! ih! ih!
ih! oh! oh! gorje! 'ach weh' (str. 97) **KG:**
Gorje! 'wehe' (str. 103) **KG:** gorje, inu joj
meni (str. 148) PRIMERJAJ: gorje meni; gorje
tebi

gorje meni [gorjê méní] medmetna
zveza
izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno
usodo **KG:** Oh, oh, jojmenes, jojmeni, gorje
meni 'ach wehe mir'. Jaj 'wehe!' (str. 96)
ABC: Joimeni (1794, str. 6) PRIMERJAJ: gorje

gorje tebi [gorjê tébi] medmetna zveza
izraža zaskrbljenost nad ravnanjem ogo-
vorjenega **KG:** Gorje tebi, Buh tebi pomagej
'hilf dir Gott aus' (str. 96 s.) PRIMERJAJ: gorje

gorji [gôrji] pridevniški primernik
vrlejši, odličnejši, imenitnejši, boljši **TMB:**
Gurje NEM.: Vortrefflicher LAT.: Præftantius
KG: Gurje, Gurji (str. 42) PRIMERJAJ: gorši

gorjup [gorjûp] pridevnik
grenek, ostrega okusa **TMB: Garjup;**
Gorjup -a -u NEM.: Bitter, herb; Bitter,
häntig LAT.: Amarus; Acerbus **GS: Gorjup**
– Phinicum eft *Carwe*, widerwärtigen
Geschmackes: *Succ. Kerf*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gorkoba [gorkóba] samostalnik ženskega
spola

toplota, gorkota ¶454: vremenski pojav,
povezan s temperaturo **TMB: Górkóba** -e
f. NEM.: Die Wärme LAT.: Calor **KG:** Gorkoba,
Gorkuta 'Hitze, Wärme' (str. 117) PRIMERJAJ:
gorkota

gorkota [gorkôta] samostalnik ženskega
spola
toplota, gorkota ¶454: vremenski pojav,

povezan s temperaturo **TMB: Gorkúta** -e
f. NEM.: Die Wärme LAT.: Calor **KG:** Gorkoba,
Gorkuta 'Hitze, Wärme' (str. 117) PRIMERJAJ:
gorkoba

gornica [gorníca] samostalnik ženskega spola
zakon o rudarstvu (?) ¶208: pravni
pisni izdelek **TMB: Gorniza** -e f. NEM.:
Das Bergrecht LAT.: Jus montanum ☉ Manj
verjetno je mišljen zakon o vinogra-
dništvu, *gorske bukve*. Nemški prevedek
dopušča tudi pomen 'vinogradniška
dajatev' (ta pomen navaja Pleteršnik),
a ga latinski, ki v sočasnih besedilih
pomeni predvsem 'zakon o rudarstvu',
tako rekoč izključuje.

gornik [gorník] samostalnik moškega spola
vinogradnik ¶892: vinogradnik **TMB:**
Gornik -a m. NEM.: Der Weizerl LAT.:
Vindemiator

gornji [gôrnji] pridevnik
gornji **TMB: Gurne** -a -u NEM.: Ober LAT.:
Superior

Gornji Grad [gôrnji grâd] samostalniška
zveza moškega spola
štajersko mesto Gornji Grad ¶360:
krajevno ime **ABC: Gorne grad** (1789, str. 5)

gorovat [gorovât] pridevnik
gorat **TMB: Gorrovat** -a -u NEM.: Bergicht
LAT.: Montofus

gorščnik [gôrščnik] samostalnik moškega
spola

ptica modra sinica, plavček, latinsko *Parus
caeruleus* ¶999: vrsta divje ptice ali druge
zračne živali **TMB: Gôrshnék** -a m. NEM.:
Blaumeise LAT.: Parus caeruleus

gorši [gôrši] pridevniški primernik
vrlejši, odličnejši, imenitnejši, boljši
TMB: Gurshi NEM.: Vortrefflicher
LAT.: Præftantius **KG:** Gurshe 'Fürtrefflicher'
(str. 41) **ABC:** ništa fkus to nizz gorlhi ratala
(1794, str. 25) PRIMERJAJ: gorji

gos [gôʂ gosî] samostalnik ženskega spola
ptica gos, latinsko *Anser* 𐌺1003: vrsta domače ptice **TMB: Gôʂ -y** *fh.* NEM.: *Die Gans* LAT.: *Anfer* **GS: Gos** – Inf. Sax. *Govs*: Angl. *Goofe*: Suec. *Gäs*: Ifland. *Gas*: gr. *χῆν, χῆν*: lat. *Anfer*; unde ob longitudinis colli anferini *gosle* deductum dicitur. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

gosar [gosár] samostalnik moškega spola
gosji pastir 𐌺871: uslužbenec **TMB: Gosâr -ja m.** NEM.: *Der Gänsehirt* LAT.: *Anferarius*

gosenica [gosênica] samostalnik ženskega spola
gosenica 𐌺993: žuželke ali drug mrčes **TMB: Gosênza -e** *fh.* NEM.: *Krautwurm* LAT.: *Eruca*

gosin [gôʂin] pridevnik
gosji **TMB: Gosin -a -u** NEM.: *Von Gänsen* LAT.: *Anferinus* PRIMERJAJ: *gosji*

gosinjak [gosînjak] samostalnik moškega spola
gosji hlevček; gosinjak 𐌺803: domovanje domačih ptic **KG: Gosinek 'Ganshütte'** (str. 119)

gosjak [gosjâk] samostalnik moškega spola
gosji samec; gosak 𐌺1003: vrsta domače ptice **TMB: Gosjâk -a m.** NEM.: *Der Ganser* LAT.: *Anfer mas*

gosji [gôʂji] pridevnik
gosji **TMB: Gosje -a -u** NEM.: *Von Gänsen* LAT.: *Anferinus* PRIMERJAJ: *gosin*

goska [gôʂska] samostalnik ženskega spola
goska 𐌺1003: vrsta domače ptice **TMB: Gôška -e** *fh.* NEM.: *Das Gänschen* LAT.: *Anferculus*

goslati [gôʂlati gôʂlam] nedovršni glagol
tepsti, udarjati, tolči 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Gôslâm** NEM.: *Abbengeln* LAT.: *Concutere*

gosli [gôʂli] množinski samostalnik ženskega spola

1. gosli 𐌺171: glasbilo
2. telovnik, oprsnik 𐌺130: oblačilo ali obutev **TMB: Gosle** *fh.* NEM.: **1. Die Geige** **2. Das Brustblatt** LAT.: **1. Fides** **2. Pectus apertum** **GS: Gos** – Inf. Sax. *Govs*: Angl. *Goofe*: Suec. *Gäs*: Ifland. *Gas*: gr. *χῆν, χῆν*: lat. *Anfer*; unde ob longitudinis colli anferini *gosle* deductum dicitur. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

goslinec [goslînc] samostalnik moškega spola
mlad gosak (?) 𐌺1004: mladič domače perutnine **GS: Goslinz** – Angl. *Gosling*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gospa [gospá] samostalnik ženskega spola
gospa 𐌺952: človek glede na stan **TMB: Gospa -e** *fh.* NEM.: *Die Frau* LAT.: *Domina* **KG: roditelj množine Gospá** (str. 29)

gospejin [gospējin] pridevnik
gospejin **KG: Gospodova, Gospena** hisha (str. 118)

gospod [gospôd] samostalnik moškega spola
gospod 𐌺952: človek glede na stan **TMB: Gospud -a m.** NEM.: *Der Herr* LAT.: *Dominus* **GS: Gospud** – a gr. *Δεσπότης, Dominus*. In imperio græcorum designavit dignitatem Imperantis, quem titulo Βασιλεῖα σου (*Veltra Majeftas*) honorabant, proximam. Meurf. Gloff. Græc. Barb. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: or. mn. s'Gospudmi, oder Gospudi für s'Gospudami** (str. 24)

gospoda [gospôda] samostalnik ženskega spola
plemstvo, gospoda 𐌺908: skupina vladajočih ljudi **TMB: Gospôda -e** *fh.* NEM.: *Der Adel* LAT.: *Nobilitas* PRIMERJAJ: *gospodstvo*

gospodar [gospodár] samostalnik
moškega spola

gospodar № 906: posvetni oblastnik **TMB: Gospodâr** -ja m. NEM.: Hausherr LAT.: Herus

gospodariti [gospodáríti] nedovršni glagol
gospodârim] nedovršni glagol
posvečati se domačim pravilom:
gospodariti, gospodinjiti № 461: upravljati
manjše gospodarstvo **TMB: Gospodarem**
-riti NEM.: Wirtschaften LAT.: Rem domefticam
curare PRIMERJAJ: gospodinjiti

gospodarski [gospodârski] pridevnik
gospodaren, podjeten **ABC: Ta**
Gospodarski otrok (1794, str. 24)

gospodičič [gospodîčič] samostalnik
moškega spola
mlad gospod, gospodič № 952: človek
glede na stan **TMB: Gospodizhèzh** -a m.
NEM.: Junger Herr LAT.: Domicellus, Herulus

gospodična [gospodîčna] samostalnik
ženskega spola
gospodična № 952: človek glede na
stan **TMB: Gospodiznha** -e fh. NEM.: Das
Fräulchen LAT.: Domicella, Herula

gospodinja [gospodînja] samostalnik
ženskega spola
gospodinja № 906: posvetni oblastnik
TMB: Gospodina -e fh. NEM.: Eine Wirthinn
LAT.: Hera

gospodinjiti [gospodînjiti] nedovršni glagol
gospodînjim] nedovršni glagol
posvečati se domačim pravilom:
gospodariti, gospodinjiti № 461: upravljati
manjše gospodarstvo **TMB: Gospodinem**
LAT.: S. Gospodarem PRIMERJAJ: gospodariti

gospodnica [gospôdnica] samostalnik
ženskega spola
praznik Marijinega vnebovzetja, 15.
avgust № 46: praznik **TMB: Gospodnèza** -e
fh. NEM.: Mar. Himmelfartsfest LAT.: Festum
Assumptionis B. V.

gospodov [gospôdov] pridevnik
gospodov **TMB: Gospudov** -a -u NEM.:
Des Herren LAT.: Domini **KG: Gospodova,**
Gospena hisha (str. 118)

gospodovati [gospodováti] nedovršni glagol
gospodûjem] nedovršni glagol
gospodovati № 461: biti oblastnik **TMB: Gospodujem** NEM.: Herrschen LAT.: Dominari

gospodstvo [gospôdstvo (?)]
samostalnik srednjega spola
plemstvo, gospoda № 908: skupina
vladajočih ljudi **TMB: Gospodftvu** -a n. Siehe
Gospôda **KG: Gospostvu** 'Herrschaft' (str. 131)
PRIMERJAJ: gospoda

gosposka [gospôska] samostalnik
ženskega spola
predstavniki oblasti; gosposka № 908:
skupina vladajočih ljudi **TMB: Gosposka** -e
fh. S. Gosposhena PRIMERJAJ: gosposčina

gosposki [gospôski] pridevnik
plemiški, gosposki **TMB: Gosposk** -a -u
NEM.: Adelich LAT.: Nobilis

gosposko [gospôsko] prislov
plemiško, gosposko **KG: Gosposku**
'adelich' (str. 118)

gospostvo [gospôstvo] samostalnik
srednjega spola
območje № 281: kraj **ABC: Gospostvu**
(1765, str. 7)

gosposčina [gospôsčina (?)]
samostalnik ženskega spola
predstavniki oblasti; gosposka № 908:
skupina vladajočih ljudi **TMB: Gosposhena**
-e fh. NEM.: Die Obrigkeit LAT.: Superioritas
PRIMERJAJ: gosposka

gost¹ [gôst] samostalnik moškega spola
kdor pride na obisk; gost № 926:
obiskovalec **TMB: Gôst** -a m. NEM.: Der Gast
LAT.: Hofpes **GS: Gofst** – germ. *Gast*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: gosti¹

gost² [gõst] pridevnik
gost, strjen, stisnjen **TMB: Gof** -a -u
 NEM.: Dicht LAT.: Denfus, spiffus

gostač [gostáč] samostalnik moškega spola
 kdor stanuje v tuji, najeti hiši; najemnik,
 gostač 893: človek glede na kraj bivanja
TMB: Gofâzh -a m. NEM.: Der Inmann
 LAT.: Hospitans

gostarija [gostarîja] samostalnik ženskega spola
 gostija 264: gostija **TMB: Gostarya** -e fh.
 NEM.: Das Gastmahl LAT.: Convivium

gosten GLEJ: **gostni**

gosti¹ [gostî] množinski samostalnik ženskega spola
 gostje 927: skupina ljudi **TMB: Gosty** fh.
 NEM.: Die Gäste LAT.: Hofpites PRIMERJAJ: gost¹

gosti² [gõsti gõdem] nedovršni glagol
 igrati na godalo; gosti 529: muzicirati
TMB: Gõdem gõfti NEM.: Geigen LAT.: Fidibus ludere

gostiti¹ [gostîti gostîm] nedovršni glagol
 delati (bolj) gosto; gostiti 100: zgoščati
TMB: Gofitim NEM.: Dick machen LAT.: Condensare

gostiti² [gostîti gostîm] nedovršni glagol
 biti v gosteh, gostovati, gostiti se 926:
 obiskati **TMB: Gofitim** NEM.: Gastieren LAT.: epulari PRIMERJAJ: gostovati

gostiti se [gostîti se gostîm se] nedovršni glagol
 postajati (bolj) gost; gostiti se 100:
 zgoščati se **TMB: Gofity** -ftiti sê NEM.: Es ziehet sich dicht zusammen LAT.: Condensatur

gostje [gõstje] samostalnik srednjega spola
 gostija 264: gostija **TMB: Gofitje** -a n.
 NEM.: Das Gastmahl LAT.: Convivium

gostni [gõstni] (**gosten**) pridevnik
 ki je v zvezi z gostijo; gostijski

TMB: Góftne -a -u NEM.: Zum Gastmahl gehörig LAT.: Convivalis

gostnišče [gostníšče] samostalnik srednjega spola
 jedilnica, obednica 778: obednica
TMB: Goftnishe -a n. NEM.: Der Speisesaal
 LAT.: Cænaculum

Gostosevčiči [gostosêvčiči] množinski samostalnik moškega spola
 ozvezdje Gostosevci 361: ime nebesnega telesa **TMB: Goftasêvzhezhi** -ov m.
 NEM.: Die Gluckhenne ein Gestirn
 LAT.: Plejades, aftrum

gostovati [gostovâti gostûjem] nedovršni glagol
 biti v gosteh, gostovati, gostiti se 926:
 obiskati **TMB: Goftujem** -ftuvati NEM.: Gastieren
 LAT.: Convivio excipere **KG:** Poredkem gostuj (str. 187) PRIMERJAJ: gostiti²

goš GLEJ: **guš**

gošča [gõšča] samostalnik ženskega spola
 1. z gostim grmovjem porasel svet;
 goščava, gošča 318: rastišče grmovja
 2. kar se v tekočini nabere na dnu;
 usedlina, gošča 482: odpadna tekočina
TMB: Gõsha -e fh. NEM.: 1. Gestrûppe 2. Grundsuppe
 LAT.: 1. Frutetum 2. Craffamen **GS: Goshâ** – a *gofit*, denfus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
 PRIMERJAJ: goščava; goščevje

goščava [gõščâva] samostalnik ženskega spola
 kar se v tekočini nabere na dnu;
 usedlina, gošča 482: odpadna tekočina
TMB: Goshâva -e fh. NEM.: Satz flûßiger Dinge
 LAT.: Sedimentum, spiffitudo PRIMERJAJ: gošča

goščevje [gõščevje] samostalnik srednjega spola
 1. z gostim grmovjem porasel svet;
 goščava, gošča 318: rastišče grmovja

2. kar se v tekočini usede na dnu; usedlina, gošča 𐌺482: odpadna tekočina
TMB: Gôshuvje -a n. Siehe Goshā PRIMERJAJ: gošča

gotov [gotòv] pridevnik
določen, gotov **TMB: Gotov** -a -u NEM.:
 Geweiß, sicher LAT.: Certus

gotovina [gotovína] samostalnik ženskega
 spola
denar, gotovina 𐌺85: denar **TMB:**
Gotovina -e fh. NEM.: Die Baarschaft
 LAT.: Parata, pecunia

gotovost [gotòvost] samostalnik ženskega
 spola
gotovost 𐌺435: miselni pojem
TMB: Gotòvost -e fh. NEM.: Die Gewißheit
 LAT.: Certitudo

govedina [govêdina] samostalnik
 ženskega spola
govedina 𐌺261: hrana **TMB: Goveðena** -e
 fh. NEM.: Das Rindfleisch LAT.: Copia carnis
 bubulæ

govedinar [govedīnar (?)] samostalnik
 moškega spola
goldinar 𐌺85: denar **GS: Govedinar**
 – (vulgo *goldinar*) germ. ein *Gulden*; quia
Bovis figuram præfētulit hæc veteris pecuniæ
 fpecies. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.
 PRIMERJAJ: goldinar

govedo [govêdo] samostalnik srednjega spola
 žival **govedo**, latinsko *Bos taurus* 𐌺989:
 vrsta kopenske domače živali **TMB: Goveðu**
 -a n. NEM.: Das Rind, Lastvieh LAT.: Jumentum
ABC: Govedu (1765, str. 7) PRIMERJAJ: bik;
 krava; tele; vol

goveji [govêji] pridevnik
goveji **TMB: Goveje** -a -u NEM.: Rindern
 LAT.: Bubulus

governati [governáti governâm]
 nedovršni glagol

voditi, upravljati, vladati 𐌺461: biti
 oblastnik **TMB: Governâm** NEM.: Steuern,
 leiten LAT.: Gubernare **GS: Governam** – a
 lat. *guberno*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

govna [gòvna (?)] samostalnik ženskega spola
govno 𐌺698: živalski iztrebek **TMB: Govna**
 -e fh. NEM.: Der Koth LAT.: Stercus

govor [gòvor] ali [gôvor] samostalnik
 moškega spola
govor 𐌺493: govor **TMB: Govor** -a m.
 NEM.: Die Rede LAT.: Sermo **KG: Aus**
 Buchstaben werden Sylben (flohe) aus Sylben
 Worte (befiede) aus Worten eine Rede (govor)
 gemacht. (str. 18)

govorečnik [govorêčnik] samostalnik
 moškega spola
blebetač, klepetulja 𐌺912: človek
 glede na govorjenje **TMB: Govorêžnek**
 -a m. NEM.: Der Redner LAT.: Sermocina-
 tor ☉ Nemško *Redner* poleg 'govornik'
 pomeni tudi 'klepetulja, kvasač', latinsko
sermocinator pomeni zgolj to.

govorina [govorína] samostalnik ženskega
 spola
retorična figura, reklo 𐌺269: jezikoslovni
 izraz **TMB: Govorina** -e fh. NEM.: Redensart
 LAT.: Dicendi formula

govoriti [govorīti govorím] nedovršni
 glagol
govoriti 𐌺493: govoriti **TMB: Govorim**
 NEM.: Reden LAT.: Loqui **GS: Govorim** – gr.
 ἄγορεύω, loquor **concionor**. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

govorjenje [govorjénje] samostalnik
 srednjega spola
govorjenje, pogovor 𐌺493: govorjenje
TMB: Govorjenje -a n. NEM.: Das Reden
 LAT.: Locutio

gozd [gòzd gòzda] samostalnik moškega
 spola

gozd Ꞥ317: rastišče dreves **TMB: Gójfd** -a m. NEM.: *Der Wald* LAT.: *Sylva* **GS: Gofjd** – a *góst, dicht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

gozden GLEJ: **gozdni**

gozdič [gozdīč] samostalnik moškega spola majhen **gozd**; **gozdič** Ꞥ317: rastišče dreves **TMB: Gofjdězh** -a m. NEM.: *Das Wäldchen* LAT.: *Sylvula*

gozditi [gozdīti gozdím] nedovršni glagol **utrjevati z zagozdo, klinom** Ꞥ40: utrjevati **TMB: Gofjdim** NEM.: *Verkeilen* LAT.: *Cunear*

gozdni [gózdni] (**gozden**) pridevnik **divji, gozdni** **TMB: Gofjdne** -a -u NEM.: *Wild* LAT.: *Silvester* PRIMERJAJ: *hostni*

gož GLEJ: **guš**

goža [góža] samostalnik ženskega spola **vez, ki veže oba dela cepca; goža** Ꞥ149: del kmečkega orodja **TMB: Gôfha** -e fh. NEM.: *Das Rädchen beym dreschflegel* LAT.: *Rotula tribuli* PRIMERJAJ: *gloška*

grabcov [grábcov] pridevnik **vrabčev** **TMB: Grabzov** -a -u NEM.: *Der Spatzen* LAT.: *Paffers*

grabec [grábəc] samostalnik moškega spola **ptica vrabec**, latinsko *Passer domesticus* Ꞥ999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Grabz** -a m. NEM.: *Der Spatz, Sperling* LAT.: *Paffler* **GS: Grabem** – unde germ. *raffen*, *Räbättel*, *gräpsen*, *grabbeln*: lat. *rapere*: Suec. *grabla*, *greifen*, Dan. *gribe*: Inf. Sax. *gripen*: Angl. *grobe*: gr. *γριπεύειν*, *γριπίζειν*, *fangen*, *fischen*, *γριπος*, *räuberisch*: hebr. *קריפ* *egroph*, *pugnus*. Ex hac radice est *Grábz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

graben [grábəŋ] samostalnik moškega spola **jarek, graben** Ꞥ340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Grabn** -a m. NEM.: *Der Graben* LAT.: *Alveus*

grabež [grābež] samostalnik moškega spola **1. grabežljiv človek; grabežljivec** Ꞥ936: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z imetjem **2. ropar** Ꞥ933: tat **TMB: Grabésh** -fha m. NEM.: *Zusammenscharrer* LAT.: *Corrafor*, *raptor*

grabiti [grábiti grābim] nedovršni glagol **1. pohlepno si prisvajati dobrine, denar; grabiti** Ꞥ115: jemati **2. z grabljami spravljati skupaj; grabiti** Ꞥ273: opravljati kmečko opravilo **TMB: Grabem** *grabiti* NEM.: 1. *Zusammenscharren* 2. *rechen* LAT.: 1. *Corradere* 2. *Rafstro colligere* **GS: Grabem** – unde germ. *raffen*, *Räbättel*, *gräpsen*, *grabbeln*: lat. *rapere*: Suec. *grabla*, *greifen*, Dan. *gribe*: Inf. Sax. *gripen*: Angl. *grobe*: gr. *γριπεύειν*, *γριπίζειν*, *fangen*, *fischen*, *γριπος*, *räuberisch*: hebr. *קריפ* *egroph*, *pugnus*. Ex hac radice est *Grábz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

grablje [gráblje] množinski samostalnik ženskega spola **grablje** Ꞥ151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Grable** fh. NEM.: *Der Rechen* LAT.: *Rafrum* **GS: Grable** – Hung. *Gereblje*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

grad [grād] samostalnik moškega spola **grad, trdnjava** Ꞥ786: zgradba, v kateri je oblast **TMB: Grâd** -a m. NEM.: *Das Schloß* LAT.: *Arx* **GS: Grad** – Polon. *Grod*: Ruff. *Gorod*: Suec. *Gärd*: hebr. *קריה* *Kirja*, *urbs* & *גדר* *gader*, *maceries*: chald. *קרית*, *kereth*, & *קריה* *kirja* *urbs*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

Gradec [grādəc] samostalnik moškega spola **štajersko mesto Gradec**, nemško **Graz** Ꞥ360: krajevno ime **KG: Die Hauptstadt in dem Steuermarkt Gradez ein Schloß oder Vestung (str. 8) KG: V'Gradz 'Nach Grätz' (str. 188)**

gradenje [gradénje] samostalnik srednjega spola

1. **utrdba** 𐌺793: vojaška zgradba

2. **ograda, palisada** 𐌺793: vojaška zgradba **TMB: Gradenje** -a n. NEM.: 1.

Befestigung 2. Einzäumung LAT.: 1. Munitio 2. Circumfemptio

gradič [gradič] samostalnik moškega spola
majhen grad; gradič 𐌺786: zgradba, v kateri je oblast **TMB: Gradizh** -a m. NEM.: Kleines Schloß LAT.: Arx parva

gradišče [gradišče] samostalnik srednjega spola

obrambno obzidje 𐌺793: vojaška zgradba **TMB: Gradishe** -a n. NEM.:

Bollwerk, Ringmauer LAT.: Munimentum, mœnia

graditi [gradīti gradīm] nedovršni glagol
utrjevati z okopi, palisadami; ograhevati 𐌺773: graditi **TMB: Gradim** NEM.: Befestigen, einzaunen LAT.: Munire, fepire **GS: Gradim** – gr. κρατύνω, munio; lat. *Cratibus cingo*; hebr. גָּדַר, gadar fepfīt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

grafinja [gráfinja] samostalnik ženskega spola
grofica 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Grafena** -e fh. NEM.: Die Gräfinn LAT.: Comitiffa

grah [gräh] samostalnik moškega spola
rastlina grah, latinsko *Pisum sativum*, ali **njeni plodovi** 𐌺618: vrsta zelike ali njen užiten plod **TMB: Grah** -a m. NEM.: Die Erbse LAT.: Cicer

grahor [gráhor] samostalnik moškega spola
rastlina grahor, latinsko *Vicia sativa* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Grahor** -ja m. NEM.: Die Roßwicken LAT.: Ervus, Orobus PRIMERJAJ: grašica

graja [grája] samostalnik ženskega spola
graja, oštevanje 𐌺493: govor **TMB: Graja**

-e fh. NEM.: Der Tadel LAT.: Vituperium **GS: Graja** – germ. super. *ein Greinendes*, a gr. Γραῖα, anus, vetula, quæ cuncta carpere **folent**. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

grajalec ^{GLEJ:} **grajavec**

grajati [grájati grájam] nedovršni glagol
grajati, oštevati 𐌺503: grajati, svariti **TMB: Grajam** NEM.: Tadeln LAT.: Vituperare

grajavec [grájavæc] (grajalec)

samostalnik moškega spola

kdor graja, ošteva; grajavec 𐌺912: človek glede na govorjenje **TMB: Grajavz** -a m. NEM.: Eiferer, Meyder LAT.: Æmulus

gramatika [gramátika] samostalnik ženskega spola

slovnica, gramatika 𐌺269: izraz **TMB:**

Grammatika -e fh. NEM.: Die Sprachlehre LAT.: Grammatica **KG: KRAYNSKA GRAMMATIKA** (naslovnica) **KG: Jest tebe Grañatiko uzhim** (str. 143)

grampa [grámpa] samostalnik ženskega spola

usedlina, ki se nabere v olju 𐌺482:

odpadna tekočina **TMB: Grampa** -e fh.

NEM.: Oeldrüsen LAT.: Amurges **GS: Grampa** – gr. κραιμβός, torridus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

grampast [grámpast] pridevnik
ki ima veliko usedline **TMB: Grampast** -a -u NEM.: Voll Hefen LAT.: Amurcarius

grana [grāna] samostalnik ženskega spola
rdeče barvilo karmin 𐌺636: barvilo **TMB: Grana** -e fh. NEM.: Karminfarb LAT.: Coccus

granat [granât] samostalnik moškega spola
granit 𐌺637: kamen, kamenina **TMB: Granat** -a m. NEM.: Granatstein LAT.: Granites PRIMERJAJ: granatelj

granatelj [granâtəlj granâtəljna] samostalnik moškega spola

granit Ꞥ637: kamen, kamenina
TMB: Granatel -na m. NEM.: Granatstein
 LAT.: Granites PRIMERJAJ: granat

graščina [graščína] samostalnik ženskega spola

graščina Ꞥ786: zgradba, v kateri je oblast
TMB: Grashina -e fh. NEM.: Die Herrschaft
 LAT.: Dominium **ABC: Grashina** (1765, str. 7)
ABC: Grafhina (1789, str. 5)

graščinar [graščínar] samostalnik moškega spola

upravitelj, oskrbnik graščine Ꞥ875:
 sluga oblasti **TMB: Grashinar** -ja m. NEM.:
 Verwalter LAT.: Adminiftrator Domiiii
 PRIMERJAJ: graščinovec

graščinovec [graščínovæc] samostalnik moškega spola

upravitelj, oskrbnik graščine Ꞥ906:
 posvetni oblastnik **TMB: Grashinovz** -ja m.
 NEM.: Verwalter LAT.: Adminiftrator Domiiii
 PRIMERJAJ: graščinar

graščinski [graščínski] pridevnik
graščinski **TMB: Grashinske** -a -u NEM.:
 Herrschaftlich LAT.: Castellanus

grašica [grášica] samostalnik ženskega spola
rastlina grahor, latinsko *Vicia sativa* Ꞥ617:
 vrsta zelike **TMB: Grasheza** -e fh. Siehe
 Grahor **GS: Grasheza** – eft Plinii κράκκά.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: grahor

gratati [grâtati grâtam] dovršni glagol
1. postati Ꞥ96: začeti se
2. uspeti Ꞥ740: uspevati **TMB: Gratam**
 NEM.: Werden, gerathen LAT.: Fieri, uberius
 provenire, succedere **GS: Gratam** – germ.
gerathen. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna. **KG: Gratam** ‘ich werde’
 (str. 65) **KG: Ti** stari gratajo dvakrat otrozi
 (str. 140)

gratovati [gratováti gratûjem]
 nedovršni glagol

postajati Ꞥ96: začeti se **TMB: Gratujem**
 gratuvati NEM.: Fange an zu werden LAT.:
 Incipere fieri

gravžati se [grāvžati se grāvža se]
 nedovršni glagol
 koroško **gnusiti se** Ꞥ60: občutiti gnus
TMB: Gravfha se NEM.: Eckeln, grausen LAT.:
 Naufeare **GS: Gravfha se meni** – vindicum a
 germ. *grausen*; carnioli ajunt *meni se gnusy*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

grba [gr̥ba] samostalnik ženskega spola
1. grba Ꞥ879: del človeka, ki je hiba
2. guba Ꞥ878: del človeka **TMB: Garba;**
Gërba -e fh. NEM.: Der Buckel, Hoger; Die
 Falte, Runzel LAT.: Gibbus; Ruga

grbač [grbáč] samostalnik moškega spola
zguban moški Ꞥ826: človek s hibo ali
 posebnostjo **TMB: Gerbazz** -a m. NEM.:
 Runzlichter Mann LAT.: Rugofus

grbačiti [grbáčiti grbâčim] nedovršni
 glagol
gubati Ꞥ581: premikati **TMB: Gerbazhem**
 -zhiti NEM.: Runzeln LAT.: Ruga

grbast [gr̥bast] pridevnik
zguban **TMB: Gerbaft** -a -u NEM.: Runzlicht
 LAT.: Rugofus

grbava [grbâva] samostalnik ženskega spola
1. vzpetina Ꞥ337: vzpetina
2. grba Ꞥ879: del človeka, ki je hiba **TMB:**
Gerbâva -e fh. NEM.: 1. Anhöhe, Buckel 2.
 Höger LAT.: 1. Acclivitas 2. gibbus

grbavati se [grbaváti se grbávam se]
 nedovršni glagol
kriviti se, grbiti se Ꞥ675: spreminjati
 obliko **TMB: Grbavam se** NEM.: Sich
 krümen LAT.: Incurvescere

grbavec [gr̥bavæc] samostalnik moškega
 spola
grbavec Ꞥ826: človek s hibo ali

posebnostjo **TMB: Gerbovz** -a m. NEM.: Bucklichter LAT.: Gibbofus

grbavka [grbâvka] samostalnik ženskega spola

sključena, grbava ženska №826: človek s hibo ali posebnostjo **TMB: Gerbâvka** -e fh. NEM.: Gekrümmt einhergehendes Weib LAT.: Gibbula

grbin [grbîn] samostalnik moškega spola **severni veter** №452: veter **TMB: Gerbin** -a m. NEM.: Der Nordwind LAT.: Africus PRIMERJAJ: garbin

grbiti se [grbîti se grbîm se] nedovršni glagol **kriviti se, grbiti se** №675: spreminjati obliko **TMB: Gerbim se** NEM.: Krümmen LAT.: Incurvefcere

grča [grčâ] samostalnik ženskega spola **grča** №642: del lesa **TMB: Gèrzhâ** -e fh. NEM.: Der Aft, Beule LAT.: Os ligni, Tuber

grčanik [grčânik] samostalnik moškega spola **jeziček, uvula, tj. jezičasti podaljšek mehkega neba** №878: del človeka **TMB: Gerzhânik** -a m. NEM.: Halszâpflein LAT.: Gurgullio, Jugulus PRIMERJAJ: cipček

grčast [grčâst] pridevnik **grčast** **TMB: Gerzhâft** -a -u NEM.: Knorricht LAT.: Nodofus

grčati [grčâti grčîm] nedovršni glagol **oddajati grgrajoče glasove; grčati** №487: oddajati glasove **TMB: Garzhim** NEM.: Brummen LAT.: Frendere

grd [grđ] pridevnik

1. **grd**

2. **poreden** **TMB: Gèrd** -a -u NEM.: Abscheulich LAT.: Abominabilis **GS: Gerd** – germ. *garstig*, Angl. *Horg*, Koth, *Horig*, kothig. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Gerd**, primernik Gershe ‘Garstiger’ (str. 41)

grdež [grđež] samostalnik moškega spola **grdavš** №949: grd človek **TMB: Gerdêsh** -fha m. NEM.: Abscheulicher LAT.: Abominabilis PRIMERJAJ: grdin

grdin [grđîn] samostalnik moškega spola **grdavš** №949: grd človek **TMB: Gerdin** -a m. Siehe Gerdêsh PRIMERJAJ: grdež

grditi [grđîti grđîm] nedovršni glagol **delati, da kaj postane grdo, gnusno, umazano; kaziti, kvariti** №627: poslabševati, zatirati **TMB: Gerdim** NEM.: Besudeln LAT.: Fœdare

grdo [grđô] prislov **grdo** **KG: Gerdu** (str. 42) **KG: primernik Gerji, Gerfhe, Gerfhi** (str. 42)

grdoba [grđôba] samostalnik ženskega spola **gnusoba, ostudnost** №60: gnus **TMB: Gerdôba** -e fh. NEM.: Abscheulichkeit LAT.: Turpitude **KG: Gerdoba** ‘Scheulichkeit’ (str. 117) **KG: zhe bosh is sladnostjo kaj gerdega sturil, bo sladnost prejšla, inu gerdoba bo ostala** (str. 172)

grdogledec [grdoglêdêc] samostalnik moškega spola **kdor grdo, mrko, neprijazno gleda; grdogled** №946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Gerdoglêdz** -a m. S. Gerdoglêdesh PRIMERJAJ: grdogledež

grdogleden [grdoglêdêdân] pridevnik **ki grdo, mrko, neprijazno gleda; grdogled** **TMB: Grdoglêdne** -a -u NEM.: Finster darein sehend LAT.: Torvus aspectu

grdogledež [grdoglêdež] samostalnik moškega spola **kdor grdo, mrko, neprijazno gleda; grdogled** №946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Gerdoglêdesh** -fha m. NEM.: Finster darein sehend LAT.: Torvus aspectu PRIMERJAJ: grdogledec

grdoglednost [grdoglêdnost] samostalnik ženskega spola

mrkost, neprijaznost ≍ 398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB:**

Grdoględnof -e *fh.* NEM.: Finsteres Gesicht
LAT.: Torvitas

grdoslišen [grdoslīšən] (grdošlišen)
pridevnik

neblagoglasen **TMB: Gerdushlishne** -a -u
NEM.: Uibelthönend LAT.: Abfonus

grdošlišen GLEJ: **grdoslišen**

grebati [grĕbati grĕbam] nedovršni glagol
odmetavati, kidati sneg (s streh) ≍ 433:
metati **TMB: Grębam** NEM.: Schnee
abschaufeln LAT.: Tecta nivib. liber.

greben [grĕbĕn] samostalnik moškega spola
1. petelinov greben ≍ 980: del živali
2. železen glavnik ≍ 174: pripomoček za
osebno higieno **TMB: Grebĕn** -a m. NEM.: 1.
Der Kamm 2. Rechen LAT.: 1. Crifta Galli 2.
Pecten ferreus PRIMERJAJ: grebenec

grebenec [grĕbĕnĕc] samostalnik
moškega spola

petelinov greben ≍ 980: del živali **TMB:**
Grebĕnz -a m. NEM.: Der Hahnkamm LAT.:
Criftula PRIMERJAJ: greben

grebenež [grĕbĕnež (?)] samostalnik
moškega spola

varnostna rešetka, vodna zapornica (?)
≍ 128: kovinski izdelek **TMB: Grebesh**

-lha m. NEM.: Das Schutzgitter LAT.:
Cataracta ☉ Nemški prevedek kaže na
pomen 'varnostna rešetka', latinski je
večpomenski. Poleg 'slap, brzica' pomeni
tudi 'dvižni most' in 'vodna zapornica'.
Naglas je nastavljen po zgledu drugih
tvorjenk s pripono -ež.

grebenica [grebenīca] samostalnik
ženskega spola

1. pasja ovratnica ≍ 255: živalska oprava
2. cepič ≍ 604: drevesni del **TMB:**
Grebēniza -e *fh.* NEM.: 1. Hundshalsband 2.
Propfzweig LAT.: 1. Millus 2. Propago Rumpus

grebeničar [grebenīčar] samostalnik
moškega spola

kdor cepi drevesa; cepilec ≍ 859: kdor
cepi drevesa **TMB: Grebenizhar** -ja m. NEM.:
Einäugler, Pfropfer LAT.: Inoculator, infitor

grebeničiti [grebenīčiti grebenīčim]
nedovršni glagol

cepiti drevesa ≍ 604: ukvarjati se z drevesi
TMB: Grebenizhem grebenizhiti NEM.:
Aeugeln, Pfropfen LAT.: Inoculare, inferere,
implantare

grebenik [grebenīk] samostalnik moškega
spola

glavnik ≍ 174: pripomoček za osebno
higieno **TMB: Grebenik** -a m. NEM.: Der
Haarkamm LAT.: Pecten

greda [grĕda] samostalnik ženskega spola
1. vrtna greda, gredica ≍ 334: kmetijsko
zemljišče

**2. palica, na kateri prenočujejo
kokoši** ≍ 799: del zgradbe za domače
živali **TMB: Grĕda** -e *fh.* NEM.: 1. Das
Gartenbrett 2. Hühnersaß LAT.: 1. Areola 2.
Trabs cui gallinæ infident noctu

gredaljnica GLEJ: **gredanica**

gredanica [grĕdanica] (gredaljnica)
samostalnik ženskega spola

ojesa, med katera se vprega žival;
ojnice ≍ 592: del voza **TMB: Grĕdanza** -e
fh. NEM.: Wagenscheere LAT.: Temonis forceps

grede [grĕdĕ] prislov

spotoma, grede **TMB: Grĕdĕ, Gredejĕ**
NEM.: Im Vorübergehen LAT.: Tranfeunter
PRIMERJAJ: gredeje

gredeje [grĕdĕje] prislov

spotoma, grede **TMB: Grĕdĕ, Gredejĕ**
NEM.: Im Vorübergehen LAT.: Tranfeunter
PRIMERJAJ: grede

gredelj GLEJ: **gridelj**

gredeljnica GLEJ: **grideljnica**

gredoč [gredôč] pridevnik
gredoč **KG:** Gredozh 'gehend' (str. 38)

greh [gréh] samostalnik moškega spola
greh № 102: greh **TMB:** Gréh -a m. NEM.: Die Sünde LAT.: Peccatum

Grek [?] samostalnik moškega spola
Grk № 355: pripadnik ljudstva **KG:** En Grek 'Ein Grieche' (str. 192)

grenak [grenâk] pridevnik
grenak **KG:** Grenak 'Bitter, hantig' (str. 37)

grenčati [grenčati grenčím] nedovršni glagol
oglašati se s čemernim, neprijaznim glasom № 502: jezno govoriti **TMB:** Grenzhim -zhâti NEM.: Bitter, übel lauten LAT.: Male fonare **GS:** Grenzhim – vide *Renzhim*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

greniti [grenīti grením] nedovršni glagol
delati grenko; greniti № 676: spreminjati okus **TMB:** Grenim NEM.: Bittern LAT.: Amarefcere

grenkoba [grenkóba] samostalnik ženskega spola
grenkoba, grenkost № 765: okus **KG:** Grenkoba (str. 117) PRIMERJAJ: grenkost

grenkost [grenkôst] samostalnik ženskega spola
grenkoba, grenkost № 765: okus **KG:** Grenkust 'Bitterkeit' (str. 117) PRIMERJAJ: grenkoba

-grešati [grěšati grěšam] glagol, samo v sestavi
GS: Gresham – in compofitis in ufu, ut *pogresham* (deesse obfervo) tenetur. PRIMERJAJ: pogrešati

grešiti [grěšīti grěším] nedovršni glagol
grešiti № 102: grešiti **TMB:** Greshim NEM.: Sündigen LAT.: Peccare

grešnica [grěšnica] samostalnik ženskega spola

grešnica № 885: grešnik **TMB:** Greshnèza -e f. NEM.: Sünderinn LAT.: Peccatrix

greti [grěti grějem] nedovršni glagol
greti № 677: spreminjati s temperatur- no spremembo **TMB:** Grejém grěti NEM.: Wärmen LAT.: Calefacere

grevanje [grěvanje] samostalnik srednjega spola
obžalovanje № 68: žalost **TMB:** Grevànje -a n. NEM.: Das Reuen LAT.: Pœnitudo PRIMERJAJ: grevenga

grevati [grěvati grěva] nedovršni glagol
žalostiti se, žal biti № 68: žalostiti se **TMB:** Grěva me NEM.: Es reuet mich LAT.: Pœnitet me **GS:** Grěva me – germ. *reuen*: apud *Ottfried Rivan*: Inf. Sax. *ryen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC:** Savolo teh, inu vfeh mojih vedejzheh inu nevedejzheh, koker tudi posablenih grehov, je meni raimno shov, inu me greva (1789, str. 24)

grevenga [grěvənga] (grevinga) samostalnik ženskega spola
obžalovanje № 68: žalost **TMB:** Grevènga -e f. NEM.: Die Reue LAT.: Dolor, Contritio PRIMERJAJ: grevanje

grevinga GLEJ: grevenga

grgljati [grgljāti grgljâm] nedovršni glagol
grgrati № 525: oddajati glasove s prebavnim traktom **TMB:** Gerglâm NEM.: Ausgurgeln LAT.: Gargarizare **GS:** Gerglam – germ. *gurgeln*, est onomatopoeia: gr. γαργαραπειον. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

grgrati [grgrāti grgrâm] nedovršni glagol
hropsti № 488: oddajati glasove zaradi bolezni **TMB:** Gèrgrâm NEM.: Rößeln LAT.: Spiritum bullire ☉ Pomenska opredelitev se opira na latinski prevedek, ki označuje predvsem predsmrtno hropenje. Nemški

zapis *röβeln* je domnevno namesto *röcheln* 'hropsti'.

grič [grič] samostalnik moškega spola
grič 337: vzpetina **TMB: Grizh** -a m.
NEM.: *Der Hügel* LAT.: *Collis*

gridelj [grídəlj grídəljna] (gredelj)
samostalnik moškega spola
zatič, ki drži kolo na osi; zatka 592:
del voza **TMB: Gridel** -na m. NEM.: *Der Achsnagel* LAT.: *Clavus axis, scapus* **GS: Gridel** – Anglofax. *Grindle*: germ. *Grendel, Gringel*, a gr. κλειθρον, der Riegel. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Gridel** 'die Axtnadel am Wagen' (str. 129)

grideljnica [grídəljnica]
(gredeljnica) samostalnik ženskega spola
del tehtnice v obliki razcepa, na katerem visi vodoravna os in ima na vrhu jeziček 163: del tehtnice **TMB: Gridelniza** -e fh. NEM.: *Waagkloben* LAT.: *Agina*

gril [grīl gríla] samostalnik moškega spola
žival muren, latinsko *Gryllus domesticus* 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Gril** -a m. NEM.: *Eine Grille* LAT.: *Gryllus* **GS: Gril** – germ. *Grille*: lat. *Gryllus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

grilček [grīlčək] samostalnik moškega spola
ptica grilček, latinsko *Serinus serinus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Grilzhek** -a m. NEM.: *Der Girlitz, ein Vogel* LAT.: *Gryllus, Avis Certhia* PRIMERJAJ: grilec

grilec [grīləc] samostalnik moškega spola
ptica grilček, latinsko *Serinus serinus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Grilz** -a m. NEM.: *Der Girlitz, ein Vogel* LAT.: *Gryllus, Avis Certhia* PRIMERJAJ: grilček

grimati (se) [grīmati se] nedovršni glagol

koroško **mučiti se, žalostiti se** 68:
žalostiti se **TMB: Grimam** NEM.: *Grimmen, abkümmern* LAT.: *Angere, Affictare se* **GS: Grimam se** – vindicum a germ. *grämmen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

grint [grīnt] samostalnik moškega spola
rastlina grint, latinsko *Senecio vulgaris* 617: vrsta zelike **TMB: Grint** -a m. NEM.: *Die Kreuzwurz* LAT.: *Senecio herba*

grinta [grīnta] samostalnik ženskega spola
garje, grinta 35: oboleli del človeka **TMB: Grinta** -e fh. NEM.: *Die Raude* LAT.: *Achor, Porrigo* **GS: Grinta** – germ. *der Grind, a Rinde, vel rinnen, gerinnen*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

gristi [grīsti grízem] nedovršni glagol
gristi 699: jesti **TMB: Grifem** grifti NEM.: *Beissen* LAT.: *Mordere* **GS: Grifem** – & *refhem affinia funt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

griva [gríva] samostalnik ženskega spola
konjska griva 980: del živali **TMB: Griva** -e fh. NEM.: *Die Roßmähne* LAT.: *Juba*

grivnik [grīvnik] samostalnik moškega spola
divji golob, latinsko *Columba palumbes* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Grivnèk** -a m. NEM.: *Die Holztaube* LAT.: *Palumbes*

grizeč [grizěč] pridevnik
grizoč, rezek, oster **TMB: Grifèzh** -a -u
NEM.: *Bissig* LAT.: *Mordax*

grizenje [grízenje] samostalnik srednjega spola
1. grizenje 699: jedenje
2. bolečine v trebuhu; kolika 17: bolezen **TMB: Grifenje** -a n. NEM.: *1. Beissen 2. Bauchgrimmen* LAT.: *1. Morfio 2. Tormen, corrofio*

gríža [gríža] samostalnik ženskega spola
krvava gríža 20: zaprtje in driska
TMB: Grifha -e fh. NEM.: Rothe Ruhr
 LAT.: Dysfenteria

grížav [grížav] pridevnik
obolel za krvavo grížo; grížav TMB:
Grifhov -a -u NEM.: Von der Rothen Ruhre
 geplaget LAT.: Lientericus **ABC:** Grifhove
 (1765, str. 7)

grížljaj [grížljaj] samostalnik moškega spola
grížljaj 261: hrana **TMB: Grifhlej** -a m.
 NEM.: Ein Bissen LAT.: Fruftum

grížna trava [grížna tráva] samostalni-
 ška zveza ženskega spola
rastlina navadna micalica, latinsko *Briza*
media 617: vrsta zelike **TMB: Grifhna,**
trava NEM.: Wiesenwolle LAT.: Anaphalis

grjača [grjáča] samostalnik ženskega spola
gorjača 175: orodje, ki je palica **TMB:**
Gerjázha -e fh. NEM.: Knorrichter Steckē LAT.:
 Fuftis nodosus **GS: Gerjazha** – a *Gerzha*,
 nodus. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja napačna. PRIMERJAJ: grjačevica

grjačevica [grjáčevica] samostalnik
 ženskega spola
gorjača 175: orodje, ki je palica **TMB:**
Gerjázhoviza -e fh. NEM.: Knorrichter Steckē
 LAT.: Fuftis nodosus PRIMERJAJ: grjača

grjes [grjēs] samostalnik moškega spola
grob pesek, grušč 637: kamen,
 kamenina **TMB: Grjes** -a m. NEM.: Der Griefß
 LAT.: Glarea, crimum

grlica [grlíca] samostalnik ženskega spola
ptica grlica, latinsko *Streptopelia*
turtur 999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **TMB: Gerlèza** -e fh. NEM.:
 Turteltaube LAT.: Turtur **GS: Gerleza** – a
Gerlu, Hung. *Gerlijze*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

grličén GLEJ: **grlični**

grlični [grlíčni] (**grličén**) pridevnik
grličín TMB: Gerlezhnè -a -u NEM.: Der Trut-
 teltaube LAT.: Turturis

grlo [grlo] samostalnik srednjega spola
grlo 972: del človeka ali živali **TMB:**
Gerlu -a n. NEM.: Der Hals, Schlund LAT.:
 Guttur, faus **GS: Gerlu** – germ. *Gurgel*,
 Raban. Maurus *Querca*: Angl. *Gargle*. Ital.
Gorga; Gall. *Gorge*: Finland. *Curcku*: Hebr.
 גַּרְגָּרָה *gargera guttur*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

grlovica [grlóvica (?)] samostalnik
 ženskega spola
vnetje grla, angina 17: bolezen
TMB: Gerloviza -e fh. NEM.: Die Halsenge
 LAT.: Angina PRIMERJAJ: grlovina

grlovina [grlóvina] samostalnik ženskega
 spola
vnetje grla, angina 17: bolezen
TMB: Gerlovna -e fh. NEM.: Die Halsenge
 LAT.: Angina PRIMERJAJ: grlovica

grm [gr̥m] samostalnik moškega spola
grm 609: grm **TMB: Gèrm** -a m. NEM.: Die
 Staude LAT.: Dumus

grmada [grmáda] samostalnik ženskega spola
1. neporasla planjava 336: zemljepisna
 oblika
2. grmada 625: kup lesa **TMB: Germâda**
 -e fh. NEM.: 1. Oede Fläche 2. Scheitter-
 haufe LAT.: 1. Planities sterilis 2. Rogus
GS: Germada – a germ. *Gebüsche*, Hung.
Garmada, strues lignorum: Ital. *Germoglio*,
 ftolo. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

grmadišče [grmadíšče] samostalnik
 srednjega spola
grmovje 609: grm **TMB: Germadishe** -a
 fh. NEM.: Das Gestrüppe LAT.: Frutetum **ABC:**
 Germadishe (1765, str. 7) **ABC:** Germadifhe
 (1789, str. 5)

grmenje [grménje] samostalnik srednjega
 spola

grmenje 𐌺527: grom **TMB: Germenje** -a n.
NEM.: *Das Donnern* LAT.: *Tonatio*
ABC: Germenje (1765, str. 7)

grmeti [grmĕti grmí] nedovršni glagol
grmeti 𐌺446: grmeti **TMB: Garmy; Germy**
germĕti NEM.: *Donnert* LAT.: *Tonat* PRIMERJAJ:
grometi; grumeti

grmiček [grmîčĕk] samostalnik moškega
spola
šopek cvetic 𐌺615: zelika **TMB: Germizhk**
-a m. NEM.: *Das Sträußchen* LAT.: *Fafciculus*
floridus

grmovje [grmōvje] samostalnik srednjega
spola
grmovje 𐌺609: grm **TMB: Gerموje,**
Germuje -a n. NEM.: *Das Gebüsch* LAT.:
Frutetum

grmulja [grmúlja] samostalnik ženskega spola
navadno množina **plod črnega trna;**
trnulja 𐌺613: sad ali plod za prehrano
TMB: Germûle fh. *Siehe Dernule* ☉ V TMB
je iztočnica navedena v množinski obliki.
PRIMERJAJ: drenulja

-grniti [grnīti grīnem] glagol, samo v sestavi
GS: Gernem – *simplex non est in ufu: fed*
composita duntaxat: oggernem, fagernem.
PRIMERJAJ: ogrniti; zagrniti

grob¹ [grōb grōba] samostalnik moškega
spola
grob 𐌺307: jama za pokop **TMB: Grób** -a
m. NEM.: *Das Grab* LAT.: *Sepulcrum* **GS: Grob**
– germ. *Grob, Grab, Inf. Sax. Graf: Dan.*
grav: Hebr. קָבַר *kabar* fepelevit. Razlaga
vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
povezav ali trditev.

grob² [grōb] pridevnik

1. grob
2. velik **TMB: Grôb** -a -u NEM.: 1. *Grob* 2.
Groß LAT.: 1. *Agreftis* 2. *Grandis*

grobijan [grobijân] samostalnik moškega
spola

grobijan 𐌺945: nasilnež **TMB: Grobijan** -a
m. NEM.: *Ein Grobian* LAT.: *Homo agreftis* **GS:**
Grobijan – germ. *Grobian:* Angl. *Grobian.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. PRIMERJAJ: grobina

grobina [grōbína] samostalnik ženskega
spola

grobijan 𐌺945: nasilnež **TMB: Grobina**
-e fh. NEM.: *Ein Grobian* LAT.: *Homo agreftis*
PRIMERJAJ: grobijan

grobija [grōbija] samostalnik ženskega
spola

kup nametanega kamenja;
grobija 𐌺270: kup kamenja **TMB: Grobla**
-e fh. NEM.: *Die Schutte* LAT.: *Agger, rudus*

grobost [grōbōst] samostalnik ženskega
spola

grobost 𐌺391: grobost **TMB: Grobûft** -e fh.
NEM.: *Die Grobheit* LAT.: *Inhumanitas*

grodelj [grōdĕlj grōdĕljna] samostalnik
moškega spola

surovo železo; grodelj 𐌺639: kovina
TMB: Grôdel -na m. NEM.: *Rohes Erz* LAT.: *Æs*
craftum **GS: Grodel** – a *Ruda.* Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

grof [grōf grōfa] samostalnik moškega spola
grof 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Gróf**
-a m. NEM.: *Der Graf* LAT.: *Comes*

grofič [grofič grofiča] samostalnik
moškega spola

grofov sin, ki deduje plemiški
naziv 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB:**
Grofizh -a m. NEM.: *Junger Graf* LAT.: *Comes*
juvenis

grohotati [grohotāti grohotâm] in
[grohōčĕm] nedovršni glagol

1. glasno se smejati; krohotati se 𐌺490:
oglašati se od veselja
2. kruliti kot prašič 𐌺531: oglašati se
z živalskimi glasovi **TMB: Grohotâm;**
Grohôtshem grohotati NEM.: 1. *Kodern,*

lachen 2. Grunzen wie die Schweine LAT.: 1. Efulē ridere 2. Grunire **GS: Grohotam** – & *krohozhem* est onomatopoeiticum vocabulum, exprimens effulum rifum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

grom [grò] in [gròm] samostalnik moškega spola

grom, strela №527: grom **TMB: Grom**; **Grum** -a m. NEM.: Der Donner; Fulmen LAT.: Tonitru **GS: Grom** – a gr. βρομος, tonitru. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Grum** – in infer. Saxonia ajunt *Grummel* ad tonitru significandum vide *Grom*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Gromač [gromáč] samostalnik moškega spola

bog Gromovnik, Jupiter №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Gromâzh** -a m. NEM.: Der Jupiter LAT.: *Deus tonans* PRIMERJAJ: Grominja

gromača [gromáča] samostalnik ženskega spola

kup peska, grušča №270: kup kamenja **TMB: Gromazha** -e fh. NEM.: Der Schutthaufe LAT.: *Aggestio*

grometi [groměti gromí] nedovršni glagol

grmeti №446: grmeti **TMB: Gromim** NEM.: *Donnern* LAT.: *Tonare* PRIMERJAJ: grmeti; grumeti

Grominja [gromínja] (Gruminja) samostalnik ženskega spola

boginja slabega vremena №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Grumina, Mozhirna** 'Göttin des /.../ üblen Wetters' (str. 185) PRIMERJAJ: Gromač

groš [gròš gróša] samostalnik moškega spola **denarna enota groš** №85: denar **TMB: Grosh** -a m. NEM.: Ein Groschen LAT.: *Grassius denarius* **GS: Grosh** – lat. med. ævi. *groffius*: germ. *ein Groschen*, quasi eine dicke Münze

ad distinctionem der dünen Blechmünze.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Shest groshov** 'Sechs Groschen' (str. 189) PRIMERJAJ: poltrak; poltura

groza [gróza] samostalnik ženskega spola **groza** №66: strah **TMB: Grofa** -e fh. NEM.: Der Schrecken, Schauder LAT.: Horror **GS: Grofa** – germ. *der Graus*, Schrecken; Adjective *grofne*: germ. *gräßlich*; Anglolfax. *grislic*, infer. Sax. *grislick*: Angl. *grisly*: lat. *crudelis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

grozd [gròzd grózda] samostalnik moškega spola

grozd №613: sad ali plod za prehrano **TMB: Grofd** -a m. NEM.: Die Traube LAT.: Uva, Racemus

grozden GLEJ: **grozdni**

grozdiče [grozdíče] samostalnik srednjega spola

1. grozdna jagoda №613: sad ali plod za prehrano
2. ribez №613: sad ali plod za prehrano **TMB: Grofdijzhe** -a n. NEM.: 1. Weinbeerle 2. Riebschen LAT.: 1. *Lepthorages* 2. *Ribes*

grozdje [grózdje] samostalnik srednjega spola

grozdje №613: sad ali plod za prehrano **TMB: Grofdje** -a n. NEM.: Weintraube LAT.: Uva, Racemus

grozdni [grózdni] (grozden) pridevnik **grozdni** **TMB: Grofdne** -a -u NEM.: Von Weintrauben LAT.: Uvalis

grozen [grózen] pridevnik **grozen** **TMB: Grofn** -a -u NEM.: Schreckbar LAT.: *Horrificus*

groziti se [grozítì se grozím se] nedovršni glagol

groziti, pretiti №520: groziti **TMB: Grofim se** NEM.: Drohen LAT.: Minari

grozovit [grozovî̯t] pridevnik
grozovit, krut **TMB: Grofovít** -a -u NEM.:
 Gausam LAT.: Crudelis, minax

grozoviten [grozovî̯tən] pridevnik
grozovit, krut **TMB: Grofovít** -a -u NEM.:
 Gausam LAT.: Crudelis, minax

gruča [grú̯ča] samostalnik ženskega spola
gruda 𐀀626: kup zemlje **TMB: Gruzha** -e
 𐀀. NEM.: Der Erdklotz LAT.: Gleba, aconæ **GS:**
Grûzha – unde germ. *Grütze, Griëß*; Anglof.
Grut a verbo *grutam*, zermalmen. Ne znam
 oceniti pravilnosti razlage.

gruden¹ [grú̯dən] samostalnik moškega
 spola
december, gruden 𐀀43: čas ali njegov del
TMB: Grudn -a m. NEM.: Christmonat LAT.:
 December **KG: Gruden** 'Christmonat' (str.
 129) **ABC: Gruden** (1765, str. 7)

Gruden² [grú̯dən] samostalnik moškega
 spola
bog poljedelstva, Saturn 𐀀349: lastno
 ime nekrščanskega človekolikega bitja
TMB: Grudn -a m. NEM.: Saturnus LAT.:
 Saturnus

gruditi [grú̯diti grú̯dim] nedovršni glagol
glodati 𐀀699: jesti **TMB: Grudèm** -diti,
 grufti NEM.: Nagen LAT.: Rodere **GS: Grudem**
 – lat. *rodo*; unde *Grudn*, pifcis Slavis *Krode*
 Saturnus, tempus edax rerum. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: grusti

grud svinjski GLEJ: svinjski grud

gruft [?] samostalnik moškega spola
grobnica 𐀀785: zgradba za mrtve **GS:**
Gruft – germ. *Gruft*, Anglofax. *Cruft*: Dan.
Groft: Suec. & Dan. *Kraft*, eine Höhle: lat.
Crypta: gr. κρυπτή. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

grum [?] samostalnik moškega spola
morska jegulja, gruj, ugor, latinsko *Conger*

conger 𐀀1006: vrsta ribe ali druge vodne
 živali **TMB: Grum** LAT.: *Congrus*

grumeti [grumé̯ti grumí̯] nedovršni
 glagol

grmeti 𐀀446: grmeti **TMB: Grumim**
 LAT.: Tonare Siehe Germim PRIMERJAJ:
 grometi; grmeti

Gruminja GLEJ: **Grominja**

grundelj [grú̯ndə̯lj grú̯ndə̯ljna]

samostalnik moškega spola
sladkovodna riba globoček, latinsko *Gobio*
gobio 𐀀1006: vrsta ribe ali druge vodne
 živali **TMB: Grundèl** -na m. NEM.: *Grundel-*
fisch LAT.: *Fundulus* PRIMERJAJ: frigeljc

grunt [grú̯nt] samostalnik moškega spola
posest, kmetija, grunt 𐀀119: kmečko
 posestvo **TMB: Grunt** -a m. NEM.: *Der*
Grund, und Boden LAT.: *Fundus* **GS: Grunt**
 – germ. *Grund*: Dan. & Suec. *Grund*: Holl.
Grunt a gr. χωρῖον, das Feld. Razlaga vsebuje
 nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
 trditev.

gruntar [grú̯ntar] samostalnik moškega
 spola
posestnik, kmet, gruntar 𐀀891: kmet
TMB: Gruntar -ja m. NEM.: *Ganzhübler* LAT.:
 Fundatus Rufticus

gruntati [grú̯ntati grú̯ntam] nedovršni
 glagol

1. postavljati temelje, utemeljeva-
ti 𐀀773: graditi
2. ustanavljati 𐀀742: ustanavljati
3. preiskovati, izpraševati (?) 𐀀524:
 vprašati **TMB: Gruntam** NEM.: *Gründen*
 LAT.: *Fundare, Perfcutari*

grusti [grú̯stí̯] nedovršni glagol
glodati 𐀀699: jesti **TMB: Grudèm** -diti,
 grufti NEM.: *Nagen* LAT.: *Rodere* ☉ Tu sta
 domnevno pomešana dva glagola, *grú̯diti*
grú̯dim 'glodati' in *grú̯sti grú̯zem* 'gristi', ki
 je znan v slovenskih zahodnih narečjih.

grutati [ʔ] nedovršni glagol
drobiti, mleti 𐌺405: drobiti **GS: Grûzha**
 – unde germ. *Grütze, Griefß*; Anglof. *Grut* a
 verbo *grutam, zermalmen*. Ne znam oceniti
 pravilnosti razlage. ☉ Hapaks legomenon.
 Gutsman navaja *mersliza me trapi, gruti,*
nategje 'Das Fieber will mich schütteln'.

guba [gúba] samostalnik ženskega spola
1. guba na koži 𐌺878: del človeka
2. guba na obleki 𐌺131: del oblačila ali
 obutve **TMB: Guba -e fh.** NEM.: *Die Falte* LAT.:
Plica ☉ Oba prevedka sta večpomenska.

guben GLEJ: **gubni**

guber [gūbər] samostalnik moškega spola
odeja 𐌺222: posteljina **TMB: Gubr -a m.**
 NEM.: *Die Bettdecke* LAT.: *Coopertorium*

gubni [gúben] (**guben**) pridevnik
gubast, naguban **TMB: Gubne -a -u**
 NEM.: *Falticht* LAT.: *Plicatus*

guganica [gúganica] samostalnik
 ženskega spola
gugalnica 𐌺189: igrača **TMB: Guganza -e**
 fh. NEM.: *Eine Hutsche* LAT.: *Valvula reductilis*
 PRIMERJAJ: *gugavica*

gugati [gúgati gúgam] nedovršni glagol
gugati se 𐌺561: premikati se **TMB:**
Gugam; Guglem NEM.: *Hutschen* LAT.: *Super*
fune per aera agitari PRIMERJAJ: *gugljati*

gugavica [gúgavica] samostalnik
 ženskega spola
gugalnica 𐌺189: igrača **TMB: Gugovza -e**
 fh. Siehe *Guganza* PRIMERJAJ: *guganica*

gugljati [gúgljati gúgljam] nedovršni
 glagol
gugati se 𐌺561: premikati se **TMB:**
Gugam; Guglem NEM.: *Hutschen* LAT.: *Super*
fune per aera agitari PRIMERJAJ: *gugati*

guliti [gulīti gúlim] nedovršni glagol
1. vtirati, natirati 𐌺769: tipati

2. tepsti, šibati 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**
Gulèm *guliti* NEM.: *1. Anreiben 2. Abklopfen*
 LAT.: *1. Affricare 2. Verberare* **GS: Gulem –**
gall. gauler, decutare: Gaule Gallis eft fuftis.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

gumbala [gūmbala (?)] samostalnik
 ženskega spola
rastlina podlesek, latinsko *Colchium*
autumnale 𐌺617: vrsta zelike
TMB: Gumbala -e fh. NEM.: *Die Zeitlose*
 LAT.: *Ephemeron*

gumi [gūmi] samostalnik moškega spola
gumi 𐌺259: rastlinski izloček **TMB: Gume**
 NEM.: *Der Gummi* LAT.: *Gumen*

gumno [gúumno] samostalnik srednjega
 spola
gumno 𐌺782: kmečka zgradba **TMB:**
Gumnu -a n. NEM.: *Der Tenne, Boden, Hof*
 LAT.: *Area* **GS: Gumnu – a gr. Γυμνός, nudus,**
apertus. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
 koslovja napačna.

gumpa [gūmpa] samostalnik ženskega spola
udarnina, buška, bula 𐌺33: poškodba
 ali njena posledica **TMB: Gumpa -e fh.**
 NEM.: *Die Kontusion* LAT.: *Contufio, Tuber*
GS: Gumpa – Gumpez: germ. *Knopf*, a
 gr. *κόμβος, nodus*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

gumpal [gúmpal (?)] samostalnik moškega
 spola
ptica kalin, latinsko *Pyrrhula*
pyrrhula 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **TMB: Gumpal -a m.** NEM.: *Der*
Gimpel LAT.: *Rubicella* PRIMERJAJ: *gimpel*

gumpališče [gumpališče] samostalnik
 srednjega spola
prizorišče boja s pestmi (?) 𐌺313: kraj
 pretepa **ABC: Gumpalishe (1765, str. 7) ABC:**
Gumpalishe (1789, str. 5) ☉ Pomenska
 razlaga je pravilna ob predpostavki, da
 je beseda tvorjenka iz glagola *gumpati*

'tepsti s pestmi', ki ga navaja tudi Pleteršnik.

gumpati [gũmpati gũmpam] nedovršni glagol

tepsti s pestmi ¶ 728: udariti zaradi slabih medsebojnih odnosov **TMB: Gumpam** NEM.: *Abkneippen* LAT.: *Contundere pugnus*

gumpec [gũmpɛc] samostalnik moškega spola

1. neumen človek; gumpec ¶ 903: neumen ali lahkomišeln človek

2. igla, zatič, gumb za zapenjanje oblačila ¶ 131: del oblačila ali obutev

TMB: Gumpèz -a m. NEM.: 1. Ein Talk 2. Knopf LAT.: 1. Hebes 2. Nodus **GS: Gumpa** – *Gumpez*: germ. *Knopf*, a gr. κόμβος, nodus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

guni GLEJ: **oni**

guš [gũš] (goš; gož; guž) samostalnik moškega spola (?)

gož, vodna kača ¶ 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Gush** -a fh. NEM.: *Wasserschlange* LAT.: *Boa* ☉ V TMB je zmotno naveden ženski slovnični spol ali pa rodilniška končnica. PRIMERJAJ: VOŠ

gušec [gũšɛc] samostalnik moškega spola **rastlina gladež**, latinsko *Ononis arvensis* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Gushz** -a m. NEM.: *Hauhechelkraut* LAT.: *Ononis*

gušterna GLEJ: **guštrna**

guštrna [gũštrna] (gušterna)

samostalnik ženskega spola **zbiralnik za vodo, vodnjak** ¶ 327: vodnjak

TMB: Gushtërna -e fh. NEM.: *Wasserkasten* LAT.: *Aquilegium*

guž GLEJ: **guš**

gvalt [gvãlt] samostalnik moškega spola (?) koroško **oblast, sila, moč** ¶ 462: beseda s pomenom 'oblast' **GS: Gvavt** – *Vindicum a germ. Gewalt*: Polon. *gwalt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Pomen je naveden glede na nemško predlogo.

gvant [gvãnt gvãnta] samostalnik moškega spola

vrhnje oblačilo, plašč, ogrinjalo ¶ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Gvant** -a m. NEM.: *Das Kleid* LAT.: *Amictus*

gvelb [gvêlb gvêlba] samostalnik moškega spola

obok ¶ 777: del zgradbe **TMB: Gvêlb** -a m. NEM.: *Das Gewölb* LAT.: *Fornix*

gviht [gvíht gvíhta] samostalnik moškega spola

utež ¶ 163: del tehtnice **TMB: Gviht** -a m. NEM.: *Das Gewicht* LAT.: *Pondus* **GS: Gviht** – germ. *Gewicht*, Polon. *gviht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gvirati [gvíрати gvíram] nedovršni glagol **trajati** ¶ 43: biti nekaj časa **TMB: Gviram**

NEM.: *Währen* LAT.: *Durare* **GS: Gviram** – germ. *währen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

gvišno [gvíšno] prislov

gotovo **TMB: Gvishnu** NEM.: *Gewiss* LAT.: *Certo* **GS: Gvishnu** – germ. *gewiß*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

H

h [hīr (?)]

črka **h** 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**: Hir, H, h (str. 157) PRIMERJAJ: hir

ha [hâ] medmet

izraža presenečenje **TMB: Ha!** NEM.: Ha! LAT.: Vah **GS: Ha!** – Interject. Irrid. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

haba [hāba] samostalnik ženskega spola tkanina damast 247: blago ali usnje **TMB: Haba** -e fh. NEM.: Damast S. Abad LAT.: Pannus thessalonicus PRIMERJAJ: abad

habat [habât] samostalnik moškega spola dolensko rastlina smrdljivi bezeg, **habat**, latinsko *Sambucus ebulus* 605: drevesna vrsta **TMB: Habât** -a m. NEM.: Der Attich LAT.: Ebulus **GS: Hâbat** – pronuntiant inferiores Carnioli Croatis vicini: superiori ajunt: *hebét*, vel *hébât*. PRIMERJAJ: hebat; hebet

hadrijan [hadrijân] samostalnik moškega spola

rastlina krbec, latinsko *Meum athamanticum* 617: vrsta zelike **TMB: Hadrijan** -a m. NEM.: Die Beerwurz LAT.: Anethum tortuofum ☉ Naglas kakor v *padijân* in *lecijân*. Manj verjetni pomen je rastlina jelenka, *Athamanta*.

hah [häh] medmet

izraža zavračanje, gnus **TMB: Hah** NEM.: Hm! LAT.: Hei! **KG: Hah!** jah! 'o wohl pfuy' (str. 95) PRIMERJAJ: jah

ha ha ha [hà hà hà] medmetna zveza posnema glas pri smejanju **KG: Ha ha ha** (str. 96) PRIMERJAJ: posmehujejoč

hajdi [häjdi] medmet

uporablja se za izražanje spodbude **TMB: Hajdi!** NEM.: Hurtig fort! LAT.: Agefis!

hajsasa [hâjsasa] medmet

izraža dobro voljo, veselje **KG: Hajsasa**, hopsasa, jujuju, dobre vole 'ju, hey, lustig' (str. 96)

halja [hálja] samostalnik ženskega spola dolgo vrhnje oblačilo 130: oblačilo ali obutev **TMB: Hâla** -e fh. NEM.: Langer Rock LAT.: Talaris toga **GS: Hâla** – Dan. *Meffenhagel*, ein Meßkleid: Island. *Hakul*, pallium: gr. ἑτερομάχαλ, toga servilis: ἀμφιμάχαλος, *gaufape*, vestis ex utraque parte hirsuta. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

halovati [halováti halûjem] nedovršni glagol

spodbujati k upor, ščuvati 521: ščuvati **TMB: Halujem** -luvati NEM.: Aufstand erwecken LAT.: Tumultuare

ham [hám] samostalnik moškega spola komat, tj. vprežna priprava, ki se da živali na vrat; oglavnik 255: živalska oprava **TMB: Ham** -a m. NEM.: Pferd kummet LAT.: Helcium **GS: Ham** – Croatis: Carniolis

etiam *harm*, a gr. *χάμος*; lat. *chamus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: *harm*

hamba [hāmba] samostalnik ženskega spola
posmeh 414: slabi medsebojni odnosi
TMB: Hamba -e fh. NEM.: *Der Hohn* LAT.: *Ludibrium* **GS: Hamba** – Dan. *Hann*; Suec. *Han*; Gall. *Honte*; Ital. *Onta*; germ. cum præfixo s *Schimpf & Hohn*: apud Ottfried *Honida*: unde germ. cum præfixo fibilo *Schande*: gr. *ὄνειδος*, *Beschimpfung*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hambajoč [hambajōč] pridevnik
posmehljiv **KG**: 'Eines aushöhnenden'
(hambajozhega) (str. 95)

Hanibal [?] samostalnik moškega spola
antično osebno ime Hanibal 348:
antično osebno ime **ABC: Hanibal** (1765,
str. 8)

hant [?] samostalnik moškega spola
škrlatni plašč, kakršnega nosijo visoki dostojanstveniki 130: oblačilo ali obutev **TMB: Hant** -a m. *Siehe Hment*
PRIMERJAJ: *hment*

hantanje [?] samostalnik srednjega spola
izdelovanje volnene niti (?) 247:
izdelovanje blaga ali strojenje kože **TMB: Hantam, unde Hantanje** NEM.: *Gesponene Wolle ausziehen* LAT.: *Extricare lanificium*

hantati [?] nedovršni glagol
izdelovati volneno nit (?) 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Hantam** NEM.: *Gesponene Wolle ausziehen* LAT.: *Extricare lanificium* **GS: Hantam** – Anglofas. *hentam*: Suec. *haenta*, *nehmen*, *fassen*, a germ. *Hand*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

hanžar [hānžar hānžarja] samostalnik moškega spola
bodalo 199: orožje **TMB: Hanfhâr** -ja m. NEM.: *Der Dolch* LAT.: *Pugio* **GS: Hanfhar**

– Turcif *Khansjar: Mauritanis Chenfgher*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

hanžoft [?] samostalnik moškega spola
rastlina košeničica, latinsko *Genista* 617:
vrsta zelike **TMB: Hanhfoft** -a m. NEM.: *Ginstkraut* LAT.: *Genista*

hapan [hapän] ali [hapân] (hapanj)
samostalnik moškega spola
trebušna prepona 972: del človeka ali živali **TMB: Hapân** -ja m. NEM.: *Das Zwergfell* LAT.: *Diaphragma*

hapanj GLEJ: **hapan**

haramoč [haramōč] samostalnik moškega spola
ogrski vojak, hajduk 966: vojak **TMB: Haramôzh** -a m. NEM.: *Der Heyduck* LAT.: *Pedes Ungaricus*

Harap [?] samostalnik moškega spola
Arabec 355: pripadnik ljudstva **TMB: Harap** -a m. *Siehe Arapin* PRIMERJAJ: *Arapin*

hareč [hāreč] samostalnik moškega spola
ptica kosec, latinsko *Crex crex* 999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Harézh -a m. NEM.: *Der Wachtelkönig* LAT.: *Ortygometra* **GS: Harezh** – qualí *Jarez*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. © Pletersnik navaja v tem pomenu *hariš*, kar je prevzeto iz madžarsko *haris*.

harem GLEJ: **harm**

harm [hārm] (harem) samostalnik moškega spola
komat, tj. vprežna priprava, ki se da živali na vrat; oglavnik 255: živalska oprava **GS: Ham** – Croatis: *Camiolis etiam harm*, a gr. *χάμος*; lat. *chamus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: *ham*

harma [hārma] samostalnik ženskega spola
dolenjsko **čoln za prevoz čez reko;**

brod 𐌆594: ladja **TMB: Harma** -e fh. NEM.: Die Fähre LAT.: Pontonium **GS: Harma** – carniolis inf. & Slavis interammenfibus: carniolis supr. vero *moftovina*. PRIMERJAJ: mostovina

hčerin [hčêrin] pridevnik
hčerin **TMB: Hzhyrèn** -a -u NEM.: Der Tochter LAT.: Filia **KG: Jest**, inu ti sma hzirina otroka (str. 139 s.) PRIMERJAJ: hčernji

hčernji [hčêrnji] pridevnik
hčerin **TMB: Hzhyrne** -a -u NEM.: Der Tochter LAT.: Filia PRIMERJAJ: hčerin

hči [hčī hčêre] samostalnik ženskega spola
hči 𐌆950: sorodnik ipd. **TMB: Hzhzy** -re fh. NEM.: Die Tochter LAT.: Filia **GS: Hzhzy** – a gr. ἐκυρός, focer, & ἐκυρά, focrus; unde Κυρ, & *Hzhyr*, filia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** rodilnik množine Hzirá (str. 29)

hebat [həbât] samostalnik moškega spola
 gorenjsko **rastlina smrdljivi bezeg, habat**, latinsko *Sambucus ebulus* 𐌆605: drevesna vrsta **TMB: Hébât** -a m. Siehe Habat **GS: Hâbat** – pronuntiant inferiores Carnioli Croatis vicini: superiori ajunt: *hebét*, vel *hébât*. PRIMERJAJ: habat; hebet

heben [hébæn] samostalnik moškega spola
priprava za zajemanje in krmljenje z ovsom ali drugo zrnato krmo; velnica 𐌆147: kmečko orodje **TMB: Hêbn** -a m. NEM.: Die Futterschwinge LAT.: Vannus

hebet [hébæt] samostalnik moškega spola
 gorenjsko **rastlina smrdljivi bezeg, habat**, latinsko *Sambucus ebulus* 𐌆605: drevesna vrsta **GS: Hâbat** – pronuntiant inferiores Carnioli Croatis vicini: superiori ajunt: *hebét*, vel *hébât*. ☉ Pleteršnik navaja *hebét* in *hebät*. PRIMERJAJ: habat; hebet

hebetnica GLEJ: **hebetonica**

hebetonica [hébetonica] ali [hebetonica] (**hebetnica**) samostalnik

ženskega spola
morska žival sipa, latinsko *Sepia* 𐌆1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Hebétonza** -e fh. NEM.: Die Meerspine LAT.: *Sepia* PRIMERJAJ: hobotnica

he he he [hè hè hè] medmetna zveza
posnema glas pri smejanju **KG: he he he** (str. 96) PRIMERJAJ: posmehujejoč

hej [hěj] medmet
1. veleva goveji živini, naj hodi
2. uporablja se za izražanje želje po pritegnitvi pozornosti **TMB: Hej!** NEM.: Ruf der Kühhirten LAT.: Vadesis! **KG: Hej**, hem 'He!' (str. 96)

hejati [hêjati hêjam] nedovršni glagol
odstranjevati pleva in primesi iz žita z velnico; vejati 𐌆274: ločevati zrnje od neužitnih rastlinskih delov **TMB: Hejam** NEM.: Wehen LAT.: Flando refrigerare

hejsasa [hêjsasa] medmet
izraža dobro voljo, veselo spodbujanje **TMB: Hejsasa!** NEM.: Lustig, wohl auf LAT.: Eja agite!

helce [hélce] samostalnik srednjega spola
ročaj noža 𐌆143: držalo **TMB: Helze** -a n. NEM.: Die Messerschale LAT.: Manubrium **KG: Helze** 'Messerheft' (str. 32) PRIMERJAJ: elce

helčica [hélčica] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **sorta jabolk** 𐌆606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Helzhèze** fh. NEM.: Gattung Aepfel LAT.: Species pomorum ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

hem [hèm (?)] medmet
uporablja se za izražanje želje po pritegnitvi pozornosti **KG: Hej**, hem 'He!' (str. 96)

Heribert [héribert (?)] samostalnik
 moškega spola
krstno ime Heribert 𐌆351: krstno ime

ABC: Heriberth (1765, str. 8) **ABC:** Heribert (1789, str. 6)

Herta [hĕrta] samostalnik ženskega spola
slovanska boginja mati 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:** **Hertha** -e *fh.* NEM.: *Die slavische Cybelle* LAT.: *Cybele*

Hervor [hervør (?)] samostalnik moškega spola
zvezda Severnica 361: ime nebesnega telesa **TMB:** **Hêrvôr** -ja *m.* NEM.: *Polstern, Fuhrmañ* LAT.: *Bootes* **KG:** *Hervor 'der Polstern'* (str. 129) **KG:** *Hervor 'Polstern'* (str. 185)

heška dlaka [hĕška dláka] (dlaka **heška**) samostalniška zveza ženskega spola
prve mehke dlake okrog ust 880: del moškega telesa **TMB:** **Dlaka heška** -e *fh.* NEM.: *Wolle ums Maul* LAT.: *Lanugo*

hevec [hĕvĕc] samostalnik moškega spola
žival ris, latinsko *Lynx lynx* 985: vrsta kopenske divje živali **TMB:** **Hêvz** -a *m.* NEM.: *Der Luchs* LAT.: *Lynx*

hibla [hĭbla] samostalnik ženskega spola
majhen voz, voziček za ročno vleko 591: voz **TMB:** **Hibla** -e *fh.* NEM.: *Hangwagen* LAT.: *Pilentum* ☺ Pomenska opredelitev 'voziček za ročno vleko' temelji na verjetni možnosti, da je nemški zapis *Hangwagen* napačen namesto *Handwagen*. PRIMERJAJ: *kibla*

hibun [ʔ] (*kibun*) samostalnik moškega spola
omahovanje, dvom 435: miselni pojem **TMB:** **Hibun** -a *m.* NEM.: *Das Wanken* LAT.: *Ambiguitas* **GS:** **Hibun** – quod *Kibun*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Hidra [hĭdra] samostalnik ženskega spola
grška bajeslovna morska pošast
Hidra 349: lastno ime nekrščanskega

človekolikega bitja **TMB** PREGOVOR: *Nekol se jeft nisem veliku takeh ropanz, nauratnez bal, nekol veliku po teh mnogoglavneh Hydrah ofiral* (str. 5)

Hieronim [hierōnim] samostalnik moškega spola
krstno ime Hieronim 351: krstno ime **KG:** *St. Hieronym, sokup slavenskeh zherk 'St. Hieronymus Erfinder der Illyrischen Buchstaben'* (str. 152)

hi hi hi [hĭ hĭ hĭ] medmetna zveza
posnema glas pri smejanju **KG:** *hi hi hi* (str. 96) PRIMERJAJ: *posmehujejoč*

hile [hĭle] množinski samostalnik ženskega spola
očala 195: pripomoček za gledanje **TMB:** **Hile** *fh.* NEM.: *Die Augengläser* LAT.: *Perfpicilla*

himba [hĭmba] samostalnik ženskega spola
prevara 107: prevara **TMB:** **Himba** -e *fh.* NEM.: *Der Betrug* LAT.: *Dolus, fraus* **GS:** **Himba** – unde germ. *hämmisch* quidam deductum volunt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

himbast [hĭmbast] pridevnik
sleparski, goljufiv, zvijačen **TMB:** **Himbast** -a -u NEM.: *Betrügerisch* LAT.: *Dolofus* PRIMERJAJ: *himbešen*

himbec [hĭmbĕc] samostalnik moškega spola
slepar, goljuf, prevarant 934: goljuf **TMB:** **Himbĕz** -a *m.* NEM.: *Der Betrüger* LAT.: *Implantator*

himbešen [hĭmbešĕn] pridevnik
sleparski, goljufiv, zvijačen **TMB:** **Himbĕshn** -a -u NEM.: *Betrügerisch* LAT.: *Dolofus* PRIMERJAJ: *himbast*

Himetus [himĕtus] (*Hymettus*) samostalnik moškega spola
citatno **gorovje Himet pri Atenah v**

Grčiji 359: gorsko ime **TMB** PREGOVOR: Use besede so is veliko mujo koker use sorte rôfhe po gorri Hymettus, ali is utisnened, ali in pisaneh bukuv skuplbrane (str. 4)

hinavec [hinâvəc] samostalnik moškega spola

hinavec 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Hinavz -a m.** NEM.: Der Gleisner LAT.: Hypocrita

hinavščina [hinâvščina] samostalnik ženskega spola

hinavščina 398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB: Hinavshèna -e fh.** NEM.: Die Gleisnerey LAT.: Hypocrifis **ABC: Hinavshena** (1765, str. 8)

hinčati se [hîncati se hîncã se] nedovršni glagol

o kobili **kazati nagnjenje za parjenje; goniti se** 719: goniti se **TMB: Hinzha se** NEM.: Die Stutte ist läufig LAT.: Equire ☉ Pleteršnik navaja *hîncati se*.

hiniti se [hinîti se hiním se] nedovršni glagol

kazati se drugačnega kot biti v resnici; hliniti se 469: neprimerno se obnašati **TMB: Hinim sê** NEM.: Gleisnen LAT.: Hypocritam agere

hip [hîp] samostalnik moškega spola **trenutek, hip** 428: časovna mera **TMB: Hip -a m.** NEM.: Der Augenblick LAT.: Momentum PRIMERJAJ: hipec; hipek

hipec [hîpəc] samostalnik moškega spola **trenutek, hip, hipec** 428: časovna mera **TMB: Hipz -a m.** NEM.: Der Augenblick LAT.: Momentum PRIMERJAJ: hip; hipek

hipek [hîpək] samostalnik moškega spola **trenutek, hip** 428: časovna mera **ABC:** Ti dañh meni dons dofti hipkov, v' katèrih bi jeft vtègnih moje svelizhanje naprejgnati: daj meni pak tudi gnado, de nobeniga hipka po nenuznimu prejidti nepuſtim. (1794, str.

13) **ABC:** Vaji veſeje je s' temiſtim kirkam sginilu (1794, str. 24) PRIMERJAJ: hip; hipec

hir [hîr]

ime črke h 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Hir, H, h** (str. 157) PRIMERJAJ: h

hirangel [hîrangel (?)] samostalnik moškega spola

nadangel 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Hirangel -a m.** NEM.: Erzengel LAT.: Archangelus

hiroškof [hîroškof] samostalnik moškega spola

nadžkof 905: verski oblastnik **TMB: Hiroshkof -a m.** NEM.: Der Erzbischof LAT.: Archiepifcopus

hiša [hîſã] samostalnik ženskega spola

1. največja soba v kmečki hiši 777: del zgradbe

2. hiša 773: zgradba **TMB: Hisha -e fh.** NEM.: Stube, Haus LAT.: Cubiculum, Domus **GS: Hisha** – Island. *Hiu* ſignificat domum, & familiam. Hung. *Haz.* Raban. Maurus *huscha*, germ. *Haus*: in Tartaria Crimæa *Hus*: Frisch habet *Kietz*: lat. *cafa*. Vid. Schilter Lex. pag. 460 *Hishiske*, & *Hiuuiske* antiquitus in germania ſuperiore nomina-verant: Hausgenossene, *Husche*: Sinonibus *hyfa* ſignificat domo excipere. *Hishtibra*, Haussteuer, Aussteuer legitur im Augsburgischen Stadtbuche 1272. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

hiša betežnih GLEJ: **betežnih hiša**

hišenski [hîſənski] pridevnik

domač, hišen **TMB: Hishnèske -a -u** NEM.: von Hause, haimisch LAT.: Domesticus ☉ K zapisu primerjaj *obletenski, tedenski*.

hišni [hîſni] pridevnik

1. sobni, notranji
2. hišni **TMB: Hishne -a -u** NEM.: Der Stube LAT.: Cubilis PREGOVOR: hishne Gospodar

(str. 3) **KG:** Hishne hlapez 'Hausknecht' (str. 118)

hišnik [hîšnik] samostalnik moškega spola
hiši oskrbnik 875: sluga oblasti **TMB:**
Hishnèk -a m. NEM.: Der Schaffner, Haus-
 hoffmeister LAT.: Villicus, Oeconomus

hišni malik [hîšni malík] (hišnimalik)
 samostalniška zveza moškega spola
hišni bog 92: človekoliko nekrščansko
 duhovno bitje **KG:** Hishnemalik, hishnega-
 malika (str. 134)

hišnimalik GLEJ: **hišni malik**

hišnovanje [hišnovânje] samostalnik
 srednjega spola
služba hišnega oskrbnika 56: služba
TMB: Hishnuvanje -a n. NEM.: Schaffneramt
 LAT.: Villicatio

hitap [hîtap (?)] samostalnik moškega spola
ptica čuk, latinsko *Athene noctua* 999:
 vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Hitap -a m. NEM.: Das Käützchen
 LAT.: Scops

hiter [hîtər] pridevnik
hiter TMB: Hitr -a -u NEM.: Eilfertig
 LAT.: Feftinus, celer

hiteti [hitèti hitím] nedovršni glagol
hiteti 562: hitro se premikati **TMB:** Hitim
 hitèti NEM.: Eilen LAT.: Feftinare **GS:** Hitim
 – hebr. הֵיטֵי *hetil*, ejecit. Vid. *Lejtim*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Hetim, hitel, hiten, hiteti 'eilen' (str. 104)

hitrica [hîtrica] samostalnik ženskega spola
hitenje pri opravljanju dela; naglica 43:
 dejanje glede na čas **TMB:** Hitrèza -e
 fh. NEM.: Die Gähheit LAT.: Præcipitania
 PRIMERJAJ: naglica

hitro [hîtro] prislov
hitro GS: Hitru – Vid. *Jedernu*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

KG: Hitru 'eilfertig' (str. 88) **KG:** Pokaj toku
 hitru 'Warum so geschwind' (str. 195)

hitropetec [hitropètɛc] samostalnik
 moškega spola
hitri sel 877: sluga, ki potuje **TMB:**
Hitropetz -a m. NEM.: Der Läufer LAT.: Curfor

hitrost [hîtrost] samostalnik ženskega spola
hitenje, hitrost 43: dejanje glede na čas
TMB: Hitroft -e fh. NEM.: Die Hurtigkeit LAT.:
 Celeritas

hitro zavijanje [hîtro zavíjanje]
 samostalniška zveza srednjega spola
krativec 809: diakritično znamenje **KG:** tu
 hitru favyanje 'der kurz- oder lindlautende'
 (str. 168)

hivojka [?] samostalnik ženskega spola
rastlina ostri mleček, latinsko *Euphorbia*
esula 617: vrsta zelike **TMB:** Hivojka -e fh.
 NEM.: Die Wolfsmilch LAT.: Efula

hlačar [hlâčar] samostalnik moškega spola
kdor nosi hlače 910: človek glede
 na obleko **TMB:** Hlazhar -ja m. NEM.:
 Hosenträger LAT.: Braccatus

hlačati [hlačáti hlačâm] nedovršni glagol
hoditi v hlačah 562: hitro se premikati
TMB: Hlazhâm NEM.: In Pumphosen
 einhergehen LAT.: Braccatus incedere

hlače [hláče] množinski samostalnik ženskega
 spola
hlače 133: moško oblačilo **TMB:** Hlazhe
 fh. NEM.: Die Hosen LAT.: Caligæ **GS:** Hlazhe
 – deducunt aliqui a latine *caligæ*: fed verius
 ab antiquo *lazhem, slazhem*, prisci enim
 Slavi & Illyrii omnes caligabant pedes ufque
 ad lumbos, ut etiam hodie gestant Croatae.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

hlad [hlâd hladû] samostalnik moškega spola
1. sapica, veter 452: veter
2. hlad 454: vremenski pojav, povezan s

temperaturo **TMB: Hlad** -ú m. NEM.: 1. Der Luft 2. die Kühle LAT.: 1. Aura 2. Refrigerium

hladen [hládɔn] pridevnik

hladen, svež TMB: Hlâdne -a -u NEM.: Kühl, lüftig LAT.: Subfrigidus

hladilnica [hládîlnica] samostalnik

ženskega spola

jama, prostor za shranjevanje živil pri nizki temperaturi №309: jama za shranjevanje živil **TMB: Hladilnêza** -e fh. NEM.: Kühlkessel LAT.: Frigidarium

hladiti [hládîti hladím] nedovršni glagol

hladiti №677: spreminjati s temperaturno spremembo **TMB: Hladim** NEM.: Kühlen LAT.: Refrigerare

hlapcov [hlâpcov] pridevnik

hlapčev TMB: Hlapzov -a -u NEM.: Des Knechtes LAT.: Servi **KG: Dobruta** tega Gospuda slufhe k' hudobii tega hlapza, oder Gospodova dobruta slufhe k'hlapzovi hudobii (str. 133)

hlapčevanje [hlapčevânje] samostalnik

srednjega spola

služba hlapca №56: služba **TMB: Hlapzhuvanje** -a n. NEM.: Die Knechtschaft, Dienstbarkeit LAT.: Servitus

hlapčič [hlâpčič] samostalnik moškega spola

fantič №834: človek do popolne odraslosti **TMB: Hlapzhèzh** -a m. NEM.: Der Jüngling LAT.: Adolescentulus

hlapec [hlâpɛc] samostalnik moškega spola

hlapec, služabnik №871: uslužbenec **TMB: Hlapz** -a m. NEM.: Der Knecht LAT.: Servus

hlapič [hlâpič] samostalnik moškega spola

(hišni) služabnik №871: uslužbenec **KG: Hlapezh!** 'Hausknecht' (str. 194)

hlapiški GLEJ: **hlapški**

hlapški [hlâpški] (hlapiški) pridevnik

služabniški TMB: Hlapshke -a -u NEM.: Knechtlich LAT.: Servilis

hlastati [hlastáti hlastâm] nedovršni

glagol

hlastno jesti, hlastati №699: jesti **TMB: Hlastâm** NEM.: Begierig fressen LAT.: Vorare

hlastniti [hlástniti hlástnem] dovršni

glagol

1. poriniti, potisniti №727: tolči, bosti
2. suniti, udariti №727: tolči, bosti **TMB: Hlastnêm** hlastniti NEM.: 1. Hervorbrechen 2. Schlagen LAT.: 1. Prorumpere 2. Percutere

hleb [hlëb hlëba] samostalnik moškega spola

koroško **hlebec** №261: hrana **TMB: Hléb**

-a m. NEM.: Der Laib LAT.: Libo **GS: Hleb** – Carniolis *ein Laib*: lat. *libo*: Bohemis &c. Slavis *hleb* fonat panem. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

hleběček [hlëbčëk] samostalnik moškega spola

majhen hlebec; hleběček №261: hrana

TMB: Hlëbzhek -a m. NEM.: Das Leibel LAT.: Libo parvus

hlebec [hlëbɛc] samostalnik moškega spola

majhen hlebec; hleběček №261: hrana

TMB: Hlëbz -a m. NEM.: Das Leibel LAT.: Libo parvus

hlebnica [hlëbnica] samostalnik ženskega spola

kos tkanine, na katerem se mesi testo №247: blago ali usnje **TMB: Hlebnêza** -e fh. NEM.: Teigtuch LAT.: Lanteum maffarium **KG: Hlebenza** 'Teigtuch' (str. 119)

hleniti se [hlenîti se hlením se]

nedovršni glagol

lenariti, postopati №548: lenariti, postopati **TMB: Hlénim sê** NEM.: Faulenzen LAT.: Pigritare, accidiari

hlepen [hlëpɛn] pridevnik

poželjiv, pohoten, goneč se TMB: Hlëpn -a -u NEM.: Brünstig LAT.: Appetens

hlepenina [hlepenína] samostalnik

ženskega spola

predmet poželenja 69: zaželena stvar

TMB: Hlepénina -e fh. NEM.: Begierdendes

Ding LAT.: Appetibilia

hlepenje [hlepenje] samostalnik srednjega spola

poželenje 711: spolno poželenje **TMB:**

Hlepênje -a n. NEM.: Die Begierlichkeit,

Brunst LAT.: Appetentia concupiscentia

hlepiti [hlepi̯ti hlepím] nedovršni glagol

imeti poželenje, hlepeti 711: imeti

spolno poželenje **TMB: Hlêpim** NEM.:

Begierden LAT.: Æstuarē, appetere **GS: Hlepim**

– a *hleb* litera leni in asperam mutata.

Vaporem noviter pifti panis quoddam

feminarum genus appetit odorare; inde

tranflata fumitur *hlepipim*, a gr. λήβω, quasi

vehementer anhelō concupifco: chald. ܩܠܦܐ

laph, conjunxit, a rad. ܩܠܦܐ *lephaph*, conjunxit:

vel ܩܠܦܐ *lebh*, cor, aspiratione a slavīs addita.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. **KG:** Hlepim, -pel, -piti 'heiß,

Begierden' (str. 104) **ABC:** Hlepiti (1765,

str. 8) © Glagol ima vzporednici v cerkve-

noslovanskem *xlêpiti* in hrvaškem, srbskem

hlêpiti. Nastavitev *hlepeti* bi bila možna

le ob predpostavki, da je bil glagol

naglašen na korenu, česar pa primerjalni

in zgodovinski viri ne potrjujejo in kar je

zaradi zapisa priponskega *i* v sedanjiku

malo verjetno.

hlepitno [hlepi̯tno] prislov

poželjivo **TMB: Hlepitnu** NEM.: Brünstig

LAT.: Anhelanter

hlev [hlév] samostalnik moškega spola

hlev 798: domovanje kopenske domače

živali **TMB: Hlêv** -a m. NEM.: Der Stall LAT.:

Stabulum **GS: Hlêv** – lat. *caula* a gr. κλείω,

claudo. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja napačna.

hlod [hlôd] samostalnik moškega spola

priostren kol, zatič 175: orodje, ki je

palica **TMB: Hlôd** -a m. NEM.: Der Pflock

LAT.: Acutus, Paxillus

hmelj [hmêlj] samostalnik moškega spola

rastlina hmelj, latinsko *Humulus*

lupulus 617: vrsta zelike **TMB: Hmêl** -a

m. NEM.: Der Hopfen LAT.: *Lupulus* **GS: Hmel**

– lat. *humulus*, Gall. *Houblon*: Dan. *Homle*:

Suec. *Humle*: Hung. *comlo*: Perfic. *Hymel*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

hmelje [hmêlje] samostalnik srednjega

spola

hmeljišče 320: kmetijsko zemljišče z

eno rastlinsko vrsto **TMB: Hmêlje** -a n. NEM.:

Hopfengarten LAT.: *Lupuletum* PRIMERJAJ:

hmeljevje

hmeljev [hmêljev] pridevnik

hmeljev **TMB: Hmêlov** -a -u NEM.: Des

Hopfen LAT.: *Lupuli*

hmeljevje [hmêljevje] samostalnik

srednjega spola

hmeljišče 320: kmetijsko zemljišče z eno

rastlinsko vrsto **TMB: Hmelovje** -a n. Siehe

Hmelje PRIMERJAJ: hmelje

hment [hmënt] samostalnik moškega spola

škrlatni plašč, kakršnega nosijo visoki

dostojanstveniki 130: oblačilo ali

obutev **TMB: Hmënt** -a m. NEM.: *Purpurman-*

tel LAT.: *Paludamentum* PRIMERJAJ: hant

hobotnica [hobôtnica] samostalnik

ženskega spola

morska žival hobotnica, latinsko

Octopus 1006: vrsta ribe ali druge

vodne živali **TMB: Hobotnêza** -e fh. NEM.:

Ein Meerficsh LAT.: *Polypus* PRIMERJAJ:

hebetonica

hobrež [hóbrež (?)] samostalnik moškega

spola

cinkova ruda 649: rudnina **TMB:**

Hobrêsh -fha m. NEM.: *Gallmeyer*, *Kobalt*

LAT.: *Cadmia*

hod [hòd hodá] samostalnik moškega spola

1. hod, hoja 565: hoja

2. potovanje, pot Ꞥ 568: potovanje, pot
 3. hod Ꞥ 565: dejanje, delo **TMB: Hód** -â m. NEM.: *Der Gang, Reise* LAT.: *Ambulatio, iter* ☉ Naglasno znamenje na imenovalniški obliki kaže na široki (in kratki) *o*, tisto na roditeljski pa na končniški naglas. Prikazane razmere bi lahko izhajale iz mešanja potrjenih dvojnic *hòd hóda* in *hòd hodâ*, a se zdi verjetneje, da se v roditeljski obliki *hodá* (ne *hodâ*) ohranja pričakovani naglas na dolgi končnici izvorno končniško naglašena samostalnika.

hodi [hódi] medmet
 uporablja se za izražanje želje, ukaza, naj ogovorjeni odide **KG: Hodi!** pojdi odtod 'hinweg mit dir' (str. 96) PRIMERJAJ: hoditi

hodin [hodín] samostalnik moškega spola
 pokrita pot v vrtu ali ob hiši za sprehode Ꞥ 777: del zgradbe **TMB: Hodin** -a m. NEM.: *Der Gang* LAT.: *Ambulacrum* PRIMERJAJ: gangič; gank; krpt; hodišče; vojdišče

hodišče [hodíšče] samostalnik srednjega spola
 pokrita pot v vrtu ali ob hiši za sprehode Ꞥ 777: del zgradbe **TMB: Hodishe** -a n. NEM.: *Spatzierort* LAT.: *Ambulacrum* PRIMERJAJ: gangič; gank; krpt; hodin; vojdišče

hoditi [hodíti hódim] nedovršni glagol
 hoditi Ꞥ 561: premikati se **TMB: Hôdem** hoditi NEM.: *Gehen* LAT.: *Ire, ambulare* **GS: Hodem** – a gr. *ὁδός, via*; affine est *ὁδεῖν, quod ab antiquo, & Japhetico hod (iter) deduxere nonnulli*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Hodi!** pojdi odtod 'hinweg mit dir' (str. 96)

hodnik [hodník] (*hudnik*) samostalnik moškega spola
 grobo platno; hodnik Ꞥ 247: blago ali usnje **TMB: Hodnik** -a m. NEM.: *Rupfene,*

grobe Leinwand LAT.: *Amargis, linum grossum* **GS: Hodnik** – melius *hudnik* a *hud*, *fed communis enuntiatio huic praevallet derivationi*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ho gori [hò góri] medmetna zveza
 veleva spečemu, naj vstane **TMB: Hogóri!** NEM.: *Auf! Auf* LAT.: *Age! Age*

hohnjati [hohnjáti hohnjâm] nedovršni glagol
 govoriti nerazločno tako, da zrak uhaja tudi skozi nosno votlino; nosljati, hohnjati Ꞥ 29: imeti govorno hibo **TMB: Hohnâm** NEM.: *Unverständlich durch die Nase reden* LAT.: *Rigende jugulo loqui*

hohnjavec [hohnjâvəc] samostalnik moškega spola
 kdor nerazločno govori tako, da zrak uhaja tudi skozi nosno votlino; nosljavec, hohnjač Ꞥ 912: človek glede na govorjenje **TMB: Hohnavz** -a m. NEM.: *Der Schnoffler* LAT.: *Semiverbius*

hoja¹ [hója] samostalnik ženskega spola
 premikanje s korakanjem; hoja Ꞥ 565: hoja **TMB: Hoja** -e fh. NEM.: *Gehen, Gang* LAT.: *Incessus*

hoja² [hòja] samostalnik ženskega spola
 drevo jelka, latinsko *Abies alba* Ꞥ 605: drevesna vrsta **TMB: Hoja** -e fh. NEM.: *Weißtanne* LAT.: *Abies* **GS: Hoja** – *Hojka in Lufatia Koina*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *hojka*

hoja³ [hòja] medmet
 izraža dobro voljo, veselje **KG: Oja, hoja, hujah, vefelle!** (str. 96)

hojen GLEJ: **hojni**¹

hojin GLEJ: **hojni**¹

hojišče [hojíšče] samostalnik srednjega spola
 jelov gozd Ꞥ 317: rastišče dreves

TMB: **Hojishe** -a n. NEM.: Tannenwald
LAT.: Agaricetum

hojka [hôjka] samostalnik ženskega spola
drevo jelka, latinsko *Abies alba* ¶ 605:
drevesna vrsta **TMB:** **Hojka** -e fh. NEM.:
Weißtanne LAT.: **Abies** **GS:** **Hoja** – *Hojka*
in Lufatia *Koina*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

hojni¹ [hójni] (**hojen**) pridevnik
ki je v zvezi s korakanjem, **hojo** **TMB:**
Hojne -a -u NEM.: Des Gehens LAT.: Incessus

hojni² [hójni] (**hojin**) pridevnik
ki je v zvezi z jelko, **hojo**; **hojin** **TMB:**
Hojne -a -u NEM.: Der Tanne LAT.: Abietis

hojša [hôjša] medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,
naj se ogovorjeni umakne **TMB:** **Hojsha**
NEM.: Aufgeschaut! LAT.: Abfcedel! Apage
GS: **Hojsha!** – germ. *aufgeschaut!* Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: *Hojsha* 'aufgeschaut' (str. 96)

hojša slišite [hôjša slîšite] medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,
naj ogovorjeni prisluhne **KG:** *Hojsha*
shlishete 'hört' (str. 96)

homec¹ [hómæc] samostalnik moškega
spola
grič ¶ 337: vzpetina **GS:** **Homz** – (collis) a
gr. χῶμα, tumulus agger: hebr. קָמַר *kam*,
infirmus Wachter gloss. Huc pertinet non
jam *Homz* (klein Kahlenberg) prope
Labacum: fed & mons *Chum* (Kumberg)
Celejam inter & Labacum fitus. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: humec

Homec² [hómæc] samostalnik moškega
spola
vas Homec blizu Kamnika ¶ 360:
krajevno ime **GS:** **Homz** – (collis) a gr.
χῶμα, tumulus agger: hebr. קָמַר *kam*, infirmus
Wachter gloss. Huc pertinet non jam *Homz*

(klein Kahlenberg) prope Labacum: fed &
mons *Chum* (Kumberg) Celejam inter &
Labacum fitus. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev. ☉ Etimološka razlaga krajevnega
imena *Homec* iz občnega *homec* je
pravilna, druge etimološke povezave pa
ne. PRIMERJAJ: homec¹

homulice [homúlice] množinski
samostalnik ženskega spola
rastlina homulica, latinsko *Sedum* ¶ 617:
vrsta zelike **TMB:** **Homulèze** fh. NEM.: Mauer-
pfeffer LAT.: Aizoon

homulje [homúlje] samostalnik srednjega
spola
nasad homulice ¶ 321: rastišče zelike
TMB: **Homulje** -a n. NEM.: Voll Mauerpfeffers
LAT.: Aizoonetum

hoprug [hoprüg] samostalnik moškega spola
trak za nošenje bremena na hrbtu;
oprtnica ¶ 164: pripomoček za nošnjo
TMB: **Hoprüg** -a m. NEM.: Tragriemen LAT.:
Ærumna

hopsasa [hopsāsa] ali [hòpsasa] medmet
izraža dobro voljo, veselje **TMB:** **Hopsása**
NEM.: Hopsasa LAT.: Interject. Exult **KG:**
Hajsasa, *hopsasa*, *jujuju*, *dobre vole* 'ju,
hey, lustig' (str. 96)

horopka [?] samostalnik ženskega spola
gozdni jereb, latinsko *Bonasia*
bonasia ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge
zračne živali **TMB:** **Horopka** -e fh. NEM.:
Haselhenne LAT.: Attagen

hosta [hòsta] samostalnik ženskega spola
gosto grmovje, z gostim grmovjem
porasel svet; goščava ¶ 318: rastišče
grmovja **TMB:** **Hôfta** -e fh. NEM.: Das
Gesträuch LAT.: Virgultum **GS:** **Hofta** – Angl.
Hurft: Saxon. fuper. *Horft*: infer. Sax. *Horst*,
infer. Sax. *Hörst*, & *Höst* fonat Feldgebüsch.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

hostelj [hóstəlj (?) hóstəljna (?)]

samostalnik moškega spola

gozd, gaj, ki je svetišče 317: rastišče dreves **TMB: Hoftel** -na m. NEM.: Hayntempel LAT.: *Lucus* **GS: Hoftel** – ein Hayn: a *hofia*, eft fanum in luco. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

hosteljnik [hóstəljnik (?)] samostalnik

moškega spola

svečenik v gozdnem svetišču 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Hoftelnek** -a m. NEM.: Haynpriester LAT.: *Sacrificulus*

hostni [hōstni] pridevnik

divji, gozdni **TMB: Hofne** -a -u NEM.: Wild LAT.: *Silvester* PRIMERJAJ: gozdni

hostnik [hōstnik] samostalnik moškega

spola

ropar, razbojnik 933: tat **TMB: Hoftnèk** -a m. NEM.: *Der Räuber* LAT.: *Prædo*

hotenje [hoténje] samostalnik srednjega

spola

1. poželenje, pohotnost 711: spolno poželenje
2. gonitev, pojanje 713: gonitev kopenskih živali **TMB: Hotenje** -a n. NEM.: *Begierde, Brunst* LAT.: *Concupiscentia* **KG:** Othenje 'Geilheit' (str. 33)

hoteti [hotéti hōčem] nedovršni glagol

1. hoteti 69: želeti
2. o oslici kazati nagnjenje za parjenje; goniti se 719: goniti se **TMB: Otshem; Hôtshem** otl, otęti; hotęti NEM.: *Wollen; Brünstig seyn wie eine Eselin* LAT.: *Velle; Coitum appetere; dicitur de mulis* **KG:** *Otshem /.../* (str. 80) **ABC:** *Sa tifte, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti* (1789, str. 1) PRIMERJAJ: ne hoteti

hotinstvo [hofinstvo] samostalnik

srednjega spola

odnos med moškim in žensko zunaj

zakonske zveze; priležništvo 104: spolni greh **TMB: Hótinstvu** -a n. NEM.: *Freyes Leben* LAT.: *Pellicatus*

hotla [hōtla] samostalnik ženskega spola

koliba na polju 773: zgradba **TMB: Hótla** -e fh. NEM.: *Feldhütte* LAT.: *Magalia*

hotljiv [hotljív] pridevnik

poželjiv, pohoten **TMB: Hotliv** -a -u NEM.: *Geil, frech, brünstig* LAT.: *Lafcivus, admiffarius*

hotljivost [hotljívost] samostalnik

ženskega spola

poželjivost, pohotnost 711: spolno poželenje **TMB: Hotlivost** -e fh. NEM.: *Geilheit* LAT.: *Lafcivia* **ABC:** *Hotlivost* (1765, str. 8)

hotnica [hotníca] samostalnik ženskega

spola

priležnica 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Hotniza** -e fh. NEM.: *Geile Metze* LAT.: *Pellex*

hotnik [hotník] samostalnik moškega spola

kdor ima poleg zakonske žene priležnico 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Hotnik** -a m. NEM.: *Geiler Betrüger* LAT.: *Pellicator*

hozana [hozâna] medmet

izraža poveličevanje, slavljenje **KG:** *Hosanna Davidovemu Synu!* (str. 173)

hram [hrâm hramû] samostalnik moškega

spola

prostor za shranjevanje živil; kašča, shramba 324: shramba živil **TMB: Hrâm** -ú m. NEM.: *Kammer, Gewölb* LAT.: *Ædes, camera* PRIMERJAJ: hramba

hramba [hrâmba] samostalnik ženskega

spola

prostor za shranjevanje; shramba 322: shramba **TMB: Hramba** -e fh. NEM.: *Behältniss* LAT.: *Confervatorium* **GS:** *Aramba*

– q. *Hramba* instrumentorum fabrilium arca. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: hram

hrana [hrána] samostalnik ženskega spola
hrana, živila № 261: hrana **TMB: Hrana** -e
fh. NEM.: *Das Proviant* LAT.: *Annona*

hranik [hránik] samostalnik moškega spola
kdor skrbi za zalogo živil № 873: kdor je
zadolžen za zalogo hrane **TMB: Hranik** -a
m. NEM.: *Proviantmeister* LAT.: *Annonarius*

hranišče [hránišče] samostalnik srednjega
spola
prostor za shranjevanje; shramba,
skladišče № 322: shramba **TMB: Hranishe**
-a n. NEM.: *Das Magazin* LAT.: *Horreum*

hraniti [hranīti hránim] nedovršni glagol
ohranjati, shranjevati № 749: varovati
TMB: Hranem -niti NEM.: *Aufbehalten* LAT.:
Refervare

hrast [hrást] samostalnik moškega spola
drevo hrast, latinsko *Quercus* № 605:
drevesna vrsta **TMB: Hraft** -a m. NEM.: *Der*
Eichbaum LAT.: *Quercus* **GS: Hraft** – a gr.
ἄραω, *oraculo edo*; erat enim prífcis arbor
facra. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
slovja napačna.

hrasta [hrásta] samostalnik ženskega spola
garje № 35: oboleli del človeka **TMB:**
Hrafta -e fh. NEM.: *Die Krätze* LAT.: *Scabies*
GS: Hrafta – germ. *Raude*, Holl. *fine*
præfixa aspiratione Rappe, & Anglofax.
Hreofta mutato suffixo. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

hrastav [hrástav] pridevnik
garjav **TMB: Hraftov** -a -u NEM.: *Krätzig*
LAT.: *Scabiofus*

hrastič [hrastīč] samostalnik moškega spola
majhen hrast № 605: drevesna vrsta
TMB: Hraftizh -a m. NEM.: *Kleine Eiche*
LAT.: *Æfculus*

hrastina [hrastína] samostalnik ženskega
spola
hrastov les; hrastovina № 641: les
TMB: Hraftina -e fh. NEM.: *Eichgehölze*
LAT.: *Quercina ligna* PRIMERJAJ: *hraščina*

hrastje [hrástje] ali [hrastjè] samostalnik
srednjega spola
hrastov gozd; hrastje № 317: rastišče
dreves **TMB: Hraftje** -a n. NEM.: *Eichwald*
LAT.: *Quercetum*

hrastov [hrástov] pridevnik
hrastov **TMB: Hraftov** -a -u NEM.: *Von*
Eichenbaume LAT.: *Quercinus*

hrastovec [hrástovəc] samostalnik
moškega spola
grm liguster, latinsko *Ligustrum* № 610:
vrsta grma **TMB: Hraftovz** -a m. NEM.:
Mundholz LAT.: *Alcana*

hraščina [hraščína] samostalnik ženskega
spola
hrastov les; hrastovina № 641: les
TMB: Hrashina -e fh. *yshi Hraftina* PRIMERJAJ:
hrastina

hrbet [hrbət] samostalnik moškega spola
hrbet № 972: del človeka ali živali
TMB: Hèrbt -a m. NEM.: *Der Rucken, Buckel*
LAT.: *Dorfum, Tergus*

hrbovat [hrbovät] pridevnik
grbav **TMB: Herbovat** -a -u NEM.: *Bucklicht*
LAT.: *Gibbofus* **KG: Herbovat** 'bucklicht' (str. 117)

hrbovina [hrbovína] samostalnik ženskega
spola
izboklina na hrbtu; grba № 879: del
človeka, ki je hiba **TMB: Herbovina** -e fh.
NEM.: *Der Buckel, Hocker* LAT.: *Gibber*

hrbtanec [hrbtánəc] samostalnik moškega
spola
hrbtenica № 972: del človeka ali živali
TMB: Hèrbtânz -a m. NEM.: *Der Ruckgrad*
LAT.: *Spina dorfi* PRIMERJAJ: *hrbtišče*

hrbten [hrbt̪ɛn] pridevnik
hrbten **TMB:** **Herbt̪ɛn** -a -u NEM.: **Von Rücken** LAT.: **Tergoris** PRIMERJAJ: hrbtov

hrbtišče [hrbt̪iʃt̪ɛ] samostalnik srednjega spola
hrbtenica ¶972: del človeka ali živali
TMB: **Herbt̪ishe** -a n. Siehe **Herbtanz**
 PRIMERJAJ: hrbtanec

hrbtov [hrbt̪ov] pridevnik
hrbten **TMB:** **Herbt̪ove** -a -u Siehe **Herbt̪ɛn**
 PRIMERJAJ: hrbten

hrčati [hrčati hrčim] nedovršni glagol
lahno smrčati ¶528: smrčati **TMB:** **Hêrzhim** NEM.: **Sanft schnarchen** LAT.: **Rhonzichulare** **GS:** **Herzhim** – *Gothis herfcal, Feldgeschrey, barrisus* apud Tacit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hrčeg [hrčɛg] samostalnik moškega spola
rastlina naprstec, latinsko *Digitalis* ¶617: vrsta zelike **TMB:** **Hêrzhèg** -a m. NEM.: **Fingerhutkraut** LAT.: **Digitellus**

hrebati [hrɛbati hrɛbam] nedovršni glagol
oddajati nejasne, morda hripave ali pljuskajoče zvoke ¶487: oddajati glasove
TMB: **Hrɛbam** NEM.: **Schweippeln** LAT.: **Bilbire** PRIMERJAJ: hrebetati

hrebetati [hrebetati hrebetâm] nedovršni glagol
oddajati nejasne, morda hripave ali pljuskajoče zvoke ¶487: oddajati glasove
TMB: **Hrɛbétam** NEM.: **Schweippeln** LAT.: **Bilbire** PRIMERJAJ: hrebati

hren [hrɛn] samostalnik moškega spola
1. rastlina hren, latinsko *Armoracia rusticiana* ¶617: vrsta zelike
2. rastlina vodna kreša, latinsko *Nasturtium* ¶617: vrsta zelike **TMB:** **Hrén** -a m. NEM.: **Kren, Kresse** LAT.: **Nasturtium**
GS: **Hren** – germ. *Kren*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☹ Različna poimeno- vanja za hren in vodno krešo se

kljub nekoliko podobnemu okusu v latinščini in nemščini ne zamenjujejo. Pleteršnik navaja *divji hren* v pomenu 'vodna kreša'.

hrenov [hrɛnov] pridevnik
krešin **TMB:** **Hrɛnov** -a -u NEM.: **Von Kresse** LAT.: **Nasturtii**

hrenovica [hrɛnovica] samostalnik ženskega spola
1. njiva, na kateri raste hren ¶320: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto
2. njiva, na kateri raste vodna kreša ¶320: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto **TMB:** **Hrenovza** -e fh. NEM.: **Krenacker** LAT.: **Nasturcetum**

hrepanje [hrɛpanje] samostalnik srednjega spola
težko dihanje, nahod ¶19: težko dihanje
TMB: **Hrɛpanje** -a n. NEM.: **Schwerer Athem, Huste** LAT.: **Rheuma, Gravedo**

hrepati [hrɛpati hrɛpam] nedovršni glagol
težko dihati ¶19: bolehati na dihalih
TMB: **Hrɛpam** m. NEM.: **Schwer athmen** LAT.: **Anhelare**

hrepavka [hrɛpavka (?)] samostalnik ženskega spola
ženska, ki težko diha ¶824: bolnik
TMB: **Hrepavka** -e fh. NEM.: **Die ein schweren Athem hat** LAT.: **Anhelatrix**

hrepenti se [hrɛpɛnti se (?)] hrepɛntim se (?)] nedovršni glagol
prevzetno se vesti; repenti se ¶470: prevzetno se obnašati **TMB:** **Hrɛpɛnzhem hrepenzhiti sê** NEM.: **Spröde thun Stolzieren** LAT.: **Altum sapere, Inflari** PRIMERJAJ: repenti

hrepeneti [hrɛpɛnti hrepenim] nedovršni glagol
stremeti, hrepeneti ¶69: želeti
TMB: **Hrɛpɛnim** -nti NEM.: **Nachstreben** LAT.: **Affectare**

hrepenik [hɾepɛnɪk] samostalnik moškega spola

kdor stremi, hrepeni 835: človek glede na čustva **TMB: Hrêpénik** -a m. NEM.: *Nachstreber* LAT.: *Affectator*

hrepenje [hɾepɛnje] samostalnik srednjega spola

stremenje, poželenje, hrepenenje 711: spolno poželenje **TMB: Hrêpenje** -a n. NEM.: *Begierlichkeit* LAT.: *Appetitus*

hrepetati [hɾepɛtáti hɾepɛčɛm] nedovršni glagol

1. slabo zveneti 487: oddajati glasove
2. krehati, hropsti, kašljati 488: oddajati glasove zaradi bolezn **TMB: Hrêpɛzhem hrepétati** NEM.: 1. *Uibel klingen* 2. *Hüsteln* LAT.: 1. *Abfonare* 2. *Gravedine laborare* PRIMERJAJ: hrepsti

hrepsti [hɾɛpsti hɾɛpljɛm] nedovršni glagol

1. slabo zveneti 487: oddajati glasove
2. krehati, hropsti, kašljati 488: oddajati glasove zaradi bolezn **TMB: Hrɛplem hɾɛpfti** NEM.: 1. *Uibel klingen* 2. *Hüsteln* LAT.: 1. *Abfonare* 2. *Gravedine laborare* PRIMERJAJ: hrepetati

hrga [hɾɣa] samostalnik ženskega spola
gladko kamenje; prod 637: kamen, kamenina **TMB: Hèrga** -e fh. NEM.: *Glatte Steine* LAT.: *Acentra*

hrib [hɾíb] samostalnik moškega spola
gora, hrib 337: vzpetina **TMB: Hrib** -a m. NEM.: *Der Berg* LAT.: *Mons*

hribec [hɾíbɛɔ] samostalnik moškega spola
majhen hrib; hribček 337: vzpetina **TMB** PREDGOVOR: *Nekar ena misheka ni is tega hribza na dan prishla* (str. 2)

hribovnik [hɾíbovnik] samostalnik moškega spola
prebivalec na hribu (?) 893: človek glede na kraj bivanja **ABC: Hribovnik** (1794, str. 6)

hrigrati [hɾigráti hɾigrâm] nedovršni glagol

oglašati se kot gos; gagati 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Hrigrâm** NEM.: *Schnattern* LAT.: *Gingrire* PRIMERJAJ: hrigratati

hrigretati [hɾigrɛtáti hɾigrɛtâm] nedovršni glagol

oglašati se kot gos; gagati 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Hrigrétâm** NEM.: *Schnattern* LAT.: *Gingrire* PRIMERJAJ: hrigrati

hripanje [hɾípanje] samostalnik srednjega spola

težko dihanje, hropenje 19: težko dihanje **TMB: Hripanje** -a n. NEM.: *Das Keichen* LAT.: *Anhelatio*

hripati [hɾípati hɾípaɔ] in [hɾípljɛm] nedovršni glagol

težko dihati, hropsti 488: oddajati glasove zaradi bolezn **TMB: Hriplem; Hripam hripati** NEM.: *Schwer athmen* LAT.: *Gravedine laborare*

hripost [hɾipɔst] samostalnik ženskega spola

težko dihanje, hropenje 19: težko dihanje **TMB: Hripuft** -e fh. NEM.: *Das Keichen* LAT.: *Anhelatio*

hripotati [hɾipotáti hɾipɔčɛm] nedovršni glagol

težko dihati, hropsti 488: oddajati glasove zaradi bolezn **TMB: Hripôzhem** NEM.: *Keichen* LAT.: *Anhelare*

hrkati [hɾkati hɾkɔm] nedovršni glagol
smrčati 528: smrčati **TMB: Herkam** NEM.: *Schnarchen* LAT.: *Rhonzizare* **GS: Herkam** – onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

hrom [hɾòm] pridevnik

hrom **TMB: Hrom** -a -u NEM.: *Lahm* LAT.: *Claudus* **GS: Hrom** – germ. *lahm*, *l pro r*

fubftituto: hebr. אָלָם *alam*, *ligavit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hromač [hromáč] samostalnik moškega spola

hrom človek № 830: človek z gibalno hibo
TMB: Hromâzh -a m. NEM.: *Ein Lahmer* LAT.: *Claudius*

hromenje [hroménje] samostalnik srednjega spola

šepanje № 30: gibalna hiba **TMB: Hromenje** -a n. NEM.: *Das hinken* LAT.: *Claudicatio*

hrometi¹ [hroměti hromím] nedovršni glagol

šepati № 30: šepati **TMB: Hromim** -měti
NEM.: *Hinken* LAT.: *Claudicare*

hrometi² GLEJ: **hromiti**

Hromik [hrómik] samostalnik moškega spola

bog ognja № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Hromèk** -a m. NEM.: *Der Vulkan* LAT.: *Vulcanus* **KG: Hromek** 'Vulkan, Feuergott' (str. 185) © Grški bog ognja *Hefajst* je bil šepav.

hromiti [hromīti hromím] (hrometi²) nedovršni glagol

oglašati se kot prašič; kruliti № 531: oglašati se z živalskimi glasovi **GS: Hromim** – germ. *grunzen*, *grumeln*: *Ottfried grunzen murren, winseln*, fuper germ. *raunzen*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Hromim** 'ich grunze wie ein Schwein' (str. 77)

hromost [hrómost] samostalnik ženskega spola

šepanje № 30: gibalna hiba **TMB: Hromoft** -e fh. NEM.: *Das hinken* LAT.: *Claudicatio*

hropost [hropôst] samostalnik ženskega spola

težko dihanje, hropenje № 19: težko dihanje **TMB: Hropuft** -e fh. NEM.: *Das Keichen* LAT.: *Gravedo*

hropotati [hropotáti hropóčem]

nedovršni glagol

težko dihati, hropsti № 488: oddajati glasove zaradi bolezn **TMB: Hropôzhem**
NEM.: *Keichen* LAT.: *Ægre ſpirare* PRIMERJAJ: hropsti

hropsti [hrópsti hrópljem] nedovršni glagol

težko dihati, hropsti № 488: oddajati glasove zaradi bolezn **TMB: Hrôplém** hrópsti NEM.: *Keichen* LAT.: *Ægre ſpirare* PRIMERJAJ: hropotati

hrovaški [hrovâški] pridevnik

hrvaški **TMB** PREDGOVOR: *Per usemu tēmu nezħ mejn vonder enēm ene, inu druge besēde nadopadejo; al fakaj ne? – Ke Kraynske niso – so slovėsam rēzħi, ukradene – so Hrovashke, so Koroshke, so Beĳashke (str. 4)*

hrovaško [hrovâško] prislov

hrvaško **TMB** PREDGOVOR: *Kedu prave tu? – En Hrovat fareš ne, ampak en tak, katir nafna nekar Hrovashku, nekar Kraynsku (str. 4)*

Hrovat [hrovät] samostalnik moškega spola

Hrvat № 355: pripadnik ljudstva **TMB: Hrovät** -a m. NEM.: *Der Kroat* LAT.: *Croata* **ABC: Hrovatji** (1765, str. 8)

hrt [hřt hřta] samostalnik moškega spola

vrsta psa hrt № 989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Hěrt** -a m. NEM.: *Ein Windspiel* LAT.: *Vertagus* **GS: Hert** –

Anglof. *hryththa*, Hund. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hrup [hrŭp] samostalnik moškega spola

razgrajanje, nemir, hrup № 487: oglašanje **TMB: Hrup** -a m. NEM.: *Der Auflauf* LAT.: *Tumultus* **GS: Hrup** – Gothi *hærop*, *Feldgeschrey*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hrupeti [hrupěti hrupím] nedovršni glagol

1. razgrajati, delati hrup № 487: oddajati glasove

2. oglašati, dreti se kot žerjav Ꞥ531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:** **Hrupim hrupeti** NEM.: 1. *Auflauf machen* 2. *Schreyen wie die Kränich* LAT.: 1. *Tumultuare* 2. *Gruitare*

hrust [hrûst] samostalnik moškega spola **močan moški; hrust** Ꞥ964: človek glede na velikost in težo **TMB: Hruft** -a m. NEM.: *Starker Mann* LAT.: *Vir robustus*

hrustanec [hrustánɛc] samostalnik moškega spola **hrustanec** Ꞥ972: del človeka ali živali **TMB: Hruftânz** -a m. NEM.: *Der Knorpel* LAT.: *Cartilago*

hrustati [hrústati hrústam] nedovršni glagol **žvečiti kaj krhkega; hrustati** Ꞥ525: oddajati glasove s prebavnim traktom **TMB: Hruftam** NEM.: *Grämmeln* LAT.: *Cruftata mandere* **GS: Hruftam** – efi onomatopœia ex fonu: lat. *cruftatum comedo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hrustavka [hrustâvka] samostalnik ženskega spola **sorta češnje hrustavka** Ꞥ606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Hruftavka** -e fh. NEM.: *Grämmelkirsche* LAT.: *Cerafa durantia*

hrustiti se [hrustîti se hrustím se] nedovršni glagol **1. grobo, glasno oštevati; nadirati** Ꞥ503: grajati, svariti **2. ponosno se obnašati** Ꞥ470: prevzetno se obnašati **TMB: Hruftim se** NEM.: *An-schnarchen, trotzen* LAT.: *Infultare minando* **GS: Hruftim se** – quod *uſtim se*, minitor. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Naglas na korenskem zlogu je zaradi izpisanega priponskega *i* manj verjeten, a ne popolnoma nemogoč, primerjaj zapis *uſtim se* v GS, ki je v zapisovanju reduciranih samoglasnikov sicer manj dosleden kot TMB.

hrustljati [hrustljáti hrustljâm] nedovršni glagol **po malem žvečiti kaj krhkega; hrustljati** Ꞥ699: jesti **TMB: Hruftlâm** NEM.: *Grämmeln* LAT.: *Mandito*

hruščati [hruščáti hruščím] nedovršni glagol **bučati, šumeti** Ꞥ487: oddajati glasove **TMB: Hrushim** -shâti NEM.: *Rauschen* LAT.: *Streperere* **GS: Hrushim** – inf. Sax. *Ruse, Rusie*, Anglofax. *hrifilung*, Angl. *Ruſfiling*: gr. *poĩçoc* *Geräusch*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hruševica [hrúševica] samostalnik ženskega spola **hruškova juha** Ꞥ261: hrana **TMB: Hrushovza** -e fh. NEM.: *Birnsuppe* LAT.: *Pyratia* **ABC: Hrushovza** (1765, str. 8)

hruška [hrúška] samostalnik ženskega spola **drevo hruška**, latinsko *Pyrus communis*, ali **njegov plod** Ꞥ606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Hrushka** -e fh. NEM.: *Eine Birne* LAT.: *Pyrus* **KG: Hrushka** 'Birnbaum' (str. 130) ☹ Pomen 'sadež hruška' je mogoče videti le v nemškem prevedku *Eine Birne*.

huba [hūba] samostalnik ženskega spola **pihalni instrument oboa** Ꞥ171: glasbilo **TMB: Húba** -e fh. NEM.: *Die Hautbois* LAT.: *Lituus gallicus*

hučkati se [hûčkati se] nedovršni glagol **nositi, ujčkati se na rokah** Ꞥ460: pestovati **TMB: Huzhkam se** NEM.: *Sich hutschen an Händen* LAT.: *Gerulare*

hud [hûd] pridevnik **1. slab** **2. razcapan, raztrgan** **3. močen** **TMB: Hûd** -a -u NEM.: 1. *Böß* 2. *zerrissen* LAT.: 1. *Malus* 2. *lacer* **GS: Jęseh** – vindicum a germ. *Essich*: Carnioli ajunt *urisk. Hud ked urisk*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Hud, primernik Hujshē ‘Böser, Schlimmer, Aerger’ (str. 41) **KG:** Malu dobreh, vezh hudeh (str. 134) **ABC:** Hufhi (1794, str. 6)

hudenje [hudénje] samostalnik srednjega spola

nejevolja 𐌺61: jeza **TMB: Hudenje** -a n. NEM.: Der Unwillen LAT.: Indignatio

hudič [hudíč] samostalnik moškega spola

hudič 𐌺93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Hudizh** -a m. NEM.: Der Böse, Teufel LAT.: Diabolus

Hudina [hudína] (Hudinja) samostalnik ženskega spola

boginja podzemlja Prozerpina 𐌺349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** Ninga, Hudina ‘Proserpine, Höllengöttin, Teufelmutter’ (str. 185) PRIMERJAJ: Ninga; Nočnica²

Hudinja GLEJ: **Hudina**

huditi se [hudīti se hudím se] nedovršni glagol

hudovati se, biti nejevoljen 𐌺61: jeziti se **TMB: Hudim se** NEM.: Böse seyn LAT.: Indignari PRIMERJAJ: hudovati se

hudnik GLEJ: **hodnik**

hudo [hudô hûše] prislov

slabo KG: primernik Hushi ‘ärger, böser’ (str. 93)

hudoba [hudóba] samostalnik ženskega spola

1. hudoba, hudobnost 𐌺398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist

2. hudi duh, hudič 𐌺93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Hudóba** -e fh. NEM.: Die Bösheit LAT.: 1. Malitia 2. Dæmon **KG:** Hudoba, Hudobia ‘Boßheit’ (str. 117) **ABC:** Hudoba (1765, str. 8)

PRIMERJAJ: hudobija

hudoben [hudóbən] pridevnik

hudoben TMB: Hudobn -a -u NEM.: Bös, Schlimm LAT.: Malitiosus

hudobija [hudobīja] samostalnik ženskega spola

hudobnost, hudobija 𐌺398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB: Hudobya** -e fh. NEM.: Bosheit LAT.: Nequitia **KG:** Hudoba, Hudobia ‘Boßheit’ (str. 117) **KG:** Dobruta tega Gospuda slufhe k' hudobii tega hlapza /.../ Gospodova dobruta slufhe k'hlapzovi hudobii (str. 133) PRIMERJAJ: hudoba

hudobnik [hudōbnik] samostalnik moškega spola

hudoben, ničvreden človek 𐌺946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Hudobnek** -a m. NEM.: Böswicht LAT.: Nequam PRIMERJAJ: hudodelnik

hudobnost [hudóbnost] samostalnik ženskega spola

hudobnost 𐌺398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB: Hudobnoft** -e fh. NEM.: Die Bosheit LAT.: Malitia

hudobrnost [hudóbrnost (?)]

samostalnik ženskega spola

zloraba 𐌺105: hudodelstvo **TMB:**

Hudobèrnoft -e fh. NEM.: Der Misbrauch LAT.: Abufus

hudodelnik [hudodēlnik] samostalnik moškega spola

hudoben, ničvreden človek 𐌺946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek

TMB: Hudodēlnèk -a m. Siehe Hudobnek PRIMERJAJ: hudobnik

hudournica [hudoûrnica] samostalnik ženskega spola

ptica čigra, latinsko *Sterna* (?) 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Hudournèza** -e fh. NEM.: Seeschwalbe LAT.: Merops ☉ Latinsko *merops* sicer označuje družino ptic *legati*, ki se od čiger zelo razlikujejo.

hudournik [hudoûrnik] samostalnik moškega spola

zlovešče znamenje (na nebu), nesreča 𐌺447: svetlobni naravni pojav
TMB: Hudournèk -a m. NEM.: Der Unstern
 LAT.: Infauftus

hudovati se [hudováti se hudûjem se] nedovršni glagol
hudovati se, biti nejevoljen 𐌺61: jeziti se
TMB: Hudujem se LAT.: Siehe Hudim
 PRIMERJAJ: huditi se

hujah [hûjah] medmet
 izraža dobro voljo, veselje **KG: Oja, hoja, hujah, vefelle!** (str. 96)

hujšati [hûjšati hûjšam] nedovršni glagol
hujšati 𐌺17: boleti, bolehati **TMB:**
Hujsham NEM.: Absörben LAT.: Marcefcere

hukati [hûkati hûkam] nedovršni glagol
 izdihovati zrak in z njim kaj ogrevati (?) 𐌺693: dihati ipd. **GS: Hukam** – germ. *hauchen*, imitatur sonum cum spiratione junctum; andeoque onomatopoeica vox. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

hul [?] samostalnik moškega spola
premog 𐌺649: rudnina **GS: Hul** – germ. *Steinkohle*: lat. med. ævi. *hyllæ*: apud *Leodienfis houilles*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

humec [hūmæc] samostalnik moškega spola
grič 𐌺337: vzpetina **GS: Humz** – quod *Homz*: Croatis *Humka*, est collis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
 PRIMERJAJ: homec¹

hvala [hvála] samostalnik ženskega spola
 ugotavljanje, poudarjanje pozitivnih lastnosti česa; **hvala** 𐌺408: dobri

medsebojni odnosi **TMB: Hvala** -e fh. NEM.: Das Lob LAT.: Laus **KG: Tvoja slava, tvoje ime, inu tvoja hvalla bodo uffelej, inu vekumej obstalli** (str. 140)

hvalejoč [hvalejôč] pridevnik
hvaleč KG: 'Lobenden' (hvalejozhega) (str. 96)

hvalen [hváln] pridevnik
hvalevreden TMB: Hvalne -a -u NEM.: Löblich, rühmlich LAT.: Laudabilis, Honeftus
 PRIMERJAJ: hvaliten

hvaležen [hvaléžən] pridevnik
hvaležen TMB: Hvaléžən -a -u NEM.: Dankbar LAT.: Gratus

hvaležnost [hvaléžnost] samostalnik ženskega spola
hvaležnost 𐌺369: prijaznost, nežnost **TMB: Hvaléfhnoft** -e fh. NEM.: Dankbarkeit LAT.: Gratitude **ABC: Hvalefhnoft** (1765, str. 8)

hvaliten [hvalítən] pridevnik
hvalevreden TMB: Hvalitne -a -u NEM.: Löblich, rühmlich LAT.: Laudabilis, Honeftus
 PRIMERJAJ: hvalen

hvaliti [hvalīti hválim] nedovršni glagol
hvaliti 𐌺493: govoriti **TMB: Hvalēm** -liti NEM.: Loben LAT.: Laudare **GS: Hvalēm** – hebr. לָלַח *halal* gloriatus est; in Piel לָלַח *hillel* laudavit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

hvalnik [hválnik] samostalnik moškega spola
kdor hvali; hvalivec 𐌺912: človek glede na govorjenje **TMB: Hvalnik** -a m. NEM.: Ein Lobredner LAT.: Laudator

Hymettus GLEJ: Himetus

I

i [ī (?)]

črka **i** ≍ 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**:
Ime, I, i (str. 157) PRIMERJAJ: ime²

ibksonire [?] samostalnik moškega spola

1. ime cirilske črke y ≍ 808: ime črke,
dvo- ali veččrkja

2. cirilska številka 90 ≍ 807: črka, dvo- ali
veččrkje **TMB: Ybxonyre** -a m. NEM.: 1. Das
cyrilische y 2. Die Zahl 90 LAT.: 1. Cyrillicum
y 2. Numerus XC **GS: Ybxonyre** – nomen
eſt literæ Illyrico Cyrillicæ Y, ſicut latine
ypſilon. **KG: Ybxonyre, Y, y** (str. 164) ☉ Ime
te cirilske črke in njeno številsko vrednost
navaja le Pohlin. Oboje je po vsej
verjetnosti njegov izum. Cirilska črka ižica
ima številsko vrednost 400. Pohlin za
cirilsko azbuko navaja tudi črki *w* in *q*, kar
tudi ni skladno z dejstvi.

ibrik [ībrik] samostalnik moškega spola
majhen kotel; kotliček ≍ 229: posoda za
hrano **TMB: Ibrèk** -a m. NEM.: **Kleiner Kessel**
LAT.: **Parvus lebes** ☉ Hapaks legomenon.
Nastavitev iztočnice je vprašljiva.

idoma [īdoma] prislov
nemudoma, takoj **TMB: Jidoma** NEM.:
Alsogleich LAT.: **Confertim**

Idrija [īdrija] samostalnik ženskega spola
kranjsko mesto Idrija ≍ 360: krajevno
ime **TMB: Ydrija** -e ſh. NEM.: **Stadt Hydria**
LAT.: **Hydria** **GS: Ydrija** – nomen civitatis

deductum a gr. ὑδράργυρος, *Hydrargyros*,
Quecksilber, propter celeberrimas Mercurii
fodinas. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

igla [iglä] samostalnik ženskega spola
igla ≍ 186: priprava ali pripomoček pri
izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB:**
Jègla -e ſh. NEM.: **Die Nadel** LAT.: **Acus** **GS:**
Jegla – Anglof. *Egle feftucam ſignat ex*
convenientia cum Acu: gr. ἄκμή. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

iglica [iglíca] samostalnik ženskega spola
majhna igla; iglica ≍ 186: priprava ali
pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil
ali obutve **TMB: Jegliza** -e ſh. NEM.: **Das**
Nadelchen LAT.: **Acicularia**

igličar [iglīčar] samostalnik moškega spola
1. prodajalec igel in podobnih
predmetov ≍ 959: trgovec
2. izdelovalec igel in podobnih
predmetov ≍ 841: človek s samostojno
dejavnostjo **TMB: Jeglizhar** -ja m. NEM.: **Der**
Nadler LAT.: **Acicularius**

Ignacius [ignācius] samostalnik moškega
spola
krstno ime Ignacij ≍ 351: krstno ime
KG: Ignacius (str. 163)

igra [igrà] samostalnik ženskega spola
igra ≍ 752: igra ali njen del **TMB: Jegrá**
-e ſh. NEM.: **Das Spiel** LAT.: **Lufus** **KG:** roditnik
množine **Jegrá** (str. 29)

igrača [igráča] samostalnik ženskega spola
igrača №189: igrača **TMB: Jegrâzha -e fh.**
 NEM.: Kinderspiel LAT.: Crepundia
ABC: Jegrázha (1765, str. 9)

igralec GLEJ: **igravec**

igrati (se) [igráti se igrâm se] nedovršni glagol

igrati se №752: igrati **TMB: Jegrâm**
 NEM.: Spielen LAT.: Ludere **KG: Jегrej se is**
 uretenzam (str. 187)

igravec [igrâvæc] (**igralec**) samostalnik
 moškega spola

igralec №965: kdor igra **TMB: Jegravz -a m.**
 NEM.: Der Spieler LAT.: Lufor

igrišče [igríščē] samostalnik srednjega spola
 prostor za igranje; **igrišče** №330: kraj
 za igro, zabavo **TMB: Jegrishē -a n.** NEM.:
 Spielplatz LAT.: Luforium

ih ih ih [ih ih ih] medmet
 izraža bojazen, žalost **KG: Jiih! ih! ih! ih!**
 oh! oh! gorje! 'ach weh' (str. 97)

iht [ih̥t] samostalnik ženskega spola
 jeza, žolčnost, **ihta** №61: jeza **TMB: Yht -y**
 fh. NEM.: Gall, Gift LAT.: Bilis

ihtarka GLEJ: **ihtarka**

ihtiti se [ih̥titi se ihtim se] nedovršni glagol

1. jeziti se №61: jeziti se
2. jokati, ihteti №491: oglašati se od
 žalosti **TMB: Ihtem sê; Yhtèm se ihtiti**
 NEM.: 1. Zürnen; Zornmüthig seyn 2.
 Weinen, Hegetzen; Gluchsen LAT.: 1. Irafci;
 In fermento jacere 2. Flere; Singultire
GS: Ihtem se – Auftriaci dicunt *hegetzen*,
 eft onomatopœia. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Yhtem**
se – eft onomatopœia sicut germ. *Hegechzen*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

ihtarka [ih̥trka] (**ihtarka**) samostalnik
 ženskega spola

1. strupena kača; strupenjača №996:
 plazilci ali druga golazen

2. žolčen, popadljivo sovražen
človek №946: sovražen, zahrbtn,
 hudoben človek **TMB: Yhtërka -e fh.**
 NEM.: 1. Vipern 2. Giftbeutel LAT.: 1. Vipera
 2. Biliofus **GS: Yhterka** – ab *yhtem* sub
 significatione iracundiæ; alias *gifterka* a
 germ. *Gift* sub eadem significatione, quatenus
giften, & *zörnen* idem sunt synonymum.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: giftrka

ikra [íkra] samostalnik ženskega spola

1. ribja jajčeca; ikre №980: del živali
2. bezgavka №972: del človeka ali živali
TMB: Ikra; Ykre -e fh. NEM.: 1. Der Rogen;
 Der Fischrogen 2. Die Drüse LAT.: 1. Ova
 piscium 2. glandula **GS: Ikra** – Hung. *Ikra*.
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

ikrast [íkrast] pridevnik

1. poln ličink trakulje; ikrav
2. ki ima otekle bezgavke **TMB: Ikraft;**
Ykraft -a -u NEM.: 1. Voll Rogen 2. Voll
 drüsen LAT.: 1. Plenus ovorum 2. Glandulofus
 PRIMERJAJ: ikrat; ikren

ikrat [íkrat] pridevnik

1. poln ličink trakulje; ikrav
2. ki ima otekle bezgavke **TMB: ykrat -a**
-u NEM.: 1. Voll Rogen 2. Voll drüsen LAT.:
 1. Plenus ovorum 2. Glandulofus PRIMERJAJ:
 ikrast; ikren

ikren [íkrèn] pridevnik

1. poln ličink trakulje; ikrav
2. ki ima otekle bezgavke **TMB: Ikren;**
Ykrên -a -u NEM.: 1. Voll Rogen 2. Voll
 drüsen LAT.: 1. Plenus ovorum 2. Glandulofus
 PRIMERJAJ: ikrast; ikrat

llirec [ilīræc] samostalnik moškega spola
 (južni) Slovan, zlasti Hrvat №355:

pripadnik ljudstva **GS: Illyrz** – vide *Cyryllus*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. © V uvodu v KG se ime *Illyrien* uporablja za označevanje Hrvaške in celotnega slovanskega ozemlja. Primerjaj namig o taki pomenski opredelitvi pri *knjiga* in *slovenski*. PRIMERJAJ: Cirilus

ilo [ílo] samostalnik srednjega spola
ilovica, glina 𐀀667: zemlja, blato ipd.
TMB: Ilu; Jilu -a n. NEM.: *Der Laim, Thon*
 LAT.: *Argilla* **GS: Jilu** – gr. Ἴλος, limus vel ab ἄργιλος, lat. *Argilla*, prima syllaba rejecta.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ilovica

ilov [ílov] pridevnik
glinast **TMB: Ilove** -a -u NEM.: *Thonicht*
 LAT.: *Argillaceus* PRIMERJAJ: iloven; ilovičast; ilovnast; ilovnat

iloven [ílovən] pridevnik
glinast **TMB: Ilovn** -a -u NEM.: *Thonicht*
 LAT.: *Argillaceus* PRIMERJAJ: ilov; ilovičast; ilovnast; ilovnat

ilovica [ílovica] samostalnik ženskega spola
glina 𐀀667: zemlja, blato ipd. **TMB: Ilovza** -e fh. NEM.: *Der Thon* LAT.: *Argilla*
GS: Jiloviza – & (/.../ *Jilu*). PRIMERJAJ: ilo

ilovičast [ílovičast] pridevnik
glinast **TMB: Ilovhaft** -a -u Siehe *Ilove*
 PRIMERJAJ: ilov; iloven; ilovnast; ilovnat

ilovnast [ílovnast] pridevnik
glinast **TMB: Ilovnaft** -a -u NEM.: *Thonicht*
 LAT.: *Argillaceus* PRIMERJAJ: ilov; iloven; ilovičast; ilovnat

ilovnat [ilóvnat (?)] pridevnik
glinast **TMB: Ilóvnat** -a -u NEM.: *Thonicht*
 LAT.: *Argillaceus* © Pričakovani naglas je *ilovnat*. PRIMERJAJ: ilov; iloven; ilovičast; ilovnast

ime¹ [imê imêna] samostalnik moškega spola
ime 𐀀494: beseda **TMB: Imę** -na m. NEM.: *Der Namen* LAT.: *Nomen* **GS: Imę** – germ.

Name: a gr. ὄνομα: lat. *Nomen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ime² [imê] **ime črke i** 𐀀808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Imę, I, i** (str. 157) PRIMERJAJ: i

imenik [imeníkn̩] samostalnik moškega spola
seznam imen; imenik 𐀀201: pisni izdelek
TMB: Iménik -a m. NEM.: *Der Katalog* LAT.: *Catalogus*

imeniten [imenítən] pridevnik
imeniten, odličen **TMB: Iménitn** -a -u NEM.: *Vornehm* LAT.: *Clarus*

imenitnik [imenítnik] samostalnik moškega spola
imenitnik, plemič 𐀀906: posvetni oblastnik **TMB: Imenitnèk** -a m. NEM.: *Vornehmster* LAT.: *Nobilis Princeps* **ABC: Jimenitnek** (1765, str. 9) **ABC: Jimenitnek** (1789, str. 7) © Zaradi izostanka upada drugega *i* je naglasna nastavitev *imênitnik* manj verjetna.

imenje [imênje] samostalnik srednjega spola
1. imetje, lastnina 𐀀110: imeti
2. posest 𐀀110: imeti **TMB: Imenje** -a n. NEM.: 1. *Besitz* 2. *Theil, Haab* LAT.: 1. *Poffellio* 2. *Substantia*

imenovalec GLEJ: **imenovavec**

imenovan [imenován] pridevnik
imenovan **KG: Ti se shimen, bosh pak Cefas**
 imenuvan (str. 142)

imenovanje [imenovánje] samostalnik srednjega spola
imenovanje 𐀀556: pravni izraz
TMB: Iménuvanje -a n. NEM.: *Das Nennen*
 LAT.: *Nominatio*

imenovati [imenováti imenújem] nedovršni glagol
imenovati 𐀀493: govoriti **TMB: Iménujem**
 -nuvati NEM.: *Nennen* LAT.: *Nominare*

imenovavec [imɛnovâvəç]

(**imenovalec**) samostalnik moškega spola
jezikoslovje **imenovalnik** № 269: jezikoslov-
ni izraz **TMB: Iménuvavz** -a m. NEM.: **Der
Nenner** LAT.: Nominativus **KG: Imenuvavz**
'Nennfall' (str. 21)

imenovednost [imɛnovédnost]

samostalnik ženskega spola
jezikoslovje **nauk o besedah, besedotvorje**
№ 269: izraz **TMB: Imənavədnost** -e fh. NEM.:
Namennenung LAT.: Etymologia

imenska beseda [imɛnska bɛšɛda]

samostalniška zveza ženskega spola
jezikoslovje **samostalniška beseda**, tj.
samostalnik, pridevnik № 497: vrsta besede
KG: imənska bəšɛda 'Nennwort' (str. 19)

imenski [imɛnski] pridevnik

imenski, poimenski **TMB: Imenske** -a -u
NEM.: **Namentlich** LAT.: **Nominalis**

imeti [imɛti imâm] nedovršni glagol

imeti № 110: imeti **TMB: Imam** imɛti NEM.:
Haben LAT.: **Habere** PRIMERJAJ: ne imeti

imetje (?) [imɛtje] (**metje**) samostalnik

srednjega spola
dota (?) № 123: s poroko ali dedovanjem
pridobljeno imetje **GS: Mɛtje** – quafi *imɛtje*
(dos) *antiquis methium*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zapis
Mɛtje morda odseva po modernem
samoglasniškem upadu iz *imɛtje* nastalo
mɛtje.

in [in] (**jen**) veznik

in **KG: Inu, jen, jenu, jenoj, ter 'und'** (str. 98)
PRIMERJAJ: ino; inoj

inač [inâč (?)] prislov (?)

drugače (?) **TMB: Inash** LAT.: yshi
Inazh ☉ Beseda se v TMB pojavi le
kot vodilka, ne pa tudi kot slovarska
iztočnica. PRIMERJAJ: inaš

inaš [inâš (?)] prislov (?)

drugače (?) **TMB: Inash** LAT.: yshi

Inazh ☉ Beseda se v TMB pojavlja le kot
kazalka. Pomen je tu naveden na osnovi
kasnejših virov, v katerih se *inače, inači*
navaja v pomenu 'drugače'.

ino [ino] (**inu; jenu**) veznik**1. in**

2. in torej **TMB: Jenoj, Jenu; Inu** NEM.: 1.
Und 2. Ja nun LAT.: 1. Et, atque, que 2. Immo
KG: Inu, jen, jenu, jenoj, ter 'und' (str. 98) **KG:**
kar je mosh, jenu moshkega spolla (str. 180)
PRIMERJAJ: in; inoj

inoj [inòj (?)] (**jenoj**) veznik

in **TMB: Jenoj, Jenu** NEM.: 1. Und 2. Ja nun
LAT.: 1. Et, atque, que 2. Immo **KG: Inu, jen,**
jenu, jenoj, ter 'und' (str. 98) PRIMERJAJ: in;
ino

interfat [interfat] samostalnik moškega

spola
žensko spodnje krilo № 137: žensko
oblačilo **TMB: Interfat** -a m. NEM.: **Weiberun-
terrock** LAT.: **Mulierum interula** **GS: Interfat**
– a germ. *Unterpfad*: vel pace mea a lat.
med. ævi. *interfatio*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

inu GLEJ: ino**irperge** GLEJ: erperge**irprge** GLEJ: erperge**iskati** [iskáti iščem] nedovršni glagol

iskati № 758: delati vidno **TMB: Ishem;**
Yshem iskati; yskati NEM.: Suchen LAT.:
Quærere **GS: Yshem** – scribitur per y ab
origine, ad distinctionem ab *isshyem*, confuo;
fi enim verba fimillima iisdem literiis
scriberentur, difficillime significatum legendo
attingeretur, ut in præfenti yshi, quære, fed
iss hij, confue, &c. Infer. Sax. *söken*: Angl.
seek: Suec. *foka*: Angl. *fekan*, quærere:
Aesce: disquifitio: *Aefcian*: interrogare: gr.
Ζητέω, quæro: Hebr. הָדַךְ *zada*, quæfivit
studiose. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

iskra [ískra] samostalnik ženskega spola
iskra 484: ogenj ali goreča stvar **TMB:**
Iskra -e f. NEM.: *Der Funken* LAT.: *Scintilla*
GS: *Iskra* – Hung. *fziera*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

iskreti se [iskrėti se iskrím se]

nedovršni glagol

oddajati iskre; iskreti se 484: goreti
TMB: *Iskrim sê* -skrėti NEM.: *Fünkeln* LAT.:
Scintillare

iskrica [ískrica] samostalnik ženskega spola

1. iskrica 484: ogenj ali goreča stvar
2. rastlina marjetica, latinsko *Bellis perennis* 617: vrsta zelike **TMB:** *Iskrèza* -e f. NEM.: 1. *Das Fünkchen* 2. *Herzblümchen* LAT.: 1. *Scintillula* 2. *Bellis minor*

ispa¹ [ispà (?)] samostalnik ženskega spola
podstrešna soba, izba, spalnica 790:
spalnica **TMB:** *Ispa* -e f. NEM.: *Schlafboden*
LAT.: *Cubile, Tecta* PRIMERJAJ: *ispica¹*

ispa² GLEJ: *izspa*

ispica¹ [ispíca (?)] samostalnik ženskega spola
spalnica 790: spalnica **TMB:** *Jespiza* -e f. NEM.: *Schlafkammer* LAT.: *Cubile* PRIMERJAJ: *ispa¹*

ispica² GLEJ: *izspica*

Istrija [ístrija] samostalnik ženskega spola
jadranski polotok Istra 358: ime dežele
TMB: *Ifrija* -e f. NEM.: *Histerreich* LAT.: *Iftria*

Istrijan [ístrijån] samostalnik moškega spola
Istran 355: pripadnik ljudstva **TMB:**
Ifrijan -a m. NEM.: *Histerreicher* LAT.:
Ifrianus

itdr. krajšava

in tako dalje **TMB:** *Ibasam, Ibiram* LAT.:
itdr. *yshi fbasam, fbiram* PREGOVOR: *Tem buqvam be bil fnal enu nafnanu ime: Volnák dati, v'katiremu 24. pajnov polneh satovja,*

medú, voskâ, fterdú, falóge, obnófhne itdr,
tuje: tolkajn besédy, katire je Kraynska zhebeľa po Abecedikarski verfti skupfnosila (str. 1) **KG:** *Itdr. /.../ 'u. s. w.'* (str. 118) **KG:** v lhivlenju nekar ifirradi. itdr. (str. 182) ☉ Razvezava je morda *in tudi drugo*. PRIMERJAJ: tako dalje naprej

iti [íti grém] in [ídem] dovršni glagol
iti 561: premikati se **TMB:** *Jidem; Grem jidti* NEM.: *Gehen* LAT.: *Ire, meare* **GS:** *Grém* – unde germani fuum *gretscheln*, mit ausgesperrten Füßen gehen: super. germ. *kräreln*, fumpsifse referuntur: Hebr. *הָלַךְ schalach*, mifit: Carn. *je shl, shal*, ivit.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** *Najdem* – ex *na, & jidem*, quali rei perditæ supervenio: in Styria, & carinthia ajunt *ankömmen*, quemadmodum latini habent *incurro*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** *Gredem 'ich gehe'* (str. 75) **KG:** *Grem* od *Gredem* (str. 79) **KG:** *shl, shla, shlu /.../ Jidem ist veraltet, jit, jet 'zu gehen'* (str. 80) **KG:** *Jet 'gehen'* (str. 104) PRIMERJAJ: *pojti*

iva [íva] samostalnik ženskega spola
rastlina skrečnik, latinsko *Ajuga chamaepitys* 617: vrsta zelike **TMB:** *Iva; Yva* -e f. NEM.: *Feldcypressen; Je länger je lieber* LAT.: *Abiga; Chamæpitis* ☉ Rastlina je znana pod več taksonomskimi imeni, mdr. *Ajuga iva*, od koder je očitno prevzeto poimenovanje pri Pohlinu, ki tako ni v zvezi s slovensko *iva* 'vrba *Salix caprea*'.

iver [ivêr] samostalnik moškega spola
1. kol v plotu 175: orodje, ki je palica
2. trska, iver 643: trska **TMB:** *Ivêr* -a m. NEM.: *Zaunstecken* LAT.: *Segmen lignorum* ☉ Prvi pomen je iz Pohlinovega nemškega, drugi iz latinskega prevedka. PRIMERJAJ: iver na kolenu

iverica [iveríca] samostalnik ženskega spola
navadno množina **medena pogačica** 261:

hrana **TMB: Ivérize** *fh.* NEM.: Das Schiffchen
LAT.: Placentæ mellitæ ☉ V TMB je iztočnica
navedena v množinski obliki.

iverje [ivêrje] samostalnik srednjega spola
trske, iveri № 643: trska **TMB: Iverje** -a n.
NEM.: Die Späne, Scheiten LAT.: Schidia

iver na kolenu [ivêr na kolênu]
samostalniška zveza moškega spola
pogačica, tj. **kost v kolenu** № 972: del
človeka ali živali **TMB: Ivêr na kolênu** -a m.
NEM.: Kniescheibe LAT.: Patella PRIMERJAJ: iver

ivje [îvje] samostalnik srednjega spola
ivje № 451: oblak in padavine **TMB: Ivje;**
Yvje -a n. NEM.: Baumfrost, Eiß; Baumreif
LAT.: Frondes gelatæ; Algor arborum

iz [iz] predlog
1. iz

2. z **TMB: Is** NEM.: 1. Aus 2. mit LAT.: 1. E, ex
2. Cum **GS: Is** – præpofitio: lat. *ex*: germ. *aus*:
Goth. *us*: Allemann. *uz*: Parfic. *ez*. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditvev. **KG: Is, s'** 'aus', wird mit
der zweyten Endung gemacht, s' glave povedat,
'aus dem Kopfe aussagen'. Heißt aber Is oder
s' 'mit', wird mit dem siebenten Endung gemacht,
s' noveme gnadame, 'mit neuen Gnaden', is
tovarsham is mejsta, 'mit dem Gespann aus
der Stadt'. (str. 85) **KG: Zhlovek is Bogam,**
Buh is zhlovekam uffê famoreta (str. 140) **KG:**
Samson je Filistarje is eno oslovo zhellustjo
powil (str. 144) telle is zhisfega slata (str.
144) PRIMERJAJ: se²; z

Izaijas [izaîjas (?)] samostalnik moškega
spola

svetopisemsko osebno ime Izaija № 352:
svetopisemsko osebno lastno ime **KG:**
rajmno tu je Ifaias preterpel (str. 172)

Izak [îzak] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime Izak № 352:
svetopisemsko osebno lastno ime
KG: Ifaaka, Antona, Kornelia (str.
178) ☉ Zapisane so tožilniške oblike.

izbarati GLEJ: **zbarati**

izbasati [izbásati izbâsam] dovršni glagol
stlačiti, zbasati (?) № 730: polniti **TMB:**
Ifbasam LAT.: itdr. yshi fbasam ☉ Zapis
fbasam se v TMB pojavi le kot vodilka, ne
pa tudi kot slovarska iztočnica. Pomenska
opredelitev zato ni zanesljiva. PRIMERJAJ:
zbasati

izbirati [izbírati izbîram] (zbirati²)
nedovršni glagol
izbirati, voliti № 126: izbirati **TMB: Ifbiram;**
Šbiram NEM.: Auswählen LAT.: Seligere itdr.
yshi fbiram

izbirek GLEJ: **zbirek**

izbrisan [izbrîsan] (zbrisan²) pridevnik
izbrisan TMB: Šbrisan -a -u NEM.: Ausge-
löschet LAT.: Deletus

izbrnožiti GLEJ: **zbrnožiti**

izdajati [izdâjati izdâjem] nedovršni
glagol

1. **izdajati, izneverjati se** № 414: biti v
slabih medsebojnih odnosih
2. **deliti, razdeljevati** № 112: dajati **TMB:**
Šdâjam Šdajêm NEM.: 1. Verrathen 2.
Austheilen LAT.: 1. Prodere 2. Diftribuere
PRIMERJAJ: izdati¹

izdati¹ [izdâti izdám] (zdati¹) dovršni
glagol

1. **izdati, izneveriti se** № 414: biti v slabih
medsebojnih odnosih
2. **razdeliti** № 112: dajati **TMB: Šdâm** LAT.:
Siehe Šdajam PRIMERJAJ: izdajati

izdati² [izdâti izdá] (zdati²) nedovršni
glagol
biti izdaten, zadosten № 818: živeti
dobro **TMB: Šdâ** NEM.: Es giebt aus LAT.: Sat,
superque esse

izdelovati [izdêlovati izdêlujem]
nedovršni glagol

izdelovati Ꞥ 81: delati, truditi se **TMB:**
Šđelujem NEM.: Ausarbeiten LAT.: Elaborare

iz dežele daleč preč GLEJ: **Z**
dežele daleč preč

izdirati [izdîrati izdîram] (zdirati)
nedovršni glagol

izdirati, ruvati Ꞥ 731: puliti **TMB: Šdiram**
NEM.: Ausreissen LAT.: Extrahere, eruere

izdivjati [izdivjâti izdivjâm] dovršni
glagol

podivjati Ꞥ 627: poslabševati se **KG:**
ifđovjati 'verwilden' (str. 122)

izganjati [izgânjati izgânjam]
(zganjati) nedovršni glagol

izganjati Ꞥ 589: gnati **TMB: Šgajnam** NEM.:
Austreiben LAT.: Expellere **GS: fğajnam**
– a *Gônem*. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

izginiti [izgîniti izgînem] (zginiti)
dovršni glagol

izginiti Ꞥ 95: končati se **TMB: Šginem**
fğineti NEM.: Verschwinden LAT.: Evanescere
GS: fğine – germ. *schwinden*, inf. Sax.
swinen, dwinen: Suec. *twina*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

izgled [izglêd] samostalnik moškega spola
zgled, primer Ꞥ 435: miselni pojem
TMB: Ifgled -a m. NEM.: Das Beyspiel LAT.:
Exemplum

izgnati [izgnâti] dovršni glagol
pregnati, izgnati Ꞥ 589: gnati **KG:** isgnati
'Abtreiben', ifgnati 'Austreiben' (str. 124)

izgosti [izgôsti (?) izgôdem] (zgosti)
dovršni glagol

prenehati gosti, zagosti do konca Ꞥ 529:
muzicirati **TMB: Šgôdem** -godl, gofti NEM.:
Ausgeigen LAT.: Finire fidibus cantum

izgovar GLEJ: **izgovor**

izgovarjati GLEJ: **zgovarjati**

izgovor [izgôvor] ali [izgôvor]
(izgovar; zgovar; zgovor) samostalnik
moškega spola

izgovor, opravičilo Ꞥ 407: medsebojni
odnosi **TMB: Šgovar** -a m. NEM.: Ausrede,
Ausflucht LAT.: Excusatio

izguba [izgûba] (zguba) samostalnik
ženskega spola

izguba Ꞥ 688: izguba imetja **TMB: Šgûba** -e
f. NEM.: Der Verlust LAT.: Ammifio, damnum

izgubiček [izgubičək] (zgubiček)
samostalnik moškega spola

izguba Ꞥ 688: izguba imetja **TMB:**
Šgubizhk -a m. Sieh. **Šguba** PRIMERJAJ: izguba

izgubiti [izgubîti izgubîm] (zgubiti²)
dovršni glagol

izgubiti Ꞥ 628: izgubiti **TMB: Šgubim** NEM.:
Verlieren LAT.: Ammittere

izirati [izîrati] dovršni glagol

zabloditi, iztiriti Ꞥ 102: grešiti **KG: V'**
fħivlenju nekar ifirradi (str. 182)

⊗ Pomenska opredelitev temelji tudi na
sklepanju iz nesestavljenega glagola
irati 'mesti, motiti' in pomenu nemške
predloge *irren* 'bloditi, begati, motiti se'.

iziti se [izîti se izîde se] dovršni glagol
zgoditi se, iziti se Ꞥ 772: zgoditi se **TMB:**
Ifjide se NEM.: Es ereignet sich LAT.: Evenit

izjedati [izjêdati izjêdam] nedovršni glagol
požirati, izjedati Ꞥ 699: jesti **TMB: Ifjêdam**
NEM.: Ausfressen LAT.: Exedere

izjesti [izjêsti izjêm] dovršni glagol
požreti, izjesti Ꞥ 699: jesti **TMB: Ifjêm**
NEM.: Ausfressen LAT.: Exedere

izkaza GLEJ: **skaza**¹

izkazališče GLEJ: **skazališče**

izkazati GLEJ: **skazati**

izkazati se GLEJ: **skazati se**

izkopovati GLEJ: **skopovati**¹

izkusiti GLEJ: **skusiti**

izkušati GLEJ: **skušati**

izlahkotiti GLEJ: **zlahkotiti**

izlegati se [izlégati se izlégam se]

nedovršni glagol

razširjati se, razprostranjati se №41:

povečevati **TMB: Iñęga sę** NEM.: Sich

verbreiten LAT.: Propagare

izlezati GLEJ: **zlezati**

izliti [izlítí izlím] dovršni glagol

vliti №81: delati, truditi se **KG: Aaron**

je enu telle is zhistega flata iflii

(str. 144)

izluščiti [izluščítí izluščím] (zluščítí)

dovršni glagol

izluščiti №53: lupiti, luščiti, smukati

TMB: Šlushęm -shítí NEM.: Ausschällen

LAT.: Decorticare

izmaknik [izmaknńk] (zmaknik)

samostalnik moškega spola

jezikoslovje **ablativ** №269: jezikoslovni izraz

KG: Smaknik 'Nehmfal' (str. 21)

izmakniti [izmaknńtí izmáknem]

(zmakniti) dovršni glagol

odtujiti, odnesti, izmakniti №106:

krasti **TMB: Šmaknem** -nítí NEM.:

Entfremden LAT.: Aufferre **KG: fmaknem**

(str. 143)

izmenjenik [izmęnjenik]

(zmenjenik) samostalnik moškega spola

otrok s prirojeno napako; spaček №829:

otrok s prirojeno hibo **TMB: Šmęnęnk**

-a m. NEM.: Ein Wechselbalg LAT.: Proles

fuppofititia

izmikati [izmńkátí izmńkam] (zmikati)

nedovršni glagol

odtujevati, odnašati, izmikati №106:

krasti **TMB: Šmikam** LAT.: Siehe Šmaknem

izmišlja [izmńšljá] (zmišlja) samostalnik

ženskega spola

pravljica №253: literarno delo **TMB:**

Šmishla -e f. NEM.: Fabel, Märchen LAT.:

Fabula

izmišljati [izmńšljátí izmńšljám]

(zmišljati) nedovršni glagol

izmišljati si, izumljati №435: snovati v

mislih **TMB: Šmishlam** NEM.: Ersinnen,

erfinden LAT.: Excogitare, invenire

izmišljevati se GLEJ: **zmišljevati se**

izmuzniti [izmúzńtí izmúzńnem]

(zmuzniti) dovršni glagol

1. odstraniti kaj, kar je bilo pred tem

del celote; olupiti, osmukati №53: lupiti,

luščiti, smukati

2. smukniti, izmuzniti se №566: odhajati

TMB: Šmufnem -netí NEM.: Ablösen,

durchschlüp. LAT.: Solvere, evadere

iznebiti se GLEJ: **znebiti se**

iznjak GLEJ: **nak**

izpahniti [izpahńtí izpáhnem] dovršni

glagol

suniti, poriniti ven №727: tolči, bosti **TMB:**

Spahnem -hnítí NEM.: Hinausdrücken 2.

Erheben LAT.: Protrudere 2. Cælare PRIMERJAJ:

spahniti

izpevati [izpęvátí izpęvam] (spevati)

nedovršni glagol

prenehavati peti, končevati s

petjem №530: peti **TMB: Spęvam** NEM.:

Aussingen LAT.: Cantum abfolvere

izpivkati GLEJ: **spivkati**

izplahniti GLEJ: **splahniti**

izplakniti GLEJ: **splakniti**

izpod [izpod] predlog
izpod TMB PREGGOVOR: Spod mojega zhebelnáka je leta prizhna mala mish (str. 2).
 PRIMERJAJ: od spod; spod

izpodbiti GLEJ: **spodbiti**

izpodbodek GLEJ: **spodbodek**

izpodletati se GLEJ: **spodletati se**

izpodnesti GLEJ: **spodnesti**

izpodrezati GLEJ: **spodrezati**

izpolniti [izpouníti izpounim]

(spolniti) dovršni glagol

izpolniti №81: delati, truditi se **TMB:**

Spolnem -niti NEM.: Erfüllen LAT.: Expelere

izporočati [izporočati izporočam]

(sporočati) nedovršni glagol

predajati sporočilo №493: govoriti

TMB: Sporôzhnam NEM.: Entbiethen LAT.:

Advifare

izpoved GLEJ: **spoved**

izpovedati (se) GLEJ: **spovedati (se)**

izpraševati [izpraševáti izprašûjem]

(spraševati) nedovršni glagol

izpraševati №524: vprašati **KG:** Sprashujem

'ich forsche nach' (str. 123)

izpregnati GLEJ: **spregnati**

izpriditi se [izpríditi se izprídím se]

(spriditi se) dovršni glagol

izpriditi se, pokvariti se №627: poslabše-

vati se **TMB: Spridèm** -deti se NEM.: Unnütz

werden LAT.: Inabilitari **GS: Spridem se** – ex

præpositione *is, & pridne*: germ. ausarten,

schlecht werden. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

izpridnost [izprídnost] samostalnik

ženskega spola

izprijenost, pokvarjenost №393:

izprijenost **TMB: Spridnoft** -e fh. NEM.: Das

Verderbniß LAT.: Vitiofitas, nequitiaë

izpuščaj [izpuščâj] (spuščaj)

samostalnik moškega spola

izpuščaj, mozolj №35: oboleli del človeka

TMB: Spushaj -a m. NEM.: Blase, Blatter

LAT.: Acne, puftula

izpužiti [izpûžiti izpûžím] (spužiti)

dovršni glagol

oluščiti, olupiti №53: lupiti, luščiti, smukati

TMB: Spûfhem -fheti NEM.: Schâllen,

abziehen LAT.: Decorticare PRIMERJAJ:

pužiti se

izreči [izrêči izrêčem] (zreči) dovršni

glagol

izreči №493: govoriti **KG:** bersh frezhi (str.

180) **ABC:** On je kumej frekl (1794, str. 27)

izreka [izrêka] (zrek) samostalnik ženskega

spola

izrek, sodba, ukaz, sklep №737: ukaz

TMB: Šrêka -e fh. NEM.: Ein Schluß,

Ausspruch LAT.: Sententia, edictum

izrekati [izrêkati izrêkam] (zrekati)

nedovršni glagol

izgovarjati, izrekati №493: govoriti

TMB: Šrêkam NEM.: Aussprechen

LAT.: Edicere, pronuntiare

izrezan [izrêzan] (zrezan) pridevnik

z rezanjem izoblikovan; izrezan, izklesan

ABC: Ti nimalh obenne sresane podobe sturiti,

ta bi taifto molil (1794, str. 11)

izročiti [izročiti izročím] (zročiti)

dovršni glagol

dati TMB: Šrozhim NEM.: Einhândigen

LAT.: Immanuare

izsekovati [izsêkovati (?)] nedovršni

glagol

s sekanjem odstranjevati;

izsekovati 𐌺620: rezati, trgati **KG:** Endejl ludy so Worsht issekuvalli (str. 140)

izsneti [izsnēti izsnámem] dovršni glagol

sneti 𐌺581: premikati **KG:** so Pilatusha prosili, de bi se njim kosty polomile, inu debe se doli issnēlli (str. 174) PRIMERJAJ: sneti

izspa [ízspa] (ispa²) samostalnik ženskega spola

nasutje, nasip 𐌺794: nasip **TMB: Ispa -e** fh. NEM.: Schütte LAT.: Profuforium PRIMERJAJ: izspica; izspice

izspica [izspíca] (ispica²) samostalnik ženskega spola

nasip ob vodi za obrambo pred povodnijo 𐌺795: protipoplavni nasip **TMB: Jespiza -e** fh. NEM.: Wasserwehre LAT.: Agger ad ripas PRIMERJAJ: izspa; izspice

izspice [izspíce] množinski samostalnik ženskega spola

nasip ob vodi za obrambo pred povodnijo 𐌺795: protipoplavni nasip **TMB: Ispize** LAT.: Septum, agger ad ripas Siehe Jespiza PRIMERJAJ: izspa; izspica

izšiti GLEJ: sešiti

iztakniti [iztaknīti iztáknem] (stakniti²) dovršni glagol

najti, odkriti 𐌺758: delati vidno **TMB: Staknem** ftakniti NEM.: Ausfindig machen LAT.: Perfcrutando invenire PRIMERJAJ: iztakniti oči

iztakniti oči [iztaknīti očī] (oči iztakniti; oči stakniti; stakniti oči)

dovršna glagolska zveza
iztakniti oči, oslepiti 𐌺919: raniti, slabiti **TMB: Ozhy ftakniti** NEM.: Ausstechen LAT.: Excæcare PRIMERJAJ: iztakniti; iztikati oči

iztegati [iztégati iztégam] (stegati) nedovršni glagol

iztegati, raztegovati 𐌺590: premikati telesni del **TMB: Stegam** NEM.: Ausdehnen LAT.: Extendere, pandere **GS: Stegam** – ex quo Stégnu: germ. strecken intercalata r litera, & g in affine k permutato. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: iztegniti; iztegovati; stezovati

iztegniti [iztegnīti iztégnem] (stegniti) dovršni glagol

iztegniti 𐌺590: premikati telesni del **TMB: Stegnem** NEM.: Ausdehnen LAT.: Extendere, pandere **KG: Stegnem** 'ich strecke aus' (str. 73) **KG: Té ni sram Alcida! tvojo roko stegniti** (str. 182) PRIMERJAJ: iztegniti; iztegovati

iztegniti se GLEJ: stegniti se

iztegovati [iztegováti iztegûjem] (stegovati) nedovršni glagol

iztegovati 𐌺590: premikati telesni del **TMB: Stégujem** LAT.: Sieh. Stegnem PRIMERJAJ: iztegniti; iztegniti

iztezovati GLEJ: stezovati

iztikati oči [iztíkati očī iztíkam očī] (stikati) dovršna glagolska zveza

iztikati oči 𐌺919: raniti, slabiti **TMB** PREDGOVOR: katiri si sami sebi ozhy ftikajo, ter ote sami radovolnu slepi biti (str. 5) PRIMERJAJ: iztakniti oči

iztiranec [iztíranəc] (stiranec)

samostalnik moškega spola
pregnanec 𐌺932: hudodelec **TMB: Stiranz** -a m. NEM.: Ein Verwiesener LAT.: Exul

iztirati [iztíрати iztíram] (stirati) dovršni glagol

pregnati, izgnati, nagnati 𐌺589: gnati **TMB: Stiram** NEM.: Fortschaffen LAT.: Amandare **KG: Itíram** 'ich verweise des Landes, jage hinaus' (str. 65)

izvedati [izvédati izvédam] (zvedati)

nedovršni glagol

raziskovati, poizvedovati 758: delati vidno **TMB: Švėdam** NEM.: *Auskuntschaften* LAT.: *Intelligere* PRIMERJAJ: izvedovati

izveden [izvėdɛn] (zveden) pridevnik

iznajdljiv, bistroumen, prekanjen

TMB: Švėdn -a -u NEM.: *Findig* LAT.: *Sagax*, *perfpicax*

izvedeti [izvėdɛti izvėm] (zvedeti)

dovršni glagol

izvedeti 435: snovati v mislih **TMB: Švėm** fvdėti NEM.: *Erfahren* LAT.: *Refcire*

izvedovati [izvėdovati izvėdujem]

ali [izvedováti izvedŭjem] (zvedovati)

nedovršni glagol

raziskovati, poizvedovati 758: delati vidno **TMB: Švėdŭjem** LAT.: *yshi Švedam* PRIMERJAJ: izvedati

izveličanje [izveličanje] samostalnik

srednjega spola

zveličanje 347: krščanske verske reči

TMB: Ifvelizhanje -a n. NEM.: *Die Seligkeit* LAT.: *Beatitudo*

izveličar GLEJ: **zveličar****izviniti** [izvíniti izvínem] (zviniti)

dovršni glagol

izviniti 919: raniti, slabiti **TMB: Šviném** fvineti NEM.: *Verrenken* LAT.: *Luxare*

izvirati [izvîrati izvîram] (zvirati)

nedovršni glagol

izvirati 577: premikati se (o tekočinah) **TMB: Šviram** NEM.: *Entspringen* LAT.: *Oriri* **ABC:** *Jifvirati* (1765, str. 9)

izvirek [izvîrək] (zvirek) samostalnik

moškega spola

izvir 340: voda ali z vodo povezan kraj

TMB: Švirk -a m. NEM.: *Der Ursprung* LAT.: *Fons*, origo **GS: fvirk** – *fviram*, ab *urem*

bullio: Arab. eft *zara*, quod fluxit latinis.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

izvleči [izvlėči izvłėčem] (zleči; zveči)

dovršni glagol

izvleči 581: premikati **TMB: Šlėzhem**

NEM.: *Herausziehen* LAT.: *Extrahere* **GS: fhliza** – *quafi exceptorium ab iflėzhem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

izvoliti [izvolíti izvólím] (zvoliti)

dovršni glagol

izvoliti, izbrati 126: izbirati **TMB: Švolem** fvoliti NEM.: *Erwählen* LAT.: *Eligere*

izvolja [izvólja] (zvolja) samostalnik

ženskega spola

izvolitev 407: medsebojni odnosi

TMB: Švôla -e fh. NEM.: *Die Erwählung* LAT.: *Votum, electio*

izvoljenje [izvoljénje] samostalnik

srednjega spola

odločitev 435: miselni pojem **KG: Uffaku** ifvolenje ima varnu biti, taistu pak narbel, na katerimu tu vezhnu visy (str. 175)

izvotljen [izvotljèn] (zvotljen) pridevnik**izvotljen** **TMB: Švotlen -a -u** NEM.:*Ausgehohlet* LAT.: *Excavatus***izvreči** [izvrėči] dovršni glagol

izključiti 8: postavljati proč **KG: 'Ausschliessend'** (ifurezhi) (str. 91)

izvršiti [izvršiti izvrším (?)] (zvršiti)

dovršni glagol

izvršiti, dovršiti 81: delati, truditi se **TMB** PREDGOVOR: *v' dijanju fvershiti, inu na konz pepraviti* (str. 3)

izvržek [izvržək] (zvržek) samostalnik

moškega spola

pokvarjen človek; izmeček,**izvržek** 938: pokvarjen, malopriden

človek **TMB: Šverfhk** -a m. NEM.: *Auswürfling* LAT.: *Peripfema* ☉ Nemški prevedek kaže na človeški pomen, latinski tudi na splošnejšega 'neuporabna, zavržena stvar'.

izzoreti [izzoréti izzorím] dovršni glagol

dozoreti ¶ 599: cveteti, zoreti

ABC: Sturi de fejme te saltopnofti katęru nam je sdej nash vuzhęnik v' ferza pošejal, sdajzi gorigrę, prezvede. inu fe isory (1794, str. 15)

ižop [ižop] samostalnik moškega spola **rastlina ižop, ožepek, žepek**, latinsko *Hyssopus officinalis* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Ifhop; Yfhop** -a m. NEM.: *Der Hysop* LAT.: *Hyssopus* **GS: Yfhop** – lat. *hyssopus*: gr. ὕσσωπος: Hebr. עֵשֶׂב עֵשֶׂב *esov*, *hyssopus*, עֵשֶׂב *esev* herba. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ižopin [ižopīn (?)] samostalnik moškega spola **pijača iz ižopa, ožepka** ¶ 660: pijača **TMB: Yfhopin** -a m. NEM.: *Hysoptrank* LAT.: *Hyssopites*

J

j [ʔ]

črka **j** 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**: Jota, J, j (str. 157) PRIMERJAJ: jota

ja [jā] členek

izraža **soglasje GS: Ja!** – germ. *ja!* Suec. *ja!* Anglof. *iajea*, gr. Doric. γὰ: hebr. הָה *ko*, fic, ita; & הָה *haja*, fuit. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

KG: Antwortend (odgovoriti) Ja! na! fatu 'darum', Zel ne 'gar nicht' (str. 91) **KG**: Ja, sakaj pak ne 'warum nicht' (str. 92) **KG**: Dete! 'schauts nur!' Ja 'gleich' (str. 97) PRIMERJAJ: o ja

jablana [jāblana] samostalnik ženskega spola **drevo jablana** 605: drevesna vrsta **TMB**:

Jablana -e fh. NEM.: Apfelbaum LAT.: Malus **GS: Jablana** – gr. ἄπιος, pirus arbor: germ. omiffo *jApfel*: hebr. תַּפּוּאֵךְ *tappuach* pomum. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

jabolčnik [jāboučnik] samostalnik moškega spola

jabolčna čežana 261: hrana **TMB: Jabuzhnek** -a m. NEM.: Apfelmuß LAT.: Puls ex pomis

jabolko [jābouko] samostalnik srednjega spola

jabolko 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Jabuku** -a n. NEM.: Der Apfel LAT.: Pomum

jacljavka GLEJ: ecljavka

jadriti [jadriti jadrim] nedovršni glagol **jadрати** 574: pluti **TMB: Jadrim** NEM.: Segeln LAT.: Velificare

jadrnik GLEJ: jedrnik

jadrno GLEJ: jedrno

jadro [jādro] samostalnik srednjega spola **jadro** 595: del ladje **TMB: Jadru** -a n. NEM.: Das Segel LAT.: Velum **GS: Jadru** – vide *Adra*. PRIMERJAJ: adra

jagned [jāgned] samostalnik moškega spola **drevo jagned**, latinsko *Populus nigra* 605: drevesna vrsta **TMB: Jagnéd** -a m. NEM.: Schwarzer Papelbaum LAT.: Populus nigra

jagnedje [jāgnedje] samostalnik srednjega spola

jagnedovo drevje 317: rastišče dreves **TMB: Jagnedje** -a n. NEM.: Papelreihe LAT.: Populetum

jagnje [jāgnje] samostalnik srednjega spola **ovčji mladič; jagnje** 991: mladič kopenske domače živali **TMB: Jagné** -éta n. NEM.: Das Lamm LAT.: Agnus **ABC: Jagne** (1765, str. 9)

jagnjetov [jāgnjetov] pridevnik **jagnjetov** **TMB: Jagnetov** -a -u NEM.: Des Lammes LAT.: Agni

jagnjica [jagnjíca] samostalnik ženskega spola

mlada ovčja samica; jagnjica 991: mladič kopenske domače živali **TMB: Jagniza** -e fh. NEM.: Lañ, das Weibchen LAT.: Agna

jagoda [jágoda] samostalnik ženskega spola **jagoda** 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Jagoda** -e fh. NEM.: Ein Beere LAT.: Bacca

jagodast [jágodast] pridevnik **podoben jagodi; jagodast** **TMB: Jagodast** -a -u NEM.: Beericht LAT.: Acinofus

jah [jäh] medmet **izraža zavračanje, gnus** **TMB: Jah!** LAT.: **KG: Hah!** jah! 'o wohl pfuy' (str. 95) PRIMERJAJ: hah

jahati [jáhati jáham] nedovršni glagol **jahati, jezdit** 570: jezdit **TMB: Jáham** NEM.: Paßreiten LAT.: Gradatim equo vehi

jahcin [jahcîn] samostalnik moškega spola **rastlina hijacinta**, latinsko *Hyacinthus orientalis* 617: vrsta zelike **TMB: Jahzin** -a m. NEM.: Hyacynthblum LAT.: Hiacynthus PRIMERJAJ: blegijač; cepnesina; cinta; falon; pašpertant

jahon [jahôn] samostalnik moškega spola **kljusač, tj. jezdni konj, ki istočasno premika noge leve oziroma desne strani** 989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Jahôn** -a m. NEM.: Paßgänger LAT.: Eqvus gradarius

jaj [jâj] medmet **izraža žalost, zaskrbljenost** **TMB: Jaj!** NEM.: Aube! LAT.: Proh dolor! **KG: Oh, oh, jojmenes, jojmeni, gorje meni** 'ach wehe mir'. Jaj 'wehe!' (str. 96) PRIMERJAJ: jej

jajce [jájce jajcêta] samostalnik srednjega spola **jajce** 980: del živali **TMB: Jajce** -êta n.

NEM.: Das Ey LAT.: Ovum **GS: Jajze** – germ. & Holl. *Ey*: Polon. *jajza*: gr. óvov. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

jajček [jâjčak (?)] samostalnik moškega spola **sifilis** 24: boleznj v zvezi s spolnostjo ali razmnoževanjem **GS: Azhek** – q. *Jajzhek*, *morbus gallicus*; Turcis, & Persis: *Atefcheck*, *parvus ignis*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: aček

jajčen [jâjčæn] (jajčni) pridevnik **1. po obliki podoben jajcu; jajčast** **2. ki je v zvezi z jajcem; jajčen** **TMB: Jajzhnè** -a -u NEM.: Eyformig, von Eyern LAT.: Ovalis

jajčni GLEJ: **jajčen**

jajčnost [jâjčnost] samostalnik ženskega spola **kokošja rodnost, nesnost** 707: rodovitnost **TMB: Jajzhnoft** -e fh. NEM.: Hühnerfruchtbarkeit LAT.: Ovatio

jajnik [jâjnik] (jajnjak) samostalnik moškega spola **praznični kruh iz jajčnega testa** 261: hrana **TMB: Jajnék** -a m. NEM.: Kirchtagebrodt, Eyerbrodt LAT.: Species panis

jajnjak GLEJ: **jajnik**

jak [jâk] pridevnik **močan, čvrst, pogumen** **TMB: Jak** -a -u NEM.: Tapfer LAT.: Strenuus, fortis

jakomislen [jakomîslen] pridevnik **ki ima pozitivne lastnosti v moralnem, duhovnem pogledu; plemenit** **TMB: Jakomislen** -a -u NEM.: Großmüthig LAT.: Magnanimus

jakost [jâkost] samostalnik ženskega spola **plemenitost** 376: poštenost, pravičnost **TMB: Jakoft** -e fh. NEM.: Großmuth LAT.: Magnanimitas

jakovalec GLEJ: **jakovavec**

jakovati [jakováti jakûjem] nedovršni glagol
soglašati, pritrjevati 𐀓 410: soglašati
TMB: Jakujem -kuvâti NEM.: Bejahren
LAT.: Affirmo, annuere

jakovavec [jakovâvæc] (**jakovalec**)
samostalnik moškega spola
prilizovalec 𐀓 913: prilizovalec **TMB:**
Jakuvavz -a m. NEM.: Jaherr LAT.: Affentator

jal [jâu (?)] pridevnik
jalov, neploden **TMB: Jâl** -a -u NEM.:
Unfruchtbar LAT.: Sterilis **GS: Jal** – Suc. *gall.*
germ. *gelt: Infer. Sax. gâlte Kuh.* Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: jalov

jaliti se [jalîti se jalím se] nedovršni glagol
postajati jalov, neploden 𐀓 31: biti jalov
TMB: Jalim se NEM.: Unfruchtbar werden
LAT.: Sterilis fieri

jalost [jâlóst] samostalnik ženskega spola
jalovost, neplodnost 𐀓 31: nesposobnost
razmnoževanja **TMB: Jaloft** -e fh. NEM.:
Unfruchtbarkeit LAT.: Sterilitas PRIMERJAJ:
jalovnost

jalov [jâlóv] pridevnik
jalov, neploden **TMB: Ialov** -a -u NEM.:
Unfruchtbar LAT.: Sterilis PRIMERJAJ: jal

jalovica [jâlóvica] samostalnik ženskega
spola
mlada krava, telica 𐀓 991: mladič
kopenske domače živali **TMB: Jalovza** -e fh.
NEM.: Junge Kuh LAT.: Juvenca

jalovina [jalováina] samostalnik ženskega
spola
jalova, neplodna krava 𐀓 990: jalova
krava **TMB: Jalovina** -e fh. NEM.: Unfruchtba-
res Vieh LAT.: Sterile pecus

jaloviti se [jalováiti se jalóví se]
nedovršni glagol

izgubljati zarodek, splavljati,
abortirati 𐀓 24: bolehati v zvezi s
spolnostjo ali razmnoževanjem
TMB: Jalov se NEM.: Um die Frucht kommen
LAT.: Abortire

jalovnost [jâlóvnost] samostalnik
ženskega spola
jalovost, neplodnost 𐀓 31: nesposobnost
razmnoževanja **TMB: Jalovnoft** -e fh. Siehe
Jaloft PRIMERJAJ: jalost

jama [jáma] samostalnik ženskega spola
jama 𐀓 339: jama **TMB: Jama** -e fh.
NEM.: Die Grube LAT.: Foffa

jambora [jâmbora] samostalnik ženskega
spola
jambor 𐀓 595: del ladje **TMB: Jambora** -e
fh. NEM.: Mastbaum LAT.: Malus PRIMERJAJ:
ambora

jamer [jâmær] samostalnik moškega spola
žalost 𐀓 68: žalost **TMB: Jamer** -a m. NEM.:
Betrübniß LAT.: Ægritudo **GS: Jamer** – germ.
Jammer. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

jamica [jâmica] samostalnik ženskega spola
jamica 𐀓 339: jama **TMB: Jameza** -e fh.
NEM.: Das Grübchen LAT.: Scrobs

jamnica [jâmnica] samostalnik ženskega
spola
**jama za shranjevanje repe, korenja čez
zimo; zasipnica** 𐀓 309: jama za shranjeva-
nje živil **TMB: Jamenza** -e fh. Siehe Repniza
PRIMERJAJ: repnica²

jamrati [jâmрати jâmram] nedovršni glagol
tarnati, jamrati 𐀓 518: pritoževati se **TMB:**
Jamram NEM.: Weheklagen LAT.: Lamentari

Janez [jánez jáneza] samostalnik moškega
spola
krstno ime Janez 𐀓 351: krstno ime **KG:**
Jannes (str. 159) **KG: Jannes** (str. 168) **KG: Per**
S. Jannefu na 19. p. 31. shtetvi (str. 174)

janež [jánež] samostalnik moškega spola
rastlina janež, latinsko *Pimpinella*
anisum № 617: vrsta zelike **TMB: Jânesh**
 -lha m. NEM.: **Der Anis** LAT.: **Anifum** **GS:**
Janesh – lat. *Anifum*; germ. *Aneis*. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

janka [jânka] samostalnik ženskega spola
 neko preprosto oblačilo, verjetno
 žensko krilo № 137: žensko oblačilo **TMB:**
Janka -e fh. NEM.: **Ein Kleid** LAT.: **Veftis**
 vilis **GS: Janka** – germ. *Jacke*; Gall. *Jaque*;
 Angl. *jak*; gr. *ιωγή*. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali
 trditev. ☉ Gutsman navaja *janka* in *jankara*
 v pomenu 'žensko krilo'. PRIMERJAJ: *jankara*

jankara [jánkara] samostalnik ženskega spola
 neko preprosto oblačilo, verjetno
 žensko krilo № 137: žensko oblačilo **TMB:**
Jankàra -e fh. NEM.: **Ein Kleid** LAT.: **Veftis**
 vilis PRIMERJAJ: *janka*

jar [jâr] pridevnik

1. pomladni

2. zgodnji **TMB: Jar** -a -u NEM.: **Frühjährig**
 LAT.: **Exallicus** **GS: Jar** – inf. Sax. *jarel*, hoc
 est *dieses Jahres*; huc pertinet *Jarz*. Razlaga
 vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
 povezav ali trditev. **KG: Jare** 'Frühe, zeitig'
 (str. 37)

jarčati [jârčati jârčam] nedovršni glagol
 oplojevati № 713: pariti se **TMB: Jarzham**
 NEM.: **Springen, belegen** LAT.: **Fæcundare**

jarčica [jârčica] samostalnik ženskega spola
 mlada kokoš; jarčica № 1002: mladič
 domače perutnine **TMB: Jarzhèza** -e fh.
 NEM.: **Junge Henne** LAT.: **Gallina juvenis**

jarec [jâræc] samostalnik moškega spola
 koštrun, oven № 987: kopenske domače
 živali **TMB: Jarz** -a m. NEM.: **Der Hammel**
 LAT.: **Vervex, Aries** **GS: Harezh** – quali *Jarez*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

jarek [jârek (?), jâreka (?)] samostalnik
 moškega spola
jarek № 340: voda ali z vodo povezan kraj
TMB: Jarék -a m. NEM.: **Der Graben** LAT.:
Alveus

jarem [jâræm] samostalnik moškega spola
jarem № 255: živalska oprava **TMB: Jarm**
 -a m. NEM.: **Das Joch** LAT.: **Jugum** **GS: Jarm**
 – Hung. *Jarom*; huic affine est *harm*. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega.

jarica [jârica] samostalnik ženskega spola
 vrsta žita, morda pira № 617: vrsta zelike
TMB: Jarèza -e fh. NEM.: **Dinkelkorn** LAT.:
Ador, zea

jarmati [jârmati jârmam] nedovršni glagol
 dajati jarem na vrat; jarmiti № 982:
 ukvarjati se z živalsko opravo **TMB:**
Jarmam NEM.: **Unterjochen** LAT.: **Subjugare**

jaro [?] samostalnik srednjega spola
 pomlad № 43: čas ali njegov del **TMB: Jaru**
 -a n. NEM.: **Der Lenz** LAT.: **Ver**

jasen [jâsæn] pridevnik
jasen **TMB: Jasn** -a -u NEM.: **Hell, heiter**
 LAT.: **Serenus**

jaskati [jâskati] nedovršni glagol
 oglašati se kot kokoš; kokodajati № 531:
 oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Jaskam NEM.: **Schreyen wie eine Henne**
 LAT.: **Vociferari more Gallinarum** **GS: Jaskam**
 – onomatopœia; Weftphali ajunt *jeewken*,
jawken, quod Carnioli de canibus ufurpant:
javkajo: de *catis mavkajo*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

jasla [jâsla] samostalnik ženskega spola
 tvor, absces № 35: oboleli del človeka
TMB: Jasla -e fh. NEM.: **Ein Aposteme**
 LAT.: **Apostema**

jasli [jâsli] množinski samostalnik ženskega
 spola
jasli № 799: del zgradbe za domače živali

TMB: **Jasle** fh. NEM.: *Die Krippe* LAT.: *Præsepe*
GS: **Jasle** – Hung. *jaffol*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

jaslice [jâslice] množinski samostalnik ženskega spola

jaslice №252: likovni izdelek **TMB:** **Jaslèze** fh. NEM.: *Die Krippe* LAT.: *Præsepe* © V TMB je beseda opredeljena z *Ebend* in *Idem*. Pomensko se torej enači s predstoječo *Jasle*. Nemško *Krippe* in (cerkveno) latinsko *præsepe* pomeni tako 'jasli' kakor tudi 'jaslice'.

jasniti se [jasnîti se (?) jâsni se (?)] nedovršni glagol

jasniti se, vedriti se №450: delati vremenski pojav **TMB:** **Jasne se -sniti** NEM.: *Es heitert* LAT.: *Serenat*

jasno [jâsno] prislov
jasno **KG:** *Jasnu* 'heiter' (str. 104)

jasnost [jâsnost] samostalnik ženskega spola
jasnina, jasnost №685: svetlobni vremenski pojav **TMB:** **Jasnoft -e** fh. NEM.: *Die Heiterheit* LAT.: *Serenitas*

Jason [jâson] samostalnik moškega spola
bog sonca, Apolon №349: lastno ime ne-krščanskega človekolikega bitja **KG:** *Belin, jaffon, sonze* 'Apollo, Gott des Lichts' (str. 184) PRIMERJAJ: *Belin*

jastrob [jâstrob] samostalnik moškega spola
ptica jastreb, latinsko *Aegyptiina* №999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** **Jaftrob -a** m. NEM.: *Der Geyer* LAT.: *Accipiter*

jastuk [jâstuk (?)] samostalnik moškega spola
blazina №222: posteljnina **TMB:** **Jaftuk -a** m. NEM.: *Der Polster* LAT.: *Pulvinar*

javkati [jâvkati] nedovršni glagol koroško **tiho lajati, z lajanjem prositi** №531: oglašati se z živalskimi

glasovi **TMB:** **Javkam** NEM.: *Befken* LAT.: *Sublatrare* **GS:** **Javkam** – infer. Sax. per *jaueln*: & Angl. per *yawl* exprimunt clamorem catorum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:** **Jaskam** – onomatopœia; *Welfphali* ajunt *jeewken, jawken, quod Carnioli de canibus ufurpant: javkajo: de catis mavkajo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

javljati se [jâvljati se jâvlja se]

nedovršni glagol
izraža sklep, sodbo o osebk №493: govoriti **TMB:** **Javla se** NEM.: *Ist herauszunehmen* LAT.: *Colligitur*

javor [jâvor] samostalnik moškega spola
drevo javor, latinsko *Acer* №605: drevesna vrsta **TMB:** **Javor -a** m. NEM.: *Ahornbaum* LAT.: *Acer montanum* **GS:** **Javor** – lat. *acor*: germ. *Ahorn*, per permutationem literarum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

jaz GLEJ: **jest**

jazbec [jâzbæc] samostalnik moškega spola
žival jazbec, latinsko *Meles* №985: vrsta kopenske divje živali **TMB:** **Jafbèz -a** m. NEM.: *Der Dachs* LAT.: *Melis, Taxo* **ABC:** *Jalbez* (1765, str. 9)

jazbine [jâzbine] množinski samostalnik ženskega spola
bivališče divje zveri; brlog №797: domovanje kopenske divje živali **TMB:** **Jafbine** fh. NEM.: *Das Wildlager* LAT.: *Luftrum* PRIMERJAJ: *brlog*

jebača [jebâča] samostalnik ženskega spola
medena pogača №261: hrana **TMB:** **Jëbâzha -e** fh. NEM.: *Der Hönigkuchen* LAT.: *Placenta mellita*

jebat ratati [jebât râtati] dovršna glagolska zveza
spolno dozoreti №709: spolno dozorevati **GS:** **Jebât ratam** – lat. *pubefco*: a gr. ἵβη,

pubes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jecljanje GLEJ: ecljanje

jecljati [jecljâti jecljâm] nedovršni glagol
jecljati 𐌺 29: imeti govorno hibo **GS:**
Jêzlâm – vide *Ezlam*. PRIMERJAJ: ecljati

jecljavec GLEJ: ecljavec

ječa [jêča] samostalnik ženskega spola
ječa, zapor 𐌺 781: ječa **TMB: Jêzha -e fh.**
 NEM.: Die Keiche, Kerker LAT.: Carcer

ječanje¹ [ječânje] samostalnik srednjega spola
stokanje, ječanje 𐌺 487: oglašanje
TMB: Jêzhanje -a n. NEM.: Das Seufzen
 LAT.: Gemitus

ječanje² [ječânje] samostalnik srednjega spola
pahnjenje, zapiranje v ječo, zapor 𐌺 560:
 kazen **TMB: Jêzhanje -a n.** NEM.: Einkerkung
 LAT.: Incarceratio

ječati¹ [ječâti ječím] nedovršni glagol
stokati, ječati 𐌺 491: oglašati se od žalosti
TMB: Jêzhim jêzhati NEM.: Seufzen
 LAT.: Gemere

ječati² [ječâti ječím] nedovršni glagol
imeti, držati v ječi, zaporu 𐌺 560:
 kaznovati **TMB: Jêzhim jêzhati** NEM.: in
 Verhaft halten LAT.: in custodia tenere

ječenje [ječénje] samostalnik srednjega spola
zaporna kazen, mučenje v ječi 𐌺 560:
 kazen **TMB: Jêzhênje -a n.** NEM.: Einkerkung
 LAT.: Carceris maceratio

ječerma GLEJ: ječrma

ječmen [jêčmen] samostalnik moškega spola
 rastlina ječmen, latinsko *Hordeum*
vulgare 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Jêzhmén**
 -a m. NEM.: Die Gerste LAT.: Hordeum

GS: Jêzhmen – germ. *Gersten*: Lufat.
 & Miñnenf. *Getzen*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

ječmenec [ječmêṅəc] samostalnik
 moškega spola
gnojno vnetje lojnic v vekih; ječmen 𐌺 35:
 oboleli del človeka **TMB: Jêzhmēnz -a m.**
 NEM.: Gerste LAT.: Critha

ječmenov [ječmêṅov] pridevnik
ječmenov **TMB: Jêzhmēnov -a -u** NEM.: Von
 Gerste LAT.: Hordeacus

ječmenova kaša [ječmêṅova káša]
 samostalniška zveza ženskega spola
ječmenova kaša, ješprenj 𐌺 261: hrana
TMB: Kasha Jêzhmēnova -e fh. NEM.:
 Gerstenschleim LAT.: Ptifana ☉ Pomenska
 opredelitev izhaja iz prozornosti besedne
 zveze, potrditev v 19. stol. in sodobnega
 stanja, dopušča jo tudi latinski prevedek.
 Nemški prevedek pomeni le 'sluzasta
 pijača iz kuhanega ječmena' in to je
 tudi drugi pomen latinskega prevedka.

ječrma [jêčrma] (ječerma) samostalnik
 ženskega spola
ženska suknja brez rokavov, ženski
brezrokavnik 𐌺 137: žensko oblačilo **TMB:**
Jêzhërma -e fh. NEM.: Weiberrock ohne
 Aermeln LAT.: Thorax anteria

jed [jêd jedî] samostalnik ženskega spola
jed 𐌺 261: hrana **TMB: Jêd -y fh.** NEM.: Die
 Speise LAT.: Cibus, Daps **GS: Jêd** – gr. ἕδισμα:
 lat. *edo, efca*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: jedba

jedba [jêdba] samostalnik ženskega spola
jed 𐌺 261: hrana **TMB: Jêdba -e fh.** NEM.: Die
 Speise LAT.: Cibus, Daps PRIMERJAJ: hrana

jeden [jêden jêdena] pridevnik
pojeden **KG:** jêden, jêdena, jêdenu 'geessen
 seyn' (str. 79)

jeder [jêdər] samostalnik moškega spola
 drevo mandljevca, latinsko *Prunus*

dulcis ≍ 605: drevesna vrsta **TMB: Jêdr** -a m. NEM.: Mandelbaum LAT.: Amygdalus

jedišče [jedišče] samostalnik srednjega spola

jedilnica, obednica ≍ 778: obednica **TMB: Jêdishe** -a n. NEM.: Der Speisesaal LAT.: Cænaculum PRIMERJAJ: jestnišče

jedla [jédla] samostalnik ženskega spola **drevo jelka, hoja**, latinsko *Abies alba* ≍ 605: drevesna vrsta **TMB: Jêdla** -e fh. NEM.: Die Tanne LAT.: Abies PRIMERJAJ: jela; jelka; jelo; jelovka

jedlov [jédlov] pridevnik **jelov, jelkov, hojin** **TMB: Jedlov** -a -u NEM.: Von Tannen LAT.: Abietinus PRIMERJAJ: jelov

jedlovje [jedlôvje (?)] samostalnik srednjega spola **jelov gozd; jelovje** ≍ 317: rastišče dreves **KG:** Verbje, Jevshje, Jedlovje, Gaberje, Bukovje, Brefje 'Felder-, Erlen-, Feldzypressen, Hagbuchen-, Buchen-, Birkenbäumerreih'e' (str. 120)

jedrce [jédrcce] samostalnik srednjega spola **jedrce** ≍ 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Jêdërze** -a n. NEM.: Der Körn LAT.: Nucleus **GS: Jêderze** – a *jed*, quod nucleus ab animantibus edatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jedrnik [jédrnik] (jadrnik) samostalnik moškega spola **sel, kurir** ≍ 877: sluga, ki potuje **TMB: Jedèrnèk** -a m. NEM.: Die Eilbote LAT.: Curfor publicus

jedrno [jédrno] (jadarno) prislov **naglo, nepričakovano** **TMB: Jedernu** NEM.: Eilfertig LAT.: Subito **GS: Jedernu** – a gr. ἔθαρ, celeriter. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jedro [jédro] samostalnik srednjega spola **jedrce** ≍ 613: sad ali plod za prehrano

TMB: Jedru -a n. NEM.: Der Körn in Früchten LAT.: Nucleus

jej [jèj] medmet **izraža žalost, zaskrbljenost** **TMB: Jej!** NEM.: Ach! weh LAT.: Ach! yshi Jaj PRIMERJAJ: jaj

jekelc GLEJ: **jekeljc**

jekeljc [jékəljc] (jekelc; jeklec) samostalnik moškega spola **jeziček pri tehtnici** ≍ 163: del tehtnice **TMB: Jêkèljz; Jêklèz** -a m. NEM.: Wagzünglein; Der Hacken LAT.: Examen; Uninculus, spinula **GS: Jeklez** – a *Jeklu*, lat. *Chalybs*, ex quo fit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Beseda utegne biti prevzeta iz nemške *Häckel(ein)*.

jeklec GLEJ: **jekeljc**

jeklen [jékłen] pridevnik **jeklen** **TMB: Jêklèn** -a -u NEM.: Stählern LAT.: Chalybeus

jeklo [jéklo] samostalnik srednjega spola **jeklo** ≍ 639: kovina **TMB: Jêklu** -a n. NEM.: Der Stahl LAT.: Chalybs **GS: Jeklez** – a *Jeklu*, lat. *Chalybs*, ex quo fit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jel [jèj] pridevnik **začel** **TMB: Jèj** -a -u NEM.: Angefangen LAT.: Cœpi

jela [jéla] samostalnik ženskega spola **drevo jelka, hoja**, latinsko *Abies alba* ≍ 605: drevesna vrsta **TMB: Jela** -e fh. LAT.: Abies yshi Jêdla PRIMERJAJ: jedla; jelka; jelo; jelovka

jelcegar GLEJ: **jelcigar**

jelcigar [jèjçigar] (jelcegar; jevcegar; jevcigar) samostalnik moškega spola **sorta jabolk** ≍ 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Jevzègar** -ja m. NEM.: Eine Art Aepfel LAT.: Species pomorum

jelen [jélen] (*elen*) samostalnik moškega spola

žival jelen, latinsko *Cervus* №985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Jêlén** -a m. NEM.: *Der Hirsch* LAT.: *Cervus* **GS: Jelen** – hebr. לְיָאֵל *Ajal* cervus: Chald. אַיְלָא *Ajela* cerva, ab hebr. לְיָאֵל *Ejal* robur: inde germ. *Elendthier*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. **GS: Elen** – *Elzen*, lat. *Alce*; unde *Jelen*, cervus ortum: & *Eltje*, *Hirschhodeln*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jelenček [jelêncək] samostalnik moškega spola

jelenji mladič; jelenček №986: mladič kopenske divje živali **TMB: Jelênzhek** -a m. NEM.: *Das Hirschkalb* LAT.: *Hinnulus* PRIMERJAJ: jelenec

jelenec [jelêncɛ] samostalnik moškega spola

jelenji mladič; jelenček №986: mladič kopenske divje živali **TMB: Jelênz** -a m. NEM.: *Das Hirschkalb* LAT.: *Hinnulus* PRIMERJAJ: jelenček

jelenina [jelenína] samostalnik ženskega spola

divjačinsko, jelenovo meso №261: hrana **TMB: Jelénina** -e fh. NEM.: *Rothes Wildpret* LAT.: *Cervina caro*

jelenov [jelénov] pridevnik

jelenov **TMB: Jelênov** -a -u NEM.: *Des Hirschen* LAT.: *Cervi* PRIMERJAJ: jelenovski; jelenski

jelenovski [jelénovski] pridevnik

ki je v zvezi z jelenom; jelenov **TMB: Jelênovske** -a -u NEM.: *Von Hirschen* LAT.: *Cervinus* PRIMERJAJ: jelenov; jelenski

jelenski [jelénski] pridevnik

ki je v zvezi z jelenom; jelenov **TMB: Jelênske** -a -u NEM.: *Von Hirschen* LAT.: *Cervinus* PRIMERJAJ: jelenov; jelenovski

jeli [jèli] členek

1. ali ne?, kajne?

2. uvaja vprašanje; ali **TMB: Jéli?** NEM.: *Gelt du? Nicht wahr* LAT.: *Nonne?* **KG: Jeli** 'gelt du?' (str. 92) **KG: Jelte?** (str. 166) **KG: jelegdu** 'ist etwa einer' (str. 53) **KG: Jeli?** je mordej? 'ist etwa' (str. 99)

jelka [jêuka] samostalnik ženskega spola

drevo jelka, hoja, latinsko *Abies*

alba №605: drevesna vrsta **TMB: Jêvka** -e fh. NEM.: *Die Tanne* LAT.: *Abies* **GS:**

Jêvka – *Locopoli Voshá: Poloni Olsha*, fed videtur potius pertinere ad *sequens*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ "Sequens" je *jelša*. PRIMERJAJ: jedla; jela; jelo; jelovka

jelo [jélo] samostalnik srednjega spola

drevo jelka, hoja, latinsko *Abies*

alba №605: drevesna vrsta **TMB: Jêlu** -a n. LAT.: *Abies* *Siehe Jevka* PRIMERJAJ: jedla; jela; jelka; jelovka

jeloš [ʔ] samostalnik moškega spola

drevo divji kostanj, latinsko *Aesculus* №605: drevesna vrsta **GS: Jelosh** – *Wilderkastenbaum a Jelen; quia cervis pabulum præbent*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jelov [jélov] pridevnik

jelov, jelkov, hojin **TMB: Jêlov** -a -u *Siehe Jedlov* PRIMERJAJ: jedlov

Jelovec [jelóvɛc (?)] samostalnik moškega spola

Aktajon №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Jelovz** 'Actäon' (str. 184) ☉ Ime je navedeno v seznamu bogov ipd., ki se pojavljajo v poeziji.

jelovka [jelóvka (?)] samostalnik ženskega spola

drevo jelka, hoja, latinsko *Abies*

alba №605: drevesna vrsta **TMB: Jelovka** -e fh. *Siehe Jevka* PRIMERJAJ: jedla; jela; jelka; jelo

jelša [jěuš̩a] samostalnik ženskega spola
drevo jelša, latinsko *Alnus* ¶ 605: drevesna
 vrsta **TMB: Jevsha** -e fh. NEM.: Erlenbaum
 LAT.: *Alnus* **GS: Jevsha** – Hebr. אֵלֶךְ *Ejal* robur:
 Anglof. *EleÆltre*: Franci *Elira*: Batav. &
 Sax. infer. *Els, Elsche*; profthefi *i*, &
 mutatione Vindis familiari *I nempe in v*
 differt. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

jelšev [jěuš̩ev] pridevnik
jelšev TMB: Jevshov -a -u NEM.: Von Erlen
 LAT.: *Alneus*

jelšje [jěuš̩je] samostalnik srednjega spola
jelšev gozd; jelševje ¶ 317: rastišče
 dreves **TMB: Jevshje** -a n. NEM.: Erlenwald
 LAT.: *Alnetum* **KG: Verbje, Jevshje, Jedlovje,**
Gaberje, Bukovje, Brešje 'Felder-, Erlen-,
 Feldzypressen, Hagbuchen-, Buchen-, Bir-
 kenbäumerreihe' (str. 120)

jemati¹ [jemáti jém̩ljem] nedovršni glagol
jemati ¶ 115: jemati **TMB: Jêmlēm** jemáti
 NEM.: Nehmen LAT.: *Accipere* **GS: Jēmam**
 – *Jemlem*: germ. *nehmen*, ab *imam* habeo;
 quali acceptum habeo. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

jemati² [jēm̩ati jēm̩am] nedovršni glagol
jemati (?) ¶ 115: jemati **GS: Jēmam** –
Jemlem: germ. *nehmen*, ab *imam* habeo;
 quali acceptum habeo. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

jen GLEJ: in

jenjati [jēnjati (?) jēnjam (?)] dovršni
 glagol

nehati, jenjati ¶ 95: končati se
TMB: Jejnām NEM.: *Aufhören, nachgeben*
 LAT.: *Cedere, Remittere, cessare*

jenoj GLEJ: inoj

jenu GLEJ: ino

jerbas [jér̩bas] (*verbas*) samostalnik
 moškega spola

pletena torba; jerbas ¶ 230: košara
TMB: Jerbas -a m. LAT.: *Cophinus* Siehe
Vèrbas **GS: Jerbas** – melius *Verbas*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
 ja pravilna. ☉ Iztočnice *Vèrbas* v TMB ni.
 PRIMERJAJ: erbas

jereb [jerēb] samostalnik moškega spola
jerebičji samec ¶ 999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **TMB: Jerēb** -a m. NEM.:
Der Rebhahn LAT.: *Perdix mas* **GS: Jéréb**
 – onomatopœia, *conclamans, convocans*
gregem. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

jerebica [jerēbica] samostalnik ženskega
 spola

ptica jerebica, latinsko *Perdix* ¶ 999: vrsta
 divje ptice ali druge zračne živali **TMB:**
Jérébiza -e fh. NEM.: *Die Rebhuhn* LAT.:
Pardix femina **ABC: Jérébiza** (1765, str. 9)

jerebičen [jerēbîčēn] pridevnik
jerebičji TMB: Jerebizhēn -a -u NEM.: *Von*
Rebhuhne LAT.: *Perdicinus*

jerh [jér̩h] samostalnik moškega spola
z galunom ustrojeno mehko usnje iz
kož divjadi, drobnice; irh, irhovina ¶ 247:
 blago ali usnje **TMB: Jēr̩h** -a m. NEM.:
Weißleder LAT.: *Aluta* **KG: Jerh, -ha** 'das
 weisse Leder' (str. 104) PRIMERJAJ: erh

jerhar [jēr̩har] samostalnik moškega spola
kdor stroji irhovino; irhar ¶ 862: kdor
 izdeluje material za obleke **TMB: Jēr̩har** -ja
 m. NEM.: *Weißgerber* LAT.: *Alutarius* PRIMERJAJ:
 erhar

jerhast [jér̩hast (?)] pridevnik
irhast TMB: Jerhaft -a -u NEM.: *Vom*
Weißleder LAT.: *Alutarius* PRIMERJAJ: erhast

jerhovina¹ [jerhovína] samostalnik
 ženskega spola
izdelki iz irhovine ¶ 247: blago ali usnje
TMB: Jerhovina -e fh. NEM.: *Weißlederne*
Waare LAT.: *Alutamina*

jerhovina² [jérhovina] samostalnik

ženskega spola

z galunom ustrojeno mehko usnje iz kož divjadi; irh, irhovina ≍ 247: blago ali usnje **TMB: Jerhovna** -e fh. NEM.: Weiß-ledernes Fell LAT.: Aluta ☉ Zapis kaže na naglašeni prvi (manj verjetno drugi) zlog, tako kot v dvojnici *erhovina*.

jermen [jérmen] samostalnik moškega spola

jermen ≍ 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Jêrmen** -a m. NEM.: Der Riemen LAT.: Lorum **GS: Jermen** – germ. *Riemen* per transpositionem literarum: Inf. Sax. *Reem*: Suec. *Rem*: gr. ῥῆμα. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. **KG: Jermen**, -mena 'die Gürtel, der Reim' (str. 104)

jermenar [jermênar] samostalnik moškega spola

izdelovalec jermenov; **jermenar** ≍ 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Jermênar** -ja m. NEM.: Der Riemer LAT.: Lorarius

jermenec [jermênac] samostalnik

moškega spola

majhen jermen; jermenček ≍ 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Jêrmênz** -a m. NEM.: Kleiner Riemen LAT.: Lorum **GS: Erminz** – a gr. ἔρμινος, lumbricus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Jernej [jérnej] samostalnik moškega spola

krstno ime Jernej ≍ 351: krstno ime **TMB: Jêrnej** -a m. NEM.: Barthölmä LAT.: Bartholomæus PRIMERJAJ: Jernejče

Jernejče [jernéjče jernéjčeta]

samostalnik moškega spola

krstno ime Jernej ≍ 351: krstno ime **TMB: Jernejzhé** -éta m. NEM.: Barthölmä LAT.: Bartholomæus PRIMERJAJ: Jernej

jesen¹ [jésen] samostalnik moškega spoladrevo jesen, latinsko *Fraxinus*

excelsior ≍ 605: drevesna vrsta **TMB: Jêsén** -a m. NEM.: Der Eschbaum LAT.: Fraxinus **GS: Jêsén** – lat. *Esculus*, germ. *Esche*: Anglolfax. *Aefc*: Holl. *Efch*: Wachter deducit a gr. ἰσχύς. Frisch ab Hebr. עֲשָׁל *Efchel* arboretum: a lat. *Efca*, quo primitus vefci solebant; quamobrem quoque a carniolico *jefti*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jesen² [jesêŋ] samostalnik ženskega spola

letni čas jesen ≍ 43: čas ali njegov del **TMB: Jêsên** -e fh. NEM.: Der Herbst LAT.: Autumnus

jesenice [jeseníce] množinski samostalnik

ženskega spola

senik ≍ 782: kmečka zgradba **TMB: Jesenize** fh. NEM.: Heuboden LAT.: Fœnile ☉ Zapis utegne biti hiperkorekten namesto *senice*. PRIMERJAJ: senice

jesenj [jesenják] samostalnik moškega

spola

rastlina jesenček, latinsko *Dictamnus albus* ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Jêsênâk** -a m. NEM.: Hirschkraut LAT.: Dictamnus

jesenski [jeséŋski] pridevnik

jesenski **TMB: Jêsêŋske** -a -u NEM.: Herbstlich LAT.: Autumnalis

jesih [jésih] samostalnik moškega spola

koroško **kis** ≍ 660: pijača **TMB: Jêšêh** -a m. NEM.: Der Ellig LAT.: Acetum **GS: Jêseh** – vindicum a germ. *Essich*: Carnioli ajunt *urisk*. *Hud ked urisk*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: vrisk

jest [jêst] (jaz) zaimek

jest **TMB: Jêft** NEM.: Ich LAT.: Ego **GS: Jêft** – germ. *Ich*: Dan. *jeg*: Suec. *jag*: gr. ἐγώ, lat. *Ego*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Jêft** 'Ich' /.../ (str. 47 s.) **KG: Jést** 'ich', *jèst* 'essen' (str. 156)

jesti [jésti jêm] nedovršni glagol

jesti ≍ 699: **jesti** **TMB: Jêm** *jefti* NEM.: Essen

LAT.: Edere **GS:** **Jēm** – *jefti*: lat. *edo, es, eft*: germ. *essen*: Ifland. *gesta*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: Jēm 'ich esse' /.../ (str. 79) **KG:** Jést 'ich', jěst 'essen' (str. 156)

jestnina [jɛstnína] samostalnik ženskega spola

ena ali več jedi, navadno kuhanih, ki tvorijo samostojni del v okviru enega obroka; jed, hod ▯ 261: hrana **TMB:**

Jeftnina -e fh. NEM.: Gedecke, Speisentracht
LAT.: Ferculum

jestnišče [jɛstníšče] samostalnik srednjega spola

jedilnica, obednica ▯ 778: obednica

TMB: **Jeftnishe** -a n. Sieh. Jedishe PRIMERJAJ: jedišče

jest tebi povem, da tebe bom

[jěst tébi povém, da tébe bôm] medmetna zveza

izraža grožnjo **KG:** Jest tebi povem, de tebe bom 'ich sage dirs, ich!' (str. 97)

ješa [jěša] samostalnik ženskega spola
ognjišče ▯ 779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem **TMB:** **Jęsha** -e fh. NEM.: Eschfeuer, Offensesse LAT.: Uftrina **GS:** **Jęsha** – germ. *die Esse, Offensesse*: fuper. germ. *Esche*: græc. *ἔσχα* focus: Hebr. *עֶשֶׁח* *Esch*; Chald. *עֶשֶׁח*, ignis. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

ješprenj [jěšprenj] samostalnik moškega spola

ječmenova kaša; ješprenj ▯ 261: hrana **TMB:** **Jęshprén** -a m. NEM.: Die Gerste LAT.: Alica **GS:** **Jęshpren** – germ. *Gerstenbrein*: gr. *ὄσπριον*, Hülsenfrucht, *jeftize*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

jeti [jěti jámem] in [jīm] dovršni glagol
začeti ▯ 96: začeti se **GS:** **Amém** – ubera præbere proli. *Amém* vero simplex exolevit a lat. *emo*, unde germ. *fuum* *nehmen*

habent; jam in compofitis ufurpatur tantum, ut *unámem, posnámem, &c.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: Jim veraltet 'ich beginne, fange an', jël -a -u 'angefangen haben' (str. 79) **KG:** Jel 'anfangen' (str. 104) ☉ Iz navedbe v KG ni jasno, ali je zastarel le sedanjik ali glagol v celoti. GS navaja, da nesestavljeni glagol ne živi več, kar je gotovo pretirano, saj je živ še danes.

jetičen [jětičøn] pridevnik
bolan na pljučih **TMB:** **Jětèzhn** -a -u NEM.: Lungensichtig LAT.: Hecticus

jetika [jětika] samostalnik ženskega spola
pljučna bolezen, pljučnica ▯ 17: bolezen **TMB:** **Jětèka** -e fh. NEM.: Die Lungensucht LAT.: Hectica **GS:** **Jětèka** – germ. *Hektik*: lat. *Hectica* a *jēm*; quia *ægrium* exedit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Iz gradiva ni razbrati, da bi beseda imela že tudi današnji pomen 'pljučna tuberkuloza'.

jetnik [jětník] samostalnik moškega spola
zapornik, jetnik ▯ 932: hudodelec **TMB:** **Jetnik** -a m. NEM.: Ein Gefangener LAT.: Captivus

jetra [jětra] množinski samostalnik srednjega spola
jetra ▯ 972: del človeka ali živali **TMB:** **Jęttra** n. NEM.: Die Leber LAT.: Hepar

jetrcra [jětrca] samostalnik ženskega spola
majhna jetra; jetrcra ▯ 972: del človeka ali živali **TMB:** **Jetrèza** fh. NEM.: Das Leberchen LAT.: Jecusculum

jetren [jětren (?)] pridevnik
jetrn **TMB:** **Jetrène** -a -u Siehe Jeterne PRIMERJAJ: jetrn

jetrenjak GLEJ: **jetrinjak**

jetrinjak [jětrínjak] (jetrenjak)
samostalnik moškega spola

rastlina žinje, latinsko *Achillea ageratum* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Jetrinék** -a m. NEM.: **Leberbalsam** LAT.: **Agaratum** PRIMERJAJ: šinje

jetrn [jêtrn] pridevnik

jetrn **TMB: Jętern** -a -u NEM.: **Von Leber** LAT.: **Hepaticus** PRIMERJAJ: jetren

jetrnica [jêtrnica] samostalnik ženskega spola

jetrna klobasa 𐌺 261: hrana **TMB: Jęternęza** -e fh. NEM.: **Leberwurst** LAT.: **Tomacula**

jevcegar GLEJ: **jelcigar**

jevcigar GLEJ: **jelcigar**

jevželjč [jêvžəljč] samostalnik moškega spola

sobno stranišče 𐌺 228: posoda za iztrebljanje **TMB: Jęvfhelz** -a m. NEM.: **Leibstuhl** LAT.: **Sedes**

jevžljjar [jêvžljjar] samostalnik moškega spola **kdor je zadolžen za praznjenje posode sobnega stranišča** 𐌺 871: uslužbenec **TMB: Jevfhlar** -ja m. NEM.: **Der Nachtkönig** LAT.: **Foricarius**

jevžljjarica [jêvžljjarica] samostalnik ženskega spola

neka manjša sladkovodna riba 𐌺 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Jevfhlarza** -e fh. NEM.: **Mistfische** LAT.: **Pifciculus**

jez¹ [jêz] samostalnik moškega spola **pregrada za vodo; jez** 𐌺 792: zgradba za vodo **TMB: Jęs** -a m. NEM.: **Wehre** LAT.: **Septum**

jez² [jêz] samostalnik moškega spola **sladkovodna riba jez**, latinsko *Leuciscus idus* 𐌺 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Jęs** -a m. NEM.: **Nervlingfisch** LAT.: **pifcis species** PRIMERJAJ: ježevka

jeza [jêza] samostalnik ženskega spola **jeza** 𐌺 61: jeza **TMB: Jęfa** -e fh. NEM.: **Der Zorn** LAT.: **Ira** **GS: Jęfa** – unde quidam germ. *Gäschen* deducunt: apud Willeram *jefen*, *aufbrausen*: Iland. *ysa*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

jezar [jezár (?)] števnik

tisoč **TMB: Jefar** -a m. NEM.: **Tausend** LAT.: **Mille** **KG: jefár** mosh 'Tausend Mann' (str. 26) **KG: Dęffet Jefár** zhebar vojla 'zehen tausend Väßer Oel' /.../ **Jefar** 'Tausend' (str. 44)

jezarica [jezaríca] samostalnik ženskega spola

rastlina tavžentroža, latinsko *Centaureum erythraea* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Jefariza** -e fh. NEM.: **Tausendguldenkraut** LAT.: **Centaureum**

jezarski [jezárski (?)] števnik

tisoči **KG: jefarske** 'M. tausendste' (str. 44) PRIMERJAJ: tisuči

jezdariti [jezdáriti jezdárim] nedovršni glagol

jezditi 𐌺 570: jezditi **TMB: Jęfdárem** -dariti NEM.: **Reuten** LAT.: **Equitare** PRIMERJAJ: jezditi

jezdič [jêzdič] samostalnik moškega spola

jezdec 𐌺 920: popotnik **TMB: Jęfdęzh** -a m. NEM.: **Der Reuter** LAT.: **Eqves**

jezditi [jêzditi jêzdim] ali [jezdítiti jêzdim] nedovršni glagol

jezditi 𐌺 570: jezditi **TMB: Jęfdēm jęfditi** NEM.: **Reuten** LAT.: **Equitare** PRIMERJAJ: jezdariti

jezen [jêzən] pridevnik

jezen **TMB: Jęfn** -a -u NEM.: **Zornig** LAT.: **Iratus** **GS: Jęfn** – vide *Jęfa*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

jezer [jêzer] samostalnik moškega spola **jezero** 𐌺 340: voda ali z vodo povezan

kraj **KG:** Jifer, -ra 'die See' (str. 104)

⊗ V sodobni nemščini *die See* sicer pomeni le 'morje' (*der See* je 'jezero'), a v starejšem jeziku se tako *der See* kakor tudi *die See* uporablja v obeh pomenih, 'morje' in 'jezero'.

PRIMERJAJ: jezero

jezerišče [jɛzɛrɪʃtʃe] samostalnik srednjega spola

zbirališče vode, jezero №340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Jeferishe** -a n. NEM.: Wässerversammlung, See LAT.: Lacus, congregati aquarum

jezerkrat [jɛzɛrkrat] prislov
tisočkrat TMB: Jêferkrat NEM.: Tausendmal
LAT.: Millies

jezero [jɛzɛro] samostalnik srednjega spola
jezero №340: voda ali z vodo povezan kraj
TMB: Jɛferu; Jiféru -a n. NEM.: Der See LAT.: Lacus
PRIMERJAJ: jezer

jezerski [jɛzɛrski] pridevnik
jezerski TMB: Jɛferske -a -u NEM.: Von Seen
LAT.: Lacustris

jeziček [jɛzɪtʃɛk] samostalnik moškega spola
1. majhen jezik; jeziček №972: del človeka ali živali
2. neka rastlina, morda navadni lučnik, latinsko *Verbascum nigrum* №617: vrsta zelike **TMB: Jefizhk** -a m. NEM.: 1. Züngchen
2. Momordikakraut LAT.: 1. Lingula
2. Stratiotes ⊗ Marzellov slovar navaja *Momordicablumen* v pomenu 'Verbascum nigrum'. *Stratiotes aloides* označuje neko aloi podobno sladkovodno evropsko rastlino.

jezičen [jɛzɪtʃɛn] pridevnik
zgovoren, gostobeseden TMB: Jefizhn -a -u NEM.: Geschwätzig LAT.: Garrulus **KG:** Ta narjefizhnejshe mejd fhename (str. 135)
PRIMERJAJ: jezičljiv

jezičevati [jɛzɪtʃɛvati jɛzɪtʃɛvɛm] nedovršni glagol
bahavo govoriti №519: bahati se **TMB: Jefizhujem** -zhuvati NEM.: Protzmaulen
LAT.: Procaciter loqui

jezičiti [jɛzɪtʃɪti jɛzɪtʃɪm] nedovršni glagol
kramljati, klepetati №510: pogovarjati se
TMB: Jêfizhem -zhiti NEM.: Plaudern LAT.: Garrulare

jezičljiv [jɛzɪtʃɪlvɪv] pridevnik
zgovoren, gostobeseden TMB: Jefizhliv -a -u NEM.: Geschwätzig LAT.: Garrulus
PRIMERJAJ: jezičen

jezičnik¹ [jɛzɪtʃɪnik] samostalnik moškega spola

1. kdor rad klepeta, klepetulja №912: človek glede na govorjenje
2. rastlina odoljn, latinsko *Antirrhinum* №617: vrsta zelike **TMB: Jefizhnèk** -a m. NEM.: 1. Plaudermatz
2. Zäpfleinkraut LAT.: 1. Acritomythus
2. Antirrhinum

Jezičnik² [jɛzɪtʃɪnik] samostalnik moškega spola

poosebljeni božji glas №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Jefizhnèk** -a m. NEM.: Abgott LAT.: Ajus

jezik [jɛzɪk] samostalnik moškega spola
1. jezik, tj. gibljiv mišičnat organ v ustih №972: del človeka ali živali
2. jezik, tj. sistem izraznih sredstev za sporazumevanje №493: govor **TMB: Jêfim** -a m. NEM.: Die Zunge, Sprache LAT.: Lingua, Idioma

jeziti [jɛzɪti jɛzɪm] nedovršni glagol
delati jez; jeziti №773: graditi **TMB: Jêfim** NEM.: Wehr machen LAT.: Sepire

jeziti se [jɛzɪti se jɛzɪm se] nedovršni glagol
jeziti se №61: jeziti se **TMB: Jefim se** NEM.:

Zürnen LAT.: Irafci **KG**: Jefim se 'ich zörne' (str. 77)

jezljati [jezljáti jezljâm] nedovršni glagol
predrzno ugovarjati, odgovarjati ¶493:
govoriti **TMB: Jêflam** NEM.: Zurückreden
LAT.: Obloqui, obganire

jezljavka [jezljâvka] samostalnik ženskega
spola
ženska, ki predrzno ugovarja,
odgovarja ¶912: človek glede na
govorjenje **TMB: Jêflavka -e fh.** NEM.: So
zurückredet LAT.: Oblocutrix

Ježus [jêžus] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime Ježus ¶350:
lastno ime krščanskega človekolikega bitja
ABC: JESUS (1789, str. 20) **ABC: fkus** Jesufa
Chriftufa (1789, str. 23)

jež [jêž] samostalnik moškega spola
žival jež, latinsko *Erinaceus* ¶985: vrsta
kopenske divje živali **TMB: Jêsh -fha m.**
NEM.: Der Igel LAT.: Herix, Ericius PRIMERJAJ:
bodicijes

ježa [jêža] samostalnik ženskega spola
jezdenje, ježa ¶568: potovanje, pot **TMB:**
Jêfha -e fh. NEM.: Das Reuten LAT.: Equitatio

ježev [jêžev] pridevnik
ježev **TMB: Jêfhov -a -u** NEM.: Des Igels
LAT.: Erinacei

ježevka [jêževka] samostalnik ženskega spola
sladkovodna riba jež, latinsko *Leuciscus*
idus ¶1006: vrsta ribe ali druge vodne
živali **TMB: Jêfhvka -e fh.** NEM.: Der
Nervling LAT.: Species piscis
PRIMERJAJ: jež²

ježica [jêžica] samostalnik ženskega spola
navadno množina **bodičasta tvorba na**
želodu; šiška, ki raste na mladi čašici
želoda ¶34: oboleli rastlinski del **TMB:**
Jêfhize fh. NEM.: Die Knoppem LAT.: Calix

glandis ☉ V **TMB** je iztočnica navedena v
množinski obliki.

jiiih [jiiih] medmet
izraža bojazen, žalost **KG: Jiiih! ih! ih! ih!**
oh! oh! gorje! 'ach weh' (str. 97)

Jodut [jodüt] samostalnik moškega spola
slovanski bog moči ¶349: lastno ime ne-
krščanskega človekolikega bitja **TMB: Jodût**
-a m. NEM.: Gott der Stärke LAT.: Idolum
flavorum PRIMERJAJ: Cedut

jogrski [jógrski] pridevnik (?)
apostolski ABC: Jogersku (1765, str. 9)
ABC: Jogersku (1789, str. 7) ☉ Beseda je
izolirano navedena v seznamu, v katerem
se sicer pojavljajo le osnovne oblike, a
se zdi malo verjetno, da bi bil z izrazom
mišljen prislov. Verjetneje je navedena
srednja oblika, ki se v sočasnem in
starejšem jeziku pogosto uporablja
v množinski zvezi *Jogrska dejanja*
'Apostolska dela'.

joj [jöj] medmet
izraža žalost, zaskrbljenost, čustveno
prizadetost **TMB: Joj! Jojprejoj!** NEM.:
Ach! wehe! LAT.: Væ! **KG: gorje, inu joj meni**
(str. 148) PRIMERJAJ: jojprejoj; prejov

jojmenes [jöjmenes] medmet
izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno
usodo **KG: Oh, oh, jojmenes, jojmeni,**
gorje meni 'ach wehe mir'. Jaj 'wehe!'
(str. 96)

jojmeni [jöjmeni] medmet
izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno
usodo **KG: Oh, oh, jojmenes, jojmeni, gorje**
meni 'ach wehe mir'. Jaj 'wehe!' (str. 96)
ABC: Joimeni (1794, str. 6)

jojprejoj [jöpjrejöj] medmet
izraža zaskrbljenost **TMB: Joj! Jojprejoj!**
NEM.: Ach! wehe! LAT.: Væ! PRIMERJAJ: joj;
prejov

jok [jòk] samostalnik moškega spola
jok 𐌺487: oglašanje **TMB:** Jòk -ú NEM.: m.
 LAT.: Das Weinen Ploratus, fletus

jokajoč [jokajòč] pridevnik
jokajoč **KG:** 'Weinenden' (jokajozhega) (str. 97)

jokati (se) [jòkati se jòkam se]
 nedovršni glagol
jokati 𐌺491: oglašati se od žalosti **TMB:**
Jokam NEM.: Weinen LAT.: Flere **KG:** Jokam
 se 'ich weine' (str. 65)

Jolen [jólén (?)] samostalnik ženskega spola
antično osebno ime Jolen 𐌺348: antično
 osebno ime **KG:** 'Nu kar teb' tvoja fdej Jolen
 na vago da (str. 182) PRIMERJAJ: Jolin

Jolin [jōlin] ali [jólín] pridevnik
Jolenin **KG:** Per Jolneh nogah fdej moj
 Alcida! lefhy (str. 182) PRIMERJAJ: Jolen

jomeni [jòmèni] (jomini) medmet
 izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno
 usodo **TMB:** Jomèni! LAT.: Sieh. Joj! **KG:** Ove,
 jov, prejov 'sehr wehe'. Jomini Prejomini!
 Aeiou! (str. 96) PRIMERJAJ: prejomeni

jomini GLEJ: jomeni

Jonas [jònas (?)] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime Jona 𐌺352:
 svetopisemsko osebno lastno ime **KG:** toku
 se bom na Jonafa spominel (str. 172)

jopa [jòpa] samostalnik ženskega spola
žensko vrhnje oblačilo; jopa 𐌺137:
 žensko oblačilo **TMB:** Jòpa -e fh. NEM.:
 Weiberrock LAT.: Amictus, Toga **GS:** Jòpa
 – fuper. germ. *Jope*, ein *Jöpel*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. ☉ Latinska prevedka označujeta
 predvsem vrhnja oblačila, ki pokrivajo tudi
 zgornjo del telesa, nemški pa samo tako, ki
 pokriva telo od pasu navzdol, torej 'krilo'.

jopica [jòpica] samostalnik ženskega spola
manjša jopa, jopica 𐌺137: žensko

oblačilo **TMB:** Jopèza -e fh. NEM.: Eine
 Karbete LAT.: Togula mulierum ☉ Nemški
 prevedek *Karbete* ni jasen.

jota [jòta]
ime črke j 𐌺808: ime črke, dvo- ali
 veččrkja **KG:** Jota, J, j (str. 157) PRIMERJAJ: j

jov [jöv] medmet
izraža žalost **KG:** Ove, jov, prejov 'sehr
 wehe'. Jomini Prejomini! Aeiou! (str. 96)

Jože [jòže (?)] samostalnik moškega spola
Jože, tj. klicno ime **krstnega imena**
Jožef 𐌺351: krstno ime **ABC:** Tu je ta mladi
 Joshe sturil (1794, str. 23) PRIMERJAJ: Jožef

Jožef [jòžef (?)] samostalnik moškega spola
krstno ime Jožef 𐌺351: krstno ime **ABC:**
 Jofhef (1765, str. 9) **ABC:** Joshef (1789, str. 7)
ABC: Josheph (1794, str. 23) **ABC:** Jofhef
 (str. 160) PRIMERJAJ: Jože

Jud [jüd] samostalnik moškega spola
Jud 𐌺355: pripadnik ljudstva **TMB:** Jud -a
 m. NEM.: Der Jud LAT.: Judæus **KG:** Se Judov
 bojy (str. 142) **KG:** Ti Judji tedej (dokler je
 dan tega perpravlanja bil) de bi te trupla na
 krišhu naostalle v Sèobtho (str. 173)

judovski [júdovski] pridevnik
judovski **TMB:** Judovske -a -u NEM.: Jüdisch
 LAT.: Judaicus

jug [jüg] samostalnik moškega spola
južni veter; jugo 𐌺452: veter **TMB:** Jug -a
 m. NEM.: Der Sudwind LAT.: Aufser

juha [júha] samostalnik ženskega spola
juha 𐌺261: hrana **TMB:** Juha -e fh. LAT.:
 Jufculum yshi Zhòrba **GS:** Juha – in Silefia per
Jauche, humor spurcus, carniolice *plundra*: in
 Imperio vero *Gauche* idem notatur. Razlaga
 vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
 povezav ali trditev. PRIMERJAJ: čorba

jujuju [jùjujù] medmet
 izraža dobro voljo, veselje **KG:** Hajsasa,

hopsasa, jujuju, dobre vole 'ju, hey, lustig' (str. 96)

julep [julɛp] samostalnik moškega spola
sladka pijača, sirup 𐌺660: pijača

TMB: Julép -a m. NEM.: Süßes Tränklein
LAT.: Julapium **GS:** Julép – lat. *Julapium*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

junak [junák] samostalnik moškega spola

1. velikan, orjak 𐌺964: človek glede na velikost in težo

2. junak, vojak 𐌺966: vojak **TMB:** Jenâk;

Junâk -a m. NEM.: Ein Riese; Held, Soldat
LAT.: Gigas; Heros, miles **GS:** Junâk –

antiqui Romani *Junis* usurparunt pro
Juvenis generofus: germ. *ein Junge*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

junaški [junáški] pridevnik

vojaški, močan **TMB:** Junashkè -a -u NEM.:
Soldatisch LAT.: Militaris, fortis

junaštvo [junâštvo] samostalnik srednjega spola

možatost 𐌺375: prijaznost, nežnost **TMB:**

Junashtvu -a n. NEM.: Kern der Mannschaft
LAT.: Vis roboris

junec [júnɛc] samostalnik moškega spola

bik 𐌺987: kopenske domače živali **TMB:**

Junz -a m. NEM.: Der Stier LAT.: Taurus

junica [juníca] samostalnik ženskega spola

mlada krava 𐌺991: mladič kopenske domače živali **TMB:** Juniza -e fh. NEM.: Junge Kuh
LAT.: Juvenca

Juno [jūno] samostalnik ženskega spola

rimška boginja Junona 𐌺349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** k'tir'ga Juno ni, ne Cérberus premagal (str. 182)

jur GLEJ: goba jur

Jurij [jûrij (?)] samostalnik moškega spola
krstno ime **Jožef** 𐌺351: krstno ime **ABC:** Juri (1765, str. 9)

jutren [jútren] pridevnik

jutranji TMB: Jutrén -a -u NEM.: Morgens
LAT.: Matutinus PRIMERJAJ: jutrnji

jutrenina [jutrenína] samostalnik ženskega spola

darilo, ki ga mož da ženi po poročni

noči; jutrnja 𐌺123: s poroko ali dedovanjem pridobljeno imetje **TMB:**

Jutrenina -e fh. NEM.: Morgengabe LAT.: Dos PRIMERJAJ: jutrina

jutri [jûtri] prislov

jutri TMB: Jutri NEM.: Morgen LAT.: Cras **KG:** Sajtru, juter, jutri 'morgen' (str. 89) **KG:** Juter, jutri 'morgen' (str. 104)

jutrina [jutrina] samostalnik ženskega spola

darilo, ki ga mož da ženi po poročni

noči; jutrnja 𐌺123: s poroko ali dedovanjem pridobljeno imetje **TMB:**

Jutrina -e fh. NEM.: Hochzeitgeschenk LAT.: Anacalypteria PRIMERJAJ: jutrenina

jutrišnji [jútrišnji] pridevnik

jutrišnji TMB: Jutrèshné -a -u NEM.: Morgig
LAT.: Craftinus

jutrnji [jútrnji] pridevnik

jutranji TMB: Jutern -a -u NEM.: Morgens
LAT.: Matutinus PRIMERJAJ: jutren

jutrnjica¹ [jûtrnjica] samostalnik ženskega spola

jutranja pesem, molitev; jutranjica 𐌺250: pesem, ki se poje **TMB: Jutrnèza** -e fh. NEM.: Morgenlied LAT.: Matutinum

Jutrnjica² [jûtrnjica] samostalnik ženskega spola

zvezda Danica, tj. Venera na jutranjem nebu 𐌺361: ime nebesnega telesa

TMB: Jutrnèza -e fh. NEM.: Morgenstern

LAT.: *Stella matutina* PRIMERJAJ: Danica; Krasnica; Mračnica; Mrakonos; Večernica

jutro¹ [jútro] samostalnik srednjega spola

1. **jutro** Ꞥ 43: čas ali njegov del

2. **vzhod** Ꞥ 333: splošnozemljepisni pojem

TMB: *Jutru* -a n. NEM.: *Morgen, Aufgang*

LAT.: *Oriens*

jutro² [jútro] (vjutro) prislov

zjutraj **TMB:** *Jutru* NEM.: *Frühe* LAT.: *Mane*

južen GLEJ: **južni**

južina [júžina] samostalnik ženskega spola
opoldanska malica Ꞥ 263: obrok **TMB:**

Juſhèna -e fh. NEM.: *Jausenbrod* LAT.:

Merenda **GS:** *Juſhena* – germ. *Jause*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **ABC:** *Juſhena* (1765, str. 9)

južinati [júžinati] nedovršni glagol

malicati Ꞥ 700: uživati obrok

TMB: *Juſhènam* NEM.: *Jausnen*

LAT.: *Merendare*

južni [júžni] (južen) pridevnik

1. **južni**

2. **topel** **TMB:** *Jûſhnè* -a -u NEM.: *Südllich, erwärmet, erweichend* LAT.: *Auftralis, refrigerans*

K

k¹ [kakó]

črka **k** ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Kako, K, k (str. 158) PRIMERJAJ: kako²

k² [k] predlog

k **TMB:** H'; **K¹** NEM.: Zu **LAT.:** Ad **KG:** H', k', für das alte he, ke, k'meni 'zu mir', h'gospodini 'zu der Wirthin' (str. 84) **KG:** Das k' wird allen Worten vorgesetzt, ausser die von ein g, k, q, x, anfangen, damals macht man aber anstatt des k' das h': H'gradu, h'kraju, h'quantam, h'Xaveriu (str. 170)

ka [ka] veznik

ker **TMB:** Kè NEM.: Weil, als, wenn **LAT.:** Quia, cum **KG:** Ke, fakaj 'denn, weil' (str. 99) **KG:** Dam tebi ta dar, ke meni odpustish, da sem se tebi toku flo proti postavel (str. 142)

kabat [kábat] samostalnik moškega spola
prsni oklep ¶ 136: vojaško oblačilo **KG:** Kabath 'Brustharnisch' (str. 129) ☉ Naglas je nastavljen upoštevaajoč prevzem iz češko *kabát* 'plašč, suknja, jopič', kar je prek vzhodnoslovanskih jezikov prevzeto iz perzijsčine ali turščine.

kabel [kábel] (kabelj) samostalnik

moškega spola

žreb, žrebanje z različno dolgimi koščki lesa, slamice, papirja ali niti ¶ 109: žreb **GS:** **Kabl** – Das Looß, ungleiche Stücke Holzes, Stroh, Papier, Fäden zum Ziehen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kabelj GLEJ: **kabel****kablati** [kabláti kablâm] (kabljati)

nedovršni glagol

žrebati ¶ 109: žrebati **GS:** **Kablâm**

– *Kablujem*, loßen: germ. super. *lößeln*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kablovati

kabljati GLEJ: **kablati****kabljevati** GLEJ: **kablovati****kablovati** [kablováti kablûjem]

(kabljevati) nedovršni glagol

žrebati ¶ 109: žrebati **GS:** **Kablâm**

– *Kablujem*, loßen: germ. super. *lößeln*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kablati

kača [káča] samostalnik ženskega spola

kača ¶ 996: plazilci ali druga golazen

TMB: **Kazha** -e fh. NEM.: Die Schlange

LAT.: Seps, angvis **GS:** **Kazha** – a κάω, uro; quia morfus serpentum urit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kačela [kačêla] samostalnik ženskega spola

sladkovodna riba nežica, latinsko *Cobitis taenia* ¶ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB:** **Kazhêla** -e fh. NEM.: Steinbeisser, Fisch **LAT.:** Cobitis aculeata

kačen GLEJ: **kačni**

kačiti [káčiti kâčim] nedovršni glagol
dražiti, jeziti 𐌺61: jeziti **TMB: Kazhem**
 kâzhiti NEM.: Reizen LAT.: Irritare

kačjak [kâčjak] samostalnik moškega spola
1. drevo latinsko *Anagyris foetida* (?) 𐌺605:
 drevesna vrsta

2. rastlina kačja dresen, latinsko *Bistorta officinalis* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Kazhjék** -a m. NEM.: 1. Schlangenbissam 2. Natterwurz LAT.: 1. Anagyris 2. Biftorta © Pomenska opredelitev ni zanesljiva. Nemški prevedek *Schlangenbissam* se pojavlja samo v slovenskih virih od Pohlina do Pleteršnika; nemški viri ga ne navajajo. PRIMERJAJ: pavos; smrdljivec

kačji [kâčji] pridevnik

kačji **TMB: Kazhje** -a -u NEM.: Von Schlangen LAT.: Serpentinus PRIMERJAJ: kačni

kačmar [ʔ] (kračmar) samostalnik moškega spola

dolenjsko **dimnikar** 𐌺841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Kazhmar** -ja m. NEM.: Rauchfangkehrer LAT.: Caminarius **GS: Kazhmar** – & *Krazhmar* in interiore Carniola nominant *Caminarium*; fors a *krazha*, vel germ. *krâxeln*, ascendere furnum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kačni [kâčni] (kačen) pridevnik

kačji **TMB: Kazhne** -a -u Siehe *Kazhje* PRIMERJAJ: kačji

kad [kâd kadî] samostalnik ženskega spola
kad, banja 𐌺237: posoda za osebno higieno **TMB: Kad** -y fh. NEM.: Wanne LAT.: Vannus, labrum **GS: Kad** – 𐌵𐌿 *kad* lat. *cadus* feu hydria fictilis: græc. vero κάθος, dolium: Hung. *kad*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

kadaj GLEJ: **kedaj**¹

kadar [kâdar] veznik

1. če
2. ko **TMB: Kader** NEM.: Wenn LAT.: Cum fi

KG: Kader ‘wenn’ (str. 99) **KG: kader** je tebe rajmno taistega greha oppominal, katerega se ti njega obsodil, se serdit postal (str. 142)

kadarkoli [kâdarkōli] prislov
kadar koli **ABC: Kaderkol** (1794, str. 6)
 PRIMERJAJ: koli

kadif [kadîf (?)] samostalnik moškega spola
surova svila 𐌺665: tekstilna surovina **TMB: Kadif** -a m. NEM.: Floretseide LAT.: Holofericum hirtutum **GS: Kadif** – in Boruffia *Kadich*, juniperus, quo suffitum faciunt, a *Kadim*, fumare. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kadilnica [kadîlnica] samostalnik ženskega spola

posoda za zažiganje kadila pri verskih obredih; kadilnica 𐌺167: pripomoček pri krščanskem obredu **TMB: Kadilnèza** -e fh. NEM.: Rauchfaß LAT.: Thuribulum

kadilnik [kadîlnik] samostalnik moškega spola

1. posoda za žerjavico 𐌺233: posoda za žerjavico
2. velik kotel 𐌺225: posoda **TMB: Kadilnèk** -a m. NEM.: 1. Glutpfanne 2. Großer Hafen LAT.: 1. Acera 2. Lebes magnus

kadilo [kadîlo] samostalnik srednjega spola
kadilo 𐌺645: snov, ki se uporablja v krščanskih obredih **TMB: Kadilu** -a n. NEM.: Rauchwerk LAT.: Suffitus, thus **KG: Kadilu** ‘Weinrauch’ (str. 131) © *Weinrauch* je tiskarska napaka namesto *Weihrauch*.

kaditi [kadîti kadîm] nedovršni glagol
povzročati, da se razširja dim;
kaditi 𐌺544: dimiti (se) **TMB: Kadim**
 NEM.: Râuchern LAT.: Fumigare

kadulja [kadûlja] samostalnik ženskega spola
rastlina kadulja, latinsko *Salvia* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Kadulja** -e fh. NEM.: Scharlachkraut LAT.: Horminum

kadunje [kadúnje] množinski samostalnik

ženskega spola

1. korito № 225: posoda

2. zibelka № 218: zibelka **TMB: Kadujne** fh.

NEM.: Trog, Wiege LAT.: Alveus

kafra [kâfra] samostalnik ženskega spola

kafra, tj. iz kafrovca pridobljena snov, ki se je uporabljala kot lokalni anestetik in antibiotik

№ 656: zdravilo **TMB: Kafra** -e fh. NEM.: Der Kampfner LAT.: Camphora **GS: Kafra** – germ. *Kampfer*: lat. *Camphora*: gr. κάφουρα: Arab. *Caphur* ab Hebr. *Copher*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kafren [kâfren] (kafrn) pridevnik

kafrn **TMB: Kafren** -a -u NEM.: Vom

Kampfer LAT.: Camphoræ

kafrn GLEJ: **kafren**

kaftan [kaftân] samostalnik moškega spola

turško plašču podobno ohlapno vrhnje oblačilo; kaftan № 133: moško oblačilo

TMB: Kaftan -a m. NEM.: Türkischer

Oberrock LAT.: Toga turcica

kahla [kâhla] samostalnik ženskega spola

1. nočna posoda № 228: posoda za iztrebljanje

2. pečnica № 779: del zgradbe, ki je v

zvezi z ogrevanjem **TMB: Kahla** -e fh.

NEM.: 1. Nachtgeschirr 2. Ofenkachel LAT.:

1. Matula 2. Teftula fornacis PRIMERJAJ:

črep

kaj [káj] zaimek

1. kaj?

2. koliko? **KG:** Kaj 'was?' /.../ (str. 53)

KG: Kai 'was?' (str. 92) **KG:** Kaj smo dollhni

'Was sind wir schuldig?' (str. 193)

kajati se [kájati se kájam se] nedovršni

glagol

kesati se № 62: imeti versko čustvo

TMB: Kajàm se NEM.: Es reuet mich

LAT.: Pœnitet me.

kaj bo, kaj bo [káj bô, káj bô]

medmetna zveza

izraža zaskrbljenost, bojazen **KG:** Kaj bo, kaj bo (str. 96)

kaj bo z mano [káj bô z mâno]

medmetna zveza

izraža zaskrbljenost, bojazen; kaj bo z mano **KG:** Kaj bo s' mano 'wie wird es mit mir gehen' (str. 96)

kajča [kājča] samostalnik ženskega spola

vrsta ribiške mreže № 157: pripomoček za

ribolov **GS: Kajzha** – ein Fischhamen, Inf.

Sax. *Kesser, Kescher*: Dan. *Ketse*: Finland

Katiza. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kajne [kajnè] členek

kajne? **TMB: Kajne?** NEM.: Etwa nicht?

LAT.: Anne? **KG:** Kaj ne 'nicht wahr? etwa

nicht' (str. 92)

kajpakda [kájpakda] členek

1. izraža soglasje

2. izraža nesoglasje **TMB: Kajpekde**

NEM.: Je nu! Freylich wohl. **KG:** Tsevede! ja!

kajpakde! ja! kajshe! 'ja! freylich wohl! hat sich wohl!' (str. 97)

kaj še [káj šè] členkovna zveza

izraža nesoglasje **TMB: Kajshe** NEM.: Was

noch LAT.: Minime **KG:** Tsevede! ja! kajpakde!

ja! kajshe! 'ja! freylich wohl! hat sich wohl!' (str. 97)

kajt GLEJ: **kat**

kaj vraga je to [káj vrâga je tô]

medmetna zveza

izraža jezo **KG:** Kaj uraga je tu 'zum Teufel was ist das?' (str. 97)

kaj za en [káj za en] (kajzaen)

zaimenska zveza

kateri? TMB: Kajfen -a -u NEM.: Welcher,

was für ein LAT.: Quis, qualis PREDGOVOR:

kaj usaka ftvar feno zeno imá (str. 3)

KG: Kajfënega Kraya 'wes Landes' (str. 54)

KG: Kajfenega Spolla? ‘wes Geschlechts’ (str. 54) **KG:** Kajfenega fhlahte? ‘wes Herkommens’ (str. 54) **KG:** Kajfenega Vire? ‘wes Glaubens’ (str. 54) **KG:** Kaj je tu meni fen perjatl für kajfen (str. 183) **KG:** S’kajfeno perloshnostjo? ‘Mit was vor Gelegenheit’ (str. 195) PRIMERJAJ: kakršen

kajzaen GLEJ: **kaj za en**

kaj za žejo [kāj za žéjo] zaimenska zveza
pijača ≍ 660: pijača **TMB: Kaj fa fhejo**
NEM.: Etwas für den Durst LAT.: Adipfa

kajža [kājža] samostalnik ženskega spola
kmečka koča; kajža ≍ 782: kmečka
zgradba **TMB: Kajfha** -e fh. NEM.:
Bauernhütte LAT.: Cafa **GS: Kajfha** – germ.
super. *eine Käusche*. lat. *cafa*. Razlaga
vsebuje nekaj pravičnih in nekaj napačnih
povezav ali trditev.

kajžerlj [kājžerəl] kajžereljna
samostalnik moškega spola
goba karželj, latinsko *Amanita*
caesarea ≍ 608: vrsta gobe **TMB: Kajfherl**
-na m. NEM.: Hirschbrunsten, Schwämme
LAT.: Capreolini, fungi **GS: Kajfherl** – germ.
Kaiserlingschwämme. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

kak¹ [kák] zaimek
kak?, kakšen? **TMB: Kak** -a -u NEM.: Was
für ein LAT.: Qualis

kak² [kak] (kok) veznik
kakor **KG:** kok, koker ‘als wie’ (str. 98)
KG: kok de ‘wie das’ (str. 99)

kakati [kákati kákam] nedovršni glagol
opravljeti veliko potrebo; kakati ≍ 694:
izločati **TMB: Kakam** NEM.: Käcken LAT.:
Cacare **GS: Kakam** – lat. *Cacare*: germ.
käcken: Ital. *Cagare*; unde *kak, kaka* vox,
qua proles cohibentur: gr. κακός, malus, a
Syr. ܟܟܐ *kea* prohibuit. Razlaga vsebuje
nekaj pravičnih in nekaj napačnih povezav
ali trditev.

kaker [kākər] (koker) veznik
kot, kakor **TMB: Koker** NEM.: Wie LAT.:
Sicuti, æque **KG:** kok, koker ‘als wie’
(str. 98) **KG:** bel, koker, zhes, zhe, veliku,
vezh /.../ Mojster more vezk fnati koker
fant (str. 135) **ABC:** koker mi odpushamo
nashem dolhnikam (1765, str. 22)

kaker bi pihnil [kākər bi pihniŋ] (koker bi pihnil) prislovna zveza
nemudoma, neutegoma, takoj, hitro
TMB PREDGOVOR: Sakaj sê nise lubè Kraynz!
fhe fdavnej poprej doliusedl, ter, koker be
pihnel, en velik, en zel popolnema Dikzijo-
narijum spisal? To zhaft be bil Tebi is serza
pervoshil. (str. 2)

kaker hitro bo mogoče [kākər hítro bo mogóče] (koker hitro bo mogoče) prislovna zveza
takoj ko bo mogoče **KG:** Perveč ke bo,
koker hitru bo mogožhe ‘allernächstens,
sobald es wird seyn können’ (str. 89)
PRIMERJAJ: preveč ko bo mogoče

kaker – tako [kākər – takō] (koker – toko) dvodelni veznik
kakor – tako **KG:** Koker en fhvot bres dushe
je enu mertvu truplu: toku je vira bres dobreh
del ena mertva vira (str. 171)

kaki kakršni GLEJ: **kak kakršen**

kak kakršen [kák kákršən] (kaki kakršni) zaimenska zveza
kakšen?, kateri? **KG:** kake kakershne ‘was
vor einer’ (str. 92) PRIMERJAJ: kakršen

kako¹ [kakó] (koko) zaimek
1. kako?
2. koliko? **TMB: Koku?** NEM.: Wie?
LAT.: Quomodo? **KG:** Koku delezh je v’Kraynz?
(str. 148)

kako² [kakó] ime črke **k** ≍ 808: ime črke, dvo- ali
veččrkja **KG:** Kako, K, k (str. 158)
PRIMERJAJ: k

kako je [kakó je] (**koko je**) medmetna zveza izraža vljudnost ob srečanju **KG**: Koku je? 'Wie gehts, wie stehts' (str. 189)

kakopak [kakópak] (**kokopak**) členek

1. izraža soglasje

2. izraža nesoglasje **TMB**: **Kokopak** NEM.:

Warum das nicht LAT.: Quidni **KG**: Kokopak,

tsevede 'freylich, wohl' (str. 92) **KG**:

Kokopak, tsevede 'freylich, wohl' (str. 92)

KG: Tsevede! ja! kajpakde! ja! kajshe! 'ja!

freylich wohl! hat sich wohl!' (str. 97)

kakršen [kákršən] zaimek

kateri?, **kakšen?** **TMB**: **Kakershn** LAT.: Siehe

Kajfen PRIMERJAJ: kaj za en; kak kakršen

kakršnost [kákršnost] samostalnik

ženskega spola

kakovost ≍ 435: miselni pojem **TMB**:

Kakershnoft -e fh. NEM.: Beschaffenheit

LAT.: Qualitas

kal [kâl] samostalnik moškega spola

kalček ≍ 600: del rastline **TMB**: **Kal** -à m.

NEM.: Der Keim LAT.: Stimulus ☉ Pomenska

opredelitev sledi nemškemu prevedku.

Latinsko *stimulus* pomeni 'želo, ost' in

'spodbuda'. PRIMERJAJ: kalbrin

kalamara [kalāmara] samostalnik

ženskega spola

morska žival ligenj, latinsko *Loligo*

(*vulgaris*) ≍ 1006: vrsta ribe ali druge

vodne živali **TMB**: **Kalamara** -e fh. NEM.:

Plackfisch LAT.: Loligo, Theutis

kalamit¹ [kalamīt] samostalnik moškega

spola

magnet ≍ 639: kovina **TMB**: **Kalamit** -a m.

NEM.: Magnet LAT.: Magnes

kalamit² GLEJ: **kalamiti**

kalamiti [kalamīti] (**kalamit²**) pridevnik

magnetni **TMB**: **Kalamite** -a -u NEM.:

Magnetisch LAT.: Magneticus PRIMERJAJ:

kalamitov

kalamitov [kalamītov] pridevnik

ki pripada magnetu; magneten

TMB: **Kalamitov** -a -u NEM.: Des Magnets

LAT.: Magnetis PRIMERJAJ: kalamiti

kalbrin [kalbrīn (?)] samostalnik moškega

spola

1. **želo** ≍ 980: del živali

2. **kalček** ≍ 600: del rastline **TMB**: **Kalbrin**

-a m. NEM.: Stachel, Keim LAT.: Stimulus

PRIMERJAJ: kal

kaldov [kāldov] samostalnik moškega spola

krvna daritev, žrtev ≍ 473: poganski

obred **GS**: **Kaldov** – ab *Aldov*, feu *dar*, &

kôlemklati: germ. blutuges Opfer. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

PRIMERJAJ: aldov

kaldovalec GLEJ: **kaldovavec**

kaldovalnik [kaldovâunik] samostalnik

moškega spola

svečenik, ki daruje žrtveno

govedo ≍ 883: človek glede na

nekrščanske vere ali vraževerje **TMB**:

Kalduvavnek -a m. NEM.: Schlachter

des Opferviehs LAT.: Agones PRIMERJAJ:

kaldovavec

kaldovati [kāldovati kāldujem] in

[kāldovam] nedovršni glagol

zaklati žrtveno žival ≍ 473: malikovati

TMB: **Kaldujem** Kalduvam NEM.: Schlachten

ein Opfer LAT.: Victimam mactare PRIMERJAJ:

aldovati

kaldovavec [kaldovâvæc]

(**kaldovalec**) samostalnik moškega spola

svečenik, ki daruje žrtveno

govedo ≍ 883: človek glede na

nekrščanske vere ali vraževerje **TMB**:

Kalduvavz -a m. NEM.: Schlachter des

Opferviehs LAT.: Agones PRIMERJAJ:

kaldovalnik

kaldovišče [kaldovīšče] samostalnik

srednjega spola

žrtvenik 𐌺780: nekrščanska verska zgradba **TMB: Kaldovishe** -a n. NEM.: Schlachtopfertisch LAT.: Anclabris PRIMERJAJ: kaldovnišče; kaldovnica

kaldovnica [kaldovníca] samostalnik ženskega spola

žrtvenik 𐌺780: nekrščanska verska zgradba **TMB: Kaldovniza** -a f. NEM.: Schlachtopfertisch LAT.: Affidelæ PRIMERJAJ: kaldovišče; kaldovnišče

kaldovnišče [kaldovnišče] samostalnik srednjega spola

žrtvenik 𐌺780: nekrščanska verska zgradba **TMB: Kaldovnishe** -a n. NEM.: Schlachtopfertisch LAT.: Anclabris PRIMERJAJ: kaldovišče; kaldovnica

kalen [kálən] (kolen; koven) pridevnik **kalen, temen** **TMB: Kovn** -a -u NEM.: Trüb, Dunkel LAT.: Turbidus **GS: Kovn** – Angl. *gloom*: Inf. Sax. *glüm*: germ. superior. *Glum*, *limus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kalender [kaléndər] samostalnik moškega spola

koledar 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Kalendr** -a m. NEM.: Kalender LAT.: Calendarium PRIMERJAJ: kolender

kalina [kalína] samostalnik ženskega spola **grm ribez**, latinsko *Ribes* 𐌺611: vrsta sadnega grma **GS: Kalina** – *Kalinje*: lat. *rubus*: germ. *Kalk Wasser- Holunderbeere*, a *kalim vodo*, wasser trübe machen: vel etiam *kaliti*, löschen, *shelefu*, *urozhino*, *shejo kaliti*; quia hæ baccæ vim refrigerandi habent. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Beseda, ki je pomensko opredeljena na osnovi iztočnice *kalinje*, v kasnejših slovarjih sicer označuje druge grme, predvsem *Viburnum opulus* in *Ligustrum vulgare*. PRIMERJAJ: kalinje

kalinje [kalíŋje] samostalnik srednjega spola **ribezovo grmovje**, latinsko *Ribes (rubrum,*

nigrum) 𐌺611: vrsta sadnega grma **TMB: Kalinje** -a n. NEM.: Johannesbeerstauden LAT.: *Rhibes* PRIMERJAJ: kalina

kališče [kalíšče] samostalnik srednjega spola

mlaka, mlakuža 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Kalishe** -a n. NEM.: Pfuhl LAT.: Volutabrum

kaliti¹ [kalíti kalím] nedovršni glagol **delati kaj kalno, motno; kaliti** 𐌺627: poslabševati, zatirati **TMB: Kalim** NEM.: Trüb machen LAT.: Turbare **GS: Kalina** – *Kalinje*: lat. *rubus*: germ. *Kalk Wasser- Holunderbeere*, a *kalim vodo*, wasser trübe machen: vel etiam *kaliti*, löschen, *shelefu*, *urozhino*, *shejo kaliti*; quia hæ baccæ vim refrigerandi habent. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kaliti² [kalíti kalím] nedovršni glagol **hitro hladiti, gasiti** 𐌺677: spreminjati s temperaturno spremembo **GS: Kalina** – *Kalinje*: lat. *rubus*: germ. *Kalk Wasser- Holunderbeere*, a *kalim vodo*, wasser trübe machen: vel etiam *kaliti*, löschen, *shelefu*, *urozhino*, *shejo kaliti*; quia hæ baccæ vim refrigerandi habent. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kalnica [kalníca] samostalnik ženskega spola

voda za gašenje 𐌺659: neužitna tekočina **TMB: Kalniza** -e f. NEM.: Löschwasser LAT.: Ados

kalnost [kálnost] (kolnost; kovnost) samostalnik ženskega spola **kalnost, tema** 𐌺1: barva **TMB: Kovnoft** -e f. NEM.: Dunkelheit LAT.: Caligo

kaloprc [kalōprc] samostalnik moškega spola

rastlina zelena, klasasta meta, latinsko *Mentha spicata* 𐌺617: vrsta zeliče

TMB: Kalôpèrz -a m. NEM.: Röm̄is. Münze
LAT.: Menta Romana

kalup [ʔ] samostalnik moškega spola
črn̄ilo 𐌺636: barvilo **KG:** Kalup 'Dinte'
(str. 116) PRIMERJAJ: kaluzina

kaluzina [kaluzína] samostalnik ženskega spola
črn̄ilo 𐌺636: barvilo **TMB:** Kalufina -e
fh. NEM.: Die Dinte LAT.: Atramentum **GS:**
Kalufina – itidem a *kalim*, vel etiam a *gal*;
quia ex gallis atramentum conficitur. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: kalup

kam [kám] prislov
kam? **TMB:** Kam? NEM.: Wohin?
LAT.: Quorfum? PRIMERJAJ: do kam

kamba [kāmba] samostalnik ženskega spola
pivo, ki ga varijo s kamni, da dobi rdečo barvo 𐌺661: alkoholna pijača
TMB: Kamba -e fh. NEM.: Das Steinbier
LAT.: Cerevifia **GS:** Kamba – unde lat. med.
ævi. *Camba*. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. ☉ Srednjeveško latinsko *camba*
pomeni 'varilnica piva, pivovarna'.

kambraš [kāmbraš] samostalnik moškega spola
vrsta tkanine 𐌺247: blago ali usnje **GS:**
Kamra – a gr. κάμρα: lat. *Camera*; germ.
Kammer. *Kambrash*, *Kammertuch*. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditev. ☉ Etimološka razlaga je
pravilna za besedo *kamra*, ne pa tudi za
kambraš, ki izvira iz latiniziranega imena
Cambria britanskega polotoka Wales,
valižansko *Cymru*.

kambuta [kambūta] samostalnik ženskega spola
škofovska palica 𐌺806: znamenje oblasti
GS: Kamwuta – unde lat. med. ævi. *Cambuta*
a *wutam*, *wyem*. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev.

kamela [kamēla] samostalnik ženskega spola

žival kamela, latinsko *Camelus*
(*dromedarius*, *ferus*) 𐌺989: vrsta kopenske
domače živali **TMB:** Kamēla -e fh. NEM.:
Das Kameel LAT.: *Camelus* PRIMERJAJ: fĳjal;
komela

kamelični GLEJ: gomeličen

kamen [kámen] samostalnik moškega spola
kamen 𐌺637: kamen, kamenina **TMB:**
Kamen -a m. NEM.: Der Stein LAT.: Lapis
GS: Kamen – a gr. χαμαί humi: Κάμνω,
fatigor per lapides eundo, lapides frangendo;
germani montanistæ ex hac radice plura
vocabula habent, ut *Steinkamm*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kamenar [kamənar] samostalnik moškega spola
kamnosek 𐌺865: izdelovalec trdih
gradbenih elementov **TMB:** Kamənar -ja m.
NEM.: Steinhauer, brecher LAT.: Latomus

kameneti [kamenēti kamením] nedovršni glagol
postajati kamnit; kamneti 𐌺678:
postajati trd **TMB:** Kamenim NEM.: Zu Stein
werden LAT.: Lapideſco

Kamenik [kāmənik] (Kamnik) samostalnik moškega spola
gorenjsko mesto Kamnik 𐌺360: krajevno
ime **TMB:** Kamènek -a m. NEM.: Stadt Stein
LAT.: Lythopolis **KG:** Kamnek 'Stadt Stein'
(str. 130)

kamenit [kamenît] pridevnik
ki ima veliko kamenja; kamnit **TMB:**
Kamenit -a -u NEM.: Steinern, Vom Steine
LAT.: Lapideus PRIMERJAJ: kameniten;
kamniten

kameniten [kamenîtən] pridevnik
ki ima veliko kamenja; kamnit **TMB:**
Kamenitne -a -u NEM.: Steinern, Vom Steine
LAT.: Lapideus PRIMERJAJ: kamenit; kamniten

kamenovati [kamenováti]

kamenûjem] nedovršni glagol

metati kamne v koga; kamenjati 𐌺 560:kaznovati **TMB: Kaménujem** -uvâti NEM.:

Steinigen LAT.: Lapido

kamen puhki GLEJ: puhki kamen**kamer** [kámər] (kamor) veznik**kamor** **TMB: Kamer** NEM.: Wohin LAT.: Quo**kamerbodi** [kámərbódi]

(kambodi) prislov

kamor koli **TMB: Kamerbodi** NEM.: Woimmer hin LAT.: Quocumque **KG: Kamerbodi**

‘wohin immer’ (str. 90) PRIMERJAJ: kamorkoli

kamerkoli [kámərkōli] (kamorkoli)

prislov

kamor koli **TMB: Kamerkoli** NEM.: Wo

immer hin LAT.: Quocumque PRIMERJAJ:

kambodi; koli

kamin [kamîn] samostalnik moškega spola**peč, ognjišče, vigenj** 𐌺 779: del zgradbe,ki je v zvezi z ogrevanjem **GS: Kamin**– a *kamen* utputa ex lapide erectus; undelat. *Caminus*: Ital. *Camino*, germ. *Kamin*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Natančnejša pomenska opredelitev ni mogoča.

kamižola [kamižōla] samostalnik

ženskega spola

kratek moški suknjič; kamižola 𐌺 133:moško oblačilo **GS: Kamfhôla** – gall.*Camifole*: germ. *Kamisol*: lat. med. ævi.*Camiffia*: apud Suidam κάμισον. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**kamkoli** [kámkōli (?)] prislov**kam torej?** **TMB: Kamkoli?** NEM.: Wo nur

hin? LAT.: Quo ergo? PRIMERJAJ: kam le neki;

koli

kam le neki [kám le néki] prislovna zveza**kam torej?** **TMB: Kam le nek?** NEM.: Wo nur

hin? LAT.: Quo ergo? PRIMERJAJ: kamkoli

kam lih [kám lih] prislovna zveza**kam točno?** **TMB: Kamlih** NEM.: Wohineben LAT.: Quo recte **KG: Kamlih** ‘wohin nur’

(str. 90)

kamnata [kâmnata (?)] samostalnik

ženskega spola

soba, spalnica, čumnata 𐌺 777: delzgradbe **GS: Kamnata** – vide *zhunata*: infer.Sax. *Kamnate*, a *sequente*. Razlaga vsebuje

nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali

trditev. ☉ “Sequens” je *kamra*. PRIMERJAJ:

čunata

Kamnik GLEJ: Kamenik**kamniten** [kamnîtn] pridevnik**ki ima veliko kamenja; kamnit** **KG: Je***kamnita* ‘Ist steinigt’ (str. 192) PRIMERJAJ:

kamenit; kameniten

kamor GLEJ: kamer**kambodi** GLEJ: kamerbodi**kamorkoli** GLEJ: kamerkoli**kamra** [kâmra] samostalnik ženskega spola**soba, kamra** 𐌺 777: del zgradbe **GS:****Kamra** – a gr. *καμαρά*: lat. *Camera*:germ. *Kammer*. *Kambrash*, *Kammertuch*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. ☉ Etimološka razlaga je pravilna

za besedo *kamra*, ne pa tudi za *kambrash*,ki izvira iz latiniziranega imena *Cambria*

britanskega polotoka Wales, valižansko

Cymru.**kamuka** [kamūka (?)] samostalnik

ženskega spola

tkanina iz svile; taft 𐌺 247: blago ali usnje**TMB: Kamuka** -e fh. NEM.: Taffet LAT.: Pannus

damaſcenus

kan [kân kanû] samostalnik moškega spola**plesen na tekočini** 𐌺 687: pokvarjenastvar **TMB: Kân** -ú m. NEM.: Der Kahn LAT.:Mucor **GS: Kan** – germ. *Kahn*: *kanafu*

vinu, känichter Wein. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: kanast; kaniti se

Kana Galileja [kāna galilēja (?)]

samostalniška zveza ženskega spola
svetopisemsko mesto Galilejska

Kana 𐌺360: krajevno ime **KG:** v'Kani Galileji (str. 148)

kanast [kânast] pridevnik

plesniv, plesnivega okusa **TMB:** **Kanaft** -a -u NEM.: *Kahnicht* LAT.: *Mucidus* **GS:** **Kan** – germ. *Kahn:* *kanaftu vinu, känichter Wein.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kanduht [kandūht] samostalnik moškega spola

koroško pogreb 𐌺474: krščanski obred **TMB:** **Kanduht** -a m. NEM.: *Die Leiche* LAT.: *Funus* **GS:** **Kanduht** – *vindicum a lat. Conductus:* germ. *Kondukt.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Nemško in latinski prevedek poleg 'pogreb, pogrebni spreved' pomenita tudi 'mrlič', a se zdi iz etimoloških razlogov verjetneje, da je beseda pomenila le prvo.

kanduš [kandūš] samostalnik moškega spola

žensko vrhnje, do kolkov segajoče oblačilo; ogrinjalo 𐌺137: žensko oblačilo **GS:** **Kandūsh** – germ. *Kantusch:* a gr. *κάνδυσ, antiquum Perfurum & Medorum exterius operimentum, epitogium.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Pomenska opredelitev temelji na pomenu bavarske predloge *Kantusch, Kontusch.* Pletersnik navaja *kantūš* 'otročja obleka iz pisane tkanine'.

kanela [kanēla] samostalnik ženskega spola **cimet** 𐌺261: hrana **TMB:** **Kanēla** -e fh. NEM.: *Zimmetrinde* LAT.: *Cinamonum* **GS:** **Kanēla** – lat. *Canella.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kanгла [kāngla] samostalnik ženskega spola **kanгла** 𐌺225: posoda **GS:** **Kanгла** – germ. infer. *Kanne:* super. *Kandl:* lat. med. ævi *Canada* a lat. vel potius gr. *Cantharus.* Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kaniti [kanīti kánem] dovršni glagol **pasti v obliki kaplje; kapniti, kaniti** 𐌺577: premikati se (o tekočinah) **TMB:** **Kanem** kaniti NEM.: *Tropfen, träufeln* LAT.: *Stillare, Guttare* **GS:** **Kanem** – proprie *stillare* significat: improprie, feu metaphorice etiam *decipere* præcipue in compositis *okkanem:* Suec. *Gan:* speciem magiæ denotat: *Hilp. Enganno:* Gall. *Engan:* lat. med. ævi. *Enganare, fallere.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kaniti se [kanīti se kaní se] nedovršni glagol

dobivati plesen, plesneti 𐌺627: poslabševati se **TMB:** **Kany se** NEM.: *Es kahnet* LAT.: *Mucefcit* PRIMERJAJ: kan

kanja [kánja] samostalnik ženskega spola **ptica kanja**, latinsko *Buteo buteo* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** **Kajna** -e fh. NEM.: *Ein Geyer* LAT.: *Milvus, Buteo* **GS:** **Kajna** – Hung. *Kanija:* gr. *Χαῦνος, laxis, Χαίνω, inhio.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kanjec [kánjəc] samostalnik moškega spola **ptica kragulj**, latinsko *Falco milvus* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** **Kajnž** -a m. NEM.: *Der Geyer* LAT.: *Vultur*

kankara [kānkara] samostalnik ženskega spola **vrsta pajka** 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:** **Kankara** -e fh. NEM.: *Spinen, Gattung* LAT.: *Agroftes* **GS:** **Kankara** – Ital. *Cancarò:* germ. *kanker.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kant [kǎnt kánta] samostalnik moškega spola
dražba 733: trgovsko dejanje **TMB: Kant;**
na kant pride -a m. NEM.: Krida; Abwirts-
 schaften LAT.: Auctio; Ad incitas venire
GS: Kant – ab Ital. *Quantit?* germ. *Gant*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. ☉ Izvor frazema *priti na kant* je tu
 še na dlani, saj je prenehanje poslovanja
 posledica prodaje premoženja na dražbi
 po predhodnem bankrotu.

kantnar [kántnar] samostalnik moškega
 spola

lesena podloga za sode; gantar 227:
 del posode **TMB: Kantnar** -ja m. NEM.:
 Läger, Gerüst LAT.: Cantherius **GS: Kantnar**
 – germ. *Kanter*, ein Tragbalken: lat.

Cantherius. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

kap [kâp kapû] samostalnik moškega spola
kap, tj. najnižji rob strehe, s katerega se
 odteka voda 777: del zgradbe **TMB: Kap**
 -ú m. NEM.: Dachtröfen LAT.: Stillicidium

kapa [kápa] samostalnik ženskega spola
kapa 130: oblačilo ali obutev **GS: Kapa**
 – germ. *Kappe*: Suc. *kappa*: Angl. *Kap*:
 gr. κάπα: lat. med. ævi *Caparo*. Razlaga
 vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
 povezav ali trditev.

kapati [kápati kâpam] in [kâpljem]
 nedovršni glagol

kapljati 577: premikati se (o tekočinah)
TMB: Kapam; Kaplem NEM.: Träuffeln LAT.:
 Stillare

kapela [kapêla] samostalnik ženskega spola
kapela 783: krščanska verska zgradba
TMB: Kapêla -e fh. NEM.: Eine Kapelle LAT.:
 Capella

kapelj [kâpêlj kâpêljna] samostalnik
 moškega spola
sladkovodna riba kapelj, latinsko *Cottus*
gobio 1006: vrsta ribe ali druge vodne

živali **TMB: Kapel** -na m. NEM.: Ein Groppe
 LAT.: Gobius, Boitus **GS: Kapel** – Angl. *Queb*:
 inf. Sax. *Guappe*: gr. κόβτιος: lat. *Gobio*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

kapica [kápica] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **školjka** 1006: vrsta ribe
 ali druge vodne živali **TMB: Kapèze** fh. NEM.:
 Muschelfisch LAT.: Myaces ☉ V TMB je
 iztočnica navedena v množinski obliki.

kapica farška GLEJ: farška kapica

kaplan GLEJ: koplan

kaplanija GLEJ: koplanija

kaplja [kâplja] samostalnik ženskega spola
kaplja 663: kaplja **KG: Kapla**, -le 'der
 Tropfe' (str. 104)

kapljica [kâpljica] samostalnik ženskega
 spola
kapljica 663: kaplja **TMB: Kaplèza** -e fh.
 NEM.: Das Tröpfchen LAT.: Guttula

kapus [kâpus] samostalnik moškega spola
rastlina zelje, latinsko *Brassica*
oleracea 617: vrsta zelike **TMB: Kapus** -a
 m. NEM.: Kohlkraut LAT.: Braflica **GS: Kapus**
 – germ. *Kabißkraut*: Ital. *Capuzzo*. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kar [kar] veznik

1. kar

2. kakor

3. kolikor **TMB: Kar** NEM.: Was LAT.: Quod
KG: Kar 'was' /.../ (str. 53) **KG: Kar** je k'
 šdravju potrebnu (str. 136) **KG: David** je
 greshil, kar so Krayli navajeni: al on se je
 spokoril, kar niso krayli navajeni (str. 171)
KG: Spè, kar je prov /.../ Sodi, kar je prov
 (str. 187)

karaš [?] samostalnik moškega spola
 neka tkanina, verjetno hodnično
 platno 247: blago ali usnje **TMB: Karash**

-a m. NEM.: *Spanisch Tuch* LAT.: *Pannis*
Carifanus ☉ *Pannis* je tiskovna napaka
namesto *Pannus*.

karati [kárati káram] nedovršni glagol
karati, oštevati № 503: grajati, svariti **TMB:**
Karam NEM.: *Schelten* LAT.: *Objurgare*

karf [kãrf kãrfa] samostalnik moškega spola
sladkovodna riba **krap**, latinsko *Cyprinus*
carpio № 1006: vrsta ribe ali druge vodne
živali **TMB: Karf** -a m. NEM.: *Der Karpfe* LAT.:
Carpio, Cyprinus

karfijola [karfijóla (?)] samostalnik
ženskega spola
cvetača, karfijola № 617: vrsta zelike **TMB:**
Karfijola -e fh. NEM.: *Kariflor* LAT.: *Braffica*
Pompejana

karjice [kãrjice] množinski samostalnik
ženskega spola
kljuka na vratih № 224: del stavbnega
pohištva **TMB: Karjize** fh. NEM.: *Die Schnalle*
LAT.: *Anfa*

karkoli [kãrkõli] zaimek
kar koli **TMB: Karkol** NEM.: *Was immer*
LAT.: *Quidcunque* PRIMERJAJ: *koli*

karkoli za en [kãrkõli za en]
zaimenska zveza
kakršen koli **TMB: Karkolfen** -a -u NEM.:
Welch immer LAT.: *Quicunque* **KG:** *kar se*
bodeta ta dva oblublena, inu porozhena:
Mosh, inu fhena, na karkolfeno višno
perdobila, ima enu obleh blagu, inu srezha
biti (str. 174) PRIMERJAJ: *koli*

karmen [karmêñ] samostalnik moškega spola
pergament № 646: na kar se piše **TMB:**
Karmen -a m. NEM.: *Das Pergament* LAT.:
Pergamena **GS: Karmen** – lat. *Pergamena*,
germ. *Pergament*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

karmenast [karmêñast] pridevnik
pergamenten **TMB: Karmenast** -a -u
NEM.: *Von Pergament* LAT.: *Pergamentus*

karmezin [karmezîñ] samostalnik
moškega spola
škrlat № 1: barva **TMB: Karméfin** -a m. NEM.:
Der Purpur LAT.: *Coccinum* PRIMERJAJ: *barzun*

karmez [kãrmez] samostalnik moškega spola
rdeče barvilo iz košeniljke; **karmin** № 636:
barvilo **TMB: Karmésh** -fha m. NEM.: *Der*
Alkermes LAT.: *Alcarmes* **GS: Karmesh** –
lat. & germ. *Alkãrmes*: unde *Karmeshinaft*,
karmesinroth. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: *češulja*;
furmač

karmezinast [karmezîñast] pridevnik
škrlatno rdeč **GS: Karmesh** – lat. & germ.
Alkãrmes: unde *Karmeshinaft*, *karmesinroth*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

karnar [kãrnar] samostalnik moškega spola
kostnica, karner, tj. stavba na
pokopališču za shranjevanje kosti iz
prekopanih grobov № 785: zgradba za
mrtve **TMB: Karnar** -ja m. NEM.: *Bein-*
häuschen LAT.: *Ossuarium* **GS: Karnar**
– in fuper. germ. *Kãrner- Gerner Gärtner-*
melius Beinhaus im Gottesacker: lat. *apud*
Prudentium Carnarium. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

karpoc [karpõc] samostalnik moškega spola
neka riba z ostrimi, strupenimi luskami,
bodicami № 1006: vrsta ribe ali druge
vodne živali **TMB: Karpõz** -a m. NEM.:
Steinfisch LAT.: *Aspratilis*

kartezan [kartezân] samostalnik moškega
spola
glumač, burkač, igravec № 965: kdor igra
TMB: Kartéfan -a m. NEM.: *Narr, Gaukler*
LAT.: *Ludio, Mimus* **GS: Kartefan** – ab Ital.
Cartefano, Corteggiano. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

karun [karûñ] samostalnik moškega spola
rastlina poljska materina dušica, latinsko

Thymus serpyllum 𐌺617: vrsta zelike
GS: Karûn – germ. Feldkimel: lat. *Carum*,
Carvum, a gr. κάροϋ. Ne znam oceniti
 pravilnosti razlage.

kasen [kásɛn] pridevnik
pozen, kasen TMB: Kasne -a -u NEM.:
 Langsam, spät LAT.: Tardus **GS: Kasn** – vide
Kesn. ☉Vsi prevedki dopuščajo tako
 pomensko opredelitev. Vprašanje je,
 ali je beseda pomenila tudi 'počasen,
 obotavljiv', kar dopuščata prvi nemški in
 edini latinski prevedek. PRIMERJAJ: kesan;
 kesen

kasnuta [kasnúta] samostalnik ženskega
 spola
odlašanje, obotavljanje,
zadrževanje 𐌺43: čas ali njegov del **TMB:**
Kasnûta -e fh. NEM.: Hinderniß, Verweilung
 LAT.: Mora, remoratio

kaša [káša] samostalnik ženskega spola
kaša 𐌺261: hrana **TMB: Kasha** -e fh. NEM.:
 Brey, ein Mus LAT.: Pulmentum **GS: Kasha**
 – Hung. *kasa, puls*. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kašar [kâšar] samostalnik moškega spola
trgovec s kašo 𐌺959: trgovec **TMB:**
Kashar -ja m. NEM.: Grießler LAT.: Alicarius

kašelj [kášɛlj] samostalnik moškega spola
kašelj 𐌺17: bolezen **TMB: Kashi** -a m. NEM.:
 Die Husten LAT.: Tuffis **GS: Kashi** – Inf. Sax.
Kaschel. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

kašljanje [kášljanje] samostalnik
 srednjega spola
kašljanje 𐌺17: bolezen **TMB: Kashlanje** -a
 n. NEM.: Das Husten LAT.: Tuffitatio

kašljati [kášljati kâšljam] nedovršni
 glagol
kašljati 𐌺488: oddajati glasove zaradi
 bolezni **TMB: Kashlam** NEM.: Husten
 LAT.: Tuffire

kašnata klobasa [kášnata klobása]
 samostalniška zveza ženskega spola
klobasa z nadevom, ki mu je primešana
kaša; kašnata klobasa 𐌺261: hrana **TMB:**
Kashnàta klobása NEM.: Breinwurst LAT.:
 Ptifanica, agumentum PRIMERJAJ: kašnica

kašnica [kášnica] samostalnik ženskega spola
klobasa z nadevom, ki mu je primešana
kaša; kašnata klobasa 𐌺261: hrana
TMB: Kashnèza -e fh. NEM.: Breinwurst
 LAT.: Ptifanica, agumentum PRIMERJAJ:
 kašnata klobasa

kašta [kášta] samostalnik ženskega spola
prostor ali stavba za shranjevanje žita;
kašča 𐌺324: shramba živil **TMB: Kashta** -e
 fh. NEM.: Getreidkasten LAT.: Ænopolium **GS:**
Kashta – germ. *Getreidkasten*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kaštigati [ʔ] nedovršni glagol
kaznovati 𐌺560: kaznovati **TMB:**
Kashtëgam NEM.: Kasteyen, strafen LAT.:
 Caftigare ☉Dostopni slovarji navajajo ali
 kažejo na naglas na *i*, ki je za Pohlinov
 zapis zaradi zapisa reduciranega samo-
 glasnika izključen.

kat [kât] (*kajt*) samostalnik moškega spola
kremen 𐌺637: kamen, kamenina **GS: Kat**
 – *Kajt* (silex) Holl. *kaijteen*. Ne znam oceniti
 pravilnosti razlage.

Katarina [katarīna] samostalnik ženskega
 spola
krstno ime Katarina 𐌺351: krstno ime
ABC: Katharina (1765, str. 10) **ABC: Katarina**
 (1789, str. 8) PRIMERJAJ: Katra

kateri [katéri] zaimek
kateri TMB: Katir -a -u NEM.: Welcher, -e
 -es LAT.: Qui, quæ, quod **KG: Katire** 'Welcher'
 /.../ (str. 51)

kateri kdo [katéri kdó] zaimenska zveza
kdor koli KG: katiregdu, katiragdu, katirugdu
 'welchimmer' (str. 52)

katerikrat [katérikrat] prislov

1. včasih, od časa do časa

2. vedno, kar naprej **TMB: Katirèkrat**

NEM.: Zuweilen LAT.: Quandoque

KG: Katirekrat 'immerzu' (str. 89)

katoliški [katôliški] pridevnik

katoliški ABC: Eno fvežo katolshko Zirkuv (1789, str. 27) **ABC:** Eno, fveto, kerfhanfko, kathollhko, Zerku (1794, str. 11)

Katonov [?] pridevnik

Katonov KG: Katonov Nauk (str. 186)

katorna [katôrna] samostalnik ženskega spola

1. ptica leščarka, gozdni jereb, latinsko *Bonasa bonasia* ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali

2. vzdevek ženski ¶ 496: kletvica ali psovka **TMB: Katôrna -e fh.** NEM.: 1. Haselhuhn 2. Weiberspitzname LAT.: 1. Attagen 2. Nomenclatura feminar.

Katra [kâtra] samostalnik ženskega spola

Katra, tj. klicna oblika krstnega imena **Katarina** ¶ 351: krstno ime **KG: Kathra** (str. 130) PRIMERJAJ: Katarina

kavarna [kavárna] samostalnik ženskega spola

ječa, zapor ¶ 781: ječa **GS: Kavarna** – Arrest a *varijem*; idem vocabulum & Mofchovitæ ufurpant: germ. *Kasserne*: affine lat. *caverna*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kavelj [kávølj kávøljna] samostalnik moškega spola

kavelj ¶ 144: orodje za držanje **TMB: Kavel -na m.** NEM.: Der Hacken LAT.: Uncus **GS: Kavel** – *Zhavel* ab eadem radice derivantur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kaveljč [kâvøljč] samostalnik moškega spola **majhen kavelj; kaveljček** ¶ 144: orodje za držanje **TMB: Kavølz -a m.** NEM.: Das Häckchen LAT.: Uncinulus

kavka [kâvka] samostalnik ženskega spola **ptica kavka**, latinsko *Coloeus*

monedula ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Kavka -e fh.** NEM.: Die Dohle LAT.: Monedula **GS: Kavka** – Belgice *kauwe*, *kae* monedula: *kauwken*, pyrrhocorax: infer. Sax. *Kayke*: Gall. *Choucas*: Alleman. *Cauha*: Angl. *chauh*, & *Chouh*: gr. κολοτός. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kavkati [kâvkati] nedovršni glagol

krakati, kavkati ¶ 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Kavkam** NEM.: Krächzen LAT.: Crocitare ut monedula

kavklar [kâvklar] samostalnik moškega spola

rokohitrc, iluzionist, čarodej ¶ 965: kdor igra **TMB: Kavklar -ja m.** NEM.: Taschenspieler LAT.: Præstigator

kavran [kâvran] samostalnik moškega spola

nočna ptica, sova ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Kavrán -a m.** NEM.: Nachtvogel LAT.: Nycticorax PRIMERJAJ: kavranoč

kavranoč [kâvranoč (?)] samostalnik moškega spola

ptica kvakač, latinsko *Nycticorax nycticorax* ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Kavranozh -a m.** NEM.: Nachtrabe LAT.: Nycticorax PRIMERJAJ: kavran

kavs [kâvs] samostalnik moškega spola **prepir** ¶ 414: slabi medsebojni odnosi

GS: Ravs – *kavs*, propria fuit linguæ carniolicæ, qualia verba omnis lingua habet, uti germ. *Zick Zack*, &c. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☹ Iz GS ni razvidno, ali že samo *kavs* pomeni 'prepir', ali se ta pomen uresniči samo v zvezi z *ravs*. PRIMERJAJ: ravs

kavsati [kâvsati] nedovršni glagol

1. s kljunom segati po čem;

kavsati 𐌺701: jesti (o živalih)

2. gristi 𐌺699: jesti **TMB: Kavsam** NEM.: *Picken, Beißen* LAT.: *Rostro capere, mordere* PRIMERJAJ: kavsнити

kavselj [káv̥səl̥j kávsəl̥jna] samostalnik moškega spola

grížljaj, košček 𐌺261: hrana **TMB: Kavsel** -na m. NEM.: *Bissen, Bißchen* LAT.: *Offa, Bolus*

kavsniti [káv̥sniti kávsnem] dovršni glagol

kavsniti, ugrizniti 𐌺701: jesti (o živalih) **TMB: Kavsnem** -niti S. *Kavsam* PRIMERJAJ: kavsati

kazanje [kázanje (?)] samostalnik srednjega spola

kazanje 𐌺762: dejanje v zvezi z zaznavanjem **TMB: Kafanje** -a n. NEM.: *Das Weifen* LAT.: *Monstratio*

kazati [kazáti kázem] nedovršni glagol

kazati 𐌺758: delati vidno **TMB: Kâfhem** kafâti NEM.: *Zeigen* LAT.: *Monstrare*

kazati se žalosten [kazáti se žalostən kázem se žalostən] nedovršna glagolska zveza

hliniti žalost, kazati se žalostnega 𐌺469: neprimerno se obnašati **TMB: Kâfhem se fkaloftn** NEM.: *Sich traurig stellen* LAT.: *Se tristem simulare*

kazen [kâzən kâzna] samostalnik moškega spola

letna podložniška dajatev v obliki žita 𐌺72: dajatev **TMB: Kasn** -a m. NEM.: *Jährl. Ziñsgetreide* LAT.: *Annuum Frumenti*

kazin [kazî̃n] samostalnik moškega spola **prst roke med palcem in sredincem; kazalec** 𐌺878: del človeka **TMB: Kafin** -a m. NEM.: *Der Zeigefinger* LAT.: *Index* PRIMERJAJ: kazinec

kazinec [kazî̃nəç] samostalnik moškega spola **prst roke med palcem in sredincem;**

kazalec 𐌺878: del človeka **TMB: Kafinz** -a m. NEM.: *Der Zeigefinger* LAT.: *Index* PRIMERJAJ: kazin

kaziti [kazî̃ti kazî̃m] nedovršni glagol **kvariti, kaziti** 𐌺627: poslabševati, zatirati **TMB: Kafim** NEM.: *Verderben* LAT.: *Corrumpere* **GS: Kafim** – a gr. *σκάζω, claudico*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kažipot [kažipót] samostalnik moškega spola **smerokaz, kažipot** 𐌺811: smerokaz **TMB: Kafhpôt** -a m. NEM.: *Der Wegweiser* LAT.: *Antambulo* PRIMERJAJ: potkaz

kdaj¹ GLEJ: **kedaj¹**

kdaj² GLEJ: **kedaj²**

kdo GLEJ: **kedo**

kdorkoli GLEJ: **kedorkoli**

keber [ké̃bər ké̃bra] samostalnik moškega spola

majski hrošč, latinsko *Melolontha* 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Kębr** -a m. NEM.: *Der Maykäfer* LAT.: *Bruchus, Crabro* **GS: Kębr** – germ. *Kefer*: *Holl. kever*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kecati [kəçáti kəçâm] nedovršni glagol **udarjati po dlani s čim, navadno s palico** 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Kèzâm** LAT.: *Sieh. Kerznem* PRIMERJAJ: krcati; krcniti

keč (?) [ʔ] pridevnik (?) **nepokvarjen (?)** **GS: Kezh** – unverdorben *Anglof. Cuce, lebendig*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Nejasna beseda. V GS je natisnjena s precejšnjim razmikom med *z* in *h*, ki je verjetno naključen, a ni mogoče izključiti možnosti, da bi tu morala biti odtisnjena še kaka črka.

keča [kễča] samostalnik ženskega spola **sladkovodna riba jeseter**, latinsko

Acipenser naccarii, ali **kečiga**, latinsko *Acipenser ruthenus* № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Kežha** -e fh.

NEM.: Ein Meerstör LAT.: Elops

ked GLEJ: **kot**¹

kedaj¹ [kədāj] (kdaj¹) prislov
nekdej **TMB: Kedej** NEM.: Einsmals LAT.: Aliquando **GS: Dej** – Verbum simplex exolevit; extat tamen in compositis: *Kedaj*, vel *Kedej*? quando, quo tempore? *Nekdej*, *Nekedej*, olim: *od nekédej*, ab immemoriali tempore: Anglis *Day dies*: Carniolis tempus significat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: od kedaj

kedaj² [kədāj] (kadaj; kdaj²) zaimek
kdaj? **TMB: Kadaj; Kedej?** NEM.: Wann?; Wann? LAT.: Quando?; Quando? yshi **Kedaj** **GS: Daj** – vide *Děj*. **GS: Dej** – Verbum simplex exolevit; extat tamen in compositis: *Kedaj*, vel *Kedej*? quando, quo tempore? *Nekdej*, *Nekedej*, olim: *od nekédej*, ab immemoriali tempore: Anglis *Day dies*: Carniolis tempus significat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kedeš [kēdeš] samostalnik moškega spola
vzgojitelj № 955: učitelj **GS: Keđesh** – Curator pupilli a gr. κηδεστής, Curator affinis. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kedo [kedō] (kdo) zaimek
kdo? **TMB: Gdu?** NEM.: Wer? LAT.: Quis? **GS: Kedu** – Suec. *Ho*, Angl. *hwo*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Kedu**, oder **Gdu?** 1. *Kedu* 'wer' /.../ (str. 52) PRIMERJAJ: poglej kdo; s čem

kedor GLEJ: **komur**

kedorkoli [kədōrkōli] (kdorkoli)
zaimek
kdor koli **TMB: Gdurkol?**; **Kogerkol** NEM.: Werimmer; Wenn immer LAT.: Quicumque; Quemcumque PREGOVOR: *kedurkol si kaj takega misle* (str. 4) PRIMERJAJ: kogarkoli; koli

kefa [kēfa] samostalnik ženskega spola
krtača za konje № 255: živalska oprava
TMB: Keřa -e fh. NEM.: Eine Pferdebürste
LAT.: Setaceum equinum **GS: Kefa** – gr. χαίτη, seta. Vide *šet*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kegelj [kégəlj kégljja] samostalnik moškega spola
kegelj № 188: pripomoček za igranje **TMB: Kēgl** -a m. NEM.: Der Kegel LAT.: Pyramis, conus ☉ Beseda morda pomeni tudi 'stožec'.

kegljati [kegljāti kegljâm] nedovršni glagol
kegljati № 752: igrati **TMB: Kēglâm** NEM.: Kegel schieben LAT.: Conis ludere

kegljišče [kegljīšče] samostalnik srednjega spola
kegljišče № 330: kraj za igro, zabavo
TMB: Kēglishe -a n. NEM.: Kugelstätte LAT.: Pyramidarium

keha [kēha] samostalnik ženskega spola
zapor, ječa, keha № 781: ječa **TMB: Keřa** -e fh. NEM.: Der Kerker LAT.: Carcer **GS: Keřa** – germ. *Keiche*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kek [kēk] medmet
izraža gnus **TMB: Kêk!** NEM.: Pfuy, Schändlich LAT.: Turpe Phi!

kekljati [kekljāti kekljâm] nedovršni glagol
jecljati № 29: imeti govorno hibo **TMB: Keklâm** NEM.: Stottern LAT.: Balbutire

kelder GLEJ: **kevder**

keldrar GLEJ: **kevdrar**

keldrarica GLEJ: **kevdrarica**

Kelhima [kēlhima (?)] samostalnik ženskega spola
bavarsko mesto Kelheim № 360: krajevno ime **KG: Kelhima** 'Kehlheim' (str. 157)

kelih [kélìh] samostalnik moškega spola
kelih 239: posoda za pijačo **TMB:** *Kèlh*
 -a m. NEM.: *Der Kelch* LAT.: *Calix* **GS:** *Kèlh*
 – lat. *Calix*, germ. *Kelch*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

kelžih GLEJ: **kevžih**

kelžišen GLEJ: **kevžišen**

kelžuh GLEJ: **kevžih**

kelžušen GLEJ: **kevžišen**

kembelj [kém̩bəl̩j kém̩bəl̩jna]

samostalnik moškega spola

1. tolkač 187: orodje za tolčenje,
 bodenje

2. kembelj 170: del priprave, ki ustvarja
 zvok **TMB:** *Kembèl* -na m. NEM.: 1. *Stössel*
 2. *Schwengel* LAT.: 1. *Pifillum* 2. *lingua*
campanæ **GS:** *Kembel* – quidam, fed inepte
Cimbalo, propter refonantiam derivant: germ.
Knebel utuntur pro brevi, fed crassò fufte.
 Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kepa [képa] samostalnik ženskega spola
snežna kepa 624: kup **TMB:** *Kèpa* -e fh.
 NEM.: *Der Schneeball* LAT.: *Glebula nivis* **GS:**
Kèpa – a gr. κεφαλή, caput; quia in formam
capitis compilatur. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

kepati [képati kèpam] nedovršni glagol
obmetavati (se) s snežnimi kepami;
kepati (se) 752: igrati **TMB:** *Kèpam* NEM.:
Mit Schneebällen werfen LAT.: *Maffulis niveis*
appetere

keprnik [képrnik (?)] samostalnik
 moškega spola
plašč za ježo, jahalni plašč 130: oblačilo
 ali obutev **TMB:** *Kepernek* -a m. NEM.:
Reitmantel LAT.: *Abolla*

ker [ker] veznik
ker ABC: kerje toku pomavtan prifchl
 (1794, str. 28)

kerpt GLEJ: **krpt**

kesan [kəsân] pridevnik
počasen, obotavljiv **TMB:** *Xân* -a -u Siehe
Késan **KG:** *Késán*, -sna, -snu 'langsam'
 (str. 104) PRIMERJAJ: kasen; kesen

kesanje [kəsânje] samostalnik srednjega
 spola

kesanje 62: versko čustvo **TMB:** *Kèsanje*
 -a n. NEM.: *Die Reue* LAT.: *Pænitudo*

kesati se [kəsáti se kəsâm se] nedovršni
 glagol

kesati se 62: imeti versko čustvo
TMB: *Kèsâm se*; *Xsâm se* NEM.: *Bereuen*
 LAT.: *Dolere Pænitere* **GS:** *Xam se* – melius
kesâm se.

kesen [kəsən] pridevnik
počasen, obotavljiv **TMB:** *Kesn* -a -u
 NEM.: *Langsam* LAT.: *Tardus* **GS:** *Kesn*
 – Hung. *késön*. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega. ☹ Nemško in latinski
 prevedek dopuščata tudi pomen 'pozen,
 kasen', ki pa se zdi zaradi pomena
 prislova *kesno* in abstrakta *kesnoba*
 manj verjeten. K naglasu na črkovno
 neizraženem polglasniku primerjaj
škripec. PRIMERJAJ: kasen; kesan; kesno

kesno [kəsno (?)] prislov
počasi, po malem **KG:** *Pozhasu, kesnu, po*
malem 'langsam' (str. 93) PRIMERJAJ: kesen

kesnoba [kəsno̩ba] samostalnik ženskega
 spola
počasnost, obotavljivost 383:
 negativna lastnost glede na hitrost
TMB: *Kesnóba* -e fh. NEM.: *Langsamkeit*
 LAT.: *Tarditas*

ket GLEJ: **kot²**

keta [kèta] samostalnik ženskega spola
morski sesalec kit, latinsko *Cetacea* 1006:
 vrsta ribe ali druge vodne živali **GS:** *Kèta* –
kit: lat. *Cete*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: balena; fokina; kit; košir

ketina [kétina] (*ketna*) samostalnik ženskega spola

veriga ▮ 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Kètèna** -e *fh.* NEM.: Eine Kette LAT.: Catena

ketinica [kétinica] (*ketnica*) samostalnik ženskega spola

nakit za okrog vratu; verižica ▮ 532: okrasje **TMB: Ketenza** -e *fh.* NEM.: Das Kettchen LAT.: Catenula PRIMERJAJ: nagrlina

ketna GLEJ: **ketina**

ketnica GLEJ: **ketinica**

kevder [kévðər] (*kelder*) samostalnik moškega spola

klet ▮ 777: del zgradbe **TMB: Kévd̥r** -a *m.* NEM.: Der Keller LAT.: Cellare **GS: Kévd̥r** – germ. *Keller, Kelter*, a gr. κελυθω, occulto: vel κελυθος, caverna profunda. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

kevdrar [kévðrar] (*keldrar*) samostalnik moškega spola

točaj, natarar ▮ 871: uslužbenec **TMB: Kevdrar** -a *m.* NEM.: Der Kellner LAT.: Cellarius **KG: Kje je kevdrar? 'Wo ist der Kellner.'** (str. 195)

kevdrarica [kévðrarica] (*keldrarica*) samostalnik ženskega spola

točajka, natararica ▮ 871: uslužbenec **TMB: Kevdrarza** -e *fh.* NEM.: Die Kellnerinn LAT.: Cellariffa **KG: Toku kevdrarzo poklizhite 'So ruft die Kellnerinn'** (str. 195)

kevžih [kévžih] (*kelžih; kelžuh*) samostalnik moškega spola

prehlad, nahod ▮ 17: bolezen **TMB: Kéϑlhèh** -a *m.* NEM.: Die Schnuppen LAT.: Anticatharrhalia **GS: Kéϑlneh** – a gr. κεύσω **fundam.** Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. ☹ Latinski prevedek ni ustrezen, saj pomeni 'sredstva za blaženje prehlada'.

kevžišen [kévžišən] (*kelžišen; kelžušen*) pridevnik

prehlajen, nahoden **TMB: Kevfleshn** -a -u NEM.: Schnuppicht LAT.: Rheumaticus

khi [khī] medmet

posnema glas pri kihanju **KG: Tshi, tshi, khi** (str. 96) PRIMERJAJ: Či

ki [ki] členek

ali bi morda? (?) **TMB: Ki?** NEM.: Etwann? LAT.: Fors? **KG: Ki 'etwa'** (str. 104)

kibel [kībəu] (*kibov*) samostalnik moškega spola

1. prostorninska mera za žito vedro, pribl. 30 l ▮ 430: prostorninska mera **2. posoda, ki drži pribl. 30 l** ▮ 225: posoda **TMB: Kibov** -a *m.* NEM.: Getreidmaß LAT.: Cubus **GS: Kibl** – enuntia *Kibov*: lat. *Cubus*; unde & sequens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ "Sequens" je *kibla*. PRIMERJAJ: kibla

kibla [kībla] samostalnik ženskega spola

neka posoda, morda golida, vedrica ▮ 225: posoda **TMB: Kibla** -e *fh.* NEM.: Die Gelte LAT.: Capedo PRIMERJAJ: hibla

kibov GLEJ: **kibel**

kibun GLEJ: **hibun**

kidati [kídati kīdam] nedovršni glagol

1. odtekati ▮ 577: premikati se (o tekočinah) **2. dajati ven; izpraznjevati, ruvati** ▮ 731: puliti **TMB: Kidam** NEM.: 1. Abfließen 2. Ausraumen LAT.: 1. Defluere 2. extrahere

kiferl GLEJ: **kiferlj**

kiferlj [kīferlj] (*kiferl*) samostalnik moškega spola

koroško **posoda za blagoslovljeno vodo** 𐌺242: posoda za blagoslovljeno vodo **TMB: Kiferl** -na m. NEM.: *Der Weyhkessel* LAT.: *Amula* **GS: Kiferl** – *vindicum probabilis a germ. *Küpfel*; quia hæc vascula folent esse cuprea*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kihajoč [kihajóč] pridevnik
kihajoč **KG:** 'Niessenden' (kihajozhega) (str. 96)

kihati [kihati kîham] nedovršni glagol
kihati 𐌺488: oddajati glasove zaradi bolezni **TMB: Kiham** NEM.: *Niesen* LAT.: *Sternutare* **GS: Kiham** – *Suec. *kikna*, anhelare notat*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kihiniti [kîhniti kîhnem] dovršni glagol
kihiniti 𐌺488: oddajati glasove zaradi bolezni **TMB: Kihnem** -niti NEM.: *Niesen* LAT.: *Sternutare*

kihra [kîhra] samostalnik ženskega spola
rastlina čičerka, latinsko *Cicer arietinum*, ali **njeni plodovi** 𐌺618: vrsta zelike ali njen užiten plod **TMB: Kihra** -e fh. NEM.: *Die Kichern* LAT.: *Cicercula* **GS: Kihra** – *germ. *Kichern*; lat. *Cicercula*; Suec. *kikert*; a gr. *κάχυος*, quod pilulæ formam habeat*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kij [kîj] samostalnik moškega spola
drog, vzvod 𐌺175: orodje, ki je palica **TMB: Kij** -a m. NEM.: *Hebstange* LAT.: *Vectis, Batuarium* **GS: Kij** – a gr. *κέω*, *findo*; *tudes enim præcipue ad findendos truncos adhibetur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kikla [kîkla] samostalnik ženskega spola
žensko krilo; kikla 𐌺137: žensko oblačilo **TMB: Kikla** -e fh. NEM.: *Der Weiberrock* LAT.: *Amictorium* **GS: Kikla** – *infer. Sax. & Dan. *Kittel*, per Metaplastum ein Rock; lat. med. ævi *Cyclas* a gr. *κυκλώω*, undique *cingo** :

κύκλος & & Hebr. *קֶפֶץ* *agol* rotundus, *χιτών*, *κύκλα*, & Hebr. *קֶתוֹנֶת* *Kethoneth* tunica. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **ABC: Kikla** (1765, str. 10) PRIMERJAJ: kiklica

kiklica [kîklica] samostalnik ženskega spola
žensko krilo; kikla 𐌺137: žensko oblačilo **TMB: Kiklèza** -e fh. NEM.: *Der Weiberrock* LAT.: *Amictorium* PRIMERJAJ: kikla

kila [kîla] samostalnik ženskega spola
izstop organa ali dela organa skozi nenaravno odprtino; kila 𐌺35: oboleli del človeka **TMB: Kila** -e fh. NEM.: *Der Bruch* LAT.: *Ruptura, Hernia* **GS: Kila** – a *Χωλός*, *claudus*; q a *χαλός*, *mutilus*; Hebr. *פֶּחַח* *chalach*, *debilis fuit*; item *כִּלְיָה*, *unde κηλήτης*, *herniofus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kilav [kîlav] pridevnik

1. **kilav**

2. **nedonošen TMB: Kilov** -a -u NEM.: 1. *Brüchig* 2. *unzeitig* LAT.: 1. *Ruptus* 2. *immaturus fœtus*

kilavec [kîlavæc] samostalnik moškega spola
kdor ima kilo 𐌺824: bolnik **TMB: Kilovz** -a m. NEM.: *Der ein Bruch hat* LAT.: *Heriofus*

kimati [kîmati kîmam] nedovršni glagol
kimati 𐌺590: premikati telesni del **TMB: Kimam** NEM.: *Mit dem Kopfe nicken* LAT.: *Annuere capite* **GS: Kimam** – a gr. *κειμάω*, *dormire facio*; & *κομαίνω*, *dormiturio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Morda tudi 'kinkati'.

kimavec [kîmavæc] (kimovec)

samostalnik moškega spola

september 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Kimovz** -a m. NEM.: *Herbstmonat* LAT.: *September*

kimelj [kîmɛlj] samostalnik moškega spola
rastlina kumina, latinsko *Carum carvi*, ali **njen plod** 𐌺617: vrsta zelike **GS: Kimel**

– hebr. יָבֵב, *cammon*: germ. *Kimel*: lat. *cuminum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kimovec GLEJ: **kimavec**

kinkati [kînkati kînkam] nedovršni glagol
šepati № 30: šepati **TMB: Kinkam** NEM.:
Hinken LAT.: Claudicare **GS: Kinkam** – germ.
hincken. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. **KG: Kinkam**, -al, -kat
‘sinken, wanken’ (str. 104)

kip [kíp] samostalnik moškega spola
podoba na kovancu № 252: likovni izdelek
TMB: Kip -a m. NEM.: Bildniß an Geld
LAT.: Æra, forma **GS: Kip** – unde germ. *das*
Kippen, terminus monetariorum: Hebr. קִיפ
koph ímia, & gr. τυπώω, *cudo pecuniam*:
Hung. *Keep*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih
in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kipati [kípati kîpam] nedovršni glagol
oblikovati, tvoriti № 252: slikati **TMB:**
Kipam NEM.: Bilden, gestalten LAT.: Formare

kipječ [kípěč] pridevnik
kipeč **TMB: Kipežh** -a -u NEM.: Aufwallen
LAT.: Æftuabundus

kipeti [kípěti kípím] nedovršni glagol
vreti, kipeti № 577: premikati se (o
tekočinah) **TMB: Kipim; Kèpim; Kupim**
kupěl -pěti NEM.: Aufwallen; Aufsieden;
Aufwallen LAT.: Ebullire PRIMERJAJ: skipeti

kir [kír] zaimek
kateri, ki **KG: Kir** ‘welcher’, Kira ‘welche’,
Kiru ‘welches’ /.../ (str. 53) **ABC: Ozhe nash**,
kir fe v' nebefeh (1765, str. 22)

kirasirar [kirasírar (?)] samostalnik
moškega spola
vojak v oklepu; kirasir № 966: vojak
TMB: Kyrafirar -ja m. NEM.: Kurißier
LAT.: Cataphractus

kiržet [kíržet] samostalnik moškega spola
rastlina česnov vrednik, latinsko *Teucrium*

scordium № 617: vrsta zelike **TMB: Kirfhét**
-a m. NEM.: Lachenknoblauch LAT.: Scordium

kisati [kísati kîsam] nedovršni glagol

1. **kisati** № 690: kisati
2. **namakati, mehčati v tekočini; kvasiti,**
lužiti № 689: namakati **TMB: Kisam** NEM.:
Säuern, beitzen LAT.: Acefcere, macerare
PRIMERJAJ: kislovati

kisel [kísəy] pridevnik

kisel **TMB: Kisl** -a -u NEM.: Sauer LAT.: Acidus

kislica [kíslica] samostalnik ženskega spola
rastlina kislica, latinsko *Rumex*
acetosa № 617: vrsta zelike **TMB: Kislèza** -e
f. NEM.: Sauerpampfer LAT.: Acetofa

kislina [kíslina] samostalnik ženskega spola
kisle stvari, jedi № 261: hrana **TMB:**
Kislèna; Kislina -e f. NEM.: Säure Sachen
LAT.: Acida

kisloba [kísloba] ali [kislóba] samostalnik
ženskega spola

kislost, kisloba № 765: okus **TMB: Kisloba**
-e f. NEM.: Die Säure LAT.: Aciditas

kislovati [kislóvati kislûjem] nedovršni
glagol

1. **kisati** № 690: kisati
2. **namakati, mehčati v tekočini; kvasiti,**
lužiti № 689: namakati **TMB: Kislujem**
LAT.: Siehe **Kisam** PRIMERJAJ: kisati

kit [kít] samostalnik ženskega spola
morski sesalec **kit**, latinsko *Cetacea* № 1006:
vrsta ribe ali druge vodne živali **GS: Kęta** –
kit: lat. *Cete*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: balena;
fokina; keta; košir

kita [kíta] samostalnik ženskega spola
1. **kita, tetiva**, tj. **močno tkivo, ki veže**
mišice na kost № 972: del človeka ali živali
2. **kita**, tj. **iz treh ali več pramenov**
spleteni lasje № 532: okrasje **TMB: Kita** -e
f. NEM.: 1. Nerve 2. Haarzopf LAT.: 1. Nervus

2. Cirrus **GS: Kita** – a gr. Χαίτη, juba, caefaries: Hebr. חַת, *chut* filum, capillamentum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kje [kjé] prislov

kje? **TMB: Kje?** NEM.: Wo? LAT.: Ubi? **KG:** Kje 'wo' (str. 104) **KG:** Kje je vinu? (str. 191) PRIMERJAJ: do kje

kje drugje [kjé drugjé] prislovna zveza **drugje** **TMB: Kjedergi** NEM.: Anderswo

LAT.: Alibi

kjekoder [kjékôdər] prislov

koder koli **KG:** Kje koder 'wo, irgendwo' (str. 90)

kjer [kjër] veznik

kjer **GS: Kjer** – quando gr. καρὸς Duf. eft tempus: item *kor* vox Hunica significat tempus; unde *skoru*: carniolis *skorej*, tempeftive. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Kjer 'wo' (str. 104)

kjerbodi [kjërbôdi] prislov

kjer koli **TMB: Kjerbodi** NEM.: Wo immer LAT.: Ubi ubi

kjerkoli [kjërkôli] prislov

kjer koli **KG:** kjerkol 'wo immer' (str. 90) PRIMERJAJ: koli

klada [kláda] samostalnik ženskega spola **velik, debel, neobdelan kos debela;**

klada №641: les **TMB: Klada** -e fh. NEM.: Der Stock LAT.: Truncus, nervus **GS: Klâda** – a gr. κλάδος, ramus, a carniolico *klal*, fcidit germ. *Laden*, Brett: Anglofax. *hladan*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

-kladati [klâdati klâdam] glagol, samo v sestavi

GS: Ladelz – germ. *Lade*. Vide *kladam*, *nakladam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kladivalnik [kládivaɯnik (?)]

(kladovalnik) samostalnik moškega spola

nakovalo №152: orodje za obdelovanje kovin **TMB: Kladuvavnek** -a m. NEM.: Der Amboß LAT.: Incus

kladivo [kládivo] samostalnik srednjega spola

kladivo №187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB: Kladuvu** -a n. NEM.: Der Hammer LAT.: Maleus

kladovalnik GLEJ: **kladivalnik**

klafarija [klafaríja] samostalnik ženskega spola

nespodobno, pohujšljivo

govorjenje №499: grešno govorjenje

TMB: Klafarya -e fh. NEM.: Aergerliche Reden LAT.: Scurrilia

klafati [kláfati kláfam] nedovršni glagol **nespodobno, pohujšljivo govoriti** №499: grešno govoriti **TMB: Kláfam** NEM.:

Aergerlich reden LAT.: Scandalofa loqui **GS: Kláfam** – Dan. *klaffe*, & Suec. *Klaffa*: verlâunden, item Suec. *glappa*, unbehutsam reden: germ. *klaffen*, klatschen, etwas durch Worte verrathen: Notkero *Chlaffot*, Getâusch. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

klaftra [kláftra] samostalnik ženskega spola koroško **klaftra** №426: mera **TMB: Klaftra** -e fh. NEM.: Die Klaftra LAT.: Orgya **GS: Klaftra**

– vindicum a germ. *Klaffer*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Ni jasno, ali je mišljena dolžinska mera (pribl. 1,9 m), votla (pribl. 4 m³) ali oboje.

klagovati [klagováti klagûjem]

nedovršni glagol

tarnati, pritoževati se №518: pritoževati se **TMB: Klagujem** -uvati NEM.: Trauern LAT.: Lamentari **GS: Klagûjem** – germ. *klagen*: a gr. κλαιειν, weinen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

klama [klâma] samostalnik ženskega spola **neumen, aboten človek; neumnež,**

abotnež 𐌺903: neumen ali lahkomišeln
človek **TMB: Klâma -e fh.** NEM.: *Lapp,*
Aberwizling LAT.: *Bliteo*

klamast [klâmast] pridevnik

neumen, aboten **TMB: Klamast -a -u** NEM.:
Läppisch LAT.: *Bliteus*

klamfa [klâmfa] samostalnik ženskega spola

penja, skoba, klamfa 𐌺190: pripomoček,
sredstvo za vezanje **TMB: Klamfa -e fh.**

NEM.: *Die Klammer* LAT.: *Anfa* **GS: Klamfa**
– germ. *Klammer, Klampfe*: Holl. *Klamme,*
Klampe, ein Hacken. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

klamiti [klamīti klâmim] nedovršni glagol

varati, goljufati 𐌺107: varati, goljufati
TMB: Klamem -miti NEM.: *Täuschen* LAT.:
Fallere, decipere

klanec [klánɛc] samostalnik moškega spola

klanec, strmina 𐌺569: del ceste, poti

TMB: Klanz -a m. NEM.: *Die Anhöhe*
LAT.: *Clivus* **GS: Klânz** – a gr. *Κολωνός*
& *κολωνή*; lat. *collis*, tumulus: Junius
in *Glossar*. Goth. *Glaine* eamdem
significationem adstruit. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

klanjati se [klânjati se klânjam se]

nedovršni glagol

klanjati se 𐌺590: premikati telesni del

TMB: Klajnam se NEM.: *Sich neigen* LAT.:
Inclinare **GS: Klinam** – *Klinem, Klajnam,*
Klônem simplicia exolvere, in compositis
duntaxat reſtant: *preklinam, perklajnam,*
naklônem: gr. *κλειω*, claudo: chald. *ܟܠܐܢܐ* *kela*
clauſit. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

klanje [klânje] samostalnik srednjega spola

1. klanje 𐌺279: klanje

2. bolečine v trebuhu 𐌺17: bolezen

TMB: Klanje -a n. NEM.: 1. *Das Schlachten*
2. *Bauchgrimmen* LAT.: 1. *Mactatio* 2. *Alvus*
lientricus

klapouh [klapoûh] (*klopouh*) pridevnik

ki se pretvarja, da posluša; ki noče slišati

TMB: Klopouh -a -u NEM.: *Sich Gehörlos*
stellend LAT.: *Diffimulans audire*

Klara [klâra] samostalnik ženskega spola

krstno ime Klara 𐌺351: krstno ime

KG: Klara (str. 155)

klas [klâs klasû] samostalnik moškega spola

klas 𐌺613: sad ali plod za prehrano **TMB:**

Klas -ú m. NEM.: *Die Aeher* LAT.: *Spica, arista*
GS: Klâs – Hungar. *Kalafz*. Razlaga vsebuje
zelo malo povednega.

klasti [klâsti klâdem] nedovršni glagol

dajati živini krmo; pokladati 𐌺118: krmiti

živali **TMB: Kladem** klaſti NEM.: *Vieh füttern*
LAT.: *Pabulari*

klastje [ʔ] samostalnik srednjega spola

rastlinska hrana za živali; krma

𐌺267: hrana za živali **TMB: Klastje -a n.**

NEM.: *Das Futter* LAT.: *Pabulum* PRIMERJAJ:
klastnina

klastnina [klastnîna] samostalnik

ženskega spola

rastlinska hrana za živali; krma 𐌺267:

hrana za živali **TMB: Klastnina -e fh.** NEM.:

Das Futter LAT.: *Pabulum* PRIMERJAJ: klastje

klati [klâti kôljem] nedovršni glagol

1. ubijati domače živali; klati 𐌺736: klati
domačo žival

2. s sekiro po dolgem dajati kaj na dva

ali več delov; klati, cepiti 𐌺620: rezati,

trgati **TMB: Kôlem** klâti NEM.: 1. *Schlachten*

2. *Spalten* LAT.: 1. *Mactare* 2. *findere* **GS:**

Kolem – *klati* eft *klaa*, (findere) *celticum*:

germ. *klieben*, a gr. *κλάω*, frango, vel. q. a

κόλος, mutilus: Inf. Sax. *klôben*. Razlaga je

s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

GS: Koldem – *Kolden*: germ. *Mandelkern*

a *kolem, reskôlem*: germ. *klieben, Klaue*:

Gall. *eclater*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

klavec [klâvəç] samostalnik moškega spola
klavec 852: kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno postrežbo **TMB: Klavz** -a m. NEM.: *Der Schlachter* LAT.: *Mactator*

klavrn [klâvrn] pridevnik
otožen TMB: Klavern -a -u NEM.: *Wetterlounig, Melancholisch* LAT.: *Languidus, melancholicus* **GS: Klavorn** – hebr. חָלָה, *chala*, ægrotavit, q. *chala varn*, morbum metuens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kleč [klěč (?)] medmet
 uporablja se za izražanje opozorilo na to, kar se da, daje; na **GS: Klezh!** – tu imash. *Klezhem*: germ. *Klatsch, klatschen*, ein Schlag mit der Hand geben: Holl. *Klets, Handschlag*, onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

klečati [klečâti klečîm] nedovršni glagol
klečati 721: biti v določenem telesnem položaju **TMB: Klezhim** NEM.: *Knien* LAT.: *Flectere genua*

klečeje [klečêje] prislov
 v klečecem položaju; kleče **TMB: Klêzheje** NEM.: *Kniend* LAT.: *Genuflexus*

klefka [klêfka (?)] (kletka) samostalnik ženskega spola
 past v obliki kletke za lovljenje ptic; živolovka za ptice 156: pripomoček za lov na ptice **TMB: Klefka** -e fh. NEM.: *Falle, Springhäuschen* LAT.: *Decipula* **GS: Klefka** – eft onomatopœia, & exprimit fonum *klef*, quando solvitur, & cadit, capitque in se avem. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Klefka** ‘Vogel- Schlaghäusgen’ (str. 29)

kleg [klêg] samostalnik moškega spola
 zemeljska smola, naravni bitumen 649: rudnina **TMB: Klëg** -a m. NEM.: *Bergharz, Schiffbech* LAT.: *Bitumen, Ampelitis* **GS: Klëg** – lat. *gluten*: Inf. Sax. *Klegg*: Holl. *Kley*:

Angl. *Klays*, Märgel: a gr. κόλλα, germ. *Leim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: klegje

klegje [klêgje] samostalnik srednjega spola
 zemeljska smola, naravni bitumen 649: rudnina **TMB: Klëgje** n. NEM.: *Bergharz, Schiffbech* LAT.: *Bitumen, Ampelitis* PRIMERJAJ: kleg

klek [klêk] samostalnik moškega spola
 shajališče čarovnic, shod čarovnic 282: zbirališče čarovnic **TMB: Klêk** -ú m. NEM.: *Hexenplatz* LAT.: *Conventus fagarum* ☉ Zapis z ê navadno kaže na kratki ali široki e, roditelj z naglašeno končnico pa bi kazal na *klêk klekú*.

klekanice [klêkanice] množinski samostalnik ženskega spola
 neko okrasje za ženske, morda čipke 532: okrasje **GS: Kliganze** – a gr. χλιδῶνες, *armillæ* vel *Brachiale*: germ. *Achselschnüre*, quafi *klëkanze*, mundus muliebris. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

klekarica [klêkarica (?)] samostalnik ženskega spola
 ženska, ki kleklja; klekljarica 862: kdor izdeluje material za obleke **TMB: Klekarza** -e fh. NEM.: *Klecklerinn* LAT.: *Reticulatrix*

klekati [klêkati klêkam] nedovršni glagol
 izdelovati čipke; klekljati 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Klëkam** NEM.: *Kleckeln* LAT.: *Texere fimbrias* **GS: Klëkam** – germ. *kleppeln*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

klenavec [klénavəç] (klenovec) samostalnik moškega spola
 zelena orehova lupina 604: drevesni del **TMB: Klenavz** -a m. NEM.: *Grüne Nußschalle* LAT.: *Culeola* **GS: Klenavz** – a verbo simplici sequente. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ “Sequens” je *Klënem*.

kleniti [klenīti klénem] dovršni glagol
zapreti, zakleniti 𐌺588: zapreti **TMB:**
Klĕnem -niti NEM.: Schliessen LAT.:
 Vinculare **GS: Klĕnem** – cingo, circumdo:
 jam non amplius in ufu, fed extat multoties
 in compositis: *sklĕnem, oklĕnem se*. Vid.
Klinam. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
 koslovja napačna. ☉ TMB besedo navaja v
 zgornjem pomenu, Glossarium Slavicum
 pa eksplicitno pove, da se glagol
 uporablja le v sestavi, kot sta *skleniti*
 in *okleniti se*.

klenkati [klĕnkati klĕnkam] nedovršni
 glagol
udarjati ob zvon, pritrkavati 𐌺487:
 oddajati glasove **TMB: Klĕnkam** NEM.:
 Glockenstreich geben LAT.: Per ictus
 Campanam pulfare **GS: Klĕnkam** – lat.
clangere: germ. *klingen*: gr. κλάζω, vel
 λύγω, ubique est expressio soni. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. ☉ Ni popolnoma jasno, ali je
 beseda morda pomenila (tudi) 'zvoniti
 tako, da kembelj udarja le na eno stran,
 plat zvona'.

klenovec GLEJ: **klenavec**

klep [klĕp klĕpa] samostalnik moškega spola
člen verige 𐌺191: del pripomočka za
 vezanje **TMB: Klĕp** -a m. NEM.: Ring an der
 Kette LAT.: Annulus Catenæ

klepalnik [klepâunik] samostalnik
 moškega spola
kladivo za klepanje kose;
klepalnik 𐌺187: orodje za tolčenje,
 bodenje **TMB: Klĕpavnek** -a m. NEM.:
 Senfenhammer LAT.: Maleus, cufo

klepati [klĕpati klĕpam] nedovršni glagol
zapirati, zaklepati 𐌺588: zapreti **TMB:**
Klĕpam LAT.: Siehe Klĕnem PRIMERJAJ: kleniti

klepetati [klepetátí klepĕčem]
 nedovršni glagol

1. ropotati, klopotati 𐌺487: oddajati
 glasove
2. šklepetati z zobmi 𐌺487: oddajati
 glasove **TMB: Klepĕzhem; Klepĕtâm** NEM.:
 Klappern; Mit Zähnen klappern LAT.: Stridere,
 tremere **GS: Klĕpĕtâm** – germ. *klappern*,
 est vox onomatopoeica. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

klepetavec [klepetâvæc] samostalnik
 moškega spola
kdor (rad) veliko govori, klepeta;
klepetalec 𐌺912: človek glede na
 govorjenje **TMB: Klepĕtavz** -a m. NEM.:
 Klappermaul LAT.: Adolefchos

klepetulja [klepetúlja] samostalnik
 ženskega spola
igrača, ki pri tresenju ropota;
ropotuljica 𐌺189: igrača **TMB: Klepĕtûla**
 -e fh. NEM.: Rodel, Klapperwerk LAT.: Crepita-
 culum, Acitabulum

klepsti [klĕpsti klĕpljem] nedovršni glagol
z udarci kladiva tanjšati, ostriti rezilo
kose; klepati 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**
Klĕplem klepsti NEM.: Sense ausschlagen
 LAT.: Falcem cudere **GS: Klĕplem** – est
 onomatopœia, a fono *klep, klep*, qui elicitur
 extundendo falces. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
 sklepati³; skleповati²

klešče [klĕšče] množinski samostalnik
 ženskega spola
klešče 𐌺144: orodje za držanje **TMB:**
Klĕshe fh. NEM.: Die Zange LAT.: Forceps

kleštati [kleštátí kleštâm] nedovršni
 glagol

1. obsekovati, klestiti 𐌺620: rezati, trgati
2. oglašati se kot divja svinja;
škrtati 𐌺531: oglašati se z živalskimi
 glasovi **TMB: Klĕštâm** NEM.: 1. Abschlagen,
 hauen 2. knirschen wie die Wildschwein
 LAT.: 1. Truncare 2. Frendere suum more

kleštre [klĕštre] množinski samostalnik
 ženskega spola

na komat pritrjene vezi 𐎢255: živalska oprava **TMB: Klęštre** fh. NEM.: Von Kummet herabhängende Behältniße LAT.: De helcio dependentia retinacula ☉ Pleteršnik navaja *klęštra* v pomenu 'leseni del komata'.

kleti [klěti klěvem] nedovršni glagol stara beseda **kleti, preklinjati** 𐎢496: preklinjati ali psovati **TMB: Klęvem** NEM.: Fluchen LAT.: Maledicere ftar. bes.

kletka GLEJ: **klefka**

kletva [klětva] samostalnik ženskega spola **kletev, kletvica** 𐎢496: kletvica ali psovka **TMB: Klętva -e** fh. NEM.: Der Fluch LAT.: Maledictio PRIMERJAJ: kletvina

kletvina [kletvína] samostalnik ženskega spola **kletev, kletvica** 𐎢496: kletvica ali psovka **TMB: Kletvina -e** fh. NEM.: Der Fluch LAT.: Maledictio PRIMERJAJ: kletva

klic [klīc] samostalnik moškega spola **poziv** 𐎢493: govor **TMB: Kliz -a m.** NEM.: Der Ruf LAT.: Vocatio ☉ Manj verjetno je beseda pomenila tudi 'poklic', saj je v TMB ta pojem v nemščini opredeljen kot *Beruf*. PRIMERJAJ: klicanje

klicanje [klícanje] samostalnik srednjega spola **poziv** 𐎢493: govor **TMB: Klizanje -a n.** NEM.: Der Ruf LAT.: Vocatio PRIMERJAJ: klic

klicati [klícati klíčem] nedovršni glagol **klicati** 𐎢493: govoriti **TMB: Klizhem** klizati NEM.: Rufen LAT.: Vocare

klicati se [klícati se klíčem se] nedovršni glagol **imenovati se** 𐎢487: oddajati glasove **KG:** Tu mejstu, katiru se klizhe Najm (str. 142)

kličejoč [kličejóč (?)] pridevnik **vzklíčen KG:** 'Rufenden' (klizhejozhega) (str. 96)

kliganice [klīganice (?)] množinski samostalnik ženskega spola **okrasni trakovi** (?) 𐎢532: okrasje **GS: Kliganze** – a gr. χλιδῶνες, armillæ vel Brachiale: germ. Achselschnüre, quafi *klękanze*, mundus muliebris. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

klin¹ [klīn klína] samostalnik moškega spola **klin, zagozda** 𐎢144: orodje za držanje **TMB: Klin -a m.** NEM.: Keil LAT.: Cuneus

klin² [klīn klína] samostalnik moškega spola **sladkovodna riba klen**, latinsko *Leuciscus cephalus cephalus* 𐎢1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Klin -a m.** NEM.: Altlingfisch LAT.: Alburnus

klinec [klīnēc] samostalnik moškega spola **1. lesen žebelj, cvek** 𐎢190: pripomoček, sredstvo za vezanje **2. majhna lesena tuljava za delanje čipk; klekelj** 𐎢186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Klinz -a m.** NEM.: 1. Hölzener Nagel 2. Kleckholz LAT.: 1. Clavus ligneus 2. Agitaculum **GS: Klinz** – vide *Klonz* in Frischio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kliniti [klíniti klīnem] nedovršni glagol **prilepiti** 𐎢551: lepiti **TMB: Klinem** kliniti NEM.: Anpappen LAT.: Agglutinare **GS: Klinam** – *Klinem, Klajnam, Klónem* simplicia exolvere, in compofitis duntaxat refant: *preklinam, perklajnam, naklónem*: gr. κλειω, claudio: chald. 𐩧𐩣𐩪 *kela* claufít. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

klinjati [klínjati klínjam] nedovršni glagol stara beseda **preklinjati** 𐎢496: preklinjati ali psovati **TMB: Klinam** NEM.: Vermaledeynen LAT.: Maledicere ftar. bes. **GS: Klinam** – *Klinem, Klajnam, Klónem* simplicia exolvere, in compofitis duntaxat refant: *preklinam, perklajnam, naklónem*: gr. κλειω, claudio: chald. 𐩧𐩣𐩪 *kela* claufít. Razlaga

vsebuje zelo malo povednega. © Glossarium Slavicum navaja, da se nesestavljeni glagol ne ohranja, da se uporablja le sestavljeni *preklinjati*.

Klivina [klīvina] samostalnik ženskega spola pri šumavskih Čehih **boginja ljubezni** †349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **GS: Klivina** – fuit idolum Veneris apud Bohemos Clatovienfes.

kljubljivost [kljubljívoŝt] samostalnik ženskega spola

kljubovalnost, trma †398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB:**

Klublivoft -e fh. NEM.: *Trotz, Unwillen* LAT.: *Disgratiæ* PRIMERJAJ: *kljubo*

kljubo [kljúbo] samostalnik srednjega spola **kljubovalnost, trma** †398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB: Klubu** -a n. NEM.: *Trotz, Unwillen* LAT.: *Disgratiæ* PRIMERJAJ: *kljubljivost*

kljubovati [kljúbovati kljúbovam] nedovršni glagol

kljubovati †413: nasprotovati **TMB:**

Klubuvam NEM.: *Zuwiderthun* LAT.: *Disgratiare*

ključ [kljúč] samostalnik moškega spola **ključ** †193: priprava za zapiranje **TMB: Kluzh** -a m. NEM.: *Der Schlüssel* LAT.: *Clavis* **GS: Kluzh** – Hung. *kwch, kults*: gr. κλεις; lat. *Clavis* a κλειω, claudio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ključnica [kljúčânica (?)] samostalnik ženskega spola

ključavnica †193: priprava za zapiranje

TMB: Kluzhanza -e fh. NEM.: *Das Schloß* LAT.: *Sera*

ključnicar [kljúčânicar (?)]

samostalnik moškega spola

izdelovalec ključavnic, ključev; ključavničar †854: izdelovalec kovinskih

predmetov **TMB: Kluzhanzar -ja m.** NEM.: *Der Schloßer* LAT.: *Faber ferarius*

ključar [ključár] samostalnik moškega spola

1. (cerkveni) ključar †871: uslužbenec

2. cerkovník †871: uslužbenec

TMB: Kluzhâr -ja m. NEM.: *Schlüßelherr*

LAT.: *Clavicularius* **KG: Kluzhar** 'Beschlüsser, Kirchenprobst' (str. 114)

ključarica [ključárica] samostalnik ženskega spola

samostanska vratarica †871: uslužbenec

TMB: Kluzhariza -e fh. NEM.: *Beschlüßerin*

LAT.: *Adminiftra*

ključariti [ključáriti ključárim]

nedovršni glagol

upravljati (cerkveno) posestvo †461:

upravljati manjše gospodarstvo

TMB: Kluzharem NEM.: *Wirtschaft treiben*

LAT.: *Oeconomizare*

kljuka [kljúka] samostalnik ženskega spola

1. sponka †190: pripomoček, sredstvo za vezanje

2. jezikoslovje naglasno znamenje †809:

diakritično znamenje **TMB: Kluka -e fh.**

NEM.: *Schnalle, Klaimern* LAT.: *Anfa* **GS:**

Kluka – gr. λυκος; lat. med. ævi *Cliquetus*:

Gall. *Cliquet, Loquet*; a Kluzh quafi ejus

femininum *Kluka*. Razlaga vsebuje zelo malo

povednega. **KG: kluke, fnamèna** 'Accente oder Mundthöne' (str. 168)

kljukanos [kljúkanos (?)] (kljukonos)

samostalnik moškega spola

nos z izbočenim vrhnjim delom;

orlovski nos †878: del človeka **TMB:**

Klukànos -a m. NEM.: *Adlernase* LAT.: *Nafus*

aquilinus © Če je iztočnica nastavljena

pravilno, je beseda velelniška zloženska

kljúkanos iz glagola *kljukati* 'ukrivljati,

upogibati' in samostalnika *nos*. Ker pa

je *a* predzadnjega zloga lahko nastal

po prednaglasnem akanju (primerjaj

Borovlje, koconog), je mogoče tudi, da

je podredna determinativna zloženska *kljukonōs* iz *kljuka* in *nos*. Ta je v kasnejših virih znana v pomenih 'ki ima orlovski nos' in 'kdor ima orlovski nos'. Manj verjetno gre za prvotni sklop *kljuka nos* 'nos, ki je kakor kljuka'.

kljukast [kljúkast] pridevnik
upognjen, zakrivljen, kriv **TMB: Klukaft** -a
 -u NEM.: Gekrümmet LAT.: Aduncus

kljukati [kljúkati kljúkam] nedovršni
 glagol
trkati na vrata ¶ 727: tolči, bosti **TMB:**
Klukam NEM.: Klopfen an das Thor
 LAT.: Pulsare oftium **GS: Klukam** – eft
 onomatopœia. Vide *Klopotz*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kljukonos GLEJ: **kljukanos**

kljun [kljúŋ] samostalnik moškega spola
kljun ¶ 980: del živali **TMB: Klun** -a m. NEM.:
 Der Schnabel LAT.: Roftrum **GS: Klun** – gr.
 κλῶν, ramus. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

kljunač [kljúnač] samostalnik moškega
 spola

ptica sloka, latinsko *Scolopax*
rusticola ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **TMB: Klunazh** -a m. NEM.: Der
 Schnepf LAT.: Ficedula **GS: Klunâzh** – a *klun*,
 rostrum: sicut lat. *Scolopax*, & Hebr. קֶרֶב
Kore: Carinthis eft *Podlesak*, a *Lęs*, ubi
 habitat rusticola. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
 podlesak

kljusa [kljúsa] samostalnik ženskega spola
tovorni konj ¶ 989: vrsta kopenske
 domače živali **TMB: Klufa** -e fh. NEM.: Das
 Saumroß LAT.: Mannus, Clitellarius **GS:**
Musha – (vacca fenescens efoeta) ut *klufa*
 (equus clitellarius) Miŋnenfes & Laufatae
 ajunt *Mosche*, *Motsche*: infer. Sax. *Mudde*,
 porca efoeta: Afiatice *Motsch*, equa; unde
sequens. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. ☉ "Sequens" je
mešetar. PRIMERJAJ: muša

kljuvanje [kljuvânje] samostalnik
 srednjega spola
seganje s kljunom po čem;
kljuvanje ¶ 699: jedenje **TMB: Kluvanje** -e
 n. NEM.: Das Bicken LAT.: Fodicatio

kljuvati [kljuvâti kljújem] nedovršni
 glagol
kljuvati ¶ 701: jesti (o živalih) **TMB: Klujem**
 kluval, kluvâti NEM.: Mit dem Schnabel
 bicken LAT.: Rofstro, maleolo fodicare

klobasa [klobâsa] samostalnik ženskega
 spola
klobasa ¶ 261: hrana **TMB: Klobâsa** -e fh.
 NEM.: Wurst LAT.: Farcimen **GS: Klobâsa** – in
 vocabulario Hung. Viennæ 1554. *impreflo*
kolbas: Gall. *Calebaffe*, *Jonaskürbiß*. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega.

klobasar [klobâsar klobâsarja]
 samostalnik moškega spola
izdelovalec klobas; klobasičar ¶ 852:
 kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno
 postrežbo **TMB: Klobasar** -ja m. NEM.: Der
 Würstler LAT.: Alantopæjus

klobasica [klobasíca] samostalnik
 ženskega spola
majhna klobasa; klobasica ¶ 261: hrana
TMB: Klobasiza -e fh. NEM.: Das Würstchen
 LAT.: Farcimula

klobčič [klobčič] samostalnik moškega spola
nit, vrvica, zvita v kroglasto obliko;
klobčič ¶ 247: blago ali usnje **TMB:**
Klovzhizh -a m. NEM.: Der Kneuel LAT.:
 Glomus **GS: Klovzhizh** – a *vyem*: in super.
 germ. *Kleuel*: Inf. Sax. *Klouwen*, Angl. *Clouwe*,
 Clowe, Clywe. Angl. *Clew*. lat. *globus*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: klobko

klobeštrati [klobeštrâti klobeštrâm]
 nedovršni glagol

nespametno, zmešano govoriti;

klobuštrati ▮ 507: neumno govoriti

TMB: Klobéshtrâm NEM.: Verwirrt reden

LAT.: Confusé loqui

klobko [klobkô] samostalnik srednjega spola

nit, vrvica, zvita v kroglasto obliko;

klobčič ▮ 247: blago ali usnje **KG: Klobku**

'der Kneil' (str. 131) PRIMERJAJ: klobčič

klobučar [klobučár klobučárja]

samostalnik moškega spola

izdelovalec klobukov; klobučar ▮ 849:

krojač, čevljar **TMB: Klobzhâr** -ja m.

NEM.: Hutmacher LAT.: Pileo

klobučarica [klobučaríca] samostalnik

ženskega spola

izdelovalka klobukov; klobučarica ▮ 849:

krojač, čevljar **KG: Klobzhariza,**

'Hutmacherin' (str. 115)

klobučina [klobučína] samostalnik

ženskega spola

blago iz med seboj prepletenih

ali zlepljenih vlaken ali dlak;

klobučevina ▮ 247: blago ali usnje

TMB: Klobzhina -e fh. NEM.: Der Hutfilz

LAT.: Coactile

klobuk [klobúk] samostalnik moškega spola

klobuk ▮ 130: oblačilo ali obutev **TMB:**

Klobúk -a m. NEM.: Der Hut LAT.: Pileus **GS:**

Klobuk – quali *globok*, *profundi foraminis*:

gr. κλωβός, *Cavea avium*. *Unde sequens*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ "Sequens" je *klofrnica*.

PRIMERJAJ: zelen klobuk

Klodius [klōdius (?)] samostalnik moškega

spola

antično osebno ime Klodij ▮ 348: antično

osebno ime **KG: To ni Milo ampak Klodius**

sturil (str. 149)

klofniti [klōfniti (?) klōfnem] dovršni

glagol

dati zaušnico; klofniti ▮ 728: udariti zaradi slabih medsebojnih odnosov

TMB: Klófnem NEM.: Ohrfeigen geben LAT.:

Colapizare **GS: Klofnem** – a gr. κολάπτω,

Chald. ܚܘܘܟܐ *xelaph*, *percussit*. In veteri

longobardica historia apud Schilter

Chloffelun: lat. *Colaphus*, cui affine est

verbum *klofuta*, *expuncto primo o*. Razlaga

vsebuje zelo malo povednega.

klofrnica [klofrníca] samostalnik ženskega

spola

1. slab klobuk ▮ 130: oblačilo ali obutev

2. zaušnica, klofuta ▮ 728: udariti

zaradi slabih medsebojnih odnosov **TMB:**

Kloferniza -e fh. NEM.: 1. Schlechter Hut

2. Ohrfeige LAT.: 1. Petafus 2. Colaphus **GS:**

Kloferniza – quali *kloberniza*. Ne znam

oceniti pravilnosti razlage. ☉ Iztočnice

kloberniza v Pohlinovih slovarjih ni.

PRIMERJAJ: kloftica; klofuta

kloftanje GLEJ: kloftanje

kloftica [kloftíca] (klofutica)

samostalnik ženskega spola

slab klobuk ▮ 130: oblačilo ali obutev

TMB: Kloftiza -e fh. LAT.: Petafus Siehe

Kloferniza PRIMERJAJ: klofrnica; klofuta

klofuta [klofúta] samostalnik ženskega

spola

1. slab klobuk ▮ 130: oblačilo ali obutev

2. zaušnica, klofuta ▮ 728: udariti zaradi

slabih medsebojnih odnosov **TMB: Klofúta**

-e fh. LAT.: Petafus Siehe Kloferniza **GS:**

Klofnem – a gr. κολάπτω, Chald. ܚܘܘܟܐ *xelaph*,

percussit. In veteri longobardica historia apud

Schilter *Chloffelun*: lat. *Colaphus*, cui affine

est verbum *klofuta*, *expuncto primo o*.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

PRIMERJAJ: kloftica; klofrnica

klofutanje [klofutânje] (kloftanje)

samostalnik srednjega spola

dajanje zaušnic; klofutanje ▮ 728: udariti

zaradi slabih medsebojnih odnosov

TMB: Kloftanje -a n. NEM.: Ohrfeigen geben
LAT.: Colapizatio ☉ Izhodiščni glagol
kloftáti je lahko po modernem samo-
glasniškem upadu nastal iz *klofutáti*, a
je mogoče tudi, da gre za intenziv tipa
hlíptati, *tēhtati*. Za to možnost govori
predvsem *kloftica*, saj bi, če bi bila
tvorjenka iz *klofúta*, pričakovali ohranitev
naglasnega mesta in torej **klofútica*.

kloftica GLEJ: **kloftica**

klokati [klôkati klôkam] nedovršni glagol
oglašati se z glasom ko; kokati №531:
oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Klokam NEM.: Glucken LAT.: Glocitare **GS:**
Klôkam – lat. *clocito*: Dan. *klukke*, a gr.
κλώζω, clamo more graculorum. Razlaga
vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ:
klokotati

klokotati [klokotáti klokôčem]
nedovršni glagol

oglašati se z glasom ko; kokati №531:
oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Klokôzhem NEM.: Glucken LAT.: Glocitare
PRIMERJAJ: klokati

klon [klôn] samostalnik moškega spola
gib trupa naprej (?) №561: premikanje
GS: Klôn – a gr. κλώνιον: lat. *spina dorfi*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. ☉ Grško κλώνιον pomeni 'kolčni
sklep'.

kloniti [klonīti klônem] nedovršni glagol
upogibati se; sklanjati se №590: premikati
telesni del **TMB: Klônem** NEM.: Neigen LAT.:
Inclinare **GS: Klônem** – vide *Klinam*. **GS:**
Klinam – *Klinem, Klajnam, Klônem*
simplicia exolvere, in compofitis duntaxat
refant: preklinam, perklajnam, naklônem: gr.
κλειώ, claudo: chald. כֶּלָּא *kela clauít*. Razlaga
vsebuje zelo malo povednega. ☉ Glossarium
Slavicum navaja, da se nesestavljeni
glagol ne ohranja, da se uporablja le
sestavljeni *nakloniti*.

klop [klôp klopi] samostalnik ženskega spola
sedež za več oseb; klop №216: sedež ali
ležišče **TMB: Klop -y** fh. NEM.: Stuhl, Bank
LAT.: Scamnum

klopotec [klopótac] samostalnik moškega
spola

klopotec №169: priprava, ki ustvarja zvok
GS: Klopótz – onomatopœia a *fono klóp,*
klóp; unde germ. *klopfen*: hebr. כִּלְפָה,
kelappa, malleus. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Iz zapisa
ni enoznačno razvidno, kateri pomen
besede *klopotec* je mišljen. Starejši in
sočasni viri jo navajajo v pomenih
'pokvarjeno jajce', 'raglja' in 'kdor (rad)
veliko govori, čvekač'.

klopouh GLEJ: **klapouh**

klošč [klôšč kloščí] samostalnik ženskega
spola

žival klop, klošč, latinsko *Ixodes*
ricinus №994: vrsta žuželke ali drugega
mrčesa **TMB: Klôsh -y** fh. NEM.: Schaflaus
LAT.: Ricinus **GS: Klôsh** – ab *Ush, & kolem;*
quia dolenter mordet. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

klošter [klôštər] samostalnik moškega spola
samostan; klošter №783: krščanska
verska zgradba **TMB: Klôshtr -a** m. NEM.:
Das Kloster LAT.: Claufrum **GS: Klôshtr**
– lat *Claufrum*: germ. *Kloster*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

klup [?] samostalnik moškega spola
veka №972: del človeka ali živali **TMB:**
Klup -a m. NEM.: Augenlieder LAT.: Palpebra
PRIMERJAJ: klupek

klupek [klüpək] samostalnik moškega spola
navadno množina **veka** №972: del človeka ali
živali **TMB: Klupki -ov** m. NEM.: Augenlieder
LAT.: Palpebra ☉ V TMB je iztočnica
navedena v množinski obliki. PRIMERJAJ:
klup

kmalu [kmâlu] prislov

kmalu **TMB: Kmalu** NEM.: Alsobald LAT.:
Subito, mox **KG: Kmalu** (fdej) 'Itzt' (str. 189)

kmet [kmět] samostalnik moškega spola

kmet 891: kmet **TMB: Kmet** -a m. NEM.:
Der Bauer LAT.: Rufticus **GS: Kmet** – Polonis
Baro: Bohemis in Confitution. Caroli IV.
Böhmische Landsordnung, Hannoviæ typis
Wecheliani 1617. pag. 20 Rubr. 43 &
Scabinus, Böhmische Landsordnung von
1564. c. 22 idupfium significat. Gr. κάμνω,
laboro, κμητὸς, elaboratus. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: na kmetih

kmetariti [kmetáriti kmetârim]

nedovršni glagol

kmetovati, obdelovati zemljo 277:
obdelovati zemljo **TMB: Kmetarem** LAT.:
Siehe **Kmetujem** PRIMERJAJ: kmetovati

kmetica [kmětica (?)] samostalnik

ženskega spola

kmetica 891: kmet **TMB: Kmeteza** -e fh.
NEM.: Bauerinn LAT.: Ruftica

kmetič [kmětich] samostalnik moškega spola

kmet 891: kmet **KG: O** teh farobleneh
kmetezhov! (str. 148)

kmetija [kmetîja] samostalnik ženskega

spola

kmetija 119: kmečko posestvo **TMB:**
Kmetya -e fh. NEM.: Der Grund LAT.: Fundus
agreftis

kmetiški [kmětishki] (kmetuški)

pridevnik

kmečki **TMB: Kmetushke** -a -u NEM.:
Bäuerlich LAT.: Agreftis ☉ S črko *u* je
domnevno zmotno zapisan polglasnik,
nastal iz *i*.

kmetje [kmětje] samostalnik srednjega

spola

podeželje 281: kraj **TMB: Kmetje** -a n.
NEM.: Das Land LAT.: Ager, Pagus

kmetovanje [kmetovânje] samostalnik

srednjega spola

kmetovanje, poljedelstvo 277: kmečko
opravilo v zvezi z zemljo **TMB: Kmetovanje**
-a n. NEM.: Der Feldbau LAT.: Agricultura

kmetovati [kmetováti kmetûjem]

nedovršni glagol

kmetovati, obdelovati zemljo 277:
obdelovati zemljo **TMB: Kmetujem** NEM.:
Bauerarbeit verrichten LAT.: Agros colere
PRIMERJAJ: kmetariti

kmetuški GLEJ: **kmetiški**

knakati [knâkati knâkam] nedovršni

glagol

gagati 531: oglašati se z živalskimi
glasovi **TMB: Knâkam** NEM.: Wie die Enten
schnattern LAT.: Tetrinnire **GS: Knakam**
– onomatopœia ut *Quakam*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kneftra [knêftra] samostalnik ženskega

spola

jermen, ki med čevljarskim delom drži
čevelj trdno na kolenih; kneftra 144:
orodje za držanje **TMB: Knêftra** -e fh. NEM.:
Schusterriemen LAT.: Lorum futrinum **GS:**
Knêftra – a germ. *Knîe*. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev. ☉ Etimološka povezava je delna,
dejansko gre za prevzem iz nemške
zloženke *Knîehalfter* iz *Knîe* 'koleno' in
Halfter 'oglavnik, komat'. PRIMERJAJ: alce

knipka [knîpka] samostalnik ženskega spola

ptica zimska raca, latinsko *Clangula*
hyemalis 999: vrsta divje ptice ali druge
zračne živali **GS: Knipka** – **Eisente: Suec.**
Knîpa. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kniški [knîški] pridevnik

grofovski **TMB: Knishke** -a -u NEM.:
Gräflich LAT.: Comitivus

kniž [?] samostalnik moškega spola

grof 906: posvetni oblastnik **TMB: Knish**

-fha m. NEM.: Der Graf LAT.: Comes **GS: Knish** – comes; alias Slavis quemvis virum nobilem ab Equite usque ad Principem inclusive denotavit. *Knifhia* palatium Comitis Cilejæ ab antiquo usque in hanc diem nominatur a Slavis. Croatæ ajunt *knes*: Bohemi autem Sacerdotem vocant *knez*: in Saxonia est *Knees*, *Knies*, ein Schulze: Græco est Γνήσιος, rechtschaffen, probus incorruptus. Fors ab Hebreo נָשִׁיב, *nasi* princeps: נָשִׁיב *noses* in part. præf. *vexilifer*: a rad. נָשַׁב *nafas*, vexillum elevavit; signum, quod belliduces signis militaribus instructi sequi solebant. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

knížinja [knīžinja] samostalnik ženskega spola

grofica 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Knifhèna** -e f. NEM.: Gräfinn LAT.: Comitiffa **KG: Knifhena** 'Grafin' (str. 130)

Knížja [knīžja] samostalnik ženskega spola **celjski grad** 𐌺360: krajevno ime **GS: Knish** – comes; alias Slavis quemvis virum nobilem ab Equite usque ad Principem inclusive denotavit. *Knifhia* palatium Comitis Cilejæ ab antiquo usque in hanc diem nominatur a Slavis. Croatæ ajunt *knes*: Bohemi autem Sacerdotem vocant *knez*: in Saxonia est *Knees*, *Knies*, ein Schulze: Græco est Γνήσιος, rechtschaffen, probus incorruptus. Fors ab Hebreo נָשִׁיב, *nasi* princeps: נָשִׁיב *noses* in part. præf. *vexilifer*: a rad. נָשַׁב *nafas*, vexillum elevavit; signum, quod belliduces signis militaribus instructi sequi solebant. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

knjiga [knjīga] samostalnik ženskega spola stara beseda **knjiga** 𐌺202: knjiga **TMB: Kniga** -e f. NEM.: Buch LAT.: Liber ftara beseda **GS: Kniga** – exolevit in Carniola, quæ vox adhuc in ufu apud plerasque Illyricas nationes; Bohem. *kniha*: imo & Hung. *Könyv*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: bukve

knjigarija [knjigarīja] samostalnik ženskega spola
stara beseda **knjigarna** 𐌺301: knjigarna **KG: Knigaria**, (veralt.) Buklaria 'Buchgewelb' (str. 120)

knoflica [knōflica] (knofljica) samostalnik ženskega spola
zaponka; knoflica 𐌺135: del oblačila ali obutve za spenjanje **TMB: Knoflèza** -e f. NEM.: Die Speernadel LAT.: Acicula **GS: Knōfleza** – a germ. *Knopf*; quia acus est cum nodo, feu capite. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

knofljica GLEJ: **knoflica**

k nogam [k nógam] prislovna zveza **peš KG: Jest sem v'stanu petstu korazov ob eni sapi is tabo k'nogam hoditi** (str. 144) PRIMERJAJ: noga

kobel [kobèl (?)] samostalnik moškega spola **stol s poševno nameščenimi nogami** 𐌺216: sedež ali ležišče **TMB: Kobèl** -a m. NEM.: Sitz mit gleich auseinander gestreckten Füßen LAT.: Sessio furcata

kober [kóbər] samostalnik moškega spola **igralna kocka** 𐌺188: pripomoček za igranje **TMB: Kôbr** -a m. NEM.: Der Würfel LAT.: Aleæ PRIMERJAJ: kobilč

kobila [kobíla] samostalnik ženskega spola **kobila** 𐌺989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Kobila** -e f. NEM.: Eine Stutte LAT.: Equa **GS: Kobila** – Cambris *Gwil*: gr. καβάλλης; lat. *Caballus*; germ. *Gaub*: Diminutivum est *Kobileza*. Vide *Wilz* in Wachteri Gloss. etiam die *Kobel*, equa apud Stieler. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: konj

kobilar [kobîlar] samostalnik moškega spola
1. ptica strnad, latinsko *Emberiza citrinella* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge

zračne živali

2. ptica kobilar, latinsko *Oriolus oriolus* 𐀓 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Kobilar** -ja m. NEM.: Goldammer Witewedel LAT.: Galbula, Oriolus

kobilica [kóbílica] samostalnik ženskega spola

1. žival kobilica, latinsko *Locusta* 𐀓 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa
2. majhna kobila 𐀓 987: kopenske domače živali
3. ploščica na trupu gosli, čez katero so napete strune; kobilica 𐀓 172: del glasbila
4. kos lesa, na katerega se navije nit (?) 𐀓 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Kobileza** -e fh. NEM.: 1. Heuschrecke 2. Stütchen 3. Fadenhölzchen 4. Rößchen an der Geige LAT.: 1. Locusta 2. Equa parva 3. filafcella 4. phonafcella **GS: Kobila** – Cambris *Gwil*: gr. καβάλλης; lat. *Caballus*: germ. *Gaub*: Diminutivum est *Kobileza*. Vide Wilz in Wachteri Gloss. etiam die Kobel, equa apud Stieler. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

kobiličar [kóbíličar] samostalnik moškega spola

1. žival škržat, latinsko *Cicada* 𐀓 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa
2. kdor se ukvarja s prevažanjem blaga s tovorno živaljo; tovornik 𐀓 850: kdor se ukvarja s prevozištvom, tovorništvom, potovanjem **TMB: Kobilzhar** -ja m. NEM.: 1. Große Heuschrecke 2. Säumer LAT.: 1. Acheta 2. Clitellarius homo

kobratí [kóbrati kôbram (?)] nedovršni glagol

igrati igro s kockami; kockati 𐀓 752: igrati **TMB: Kôbram** NEM.: Würfeln LAT.: Aleare

kobrič [kóbrič] samostalnik moškega spola
igralna kocka 𐀓 188: pripomoček za

igranje **TMB: Kobrèzh** -a m. Siehe Kobr PRIMERJAJ: kober

kobulica [kóbúlica] samostalnik ženskega spola

rastlina plešec, latinsko *Capsella bursa pastoris* 𐀓 617: vrsta zelike **TMB: Kobulèza** -e fh. NEM.: Täschelkraut LAT.: Burfa paftoris PRIMERJAJ: bobulica

koc [kòc kóca] samostalnik moškega spola
slabša, groba odeja; koc 𐀓 222: posteljina **TMB: Kóz** -a m. NEM.: Die Kotze LAT.: *Stragula hirtuta* **GS: Koz** – *kozina*, a *kofa*, *kofina*, *pellis hircorum*, *hirtuta*; unde germ. *Kotze*, *stragula*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

kocast [kócast] pridevnik
sršast, bodikav, kosmat **TMB: Kozàft** -a -u NEM.: Kotzicht LAT.: *Hirfutus* PRIMERJAJ: kocinast

kocina [kocína] samostalnik ženskega spola
kozje dlake 𐀓 980: del živali **TMB: Kozina** -e fh. NEM.: Bockshaar LAT.: *Pili Caprini* **GS: Koz** – *kozina*, a *kofa*, *kofina*, *pellis hircorum*, *hirtuta* unde germ. *Kotze*, *stragula*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

kocinast [kocínast] pridevnik
sršast, bodikav, kosmat **TMB: Kozinaft** -a -u NEM.: Kotzicht LAT.: *Hirfutus*

koconog [koconòg] pridevnik
ki ima s perjem porasle noge; koconog **TMB: Kozànog** -a -u NEM.: Federfüßig LAT.: *Pennipes*

koča [kóča] samostalnik ženskega spola
slabša kmečka hiša, koča 𐀓 782: kmečka zgradba **TMB: Kôzha** -e fh. NEM.: Bauernhütte LAT.: Cafà **GS: Kozha** – lat. med. ævi *Cota*: Inf. Sax. *Kathe*, & *Kotze*: Anglōf. *Cote*: Finland. *Cota*: Polon. *chata*, Schil-derhäuschen: Perf. *Cotth*, *Vestung*: Malabar. *Kudi*, *Wohnung*. Vide *Kota*, in Frishio.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kočur

kočija [kočîja] samostalnik ženskega spola
kočija 𐌺591: VOZ **KG:** *Kozhya* 'Kutsche'
(str. 193)

kočjevati [kočljeváti kočljûjem] nedovršni glagol
jesti dobre, izbrane jedi; sladkati
se 𐌺699: jesti **TMB:** *Kozhlujem*
NEM.: *Naschen* LAT.: *Catillare*

kočljiv [kočljív] pridevnik
ki rad jé dobre, izbrane jedi; sladokusen
TMB: *Kozhliv -a -u* NEM.: *Näscherisch*
LAT.: *Catillosus*

kočljivost [kočljívost] samostalnik ženskega spola
sladokustvo, tj. to, da nekdo rad jé dobre, izbrane jedi 𐌺363: lastnost
TMB: *Kozhlivost -e fh.* NEM.: *Nascherey*
LAT.: *Catillatio*

kočnik [kôčnik] (kočnjak) samostalnik moškega spola
kočnik, tj. zob v stranskem delu
čeljusti 𐌺972: del človeka ali živali
TMB: *Kotshnek -a m.* NEM.: *Der Stockzahn*
LAT.: *Dens molaris* **GS:** *Kotshnek – a kôt;*
quia molares dentes in angulo hærent; Infer. Sax. Kusel. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kočnjak GLEJ: **kočnik**

kočur [kočûr] samostalnik moškega spola
slabša kmečka hiša, kočja 𐌺782: kmečka zgradba **TMB:** *Kozhûr -ja m.* Sieh. *Kozha*
PRIMERJAJ: kočja

kod [kód] prislov
po kateri poti?; kod?, kje? **TMB:** *Kód* NEM.: *Wo?* LAT.: *Qua via? ubi?* PRIMERJAJ: *koder*²

kodelja [kodêlja] samostalnik ženskega spola
v šop zvito očiščeno predivo za

predenje; **kodelja** 𐌺247: blago ali usnje
TMB: *Kodêla -e fh.* NEM.: *Das Werg*
LAT.: *Stupa*

koder¹ [kôdər] samostalnik moškega spola
zvít, zavít šop las; **koder** 𐌺881: koder las
TMB: *Kôdr -a m.* NEM.: *Haarlocke*
LAT.: *Cincinus* PRIMERJAJ: *kodrež*

koder² [kôdər] prislov
po kateri poti?; kod?, kje? **TMB:** *Sieh. Kod*
PRIMERJAJ: *kod*

koderkoli [kôdərkoļi] prislov
koder koli **TMB:** *Kôderkoli* NEM.: *Wo immer*
LAT.: *Quaquaverfum* PRIMERJAJ: *koli*

kodrast [kôdrast] pridevnik
kodrast **GS:** *Kodraft – a koðoũrɪç, vulpes caudata & pilofa fatis.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kodrati [kodráti kodrâm] nedovršni glagol
kodrati lase 𐌺915: kodrati **TMB:** *Kodram*
NEM.: *Krausen* LAT.: *Crispare crines*

kodrež [kôdrež] samostalnik moškega spola
kodor ima skodrane lase 𐌺915: človek glede na okrasje **TMB:** *Kodrêsh -lha m.*
NEM.: *Ein Kraushaar* LAT.: *Crispus* ☉ Možni sta tudi pomenski opredelitvi 'kodrasti lasje' in 'koder'. PRIMERJAJ: *koder*¹

kofetelj [kofêtelj kofêteljna] samostalnik moškega spola
kos, grižljaj 𐌺261: hrana **TMB:** *Kofêtel -na m.* NEM.: *Ein Stück* LAT.: *Fruftum* **GS:** *Kofêtel*
– *gr. κολληριç, lat. offula.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kogarkoli [kôgarkoļi] (kogerkoli) zaimek
kogar koli **TMB:** *Kogerkol* NEM.: *Wenn immer* LAT.: *Quemcumque* ☉ Iztočnica je tožilnik ednine od *kedorkoli*. PRIMERJAJ: *kedorkoli; koli*

kogerkoli GLEJ: **kogarkoli**

koj¹ [kòj] samostalnik moškega spola
hrana, živež № 261: hrana **TMB: Koj** -a m.
 NEM.: Kost, Nahrung LAT.: Alimentum

koj² [kòj] prislov
takoj, hitro **TMB: Kuj** NEM.: Gleich, alsobald
 LAT.: Mox, cito

kojiti [kojīti kojīm] nedovršni glagol
1. prehranjevati, hraniti № 116: dajati hrano, pijačo
2. poučevati, izobraževati, učiti № 124: poučevati **TMB: Kojim** NEM.: 1. Ernähren 2. Unterrichten LAT.: 1. Alere 2. Erudire

kojle [ʔ]
reja, vzgoja № 75: reja, vzreja **GS: Kojle** – Erziehung: Inf. Sax. *Holung, Holie* significat quoque die Kost, victus. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kok GLEJ: **kak¹**

kokalj [kòkalj] (**kokolj**) samostalnik moškega spola
rastlina ljuljka, latinsko *Lolium temulentum* № 617: vrsta zelike **TMB: Kokal** -a m. NEM.: Lülch, Kornblum LAT.: Lynulus, Lolium **GS: Kòkal** – Hung. *Konkoly*: Angl. *Cockle*; Gall. *la Coquiole*: germ. *der Lulch, Lolch* a græco κόκκαλος, ftrobilus. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: repulja

koker GLEJ: **kaker**

koker bi pihnil GLEJ: **kaker bi pihnil**

koker hitro bo mogoče GLEJ: **kaker hitro bo mogoče**

koker – toko GLEJ: **kaker – tako**

koklja [kòklja (?)] samostalnik ženskega spola
kokoš, ki vali, vodi piščance;
koklja № 1003: vrsta domače ptice **TMB: Kokla** -e fh. NEM.: Gluckhenne LAT.: Gallina

glociens **GS: Kokla** – vide *Klokam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

koko GLEJ: **kako¹**

kokodaskati [kokodâskati (?)]

nedovršni glagol
kokodakati, kokodajsati № 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Kokodaskam** NEM.: Schreien wie die Henne LAT.: Glocitare

koko je GLEJ: **kako je**

kokolj GLEJ: **kokalj**

kokopak GLEJ: **kakopak**

kokorik [kokorīk] samostalnik moškega spola
rastlina predenica, latinsko *Cuscuta europaea* № 617: vrsta zelike **TMB: Kokorik** -a m. NEM.: Das Filzkraut LAT.: Cufcuta PRIMERJAJ: kokotica

kokoš [kokòš] samostalnik ženskega spola
domača kokoš, latinsko *Gallus gallus domesticus fem.* № 1003: vrsta domače ptice **TMB: Kokush** -e fh. NEM.: Die Henne LAT.: Gallina **GS: Kokùsh** – Hung. *Kakas*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

kokošar [kokošár] samostalnik moškega spola
trgovec s kokošmi № 959: trgovec **TMB: Kokushâr** -ja m. NEM.: Hühnerhändler LAT.: Gallinarius

kokošarski [kokošárski] pridevnik
ki je v zvezi s trgovcem s kokošmi **TMB: Kokushárske** -a -u NEM.: Hühnerhändlerisch LAT.: Gallinarius

kokotica [kokotíca] samostalnik ženskega spola
rastlina predenica, latinsko *Cuscuta europaea* № 617: vrsta zelike **TMB: Kokotiza** -e fh. NEM.: Das Filzkraut LAT.: Cufcuta PRIMERJAJ: kokorik

kokotulja [kokotúlja (?)] samostalnik ženskega spola

večji kozarec z ročajem; vrč, vrček ▯ 239: posoda za pijačo **TMB:** *Kokotula* -e *fh.* NEM.: *Das Krausglas* LAT.: *Culullus*

kol [kõu kóla] samostalnik moškega spola
kol ▯ 175: orodje, ki je palica **TMB:** *Kól* -a *m.* NEM.: *Der Pflock, Stock* LAT.: *Truncus*

kola [kóla] množinski samostalnik srednjega spola
voz ▯ 591: voz **TMB:** *Kôla* *n.* NEM.: *Der Wagen* LAT.: *Currus*

kolač [koláč] samostalnik moškega spola
velikonočni kruh ▯ 261: hrana **TMB:** *Kolâzh* -a *m.* NEM.: *Das Osterbrod* LAT.: *Libum paschale, Affricia* **GS:** *Kolâzh* – a *Kolu, rota, cujus formam exhibet.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kolar [kolár kolárja] samostalnik moškega spola
izdelovalec vozov; kolar ▯ 858: kolar **TMB:** *Kolâr* -ja *m.* NEM.: *Der Wagner* LAT.: *Carpentarius*

kolarija [kolaríja] samostalnik ženskega spola
kolarska delavnica, tj. delavnica za izdelovanje vozov ▯ 295: kolarska delavnica **KG:** *Kollaria* 'Wagnerhütte' (str. 120)

kolba [kõlba] samostalnik ženskega spola
kokošje bedro ▯ 980: del živali **TMB:** *Kôlba* -e *fh.* NEM.: *Das Biegel* LAT.: *Crus altilium* PRIMERJAJ: kolbica

kolbica [kõubica] ali [kõlba] samostalnik ženskega spola
kokošje bedro ▯ 980: del živali **TMB:** *Kolbèza* -e *fh.* NEM.: *Das Biegel* LAT.: *Crus altilium* PRIMERJAJ: kolba

kolcanje [kóucanje] samostalnik srednjega spola
spahovanje, riganje ▯ 491: vzdihovanje **TMB:** *Kovzanje* -a *n.* NEM.: *Das Aussch-nacken* LAT.: *Ructatio*

kolčati se [kóučati se kóuçi se] nedovršni glagol
1. kolcati se ▯ 693: dihati ipd.
2. spahovati se ▯ 693: dihati ipd.
TMB: *Kovzhé sê meni* NEM.: *Schluchzen, Schnäckerl stoffen* LAT.: *Singultire, ructus ciere* **GS:** *Kovzhe* – est *expressio onomatopoeica foni kovzh.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** *Kovzhe se, -zhalu, -zhati* 'grälzen, aufstossen' (str. 104 s.) © Nemška in prvi latinski prevedek kažejo na prvi pomen, drugi latinski pa na drugega.

kolče [kolčè kolčèta] samostalnik srednjega spola
bet, s katerim se v pinji dela maslo ▯ 146: kuhinjski pripomoček **TMB:** *Kolzhe* -èta *n.* NEM.: *Butterührstößel* LAT.: *Piftillum*

kolčikaj GLEJ: **količkaj**

kolda [?] samostalnik ženskega spola (?)
GS: *Kolda* – *Celtis erat monasterium sicut Sabbæ Laura.*

koldem [?] (*kolden*) samostalnik moškega spola
mandljevo jedrce ▯ 613: sad ali plod za prehrano **GS:** *Koldem* – *Kolden: germ. Mandelkern* a *kolem, reskôlem: germ. klieben, Klaue: Gall. eclater.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: badem

kolden GLEJ: **koldem**

koleda¹ [koléda] samostalnik ženskega spola
pesem z odpevom ▯ 250: pesem, ki se poje **TMB:** *Kolèda* -e *fh.* NEM.: *Gegengesang* LAT.: *Antiphona* © Iz nemškega in latinskega prevedka je razviden samo navedeni pomen, ne pa tudi zelo verjetni 'pesem, kolednica, ki jo izmenično pojeta dva pevca ali dve skupini pevcev'.

Koleda² [kolêda] samostalnik ženskega spola
boginja cvetja; Flora ¶ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:** **Kolêda -e** fh. NEM.: **Blummengöttin** LAT.: **Flora**

kolednik [kolêdnik] samostalnik moškega spola

kolednik ¶ 954: človek, ki sodeluje pri šegi **GS:** **Skaldizh** – *a Skala (petra) Druidæ enim, & Bardi olim montana, ab hominum confortio, folitarii incolebant, Religioni per facras filvas vacabant, & poemata caneabant. Celtice Chuldich, Chuldæer, Einsiedler; unde Illyricum: Colliger, Koluger, Koludir: apud Ulphilatem Skalja, tegula, Ziegel: Ital. Scoglio, fcopulus. Apud Carniolos koledneki noti funt.* Razlaga je s stališča današnjega jezi-koslovja napačna.

koledova [kolêdova] samostalnik ženskega spola

pevski zbor, ki poje kolednice ¶ 927: skupina ljudi **TMB:** **Kolêdva -e** fh. NEM.: **Chor der Sânger** LAT.: **Chorus canentium** **GS:** **Kolêduva** – ab *okoli, & dva; quia unus præcinere folet antiphonam, & duo vel plures profequuntur. Vide Skaldizh.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

koledovanje [kolêdovanje] samostalnik srednjega spola

prepevanje, koledovanje ¶ 529: muziciranje **TMB:** **Kolêduvanje -a** n. NEM.: **Ansinging** LAT.: **Cantatio**

koledovati [kolêdovati kolêdovam] nedovršni glagol

v času med božičem in svetimi tremi kralji hoditi od hiše do hiše in prepevati vesele pesmi; koledovati ¶ 530: peti **TMB:** **Kolêduvam** NEM.: **Ansingen ein Freudenlied** LAT.: **Cantilenam Nati dni (?) cantare**

kolen GLEJ: **kalen**

kolenček [kolêncək] samostalnik moškega spola

najljubši otrok; miljenček, ljubljenček, varovanček ¶ 834: človek do popolne odraslosti **TMB:** **Kolenzhèk -a** m. NEM.: **Schooßkind** LAT.: **Adoptivus, Cliens** ☺ Pomenska opredelitev, ki se opira predvsem na Grimmovo pomensko razlago nemškega prevedka, ni gotova. Latinska prevedka kažeta na pomen 'posvojen otrok, varovanec'. Pleteršnik navaja *kolênček* v pomenu 'otrok, ki ga ob prihodi na ženinov dom dajo nevesti v naročje'.

kolender [kolêndər] samostalnik moškega spola

koledar ¶ 43: čas ali njegov del **TMB:** **Kólêndr -a** m. NEM.: **Der Kalender** LAT.: **Kalendarium** PRIMERJAJ: **kalender**

koleno [kolêno] samostalnik srednjega spola

koleno ¶ 972: del človeka ali živali **TMB:** **Kolënu -a** n. NEM.: **Das Knie** LAT.: **Genu** **GS:** **Kolënu** – *Aremoricis glin: Hibern. glune: a gr. κλίνω, curvo: vel Γόνο, genu, interjecta syllaba le χωλός, claudus: Hebr. עָבָב cana, incurvavit, humiliavit fe: germ. Knie ad normam durioris per literam k pronuntiatio-nis.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

koleraba GLEJ: **koloraba**

koles [kolès kolésa] samostalnik moškega spola

udoben odprt voz za več oseb; koleselj ¶ 591: voz **GS:** **Kolês** – *a Kôla; unde germ. Kalesse, Kalesche: Gall. Caleffe: Ital. Caleffa; quo genere Currus gens inculta nimis vehitur "Hoc verbo currum Scythe vocare soles" Canit Ovid l. Trift.* Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: **koleselj**

koleselj [kolésəlj kolésəljna] samostalnik moškega spola

udoben odprt voz za več oseb;

koleselj Ꞇ 591: voz **TMB: Kolèsèl** -na m.
NEM.: Das Kallese LAT.: Effeda PRIMERJAJ:
koles

koli [kôli] členica
za poudarjanje nedoločnosti,
poljubnosti, posplošenosti **KG: Katire**
bode kol premagal für katire kol (str. 183)
⊗ V Pohljinovih delih ta členica ni nikdar
zapisana z znakom, ki bi kazal na ozki
o oz. na iz tega nastali dolensko-notranj-
ski u.

količ kaj [kôličkaj (?)] (kolčikaj) prislov
malo **TMB: Kolzhekaj** NEM.: Nur ein wenig
LAT.: Aliquantulum

kolikanj [kôlikanj] prislov
koliko, kolikor TMB: Kolkaj; Kulkaj
NEM.: Wie viel LAT.: Quot **KG: Kolkaj** mosh,
tolhaj nhen (str. 134)

koliko [kôliko] prislov
koliko TMB: Kolku NEM.: Wie viel LAT.: Quot

kolikokrat [kôlikokrat] prislov
kolikokrat TMB: Kolkokrat NEM.: Wie oft
LAT.: Quoties

kolikor [kôlikor] prislov
kolikor ABC: kolker je njega lne flaba pamet
perpučila (1794, str. 22)

koline [kolîne] množinski samostalnik
ženskega spola
daritev, pri kateri se zakolje obredna
žival Ꞇ 473: poganski obred **TMB: Koline**
fl. NEM.: Schlachtopfer, Geschenke LAT.:
Victimæ

kolinka [kolinka (?)] samostalnik ženskega
spola
zibel Ꞇ 218: zibelka **TMB: Kolinka** -e fl.
NEM.: Die Wiege LAT.: Incunabula

kolišče [kolíšče] samostalnik srednjega
spola
ograja iz pokončno postavljenih kolov;

palisada Ꞇ 773: zgradba **TMB: Kolishe** -a n.
NEM.: Palisaden LAT.: Vallus, palus

kolite kolite [kólite kólite (?)] (kolte
kolte) medmetna zveza
izraža neodobravajoče začudenje; glej
no glej **TMB: Kolte! kolte!** NEM.: Sehet!
Sehet! LAT.: En! Ecce! **KG: Dete** konzhajte!
kolte! kolte! 'sehet! sehet! was sagt ihr'
(str. 97)

koliti [kolíti kolím] nedovršni glagol
utrjevati s koli, postavljati kole v zemljo,
delati palisado Ꞇ 773: graditi **TMB: Kolim**
NEM.: Verpfählen LAT.: Impalare

koljenje [kóljenje] samostalnik srednjega
spola
sekanje po dolgem, cepljenje,
klanje Ꞇ 620: rezanje **TMB: Kolenje** -a n.
NEM.: Das Spalten LAT.: Fiffio

kolmež [kólmež] samostalnik moškega
spola
rastlina kolmež, latinsko *Acorus*
calamus Ꞇ 617: vrsta zelike **TMB: Kolmësh**
-fla m. NEM.: Der Galgant LAT.: Acorus
GS: Kolmesh – germ. *Kalmus*, lat. *calamus*
aromaticus. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

kolnenje [kóunenje] samostalnik
srednjega spola
zmerljivke, psovke Ꞇ 496: kletvica ali
psovka **KG: Kovnenje** 'Scheltworte' (str. 33)

kolnost GLEJ: **kalnost**

kolo [kolô kolěsa] samostalnik srednjega
spola
kolo Ꞇ 592: del voza **TMB: Kolú** -lěsa n.
NEM.: Das Rad LAT.: Rota **GS: Kolú** – ab Hebr.
כֶּלֶס *galal*, volvit, rotavit. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

kolomast [kolomâst kolomastî]
samostalnik ženskega spola
mazivo za os pri kolesu voza;

kolomaz Ꞥ 652: sredstvo za mazanje
TMB: **Kolomaf** -y fh. NEM.: Wagenschmiere
 LAT.: Axungia PRIMERJAJ: kolomaz

kolomaz [kolomãz] samostalnik moškega
 spola
mazivo za os pri kolesu voza;
kolomaz Ꞥ 652: sredstvo za mazanje
KG: Kollomas 'Wagenschmier' (str. 124)
 PRIMERJAJ: kolomast

koloraba [kolorãba] (koleraba)
 samostalnik ženskega spola
rastlina koleraba, latinsko *Brassica
 oleracea var. gongyloides* Ꞥ 617: vrsta
 zelike **GS:** **Kolorãba** – a *Caulis*, & *rapa*:
 germ. *Kohlrübe*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

kolovoz [kolovöz] samostalnik moškega
 spola
pot za vprežna vozila; kolovoz Ꞥ 553:
 cesta, pot **TMB:** **Kolovos** -fã m. NEM.: Die
 Gleise LAT.: Orbita, currulis via **ABC:** Kullavos
 (1765, str. 10) **ABC:** Kulavos (1798, str. 7)

kolovrat [kolôvrat] samostalnik moškega
 spola
kolovrat Ꞥ 186: priprava ali pripomoček
 pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
TMB: **Kolovrat** -a m. NEM.: Spinrad LAT.:
 Rhombus **GS:** **Kolovrat** – a *Kolu*, *Rad*,
 & *obrazhati*, *girare*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

kolovratar [kolôvratar (?)] samostalnik
 moškega spola
izdelovalec kolovratov Ꞥ 862: kdor
 izdeluje material za obleke **TMB:**
Kolovratar -ja m. NEM.: spinradmacher
 LAT.: Rhombatarius

kolte kolte GLEJ: **kolite kolite**

kolter [kôut̪ɐ] (*kovter*) samostalnik
 moškega spola
posteljna odeja Ꞥ 222: posteljnina
GS: **Koltr** – enuntia *Kovtr*. Auguftæ

*Vindelicorum ajunt Golter, die Bettecke: in
 Henifch le coltre: Ital. coltra.* Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:**
Kovtr – germ. superior. *Kolter*: Infer. Sax.
Kolte, eine Bettecke: lat. Culcitra: gr. κοίτη,
lectus. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

komaj [kômaj] (*kumaj*) prislov
komaj **TMB:** **Kumej** NEM.: Kaum LAT.: Vix
GS: **Kumej** – infer. Sax. *kum*: germ. *kaum* a
 gr. κωμαίν, ægre, hoc est vix, vel quasi ægre.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. **KG:** **Kumej** inu *kumej* 'kaum und
 kaum' (str. 93)

komar [komár] samostalnik moškega spola
žival komar, latinsko *Culicida* Ꞥ 994: vrsta
 žuželke ali drugega mrčesa **TMB:** **Komâr**
 -ja m. NEM.: Gelse, Mücke LAT.: *Ciniphes* **GS:**
Komâr – gr. κάμouρα, termes, tinea. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

komarjev [komárjev] pridevnik
komarjev **TMB:** **Komarjov** -a -u NEM.: Der
 Gelse LAT.: *Ciniphis* **KG:** *Komarjovu* bedru,
 'Gelsenbiegel' (str. 118)

komat [komât] samostalnik moškega spola
komat, tj. **vprežna priprava, ki se da živali
 na vrat; oglavnik** Ꞥ 255: živalska oprava
TMB: **Komât** -a m. NEM.: Das Kummet LAT.:
 Helcium **GS:** **Komat** – a gr. κομα: Doric.
 κόμα: lat. *Coma*, & *Chamus*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

komatar [komatár komatárja]
 samostalnik moškega spola
izdelovalec komatov Ꞥ 847: izdelovalec
 živalske oprave **TMB:** **Komatâr** -ja m. NEM.:
 Kummetmacher LAT.: Helciarius

komatija [komatíja] samostalnik ženskega
 spola
neurejene, zamotane reči;
zmešnjava Ꞥ 414: slabi medsebojni odnosi
TMB: **Komatya** -e fh. NEM.: *Verwirrte Dinge*
 LAT.: *Negotia varia*, *Tricæ*

komela [komɛ̌la] samostalnik ženskega

spola

žival kamela, latinsko *Camelus*

(*dromedarius, ferus*) 899: vrsta kopenske

domače živali **TMB: Komɛ̌la -e** f. NEM.: *Das*

Kameel LAT.: *Camelus* **GS: Komɛ̌la** – Hebr.

גמל *gamal* camelus: Chald. גמלא, *gamla*:

Arab. *gemal & gimel*, græc. κάμηλος: lat.

Camelus: germ. *Kamel*: Ital. *Camelo*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

PRIMERJAJ: fijal; kamela

komolec [komɔ̌lɛ̌c] samostalnik moškega

spola

komolec 878: del človeka **TMB: Komovz**

-a m. NEM.: *Ellenbogen* LAT.: *Cubitus* **GS:**

Komovz – gr. κύβυτον: lat. *cubitus*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

komozis [kɔ̌mozis (?)] samostalnik

moškega spola

osnova, gradivo za snov (?) 635: snov

TMB PREDGOVOR: puftite si is mojem dɛlam,

inu posɛbnu s' tem mojem Komofisam

poftrežhi, katirega vam sdeje tukej pomoliti

to zhaft imam (str. 6) 6 V komentarju k

Plinijevemu Naravoslovju 11, 16, navaja

Hriberšek latinsko *commosis* in grško

κόμματος v pomenu 'gumijasta tvorba,

gumijasta osnova, podsnovje', kar se

navezuje na grško κόμμι 'guma'. Grška

beseda κόμματος sicer pomeni 'okras' in

je izpeljanka iz glagola κομμώω 'lepšati,

krasiti'.

kompagija GLEJ: **kompanija**

kompanija [kompanɪja] (**kompagija**)

samostalnik ženskega spola

družba, občestvo (?) 927: skupina ljudi

TMB PREDGOVOR: Naposléd vòshem jeft

vam dɛlovnê, inu od useh terpežhnoft profte

Kompagije (str. 5) 5 Verjetno tiskovna

napaka namesto *Kompa(?)nija*.

kompolje [ʔ] samostalnik srednjega spola

rastlina rožlin, slez, latinsko *Alcea* 617:

vrsta zelike **TMB: Kompolje -a** n. NEM.: *Wet-*
terröschen LAT.: *Alcæa*

komur [kómur] ali [kõmur] (**kedor**)

zaimek

komur **TMB: Komer** NEM.: *Wem* LAT.: *Cui*

6 Iztočnica je dajalnik od *kedor*.

končati [končáti končâm] dovršni glagol

končati 95: končati **TMB: Konzhâm**

NEM.: *Enden* LAT.: *Finire*

končica [končícá] samostalnik ženskega

spola

navadno množina **izbočen del**

krajnika 129: lesen izdelek **TMB:**

Konzhize f. NEM.: *Die Schwärtel von*

Brettern LAT.: *Extrema frufta aferum*

6 V TMB je iztočnica navedena v

množinski obliki.

konec [kónɛ̌c] samostalnik moškega spola

konec 95: konec **TMB: Konz -a** m. NEM.:

Das Ende LAT.: *Finis* **KG: Ost, in' ust konzi** so

fihenskemu spollu podobni (str. 180)

konecjemanje [kónɛ̌cjemânje]

samostalnik srednjega spola

zamiranje, umiranje 441: umiranje

TMB: Konzjemanje -a n. NEM.: *Der*

Untergang LAT.: *Abfumedo*

konj [kõnj] samostalnik moškega spola

žival konj, latinsko *Equus* 989: vrsta

kopenske domače živali **TMB: Kojn -a**

m. NEM.: *Pferd, Roß* LAT.: *Equus, Caballus*

PRIMERJAJ: kobila

konjar [konjár] samostalnik moškega spola

1. prekupčevalec s konji, konjski

mešetar 959: trgovec

2. kočijaž javne kočije 877: sluga,

ki potuje **TMB: Kojnar -ja** m. NEM.:

Roßtäuscher LAT.: *Equiflo* **KG: Kojnár 'Der**

Landkutscher' (str. 193)

konjederec [konjedɛ̌rɛ̌c] samostalnik

moškega spola

kdor odstranjuje kožo z živalskih trupel;
konjederec ≍ 867: konjederec **TMB:**
Kojnedirz -a m. NEM.: *Der Schinder* LAT.:
 Excoriator

konjik [kõnjik] samostalnik moškega spola
 vojak na konju, **konjenik** ≍ 966: vojak
TMB: Kojnèk -a m. NEM.: *Der Reiter* LAT.:
 Eques **KG:** en dejl pèshèzhov so bili od
 kojnekov v'vodo šapodeni (str. 140)

konjski [kõnjski] pridevnik
konjski **TMB: Kojnske** -a -u NEM.: *Von*
Pferden LAT.: *Equinus*

konoplje [konóplje] množinski
 samostalnik ženskega spola
 rastlina **konoplja**, latinsko *Cannabis*
sativa ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Kónóple** fh.
 NEM.: *Der Hanf* LAT.: *Canabis* **GS: Konople**
 – lat. *Canabis*: *Perfis Canab*: Inf. Sax. &
 Holland. *Hannep, Hennep*: Ital. *Canabe*:
 germ. *Hanf* cum suo *Konofaß*: a gr. κάναβις.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

konopnina [konopnína] samostalnik
 ženskega spola
grobo platno ≍ 247: blago ali usnje **TMB:**
Konopnina -e fh. NEM.: *Grobe Leinwand* LAT.:
Linteum crassum

kop¹ [kõp (?)] samostalnik moškega spola (?)
 kopališče, kopalnica, **kopel**,
kopanje ≍ 789: kopalnica **TMB: Kop**
 NEM.: *Bad* LAT.: *Balneum* ☉ Oba prevedka
 dopuščata vse navedene pomene.
 PRIMERJAJ: *kopva*¹

kop² GLEJ: **kup**¹

kopa [kópa] samostalnik ženskega spola
 velik kup sena; **kopa**, **kopica** ≍ 246: kup
 snopov ali sena **TMB: Kópa** -e fh. LAT.: *Meta*
Siehe Kupiza PRIMERJAJ: *kopica*

kopač¹ [kopáč] samostalnik moškega spola
 kdor koplje; **kopač** ≍ 844: kopač **TMB:**
Kopâzh -a m. NEM.: *Gräber* LAT.: *Foffor*

kopač² [kopáč] samostalnik moškega spola
 kopališki sluga ≍ 871: uslužbenec **TMB:**
Kopâzh -a m. NEM.: *Bader* LAT.: *Balneator*
 PRIMERJAJ: *kopljivec*

kopaja [?] samostalnik ženskega spola
 kosem, kosmič, malenkost (?) ≍ 405:
 majhna stvar **TMB: Kopaja** -e fh. *yshi*
Tiptèk ☉ Pomen opredeljen je na osnovi
 latinskega prevedka iztočnice *tiptik*.
 Nemških prevedkov slovarji ne navajajo.
 PRIMERJAJ: *tiptik*

kopati¹ [kõpati kópam] in [kópljem]
 nedovršni glagol

kopati, tj. **v vodi odstranjevati umazanijo**
s telesa ≍ 535: ukvarjati se z osebno
 higieno **TMB: Kôpâm; Kôplem** NEM.: *Baden*
 LAT.: *Balneare* **KG:** *Kopam* se 'ich bade' (str. 65)

kopati² [kopáti kopâm] in [kópljem]
 nedovršni glagol

kopati, tj. **delati jamo** ≍ 771: delati z
 zemljo **TMB: Kópâm; Kôplem** NEM.: *Graben*
 LAT.: *Fodere* **GS: Kôplem** – Hebr. קָבַר *Kabar*
šepelvit; gr. κοπώω, laffo: vel κόπτω, šeindo,
 vel κοπιώω, laboro. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kopica [kopíca] samostalnik ženskega spola
 velik kup sena; **kopa**, **kopica** ≍ 246: kup
 snopov ali sena **TMB: Kupiza** -e fh. NEM.:
Der Haufe, Schober LAT.: *Acervus* PRIMERJAJ:
kopa

kopija [kópija] samostalnik ženskega spola
 prepis, **kopija** ≍ 201: pisni izdelek
TMB: Kopia -e fh. NEM.: *Eine Kopie* LAT.:
Descriptum

kopitar [kopítar] samostalnik moškega
 spola
 izdelovalec kopit, spodnjemu delu
 noge podobnih modelov za izdelovanje
 obuval ≍ 855: izdelovalec lesenih stvari
TMB: Kópitár -ja m. NEM.: *Leistmacher*
 LAT.: *Formæ lignæ pedis sculptor*

kopitnik [kopîtnik] samostalnik moškega spola
rastlina stoklasa, latinsko *Bromus* 617:
 vrsta zelike **TMB: Kopitnèk** -a m. NEM.: *Die Trespe* LAT.: *Ærina*

kopito [kopíto] samostalnik srednjega spola
spodnjemu delu noge podoben model za izdelovanje obuval; kopito 165:
 čevljarско kopito **TMB: Kopitu** -a n. NEM.: *Die Leiste* LAT.: *Forma calcei*

kopje [?] samostalnik srednjega spola
sulica 199: orožje **TMB: Kopje** -a n. NEM.: *Ein Spieß* LAT.: *Lancea* **GS: Kopje** – a gr. *κοπή*, strages vel *κοπί*, *culter gladius, instrumentum ad transfadigendum*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kopka [kôpkâ] samostalnik ženskega spola
kopje 199: orožje **TMB: Kôpka** -e fh. NEM.: *Der Wurfspieß* LAT.: *Amentatio*

koplan [koplân] (*kaplan*) samostalnik moškega spola
kaplan 905: verski oblastnik **TMB: Koplân** -a m. NEM.: *Der Kapellan* LAT.: *Capellanus*

koplanija [koplânîja] (*kaplanija*) samostalnik ženskega spola
kaplanija 744: cerkvena ustanova **TMB: Koplanya** -e fh. NEM.: *Die Kaplaney* LAT.: *Capellani ædes*

kopljivec [kopljîvæç] samostalnik moškega spola
kopališki sluga 871: uslužbenec **TMB: Koplivz** -a m. NEM.: *Bader, Badwäscher* LAT.: *Balneator* PRIMERJAJ: *kopač*²

kopnenje [kopnénje] samostalnik srednjega spola
taljenje snega; kopnenje 454: vremenski pojav, povezan s temperaturo **TMB: Kopnenje** -a n. NEM.: *Zergehung des Schnees, Auftauung* LAT.: *Solutio nivium*

kopniti se [kopnîti se kopní se] nedovršni glagol
kopneti 677: spreminjati se zaradi temperature **TMB: Kopny se** NEM.: *Es Thauet auf* LAT.: *Regelat*

koprc [kóprç] samostalnik moškega spola
rastlina koprc, latinsko *Anethum graveolens* 617: vrsta zelike **TMB: Kópèrz** -a m. NEM.: *Dille ein Gewächs* LAT.: *Anethum* **GS: Koperz** – potius *Kuperz* a *kupy*, uti germ. *Hochkraut* *vocant ex eo, quod in altum succrescat: & ex eadem ratione latini vocant Anethum* a gr. *άνω*, *furfum*, in altum: Hung. *kapor*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kopriva [kopríva] samostalnik ženskega spola
rastlina kopriva, latinsko *Urtica* 617: vrsta zelike **TMB: Kopriva** -e fh. NEM.: *Ein Brennessel* LAT.: *Urtica* **GS: Kopriva** – a gr. *κοπρία*, *stercus, quod ad sterquilinia crescent*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kopriva žegnana GLEJ: **žegnana kopriva**

kops kraljevi GLEJ: **kraljevi kops**

koptiš [kôptiš] prislov
koptsko **TMB** PREDGOVOR: *jeft ne fnam Turshkeh, ali Koptesh zhèrk bráti (str. 4)*

kopulja [kopúlja] samostalnik ženskega spola
motika, kopača 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Kopûla** -e fh. NEM.: *Das Härkchen* LAT.: *Rutrum, rutabulum*

kopun [kopûn] samostalnik moškega spola
skopljen petelin; kopun 1003: vrsta domače ptice **TMB: Kopûn** -a m. NEM.: *Der Kapphahn* LAT.: *Capo* **GS: Kopûn** – lat. *Capo*: Ital. *Capone*; Angl. *Capon*; Gall. *Chapon*: Dan. *Kappun*, germ. *Kapphahn, Kapaun*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. **KG:** Pisheta, pure, raze, koshrune, kopune, telleta (str. 180)

kopva¹ [kópva (?)] samostalnik ženskega spola

kopališče, kopalnica, kopel,

kopanje № 789: kopalnica **TMB:** **kopva** -e fh.

NEM.: **Bad** LAT.: **Balneum** ☉ Oba prevedka dopuščata vse navedene pomene.

PRIMERJAJ: kop

kopva² GLEJ: **kupva**

kor [kōr] samostalnik moškega spola

dvignjeni del cerkve za zbor; kor № 784:

del cerkve **TMB:** **Chor** -a m. NEM.: **Chor** LAT.:

Chorus ☉ Manj verjetno beseda pomeni tudi 'pevski zbor'.

korac [korác] samostalnik moškega spola

korak № 565: hoja **TMB:** **Koráz** -a m. NEM.:

Ein Schritt LAT.: **Gressus, passus** **KG:** Jest sem

v'stanu petstu korazov ob eni sapi is tabo

k'nogam hoditi (str. 144) ☉ K posplošitvi

-c po mestniku ednine, imenovalniku in mestniku dvojine in množine primerjaj

novac. PRIMERJAJ: koracaj

koracaj [koracâj] samostalnik moškega spola

korak № 565: hoja **TMB:** **Korazâj** -a m.

NEM.: **Ein Schritt** LAT.: **Gressus, passus**

PRIMERJAJ: korac

koracati [koracâti koracâm] nedovršni glagol

korakati № 561: premikati se **TMB:**

Korazâm NEM.: **Einhergehen** LAT.: **Gradi**

KG: **Korazam** 'ich schreite fort' (str. 65)

korajža [korâjža] samostalnik ženskega spola

pogum, korajža № 375: prijaznost, nežnost

TMB: **Korajfha** -e fh. NEM.: **Der Muth** LAT.:

Animus

koralda [korâũda (?)] (koravda)

samostalnik ženskega spola

ogrlica iz koral; koralda № 532: okrasje

TMB: **Koralda** -e fh. NEM.: **Die Korallen** LAT.:

Corallium **GS:** **Koravda** – lat. **Corallium:**

germ. **Koralle**. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

korar [kórar (?)] samostalnik moškega spola **kanonik, tj. duhovnik, ki ga imenuje**

škof za svojega svetovalca № 905: verski

oblastnik **TMB:** **Chorar** -ja m. NEM.: **Chorherr**

LAT.: **Canonicus**

korarica [kórarica (?)] samostalnik

ženskega spola

cerkvena podpornica (?) № 894: človek

glede na krščansko vero **TMB:** **Chorarza** -e

fh. NEM.: **Stifffrau** LAT.: **Canoniffa**

korarski [kórariski (?)] pridevnik

kanoniški **TMB:** **Chorarske** -a -u NEM.: **Der**

Chorherren LAT.: **Canonicus**

Koratan [kóratán (?)] (Korotan)

samostalnik moškega spola

Koroška № 358: ime dežele **TMB:** **Korathan**

-a m. NEM.: **Das Karnten** LAT.: **Carinthia**

KG: **V' Korathan 'Ins Kärnten'** (str. 188)

koravda GLEJ: **koralda**

korba [kôrba] samostalnik ženskega spola

košara № 230: košara **TMB:** **Korba** -e fh.

NEM.: **Der Korb** LAT.: **Corbis** **GS:** **Kôrba** – lat.

Corbis: germ. **Korb:** Gall. **Corbeille:** Ital.

Corba: cum alio suffixo Suec. **Korg.**

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

korbica [kôrbica] samostalnik ženskega

spola

košarica № 230: košara **KG:** **Kje k'lhenskem**

korbezam (str. 182)

korček [kóřčək] samostalnik moškega spola

cvetna čaša, tj. zunanji listi dvojnega

cvetnega odevala № 600: del rastline

TMB: **Kóřzhèk** -a m. NEM.: **Blumenbecher**

LAT.: **Caliculus florum**

kordič [kórdič (?)] samostalnik moškega spola

meč 199: orožje **TMB: Kordèzh** -a m. NEM.: Das Schwerdt LAT.: Machæra, Sica

korec [kóræc] samostalnik moškega spola
korec, tj. **posoda z dolgim ročajem za zajemanje tekočine** 184: orodje za tekočine **TMB: Kórz** -a m. NEM.: Der Wasser-schöpfer LAT.: Ancon, Haufrum **GS: Koritu** – lat. *Corytus*: a gr. κορέω, fatio: κορυθος, galea vasculum pro frugibus reponendis; unde & *Korz*, quali *koriteze*, vasculum excipienda aqua. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

koren [korêŋ] samostalnik moškega spola
korenina, koren 600: del rastline **TMB: Korên** -a m. NEM.: Die Wurzel LAT.: Radix **GS: Koren** – *Korenje*: קָרַן *Kara*, incurvavit fe: Gall. *Carotte*: Angl. *Carre*: Suec. *Kaer*, Morast & Rot Wurzel: lat. med. ævi *Caron*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: korenika; korenina

korenika [koreníka] samostalnik ženskega spola

korenina, koren 600: del rastline **TMB: Korénika** -e fh. Siehe Korên PRIMERJAJ: koren; korenina

korenina [korenína] samostalnik ženskega spola

korenina, koren 600: del rastline **TMB: korenina** -e fh. Siehe Korên PRIMERJAJ: koren; korenika

koreninica sladka GLEJ: **sladka koreninica**

koreninska beseda [korenínska besêda] samostalniška zveza ženskega spola jezikoslovje **osnovna, netvorjena, nemo-tivirana beseda** 497: vrsta besede **TMB PREDGOVOR: Nalash so ble te pervorodne, inu koreninske besede, is eno besedo: te narpo-trebnejshe skupisyskane** (str. 3) **KG: Einige**

Worte nennt man Wurzelworte, (koreninske beff.) welche von keinen anderen, von denen aber viele andere Worte herkommen (str. 112)

korenjak [korenják] samostalnik moškega spola

močan moški; korenjak 964: človek glede na velikost in težo **TMB: Korénák** -a m. NEM.: Starker Pursche LAT.: Robustus, fortis

korenje [korénje] samostalnik srednjega spola

rastlina korenje, korenček, latinsko *Daucus carota* 617: vrsta zelike **TMB: Korênje** -a n. NEM.: Gelbe Rübe LAT.: Staphylinus **GS: Koren** – *Korenje*: קָרַן *Kara*, incurvavit fe: Gall. *Carotte*: Angl. *Carre*: Suec. *Kaer*, Morast & Rot Wurzel: lat. med. ævi *Caron*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

koreselj [kóresəlj kóresəljna] (*kureselj*) samostalnik moškega spola

sladkovodna riba koreselj, latinsko *Carassius carassius* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Kuréféł** -na m. NEM.: Der Karausch LAT.: Coracinus **GS: Kuréfel** – germ. *super. Karausch*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

koritast [korítast] pridevnik

koritast TMB: Koritaft -a -u NEM.: Rinnenartig LAT.: Alveatus

koritce [korítce] samostalnik srednjega spola

majhno korito; koritce 225: posoda **GS: Koritu** – lat. *Corytus*: a gr. κορέω, fatio: κορυθος, galea vasculum pro frugibus reponendis; unde & *Korz*, quali *koriteze*, vasculum excipienda aqua. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

korito [korító] samostalnik srednjega spola **podolgovata lesena posoda za napajanje živine; korito** 241: posoda za vodo **TMB: Koritu** -a n. NEM.: Trog, Rinne

LAT.: Alveus, Linter **GS: Koritu** – lat. *Corytus*: a gr. κοπέω, fatio: κορυθος, galea vasculum pro frugibus reponendis; unde & *Korz*, quali *koriteze*, valculum excipiendia aqua. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Kornelij [kornélij (?)] samostalnik moškega spola

antično osebno ime Kornelij †348: antično osebno ime **KG: Ilaaka, Antona, Kornelia** (str. 178) ☉ Zapisane so tožilniške oblike.

korobela [korobéla] samostalnik ženskega spola

navadno množina **neka sorta hrušk** †606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB:**

Korobêle fh. NEM.: *Art Biern* LAT.: *Species pyrorum* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

Korošec [korôšĕc] samostalnik moškega spola

prebivalec Koroške; Korošec †354: prebivalec kraja **TMB: Koroshz** -a m. NEM.: *Kärnthner* LAT.: *Carinthus* **KG: Koroshez** (str. 114)

Korošela [korošĕla] samostalnik ženskega spola

prebivalka Koroške; Korošica †354: prebivalec kraja **TMB: Koroshĕla** -e fh. NEM.: *Kärnthnerinn* LAT.: *Carintha* **KG: Krayniza, Shtajerka, Koroshella, Nemshkuta, Lahena, Rimlarza, Lublanzanka** (str. 116) PRIMERJAJ: Korošica

Korošica [korošĭca] samostalnik ženskega spola

Korošica †354: prebivalec kraja **TMB: Koroshiza** -e fh. NEM.: *Kärnthnerinn* LAT.: *Carintha* PRIMERJAJ: Korošela

koroški [korôški] pridevnik

koroški **TMB: Koroshke** -a -u NEM.: *Kärnthnerisch* LAT.: *Carinthiacus* PREDGOVOR: Per usemu tĕmu nezĥ mejn vonder enĕm ene, inu druge besĕde nadopadejo; al ľakaj ne? – Ke

Kraynske niso – so slovĕsam rĕzĥi, ukradene – so Hrovashke, so Koroshke, so Beľjashke (str. 4)

Korotan GLEJ: **Koratan**

kos¹ [kôš kôsa] samostalnik moškega spola **del snovi, stvari; kos** †84: del stvari **TMB: Kôš** -a m. NEM.: *Ein Stück* LAT.: *Fruftum*

kos² [kôš] samostalnik moškega spola **strelno orožje top** †199: orožje **TMB: Kôš** -ova m. NEM.: *Stuck, Geschütz* LAT.: *Tormentum*

kos³ [kôš] samostalnik moškega spola **ptica kos**, latinsko *Turdus merula* †999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Kus** -a m. NEM.: *Eine Amsel* LAT.: *Merula* **GS: Kos** – gr. κοσσοφος, *merula avis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kosa [kôsa] samostalnik ženskega spola **kosa** †150: kmečko orodje za rezanje **TMB: Kôsa** -e fh. NEM.: *Die Sense* LAT.: *Falx* **GS: Kôsa** – Hung. *Kafza, Sense*; unde *Cofaci nominantur*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

kosec [kôsĕc] samostalnik moškega spola **kdor kosi; kosec** †891: kmet **TMB: Kôsz** -a m. NEM.: *Der Mähder* LAT.: *Fœniseca*

kosem [kôsĕm] samostalnik moškega spola **klobĭĭč volne** †247: blago ali usnje **TMB: Kôsm** -a m. NEM.: *Ein Wollwickel* LAT.: *Glommus lanæ*

koseze [košĕze] množinski samostalnik ženskega spola **travnik, senožet** †334: kmetijsko zemljišĕe **TMB: Kosĕfe** fh. NEM.: *Die Wiesmähde* LAT.: *Pratum mefforium*

kosilcati [kosĭcatĭ] nedovršni glagol **zajtrkovati** †700: uživati obrok **TMB: Kosilzam** NEM.: *Frühstücken* LAT.: *Jentare*

kosilo [kosílo] samostalnik srednjega spola
kosilo, južina 𐌺 263: obrok **TMB: Kosilu** -a n. NEM.: Das Mittagmahl LAT.: Prandium **GS: Kosilu** – Angl. Gothi, Scandinavenfes &c. cænam vocarunt *Husl, Hunsl, Hunft*, Opfer, quia ante sacrificia non foliti sunt comedere. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **ABC: Kosillu** (1765, str. 10)

kosišče [kosíšče] samostalnik srednjega spola
držaj pri kosi; kosišče 𐌺 149: del kmečkega orodja **TMB: Kosishe** -a n. NEM.: Sensenstange LAT.: Manubrium falcis

kositar [kosítar] samostalnik moškega spola
pločevina 𐌺 128: kovinski izdelek **TMB: Kositar** -ja m. NEM.: Das Blech LAT.: Bractea **GS: Kositar** – a gr. κασιτερος, stannum; bractea enim stanno obduci consuefunt: σίδηρος, ferrum. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: ke videsh, de so uffe zirqve is kositarjam pokrite?** (str. 171) © Točen je prvi del etimološke razlage.

kositarnina [kositarnína] samostalnik ženskega spola
kleparski izdelki 𐌺 128: kovinski izdelek **TMB: Kositarnina** -e fh. NEM.: Klampfrerarbeit LAT.: Bractea

kositi¹ [kôsiti kôsím] nedovršni glagol
jesti kosilo; kositi 𐌺 700: uživati obrok **TMB: Kôsèm** kofti NEM.: Mittagmahlen LAT.: Prandere

kositi² [kosíti kosím] nedovršni glagol
s koso rezati travo; kositi 𐌺 273: opravljati kmečko opravilo **TMB: Kôsím** kositi NEM.: Mähen LAT.: Metere

kositva [kosítva] samostalnik ženskega spola
košnja, čas košnje 𐌺 273: pobiranje pridelka **TMB: Kositva** -e fh. Siehe Kóshna PRIMERJAJ: košnja

kosmač [kosmáč] samostalnik moškega spola
sorta jabolk kosmač 𐌺 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Kosmâzh** -a m. NEM.: Aepfelart LAT.: Species pomi

kosmaljček [kosmâlĵčək] samostalnik moškega spola
rastlina sredozemska lilija, asfodel, latinsko *Asphodellus ramosus* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Kosmâlzhèk** -a m. NEM.: Die Kohllilie LAT.: Anthericus PRIMERJAJ: kosmaljek; kraljevi kops

kosmaljek [kosmâlĵək] samostalnik moškega spola
rastlina sredozemska lilija, asfodel, latinsko *Asphodellus ramosus* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Kosmâlĵek** -a m. NEM.: Die Kohllilie LAT.: Anthericus PRIMERJAJ: kosmaljček; kraljevi kops

kosmat [kosmät] pridevnik
kosmat **TMB: Kosmât** -a m. NEM.: Zotticht, Haaricht, rauch LAT.: Hirfutus, asper, pilofus **GS: Kosmat** – kofhuh 𐌺𐌺𐌺 *cassa* textit operuit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Kosmat, -ata, -u** 'rauch' (str. 104)

kosmatina [kosmatína] samostalnik ženskega spola
groba, ščetinasta dlaka 𐌺 972: del človeka ali živali **TMB: Kosmâtina** -e fh. NEM.: Rauhe Haar LAT.: Hirfuties

kost [kôst kostî] samostalnik ženskega spola
kost 𐌺 972: del človeka ali živali **TMB: Koft** -y fh. NEM.: Das Bein LAT.: Os **GS: Kôft** – gr. ὀστέον: lat. *os, offis*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

kostanj [kôstanj] samostalnik moškega spola
drevo kostanj, latinsko *Castanea sativa*, ali *njegov plod* 𐌺 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Kóftajn** -a m. NEM.: Die Kästen

LAT.: *Castanea* **GS: Koftajn** – lat. *Castanea*, ab urbe Theſſaliæ *Caſtano*, κάſανα; unde allata eft arbor. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

kostonjev [kóſtánjɛv] pridevnik
kostonjev **TMB: Koftajnov** -a -u NEM.: Von Käſten LAT.: *Caſtaneæ*

kostelj [kóſtəlʲ kóſtəlʲna] samostalnik moškega spola
pogansko svetišče ¶ 780: nekrščanska verska zgradba **KG: Sem v'koftelnu bil 'ich bin im Götzentempel gewesen'** (str. 87)

kosten [kóſtɛn] pridevnik
koščén **TMB: Kofſtɛn** -a -u NEM.: Beinern LAT.: *Offeus* PRIMERJAJ: koščén

kostnik [kóſtník] samostalnik moškega spola
gibljev stik dveh kosti; sklep, členek ¶ 972: del človeka ali živali **TMB: Kofſtnik** -a m. NEM.: *Der Knöchel* LAT.: *Condylus*

kostreva [kóſtrɛva] samostalnik ženskega spola
rastlina kokalj, kostrevec, latinsko *Agroſtemma githago* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Kofſtrɛva** -e fh. NEM.: *Rade, Unkraut* LAT.: *Agroſtema* PRIMERJAJ: kostrevec; kostrevica

kostrevec [kóſtrɛvɛc] samostalnik moškega spola
rastlina kokalj, kostrevec, latinsko *Agroſtemma githago* ¶ 617: vrsta zelike **GS: Kofſtrɛvz** – a gr. κροπεύς; lat. *mugil*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: kostreva; kostrevica

kostrevica [kóſtrɛvica] samostalnik ženskega spola
rastlina kokalj, kostrevec, latinsko *Agroſtemma githago* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Kofſtrɛva** -e fh. NEM.: *Rade, Unkraut* LAT.: *Agroſtema* PRIMERJAJ: kostreva; kostrevec

koš [kóš kóša] samostalnik moškega spola
koš za prenašanje na hrbtu ¶ 231: košara za kmečka opravila **TMB: Kósh** -a m. NEM.: *Der Rückenkorb* LAT.: *Labrum plexum*

košat [kóšăt] pridevnik
1. ki ima mnogo vej, listov; bujno razraščén
2. obširno prikazan, obsežen **TMB: Koshât** -a -u NEM.: *Aestig, ausgedehnet* LAT.: *Frondefus, explicatus*

košatiti se [kóšătiti se (?) kóšătím se (?)] nedovršni glagol
oblastno, prevzetno se vesti; košatiti se ¶ 470: prevzetno se obnašati **TMB: Koshatim sê** NEM.: *Ausdehnen* LAT.: *Extense, ambitiofe incedere*

koščak [kóščák] samostalnik moškega spola
sladkovodni rak jelševéc, latinsko *Aſtacus aſtacus* ¶ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Koshâk** -a m. NEM.: *Der Steinkreps* LAT.: *Gammarus* **GS: Koshâk** – Ruff. *goshak*, Schnapphahn: Carnioli per hoc vocabulum cancrum rapacem, qui morticinis alitur, & in petræis habitat, intelligunt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

koščén [kóščɛn] pridevnik
koščén **TMB: Koshɛn** -a -u yshi *Kofſtɛn* PRIMERJAJ: kosten

koščének [kóščɛnɛk] (**koščénik; koščénka**) samostalnik moškega spola
1. igralna miza ¶ 209: pohištvo
2. igralna kocka ¶ 188: pripomoček za igranje **TMB: Koshɛnk** -a m. NEM.: *1. Märke*
2. Würfel LAT.: *1. Abaculus* *2. Aleæ* **KG: Wejshê** pred koshenkami (str. 187)

koščénik GLEJ: **koščének**

koščénka GLEJ: **koščének**

koščica [kóščica] samostalnik ženskega spola

majhna kost; koščica 𐀓972: del človeka ali živali **TMB: Koshiza** -e fh. NEM.: *Das Beinlein* LAT.: *Officulum*

košir [košír] samostalnik moškega spola
morski sesalec kit, latinsko *Cetacea* 𐀓1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **GS: Koshir** – germ. *Wallfisch*, *Japones vocant kudfira*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: balena; fokina; keta; kit

košnja [kóšnja] samostalnik ženskega spola
košnja, čas košnje 𐀓273: pobiranje pridelka **TMB: Kóshna** -e fh. NEM.: *Die Mähzeit* LAT.: *Mellis* PRIMERJAJ: kositva

koštati [koštáti koštâm] nedovršni glagol
stati, veljati, tj. imeti prodajno ali kupno **ceno** 𐀓734: imeti ceno **GS: Koshta** – *Koshtam*. *Koshtenga* verba civitate donata: Inf. Sax. *die Kost*; Dan. Suec. *Koft*; Polon. *koft*; Angl. *Coft*; Ital. *Cofito*; Gall. *Couft*, *coût*. Hifp. *Cofita*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

koštenga [kóštəŋga] (koštinga)
samostalnik ženskega spola
cena (?) 𐀓734: cena **GS: Koshta** – *Koshtam*. *Koshtenga* verba civitate donata: Inf. Sax. *die Kost*; Dan. Suec. *Koft*; Polon. *koft*; Angl. *Coft*; Ital. *Cofito*; Gall. *Couft*, *coût*. Hifp. *Cofita*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

koštinga GLEJ: **koštenga**

koštomaja [koštomāja] samostalnik ženskega spola
muslimanska nebesa 𐀓88: nekrščanske duhovne reči **TMB: Koshtomāja** -e fh. NEM.: *Der Türken Paradies* LAT.: *Regnum Millenarium* **GS: Koshtomāja** – ab Ital. *gufto mio*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

koštrun [koštrûn] samostalnik moškega spola
skopljen oven; koštrun 𐀓989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Koshtrun**

-a m. NEM.: *Der Hammel* LAT.: *Vervex* **GS: Koshtrun** – Ital. *Cafirato*; germ. *Kastrau*, *kastrirt*, a lat. *Cafiratus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Pisheta**, **pure, raze, koshtrune, kopune, telleta** (str. 180)

košulja [košúlja] samostalnik ženskega spola
volnena srajca 𐀓130: oblačilo ali obutev **TMB: Koshûla** -e fh. NEM.: *Wollenes Hemde* LAT.: *Subucula*

košuta [košúta] samostalnik ženskega spola
jelenova samica; košuta 𐀓985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Koshûta** -e fh. NEM.: *Eine Hirschkuh* LAT.: *Cerva*

košutnik [košûtnik] samostalnik moškega spola
mlad jelen, ki še živi z materjo 𐀓986: mladič kopenske divje živali **TMB: Koshutnèk** -a m. NEM.: *Junger Hirsch, der noch der Mutter nachlauft* LAT.: *Hinulus, capreolus major*

kot¹ [kót] samostalnik moškega spola
kot 𐀓777: del zgradbe **TMB: Kòt** -a m. NEM.: *Der Winkel* LAT.: *Angulus* **GS: Kòt** – in *faxonia inferiore Koth* est parva domus cafa: *Kothfaffe, Koffate, Kother* idem, quod *Kleinhäusler*, *Vide infra Kòzha*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kot² [kot] (ked; ket) veznik
kakor, kot **TMB: Kèd** NEM.: *Wie* LAT.: *Sicut* PREDGOVOR: kar je vonder uselej bulshè ked nez (str. 2) **ABC: She vezh se mujat' ket ona** (1794, str. 29)

kotel [kótəu kótla] samostalnik moškega spola
kotel 𐀓229: posoda za hrano **TMB: Kótl** -a m. NEM.: *Der Kessel* LAT.: *Ahenum* **GS: Kótl** – græce *κατύλη*, Inf. Sax. *Ketel*; Goth. *katil*; Angl. *Cetil, Cytel*; Angl. *kettele, kettle*. Dan. *Kedel*; Suec. *kettil*; Hung. *katlan*; lat. *Catinus, catillus*; germ. *Kessel*; gr. *κατύλη*, *vas profundæ formæ*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kotlar [kotlár] samostalnik moškega spola izdelovalec predmetov iz medenine, zlasti kotlov ▯ 854: izdelovalec kovinskih predmetov **TMB:** **Kotlâr** -ja m. NEM.: Kupferschmied LAT.: Ahenarius

kotlenina [kotlenína] samostalnik ženskega spola posode iz medenine ▯ 225: posoda **TMB:** **Kotlenina** -e fh. NEM.: Kupfer Geschirr LAT.: Æramina

kotlica [kotlíca] samostalnik ženskega spola neka rastlina, verjetno vodni orešek, vodni kostanj, latinsko *Trapa natans* ▯ 617: vrsta zelike **TMB:** **Kotliza** -e fh. NEM.: Stachelnuß LAT.: Tribulus

kotlič [kotlíč] samostalnik moškega spola majhen kotel; kotlič ▯ 229: posoda za hrano **TMB:** **Kotlizh** -a m. NEM.: Das Kesselchen LAT.: Æolipila

kovač [kováč] samostalnik moškega spola kovač ▯ 854: izdelovalec kovinskih predmetov **TMB:** **Kovâzh** -a m. NEM.: Der Schmied LAT.: Faber ferrarius **GS:** **Kovâzh** – in Hungarico vocabulario Viennæ 1554. *kauach*, jam *kovats*, a *kujem*, *kovati*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kovačev [kováčev] pridevnik kovačev **TMB:** **Kovazhov** -a -u NEM.: Des Schmieds LAT.: Fabri

kovačica [kovačíc] samostalnik ženskega spola kovečeva žena; kovačica ▯ 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB:** **Kovazhiza** -e fh. NEM.: Schmiedinn LAT.: Fabri conjux

kovačija [kovačîja] samostalnik ženskega spola kovaška; kovaštvo ▯ 78: rokodelstvo **TMB:** **Kovazhya** -e fh. NEM.: Schmiedshandwerk LAT.: Opificium ferrarium

kovačnica [kováčnica] samostalnik ženskega spola

kovačeva delavnica; kovačnica ▯ 290: kovinarska delavnica **TMB:** **Kovazhnèza** -e fh. NEM.: Die Schmiede LAT.: Officina ferraria

kovalt [kôvalt (?)] samostalnik moškega spola

kobalt ▯ 639: kovina **GS:** **Kovalt** – germ. *Kobalt*, a *kújem*, *quafi cullile*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kovaški [kováški] pridevnik kovaški **TMB:** **Kovashke** -a -u NEM.: Von Schmieden LAT.: Fabrinus

kovaški štok [kováški štök] (**štok kovaški**) samostalniška zveza moškega spola **nakovalo** ▯ 187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB:** **Shtók Kovashke** NEM.: Schmiedsstock LAT.: Acmotheon

kovati [kováti kovâm] in [kújem] nedovršni glagol

kovati ▯ 727: tolči, bosti **TMB:** **Kovâm**; **Kujem** kovâti NEM.: Schmieden LAT.: Cudere, fabricari **GS:** **Kújem** – lat. *cudo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:** **Kovâzh** – in Hungarico vocabulario Viennæ 1554. *kauach*, jam *kovats*, a *kujem*, *kovati*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

koven GLEJ: **kalen**

kovnost GLEJ: **kalnost**

kovter GLEJ: **kolter**

koza [kóza] samostalnik ženskega spola

1. žival koza, latinsko *Capra aegagrus hircus* ▯ 989: vrsta kopenske domače živali

2. lesena priprava s prekrizanimi nogami, na kateri se žaga; koza ▯ 144: orodje za držanje **TMB:** **Kófa** -e fh. NEM.:

1. Eine Geis 2. Holzbock LAT.: 1. Capra 2. Capreolus **GS:** **Kofa** – Inf. Sax. *Kietze*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** **Koz** – *kozina*, a *kofa*, *kofina*, *pellis hircorum*, *hurfuta unde germ. Kotze*,

fragula. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kozar [kózár] samostalnik moškega spola
kozji pastir; kozar № 871: uslužbenec
TMB: Kofâr -ja m. NEM.: Der Geishirt LAT.: Caprarius

kozarec [kozâreĉ] samostalnik moškega spola
kozarec № 239: posoda za pijačo **TMB: Kofarz** -a m. NEM.: Der Becher LAT.: Poculum
KG: Tukej je en glash (kofarz) (str. 191)

kozarje [kozárje] samostalnik srednjega spola
kraj, kjer prebiva kozji pastir s čredo № 798: domovanje kopenske domače živali **TMB: Kofarje** -a n. NEM.: Geishirtendorf LAT.: Capretum

koze [kozê] množinski samostalnik ženskega spola
koze, tj. kužna bolezen z gnojnimi mehurčki na koži № 17: bolezen **TMB: Kofę** fh. NEM.: Die Blattern LAT.: Variolę

kozel [kózæu] samostalnik moškega spola
kozel № 989: vrsta kopenske domače živali
TMB: Kofl -a m. NEM.: Der Bock LAT.: Hircus, caper

kozica [kozíca] samostalnik ženskega spola
1. vrsta sloke, morda latinsko *Scolopax palustris* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
2. železna posoda na treh nogah za kuhanje; kozica № 229: posoda za hrano
TMB: Kófiza -e fh. NEM.: 1. Moßschnepf 2. ein Reichen LAT.: 1. Rufticola palustris 2. Tripus

kozina [kozína] samostalnik ženskega spola
kozja koža № 981: živalska koža **TMB: Kofina** -e fh. NEM.: Ein Bockfell LAT.: Pellis caprina **GS: Koz** – *kozina*, a *kofa*, *kofina*, *pellis hircorum*, *hirlfuta unde germ. Kotze*, *fragula*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in

nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: kozličevina; kozlovina

kozji [kózji (?)] pridevnik
kozji TMB: Kofje -a -u NEM.: Der Ziege LAT.: Capra

kozlanje [kózlanje] samostalnik srednjega spola
bruhanje, kozlanje № 17: bolezen **TMB: Koflanje** -a n. NEM.: Erbrechen LAT.: Anabole

kozlati [kózlati kozlâm] nedovršni glagol
bruhati, kozlati № 694: izločati **TMB: Koflam** NEM.: Erbrechen LAT.: Ructare

kozle [kózle kozlêta] samostalnik moškega spola
majhen kozel; kozlič № 991: mladič kopenske domače živali **TMB: Koflé** -lêta m. NEM.: Das Böcklein LAT.: Hædulus PRIMERJAJ: kozlič

kozlec [kózlec (?)] samostalnik moškega spola
1. kozolec, tj. obrat telesa okrog prečne osi naprej ali nazaj na podlagi № 561: premikanje

2. kozolec, tj. lesena, od strani odprta stavba za sušenje žita, sena № 782: kmečka zgradba **TMB: Koflêz** -a m. NEM.: Burzelbaum LAT.: Capreolus **GS: Koflez** – germ. Korngerüst: in Helvet. *Refcana*: in Siberia *Hoferi*, probabilius a *gosle ob fimilitudinem chordarum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kozlič [kozlič] samostalnik moškega spola
majhen kozel; kozlič № 991: mladič kopenske domače živali **TMB: Koflizh** -a m. NEM.: Ein Böckchen LAT.: Hædulus PRIMERJAJ: kozle

kozličevina [kozličevina] (kozličevna) samostalnik ženskega spola
kozja koža, usnje № 981: živalska koža
TMB: Koflizhovna -e fh. Sieh. *Kofina* **KG:** Koslovna, Pibrovna, madrovna, kozlizhovna

/.../ zeigen die Häute, und Felle der Thieren an (str. 119) PRIMERJAJ: kozina; kozlovina

kozličevna GLEJ: **kozličevina**

kozlinjak [kozlɪnjak] samostalnik

moškega spola

hlev za kozla 𐌺 798: domovanje kopenske domače živali **KG:** *Koflinek, svinak* 'Bock-Saustall' (str. 119)

kozlov [kózlov] pridevnik

kozlov **TMB:** *Koflov* -a -u NEM.: Vom Böcke
LAT.: *Hirci*

kozlovina [kozlǒvina] (kozlovna)

samostalnik ženskega spola

1. smrdeč človek 𐌺 948: smrdeč človek
2. kozja koža, usnje 𐌺 981: živalska koža
TMB: *Koflovna* -e *fh.* NEM.: *Stinkender Bock*
LAT.: *Fœtens homo* **KG:** *Koflovna, Pibrovna, madrovna, kollizhovna* /.../ zeigen die Häute, und Felle der Thieren an (str. 119) PRIMERJAJ: kozina; kozličevina

kozlovna GLEJ: **kozlovina**

kozoprsk [kozopɾsk] samostalnik

moškega spola

oktober 𐌺 43: čas ali njegov del **TMB:** *Kofapɾsk* -a m. NEM.: *Weinmonat* LAT.: *October*

koža [kǒža] samostalnik ženskega spola

koža 𐌺 972: del človeka ali živali

TMB: *Kǒfha* -e *fh.* NEM.: *Die Haut* LAT.: *Pellis*
GS: *Kofha* – lat. *cutis*: Inf. Sax. *Schunt*: abforpta prima syllaba *ko*: gr. *κῶς*, *pellis*: vel *σκύτος*, *Fell*, *Haut*, *Schutz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

koželj [kožɛlj] samostalnik moškega spola

rogovilicam podoben del kolovrata, na katerega se natakne kodolja; koželj 𐌺 166: del priprave za izdelovanje niti **TMB:** *Kofhɛl* -a m. NEM.: *Spinrocken, Kunkel* LAT.: *Colus*

koželjnik [kožɛljnik] samostalnik

moškega spola

čarovnik, črnošolec 𐌺 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Kofhɛlnɛk -a m. NEM.: *Schwarzkünstler*

LAT.: *Magus* PRIMERJAJ: koželjnik

koželjnikar [kožɛljnikar] samostalnik

moškega spola

čarovnik, črnošolec 𐌺 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Kofhɛlnɛkar -ja m. NEM.: *Schwarzkünstler*

LAT.: *Magus* PRIMERJAJ: koželjnik

kožica [kǒžica] samostalnik ženskega spola

1. kožica 𐌺 972: del človeka ali živali

2. rastlina oljna repica, latinsko *Brassica rapa* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB:** *Kofhɛza* -e *fh.* NEM.: 1. *Häutchen* 2. *Scherrübe* LAT.: 1. *Pellicula* 2. *Rapula*

kožuh [kǒžuh kožúha] samostalnik

moškega spola

kožuh 𐌺 130: oblačilo ali obutev **TMB:**

Kofhuh -a m. NEM.: *Der Pelz* LAT.: *Rheno*

kožuševina [kožúševina] samostalnik

ženskega spola

krzno, kožuhovina 𐌺 247: blago ali usnje **TMB:** *Kofhushovna* -e *fh.* NEM.: *Das Belzwerk* LAT.: *Pellicea*

krača [kráča] samostalnik ženskega spola

zgornji del prednje prašičeve

noge 𐌺 980: del živali **TMB:** *Krazha* -e *fh.*

NEM.: *Der Ham* LAT.: *Petafo* **GS:** *Krazha* – vel

a *kraj*, *extremum*: vel a *kratem*, *abbreviare*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. **GS:** *Kazhmar* – & *Krazhmar* in

interiore Carniola nominant *Caminarium*;

fors a *krazha*, vel germ. *kräxeln*, *alcendere*

furnum. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja napačna.

kračmar GLEJ: **kačmar**

kragulj [kragúlj] samostalnik moškega

spola

1. ptica sokol, latinsko *Falco* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
2. zvonček, kraguljček № 169: priprava, ki ustvarja zvok **TMB: Krêgûl** -a m. NEM.: 1. Der Geyer 2. Die Schelle LAT.: 1. Falco 2. Nola
GS: Kregûl – unde superior. germ. dicunt *abkrâgeln*, guttur frangere, sicut facit Falco *prædæ captæ*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kraguljčar [kragûljčar] samostalnik moškega spola

kdor se ukvarja z vzrejo sokolov in lovi z njimi; sokolar № 871: uslužbenec **TMB: Kregulzhar** -ja m. NEM.: Der Falkonier LAT.: Falconarius

kraj [kräj] samostalnik moškega spola

1. konec № 95: konec
2. naselje, kraj № 281: kraj
3. dežela № 281: kraj
4. pri oranju nastali jarek; brazda № 335: del kmetijskega zemljišča **TMB: Kraj; Kray** -a m. NEM.: Das Ende, Ort; Das Land LAT.: Extremum, locus; Regio **GS: Kraj** – apparet in voce germ. superior. *Gränitz, Gränze, Rain, Rand; Iland. Greina*, abfondern, theilen: græc. κρίνειν. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Kray** – germ. sine præfixo *Reich*: apud Hottentotas *Kraal* ein Dorf, Ortschaft. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Krazha** – vel a *kraj*, extremum: vel a *kratem*, abbreviare. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Kray**, -ya 'das Land, Ort' (str. 104) **KG: Krej**, -raja 'die Furche' (str. 104)

krajanjak [krájanjak (?)] samostalnik moškega spola

sodeželan, rojak № 893: človek glede na kraj bivanja **TMB: Krayanek** -a m. NEM.: Der Landesmann LAT.: Popularis

krajcar [krâjcar] (*krajcer*) samostalnik moškega spola

denarna enota krajcar № 85: denar **TMB:**

Krajzer -ja m. NEM.: Ein Kreuzer LAT.: Crucifer **KG: Shest** inu trideset krajzarjov 'Sechs und dreyßig Kreuzer' (str. 191)

krajcer GLEJ: **krajcar**

krajec [krâjɛc] samostalnik moškega spola
kos kruha, odrezan na koncu hlebca; krajec № 261: hrana **TMB: Krajz** -a m. NEM.: Brodscherzen LAT.: Extrema pars panis

krajnik [krâjnik] samostalnik moškega spola
konec, rob deske № 129: lesen izdelek **TMB: Krajnèk** -a m. NEM.: Das Ende der Bretter LAT.: Afferum extremitates

krajšarija [krajšarîja] samostalnik ženskega spola

krojaštvo № 78: rokodelstvo **KG: Krajsharia** 'Schneiderey' (str. 120)

krajšati [krâjšati krâjšam] nedovršni glagol

1. krajšati № 620: rezati, trgati
2. krojiti № 463: oblačiti, obuvati se **TMB: Krajsham** NEM.: Kürzen LAT.: Abbreviare **KG: Krajsham** 'ich mach immer kürzer, ich schneide' (str. 122)

Krakovo [krâkovo (?)] samostalnik srednjega spola

poljsko mesto Krakov № 360: krajevno ime **KG: Ternovu** 'Tyrnau'. Krakovu 'Krakau'. Poflavje 'Possau' (str. 130)

☞ Manj verjetno je mišljena ena od dveh slovenskih vasi z enakim imenom.

kraj [králj] samostalnik moškega spola
kraj № 906: posvetni oblastnik **TMB: Krayl** -a m. NEM.: Der König LAT.: Rex **GS: Krayl** – a gr. κράλης, Rex: κράλαια, Regina: Hungar. *Kijraly*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Ta Krayl** 'der König' /.../ (str. 21) **KG:** or. mn. s'Krajlmi, oder Krayli, für Kraylami (str. 24)

kraljek [králjɛk] samostalnik moškega spola
majhen, mali kralj № 906: posvetni

oblastnik **KG:** Kraylek, Kraylezh, Kraylizhek (str. 115) PRIMERJAJ: kraljič; kraljiček

Kraljemoč [kraljɛmɔč (?)] samostalnik moškega spola

1. bog Jupiter 𐌆349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja

2. planet Jupiter 𐌆361: ime nebesnega telesa **TMB:** Kraylomózh -a m. NEM.: Planet Jupiter LAT.: Jupiter **KG:** Kraylomozh 'Planet Jupiter' (str. 129) **KG:** Beron, Kraylomozh 'Jupiter, Gott der Götter' (str. 184)

kraljestvo [kraljɛstɔ] samostalnik srednjega spola

kraljestvo 𐌆304: dežela **TMB:** Krayleftvu -a n. NEM.: Das Königreich LAT.: Regnum

kraljev [králjɛv] pridevnik

kraljev **TMB:** Kraylov -a -u NEM.: Des Königs LAT.: Regis **KG:** Krayleva Svitlust (str. 166)

kraljevati [kraljɛvátɪ kraljûjɛm]

nedovršni glagol

vladati, kraljevati 𐌆461: biti oblastnik

TMB: Kraylujem -vati NEM.: Regieren LAT.: Regnare

kraljevavec [kraljɛvâvɔc] samostalnik moškega spola

vladar 𐌆906: posvetni oblastnik **TMB:**

Kraylurvavz -a m. NEM.: Regierer LAT.: Gubernator

kraljevi [kraljɛví] pridevnik

kraljevski **TMB:** Kraylɛve -a -u NEM.: Königlich LAT.: Regius

kraljevi kops [kraljɛví kɔps] (kops

kraljevi) samostalniška zveza moškega spola

rastlina sredozemska lilija, asfodel, latinsko *Asphodellus ramosus* 𐌆617:

vrsta zelike **TMB:** Kops (krayleve) NEM.:

Ein Affrodel LAT.: *Asphodellus* PRIMERJAJ:

kosmaljček; kosmaljek

kraljevščina [kraljɛvščina] samostalnik ženskega spola

kraljevska oblast, moč 𐌆462: beseda s pomenom 'oblast' **TMB:** Kraylevshena -e fh. NEM.: Königlicher Gewalt LAT.: Regia potestas

kraljica [kraljícɔ] samostalnik ženskega spola

kraljica 𐌆906: posvetni oblastnik **TMB:** Krayliza -e fh. NEM.: Die Königin LAT.: Regina **KG:** Ta Krayliza 'die Königin' /.../ (str. 28)

kraljič [králjič] samostalnik moškega spola

majhen, mali kralj 𐌆906: posvetni oblastnik **KG:** Kraylek, Kraylezh, Kraylizhek (str. 115) PRIMERJAJ: kraljek; kraljiček

kraljiček [kraljîčɛk] samostalnik moškega spola

majhen, mali kralj 𐌆906: posvetni oblastnik **KG:** Kraylek, Kraylezh, Kraylizhek (str. 115) PRIMERJAJ: kraljek; kraljič

kraljičica [kraljîčícɔ] samostalnik

ženskega spola

majhna, mala kraljica 𐌆906: posvetni oblastnik **KG:** Kralizheza (str. 116)

kraljičin GLEJ: kraljičnji

kraljičnji [kraljîčnji] (kraljičin)

pridevnik

kraljičin **TMB:** Kraylizhnè -a -u NEM.: Der Königin LAT.: Reginae

krama [krâma] samostalnik ženskega spola **trgovinsko, krošnjarsko tržiš**

blago 𐌆733: tržno blago **TMB:** Krama -e

fh. NEM.: Der Kram LAT.: *Instita* **GS:** Krâma

– germ. *Kram* a gr. *χρήματα*, bona, opes:

κράμα, etwas unter einander. *Krâmar*,

Hung. *Kalmar*. Suec. *kraemare* ein Krämer,

Kaufmann im kleinen. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

kramar [krâmar] samostalnik moškega spola

trgovec na drobno, krošnjar 𐌆959:

trgovec **TMB: Krâmar** -ja m. NEM.: Der Kramer LAT.: Infitor **GS: Krâma** – germ. *Kram* a gr. *κρήματα*, bona, opes: κράμα, etwas unter einander. *Krâmar*, Hung. *Kalmar*. Suec. *kraemare* ein Krämer, *Kaufmann im kleinen*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kramarija [kramarîja] samostalnik ženskega spola

trgovanje, trgovina na drobno, krošnjarstvo 𐀀 78: rokodelstvo **TMB: Kramarya** -e fh. NEM.: Die Kramerey LAT.: Nundinatio

kramariti [kramáriti kramârim] nedovršni glagol

trgovati na drobno, krošnjariti 𐀀 733: trgovati **TMB: Krâmârem** -mariti NEM.: *Kram führen* LAT.: Nundinari

kramelj [kráməlj kráməljna] (kremelj) samostalnik moškega spola

pogovor, klepet, kramljanje 𐀀 510: govor **TMB: Krêmel** -na m. NEM.: Unterredung LAT.: Sermocinatio

kramljati [kramljáti kramljâm] (kremljati) nedovršni glagol

pogovarjati se, klepetati, kramljati 𐀀 510: pogovarjati se **TMB: Kremlam** NEM.: Unterreden LAT.: Sermocinari **KG: Kremlam**, -lal, -lati 'schwätzen, unterreden' (str. 104)

kramp [krâmp] samostalnik moškega spola orodje za kopanje; **kramp** 𐀀 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Kramp** -a m. NEM.: Grabschauffel LAT.: Bipalium **GS: Kramp** – *Krampe*, Grabscheid: Gall. *Crampon*, ein klamer: Suec. *Krampe*: Exinde *Krampešhar*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

krampežar [krampéžar] samostalnik moškega spola dizeza, tj. železna priprava z ostrimi konicami za na čevlje 𐀀 130: oblačilo ali obutev **TMB: Krampéšhar** -ja m. NEM.: Das Steigeisen LAT.: Stapetiæ **GS: Kramp**

– *Krampe*, Grabscheid: Gall. *Crampon*, ein klamer: Suec. *Krampe*: Exinde *Krampešhar*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

krancelj [kráncəlj kráncəljna]

samostalnik moškega spola

1. venec 𐀀 532: okrasje

2. neka posoda, ki jo uporabljajo v rudnikih 𐀀 225: posoda **TMB: Kranzel** -na m. NEM.: Der Kranz LAT.: Corona **GS: Kranzel** – germ. *Kranz*: lat. *Corona*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS: Qvânzal** – est *annulus supra vas, in fodinis ufittatum, cui funis alligatur: alii dicunt kranzel*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: kvancelj

kraneum [kranēum] samostalnik moškega spola

šola v kranjskem, slovenskem jeziku

(?) 𐀀 748: šola **TMB** PREDGOVOR: jeft nafnam Turshkeh, ali Koptesh zhèrk brâti. Jeft se njih tudi nekol nisem uzhil. Al Kraynzi beró latinske zherke. Tsevede! koker Latinzi Lashke, ali Franzoske lifte. Narpoprej je trëba v' Kranëum hoditi, ter brati se uzhiti, kar se otshe fnâti, szer ni nez od tega govoriti. (str. 4)

Kranj [kránj] samostalnik moškega spola gorenjsko mesto **Kranj** 𐀀 360: krajevno ime **KG: Koku** delezh je v'Krayn? (str. 148)

Kranjcov [kránjcov] pridevnik

Kranjčev **TMB: Kraynzov** -a -u NEM.: Des Krayners LAT.: Carnioli

Kranjec [kránjəc] samostalnik moškega spola

Kranjec 𐀀 354: prebivalec kraja

TMB: Kraynz -a m. NEM.: Ein Krayner LAT.: Carniolus **KG: Crainer**, Kraynzi (str. 7) **KG: Kraynz** (str. 114) **KG: Turki** so od Kraynzov v'tek, v'wejh fagnani bili (str. 143)

Kranjica [kránjica] samostalnik ženskega spola

Kranjica 𐀀 354: prebivalec kraja

TMB: **Krayniza** -e fh. NEM.: Kraynerinn
LAT.: Carniola **KG:** Krayniza, Shtajerka,
Koroshella, Nemshkuta, Lahena, Rimlarza,
Lublantzanka (str. 116)

kranjski [kránjski] pridevnik
ki je v zvezi s Kranjsko; kranjski TMB:
Kraynske -a -u NEM.: Kraynerisch LAT.:
Carniolicus PREDGOVOR: Per usemu temu
nezh mejn vonder enèm ene, inu druge
besède nadopadejo; al fakaj ne? – Ke
Kraynske niso – so slovèsam rēzhi, ukradene
– so Hrovashke, so Koroshke, so Beljashke
(str. 4)

kranjsko [kránjsko] prislov
po kranjsko, tj. **tako kot na Dolenjskem,**
Gorenjskem in Notranjskem KG: Kraynsku
‘crainerisch’ (str. 118) **ABC:** ABECEDIKA Sa
taifte, katiri se otshejo Krajnsko brati nauzhiti
(1765, str. 1) **ABC:** Krajnsku (1789, str. 1)

krantara [?] samostalnik ženskega spola
slovesnost ob vpoklicu na vojsko 760:
vojaške reči **GS:** **Krantara** – folennis ad
bellum evocatio, eft vox celtica. Hujus
folennitatis ceremonias descripsit Maepherfon
in Oflīan. Londini 1765. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage.

krap [?] samostalnik moškega spola
koren, korenina 600: del rastline **GS:**
Krapunfel – ex duplici voce *krap*, radix, &
fēl, herba: germ. *Rapunzel*: lat. *Campanula*
rapontica, *rapunculus*. Razlaga vsebuje
zelo malo povednega. ☹ Dvomljiva
beseda.

krapuncel GLEJ: **krapunzelj**

krapunzelj [?] (krapuncel)
neka rastlina, verjetno motovilec, latinsko
Valeriana locusta, ali **zvončnica**, latinsko
Campanula rapunculus 617: vrsta zelike
GS: **Krapunfel** – ex duplici voce *krap*, radix,
& *fēl*, herba: germ. *Rapunzel*: lat. *Campanula*
rapontica, *rapunculus*. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega. ☹ Nemško *Rapunzel*

pomeni ‘motovilec, *Valeriana locusta*’ in
‘zvončnica, *Campanula rapunculus*’.

kras¹ [krās] samostalnik moškega spola
krog 465: stvar glede na obliko **TMB:**
Krás -a m. NEM.: Krayß LAT.: Circulus

Kras² [krās] samostalnik moškega spola
pokrajina Kras 358: ime dežele **TMB:**
Krás -a m. NEM.: Karst LAT.: Carftum

Krasnica [krasníca] samostalnik ženskega
spola
planet Venera 361: ime nebesnega
telesa **TMB:** **Krasniza** -e fh. NEM.: Planet
Venus LAT.: Venus PRIMERJAJ: Danica;
Jutrnjica²; Mrakonos; Mračnica; Večernica

krasti [krásti krâdem] nedovršni glagol
krasti 107: varati, goljufati **TMB:** **Krâdem**
krafti NEM.: Stehlen LAT.: Furari **GS:** **Krâdem**
– a gr. Χράω, do comodato. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

krat [krât] členica
tvori kratne prislove; -krat TMB: **Krat** -a
m. NEM.: Mal LAT.: Viciš **GS:** **Krat** – confonat
cum Hunico *kor* tempus: sicut a Stund: germ.
ajunt *itzund*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. **ABC:** 1 krat 1 je 1 (1789,
str. 31)

kratek [krátək] pridevnik
kratek TMB: **Kratke** -a -u NEM.: Kurz LAT.:
Brevis **KG:** Kratek, primernik Krajshe ‘Kürzer’
(str. 41)

Kraterus [krâterus] samostalnik moškega
spola
antično osebno ime Krater 348:
antično osebno ime **TMB** PREDGOVOR: se
otschem unèm koker en Kratérus odgovoriti
(str. 1)

kratiti [kratīti krátim] in [kratím]
nedovršni glagol
1. krajšati 620: rezati, trgati
2. povzročati, da ima kdo česa manj;

odvzemati, kratiti Ꞥ 115: jemati **TMB:** **Kratem** -tèti NEM.: Abzwicken LAT.: Demere, curtare **GS:** **Krazha** – vel a *kraj*, extremum: vel a *kratem*, abbreviare. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Kratim, -til, -ten, -titi 'kürzen, versagen' (str. 105)

kratkočasnost [kratkočasnost]

samostalnik ženskega spola

zabava, kratkočasje Ꞥ 751: kratkočasnost **TMB:** **Kratkozhasnoft** -e fh. NEM.: Die Kurzweile LAT.: Jocus, delectamentum PREDGOVOR: Na dobri voli nobenemu namanka, enèm she tudi na muji ne, le Kratkozhasnofte, jègre, pojedne, sprehajanje, dolgozhasnu pogovarjanje, inu obyskanje merski enem taifte zhas, katir njim poleg dolfnuht svojega ftanu preftája, tẽmu dẽlu, v'katirega so szer falubljeni, odufamejo (str. 2)

kratko malo nikar [krátko málo nikâr] členkovna zveza

izraža zanikanje; sploh ne **KG:** Kratku malu nekar 'gar nicht' (str. 93) PRIMERJAJ: kratko nikar

kratko nikar [krátko nikâr] členkovna zveza

izraža prepoved; nikakor ne **KG:** Kratkunekar 'ganz und gar nicht' (str. 94) PRIMERJAJ: kratko malo nikar

kratkost [kratkôst] samostalnik ženskega spola

kratnost Ꞥ 750: razsežnost **TMB:** **Kratkuft** -e fh. NEM.: Die Kürze LAT.: Brevitas

krava [kráva] samostalnik ženskega spola žival **krava** Ꞥ 989: vrsta kopenske domače živali **TMB:** **Krava** -e fh. NEM.: Die Kuh LAT.: Vacca PRIMERJAJ: govodo

kravar [kravár] samostalnik moškega spola **kravji pastir; kravar** Ꞥ 871: uslužbenec **TMB:** **Kravâr** -ja m. NEM.: Der Kùhhirt LAT.: Bubulcus

kravjak [krâvjak] samostalnik moškega spola **kravji iztrebek; kravjak** Ꞥ 698: živalski

iztrebek **TMB:** **Kravjek** -a m. NEM.: Das Kùhkoth LAT.: Fimus bubulus

kravojnica [?] samostalnik ženskega spola navadno množina **sorta hrušk** Ꞥ 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB:** **Kravojnèze** fh. NEM.: Ein Birnenart LAT.: Species pyrorum ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. Pleteršnik navaja *kravâjnica* in njeno neonaglašeno dvojnico *kravojnica*.

kravola [kravóla] samostalnik ženskega spola

pastirska palica Ꞥ 175: orodje, ki je palica **TMB:** **Kravóla** -e fh. NEM.: Der Hirtenstab LAT.: Agolum

kravželj [krávželj krávželjna]

samostalnik moškega spola

zvit, zavit šop las; koder Ꞥ 881: koder las **TMB:** **Kravfhel** -na m. NEM.: Die Haarlocke LAT.: Cinus

kraže delati [kráže dẽlati] nedovršna glagolska zveza

risati črte, črke Ꞥ 540: pisati **TMB:** **Krafhe dẽlati** NEM.: Züge machen LAT.: Literarum ductus PRIMERJAJ: križe kraže

krcati [křcati křcam] nedovršni glagol

udarjati po dlani s čim, navadno s palico Ꞥ 727: tolči, bosti **TMB:** **Kerzam** LAT.: Sieh. **Kerzнем** PRIMERJAJ: krcniti

krcniti [křcniti křcnem] dovršni glagol

udariti po dlani s čim, navadno s palico Ꞥ 727: tolči, bosti **TMB:** **Kèrzнем** **kerzniti** NEM.: Mit etwas an die Hand schlagen LAT.: Manum percutere bacillo **KG:** **Kerzнем** 'ich schmiere, schlage' (str. 72) PRIMERJAJ: krcati; kresniti; krhniti; krsniti

krč [křč] samostalnik moškega spola

krč Ꞥ 17: bolezen **TMB:** **Kerzh** -a m. NEM.: Der Krampf LAT.: Spasmus

krčren GLEJ: **krčni**

krčiti [krčiti krčim] nedovršni glagol
 povzročati krče ■ 17: boleti, bolehati
TMB: Kerzhèm -zhiti NEM.: Krämpfen LAT.:
 Contrahere

krčljiv [krčljív] pridevnik
 ki ima pogosto krče **TMB: Kerzhliv -a -u**
 NEM.: Krämpficht LAT.: Spasticus

krčma [krčma] samostalnik ženskega spola
 gostilna, krčma ■ 776: gostišče **TMB:**
Kerzhma -e fh. NEM.: Wirthaus LAT.: Taberna

krčmar [krčmár] samostalnik moškega spola
 gostilničar, krčmar ■ 852: kdor se ukvarja
 s pripravo hrane ali njeno postrežbo
TMB: Kerzhmar -ja m. NEM.: Der Wirth
 LAT.: Caupo

krčmarica [krčmaríca] samostalnik
 ženskega spola
 gostilničarka, krčmarica ■ 852: kdor
 se ukvarja s pripravo hrane ali njeno
 postrežbo **TMB: Kerzhmariza -e fh.**
 NEM.: Kellnerin, Wirthin LAT.: Cauponissa

krčmarišče [krčmarišče] samostalnik
 srednjega spola
 mesto na prostem za pitje in
 druženje ■ 330: kraj za igro, zabavo
TMB: Kerzhmarishe -a n. NEM.: Zechplatz
 LAT.: Platea pocillatoria

krčni [krčni] (krčen) pridevnik
 ki je v zvezi s krčem; krčni **TMB: Kerzhne**
 -a -u NEM.: Krämpficht LAT.: Contractilis

krdelo [krdêlo] samostalnik srednjega spola
 1. skupina večjih domačih živali;
 čreda ■ 1007: skupina živali
 2. skupina neomikanih ljudi; horda,
 krdelo ■ 927: skupina ljudi **TMB: Kardêlu**
 -a n. NEM.: 1. Heerde 2. Horde LAT.: 1. Grex
 2. Turma barbarorum **GS: Kardelu** – lat.
Caterva. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. **ABC: Kardêllu** (1765,
 str. 10) © Znak è sicer praviloma označuje
 polglasnik. Na tem mestu bi pričakovali ę.

kreatura [kreatûra] samostalnik ženskega
 spola
 živo bitje ■ 820: živo bitje **KG: Vse pametne**
 kreature So ressvitlene od nature (str. 182)

krebro [krêbro] samostalnik srednjega spola
 vzpetina, klanec ■ 569: del ceste, poti
TMB: Krêbru -a n. NEM.: Die Anhöhe LAT.:
 Acclivitas

krebuljica [krébúljica] samostalnik
 ženskega spola
 rastlina krebuljica, latinsko *Anthriscus*
cerefolium ■ 617: vrsta zelike **TMB:**
Krebulèza -e fh. NEM.: Das Körbelkraut
 LAT.: Gerefolium **GS: Krebûleza** – Apul.
 habet *Creobyla*, alias *Gerefolium*: germ.
Kerbelkraut. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega.

krečlik [krečlík] samostalnik moškega spola
 ptica kosec, latinsko *Crex crex* ■ 999:
 vrsta divje ptice ali druge zračne živali
GS: Krezhlik – Wachtelkönig, a fuo cantu,
 vel potius gemitu ita nuncupatur: ficut lat.
Crex, germ. *Kretzler*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

kreda [krêda] samostalnik ženskega spola
 pisalo kreda ■ 176: pripomoček za
 pisanje ali slikanje **TMB: Krêda -e fh.** NEM.:
 Die Kreyde LAT.: Creta **GS: Krêda** – lat.
creta: germ. *Kreyde*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

kreg [krêg] samostalnik moškega spola
 prepir, kreg ■ 414: slabi medsebojni
 odnosi **TMB: Krêg -u m.** NEM.: Der Zank,
 Hader LAT.: Lis, Contentio **GS: Krêg** – germ.
Krieg: Inf. Sax. *Kräckel*. Razlaga vsebuje
 nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
 trditev. **KG: Kreh**, -gu 'der Zank' (str. 104)
KG: Teh lubeh kregi so enu ponovljenje te
 lubefne (str. 141 s.)

kregati [krêgati] nedovršni glagol
 prepirati se, kregati se ■ 510: pogovarjati
 se **TMB: Krêgam** NEM.: Zanken LAT.: Litigare

kregljiv [kregljív] pridevnik

1. prepirljiv

2. potreben grajanja, kazni **TMB: Kregliv**

-a -u NEM.: 1. Zänkisch 2. Bestrafenswürdig

LAT.: 1. Altercabilis 2. Correptione dignus

krehniti [krehnīti kréhnm] dovršni

glagol

razpočiti se, zavezati 𐌺619: zevati **TMB:**

Krehnem -niti NEM.: Von ein ander sprengen

LAT.: Hialcere **GS: Kréhnm** – exprimit

fonum *kreh*, qui hialcendo auditur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

krehtati [krehtáti krehtâm] nedovršni

glagol

oglašati se kot kavka 𐌺531: oglašati se

z živalskimi glasovi **TMB: Kréhtam** NEM.:

Schreyen wie eine Dohle LAT.: Frigulare **GS:**

Krehtam – eft onomatopoeia. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kremelj GLEJ: **kramelj**

kremen [kremēn (?)] samostalnik moškega

spola

kresilni kamen, kremen 𐌺637: kamen,

kamenina **TMB: Kremēn** -a m. NEM.: Der

Feuerstein LAT.: Silex, pyrites

kremljati GLEJ: **kramljati**

krempelj [krēmpəlj krēmpəljna]

samostalnik moškega spola

noht pri pticah; krempelj 𐌺980: del živali

TMB: Krēmpel -na m. NEM.: Klauen der

Vögel LAT.: Ungeus avium

kremuc [kremûc] samostalnik moškega

spola

rastlina česnovka, latinsko *Alliaria* 𐌺617:

vrsta zelike **TMB: Kremuz** -a m. NEM.: Kno-

blauchkraut LAT.: Alliaria

krepati [krepáti krepâm] nedovršni glagol

umirati, crkavati, **krepati** 𐌺441: umreti

TMB: Krepâm NEM.: Verrecken LAT.:

Concidere, interire **GS: Krepam** – lat.

crepare: germ. *krepiere*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: krepniti

krepečati [krepčáti krepčâm] nedovršni

glagol

delati kaj bolj krepko, močno;

krepati 𐌺40: utrjevati **TMB: Kerfzham;**

Kripzham NEM.: Stärken; Fester machen

LAT.: Firmare, Roborare; Confirmare

krepečina [krepčína] samostalnik ženskega

spola

vrvica 𐌺190: pripomoček, sredstvo

za vezanje **GS: Kerpzhina** – Spagatt,

Rebschnur; Ruffice *Chreptina*. Ne znam

oceniti pravilnosti razlage.

krepek [krepək] pridevnik

krepek, močan **TMB: Kripke; Kerfke;**

Kerpke -a -u NEM.: Fest, steif, frisch LAT.:

Firmus

kreпка [krepkà] samostalnik ženskega spola

škrob 𐌺650: milo **TMB: Kerfka** -e fh.

NEM.: Die Stärke LAT.: Amylum ☉ Kalk po

nemško *Stärke* 'škrob' iz *stark* 'krepek'.

krepkost [krepkōst] samostalnik ženskega

spola

1. trdnost, **krepkost** 𐌺70: zaželena reč

2. **krepost, vrlina** 𐌺371: moralna čednost

TMB: Kripkuft -e fh. NEM.: 1. Die Feste 2.

Tugend LAT.: 1. Firmitas 2. Virtus

krepniti [krēpniti krēpnem] dovršni glagol

umreti, crkniti, **krepniti** 𐌺441: umreti

TMB: Krepnem -nēti NEM.: Verrecken

LAT.: Concidere, interire PRIMERJAJ: krepati

kreповati [krepováti krepûjem]

nedovršni glagol

(začeti) umirati, crkovati, **krepati**

𐌺441: umreti **TMB: Krepujem** krepuváti NEM.:

Anfangen zu krepieren LAT.: Concidere, interire

kres [krēs] samostalnik moškega spola

god Janeza Krstnika (24. 6.), ko je

poletni sončni obrat; kres 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Kręs** -a m. NEM.: *Der Johannstag, Sonnenwend* LAT.: *Nativitatis S. Joannis Bapt. festum*

kresalo [krəsálo] samostalnik srednjega spola
kos jekla, s katerim se tolče, drgne po kremenu, da nastanejo iskre;
kresalo 𐌺168: orodje ali pripomoček za ogenj **TMB: Krésálu** -a n. NEM.: *Der Feuerzeug* LAT.: *Ignitabulum* **GS: Kresalu** – eft onomatopoeitica vox a fono *krés*, qui editur eliciendo filice ex calybe ignem: Gall. *Creffelle, eine Rätsche, Klapper*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Kresallu ‘Feuerzeug’ (str. 131)

kresanje [krəsánje] samostalnik srednjega spola
tolčenje, drgnjenje z jeklom po kremenu, da nastanejo iskre;
kresanje 𐌺727: udarec, udarjanje **TMB: Krésanje** -a n. NEM.: *Das Feuerschlagen* LAT.: *Excuffio ignis*

kresati [krəsáti krěšem] nedovršni glagol
1. tolči, drgniti z jeklom po kremenu, da nastanejo iskre; kresati 𐌺484: kuriti, žgati
2. raniti se v nogo 𐌺919: raniti, slabiti
TMB: Kręshem krěsáti NEM.: *1. Feuerschlagen 2. Aufschlagen* LAT.: *1. Elicere ignem 2. lædere pedem*

kresnica [krəsńica] samostalnik ženskega spola
vila sojenica, mojra, parka 𐌺92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje
TMB: Kręsniza -e fh. NEM.: *Lebensgöttinn* LAT.: *Parca* PRIMERJAJ: sodica; živica

kresniti [krěsniti krěsnem] dovršni glagol
udariti po dlani s čim, navadno s palico;
kresniti 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Kręsnem** -neti Siehe *Kęznem* PRIMERJAJ: krcniti; krhniti; krsniti

krevelj [krévəlj krévəljna] samostalnik moškega spola

kavelj, kljuka 𐌺144: orodje za držanje
TMB: Krêvel -na m. NEM.: *Krumer Hacken* LAT.: *Ligo, harpago* **GS: Krêvel** – *Křevla a krivim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Prvi latinski prevedek pomeni samo ‘motika’.

kreveljc [krěvəljc] samostalnik moškega spola

lesen plovec pri ribiški mreži 𐌺157: pripomoček za ribolov **TMB: Krěvlèz** -a m. NEM.: *Schwimmhölzchen am Fischernetze* LAT.: *Particula ligni retis piscatorii* PRIMERJAJ: plutva

krevlja [krěvľja] samostalnik ženskega spola
grebljica za peč 𐌺168: orodje ali pripomoček za ogenj **TMB: Kręvla** -e fh. NEM.: *Die Ofenscharre* LAT.: *Pistorum radula*

krevljast [krěvľjast] pridevnik
skrivljen, krevljast **TMB: Kręvlaft** -a -u NEM.: *Ausgebogen* LAT.: *Aduncus, refimus*

krevljati [krěvľjáti krěvľjâm] nedovršni glagol
šepati 𐌺30: šepati **TMB: Krévlâm** NEM.: *Hinken* LAT.: *Claudicare*

krevsa [krěvsa] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **obuvalo za doma;**
copata 𐌺130: oblačilo ali obutev **TMB: Kręvse** fh. NEM.: *Pantoffel* LAT.: *Crepidæ*
 ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

krevsati [krěvsáti krěvsâm] nedovršni glagol
pri hoji udarjati s peto copate, obuvala 𐌺30: šepati **TMB: Krěvsâm** NEM.: *Mit den Pantofelsteckeln anschlagen* LAT.: *Crepitare calceis* **GS: Krěvsam** – onomatopoeia a *krevs, krevs, quod crepidæ inter festinato eundum edunt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kreželjc [krěžəljc] samostalnik moškega spola

ovratnik 𐌺131: del oblačila ali obutve
TMB: Krefhelz -a m. NEM.: *Der Kragen* LAT.:
 Collare **GS: Krefhelz** – germ. *Krös*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

krhati [křhati křham] nedovršni glagol
 delati, da rezilo izgublja ostrino;
 krhati 𐌺630: krhati **TMB: Kerham** NEM.:
 Stumpf, scharticht machen LAT.: Hebetare
GS: Kerham – a gr. *κάρχαρος*, acutus,
 praeŕixio s' privativo: *skerham*, hebeto
 a *κέρχω*, exaspero. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

krhek [křhək] pridevnik
 ki se rad lomi, drobi; krhek **TMB: Kerhke**
 -a -u NEM.: *Gebrächlich* LAT.: Hebetabilis
 fragilis **GS: Kerfke** – Suec. *Kerf*, ungeschmack,
 widerwärtig; republica *Valefia Chwerw*: a
κάρφω, arefacio Hebr. *כרף* *charav*, aruit;
 arefacta autem fiunt fragiliora. *Scribitur &*
kerhke. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

krhelj [křhəl̥j] samostalnik moškega spola
 rezina posušenega jabolka ali hruške;
 krhelj 𐌺261: hrana **TMB: Kèrhhl** -a m. NEM.:
 Ein Schnittchen gedörrten Obstes LAT.:
 Fragmen mali, pyri etc.

krhkost [křhkōst] samostalnik ženskega
 spola
 krhkost 𐌺627: nezaželena reč **TMB:**
Kerhkuft -e fh. NEM.: *Gebrächlichkeit* LAT.:
 Hebetabilitas

krhljak [křhlják] samostalnik moškega spola
 kruh s posušenimi hruškami,
 jabolki 𐌺261: hrana **TMB: Krhlák** -a
 m. NEM.: *Das Klötzenbrod* LAT.: *Panis ex*
fructibus arborum

krhljevec [křhljevəc] samostalnik
 moškega spola
 kašasta jed iz posušenih hrušk 𐌺261:
 hrana **TMB: Kèrhlovz** -a m. NEM.:
 Kletzenmuß LAT.: *Puls ex ficcis pyris*

krhniti [křhniti křhnem] dovršni glagol
 udariti po dlani s čim, navadno s
 palico 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Kèrhnem**
 -niti S. *Kèrznem* PRIMERJAJ: krcniti

kri [krî krivî (?)] samostalnik ženskega spola
 kri 𐌺972: del človeka ali živali **TMB: Kry**
 -vy fh. NEM.: *Das Blut* LAT.: *Sanguis* **KG:** njega
 nedolhne kryvy tebe ŕheja? (str. 142)

kričanje [křičânje] samostalnik srednjega
 spola
 kričanje 𐌺493: govorjenje **TMB: Krizhanje**
 -a n. NEM.: *Das Schreyen* LAT.: *Clamor*

kričati [křičáti kričím] nedovršni glagol
 kričati 𐌺487: oddajati glasove **TMB:**
Krizhim krizhati NEM.: *Schreyen* LAT.:
Clamare **GS: Krizhim** – vide *Krik*. Gall.
crier: Holl. *kryten*: Inf. Sax. *gritten*, idem
 quod rufen, schreyen, convenit *Kreisichen*,
 Inf. Sax. *krischen*: Gall. *crufcure*. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega. **GS: Krik** – *כרף*
kara, vocavit; græc. *κράζω*, clamo: *κρίζω*,
 ŕtrideo: *κρίκεν*, refonuit. Vide *krizhim*. Alban.
krizma, ŕtrepitus. Antiqui germani *Chry*,
Chri, recentiores *Geschrey*: Gall. *Cri*.
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

krik [krîk] samostalnik moškega spola
 krik 𐌺487: oglašanje **TMB: Krik** -a m.
 NEM.: *Geschrey*, *Auflauf* LAT.: *Clamor*,
 tumultus **GS: Krik** – *כרף* *kara*, vocavit; græc.
κράζω, clamo: *κρίζω*, ŕtrideo: *κρίκεν*,
 refonuit. Vide *krizhim*. Alban. *krizma*,
 ŕtrepitus. Antiqui germani *Chry*, *Chri*,
 recentiores *Geschrey*: Gall. *Cri*. Razlaga
 vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
 povezav ali trditev. **GS: Krizhim** – vide *Krik*.
 Gall. *crier*: Holl. *kryten*: Inf. Sax. *gritten*,
 idem quod rufen, schreyen, convenit
Kreisichen, Inf. Sax. *krischen*: Gall. *crufcure*.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

krilo [krílo] samostalnik srednjega spola
 1. naročje 𐌺878: del človeka

2. žensko oblačilo, ki pokriva spodnji del telesa; krilo ▯ 137: žensko oblačilo **TMB: Krylu** -a n. NEM.: 1. Der Schooß 2. Weiberkitel LAT.: 1. Sinus 2. Toga fæminea, Talaris

kripa [krípa] samostalnik ženskega spola koroško **poštna kočija** ▯ 591: voz **TMB: Kripa** -e fh. NEM.: Die Postchäfe LAT.: Currus publicus **GS: Kripa** – vindicum a germ. *Krippe*. Razlaga je s stališča današnjega jezi- koslovja pravilna.

kristavec [krístavəç] samostalnik moškega spola **drevo ali grm bodika, božje drevce**, latinsko *Ilex aquifolium* ▯ 605: drevesna vrsta **TMB: Kriřtavz** -a m. NEM.: Walddistel, Stechpalm LAT.: Agrifolium

kristjan [krístjân] samostalnik moškega spola **kristjan** ▯ 894: človek glede na krščansko vero **TMB: Kriřtijan** -a m. NEM.: Der Christ LAT.: Chriřtianus **KG: Kristian** 'Christ' (str. 157)

kristjanski [krístjânski] pridevnik **krščanski, kristjanski** **TMB: Kriřtijanske** -a -u NEM.: Chriřtlich LAT.: Chriřtianus

kristjanstvo [krístjânstvo] samostalnik srednjega spola **krščanstvo, kristjanstvo** ▯ 347: krščanske verske reči **TMB: Kriřtijanřtvu** -a n. NEM.: Das Chriřtenthum LAT.: Chriřtianiřmus **KG: Kristianřtvu** 'Chriřtenheit' (str. 121)

Kristus [krístus] samostalnik moškega spola **svetopisemsko osebno ime** **Kristus** ▯ 350: lastno ime krščanskega člo- vekolikega bitja **TMB: Chriřtus** -a m. NEM.: Chriřtus LAT.: Chriřtus **KG: Christus**, oder Kristus (str. 155)

kriřpati [krířpati krířřpam] nedovršni glagol **kodrati lase** ▯ 915: kodrati **TMB: Krishpam**

NEM.: Kräuseln LAT.: Crifpare **GS: Krishpam** – lat. *Crifpo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kriřtira [krířtira] (krřtira) samostalnik ženskega spola **v danko vbrizgano zdravilo; klistir** ▯ 656: zdravilo **TMB: Kershtira** -e fh. NEM.: Klystier LAT.: Clyfter

kriti [kríti krířjem] nedovršni glagol **kriti, pokrivati** ▯ 13: postavljati gor **TMB: Kryem** Kryti NEM.: Decken LAT.: Tegere **GS: Kryem** – antiquum tego uřuvenit in compositis *skryem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Shkrat** – a *Kryem*. Vid. *Kert affine*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kriv [krív] pridevnik **1. ki je povzročil kaj slabega, nezažele- nega; kriv** **2. zakrivljen, neraven, kriv** **3. nepravichen, kriv** **TMB: Kriv** -a -u NEM.: 1. Schuldig 2. Krum LAT.: 1. Reus 2. Curvus **KG: Kriv**, -va, -vu 'unrecht, schuldig' (str. 104)

krivav [krivâv] pridevnik **krvav** **ABC: krvav** put (1789, str. 30)

krivec [krívəç] samostalnik moškega spola **krivec**, tj. kdor je povzročil kaj slabega, nezaželenega ▯ 932: hudodelec **TMB: Krivz** -a m. NEM.: Ein Schuldiger LAT.: Reus

krivica [krivíca] samostalnik ženskega spola **krivica** ▯ 556: pravni izraz **TMB: Kriviza** -e fh. NEM.: Die Unbild LAT.: Injuria

krivičen [krivíčəŋ] pridevnik **krivičen** **TMB: Krivizhn** -a -u NEM.: Ungerecht LAT.: Injuřtus

krivina [krivína] samostalnik ženskega spola **pregrešek, kaznivo dejanje** ▯ 105: hudodelstvo **TMB: Krivina** -e fh. NEM.: Die Verschuldung LAT.: Culpa

kriviti [krivīti krivím] nedovršni glagol
kriviti 𐌺675: spreminjati obliko **TMB:**
Krivim NEM.: Krümmen LAT.: Curvare

krivnik [krīvnik] samostalnik moškega
 spola

železova ruda hematit ali

markazit 𐌺649: rudnina **TMB:** Kryvnèk -a
 m. NEM.: Ein Edelgestein LAT.: Androdamas

krivo [krīvo] prislov
 ne po resnici, krivo **TMB:** Krivu persēfhém
 NEM.: Falsch schwüren LAT.: Pejerare
 PRIMERJAJ: krivo priseči

krivo priseči [krīvo prisēči krīvo
 prisēžem] nedovršna glagolska zveza
krivo priseči 𐌺514: govoriti pravne
 reči **TMB:** Krivu persēfhém NEM.: Falsch
 schwüren LAT.: Pejerare PRIMERJAJ: krivo;
 priseči

krivovera [krivovēra] samostalnik
 ženskega spola
kriva vera, herezija 𐌺103: greh
 zoper vero **TMB:** Krivovira -e fh. NEM.:
 Die Ketzerey LAT.: Hærefis PRIMERJAJ:
 krivoverstvo

krivoverec [krivovêrəc] samostalnik
 moškega spola
krivoverec, heretik 𐌺886: grešnik v zvezi
 z vero **TMB:** Krivovirz -a m. S. Krivovirnek
 PRIMERJAJ: krivovernik

krivovernik [krivovêrnik] samostalnik
 moškega spola
krivoverec, heretik 𐌺886: grešnik v zvezi
 z vero **TMB:** Krivovirnek -a m. NEM.: Der
 Ketzler LAT.: Hæreticus **ABC:** Krivovirnek
 (1765, str. 10) PRIMERJAJ: krivoverec

krivoverstvo [krivovêrstvo]
 samostalnik srednjega spola
krivoverstvo, herezija 𐌺103: greh
 zoper vero **TMB:** Krivovirftvu -a n. NEM.:
 Das Ketzertum LAT.: Hærefis PRIMERJAJ:
 krivovera

križ [krīž] samostalnik moškega spola
križ 𐌺804: znamenje, znak, črta **TMB:**
Krish -sha m. NEM.: Das Kreuz LAT.: Crux
GS: Krish – lat. *Crux*: germ. *Kreutz*: Suec.
Kryfs. infer. *fax*. *Krütz*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

križan [krīžan] pridevnik
 prubit na križ; križan **ABC:** krishan (1789, str. 27)

križanek GLEJ: **križanik**

križanik [krīžanik] (križanek)
 samostalnik moškega spola
 član nemškega viteškega reda;
križnik 𐌺909: vojaški poveljnik **TMB:**
Kriřhank -a m. NEM.: Der Kreuzherr LAT.:
 Ordinis equeftris commendator

križar [krīžar] samostalnik moškega spola
 udeleženec križarske vojna; križar 𐌺966:
 vojak **TMB:** Kriřhar -ja m. NEM.: Der
 Kreuzzieher LAT.: Cruciger

križati [krīžati krīžam] nedovršni glagol
 pribijati na križ; križati 𐌺108: ubiti **TMB:**
Kriřham NEM.: Kreuzigen LAT.: Crucifigere

križe kraže [krīže krāže] množinska
 samostalniška zveza ženskega spola
 črte, črke (?) 𐌺201: pisni izdelek **GS:**
Krafhe – in Proverbium affumtum: *kriřhe*
krafhe, qualia omnes linguæ habent, ut
 germ. *kribes*, *krabes* &c. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
 kraže delati

križem [krīžem] prislov
 križem, tj. takó, da je v obliki križa **TMB:**
Kriřhèm NEM.: Kreuzweise LAT.: Concellatim,
 in transversum

križemnik [krīžemnik] (križmenik)
 samostalnik moškega spola
 srajčica, ki jo boter daruje krščencu;
križemnik 𐌺132: s krščanstvom povezano
 oblačilo **TMB:** Kriřhmenk -a m. NEM.: Der
 Taufwickel LAT.: Donarium baptifmale

križen GLEJ: **križni**

križenamen šentaj [krîžənâmen šəntaj (?)] medmetna zveza
neka kletvica **KG:** 'Fluchend' (Preklinati)
Kriſhenamen shentej (str. 92)

križev [krîžev] pridevnik
križev **TMB:** **Kriſhov** -a -u NEM.: Des
Kreuzes LAT.: Crucis

križeva pot [krîževa pôt] samostalniška
zveza ženskega spola
križev pot 𐌺474: krščanski obred **TMB:**
Kriſhova pôt NEM.: Der Kreuzweg LAT.: Via
S. Crucis

križma [krîžma] samostalnik ženskega spola
**1. olje z balzomom, ki se uporablja
za maziljenje; križma** 𐌺645: snov, ki se
uporablja v krščanskih obredih
2. gostija ob krstu; botrinja 𐌺264: gostija
TMB: **Kriſhma** -e fh. NEM.: 1. Der Chrysam
2. Das Kindermahl LAT.: 1. Chrifma 2. Epulæ
baptifmales

križmanje [krîžmanje] samostalnik
srednjega spola
birma 𐌺474: krščanski obred **TMB:**
Kriſhmanje -a n. NEM.: Sakrament der H.
Firmung LAT.: Confirmatio PRIMERJAJ: firma

križmati [krîžmati] dovršni in nedovršni
glagol
birmati 𐌺474: izvajati krščanski obred
TMB: **Kriſhmam** NEM.: Firmen LAT.: Confirmare

križmenik GLEJ: **križemnik**

križna kost [krîžna kôst] samostalniška
zveza ženskega spola
križnica, križna kost 𐌺972: del človeka ali
živali **TMB:** **Kriſhna koſt** NEM.: Das heilige
Bein LAT.: Os ſacrum

križni [krîžni] (križen) pridevnik
križni **KG:** 'Fluchend' (Preklinati) S'kriſhnem
ſnamenam (str. 92)

križni mor [krîžni mòr] samostalniška
zveza moškega spola
bolečine v križu in kolkcu, išias 𐌺17:
bolezen **TMB:** **Kriſhnèmôr** -ja m. NEM.: Das
Kreuz, Hüftwehe LAT.: Iſchias

Krka [krka] samostalnik ženskega spola
(dolenjska ali koroška) reka **Krka** 𐌺362:
vodno ime **KG:** Kerka 'Gurk' (str. 130)

krma¹ [krma] samostalnik ženskega spola
rastlinska hrana za živali; krma 𐌺267:
hrana za živali **TMB:** **Karma; Kërma** -e fh.
NEM.: Viehfutter LAT.: Pabulum

krma² [krma] samostalnik ženskega spola
zadnji del ladje; krma 𐌺595: del ladje
TMB: **Kërma** -e fh. NEM.: Hindertheil des
Schiffes LAT.: Puppis **GS:** **Kerma** – a gr.
κέρχμα, ſegmentum, κέρω, ſeco. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

krmežljevati [krmežljevâti
krmežljûjem] nedovršni glagol
biti krmežljav 𐌺17: boleti, bolehati **TMB:**
Kerméſhlujem NEM.: Augentriefen LAT.:
Lippire

krmežljinek [krmežljînək] samostalnik
moškega spola
**izcedek očesnih žlez, navadno strjen
in pomešan z gnojem; krmeželj** 𐌺694:
izloček živega bitja **TMB:** **Karméſhlink;**
Kerméſhlink -a m. NEM.: Augenbutter LAT.:
Mucor oculi, gramia; Gramiæ, lema

krmežljiv [krmežljív] pridevnik
krmežljav **TMB:** **Karméſhliv; Kerméſhliv** -a
-u NEM.: Triefäugig LAT.: Lippus

krmežljivec [krmežljîvəc] samostalnik
moškega spola
kdor ima krmežlje 𐌺826: človek s hibo ali
posebnostjo **TMB:** **Kerméſhlivz** -a m. NEM.:
Triefäugiger LAT.: Lippus

krmežljivost [krmežljívost]
samostalnik ženskega spola

krmežljivost ≍ 28: telesna hiba **TMB:**
Karmefhlivof -e fh. NEM.: Das Augentriefen
LAT.: Lippitudo

krmiti [krmīti krmím (?)] nedovršni glagol
dajati živali krmno; **krmiti** ≍ 118: krmiti
živali **TMB: Kermim** kermi NEM.: Futtern
LAT.: Pabulari

krnica [krníca] samostalnik ženskega spola
vodni vrtinec ≍ 449: vodni naravni pojav
TMB: Kerniza -e fh. NEM.: Der Wasserwirbel
LAT.: Vortex **KG: Kerniza**, -ze 'der Wasserstru-
del' (str. 104) **ABC: Kerniza** (1765, str. 10)

Krode [krōde] samostalnik moškega spola
slovanski bog zdravilstva ≍ 349: lastno
ime nekrščanskega človekolikega bitja
TMB: Krôdé -ęta m. NEM.: Aeskulap LAT.:
Idolum Slavorum **GS: Krôde** – quod *Grúdn*.
Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

krof¹ [krōf] samostalnik moškega spola
1. koroško **bolezensko povečana žleza**
ščitnica; golša ≍ 35: oboleli del človeka
2. razširjeni del požiralnika pri perutnini;
golša ≍ 980: del živali **TMB: Króf** -a m. NEM.:
Der Kropf LAT.: 1. Struma 2. Gula altilium **GS:**
Krof – vindicum a germ. *Kropf, Krapfen*: gr.
κρηπίδες. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
nekaj napačnih povezav ali trditev.

krof² [krōf] samostalnik moškega spola
navadno množina **ocvrto pecivo; krof** ≍ 261:
hrana **TMB: Krófi** -ov m. NEM.: Ein Krapfen
LAT.: Placentæ, Polibia **GS: Krof** – vindicum a
germ. *Kropf, Krapfen*: gr. κρηπίδες. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditev. ☉ V TMB je iztočnica
navedena v množinski obliki.

krohotali (se) [krohotáti se]
krohótâm se] nedovršni glagol
glasno se smejati, krohotali se ≍ 490:
oglašati se od veselja **TMB: Króhótâm**
NEM.: Frech lachen LAT.: Cachinari **GS:**
Krohotalam – onomatopœia. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

GS: Grohotam – & *krohozhem* eft onoma-
topoeticum vocabulum, exprimens effufum
rifum. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
slovja pravilna. **KG: Krohotá se** (str. 66)

krojač [krojáč] samostalnik moškega spola
krojač ≍ 849: krojač, čevljar **TMB: Krajâzh**
-a m. NEM.: Der Schneider LAT.: Sartor
PRIMERJAJ: krajšarija; rezavec; robač

krokar [krōkar (?)] samostalnik moškega
spola
ptica krokar, latinsko *Corvus corax* ≍ 999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Krokar -ja m. NEM.: Der Rabe LAT.:
Corvus

krokati [krōkati krōkam] nedovršni glagol
oglašati se kot krokar, vrana ≍ 531:
oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Krôkam NEM.: Schreyen wie die Krähe
LAT.: Crocitare **GS: Krôkam** – itidem a fono.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

krokla GLEJ: **kroklja**

kroklja [krōklja] (krokla) samostalnik
ženskega spola
strešni tram, škarnik, strešna letev ≍ 777:
del zgradbe **TMB: Krôkla** -e fh. NEM.: Die
Sparre, Latte LAT.: Tigillus **GS: Krôkla** – a
gr. κρόκη, trama. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. ☉ Prvi nemški prevedek pomeni
'tram, škarnik, špirovec', drugi 'letev'.
Latinski prevedek (pravilneje bi bilo
tigillum) je manjšalnica od *tignum* 'tram'.

kroknica [krokníca] samostalnik ženskega
spola
slemenski tram ≍ 777: del zgradbe **TMB:**
Krokniza -e fh. NEM.: Der Träger, Balken
LAT.: Columen

krona [krōna] samostalnik ženskega spola
1. okrogel predmet za na glavo kot
znamenje vladarske oblasti; krona ≍ 806:
znamenje oblasti

2. tolar ≍ 85: denar **TMB: Krona** -e fh. NEM.: *Die Krone* LAT.: *Corona* **GS: Krôna** – germ. *Kron*, lat. *Corona*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Zesarske Krona** (str. 166) **KG: En tölér (krono)** ‘Ein Thaler’ (str. 191)

kronan [krônan] pridevnik
kronan ABC: s'ternjam kronan (1789, str. 30)

kronati [krônati] dovršni glagol
podeliti komu vladarski naslov s položitvijo krone na glavo;
kronati ≍ 461: narediti za oblastnika
ABC: Katir je tebe v'nebešsah kronal (1789, str. 30)

kronica [krônica] samostalnik ženskega spola
iz cvetja spleten okrogel okras za na glavo; venček (?) ≍ 532: okrasje
TMB: Kronèza -e fh. NEM.: *Das Bethchen*, *Krönchen* LAT.: *Rofariolum*, *Corolla*

kronika [krônika] samostalnik ženskega spola
kronika ≍ 202: knjiga **TMB: Kronèka** -e fh. NEM.: *Die Chronike* LAT.: *Chronicon*

kronraš [?] samostalnik moškega spola
tkanina iz volne in lanu; boljša raševina ≍ 247: blago ali usnje **TMB: Kronrash** -a m. NEM.: *Dröttelzeug* LAT.: *Tela peritrochleata* **GS: Kronrash** – vide *Rash*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

krop [kröp] samostalnik moškega spola
vrela voda; krop ≍ 664: voda glede na temperaturo **TMB: Krop** -a m. NEM.: *Siedendes Wasser* LAT.: *Aqua fervens calida*

kropilnik [kropîunik] samostalnik moškega spola
posoda za blagoslovljeno vodo;
kropilnica ≍ 242: posoda za blagoslovljeno vodo **TMB: Kropilnek** -a m. NEM.: *Weyhwadel* LAT.: *Aasperforium* PRIMERJAJ: *kropilo*

kropilni kamen [kropîuni kámen] samostalniška zveza moškega spola
kropilni kamen; kropilnik ≍ 242: posoda za blagoslovljeno vodo **TMB: Kropivne kamen** NEM.: *Der Wehbrunn* LAT.: *Fons aquae luftralis*

kropilo [kropílo] samostalnik srednjega spola
posoda za blagoslovljeno vodo;
kropilnica ≍ 242: posoda za blagoslovljeno vodo **TMB: Kropilu** -a n. NEM.: *Weyhwadel* LAT.: *Aasperforium* PRIMERJAJ: *kropilnik*

kropiti [kropīti kropím] nedovršni glagol
razprševati kapljice; škropiti,
kropiti ≍ 586: premikati tekočino **TMB: Kropim** NEM.: *Bespritzten* LAT.: *Aaspergere*

krošnja [krôšnja (?)] samostalnik ženskega spola
tovor, ki se nosi na hrbtu ≍ 459: breme ali tovor **TMB: Krôshna** -e fh. NEM.: *Eine Rückenlast* LAT.: *Onus humerale*

krota [króta] samostalnik ženskega spola
žival krastača, latinsko *Rana bufo* ≍ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Krôta** -e fh. NEM.: *Die Kröte* LAT.: *Bufo* **GS: Krôta** – germ. *Kröte*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

krotek [krótək] pridevnik
krotek, mil, prijazen **TMB: Krotke** -a -u NEM.: *Sanftmüthig, mild* LAT.: *Manfuetus, mitis, æquanimis*

krotin [krótin] (krotni) pridevnik
krastačin **TMB: Krôrne** -a -u NEM.: *Der Kröte* LAT.: *Bufonis*

krotiti [krotīti krotím] nedovršni glagol
krotiti ≍ 346: krotiti **TMB: Krótim** NEM.: *Zähmen* LAT.: *Domare*

krotkost [krotkôst] samostalnik ženskega spola

krotkost ≍ 379: ubogljivost, ponižnost
TMB: **Krotkuft** -e fh. NEM.: *Die Sanftmuth*
 LAT.: *Manfuetudo* **ABC:** **Krotkuft**
 (1765, str. 10)

krotni GLEJ: **krotin**

krovec [króvæc] samostalnik moškega spola
 kdor se ukvarja s pokrivanjem streh
 (s skodlami); **krovec** ≍ 864: gradbenik
TMB: **Krovz** -a m. NEM.: *Der Dachdecker*
 LAT.: *Scandularius*

krožič [krōžič] samostalnik moškega spola
 rastlina ciklama, latinsko *Cyclamen purpu-*
rascens ≍ 617: vrsta zelike **TMB:** **Krofhizh**
 -a m. NEM.: *Der Erdapfel* LAT.: *Cyclaminus*
GS: **Krofhizh** – a *Krôshem* voce porcorum,
 cum edere appetunt: germ. *Schweinbrod*, jam
Erdäpfel. Razlaga je s stališča današnjega je-
 zikoslovja napačna. ☉ Pleteršnik domnevno
 zmotno navaja, da Pohlinova beseda
 pomeni 'krompir'. V nemški literaturi
 namreč *Erdapfel* (tako kot *Erdscheibe*)
 pomeni 'ciklama'. To cvetico sočasni
 viri omenjajo pod latinskim imenom
cyclaminus.

krožiti [krōžiti (?)] **krōžim** nedovršni
 glagol

oglašati se kot svinja; kruliti ≍ 531:
 oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Krôshem krofheti NEM.: *Grunzen wie*
die Schweine LAT.: *Grunire* **GS:** **Krofhizh**
 – a *Krôshem* voce porcorum, cum edere
 appetunt: germ. *Schweinbrod*, jam *Erdäpfel*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

krpa [krápa] samostalnik ženskega spola
 zaplata, tj. manjši kos blaga za nado-
 meščanje raztrganega, izrabljenega
 dela ≍ 247: blago ali usnje **TMB:** **Kerpa**
 -e fh. NEM.: *Der Fleck* LAT.: *Commiffura*
 PRIMERJAJ: flika; krpina; zaplata

krpalec GLEJ: **krpavec**

krpavec [krápvæc] (**krpalec**) samostalnik
 moškega spola
 kdor krpa stara oblačila ≍ 849: krojač,
 čevljar **TMB:** **Kerpavz** -a m. NEM.: *Flicker*
 LAT.: *Sarcinator* **GS:** **Kerpavz** – a gr. ἔρπω,
ferpo. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: **krpuc**

krpina [krpína] samostalnik ženskega spola
 stare krpe ≍ 247: blago ali usnje **TMB:**
Kerpina -e fh. NEM.: *Alte Flecke* LAT.: *Scruta*
pannosa

krpot [krpōt] samostalnik moškega spola
 sešita preproga; **krpanka** ≍ 221: hišni
 tekstil **TMB:** **Karpôt** -a m. NEM.: *Gewürkter*
Teppich LAT.: *Aulæum attalicum*

krpt [?] (**kerpt**) samostalnik moškega spola
 pokrita pot v vrtu ali ob hiši za
 sprehode ≍ 777: del zgradbe **TMB:**
Kerpt -a m. NEM.: *Der Gang* LAT.:
Ambulacrum ☉ Nejasen hapaks
 legomenon. PRIMERJAJ: gangič; gank;
 hodin; hodišče; vojdišče

krpuc [krpūc] samostalnik moškega spola
 kdor krpa stara oblačila ≍ 849: krojač,
 čevljar **TMB:** **Kerpûz** -a m. Sieh. **Kerpavz**
 PRIMERJAJ: **krpavec**

krpucati [krpūcati krpūcam] nedovršni
 glagol

s krpo prekrivati; krpati ≍ 247: ukvarjati
 se s tekstilom ali usnjem **TMB:** **Kerpûzam**
 NEM.: *Flicken* LAT.: *Sarcire* **GS:** **Kerpûzam**
 – germ. *karen* scindere; inf. Sax. *karba*:
Lettis kerpu: a gr. κείρειν: Hebr. קָרָה *kara*
fodit. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

krsniti [křsniti křsnem] dovršni glagol

1. udariti po dlani s čim, navadno s
palico ≍ 727: tolči, bosti
2. odvzeti, odkrhniti ≍ 115: jemati
3. posiliti ≍ 457: posiliti **TMB:** **Kersnem**
 LAT.: *Siehe Kerzнем* **KG:** *Kersnem, Kershnem*
 'ich zwacke ab, nothzwinge' (str. 72)
 PRIMERJAJ: krcniti; kresniti; krhniti; kršniti

krst [křst křsta] samostalnik moškega spola
krst 474: krščanski obred **TMB: Kerft**
 -a m. NEM.: *Die Taufe* LAT.: *Baptifmus* **GS:**
Kerft – Hung. *Kereftseg*; Abhinc veteres
 Allemanni ajebant *kerstenen*, *Angekerste-*
net, Catechumenus. Idiot. Hamburg. pag.
 445. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev. **ABC:** Sedem S.
 Sakramentov. 1. S Kerft 2. S. Firma 3. S.
 Reřhnu Telu 4. S. Pokura 5. S. Pořlědnu vojle
 6. S. Mařhnekov shegnuvanje 7. S. Sakon
 (1789, str. 29)

krsterna GLEJ: **krstirna**

krstirna [křstřrna] (krsterna)

samostalnik ženskega spola

kamnita posoda s krstno vodo za
krščevanje; krstni kamen, krstilnik 242:
 posoda za blagoslovljeno vodo **TMB:**
Kerftirna -e fh. NEM.: *Der Taufstein* LAT.:
Baptiferium PRIMERJAJ: krstni kamen

krstiti [křtřti křstim] dovršni in nedovršni
 glagol

s krstom sprejeti koga med kristjane;
krstiti 474: izvajati krščanski obred **TMB:**
Kerftem Kerftiti NEM.: *Taufen* LAT.: *Baptizare*
 PRIMERJAJ: krstovati

krstnica [křstnřca] samostalnik ženskega spola
řival kresnica, latinsko *Lampyris* 994:
 vrsta Źuželke ali drugega mrčesa **TMB:**
Kerftniza -e fh. NEM.: *Johanneskäferchen*
 LAT.: *Cicindela* PRIMERJAJ: kresnica

krstni dan [křstni dān] samostalnik
 moškega spola

krstni dan 46: praznik **TMB: Kerftne dan**
 NEM.: *Tauftag* LAT.: *Amphidromia*

krstnik [křstnřk] samostalnik moškega spola
kdor koga krsti; krstitelj 894: človek
 glede na krščansko vero **TMB: Kerftnik** -a
 m. NEM.: *Der Tauffer* LAT.: *Baptista*

krstni kamen [křstni kāmen] samo-
 stalniška zveza moškega spola

kamnita posoda s krstno vodo za
krščevanje; krstni kamen, krstilnik
 242: posoda za blagoslovljeno vodo
TMB: Kerftne Kamen LAT.: *S. Kerftirna*
 PRIMERJAJ: krstirna

krstovanje [křstovānje] samostalnik
 srednjega spola

krščevanje 474: izvajanje krščanskega
 obreda **TMB: Kerftuvanje** -a n. NEM.: *Das*
Taufen LAT.: *Baptizatio*

krstovati [křstovāti křstřjēm] nedovršni
 glagol

krščevati 474: izvajati krščanski obred
TMB: Kerftujem -tuvatı Siehe *Kerftem*
 PRIMERJAJ: krstiti

krščanski [křřčānski] pridevnik
krščanski **ABC:** *Eno řvęto kerřhanfko,*
katholfhko, Zerku (1794, str. 11)

krščanstvo [křřčānstvo] samostalnik
 srednjega spola

krščanstvo 347: krščanske verske reči
TMB: Kerřhanřtvu -a n. NEM.: *Die Christen-*
heit LAT.: *Christianifmus*

krščenica [křřčēnica] samostalnik
 ženskega spola

vlačuga 887: grešnik v zvezi s spolnostjo
TMB: Kerřhēnza -e fh. NEM.: *Die Dirne*
 LAT.: *Scortum* **GS: Krřshem** – *Kerřhim,*
decerpere, prāfertim, & proprie de panibus:
tranřlate quoque de integritate virginis; unde
kerřhenza, eine Dřrne vocatur. Razlaga je s
 staliřča današnjega jezikoslovja napačna.
ABC: *Kerřhenza* (1765, str. 10)

krřelo [křřēlo] samostalnik srednjega spola
sramna uř, latinsko *Phthirus pubis* 994:
 vrsta Źuželke ali drugega mrčesa **TMB:**
Kerřhēlu -a n. NEM.: *Filzlaus* LAT.: *Brigantes*

krřiti [křřiti křřim] nedovršni glagol
odlamljati, odkrhavati 620: rezati,
 trgati **GS: Krřshem** – *Kerřhim, decerpere,*
prāfertim, & proprie de panibus: tranřlate

quoque de integritate virginis; unde *kershenza*, eine Dürne vocatur. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

kršniti [kršniti křšnem] dovršni glagol

1. raniti 919: raniti, slabiti

2. posiliti 457: posiliti **TMB: Kershnem** kershniti NEM.: Schwächen, verletzen LAT.: Violare, Decerpere **KG: Kersnem, Kershnem** 'ich zwacke ab, nothzwinge' (str. 72) PRIMERJAJ: krsniti

krštira GLEJ: **krištira**

krt [křt] samostalnik moškega spola **žival krt**, latinsko *Talpa europaea* 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Kert** -a m. NEM.: Der Maulwurf LAT.: Talpa mas **GS: Kert** – a *kryem*, quod se sub humo abscondat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Shkrat** – a *Kryem*. Vid. *Kert affine*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

krtača [křtáča] samostalnik ženskega spola

1. krtača 141: orodje ali pripomoček za čiščenje

2. glavnik za razčesavanje volne 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Kertâzha** -e fh. NEM.: 1. Bürste 2. Wollkamm LAT.: 1. Pecten fetaceus 2. ferreus **GS: Kartazha** – feu *Kertâzha*: lat. med. ævi habent *carunt*, sie kämmen die Wolle. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Kertâzha** – germ. *Kehrbesen*: a gr. κείρειν, scheren. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

krtačiti [křtáčiti křtáčim] nedovršni glagol

1. krtačiti 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem

2. razčesavati volno 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Kertazhèm** Kertazhiti NEM.: Bürsten LAT.: Pectine fetaceo purgare

krtica [křtíca] samostalnik ženskega spola

1. krtova samica 985: vrsta kopenske divje živali

2. protin, tj. **vnetje sklepov zaradi nabiranja soli sečne kisline** 17: bolezen **TMB: Kertiza** -e fh. NEM.: 1. Maulwurf 2. Podagra LAT.: 1. Talpa femina 2. Podagra

krtina [křtína] samostalnik ženskega spola

krtina 626: kup zemlje **TMB: Kertina** -e fh. NEM.: Maulwurfhaufen LAT.: Cumulus effolius

krtova dežela [křtova dežéla] samostalniška zveza ženskega spola

zasuta jama z mrličem; grob; krtova dežela 307: jama za pokop **TMB: Kertova dufhela** -e NEM.: Die Erde LAT.: Humus, Sepulcrum

kruh [krüh] samostalnik moškega spola

kruh 261: hrana **TMB: Kruh** -a m. NEM.: Das Brod LAT.: Panis

kruhar [krûhar] samostalnik moškega spola

kdor peče kruh; pek 852: kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno postrežbo **TMB: Kruhar** -ja m. NEM.: Der Brodbeck LAT.: Piffor

kruhek (ta mali) [krûhøk ta mâli]

(mali kruhek) samostalniška zveza moškega spola

neko pecivo, ki ga pečejo ob novem letu 261: hrana **TMB: Kruhk (ta male)** kruhka m. NEM.: Neujahrs Opferbrod LAT.: Agonalia

kruliti [krulíti krúlim] nedovršni glagol

1. kruliti po trebuhu 525: oddajati glasove s prebavnim traktom

2. ropotati 487: oddajati glasove **TMB: Krulèm** krulil, kruliti NEM.: Schallen im Bauche, rumpeln LAT.: In ventre frepere, tumultum facere **GS: Krulem** – onomatopœia ficut in lat. *grunio*: vel germ. *grunzen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kruljav [krúljav] pridevnik
šepav, kruljav **TMB: Krulov** -a -u NEM.:
Krum LAT.: Claudus

krušiti [krušiti krúšim] nedovršni glagol
odtrgavati, odlamljati 𐌺620: rezati, trgati
TMB: Krushem Krushiti NEM.: Abzwacken
LAT.: Abradere, furripere **GS: Krúshem** –
Kershim, decerpere, præfertim, & proprie
de panibus: tranflate quoque de integritate
virginis; unde *kershenza*, eine Dürne vocatur.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

krušna kamra [krúšna kâmra] samo-
stalniška zveza ženskega spola
prostor za shranjevanje kruha 𐌺324:
shramba živil **TMB: Krushna kamra** NEM.:
Die Brodkammer LAT.: Panarium

krzen [křzæn] (krzno) samostalnik moškega
spola
1. krzno 𐌺981: živalska koža
2. usnje 𐌺981: živalska koža **TMB: Kèrfn**
-a m. NEM.: Kürschleder LAT.: Pellicium
KG: Od kerfna hlazhe 'vom Leeder Hose'
(str. 85) ☉ Moški slovnični spol je verjetno
posledica gorenjske maskulinizacije
nevter.

krznar [krznár] samostalnik moškega spola
krznar 𐌺849: krojač, čevljar **TMB: Kerfnâr**
-ja m. NEM.: Der Kürschner LAT.: Pello
GS: Kerfnar – germ. *Kirschner*, a *kerfn*,
Rauchleder. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

krzno GLEJ: krzen

kržek [křžək] samostalnik moškega spola
žival hrček, latinsko *Cricetus cricetus* 𐌺985:
vrsta kopenske divje živali **TMB: Kèrñhèk** -a
m. NEM.: Der Hamster LAT.: Cricetus

ksaberta [?] samostalnik ženskega spola
rastlina dobra misel, latinsko *Origanum*
vulgare 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Xaberta** -e
ñ. NEM.: Dostenkraut LAT.: *Origanum minimum*

Ksantes [ksāntes] samostalnik moškega
spola
antično osebno ime Ksant 𐌺348: antično
osebno ime **KG: Xaverius, Xantes** (str. 164)

Ksaverius [ksavērius] samostalnik
moškega spola
krstno ime Ksaverij 𐌺351: krstno ime **KG:**
Xaverius, Xantes (str. 164) **KG: h'Xaveriu**
(str. 170)

ksel [ksēl] samostalnik moškega spola
sodelavec, tovariš 𐌺898: človek v
medsebojnih odnosih **TMB: Xēl** -a m. NEM.:
Ein Gesell LAT.: Socius, operæ **GS: Xēl** – a
germ. *Gesell*: apud Pttfried *Gifello*: apud
Notkerum *Kefello*: Holl. *selle*: Suec. *saelle*,
gefaell. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna.

ksi [ksī] ime črke x 𐌺808: ime črke, dvo- ali
veččrkja **KG: Xi, X, x** Wird ausgesprochen
wie iks (str. 164) PRIMERJAJ: x

ksijon [ksījon] samostalnik moškega spola
poldragi kamen oniks 𐌺272: dragi ali
poldragi kamen **TMB: Xyon** -a m. NEM.:
Onychel LAT.: Alabafrites

ksirič [?] samostalnik moškega spola
posušena morska riba trska;
polenovka 𐌺261: hrana **GS: Xirizh** – germ.
Stöckfisch: græci vivos recentisque sturiones
pariter vocant ξιριχῆ, *xirichi*: falitos &
aridos moronnas. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage.

kšaft [?] samostalnik moškega spola
oporoka, testament 𐌺208: pravni
pisni izdelek **TMB: Kšaft** -a m. NEM.: Das
Testament LAT.: Testamentum **GS: Kšaft** –
quod *Testamentum*. Reperitur in antiquissimis
Slavicis Mss.

kšaftnik [kšaftník] samostalnik moškega
spola
stara beseda v oporoki določeni

dedič 𐌺921: človek v pravnem razmerju ali procesu **KG: Kshaftnik** (uralt) von kshaftuvati, 'der ins Testament gesetzt wird' (str. 115)

kšaftovati [kšaftováti kšaftûjem]

nedovršni glagol

delati oporoko 𐌺555: narediti pravno dejanje **TMB: Kshaftujem** NEM.: Testament machen LAT.: Tefteri **KG: Kshaftnik** (uralt) von kshaftuvati, 'der ins Testament gesetzt wird' (str. 115)

k temu [k temù] vezniška zveza
poleg tega **KG: K' temu** 'darzu' (str. 98)

ku [kū]

ime črke **q** 𐌺808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Ku, Q, q** (str. 160) PRIMERJAJ: q

kufrast [kūfrast] pridevnik

bakren TMB: Kufraft -a -u NEM.: Kupferig
LAT.: Ænus PRIMERJAJ: kufren

kufren [kufrễn] pridevnik

bakren TMB: Kufren -a -u NEM.: Kupferig
LAT.: Ænus PRIMERJAJ: kufrast

kuga [kúga] samostalnik ženskega spola

kuga 𐌺17: bolezen **TMB: Kuga -e fh.** NEM.: Die Pest LAT.: Peftis

kugla [kûgla] samostalnik ženskega spola

krogla 𐌺465: stvar glede na obliko **TMB: Kugla -e fh.** NEM.: Die Kugel LAT.: Globus, sphaera **GS: Kûgla** – germ. *Kugel*: lat. *globus per metathesin*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: oblica

kuha [kúha] samostalnik ženskega spola

jedi, ki se kuhajo 𐌺261: hrana **TMB: Kuha -e fh.** NEM.: Etwas zum Kochen LAT.: Coctibile

kuhalnica [kúhaɲnica] samostalnik

ženskega spola

kuhalnica 𐌺146: kuhinjski pripomoček
TMB: Kuhovněza -e fh. NEM.: Der Kochlöffel
LAT.: Tudicula

kuhar [kûhar] samostalnik moškega spola

kuhar 𐌺871: uslužbenec **TMB: Kuhar -ja**
m. NEM.: Der Koch LAT.: Coquus

kuharica [kûharica] samostalnik ženskega

spola

kuharica 𐌺871: uslužbenec **TMB: Kuharza -e fh.** NEM.: Die Köchinn LAT.: Coqua

kuhati [kúhati kûham] nedovršni glagol

kuhati 𐌺265: pripravljati hrano **TMB: Kuham** NEM.: Kochen LAT.: Coquere **GS: Kûham** – germ. *kochen*. *Kuhena*: germ. *Kuchel*: Hung. *kohnya*: lat. *Coqvina*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kuhinja [kúhinja] samostalnik ženskega

spola

kuhinja 𐌺777: del zgradbe **TMB: Kuhèna -e fh.** NEM.: Die Kuchel LAT.: Colina

kuhinjski [kúhinjski] pridevnik

kuhinjski TMB: Kuhenske -a -u NEM.: Zur Kuchel gehörig LAT.: Culinarius

kujati se [kújati se kújam se] nedovršni

glagol

kujati se 𐌺68: žalostiti se **TMB: Kujam se**
NEM.: Pfnoten LAT.: Abnuere **GS: Kujam se**
– unde Gall. & germ. *Coujon*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kukanjati [kukānjati kukānjam]

nedovršni glagol

oglašati se kot kukavica; kukati 𐌺531:
oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Kukajnam** NEM.: Kucken LAT.: Cuculare

kukati [kúkati kúkam] nedovršni glagol

gledati, opazovati, oprezati, kukati 𐌺770: videti, gledati **TMB: Kukam**
NEM.: Spähen, Gucken LAT.: Explorare

kukavica [kúkavica] samostalnik ženskega

spola

1. ptica kukavica, latinsko *Cuculus canorus* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali

2. trtica, tj. kost iz zraslih vretenc na spodnjem koncu človeške hrbtenice 𐎱878: del človeka **TMB:**

Kukovza -e fh. NEM.: 1. Der Kuckuck 2. Kuckusbein LAT.: 1. Cuculus 2. Os coccygis **GS: Kukovza** – onomatopœia: gr. κόκκυξ: lat. *Cuculus*: germ. *Kukuk*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kucec [kûkæc] samostalnik moškega spola žival lesni črv, trdoglav, **kucec**, latinsko *Anobium* 𐎱997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Kukèz** -a m. NEM.: Fressender Wurm LAT.: Phagedæna

kukmak [kûkmak] (kupmak) samostalnik moškega spola **neka goba, verjetno kukmak**, latinsko *Agaricus arvensis* 𐎱608: vrsta gobe **TMB: Kupmak** -a m. NEM.: Der Pfifferling LAT.: Boletus **GS: Kûpmak** – unde & in Auftria, & potiffimum in Styria hæc fungorem species *Kuckenmucken* a vulgo appellatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Latinsko *boletus* sicer pomeni samo 'jurček'. PRIMERJAJ: kukmanka

kukmanka [kûkmanka] (kutmanka) samostalnik ženskega spola **1. posušena in zdrobljena glina, ki se uporablja v medicinske namene** 𐎱656: zdravilo

2. neka goba, verjetno kukmak, latinsko *Agaricus arvensis* 𐎱608: vrsta gobe **TMB: Kutmanka** -e fh. NEM.: 1. Armenisch Bolus 2. Pfifferling LAT.: 1. Bolus Armenus 2. Boletus PRIMERJAJ: kukmak; lemnovica

Kum [kûm (?)] samostalnik moškega spola **zasavska gora Kum** 𐎱359: gorsko ime **GS: GS: Homz** – (collis) a gr. χῶμα, tumulus agger: hebr. קַמַּם *kam*, infurgens Wachter gloss. Huc pertinet non jam *Homz* (klein Kahlenberg) prope Labacum: fed & mons *Chum* (Kumberg) Celejam inter & Labacum litus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kumaj GLEJ: **komaj**

kumara [kûmara] samostalnik ženskega spola

rastlina kumara, latinsko *Cucumis sativus*, ali **njen plod** 𐎱618: vrsta zelike ali njen užiten plod **TMB: Kumàra** -e fh. NEM.: Die Gurke LAT.: *Cucumis* **GS: Kûmara** – lat. *cucumis*: germ. *Umurke, Gurke*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kumer [kûmər] samostalnik moškega spola **skrb, žalost** 𐎱68: žalost **TMB: Kumr** -a m. NEM.: Die Betrübniß LAT.: Ægrimonia

kumpal [?] samostalnik moškega spola **ptica kalin**, latinsko *Pyrrhula pyrrhula* 𐎱999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Kumpal** -a m. NEM.: Der Gimpel LAT.: Pyrrhulas

kumpališče [kumpališče] samostalnik srednjega spola **prostor, kjer so kalini** 𐎱345: kjer so divje ptice **ABC: Kumpalishe** (1765, str. 10) **ABC: Kumpalifhe** (1789, str. 8) **ABC: Kumpalifhe** (1794, str. 40) ☉ Beseda je obakrat navedena izolirano, brez sobesedila; drugi dostopni slovenski viri je ne navajajo. Pomenska opredelitev izhaja zgolj iz besedotvorne možnosti, ki jo dopušča Pohlinovo gradivo, primerjaj *ališče, labodišče*.

kumrati se [kûmrati se] nedovršni glagol **1. biti žalosten, zaskrbljen** 𐎱68: žalostiti se **2. hujšati, hirati** 𐎱17: boleti, bolehati **TMB: Kumram se** NEM.: 1. Betrübt seyn 2. Abserven LAT.: 1. Ægrefcere 2. macrefcere

kumrn [kûmrn] pridevnik **suh, mršav** **TMB: Kumern** -a -u NEM.: Mager LAT.: Macer **GS: Kumern** – lat. *macer*: germ. *magerkummerlich*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kuna [kúna] samostalnik ženskega spola žival **kuna**, latinsko *Mustela* 𐎱985: vrsta

kopenske divje živali **TMB: Kuna** -e fh. NEM.: Der Marder LAT.: Martes

kunšt [kũnšt] samostalnik ženskega spola
umetnost, veščina, spretnost 813:
znanost, veščina **TMB: Kunsht** -e fh. NEM.:
Die Kunst LAT.: Ars **GS: Kunsht** – vindicum a
germ. *Kunst*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

kunšten [kũnštən] pridevnik
umetelen, vešč, spreten **TMB: Kunshtne**
-a -u NEM.: *Künstlich* LAT.: *Artificiofus*

kup¹ [kũp] (**kop**²) samostalnik moškega
spola
trgovanje, kupčevanje, kupčija 733:
trgovsko dejanje **TMB: Kop** NEM.: Kauf
LAT.: *Emtio, venditio* **GS: Kôp** – Inf. Sax.
Koup: Dan. *Kiob*; ifland. *Kaup*: germ. *Kauf*
a lat. *capio*; unde & Suec. *Köbing*, forum,
quibus *kæpa*, emere ficut Holl. *koop*en, &
germ. *kaufen* significat. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Kup**, -pa
'Kauf' (str. 104) PRIMERJAJ: kupva

kup² [kũp] samostalnik moškega spola
večja količina kake snovi, predmetov;
kup 624: kup **TMB: Kup** -a m. NEM.: Der
Haufe LAT.: *Cumulus* **GS: Kûp** – Willeram,
& Notker *Huffo*; germ. *Haufen*: infer. Sax.
Hope, Hupe: Dan. *Hob*: Suec. *Hop*: & adhuc
lat. *copia*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna. **KG: Kup**, -pa 'Hauf' (str. 104)

kupa [kũpa] samostalnik ženskega spola
posoda za pitje; kozarec, kupa 239:
posoda za pijačo **TMB: Kupa** -e fh. NEM.:
Glas, *Trinkgeschirr* LAT.: *Scyphus* PRIMERJAJ:
kupica

kupčevati [kupčeváti kupčũjem]
nedovršni glagol
trgovati, kupčevati 733: trgovati **TMB:**
Kôpzhujem NEM.: *Handeln* LAT.: *Mercari*

kupčija [kupčĩja] samostalnik ženskega spola
kupčija 733: trgovsko dejanje **TMB:**

Kopzhya; Kupzhya -e fh. NEM.: Der Handel,
Kauf LAT.: *Mercimonia*

kupec¹ [kũpɛc] samostalnik moškega spola
trgovec 959: trgovec **TMB: Kopz; Kupz**
-a m. NEM.: Ein Kaufmann LAT.: *Mercator*
KG: S' drugemi Kupèzami 'Mit anderen
Kaufleuten' (str. 195)

kupec² [kũpɛc] samostalnik moškega spola
večja količina kake snovi, predmetov;
kup 624: kup **TMB: Kupz** -a m. NEM.: Der
Haufe LAT.: *Cumulus* PRIMERJAJ: kup²

kupica [kũpica] samostalnik ženskega spola
navadno množina **kozarec, kupa, kupica**
239: posoda za pijačo **TMB: Kupèze** fh.
NEM.: *Schöpfgläser* LAT.: *Cucurbitula*
GS: Kûpeza – Inf. Sax. *Kufe* Schopen:
superior. germ. ein kleiner Schoppen Bier:
lat. med. ævi *cupa cupellus*. *Cuppina*: Gall.
chopine & fine sîbilo germ. *Kopf* Schrep-
fköpfchen: Suec. *kopp, kappe*. Ital. *coppa*
Gall. *coupa*. Perfic. *cub, cobba*. Apud
Hefych. *κὕββα*, lat. *scyphus*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
© V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki.

kupičati [kũpĩčati kũpĩčam] nedovršni
glagol
1. kopičiti 550: zbirati, sestavljati
2. nalagati, natovarjati na hrbet 13:
postavljati gor **TMB: Kupzham** NEM.: 1.
Häufeln 2. *Bucken* LAT.: 1. *Cumulcitare* 2.
gravidare

kupilo [kupĩlo] samostalnik srednjega spola
kupljena stvar 733: tržno blago **TMB:**
Kupilu -a n. NEM.: *Gekauftes Ding* LAT.:
Emptum

kupiti [kupĩti kũpim] dovršni glagol
kupiti 733: trgovati **TMB: Kupem**
kupiti NEM.: *Kaufen* LAT.: *Emere* PRIMERJAJ:
kupovati

kupmak GLEJ: **kukmak**

kupovati [kupováti kupûjem] nedovršni glagol

kupovati 𐌺733: trgovati **TMB: Kupujem** -puvâti Siehe **Kupem** PRIMERJAJ: kupiti

kupva [kûpva] (*kopva*²) samostalnik ženskega spola

trgovanje, kupčevanje, kupčija 𐌺733: trgovsko dejanje **TMB: Kopva** -e fh. NEM.: Kauf LAT.: Emtio, venditio PRIMERJAJ: kup¹

kura [kúra] samostalnik ženskega spola

1. perutnina 𐌺1001: domača perutnina

2. parna kost medenice v dimljah;

sramnica 𐌺972: del človeka ali živali

TMB: Kura -e fh. NEM.: 1. Das Geflügelwerk

2. Schaambein LAT.: 1. Altilia 2. Os pubis

GS: Smerdakaura – a *Smrad*, & *kura*, quod vindi *kaura* enuntiant; quia stercore humano, & animalium hæc avis nutritur. Jam Hebr.

דּוּחַ דּוּחַ *duchiphath* dicitur compositum ex דּוּחַ *duch* gallus, & ex inufitato פּת *phath* stercurus, a rad. arab. פתא *pata* stercurus: germ. *Kothhahn*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: kuretina

kurba [kûrba] samostalnik ženskega spola

vlačuga, kurba 𐌺887: grešnik v zvezi s

spolnostjo **TMB: Kurba** -e fh. NEM.: Die

Hure LAT.: Meretrix, Lupa **GS: Kurba** – germ.

Hurre: Hung. *kwrua*, *kurva*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

kurbarija [kurbarīja] samostalnik

ženskega spola

vlačugarstvo, kurbanje, kurbarija 𐌺104:

spolni greh **TMB: Kurbarya** -e fh. NEM.: Die

Hurerey LAT.: Fornicatio

kurbati [kurbáti kurbâm] nedovršni glagol

vlačugati se, kurbati se 𐌺104: grešiti

v zvezi s spolnostjo **TMB: Kurbam** NEM.:

Huren LAT.: Fornicator

kurbin sin [kûrbin sîn] samostalniška

zveza moškega spola

nezakonski sin, pankrt 𐌺950: sorodnik

ipd. **TMB: Kurbne syn** NEM.: Das Hurenkind
LAT.: Nothus

kurbir [kurbír] samostalnik moškega spola

vlačugar, kurbir 𐌺887: grešnik v zvezi s

spolnostjo **TMB: Kurbir** -ja m. NEM.: Der

Hurer LAT.: Fornicator

kurbišče [kurbíšče] samostalnik srednjega spola

javna hiša, bordel, kurbišče 𐌺773:

zgradba **TMB: Kurbishe** -a n. NEM.: Das

Hurenhaus LAT.: Lupanar

kure [kurè kurèta] samostalnik srednjega

spola

(mlada) kokoš 𐌺1004: mladič domače

perutnine **TMB: Kurè** -eta n. NEM.: Das Huhn

LAT.: Pullus, gallinæ **GS: Kure** – Borruffi

vocant gallinas meleagris *kurren*: alias

Truthahne, Truthenne. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

kurec [kûrəc] samostalnik moškega spola

moški spolni ud; kurec 𐌺880: del

moškega telesa **TMB: Kurz** -a m. NEM.:

Männliches Glied LAT.: Pennis **GS: Kurz** – a

gr. κούρτιδος, qui juvenili ætate puellam

(κόρην) duxit: vel a κούρῃ, tonfura.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

kureselj GLEJ: **koreselj**

kuretina [kúretina] samostalnik ženskega

spola

perutnina 𐌺1001: domača perutnina

TMB: Kurétna -e fh. NEM.: Das Flügelwerk

LAT.: Altilia PRIMERJAJ: kura

kurica¹ GLEJ: **kurjica**¹

kurica² GLEJ: **kurjica**¹

kuriti [kurīti kúrim] nedovršni glagol

ogrevati prostor s kurjenjem v peči;

kuriti 𐌺484: kuriti, žgati **TMB: Kurèm** kuriti

NEM.: Heitzen, hitzen LAT.: Succendere

fornacem **GS: Kurem** – a Hebr. כּוּר *cur*, furnus, fornax. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kurja čevca [kûrja čévca] (*kurja črevca*) samostalniška zveza ženskega spola **rastlina kurja čreva**, latinsko *Stellaria media* № 617: vrsta zelike **TMB:**

Kurjehèveza -e fh. Sieh. Kurjedor PRIMERJAJ: kurji dor

kurja črevca GLEJ: **kurja čevca**

kurjava [kurjáva] samostalnik ženskega spola

ogrevanje prostora s kurjenjem v peči № 723: temperatura **TMB: Kurjáva** -e fh. NEM.: Das Heitzen LAT.: Calefactio **KG:** Kurjava 'Feueraufmachung, Heizung' (str. 117)

kurji [kûrji] pridevnik

kurji **TMB: Kurje** -a -u NEM.: Von Hühnern LAT.: Gallinaceus

kurjica¹ [kûrjica] (*kurica¹*) samostalnik ženskega spola

1. rastlina divji ječmen, latinsko *Hordeum spontaneum* № 617: vrsta zelike

2. žensko spolovilo № 882: del ženskega telesa

3. parna kost medenice v dimljah; sramnica № 972: del človeka ali živali

TMB: Kurijza -e fh. NEM.: 1. Berggersten 2. Schaam LAT.: 2. Amphicaustus 2. Os pubis

kurjica² [kûrjica] (*kurica²*) samostalnik ženskega spola

navadno množina **neka rastlina, ki cvete marca, morda kronica**, latinsko *Leucojum vernum*, ali **črni teloh**, latinsko *Heleborus niger* № 617: vrsta zelike **TMB: Kurijze** fh. NEM.: Weise Merzenblum LAT.: Vaccinium ⊗ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. Pomensko je opredeljena na osnovi nemškega prevedka. Latinsko *vaccinium* pomeni le 'borovnica'.

kurji dor [kûrji dôr] samostalniška zveza moškega spola

rastlina kurja čreva, latinsko *Stellaria media* № 617: vrsta zelike **TMB: Kurjedôr** -ja m. NEM.: Hünerdärme LAT.: Alfine PRIMERJAJ: kurja čevca

kurji pot [kûrji pôt] samostalniška zveza moškega spola

mrzel pot № 696: človeški izloček **TMB: Kurjeput** -a m. NEM.: Kalter Schweiß LAT.: Sudor algens

kurnik [kûrnik] (*kurnjak*) samostalnik moškega spola

zaprt prostor za kokoš; kurnik № 803: domovanje domačih ptic **TMB: Kurnèk** -a m. NEM.: Die Hühnersteige LAT.: Ornithotrophium **KG:** Kurnek 'Hünersteige' (str. 119)

kurnjak GLEJ: **kurnik**

kuščar [kûščar] samostalnik moškega spola

1. angina № 17: bolezen
2. zelenec, kuščar, latinsko *Lacerta viridis* № 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Kushar** -ja m. NEM.: 1. Halsenge 2. grosser, grüner Eyder LAT.: 1. Angina 2. Stellio, Lacerta viridis

kuševati [kušévati kušûjem] nedovršni glagol

poljubljati № 725: poljubiti **TMB: Kushujem** kushuvâti Siehe Kushnem PRIMERJAJ: kušniti; okuševati

kušniti [kûšniti kûšnem] dovršni glagol

poljubiti № 725: poljubiti **TMB: Kushnem** -nèti NEM.: Küßen LAT.: Ofculari **GS: Kushnem** – Chald. & Syr. ܩܫܦܩܫܦ *kesaph* & ܩܫܦܩܫܦ *kafpa* argentum: Hebr. ܩܫܦܩܫܦ *keseph* argentum: gr. κίσσα: κύσσε, germ. *küssen*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: kuševati

kušter [kûštər] samostalnik moškega spola **zvit, zavit šop las; koder** № 881: koder las

TMB: **Kushtr** -a m. NEM.: Ein Kraußhaar LAT.: Cinus

kuštrast [kúštrast] pridevnik

kodrast **TMB:** **Kushtraft** -a -u NEM.: Zerrauft LAT.: Inpexus

kuta [kúta] samostalnik ženskega spola
vrhnje oblačilo menihov; **kuta** 132: s krščanstvom povezano oblačilo **TMB:** **Kuta** -e fh. NEM.: Die Kutte LAT.: Cucutium

kutina [kútina] samostalnik ženskega spola
drevo kutina, latinsko *Cydonia oblonga*, ali *njegov plod* 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB:** **Kutèna** -e fh. NEM.: Die Quitte LAT.: Cotoneum **GS:** **Kùtena** – germ. *Quitte*, super. germ. *Kütten*, lat. *cydonium*. ex gr. κυδώνιος; quia ex Cydone urbe cretenfi ad nostras terras hæc translata est arbor. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kutmanka GLEJ: **kukmanka**

kuzelj [kúzəlj kúzəljna] samostalnik moškega spola

žival pes, latinsko *Canis lupus familiaris* 989: vrsta kopenske domače živali **TMB:** **Kufèl** -na m. NEM.: Der Hund LAT.: Canis **GS:** **Kufel** – *Kufelza* a græc. κυσῖ, Dativo plurali a Nominat. fing. numeri κύων, canis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kuzla [kúzla] samostalnik ženskega spola
psica, kuzla, latinsko *Canis lupus familiaris fem.* 989: vrsta kopenske domače živali **TMB:** **Kufla** -e fh. NEM.: Hündinn, Zaucke LAT.: Canis

Kuzlak [kuzlák (?)] samostalnik moškega spola
zvezda Sirius, Sirij 361: ime nebesnega telesa **TMB:** **Kuflàk** -a m. NEM.: Der Hundstern LAT.: Stella canicularis

kuzlica [kúzlica] samostalnik ženskega spola
psica, kuzla 989: vrsta kopenske

domače živali **TMB:** **Kufèlza** -e fh. NEM.: Die Hündinn LAT.: Canis femina **GS:** **Kufel** – *Kufelza* a græc. κυσῖ, Dativo plurali a Nominat. fing. numeri κύων, canis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kužek [kûžək] samostalnik moškega spola
majhen pes; kužek 991: mladič kopenske domače živali **TMB:** **Kufhèk** -a m. NEM.: Das Hündchen LAT.: Caniculus **GS:** **Zuzek** – idem, quod *kufhek* commutatis literis z cum *k*: & z cum *fh*, significato refervato: germ. super. *Zaucke*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kužen [kûžən] pridevnik
ki prenaša kugo; kužen **TMB:** **Kufhn** -a -u NEM.: Pestilentisch LAT.: Pestifer

kužnik [kûžnik] samostalnik moškega spola
1. tvor, ulje, ognojek 35: oboleli del človeka
2. bolnik, ki ima kugo 824: bolnik **TMB:** **Kufhnek** -a m. NEM.: 1. Karfunkel 2. Pesthafter LAT.: 1. Anthrax 2. Pestifer

kvabe [kvābe (?)]
kubebni poper, latinsko *Piper cubeba* (?) 617: vrsta zelike **GS:** **Qvabe** – germ. *Kubebe*: Ital. *Cubebe*: in Arabica *Cuabebe* significat Aroma. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kvacast [kvācast] pridevnik
umazan, blaten (?) **GS:** **Qvazast** – a *Qvas*, quali *Qvafast*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kvad [?] pridevnik
nepravi, ponarejen, slab **GS:** **Qvad** – unächt, falsch, bö: Ital. *Cattivo*: inde in germ. *Katzengold*, *Katzenglas*: falfum, adulterinum aurum effectum est. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

Kvadar [kvādar] samostalnik moškega spola
Kvad, tj. antični prebivalec Šlezije 356: pripadnik antičnega ljudstva **TMB:** **Qvādar**

-ja m. NEM.: *Alter Schlesier* LAT.: *Quadus*, *Silefita*

kvajs [kvājs] samostalnik moškega spola
neko bajeslovno bitje, krilati lev 94:
živaloliko bajeslovno bitje **TMB: Qvajs** -a m.
NEM.: *Ein Greif* LAT.: *Gryps* PRIMERJAJ: belzor

kvajst [kvājst] samostalnik moškega spola
gnojna oteklina (na repu goveda)
(?) 36: oboleli del živali **GS: Qvajft** –
(tuber) vermem ajunt, qui caudam armentis
exedit: germani vovant *Quaswurm*. Ne znam
oceniti pravilnosti razlage.

kvakalec GLEJ: **kvakavec**

kvakalka GLEJ: **kvakavka**

kvakati [kvâkati kvâkam] nedovršni
glagol

oglašati se kot žaba, kvakati 531:
oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Qvakam NEM.: *schreyen wie die Frösche*
LAT.: *Coaxare* **GS: Qvâkam** – onomatopoetica
vox: Holl. *Quackel*, *coturnix*: infer. germ.
quäckeln, innuunt vana inutilia loqui. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: Knakam – onomatopœia ut *Quakam*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

kvakavec [kvâkavəç] (kvakalec)

samostalnik moškega spola
kdor kvaka 911: človek, ki se oglaš
TMB: Qvakavz -a m. NEM.: *Also schreyend*
LAT.: *Coaxator*

kvakavka [kvâkavka] (kvakalka)

samostalnik ženskega spola
ženska, ki kvaka 911: človek, ki se
oglaš **TMB: Qvakavka** -e fh. NEM.: *Also*
schreyend LAT.: *Coatrix*

kvancelj [kvāncəlʲ] samostalnik moškega
spola

neka posoda, ki jo uporabljajo v
rudniku 225: posoda **GS: Qvânzal** – eft

*annulus supra vas, in fodinis ufittatum, cui
funis alligatur: alii dicunt kranzel*. Ne znam
oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: krancelj

kvanta [kvānta] samostalnik ženskega spola

1. lirski pesem 253: literarno delo
2. bajka 253: literarno delo
3. klepet, nepotrebno govorjenje 493:
govor **TMB: Qvanta** -e fh. NEM.: 1. *Lyrisch*
Gedicht 2. *Ein Märchen* LAT.: 1. *Æolium*
carmen 2. *Anilis fabula* **KG: Qvante** 'die
unnützen Reden' (str. 108) **KG: h'quantam**
(str. 170)

kvantač [kvantáč] samostalnik moškega spola
kdor kramlja, klepeta 912: človek glede
na govorjenje **TMB: Qvantâzh** -a m. NEM.:
Plauderer LAT.: *Locutulejus*

kvantati [kvantáti kvantâm] nedovršni
glagol

kramljati, klepetati, čvekati 510:
pogovarjati se **TMB: Qvantam** NEM.:
Plaudern LAT.: *Blaterare* **GS: Qvantâm**
– inf. germ. *sub eodem significatio habent*
quäckeln. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

kvar [kvâr] samostalnik moškega spola
škoda, kvar 687: škoda **TMB: Qvar** -ú m.
NEM.: *Der Schaden* LAT.: *Damnum* **GS: Qvar**
– infer. Sax. *Quarre*, *crux*, *miferia*, *malum*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

kvarta [kvârta] samostalnik ženskega spola
igralna karta 188: pripomoček za
igranje **TMB: Qvarta** -e fh. NEM.: *Die Karte*
LAT.: *Chartifolium* **GS: Qvarta** – lat. *Charta*:
germ. *Karte*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. **KG: Qvarte** 'die Karte'
(str. 108)

kvartač [kvartáč] samostalnik moškega spola
kdor igra s kartami; kvartač 965: kdor
igra **TMB: Qvartâzh** -a m. NEM.: *Kartenspie-*
ler LAT.: *Foliorum luſor* PRIMERJAJ: kvartavec;
kvartopirec

kvartalec GLEJ: **kvartavec**

kvartati [kvartáti kvartâm] nedovršni glagol

igrati igro s kartami; kvartati ▯ 752: igrati

TMB: Qvartam NEM.: Mit Karten spielen LAT.: Ludere chartulis

kvartavec [kvartâvəç] (**kvartalec**)

samostalnik moškega spola

kdor igra igro s kartami; kvartač ▯ 965:

kdor igra **TMB: Qvartavz -a m.** NEM.: Kartenspieler LAT.: Foliorum lufor PRIMERJAJ: kvartač

kvartir [kvartír] samostalnik moškega spola

stanovanje, kvartir ▯ 777: del zgradbe

TMB: Qvartir -ja m. NEM.: Das Quartier LAT.: Manfio, ftatio

kvartirati [kvartírati kvartîram]

nedovršni glagol

nastaniti se ▯ 43: biti nekaj časa **TMB:**

Qvartiram NEM.: Einquartieren LAT.: Defignare ftationes

kvartopirec [kvartopîrəç] samostalnik

moškega spola

kdor igra igro s kartami; kvartač,

kvartopirec ▯ 965: kdor igra **TMB:**

Qvartopirz -a m. Siehe **Qvartazh** PRIMERJAJ: kvartač

kvartopirnost [kvartopírnost]

samostalnik ženskega spola

kvartopirstvo ▯ 752: igra ali njen del

TMB: Qvartopirnoft -e fh. NEM.: Lust zum Kartenspiel LAT.: Aviditas, passio ludendi chartas

kvartopirski [kvartopîrski] pridevnik

kvartopirski **TMB: Qvartopirske -a -u** NEM.:

Spielerisch LAT.: Luforius

kvas [kvâs] samostalnik moškega spola

droži, kvas ▯ 261: hrana **TMB: Qvas -ú**

m. NEM.: Der Sauerteig LAT.: Fermentum **GS: Qvas** – Hung. *Kovafz*: Silefítæ vocant das

Kindelmahl, *ein Qwoft*, depromptum a gr. Κομάζω, comessor. Frischio *Quas* est vox Arabica. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

kvasalec GLEJ: **kvasavec**

kvasalnik [kvāsaɲnik] (**kvasavnik**)

samostalnik moškega spola

kdor neokusno, neprimerno govori;

kvasač ▯ 912: človek glede na govorjenje

TMB: Qvasovněk -a m. NEM.: Unschicklicher Redner LAT.: Ineptus orator PRIMERJAJ: kvasavec

kvasavec [kvāsavəç] (**kvasalec**)

samostalnik moškega spola

neroden, slab govorec ▯ 912: človek

glede na govorjenje **TMB: Qvasovz -a m.**

NEM.: Unschicklicher Redner LAT.: Ineptus orator PRIMERJAJ: kvasalnik

kvasavnik GLEJ: **kvasalnik**

kvasiti¹ [kvasīti kvasím] nedovršni glagol

mešati droži, kvas v testo ▯ 265: pripra-

vljati hrano **TMB: Qvasim** NEM.: Den Teig

säuern LAT.: Fermentare

kvasiti² [kvasīti kvásim] nedovršni glagol

neprimerno, neokusno govoriti;

kvasiti ▯ 507: neumno govoriti

TMB: Qvâsem -siti NEM.: Unschicklich reden

LAT.: Infulfa loqui

kvatre [kvátre] množinski samostalnik

ženskega spola

kvatre, tj. vsak od štirih tednov z

določenimi postnimi dnevi, porazde-

ljenimi na celotno cerkveno leto ▯ 43:

čas ali njegov del **TMB: Qvatre fh.** NEM.:

Quatember LAT.: Quatuor tempora **GS:**

Qvatre – lat. *Quatuor tempora anni*; germ.

Quatember. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kvatrn [kvâtrn] pridevnik

kvatrn **TMB: Qvatrén -a -u** NEM.: Quatem-

berlich LAT.: Quatuor temporalis

kvečiti [kvěčiti kvěčim] nedovršni glagol s tolčenjem kvariti, kvečiti 𐀓 732: s tolčenjem kvariti **GS:** *Qvęka – Qvęzhem*: germ. *Quetschen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kvedro [kvédro] samostalnik srednjega spola jermen pri čevlju 𐀓 131: del oblačila ali obutve **TMB:** *Qvêdru -a n.* NEM.: *Schuhschla-ppe* LAT.: *Adfrigmentum, calcei* **GS:** *Qvêdru – lat. Quadrula*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

kveka [kvêka] samostalnik ženskega spola ohlapna, obtolčena, obrabljena stvar 𐀓 687: pokvarjena stvar **TMB:** *Qvęka -e fh.* Sieh. *Poqvęka* **GS:** *Qvęka – Qvęzhem*: germ. *Quetschen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kvekati [kvékati kvékam] nedovršni glagol ropotati s posodami (?) 𐀓 487: oddajati glasove **GS:** *Qvękam – eft onomatopoeis exprimens vocem camellorum vociferantium*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

kvinta [kvînta] samostalnik ženskega spola kretnja 𐀓 561: premikanje **TMB:** *Qvinta -e fh.* NEM.: *Die Geberden* LAT.: *Gefstus, gefticulatio* **GS:** *Quinta – gefticulatio a vintam, vyem, torquere, gefticulari*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **ABC:** *Qvinta* (1794, str. 7)

kvinteljc [kvîntəljc] samostalnik moškega spola neka manjša utežna enota, četrtinga lota, kvintič 𐀓 431: utežna mera **TMB:** *Qvintèlz -a m.* NEM.: *Ein Quintchen* LAT.: *Drachma*

kvirc [kvîrc (?)] samostalnik moškega spola začimba 𐀓 261: hrana **TMB:** *Qvirz -a m.* NEM.: *Das Gewürz* LAT.: *Aroma*

kviškomerec [kviškomêrɛc] (*kviškomerec*) samostalnik moškega spola priprava za merjenje višine nebesnih teles nad obzorjem; sekstant 𐀓 161: ladijski inštrument **TMB:** *Qvishkomirz -a m.* NEM.: *Ein Höhenmesser* LAT.: *Altimetra*

kviškomernost [kviškomêrnost] (*kviškomernost*) samostalnik ženskega spola merjenje višine 𐀓 426: merjenje **TMB:** *Qvishkomirnoft -e fh.* NEM.: *Meßung der Höhen* LAT.: *Altimetria* PRIMERJAJ: *kviškomerstvo*

kviškomerstvo [kviškomêrstvo] (*kviškomerstvo*) samostalnik srednjega spola merjenje višine 𐀓 426: merjenje **TMB:** *Qvishkomirftvu -a n.* NEM.: *Meßung der Höhen* LAT.: *Altimetria* PRIMERJAJ: *kviškomernost*

kvišku [kvîšku] prislov kvišku **TMB:** *Qvishku* NEM.: *Hoch* LAT.: *Alte, in altum* **GS:** *Qvishku – quafi na vikshe per Epenthefin*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

kviškomerec GLEJ: **kviškomerec**

kviškomernost GLEJ: **kviškomernost**

kviškomerstvo GLEJ: **kviškomerstvo**

kvitenga [kvítəŋga] (*kvitinga*)

samostalnik ženskega spola potrdilo o plačilu 𐀓 208: pravni pisni izdelek **TMB:** *Qvittènga -e fh.* NEM.: *Die Quittung* LAT.: *Apocha*

kvitinga GLEJ: **kvitenga**

kvitirati [kvitîrati kvitîram] dovršni glagol odpisati dolg (?) 𐀓 555: narediti pravno dejanje **TMB:** *Qvittiram* NEM.: *Bescheiden* LAT.: *Acceptilare*

L

I [ljudí]

črka **I** 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**:
Ludi, L, I (str. 158)

labod GLEJ: **labud**

labodič GLEJ: **labudič**

labodišče GLEJ: **labudišče**

labodov GLEJ: **labudov**

labud [labûd] (**labod**) samostalnik
moškega spola

ptica labod, latinsko *Cygnus (olor)* 999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali

TMB: Labûd -a m. NEM.: *Der Schwan* LAT.:
Cygnus

labudič [labûdič] (**labodič**) samostalnik
moškega spola

mlad labod; labodek, labodič 1000:
mladič divje ptice **TMB: Labudizh** -a m.

NEM.: *Schwanen Junges* LAT.: *Pullus cygni*

labudišče [labudíšče] (**labodišče**)

samostalnik srednjega spola

vrt, park z labodi 345: kjer so divje ptice
TMB: Labudishe -a n. NEM.: *Schwanengarten*

LAT.: *Vivarium cynorum*

labudov [labûdov] (**labodov**) pridevnik

labodov **TMB: Labudov** -a -u NEM.: *Des*
Schwanes LAT.: *Cygni*

lacol [lacôl] samostalnik moškega spola

temno moder poldragi kamen z

medeno rumenimi lisami; lazurit, lapis

lazuli 272: dragi ali poldragi kamen **TMB**:
Lazôl -a m. NEM.: *Lasurstein* LAT.: *Lazulus*

lačen [láčɛn] pridevnik

lačen **TMB: Lazhn** -a -u NEM.: *Hungerig*
LAT.: *Famelicus*

ladati GLEJ: **vladati**

ladeljc [lâdɔljɔ] samostalnik moškega spola
predal (?) 210: del pohištva **GS: Ladelz**
– germ. *Lade*. Vide *kladam, nakladam*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. ☉ Pomenska opredelitev se opira
na današnji slovenski in nemški pomen.
Nemško *Lade* v starejšem jeziku pomeni
predvsem 'skrinja'.

ladica [lâdica (?)] samostalnik ženskega
spola

skrinja 220: pohištvo za shranjevanje
stvari **TMB: Ladijza** -e fh. NEM.: *Das Lâdel*
LAT.: *Arca*

ladja [lâdja] samostalnik ženskega spola

ladja 594: ladja **TMB: Ladja** -e fh. NEM.:
Das Schiff LAT.: *Navis* **GS: Ladja** – ad lacum
Podamicum vocant naves Lâde: Ifland.

Hlada, eine Scheler. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

ladjelom [ladjelôm] samostalnik moškega
spola

potopitev ladje; brodolom,

ladjelom Ꞥ 687: škodovanje **TMB:**

Ladjelom -a m. NEM.: *Der Schiffbruch* LAT.: *Naufragium*

Ladon [ʔ] samostalnik moškega spola

bog vojne Ꞥ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** *Ladon, Tor, Tork* 'Mars, Gott des Kriegs' (str. 184) ☉ V grški mitologiji je Ladon večglavi zmaj, ki pri hesperidah čuva zlata jabolka, in neki arkadijski rečni bog. PRIMERJAJ: *Tor; Torek*²

lagati GLEJ: **legati**

laglje [lâglje] prislovni primernik

lažje **TMB:** **Laglej** NEM.: *Leichter* LAT.: *Facilius* **ABC:** *Laglej* (1765, str. 11) PRIMERJAJ: *lahko*

Lah [läh] samostalnik moškega spola

Italijan Ꞥ 355: pripadnik ljudstva **TMB:** **Lah** -a m. NEM.: *Ein Italiener* LAT.: *Italus* **GS:** **Lah** – *Hung. Olah, Olasz;* germ. *ein Wälcher* per metathefin. Razlaga vsebuje nekaj pravičnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** *En Lah* 'Ein Wälcher, Italiano' (str. 192)

lahak GLEJ: **lahek**

lahec [lâhæc] samostalnik moškega spola

neka ptica, verjetno martinec, latinsko *Tringa* Ꞥ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS:** **Lahez** – germ. *Mornekibitz; in Lapponia Luluh.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lahek [lâhæk] (**lahak; lohek; lohak**)

pridevnik

1. lahek, tj. za katerega ni potreben velik trud

2. lahek, tj. ki ima razmeroma majhno težo **TMB:** **Lohk** -a -u NEM.: *Leicht, Gering*

LAT.: *Facilis, Levis* **KG:** *Lohak*, primernik *Lofhejshe* 'Leichter' (str. 41) **KG:** *Lohak, -hka, -ku* 'leicht, gering' (str. 105)

Lahinja [lâhinja] samostalnik ženskega spola

Italijanka Ꞥ 355: pripadnik ljudstva

TMB: **Lahèna** -e fh. NEM.: *Italienerin* LAT.: *Itala*

KG: *Krayniza, Shtajerka, Koroshella, Nemshkuta, Lahena, Rimlarza, Lublanzanka* (str. 116)

lahko [lahkô] (**lohko**) prislov

izraža možnost uresničitve dejanja ali stanja; **lahko** **GS:** **Lohku** – germ. *leicht.*

Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG:** *Lohku* (str. 42) **KG:** primernik *Laglej, Lofhi* (str. 42) **ABC:** *Ta pride po zelimu fvejtu lohka naprej* (1794, str. 20) **ABC:** primernik *Laglej* (1789, str. 9) PRIMERJAJ: *laglje*

lahkoba [lahkóba] (**lohkoba**)

samostalnik ženskega spola

sposobnost opravljanja česa brez večjega truda; lahkota Ꞥ 366: delavnost, spretnost **TMB:** **Lohkoba** -e fh. NEM.: *Leichtigkeit* LAT.: *Facilitas* PRIMERJAJ: *lahkota*

lahkoma [lâhkoma] (**lohkoma**) prislov

zlahka **TMB:** **Lahkama; Lohkama** NEM.: *Mit leichter Mühe* LAT.: *Facili negotio*

lahkomasten [lahkomāstən]

(**lohkomasten**) pridevnik

lahkomiseln **TMB:** **Lohkomafne** -a -u NEM.: *Leichtsinnig* LAT.: *Levis*

lahkota [lahkóta] (**lohkota**) samostalnik

ženskega spola

sposobnost opravljanja česa brez večjega truda; lahkota Ꞥ 366: delavnost, spretnost **TMB:** **Lohkóta** -e fh. *Siehe Lohkoba* PRIMERJAJ: *lahkoba*

lajati [lâjati lâjam] nedovršni glagol

lajati Ꞥ 531: oglašati se z živalskimi glasovi

TMB: **Lajam** NEM.: *Bellen* LAT.: *Latrare, gannire* **GS:** **Lâjam** – *Infer. Sax. lauen.*

Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

lajder [lâjdər] samostalnik moškega spola

potepuh, vagabund Ꞥ 924: berač, potepuh **TMB:** **Lajdr** -a m. NEM.: *Ein Vagabund* LAT.: *Vagator* **GS:** **Lajdr** – a gr. *ἐλεύθερος*, liber: *λάθρα*, olam, latenter: vel.

potius a λαῖδρος, *impudens, procax*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lajdra [lâjdra] samostalnik ženskega spola
potepuhinja, vagabundinja №924: berač, potepuh **TMB: Lajdra -e fh.** NEM.: Herumziehendes Weibsbild LAT.: Vagatrix

lajdrati se [lâjdrati se lâjdram se]

nedovršni glagol

hoditi iz kraja v kraj; potepati se №571:

potepati se **TMB: Lajdram se** NEM.:

Herumziehen LAT.: Turpiter vagari

lajna [lâjna] samostalnik ženskega spola

1. lajna №171: glasbilo

2. potepuhinja, vagabundinja №924:

berač, potepuh **TMB: Lajna -e fh.** NEM.: 1.

Leyer 2. Liederliches Weibsbild LAT.: 1. Lyra

2. Ambubaja PRIMERJAJ: lajne

lajnati [lâjnati lâjnam] nedovršni glagol

igrati na lajno; lajnati №529: muzicirati

TMB: Lajnam NEM.: Auf der Leyer spielen

LAT.: Lyra ludere

lajne [lâjne] množinski samostalnik ženskega spola

lajna №171: glasbilo **TMB: Lajne fh.** NEM.:

Die Leyer LAT.: Lyra PRIMERJAJ: lajna; lajnice

lajnice [lâjnice] množinski samostalnik

ženskega spola

majhna lajna; lajnica №171: glasbilo

TMB: Lajnèze fh. NEM.: Leyerchen, Orgelchen

LAT.: Parva lyra, organellum

lajno [lâjno] samostalnik srednjega spola

človeško blato №696: človeški izloček

TMB: Lajnu -a n. NEM.: Menschenkoth

LAT.: Stercus **KG: Lajnu** 'Dreck' (str. 32)

lakaj GLEJ: **lokaj**

laket [lâkæt (?) laktî] samostalnik ženskega spola

spola

laket №878: del človeka **TMB: Lakt -y**

fh. LAT.: Ancon yshi **Léht GS: Lakt** – Frisch

im Wörterb. a *Lacken*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: lakot; leht; lekat

lakno [lâkno] (lokno; vlakno; vlokno)

samostalnik srednjega spola

laneno vlakno №616: del zelike **TMB:**

Loknu -a n. NEM.: Flachshärlein LAT.: Cama lini

lakomen [lâkomæn] pridevnik

skop, lakomen **TMB: Lakomne -a -u**

NEM.: Geitzig LAT.: Avarus

lakomnija [lâkomnîja] samostalnik

ženskega spola

skopost, lakomnost №387: negativna

lastnost v zvezi z imetjem **TMB: Lakomnya**

-e fh. NEM.: Der Geitz LAT.: Avaritia PRIMERJAJ:

lakomnost

lakomnik [lâkomnik] samostalnik

moškega spola

skopuh, lakomnik №936: človek z

negativno lastnostjo, ki je v zvezi z

imetjem **TMB: Lakomnèk -a m.** NEM.: Ein

Geitziger LAT.: Avarus, Cupes

lakomnost [lâkomnost] samostalnik

ženskega spola

skopost, lakomnost №387: negativna

lastnost v zvezi z imetjem **TMB: Lakomnoft**

-e fh. NEM.: Der Geitz LAT.: Avaritia PRIMERJAJ:

lakomnija

lakot [?]

laket №878: del človeka **TMB: Lakot** LAT.:

yshi. Lekât, Léht PRIMERJAJ: laket; lekat; leht

lakota [lâkota] samostalnik ženskega spola

lakota №699: lakota **TMB: Lakóta -e fh.**

NEM.: Der Hunger LAT.: Fames **ABC: Lakota**

(1765, str. 11)

lakoten [lâkotæn] pridevnik

lačèn **TMB: Lakotne -a -u** NEM.: Hungrig

LAT.: Famelicus

lakotnica [lâkotnica] samostalnik

ženskega spola

1. požrešna, nikdar sita ženska 937: požeruh

2. (vbočeni) del telesa med zadnjim rebrom in kolkom; lakotnica 972: del človeka ali živali **TMB: Lakotneza** -e fh. NEM.: 1. Niñersattes Weibsbild 2. Seite LAT.: 1. Gulo 2. Latus **GS: Lakotneza** – Infer. Sax. *Länke*: apud Raban. Maurum *Lancha*, Seite. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zapis z *ę* je domnevno zmoten namesto pričakovanega *è*.

lakotnija [lakotnîja] samostalnik ženskega spola

nenasitnost, požrešnost 388: požrešnost **TMB: Lakotnya** -e fh. NEM.: Unersättlichkeit LAT.: Gulofitas, adepshagia

lakotnik [lákotnik] samostalnik moškega spola

1. lačen človek 918: siromašen človek
2. grlo, žrelo 972: del človeka ali živali **TMB: Lakotnek** -a m. NEM.: 1. Hungrender 2. Die Kehle LAT.: 1. Famelicus 2. Gula

lalok [lálók] samostalnik moškega spola
odebeljena kožna guba pod brado; podbradek 972: del človeka ali živali **TMB: Lalok** -a m. NEM.: Der Halswamen LAT.: Palearc

lama [lāma] samostalnik ženskega spola
stara beseda **ribnik** 342: ribnik **TMB: Lama** -e fh. NEM.: Der Teich LAT.: Pifcina ftara beseda

lampa [lâmpa] samostalnik ženskega spola
svetilka 182: priprava za svetenje **GS: Lampa** – a gr. λάμπω, luceo: lat. *Lampas*: germ. *Lampe*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lampica [lâmpica] samostalnik ženskega spola
svetilka 182: priprava za svetenje **TMB: Lampèza** -e fh. NEM.: Die Lampe LAT.: Lampas

lan [lân lanû] samostalnik moškega spola
rastlina lan, latinsko *Linum sativum* 617:

vrsta zelike **TMB: Lan** -ú m. NEM.: Der Flachs LAT.: Linum **GS: Lan** – gr. λίνov: lat. *linum*: germ. *Lein*: Hung. *len*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG**: rodilnik ednine **Lanu** (str. 27)

lanen [lanêñ] pridevnik

lanen **TMB: Lanen** -a -u NEM.: Vom Leine LAT.: Lineus

lani [láni] prislov

lani **TMB: Lani** NEM.: Ferten, vor einem Jahre LAT.: Anno superiore **GS: Lani** – quafi Ital. *l'anno*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lanov [lanóv] pridevnik

ki je v zvezi z lanom; lanov **TMB: Lanôv** -a -u NEM.: Des Leines LAT.: Lini

lanski [lánski] pridevnik

lanski **TMB: Lanske** -a -u NEM.: Vor ein jährig LAT.: Annotinus

lantina [lantína] samostalnik ženskega spola
jadrna prečka 595: del ladje **TMB: Lantina** -e fh. NEM.: Segelstange LAT.: Anquina

lantra [lântra] samostalnik ženskega spola
posoda za ogenj, žerjavico 233: posoda za žerjavico **GS: Lantra** – fub eadem significatione apud Hefychium λαμπτήρ, Feuer- Glutpfanne. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

lapt [ʔ] samostalnik moškega spola

lutnja 171: glasbilo **TMB: Lapt** -a m. NEM.: Eine Laute LAT.: Teftudo

lapta [láp̥ta] samostalnik ženskega spola
večja žoga 189: igrača **TMB: Lapta** -e fh. Sieh. Lópta PRIMERJAJ: lopta

lapuh [lapûh] samostalnik moškega spola
rastlina repinec, latinsko *Arctium lappa* 617: vrsta zelike **TMB: Lapûh** -a m. NEM.: Große Klette LAT.: Lappa **GS: Lapuh**

– Hung. *Lapu*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

lapušje [lapûšje] samostalnik srednjega spola

mesto, kjer raste repinec № 321: rastišče zeliike **TMB: Lapûshje** -a n. NEM.: Klettenbett LAT.: Lappagium

larma [lârma] samostalnik ženskega spola
hrup, trušč, ropot № 487: oglašanje **TMB: Larma** -e fh. NEM.: Der Lärm LAT.: Tumultus

las [lâs lasû] samostalnik moškega spola
las № 878: del človeka **TMB: Lâs** -û m. NEM.: Das Haar LAT.: Capillus **GS: Las** – Ottfried habet *Vahs, Vlahs*, Haar, quod & germ. *Flachs* ob fimilitudinem crinium ufurpant: gr. λάσιος. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lasat [lasât] pridevnik
ki ima dolge lase; dolgolas **TMB: Lasât** -a -u NEM.: Langhaaricht LAT.: Crinitus

lasati [lasâti lasâm] nedovršni glagol
vleči za lase, puliti lase; lasati № 416: biti nasilen **TMB: Lasâm** NEM.: Haarreißen LAT.: Capillis trahere

laskati [ʔ] nedovršni glagol
GS: Laskam – Hebr. שָׁ לֹא, faux: lat. ganio: gr. λάσκω, loquor, maledictis inceflo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Pomen ni jasen. Pohlin prevaja hebr. besedo kot 'goltanec', gr. λάσκω kot 'govoriti, preklinjajoč napadati', lat. *gannire* pomeni 'lajati, bevskati'. Današnji glagol *laskati* je v 19. stoletju prevzet iz drugih slovanskih jezikov.

last [lâst lastî (?)] samostalnik ženskega spola
lastnina № 110: imeti **TMB: Laft** -e fh. NEM.: Das Eigenthum LAT.: Proprietas ☉ Navedba roditelja s končnico -e bi kazala na korenski naglas tudi v tej obliki, ki pa je malo verjeten.

lasten [lâstən] pridevnik
lasten **TMB: Leftn** -a -u NEM.: Eigen LAT.: Proprius **GS: Leftne** – *Laftne* a gr. λησεια, præda. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lastenje [lastenje] (lestenje¹)
samostalnik srednjega spola
prilaščanje № 260: jemanje, izposojanje
TMB: Lèstenje -a n. NEM.: Zueignung LAT.: Appropriatio

lastiti si [lastiti si lastim si] (lestiti si)
nedovršni glagol
lastiti si, prilaščati si № 110: imeti **TMB: Laftim si** NEM.: Zueignen LAT.: Appropriare **KG: Lestim se** 'ich eigene mir zu' (str. 77)

lastnik [lastník] samostalnik moškega spola
lastnik № 888: imetnik **TMB: Laftnik** -a m. NEM.: Der Eigenthümer LAT.: Proprietarius

lastnina [lastnina] (lestinina)
samostalnik ženskega spola
lastnina № 110: imeti **TMB: Leftnina** -e fh. NEM.: Das Eigenthum LAT.: Propria, adespota

lastno ime [lâstno (?) imê] (lestinno ime)
samostalniška zveza srednjega spola
jezikoslovje **lastno ime** № 497: vrsta besede **KG: leftnu imê** 'Ein eigenes (Wort)' (str. 19)

lastnorečnost [lastnorêčnost] (lestinorečnost)
samostalnik ženskega spola
poetika, jezikoslovje **stalna besedna zveza, navadno s posebnim, prenesenim pomenom besed; reklo, frazem** № 497: vrsta besede **KG: Lestnorezhnost** 'Redensart' (str. 150) **KG: In den Versen soll man sich von Idiotismen (lestinorezhnost) hütten** (str. 184) PRIMERJAJ: naroberečnost

lastnost [lastnôst] (lestinost)
samostalnik ženskega spola
lastnost № 364: beseda s pomenom 'značaj, lastnost' **TMB: Leftnuft** -e fh. NEM.: Die Eigenschaft LAT.: Proprietas

lastovica [lástovica] samostalnik ženskega spola

ptica lastovka, latinsko *Hirundo (rustica)* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Laftovza -e** fh. yshi **Glaftovza** **GS: Laftovza** – conformiter quidem ad radicem græcam loquor, garrio, fed communius *glaftovza a glas, vox*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: glastovica; glastovka; lastovka

lastovka [lástovka] samostalnik ženskega spola

ptica lastovka, latinsko *Hirundo (rustica)* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Laftovka -e** fh. yshi **Glaftovza** PRIMERJAJ: glastovica; glastovka; lastovica

laški [láški] pridevnik

italijanski **TMB: Lashke -a -u** NEM.: Italienisch LAT.: Italicus **KG: V'lashko** dufhhello 'Ins Wälchland' 'In Italia' (str. 188)

lata [láta] samostalnik ženskega spola

letev 𐌺129: lesen izdelek **TMB: Lata -e** fh. NEM.: Die Latte LAT.: Tigillus **GS: Lata** – germ. *Latte*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

laterna GLEJ: **latirna**

latevca GLEJ: **latvica**

latinec [lafînc] samostalnik moškega spola **strokovnjak za latinski jezik;**

latinist 𐌺969: človek z znanjem **TMB** PREGOVOR: Nej meni kmalu is glave en Latinz povę (str. 3)

latinski [lafînski] pridevnik

latinski **TMB** PREGOVOR: Kraynzi beró latinske zherke (str. 4)

latirna [lafîrna] (**laterna**) samostalnik ženskega spola

svetilka 𐌺182: priprava za svetenje **TMB: Latirna -e** fh. NEM.: Die Latern LAT.: Lucerna

latki [lâtki] množinski samostalnik moškega spola

navadno množina **zadnji, mišičasti del goleni; meča** 𐌺878: del človeka **TMB: Latki -ov** m. NEM.: Die Waden LAT.: Suræ

latovec [látovæc] samostalnik moškega spola

žebelj za pritrjevanje letev na tram 𐌺128: kovinski izdelek **TMB: Latovz -a** m. NEM.: Lattennagel LAT.: Clavus trabilis

latvica [látvica] (**latevca**) samostalnik ženskega spola

skleda za mleko; latvica 𐌺239: posoda za pijačo **TMB: Latovza -e** fh. NEM.: Große Schüssel LAT.: Paropfis

lava [láva] samostalnik ženskega spola **kuhinjska omara s pultom za pripravljajenje jedi** 𐌺211: kuhinjsko pohištvo **TMB: Lava -e** fh. NEM.: Der Credenz Tisch LAT.: Abacus

lazanje GLEJ: **lizanje**¹

laze [láze] množinski samostalnik ženskega spola

sledi, ki jo pusti voz na zemlji; kolesnice 𐌺632: kolesnice **GS: Lâfe** – germ. *Geleise*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

laziti [láziti lāzim] nedovršni glagol

1. plezati, vzpenjati se 𐌺561: premikati se

2. plaziti se 𐌺561: premikati se **TMB: Lâfêm** lafiti NEM.: Klettern LAT.: Scandere **GS: Lâfem** – apud Ulphilam. *laeftjan*: gehen. Frisch ex radice *Lafem* deducit germ. *die Laus*: hebr. 𐤏𐤒𐤕 *sullam* scala. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Lafem, -fil, -fen, -fit, lafti** 'kriechen, steigen' (str. 105)

laž [lâž lažī] samostalnik ženskega spola **laž** 𐌺499: laž **TMB: Lash -ę** fh. NEM.: Eine Lüge LAT.: Mendacium **GS: Lâsh** – Anglof.

Leafunge, mendacium, a gr. λέσγη, confabulatio: hebr. לַשׁוֹן *laas*, barbare locutus est, Chald. לַשׁוֹן *laschon*: & לִשְׁחָן *lischan* lingua. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lažnik [lažník] samostalnik moškega spola
lažnivec №885: grešnik **TMB: Lafhnik** -a m. NEM.: Ein Lügner LAT.: Mendax PRIMERJAJ: lažnivec; ležnik

lažniv [lažnív] pridevnik
lažniv **TMB: Lafhniv** -a -u NEM.: Lügenhaft LAT.: Mendax

lažnivec [lažnîvəc] samostalnik moškega spola
lažnivec №885: grešnik **TMB: Lafhnivz** -a m. NEM.: Der Lügner LAT.: Mendax PRIMERJAJ: lažnik

le¹ [lě] veznik
samo, le **TMB: Le** NEM.: Nur, so LAT.: Tantum, vel

le² [lě] členek
samo, le **TMB: Le** NEM.: Nur, so LAT.: Tantum, vel **KG: Le** zhakej 'wart nur' (str. 96)
ABC: al vadva imata le satí dnarje, de jih imata (1794, str. 24)

lebati [lěbati lěbam] nedovršni glagol koroško **dobro živeti, živeti v izobilju** №818: živeti dobro **TMB: Lěbam** NEM.: Wohl leben LAT.: Voluptuari **GS: Lěbam** – vindicum a germ. *leben*, wohlauf leben, schwelgen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lebeda [lěbėda] samostalnik ženskega spola **solatnica, ločika**, latinsko *Lactuca* №617: vrsta zelike **TMB: Lěbėda** -e fh. NEM.: Der Salath LAT.: Lactuca

lecet [lěcət] samostalnik moškega spola **medeni kolač; lect** №261: hrana **TMB: Lėzėt** -a m. NEM.: Die Lebzelten LAT.: Bellaria mellita

lecijan [lecijân] samostalnik moškega spola
1. rastlina aloja, latinsko *Aloe vera* №617: vrsta zelike
2. rastlina encijan, latinsko *Gentiana lutea* №617: vrsta zelike **TMB: Lezijan** -a m. NEM.: 1. Aloe 2. Enzian LAT.: 1. Aloe 2. Enziana **GS: Lezijan** – lat. *Enciana*, *gentiana*: germ. *Enzian*: Ital. *genziana*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Naglas kakor v *hadrijân* in *padijân*.

leča [lěča] samostalnik ženskega spola **rastlina leča**, latinsko *Lens culinaris*, ali **njen plod** №618: vrsta zelike ali njen užiten plod **TMB: Lėzha** -e fh. NEM.: Die Linse LAT.: Lens **GS: Lėzha** – Hung. *lentse*: lat. *lens*, *lentis*: germ. *Linse*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

le čakaj [lě čakaj] medmetna zveza **izraža grožnjo** **KG: Le** zhakej 'wart nur' (str. 96)

leči¹ [lěči lěžem] dovršni glagol **namestiti se v vodoraven položaj; leči** №722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB: Lėřhém** lėzhi NEM.: Itzt darnieder liegen LAT.: Accubare **GS: Lėřhem** – *Lėřhim* a gr. λεξω cubato: Ionic. pro λεξω, præf. imperf. pass. verbi λέξομαι, & λέγεσθαι: germ. *liegen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

leči² GLEJ: **vleči**

led [lěd ledû] samostalnik moškega spola **led** №664: voda glede na temperaturo **TMB: Lėd** -ú m. NEM.: Das Eis LAT.: Glacies

ledeja GLEJ: **ledija**

leden [lědēn] pridevnik
leden **TMB: Lėdēn** -a -u NEM.: Von Eyße LAT.: Glacialis

ledenica [lědeníca] samostalnik ženskega spola

jama, v kateri je (skoraj) vse leto led;
ledenica 𐌺 339: jama **TMB: Ledéniza** -e fh.
 NEM.: Die Eyßgrube LAT.: Fovea glacialis

ledica [ledíca] (ledvica) samostalnik
 ženskega spola

ledvica 𐌺 972: del človeka ali živali **TMB:**
Lêdiza -e fh. NEM.: Die Nieren LAT.: Renes

ledija [lêdija] (ledeja) samostalnik
 ženskega spola

maščobno tkivo pri človeku 𐌺 878: del
 človeka **KG: ledja** 'Lenden', **ledia** 'Menschen-
 fette' (str. 157) ☉ Pleteršnik navaja *lêdija*
 in *lêdeja* v pomenu 'meča'.

ledina [ledína] samostalnik ženskega spola
 neobdelana zemlja; **ledina** 𐌺 333:
 zemljišče **TMB: Lêdina** -e fh. NEM.: Ungebautes
 Feld LAT.: Abfeitas **GS: Ledina** – in Silefia
Lehden. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega.

ledja [lêdja] množinski samostalnik srednjega
 spola

del hrbta tik pod pasom ob ledvicah;
ledje 𐌺 878: del človeka **GS: Lêdia** – Ifland.
Ledia, Koth. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega. **KG: Ledja**, -jov 'die Lenden'
 (str. 105) **KG: ledja** 'Lenden', **ledia** 'Men-
 schenfette' (str. 157) PRIMERJAJ: ledje

ledje [lêdje] samostalnik srednjega spola
 del hrbta tik pod pasom ob ledvicah;
ledje 𐌺 878: del človeka **TMB: Lêdje** -a
 n. NEM.: Die Lenden LAT.: Lumbi PRIMERJAJ:
 ledja

ledjen [lêdjen] pridevnik
 ki je v zvezi z ledjem; **ledven** **TMB: Lêdjén**
 -a -u NEM.: Von Lenden LAT.: Lumbaris
 PRIMERJAJ: ledjena kost

ledjena kost [lêdjena kōst] samostalni-
 ška zveza ženskega spola
kost črevnica 𐌺 972: del človeka ali živali
TMB: Lêdjéna koft fh. NEM.: Das Darmbein
 LAT.: Os illii PRIMERJAJ: ledjenska kost

ledjenska kost [lêdjenska kōst]

samostalniška zveza ženskega spola
kost črevnica 𐌺 972: del človeka ali živali
TMB: Lêdjéna koft fh. NEM.: Das Darmbein
 LAT.: Os illii PRIMERJAJ: ledjena kost

lednik [ledník] samostalnik moškega spola
dereza, tj. **železna priprava z ostrimi**
konicami za na čevlje 𐌺 130: oblačilo
 ali obutev **TMB: Lêdnik** -a m. NEM.: Fuß-
 Steigeisen LAT.: Stapetiæ

ledrar [lêdrar] samostalnik moškega spola
kdor stroji živalske kože; strojar 𐌺 862:
 kdor izdeluje material za obleke **TMB:**
Lêdrar -ja m. NEM.: Lederbereiter LAT.:
 Coriarius

ledvica GLEJ: **ledica**

lega [lêga] samostalnik ženskega spola
1. lega 𐌺 281: krajevnost
2. ležišče 𐌺 216: sedež ali ležišče **TMB:**
Lêga -e fh. NEM.: 1. Lege 2. Liegerstätte LAT.:
 1. Diſpoſitio 2. Accubitus ☉ Natančnejša
 pomenska opredelitev prvonavedenega
 pomena je težavna. Prvi nemški prevedek
 dopušča 'kar je položeno', 'kamor je kaj
 položeno' in 'plast, sloj', prvi latinski pa
 'razporeditev'. PRIMERJAJ: leža

legati [lɛgáti lážem] (lagati) nedovršni
 glagol

lagati 𐌺 499: grešno govoriti **TMB: Lâſhem;**
Lêgâm lêgati NEM.: Lügen LAT.: Mentiri **GS:**
Legam – germ. *lügen*, Angl. *belegan* a
 græc. λόγοι, fermones. Vid. *lash*. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

legnar [lêgnar] samostalnik moškega spola
lesena podloga za sode; lega,
legnar 𐌺 227: del posode **TMB: Legnar** -ja
 m. NEM.: Weingerüst, Lâger LAT.: Cantherius

leht [lêht læhtî] samostalnik ženskega spola
laket 𐌺 878: del človeka **TMB: Lêht** -y fh.
 NEM.: Der Ellenstab LAT.: Brachium PRIMERJAJ:
 laket; lekat; lakot

lej lej [lêj lêj] medmetna zveza uporablja se za izražanje opozorilo na to, kar se pojavi, opazi **TMB: Lej! Lej** NEM.: *Sieh! Sieh!* LAT.: *En! Ecce!* PRIMERJAJ: lejte; polej

lejte [lêjte] medmet uporablja se za izražanje opozorilo na to, kar se pojavi, opazi **TMB: Lejte! Lejte!** NEM.: *Sehet! Sehet!* LAT.: *En! Ecce!* **KG: lejte!** 'sehet' (str. 92) PRIMERJAJ: lej; polej

lekarija [lekarîja] (likarija) samostalnik ženskega spola zdravilo iz v med umešanih in v kašo zdrobljenih zdravilnih sestavin; lotvara № 656: zdravilo **TMB: Likarya** -e fh. NEM.: *Die Latwerge* LAT.: *Eclygma* **GS: Likarya** – ant. Alleman. *Læcercraft*, Arzney: *Lacha*, Arzt: *lokan*, heilen in ufu erat: *Ifland. Lyf*, Arzney: Hebr. חֲלָפִי *chalaph* mutavit, innovatus fuit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: lizlina

lekat [lekât] (leket) samostalnik moškega spola **lekat** № 878: del človeka **KG: Leket lekat** 'eine Elle' (str. 129) ☉ Beseda je v KG navedena v odstavku s primeri moškega slovnicega spola. PRIMERJAJ: laket; lakot; leht

leket GLEJ: **lekat**

Lel [?] samostalnik moškega spola zvezda Kastor v ozvezdju Dvojčka № 361: ime nebesnega telesa **TMB: Lel** -a m. NEM.: *Der Kastor* LAT.: *Caſtor* PRIMERJAJ: Polel

lelovati [lelovâti lelûjem] nedovršni glagol

1. imeti govorno napako, ne moči izgovarjati glas l № 29: imeti govorno hibo
2. jecljati № 29: imeti govorno hibo **TMB: Lelujem** lelovati NEM.: *Das l nicht aussprechen können* LAT.: *Balbutire* ☉ Prvi

pomen izhaja iz nemškega prevedka, drugi iz latinskega.

lembas [lêmbas] samostalnik moškega spola

velika ponev, pekač № 229: posoda za hrano **TMB: Lëmbas** -a m. NEM.: *Große Bratpfane* LAT.: *Sartago* **GS: Lëmbas** – a gr. λέβης, & hoc a λάβη: lat. *Lebes*, a λαμβάνω, capio, quali λέμβος, parvum navigium. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

lemež [lêmež lemêža] samostalnik moškega spola

lemež, tj. del pluga v obliki železnega rezila, ki spodrezuje zemljo № 149: del kmečkega orodja **TMB: Lêmésh** -eſha m. NEM.: *Pflugscharr* LAT.: *Vomer* **GS: Lemésh** – quali *lômesh*, frangis fcilicet terram. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lemnovica [lémnovica (?)] samostalnik ženskega spola

z žigom o izvoru opremljena okrogla glinena ploščica za uporabo v medicini № 656: zdravilo **TMB: Lémnovza** -e fh. NEM.: *Siegelerd* LAT.: *Terra sigillata* ☉ Kljub dejstvu, da é praviloma označuje nenaglašeni e, je bila beseda zelo verjetno naglašena na prvem zlogu. Tvorjenke s pripono -ovica so namreč navadno naglašene na osnovi motivirajoče besede (ali priponskem i, kar je tu zaradi upada izključeno). Motivirajoča beseda je prevzeta iz bavarsko nemške *Leimen* 'ilovica'. PRIMERJAJ: kukmanka

len [lên] pridevnik

len **TMB: Lëñ** -a -u NEM.: *Faul, Trag* LAT.: *Piger* **GS: Lëñ** – gr. ἐλινύω, otiari: *Succ. lyom*, lau, & len, thauwarm: infer. Sax. *liëñ*, aufthauen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lenec [lênəc] samostalnik moškega spola len človek; lenuh № 929: lenuh **ABC: Eniga** lenza flehern sanizhujе (1794, str. 19)

le ne nemarno [lè ne nemárno]

medmetna zveza

uporablja se za spodbujanje k živahnejšemu, hitrejšemu delovanju **KG:** *Le ne nemarnu* 'nur nicht trág, müßig' (str. 91)

lenišče [leníšče] samostalnik srednjega

spola

ležišče za počivanje, ležanje podnevi ▯ 216: sedež ali ležišče

TMB: *Lenishe* -a n. NEM.: *Das Faul- Rastbett* LAT.: *Anaclinterium*

leniti [lenīti lením] nedovršni glagol

lenariti ▯ 548: lenariti, postopati **TMB:**

Lênim NEM.: *Faulenzen* LAT.: *Pigritare*

leno [lèno] prislov

leno, neživahno, počasi **KG:** *Lenu* 'trág, faul' (str. 93)

lenoba [lenóba] samostalnik ženskega spola

lenoba ▯ 385: lenoba **TMB:** *Lênôba* -e fh.

NEM.: *Faul- Trághheit* LAT.: *Acedia* ☉ Zapis sicer kaže na izgovor *lenôba*, ki pa se zdi malo verjeten.

le-ondi [le-ôndi] prislov

tamkaj, prav tam **TMB:** *Leondi* NEM.: *Dort, ebendort* LAT.: *Ibidem* PRIMERJAJ: *ondi*

le-ondokaj [le-ondôkaj] (le-ondukaj) prislov

tamkaj, prav tam **TMB:** *Leonokej* NEM.:

Dort, ebendort LAT.: *Ibidem* PRIMERJAJ: *ondokaj*

le-ondukaj GLEJ: **le-ondokaj****le-oni** [le-ôni] zaimek

prav oni, prav tisti, le-oni **TMB:** *Legun* -a -u Siehe *Leun* ☉ Iztočnice *Leun* v TMB ni. PRIMERJAJ: *oni*

le-onod [le-onôd] prislov

tjakaj **TMB:** *Leunod* NEM.: *Dortdurch* LAT.: *Ibi* **KG:** *Leunod* skus 'dorthin, durch' (str. 91) PRIMERJAJ: *onod*

lep [lêp] pridevnik

lep **TMB:** *Lêp* -a -u NEM.: *Schôn* LAT.: *Pulcer*

GS: *Lep* – a gr. *λεπω*, decortico: *λεπτός*, *gracilis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zapis *pulcer* je tiskovna pomota namesto *pulcher*.

lepje [lêpje] samostalnik srednjega spola

rastlina bela, rumena omela, latinsko *Viscum album* (var. *austriacum*) ▯ 610: vrsta grma **TMB:** *Lêpje* -a n. NEM.: *Der Vögellein* LAT.: *Vifcus*

lepo [lêpô] prislov

lepo **KG:** *Lepú* oder *Lepó* (str. 42)

KG: primernik *Lepshe*, presežnik *Narlepshe* (str. 121)

lepota [lêpóta] samostalnik ženskega spola

lepota ▯ 373: lepota **TMB:** *Lêpóta* -e fh.

NEM.: *Die Schönheit* LAT.: *Pulcritudo*

ABC: *Lepota* (1765, str. 11)

lepotica [lêpotíca] samostalnik ženskega spola

lepotilno sredstvo, ličilo ▯ 532: okrasje **TMB:** *Lepotiza* -e fh. NEM.: *Der Anstrich* LAT.: *Fucus*

lepotičiti se [lêpotičiti se lepotičim se] nedovršni glagol

lepšati, mazati se z lepotilnimi sredstvi; lepotičiti se, lišpati se ▯ 916: mazati **TMB:** *Lepotizhem* lepotizhiti sê NEM.: *Gleistern*, *anstreichen* LAT.: *Fucare* PRIMERJAJ: *lepovati*

lepovati [lêpováti lepûjem] nedovršni glagol

lepšati, mazati se z lepotilnimi sredstvi; lepotičiti se, lišpati se ▯ 916: mazati **TMB:** *Lepujem* -puvati NEM.: *Gleistern*, *anstreichen* LAT.: *Fucare*, *Linire* PRIMERJAJ: *lepotičiti se*

les [lêš] samostalnik moškega spola

1. les ▯ 641: les

2. gozd ▯ 317: rastišče dreves **TMB:**

Lêš -a m. NEM.: 1. *Das Holz* 2. *Der Wald* LAT.: 1. *Lignum* 2. *Sylva* **GS:** *Lêš* – germ.

adpofuerunt aspirationem, quasi *Holeß*, vel *Holitz*; græcum ὕλη est ei affine. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lesa [lɛ̌sa] samostalnik ženskega spola
vrata (v plotu), ki se sama zapirajo 𐌺223: stavbno pohištvo
TMB: Lęsa -e fh. NEM.: Das Fallthor
 LAT.: Porta verfatilis

lesasuk GLEJ: **lesosuk**

le-sem [le-səm] prislov
le-sem **TMB: Lêsēm** NEM.: Her, hieher
 LAT.: Huc **KG: Lesēm, sem** 'hieher' (str. 90)

lesen [lesɛ̃n] pridevnik
lesen **TMB: Lesɛ̃n -a -u** NEM.: Vom Holze
 LAT.: Ligneus

lesiček GLEJ: **lisiček**

lesičje GLEJ: **lisičje**

leska¹ [lɛ̌ska] samostalnik ženskega spola
grm leska, latinsko *Corylus avellana* 𐌺610:
 vrsta grma **GS: Lęsha – Lęska.** unde germani
 per metathesin *Haselstaude* effinxere.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: lešča

leska² [lɛ̌skä] samostalnik ženskega spola
letev 𐌺129: lesen izdelek **TMB: Lèska -e fh.**
 NEM.: Die Latte LAT.: Tigillus

leskov [lɛ̌skov] pridevnik
lešnikov **TMB: Leskov -a -u** Siehe Leshov
 PRIMERJAJ: leščev

leskovicā [lɛ̌skovica] samostalnik
 ženskega spola
leskova palica 𐌺175: orodje, ki je palica
TMB: Leskovza -e fh. NEM.: Der Haselnußstab
 LAT.: Baculus avellaneus

lesni bog [lɛ̌sni bōg] samostalniška zveza
 moškega spola
gozdno božanstvo, satir 𐌺92: človekoliko
 nekrščansko duhovno bitje **KG: Dovji**

mošhji, lesni Bogovi 'Satyri' (str. 185)
 PRIMERJAJ: divji mož; merkocin

lesnica [lesníca] (lestnica) samostalnik
 ženskega spola
stopnice, stopnišče 𐌺777: del zgradbe
TMB: Lesniza -e fh. NEM.: Die Treppe
 LAT.: Anabathra PRIMERJAJ: lestva; leznica

lesnika [lesníka] samostalnik ženskega
 spola
samorasla, divja hruška; lesnika 𐌺606:
 vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Lęsnika**
 -e fh. NEM.: Die Holzbirn LAT.: Pyra silvestra

lesosuk [lesosük] (lesasuk) samostalnik
 moškega spola
kdor struži les; strugar 𐌺855: izdelovalec
 lesenih stvari **TMB: Lęsasuk -a m.** NEM.:
 Drechsler LAT.: Torneator

lestenje¹ GLEJ: **lastenje**

lestenje² GLEJ: **listenje**

lesti [lɛ̌sti lɛ̌zem] nedovršni glagol
plaziti se, lesti 𐌺561: premikati se **TMB:**
Lęfēm lęfti NEM.: Kriechen LAT.: Repere

lestiti si GLEJ: **lastiti si**

lestnica GLEJ: **lesnica**

lestnina GLEJ: **lastnina**

lestno ime GLEJ: **lastno ime**

lestnorednost GLEJ:
lastnorednost

lestnost GLEJ: **lastnost**

lestva [lɛ̌stva] samostalnik ženskega spola
stopnice, stopnišče 𐌺777: del zgradbe
TMB: Lęftva -e fh. Sieh. Lesniza PRIMERJAJ:
 lesnica

lešča [lɛ̌šča] samostalnik ženskega spola
grm leska, latinsko *Corylus avellana* 𐌺610:
 vrsta grma **GS: Lęsha – Lęska.** unde germani

per metathefin *Haselstaude* effinxere.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: leska¹

leščerba [lěščerba] samostalnik ženskega spola

svetilka, leščerba 𐌺 182: priprava za svetenje **TMB: Lęsherba** -e fh. NEM.: Bauernampel LAT.: Lucerna

leščev [lěščev] pridevnik

lešnikov TMB: Lęshov -a -u NEM.: Von Haselnüßen LAT.: Avellaneus PRIMERJAJ: leskov

leščevje [lěščevje] samostalnik srednjega spola

leskovo grmovje, leščevje 𐌺 318: rastišče grmovja **TMB: Lęshovje** -a n. NEM.: Haselnußstaude LAT.: Abellinetum **ABC: Leshovje** (1765, str. 11)

lešketati (se) [lěšketāti se lěškáčem se] in [lěšketām se] nedovršni glagol

svetlikati se, lesketati se 𐌺 683: svetiti se **TMB: Lëshkazhém; Lëshketâm** leshketāti NEM.: Glänzen, schimmern LAT.: Splendere **GS: Leshkazhem** – *Leshketam*, a *Blišk* prima litera abforpta. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Leshketam** se ‘ich gleisne, glütze’ (str. 65)

lešnik [lěšnik] samostalnik moškega spola

lešnik 𐌺 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Lęshnek** -a m. NEM.: Ein Haselnuß LAT.: Avellana PRIMERJAJ: olešnik; orešnik

lešnikar [lěšnikar] samostalnik moškega spola

ptica krekovt, lešnikar, latinsko *Nucifraga caryocatactes* 𐌺 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Lęshněkar** -ja m. NEM.: Ein Haselhuhn LAT.: Attagen

Lešpeta GLEJ: Lišpeta

le-ta [le-tâ] zaimek

tale, le-ta TMB: Letâ NEM.: Dieser LAT.: His, ifte **KG: leta** (str. 139)

le-takaj [le-tākaj] prislov

tjakaj KG: Letakej ‘dorthin’ (str. 90)

letati [lětati lětam] nedovršni glagol

leteti, letati 𐌺 567: leteti **TMB: Lejtam**

NEM.: Fliegen LAT.: Volare **GS: Lejtam** – *Lejtim* vide radicem hebr. טָוַל, *Tul* טָוַל radix in *kal* inufitata, in Hiphil תָּטַל *hetil* projecit, ejecit, & gr. ἄηται, volitant. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: leteti

leten [lětən] (letni) pridevnik

poleten TMB: Lejtèn; Lejtn -a -u

NEM.: Sommerlich LAT.: Æstivus

letenski [lětenski] pridevnik

ki je v zvezi z letom; **leten TMB:**

Lejtsenske; Lejtněske -a -u NEM.: Jährlich

LAT.: Annuus

leteti [letėti letím] nedovršni glagol

leteti, letati 𐌺 567: leteti **TMB: Lejtim** lejteļ, -teṭi Siehe *Lejtam* PRIMERJAJ: letati

letina [lětina] samostalnik ženskega spola

leto, poletje glede na pridelek;

letina 𐌺 49: čas glede na rastlinje

TMB: Lejtèna -e fh. NEM.: Das Jahr

LAT.: Annus, æftas

letni GLEJ: **leten**

letnice [lětнице] množinski samostalnik

ženskega spola

letni dohodki 𐌺 73: plačilo **TMB: Lejtněze**

fh. NEM.: Jährliches Einkommen LAT.: Annata

leto [lěto] samostalnik srednjega spola

1. leto 𐌺 43: čas ali njegov del

2. poletje 𐌺 43: čas ali njegov del

TMB: Lejtu -a n. NEM.: 1. Jahr 2. Sommer

LAT.: 1. Annus 2. Æftas **KG: Lejtu**, -ta ‘das Jahr, der Sommer’ (str. 105) PRIMERJAJ: pred nekaterimi letami

le-tod [le-tôd] prislov

po tej poti, tod, le-tod TMB: Letôd

NEM.: Hindurch LAT.: Hac

letos [lɛ̌tos] prislov

letos **TMB:** **Lejtas** NEM.: Heuer LAT.: Hoc anno **GS:** **Lejtas** – gr. τῆτες, hoc est: τῶδε πῶ ἔσται, hoc ipso anno. Doros dicunt σῆτες, & σηάνιος, hornus, praesentis anni. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

le-tukaj [le-tûkaj] prislov

tukaj, le-tukaj **TMB:** **Letukej** NEM.: Hiedurch LAT.: Hic **KG:** **Letukej** ‘an diesem Orte’ (str. 90) **KG:** **Letukej** skus ‘dadurch’ (str. 91)

lev [lɛ̌v] samostalnik moškega spola

žival lev, latinsko *Panthera leo* №985: vrsta kopenske divje živali **TMB:** **Lev -a m.** NEM.: Der Löw LAT.: Leo **GS:** **Lêv** – lat. *leo*: germ. *Löw*. Hebr. לֵוִי *lajisch* leo: Chald. לֵוִי *lajisch*: λῆς, & λέων ubique idem leo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **levinja**

leva [lɛ̌va] samostalnik ženskega spola
peč z odprtim ognjiščem; kamin №779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem **TMB:** **Lêva -e fh.** NEM.: **Der Kamin** LAT.: **Caminus** ☉ Črka *ê* praviloma označuje široki *e*, a so tudi izjeme, npr. *bermati*.

levče [levčɛ̌ levčɛ̌ta] samostalnik moškega spola

1. majhen ris №986: mladič kopenske divje živali
2. pega, lisa na koži №879: del človeka, ki je hiba **TMB:** **Lèvzhê -ęta m.** NEM.: 1. **Kleiner Luchs** 2. **Flecken an der Haut** LAT.: 1. **Chaus, Deminutiv** 2. **Alphos** PRIMERJAJ: **levec**

levec [lɛ̌vɛ̌ɔɔ] samostalnik moškega spola
žival ris, latinsko *Lynx lynx* №985: vrsta kopenske divje živali **TMB:** **Levz -a m.** NEM.: **Der Luchs** LAT.: **Chaus** ☉ Pleteršnik po Cafu in Zalokarju navaja *lêvec*. PRIMERJAJ: **levče**

levenje [levɛ̌nje] samostalnik srednjega spola

1. menjava dlake pri živalih №673: sprememba

2. odstranjevanje pretesne vrhnje plasti kože; levitev №673: sprememba **TMB:** **Lèvenje; Livênje -a n.** NEM.: Haar- Hautlaßen LAT.: Alopecia

levi [lɛ̌vi] pridevnik

levi **KG:** na levoplat ‘linkshin’ (str. 91)

levica [lɛ̌vica] samostalnik ženskega spola
leva roka; levica №878: del človeka **TMB:** **Leviza -e fh.** NEM.: **Linke Hand** LAT.: **Læva**

levičnik [levičnik] samostalnik moškega spola

kdor pri delu uporablja predvsem levo roko; levičar №826: človek s hibo ali posebnostjo **TMB:** **Levizhnek -a m.** NEM.: **Die Linktatz** LAT.: **Ambidexter** ☉ Latinski prevedek sicer označuje človeka, ki enako spretno uporablja obe roki.

levinja [lɛ̌vinja] samostalnik ženskega spola
levinja №985: vrsta kopenske divje živali **TMB:** **Lɛ̌vèna -e fh.** NEM.: **Die Löwinn** LAT.: **Leæna, Lea** PRIMERJAJ: **lev**

leviti se [levǐti se levim se] nedovršni glagol

1. menjati dlako №694: opravljati telesno funkcijo

2. odstranjevati si pretesno vrhnjo plast kože; leviti se №694: opravljati telesno funkcijo **TMB:** **Levim leviti se** NEM.: **Hären, Haut abschälen** LAT.: **Pilos dimittere**

levo [lɛ̌vo] samostalnik srednjega spola
leva stran №84: del stvari **KG:** **Na levu /.../** ‘linkshin’ (str. 91)

levov [lɛ̌vov] pridevnik

levov **TMB:** **Léovov -a -u** NEM.: **Des Löwens** LAT.: **Leonis**

leznica [leznica] samostalnik ženskega spola

stopnice, stopnišče №777: del zgradbe **TMB:** **Lefniza -e fh.** NEM.: **Die Treppe** LAT.: **Anabathra** ☉ Zapis *Lefniza* ni tiskovna

napaka namesto *Lesnica*, saj se v TMB pojavi tik za tem, pomen pa je opredeljen s sklicem na zgornjo besedo, torej kot *Ebend.* in *Idem.* PRIMERJAJ: lesnica

leža [lěža] samostalnik ženskega spola

1. **lega** 𐌺281: krajevnost

2. **ležišče** 𐌺216: sedež ali ležišče **TMB:**

Lęſha -e 𐌺. Siehe **Lęga** PRIMERJAJ: lega

ležaj [lěžaj (?)] samostalnik moškega spola

lega, položaj 𐌺281: krajevnost **TMB:**

Lęhaj -a m. NEM.: *Die Lage* LAT.: *Situs*

ležanje [ležānje] samostalnik srednjega spola

ležanje 𐌺546: počivanje **TMB: Lefhanje** -a

n. NEM.: *Das Liegen* LAT.: *Accubatio*

ležati [lěžāti ležīm] nedovršni glagol

ležati 𐌺722: biti v telesnem položaju za

počivanje **TMB: Lēfhim lēfhāti** NEM.: *Liegen*

LAT.: *Cubare, jacere* **GS: Lęfhem – Lęfhim**

a gr. *λεξω* cubato: *Jonic. pro λεξω, præf.*

imperf. paff. verbi λέξομαι, & λέγεσθαι:

germ. liegen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ležeč [ležěč] pridevnik

kar kaj povzročā, utemeljuje, od česar

je kaj odvisno **TMB: Lēfhęzh** -a -u NEM.:

Daran liegend LAT.: *Momentofus* PREGGOVOR:

Al kaj je na imēnu lefhęzhe? (str. 1)

ležeje [ležěje] prislov

v ležečem položaju; leže **TMB: Lēfhęje**

NEM.: *Liegend* LAT.: *Jacendo*

ležišče [lěžišče] samostalnik srednjega spola

tabor, šotorišče 𐌺332: kraj za vojaške

dejavnosti **TMB: Lefhishe** -a n. NEM.: *Das*

Lager LAT.: *Castra*

ležnik [lěžnik] samostalnik moškega spola

lažnivec 𐌺885: grešnik **TMB: Lēfhnik** -a m.

Siehe. **Lafhnik** PRIMERJAJ: lažnik

li [li] členek

krepi vprašanje; li? **TMB: Li?** NEM.: *Dann*

LAT.: *Ergonne* **KG: se le ti, ali ne** 'bist du

es, oder nicht?' (str. 100) © V TMB je za iztočnico naveden zgled *Sèli ti moj.*

libra [lībra] samostalnik ženskega spola **utežna enota pribl. pol kilograma; funt,**

libra 𐌺431: utežna mera **TMB: Libra** -e

𐌺. NEM.: *Das Pfund* LAT.: *Pondo* PRIMERJAJ:

librica

librica [lībrica] samostalnik ženskega spola

mala utež 𐌺431: utežna mera **TMB:**

Libręza -e 𐌺. NEM.: *Kleines Gewicht* LAT.:

Minutum pondo © Pri sočasnih piscih

beseda pomeni isto kot *libra*. PRIMERJAJ:

libra

lice [līce] samostalnik srednjega spola

lice 𐌺878: del človeka **TMB: Lize** -a n.

NEM.: *Die Wange* LAT.: *Genæ* **GS: Lize** –

Goth. Wlits; germ. Anlitz; gr. λένσω,

počt. video; lat. vultus. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Liza,**

-iz 'die Wangen' (str. 105) PRIMERJAJ:

na lice

licnat [līcnat] pridevnik

ki ima velika, debela lica; licat

TMB: Liznat -a -u NEM.: *Pausbäckicht*

LAT.: *Bucculentus*

ličēn [līčēn] pridevnik

prikupen, ličen **TMB: Lizhne** -a -u

NEM.: *Einnehmend* LAT.: *Gratus*

ličje [līčje] samostalnik srednjega spola

notranji del lubja; ličje 𐌺604: drevesni

del **TMB: Lizhje** -a n. NEM.: *Der Bast* LAT.:

Liber, vimen **GS: Lika – Lizhje; lat. Liber;**

germ. Bast. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *lika*

ličkak [līčkak] pridevnik

nemaren, zanikrn **TMB: Lizhkák** -a -u

NEM.: *Nachlässig* LAT.: *Negligens*

lidek [līdek] samostalnik moškega spola

strojarska sol, galun 𐌺655: strojilo **TMB:**

Lidék -a m. NEM.: *Der Alaun* LAT.: *Alumen*

PRIMERJAJ: *golun*

lih [lîh] členek

poudarja pomen besede, na katero se veže; prav, ravno **TMB: Lih** NEM.: Just, eben
LAT.: Recte

lih kakor [lîh kākər] (lih koker; lihkoker) vezniška zveza

prav kakor **TMB: Lihkoker** NEM.: Gleichwie
LAT.: Sicuti **KG: Lihkoker** 'gleichwie' (str. 92)
PRIMERJAJ: lih

lihkar [lîhkar] prislov

pravkar, ravnokar, ravno zdaj **TMB: Lihkar** NEM.: Allererst, nicht lang
LAT.: Proxime, statim PRIMERJAJ: lih

lihkoker GLEJ: **lih kakor**

lih koker GLEJ: **lih kakor**

lih ta [lîh tâ] zaimenska zveza

prav ta **TMB: Lihtâ -a -u** NEM.: Ebdieser
LAT.: Hic ipse, ipsissimus PRIMERJAJ: lih

lih tak [lîh ták] zaimenska zveza

prav tak, podoben **TMB: Lihtak -a -u**
NEM.: Ebsolcher LAT.: Similis PRIMERJAJ: lih;
lih takršen

lih tako [lîh takô] prislovna zveza

prav tako **TMB: Lihtoku** NEM.: Eben so
LAT.: Æque sic PRIMERJAJ: lih

lih takršen [lîh tākřšen] zaimenska zveza

prav tak, podoben **TMB: Lihtakershn -a -u**
NEM.: Ebsolcher LAT.: Similis PRIMERJAJ:
lih; lih tak

lihterna GLEJ: **lihtirna**

lihtirna [lihtîrna] (lihterna) samostalnik
ženskega spola

svetilka № 182: priprava za svetenje
TMB: Lèhtirna -e n. NEM.: Die Laterne LAT.:
Lucerna ☉ Prevzeto iz nemško *Lichterne*,
kar je križano med *Laterne* in *Licht*
'svetloba'.

lih tod [lîh tôd] prislovna zveza

prav po tej poti, prav tod **TMB: Lihtôd**

NEM.: Ebenda LAT.: Hac ipfa via **KG: Rajmno**
tod kje, lih tod kje 'hier Grad zu, graden-
wegshin' (str. 91) PRIMERJAJ: lih

lih tukaj [lîh tûkaj] prislovna zveza

prav tukaj **TMB: Lihtukej** NEM.: Eben da
LAT.: Recte hic PRIMERJAJ: lih

lij [lîj] samostalnik moškega spola

posoda za nalivanje; ročka № 239: posoda
za pijačo **TMB: Ly -a** m. NEM.: Die Gießkahn
LAT.: Pelvicula PRIMERJAJ: liv

lijkop GLEJ: **likof**

lika [líka] samostalnik ženskega spola

notranji del skorje listnatih rastlin;
ličje № 600: del rastline **TMB: Lika -e** n.
NEM.: Der Bast LAT.: Libri **GS: Lika – Lizhje:**
lat. *Liber:* germ. Bast. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
ličje

likalnik [likâunik] (likavnik) samostalnik
moškega spola

likalnik № 186: priprava ali pripomoček
pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
TMB: Likavnèk -a m. NEM.: Polliereisen LAT.:
Lævigatorium **ABC: Likavnek** (1765, str. 11)
ABC: Likavnik (1794, str. 40)

likarija GLEJ: **lekarija**

likati [lîkati] nedovršni glagol

gladiti № 37: izboljševati **TMB: Likam**
NEM.: Glat machen LAT.: Polire

likavnik GLEJ: **likalnik**

likeb [líkeb] samostalnik moškega spola

točaj, natakár № 871: uslužbenec **TMB:**
Likéb; Lykeb -a m. NEM.: Ein Schenk LAT.:
Pincerna **GS: Lykeb – germ. Leutgeb; gr.**
λειβω, fundo. Et *Lytovsh* quasi *Leutgebhaus*,
apud Schilterum est Schenkhaus. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

likof [lîkof] (lijkop) samostalnik moškega
spola

koroško **pitje po sklenjeni kupčiji**;

likof ≍ 264: gostija **TMB: Likof** -a m. NEM.:

Der Leihkauf LAT.: *Pocilationis contractus*

GS: Likof – *vindicum a germ. Leihkauf*. Vide

Lykof. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS: Lykof** – *melius Lijkop a lij, & kop, kauf, mercipotus habet Haltaus*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

likorica [likoríca (?)] samostalnik ženskega spola

rastlina sladki koren, latinsko *Glycyrrhiza*

glabra ≍ 617: vrsta zelike **GS: Likoriza**

– *Süßholz*: Angl. *Licorish*: Gall. *Liquirice*:

Ital. *Ligorizia*: lat. med. ævi *Liquiritia*, alias

Glycirrhiza. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lilija [lílíja] samostalnik ženskega spola

rastlina lilija, latinsko *Lilium* ≍ 617: vrsta

zelike **TMB: Lilija** -e fh. NEM.: *Die Lilge*

LAT.: *Lilium* PRIMERJAJ: limbar

lim [lîm] samostalnik moškega spola

lepilo, lim ≍ 651: lepilo **TMB: Lim** -a m.

NEM.: *Der Leim* LAT.: *Gluten* **GS: Lim** – lat.

gluten: germ. *Leim*: Angl. & Suec. *Lim*:

Dan. *Lym*: Angl. *Lime*: Island. *Lym*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

limanica [lîmanica] samostalnik ženskega spola

šiba, namazana z lepljivo snovjo

za lovljenje ptičev; limanica ≍ 156:

pripomoček za lov na ptice **TMB: Limanza**

-e fh. NEM.: *Die Leinruthe* LAT.: *Virga vilcata*

limati [lîmati lîmam] nedovršni glagol

lepiti, limati ≍ 551: lepiti **TMB: Limam**

NEM.: *Leimen* LAT.: *Glutinare*

limbar [lîmbar] samostalnik moškega spola

rastlina lilija, latinsko *Lilium* ≍ 617: vrsta

zelike **TMB: Limbar** -ja m. NEM.: *Die Lilge*

LAT.: *Lilium* **GS: Limbar** – lat. *Lilium*: germ.

Lilie. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

PRIMERJAJ: lilija

Limbarska gora [lîmbarska góra]

samostalniška zveza ženskega spola

kranjska božja pot Limbarska

gora ≍ 359: gorsko ime **TMB: Limbarska**

gorra fh. NEM.: *Der Lilienberg* LAT.: *Mons*

liliorum

limberg [lîmberg] samostalnik moškega spola

začimba ingver ≍ 261: hrana **GS: Limberg**

– germ. *Ingber*: lat. *gingiber*: gr. *Ζεγγίβερι,*

& λγγίβερι. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

limona [limóna] (elmona) samostalnik ženskega spola

drevo limonovec, latinsko *Citrus x limon*,

ali *njegov plod limona* ≍ 606: vrsta drevesa

ali njegov plod **TMB: Elmona** -e fh. NEM.:

Limonie LAT.: *Limonium*

lina [lína] samostalnik ženskega spola

nezastekljeno okno; lina ≍ 777: del

zgradbe **TMB: Lina** -e fh. NEM.: *Fenster ohne*

Scheiben LAT.: *Fenestra* **GS: Lina** – unde

Inf. Sax. & germ. *Line*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

linski [lînski] pridevnik

ki je v zvezi z lino **TMB: Linske** -a -u NEM.:

Zu solchen Fenstern gehörig LAT.: *Fenestralis*

lintvern GLEJ: **lintvrn**

lintvrn [lîntvrn] (lintvern) samostalnik

moškega spola

koroško **zmaj** ≍ 94: živaloliko bajeslovno

bitje **TMB: Lintvèrn** -a m. NEM.: *Der*

Lindwurm LAT.: *Draco* **GS: Lintvern** –

vindicum a germ. Lindwurm. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lipa [lípa] samostalnik ženskega spola

drevo lipa, latinsko *Tilia* ≍ 605: drevesna

vrsta **TMB: Lipa** -e fh. NEM.: *Die Linde*

LAT.: *Tilia* **GS: Lipa** – a gr. *λίπος*, *pinguedo*:

λίπω, *pinguis* sum. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

lipan [lípan] samostalnik moškega spola
sladkovodna riba lipan, latinsko *Thymallus thymallus* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Lipan -a m.** NEM.: Aschfisch, Esch LAT.: *Thymallus, Umbra*

lipanov [lípanov] pridevnik
lipanov TMB: Lipanov -a -u NEM.: *Des Eschfisches* LAT.: *Thymalli*

Lipica [lípica] samostalnik ženskega spola
nemško mesto Leipzig 360: krajevno ime **KG: Leipzig Lipeza**, die berufene Handelsstadt in Sachsen (str. 8)

lipov [lípov] pridevnik
lipov TMB: Lipov -a -u NEM.: *Von Linden* LAT.: *Tileus*

liptati [liptáti liptâm] nedovršni glagol
 o psu **hitro, sunkovito dihati** 693: dihati ipd. **TMB: Liptam** NEM.: *Lechzen wie die Hunde* LAT.: *Anhelare* ☞ Onaglašeno po Pleteršniku. Prednaglasni *i* Pohlin praviloma zapisuje z znakom za polglasnik, a so tudi izjeme, npr. v *lisjak* in nekaterih besedah iz družine *lisica*.

lisa [lísa] samostalnik ženskega spola
lisa 805: lisa **TMB: Lisa -e fh.** NEM.: *Der Flecken* LAT.: *Macula*

lisast [lísast] pridevnik
lisast TMB: Lisast -a -u NEM.: *Fleckicht* LAT.: *Maculofus*

lisavt [lísavt] samostalnik moškega spola
žival ris, latinsko *Lynx lynx* 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Lisovt -a m.** NEM.: *Wolfsluchs* LAT.: *Cervarius lupus*

lisec [líšɛç] samostalnik moškega spola
1. ptica lišček, latinsko *Fringilla carduelis* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
2. žival z liso na čelu 979: žival **TMB: Lisz -a m.** NEM.: *1. Stieglitz 2. An der Stirne*

gezeichnet LAT.: *1. Carduelis 2. Maculofus*
 PRIMERJAJ: lišček

lisica [lisíca] samostalnik ženskega spola
1. žival lisica, latinsko *Vulpes vulpes* 985: vrsta kopenske divje živali
2. lisičja samica 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Lisiza -e fh.** NEM.: *Der Fuchs* LAT.: *Vulpes femina* **GS: Lisiza -a Lisa**, ftria in fronte: alias a gr. ἀλισκω, capio, quasi aftute capiens bestia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: lesiza** (str. 138)

lisiček [lisíčɛk] (lesiček) samostalnik moškega spola
omelo na dolgem držaju za čiščenje notranjosti krušne peči 141: orodje ali pripomoček za čiščenje **TMB: Lesizhk -a m.** NEM.: *Offenwisch* LAT.: *Terforium piftrinum*
 PRIMERJAJ: lisičje

lisičje [lisíčje] (lesičje) samostalnik srednjega spola
omelo na dolgem držaju za čiščenje notranjosti krušne peči 141: orodje ali pripomoček za čiščenje **TMB: Lesizhje -a n.** NEM.: *Offenwisch* LAT.: *Terforium piftrinum*
 PRIMERJAJ: lisiček

lisičji [lisíčji] pridevnik
ki pripada lisiči; lisičji TMB: Lisizhje -a -u NEM.: *Des Fuchses* LAT.: *Vulpis, vulpinus*
 PRIMERJAJ: lisični

lisični [lisíčni] pridevnik
ki pripada lisiči; lisičin TMB: Lisizhne -a -u NEM.: *Des Fuchses* LAT.: *Vulpis, vulpinus*
 PRIMERJAJ: lisičji

lisičnik [lisíčnik] samostalnik moškega spola
neka rastlina, verjetno lisičji rep, latinsko *Alopecurus* 617: vrsta zelike **TMB: Lisizhnèk -a m.** NEM.: *Fuchsschwanz* LAT.: *Cauda Vulpis*

lisjak [lisják] samostalnik moškega spola
1. lisičji samec, latinsko *Vulpes vulpes*

mas 985: vrsta kopenske divje živali

2. zvit, prebrisan moški; lisjak 944: prebrisan človek

3. rastlina preobjeda, latinsko *Aconitum napellus* 617: vrsta zelike **TMB: Lisjâk** -a m. NEM.: 1. Fuchs 2. Fuchsschwânzer 3. Wolfswurz LAT.: 1. Vulpes mas 2. Subdolus 3. Aconitum

liska [lîska] samostalnik ženskega spola **neka vodna ptica, verjetno črna liska**, latinsko *Fulica atra* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Liska** -e fh. NEM.: Rohrhuhn LAT.: Gallina palustris

list [lîst] samostalnik moškega spola
1. list 600: del rastline
2. pismo 201: pisni izdelek **TMB: Lift** -a m. NEM.: Blatt, Brief LAT.: Folium, epistola **GS: Lift** – unde germ. *eine Liste*: apud Keronem *Liftar*, ein Künstler: Suec. & Ifl. *Lift*, Kunst, Wissenschaft: gr. λιστευν, exaro: λισρον. Unde sequens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. © V prvi pomenski opredelitvi sta združena pomena 'rastlinski list' in 'list papirja'. "Sequens" je *listrom*.

lista [lîsta (?)] samostalnik ženskega spola **uredba, predpis** 208: pravni pisni izdelek **TMB: Lifta** -e fh. NEM.: Geschriebene Ordnung LAT.: Ordo præscriptus

listar [lîstar] samostalnik moškega spola **pismonoša** 877: sluga, ki potuje **TMB: Liftar** -ja m. NEM.: Briefträger LAT.: Tabellarius

listek [lîstæk] samostalnik moškega spola
1. majhen list; listek 600: del rastline
2. majhno pismo 201: pisni izdelek
3. manjši kos papirja z natisnjeno nabožno sliko; podobica 252: likovni izdelek **TMB: Liftèk** -a m. NEM.: 1. Blättchen, Briefchen 2. Bildlein LAT.: 1. Folium 2. Imaguncula

list ene na papir vtisnjene deže [lîst ene na papîr vtîsnjene

dežéle] samostalniška zveza moškega spola **zemljevid** 202: knjiga **ABC: lift ene na popir utifnene deshela** (1794, str. 24)

listenje [lîsténje] (*lestenje*²) samostalnik srednjega spola

1. o jelenjadi čas parjenja, gonitev 714: gonitev divjih živali

2. o ribah razmnoževanje z odlaganjem iker in semenčic; drstenje 717: drstitev **TMB: Liftenje; Lèstenje** -a n. NEM.: Brunst der Hirschen; Das Leichen der Fische LAT.: Cervorum pruritus; Coitus piscium

listeti [lîstèti listím] (*listiti*) nedovršni glagol

kazati nagnjenje za parjenje; goniti se 719: goniti se **TMB: Liftim** NEM.:

Brünstig sein LAT.: Appetere, pruire PRIMERJAJ: goniti se

listiti GLEJ: **listeti**

listje [lîstje] samostalnik srednjega spola **rastlinski listi; listje** 600: del rastline **TMB: Liftje** -a n. NEM.: Laub LAT.: Folia

listmaren [lîstmáræn] pridevnik **ki zna pisati in se spozna na zakone** **TMB: Liftmarn** -a -u NEM.: Schriftverständig LAT.: Legis peritus

listmarnik [lîstmârnik] samostalnik moškega spola **kdor zna pisati in se spozna na zakone, študent** 969: človek z znanjem **TMB: Liftmarnèk** -a m. NEM.: Student, Rechtsgelehrter LAT.: Legis peritus **KG: Listmarneki, Pismoſnalzi 'Schriftgelehrte'** (str. 133 s.) **ABC: Liftmarnik** (1765, str. 11) PRIMERJAJ: pismoznalec

listnat [lîstnat] pridevnik

listnat **TMB: Liftnat** -a -u NEM.: Laubicht LAT.: Frondofus

listognoj GLEJ: **listov gnoj**

listov gnoj [lîstov gnôj] (*listognoj*) samostalniška zveza moškega spola

november 𐌺43: čas ali njegov del
TMB: Līftovgnoj -a m. NEM.: Wintermonat
 LAT.: November

listrom [līstrom] samostalnik moškega spola
kazalo, seznam 𐌺201: pisni izdelek **TMB: Līftróm** -a m. NEM.: Register LAT.: Index, Regeftum **GS: Līftrom** – Hung. *Lajftrom*, index. paginarum libri. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Natančnejša pomenska opredelitev zaradi prekrivne večpomen-skosti nemških in latinskih prevedkov ni mogoča. Besedo je Pohlin domnevno prepisal iz Jambrešičevega slovarja (Stabej, Jezik in slovstvo 19, 252 s.).

lišaj [lišāj] samostalnik moškega spola
 lišaj, tj. vnetje kože, ki navadno povzroča srbenje 𐌺17: bolezen **TMB: Elshaj; Lishaj** -a m. NEM.: Ein Zittermaal LAT.: Lichen

lišček [līščək] samostalnik moškega spola
 1. ptica lišček, latinsko *Fringilla carduelis* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
 2. žival z liso na čelu 𐌺979: žival **TMB: Liszhək** -a m. NEM.: 1. Stieglitz 2. An der Stirne gezeichnet LAT.: 1. Carduelis 2. Maculofus PRIMERJAJ: lisec

lišer [līšer līšera] samostalnik moškega spola
 prižnica, leca 𐌺784: del cerkve **TMB: Lishér** -a m. NEM.: Der Predigstuhl LAT.: Analogium PRIMERJAJ: prižnica

lišpati [līšpati līšpam] nedovršni glagol
 lepoticiti, lišpati 𐌺914: lišpati **TMB: Lishpam** NEM.: Sauber, nett machen LAT.: Venuftare **KG: Lishpam** 'ich schmünke' (str. 65)

Lišpeta [lišpéta] (Lešpeta) samostalnik ženskega spola
 klicna oblika krstnega imena
 Elizabeta 𐌺351: krstno ime **KG: Shpella**, Lèshpeta (str. 130) PRIMERJAJ: Špela

liti [līti lījem] nedovršni glagol
 izlivati, liti 𐌺586: premikati tekočino

TMB: Lyém lyl lyti NEM.: Ausgießen LAT.: Effundere **GS: Lyem** – apud Tertul. *liare*, gießen; a lyem deductum est sequens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Lyem** 'ich giesse' (str. 72) ☉ "Sequens" je Likeb. PRIMERJAJ: livati

litovž [lītovž] samostalnik moškega spola
gostilna, točilnica 𐌺776: gostišče **GS: Litovsh** – melius *Lytovsh* a *Lyem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Lykeb** – germ. *Leutgeb*: gr. λειβω, fundo. Et *Lytovsh* quafi *Leutgebhaus*, apud Schilterum est Schenkhaus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

liv [līv] samostalnik moškega spola
 posoda za nalivanje; ročka 𐌺239: posoda za pijačo **TMB: Lyv** -a m. NEM.: Die Gießkahn LAT.: Pelvicula PRIMERJAJ: lij

livati [līvati līvam] nedovršni glagol
 izlivati, liti 𐌺586: premikati tekočino
TMB: Lyvam LAT.: Siehe *Lyem* PRIMERJAJ: liti

lizanje¹ [līzanje] samostalnik srednjega spola
 lizanje 𐌺699: jedenje **TMB: Lifanje** -a n. NEM.: Das Lecken LAT.: Linctus

lizanje² [līzánje] (lazanje) samostalnik srednjega spola
 testenine v obliki trakov, rezanci 𐌺261: hrana **TMB: Lifanje** -a n. NEM.: Die geschnittenen Nudeln LAT.: Præcifa

lizati [līzati līžem] nedovršni glagol
 lizati 𐌺699: jesti **TMB: Lifhem** lifāti NEM.: Lecken LAT.: Lingere **GS: Lifhem** – a gr. λειχω, linguo: Hebr. לִיחַח *lachach*: linxit: Chald. לִיחַח *lechach*: linxit: germ. *lecken*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

lizlina [līzlīna (?)] samostalnik ženskega spola
 zdravilo iz v med umešanih in v kašo zdrobljenih zdravilnih sestavin;

lotvara ≍ 656: zdravilo **TMB: Liŋlina** -e fh. Siehe **Likarya** PRIMERJAJ: lekarija

ljub [ljûb] pridevnik

ljub, drag, prijeten TMB: Lub -a -u NEM.: Lieb angenehm LAT.: Dilectus, gratus **GS: Lûb** – *Lûbem* a gr. φίλος per metathesin. Tatian *Liub*: lat. *lubet*: germ. *lieb*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: luba moja mate!** (str. 173)

ljuba [ljûba] samostalnik ženskega spola **dekle v ljubezenskem razmerju do fanta; ljuba, ljubica** ≍ 836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Luba** -e fh. NEM.: Schatz, geliebte LAT.: *Amafia* PRIMERJAJ: ljubica

ljubček [ljûbčək] samostalnik moškega spola **fant v ljubezenskem razmerju do dekleta; ljubi, ljubček** ≍ 836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Lubzhək** -a m. Siehe **Lubizhk** PRIMERJAJ: ljubeč; ljubi; ljubček¹

ljubec [ljûbəc] samostalnik moškega spola **fant v ljubezenskem razmerju do dekleta; ljubi, ljubček** ≍ 836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Lubèz** -a m. Siehe **Lube** PRIMERJAJ: ljubeč; ljubi; ljubček¹

ljubezen [ljubêzən] samostalnik ženskega spola **ljubezen** ≍ 63: ljubezen **TMB: Lubêfn** -e fh. NEM.: Die Liebe LAT.: Amor dilectio

ljubezniv [ljubeznív] pridevnik **ljubek, prikupen, privlačen TMB: Lubefn** -a -u NEM.: Liebenswerth LAT.: Amabilis **KG: Lubesniv** 'lieblich' (str. 118)

ljubi [ljûbi] samostalnik moškega spola **1. fant v ljubezenskem razmerju do dekleta; ljubi, ljubček** ≍ 836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **2. zaljubljenec** ≍ 836: človek glede na

ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Lubi** -ega m. NEM.: Geliebter LAT.: Amafus **KG: Teh lubeh kregi so enu ponovljenje te lubefne** (str. 141 s.) PRIMERJAJ: ljubček; ljubeč; ljubiček¹

ljubica [ljûbica] samostalnik ženskega spola **dekle v ljubezenskem razmerju do fanta; ljuba, ljubica** ≍ 836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Lubèza** -e fh. Siehe **Luba** PRIMERJAJ: ljuba

ljubiček¹ [ljubîčək] samostalnik moškega spola **fant v ljubezenskem razmerju do dekleta; ljubi, ljubček** ≍ 836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Lubizhk** m. Siehe **Lube** PRIMERJAJ: ljubeč; ljubeč; ljubi

ljubiček² [ljubîčək] samostalnik moškega spola **bog ljubezni Cupido** ≍ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Lubizhek** 'Cupido' (str. 184)

ljubiti [ljubîti ljúbim] nedovršni glagol **ljubiti** ≍ 63: občutiti ljubezen **TMB: Lubèm** -bil, lubiti NEM.: Lieben LAT.: Amare **KG: Lubem** 'ich liebe' /.../ (str. 69 ss.)

ljubiti se [ljubîti se ljûbi se] nedovršni glagol **izraža pripravljenost koga za kako dejanje; ljubiti se, hoteti** ≍ 67: veseliti se **TMB: Nalube se meni** NEM.: Es verdrüßt LAT.: Difplicit, tædet PRIMERJAJ: poljubiti se

Ljubljana [ljubljàna] samostalnik ženskega spola **kranjsko mesto Ljubljana** ≍ 360: krajevno ime **TMB: Lublána** -e fh. NEM.: Stadt Laybach LAT.: Labacum **KG: V'Lublano** 'Nach Laybach' (str. 188) **KG: Pruti Lublani** 'nach Laybach zu gehen' (str. 194) **ABC: Lublana** (1765, str. 11)

Ljubljčan [ljubljànčan] pridevnik **Ljubljčan** ≍ 354: prebivalec kraja

TMB: Lublanzhan -a -u NEM.: Ein Laybacher
LAT.: Labacenfis **KG: Lublanzhan** (str. 114)

Ljubljana [ljubljančanka]

samostalnik ženskega spola

Ljubljana 354: prebivalec kraja **TMB:**

Lublanzhanka -e fh. NEM.: Laybacherinn
LAT.: Labacenfis **KG: Krayniza, Shtajerka, Koroshella, Nemshkuta, Lahena, Rimlarza, Lublanzanka** (str. 116)

Ljubljanica [ljubljanica] samostalnik

ženskega spola

kranjska reka Ljubljanica 362: vodno ime **TMB: Lublanza** -e fh. NEM.: Die Laybach, Fluß LAT.: Labacus

Ljubljanški [ljubljanški] pridevnik

Ljubljanški TMB: Lublanske -a -u NEM.: Laybacherisch LAT.: Labacenus

Ljubno [ljúbno (?)] (lubno) samostalnik

srednjega spola

redk, negovan gozd; gaj 317: rastišče dreves **TMB: Lubnu** -a n. NEM.: Der Luftwald
LAT.: Tempe

Ljuden [ljúðən] (vljuden) pridevnik

vljuden TMB: Ludn -a -u NEM.: Höflich, leutselig LAT.: Humanus

Ljudi [ljudí]

ime črke I 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Ludi, L, I** (str. 158)

Ljudi žrtnik [ljudi žftnik] samostalniška

zveza moškega spola

ljudožerec 932: hudodelec **TMB:**

Ludyfhèrtnék -a m. NEM.: Menschenfresser
LAT.: Antropophagus

Ljudje [ljudjê] množinski samostalnik

moškega spola

Ljudje, ljudstvo 927: skupina ljudi **TMB: Ludji** -y m. NEM.: Die Leute, das Volk LAT.: Homines, populus **GS: Ludji** – *liti, luti & leti* populum mixtum significat antiquis Celtis: apud Ifidor. *liudi*: Suc. *Lyd*: gr.

κεῖτος publicus & λέως, Attic. λαός, populus: Megalopolenfibus *Lüde*: germ. *Leute*.

Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. © K izglasju -ji za -je primerjaj *štirje*.

Ljudnjak [ljúdnjak] samostalnik moškega spola

človeško blato 696: človeški izloček

TMB: Ludnèk -a m. NEM.: Menschenkoth
LAT.: Stercus

Ljudomorstvo [ljudomŕstvo (?)]

samostalnik srednjega spola

umor 108: umor **TMB: Ludomorftvu** -a n. NEM.: Der Todschatg LAT.: Homicidium

Ljudovina [ljudovína] samostalnik

ženskega spola

narod 355: pripadnik ljudstva **TMB: Ludvina** -e fh. NEM.: Die Nation LAT.: Natio

Ljudski [ljúdski] pridevnik

tuj TMB: Ludske -a -u NEM.: Fremd, eines anderen LAT.: Alienus PRIMERJAJ: ljudški

Ljudstvo [ljúdstvo] samostalnik srednjega spola

ljudstvo 355: pripadnik ljudstva **TMB: Ludftvu** -a n. NEM.: Das Volk LAT.: Populus

Ljudški [ljudškî (?)] pridevnik

tuj TMB: Lèshke; Lushke -a-o NEM.: Fremd, eines andern LAT.: Alienus **GS: Leshke** – a *Ludji, & ideo melius scribitur ludske*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: ljudski

Ljuljika [ljúljika] samostalnik ženskega spola

rastlina ljuljka, latinsko *Lolium*

temulentum 617: vrsta zelike **TMB:**

Lulèka -e fh. NEM.: Die Trespe, Post LAT.: Zizanium **GS: Luleka** – germ. *Lülch*, lat.

Lolium. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. © Nemška prevedka sicer označujeta drugi rastlini, namreč stoklaso, *Bromus*, in močvirski rožmarin, *Ledum palustre*

loč [lôč] samostalnik moškega spola
rastlina loček, latinsko *Juncus effusus* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Lôzh** -a m. NEM.: **Binsen, Riedgras** LAT.: **Juncus** **GS: Lozh** – *Lozhje, quod Lika*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ločje

ločiten [ločîtən] pridevnik
ki se da ločiti; ločljiv **TMB: Lozhitn** -a -u NEM.: **Scheidlich** LAT.: **Separabilis**

ločiti [ločîti lôčim] dovršni glagol
ločiti 𐌺619: ločiti **TMB: Lôzhem** lozhiti NEM.: **Sondern** LAT.: **Separare** **KG: Smert** mofna od fhene lozhe (str. 143)

ločitva [ločîtvā] samostalnik ženskega spola
ločitev 𐌺414: slabi medsebojni odnosi **TMB: Lozhitva** -e fh. NEM.: **Die Scheidung** LAT.: **Separatio, divortium**

ločje [lôčje (?)] samostalnik srednjega spola
kraj, kjer raste ločje 𐌺321: rastišče zelike **TMB: Lozhje** -a n. NEM.: **Binsengewächs** LAT.: **Juncetum** PRIMERJAJ: loč

lodrica [lodríca] samostalnik ženskega spola
manjši vinski sod 𐌺240: posoda za vino **TMB: Lodriza** -e fh. NEM.: **Ein Lägel, Geschirr** LAT.: **Dolium, Cadus**

lodričar [lodríčar] samostalnik moškega spola
trgovec z vinom; vintotržec 𐌺959: trgovec **TMB: Lodrizhar** -ja m. NEM.: **Lägelhändler** LAT.: **Oenopola** ☉ Pomenska opredelitev temelji na latinskem prevedku. Nemška beseda, ki pa je ne navaja noben dostopni nemški slovar, je pomensko motivirana kot 'trgovec z lodricami', tj. 'manjšimi vinskimi sodi'.

log [lôg] samostalnik moškega spola
redk gozd; log, gaj 𐌺317: rastišče dreves **TMB: Lôg** -a m. NEM.: **Luftwald, Hayn** LAT.: **Lucus** **GS: Log** – vide *Loh* in *Frischio*. In *Marchia Brandenburgica* *Luch, Lüch, Luk:*

Suec. laek pronuntiat ut *Log*: Dan. *Low*, omnes in significatione, humilis, aquofii, paluftris, in æstate paſcui loci. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: logac

logac [logâc (?)] samostalnik moškega spola
redk gozd; log, gaj 𐌺317: rastišče dreves **TMB: Logaz** -a m. NEM.: **Luftwald, Hayn** LAT.: **Lucus** PRIMERJAJ: log

lohak GLEJ: **lahek**

lohak GLEJ: **lahek**

lohko GLEJ: **lahko**

lohkoba GLEJ: **lahkoba**

lohkoma GLEJ: **lahkoma**

lohkomasten GLEJ: **lahkomasten**

lohkota GLEJ: **lahkota**

loj [lôj lojâ] samostalnik moškega spola
loj 𐌺980: del živali **TMB: Loj** -a m. NEM.: **Das Inſchlicht** LAT.: **Sæbum** **KG: Luj, loja** 'das Intzlicht' (str. 105)

lojev [lojêv] pridevnik
ki je iz loja; lojev **TMB: Lojev** -a -u NEM.: **Von Inſchlicht** LAT.: **Sæbaceus** **ABC: Lojeva** (1765, str. 11) **ABC: Lojeva** (1789, str. 9)

lojtra [lôjtra] (lujtra) samostalnik ženskega spola
lestev 𐌺178: pripomoček za hojo **TMB: Lojtra** -e fh. Siehe *Lujtra* **GS: Lojtra** – *Lujtra*: germ. *eine Leiter*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Lujtra** – vide *Lojtra*. PRIMERJAJ: lojtre

lojtre [lôjtre] (lujtre) množinski samostalnik ženskega spola
lestev 𐌺178: pripomoček za hojo **ABC: je visoku na enech lujtrach ſtal** (1794, str. 27) PRIMERJAJ: lojtra

lok [lôk] (lovk) samostalnik moškega spola
1. lok, tj. priprava iz ukrivljene palice in

tetive za proženje puščic № 199: orožje
2. priprava, s katero se poteguje po strunah; lok № 172: del glasbila **TMB: Lôk; Lovk** -ú; -a m. NEM.: Der Bogen; Der Fiedelbogen LAT.: Arcus; Plectrum **GS: Lôk** – celtice *Bolg, Köcher*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

loka¹ [lôka] samostalnik ženskega spola močvirnat travnik; **loka** № 334: kmetijsko zemljišče **GS: Lôka** – Lufatice *Lûka, eine Wiese*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

Loka² [lôka] samostalnik ženskega spola gorenjsko mesto (Škofja) **Loka** № 360: krajevno ime **TMB: Lôka** -e fh. NEM.: Stadt, Laag LAT.: Locopolis

lokaj [lokâj] (*lakaj*) samostalnik moškega spola služabnik, strežaj, **lokaj** № 871: uslužbenec **TMB: Lokaj** -a m. NEM.: Der Laguey LAT.: Pedifeqvus

lokati [lôkati lôkam] nedovršni glagol piti z iztegovanjem jezika kot pes; **lokati** № 704: piti kot žival **TMB: Lôkâm** NEM.: Sürbeln, trinken wie die Hunde LAT.: Sorbillare ☉ Zapis kaže na ozkonaglašeni prvi in dolgonaglašeni drugi zlog. Ob upoštevanju Pohlinove onaglasitve glagola *lokljati* se zdi verjetneje, da je v *lokati* pomotoma onaglašen drugi in ne prvi zlog. PRIMERJAJ: *lokljati*

lokljati [lokljâti lokljâm] nedovršni glagol piti z iztegovanjem jezika kot pes; **lokati** № 704: piti kot žival **TMB: Lôklâm** NEM.: Sürbeln, trinken wie die Hunde LAT.: Sorbillare **GS: Loklam** – germ. schlucken: Hebr. לַחַח *lachach*: Chald. & Syr. לַחֵב *lechach*, lambit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *lokati*

lokno GLEJ: **lakno**

lokoštrelec [lokoštrêlêc] samostalnik moškega spola **lokoštrelec** № 966: vojak **TMB: Lokoftrêlz** -a m. NEM.: Der Bogenschuß LAT.: Arcitinus

lokovš [lokôvš] samostalnik moškega spola vrt (s sadnim drevjem) za veselje, zabavo № 317: rastišče dreves **TMB: Lokovsh** -a m. NEM.: Lustgarten LAT.: Tempe ☉ Zaradi Gutsmanovih zapisov *lokoush, lokoushe* 'Lustgarten' in *lekoushe* 'Lustgarten, Obstgarten' Pleteršnik besedo nastavi kot *lokôvišče*.

lomastiti [lomastîti lomastîm] nedovršni glagol **s silo lomiti** № 621: lomiti, tretji **TMB: Lomastim** NEM.: Mit Gewalt brechen LAT.: Confringere **GS: Lomastim** – a *Lomem, frango, fed cum vi, feu violente; exinde germ. lahk, claudus, fractus*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

lomiti [lomîti lômim] nedovršni glagol **lomiti** № 621: lomiti, tretji **TMB: Lômem** lomiti NEM.: Brechen LAT.: Frangere **GS: Lemêsh** – quafi *lômesh, frangis scilicet terram*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lon [lôn] samostalnik moškega spola plačilo za delo № 73: plačilo **TMB: Lôn** -a m. NEM.: Der Lohn LAT.: Merces

lonati [lônati lônam] nedovršni glagol plačati, plačevati, nagraditi, nagrajevati № 113: plačati **TMB: Lônam** NEM.: Danken LAT.: Grates agere

lončar [lončâr lončârja] samostalnik moškega spola **lončar** № 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Lonzhar** -ja m. NEM.: Der Hafner LAT.: Figulus

lonček [lônčêk] samostalnik moškega spola glinast lonček № 229: posoda za hrano **KG: Lonzhek, piskerz, piskerzhek** 'Häflein' (str. 115)

lonec [lónɛc] samostalnik moškega spola
glinast lonec 𐌺229: posoda za hrano
TMB: Lonz -a m. NEM.: *Der Hafen, Topf*
 LAT.: *Olla*

lop [lòp] samostalnik moškega spola
1. past 𐌺155: pripomoček za lov na kopenske živali
2. roparski plen 𐌺105: roparski plen
TMB: Lop -a m. NEM.: *1. Der Fall 2. Raub*
 LAT.: *1. Decipula 2. Præda*

lopa [lòpa] samostalnik ženskega spola
prehoden prostor za vhodnimi vrati; veža 𐌺777: del zgradbe **TMB: Lôpa** -e f. NEM.: *Das Vorhaus* LAT.: *Porticus* **GS: Lopa** – germ. *Laube*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lopastvo [lopâstvo] samostalnik srednjega spola
roparstvo 𐌺558: roparstvo **TMB: Lopâftvu** -a n. NEM.: *Die Rauberey* LAT.: *Prædonia*

lopata [lopáta] samostalnik ženskega spola
1. lopata 𐌺151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje
2. podplat 𐌺878: del človeka **TMB: Lopâta** -e f. NEM.: *1. Die Schaufel 2. Fußbret* LAT.: *1. Pala 2. Planta pedis* **GS: Lopata** – Hung. *Lapat*: lat. *Spatha*: germ. *Schaufel*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

lopatika [lopátika] samostalnik ženskega spola
rastlina (konjska) kislica, latinsko *Rumex acetosa* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Lopatêka** -e f. NEM.: *Scharfe Kletten* LAT.: *Alapathus* **GS: Lopateka** – a gr. *ἀλαπάζω*, *diflipo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lopež [lòpež] samostalnik moškega spola
morski ropar; pirat 𐌺933: tat **TMB: Lopésh** -lha m. NEM.: *Der Seerauber* LAT.: *Pirata*

lopiti¹ [lopīti lópim] dovršni glagol
udariti, lopniti 𐌺727: tolči, bosti

TMB: Lópem lopiti NEM.: *Schlagen* LAT.: *Percutere* **GS: Lopta** – a *Lopem*, germ. *Ballon*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lopiti² [lopīti lópim] dovršni glagol
napasti, vpasti 𐌺416: biti nasilen **TMB: Lópem lopiti** NEM.: *Ausfallen* LAT.: *Incurrere* **GS: Lópem** – *Lopúskam* est onomatopœia foni *lop lop!* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **lopuskati**

lopta [lòpta] samostalnik ženskega spola
večja žoga 𐌺189: igrača **TMB: Lopta** -e f. NEM.: *Der Ballon* LAT.: *Pila maior* **GS: Lopta** – a *Lopem*, germ. *Ballon*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **lapta**

lopuča [lopúča] samostalnik ženskega spola
bat, kij, gorjača 𐌺187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB: Lopuzha** -e f. NEM.: *Der Bengel* LAT.: *Fuflis*

lopučati [lopúčati lopúčam] nedovršni glagol
tolči z batom 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Lopúzham** NEM.: *Abbengeln* LAT.: *Fufte concutere*

lopuskati [lopúskati lopúskam] nedovršni glagol
udarjati, tolči (?) 𐌺727: tolči, bosti **GS: Lópem** – *Lopúskam* est onomatopœia foni *lop lop!* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☹ Sodeč po naglasnem znamenju gre za intenziv od *lopiti* 'napasti, vpasti', sodeč po izvajanju iz onomatopeje *lop* pa za intenziv od *lopiti* 'udariti, lopniti'. PRIMERJAJ: **lopiti²**

loputanje [lopútanje] samostalnik srednjega spola
silovito, glasno zapiranje vrat 𐌺727: udarec, udarjanje **TMB: Loputanje** -a n. NEM.: *Das Thor zuschlagen* LAT.: *Concuffio* *Portæ*

loputati [lopútati lopútam] nedovršni glagol

silovito, glasno zapirati vrata;

loputati 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Lopútam**

NEM.: Die Thüre zuschlagen LAT.: Portam

concutere

lorbar [lôrbar] samostalnik moškega spola

grm lovora, latinsko *Laurus* 𐌺610: vrsta

grma **TMB: Lorbar -ja m.** NEM.: **Der**

Lorberbaum LAT.: *Laurus* PRIMERJAJ: oljbar

lorbarjev [lôrbarjev] pridevnik

lovorjev **TMB: Lorbarjov -a -u** NEM.: **Von**

Lorber LAT.: *Lauri*

los¹ [lôs] samostalnik moškega spola

1. žival los, latinsko *Alces alces* 𐌺985: vrsta kopenske divje živali

2. žival ris, latinsko *Lynx lynx* 𐌺985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Lôs -a m.** NEM.:

1. **Das Elendthier** 2. **Wolfsluchs** LAT.: 1. **Alice**

2. **Chaus**

los² [lôs] samostalnik moškega spola

žreb (z metanjem kock) 𐌺109: žreb

TMB: Lôs -a m. NEM.: **Loos** LAT.: **Sors**

losati [lôsati lôsam] nedovršni glagol

žrebat (z metanjem kock) 𐌺109: žrebat

TMB: Lôsam NEM.: **Lösseln** LAT.: **Sortiri**

losovedež [losovêdež] samostalnik

moškega spola

kdor prerokuje (z metanjem kock);

vedeževalec 𐌺883: človek glede na

nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Lôsovêdesh -lha m. NEM.: **Der Loosdeuter**

LAT.: **Sortilegus**

lošč [lôšč] samostalnik moškega spola

zlitina bakra in cinka; med,

medenina 𐌺639: kovina **TMB: Lôsh -a m.**

NEM.: **Das Flitter- Rauschgold** LAT.: **Aurum**

adulterinum

lošne [lôšne] množinski samostalnik ženskega

spola

jermen pri čevlju 𐌺131: del oblačila ali

obutve **TMB: Lóshne fh.** NEM.: **Quader an**

Suhe LAT.: **Adfrigmentum calcei**

lošperna [lôšperna] (lušperna)

samostalnik ženskega spola

sorta hrušk 𐌺606: vrsta drevesa

ali njegov plod **TMB: Lushperna -e**

fh. NEM.: **Glockenbirn** LAT.: **Species**

pyrorum © Pleteršnik navaja *lôšperna* v

pomeni 'hruška moštarica' in primerja

loška hruška. Beseda naj bi bila torej

hibridna zloženka z drugim delom iz

nemško *Birne* 'hruška'.

lotati [lôtati] nedovršni glagol

spajati kovinske dele; spajkati,

lotati 𐌺756: spajati kovinske dele **TMB:**

Lôtam NEM.: **Löthen** LAT.: **Ferruminare** **GS:**

Lotam – germ. *löthen*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:

zvariti

loter [lôtər] samostalnik moškega spola

vlačugar, nečistnik 𐌺887: grešnik v zvezi

s spolnostjo **TMB: Lôtr -a m.** NEM.: **Der**

Hurer LAT.: **Stuprator**

lotiti [lotīti lōtim] dovršni glagol

zgrabiti, napasti 𐌺726: zgrabiti **TMB:**

Lòtèm Lótiti NEM.: **Anpacken** LAT.: **Aggredi**

lotovalec GLEJ: **lotovavec**

lotovavec [lotovâvəc] (lotovalec)

samostalnik moškega spola

napadalec 𐌺945: nasilnež **TMB: Lotuvavz**

-a m. NEM.: **Ein Anfäller** LAT.: **Aggressor**

lotrica [lôtrica] samostalnik ženskega spola

vlačuga, nečistnica 𐌺887: grešnik v zvezi

s spolnostjo **TMB: Lotrèza -e fh.** NEM.: **Die**

Hure LAT.: **Meretrix**

lov [löv lóva] samostalnik moškega spola

lov 𐌺403: lov **TMB: Lov -a m.** NEM.: **Die**

Jagd, der Fang LAT.: **Venatus, captura** **GS: Lov**

– *Celtis llav, manus: ut Hānde a Prehendere:*

Hibernis lāf, manus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

lovce [lɔvɔc] samostalnik moškega spola
lovce 𐌺896: lovec **TMB: Lovz** -a m. NEM.:
 Der Jäger LAT.: Venator

lovišče GLEJ: **lovše**

loviti [lovīti lovīm] nedovršni glagol
loviti 𐌺403: loviti **TMB: Lovim** NEM.: Jagen,
 fangen LAT.: Injectari, venari, capere **ABC:**
 loviti (1765, str. 11)

lovk GLEJ: **lok**

lovstvo [lɔvstvɔ] samostalnik srednjega spola
lovstvo 𐌺403: lovstvo **TMB: Lovftvu** -a n.
 NEM.: Die Jägerey LAT.: Venatio

lovše [lovšə lovšəta] (lovišče (?))
 samostalnik moškega spola
lovce 𐌺896: lovec **TMB: Lovshe** -ęta m.
 NEM.: Der Jäger LAT.: Venator

lovški [lɔvški] pridevnik
lovski **TMB: Lovshke** -a -u NEM.: Jägerlich
 LAT.: Venaticus

lovžati [lovžāti lovžâm] nedovršni glagol
hoditi, tekati naokoli 𐌺561: premikati
 se **TMB: Lovfhâm** NEM.: Herumlaufen LAT.:
 Concurrere **GS: Lovfham** – a *Lúfha*, quasi
prelufham. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

lozarna [ʔ] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **sorta jabolk** 𐌺606: vrsta
 drevesa ali njegov plod **TMB: Lofarne**
 fh. NEM.: Eine Aepfelart LAT.: Species
 pomorum ☉ V TMB je iztočnica navedena
 v množinski obliki.

-ložiti [ložīti ložīm] glagol, samo v sestavi
GS: Lofhim – in composito *slofhim* remanfit.
 PRIMERJA: zložiti

ložni [lɔžni] pridevnik
gozdni **TMB: Lôfhne** -a -u NEM.: Des Waldes
 LAT.: Luci, sylvæ

lubje [lûbje] samostalnik srednjega spola
pluta 𐌺635: snov **TMB: Lubje** -a n. NEM.:
 Das Pantofelholz LAT.: Suber

lubno GLEJ: **ljubno**

Lucifer [lûcifer] samostalnik moškega spola
glavni hudič, Lucifer 𐌺350: lastno ime
 krščanskega človekolikega bitja **KG: Lucifer,**
 Sathan (str. 129)

luč [lûc lûči] samostalnik ženskega spola
luč 𐌺182: priprava za svetenje **TMB: Luzh**
 -e fh. NEM.: Das Licht LAT.: Lux **GS: Luzh** –
 lat. *Lux*: Dan. *Lys*: gr. λυκη, a λύω (vel λύξ,
 quamquam apud bonos authores non reperi.)
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

lučaj [lučâj] samostalnik moškega spola
met, lučaj 𐌺727: udarec, udarjanje **TMB:**
Luzhaj -a m. NEM.: Der Steinwurf LAT.: Jactus

lučati [lûčati lûčam] nedovršni glagol
metati, lučati 𐌺433: metati **TMB: Luzhâm**
 NEM.: Werfen LAT.: Jacere

Ludvig [lûdvig] samostalnik moškega spola
krstno ime Ludvik 𐌺351: krstno ime
ABC: je Ludvig djal (1794, str. 27)

luft [lûft lûfta] samostalnik moškega spola
zrak 𐌺647: plinasta snov **TMB: Luft** -a m.
 NEM.: Der Luft LAT.: Aer

luftnina [luftnîna] samostalnik ženskega
 spola
pojav visoko v zraku, znamenje na
nebu 𐌺447: svetlobni naravni pojav
TMB: Luftnina -e fh. NEM.: Die Lufterschei-
 nung LAT.: Meteoron

lug [lûg] samostalnik moškega spola
lug 𐌺650: milo **TMB: Lûg** -a m. NEM.: Die
 Lauge LAT.: Lixivium **GS: Lug** – Hung. in
 vocabulario 1554. Viennæ in 3. editio *Lwg:*
 jam *Lungh*: germ. *Lauge*, quod verbum
Lauge Wachter a lat. *lavare* deducit: ita &

lugea palus apud Strab. VII. 314. Gallis *Deluge* est inundatio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

lujtra GLEJ: **lojtra**

lujtre GLEJ: **lojtre**

luk [lùk lúka] samostalnik moškega spola
luk, tj. **rastlina iz rodu** latinsko *Allium* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Luk** -a m. NEM.: *Der Lauch* LAT.: *Cepa* **GS: Luk** – nomen generale; unde addi folet *wēl*, *zhern*, *pasje* &c. *luk*: Dan. *log* a gr. *κακκανεῖν*, *acuere*, & Hebr. *לֶחֶם* *lach* humidus. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: beli luk; črni luk; pasji luk

lukati [lúkati lúkam] nedovršni glagol
opazovati, oprezati ¶ 770: videti, gledati **TMB: Lukam** NEM.: *Spähen* LAT.: *Explorare* **GS: Lukam** – *priscis germanis lugen erat idem, ac sehen, lauern*; unde germ. *klug*, *providus, prudens*, a gr. *λοχῶν*, *infidias facere*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Prelúka** – *ex praeppositione Pre, & Lukam, alficio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

luknja [lúknja] samostalnik ženskega spola
luknja ¶ 619: razpoka ali luknja **TMB: Lukna** -e fh. NEM.: *Das Loch* LAT.: *Foramen* **GS: Lukna** – a *Lukam*; unde germ. *Lücke*: apud Horneg *Lug*: *Infer. Sax. Lock*: Hung. *Lyuk*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **ABC: Lukna** (1765, str. 11)

lukovica [lúkovica] samostalnik ženskega spola
astronomski observatorij, zvezdoglednica ¶ 331: zvezdoglednica **TMB: Lukovca** -e fh. NEM.: *Eine Sternwarte* LAT.: *Specula* PRIMERJAJ: zvezdarna; zvezdogledarna

Lula [lūla] samostalnik ženskega spola
boginja slabega vremena ¶ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja

KG: Mozhirna, Lula ‘Göttin /.../ des üblen Wetters’ (str. 130)

Luna [lúna] samostalnik ženskega spola
Zemljin satelit, Mesec, Luna ¶ 361: ime nebesnega telesa **TMB: Luna** -e fh. NEM.: *Der Mond* LAT.: *Luna* PRIMERJAJ: *Mesec*²

lunj [lûnj] samostalnik moškega spola
ptica lunj, latinsko *Circus* ¶ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Lvyn** -a m. NEM.: *Der Weyhe* LAT.: *Milvus*

lup [lûp] samostalnik moškega spola
notranji del skorje lesnatih rastlin; ličje ¶ 600: del rastline **TMB: Lup** -a m. NEM.: *Der Bast* LAT.: *Liber* **GS: Lup** – *Lûpem* a gr. *λοπῶς*, *cortex*, *λέπω*, *decortico*, *όλόπτω*; unde & lat. *Lupinus*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

lupek [lûpək] samostalnik moškega spola
lupina ¶ 600: del rastline **TMB: Lupk** -a m. NEM.: *Die Schale* LAT.: *Cortex* PRIMERJAJ: lupina

lupina [lupína] samostalnik ženskega spola
lupina ¶ 600: del rastline **TMB: Lupina** -e fh. NEM.: *Die Schale* LAT.: *Cortex* PRIMERJAJ: lupek

lupiti [lupīti lúpim] nedovršni glagol
lupiti ¶ 53: lupiti, luščiti, smukati **TMB: Lupem** lupiti NEM.: *Schälen* LAT.: *Decorticare* **GS: Lup** – *Lûpem* a gr. *λοπῶς*, *cortex*, *λέπω*, *decortico*, *όλόπτω*; unde & lat. *Lupinus*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

luskati [lúskati lúskam] nedovršni glagol
udarjati z dlanjo ob dlan; ploskati ¶ 727: tolči, bosti **TMB: Luskam** NEM.: *Klatschen* LAT.: *Plaudere manibus*

luskina [luskína] samostalnik ženskega spola
navadno množina **luska** ¶ 980: del živali **TMB: Luskine** fh. NEM.: *Die Schüppen* LAT.: *Squamæ* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

luski na glavi [lúski na glávi]

množinska samostalniška zveza moškega spola
prhljaj Ꞥ 35: oboleli del človeka **TMB:**
Luski na glavi NEM.: 1. Schuppen 2. Kleyen
 LAT.: 1. Acora 2. Furfur **GS:** **Luski** – Holl.
Hulsche: Angl. *Husk*, domus: germ. *Hülse*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. **GS:** **Lushem** – *Lushina* vide *Luski*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

luskinast [luskínast] pridevnik

luskav **TMB:** **Luskinaft** -a -u NEM.:
 Schüppicht LAT.: Squamofus

lustovž [lústovž] samostalnik moškega spola

javna hiša, bordel Ꞥ 773: zgradba **TMB:**
Luftovsh -fha m. NEM.: Lusthaus LAT.: Pergula

luščina [luščina] samostalnik ženskega spola

luščina, lupina Ꞥ 600: del rastline **TMB:**
Lushina -e fh. NEM.: Scheideln, Schotte,
 Hülse LAT.: Siliqua, Valvula **GS:** **Lushem**
 – *Lushina* vide *Luski*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

luščiti [luščiti lúščim] nedovršni glagol

čistiti Ꞥ 53: lupiti, luščiti, smukati **TMB:**
Lushem lushiti NEM.: Abschälen LAT.:
 Excorticare **GS:** **Lushem** – *Lushina* vide *Luski*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

lušperna GLEJ: lošperna

luš [lúšt] samostalnik moškega spola
 koroško **poželenje, naslada** Ꞥ 711: spolno
 poželenje **TMB:** **Lusht** -a m. NEM.: Die Lust
 LAT.: Voluptas **GS:** **Lusht** – vindicum a germ.
Lust. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna.

lušten [lúštən] pridevnik

1. **poželjiv, nasladen**
 2. **prijeten, ljubek, zabaven** **TMB:** **Lushtn**
 -a -u NEM.: 1. Begierig 2. Lustig LAT.: 1.
 Appetans 2. Jucundus

luštrek GLEJ: luštrk**luštrk** [lúštrk] (luštrek) samostalnik

moškega spola
rastlina luštrek, latinsko *Levisticum*
officinale Ꞥ 617: vrsta zelike **TMB:** **Lushtrek**
 -a m. NEM.: Das Liebstöckel LAT.: Ligusticum
GS: **Lushterk** – a gr. λιβσικὸν: lat.
ligusticum: germ. Liebstöckel. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

luž [lúža] samostalnik ženskega spola

luž Ꞥ 340: voda ali z vodo povezan kraj
TMB: **Lûfha** -e fh. NEM.: Eine Lacke LAT.:
 Lacuna **GS:** **Lufha** – Unde Silefitæ dicunt:
die Lusche, Mistlusche: & per farcafum
er wird wohl alle Luschen ausfischen, quod
carnioli reddunt oblofhal, vide Lug, unde
lufhne adjective: & Ant. Brit. pag. 157.
 ait: *fæpius jam diximus lug dici veteribus*
noftris: liquorem aquæ. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

lužen [lúžən] pridevnik

ki vsebuje lug; lužnat, lužen **TMB:** **Lûfhn**
 -a -u NEM.: Laugicht LAT.: Lixiviatus

lužica [lúžica] samostalnik ženskega spola

majhna luža; lužica Ꞥ 340: voda ali z vodo
 povezan kraj **TMB:** **Lufhèza** -e fh. NEM.: Das
 Läckchen LAT.: Lacuncula

lužiti [lužiti lúžim] nedovršni glagol

lužiti Ꞥ 689: namakati **TMB:** **Lufhèm** lufhiti
 NEM.: Ablaugen LAT.: Lixiviare

M

m [mîslite]

črka **m** ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Mislite, M, m (str. 159)

ma [mâ (?)] dvojniski zaimек

midva **KG:** ma, ž me, s ma /.../ (str. 47 s.)

macesen [macésɛn] (mecesen)

samostalnik moškega spola

drevo macesen, latinsko *Larix* ¶ 605:

drevesna vrsta **TMB:** *Mézêsn* -a m. NEM.: *Lerchenbaum* LAT.: *Larix* **GS:** *Mézêsn* – gall.

meleze. Razlaga je s stališča današnjega jezi-koslovja napačna.

macesnov [macésnov] (mecesnov)

pridevnik

macesnov **ABC:** *Mazesnovu* (1765, str. 12)

ABC: *Mezellnovu* (1794, str. 41)

mačaha GLEJ: **mačeha**¹

mačarad GLEJ: **močerad**

mačaradast GLEJ: **močeradast**

mačarija [mačarîja] samostalnik ženskega spola

navadno množina **sorta hrušk** ¶ 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB:** *Mazharye* fh.

NEM.: *Birmenart* LAT.: *Species pyrorum*

⊗ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

mačarol GLEJ: **močerol**

mačeha¹ [máčeha] (mačaha)

samostalnik ženskega spola

mačeha, tj. očetova druga žena

v razmerju do njegovih otrok iz

prejšnjega zakona ¶ 950: sorodnik ipd.

TMB: *Mazhàha* -e fh. NEM.: *Stiefmutter*

LAT.: *Noverca* **GS:** *Mazhaha* – a *Mate*: Hung. *Mostoha*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mačeha² GLEJ: **mačoha**

maček [máčək] samostalnik moškega spola

1. mačji samec, latinsko *Felis catus*

domestica mas. ¶ 989: vrsta kopenske domače živali

2. sidro ¶ 595: del ladje **TMB:** *Mazhk* -a m.

NEM.: 1. *Der Katter* 2. *Anker* LAT.: 1. *Catus*

2. *Ancora* **GS:** *Mazhk* – *Mazhka*: germ.

Mietz: Hifp. *miz*: Ital. *muccia*: inf. Sax.

Katt, ein Anker: Hung. *machka*: & *Vas-matska, anchora*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: **mačka**

mačica¹ [máčica] samostalnik ženskega spola

1. majhna mačka; mačica ¶ 991: mladič kopenske domače živali

2. socvetje v obliki podolgovate kepice;

mačica ¶ 600: del rastline **TMB:** *Mazhèza*

-e fh. NEM.: 1. *Kätzchen* 2. *An Bäumen*

LAT.: 1. *Catulus* 2. *Amentum*

mačica² [máčica] samostalnik ženskega spola

čebelja matica ¶ 994: vrsta žuželke ali

drugega mrčesa **TMB: Mazhèza** -e fh.
NEM.: Weiser der Bienen LAT.: *Rex apum*
GS: Mazheza – *Rex apum a mate*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mačka [mâčka] samostalnik ženskega spola
žival **mačka**, latinsko *Felis catus*
domestica № 989: vrsta kopenske domače
živali **TMB: Mazhka** -e fh. NEM.: *Die Katze*
LAT.: *Felis* PRIMERJAJ: mucika

mačkar [mâčkar] samostalnik moškega spola
izdelovalec sider № 854: izdelovalec
kovinskih predmetov **TMB: Mazhkar** -ja m.
NEM.: *Ankerschmied* LAT.: *Ancorarius*

mačkin [mâčkin] pridevnik
mačkin **TMB: Mazhken** -a -u NEM.: *Der*
Katze LAT.: *Felis, Cati*

mačkin med [mâčkin mêd] samostalni-
ška zveza moškega spola
v medicini uporabna lepljiva zmes
smole, eteričnega olja in gumija, ki jo
izloča bližnjevzhodna rastlina *Ferula*
erubescens № 259: rastlinski izloček **TMB:**
Mazhken mēd NEM.: *Eine Gattung Gummi*
LAT.: *Gummi galbanum*

mačkov [mâčkov] pridevnik
mačkov **TMB: Mazhkov** -a -u NEM.: *Des*
Katers LAT.: *Cati*

mačoha [mâčoha] (*mačeha*²)
samostalnik ženskega spola
grm šipek, latinsko *Rosa canina* № 610:
vrsta grma **GS: Mazhoha** – (*cynoſbatus*) a
mazhka; *quia affricando vulnerat ut catus:*
vel per ſimilitudinem ad novercam. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditev.

mada [mâda] samostalnik ženskega spola
materina sestra; teta № 950: sorodnik
ipd. **GS: Mada** – *Majda, Mutterschwester:*
Bremenſ. ajunt Mōdder. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
majda

madež [mâdež] samostalnik moškega spola
madež № 805: lisa **TMB: Madésh** -lha m.
NEM.: *Die Mackel* LAT.: *Macula*

madron [madrôn] samostalnik moškega
spola
oteženo uriniranje № 17: bolezen
TMB: Madrón -a m. NEM.: *Harnwinde*
LAT.: *Tormina dyſurica, uteri*

madrovina [mâdrovina] (*madrovna*)
samostalnik ženskega spola
kunje krzno № 981: živalska koža **TMB:**
Madròvna -e fh. NEM.: *Das Marderfell* LAT.:
Pellis martis **GS: Madrovna** – lat. *Martes*
germ. *Marder*: Ital. *Martora*: Gall. *Marte*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. **KG: Koflovna, Pibrovna, madrovna,**
kollizhovna /.../ zeigen die Häute, und Felle der
Thieren an (str. 119)

madrovna GLEJ: **madrovina**

-magati [mágati mágam] glagol, samo v
sestavi
GS: Magam – *ſimplex exolevit; fed*
reperitur in premagam, obnemagam; unde
germ. *Macht, mögen*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
obnemagati; omagati; premagati

magnet [magnēt] samostalnik moškega
spola
magnet № 639: kovina **TMB: Magnēt** -a m.
NEM.: *Der Magnet* LAT.: *Magnes*

mah [mâh mahû] samostalnik moškega spola
rastlina mah № 617: vrsta zelike **TMB: Mah**
-ú m. NEM.: *Das Moos* LAT.: *Mufcus* **GS: Mah**
– Hung. *Moh* ab Hebr. מוח *much* tenuem eſſe,
attenuari; germ. *Moos*. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega.

mahati [mâhati máham] nedovršni glagol
1. premikati sem ter tja; mahati № 581:
premikati
2. tolči, mahati № 727: tolči, bosti **TMB:**
Maham NEM.: *Hin, und wieder bewegen,*

schlagen LAT.: Ferire **GS: Maham** – a gr. μάχη, pugna. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mahniti [máhniti máhнем] dovršni glagol

udariti, mahniti № 727: tolči, bosti **TMB: Mahnem** mahniti NEM.: Aufreiben, schlagen LAT.: Ferire

mahovje [mahôvje] samostalnik srednjega spola

z mahom porasla površina;
mahovje № 321: rastišče zelike **TMB: Mahovje** -a n. NEM.: Das Mooswerk LAT.: Mufcofetum

mahovnica [mahôvnica] samostalnik ženskega spola

jagoda dlakave mahovnice, latinsko *Vaccinium oxycoccos* (?) № 613: sad ali plod za prehrano **ABC: Mahovnice** (1765, str. 12) © V ABC je iztočnica navedena v množinski obliki. Pomenska opredelitev temelji na poznejših izpričbah. Druga možnost je domneva, da je pomen besede 'kožni izpuščaji nad konjskim kopitom, govejim parkljem'. Pleteršnik navaja *mahovnice* v pomenu 'kožni spuščaji pod bincljem'.

mahtik [máhtik] pridevnik koroško **mogočen, silen** **GS: Mahtek** – *Mahtekaft* vindicum a germ. *Macht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mahtikost [máhtikost] samostalnik ženskega spola

koroško **visokost** № 462: beseda s pomenom 'oblast' **TMB: Mahtikaft** -e fh. NEM.: Die Hoheit LAT.: Altitudo, Majestas **GS: Mahtek** – *Mahtekaft* vindicum a germ. *Macht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

maja [māja] samostalnik ženskega spola mlaj, tj. visoka smreka z obeljenim deblom in zelenim vršičkom,

postavljena za okras № 603: drevo **TMB: Maja** -e fh. NEM.: Der Maybaum LAT.: Arbor feftivalis **GS: Maja** – a menfe *Majo*, quo erigi folent hujusmodi arbores: germ. *Maybaum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

majaron [majarôn] samostalnik moškega spola

rastlina majaron, latinsko *Majorana hortensis* № 617: vrsta zelike **TMB: Majarôn** -a m. NEM.: Der Magron LAT.: Majorana **GS: Majaron** – lat. *Majorana*: germ. *Magron*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: majeron

majati [májati májem] nedovršni glagol **premikati, majati** № 581: premikati **TMB: Majam; Majêm** majati NEM.: Bewegen LAT.: Movere **GS: Mâjém** – lat. *Moveo*: apud Notker *muohen*, bewegen a gr. μωγεῖν: negative *odmajem*: Hebr. מֵעַן *meen*: Syr. مَعْن, *maen*, *renuit*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

majciken [mājcikən] pridevnik zelo majhen, majčken **TMB: Majzèkun** -a -u NEM.: Gar klein LAT.: Puffillus PRIMERJAJ: majhen

majda [mājda] samostalnik ženskega spola **materina sestra; teta** № 950: sorodnik ipd. **GS: Mada** – *Majda*, Mutterschwester: Bremenf. ajunt *Mödder*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: mada

majer [májjer májerja] samostalnik moškega spola

oskrbnik posestva; majer № 875: sluga oblasti **TMB: Majer** -ja m. NEM.: Der Mayer LAT.: Villicus **GS: Majer** – a germ. *Mayer*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

majeron [majerôn] samostalnik moškega spola **rastlina majaron**, latinsko *Majorana*

hortensis ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Majerôn** -a m. Siehe **Majaron** PRIMERJAJ: majaron

majhen [mâjhøn] pridevnik

majhen **TMB: Majhèn** -a -u NEM.: Klein

LAT.: *Parvus, pufillus* **KG: Majhen**, primernik **Majnshe** 'Kleiner' (str. 41) PRIMERJAJ: majciken

majka [mâjka] samostalnik ženskega spola

debela ženska, mati, žena ≍ 964: človek glede na velikost in težo **TMB: Majka -e** fh. NEM.: *Dicke Mutter* LAT.: *Obefa mulier* **GS: Majka** – a *Mate*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: malha

majkalan [majkalän] ali [majkalân]

samostalnik moškega spola

rastlina navadna madronščica, latinsko *Linaria vulgaris* ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Majkalân** -a m. NEM.: *Das Harnkraut* LAT.: *Linaria* **GS: Majkalan** – a *majka, & lan*, *quia linum amplexatur ut mater sobolem*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

majolika [majólika] samostalnik ženskega spola

poslikana porcelanasta posoda;

majolika ≍ 240: posoda za vino

TMB: Majólëka -e fh. NEM.: *Porcellangeschirr* LAT.: *Vas fictile pictum uti Faenticum*

majolikast [majólkast] pridevnik

modro pobarvan, fajančen **TMB:**

Majolekaft -a -u NEM.: *Blaugefärbt* LAT.: *Cæruleus*

mak [mäk] samostalnik moškega spola

rastlina mak, latinsko *Papaver*

rhoas ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Mak** -ú m.

NEM.: *Magen, Klapperrose* LAT.: *Papaver*

GS: Mak – ut *Mah* a *ḥm* *much* attenuari, i. e.

depauperari: Hung. pariter *Mak*: a gr. *μῆκων*, *papaver*; unde & *Majhen* (*parvus*) deduci

potest. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zapis sicer kaže na naglas *māk makû*, ki pa se zdi malo

verjeten, saj se zgodovinsko upravičeno *māk máka* (deloma z razvojem *māk* > *māk*) ohranja do danes.

makace [mākace] (**makaze**) množinski samostalnik ženskega spola

škarje ≍ 180: orodje za rezanje, sekanje

TMB: Makaze fh. NEM.: *Die Scheer* LAT.: *Forfex* ☉ Verjetno napačen zapis z z namesto *f*; primerjaj hrvaško, srbsko *mākaze* 'škarje' < turško *makas*.

makalec GLEJ: **makavec**

makaron [makarôn] samostalnik moškega spola

testenina, makaron ≍ 261: hrana **TMB:**

Makarôn -a m. NEM.: *Makaronien* LAT.: *Paftillus* **GS: Makaron** – Ital. *Macarone*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

makati [mākati mākam] nedovršni glagol

namakati, pomakati ≍ 689: namakati **TMB:**

Makam NEM.: *Eintunken* LAT.: *Tingere* **GS:**

Makam – in *compositis duntaxat in ufu est*.

makavec [makâvæc] (**makalec**)

samostalnik moškega spola

kdor barva, barvar (?) ≍ 842: kdor se

ukvarja z barvanjem **TMB: Makâvz** -a m.

NEM.: *Der Taucher* LAT.: *Intinctor* ☉ Nemško

Taucher pomeni 'kdor se potaplja,

potapljač', označuje tudi ptice, ki se znajo

potapljati. Gutsman prevaja nemško

Taucher s slovensko *vtaplavez* in *makavec*.

Srednjeveško latinsko *intinctor* ima le dva

tranzitivna pomena, 1. 'kdor kaj namaka'

in 2. 'kdor barva, zlasti tkanine, keramiko; barvar'.

makaze GLEJ: **makace**

maklen [maklèn] (**meklen**) samostalnik

moškega spola

1. grm trdoleska, latinsko *Euonymus*

europaeus ≍ 610: vrsta grma

2. grm, drevo maklen, latinsko *Acer*

campestre ≍ 605: drevesna vrsta **TMB:** **Meklên** -a m. NEM.: Spindelbaum LAT.: *Carpinus, acer* ☉ Prva pomenska opredelitev izhaja iz nemškega prevedka, druga iz latinskega. Pleteršnik navaja *maklen* v obeh navedenih pomenih.

maklenov [maklénov] (meklenov)

pridevnik

maklenov **TMB:** **Mèklënov** -a -u NEM.: Von Maßholder LAT.: *Acerinus*

maklica [māklica] samostalnik ženskega spola

pletarski nož z dvema ročajema ≍ 180: orodje za rezanje, sekanje **TMB:** **Maklèza** -e fh. NEM.: *Bintermesser mit 2. Handhaben* LAT.: *Culter vietorius*

makniti [maknīti máknem] dovršni glagol

stara beseda **vzeti, odvzeti** ≍ 115: jemati **TMB:** **Mâknem** makniti NEM.: *Ziehen* LAT.: *Trahere* **GS:** **Mâknem** – in *compositis tantum* reperitur. **KG:** *Maknem, (alt) maknil, -knen, -kniti 'nehmen, entziehen' (str. 106)*

makov [mákov] pridevnik

narejen iz **makovih semen; makov** **TMB:** **Makov** -a -u NEM.: *Von Magensaamen* LAT.: *Papaveris*

makovje [mákovje] samostalnik srednjega spola

gredica z makom ≍ 320: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto **TMB:** **Makovje** -a n. NEM.: *Klapperrosenbett* LAT.: *Papaveretum*

mal¹ [mâl] samostalnik moškega spola
1. znamenje ≍ 804: znamenje, znak, črta
2. slika ≍ 252: likovni izdelek **TMB:** **Mal** -a m. NEM.: *Mal, Gemählde* LAT.: *Vicis, Pictura*

mal² [mâl (?)] samostalnik moškega spola
pripravljena, kuhana jed ≍ 261: hrana **TMB:** **Mal** -a m. NEM.: *Gerichte* LAT.: *Ferculum*

malati [mâlati mâlam] nedovršni glagol
slikati, barvati ≍ 252: slikati **TMB:** **Malam** NEM.: *Malen* LAT.: *Pingere*

malen GLEJ: **malin**

malenski GLEJ: **malinski**

malha [mâuha] samostalnik ženskega spola
1. beraška malha ≍ 243: vreča ali torba
2. debela ženska, mati, žena ≍ 964: človek glede na velikost in težo **TMB:** **Mavha** -e fh. NEM.: *1. Bettlertasche 2. Siehe Majka* LAT.: *Pera, hippopera* PRIMERJAJ: *majka*

mali [mâli] pridevnik

mali **TMB:** **Male** -a -u NEM.: *Klein* LAT.: *Modicus, pufillus* **GS:** **Mâl** – a gr. *μαλδς*, tener: *germani inde sibilo præfixo Schmal: effecerunt*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** *Male, Majnshe 'Kleiner' (str. 41)* PRIMERJAJ: *manjši*

malica [mâllica] samostalnik ženskega spola
malica ≍ 263: obrok **TMB:** **Malèza** -e fh. NEM.: *Die Jausen* LAT.: *Merenda*

malič [malíč] samostalnik moškega spola
poganski svečenik; žrec ≍ 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:** **Malizh** -a m. NEM.: *Götzenpfaff* LAT.: *Sacrificulus*

maličiti se [malíčiti se malíčim se]

nedovršni glagol

prilizovati se ≍ 517: prilizovati se **TMB:** **Malizhèm se** NEM.: *Liebkosten* LAT.: *Adblandiri*

maličnik [malíčnik] samostalnik moškega spola

kdor se prilizuje; prilizovalec ≍ 913: prilizovalec **TMB:** **Malizhnek** -a m. NEM.: *Der Schmeichler* LAT.: *Lenocinator*

malik [malík] samostalnik moškega spola
malik ≍ 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **TMB:** **Malik** -a m. NEM.:

Der Götz, Abgott LAT.: Idolum **GS: Malik** – conformiter ad radicem scribi debet *Molik* a *Môlem*; quia vero *molik* adoratorem fonat: idolum per a scribendum recte jubetur: Hebræis erat *Moloch*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

malikovalec GLEJ: **malikovavec**

malikovati [malikováti malikûjem]

nedovršni glagol

malikovati 𐌺473: malikovati **TMB:**

Malikujem -kuvati NEM.: Götzen anbetten

LAT.: Idola colere

malikovavec [malikovâvæc]

(malikovalec) samostalnik moškega spola

malikovalec 𐌺883: človek glede na

nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**

Malikuvavz -a m. NEM.: Der Abgötterer

LAT.: Idololatra

mali kruhek GLEJ: **kruhek (ta mali)**

malin [málin] (malen) samostalnik

moškega spola

mlin 𐌺285: mlin **TMB: Malèn** -a m. NEM.:

Die Mühle LAT.: Mola **GS: Malen** – a gr.

μόλη, lat. *mola*: Hung. *malom*: germ. *Mühle*:

Ital. *mulino*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: mlin

malina [malína] samostalnik ženskega spola

navadno množina **plod maline**, latinsko *Rubus*

idaeus 𐌺613: sad ali plod za prehrano

TMB: Méline fh. NEM.: Die Himbeeren LAT.:

Mora rubi Idæi **GS: Meline** – quod *malenzi*

a *malen* (mola) quia dentibus, ut grana

frumenti in molendino moluntur. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. ☉ V TMB je iztočnica

navedena v množinski obliki.

malinar [málinar] (malnar) samostalnik

moškega spola

mlinar 𐌺852: kdor se ukvarja s pripravo

hrane ali njeno postrežbo **TMB: Malnar** -ja

m. NEM.: Der Mühler LAT.: Molitor

malinarski [málinarski] (malnarski)

pridevnik

mlinarski **TMB: Malnarske** -a -u NEM.:

Mühlerisch LAT.: Molitorius

malinec [mālinæc (?)] samostalnik

moškega spola

navadno množina **robidnica** 𐌺613: sad ali

plod za prehrano **TMB: Malènzi** -ov m.

NEM.: Die Brombeer LAT.: Rubi morum

☉ V TMB je iztočnica navedena v

množinski obliki. Proti Pleteršnikovi

onaglasitvi *malî nec* govori zapis è, ki

kaže na polglasnik. PRIMERJAJ: robida

malinski [málinški] (malenski) pridevnik

mlinski **TMB: Malenske** -a -u NEM.: Von der

Mühle LAT.: Molaris

mali srpan [mâli srpân] (srpan mali)

samostalniška zveza moškega spola

mali srpan, julij 𐌺43: čas ali njegov del

TMB: Serpan, male NEM.: Heumonat

LAT.: Julius

mališki [malîški] pridevnik

malikovalski **TMB: Malishke** -a -u NEM.:

Abgötterisch LAT.: Idololatricus PRIMERJAJ:

malik

malnar GLEJ: **malinar**

malnarski GLEJ: **malinarski**

malo [málo] prislov

malo **TMB: Malu** NEM.: Wenig LAT.: Parum

KG: mejn, majn 'weniger' (str. 93) **KG:**

Zhakejte en malu 'Wartet ein wenig'

(str. 189) PRIMERJAJ: manj

malokaterikrat [malokatêrikrat (?)]

prislov

redko, malokdaj, malokrat **TMB: Maluka-**

tirekrat NEM.: Selten LAT.: Raro

malokdaj GLEJ: **malokedaj**

malokedaj [málokədäj] (malokdaj)

prislov

redko, malokdaj, malokrat **TMB:**

Malukedaj NEM.: Selten LAT.: Raro
KG: Malukedej 'selten' (str. 89)

malokrat [málokrat] prislov
 redko, malokdaj, malokrat **TMB:**
Malukrat NEM.: Selten LAT.: Raro

malomiselnost [malomîsəlnost]

samostalnik ženskega spola
potrtost, malodušje № 18: čustveno
 trpljenje **TMB: Malomislènoft -e** fh. NEM.:
 Niederträchtigkeit LAT.: Abiectio animi
 PRIMERJAJ: malosrčnost

malook [malooĕk] pridevnik
spogledljiv **TMB: Malaok -a -u** NEM.:
 Kleinäugigt, liebäugelnd LAT.: Pætus,
 pætulus

maloprida [maloprída] samostalnik
 moškega spola

malopridnež № 938: pokvarjen,
 malopriden človek **TMB: Maluprida -a m.**
 NEM.: Ein Schurke LAT.: Nequam

malopriden [maloprídən] pridevnik
 neuporaben **TMB: Malupridn -a -u** NEM.:
 Unnützig LAT.: Inutilis

malosrčnost [malosřčnost] samostalnik
 ženskega spola

neodločnost, malodušje № 18: čustveno
 trpljenje **TMB: Maloserzhnoft -e** fh. NEM.:
 Zaghaftigkeit LAT.: Abiectio animi PRIMERJAJ:
 malomiselnost

malovreden [malovřédən] pridevnik
 ničvreden, malovreden **TMB: Maluurēden**
 -a -u NEM.: Nichtswürdig LAT.: Flocci

malta [mâŭta (?)] samostalnik ženskega spola
malta № 668: snov, ki se uporablja v
 gradbeništvu **GS: Mavta** – germ. *Mörtel*:
 lat. med. ævi *maltha*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

mama [máma] samostalnik ženskega spola
mati, mama № 950: sorodnik ipd. **TMB:**
Mama -e fh. NEM.: Die Mama LAT.: Mater

mamec [mâmæc] samostalnik moškega
 spola
rokohitrc № 965: kdor igra **TMB: Mamèz -a**
 m. NEM.: Taschenspieler LAT.: Agyrta

mamež [mâmež] samostalnik moškega spola
 kdor preslepi, premami № 934: goljuf
TMB: Mamèsh -lha m. NEM.: Der Bethörer
 LAT.: Infatuator

mamika [māmika (?)] samostalnik
 ženskega spola
mamica № 950: sorodnik ipd. **TMB:**
Mamèka -e fh. NEM.: Die Mama LAT.: Mater
GS: Mamèka – gr. μάμια, μᾶμμη, sicut
 Albanenfes, & Valachi *Mama* (mater, avia)
 ajunt: germ. in puerorum, imo & nobilium
 humaniore loquendi modo *die Mama* tono, &
 accentu in ultima syllaba pofito. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
ABC: O preluba mamika! (1794, str. 21)

mamiti [mamīti māmim] nedovršni glagol
 slepiti, premamljati № 107: varati, goljufati
TMB: Mamèm -miti NEM.: Bethören LAT.:
 Infatuor **GS: Mamem** – a gr. μανία, amentia.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

mandelj [mándəlj mándəljna]
 samostalnik moškega spola
mandelj № 613: sad ali plod za prehrano
TMB: Mandel -na m. NEM.: Ein Mandel
 LAT.: Amygdalus

manenga [mánəŋga] (maninga)
 samostalnik ženskega spola
1. mnenje, misel № 435: miselni pojem
2. namen № 435: miselni pojem **TMB:**
Manènga -e fh. NEM.: Die Meynung LAT.:
 Intentio **GS: Manenga** – a germ. *Meynung*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

maninga GLEJ: manenga

manj [mǎnj] prislov
manj **GS: Mejnam** – a *mejn* (minus) quia

in permutatione pecuniarum plerumque ex una parte minor specietenus, v. g. pro floreno 60. Cruciferi acquiruntur, & permutantur.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Mejsz** – a *mejn.* (minus) vel *mejnám, spreminám* (muto) quia Luna varia folet apparere; unde & Vindi *mejnsez, & mejsenz* enuntiare confuefcunt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

GS: Mefinz – a *majhen, comparative mejn* (minor). Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: mejn, majn** ‘weniger’ (str. 93) ☉ Glej *malo*.

manjkati [mânjkati] nedovršni glagol

manjkati № 549: primanjkovati **TMB:**

Mankam NEM.: Abgehen LAT.: Deeffe, deficere **GS: Mankam** – ab Ital. *mancare*: germ. *mangeln*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

manjšati [mânjšati mânjšam] nedovršni glagol

manjšati № 674: zmanjševati **TMB:**

Majnsham NEM.: Verringern LAT.: Minuere

manjši [mânjši] samostalnik moškega spola **podložen, podrejen človek** № 952:

človek glede na stan **KG: Temu majnshemu perfanesi** (str. 187)

mar [mâr] povedkovnik

izraža skrb, ukvarjanje s čim; **mar** **TMB:**

Mar meni NEM.: Besorgen LAT.: Mihi curæ est

KG: Tebi ima fa tvojo družhino mar biti (str. 187)

marati [mâрати mâram] nedovršni glagol

skrbeti, marati № 63: občutiti ljubezen

TMB: Mâram NEM.: Zu Herzen nehmen

LAT.: Curare

maravt [mâravt] samostalnik moškega spola

študent № 956: učenec **TMB: Marovt** -a m.

NEM.: Ein Student LAT.: Studiofus

marbelj [mârbəlj mârbəljna] samostalnik moškega spola

marmor № 637: kamen, kamenina **TMB:**

Marbèl -na m. NEM.: Der Marmor LAT.:

Marmor **GS: Marbel** – lat. *Marmor*: germ.

Marmor: Gall. *Marbel*: Infer. Sax. *Marmel*,

quod & in Carniola passim. efferunt. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Marca [mārca] samostalnik ženskega spola

boginja delavnosti, dejavnosti № 349:

lastno ime nekrščanskega človekolikega

bitja **TMB: Marza** -e fh. NEM.: Antreibun-

gsgöttinn LAT.: Agenoria

marciza [marciza] (merciza) samostalnik

ženskega spola

rastlina narcisa, latinsko *Narcissus* № 617:

vrsta zelike **TMB: Merzifa** -e fh. NEM.: Die

Narzisse LAT.: Narciffus **GS: Merzifa** – lat.

Narciffus. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. ☉ K upadu nenaglaše-

nega *a* med dvema zvočnikoma primerjaj

marsikaj.

marelica [marēlica] samostalnik ženskega

spola

marelica № 613: sad ali plod za prehrano

TMB: Marelza -e fh. NEM.: Die Aprikose LAT.:

Amarillum **GS: Mareleze** – a lat. *Amarillum*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

maren [mārən] pridevnik

marljiv, prizadeven **TMB: Marne** -a -u Sieh.

Marliv **KG: Marn, -rna, -nu** ‘emsig, fleißig’

(str. 105)

Marena [marēna (?)] (Morena)

samostalnik ženskega spola

boginja lova № 349: lastno ime nekr-

ščanskega človekolikega bitja **KG: Marena,**

Nozhliza ‘Diana, Jagdgöttin, Mond’ (str. 184)

margalina [margalina] samostalnik

ženskega spola

rastlina navadna zvezdica, kurja črevca,

latinsko *Stellaria media* (?) № 617: vrsta

zelike **GS: Margaline** – a gr. μαργέλλη,

corrallium, species Anagallidis: gall. *Morgeline*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. Pomenska opredelitev se opira le na pomen primerjane grške in francoske besede.

margarana [margarána] samostalnik ženskega spola

drevo granatno jabolko, latinsko *Punica granatum*, ali *njegov plod* ▯ 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Margarana** -e fh. NEM.: Granatapfel LAT.: Malum granatum **GS: Margarana** – lat. *Pomum granatum*.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: margarano jabolko

margaranovo jabolko

[margaránovo jábouko] samostalniška zveza srednjega spola

granatno jabolko ▯ 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Margarano jabolko** NEM.: Granatapfel LAT.: Malum granatum PRIMERJAJ: margarana

Marija [maríja] samostalnik ženskega spola **krstno ime Marija** ▯ 351: krstno ime **ABC: Maria** (1789, str. 10)

mariška [maríška] samostalnik ženskega spola

grm ali drevo Tamariska, latinsko *Tamarix* ▯ 605: drevesna vrsta **TMB: Marishka** -e fh. NEM.: Tamariske LAT.: Tamarifcus **GS: Marishka** – lat. *Tamarifcus*: germ. *Tamarisken*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

marka [márka] samostalnik ženskega spola **denarna enota marka** ▯ 85: denar **TMB: Marka** -e fh. NEM.: Eine Marke LAT.: Mna **KG: Marka**, oder Marcha (str. 155)

Marka GLEJ: Marko

markaj [mârkaj mârka] samostalnik moškega spola **mrčes, žuželka** ▯ 993: žuželke ali drug

mrčes **TMB: Merkej** -a m. NEM.: Das Ungeziefer LAT.: Infectum

markak [markäk markáka] pridevnik **lahkomiseln TMB: Merkâk** -a -u NEM.: Ausgelassen LAT.: Diffolustus PRIMERJAJ: marsikaken; marsikakršen

markec [markēc] samostalnik moškega spola

mejni grof ▯ 906: posvetni oblastnik **TMB: Markez** -a m. NEM.: Der Marggraf LAT.: Marchio **GS: Markêz** – lat. *Marchio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: markovec

markecija [markecija] samostalnik ženskega spola

mejna grofija ▯ 304: dežela **TMB: Markézya** -e fh. NEM.: Marggrathum LAT.: Marchionatus PRIMERJAJ: markozina

Marko [mârko] (*Marka*) samostalnik moškega spola **krstno ime Marko** ▯ 351: krstno ime **TMB PREGOVOR: Podlofhne slufhabnek P. MARKA** (str. 6)

markovec [mârkovəc] samostalnik moškega spola

mejni grof ▯ 906: posvetni oblastnik **TMB: Markovz** -a m. NEM.: Der Marggraf LAT.: Marchio PRIMERJAJ: markec

markozina [markozína] samostalnik ženskega spola

mejna grofija ▯ 304: dežela **TMB: Markofina** -e fh. NEM.: Marggrathum LAT.: Marchionatus PRIMERJAJ: markecija

marljiv [marljív] pridevnik **marljiv, prizadeven TMB: Marliv** -a -u NEM.: Fleißig, befließen LAT.: Studiofus

marljivka [marljívká] samostalnik ženskega spola **muza** ▯ 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **KG: Marlivke 'Musen'**

(str. 184) ☉ V KG je iztočnica navedena v množinski obliki.

marljivo [marljívo] prislov
marljivo, prizadevno **KG:** Marlivu 'fleißig'
 (str. 91)

marljivost [marljívoŝt] samostalnik
 ženskega spola
marljivost, prizadevnost №366: delavnost,
 spretnost **TMB: Marlivoft** -e fh. NEM.: Der
 Fleiß LAT.: Diligentia PRIMERJAJ: marnost

Marna [mārna] samostalnik ženskega spola
slovanska boginja dežja №349: lastno
 ime nekrščanskega človekolikega bitja
TMB: Marna -e fh. NEM.: Die Regengöttinn
 LAT.: Idolum slavorum

marniti [marnīti marním] nedovršni
 glagol
paziti, čuvati №749: varovati **TMB: Marnim**
 NEM.: Acht, Sorge haben LAT.: Invigilare

marnja [mārnja] samostalnik ženskega
 spola
izmišljotina, izmišljena zgodba №493:
 govor **GS: Marna** – apud Ulphilatem
Merjan, Mähre, erdichtete Erzählung.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

marnjati [mārnjati mārnyam] nedovršni
 glagol
izmišljati si zgodbe, besedičiti №500:
 govoriti izmišljene reči **TMB: Marnam**
 NEM.: Fabeln, schwätzen LAT.: Fabulari

marnost [márnost] samostalnik ženskega
 spola
marljivost, prizadevnost №366:
 delavnost, spretnost **TMB: Marnoft** -e fh.
 Siehe Marlivoft PRIMERJAJ: marljivost

marnovati [marnováti marnûjem]
 nedovršni glagol
truditi se, biti marljiv, prizadeven №81:
 delati, truditi se **TMB: Marnujem** marnuvati

NEM.: Sich befließen studieren LAT.: Studere,
 operam navare

maroga [maróga] samostalnik ženskega spola
lisa na koži, maroga №805: lisa **TMB:**
Marôga -e fh. NEM.: Masern, Flecken
 LAT.: Macula, cicatrix

marogast [marógaŝt] pridevnik
marogast **TMB: Marogaft** -a -u NEM.: Voll
 Masern LAT.: Cicatricofus

marsikaj [marsikāj] zaimek
marsikaj **TMB: Merskaj** NEM.: Was immer
 LAT.: Quidcunque ☉ Na nenaglašenost
 prvega zloga tako kot v primeru *marciza*
 kaže upad a v e.

marsikakan GLEJ: marsikaken

marsikaken [marsikákæn]
 (marsikakan) pridevnik
lahkomiseln **TMB: Merskakan** -a -u Siehe
 Merkak **KG:** Merskakan 'Ausgelassen, leicht-
 fertig' (str. 37) **ABC:** Marskakan (1765, str.
 12) PRIMERJAJ: markak; marsikakršen

marsikakršen [marsikákršæn]
 pridevnik
lahkomiseln **TMB: Merskakershn** -a
 -u Siehe Merkak PRIMERJAJ: markak;
 marsikaken

marsikdaj GLEJ: marsikedaj

marsikedaj [marsikədəj] (marsikdaj)
 prislov
kdaj pa kdaj, včasih **TMB: Merskedej**
 NEM.: Zuweilen LAT.: Aliquando

marsiki eden [marsikiédæn (?)]
 marskiéna (?) zaimenska zveza
marsikateri **TMB** PREDGOVOR: Inu mordej
 je fhę merski edn od dvajftu lejt lésèm,
 kar smo fazhęli Kraynzi latinske zherke
 shpogāti, fazhel al kumej A B C spisal (str.
 2) **KG:** Merski edn 'immer einer' (str. 94)
ABC: od sazhetka fvejta fo fe she merkene
 špremenitve pergodile (1794, str. 21)

marsikje [marsikjè] prislov
marsikje, kjer koli **TMB: Merski** NEM.: **Wo immer** LAT.: **Alicubi, obvie**

marter [mārtər] samostalnik moškega spola
mučenje, muka №623: nasilje **TMB: Martr**
 -a m. NEM.: **Das Elend, Qual** LAT.: **Afflictio**
GS: Martr – **Martra**: germ. **Marter**: lat. **Martyrium**: a gr. **μάρτυρ**, tefitis: hebr. **מָרְטָר**
amar, dixit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

martinec [martīnəc] samostalnik moškega spola

1. žival kuščar, latinsko **Lacerta**, verjetno-**martinček**, latinsko **Lacerta agilis** №994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa
2. gosnica trtnega sukača, latinsko **Paraganotis pilleriana** №997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Martinz; Mertinz** -a m. NEM.: **1. Eider 2. Rebwurm** LAT.: **1. Lacerta 2. Volvulus**

martolos [martolòs] samostalnik moškega spola

trgovec, preprodajalec №959: trgovec
TMB: Martalos -a m. NEM.: **Der Grempler** LAT.: **Mango** ☉ Nemško **Grempler** pomeni predvsem 'trgovec z živili', pogosteje na drobno kot na debelo, pomeni pa tudi 'starinar, preprodajalec, ki kupuje stare stvari, jih obnavlja in drago prodaja'. Latinsko **mango** je v prvi vrsti 'trgovec s sužnji', pa tudi vsak trgovec z drugačnim blagom, ki ceno svojega blaga zvišuje s hvalo in občudovanjem.

martra [mārtra] samostalnik ženskega spola
mučeništvo №623: nasilje **TMB: Martra** -e fh. NEM.: **Die Marter** LAT.: **Martyrium**

martrnik [mārtrnik] samostalnik moškega spola

mučenec №900: mrtvec **TMB: Marternek** -a m. NEM.: **Der Martyrer** LAT.: **Martyr**

marvalana [marvalāna] samostalnik ženskega spola

navadno množina **mirabela** №613: sad ali plod za prehrano **TMB: Marvalāne** fh. NEM.: **Die Mirabellen** LAT.: **Perficum striatum** ☉ V **TMB** je iztočnica navedena v množinski obliki.

mas [mās] samostalnik ženskega spola
1. mera №427: beseda s pomenom 'mera'
2. zmernost №370: zmernost **TMB: Mas** NEM.: **Maaß, Mäßigkeit** LAT.: **Modus, temperantia** **GS: Mas** – **Masa**: germ. **Maß, inf. Sax. & Anglof. Mat: Gal. Mas, Mes, meix**. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja pravilna. PRIMERJAJ: **masa; polna mas**

masa [mása] samostalnik ženskega spola
1. mera №427: beseda s pomenom 'mera'
2. zmernost №370: zmernost **TMB: Masa** -e fh. NEM.: **Maaß, Mäßigkeit** LAT.: **Modus, temperantia** PRIMERJAJ: **mas**

masati [māsati māsam] nedovršni glagol
zadrževati, brzdati №466: usmerjati obnašanje **KG: Masam, -sal, -sat 'mäßigen'** (str. 106) **KG: Jefe masej** (str. 187) PRIMERJAJ: **masati se**

masati se [māsati se māsam se] nedovršni glagol
umerjeno delovati, zadrževati se, brzdati močne čustvene odzive №467: primerno se obnašati **TMB: Masam se** NEM.: **Einhalten** LAT.: **Temperare fibi** PRIMERJAJ: **masati**

maseljč [māsəljč] samostalnik moškega spola
prostorninska mera četrta bokala; maseljč №430: prostorninska mera **TMB: Maslèz** -a m. NEM.: **Ein Seitel, Maaß** LAT.: **Quadrans menfuræ** **GS: Maslèz** – a germ. **eine kleine Maß, Maßchen**. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ **Maseljč** meri pribl. 3,5 dl.

masen [māsən] pridevnik
zmeren, umerjen **TMB: Masne** -a -u NEM.: **Mäßig** LAT.: **Temperans** PRIMERJAJ: **masljiv**

maslarija [maslarîja] samostalnik

ženskega spola

masleni rogljič 261: hrana

TMB: Maslarya -e fh. NEM.: Schmalzküpfel

LAT.: Libum PRIMERJAJ: maslenka

maslen [maslêŋ] pridevnik

zabeljen z maslom **TMB: Maslên** -a -u

NEM.: Geschmalzen LAT.: Butyraceus

maslenik [máslenik] samostalnik moškega spola

lonec za shranjevanje masti 229:

posoda za hrano **TMB: Maslênek**;

Masovnek -a m. NEM.: Schmalztopf LAT.:

Lebes lardineus Siehe **Maslênek** ☉ Na mast

in ne morda maslo nedvomno kaže

latinski prevedek. Zapis *Maslênek*, ki bi

kazal na onoglasitev *maslênik*, se pojavlja

le kot vodilka ob zapisu *Masovnek*.

maslenka [maslênka] samostalnik

ženskega spola

masleni rogljič 261: hrana **TMB:**

Maslênka -e fh. Siehe **Maslarya** PRIMERJAJ:

maslarija

masljiv [masljív] pridevnik

zmeren, umerjen **TMB: Masliv** -a -u Siehe

Masne PRIMERJAJ: masen

maslo [máslɔ] samostalnik srednjega spola

maslo 261: hrana **TMB: Maslu** -a n.

NEM.: Das Schmalz LAT.: Lardo, liquamen

GS: Maslu – gr. μάσσω, fubigo; quia lac in

butyrum fubigi debet: vel a μάζος, mama,

unde lac pro butyro emulgetur. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

masnost [másnost] samostalnik ženskega spola

zmernost, umerjenost 370: zmernost

TMB: Masnoft -e fh. NEM.: Die Mäßigkeit

LAT.: Temperantia

mast [mâst mastî] samostalnik ženskega spola

mast 261: hrana **TMB: Maft** -y fh.

NEM.: Das Fett LAT.: Pinguedo **GS: Maft** – germ. *Mast*, Futter: apud Notker *mafta*, fett: gr. μάρθειν, fressen: μεσόειν, anfüllen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

masten [mástəŋ] pridevnik

masten, tolst **TMB: Mastne** -a -u NEM.: Fett, feist LAT.: Pinguis

mastiks [mâstiks (?)] samostalnik

moškega spola

grm mastika, latinsko *Pistacia*

lentiscus 610: vrsta grma **TMB: Mastix** -a

m. NEM.: Mastix LAT.: Lentifcus

mastiti [mastîti mastím] nedovršni glagol

dodajati zabelo, zabeljevati

265: pripravljati hrano **TMB: Maftim**

NEM.: Schmalzen LAT.: Impinguare

maša [máša] samostalnik ženskega spola

maša 474: krščanski obred **TMB: Masha**

-e fh. NEM.: Die Meße LAT.: Miffa **GS: Masha**

– vindis *Mesha*: lat. *Miffa*: germ. *Meße*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. PRIMERJAJ: meša

maševati [maševáti mašûjem] nedovršni glagol

maševati 474: izvajati krščanski obred

TMB: Mashujem NEM.: Meße lesen

LAT.: Miffam legere

mašiti [mašîti maším] nedovršni glagol

mašiti 40: utrjevati **TMB: Mashim**

NEM.: Einschoppen LAT.: Farcire, obturare

maškara [máškara] samostalnik ženskega spola

maškara 954: človek, ki sodeluje pri šegi

GS: Mashkara – ab Arabico *Mafcara*, Spiel:

Vallach. & Albanensibus *Maskûra*, ein Pos-

senreisser: in lege Longobard. *Mafca*, eine

Here: Ital. *Mafchera*, *Mafcherato*. Nos ex

materna lingua deducamus a *Mafhem*; quia

perfonati primitus non erant larvati, sed variis

coloribus facies pingebant, quod etiamnum

plebs in pagis facere solet. Razlaga vsebuje

nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mašnik [mâšnik] samostalnik moškega spola
duhovnik № 894: človek glede na krščansko vero **TMB: Mashnèk -a m.** NEM.: *Ein Priester* LAT.: *Sacerdos, mystes*

mašnikov žegnovanje [mâšnikov žègnovanje] (žegnovanje mašnikov) samostalniška zveza srednjega spola
mašniško posvečenje № 474: krščanski obred **ABC:** Sedem S. Sakramentov. 1. S Kerft 2. S. Firma 3. S. Reřhnu Telu 4. S. Pokura 5. S. Pořlèdnu vojle 6. S. Mařhnekov shegnovanje 7. S. Sakon (1789, str. 29)

mašni plašč [mâšni plâšč] samostalniška zveza moškega spola
mašni plašč № 132: s krščanstvom povezano oblačilo **TMB: Mashne plajsh** NEM.: *Meßkleid* LAT.: *Cafula*

maštaliř [maštaliř (?)] samostalnik moškega spola
glavni konjar № 871: uslužbenec **TMB: Mashtalir -ja m.** NEM.: *Marchstaller* LAT.: *Præfectus řtabuli*

maštovanje [maštovânje] samostalnik srednjega spola
maščevanje № 407: medsebojni odnosi **TMB: Mashtovanje -a n.** NEM.: *Die Rache* LAT.: *Vindicta*

maštovati [maštovâti maštûjem] nedovršni glagol
maščevati se № 414: biti v slabih medsebojnih odnosih **TMB: Mashtujem** NEM.: *Râchen* LAT.: *Vindicare*

mařtvo [mâřtvo] samostalnik srednjega spola
1. duhovniški poklic № 56: služba
2. duhovniřtvo, duhovniki № 895: skupina ljudi glede na krščansko vero **TMB: Mashtvu -a n.** NEM.: *Das Priesterthum* LAT.: *Presbyteratus*

matač [matáč] samostalnik moškega spola za plovbo po reki povezana debla;
splav № 594: ladja **GS: Matazh – ein Holzfloß, a metati.** Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Možno bi bilo nastaviti tudi *motáč*. PRIMERJAJ: vor

matek [?] samostalnik moškega spola žival deževnik, latinsko *Lumbricus terrestris* № 997: vrsta plazilca ali druge golazni **GS: Matek – a Matika: germ.** Regenwurm: infer. Sax. *Medick: Suec. Matk: Dan. Maddika, quia terram ut ligo perfodit.* Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

matematika [matemátika] samostalnik ženskega spola
matematika № 813: znanost, večšina **TMB: Mathematèka -e řh.** NEM.: *Die Mathematik* LAT.: *Mathesis*

materija [matèrija] samostalnik ženskega spola
snov, materija № 635: snov **TMB: Materija -e řh.** NEM.: *Die Materie* LAT.: *Materies*

materin [mâterin] pridevnik
materin KG: jest sem nag is maternega telesa na svejt pershl (str. 172) PRIMERJAJ: materni

materina duřica [mâterina dûřica] (duřica materina) samostalniška zveza ženskega spola
neka rastlina, verjetno materina duřica, divji timijan, latinsko *Thymus* № 617: vrsta zelike **TMB: Dushiza materna řh.** NEM.: *Mutterkraut* LAT.: *Amaracus* ☉ Nemřko *Mutterkraut* označuje več rastlin, ki pomagajo pri ženskih težavah, mdr. tudi majaron, *Origanum*, ki se mu je latinsko nekđaj reklo *amaracus*.

materni [mâterni] pridevnik
materni TMB: Materne -a -u NEM.: *Mütterlich* LAT.: *Maternus ABC: tvoj materne řhegen (1765, str. 24)* PRIMERJAJ: materin

maternica [mâternica] samostalnik ženskega spola

maternica Ꞥ977: del ženske ali živalske samice **TMB: Maternèza -e** fh. NEM.: Bärmutter LAT.: Matrix **GS: Materneza – a** gr. μήτρα, lat. *matrix*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

maternični [mâternični] pridevnik
maternični **TMB: Maternizhn -a -u** NEM.: Der Bärmutter LAT.: Matricis

materstvo [mâterstvo] samostalnik srednjega spola

materinstvo Ꞥ421: sorodstveno ali temu podobno razmerje, ki je značilno za ženske **TMB: Materftvu -a** NEM.: n. LAT.: Die Mutterschaft Maternitas

mati [mâti mâtere] samostalnik ženskega spola

mati Ꞥ950: sorodnik ipd. **TMB: Mate -re** fh. NEM.: Eine Mutter LAT.: Mater **GS: Mate – lat. Mater:** germ. *Mutter*; gr. μήτηρ, Doric. *Mater*. Ital. *Madre*; hebr. ׁמֵ em. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **ABC: Mate** Bofhia (1765, str. 22)

mavca [mâvca] samostalnik ženskega spola
slad (?) Ꞥ261: hrana **GS: Mavza – germ. Malz; Angl. & Suec. malt; infer. Sax. Molt; Holl. Mout.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Pomenska opredelitev temelji zgolj na pomenih primerjanih besed.

mavec [mâvəc] samostalnik moškega spola
1. mavec Ꞥ668: snov, ki se uporablja v gradbeništvu
2. belež, belilo Ꞥ636: barvilo **TMB: Mavz -a** m. NEM.: Gyps, Tünche LAT.: Albarium

mavka [mâvka] samostalnik ženskega spola
GS: Mavka – germ. & Dan. Maucke: inf. Sax. Mucke. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Pleteršnik navaja *mavka* v treh pomenih: 1. puhasta glavica odcvetelega regrata, 2. rastlinski puh, 3. rastlina vetrnica, *Anemone montana*. Nemško

Mauke označuje več boleznih pri konjih in otrocih, vrsto listnih uši in (proseno) kašo.

mavkati [mâvkati] nedovršni glagol
mijavkati Ꞥ531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Mavkam** NEM.: Gnauen wie ein Katz LAT.: Glaucitare **GS: Jaskam – onomatopœia; Westphali** ajunt *jeewken, jawken, quod Carnioli de canibus ufurpant: javkajo: de catis mavkajo.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mavrica [mâvrica] samostalnik ženskega spola

mavrica Ꞥ685: svetlobni vremenski pojav **TMB: Mavèrza -e** fh. NEM.: Der Regenbogen LAT.: Iris

mavroh [mâvroh] samostalnik moškega spola

goba mavroh, latinsko *Morchella* Ꞥ608: vrsta gobe **TMB: Mavroh -a** m. NEM.: Die Morcheln LAT.: Tuberculi, boleti

mavsati [mâvsati] nedovršni glagol
odstranjevati ščetine Ꞥ53: lupiti, luščiti, smukati **TMB: Mavsam** NEM.: Abhären LAT.: Setas detrahere **GS: Mavsam – unde** germ. *Maußen, in der Mauße seyn.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mazanje [mázanje (?)] samostalnik srednjega spola

mazanje Ꞥ406: mazanje **TMB: Mafanje -a** n. NEM.: Das Schmieren LAT.: Unctio

mazati [mazáti mážem] ali [mázati mâžem] nedovršni glagol
mazati Ꞥ406: mazati **TMB: Mafhem** mafâti NEM.: Schmieren LAT.: Ungere **GS: Mafhem – Hebr. מִשָּׁח mafschach; Syr. מִשָּׁח mefchach, unxit.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zgodovinsko upravičeni in v kasnejših virih domala povsod potrjeni naglas je *mázati mâžem.*

mazda [?] samostalnik ženskega spola
shramba za sadje Ꞥ324: shramba živil

TMB: Mafda -e fh. Siehe *Mêdya* PRIMERJAJ: medija

mazilo [mazílo] samostalnik srednjega spola
mazilo 𐌺635: snov **TMB: Mafilu** -a n. NEM.: Die Salbe LAT.: Unguentum

mazolj GLEJ: **mozolj**

maža [māža] samostalnik ženskega spola
prepis, kopija 𐌺201: pisni izdelek
TMB: Mafha -e fh. NEM.: Die Kopie LAT.: Antigraphum

mecesen GLEJ: **macesen**

mecesnov GLEJ: **macesnov**

meč [mëč] samostalnik moškega spola
meč, bodalo 𐌺199: orožje **TMB: Mêzh** -a m. NEM.: Der Degen LAT.: Enfis, gladius **GS: Mêzh** – Suec. *Stekamets*, gladius, pugio: Hung. *metzöker*: Angl. *mece*: gr. μάχαира. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Metsh** 'der Degen, Dolch' (str. 105) **KG: Métsche** 'die Dolche' (str. 163)

meček [mëčëk] samostalnik moškega spola
žoga 𐌺189: igrača **TMB: Mętskh** -a m. NEM.: Der Balle LAT.: Pila

mečičevje [mečičevje] samostalnik srednjega spola
kraj, kjer raste mečičje 𐌺321: rastišče zelike **TMB: Mezhizhovje** -a n. NEM.: Schwer-telwachs LAT.: Acoretum PRIMERJAJ: mečičje

mečičje [mečičje] samostalnik srednjega spola
neka močvirna trava, morda kolmež, latinsko *Acorus calamus* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Mezhizhje** -a n. NEM.: Wasserschwertel LAT.: Acorum **GS: Mezhizhje** – gall. *meche*, der Dacht im Lichte; quia ex scirpis ellychnia pro lampadibus parantur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Latinsko *scirpus* je sicer 'sitje'. Pleteršnik navaja *mečičje* v pomenu 'trstje', *Typha latifolia*. PRIMERJAJ: mečičevje

mečir [mečír] samostalnik moškega spola
izdelovalec mečev; mečar 𐌺846: izdelovalec orožja **TMB: Mezhir** -ja m. NEM.: Der Schwerdtfeger LAT.: Machæropæus

mečit [mečīt] samostalnik moškega spola
mošeja, džamija 𐌺780: nekrščanska verska zgradba **TMB: Mezhyt** -a m. NEM.: Die Moschee LAT.: Delubrum; mofchæa **GS: Mezhyt** – Turcis *Mofchæa*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

mečiti [mečīti mečīm] nedovršni glagol
mehčati 𐌺37: izboljševati **TMB: Mêzhim** NEM.: Erweichen LAT.: Emollire

mečkati [mečkáti mečkâm] nedovršni glagol
mečkati 𐌺675: spreminjati obliko **GS: Mezhkam** – Dan. *madске*, diluere, fubigere: gr. μάσσειν: Suec. *mäsk*, conculcatum: germ. *misch, masch, mattich*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: meškati

mečkov GLEJ: **meškov**

meč na obak zbrusen [mëč na obâk zbrúsən] (**obak**) samostalniška zveza moškega spola
dvorezen meč 𐌺199: orožje **TMB: Mêzh na obâk zbrusen** NEM.: Der Degen Zweischneidig LAT.: Anceps

med¹ [mêd medû] samostalnik moškega spola
med 𐌺258: med **TMB: Mêd; Mjed** -ú m. NEM.: Das Honig LAT.: Mel **GS: Męd** – *Médiza*: germ. *Meth*: Polon. Suec. & Dan. *miod*: Hung. *mez*: gr. μέλι: lat. *mel*, tantum in suffixis a fe invicem distincta. Alias *męd*: lat. *metallum*. Vid. *Mjed*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

med² [mêd męda] samostalnik moškega spola
medenina, tj. **zlitina bakra in cinka** 𐌺639: kovina **TMB: Mêd; Mejd; Mjed** -a m. NEM.:

Das Messing LAT.: Aurichalkum Siehe Medu kar Mêd ali Med **GS: Mjed** – germ. *Mösch*, Messing: lat. *metallum*, aurichalcum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: mednik; medo

med³ [med] predlog

med **TMB: Mêd** NEM.: Unter LAT.: Inter Siehe Mêj **KG: Med, mej, oder mejd** (str. 85) **KG: mejd** (str. 135) PRIMERJAJ: mej

medan [medân (?)] pridevnik (?)

meden, mehek, zmehčan (?) **GS: Medan** – germ. Mißmuth: inf. Sax. *Mithan*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

medar [mêd̥ar] samostalnik moškega spola **trgovec z medom; medar** № 959: trgovec **TMB: Mêdar** -ja m. NEM.: Honighändler LAT.: Meliturgus

medel [mêd̥ə] pridevnik

suh, mršav **TMB: Medl** -a -u NEM.: Mager, schlank, bleich LAT.: Macer, extenuatus **GS: Mêdl** – inf. Sax. *möde, möe*, defatigatus, enervatus: Angl. *methig*: gr. *μοχθηρός*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

meden¹ [medê] pridevnik

ki vsebuje med; meden **TMB: Mêdên** -a -u NEM.: Von Honige LAT.: Melleus, mellitus

meden² [medê] pridevnik

narejen iz medenine; medeninast, meden **TMB: Mêdên** -a -u NEM.: Von Messing LAT.: Aurichalcinus

medenica [mêdenica] samostalnik

ženskega spola

medeninasta skleda, kotel № 225: posoda **TMB: Mêdênza** -e fh. NEM.: Der Becken LAT.: Pelvis **GS: Medênza** – Hung. *metencze*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

medenika [medeníka] samostalnik

ženskega spola

rastlina medenika, latinsko *Melittis melissophyllum* № 617: vrsta zelike

TMB: Medénika -e fh. NEM.: Bienenkraut LAT.: Apiaftrum

medenje [mêdenje] samostalnik srednjega spola

mešanje, žvrkljanje, medenje № 265: pripravlanje hrane **TMB: Mêdenje** -a n. NEM.: Untereinanderrührung LAT.: Amtruatio

medica [medíca] samostalnik ženskega spola

medica № 661: alkoholna pijača **TMB: Médiza** -e fh. NEM.: Das Meet LAT.: Mulfum, œnomeli **GS: Mêd** – *Médiza*: germ. *Meth*: Polon. Suec. & Dan. *miod*: Hung. *mez*: gr. *μέλι*: lat. *mel*, tantum in suffixis a fe invicem diftincta. Alias *mêd*: lat. *metallum*. Vid. *Mjed*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

medičar [medíčar] samostalnik moškega spola

gostilničar, ki toči medico № 868: kdor izdeluje ali toči alkoholne pijače **TMB: Medizhar** -ja m. NEM.: Der Meetschen LAT.: Meliturgus

medija [mêd̥ja] samostalnik ženskega spola

shramba za sadje № 324: shramba živil **TMB: Mêdya** -e fh. NEM.: Obstkammer LAT.: Oporotheca PRIMERJAJ: mazda

mediti [medíti medím] nedovršni glagol

povzročati, da sadje postane medno; mediti № 266: mediti sadje **TMB: Médim** NEM.: Das Obst abliegen lassen LAT.: Maturescere jacendo

medlan [medlân] samostalnik moškega

spola

kovina, ki jo zaradi podobnosti zamenjujejo z dragocenejšo, žlahtnejšo № 639: kovina **TMB: Medlân** -a m. NEM.: Konterfey, rheinisch Gold LAT.: Electrum

medljaj [medljâj] samostalnik moškega spola

metljaj № 36: oboleli del živali **TMB: Médláj**

-a m. NEM.: *Eine Viehkrankheit* LAT.: *Morbus pecorum*

mednik [mêdnik] samostalnik moškega spola

medenina, tj. **zlitina bakra in cinka** № 639: kovina **TMB: Mednèk** -a m. NEM.: *Der Messing* LAT.: *Aurichalcum* PRIMERJAJ: med²; medo

medo [mêdo] samostalnik srednjega spola
medenina, tj. **zlitina bakra in cinka** № 639: kovina **TMB: Medu; Mjedu** -a n. NEM.: *Der Messing* LAT.: *Oricalchum* PRIMERJAJ: med²; mednik

medtem [medtēm] prislov
medtem **TMB: Mêtēm** NEM.: *Unterdessen* LAT.: *Interea* **KG: Medtēm** 'unterdessen, inzwischen' (str. 89)

medved [mêdved] samostalnik moškega spola
žival medved, latinsko *Ursus* № 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Médvèd** -a m. NEM.: *Der Bär* LAT.: *Urfus* **GS: Médved** – Hung. *medve* a *mèd* (mel) quo libenter pascitur, & *Vad*, Hungaris Fera; unde & Hungari acuratus scriberent *medvad*, quam *Medve*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
ABC: Medved (1765, str. 12)

medvedinja [medvêdinja] samostalnik ženskega spola
medvedka № 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Medvêdèna** -e fh. NEM.: *Die Bärinn* LAT.: *Urfā* PRIMERJAJ: medvedka

medvedka [medvêdka] samostalnik ženskega spola
medvedka № 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Medvedka** -e fh. NEM.: *Die Bärinn* LAT.: *Urfā* PRIMERJAJ: medvedinja

medvednik [medvêdnik] samostalnik moškega spola
grm glog, latinsko *Crataegus*

laevigata № 610: vrsta grma **TMB: Medvêdnèk** -a m. NEM.: *Weißdorn* LAT.: *Alba spinus*

medvedov [medvêdov] pridevnik
medvedov **TMB: Medvêdov** -a -u NEM.: *Des Bären* LAT.: *Urfī*

megla [mæglä] samostalnik ženskega spola
megla № 451: oblak in padavine **TMB: Mègla** -e fh. NEM.: *Der Nebel* LAT.: *Nebula* **GS: Megla** – gr. *ὀμίγλη*: lat. *nebula*; gr. *νεφέλη*, *Wolka*. Hebr. *לַבֶּלֶל* *aphel*, *caligo*, & *לַבֶּלֶל* *nabal*, *hebes*, *obnubilatus*: Chald. *אָנָן*, *Anan*: hebr. *אָנָן* *noph*, *stillare*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

meglen [mæglēn] pridevnik
meglen **TMB: Meglèn** -a -u NEM.: *Neblicht* LAT.: *Nebulofus*

meh [mêh mehû] samostalnik moškega spola
1. meh, tj. **priprava, ki ob stiskanju dovaja zrak** № 177: pripomoček za zrak, dim
2. usnjena vreča № 243: vreča ali torba **TMB: Mèh** -ú m. NEM.: **1. Balk** **2. Lederer Sack** LAT.: **1. Follis** **2. Culeus** **GS: Mèh** – Hebr. *אָנָן* *much*, *tenuè effe*; unde *mehke*, *lenis*, *mollis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Mèh** 'Lederer Sack. Blaßbalk' (str. 27)

mehak GLEJ: **mehek**

mehast [mêhast] pridevnik
podoben mehu; mehast **TMB: Mèhast** -a -u NEM.: *Balkicht* LAT.: *Aciniformis*

mehčati [mehčáti mehčâm] nedovršni glagol
mehčati № 37: izboljševati **TMB: Mehzhām** NEM.: *Erweichen* LAT.: *Mollire*

mehek [mêhæk] (**mehak**) pridevnik
mehek **TMB: Mèhk** -a -u NEM.: *Weich* LAT.: *Mollis* **KG: Mehak**, -hka, -ku 'gelind, weich' (str. 105)

mehkoba [mehkóba] samostalnik

ženskega spola

mehkoba Ꞥ769: tip, otip **TMB: Mehkóba**

-e fh. NEM.: *Die Weiche* LAT.: *Mollitudo*

PRIMERJAJ: mehkost; mehkota

mehkost [mehkôst] samostalnik ženskega

spola

mehkost Ꞥ769: tip, otip **TMB: Mehkuft**

-e fh. NEM.: *Die Weiche* LAT.: *Mollitudo*

PRIMERJAJ: mehkoba; mehkota

mehkota [mehkóta] samostalnik ženskega

spola

mehkota Ꞥ769: tip, otip **TMB: Mehkóta**

-e fh. NEM.: *Die Weiche* LAT.: *Mollitudo*

PRIMERJAJ: mehkoba; mehkost

mehur [mehúr] samostalnik moškega spola

1. mehur, tj. tvorba na površju kože Ꞥ35: oboleli del človeka

2. sečni mehur Ꞥ972: del človeka ali živali

TMB: Mehûr -ja m. NEM.: 1. *Blatter* 2. *Blase*

LAT.: 1. *Bulla* 2. *Vefica*

mej [mej] predlog

med **TMB: Mêj** NEM.: *Unter* LAT.: *Inter*

GS: Mej – *Mejd*: Anglof. *mid*: Goth. *Mith*: hodierni Germani *habent mitten, mittels &c.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: med³

meja [méja] samostalnik ženskega spola

meja Ꞥ425: meja **TMB: Méja** -e fh. NEM.: *Die Gränze* LAT.: *Confinia*

mejač [mejáč] samostalnik moškega spola

sosed, mejaš Ꞥ893: človek glede na

kraj bivanja **TMB: Mejâzh** -a m. NEM.: *Der Konfinant* LAT.: *Confinis* PRIMERJAJ: mejaš

mejaš [mejáš] samostalnik moškega spola

sosed, mejaš Ꞥ893: človek glede na

kraj bivanja **TMB: Mêjâsh** -a m. NEM.: *Der Konfinant* LAT.: *Confinis* PRIMERJAJ: mejač

mejnik [mejník] samostalnik moškega spola

mejni kamen; mejnik Ꞥ637: kamen,

kamenina **TMB: Mejnik** -a m. NEM.: *Gränzstein* LAT.: *Limes*

meketati¹ [mekátáti mekâtâm]

nedovršni glagol

bleketati, blejati Ꞥ531: oglašati se z

živalskimi glasovi **TMB: Mèkêtâm**

NEM.: *Blecken wie ein Schaf* LAT.: *Belare*

GS: Meketam – eft onomatopoeia: lat.

miceo: germ. *mäckern*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:**

Bleketam – Carniolicum eft *meketam* gr.

βληχάομαι. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

meketati² GLEJ: **miketati**

mekina [mekína] samostalnik ženskega

spola

navadno množina **trši ovoj semena prosa,**

ječmena; mekina Ꞥ616: del zelike **TMB:**

Mékiné fh. NEM.: *Hundskleyen* LAT.: *Canicæ*

GS: Mekine – uti & Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ V TMB

je iztočnica navedena v množinski obliki.

Naslednja iztočnica v GS je *mekuž*.

meklen GLEJ: **maklen**

meklenov GLEJ: **maklenov**

mekuž [mekúž] samostalnik moškega spola

1. rak takoj po levitvi, ko še nima

oklepa Ꞥ1006: vrsta ribe ali druge vodne

živali

2. mehužen človek Ꞥ928: človek z

negativnimi lastnostmi **TMB: Mèkush** -fha

m. NEM.: 1. *Häutelkrepis* 2. *Zärtling* LAT.: 1.

Cancer mollis 2. *Homo delicatus* **GS:**

Mekûsh – a *Mehke*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

mekužen [mekúžøn] pridevnik

mehužen **TMB: Mekufhn** -a -u NEM.: *Weih,*

zart LAT.: *Delicatus, mollis*

mekužnik [mekûžnik] samostalnik

moškega spola

mehkužen človek Ꞥ 928: človek z negativnimi lastnostmi **TMB: Mekufhnek -a** m. NEM.: Ein Weichling LAT.: Mollis

mekužnost [mekúžnost] samostalnik ženskega spola

mehkužnost Ꞥ 382: negativna človeška lastnost **TMB: Mekufhnoft -e** fh. NEM.: Die Weichlichkeit LAT.: Mollities

melar [melár] samostalnik moškega spola
večja železna utež Ꞥ 163: del tehtnice **TMB: Melâr -ja** m. NEM.: Mailer, ein Eisengewicht LAT.: Pondus ferri, æris etc. Centenarius © Lexer navaja koroško nemško *Meiler* 'eine gewisse Anzahl (aufgeschichteter) Roheisenstangen'.

melem [melêṃ] samostalnik moškega spola
obliž Ꞥ 679: obliž **TMB: Mêlêṃ -a** m. NEM.: Das Pflaster LAT.: Emplastrum

melija [melîja] samostalnik ženskega spola
ječmenov slad Ꞥ 661: alkoholna pijača **TMB: Melya -e** fh. NEM.: Das Malz LAT.: Alphica **GS: Melya – a** *mêlêṃ*, quod aqua arenam, ut farinam mola, in unum locum congerat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

melina [melína] samostalnik ženskega spola
peščena sipina Ꞥ 338: kamnita vzpetina ali njen del **TMB: Melina -e** fh. NEM.: Sandbank LAT.: Syrtes

melisa [melîsa] samostalnik ženskega spola
rastlina melisa, latinsko *Melissa* (*officinalis*) Ꞥ 617: vrsta zelike **TMB: Melisa -e** fh. NEM.: Melissenkraut LAT.: Meliffa **GS: Melisa – lat. Meliffa: germ. Melisse: gr. μελισσὸν**, apiarium a mel. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

melisen [melîsən] pridevnik
ki vsebuje meliso; melisen **TMB: Melisén -a -u** NEM.: Des Melissenkraut LAT.: Meliffæ

memljati [məmljáci məmljâm] (momljati) nedovršni glagol

1. govoriti brez zob, nerazločno; momljati Ꞥ 506: nerazločno, tiho govoriti
2. žvečiti Ꞥ 699: jesti **TMB: Mèmlâm** NEM.: 1. Ohne Zahn in Maul reden 2. Kiefeln LAT.: 1. Loqui minus perceptibiliter 2. Mandere

memrati [məmráci məmrâm] nedovršni glagol

mrmrati Ꞥ 506: nerazločno, tiho govoriti **TMB: Mèmrâm** NEM.: Murren LAT.: Murmurare **GS: Memram – eft** onomatopoeicum, ut lat. *murmuro:* & germ. *murren, murmeln*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Mermram – quod memram**. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: mrmrati

mena GLEJ: **menja**

mencati [mencáci mencâm] nedovršni glagol

drgniti z nogami ob tla Ꞥ 769: tipati **TMB: Menzâm** NEM.: Mit Füßen treppeln LAT.: Pedibus terere, salire

menda [mendä] členek
izraža domnevo; menda **TMB: Mende** NEM.: Sicher, vermuthlich LAT.: Fors, probabiliter **GS: Mēnde – Mendej** quali *menem de*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Mende fhe** 'vermuthlich schier' (str. 94) PRIMERJAJ: mendaj

mendaj [mendäj] členek
izraža domnevo; menda **TMB: Mendej** NEM.: Sicher, vermuthlich LAT.: Fors, probabiliter **GS: Mēnde – Mendej** quali *menem de*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: menda

mendrati [mendráci mendrâm] nedovršni glagol

hoditi po čem, mendrati Ꞥ 729: tolči z nogo **TMB: Mendrâm** NEM.: Mit Füßen treten LAT.: Calcare

menek [məñək] samostalnik moškega spola
sladkovodna riba menek, latinsko *Lota*

lota 𐌺1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Mènk** -a m. NEM.: Rutfisch LAT.: Muftela ④ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

menih [mənīh] samostalnik moškega spola **menih** 𐌺894: človek glede na krščansko vero **TMB: Menih** -a m. NEM.: Der Mönch LAT.: Monachus

menihovišče [mənihovišče] samostalnik srednjega spola

samostan 𐌺783: krščanska verska zgradba **TMB: Menihovshe** -a n. NEM.: Das Kloster LAT.: Monasterium

menika [mėnika] samostalnik ženskega spola

iz svinčevega oksida narejena rdeča barva; **minij** 𐌺636: barvilo **TMB: Mėnėka** -e fh. NEM.: Das Mennig, Farb LAT.: Minium

menišček [mėniščėk] samostalnik moškega spola

ptica menišček, vrsta sinice, latinsko *Parus ater* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Menishzhėk** -a m. NEM.: Aschenmeise LAT.: Ægithalus

meniški [mėniški] pridevnik **samostanski** **TMB: Menishke** -a -u NEM.: Klösterlich LAT.: Monasterialis

meništvo [mėništvo] samostalnik srednjega spola **samostansko življenje, meništvo** 𐌺347: krščanske verske reči **TMB: Menishtvu** -a n. NEM.: Klösterliches Leben LAT.: Monachus

meniti [mėnīti mėnim] nedovršni glagol **misлити, meniti** 𐌺435: snovati v mislih **TMB: Mėnem** meniti NEM.: Vermeynen LAT.: Putare, opinari **GS: Mėnem** – germ. *meynen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

menja [mėnja] (*mena*) samostalnik ženskega spola

sprememba, menjava 𐌺673: sprememba **TMB: Mejna** -e fh. NEM.: Verwechselung LAT.: Permutatio ④ Pohlinovo gradivo pogosto izkazuje epentetični *j*, primerjaj *konj, menjati*, le redko pa izkazuje dolenski dvoglasniški refleks jata (*mešati*), zato se zdi nastavitev *mena* manj verjetna.

menjati [mėnjati mėnjam] nedovršni glagol

spreminjati, menjati 𐌺673: spreminjati **TMB: Mejnam** NEM.: Wechseln LAT.: Permutare **GS: Mejnam** – a *mejn* (minus) quia in permutatione pecuniarum plerumque ex una parte minor specietenus, v. g. pro floreno 60. Cruciferi acquiruntur, & permutantur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Mensec GLEJ: **Mesec**¹

mera [mėra] samostalnik ženskega spola **mera** 𐌺427: beseda s pomenom 'mera' **TMB: Mira** -e fh. NEM.: Maß LAT.: Menfura **GS: Mira** – gr. μοῖρα sors, vel μεῖρω, divido, μετροῦν menfura: lat. *metiri* est carniolicum *mirėti*, per transpositionem literarum: apud Ulphil. *mitan*, messen. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

merciza GLEJ: **marciza**

merčun [mėrčūn] samostalnik moškega spola

kdor (uradno) ugotavlja ustreznost mer, meric, zlasti prostorninskih 𐌺875: sluga oblasti **TMB: Mirzhun** -a m. NEM.: Meßer, Viesierer LAT.: Abates

merica [mėrica] samostalnik ženskega spola **merica** 𐌺427: beseda s pomenom 'mera' **TMB: Mirėza** -e fh. NEM.: Maßel LAT.: Menfura

meriti [mėriti mėrim] nedovršni glagol **meriti** 𐌺764: meriti **TMB: Mirėm** mirėti NEM.: Messen LAT.: Metiri PRIMERJAJ: merovati

merjasec [merjásɛc] samostalnik moškega spola

neskopljen prašič, merjasec, latinsko *Sus scrofa domestica mas.* ¶ 989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Merjasz -a m.** NEM.: *Saubär, Eber* LAT.: *Verres*, majalis PRIMERJAJ: prašič; svinja

merkati [mɛrkati mɛrkam] nedovršni glagol

1. paziti se, imeti v mislih ¶ 435: snovati v mislih

2. paziti, čuvati ¶ 749: varovati **TMB: Mirkam** NEM.: **1. Acht haben 2. Achten** LAT.: **1. Attendere 2. Mandare memoriae GS: Mirkam** – a germ. *merken*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

merkocin [merkocîn] samostalnik moškega spola

gozdno božanstvo, satir ¶ 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **TMB: Mirkuzin -a m.** NEM.: *Waldteufel* LAT.: *Ægipan* PRIMERJAJ: divji mož; lesni bog

merkovca [mɛrkovca] samostalnik ženskega spola

opica zamorska mačka, latinsko *Cercopithecus* ¶ 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Mirkuvza -e f.** NEM.: *Ein Aff* LAT.: *Simia* ☉ Pohlin nenaglašeno izglasje *-ovica* praviloma zapisuje kot *-ovza*.

Merkuries [merkūries] samostalnik moškega spola

antični bog Merkur ¶ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Sélon, Merkuries** 'Merkur, Götterboth' (str. 184) **KG: Merkuries**, uremènek 'Wetterglas' (str. 187)

mernik [mɛrnik] samostalnik moškega spola

prostorninska mera za žito, pribl. 30 l; mernik ¶ 430: prostorninska mera **TMB: Mirnèk -a m.** NEM.: *Halbmetzen* LAT.: *Modius* **GS: Mirnek** – Hung. *mertek*, a *Mira*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: En mirnek pshenize vela shtiri petize (str. 148) PRIMERJAJ: polovnik

Merot [ʔ] samostalnik moškega spola **bog podzemlja Pluton** ¶ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Meroth** 'Pluto, der Hölle Gott' (str. 185)

merovati [merováti merŭjɛm] nedovršni glagol

meriti ¶ 764: meriti **TMB: Mirujem -ruvâti** *Siehe Mirem* PRIMERJAJ: meriti

merstvo [mɛrstvo] samostalnik srednjega spola

zemljemerstvo ¶ 427: beseda s pomenom 'mera' **TMB: Mirftvu -a n.** NEM.: *Meßkunst* LAT.: *Geometria*

mesar [mesár mesárja] samostalnik moškega spola

mesar ¶ 852: kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno postrežbo **TMB: Mesâr -ja m.** NEM.: *Der Fleischkacker* LAT.: *Lanio* **GS: Mésar** – germ. *Metzger*: apud *Ottfried Mazalar*: lat. *maccellarius*: Ital. *Macellaio, mazzare*: Holl. *matsem*: Hung. in *vocabulario 1554. Viennæ in 8. edito: mezáros, metzôm*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mesarski [mesárski] pridevnik

mesarski **TMB: Mefarske -a -u** NEM.: *Fleischhackerisch* LAT.: *Lanionius*

mesarstvo [mesârstvo] samostalnik srednjega spola

mesarija, mesarstvo ¶ 78: rokodelstvo **TMB: Mesarftvu -a n.** NEM.: *Die Fleischhackerey* LAT.: *Lanionatus*

mescen GLEJ: **mesecen**

mescov GLEJ: **mesecov**

mesec¹ [mɛsɛc] samostalnik moškega spola **mesec**, tj. **dvanajstina leta** ¶ 43: čas ali njegov del **TMB: Mész -a m.** NEM.: *Ein Monat*

LAT.: *Menfis* **GS: Meşz** – Celtis *mis*: Æolibus μεῖς; lat. *menfis* unde carniolicum abforpto *N enatum videtur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Mesec² [mêʂəc] (Mensec; Mesenc)

samostalnik moškega spola

Zemljin satelit, Mesec, Luna №361: ime nebesnega telesa **TMB: Mejsz** -a m. NEM.: *Der Mond* LAT.: *Luna* **GS: Mejsz** – a *mejn.* (minus) vel *mejnám, spreminám* (muto) quia *Luna varia folet apparere; unde & Vindi mejnsez, & mejsenz enuntiare confuecunt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Mejsz** ‘der Mond’ (str. 129) PRIMERJA: Luna

mesečen [mêʂecən] (mescen) pridevnik

mesečen, trčen, tj. ki ponoči v trdnem spanju hodi, kaj dela, ne da bi se tega pozneje spominjal **TMB: Mejshen** -a -u NEM.: *Mondsichtig* LAT.: *Lunaticus* ☉ Zapis *Mejshen* je domnevno tiskovna napaka namesto pričakovanega *Mejszen*. Beseda se namreč nahaja na abecednem mestu med zapisoma *Mejsz* in *Mejszov*.

mesečov [mêʂecov] (mescov) pridevnik

mesečov **TMB: Mejszov** -a -u NEM.: *Des Mondes* LAT.: *Lunæ*

mesen¹ [mesêŋ] pridevnik

ki ima veliko mesa; mesnat **TMB: Mêşen** -a -u NEM.: *Fleischicht* LAT.: *Carneus*

mesen² [mêʂəŋ] pridevnik

ki je iz mesa, vsebuje meso; mêsen **TMB: Mêşn** -a -u NEM.: *Vom Fleische* LAT.: *Carneus* **ABC:** ob Peṭkeh inu Sabbotah od mešne jedy fe fdershati (1789, str. 29)

Mesenc GLEJ: Mesec²

Mesijas [mesījas] samostalnik moškega

spola

Mesija №350: lastno ime krščanskega človekolikega bitja **KG: Mi smo Mefiasa neshli** (str. 173)

mesiti [mesīti mēsim] nedovršni glagol

mesiti №265: pripravljati hrano **TMB: Meşem; Mejsem** meṭti; mejsiti NEM.: *Teig mischen* LAT.: *Pifturam commiscere*

mesnica [mesníca] samostalnik ženskega

spola

prodajalna mesa, mesnica №300: prodajalna hrane **TMB: Mesniza** -e fh. NEM.: *Fleischbank* LAT.: *Carnificina* **GS: Mesniza** – Hung. *mezfarenje, a (mesu)*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mesnik [mesník] samostalnik moškega

spola

navadno množina **sorta jabolk** №606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Mesniki** -ov m. NEM.: *Eine Gattung Aepfel* LAT.: *Species pomorum* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

mesnina [mesnína] samostalnik ženskega

spola

mesna jed №261: hrana **TMB: Mesnina** -e fh. NEM.: *Fleischspeisen* LAT.: *Carnea*

meso [mesô mesâ] samostalnik srednjega

spola

meso №980: del živali **TMB: Mêşú** -a n. NEM.: *Das Fleisch* LAT.: *Caro* **GS: Mesu** – Arab. *maza*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Dajte meni en kos meffā** (str. 190)

mesten GLEJ: mestni

mesti¹ [mēsti mēdem] nedovršni glagol

1. pometati №52: čistiti
2. močno snežiti №450: delati vremenski pojav **TMB: Mêdem** NEM.: *1. Kehren 2. Schnee stöbern* LAT.: *1. Purgare 2. Ningere* **GS: Mêdem** – ufitatus in compofitis *pomēdem &c.*

mesti² [mēsti mēdem] nedovršni glagol

iz smetane delati maslo; mesti №265: pripravljati hrano **TMB: Međém** NEM.: *Butter rühren* LAT.: *Amtruare*

mestjamest [ʔ] samostalnik moškega spola

mestni glavar 906: posvetni oblastnik
KG: Mejsnir oder Mejsjtjamest 'Burgermeister' (str. 129) PRIMERJAJ: mestonos; mestnir

mestni [mɛʃtni] (**mesten**) pridevnik
ki je v zvezi z **mestom**; **mestni TMB:** Mejftne -a -u NEM.: Städtisch, bürgerlich
LAT.: Urbanus, civilis

mestnik [mɛʃtnik] samostalnik moškega spola

meščan, državlján 952: človek glede na stan **TMB:** Mejftnèk -a m. NEM.: Der Burger
LAT.: Civis

mestnir [mɛʃtnír] samostalnik moškega spola
mestni glavar 906: posvetni oblastnik
KG: Mejsnir oder Mejsjtjamest 'Burgermeister' (str. 129) PRIMERJAJ: mestonos; mestjamest

mesto¹ [mɛʃto] samostalnik srednjega spola
manjši del (zemeljske) površine; kraj, mesto, prostor 281: kraj **TMB:** Mɛʃtu -a n. NEM.: Ort, Stätte, Platz LAT.: Locus **KG:** Meftu 'Ort' (str. 32) **KG:** Mestu 'der Ort, die Stelle' (str. 105) ⑤ S približevanjem gorenjskemu oz. dolensjkemu izgovoru skuša Pohlin uvesti pisno (in izgovorno) razlikovanje med obema pomenoma, zato je beseda, ki se v slovenščini sicer ni fonetično razcepila (kot je primer v češki *město* ob *místo*), prikazana v dveh sestavkih.

mesto² [mɛʃto] samostalnik srednjega spola
večja naselbina; mesto 281: kraj **TMB:** Mejftu -a n. NEM.: Die Stadt LAT.: Civitas, urbs **GS:** Mejftu – gr. μεσδς plenus, refertus, prout est civitas populo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Mejftu 'Stadt' (str. 32) **KG:** Mejstu, -ta 'die Stadt' (str. 105) ⑤ S približevanjem gorenjskemu oz. dolensjkemu izgovoru skuša Pohlin uvesti pisno (in izgovorno) razlikovanje

med obema pomenoma, zato je beseda, ki se v slovenščini sicer ni fonetično razcepila (kot je primer v češki *město* ob *místo*), prikazana v dveh sestavkih.

mestonos [mestonòs] samostalnik moškega spola

mestni glavar 906: posvetni oblastnik
TMB: Mejftanos -a m. NEM.: Der Burgermeister LAT.: Conful PRIMERJAJ: mestjamest; mestnir

mestrišče [mestrišče] samostalnik srednjega spola

kraj za urjenje vojakov 332: kraj za vojaške dejavnosti **TMB:** Meftrische -a n. NEM.: Exerzierplatz LAT.: Locus exercitii PRIMERJAJ: meštija

meša [mɛʃša] samostalnik ženskega spola
koroško **maša** 474: krščanski obred **GS:** Masha – vindis *Mesha*: lat. *Miffa*: germ. *Meße*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: maša

mešati [mɛʃtati mɛʃsam] nedovršni glagol
mešati 581: premikati **TMB:** Mejsham; **Mɛsham** NEM.: Mischen LAT.: Mifcere **GS:** Mejsham – gr. μίσγειν: lat. *mifceo*: germ. *mischen*: hebr. *masach*, mifcuit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

mešetar [mɛʃɛtar] (mušetar)

samostalnik moškega spola
posrednik pri sklepanju kupčij;
mešetar 959: trgovec **TMB:** Meshɛtar -ja m. NEM.: Der Unterhändler LAT.: Conciliator **GS:** Meshɛtar – quafi v' mejs govoriti. Vid. *Mushetar*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** *Mushetar* – quia plerumque in venditione equorum affumitur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mešetarica [mɛʃɛtarica] samostalnik ženskega spola
posrednica pri sklepanju kupčij;

mešetarica ▯ 959: trgovec **TMB:**
Meshetarza -e fh. NEM.: Unterhändlerinn
LAT.: Conciliatrix

mešetariti [mešetáriti mešetârim]

nedovršni glagol

posredovati pri sklepanju kupčij;

mešetariti ▯ 733: trgovati **TMB:**

Meshetârem -riti NEM.: Unterhandeln

LAT.: Conciliare PRIMERJAJ: mešetiti

mešetiti [mešétiti mešétim] nedovršni glagol

posredovati pri sklepanju kupčij;

mešetariti ▯ 733: trgovati **TMB: Meshetem**

-shetèti S. Meshetarem PRIMERJAJ: mešetariti;
mušti

mešiček [mešîčək] samostalnik moškega

spola

prašnik pri cvetu ▯ 600: del rastline

TMB: Meshizhk -a m. NEM.: Das Bälglein

LAT.: Anthera ☉ Nemško *Bälglein* poleg

'mešiček' pomeni tudi 'posteljica, placenta' in 'grozdna lupina'. V starejši botanični literaturi, npr. pri Schreberju (1739–1810), označuje tudi čašni list.

Latinsko *anthera* v antiki označuje le iz cvetic narejeno zdravilo. Pomenska opredelitev je utemeljena predvsem na Pohlinovem nem. pomenskem opisu besede *mešičje*. PRIMERJAJ: mešičje

mešičje [mešîčje] samostalnik srednjega

spola

osrednji, rumeni del cveta, kjer so

prašniki in pestič ▯ 600: del rastline **TMB:**

Mëshizhje -a n. NEM.: Das Gelbe der Blüthe

LAT.: Anthera PRIMERJAJ: mešiček

mešin [mešîŋ] samostalnik moškega spola

glasbilo dude ▯ 171: glasbilo **TMB:**

Mëshin -a m. NEM.: Der Dudelsack LAT.: Tibia utricularis

meškati [mæškáti mæškâm] nedovršni

glagol

1. rahlo stiskati, mečkati ▯ 769: tipati

2. obotavljati se ▯ 436: dvomiti

TMB: Mëshkâm NEM.: 1. Weich drücken 2. Verweilen LAT.: 1. Molliter comprimere 2. morari PRIMERJAJ: mečkati

meškov [mæškäv] (mečkov; meškov)

samostalnik moškega spola

počasen človek ▯ 942: počasen človek

TMB: Meshkov -a m. NEM.: Langsamer

LAT.: Morofus

meškov GLEJ: meškov

mešnina [mešnáina] samostalnik ženskega

spola

mešanec ▯ 983: kopenske živali

TMB: Mejshnina -e fh. NEM.: Ein Mischling

LAT.: Mixtum ☉ Pomena ni mogoče

natančneje opredeliti. Ker je latinski prevedek v srednjem spolu, zelo verjetno ni mišljem človek.

mešta [mêšta] samostalnik ženskega spola

neka jed ali krma iz več sestavin ▯ 261:

hrana **TMB: Mështa** -e fh. NEM.: Das Misch,

der Masch LAT.: Farrago ☉ Pleteršnik

navaja *mêšta* v pomenih 'iz raznovrstnih ostankov narejena jed', 'kaša' in 'žganci'. SSKJ ima isto besedo v pomenu 'gostemu močniku podobna jed iz moke in navadno krompirja, znana na Gorenjskem'. Nemško *Misch* in latinsko *farrago* se uporablja le za označevanje mešane živinske krme.

meštar [mêštar] samostalnik moškega spola

kdor iz grozdja dela mošt ▯ 891: kmet

TMB: Mështar -ja m. NEM.: Der Mostler

LAT.: Muftifex

meštra [mêštra] samostalnik ženskega spola

stisnjeno grozdje, mošt ▯ 661: alkoholna

pijača **TMB: Mejshtra** -e fh. NEM.: Gekelerte

Trauben, Masch LAT.: Uvæ preffæ, muftum

PRIMERJAJ: mošt

meštranje [mêštranje (?)] samostalnik

srednjega spola

urjenje, vadba vojakov ▯ 458: vojaško

dejanje **TMB: Meshtranje** -a n. NEM.: Uebung
LAT.: Exercitatio

meštrati [mêštrati (?) mêštram (?)]
nedovršni glagol

uriti, vaditi vojake 418: izvajati vojaško
dejanje **TMB: Meshtram** NEM.: Ueben LAT.:
Exercere PRIMERJAJ: meštrati se; muštrati

meštrati se [mêštrati se mêštram se]
nedovršni glagol

skrbno pregledovati vojake (?) 418:
izvajati vojaško dejanje **GS: Męshtram**
se – germ. *mustern*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
meštrati

meštrija [meštrîja] samostalnik ženskega
spola

urjenje vojakov 458: vojaško dejanje
TMB: Meshtrya -e f. NEM.: Exerzierplatz
LAT.: Exercitium ☉ V TMB je na mestu
nemškega prevedka sklic na predhodni
sestavek *mestrišče*. Latinski prevedek
jasno kaže na navedeni pomen. PRIMERJAJ:
mestrišče

meta [mêta] samostalnik ženskega spola
rastlina meta, latinsko *Mentha*
(*piperita*) 617: vrsta zelike **TMB: Męta** -e
f. NEM.: Die Münze LAT.: Mentha **GS: Męta**
– lat. *mentha*: germ. *Münze*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

metalnica [metâunica] samostalnik
ženskega spola

manjša mreža za lovljenje rib;

metalka 157: pripomoček za ribolov
TMB: Metavneza -e f. NEM.: Das Wurfarn
LAT.: Retiaculum

metati [metâti męčem] in [metâm]
nedovršni glagol

metati 433: metati **TMB: Męshem;**
Metâm metati NEM.: Werfen; kehren LAT.:
Jacere; verere **GS: Metla** – a *metshem*, quod
verrendo hinc inde mittatur. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

meti [mêti mánem] nedovršni glagol
drobiti, tretti, meti 405: drobiti **TMB:**
Mâném meti NEM.: Zerreiben LAT.: Conterere
GS: Manem – *Pridi na metvo*: a gr. μάνις,
vates a μαίνομαι, *umęti, interpretari*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

metje GLEJ: **imetje (?)**

metla [métla] samostalnik ženskega spola
metla 141: orodje ali pripomoček za
čiščenje **TMB: Metla** -e f. NEM.: Der Besen
LAT.: Scopa **GS: Metla** – a *metshem*, quod
verrendo hinc inde mittatur. Unde /.../
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. **GS: Metlika** – ob similitudinem
scopæ: hebr. מַטֵּה *matte* Talmudice מַטֵּה *metla*,
ramus virga. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih
in nekaj napačnih povezav ali
trditiv. ☉ Pravilna je etimološka povezava
besed *metla* in *metlika*, ne pa tudi
podobnost s hebrejsko.

metlica [metlíca] samostalnik ženskega
spola

krtača, ščetka 141: orodje ali
pripomoček za čiščenje **TMB: Metliza** -e f.
NEM.: Das Bürstchen LAT.: Scopula

metlika [metlíka] samostalnik ženskega
spola

rastlina pelin, latinsko *Artemisia*
vulgaris 617: vrsta zelike **TMB: Metlika** -e
f. NEM.: Der Beyfuß LAT.: Artemisia **GS:**
Metlika – ob similitudinem scopæ: hebr. מַטֵּה
matte Talmudice מַטֵּה *metla*, ramus virga.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditiv.

metlikovina [metlíkovina] samostalnik
ženskega spola

rastlina pelin (?) 617: vrsta zelike **TMB:**
Metlikovna -e f. NEM.: Der Beyfuß LAT.:
Ambrosia ☉ V TMB je nemški prevedek
naveden kot *Ebend*, torej s sklicem
na predhodni sestavek *metlika*, ki ima
nemški prevedek *Beyfuß*, tj. 'pelin'.

Latinsko *ambrosia* pomeni le 'hrana, pijača nesmrtnosti, ki jo uživajo bogovi', v botanični nomenklaturi je *ambrosia* rod rastlin, ki izvira iz Severne Amerike in je v Evropi neofit. Žvrklja, *Ambrosia artemisiifolia*, ima pelinu podobne liste.

metulj [metúlʲ] samostalnik moškega spola
metulj 𐌺993: žuželke ali drug mrčes
TMB: Matûl -a m. NEM.: Ein Sommervogel
 LAT.: Papilio

metuljev [metúlʲjev] pridevnik
metuljev **TMB: Matulov** -a -u NEM.: Des Weinfalters LAT.: Papilionis

metva [mêtv̥a] samostalnik ženskega spola
ločevanje zrn prosa od latov;
metev 𐌺53: pridobivanje zrnja **GS:**
Manem – *Pridi na metvo*: a gr. μάτις, vates a μαίνομαι, *umeti*, interpretari. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mevža [mêvž̥a] samostalnik ženskega spola
bojazljiv, plašen človek; mevža 𐌺947:
 strahopeten človek **TMB: Mēvſha** -e fh.
 NEM.: Zaghafat LAT.: Formidolofus

mevžast [mêvž̥ast (?)] pridevnik
bojazljiv, plašen, mevžast **TMB: Mēvſhaft**
 -a -u NEM.: Zaghafat LAT.: Formidolofus

mezdra [mêzd̥ra] samostalnik ženskega spola

1. trebušna prepona, mrena;
pečica 𐌺972: del človeka ali živali
2. usnjarsko strojilo 𐌺655: strojilo **TMB:**
Mēfdra; Mejfdra -e fh. NEM.: 1. Gekröse
 2. Gerberbeitze LAT.: 1. Diaphragma 2.
 Maceratura PRIMERJAJ: mezra; mihtar;
 rajželjč

mezeg [mæzə̯g] samostalnik moškega spola
potomec žrebca in oslice; mezeg 𐌺989:
 vrsta kopenske domače živali **TMB: Mēfg** -a
 m. NEM.: Maulsel LAT.: Mulus ☉ K naglasu
 na črkovno neizraženem polglasniku
 primerjaj *škripec*.

mezga [mêzga] samostalnik ženskega spola
notranji del lubja; liče 𐌺600: del rastline
TMB: Mēfga -e fh. NEM.: Die Weise an der
 Eichrinde LAT.: Alburnum ☉ Nemško zapis
Weise je domnevno pomota namesto
Weiß.

mezgar [mæzɡár] samostalnik moškega spola
gonjač mezgov 𐌺871: uslužbenec **TMB:**
Mēfgâr -ja m. NEM.: Eseltreiber LAT.: Agafo

mezinec [mezî̯nɛç] samostalnik moškega spola

mezinec 𐌺878: del človeka **TMB:**
Mefinz -a m. NEM.: Kleiner Finger LAT.:
 Digitus auricularis **GS: Mefinz** – a *majhen*,
 comparative *mejn* (minor). Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mezlan [mezlân] samostalnik moškega spola

tkanina iz lanene osnove in volnenea
votka; mezlan 𐌺247: blago ali usnje **TMB:**
Mēflân -a m. NEM.: Muselan ein Zeug LAT.:
 Panus Mufelmanicus **GS: Mēflan** – Moschi
 tenuem pannum ex gollipio confectum
 vocant: *semillannaja*, quasi lat. *Semilaneum*:
 It. *mezza lana*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

mezlanka [mezlânka] samostalnik ženskega spola

žensko krilo iz mezlana 𐌺137: žensko
 oblačilo **TMB: Mēflanka** -e fh. NEM.:
 Weiberrock LAT.: Vēftis ex hac materia

mezra [mêzra] samostalnik ženskega spola

1. notranja stran usnja 𐌺247: blago ali usnje
2. trebušna prepona 𐌺972: del človeka ali živali
3. usnjarsko strojilo 𐌺655: strojilo **TMB:**
Mēfra -e fh. NEM.: 1. Fleischseite an Leder
 2. S. Mēfdra LAT.: Interior pars Corii ☉ 2. in
 3. pomen sta povzeta iz sestavka *mezdra*,
 na katerega je napoteno v nemškem
 prevedku. PRIMERJAJ: mezdra

mežati [məžáti məžím] (mižati)

nedovršni glagol

mižati 𐌺546: počivati **TMB: Mèl̥him mèlhâti** NEM.: *Die Augen zuhalten* LAT.: *Claudere oculos* ☉ Današnji zapis *mižati* je domnevno hiperkorekten, kakor da bi polglasnik v prvem zlogu nastal po modernem samoglasniškem upadu.

mežeje [mežéje] (miže) prislov z zaprtimi očmi; **miže** **TMB: Mefheje** NEM.: *Mit geschlossenen Augen* LAT.: *Claufis oculis*

meževen [mežévəŋ] pridevnik

nežen **TMB: Mèl̥hevn -a -u** NEM.: *Zart, zärtlich* LAT.: *Tener* ☉ Proti združitvi z iztočnico *muževen* govori le naglasno znamenje na prvem zlogu, ki praviloma kaže na nepolglasniško izreko. PRIMERJAJ: muževen

mežnar [mèžnar mèžnarja] samostalnik moškega spola

kdor skrbi za cerkveno stavbo; cerkovnik, mežnar 𐌺871: uslužbenec **TMB: Mefhnar -ja m.** NEM.: *Der Meßner* LAT.: *Ædituus*

mežnariti [mežnáríti mežnârim] nedovršni glagol

skrbeti za cerkveno stavbo; biti cerkovnik, mežnar 𐌺461: upravljati manjše gospodarstvo **TMB: Mefhnârem** NEM.: *Kirchendien* LAT.: *Æditimari*

mežnija [mežnîja] samostalnik ženskega spola

cerkovnikova hiša; mežnarija 𐌺783: krščanska verska zgradba **TMB: Mefhnya -e lh.** NEM.: *Meßmershaus* LAT.: *Domus æditui*

mi [mî] množinski zaimek

mi **KG:** *mi 'wir' /.../* (str. 47 s.) **ABC:** *mi* (1789, str. 20) **ABC:** *my* (1794, str. 9)

migati [mígati mîgam] nedovršni glagol **delati gibe, mahati** 𐌺590: premikati telesni del **TMB: Migam** NEM.: *Winken*

LAT.: *Innuere* **GS: Migam** – lat. *nicto*, germ. *winken*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

migljati [migljáti migljâm] nedovršni glagol

lesketati se 𐌺683: svetiti se **TMB: Miglâm** NEM.: *Funkeln* LAT.: *Scintillare*

migniti [mígniti mîgnem] dovršni glagol **narediti gib, pomahati** 𐌺590: premikati telesni del **TMB: Mignem -nèti** Sieh. *Migam*

Mihael [mîhael] (Mihel) samostalnik

moškega spola

krstno ime Mihael 𐌺351: krstno ime **KG:** *Mihel* (str. 129) **ABC:** *Mihael* (1765, str. 12)

Mihel GLEJ: **Mihael****mihtar** [mîhtar] samostalnik moškega spola

trebušna mrena, pečica 𐌺972: del človeka ali živali **TMB: Mihtar -ja m.** NEM.: *Das Gekröße* LAT.: *Mefenterium* PRIMERJAJ: *mezdra; mrenica; rajželjč*

mikati [mîkati mîkam] nedovršni glagol

1. razčesavati lan; mikati 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem
2. zbuhati pri kom zanimanje, privlačnost; mikati 𐌺63: občutiti ljubezen **TMB: Mikam; Mika me** NEM.: *1. Kämmen*
2. Reizen; Es zieht LAT.: *1. Pectere linum*
2. Allicere; Impellit me

miketati [mikətáti mikətâm](meketati²) nedovršni glagol

tresti, mikastiti 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Mèkètâm** NEM.: *Zittern* LAT.: *Tremere* **GS: Meketam** – in alia fignificatione in *compositis fmeketam &c.* a gr. *ἐμεκτεω, ægre fero. commoveor*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *zmiketati*

mil [mîl (?)] pridevnik

1. usmiljen, sočuten
2. zaskrbljen, potr **TMB: Mile -a -u**

NEM.: 1. Mitleidig 2. Betrübt LAT.: 1. Mifericors 2. Mifer

milja [mîlja] samostalnik ženskega spola dolžinska mera **milja**, **pribl. 7586**

m 432: dolžinska mera **TMB: Mila** -e fh. NEM.: Eine Meile LAT.: Milliare **KG: Kolku mil?** 'Wie viel Meil?' (str. 189)

miljar¹ [miljár] samostalnik moškega spola utežna mera **11 centov**, **pribl. 528**

kg 431: utežna mera **TMB: Milâr** -ja m. NEM.: Eilf Zenten gewicht LAT.: Pondus 11. mille

miljar² [miljár] števnik

miljon **KG: Miliar** 'Million' (str. 44) **KG: sheft** miliarjov 'sechs Millionen' (str. 46) ☉ Beseda je pravzaprav samostalnik v vlogi števnik, tako kot domala vsi glavni števnik od *pet* dalje.

miljarski [miljárski] števnik **milijonti** **KG: miliarske** (str. 44)

Milo [mîlo] samostalnik moškega spola **antično osebno ime** **Milon** 348: antično osebno ime **KG: To ni Milo ampak Klodius sturil** (str. 149)

milost [mîlost] samostalnik ženskega spola **usmiljenje, sočutje** 409: sočutje **TMB: Miloft** -e fh. NEM.: Barmherzigkeit LAT.: Mifericordia

milosten [mîlostən] pridevnik **usmiljen, sočuten** **TMB: miloftn** NEM.: Gnädig, barmherzig LAT.: Mifericors ☉ milostiv

milostiv [mîlostiv] pridevnik **usmiljen, sočuten** **TMB: Miloftiv** -a -u NEM.: Gnädig, barmherzig LAT.: Mifericors **KG: milostiv, oder milostuv** 'barmherzig' (str. 118) PRIMERJAJ: milosten

milovati [mílovati mílujem] in [mílovam] nedovršni glagol **sočustvovati, pomilovati** 409: imeti

sočutne medsebojne odnose **TMB: Milijem; Miluvam** -lupati NEM.: Bemitleiden LAT.: Condolere

mimo [mîmo] predlog **mimo** **TMB: Mëmu** NEM.: Neben vorbey LAT.: Trans, penes **KG: Memu**, vogla 'neben dem Ecke' (str. 84)

minejoč [minejôč (?)] pridevnik **minul, pretekkel** **KG: Spomliv** minejzohreh rezhy (str. 135)

miniti [minīti mínem] in [miním] dovršni glagol **miniti** 95: končati se **TMB: Minem; Mënim** miniti NEM.: Vergehen LAT.: Abire, elabi **GS: Minem** – unde lat. *minutum*: germ. *Minute*. Razlaga je s stališča današnjega jezika koslovja napačna.

minuta [minûta] samostalnik ženskega spola **minuta** 428: časovna mera **TMB: Minûta** -e fh. NEM.: Eine Minute LAT.: Minutum

mir [mîr mirû] samostalnik moškega spola **mir** 407: medsebojni odnosi **TMB: Myr** -ú m. NEM.: Der Frieden LAT.: Pax **GS: Myr** – a gr. ἡμερος, *manfuetus*, *cicur*, *pacificus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mira [mîra] samostalnik ženskega spola **dišeča smola nekaterih tropskih dreves; mira** 533: dišava **TMB: Mirra** -e fh. NEM.: Die Myrhen LAT.: Myrrha

mirabelica [mirabêlica] samostalnik ženskega spola navadno množina **sadež mirabele** 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Mirabêleze** fh. NEM.: Myrobalanen LAT.: Acacia Pifonis ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

miren [mírən] pridevnik **miren, miroljuben** **TMB: Myrn** -a -u NEM.: Friedlich LAT.: Pacificus

mirijad [ʔ] števnik

deset tisoč **TMB:** **Mirijad** -a m. NEM.: **Ze-hentausend** LAT.: **Decies mille** ☉ Beseda je pravzaprav samostalnik v vlogi števnik, tako kot domala vsi glavni števnik od *pet* dalje.

miriti [mirīti mirím] nedovršni glagol

miriti, pomirjati 𐀀408: biti v dobrih medsebojnih odnosih **TMB:** **Myrim** NEM.: **Frieden machen** LAT.: **Pacificari** PRIMERJAJ: mirovati

mirovati [mirováti mirŭjem] nedovršni glagol

miriti, pomirjati 𐀀408: biti v dobrih medsebojnih odnosih **TMB:** **Myrujem** **myruvati** LAT.: **Conciliare** Siehe **Myrim** PRIMERJAJ: miriti

misel [mîsəu] samostalnik ženskega spola

misel 𐀀435: miselni pojem **TMB:** **Misl** -e fh. NEM.: **Der Gedanken** LAT.: **Cogitatio**

miselnost [mîsəlnost] samostalnik

ženskega spola

domišljija 𐀀435: miselni pojem **TMB:** **Mislənoft** -e fh. NEM.: **Einbildungskraft** LAT.: **Imaginatio**

mislite [mîslite]

ime črke m 𐀀808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** **Mislite, M, m** (str. 159)

misлити [mîsliti mîslim] nedovršni glagol

misлити 𐀀435: snovati v mislih **TMB:** **Misləm** **mislěti** NEM.: **Gedenken** LAT.: **Cogitare**

miš [mîš mîši] samostalnik ženskega spola

žival miš, latinsko *Mus* 𐀀985: vrsta kopenske divje živali **TMB:** **Mish** -e fh. NEM.: **Die Maus** LAT.: **Mus** **GS:** **Mish** – lat. *mus*: germ. *Maus*: gr. *μῦς*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mišek [mîšək] samostalnik moškega spola

mišica (?) 𐀀972: del človeka ali živali **TMB:** **Mishk** -a m. NEM.: **Das Mäuslein** LAT.:

Mufculus ☉ Nemško *Mäuslein* kakor latinsko *musculus* pomeni tako 'majhna miš, miška' kakor tudi 'mišica'. Pomen 'mišica' se zdi pri tej besedi verjetnejši od sicer možnega 'majhna miš', saj Pohlin v geslu *miška* manjšalniški pomen v latinščini navede opisno, nedvoumno kot 'mus parvulus'. PRIMERJAJ: **miška**

mišen GLEJ: **mišni**

mišica [mîšica] samostalnik ženskega spola

strup za miši, arzenik 𐀀658: strup **TMB:** **Mishèza; Mishza** -e fh. NEM.: **Mausgift** LAT.: **Arfenicum**

mišin GLEJ: **mišni**

mišjak [mîšjak] samostalnik moškega spola

mišji iztrebek; mišjak 𐀀698: živalski iztrebek **TMB:** **Mishjek** -a m. NEM.: **Mausdreck** LAT.: **Mufcerda** PRIMERJAJ: **mišnjak**

mišji [mîšji] pridevnik

ki je v zvezi z mišjo; mišji **TMB:** **Mishje** -a -u NEM.: **Von Mäusen** LAT.: **Murinus**

miška [mîška] samostalnik ženskega spola

majhna miš; miška 𐀀986: mladič kopenske divje živali **TMB:** **Mishka** -e fh. NEM.: **Das Mäuslein** LAT.: **Mus parvulus** PREDGOVOR: **Koku so pozh spet visoke gorre le eno mishfeko rodile** (str. 2) PRIMERJAJ: **mišek**

mišni [mîšni] (mišen; mišin) pridevnik

ki pripada miši; mišji **TMB:** **Mishne** -a -u NEM.: **Der Maus** LAT.: **Muris**

mišnica [mîšnica] samostalnik ženskega spola

past za miši; mišnica 𐀀155: pripomoček za lov na kopenske živali **TMB:** **Mishnèza** -e fh. NEM.: **Die Mausfalle** LAT.: **Mufcipula**

mišnjak [mîšnjak] samostalnik moškega spola

mišji iztrebek; mišjak 𐀀698: živalski

iztrebek **TMB: Mishnèk** -a m. Siehe Mishjek
PRIMERJAJ: mišjak

miten GLEJ: **mitni**

mitje [mîťje] samostalnik srednjega spola
obresti № 73: plačilo **TMB: Mitje** -a n.
NEM.: Der Wucher, Zins LAT.: Cenfus, fænus
GS: Mitje – a germ. *miethen*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

mitni [mîtni] (**miten**) pridevnik
za katerega je treba plačati davek,
obdavčljiv **TMB: Mitne** -a -u NEM.: Zinsbar
LAT.: Tributarius

miza [míza] samostalnik ženskega spola
miza № 209: pohištvo **TMB: Mifa** -e fh.
NEM.: Der Tisch LAT.: Menfa **GS: Mifa** – lat.
menfa. Slavi, ficut & Hifpani in hujus, &
fimilium vocum prima syllaba non habent N:
a gr. μέσας; quia media inter affidentes est,
ut Varro interpretatur. Hifpani ajunt *mefa*:
Carn. *mifa*, estque vox antiquior, latina; quia
N in voce *menfa* est epenthesi aucta: Angloff.
ducunt *mefe*, & *myfe*. Vid. Wachterum von
Salzmesse. *Mias* apud Keronem est *menfa*.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev. **KG: Mifa**, -fe
'Tafel, Tisch' (str. 105)

mizar [mizár mizárja] samostalnik
moškega spola
mizar № 855: izdelovalec lesenih stvari
TMB: Mifar -ja m. NEM.: Der Tischler LAT.:
Arcularius

miznica [mîznica] samostalnik ženskega spola
predal v mizi; **miznica** № 210: del pohištva
TMB: Mifenza -e fh. NEM.: Tischlade LAT.:
Arcula menfæ

mizati GLEJ: **mežati**

miže GLEJ: **mežeje**

mlačen [mláčæn] pridevnik
mlačen **TMB: Mlazhn** -a -u Siehe Mlahov

KG: Mlazhen, -zhna, -zhnu 'laulich' (str. 105)
PRIMERJAJ: mlahav

mlačneti [mlačněti mlačním] nedovršni
glagol

postajati topel, mlačen № 677: spreminjati
se zaradi temperature **TMB: Mlazhnmim**
NEM.: Lau werden LAT.: Tepescere

mlačnišča [mlačníšča] samostalnik
ženskega spola

kopalnica № 789: kopalnica **TMB:**
Mlazhnisha -e fh. NEM.: Badstube LAT.:
Balneum ☉ Beseda izvira iz nekega
govora s feminizacijo nevter, saj pripona
kaže na izvorno **mlačnišče*.

mlačnost [mláčnost] samostalnik
ženskega spola

mlačnost № 723: temperatura **TMB:**
Mlazhnoft -e fh. NEM.: Die Lauigkeit
LAT.: Tepor

mlačva [mláčva] samostalnik ženskega
spola

spravljanje zrnja iz klasja s cepcem;
mlačev № 274: mlačev **TMB: Mlazhva** -e fh.
NEM.: Das Dreschen LAT.: Tritura

mlad [mlâd] pridevnik

mlad **TMB: Mlâd** -a -u NEM.: Jung LAT.:
Juvenis **KG: Mlad**, primernik Mlajshe 'Jünger'
(str. 41)

mladenič [mladěnič] samostalnik
moškega spola

mladenič № 834: človek do popolne
odraslosti **TMB: Mladenzh** -a m. NEM.: Der
Jüngling LAT.: Juvenis

mladenstvo [mladěnstvo] samostalnik
srednjega spola

mladost № 51: obdobje v človekovem
življenju **TMB: Mladěnstvu** -a n. NEM.: Die
Jugend LAT.: Adolefcentia

mladi [mládi] samostalnik moškega spola
mlad človek № 834: človek do popolne

odraslosti **KG**: Ta mlade, inu ta stare, uffē more umreti (str. 128)

mladica [mladíca] samostalnik ženskega spola

1. mladika, rastlinski poganjek 𐌺614: mlada rastlina ali njen del

2. mlada žival 𐌺992: živalski mladič

3. kokoš, jarčka 𐌺1004: mladič domače perutnine **TMB: Mladiza** -e fh. NEM.: 1. S. Mladina 2. Junges Thier LAT.: 1. Surculus 2. Pulus femina

mladič [mladīč mladiča] samostalnik moškega spola

mlada žival, mladič 𐌺992: živalski mladič

TMB: Mladizh -a m. NEM.: Junges Thier

LAT.: Pulus equi, corci ect.

mladika [mladíka] samostalnik ženskega spola

mladika, rastlinski poganjek 𐌺600: del rastline **TMB: Mladika** -e fh. NEM.: Sproß, Reiser LAT.: Surculus **KG**: Mladika 'Zweig, Rebschooß' (str. 29)

mladina [mladína] samostalnik ženskega spola

1. mladi ljudje 𐌺834: človek do popolne odraslosti

2. mlade živali 𐌺992: živalski mladič

TMB: Mladina -e fh. NEM.: Junge Sachen

LAT.: Juvenilia ☉ Oba prevedka kažeta na možnost, da beseda ni pomenila samo 'mladi ljudje', temveč tudi 'mlade živali'.

mladost [mladōst] samostalnik ženskega spola

mladost 𐌺51: obdobje v človekovem življenju

TMB: Mladoft; Mladûft -e fh.

NEM.: Die Jugend LAT.: Juventus

mlahav [mláhav] pridevnik

nekoliko topel; mlačen **TMB: Mlahov** -a -u

NEM.: Lau LAT.: Tepidus **GS: Mlahov** – germ.

lau. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna.

mlaj [mláj] samostalnik moškega spola **mlaj**, tj. luna, ko je zatemnjena vsa njena površina 𐌺447: svetlobni naravni pojav

TMB: Mlaj -a m. NEM.: Der Neumond LAT.:

Neomenia **GS: Mlaj** – quafi *mlad mejsz*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mlaka [mláka] samostalnik ženskega spola **mlaka** 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj

TMB: Mlâka -e fh. NEM.: Die Lacke LAT.:

Lacuna **GS: Mlaka** – lat. *lacus, lacuna*: germ.

Lacke: gr. λάκκος, fovea. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mlakuža [mlakúža] samostalnik ženskega spola

luža, mlakuža 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj

TMB: Mlakûfha -e fh. NEM.: Die Pfütze

LAT.: Palus

mlakužen [mlakúžən] pridevnik

blaten, močviren **TMB: Mlakûfhn** -a -u

NEM.: Pfützig, morastig LAT.: Paluftris

mlatič [mlatīč] samostalnik moškega spola **kdor mlati žito; mlatič** 𐌺871: uslužbenec

TMB: Mlatizh -a m. NEM.: Drescher

LAT.: Triturator

mlatiški [mlatīški] pridevnik

ki je v zvezi z mlatiči; mlatiški **TMB:**

Mlatishke -a -u NEM.: Drescherisch

LAT.: Trituratorius

mlatiti [mlatīti mlátim] nedovršni glagol

mlatiti žito 𐌺274: ločevati zrnje od

neužitnih rastlinskih delov **TMB: Mlatem**

mlatīti NEM.: Dreschen LAT.: Tribulare

mlečen [mlēčən] (mlečni) pridevnik

mlečen **TMB: Mlęzhn** -a -u NEM.: Von der

Milch LAT.: Lacteus

mlečnat [mlēčnat] pridevnik

ki ima veliko mleka; mlečnat

TMB: Mlęzhnât -a -u NEM.: Milchreich

LAT.: Lacteus

mlečni GLEJ: mlečen

mlečnica [mlečnica (?)] samostalnik

ženskega spola

prostor za shranjevanje mleka;

mlečnica № 324: shramba živil **KG:**

Mlezhniza 'Milchkasten' (str. 119)

mlekarica [mlêkarica] samostalnik

ženskega spola

ženska, ki razvaža, prodaja mleko № 959:

trgovec **TMB: Mlêkarza -e** *fh.* NEM.: Das

Milchweib LAT.: Galathea

mleko [mlêko] samostalnik srednjega spola

mleko № 694: izloček živega bitja

TMB: Mlêku -a n. NEM.: Die Milch LAT.: Lac

GS: Mlêku – lat. *lac*: germ. *Milch*: inf. Sax.

Melk: a gr. *μείλιχος*, mild. Razlaga vsebuje

nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mleti [mléti méléj] nedovršni glagol

mleti № 405: drobiti **TMB: Mlém mleti**

NEM.: Mahlen LAT.: Molere **GS: Mlém** – a gr.

μύλη: lat. *mola*: utrumque a hebr. *מלל malal*,

friavit. Razlaga vsebuje nekaj pravih in

nekaj napačnih povezav ali trditev.

mleziva [mléživa] samostalnik ženskega

spola

prvo mleko; mlezivo № 694: izloček živega

bitja **TMB: Mlêſva -e** *fh.* NEM.: Erste Milch

LAT.: Colofra

mlin [mlín] samostalnik moškega spola

mlin № 285: mlin **TMB: Mlin -a m.** Siehe

Málèn PRIMERJAJ: malin

mlinec [mlínəc] samostalnik moškega spola

mlinec № 261: hrana **TMB: Mlinz -a m.**

NEM.: Scharrenblätchen, Plinze ein Kuchen

LAT.: Laganum **GS: Mlinz** – quia ex prima

farina, quæ ex molendino venit, conficitur:

& ancillæ fervis molendinariis offerre

confueſcunt: germ. *Blinze* Vid. Lex. œconom.

Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj

napačnih povezav ali trditev.

mna [ʔ] samostalnik ženskega spola

denarna enota mina № 85: denar **TMB:**

Mna -e *fh.* NEM.: Die Marke LAT.: Mina

mnog [mnôg] zaimek

mnog TMB: Mnôg -a -u NEM.: Viel LAT.:

Multus **KG:** Mnoge 'viel, gehäuft' (str. 37)

mnoge štetve [mnôge štêtve]

množinska samostalniška zveza ženskega spola

jezikoslovje **množina** № 269: izraz **KG: mnoge**

shtetve 'die vielfache Zahl' (str. 21)

mnogiteren [mnogitêrən] pridevnik

mnogovrsten, raznovrsten, mnogoter

TMB: Mnogitêrn -a -u NEM.: Vielfach LAT.:

Multifarius

mnogoglav [mnogoglavən]

pridevnik

večglav TMB PREGOVOR: Nekol se jeft

nisem veliku takeh ropanz, nauratnez bal,

nekol veliku po teh mnogoglavneh Hydrach

ofiral (str. 5)

množena beseda [množéna

bešêda] samostalniška zveza ženskega spola

jezikoslovje **zbirni samostalnik;**

kolektiv № 497: vrsta besede **KG:**

mnošena bešêde 'Ein Haufwort' (str.

19) ☉ Domnevno tiskovna napaka

namesto *bešêda*.

množenje [množénje] samostalnik

srednjega spola

množenje № 435: miselni pojem **TMB:**

Mnoſhenje -a *fh.* NEM.: Die Vermehrung LAT.:

Multiplicatio ☉ Pohlin domnevno napačna

opredeli spol. PRIMERJAJ: množitva

množica [mnôžica] samostalnik ženskega

spola

1. množica № 927: skupina ljudi

2. nemir, vrvenje № 407: medsebojni

odnosi **TMB: Mnoſhèza -e** *fh.* NEM.: Menge,

Haufen LAT.: Turba, multitudo **GS: Mnoſheza**

– ſicut germ. *manig* etiam ex hebr. *מנא meah*

centum, *מנא manach*, numeravit. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Mnohheza, -ze 'Menge, die Unruhe' (str. 105)

množiti [množiti množim] nedovršni glagol

množiti 41: povečevati **TMB: Mnofhim** NEM.: Vermehren LAT.: Multiplicare **KG:** Mnofhim, -fhil, -fhen, -fhiti 'vermehrten' (str. 106)

množitva [množîtva] samostalnik ženskega spola

množenje 435: miselni pojem **TMB: Mnofhitva** -e fh. Sieh. Mnohhenje PRIMERJAJ: množenje

moč [môč močî] samostalnik ženskega spola
moč, sila 623: nasilje **TMB: Môzh; Muzh** -y fh. NEM.: Macht, Gewalt LAT.: Vis potestas **KG:** Muzh mozhy 'die Gewalt, Stärke, Kraft' (str. 105)

močan GLEJ: **močen**

močaren [močârən] pridevnik
močviren **TMB: Mozhârn** -a -u NEM.: Morastig LAT.: Lutulentus **GS: Mozhûr** – Hung. *motsar*; germ. *Morast*; adjectivum eft *mozharne*: Hung. *motsaros*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: močiren

močen [móčən] (močan) pridevnik
močen **TMB: Môzhn** -a -u NEM.: Stark LAT.: Fortis **KG:** Mozhan 'Stark, kräftig' (str. 37)

močerad [močeräd] (mačarad) samostalnik moškega spola
žival močerad, latinsko *Salamandra salamandra* 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Mazhârad** -a m. NEM.: Der Molch LAT.: Salamandra **GS: Mazharad** – gall. *Machurer*: klecken, schwärzen, beschmützen: gr. μαζουρῶνθ, *figna coeli*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

močeradast [močerádast] (mačaradast) pridevnik

pisano obarvan **TMB: Mazharâdaft** -a -u NEM.: Verschieden gefärbt, gesprengt LAT.: Variegatus, multicolor

Močerna GLEJ: **Močirna**

močerol [močerôl (?)] (mačarol)

samostalnik moškega spola
žival kuščar, navadni zelenec, latinsko *Lacerta viridis* 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB: Mazharôl** -a m. NEM.: Welsche Eidex LAT.: Stellio

moči [móči mōrem] nedovršni glagol

1. morati 407: biti v medsebojnih odnosih
2. moči 813: moči, znati **TMB: Morem** NEM.: 1. Müssen 2. Können LAT.: 1. Debere 2. Polle **GS: Môrem** – in participio *mogl*; unde germanicum *mögen*: Iland. *Meiga*: Anglof. *Ich mot*, ich mag, oder kann. Willeram, Otfrid, & Notker usurpant pro: *possum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Môram** – a *môrem* (debeo) hoc eft: faceo, ut debeat, quot eft cogo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Morem 'ich muß' oder 'kann' (str. 80) **KG:** Sa en bolne fhelodez se more dobru vino pyti (str. 146) PRIMERJAJ: ni moč

močiren [močîrən] pridevnik
močviren **TMB: Mozhirn** -a -u Sieh. Mozhar PRIMERJAJ: močaren

Močirna [močîrna] (Močerna)

samostalnik ženskega spola
boginja slabega vremena 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** Mozhirna, Lula 'Göttin /.../ des üblen Wetters' (str. 130) **KG:** Grumina, Mozhirna 'Göttin des /.../ üblen Wetters' (str. 185)

močiti [močiti mōčim] nedovršni glagol
močiti, vlažiti 586: premikati tekočino **TMB: Mozhèm** mozhiti NEM.: Feichten LAT.: Humectare **KG:** Mozhem, -zhil, -zhen, -zhiti 'befeichten' (str. 106)

močnat [mõčnat] pridevnik
narejen iz **moke**; **močnat** **TMB: Môzhnat**
-a -u NEM.: Vom Mehl LAT.: Farinaceus

močnik [mõčnik] samostalnik moškega
spola

močnik, tj. **juha iz moke in vode** ¶ 261:
hrana **TMB: Môzhnèk** -a m. NEM.: Mehlmuß
LAT.: Pulmentum

močur [močúr] samostalnik moškega spola
močvirje ¶ 340: voda ali z vodo povezan
kraj **GS: Mozhûr** – Hung. *motsar*; germ.
Morast; adjectivum est *mozharne*: Hung.
motsaros. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

modelnica [mõdøunica] samostalnik
ženskega spola
lončena peč ¶ 779: del zgradbe, ki je
v zvezi z ogrevanjem **TMB: Moduvněza**;
Modelneza -e fh. NEM.: Ein Offenkachel LAT.:
Cacabus fornacis **GS: Modelněza** – germ.
Model: lat. *modulus*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

moder¹ [mõdər] pridevnik
moder, razumen **TMB: Môdr** -a -u NEM.:
Vernünftig, Klug LAT.: *Prudens, sapiens* **KG:**
En modr namore od nekoger fanezhuvan biti
(str. 172)

moder² [mõdər] (*muder*) pridevnik
moder, plav **TMB: Môdr; Mudr** -a -u NEM.:
Blau LAT.: *Cæruleus*

modi [mõdi] množinski samostalnik moškega
spola
moške spolne žleze; **moda** ¶ 880: del
moškega telesa **TMB: Môdi** -ov m. NEM.: *Die*
Hoden LAT.: *Testiculi*

modras GLEJ: **modros**

modrc [mõdrc] (*mudrc*) samostalnik
moškega spola
steznik, životec ¶ 137: žensko oblačilo
TMB: Modèrz -a m. NEM.: *Das Mieder*

LAT.: *Thorax* **GS: Môderz** – ut communiter
enuntiatur: *fed melius môderz a mudre*; quia
in hac vestimenti specie ut plurimum colore
cæruleo gloriantur feminæ: germ. *Mieder*.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev.

modrica¹ [modríca] samostalnik ženskega
spola
pametna, razumna ženska;
modrijanka ¶ 969: človek z znanjem **TMB:**
Modriza -e fh. NEM.: *Kluges Frauenzimmer*
LAT.: *Mufa*

Modrica² [modríca] samostalnik ženskega
spola
boginja modrosti; Minerva ¶ 349: lastno
ime nekrščanskega človekolikega bitja
KG: Modrina, Modriza 'Minerva, Pallas'
(str. 184) PRIMERJAJ: *Modrina*²

modrija [modríja] samostalnik ženskega
spola
delo razuma, modrost ¶ 435: umsko delo
TMB: Modrya -e fh. NEM.: *Vernunftswerk*
LAT.: *Opus intellectuale*

modrijan [modrijân] samostalnik
moškega spola
učen človek, modrijan, filozof ¶ 969:
človek z znanjem **TMB: Modrijan** -a m.
NEM.: *Der Weltweis* LAT.: *Philosophus*

modrijanka [modrijânka] samostalnik
ženskega spola
učena ženska, modrijanka,
filozofinja ¶ 969: človek z znanjem
TMB: Modrijanka -e fh. NEM.: *Weises Weib*
LAT.: *Philofopa*

modrina¹ [modrína] samostalnik ženskega
spola
učena družba ¶ 970: učena družba **TMB:**
Modrina -e fh. NEM.: *Gelehrte Gesellschaft*
LAT.: *Academia*

Modrina² [modrína] (*Modrinja*)
samostalnik ženskega spola

boginja modrosti; Minerva Ꞥ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja
KG: Modrina, Modriza ‘Minerva, Pallas’ (str. 184) **PRIMERJAJ:** Modrica²

Modrinja GLEJ: **Modrina**¹

modrišče [modríšče] samostalnik

srednjega spola

visoka šola, univerza Ꞥ 748: šola

TMB: **Modrishe** -a n. NEM.: Hohe Schule

LAT.: Collegium academicum

modriti se [modrīti se modrím se]

nedovršni glagol

biti, postajati razumen, moder Ꞥ 125:

učiti se **TMB:** **Modrim se** NEM.: Weis thun

LAT.: Sapere

modrorečnik [modrorêčnik]

samostalnik moškega spola

govornik, retor Ꞥ 912: človek glede na govorjenje **TMB:** **Modrorežhnèk** -a m.

NEM.: Ein Wohlredner LAT.: Rhetor

modros [modròs] (**modras**) samostalnik

moškega spola

kača modras, latinsko *Vipera*

ammodytes Ꞥ 997: vrsta plazilca ali druge

golazni **TMB:** **Modrós** -a m. NEM.: Brennsch-

hlange LAT.: Ptyas ☉ Nastalo iz *modràs* po asimilaciji soglasnikov.

modrost¹ [modròst] samostalnik ženskega

spola

pamet, razum, modrost Ꞥ 374: bistrost

TMB: **Modruft** -e fh. NEM.: Klugheit, Weisheit

LAT.: Prudentia, sapientia

modrost² [mòdrost (?)] (**mudrost**)

samostalnik ženskega spola

modrikasta oteklina na koži;

modrica Ꞥ 33: poškodba ali njena

posledica **TMB:** **Mudroft** -e fh. NEM.: Blaue

Geschwulst LAT.: Livor

modrovalec GLEJ: **modrovavec**

modrovanje [modrovânje] samostalnik

srednjega spola

razumno sklepanje; modrovanje

Ꞥ 435: umsko delo **TMB:** **Modruvanje** -a n.

NEM.: Vernunftschluß LAT.: Ratiocinatio

modrovati [modrováti modrûjem]

nedovršni glagol

razumno govoriti, sklepati;

modrovati Ꞥ 493: govoriti **TMB:** **Modrujem**

modrovati NEM.: Vernünfteln LAT.:

Ratiocinari, argumentari

modrovavec [modrovâvac]

(**modrovalec**) samostalnik moškega spola

kdor modruje; modrovalec Ꞥ 969: človek

z znanjem **TMB:** **Modruvavz** -a m. NEM.:

Vernunftschlüßer LAT.: Ratiocinator

mogoč [mogóč] pridevnik

mogoč, možen **TMB:** **Mogozh** -a -u

NEM.: Möglich LAT.: Possibilis

mogočen [mogóčən] pridevnik

mogočen, močen **TMB:** **Mogozhn** -a -u

NEM.: Mächtig LAT.: Potens

mogočno [mogóčno] prislov

močno **KG:** Oh! ktir' je Antëva mogozhnu bil premagal (str. 182)

mogočnomislost

[mogočnomîslost] samostalnik ženskega spola

napuh, ošabnost Ꞥ 390: napuh **TMB:**

Mogozhnomisloft -e fh. NEM.: Hochmuth

LAT.: Altus animus

mogočnost [mogóčnost] samostalnik

ženskega spola

moč, sposobnost Ꞥ 365: pozitivna

človeška lastnost **TMB:** **Mogozhnoft** -e fh.

NEM.: Die Macht LAT.: Potentia

mohant [mòhant] samostalnik moškega spola

skuta, sirček, mehki sir Ꞥ 261: hrana **TMB:**

Mòhant -a m. NEM.: Kleyenkäs LAT.: Cafeus

ollaris **GS:** **Mohant** – *Mohovt* vindicum

a germ. *vermachend*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. **PRIMERJAJ:**

mohovt

Mohar GLEJ: **Mohor**

Mohor [móhor] (Mohar) samostalnik

moškega spola

krstno ime Mohor № 351: krstno ime

TMB: Móhar -ja m. NEM.: St. Hermagoras

LAT.: S. Hermogaras

mohovt [môhovt (?)] samostalnik

moškega spola

koroško **skuta, sirček, mehki sir** № 261:

hrana **TMB: Mohóvt** -a m. Siehe Mohant

GS: Mohant – *Mohovt* vindicum a germ.

vermachend. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: mohant

moj [mój] zaimek

moj **TMB: Moj** -a -e NEM.: Mein LAT.: Meus

GS: Moj – antiquitus scripsere & *mvoj*, licut

tvoj, & *svoj*; sed jam pridem intermissum

(utinam fimiles per politioem linguæ correc-

tionem a recentioribus vi non obtruderentur

emendatæ asperitates) lat. *meus*: germ. *mein*;

gr. ἔμοϋς. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in

nekaj napačnih povezav ali trditvev. **KG: Moj,**

moja, moje 'mein' (str. 53)

moje ance [móje ānce] pridevniška zveza

mojega stanu **TMB: Moje anze** NEM.:

Meines Standes LAT.: Meæ conditionis

PRIMERJAJ: anca

mojster [mōjstər] samostalnik moškega

spola

mojster, učitelj № 955: učitelj **TMB: Mojstr**

-a m. NEM.: Der Meister LAT.: Magister **GS:**

Mojstr – quafi *moj sturnik*; quod & in latino

nempe magis instruit: & in germ. fonat a

meist, id est ab antiquo positivo: *meh*, vel *mei*

(magnus, præstans) & *er* (ille) quafi dicas:

ille est præstans: ergo sum discipulus ejus.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

mojstrija [mojstrīja] samostalnik ženskega

spola

mojstrovina, umetnina № 249: umetnina

TMB: Mojfrya -e fh. NEM.: Meisterstück LAT.:

Artificium

mojstriti [mojstrīti mójstrim] nedovršni

glagol

biti boljši, prekašati № 423: biti v

tekmovalnih medsebojnih odnosih

TMB: Mojftrem -ftriti NEM.: Uiberlegen seyn

LAT.: Superare

mojstrovinja GLEJ: **mojstrovna**

mojstrovna [mójstrovna] (mojstro-

vinja) samostalnik ženskega spola

mojstrica, učiteljica № 955: učitelj

TMB: Mojftrovna -e fh. NEM.: Die Meisterinn

LAT.: Magistra **ABC: Mojftrovna** (1765, str. 12)

mojstrovski [mójstrovski] pridevnik

mojstrski, učiteljski **TMB: Mojftrovske** -a

-u NEM.: Meisterlich LAT.: Magiftralis

mojškra [mójškra] samostalnik ženskega

spola

1. spletična № 871: uslužbenec

2. šivilja № 841: človek s samostojno

dejavnostjo **TMB: Mojškra** -e fh. NEM.:

Zofe, Kammerjungfer LAT.: Abra, comeraria

GS: Mojškra – a *moj*, & *shkriz*; quæ

conducuntur, ut telam in fructa conficiam in

ufum veftimentorum confuant. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

moka [móka] samostalnik ženskega spola

moka № 261: hrana **TMB: Mólka** -e fh. NEM.:

Das Mehl LAT.: Farina **GS: Moka** – It. *macca*:

germ. *Mehl*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

mokar [môkar] samostalnik moškega spola

trgovec z moko; mokar № 959: trgovec

TMB: Mokar -ja m. NEM.: Mehlhändler

LAT.: Pollinarius

moker [mókər] pridevnik

moker, vlažen **TMB: Mólkr** -a -u NEM.: Naß

LAT.: Madidus **KG: Moker**, -kra, -kru 'feucht,

naß' (str. 105)

mokož [mōkož] samostalnik moškega spola
močvirsa ptica 998: divja ptica **TMB:**
Mōkosh -lha m. NEM.: Blatterhenn LAT.: Avis
 palustris **GS:** **Mokosh** – quafi *mokra kokush*.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
 ☉ V mlajših virih, ki jih navaja Pleteršnik,
 je beseda pomensko opredeljena
 natančneje, najpogosteje kot *Rallus*
aquaticus.

Mokronogo [mokrōnogo] samostalnik
 srednjega spola
dolenjski kraj Mokronog 360: krajevno
 ime **TMB:** **Mokronogu** -a n. NEM.: Das
 Naßenfuß LAT.: Madipedium

mokrota [mokrōta] in [mokrōta]
 samostalnik ženskega spola
mokrota, vlaga 449: vodni naravni
 pojav **TMB:** **Mokrōta**; **Mokrūta** -e fh.
 NEM.: Die Nāße LAT.: Humor

mokroten [mokrōtən] pridevnik
mokroten, vlažen **TMB:** **Mokrotn** -a -u
 NEM.: Naß LAT.: Madidus

molčanje [moučānje] samostalnik
 srednjega spola
mol, molčanje 440: molčanje
TMB: **Movzhanje** -a n. NEM.: Stillschweigen
 LAT.: Silentium

molčati [moučāti moučīm] nedovršni
 glagol
molčati 440: molčati **TMB:** **Movzhim**
 movzhati NEM.: Schweigen LAT.: Silere,
 tacere **KG:** **Movzhim**, -zhal, -vknen, -zhat
 'schweigen' (str. 106) PRIMERJAJ: molči

molčec [moučēč] pridevnik
molčec **ABC:** Ta movzhezhi otrok
 (1794, str. 25)

molči [mōučī] medmet
 uporablja se za izražanje opozorila, naj
 ogovorjeni utihne, molči **KG:** st, lht, pst
 'still'. Tihu, movzhi 'halts Maul' (str. 96)
 PRIMERJAJ: molčati

molčljiv [moučljív] pridevnik
molčec **TMB:** **Movzhliv** -a -u NEM.: Still-
 schweigend LAT.: Silentiofus

moledovati [molēdovati]
 molēdovam] nedovršni glagol
močno prositi, moledovati 493:
 govoriti **TMB:** **Molēduvam** NEM.: Heftig
 bitten LAT.: Flagitare

moleti [molēti molím] nedovršni glagol
moleti 15: moleti **TMB:** **Molim** molēti
 NEM.: Darbiethen LAT.: Protendere **KG:** **Molim**
 'ich halte vor' (str. 77)

molitev [molītəv] samostalnik ženskega
 spola
molitev 504: verski govor **TMB:** **Molitiv**
 -tva fh. NEM.: Das Gebeth LAT.: Oratio **KG:**
 Molitiv 'Gebeth' (str. 130) **ABC:** Molitov
 (1789, str. 21) **ABC:** molituv (1789, str. 22)
 PRIMERJAJ: molitva

moliti [molīti mōlím] nedovršni glagol
moliti 504: govoriti verske reči
TMB: **Mōlem** moliti NEM.: Bethen LAT.: Orare
KG: Molimo 'Lāßt uns bethen' (str. 190)

molitnik [molītník] samostalnik moškega
 spola
kdor moli; molivec 912: človek glede na
 govorjenje **TMB:** **Molitnèk** -a m. NEM.: Ein
 Anbether LAT.: Adorator

molitva [molītva] samostalnik ženskega
 spola
molitev 504: verski govor **TMB:** **Molitva**
 -e fh. NEM.: Das Gebeth LAT.: Oratio **ABC:**
 Molitva (1765, str. 12) PRIMERJAJ: molitev

molitvica [molītvica] samostalnik
 ženskega spola
molitev, molitvica 504: verski govor
ABC: v'nalfeh molitovzah (1794, str. 23)

molj [mòlj mólja] samostalnik moškega
 spola
žival molj, latinsko *Tinea* 994: vrsta

žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Mól** -a m. NEM.: Die Milbe, Schabe, Motte LAT.: Tinea, blatta, teredo **GS: Mol** – Hung. *molij* Dan. *Mol*: germ. *Mülbe*: Celticum est *Mola* a latino *molere*; quia rodendo tinea molit. Hebr. מְלִמָּה *molel*, fuccidens, & hoc a מָל *mul* circumcidere. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

moljav [moljäv] pridevnik
moljast, moljav **TMB: Molave** -a -u NEM.: Voll Milben LAT.: Vermicofus

moljev [móljev] pridevnik
moljev **TMB: Molov** -a -u NEM.: Der Milbe LAT.: Tineæ

molkniti [móɥkniti móɥknem] (umolkniti) dovršni glagol
umolkniti №440: molčati **TMB: Movknem** -kniti NEM.: Stillschweigen LAT.: Obmutefcere

molsti [móɥsti móɥzem] nedovršni glagol
molsti №278: opravljati kmečko opravilo v zvezi z živalmi **TMB: Movfem** movfti NEM.: Melchen LAT.: Mulgere **GS: Movfem** – vel potius *molfem*: hebr. *malak*, ungue digiti fecuit, abkneipen; gr. ἀμελγω: germ. *melken*: lat. *mulgere*. In infinitivo præfenti, & lupino ajunt carnioli *mleſti jidti*; unde fors, & probabilius a *melem* (hinc inde movere) *molere, mulcere, deductum videtur*; quamvis & fuum habet *movfem* præf. infinitivi modi: *nada veliku namovfti*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

momljati GLEJ: **memljati**

Momusov [mōmusov (?)] pridevnik
Momov **TMB** PREGOVOR: se nad takemi Momusovemi bratami mashtuváti (str. 5)
⊛ *Momos*, grško Μῶμος, je personificirana graja, nagnjenost h graji, ki jo omenja že Heziod v Teogoniji (M. Hriberšek, ustno).

mora [móra] samostalnik ženskega spola
mora, tj. tesnoben občutek v spanju №90:

duhovno bitje **TMB: Móra** -e fh. NEM.: Die Trude, der Alp LAT.: Incubus **GS: Móra** – Suec. & Iland. *Mara*: Angl. *Mar*, *Nachtmar*, Wachter, & Frisch S. 642. Sp. B. inf. Sax. *Maare*, & *Moore*: gall. *cauchemar*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

morati [môrati] nedovršni glagol
1. prisiliti, primorati №416: biti nasilen
2. morati №407: biti v medsebojnih odnosih **TMB: Môram** NEM.: Zwingen LAT.: Cogere **GS: Môram** – a *môrem* (debeo) hoc est: faceo, ut debeat, quot est cogo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Moravec [morâvæc (?)] samostalnik moškega spola
Moravec, prebivalec Moravske №355: pripadnik ljudstva **KG: Mährer Moravzi** die Bezwinger (str. 7)

morda [mordâ] členek
morda **TMB: Morde** NEM.: Vielleicht LAT.: Fors **GS: Morde** – *Mordej* est *more biti, de contractum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **mordaj**; **morebiti**

mordaj [mordäj] členek
morda **TMB: Mordej** NEM.: Vielleicht LAT.: Fors **KG: Mordej** ne 'vielleicht nicht?' (str. 92) **KG: Morebet, mordej** 'vielleicht' (str. 94) PRIMERJAJ: **morda**; **morebiti**

mordrija [mordrîja] samostalnik ženskega spola
umor №108: umor **TMB: Mordrya** -e fh. NEM.: Die Metzlererey LAT.: Cædes **GS: Mordrim** – *Mordrir. Mordrya.* a lat. *mors*: Angl. *murderer*; gall. *meurtrier*: germ. *Mörder*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ⊛ Nemški prevedek sicer bolj kaže na pomen 'zakol', vendar je latinski enoznačen. Na navedeni pomen kažeta še etimologija in besedna družina.

mordrir [mordrír] samostalnik moškega spola

morilec 𐌺935: morilec **TMB: Mordrir** -ja m. NEM.: Mördrer LAT.: Homicida **GS: Mordrim** – *Mordrir, Mordrya*. a lat. *mors*: Angl. *murderer*; gall. *meurtrier*; germ. *Mörder*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mordriti [mordrīti mordrīm] nedovršni glagol

moriti 𐌺108: ubiti **TMB: Mordrim** NEM.: Mördern LAT.: Interficere **GS: Mordrim** – *Mordrir, Mordrya*. a lat. *mors*: Angl. *murderer*; gall. *meurtrier*; germ. *Mörder*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: mordrovati; moriti

mordrovati [mordrováti mordrûjem] nedovršni glagol

moriti 𐌺108: ubiti **TMB: Mordrujem** LAT.: Siehe Mordrim PRIMERJAJ: mordriti

morebit GLEJ: **morebiti**

morebiti [morebítī] (**morebit**) članek **morda, morebiti** **TMB: Morebèt** LAT.: Siehe Mordej **GS: Morde** – *Mordej* est *more biti, de contractum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Morebet, mordej** 'vielleicht' (str. 94) PRIMERJAJ: morda; mordaj

Morena GLEJ: **Marena**

moriti [morīti morīm] nedovršni glagol

moriti 𐌺108: ubiti **TMB: Morim** NEM.: Töden LAT.: Occidere **GS: Morim** – vid. *Mordrim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: mordriti

morje [morjê] in [môrje] samostalnik srednjega spola

morje 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Morje; Murje** -a n. NEM.: Das Meer LAT.: Mare **GS: Morje** – lat. *mare*: germ. *Meer*: gr. *μῦρειν*, fluere: Hebr. *מָר* *mar*, amaritudo: & *מָר* *mor*, myrrha, itidem amara.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: famurz** – *quali Ja Murjam*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mornar [mornár] samostalnik moškega spola **poveljnik ladje; kapitan** 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Mornâr** -ja m. NEM.: Schiffskapitän LAT.: Thalaffiarchus

mornarski [mornárski] pridevnik **pomorski, mornarski** **TMB: Mornarske** -a -u NEM.: Schifferisch LAT.: Nauticus

morski [mórski] pridevnik **morski** **TMB: Morske; Murske** -a -u NEM.: Zum Meere gehörig LAT.: Maritimus, marinus

morter [mórtər] samostalnik moškega spola **malta** 𐌺668: snov, ki se uporablja v gradbeništvu **TMB: Môtr** -a m. NEM.: Malter LAT.: Cæmentum **GS: Môtr** – Vitruvio, & Plinio *mortarium est fossa, in qua calx arena, & aqua subigitur: imo & ipsa calx ita subacta: Arenatum*: germ. *Mörtel*: Angl. & Holl. *morter*: Gall. *mortier*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

most [mōst mōsta] samostalnik moškega spola

most 𐌺553: cesta, pot **TMB: Mōft** -a m. NEM.: Die Brücke LAT.: Pons **GS: Mōft** – gr. *μοστικός*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mostovina [mostovína] samostalnik ženskega spola

gorenjsko **čoln za prevoz čez reko; brod** 𐌺594: ladja **GS: Harma** – *carniolis inf. & Slavis interammenfibus: carniolis fupr. vero moftovina*. PRIMERJAJ: harma

moški [móški] pridevnik

moški **TMB: Móshki** -a -u NEM.: Männlich LAT.: Virilis

moški spol [móški spòl] samostalniška zveza moškega spola

1. moški spol Ꞥ 669: besede s pomenom 'vrsta, sorta'

2. jezikoslovje moški slovnici spol
Ꞥ 269: izraz **KG:** Moshkega spola. Ajd (str. 101) **KG:** Moshku bodi, kar je mosh, jenu moshkega spolla (str. 180) PRIMERJAJ: noben spol; šibki spol; ženski spol

moško [móško] prislov
pogumno, po moško **KG:** en dejl so se moshku ti sovrahnni troppi pruti postaveli (str. 140)

Moškobit [moškobīt] samostalnik
moškega spola

Rus Ꞥ 355: pripadnik ljudstva
KG: Moskowiter, Moshkowiti: Klopfmänner, und Reussen Reflajeni die Zänker (str. 7) PRIMERJAJ: Rzasajen

mošnja [móšnja] samostalnik ženskega spola
1. mošnja, tj. vreči podobna priprava za nošenje denarja Ꞥ 243: vreča ali torba
2. mošnja, tj. kožna vreča, v kateri sta moški spolni žlezi Ꞥ 880: del moškega telesa **TMB:** Moshna -e fh. NEM.: Der Beutel LAT.: 1. Crumena 2. Scrotum **KG:** rodilnik množine Moshná (str. 29) PRIMERJAJ: mošnjica

mošnjar [mošnjár] samostalnik moškega spola

izdelovalec mošenj; mošnjar Ꞥ 863: izdelovalec mošenj **TMB:** Móshnâr -ja m. NEM.: Der Taschner LAT.: Culcitrarius

mošnjica [mošnjíca] samostalnik ženskega spola

mošnja, tj. vreči podobna priprava za nošenje denarja Ꞥ 243: vreča ali torba **TMB:** Moshniza -e fh. Siehe Moshna **KG:** Moshniza 'Geldbeutel' (str. 119) PRIMERJAJ: mošnja

mošt [mòšt] samostalnik moškega spola
mošt Ꞥ 661: alkoholna pijača **GS:** Mosht – Hung. *muft*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: meštra

motacul [?]

GS: Motazul – Dalmatæ ajunt *Mofzur*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☺ Hapaks legomenon v slovenskem slovstvu. Belostenec navaja *Moszur* v pomenih 'cev', 'smrkelj', 'ledena sveča' in 'podolgovata buča'.

motati [motáti motâm] nedovršni glagol
navijati nit Ꞥ 757: navijati **TMB:** Motâm NEM.: Aufwinden LAT.: Agglomerare
GS: Motâm – lat. *motare*; unde *motovilu*: Hung. *motóla*: hebr. מוֹטָא, *matat* a rad. in activo inufitata dimovit. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

moteren GLEJ: motrn

motika [motíka] samostalnik ženskega spola

motika Ꞥ 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB:** Matika -e fh. NEM.: Die Haue, Harke LAT.: Ligo **GS:** Matika – a *tikam, datikam, quod terram tangendo fodedit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☺ Nemški prevedek *Harke* sicer pomeni 'grablje'. A če bi bila beseda zapisana z zelo podobnim *c* namesto *r*, bi zapis *Hacke* ustrezal pomenu 'motika'.

motiti [motíti mótím] nedovršni glagol
spravljati v zmedenost; motiti, begati Ꞥ 583: zapeljovati **TMB:** Motem motiti NEM.: Irren, Irrmachen LAT.: Turbare

motovilec [motovîlac] samostalnik moškega spola
rastlina motovilec, latinsko *Valerianella locusta* Ꞥ 617: vrsta zelike **TMB:** Motavilz -a m. NEM.: Feldsolat LAT.: *Lactuca agrestis*

motovilo [motovílo] samostalnik srednjega spola
priprava za navijanje ali odvijanje preje; motovilo Ꞥ 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve

TMB: Motavilu -a n. NEM.: Der Haspel LAT.: Girgillus **GS: Garemprat** – vindicum a germ. *Garnbret*, carniol. *Motavilu*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Motâm** – lat. *motare*; unde *motovilu*: Hung. *motóla*: hebr. מוֹתָר, *matat a rad. in activo inulitata dimovit*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: garmprat

motrn [mótrn] (*moteren*) pridevnik zelo star **TMB: Motèrn** -a -u NEM.: Sehr alt LAT.: Provectus ætate **GS: Môtern** – a gr. μοχθηρὸς; germ. *matt*. Vid. *Medle*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

movsati [môvsati] nedovršni glagol odstranjevati perje; skubsti, goliti № 53: lupiti, luščiti, smukati **TMB: Movsam** NEM.: *Maussen* LAT.: *Deplumare* PRIMERJAJ: mavsati

mozek [môžək] samostalnik moškega spola **mozeg** № 972: del človeka ali živali **TMB: Mufk** -a m. NEM.: *Das Mark* LAT.: *Medulla*

mozolj [mozôlj] (*mazolj*) samostalnik moškega spola

1. (*otekla bezgavka*) № 35: oboleli del človeka

2. *kožni izpuščaj* № 35: oboleli del človeka **TMB: Mafûl** -a m. NEM.: *Drüse, Friesel* LAT.: *Adenes* **GS: Mafûl** – Suec. *Maffel*, *Krätze*: Gall. *Mozeau* *Maselsucht*, & *Mezel*, *leprofus*: Arab. *Mezora* *lepra* germ. *Mase*, *Masern*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mož [môž možâ] samostalnik moškega spola **mož** № 821: človek **TMB: Môsh** -fhâ m. NEM.: *Mann* LAT.: *Vir* **GS: Mosh** – lat. *mas*: gr. ὁμόζυγος, *conjux*, a *mozh*; uti latina vox: *vir* a voce *virtus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG**: imenovalnik množine *Mofhji und Mofhovi*, *daj. mn. Mofhem* (str. 27)

možak [možák] samostalnik moškega spola **možat človek, pravi moški** № 821: človek

TMB: Mofhâk -a m. NEM.: *Ein Rechtschaffener Mann* LAT.: *Vir confans*

možakast [možákast] pridevnik **možat** **TMB: Mofhâkaf** -a -u NEM.: *Männlich* LAT.: *Virilis* PRIMERJAJ: **možat**

možakinja [možákinja] samostalnik ženskega spola

odločna, možata ženska; možača № 821: človek **TMB: Mofhakèna** -e fh. NEM.: *Mannbares Weib* LAT.: *Virago*

možat [možät] pridevnik **možat** **TMB: Mofhât** -a -u NEM.: *Mannbar* LAT.: *Virilis* PRIMERJAJ: **možakast**

moženje [možénje] samostalnik srednjega spola

poroka, moženje № 47: ženitovanje **TMB: Mofhenje** -a n. NEM.: *Die Heyrath* LAT.: *Nuptiæ* PRIMERJAJ: **možitva**; *ohcet*; *ohcetovanje*; *svatba*; *svatovščina*; *ženitva*

možev [môžev] pridevnik **možev** **TMB: Mofhov** -a -u NEM.: *Des Mannes* LAT.: *Viri*

možgani [možgâni] množinski samostalnik ženskega spola

možgani № 972: del človeka ali živali **TMB: Mufhgane** fh. NEM.: *Das Mark* LAT.: *Cerebrum* **ABC: Mushgani** (1794, str. 7)

možiti [možiti možím] nedovršni glagol **možiti**, tj. **dajati hčer v zakon** № 47: delovati v zvezi s poroko **TMB: Mofhim** NEM.: *Heyrathen* LAT.: *Nubere*

možitva [možîtva] samostalnik ženskega spola

poroka, moženje № 47: ženitovanje **TMB: Mofhitva** -e fh. *Siehe Mofhenje* PRIMERJAJ: **moženje**; *ohcet*; *ohcetovanje*; *svatba*; *svatovščina*; *ženitva*

možnar [môžnar] samostalnik moškega spola **možnar**, tj. **posoda z zaokroženim dnom za drobljenje trdih snovi** № 187: orodje

za tolčenje, bodenje **TMB: Mòfhnar** -ja m. NEM.: *Der Mörse* LAT.: *Mortarium* **GS: Mòfhnar** – Hung. *Mofar*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

mračiti se [mračiti se mračí se] nedovršni glagol

večeriti se, mračiti se 𐌺684: svetiti, temniti se **TMB: Mrazhy se** NEM.: *Es wird Abend* LAT.: *Advesperascit*

Mračnica [mračníca] samostalnik ženskega spola

zvezda Večernica, tj. planet **Venera na večernem nebu** 𐌺361: ime nebesnega telesa **TMB: Mrazhniza** -e fh. *Siehe Mrakanos* PRIMERJAJ: Danica; Jutrnjica²; Krasnica; Mrakonos; Večernica

mračnik [mračník] samostalnik moškega spola

žival netopir, latinsko *Plecotus* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Mrazhnik** -a m. NEM.: *Die Fledermaus* LAT.: *Vespertilio* PRIMERJAJ: pirpogačica; topir; tropir

mrak [mrâk mrakû] samostalnik moškega spola

mrak 𐌺447: svetlobni naravni pojav **TMB: Mrâk** -ú m. NEM.: *Die Demerung* LAT.: *Crepusculum* **GS: Mrak** – germ. *Demmerung*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Mrakonos [mrakonòs] samostalnik moškega spola

zvezda Večernica, tj. planet **Venera na večernem nebu** 𐌺361: ime nebesnega telesa **TMB: Mrakanos** -a m. NEM.: *Abendstern* LAT.: *Hesperus* PRIMERJAJ: Danica; Jutrnjica²; Krasnica; Mračnica; Večernica

mramor [mrámor] samostalnik moškega spola

1. žival bramor, latinsko *Gryllotalpa vulgaris* 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa

2. boleča bezgavka 𐌺35: oboleli del človeka **TMB: Mramor** -ja m. NEM.: *1. Wöhre ein Wurm 2. freßende Drüse* LAT.: *1. Bruchus 2. Phagedæna scrofula*

mravlja [mrávlja] samostalnik ženskega spola **žival mravlja**, latinsko *Formica* 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Mrévla; Mróvla** -e fh. NEM.: *Die Ameiß* LAT.: *Formica* **GS: Mrovla** – infer. Sax. *Miere*; Anglof. & Suec. *Myra*; Island. *Maura*; germ. *r mutato in fAmeise*: a gr. *μύρω mordeo*, vel *μυρέω*, *pungo*, *quod faciunt myrmices*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. PRIMERJAJ: mravljinec

mravljinec [mravljinæc] samostalnik moškega spola

žival mravlja, latinsko *Formica* 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Mrovlinz** -a m. NEM.: *Die Ameiß* LAT.: *Formica* PRIMERJAJ: mravlja

mravljišče [mravljinšče] samostalnik srednjega spola

mravljišče 𐌺800: domovanje žuželk, mrčesa **TMB: Mrovlishe** -a n. NEM.: *Ameiß haufen* LAT.: *Myrmecion* **KG: Mrovlishe** 'Ameishaufe' (str. 120)

mráz [mráz mráza] in [mráz mrazû] samostalnik moškega spola

mraz 𐌺454: vremenski pojav, povezan s temperaturo **TMB: Mras; Mrês** -fú m. NEM.: *Kälte* LAT.: *Frigus* **GS: Mras** – *Mrafe*: Suec. antiquum *Brafa*, *brennen*, Anglof. *fryfan*; germ. *frieren*, *Frost*. Hebr. *קָרָא kara frigus*, germ. *Husch*; gr. *κέρας*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Mrs**, *mrafa* 'der Frost' (str. 105)

mrazen [mrázæn] pridevnik

1. ki ga rado zebe; zmrzljiv

2. mrzel, hladen **TMB: Mrafn** -a -u NEM.: *Fröstelnd* LAT.: *Frigidus* ☉ Nemški prevedek kaže na prvi, latinski na drugi pomen. PRIMERJAJ: mrazljiv

mrazenje [mrázenje] samostalnik srednjega spola

občutek mraza, mrazenje Ꞥ 768: zaznavanje mraza **TMB: Mrafenje** -a n. NEM.: Schauder LAT.: Algema

mraziti [mráziti mrázim] nedovršni glagol čutiti mraz, **mraziti** Ꞥ 768: zaznavati temperaturo **TMB: Mráfe me** NEM.: Mich friert LAT.: Algere

mraziljiv [mraziljív] pridevnik

1. ki ga rado zebe; zmrzljiv
2. mrzel, hladen **TMB: Mrafliv** -a -u NEM.: Fröstelnd LAT.: Frigidus ☉ Nemški prevedek kaže na prvi, latinski na drugi pomen. PRIMERJAJ: mrazen

mraž [ʔ] samostalnik moškega spola **temno, sivo oblačilo** Ꞥ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Mrash** -fhu m. NEM.: Dunkler Zeug LAT.: Grifetum **GS: Mrash** – a *Mrak*, *quali dicat obfcurus pannus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mražen [mrāžən] pridevnik **temen, temno siv** **TMB: Mrafln** -a -u NEM.: Dunkelfärbig LAT.: Grifeus

mrdati [mřdati mřdam] nedovršni glagol izražati nezadovoljstvo; vihati nos, zmrdoovati se Ꞥ 60: občutiti gnus **TMB: Měrdam** NEM.: Nasen rümpfen LAT.: Nares contrahere

mrena¹ [mrěna] samostalnik ženskega spola **očesna bolezen siva mrena** Ꞥ 35: oboleli del človeka **TMB: Mręna** -e fh. NEM.: Augenfell LAT.: Albugo

mrena² [mrěna] samostalnik ženskega spola **sladkovodna riba mrena**, latinsko *Barbus fluviatilis* Ꞥ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Mręna** -e fh. NEM.: Bärbefisch LAT.: Barbo **GS: Mręna** – a gr. μύρω, fluo, *quali piscis fluviatilis*. Hungari hufonem vocant *moruna*, fui fluminis Danubii piscem. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

mrenica [mrěnica] samostalnik ženskega spola

trebušna mrena, pečica Ꞥ 972: del človeka ali živali **TMB: Mręnęza** -e fh. NEM.: Das Darmfell LAT.: Peritonæum PRIMERJAJ: mihtar

mreti [mrěti mřjem] (umreti) dovršni glagol **umreti** Ꞥ 441: umreti **TMB: Měrjem** mřeti NEM.: Absterben LAT.: Emori **GS: Merha** – a *merjem*: lat. *morticinum*. Veteres Celtę μάρχαν vocarunt equum, germ. *eine Mähre*: in quę significatione & in Pausania reperies. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mreža [mrěža] samostalnik ženskega spola **mreža** Ꞥ 157: pripomoček za ribolov **TMB: Mręflha** -e fh. NEM.: Das Netz LAT.: Rete

mrežica [mrěžica] samostalnik ženskega spola **mišična pregrada med prsno in trebušno votlino; prepona, diafragma** Ꞥ 972: del človeka ali živali **TMB: Mręflhęza** -e fh. NEM.: Das Zwergfell LAT.: Abigas, diaphragma

mrežnik [mrěžnik] samostalnik moškega spola **kdor lovi živali z mrežo** Ꞥ 896: lovec **TMB: Mręflhnik** -a m. NEM.: Garnjäger LAT.: Alator

mrglina [mrglína] samostalnik ženskega spola **lapor** Ꞥ 637: kamen, kamenina **TMB: Merglina** -e fh. NEM.: Der Mergel LAT.: Marga **GS: Merglina** – germ. *Märgel*: lat. *Margo*: Angl. *marl*: Gall. *marle*: veteres Celtę *marga*: *carniolicum infnuat vocem glina*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

mrgoleti [mrgolėti mrgolím] nedovršni glagol **mrgoleti** Ꞥ 561: premikati se **TMB: Mergoly** NEM.: Es wimmelt alles LAT.: Scatere **GS: Mergoly** – *Mergolinzamerva*, *minutię*,

modicitas. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mrngolin [mrngolín] samostalnik moškega spola
majhen človek 964: človek glede na velikost in težo **TMB: Mergólin -a m.** NEM.: **Kleiner Mensch** LAT.: **Nanus**

mrngolinec [mrngolínæc] samostalnik moškega spola
majhna žival, žuželka 993: žuželke ali drug mrčes **TMB: Mergolinz -a m.** NEM.: **Kleines Thier, Insekte** LAT.: **Insectum** **GS: Mergoly – Mergolinzamerva, minutiaë, modicitas.** Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mrngolišče [mrngolíšče] samostalnik srednjega spola
kraj z mnogo mrčesa 344: kjer je veliko mrčesa **TMB: Mergolishe -a n.** NEM.: **Ort voll Ungeziefer** LAT.: **Insecticetum**

mrha [mřha] samostalnik ženskega spola
živalsko truplo 979: žival **TMB: Mërha -e fh.** NEM.: **Das Aas** LAT.: **Cadaver, morticinum** **GS: Merha – a merjem: lat. morticinum.** **Veteres Celtæ μάργων vocarunt equum, germ. eine Mähre: in quæ significatione & in Paufania reperies.** Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

mrkač [mrkáč] samostalnik moškega spola
žival kozel, latinsko *Capra aegagrus hircus mas.* 989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Merkâzh -a m.** NEM.: **Der Geisbock** LAT.: **Caper, Hircus**

mrkanje [mřkanje] samostalnik srednjega spola
o kozah **čas parjenja, gonitev** 715: gonitev domač živali **TMB: Mërkanje -a n.** NEM.: **Brunst der Böcke** LAT.: **Pruritio**

mrkati [mřkati mřkam] nedovršni glagol
kazati nagnjenost za parjenje; goniti se, pojati se 719: goniti se **TMB: Mérkam** NEM.: **Brünstig seyn** LAT.: **Pruire in coitum**

mrkniti [mřkniti mřknem] dovršni glagol
priiti v stanje mrka; mrkniti 684: svetiti, temniti se **TMB: Merknèm -niti** NEM.: **Befinstern** LAT.: **Eclypfare**

mrknjenje [mřknjenje] samostalnik srednjega spola
delno ali popolno zakritje sonca z luno; mrk 447: svetlobni naravni pojav **TMB: Merknenje -a n.** NEM.: **Die Finsterniß** LAT.: **Eclipsis**

mrjenje [mřlénje] samostalnik srednjega spola
slaba, šibka svetloba 683: svetloba in z njo povezani pojavi **TMB: Merlénje -a n.** NEM.: **Schwaches Licht** LAT.: **Lumen deficiens** PRIMERJAJ: **mrleti**

mrleti [mřlėti mřlím] nedovršni glagol
goreti s slabim plamenom; mrleti 484: goreti **TMB: Merlim merlėti** NEM.: **Schwach brennen** LAT.: **Deficere igne** PRIMERJAJ: **mrjenje**

mrlič [mřlič] samostalnik moškega spola
mrtvec, mrlič 900: mrtvec **TMB: Merlizh -a m.** NEM.: **Die Leiche** LAT.: **Funus**

mrliški [mřlīški] pridevnik
mrtvaški, mrliški **TMB: Merlishke -a -u** NEM.: **Zur Leiche gehörig** LAT.: **Funeralis**

mrmrati [mřmráti mřmrâm] nedovršni glagol
mrmrati 506: nerazločno, tiho govoriti **TMB: Mermram** NEM.: **Murren** LAT.: **Murmurare** **GS: Mermram – quod memram.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **memrati**

mrsenje [mřsenje] samostalnik srednjega spola
1. odpor, gnus, želodčna slabost 17: bolezen
2. o zajcih čas parjenja, gonitev 715: gonitev domač živali **TMB: Mersénje -a n.** NEM.: **1. Unlust 2. Brunst der Hasen** LAT.: **1. Nausea 2. Appetitus Leporum**

mrsiti se [mrsīti se mrsīm se] in [mrsīm se] nedovršni glagol
1. gnusiti se 𐀀 60: občutiti gnus
2. kazati nagnjenje za spolno občevanje 𐀀 711: imeti spolno poželenje
TMB: Mersèm; Mersy se meni mersiti sê
 NEM.: 1. Absheu, Eckel haben, Mir eckelts
 2. Brünstig seyn LAT.: 1. Abominari fædare, Naufeara 2. Appetere coitum

mrtev [mrtæv] pridevnik
mrtev TMB: Mertve -a -u NEM.: Abgestorben
 LAT.: Mortuus

mrtvac [mrtvác] samostalnik moškega spola
 človek kot umrljivo bitje 𐀀 900: mrtvec
TMB: Mertvâz -a m. NEM.: Sterblicher LAT.:
 Mortualis PRIMERJAJ: mrtvašček

mrtvačiti [mrtváčiti mrtváčim]
 nedovršni glagol
mrtviti, mrtvičiti, anestezirati 𐀀 79:
 opravljati zdravniško dejavnost **TMB:**
Mertvazhèm NEM.: Abtöden LAT.: Mortificare

mrtvačnost [mrtváčnost] samostalnik
 ženskega spola
umrljivost 𐀀 441: umrljivost in smrt **TMB:**
Mertvazhnoft -e fh. NEM.: Die Sterblichkeit
 LAT.: Mortualitas

mrtvališče [mrtvalíšče] samostalnik
 srednjega spola
1. pokopališče 𐀀 312: pokopališče
2. prostor za izvajanje smrtne
obsodbe 𐀀 329: morišče **TMB: Mertvalishe**
 -a n. NEM.: Der Gottesacker LAT.: Cæmeterium
KG: Martualishe 'Richtplatz' (str. 120)
 PRIMERJAJ: mrtvišče

mrtvašček [mrtváščək] samostalnik
 moškega spola
 človek kot umrljivo bitje 𐀀 900: mrtvec
TMB: Mertvaszhèk -a m. NEM.: Sterblicher
 LAT.: Mortualis PRIMERJAJ: mrtvac

mrtvaški [mrtváški] pridevnik
mrtvaški TMB: Mertvashke -a -u NEM.: Von
 der Verstorbenen LAT.: Mortualis

mrtvica [mrtvíca] samostalnik ženskega spola
1. mrtvoud, kap 𐀀 17: bolezen
2. rastlina baldrijan, latinsko *Valeriana officinalis* 𐀀 617: vrsta zelike
3. rastlina mrtva kopriva, latinsko
Lamium 𐀀 617: vrsta zelike **TMB: Mertviza**
 -e fh. NEM.: 1. Die Gicht 2. Baldrian 3. Tode
 Brennesseln LAT.: 1. Paralysis 2. Agrionardum
 3. Urtica mortua

mrtvišče [mrtvíšče] samostalnik srednjega
 spola
prostor za izvajanje smrtne
obsodbe 𐀀 329: morišče **TMB: Mertvishe**
 -a n. NEM.: Der Richtplatz LAT.: Locus suplicii
 PRIMERJAJ: mrtvališče

mrva [mřva] samostalnik ženskega spola
1. posušena trava kot krma za
živali 𐀀 267: hrana za živali
2. zelo majhna količina; mrvica 𐀀 405:
 majhna stvar **TMB: Měrvá** -e fh. NEM.:
 1. Grummet 2. Ein kleines Theil LAT.: 1.
 Cordum 2. Pars modica PRIMERJAJ: mrvica

mrvica [mřvica] samostalnik ženskega spola
1. posušena trava kot krma za
živali 𐀀 267: hrana za živali
2. zelo majhna količina; mrvica 𐀀 405:
 majhna stvar **TMB: Mervèza** -e fh. NEM.:
 1. Grummet 2. Ein kleines Theil LAT.: 1.
 Cordum 2. Pars modica PRIMERJAJ: mrva

mrzel [mřzəu] pridevnik
mrzel TMB: Merfl -a -u NEM.: Kalt LAT.:
 Algidus

mrzlica [mřzlica] samostalnik ženskega
 spola
povišana telesna temperatura;
vročina 𐀀 17: bolezen **TMB: Merflèza** -e fh.
 NEM.: Das Fieber LAT.: Febris

mrzličèn [mřzličøn] pridevnik
 ki ima povečano telesno temperaturo;
 vročičen **TMB: Merflezhn** -a -u NEM.:
 Fieberhaft LAT.: Febrilis

mrzlota [mrzlóta] samostalnik ženskega spola

1. mraz, zmrzal 454: vremenski pojav, povezan s temperaturo

2. zona 58: čustvo **TMB: Merflóta -e**

lh. NEM.: *Die Frost, Schauer* LAT.: *Algor*

PRIMERJAJ: zmrzlota; zmrzlotina

mrzloten [mrzlótən] pridevnik

hladen, mrzel **TMB: Merflotn -a -u** NEM.:

Kühl, Lau LAT.: *Subfrigidus*

mrzlotina [mrzlotína] samostalnik

ženskega spola

sladoled 261: hrana **TMB: Merflotina -e**

lh. NEM.: *Gefrorenes* LAT.: *Glaciata*

mucika [múcika] samostalnik ženskega spola

žival mačka, latinsko *Felis catus*

domestica 989: vrsta kopenske domače

živali **TMB: Muzèka -e** lh. *Siehe Mazhka* **GS:**

Muzeka – Ital. *muccia*. Eft diminutiv. a

mazhk, quod vide *superius*. Razlaga vsebuje

zelo malo povednega. PRIMERJAJ: mačka

muder GLEJ: **moder**¹

muditi [mudíti mudím] nedovršni glagol

s svojo prisotnostjo, početjem ovirati

koga pri njegovem delu; muditi 582:

preložiti v času **TMB: Mudim** NEM.:

Verweilen, verhindern LAT.: *Morari, impedire*

mudljiv [mudljív] pridevnik

ovirajoč **TMB: Mudliv -a -u** NEM.: *Hinderlich*

LAT.: *Impeditivus*

mudljivost [mudljívost] samostalnik

ženskega spola

oviranje, zadrževanje 43: dejanje glede

na čas **TMB: Mudlivoft -e** lh. NEM.: *Hinderniß*

LAT.: *Impedimentum*

mudrc GLEJ: **modrc**

mudrost GLEJ: **modrost**¹

muha [múha] samostalnik ženskega spola

1. žival muha, latinsko *Musca*

(*domestica*) 994: vrsta žuželke ali

drugega mrčesa

2. pripomoček za merjenje na prednjem

delu puškine cevi; muha 200: del

orožja **TMB: Muha -e** lh. NEM.: *1. Fliege* *2.*

Das Absehen auf der Flinte LAT.: *1. Mufca*

2. Terminus **GS: Muha** – a gr. *μύα*: lat.

mufca: gall. *mouche*: germ. *super. Mücken*:

& quod germ. *infer. vocant Mucken, Mücke*:

superiores vocant Schnacken. Razlaga vsebuje

nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali

trditev.

muhalnik GLEJ: **muhovnik**

muhast [múhast] pridevnik

muhast, tj. ki spreminja svoje odločitve,

odnos glede na trenutno razpoloženje

TMB: Muhaft -a -u NEM.: *Mückenfängerisch*

LAT.: *Phantafticus*

muhovnik [múhovnik] (muhalnik)

samostalnik moškega spola

pahljača za odganjanje muh;

muhalnik 154: pripomoček za

odganjanje mrčesa **TMB: Muhovněk -a m.**

NEM.: *Fliegenwädel* LAT.: *Flabrum*

muja [múja] samostalnik ženskega spola

delo, trud, muja 77: dejanje, delo **TMB:**

Muja -e lh. NEM.: *Die Mühe* LAT.: *Opera, labor*

GS: Muja – germ. *Mühe*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

mujanje [mújanje] samostalnik srednjega

spola

naprezanje, prizadevanje, mujanje 77:

dejanje, delo **TMB: Mujanje -a n.** NEM.: *Das*

Bemühen LAT.: *Conatus*

mujati se [mûjati se mûjam se]

nedovršni glagol

naprezati se, prizadevati si, mujati

se 81: delati, truditi se **TMB: Mujàm**

se NEM.: *Bemühen* LAT.: *Satagere, conari*

KG: Mujam se, -jal, -jan, -jati 'bemühen,

bestreben' (str. 106)

mukati [múkati múkam] nedovršni glagol

oglašati se kot govedo; mukati 531:

oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Mukàm NEM.: Brüllen wie ein Rind LAT.:
 Mugire **GS: Mukam** – *expreflio vocis*: gr.
 μυκαω: μυκάομαι, lat. *mugio*, boo. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mulast [múlást] pridevnik
 ki nima poraščene brade; **golobrad** **TMB:**
Mûlaft -a -u NEM.: Ohne Bart LAT.: Impebris

mulec [mûlɛc] samostalnik moškega spola
 moški, ki še nima poraščene
 brade № 834: človek do popolne odraslosti
TMB: Mulz -a m. NEM.: Ohne Bart LAT.:
 Impebris

multra [mûltra] samostalnik ženskega spola
 korito za mesenje testa; **mentrga**,
 nečke № 229: posoda za hrano **GS: Multra**
 – germ. *Mehlrog*, *Mulde*: lat. *maltrum* in
 Monfeeo glosf. *Muolto*. Razlaga vsebuje
 nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
 trditev.

Muran [murân] samostalnik moškega spola
 bog morja, **Neptun** № 349: lastno ime ne-
 krščanskega človekolikega bitja **KG: Murán**
 ‘Neptun’ (str. 184)

murba [mûrba] (murva) samostalnik
 ženskega spola
murvin plod; **murva** № 613: sad ali plod za
 prehrano **TMB: Murba** -e fh. NEM.: Maulbeer
 LAT.: Morus **GS: Murba** – lat. *morus*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
ABC: Murwa (1765, str. 12)

murbin [mûrbin] (murvin) pridevnik
murvin **TMB: Murbèn** -a -u NEM.: Des Maul-
 beerbaumes LAT.: Mori

murinič [mûrinič] samostalnik moškega
 spola
 žival muren, latinsko *Gryllus*
 (*campestris*) № 994: vrsta žuželke ali
 drugega mrčesa **TMB: Murènzh** -a m. NEM.:
 Eine Erdgrille LAT.: Grylus **GS: Murenzh** –
 qualí *murmurans animal*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.
ABC: Murenzhi (1765, str. 12)

murja [mûrja] samostalnik ženskega spola
 vodna raztopina soli za shranjevanje
 živil; **razsolica** (?) № 660: pijača **GS: Murja**
 – germ. *Mohr*, *sumpfig*, *morastiges Land*:
 Angl. *moor*, Suec. *mor*. Ne znam oceniti
 pravilnosti razlage. **PRIMERJAJ: slanamura**

murka [mûrka] samostalnik ženskega spola
 kumara № 613: sad ali plod za prehrano
TMB: Murka -e fh. NEM.: Die Gurke
 LAT.: Cucumis

murva GLEJ: **murba**

murvin GLEJ: **murbin**

musterd [mûsterd] samostalnik moškega
 spola
 rastlina gorčica, latinsko *Sinapis* № 617:
 vrsta zelike **TMB: Mufterd** -a m. NEM.: Der
 Senf LAT.: Sinapi

muša [mûša] samostalnik ženskega spola
1. tovorni konj № 989: vrsta kopenske
 domače živali
2. stara krava № 987: kopenske domače
 živali **TMB: Musha** -e fh. NEM.: Das Saumroß
 LAT.: Cliteralius **GS: Musha** – (*vacca*
fenescens efoeta) ut *klufa* (*equus clitella-*
rius) *Miffnenfes & Laufatæ ajunt Mosche*,
Motsche: infer. Sax. Mudde, *porca efoeta:*
Afiatice Motsch, *equa; unde sequens*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. ☹ “Sequens” je *mešetar*.

mušec [mûšɛc] samostalnik srednjega spola
 neki plevel, morda kokolj, latinsko *Lolium*
temulentum, ali **ljuljka**, latinsko *Lolium*
perenne italicum № 617: vrsta zelike
TMB: Mushz -a n. NEM.: Ein Unkraut
 LAT.: Lolium

mušelin [mušɛlɪn] samostalnik moškega spola
 tkanina **muslin** № 247: blago ali usnje
TMB: Mushélin -a m. NEM.: Muschelin
 LAT.: Mufelinus panus

mušelínast [mušɛlɪnast] pridevnik
muslinast **TMB:** *Mushelinaft* -a -u
 NEM.: *Von Muschelin* LAT.: *Mufelinus*

mušelj [múšɛlj mǔšɛljna] samostalnik
 moškega spola

školjka, tj. **žival iz razreda** latinsko
Bivalvia № 1006: vrsta ribe ali druge vodne
 živali **TMB:** *Mushèl* -na m. NEM.: *Die Muschel*
 LAT.: *Conchylum*

mušetar GLEJ: **mešetar**

mušica [múšica] samostalnik ženskega spola
majhna muha, latinsko *Musca*
(domestica) № 994: vrsta žuželke ali
 drugega mrčesa **TMB:** *Mushèza* -e fh.
 NEM.: *Die Fliege, Mücke* LAT.: *Mufca parva*

muškat [muškât] samostalnik moškega spola
vrsta belega vina; malvazija № 661:
 alkoholna pijača **TMB:** *Mushkat* -a m.
 NEM.: *Der Malvasierwein* LAT.: *Apianum*

muškateljica [muškateľica] samostalnik
 ženskega spola

navadno množina **sorta hruške**
muškateljica № 606: vrsta drevesa ali
 njegov plod **TMB:** *Mushkatelze* fh. NEM.:
Muskatellerbirn LAT.: *Mufcatum, adoxæ*
 © V TMB je iztočnica navedena v
 množinski obliki.

muškator oreh [muškâtov óreh]
 samostalniška zveza moškega spola
muškatni orešček № 261: hrana **TMB:**
Mushkatov orh NEM.: *Muskatnuß* LAT.: *Nux*
myrfitica

mušnica¹ [mûšnica] samostalnik ženskega
 spola

navadno množina **strupena goba**
mušnica № 608: vrsta gobe **TMB:** *Mushènze*
 fh. NEM.: *Giftschwamm* LAT.: *Agaricum*
 © V TMB je iztočnica navedena v
 množinski obliki.

mušnica² [mušnica] samostalnik ženskega
 spola

navadno množina **vinska mušica**, latinsko
Drosophilidae № 994: vrsta žuželke ali
 drugega mrčesa **TMB:** *Mushnize* fh. NEM.:
Pipenmücke LAT.: *Mufcæ vinariæ* © V TMB
 je iztočnica navedena v množinski obliki.

mušnik [mûšnik] samostalnik moškega spola
rastlina šinje, žinje, latinsko *Achillea*
ageratum № 617: vrsta zelike **TMB:**
Mushnèk -a m. NEM.: *Leberbalsam* LAT.:
Agaratum PRIMERJAJ: šinje

muštaca [muštáca] samostalnik ženskega
 spola
brki № 880: del moškega telesa **TMB:**
Mushtâza -e fh. NEM.: *Schnurbart* LAT.:
Myftax PRIMERJAJ: muštase

muštacarica [muštácarica] samostalnik
 ženskega spola
ženska, ki ima brke № 826: človek s hibo
 ali posebnostjo **TMB:** *Mushtazârza* -e fh.
 NEM.: *Gebartetes Weib* LAT.: *Myftacea mulier*

muštafe GLEJ: **muštase**

muštase [muštáse] (**muštafe**) množinski
 samostalnik ženskega spola
brki № 880: del moškega telesa **TMB:**
Mushtâfe fh. NEM.: *Schnurbart* LAT.: *Myftax*
GS: *Mushtafe* – lat. *Mystax*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC:**
Schtinde *fi* je enkrat ene velike *mufchtafa*
s' *šajami* naredil (1794, str. 28) © V TMB
 je zapisano *muštafe*, kar pa je, sodeč po
 zapisu v ABC, verjetno napaka namesto
muštase. Zapis *mufchtafa* je v ABC 1808
 popravljen v *mufchtafe*. PRIMERJAJ: muštaca

mušter [mûštar] samostalnik moškega spola
primer, zgled № 435: miselni pojem **TMB:**
Mushtr -a m. NEM.: *Das Muster* LAT.: *Exemplar*
GS: *Mushtr* – a germ. *Muster*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mušti [mûšti mûžem] nedovršni glagol
prevajati № 515: prevajati **TMB:**
Mufhém *mushti* NEM.: *Dolmetschen*

LAT.: **Interpretari** ☉ Pohlinova beseda je dvomljiva. Gutsman navaja *mušhet* 'Dolmetsch, Unterhändler', kar je zapis za *mășet* (izposojenko iz beneško italijansko *misseto* 'mešetar'), iz česar je tvorjen Gutsmanov glagol *mušhetam* 'dolmetsche', domnevno *mășetâm*.

muštra [mûštra] samostalnik ženskega spola
uradni postopek za ugotovitev sposobnosti vojaških obveznikov za vojaško službo; nabor №458: vojaško dejanje **TMB: Mushtra** -e fh. NEM.: Die Musterung LAT.: Luftratio

muštrati [mûštrati mûštram] nedovršni glagol
preverjati sposobnost obveznikov za vojaško službo №111: najeti delavca **TMB: Mushtram** NEM.: Mustern LAT.: Luftrare, recenfere **GS: Mushtram** – germ. *mustern*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: meštrati

muštrišče [muštrišče] samostalnik srednjega spola
prostor, na katerem se izvaja nabor vojaških obveznikov №332: kraj za vojaške dejavnosti **TMB: Mushtrische** -a n. NEM.: Musterplatz LAT.: Diribitorium

mutast [mútast] pridevnik
nem, mutast **TMB: Mutaft** -a -u NEM.: Stumm LAT.: Mutus

mutati [mútati mútam] nedovršni glagol
1. molčati №440: molčati
2. mrmrati, godrnjati, nerazločno govoriti №506: nerazločno, tiho govoriti **TMB: Mutam** NEM.: Schweigen, Pfnoten LAT.: Mutire **GS: Mutam** – lat. *mutire*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

mutec [mûtəc] samostalnik moškega spola
nem človek; mutec №828: človek z govorno hibo **TMB: Mutz** -a m. NEM.: Ein Stummerl LAT.: Mutus

muzati [mūzati mūzam] nedovršni glagol
1. odstranjevati listje №53: lupiti, luščiti, smukati
2. smehljati se, muzati se №489: posmehovati se **TMB: Mufam** NEM.: 1. Ablauben 2. Lächeln LAT.: 1. Defoliare 2. Subridere PRIMERJAJ: muziti se

muzga [múzga] samostalnik ženskega spola
močvirje №340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Mufga** -e fh. NEM.: Der Sumpf LAT.: Ablutia, palus

muzgen [muzgêŋ] pridevnik
močviren **TMB: Mufgên** -a -u NEM.: Sümpficht LAT.: Paluftris

muzikontar [muzikóntar] samostalnik moškega spola
glasbenik №961: glasbenik **TMB: Mufikontar** -ja m. NEM.: Musikant LAT.: Muficus

muziti se [muzīti se múzim se] nedovršni glagol
1. odstranjevati listje №53: lupiti, luščiti, smukati
2. smehljati se, muzati se №489: posmehovati se **TMB: Mufem se** mufīti Siehe Mufam PRIMERJAJ: muzati

muzelj [múzəlj] samostalnik moškega spola navadno množina **rezanec, testenina** №261: hrana **TMB: Mufhli** -ov m. NEM.: Die Nudel, eine Speise LAT.: Præcifiones ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

muzeven [mužéʋəŋ] pridevnik
nežen **TMB: Mufhevn** -a -u NEM.: Zart LAT.: Tener PRIMERJAJ: meževen

muzevnost [mužéʋnost (?)] samostalnik ženskega spola
nežnost №372: nežnost **TMB: Mëfhevnof** -e fh. NEM.: Die Zärtlichkeit LAT.: Teneritudo

N

n [nâš]

črka **n** 807: črka, dvo- ali veččrkje
KG: Nash, N, n (str. 159) PRIMERJAJ: naš²

na¹ [na] predlog

na **TMB:** Na NEM.: Auf, an LAT.: Ad, in **GS:**
Na – est propofitio: germ. habet *an*, vel potius
nahe; gr. *ἀνα*: lat. *an*, occuriti in compositis.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. **KG:** na gorró 'auf dem Berge' /.../ na
 hribu sedy 'er sitzt auf dem Berge' (str. 86)

na² [nâ] medmet

uporablja se za izražanje opozorilo
 na to, da se nekaj daje; **na** **TMB:** Na!
 NEM.: Sieh da! LAT.: En! cape

na³ GLEJ: **ne**

na- [na] predpona

za tvorbo zanikanih besed; **ne-**
GS: ☉ Nikalno predpono, nikalnico
 v sklopu in pogosto skupaj pisano
 naslonsko nikalnico Pohlin praviloma
 zapisuje *na-*, npr. *nagodne* 'negodni',
navôla 'nejevolja', *nabom* 'ne bom'.

nabad [nabâd] samostalnik moškega spola
konica, bodica 187: orodje za tolčenje,
 bodenje **TMB:** Nawâd -a m. NEM.: Der
 Stachel LAT.: Cufpis PRIMERJAJ: nabada

nabada [nabâda] samostalnik ženskega
 spola

konica, bodica 187: orodje za tolčenje,

bodenje **TMB:** Nawâda -e fh. NEM.: Der
 Stachel LAT.: Cufpis PRIMERJAJ: nabad

nabadati [nabâdati] nedovršni glagol
natikati, nabadati 727: tolči, bosti **TMB:**
Nawadam NEM.: Anstecken LAT.: Infigere

nabasati [nabâsati nabâsam] dovršni
 glagol

napolniti, natlačiti, nabasati 730:
 polniti **TMB:** Nabâsam NEM.: Anpfropfen
 LAT.: Infercire

naboji [nabôji] množinski samostalnik
 moškega spola

zaradi rahitisa deformirane nožne
kosti 35: oboleli del človeka **TMB:**
Nawôji -ov m. NEM.: Wilken an Füßen LAT.:
 Morticini

naboščič [nabôščič] (**nabuščič**)

samostalnik moškega spola
sveder 181: orodje ali pripomoček za
 rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB:**
Nabushzhèzh -a m. NEM.: Der Bohrer LAT.:
 Vertebra ☉ Manjšalnica od *nabôzec*, kar v
 pomenu 'sveder' navaja Pleteršnik.

nabuliti [nabulīti nabúlim] dovršni glagol
napolniti, natlačiti 730: polniti **TMB:**
Nabúlim NEM.: Anfüllen LAT.: Infarcire

nabuščič GLEJ: **naboščič**

nacvist GLEJ: **nacvisto**

nacvisto [nacvîsto (?)] (**nacvist**) prislov
nasproti TMB: Nazvift NEM.: Straks entgegen
 gesetzt LAT.: Contra, adversus, in faciem
 pořito **KG: Na zvistu** 'stracks entgegen'
 (str. 92)

načenjati [načēnjati načēnjam]

nedovršni glagol

odvzeti del od celote;

načenjati ¶ 115: jemati **TMB: Nazhejnam**

NEM.: Aufschneiden LAT.: Admordere,

concidere

načeti [načēti načnēm] dovršni glagol

odvzeti del od celote; načeti

¶ 115: jemati **TMB: Nazhnēm** -zheti

NEM.: Aufschneiden LAT.: Admordere,

concidere

nad [nad] predlog

nad TMB: Nad NEM.: Auf, oben drauf an

LAT.: Supra

naddurce [naddūrce] (**nadurce**)

množinski samostalnik ženskega spola

gornji del podboja; preklada ¶ 223:

stavbno pohišstvo **TMB: Nadôrze** fh.

NEM.: Die Oberschwel LAT.: Superliminare

nadega [nadēga] (**nadeja**) samostalnik

ženskega spola

1. upanje, pričakovanje ¶ 58: čustvo

2. nemir ¶ 58: čustvo **TMB: Nadēga** -e fh.

NEM.: 1. Hoffnung, Erwartung 2. Unruhe LAT.:

1. Expectatio, spes 2. Inquietudo ☉ Nastalo

v gorenjščini iz *nadēja* po zmotni inter-

pretaciji, kot da bi *j* v oblikah na prednji

vokal nastal po gorenjski palatalizaciji,

primerjaj tako gorenjsko *šōga* 'šoja'

(o pojavu Ramovš, HGr. II, 169).

nadeja GLEJ: **nadega**

nadglavje [nadglâvje] samostalnik

srednjega spola

zgornji del stebra; kapitel ¶ 777: del

zgradbe **TMB: Nadglavje** -a n. NEM.: Das

Kapitäl LAT.: Capitellum

nadgrobnica [nadgrobnîca (?)]

samostalnik ženskega spola

nagrobni kamen, nagrobnik ¶ 271:

nagrobni kamen **TMB: Nadgrobniza** -e fh.

NEM.: Der Grabstein LAT.: Lapis sepulcralis

nadkolenica [nadkolenîca] samostalnik

ženskega spola

predpasnik ¶ 130: oblačilo ali obutev **TMB:**

Nadkolēniza -e fh. NEM.: Das Schoßstuch LAT.:

Gremiale

nadlega [nadlêga] samostalnik ženskega

spola

neprijetnost, težava ¶ 442: nadlega **TMB:**

Nadlêga -e fh. NEM.: Die Ungelegenheit LAT.:

Incommoditas

nadlegati [nadlêgati nadlêgam]

nedovršni glagol

povzročati neprijetnosti,

nadlegovati ¶ 415: nadlegovati **TMB:**

Nadlêgam NEM.: Ungelegen seyn LAT.:

Incommodare PRIMERJAJ: nadlegovati;

nadleževati

nadlegovati [nadlegovâti

nadlegûjem] nedovršni glagol

povzročati neprijetnosti,

nadlegovati ¶ 415: nadlegovati **TMB:**

Nadlegujem -govati NEM.: Ungelegen seyn

LAT.: Incommodare PRIMERJAJ: nadlegati;

nadleževati

nadležen [nadlêžøn] pridevnik

nadležen TMB: Nadlêšn -a -u NEM.:

Ungelegen LAT.: Molestus

nadleževati [nadleževâti nadležûjem]

nedovršni glagol

povzročati neprijetnosti,

nadlegovati ¶ 415: nadlegovati **KG: od**

bresdushneh bodo ti dobri, ti nadolſhni

nadleſhuvani (str. 146) PRIMERJAJ: nadlegati;

nadlegovati

nadlišček [nadlîščæk] (**nadlišek**)

samostalnik moškega spola

rastlina **mandragora**, latinsko *Mandragora officinarum* ¶ 617: vrsta zelike **TMB:** **Nadlishk** -a m. NEM.: **Alraunkraut** LAT.: **Anthropomophon**

nadliščka [nadlīščka] (nadliška)

samostalnik ženskega spola

navadno množina **jagoda**

mandragore ¶ 601: sad ali plod **TMB:**

Nadlishke fh. NEM.: **Alraunbeer** LAT.:

Aloire ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

nadlišek GLEJ: **nadlišček**

nadliška GLEJ: **nadliščka**

nadloga [nadlōga] samostalnik ženskega spola

nesreča, beda, nadloga ¶ 631: težava,

nesreča **TMB:** **Nadlūga** -e fh. NEM.: **Das Elend** LAT.: **Miseria**

nadložen [nadlōžən] pridevnik

1. beden, bolehen, nadložen

2. nesrečen **TMB:** **Nadlōfhne** -a -u NEM.:

Müheselig, elend geplagt LAT.: **Ærumnofus,**

ægrotus, miser **KG:** o nadlošni zhasi 'o harte Zeiten' (str. 97 s.) PRIMERJAJ: o nadložni časi

nadložnost [nadlōžnost] samostalnik

ženskega spola

nesreča, beda, nadložnost ¶ 631: težava,

nesreča **TMB:** **Nadlōfhnoft** -e fh. NEM.: **Müheseligkeit** LAT.: **Ærumna**

nadnica [nadnīca] samostalnik ženskega

spola

za bolnika predpisana prehrana;

dieta ¶ 262: dieta za bolnika **TMB:**

Nadnyza -e fh. NEM.: **Die Diäte** LAT.: **Diæta**

GS: **Nadnyza – Nadnica a na, & dan, diæta.**

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

nadramnica [nadrâmnicā] samostalnik

ženskega spola

1. trak za nošenje bremena na hrbtu;

oprtnica ¶ 164: pripomoček za nošnjo

2. liturgično oblačilo v obliki širokega

traku za okoli vratu; štola ¶ 132: s

krščanstvom povezano oblačilo **TMB:**

Nadramnèza -e fh. NEM.: **1. Tragriemen 2.**

Stolle LAT.: **1. Fascia collaris 2. Stolla**

nadstrešek [nadstrêšək] samostalnik

moškega spola

nadstrešek, tj. del strehe, ki pokriva

prostor pred stavbo ¶ 777: del zgradbe

TMB: **Nadfrēshk** -a m. NEM.: **Das Vordach**

LAT.: **Suggrundia** PRIMERJAJ: **nastrešnik;**

nadstrošek

nadstrošek [nadstrōšək (?)] samostalnik

moškega spola

streha, ki pokriva prostor pred

stavbo ¶ 777: del zgradbe **TMB:**

Nadstrofhk -a m. NEM.: **Das Wetterdach** LAT.:

Stegestum PRIMERJAJ: **nastrešnik; nadstrešek**

naduha [nadûha] samostalnik ženskega spola

oteženo dihanje, naduha, astma ¶ 19:

težko dihanje **TMB:** **Nadûha** -e fh. NEM.: **Die**

Schnuppen LAT.: **Anhelatio**

nadurce GLEJ: **naddurce**

nadušek [nadûšək] samostalnik moškega

spola

pika, tj. roževinasta obloga na sprednjem

delu jezika pri perutnini, navadno zaradi

pomanjkanja vitaminov ¶ 36: oboleli del

živali **TMB:** **Nadûshk** -a m. NEM.: **Ein Pfiff**

LAT.: **Triental**

nadušljiv [nadûšljiv (?)] pridevnik

nadušljiv, astmatičen **TMB:** **Nadushliv** -a

-u NEM.: **Schnuppicht** LAT.: **Anhelus**

nadušljivost [nadušljívoŝt] samostalnik

ženskega spola

oteženo dihanje, naduha, astma ¶ 19:

težko dihanje **TMB:** **Nadushlivoft** -e fh.

NEM.: **Schnuppen** LAT.: **Anhelatio**

naenkrat [naénkrat (?)] prislov

obenem, hkrati, istočasno

TMB PREDGOVOR: Inu mordej je fhë tudi merski edn od dvajftu lejt lêsëm, kar smo fazhëli Kraynzi latinske zherke shpogäti, fazhel; al kumej A B C spisal, se pak fhë tudi navelizhal, ter use skupej naenkrate na kol obëšël? (str. 2)

nag [nâg] pridevnik

nag **TMB:** **Nâg** -a -u NEM.: Nackend, Bloß LAT.: Nudus **GS:** **Nag** – germ. *nackt, nacket*: Dan. *nogen*: Angl. *naked*: lat. *nudus*: apud Perizonium νηδός. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

nagajalec GLEJ: **nagajavec**

nagajati [nagájati nagájam] nedovršni glagol

nadlegovati № 415: nadlegovati **TMB:** **Nagajam** NEM.: Belästigen LAT.: Molestare **GS:** **Gajam** – simplex exolevit in compofito negativo *nagajam* eft in ufu. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: -gajati

nagajavec [nagajâvəc] (nagajalec)

samostalnik moškega spola

kdor koga nadleguje, nadlegovalec № 939: nadležen človek **TMB:** **Nagajavz** -a m. NEM.: *Belästiger, Trotzer* LAT.: Molestator PRIMERJAJ: nagajavec

nagajiv [nagajív] pridevnik

nadležen **TMB:** **Nagajiv** -a -u NEM.: Trotzend LAT.: Molestus

nagajivec [nagajîvəc] samostalnik moškega spola

kdor koga nadleguje, nadlegovalec № 939: nadležen človek **TMB:** **Nagajivz** -a m. Siehe *Nagajavz* PRIMERJAJ: nagajavec

naganjati [nagânjati] nedovršni glagol
priganjati № 589: gnati **TMB:** **Nagajnam** NEM.: Antreiben, anhalten LAT.: Urgere

nagel [nâgəu] pridevnik

1. hiter, nagel, nepričakovan

2. ki je brez zakramentov za umirajoče; nepreviden **TMB:** **Nagl** -a -u NEM.: Gäh, schnell, eifertig LAT.: Velox, citus, præceps **KG:** Nagl, -la, -lu 'gäh, unversehens' /.../ Ta mladenzh je nagle smerte umerl (str. 142)

nagelj [nâgəlj nâgəljna] samostalnik moškega spola

rastlina nagelj, latinsko *Dianthus* № 617: vrsta zelike **TMB:** **Nagel** -na m. NEM.: Nägel, Graßblum LAT.: Cariophyllus

nageljnova žebica [nâgəljnova žebíca] samostalniška zveza ženskega spola navadno množina **nageljnova žbica** № 261: hrana **TMB:** **Negelnove fhëbize** NEM.: *Gewürznägel* LAT.: *Clavi aromatici* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

nagenga [nâgənga] (naginga)

samostalnik ženskega spola

nagnjenje, naklonjenost № 369: prijaznost, nežnost **TMB:** **Nagenga** -e fh. NEM.: *Die Neigung* LAT.: *Inclinatio, affectus* PRIMERJAJ: nagnjenje

naginga GLEJ: **nagenga**

nagled [naglêd] samostalnik moškega spola
pogled № 770: vid ali pogled **TMB:** **Naglêd** -a m. NEM.: *Das Satsehen* LAT.: *Aspectus*

nagledati se [naglêdati se naglêdam se] dovršni glagol

nagledati se № 770: videti, gledati **KG:** *nagledam se* 'ich sehe mich satt' (str. 123)

naglica [nâglica] samostalnik ženskega spola

hitenje pri opravljanju dela; naglica № 43: dejanje glede na čas **TMB:** **Naglèza** -e fh. NEM.: *Gähheit, Uebereilung* LAT.: *Præcipitantia* **ABC:** *Nagelza* (1765, str. 13) PRIMERJAJ: hitrica; naglost

nagliti se [nâgliti se nâglim se] nedovršni glagol

hiteti № 562: hitro se premikati

TMB: *Nâglèm se -lèti* NEM.: *Uebereilen*
LAT.: *Accelerare*

naglo [náglo] prislov
nepričakovano, nepredvideno, hitro
KG: *Naprevidnu naglu 'unversehens'* (str. 94)

naglost [náglost] samostalnik ženskega spola
hitenje pri opravljanju dela; naglica
#43: dejanje glede na čas **TMB:** *Nagloft*
-e fh. NEM.: *Gähheit, Uebereilung* LAT.:
Præcipitantia PRIMERJAJ: *naglica*

nagnesti [nagnésti nagnétem] dovršni
glagol
napolniti, nabasati #730: polniti
KG: *Nagnëtem 'ich fülle, schoppe an'*
(str. 72) ☉ Zapis sicer govori za sedanjik
negnédem, kar pa se zdi iz besednodru-
žinskih in zgodovinskih razlogov malo
verjetno. PRIMERJAJ: *gnesti*

nagniti [nagníti nágnem] dovršni glagol
nagniti, skloniti #590: premikati telesni
del **TMB:** *Nagnem nagniti* NEM.: *Neigen* LAT.:
Inclinare **GS:** *Nagném – germ. neigen, Dan.*
neye: lat. Nuo: gr. vëvëv. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

nagnjen [nággnjen] pridevnik
nagnjen, sklonjen **TMB:** *Nagnén*
NEM.: *Geneigt* LAT.: *Proclivis*

nagnjenje [nággnjenje] samostalnik
srednjega spola
nagnjenje, naklonjenost #369:
prijaznost, nežnost **TMB:** *Nagnenje -a n.*
NEM.: *Die Neigung* LAT.: *Affectio* PRIMERJAJ:
nagenga

nagnoj [nagnöj] samostalnik moškega spola
drevo ali grm *nagnoj*, latinsko *Laburnum*
anagyroides #605: drevesna vrsta **TMB:**
Nagnoj -a m. NEM.: *Ein stinkender Baum* LAT.:
Laburnum **GS:** *Nagnoj – Nagnojovna arbor*
putredini refistens, non facile putrefcens;
ideo pro fepium palis utila lignum, ramiq
ue pro plectendis fepibus adhibentur. Ne

znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ:
nagnojevina

nagnojevina [nagnójevina] samostalnik
ženskega spola
drevo ali grm *nagnoj*, latinsko *Laburnum*
anagyroides #605: drevesna vrsta
GS: *Nagnoj – Nagnojovna arbor putredini*
refistens, non facile putrefcens; ideo pro
fepium palis utila lignum, ramiq
ue pro plectendis fepibus adhibentur. Ne znam
oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: *nagnoj*

nagost [nágost] samostalnik ženskega spola
golota, nagota #99: golota **TMB:** *Nagofit*
-e fh. NEM.: *Die Blöße* LAT.: *Nuditas* PRIMERJAJ:
nagota

nagota [nagóta] samostalnik ženskega spola
golota, nagota #99: golota **TMB:** *Nagóta*
-e fh. NEM.: *Die Blöße* LAT.: *Nuditas* PRIMERJAJ:
nagost

nagrlina [nagrĺina] samostalnik ženskega
spola
nakit za okrog vratu; verižica #532:
okrasje **TMB:** *Nagerlina -e fh.* NEM.: *Die*
Halskette LAT.: *Murënula* PRIMERJAJ: *ketinica*

nahdati [nahdáti nahdám] dovršni glagol
koroško popustiti, odnehati #95: končati
se **TMB:** *Nahdám* NEM.: *Nachgeben* LAT.:
Cedere **GS:** *Nahdám – vindicum a germ.*
nach, & carniolico dam, geben. Carnioli
ajunt *odjenjam.* Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: *odjenjati*

nahišje [nahîšje] samostalnik srednjega
spola
pokrit balkon, galerija (?) #777: del
zgradbe **TMB:** *Nahishje -a n.* NEM.: *Die*
Gallerie LAT.: *Podium* PRIMERJAJ: *ardak*

nahod [náhod] samostalnik moškega spola
vnetje nosne sluznice; nahod #17:
bolezen **TMB:** *Nahod -a m.* NEM.: *Der*
Kopffluß LAT.: *Gravedo*

naj¹ [naj] veznik

naj **TMB:** **Nej** NEM.: Daß LAT.: Ut PREGOVOR:
O! kedurkol si kaj takega misle, tega prosem
jeft, kar narbel lepu morem, nej mēni fa
nashe Kraynske duhhele zhafty volo kaj
vezh bulshi kraynskeh besedy pove
(str. 4)

naj² [naj] členica

za izražanje želje, omiljenega ukaza; **naj**
KG: Nej bo 'seye es' (str. 94)

najem [najēm] samostalnik moškega spola
plačilo dninarju za opravljeno delo,
dnina № 73: plačilo **TMB:** **Najem** -a m.
NEM.: Das Geding LAT.: Mercedes, falarium

najemati [najēmati najēmam] nedovršni
glagol

najemati delavce № 111: najeti delavca
TMB: **Najēmam** NEM.: Andingen LAT.:
Conducere

najemnik [najēmnik] samostalnik
moškega spola

najet delavec, dninar № 871: uslužbenec
TMB: **Najemnik** -a m. NEM.: Der Miethling
LAT.: Mercenarius

najerica [nājerica] samostalnik ženskega spola
koroško šivilja, **mojskra** № 849: krojač,
čevljar **GS:** **Najerza** – eft vindicum a
germ. *Nähterin*: lat. *Netrix*: Inf. Sax.
Naierste, *Naierste*. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev.

najesti se [najēsti se najēm se] dovršni
glagol

najesti se № 699: jesti **TMB:** **Najem** najēsti se
NEM.: Anessen LAT.: Satiare se efcis **KG:** najem
se (str. 123)

najeti [najēti najēm] in [najmēm]
dovršni glagol

najeti № 114: dobivati, jemati **TMB:**
Najemlem; **Najemem** najēti NEM.: Andingen;
Miethen, Dingen LAT.: Conducere

naji [nāji] zaimek

najin **TMB:** **Naje** -a -u NEM.: Unser 2
LAT.: Nostrum II

Najm [Nājm] samostalnik moškega spola
palestinsko mesto Nain № 360: krajevno
ime **KG:** Tu mejstu, katiru se klizhe Najm
(str. 142)

najti [nājti nājdem] dovršni glagol

najti № 758: delati vidno **TMB:** **Najdem**;
Nanajdem najdti; -najdti NEM.: Finden;
Nicht finden LAT.: Invenire; Non reperire **GS:**
Najdem – ex *na*, & *jidem*, quali rei perditæ
supervenio: in Styria, & carinthia ajunt
ankommen, quemadmodum latini habent
incurro. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna. **KG:** najdet (str. 145)

nak [nāk] (iznjak; njak) prislov

s hrbtno stranjo proti tlom; **vznak** **GS:**
Nak – *njak*, *is njak* (refupinus) Hung. *nyak*.
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: vznak

nakladati [naklādati naklādam]

nedovršni glagol
nalagati, nakladati № 13: postavljati gor
KG: Nakladam 'ich lade' (str. 65)

nakljubu [nakljūbu] prislov

navkljub **TMB:** **Naklubu** NEM.: Zu Trotz
LAT.: Disgratiis

naključenje [nakljūčenje] samostalnik
srednjega spola

naključje № 435: miselni pojem
TMB: **Nakluzhenje** -a n. NEM.: Der Zufall
LAT.: Accidens

naključiti [nakljūčiti nakljūčim] dovršni
glagol

nabosti, natakiniti № 727: tolči, bosti
TMB: **Nakluzhèm** -zhiti NEM.: Anspiessen
LAT.: Aduncare

naključiti se [nakljūčiti se nakljūči
se] dovršni glagol

zgoditi se, primeriti se 772: zgoditi se **TMB:** **Naklûzhe** naklizhiti se **NEM.:** Sich fügen, ereignen **LAT.:** Accidere

naklo [náklo] samostalnik srednjega spola
nakovalo 152: orodje za obdelovanje kovin **TMB:** **Naklu;** **Nakvu** -a n. **NEM.:** Der Ambos **LAT.:** Incus **GS:** **Naklu** – a *na & kujem:* prout lat. *Incus ab in, & cudo: & germ. ex an, & bossen, botten, nemppe schlagen.* Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditiv. **PRIMERJAJ:** nakovalo

nakloniti [naklonīti naklônim] dovršni glagol

nagniti (?) 590: premikati telesni del **GS:** **Klinam** – *Klinem, Klajnam, Klônem* *simplicia exolvere, in compofitis duntaxat restant: preklinam, perklajnam, naklônem:* gr. κλειώ, claudo: chald. כֶּלֶא *kela* clauīt. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

na kmetih [na kmêtih] prislovna zveza
na kmetih, na deželi **KG:** Redke so zirkve, inu Duhovnishā, shafti njuh bode tolku, koker je oshitarij v'mejstu, al ponozhneh sten fa vasovanje v' predmejstah, inu na kmeteh. (str. 149) **PRIMERJAJ:** kmet

na kol obesiti [na kôl obêsiti] dovršna glagolska zveza

na kol obesiti, tj. **opustiti** 95: končati **TMB** **PREDGOVOR:** Inu mordej je fhę tudi merski edn od dvajftu lejt lêsêm, kar smo fahęli Kraynzi latinske zherke shpogâti, fahel; al kumej ABC spisal, se pak fhę tudi navelizhal, ter use skupej naenkrat na kol obêsël (str. 2)

nakovalo [nakoválo] samostalnik srednjega spola

nakovalo 152: orodje za obdelovanje kovin **KG:** Nakovallu 'Amboß' (str. 33) **PRIMERJAJ:** naklo

nakupiti [nakupīti nakúpim] dovršni glagol
kupiti, nakupiti 733: trgovati **ABC:** ker fi fi take rezhy sa taifte nakupil (1794, str. 25)

na kvišku [na kvîšku] prislovna zveza
kvišku, navzgor **KG:** Na qvishku 'hinauf in die Höhe' (str. 91) **KG:** naqvishku (str. 160)

nalagati [nalâgati nalâgam] nedovršni glagol

nalagati 13: postavljati gor **TMB:** **Nalâgam** **LAT.:** Siehe Nalofhim **PRIMERJAJ:** naložiti

nalašč [nalâšč] prislov
namerno, nalašč **TMB:** **Nalash** **NEM.:** Gefli-eßentlich **LAT.:** Studio, anquifite **PRIMERJAJ:** nalič

na lice [na lîce] prislovna zveza
takó, da je prava stran obrnjena navzgor **TMB:** **Na lize** **NEM.:** Nach der rechten Oberseite **LAT.:** Pars superior **PRIMERJAJ:** lice

nalič [nalîč] prislov
namerno, nalašč **TMB:** **Nalizh** **LAT.:** Siehe Nalash **PRIMERJAJ:** nalašč

nalivalo [naliválo] samostalnik srednjega spola

vrč za umivanje rok 237: posoda za osebno higieno **TMB:** **Nalyvâlu** -a n. **NEM.:** Eine Gießkahn **LAT.:** Aqualis **KG:** Nalivallu 'Gießbeck' (str. 116)

naložiti [nalôžiti nalôžim] dovršni glagol
naložiti 13: postavljati gor **TMB:** **Nalofhim** **NEM.:** Auflegen **LAT.:** Imponere **PRIMERJAJ:** nalagati

namen [namên namêna] samostalnik moškega spola

namen 435: miselni pojem **TMB:** **Namên** -a m. **NEM.:** Die Meinung **LAT.:** Intentio

nameniti [namenīti namênim] dovršni glagol

nameniti 435: snovati v mislih **TMB:** **Namênem** -niti **NEM.:** Bestimmen, gedenken **LAT.:** Definare

namenjen [namênjen] pridevnik
namenjen **ABC:** frezhi vël namênjen (1794, str. 29)

nameriti se [naméřiti se naméri se]

dovršni glagol

nameriti se, zgoditi se 772: zgoditi se

TMB: Namirè sê NEM.: Es eräugnet sich

LAT.: Accidit

namerjati [namérjati namérjam]

nedovršni glagol

namerjati, ciljati 764: meriti **TMB:**

Namirjam NEM.: Zielen LAT.: Collimare

namesti GLEJ: **namesto**

namestiti [nameštiti (?)] naméstim (?)

dovršni glagol

zamenjati, nadomestiti 14: nadomestiti

TMB: Namęftem -fšiti NEM.: Ersetzen

LAT.: Sufficere

namestna beseda [naméštna

besêda] samostalniška zveza ženskega spola

jezikoslovje **zaimék** 497: vrsta besede

TMB: Namęftna besêda NEM.: Das Fürwort

LAT.: Pronomen PRIMERJAJ: pridevek

namestnik [naméštnik] samostalnik

moškega spola

namestnik 906: posvetni oblastnik **TMB:**

Namęftnèk -a m. NEM.: Der Stellvertreter

LAT.: Vicarius

namestništvo [naméštništvò]

samostalnik srednjega spola

namestništvo 462: beseda s pomenom

'oblast' **TMB: Namęftnihtvu** -a fh. NEM.: Die

Stelle LAT.: Vicariatus

namesto [namésto] (namesti;

namestu) predlog

namesto **TMB: Namęft** NEM.: Anstatt

LAT.: Loco **KG: Namest soseda** 'anstatt des

Nachbarn' (str. 84) **KG: bodem jest lhe tu**

namest tebe sturil (str. 147)

namesto da [namésto da] vezniška zveza

namesto da **ABC:** on je njech osmech poftal,

namefto de bi njech ftrach bil (1794, str. 28)

namestu GLEJ: **namesto**

namet [namèt] samostalnik moškega spola

obrambni nasip, okop 796: vojaški

nasip **TMB: Namêt** -a m. NEM.: Das Bolwerk

LAT.: Vallum

nametati [nametáti naméčëm]

nedovršni glagol

metati na kaj; nametati 433: metati

TMB: Namętshem NEM.: Anwerfen LAT.:

Aggerare

namolsti [namóuști] dovršni glagol

namolsti 278: opravljati kmečko

opravilo v zvezi z živalmi **GS: Movfem**

– vel potius *molfem*: hebr. *malak*, ungue

digiti secuit, abkneipen; gr. ἀμελγω: germ.

melken: lat. *mulgere*. In infinitivo præfenti,

& lupino ajunt carnioli *mleřti jidti*; unde fors,

& prohabilius a *melem* (hinc inde movere)

molere, mulcere, deductum videtur; quamvis

& suum habet movfem præf. infinitivi modi:

nada veliku namovfti. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

namreč [námreč] veznik

namreč **TMB: Namrezh** NEM.: Nämlich

LAT.: Videlicet **GS: Namrezh** – lat. *nempe*:

germ. super. *nämlich*: inf. Sax. *namtlich*:

Suec. *nämlingen*. Angl. *namely*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

KG: Namrezh 'nämlich' (str. 99)

nanagloma [nanâgloma] prislov

nenadoma, hitro **TMB: Nanaglëma** NEM.:

Unverhøft LAT.: Abrupte

nanebje [nanëbje] samostalnik srednjega

spola

podnebni pas, področje z enakim

podnebjem 450: vreme in podnebje

TMB: Nanëbje -a n. NEM.: Himmelsstrich

LAT.: Plaga PRIMERJAJ: podnebje

nanga [nânga] samostalnik ženskega spola

kar se v tekočini nabere na dnu;

usedlina, gošča 482: odpadna tekočina

TMB: Nanga -e fh. NEM.: Die Hefen

LAT.: Fæces **GS: Nanga** – germ. *die Neige*, a *nagnem* per metathesin. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

na obak [na obâk] (obak) prislovna zveza obojestransko **TMB: Mêzh na obâk zbrusen** NEM.: Der Degen Zweischneidig
LAT.: Anceps

na obrat [na obrât] prislovna zveza nemudoma, takoj **TMB: Obrât, na obrat**
NEM.: Fluchs, alsobald LAT.: Extemplo
PRIMERJAJ: obrat

napačen [nâpâçen] pridevnik obrnjen, obraten **TMB: Napèzhn -a -u**
NEM.: Umgekehrt LAT.: Inverfus

napadanje [napâdanje (?)] samostalnik srednjega spola
usoda 𐌺435: miselni pojem **TMB: Napadanje -a n.** NEM.: Das Schicksal LAT.: Sors

napajati [napâjati napâjam] nedovršni glagol
napajati 𐌺116: dajati hrano, pijačo **TMB: Napajam** LAT.: Siehe Napojim **KG: Pèllite** njega napayat 'Führet es zum Wasser' (str. 194) PRIMERJAJ: napojiti

napak [nâpak] prislov obrnjeno, obratno **TMB: Napèk** NEM.: Ungekehrt LAT.: Inverfe

napast [napâst] samostalnik ženskega spola
1. nesreča, neprilika, neprijetnost 𐌺631: težava, nesreča
2. skušnjava 𐌺583: skušnjava **TMB: Napaft -e fh.** NEM.: Widerwärtigkeit, Versuchung
LAT.: Adverfitas, tentatio

napenjati [napênjati napênjam] nedovršni glagol
siliti, priganjati 𐌺416: biti nasilen **TMB: Napejnam** NEM.: Anstrengen LAT.: Adurgere

napeti [napèti napnèm] dovršni glagol
1. napeti 𐌺581: premikati

2. začeti 𐌺96: začeti **TMB: Napnèm napel napet napeti** NEM.: 1. Anspannen 2. Anfangen
LAT.: 1. Expandere, intendere 2. Incipere
KG: napnem 'ich spanne an' (str. 125)

napetje [napètje] samostalnik srednjega spola
napetost 𐌺475: obstajanje v nekem stanju, položaju **TMB: Napètje -a n.** NEM.: Die Anspannung LAT.: Adfrictio, Intentio

napijati [napíjati napíjam] nedovršni glagol
napijati, nazdravljati 𐌺703: piti **TMB: Napyam** NEM.: Zutrinken LAT.: Propinare

napitek [napítæk] samostalnik moškega spola
kozarec alkoholne pijače, požirek 𐌺661: alkoholna pijača **TMB: Napytk -a m.** NEM.: Der Zutrunken LAT.: Propotifma

napiti se [napíti se napíjem se] dovršni glagol
napiti se 𐌺703: piti **KG: napyem se** (str. 123)

napojiti [napojíti napojím] dovršni glagol
napojiti 𐌺116: dajati hrano, pijačo **TMB: Napojim** NEM.: Ansaufen, tranken LAT.: Potare, adaquare PRIMERJAJ: napajati

napol [napòu] (na pol) prislov
1. izraža približno polovično mero;
napol

2. izraža delitev celote na dva približno enaka dela; na pol **TMB: Napol** NEM.: Halbs
LAT.: Dimidiatim **KG: Otsche on mene na pol presekati?** (str. 172)

na pol GLEJ: napol

napolniti [napouñiti napouñim] dovršni glagol
izpolniti 𐌺81: delati, truditi se **ABC: napolne nalho volo** (1789, str. 30)

na pomagaje [na pomagāje] medmetna zveza
uporablja se za izražanje klica na pomoč

KG: Gospud, na pomagaje, na pomagaje
'Herr, eilt mir zu helfen' (str. 96)

naposled [napósled] prislov
naposled, končno **TMB: Naposléd** NEM.:
Endlich, zu lezt LAT.: Tandem, finaliter

napotje [napótje] samostalnik srednjega
spola
ovira, prepreka № 539: ovira
TMB: Napôtje -a n. NEM.: Das Hinderniß
LAT.: Impedimentum

napoved [napôved] samostalnik ženskega
spola
naročilo, poziv № 737: ukaz **TMB: Napovd**
-e fh. NEM.: Der Auftrag, Aufbot LAT.:
Mandatum, convocatio

napovedati [napovédati napovém]
dovršni glagol
napovedati № 516: predvidevati
TMB: Napovém -povédal, -vėdan vėdati
NEM.: Ansagen LAT.: Indicare

napovedovati [napovedováti] ali
[napovėdovati napovėdujem] nedovršni
glagol
napovedovati № 516: predvidevati **TMB:**
Napovėdujem napoveduváti NEM.: Ansagen
LAT.: Indicare

napraviti [napráviti napravim] dovršni
glagol
pripraviti, napraviti № 81: delati, truditi se
TMB: Napravem -veti NEM.: Bereiten
LAT.: Parare

napravlјati [naprávlјati napravljam]
nedovršni glagol
pripravlјati, napravljati № 81: delati, truditi
se **TMB: Napravlam** -veti NEM.: Bereiten
LAT.: Parare **KG:** Napravlam, -lal, -len, -lati
'bereiten, stiften' (str. 106)

naprej [naprěj] prislov
naprej **TMB: Naprej** NEM.: Weiter, vorwärts,
vor LAT.: Ultra ante, præ, antrorfum

naprejdavek [naprējdvæk] samostalnik
moškega spola
predujem № 73: plačilo **TMB: Naprejdavk**
-a m. NEM.: Zum Voraus LAT.: Antecessum

naprejnati [naprējgnáti] nedovršni
glagol
nadaljevati, izvrševati № 81: delati, truditi
se **KG:** naprejnati 'Vorantreiben' (str.
124) **ABC:** Ti dafh meni dons dofti hipkov,
v' katėrih bi jeft vtėgnih moje svelizhanje
naprejnati: daj meni pak tudi gnado, de
nobeniga hipka po nenuznimu prejditi
nepuŕtim. (1794, str. 13)

naprejjemati [naprējjemáti
naprējjeŕljem] nedovršni glagol
predvidevati, napovedovati № 516: pred-
videvati **TMB: Naprejjėmlem** NEM.: Vorhine-
innehmen LAT.: Anticipare

na prejo iti [na prėjo ĩti] dovršna
glagolska zveza
iti na obisk, na katerem se dela v
druŕbi № 926: obiskati **TMB: na prejo grėm**
NEM.: Mit der Gespunst auf den Besuch
gehen LAT.: Ad collaborandum invifere
PRIMERJAJ: prejati

naprejpоставiti [naprējpostáviti
naprējpostávim] dovršni glagol
zapovedati № 522: ukazati **ABC:** kar S.
Mate katolshka Zirkuv virije, inu viruvati
naprejpоставe (1789, str. 25)

napreјzeti si [naprējzvėti si
naprējvzámem] dovršni glagol
nameniti se, skleniti № 435: snovati v
mislih **ABC:** Jeft fi terdnu napreјvsamem
(1794, str. 18)

napreјzetje [naprējvzėtje] samostalnik
srednjega spola
namen, sklep № 435: miselni pojem **ABC:**
Moje terdnu napreјvsetje je tu (1794, str. 13)

na priči biti [na priči bíti na priči
səm] nedovršna glagolska zveza

biti prisoten 𐌺2: biti **TMB: Naprizho sēm** NEM.: *Gegenwärtig seyn* LAT.: *Adesse*
PRIMERJAJ: priča

na prodaj [na prōdaj] prislovna zveza
na prodaj TMB: Naprudej NEM.: *Zum Verkauf* LAT.: *Ad vendendum ABC: V'*
LUBLANI *So ftskane, inu fe dobe naprodej per JAN. FRIDRIHU EGERJU (1794, str. 1)*

naproti¹ [naprōti] prislov
nasproti TMB: Napruti NEM.: *Entgegen* LAT.: *Obviam*

naproti² [naprōti] predlog
proti TMB: Napruti NEM.: *Entgegen* LAT.: *Contra*

naprsnik [napřsnik] samostalnik moškega spola

jermen, s katerim se pritrdi sedlo ali vlečna oprema pod prsmi;
podprsnica 𐌺255: živalska oprava
TMB: Napěrsnėk -a m. NEM.: *Brustriemen*
LAT.: *Antilena* PRIMERJAJ: ašterželj; oprsnik; podprsnica; podprsnik

naprstek [napřstėk] samostalnik moškega spola

rastlina **naprstec**, latinsko *Digitalis* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Napěřftk -a m.** NEM.: *Fingerhutkraut* LAT.: *Digitalis*

naprstnik [napřstnik] samostalnik moškega spola
naprstnik 𐌺186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
TMB: Naperftnėk -a m. NEM.: *Der Fingerhut*
LAT.: *Digitale GS: Fingrat – vindicum a germ. Fingerhut: Carnioli dicunt Naperftnek a Perft, digitus.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

napuh [napūh] samostalnik moškega spola
napuh, ošabnost 𐌺390: napuh **TMB: Napuh -a m.** NEM.: *Die Hofart* LAT.: *Superbia, pompa GS: Napuh – a præpofitione na, & pihnem.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

napuhnjen [napūhnjen] pridevnik
ošaben, napuhnjen TMB: Napuhnėn -a -u NEM.: *Aufgeblasen, hofärtig* LAT.: *Inflatus, superbus*

napuhovati [napuhováti napuhūjem] nedovršni glagol

biti ošaben, napuhnjen 𐌺470: prevzetno se obnašati **TMB: Napuhūjem -vāti** NEM.: *Hofart spielen* LAT.: *Superbire*

nar- [nar] predpona
za tvorbo presežnika iz primernika; naj-
KG: nar (str. 135)

narajmati se [narājmati se narājmam se] dovršni glagol

najti se, pojaviti se 𐌺772: zgoditi se **TMB: Narajmam** NEM.: *Antreffen* LAT.: *Reperire*
PREDGOVOR: *Dofiti besedy se narajma, katireh eni namorejo brati, po nobeni viřhi skupsp-raveti* (str. 4).

naramnica [narāmnicā] samostalnik ženskega spola

naramnica 𐌺130: oblačilo ali obutev
TMB: Naramėnza -e řh. NEM.: *Achselriemen*
LAT.: *Ærumna* PRIMERJAJ: ramenica

narava [narāva] samostalnik ženskega spola

1. čustvo 𐌺59: beseda s pomenom 'čustvo'
2. značaj, narava 𐌺364: beseda s pomenom 'značaj, lastnost' **TMB: Narāva -e řh.** NEM.: *1. Die Anmuthung 2. Natur*
LAT.: *1. Affectio 2. Natura GS: Narava – a ravn, & na præpofitione.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Zaradi večpomenskosti latinskega in nemškega prevedka ni jasno, v kakšnem obsegu je mogoče pojmovati drugi pomen.

narazen¹ [nārāzən] prislov
narazen, ločeno TMB: Narėfėn NEM.: *Absonderlich, auseinander* LAT.: *Separatim, feorfim*

narazen² [nârazən] predlog
ločeno od **KG:** Narefen lhéne 'von seinem Weibe auseinander' (str. 84)

narba [nârba] samostalnik ženskega spola
zapah № 224: del stavbnega pohištva
TMB: Narba -e lh. NEM.: Der Speerling LAT.: Obex **GS:** Narba – germ. *Arbe*: Angl. *Arrow*, fagitta, a Britan. *Arf*, Eisen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

narblje [narbljè (?)] prislovni presežnik
najbolj **TMB:** Narblê NEM.: 1. Allermeist 2. Allerbest LAT.: Potiffimum 2. Optime PRIMERJAJ: bolj; narbolj

narbolj [narbòlj] prislovni presežnik
najbolj **TMB:** Narbel NEM.: 1. Allermeist 2. Allerbest LAT.: Potiffimum 2. Optime PRIMERJAJ: bolj; narblje

naredba [narêdba] samostalnik ženskega spola
delo № 77: dejanje, delo **TMB:** Naredba -e lh. NEM.: Arbeit, That, Werk LAT.: Effectus, machina, opus

narediti [naredîti naredím] dovršni glagol
narediti № 81: delati, truditi se **TMB:** Naredim NEM.: Thun, machen LAT.: Efficere **GS:** Naredim – ex *na*, & *red*, ordo; quafi in ordinem redigo, perficio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Naredim, -dil, -jen, -diti 'machen, verfertigen' (str. 106) PRIMERJAJ: narejati

narednik [naredník] samostalnik moškega spola
povzročitelj № 840: delavec **TMB:** Naredník -a m. NEM.: Ursacher, bewirker LAT.: Effector, actor

narejanje [narêjanje] samostalnik srednjega spola
jezikoslovje tvorjenje № 269: izraz **TMB** PREDGOVOR: po kraynske grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupfloheneh besedy (str. 3)

narejati [narêjati narêjam] nedovršni glagol
delati, narejati № 81: delati, truditi se
TMB: Narejam LAT.: Siehe Narêdim PRIMERJAJ: narediti

narka [nârka] samostalnik ženskega spola
ječa, zapor № 781: ječa **TMB:** Narka -e lh. NEM.: Der Arest, verhaft LAT.: Custodia **GS:** Narka – a gr. *ναρκω*, torpeo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Narka 'Arrest, Verbot, Ausspruch' (str. 130)

narmanj [narmänj] prislovni presežnik
najmanj **TMB:** Narmejn NEM.: Zum allerwenigsten LAT.: Ad minimum PRIMERJAJ: nartomanj

narobe [narôbe] pridevnik
narobe obrnjen **TMB:** Narobe NEM.: Umgekehret LAT.: Inverfus ☉ Besednovrstna uvrstitev temelji na latinskem prevedku, ki je lahko samo pridevnik. PRIMERJAJ: naroben

naroben [narôbən] pridevnik
narobe obrnjen **TMB:** Narobn -a -u NEM.: Umgekehret LAT.: Inverfus PRIMERJAJ: narobe

naroberečnost [naroberêčnost] samostalnik ženskega spola
poetika, jezikoslovje nestalna besedna zveza № 497: vrsta besede **KG:** Naroberezhnost 'unförmliche Wortfügung' (str. 150) PRIMERJAJ: lastnorečnost

naročati [narôčati narôčam] nedovršni glagol
naročati, odrejati, ukazovati № 522: ukazati **TMB:** Narozham NEM.: Aufgeben LAT.: Commendare **GS:** Narozham – a *na* & *roka*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: naročiti

naročiti [naročîti naročím] dovršni glagol
naročiti, odrediti, ukazati № 522: ukazati **TMB:** Narozhim LAT.: Sieh. Narozhâm **KG:** Meni je blo narozhenu, tebi srezho voshiti (str. 142) PRIMERJAJ: naročati

naročje [narôčje] samostalnik srednjega spola

naročje 878: del človeka **TMB: Narozhje** -a n. NEM.: Die Schooß, Arme LAT.: Sinus, brachia

naročnik¹ [narôčník] samostalnik moškega spola

kdor kaj naroči, odredi, ukaže;
naročnik 906: posvetni oblastnik **TMB: Narozhnik** -a m. NEM.: Der einem etwas angeibt, anbefiehl LAT.: Commendator

naročnik² [narôčník] samostalnik moškega spola

1. čevljarska rokavica 130: oblačilo ali obutev
2. zapestnica 532: okrasje
3. količina, ki gre med upognjene roke in prednji del telesa; naročje 426: mera **TMB: Narozhnèk** -a m. NEM.: 1. Schusterhandler 2. Armband 3. Armvoll LAT.: 1. Brachiale 2. Armila 3. Manipulus ☉ Prvi pomen razen Pleteršnika navaja tudi Jakob Šolar, Mladika 1931, 351.

narod [národ] ali [naròd naròda] samostalnik moškega spola

narod, ljudstvo 927: skupina ljudi **TMB: Naròd** -a m. NEM.: Die Nation LAT.: Natio, gens

naroknica [narokníca] samostalnik ženskega spola

zapestnica 532: okrasje **TMB: Narokniza** -e fh. NEM.: Armband LAT.: Armila

narpoprej [nàrpoprèj] prislov
najprej **TMB: Narpoprej** NEM.: Allererst LAT.: Primum **KG: Narpoprej** 'zu allererst' (str. 93)

narposled [nàrposlèd] prislov
nazadnje **TMB: Narposled** NEM.: Auf die Letzt LAT.: Poftrémum

nartomanj [nàrtomànj] prislovni presežnik
najmanj **TMB: Nartumejn** LAT.: Siehe

Narmejn **KG: Nartumejn** Pet 'Aufs wenigst fünf' (str. 194) PRIMERJAJ: narmanj

narzadaj [nàrzádaj] prislov
na koncu, nazadnje **TMB: Narfadej** NEM.: Zum hintersten LAT.: Poftrémolo

nasad [násad] samostalnik moškega spola

1. snopi, ki se istočasno mlatijo;
nasad 246: kup snopov ali sena
2. vaba 153: pripomoček za lov **TMB: Násad** -a m. NEM.: 1. Eine Lage zum Dreschen 2. Köder LAT.: 1. Ordinatio manipulorum 2. Esca PRIMERJAJ: vršaj

nasaditi [nasadīti nasadīm] dovršni glagol

1. namestiti snope za mlačev 274: ločevati zrnje od neužitnih rastlinskih delov
2. nataktniti, nasaditi 13: postavljati gor **TMB: Nasadim** NEM.: 1. Legen 2. Anstecken LAT.: 1. Ordinare ad triturandum 2. Infigere

na samem [na sâmem] prislovna zveza
na samem **TMB: Na samèm** NEM.: Abgesondert LAT.: Abstracte

nasip [nasìp] samostalnik moškega spola
obrambni nasip, okop 796: vojaški nasip **TMB: Nasip** -a m. NEM.: Die Schanze LAT.: Agger

naslanjati se [naslânjati se naslânjam se] nedovršni glagol

naslanjati se 721: biti v določenem telesnem položaju **TMB: Naslajnam se** NEM.: Sich anlehnen LAT.: Acclinare **GS: Slajnam** – emortuum verbum vivit in compositis *naslâjnam se*, quod est frequentativum a *Slonim*: germ. *lehnen* ommifflo fibilo, ac *o*, in *e* commutato; super. germani ajunt *leinen*, quod & apud Wileram reperitur: *leinen*: Dan. *lâne*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

nasleden [naslédæn] (naslednji)

pridevnik
naslednji **TMB: Naslèdn** -a -u NEM.:

Folgender LAT.: *Sequens* ☉ Nastavitev *naslednji* je manj verjetna, saj bi v tem primeru pričakovali zapis izglasnega (prvotno dolgega) *-i* s črko *-e*, tako kot v primerih *božji, daljni, desni, gornji*.

naslednji GLEJ: **nasleden**

nasledovati [naslédovati naslédujem]

nedovršni glagol

slediti № 561: premikati se **TMB:**

Naslédujem NEM.: *Folgen* LAT.: *Sequi*

naslon [naslòn naslóna] samostalnik moškega spola

1. stol z naslonjalom № 216: sedež ali ležišče

2. pult za branje № 212: pult za branje

TMB: Naslôn -a m. NEM.: *1. Stuhl mit Lehnen*

2. Leseput LAT.: *1. Abfís 2. Pulpitus*

naslonilo [naslonílo] samostalnik

srednjega spola

pult (za branje) № 212: pult za branje

TMB: Naslonilu -a n. NEM.: *Die Pult* LAT.:

Ambo ☉ Latinski prevedek ni jasen, saj *ambo* pomeni samo 'oba'. Navezovanje na predstoječi sestavek *naslon* je sicer možno, vendar malo verjetno, saj se v ta namen praviloma uporablja zaimek *idem*. Uporabo zaimka *ambo* bi lahko razumeli kot sklicevanje na oba pomena predstoječe besede, a tega ne potrjuje nemški prevedek, ki prinaša le enega.

nasploh [nasplòh] členek

nasploh, sploh **TMB: Nasploh** NEM.:

Allgemein, überhaupt LAT.: *Communiter, generaliter*

nasproti [naspròti] prislov

nasproti, nazaj, vzajemno **TMB: Naspruti**

NEM.: *Hingegen* LAT.: *Encontra* **KG:** *Naspruti* 'hingegen' (str. 94) **KG:** *Katiri tebe lubejo, te ti posebno naspruti lubi* (str. 187)

nasprotnik [naspròtnik] samostalnik

moškega spola

nasprotnik, zoprnik № 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB:**

Nasprotnèk -a m. NEM.: *Der Widersacher*

LAT.: *Adverfarius*

nastačila [nastačíla] samostalnik moškega spola

1. kdor skrbi za zaloge hrane in njeno pripravo № 873: kdor je zadolžen za zalogo hrane

2. vodja poročnega slavlja № 954: človek, ki sodeluje pri šegi **TMB: Naftazhila** -a m. NEM.: *Der Speisemeister* LAT.: *Condus, promus nuptialis* ☉ *Pleteršnik* navaja za Istro *nastačilo* 'pomočnik vodje poročnega slavlja'.

nastava [nastáva] samostalnik ženskega spola

priprava za lovljenje ptic, rib;

nastava № 153: pripomoček za lov **TMB:**

Nastáva -e fh. NEM.: *Die Vögel- Fischstelle*

LAT.: *Adornatio pro captura, infidia*

nastilja [nastílja] samostalnik ženskega spola

spola

stelja, tj. kar se uporablja za pripravljane ležišča domačim živalim № 648: stelja

TMB: Naftila -e fh. NEM.: *Die Streue* LAT.:

Stratum, framina

nastop [nastöp] samostalnik moškega spola

1. dostop k hiši № 777: del zgradbe

2. stopnice № 777: del zgradbe **TMB:**

Naftop -a m. NEM.: *Zugang, Treppe* LAT.:

Adictio, scala

nastor [nastòr nastòra] samostalnik

moškega spola

sovraštvo, odpor № 61: jeza **TMB: Nastòr**

-a m. NEM.: *Abneigung, Eifersucht* LAT.:

Alienatio, Zelotypia

nastorati [nastòrati nastòram] nedovršni

glagol

biti tekmeč, kosati se, boriti se

№ 423: biti v tekmovalnih medsebojnih

odnosih **TMB: Naftòram** NEM.: *Eifern*

LAT.: *Æmulari*

nastrangnati [nastrãngnãti] nedovršni glagol
gnati, voditi domačo žival ob sebi 𐌺589:
 gnati **KG:** *nastrangnati* 'auf die Seite treiben'
 (str. 124)

nastrešnik [nastrẽšnik] samostalnik
 moškega spola

nadstrešek, tj. **del strehe, ki pokriva prostor pred stavbo** 𐌺777: del zgradbe
TMB: *Naftreshnẽk* -a m. NEM.: *Das Vordach*
 LAT.: *Suggrundium* PRIMERJAJ: nadstrešek

nastropje [nastrõpje] samostalnik
 srednjega spola

nadstropje 𐌺777: del zgradbe **TMB:**
Nafrõpje -a n. NEM.: *Stockwerk, Gaden*
 LAT.: *Contignatio*

naš¹ [nãš nãša] zaimek

naš **TMB:** *Nash* -a -e NEM.: *Unser* LAT.: *Nofter*
KG: *Nash, nasha, nashe* 'unser' (str. 53)

naš² [nãš]

ime črke n 𐌺808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** *Nash, N, n* (str. 159)

natakati [natãkati natãkam] nedovršni glagol

natakati 𐌺586: premikati tekočino **TMB:**
Natãkam NEM.: *Einschenken* LAT.: *Infundere*
GS: *Natakam* – a *natach* fufus est: gr. τήκω,
 liquefacio. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

natakniti [natakniiti natãknem] dovršni glagol

natakniti 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**
Nataknem -niti NEM.: *Anstecken* LAT.:
Infigere

natanko [natãnko] prislov

natanko, natančno **TMB:** *Natanku* NEM.:
Sehr genau LAT.: *Ad amullim, accurate*

natič [natĩč] samostalnik moškega spola
palica za oporo grahu ali fižolu; prekla,
natič 𐌺175: orodje, ki je palica **TMB:**

Natizh -a m. NEM.: *Ein Steckreiser* LAT.:
Virguletum

natihoma [natĩhoma] prislov
brez ropota; tiho, natihoma **TMB:**
Natihãma NEM.: *In der Stille* LAT.: *Sine*
ftrepitu

natikovati [natikovãti natikõjem]
 nedovršni glagol

natikati 𐌺727: tolči, bosti **TMB:** *Natikujem*
 -kuvãti NEM.: *Anspiessen* LAT.: *Infigere*

natirlih [natĩrlih] prislov

naravno, na naraven način **TMB:** *Natirlẽh*
 NEM.: *Natürlich* LAT.: *Naturaliter*

nato [natõ] prislov

nato **TMB:** *Natu* NEM.: *Ueberdieß* LAT.: *Ad*
Hæc

natolcevati [natoucevãti natouçõjem]
 nedovršni glagol

sumiti, sumničiti 𐌺435: snovati v mislih
TMB: *Natovzõjem* NEM.: *Argwohnen* LAT.:
Susplicari

natresk [natresk] (*natrsk*) samostalnik
 moškega spola

rastlina natresk, latinsko *Sempervivum*
tectorium 𐌺617: vrsta zelike **TMB:** *Natẽrsk*
 -a m. NEM.: *Die Hauswurz* LAT.: *Sedum*
GS: *Natersk* – a *tergam*: germ. *Natterwurz*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
 ja napačna. ☹ Manj verjetno je mišljena
 rastlina homulica, *Sedum*.

natresti [natrẽsti natrẽsem] dovršni glagol

natresti 𐌺581: premikati **TMB:** *Natrẽsem*
 -trẽfti NEM.: *Zusammenrütteln* LAT.:
Coagitare

natrsk GLEJ: **natresk**

natura [natũra] samostalnik ženskega spola
narava, natura 𐌺443: narava **TMB:** *Natũra*
 -e fh. NEM.: *Die Natur* LAT.: *Natura* **KG:** *Vse*
pametne kreature So ressvitlene od nature
 (str. 182)

natvezen [natvézen] pridevnik
navezan **TMB** PREGGOVOR: Moje serze niblu nigdar na hvalo teh ludy, katira szer druge pergajna take rezhy dělati katireh be szer nigdar nabli drugazhi pred se useļi, natvéfenu (str. 5)

naučerna GLEJ: **naučirna**

naučirna [naučirna] (naučerna)
 samostalnik ženskega spola
soba za študij № 777: del zgradbe
KG: Nauzhirna 'Studierstube' (str. 119)
 PRIMERJAJ: učirna

naučiti se [naučiti se naučim se]
 dovršni glagol

naučiti se № 125: učiti se **ABC:**
 ABECEDIKA ALI PLATELTOF, Sa tište, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti (1789: 1) **ABC:** ABECEDIKA ALI PLATELTOF, Sa tište, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti (1789, str. 1)

nauk [náuk] samostalnik moškega spola
nauk № 435: miselni pojem **TMB:** Nauk -a m. NEM.: Die Lehre LAT.: Doctrina

naukski [náukski] pridevnik
ki je v zvezi z naukom **TMB:** Naukske -a -u NEM.: Von einer Lehre handelnd LAT.: Doctrinalis

naušesnik [naušesnik] samostalnik moškega spola
uhan № 532: okrasje **TMB:** Naushesnèk -a m. NEM.: Ein Ohrgehenk LAT.: Inauris PRIMERJAJ: ušesnik

navada [navâda] samostalnik ženskega spola
navada, običaj № 686: navada **TMB:** Navâda -e fh. NEM.: Die Gewohnheit LAT.: Confuetudo, mos

navaden [navâden] pridevnik
ki je v rabi; običajen, navaden **TMB**
 PREGGOVOR: Tukej lefhy tu malu dělu v'teh

trēh v'nashi dufheli navadneh jefikeh pred ozhmy (str. 3) **KG:** navadna molituv (str. 139)

navaditi [navâditi navâdim] dovršni glagol

navaditi № 686: navaditi, odvaditi
TMB: Navadem -vadeti NEM.: Gewöhnen LAT.: Afuefcere

navajen [navâjen] pridevnik
navajen **KG:** Je nek toku navajen 'er ist etwa so gewöhnt' (str. 94) **KG:** Navajen, -na, -nu 'gewohnt' (str. 106)

na večer [na vêčer] prislovna zveza
zvečer **TMB:** Navēzher NEM.: Abends LAT.: Vesperī **KG:** Na vezher pofnu 'spat Abends' (str. 89)

naveličati se [navelīčati se navelīčam se] dovršni glagol
naveličati se № 58: občutiti, čustvovati
TMB: Navēlizham se NEM.: Satt, genug haben LAT.: Accidiari **KG:** navelizham se (str. 123)

navidljivnik GLEJ: **nevidljivnik**

navratnica [navrâtnica] samostalnik ženskega spola
čebela roparica № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:** Nauratnēza -e fh. NEM.: Ein Raubbiene LAT.: Apis prædatrix PREGGOVOR: Nekol se jeft nisem veliku takeh ropanz, nauratnez bal (str. 5) PRIMERJAJ: ropanica

navratnik [navrâtnik] samostalnik moškega spola
zahrbtn morilec № 935: morilec **TMB:** Nauretnèk -a m. NEM.: Der Meuhelmörder LAT.: Sicarius

na vse viže [na vsê vîže] členkovna zveza
vsekakor **KG:** Na ufše više 'allerdings' (str. 92)

nazaj [nazâj] prislov
nazaj **TMB:** Nafaj NEM.: Zurück LAT.: Retro

GS: *Nafaj* – *quali na fadodfad*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

nazajdržeč [nazâjdržêč] pridevnik
zadržujoč **KG:** 'Zurückhaltend'
(nafajderfhèzhega) (str. 97)

nazajgnati [nazâjgnâti] nedovršni glagol
gnati nazaj № 589: gnati **KG:** nafajgnati
'Zurücktreiben' (str. 124)

nazglihavnik [nazglihâvnik]
samostalnik moškega spola
jezikoslovje **primernik** № 497: vrsta besede
KG: Der zweyte Vergleichungsstaffel oder Grad der
Ungleichheit (nafglihavnek) wird von der zweyten
End. /.../ gemacht (str. 40)

naznačati [naznâčati naznâčam]
dovršni glagol
zaznamovati, označiti № 540: pisati **TMB:**
Nafnâzham NEM.: Aufzeichnen LAT.: Notare

Nazon [nâzon] samostalnik moškega spola
antično osebno ime Nazon № 348:
antično osebno ime **KG:** Arama, Naaffona,
Salmona (str. 178) ☉ Zapisane so
tožilniške oblike.

ne [ne] (na) členek
na **TMB:** **Ne** NEM.: Nicht LAT.: Non **KG:**
Antwortend (odgovoriti) Ja! na! fatu 'darum',
Zel ne 'gar nicht' (str. 91) **KG:** Na! 'nein' (str.
93) **KG:** Napojdi k'svjetovanju, dokler nabosh
poklizan (str. 187) **KG:** Ne delezh (str. 189)
PRIMERJAJ: ne – ne

nebahlad [nêbahlâd (?) nêbahladû
(?)] (nebohlad) samostalnik moškega spola
oddaljeno bliskanje brez grmenja;
bliskavica № 685: svetlobni vremenski
pojav **TMB:** **Nêbahlad** -û m. NEM.: Das
Wetterleichten LAT.: Corruscatio

nebes [nêbes] samostalnik moškega spola
trdo nebo v ustih № 972: del človeka ali
živali **TMB:** **Nêbês** -a m. NEM.: Der Gaumen
LAT.: Palatum

nebeški [nebêški] pridevnik
nebeški **TMB:** **Nebêshke** -a -u NEM.:
Himmlich LAT.: Cœlestis

nebinast [nebínast] pridevnik
nebesno moder **TMB:** **Nebinaft** -a -u NEM.:
Himmelblau LAT.: Aereus, cœruleus PRIMERJAJ:
nebinji

nebinji [nebínji] pridevnik
nebesno moder **TMB:** **Nebine** -a -u NEM.:
Himmelblau LAT.: Aereus, cœruleus PRIMERJAJ:
nebinjast

ne biti [ne bítí nísəm] nedovršna glagolska
zveza
ne biti № 2: biti **TMB:** **Ni; Nisəm** NEM.: Nicht,
ist nicht; Nicht seyn LAT.: Non est; Non esse
PRIMERJAJ: biti²

nebo [nebô nebêsa] samostalnik srednjega
spola
1. nebesa № 310: kraj posmrtnega bivanja
2. nebo, nebesni svod № 333: splošnoze-
mljepisni pojem
3. streha iz dragocene tkanine;
baldahin № 221: hišni tekstil **TMB:** **Nebú**
-bêsa n. NEM.: Der Himmel, das Firmament
LAT.: Cælum, baldachinum, aer **GS:** **Nebú**
– in Britania minore, & Valefia *Nef. Nefo*.
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: paradíž

nebohlad GLEJ: **nebahlad**

neboječnost [nebojêčnost] samostalnik
ženskega spola
drznost № 375: prijaznost, nežnost
TMB: **Nebojêzhnoft** -e fh. NEM.: Keckheit,
Frechheit LAT.: Audacia

nebore [neborê] samostalnik moškega
spola
podjarmljenec № 898: človek v
medsebojnih odnosih **TMB:** **Neborê** -ta m.
NEM.: Unterjocher LAT.: Subjugatus

necoj GLEJ: **nocoj**

nečast [nečâst nečastî] samostalnik

ženskega spola

nečast, sramota 𐌺414: slabi medsebojni odnosi **TMB: Nazhaft -y** fh. NEM.: Die Unehre LAT.: Infamia, dedecus

nečemrnost GLEJ: ničemrnost

nečimrnost GLEJ: ničemrnost

nečistost [nečîstost] samostalnik ženskega

spola

nečistovanje 𐌺104: spolni greh **KG: Anej se nazhistoste** (str. 187) **ABC: Ty nimash prefhufhtva, ali nezhihofte tribati** (1789, str. 28)

nedelja [nedêlja] samostalnik ženskega

spola

nedelja 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Nedêla -e** fh. NEM.: Der Sonntag LAT.: Dominica **ABC: Nedela** (1765, str. 13)

nedeljski [nedêljski] pridevnik

nedeljski TMB: Nedêlske -a -u NEM.: Sonntâglich LAT.: Dominicalis

nedolgo [nedôugo] prislov

nedavno, pred kratkim KG: Nedolgu 'unlângst' (str. 89)

nedolžen [nedôužæn] pridevnik

nedolžen TMB: Nadolfhn -a -u NEM.: Unschuldîg LAT.: Innocuus

nedolžnost [nedôužnost] samostalnik

ženskega spola

nedolžnost 𐌺371: moralna čednost **TMB: Nadolfhnost -e** fh. NEM.: Die Unschuld LAT.: Innocentia

nedostim [nedostîm] samostalnik

moškega spola

pomanjkljivost 𐌺382: negativna človeška lastnost **TMB: Nadoftim -a m.** NEM.: Der Mangel LAT.: Penuria, Defectus

nedrje [nêdrje] množinski samostalnik

ženskega spola

nedrje 𐌺882: del ženskega telesa **TMB:**

Nedêrje fh. NEM.: Der Busen LAT.: Sinus

ne drugače [ne drugâče] členkovna zveza **da, natančno tako KG: Ne dergazhi 'nicht anders'** (str. 92)

ne enkrat [ne ênkrat] prislovna zveza

sploh ne, nikoli KG: on bo uffê tu, kar notschem jest reve, temuzh nadlege te dushe inu tega serza rezhi, neli premagal, ampak ne enkrat obzhutil! (str. 172)

negoden [negôdæn] pridevnik

nezrel TMB PREGGOVOR: **en** **nagodne sad, en skafên porod, en jalov pajn** (str. 2)

nehanje [nehânje] samostalnik srednjega

spola

prenehanje 𐌺95: konec **TMB: Nehanje -a n.** NEM.: Aufhören LAT.: Cessatio

nehati [nehâti nehâm] dovršni glagol

nehati 𐌺95: končati **TMB: Nehâm** NEM.: Aufhören LAT.: Cessare

ne hoteti [ne hotêti nôčem] nedovršna

glagolska zveza

ne hoteti 𐌺69: želeti **TMB: Notschem** NEM.: Nocht wollen LAT.: Nolle PRIMERJAJ: hoteti

ne imeti [ne imêti nímam] nedovršna

glagolska zveza

1. ne imeti 𐌺110: imeti

2. ne smeti 𐌺407: biti v medsebojnih odnosih **TMB: Nimàm** NEM.: Nicht haben LAT.: Non habere, carere **KG: ti nimash drugeh Bogov sraven mene imêti** (1789, str. 28) **KG: Nimam nóha 'Ich hab kein Messer'** (str. 190) PRIMERJAJ: imeti

nejevera [nejevêra] samostalnik ženskega

spola

nevera 𐌺88: nekrščanske duhovne reči **TMB: Najovira -e** fh. NEM.: Der Unglauben LAT.: Infidelitas

nejevernik [nejevêrnik] samostalnik

moškega spola

nevernik Ꞥ883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Najovirnek** -a m. NEM.: Ein Ungläubiger LAT.: Infidelis

nejevolja [nejevólja] samostalnik ženskega spola

nejevolja Ꞥ61: jeza **TMB: Najovôla** -e fh. NEM.: Der Unwillen LAT.: Indignatio PRIMERJAJ: nevolja

nekaj [nĕkaj] zaimek
nekaj **TMB: Nekej** LAT.: Aliquid Sieh.
Nekaj ☉ Iztočnice *nekaj* v TMB ni.

nekak [nĕkak] zaimek
nekateri, marsikateri **KG: Nekake** 'etwo einer, mancher' (str. 52)

nekakršen [nĕkakrašĕn (?)] zaimek
nekateri, marsikateri **KG: Nekakershne** 'etwo einer, mancher' (str. 52)

nekam [nĕkam] prislov
nekam **TMB: Nĕkam** NEM.: Etwohin LAT.: Aliquorum **KG: Nekam** 'irgendwohin' (str. 90)

nekar GLEJ: **nikar**¹

nekateri [nekatĕri] zaimek
nekateri, marsikateri **TMB: Enekatire; Nekatir** -a -u NEM.: Einer, Jemand LAT.: Aliquis **GS: Enkatir** – a gr. ἐνὸς, unius: ἕνιοι, Aliqui. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **GS: Nekatir** – per metathesin pro *Enkatir*, a gr. ἐκατερος, alteruter, unus ex duobus. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: nekateri** oder auch *nekatire* 'mancher' (str. 52) **KG: Nekateri** ure 'einige Stunden' (str. 89)

nekaterikrat [nekatĕrikrat] prislov
večkrat **TMB: Nekatirkrat** NEM.: Etlichemalen LAT.: Aliquoties

nekdanj GLEJ: **nekedaj**

nekdanji [nekdánji] pridevnik
star, nekdanji **TMB: Nēkdân** -a -u NEM.: Alt, verflossen LAT.: Antiquus

neke GLEJ: **nekdej**

nekdej [nekdĕj] (**neke**) prislov
nekje **TMB: Negdej** NEM.: Wo, an einem Orte LAT.: Alicubi

nekdina [nekdína] samostalnik ženskega spola
nekdanjost, stari časi Ꞥ43: čas ali njegov del **TMB: Nēkdina** -e fh. NEM.: Alterthum LAT.: Antiquitas

nekedaj [nekdāj (?)] (**nekdej**) prislov
nekdej, včasih **TMB: Nekdej** NEM.: Vor alters LAT.: Olim, quondam **GS: Dej** – Verbum simplex exolevit; extat tamen in compositis: *Kedaj, vel Kedej?* quando, quo tempore? *Nekdaj, Nekedej, olim: od nekēdej*, ab immemoriali tempore: Anglis *Day dies: Carniolis tempus significat*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Nekedej, nekdej** 'vor Zeiten, Alters' /.../ Pred neketerimi lejtami, nekedej 'vormals, weylant' (str. 89) **KG: nekedej** 'vor Zeiten' (str. 122) PRIMERJAJ: -daj; od nekedaj

neki [nĕki] členek

1. namreč

2. poudarja vprašanje; pa **TMB: Nĕk** NEM.: Etwa LAT.: Nam, enim, ergo PREDGOVOR: fakaj nek ne? (str. 2) **KG: Je nek** toku navajen 'er ist etwa so gewöhnt' (str. 94)

nekoliko [nekoliko] prislov
nekoliko **TMB: Nēkolku** LAT.: Siehe Enukolku PRIMERJAJ: enokoliko

ne le [nĕ le] vezniška zveza

ne le, ne samo **TMB: Nēle** NEM.: Nicht nur LAT.: Non solum PRIMERJAJ: ne li – temuč tudi; ne li – ampak tudi

ne le – ampak tudi GLEJ: **ne li – ampak tudi**

ne le – temveč tudi GLEJ: **ne li – temuč tudi**

ne li ali ne [nĕ li ali nĕ (?)] členkovna zveza

izraža možnost, dvom; a ne **KG**: Nelialine? 'etwa nicht' (str. 99)

ne li – ampak tudi [nè li – àmpak tûdi] (*ne le – ampak tudi*) dvodelni veznik
ne samo – temveč tudi **KG**: Neli 'nicht nur allein'. Ampak tudi 'sondern auch' (str. 98)
 PRIMERJAJ: ne le; ne li – temuč tudi

ne li – temuč tudi [nè li – temuč tûdi] (*ne le – temveč tudi*) dvodelni veznik
ne samo – temveč tudi **KG**: Neli sodnik, temuz tudi sluga 'nicht nur der Richter, sondern auch der Gerichtsdieners' (str. 98)
 PRIMERJAJ: ne le; ne li – ampak tudi

neljuben [neljúbəŋ] pridevnik
 neprijeten, nadležen, siten, zoprn
TMB: Nalubne -a -u NEM.: Verdrüßlich
 LAT.: Tædiofus

neljubnost [neljúbnost] samostalnik
 ženskega spola
1. neprijetnost, sitnost, nadloga 627: nezaželena reč
2. sovraštvost 61: jeza **TMB**: Nalubnoft -e fh. NEM.: Der Verdruß LAT.: Tædium
 PREDGOVOR: No! zhe lhe otę is grenke nalubnofte pruti moji pershoni, ali pruti mojemu štanu tudi resnizo, inu provvêdnoft sovralhiti: nej le sovralhejo (str. 5) **ABC**: Ikus movzhanje fi zhlovek šam febi, inu drugim tavshent nelubnofti perkráti (1794, str. 26)

nelušt [nelúšt] samostalnik ženskega spola
1. nelagodje 631: težava, nesreča
2. neprijeten, nadležen zoprn človek 939: nadležen človek **TMB**: Nalusht -e fh. NEM.: 1. Die Unlust 2. Verdrüßlicher Mensch LAT.: 1. Stomachus, anatropo 2. Moleftus

nemaren [nemárəŋ] pridevnik
 brezdelen, nekoristen **TMB**: Namarn;
 Namârn -a -u NEM.: Müssig LAT.: Otiofus, inutilis

Nemarnica [nemârница] samostalnik
 ženskega spola

neka boginja 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG**: Namarnza 'Vacuna' (str. 185) ☉ Sabinsko boginjo Vakuno so Rimljani povezovali s Ceres, Diano, Nike, Minervo, Belono, Venero in Viktorijo.

nemarnost [nemárnost] samostalnik
 ženskega spola
brezdelje, lenoba 102: greh **TMB**: Namarnoft -e fh. NEM.: Der Müssiggang
 LAT.: Otium, inepitudo **ABC**: Nemarnoft je vfe pregrehe zazhetk (1794, str. 19)

nemarsčina [nemársčina] samostalnik
 ženskega spola
brezdelje, lenoba, brezbriznost 102: greh **KG**: On se zhes namarsheno teh mladeh ludy tofhe (str. 144)

Nemec [néməç] samostalnik moškega spola
Nemec 355: pripadnik ljudstva
TMB: Nęmz -a m. NEM.: Ein Deutscher
 LAT.: Germanus **GS**: Nęmz – ab Afce Nez, ultima syllaba retenta, litera m interjecta. Prifcis germ. Nemet magnum fonabat. Wachter *Nimis*: Hung. *Nemet*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Nemz (str. 114)

nemil [nemîl (?)] pridevnik
 okruten, neusmiljen **TMB**: Namil -a -u
 NEM.: Grausam, unbarmerzig LAT.: Crudelis, immifericordis

nemirika GLEJ: **nemirka**

nemirka [nemîrka] (nemirika)
 samostalnik ženskega spola
nihajoče kolesce v uri 160: del ure
TMB: Namyrika -e fh. NEM.: Die Unruhe, in der Uhr LAT.: Libramentum horologii ☉ Latinski prevedek sicer pomeni 'utež pri uri'.

nemoč [nemôč nemočî] samostalnik
 ženskega spola
nesposobnost, nezmožnost 382:

negativna človeška lastnost **TMB: Namozh**
-y fh. NEM.: Unvermögenheit LAT.: Impotentia

nemožnost [nemóžnost] samostalnik
ženskega spola

spolna nezmožnost, impotenca № 31:

nesposobnost razmnoževanja **TMB:**
Namofhnoft -e fh. NEM.: Unvermögenheit
LAT.: Anaphroditia

nemški [némški] pridevnik

nemški **TMB: Nęmshke** -a -u NEM.: Deutsch
LAT.: Germanicus

Nemškuta [nemškúta] samostalnik
ženskega spola

Nemka № 355: pripadnik ljudstva **TMB:**

Nemshkúta -e fh. NEM.: Deutsches Frau-
enzimmer LAT.: Germana **KG: Krayniza,**
Shtajerka, Koroshella, Nemshkuta, Lahena,
Rimlarza, Lublanzanka (str. 116)

ne – ne [ně – ně] dvodelni veznik

niti – niti **KG: Ne** 'weder, noch', Ne ti, ne on
'weder du, noch er' (str. 98)

neobčutljiv [neobčutljív] pridevnik

neobčutljiv **TMB: Naobzhutliv** -a -u
NEM.: Unempfindlich LAT.: Infenfibilis

neobrezan [neobrêzan] pridevnik

neodrezan, nepristrižen **TMB: Naobřęfan**
-a -u NEM.: Unabgeschnitten LAT.: Irrefectus

neobvaren [neobváręn] pridevnik

neizogiben **TMB: Neobvarn** -a -u
NEM.: Unumgänglich, unvermeidlich
LAT.: Inevitabilis

nepokoj [nepókoj] samostalnik moškega
spola

nemir № 627: nezaželena reč
TMB: Napokoj -a m. NEM.: Die Unruhe
LAT.: Inquietudo

nepokojen [nepokôjęn] pridevnik

nemiren **TMB: Napokojn** -a -u NEM.:
Unruhig LAT.: Inquietus

nepokojščina [nepokôjščina]

samostalnik ženskega spola

nemir № 627: nezaželena reč **TMB:**
Napokojshęna -e fh. NEM.: Die Unruhe
LAT.: Inquietudo

ne povedovati [ne povedováti] ali
[ne povêdovati ne povêdujem] nedovršni
glagol

ne govoriti, ne pripovedovati № 493:
govoriti **TMB: Napovêdujem** napoveduvâti
NEM.: Nicht sagen LAT.: Reticere

nepravičen [nepravíçęn] pridevnik
nepravičen, krivičen **KG: napravizhne**
'Ungerecht' (str. 35)

nepremislek [nepremîslęk] samostalnik
moškega spola

nepremišljenost № 627: nezaželena reč
TMB: Napremislęk -a m. NEM.: Die Unbeson-
nenheit LAT.: Inconfideratio

nepreviden [neprevídęn] pridevnik
nepreviden **TMB: Napreviden** -a -u
NEM.: Unvorsichtig LAT.: Improvidus

neprevidno [neprevídno] prislov
nepričakovano, hitro **KG: Naprevidnu**
naglu 'unversehens' (str. 94) ☉ Verjetno
se nanaša na naglo, nepričakovano
umiranje, brez zakramentov za umirajoče.

nepridno [neprídno] prislov
nespoštljivo, brez spoštovanja **ABC:**
Ty nimash imęna Gospuda fvojega Boga
napridnu v' ufta useti (1789, str. 28)

neprijaznost [neprijáznost]

samostalnik ženskega spola

neprijaznost, sovražnost № 398:
sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist
TMB: Naperjafnoft -e fh. NEM.: Unfreundlich-
keit, Feindschaft LAT.: Inimicitia, adverfítas

neprijudnost [neprijúdnost]

samostalnik ženskega spola

neprijudnost № 398: sovražnost,

zahrbtnost, hudobija, zavist **ABC**:
neperludnost fovrashnike dela (1794, str. 20)

nepripravljen [nepriprâvljen]

pridevnik

nepripravljen TMB: Naperpravlen -a -u

NEM.: *Unbereit, ungefäßt* LAT.: *Imparatus*

nergati [nergâti nergâm]

nedovršni glagol

rohneti 8502: jezno govoriti **TMB: Nergâm**

NEM.: *Ansnarchen* LAT.: *Invehi in aliquem*

GS: Nergam – a lat. *Energia*; gr. *ἐνεργεία*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

neroden [nerôðan] pridevnik

neroden, nepriročen TMB: Narôdn -a -u

NEM.: *Ungeschickt, untauglich* LAT.: *Ineptus*

nerodno [nerôðno] prislov

nerodno, nepriročno KG: Narodnu

'ungeschickt' (str. 92)

neslanec [neslânɛc] samostalnik moškega

spola

aboten, neslan človek 8903: neumen

ali lahkomiseln človek **TMB: Naslânz** -a

m. NEM.: *Abgeschmackter Mensch*

LAT.: *Abfurdus, in fulfus, analtus*

nesnaga [nesnága] samostalnik ženskega

spola

1. gnus 860: gnus

2. sramota (?) 8414: slabi medsebojni
odnosi **TMB: Nasnâga** -e fh. NEM.: *Unzierde,*

abscheu LAT.: *Dedecus* ☺ Prvi pomen

izhaja iz nemškega prevedka, drugi iz
latinskega.

nespamet [nespâmet] samostalnik

ženskega spola

nespamet 8381: neumnost **TMB:**

Naspamêt -e fh. NEM.: *Der Unverstand*

LAT.: *Imprudencia*

nesporeden [nesporêðan] pridevnik

neurejen TMB: Nesporêdn -a -u NEM.: *Unor-*

dentlich LAT.: *Inordinatus*

nesramni vrh [nesrâmnî vřh] samo-

stalniška zveza moškega spola

venerin griček 882: del ženskega telesa

TMB: Nasramne verh NEM.: *Der Schaamberg*

LAT.: *Promontorium pubis*

nesreča [nesrêčâ] samostalnik ženskega

spola

nesreča 8631: težava, nesreča

TMB: Nasrêzha -e fh. NEM.: *Das Unglück*

LAT.: *Infortunium*

nesti [nésti nésem] nedovršni glagol

nesti 8459: nositi **TMB: Nêsem** nêsl, nêfti

NEM.: *Tragen* LAT.: *Portare* **KG: Nesite** prezh

'Trägt weg' (str. 191)

neške [nêškê] množinski samostalnik

ženskega spola

podolgovata plitva posoda za mesenje;

nečke 8229: posoda za hrano **TMB:**

Nêshke fh. NEM.: *Ein Trog, Wiege* LAT.:
Alveus

neškelj [nêškêlj nêškêljna] samostalnik

moškega spola

sponka, jermen, trak, vrivica za spenjanje

oblačila 8135: del oblačila ali obutve

za spenjanje **TMB: Nêshkêl** -na m.

NEM.: *1. Nestel 2. Schnüpfaden* LAT.: *Ligula*

GS: Nêshkel – germ. *Nestel*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

neškljati [nêškljâti nêškljâm] nedovršni

glagol

spenjati oblačilo 8464: vezati, zapenjati

obleko **TMB: Nêshklâm** NEM.: *Schnüren*

LAT.: *Vincire*

nešplja [nêšplja] samostalnik ženskega

spola

navadno množina **nešplja**, tj. **plod drevesa**

latinsko *Mespilus germanica* 8613: sad ali

plod za prehrano **TMB: Neshple** fh. NEM.:
Mispelnfrucht LAT.: *Mespilus* **GS: Neshple**

– lat. *Mespilus*; germ. *Mispel*; Ital. *Nespolo*;

gr. *μέωιλος, μέσπιλον*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. ☹ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

neštrga [nēštrga] samostalnik ženskega spola
stol za nošenje pomembnih oseb;
nosilnica № 214: nosilnica **TMB: Neštèrga**
 -e fh. NEM.: *Tragsessel* LAT.: *Sella* PRIMERJAJ:
 nosilnice; ženfta

netegoma [netēgoma] prislov
takoj, neutegoma **TMB: Nategàma**
 NEM.: *Alsogleich* LAT.: *Confestim, mox*
KG: Nategama 'stracks' (str. 88)

netilo [netílo] samostalnik srednjega spola
priprava za netenje ognja; netilo
 № 168: orodje ali pripomoček za ogenj
TMB: Nejtílu -a n. NEM.: *Der Zunder* LAT.:
Fomes **GS: Nejtílu** – a *nej*, *permissivo, &*
tily, glifcat, succendatur. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

netragljivo [netragljívo] prislov
potrpežljivo, marno, pridno
ABC: Netraglivu ona preterpy (1794, str. 29)

neukreten [neukrētən] pridevnik
neupogljiv **TMB: Naukrētèn** -a -u
 NEM.: *Unbeugsam* LAT.: *Inflexibilis*

neumen [neúmən] pridevnik
neumen **TMB: Naumn** -a -u NEM.: *Unver-*
nünftig, venunftlos LAT.: *Insanus, rationis*
expers

neumrječnost [neumrjēčnost]
 samostalnik ženskega spola
neumrljivost № 365: pozitivna človeška
 lastnost **TMB: Naumerjěžnoft** -e fh.
 NEM.: *Unsterblichkeit* LAT.: *Immortalitas*

neuren [neúrən] pridevnik
neroden **TMB: Naurn** -a -u NEM.:
Ungeschickt LAT.: *Rudis, hebes*

neutečen [neutēčən] pridevnik
nenasiten **TMB: Nautēžn** -a -u Siehe
Nautēkn PRIMERJAJ: neuteken

neuteken [neutēkən] pridevnik
nenasiten **TMB: Nautēkn** -a -u NEM.: *Uner-*
sättlich LAT.: *Infatibilis* PRIMERJAJ: neutečen

neuteknost [neutēknošt] samostalnik
 ženskega spola
nenasitnost, pohlep № 387: negativna
 lastnost v zvezi z imetjem **TMB: Nautēknofšt**
 -e fh. NEM.: *Ungedäulichkeit* LAT.: *Abartia*

nevaren [nevárən] pridevnik
nevaren **TMB: Navarn** -a -u NEM.:
Gefährlich LAT.: *Periculofus*

nevarnost [nevárnost] samostalnik
 ženskega spola
nevarnost № 631: težava, nesreča
TMB: Navarnofšt -e fh. NEM.: *Die Gefahr*
 LAT.: *Periculum* **GS: Navarnofšt** – germ.
Gefahr: in Sax. *Vare*: *Suec. Fara*: Dan.
Far: lat. *Periculum*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

nevedejoč [nevedejóč (?)] pridevnik
nezaveden **ABC: vseh** mojih vedejozheh inu
 nevedejozheh, koker tudi posablenih grehov
 (1789, str. 24)

nevesta [nevēšta] samostalnik ženskega
 spola
nevesta № 950: sorodnik ipd. **TMB: Nevēšta**
 -e fh. NEM.: *Eine Braut* LAT.: *Sponfa* **GS:**
Nevēšta – *quali nefciens virum*: gr. *νύμφα, &*
nurum, *feu filii uxorem*: & *sponfam significat*:
ita & Gallis Bru, *idem utrumque sonat, sicut*
carniolis nevēšta. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega.

nevestinen GLEJ: **nevestnin**

nevestnin [nevēstnin] (nevestinen)
 pridevnik
nevestin **TMB: Nēvēstnèn** -a -u NEM.: *Der*
Braut LAT.: *Sponfæ*

nevezati se [nevézati se nevéže se]
 (vezati se) nedovršni glagol
ne se skladati, biti neskladen № 741: ne

uspevati **TMB: Navęfhe** -veřati sę NEM.: Nicht über eins kommen LAT.: Abfonare PRIMERJAJ: vezati

nevidljiv [nevídľjiv] ali [nevidľjív]

pridevnik

zavisten **TMB: Navidliv** -a -u NEM.: Neidig LAT.: Invidus

nevidljivnik [nevídľjivnik] ali [nevidľjívnik] (**navidljivnik**) samostalnik

moškega spola

zavistnež ę 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Navidlivněk** -a m. NEM.: Ein Neidhals LAT.: Invidus **ABC: Navidlivnik** (1765, str. 13)

nevidljivost [nevídľjivost] ali [nevidľjívost] samostalnik ženskega spola

zavist ę 398: sovražnost, zahrbtnost, hudobja, zavist **TMB: Navidlivoft** -e ř. NEM.: Der Neid LAT.: Invidia PRIMERJAJ: nevist

nevist [nevíst nevísti] samostalnik ženskega spola

zavist ę 398: sovražnost, zahrbtnost, hudobja, zavist **TMB: Navift** -e ř. NEM.: Der Neid LAT.: Invidia PRIMERJAJ: nevidljivost

nevolja [nevólja] samostalnik ženskega spola **nejevolja** ę 61: jeza **TMB: Navôla** -e ř. Sieh. Najavola PRIMERJAJ: nejevolja

nevoščljiv [nevoščľjív] pridevnik **nevoščljiv, zavisten** **TMB: Navoshliv** -a -u LAT.: Invidus Siehe Navidliv **KG: navoshliv** 'neidig' (str. 118)

nevreden [nevrędęn] pridevnik **nevreden** **KG: Naureden moje gnade** (str. 135)

nezakonski [nezakónski] pridevnik **nezakonski** **TMB: Nafakonske** -a -u NEM.: Unehelic LAT.: Illegitimus

nezaupljiv [nezaupľjív] pridevnik **neodločen, nezanesljiv** **KG: Nafaupliv** 'Zaghaft, unvertraulich' (str. 37)

nezdušen [nezdúšęn] pridevnik **brezbožen** **TMB: Nafdušne** -a -u NEM.: Gottlos LAT.: Impius

nezdušnik [nezdúšnik] samostalnik

moškega spola

brezbožnik ę 886: grešnik v zvezi z vero **TMB: Nafdušnek** -a m. NEM.: Gottlos LAT.: Impius

nezmas [nezmăs] samostalnik ženskega spola **nezmernost** ę 389: nezmernost **TMB: Nafmas** NEM.: Die Unmäßigkeit LAT.: Immoderatio, Alogia PRIMERJAJ: mas; nezmasa

nezmasa [nezmása] samostalnik ženskega spola

nezmernost ę 389: nezmernost **TMB: Nafmasa** -e ř. NEM.: Die Unmäßigkeit LAT.: Immoderatio, Alogia PRIMERJAJ: nezmas

nezmasen [nezmăsęn] pridevnik **nezmeren** **TMB: Nafmasn** -a -u NEM.: Unmäßig LAT.: Intemperans

neznan [neznän] pridevnik **neznan, tuj** **TMB: Nasfnan** -a -u NEM.: Unbekannt, fremd LAT.: Ignotus **GS: Nasfnan** – gr. Σένοç, vel σεμνός: chald. ęšš *schna*, mutavit locum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

nezvest [nezvęst] pridevnik **nezvest** **TMB: Nafvęft** -a -u NEM.: Untreu LAT.: Infidelis, infidus

nezvestoba [nezvestóba] samostalnik ženskega spola **nezvestoba** ę 382: negativna človeška lastnost **TMB: Nafveftóba** -e ř. NEM.: Die Untreue LAT.: Infidelitas

Neža [nęža (?)] samostalnik ženskega spola **Neža**, tj. klicna oblika krstnega imena **Agnes** ę 351: krstno ime **TMB: Nefha** -e ř. NEM.: Agnes LAT.: Agnes **KG: Nelha** 'Agnes' (str. 130)

neževje [nêževje] samostalnik srednjega spola
rastlina bodeča neža, latinsko *Carlina
acaulis* ¶617: vrsta zelike **TMB: Neřhuvje** -a
n. NEM.: Wetterblum LAT.: *Carlina* **GS: Neřhuje**
– fors melius *Meřhuje* a *meřhim*, oculos
claudo. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja napačna.

nežica [nêžica] samostalnik ženskega spola
kovanec majhne vrednosti, belič ¶85:
denar **TMB: Neřhëza** -e fh. NEM.: Eine Pfenni-
gmünze LAT.: *Æreolus*

nič [nič] zaimke

nič **TMB: Nezh** NEM.: Nichts LAT.: Nihil **GS:**
Nezh – germ. *Nichts*; inf. Sax. *niks*; germ.
super. *nichts*; unde & quidam Carnioli *nizh*
contra communem pronuntiationem feribunt.
Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj
napačnih povezav ali trditvev.

ničemer [ničëmər ničëmra] (ničemur)
samostalnik srednjega spola

nič, ničevost ¶435: miselni pojem
TMB: Nezhëmèr -a n. NEM.: Das Nichts
LAT.: Nihilum, vanum

ničemrnost [ničëmrnost]
(nečemrnost; nečimrnost;
ničemurnost) samostalnik ženskega spola
ničevost, nečimrnost ¶382: negativna
človeška lastnost **TMB: Nezhemernoft** -e fh.
NEM.: Eitelkeit, Nichtigkeit LAT.: Vanitas **KG:**
Nezhemernost 'Eitelkeit, Nichtigkeit' (str.
117) **ABC: Nezhemernoft** (1765, str. 13)

ničemur GLEJ: **ničemer**

ničemurnost GLEJ: **ničemrnost**

ničeser [ničësar ničëšra] zaimke
noben človek, nihče **TMB: Nezhësr** -a
m. NEM.: Niemand LAT.: Nemo PRIMERJAJ:
nikoger

nič manj (vendar) [nič mäj
vendär] prislovna zveza
nič drugače kot tako **KG: Nezh** mejn,

nishtermejn 'nichts desto minder' (str.
92) **KG: Nezh** mejn, nishtermejn 'nichts
destominder' (str. 98) **KG: Nezh** mejn
vonder 'nichts desto minder' (str. 99)

ničminer [ničmīner (?)] prislov
nič manj **TMB: Nezhminer** NEM.: Nichts
weniger LAT.: Nihil minus

nid [nīd] samostalnik moškega spola
koroško zavist ¶398: sovražnost,
zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB: Nid** -a
m. NEM.: Der Neid LAT.: Invidia **GS: Nid** –
vindicum a germ. *Neyd*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

nihče [nihčë] zaimke

nihče **TMB: Nezhhe** NEM.: Keiner LAT.:
Nullus, nemo **KG: denezhhe** 'das keiner' (str.
53) **KG: Nezhhe**, nekoger, nobeden 'keiner,
niemand' (str. 93) **KG: En** modr namore od
nekoger fanezhuvan biti (str. 172)

nikamer [nikāmər] (nikamor) prislov
nikamor **TMB: Nekamer** NEM.: Nirgendshin
LAT.: Nullorfum **KG: Nekamer** 'nirgendhin'
(str. 90)

nikamor GLEJ: **nikamer**

nikar¹ [nikâr] (nekar) veznik
niti, kaj šele **TMB: Nekâr; Nikâr** NEM.:
Nicht doch LAT.: Minime **GS: Nikar** – melius
nekar. Vide *nezh*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Nekar**
'nicht' (str. 94)

nikar² [nikâr] členek
izraža prepoved ali željo, da se kaj ne
zgodí; **nikar** **KG: denekargdu** 'das nicht
einer' (str. 53) **KG: Sakaj** nekar, Bres shallé
'im Ernst, ohne Scherz' (str. 92) **KG: enkrat**
nekar 'einmal nicht', Kratku malu nekar 'gar
nicht' (str. 93) **KG: Nekar** 'nicht' /.../ **Nekar**
ne 'bey Leib nicht' (str. 94)

nikdar [nīkdar] prislov
nikdar **TMB: Nigdâr** NEM.: Niemals LAT.:
Nunquam **ABC: Nigdarne** (1765, str. 13)

nikdarsit [nīkdarsīt (?)] pridevnik
nenasiten **TMB:** **Nigdarsit** -a -u **NEM.:**
 Nimmersatt **LAT.:** Abartus

nikdar več [nīkdar vēč] prislovna zveza
nikdar več **TMB:** **Nigdarvézh** **NEM.:** Nicht
 mehr **LAT.:** Nunquam amplius

nikjer [nikjêr] prislov
nikjer **TMB:** **Nekjer** **NEM.:** Nirgends **LAT.:**
 Nullibi **KG:** Nekjer 'nirgendswō' (str. 90)

nikod [nikód] prislov
nikjer **TMB:** **Nekód** **NEM.:** Nirgends **LAT.:** Nullibi

Nikodemus [nikodēmus (?)]
 samostalnik moškega spola
svetopisemsko in antično osebno
ime Nikodemus 𐌺351: krstno ime
ABC: Nikodemus (1765, str. 13)

nikoger [nikógər] ali [nikōgər] zaimek
noben človek, nihče **TMB:** **Nekogr** -a m.
NEM.: Keiner, Niemand **LAT.:** Nemo **PRIMERJAJ:**
 ničeser

nikoli [nikōli] prislov
nikoli **TMB:** **Nekol**; **Nikol** **NEM.:** Niemals
LAT.: Nunquam **KG:** Nekol, Nekoli 'niemals'
 (str. 89) **PRIMERJAJ:** koli

ni li res [ní li rēs] členkovna zveza
izraža pričakovanje pritrditve; ali ni res
KG: Nile res 'ist es etwa nicht wahr?' (str. 92)

nimfa [nīmfa] samostalnik ženskega spola
nimfa 𐌺92: človekoliko nekrščansko
 duhovno bitje **KG:** Nimfa, gospodizhne teh
 Bogov 'Nypmhe' (str. 184)

ni moč [ni möč] povedkovnik
ni mogoče **TMB:** **ni mozh** **NEM.:** Ist nicht
 möglich **LAT.:** Non est possibile ☺ Beseda
 je v TMB navedena pod samostalniško
 iztočnico *moč*, zapisano z naglasnim
 znamenjem, ki kaže na dolgi ozki *o*. Tega
 naglasnega znamenja v zvezi *ni mozh* ni.
PRIMERJAJ: moči; ni moč

ninec [nīnəc] samostalnik moškega spola
stric, tj. očetov brat 𐌺950: sorodnik ipd.
GS: **Ninez** – patruus, avunculus a gr. vévvoç.
 Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

Ninga [nīnga] samostalnik ženskega spola
boginja podzemlja Prozerpina 𐌺349:
 lastno ime nekrščanskega človekolikega
 bitja **KG:** Ninga, Hudina 'Proserpine, Höllen-
 göttin, Teufelsmutter' (str. 185) **PRIMERJAJ:**
 Hudina; Nočnica²

nistor [nīstor (?)] samostalnik moškega
 spola (?)

velika vodna žival, kit (?) 𐌺1006: vrsta
 ribe ali druge vodne živali **GS:** **Niftor** –
 Cete: Celtice *Iniftore*, Wallfischinsel. Ne
 znam oceniti pravilnosti razlage.

ništamisel [nīštāmīseu (?)] samostalnik
 ženskega spola
rastlina lopatica, latinsko *Ficaria*
verna 𐌺617: vrsta zelike **TMB:** **Nishtamisl**
 -e fh. **NEM.:** Scharbockskraut **LAT.:**
 Chelidonium minus

ništer [nīštər] zaimek
nič **TMB:** **Nishtër** **NEM.:** Nichts **LAT.:** Nihilo

ništermanj [nīštərmänj] prislov
nič drugače kot tako **TMB:** **Nishtërmejn**
NEM.: Nichts destoweniger **LAT.:** Nihilominus
KG: Nezh mejn, nishtermejn 'nichts desto
 minder' (str. 92) **KG:** Nezhmejn, nishtermejn
 'nichts destominder' (str. 98)

ništrc [nīštrc] samostalnik moškega spola
nič, ništrc 𐌺435: miselni pojem
TMB: **Nishtèrz**; **Neshtèrz** -a m. **NEM.:**
 Nichts bedeutendes Wort **LAT.:** Plictri,
 Syntapfis

nit [nīt nīti] samostalnik ženskega spola
nit 𐌺247: blago ali usnje **TMB:** **Nit** -e
 fh. **NEM.:** Der Faden **LAT.:** Filum **GS:** **Nit**
 – a vñðv: Cambris *nyddu*, nere: Armoric.
niddu, fuere: gr. vñðeiv: lat. *Netum*, etwas
 gesponenes. Μίτος, filum, licium. Razlaga

vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

nizek [nízək] pridevnik

nizek, ponižen **TMB: Niske** -a -u NEM.:

Niedrig LAT.: Humilis **GS: Niske** – germ.

niedrig: inf. Sax. *neddrig*. Razlaga

vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ:

nizkoobnašen

nizkoobnašen [nizkoobnášən (?)]

pridevnik

ponižen **TMB: Niskuobnashne** -a -u NEM.:

Niederträchtig LAT.: Humilis, Abjectus

PRIMERJAJ: nizek

njak GLEJ: **nak**

njegov [njegóv njegóva] zaimek

njegov **TMB: Njegov; Negov** -a -u NEM.: Sein

LAT.: Ejus **KG: Njegov, njegova, njegovu** 'sein'

(str. 53)

njen [njén] zaimek

njen **TMB: Njen** -a -u NEM.: Ihr LAT.: Ejus **KG:**

Njene, njena, njenu 'ihr' (str. 53) **KG:** Ona je

svoj prepert fa njeno pezho, inu fa njegovo

srajzo dalla 'Sie hat ihr Fürtuch für ihr

(einer anderen) Haupttuch, und sein Hemmd

gegeben' (str. 136)

njiva [njíva] samostalnik ženskega spola

njiva ¶ 334: kmetijsko zemljišče **TMB:**

Niva -e fh. NEM.: Der Acker LAT.: Ager **GS:**

Niva – Hinc *die Neffinger* (judices agrarii)

in Holfatia qui curare debevant ne cui ex

ejus agro quid decedat. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. **KG: s'**

nivami (str. 178)

no [nò] medmet

uporablja se za izražanje spodbude **TMB:**

No! NEM.: Nu! LAT.: Age! Eja! PREGOVOR:

No! zhe fhe otę is grenke nalubnofte pruti

moji pershoni, ali pruti mojemu stanu

tudi resnizo, inu provvędnoft sovralhiti:

nej le sovrafhejo (str. 5) **KG: No!** no she

enkrat 'wohl! wohlan noch einmal' (str.

92) ☉ Zgled iz Predgovora k TMB se

približuje členkovni rabi. PRIMERJAJ: no no

nobeden [nobédən] zaimek

nobeden **TMB: Nobêdn** -a -u NEM.: Keiner

aus beyden LAT.: Neuter, nullus **GS: Nobedn**

– quafi *ne obęh edn*. lat. *neuter*. Razlaga

vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih

povezav ali trditev. **KG: nobedn** 'keiner' (str.

52) **KG: Nehzhe, nekoger, nobeden** 'keiner,

niemand' (str. 93) PRIMERJAJ: noben

noben [nobèn] zaimek

noben **TMB: Nobên** -a -u NEM.: Keiner

aus beyden LAT.: Neuter, nullus **KG: noben**

'keiner' (str. 52) PRIMERJAJ: nobeden

nobenoplaten [nobénoplátən]

pridevnik

ki ne pripada nobeni strani; nevtralen

TMB: Nobênoplatn -a -u NEM.: Neutrál

LAT.: Neutralis

nobenoplatnost [nobénoplátnost]

samostalnik ženskega spola

nevtralnost ¶ 365: pozitivna človeška

lastnost **TMB: Nobenoplatnoft** -e fh.

NEM.: Neutralität LAT.: Neutralitas

noben spol [nobèn spòl] samostalniška

zveza moškega spola

jezikoslovje **srednji slovnični spol** ¶ 269:

izraz **KG: Nobenega sp. Apnu** (str. 101)

PRIMERJAJ: moški spol; šibki spol; ženski

spol

nocoj [nocój] (**necoj**) prislov

nocoj **KG: Nezoj** 'Heut Abends' (str. 195)

ABC: nezozj (1789, str. 21)

noč [nòč nočl] samostalnik ženskega spola

noč ¶ 43: čas ali njegov del **TMB: Nôzh;**

Nuzh -y fh. NEM.: Die Nacht LAT.: Nox **GS:**

Nozh – lat. *nox*: germ. *Nacht*: Hifp. *Noche*:

Gall. in Provinc. *Nuech*: in Britan & Valefia

Nos: gr. νύξ, nox: hebr. נַחַת *nachath* quies, a

rad. נַחַת *nuach* quiefcere cum fuis variis

fiffixis. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in

nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** Nuzh, nozhy 'die Nacht' (str. 106)

nočen GLEJ: nočni

nočiti se [nočiti se noči se] nedovršni glagol

nočiti se 𐌺684: svetiti, temniti se **TMB:**

Nozhy se NEM.: *Es wird Nacht* LAT.: *Noctescit*

Nočlica [nočlīca] samostalnik ženskega spola
boginja lova 𐌺349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** *Marena*, *Nozhliza* 'Diana, Jagdgöttin, Mond' (str. 184)

nočni [nóčni] (nočen) pridevnik

nočni TMB: *Nózhne -a -u* NEM.: *Nächtlich* LAT.: *Nocturnus*

nočnica¹ [nočníca] samostalnik ženskega spola

vrsta ribiške mreže 𐌺157: pripomoček za ribolov **TMB:** *Nozhniza -e fh.* NEM.: *Ein Fischernetz* LAT.: *Retis species*

Nočnica² [nočníca] samostalnik ženskega spola

boginja podzemlja Prozerpina 𐌺349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:** *Nozhniza -e fh.* NEM.: *Proserpina* LAT.: *Erebi uxor* PRIMERJAJ: *Hudina; Ninga*

noga [nóga] samostalnik ženskega spola

noga 𐌺972: del človeka ali živali **TMB:** *Noga -e fh.* NEM.: *Der Fuß* LAT.: *Pes* PRIMERJAJ: *k nogam*

nogat [nogät] pridevnik

dolgonog TMB: *Nogät -a -u* NEM.: *Langfüßicht* LAT.: *Longipes*

nogavica [nogavíca] samostalnik ženskega spola

nogavica 𐌺130: oblačilo ali obutev **TMB:** *Nogoviza -e fh.* NEM.: *Der Strumpf* LAT.: *Tibalia*

nograd [nógrad] samostalnik moškega spola

vinograd 𐌺319: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto **TMB:** *Nograd -a m.*

NEM.: *Der Weingarten* LAT.: *Vinea* **GS:** *Nograd* – *qualí Vina oggrad, oggraja, ficut & veteres scripfere vinograd.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: *vinograd*

nogradar [nógradar] samostalnik moškega spola

vinogradnik 𐌺892: vinogradnik **TMB:** *Nogradar -ja m.* NEM.: *Ein Winzer* LAT.: *Vinitor*

noht [nôht nohtû] samostalnik moškega spola

noht 𐌺878: del človeka **TMB:** *Noht -ú m.* NEM.: *Der Nagel* LAT.: *Unguis*

nokata [?] (nokota) samostalnik ženskega spola

rastlina medena detelja, latinsko *Melilotus* 𐌺617: vrsta zelike **TMB:** *Nokata -e fh.* NEM.: *Der Steinklee* LAT.: *Melilotus*

nokota GLEJ: nokata

no no [nò nò] medmetna zveza

izraža grožnjo KG: *Trohenden* (fhugajozhega) *No, no* 'Nu, nu' (str. 96) PRIMERJAJ: *no*

nor [nôr nóra] pridevnik

prismojen, neumen TMB: *Nor norra, -u* NEM.: *Närrisch* LAT.: *Stultus, fatuus* **GS:** *Norre* – *germ. Narr, nârrisch.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: *norški*

norčast [nórčast] pridevnik

prismojen, neumen TMB: *Norzhâft -a -u* NEM.: *Närrisch* LAT.: *Stultus*

norčav [norčäv] pridevnik

prismojen, neumen TMB: *Norzhav -a -u* NEM.: *Närrisch* LAT.: *Stultus*

norčavo [norčávo] prislov

prismojeno, neumno ABC: *Norzhavu* (1765, str. 13)

norčevati [norčeváti norčûjem]

nedovršni glagol

igrati smešno gledališko igro 𐌺 253:

delovati v literarni umetnosti **TMB:**

Norzhûjem NEM.: *Narretey treiben* LAT.:

Hiftrionem agere 𐌺 Pomen nedvomno

izvira iz latinskega prevedka. Nemški

prevedek pomeni tudi 'neumno se

obnašati'.

norčija [norčîja] samostalnik ženskega spola

prismojenost, neumnost 𐌺 381:

neumnost **TMB: Norzhya** -e fh. Siehe Norrya

PRIMERJAJ: norija; norost

norec [nóræc] samostalnik moškega spola

prismojen, neumen človek 𐌺 903:

neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Nôrz**

-a m. NEM.: *Narr* LAT.: *Stultus*

noreti [noréti norím] nedovršni glagol

1. početi prismojarije, neumnosti 𐌺 627:

poslabševati, zatirati

2. zapeljovati, mamiti 𐌺 583: zapeljovati

TMB: Norrim norreṭi NEM.: 1. *Närrisch seyn*

2. *Berücken* LAT.: 1. *Stultefcere* 2. *Decipere*

PRIMERJAJ: norovati

norica [noríca] samostalnik ženskega spola

prismojena, neumna ženska 𐌺 903:

neumen ali lahkomiseln človek **TMB:**

Norriza -e fh. NEM.: *Närrin* LAT.: *Stulta*

norija [norîja] samostalnik ženskega spola

prismojenost, neumnost 𐌺 381:

neumnost **TMB: Norrya** -e fh. NEM.: *Narrheit*

LAT.: *Stultitia* PRIMERJAJ: norčija; norost

norost [norôst] samostalnik ženskega spola

prismojenost, neumnost 𐌺 381:

neumnost **TMB: Norruft** -e fh. NEM.: *Narrheit*

LAT.: *Stultitia* PRIMERJAJ: norčija; norija

norovati [norováti norûjem] nedovršni

glagol

1. početi prismojarije, neumnosti 𐌺 469:

neprimerno se obnašati

2. zapeljovati, mamiti 𐌺 583: zapeljovati

TMB: Norrujem LAT.: Siehe *Norrim* PRIMERJAJ:

noreti

norski [nórski] pridevnik

prismojen, neumen **TMB: Norske** -a -u

Sieh. *Nor* PRIMERJAJ: *nor*

nos [nôs nosâ] samostalnik moškega spola

nos 𐌺 878: del človeka **TMB: Nos** -â m. NEM.:

Die Nase LAT.: *Nafus* **GS: Nos** – lat. *Nafus*:

germ. *Nase*: Angl. *Nofe*: Suec. *Nos*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: Nus, nosa 'die Nase' (str. 106)

nosáč [nosáč] (nošač) samostalnik

moškega spola

nosáč 𐌺 871: uslužbenec **TMB: Noshâzh** -a

m. NEM.: *Der Träger* LAT.: *Bajulus*

nosat [nosât] pridevnik

ki ima velik, dolg nos; nosat **TMB: Nosât**

-a -u NEM.: *Langnäsicht* LAT.: *Nafutus* **KG:**

Nosat 'großnäsicht' (str. 117)

noseč [nosëč (?)] (nošeč) pridevnik

noseč **TMB: Noshêzh** -a -u NEM.: *Schwanger*,

traged LAT.: *Gravidus, bajulus*

nosek [nósæk] samostalnik moškega spola

majhen nos; nosek 𐌺 878: del človeka **TMB:**

Nósk -a m. NEM.: *Das Näschen* LAT.: *Nafulus*

nosilnice [nosîlnice] množinski

samostalnik ženskega spola

nosilnica 𐌺 214: nosilnica **TMB: Nosilnèze**

fh. NEM.: *Die Trage* LAT.: *Sandapila* PRIMERJAJ:

neštrga; ženfta

nosilo [nosílo] samostalnik srednjega spola

mrtvaški oder, pare 𐌺 213: mrtvaški oder

TMB: Nosilu -a n. NEM.: *Die Todtenbahre*

LAT.: *Sandapila* PRIMERJAJ: *pare*

nositi [nosîti nôsím] nedovršni glagol

nositi 𐌺 459: nositi **TMB: Nosèm** nosil, -siti

NEM.: *Tragen* LAT.: *Portare*

nositi se [nosîti se nôsím se] nedovršni

glagol

obnašati se 𐌺 466: obnašati se **KG: Noffi** se

fletnu, inu snafhnu (str. 187)

nosni [nósni] pridevnik

ki je v zvezi z nosom; nosni **TMB:** *Nósne*
-a -u NEM.: *Von der Nase* LAT.: *Nafí* PRIMERJAJ:
nosen

nosnica [nosníca] samostalnik ženskega
spola

nosna odprtina, nosnica ¶ 878: del
človeka **TMB:** *Nosnize* fh. NEM.: *Nasenlöcher*
LAT.: *Alæ nafí* **ABC:** *Nusniza* (1765, str. 13)
ABC: *Nusniza* (1789, str. 11)

noša [nóša] samostalnik ženskega spola

noša, oblačilo ¶ 130: oblačilo ali obutev
TMB: *Nôsha* -e fh. NEM.: *Die Tracht* LAT.:
Habitus PRIMERJAJ: *nošnja*

nošač GLEJ: *nosač*

nošeč GLEJ: *noseč*

nošnja [nóšnja] samostalnik ženskega spola

noša, oblačilo ¶ 130: oblačilo ali obutev
TMB: *Nôshna* -e fh. *Siehe Nosha* PRIMERJAJ:
noša

noter [nôter] prislov

noter **TMB:** *Notèr; Notr* NEM.: *Hinein* LAT.:
In, intro, intus

noter do [nôter do] predložna zveza
do, vse do **KG:** *noter da obljíđa* 'bis zur
Rungmauer' (str. 84)

noter dod seh malov [nôter dod
seh mâlov] (*noter dod vseh malov*)

prislovna zveza

doslej, do tega trenutka **KG:** *Noterdadu-*
sehmalu 'bis diesen Augenblick' (str. 88)
KG: *Noterdadusehmalu she ne* 'bis itzt noch
nicht' (str. 89) ☉ Predlog *dod* je domnevno
redupliciran, tako kot primorsko *sez*
'z'. Zaimenska oblika *seh* je domnevno
hiperkorektno zapisana kot *vseh*, saj so se
oblike zaimka *sa* v 18. stoletju ohranjale
le še v nekaterih stalnih zvezah. PRIMERJAJ:
noter do teh malov

noter dod vseh malov GLEJ:
noter dod seh malov

noter do teh malov [nôter do teh
mâlov] prislovna zveza

doslej, do teh časov **TMB:** *Noter da teh*
malov NEM.: *Bis hierher* LAT.: *Hactenus,*
adufquæ ☉ Nemški in latinski prevedek
sicer dopuščata tudi prostorski pomen
'do sem', ki pa zaradi izrazito časovnega
samostalnika *mal* ni verjeten. PRIMERJAJ:
noter dod seh malov

noter do zdaj [nôter do zdäj]

prislovna zveza

do zdaj **KG:** *Noterdafdej* 'bis itzt' (str. 89)

notergnati [nôtergnáti] nedovršni glagol

gnati noter ¶ 589: gnati **KG:** *notergnati*
'Hineintreiben' (str. 124)

notervzet [nôtervzêť (?)] pridevnik

navdušen, zavzet **TMB** PREDGOVOR: *si jeft*
upanja delam, de njuh bo uselej vezh teh
provêdneh, dobrutliveh, faftopneh, inu fa
umêtnofte, inu zhaft svoje rojftne dushele
noterufêteh mošhov (str. 5)

notraj [nôtraj (?)] prislov

notri **KG:** *notrej* 'darinnen' (str. 90) PRIMERJAJ:
notri

notrajšnji [nôtrajšnji] pridevnik

notranji **TMB:** *Notrejšhne* -a -u NEM.: *Innere*
LAT.: *Interior, internus* PRIMERJAJ: *notranji*

notranji [nôtranji] (*notrenji*) pridevnik

notranji **TMB:** *Notrejne* -a -u NEM.: *Innere*
LAT.: *Interior, internus* PRIMERJAJ: *notrajšnji*

notrenji GLEJ: *notranji*

notri [nôtri] prislov

notri **GS:** *Notri* – per apocopen a *Gothico*
innathro, intrinfecus. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
notraj

nov [nòv] pridevnik

nov **TMB:** **Nov** -a -u **NEM.:** Neu **LAT.:** Novus
GS: **Nov** – lat. *novus*: germ. *neu*: gr. νέος;
Ital. *nuovo*: Gall. *neuf*: Perfic. *nau*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

novac [novác] samostalnik moškega spola
naseljenec, prišlek № 893: človek glede na
kraj bivanja **TMB:** **Novâz** -a m. **NEM.:** Neusaß,
Eingessener **LAT.:** Indigena, advena ☉ K
posplošitvi -c po mestniku ednine, ime-
novalniku in mestniku dvojine in množine
primerjaj *korac*.

novak [novák] samostalnik moškega spola
novinec, začetnik, zlasti v šoli № 956:
učenec **TMB:** **Novák** -a m. **NEM.:** Der Neuling
LAT.: Tyro

novaštvo [novâštvo] samostalnik
srednjega spola
začetno, prvo leto šolanja № 43: čas ali
njegov del **TMB:** **Novashtvu** -a n. **NEM.:**
Erstes Schulrecht **LAT.:** Tyrocinium

novec [nóvəc] samostalnik moškega spola
ogrski, hrvaški kovanec № 85: denar
TMB: **Novz** -a m. **NEM.:** Ein Ungarisch **LAT.:**
Nummus ungaricus

noviciat GLEJ: **novicijat**

novicijat [novicijât] (**noviciat**)
samostalnik moškega spola
redovniško pripravništvo; noviciat № 44:
z vero povezan čas **TMB:** **Novizijat** -a m.
NEM.: Das Noviziat **LAT.:** Novitiatus

novič [nóvič] (**vnovič**) prislov
znova **TMB:** **Novèzh** **NEM.:** Neuerdings
LAT.: Noviter

Novigrad [?] samostalnik moškega spola
istrsko (?) mesto Novigrad № 360:
krajevno ime **ABC:** Novegrad (1765, str. 13)

novina [novína] samostalnik ženskega spola
1. nov sadež, pridelek № 613: sad ali plod

za prehrano

2. novica № 493: govor **TMB:** **Novina** -e
f. **NEM.:** 1. Neue Frucht 2. Zeitung **LAT.:** 1.
Primitiæ 2. Novalia

novinek [novînek] samostalnik moškega
spola
obnovitelj, prenovitelj № 840: delavec
TMB: **Novinèk** -a m. **NEM.:** Eine Neuerer **LAT.:**
Novator

noviti [novíti novím] nedovršni glagol
obnoviti, prenoviti № 42: ponavljati
TMB: **Novim** **NEM.:** Erneueren **LAT.:**
Renovare

nož [nòž] samostalnik moškega spola
nož № 180: orodje za rezanje, sekanje
TMB: **Nosh** -fha m. **NEM.:** Das Messer
LAT.: Culter, gladius

nožar [nožár] samostalnik moškega
spola
izdelovalec nožev; nožar № 841: človek s
samostojno dejavnostjo **TMB:** **Nofhâr** -ja m.
NEM.: Der Messerschmied **LAT.:** Cultrarius

nožica [nožíca] samostalnik ženskega spola
majhna noga; nožica № 972: del človeka
ali živali **TMB:** **Nofhiza** -e f. **NEM.:** Das
Füßchen **LAT.:** Pes parvus

nožni [nóžni] pridevnik
nožni **TMB:** **Nôfhne** -a -u **NEM.:** Des Fußes
LAT.: Pedis

nožnica [nóžnica] samostalnik ženskega spola
tok za nož, meč; nožnica № 236: posoda
za orožje **TMB:** **Nofhnèza** -e f. **NEM.:** Die
Scheide **LAT.:** Vagina ☉ Anatomski pomen
'cevasti del spolnega organa, ki poteka
od zunanjega spolovila do maternice'
je v slovenščini kot kalk po nemško
Scheide in latinsko *vagina*, kar prvotneje
oboje pomeni le 'tok za nož, meč',
potrjen šele v 20. stoletju. **PRIMERJAJ:**
nožnice

nožnice [nôžnice] množinski samostalnik ženskega spola

tok za nož, meč; nožnica № 236: posoda za orožje **ABC:** Noshnize (1794, str. 7)

PRIMERJAJ: nožnica

nu [nù] medmet

uporablja se za izražanje spodbude

TMB: Nu! NEM.: Nu! LAT.: Age!

nuc [nûc] samostalnik moškega spola

raba № 597: raba, poraba **TMB:** Nuz -a m.

NEM.: Der Nutzen LAT.: Commodum **GS:** Nuz

– germ. *Nutzen*: Inf. Sax. *Nude*: Angl. *Not*:

Dan. *Notte*: confonat latinum: *uti*, omisso *n*

præfixo. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in

nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** Nuz

‘Gebrauch’ (str. 165)

nucati [núcati núcam] nedovršni glagol

rabiti, potrebovati № 597: potrebovati,

rabiti, uporabljati **TMB:** Nuzam NEM.:

Nützen, brauchen LAT.: Uti **ABC:** Nuzati

(1765, str. 13)

nučič GLEJ: vnučič

nuditi [núditi nûdim] nedovršni glagol

stara beseda **nositi** № 459: nositi **TMB:** Nûdem

NEM.: Tragen LAT.: Ferre (tar. bes.)

nuja [núja] samostalnik ženskega spola

revščina № 549: pomanjkanje **TMB:** Nuja -e

fh. NEM.: Die Angst LAT.: Angustia

-nujati [nújati nújam] glagol

samo v sestavi GS: Nujam – exolevit, remanfit

tamen *ponujam*, offero. PRIMERJAJ: ponujati

nuk GLEJ: vnuk

nukinja GLEJ: vnukinja

nuna [núna] samostalnik ženskega spola

redovnica, nuna № 894: človek glede

na krščansko vero **TMB:** Nuna -e fh.

NEM.: Eine None LAT.: Monialis **GS:** Nuna

– a voce ægyptiaca *Nonna*: lat. med. ævi

adjective *nonnus*, a, um. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

O

o¹ [ō]

črka **o** ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG:** On, O, ó und Oth, ò (str. 160) PRIMERJAJ: on²; ot

o² [o] predlog

o **TMB:** **O** NEM.: Um, ab, herum LAT.: A, ab, ad

o³ [ō] medmet

1. izraža bolečino, trpljenje

2. uvaja v zvalnik, prošnjo **TMB:** **O!** NEM.: O! LAT.: O! utinam PREGOVOR: O! kedurkol si kaj takega misle, tega prosem jeft, kar narbel lepu morem, nej mêni fa nashe Kraynske dušhele zhafty volo kaj vezh bulshi kraynskeh besedy povę (str. 4) **KG:** O! ovbe, pomagajte, pomagajte 'ach wehe, helft, helft' (str. 96) **ABC:** Tebi ô Gospud! PRIMERJAJ: o Bog hotel

ob [ob] predlog

1. za izražanje premikanja do tesnega približanja; **ob**

2. za izražanje izgube česa pozitivnega, vrednega; **ob** **TMB:** **Ob** NEM.: Um, ab, herum LAT.: A, ab, ad **KG:** Ob pogled, inu beffedo 'um das Gesicht und Rede' (str. 85) **KG:** Otsche on mene ob moje premošhenje perpraviti? (str. 172)

oba [obâ] zaimek

oba **TMB:** **Oba** -e -a NEM.: Beyde LAT.: Ambo, uterque **GS:** **Obâ** – contracte pro *oba dva*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obad [obâd] ali [obâd] samostalnik moškega spola

žival obad, brencelj, latinsko *Tabanus bovinus* ¶ 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:** **Owâd** -a m. NEM.: Eine Roßbremmen LAT.: Tabanus **GS:** **Owad** – a *wodem*; quia pungit acriter tabanus. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

obadva [obâdva obêdve] zaimek

obadva **TMB:** **Obadva** -e -a NEM.: Beyde LAT.: Ambo, uterque

obahtnik [ōbahtnik] ali [ōbahtnik]

samostalnik moškega spola

marec ¶ 43: čas ali njegov del

TMB: **Obahtnèk** -a m. NEM.: Der März LAT.: Martius **GS:** **Obahtnek** – vindicum quali *Obwachtmonat*, ver: infer. germ. *Ucht*, die Demmerung: Anglof. *Uht*. *Uhtide*. Holl. *Ochtend*, diluculum, & crepusculum: gr. ἔωθεν, früh. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Beseda je prek sodobnejših virov prepisana iz Megiserjevega zapisa koroške besede *öbehtnik*, ki bi se morala v kranjščini zapisovati kot *ebehtnik*. Gre za tvorjenko iz izposojenke iz starovisokonemške zloženke *eben-naht* 'enakonočje' (Stabej, Jezik in slovstvo 10/1, 30 s.).

PRIMERJAJ: ebehtnica

obak GLEJ: **na obak; meč na obak zbrusen**

obogateti GLEJ: **obogateti**

obboj GLEJ: **oboj**¹

obbožati GLEJ: **obubožati**

občina [ôbčina (?)] samostalnik ženskega spola

občina, skupnost №927: skupina ljudi

TMB: Opzhina -e fh. NEM.: *Eine Gemeinde, Gemeinschaft* LAT.: *Communio, communitas*

obdajati [obdâjati obdâjam] nedovršni glagol

obdajati №6: obdajati **TMB: Obdâjam** NEM.: *Umgeben* LAT.: *Ambire, cingere*

obdarovati [obdarováti obdarûjem]

nedovršni glagol

obdarovati №112: dajati **ABC: obdaruj nafs** (1794, str. 14)

obdati [obdâti obdâm] dovršni glagol

obdati №6: obdajati **TMB: Obdâm**

NEM.: *Umgeben* LAT.: *Ambire, cingere*

obdel [obděl (?)] obdĕla] samostalnik

moškega spola

dota №123: s poroko ali dedovanjem pridobljeno imetje **TMB: Obdejl** -a m.

NEM.: *Die Gab* LAT.: *Dos* ☉ Manj verjetno je beseda pomenila 'jutrnja'. PRIMERJAJ: obdeliti

obdelati [obdĕlati (?)] obdĕlam (?)]

dovršni glagol

obdelati (?) №81: delati, truditi se **KG: obdellam** (str. 165) PRIMERJAJ: obdelovati

obdeliti [obdelĭti obdelím] dovršni glagol

dati jutrnjo №112: dajati **TMB: Obdejlim**

NEM.: *Morgengab geben* LAT.: *Dotare*

PRIMERJAJ: obdel

obdelovati [obdelováti obdelûjem]

nedovršni glagol

obdelovati №81: delati, truditi se **TMB:**

Obdĕlûjem NEM.: *Bearbeiten* LAT.: *Operari*

PRIMERJAJ: obdelati

obdolžiti [obdoužĭti obdoužím] dovršni glagol

obdolžiti №555: narediti pravno dejanje

TMB: Obdolſhim NEM.: *Beschuldigen* LAT.: *Incuſare*

obdržati [obdržâti obdržím] dovršni glagol

obdržati v spominu, zapomniti si №437:

spominjati se, pozabiti **ABC: koku fmo mi to navuzhenu obdershali** (1794, str. 15)

obdušje [obdûšje] samostalnik srednjega spola

človekova duševnost, narava, čud №364:

beseda s pomenom 'značaj, lastnost' **TMB:**

Obduſhje -a n. NEM.: *Gemüth* LAT.: *Animus*

GS: Obduſhje – *quali ſitum ad animam.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: odušje

obdvoje [obdvôje] zaimek

oboje **TMB: Obdvoje** n. NEM.: *Beydes* LAT.:

Utrumque PRIMERJAJ: oboj³

obec [ôbæc (?)] samostalnik moškega spola

stara beseda **republika** №745: ustanova

posvetne oblasti **KG: Obez** (alt) 'die

Republik' (str. 129 s.) ☉ Prevzeto iz češko

obec 'skupnost'.

obeden [obédæn] zaimek

eden od obeh **TMB: Obêdn** -ena -nu

NEM.: *Einer von Beyden* LAT.: *Uter, alteruter*

GS: Obêdn – *quali obĕh edn: lat. alteruter.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obel¹ [ôbæu ôbla] (**ubel**) samostalnik

moškega spola

oblič №181: orodje ali pripomoček za

rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB:**

Ubl -a m. NEM.: *Der Hobel* LAT.: *Dolabra*

obel² [ôbæu (?)] pridevnik

ki je jajčaste oblike; ovalen **TMB: Obêl**

NEM.: *Oval, Eyformig* LAT.: *Ovalis* **GS: Obel**

– *lat. ovale.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obeliš [obelíš] samostalnik moškega spola
zaznamek, zabeležek 𐌺201: pisni izdelek
TMB: **Obēlish** -a m. NEM.: Merkzeichen LAT.:
Nota ad Crifim **GS:** **Obēlish** – melius *owēlish*,
a *wēl*; quia Slavi creta sua signa faciebant,
& notas in tignis cubiculorum; manfit tamen
exinde significatio in notis librorum ceruffa
factis. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

obesenik [obēsenik] samostalnik moškega
spola

obešenec 𐌺900: mrtvec **TMB:** **Obęsenk** -a
m. NEM.: Ein Gehangener LAT.: Sufpenfus

obesiti [obēsiti obēsīm] dovršni glagol

1. **obesiti** 𐌺4: postavljati, nameščati

2. **usmrtniti z obešanjem** 𐌺108: ubiti

TMB: **Obęsem** -sēl -sēti NEM.: Hangen
LAT.: Sufpendere **GS:** **Obęsem** – ab *ob*
præpositione, & *visim*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

obešalec GLEJ: **obešavec**

obešati [obēšati] nedovršni glagol

1. **obešati** 𐌺4: postavljati, nameščati

2. **usmrčevati z obešanjem** 𐌺108: ubiti

TMB: **Obesham** LAT.: Sieh. Obęsem

obešavec [obēšavəc] (**obešalec**)

samostalnik moškega spola

rabelj 𐌺875: sluga oblasti **TMB:** **Obeshavz**
-a m. NEM.: Der Henker LAT.: Sufpenfor

obešilo [obēšilo] samostalnik srednjega spola

vislice 𐌺145: priprava za kaznovanje

hudodelcev **TMB:** **Obeshilu** -a n. NEM.: Der
Galgen, Balken LAT.: Sufpenforium, Patibulum

obet [obēt obēta] samostalnik moškega spola

obljuba, obet 𐌺407: medsebojni odnosi

TMB: **Obęt** -a m. NEM.: Versprechen LAT.:
Promissum

obetalec GLEJ: **obetavec**

obetati [obētati obētam] nedovršni glagol

obljubljati, obetati 𐌺493: govoriti

TMB: **Obętam** NEM.: Versprechen

LAT.: Polliceri **KG:** Obetam, -tal, -tan, -tat
'versprechen, verheissen' (str. 107)

obetavec [obētavəc] (**obetalec**)

samostalnik moškega spola

kdor obljublja, obeta 𐌺912: človek glede

na govorjenje **TMB:** **Obętavz** -a m. NEM.:

Verheißer LAT.: Promissor

obetovati [obetovāti obetūjem]

nedovršni glagol

zaobljubljati se 𐌺493: govoriti **TMB:**

Obetūjem -vāti NEM.: Geloben, opfern

LAT.: Vovere

obezivnica GLEJ: **obvezilnica**

obgnati [obgnāti] dovršni glagol

premagati, prepoditi (?) 𐌺589: gnati **KG:**

obgnati 'Untertreiben' (str. 124) ☉ Dejanski

obstoj tega glagola, ki ga Pohlin navaja
med zgledi predponskih, je vprašljiv.

PRIMERJAJ: ognati; podgnati

obhajanje [obhâjanje] samostalnik

srednjega spola

hoja okrog; obhod 𐌺565: hoja **TMB:**

Obhajanje -a n. NEM.: Das Herumgehen

LAT.: Circuitio

obhajati [obhâjati obhâjam] nedovršni

glagol

1. **hoditi okrog; obhajati** 𐌺561: premikati se

2. **deliti posvečene hostije;**

obhajati 𐌺474: izvajati krščanski obred

TMB: **Obhajam** NEM.: 1. Herumgehen

2. kommunizieren LAT.: 1. Circumire 2.

Communicare

obhajilo [obhajílo] samostalnik srednjega

spola

obhajilo 𐌺474: krščanski obred

TMB: **Obhajilu** -a n. NEM.: Die Kommunion

LAT.: S. Communio

obhod [obhōd] samostalnik moškega spola

1. **hoja okrog, obhod** 𐌺565: hoja

2. procesija ≍ 474: krščanski obred
TMB: Obhod -a m. NEM.: Umgang, Procession
 LAT.: Circuitus, supplicatio

obhodišče [obhodišče] samostalnik
 srednjega spola

pot, po kateri poteka procesija ≍ 553:
 cesta, pot **TMB: Obhodishe** -a n. NEM.: Platz,
 wo die Procession zu gehen pflegt LAT.:
 Circuitus, area, ambulacrum

obhoditi [obhoditi obhódim] dovršni glagol
obhoditi področje, potepsti se ≍ 571:
 potepati se **TMB: Obhódem** NEM.:
 Herumziehen LAT.: Circuire ☉ Zapis *circuire*
 je verjetno napaka namesto *circumire*.

obhojen [obhojèn (?)] pridevnik
uhojen **TMB: Obhojên** -a -u NEM.: Ausge-
 treten LAT.: Tritus

obilen [obîlən] pridevnik
obilen, preobilen **TMB: Obiln** -a -u NEM.:
 Ueberflüßig LAT.: Abundans

obilje [obîlje] samostalnik srednjega spola
izobilje pridelkov, rodovitnost ≍ 110:
 bogastvo **TMB: Obilje** -a n. NEM.: Die
 Fruchtbarkeit LAT.: Abundantia frugum

obilnost [obîlnost] samostalnik ženskega
 spola
obilje, izobilje ≍ 110: bogastvo
TMB: Obilnoft -e fh. NEM.: Der Ueberfluß
 LAT.: Abundantia

obilnovati [obilnováti obilnûjem]
 nedovršni glagol
živeti v izobilju ≍ 818: živeti dobro
TMB: Obilnujem NEM.: Ueberfluß haben
 LAT.: Abundare

obiskanje [obískanje] samostalnik
 srednjega spola
obisk ≍ 576: prihod **ABC: v'** obyskanju k'
 Elifabeti (1789, str. 30)

obiskavati [obískavati] nedovršni glagol
obiskovati ≍ 926: obiskati **KG: obyskujem**

oder obyskavam 'ich besuche stäts' (str. 123)
 PRIMERJAJ: obiskovati

obiskovati [obískovati obískujem]
 nedovršni glagol
obiskovati ≍ 926: obiskati **KG: obyskujem**
 oder obyskavam 'ich besuche stäts' (str. 123)
 PRIMERJAJ: obiskavati

obist [obîst] samostalnik ženskega spola
ledvice ≍ 972: del človeka ali živali **TMB:**
Obift -e fh. NEM.: Die Nieren LAT.: Renes

obistje [obîstje] samostalnik srednjega spola
drobovje ≍ 972: del človeka ali živali
TMB: Obiftje -a n. NEM.: Zusammenhang des
 Eingeweides LAT.: Viſcera **KG: Obistje, -ja**
 'das Eingeweid' (str. 106)

objedje [objêdje] samostalnik srednjega
 spola
sladek poobedek; desert ≍ 261: hrana
TMB: Objêdje -a n. NEM.: Die Konfektur LAT.:
 Bellaria

objem [objêm objêma] samostalnik
 moškega spola
objem ≍ 725: objem **TMB: Objêm** -a m.
 NEM.: Die Umfahung LAT.: Amplexus

objemati [objêmati objêmam]
 nedovršni glagol
objemati ≍ 769: tipati **TMB: Objêmam**
 NEM.: Umarmen LAT.: Amplexari **KG:**
 Objemam 'ich falle um den Halse' (str. 65)

objeti [objêti objámem] dovršni glagol
objeti ≍ 769: tipati **TMB: Objamem** objêti
 NEM.: Umfassen LAT.: Complecti

objokati [objókati objókam] dovršni
 glagol
z jokanjem izraziti žalost nad čem;
objokati ≍ 68: žalostiti se **TMB: Objókam**
 NEM.: Beweinen LAT.: Illacrymari

objokovati [objokováti objokûjem]
 nedovršni glagol

žalostiti se, objokovati Ꞥ68: žalostiti se
ABC: bo v' ftarofiti fvoji objokuval (1794, str. 20)

obkorej [obkorêj] zaimek
ob kateri uri? TMB: Obkorej?

NEM.: Um welche Stunde LAT.: Quo tempore
KG: Obkorej 'zu was vor Zeif' (str. 89)

obkraj [obkräj obkráj] samostalnik
moškega spola

obrežje, obala Ꞥ340: voda ali z vodo
povezan kraj **TMB: Obkraj -a m.** NEM.: Das
Ufer, Gestade LAT.: Ripa

ob kratkem [ob krátkem] prislovna
zveza

skratka TMB PREGOVOR: Nalash so ble te
pervorodne, inu koreninske besede, is eno
besedo: te narpotrebnejshe skupisyskane, te
od teifteh se odvyajozhe, ali skupflohéne,
inu ob kratkem: use take, mejn potrebne
besede pak, v'katireh si fna ena srednu
umetna glava enukolku is nemshkega,
ali latinskega: enukolku tudi po kraynske
grammatike uku od narejanja odraseneh inu
skupfloheneh besedy lohka sama pomagati,
so vezhdej1 popolnema vonspushéne. (str. 3)

oblačen [obláčøn] pridevnik

oblačen TMB: Oblázhn -a -u NEM.: Wölkicht
LAT.: Nebulofus, nubilus

oblačilo [oblačílo] samostalnik srednjega
spola

oblačilo Ꞥ130: oblačilo ali obutev
TMB: Oblázhilu -a n. NEM.: Die Kleidung
LAT.: Vestimentum

oblačiti [oblačíti (?) obláčim] nedovršni
glagol

oblačiti Ꞥ463: oblačiti, obuvati se **TMB:**
Oblázhem NEM.: Ankleiden LAT.: Vestire

oblačiti se [oblačíti se oblačí se]
nedovršni glagol

oblačiti se Ꞥ450: delati vremenski pojav
TMB: Oblazhy se NEM.: Es überziehet sich
LAT.: Nubilat

oblada GLEJ: **obvlada**

obladati GLEJ: **obvladati**

obladavec GLEJ: **obvladavec**

obladovati GLEJ: **obvladovati**

oblajst [oblájst] samostalnik moškega spola
rastlina silina, latinsko *Isatis*

tinctoria Ꞥ617: vrsta zelike **TMB: Oblajft**
-a m. NEM.: Das Waydkraut LAT.: Glafrum,
ifatis

oblak [oblâk] samostalnik moškega spola

oblak Ꞥ451: oblak in padavine **TMB:**
Oblâk -a m. NEM.: Die Wolke LAT.: Nubes
GS: Oblak – germ. *Wolke* per transpositionem
literarum. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

oblanica [õblanica] (ublanica)

samostalnik ženskega spola

navadno množina **odpadek lesa pri oblanju;**

oblanec Ꞥ479: lesni odpadek **TMB:**

Vblanze fh. NEM.: Hobelscheiden

LAT.: Schidiæ ☉ V TMB je iztočnica
navedena v množinski obliki.

oblast [oblâst oblâsti] samostalnik

ženskega spola

oblast Ꞥ462: beseda s pomenom 'oblast'

TMB: Oblâft -e fh. NEM.: Macht, Ansehen LAT.:
Vis, auctoritas **KG: Oblast, -te** 'die Gewalt,
Macht, das Recht' (str. 106) ☉ Sodeč po
prevedkih, pojem vključuje predvsem
moč, ugled in pravico.

oblastnik [oblastník] samostalnik

moškega spola

zastopnik oblasti, prokurator Ꞥ906:

posvetni oblastnik **TMB: Oblaftnik -a m.**

NEM.: Ein Befehlshaber LAT.: Prætor, Præfes

KG: Je pred dufhelskem oblastnikom stal
'er stunde vor dem Landpfleger'

(str. 87) **KG: Oblastnik** 'Gewaltshaber'

(str. 115) PRIMERJAJ: poročnik; ukaznik;
zapovednik

oblastovati [oblastováti oblastŭjem]

nedovršni glagol

vladati, poveljevati 461: biti oblastnik**TMB: Oblaftujem** NEM.: Herrschen, befehlen
LAT.: Imperare, præesse**oblat** [ôblat] samostalnik moškega spola**1. hostija** 261: hrana**2. piškot iz tankega, cevasto zvitega testa** 261: hrana **TMB: Oblat; Ublat** -a m.NEM.: Hostie, Oblat; **1. Hostie 2. Hollhipen**
LAT.: Hoftia; **1. Hoftia 2. Adoreæ et Cannæ**
PRIMERJAJ: olipa**oblati** [ôblati ôblam] (ublati) nedovršni

glagol

oblati 620: rezati, trgati **TMB: Ublam** NEM.:
Hobeln LAT.: Dolare **GS: Ublam** – germ. *hobeln*:
lat. & Ital. *dolare*. Razlaga vsebuje nekaj
pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.**obleči¹** [oblěči oblěčem] dovršni glagol**obleči** 463: oblačiti, obuvati se **TMB:****Oblęzhém** -ležhi NEM.: Ankleiden LAT.:
Induere, Vestire**obleči²** [oblěči oblěžem] dovršni glagol**obkoliti** 418: izvajati vojaško dejanje**TMB: Oblęfhém, oblęgl, -lefhān, lęzhi** NEM.:
Umgeben, belagern LAT.: Cingere obfidione,
circumdare**obleden** [oblědēn] pridevnik**objesten, aroganten** **TMB: Oblędn** -a -u

NEM.: Stolz, muthwillig LAT.: Infolens

oblednost [oblědnost] samostalnik

ženskega spola

objestnost, oholost 390: napuh**TMB: Oblędnost** -e fh. NEM.: Stolz, muthwillig
LAT.: Infolentia**obleka** [oblěka] samostalnik ženskega spola**obleka** 130: oblačilo ali obutev **TMB:****Oblęka** -e fh. NEM.: Die Kleidung LAT.: Vestitus**obletenski** [oblětēnski] pridevnik**ki je v zvezi z obletnico; obletni** **TMB:****Oblejtněske** -a -u NEM.: Jährlich LAT.:
Anniverfarius ☉ K zapisu primerjaj
hišenski, tedenski. PRIMERJAJ: obletni**obletni** [oblětni] pridevnik**ki je v zvezi z obletnico; obletni****TMB: Oblejtne** -a -u NEM.: Jährlich LAT.:
Anniverfarius PRIMERJAJ: obletenski**obletnica** [oblětnica] samostalnik

ženskega spola

1. obletnica 46: praznik**2. pojedina ob obletnici kakega dogodka** 264: gostija **TMB: Oblejtněza****-e fh.** NEM.: Der Jahrtag LAT.: Anniverfarium
GS: Garmus – Vindis & Bohemis epulæ
aniversariæ a germ. *Garmuß*, Carniol.**oblejtněza**. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: garmus**obležati** [obležáti obležím] nedovršni glagol**ostati v ležečem položaju;****obležati** 722: biti v telesnem položaju
za počivanje **KG: Taiste, kateriga hisha je**
pogorella, je od streshnega slemena povit
na mestu oblešhal 'Jener, dessen Hause
abgebrunnen, ist von dem Dachfürsten
erschlagen auf der Stelle liegen geblieben'
(str. 138)**oblica** [oblíca] samostalnik ženskega spola**1. kroglā** 465: stvar glede na obliko**2. dušena repa** 261: hrana **TMB: Obliza**
-e fh. NEM.: **1. Kugel 2. Gedünste Rübe** LAT.: **1.**
Globus 2. Rapa elixa PRIMERJAJ: kugla**obličje** [oblíče] samostalnik srednjega spola**obraz, obličje** 878: del človeka **TMB:****Oblizhje** -a n. NEM.: Der Anlitz LAT.: Facies**GS: Oblizhje** – a *Lice*, genæ; unde germ.*anlitz* quidam enatum afferunt. Razlaga
vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
povezav ali trditev. **KG: Oblizhje** 'das Gesicht'
/.../ (str. 33) **KG: Oblizhje** 'Antlitz' (str. 120)**obličnat** [oblíčnat] pridevnik**okrogloičen** **TMB: Oblizhnat** -a -u NEM.:

Paußbacket LAT.: Buccatus

obljuba [obljûba] samostalnik ženskega spola

obljuba, obet 407: medsebojni odnosi
TMB: Oblûba -e fh. NEM.: Das Gelûbd,
Verheiß LAT.: Votum, Promissum, sponsalia

obljubim [obljûbim] členek
ironično **seveda, pa ja da** **TMB: Obljubèm!**
NEM.: Ey Freylich LAT.: Certo certius Ironice

obljubiti [obljubîti obljûbim] dovršni glagol

obljubiti 493: govoriti **TMB: Oblubem**
oblubiti NEM.: Versprechen LAT.: Promittere,
vovere **GS: Oblubem – a Lubem:** germ.
geloben. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

obljubljen [obljûbljen obljubljen (?)]
pridevnik

KG: kar se bodeta ta dva oblublena, inu
porozhena: Mosh, inu fhena, na karkolfeno
višho perdobila, ima enu obleh blagu, inu
srezha biti (str. 174)

obljubovati [obljubovâti obljubûjem]
nedovršni glagol

obljubljati 493: govoriti **TMB:**
Oblubujem oblubuvâti NEM.: Oft
versprechen LAT.: Promittere continuo

obločnica [obločnica] samostalnik
ženskega spola

navadno množina **naoknica, polkno** 223:
stavbno pohištvo **TMB: Oblozhnize** fh. NEM.:
Fensterladen LAT.: Valvæ

obloga [oblôga] samostalnik ženskega spola
zunanji, krožni del kolesa; platišče 592:
del voza **TMB: Oblôga -e** fh. NEM.: Die
Radkrûme LAT.: Curvatura, orbis rotæ

oblok [oblök (?) oblôka (?)] samostalnik
moškega spola

okno 223: stavbno pohištvo **TMB: Oblök**
-a m. NEM.: Das Fenster LAT.: Fenestra **GS:**

Oblök – Hung. Ablak. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega.

obluščiti [obluščiti oblúščim] dovršni
glagol

odstraniti luščino, skorjo; oluščiti 53:
lupiti, luščiti, smukati **TMB: Oblúshem**
LAT.: Decorticare Siehe Ollushem * Zapis
ollushem se v TMB pojavi le kot vodilka,
ne pa tudi kot slovarska iztočnica.
PRIMERJAJ: oluščiti

obnašanje [obnâšanje] samostalnik
srednjega spola

obnašanje 466: obnašanje **TMB:**
Obnashanje -a n. NEM.: Das Gebârden LAT.:
Actio, gestus

obnašati se [obnâšati se] nedovršni glagol

obnašati se 466: obnašati se **TMB:**
Obnâsham se NEM.: Sich gebârden LAT.:
Agere, gerere

obnemagati [obnemâgati]

obnemâgam] dovršni glagol
omedleti, omagati 17: boleti, bolehati
TMB: Obnemâgam LAT.: Sieh. Ommagam **GS:**
Magam – simplex exolevit; fed reperitur in
premagam, obnemagam; unde germ. Macht,
môgen. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: -magati;
omagati

obnositi [obnosîti obnôsîm] nedovršni
glagol

z nošenjem obleke obrabiti;
obnositi 629: ponositi obleko
TMB: Obnôsem -nositi NEM.: Abtragen
LAT.: Atterere, abfumere

obnožina [obnôžina] samostalnik
ženskega spola

cvetni prah, ki ga čebele prenašajo na
zadnjih nogah; obnožina 600: del
rastline **TMB: Obnôshna -e** fh. NEM.: Die
Fußbeuthe LAT.: Collectura pedum apum
PRIMERJAJ: obnožnina

obnožnina [obnožnîna] samostalnik
ženskega spola

cvetni prah, ki ga čebele prenašajo na zadnjih nogah; **obnožina** Ꞥ 600: del rastline **TMB: Obnofhna** -e fh. Sieh. **Obnofhna** PRIMERJAJ: obnožina

obočje [obôčje] samostalnik srednjega spola panonsko **obrv** Ꞥ 878: del človeka **GS: Oberve** – germ. *ober* fubintellige den Augen: Francis & Allemanis *braue*, unde *braun*: Slavi Hungari habent *obozhje*, quafi circa oculos. Anglof. *Oferbrow*. Notker *bravo*: gr. ὄφρυς, *supercilium*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

obogateti [obogâtetî obogâtim] (obogateti) nedovršni glagol **obogateti** Ꞥ 110: bogateti **TMB: Owvogatem** -wogateți NEM.: *Sich bereichern* LAT.: *Ditescere, Locupletari*

o Bog hotel [ō Bôg hótəu] medmetna zveza uporablja se za izražanje želje **KG: O Buh oth!** 'O wollte Gott' (str. 94) PRIMERJAJ: o³

oboj¹ [obôj] (**obboj**) samostalnik moškega spola **okvir, na katerem so nameščena vrata; podboj** Ꞥ 223: stavbno pohištvo **TMB: Owwoj; Obwoj** -a m. NEM.: *Die Thürpfoste* LAT.: *Poftis*

oboj² [obôj (?)] pridevnik **na obeh straneh enak** **TMB: Oboj** -a -u NEM.: *Zu beyden Seiten gleich* LAT.: *Ambiformis*

oboj³ [obôj] (**oboji**) pridevnik **oboj** **TMB: Obôje** -a -u NEM.: *Beyde* LAT.: *Uterque* PRIMERJAJ: obdvoje; obojen

obojak [oboják] pridevnik **ki enako spretno uporablja desno in levo roko** **TMB: Obojak** -a -u NEM.: *Zu beyden Seiten gleich* LAT.: *Ambidexter* © Nemški prevedek *sicer* pomeni le 'na obeh straneh enak'. Navedeni pomen, ki je edini pomen

latinskega prevedka, je dodatno utemeljen s Pohlino navedbo pridevnika *oborok*, ki ga pomensko razloži s sklicem na *obojak*. PRIMERJAJ: oborok

obojen [obôjən] pridevnik **obojen** **TMB: Obôjne** LAT.: Sieh. **Oboje** PRIMERJAJ: oboj³

obojetovati [obojetováti obojetûjem] nedovršni glagol **omahovati, biti v dvomih** Ꞥ 436: dvomiti **TMB: Obojetujem** **Obojetuvati** NEM.: *Zweifeln, wanken* LAT.: *Ambigere, titubare in utramque partem*

oboji GLEJ: **oboj³**

obojnak [obojnák] samostalnik moškega spola **človek z moškimi in ženskimi spolnimi organi; dvospolnik, hermafrodit** Ꞥ 831: dvospolnik **TMB: Obojnak** -a m. NEM.: *Ein Zwitter* LAT.: *Androgynus*

obora [obôra] samostalnik ženskega spola **ograda z divjimi živalmi; živalski vrt** Ꞥ 797: domovanje kopenske divje živali **TMB: Obôra** -e fh. NEM.: *Thiergarten* LAT.: *Vividarium*

oborok [oborök] pridevnik **ki enako spretno uporablja desno in levo roko** **TMB: Oborok** -a -u Sieh. **Obojak** PRIMERJAJ: obojak

obotavljati se [obotávljati se] nedovršni glagol **1. opotekati se** Ꞥ 30: šepati **2. omahovati, obotavljati se** Ꞥ 436: dvomiti **TMB: Obotavljam se** NEM.: 1. *Wanken* 2. *Zaudern* LAT.: 1. *Claudicare* 2. *Remorari* **GS: Tavlam** – *simplex dumtaxat in compositis* *viaget obotavljam se*: *infer. Sax. taueln*, *ufurpant pro zaudern*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obotavljavec [obotavljâvəc] samostalnik moškega spola

omahljiv, neodločen človek; omahljivec, neodločnež 𐌺 942: počasen človek **TMB:** **Obotavlavz** -a m. NEM.: Ein Zauderer LAT.: Cunctator

obožati GLEJ: **obubožati**

obpametovati [obpametováti

obpametûjem] nedovršni glagol
izgubljeni pamet, razum 𐌺 469:
neprimerno se obnašati **TMB:**

Obpametujem NEM.: Sich verlieren LAT.: Alienari mente

obpoldne [obpôudne] (opoldne) prislov
opoldne **TMB: Obpoldne** NEM.: Mittags LAT.: Meridie

obrača GLEJ: **abrača**

obračaj [obračâj] samostalnik moškega spola
tečaj, tj. priprava, ki nosi vratno, okensko
krilo 𐌺 210: del pohištva **TMB: Obrâzhâj** -a
m. NEM.: Der Angel LAT.: Polus

obračati [obračati obráčam] nedovršni
glagol

obračati 𐌺 581: premikati **TMB: Obrâzham**
NEM.: Wenden LAT.: Vertere **GS: Kolovrat**
– a *Kolu, Rad, & obrazhati, girare*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
KG: Obrazham, -zhal, -zhan, -zhat 'kheren,
drehen, wenden' (str. 107)

obračna kost [obračna kôst] samostal-
niška zveza ženskega spola

vretence, tj. vsaka od kosti, ki sestavljajo
hrbtenico 𐌺 972: del človeka ali živali
TMB: Obrazhna koft NEM.: Das Wirbelbein
LAT.: Spondillum

obrajtljiv [obrajtljív] pridevnik
spoštovanja vreden, cenjen **TMB:**
Obrajtliv -a -u NEM.: Achtbar, schätzbar
LAT.: Æftimabilis

obrasti [obrâsti obrâsem] dovršni glagol
obrasti 𐌺 706: rasti (o rastlinah)

TMB: Obrâsém obrâsti NEM.: Bewachsen
LAT.: Obherbefcere

obrat [obrât] prislov
nemudoma, takoj **TMB: Obrât, na obrat**
NEM.: Fluchs, alsobald LAT.: Extemplo
PRIMERJAJ: na obrat

obrata GLEJ: **abrata**

obratič GLEJ: **abratič**

obraz [obrâz] samostalnik moškega spola
1. obraz, obličje 𐌺 878: del človeka
2. podoba, tj. slika ali kip 𐌺 252: likovni
izdelek **TMB: Obras** -fa m. NEM.: Das
Angesicht LAT.: Facies, imago **GS: Obras**
– Hung. *abrazat*. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega. PRIMERJAJ: obrazek

obrazek [obrâzæk] samostalnik moškega
spola

podoba, kip 𐌺 252: likovni izdelek
TMB: Obrâfk -a m. NEM.: Das Bild LAT.:
Imago **ABC:** en is bróna potegnen obrafk
(1794, str. 24) PRIMERJAJ: obraz; obraznik

obraziti [obrâziti obrâzim] nedovršni
glagol
izdelovati podobe, kipe, slike 𐌺 252:
slikati **TMB: Obrafëm** NEM.: Bildschnitzeln
machen LAT.: Sculpere, pingere imagines

obraznik [obrâznik] samostalnik moškega
spola

podoba, kip 𐌺 252: likovni izdelek **TMB:**
Obrafnek -a m. NEM.: Das Bild LAT.: Imago
PRIMERJAJ: obraz; obrazek

obraznikar [obrâznikar] samostalnik
moškega spola
podobar, kipar 𐌺 962: likovni umetnik
TMB: Obrafnekar -ja m. NEM.: Der Bildhauer
LAT.: Sculptor

obrest [obrêst] samostalnik ženskega spola
obresti 𐌺 73: plačilo **TMB: Obrêft** -e fh.
NEM.: Der Wucher, Zins, Gewinn LAT.:

Anatocifmus, fœnus, cenfus **GS: Obręft** – a *Rejhém*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obreza [obrêza] samostalnik ženskega spola
obrezovanje 𐌺620: rezanje **TMB:**

Obrefa -e fh. NEM.: *Die Beschneidung* LAT.: *Circumcisio* ☉ Verjetno je mišljena tudi sočasna judovska navada obrezovanje, gotovo pa ni.

obrezek [obrêzək] samostalnik moškega spola

kar odpade pri obrezovanju;

obrezek 𐌺477: odpadek **TMB: Obręsk** -a m. NEM.: *Ein Abschnittling* LAT.: *Segmen*

obrezina [obrezína] samostalnik ženskega spola

skorja, lupina 𐌺600: del rastline **TMB:**

Obrefina -e fh. NEM.: *Die Schale* LAT.: *Cortex*

obreznikar [obrêznikar] samostalnik moškega spola

obrezovalec 𐌺841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Obręfnekar** -ja m. NEM.: *Beschneider Schnitzler* LAT.: *Concifor*

obrezniti se [obrêzniti se obrêzнем se] dovršni glagol

povrniti stroške, izplačati 𐌺113: plačati **TMB: Obręfnem** -nėti se NEM.: *Auszahlen* LAT.: *Rependere*

obrniti [obrnīti obrńnem] dovršni glagol

obrniti 𐌺581: premikati **TMB: Obèrnem** -berniti Siehe *Obvernem* **GS: Ernem** – simplex exolevit: ufitatum tamen in *compositis obernem, povernem*. ☉ Zapis *Obvernem* se v TMB pojavi le kot vodilka, ne pa tudi kot slovarska iztočnica. PRIMERJAJ: obrvniti

obrnjen [obrn̄jen] pridevnik

namenjen ABC: obernenu biti (1789, str. 22)

obroč [obrōč] samostalnik moškega spola
obroč 𐌺127: izdelek **TMB: Obrôzh** -a m.

NEM.: *Der Reif, Cirkel* LAT.: *Orbis, circulus* **GS: Obrozh** – a *Rózh*, *manubrium rotundum*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

obrončina [obrõnčina] (abrončina)

samostalnik ženskega spola

rastlina njivska češnjica, latinsko *Anagallis arvensis* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Abronzhena, fęl** fh. NEM.: *Gauchhaarkraut* LAT.: *Pappi herba*

obrsje [obřsje (?)] samostalnik srednjega spola

vrsta, niz vinskih trsov v

vinogradu 𐌺319: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto **TMB: Obersje** -a n.

NEM.: *Ortsteg in Reben* LAT.: *Antes*

obrten [obřtən] pridevnik

spreten TMB: Obartn; Obértn -a -u NEM.:

Hurtig, geschickt LAT.: *Agilis* **GS: Obartne** – melius *obertne* ab *obernem se*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

obrtnost [obřtnost] samostalnik ženskega spola

spretnost 𐌺366: delavnost, spretnost **TMB: Obartnoft; Obertnoft** -e fh. NEM.: *Hurtigkeit; Die Geschicklichkeit* LAT.: *Agilitas; Dexteritas*

obrv [obřv] samostalnik ženskega spola

navadno množina **obrv** 𐌺878: del človeka

TMB: Obèrve -y fh. NEM.: *Augenbrauen* LAT.: *Palpebræ* **GS: Oberve** – germ. *ober* *subintellige den Augen: Francis & Allemanis braue, unde braun: Slavi Hungari habent obozhje, quali circa oculos. Anglof. Oferbrow. Notker bravo: gr. ὀφρύς, supercilium*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** rodilnik množine *Obervá* (str. 29) ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. PRIMERJAJ: obočje

obrven [obrvèn] pridevnik

ki ima močne obrvi TMB: Obervên -a

-u NEM.: *Der starke Augenbraume hat* LAT.: *Palpebrofus*

obsec [óbsɛc (?)] samostalnik moškega spola
zadnji zgornji del obuvala;

opetnik 131: del oblačila ali obutve **TMB:**

Obsèz -a m. NEM.: *Der Schuhabsatz* LAT.: *Pars posterior calcei* **GS: Obsez** – germ. *Absatz*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

obseči [obseči obsežem] dovršni glagol
objeti, obseči 769: tipati **TMB:**

Obsefhem -sefhi NEM.: *Umfassen* LAT.:

Ambire ☉ Nedoločnik je zapisan, kot da bi bil *obsesti*.

obsedeti [obsédeti obsédím] dovršni glagol

ostati v sedečem položaju;

obsedeti 722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB: Obsédim** -sédeti NEM.: *Sitzen bleiben* LAT.: *Manere sedens*

obsek [obsèk] samostalnik moškega spola
odsekan, odrezan del; odrezek (?) 84: del stvari **TMB: Obsék** -a m. NEM.: *Der Abschnitt* LAT.: *Sectio* PRIMERJAJ: odsek

obsesti [obsèsti obsèdem] dovršni glagol
obdati, tj. narediti, da je kaj okrog česa 769: tipati **TMB: Obsédem** -sefhi NEM.: *Umgeben* LAT.: *Obvallare, cingere* PRIMERJAJ: obseči

obsoditi [obsodíti obsódim] dovršni glagol

obsoditi 555: narediti pravno dejanje **TMB: Obsódem** -soditi NEM.: *Verurtheilen* LAT.: *Adjudicare*

obsorej [obsorêj] prislov
ob istem času, ob isti tej uri; obsorej **TMB: Obsorej** NEM.: *Um die nämliche Zeit* LAT.: *Hoc ipso tempore*

obstati [obstáti obstojím] dovršni glagol
1. ostati v nepremičnem položaju;

obstati 434: biti v mirujočem stanju
2. ne prenehati obstajati; obstati 2: biti **KG: Obftòjim** 'ich bekenne, stehe still' (str. 77) **KG: Tvoja slava, tvoje ime, inu tvoja hvalla bodo usfelej, inu vekumej obstalli** (str. 140) ☉ Nemško *bekennen* sicer pomeni 'priznati, pripoznati'. Ni izključeno, da bi bilo treba za zgled, ki je naveden pod drugim pomenom, nastaviti *obstati* *obstanem*.

obstava [obstáva] samostalnik ženskega spola
okoliščina 435: miselni pojem **TMB: Obftáva** -e fh. NEM.: *Der Umstand* LAT.: *Circumstantia* PRIMERJAJ: obstavek

obstavek [obstávək] samostalnik moškega spola

okoliščina 435: miselni pojem **TMB: Obftavk** -a m. NEM.: *Der Umstand* LAT.: *Circumstantia* PRIMERJAJ: obstava

obstreči [obstrèči obstréžem] dovršni glagol

presenetiti 58: občutiti, čustvovati **TMB: Obftreghem** -ftrezhi NEM.: *Ueberraschen* LAT.: *Ex improviso occupare*

obstreti [obstréti obstrèm] dovršni glagol
obdati s svetlobo 683: svetiti **TMB: Obftrem** obftreği NEM.: *Umgeben* LAT.: *Circumfulgere* PRIMERJAJ: prestreti

obstretina [obstrétina] samostalnik ženskega spola

sij, obstret okrog Lune 447: svetlobni naravni pojav **TMB: Obftretna** -e fh. NEM.: *Der Mondeshof* LAT.: *Atmosphæra*

obstretje [obstretjè] samostalnik srednjega spola

svetniški sij, gloriola 683: svetloba in z njo povezani pojavi **TMB: Obstertje** -a n. NEM.: *Der Umschein, Glanz* LAT.: *Circumfulgio*

obstrmeti [obstrméti obstrmím] dovršni glagol

osupniti, ostrmeti 𐌺58: občutiti, čustvovati **TMB: Obftermim -męti** NEM.: Erstaunen LAT.: Obftupecere

obsuti [obsúti obsûjem] dovršni glagol narediti, da je kaj okrog česa; **obdati, obsuti** 𐌺6: obdajati **TMB: Obsujem -sûti** NEM.: Umgeben LAT.: Circumvallere

obtežan [obtežán] pridevnik **obtežen** **GS: Teshke** – Hebr. תשק *taan*: Syr. תשק *tean*, oneravit, quali *obtešhân*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obtičati [obtičáti obtičím] dovršni glagol **obviseti, obtičati** 𐌺434: biti v mirujočem stanju **TMB: Obtizhim -tizhâti** NEM.: Hängen bleiben LAT.: Hærerere

obtok [obtök obtóka] samostalnik moškega spola

rese na spodnjem delu oblačila 𐌺131: del oblačila ali obutve **TMB: Obtôk -a m.** NEM.: Das Untergebräm LAT.: Fimbriæ

obtožiti [obtožiti obtóžim] dovršni glagol **obtožiti** 𐌺514: govoriti pravne reči **ABC: fe** pak obtoshem (1789, str. 24)

obubožati [obubôžati obubôžam] (obožati; obbožati) dovršni glagol **obubožati** 𐌺819: živeti v pomanjkanju **TMB: Owwôfham** NEM.: Erarmen LAT.: Depauperare

obuda [obûda] samostalnik ženskega spola **obuvalo** 𐌺130: oblačilo ali obutev **TMB: Obûda -e fh.** NEM.: Der Fußanzug LAT.: Tegumenta pedum **GS: Shkôrna** – *shkorneza*, a *fgor*, quali *fgorna obûda*, supercalligæ. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

obuti [obúti obûjem] dovršni glagol **obuti** 𐌺463: oblačiti, obuvati se **TMB: Obujem** obûti NEM.: Anziehen LAT.: Calceare

obuvati [obúvati obúvam] nedovršni glagol **obuvati** 𐌺463: oblačiti, obuvati se **TMB: Obuvam** NEM.: Anziehen LAT.: Calceare

obvarovan [obvárovan] pridevnik **obvarovan ABC: obvarvan biti** (1789, str. 22)

obvarovati [obvárovati obvárujem] dovršni glagol **obvarovati** 𐌺749: varovati **ABC: de fi ti mene /.../ obvaruval** (1789, str. 21)

obvezilnica [obvezîunica] (obezivnica; obvezivnica) samostalnik ženskega spola

povoj, tj. **podolgovat kos tkanine za zavarovanje rane** 𐌺247: blago ali usnje **TMB: Obefivněza -e fh.** NEM.: Das Windel, Fätschē LAT.: Anadefmus

obvezivnica GLEJ: **obvezilnica**

obvlada [obvláda] (oblada) samostalnik ženskega spola

zmaga, prevlada 𐌺760: vojaške reči **TMB: Obláda -e fh.** NEM.: Sieg Ueberwältigung LAT.: Victoria **GS: Obláda** – ex *oblaft*, quali *oblaft dam*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

obvladalec GLEJ: **obvladavec**

obvladati [obvládati obvládam] (obladati) dovršni glagol **premagati, obvladati** 𐌺589: gnati **TMB: Obládam** obladal, obladan, obladati NEM.: Ueberwinden, unter die Botmäßigkeit bringen LAT.: Vincere, subjugare, debellare

obvladavec [obvladávæc] (obladavec; obvladalec) samostalnik moškega spola **zmagovalec** 𐌺898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Obladvz -a m.** NEM.: Ein Ueberwinder LAT.: Victor

obvladovati [obvladováti obvladûjem] (obladovati) nedovršni glagol **premagovati, obvladovati** 𐌺423: biti v tekmovalnih medsebojnih odnosih **TMB: Obladujem** LAT.: Siehe Obladam

obvrniti [obvrnīti obvr̥nēm] dovršni glagol
obrniti 𐌺581: premikati **TMB: Obèrnem**
 -berniti Siehe Obvernem ☉ Beseda se v
 TMB pojavi le kot vodilka, ne pa tudi kot
 slovarska iztočnica. PRIMERJAJ: obrniti

obzidje [obzīdje] samostalnik srednjega spola
mestno, grajsko obzidje 𐌺773: zgradba
KG: noter da obfidja 'bis zur Ringmauer' (str. 84)

ocep [ocēp ocēpa] samostalnik moškega spola
enoletni poganjek, s katerim se cepi;
cepič 𐌺604: drevesni del **TMB: Ozzep** -a m.
 NEM.: Pfrogfpreiser LAT.: Rumpus

ociganiti [ocigāniti ocigānim] dovršni
 glagol
ogoljufati, ociganiti 𐌺107: varati, goljufati
TMB: Ozzeganem -neti NEM.: Betrügen LAT.:
 Decipere **GS: Ozzeganem** – Succ. *gan* est
 species magiæ: Hifp. *Enganno*: Gall. *Engan*,
 Betrug: lat. med. ævi *engannare*, decipere.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

ocimek [ocīmæk] samostalnik moškega
 spola
grozdni pecelj 𐌺602: del sada ali ploda
TMB: Ozzimk -a m. NEM.: Traubenstengel
 LAT.: Caulis uvæ

ocmakati GLEJ: **ocmokati**

ocmokati [ocmokāti ocmokām]
 (ocmakati) dovršni glagol
omesti, ometati z blatom 𐌺773: graditi
TMB: Ozzmakām NEM.: Mit Koth bewerfen
 LAT.: Lutare, luto inficere

ocvirek [ocvīræk] samostalnik moškega
 spola
ocvirek 𐌺261: hrana **TMB: Ozzvirk** -a m.
 NEM.: Ein Speckgrämmel LAT.: Lardi crufta,
 cremium **GS: Ozzvirk** – ab *ob* præpositione, &
 verbo *Zrem*: inf. Sax. dicunt *Grebe*, *Graving*:
Westphali Sgrove: germ. super. *Grämeln*.
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

očā [óča] samostalnik moškega spola
očē 𐌺950: sorodnik ipd. **KG: Ozha** je nam
 otrokam ušše svoje premošnenje šapustil (str.
 175) **ABC: nebeslke Ozha** (1789, str. 23)
 PRIMERJAJ: očē

očak [očák] samostalnik moškega spola
očak, patriarh 𐌺953: svetopisemski
 človek **TMB: Ozhák** -a m. NEM.: Altvater,
 Patriarch LAT.: Patriarcha **GS: Ozhak** – *Ozhe*,
Ozhm ejasdem funt originis Hebr. אבא *aba*
 voluit: Chald. אבא *Abba* Pater: carniol.
otshem, volo : *ozhe* pater. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

očanstvo [očánstvo] samostalnik
 srednjega spola
očetovstvo 𐌺420: sorodstveno ali temu
 podobno razmerje, ki je značilno za moške
TMB: Ozhanftvu -a n. NEM.: Die Vaterschaft
 LAT.: Paternitas PRIMERJAJ: očetstvo

očē [očē očēta] samostalnik moškega spola
očē 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Ozhē** -ęta
 m. NEM.: Der Vater LAT.: Pater PRIMERJAJ: očā;
 očič

očetstvo [očētstvo] samostalnik srednjega
 spola
očetovstvo 𐌺420: sorodstveno ali temu
 podobno razmerje, ki je značilno za
 moške **TMB: Ozhęftvu** -a n. Siehe Ozhanftvu
 PRIMERJAJ: očanstvo

očī [očī očēs] množinski samostalnik ženskega
 spola
očī 𐌺972: del človeka ali živali **TMB: Ozhy**
ozhęs fh. NEM.: Die Augen LAT.: Oculi **GS:**
Ozhy – vide *Okú*. PRIMERJAJ: oko

očič [očič] samostalnik moškega spola
stric, tj. **očetov brat** 𐌺950: sorodnik ipd.
GS: Ezh – Frater Patris mei, probabilius
 ab *ozhe* permutato *o* in *e*, quali *ozhez*,
 parvus pater. Ne znam oceniti pravilnosti
 razlage. ☉ Iztočnica je pravzaprav
 Pohlinov etimon samo pri njem izpričane

besede *eč* 'stric', ki jo razlaga kot manjšalnico od *oče*. PRIMERJAJ: eč; očē

oči iztakniti GLEJ: **iztakniti oči**

očim [óčim] ali [óčim] samostalnik moškega spola

očim 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB:** **Ozhm** -a m. NEM.: Stiefvater LAT.: Víticus

očina priča GLEJ: **očna priča**

oči stakniti GLEJ: **iztakniti oči**

očitati [očítati očítam] nedovršni glagol

grajati, očitati 𐌺508: očitati **TMB:**

Ozhytam NEM.: Schelten, vorrűpfen

LAT.: Objicere, convitiari

očiten [očítan] pridevnik

viden, očiten **TMB:** **Ozhytn** -a -u

NEM.: Augenscheinlich LAT.: Manifestus

očna priča [óčna pričā] (očina pričā)

samostalniška zveza ženskega spola

očividec 𐌺921: človek v pravnem

razmerju ali procesu **TMB:** **Ozhyna**

prizha NEM.: Augenzeuge LAT.: Oculatus

teftis ☉ Zapis sicer kaže na izgovor

očna pričā, ki pa se zdi malo verjeten.

Verjetneje se zdi, da je *y* tu hiperko-

rekten, zapisan pod vplivom zapisa

množinske oblike *ozhy*.

od [od] predlog

od **TMB:** **Od** NEM.: Von, weg, ab LAT.: A, ab,

de **KG:** Od kerfna hlazhe 'vom Leeder Hose'

(str. 85)

odab [odāb (?)] samostalnik moškega spola

ptica smrdokavra, latinsko *Upupa*

epops 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge

zračne živali **GS:** **Deb** – Croatis *Upupa:*

Carniolis odab, otap per Prothefin: *Vindis*

vodeb per novam Prothefin. Razlaga vsebuje

zelo malo povednega. PRIMERJAJ: adofs; deb;

otap; smrdokavra; vodeb

o da bi [ö da bi] medmetna zveza

uporablja se za izražanje želje **KG:** o de

be! 'O wenn' (str. 94) PRIMERJAJ: o da bi te pes

o da bi te pes [ö da bi te pès]

medmetna zveza

uporablja se za izražanje želje, da se

ogovrjenemu zgodi kaj hudega **KG:** o de

be te pes! (str. 92) PRIMERJAJ: o da bi te

Odam [ōdam] samostalnik moškega spola

svetopisemsko osebno ime Adam 𐌺352:

svetopisemsko osebno lastno ime **KG:**

Odam! kje se? Niseli jedl od dervelfa, od

kateriga sem jest tebi prepovedal, de nimash

jęsti (str. 173) PRIMERJAJ: odamov krhelj

odamov krhelj [ōdamov křhəl̥j]

samostalniška zveza moškega spola

adamovo jabolko 𐌺880: del moškega

telesa **TMB:** **Odamov kerhl** NEM.:

Adamsapfel LAT.: Glandula gutturis PRIMERJAJ:

Odam

odcejati [odcėjati odcėjam] nedovršni glagol

odcejati 𐌺54: čistiti z vodo **TMB:** **Odzejam**

NEM.: Wegseichen LAT.: Colare

od daleč [od dáleč] (od déleč)

prislovna zveza

od daleč **TMB:** **Od dęlezh** NEM.: Von ferne

LAT.: Eminus PRIMERJAJ: daleč

od déleč GLEJ: **od daleč**

oddrob GLEJ: **odrob**

od drugod [od drugōd] prislovna zveza

od drugod **TMB:** **Od dergod** NEM.:

Anderswoher LAT.: Aliunde PRIMERJAJ:

drugod

odeja [odēja] samostalnik ženskega spola

odeja 𐌺222: posteljina **TMB:** **Odeja** -e fh.

NEM.: Eine Decke LAT.: Tegumentum

oder GLEJ: **goder**

odeti [odėti odėnem] dovršni glagol

pokriti z odejo; **odeti** 𐌺13: postavljati gor

TMB: Odęnem odęti NEM.: Zudecken

LAT.: Tegere

odevati [odévati odévam] nedovršni glagol

pokrivati z odejo; odevati № 13:

postavljati gor **TMB: Odęvam** odęti NEM.: Zudecken LAT.: Tegere

odgnati [odgnáti] nedovršni glagol

odgnati, pregnati № 589: gnati **KG: odgnati** 'Hinwegtreiben' (str. 124)

odgovarjati [odgovârjati] nedovršni glagol

odgovarjati № 493: govoriti

TMB: Odgovarjam NEM.: Antworten

LAT.: Respondere

odgovor [odgôvor] samostalnik moškega spola

odgovor № 493: govor **TMB: Odgovor** -a m.

NEM.: Antwort LAT.: Response

odgovoriti [odgovoríti odgovorím]

dovršni glagol

odgovoriti № 493: govoriti **TMB:**

Odgovorim NEM.: Antworten LAT.:

Response

odgovoriti se [odgovoríti se

odgovorím se] dovršni glagol

odgovoriti na uradno, sodno vprašanje,

prevzeti odgovornost № 514: govoriti

pravne reči **KG: Sa svojo fhéno se je odgovoril 'er hat sich für sein Weib verantwortet'** (str. 87)

odgrinjati [odgrínjati odgrínjam]

nedovršni glagol

odgrinjati, odkrivati № 8: postavljati

proč **TMB: Odgrinam** LAT.: Sieh. **Odgernem**

PRIMERJAJ: odgrniti

odgrniti [odgrníti odgrném] dovršni

glagol

odgrniti, odkriti № 8: postavljati proč **TMB:**

Odgernem -niti NEM.: Aufdecken

LAT.: Retegere **GS: Odgernem** – vide *Gernem*.

PRIMERJAJ: odgrinjati

odhajati [odhâjati odhâjam] nedovršni glagol

iti proč; odhajati № 566: odhajati

TMB: Odhâjam NEM.: Abreisen LAT.: Abire

odhod [odhòd] samostalnik moškega spola

odhod № 566: odhod **TMB: Odhod** -a m.

NEM.: Die Abreise LAT.: Abitus

odhodnja [odhòdnja] samostalnik

ženskega spola

pogostitev ob odhodu, slovesu;

odhodnica № 264: gostija **TMB: Odhòdna**

-e NEM.: fh. LAT.: Das Abschiedsmahl Epulum propempticum

odirati [odîrati odîram] nedovršni glagol

odstranjevati kožo z mrtve živali;

odirati № 620: rezati, trgati **TMB: Oddiram**

NEM.: Schinden LAT.: Excoriare

oditi [odíti odídem] dovršni glagol

1. oditi № 566: odhajati

2. opustiti № 95: končati **TMB: Odjidem;**

Odkidem odjidi Siehe Odhajam **KG: odjidem** oder odkidem 'ich gebe ab' (str. 83)

odjenjati [odjénjati odjénjam] dovršni

glagol

popustiti, odnehati № 95: končati se

GS: Nahdâm – vindicum a germ. *nach,*

& *carniolico dam, geben. Carnioli ajunt*

odjenjam. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: nahdati

od kedaj [od kədäj] prislovna zveza

od nekaj **TMB: Odkedej** LAT.: Siehe

Odnekedej ☉ Iztočnice *odnekedej* v TMB ni.

PRIMERJAJ: kedaj¹; od nekedaj

odklej [odklêj] prislov

od kdaj, kako dolgo **TMB: Odklej**

NEM.: Wielang LAT.: Quamdiu **KG: Odklej**

'von wannen, woher' (str. 91) PRIMERJAJ:

doklej

odkleniti [odklenīti odklĕnem] dovršni glagol

odkleniti 𐌺585: odpreti **TMB: Odklĕném** NEM.: Aufschliessen LAT.: Solvere, referare

odklepati [odklĕpati odklĕpam] nedovršni glagol

odklepati 𐌺585: odpreti **TMB: Odklĕpam** NEM.: Aufschliessen LAT.: Solvere, referare

od kod [od kōd] prislovna zveza

od kod? **TMB: Odkod?** NEM.: Woher? von wannen LAT.: Unde?

od kod koli [od kōd kōli] prislovna zveza

od kod vendar? **TMB: Odkodkol?** NEM.: Von woher nur LAT.: Undenam? PRIMERJAJ: koli

odkop GLEJ: **odkup**

odkorej [odkorĕj] prislov

od kdaj?, kako dolgo? **TMB: Odkorej** NEM.: Von welcher Zeit LAT.: A quo tempore **KG:** Odkorej 'wie lang' (str. 89)

odkup [odkūp] (**odkop**) samostalnik moškega spola

1. odkup 𐌺73: plačilo

2. davek, ki ga ženin plača ob poroki 𐌺72: dajatev **TMB: Odkop -a m.** NEM.: Der Abkauf LAT.: Abmatrimonium ☹ Prvi pomen temelji na nemškem, drugi na latinskem prevedku.

odkupnja [odkūpnja] samostalnik ženskega spola

odkupnina 𐌺73: plačilo **TMB: Odkopna -e fh.** NEM.: Das Lösegeld LAT.: Lytrum

odlašati [odlāšati] nedovršni glagol

prelagati, odlašati 𐌺582: preložiti v času **KG:** Odlasham, -shal, -shat 'verschieben' (str. 107)

odleči [odlĕči odlĕže] dovršni glagol

začeti manj boleti; odleči 𐌺17: boleti,

bolehati **TMB: Odlĕfhe mi** NEM.: Es wird leichter, läßt nach LAT.: Remittere, vim amittere

od le-ondi [od le-ōndi] prislovna zveza

od tod **TMB: Odleondi** NEM.: Von dort her LAT.: Abillac, abinde

od le-tod [od le-tōd] prislovna zveza

od tedaj **TMB: Odlétōd** NEM.: Von dannen LAT.: Abhinc

odločeno [odlōčeno] prislov

oddeljeno, ločeno **TMB: Odlozhénu** NEM.: Abgesondert LAT.: Abfracte

odločiti se [odločiti se odlōčim se]

dovršni glagol

ne biti več na določenem kraju; ločiti

se 𐌺566: odhajati **KG:** Mi mor'mo se zelú od doma odlozhiti (str. 181)

odlog [odlōg] samostalnik moškega spola

podaljšanje prvotnega roka;

odlog 𐌺556: pravni izraz **TMB: Odlog -a m.**

NEM.: Der Aufschub LAT.: Dilatio **KG:** Odloh, -loga 'die Weile, der Beschub' (str. 106) **KG:** En dan ima on odloh (str. 148)

odložiti [odložiti odložim] dovršni glagol

odložiti, odgoditi, tj. narediti, da se kaj

ne opravi ob določenem času 𐌺582:

preložiti v času **TMB: Odlofhim** NEM.:

Aufschieben LAT.: Diferre

odložnost [odlōžnost] samostalnik

ženskega spola

poetika **odvzemanje** 𐌺269: izraz **KG:** und

sich der /.../ Hinwegnehmungen, Odlofhnost /.../ befleissen (str. 184)

odmajati [odmájati odmájem] dovršni

glagol

odkimati (?) 𐌺590: premikati telesni del

GS: Májem – lat. *Moveo*: apud Notker

muohen, bewegen a gr. *μωγεῖν*: negative

odmajem: Hebr. *מָעַן* *meen*: Syr. *מָעַן*, *maen*,

renuit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in

nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: majati

odmakniti se [odmaknīti se odmaknem se] dovršni glagol

izogniti se, umakniti se 𐌺561: premikati se **TMB: Odmakném se** NEM.: Ausweichen LAT.: Cedere loco

odmeka [odmēka] samostalnik ženskega spola

odtjanje, odjuga 𐌺454: vremenski pojav, povezan s temperaturo **TMB: Odmēka -e fh.** NEM.: Die Auftauung LAT.: Regelatio

odmeknjen [odmēknjen] pridevnik

1. mlahav, medel, mehek, mil, omiljen
2. odjužen, odtajan **TMB: Odmēknen -a -u** NEM.: Schlapp LAT.: Remissus ☉ Drugi pomen, ki ga prav tako dopuščata oba prevedka, ni zanesljiv, se pa zdi verjeten zaradi pomena sorodne besede *odmeka*.

odmekovati [odmekováti odmekūjem] nedovršni glagol

popuščati, zmanjševati intenzivnost 𐌺674: zmanjševati **TMB: Odmekujem** NEM.: Nachlassen LAT.: Remittere

odmikati [odmíkati odmīkam] in [odmīčem] nedovršni glagol

odmikati, odrivati 𐌺581: premikati **TMB: Odmikam; Odmizhem** NEM.: Wegschieben LAT.: Protrudere; Amoliri

odmikovati [odmikováti odmikūjem] nedovršni glagol

odmikati, odrivati 𐌺581: premikati **TMB: Odmikujem** NEM.: Wegschieben LAT.: Protrudere

odnašati [odnâšati odnâšam] nedovršni glagol

odnašati 𐌺459: nositi **TMB: Odnâsham** NEM.: Abtragen LAT.: Remove

od nekodaj [od nekodāj] prislovna zveza
od nekđaj **TMB: Odkedej** LAT.: Siehe

Odkedej ☉ Iztočnice *odnekedej* v TMB ni.
PRIMERJAJ: kedaj¹; od kedaj

od nekod [od nekod] prislovna zveza
od nekod **TMB: Odnékôd** NEM.: Von je einem Orte LAT.: Alicunde

odondod [odondod] prislov
od tam **ABC: Odondod** (1794, str. 10)

odonod [ododnod] prislov
od tam **TMB: Odunad** NEM.: Von dorthier LAT.: Inde **ABC: Odunod** (1789, str. 27)

odpeljati [odpeljāti odpéljem] dovršni glagol
odpeljati 𐌺581: premikati **KG: odpèllem** (str. 143)

odpenjati [odpēnjati odpēnjam] nedovršni glagol
odpenjati 𐌺585: odpreti **TMB: Odpejnam** NEM.: Aufmachen LAT.: Solvere

odpevanje [odpévanje] samostalnik srednjega spola

pesem z odpevom 𐌺250: pesem, ki se poje **TMB: Odpevanje -a m.** NEM.: Das Absinglied LAT.: Antiphona ☉ V TMB je zmotno naveden moški slovnični spol.

odpevati [odpévati odpévam] nedovršni glagol

peti del besedila, ko kdo preneha peti svoj del; odpevati 𐌺530: peti **TMB: Odpevam** NEM.: Absingen LAT.: Decantare

odpirati [odpîrati odpîram] nedovršni glagol

odpirati 𐌺585: odpreti **TMB: Odpiram** NEM.: Aufmachen LAT.: Aperire **GS: Odpiram** – *odprem, vide Prem.*

odpor [odpōr] samostalnik moškega spola
upor, odpor 𐌺458: vojaško dejanje **TMB: Odpôr -a m.** NEM.: Der Widerstand LAT.: Refitentia

odpornja [odpórnja] samostalnik ženskega spola
ugovor, medklic № 514: pravni govor
TMB: Odpôrna -e fh. NEM.: Der Einwurf
 LAT.: Objectio

odpoved [odpôved] ali [odpôved] samostalnik ženskega spola
odpoved № 493: govor **TMB: Odpovd -e** fh. NEM.: Die Absagung LAT.: Abrenuntiatio

odpovedati se [odpovêdati se] dovršni glagol
zanikati (?) № 493: govoriti **KG: On se odpove, de nobenemu ni tolkajn zhes se perpushenu** (str. 172)

odpreti [odprêti odprêm] dovršni glagol
odpreti № 585: odpreti **TMB: Odprêm -perl, prêti** NEM.: Aufthun LAT.: Aperire, referare **KG: Odprite oknu gori "Macht das Fenster auf"** (str. 195)

odpustiti [odpustîti odpustím] dovršni glagol
odpustiti, tj. narediti, da preneha zaradi neprimerne ravnanja, vedenja povzročen negativni odnos do koga № 62: imeti versko čustvo **KG: Dam tebi ta dar, ke meni odpustish, da sem se tebi toku flo proti postavel** (str. 142) **KG: Tebi jest odpustim "ich verzeihe dir"** (str. 143)

odpuščanje [odpúščanje] samostalnik srednjega spola
odpuščanje № 62: versko čustvo
ABC: odpulhanje teh grehov (1789, str. 27)

odrajtati [odrájtati odrájtam] dovršni glagol
predati, prepustiti № 112: dajati **TMB: Odrájtam** NEM.: Uebergeben LAT.: Tradere

odrasek [odrâsæk] (odrastek) samostalnik moškega spola
mladika, poganjek № 600: del rastline
TMB: Odrask -a m. NEM.: Ein Schößling
 LAT.: Ramus

odrasen [odrâsen (?)] pridevnik
odrasel TMB: Odrasen -a -u NEM.: Groß gewachsen LAT.: Adolfcens

odrastek GLEJ: odrasek

odražena beseda [odražéna besêda] samostalniška zveza ženskega spola
 jezikoslovje **tvorjenka** № 497: vrsta besede
TMB PREDGOVOR: use take, mejn potrebne besede pak, v'katireh si fna ena srednu umetna glava enukolku is nemshkega, ali latinskega: enukolku tudi po krajnske grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupfloheneh besedy lohka sama pomagati, so vezhdejł popolnema vonspushêne. (str. 3)
KG: Die abstammende (odrashene) sind (str. 113)

odreči [odréči odrécem] dovršni glagol
odpovedati, odreči № 493: govoriti
TMB: Odrêzhem -rêzhi NEM.: Versagen
 LAT.: Negare, abnuere

odrešenik [odrešeník] samostalnik moškega spola
odrešenik № 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Odrêshénik -a m.** NEM.: Der Erlöser LAT.: Redemptor

odrešiti [odrešîti odrêšim] dovršni glagol
odrešiti № 347: izvajati krščansko dejanje
ABC: je nafs odreshil (1794, str. 17)

odreti [odrêti odérem] ali [odrêm] dovršni glagol
opraskati № 552: poškodovati **ABC: fi je obras potovkl inu roke oderl** (1794, str. 27)

odrezek [odrêzæk] samostalnik moškega spola
odrezan kos česa; odrezek № 84: del stvari
TMB: Odrêfk -a m. NEM.: Der Abschnitt
 LAT.: Sciffura

odri [ôdri ôdrov] (vodri) množinski samostalnik moškega spola
gradbeni oder № 773: zgradba **TMB: Vodri**

-ov m. NEM.: Baugerüst LAT.: Acrobaticum
PRIMERJAJ: goder

odrniti [odrniti odrînem] dovršni glagol
potisniti stran; odrniti ≍ 581: premikati
GS: Rinem – simplex non est in ufu: ufurpatur
tamen in compofitis *odrinem* &c. Vide *Ryem*.

odrob [odrōb] (adrob; oddrob)
samostalnik moškega spola
kosmič ≍ 405: majhna stvar **TMB: Adrōb -a**
m. NEM.: Fätzchen LAT.: Flocculus **GS: Adrōb**
– *quafi od drobu, minutia*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

odsehmal [odsehmâl] prislov
odslej, od tega trenutka **TMB:**
Oddusehmal NEM.: Von nun an LAT.: Abhinc,
ex nunc PRIMERJAJ: noter dod seh malov;
od seh malov

od seh malov [od seh mâlov (?)]
prislovna zveza
odslej, od tega trenutka **KG: Oddusehmalu**
'von nun an' (str. 88) PRIMERJAJ: noter dod
seh malov; odsehmal

odsek [odsĕk] samostalnik moškega spola
odsekan, odrezan del; odrezek ≍ 84:
del stvari **TMB: Odsek -a** m. Siehe Obsek
PRIMERJAJ: obsek

odseknost [odsĕknost (?)] samostalnik
ženskega spola
poetika opuščanje končnega glasu v
besedi; apokopa ≍ 269: izraz **KG:** und sich
der /.../ Apokopen, Odseknost /.../ befleissen
(str. 184)

od spod [od spōd] prislovna zveza
spodaj **TMB: Odspod, odspodej, odspud**
NEM.: Von unten, unterhalb LAT.: Infra
PRIMERJAJ: od spodaj; spod; spodaj

od spodaj [od spōdaj] prislovna zveza
spodaj **TMB: Odspod, odspodej, odspud**
NEM.: Von unten, unterhalb LAT.: Infra
PRIMERJAJ: od spod; spod; spodaj

od spred [od sprĕd] prislovna zveza
od spredaj **TMB: Odsprĕd, odspĕdej**
NEM.: Vom vorne, vorneher LAT.: A parte
antere PRIMERJAJ: od spredaj; spred;
spredaj

od spredaj [od sprĕdaj] prislovna zveza
od spredaj **TMB: Odsprĕdej** NEM.: Vom
vorne, vorneher LAT.: A parte anteriore
PRIMERJAJ: od spred; spred; spredaj

odstavček [odstâvĕĕk] samostalnik
moškega spola

1. otrok, ki se preneha dojiti ≍ 834:
človek do popolne odraslosti

2. mlada žival, ki se preneha dojiti ≍ 992:
živalski mladič **TMB: Odstavzhĕk -a** m. NEM.:
Abgespennter LAT.: Ablactatus

odstavek [odstâvĕk] samostalnik moškega
spola

odstavek ≍ 201: pisni izdelek
TMB: Odftavk -a m. NEM.: Der Absatz, Punkt
LAT.: Paragaphus, Punctum

odstavljati [odstâvljati odstâvljam]
nedovršni glagol

odstavljati, odlagati ≍ 8: postavljati
proč **TMB: Odftavlam** NEM.: Absetzen
LAT.: Deponere

odstavljati od mleka [odstâvljati
od mlĕka odstâvljam od mleka] nedovršna
glagolska zveza

odstavljati od dojenja ≍ 117: dojiti
TMB: Odftavlam Od mlĕka NEM.:
Abspennen LAT.: Ablactare

odstop [odstōp] samostalnik moškega spola
(versko) odpadništvo ≍ 347: krščanske
verske reči **TMB: Odftop -a** m. NEM.: Der
Abfall LAT.: Apoftafia

odstopnik [odstōpnik] samostalnik
moškega spola
(verski) odpadnik ≍ 886: grešnik v
zvezi z vero **TMB: Odstopnĕk -a** m.
NEM.: Abtrinniger LAT.: Apoftata

odtehmaj [odtɛ̂hmal] prislov
odslej, od tega trenutka **TMB: Odtɛ̂hmal**
NEM.: Von nun an LAT.: Abhinc PRIMERJAJ:
odtekanje

odtek [odtɛ̂k odtɛ̂ka] samostalnik moškega
spola
odtekanje 𐎧 578: premikanje vode
TMB: Odtɛ̂k -a m. NEM.: Der Abfluß
LAT.: Profluvium PRIMERJAJ: odtekanje

odtekanje [odtɛ̂kanje] samostalnik
srednjega spola
odtekanje 𐎧 578: premikanje vode
TMB: Odtɛ̂kanje -a n. NEM.: Der Abfluß
LAT.: Profluvium PRIMERJAJ: odtek

odteščati se [odteščati se odteščâm
se] dovršni glagol
odteščati se 𐎧 699: jesti **TMB: Odtêshâm se**
NEM.: Essen in nüchtern Magen LAT.: Jejunus
comedere

od tod [od tɔ̂d] prislovna zveza
od tod **TMB: Odtôd** NEM.: Von dannen LAT.:
Abhinc

odtrgati [odtrgati odtɛ̂gam] dovršni glagol
odtrgati 𐎧 620: rezati, trgati **KG: odtergam,**
ottergam (str. 113)

odur [odûr] (*adur*) samostalnik moškega spola
vnema, gorečnost 𐎧 58: čustvo **GS: Ajfr**
– vindice, a germ. *Eifer*, carniolice dicitur:
Adûr. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
slovja pravilna.

oduren [odûrən] (*aduren*) pridevnik
oduren, zoprn **TMB: Odûrn -a -u** NEM.:
Verdrüßlich LAT.: Ingratus **GS: Adûrn – a**
gr. ἀθύρω, *ludo*, aut lat. *Aduro*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: Odûrn – quod Adurn, quafi Od, & Urn.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

odušje [odûšje] samostalnik srednjega spola
človekova duševnost, narava, čud 𐎧 364:

beseda s pomenom 'značaj, lastnost'
TMB: Odûshje -a n. NEM.: Das Gemüth
LAT.: Animus PRIMERJAJ: obdušje

odvada [odvâda] samostalnik ženskega
spola
prenehanje z navado, odvada 𐎧 673:
sprememba **TMB: Odvâda -e fh.** NEM.: Die
Abgewöhnung LAT.: Defuetudo

odvadati se [odvâdati se odvâdam
se] nedovršni glagol
odvajati se 𐎧 686: navaditi, odvaditi
TMB: Odvadam se NEM.: Sich abhewöhnen
LAT.: Defuefcere PRIMERJAJ: odvaditi

odvaditi [odvâditi odvâdim] dovršni
glagol
odvaditi se 𐎧 686: navaditi, odvaditi **TMB:**
Odvadem -vadeti NEM.: Sich abhewöhnen
LAT.: Defuefcere PRIMERJAJ: odvadati se

odveč [odvêč] prislov
preveč **TMB: Odvêzh** NEM.: Zu viel LAT.:
Nimium

odvetnik [odvetník] samostalnik moškega
spola
zagovornik pred sodiščem;
odvetnik 𐎧 921: človek v pravnem
razmerju ali procesu **TMB: Odvêtnik -a**
m. NEM.: Ein Fürsprecher LAT.: Advocatus,
Protector

odveza [odvêza] samostalnik ženskega
spola
odpuščanje grehov; odveza 𐎧 504: verski
govor **TMB: Odvefa -e fh.** NEM.: Die Losspre-
chung LAT.: Abfolutio

odvijajoč [odvijajôč] pridevnik
jezikoslovje **tvorjen TMB** PREDGOVOR: Nalash
so ble te pervorodne, inu koreninske besede,
is eno besedo: te narpotrebnejshe skupisys-
kane, te od teifteh se odvyajozhe, ali
skupfloshéne, inu ob kratkem: use take, mejn
potřebne besede pak, v' katireh si fna ena
srednu umetna glava enukolku is nemshkega,

ali latinskega: enukolku tudi po kraysnske grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupnfloheneh besedy lohka sama pomagati, so vezhdejł popolnema vonspushêne. (str. 3)

odvzeti [odvzěti odvzámem] dovršni glagol
vzeti 115: jemati **TMB** PREDGOVOR: Le Kratkozhasnofte, jěgre, pojedne, sprehanjanje, dolgozhasnu pogovarjanje, inu obyskanje merski enem taitfe zhas, katir njim poleg dolfnhuft svojega štanu preštájya, temu dęlu, v'katiriga so szer řalubleni, odufamejo (str. 2)

odvzetje [odvzětje] samostalnik srednjega spola
odvzetje 260: jemanje, izposojanje
TMB: Odufetje -a n. NEM.: Das Wegnehmen
 LAT.: Ablatio

od zad [od zād] prislovna zveza
od zadaj **TMB: Odfād, Odfadej** NEM.: Rückwerts
 LAT.: Retrorfum PRIMERJAJ: od zadaj

od zadaj [od zádaj] prislovna zveza
od zadaj **TMB: Odfād, Odfadej** NEM.: Rückwerts
 LAT.: Retrorfum PRIMERJAJ: od zad

od zdol [od zdōł] prislovna zveza
od spodaj **TMB: Odfdol, odsdul** NEM.: Von unten
 LAT.: A parte inferiore

od zgor [od zgōr] prislovna zveza
od zgoraj **TMB: Odfgor, odfgorej, Odfgur**
 NEM.: Von oben, von der Höhe
 LAT.: A parte superiore PRIMERJAJ: od zgoraj

od zgoraj [od zgóraj] prislovna zveza
od zgoraj **TMB: Odfgor, odfgorej, Odfgur**
 NEM.: Von oben, von der Höhe
 LAT.: A parte superiore PRIMERJAJ: od zgor

od znotraj [od znótraj] prislovna zveza
od znotraj **TMB: Odfnotrej** NEM.: Von innen
 LAT.: Ab intra

od zunaj [od zúnaj] prislovna zveza
od zunaj **TMB: Odsvunej** NEM.: Von aussen,
 Auswendig
 LAT.: Aforis, memoriter

odžaliti [odžaliti odžálim] dovršni glagol
potolažiti 409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Odfhálem**
 -lhaliti NEM.: Trösten
 LAT.: Confolari

ofen [ófan (?)] pridevnik
odprt **TMB: Ofn** NEM.: Offen
 LAT.: Apertus

ofer [ófər] (vofer) samostalnik moškega spola
darovanje 112: dajanje in posojanje
TMB: Vófr -a m. NEM.: Das Opfer
 LAT.: Anathema, oblatio **GS: Vófr** – germ. *Opfer*:
 lat. *offero*: gr. ἐπιφορὰ, & φέρειν: Dan. & Suec. *offer*, quod quidam Carnioli feribendo imitantur ex faciliore enuntiatione: germ. faciunt metathesin, & v mutant in p. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ofnati [ōfnati ōfnam] dovršni glagol
odpreti 585: odpreti **TMB: Ofnàm** NEM.: Oeffnen
 LAT.: Aperire, diffolvere

ofrati [ófrati ófram] nedovršni glagol
darovati 112: dajati **TMB: Ofram**;
Vofram NEM.: Opfern
 LAT.: Offere PRIMERJAJ: ofrovati

ofrnažiti [ofrnážiti ofrnážim] dovršni glagol
opremiti, ozaljšati, okrasiti 39: lepšati
TMB: Offernáfhem -lhèti NEM.: Ausstaffieren
 LAT.: Adornare

ofrnažnost [ofrnážnost] samostalnik ženskega spola
opremljenost, ozaljšanost 532: ozaljšanost **TMB: Offernalhnoft** -e fh.
 NEM.: Die Ausstaffierung
 LAT.: Adornatio

ofrovati [ofrováti ofrûjem] nedovršni glagol
darovati 112: dajati **TMB: Ofrujem**;
Vofrujem -fruvâti NEM.: Opfern
 LAT.: Offere PRIMERJAJ: ofrati

ofrt [ófrt (?)] samostalnik moškega spola
prevzetnost, ošabnost, napuh 390:

napuh **TMB: Ofèrt** -a m. NEM.: Die Hofart
LAT.: Superbia, fastus

ofrtovati [ofrtováti ofrtûjem] nedovršni
glagol

biti prevzetan, ošaben 470: prevzetno
se obnašati **TMB: Ofertûjem** -tuvâti NEM.:
Hofartig seyn, thun LAT.: Superbire, fastuose
incedere

ogasiti [ogasîti ogasím] dovršni glagol
pogasiti 485: pogoreti, ugasniti **TMB:**
Oggasim NEM.: Löschen LAT.: Extinguere

ogel [ôgəu] samostalnik moškega spola
kos oglja 484: ogenj ali goreča stvar
TMB: Ogl -a m. NEM.: Die Kohle LAT.: Carbo
GS: Ogl – ab *Ogn*: germ. *Kohle*, permutatis,
literisque transpositis. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

ogenj [ôgənj] samostalnik moškega spola
ogenj 484: ogenj ali goreča stvar
TMB: Ogn -a m. NEM.: Das Feuer LAT.: Ignis
GS: Ogn – lat. *Ignis*, Angl. *Oven*: Dan.
Ovne: Suec. *Vgn & Ogn*: Hung. *Egés*;
unde germ. *Ofen*. Omnes in significatione
fornacis vel foci, qui ignis causa existit, a gr.
ἄνω, accendo. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

Oger [ôgər] samostalnik moškega spola
Madžar, Oger 355: pripadnik ljudstva
KG: Oger (str. 114)

ogibati [ogíbatí ogíbljem] nedovršni
glagol
ogibati se, umikati se 561: premikati se
TMB: Vogiblem -gibati NEM.: Ausweichen
LAT.: Vitare, cedere **GS: Vogibam** – *Vôgnem*
a *Vogl* angulus (non *ogibam* ab *ogn* ignis) a
gr. ἄκη, germ. eine Ecke, præfixo v molli.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: ogibati se; ogniti

ogibati se [ogíbatí se ogíbam se]
nedovršni glagol
ogibati se, umikati se 561: premikati

se **TMB: Vogibam se** NEM.: Ausweichen LAT.:
Vitare, cedere **KG: Vogibam se** 'ich weiche
aus' (str. 66) PRIMERJAJ: ogibati; ogniti

ogiben [ogíβən] pridevnik
ki se mu da izogniti; izogibljiv
TMB: Vogibn -a -u NEM.: Vermeidentlich
LAT.: Evitabilis

oglar [oglar oglárja] samostalnik moškega
spola

kdor se ukvarja z žganjem oglja;
oglar 841: človek s samostojno
dejavnostjo **TMB: Oglar** -ja m. NEM.: Der
Köhler LAT.: Carbonarius

oglas [ogläs] samostalnik moškega spola
odmev 445: zvočni naravni pojav **TMB:**
Ogglas -a m. NEM.: Das Echo LAT.: Echo
PRIMERJAJ: Oglasovavka

Oglasovalka GLEJ: **Oglasovavka**

Oglasovavka [oglasovávka]
(Oglasovalka) samostalnik ženskega spola
boginja odmeva, Eho 349: lastno ime
nekrščanskega človekolikega bitja **KG:**
Oglasovavka 'Echo' (str. 184) PRIMERJAJ: oglas

oglavje [oglavje] samostalnik srednjega spola
tesno prilegajoče se pokrivalo,
čepica 130: oblačilo ali obutev
TMB: Ogglavje -a n. NEM.: Die Hutkappe
LAT.: Pilei globus

ogled [ogléd] samostalnik moškega spola
pregled, ogled 770: vid ali pogled **TMB:**
Oggléd -a m. NEM.: Die Beschau LAT.: Vifio

ogledalo [ogledálo] samostalnik srednjega
spola
ogledalo, zrcalo 174: pripomoček za
osebno higieno **TMB: Ogglédálu** -a n.
NEM.: Der Spiegel LAT.: Speculum

ogledati [oglédati oglédam] dovršni glagol
pregledati, ogledati 770: videti, gledati
TMB: Ogglédam NEM.: Beschauen LAT.: Vifere

oglen [oglɛn (?)] samostalnik moškega spola

premog 𐌺649: rudnina **TMB: Oglin** -a m. NEM.: *Eine Steinkohle* LAT.: *Anthracites*

oglišče [oglišče] samostalnik srednjega spola

prostor, kjer pridobivajo oglje 𐌺292: kjer kuhajo oglje **TMB: Oglishe** -a n. NEM.: *Die Kohlstätte* LAT.: *Carbonaria*

oglje [õglje] samostalnik srednjega spola
žerjavica, žareče oglje 𐌺484: ogenj ali goreča stvar **TMB: Oglje** -a n. NEM.: *Die Gluth* LAT.: *Prunæ*

oglodati [oglodati oglodam] dovršni glagol

oglodati 𐌺699: jesti **TMB: Ogglodam** NEM.: *Abnagen* LAT.: *Ambedere, arrodere*

ognati [ognáti] dovršni glagol

premagati, prepoditi (?) 𐌺589: gnati **KG:** ognati 'Untertreiben' (str. 124) ☉ Dejanski obstoj tega glagola, ki ga Pohlin navaja med zgledi predponskih, je vprašljiv. PRIMERJAJ: obgnati

ogniti [ogniti õgnem] dovršni glagol

ogniti se 𐌺561: premikati se **TMB: Vognem** -nigiti Sieh. *Vogibam* **KG:** *Vognem* 'ich weiche aus' (str. 73) PRIMERJAJ: ogibati; ogibati se

ognjen [ognjɛn] pridevnik

ki je iz ognja; ognjen **TMB: Ognɛn** -a -u NEM.: *Feuerig* LAT.: *Ignitus*

ognjenik [ognjɛnik (?)] samostalnik moškega spola

kresilni kamen, kremen 𐌺637: kamen, kamenina **TMB: Ognɛnk** -a m. NEM.: *Der Feuerstein* LAT.: *Silex, pyrites*

ognjišče [ognjišče] samostalnik srednjega spola

ognjišče 𐌺779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem **TMB: Ognishe** -a n. NEM.:

Ein Feuerherd LAT.: *Focus* **KG:** *Ognishe* 'Feuerherd' (str. 120)

ognusiti [ognusiti ognusím] dovršni glagol

umazati, omadeževati 𐌺738: umazati, oskruniti **TMB: Ognusim** NEM.: *Beflecken* LAT.: *Conspurare*

ogolica [ogõlica] samostalnik ženskega spola

tiara, načelek, tj. dragocen okrasni obroč ali trak okoli glave 𐌺532: okrasje **TMB: Ogõlza** -e fh. NEM.: *Aufsetznestel* LAT.: *Redimiculum*

ogorek [ogõrak] samostalnik moškega spola

goreč, tleč kos lesa 𐌺484: ogenj ali goreča stvar **TMB: Ogûrk** -a m. NEM.: *Glüender Brand* LAT.: *Torris* **KG:** *Ogurk* 'Brennendholz' (str. 24)

ogorel [ogorɛu ogorɛla] pridevnik

ožgan, temen **TMB: Ogorɛl** -a -u NEM.: *Angebrannt* LAT.: *Fufcus, furvus*

ogovarjati [ogovârjati ogovârjam]

nedovršni glagol

ogovarjati 𐌺493: govoriti **TMB:**

Oggovârjam NEM.: *Stets anreden* LAT.: *Alloqui*

ogra [ógra] ali [õgra] samostalnik ženskega spola

rumeno rjava barva; oker 𐌺1: barva **TMB:**

Ogra -e fh. NEM.: *Das Berggelb* LAT.: *Ochra* **GS: Ogra** – lat. *Ochra*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ograja [ogrâja] samostalnik ženskega spola

1. ograja 𐌺773: zgradba

2. krožno tekališče 𐌺773: zgradba

TMB: Ogrâja -e fh. NEM.: 1. *Einfabung* 2.

Laufbahne LAT.: 1. *Septum* 2. *Stadium,*

circus **GS: Ogrâja** – vel *Oggraja* ab *ob*

præpositione, & graja, feu gradim, cingo,

fepio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ogreb [ogrëb] samostalnik moškega spola z lopato ali grebljo narejen kup, greben ▯ 626: kup zemlje **TMB: Oggrêb** -a m. NEM.: *Abgeschaufelter Haufen* LAT.: *Coacervatum*

ogrebalica [ogrêbalica] samostalnik ženskega spola
lopata, greblja ▯ 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Oggrêbalza** -e fh. NEM.: *Die Schaufel* LAT.: *Rutabulum*

ogrebat [ogrêbati ogrêbam] nedovršni glagol
odstranjevati z lopato ▯ 581: premikati **TMB: Oggrêbam** NEM.: *Abschaufeln* LAT.: *Pala remove*

ogreda [ogrêda] samostalnik ženskega spola **poteg, poteza, vodenje** ▯ 561: premikanje **TMB: Ogrêda** -e fh. NEM.: *Der Zug* LAT.: *Ductus* ☉ Pomen ni jasen, saj sta oba prevedka večpomenska. Beseda se pojavlja le še pri Gutsmanu, kjer je prevedena z nemško *Zug*.

ogreneti [ogrenêti ogrením] nedovršni glagol
postati grenek ▯ 676: spreminjati okus **TMB: Oggrenim** NEM.: *Bitter werden* LAT.: *Amarefcere*

ogreti se [ogrêti se ogrêjem se] dovršni glagol
ogreti se ▯ 677: spreminjati se zaradi temperature **TMB: Oggrêjem** -grêti se NEM.: *Sich Erwärmen* LAT.: *Calefier*

ogrilica [ogriřlica] samostalnik ženskega spola
petrolej ▯ 659: neužitna tekočina **TMB: Ogrilza** -e fh. NEM.: *Der Steinöl* LAT.: *Naphtha*

ogrinjalo [ogrinjálo] samostalnik srednjega spola
1. ogrinjalo ▯ 130: oblačilo ali obutev
2. pregrinjalo ▯ 221: hišni tekstil
3. zavesa, zastor ▯ 221: hišni tekstil

TMB: Oggrinálu -a n. NEM.: *Deckmantel*, *Saloupe* LAT.: *Amicetum* **KG: Ogrinallu** 'Ueberdecke' (str. 32) **KG: Ogrinallu** 'Vorhang, Deckmantel' (str. 116)

ogrinjati se [ogrinjati se ogriñjam se] nedovršni glagol
ogrinjati se ▯ 463: oblačiti, obuvati se **TMB: Oggrinam se** LAT.: *Siehe Oggernem* PRIMERJAJ: ogrniti

ogrlin [ogriřin] samostalnik moškega spola **vratni okovi za jetnike** ▯ 145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Ogerlin** -a m. NEM.: *Halseisen* LAT.: *Numella*

ogrniti [ogrnîti ogriñem] dovršni glagol
ogrniti ▯ 463: oblačiti, obuvati se **TMB: Oggerném** -niti NEM.: *Umhüllen* LAT.: *Involvere* **GS: Gernem** – *fimplex non est in ufu: fed compofita duntaxat: oggernem, fagernem*. PRIMERJAJ: -grniti; ogriñjati se

ogrščica [ogriřčica] samostalnik ženskega spola
rastlina repna ogrščica, latinsko *Brassica rapa* ▯ 617: vrsta zelike **TMB: Ogershiza** -e fh. NEM.: *Rübsaamen* LAT.: *Rapicium*

oguljenje [oguljénje] samostalnik srednjega spola
obrava ▯ 687: škodovanje **TMB: Oggulênje** -a n. NEM.: *Die Abnützung* LAT.: *Abfumedo*

oh [òh] medmet
izraža bojazen, žalost **TMB: Oh!** NEM.: *Ach!* LAT.: *Ach!* **KG: Oh, oh** 'ach' (str. 96) **KG: Oh, oh** 'ach, ach' (str. 96) **KG: Oh, oh**, *jojmenes, jojmeni, gorje meni* 'ach wehe mir'. *Jaj 'wehe!'* (str. 96)

oha [òha] medmet
uporablja se za izražanje zahteve po upočasnitvi, prenehanju premikanja **TMB: Oha!** NEM.: *O langsam!* LAT.: *O fta pes!*

ohcet [òhcet (?)] samostalnik ženskega spola **svatba** ▯ 47: ženitovanje **TMB: Ohzèt** -e fh.

NEM.: Die Hochzeit LAT.: Nuptiæ **GS: Ohzet** – a germ. *Hochzeit* ommiffa aspirazione *h*: gr. οχεύω, *admissarium admitto*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: moženje; možitva; ohcetovanje; svatba; svatovščina; ženitva

ohcetovanje [ohcetovânje] samostalnik srednjega spola

svatovščina, svatba №47: ženitovanje

ABC: Ti nimaš ob prepovedanih zlatih ohzetvanja dershati. (1794, str. 12) PRIMERJAJ: moženje; možitva; ohcet; svatba; svatovščina; ženitva

oh he [òh hè] medmetna zveza izraža bojazen, žalost **KG:** Oh he, gorje, ovbe 'ach wehe' (str. 96)

ohladi se [ohlādī se ohladím se] dovršni glagol

osvežiti se, ohladiti se №677: spreminjati se zaradi temperature **TMB: Ohhladim se** NEM.: Erfrischen LAT.: Refrigerare *fe*

ohljančen [ohljānčēn] pridevnik narejen iz boljšega, mehkejšega platna **TMB: Ohlanzhēn** -a -u NEM.: Von zarter Leinwand LAT.: Carbalinus ☉ Pleteršnik v tem pomenu navaja *ohlānčēn*. PRIMERJAJ: ohljanice

ohljanice [ohljānice] množinski samostalnik ženskega spola

razčesan, grebenan lan №665: tekstilna surovina **TMB: Ohlānze** *fh.* NEM.: Der Reinfachs LAT.: Linum perpexum **GS: Ohlanze** – ex *Ahle vindico*, & *lan*: germ. *gehächletes Haar*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ahljanice; ohljančen

ohlodje [ohlōdje] samostalnik srednjega spola

ograja iz pokončno postavljenih brun; **palisada** №773: zgradba **KG:** Okuli ohlodja 'umher der Palisaden' (str. 84) **KG:** Ohlodje 'Palissaden' (str. 120)

ohmetje [ohmētje] samostalnik srednjega spola

rastlina bela omela, latinsko *Viscum album*, ali **rumena omela**, latinsko *Loranthus europaeus* №610: vrsta grma **TMB: Ohmētje** -a n. NEM.: Der Mistel LAT.: *Viscum* ☉ Erjavec, Letopis Matice slovenske 1882–1883, 295, dvomi v pristnost besede, Pleteršnik domneva napako namesto *ohmelje*. Češko *ochmet* je domnevno prevzeto iz slovenščine (Bezlaj, ESSJ II, 244). Beseda je v slovenščini zabeležena že v Kastelec-Vorenčevem slovarju.

oh oh [òh òh] medmetna zveza izraža bojazen, žalost **KG:** Jiiih! ih! ih! ih! oh! oh! gorje! 'ach weh' (str. 97)

ohol [ohōu] samostalnik moškega spola **oholost, napuh, ošabnost** №390: napuh **TMB: Ohôl** -a -a NEM.: Hochmuth, Hofart LAT.: Alazonia

ohlen [ohólēn] pridevnik **ohol, ošaben** **TMB: Oholn** -a -u NEM.: Hochmüthig LAT.: Elatus, superbus

ohranik [ohraník] samostalnik moškega spola **ohranjevalec** №93: človekoliko krščansko duhovno bitje **ABC:** Bug je Stvarnik, inu ohranik vñih rezhy (1794, str. 22)

ohraniti [ohranīti ohránim] dovršni glagol **ohraniti, obraniti** №749: varovati **TMB: Ohhranem** -niti NEM.: Bewahren LAT.: Custodire

ohranjen [ohránjen] pridevnik **ohranjen** **ABC:** fkus katēru po leta strohliivi shivot ohranen (1794, str. 15)

ohrati [òhrati (?) òhram (?)] nedovršni glagol **posojati na obresti** №113: plačati **TMB: Ohram** NEM.: Wuchern LAT.: Ufurari

GS: Ohram – *quali hranem*: germ. *wuchern*: Svec. *Ooker*; lat. *ufura*: Island. *Okur, fœnus*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

ohrnija [ohrnîja] samostalnik ženskega spola **posojanje na obresti, oderuštvò** 112: dajanje in posojanje **TMB: Ohrènia -e** fh. NEM.: *Der Wucher* LAT.: *Ufura* ☉ Naglašena pripona *-ija* je tako zapisana tudi v *goljufija*.

ohrnik [òhrnik] samostalnik moškega spola **kdor posoja na obresti, oderuh** 845: kdor se ukvarja s posojanjem denarja **TMB: Ohrenèk -a m.** NEM.: *Der Wucherer* LAT.: *Ufurarius*

ohrnski [òhrnski] pridevnik **posojilen, oderuški** **TMB: Ohrènske -a -u** NEM.: *Wucherisch* LAT.: *Ufurarius*

ohrometi [ohromèti ohromím] dovršni glagol

ohromiti 732: s tolčenjem kvariti **TMB: Ohhromim -mèti** NEM.: *Stümmeln* LAT.: *Mutilare* ☉ Nemški in latinski prevedek sta prehodna glagola.

ohrovt [òhrovt] samostalnik moškega spola **rastlina ohrovt**, latinsko *Brassica oleracea* var. *sabauda* 617: vrsta zelike **TMB: Ohrovt -a m.** NEM.: *Das Kohlkraut* LAT.: *Brassica* **GS: Ohrovt** – a germ. *quali auch Kraut*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Na to, da beseda ne pomeni navadno zelje, kažeta nemški in latinski prevedek pri *zelje*, ki se razlikujeta od prevedkov iztočnice *ohrovt*, še bolj pa resda naivno etimološko izvajanje prvega zloga iz nemškega členka *auch* 'tudi' in drugega samostalniku *Kraut* v pomenu 'zelje' (v resnici gre za izposojenko iz nemške zloženke *Kohlkraut* v bavarski izreki).

oja [ò jã] medmetna zveza **izraža obžalovanje** **TMB: O ja!** NEM.: *Ach ja!* LAT.: *Aha!*

oja¹ [òja (?)] samostalnik ženskega spola **vojaški jarek, rov** 796: vojaški nasip **TMB: Oja -e** fh. NEM.: *Laufgraben* LAT.: *Cuniculus*

oja² [òja] (voja) samostalnik ženskega spola **oje, tj. drog na prednjem delu voza, ob katerega je vprežena vlečna žival** 592: del voza **TMB: Vôja -e** fh. NEM.: *Die Deichsel* LAT.: *Temo* PRIMERJAJ: ojnice

oja³ [òja (?)] medmet **izraža dobro voljo, veselje** **KG: Oja, hoja, hujah, vefelle!** (str. 96)

ojnice [òjnice] (vojnice) množinski samostalnik ženskega spola **oje, tj. drog na prednjem delu voza, ob katerega je vprežena vlečna žival** 592: del voza **TMB: Vôjenze -a** fh. *Siehe Voja* PRIMERJAJ: oja²

ojnik [ojník] (vojnîk) samostalnik moškega spola **klin, s katerim pritrdijo kolo na os** 592: del voza **TMB: Vojnèk -a m.** NEM.: *Radnagel* LAT.: *Embollium*

ojst GLEJ: **ost**

ojster GLEJ: **oster**

ojstiti GLEJ: **ostiti**

ojstnik GLEJ: **ostnik**

ojstnina GLEJ: **ostnina**

ojstrga GLEJ: **ostriga**

ojstriga GLEJ: **ostriga**

ojstrina GLEJ: **ostrina**

ojstrip GLEJ: **ostrip**

ojstroga GLEJ: **ostroga**

ojstrost GLEJ: **ostrost**

ojstrovid GLEJ: **ostrovid**

okaditi [okadīti okadīm] dovršni glagol
 obdati z dimom; **okaditi** 𐌺6: obdajati
TMB: Okkādīm NEM.: *Beräuchern*
 LAT.: *Suffumigare*

okameneti [okamenēti okamenīm] dovršni glagol
 dovršni glagol
okameneti 𐌺678: postajati trd
TMB: Okkamenim NEM.: *Zu Stein werden*
 LAT.: *Incruffare*

okaniti [okanīti (?) okānim] dovršni glagol
prevarati, ukaniti 𐌺107: varati, goljufati
GS: Kanem – *proprie stillare significat: improprie, feu metaphorice etiam decipere præcipue in compofitis okkanem: Suec. Gan: fpeciem magiæ denotat: Hifp. Enganno: Gall. Engan: lat. med. ævi. Eganare, fallere.*
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

okapati [okápati okápljem] dovršni glagol
oškropiti, poškropiti 𐌺586: premikati tekočino **TMB: Okkaplem** NEM.: *Antropfen*
 LAT.: *Guttis aspergere*

okat [okät] pridevnik
 ki ima velike oči, mnogo oces; **okat**
TMB: Okat -a -u NEM.: *Augig* LAT.: *Oculus*

oklad [okläd] samostalnik moškega spola
obkladek 𐌺196: zdravilski pripomoček
TMB: Okkläd -a m. NEM.: *Der Umschlag*
 LAT.: *Fomentum*

oklamiti [oklámiti oklâmim] dovršni glagol
 ogoljufati, preslepiti 𐌺107: varati, goljufati **TMB: Okklâmèm -meti** NEM.: *Täuschen, berücken* LAT.: *Decipere, infateuare*

okleniti [oklenīti oklènem] dovršni glagol
oviti 𐌺6: obdajati **TMB: Okklènem**
 NEM.: *Umwinden* LAT.: *Agglomerare*

oklep [oklèp] samostalnik moškega spola
 1. oklep, tj. kovinska vojaška

obleka 𐌺136: vojaško oblačilo
 2. vratni okovi za jetnike 𐌺145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Okklép -a m.** NEM.: 1. *Der Harnisch* 2. *Halsband* LAT.: 1. *Cataphracta* 2. *Numella*

oklic [oklīc] samostalnik moškega spola
naznanilo 𐌺493: govor **TMB: Okkliz -a m.** NEM.: *Das Verrufen* LAT.: *Denunciatio* ☉ Specializirani pomen 'obvestilo o nameravani poroki' iz prevedkov ni razviden.

okmašter [ōkmaštər (?)] samostalnik moškega spola
 najvišji služabnik na posestvu, gradu, dvoru 𐌺875: sluga oblasti **TMB: Okmashter -a m.** NEM.: *Ein Hofmeister* LAT.: *Aulæ præfectus*

oknica [oknīca] samostalnik ženskega spola
okensko krilo; oknica 𐌺223: stavbno pohištvo **TMB: Okniza -e fh.** NEM.: *Die Balke*
 LAT.: *Valva*

okno [ókno] samostalnik srednjega spola
okno 𐌺223: stavbno pohištvo **TMB: Oknu -a n.** NEM.: *Das Fenster* LAT.: *Fenefra* **GS: Oknu** – ab *oku: Suec. & Island. waka, eine Oeffnung, Fenster.* Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS: Oku** – gr. ὀκκος; lat. *oculus*: inf. Sax. *Oge*; Dan. *Oye*. Holl. *Ooghe*; germ. *Aug*; Tridentini ajunt *ochi, & pronuntiant sicut carnioly ozhy. Unde Oknac; quasi feneftræ essent oculi domus.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Zapis *Oknac* namesto pričakovanega *Okna* je domnevno tiskarska napaka.

oko [okō očêsa] samostalnik srednjega spola
oko 𐌺972: del človeka ali živali **TMB: Okú ozheša n.** NEM.: *Das Aug* LAT.: *Oculus* **GS: Oku** – gr. ὀκκος; lat. *oculus*: inf. Sax. *Oge*; Dan. *Oye*. Holl. *Ooghe*; germ. *Aug*; Tridentini ajunt *ochi, & pronuntiant sicut carnioly ozhy. Unde Oknac; quasi feneftræ*

effent oculi domus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: oči

okobel [okobël (?)] prislov

okobal (?) **TMB: Okobêl** NEM.: Mit beyden Füßen LAT.: *Pedibus hinc inde pofitis* ☉ Nemški prevedek pomeni 'z obema nogama', latinski 's postavljenimi nogami'.

okoli¹ [okôli] prislov

okoli **TMB: Okuli** NEM.: Herum LAT.: Circum **GS: Okuli** – *a kolu: ita & Okrog*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Okuli, okroh, okrog 'herum' (str. 91) PRIMERJAJ: okoli²

okoli² [okôli] predlog

okoli, okrog **KG:** Okuli ohlodja 'umher der Palisaden' (str. 84) PRIMERJAJ: okoli¹

okolignati [okôlignáti] nedovršni glagol **gnati, poditi naokoli** №589: gnati **KG:** okolignati 'Herumtreiben' (str. 124)

okoliprinesti [okôliprinésti]

okôliprinésem] (**okoli prinesti**) nedovršni glagol

1. raznositi №459: nositi

2. umoriti №108: ubiti **TMB:**

Okulipernêsem NEM.: 1. Herumtragen 2.

Umbringen LAT.: 1. Circumferre 2. Enecare

KG: okuliperneſsem 'ich bringe um' (str. 124) PRIMERJAJ: prinesti

okoli prinesti GLEJ: **okoliprinesti**

okolišče [okolíšče] samostalnik srednjega spola

obseg №435: miselni pojem **TMB: Okulishê** -a n. NEM.: *Der Umfang* LAT.: *Ambitus*

okopavati [okopâvati okopâvam]

nedovršni glagol

prekopavati №277: obdelovati zemljo

KG: okopujem oder okopavam 'ich grabe stäts um' (str. 123) PRIMERJAJ: okopovati

okopovati [okopováti okopûjem]

nedovršni glagol

prekopavati №277: obdelovati zemljo **KG:** okopujem oder okopavam 'ich grabe stäts um' (str. 123) PRIMERJAJ: okopavati

okoren [okórən] pridevnik

neroden, okoren **TMB: Okorn** -a -u

NEM.: *Ungeschickt* LAT.: *Ineptus*

okornost [okórnost] samostalnik ženskega spola

nerodnost, okornost №392: nerodnost

TMB: Okornoft -e fh. NEM.: *Ungeschicklichkeit* LAT.: *Ineptitudo*

okovati [okováti okújem] dovršni glagol

z žebli pritrđiti podplat na obuvalo №89: pritrđiti **TMB: Okkûjem** -koyal, -kovâti NEM.: *Umnageln* LAT.: *Calceos circa circum clavis figere*

okraj [okràj] samostalnik moškega spola

rečni breg, rob №340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Okkraj** -a m. NEM.: *Der Rand* LAT.: *Ora, os, margo*

okrajšati [okràjšati] dovršni glagol

skrajšati №620: rezati, trgati

TMB: Okkrajsham NEM.: *Abkürzen*

LAT.: *Abbreviare*

okratiti [okrátiti okrâtim] dovršni glagol

odvzeti, odtegniti №115: jemati

TMB: Okkrâtem -teti NEM.: *Entziehen*

LAT.: *Abstrahere*

okraža [okràža] samostalnik ženskega spola

ženski nakit, okrasje №532: okrasje **TMB:**

Okrâfha -e fh. NEM.: *Weiberzierde* LAT.:

Mundus ☉ Besedo povzema Gutsman kot *okrasja*, kar je prav tako treba brati z ž.

okrepčati [okrepčâti okrepčâm]

dovršni glagol

namestiti kaj trdno na določenem mestu;

pritrđiti №89: pritrđiti **TMB: Okkerfzhâm**

NEM.: *Befestigen* LAT.: *Adroborare*

okrog [okrõg] prislov

okrog, okoli **TMB: Okrog** NEM.: Herum LAT.: Circum **GS: Okuli** – a *kolu*: ita & *Okrog*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Okuli, okroh, okrog** 'herum' (str. 91) **KG: Okrog** 'rund herum' (str. 107)

okrogel [okrõgəu] pridevnik

okrogel **TMB: Okrõgl** -a -u NEM.: Rund LAT.: Rotundus

okroglast [okrõglast] pridevnik

zaobljen, ovalen, okroglast **TMB: Okroglast** -a -u NEM.: Rundlicht LAT.: Ovalis PRIMERJAJ: okroglat

okroglat [okrõglat (?)] pridevnik

zaobljen, ovalen, okroglast **TMB: Okroglat** -a -u NEM.: Rundlicht LAT.: Ovalis PRIMERJAJ: okroglat

okroglost [okrõglost] samostalnik

ženskega spola
okroglost 465: videz **TMB: Okroglost** -e fh. NEM.: Die Runde LAT.: Rotunditas

okrož [okrõž] samostalnik moškega spola

pleva 616: del zelike **TMB: Okrõfh** -a m. NEM.: Das Reüt Korn LAT.: Palea ☉ Beseda je opredeljena glede na latinski prevedek. Nemško besedo *Reut Korn* navajajo starejši nemški slovarji le iz turinškega narečja v pomenu 'žito, ki ga posejejo na izkrčeno zemljo'.

okroždelj [okrõždəlj (?)] okrõždəljna

(?) samostalnik moškega spola
krog 465: stvar glede na obliko **TMB: Okroshdèl** -na m. NEM.: Der Zirkel LAT.: Circulus

okrožje [okrõžje] samostalnik srednjega spola

obok 777: del zgradbe **TMB: Okrõshje** -a n. NEM.: Gewölbkrüme LAT.: Abfís

okrožnik [okrõžnik] samostalnik moškega spola

krožnik 229: posoda za hrano **TMB:**

Okroshnèk -a m. NEM.: Das Teller LAT.: Orbiculus **KG: (Nimam) Talerja** (okroshneka) (str. 191) PRIMERJAJ: taler

okrožnost [okrõžnost] samostalnik

ženskega spola
krog, obod 465: stvar glede na obliko **TMB: Okroshnoft** -e fh. NEM.: Runde, Kreis LAT.: Circumferentia ☉ Beseda je pomensko opredeljena glede na nemški prevedek, ki ga dopušča tudi antično latinski. V srednjeveški latinščini *circumferentia* pomeni tudi 'okolica' in 'okolščina'.

okrušiti [okrušiti okrûšim] dovršni glagol

odkrušiti, odlomiti, odščipniti 621: lomiti, tretji **TMB: Okkrûshem** -sheti NEM.: Abzwacken LAT.: Suppilare, delibare

okštan [ókštan] samostalnik moškega spola

jantar 272: dragi ali poldragi kamen **TMB: Okshtàn** -a m. NEM.: Der Bernstein LAT.: Succinum

okukok [?] samostalnik moškega spola

sladkovodna riba črnooka, latinsko *Abramis sapa* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Okukok** -a m. NEM.: Die Brandbrachse LAT.: Melanurus ☉ Manj verjetno ploščič, *Abramis brama*.

okus [okûs] samostalnik moškega spola

okus 765: okus **TMB: Okûs** -a m. Siehe Pokûs PRIMERJAJ: pokus

okuševati [okuševáti okušujem]

dovršni glagol
poljubljati 725: poljubiti **TMB: Okushujem** LAT.: Sieh. Kushujem PRIMERJAJ: kuševati

ol [õl (?)] (**vol**²) samostalnik moškega spola

1. pivo 661: alkoholna pijača
2. sredica pšeničnega zrna (?) 600: del rastline **TMB: Vól** -a m. NEM.: Das Bier LAT.: Cerevifia **GS: Vol** – /.../ *Vol* vero cerevifia derivatum est a *Vol* medula grani

triticej; unde *Volufia & Voluta Dea, & tot Slavicorum locorum nomina Volhinia, Volga, Volgaria &c. etiam Wolgast.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Drugi pomen je omenjen le v etimološki razlagi in je vprašljiv.

olajati [olâjati olâjam] dovršni glagol
oblajati, nalajati ≍ 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Ollâjam** NEM.: Anbellen LAT.: Allatrare

olant [ólant] samostalnik moškega spola
rastlina veliki oman, latinsko *Inula helenium* ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Olânt** -a m. NEM.: *Der Alant* LAT.: *Helenium* **GS: Olant** – germ. *Alant*: lat. *Helenium*; quia ex infula S. Helenæ asportatum est ad has partes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: telohje; tolsti koren

olantin [olantîn] samostalnik moškega spola
zdravilna pijača iz vina, omanove zeli in korenin ter dodatkov, navadno medu ≍ 661: alkoholna pijača **TMB: Olantin** -a m. NEM.: *Der Alantwein* LAT.: *Helenites*

olar [ôlar] (*volar*²) samostalnik moškega spola
kdor izdeluje pivo; pivovar ≍ 868: kdor izdeluje ali toči alkoholne pijače **TMB: Vôlar** -ja m. NEM.: *Bierbräuer* LAT.: *Cerevifiarius*

olarija [olarîja] (*volarija*) samostalnik ženskega spola
prostor, kjer izdelujejo pivo; pivovarna ≍ 297: pivovarna **KG: Volaria** 'Bräuhaus' (str. 120)

olegica [olêgica] samostalnik ženskega spola
neobdelana njiva, praha ≍ 334: kmetijsko zemljišče **TMB: Olegza** -e fh. NEM.: *Brachacker* LAT.: *Vervactum*

o le poglej [ö le poglêj] medmetna zveza
izraža začudenje KG: O le poglej! glejte! poglejte! 'sehet! sehet!' (str. 97)

olešnik [olêšnik] samostalnik moškega spola

lešnik ≍ 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Olêshnek** -a m. Sieh. *Lêshnek* PRIMERJAJ: lešnik; orešnik

olih [?] samostalnik moškega spola
vrsta gobe, morda prašnica, latinsko *Lycoperdon (bovista)* ≍ 608: vrsta gobe **TMB: Olih** -a m. NEM.: *Giftschwammen* LAT.: *Fungorum species* ☹ Nemško *Giftschwamm* navaja Grimm v pomenu 'prašnica'. Prašnica je namreč užitna, dokler je mlada, ko se ji notranjost obarva, pa ne več. Pleteršnik ima iztočnico *ôlih*. Izostanek modernega samoglasniškega upada v Pohlínovem zapisu bi kazal na naglašeni *i*.

olipa [olîpa] samostalnik ženskega spola
navadno množina **piškot iz tankega, cevasto zvitega testa** ≍ 261: hrana **TMB: Olippe** fh. NEM.: *Die Hollhippen* LAT.: *Adoreæ* ☹ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. PRIMERJAJ: oblat

oljbar [ôljbar] (*oljebar; oljibar; voljbar; voljebar; vojlibar*) samostalnik moškega spola

oliva ≍ 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Vojlêbar** -ja m. NEM.: *Oelbeeren, Oliven* LAT.: *Olearium* ☹ Pomenska opredelitev sledi nemškemu prevedku, ki je v množini. V antični latinščini besede *olearium* ni, v srednjeveški pomeni 'trgovina z oljem' (in je srednja oblika pridevnika s pomenom 'imajoč olive'). Prevzeta je iz nemško *Ölbeere*, pri čemer je *a* namesto pričakovanega *e* kakor v primeru *lorbar*, sredinski è, ki kaže na polglasniško izreko, pa zelo verjetno hiperkorekten, pod vplivom *oljika*. PRIMERJAJ: oljika

olje [ólje] (*volje*) samostalnik srednjega spola
olje ≍ 660: pijača **TMB: Ojle; Vojle** -a n. NEM.: *Das Oel* LAT.: *Oleum* **GS: Ojlé** – vide *Vojle*. **GS: Vojle** – aliis *Ojle*, etiam *Olje*: lat.

Oleum, germ. *Oel*: infer. Sax. *Oelje*: Suec. *Olja*. Anglof. *Ele*: Angl. *Oil*: gall. *Huile*: Ital. *Ooglio* gr. *έλαιον*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

oljbar GLEJ: **oljbar**

oljibar GLEJ: **oljbar**

oljika [ôljika] (voljika) samostalnik

ženskega spola

drevo oljka, latinsko *Olea europaea* № 605:

drevesna vrsta **TMB: Vojlêka** -e fh. NEM.:

Der Oelbaum LAT.: *Olea, oliva* ☉ Nemški

prevedek pomeni le 'oljčno drevo', latinska

prevedka dopuščata tudi pomen 'plod

oljčnega drevesa, oliva'. PRIMERJAJ: **oljbar**

oljnat [ôljnat] (voljnat) pridevnik

oljnat **TMB: Vojlnat** -a -u NEM.: *Oelicht*

LAT.: *Oleofus*

olmara [olmâra] samostalnik ženskega

spola

omara № 220: pohištvo za shranjevanje

stvari **TMB: Oimâra** -e fh. Siehe *Omara*

PRIMERJAJ: *omara*

olovice [ôlovice] (volovice²) množinski

samostalnik ženskega spola

usedlina v pivu po končanem vrenju;

droži № 483: pri pridobivanju alkoholnih

pijač nastali odpadki **TMB: Vôlôvze** fh.

NEM.: *Biergähre* LAT.: *Cremor cerevefiæ*

olša [ôuša] (volša; voša) samostalnik

ženskega spola

v Škofji Loki **drevo jelša**, latinsko *Alnus*

(*glutinosa*) № 605: drevesna vrsta **GS:**

Jevka – Locopoli *Vosha*: Poloni *Olsha*,

fed videtur potius pertinere ad sequens.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. ☉ "Sequens" je *jelša*.

oltar [oltár] samostalnik moškega spola

oltar № 784: del cerkve **TMB: Oltar** -ja

m. NEM.: *Der Altar* LAT.: *Altare, ara* **GS:**

Oltar – lat. *Altare*: germ. *Altar*: veteres

Septentrionales populi *Ejt*. Anglof. *Eald*,

Feuer, & ar, Heerd, quafi Feuerherd putat

Ihre. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditev.

olter [ôltər (?)] samostalnik moškega spola (?)

žindra № 478: kovinski odpadki **GS: Oltr** –

Eisenschlacken, apud Notker *olter*. Ne znam

oceniti pravilnosti razlage.

olup [olûp] samostalnik moškega spola

lupina, olupek № 480: olupek **TMB: Ollup**

-a m. NEM.: *Die Schalle* LAT.: *Putamen, cortex*

PRIMERJAJ: **olupek**

olupek [olûpək] samostalnik moškega spola

lupina, olupek № 480: olupek **TMB: Ollupk**

-a m. Siehe *Ollup* PRIMERJAJ: **olup**

olupiti [olupīti olúpim] dovršni glagol

olupiti № 53: lupiti, luščiti, smukati **TMB:**

Ollûpem -lupiti NEM.: *Schällen* LAT.:

Decorticare

oluščiti [oluščīti olúščim] dovršni glagol

odstraniti luščino, skorjo; oluščiti № 53:

lupiti, luščiti, smukati **TMB: Oblûshem** LAT.:

Decorticare Siehe *Ollushem* ☉ Beseda se v

TMB pojavi le kot vodilka, ne pa tudi kot

slovarska iztočnica. PRIMERJAJ: **oluščiti**

omadeževati [omadeževáti

omadežûjem] dovršni glagol

umazati, omadeževati № 738: umazati,

oskruniti **TMB: Ommadefhujem** NEM.:

Beflecken LAT.: *Maculare, polluere*

omagati [omâgati omâgam] dovršni

glagol

omedleti, omagati № 17: boleti, bolehati

TMB: Ommagam NEM.: *Ohnmâchtig werden*

LAT.: *Deficere* PRIMERJAJ: **obnemagati;**

omedleti

omahovati [omahováti omahûjem]

nedovršni glagol

opotekati se № 30: šepati **TMB:**

Ommahujem NEM.: *Taumeln* LAT.: *Vacillare*

omajati [omájati omájem] dovršni glagol
omajati (?) 𐌺627: poslabševati, zatirati
ABC: Omajaj nasho volo (1794, str. 14)

omara [omâra] samostalnik ženskega spola
omara 𐌺220: pohišstvo za shranjevanje stvari
TMB: Omara -e fh. NEM.: Der Kasten
 LAT.: Cifta, locus **GS:** Omâra – lat. *armarium*;
 unde & Galli *Armoire*: Hifp. *Almario*: Holl.
Ammaris. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
 koslovja pravilna. PRIMERJAJ: Olmara

omedleti [omedlêti omedlím] dovršni glagol

omedleti 𐌺17: boleti, bolehati
TMB: Ommedlim -lêti Siehe Ommagam
 PRIMERJAJ: omagati

omedlevica [omedlêvica] samostalnik ženskega spola

omedlevica 𐌺17: bolezen **TMB:**
Ommedlêvza -e fh. NEM.: Die Ohnmacht
 LAT.: Deliquium

omelo [omélo] samostalnik srednjega spola
krtača 𐌺141: orodje ali pripomoček za čiščenje
TMB: Ommêlu -a n. NEM.: Der Bartwisch
 LAT.: Setaceum

o mene neumno [ö méne neūmno] medmetna zveza
 izreče ženska **izraža jezo nase** **KG:** o mene
 naumno 'o ich unbesonnenes Weib' (str. 97)

ometati [ométati omêtam] nedovršni glagol
očistiti prah s krtačo, okrtačiti 𐌺52: čistiti
TMB: Ommętam NEM.: Abstäuben
 LAT.: Purgare fetaceo

omnak [ômnak] prislov
onstran, onkraj **TMB:** Umnak LAT.: Siehe Unak
GS: Umnak – quafi ad illam partem verfus, trans. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: onak

omočel [omôčel (?)] (omočelj)

samostalnik moškega spola (?)
morska riba polenovka, trska, latinsko

Gadus morhua 𐌺1006: vrsta ribe ali druge vodne živali
GS: Omôzhel – germ. der Dorschfisch; quia macerari debet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

omočelj GLEJ: omočel

o moj Bog [ò mój Bôg] medmetna zveza
izraža zaskrbljenost, žalost **KG:** o moj Buh 'o Gott' (str. 96)

omotica [omôtica] samostalnik ženskega spola

omamljenost, omama 𐌺17: bolezen
TMB: Ommôteza -e fh. NEM.: Die Betäubung
 LAT.: Attonitio

omrežje [omrêžje] samostalnik srednjega spola

rešetka 𐌺777: del zgradbe **TMB:**
Ommrefhje -a n. NEM.: Das Gitter
 LAT.: Cancelli, crates

on¹ [ôn] zaimek

on **TMB:** On -a -u NEM.: Er, sie, das LAT.: Hic, hæc, hoc. Ille **GS:** On – ona, onu consentit cum Armorico *Honno*, illa: & cum Gall. *on*, Mann: Dan. *Han*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** On 'er' /.../ (str. 50) **KG:** Sajn für fa njega: pojn oder pujn für po njega: pojno für po njo (str. 183)

on² [ôn]

ime črke **o** 𐌺808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** On, O, ó und Oth, ò (str. 160)

o nadložni časi [ö nadlôžni čási]

medmetna zveza
izraža žalost nad hudimi časi **KG:** o nadlofhni zhasi 'o harte Zeiten' (str. 97 s.)
 PRIMERJAJ: nadložen

onak [ônak] prislov

onstran, onkraj **TMB:** Unak NEM.: Jenseits
 LAT.: Trans, lævorfum PRIMERJAJ: omnak

ondan [ôndan] prislov

takrat **TMB:** Undan NEM.: Neulich

LAT.: Nuper **KG:** Undan 'neulich, nächstens'
(str. 89) PRIMERJAJ: onkrat

ondanji [ondánji] pridevnik
takratni, nekdanji **TMB:** **Undâne** -a -u
NEM.: Neulich LAT.: Nupernus

ondi [ôndi] prislov
tam, tamkaj **TMB:** **Ondi** NEM.: Dort LAT.: Ibi
GS: **Ondi** – *Armoricis Hont: Ital. onde hinc.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
ja napačna. **KG:** **Ondi** 'alldorten' (str. 90)
PRIMERJAJ: le-ondi

ondokaj [ondôkaj (?)] (ondukaj)
prislov
tam, tamkaj **TMB:** **Ondokej** NEM.: Dort
LAT.: Ibi ☉ Pleteršnik navaja *ondûkaj* 'tam'.
Hiperkorekturni zapis z *o* namesto *u*
bi bil za Pohlina nenavaden. PRIMERJAJ:
le-ondokaj

ondukaj GLEJ: **ondokaj**

o nesreča [ò nesrêčã] medmetna zveza
izraža jezo **KG:** Zürenden (jefnega) **O**
nesrezha 'o des Unglücks' (str. 97)

o nesrečna kost [ò nesrêčna kôst]
medmetna zveza
izraža jezo **KG:** Zürenden (jefnega) /.../ **O**
nesrezhna kust 'o mißgünstiges Geschlecht'
(str. 97)

oni [ôni] (guni) zaimek
oni **TMB:** **Unè; Gune** -a -u NEM.: Jener, jene,
jenes LAT.: Ille, illa, illud **GS:** **Un** – infer. Sax.
gunnen, ille: quod quidam Carnioli superiores
ufurpant, *gun, guna, gunu* præfixo *g*, ille,
illa, illud: Jeroschin *gyn*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** **Une**
'Jener' /.../ (str. 51) **KG:** **une** (str. 139) **KG:** **So**
ti inu te: uni, inu une mogli? pokaj, tedej ne
tudi ti? (str. 172) PRIMERJAJ: le-oni

onkrat [ônkrat] prislov
takrat **TMB:** **Unkrat** LAT.: Siehe Undan
PRIMERJAJ: ondan

onod [ônod] prislov
od tod **TMB:** **Unad** NEM.: Von dannen
LAT.: Inde PRIMERJAJ: le-onod

opackati [opackáti opackâm] dovršni
glagol
umazati, popackati, oskruniti ¶ 738:
umazati, oskruniti **TMB:** **Oppazkâm**
NEM.: Beschmützen LAT.: Inficere PRIMERJAJ:
oprižati

opanka [opânka] samostalnik ženskega
spola
lahko obuvalo z jermeni; opanka ¶ 130:
oblačilo ali obutev **TMB:** **Opanka** -e fh.
NEM.: Schnürschuh LAT.: Amentatum **GS:**
Oppanka – unde lat. med. ævi *Banchus*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

oparnica [opârnica] samostalnik ženskega
spola
rastlina črni trn, latinsko *Prunus*
spinosa ¶ 610: vrsta grma **TMB:** **Oparèza**
-e fh. NEM.: Schlehendorn LAT.: Spinus
GS: **Oparenze** – ab *opparem*, anbrennen.
Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

opat [opât] samostalnik moškega spola
opat ¶ 905: verski oblastnik **TMB:** **Oppat** -a
m. NEM.: Ein Abt LAT.: Abbas

opatija [opatíja] samostalnik ženskega spola
opatija, opatijska zgradba ¶ 783:
krščanska verska zgradba **TMB:** **Opatya** -e
fh. NEM.: Die Abtey LAT.: Ædes Abatiales

opatovina [opatovína] samostalnik
ženskega spola
dajatev opatu, opatiji ¶ 72: dajatev
TMB: **Oppatovina** -e fh. NEM.: Die
Abtsgebührlat.: Cenfus abbatialis

opehariti [opeháriti opehârim] dovršni
glagol
ogoljufati, opehariti ¶ 107: varati,
goljufati **TMB:** **Oppehârem** -rèti NEM.: Um
etwas bringen LAT.: Fraudare

opeš [opêš] samostalnik moškega spola
poljska cesta, pot 𐰃 553: cesta, pot
TMB: Oppesh -a m. NEM.: Ein Feldweg
 LAT.: Stadium

opetnica [opêtnica] samostalnik ženskega spola
zadnji zgornji del obuvala;
opetnik 𐰃 131: del oblačila ali obutve
TMB: Oppetnèza -e fh. NEM.: Fersenleder
 LAT.: Calx coreacea

opica [ôpica] (vopica) samostalnik ženskega spola
žival opica 𐰃 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Vôpèza** -e fh. NEM.: Der Affe, Meerkatz LAT.: Cercopithecus

opirati¹ [opîrati opîram] nedovršni glagol
opirati se, naslanjati se 𐰃 721: biti v določenem telesnem položaju **TMB: Oppiram** -piral, pran, prati NEM.: Sich steifen, stützen LAT.: Fulcire, inniti **KG: Opprem se, -piral oder operl, -pret, -preti** 'steifen, lehnen' (str. 107) ⊕ Beseda je v TMB pomešana z *opirati in oprati*.

opirati² [opîrati opîram] nedovršni glagol
izpirati 𐰃 55: prati **TMB: Oppiram** -piral, pran, prati NEM.: Abwaschen LAT.: Abluere ⊕ Beseda je v TMB pomešana z *oprati in opirati (se)*.

oplaziti [oplâziti oplâzim] dovršni glagol
udariti, mahniti 𐰃 727: tolči, bosti
TMB: Opplafem -feti NEM.: Abschmieren
 LAT.: Cædere, vapulare

opoldne GLEJ: **obpoldne**

opolzlak [opouzlák] (opolzljak; opozlak) samostalnik moškega spola
riba jegulja, latinsko *Anguilla* 𐰃 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Oppoflak** -a m. NEM.: Der Aal LAT.: Anguilla **GS: Oppoflak** – a *Povfim*, lubricari.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ⊕ Prvi *l* je izpadel po disimilaciji.

Ohranja se v besedni družini *polzeti*, ki ne zadošča temu pogoj.

opolzljak GLEJ: **opolzlak**

opolzlost [opouzlôst] (opozlost)

samostalnik ženskega spola
spolzkost 𐰃 769: tip, otip **TMB: Oppofluft** -e fh. NEM.: Die Schlüpfrigkeit LAT.: Lubricitas ⊕ Prvi *l* je izpadel po disimilaciji. Ohranja se v besedni družini *polzeti*, ki ne zadošča temu pogoj.

opominjati [opomínjati opomínjam]

nedovršni glagol
opominjati 𐰃 503: grajati, svariti **TMB: Oppominam** NEM.: Ermahnen, ermuntern LAT.: Adhortari, incitare **GS: Oppominam** – ex duplici præfixo decompositum, videlicet ex *ob* præpositione, & *po*, ac gr. μέμνημαι, memini: lat. *moneo*, feu antiquo *meneo*, *meniscor*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

oponašati [oponâšati oponâšam]

nedovršni glagol
zasmehovati, sramotiti (z oponašanjem, posnemanjem) 𐰃 468: posnemati vedenje drugega človeka **TMB: Opponâsham** NEM.: Verhöhnem LAT.: Illudere

oponesti [oponêsti oponésem (?)]

dovršni glagol
izreči očitek 𐰃 508: očitati **TMB: Opponôsem** -nêsti NEM.: Vorrüpfen LAT.: Objicere, cavillari PRIMERJAJ: oponositi

oponositi [oponosîti (?) oponôsîm]

dovršni glagol
izreči očitek 𐰃 508: očitati **TMB: Opponôsem** -nêsti NEM.: Vorrüpfen LAT.: Objicere, cavillari PRIMERJAJ: oponesti

opotakniti se [opotaknîti se

opotâknem se] dovršni glagol
spodrsniti, opoteči se 𐰃 30: šepati **TMB: Oppotâknem se** NEM.: Ausglitschen LAT.: Fallere greffum

opotekati se [opotêkati se opotêkam se] nedovršni glagol

opotekati se 𐌺30: šepati **TMB: Oppotêkam se** NEM.: Taumeln LAT.: Titubare

opozlak GLEJ: **opolzak**

opozlost GLEJ: **opolzlost**

oprati [oprâti opérem] dovršni glagol

izprati 𐌺55: prati **TMB: Oppiram**

-piral, pran, prati NEM.: Abwaschen LAT.: Abluere ☉ Beseda je v TMB pomešana z *opirati* in *opirati (se)*.

opravek [oprâvæk] samostalnik moškega spola

opravek, posel 𐌺77: dejanje, delo

TMB: Oppravk -a m. NEM.: Das Geschäft

LAT.: Negotium, opus

opravilo [oprâvílo] samostalnik srednjega spola

opravilo, delo, delovanje 𐌺77: dejanje,

delo **TMB: Oppravilu** -a n. NEM.: Der

Verrichtung LAT.: Actio, negotium

opraviti [oprâviti oprâvim] dovršni glagol

opraviti, narediti 𐌺81: delati, truditi se

TMB: Oppravem -vétì NEM.: Verrichten

LAT.: Agere, abfolvere

opravljati [oprâvljati oprâvljam] nedovršni glagol

1. biti dejaven, opravljati delo 𐌺81: delati, truditi se

2. govoriti kaj slabega o kom,

opravljati 𐌺510: pogovarjati se

TMB: Oppravlam NEM.: 1. Verrichten 2.

Afterreden LAT.: 1. Peragere 2. Detrahere, denigrare **KG:** Naoppravlej nezheser (str. 187)

opresen [oprêšən] pridevnik

1. svež, nekisan

2. nekvašen, opresen **TMB: Opprešn** -a -u

NEM.: Süß, ungesäuert LAT.: Recens, agrifis **GS:**

Prešne – exolevit, pro eo *opprešne* ufurpatur.

opresnik [oprêšnik] samostalnik moškega spola

nekvašen kruh; opresnik 𐌺261: hrana

TMB: Oppresnek -a m. NEM.: Ungesäuertes

Brod LAT.: Azymus

opresti [oprêsti oprêdem] dovršni glagol

1. prenehati s predenjem 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem

2. propasti 𐌺627: poslabševati se

TMB: Opprêdem -prêdl, -prêdén, -prêsti

NEM.: 1. Abspinnen 2. Zu grunde gehen

LAT.: 1. Filorum ductum perficere 2. Ad incitas redigi ☉ Latinski prevedek pomeni predvsem 'propasti, izgubiti pri igri'.

oprešnik [oprêšnik] samostalnik moškega spola

predstojnik kapitlja; prošt 𐌺905: verski

oblastnik **TMB: Oppreshnêk** -a m. NEM.: Ein

Propst LAT.: Præfes, Præfectus

opreti (se) [oprêti se oprêem se] dovršni glagol

opreti se 𐌺721: biti v določenem

telesnem položaju **TMB: Opprêem** -prêti se NEM.: Sich stützen LAT.: Inniti **GS: Perla** –

(pedifequa) apud Bohorizh in hor. subcifivis pag. 58 a *Prem:* sic enim dicere Dominæ ancillis erant folitæ: *zhaj! de se bom na*

tebi operla. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. **KG:** Opprem se, -piral

oder operl, -pret, -preti 'steifen, lehnen' (str. 107) **KG:** opprem 'ich stütze mich' (str. 125)

PRIMERJAJ: -preti

opretje [oprêtje] samostalnik srednjega spola

opora 𐌺144: orodje za držanje

TMB: Oppretje -a n. NEM.: Eine Stütze

LAT.: Admiculum

oprhniti [oprhniti oprhnem] dovršni glagol

postati nekoliko plesniv 𐌺627: poslab-

ševati se **TMB: Oppernhem** -niti NEM.:

Anschimmeln LAT.: Mucefcere PRIMERJAJ:

oprkniti

oprižati [oprižati oprižam] dovršni glagol
umazati, popackati, oskruniti 738:
 umazati, oskruniti **TMB: Oprišham** LAT.:
 Siehe **Oppazkam** PRIMERJAJ: opackati

oprkniti [oprknīti opfknem] dovršni
 glagol

postati nekoliko plesniv 627: poslab-
 ševati se **TMB: Opperknem -niti** NEM.:
Anschimmeln LAT.: **Mucefcere** PRIMERJAJ:
 oprhniti

oproda [oprōda] samostalnik moškega
 spola

kdor plemiču nosi orožje; oproda 966:
 vojak **TMB: Opproda; Oprōda -a m.** NEM.:
Ein Waffenträger LAT.: **Armiger**

oprsnik [opřsnik] samostalnik moškega spola
jermen, s katerim se pritrdi sedlo
ali vlečna oprema pod prsmi;
podprsnica 255: živalska oprava **TMB:**
Opersnek -a m. NEM.: **Der Brustriemen** LAT.:
Antilena PRIMERJAJ: ašterželj; naprsnik;
 podprsnica; podprsnik

optujiti [optújiti (?) optújim (?)] dovršni
 glagol

izobčiti, izgnati 589: gnati **TMB:**
Opptujem -ptujeti NEM.: **In Acht erklären**
 LAT.: **Ablitigare**

opustiti [opustīti opustīm] dovršni glagol
opustiti, zapustiti 566: odhajati **TMB:**
Oppuŕtim NEM.: **Verlaŕen** LAT.: **Deferere**

oračva [orāčva] samostalnik ženskega spola
oranje 277: kmečko opravilo v zvezi
 z zemljo **TMB: Orazhva -e f.** NEM.: **Das**
Ackern LAT.: **Aratio** PRIMERJAJ: orastvo

orada [orāda] samostalnik ženskega spola
morska riba orada, latinsko *Sparus*
aurata 1006: vrsta ribe ali druge vodne
 živali **GS: Orāda** – lat. *Sparus auratus*: germ.
 Orf, Nörflingfisch: Ital. *Orato*: Gall. *Dorada*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

orakelj [orākəlj] samostalnik moškega spola
preročišče, orakelj 780: nekrščanska
 verska zgradba **TMB** PREDGOVOR: **more jidti**
svoj orakel, svoje besedishe poprashati
 (str. 3)

oralje GLEJ: **orolje**

orastvo [orāstvo] samostalnik srednjega
 spola

oranje 277: kmečko opravilo v zvezi z
 zemljo **TMB: Oraftvu -a n.** Siehe **Orazhva**
 PRIMERJAJ: oračva

oratar [oratár (?) oratárja (?)]

samostalnik moškega spola

orač 891: kmet **TMB: Oratar -ja m.** NEM.:
Ackersmann LAT.: **Arator** PRIMERJAJ: ratar

orati [orāti órjem] nedovršni glagol

orati 277: obdelovati zemljo **TMB: Orjem**
oral, orāti NEM.: **Ackern** LAT.: **Arare** **GS:**
Orjem – lat. *Aro*: gr. Ἀρόω. Cald. ארר *ara*
 terra: Goth. *Arian*, arare: Infer. Sax. *aarden*
 & *aren*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

oreh [óreh orēha] samostalnik moškega
 spola

drevo oreh, latinsko *Juglans regia*, ali
njegov plod 606: vrsta drevesa ali
 njegov plod **TMB: Oreh orēha m.**
 NEM.: **Die Nuß** LAT.: **Nux**

orel [órəu órļa] samostalnik moškega spola
ptica krokar, latinsko *Corvus corax* 999:
 vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Orl -a m. NEM.: **Der Rabe** LAT.: **Corvus**
GS: Orl – inf. Sax. *Aar*, avis prædatrix: Hebr.
 ארר *orebh* vel *orev*: lat. *Corvus*: germ. *Rabe*.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
 PRIMERJAJ: vran

orenga [órənga] (*oringa; vorenga;*
voringa) samostalnik ženskega spola
red 435: miselni pojem **TMB: Vorènga**
 -e f. NEM.: **Die Ordnung** LAT.: **Ordo** **GS:**
Vorenga – lat. *ordo*: germ. *Ordnung*: in

veteri Valefiaco Gloss. *Vredd*: a ὀρῦόειν, ordinare. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

orešček [orêščək] samostalnik moškega spola
majhen oreh; orešček № 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Oreshzhak -a m.**
NEM.: Kleine Nuß LAT.: Nux parva

orešnik [orêšnik] samostalnik moškega spola
lešnik № 613: sad ali plod za prehrano
TMB: Orêshnek -a m. Siehe Leshnek
PRIMERJAJ: lešnik; olešnik

oreti [orêti orím] (oriti) glagol
GS: Orim – vide *forim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: forim** – ex praepositione *is* & veteri verbo *orim*, maturefco. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. © Neobstoječ glagol, abstrahiran po zmotni morfemski segmentaciji, glej *zoreti*.

orev [orêv] samostalnik moškega spola
z železom okovan valj, ki ga voli vlečejo v krogu po pšenici, da se zrnje izloči iz zunanje ovojnice № 148: kmečko orodje za čiščenje **TMB: Orêv -a m.**
NEM.: Dreschwagen LAT.: Tribulus

orglati [ôrglati ôrglam] nedovršni glagol
igrati na orgle; orglati № 529: muzicirati
TMB: Orglam NEM.: Orgelschlagen
LAT.: Organo canere

orgle [ôrgle] množinski samostalnik ženskega spola
orgle № 171: glasbilo **TMB: Orgle** fh.
NEM.: Orgel LAT.: Organum **GS: Orgle** – lat. *organum*; germ. *Orgel*; gr. ὄργανον. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

oringa GLEJ: **orenga**

oriti GLEJ: **oreti**

orjak [orják] samostalnik moškega spola
1. velikán, orjak № 964: človek glede na velikost in težo

2. ogrski pehotni vojak № 966: vojak **TMB: Orjak -a m.** NEM.: 1. Ein Riese 2. Hayduk
LAT.: 1. Gigas 2. Pedes hungaricus **GS: Orjak** – melius *Gorjak* a *gorra*. Ut mons gigas alios supereminet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: gorjak

orjakinja [orjákinja] samostalnik ženskega spola
velikanka, orjakinja № 964: človek glede na velikost in težo **TMB: Orjakèna -e fh.**
NEM.: Eine Riesinn LAT.: Gigas

orlen [orlèn (?)] (arlen) samostalnik moškega spola
črtalo pri plugu (?) № 149: del kmečkega orodja **GS: Arlen** – melius *ôrlen*, ab *orjem*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. **GS: Orlen** – *Orlenek*, das Seech, ab *orjem*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: orlenek

orlenek [orlénək (?)] samostalnik moškega spola
črtalo pri plugu (?) № 149: del kmečkega orodja **GS: Orlen** – *Orlenek*, das Seech, ab *orjem*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: orlen

orlica [orlíca] (vorlica) samostalnik ženskega spola
rastlina orlica, latinsko *Aquilegia* № 617: vrsta zelike **TMB: Vorliza -e fh.** NEM.: Akeley ein Kraut LAT.: Aquilegia **GS: Vorliza** – alibi *orliza*.

orodje [orôdje] ali [orodjè] samostalnik srednjega spola
kos orodja, orodje № 139: orodje **TMB: Orodje; Orrodje -a n.** NEM.: Das Werkzeug
LAT.: Instrumentum **GS: Orodje** – germ. *Geräth*; infer. Sax. *Rade*; Ital. *Corredo*, *Aredo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: rodje

orolje [orólje] (oralje) samostalnik srednjega spola
ploščinska mera 57,546 arov;

oral 𐌺429: ploščinska mera **TMB: Orolje** -a n. NEM.: *Joch- Pflugacker* LAT.: *Jugerum, arvum* ☉ Prvotno domnevno **oraljē* (Furlan pri Bezlaju, ESSJ III, 148 s.).

orožiti [orožiti orožim] dovršni glagol
oborožiti 𐌺122: oborožiti **TMB: Orrofhim**
NEM.: *Bewaffnen* LAT.: *Armis instruere*

orožje [orôžje] ali [orožjē] samostalnik srednjega spola

orožje 𐌺199: orožje **TMB: Orrofhje** -a n. NEM.: *Die Waffen* LAT.: *Arma* **GS: Orofhje** – germ. *Kriegsgeräth, Slavis veteribus Râfhn* (veru) ufitata arma. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Orofhje, -ja** 'die Wehr, Waffen' (str. 106) PRIMERJAJ: rožje

orožnik [orôžnik] samostalnik moškega spola

oborožen človek 𐌺966: vojak
TMB: Orrofhnik -a m. NEM.: *Bewaffneter*
LAT.: *Armatus*

orožnišče [orožnišče] samostalnik srednjega spola

skladišče orožja; orožarna 𐌺326:
orožarna **TMB: Orrofhnishe** -a n.
NEM.: *Zeughaus* LAT.: *Armamentarium*

osa¹ [ósa] samostalnik ženskega spola
žival osa, latinsko *Vespula vulgaris* 𐌺994:
vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Osa**
-e fh. NEM.: *Eine Wespe* LAT.: *Vefpa* **GS: Osa**
– in Lotharingia *Voiffes*: lat. *Vefpa*: germ. *Wespe*, Angl. *Wasp*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

osa² [ōsa] (**vosa**) samostalnik ženskega spola
os 𐌺592: del voza **GS: Vōsa** – Ruff. *Off*:
germ. *Achse*: infer. Sax. *Asse*: Ital. *Affe*: lat. *axis*: gr. ἄξων, ab ὄχλω, ich fahre. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

osebenjek [osebēnjək] (osebenjik) samostalnik moškega spola
prebivalec 𐌺893: človek glede na kraj

bivanja **TMB: Ossebēnk** -a m. NEM.: *Ein Einwohner* LAT.: *Incola* **GS: Ossébēnek** – *quafi ob fēbi: ob fvojem shivy. Vid. Sabenek.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Oba prevedka kažeta na pomen 'kdor prebiva na določenem ozemlju, območju' in ne na mlajšega 'kdor stanuje v tuji, najeti hiši; gostač, najemnik'. PRIMERJAJ: sebenjek

osebenjik GLEJ: osebenjek

osebenstvo [osebēnstvo] samostalnik srednjega spola

prebivanje, bivanje na določenem kraju 𐌺16: bivanje **TMB: Ossebēntvu** -a n. NEM.: *Die Einwohnung* LAT.: *Incolatus*

osebstvo [osēbstvo] samostalnik srednjega spola

oseba 𐌺821: človek **TMB: Ufebftvu** -a m. NEM.: *Person* LAT.: *Perfona* ☉ V TMB je zmotno naveden moški slovnični spol.

osel [ósəu ósla] samostalnik moškega spola
žival osel, latinsko *Equus asinus* 𐌺989:
vrsta kopenske domače živali **TMB: Osl**
-a m. NEM.: *Ein Esel* LAT.: *Afinus* **GS: Osl**
– Angl. *Eoful*: Dan. *Aesel*: Iland. *Efne*:
Polon. *Ofiel*: Hebr. *azal piger fuit*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

oselnik [ósəlnik] (osonik) samostalnik moškega spola

gorenjsko **oselnik**, tj. **posoda za shranjevanje osle pri košnji** 𐌺238: oselnik **GS: Osonk** – *Oslének, das Schlottergefaß der Mähder in Oberkrayn*. PRIMERJAJ: oslenik

osem [ósəm] števnik
osem TMB: Osem. Osm NEM.: *Acht*
LAT.: *Octo*

osimek GLEJ: osinjek

osinat [osinät] (**vosinat**) pridevnik
resast, bodičast TMB: Osinât; Vosinât -a -u
NEM.: *Spitzährlig* LAT.: *Ariftatus*

osinjak [osînjak] samostalnik moškega spola
osir 800: domovanje žuželk, mrčesa
TMB: Osinâk -a m. NEM.: *Wespennest*
 LAT.: *Caletra, vesparium* PRIMERJAJ: osinjek

osinjek [osînjæk] (*osimek; vosimek; vosinjek*) samostalnik moškega spola
osir 800: domovanje žuželk, mrčesa
TMB: Vosimk -a m. Siehe *Osinak* ☺ Zapis z *m* je zelo verjetno napaka ali hiperkorrektura namesto **vosink* < **osînjæk*, kar je domnevno besedotvorna različica k *osînjak*. Manj verjetno je to zapis besede iz kekega govora z izpeljanim upadom -înjak > -înjæk > -înjk. PRIMERJAJ: osinjak

osip [osîp] samostalnik moškega spola
1. oluščene zunanje ovojnice žit; pleve 616: del zelike
2. kožni izpuščaj okrog ust 35: oboleli del človeka **TMB: Ossip** -a m. NEM.: 1. *Das Abfallen der Hülsen* 2. *Kiñkrätze* LAT.: 1. *Deciduum frugum feminalium* 2. *Mentigo* PRIMERJAJ: osuta

osirati [osírati osíram] nedovršni glagol
 opravljati veliko potrebo 694: izločati
TMB: Osiram NEM.: *Schmeißen* LAT.: *Cacare*
 PRIMERJAJ: srati

osje [osjè] samostalnik srednjega spola
klas 616: del zelike **TMB: Osje** -a n.
 NEM.: *Die Aehre* LAT.: *Arifta*

oskliven [osklívn] pridevnik
 pekoč, rezek, grizoč, boleč, skeleč
TMB: Ossklyvn -a -u NEM.: *Beissend, bissig*
 LAT.: *Mordax* PRIMERJAJ: skliven; zaskliven

oskruniti [oskrunîti (?) oskruním] ali [oskrúnim] dovršni glagol
 oskruniti, onečastiti 738: umazati, oskruniti **TMB: Osskrunim** NEM.: 1. *Entweyhen* 2. *Schänden* LAT.: *Violare, profanare*

osla [ósła] samostalnik ženskega spola
 osla, tj. podolgovat kos kamna

za brušenje kose 140: orodje ali pripomoček za brušenje **TMB: Osla** -e fh.
 NEM.: *Der Wetzstein* LAT.: *Cos, allo*

oslad [oslâd osladû] samostalnik moškega spola
 rastlina sladka koreninica, latinsko *Polypodium vulgare* 617: vrsta zelike
TMB: Oslâd -ú m. NEM.: *Das Engelsüb*
 LAT.: *Polypodium*

osladnost [oslâdnost] samostalnik ženskega spola
 veselje, razigranost, naslada 711: spolno poželenje **TMB: Ossladnoft** -e fh.
 NEM.: *Die Lustbarkeit* LAT.: *Ælon, voluptas*

oslak [oslâk] samostalnik moškega spola
 rastlina lepljiva kadulja, latinsko *Salvia glutinosa* 617: vrsta zelike **TMB: Oslak** -a m. NEM.: *Das Werg* LAT.: *Colus Jovis*
GS: Oslak – ab *Osl*; quia afininam dicitur pellere fitim. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

oslar [oslár oslárja] samostalnik moškega spola
 kdor goni, vodi osla; oslar 871: uslužbenec **TMB: Oslar** -ja m. NEM.: *Ein Eseltreiber* LAT.: *Agafo, Ægon*

oslenik [óslenik (?)] samostalnik moškega spola
 gorenjsko oselnik, tj. posoda za shranjevanje osle pri košnji 238: oselnik
TMB: Oslénèk -a m. NEM.: *Wetzsteintasche*
 LAT.: *Theca cotis* **GS: Osonk** – *Oslénèk*, das Schlottergefäß der Mähder in Oberkrayn.
 PRIMERJAJ: oselnik

oslica [oslíca] samostalnik ženskega spola
 žival oslica, latinsko *Equus asinus fem.* 989: vrsta kopenske domače živali
TMB: Osliza -e fh. NEM.: *Eine Eselinn*
 LAT.: *Afina*

oslovna [oslóvna (?)] samostalnik ženskega spola
 omejen, neumen človek 903: neumen

ali lahkomiseln človek **TMB: Oslovna** -e fh.
NEM.: Ein Eselskopf LAT.: Afibida **KG: Oslovna**
‘Eselkopf’ (str. 119)

oslovski [oslóvski] pridevnik
oslovski TMB: Oslovske -a -u NEM.: Eselhaft,
von Eseln LAT.: Afininus

oslovščina [oslóvščina] samostalnik
ženskega spola
sestaneč, zbiranje neukih, neumnih
ljudi ¶ 927: skupina ljudi **TMB: Oslovshèna**
-e fh. NEM.: Versammlung ungelehrter Leute
LAT.: Radium fæx

osmeh [osmêh] samostalnik moškega spola
kdor je predmet posmeha ¶ 903:
neumen ali lahkomiseln človek **ABC: on**
je njech osmeh poftal namefto de bi njech
ftrach bil (1794, str. 28)

osmeri [osmêri] števnik
osmer TMB: Osmirè -a -u NEM.: Je acht
LAT.: Octeni

osmi [ósmi] števnik
osmi TMB: Osme -a -u NEM.: Der achte
LAT.: Octavus

osnuj [osnúj] samostalnik moškega spola
osnovna nit pri tkanju; osnutek ¶ 247:
blago ali usnje **TMB: Ossnuj** -a m. NEM.: Ein
Zertel, Weberzertel LAT.: Trama, alabrum,
ftamen PRIMERJAJ: osnutek

osnutek [osnútek] samostalnik moškega spola
osnovna nit pri tkanju; osnutek ¶ 247:
blago ali usnje **TMB: Ossnutk** -a m. NEM.:
Ein Zertel, Weberzertel LAT.: Trama, alabrum,
ftamen PRIMERJAJ: osnuj

osob [osôb] samostalnik moškega spola
talec ¶ 902: zalec **TMB: Osôb** -a m.
NEM.: Ein Geisel LAT.: Obfès

osonik GLEJ: **oselnik**

osoren [osóran] pridevnik
osoren, neprijazen TMB: Osôrne -a -u

NEM.: Scharf, streng LAT.: Auferus **GS: Osorn**
– germ. *sauer, säuerlich*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

o spreobrnjeno zadržanje [ò
spreobrnjeno (?) zadržânje] medmetna zveza
izraža žalost nad neupoštevanjem starih
navad **KG: o sprebernenu faderfhanje** ‘o der
verderbten Sitten’ (str. 98)

osrčje [osřčje] samostalnik srednjega spola
drobovje ¶ 972: del človeka ali živali
TMB: Osserzhje -a n. NEM.: Das Eingeweid
LAT.: Intestina

osredek [osrêdæk] samostalnik moškega
spola
srednja brazda na njivi ¶ 335: del
kmetijskega zemljišča **TMB: Ossrêdk** -a m.
NEM.: Die Mittelfurche LAT.: Lira media agri

ost [ôst ôsta] in [ostû] (ojst) samostalnik
moškega spola
konica, bodica, želo ¶ 187: orodje za
tolčenje, bodenje **TMB: Ojft** -ú m. NEM.: Der
Spitz, Stachel LAT.: Acies, bucentum, ftimulus
GS: Ojft – a lat. *Asper, Auferus* permutatis a
vulgo literis. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. **KG: Ojst, -ta** ‘der Stachel’
(str. 106) **KG: Ost, in** ‘ust konzi so fhenskemu
spollu podobni (str. 180)

ostajati [ostājati ostājam] nedovršni glagol
preostajati ¶ 537: preostajati **TMB:**
Osstājam NEM.: Verbleiben LAT.: Permanere

ostanki [ostānki] množinski samostalnik
moškega spola
ostanki ¶ 537: ostanki **TMB: Osstanki**
-ov m. NEM.: Ueberbleibseln LAT.:
Reliquia ☉ Prevedka ne dopuščata
natančnejše pomenske opredelitve.
Beseda je lahko pomenila tako ‘ostanki
hrane’ kakor tudi ‘deli umrlega človeka’,
zlasti svetnika.

ostareleč [ostarêlæk] samostalnik
moškega spola

dvoletni poganjek ≍ 600: del rastline

TMB: Osftarevk -a m. NEM.: 2. jährl.

Schößling LAT.: Frons bimus

ostati [ostáti ostânem] dovršni glagol
ne prenehati biti; vztrajati, ostati ≍ 43:
 biti nekaj časa **TMB** PREGOVOR: oftanejo fa
 uselej en nagodne sad (str. 2) **KG:** Ostanem
 en ponishne hlapez (str. 142) **KG:** zhe bosh
 is sladnostjo kaj gerdega sturil, bo sladnost
 prejšla, inu gerdoba bo ostala (str. 172)

osten [ôsten] (ostni) pridevnik
koničast TMB: Ojftne -a -u NEM.: Spitzig
 LAT.: Aculeatus

oster [ôstær] (ojster; voster; vojster)
 pridevnik
1. oster
2. grenek, trpek TMB: Ojfr -a -u NEM.: 1.
 Scharf, Spitzig 2. Bitter LAT.: 1. Acer, acutus
 2. Acerbus **KG:** Vojster, -stra, -ru 'scharf'
 (str. 111)

ostiti [ostîti ostím] (ojstiti) nedovršni
 glagol
šiliti, ostriti ≍ 538: ostriti **TMB: Ojftim**
 NEM.: Spitzen LAT.: Acuere

ostni GLEJ: **osten**

ostnik [ostník] (ojstnik) samostalnik
 moškega spola
1. bič z ostjo za priganjanje živali ≍ 255:
 živalska oprava
**2. žebelj za pritrjevanje platišča na
 leseno kolo** ≍ 190: pripomoček, sredstvo
 za vezanje **TMB: Ojftnik; Oftnik** -a m. NEM.:
 Stecken mit einem Stachel; Der Radnagel
 LAT.: Acæna; Embolium

ostnina [ostnína] (ojstnina) samostalnik
 ženskega spola
1. ščetina ≍ 980: del živali
2. želo ≍ 980: del živali **TMB: Ojftnina** -e fh.
 NEM.: Stachelborste LAT.: Aculeus ☉ Nemški
 prevedek kaže na prvi, latinski na drugi
 pomen.

ostrášiti [ostrášiti ostrášim] dovršni glagol
prestrašiti ≍ 520: groziti **TMB** PREGOVOR:
 Mene ni to govorjenje nekar v'ti narmajjnshi
 režhi oftrashelu (str. 1)

ostrež [ostrěž ostrěža] samostalnik
 moškega spola
sladkovodna riba ostríž, latinsko *Perca
 fluviatilis* ≍ 1006: vrsta ribe ali druge
 vodne živali **TMB: Oftrësh** -fha m. NEM.: Ein
 Pärsch, Fisch LAT.: Perca

ostriči [ostríči ostrížem] dovršni glagol
ostriči ≍ 620: rezati, trgati **KG:** Dalila je
 Samsomu njegove lase ostrigla (str. 136)

ostriga [ôstriga] (ojstriga; ojstrga)
 samostalnik ženskega spola
ostriga ≍ 1006: vrsta ribe ali druge vodne
 živali **TMB: Ojftèrga** -e fh. NEM.: Die Austern
 LAT.: Ofrea

ostrina [ostrína] (ojstrina) samostalnik
 ženskega spola
1. ostrina ≍ 620: ostrina
2. grenkost, trpkost ≍ 765: okus
TMB: Ojfrina -e fh. NEM.: 1. Schärfe 2.
 Bitterkeit LAT.: 1. Acies 2. Acrimonia

ostrip [?] (ojstrip) samostalnik moškega spola
sulica ≍ 199: orožje **TMB: Ojftrip** -a m.
 NEM.: Eine Pique LAT.: Sariſſa **GS: Ojftrip**
 – *qualí ojft, katir ftere*. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega.

ostriti [ostrîti ostrím] nedovršni glagol
brusiti, ostriti ≍ 538: ostriti **TMB: Ojftirim**
 NEM.: Schleifen, schärfen LAT.: Acuere

ostrmeti [ostrmèti ostrmím] dovršni
 glagol
ostrmeti ≍ 434: biti v mirujočem stanju
TMB: Osstermim -mèti NEM.: Erstaunen
 LAT.: Obſtupefcere

ostroga [ostróga] (ojstroga) samostalnik
 ženskega spola
ostroga, tj. priprava na jahalnih škornjih

za spodbadanje konja 𐌺255: živalska oprava **TMB: Ojfrôga; Ostrôga** -e fh. NEM.: Der Sporren LAT.: Calcar

ostrogli [ostrôgli] množinski samostalnik moškega spola

rastlina ostrožnik, latinsko *Delphinium consolida* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Oftrogli** -ov m. NEM.: Der Ritterspor LAT.: Confolida regalis

ostrost [ostrôst] (ojstrost) samostalnik ženskega spola

ostrina 𐌺620: ostrina **TMB: Ojfrûft** -e fh. Siehe Ojfrina

ostrovid [ostrovîd] (ojstrovid) samostalnik moškega spola

žival ris, latinsko *Lynx lynx* 𐌺985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Ojftrovid** -a m. NEM.: Der Luchs LAT.: Lynx **KG: Ojstrovid, bistrovid** 'Luchse' (str. 123) PRIMERJAJ: bistrovid

ostrsek [ostřsæk (?)] samostalnik moškega spola

odkrhnjen drobec, odkrušek, **ostružek** 𐌺477: odpadek **TMB: Osstèrsk** -a m. NEM.: Abschäbicht LAT.: Abrafura, fcobs

ostuditi [ostudîti ostudîm] dovršni glagol **zamazati, onesnažiti** 𐌺738: umazati, oskruniti **TMB: Osstudim** NEM.: Verschmützen LAT.: Fœdare

ostudnost [ostúdnost] samostalnik ženskega spola

ostuden stvor 𐌺90: duhovno bitje **TMB: Osstudnoft** -e fh. NEM.: Ein Scheufal LAT.: Fœditas

osujak [osûjak] samostalnik moškega spola **marec** 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Osûjak** -a m. NEM.: Merz Monat LAT.: Martius ☉ Verjetno nerodna izposojenka iz hrvaško *ožujak*.

osuta [osûta] samostalnik ženskega spola **kožni izpuščaj okrog ust (?)** 𐌺35:

oboleli del človeka **TMB: Ossûta** -e fh. Siehe Ossip ☉ Iz TMB sicer ni razvidno, ali se sklic na *osip* nanaša na enega od obeh pomenov te besede ali na oba. Pleteršnikov navedek *osutek* 'Hautkrankheit' povečuje možnost, da se nanaša le na drugega. PRIMERJAJ: osip

ošlopnik [ošlôpnik] samostalnik moškega spola

omarica s hrano ali pijačo; kredenca, bife 𐌺220: pohištvo za shranjevanje stvari **TMB: Oshlôpnek** -a m. NEM.: Der Kredenz-tisch LAT.: Abacus ☉ Besedo je Pohlin naredil iz roditeljskega madžarske besede *oszlop* 'steber', kot ga je prebral pri Jambrešiču, ki navaja *Ozlopnek felső teteje* 'glava pri stebru', dobesedno 'stebra zgornja streha' (Stabej, Jezik in slovstvo 19, 252).

ošpekclj GLEJ: ošpetelj

ošpetelj [ošpételj ošpételjna] (ošpekclj) samostalnik moškega spola

ženska bluza 𐌺137: žensko oblačilo **TMB: Oshpekél** -na m. NEM.: Weiberhemd LAT.: Indufium crispum

oštarija [oštarîja] samostalnik ženskega spola **gostilna** 𐌺776: gostišče **KG: Oshtaria** 'Wirtshäuse' (str. 119) **KG: Oshtaria** 'Wirtshaus' (str. 193)

oštep [oštêp] samostalnik moškega spola

1. očitanje, očitek 𐌺493: govor
2. obšiv 𐌺131: del oblačila ali obutve **TMB: Osshtep** -a m. NEM.: 1. Schimpfwort 2. Das Abnähen LAT.: 1. Exprobratio 2. Acupictura PRIMERJAJ: oštepek

oštepek [oštêpæk] samostalnik moškega spola

1. očitanje, očitek 𐌺493: govor
2. obšiv 𐌺131: del oblačila ali obutve **TMB: Osshtepk** -a m. NEM.: 1. Schimpfwort 2. Das Abnähen LAT.: 1. Exprobratio 2. Acupictura PRIMERJAJ: oštep

oštir [oštír] samostalnik moškega spola
gostilničar 852: kdor se ukvarja s
 pripravo hrane ali njeno postrežbo
KG: Oshtir, -ra 'der Wirth' (str. 106)

ošupnik [ošûpnik] (vošupnik)
 samostalnik moškega spola
zunanja žitna ovojnica; pleva 616:
 del zelike **TMB:** Voshûpnék -a m. NEM.: Ein
 Bälgchen LAT.: Gluma PRIMERJAJ: osip

ot [õt] ime črke **o** 808: ime črke, dvo- ali
 veččrkja **KG:** On, O, ó und Oth, ò (str. 160)

otap [otâp (?)] samostalnik moškega spola
ptica smrdokavra, latinsko *Upupa
 epops* 999: vrsta divje ptice ali druge
 zračne živali **GS:** Deb – Croatis *Upupa:
 Carniolis odab, otap per Prothefin: Vindis
 vodeb per novam Prothefin*. Razlaga vsebuje
 zelo malo povednega. PRIMERJAJ: adofs; deb;
 odab; smrdokavra; vodeb

otava [otâva] samostalnik ženskega spola
druga košnja; otava 267: hrana za živali
TMB: Otâva -e fh. NEM.: Das Grummet LAT.:
 Fœnum ferotinum

otekati [otêkati otêkam] nedovršni glagol
otekati 17: boleti, bolehati **TMB:**
Ottêkam NEM.: Aufschwellen LAT.:
 Tumeſcere

otenje [oténje] samostalnik srednjega spola
varovanje, čuvanje 77: dejanje, delo
TMB: Ottenje -a n. NEM.: Das Beschützen
 LAT.: Præfervatio

otep [otèp otêpa] samostalnik moškega spola
snop iz omlatene slame; otep 245:
 snop **TMB:** Ottep -a m. NEM.: Abgeschlag,
 Garbe LAT.: Manipulus, depexus

oteti [otêti otmêm] dovršni glagol
zavarovati, obraniti, očuvati 749:
 varovati **TMB:** Ottmim NEM.: Beschützen,
 bewahren LAT.: Præfervare, defendere

KG: Odthim 'ich wehre ab, erledige' (str. 77)
 PRIMERJAJ: otenje; otevat

otevati [otévati otévam] nedovršni glagol
varovati, braniti, čuvati 749: varovati
TMB: Ottêvam NEM.: Beschützen, bewahren
 LAT.: Præfervare, defendere PRIMERJAJ: oteti

otka¹ [õtka] samostalnik ženskega spola
otka, tj. orodje za odstranjevanje prsti,
plevela s pluga 151: kmečko orodje
 za obdelovanje zemlje **TMB:** Odka; **Otko**
 -e fh. NEM.: Der Pflugstecken; Pflugsterze
 LAT.: Stiva, rallum; Rallum **GS:** Odka –
 qualí *voteka, cavans*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

otka² [õtka] samostalnik ženskega spola
votek, tj. nit, ki se vtke prečno med
podolžne niti tkanine 247: blago
 ali usnje **TMB:** Otko -e fh. NEM.: Eintrag
 im Gewebe LAT.: Subtegmén **GS:** Otko
 – vide *fuperius Odka*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

otočan [otóčan (?)] samostalnik moškega
 spola
prebivalec otoka; otočan 893: človek
 glede na kraj bivanja **TMB:** Ottozhan -a m.
 NEM.: Ein Insulaner LAT.: Infulanus

otočice [otóčice] množinski samostalnik
 ženskega spola (?)
otok 340: voda ali z vodo povezan kraj
TMB: Ottozhêze fh. NEM.: Eine Insel LAT.:
 Infula PRIMERJAJ: otok

otok [ótok] samostalnik moškega spola
1. otekline, bula 35: oboleli del človeka
2. otok 340: voda ali z vodo povezan
 kraj **TMB:** Ottok -a m. NEM.: 1. Geschwulst
 2. Insel LAT.: 1. Tumor 2. Infula PRIMERJAJ:
 otočice

otopot GLEJ: **atapot**

otor [otòr otóra] samostalnik moškega spola
utor v dnu lesene posode, v katerega

vstavijo stranske deščice 𐌺 227: del posode **TMB: Otôr** -a m. NEM.: Einschnitt im Boden LAT.: Sciffura in scaphis

otrinek [otrînak] samostalnik moškega spola

goreč stenj 𐌺 484: ogenj ali goreča stvar **TMB: Ottrink** -a m. NEM.: Brennender Lichtdacht LAT.: Fungus **GS: Ottrinim** – *Ottrink* vide *Trinam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: otriniti

otriniti [otrîniti otrînim] dovršni glagol očistiti, otrniti stenj (?), osušiti (?) 𐌺 52: čistiti **GS: Ottrinim** – *Ottrink* vide *Trinam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Zapis domnevno nenaglašenega priponskega *i* je nenavaden. PRIMERJAJ: otrinek

otrnalo [otrñalo] samostalnik srednjega spola **prt za brisanje keliha** 𐌺 247: blago ali usnje **TMB: Otternâlu** -a n. NEM.: Das Wischtuch LAT.: Abfterorium

otrnovati [otrnováti otrnûjem] nedovršni glagol

delati kaj suho; brisati 𐌺 682: sušiti **TMB: Otternûjem** NEM.: Abtrocknen LAT.: Abftergere

otrobi [otrôbi] množinski samostalnik moškega spola

otrobi 𐌺 616: del zelike **TMB: Otrôbi** -ov m. NEM.: Die Kleyen LAT.: Furfur PRIMERJAJ: pleva; premek

otročaj [otrôčaj] samostalnik moškega spola **majhen otrok** 𐌺 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Otrôhâj** -a m. NEM.: Kleines Kind LAT.: Parvulus PRIMERJAJ: otroče

otročje [otrôčē] samostalnik srednjega spola **majhen otrok** 𐌺 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Otrôhé** -čta n. NEM.: Kleines Kind LAT.: Parvulus PRIMERJAJ: otročaj

otročēn GLEJ: otročni

otročija [otrôčija] samostalnik ženskega spola **otročje ravnanje; otročarija** 𐌺 466: obnašanje **TMB: Otrôzhya** -e fh. NEM.: Eine Kinderey LAT.: Pueriles nugæ

otročji [otrôčji] pridevnik **otročji ABC: to otrozhjo sahvalo** (1794, str. 12) PRIMERJAJ: otročni

otročni [otrôčni] (otročēn) pridevnik **otročni ABC: vliſhi mene Inu to otrozhno proſhno** (1794, str. 31) PRIMERJAJ: otročji

otročnica [otrôčnica] samostalnik ženskega spola **ženska nedolgo po porodu** 𐌺 957: človek glede na razmnoževanje **TMB: Otrôzhneza** -e fh. NEM.: Eine Kinderbetterin LAT.: Puerpera

otrok [otrôk] samostalnik moškega spola **otrok** 𐌺 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Otrôk** -a m. NEM.: Das Kind LAT.: Soboles, infans

otroččina [otrôščina] samostalnik ženskega spola

razmerje otrok do staršev 𐌺 419: sorodstveno ali temu podobno razmerje **TMB: Otrôshena** -e fh. NEM.: Kindschaft LAT.: Affiliatio

otrpniti [otrpnîti otrpnem] dovršni glagol **otrpniti** 𐌺 678: postajati trd **TMB: Oterpnem** -pniti NEM.: Erstarren LAT.: Stupere, algere

otrpnost [otrpnôst] samostalnik ženskega spola

trma, trdovratnost (?) 𐌺 400: trma **KG: Oterpnust** 'Halsstarrigkeit' (str. 115) ☉ Nemški prevedek poleg tega pomeni tudi 'tétanus'.

ovak [ovâk] prislov

tostran **TMB: Ovak** NEM.: Dieseits LAT.: Cis, citra

ovbe [ōvbe] medmet
izraža zaskrbljenost, žalost **TMB: Ovbe!**
NEM.: Ach wehe! LAT.: Ah væ! Ahu! **KG: O!**
ovbe, pomagajte, pomagajte 'ach wehe, helft, helft' (str. 96)

ovca [óvca] samostalnik ženskega spola
žival ovca, latinsko *Ovis aries* 𐌺989: vrsta
kopenske domače živali **TMB: Ovza** -e fh.
NEM.: Das Schaf LAT.: Ovis **GS: Ovza** – lat.
ovis: germ. cum præfixo fibilo *Schaf*: gr. Οἶς:
Anglof. *Eowe*. Angl. *Ewe*: a chald. ܘܫܦ
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

ovčak [ovčák] (**ovčjak**) samostalnik
moškega spola
ovčji hlev, ovčjak 𐌺798: domovanje
kopenske domače živali **TMB: Ovzhâk** -a
m. NEM.: Schafstall LAT.: Oville PRIMERJAJ:
ovčarna; ovčnjak

ovčar [ovčár] samostalnik moškega spola
ovčji pastir 𐌺871: uslužbenec **TMB:**
Ovzhar -ja m. NEM.: Ein Schafhirt LAT.: Opilio

ovčarija [ovčarîja] samostalnik ženskega
spola
ovčarstvo 𐌺278: kmečko opravilo
v zvezi z živalmi **TMB: Ovzharya** -e fh.
NEM.: Schäferrey LAT.: Ovilaria

ovčarna [ovčárna] samostalnik ženskega
spola
ovčji hlev, ovčjak 𐌺798: domovanje
kopenske domače živali **TMB: Ovzharna**
-e fh. NEM.: Schäflerhof LAT.: Opilonium
PRIMERJAJ: ovčak; ovčnjak

ovčarnišče [ovčarnîšče] samostalnik
srednjega spola
koča ovčjega pastirja 𐌺773: zgradba
TMB: Ovzharnishe -a n. NEM.: Schäferhütte
LAT.: Mandra

ovčica [ovčíca] samostalnik ženskega spola
jagnje, ovčica 𐌺991: mladič kopenske
domače živali **TMB: Ovzhiza** -e fh. NEM.: Das
Lämmlein LAT.: Ovicula

ovčič [ovčič] samostalnik moškega spola
1. neka goveja bolezen 𐌺26: bolezen
domačih živali
2. dleto 𐌺180: orodje za rezanje, sekanje
TMB: Ovzhèzh -a m. NEM.: 1. Hornviehkran-
kheit 2. Meisel LAT.: 1. Morbus bubulinus 2.
Stylus PRIMERJAJ: volčič

ovčjak GLEJ: **ovčak**

ovčji [ōvčji] pridevnik
ovčji TMB: Ovzhje -a -u NEM.: Von Schafen
LAT.: Ovinus

ovčnina [ovčnína] samostalnik ženskega
spola
ovčja koža 𐌺981: živalska koža **TMB:**
Ovzhnina -e fh. NEM.: Schaffell LAT.: Pellis
ovina

ovčnjak [ovčnják] samostalnik moškega
spola
ovčji hlev; ovčjak 𐌺798: domovanje
kopenske domače živali **TMB: Ovzhnâk** -a
m. Siehe *Ovzhak* PRIMERJAJ: ovčak; ovčarna

ove [ʔ] medmet
izraža žalost **KG: Ove, jov, prejov** 'sehr
wehe'. Jomini Prejomini! Aeiou! (str. 96)

o vej ino joj [ʔ] medmetna zveza
izraža žalost **KG: O vej, inu joj!** 'ach weh
und auweh!' (str. 97)

oven [óvəŋ] samostalnik moškega spola
žival oven, latinsko *Ovis aries mas.* 𐌺989:
vrsta kopenske domače živali **TMB: Ovn** -a
m. NEM.: Der Widder LAT.: Aries

oveniti [ovéŋiti ovéŋem] dovršni glagol
oveneti 𐌺627: poslabševati se **TMB:**
Ovṽŋem -neti NEM.: Verwelken LAT.:
Flaccescere

oves [óvəs] samostalnik moškega spola
rastlina oves, latinsko *Avena sativa*, ali
njena užitna semena 𐌺617: vrsta zelike
TMB: Ovs -a m. NEM.: Der Haber LAT.: Avena

GS: Ovs – Sarmatis *Ovs*: Hebr. **בַּר** *bar* Far, instrumentum: Inf. Sax. *Haver*: Hornegek habet *Haber*, alias germ. *Hafer*: lat. *Avena*: Gall. *Avoine*, quæ affinia sunt, aspiratione vel suppressa vel expressa, atque *o* in *a*, vel visissim commutatis. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

ovinek [ovînak] samostalnik moškega spola
ovinek № 569: del ceste, poti **TMB: Ovink**
 -a m. NEM.: Der Umschweif LAT.: Ambages

oviš [ovîš (?)] pridevnik
enook TMB: Ovish -a -u NEM.: Einäugig
 LAT.: Monoculus

ovsen [ovsê:n] pridevnik
ovsen TMB: Ovsen -a -u NEM.: Vom Habern
 LAT.: Avenaceus

ovsenak GLEJ: **ovsenjak**

ovsenjak [ovsenjak] (ovsenak)
 samostalnik moškega spola
ovsen kruh; ovsenjak № 261: hrana
TMB: Ovsénak -a m. NEM.: Haberbrodt
 LAT.: Avenaceus panis

ozebati [ozêbati ozêbam] nedovršni glagol
zmrzovati № 768: zaznavati temperaturo
TMB: Offebam NEM.: Frühren LAT.: Frigescere

ozek [ózæk] (vozek) pridevnik
ozek TMB: Vôsk -a -u NEM.: Eng
 LAT.: Angustus **KG: Voske**, primernik *Vofhe*
 'Aenger' (str. 41)

ozirati se [ozîrati se] nedovršni glagol
ozirati se № 770: videti, gledati
TMB: Ofiram se NEM.: Umsehen LAT.:
 Respicere **GS: Ofiram se** – Hebr. **רָשׁ** *schur*,

dirigere oculos, intueri: Ægyptis *Os*, multitudinem, *iris* oculum signat; vel σερα, σιρὸς habet Suidas de fole occumbente, & quasi respectante. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ozkota [ozkôta] (vzkota) samostalnik ženskega spola
ožina № 336: zemljepisna oblika
TMB: Voskûta -e fh. NEM.: Eine Enge
 LAT.: Fretum, Isthmus

o zlodej nesrečni [ö zlôdej nesrêčni] medmetna zveza
izraža jezo KG: O flude nesrezhne! 'o Uebel! zum Henker, zum Geyer' (str. 97)

oznanilo [oznanílo] samostalnik srednjega spola
list z razglasom № 201: pisni izdelek
TMB: Ofnanilu -a n. NEM.: Das Verkündzettel
 LAT.: Scheda denuntiationis

oznaniti [oznanîti oznánim] dovršni glagol
razglasiti, oznaniti № 501: javno govoriti
TMB: Ofnânem -niti NEM.: Ankündigen
 LAT.: Annuntiare

ozobki [ozôbki] množinski samostalnik moškega spola
pleve № 616: del zelike **TMB: Ofôbki** -kov
 m. NEM.: Spreu, Taubêfutter LAT.: Acus, palea
GS: Ofôbki – a *fohati*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ožeti [ožêti ožmêm] dovršni glagol
ožeti № 55: prati **GS: ſhmém** – ſimplex
 exolevit; reftat in *ofhmem* (exprimo).

oživeti [oživêti oživím] dovršni glagol
oživeti № 815: ponavljati se **TMB: Offhivim**
 -vêti NEM.: Wieder aufleben LAT.: Revivifcere

P

p [pókoj] ali [pokòj]
 črka **p** 807: črka, dvo- ali veččrkje
KG: Pokoj, P, p (str. 160) PRIMERJAJ: pokoj²

p. [pātər] krajšava
pater TMB PREDGOVOR: Podlofhne
 sluhabnek P. MARKA (str. 6)

pa¹ [pā] členek
pač TMB: Pa LAT.: yshi Pak PRIMERJAJ: pač;
 pak¹

pa² [pa] veznik
pa, toda TMB: Pa LAT.: yshi Pak PRIMERJAJ: pak²

pabolček [?] samostalnik moškega spola
 plemičev strežnik; **paž** 876: sluga, ki je
 otrok **KG:** Pabolzhek 'Page' (str. 179)

packana [packána] samostalnik ženskega
 spola
 navadno množina **sorta jabolk** 606: vrsta
 drevesa ali njegov plod **TMB: Pazkâne**
 lh. NEM.: Eine Art Aepfel LAT.: Malorum
 species © V TMB je iztočnica navedena v
 množinski obliki.

pač [päch] (poč) členek
pač TMB: Pazh; Pozh NEM.: Ja, wohl; Wohl,
 ja LAT.: Ita, fane, omnino; Quin, imo **KG:** Ti
 pozh ti 'du, wohl du!' (str. 94) PRIMERJAJ:
 pa¹; pač pač; pak

pači se vse [páci (?) se vsè] nedovršna
 glagolska zveza

ne gre dobro od rok, ne uspeva 741:
 ne uspevati **TMB: Pázhe se use** NEM.: Nicht
 von statten gehen LAT.: Nihil succedere ex
 voto

pačiti [pačiti páčim (?)] nedovršni glagol
 delati nenaravne, nepravilne gube,
 poteze; **pačiti (?)** 627: poslabševati,
 zatirati **GS: Spak – a pazhem.** Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
 PRIMERJAJ: pačiti se; pači se vse; spak

pačiti se [pačiti se páčim se (?)]
 nedovršni glagol

zasmehovati, norčevati se iz koga
s posnemanjem, tj. ravnati, govoriti
tako kot nekdo drug in se na ta način
norčevati iz njega 468: posnemati
 vedenje drugega človeka **TMB: Pazhèm sê**
 NEM.: Spötteln, nachmachen LAT.: Cavillari,
 affectare PRIMERJAJ: pačiti; pači se vse

pačolat [pačolât] samostalnik moškega spola
 tančica 247: blago ali usnje **TMB:**
Pazholât -a m. NEM.: Ein Flortuch LAT.:
 Calantica

pačolatast [pačolâtast] pridevnik
 pajčolanast **TMB: Pazholataft -a -u S.**
 Pajzholanaft PRIMERJAJ: pajčolanast

pač pač [päch päch] (poč poč) členkovna
 zveza
že že KG: Pozh pozh! pazh pazh! 'wohl!
wohl!' (str. 94) PRIMERJAJ: pač

pad [pâd padû] samostalnik moškega spola
padec 𐌺561: premikanje **TMB: Pad** -ú m.
 NEM.: *Der Fall* LAT.: *Cafus, lapfus* **GS: Pad**
 – *Padz* a gr. *πατώ*, *impingo*, *cado*, *quali*
Padajop in *c* verfo. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
 padec

padar [pâdar] samostalnik moškega spola
 kdor v javnih kopalščih opravlja manjše
 kirurške posege 𐌺869: kdor se ukvarja z
 zdravljenjem ali babištvo **TMB: Padar** -ja
 m. NEM.: *Der Bader* LAT.: *Balneator*

padati [pâdâti pâdam] nedovršni glagol
padati 𐌺561: premikati se **TMB: Pâdam**
 NEM.: *Fallen* LAT.: *Cadere, labi*

padec [pâdæc] samostalnik moškega spola
padec 𐌺561: premikanje **TMB: Padz** -a m.
 Sieh. *Pad* PRIMERJAJ: *pad*

padijan [pâdijân] samostalnik moškega
 spola
 rastlina janež, latinsko *Pimpinella anisum*,
 in začimba iz njenih semen 𐌺617: vrsta
 zelike **TMB: Padijan** -a m. NEM.: *Der Aneis*
 LAT.: *Anifum* ☉ Naglas kakor v *hadrijân* in
lecijân.

pagadur [pagadûr pagadûrja] samostalnik moškega spola
 kdor skrbi, je odgovoren za zakladnico;
 zakladnik, blagajnik 𐌺872: zakladnik
TMB: Pagadûr -ja m. NEM.: *Ein Schatzmeis-*
ter LAT.: *Ærarius* **GS: Pagadûr** – ab *Italico*
pagare. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

paglavček [pâglavčæk] samostalnik
 moškega spola
 1. pritlikavec 𐌺964: človek glede na
 velikost in težo
 2. plemiški otrok 𐌺906: posvetni
 oblastnik **TMB: Paglovzhek** -a m. NEM.: 1.
Ein Zwerg 2. *Edelknab* LAT.: 1. *Nannus* 2.
Ephebus PRIMERJAJ: *paglavec*

paglavec [pâglavæc] samostalnik moškega
 spola
 1. pritlikavec 𐌺964: človek glede na
 velikost in težo
 2. plemiški otrok 𐌺906: posvetni
 oblastnik **TMB: Paglovz** -a m. NEM.: 1.
Ein Zwerg 2. *Edelknab* LAT.: 1. *Nannus* 2.
Ephebus PRIMERJAJ: *paglavček*

Pagoda [pagóda (?)] (*Pahoda*)
 samostalnik ženskega spola
 boginja lepega vremena 𐌺349: lastno
 ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:**
Pagoda ‘Göttin des schönen /.../ Wetters’
 (str. 130) **KG: Pahoda ‘Göttin des schönen
 /.../ Wetters (str. 185) ☉ Prevezto iz
 ruščine; različica s *h* morda iz beloruščine
 ali južnoruskih narečij.**

pah [pâh pahû] samostalnik moškega spola
 vojaška priprava za razbijanje vrat,
 zidov; oven 𐌺199: orožje **TMB: Pah** -ú m.
 NEM.: *Ein Fallbock* LAT.: *Pilum ruidum*

pahati [pahâti (?)] [pahâm (?)] nedovršni
 glagol
vdirati 𐌺561: premikati se **TMB: Paham**
 NEM.: *Stark auftreten* LAT.: *Generose ingredi*

pahniti [pahnîti pâhnem] dovršni glagol
 udariti, pahniti 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**
Pahnem -hniti NEM.: *Stossen* LAT.: *Trudere*

Pahoda GLEJ: **Pagoda**

pahteti [pahtêti pahtím] nedovršni glagol
 izhlapevati, dišati, dehteti 𐌺543: oddajati
 vonj **TMB: Pahtim** LAT.: Sieh. *Puhtim*

pajčevina [pâjčevina] samostalnik
 ženskega spola
pajčevina 𐌺800: domovanje žuželk,
 mrčesa **TMB: Pajzhovna** -e fh. NEM.: *Das*
Spinengeweb LAT.: *Tela aranea*

pajčolan [pajčolân] samostalnik moškega
 spola
pajčolan 𐌺247: blago ali usnje

TMB: Pajzholân -a m. NEM.: Ein Schleyer
LAT.: Rica **GS: Pajzholân** – Hung. *Patiolat*
quali *Pajzhovna*; quia hæc tela similitudinem
telæ areneæ præfert. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
pačolat

pajčolanast [pajčolânast] pridevnik
pajčolanast **TMB: Pajzholanaft** -a -u
NEM.: Vom Schleyer, schleyern LAT.: Ricinus
PRIMERJAJ: pačolatast

pajdaš [pajdáš (?)] samostalnik moškega
spola

sopotnik, sovojak № 898: človek v
medsebojnih odnosih **TMB: Pajdash** -a m.
NEM.: Ein Gefährt LAT.: Comes, commilitio

pajdašiti se [pajdášiti se pajdášim se]
nedovršni glagol

družiti se, hoditi naokoli № 408: biti
v dobrih medsebojnih odnosih **TMB:**

Pajdashem -sheti se NEM.: Umgehen LAT.:
Converfari

pajek [pájek pájka] samostalnik moškega
spola

žival pajek, latinsko *Aranea* № 994: vrsta
žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Pajk** -a
m. NEM.: Die Spine LAT.: Araneus **GS: Pajk** –
Hung. *Pok, Pook*. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

pajstuha GLEJ: **pazduha**

pajštuva [pájštuva] samostalnik ženskega
spola

prostor za sušenje pridelkov;
sušilnica № 288: sušilnica **TMB: Pajshtuva** -e
lh. NEM.: Dörrstube LAT.: Testum **GS: Pajshtuva**
– a germ. *Badstube*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

pajtelj [pájtəlj pájtəljna] samostalnik
moškega spola

sito v obliki žakeljca v mlinu № 146:
kuhinjski pripomoček **TMB: Pajtel** -na m.
NEM.: Mahlsieb LAT.: Saccus cilicinus

pak¹ [pæk] členek

pač **TMB: Pak** LAT.: vero PRIMERJAJ: pa¹; pač

pak² [pak] veznik

pa, toda **TMB: Pak** NEM.: Aber, allein
LAT.: Aft, fed PRIMERJAJ: pa²

pakel [pákəu pákla] samostalnik moškega
spola

pekel № 310: kraj posmrtnega bivanja
TMB: Pakl -a m. Siehe *Pekl* PRIMERJAJ: pekel

pala [pála] samostalnik ženskega spola
odebelina na niti (?) № 247: blago ali
usnje **GS: Pala** – germ. *Balg, Hülse*: inf.
Sax. Pahle. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. ☹ Pleteršnik navaja dva
homonima *pála*, prvi pomeni 'odebelina
na niti', drugi 'skrilavec'. Nemško *Balg*
poleg 'meh' pomeni tudi 'brst, popek',
Hülse pa 'strok'.

palaš [paláš (?)] samostalnik moškega spola
poljska ali madžarska sablja № 199:
orožje **GS: Palâsh** – pohlischer, oder
ungarischer Säbel: Suec. *Balyxa*: Leibniz in
collect. Etymol. habet *Polesch*, ein Streitart.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

palčič [pâučič] samostalnik moškega spola
ptica stržek, latinsko *Troglodytes*
trogodytes № 999: vrsta divje ptice ali
druge zračne živali **TMB: Pavzhèzh** -a m.
NEM.: Zaunköniglein LAT.: Trochilus

palčnik [pâučnik] samostalnik moškega
spola

prevleka za palec, zlasti če je ranjen ali
obremenjen zaradi kakega dela № 130:
oblačilo ali obutev **TMB: Pavzhnek** -a m.
NEM.: Ein Daumling LAT.: Pollex lanugineus

palec [pâləc] samostalnik moškega spola
palec № 878: del človeka **TMB: Pavz** -a m.
NEM.: Der Daumen LAT.: Pollex, allux **GS:**
Pavz – forte a *Palza*, uti quidam scribunt
Palz: ficuti germ. *Daum* a *Stamm, Stumpf*

derivatum putant. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

paleš [pâleš] (**palež**) samostalnik moškega spola
gorenje, požig 448: škodljiv naravni
pojav **TMB: Palêsh -a m.** NEM.: *Der Brand*
LAT.: *Titio* ☉ Če je pravilno branje *palež*,
je roditelj v TMB naveden napačno
namesto pričakovanega *-fha*.

palež GLEJ: **paleš**

palica [pálica] samostalnik ženskega spola
palica 175: orodje, ki je palica **TMB:**
Palza -e fh. NEM.: *Der Stecken* LAT.: *Baculus*,
scipio **GS: Palza** – Hung. *paltza*: lat. *Baculus*:
germ. *Backel*: Suec. *Pak, & Bagal*: Hebr. *פֶּלֶחַ*
pelech. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

palíčica [páličica] samostalnik ženskega spola
palíčica, palčka 175: orodje, ki je palica
ABC: en trak na palzhizo (1794, str. 24)

palíšče [palíšče] samostalnik srednjega spola
kuríšče, peč v sušilnici 779: del
zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem
TMB: Palishe -a n. NEM.: *Brandort, Dörrofen*
LAT.: *Teftum, hypocaustum*

paliti [palīti pálim] nedovršni glagol
kuriti, žgati 484: kuriti, žgati **TMB: Palem**
paliti NEM.: *Heitzen, brennen* LAT.: *Inflammare*
GS: Palem – gr. *πάλιν*, *iterum*, *valde scil.*
calearere: Hebr. in Hithp. *פֶּלֶחַ* *hithpallešh*,
confersit cinere, a rad. *inulitat*. *פֶּלֶחַ* *palash*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

palmino drevo [pâlmino drevô]
samostalniška zveza srednjega spola
drevo palma, palmovec 605: drevesna
vrsta **TMB: Palmeno drevo n.** NEM.:
Palmbaum LAT.: *Palma*

palta [pâlta (?)] samostalnik ženskega spola
krvno sorodstvo 419: sorodstveno ali
temu podobno razmerje **TMB: Palta -e fh.**

NEM.: *Die Blutsfreundschaft*
LAT.: *Confanguinitas, fanguines*

pamet [pámet pámeti] samostalnik
ženskega spola
pamet, razum 878: del človeka **TMB:**
Pamét -e fh. NEM.: *Vernunft, Verstand* LAT.:
Intellectus, ratio **KG: Malu pamete, veliku**
srezhe (str. 148) PRIMERJAJ: *nespamet*

pameten [pámetən] pridevnik
pameten, razumen **TMB: Pametn -a -u**
NEM.: *Vernünftig* LAT.: *Prudens, sapiens*

pametiva [pámetiva] samostalnik
ženskega spola
tepežni dan, pametiva, 28.
december 46: praznik **TMB: Pametva**
-e fh. NEM.: *Unschuldiger Kinder Tag* LAT.:
Festum Ss. Innocentium

pametno [pámetno] prislov
pametno, razumno **KG: Pametnu**
'vernünftig' (str. 92)

pametovati [pametováti pametûjem]
in [pámetovati pámetovam] nedovršni glagol
razmišljati, sklepati 435: snovati v
mislih **TMB: Pametûjem; Pametuvam**
NEM.: *Vernünftigten* LAT.: *Ratiocinari*

Pan [pān (?)] samostalnik moškega spola
bog pastirjev Pan 349: lastno ime
nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Pan**,
Travnepan 'Pan, der Hirtengott' (str. 184 s.)
PRIMERJAJ: *Travni Pan*

pana [pāna] samostalnik ženskega spola
izobčenje 560: kazen **TMB: Pana -e**
fh. NEM.: *Bannstrafe* LAT.: *Anathema* **GS:**
Pana – a germ. Bann. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

panati [pānati pānam] nedovršni glagol
1. izobčiti 589: gnati
2. uročiti 498: govoriti vraževerne reči
TMB: Panam NEM.: **1. In die Bann legen** **2.**
Bezaubern LAT.: **1. Anathemizare** **2. Incantare**

pancar [pāncar] samostalnik moškega spola
vojaški oklep 136: vojaško oblačilo
GS: Panzar – a *Pant*; quia ita connectebatur lorica veterum, ut mobilis ceu in cardine verteretur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Pomen je razviden iz sicer napačne etimološke razlage, po kateri naj bi bil oklep poimenovan po pantu, tečaju, s katerimi naj bi bili posamezni deli vojaškega oklepa med seboj povezani.

pandirek GLEJ: **pondirek**

pandol [pandôl] samostalnik moškega spola
kij pri igri 188: pripomoček za igranje
TMB: Pandôl -a m. NEM.: *Das Schlaghölzchē*
 LAT.: *Coniculus* ☉ Pomen 'stožec', ki ga izkazuje latinski prevedek, pri tej besedi v drugih virih ni potrjen, zato se zdi manj verjeten. PRIMERJAJ: *gonič*

pangarcevsko [pāngarcevsko] prislov
tako kot Pangarc **KG: Pangarzovsku** 'pangratzisch' (str. 118)

Pangarčev [pāngarčev] pridevnik
Pangarčev **KG: Pangarzhov, Pangarzhov-kene Syn** 'des Pangratz, und seiner Frauen Sohn' (str. 118)

Pangarčevkin [pāngarčevkin] pridevnik
Pangarčevkin **KG: Pangarzhov, Pangarzhov-kene Syn** 'des Pangratz, und seiner Frauen Sohn' (str. 118)

panj [pānj] samostalnik moškega spola
1. štor, panj 600: del rastline
2. čebelji panj 800: domovanje žuželk, mrčesa **TMB: Pajn** -a m. NEM.: *Ein Stock*
 LAT.: 1. *Truncus* 2. *Alveare*

panjevica [panjevica] samostalnik ženskega spola
čebelnjak, uljnjak 800: domovanje žuželk, mrčesa **TMB: Pajnoviza** -e fh.
 NEM.: *Bienenstöckrecht* LAT.: *Abellarium*
 PRIMERJAJ: *čebelnjak; uljnjak*

pankeljc [pānkəljc] samostalnik moškega spola
trak 247: blago ali usnje **GS: Pankelz** – Gall. *Bandage, Bande, Bandeau, Bandereau*: Perf. *Bend*: germ. *ein Band*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Pomenska opredelitev temelji na podanem primerjalnem gradivu in gorenjskem *pangeljc* 'trak'.

panoge [pānoge] množinski samostalnik ženskega spola
okovi za noge 145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Panoge** fh.
 NEM.: *Fußbeisen* LAT.: *Compedes*

pant [pānt pānta] samostalnik moškega spola
1. telesna konstitucija, postava 465: videz
2. tečaj pri vratih 224: del stavbnega pohištva **TMB: Pant** -a m. NEM.: 1. *Beschaffenheit* 2. *Ein Band* LAT.: 1. *Complexio* 2. *Cardo* **GS: Pant** – unde germ. *die Bänder an den Thüren &c.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pantoka [pāntoka] samostalnik ženskega spola
tesarska sekira 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB: Pantoka** -e fh.
 NEM.: *Eine Zimmeraxt* LAT.: *Afcia*

papati [pāpati pāpam] nedovršni glagol
jesti, papati 699: jesti **TMB: Papam**
 NEM.: *Essen* LAT.: *Edere*

paperek [pāpəɾək] samostalnik moškega spola
1. prazen, obran grozd; češulja 602: del sada ali ploda
2. majhna stvar 405: majhna stvar **TMB: Paperk** -a m. NEM.: 1. *Trap, Kam* 2. *Ein kleines Ding* LAT.: 1. *Racemus* 2. *Res exigua*

papersko pobiranje [pāpersko pobiranje] samostalniška zveza srednjega spola
paberkovanje, tj. nabiranje plodov,

sadežev, ki ostanejo na požeti njivi, v obranem nasadu, vinogradu 𐀀 275: pobiranje pridelka **TMB: Papersku pobiranje** NEM.: Die Nachlese LAT.: Racematio

papež [pâpež] samostalnik moškega spola **papež** 𐀀 905: verski oblastnik **TMB: Papesh** -lha m. NEM.: Der Pabst LAT.: Papa **GS: Papesh** – lat. *Papa*: germ. *Papst*, ex gr. *πάππa*, feu *πάππaς*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

papir [papîr] (popir) samostalnik moškega spola **papir** 𐀀 646: na kar se piše **TMB: Popir** -ja m. NEM.: Das Papier LAT.: Papyrus **GS: Pópyr** – germ. *Papier*: lat. *Papyrus*: gr. *παπυρος*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: fluspapir

papirast [papîrast] pridevnik **papirnat** **TMB: Popiraft** -a -u NEM.: Papiern LAT.: Papyraceus

par [pár] samostalnik moškega spola **par** 𐀀 976: skupina živih bitij **TMB: Par** -a m. NEM.: Das Paar LAT.: Par **GS: Par** – lat. *par*: germ. *paar*, a gr. *παρὰ*, juxta; id enim *par* est alteri, quod juxta illud poni potest ad commenfum. Habet & aliam *Par* significationem, ut *da per nagega slezhen*: unde germ. *barhaupt*, *barfuß* *ufurpant*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

para [pâra] samostalnik ženskega spola **govedo, živina** 𐀀 989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Para** -e fh. NEM.: Das Vieh LAT.: Beftia, anima bruti **GS: Para** – gr. *βάρὰ*, pecus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

paradiž [paradiž] samostalnik moškega spola **raj, paradiž** 𐀀 310: kraj posmrtnega bivanja **TMB: Paradish** -lha m. NEM.: Das Paradies LAT.: Paradifus PRIMERJAJ: nebo

Paramuc [paramûc] samostalnik moškega spola **neki slovanski bog s petimi glavami** 𐀀 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Paramûz** -a m. NEM.: Ein 5. köpfiger Abgott LAT.: Idolum Slavorum

parati [pâрати pâram] nedovršni glagol **parati, ločevati** 𐀀 620: rezati, trgati **TMB: Param** NEM.: Trennen, sondern LAT.: Separare **GS: Param** – Hebr. פָּרַם *param* difcidit, פָּרַד *parad* & בָּרַר *barar*, separavit: lat. *separo*, *lacero*: gr. *σπαρασσω*: germ. *brechen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pare [pâre] množinski samostalnik ženskega spola

mrtvaški oder, pare 𐀀 213: mrtvaški oder **TMB: Pare** fh. NEM.: Eine Bahre LAT.: Feretrum **GS: Pare** – germ. *Bahre*: Allem. *Bara*: super. germ. *Par*, Suec. *Bâr*: Dan. *Baar*: Angl. *Barrow*: Gall. *Bar*: Ital. *Bara*: confonat cum lat. *Ferre*, & gr. *φέρειν* *ferre*, vel *βάρος*, *onus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☹ Beseda, ki je v nemščini sprva pomenila le 'nosilo, nosilnica', se je specializirala v poimenovanje take priprave za mrliča, nato pa v nepremični oder, na katerem leži mrlič. Iz Pohlinovega zapisa ni razvidno, ali so bile pare še premično nosilo ali že nepremični oder. PRIMERJAJ: nosilo

parica [pârica] samostalnik ženskega spola **izparina, sopara** 𐀀 454: vremenski pojav, povezan s temperaturo **TMB: Parza** -e fh. NEM.: Ausdünstung LAT.: Evaporatio

pariti [pâriti pârim] nedovršni glagol **1. polivati z vrelo vodo** 𐀀 586: premikati tekočino **2. biti soparen, izparevati zaradi vročine** 𐀀 450: delati vremenski pojav **TMB: Parêm** *parel*, *paren*, *pareti* NEM.: 1. Mit siedheißem Wasser begießen 2. schwülstig

seyn LAT.: 1. Bulliente aqua perfundere
2. Vaporare ex æstu ☉ Drugi nemški
prevedek je vprašljiv, saj *schwülstig* tudi
v starejšem jeziku pomeni le 'nabrekel,
nabuhel' in 'nadut', vendar *schwül*
pomeni 'soparen'.

parjenik [pârjenik] samostalnik moškega spola
kruh s sladkim nadevom №261: hrana
TMB: Parjenk -a m. Siehe Parnek PRIMERJAJ:
parnik; parnikar

parkelj [pârkelj pârklja] samostalnik
moškega spola
parkelj, tj. rožena tvorba na koncu prstov
nekaterih sesalcev №980: del živali **TMB:**
Parkl -a m. NEM.: Der Huf, die Klaue LAT.:
Ungula

parna [pârna] samostalnik ženskega spola
senik №782: kmečka zgradba **TMB:** Parna
-e fh. NEM.: Der Heuboden LAT.: Fœnile
KG: Parna 'Heuboden' (str. 119)

parnag [pârnaĝ] pridevnik
popolnoma nag **TMB:** Parnag -a -u NEM.:
Ganz entblôbt LAT.: Omnino nudus **GS:** Par
– lat. *par*: germ. *paar*, a gr. *παρὰ*, juxta; id
enim *par* est alteri, quod juxta illud poni
potest ad commenſum. Habet & aliam *Par*
ſignificationem, ut *da per nagega ſlezhen*:
unde germ. *barhaupt*, *barfuß* uſurpant.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev.

parnik [pârnik] samostalnik moškega spola
kruh s sladkim nadevom №261: hrana
TMB: Parnek -a m. NEM.: Sießbrod LAT.: Panis
delibutus PRIMERJAJ: parjenik; parnikar

parnikar [pârnikar] samostalnik moškega
spola
sladki kruh, pecivo №261: hrana
TMB: Parnekar -ja m. NEM.: Der Sießbeck
LAT.: Cupediarius **KG:** Parnekar 'Stüßbeck'
(str. 114) PRIMERJAJ: parnik; parjenik

parnost [pârnost] samostalnik ženskega spola
soparnost, sopara №454: vremenski pojav,

povezan s temperaturo **TMB:** Parnoft -e
fh. NEM.: Die Schwülſtigkeit LAT.: Vaporatio,
æſtus PRIMERJAJ: parost

parost [parôst] samostalnik ženskega spola
soparnost, sopara №454: vremenski pojav,
povezan s temperaturo **TMB:** Parûft -e fh.
Siehe Parnoft

part [pârt] samostalnik moškega spola
odmerjen del №84: del stvari **TMB:** Part -a
m. NEM.: Theil LAT.: Portio

pas [pâs pasû] samostalnik moškega spola
pas, tj. podolgovat kos blaga, usnja, ki
se nosi okrog telesa №130: oblačilo ali
obutev **TMB:** Pâs -û m. NEM.: Ein Gürtel
LAT.: Cingulum, zona **GS:** Pas – hinc germ.
der Bast. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. **KG:** imenovalnik množine
Pasy oder Pasovi (str. 27)

pasarija [pâsarija (?)] samostalnik
ženskega spola
delavnica za izdelovanje pasov №293:
izdelovalnica pasov **KG:** Pasaria 'Gürtlerwer-
kstatt' (str. 120)

pasati [pasâti pasâm] dovršni in nedovršni
glagol
notranjsko iti mimo №561: premikati se **GS:**
Pasam – interioris Carniolæ terminus: Ital.
paſſare, tranſfire: germ. *paſſieren*: hebr. *פָּסַח*
paſach: gr. *πάχα* Paſcha. Item Carniolicum
paham. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
nekaj napačnih povezav ali trditev.

pasec [pâsœc] samostalnik moškega spola
pas, tj. podolgovat kos blaga, usnja, ki
se nosi okrog telesa №130: oblačilo ali
obutev **TMB:** Pasz -a m. Siehe Pas PRIMERJAJ:
pas

pasjak [pâsjak] samostalnik moškega spola
1. pasji iztrebek №698: živalski iztrebek
2. pasji zob №980: del živali **TMB:** Pasjek
-a m. NEM.: 1. Hundsdreck 2. Hundszahn
LAT.: 1. Merda canina 2. Dens caninus

pasji [pásji] pridevnik

pasji **TMB: Pasje -a -u** NEM.: Hündisch

LAT.: Caninus PRIMERJAJ: psičji

pasji luk [pásji lùk pásjega lúka]

samostalniška zveza moškega spola

neki luk (?) №617: vrsta zelike **GS: Luk**

– nomen generale; unde addi folet *wel*, *zhern*, *pasje* &c. *luk*: Dan. *log* a gr. *κακκαεῖν*, *acuere*, & Hebr. *חַל* *lach* humidus. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Pleteršnik navaja pod imenom *pasji luk* le ptičje mleko, *Ornithogalum umbellatum*, ki ni podoben lukom. PRIMERJAJ: luk

paska [pâska] samostalnik ženskega spola

pazljivost, pozornost №58: čustvo **TMB:**

Paska -e fh. NEM.: Die Hut, Aufmerksamkeit

LAT.: Attentio **GS: Paska** – a *Pasem* in *fecunda*

significacione: germ. *die Passe*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

past [pâst pastí] samostalnik ženskega spola

past №155: pripomoček za lov na kopenske živali **TMB: Paft -y** fh. NEM.: Eine Falle LAT.: Decipula

pasterek [pâsterək] (pastorek)

samostalnik moškega spola

pastorek №950: sorodnik ipd. **TMB:**

Paftèrk -a m. NEM.: Ein Stiefsohn LAT.:

Privignus **GS: Pafterk** – a *Pasem* nutrio.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pasterka [pâsterka] (pastorka)

samostalnik ženskega spola

pastorka №950: sorodnik ipd. **TMB:**

Paftérka -e fh. NEM.: Eine Stieftochter

LAT.: *Privigna* **GS: Pasterka** – a *Pasem* nutrio.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pasti¹ [pâsti pádem] dovršni glagol

omahniti, pasti №670: pasti **TMB: Padém**

pafti Siehe *Padam*

pasti² [pâsti pásem] nedovršni glagol

1. pasti, tj. **skrbeti za živali, ko jedo**

travo №118: krmiti živali

2. dajati hrano živali; hraniti №118: krmiti živali

3. paziti, nadzorovati №749: varovati

TMB: Pâsem pasl, pasen, pâfti NEM.: 1.

Weiden 2. Speisen 3. Acht geben,

nachspüren LAT.: 1. Pafcere 2. Nutrire 3.

Attendere **GS: Pasem** – gr. βόσκω: lat. *paſco*.

Significat & obſervare, na njega pasem: sem

tebe spaſ!? germ. *passen*, *abpassen*: Hebr.

פאפא Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

pastir [pastír] samostalnik moškega spola

pastir №871: uslužbenec **TMB: Paftir -a** m.

NEM.: Ein Hirt LAT.: Paftor

pastirica [pastíríca] samostalnik ženskega spola

1. ženska, ki pase; pastirica №871: uslužbenec

2. ptica pastirica, latinsko *Motacilla (flava)* №999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Pastariza -e** fh. NEM.: 1. Eine Hirtinn 2. Bachstelze LAT.: 1. Paftrix, cuftos 2. *Motacilla* **KG: Pastariza**, 'Schäferin' (str. 115) **ABC: Paftariza** (1765, str. 14)

pastirski [pastírski] pridevnik

pastirski **TMB: Paftirske -a -u** NEM.: Hirtisch

LAT.: Paftoritus, paftoralis

pastorek GLEJ: **pasterek**

pastorka GLEJ: **pasterka**

pastuh [pastúh] (postuh) samostalnik moškega spola

neskopljen konj; žrebec №989: vrsta

kopenske domače živali **TMB: Poftuh -a**

m. NEM.: Ein Beschollerer LAT.: Admiſſarius

PRIMERJAJ: *pastuk*

pastuk [pastúk] samostalnik moškega spola

neskopljen konj; žrebec №989: vrsta

kopenske domače živali **TMB: Paftúk -a**

m. NEM.: Ein Beschellerer LAT.: Admiffarius
PRIMERJAJ: pastuh

paša [pâša] samostalnik ženskega spola
paša № 267: hrana za živali **TMB: Pasha** -e
f. NEM.: Die Weide LAT.: Pafcua

pašgred [pāšgrəd (?)] samostalnik
moškega spola

sadovnjak № 317: rastišče dreves
TMB: Pashgrèd -a m. NEM.: Obstgarten LAT.:
Pomarium ☉ Hapaks legomenon. Drugi
del besede spominja na *pungrat*, *pungart*
ipd. 'sadovnjak' iz srednjevisokonemške
boumgarte.

pašpertant [pašpertänt (?)] samostalnik
moškega spola

vrsta hijacinte № 617: vrsta zelike
TMB: Pashpertant -a m. NEM.: Eine Gattung
Hyacynthen LAT.: Species Hyacinthi
PRIMERJAJ: blegijač; cepnesina; cinta;
falón; jahcin

patoka [pátoka] samostalnik ženskega spola
slabo, zadnje vino v sodu (?) № 661:
alkoholna pijača **GS: Patoka** – ex
præpositione po & tōzhem. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslov-
ja pravilna. ☉ Pomenski možnosti sta
navedeni po Pleteršniku.

patriot [patriôt] samostalnik moškega spola
rodoljub, patriot № 836: človek glede
na ljubezenska in tem podobna čustva
TMB PREDGOVOR: Parjatli, Patrioti, katiri si
perfadévate Kraynske jefik, inu te umetnoftne
nashe rojftne dušhele poufdigneti (str. 5 s.)

patron [patrôn] samostalnik moškega spola
svetniški zavetnik; patron № 894: človek
glede na krščansko vero **ABC: mojeh** fveteh
Patronov (1789, str. 22)

patrska [pátrska] samostalnik ženskega spola
vinski trs № 610: vrsta grma
TMB: Patèrska -e f. NEM.: Die Trespe
LAT.: Vinacium **GS: Paterska** – quia Patribus

mendicantibus in collectura mufti dari folet.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. ☉ Pomenska opredelitev temelji
na latinskem prevedku in na omembi
(vinskega) mošta, ki naj bi ga dajali
menihom vbogajme. Nemški prevedek
Trespe sicer pomeni le 'rastlina stoklasa,
Bromus'.

pav [pâv] samostalnik moškega spola
ptica pav, latinsko *Pavo* № 1003: vrsta
domače ptice **TMB: Pav** -a m. NEM.: Der Pfau
LAT.: Pavo **GS: Pav** – lat. *Pavo*: germ. *Pfau*:
Anglof. *Pawa*: Ital. *Pavone*: Gall. *Paone*:
Hifp. *Pavon*: onomatopceia, a voce; quam
præfertim femella pavonis edit: *Pa-u*. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditev.

pavka [pâvka] (**pavke**) samostalnik
ženskega spola
navadno množina **pavka**, tj. **boben v obliki
kotla, ki ima čez odprtino napeto
kožo** № 171: glasbilo **TMB: Pavke** f. Sieh.
Bobnize ☉ V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki. PRIMERJAJ: bobnica

pavke GLEJ: **pavka**

pavola [pávola] samostalnik ženskega spola
bombaž, bombažna tkanina № 247:
blago ali usnje **TMB: Pavola** -e f. NEM.:
Die Baumwolle LAT.: Goffipium **GS: Pavola**
– germ. *Baumwolle*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

pavolnast [pávolnast] pridevnik
bombažen **TMB: Pavolnast** -a -u NEM.: Von
Baumwolle, baumwollen LAT.: Goffipinus
PRIMERJAJ: pavolnat

pavolnat [pávolnat] pridevnik
bombažen **TMB: Pavolnat** -a -u NEM.: Von
Baumwolle, baumwollen LAT.: Goffipinus
PRIMERJAJ: pavolnat

pavos [pávos (?)] samostalnik moškega spola
neko drevo, verjetno latinsko *Anagyris*

foetida 𐌺605: drevesna vrsta **TMB: Pavos** -a m. NEM.: *Baumbohne* LAT.: *Anagyris* PRIMERJAJ: kačjak; smrdljivec

pavša [pâvša] samostalnik ženskega spola kneftra, tj. jermen, ki med čevljariskim delom drži čevelj trdno na kolenih 𐌺144: orodje za držanje **TMB: Pavsha** -e fh. NEM.: *Schusteralzen* LAT.: *Suppositum futrinum* **GS: Pavsha** – germ. *Pauschen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pazduha [pâzduha] (pajstha)

samostalnik ženskega spola **pazduha** 𐌺878: del človeka **TMB: Pajfteha** -e fh. NEM.: *Die Achsel* LAT.: *Axilla* ☉ Zapis z *e*, ki niti ni označen kot polglasnik, je hiperkorekten, saj nezveneča glasovna skupina *st* dokazuje, da je bil upad že izpeljan in da se je beseda izgovarjala *pâjstha*. Prim. danes dolensko *pâska*, gorensko *pâjska*.

pažulek [pâžulək] samostalnik moškega spola vrsta bora, morda **cemprin**, latinsko *Pinus cembra* 𐌺605: drevesna vrsta **TMB: Pafhulék** -a m. NEM.: *Zirbelbaum* LAT.: *Anacacabea*

pecelj [pécəlj pécəljna] samostalnik moškega spola

pecelj 𐌺602: del sada ali ploda **TMB: Pêzèl** -na m. NEM.: *Der Stengel* LAT.: *Petiolus* **GS: Pêzel** – lat. *petiolus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

peč [pêč pečî] samostalnik ženskega spola **peč** 𐌺779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem **TMB: Pêzh** -y fh. NEM.: *Der Ofen* LAT.: *Fornax*

peča [pêča] samostalnik ženskega spola žensko pokrivalo; **peča** 𐌺137: žensko oblačilo **TMB: Pêzha** -e fh. NEM.: *Das Haupttuch* LAT.: *Velum capitis* **KG: Ona** je svoj prepert fa njeno pezho, inu fa njegovo

srajzo dalla 'Sie hat ihr Fürtuch für ihr (einer anderen) Haupttuch, und sein Hemmd gegeben' (str. 136) PRIMERJAJ: pečica¹

pečat [pêčât] samostalnik moškega spola **žig, pečat** 𐌺201: pisni izdelek **TMB: Pezhat** -a m. NEM.: *Das Petschaft* LAT.: *Sigillum* **GS: Pêzhat** – *Pezhateti*; unde germ. *Petschaft*, *petschieren* deduxiffē feruntur: inf. Sax. *Pitzer*: Suec. *Pitfer*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

pečati se [pêčâti se pečâm se] nedovršni glagol

družiti se 𐌺927: družiti se **TMB: Pezhâm se** NEM.: *Umgehen* LAT.: *Converfari* **KG: Pezhej se** s'brumnemi (str. 187)

pečatnik [pêčâtnik] samostalnik moškega spola

priprava za odtis žigov, pečatnik 𐌺176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Pezhatnek** -a m. NEM.: *Das Petschierstöckchen* LAT.: *Sigillum*

pečenica [pêčeníca] samostalnik ženskega spola

neka goba 𐌺608: vrsta gobe **TMB: Pezheniza** -e fh. NEM.: *Eine Art Schwämme* LAT.: *Agaricum* ☉ Pleteršnik navaja *pečenica* tudi v pomenu 'Boletus lactifluus', kar je danes *Suillus granulatus*, ovčarska lupljivka, SSKJ² pa *mlečna pečenica* 'Lactarius volemus'.

pečenina [pêčenína] samostalnik ženskega spola

1. pečeno meso, pečenka 𐌺261: hrana **2. ognojitev rane, vnetje, prisad** 𐌺35: oboleli del človeka **TMB: Pezhenina** -e fh. NEM.: **1. Der Braten 2. Brand** LAT.: **1. Aflum 2. Anthrax** PRIMERJAJ: pečenje; pečenka; pečeno

pečenje [pêčénje] samostalnik srednjega spola

pečeno meso, pečenka (?) 𐌺261: hrana **GS: Pêzhênje** – Hung. *Petsenye*, der Bratten.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: pečenina; pečenka; pečeno

pečenka [pečénka] samostalnik ženskega spola

manjši kos pečenega mesa, majhna pečenka №261: hrana **TMB: Pezhenka -e fh.** NEM.: *Das Brätchen* LAT.: *Affatura* PRIMERJAJ: pečenina; pečenje; pečeno

pečeno [pečéno] samostalnik srednjega spola

pečeno meso, pečenka №261: hrana **KG: En kos pezhenea 'Ein Stück gebrathenes' (str. 190) © Beseda je manj verjetno moškega slovnicega spola.** PRIMERJAJ: pečenina; pečenje; pečenka

pečevina [pečevína] samostalnik ženskega spola

skalno gorovje №337: vzpetina **TMB: Pezhovina -e fh.** NEM.: *Felsengebirg* LAT.: *Saxetum*

pečevje [pečevjè] samostalnik srednjega spola **strmo, navpično skalovje; pečevje** №338: kamnita vzpetina ali njen del

TMB: Pezhovje -a n. NEM.: *Felsenkette* LAT.: *Rupetum* PRIMERJAJ: skalovje

pečí [péči péčem] nedovršni glagol

1. **žgati** №484: goreti
2. **toplotno obdelovati hrano z vročo maščobo; pečí, cvreti** №265: pripravljati hrano
3. **obdelovati testo z vročim zrakom v pečí; pečí** №265: pripravljati hrano **TMB: Pêzhèm pekl, pezhen, pezhi** NEM.: 1. Brennen, 2. Braten 3. Backen LAT.: 1. Urere 2. Affäre 3. Pinfere **GS: Pêzhèm – Vifogothis speka, dörren. Unde Verbale.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pečica¹ [péčica] samostalnik ženskega spola **tančica** №137: žensko oblačilo

TMB: Pêzhèza -e fh. NEM.: *Netzhäutchen* LAT.: *Reticolum* **GS: Pêzheza – diminutivum a Pezha, vellum, vellamen.** Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: peča

pečica² [pečícá] samostalnik ženskega spola **majhna peč** №779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem **TMB: Pêzhiza -e fh.** NEM.: *Kleiner Ofen* LAT.: *Fornax parva*

pečka GLEJ: **peška**

pečkat GLEJ: **peškat**

ped [pêd pedí] samostalnik ženskega spola **dolžinska mera ped, pribl. 20 cm** №432: dolžinska mera **TMB: Pêd -y fh.** NEM.: *Eine Spanne* LAT.: *Palmus, spítama*

pega¹ [péga] samostalnik ženskega spola **sončna pega** №879: del človeka, ki je hiba **TMB: Pêga -e fh.** NEM.: *Sommerfleck* LAT.: *Lentigo* **GS: Pêga – gr. πηγή, scatebra.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pega² [péga] samostalnik ženskega spola **zunanji del kolesa; platišče** №592: del voza **TMB: Pêga -e fh.** NEM.: *Felge* LAT.: *Abfís*

pegast [pégast] pridevnik **pegast** **TMB: Pegaft -a -u** NEM.: *Fleckicht* LAT.: *Lentiginofus*

pegla [péglá] samostalnik ženskega spola **smola za mazanje ladij, kolofonija** №652: sredstvo za mazanje **TMB: Pêgla -e fh.** NEM.: *Schifferbech, Kalfonie* LAT.: *Bitumen* **GS: Pêgla – Ital. Pegola; germ. Bech; lat. Pix; Angl. Pitch; Dan. Beeg; gr. πίττα.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pegrin [pégrin (?)] samostalnik moškega spola **poldragi kamen hrizokola** №272: dragi ali poldragi kamen **TMB: Pêgrin -a m.** NEM.: *Das Berggrün* LAT.: *Chryfocolla* **GS: Pêgrin – a germ. Berggrün.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

peh [pêh pehû] samostalnik moškega spola **sopihanje zaradi telesnega**

napora Ꞥ 491: vzdihovanje **TMB: Pəh** -ú m. NEM.: *Das Verschnauben* LAT.: *Anhelitus*

pehar [pəhar pəháɾja (?)] samostalnik moškega spola

neka lesena posoda, morda nečke, mernik Ꞥ 229: posoda za hrano

TMB: Pəhar -ja m. NEM.: *Ein Siñer, Flechte* LAT.: *Alveolus* PRIMERJAJ: peharec

peharec [pəháɾɛç] samostalnik moškega spola

kozarec Ꞥ 239: posoda za pijačo

TMB: Pəháɾz -a m. NEM.: *Ein Becher, Glas*

LAT.: *Calix, scyphus* PRIMERJAJ: pehar

pehati [pəháti pəhám] nedovršni glagol

suvati, pehati Ꞥ 727: tolči, bosti **KG: Pəhám**

'ich stosse' (str. 65)

pehati se [pəhəti se pəhəm se] nedovršni glagol

postajati upehan Ꞥ 693: dihati ipd. **TMB: Pəhəm sê** NEM.: *Schnauben* LAT.: *Deficere currendo*

pehtram [pəhətrəm] samostalnik moškega spola

rastlina pehtran, latinsko *Artemisia dracunculul* Ꞥ 617: vrsta zelike **TMB:**

Pəhətrəm -a m. NEM.: *Spiegelkraut* LAT.:

Pyrethrum **GS: Pəhətrəm** – lat. *Pyrethrum*:

germ. *Bergtram* ex gr. *πύρεθρον* ob

acrimoniam radidis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pek [pək] samostalnik moškega spola

pek Ꞥ 852: kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno postrežbo **TMB: Pək** -a m.

NEM.: *Ein Brodbeck* LAT.: *Piftor* **GS: Pək** – a *Pəzhém*, germ. *Beck*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

peka [péka] samostalnik ženskega spola

peka Ꞥ 265: pripravljanje hrane **TMB: Pəka** -e fh. NEM.: *Das Backen* LAT.: *Piftura*

pekel [pəkəu] samostalnik moškega spola

pekel Ꞥ 310: kraj posmrtnega bivanja

TMB: Pekl -a m. NEM.: *Die Hölle* LAT.: *Inferi* **GS: Pekl** – a *Pəzhém*: Hung. *Pokol*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

KG: pred pekl. Pred mejstu (str. 133)

ABC: pred pèkl (1789, str. 27) PRIMERJAJ:

pakel; predpekleo

peklati [pəkláti pəklám] nedovršni glagol

beraćiti Ꞥ 819: živeti v pomanjkanju

TMB: Pəklám NEM.: *Betteln* LAT.: *Mendicare*

Peklenec [pəklénɛç] samostalnik moškega spola

bog podzemlja Ꞥ 349: lastno ime ne-krščanskega človekolikega bitja **TMB:**

Pəklɛnz -a m. NEM.: *Höllengott* LAT.: *Pluto*

peklenski [pəklénski] pridevnik

peklenski **TMB: Pəklɛnske** -a -u NEM.:

Höllisch LAT.: *Infernalis*

pekliti se [pəklíti se pəklím se] nedovršni glagol

biti nejevoljen, jeziti se Ꞥ 61: jeziti se

TMB: Pəklím se NEM.: *Zörnen* LAT.: *Indignari*

peklja [pəklja] samostalnik ženskega spola

pentlja Ꞥ 131: del oblačila ali obutve **TMB:**

Pəkla -e fh. NEM.: *Eine Masche* LAT.: *Pedica, trica*

pekljati [pəkljáti pəkljám] nedovršni glagol

delati pentlje, vezati s pentljo Ꞥ 755:

vezati **TMB: Pəklám** NEM.: *Maschen machen*

LAT.: *Colligare*

pelikan [pəlikān] samostalnik moškega spola

ptica pelikan, latinsko *Pelecanus*

onocrotalus Ꞥ 999: vrsta divje ptice ali

druge zračne živali **TMB: Pəlkān** -a m.

NEM.: *Der Pelikan* LAT.: *Pelecanus*

pelin [pélin] samostalnik moškega spola

rastlina pelin, latinsko *Artemisia*

vulgaris Ꞥ 617: vrsta zelike **TMB: Pəlin** -a m.

NEM.: *Der Wermuth* LAT.: *Abfynthium*

pelinovec [pəlínovɛç] samostalnik

moškega spola

vino, v katerem je namočen pelin Ꞥ 661:

alkoholna pijača **TMB: Pelinovz** -a m.
NEM.: *Wermuthwein* LAT.: *Abfynthites*

peljati [peljáci péljem] in [peljâm]
nedovršni glagol

1. peljati № 573: voziti

2. voditi № 589: gnati **TMB: Pêlém; Pêlâm**
pêlâti NEM.: *Führen* LAT.: *Ducere, vehere* **GS: Pelâm** – *Pelem* a gr. *πέλας*, prope: *πελάω, πελάζω*, *appropinguo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Pèllite** njega napayat 'Führet es zum Wasser' (str. 194)

pena¹ [péna] samostalnik ženskega spola
pena № 449: vodni naravni pojav **TMB: Pejna; Pëna** -e fh. NEM.: *Der Schaum* LAT.: *Spuma* **GS: Pejna** – *Pëna*: Anglof. *Faem*: lat. *Spuma cum præfixo fibilo exinde enatem vox*; germ. *Schaum*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

pena² [péna] samostalnik ženskega spola
kazen № 560: kazen **TMB: Pëna** -e fh. NEM.: *Straf* LAT.: *Pœna*

penast [pénast] pridevnik
penast **TMB: Penaft** -a -u NEM.: *Schaumend* LAT.: *Spumofus*

penica [pénica] samostalnik ženskega spola
ptica penica, latinsko *Sylvia hortensis* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Penèza** -e fh. NEM.: *Eine Grasmücke* LAT.: *Curruca, cicada*

peniti [péniti pënim] nedovršni glagol
odstranjevati peno № 586: premikati tekočino **TMB: Pejnem; Pënem** peneti NEM.: *Abfäumen* LAT.: *Defpumare* **GS: Pënem** – a *Pejna*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

peniti se [péniti se pënim se] nedovršni glagol

peniti se № 577: premikati se (o tekočinah) **TMB: Pejnem se** NEM.: *Schaumen* LAT.: *Spumare*

-penjati [pënjati pënjam] glagol, samo v sestavi

GS: Pejnam – *exolevit, extat tamen in compositis spejnam a pejna*. PRIMERJAJ: *penjati se*

penjati se [pënjati se pënjam se]
nedovršni glagol

naprezati se, napenjati se № 81: delati, truditi se **TMB: Pejnam sê** NEM.: *Sich anstrengen* LAT.: *Impendere fe* PRIMERJAJ: *-penjati*

penklja [pénklja (?)] samostalnik ženskega spola

navadno množina **žival trtna uš**, latinsko *Daktulosphaira vitifoliae* № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Penkle** fh. NEM.: *Eine Reblaus* LAT.: *Pediculus uvæ* **GS: Penkle** – *Armoricis Fenglin* est genu, *pes uvæ*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

penovka [pënovka] samostalnik ženskega spola

zajemalka za pobiranje pene;
penovka № 146: kuhinjski pripomoček **TMB: Pejnovka; Penovka** -e fh. NEM.: *Schaumlöfel* LAT.: *Defpumatorium*

penzeljc [pënzəljc (?)] samostalnik moškega spola
čopič № 176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Pemfêlz** -a m. NEM.: *Ein Pinsel* LAT.: *Penicillum*

pepel [pëpêu] samostalnik moškega spola
pepel № 481: pri gorenju nastali odpadek **TMB: Pepeł** -a m. NEM.: *Die Asche* LAT.: *Cinis*

pepeliti [pëpelīti pëpelīm] nedovršni glagol
spreminjati v pepel; pepeliti № 484: goreti **TMB: Pepélim** NEM.: *Einäschern* LAT.: *Incinerare*

pepelnat [pëpêunat (?)] pridevnik
pepelnato siv **TMB: Pepelnat** -a -u NEM.: *Achenfärbig* LAT.: *Cineritius*

pepelnica [pepeŋníca (?)] samostalnik ženskega spola

pepelnica, tj. **sreda po pustnem torku** ¶46: praznik **TMB: Pepelniza -e fh.** NEM.: Aschermittwoch LAT.: Dies Cinerum

perečil [perečīl (?)] (perečilj)

GS: Perezhil – *quali per Rêzlu*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Nejasen hapaks legomenon.

perečilj GLEJ: **perečil**

pereči ogenj [perêči ógønj] (perečogenj; pereč ogenj) samostalniška zveza moškega spola

kronična zastрупitev z rženimi rožički; ergotizem ¶17: bolezen **TMB: Perêzhogn** NEM.: St. Antonfeuer, heisser Brand LAT.: Puftula, gangræna ☹ Pletersnik navaja za Notranjsko poenobesedeno *perêčec* v enakem pomenu.

perečogenj GLEJ: **pereči ogenj**

pereč ogenj GLEJ: **pereči ogenj**

perel GLEJ: **pirelj**

perelj GLEJ: **pirelj**

pereponka [perepønka] samostalnik ženskega spola

trebušna prepona; diafragma ¶972: del človeka ali živali **TMB: Peréponka -e fh.** NEM.: Brustfell LAT.: Diaphragma

peretnica [peretníca] samostalnik ženskega spola

perutnica, ptičje krilo ¶980: del živali **TMB: Peretniza -e fh.** Siehe Perutnica **GS: Perû** – unde *Perûte*. *Peretniza* a gr. περπερος, levis: περὶ, circa, circum: περὸν, ala, penna. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS: Duberniza** – *quali dve perétnize, & ideo melius scriberetur Duperniza*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. **GS: Duperniza**

– *quali Dvojna peretniza* : lat. *Bipennis*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

peretšilj [peretšīlj] samostalnik moškega spola

rastlina peteršilj, latinsko *Petroselinum crispum* ¶617: vrsta zelike **TMB: Peretshil -a m.** NEM.: Der Petersilge LAT.: Petroselinum PRIMERJAJ: peteršilj

perica [períca] samostalnik ženskega spola **perica**, tj. **ženska, ki se ukvarja s pranjem** ¶843: kdor se ukvarja s pranjem **TMB: Periza -e fh.** NEM.: Eine Wäscherinn LAT.: Lotrix

periče [períče] samostalnik srednjega spola **peresce** ¶980: del živali **KG: Perijzhe** 'Federchen' (str. 116)

peričnik [perīčnik] samostalnik moškega spola **moški, ki se ukvarja s pranjem** ¶843: kdor se ukvarja s pranjem **TMB: Perizhnek -a m.** NEM.: Der Wäscher LAT.: Fullo ☹ Latinski prevedek *fullo* v antiki sicer pomeni 'izdelovalec suknja, suknjar', a besedo navaja Grimmov slovar kot latinsko ustreznico k prvemu pomenu besede *Wäscher*.

perilnik [perīlnik] samostalnik moškega spola **debelejša palica, s katero so pri pranju udarjali po perilu** ¶142: palica za pranje **TMB: Perilnèk; Perivnek -a m.** NEM.: Waschbengel LAT.: Fuftis lotricum PRIMERJAJ: perulja

perilo [perílo] samostalnik srednjega spola **perilo**, tj. **tista oblačila, ki se perejo** ¶130: oblačilo ali obutev **TMB: Perilu -a n.** NEM.: Die Wäsche LAT.: Lotura

perišče [perīščè] samostalnik srednjega spola **prgišče** ¶426: mera **TMB: Perishe -a n.** NEM.: Eine Handvoll LAT.: Manipulus

perjanica [perjaníca] samostalnik ženskega spola
tok za pero, pisalno orodje; pušica 𐌺235: posoda za orodje in pripomočke **TMB: Pirjeniza -e** fh. NEM.: *Die Federbüchse* LAT.: *Calamarium*

perje [pérje] samostalnik srednjega spola
1. perje, peresa 𐌺980: del živali
2. listje 𐌺600: del rastline **TMB: Pirje; Perje -a** n. NEM.: *1. Die Feder 2. Das Laub* LAT.: *1. Penna, Calamus 2. Folium*

pernat [pêrnat] pridevnik
ki ima perje; pernat **TMB: Pirnat -a -u** NEM.: *Von Federn* LAT.: *Plumeus*

pernica [pêrnica] samostalnik ženskega spola
s perjem napolnjena odeja; pernica 𐌺222: posteljina **TMB: Pirnèza -e** fh. NEM.: *Das Federbett* LAT.: *Culcitra piumea*

pero [perô perêsa] samostalnik srednjega spola
pero, pisalo 𐌺176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Perú perêsa** n. NEM.: *Die Feder, der Kiel* LAT.: *Calamus* **GS: Perû – unde Perûte. Peretniza** a gr. *περπερος*, *levis: περì, circa, circum: περρòν, ala, penna*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☹ Latinski prevod dopušča le pomen 'pero kot pisalo', nemška bi poleg tega dopustila tudi 'ptičje pero'.

peršona [peršòna] samostalnik ženskega spola
oseba 𐌺821: človek **TMB: Pershòna -e** fh. NEM.: *Die Person* LAT.: *Perfona*

perulja [perúlja] samostalnik ženskega spola
debelejša palica, s katero so pri pranju udarjali po perilu 𐌺142: palica za pranje **TMB: Perûla -e** fh. *Siehe Perivnek* PRIMERJAJ: perilnik

peruta [perúta] samostalnik ženskega spola
perutnica, ptičje krilo 𐌺980: del živali

TMB: Perûta -e fh. NEM.: *Der Flügel* LAT.: *Ala, cornu* **GS: Perû – unde Perûte. Peretniza** a gr. *περπερος*, *levis: περì, circa, circum: περρòν, ala, penna*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: peretnica; perutnica

perutast [perútašt] pridevnik
krilat **TMB: Perutašt -a -u** NEM.: *Geflügelt* LAT.: *Alatus*

perutje [perútje] samostalnik srednjega spola
večje domače ptice; perutnina 𐌺1001: domača perutnina **TMB: Perutje -a** n. NEM.: *Das Flügelwerk* LAT.: *Altilia*

perutnica [perutníca] samostalnik ženskega spola
perutnica, ptičje krilo 𐌺980: del živali **TMB: Perutniza -e** fh. *Siehe Peruta* PRIMERJAJ: peretnica; peruta

pes [pəs psä] samostalnik moškega spola
žival pes, latinsko *Canis lupus familiaris* 𐌺989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Pès -â** m. NEM.: *Der Hund* LAT.: *Canis* **GS: Pes – (erdezh) fors ex gr. ψυδράκιον, translatum: ita quoque in Borruflia vocant den rothen Hund: & Malabares quoque rubrum canem fua lingua vocant, quod germ. ajunt: der Friesel**. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pesa [pêsa] samostalnik ženskega spola
rastlina pesa, latinsko *Beta vulgaris* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Peša -e** fh. NEM.: *Der Mangold* LAT.: *Beta*

pese [pəsè pəsêta] samostalnik srednjega spola
psiček 𐌺991: mladič kopenske domače živali **TMB: Pèsê -ęta** n. NEM.: *Ein Hündchen* LAT.: *Catellus*

pesek¹ [pésək] samostalnik moškega spola
pesek 𐌺637: kamen, kamenina **TMB: Pešk;**

Pejsk -a m. NEM.: Der Sand LAT.: Arena

GS: Pešk – gr. ψῆρος, glareia, arena.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pesek² [pəšək] samostalnik moškega spola
psiček № 991: mladič kopenske domače živali **TMB: Pèsk** -a m. NEM.: Das Hündchen LAT.: Catellus ☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

pesem [pəšəm] samostalnik ženskega spola
pesem, ki se poje № 250: pesem, ki se poje **TMB: Pešm** -e fh. NEM.: Das Lied LAT.: Cantilena **GS: Pešm** – gr. ψαλμός. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pesemski del [pəšəmski dəu] samostalniška zveza moškega spola
poetika **stopica** № 254: del literarnega dela **KG: pesemske dejl, skok** 'Das Reimglied' (str. 179)

pesica GLEJ: **psica**

pesmenik [pəsmenik] samostalnik moškega spola
pevec № 961: glasbenik **TMB: Pəsménik** -a m. NEM.: Liedersänger LAT.: Pfaltes

pesmoust [pəsmoušt] samostalnik moškega spola
pevec № 961: glasbenik **TMB: Pəfmoust** -a m. NEM.: Liedermund LAT.: Pfaltes

pest [pəšt pəstí] samostalnik ženskega spola
pest № 878: del človeka **TMB: Peft** -y fh. NEM.: Die Faust LAT.: Pugnus **GS: Peft** – germ. *Faust*: apud Tatian *Fuft*: Holl. *Vuyft*: Angl. *Fift*: lat. *Pugnus*: gr. πύξ. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

pestiti [pəstíti pəstím] nedovršni glagol
držati v zaporu № 560: kaznovati **TMB: Pēftim** NEM.: Gefangen halten LAT.: Incuftodia tenere

pestovati [pəstovati pəstujem] in [pəstovam] nedovršni glagol
pestovati № 460: pestovati **TMB: Peftujem; Peftuvam** NEM.: An armen tragen LAT.: Gerulare

pestrna [pəštrna] samostalnik ženskega spola
pestrnja, pestrna № 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Pešterna** -e fh. NEM.: Die Kindsmagd LAT.: Gerula **KG: Pesterna** 'Kindsmensch' (str. 130)

peš [pəš] prislov
peš **TMB: Pešh** NEM.: Zu Fuß LAT.: Pedester **GS: Pešh** – lat. *Pedester*: gr. ποῦς, Chald. *ppp* *pəsa* inceflit. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

pešati [pəšati pəšam] nedovršni glagol
pešati, omagovati, slabeti № 17: boleti, bolehati **TMB: Pešham** NEM.: Ermüden LAT.: Deficere eundo **GS: Pešham** – a gr. πεζικόι, *pedeftres*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pešavt [pəšəvt] samostalnik moškega spola
kdor je opešal; opešanec № 824: bolnik **TMB: Peshovt** -a m. NEM.: Abgematteter LAT.: Laffus

pešec [pəšəc] samostalnik moškega spola
1. pešec (?) № 920: popotnik
2. vojak pehotne enote; pešak № 966: vojak **TMB: Pešhz** -a m. NEM.: Ein Fußgänger LAT.: Pedes **KG: en dejl pəshəzhov** so bili od kojnekov v'vodo fapodeni (str. 140)

peška [pəškä] (*pečka*) samostalnik ženskega spola
peška, pečka № 602: del sada ali ploda **TMB: Pəshka** -e fh. NEM.: Der Kern LAT.: Acinus, os **GS: Peshka** – inf. Sax. *Besing* habent pri germ. *Beer: & Bitske* pro Kernhaus im Obste. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

peškat [pəškät] (*pečkat*) pridevnik
peškat, pečkat **TMB: Peshkat** -a -u NEM.: Kernicht LAT.: Acinofus

pešpot [pěšpót (?)] samostalnik ženskega spola

pešpot, steza ≍ 553: cesta, pot **TMB:** **Peshpot** LAT.: Siehe **Pesh KG:** Stěfa (pěshpot) 'Der Fußsteig' (str. 192) ☉ Zapis v TMB resda nakazuje možnost, da bi bila beseda prislov s pomenom 'peš', vendar je to zaradi zapisa v KG malo verjetno. Zapis v KG dopušča ozki *e* v prvem zlogu, primerjaj tam na strani 31 *Pězh* 'Ofen'.

pet [pět] števnik

pet TMB: Pět NEM.: Fünf LAT.: Quinque **GS: Pět** – Ofci, & Æoles dicebant: πέτορα, quatuor, & πέμπε, quinque, pro πέντε: *Perfæ habent Peng: germ. fünf: lat. quinque.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

peta [péta] samostalnik ženskega spola

peta ≍ 878: del človeka **TMB: Pêta** -e fh. NEM.: Die Ferse LAT.: Calx

petak [peták] samostalnik moškega spola

kovanec za pet krajcarjev; petak ≍ 85: denar **TMB: Péták** -a m. NEM.: 5. Kreuzmünz LAT.: Quinarius

petdeset [petdesět] števnik

petdeset TMB: Petdeset NEM.: Fünfzig LAT.: Quinquaginta

petdeseti [petdeséti] števnik

petdeseti KG: petdesete 'L.' (str. 44)

petek [pětək] samostalnik moškega spola

petek ≍ 43: čas ali njegov del **TMB: Pětκ** -a m. NEM.: Der Freytag LAT.: Dies Veneris **GS: Pětκ** – a *Pět*, hoc est, quinta post Dominicam dies: Hung. *Pentek*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

petelin [petelĭn (?)] samostalnik moškega spola

petelin, latinsko *Gallus gallus domesticus mas.* ≍ 1003: vrsta domače ptice **TMB: Petélin** -a m. NEM.: Der Hahn LAT.: Gallus **GS: Petelin** – a *Pojem*, infinitivum *pejti*:

ut lat. *Gallus a Celtico galla, canens; hinc Nachtigall, avis noctu canens.* Gr. *πέταλα*, der Hahn an den Gebäuden. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

petelinček [petelĭnčək] samostalnik moškega spola

1. petelin, petelinček ≍ 1004: mladič domače perutnine
2. rastlina ostrožnik, latinsko *Delphinium consolida* ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Petelinzhek** -a m. NEM.: 1. Der Hahn 2. Rittersporn LAT.: 1. Gallus 2. Consolida regalis

petelinec [petelĭnəc] samostalnik moškega spola

petelin (?) ≍ 1003: vrsta domače ptice **ABC: Petelinz** (1765, str. 14)

peteršilj [peteršĭlj] samostalnik moškega spola

rastlina peteršilj, latinsko *Petroselinum crispum* ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Pêtershil** -a m. Siehe *Peretshil* PRIMERJAJ: peretšĭlj

peti¹ [péti pójem] nedovršni glagol

1. peti ≍ 530: peti
2. v frazemu biti uresničen ≍ 2: biti **TMB: Pójem** pejl, pejti NEM.: Singen LAT.: Cantare **KG: Na! tvoja nabo pejla, temuzh moja** (str. 149)

peti² [péti pnèm] (pneti) nedovršni glagol

1. stara beseda zapenjati, pritrjevati ≍ 464: vezati, zapenjati obleko
2. napenjati ≍ 581: premikati **TMB: Pnèm** NEM.: Heften, strengen LAT.: Figere, intendere ftara beseda **GS: Pném** – simplex exolevit, sed tanto magis in compositis *napnem, perpnem* &c. ufurpatur. **KG: Pnem** (alt), plel, pnen, pneti 'heften, anstrengen, anspannen' (str. 107 s.) **KG: /.../ wo die Stammworte schon gänzlich veraltet, und unbrauchbar worden sind, wie: Prem 'stütze' /.../ Pnem 'hefte'** (str. 125)

peti³ [péti] števnik

peti KG: pete 'fünfter' (str. 43)

petica [petíca] samostalnik ženskega spola
kovanec za 17 krajcarjev ≍ 85: denar **TMB:**
Petiza -e fh. NEM.: 17. Kreuzermünz LAT.:
 Marianus **KG:** Shest petiz ‘Sechs Siebenzeh-
 ner’ (str. 193) PRIMERJAJ: šmarnica

petje [pétje] samostalnik srednjega spola
petje ≍ 529: muziciranje **TMB:** **Petje; Pejtje**
 -a n. NEM.: Der Gesang LAT.: Cantus; hymnus

petnajst [petnájst (?)] števnik
petnajst **TMB:** **Petnajft** NEM.: Fünfzehn
 LAT.: Quindecim

petnajstica [petnajstíca] samostalnik
 ženskega spola
kovanec za 15 krajcarjev ≍ 85: denar
TMB: **Petnajftiza** -e fh. NEM.: 15.
 Kreuzermünz LAT.: Quinarius

petolistnik GLEJ: **petolišnik**

petolišnik [petolíšnik] (petolistnik)
 samostalnik moškega spola
rastlina petoprstnik, latinsko
Potentilla ≍ 617: vrsta zelike **TMB:**
Petalishnek -a m. NEM.: 5. Fingerkraut LAT.:
 Quinquefolium ☉ Če je pravilno branje
petolistnik, če je torej v zapisu tiskovna
 napaka *h* namesto *t*, je beseda kalk po
 latinski *quinquefolium*.

petsto [petstô] števnik
petsto **KG:** petftu ‘500’ (str. 44)

pevec [pévɔc] samostalnik moškega spola
pevec ≍ 961: glasbenik **TMB:** **Pevz** -a m.
 NEM.: Der Sänger LAT.: Cantor

pevka [pévka] samostalnik ženskega spola
pevka ≍ 961: glasbenik **TMB:** **Pevka** -e fh.
 NEM.: Eine Sängerinn LAT.: Cantatrix

peza [péza] samostalnik ženskega spola
1. mučenje ≍ 560: kazen
2. mučilna priprava natezalnica ≍ 145:
 priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB:**
Pefa -e fh. NEM.: Der Folter LAT.: Catafta,

tortura **GS:** **Pęsa** – a gr. πεισός, calculus,
 scrupulus lanci imponendus, sic tortores
 inquititit ex alto fulpenfis lapides pedibus
 colligatis appenderabant; infer. Sax. *Besate*
 idem quod germ. Verhaft, Arrest, Ital.
pefo pondus. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega. **KG:** **Pèfa**, -fe ‘die Reckbank,
 Folterrame’ (str. 107)

pezati [pézati pézam] nedovršni glagol
 mučiti, tj. **povzročati telesne bolečine**
po ukazu sodnika, oblastnika ≍ 919:
 raniti, slabiti **TMB:** **Pęfam** NEM.: Foltern LAT.:
 Torquere

pezavt [pézavt] (pezovt) samostalnik
 moškega spola
mučitelj, mučilec, rabelj ≍ 875: sluga
 oblasti **TMB:** **Pefovt** -a m. NEM.: Ein Peiniger
 LAT.: Tortor PRIMERJAJ: pezovec

pezda [pézda] samostalnik ženskega spola
pesto, tj. **osrednji del kolesa, skozi**
katerega gre os ≍ 592: del voza **TMB:**
Pęfda -e fh. NEM.: Die Nabe am Rade LAT.:
 Modiolus ☉ Onaglašeno po *pęsta*, ki je
 izvor naslovne bsede.

pezdec [pæzdɔc] samostalnik moškega spola
prdec ≍ 697: plin iz črevesja **TMB:** **Pèfdèz**
 -a m. NEM.: Der Wind, Gestank LAT.: Pædor

pezdeti [pæzdéti pæzdím] nedovršni glagol
 izločati pline iz črevesja; **prdeti**,
pezdeti ≍ 697: izločati pline **TMB:** **Pèfdim**
 pèfdéti NEM.: Feisten LAT.: Pedere **GS:** **Pèfdim**
 – onomatopœia. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega.

pezdir [pezdíř] samostalnik moškega spola
drobec, iver ≍ 643: trska **TMB:** **Pefdir** -ja m.
 NEM.: Flocken, Splitter LAT.: Feftuca

pezdljivec [pæzdłjívɔc] samostalnik
 moškega spola
strahopeten človek ≍ 947: strahopeten
 človek **TMB:** **Pefdlivz** -a m. NEM.: Ein Feiger
 Mensch LAT.: Ignavus

pezdljivka [pəzdʎjîvka] samostalnik ženskega spola
strahopetna ženska 𐌺947: strahopeten človek **TMB: Pefdlivka -e fh.** NEM.: Feigherzige LAT.: Timida

pezdniti [pəzdniːtɪ pəzdnem (?)] dovršni glagol
izločiti pline iz črevesja; prdniti 𐌺697: izločati pline **TMB: Pēfdnēm -dniti** Siehe Pēfdim

pezerna GLEJ: **pezirna**

pezirna [pezîrna] (**pezerna**) samostalnik ženskega spola
mučilnica 𐌺777: del zgradbe **TMB: Pefirna -e fh.** NEM.: Marterhaus LAT.: Carnificina

pezovec [pəzovəç] samostalnik moškega spola
mučitelj, mučilec, rabelj 𐌺875: sluga oblasti **TMB: Pefovz -a m.** NEM.: Ein Peiniger LAT.: Tortor PRIMERJAJ: pezavt

pezovt GLEJ: **pezavt**

piber [píβər] samostalnik moškega spola
žival bober, latinsko *Castor fiber* 𐌺985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Pibr -a m.** NEM.: Der Biber LAT.: Fiber, Caſtor **GS: Pibr** – lat. *Fiber*: per ufuaelem commutationem *B* in *F*. germ. *Biber*: Ital. *Bebero*. Hisp. *Befro*: Anglof. *Befer*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pibrovina [píbrovina] (**pibrovna**) samostalnik ženskega spola
bobrova koža, krzno 𐌺981: živalska koža **TMB: Pibrovna -e fh.** NEM.: Bibergeil LAT.: Castoretum **KG: Koflovna, Pibrovna, madrovna, koflizhovna /.../ zeigen die Häute, und Felle der Thieren an (str. 119)** **ABC: Piwrovna (1765, str. 14)** ☉ Latinski prevedek *castoretum* je napačno za *castoreum*.

pibrovna GLEJ: **pibrovina**

picke [píçke (?)] množinski samostalnik ženskega spola (?)
pečke, peške, peščišče (?) 𐌺600: del rastline **GS: Pizke** – ad Rheni inferioris ripas ajunt *Bitske*, alii germ. das Kernhaus der Aepfel, Nüße, Birne, &c. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

pičati [pičáti pičím] nedovršni glagol
štrleti 𐌺817: štrleti **TMB: Pizhim -zhal, -zhâti** NEM.: Hervorragen LAT.: Prominere

pičel [píçəʊ] pridevnik
majhen, boren, pičel **TMB: Pizhle -a -u** NEM.: Gering, sparsam LAT.: Minutus, parcus

Pičem [píçēm] samostalnik moškega spola
istrsko mesto Pičan 𐌺360: krajevno ime **TMB: Pizhm -a m.** NEM.: Biben die Stadt LAT.: Petina, Pucinum

pičica [píčica] samostalnik ženskega spola
majhna pika; pičica 𐌺805: lisa **TMB: Pizhèza -e fh.** NEM.: Das Tüpfchen LAT.: Punctulum

pičiti [píçiti píçim] dovršni glagol
pičiti 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Pizhem -zhel, -zhen, pizheti** NEM.: Empfindlich stehen LAT.: Atrociter pungere

pihalnik [píhâɲnik] samostalnik moškega spola
meh, tj. priprava, ki ob stiskanju dovaja zrak 𐌺177: pripomoček za zrak, dim **TMB: Pihavnek -a m.** NEM.: Der Blasbalk LAT.: Follis

pihati [píhati píham] nedovršni glagol
pihati 𐌺693: dihati ipd. **TMB: Piham** NEM.: Blasen LAT.: Flare **GS: Piham** – Hebr. פּוּחַ *Puach*, flare. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pihniti [píhniti píhnem] dovršni glagol
pihniti 𐌺693: dihati ipd. **TMB: Pihnem** pihneti Siehe Piham

pijača [pijáča] samostalnik ženskega spola
 pretirano pitje alkohola,

pijančevanje ≍ 25: alkoholizem **TMB:**

Pyazha -e fh. NEM.: *Das Saufen* LAT.: *Perpotatio*

Perpotatio

pijančevati [pijānčevati pijānčevam]

nedovršni glagol

razkošno jesti in piti ≍ 703: piti **TMB:**

Pyanzhuvam NEM.: *Schlemmen* LAT.: *Haluari*

pijanec [pijānɛc] samostalnik moškega spola

pijanec ≍ 822: človek glede na alkoholne

pijače **TMB: Pyanz -a m.** NEM.: *Ein*

Trunkenbold LAT.: *Bibulus, heluo*

pijanost [pijánost] samostalnik ženskega

spola

pijanost ≍ 476: telesno stanje glede

na opitost **TMB: Pyanoft -e** fh. NEM.: *Die*

Trunkenheit LAT.: *Ebrietas*

pijano vreme [pijáno vréme]

(vreme pijano) samostalniška zveza srednjega

spola

nočno pijansko kričanje,

prepevanje ≍ 487: oglašanje **TMB: Urême**

Pyanu; urême, Pyan(?) n. NEM.: *Volle*

Metten LAT.: *Ebriorum clamores*

pijavka [pijāvka] samostalnik ženskega spola

žival **pijavka**, latinsko *Hirudo,*

Haemopsis ≍ 997: vrsta plazilca ali druge

golazni **TMB: Pyavka -e** fh. NEM.: *Ein Egel*

LAT.: *Hirudo*

pika [píka] samostalnik ženskega spola

1. pika, tj. majhno okroglo mesto, ki ima drugačno barvo ali videz kot ostala površina ≍ 805: lisa

2. ločilo pika ≍ 810: ločilo **TMB: Pika -e** fh.

NEM.: *Das Tüpfchen* LAT.: *Punctum* **GS: Pika**

– germ. *der Pippis, Pfipps*; germ. super. *Zipf*;

Gall. *Pepre*; Ital. *Pipita*. Razlaga vsebuje

zelo malo povednega. **KG: Pika** 'Punkt oder

Tüpflein' (str. 170)

pikast [píkast] pridevnik

marogast, brazgotinast **TMB: Pikaft -a -u**

NEM.: *Masericht* LAT.: *Cicatricofus*

pikati [píkati pîkam] nedovršni glagol

pikati, bosti ≍ 727: tolči, bosti **TMB: Pikam**

NEM.: *Tupfen, stechen* LAT.: *Pungere*

pikec [pîkɛc] samostalnik moškega spola

marogast, brazgotinast človek ali

žival ≍ 975: poškodovano živo bitje **TMB:**

Pikez -a m. NEM.: *Masericht* LAT.: *Cicatricofus*

pila [píla] samostalnik ženskega spola

pila ≍ 152: orodje za obdelovanje kovin

TMB: Pila -e fh. NEM.: *Die Feile* LAT.: *Lima*

GS: Pila – germ. *eine Feile*: in Monfee. *Gloff.*

Fila: Angl. *File*: Suec. antiq. *Fil*: jam *Pijl*,

ein Pfeil. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja pravilna.

pilar [pîlar] samostalnik moškega spola

izdelovalec pil ≍ 851: izdelovalec orodja

TMB: Pilar -ja m. NEM.: *Der Feilhauer* LAT.: *Limarius*

Limarius

Pilatuš [pilātuš] samostalnik moškega spola

svetopisemsko osebno ime Pilat ≍ 352:

svetopisemsko osebno lastno ime **KG:**

so Pilatusha prosili, da bi se njim kosty

polomile (str. 174)

pild [pîld] samostalnik moškega spola

podoba, tj. **kip ali slika** ≍ 252: likovni

izdelek **TMB: Pild -a m.** NEM.: *Das Bild* LAT.: *Imago* **GS: Pild** – germ. *Bild*: inf. Sax. *Beld*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

piliti [pílim] nedovršni glagol

piliti ≍ 620: rezati, trgati **TMB: Pilem pilet**

NEM.: *Feilen* LAT.: *Limare*

pilpoh [pílpoh] samostalnik moškega spola

bitumen, asfalt ≍ 649: rudnina **TMB:**

Pilpoh -a m. NEM.: *Das Bergharz* LAT.: *Bitumen* **GS: Pilpoh** – ultima syllaba videtur

confonare cum germ. Bech. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pinja [pínja] samostalnik ženskega spola

priprava za izdelovanje masla;

pinja 𐌺146: kuhinjski pripomoček
TMB: Pina -e fh. NEM.: Ein Rührkübel
 LAT.: Vas butyraceum

pinjeno mleko [pínjeno mléko]

samostalniška zveza srednjega spola

pinjeno mleko, pinjenec, tj. tekočina, ki ostane pri izdelavi surovega masla 𐌺660: pijača **TMB: Pinénu mléku** -a n. NEM.: Buttermilch LAT.: Oxygala

pinjiti [pínjiti pînjim] nedovršni glagol
 delati, da se iz smetane izloči maslo;
pinjiti 𐌺265: pripravljati hrano **TMB: Pinem**
 pineti NEM.: Butter rühren LAT.: Putyrum
 facere

pinož [pinóž] samostalnik moškega spola
ptica pinoža, latinsko *Fringilla montifringilla* 𐌺999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Pinosh** -sha m. NEM.: Ein Nickowitz LAT.: Fringilla montana

pipa [pípa] samostalnik ženskega spola
pipa na sodu 𐌺227: del posode **TMB: Pipa** -e fh. NEM.: Eine Pippe LAT.: Epiftomium **GS: Pipa** – Holl. *Pyp*: germ. *Pippe*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pipati [pípati pîpam] nedovršni glagol
mazati 𐌺406: mazati **TMB: Pipam** NEM.: Beschmieren LAT.: Inficere ☉ Natančnejša pomenska opredelitev je težavna. Oba prevedka dopuščata pomena 'mazati z barvo ali čim mastnim' in 'delati umazano, skruniti'. Pri drugih sočasnih piscih glagola v tem pomenu ni zaslediti.

pipek [pîpæk] samostalnik moškega spola
zamašek, čep 𐌺227: del posode **TMB: Pipk** -a m. NEM.: Ein Stöpfel LAT.: Obthuraculum

piplica [pîplica] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **piščanček** 𐌺1004: mladič domače perutnine **TMB: Pipleze** fh. NEM.: Ein Püphünchen LAT.: Pipio ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

pipljati [pípljati (?) pípljem] nedovršni glagol
puliti, ruvati, skubsti 𐌺731: puliti **TMB: Piplem** -plēti NEM.: Zupfen, raufen
 LAT.: Velitare

pirel GLEJ: **pirelj**

pirelj [pírəlj] (perel; perelj; pirel)
 samostalnik moškega spola
biser 𐌺272: dragi ali poldragi kamen **TMB: Pirèl** -na m. NEM.: Das Perl LAT.: Unio, margarita **GS: Pirel** – germ. *Perl*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pirenč [pîrenč] samostalnik moškega spola
zlitina bakra in cinka; medenina 𐌺639: kovina **TMB: Pirezh** -a m. NEM.: Das Messing LAT.: Orichalcum

pirh [pírh] samostalnik moškega spola
pirh 𐌺261: hrana **TMB: Pirh** -a m. NEM.: Das Osterey LAT.: Ovum paschale **GS: Pirh** – forl a *Pirje*, quod varia inscribebantur ovis paschalibus; ex eadem ratione, & *Piekelz*, quali acu pictum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pirjevec [pírjevəc] samostalnik moškega spola
rastlina pira, latinsko *Triticum spelta* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Pirjovz** -a m. NEM.: Speltweizen LAT.: Spelta **GS: Pirjovz** – gr. πυρῶς, Weizen: Hebr. בָּר *bar*, triticum: vel בָּרָךְ *fructus*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: pirjevica

pirjevica [pírjevica] samostalnik ženskega spola
rastlina pira, latinsko *Triticum spelta* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Pirjovza** -e fh. NEM.: Speltweizen LAT.: Spelta PRIMERJAJ: pirjevec

pirkeljc [pírkəljc] samostalnik moškega spola
vezenina okrog vratu; ovratnik 𐌺131: del oblačila ali obutve **TMB: Pirkelz** -a m. NEM.: Ein Krägchen LAT.: Redimiculum

pirotnica [pīrotnica] samostalnik ženskega spola

vrsta mreže 153: pripomoček za lov
TMB: Pirotneza -e fh. NEM.: *Eine Gattung Netz* LAT.: *Species retis* ☉ Nejasna beseda, ki pa se tudi naglasno razlikuje od podobne *perutnica*.

pirpogačica [pīrpogačica] samostalnik ženskega spola

netopir 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Pirpogazhèza** -e fh. NEM.: *Ein Fledermaus* LAT.: *Vespertilio* PRIMERJAJ: mračnik; topir; tropir

pisán [písan] pridevnik

progast, pisán **TMB: Pisan** -a -u NEM.: *Gestriemt, vielfärbig* LAT.: *Variegatus, multicolor*

pisana mati [písana máti] samostalniška zveza ženskega spola

mačeha 950: sorodnik ipd. **TMB: Pisana mate** NEM.: *Ein Stiefmutter* LAT.: *Noverca*

pisanica [pisaníca (?)] samostalnik ženskega spola

pisava 269: izraz **TMB: Pisaniza** -e fh. NEM.: *Eine Schrift* LAT.: *Scriptum, literæ*

pisar [pisár pisárja] samostalnik moškega spola

1. pisar 871: uslužbenec
2. pisec 917: pisec **TMB: Pisar** -ja m. NEM.: *Ein Schreiber* LAT.: *Scriba, Scriptor* **KG: Piffár**. (shribar) 'Schreiber' (str. 192) PRIMERJAJ: prigodinski pisar

pisarda [pisârda] samostalnik ženskega spola

pisalni pripomočki 176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Pisarda** -e fh. NEM.: *Schreibzeug* LAT.: *Grapharium* ☉ Vse večzložne besede na *-arda* so v slovenščini naglašene na predzadnjem zlogu.

pisarna [pisárna] samostalnik ženskega spola
prostor, v katerem se piše, prepisuje;

pisarna 294: pisarna **TMB: Pisarna** -e fh. NEM.: *Die Kanzley* LAT.: *Cancellaria* ☉ Vse večzložne besede na *-arna* so v slovenščini naglašene na predzadnjem zlogu, pri Pleteršniku še z rastočim tonemom.
 PRIMERJAJ: spisirna

pisarnik [pisârník] samostalnik moškega spola

pisar v uradu 871: uslužbenec
TMB: Pisarnek -a m. NEM.: *Ein Kanzelist* LAT.: *Cancellifla*

pisati [písati písēm] nedovršni glagol

pisati 540: pisati **TMB: Pishem** -sal, -san, pisati NEM.: *Schreiben* LAT.: *Scribere, Exarare literas* **GS: Pishem** – gr. *ἐπιστημαίνω*, *configno*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pisk [pîšk] samostalnik moškega spola

pisk, piskanje 487: oglašanje **TMB: Pisk** -a m. NEM.: *Der Piff* LAT.: *Fiftulatio*

piskalec GLEJ: **piskavec**

piskati [pískati písam] nedovršni glagol

igrati na piščal; piskati 529: muzicirati
TMB: Piskam NEM.: *Pfeiffen* LAT.: *Fiftulare*
 PRIMERJAJ: zvižgati

piskavec [pískavəc] (piskalec)

samostalnik moškega spola
kdor igra na piščal; piskač 961: glasbenik **TMB: Piskavz** -a m. NEM.: *Der Pfeiffer* LAT.: *Tibicen*

piski [pîski] množinski samostalnik moškega spola

sramne ustnice, latinsko *labia pudendum* 882: del ženskega telesa
TMB: Piski -ov m. NEM.: *Mutterlefen* LAT.: *Alæ matricis*

piskrc [pîskrc] samostalnik moškega spola

lonček 229: posoda za hrano **KG: Lonzhek, piskerz, piskerzhok** 'Häflein' (str. 115) PRIMERJAJ: piskrček

piskrček [pîskrčək] samostalnik moškega spola

lonček 𐀀 229: posoda za hrano **KG:** Lonzhək, piskerz, piskerzhək 'Häfllein' (str. 115) PRIMERJAJ: piskrc

pismo [pîsmo] samostalnik srednjega spola
pismo 𐀀 201: pisni izdelek **TMB: Pismu** -a n. NEM.: *Der Brief* LAT.: *Epistola*

pismoznalec [pismoznâlæc]

samostalnik moškega spola

kdor zna pisati, pismen človek, pismouk 𐀀 969: človek z znanjem **KG:** Listmarneki, Pismoŋalzi 'Schriftgelehrte' (str. 133 s.) PRIMERJAJ: listmarnik

piš [pîš pišî] samostalnik ženskega spola
močen (vrtinčast) veter; piš 𐀀 452: veter **TMB: Pish** -y 𐀀. NEM.: *Die Windsbraut* LAT.: *Procella* **GS: Pish** – a *Piham*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

piščal [piščau piščali] samostalnik

ženskega spola

piščal 𐀀 171: glasbilo **TMB: Pishal** -e 𐀀. NEM.: *Die Pfeife* LAT.: *Fiftula* **GS: Pishal** – *Pishv*: germ. *Pfeiffe*: inf. Sax. & Angl. *Pipe*: Suc. *Pipa*: Ital. *Piva*: Chald. & Syriac. אַבּוּחַ *abubh*, אַבּוּחַא in flatu emph. *abuba*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: piščev

piščanec [piščânæc] samostalnik moškega spola

mlada kokoš, pišče, piška, piščanec 𐀀 1004: mladič domače perutnine **TMB: Pshanz** -a m. Sieh. *Pishe* PRIMERJAJ: pišče; piška

pišče [piščë piščéta (?)] samostalnik srednjega spola

mlada kokoš, pišče, piška, piščanec 𐀀 1004: mladič domače perutnine **TMB: Pishê** -éta n. NEM.: *Das Hühnlein* LAT.: *Pullus gallinæ* **KG:** *Pshe* 'Hühnlein' (str. 33) **KG:** *Pisheta*, *pure*, *raze*,

koshtrune, *kopune*, *telleta* (str. 180)

⊗ Na PRIMERJAJ: piščanec; piška

piščenic [piščënik] samostalnik moškega spola

neka ujeda, ki lovi kokoši, verjetno škarnik, latinsko *Milvus milvus* 𐀀 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Pishzhénèk** -a m. NEM.: *Hühnergeyer* LAT.: *Milvus*, *vultur*

piščev [piščëv piščëv] samostalnik

ženskega spola

piščal 𐀀 171: glasbilo **TMB: Pishuv** -shve 𐀀. Sieh. *Pishal* **GS: Pishal** – *Pishv*: germ. *Pfeiffe*: inf. Sax. & Angl. *Pipe*: Suc. *Pipa*: Ital. *Piva*: Chald. & Syriac. אַבּוּחַ *abubh*, אַבּוּחַא in flatu emph. *abuba*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** *Jen' tvoje pishve glas v' felene gojfd spustish* (str. 181) ⊗ Nastalo po posplošitvi izgovora imenovalniške oblike *piščëv*, v kateri je izglasje sovpadlo z refleksi nekdanjih osnov na -y/-zv- tipa *cerkev*. PRIMERJAJ: piščal

piška [pîška] samostalnik ženskega spola

mlada kokoš, pišče, piška, piščanec 𐀀 1004: mladič domače perutnine **TMB: Pishka** -e 𐀀. Sieh. *Pishe* PRIMERJAJ: piščanec; pišče

piškav [piškav] pridevnik

o lešnikih, orehah **prazen, črviv** **TMB: Pishkav** -a -u NEM.: *Taub*, *würmig* LAT.: *Vanus*, *callus*

piškot [piškôt] samostalnik moškega spola
prepečenec 𐀀 261: hrana **TMB: Peshkot; Pishkôt** -a m. NEM.: *Biskottenbrodt* LAT.: *Panis bis coctus* ⊗ Današnje nemško *biskotten Brot* pomeni sicer 'biskvit, biskvitni piškot', vendar je *Biscot* v starejšem jeziku znano le v pomenu 'prepečenec', ki ga potrjuje tudi latinski prevedek.

piškur [piškúr] samostalnik moškega spola
sladkovodna riba piškur, latinsko *Petromyzon fluviatilis* 𐀀 1006: vrsta ribe

ali druge vodne živali **TMB: Pishkûr** -ja m. NEM.: Die Pitzkurn LAT.: *Gobius lutenfis* **GS: Pishkûr** – germ. *Peißker, Piskorn*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

pitanec [pîtanɛç] samostalnik moškega spola

pitana žival; pitanec № 979: žival **TMB: Pitanz** -a m. NEM.: *Gemästeter* LAT.: *Obefus*

pitati [pîtati] nedovršni glagol
dajati hrano v usta; pitati № 118: krmiti živali **TMB: Pitam** NEM.: *Schoppen, mästen* LAT.: *Farcire, faginare*

piti [píti pîjem] nedovršni glagol
piti № 702: piti **TMB: Pyem pyl, pyti** NEM.: *Trinken* LAT.: *Bibere, potare* **GS: Pyem** – a gr. *πίνω*, vel *potius* ab *antiquo* *πίω*, *bibo*, hebr. *פָּה* *Pe os, πίτσωω*, *potum, præbeo, πει*, *bibe* Aor. 2. imperat. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

piti po soncu [píti po sôncu pîjem po sôncu] nedovršna glagolska zveza
piti alkoholno pijačo po vrsti, tako da vsak pivec začne piti, ko prejšnji izprazni svoj kozarec № 703: piti **TMB: Pyem Po sonzu pyl, pyti** NEM.: *In die Runde trinken* LAT.: *Circum libare faluti*

pitje [pítje] samostalnik srednjega spola
pitje № 702: pitje **TMB: Pytje** -a n. NEM.: *Das Trinken* LAT.: *Bibitio*

pitni ofer [pîtni ôfɛr] samostalniška zveza moškega spola

pitni dar № 473: poganski obred **TMB: Pytne vôfr** NEM.: *Opferwein* LAT.: *Libamen*

pivec [pívɛç] samostalnik moškega spola
pijanec, pivski brat № 822: človek glede na alkoholne pijače **TMB: Pyvz** -a m. NEM.: *Ein Zechbruder* LAT.: *Computator*

pivelj [pîvɛlj pîvlja] (*pivulj*) samostalnik moškega spola
neka divja raca, ki živi na jezerih № 999:

vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Piûl** -a m. NEM.: *Eine Seeente* LAT.: *Anas aquatica* PRIMERJAJ: *pivljek; posavka*

pivka¹ [pívka] samostalnik ženskega spola
pijanka № 822: človek glede na alkoholne pijače **TMB: Pyvka** -e fh. NEM.: *Eine Zehschwester* LAT.: *Bibula*

Pivka² [pîvka] samostalnik ženskega spola
Pivško, tj. **področje v porečju notranjske reke Pivke** № 358: ime dežele **TMB: Pivka** -e fh. NEM.: *Die Poyck* LAT.: *Pojegana regio* ☉ Po Florjančičevem zemljevidu iz leta 1744 se *Poyck* imenuje področje med Slavino na severu in Jablanico na jugu.

pivkati [pîvkati] nedovršni glagol
zapravljati (premoženje), gospodarsko propadati № 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Pivkam** NEM.: *Verzehren* LAT.: *Decoquere* ☉ Ta pomen je poleg 'skuhati, posušiti' drugi pomen latinskega prevedka in eden od pomenov nemškega v 18. stoletju. Nastal je iz osnovnega 'po malem piti', ki je prek 'vdajati se pijači, pijančevati' motiviral navedenega. PRIMERJAJ: *razpivati; razpivkati; spivkati*

pivljek [pîvljek (?)] *pîvljeka* (?) (*pivuljek*) samostalnik moškega spola
neka ujeta, morda lunj, latinsko *Circus rufus, aeruginosus*, ali **škarnik**, latinsko *Milvus milvus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Piulék** -a m. NEM.: *Der Entenweyhe* LAT.: *Aftur, Nifus* PRIMERJAJ: *pivelj*

pivnica¹ [pîvnica] samostalnik ženskega spola

posoda za pitje; kupa, kozarec № 239: posoda za pijačo **TMB: Pyvneza** -e fh. NEM.: *Ein Trinkgeschirr* LAT.: *Ampulla*

pivnica² [pîvnica] samostalnik ženskega spola
točilnica alkoholnih pijač № 776: gostišče **TMB: Pyvniza** -e fh. NEM.: *Eine Schenke*

LAT.: **Cauponia** ☉ Sodeč po nereduciranem priponskem samoglasniku je bila beseda naglašena *pivnica*. Tvorjena je iz *pívati* 'dalj časa uživati alkoholne pijače' in torej izvorno ni enaka niti današnji *pivnica*, ki je tvorjena iz *pívo*, niti Pohlinovi *pivnica'*, ki izkazuje naglas na prvem zlogu in je tvorjena iz pridevnika *píven*.

pivulj GLEJ: **pivelj**

pivuljek GLEJ: **pivljek**

pižem [pížəm] samostalnik moškega spola **mošus**, tj. dišeči izloček iz pižmarjeve žleze ■ 533: dišava **TMB: Pifhm** -a m. NEM.: *Der Biesam* LAT.: *Mofchus* **GS: Pifhm** – germ. *Biesam*: *Suc. Defman*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

plača [pláča] samostalnik ženskega spola **plačilo za delo; plača** ■ 73: plačilo **TMB: Plazha** -e fh. NEM.: *Der Sold, Besoldung* LAT.: *Salarium, Itpendium*

plačati [plačáti pláčam] dovršni glagol **plačati** ■ 113: plačati **TMB: Plazham** NEM.: *Zahlen* LAT.: *Solvere* PRIMERJAJ: **plačevati**

plačevalec GLEJ: **plačevavec**

plačevati [plačeváti plačûjem] nedovršni glagol **plačevati** ■ 113: plačati **TMB: Plazhûjem** LAT.: *Sieh. Plazham* PRIMERJAJ: **plačati**

plačevavec [plačevâvəc] (plačevalec) samostalnik moškega spola **kdor izplačuje plače; izplačevalec** ■ 838: dajalec **TMB: Plazhuvavz** -a m. NEM.: *Der Zahlmeister* LAT.: *Ærarius*

plačilo [plačílo] samostalnik srednjega spola **plačilo** ■ 73: plačilo **TMB: Plazhilu** -a n. NEM.: *Die Bezahlung* LAT.: *Solutio, merces*

plahta [plâhta] samostalnik ženskega spola **odeja, s katero pokrijejo konja po hrbtu** ■ 256: konjska odeja **TMB: Plahta**

-e fh. NEM.: *Eine Roßdecke* LAT.: *Sagma* PRIMERJAJ: **deka; farkeš**

plajba [plâjba] samostalnik ženskega spola **vrvica z utežjo za določanje navpične lege; svinčnica** ■ 158: pripomoček za merjenje, odmerjanje **TMB: Plajba** -e fh. NEM.: *Die Richtschnur* LAT.: *Amuffis, bolis* **GS: Plajba** – germ. *Bleywaage*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

plakati se [plákati se plâkam se] nedovršni glagol **jokati** ■ 491: oglašati se od žalosti **TMB: Plakam sê** NEM.: *Weinen* LAT.: *Plorare* **GS: Plâkam se** – lat. *Plango*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

plamen [plamêŋ] samostalnik moškega spola

plamen ■ 484: ogenj ali goreča stvar **TMB: Plemêŋ** -a m. NEM.: *Die Flamme* LAT.: *Flamma* **GS: Plemêŋ** – lat. *Flamma*: germ. *Flamm*: Gall. & Angl. *Flame*: gr. φλόξ, *tantum per suffixum distincta vox*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

plan [plân planû] samostalnik moškega spola **napad** ■ 458: vojaško dejanje **TMB: Plan** -ú m. NEM.: *Der An-, Ausfall* LAT.: *Incurfio*

planenik [planeník] samostalnik moškega spola **napadalec** ■ 966: vojak **TMB: Planénik** -a m. NEM.: *Anfallender* LAT.: *Agrefior*

planet [planêt] samostalnik moškega spola **planet** ■ 314: nebesno telo **TMB: Planêt** -a m. NEM.: *Ein Planet* LAT.: *Planeta*

planina [planína] samostalnik ženskega spola

gore, planine ■ 337: vzpetina **TMB: Planina** -e fh. NEM.: *Die Alpen* LAT.: *Alpes* ☉ Pomen 's travo porasel svet v gorah, namenjen za pašo' iz prevedkov ni razviden, je pa mogoč.

planinec [planînɔc] samostalnik moškega spola

prebivalec gora, planin, Alp 893: človek glede na kraj bivanja **TMB: Planinz** -a m. NEM.: Alpenbewohner LAT.: Alpicola

planinski [planînski] pridevnik
gorski, planinski, alpski TMB: Planinske -a -u NEM.: Von den Alpen LAT.: Alpinus

planiti [planīti plánem] dovršni glagol
napasti 418: izvajati vojaško dejanje
TMB: Planem -nil, -niti NEM.: Anfallen LAT.: Adoriri

planka [plânka] samostalnik ženskega spola
ograja iz desk; planke 773: zgradba
TMB: Planka -e f. NEM.: Eine Planke LAT.: Septum ligneum **GS: Planka** – germ. *Planke*, in Schwabenspiegel tit. 124. pro Planken eft *Getiile* a Slavico *Dile*, afferes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

plare [plāre] množinski samostalnik ženskega spola

neka goveja bolezen 26: bolezen domačih živali **TMB: Plāre** f. NEM.: Eine Kornviehkrankheit LAT.: Morbus cornigerorum **GS: Plāre** – germ. *Blatter & Blarre*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Svinanka** – gr. ὑάγχη; lat. *Parafynanche*; germ. *Raukkorn*; infirmitas porcorum, quam apud boves, die Blarre, Carniol. itidem *Plare*, a lufaticis vindicis vocibus *Rampa* Sau, & *kori* krank. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: svinjanka

plašč [plášč] samostalnik moškega spola
plašč 130: oblačilo ali obutev **TMB: Plajsh** -a m. NEM.: Der Mantel LAT.: Pallium **GS: Plajsh** – Hung. *Palafit*; in Scotia septentrionali *Plaid*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

plašica [plášica] samostalnik ženskega spola
ptica dolgorepka, latinsko *Aegithalos*

caudatus 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Plasheza** -e f. NEM.: Schneemeise LAT.: Parix cinereus

plat [plât platî] samostalnik ženskega spola
stran, del, plat 84: del stvari **TMB: Plat** -y f. NEM.: Die Seite LAT.: Pars **GS: Plât** – gr. πλατὺς; Hebr. הַצַּף *Palach*, diffidit, fecuit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

plateljtaf GLEJ: **plateljtof**

plateljtof [pláteljtof] (plateljtaf; plateltaf; plateltof) samostalnik moškega spola

učbenik za začetni pouk branja in pisanja; abecednik 207: učbenik **ABC: ABECEDIKA ALI PLATELTOF**, Sa tifte, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti (1789: 1) **ABC: NOV POPRAVLJENI PLATELTAF ALI BUKVE TEH ZHERK, INU BESEDI** sa vfše Katëri sè ozho Kransku brâti is Fundamenta vuzhiti (1794: 1) **ABC: ABECEDIKA ALI PLATELTOF**, Sa tifte, katiri fe otte Krajnsku brati navzhiti (1789, str. 1)

plateltaf GLEJ: **plateljtof**

plateltof GLEJ: **plateljtof**

plati [plâti póljem] nedovršni glagol
z zajemanjem spravljati vodo iz česa; plati 586: premikati tekočino **TMB: Pôlém** plal, -lati NEM.: Hinausschöpfen LAT.: Ejectare aquam **GS: Pôlém** – gr. πολέω, verfo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

platič [plâtîč] samostalnik moškega spola
polovica razklanega predmeta 84: del stvari **TMB: Platizh** -a m. NEM.: Gespaltenes Theil LAT.: Pars diffissa

platnar [platnár platnárja] samostalnik moškega spola
trgovec s platnom; platnar 959: trgovec **TMB: Platnâr** -ja m. NEM.: Leinwandhändler LAT.: Linearis

platnen [plātņēn] pridevnik
platnen **TMB: Platņēn** -a -u NEM.: Von
 Leinwand LAT.: Lineus

platnica [plātņica] samostalnik ženskega spola
platnica 𐀀203: del knjige **TMB: Platņiza** -e
 𐀀. NEM.: Eine Buchdecke LAT.: Theca libri

platno [plātno] samostalnik srednjega spola
platno 𐀀247: blago ali usnje **TMB: Platnu**
 -a n. NEM.: Die Leinwand LAT.: Tela linea

plav [plāv] pridevnik
moder, plav **TMB: Plav** -a -u NEM.: Blau LAT.:
 Cæruleus **GS: Plav** – Holl. *Blauw*: Gall. *Bleu*:
 Hiřp. *Bloo*: Suec. *Bla*: Dan. *Blaa*: germ.
blau: gr. πελός, niger. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

plavati [plāvati plāvam] nedovršni glagol
plavati 𐀀578: premikati se po vodi **TMB:**
Plavam NEM.: Schwimmen LAT.: Nare, natare
GS: Plāvam – gr. πλώειν, natare πλέω,
 navigo. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

plavica [plāvica] samostalnik ženskega
 spola
rastlina plavica, modri glavinec, latinsko
Centaurea cyanus 𐀀617: vrsta zelike
TMB: Plaviza -e 𐀀. NEM.: Eine Kornblum
 LAT.: Cyanus PRIMERJAJ: plavisa; povica

plavisa [plāvisa] samostalnik ženskega
 spola
rastlina plavica, modri glavinec, latinsko
Centaurea cyanus 𐀀617: vrsta zelike
TMB: Plavisa -e 𐀀. NEM.: Eine Kornblum
 LAT.: Cyanus PRIMERJAJ: plavica; povica

plaviti [plāviti plāvim] nedovršni glagol
spravljati, spuščati po tekoči vodi;
splavljati 𐀀587: premikati po vodi
TMB: Plavem -vel, -veti NEM.: Schwemmen
 LAT.: Aquæ committere

plavka [plāvka] samostalnik ženskega spola
neka vodna ptica 𐀀999: vrsta divje ptice

ali druge zračne živali **TMB: Plavka** -e 𐀀.
 NEM.: Ein Wasservogel LAT.: Avis aquatica
GS: Plavka – lat. *fulica*, avis aquatica: germ.
Blässelente. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

plavoden [plavōdēn] pridevnik
ki lahko plava, plavajoč **TMB:**
Plavudn -a -u NEM.: Was schwimmt LAT.:
 Natatilis ☉ Morda nastalo po haplogogiji
 iz **plavovōden*.

plavuta [plāvúta] samostalnik ženskega
 spola
plavut 𐀀980: del živali **TMB: Plavúta** -e 𐀀.
 Siehe Repetniza PRIMERJAJ: repetnica

plavž [plāvž] samostalnik moškega spola
taliina peč, plavž 𐀀788: taliina peč
TMB: Plavsh -a m. NEM.: Ein Schmelzofen
 LAT.: Conflatorium **GS: Plavsh** – quia in
 conflatorio æs natat. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

plaz [plāz plazû] samostalnik moškega spola
1. peščena strmina 𐀀338: kamnita
 vzpetina ali njen del
2. ozka steza 𐀀553: cesta, pot **TMB: Plas**
 -fû m. NEM.: 1. Sandlehne 2. enger Weg LAT.:
 1. Clepsamium 2. Angustus callis

plazina GLEJ: **blazina**

plaziti se [plazīti se plāzim se]
 nedovršni glagol
plaziti se, premikati se skozi ožino 𐀀561:
 premikati se **TMB: Plafem** -fiti se NEM.:
 Schlieffen LAT.: Per angusta meare **GS:**
Pláfem se – πλίσσω percutio, alias
 carniole, *oppláfem*; ὄπλα, arma: ὀπλίζω,
 armis inftruo. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

pleče [pléče] samostalnik srednjega spola
1. pleča, tj. zgornji del človeškega ali
 živalskega trupa med lopaticama 𐀀972:
 del človeka ali živali
2. gnjat 𐀀980: del živali **TMB: Plêzhe** -a n.

NEM.: 1. Die Achsel 2. Die Schunke LAT.: 1. Scapula 2. Perna

plečva [plêčva] samostalnik ženskega spola čas **pletja**; **pletev** 𐀀 277: kmečko opravilo v zvezi z zemljo **TMB: Pležhva** -e fh. NEM.: Jätzeit LAT.: Tempus erunctionis PRIMERJAJ: pletva

pledénica [pledénica] samostalnik ženskega spola **spletena košara, jerbas** 𐀀 230: košara **TMB: Pledéniza** -e fh. NEM.: Eine Flechte LAT.: Corbis

pleh [plêh] samostalnik moškega spola **pločevina, pleh** 𐀀 128: kovinski izdelek **TMB: Plêh** -a m. NEM.: Das Blech LAT.: Lamina **GS: Pleh** – germ. *Blech*: gr. πλάξ, πλακός, tabula, crufta. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

pleme [pléme] samostalnik srednjega spola **1. vzreja** 𐀀 75: reja, vzreja **2. pleme, pasma** 𐀀 1008: živalski sorodniki **TMB: Plême** NEM.: Die Zuht LAT.: Fœtura, propago **GS: Pleme** – Ital. *Razza*. ☉ Drugi pomen je naveden zaradi italijanskega prevedka v GS.

plemenitnik [plemenîtnik] samostalnik moškega spola **plemič** 𐀀 952: človek glede na stan **TMB: Pleménitnek** -a m. NEM.: Von vielen Ahnen LAT.: Nobilis, illufris **ABC: Plemenitnik** (1765, str. 14)

plen [plên plêna] samostalnik moškega spola **roparski plen** 𐀀 105: roparski plen **TMB: Plejn** -a m. NEM.: Der Raub LAT.: Præda, spolium

plena [plêna] samostalnik ženskega spola **1. tanka odluščena plast železa** 𐀀 478: kovinski odpadek **2. hrapavost, razbrazdanost na površini železa** 𐀀 769: tip, otip **TMB: Plëna** -e fh. NEM.: Ein Eisenschiefer LAT.: Scabrities

ferri ☉ Prvi pomen temelji na nemškem, drugi na latinskem prevedku.

plenast [plénast] pridevnik **hrapav TMB: Plënaft** -a -u NEM.: Schiefericht LAT.: Friabilis

plenica [plénica] samostalnik ženskega spola **plenica** 𐀀 134: otroško oblačilo **TMB: Pelniza** -e fh. NEM.: Die Windeln LAT.: Fasciæ **KG: Pelniza** 'Windlein' (str. 119)

plentati [plêntati] nedovršni glagol **preklinjati** (?) 𐀀 496: preklinjati ali psovati **KG: Shentej! plentej! blisk 'nu strella!** (str. 180)

ples [plêš plêsû] samostalnik moškega spola **ples** 𐀀 754: ples **TMB: Plëš** -ú m. NEM.: Der Tanz LAT.: Saltus **GS: Plëš** – *Plëshem* a gr. πλέσσω, percutio, quafi pede pulfo humum; unde *tripudium*; fed πλίσσω, gradior ordinate. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

plesalec GLEJ: **plesavec**

plesar [plesár plêsárja] samostalnik moškega spola **plesni učitelj** 𐀀 955: učitelj **TMB: Plesâr** -ja m. NEM.: Der Tanzmeister LAT.: Saltus magifter

plesati [plesáti plêšem] nedovršni glagol **plesati** 𐀀 754: plesati **TMB: Pleshem** -sal, -sati NEM.: Tanzen LAT.: Salire, faltare **GS: Plëš** – *Plëshem* a gr. πλέσσω, percutio, quafi pede pulfo humum; unde *tripudium*; fed πλίσσω, gradior ordinate. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

plesavec [plêsâvəç] (plesalec) samostalnik moškega spola

plesalec 𐀀 965: kdor igra **TMB: Plesavz** -a m. NEM.: Der Tänzer LAT.: Saltator

plesniv [plêsniv] (plesnov) pridevnik **plesniv TMB: Plesnuv** -a -u NEM.: Schimmelicht LAT.: Mucidus

plesnov GLEJ: **plesniv**

plesnovati [plɛ̌snovati plɛ̌snujem]

nedovršni glagol

plesneti 𐀀 627: poslabševati, zatirati **TMB:** **Plesnujem; Plesnijem** NEM.: Schimmeln LAT.: Mucefcere

plesti¹ [plɛ̌sti plɛ̌dem] nedovršni glagol

plesti 𐀀 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Plédê̄m plê̄ti** NEM.: Flechten LAT.: Plectere

plesti² GLEJ: **pleti**

pleša [plɛ̌ša] samostalnik ženskega spola
pleša 𐀀 879: del človeka, ki je hiba **TMB:** **Pleşha** fh. NEM.: Ein Kahlkopf LAT.: Calvities **GS: Pleşha** – Gall. *Pelade*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

plešast [plɛ̌šast] pridevnik
plešast **TMB: Pleshast** -a -u NEM.: Kahlköpfig LAT.: Calvus

plešec [plɛ̌šɛ̌c] samostalnik moškega spola
plešast človek; plešec 𐀀 826: človek s hibo ali posebnostjo **TMB: Pleşhz** -a m. NEM.: Ein Kahlköpfiger LAT.: Calvus

plešiti se [plɛ̌šiti se plɛ̌šim se] nedovršni glagol
izgubljeni lase, postajati plešast 𐀀 28: imeti telesno hibo **TMB: Pleshim se** NEM.: Haar laßen LAT.: Calvefcere

pleštvo [plɛ̌štvo] samostalnik srednjega spola
plešavost 𐀀 28: telesna hiba **TMB: Pleshtvu** -a n. NEM.: Die Kahlheit LAT.: Calvities

pleti [plɛ̌ti plɛ̌vem] (**plesti²**) nedovršni glagol
pleti 𐀀 277: obdelovati zemljo **TMB: Plɛ̌vem plel, plefti** NEM.: Jäten LAT.: Eruncare, Eradicare

pletva [plɛ̌tva] samostalnik ženskega spola
čas pletja; pletev 𐀀 277: kmečko opravilo

v zvezi z zemljo **TMB: Plɛ̌tva** -e fh. Siehe Plezhva PRIMERJAJ: plečva

pleva [plɛ̌va] samostalnik ženskega spola
pleva, tj. **zunanji, trši ovoj pšenice, rži** 𐀀 616: del zelike **TMB: Pleva** -e fh. NEM.: Die Kleyen LAT.: Stipula PRIMERJAJ: otrobi; premek

plevel [plɛ̌vɛ̌u] samostalnik moškega spola
plevel 𐀀 598: rastlina **TMB: Plévēl** -a m. NEM.: Gejättes LAT.: Zizanium

plevica [plɛ̌víca] samostalnik ženskega spola
plevica 𐀀 891: kmet **TMB: Pleviza** -e fh. NEM.: Jäterinn LAT.: Eruncatrix

plevnica [plɛ̌v̄nica] samostalnik ženskega spola
s plevami napolnjena vreča za ležišče 𐀀 222: posteljnina **TMB: Plevè̄nza** -e fh. NEM.: Gehäckpolster LAT.: Pulvinar **KG: Plevenza** 'Fleidensack' (str. 119)

plezavt [plɛ̌zavt] samostalnik moškega spola
ptica zelena žolna, latinsko *Picus viridis*, ali **detel**, latinsko *Dendrocopus* 𐀀 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Plevovt** -a m. NEM.: Ein Baumpicker LAT.: Picus **GS: Pleşovt** – a *Pleşam, fcano*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

plitev [plítɔv] pridevnik
plitev **TMB: Plitve** -a -u NEM.: Seicht LAT.: Vadofus, tenuis **GS: Plitve** – germ. *Blöd*: Angl. *Blithe*, einfältig: Island. *blandne*, tímíðus: lat. *Blitus, Bliteus*: gr. βλητός. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

plitvost [plítvost] samostalnik ženskega spola
plitvina, plitvost 𐀀 340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Plitvoft** -e fh. NEM.: Die Seichte LAT.: Tenuitas

pljuče [pljúče] množinski samostalnik ženskega spola

pljuča ≍ 972: del človeka ali živali **TMB:** **Pluzhe** *fh.* NEM.: *Die Lunge* LAT.: *Pulmo* **GS:** **Plûzhe** – *inf. Sax. Plunne: Ital. Lonza. & fors non male germ. Plunzen, huc reducās.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pljučnik [pljûčnik] samostalnik moškega spola

rastlina navadni pljučnik, latinsko *Pulmonaria officinalis* ≍ 617: vrsta zelike **TMB:** **Pluzhnek** -a m. NEM.: *Lungenkraut* LAT.: *Pulmonaria*

pljunek [pljûnək] samostalnik moškega spola

pljunek ≍ 696: človeški izloček **TMB:** **Plunk** -a m. NEM.: *Der Speichel* LAT.: *Pituita*

pljuniti [pljûniti pljûnem] dovršni glagol
pljuniti ≍ 694: izločati **TMB:** **Plunem pluneti** Siehe **Plujem** PRIMERJAJ: **pljuvati**

pljuskati [pljûskati] nedovršni glagol
plunkati, pljuskati, tj. **dajati zvoke ob premikanju tekočine v nepolni posodi** ≍ 526: oddajati glasove pri premikanju vode **TMB:** **Pluskam** LAT.: Siehe **Plunkam** **GS:** **Plunkam** – *onomatopœia, ficut & Pluskam.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **plunkati**

pljuvati [pljuvâti pljûjem] nedovršni glagol
pljuvati ≍ 694: izločati **TMB:** **Plujem pluvâti** NEM.: *Speuen* LAT.: *Spuere* PRIMERJAJ: **pljuniti**

ploh [plõh plohú (?)] samostalnik moškega spola
tnalo ≍ 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB:** **Plõh** -ú m. NEM.: *Der Hackstock* LAT.: *Truncus* **GS:** **Plõh** – *super. germ. Bloch. gall. Bloc: germ. Block.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ploha [plõha] samostalnik ženskega spola
ploha ≍ 451: oblak in padavine **TMB:**

Plõha -e *fh.* NEM.: *Der Platzregen* LAT.: *Imber, Nimbus*

plosk [plõsk] samostalnik moškega spola
ploskev ≍ 465: stvar glede na obliko **TMB:** **Plosk** -a m. NEM.: *Blånke, Flache* LAT.: *Pars plana*

plošča [plõšča] samostalnik ženskega spola
1. (igralna, učna) deska, plošča ≍ 129: lesen izdelek

2. list ≍ 600: del rastline **TMB:** **Plõsha** -e *fh.* NEM.: 1. *Eine Plotsche* 2. *Blatt* LAT.: 1. *Abacus* 2. *Folium* **GS:** **Plõsha** – *unde germ. Plõtsche, Krautplõtschen: Hifp. Lofas fine præfixo: ficut & Ital. Lofa in altera significatione, nempe tabulæ lapideæ pro sternendo tabulato in quadrum paratæ, in qua significatione habetur adjectivum Ploshnat, & germ. flach.* Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☹ Pomen 'plošča' je opredeljen le na osnovi zadnjega pomena latinskega prevedka. Pri drugem pomenu je, sodeč po navedbi *Krautplõtschen*, verjetneje kot papirnat list mišljen rastlinski.

ploščica [plõščica] samostalnik ženskega spola

skrilasta ploščica za pisanje ≍ 646: na kar se piše **TMB:** **Plõshèza** -e *fh.* NEM.: *Schiefer-tafel* LAT.: *Abaculus*

ploščnat [plõšchnât] pridevnik
ploščat **TMB:** **Ploshnât** -a -u NEM.: *Flach, eben* LAT.: *Planus, latus*

plot [plõt plotû] samostalnik moškega spola
plot ≍ 773: zgradba **TMB:** **Plõt** -u m. NEM.: *Der Zaun* LAT.: *Seps, septum* **KG:** **Plut**, -ta 'der Zaum' (str. 107)

plotnica [plotníca] samostalnik ženskega spola

rastlina buča, latinsko *Cucurbita* ≍ 618: vrsta zelike ali njen užiten plod **TMB:** **Plotniza** -e *fh.* NEM.: *Ein Kürbiß* LAT.: *Cucurbita*

plug [plüg] samostalnik moškega spola
plug 151: kmečko orodje za obdelovanje zemlje **TMB: Plûg** -a m. NEM.: Der Pflug LAT.: Aratrum **GS: Plûg** – Angl. & Suc. *Plog*: germ. *Pflug*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

plundra [plûndra] samostalnik ženskega spola
močvirje, blato 667: zemlja, blato ipd. **TMB: Plundra** -e fh. NEM.: Morast, Jauche LAT.: Foria

plunkati [plûnkati] nedovršni glagol
plunkati, pljuskati, tj. dajati zvoke ob premikanju tekočine v nepolni posodi 526: oddajati glasove pri premikanju vode **TMB: Plunkam** NEM.: Hallen in einem Gefäß, so nicht voll ist LAT.: Refonare in utre, in dolio etc. **GS: Plunkam** – onomatopœia, *licut & Pluskam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: pljuskati

plušec [plúšec] samostalnik moškega spola
rastlina iz rodu sršajev, morda jelenov jezik, latinsko *Asplenium scolopendrium* 617: vrsta zelike **TMB: Plushz** -a m. NEM.: Milzkraut LAT.: Asplenium, acharon

pluti [plúti plújem] nedovršni glagol
pluti, plavati (?) 578: premikati se po vodi **GS: Plújem** – gr. πλύνω, lavo veftimenta; *antiphraftice*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

plutje [plútje] samostalnik srednjega spola (?)
naplavina (?) 759: naplavina **GS: Plutve** – *Plutje, Perplutje*, omnia, quæ flumina in ripam ejiciunt a gr. πλωτός, natatilis. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: plutve; priplutje

plutva [plûtva] samostalnik ženskega spola
lesen plovec pri ribiški mreži 157: pripomoček za ribolov **TMB: Plutve** -a m.

Siehe Krevlez **GS: Plutve** – *Plutje, Perplutje*, omnia, quæ flumina in ripam ejiciunt a gr. πλωτός, natatilis. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. © Slovnični spol je domnevno zmotno označen kot moški namesto ženskega, samostalnik je naveden v množinski obliki, ki je bila, sodeč po Pleteršniku, v rabi prevladujoča. V prid tej domnevi govori dejstvo, da sta v TMB le dva samostalnika moškega spola na -e z roditeljskim na -a, namreč *aloe* in *ybxonyre*, od katerih nobeden ni ljudski. Zmotno navajanje slovničnega spola v TMB sicer ni pogosto, a se pojavlja, primerjaj *osebstvo, odpevanje*. PRIMERJAJ: krevelj; plutje; priplutje

pneti GLEJ: **peti**¹

po [po] predlog
po **TMB: Po** NEM.: Um, auf, ab LAT.: Pro, ex, de **KG: Po** boshji voli 'nach dem Willen Gottes' /.../ kader so po jedi goriustalli, so se shli po vertu sprehajati 'als sie vom Essen aufgestanden, giengen sie im Garten spazieren' /.../ Po njegovih besedah so uffe po kotech preyskalli 'auf seine Worte haben sie alles in allen Winkeln ausgesuchet' (str. 86)

pobeg [pobëg (?) pobëga (?)]
samostalnik moškega spola
beg, pobeg 565: hoja **TMB: Powejg** -a m. NEM.: Die Flucht LAT.: Fuga

pobegniti [pobëgniti pobëgnem]
dovršni glagol
pobegniti 563: bežati **TMB: Powejgnem** -neti NEM.: Fliehen LAT.: Fugere

pobegnjenec [pobëgnjenec]
samostalnik moškega spola
begunec 922: begunec **TMB: Powejgnenz** -a m. NEM.: Der Flüchtling LAT.: Transfuga

poberi se [pobéri se] medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,

naj ogovorjeni odide **TMB: Pobêri se**
NEM.: Pack! troll dich fort! LAT.: Apage fis
KG: Poberi se 'packe dich fort' (str. 96)

pobežati [pobežáti pobežím] dovršni
glagol

(imeti namen) **zbežati** № 563: bežati
TMB: Powejfhim NEM.: Ich werde fliegen
LAT.: Fugiam, auffugiam

pobič GLEJ: **pubič**

pobijati [pobíjati pobíjam] nedovršni
glagol

pobijam № 108: ubiti **TMB: Powyam**
NEM.: Töden LAT.: Necare, occidere

pobirati [pobírati pobíram] nedovršni
glagol

pobirati № 115: jemati **KG: Pobiram** 'ich
klaube auf' (str. 65)

pobirek [pobîrək] samostalnik moškega spola
zavržena stvar № 477: odpadek **TMB:**
Pobirk -a m. NEM.: Verworfenes Ding LAT.:
Bonum derelictum

pobit [pobît] pridevnik

ubiti **KG: Taiste**, kateriga hisha je pogorella,
je od streshnega slemena powit na mestu
oblehal 'Jener, dessen Hause abgebrunnen,
ist von dem Dachfürsten erschlagen auf der
Stelle liegen geliebet' (str. 138)

pobiti [pobíti pobíjem] dovršni glagol

ubiti № 108: ubiti **TMB: Powyem** -wyti
NEM.: Töden LAT.: Trucidare

poboljšanje [pobôljšanje] samostalnik
srednjega spola

poboljšanje № 466: obnašanje **ABC: fe** je
vednu sa fvoje pobullhanje mujal (1794, str. 23)

poboljšati se [pobôljšati se
pobôljšam se] dovršni glagol

poboljšati se № 467: primerno se obnašati
TMB: Pobulsham se NEM.: Sich bessern
LAT.: Se emendare

pobotati [pobótati pobótam] dovršni
glagol

narediti obračun; obračunati № 435:
snovati v mislih **TMB: Pobôtam** NEM.:
Abrechnen LAT.: Computare

pobožati [pobóžati pobóžam] dovršni
glagol

izraziti sočutje, potolažiti № 409: imeti
sočutne medsebojne odnose **TMB:**
Pobôfham; Powôfham NEM.: Bemitlei-
digen, trösten LAT.: Condolere, confolari
GS: Pobôfham – ex præpofitione *Po, &*
Bofsham, cum Deo folor. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Bofham**
– *Pobofham a Buh, is Bogam tolafhem*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

pobožnost [pobóžnost] samostalnik
ženskega spola

1. pobožnost № 62: versko čustvo
2. vernost, vera № 62: versko čustvo **TMB:**
Pobofhnof -e fh. NEM.: 1. Die Andacht 2.
Gottseligkeit LAT.: 1. Devotio 2. Religio **GS:**
Pobôfhnof – a *Buh*, vel potius ab adjectivo
Bofhje, qualí cultus Dei, Devotio. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pobratiti se [pobrátití se pobrátim
se] dovršni glagol

pobratiti se № 120: dobiti nekrvno
sorodstvo **TMB: Pobratem** -teti se NEM.: Sich
verbrüdern LAT.: Fraternitatem inire

poč GLEJ: **pač**

počasen [počasən] pridevnik

počasen **TMB: Pozhasn** -a -u NEM.: Langsam
LAT.: Tardus, morofus

počasi [počasí] prislov

počasi, po malem **TMB: Pozhasi** NEM.:
Langsam LAT.: Tarde, paullatim

počasu¹ [počasú] prislov

počasi, po malem **KG: Pozhasu, kesnu, po**
malem 'langsam' (str. 93)

počasus² [počasus] medmet uporablja se za izražanje želje, ukaza, naj se ogovorjeni upočasni **KG:** Bo! boha! stoj! pozhasu! 'halt an! langsam!' (str. 97)

počem GLEJ: **po čim?**

po čem GLEJ: **po čim?**

počen groš [pōčen grōš] samostalniška zveza moškega spola

udarec s šibo po dlani (?) 727: udarec, udarjanje **TMB: Pōzhén grosh** NEM.: Patzen, Ferl LAT.: Ferula ☉ Bavarsko in avstrijsko nemško *Patzen* pomeni 'packa, madež, kepa, gruda mehke snovi', koroško nemško je *Patze* 'udarec, tlesk z rokami'. Latinsko *ferula* 'koromačnica, *Ferula communis*' (in 'šiba, sprehajalna palica, deščica za uravnavo zlomljenega uda') je predloga za drugi nemški prevedek. Bavarsko nemško *Patzenferl* je 'učiteljeva šiba, s katero so bili učenci tepeni po dlaneh'.

počiniti [počēniti počēnem] dovršni glagol
počepniti 721: biti v določenem telesnem položaju **TMB: Pozhēnem -niti**
NEM.: Niederhucken LAT.: Confidere PRIMERJAJ: počepiti

počenjati [počēnjati počēnjam] nedovršni glagol

začenjati 96: začeti se **TMB: Pozhejnam**
NEM.: Anfangen LAT.: Cœpi PRIMERJAJ: početi

počepati [počēpati počēpam] nedovršni glagol

počepati 721: biti v določenem telesnem položaju **KG:** Pozhepam 'ich hucke nieder' (str. 65)

počepiti [počēpiti počēpim] dovršni glagol
počepniti 721: biti v določenem telesnem položaju **TMB: Pozhēpēm -peti**
NEM.: Niederhucken LAT.: Confidere PRIMERJAJ: počeniti

početi [počēti počnēm] nedovršni glagol
začeti 96: začeti **TMB: Pozhnēm -zhēti**
Siehe Pozhejnam **KG:** Pozhnem 'ich fange an' (str. 75) PRIMERJAJ: počenjati

početnik [počētnik] samostalnik moškega spola
začetnik, tj. človek, s katerim se kaj začne 840: delavec **TMB: Pozhētnek -a m.**
NEM.: Der Anfänger LAT.: Auctor, Aufpex

počim GLEJ: **po čim?**

po čim? [po čīm] (po čem; počem; počim) prislovna zveza
po čim?, tj. koliko stane? **TMB: Pozhim?**
NEM.: Wie theuer LAT.: Quanti? **KG:** Po zhim 'wie theuer?' (str. 92)

počinek [počīnæk] samostalnik moškega spola
mirovanje, mir, tišina 546: mir, pokoj
TMB: Pozhink -a m. NEM.: Der Stillstand
LAT.: Tranquillitas

počitek [počītæk] samostalnik moškega spola
počitek 546: mir, pokoj **TMB: Pozhytk -a m.** NEM.: Die Ruhe LAT.: Quies, requies

počiti¹ [počīti počījēm] dovršni glagol
počiti, spočiti se, oddahniti se 546: počivati **TMB: Pozhyem -zhyti** NEM.: Ausruhen LAT.: Quiescere PRIMERJAJ: počivati

počiti² [pōčiti pōčīm] dovršni glagol
1. razbiti se, počiti 627: poslabševati se
2. udariti 727: tolči, bosti **TMB: Pōzhem** pzhèl, -zhen, -zhēti NEM.: 1. Auseinander brechen 2. Schlagen LAT.: 1. Disrumpere 2. Cædere

počivanje [počīvanje] samostalnik srednjega spola
počivanje, oddih 546: počivanje **TMB: Pozhyvanje -a n.** NEM.: Die Ruhe LAT.: Quies, requies, pausa

počivati [počīvati počīvam] nedovršni glagol

počivati, oddihovati se 546: počivati
TMB: Pozhivam LAT.: Siehe Pozhyem **KG:**
 Pozhivam, -val, -zhat, -zhivati 'ruhen'
 (str. 107) PRIMERJAJ: počiti¹

počloveščenje [?] samostalnik srednjega
 spola

učlovečenje (Kristusa) 347: krščanske
 verske reči **TMB: Pozhloveshzenje -a n.**
 NEM.: Die Menschwerdung LAT.: Incarnatio Dei

poč poč GLEJ: pač pač

počutek [počûtək] samostalnik moškega
 spola

čustvo, občutek 59: beseda s pomenom
 'čustvo' **TMB: Pozhûtek -a m.** NEM.: Der Sinn
 LAT.: Senfus **KG:** V'temu se nasme lestna
 lubefn, kry ali meffü, ja tudi ne pozhtuki fa
 svjet prashati (str. 175 s.)

počutljivost [počutljívoſt] samostalnik
 ženskega spola

čutnost 58: čustvo **TMB: Pozhutlivofit -e**
 fh. NEM.: Die Sinnlichkeit LAT.: Senfualitas

počvo [?] samostalnik srednjega spola
sak, vrša, ravšelj, tj. priprava iz mreže v
 obliki vreče, koš za lovljenje rib 157:
 pripomoček za ribolov **TMB: Potshvu**
 -va n. NEM.: Sack am Fischernetze LAT.:
 Subretiaculum

pod¹ [pòd] samostalnik moškega spola
pod, tla 777: del zgradbe **GS: Pód**
 – germ. *Boden*: lat. *fundus*: gr. βυθòς, per
 metathesin. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. ☉ Samostalnik je
 eksplicitno naveden v postumni izdaji
 ABC iz leta 1808 na str. 39: *Pod 'der*
Boden'.

pod² [pod] predlog
pod **TMB: Pod** NEM.: Unter LAT.: Infra, sub
KG: Pod moja streho 'unter mein Dach'
 /.../ Tize pod Nebam 'Vögel im Luft'e /.../
 leshy pod milem Bogam 'liegt unter freyem
 Himmel' (str. 86)

Podaga [?] samostalnik moškega spola
neki slovanski bog 349: lastno ime
 nekrščanskega človekolikega bitja
TMB: Podaga -a m. NEM.: Abgott der Slaven
 LAT.: Idolum Slavorum

podajalnik [podajâlnik] samostalnik
 moškega spola
manjše vile za podajanje sena 147:
 kmečko orodje **TMB: Podajavnek -a m.**
 NEM.: Reichgabel LAT.: Furcilla

podajati [podâjati podâjam] nedovršni
 glagol

1. podajati, ponujati 112: dajati
2. dražiti, imeti za norca, vleči za
nos 61: jeziti **TMB: Padâjam** NEM.: 1.
 Reichen 2. Foppen LAT.: 1. Offere 2. Vexare

podanik [podânik] samostalnik moškega
 spola

svobodno posestvo 119: kmečko
 posestvo **TMB: Podânk -a m.** NEM.: Frey
 lediges Gut LAT.: Alaudium **GS: Podânk – a**
Po præpofione, & *dam*, quod libere cuique
 dare licet. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

podati [podâti podâm] dovršni glagol
dati 112: dajati **KG: De te buvqe perpellash**
 Njim to pervo luzh podash (str. 180)

podati se [podâti se podâm se] dovršni
 glagol

oditi, odpraviti se, podati se 566:
 odhajati **KG: Otshete na zesto se podati?**
 (zestuvati) 'Wollet ihr reisen' (str. 188)

podboj [podbòj] samostalnik moškega spola
podboj 223: stavbno pohištvo **TMB:**
Podwoj -a m. NEM.: Das Thürgestell LAT.:
 Antæ, Pofitis

podčepina [podčêpina] samostalnik
 ženskega spola
vino, ki pri čepu kaplja iz soda 661:
 alkoholna pijača **TMB: Podzhepena -e fh.**
 NEM.: Der Tropfwein LAT.: Vinum subdoliare

poddati se [poddáti se poddám se]

dovršni glagol

podvreči se, vdati se 10: postavljati spodaj **TMB: Poddam se** NEM.: **Sich unterwerfen** LAT.: **Se fubdere**

podelati [podélati podêlam] dovršni

glagol

zaključiti, končati delo 95: končati **TMB: Podélam** NEM.: **Verfertigen** LAT.: **Pirficere, finire**

podfara [pódfara (?)] samostalnik

ženskega spola

farna podružnica 744: cerkvena ustanova **TMB: Podfara -e** fh. NEM.: **Unterlegte Pfarr** LAT.: **Subparochia**

podgana [podgána] samostalnik ženskega

spola

žival podgana, latinsko *Mus rattus* 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Podgána -e** fh. NEM.: **Der Ratz, Ratte** LAT.: **Glis** **GS: Podgána** – a *Pod*: germ. *Boden & Gan*, *ambulare, Gang*, *ambulacrum*, ubi *subtus morantur glires*: Hung. *Patkan*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

podganiti [podganīti podgánem]

dovršni glagol

zapogniti, upogniti 675: spreminjati obliko **TMB: Podgánem -niti** NEM.: **Umbiegen** LAT.: **Inflectere**

podglavje [podglâvje] samostalnik

srednjega spola

blazina za pod glavo; vzglavnik 222: posteljnina **TMB: Podglavje -a n.** NEM.: **Hauptpolster** LAT.: **Cervical**

podgnati [podgnāti podžénem]

nedovršni glagol

premagati, prepoditi (?) 589: gnati **ABC: podgnati** 'Untertreiben' (str. 125) ☉ Dejanski obstoj tega glagola, ki ga Pohlin navaja med zgledi predponskih, je vprašljiv.

podhujka [podhûjka] samostalnik

ženskega spola

ptica podhujka, kozodoj, latinsko *Caprimulgus europaeus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Podhujka -e** fh. NEM.: **Ein Nachtrabe** LAT.: **Strix, Caprimulgus**

podir [podîr] samostalnik moškega spola

odtrganje in zdrsnjenje zemlje na strmeh pobočju; zemeljski plaz, usad 448: škodljiv naravni pojav

TMB: Podir -a m. NEM.: **Ein Erdfall** LAT.: **Labes fubterranea**

podirati [podîrati podîram] nedovršni

glagol

podirati 627: poslabševati, zatirati **TMB: Podiram** LAT.: **Siehe Poderem** **GS: Podiram** – a *Dêrem*; gr. *πορθεω*, lat. *diruo*, literis *permutatis*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: **podreti**

podirjati [podírjati podírjam] dovršni

glagol

(imeti namen) odjezditi 570: jezdit **TMB: Podirjati** NEM.: **Ich werde wegreuthen** LAT.: **Abequitabo**

poditi [podīti podím] nedovršni glagol

poditi, gnati 589: gnati **TMB: Podim**

NEM.: **Treiben, jagen** LAT.: **Fugare**

podjedati [podjédati podjédam]

nedovršni glagol

izpodjedati 675: spreminjati obliko **TMB: Podjédam** NEM.: **Untergraben** LAT.: **Proluere, abripere**

pod koš iti [pod kôš íti pod kôš

pójdem] nedovršna glagolska zveza

biti tik pred smrtjo 441: umreti **TMB: Pod kosh pojdem** NEM.: **Ich werde sterben** LAT.: **Moriar** PRIMERJAJ: **pojti**

podkožnik [podkôžnik] samostalnik

moškega spola

podkožni tvor, lipom ≍ 35: oboleli del človeka **TMB: Podkofhnèk** -a m. NEM.: Eine Hautbeule LAT.: Tuber intercus

podkva [pòdkva] samostalnik ženskega spola

podkev ≍ 255: živalska oprava **GS: Podqva** – *Podkva: Hung. Patko*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

podlastica [podlástica] samostalnik ženskega spola

žival podlasica, latinsko *Mustela nivalis* ≍ 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Podlaftèza** -e fh. NEM.: Ein Wiesel LAT.: Muftella **GS: Podlafteza** – a *Pod, & lafem*, quafi dicas Tenneschlieferinn, Hebr. חֹלֵד, *choled*, fed à rad. chald. *chalad* abfcondit, derivatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

podlesak [podlesák] samostalnik moškega spola

koroško **ptica sloka**, latinsko *Scolopax rusticola* ≍ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Klunâzh** – a *klun*, rostrum: sicut lat. *Scolopax*, & Hebr. כֹּרֵי *Kore*: Carinthis est *Podlesak*, a *Lęs*, ubi habitat rusticola. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: kljunač

podlesek [podlésæk] samostalnik moškega spola

1. rastlina navadna kukavica, latinsko *Orchis morio* ≍ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali

2. rastlina podlesek, latinsko *Colchium autumnale* ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Podleşk** -a m. NEM.: 1. Stendelkraut 2. Wilder Safran LAT.: 1. Orchis 2. Onicus

podlestva [podlæstvã] samostalnik ženskega spola

neka sladkovodna riba, verjetno podust, latinsko *Chondrostoma nasus*, manj verjetno **zelenika**, latinsko *Alburnus alburnus* ≍ 1006: vrsta ribe ali druge

vodne živali **TMB: Podlèftva** -e fh. NEM.: Ein Weißfisch LAT.: Alburnus

podlezina [podlezína] samostalnik ženskega spola

1. nižje ležeč svet, kotanja ≍ 336:

zemljepisna oblika

2. žrelo, brezno ≍ 339: jama **TMB:**

Podlèfina -e fh. NEM.: Eine Sinke LAT.:

Hiatus ☉ Prvi pomen temelji na nemškem, drugi na latinskem prevedku.

podloga [podlôga] samostalnik ženskega spola

podloga, tj. tkanina, ki se prišije na notranjo stran oblačila ≍ 247: blago ali usnje **TMB: Podlôga** -e fh. NEM.: Das Unterfutter LAT.: Pannus subdititius

podložen [podlôžøn] pridevnik **pониžen** **TMB** PREDGOVOR: **Podlofhne** slufhabnek (str. 6)

podložnik [podlôžnik] samostalnik moškega spola

podložnik ≍ 952: človek glede na stan **TMB: Podlofhnek** -a m. NEM.: Der Unterthan LAT.: Subditus

podložnost [podlôžnost] samostalnik ženskega spola

podložnost ≍ 422: stan **TMB: Podlofhnoft** -e fh. NEM.: Die Unterhänigkeit LAT.: Subjectio

podmed [podmêd] (podmet)

samostalnik moškega spola

gosta kaša ≍ 261: hrana **TMB: Podmêd**

-a m. NEM.: Das Muß LAT.: Puls PRIMERJAJ:

podmedenec

podmedenec [podmêdenæc] (podmetenec) samostalnik moškega spola **gosta kaša** ≍ 261: hrana **TMB: Podmêdenz** -a m. NEM.: Das Muß LAT.: Puls PRIMERJAJ: podmed

podmet GLEJ: **podmed**

podmetenec GLEJ: **podmedenec**

pod milim Bogom [pod mîlim Bôgom] prislovna zveza

pod milim nebom **TMB: Pod milem**

Bogam NEM.: *Unter freyen Himmel* LAT.: *Sub dio, sub Jove, aere aperto*

podmititi [podmîtiti podmítim (?)]

dovršni glagol

podkupiti № 113: plačati **TMB: Podmitim**

NEM.: *Bestechen* LAT.: *Corrumpere*

podnebjje [podnêbje] samostalnik

srednjega spola

podnebjje № 450: vreme in podnebjje

TMB: Podnebjje -a n. NEM.: *Himmelsgegend*

LAT.: *Clima* PRIMERJAJ: *nanebje*

podnevi [podnêvi] prislov

podnevi **TMB: Podnevi** NEM.: *Des Tages*

LAT.: *Diu, interdiu*

podnuk GLEJ: **podvnuk**

podoba [podôba] samostalnik ženskega

spola

1. podoba, tj. **kip ali slika** № 252: likovni izdelek

2. podobnost № 435: miselni pojem **TMB:**

Podôba -e fh. NEM.: *Ebenbild, Gleichförmigkeit* LAT.: *Imago, fimilitudo, Conformitas* **GS:**

Podoba – a *dobam, exsculpo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** *Podoba, -be 'das Gleichniß, Bild'* (str. 107)

podoben [podóbæn] pridevnik

podoben **TMB: Podobn** -a -u NEM.:

Aehnlich LAT.: *Similis*

podobovati [podobovâti podobûjem]

nedovršni glagol

1. oblikovati podobo, kip № 252: slikati

2. slikati z živimi barvami № 252: slikati

TMB: Podobûjem NEM.: *Gestalten, ab-kontrafeyen* LAT.: *Formare, vivis coloribus exprimere*

podobstvo [podôbstvo] samostalnik

srednjega spola

oblika, postava № 465: vitez **TMB:**

Podobſtvu -a n. NEM.: *Die Gestalt* LAT.: *Forma*

podolgast [podôugast] pridevnik

podolgovat **TMB: Podolgast** -a -u NEM.:

Länglicht LAT.: *Oblongus*

podorati [podorâti podorâm] dovršni

glagol

podorati № 277: obdelovati zemljo **TMB:**

Podoram NEM.: *Umpflügen* LAT.: *Subarare*

podpihovalka GLEJ:

podpihovavka

podpihovati [podpihovâti

podpihûjem] nedovršni glagol

podpihovati № 693: dihati ipd. **TMB:**

Podpihujem NEM.: *Anblasen* LAT.:

Sufflaminare

podpihovavka [podpihovâvka]

(**podpihovalka**) samostalnik ženskega spola

ženska, ki ščuva, hujska; podpihovalka № 884: človek z negativno lastnostjo, ki

je v zvezi z govorom **KG: Podpihovavka** 'die angehetzt' (str. 115)

podpirati [podpîrati podpîram]

nedovršni glagol

podpirati № 10: postavljati spodaj **TMB:**

Podpiram NEM.: *Unterstützen* LAT.: *Fulcire*

PRIMERJAJ: *podpreti*

podplat [podplät] samostalnik moškega

spola

spodnji del noge; podplat № 878: del

človeka **TMB: Podplat** -a m. NEM.: *Die*

Fußsolle LAT.: *Planta pedis*

podpornja [podpôrnja] samostalnik

ženskega spola

podpora № 407: medsebojni odnosi **TMB**

PREDGOVOR: *Al le poterplenje, le perpomozh,*

le podporno, inu zhas, tok be utegnili možhni

lêvi, veliki sloni se roditi (str. 2) **ABC: Bodi**

dans moje perveshalfhe, moja bramba, moja

podporna (1794, str. 13)

podpreti [podpréti podprém] dovršni glagol

podpreti 10: postavljati spodaj **TMB: Podprem** -preti Siehe **Podpiram** **KG: podprem** 'unterstütze' (str. 125) **PRIMERJAJ: podpirati**

podprsnica [podpřsnica] samostalnik ženskega spola

jermen, s katerim se pritrdi sedlo ali vlečna oprema pod prsmi;

podprsnica 255: živalska oprava **TMB: Podpersneza** -e *fh.* **NEM.: Der Brustriemen** **LAT.: Antilena** **PRIMERJAJ: ašterželj; naprsnik; oprsnik; podprsnik**

podprsnik [podpřsnik] samostalnik moškega spola

jermen, s katerim se pritrdi sedlo ali vlečna oprema pod prsmi;

podprsnica 255: živalska oprava **TMB: Podpersnèk** -a *m.* **NEM.: Der Brustriemen** **LAT.: Antilena** **PRIMERJAJ: ašterželj; naprsnik; oprsnik; podprsnica**

podrčati [podrčáti podrčím] dovršni glagol

podrsati (?) 769: tipati **TMB: Poderzhim** **LAT.: Sieh Derzhim**

podrepnica [podrèpnica] samostalnik ženskega spola

jermen, s katerim se pritrdi sedlo ali vlečna oprema pod repom;

orepnica 255: živalska oprava **TMB: Podrepneza** -e *fh.* **NEM.: Schwanzriemen** **LAT.: Pořtilena** **PRIMERJAJ: podrepnik**

podrepnik [podrèpnik] samostalnik moškega spola

jermen, s katerim se pritrdi sedlo ali vlečna oprema pod repom;

orepnica 255: živalska oprava **TMB: Podrèpnèk** -a *m.* **NEM.: Schwanzriemen** **LAT.: Pořtilena** **PRIMERJAJ: podrepnica**

podreti [podrèti podérem] dovršni glagol
podreti 627: poslabševati, zatirati

TMB: Podèrem; Podrèm -drèti **NEM.: Niederreisen** **LAT.: Defruere** **PRIMERJAJ: podirati**

podrtija [podrtíja] samostalnik ženskega spola

ostanki podrte stavbe; ruševina, razvalina, **podrtija** 773: zgradba **TMB: Podertya** -e *fh.* **NEM.: Die Ruinen** **LAT.: Rudera**

podrugod [podrugód] prislov
drugje **TMB: Podergód** **NEM.: Anderwärts** **LAT.: Alibi** **KG: Podergot** 'anderstwo' (str. 90)

podsesti [podsèsti podsèdem] dovršni glagol

zavzeti, zasesti 115: jemati **TMB: Podşedem** -şèfti **NEM.: Besitzen** **LAT.: Poffidere** **GS: Podşedem – Posedem, a præpofitione Pod & Sedem, lat. Poffideo:** *germ. besitzen.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **PRIMERJAJ: posesti**

podstava [podstâva] samostalnik ženskega spola

podstavek 127: izdelek **TMB: Podftava** -e *fh.* **NEM.: Der Untersatz** **LAT.: Bafis**

podstopen [podstópøn] pridevnik
drzen, smel **TMB: Podftopne** -a -u **NEM.: Keck, kühn** **LAT.: Animofus** **PRIMERJAJ: podstopljiv**

podstopiti [podstopíti podstópim] dovršni glagol

lotiti se, postopiti se 96: začeti se **TMB: Podftópem** -ftopiti **NEM.: Sich unterfangen** **LAT.: Audere**

podstopljiv [podstopljív] pridevnik
drzen, smel **TMB: Podftopliv** -a -u **NEM.: Keck, kühn** **LAT.: Animofus** **PRIMERJAJ: podstopen**

podtakniti [podtaknīti podtáknem] dovršni glagol

podtakniti (?) 10: postavljati spodaj **KG: podtaknem, pottaknem** (str. 113)

podučeničnik [podučeničnik] samostalnik

moškega spola

učitelj, inštruktor, vaditelj 955: učitelj

TMB: Poduzhenik -a m. NEM.: Der Lehrer

LAT.: Informator

poduh [podûh] samostalnik moškega spola

duhanje, vohanje 766: vohanje in

vonjave **TMB: Podûh** -a m. NEM.: Das

Riechen LAT.: Odoratus PRIMERJAJ: poduš

poduhati [podûhati podûham] dovršni

glagol

poduhati, povohati 766: vohati **TMB:**

Poduham NEM.: Riechen LAT.: Odorare

poduš [podûš (?)] samostalnik moškega spola

duhanje, vohanje 766: vohanje in

vonjave **TMB: Podush** -a m. Siehe Poduh

PRIMERJAJ: poduh

podveza [podvêza] samostalnik ženskega

spola

trak za pritrjanje hlačnic, nogavic;

podveza 130: oblačilo ali obutev **TMB:**

Podvêfa -e fh. NEM.: Das Knieband LAT.: Perifcelis

podvihati [podvîhati podvîham]

dovršni glagol

spodrecati, tj. delno zviti in **podvezati**

oblačilo v pasu, da se skrajša 464:

vezati, zapenjati obleko **TMB: Podviham**

NEM.: Aufschürzen LAT.: Succingere

podvirek [podvîrək] samostalnik moškega

spola

debelejša palica; krepelo 175: orodje,

ki je palica **TMB: Podvirk** -a m. NEM.: Ein

Knitel LAT.: Fuftis **ABC: Podvirk** (1765,

str. 14) PRIMERJAJ: povirek

podviz [podvîz] samostalnik moškega spola

vaditelj, inštruktor 955: učitelj **TMB:**

Podvis -fa m. NEM.: Der Anweiser LAT.:

Antefcholanus

podvizati [podvîzati podvîzam] dovršni

glagol

spodbuditi, napeljati 589: gnati **TMB:**

Podvifam NEM.: Anweisen, anleiten LAT.:

Inducere **ABC: fo** mene /.../ k' vîmû dobrimû

podvisali (1794, str. 16)

podvižati [podvîžati podvîžam]

dovršni glagol

poučiti, podučiti 124: poučevati **TMB:**

Podvifham NEM.: Unterweisen LAT.: Infruere

podvnuč [podvnuč] (podvnuč)

samostalnik moškega spola

pravnučkov sin; prapravnuč 950:

sorodnik ipd. **TMB: Podvnuč** -a m. NEM.:

Zweyturenkel LAT.: Abnepos

podvržek [podvržək] samostalnik

moškega spola

najdenček, tj. najden otrok, ki so ga

neznani starši zapustili 834: človek do

popolne odraslosti **TMB: Podverfhk** -a m.

NEM.: Ein Findelkind LAT.: Altellus

podzemeljski [podzéməjski (?)]

pridevnik

podzemeljski **TMB: Podfemelske** -a -u

NEM.: Unterirdisch LAT.: Subterraneus

podžigati [podžígati podžígam]

nedovršni glagol

postavljati gorečo snov pod kaj z

namenom, da se vžge 484: kuriti, žgati

TMB: Podfhigam NEM.: Unterzinden LAT.:

Succendere

pogača [pogáča] samostalnik ženskega spola

boljši, praznični kruh; pogača 261:

hrana **TMB: Pogâzha** -e fh. NEM.: Festagsbrod

LAT.: Liba, adorea **GS: Pogâzha** – apud Ifidor.

Focacia a *Foco* fumta, Aschenkuche: in

Vocabulario 1482 legitur *Pogatz*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

poganjati [pogânjati pogânjam]

nedovršni glagol

z udarci porivati naprej; poganjati,

priganjati 589: gnati **KG: Pogajnam** 'ich

stosse vor, schlage aus' (str. 65)

poginiti [pogíniti pogînem] dovršni glagol

poginiti, preminiti, umreti 𐌺441: umreti

TMB: Poginem -neti NEM.: Abstehen, zu Grunde gehen LAT.: Aborisci, perire, interire **GS: Poginem** – a gr. ὑπογίνομαι, abortior. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

poglarvar [poglavár poglavárja] samostalnik moškega spola

glavar 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Poglavâr** -ja m. NEM.: Der Oberster LAT.: Præfectus, capitaneus PRIMERJAJ: poglavitnik

poglarvarstvo [poglavârstvo] samostalnik srednjega spola

glavarstvo 𐌺462: beseda s pomenom 'oblast' **TMB: Poglarvarftvu** -a n. NEM.: Oberste Stelle LAT.: Capitaneatus

poglaviten [poglavîtn̥] pridevnik **glaven, poglaviten** **TMB: Poglavitn** -a -u NEM.: Hauptsächlich LAT.: Capitalis

poglavitnik [poglavîtnik] samostalnik moškega spola

glavar 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Poglavitnek** -a m. Siehe Poglarvar PRIMERJAJ: poglarvar

pogled [poglêd] samostalnik moškega spola

1. vid 𐌺770: vid ali pogled
2. pogled 𐌺770: vid ali pogled **TMB: Pogléd** -a m. NEM.: Das Gesicht LAT.: Vifus, aspectus

pogledalo [ʔ] samostalnik srednjega spola **ABC: Pogledallu** (1765, str. 14) **ABC: Pogledalu** (1789, str. 12) ☉ Hapaks legomenon, ki ga ni niti v poznejših izdajah ABC; morda 'ogledalo, zrcalo'.

pogledati [poglêdati poglêdam] dovršni glagol **pogledati** 𐌺770: videti, gledati **KG: poglej!** 'siehe' (str. 92) PRIMERJAJ: poglej kdo; poglejte

pogledovati [pogledováti pogledûjem] nedovršni glagol **pogledovati, oprezati** 𐌺770: videti, gledati **TMB: Pogledujem** NEM.: Spâhen LAT.: Speculari

poglej [poglêj poglêjte] medmet **izraža začudenje** **KG: O le poglej! glejte! poglejte!** 'sehet! sehet!' (str. 97) PRIMERJAJ: glej; pogledati

poglej kdo [poglêj kdô] ali [kdô] zaimenska zveza

le kdo? (?) **KG: poglejgdu?** 'wer welcher' (str. 53) PRIMERJAJ: pogledati; kedo

pogmerati [pogmêrati] dovršni glagol **povečati, pomnožiti** 𐌺41: povečevati **ABC: O Bog! pógmíraj mojo vëro** (1794, str. 17)

pognati [pognâti požénem] dovršni glagol **(imeti namen) gnati** 𐌺589: gnati **TMB: Pofhênem** NEM.: Ich werde treiben LAT.: Agam, Pellam

pogodba [pogôdba] samostalnik ženskega spola

1. pogodba 𐌺208: pravni pisni izdelek
2. pogoj 𐌺556: pravni izraz **TMB: Pogôdba** -e fh. NEM.: Der Vertrag LAT.: Contractus **KG: S' tem perstkavkam, s'to pogodbo 'mit diesem Beding, Zusatz'** (str. 99)

pogoditi [pogodîti pogodím] dovršni glagol

pogoditi se, zediniti se 𐌺555: narediti pravno dejanje **TMB: Pogodim** NEM.: Vertrag machen LAT.: Contrahere

pogonobiti [pogonobîti pogonobím] dovršni glagol

ubiti, ugonobiti, iztrebiti 𐌺108: ubiti **TMB: Pogonobim** NEM.: Zu Grunde richten LAT.: Depopulari PRIMERJAJ: pogubiti

pogorelec [pogorêlæc] samostalnik moškega spola

komur je pogorela hiša;

pogorelec 888: imetnik **TMB: Pogorel̥z -a** m. NEM.: Ein Abbräntler LAT.: Deletus flammis

pogoreti [pogor̥eti pogorím] dovršni glagol

pogoreti 485: pogoreti, ugasniti **KG:** Taiste, kateriga hisha je pogorella, je od streshnega slemena powit na mestu oblefhal 'Jener, dessen Hause abgebrunnen, ist von dem Dachfürsten erschlagen auf der Stelle liegen geblieben' (str. 138)

pogosto [pog̊osto] prislov

pogosto **TMB: Pog̊oftu** NEM.: Oft, vielmälig LAT.: Sæpe, frequenter **KG:** Pogostu 'oft' (str. 89) **KG:** Pogostu, dostikrat 'öftmalen' (str. 94)

pogovar GLEJ: **pogovor**

pogovarjanje [pogovârjanje]

samostalnik srednjega spola

pogovor, pomenkovanje 510: govor **TMB** PREGDOVOR: Le Kratkozhasnofte, jègre, pojedne, sprehanjanje, dolgozhasnu pogovarjanje, inu obyskanje merski enem taifte zhas, katir njim poleg dolfhnuft svojega ftanu preftája, temu delu, v'katiriga so szer falubleni, odufamejo (str. 2)

pogovarjati [pogovârjati]

pogovârjam] nedovršni glagol

1. pogovarjati, pričevati 493: govoriti

2. pogovarjati se 510: pogovarjati se

TMB: Pogovarjam NEM.: Ueberreden LAT.: Colloqui, fuadere ☉ Drugi pomen temelji na prvem latinskem prevedku, ki ne dopušča prvega pomena.

pogovec [p̊ogov̊ɛc] samostalnik moškega spola

vedeževalec 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Pogovz -a** m. LAT.: Divinus, angur Siehe Bogovz PRIMERJAJ: bogovec

pogovor [pog̊ovor] (pogovar)

samostalnik moškega spola

pogovor, pomenek 510: govor

TMB: Pogovar -ja m. NEM.: Unterredung LAT.: Colloquium

pogreb [pogr̥ɛb pogr̥ɛba] samostalnik moškega spola

pogreb 474: krščanski obred

TMB: Pogr̥ɛb -gr̥ɛba m. NEM.: Eine Leiche LAT.: Funus

pogrebec [pogr̥ɛbɛc] samostalnik

moškega spola

pogrebec 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Pogr̥ɛbz -a** m. NEM.: Todenbe-gleiter LAT.: Comes funeris

pogrebščina [pogr̥ɛbščina] samostalnik

ženskega spola

pogostitev po pogrebu;

pogrebščina 264: gostija **TMB:**

Pogrebsh̥ena -e fh. NEM.: Das Todenmahl LAT.: Epulum funebre

pogrešati [pogr̥ɛšati pogr̥ɛšam]

nedovršni glagol

pogrešati, tj. **opazati, da kaj**

manjka 770: videti, gledati **TMB:**

Pogr̥ɛsham NEM.: Abgehen, ahnden LAT.: Obfervare aliquid deeffe **GS: Gresham** – in compofitis in ufu, ut *pogr̥ɛsham* (deeffe obfervo) tenetur. **GS: Pogr̥ɛsham** – vide *Gresham*. PRIMERJAJ: -grešati; pogrešiti

pogrešiti [pogr̥ɛšiti pogr̥ɛšim] dovršni

glagol

pogrešiti, tj. **opaziti, da kaj manjka** 770:

videti, gledati **TMB: Pogr̥ɛshim** NEM.: Abgehen, ahnden LAT.: Obfervare aliquid deeffe PRIMERJAJ: pogrešati

pogrezniti [pogr̥ɛzniti (?) pogr̥ɛznem (?)] dovršni glagol

pogrezniti se 671: potopiti se

TMB: Pogr̥ɛfnem -niti NEM.: Hineinsinken LAT.: Immeregere

pogrinjalo [pogrinjáló] samostalnik

srednjega spola

pregrinjalo za mizo; prt ≍ 221: hišni tekstil **TMB: Pogrinálu** -a n. NEM.: Das Decktuch LAT.: Stragulum **KG: Pogrinallu** 'Tischtuch' (str. 33)

pogrinjati [pogrínjati pogrinjam] nedovršni glagol

pogrinjati ≍ 13: postavljati gor **TMB: Pogrinam** NEM.: Decken LAT.: Sternere

pogrnjen [pogrńjen] pridevnik
pogrnjen KG: Mifa je pogernena? 'Der Tisch ist gedecked.' (str. 190)

pogroziti [pogrozīti pogrozím] dovršni glagol

globoko potopiti ≍ 11: potapljati **TMB: Pogrofim** NEM.: Sehr tief sinken LAT.: Profunde mergere

poguba [pogûba] samostalnik ženskega spola
propad, poguba ≍ 627: nezaželena reč **TMB: Pogûba** -e fh. NEM.: Der Untergang LAT.: Pernicies

pogubiti [pogubīti pogubím] dovršni glagol

ubiti, ugonobiti, iztrebiti ≍ 108: ubiti **TMB: Pogubim** LAT.: Sieh. Pogonobim PRIMERJAJ: pogonobiti

pohajkovati [pohâjkovati pohâjkovam] nedovršni glagol
hoditi brez cilja, dela; pohajkovati ≍ 561: premikati se **TMB: Pohajkuvam** NEM.: Pflaster treten LAT.: Otiöfe circuire

pohčeriti [pohčëriti pohčërim] dovršni glagol

posvojiti deklico; pohčeriti ≍ 120: dobiti nekrvno sorodstvo **TMB: Pohzhyrem** -reti NEM.: An Tochterstatt annehmen LAT.: Adoptare in filiam

pohibovati [pohíbovati pohíbujem] nedovršni glagol

omahovati, kolebati ≍ 436: dvomiti **TMB: Pohibujem** NEM.: Wanken LAT.: Nutare, dubitare

pohištvo [pohíštvo] samostalnik srednjega spola

pohištvo ≍ 209: pohištvo **TMB: Pohishtvu** -a n. NEM.: Das Hausgeräth LAT.: Supellex ☉ Oba prevedka vključujeta poleg pohištva tudi gospodinske pripomočke.

pohleven [pohlëvæn] pridevnik
pohleven, zadržan, skromen TMB: Pohlevn -a -u NEM.: Eingezogen LAT.: Modestus

pohlevno [pohlëvno] prislov
pohlevno, zadržano, skromno ABC: profem jeft tebe pohlevno (1765, str. 23) **ABC: pohlevnu** (1789, str. 21)

pohlevnost [pohlëvnost] samostalnik ženskega spola

pohlevnost, zadržanost, skromnost ≍ 377: skromnost **KG: Pohlevnost** 'Eingezogenheit' (str. 130) PRIMERJAJ: pohlevščina

pohlevščina [pohlëvščina] samostalnik ženskega spola

pohlevnost, zadržanost, skromnost ≍ 377: skromnost **TMB: Pohlevshena** -e fh. NEM.: Eingezogenheit LAT.: Modestia PRIMERJAJ: pohlevnost

pohujšati [pohûjšati pohûjšam] dovršni glagol

pohujšati ≍ 583: zapeljovati **TMB: Pohujsham** NEM.: Aergern LAT.: Scandalizare

Pohvist [?] samostalnik moškega spola
bog slabega vremena ≍ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Pohvist** 'Ueble Luft' (str. 185)

pojati [pójati pójam] nedovršni glagol
gnati, poditi ≍ 589: gnati **TMB: Pojam** pojal, pojan, pojati NEM.: Treiben, jagen LAT.: Fugere, pellere

pojati se [pójati se pójam se] nedovršni glagol

o svinji **kazati nagnjenje za parjenje;**
goniti se ¶ 719: goniti se **TMB: Pojam se**
 pojal, pojan, pojati NEM.: Brünstig seyn wie
 eine Sau LAT.: Coitum appetere majalis **GS:**
Pôjam se – quafi *Podim se, impellor*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pojdi od tod [pójdi od tôd] medmetna
 zveza

uporablja se za izražanje želje, ukaza,
 naj ogovorjeni odide **KG:** Hodi! pojdi
 odtod 'hinweg mit dir' (str. 96) PRIMERJAJ:
 pojti

pojdi zlodeju v rit [pójdi zlôdeju v
 rîť] medmetna zveza

izraža omalovaževanje **KG:** Pojdi fludju
 v'reť! 'gehe zum Teufel' (str. 92) PRIMERJAJ:
 pojti

pojedati [pojêdati pojêdam] nedovršni
 glagol

živeti na škodo drugega organizma;
 zajedati ¶ 627: poslabševati, zatirati
KG: Pojedam, pojedujem 'ich schmarotze'
 (str. 122) PRIMERJAJ: pojedovati

pojedež [pojêdež] samostalnik moškega
 spola

zajedavec, parazit ¶ 996: plazilci ali
 druga golazen **TMB: Pojêdesh** -lha m. NEM.:
 Schmarutzer LAT.: Parafitus

pojedina [pojêdina] samostalnik ženskega
 spola

pojedina ¶ 264: gostija **TMB: Pojedna** -e
 lh. NEM.: Konfekt, Schmauß LAT.: Abatnama
 PREDGOVOR: Le Kratkozhasnofte, jègre,
 pojedne, sprehanje, dolgozhasnu pogo-
 varjanje, inu obyskanje merski enem taifte
 zhas, katir njim poleg dolfhnuft svojega
 ftanu preftája, temu dèľu, v'katiriga so szer
 falubleni, odufamejo (str. 2)

pojedovati [pojêdovati pojêdujem]
 nedovršni glagol

živeti na škodo drugega organizma;
 zajedati ¶ 627: poslabševati, zatirati

KG: Pojedam, pojedujem 'ich schmarotze'
 (str. 122) PRIMERJAJ: pojedati

pojemat [pojêmati pojêmam]
 nedovršni glagol

zmanjševati se, pojemat ¶ 674:
 zmanjševati se **TMB: Pojemam** NEM.:
 Abnehmen LAT.: Deficere

pojerjati [pojêrjati pojêrjam] dovršni
 glagol

zahtevati, terjati ¶ 493: govoriti **TMB:**
Pojirjem NEM.: Fodern LAT.: Exigere, petere
GS: Pojirijem – *Pojiruvam* germ. *begehren*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: pojirovati

pojerovati [pojêrovati pojêrovam]
 nedovršni glagol

zahtevati, terjati ¶ 493: govoriti **GS:**
Pojirijem – *Pojiruvam* germ. *begehren*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: pojirjati

pojesti [pojêsti pojêm] dovršni glagol
pojesti ¶ 699: jesti **TMB: Pojem** -jêdl, jêfti
 NEM.: Aufessen LAT.: Abedere

pojezditi [pojêzditi pojêzdim] dovršni
 glagol

(imeti namen) jezditi ¶ 570: jezditi
TMB: Pojêfдем NEM.: Ich werde reuten
 LAT.: Equitabo

pojti [pójti pójdem] in [grêdem] dovršni
 glagol

(imeti namen) oditi ¶ 566: odhajati **TMB:**
Grêdem; Pojdem pojdti NEM.: Gehen; Ich
 werde gehen LAT.: Ire; Ibo, meabo **GS: Pojdem**
 – cum *j* subscripto, gr. φοιτᾶν: Ionic. φοιτεῖν,
 itare: Celtis *Pedd a Pes*: germ. *Fuß*. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:**
 Pojdem /.../ (str. 81) **KG:** Hodi! pojdi odtod
 'hinweg mit dir' (str. 96) **KG:** Pojte noter moj
 Gospud! (str. 190) PRIMERJAJ: pod koš pojti;
 pojdi od tod; pojdi zlodeju v rit

pojutrišnjem [pojûtrišnjem] prislov
 pojutrišnjem **TMB: Pojutreshnem**

NEM.: Uebermorgen LAT.: Postridie **KG:** Pojutershnem 'übermorgen' (str. 89)

pojutrnji [pojûtrnji] pridevnik
pojutrišnji **TMB:** **Pojutren** -a -u NEM.: Uebermorgig LAT.: Postridianus

pokaj [pokáj] prislov
zakaj **TMB:** **Pokaj?** NEM.: Warum? LAT.: Cur, encur? **KG:** Pokaj 'aus was Ursach?' (str. 92)
 PRIMERJAJ: zakaj¹

pokati [pókati pòkam] nedovršni glagol
pokati, tj. **dajati kratke, močne glasove** № 487: oddajati glasove **TMB:** **Pokam** NEM.: Krachen, praßeln LAT.: Crepare, crepitare

pokazati [pokazáti pokázem] dovršni glagol
pokazati № 758: delati vidno **ABC:** fhe enkrat tolkajn dobriga fadu pokasati (1794, str. 15)

pokaziti [pokazíti pokazím] dovršni glagol
pokvariti, skaziti № 627: poslabševati, zatirati **TMB:** **Pokafim** NEM.: Verderben LAT.: Corruptere, vitiare

pokaža [pokáža] samostalnik ženskega spola (vojaška) prtljaga (?) № 459: breme ali tovor **GS:** **Pokáfha** – a Gall. *Bagage*, affûmtum: quod germ. *Pack:* Suec. *Bagg*, Mantelsack, a gr. πικαζω, festmachen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☺ Primerjaj nemško *Pakasche* '(vojaška) prtljaga', kar je na *Pack, packen* naslonjena izposojenka iz francosko *bagage*. Pri Vorencu je *bagaža* 'oviranje, zadrževanje'.

pokladati [poklâdati poklâdam] nedovršni glagol
polagati, pokladati № 13: postavljati gor **TMB:** **Poklâdam** NEM.: Legen LAT.: Reponere

poklej GLEJ: **potlej**

poklekniti [pokleknîti (?) poklêknem (?)] dovršni glagol
poklekniti № 590: premikati telesni del **TMB:** **Poklêknêm** -niti NEM.: Niederknien LAT.: Genuflectere

poklic [poklîc] samostalnik moškega spola
poklic № 56: služba **TMB:** **Pokliz** -a m. NEM.: Der Beruf LAT.: Vocatio PRIMERJAJ: klic

poklican [poklîcan] pridevnik
poklican (pred oblastnika) **TMB:** **Poklizan** -a -u NEM.: Gerufen LAT.: Advocatus **KG:** Pred Sodnika poklizan 'vor dem Richter citiret' (str. 86) **KG:** Napojdi k'svjetovanju, dokler nabosh poklizan (str. 187)

poklicati [poklícati poklîčem] dovršni glagol
poklicati № 493: govoriti **TMB:** **Poklizhem** -zati NEM.: Herbeyrufen LAT.: Advocare

pokoj¹ [pókoj] ali [pokòj] samostalnik moškega spola
mir, pokoj № 546: mir, pokoj **TMB:** **Pokoj** -a m. NEM.: Die Ruhe LAT.: Quies

pokoj² [pókoj] ali [pokòj]
ime črke p № 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** Pokoj, P, p (str. 160)

pokojnost [pokójnost] samostalnik ženskega spola
umirjenost, spokojnost № 370: zmernost **TMB:** **Pokojnoft** -e fh. NEM.: Gelassenheit LAT.: Æquitas animi

pokončan [pokončán] pridevnik
ubit, pokončan **KG:** Toku je tolkajn veliku stu nadolhneh otrok moglu pokonzhaneh biti? (str. 134)

pokončati [pokončáti pokončâm] dovršni glagol
uničiti, pokončati № 627: poslabševati, zatirati **TMB:** **Pokonzhâm** NEM.: Zernichten LAT.: Deftruere

pokopališče [pokopališče] samostalnik

srednjega spola

pokopališče ¶ 312: pokopališče **TMB:****Pokopalishe** -a n. NEM.: Begräbnisß,

Gottesacker LAT.: Locus sepulturae,

Cœmeterium

pokopnica [pokopníca] samostalnik

ženskega spola

mesto pokopa, grob ¶ 307: jama zapokop **TMB: Pokopniza** -e fh. NEM.: Die

Grabstätte LAT.: Andropolis

pokopovati [pokopováti pokopûjem]

nedovršni glagol

pokopavati ¶ 474: izvajati obred zaumrlim **TMB: Pokopûjem** NEM.: Eingraben

LAT.: Sepelire, condere

pokora [pokôra] samostalnik ženskega

spola

1. pokora, tj. kazen za kršilca božje ali

cerkvene zapovedi ¶ 560: kazen

2. spoved ¶ 474: krščanski obred **TMB:****Pokôra** -e fh. Siehe Pokura **ABC:** Sedem S.

Sakramentov. 1. S Kerft 2. S. Firma 3. S.

Reßhnu Telu 4. S. Pokura 5. S. Poflédnu

vojle 6. S. Maßnekov shegnuvanje 7. S.

Sakon (1789, str. 29) **ABC:** profim sa eno

uredno pokuro inu sa odveso (1798, str.

24) ☉ Sestavka *pokura* v TMB in GS ni.**pokoren** [pokóræn] pridevnik**pokoren, ubogljiv** **TMB: Pokorn** -a -u NEM.:Gehorsam LAT.: Obediens **GS: Pokôrn** – gr.

ὑποχωρέων, cedens. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

pokoriti se [pokoríti se pokorím se]

nedovršni glagol

pokoriti se ¶ 560: kaznovati **TMB: Pokorim****se** NEM.: Büßen LAT.: Pœnitere**pokorščina** [pokórščina] samostalnik

ženskega spola

ubogljivost, pokorščina ¶ 379:ubogljivost, ponižnost **TMB:****Pokorshèna** -e fh. NEM.: Gehorsam LAT.:

Obedientia ☉ Nemški prevedek je

dejansko *Ebend.*, nanaša pa se naprevedek predhodne besede *Pokorn.***pokosilce** [pokosílce] samostalnik

srednjega spola

sladek poobedek; desert ¶ 263: obrok**TMB: Pokosilze** -a n. NEM.: Das Konfekt

LAT.: Poßpaftum

pokovnik [pókovnik] samostalnik

moškega spola

udarec s konjskim bičem ¶ 727: udarec,udarjanje **GS: Shvegel** – alias *Pókôvnek*(perculsio equi flagello) Anglof. *fveg*, utique

onomatopoeticum. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

PRIMERJAJ: švegelj

pokrajina [pokrájina] samostalnik

ženskega spola

mejna pokrajina ¶ 281: kraj **TMB:****Pokrajna** -e fh. NEM.: Die March LAT.: Limes**GS: Pokrajna** – a *Kraj*, terminus, limes.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

pokrc [?] samostalnik moškega spola**muhalnik**, tj. priprava za odganjanje,**pobijanje muh** ¶ 154: pripomoček zaodganjanje mrčesa **TMB: Pokèrz** -a m. NEM.:Ein Fliegenprücker LAT.: Mufcarum ferula **GS:****Pokerz** – ut *Fogerz* onomatopoetica vox ex

fono. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-

slovja pravilna. PRIMERJAJ: fogrc

pokrit [pokrít] pridevnik**pokrit** **KG:** ke videsh, de so uffe zirqve is

kositarjam pokrite? (str. 171)

pokriti [pokrítí pokrîjem] dovršni glagol**pokriti** ¶ 13: postavljati gor **KG:** Pokryem,

kril, kryen, oder krit (str. 145)

pokriti se [pokrítí se pokrîjem se]

dovršni glagol

pokriti se (?) ¶ 13: postavljati gor

KG: Pokrite se! mi smo ti nashi 'aufgesetzt!
wir sind die Unseren' (str. 128)

pokrivalo [pokriválo] samostalnik
srednjega spola

pokrov 𐌺193: priprava za zapiranje **TMB:**
Pokryvâlu -a n. NEM.: **Der Deckel** LAT.:
Operculum PRIMERJAJ: pokrov; pokrovec

pokrov [pokrõv] samostalnik moškega
spola

pokrov 𐌺227: del posode **TMB: Pokrov**
-a m. NEM.: **Der Deckel** LAT.: **Operculum**
PRIMERJAJ: pokrivalo; pokrovec

pokrovec [pokrõvæc] samostalnik
moškega spola

pokrov 𐌺193: priprava za zapiranje
TMB: Pokrovz -a m. NEM.: **Der Deckel** LAT.:
Operculum PRIMERJAJ: pokrov; pokrivalo

pokus [pokûs] samostalnik moškega spola
okus 𐌺765: okus **TMB: Pokûs** -a m. NEM.:
Der Geschmack LAT.: **Guftus** PRIMERJAJ: okus

pokvečiti [pokvêçiti pokvêçim] dovršni
glagol

ponositi, obrabiti 𐌺629: ponositi obleko
TMB: Poqveçhem -zheti NEM.: **Abtragen,**
abnützen LAT.: **Atterere, consummere** **GS:**
Poquexhem – a germ. *quetschen*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pokveka [pokvêka] samostalnik ženskega
spola

ohlapna, obtolčena, obrabljena
stvar 𐌺687: pokvarjena stvar **TMB:**
Poqvêka -e fh. NEM.: **Schlappes Ding**
LAT.: **Contorta, vilis res** PRIMERJAJ: kveka

pol [põu (?)] prislov

pol **TMB: Pol** NEM.: **Halb** LAT.: **Medium**

polahčati [polahčâti polahčâm] dovršni
glagol

ublažiti, omiliti, olajšati 𐌺38: lajšati
TMB: Polahzhâm NEM.: **Lindern** LAT.: **Lenire**
PRIMERJAJ: polahkati

polahkati [poláhkati poláhkam]

dovršni glagol

ublažiti, omiliti, olajšati 𐌺38: lajšati
TMB: Poláhkam NEM.: **Lindern** LAT.: **Lenire**
PRIMERJAJ: polahčati

polaj [polâj] samostalnik moškega spola
rastlina polaj, latinsko *Mentha*

pulegium 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Polaj** -a
m. NEM.: **Polley, ein Kraut** LAT.: **Pulegium** **GS:**
Polaj – lat. *Pulegium*; germ. *Polley*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

polastniti se [polastnîti se polastním
se] dovršni glagol

polastiti se 𐌺115: jemati **TMB: Poleftnim**
se NEM.: **Sich zueignen** LAT.: **Appropriare**

polčetrinka [põuçetrtînkâ (?)]

samostalnik ženskega spola

osminka 𐌺426: mera **TMB: Polzhetertinka**
-e fh. NEM.: **Ein Achtel** LAT.: **Octunx** PRIMERJAJ:
polčetrtnik

polčetrtnik [pouçetrtník (?)]

samostalnik moškega spola

osminka 𐌺426: mera **TMB: Polzhetertnik**
-a m. NEM.: **Ein Achtel** LAT.: **Octunx** PRIMERJAJ:
polčetrtnika

poldan [pouđân pouđnêva] samostalnik
moškega spola

poldan 𐌺43: čas ali njegov del
TMB: Poldan -dnêva m. NEM.: **Der Mittag**
LAT.: **Meridies**

poldanski [pouđânski] pridevnik

opoldanski **TMB: Poldanske** -a -u NEM.:
Mittägig LAT.: **Meridionalis**

Polde [põlde] samostalnik moškega spola

Polde, tj. klicna oblika krstnega imena
Leopold 𐌺351: krstno ime **ABC: Polde** je
enkrat na vertu fa enim matula lejtal
(1794, str. 27)

polediti [poledîti poledím] dovršni glagol
prekriti z ledom; oledeniti 𐌺677:

spreminjati s temperaturno spremembo

TMB: **Polédim** NEM.: Mit Eis überziehen

LAT.: Congelare

poleg [pɔlɛg] predlog

poleg **TMB:** **Polég** NEM.: Neben LAT.: Pone, penes **KG:** Poleg, murja 'neben dem Meere' (str. 84)

polega [pɔlɛ̃ga] samostalnik ženskega spola
spolno občevanje № 708: spolno

občevanje **TMB:** **Polega** -e fh. NEM.: Der Beyschlaf LAT.: Concubitus

polegati [pɔlɛ̃gati pɔlɛ̃gam] nedovršni glagol

pogosto ležati, poležavati № 548: lenariti, postopati **TMB:** **Polegam** NEM.: Liegen LAT.: Recumbere **KG:** Povsod postava, postopa, polega 'er bleibt immer neben, er liegt oft' (str. 122) PRIMERJAJ: polegovati

polegbeseda [pɔlɛ̃gbesɛ̃da (?)]

samostalnik ženskega spola

jezikoslovje **prislov** № 497: vrsta besede

TMB: **Polegbesɛ̃da** -e fh. NEM.: Nebenwort

LAT.: Adverbium

polegnica [pɔlɛ̃gníca] samostalnik

ženskega spola

priležnica № 887: grešnik v zvezi s

spolnostjo **TMB:** **Polegniza** -e fh. NEM.:

Beyschläferinn LAT.: Concubina PRIMERJAJ:

polegžena

polegovati [pɔlɛ̃gováti pɔlɛ̃gûjem]

nedovršni glagol

pogosto ležati, poležavati № 548: lenariti,

postopati **TMB:** **Polegûjem** LAT.: Siehe

Polegam PRIMERJAJ: polegati

polegžena [pɔlɛ̃gžéna (?)] samostalnik

ženskega spola

priležnica № 887: grešnik v zvezi s

spolnostjo **GS:** **Polegfhena**, – Hebr. פִּלְגֵּשָׁהַ ,

Pilegefch: lat. *pellex*: germ. Nebsweib.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: polegnica

polej [pɔlɛ̃j] medmet

1. uporabljata se za izražanje opozorila na to, kar se opazi

2. izraža začudenje **TMB:** **Polej!** NEM.: Sieh!

LAT.: En, ecce! **KG:** A! aj aj! polej! zhudu!

'eh! eh! sieh wunder!' (str. 97) PRIMERJAJ: lej; lejte

Polel [ʔ] samostalnik moškega spola

zvezda Poluks v ozvezdju Dvojčka № 361:

ime nebesnega telesa **TMB:** **Polel** -a m.

NEM.: Pollux LAT.: Pollux PRIMERJAJ: Lel

poleno [pɔlɛ̃no] samostalnik srednjega spola

poleno № 484: ogenj ali goreča stvar **TMB:** **Polenu** -a n. NEM.: Ein Scheidholz LAT.: Ligni frustum **GS:** **Polenu** – germ. *Bole, Bohle*, ein dickes Brett: Suec. *Bol*: Dan. *Bohl*, truncus; fericiariis textoribus *Bolle* est subtilus e ligno cylindrus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

polepšiti [pɔlɛ̃pšiti pɔlɛ̃pšim] dovršni glagol

polepšati № 39: lepšati **TMB:** **Polepshim**

NEM.: Verschönern LAT.: Exornare

polesti [pɔlɛ̃sti pɔlɛ̃zem] dovršni glagol

(imeti namen) **lesti, plaziti se** № 561:

premikati se **TMB:** **Polešém** -a -u NEM.: Ich

werde kriechen LAT.: Repam, fepam

poleten [pɔlɛ̃tɛn] (poletni) pridevnik

poleten **TMB:** **Polejtn** -a -u NEM.:

Sommerlich LAT.: Æstivus

poletni GLEJ: **poleten**

polh [pɔlɔh pɔlɔha] samostalnik moškega spola

žival polh, latinsko *Glis glis* № 985: vrsta

kopenske divje živali **TMB:** **Povh** -a m.

NEM.: Der Bilich LAT.: Glis filveftris **GS:**

Povh – aliqui scribunt *polh*: Irlandis *pol*

significat Foramen: & *Polhi*, glis filveftris;

qui gregatim foramina arborum, & alpium

incolunt, inde germ. *Bilchmaus*, *Bilchratz*

effecerunt. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

polhen [pôuhən] pridevnik

poln **TMB:** **Polhèn** -a -u Siehe Poln PRIMERJAJ: poln

poli [póli (?)] množinski samostalnik moškega spola

lok pri mostu, tj. **usločen nosilni gradbeni element z dvema opornima mestoma** № 777: del zgradbe **TMB:** **Póli** -ov m. NEM.: Brückenjoche LAT.: Juga pontis ☉ Pomen se je razvil iz 'jarem za dve živali', ki ga pri *pðl* navaja Platerošnik.

polica [políca] samostalnik ženskega spola **polica v zidu** № 777: del zgradbe **TMB:** **Poliza** -e fh. NEM.: Kapitel, Gesims, Stelle LAT.: Abacus, capitellum **GS:** **Poliska** – a *Poliza*; quia in margine colligitur: vel etiam a *Polifan*, quafi farina *pollincta*; unde lat. *Pollen*: vel a *pol*, medius; unde germ. Halbmehl, Mittelmehl dicitur. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

polič [polič] samostalnik moškega spola **polič**, tj. **prostorninska mera za tekočine pol bokala, pribli. 0,75 l** № 430: prostorninska mera **TMB:** **Polizh** -a m. NEM.: Halbe Maaß LAT.: Media menfura PRIMERJAJ: bokal

poliska [políska] samostalnik ženskega spola **cvetni prah, pelod** № 600: del rastline **TMB:** **Poliska** -e fh. NEM.: Staubmehl LAT.: Pollen **GS:** **Poliska** – a *Poliza*; quia in margine colligitur: vel etiam a *Polifan*, quafi farina *pollincta*; unde lat. *Pollen*: vel a *pol*, medius; unde germ. Halbmehl, Mittelmehl dicitur. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

polivka [polívkva] samostalnik ženskega spola **juha** № 261: hrana **TMB:** **Polyvka** -e fh. NEM.: Die Suppe LAT.: Jufculum **GS:** **Polyvka** – a *præpositione Po*, super: & *lyem*, fundo quafi super panis fruftula superfufum jus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

polizan [polízan] pridevnik **polizan** **GS:** **Poliska** – a *Poliza*; quia in margine colligitur: vel etiam a *Polifan*, quafi farina *pollincta*; unde lat. *Pollen*: vel a *pol*, medius; unde germ. Halbmehl, Mittelmehl. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

poljak¹ [polják] samostalnik moškega spola **kdor ima veliko obdelovalne zemlje, polj** № 888: imetnik **TMB:** **Pojlák** -a m. NEM.: Der viel Aecker hat LAT.: Agrofus

Poljak² [polják] samostalnik moškega spola **Poljak** № 355: pripadnik ljudstva **TMB:** **Pojlák** -a m. NEM.: Ein Pohle LAT.: Polonus **KG:** Pohlen Pojlaki, die Feldlägerer (str. 7) **KG:** En Pojlak (Leh) 'Ein Pohl' (str. 192)

poljane [poljāne] množinski samostalnik ženskega spola **obsežnejši, razmeroma raven svet; ravnina, poljana** № 336: zemljepisna oblika **TMB:** **Poljane** fh. NEM.: Flaches Feld LAT.: Campeftre

poljanec [poljánɛc] samostalnik moškega spola **kdor živi na ravnini; poljanec, ravninec** № 893: človek glede na kraj bivanja **TMB:** **Pojlanz** -a m. NEM.: Am Felde wohnend LAT.: Campeftris PRIMERJAJ: poljanka

poljanka [poljánka] samostalnik ženskega spola **ženska, ki živi na ravnini; poljanka, ravninka** № 893: človek glede na kraj bivanja **TMB:** **Pojlanka** -e fh. NEM.: Am Felde wohnend LAT.: Campeftris PRIMERJAJ: poljanec

polje [pôlje] samostalnik srednjega spola **polje** № 334: kmetijsko zemljišče **TMB:** **Pojle** -a n. NEM.: Das Feld LAT.: Ager, campus **GS:** **Pojle** – Efsthandis *Pöld*: germ. *Feld*: Phrygibus βέλτη, Land. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

poljemerec [poljɛmɛrɛc] samostalnik
moškega spola
zemljemerec, geodet № 875: sluga oblasti
TMB: Pojlamirz -a m. NEM.: Ein Feldmesser
LAT.: Agrimenfor

poljski [pɔljɫski] pridevnik
ki je v zvezi s poljem; poljski **TMB:**
Pojlske -a -u NEM.: Zum Felde gehörig
LAT.: Agrarius. agreftis

poljubiti se [poljubiti se poljúbi se]
nedovršni glagol
biti pripravljen kaj storiti; ljubiti se,
hoteti № 67: veseliti se **TMB: Polúbe sè mi**
NEM.: Es beliebt mir LAT.: Placet **KG:** Kaj se
njim polube? 'Was beliebt ihnen' (str. 194)
PRIMERJAJ: ljubiti se

polmrak GLEJ: pomrak

poln [pɔɫn] pridevnik
poln **TMB: Poln** -a -u NEM.: Voll LAT.: Plenus
GS: Poln – germ. *voll*: inf. Sax. *bullen*: lat.
Plenus: gr. βυλλῶς, confertus: βυλλοῦν, &
πλεος, ac πολῦς, viel. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
PRIMERJAJ: polhen

polna mas [pɔɫna mãs] samostalniška
zveza ženskega spola
1. polna mera № 426: mera
2. izobilje № 426: mera **TMB: Polnamas** -e
f. NEM.: 1. Volle Maß 2. Ueberfluß LAT.:
1. Plena menfura 2. Abundantia PRIMERJAJ:
mas

polniti [pɔɫniti (?) pɔɫnim (?)]
nedovršni glagol

polniti № 730: polniti **TMB: Polnem** polniti
NEM.: Füllen LAT.: Replere

polnoč [pɔɫnoč (?) pɔɫnoči] samostalnik
ženskega spola
1. polnoč № 43: čas ali njegov del
2. sever № 333: splošnozemljepisni pojem
TMB: Polnozh -y f. NEM.: Mitternacht LAT.:
Septentrio © Nemški prevedek dopušča

oba pomena, latinski le drugega.
PRIMERJAJ: polnočni

polnočen GLEJ: polnočni

polnočni [pɔɫnočni] (polnočen)
pridevnik
1. polnočni
2. severni **TMB: Polnozhne** -a -u NEM.:
Mitternächtigt LAT.: Septentrionalis PRIMERJAJ:
polnoč

polomiti [polomiti polómim] dovršni
glagol
streti, zlomiti № 621: lomiti, tretji **KG:**
so Pilatusha prosili, de bi se njim kosty
polomile (str. 174)

polonati [polɔɫnati polɔɫnam] dovršni glagol
poplačati № 112: dajati **ABC:** katèri to dobro
polona, inu to hudu polhtrafa (1794, str. 17)

polotok [polótok] samostalnik moškega
spola
polotok № 340: voda ali z vodo povezan
kraj **TMB: Polottok** -a m. NEM.: Halbinsel
LAT.: Peninfula

polovica [polovíca] samostalnik ženskega
spola
polovica № 84: del stvari **TMB: Poloviza** -e
f. NEM.: Die Helfte LAT.: Dimidium

polovnik [polovník] samostalnik moškega
spola
pol mernika, polovnik, tj. prostorninska
mera za žito, pribl. 15 l № 430: prostornin-
ska mera **TMB: Polovnik** -a m. NEM.: Halbmimig
LAT.: Medius modius PRIMERJAJ: mernik

polovz GLEJ: polovž

polovž [pólovž] (polovz) samostalnik
moškega spola
prostor za igro z žogo № 330: kraj za
igro, zabavo **TMB: Polovs** -fa m. NEM.: Das
Ballhaus LAT.: Sphæristerium **GS: Polóvsh**
– a germ. *Ballhaus*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

položen [položěn] pridevnik
nameščen v ležec položaj; položen **ABC**:
v' grob poloshen (1789, str. 27)

polpeta [polpêta] samostalnik ženskega spola
navadno množina **mesni cmok**;
polpeta №261: hrana **TMB: Polpētē** fh.
NEM.: Fleischknetel LAT.: Dyphtongus carnea
⊗ V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki.

poltar [póltar] samostalnik moškega spola
lesena posoda z režami za začasno
shranjevanje ulovljenih rib; **poltar** №157:
pripomoček za ribolov **TMB: Pôltar** -ja m.
NEM.: Fischkasten LAT.: Cifta piscatoria **GS**:
Poltar – germ. *Behalter*: apud Tatianum
Bihaltara. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

poltrak [poltrák] samostalnik moškega spola
kovanec za pol groša №85: denar **TMB**:
Poltrák -a m. NEM.: Halbgröschel LAT.: Semi
grossus PRIMERJAJ: groš; poltura

poltura [poltúra] samostalnik ženskega
spola
kovanec za pol groša №85: denar **TMB**:
Poltúra -e fh. NEM.: Halbgröschel LAT.: Semi
grossus PRIMERJAJ: groš; poltrak

polzek [póuzək] pridevnik
spolzek **TMB: Povske** -a -u NEM.: Schlüpfe-
richt LAT.: Lubricus PRIMERJAJ: pozek

polzeti [použéti pouzím] nedovršni glagol
drseti, polzeti №561: premikati se
TMB: Povfim povfēti NEM.: Glitschen
LAT.: Cefpitare

polzkost [pouzkôst] samostalnik ženskega
spola
spolzkost №769: tip, otip **TMB: Polskuft** -e
fh. NEM.: Die Schüpfrigkeit LAT.: Lubricitas

polzom [pôlzom] samostalnik moškega spola
smola balzamovcev; balzam №532:
okrasje **TMB: Pólfom** -a m. NEM.: Der Balsam

LAT.: Balfamum **GS: Pólfóm** – germ. *Balsam*,
lat. *Balfamum* a voče arabica *Balfan*,
Balsamstrauch: Hebr. מַשְׁכָּחַ, *baal schemen*,
princeps oleum. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

polž [pòuž pòuža] samostalnik moškega spola
žival polž №997: vrsta plazilca ali druge
golazni **TMB: Povsh** -lha m. NEM.: Der
Schneck LAT.: Limax **GS: Povsh** – a lubrico
meatu, cujus vestigium relinquit. *Povfim*,
lubricor. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

polževa lupina [póuževa lupína]
samostalniška zveza ženskega spola
polževa lupina №980: del živali **TMB**:
Povshova lupina NEM.: Das Schneckenhaus
LAT.: Cochlea

pomada [pomāda] samostalnik ženskega spola
krema, maža, pomada №532: okrasje **GS**:
Pomāda – quali *Pomāfha* a *Mafhem*, ungo.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: pomaža

pomagaje [pomagáje] prislov
pomagaje **TMB: Pomagáje** NEM.: Helfend
LAT.: In adjutorium

pomagajte pomagajte
[pomagājte pomagājte] medmetna zveza
uporablja se za izražanje klica na pomoč
KG: O! ovbe, pomagajte, pomagajte 'ach
wehe, helft, helft' (str. 96)

pomagati [pomáhati pomágam]
nedovršni glagol
pomagati №81: delati, truditi se **TMB**:
Pomágam NEM.: Helfen LAT.: Adjuvare

pomahati [pomáhati pomáham]
dovršni glagol
1. razbiti №727: tolči, bosti
2. (imeti namen) hitro oditi №561:
premikati se **TMB: Pomáham** NEM.: 1.
Zusammenhauen 2. Ich werde gehen LAT.: 1.
Concidere 2. Meabo velociter

pomakati [pomâkati pomâkam]

nedovršni glagol

pomakati ¶ 11: potapljati **TMB: Pomâkam**

NEM.: Eintauchen LAT.: Intingere

pomakniti [pomaknîti pomâknem]

dovršni glagol

premakniti bliže, primakniti ¶ 581:premikati **TMB: Pomaknem -niti**

NEM.: Hinzurücken LAT.: Admovere

po malem [po mâlem] prislovna zveza**počasi, po malem KG: Pozhasu, kesnu, po malem** 'langsam' (str. 93)**pomaltan** [pomâlтан] pridevnik(s sajamî) namazan (po obrazu) **ABC:**

kerje toku pomavtan priščl (1794, str. 28)

pomanjkanje [pomânjkanje]

samostalnik srednjega spola

pomanjkljivost ¶ 382: negativna človeškalastnost **ABC:** ti bosh meni lete pomankanja,

inu samude odpuftil (1794, str. 16)

pomanjkovati [pomanjkováti

pomanjkûje] nedovršni glagol

primanjkovati, zmanjkovati ¶ 549:primanjkovati **TMB: Pomankuje** NEM.: Es

mangelt, geht ab LAT.: Defit, deficit

pomarančar [pomarânčar] samostalnik

moškega spola

trgovec s pomarančami ¶ 959: trgovec**TMB: Pomaranzhar -ja m.** NEM.: Poma-

ranzenkrämmer LAT.: Propola pomorum

aureorum

pomaziniti [pomazîniti pomazînem]

ali [pomazînim] dovršni glagol

nazdraviti ¶ 513: nazdraviti **TMB:****Pomafinem** pomafineti NEM.: Den Trunk

zubringen LAT.: Propinare

pomaža [pomâža] samostalnik ženskega spola**krema, maža, pomada** ¶ 532: okrasje**GS: Pomâda** – quali *Pomâsha* a *Mašhem,*

ungo. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. ☹ Ni jasno, ali je beseda narejena zgolj za etimološko pojasnitev ali pa je bila dejansko v rabi. Kasneje jo navaja Pleteršnik po Murku in Janežiču. PRIMERJAJ: pomada

pomendrati [pomendráti

pomendrâm] dovršni glagol

pohoditi, pomendrati ¶ 727: tolči, bosti**TMB: Pomendrâm** NEM.: Zusammentreten

LAT.: Conculcare

pomenek [pomênek] samostalnik

moškega spola

pomen ¶ 435: miselni pojem **TMB:****Pomęnk -a m.** NEM.: Die Bedeutung LAT.:

Significatio

pomeniti [pomenîti pomênim]

nedovršni glagol

1. imeti pomen; pomeniti ¶ 435: imeti misel**2. pogovoriti se, pomeniti se** ¶ 510:pogovarjati se **TMB: Pomęnem -mêniti**

NEM.: 1. Bedeuten 2. Sich unterreden LAT.: 1.

Significare 2. Confulere

pomenitva [pomenîtva] samostalnik

ženskega spola

pogovor ¶ 510: govor **TMB: Pomênitva -e**

f. NEM.: Unterredung LAT.: Consultatio

pomerkač [pomerkáč (?)] samostalnik

moškega spola

čuvaj, paznik ¶ 871: uslužbenec **TMB:****Pomirkazh -a m.** NEM.: Ein Aufseher LAT.:

Animadverfor

pomesti [pomésti pomédem] dovršni

glagol

pomesti, počistiti ¶ 52: čistiti **TMB:****Pomédem -mêfti** NEM.: Kehren, säubern LAT.:Verrere **GS: Mêdem** – ufítatus in compofítis*pomédem &c.***pometati** [pomêtati pomêtam]

nedovršni glagol

pometati, čistiti ¶ 52: čistiti **TMB:****Pomêtam** LAT.: Siehe Pomedem

pomije [pomíje] množinski samostalnik ženskega spola

pomije, tj. voda od pomivanja
posode 𐌺659: neužitna tekočina

TMB: Pomye 𐌺. NEM.: Abspülwasser
LAT.: Eluacrum

pomijnik [pomîjnik] samostalnik moškega spola

pomivalno korito 𐌺226: posoda za čiščenje **TMB: Pomynk** -a m. NEM.: Eine Spülgelte LAT.: Trua

pomikati [pomîkati pomîkam] nedovršni glagol

1. premikati bliže, primikati 𐌺581: premikati

2. počesati laneno predivo 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Pomikam** NEM.: 1. Zurücken 2. Abhecheln LAT.: 1. Admovere 2. Depexere linum

pomin [pomîn] samostalnik moškega spola
spomin 𐌺437: spomin **TMB: Pomin** -a m. NEM.: Das Gedächtniß LAT.: Memoria

pominjati [pomínjati pomínjam] nedovršni glagol

1. opominjati 𐌺503: grajati, svariti
2. spominjati se 𐌺435: snovati v mislih **TMB: Pominam** NEM.: 1. Ermahnen 2. Gedenken LAT.: 1. Adhortari 2. Meminisse

pomišljevat [pomišljevati pomíšljûjem] nedovršni glagol
premišljati, razmišljati 𐌺435: snovati v mislih **TMB: Pomishlujem** NEM.: Erwegen LAT.: Confiderare

pomladan [pomladân] pridevnik
pomladen, pomladanski 𐌺43: čas ali njegov del **TMB: Pomladân** -a -u NEM.: Frühjährig LAT.: Vernus, vernalis

pomladanski [pomladánski] pridevnik
pomladen, pomladanski **TMB: Pomladanske** -a -u NEM.: Frühjährig LAT.: Vernus, vernalis

pomladenje [pomladénje] samostalnik srednjega spola
pomlajenje 𐌺43: dejanje glede na čas **TMB: Pomladenje** -a n. NEM.: Verjüngung LAT.: Repueraſcentia

pomladovati se [pomladováti se pomladûjem se] nedovršni glagol
pomlajevati se, mlajšati se 𐌺439: mlajšati se **TMB: Pomladujem se** NEM.: Jung werden LAT.: Juvenescere

pomniti [põmniti (?) põmnim (?)] nedovršni glagol

spominjati se, pomniti 𐌺437: spominjati se, pozabiti **TMB: Pomnem** -mniti NEM.: Gedenken LAT.: Meminisse

pomoč [pomõč] samostalnik ženskega spola
pomoč 𐌺77: dejanje, delo **TMB: Pomozh** -e 𐌺. NEM.: Die Hilfe LAT.: Auxilium

pomočil [pomočîl (?)]
polenovka (?) 𐌺261: hrana **GS: Pomozhil** – in Boruflia *Pomuchel* vocant den Dorsch. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Poskus okvirne pomenske opredelitve temelji na primerjavi slovenske besede s spodnjenemško (prusko) *Pomuchel* 'riba trska'.

pomočnik [pomočník] samostalnik moškega spola
1. zavetnik, varuh 𐌺93: človekoliko krščansko duhovno bitje
2. pomočnik 𐌺871: službenec **TMB: Pomozhnik** -a m. NEM.: Ein Schützer, Helfer LAT.: Adjutor, Auxiliator

pomoliti [pomolîti pomolím] dovršni glagol
ponuditi 𐌺112: dajati **TMB** PREDGOVOR: puſtite si is mojem dęlam, inu poſębnu s' tem mojem Komofisam poſtręzhi, katirega vam ſdej tukej pomoliti to zhaft imam (str. 6)

pomor [pomõr (?) pomõrja (?)] samostalnik moškega spola

1. kuga, (množično) umiranje 𐌺 17: bolezen

2. umrljivost (?) 𐌺 382: negativna človeška lastnost **TMB: Pomôr** -ja m. NEM.: Seuche, Sterbzeit LAT.: Lues, mortalitas

Pomorjan [pomôrjan (?)] samostalnik moškega spola

Pomorjanec 𐌺 355: pripadnik ljudstva
KG: Pomerer Pomurjani die Seevölker (str. 7)

pomorstvo [pomórstvo] samostalnik srednjega spola

zmaga nad sovražnikom, pobja 𐌺 760: vojaške reči **TMB: Pomorftvu** -a n. NEM.: Die Niederlag LAT.: Cædes, clades ☉ V pojmovnem svetu 18. stoletja je bila predstava o zmagi nad sovražnikom enaka pobju.

pomrak [pómrak (?)] (polmrak; pumrak) samostalnik moškega spola
mrak 𐌺 43: čas ali njegov del

TMB: Pumrák -a m. NEM.: Die Dämungszeit
LAT.: Crepusculum, completorium **GS:**

Pumrak – *quafi na pol mrak*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

GS: Sumrak – *ut. Pumrak a Mrak*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Iz naglasnih razlogov je *polmrak* manj verjetno.

pomreti [pomrėti pomrjem] dovršni glagol
umreti 𐌺 441: umreti **TMB: Pomerjê**
-mrėti NEM.: Absterben LAT.: Emori

pomujati se [pomûjati se pomûjam se] dovršni glagol

potruditi se 𐌺 81: delati, truditi se **ABC:**
Glejdtel! to malo fnatnizno: Koku modru ona pomuja fe (1794, str. 29)

ponavadi [ponavâdi] prislov
po navadi **TMB: Ponavâdi** NEM.:
Gewöhnlich LAT.: More folito

Poncij Pilatuš [põncij pilātuš (?)]
samostalniška zveza moškega spola

svetopisemsko osebno ime Poncij Pilat 𐌺 352: svetopisemsko osebno lastno ime **ABC: Terpel pod Ponziam Pilatusham** (1789, str. 27) **ABC: Terpel pod Pontiam Pilatusham** (1794, str. 10)

pondirek [pondîræk] (pandirek)
samostalnik moškega spola

vodna ptica ponirek, latinsko
Podiceps 𐌺 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Pandirk** -a m. NEM.: Eine Tuckente LAT.: Mergus

ponedeljek [ponedêljæk] samostalnik moškega spola

ponedeljek 𐌺 43: čas ali njegov del
KG: Pondelk 'der Montag' (str. 129)

ponesti [ponésti ponésem] dovršni glagol (imeti namen) **nesti** 𐌺 459: nositi
TMB: Ponêsem NEM.: Ich werde tragen
LAT.: Feram, portabo

ponev [pónæv] samostalnik ženskega spola
ponev 𐌺 229: posoda za hrano **TMB: Ponuv** *ponve* fh. Siehe Ponva PRIMERJAJ:
ponva

ponižati [ponîžati ponîžam] dovršni glagol

ponižati 𐌺 414: biti v slabih medsebojnih odnosih **TMB: Ponifham** NEM.: Demüthigen
LAT.: Humiliare

ponižen [ponížæn] pridevnik

1. ponižen

2. ubogljiv **TMB: Ponifhn** -a -u NEM.:
Demüthig LAT.: Humilis **KG: Ponifhna**
slushabneza 'Gehörsame Dienerinn' (str. 195)

ponižno [ponížno] prislov

ponižno **ABC: ponishnu profem** (1789, str. 25)

ponižnost [ponížnost] samostalnik ženskega spola

ponižnost 𐌺 379: ubogljivost, ponižnost
TMB: Ponifhnoft -e fh. NEM.: Die Demuth
LAT.: Humilitas

po nobeni ceni [po nobéni cěni]

členkovna zveza

nikakor, za nobeno ceno KG: Po nobeni zeni 'auf keiner Weise' (str. 93)**ponočen** [ponóčen] (ponočni)

pridevnik

nočen, ponočen TMB: Ponozhne -a -uNEM.: *Nächtlich* LAT.: *Nocturnus***ponočī** [ponóči] prislov**ponočī TMB: Ponozhi** NEM.: *Nachts* LAT.:*Noctu***ponočni** GLEJ: **ponočen****ponositi** [ponosīti ponósim] dovršni glagol**z nošenjem obrabiti; ponositi** 629:ponositi obleko **TMB: Ponôsem** -nositiNEM.: *Abtragen* LAT.: *Deterere***ponovljenje** [ponovljénje] samostalnik

srednjega spola

obnovitev 43: dejanje glede na čas **KG:**

Teh lubeh kregi so enu ponovljenje te lubefne (str. 141 s.)

ponta [pónta (?)] samostalnik ženskega spola

klančina na zunanji strani obrambnega

jarka 796: vojaški nasip **TMB: Ponta** -e fh.NEM.: *Eine Kontraskarpe* LAT.: *Fossæ exterior acclivitas***ponudba** [ponûdba] samostalnik ženskega

spola

ponudba 733: trgovska reč **TMB:****Ponûdba** -e fh. NEM.: *Eine Anerbietung* LAT.:*Oblatio***ponuditi** [ponúditī ponúdim] dovršni

glagol

ponuditi 112: dajati **TMB: Ponudem**-nudeti NEM.: *Antragen* LAT.: *Offere***ponujati** [ponújati ponújam] nedovršni

glagol

ponujati 112: dajati **TMB: Ponujam**NEM.: *Antragen* LAT.: *Offere* PRIMERJAJ: -nujati**ponva** [pónva] samostalnik ženskega spola**ponev** 229: posoda za hrano **TMB:****Ponva** -e fh. NEM.: *Eine Pfane* LAT.: *Cucumula***GS: Ponva** – germ. *Pfanne*, infer. Sax. *Panne*:Anglof. *Pone*. Razlaga je s stališča današnjegajezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **ponev****pooblastiti se** [pooblastīti se

pooblastím se] dovršni glagol

dobiti v oblast 114: dobivati, jemati**TMB: Pooblastim se** NEM.: *Sich bemächtigen*LAT.: *Sub potestatem redigere***poočtiti** [poočētīti (?)] dovršni in

nedovršni glagol

postati, biti podoben očetu, obnašati se**ali delovati kot oče** 466: obnašati se **KG:**

poozhetit 'den Vatern nacharten', sonst sagt

man auch mit mehr Worten po Ozhetove shari

sorti, oder shegi (str. 122 s.)

pop¹ [pòp] samostalnik moškega spola**lepilo** 651: lepilo **TMB: Póp** -a m. NEM.:*Die Pappe* LAT.: *Gluten* **GS: Póp** – germ.*Pappe*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja pravilna.

pop² [põp] samostalnik moškega spola**duhovnik** 894: človek glede nakrščansko vero **TMB: Põp** -a m. NEM.: *Ein**Pfaffe* LAT.: *Sacrificulus* **GS: Põp** – germ.*Pfaff*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.**popadati** [popádatī popâdam] nedovršni

glagol

grabiti, gristi 726: zgrabiti**TMB: Popâdam** NEM.: *Angreifen*LAT.: *Aggredi, mordere***popadek** [popâdæk] samostalnik moškega

spola

popadek, tj. boleče krčenje maternice ob**porodu** 712: telesna funkcija, značilnaza ženske **TMB: Popadk** -a m. NEM.: *Die**Mutterwehen* LAT.: *Dolores partus***popasti¹** [popástī popádem] dovršni glagol**zgrabiti, ugrizniti** 726: zgrabiti

TMB: Popadem -pâfti NEM.: Beissen
LAT.: Aggredi, mordere **KG: Popadi** njega jest, inu verfi njega v' mlako (str. 141)

popasti² [popâsti popâsem] dovršni glagol
pasoč se pojesti; popasti №701: jesti (o živalih) **TMB: Popâsem** -pâfti NEM.: Abweiden LAT.: Depascere

poppek [pôpək] samostalnik moškega spola
1. poppek, tj. **okrogla brazgotina sredi trebuha** №878: del človeka
2. zarodek lista ali cveta; poppek, brst №600: del rastline
3. ovoj bube nekaterih metuljev; zapredek №980: del živali **TMB: Pôpk** -a m. NEM.: 1. Der Nabel 2. Die Knospe LAT.: 1. Umbilicus 2. Gemma, calyx florum **GS: Pôpk** – Anglof. *Popaeg*, der Kokkon, die Puppe, das Gehäus der Seidenwürmer: in carniola vocant hoc involucrum alicubi pariter *Pôpk*, alibi *zvép*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: cvep

popeljati [popeljâti popeljâm] in [popéljem] dovršni glagol
(imeti namen) **peljati** №573: voziti **TMB: Popêlâm; Popêlem** NEM.: Ich werde führen LAT.: Ducam, veham

popper [pópər] samostalnik moškega spola
popper №261: hrana **TMB: Pópr; Pópèr** -a m. NEM.: Der Pfeffer LAT.: Piper **GS: Popr** – germ. *Pfeffer*: lat. *Piper*: Ital. *Peper, Pepe, Pevero*: gr. *πέπερι*, ex *Perfîco pilpil*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

popetati [popetâti popetâm] dovršni glagol
pošvedrati pete pri čevljih №629: ponositi obleko **TMB: Popêtâm** NEM.: Den Schuh abtreten LAT.: Subterere calceos

popetina [popêtina] samostalnik ženskega spola
stenska preproga; tapiserija №252: likovni izdelek **TMB: Popêtna** -e fh. NEM.: Der Teppich LAT.: Aulæum PRIMERJAJ: prapoga

poppevati [popévati popévam] nedovršni glagol
poppevati №530: peti **TMB: Popévam** NEM.: Singen LAT.: Cantilare

popevka [popêvka] samostalnik ženskega spola
1. skladba z besedilom; pesem, popevka №250: pesem, ki se poje
2. muza №92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **TMB: Popevka** -e fh. NEM.: 1. Das Lied 2. Die Muse LAT.: 1. Cantilena 2. Muſa

popir GLEJ: **papir**

popkarica [pôpkarica] samostalnik ženskega spola
žepni nož; pipec №180: orodje za rezanje, sekanje **TMB: Popkarza** -e fh. NEM.: Eine Taschenfeidel LAT.: Cultellus vilis

popkova žnora [pôpkova žnôra] samostalniška zveza ženskega spola
popkovnica №972: del človeka ali živali **TMB: Popkova fhôra** NEM.: Die Nabelschnur LAT.: Nervus umbilicaris

poplačati [poplačâti popláčam] dovršni glagol
poplačati №113: plačati **KG: Poplazham** (str. 165)

poplakniti [poplalnîti poplâknem] dovršni glagol
po kosilu popiti še nekaj vina; poplakniti №703: piti **KG: Poplaknite** 'Schwankt es aus' (str. 191)

popoldan [popôdan] prislov
popoldan **KG: Popoldan** 'Nachmittag, Doppo pranzo' (str. 195)

popolnoma [popônuma] prislov
popolnoma **TMB: Popolnema** NEM.: Vollkommen LAT.: Plene, perfecte **KG: Popolnema** 'unvollkommen' ist unabänderlich (str. 38) ⊗ V **KG** je prislov sicer pomensko razložen kot 'nepopolnoma'.

popolnomost [popôɫnomost]

samostalnik ženskega spola

popolnost, dovršenost 𐌺 365: pozitivna človeška lastnost **TMB: Popolnemaft** -e fh. NEM.: Die Vollkommenheit LAT.: Perfectio

popoten GLEJ: **popotni****popotni** [popôtni (?)] (popoten)

pridevnik

popotni, popotniški **TMB: Popotne** -a -u NEM.: Reisend LAT.: Viatorius

popotnica [popôtnica] samostalnik

ženskega spola

hrana za na pot; popotnica 𐌺 261: hrana **TMB: Popotneza** -e fh. NEM.: Die Reisezehrung LAT.: Viaticum

popotnik [popôtnik] samostalnik moškega

spola

popotnik 𐌺 920: popotnik **TMB: Popotnek** -a m. NEM.: Ein Reisender LAT.: Viator

poprask [poprâšk] samostalnik moškega

spola

praska 𐌺 33: poškodba ali njena posledica **TMB: Poprask** -a m. NEM.: Eine Ritze LAT.: Charaxura

poprašati [poprâšati poprâšam] dovršni

glagol

povprašati 𐌺 524: vprašati **TMB** PREDGOVOR: Ta vëzhe dejl more jidti svoj orakel, svoje besedishe poprashati (str. 3)

poprašek [poprâšëk] samostalnik

moškega spola

vprašanje 𐌺 524: vprašanje **TMB: Popraskh** -a m. NEM.: Die Frage LAT.: Quæstio

poprava [poprâva] samostalnik ženskega spolaizboljšava, **poprava** 𐌺 77: dejanje, delo

TMB: Poprâva -e fh. NEM.: Die Verbesserung LAT.: Emendatio

po pravici [po pravíci] členkovna zveza **res** **KG: Popravizi** 'recht' (str. 92)

popraviti [poprâviti poprâvim] dovršni glagol

izboljšati, popraviti 𐌺 42: ponavljati **TMB: Popravem** -veti NEM.: Verbessern LAT.: Emendare

popravljati [poprâvljati poprâvljam]

nedovršni glagol

izboljševati, ponovno izdelovati 𐌺 42: ponavljati **TMB: Popravlam** NEM.: Ausbessern LAT.: Reficere

popravljen [poprâvljen] pridevnik

izboljšán **ABC: NOV POPRAVLJENI PLATELTAF** (1794, str. 1)

poprc [póprc] samostalnik moškega spola

slivova čežana 𐌺 261: hrana **TMB: Popèrz** -a m. NEM.: Pflaumenpfeffer LAT.: Prunorum puls

popred [poprêd] prislov

prej, poprej **TMB: Poprêd** NEM.: Ehe, bevor LAT.: Antea, prius **KG: Poprej, popred** 'ehe vorhin' (str. 89) PRIMERJAJ: poprej

poprej [poprêj] prislov

prej, poprej **TMB: Poprej** NEM.: Ehe, bevor LAT.: Antea, prius **KG: Poprej, popred** 'ehe vorhin' (str. 89) PRIMERJAJ: popred

poprejšen GLEJ: **poprejšnji****poprejšnji** [poprêjšnji] (poprejšen)

pridevnik

nekdanji, prejšnji **TMB: Poprejšhen** -a -u NEM.: Ehemälig LAT.: Priftinus

popren [poprêñ] pridevnik

popopran **TMB: Poprën** -a -u NEM.: Vom Pfeffer LAT.: Piperaceus PRIMERJAJ: poprov

poprositi [poprosīti poprôsīm] dovršni glagol

močno zaprositi, zahtevati 𐌺 493: govoriti **TMB: Poprôsem** -siti NEM.: Sehr bitten LAT.: Efflagitare

poprosnik [poprosník] samostalnik moškega spola

kdor v imenu drugega oblikuje
prošnja, zahtevo; priprošnjik, besednik,
odvetnik ꝛ 921: človek v pravnem
razmerju ali procesu **TMB: Poprosnik** -a m.
NEM.: Ein Fürbitter LAT.: Intercessor

poprov [póprov] pridevnik
poprov **TMB: Póprov** -a -u NEM.: Des
Pfeffers LAT.: Piperis PRIMERJAJ: popren

poprtnik [poprtník] samostalnik moškega
spola
praznični, božični kruh; poprtnik ꝛ 261:
hrana **TMB: Popertnik** -a m. NEM.: Weiy-
achtbrod LAT.: Panis festivus **GS: Popertnik** –
feu *podpertnik* mappa tectus. Razlaga vsebuje
zelo malo povednega.

popustiti [popustíti popustím] dovršni
glagol
zapustiti ꝛ 566: odhajati **TMB: Popuſtim**
NEM.: Zurücklassen LAT.: Relinquere

popuščati [popúščati popúščam]
nedovršni glagol
zapuščati ꝛ 566: odhajati **TMB: Popúsham**
NEM.: Zurücklassen LAT.: Relinquere

por [põr] samostalnik moškega spola
rastlina por, latinsko *Allium porrum* ꝛ 617:
vrsta zelike **TMB: Por** -a m. NEM.: Der Lauch
LAT.: Cepæ

porajkelj [porájkəlj porájkəljna]
samostalnik moškega spola
krepele, porajkelj ꝛ 175: orodje, ki je
palica **TMB: Porajkel** -na m. NEM.: Der
Knüttel LAT.: Fuftis **GS: Porajkel** – unde
germ. *Reitel, & Packreitel* in eadem
ſignificatione uſurpant. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Rajkel**
– unde germ. *Radelführer* enatum; quia, qui
olim rufticos ad feditionem excitavit, ſimile
fructum ligni (radium rotæ) in manibus
elevatum tenuit, & ſignum ad feditionem
dedit. Vide *Porajkel*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
rajkelj

porajtati [porájtati porájtam] dovršni
glagol
opaziti, oceniti ꝛ 435: snovati v mislih
TMB: Porajtam NEM.: Achten LAT.: Obſervare,
æſtimare

porasti [poráſti porásem] dovršni glagol
zrasti ꝛ 720: rasti, starati se **TMB: Porásem**
NEM.: An-, zuwachsen LAT.: Adoleſcere

porčehen [põrčəhən põrčəhna]
samostalnik moškega spola
kor, tj. dvignjeni del cerkve, namenjen
za orgle in pevce ꝛ 784: del cerkve **TMB:**
Porzhehn -a m. NEM.: Chor in der Kirche LAT.:
Ambo, chorus **GS: Porzhéhn** – Gall. *Porche*:
germ. *Emporkirche*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

poreči [poréči poréčem] dovršni glagol
(imeti namen) reči ꝛ 493: govoriti
TMB: Porézhem NEM.: Ich werde ſagen
LAT.: Dicam **KG: Porezhem** 'ich werde ſagen'
(künftig allein) (str. 81)

poreden [porédən] pridevnik
1. navaden, cenen, slab
2. neurejen **TMB: Porédn** -a -u NEM.: 1.
Schlecht, gemein 2. Unordentlich LAT.: 1.
Vilis 2. Inordinatus

porediti [poredíti poredím] dovršni
glagol
s pitanjem zrediti; spitati ꝛ 118: krmiti
živali **TMB: Porédim** NEM.: Ausmäſten
LAT.: Impingueſcere

poredkem [porédkem] prislov
redko, poredko **KG: Poredkem** 'ſelten'
(str. 89) **KG: Poredkem** gostuj (str. 187)
PRIMERJAJ: poredkemu

poredkemu [porédkemu] prislov
redko, poredko **KG: Poredkemu** 'ſelten'
(str. 94) PRIMERJAJ: poredkem

porednati [porednátí porednâm]
dovršni glagol

urediti Ꞥ 81: delati, truditi se **TMB:**
Porédnâm NEM.: *Ordnen* LAT.: *Ordinare*

porednost [porédnost] samostalnik
ženskega spola

cenenost Ꞥ 627: nezaželena reč **TMB:**
Porednoft -e fh. NEM.: *Geringschätzigkeit*
LAT.: *Vilitas*

poreslica [poréslica] samostalnik
ženskega spola

rastlina njivska preslica, latinsko
Equisetum arvense Ꞥ 617: vrsta zelike
TMB: Poreslèza -e fh. NEM.: *Zienkraut* LAT.:
Anabafis **GS: Porèsleza** – a *Ręsa*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: žabja preslica

poreslica žabja GLEJ: **žabja**
poreslica

poreslo [poréslo] samostalnik srednjega
spola

1. iz slame narejena vrvica, vez Ꞥ 190:
pripomoček, sredstvo za vezanje
2. iz slame narejena krpa za pomivanje
posode Ꞥ 141: orodje ali pripomoček za
čiščenje **TMB: Poręslu -a** n. NEM.: *Strohseile*,
Wäschel LAT.: *Tomex* ☉ Drugi pomen ni
zanesljiv. Temelji na nemško *Wäschel*,
ki ima poleg navedenega še naslednje
pomene: 'kopališki služabnik', 'majhno,
a široko vodno kolo pri žagi', 'ohlapno,
nemarno oblečen človek' in 'velika divja
žival'.

porivati [porívati porívam] nedovršni glagol

1. z rinjenjem premikati; porivati Ꞥ 581:
premikati
2. vulgarno spolno občevati Ꞥ 708: spolno
občevati **GS: Poryvam** – a *Ryem*: in senfu
obfcoeno, & translate a gr. πορνεύω,
lupantar: πόρνη, fcortum. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Porivam**
'ich schiebe' (str. 65)

porkolab GLEJ: **porkulab**

porkulab [porkuláb] (porkolab)

samostalnik moškega spola

poveljnik gradu; gradnik, kastelan Ꞥ 875:
sluga oblasti **TMB: Porkuláb -a** m. NEM.: *Ein*
Burggraf LAT.: *Caftellanus* ☉ V srednjem
veku je bil *burcgrâve*, srednjeveško
latinsko *burggravius*, praviloma lastnik
gradu, v 18. stoletju pa le še njegov
poveljnik.

poročanstvo [poročânstvo]

samostalnik srednjega spola

poroštvo, jamstvo Ꞥ 556: pravni izraz
TMB: Porozhanftvu -a n. LAT.: *Affecuratio S.*
Porokovanje PRIMERJAJ: porokovanje

poročati [poročati poročam] nedovršni
glagol

ukazovati, naročati Ꞥ 522: ukazati

TMB: Porozham NEM.: *Anbefehlen*

LAT.: *Commendare* PRIMERJAJ: poročiti;
priporočati

poročen [poročèn poročéna] pridevnik

poročen KG: kar se bodeta ta dva oblublena,
inu porozhena: Mosh, inu fhena, na
karkolfeno višno perdobila, ima enu obleh
blagu, inu srezha biti (str. 174)

poročilo [poročílo] samostalnik srednjega
spola

naloga, naročilo Ꞥ 737: ukaz **TMB:**

Porozhilu -a n. NEM.: *Aufgegebenes Geschäft*
LAT.: *Commiffio*

poročiti [poročíti poročím] dovršni
glagol

1. ukazati, naročiti Ꞥ 522: ukazati

2. poročiti Ꞥ 47: delovati v zvezi s poroko

TMB: Porozhim NEM.: *1. Anbefehlen 2.*

Vermählen LAT.: *1. Commendare 2. Copulare*,
Desponsare

poročnica [poročníca] samostalnik

ženskega spola

ženska, ki ukazuje podrejenim;

ukazovalka, zapovednica Ꞥ 906: posvetni

oblastnik **KG: Porozhniza 'Befehlshaberin'**
(str. 116) PRIMERJAJ: poročnik

poročnik [poročník] samostalnik moškega spola

kdor ukazuje podrejenim; ukazovalec, zapovednik 906: posvetni oblastnik
KG: Porozhnik 'Befehlshaber' (str. 114)
PRIMERJAJ: oblastnik; poročnica; ukaznik; zapovednik

porod [pórod] samostalnik moškega spola

1. porod 708: spočetje in rojstvo

2. novorojenec 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Porod -a m.** NEM.: *Die Geburt* LAT.: *Partus* PREDGOVOR: **en nagodne sad, en skafěn porod, en jalov pajn** (str. 2)

poroden [poróðæn] pridevnik

ploden **TMB: Porodn -a -u** NEM.: *Fruchtbar*
LAT.: *Frugifer, parilis*

poroditi [porodíti porodím] dovršni glagol

roditi 710: roditi **TMB: Porodim** NEM.: *Gebähren* LAT.: *Parere, eniti*

porodnica [porodníca] samostalnik ženskega spola

porodnica 957: človek glede na razmnoževanje **TMB: Porodniza -e fh.** NEM.: *Die Gebäherin* LAT.: *Genitrix*

porok [porök poróka] samostalnik moškega spola

porok 921: človek v pravnem razmerju ali procesu **TMB: Porók -a m.** NEM.: *Der Bürge* LAT.: *Fidejullor* **GS: Porok – Poroka a Roka**; *quia manu fides firmatur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

poroka [poróka] samostalnik ženskega spola

poroka 48: poroka **TMB: Porôka -e fh.** NEM.: *Die Vermählung* LAT.: *Desponfatio*
PRIMERJAJ: poroštvo

porokovanje [porokovânje]

samostalnik srednjega spola

poroštvo, jamstvo 556: pravni izraz **TMB: Porokovanje -a n.** NEM.: *Die Bürgschaft* LAT.: *Fidejullio* PRIMERJAJ: poročanstvo

porokovati [porokováti porokûjem] nedovršni glagol

biti porok, jamčiti 555: narediti pravno dejanje **TMB: Porokûjem** NEM.: *Bürge seyn* LAT.: *Fidejubere*

poroštvo [poróštvo] samostalnik srednjega spola

poroka (?) 48: poroka **TMB: Poroshtvu -a n.** *Siehe Poroka* ☹ Ni izključeno, da je Pohlinov sklic tu zmoten, saj vsi starejši, sočasni in mlajši viri potrjujejo besedo le v pomenu, ki ga ima še danes. PRIMERJAJ: poroka

porta¹ [pôrta] samostalnik ženskega spola

vhod na posest; porta 777: del zgradbe **TMB: Porta -e fh.** NEM.: *Die Pforte* LAT.: *Janua*

porta² [pôrta (?)] samostalnik ženskega spola **okrasni trak blaga (z resami), prišit na obleki; obšiv** 131: del oblačila ali obutve **TMB: Porta -e fh.** NEM.: *Borde* LAT.: *Fimbria*

portast [pôrtast (?)] pridevnik

okrašen z obšivom, resami **TMB: Portaft -a -u** NEM.: *Gebordiert* LAT.: *Fimbriis ornatus*

porušiti [porúšiti (?) porûšim (?)] dovršni glagol

zravnati z zemljo; porušiti, razrušiti 627: poslabševati, zatirati **TMB: Porushim** NEM.: *Schleiffen* LAT.: *Æquare folo*

posa [pôsa] samostalnik ženskega spola

kazen, globa 560: kazen **TMB: Pôsa -e fh.** NEM.: *Ehr-, Geldstrafe* LAT.: *Amenda*

posaditi [posadíti posadím] dovršni glagol

namestiti, posaditi, tj. narediti, da kdo kam sede 12: posesti **TMB: Pofadim** NEM.: *Niedersetzen* LAT.: *Collocare, confedere*

posati [pōsati pōsam] nedovršni glagol (telesno) **kaznovati** 560: kaznovati
TMB: Pōsam NEM.: Züchtigen, strafen
 LAT.: Castigare, punire

Posavje [?] samostalnik srednjega spola
bavarsko mesto Passau 360: krajevno ime
TMB: Posavje -a n. NEM.: Stadt Poffau
 LAT.: Patava castra **KG: Ternovu** 'Tyrnau'.
 Krakovu 'Krakau'. Poffavje 'Possau' (str. 130)

posavka [posâvka (?)] samostalnik ženskega spola
vrsta rase, ki živi na jezerih 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Posavka -e fh. NEM.: Eine Seeente
 LAT.: Species anatium PRIMERJAJ: pivelj

posavski [posâvski] pridevnik
savski, ki vodi čez Savo **KG: Posavske must**
 je eno uro od Lublane (str. 148)

posebej [posêbej] prislov
posebej, še zlasti **TMB: Posêbej** NEM.:
 Besonders LAT.: Singulariter **KG: Susebnu,**
 posebnu, posebej 'besonders' (str. 91)

poseben [posêban] pridevnik
 ki se razlikuje od drugih svoje vrste;
poseben **KG: Te buqve so is posebno mujo**
 skupiflofhene ble (str. 144)

posebno [posêbno] prislov
posebno, še zlasti **TMB** PREDGOVOR: puftite
 si is mojem dëlam, inu posebnu s'tem mojem
 Komofisam poftrežhi (str. 6) **KG: Susebnu,**
 posebnu, posebej 'besonders' (str. 91)
KG: Katiri tebe lubejo, te ti posebnu
 naspruti lubi (str. 187)

posebnost [posêbnost] samostalnik ženskega spola
posebnost, posamičnost 475:
 obstajanje v nekem stanju, položaju
TMB: Posêbnoft -e fh. NEM.: Eine Sonderlichkeit
 LAT.: Singularitas

posedati [posêdati posêdam] nedovršni glagol

posedati brez dela 548: lenariti,
 postopati **TMB: Posêdam** NEM.: Faulenzen
 LAT.: Sedendo otiani **KG: on poseda** kjerkol
 more 'er sitzt wo er immer kann' (str. 122)

posehmal [posehmâl] prislov
odslej **TMB: Posehmal; Pusehmal** NEM.:
 Künftighin LAT.: Impofterum **KG: Potehmal,**
 pusehmal 'von nun an' (str. 99)

posel [pōsəu pōsla] samostalnik moškega spola
služabnik 871: uslužbenec **TMB: Posl** -a
 m. NEM.: Das Gesind LAT.: Famulitium

poselstvo [pōsəlstvo] samostalnik srednjega spola
diplomatsko odposlaništvo, predstav-
ništvo 745: ustanova posvetne oblasti
TMB: Posêlftvu -a n. NEM.: Die Gesandtschaft
 LAT.: Legatio PRIMERJAJ: poslanik; slapotstvo

poses [posêš] samostalnik moškega spola
last, lastnina 110: imeti **TMB: Possêš** -fa
 m. NEM.: Der Besitz LAT.: Poffeffio

posesa [posêsa] samostalnik ženskega spola
posest, posestvo 110: imeti **TMB:**
Possêsa -e fh. NEM.: Die Besizung LAT.:
 Poffeffio

posesti [posêsti posêdem] dovršni glagol
zavzeti, zasesti 115: jemati **TMB:**
Posêdem -sefti Siehe Podseđem PRIMERJAJ:
 podsesti

posevčen GLEJ: posevčni

posevčni [posêvčni] (posevčen)
 pridevnik

narejen iz zadnje, najslabše moke **TMB:**
Posevzhne -a -u NEM.: Aus letztem Mehle
 LAT.: Furfureus PRIMERJAJ: posevek

posevek [posêvək] samostalnik moškega spola
zadnja, najslabša moka 261: hrana **TMB:**
Posêvk -a m. NEM.: Letztes Mehl

LAT.: *Farina vilis* ☉ Zadnja moka je pridobljena z zadnjim sejanjem, tj. z najbolj redkim sitom, ki prepušča največ otrobov. PRIMERJAJ: posevčni

posevnik [posêvnik] samostalnik moškega spola

kruh iz zadnje, najslabše moke №261: hrana **TMB: Posëvnek** -a m. NEM.: Brod aus geringem Mehle LAT.: Panis domesticus PRIMERJAJ: posevek

po sili [po síli] prislovna zveza **na silo, po sili** **TMB: Posili** NEM.: Gezwungener Weise LAT.: Coacte

posiliti [posíliiti posílim] dovršni glagol **prisiliti** №416: biti nasilen **TMB: Posilèm** **posileti** NEM.: Zwingen LAT.: Cogere

posiljenje [posíljenje] samostalnik srednjega spola

1. prisila №456: nasilje
2. posilstvo №457: posilstvo **TMB: Posilenje** -a n. NEM.: 1. Der Zwang 2. Hurerey LAT.: 1. Coactio 2. Stuprum ☉ Drugi pomen je opredeljen iz preseka nemškega in latinskega prevedka. Nemško *Hurerei* označuje vsakršno nezakonsko spolno ravnanje, latinsko *stuprum* nasilno dejanje, zlasti spolno.

posiniti [posíniti posínim] dovršni glagol **posvojiti dečka; posinoviti** №120: dobiti nekrvno sorodstvo **TMB: Posynèm** -synel, -synen, -syneti NEM.: Zum Sohne annehmen LAT.: Adoptare in filium

posiviti se [posíiviti se posíivim se] dovršni glagol **osiveti** №720: rasti, starati se **TMB: Posivèm** **siveti se** NEM.: Grau werden LAT.: Canescere

poslanik [poslaník] samostalnik moškega spola

diplomatski odposlanec №907: posvetni oblastnik **TMB: Poslanik** -a m. NEM.: Ein

Abgesandter LAT.: Legatus PRIMERJAJ: poselstvo; slapot

poslati [posláti pòšljem] dovršni glagol **poslati** №572: pošiljati **TMB: Poshlem** **poslati** NEM.: Schicken LAT.: Abligare, Mittere **GS: Pòshlem** – Hebr. נְשַׁלַּח *schalah*, mifit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

poslaviti se GLEJ: **posloviti se**

poslednje olje [poslêdnje ólje] samostalniška zveza srednjega spola **zakrament maziljenja** №474: krščanski obred **ABC: Sedem S. Sakramentov**.
1. S Kerft 2. S. Firma 3. S. Rêfhnu Telu 4. S. Pokura 5. S. Poflêdnu vojle 6. S. Mafhnekov shëgnovanje 7. S. Sakon (1789, str. 29)

poslednji [poslêdnji] pridevnik **poslednji, najnovejši** **TMB: Poslêdn** -a -u NEM.: Letzter LAT.: Noviffimius

poslopje [poslòpje] samostalnik srednjega spola **palača** №786: zgradba, v kateri je oblast **TMB: Poslòpje** -a n. NEM.: Der Palast LAT.: Palatium

posloviti se [poslovíiti se poslovím se] (**poslaviti se**) dovršni glagol **posloviti se** №566: odhajati **GS: Slavënz** – germ. *Slav*: lat. *Slavus* (male *Sclavus*) aliis a *Slava* (gloria) aliis qui scriptum volunt *Slovënz* a *slovu* (vox) fed probabilius fibi gens hoc nomen indidit, vel ab aliis inditum fuit eo: quia ii, qui in terras longinquas abire decrevere, remanentibus valedicebant (quod *poslaviti, posloviti se* dicitur) ab eis *Slavënz*, feu *Slovenzi*: germanice *Beurlaubte* vocarentur. *Is slovësam rezhi*, mit Ehren zu melden, honoris gratia fæpe fæpius effertur, in quo utriusque fundatur derivatio. A *seliti se* nomen gentile deducere, est a longe detorquere. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: Slovenec

posluš [pošlûš] (pošluš) samostalnik
moškega spola

sluh № 767: sluh **TMB: Poshlush** -a m. NEM.:
Das Gehör LAT.: Auditus

poslušalec GLEJ: **poslušavec**

poslušalka GLEJ: **poslušavka**

poslušati [poslûšati poslûšam]
(pošlušati) nedovršni glagol

poslušati № 767: slišati **TMB: Poshlusham**
NEM.: Zuhören LAT.: Audire

poslušavec [poslušâvəc] (poslušalec;
pošlušavec) samostalnik moškega spola
poslušalec № 968: človek glede na
zaznavanje **KG: Poshlushavz** 'Zuhörer'
(str. 114)

poslušavka [poslušâvka]
(poslušalka; pošlušavka) samostalnik
ženskega spola

poslušalka № 968: človek glede na
zaznavanje **TMB: Poshlushavka** -e fh. NEM.:
Eine Zuhörerinn LAT.: Auditrix **KG: Poshlu-**
shavka 'Zuhörerin' (str. 115) **ABC: eno**
poľlufhavko imeti (1794, str. 26)

poslužba [poslûžba] samostalnik ženskega
spola

1. služba № 56: služba

2. postrežba № 56: služba **TMB: Posľufhba**
-e fh. Siehe **Slufhba** PRIMERJAJ: služba

posmehovačnost [posmehováčnost
(?)] samostalnik ženskega spola

poetika **besedna figura, pri kateri se**
odklonilni odnos do nečesa izraža z
vsebinsko pozitivnimi besedami, hvalo;
ironija № 269: jezikoslovni izraz **KG: und sich**
der/...// Ironien, Posmehuvazhnost /.../ befeissen
(str. 184)

posmehovati se [posmehováti se
posmehûjem se] nedovršni glagol

posmehovati se № 414: biti v slabih
medsebojnih odnosih **TMB: Posmehujem**

se NEM.: Auslachen LAT.: Irridere **KG: Temu**
revnemu se nekar naposmehuj (str. 187)

posmehujejoč [posmehujejóč (?)]
pridevnik

smejoč se **KG: 'Lachenden'** (posmehujejo-
zhega) ha ha ha, hi hi hi, he he he (str. 96)

posnemanje [posnêmanje] samostalnik
srednjega spola

posnemanje, imitiranje № 752: igra ali
njen del **TMB: Posnemanje** -a n. NEM.: Die
Nachahmung LAT.: Imitatio

posnemati [posnêmati] nedovršni glagol
posnemati, imitirati № 468: posnemati
vedenje drugega človeka **TMB:**

Posnêmam NEM.: Nachahmen LAT.: Imitari
GS: Posnêmam – ex *po* praeppositione,
& *snamem*, defumo, tollo. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:**
Posnemam, -mal, -fnèt, -nemat 'abnehmen,
nachahmen, nachthun' (str. 107)

posnet [posnêt] pridevnik

posnet, imitiran (?) **GS: Snêt** – a *snamem*
participium *snêt, posnêt*. Razlaga je s
današnjega jezikoslovja napačna.

posnetek [posnêtək] samostalnik
moškega spola

1. prepis, kopija № 201: pisni izdelek

2. vzorec za sestavo besedila № 201:

pisni izdelek **TMB: Posnêtk** -a m. NEM.:
Kopie, Abschrift, Das Muster LAT.: Exemplar,
authographum

posneti [posnêti posnámem] dovršni glagol

posneti, imitirati (?) № 468: posnemati
vedenje drugega človeka **GS: Amêm** –
ubera *præbere* proli. *Amêm* vero simplex
exolevit a lat. *emo*, unde germ. *fuum* *nehmen*
habent; jam in *compositis* *ufurpatur tantum*,
ut *unâmem, posnámem, &c.* Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

posnetje [posnêtje] samostalnik srednjega
spola

oris, osnutek ▮ 201: pisni izdelek **TMB:**
Posnetje -a n. NEM.: *Abzeichnung* LAT.:
Adumbratio

posoda [posôda] samostalnik ženskega spola
posodje, tj. več **posod** ▮ 225: posoda **TMB:**
Posôda -e fh. NEM.: *Das Geschirr* LAT.: *Vafa*

posodba [posôdba] samostalnik ženskega
spola

posojanje ▮ 112: dajanje in posojanje
TMB: Posodba -e fh. *Sieh. Posvoja* PRIMERJAJ:
posvoja

pospraviti [posprávití posprâvim]
dovršni glagol

1. pospraviti ▮ 52: čistiti
2. pripraviti prtljago za potovanje ▮ 568:
potovati **TMB: Pospravem** -spravlén, -veti
NEM.: *Zusammenräumen, Packen* LAT.:
Componere, convasfare

posreb [posrêb posrêba] samostalnik
moškega spola

požirek ▮ 660: pijača **TMB: Posrêb** -rêba m.
NEM.: *Die Absürflung* LAT.: *Abforbitiuncula*

posrebrniti [posrebrnîti posrebrnênem
(?)] nedovršni glagol

posrebrniti ▮ 39: lepšati **TMB: Posrebrnênem**
-niti NEM.: *Versilbern* LAT.: *Deargentare*

posredek [posrêdêk] samostalnik
moškega spola

**jarek na njivi ali travniku za odvajanje
odvečne vode; roja** ▮ 341: jama z vodo
TMB: Posrêdk -a m. NEM.: *Die Wasserfurche*
LAT.: *Porca*

post [pöst pósta] samostalnik moškega spola
post ▮ 44: z vero povezan čas **TMB: Póft** -a
m. NEM.: *Die Fasten* LAT.: *Jejunium* **GS: Póft**
– germ. *Fasten*: gr. *ἄπασος*, *jejunus*. Razlaga
vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
povezav ali trditvev.

postajati [postâjati postâjam] nedovršni
glagol

1. začenjati obstajati ▮ 96: začeti se
2. zastajati, ustavljeni se ▮ 680: ustavljeni
se **TMB: Póftâjam** NEM.: *1. Anfangen zu
werden 2. Stehen bleiben* LAT.: *1. Incipere
fieri 2. Stare, confitere*

postarati se [postârati se postâram
se] dovršni glagol

postarati se ▮ 720: rasti, starati se
TMB: Postâram se NEM.: *Alt werden*
LAT.: *Senescere*

postaren [postâren (?)] pridevnik
star **TMB: Póftarn** -a -u NEM.: *Alt erlebt*
LAT.: *Senex, vetus*

postariš [postâriš] prislov
po stari navadi, staromodno **TMB:**
Póftârsh NEM.: *Altfränkisch* LAT.: *Antiquo
more*

postati [postâti postânem] dovršni glagol
postati ▮ 96: začeti se **TMB: Póftânem** -ftâti
NEM.: *Werden, geschehen* LAT.: *Fieri, exifere*

postava [postâva] samostalnik ženskega
spola

zakon, postava ▮ 208: pravni pisni izdelek
TMB: Póftâva -e fh. NEM.: *Das Gesetz*
LAT.: *Lex*

postavar [postâvar] samostalnik moškega
spola

zakonodajalec ▮ 906: posvetni oblastnik
TMB: Póftavar -ja m. NEM.: *Ein Gesetzgeber*
LAT.: *Legislator* PRIMERJAJ: postavnik

postaviti [postâvati postâvam]
nedovršni glagol

**hoditi brez cilja, namena; postaviti,
postopati** ▮ 548: lenariti, postopati **KG:**
*Povsod postava, postopa, polega 'er bleibt
immer neben, er liegt off'* (str. 122)

postaviti [postâviti postâvim] nedovršni
glagol

postaviti ▮ 13: postavljati gor **TMB:**
Póftavem -veti NEM.: *Setzen* LAT.: *Ponere*

KG: Postavem 'gesetz' (str. 99) PRIMERJAJ: postavljati

postavljati [postávljati postávljam] nedovršni glagol

postavljati № 13: postavljati gor **TMB:** **Poftavlam** NEM.: *Setzen* LAT.: *Ponere* PRIMERJAJ: postaviti

postavnik [postâvnik] samostalnik moškega spola

zakonodajalec № 906: posvetni oblastnik **TMB:** **Postavnèk** -a m. Siehe **Poftavar** PRIMERJAJ: postavar

postelja [póstelja (?)] samostalnik ženskega spola

postelja № 216: sedež ali ležišče **TMB:** **Posftela** -e fh. NEM.: *Das Bett* LAT.: *Lectus*

posten [póstan] (postni) pridevnik **posten** **KG:** poftne dny (1789, str. 29)

postiljati [postíljati postíljam] nedovršni glagol

pripravljati posteljo; postiljati № 37: izboljševati **TMB:** **Postilam** NEM.: *Aufbetten* LAT.: *Lectum sternere*

postiti se [postíti se póstim se] nedovršni glagol

postiti se № 699: jesti **TMB:** **Pôftem** poftiti se NEM.: *Fasten* LAT.: *Jejunare* **KG:** Poftem 'ich faste' (str. 72)

postni GLEJ: **posten**

postojka [postôjka] samostalnik ženskega spola

ptica postovka, latinsko *Falco tinnunculus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS:** **Poftojka** – *Poftojna. Poftovka, aves quæ volando in aere subfiftunt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: postovka

postojna [postôjna] samostalnik ženskega spola

ptica orel, latinsko *Aquila* № 999: vrsta

divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** **Poftojna** -e fh. NEM.: *Der Adler* LAT.: *Aquila* **GS:** **Poftojka** – *Poftojna. Poftovka, aves quæ volando in aere subfiftunt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

postopač [postopáč] samostalnik moškega spola

postopač, brezdelnež № 929: lenuh **TMB:** **Poftopâzh** -a m. NEM.: *Müßigänger* LAT.: *Otiator*

postopati [postópati postópam] nedovršni glagol

hoditi brez cilja, namena; postaviti, postopati № 548: lenariti, postopati **TMB:** **Poftopam** NEM.: *Müßig gehen* LAT.: *Otiari* **KG:** *Povsod postava, postopa, polega 'er bleibt immer neben, er liegt off'* (str. 122)

postovka [postóvka (?)] samostalnik ženskega spola

ptica postovka, latinsko *Falco tinunculus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB:** **Poftovka; Pêftovka** -e fh. NEM.: *Windweyhe, Wannewäher* LAT.: *Tinunculus, avis; Cenchrus avis* **GS:** **Pêftovka** – *melius Poftojka, a poftâjam; quia volando subfiftit*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:** **Poftojka** – *Poftojna. Poftovka, aves quæ volando in aere subfiftunt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: postojka

postrani [postráni] prislov **leže na strani, na daljši površini** **KG:** *Postrani 'nach der Seite'* (str. 91)

postranica¹ [postránica] samostalnik ženskega spola

neka manjša, verjetno prečna piščal № 171: glasbilo **TMB:** **Poftraniza** -e fh. NEM.: *Zwergpfeiffe* LAT.: *Auleticus* ☉ Nemško *Zwergpfeife*, zloženka iz *Zwerg* 'pritlikavec' in *Pfeife* 'piščal', je redko uporabljena beseda za

orgelski register pikolo in torej nakazuje majhno piščal. Latinski prevedek je posamostaljeni pridevnik *auleticus* 'ki je v zvezi s piščaljo'. Možnost, da gre za poimenovanje prečne piščali, se opira na etimološki pomen in na sočasni zapis *postranska pišhal* 'Querflöte' v Gutsmanovem slovarju. PRIMERJAJ: vidalica

postranica² [postránica] samostalnik

ženskega spola

točilna miza №209: pohištvo **TMB:**

Poftránza -e fh. NEM.: Schenktisch

LAT.: Abacus

postreči [postrěči postrěžem] dovršni glagol

postreči №871: delati kot služabnik

TMB: Poftrěfhem -ftrězhi NEM.: Dienen

LAT.: Infervire **KG:** njim postrezhi 'ihnen aufzuwarten' (str. 189)

postrežba [postrěžba] samostalnik

ženskega spola

postrežba №56: služba **TMB: Poftrěfhba** -e

fh. NEM.: Die Dienstleistung LAT.: Servitium

postrežljiv [postrežljív] pridevnik

ustrežljiv **TMB: Poftrěfhliv** -a -u NEM.:

Dienstfertig LAT.: Officiosus

postrva [postřva] ali [postrvã]

samostalnik ženskega spola

sladkovodna riba postrv, latinsko *Salmo*

trutta №1006: vrsta ribe ali druge vodne

živali **TMB: Pofsterva** -e fh. NEM.: Eine Forelle

LAT.: Truta, fario

postuh GLEJ: **pastuh**

posvariti [posvarīti posvarím] dovršni

glagol

posvariti №503: grajati, svariti **KG:** posvarim (str. 178)

posvečen [posvečēn] pridevnik

posvečen **ABC:** pofvezhenu bodi tvoje ime (1789, str. 20)

posvečenje [?] samostalnik srednjega spola
posvečenje, kanonizacija, tj. razglasitev za svetnika №474: krščanski obred **TMB: Posvetzhenje** -a n. NEM.: Die Heiligsprechung LAT.: Canonizatio, inter sanctos relatio

posvečevanje [posvēčevanje]

samostalnik srednjega spola

posvečenje, kanonizacija, tj. razglasitev za svetnika №474: krščanski obred **TMB:**

Posvētzhuvanje -a n. NEM.: Die Heiligsprechung

LAT.: Canonizatio, inter sanctos relatio

posvečevati [posvēčevati

posvēčujem] nedovršni glagol

posvečevati, razglašati za svetnika №474:

izvajati krščanski obred **TMB: Posvētzhujem**

NEM.: Heilig sprechen LAT.: Canonizare

posveten [posvētēn] (posvetni)

pridevnik

sveten, posveten **TMB: Posvejtn** -a -u NEM.:

Weltlich, irrdisch LAT.: Mundanus, terrenus

posvetiti¹ [posvētīti posvētím] dovršni

glagol

posvetiti, razglasiti za svetnika №474:

izvajati krščanski obred **TMB: Posvētim**

NEM.: Heilig sprechen LAT.: Canonizare

posvetiti² [posvētīti posvētím] dovršni

glagol

krajši čas svetiti; posvetiti №683: svetiti

TMB: Posvejtem -titi NEM.: Vorleichten

LAT.: Prælucere

posvetni GLEJ: **posveten**

posvetovalec GLEJ: **posvetovavec**

posvetovati se [posvētováti se

posvētûjem se] nedovršni glagol

posvetovati se №510: pogovarjati se

TMB: Pofvjetûjem se NEM.: Sich

berathschlagē LAT.: Confulere

posvetovavec [posvētovâvēc]

(posvetovalec) samostalnik moškega spola

član sveta; svetovalec, svétnik 906:
posvetni oblastnik **TMB: Posvjetuvavz -a m.**
NEM.: Ein Ratsherr, der Rath LAT.: Consultor,
confiliarius

posvoja [posvôja] samostalnik ženskega
spola

izposojanje 260: jemanje, izposojanje
TMB: Posvoja -e fh. NEM.: Zuleihnehmung
LAT.: Emutuatio PRIMERJAJ: posodba

posvojati [posvôjati posvôjam]
nedovršni glagol

dajati na posodo; posojati 113: plačati
TMB: Posvojam NEM.: Leihen, ausleihen LAT.:
Mutuum dare **KG:** Posvojuj rad; al gledej,
komu dash (str. 187)

posvojenja [posvôjenga]
(posvojinga) samostalnik ženskega spola
posojilo 73: plačilo **TMB: Posvojenja**
-e fh. NEM.: Das Geliehene LAT.: Mutuum
PRIMERJAJ: posvojilo

posvojenje [posvôjénje] samostalnik
srednjega spola

dajanje na posodo; posojanje 112:
dajanje in posojanje **TMB: Posvojenje -a n.**
NEM.: Das Leihen LAT.: Mutui datio

posvojevanje [posvojevânje]
samostalnik srednjega spola

dajanje na posodo; posojanje 112:
dajanje in posojanje **TMB: Posvojevanje -a**
n. NEM.: Das Leihen LAT.: Commodatio

posvojevati [posvojevâti
posvojûjem] nedovršni glagol
posojati 113: plačati **KG:** Posvojuj rad; al
gledej, komu dash (str. 187)

posvojilo [posvojílo] samostalnik
srednjega spola

posojilo 73: plačilo **TMB: Posvojilo -a n.**
NEM.: Was geliehen wird LAT.: Commodatum
PRIMERJAJ: posvojenja

posvojinga GLEJ: **posvojenja**

posvojiti [posvojîti posvojím] dovršni
glagol

posoditi 113: plačati **TMB: Posvojem**
NEM.: Leihen, ausleihen LAT.: Mutuum dare

pošast [pošâst] samostalnik ženskega spola
pošast 94: živaloliko bajeslovno bitje
TMB: Poshâft -e fh. NEM.: Das Gespenst
LAT.: Spectrum

pošiljati [pošîljati pošîljam] nedovršni glagol
pošiljati 572: pošiljati **TMB: Poshilam**
NEM.: Schicken LAT.: Mittere

posluš GLEJ: **posluš**

poslušati GLEJ: **poslušati**

poslušavec GLEJ: **poslušavec**

poslušavka GLEJ: **poslušavka**

pošta [pôšta (?)] samostalnik ženskega spola
1. novica 493: govor
2. poštna kočija 591: voz **TMB: Poshta -e**
fh. NEM.: 1. Die Nachricht 2. Die Post LAT.: 1.
Nuntium 2. Currus publicus

pošten [poštèn] pridevnik
pošten **TMB: Poshtên -a -u** NEM.: Ehrlich,
redlich LAT.: Honeftus

poštenje [pošténje] samostalnik srednjega
spola

poštenje 376: poštenost, pravičnost
TMB: Poshtenje -a n. NEM.: Ehre, Redlichkeit
LAT.: Honeftas PRIMERJAJ: poštenost

poštenost [pošténost] samostalnik
ženskega spola

poštenost 376: poštenost, pravičnost
TMB: Poshtênost -e fh. NEM.: Ehre,
Redlichkeit LAT.: Honeftas PRIMERJAJ:
poštenje

poštovati [poštováti poštûjem]
nedovršni glagol

spoštovati 672: spoštovati **TMB:**
Poshtujem LAT.: yshi Sposhtujem

poštrafati [poštráfati poštráfam]

dovršni glagol

kaznovati ≍ 560: kaznovati **ABC**: kateri to dobru polona, inu to hudu polhtrafa (1794, str. 17)

pot¹ [pôt] samostalnik moškega spola

sel, kurir, glasnik ≍ 877: sluga, ki potuje **TMB: Pôt -a m.** NEM.: Ein Both LAT.: Nuntius **GS: Pôt – a germ. Both.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Slapot – ex poshlem, vel grēm præterito poslal, shl, & pôt quafio poslân pôt.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

pot² [pôt pôtâ] samostalnik moškega spola

znoj, pot ≍ 694: izloček živega bitja **TMB: Put -a m.** NEM.: Der Schwitz, Schweiß LAT.: Sudor **KG: kryvav put** (1789, str. 30) **KG: Put, -ta 'der Schweiß'** (str. 107) **KG: tu je moj put** (str. 139)

pot³ [pôt pôtî] samostalnik ženskega spola

pot, steza, cesta ≍ 553: cesta, pot **TMB: Pot -e fh.** NEM.: Der Weg LAT.: Via, iter **GS: Pôt – germ. Pfad: Angl. Path: gr. πάθος vel πατεω.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

poteči [potéči potéčem] dovršni glagol

1. (imeti namen) teči ≍ 561: premikati se
2. izprazniti se, izteči ≍ 577: premikati se (o tekočinah) **TMB: Potézhem** NEM.: 1. Ich werde laufen 2. Ausfließen LAT.: 1. Curram 2. Effluere

potega [potêga] samostalnik ženskega spola

črta, poteza ≍ 201: pisni izdelek **TMB: Potêga -e fh.** NEM.: Eine Linie, Strich LAT.: Linea **GS: Potêga – Potêfaj a Potêgnem, duco.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

potegniti [potegnîti potêgnem] dovršni glagol

potegniti ≍ 581: premikati **TMB: Potêgnem -têgniti** NEM.: Ziehen LAT.: Ducere, trahere

potegnjen [potêgnjen] pridevnik

vlit ABC: en is bróna potegnjen obrak (1794, str. 24)

potegovati [potegovâti potegûjem]

nedovršni glagol

vleči ≍ 581: premikati **TMB: Potêgûjem** NEM.: Ziehen LAT.: Ducere, trahere

potehmal [potêhmal] prislov

1. odslej
2. doslej, do zdaj (?) **TMB: Potêhmal** NEM.: Bishieher LAT.: Hactenus **KG: Potehmal, pusehmal 'von nun an'** (str. 99) © Drugi pomen, naveden zaradi pomena prevedkov v TMB, je potrjen le v tem slovarju in se zdi dvomljiv.

potekati se [potékati se potékam se]

nedovršni glagol

1. opotekati se ≍ 30: šepati
2. približevati se izteku, izpraznjenju (soda) ≍ 577: premikati se (o tekočinah) **TMB: Potékam se** NEM.: 1. Straucheln 2. Auf die Neige gehen LAT.: 1. Cespitare 2. effluendo deficere

potem¹ [potêṁ] prislov

potem **TMB: Potêṁ** NEM.: Hernach LAT.: Deinde **KG: Potêṁ 'nachdeme'** (str. 89)

potem² [potêṁ] veznik

potem ko **KG: Potêṁ, potler 'nachdem'** (str. 99)

potemtakem [potêṁtâkem] členek

torej, potemtakem **TMB: Potêṁtâkem** NEM.: Also LAT.: Ergo, igitur, itaque **KG: Potêṁtakem 'also auf solche Art'** (str. 99)

potepati se [potépâti se potêpam se]

in [potép]jem se] nedovršni glagol

hoditi iz kraja v kraj; potepati se ≍ 571: potepati se **TMB: Potêpâm se; Potêplém se** NEM.: Herumziehen LAT.: Vagari

potepeno pismo [potepéno písmo]

samostalniška zveza srednjega spola

negativen odgovor, zavrnitveno

pismu № 201: pisni izdelek **TMB: Potépênu pismu** -a n. NEM.: *Abschlägige Antwort* LAT.: *Repulfā*

potepin [potepîn] samostalnik moškega spola
potepuh № 924: berač, potepuh **TMB: Potépin** -a m. NEM.: *Ein Wagabund* LAT.: *Vagabundus* PRIMERJAJ: potepinec; potepuh

potepinec [potepînac] samostalnik moškega spola

potepuh № 924: berač, potepuh **TMB: Potepinz** -a m. NEM.: *Ein Wagabund* LAT.: *Vagabundus* PRIMERJAJ: potepin; potepuh

poteptati [poteptáti poteptâm] dovršni glagol

poteptati № 727: tolči, bosti **TMB: Potéptâm** NEM.: *Mit Füßen treten* LAT.: *Conculcare*

potepuh [potepûh] samostalnik moškega spola

potepuh № 924: berač, potepuh **TMB: Potépûh** -a m. Siehe *Potepinz* **KG: Prezh s'tabo potepuh** 'fort mit der Schlingel' (str. 96) PRIMERJAJ: potepin; potepinec

poteza [potêza] samostalnik ženskega spola
vrvica za določanje ravne črte № 158: pripomoček za merjenje, odmerjanje **TMB: Potéfa** -e fh. NEM.: *Die Schnur* LAT.: *Amuffis*

potezaj [potezâj] samostalnik moškega spola
črta, poteza № 201: pisni izdelek **TMB: Potéfaj** -a m. NEM.: *Der Strich* LAT.: *Linea, coma*

potica [potíca] samostalnik ženskega spola
potica № 261: hrana **TMB: Potiza** -e fh. NEM.: *Kirchtagbrodt* LAT.: *Affricia* **GS: Potiza** – *Illyrice Povytiža, & etiamnum quidam Carnioli ajunt Povtiza; quia convolvendo extenfam mallam efformatur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: povtica

potih [potîh] samostalnik moškega spola
brezvetrje, mirovanje № 452: veter **TMB: Potih** -a m. NEM.: *Stille, Stillstand* LAT.: *Malacia, induciæ*

potihniti [potîhniti potîhnem] dovršni glagol
potihniti, umiriti se № 434: biti v mirujočem stanju **TMB: Potihnem** -neti NEM.: *Still werden* LAT.: *Conquiescere*

potip [potîp] samostalnik moškega spola
tip, tj. čut za zaznavanje predmetov z dotikom № 769: tip, otip **TMB: Potip** -a m. NEM.: *Das Fühlen, Gefühl* LAT.: *Tactus*

potis GLEJ: **potiz**

potiti (se) [potíti se potím se] (putiti se) nedovršni glagol

potiti se № 694: opravljati telesno funkcijo **TMB: Potim se; Putim se** NEM.: *Schwitzen* LAT.: *Sudare* **GS: Potim** – melius *Putim; diftinguuntur enim sic put, fudor a pot via*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Potim** 'ich schweiße' (str. 77) **KG: Jest se potim** 'Ich schwitze' (str. 191)

potiz [potîz] (**potis**) samostalnik moškega spola

poudarek (?) № 435: miselni pojem **TMB: Potis** -fa m. NEM.: *Der Nachdruck* LAT.: *Pondus, vis* ☉ Iztočnica je kljub zelo verjetni tvorbi iz *potisniti*, pri kateri pričakujemo izglasni -s, nastavljena z -z, kot kaže navedba rodilniške oblike. Pomen tega hapaksa ni jasen. Nemški prevedek poleg 'ponatis' pomeni predvsem 'poudarek', tj. 'kar daje vsebini povedanega večjo pomembnost', ki ga dopuščata tudi latinska *pondus*, sicer 'teža, utež, pomembnost', in *vis* 'sila, moč'.

potkaz [potkâz] samostalnik moškega spola
smerokaz, kažipot № 811: smerokaz **TMB: Potkas** -fa m. NEM.: *Der Wegweiser* LAT.: *Dux itineris* PRIMERJAJ: kažipot

potlej [pótlej] (poklej) prislov
potlej **TMB:** **Potlej; Poklej** **NEM.:** Hernach;
 Nachher, hernach **LAT.:** Dein, poſtea; Poſtea,
 deinde **KG:** Potler, potlej ‘hernach’ (str. 89)
 PRIMERJAJ: potler¹

potler¹ [pótler] prislov
potlej **TMB:** **Potler; Potler** **NEM.:** Hernach;
 Nachher, hernach **LAT.:** Dein, poſtea; Poſtea,
 deinde **KG:** Potler, potlej ‘hernach’ (str. 89)
 PRIMERJAJ: potlej

potler² [pótler] veznik
potem ko **KG:** Potem, potler ‘nachdem’ (str. 99)

potna jamica [pótna jámica] samostal-
 niška zveza ženskega spola
odprtina v koži za iztok znoja;
pora № 972: del človeka ali živali
TMB: **Putna jamèza** **NEM.:** Ein Schweißloch
LAT.: Porus

potnica [potníca] samostalnik ženskega
 spola
prostor za potenje v kopaljšču;
potilnica № 789: kopalnica **TMB:** **Putniza**
 -e fh. **NEM.:** Die Badstube **LAT.:** Hypocaustum
 PRIMERJAJ: potnišče

potnišče [potnišče] samostalnik srednjega
 spola
kopaljšče s potilnico № 789: kopalnica
TMB: **Putnishe** -a n. **NEM.:** Das Schweißbad
LAT.: Æftuarium **PRIMERJAJ:** potnica

potočnica [potočnica] samostalnik
 ženskega spola
 navadno množina **rastlina spominčica,**
 latinsko *Myosotis palustris* № 617: vrsta
 zelike **TMB:** **Potozhnéze** fh. **NEM.:** Vergiß
 mein nicht **LAT.:** Triffago flos **GS:** **Potozhneze**
 – a *Potok*; quia hi flores ad rivos habitant.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. ☉ V TMB je iztočnica navedena v
 množinski obliki.

potok [pótok] ali [potòk] samostalnik
 moškega spola

potok № 340: voda ali z vodo povezan kraj
TMB: **Potok** -a m. **NEM.:** Der Bach **LAT.:** Rivus,
 amnis **GS:** **Potok** – germ. *Bach*; **Hung.** *Patak*;
 Hebr. פיקא *pika* manavit fluxit; gr. πηγῆ,
 Dorice παγὰ, fons. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega.

potolči [potóuči potóučem] dovršni glagol
poškodovati, udariti № 727: tolči, bosti
ABC: fi je obras potovkl (1794, str. 27)

potonika [potónika] samostalnik ženskega
 spola
rastlina potonika, latinsko *Paeonia*
sp. № 617: vrsta zelike **TMB:** **Patonèka** -e fh.
NEM.: Eine Betonie **LAT.:** Betonica

potop [potòp] samostalnik moškega spola
velika poplava, potop № 448: škodljiv
 naravni pojav **TMB:** **Potop** -a m. **NEM.:** Ueber-
 schwemmung, Wasserfluth **LAT.:** Aluvies,
 cataclyfmus

potopiti [potopīti potopím] dovršni
 glagol
1. potopiti № 11: potapljati
2. utopiti № 108: ubiti **TMB:** **Potopim**
NEM.: Ersäufen, versenken **LAT.:** Mergere

potovanje [potovânje] samostalnik
 srednjega spola
potovanje № 568: potovanje, pot
TMB: **Potovanje** -a n. **NEM.:** Das Reisen
LAT.: Itineratio

potovati [potováti potújem] nedovršni
 glagol
potovati № 568: potovati **TMB:** **Potújem**
NEM.: Reisen **LAT.:** Proficisci

potrata [potràta] samostalnik ženskega spola
zapravljivost, razsipnost, potrata № 688:
 izguba imetja **TMB:** **Potrâta** -e fh. **NEM.:** Die
 Verschwendung **LAT.:** Perditio **KG:** **Potrata**, -te
 ‘Beschwendung’ (str. 107)

potraten [potrátæn] pridevnik
 zapravljiv, razsipen, potraten

TMB PREDGOVOR: v' potrebneh rezheh pak szer ne potrátn, al vonder fadofti darovitr faderfhal (str. 3) PRIMERJAJ: potratljiv

potratiti [potrátiiti potrátiim] dovršni glagol
zapraviti, potratiti 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Potratèm** NEM.: Verschwenden LAT.: Perdere, peffumdare
 PRIMERJAJ: potreknjati; zatratiti

potratljiv [potratljiiv] pridevnik
zapravljiv, razsipen, potraten ABC:
 potratliv biti (1794, str. 25) PRIMERJAJ:
 potraten

potratovati [potratováti potratûjem] nedovršni glagol
zapravljati, razsipati 628: neprimerno upravljati lastnino **KG: Potratujem** 'ich verschwende' (str. 122) **ABC:** Napotratuj tok' vfe shive dny (1794, str. 31)

potrditi [potrdíti potrdim] dovršni glagol
potrditi 410: soglašati **TMB: Poterdèm**
 NEM.: Bekräftigen LAT.: Confirmare

potreba [potrêba] samostalnik ženskega spola
potreba, nujnost 549: pomanjkanje
TMB: Potrêba -e fh. NEM.: Die Noth LAT.: Necessitas

potreben [potrêbøn] pridevnik
nujen TMB PREDGOVOR: v' potrebneh rezheh pak szer ne potrátn, al vonder fadofti darovitr faderfhal (str. 3) **KG:** bofhje ressvitlenje je v'temu narbel potrebnu, inu per tebi ena urna dobra vola (str. 176)

potrebnost [potrêbnost] samostalnik ženskega spola
nuja, pomanjkanje, potreba 549: pomanjkanje **TMB: Potrêbnoft -e fh.** NEM.: Nothdürftigkeit LAT.: Egeftas PRIMERJAJ:
 potrebščina

potrebovati [potrebováti potrebujem] nedovršni glagol

potrebovati 597: potrebovati, rabiti, uporabljati **TMB: Potrebûjem** NEM.: Noth haben, bedürfen LAT.: Egere

potrebščina [potrêbščina] samostalnik ženskega spola
nuja, pomanjkanje, potreba 549: pomanjkanje **TMB: Potrebshèna -e fh.** NEM.: Die Nothdurft LAT.: Egeftas PRIMERJAJ:
 potrebnost

potreknjalec GLEJ: **potreknjavec**

potreknjati [potreknjáti potreknjâm] nedovršni glagol
zapraviti, potratiti 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Potréknâm**
 LAT.: Sieh. **Potratem** PRIMERJAJ: potratiti

potreknjavec [potreknjâvæc] (potreknjalec) samostalnik moškega spola
potratnež, razsipnež 936: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z imetjem **TMB: Potreknjavz -a m.** NEM.: Ein Verschwender LAT.: Dilapidator

potres [potrêš] samostalnik moškega spola
potres 448: škodljiv naravni pojav **TMB: Potrêš -a m.** NEM.: Das Erdbeben LAT.: Terræ motus

potresati [potrésati potrêsam] nedovršni glagol
trositi, stresati 581: premikati **TMB: Potrêsam** NEM.: Ausstreuen LAT.: Difpergere

potrošiti [potrošiti potrošim] dovršni glagol
potrošiti, porabiti 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Potrofhim**
 NEM.: Verthun Verzehren LAT.: Confumere

potrpeti [potrêpiti potrêpim] dovršni glagol
pretrpeti, potrpeti 735: trpeti **TMB: Preterpim -pêti** Siehe **Poterpim** © Iztočnice *potrpeti* v Pohlinovih slovarjih ni. PRIMERJAJ:
 pretrpeti

potrpežljivost [potrpežljǐvost]

samostalnik ženskega spola

potrpežljivost, potrpljenje 𐰃 365:pozitivna človeška lastnost **TMB:****Poterpehliovft** -e fh. NEM.: *Die Geduld*LAT.: *Patientia* PRIMERJAJ: potrpljenje**potrpljenje** [potrpljénje] samostalnik

srednjega spola

potrpežljivost, potrpljenje 𐰃 365:pozitivna človeška lastnost **TMB:****Poterplenje** -a n. NEM.: *Die Geduld* LAT.:*Patientia* PRIMERJAJ: potrpežljivost**potuha** [potûha] samostalnik ženskega

spola

potuha 𐰃 409: sočutje **TMB: Potûha** -e fh.NEM.: *Der Unterschleif* LAT.: *Stellionatus,**conniventia* ☉ Nemščina ima dve besedi*Unterschleif*. Prva pomeni 'zavetje', druga'prevara, sleparstvo'. Latinsko *stellionatus*

prav tako pomeni 'sleparstvo, prevara',

coniventia pa 'prizanašanje, spregle-

dovanje, potuha'. Ni izključeno, da je

imela tudi slovenska beseda tako široko

pomensko polje.

potuhnjen [potûhnjen] pridevnik**potuhnjen TMB: Potuhnén** -a -u NEM.:*Tuckmäusicht* LAT.: *Abstrufus* **KG: Potuhnen**

'Niedergeschlagen, tückmäuset' (str. 37)

potuhnjenka [potûhnjenka]

samostalnik ženskega spola

potuhnjenka 𐰃 943: potuhnjen človek**TMB: Potuhnenka** -e fh. NEM.: *Eine**Tuckmaus* LAT.: *Abstrufa, ficta***povahljati** [povahljâti povahljâ]

dovršni glagol

zaplapolati 𐰃 486: zagoreti **KG: Povahla** 'es

lohet auf' (str. 66)

povajncati GLEJ: **povancati****povancati** [povâncati povâncam]

(povajncati; povanjcati) dovršni glagol

opaziti 𐰃 770: videti, gledati**TMB: Povajnzam** NEM.: *Beobachten* LAT.:*Obſervare* **GS: Povajnzam** – *quafi v'ajñ**contracte pro v'njega ſijam*. Tranſlate pro*Sodomia*. Razlaga je s stališča današnjegajezikoslovja napačna. ☉ O zapisu z *-jn-* glej*vancati*. PRIMERJAJ: *vancati***povanjcati** GLEJ: **povancati****povečerek** [povečêrek] samostalnik

moškega spola

pijača, ki se pije po večerji, pred**spanjem** 𐰃 661: alkoholna pijača **TMB:****Povêzhirk** -a m. NEM.: *Ein Schlaftrunk* LAT.:*Pocænium***povedati** [povêdati povêĳm] dovršni

glagol

povedati 𐰃 493: govoriti **TMB: Povem;****Napovem** -vêdal, -vêdati; -povêdal, -vêdanvêdati NEM.: *Sagen* *erzählen*; *Nicht sagen*LAT.: *Referre*; *Reticere***povedba** [povêĳba] samostalnik ženskega

spola

povest, zgodba 𐰃 253: literarno delo**TMB: Povêĳba** -e fh. NEM.: *Eine Erzählung*LAT.: *Narratio***povekšati** [povêkšati povêkšam]

dovršni glagol

povečati, dvigniti 𐰃 41: povečevati **TMB:****Povêkšam** NEM.: *Erheben* LAT.: *Amplificare***povekševati** [povêkševati

povêkšujem] ali [povekševâti

povekšûjem] nedovršni glagol

povečevati 𐰃 41: povečevati**TMB: Povêkshujem** NEM.: *Groß machen*LAT.: *Magnificare***povelje** [povêlje] samostalnik srednjega

spola

zapoved, ukaz, povelje 𐰃 737: ukaz**TMB: Povêle** -a n. NEM.: *Das Geboth, Geheiß*LAT.: *Mandatum* **GS: Povêle** – a *Povem*; germ.*Befehl*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja napačna.

povesmo [povésmo] samostalnik srednjega spola

v šop zvito očiščeno predivo za predenje 𐀀247: blago ali usnje **GS: Povęsmu** – *ex prępositione po, & vęshem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

povest [povêst] samostalnik ženskega spola

1. povest 𐀀253: literarno delo
2. govorica, fama 𐀀493: govor **TMB: Povift** -e fh. NEM.: *Eine Sage, Gerücht* LAT.: *Fama, relatio*

povezniti [povézniti povêzнем] dovršni glagol

povezniti, tj. položiti tako, da je odprta stran česa votlega spodaj 𐀀4: postavljati, nameščati **TMB: Povęfnem** -véfniti NEM.: *Umstürzen* LAT.: *Invertere ollam* **GS: Povęfnem** – *ab antiquo Vęfnem*, *inverto*. PRIMERJAJ: *vezniti*

povezovati [povezováti povežûjem] nedovršni glagol

ovijati, zavijati 𐀀755: vezati **TMB: Povęfûjem** NEM.: *Umwinden* LAT.: *Obvolvare*

povica [povíca] samostalnik ženskega spola rastlina plavica, modri glavinec, latinsko *Centaurea cyanus* 𐀀617: vrsta zelike **TMB: Poviza** -e fh. *Siehe Plaviza* PRIMERJAJ: *plavica; plavisa*

povijati [povíjati povíjam] nedovršni glagol

ovijati, povijati 𐀀755: vezati **TMB: Povyam** NEM.: *Umwickeln* LAT.: *Involvare* **GS: Povyam** – *& Povej a Vyem*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: *poviti*

povikšati [povíkšati povíkšam] dovršni glagol

povišati 𐀀41: povečevati **TMB: Poviksham** NEM.: *Erhöhen* LAT.: *Exaltare*

povirek [povîræk] samostalnik moškega spola debelejša palica; krepelo 𐀀175: orodje,

ki je palica **TMB: Povirk** -a m. *Siehe Podvirk* PRIMERJAJ: *podvirek*

poviti [povíti povíjem] dovršni glagol

1. oviti, poviti 𐀀755: vezati
2. roditi 𐀀710: roditi **TMB: Povyém** -vyl, -vyati NEM.: *1. Umwickeln 2. Gebären* LAT.: *1. Involvare 2. Parere* PRIMERJAJ: *povijati*

povitica GLEJ: **povtica**

povleči [povlěči povlěčem] dovršni glagol

1. (imeti namen) vleči 𐀀581: premikati
2. prevleči, prekri 𐀀13: postavljati gor **TMB: Pouležhem 2) Poutizhi** NEM.: *Ich werde ziehen 2) Ueberziehen* LAT.: *Traham 2) Inducere*

povoden [povódan] pridevnik

ki se nahaja na, v vodi ali ob njej; voden **TMB: Povódn** -a -u NEM.: *Zum Wasser-gehörig* LAT.: *Aquaticus*

povodenj [povódenj] samostalnik ženskega spola

povodenj, poplava 𐀀448: škodljiv naravni pojav **TMB: Povódn; Povudn** -e fh. NEM.: *Wasserfluth* LAT.: *Exundatio*

Povodnik [povodník] samostalnik moškega spola

ozvezdje Vodnar 𐀀361: ime nebesnega telesa **TMB: Povodnik** -a m. NEM.: *Der Wassermann* LAT.: *Aquarius* ☉ Nemški in latinski prevedek imata vsak po več pomenov, a skupna sta jima le astrološko znamenje 'vodnar' in ozvezdje 'Vodnar'. Ker so v Pohlinovih delih navedena imena ozvezdij, ne pa tudi poimenovanja astroloških znamenj, je beseda opredeljena kot ime ozvezdja.

povoj [povòj] samostalnik moškega spola

povoj 𐀀247: blago ali usnje **TMB: Povej** -a m. NEM.: *Eine Fátche* LAT.: *Fascia*

povojnik [povòjnik] samostalnik moškega spola

turban, tj. turško moško pokrivalo iz dolgega platnenega traku, ki se ovije okoli glave ▯ 133: moško oblačilo

TMB: Povojnèk -a m. NEM.: Ein Turbant
LAT.: Cidaris

povoljen [povóljɛn] pridevnik
ustrežljiv, voljan, ljubezniv **TMB: Povôln** -a
-u NEM.: Willfähig LAT.: Amicus, gratus

povračati [povráčati povráčam]
nedovršni glagol
vračati ▯ 112: dajati **TMB: Pourazham**
NEM.: Wiedergeben LAT.: Reddere

povračilo [povračílo] samostalnik
srednjega spola
izplačilo kot nadomestilo, odškodnina;
povračilo ▯ 73: plačilo **TMB: Povrazhilo**
-a n. NEM.: Die Wiedervergeltung LAT.: Talio,
restitutio

povreči [povrèči povrêžem] dovršni glagol
skotiti, povreči ▯ 718: kotiti **TMB:**
Poverfhem pourèžhi NEM.: Ein Junges
werfen LAT.: Eniti

povreti [povrèti povrêm] dovršni glagol
predolgo vreti, povreti ▯ 265: priprav-
ljati hrano **TMB: Pourêm** -rel, rêti NEM.:
Versieden LAT.: Concoquere

povrh [povřh] prislov
na splošno, sploh **TMB: Povèrh**
NEM.: Ueberhaupt LAT.: Summariter PRIMERJAJ:
povrhkje

povrhkje [povřhkje] prislov
na splošno, sploh **TMB: Povèrhkje**
NEM.: Ueberhaupt LAT.: Summariter PRIMERJAJ:
povrh

povrhina [povrhína] samostalnik
ženskega spola
kar se da povrhu; dodatek ▯ 71:
podarjena stvar **TMB: Poverhnina** -e
fh. NEM.: Die Draufgab LAT.: Superadditio
PRIMERJAJ: površina

povrhusknja [povrhusúnja (?)]
samostalnik ženskega spola
težko vrhnje oblačilo; suknja ▯ 130:
oblačilo ali obutev **TMB: Poverhsúnka** -e fh.
NEM.: Der Oberrock LAT.: Epitogium

povrniti [povrnīti povrnem] dovršni
glagol
postaviti nazaj, povrniti ▯ 112: dajati
TMB: Povernem -verniti NEM.: Zurückstellen
LAT.: Reddere **GS: Ernem** – simplex exolevit:
ulitatum tamen in compofitis *obernem*,
povernem.

po vrsti [po vřsti] prislovna zveza
po vrsti, zaporedoma **KG: Po** verfti,
řapored 'nach der Ordnung, nach der Reihe'
(str. 93)

površina [površína] samostalnik ženskega
spola
kar se da povrhu; dodatek ▯ 71:
podarjena stvar **TMB: Povershèna** -e fh. Sieh.
Poverhnina PRIMERJAJ: povrhina

površina [površínina] samostalnik
ženskega spola
zunanost, izgled, površina ▯ 465: vitez
TMB: Povershnina -e fh. NEM.: Aeusserli-
ches, Aussehen, Oberfläche LAT.: Superficies,
externa species

povse [povsè] prislov
popolnoma, povsem **TMB: Povsê** NEM.:
Auf einen Schlund, bis auf die Neige LAT.: Ex
integro, adusque fundum **GS: Povse** – quafi
*po, use, totum, usque ad fundum ne gutta
superfit*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna.

povsod [povsôd] prislov
povsod **TMB: Pousod** NEM.: Ueberall LAT.:
Ubique **KG: Povsod** 'überall, allerorten' (str. 90)

povtica [povtíca] (**povitica**) samostalnik
ženskega spola
potica ▯ 261: hrana **GS: Potiza** – Illyrice
Povytiza, & etiamnum quidam Carnioli ajunt

Povtiza; quia convolvendo extensam maffam efformatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: potica

povzdigniti [povzdígniti

povzdígnem] dovršni glagol

povzdigniti №41: povečevati

TMB: Poufdignem -neti NEM.: Erheben

LAT.: Elevare

pozabiti [pozabīti pozábim] dovršni glagol

pozabiti №438: pozabiti **TMB: Pofabem**

-fabiti NEM.: Vergessen LAT.: Oblivifci

PRIMERJAJ: zabiti

pozabljen [pozábljen] pridevnik

pozabljen ABC: vseh mojih vedejzoh inu nevedejzoh, koker tudi posablenih grehov (1789, str. 24) **ABC:** Na svojo dolhnušt pofablen (str. 136)

pozabljivost [pozabljívost] samostalnik ženskega spola

pozabljivost, pozabljenje, pozaba №438:

pozaba **TMB: Pofablivoft** -e fh. NEM.: Die

Vergessenheit LAT.: Oblivio

pozdraviti [pozdráviti pozdrávim]

dovršni glagol

sporočiti pozdrav; pozdraviti №512:

pozdraviti **KG:** Pofdravem, vel, len (str. 145)

KG: Pofdravite meni Gospuda Fajmashtra

‘Grüßet mir den Pfarrherren’ (str. 195)

pozdravljati [pozdrávljati

pozdrávljam] nedovršni glagol

pozdravljati, tj. z besedami izražati

svojo naklonjenost, spoštovanje, zlasti

ob srečanju №512: pozdraviti **TMB:**

Pofdravlam NEM.: Grüßen LAT.: Salvare

KG: Pofdravlej rad (str. 187)

pozek [?]

GS: Pofek – Holl. *Post, Posch, Poschie*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. © Nejasno, tudi navedenih nizozemskih besed ni mogoče identificirati z gotovostjo. Morda

isto kot *polzek* z gorenjsko monoftongi-zacijo. PRIMERJAJ: polzek

pozen [pózæn] pridevnik

pozen TMB: Pófn -a -u NEM.: Spät LAT.:

Tardus

pozgvanjati GLEJ: pozvanjati

pozir [pozîr] samostalnik moškega spola

ozir, pozornost №411: spoštljivi

medsebojni odnosi **TMB: Pofir** -a m. NEM.:

Aufmerksamkeit LAT.: Attentio **ABC: Nobedn**

ni na njo posir imel (1794, str. 26)

pozirati se [pozîrati se] nedovršni glagol

biti pozoren, ozirati se №762: zaznavati s

čutili **TMB: Pofiram se** NEM.: Acht haben

LAT.: Attendere

poznati [poznáti poznâm] nedovršni glagol

poznati №813: moči, znati **TMB: Pofnâm**

NEM.: Kennen LAT.: Nofcere **KG: on pofna**

svojo muzh (str. 172)

pozno [pózno] prislov

pozno TMB: Pofnu NEM.: Spät LAT.: Tarde,

fero

pozvanjati [pozvânjati pozvânjam]

(pozgvanjati) nedovršni glagol

zvončkljati, pozvanjati №487: oddajati

glasove **TMB: Pofgvanjam** NEM.: Mit der

Glocke klämpern LAT.: Tintinire

požegnati [požégnati požégnam]

dovršni glagol

blagosloviti №474: izvajati krščanski obred

ABC: poshegnej ti mene (1789, str. 21 s.)

poželenje [poželénje] samostalnik

srednjega spola

poželenje №711: spolno poželenje

TMB: Pofhelénje -a n. NEM.: Die Begierlich-

keit LAT.: Cupiditas, defiderium

požer [požēr] samostalnik moškega spola (?)

GS: Pofher – a *shery, vel shrem: germ.*

Patscherpe Schlingbaum. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Nemško *Schlingbaum* pomeni 'dobrika, *Viburnum lantana*', in 'čremsa, *Prunus padus*'.

požirati [požírati požíram] nedovršni glagol

požirati, goltati ▮ 699: jesti **TMB:**

Pofhiram NEM.: Schlucken LAT.: Glutire

PRIMERJAJ: požreti

požirek [požírək] samostalnik moškega spola

1. **požirek** ▮ 660: pijača

2. jezikoslovje **opuščaj, apostrof** ▮ 810:

ločilo **TMB: Pofhirk** -a m. NEM.: Ein Schluck

LAT.: Hautus **KG: Pofhirk** 'das Kürzungsstreichen oder Mondchen' (str. 168)

PRIMERJAJ: srk

poživiti [poživīti poživím] dovršni glagol

poživiti, razveseliti ▮ 751: veseliti

TMB: Pofhivim NEM.: Ergötzen, erquicken

LAT.: Reficere

požrešen [požrěšən] pridevnik

požrešen KG: poshreshne 'gefräßig'

(str. 124)

požrešnost [požrěšnost] samostalnik

ženskega spola

požrešnost ▮ 388: požrešnost **TMB:**

Pofhrěshnoft -e fh. NEM.: Fraß, Füllerey

LAT.: Gula

požreti [požrěti požrèm] dovršni glagol

požreti, pogoltniti ▮ 699: jesti **TMB:**

Pofhrêm LAT.: Siehe Pofhiram PRIMERJAJ:

požirati

prag¹ [präg] samostalnik moškega spola

prag ▮ 777: del zgradbe **TMB: Prag** -a m.

NEM.: Thürschwelle LAT.: Limen **KG:** rodilnik

ednine **Pragú** (str. 27)

Prag² [?] samostalnik moškega spola

češko mesto **Praga** ▮ 360: krajevno ime

TMB: Prag -a m. NEM.: Stadt Prag LAT.: Praga

urbs ☉ Ime je prevzeto prek nemščine, ki ima tu dolg korenski samoglasnik, torej je utegnil biti dolg tudi v slovenščini.

A ime je navedeno pod drugim pomenom v sestavku *prag*, ki pod prvim pomenom navaja besedo *præg* s kratkim samoglasnikom.

prah [präh prahû] samostalnik moškega spola

prah ▮ 477: odpadek **TMB: Prah** -ú m. NEM.:

Der Staub LAT.: Pulvis **GS: Prah** – e Japheti-

darum lingua illuſtratum, fumitur à r.

Hebræis inuſit. פּרַח *parach*, ſed â r. chald. פּרַח

prach, fregit, rupit; pulvis enim eſt humus

fracta, & comminuta. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

praha [práha] samostalnik ženskega spola

preorana in neposejana njiva;

praha ▮ 334: kmetijsko zemljišče **TMB:**

Práha -e fh. NEM.: Die Brachfeld LAT.:

Vervactum **GS: Praha** – germ. *Brachfeld*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. PRIMERJAJ: prašnica

Prajs [präj̥s] samostalnik moškega spola

Prus ▮ 355: pripadnik ljudstva **KG: Prajs**,

Borkush 'Preusse' (str. 129) PRIMERJAJ:

Borkuš

pralica [prálica] samostalnik ženskega spola

motika ▮ 151: kmečko orodje za

obdelovanje zemlje **TMB: Pralza** -e fh. NEM.:

Eine Jäthae LAT.: Sarculum

pramež [prāmež] samostalnik moškega

spola

rese na obleki ▮ 131: del oblačila ali

obutve **TMB: Pramesh** -lha m. NEM.: Fransen

am Kleide LAT.: Philacterium **GS: Pramesh**

– germ. *Franse, Prämen*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

prapoga [prapôga (?)] samostalnik

ženskega spola

stenska preproga, tapiserija ▮ 252:

likovni izdelek **TMB: Prapoga** -e fh.

NEM.: Ein Tuch zum ausspinnen
LAT.: *Perifroma* PRIMERJAJ: popetina

prapognik [prapôgnik (?)] samostalnik moškega spola

1. praporščak, tj. kdor je določen za nošenje prapora 𐀀966: vojak
2. izdelovalec stenskih preprog, tapiserij 𐀀841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Prapognek** -a m. NEM.: 1. Ein Fähnrich 2. Tapazierer LAT.: 1. Vexillifer 2. Aulæorum opifex

praprat [práprat] (praprot) samostalnik moškega spola

rastlina praprot, latinsko *Filix* 𐀀617: vrsta zelike **TMB: Praprat** -a m. NEM.: Farrenkraut LAT.: *Filix, polypodium* **GS: Praprat** – gr. *πιπράω*, uro, comburo. Nam neglectis urenda *filix innascitur agris*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Praprat** (str. 165) **ABC: Parprath** (1765, str. 14)

prapratišče [prápratišče] (praprotišče) samostalnik srednjega spola
kraj, kjer raste praprot 𐀀321: rastišče zelike **TMB: Prapratshe** -a n. NEM.: Farrenkrautstrecke LAT.: *Filicetum*

praprot GLEJ: **praprat**

praprotišče GLEJ: **prapratišče**

prase [prasê prasêta] (prese) samostalnik srednjega spola

prašček, prase 𐀀991: mladič kopenske domače živali **TMB: Prêşę** -ta n. NEM.: Das Färklein LAT.: *Porcellus*

prasec [prásɛc] samostalnik moškega spola
prašček, prase 𐀀991: mladič kopenske domače živali **TMB: Prasz** -a m. NEM.: Das Färkchen LAT.: *Porcellus*

prasica [prasíca] samostalnik ženskega spola
žival svinja, latinsko *Sus scrofa domestica fem.* 𐀀989: vrsta kopenske domače živali

TMB: Présiza -e fh. NEM.: Die Sau LAT.: *Porca, fus*

prasičica [prasíčica] samostalnik ženskega spola

1. majhna svinja 𐀀989: vrsta kopenske domače živali
2. kopenski rak navadni prašček, latinsko *Porcellio scaber* 𐀀994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Presizhèza** -e fh. NEM.: 1. Kleine Sau 2. Kellerässel LAT.: 1. Parva fus 2. Conifcus **GS: Presizheza** – Gall. *clausporque, cloportes des Troyes, quafi clufilis porca*: Ital. *Porceletti, porcellioni*: germ. vero *Assel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

praskati [prâskati prâskam] nedovršni glagol

praskati 𐀀584: božati, praskati **TMB: Praskam** LAT.: Siehe Prashnem **GS: Praskam** – germ. *kratzen*: lat. med. *ævi, & Ital. grattare*, ubique onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Praskam, -skal, -skan, -skati** 'kratzen' (str. 107) PRIMERJAJ: prašniti

prašati [prašáti prašam] dovršni glagol
vprašati 𐀀524: vprašati **TMB: Prasham** NEM.: Fragen LAT.: *Interrogare* **GS: Prasham** – figurate ex *פָּרַשׁ parasch* expofuit; quia interrogans expofitionem pofcit quæfíti: lat. *Rogare*: germ. *fragen*: Anglof. *Ahfian*. Angl. *ask*: gr. *ἄξιόω*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Bâram** – vindicum verbum a germ. *wahr*, 'ist es wahr'. Carnioli habent *prasham*: Croate *pitam*.

prašič [prašič prašiča] samostalnik moškega spola
žival prašič, latinsko *Sus scrofa domestica mas.* 𐀀989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Preshizh** -a m. NEM.: Die Schwein LAT.: *Porcus* © Nemški prevedek kaže na spolno nevtralnost izraza. PRIMERJAJ: merjasec; svinja

prašiti¹ [prašiti praším] nedovršni glagol povzročati, da se razširja prah v zraku; prašiti 𐌺477: delati odpadke **TMB:** Prashim -shil, -shên, prashiti NEM.: Staub machen LAT.: Pulveres excitare

prašiti² [prašiti praším] nedovršni glagol puščati njivo v prahi 𐌺277: obdelovati zemljo **TMB:** Prashim -shil, -shên, prashiti NEM.: Brachen LAT.: Vervactum relinquere

prašiti se [prašiti se praší se] nedovršni glagol oddajati prah, prašiti se 𐌺477: delati odpadke **TMB:** Prashy se NEM.: Es stäubt LAT.: Pulvefcit

prašnica [prâšnica] samostalnik ženskega spola preorana in neposejana njiva; praha 𐌺334: kmetijsko zemljišče **TMB:** Prashnêza -e fh. NEM.: Brachacker LAT.: Vervactum PRIMERJAJ: praha

prašniti [prâšniti prâšnem] dovršni glagol opraskati 𐌺552: poškodovati **TMB:** Prashnem -shneti NEM.: Kratzen, krâulen LAT.: Unguibus lædere PRIMERJAJ: praskati

prati [prâti pérem] nedovršni glagol prati 𐌺55: prati **TMB:** Pêrem pral, prâti NEM.: Waschen LAT.: Lavare

pratika [prâtika] samostalnik ženskega spola koledar 𐌺202: knjiga **TMB:** Pratêka -e fh. NEM.: Der Kalender LAT.: Kalendarium

pratkar [prâtikar] samostalnik moškega spola

1. vedeževalec, astrolog 𐌺883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje
2. astronom, zvezdogled 𐌺969: človek z znanjem **TMB:** Pratêkar -ja m. NEM.: Wahrsager, Kalendermacher LAT.: Aftrologus, astronomus

prav [prâv] prislov

1. prav, pravilno
2. izraža visoko stopnjo; prav **TMB:** Prov

NEM.: Recht, gut LAT.: Recte, bene **KG:** Jest, moj Ozhe, inu tvoja Sestra imamo tebe prov radi (str. 139) **KG:** Se prov zhednu faderfhati (str. 182)

pravaednost GLEJ: **pravednost**

pravda [prâvda] samostalnik ženskega spola sodna zadeva, pravda 𐌺556: pravni izraz **TMB:** Pravda -e fh. NEM.: Ein Gerichtshandel LAT.: Lis, cauffâ **GS:** Pravda – quafi Prov, pravizo da. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

pravdarski [prâvdarski] pridevnik ki je v zvezi s pravom; pravni **TMB:** Pravadarske -a -u NEM.: Rechtlich LAT.: Litigatorius

pravdati se [prâvdati se prâvdam se] nedovršni glagol pravdati se 𐌺555: narediti pravno dejanje **TMB:** Pravam se NEM.: Rechten LAT.: Litigare

pravden GLEJ: **pravdni**

pravdni [prâvdni] (pravden) pridevnik ki je v zvezi s pravdo; pravdni **TMB:** Pravnê -a -u NEM.: Des Processes LAT.: Litis, cauffæ

pravdnik [prâvdnik] samostalnik moškega spola strokovnjak za pravo; pravnik 𐌺969: človek z znanjem **TMB:** Pravnîk -a m. NEM.: Rechtslehrter LAT.: Jurisperitus

praveden [prâvêdan] pridevnik pošten **TMB:** Pravêdn -a -u NEM.: Recht-schaffen LAT.: Integer, ingenuus PREGGOVOR: njuh bo uselej vezh teh provêdneh, dobrotliveh (str. 5)

pravednost [prâvêdnost] (pravaednost; pravoednost; pravovednost) samostalnik ženskega spola poštenost 𐌺376: poštenost, pravičnost

TMB: Pravêdnoft; Pravaednoft -e fh.

NEM.: Die Rechtschaffenheit LAT.: Integritas
Siehe Pravednoft PREDGOVOR: ali pruti
mojemu ftanu tudi resnizo, inu provvêdnoft
sovrafhiti (str. 5)

pravi [prâvi] pridevnik

pravi TMB: Prave -a -u NEM.: Recht, wahr
LAT.: Rectus, iustus, verus

pravica [pravíca] samostalnik ženskega
spola

pravica № 556: pravni izraz **TMB: Praviza** -e
fh. NEM.: Die Gerechtigkeit LAT.: Iustitia

pravičen [pravíçæn] pridevnik

pravičen TMB: Pravizhn -a -u NEM.: Gerecht
LAT.: Iustus

pravičnost [pravíçnost] samostalnik
ženskega spola

nepristranskost, pravičnost № 376:
poštenost, pravičnost **TMB: Pravizhnoft** -e
fh. NEM.: Die Willigkeit LAT.: Æquitas

praviti [prâviti prâvim] nedovršni glagol
pripovedovati, praviti № 493: govoriti
TMB: Pravem -vêl, veti NEM.: Sagen,
erzählen LAT.: Dicere, narare

praviti se [prâviti se prâvi se] nedovršni
glagol

biti to, kar izraža dopolnilo; pomeniti,
praviti se № 435: imeti misel **KG: sizer brati,**
inu nefapopasti se prave fa tu nez marat (str. 187)

pravoednost GLEJ: **pravednost**

pravopisnost [pravopísnost]

samostalnik ženskega spola
pravopis № 813: znanost, večšina **TMB:**
Pravopifnost -e fh. NEM.: Rechtschreibung
LAT.: Orthographia

pravovednost GLEJ: **pravednost**

pravoveren [pravovêræn] pridevnik
pravoveren TMB: Pravovirn -a -u NEM.:
Rechtgläubig LAT.: Orthodoxus

prav prilóžno [präv prilóžno]

prislovna zveza
ob prilóžnosti KG: Prov perlofhnu 'zur
gelegener Zeit' (str. 89)

prazen [prázæn] pridevnik

prazen TMB: Prafn -a -u NEM.: Leer, eitel
LAT.: Vacuus, vanus

praznik [práznik] samostalnik moškega
spola

praznik № 46: praznik **TMB: Prafnek** -a m.
NEM.: Der Feyertag LAT.: Dies festus

prazniti [praznîti práznim] nedovršni
glagol

prazniti № 674: zmanjševati **TMB: Prafnem**
-fniti NEM.: Leeren LAT.: Evacuare

praznoskrben [praznoskrbæn]

pridevnik
ki ima nepotrebne skrbi TMB:
Prafnoskerben -a -u NEM.: Eitel sorgfältig
LAT.: Sollicitus

praznost [práznost] samostalnik ženskega
spola

praznost, praznina № 627: nezaželena reč
TMB: Prafnost -e fh. NEM.: Leere, Eitelkeit
LAT.: Vacuum, vanitas PRIMERJAJ: praznota

praznota [praznóta] samostalnik ženskega
spola

praznota, praznina № 627: nezaželena reč
TMB: Prafnóta -e fh. NEM.: Leere, Eitelkeit
LAT.: Vacuum, vanitas PRIMERJAJ: praznost

praznovati [praznovâti praznûjem]
nedovršni glagol

praznovati № 46: praznovati **TMB:**
Prafnujem NEM.: Feyern LAT.: Feriare

pražen GLEJ: **pražnji**

pražilika GLEJ: **prežilika**

pražiti [prážiti (?) prâžim (?)] nedovršni
glagol

pražiti, cvreti № 265: pripravljati hrano

TMB: Prâfhem -fhil -fhiti NEM.: Prâgeln, kröschen LAT.: Frixare, elixare **GS: Prâfhem** – gr. βράζω, ferreo ardeo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pražnje [prâžnje] (**pražno**) samostalnik srednjega spola

1. tanka lanena vlakna ≍ 247: blago ali usnje

2. tanko platno ≍ 247: blago ali usnje **TMB: Prâfhn** -a n. NEM.: Feines Haar, Leinwand LAT.: Linum depexum, findon ⊕ Iztočnica *pražnje* je zgodovinsko upravičena, saj se brez jotizirajoče prvine *z* ne bi priličil v ž. PRIMERJAJ: pražnji

pražnji [prâžnji] (**pražen**) pridevnik tanek, fin **TMB: Prâfhn** -a -u NEM.: Zart, fein LAT.: Tener, subtilis ⊕ Iztočnica *pražnji* je zgodovinsko upravičena, saj se brez jotizirajoče prvine *z* ne bi priličil v ž. Pridevnik se verjetno nanaša le na odnosnice s pomenom 'oblačilo' ali 'blago'. Oblačila iz tanke, fine tkanine so nosili le ob praznikih. PRIMERJAJ: pražnje

pražno GLEJ: **pražnje**

prdeti [prđėti] nedovršni glagol izločati pline iz črevesja; **prdeti** ≍ 697: izločati pline **TMB: Perdim** perđėti NEM.: Feisten, farzen LAT.: Pedere, crepitare **GS: Perdim** – *Perdnem*: gr. πέρω, Ital. *Pedo*: Albanis *Pord*, germ. *Furz*: Hebr. פָּרַד *parad*, separavit. Vallach. *Pjerd*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: prdniti

prdniti [přdniti přdnem] dovršni glagol izločati pline iz črevesja; **prdniti** ≍ 697: izločati pline **TMB: Perdnem** perđėti NEM.: Feisten, farzen LAT.: Pedere, crepitare PRIMERJAJ: prdeti

pre- [pre] predpona **pre- TMB: Prê** NEM.: Sehr, über, durch LAT.: Valde, admodum

prebasati [prebâsati prebâsam] ali [prebâšem] dovršni glagol

napolniti, prenapolniti ≍ 730: polniti **ABC: fta fi shêlodizh prebafala** (1794, str. 24)

prebavati [prebâvati prebâvam]

nedovršni glagol

prebavljati (?) ≍ 699: jesti **TMB: Prebâvam** NEM.: Verkochen LAT.: Decoquere ⊕ Latinski in nemški prevedek v prvi vrsti pomenita 's kuhanjem zgostiti; pokuhati', 'vkuhati' in 'porabiti, zapraviti'. Pomen 'prebavljati, prebaviti' izkazuje le nemški.

prebilno GLEJ: **preobilno**

prebirati [prebîrati prebîram] nedovršni glagol

1. ločevati, izbirati, prebirati ≍ 126: izbirati

2. nalagati, vstavljati (?) ≍ 5: postavljati noter **TMB: Prebîram** NEM.: 1. Ausschuen 2. Ueberfaßen LAT.: 1. Seligere 2. Immittere, Revolvere ⊕ Drugi pomen črpa iz nemškega prevedka *überfaßen* in latinskega *immittere*. Latinsko *revolvere* poleg 'odviti, vrniti' pomeni tudi 'ponoviti, ponovno izgovoriti, ponovno prebrati'.

prebitek [prebîtak] samostalnik moškega spola

izobilje ≍ 110: bogastvo **TMB: Prebytk**; **Prebitk** -a m. NEM.: Der Ueberfluß LAT.: Abundantia

prebiti¹ [prebîti prebîjem] dovršni glagol preživeti se z dohodki, dobiti dovolj dohodkov ≍ 818: živeti dobro **TMB: Prebyem** -byti NEM.: Auskommen, auslangen LAT.: Emergere, fatishabere

prebiti² [prebîti prebîjem] dovršni glagol z udarcem narediti odprtino; **prebiti** ≍ 727: tolči, bosti **ABC: Poterplenje fheleşne vrata prewye** (1794, str. 19)

prebivališče [prebîvališče] samostalnik srednjega spola **prebivališče** ≍ 773: zgradba

TMB: Prebivalshe -a n. NEM.: Die Wohnung
LAT.: Habitatio

prebivati¹ [prebívati prebívam]
nedovršni glagol

prebivati 2: biti **TMB: Prebivam**
NEM.: Wohnen LAT.: Incolere

prebivati² [prebívati prebívam]
nedovršni glagol

delati odprtino; prebijati 727: tolči,
bosti **KG:** voda perwiwa 'das Wasser rinnt
hinzu, grabt unter' (str. 122)

prebračnost [prebráčnost (?)]
samostalnik ženskega spola

poetika **besedna figura, pri kateri se
zamenja besedni red osebka, povedka
in predmeta; anastrofa** 269: jeziko-
slovni izraz **KG:** und sich der /.../ Anastrofen,
Prebrazhnost. u. d. befeissen (str. 184)

prebresti [prebréstí prebrédem] dovršni
glagol

prebresti 578: premikati se po vodi
TMB: Prebrêdem NEM.: Durchwaden
LAT.: Transvadare

prebrihtati se [prebríhtati se
prebríhtam se] dovršni glagol

spomniti se 437: spominjati se, pozabiti
TMB: Prebrihtam se NEM.: Sich erinnern
LAT.: Se reflectare

prebrisan [prebrísan] pridevnik

1. izbrisan
2. bistrouten TMB: Prebrisan -a -u Siehe
fbrisan PRIMERJAJ: zbrisan¹

prebuditi [prebudíti prebudím] dovršni
glagol

prebuditi se 547: prenehati počivati
TMB: Prebudim NEM.: Wieder munter
werden LAT.: Evigilare, refulcitari

precej [prècej (?)] prislov

takoj TMB: Prezej NEM.: Alsobald LAT.:
Confestim **GS: Prezej** – It. *prefto*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: preckaj

precep [precêp] samostalnik moškega spola

1. na enem koncu preklana palica 144:
orodje za držanje

**2. na enem koncu preklana trstika,
steblo za lovljenje ptic** 156:

pripomoček za lov na ptice **TMB: Prezëp;**

Precep -a m. NEM.: 1. Eine Spälte 2. Der
Kloben LAT.: 1. Fiffile 2. calamus aucupum

GS: Prezëp – a *Zepfen*, fiffus: unde lat.
Concio a Cio. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

preceptor [precêptor] samostalnik
moškega spola

učitelj 955: učitelj **TMB: Preceptar** -ja m.
NEM.: Ein Präceptor LAT.: Præceptor

precesija GLEJ: procesija

preckaj [prèckaj (?)] prislov

takoj TMB: Prezkej NEM.: Alsobald LAT.:
Actutum, subito PRIMERJAJ: precej

precvesti [precvəstí precvədè] dovršni
glagol

vzcveteti 599: cveteti, zoreti **ABC: Sturi**
*de fejme te saftopnosti katëru nam je sdej
nafh vuzhënik v' ferza pofejäl, sdajzi gorigrë,*
prezvede. inu fe isory (1794, str. 15)

preč [prèč] prislov

proč TMB: Prêzh NEM.: Weg, hinweg LAT.:
Abs, abhinc **KG:** Pojdite prez od mene vi
prekleti! (str. 143) **KG:** Nesite prez 'Trägt
weg' (str. 191)

prečgnati [prèčgnáti] nedovršni glagol

proč gnati 589: gnati **KG:** prezhgnati
'Wegtreiben' (str. 125)

prečbirati [prèčobíratí prečobítram]
nedovršni glagol

**prebirati, čistiti; odtrgavati neuporabne,
gnile dele** 52: čistiti **TMB: Prezhobbiram**
NEM.: Wegklauben LAT.: Purgare, Decerpere

prečspokajoč [prèčspokajòč]

pridevnik

odganjajoč **KG:** 'Fortschafenden'

(prezhspokajozhega) (str. 96)

preč s tabo, potepuh [prèč s

tâbo, potepúh] medmetna zveza

uporablja se za izražanje želje, ukaza,

naj ogovorjeni odide **KG:** Prezh s'tabo potepuh 'fort mit der Schlingel' (str. 96)**pred¹** [prêd] prislov**prej** **TMB:** **Prêd** **NEM.:** Ehender **LAT.:** AnteaPRIMERJAJ: predaj²**pred²** [pred] predlog**pred** **TMB:** **Préd** **NEM.:** Vor **LAT.:** Ante, ab, ad**KG:** Pred Sodnika poklizan 'vor dem Richtercitiret' (str. 86) **KG:** Je pred dufhelskem

oblastnikom stal 'er stunde vor dem

Landpfleger' (str. 87)

predahnjenje [predahnjénje]

samostalnik srednjega spola

poetika **odmor v verzu sredi stopice;****zareza, cezura** №254: del literarnega dela**KG:** Predahnjenje 'Der Abschnitt' (str. 181)**predaj¹** [predâj] samostalnik moškega spola**prodaja** №733: trgovsko dejanje **TMB:****Predaj** **LAT.:** Sieh. Prudaj **PRIMERJAJ:** prodaj**predaj²** [prêdaj] prislov**prej** **TMB:** **Prêdêj; prêdej** **NEM.:** Vonvornenher; Ehender **LAT.:** Ante; AnteaPRIMERJAJ: pred¹**predajalka** **GLEJ:** **predajavka****predajavka** [predâjavka]

(predajalka) samostalnik ženskega spola

prodajalka №959: trgovec **TMB:****Predajovka** -e **fh.** **NEM.:** Verkäuferinn**LAT.:** Venditrix**predal** [prêdal (?)] samostalnik moškega

spola

1. pregrada, pregradna stena №777: del

zgradbe

2. ležišče №216: sedež ali ležišče **TMB:****Prêdal** -a **m.** **NEM.:** Scheidewand, Verschlag**LAT.:** Manfiuncula, cubile **GS:** **Predal**– *Predalza. Predalu. Pređel, omnia ex**præpositione Pre, & đelam.* Razlaga vsebuje

nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali

trditev.

predalica [prêdalica] samostalnik

ženskega spola

1. pregrada, pregradna stena №777: del zgradbe**2. ležišče** №216: sedež ali ležišče**TMB:** **Prêdalza** -e **fh.** **NEM.:** Scheidewand,Verschlag **LAT.:** Manfiuncula, cubile**predati** [predâti predâm] dovršni glagol**prodati** №733: trgovati **TMB:** **Predâm** **NEM.:**Verkaufen **LAT.:** Vendere **GS:** **Predâm** – *gr.**πρωω, vendo: a Prudej, vel Prudaj (vęnum)**& ideo scribi deberet prudam, sed ufus jam**illud obtinuit.* Razlaga je s stališča današnjegajezikoslovja napačna. **KG:** *predâm 'ich**verkaufe'* (str. 83)**predbabica** [predbábica] samostalnik

ženskega spola

prababica №950: sorodnik ipd. **TMB:****Predbabeza** -e **fh.** **NEM.:** Eine Uranfrau**LAT.:** Abavia**predbänderčar** **GLEJ:****predbendirčar****predbendirčar** [predbendírčar]

(predbänderčar) samostalnik moškega spola

vojak v prvi bojni vrsti №966:vojak **TMB:** **Predwendirzhar** -ja **m.****NEM.:** Vorgänger in der Schlacht **LAT.:****Antefignanus** ☉ Motivirano kot 'ki hodipred praporom', kakor latinsko *antesignanus*iz *ante signum*. **PRIMERJAJ:** spreda**predded** [preddèd (?) preddêda (?)]

samostalnik moškega spola

praded №950: sorodnik ipd. **TMB:** **Predđed****-a m.** **NEM.:** Ein Uranherr **LAT.:** Abavus

preddurec [preddûrɛc] samostalnik
moškega spola
telesni stražar 𐌺966: vojak **TMB: Preddûrz**
-a m. NEM.: Hartschier, Leibwache LAT.:
Prætorianes miles

preddurje [preddûrje] samostalnik
srednjega spola
preddverje 𐌺281: kraj **TMB: Preddurje** -a
n. NEM.: Der Vorhof LAT.: Atrium PRIMERJAJ:
preddvor

preddvor [preddvôr] samostalnik
moškega spola
preddverje 𐌺281: kraj **TMB: Preddvor** -a
m. NEM.: Der Vorhof LAT.: Atrium PRIMERJAJ:
preddurje

predel [predêu (?)] samostalnik moškega spola
1. predal v omari 𐌺210: del pohištva
2. stojišče za konja v hlevu 𐌺799: del
zgradbe za domače živali **TMB: Prêdêl** -a m.
NEM.: Lâdel im Kasten LAT.: Ciftæ abditorium
KG: Predel, -la 'der Pferstand im Stall'
(str. 107) PRIMERJAJ: predelek

predelati¹ [predêlati predêlam] dovršni
glagol
predeliti, ločiti (?) 𐌺619: ločiti
TMB: Predêlam NEM.: Unterschlagen
LAT.: Intercallare

predelati² [predêlati predêlam] dovršni
glagol
predelati 𐌺42: ponavljati **TMB: Predêlam**
NEM.: Uebermachen LAT.: Transformare

predelek [predêlɛk] samostalnik moškega
spola
1. predal v omari 𐌺210: del pohištva
2. stojišče za konja v hlevu 𐌺799: del
zgradbe za domače živali **TMB: Predevk** -a
m. Sieh. Predel PRIMERJAJ: predel

preden [prêdɛn] veznik
preden **TMB: Prêdn** NEM.: Ehe, bevor
LAT.: Anteaquem **KG: De be flude te vfel bil!**
Preden sem te jést dobil (str. 180)

predgorje [predgôrje] samostalnik
srednjega spola
predgorje 𐌺337: vzpetina **TMB: Predgorje**
-a n. NEM.: Das Vorgebirg LAT.: Promontorium

predgovor [predgôvor (?)] samostalnik
moškega spola
predgovor 𐌺203: del knjige **TMB:**
Predgovor -a m. NEM.: Die Vorrede LAT.:
Præfatio

predica [predíca] samostalnik ženskega
spola
ženska, ki prede; predica 𐌺862: kdor
izdeluje material za obleke **TMB: Prediza** -e
f. NEM.: Ein Spinnweib LAT.: Netrix

predirati [predîrati predîram] nedovršni
glagol
prebadati, predirati 𐌺727: tolči, bosti
TMB: Prediram NEM.: Durchstechen,
durchgraben LAT.: Tranfadigere, fodicare

predivo [predívo] samostalnik srednjega
spola
česani lan, predivo 𐌺247: blago ali usnje
TMB: Predivu -a n. NEM.: Das Spinnhaar
LAT.: Linum pexum **KG: Predivu, -va** 'Flachs'
(str. 107)

predmesten GLEJ: **predmestni**

predmestje [predmêstje] samostalnik
srednjega spola
predmestje 𐌺281: kraj **TMB: Predmejtje**
-a n. NEM.: Die Vorstadt LAT.: Suburbium
PRIMERJAJ: predmesto

predmestni [predmêstni]
(predmesten) pridevnik
predmestni **TMB: Predmejtne** -a -u NEM.:
Vorstädtisch LAT.: Suburbanus **KG: skus**
kajfeno oblast? /.../ skus predpeklensko,
predmejtno (str. 133)

predmesto [predmêsto] samostalnik
srednjega spola
predmesto 𐌺281: kraj **TMB: Predmejftu**

-a n. NEM.: Die Vorstadt LAT.: Suburbium
KG: Predmejestu 'Vorstadt' (str. 124) **KG:**
 Redke so zirkve, inu Duhovnishša, shafti njuh
 bode tolku, koker je oshtarij v'mejstu, al
 ponozhneh sten fa vasuvanje v' predmejestah,
 inu na kmeteh. (str. 149) PRIMERJAJ:
 predmestje

pred nekaterimi dnevi [pred
 nekatêrimi dnêvami] prislovna zveza

pred kratkim KG: Pred neketeremi dnevi
 'jüngsthin' (str. 89)

pred nekaterimi letami [pred
 nekatêrimi lêtami] prislovna zveza

nekdaj KG: Pred neketeremi lejtami, nekedej
 'vormals, weylant' (str. 89)

prednik [prêdnik] samostalnik moškega spola

predstojnik № 906: posvetni oblastnik

TMB: Prêdnêk -a m. Siehe Sprednek

PRIMERJAJ: sprednik

prednji [prêdnji] pridevnik

prednji TMB: Prêdn -a -u NEM.: Voriger,

vordere LAT.: Anterior

prednuk GLEJ: predvuk

predpeklenski [predpêklênski (?)]

pridevnik

predpeklenski KG: skus kajfeno oblast? /.../

skus predpeklensko, predmejestno (str. 133)

PRIMERJAJ: predpeklo

predpeklo [predpêklo (?)] samostalnik

srednjega spola

predpekel № 310: kraj posmrtnega bivanja

KG: skus kajfeno oblast? /.../ skus predpe-

klensko, predmejestno oder skus predpekla,

predmejsta (str. 133) PRIMERJAJ: pekel

predpredzadnji [predpredzâdnji

(?)] pridevnik

predpredzadnji TMB: Predpredfadn -a -u

NEM.: Vorvorletzter LAT.: Antipenultimus

predprt [predpřt] samostalnik moškega spola

zavesa, zastor № 221: hišni tekstil

TMB: Predpart -a m. NEM.: Der Vorhang

LAT.: Antipendium

predsinočnjim GLEJ:
predsnočnjim

predsnočnjim [predsnôčnjim]

(predsinočnjim) prislov

predvčerajšnjim TMB: Predsnozh-

nem NEM.: Vorgestern LAT.: Nudiufertius

PRIMERJAJ: predvčerajnim; predvčerajšnjim

pred ta dan [pred tâ dân] prislovna zveza

prejšnjega dne KG: Pred ta dan 'den Tag

zuvor' (str. 89)

predtem [predtễm] (pred tem) prislov

pred tem TMB: Prêdtẽm NEM.: Ehevor LAT.:

Antehac **KG:** Predtẽm 'vor dem' (str. 89)

pred tem GLEJ: predtem

predvčerajnjam [predvčêrajnjim]

prislov

predvčerajšnjim TMB: Preduzhirejnem

LAT.: S. Predsnozhnem PRIMERJAJ: predsnoč-

njam; predvčerajšnjim

predvčerajsnim GLEJ:

predvčerajšnjim

predvčerajšnjim [predvčêrajšnjim]

(predvčerajsnim) prislov

predvčerajšnjim KG: Preduzhirejsnem

'vorgestern' (str. 89) PRIMERJAJ: predsnoč-

njam; predvčerajnjam

predvuk [predvňuk predvňúka]

(prednuk) samostalnik moškega spola

pravuk № 950: sorodnik ipd.

TMB: Prêdnúk -a m. NEM.: Der Urenkel

LAT.: Pronepos PRIMERJAJ: prevuk

predzadnji [predzâdnji] pridevnik

predzadnji TMB: Predfadn -a -u NEM.:

Vorletzter LAT.: Penultimus

predzidje [predzîdje] samostalnik

srednjega spola

zunanji obrambni zid; predzidje ▯ 793: vojaška zgradba **TMB: Predfidje -a n.** NEM.: Die Vormauer LAT.: Antemurale

preganiti [preganīti pregánem] dovršni glagol

prepogniti, preganiti ▯ 675: spreminjati obliko **TMB: Perganem -niti** NEM.: Einbeugen LAT.: Plicare folium

preganjalec GLEJ: **preganjavec**

preganjati [pregânjati pregânjam] nedovršni glagol

preganjati, sovražno zasledovati ▯ 589: gnati **TMB: Pregajnam** NEM.: Verjagen, verfolgen LAT.: Persequi, infequi

preganjavec [preganjāvæc] (preganjalec) samostalnik moškega spola **preganjalec, sovražni zasledovalec** ▯ 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Preganjavz -a m.** NEM.: Verfolger LAT.: Persecutor

pregiba GLEJ: **prigba**

pregled [preglêd] samostalnik moškega spola

hoten spregled česa slabega, nedovoljenega ▯ 409: sočutje, milost in popuščanje **TMB: Prêgléd -a m.** NEM.: Die Nachsicht LAT.: Coniventia

pregledalec GLEJ: **pregledavec**

pregledati [preglêdati preglêdam] dovršni glagol

hote ne videti, ne opaziti česa slabega, nedovoljenega; spregledati ▯ 409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Preglêdam** NEM.: Nachsehen LAT.: Conivere

pregledavec [pregledāvæc] (pregledalec) samostalnik moškega spola **pregledovalec, nadzornik** ▯ 875: sluga oblasti **TMB: Pregledavz -a m.** NEM.: Ueberscher LAT.: Revisor rerum ☉ Naglas

preglêdavec, o katerem bi sklepali iz *glêdavec*, se zdi manj verjeten, ker *e* ni zapisan z *ê* in ker zapis *-avz* kaže na neskrajšani govorniki *-avc*.

pregnanost [pregnánost] samostalnik ženskega spola

premetenost ▯ 394: prebrisanost **TMB: Pregnanoft -e fh.** NEM.: Die Arglist LAT.: Argutiæ ☉ Nemški prevedek pomeni zvičajno, zahrbtno premetenost, latinski pa predvsem duhovito, bistroumno.

pregnati [pregnátí prežénem] dovršni glagol

pregnati ▯ 589: gnati **KG: pregnati** 'vertreiben' (str. 125)

pregovar GLEJ: **pregovor**

pregovarjati [pregovârjati] nedovršni glagol

prepričevati, pregovarjati ▯ 493: govoriti **TMB: Pregovarjam** NEM.: Ueberreden LAT.: Perfuadere

pregovor [pregôvor] ali [pregôvor pregôvorja] ali [pregôvorja] (**pregovar**) samostalnik moškega spola

pregovor ▯ 253: literarno delo **TMB: Pregovar -ja m.** NEM.: Ein Sprichwort LAT.: Adagium

pregreha [pregrêha] samostalnik ženskega spola

1. pregreha ▯ 102: greh
2. hudodelstvo ▯ 105: hudodelstvo **TMB: Pregrêha -e fh.** NEM.: Die Mißthat LAT.: Iniquitas

pregrešiti se [pregrešiti se pregrešim se] dovršni glagol

narediti kaj slabega; pregrešiti se ▯ 102: grešiti **TMB: Pregrêshim se** NEM.: Sündigen LAT.: Se impiare

pregrizniti [pregríztniti prigríznem] dovršni glagol

pregrizniti 𐀓 699: jesti **TMB: Pregrifnem**
-neti NEM.: Entzweybeißen LAT.: Dimordere

pregrniti [pregrnīti pregřfnem] dovršni
glagol

prekriti, pregrniti 𐀓 13: postavljati gor
TMB: Pregerném NEM.: Ueberdecken
LAT.: Contegere

preguliti [pregulīti pregúlim] dovršni
glagol

z drgnjenjem narediti luknjo;
predrgniti 𐀓 627: poslabševati, zatirati
TMB: Pregûlem -guliti NEM.: Durchreiben
LAT.: Atterere

prehiteti [prehitēti prehitīm] dovršni
glagol

pospešiti (?) 𐀓 562: hitro se premikati
TMB: Prehitim -hitēti NEM.: Uebereilen
LAT.: Præcipitare **KG: prehetim** (str. 177)
⊗ Oba prevedka sta večpomenska.
Poleg navedenega pomena je v preseku
pomenov prevedkov tudi 'prenaglit se'.

prehoditi [prehodīti prehódim] dovršni
glagol

sprehoditi se 𐀓 579: sprehajati se
TMB: Prehódem -hoditi NEM.: Sich bewegen
LAT.: Spatiare

prehoja [prehója] samostalnik ženskega
spola

sprehod 𐀓 579: sprehod **TMB: Prehója** -e
lh. NEM.: Spatziergang LAT.: Spatiamentum

prehvalen [prehváləŋ] pridevnik
pohvaljen **TMB** PREDGOVOR: se je tudi
drugem imenitnejšem pisarjem toku godilu,
katireh nigdar fadoſti prehvalne pisanize
so se skus kup teh samu sebi faſtopne
daſdevajozheh vedomzov koker skus
ossklivne shibe ulēkle (str. 4. s.)

preiskati [preiskāti preiſčem] dovršni
glagol

preiskati 𐀓 758: delati vidno **KG: Po**
njegovoh beſſedah so uſſe po koteh preyskalli

'auf seine Worte haben sie alles in allen
Winkeln ausgesuchet' (str. 86)

preiti [prejīti prejīdem] (**prejti**) dovršni
glagol

miniti, preiti 𐀓 95: končati se **TMB:**
Prejidem; Prejide use; Prejde use -jidi
NEM.: Vergehen; Alles vergeht LAT.: Tranfire;
Tranfeunt omnia **GS: Prejdem** – quod
Prejidemi abforpto. Razlaga je s staliſča
današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: zhe bosh**
is sladnostjo kaj gerdega sturil, bo sladnost
prejshla, inu gerdoba bo ostala (str. 172)

preja [prēja] samostalnik ženskega spola
iz lanenih vlaken spredena nit;
preja 𐀓 247: blago ali usnje **TMB: Preja**
-e lh. NEM.: Das Garn LAT.: Filum lineum
PRIMERJAJ: na prejo iti

prejati [prējati prējaŋ] nedovršni glagol
iti na obisk, na katerem se dela v
družbi 𐀓 926: obiskati **TMB: Prejam** NEM.:
Mit der Gespunst auf den Besuch gehen LAT.:
Ad collaborandum invifere PRIMERJAJ: na
prejo iti

prejemati [prejēmati prejēmam] in
[prejēmljem] nedovršni glagol
sprejemati goste 𐀓 926: imeti obisk **TMB:**
Prejēmam; Prejēmlem NEM.: Empfangen
LAT.: Excipere hospites PRIMERJAJ: prejeti¹

prejenjati [prejēnjati prejēnjam]
nedovršni glagol
popuščati 𐀓 409: imeti sočutne
medsebojne odnose **TMB: Prejejam** NEM.:
Aussetzen LAT.: Paufare **KG: Prejejnem** temu
vezhemu (str. 187)

prejeti¹ [prejēti] dovršni glagol
sprejeti goste 𐀓 926: imeti obisk **TMB:**
Prejēmlem -jēti NEM.: Empfangen LAT.:
Excipere hospites ⊗ V TMB je sedanjik
prejēmljem, ki spada k *prejēmati*, zmotno
pripisan nedoločniku *prejēti*, zato je ta
sestavek opredeljen kot homonim k
*prejēti*² in ne zgolj kot eden od pomenov

izvorno enotnega glagola *prejēti* *prējmēm*.
PRIMERJAJ: prejemati; prejeti²

prejeti² [prejēti prējmēm] dovršni glagol
sprejeti № 115: jemati **TMB: Prejmēm**
prejēti NEM.: *Empfangen* LAT.: *Capere*,
accipere PRIMERJAJ: prejeti¹

prejetje [prejētje] samostalnik srednjega spola
sprejem № 576: prihod **TMB:**
Prejetje -a n. NEM.: *Der Empfang* LAT.:
Acceptum ☉ Natančnejša pomenska
opredelitev zaradi večpomenskosti
prevedkov ni mogoča.

prejnat [prējnat] pridevnik
narejen iz lanene preje **TMB: Prejnat** -a -u
NEM.: *Vom Garne* LAT.: *Ex filo lineo*

prejomeni [prejómēni (?)]
(prejomini) medmet
izraža žalost, zaskrbljenost nad lastno
usodo **TMB: Prejomēni!** LAT.: *Sieh. Joj!*
KG: *Ove, jov, prejov 'sehr wehe'*. *Jomini*
Prejomini! Aeiou! (str. 96) PRIMERJAJ: jomeni

prejomini GLEJ: **prejomeni**

prejov [prejöv (?)] medmet
izraža žalost **KG:** *Ove, jov, prejov 'sehr*
wehe'. *Jomini Prejomini! Aeiou!* (str. 96)
PRIMERJAJ: joj prejoj

prejti GLEJ: **preiti**

prek¹ [prêk] prislov
prek **TMB: Pręg** NEM.: *Jenseits* LAT.: *Ultra*

prek² [prek] predlog
prek **KG:** *Prejk, potoka 'jenseits des Bachs'*
(str. 84)

prekaste oči [prêkaste očî] množinska
samostalniška zveza ženskega spola
slabovidne, kratkovidne oči № 32: hiba
pri zaznavanju s čutili **TMB: Prękafte**
ozhy NEM.: *Uebersichtig* LAT.: *Lufciofus*,
myops ☉ Vsi trije prevedki so pridevniki s
pomenom 'slaboviden, kratkoviden'.

prekgnati [prekgnáti] nedovršni glagol
gnati prek № 589: gnati **KG:** *prejkgnati*
'*Hinübertreiben*' (str. 125)

prekla [prêkla] samostalnik ženskega spola
tanek drog; prekla № 175: orodje, ki je
palica **TMB: Prękla** -e fh. NEM.: *Eine düne*
Stange LAT.: *Pertica* **GS: Prękla** – lat. *Pertica*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

prekladek [preklâdæk] samostalnik
moškega spola
primer № 435: miselni pojem **TMB:**
Prekladk -a m. NEM.: *Das Beyspiel* LAT.:
Exemplum

prekladnost [preklâdnost preklâd-
nosti] samostalnik ženskega spola
jezikoslovje **spreganje** № 269: izraz
TMB: Prekladnoft -e fh. NEM.: *Die*
Abwandlung LAT.: *Conjugatio*
KG: *Od Prekladnoft 'Von den drey*
Zeitwandlungen' (str. 56)

preklet [preklêt] pridevnik
preklet **KG:** *Preklete tat, ke meni tolikajn*
desh! 'verfluchter Kerl, daß du mir so viel
machest' (str. 92) **KG:** *Pojdite prezh od mene*
vi prekleti! (str. 143)

prekleti [preklêti prekóunem] dovršni
glagol
prekleti № 496: preklinjati ali psovati
TMB: Prêkovnem -kleti NEM.: *Vermaledeyen*
LAT.: *Maledicere*

prekletje [preklêtje] samostalnik
srednjega spola
izgnanstvo № 556: pravni izraz
TMB: Preklêtje -a n. NEM.: *Die Verbannung*
LAT.: *Anathema* PRIMERJAJ: prekletstvo

prekletstvo [preklêtstvo] samostalnik
srednjega spola
izgnanstvo № 556: pravni izraz
TMB: Preklêtftvu -a n. NEM.: *Die Verbannung*
LAT.: *Anathema* PRIMERJAJ: prekletje

preklican denar [preklīcan dənár]

(preklicani denar) samostalniška zveza

moškega spola

denar, katerega veljavnost je bila

preklicana ¶ 85: denar **TMB: Preklizan****dnâr** NEM.: Verrufenes Geld LAT.: Pecunia

adulterina ☉ Tak denar so pogosto

prenarejali v navidez veljavnega.

preklicani denar GLEJ: **preklican denar****preklicanje** [preklīcanje] samostalnik

srednjega spola

prepoved, preklic ¶ 556: pravni izraz**TMB: Preklizanje** -a n. NEM.: Das Verboth

LAT.: Interdictio

preklinjati [preklīnjati preklīnjam]

nedovršni glagol

preklinjati ¶ 496: preklinjati ali psovati**TMB: Preklinam** NEM.: Verfluchen LAT.:Anathematizare **GS: Klinam – Klinem,***Klajnam, Klônem* simplicia exolvere, incompositis duntaxat refant: *preklinam,**perklajnam, naklônem*: gr. κλείω, claudo:chald. ܟܠܐܢ *kela* clauřit. Razlaga vsebuje zelo

malo povednega.

prekop [prekõp prekõpa] samostalnik

moškega spola

jarek, po katerem se vojaki varno

približajo sovražnemu utrjenemu

mestu ¶ 796: vojaški nasip **TMB: Prekõp** -a

m. NEM.: Ein Laufgraben LAT.: Adductus

prekopavati [prekopâvati

prekopâvam] nedovršni glagol

delati nasip ¶ 771: delati z zemljo

TMB: Prekopavam NEM.: Aufwerfen LAT.:

Adaggerare

prekoreden [prekorédæn] pridevniknevzgojen, nesramen **TMB: Prekorédn** -a

-u NEM.: Frech, ungezogen LAT.: Effrenis

prekrižati [prekrižati prekrižam]

dovršni glagol

pokrižati se, tj. z gibom roke narediti križ

na sebi ¶ 590: premikati telesni del **TMB:****Prekriřham** NEM.: Sich mit dem Kreuze

bezeichnen LAT.: Signo crucis fe signare

prekrstenc [prekrřtenæc] samostalnik

moškega spola

prekrřčevalec, anabaptist, tj. pripadnik

krřčanske ločine anabaptizem ¶ 894:

človek glede na krřčansko vero **TMB:****Prèkerřtenz** -a m. NEM.: Wiedertäufer LAT.:

Anabaptifta PRIMERJAJ: prekrstnik

prekrstnik [prekrřtník] samostalnik

moškega spola

prekrřčevalec, anabaptist, tj. pripadnik

krřčanske ločine anabaptizem ¶ 894:

človek glede na krřčansko vero **TMB:****Prèkerřtnik** -a m. NEM.: Wiedertäufer LAT.:

Anabaptifta PRIMERJAJ: prekrstenc

prekuha [prekûha] samostalnik ženskega

spola

prekuhana, ponovno pogreta jed ¶ 261:hrana **TMB: Prekûha** -e fh. NEM.: Wiederko-

chtes LAT.: Chrambe, recoctum

prekuhec [prekûhæc] samostalnik

moškega spola

kuhar ¶ 871: uslužbenec **TMB: Prekûhz** -a

m. NEM.: Ein Garkoch LAT.: Propinarius, lixa

prekupec [prekûpæc] samostalnik

moškega spola

prekupčevalec, tj. kdor kupuje hrano

pri pridelovalcih in jo prodaja

trgovcem ¶ 959: trgovec **TMB: Prèkopz** -a

m. NEM.: Ein Vorkäufer LAT.: Propola

prekupilo [prekupílo] samostalnik

srednjega spola

prekupčevanje, tj. kupovanje hrane pri

pridelovalcih in prodaja trgovcem ¶ 733:

trgovsko dejanje **TMB: Prèkopilu** -a n. NEM.:

Der Vorkauf LAT.: Protimisifis

prekurž [prekürž] samostalnik moškega

spola

kužna bula 𐌺35: oboleli del človeka **TMB:** **Prekûrsh** -lha m. NEM.: Ein Pestbeul LAT.: Anthrax **GS:** **Prekursh** – in Boruflia *Brüsch*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: preskurž

prekvantati [prekvantáti prekvantâm] dovršni glagol
preslepiti, ogoljufati 𐌺107: varati, goljufati **TMB:** **Preqvantam** NEM.: Uebertölpeln LAT.: Imponere alicui

prelaz [prêlaz] samostalnik moškega spola
nižja lestev na obeh straneh plota za prehod prek njega 𐌺178: pripomoček za hojo **TMB:** **Prełas** -fa m. NEM.: Der Stiegel LAT.: Tranfultus

preljub [preljûb] pridevnik
zelo ljub, preljub **KG:** Toku bom jest tedej tebe prelube syn! uzhil, koku be imel tu dijanje tvojea fhivlenja urovnati (str. 186 s.)

prelog [prelòg prelòga] samostalnik moškega spola
krčevina, tj. zemljišče, s katerega je odstranjeno drevje, grmovje 𐌺334: kmetijsko zemljišče **TMB:** **Prelòg** -a m. NEM.: Ausgebrannter Heckenwald LAT.: Novale

preložiti [preložiti preložím] dovršni glagol
prestaviti, premakniti, preložiti 𐌺581: premikati **TMB:** **Preloshim** NEM.: Verlegen LAT.: Transponere

preluka [prelûka] samostalnik ženskega spola
stolp v pristanišču, svetilnik 𐌺773: zgradba **TMB:** **Prelûka** -e fh. NEM.: Thurm am Meerhaven LAT.: Pharos, portus **GS:** **Prelûka** – ex praepositione *Pre, & Lukam, aspicio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

premagan [premâgan] pridevnik
premagan **KG:** Katira she nibla premagana kedaj (str. 182)

premagati [premâgati premâgam] dovršni glagol
premagati 𐌺416: biti nasilen **TMB:** **Premâgam** NEM.: Obsiegen LAT.: Vincere **GS:** **Magam** – simplex exolevit; fed reperitur in *premagam, obnemagam*; unde germ. *Macht, mögen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Premagam 'ich überwinde' (str. 65) PRIMERJAJ: -magati

premagovalec GLEJ:
premagovavec

premagovavec [premagovâvæc] (premagovalec) samostalnik moškega spola
zmagovalec 𐌺945: nasilnež **TMB:** **Premaguvavz** -a m. NEM.: Ein Obfieger LAT.: Victor

premalo [premálo] prislov
premalo **KG:** Premalu 'zu wenig' (str. 93)

premek [prêmək] samostalnik moškega spola
pleva, tj. zunanji, trši ovoj semena pšenice, rži 𐌺616: del zelike **TMB:** **Prêmk** -a m. NEM.: Der Kaff, die Spreu LAT.: Palea, acus PRIMERJAJ: otrobi; pleva

premeniti [premenīti premením] dovršni glagol
spremeniti 𐌺673: spreminjati **TMB:** **Premènim** NEM.: Verändern LAT.: Mutare **KG:** se premenim 'ich verkläre mich' (str. 83) ☉ Pomen zapisa v KG ni jasen. Prevedek *sich verklären* v nemščini pomeni 'prikazati se' in 'izjasniti se', brez prostega morfema pa tudi 'pojavit se v jasni obliki' in 'polepšati se, povišati se, povelicati se'.

premetalnost [premetálnost] samostalnik ženskega spola
bistroumnost 𐌺374: bistrost **TMB:** **Premetalnoft** -e fh. NEM.: Scharffsinnigkeit LAT.: Argutia

premirati [premírati premîram]

nedovršni glagol

zmrzovati, premirati, tj. **postajati negiben, tog, manj občutljiv zlasti zaradi mraza** ▯ 768: zaznavati temperaturo **TMB:**

Premiram NEM.: *Kälte leiden* LAT.: *Frigere*, *torpere*

premislek [premîslək premîsəlka] ali

[premîsləka] samostalnik moškega spola

premislek ▯ 435: miselni pojem **TMB:**

Premislek -a m. NEM.: *Die Erwegung* LAT.: *Confideratio* **KG:** *Bres premiselka* 'unbesonnen' (str. 94)

premislen [premîslen] pridevnik

premišljen **TMB: Premislén -a -u** NEM.:

Erwegen, überlegt LAT.: *Perpensus*

premišljevati [premišljévati

premišljûjem] nedovršni glagol

premišljevati ▯ 435: snovati v mislih

TMB: Premishlujem NEM.: *Betrachten* LAT.: *Confiderare*

premoči [premóči premórem] dovršni

glagol

zmoči, premoči ▯ 416: biti nasilen **TMB:**

Premórem NEM.: *Vermögen* LAT.: *Valere*, *pollere* **KG:** *premorem* 'ich vermag' (str. 80)

PRIMERJAJ: enako premoči

premog [premòg premóga] samostalnik

moškega spola

zmaj ▯ 94: živaloliko bajeslovno bitje

TMB: Premòg -a m. NEM.: *Drach, Lindwurm*

LAT.: *Draco*

premojstriti [premojstrîti

premojstrím] dovršni glagol

prekositi v kaki veččini ▯ 423: biti v tekmovalnih medsebojnih odnosih **TMB:**

Premojstrim NEM.: *Uebermeistern* LAT.: *Superare*

premornost [premórnost] samostalnik

ženskega spola

premoženje ▯ 110: imeti **TMB: Premornoft**

-e fh. NEM.: *Das Vermögen* LAT.: *Potentia*, *divitiæ*

premorska gebanica GLEJ:
primorska gebanica**premorska gibanica** GLEJ:
primorska gebanica**premotiti se** [premotîti se premótim

se] dovršni glagol

zmotiti se ▯ 102: motiti se **TMB: Premôtem**

se NEM.: *Sich irren* LAT.: *Aberrare*

premožen [premóžən] pridevnik

premožen **TMB: Premófhne -a -u** NEM.:

Vermögend LAT.: *Potens, dives*

premoženje [premožénje] samostalnik

srednjega spola

premoženje ▯ 110: imeti **KG:** *Otsche on*

mene ob moje premošhenje perpraviti?

(str. 172) **KG:** *Ozha je nam otrokam ufše svoje premošhenje fapustil* (str. 175)

premožiti [premožîti premožím]

dovršni glagol

premagati, nadvladati ▯ 416: biti nasilen

TMB: Premofhim NEM.: *Uebermannen*

LAT.: *Superare*

premreti [premrêti premrjem] in

[premrêm] dovršni glagol

premreti, tj. **postati negiben, tog, manj**

občutljiv zaradi mraza ▯ 768: zaznavati

temperaturo **TMB: Premèrjem; Premrêm**

-mrêti; -rêti NEM.: *Sich erkältigen* LAT.:

Frigore corripi

premsa [prêmsa] samostalnik ženskega

spola

kaznovanje, svarjenje (?) ▯ 560: kazen

TMB: Prêmsa -e fh. NEM.: *Bezüchtigung* LAT.:

Correptio © Nemški prevedek verjetno ni

starejši hiperkorektni zapis današnjega

Bezichtigung 'obdolžitev', temveč isto kot

Züchtigung, glej *svar*. Latinski prevedek

sicer pomeni 'zaplemba', a ga Vorenčev

slovar navaja tudi ob zapisih slovenskih besed *opominanje* in *posvarjenje*. PRIMERJAJ: premsati; svar

premsati [prɛ̂msati prɛ̂msam] nedovršni glagol

kaznovati, karati, svariti 𐛀 503: grajati, svariti **TMB: Preamsam** NEM.: Bestrafen, schelten LAT.: Corripere PRIMERJAJ: premsa

prenašati [prenāšati prenāšam] nedovršni glagol

prenašati 𐛀 459: nositi **TMB: Prenasham** NEM.: Immer übertragen LAT.: Continuo transferre

prenehati [prenêhati prenêham] dovršni glagol

prenehati 𐛀 95: končati **TMB: Prenêham** NEM.: Abbrechen LAT.: Abrumpere

prenesti [prenésti prenésem] dovršni glagol

prenesti, tolerirati 𐛀 409: imeti sočutne medsebojne odnose **KG: Starshe prenesi s'poterpljenjam** (str. 187)

prenočevati [prenočeváti prenočûjem] nedovršni glagol

prenočevati 𐛀 43: biti nekaj časa **TMB: Prenozhujem** NEM.: Uebemachten LAT.: Pernoctare

prenočiti [prenočiti prenočím] dovršni glagol

prenočiti 𐛀 43: biti nekaj časa **TMB: Prenozhim** NEM.: Uebemachten LAT.: Abnoctare

prenuč GLEJ: **prevnuč**

prenučinja GLEJ: **prevnučinja**

preobiln [preobîlnɔ̃] pridevnik

obiln, bogat, preobiln **TMB** PREGOVOR: de bi se noben previdn hishne Gospodar, nebil v' preobilneh bel per pizhlemu (str. 3)

preobilno [preobîlno] (prebilno) prislov
obilno, bogato, preobilno **TMB: Prebilnu**

NEM.: Ueberflüßig LAT.: Abundanter **KG: Prebivnu, preobilnu** 'gar zu viel' (str. 93)

preobilnost [preobîlnost] samostalnik ženskega spola

preobilje 𐛀 110: bogastvo **TMB: Preobilnoft -e** *fh.* NEM.: Der Ueberfluß LAT.: Redundantia

preobrniti [preobrnîti preobrnem] dovršni glagol

obrniti, preobrniti 𐛀 581: premikati **TMB: Preberném -niti** NEM.: Umwenden LAT.: Vertere

prepad [prepäd prepáda] (prepod) samostalnik moškega spola

1. prepad 𐛀 336: zemljepisna oblika
2. past v obliki zakrite jame 𐛀 155: pripomoček za lov na kopenske živali **TMB: Prepäd -a** *m.* NEM.: Der Abgrund LAT.: Abyffus **KG: Prepod** 'Abgrund, Falle' (str. 116)

prepahniti [prepahnîti prepáhnem] dovršni glagol

prebosti, prevrtati 𐛀 727: tolči, bosti **TMB: Prepahnem -niti** NEM.: Durchbohren LAT.: Tranfadigere

prepasati [prepásati prepâšem] dovršni glagol

prevezati s pasom; prepasati 𐛀 464: vezati, zapenjati obleko **TMB: Prepashem -sati** NEM.: Umgürten LAT.: Accingere

prepelica [prepelíca] samostalnik ženskega spola

ptica prepelica, latinsko *Coturnix coturnix* 𐛀 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Prepeliza** – onomatopœia a cantu illius, sicut in plerisque linguis deducta, & formata vox: infer. germ. *Kutjeblick: & temporibus Caroli magni latine vocabatur. Quacara:* germ. *Wachtel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

prepevati [prepévati prepévam] nedovršni glagol

prepevati 𐌺530: peti **TMB: Prepevam** NEM.: Immerfort singen LAT.: Cantitare

prepir [prepîr] samostalnik moškega spola
prepir 𐌺414: slabi medsebojni odnosi
TMB: Prepir -a m. NEM.: Der Disput, Hader
LAT.: Disputatio PRIMERJAJ: prepirenga

prepiralka GLEJ: **prepiravka**

prepirati se [prepîrati se prepîram se] nedovršni glagol

prepirati se 𐌺511: prepirati se **TMB: Prepiram se** NEM.: Zanken, Hadern LAT.: Contendere

prepiravka [prepîravka] (prepiralka) samostalnik ženskega spola

prepirljiva ženska 𐌺884: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z govorom **TMB: Prepiravka** -e fh. NEM.: Zänkisches Weib LAT.: Altercatrix

prepiren [prepîrən] pridevnik
prepirljiv **TMB: Prepirn** -a -u NEM.: Zänkisch LAT.: Contentiosus

prepirenga [prepîrəŋga] (prepiringa) samostalnik ženskega spola
prepir 𐌺414: slabi medsebojni odnosi
TMB: Prepirenga -e fh. Sieh. Prepir

prepiringa GLEJ: **prepirenga**

prepirljiv [prepîrljív] pridevnik
prepirljiv **TMB: Prepirliv** -a -u NEM.: Zänkisch LAT.: Contentiosus

prepirnost [prepîrnost] samostalnik ženskega spola
prepirljivost 𐌺380: negativna lastnost v zvezi z govorom **TMB: Prepirnoft** -e fh. NEM.: Lust zu hadern LAT.: Animus altercandi

prepisanica [prepîsanica (?)] samostalnik ženskega spola
prepis, kopija 𐌺201: pisni izdelek **TMB: Prepisaniza** -e fh. NEM.: Eine Kopie LAT.: Copia, formulare

prepisek [prepîsək] samostalnik moškega spola

prepis 𐌺201: pisni izdelek **TMB: Prepisk** -a m. NEM.: Eine Abschrift LAT.: Exemplum, defumtum

preplutje [preplútje] samostalnik srednjega spola

poplava, povodenj 𐌺448: škodljiv naravni pojav **TMB: Préplútje** -a n. NEM.: Die Ueberschwemmung LAT.: Innudatio **GS: Preplútje** – ex *pre* prae-positione, & *plavam*, quafi *Perplavanu*: fi vibices sunt texendis febibus aptæ dicitur, & scribitur *perplotje a plôt* feps. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

prepod GLEJ: **prepad**

prepotec GLEJ: **pripotec**

prepoved [prepôved prepôvedi] samostalnik ženskega spola

prepoved 𐌺556: pravni izraz **TMB: Prepovd** -e fh. NEM.: Das Verboth LAT.: Prohibitio

prepovedan [prepovêdan] pridevnik
prepovedan **ABC: Ob** prepovedaneh zhaseh koker v' Adventu, inu velikem poftu nekar fvatovfhne dershati (1789, str. 29)

prepovedati [prepovêdati prepovém] dovršni glagol

prepovedati 𐌺522: ukazati **TMB: Prepovem** NEM.: Verbiethen LAT.: Prohibere

prepovedovati [prepovedováti prepovedûjem] nedovršni glagol
prepovedovati 𐌺522: ukazati **TMB: Prepovdûjem** NEM.: Verbiethen LAT.: Prohibere

prepozno [prepóznɔ] prislov
prepozno **TMB: Preprofnu** NEM.: Zuspät LAT.: Tarde

prepreči [preprêči preprêžem] dovršni glagol
1. prepreči, tj. zamenjati vprežno žival,

vpredi konje k drugemu vozu 𐌺581:
premikati

2. pretkati, tj. s tkanjem ali vezenjem narediti, da pride v blago še drugačna nit 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Preprēfhēm** -pregl, prēfhén, prezhi NEM.: 1. Ueberspannen 2. Ueberweben, verstricken LAT.: 1. Equos alteri curruj jungere 2. Supertexere

preprega [preprēga] samostalnik ženskega spola

1. konjska oprava 𐌺255: živalska oprava
2. tkanina 𐌺247: blago ali usnje **TMB: Preprēga** -e fh. NEM.: 1. Pferdgeschirr 2. Das Gewebe LAT.: 1. Phaleræ 2. Tela, textum

preprost [preprōst] pridevnik
nerazgledan, neumen, preprost
TMB: Perproft -a -u NEM.: Einfältig, Dumm
LAT.: Simplex

preproščina [preprōščina] samostalnik ženskega spola
nerazgledanost, lahkovernost,
preproščina 𐌺382: negativna človeška lastnost **TMB: Perproshēna** -e fh. NEM.: Die Einfältigkeit LAT.: Simplicitas PRIMERJAJ: preprošnost

preprošnost [preprōšnost preprōšno-sti] samostalnik ženskega spola
nerazgledanost, nepretkanost, lahkovernost, **preproščina** 𐌺382: negativna človeška lastnost **TMB: Perproshnoft** -e fh. NEM.: Die Einfältigkeit LAT.: Acacia PRIMERJAJ: preproščina

preprt [prepr̥t] samostalnik moškega spola
predpasnik 𐌺130: oblačilo ali obutev
TMB: Prepert -a m. NEM.: Das Vortuch LAT.: Præcinctorium **KG:** Ona je svoj prepert fa njeno pezho, inu fa njegovo srajzo dalla 'Sie hat ihr Fürtuch für ihr (einer anderen) Haupttuch, und sein Hemmd gegeben' (str. 136)

preriti [preríti prerījem] dovršni glagol
predreti, preriti 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**

Preryem -ryti NEM.: Durchbringen
LAT.: Penetrare

preročnica [preročnica] samostalnik ženskega spola

okovi za roke 𐌺145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Prerozhniza** -e fh. NEM.: Das Handeisen LAT.: Manticæ

prerok [prérok (?)] samostalnik moškega spola

prerok 𐌺953: svetopisemski človek
TMB: Prerok -a m. NEM.: Ein Prophet LAT.: Prophetes **GS: Prerok** – ex *Pre*, & *Rêzhem*: ficut lat. ex *Pro*, & *fari*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

prerokinja [prerōkinja (?)] samostalnik ženskega spola

prerokinja 𐌺953: svetopisemski človek
TMB: Prerokēna -e fh. NEM.: Die Prophetinn
LAT.: Prophetiffa

prerokovalec GLEJ: prerokovavec

prerokovalski GLEJ:
prerokovavski

prerokovati [prerokováti prerokûjem] nedovršni glagol
prerokovati 𐌺516: predvidevati
TMB: Prerokûjem NEM.: Weissagen
LAT.: Prophetizare

prerokovavec [prerokovâvæc] (pre-rokovelec) samostalnik moškega spola
vedeževalec, prerokovelec 𐌺883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje
TMB: Prerokuvavz -a m. NEM.: Ein Wahrsager LAT.: Ariclus, vates

prerokovavski [prerokovâvski] (prerokovalski) pridevnik
preroški **TMB: Prerokuvavske** -a -u NEM.: Prophetisch, weissagerisch LAT.: Propheticus, vaticinus

presajati [presájati presájam] nedovršni glagol

presajati 𐌺581: premikati **TMB: Presajam**
NEM.: Uebersetzen LAT.: Transplantare

prese GLEJ: **prase**

preseči [presěči presěžem] dovršni glagol
preseči, prekositi 𐌺423: biti v
tekmovalnih medsebojnih odnosih
TMB: Preseǥhēm -sezhi NEM.: Uebertreffen
LAT.: Excellere PRIMERJAJ: presežnost

presedati se [presėdati se presėdam
se] nedovršni glagol

1. presedati se, menjati sedež 𐌺561:
premikati se
2. z dajalnikom biti neprijeten, zoprn 𐌺415:
nadlegovati **TMB: Presėdam se; Presėda se**
mi NEM.: Den Sitz wechseln; Widerstehen
LAT.: Sedem mutare; Refugit

presekati [presėkati presėkam] dovršni
glagol

presekati 𐌺620: rezati, trgati **KG: Otsche**
on mene na pol presekat? Nej me preseka
(str. 172)

preseljevanje [preseljvānje]

samostalnik srednjega spola

preseljevanje, selitev 𐌺568: potovanje,
pot **TMB: Preseluvanje -a n.** NEM.: Die Ue-
bersiedlung LAT.: Transmigratio

presen [prėsən] pridevnik

svež, surov, presen GS: Prėsne – exolevit,
pro eo opprėsne ufurpatur.

presežnost [presěžnost] samostalnik
ženskega spola

prekašanje 𐌺365: pozitivna človeška
lastnost **TMB: Preseǥhnoft -e fh.** NEM.: Ueber-
treffung LAT.: Excellentia PRIMERJAJ: preseči

preskok [preskøk (?)] samostalnik
moškega spola

1. okop, nasip 𐌺796: vojaški nasip
2. napad 𐌺458: vojaško dejanje **TMB:**
Preskok -a m. NEM.: 1. Der Wall 2. Der
Sturm LAT.: 1. Agger 2. Incurfio

preskrbeti [preskrbėti preskrbīm]

dovršni glagol

oskrbeti, tj. narediti, da kdo dobi, kar
potrebuje 𐌺112: dajati **TMB: Preskerbim**
-bėti NEM.: Versorgen LAT.: Providere

preskrbnik [preskrbnīk] samostalnik
moškega spola

oskrbovalec, tj. kdor naredi, da kdo dobi,
kar potrebuje 𐌺871: uslužbenec

TMB: Preskerbnik -a m. NEM.: Ein Verpfleger
LAT.: Proviŋor

preskurž [preskūrž] samostalnik moškega
spola

kužna bula 𐌺35: oboleli del človeka **TMB:**
Preskursh -fha m. Siehe Prekursh PRIMERJAJ:
prekurž

preslab [preslāb] pridevnik

preslaboten TMB PREDGOVOR: **Mazheza je**
preslaba bla (str. 2)

preslepiti [preslepīti preslepīm] dovršni
glagol

zaslepiti 𐌺107: varati, goljufati **TMB:**
Preslepim NEM.: Verblenden LAT.: Excācare

preslica [prėslica] samostalnik ženskega spola

preslica, tj. lesena priprava, na katero
se pritrdi preja 𐌺186: priprava ali
pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil
ali obutve **TMB: Prėsłēza -e fh.** NEM.:
Spinnstock LAT.: Pertica colus

preslica žabja GLEJ: **žabja**
poreslica

preslišati [preslišati preslišim]
(prelišati) dovršni glagol

1. poslušati 𐌺767: slišati
2. s sluhom ne dojeti; preslišati 𐌺767:
slišati **TMB: Preshlishem -shlishal, -shlishati**
NEM.: 1. Anhören 2. Ueberhören LAT.: 1.
Audire 2. Non bene attendere

presta [prėsta] samostalnik ženskega spola
presta 𐌺261: hrana **TMB: Prėfta -e fh.**

NEM.: Eine Bretze LAT.: Spira **GS: Pręfta**
– in Aultria *Bretzen*: in Saxonia *Bretzel* a
Svionico *bresta*, *frangi*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

prestajati [prestājati prestājam]

nedovršni glagol

preostajati 𐌺537: preostajati **TMB**

PREDGOVOR: Le Kratkozhasnofte, jęgre,
pojędne, sprehajanje, dolgozhasnu pogo-
varjanje, inu obyskanje merski enem taifte
zhas, katir njim poleg dolfhnuft svojega
ftanu preftāja, temu dęlu, v'katiriga so szer
falubleni, odufamejo (str. 2)

prestanek [prestānək] samostalnik

moškega spola

premor, mirovanje 𐌺546: mir, pokoj

TMB: Preftānk -a m. NEM.: Der Stillstand

LAT.: Cessatio, inducię

prestavek [prestāvək] samostalnik

moškega spola

prestavitev, premaknitev 𐌺561:

premikanje **TMB: Preftavk** -a m. NEM.: Die
Versetzung LAT.: Transpositio

prestavljenost [prestāvljenost]

samostalnik ženskega spola

poetika **premet, metateza** 𐌺269: izraz

KG: und sich der /.../ Methathesen, *Prestavlenost*
/.../ befleissen (str. 184)

prestavnost [prestāvnost] samostalnik

ženskega spola

jezikoslovje **sklanjanje, sklanjatev** 𐌺269:

izraz **TMB: Preftavnoft** -e fh. NEM.: Die
Abänderung LAT.: Declinatio PRIMERJAJ:
prigba

presti [pręsti prędem] nedovršni glagol

presti 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom

ali usnjem **TMB: Prędem** -ędl, -ęfti

NEM.: Spinnen LAT.: Fila ducere

prestop [prestōp] samostalnik moškega spola

prestop 𐌺565: hoja **TMB: Pręstop** -a m.

NEM.: Die Ueberschreitung LAT.: Trangressio

prestopno leto [prestōpno lęto]

samostalniška zveza srednjega spola

prestopno leto 𐌺43: čas ali njegov del

TMB: Preftopnu lejtū NEM.: Das Schaltjahr

LAT.: Annus biffextilis

prestreči [prestręči prestręžem] dovršni

glagol

nepričakovano zgrabiti, ujeti;

presenetiti 𐌺726: zgrabiti **TMB:**

Preftręfhēm NEM.: Ueberraschen LAT.:

Inopinato excipere

prestreti [prestręti prestrēm] dovršni

glagol

obdati s svetlobo 𐌺683: svetiti **TMB:**

Preftrim -ftręti NEM.: Umgeben LAT.: Cir-
cumfulgere ☉ Oba prevedka sta enaka kot
pri *obstreti*. Zapis sicer kaže na sedanjik
prestrim, tako kot samo še v sorodnem

sprestreti, ne pa tudi v *obstreti*. PRIMERJAJ:

obstreti; sprestreti

presušten [pręsuštęn] (prešušten)

pridevnik

prešušten TMB: Presushtne -a -u

NEM.: Ehebrecherisch LAT.: Adulterinus

presuštnik [pręsuštnik] samostalnik

moškega spola

prešuštnik 𐌺887: grešnik v zvezi s

spolnostjo **TMB: Presushtnėk** -a m.

NEM.: Der Ehebrecher LAT.: Adulter, męchus

PRIMERJAJ: prešuštnik

presuštvō [pręsuštvo] samostalnik

srednjega spola

prešuštvō 𐌺104: spolni greh

GS: Presushtvu – a gr. συζυγία, *connubium*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: prešuštvō

presuštvovati [pręsuštvo] in [presuštvam] nedovršni

glagol

prešuštvovati 𐌺104: grešiti v zvezi

s spolnostjo **TMB: Presushtujem;**

Presushtuvam NEM.: Ehebrenchen
LAT.: Mœchari PRIMERJAJ: prešuštšovati

presvet [presvêt] pridevnik
zelo svet ABC: nigdar vezh tvoji prefveti voli
super delati (1794, str. 18)

preša [prêša] samostalnik ženskega spola
stiskalnica, preša № 185: stiskalnica za
grozdje **TMB: Prêsha -e fh.** Siehe Stiska
GS: Prêsha – a germ. Presse, & hoc a lat.
Preffum, Preffura. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
stiska

prešeren [prešêræn] pridevnik
predrzno sproščen, objesten TMB:
Preshirn -a -u NEM.: Keck, frech LAT.:
Procax, laxus **GS: Preshirn – a Shirem,**
extendo. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

prešernost [prešêrnost] samostalnik
ženskega spola
predrzna sproščenost, objestnost № 395:
predrznost **TMB: Preshirnôft -e fh.** NEM.:
Frechheit, Muthwillen LAT.: Diffolutio,
petulantia

prešica [prêšica] samostalnik ženskega spola
prešca, tj. hlebček, ki se podari ob
prazniku vseh svetnikov № 261: hrana
TMB: Prejsheza; Prêshêza -e fh. NEM.: Aller
Seelenzopf LAT.: Adorea, libum ☉ Pohlinov
zapis tako kot v primeru *palica* kaže na
polglasnik v predzadnjem zlogu. Današnji
zapis *prešca* izkazuje moderni samoglas-
niški upad.

prešlišati GLEJ: preslišati

preštevati [preštêvati preštêvam]
nedovršni glagol
večkrat prešteti; preštevati № 435: snovati
v mislih **ABC:** fta teifte en dan lohka vezh, ked
dvajšêtkrat prêfhtevala (1794, str. 24)

prešušten GLEJ: presušten

prešuštnik [prêšuštnik] samostalnik
moškega spola
prešuštnik № 887: grešnik v zvezi s
spolnostjo **TMB: Preshtnêk -a m. S.**
Presushtnek PRIMERJAJ: presuštnik

prešuštvo [prêšuštvo] samostalnik
srednjega spola
prešuštvo № 104: spolni greh **ABC:** Ty
nimash prehfuhftva, ali nezhihfoste tribati
(1789, str. 28) PRIMERJAJ: presuštvo

prešuštšovati [prêšuštšovati]
nedovršni glagol
prešuštšovati № 104: grešiti v zvezi s
spolnostjo **ABC: Ti nima fh prehfuhftvati**
(1794, str. 11) PRIMERJAJ: presuštšovati

pretečen [pretečên] pridevnik
pretekli KG: pretezhen 'verflossen' (str. 38)
PRIMERJAJ: prihodnji; pričajoč; pretečeni čas

pretečeni čas [pretečeni čas] samo-
stalniška zveza moškega spola
jezikoslovje **pretekli čas; preteklik** № 269:
izraz **KG: pretezhene (zhas) 'Vergangene**
(Zeit)' (str. 54)

preteči [pretêči pretêčem] dovršni glagol
prehiteti № 423: biti v tekmovalnih
medsebojnih odnosih **TMB: Pretêzhem**
NEM.: Vorlaufen LAT.: Præcurrere

pretep [pretêp pretêpa] samostalnik
moškega spola
odrejena količina udarcev s palico ali
šibo kot kazen № 560: kazen **TMB: Pretêp**
-a m. NEM.: Prügelsuppe LAT.: Fuftuarium

pretepati [pretêpati pretêpam]
nedovršni glagol
tepsti s palico, šibo № 727: tolči, bosti
TMB: Pretêpam NEM.: Prügeln LAT.: Verberare
PRIMERJAJ: pretep; pretepsti

pretepsti [pretêpsti pretêpljem] dovršni
glagol
pretepsti s palico, šibo № 727: tolči,

bosti **TMB: Preteplem** NEM.: Prügeln LAT.: Verberare PRIMERJAJ: pretepe; pretepati

pretez [pretèz pretéza] (pritez)

samostalnik moškega spola

grožnja, pretenje, pretež № 520: grožnja

TMB: Prites -téfa m. NEM.: Die Drohung

LAT.: Minæ PRIMERJAJ: pretež

pretež [pretèž pretéža] (pritež)

samostalnik moškega spola

grožnja, pretenje № 520: grožnja **TMB:**

Pritesh -sha m. NEM.: Die Drohung LAT.:

Minæ PRIMERJAJ: pretez

-preti [préti prèm] glagol, samo v sestavi

GS: Prem – exoletum; simplex, vivit in

compositis *opprem* &c Hebr. פָּרַץ *paar*,

aperuit; gr. περιόω, aperio. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:**

/.../ wo die Stammworte schon gänzlich veraltet,

und unbrauchbar worden sind, wie: Prem 'stütze'

(str. 125) PRIMERJAJ: opreti (se)

pretikati [pretíkati pretíkam] nedovršni

glagol

vtikati drugam; pretikati (?) № 727: tolči,

bosti **TMB: Pretikam** NEM.: Ueberstecken

LAT.: Mutuo infigere ☉ Nemški prevedek

pomeni 'prestavljeni mejni kamen' in

'prekrivati s čim, tako da je okrašeno',

latinski pa 'vzajemno vtikati'.

pretiti [pretíti pretím] nedovršni glagol

pretiti, groziti № 520: groziti **TMB: Pertim**

NEM.: Drohen LAT.: Minari **KG: Pertim**, -til,

-ten, -titi 'drohen' (str. 108)

pretrgati [pretrǵati pretrǵam] dovršni

glagol

prelomiti, pretrgati № 621: lomiti, tretji

TMB: Pretergam NEM.: Abbrechen, abreissen

LAT.: Abrumpere, disrumpere

pretrpeti [pretrpéti pretrpím] dovršni

glagol

pretrpeti, potrpeti № 735: trpeti **TMB:**

Preterpim -pēti Siehe Poterpim ☉ Iztočnice

potrpeti v Pohlinskih slovarjih ni. PRIMERJAJ: potrpeti

preudariti [preudáriti preudârim]

dovršni glagol

premisлити, preudariti № 435: snovati v

mislih **TMB: Preudârem** -reti NEM.: Ueber-

schlagen LAT.: Calculum ducere

prevaren [preváræn] pridevnik

1. prekanjen, pretkan, premeten, nabrit

2. previden **TMB: Prevârn** -a -u NEM.: 1.

Durchtrieben 2. Behutsam LAT.: 1. Argutus,

acer 2. Cautus **GS: Varim** – unde translatum

prevarén pfifich: lat. med. ævi *prævarus*,

schlimm. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: preveden

prevariti¹ [prevarīti prevarím] dovršni

glagol

ponovno staliti (kovino, steklo) № 677:

spreminjati s temperaturno spremembo

TMB: Prevârim NEM.: Ueberschmelzen

LAT.: Conflare ☉ Enakopisnici sta v TMB

obravnavani v istem sestavku, zato je

naglas na korenu naveden tudi za pomen

'ponovno staliti', pri katerem pričakujemo

končniškega.

prevariti² [preváriti prevârim] dovršni

glagol

prevarati № 107: varati, goljufati **TMB:**

Prevârim NEM.: Täuschen LAT.: Dolum fraude

colere PRIMERJAJ: -variti

preveč [prevèč] prislov

preveč **TMB: Prevêzh** NEM.: Zuviel LAT.:

Nimum, plus æquo

preveč ko bo mogoče [prevèč ko

bo mogóče] prislovna zveza

takoj ko bo mogoče **KG: Perveč** ke bo,

koker hitru bo mogože 'allernächstens,

sobald es wird seyn können' (str. 89)

PRIMERJAJ: kaker hitro bo mogoče

preveden [prevéden] pridevnik

1. prekanjen, pretkan, premeten, nabrit

2. previden **TMB:** **Prevêden** -a -u Siehe **Prevarn** PRIMERJAJ: prevaren

prevelik [prevélik] pridevnik
zelo velik, **prevelik** **ABC:** s'prevelikimi
Shelami (1794, str. 27)

preverski [prevêrski] pridevnik
praznoveren, vraževeren **TMB:** **Previrske**
-a -u **NEM.:** **Abergläubisch** **LAT.:** **Superfitiofus**

preveslo [prevêslo] samostalnik srednjega
spola
vez iz slame za vezanje snopov;
povreslo, poveslo № 190: pripomoček,
sredstvo za vezanje **TMB:** **Prevešlu**
-a n. **NEM.:** **Garbenband** **LAT.:** **Ligamen**
manipulorum

previden [prevídæn] pridevnik
previden, skrben **TMB** **PREDGOVOR:** de bi
se noben previdn hishne **Gospodar, nebil**
v' preobilneh bel per pizhlemu (str. 3)
PRIMERJAJ: preveden

previdnost [prevídnost] samostalnik
ženskega spola
previdnost № 365: pozitivna človeška
lastnost **TMB:** **Previdnoft** -e fh. **NEM.:** **Die**
Vorsehung **LAT.:** **Providentia**

previža [prevîža] samostalnik ženskega
spola
ključni argument, dokaz № 556: pravni
izraz **TMB:** **Previfha** -e fh. **NEM.:** **Ueberwei-**
sung **LAT.:** **Convictio** PRIMERJAJ: prevíženga

prevíženga [prevízænga]
(prevížinga) samostalnik ženskega spola
(sodno) **prepričevanje, argumentaci-**
ja № 556: pravni izraz **TMB:** **Previfhenga**
-e fh. **NEM.:** **Die Ueberzeugung** **LAT.:**
Argumentum PRIMERJAJ: previža

prevížinga GLEJ: **prevíženga**

prevnuk [prevnük prevnúka]
(prenuk) samostalnik moškega spola

prevnuk № 950: sorodnik ipd. **TMB:** **Prenük**
-a m. Siehe **Prednuk** PRIMERJAJ: predvnuk;
prevnukinja

prevnukinja [prevnúkinja]
(prenukinja) samostalnik ženskega spola
prevnukinja № 950: sorodnik ipd. **TMB:**
Prenukèna -e fh. **NEM.:** **Urenkelinn** **LAT.:**
Proneptis PRIMERJAJ: prevnuk

prevoz [prevöz prevóza] samostalnik
moškega spola
prevoz № 568: potovanje, pot **TMB:** **Prevôs**
-fa m. **NEM.:** **Die Ueberfuhr** **LAT.:** **Trajectum**

prevoz [prevôza] (prevuza)
samostalnik ženskega spola
trak, vez, vrv № 247: blago ali usnje **TMB:**
Prevûfa -e fh. **NEM.:** **Ein Band, Strick** **LAT.:**
Ligamen, reftis **GS:** **Prevûfa – Vefhem, ligo,**
e in u permutato. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

prevozar [prevôzar] (prevuzar)
samostalnik moškega spola
izdelovalec vrvi; vrvar № 851: izdelovalec
orodja **TMB:** **Prevufar** -ja m. **NEM.:** **Der Seiler**
LAT.: **Reftio**

prevuza GLEJ: **prevoz**

prevuzar GLEJ: **prevozar**

prevzeten [prevzétæn] pridevnik
1. ošaben, prevzeten
2. predrzen **TMB:** **Preufetn** -a -u **NEM.:** 1.
Hochmüthig 2. **Vermessen** **LAT.:** 1. **Elatus** 2.
Præfumptuosus

prevzeti [prevzèti prevzámem] dovršni
glagol
1. vzeti in obdržati; prevzeti № 115:
jemati
2. postati ošaben, prevzeti se № 470:
prevzetno se obnašati **TMB:** **Preufámem**
-fetí **NEM.:** 1. **Uebernehmen** 2. **Uebermuthig**
seyn **LAT.:** 1. **Præripere** 2. **Se effere**
⊕ Ob drugem pomenu verjetno manjka

povratni osebni zaimek *se*, glej *prevzeti se*.
PRIMERJAJ: prevzeti se

prevzeti se [prevzèti se prevzámem se] dovršni glagol

postati ošaben, prevzeti se 𐀀470:
prevzetno se obnašati **ABC**: Neph̄vsami fe,
zhe v' fredí fedífh (1794, str. 19) PRIMERJAJ:
prevzeti

prezaupljiv [prezaupljív] pridevnik
predrzen **TMB**: Prefaupliv -a -u NEM.: Keck,
verwegen LAT.: Præfumtuofus **KG**: Prefaupliv
'Allzukeck' (str. 38)

prezebati [prezèbati prezèbam]
nedovršni glagol

prezebati 𐀀768: zaznavati temperaturo
TMB: Prefèbam NEM.: Früren LAT.: Gelare

prezgodaj [prezgòdaj] prislov
prezgodaj **TMB**: Prefgudej NEM.: Zufrih
LAT.: Præmature

prezgoden [prezgòdæn] pridevnik
prezgoden **TMB**: Prefgudne -a -u NEM.:
Zufrihzeitig LAT.: Præcox

preža [prèža] samostalnik ženskega spola
gledališka igra s srečnim koncem 𐀀253:
literarno delo **TMB**: Prèfha -e fh. NEM.: Ein
Schauspiel LAT.: Comædia

prežati [prežáti prežím] nedovršni glagol
gledati, opazovati 𐀀770: videti, gledati
TMB: Prèfhim prefhâti NEM.: Zuschauen
LAT.: Contueri

prežilika [prežílíka] (pražilika)

samostalnik ženskega spola
braziljkov les, les brazilskega drevesa -
latinsko *Caesalpinia brasiliensis* 𐀀641: les
TMB: Prèfhlèka -e fh. NEM.: Prasilienholz
LAT.: Brafilicum

preživeti [preživèti preživím] dovršni glagol
preživeti 𐀀43: biti nekaj časa **KG**: Shafti
bode she tu lejtú preshivel (str. 148)

prga [přga] samostalnik ženskega spola
kamenina, v kateri se najdejo rudnine,
dragi kamni 𐀀637: kamen, kamenina
TMB: Pèrga -e fh. NEM.: Steinmutter LAT.:
Matrix lapidis **GS**: Sòdèrga – a *sod* (dolium)
& *perga*, aut *derga* a *dergnem*, fedimentum,
caput mortuum. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
prgati

prgati [přgati přgam] nedovršni glagol
na drobno, natančno kopati,
odkopavati 𐀀771: delati z zemljo **TMB**:
Pèrgam NEM.: Fein graben LAT.: Fodicare
PRIMERJAJ: prga

prhaj [prhâj] samostalnik moškega spola
1. del tehtnice, ki kaže ravnotežje;
jeziček na tehtnici 𐀀163: del tehtnice
2. kožna bolezen garje, grinte, srab 𐀀17:
bolezen **TMB**: Perhaj -a m. NEM.: 1.
Wagzüngchen 2. Raude LAT.: 1. Lingua libræ
2. Achor PRIMERJAJ: prhavka; prhljaj

prhavka [prhâvka] samostalnik ženskega
spola

1. (vroč) pepel 𐀀481: pri gorenju nastali
odpadek
2. kožna bolezen garje, grinte, srab 𐀀17:
bolezen **TMB**: Perhavka -e fh. NEM.: 1.
Loderasche 2. Raude LAT.: 1. Favilla 2. Achor
PRIMERJAJ: prhaj; prhljaj

prhljaj [prhljâj] samostalnik moškega spola
kožna bolezen garje, grinte, srab 𐀀17:
bolezen **TMB**: Perhlaj -a m. NEM.: Die Raude
LAT.: Impetigo PRIMERJAJ: prhaj; prhavka

prhniti [prhnīti prhnem] dovršni glagol
1. udariti 𐀀727: tolči, bosti
2. sprhneti, strohnati, splesniti 𐀀627:
poslabševati se **TMB**: Perhnem -hniti NEM.:
1. Schlagen, stossen 2. Anschimmeln LAT.:
1. Contundere 2. Mucefcere **GS**: fhlaferneza
– a germ. *Schlaf*, tempus; quia ad tempora
datur colaphus, feu ad collum; Carnioli ajunt
fa uh perhnati, colapho cædere. Razlaga je

s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

PRIMERJAJ: zauh prhniti

prhnjak [prhnják] samostalnik moškega spola
poškodba tkiva zaradi udarca;
udarnina 𐌺33: poškodba ali njena
posledica **TMB: Pèrhñâk** -a m. NEM.: Eine
Kontusion LAT.: Contusio

prhuta [prhúta] samostalnik ženskega spola
(vroč) pepel 𐌺481: pri gorenju nastali
odpadek **TMB: Pèrhúta** -e fh. NEM.: Die
Loderasche LAT.: Favilla

pri [pri] predlog
pri **TMB: Pèr** NEM.: Bey, zu, herby, an, mit
LAT.: Ad, Apud, cum, simul **KG:** Jest se per
ognu pogrejem 'ich wärme mich beym
Feuer' /.../ per Kovazheh je uffē umařanu
'bey den Schmieden ist alles ruřig' (str. 86)

pribežališče [priežálišče] samostalnik
srednjega spola
pribežališče, zatočišče 𐌺305: dober
kraj **TMB: Perweřhalshe** -a n. NEM.: Ein
Zuflugsort LAT.: Afylum **KG:** Bodi dans moje
perveshalfhe, moja bramba, moja podporna
(1794, str. 13)

pribežati [priežáti priežím] dovršni
glagol
pribežati, zateči se 𐌺564: pribežati **TMB:**
Perweřhim -řhâti NEM.: Zufluchtnehmen
LAT.: Confugere

pribijati [priebíjati pribíjam] nedovršni
glagol
pribijati 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Perwyjam**
NEM.: Annageln LAT.: Affigere

priboljšati [priebôljřati] dovršni glagol
izboljšati, povečati (denarni
prihodek) 𐌺41: povečevati
TMB: Perbulsham -a -u NEM.: Zubessern
LAT.: Addere PRIMERJAJ: priboljšek

priboljšek [priebôljřæk] samostalnik
moškega spola

dodatek, pridatek, doplačilo 𐌺73: plačilo
TMB: Perbulshk -a m. NEM.: Eine Zubuře
LAT.: Additamentum PRIMERJAJ: priboljšati

pri cajti [pri cãjti] prislovna zveza
zgodaj **TMB: Perzajti** NEM.: Frühe LAT.: Mature

pricvenkati [pricvënkati pricvënkam]
dovršni glagol
prignati 𐌺589: gnati **TMB: Perzvenkam**
NEM.: Nöthen LAT.: Cogere, adigere

priča [priča] samostalnik ženskega spola
1. pričevanje 𐌺514: pravni govor
2. sedanjost 𐌺43: čas ali njegov del
TMB: Prizha -e fh. NEM.: 1. Das Zeugniß 2.
Gegenwart LAT.: 1. Præfentia 2. Teftimonium
KG: Prizha, -he 'Gegenwart, Zeuge' (str.
107) ☉ Ker v starejši nemščini *Zeuge*
poleg 'priča' pomeni tudi 'pričevanje',
današnjega pomena 'oseba, ki na sodišču
pove, kar ve o kom, čem' ni mogoče
potrditi. PRIMERJAJ: na priči biti

pričajoč [pričajóč] pridevnik
jezikoslovje **sedanji** **TMB: Prizhejzoh** -a
-u NEM.: Gegenwärtig LAT.: Præfens **KG:**
prizhajozh 'bezeugend, gegenwärtig' (str. 38)
PRIMERJAJ: pretečen; prihodnji; prični čas

pričati [pričati pričam] nedovršni glagol
pričati 𐌺514: govoriti pravne reči **TMB:**
Prizham NEM.: Zeugniß geben LAT.: Teftari
PRIMERJAJ: pričevati

pričen [pričën] pridevnik
prisoten; pričujoč **TMB** PREDGOVOR: Spod
mojega zhebelnáka je leta prizhna mala mish: tu
majhenu dëlze, tu malu besedishe perlëřlu (str. 2)

pričenjati [pričënjati pričënjam]
nedovršni glagol
začenjati, pričenjati 𐌺96: začeti
TMB: Perzhejnam NEM.: Anfangen, beginnen
LAT.: Incipere PRIMERJAJ: pričenjati se

pričenjati se [pričënjati se pričënja
se] nedovršni glagol

začenjati se, pričenjati se 𐌺96: začeti se **KG:** *Perzhejna se 'es fangt an'* (str. 121) PRIMERJAJ: pričenjati

pričeti se [pričēti se pričnē se] dovršni glagol

začeti se, pričeti se 𐌺96: začeti se **TMB:** *Perzhne se* NEM.: *Es fängt sich an* LAT.: *Infit GS: Zhnem* – simplex venit extra ufum: viget in compositis *perzhnem, fazhnem &c.* Ejus meditativum est *zhejnam*. PRIMERJAJ: -četi

pričevalec GLEJ: **pričevavec**

pričevati [pričeváti pričūjem] nedovršni glagol

pričati, pričevati 𐌺514: govoriti pravne reči **TMB: Prizhujem** NEM.: *Bezeugen* LAT.: *Teftificari* PRIMERJAJ: pričati

pričevavec [pričevâvæc] (pričevalec)

samostalnik moškega spola

pričevalec, priča 𐌺921: človek v pravnem razmerju ali procesu **TMB: Prizhuvavz** -a m. NEM.: *Der Zeuge* LAT.: *Teftis*

prični čas [prični čās] samostalniška

zveza moškega spola

jezikoslovje **sedanji čas; sedanjik** 𐌺269: izraz **KG:** *prizhne (zhas) 'die gegenwärtige (Zeit)'* (str. 54)

pričnost [pričnost] samostalnik ženskega spola

sedanjost 𐌺43: čas ali njegov del **TMB:**

Prizhnoft -e fh. NEM.: *Die Gegenwart* LAT.: *Præfentia*

pridadelnost [pridadēlnost]

samostalnik ženskega spola

poetika **odajanje (?)** 𐌺269: izraz **KG:** *und sich der /.../ Prothesen, Perdadejlnost /.../ beflissen* (str. 184)

pridajati [pridâjati pridâjam] nedovršni glagol

dodajati, pridajati 𐌺112: dajati **TMB:**

Perdâjam NEM.: *Zuwerfen* LAT.: *Adjicere* PRIMERJAJ: pridati

pridati [pridáti pridám] dovršni glagol **dodati, navreči** 𐌺112: dajati **KG:** *pèrdám 'ich gebe zu'* (str. 82) PRIMERJAJ: pridajati

pridejek [pridējæk] samostalnik moškega spola

priimek, vzdevek 𐌺494: beseda **TMB:**

Perdējk -a m. *Siehe Perdevk* PRIMERJAJ: pridevek

pridelati [pridēlati pridēlam] dovršni glagol

z delom doseči, dobiti 𐌺114: dobivati,

jemati **TMB: Perdēlam** NEM.: *Erringen* LAT.: *Laborando consequi*

pridelek [pridēlæk] samostalnik moškega spola

spola

pridelek 𐌺613: sad ali plod za prehrano

TMB: Perdēlk -a m. NEM.: *Frucht der Arbeit* LAT.: *Fructus, fruges*

priden [prídæn] pridevnik

1. priden

2. koristen **TMB: Pridn** -a -u NEM.: 1.

Fleißig 2. *Nützlich* LAT.: 1. *Sedulus* 2. *Utilis,*

commodus **GS: Spridem se** – ex præpositione

is, & pridne: germ. *ausarten, schlecht*

werden. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. **ABC:** *doklej si je /.../*

ene bukvice, ali fzer kaj pridniga sa to kupil

(1794, str. 24)

pridevek [pridēvæk] samostalnik moškega spola

spola

1. priimek, vzdevek 𐌺494: beseda

2. jezikoslovje zaimek 𐌺497: vrsta besede

TMB: Perdēvk -a m. NEM.: *Zu-, Beynamen*

LAT.: *Cognomen* **KG:** *Perdevk 'Fürwort'* (str.

47) PRIMERJAJ: namestna beseda; pridejek

pridiga [prídiga] samostalnik ženskega spola

spola

pridiga 𐌺504: verski govor **TMB: Pridèga**

-e fh. NEM.: *Die Predigt* LAT.: *Concio, oratio*

pridigar [prídigar] samostalnik moškega spola

spola

pridigar 𐌺912: človek glede na govorjenje
TMB: Pridegar -ja m. NEM.: Der Prediger
 LAT.: Concionator, præco

pridigovati [pridigováti pridigûjem]
 in [prídigovati prídigovam] nedovršni glagol
pridigati 𐌺504: govoriti verske reči **TMB:**
Pridegûjem; Pridegavam NEM.: Predigen
 LAT.: Concionari

pridnost [prídnost] samostalnik ženskega
 spola

pridnost, marljivost 𐌺366: delavnost,
 spretnost **TMB: Pridnoft** -e fh. NEM.: Der
 Fleiß LAT.: Diligentia

prido [prído] samostalnik srednjega spola
1. pridnost, marljivost 𐌺366: delavnost,
 spretnost
2. koristnost 𐌺366: delavnost, spretnost
TMB: Pridu -a n. NEM.: 1. Der Fleiß 2. Nutzen
 LAT.: 1. Diligentia 2. Comodum

pridobiti si [pridobīti si pridobím si]
 dovršni glagol

pridobiti si 𐌺114: dobivati, jemati **KG:** kar se
 bodeta ta dva oblublena, inu porozhena: Mosh,
 inu fhena, na karkolfeno vilho perdobila, ima
 enu obleh blagu, inu srezha biti (str. 174)

pridojničič [pridojnīčič] samostalnik
 moškega spola
navrstnik, tj. kogar ob svojem otroku
 doji žena, ki mu ni mati 𐌺834: človek do
 popolne odraslosti **TMB: Perdojnizhèzh** -a
 m. NEM.: Ein Mitsäugling LAT.: Collactaneus

pridružnica [pridrûžnica] samostalnik
 ženskega spola

1. podružnična cerkev 𐌺783: krščanska
 verska zgradba
2. priležnica 𐌺887: grešnik v zvezi s
 spolnostjo **TMB: Perdrufhnèza** -e fh. NEM.:
 1. Filialkirche 2. Kebsweib LAT.: 1. Ecclesia
 filialis 2. Concubina

pridušati se [pridūšati se pridūšam
 se] dovršni glagol

pridušati se, zaklinjati se 𐌺496:
 preklinjati ali psovati **TMB: Perdūsham se**
 NEM.: Die Seele verpfänden LAT.: Se diris
 devorere

priganjati [prigânjati prigânjam]
 nedovršni glagol

priganjati 𐌺589: gnati **TMB: Perganjam**
 NEM.: Antreiben LAT.: Inftare, urgere

priganjiv [priganjív] pridevnik
 ki priganja **TMB: Perganjiv** -a -u
 NEM.: Bewegend LAT.: Motivus

prigba [?] (pregiba (??)) samostalnik
 ženskega spola
 jezikoslovje **sklanjanje** 𐌺269: izraz
KG: prigba 'Ein Fragfall' (str. 21) PRIMERJAJ:
 prestavnost

prigled [priglêd (?)] samostalnik moškega
 spola

primer, zgled 𐌺435: miselni pojem
TMB: Prigled -a m. NEM.: Das Beyspiel
 LAT.: Exemplum

prigliha [priglîha] samostalnik ženskega
 spola

podobnost 𐌺363: lastnost **TMB:**
Pergliha -e fh. NEM.: Ein Gleichniß
 LAT.: Similitudo ☉ Nemški prevedek
 je pomensko širši, saj pomeni tudi
 'primerjava' in 'svetopisemska prilika'.
 Navedeni pomen narekuje latinski
 prevedek. Svetopisemske prilike se
 namreč v Vulgati omenjajo z grško
 izposojenko *parabola*, primerjava pa bi
 bila *comparatio*.

prignati [prignáti] dovršni glagol
prignati 𐌺589: gnati **KG:** Pergnati
 'Dazutreiben' (str. 124)

prignusiti se [prignusīti se prignusí
 se] dovršni glagol

pristuditi se, priskutiti se 𐌺60: občutiti
 gnus **TMB: Pergnusy se** NEM.: Es eckelt
 LAT.: Naufeat

prigodba [prigôdba] samostalnik

ženskega spola

1. dogodek ▮ 87: dogodek

2. pripoved o preteklem dogodku ▮ 493: govor

3. zgodovinopisje, zgodovina ▮ 813: znanost, večšina **TMB: Pergodba -e** fh. NEM.: *Eine Geschichte* LAT.: *Factum, historia* ☉ Prvi latinski prevedek kaže na prvi pomen, ki je prvi pomen tudi starejše nemškega *Geschicht*, drugi pa na drugega, ki je tudi nemški. Pomen 'zgodovina' izhaja iz nemškega in drugega latinskega prevedka, potrjuje ga besedna zveza *prigodinski pisar*. PRIMERJAJ: prigodinski pisar

prigodinski pisar [prigodînski

pîsár] samostalniška zveza moškega spola

zgodovinar ▮ 871: uslužbenec **KG:**

Pergodinski pisarji pravejo, perpovedujejo (str. 147) PRIMERJAJ: prigodba

prigoditi se [prigodîti se prigodí se]

dovršni glagol

zgoditi se ▮ 772: zgoditi se **TMB: Pergody**

se NEM.: *Es eräugnet sich* LAT.: *Evenit* **KG:** *Se pergody 'es trägt sich zu'* (str. 78)

prigodnost [prigôdnost] samostalnik

ženskega spola

dogodek ▮ 87: dogodek **TMB: Pergodnoft**

-e fh. NEM.: *Das Eräugniß* LAT.: *Eventus*

prigovarjati [prigovârjati

prigovârjam] nedovršni glagol

prigovarjati, tj. z besedami skušati

vplivati na ravnanje poslušalca ▮ 493:

govoriti **TMB: Pergovarjam** NEM.: *Der Rede etwas beysetzen* LAT.: *Addere dictis, auditis, relatis*

prihajalec GLEJ: **prihajavec**

prihajanik [prihâjanik] samostalnik

moškega spola

prišlec, priseljenec ▮ 893: človek glede na kraj bivanja **TMB: Perhajanek -a m.**

NEM.: *Ankômiling, Ansaß* LAT.: *Advena*

PRIMERJAJ: prihajavec

prihajati [prihâjati prihâjam] nedovršni glagol

1. prihajati, približevati se ▮ 576: priti

2. postajati, nastajati, začenjati se ▮ 96:

začeti se **TMB: Perhajem** NEM.: *1. Ankommen*

2. Beginnen LAT.: *1. Advenire 2. Fieri*

prihajavec [prihajâvæc] (prihajalec)

samostalnik moškega spola

prišlec, priseljenec ▮ 893: človek glede

na kraj bivanja **TMB: Perhajavz -a m.** NEM.:

Ankômiling, Ansaß LAT.: *Advena* PRIMERJAJ:

prihajanik

prihek [prîhæk] pridevnik

strm **TMB: Prihke -a -u** NEM.: *Gäh* LAT.:

Præruptus PRIMERJAJ: pristren

prihod [prihòd] samostalnik moškega spola

prihod ▮ 576: prihod **TMB: Prihod; Perhod**

-a m. NEM.: *Die Ankunft* LAT.: *Adventus*

prihoden GLEJ: **prihodnji**

prihodilišče [prihodîlišče] samostalnik

srednjega spola

prihodek ▮ 73: plačilo **TMB: Perhodilshe -a**

n. NEM.: *Einkünften* LAT.: *Introitus, Acceptum*

PRIMERJAJ: prihodišče

prihodišče [prihodîšče] samostalnik

srednjega spola

dohodek ▮ 73: plačilo **TMB: Perhodishe -a**

n. NEM.: *Einkünften* LAT.: *Introitus, Acceptum*

PRIMERJAJ: prihodilišče

prihodnji [prihòdnji] (prihoden)

pridevnik

prihodnji **TMB: Perhòden -a -u** NEM.:

Zukünftig LAT.: *Futurus* **KG:** *perhodne*

'*zukünftig*' (str. 38) PRIMERJAJ: pretečen;

pričajoč; prihodnji čas

prihodnji čas [prihòdnji čäs] samostal-

niška zveza moškega spola

jezikoslovje **prihodnji čas; prihodnjik** ▮ 269:

izraz **KG:** perhodne zhas 'Die künftige Zeit' (str. 54) PRIMERJAJ: prihodnji

priimek [priimək] samostalnik moškega spola
priimek №494: beseda **TMB: Primk** -a m.
 NEM.: Der Beynamen LAT.: Agnomen

prijatelj [prijátelj prijátlja] samostalnik moškega spola

prijatelj №836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva
TMB: Perjatl -a m. NEM.: Der Freund LAT.: Amicus **GS: Perjatl** – vide *Prijatl*. **GS: Prijatl** – aprehendenda manu, & a sequenti. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ "Sequens" je *prijeti*.

prijateljica GLEJ: **prijatljica**

prijateljski [prijáteljski] pridevnik
prijateljski **TMB: Perjatelske** -a -u Siehe Perjafn

prijateljstvo [prijáteljstvo] samostalnik srednjega spola

prijateljstvo №408: dobri medsebojni odnosi **TMB: Perjateljstvo** -a n. NEM.: Die Freundschaft LAT.: Amicitia

prijatljica [prijátljica] (prijateljica)

samostalnik ženskega spola
prijatljica №836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva
TMB: Perjatleza -e fh. NEM.: Eine Freundinn LAT.: Amica

prijazen [prijazən] pridevnik
prijazen **TMB: Perjâfn** -a -u NEM.: Freundlich LAT.: Amicabilis PRIMERJAJ: prijazniv

prijazniv [prijaznív] pridevnik
prijazen **TMB: Perjafniv** -a -u NEM.: Freundlich LAT.: Amicabilis PRIMERJAJ: prijazen

prijaznost [prijaznost] samostalnik ženskega spola
prijaznost, vljudnost №369: prijaznost,

nežnost **TMB: Perjaznoft** -e fh. NEM.: Die Leutseligkeit LAT.: Affabilitas **ABC: Prijafnoft** (1765, str. 14)

prijemati [prijemati prijemam] nedovršni glagol
prijemati №769: tipati **KG: Se dile datikam, primem, derfhim, perjemam** (str. 142)

prijeten [prijetən] pridevnik
prijeten, prijazen, dobrohoten **TMB: Perjetn** -a -u NEM.: Angenehm, lieb LAT.: Gratus, acceptus PRIMERJAJ: prijeti; reč

prijeti [prijetí primem] dovršni glagol
prijeti №769: tipati **TMB: Primem** prijeti NEM.: Angreifen LAT.: Apprehendere **GS: Primem** – a gr. πράμαι, emo: nam quod emitur, prenditur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Se dile datikam, primem, derfhim, perjemam** (str. 142) PRIMERJAJ: prijemati

prijetnost [prijetnost] samostalnik ženskega spola
milost, prijaznost (?) №409: sočutje **TMB: Perjetnoft** -e fh. NEM.: Die Gnade LAT.: Gratia

prikaditi [prikadīti prikadím] dovršni glagol
hitro priti, prihiteti №576: priti **TMB: Perkadim** NEM.: Eilends ankommen LAT.: Citato gradu venire

prikazen [prikâzən prikâzni] samostalnik ženskega spola
nenavaden vidni pojav №683: svetloba in z njo povezani pojavi **TMB: Perkafn** -e fh. NEM.: Die Erscheinung LAT.: Apparitio

prikimati [prikímati prikímam] dovršni glagol
prikimati, pritrđiti №410: soglašati **TMB: Perkimam** NEM.: Bejahan LAT.: Annuere

priklada [prikláda] samostalnik ženskega spola
kar se doda k natehtani količini;

nameček 71: podarjena stvar
TMB: Perkláda -e fh. NEM.: Die Zuwage
 LAT.: Adlibratio

prikladati [priklâdati priklâdam]
 nedovršni glagol

dodajati 112: dajati **TMB: Perkladam**
 NEM.: Zulegen LAT.: Addere, apponere

priklanjati [priklânjati priklânjam]
 nedovršni glagol

priklanjati 590: premikati telesni del **gs: Klinam** – *Klinem, Klajnam, Klônem* simplicia exolvere, in compofitis duntaxat refstant: *preklinam, perklajnam, naklônem*: gr. κλέτω, claudo: chald. כֶּלָּא *kela* claufit. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

prikleniti [priklenīti priklēnem] dovršni glagol

privezati z verigo; prikleniti 755: vezati **TMB: Perklēnem** -niti NEM.: Anketten LAT.: Confringere, adjungere

priklenjen [priklēnjen] pridevnik
priklenjen **KG:** Tega lubefn sdej perklenen'ga dershy (str. 182)

prikloniti se [priklonīti se priklōnim se] dovršni glagol

prikloniti se 561: premikati se
TMB: Perklōnem se NEM.: Sich verbeugen
 LAT.: Incurvare fe

priklonjen [priklōnjen] pridevnik
priklonjen **KG:** pred svojo Gospo perklonen trepeta (str. 182)

prikratiti [prikratīti prikrátim] dovršni glagol

obvarovati pred neprijetnim 749: varovati **ABC:** fkus movzhanje fi zhlovek sam febi, inu drugim tavshent nelubnosti perkráti (1794, str. 26)

prikrovnica [prikrōvnica] samostalnik ženskega spola

skodelica s pokrovom in ročajem 225:

posoda **TMB: Prikrovneza** -e fh. NEM.: Shale mit Deckel, und Handhaben LAT.: Scutella cooperta

prilastiti si [prilastīti si prilastím se] dovršni glagol

prilastiti si 115: jemati **TMB: Perlastim si** NEM.: Sich zueignen LAT.: Appropriare
 PRIMERJAJ: prilastovati si

prilastovati si [prilastováti si prilastūjem si] nedovršni glagol

priláščati si 115: jemati **TMB: Perlastujem si** NEM.: Sich zueignen LAT.: Appropriare
 PRIMERJAJ: prilastiti se

prileči se [prilēči se prilēžem se] dovršni in nedovršni glagol

biti ustrezen glede na velikost in obliko; prilegati se 86: ustrezati **TMB: Perlēfhém se** NEM.: Anpassen, anlegen
 LAT.: Aptare ☉ Prevedki resda izkazujejo prehodni pomen 'prilagoditi', ki pa zaradi prostega morfema *se* ni verjeten.
 PRIMERJAJ: priležen

prilepiti [prilepīti prilepím] dovršni glagol
pritakniti, priključiti 551: lepiti **TMB: Perlépip** NEM.: Anhängen LAT.: Appendere

prilesti [prilēsti prilēžem] dovršni glagol
prilesti 576: priti **TMB** PREDGOVOR: Spod mojega zhebelnáka je leta prizhna mala mish: tu mejhenu dēlze, tu malu besedishe perlēflu (str. 2)

prileten [prilētən] pridevnik
star, prileten **TMB: Perlejtñ** -a -u NEM.: Bejährt, betagt LAT.: Provectus **GS: Perlejtne** – a *lejtñ*: gr. πολυετής, annofus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
KG: perlejtne 'bey Jahren' (str. 124)

priležen [prilēžən] pridevnik
prilegajoč se, udoben, prilagojen **TMB: Perlēfhn** -a -u NEM.: Gemächlich, anpassend LAT.: Accomodus, adaptatus
 PRIMERJAJ: prileči se

priličen [prilíčən] pridevnik
primeren, ustrezen, prijeten, vljuden
TMB: *Perlizhn* -a -u NEM.: Artig, angenehm
LAT.: Bellus, affabilis

priličnost [prilíčnost] samostalnik
ženskega spola
primernost, vljudnost № 369: prijaznost,
nežnost **TMB:** *Perlizhnost* -e fh. NEM.: Die
Artigkeit LAT.: Affabilitas

prilizniv [prilízniv] pridevnik
priliznjen **TMB:** *Perlifniv* -a -u Siehe
Perlifnen PRIMERJAJ: priliznjen

priliznjen [prilíznjen] pridevnik
priliznjen **TMB:** *Perlifnen* -a -u NEM.:
Schmeichelhaft LAT.: Adulatorius PRIMERJAJ:
prilizniv

priliznjenka [prilíznjenka] samostalnik
ženskega spola
priliznjenka № 913: prilizovalec **TMB:**
Perlifnenka -e fh. NEM.: Schmeichlerin
LAT.: Adulatrix

priliznost [prilíznost] samostalnik
ženskega spola
priliznjenost № 396: priliznjenost **TMB:**
Perlifnost -e fh. NEM.: Die Schmeichlerey
LAT.: Adulatio

prilizovalec GLEJ: **prilizovavec**

prilizovati [prilizováti prilizûjem]
nedovršni glagol
prilizovati se № 517: prilizovati se **TMB:**
Perlifujem NEM.: Schmeicheln LAT.: Adulari,
blandiri

prilizovavec [prilizovávec]
(prilizovalec) samostalnik moškega spola
prilizovalec № 913: prilizovalec **TMB:**
Perlifuvavz -a m. NEM.: Ein Schmeichler
LAT.: Adulator

priljuden [priljúdən] pridevnik
uglajen, prijazen **TMB:** *Perlúdn* -a -u

NEM.: Freundlich, höflich LAT.: Humanus **KG:**
perludne 'ein höflicher, beliebter' (str. 35)
KG: perludne 'höflich' (str. 124) **KG:** Bodi
perludne (str. 187) PRIMERJAJ: zaljuden

priljudnost [priljúdnost] samostalnik
ženskega spola
uglajenost, priljudnost № 408: dobri
medsebojni odnosi **TMB:** *Perludnost* -e fh.
NEM.: Die Höflichkeit LAT.: Humanitas

priložen [prilóžən] pridevnik
primeren, ugoden **TMB:** *Perlofhn* -a -u
NEM.: Gelegensam LAT.: Opportunus

priložiti [prilóžiti prilóžim] dovršni glagol
priložiti, dodati № 112: dajati **TMB:**
Perlofhim NEM.: Beylegen LAT.: Addere

priložnost [prilóžnost] samostalnik
ženskega spola
priložnost № 407: medsebojni odnosi **TMB:**
Perlofhnost -e fh. NEM.: Die Gelegenheit LAT.:
Opportunitas **KG:** S'kajfeno perlofhnostjo?
'Mit was vor Gelegenheit' (str. 195)

primanjkovati [primanjkováti
primanjkûjem] nedovršni glagol
primanjkovati № 549: primanjkovati **TMB:**
Permankujem NEM.: Mangeln LAT.: Deficere

primejduha GLEJ: **primojduha**

primeriti se [primériti se primêri se]
dovršni glagol
zgoditi se, primeriti se № 772: zgoditi se
TMB: *Permire se* NEM.: Es eräuet sich LAT.:
Accidit **KG:** Se permire 'es ereignet sich' (str.
78) **KG:** Seki permire 'es trifft ohngefahr zu'
(str. 94)

primerjati [primérjati primérjam]
nedovršni glagol
ciljati, meriti № 764: meriti **TMB:**
Permirjam NEM.: Zielen LAT.:
Colimare ☉ Latinski prevedek je (v
literaturi neosamljen) napačen zapis
glagola *collineare*.

primerljiv [primerljíiv] pridevnik
naključen, slučajen **TMB: Permerliv** -a -u
NEM.: Zufällig LAT.: Accidentaliter PRIMERJAJ:
pripaden

primerovalec GLEJ: **primerovavec**

primerovanje [primérovanje]
samostalnik srednjega spola
ciljanje, merjenje №426: merjenje **KG:** Per-
miruvanje 'das Mäßen, Zillen' (str. 114)

primerovavec [primerovâvəc]
(primerovalec) samostalnik moškega spola
kdor cilja, meri №840: delavec **KG:**
Permiruvavz 'Ziller' (str. 114)

primerši [primêrši] prislov
naključno, slučajno **TMB: Permirshi**
NEM.: Zufälliger Weise LAT.: Accidentaliter

primojduha [primòjdûha]
(primejduha) medmet
izraža podkrepitev trditve; pri moji duši
KG: Per mej duha 'bey meiner Seele!' (str. 92)

pri moji veri GLEJ: **primojveri**

primojveri [primòjvéri] (pri moji
veri) medmetna zveza
izraža podkrepitev trditve; pri moji veri
TMB: Permejviri! NEM.: Bey meiner Treue
LAT.: Ædipol **KG:** Per mej viri! 'bey meiner
Treue' (str. 93)

primorati [primòrati primòram]
dovršni glagol
prisiliti, primorati №416: biti nasilen
TMB: Permòram NEM.: Erzwingen LAT.:
Cogere **KG:** Permoram 'ich zwinge' (str. 65)

primorska gebanica [primòrska
gēbanica] (gebanica primorska;
primorska gibanica; premorska
gebanica; premorska gibanica)
samostalniška zveza ženskega spola
neko pecivo, zavito v (smokvine)
liste №261: hrana **TMB: Gēbanza**

premurska fh. NEM.: Egyptisch Brey
LAT.: Atharatrion ☉ Habledelić navaja
Gibanicza primorščka figovem ližtjem
obvita 'Atharatrion'. Zapis *pre-* za *pri-* je
pri Pohlinu redek, primerjaj *pripotec*.
PRIMERJAJ: gebanica

primorska gibanica GLEJ:
primorska gebanica

primorski [primòrski] pridevnik
obmorski **TMB: Permurske; Premurske** -a
-u NEM.: Am Meere gelegen LAT.: Maritimus
PRIMERJAJ: primorska gebanica

primrsniti [primrsnīti primr̀snem] ali
[primr̀sniti primr̀snem] dovršni glagol
priskutiti №60: občutiti gnus **TMB:**
Permersnem -niti NEM.: Eckeln LAT.:
Abherrere

primrzniti [primr̀zniti (?) primr̀znem
(?)] dovršni glagol
primrzniti, tj. z zmrzovanjem se
prilepiti №551: lepiti **TMB: Permerfnem**
-niti NEM.: Angefrieren LAT.: Gellare ☉ Zapis
nemškega prevedka je napačen namesto
anfrieren, latinskega pa namesto *gelare*
'zamrzniti', v pasivu *gelari* 'zmrzniti'.

primski [prĩmski] pridevnik
obdavčen **TMB: Primske** -a -u NEM.: Zinsbar
LAT.: Emphyteuticus

primščina [prĩmščina] samostalnik
ženskega spola
ara, predujem, kupnina №73: plačilo **TMB:**
Primshena -e fh. NEM.: Der Kaufschilling
LAT.: Mercipretium ☉ Latinski prevedek je
novodobna zloženka iz *merx* 'trgovsko
blago' in *pretium* 'cena, vrednost'. Slovarji
ga prevajajo z nemško *Kaufschilling*, ki
pomeni 'ara, predujem' in tudi 'kupnina'.

prinesti [prinésti prinésem] dovršni glagol
prinesti №459: nositi **KG: Pernesite** en
bokal vina 'Bringt ein Maß Wein' (str. 189)
PRIMERJAJ: okoliprinesti

pripaden [pripádən] pridevnik
naključen, slučajen **TMB: Perpadn** -a -u
Siehe Permirliv PRIMERJAJ: primerljiv

pripadnost [pripádnost] samostalnik
srednjega spola
naključje, slučaj № 435: miselni pojem
TMB: Perpadnoft -a n. NEM.: Der Zufall
LAT.: Cafus, accidens **KG:** 'Eines Zufall'
(perpadnoste) (str. 94)

pripekati sonce [pripêkati sônce
pripêka sônce] nedovršna glagolska zveza
o soncu **oddajati zelo močno toploto;**
pripekati № 684: svetiti, temniti se **TMB:**
Perpêka sonze NEM.: Die Sonne sticht
LAT.: Sol urit

pripeljan [pripelján] pridevnik
pospremljen, priveden **KG:** Je pershl enkrat
taiste dan, S'tolkajn proshnam' perpellan
(str. 180)

pripeljati [pripeljáti pripeljâm] dovršni
glagol
pripeljati № 581: premikati **KG:** Katira imash
toku veliko muzh, De te buqve perpellarash
(str. 180)

pripeti [pripéti pripójem] dovršni glagol
pojoč priti № 576: priti **TMB: Perpojèm**
-pejti NEM.: Singend ankoñen LAT.: Cantando
venire

pripevati [pripévati pripévam] dovršni
glagol
spremljati koga pri petju s tišjim
glasom; **pripevati** № 530: peti **TMB:**
Perpêvam NEM.: Dazu singen LAT.: Succinere
KG: perpevam 'ich singe still darunter' (str. 122)

priplihntni se [priplíhtniti se
priplíhtnem se] dovršni glagol
priдруžiti se № 576: priti **TMB: Perplíhtnem**
-neti se NEM.: Zugesellen LAT.: Affociari

priplutje [priplútje] samostalnik srednjega
spola

naplavina № 759: naplavina **GS: Plutve**
– *Plutje, Perplutje*, omnia, quæ flumina in
ripam ejiciunt a gr. πλωτός, natatilis. Razlaga
vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ:
plutje; plutve

pripogniti [pripognīti pripógnem]
dovršni glagol

pripogniti, skloniti № 590: premikati
telesni del **TMB: Perpôgnem** -gniti NEM.:
Sich neigen LAT.: Inclinare **KG:** Perpognem
'ich beuge' (str. 72)

pripomoč [pripomôč pripomôči]
samostalnik ženskega spola
pripomoček № 139: orodje **TMB:**
Perpomozh -y fh. NEM.: Das Hilfsmittel
LAT.: Auxilium, medium

pripomoči [pripomôči pripomôrem]
dovršni glagol
pomagati, pripomoči № 81: delati, truditi
se **TMB: Perpomorem** NEM.: Mithelfen
LAT.: Cooperari

pripomočnik [pripomočnik]
samostalnik moškega spola
pomočnik, pomagač № 840: delavec **TMB:**
Perpomozhnik -a m. NEM.: Ein Mithelfer
LAT.: Coadjutor

pripomoren [pripomóræn] pridevnik
ki pomaga **TMB: Perpomorn** -a -u NEM.:
Mithelfend LAT.: Cooperans

priporočati [priporóčati priporóčam]
nedovršni glagol
ukazovati, naročati № 522: ukazati **TMB:**
Perporôzham NEM.: Anbefehlen LAT.:
Commendare ☉ Opredelitev glagolskega
vida ni zanesljiva. PRIMERJAJ: poročati;
priporočiti

priporočevalec GLEJ:
priporočevavec

priporočevavec [priporočevâvəc]
(priporočevalec) samostalnik moškega spola

ukazovalec 𐌺906: posvetni oblastnik
TMB: Perporozhuvavz NEM.: Anbefehler
 LAT.: Commendator

priporočiti [priporočiti priporočim]

dovršni glagol

ukazati, naročiti (?) 𐌺522: ukazati
ABC: perporozhim (1789, str. 21)

pripotec [pripótæc] ali [pripótæc]
 (prepotec) samostalnik moškega spola

rastlina trpotec, latinsko *Plantago maior* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Prepótz**
 -a m. Siehe *Terpotz* ☉ Zapis *pre-* za *pri-* je pri Pohlinu redke, primerjaj *gebanica primorska* PRIMERJAJ: trpotec

pripotje [pripotjē] ali [pripôtje]

samostalnik srednjega spola

stranska pot 𐌺553: cesta, pot
TMB: Perpotje -a n. NEM.: Der Nebenweg
 LAT.: Secus viam femita

pripovedka [pripovêdka] samostalnik ženskega spola

pripoved, pripovedka 𐌺253: literarno delo **ABC: Kratke Pripovedke** (1794, str. 21)

pripovedovati [pripovédovati
 pripovédujem] nedovršni glagol

pripovedovati 𐌺493: govoriti **TMB: Perpovêdjem** NEM.: Erzählen LAT.: Narrare, referre

pripovest [pripovêst] samostalnik ženskega spola

pregovor, poučna pripoved, evangelijska prilika 𐌺253: literarno delo **TMB: Pripovift** -e fh. NEM.: Das Sprichwort LAT.: Parabola ☉ Pomen 'pregovor', ki ga pri besedi *pripovest* navaja Pleteršnik iz virov od 16. do 19. stoletja, je opredeljen na osnovi prvega pomena nemškega prevedka. Dopušča ga tudi latinski prevedek, ki sicer v prvi vrsti pomeni 'poučna pripoved, evangelijska prilika', kar je tudi pomen nemškega prevedka.

priprava [priprâva] samostalnik ženskega spola

pripravljanje, priprava 𐌺77: dejanje, delo **TMB: Perprâva** -e fh. NEM.: Die Vorbereitung LAT.: Præparatio PRIMERJAJ: pripravljanje

pripraven [priprâvæn] pridevnik **sposoben, pripravljen kaj storiti TMB: Perpravn** -a -u NEM.: Bereit, hurtig LAT.: Agilis, accinctus PRIMERJAJ: pripravljen

pripraviti [priprâviti priprâvim] dovršni glagol

pripraviti 𐌺81: delati, truditi se **TMB: Perpravem** -praveti NEM.: Bereiten LAT.: Præparare **KG: Otsche** on mene ob moje premošhenje pripraviti? (str. 172)

pripravljanje [priprâvljanje]

samostalnik srednjega spola

pripravljanje, priprava 𐌺77: dejanje, delo **KG: Ti Judji tedej** (dokler je dan tega pripravlanja bil) de bi te trupla na krifhu naostalle v Sêbotho (str. 173) PRIMERJAJ: priprava

pripravljati [priprâvljati priprâvljam] nedovršni glagol

pripravljati 𐌺81: delati, truditi se **TMB: Perpravlam** NEM.: Bereiten LAT.: Præparare

pripravljen [priprâvljen] pridevnik **sposoben, pripravljen kaj storiti TMB: Perpravlen** -a -u NEM.: Bereit, hurtig LAT.: Paratus, accomodatus PRIMERJAJ: pripraven

priпустiti [pripustîti pripustîm] dovršni glagol

dopustiti 𐌺409: imeti sočutne medsebojne odnose **ABC: kolker** je njega lhe flaba pamet perpuftila (1794, str. 22)

pripuščalec GLEJ: **pripuščavec**

pripuščavec [pripuščâvæc] (pripuščalec) samostalnik moškega spola **priseljenc, prišlek** 𐌺893: človek glede na kraj bivanja **TMB: Perpusthavz** -a m. NEM.: Der Zuländer LAT.: Arrivator

pripušččen [pripušččen] pridevnik
dopuščen, dovoljen **TMB: Perpushman** -a
-u NEM.: Zulässig LAT.: Admissarius **KG: On**
se odpove, de nobenemu ni tolkajn zhes se
perpushenu (str. 172)

prisad [prisad] samostalnik moškega spola
ognojitev, odmiranje tkiva, prisad,
vnetje № 17: bolezen **TMB: Prasad** -a m.
NEM.: Der Brand LAT.: Gangræna **GS: Prasad**
– ex præpofitione *Per*, verfa in *Pri*, & *sadim*;
unde habetur verbum *persady se*, in quo
præpofitio *per redditur*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Beseda
je imela verjetno zelo širok pomenski
obseg, od (gnojnega) vnetja tkiva do
njegovega odmiranja.

prisaditi se [prisaditi se prisadi se]
dovršni glagol
ognojiti se, vneti se, odmirati iz
bolezenskih vzrokov № 17: boleti, bolehati
GS: Prasad – ex præpofitione *Per*, verfa
in *Pri*, & *sadim*; unde habetur verbum
persady se, in quo præpofitio *per redditur*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. ☉ Tako kot samostalnik *prisad*
je imel tudi glagol domnevno zelo širok
pomenski obseg.

priseči [prisêči prisêžem] dovršni glagol
priseči № 514: govoriti pravne reči **TMB:**
Persêfhem; Krivu persêfhém -sêzhi
NEM.: Falsch schwüren LAT.: Pejerare Siehe
Persegam PRIMERJAJ: krivo priseči; prisegati

prisednik [prisêdnik] samostalnik
moškega spola
vsak od sodnikov, ki skupaj s pred-
sednikom sestavljajo sodni zbor;
prisednik № 906: posvetni oblastnik
TMB: Persêdnek -a m. NEM.: Ein Beysitzer
LAT.: Affefor

prisega [prisêga] samostalnik ženskega spola
prisega № 556: pravni izraz **TMB: Persega**
-e th. NEM.: Der Eydschwur LAT.: Jusjurandum

prisegati [prisêgati prisêgam] nedovršni
glagol

prisegati № 514: govoriti pravne reči **TMB:**
Persegam NEM.: Schwüren LAT.: Jurare **GS:**
Persegam – quali *k'persam, na perfe segam*;
vel *Perft stegam, quorum utrumque jurantes*
facere confueverant; unde metonymicum
est, quo adjunctum pro re ponitur, estque
pleonasticum. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: priseči

priseljc [prisêljc] samostalnik moškega
spola

1. telovnik № 130: oblačilo ali obutev
2. pečica, tj. del trebušne mrene med
jetri in želodcem № 972: del človeka ali
živali **TMB: Priselz** -a m. NEM.: 1. Die Latze 2.
Das Gekröß LAT.: 1. Thorax 2. Mefenterium
GS: Priselz – germ. *Brustlatz*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

priselnik [priselnik] samostalnik moškega
spola

prislec, priseljenec № 893: človek glede
na kraj bivanja **TMB: Persêlnik** -a m. NEM.:
Ein Ankömmling LAT.: Advena, hospes **GS:**
Perselnik – ex *Per ad*, & *seliti se*, advenire.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

prisežen GLEJ: prisežni

prisežni [prisêžni] (prisežen) pridevnik
ki je v zvezi s prisego; prisežni **TMB:**
Persêfhne -a -u NEM.: Eydlich, geschworen
LAT.: Juratus

priskočiti [priskočiti priskōčim]

dovršni glagol
priskočiti № 576: priti **KG: tebi perstopem,**
perskozhem (str. 143)

prislepiti GLEJ: prizlepiti

prisoditi [prisoditi prisodim] dovršni
glagol

prisoditi, pripisati, tj. imeti mnenje, da
je kdo povzročitelj, storilec česa № 435:

snovati v mislih **TMB: Persôdem** -soditi
NEM.: Zumuthen LAT.: Adjudicare

prispavalka GLEJ: **prispavavka**

prispavati [prispávati prispávam]

nedovršni glagol

spolno občevati № 708: spolno občevati

TMB: Perspâvam NEM.: Beyschlafen

LAT.: Concombere

prispavavka [prispavâvka]

(prispavalka) samostalnik ženskega spola

priležnica № 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Perspavavka** -e fh.

LAT.: Concombina S. Perdrufhneza

PRIMERJAJ: pridružnica

prisrčen [prisřčən] pridevnik

prisrčen TMB: Perserzhne -a -u NEM.: Herzlich

LAT.: Cordialis

prisrebat [prisrėbati prisrėbljem]

nedovršni glagol

po malem srebat № 702: piti **KG:**

persreblem, das ist pomalu sreblen 'ich sürfle' (str. 122)

pristava [pristâva] samostalnik ženskega spola

pristava, tj. hiša z gospodarskimi

poslojji, ki pripada graščini № 773:

zgradba **TMB: Priftâva** -e fh. NEM.: Der

Mayerhof LAT.: Villa

pristavek [pristâvək] samostalnik

moškega spola

dostavek, dodatek, pogoj k dogovorjenemu № 556: pravni izraz **TMB: Perftavk**

-a m. NEM.: Der Beysatz LAT.: Additamentum

KG: S' tem perstkavkam, s'to pogodbo 'mit diesem Beding, Zusatz' (str. 99)

pristaviti [pristâviti pristâvim] dovršni

glagol

dodati № 112: dajati **TMB** PREGOVOR: jeft

njeh otshem v' svojemu temu velikemu

besedishu popraveti, inu perftaveti (str. 4)

pristavna beseda [pristâvna bešėda] samostalniška zveza ženskega spola

1. jezikoslovje prislov № 497: vrsta besede

2. jezikoslovje pridevnik № 497: vrsta

besede **TMB: Perftavna bešėde** NEM.: Das

Nebenwort LAT.: Adverbium **KG: perftavna**

beff. 'Beywort' (str. 20)

pristavnik [pristâvnik] samostalnik

moškega spola

vaški besednik, tj. zagovornik pred

sodiščem № 921: človek v pravnem

razmerju ali procesu **KG: Pristavnek**

'Dorfanwalt' (str. 179)

pristavščak [pristâvščak]

(pristavšek) samostalnik moškega spola

oskrbnik pristave; pristavnik № 875: sluga

oblasti **TMB: Priftavshėk** -a m. NEM.: Der

Mayer LAT.: Villicus

pristavšek GLEJ: **pristavščak**

pristop [pristòp pristópa] samostalnik

moškega spola

dostop, pristop № 576: prihod **TMB:**

Perftòp -a m. NEM.: Der Beytritt LAT.:

Accellio

pristopiti [pristopīti pristópim] dovršni

glagol

priti, pristopiti № 576: priti **ABC: perftopi**

meni na pomuzh (1794, str. 13)

pristren [pristrėn pristrėna] pridevnik

strm TMB: Priftrėn -a -u Siehe Prihke

PRIMERJAJ: prihek

pri svetem Kristusovem

evangelium [pri svėtem Krīstusovem evangėlium] medmetna zveza

izraža podkrepitev trditve KG: Per fvetemu

Chrifusovemu Evangelium! 'beym H.

Christi Wort' (str. 93)

prisvojiti si [prisvojīti si prisvojīm

se] dovršni glagol

prisvojiti si № 115: jemati **TMB: Persvojim**

si NEM.: Sich zueignen LAT.: Appropriare sibi

prišiti [prišiti prišijem] dovršni glagol
prišiti 𐌺112: dajati **TMB: Pershyem -shyti**
 NEM.: Annähen LAT.: Affuere

pritakniti [pritakniti pritáknem] dovršni glagol
dotakniti se 𐌺769: tipati **TMB: Pertaknem -niti** NEM.: Anrühren LAT.: Attingere **KG: pertaknem, dataknem** 'ich begreife, berühre' (str. 125)

pritez GLEJ: **pretez**

pritež GLEJ: **pretež**

priti [priti prídem] dovršni glagol
priti 𐌺576: priti **TMB: Pridem pridti** NEM.: Kommen LAT.: Venire **KG: Pritti anstatt, priditi, prideti** (str. 168)

pritiskati [pritiskati pritískam] nedovršni glagol
pritiskati, stiskati 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Pertiskam** NEM.: Drücken, ängstigen LAT.: Adurgere, angere

pritrdovati [pritrdovati pritrđujem] nedovršni glagol
podpirati, pritrjevati 𐌺89: pritrđiti **KG: Perterđujem** 'ich bekräftige' (str. 75)

privadati [privādati] nedovršni glagol
krotiti, udomačevati, privajati 𐌺346: krotiti **TMB: Pervādam** NEM.: Zamm machen LAT.: Cicurare

privoliti [privolīti privólīm] dovršni glagol
privoliti 𐌺410: soglašati **TMB: Pervôlem -voliti** NEM.: Einwilligen LAT.: Acquiescere

privolja [privólja] samostalnik ženskega spola
privolitev, soglasje 𐌺435: miselni pojem **TMB: Pervola -e fh.** NEM.: Die Einwilligung LAT.: Adftipulatio PRIMERJAJ: privoljenje

privoljenje [privoljénje] samostalnik srednjega spola

privolitev, soglasje 𐌺435: miselni pojem **ABC: is Pervolénjam** (1794, str. 1) PRIMERJAJ: privolja

pri volji [pri vólji] povedkovniška zveza **pripravljen, razpoložen, pri volji** **KG: Sem per voli** 'Bin zufrieden' (str. 191) PRIMERJAJ: volja

privolnik [privolník] samostalnik moškega spola
kdor privoli, soglaša 𐌺898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Pervolnik -a m.** NEM.: Ein Mitstimmer LAT.: Adftipulator

privosnik GLEJ: **privoščnik**

privoščen [privóščæn] pridevnik **naklonjen** **TMB: Pervôshne -a -u** NEM.: Günstig LAT.: Favens PRIMERJAJ: privoščiti

privoščiti [privoščiti privóšchim] dovršni in nedovršni glagol
biti naklonjen 𐌺409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Pervôshem -shiti** NEM.: Gönnen, günstig seyn LAT.: Favere PRIMERJAJ: privoščen

privoščljivec [privoščljîvæc] samostalnik moškega spola
kdor je komu naklonjen; zaščitnik, podpornik, pokrovitelj 𐌺836: človek glede na ljubezenska in tem podobna čustva **TMB: Pervoshlivz -a m.** NEM.: Der Gönner LAT.: Fautor PRIMERJAJ: privoščnik

privoščljivost [privoščljîvost] samostalnik ženskega spola
naklonjenost, zaščitništvo 𐌺408: dobri medsebojni odnosi **TMB: Pervoshlivoft -e fh.** NEM.: Die Gunst LAT.: Favor PRIMERJAJ: privoščnost

privoščnik [privoščník] (**privosnik; privošnik**) samostalnik moškega spola
kdor je komu naklonjen; zaščitnik, podpornik, pokrovitelj 𐌺836: človek glede na ljubezenska in tem

podobna čustva **TMB: Pervosnik** -a m. *S. Pervoshlivz* ☉ Ker zapis *Pervosnik* v TMB stoji med gesloma *Pervôshne* in *Pervoshnoft*, sklepamo, da je natisnjen napačno namesto hotenega *Pervoshnik*. PRIMERJAJ: privoščljivec

privoščnost [privôščnost] samostalnik ženskega spola

naklonjenost, zaščitništvo №408: dobri medsebojni odnosi **TMB: Pervoshnoft** -e fh. NEM.: *Die Gnade, Gunst* LAT.: *Favor, gratia* PRIMERJAJ: privoščljivost

privošnik GLEJ: **privoščnik**

privržek [privîžək] samostalnik moškega spola **dodatek, nameček** №71: podarjena stvar **TMB: Pervvrhèk** -a m. NEM.: *Die Zugab* LAT.: *Adjectamentum*

prizadeti (si) [prizadèti si] prizadènem si] dovršni glagol **prizadevati si** №81: delati, truditi se **TMB: Perfadènem** -dèti NEM.: *Sich bestreben* LAT.: *Satagere, conari* **KG: de** be slavnu *shivelli*, inu *fa* zhast se kaj *perfadèlli* (str. 186)

prizadetje [prizadètje] samostalnik srednjega spola

prizadevanje №77: dejanje, delo **TMB: Perfadetje** -a n. NEM.: *Das Bestreben* LAT.: *Conatus, annifus* PREDGOVOR: *Leti, imam upanje, bodo tèmü perfadètju pravizo spofnáli* (str. 5)

prizadevati si [prizadèvati si] prizadèvam si] nedovršni glagol **prizadevati si** №81: delati, truditi se **TMB: Perfadèvam** LAT.: *S. Perfadènem* PREDGOVOR: *Naposléd vòshem jeft vam dèlovné, inu od useh terpežnoft profte Kompagije, use zhafty urèdni Perjatli, Patrijoti, katiri si perfadèvate Kraynske jefik, inu te umètnofte nashe rojftne dushele poufdigneti* (str. 5)

prizanašati [prizanâšati prizanâšam] nedovršni glagol

prizanašati, gledati skozi prste, tj. delati, da kdo za negativno dejanje ni deležen negativnih posledic №409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Perfanâšam** NEM.: *Durch die Finger sehen* LAT.: *Conivere* PRIMERJAJ: prizanesti

prizanesti [prizanèsti prizanésesem] dovršni glagol

prizanesti №409: imeti sočutne medsebojne odnose **KG: Temu majnschemu** *perfanesi* (str. 187) PRIMERJAJ: prizanašati

prizlepiti [prizlepīti prizlepím] (prislepiti) dovršni glagol

priključiti, dodati №112: dajati **TMB: Perslèpim** NEM.: *Anhängen, anfügen* LAT.: *Addere, adjungere*

prizeljč [prîžəljč] samostalnik moškega spola **prizeljč, tj. organ v zgornjem delu prsnega koša, v katerem nastajajo limfociti** №972: del človeka ali živali **GS: Prifhelz** – germ. *Brüserl*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

prizhen [prîžəh] pridevnik **čist, snažen** **TMB: Prifhn** -a -u NEM.: *Reinlich* LAT.: *Mundus*

prizhnica [prîžhnica] samostalnik ženskega spola

prizhnica №784: del cerkve **TMB: Prifhnèza** -e fh. NEM.: *Die Kanzel, Katheder* LAT.: *Ambo, cathedra* PRIMERJAJ: lišer

prlja [přlja] samostalnik ženskega spola **hišna dekla** №871: uslužbenec **TMB: Pèrla** -e fh. NEM.: *Ein Stubenmagd* LAT.: *Ancilla domus* **GS: Perla** – (pedifequa) *apud Bohorizh in hor. subcivivis pag. 58 a Prem: fic enim dicere Dominæ ancillis erant folitæ: zhaj! de se bom na tebi operla.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Pri Bohoriču beseda pomeni 'spremljevalka dame, ki je hkrati tudi njena osebna služabnica'. Podrobneje o besedi *Snoj, Novi pogledi: 227–235.*

proba [prôba] samostalnik ženskega spola
preizkus 435: miselni pojem **TMB: Prôba**
 -e fh. NEM.: Die Probe LAT.: Proba

procesija [procêsija] (precesija)

samostalnik ženskega spola

procesija 474: krščanski obred

TMB: Prezesija -e fh. NEM.: Die Procession

LAT.: Circuitus, supplicatio

prodaj [prôdaj] samostalnik moškega spola

prodaja 733: trgovsko dejanje **TMB:**

Prudej -a m. NEM.: Der Verkauf LAT.:

Venditio **GS: Prudej** – vide *Predâm*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: is prudam, oder prudefam ‘mit Verkauf’,

od pruda, oder prudeja ‘vom Verkaufe’

(str. 34) PRIMERJAJ: predaj; prodo

prodo (?) [prôdo (?)] samostalnik

srednjega spola (?)

prodaja 733: trgovsko dejanje **KG: is**

prudam, oder prudefam ‘mit Verkauf’, od

pruda, oder prudeja ‘vom Verkaufe’ (str. 34)

PRIMERJAJ: prodaj

proga [prôga] samostalnik ženskega spola

proga, maroga, tj. **podolgovata**

poškodba kože zaradi udarca 33:

poškodba ali njena posledica **TMB: Proga**

-e fh. NEM.: Die Strieme LAT.: Plaga

progla [prôgla] samostalnik ženskega spola

železna past s sprožilnim

mehanizmom 155: pripomoček za

lov na kopenske živali **TMB: Prôgla** -e fh.

NEM.: Schlageisen, Kluppe LAT.: Cippus,

decipula

prosen [prosên] pridevnik

iz prosa, prosen **TMB: Proşen** -a -u Siehe

Prasen PRIMERJAJ: prosena kaša

prosena kaša [prosêna kâša] samo-

stalniška zveza ženskega spola

prosena kaša 261: hrana **TMB: Prasêna**

kasha fh. NEM.: Der Hirsebrein LAT.: Milium

PRIMERJAJ: prosen

prosenec¹ [prosênac] (prosinec)

samostalnik moškega spola

januar 43: čas ali njegov del **TMB:**

Proşenz -a m. NEM.: Jänner LAT.: Januarius

GS: Prôsenz – a *Senzé*; quia Janus bifrons

figuratur. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja napačna. **KG: Prosenz** ‘Jener’ (str. 129)

Prosenec² [prosênac] samostalnik

moškega spola

bogprehodov, vrat; Janus 349: lastno

ime nekrščanskega človekolikega bitja

TMB: Proşenz -a m. NEM.: Janus LAT.: Janus

prosenica¹ [proseníca] in [prosênica]

samostalnik ženskega spola

prosena slama 616: del zelike

TMB: Proséniza; Prosénza -e fh. NEM.:

HirsenströhGS:

prosenica² [proseníca] in [prosênica]

samostalnik ženskega spola

praznovanje v čast bogu Janu 46:

praznik **TMB: Proséniza; Prosénza** -e fh.

NEM.: Das Janusfest LAT.: Agonalia

proseška [prosêvka] samostalnik

ženskega spola

majhna molilnica, shodnica,

kapela 783: krščanska verska zgradba

GS: Proşevka – parva synagoga, capella

in Calmeti Dictionario; Juvenalis habet

Profeuche in eadem significatione a

Prosem. Ne znam oceniti pravilnosti

razlage. ☹ Hapaks legomenon.

prosinec GLEJ: **prosenec**¹

prostiti [prošiti prôsim] nedovršni glagol

prostiti 493: govoriti **TMB: Prosem** prositi

NEM.: Bitten LAT.: Pofcere, orare **GS: Prosem** –

a gr. προσεύχομαι, (absciffum) adoro. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

GS: Proşevka – parva synagoga, capella

in Calmeti Dictionario; Juvenalis habet

Profeuche in eadem significatione a Prosem.

Ne znam oceniti pravilnosti razlage. **KG: Ti**

bosh eno dobruto proshen (str. 143)

proso [prosô] samostalnik srednjega spola
 rastlina **proso**, latinsko *Panicum
 miliaceum*, ali **njena užitna semena** 617:
 vrsta zelike **TMB: Prasu -a n.** NEM.: *Der
 Hirsen* LAT.: *Milium* **GS: Prasú – quibusdam
 Prosu: germ. Hirse.** Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

prost [pröst] pridevnik

1. prost, svoboden

2. neporočen, samski **TMB: Proft -a -u**
 NEM.: *Frey*, ledig LAT.: *Liber, cælebs* **GS: Proft
 – liber; unde Proftor, spatium.** Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: samsvoj; sloboden; svojboden

prostnija [prosnîja] samostalnik ženskega
 spola

**svobodno zemljiško gospostvo;
 baronija** 119: kmečko posestvo
TMB: Proftnya -e fh. NEM.: *Die freye
 Herrschaft* LAT.: *Dynastia*

prostnik [prosník] samostalnik moškega
 spola

baron 952: človek glede na stan
TMB: Proftnik -a m. NEM.: *Ein Freyherr*
 LAT.: *Liber, Baro*

prostnost [prósnost] samostalnik
 ženskega spola

prostost, svoboda 412: svoboda
TMB: Proftnoft -e fh. NEM.: *Die Freyheit*
 LAT.: *Libertas*

prostor [próstor] samostalnik moškega
 spola

prostor 281: kraj **TMB: Proftor -a m.** NEM.:
Der Platz, Raum LAT.: *Locus, spatium* **GS:
 Proft – liber; unde Proftor, spatium.** Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

prostoren [prostóræn] pridevnik

prostoren **TMB: Proftorn -a -u** NEM.:
Geräumig LAT.: *Spatiofus*

prostornjak [prostornják] ali
 [prostórnyak] samostalnik moškega spola

**odprt prostor, obdan s stavbami;
 trg** 281: kraj **TMB: Proftornak -a m.**
 NEM.: *Ein Platz* LAT.: *Forum, area*

prostornost [prostórnost] samostalnik
 ženskega spola

prostranost, obsežnost 750: razsežnost
TMB: Proftornoft -e fh. NEM.: *Die Weite,
 Größe* LAT.: *Amplitudo*

prošnja [próšnja] samostalnik ženskega
 spola

prošnja 493: govorjenje **TMB: Proshna -e
 fh.** NEM.: *Die Bitte* LAT.: *Preces*

prošnjavec [prošnjävæc] samostalnik
 moškega spola

prošlec 912: človek glede na govorjenje
TMB: Proshnavz -a m. NEM.: *Ein Fürbitter*
 LAT.: *Intercellor*

proštija [proštîja] samostalnik ženskega
 spola

hiša za prošta; proštija 783: krščanska
 verska zgradba **TMB: Proshyta -e fh.** NEM.:
Eine Probstey LAT.: *Præpositura*

prot [prôt] samostalnik moškega spola
ribiška palica 157: pripomoček za
 ribolov **TMB: Prôt -ja m.** NEM.: *Fischerruthe*
 LAT.: *Virga piscatoria* **GS: Prot – Protje,
 virgultum; unde sumuntur virgæ piscatoriæ.**
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

proti [proti] ali [prôti] predlog

proti **TMB: Pruti; Proke** NEM.: *Gegen* LAT.:
Contra, adverfum **KG: Pruti temu gojŕdu
 ‘gegen dem Wald’ (str. 84) KG: Proti kjekaj
 ‘dahin entgegen’ (str. 90) KG: Proti lësem
 ‘hieher entgegen’ (str. 90)**

protignati [prôtignáti] nedovršni glagol
gnati nasproti 589: gnati **KG: prutigati
 ‘Entgegenreiben’ (str. 125)**

protihojnik [prôtihõjnik (?)]
 samostalnik moškega spola

kdor je od koga po lastnostih, mišljenju popolnoma drugačen; **nasprotje**, **antipod** ≍ 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Prutihojnek -a m.** NEM.: *Gegenfüßler* LAT.: *Antipoda* PRIMERJAJ: protinožnik; sprotihodnik

protinožnik [prōtinōžnik] samostalnik moškega spola

kdor je od koga po lastnostih, mišljenju popolnoma drugačen; **nasprotje**, **antipod** ≍ 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Prutinôfhnek -a m.** NEM.: *Gegenfüßler* LAT.: *Antipoda* ☉ Kalk po nemški, latinski in grški besedi, ki v antiki pomeni predvsem to, kar beseda *antipod* ponovno pridobiva, tj. 'prebivalec Zemlje na nasprotni strani oble'. Predstava, da ima Zemlja obliko krogle, je namreč znana že pri Platonu. Nasprotovali so ji predvsem epikurejci in kasneje kristjani. PRIMERJAJ: protihojnik; sprotihodnik

protipostaviti (se) [prōtipostāviti se prōtipostāvim se] dovršni glagol **zoperstaviti se** ≍ 413: nasprotovati **TMB: Prutipoltävem** NEM.: *Entgegensetzen* LAT.: *Adversari* **KG:** en dejl so se moshku ti sovrahnhi troppi pruti postaveli (str. 140)

protipovest [prōtipovēst] samostalnik ženskega spola

ugovor ≍ 514: pravni govor **TMB: Prutipovift -e fh.** NEM.: *Ein Widerspruch* LAT.: *Antilogema*

protistavnost [prōtistāvnost] samostalnik ženskega spola poetika **besedna figura**, ki veže **nasprotujoča si pojma v miselno celoto**; **nasprotje**, **antiteza** ≍ 269: jezikoslovni izraz **KG:** und sich der /.../ Antitchesen, *Prutistavnost /.../ befeissen* (str. 184)

protiti [prōtīti prōtīm] nedovršni glagol **pretiti**, **groziti (?)** ≍ 520: **groziti** **GS: Protim** – a gr. *πρωτεύω*, *intento*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Glagol je v tem pomenu znan v stari knjižni prekmurščini.

protje [prōtje] samostalnik srednjega spola **1. norišnica** ≍ 774: bolnišnica **2. grmovje, goščava** ≍ 318: rastišče grmovja **TMB: Protje -a n.** NEM.: **1. Tollhaus** **2. Hecken, Gesträuche** LAT.: **1. Valferra** **2. Dumetum** **GS: Prot – Protje, virgultum; unde fumuntur virgæ pifcatoriae.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: rašpovs

Prove [prōve (?) prōveta (?)] samostalnik moškega spola

bog ognja, Vulkan ≍ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Prove -éta m.** NEM.: *Der Vulkan* LAT.: *Vulcanus* ☉ Manj verjetno je mišljeno občno ime 'ognjenik'. V TMB je lastno ime v nemščini večkrat navedeno z določnim členom, npr. *der Jupiter*, glej *Gromač*.

prsi [přsi] množinski samostalnik ženskega spola

prsi ≍ 972: del človeka ali živali **TMB: Perse fh.** NEM.: *Die Brust* LAT.: *Pectus* **GS: Perse** – germ. *Brust*: Anglof. *Breoft*: Angl. *Breft*: Suec. *Bröft*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

prskati kot koza [přskati kot kóza přskam kot kóza] nedovršna glagolska zveza **pljuvati** ≍ 694: izločati **TMB: Perskam ked kofa** NEM.: *Spürzeln* LAT.: *Spurcitare* **GS: Perskam** – eft onomatopœia *caprarum*, & *ad hominem quoque significatio transfertur, caprarum morem imitantem spurcitando.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

prsnica [přsnica] samostalnik ženskega spola

napsnik, telovnik ≍ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Persnèza -e fh.** NEM.: *Brustlatz*

LAT.: **Thorax** ☉ Beseda označuje del oblačila, ki pokriva prsi. Manj verjetno je mišljen del oklepa, ki pokriva prsi.

PRIMERJAJ: arnož

prst¹ [přst] samostalnik moškega spola vsak od petih gibljivih podaljškov roke ali stopala; **prst** № 878: del človeka **TMB: Perft** -a m. NEM.: *Der Finger* LAT.: *Digitus*

prst² [přst přstí] samostalnik ženskega spola zemlja, **prst** № 667: zemlja, blato ipd. **TMB: Perft** -y fh. NEM.: *Die Erde* LAT.: *Humus, terra*

prstan [přstan] samostalnik moškega spola **prstan** № 532: okrasje **TMB: Perftan** -a m. NEM.: *Der Ring* LAT.: *Annulus* PRIMERJAJ: prstanček; rinka

prstančar [přstančar (?)] samostalnik moškega spola izdelovalec prstanov № 856: izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB: Perftanzhar** -ja m. NEM.: *Ein Ringelmacher* LAT.: *Annularius*

prstanček [přstančək] samostalnik moškega spola majhen prstan; **prstanček** № 532: okrasje **TMB: Perftanzhək** -a m. NEM.: *Das Ringel* LAT.: *Annulus parvus*

prstanik [přstanik] samostalnik moškega spola **prstanec**, tj. **prst med sredincem in mezincem** № 878: del človeka **TMB: Perftanek** -a m. NEM.: *Der Ringfinger* LAT.: *Annularis digitus*

prsten [přstĕn] pridevnik zemeljski, **prsten, glinen TMB: Perftĕn** -a -u NEM.: *Irrdlich* LAT.: *Terreftris*

prstenina [přstĕnina] samostalnik ženskega spola **glinena posoda, glineno posodje** № 225: posoda **TMB: Perftĕnina** -e fh. NEM.: *Irrden Geschirr* LAT.: *Vafa teftea*

pršeti [přšĕti přší] nedovršni glagol **1. deževati z drobnimi, gostimi kapljami;**

pršeti № 450: delati vremenski pojav **2. snežiti** № 450: delati vremenski pojav **TMB: Pershy** NEM.: *Es riesselt* LAT.: *Rorat, ningit*

prt [přt] samostalnik moškega spola **prt** № 221: hišni tekstil **TMB: Pert; Part** -a m. NEM.: *Das Leintuch* LAT.: *Linteum*

prtenina [přtĕnina] samostalnik ženskega spola lanena posteljina, **laneno perilo** № 222: posteljina **TMB: Pertenina** -e fh. NEM.: *Die Leinwäsch* LAT.: *Supellex linea* PRIMERJAJ: prtnina

prtnen [přtnĕn] pridevnik lanen **TMB: Partnen; Pertnĕn** -a -u NEM.: *Von Leinwand* LAT.: *Lineus*

prtnina [přtnina] samostalnik ženskega spola lanena posteljina, **laneno perilo** (?) № 222: posteljina **TMB: Partnina** -e fh. Siehe *Pertnina* ☉ Iztočnice *pertnina* v TMB ni. PRIMERJAJ: prtenina

pručica [přučica] samostalnik ženskega spola **pručka** № 216: sedež ali ležišče **TMB: Pruzhĕza** -e fh. NEM.: *Der Schemmel* LAT.: *Scabellum*

pruka [přuka] samostalnik ženskega spola **sedež za več oseb; klop** № 216: sedež ali ležišče **TMB: Pruka** -e fh. NEM.: *Die Bank, Stuhl* LAT.: *Scamnum*

prungelj [přungĕlj přungĕljna] samostalnik moškega spola **palica, kol** № 175: orodje, ki je palica **TMB: Prungel** -na m. NEM.: *Ein Stock, Pflock* LAT.: *Truncus* **GS: Prungel** – a *Brun*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pruštaf GLEJ: **pruštof**

pruštof [přuštof] (**pruštaf**) samostalnik moškega spola

suknjič 𐰃 130: oblačilo ali obutev **GS:** **Prushtaf** – in Boxhornii gloffis *Brufstroch*: germ. *Brustfleck*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

prvi [přvi] števnik

prvi TMB: Perve -a -u NEM.: Erster

LAT.: Primus

prvič [přvič] prislov

prvič TMB: Pervezh NEM.: Erstlich

LAT.: Primo **KG:** Pervezh 'erstens' (str. 93)

prvina¹ [přvina] samostalnik ženskega spola

kar se prvo od posamezne vrste pridela v kakem letu; prvina 𐰃 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Pervina** -e fh. NEM.: Die Erstlinge LAT.: Primitiæ PRIMERJAJ: prvotina

prvina² [přvina] samostalnik ženskega spola

prvo jutranje zvonjenje 𐰃 487: oglašanje

TMB: Pervèna -e fh. NEM.: Frühgeläut LAT.: Pulfus primus

prvorodna beseda [prvorōdna

bešēda] samostalniška zveza ženskega spola

osnovna, nemotivirana beseda 𐰃 497:

vrsta besede **TMB: Pervurodna bešēda**

NEM.: Ein Stammenwort LAT.: Primitivum

PREDGOVOR: Nalash so ble te pervorodne, inu koreninske bešēde, is eno bešēdo: te narpo-trebnejše skupisyskane (str. 3)

prvorojenčič [prvorojēnčič]

samostalnik moškega spola

prvorojenec 𐰃 834: človek do popolne

odraslosti **TMB: Pervurojenzhēzh** -a m.

NEM.: Erstgebohmer LAT.: Primogenitus

prvotina [přvotina] samostalnik ženskega

spola

kar se prvo od posamezne vrste pridela

v kakem letu; prvina 𐰃 613: sad ali plod

za prehrano **TMB: Perotina** -e fh. Siehe

Pervina PRIMERJAJ: prvina¹

pse [psě psěta] samostalnik moškega spola

psiček 𐰃 991: mladič kopenske domače

živali **TMB: Psē** -ęta m. Siehe *Psizhk* PRIMERJAJ: psiček

psica [psica] (*pesica*) samostalnik ženskega spola

psica 𐰃 989: vrsta kopenske domače živali

TMB: Pèsiza; Psiza -e fh. NEM.: Eine Hündinn;

Die Hündinn LAT.: Canis femina; Canis mater

psiček [psičěk] samostalnik moškega spola

psiček 𐰃 991: mladič kopenske domače

živali **TMB: Psizhk** -a m. NEM.: Kleiner Hund

LAT.: Canicula PRIMERJAJ: pse

psičji [psičji] pridevnik

pasji TMB: Pèsizhje -a -u NEM.: Hündisch

LAT.: Caninus PRIMERJAJ: pasji

pst [pšt] medmet

1. uporabljaja se za izražanje želje, naj se ogovorjeni približa

2. uporabljaja se za izražanje opozorila, naj ogovorjeni umolkne, molči **KG:** Pst, zst, semkej 'herda' (str. 96) **KG:** st, fht, pst 'still'. Tihu, movzhi 'halts Maul' (str. 96)

PRIMERJAJ: cst

pšenica [pšēnica] samostalnik ženskega

spola

rastlina pšenica, latinsko *Triticum spelta*, ali

njena užitna semena 𐰃 617: vrsta zelike

TMB: Psheniza -e fh. NEM.: Der Weitzen

LAT.: Triticum

pšeničen GLEJ: pšenični

pšenični [pšēnični] (pšeničen)

pridevnik

pšenični TMB: Pshenizhn -a -u NEM.: Vom

Weitzen LAT.: Triticum

pšeno [pšēno] samostalnik srednjega spola

1. oluščena žitna zrna; pšeno 𐰃 261:

hrana

2. riganje, spahovanje (?) 𐰃 525: oddajati glasove s prebavnim traktom

3. zdrob (?) 𐰃 261: hrana **TMB: Pshènu** -a n. NEM.: Der Breyn, Grözl LAT.: Creminum

GS: Pshênu – a gr. ψαω, in *tenues partes comminuo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Ushënem** – *compositum ex antiquo shenem, seu shiplem abrado, decerpo, minuo*. Unde est *ushênu*, *Griëß*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Drugi pomen izhaja iz prevedka *Grözl*, tretji iz *Griëß*. Latinski prevedek ni jasen. PRIMERJAJ: všeno

pšora [pšõra] samostalnik ženskega spola (?) srbečica, srab, garje (?) № 17: bolezen **GS: Pshõra** – a gr. ψόρα. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Pomen je ugotovljen na osnovi etimološke razlage besede *pšorez*, ki jo Pohlin izvaja iz *pšora* in *rezati* ter domneva prvotni pomen 'preklic srbečice, sraba, garij'. Zapis grške besede je domnevno napačen namesto ψώρα 'srbečica, garje'.

pšorez [pšõrez] **GS: Pshõres** – a *reshem, quali impetiginis reficillio*. Vide *Puhor*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Nejasen hapaks legomenon. Pohlin ga etimološko razlaga kot 'preklic srbečice, sraba, garij'. PRIMERJAJ: puhor

ptica GLEJ: **tica**

ptič GLEJ: **tič**

ptičar GLEJ: **tičar**

ptičarstvo GLEJ: **tičarstvo**

ptičegledstvo GLEJ: **tičegledstvo**

ptiček GLEJ: **tiček**

ptičica GLEJ: **tičica**

ptičje proso GLEJ: **tičje proso**

ptičji GLEJ: **tičji**

ptičnik GLEJ: **tičnik**

ptičnjak GLEJ: **tičnik**

ptuj [ptûj] pridevnik **tuj, inozemski TMB: Ptuj** -a -u NEM.: Fremd LAT.: Alienus, peregrinus **GS: Ptuj** – a gr. πτημι, volo, advolo: vel πτοέω, terrefacio, sicut fit, quando alieni exteri nobis superveniunt: vel πτωχός, mendicus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pubič [pûbič] (pobič) samostalnik moškega spola

fantič, pobič № 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Pubèzh** -a m. NEM.: Das Knäblein LAT.: Puellus **GS: Pubezh** – lat. *puber, pubes, pupus*: germ. *Bub*: gr. βουπαῖς; Hebr. בּוּבּ *bubh*, vel *buv vacuum, cavum esse, cum cæteris Japhetitis dialectis*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

pucati [púcati púcam] nedovršni glagol koroško **čistiti** № 52: čistiti **GS: Puzam**

– vindicum a germ. *putzen*: Suec. *Putsa*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

puf [?] samostalnik moškega spola **neka žaba, morda krastača**, latinsko *Rana bufo* № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Puf** -a m. NEM.: Eine Mistkröte LAT.: Bufo parvus **GS: Puf** – infer. Sax. *Pogge, Kühlpogge, Poggenschitt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

puh [pûh] samostalnik moškega spola **močan sunek, sila, silovitost** № 727: udarec, udarjanje **TMB: Puh** -a m. NEM.: Der Schwall, Gewalt LAT.: Vis, impetus **KG: puh** teh viharjov (str. 140)

puhati [púhati púham] nedovršni glagol **1. pihati, puhati** № 693: dihati ipd. **2. biti razgret, vzburjen** № 691: opravljati telesno funkcijo **TMB: Puham** NEM.: 1. Blasen 2. Erhitzt seyn LAT.: 1. Flare 2. Æftuare

puhki kamen [púhki kámen] (kamen puhki) samostalniška zveza moškega

spola

plavec, votlič, tj. **luknjičast kamen, ki plava na vodi** Ꞥ 637: kamen, kamenina

TMB: Kamen puhke NEM.: Bimsenstein

LAT.: Pumex

puhla repa [púhla répa] samostalniška

zveza ženskega spola

puhla repa Ꞥ 613: sad ali plod za

prehrano **TMB: Puhla repa** NEM.: Wamstige

Rübe LAT.: Rapa flaccida

puhniti [púhniti púhnem] dovršni glagol

udariti Ꞥ 727: tolči, bosti **TMB: Puhnem**

-hniti NEM.: Stossen LAT.: Trudere, tundere

puhor [púhor] samostalnik moškega spola

plodov mehur, tj. **mehur s porodno**

tekočino Ꞥ 977: del ženske ali živalske

samice **TMB: Puhôr** -ja m. NEM.: Wasserblase

LAT.: Bulla matricalis **GS: Puhor** – antiqui

Sueci *Pockor*: recentiores jam *Koppa*

ajunt: germ. *Pocken*, *Blattern*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. ☹ Pleteršnik v tem pomenu

navaja *búhor*.

puhteti [puhtéti puhtím] nedovršni glagol

izhlapevati, dišati, dehteti Ꞥ 543: oddajati

vonj **TMB: Puhtim** NEM.: Duften LAT.:

Exhalare PRIMERJAJ: pahteti

puk [?] samostalnik moškega spola

hrvaško **ljudstvo** Ꞥ 927: skupina ljudi **TMB:**

Puk -a m. NEM.: Der Pöbel LAT.: Plebs, vulgus

GS: Puk – *Pulk* funt antiquissimi Illyricorum

termini: germ. *Volk*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:

puk

pukati [púkati púkam] nedovršni glagol

puliti Ꞥ 731: puliti **TMB: Pukam** NEM.:

Ausraufen LAT.: Eradicare

pukša [pûkša] samostalnik ženskega spola

puška Ꞥ 199: orožje **TMB: Puksha** -e fh.

NEM.: Die Flinte, Büchse LAT.: Sclopetum

GS: Puksha – eft onomatopœia a fonitu,

quem explodendo edit: Hung. *Puska*: germ.

Büchse. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih

in nekaj napačnih povezav ali trditiv.

ABC: Puksha (1765, str. 14)

pukšar [pukšár pukšárja] samostalnik

moškega spola

izdelovalec pušk; puškar Ꞥ 846:

izdelovalec orožja **TMB: Pukshar** -ja m.

NEM.: Büchenschaffter LAT.: Sclopetarius

pukšica [pûkšica] samostalnik ženskega

spola

pištola Ꞥ 199: orožje **TMB: Puksheza** -e fh.

NEM.: Eine Pistole LAT.: Sclopetum minus

pukšino zrnce [pûkšino zrnce] samo-

stalniška zveza srednjega spola

svinčena šibra Ꞥ 199: orožje **TMB: Sernèze,**

puksheno n. NEM.: Ein Schrott zum Schießen

LAT.: Grando plumbea

pulež [pûlež] samostalnik moškega spola

kdor se pretepa; pretepač Ꞥ 945: nasilnež

TMB: Pulésh -lha m. NEM.: Ein Raufhändler

LAT.: Agonifta

puliti [pulīti púlím] nedovršni glagol

1. puliti Ꞥ 731: puliti

2. ropati Ꞥ 106: krasti **TMB: Pûlem** -lil, -liti

NEM.: 1. Ausraufen 2. Rauben LAT.: 1.

Exstirpare 2. Prædari **GS: Pûlem** – unde

germ. *Buhlen*: Hebr. *בוּעַל boel*, maritus, &

בְּעֻלָּהּ beula maritata, significatur. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

pulk [?] samostalnik moškega spola

hrvaško **ljudstvo** Ꞥ 927: skupina ljudi **TMB:**

Puk -a m. NEM.: Der Pöbel LAT.: Plebs, vulgus

GS: Puk – *Pulk* funt antiquissimi Illyricorum

termini: germ. *Volk*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:

puk

pumrak GLEJ: **pomrak**

punca [pûnca] samostalnik ženskega spola

dekle, punca Ꞥ 834: človek do popolne

odraslosti **TMB: Punza** -e fh. NEM.: Eine Puppe, Mädchē LAT.: Puella

punčica [pûnčica] samostalnik ženskega spola

1. majhno dekle, punčka 834: človek do popolne odraslosti

2. zenica 972: del človeka ali živali

3. čašni list pri cvetu 600: del rastline

TMB: Punzhèza -e fh. NEM.: 1. Eine Puppe, Mädchē 2. Augapfel 3. Saamenhülse LAT.: 1. Puella 2. Pupilla 3. Calyx florum

punt [pûnt pûnta] samostalnik moškega spola

upor, punt 458: vojaško dejanje **TMB: Punt** -a m. NEM.: Der Aufruhr LAT.: Seditio

GS: Punt – germ. *Bund*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

puntar [pûntar] samostalnik moškega spola **upornik, puntar** 966: vojak **TMB: Puntar** -ja m. NEM.: Ein Rebell LAT.: Rebellis

puntati se [pûntati se pûntam se] nedovršni glagol

upirati se, puntati se 418: izvajati vojaško dejanje **TMB: Puntam se** NEM.: Den Kopf aufsetzen LAT.: Refistere, repugnare

puntek [pûntək] samostalnik moškega spola **trak okrog glave za povezovanje las** 532: okrasje **TMB: Puntek** -a m. NEM.: Das Hirnbündel LAT.: Frontis **falcia** ☉ Pleteršnik navaja belokranjsko besedo *pûntek* v pomenu 'iz žime in sukna narejena, svitku podobna priprava, okrog katere ženske ovijajo kite'.

pura [pûra] samostalnik ženskega spola **puranja samica; pura**, latinsko *Gallus gallus domesticus fem.* 1003: vrsta domače ptice **TMB: Pura** -e fh. NEM.: Indianische Henne LAT.: Gallina indica **GS: Pûra** – *Purman*: inf. Sax. *Puthahn*: Saxones, Franci, & Allemani habent *puren*, elevare, quia meleagris mas criftam præcipue, faftuofeque attollit. Razlaga vsebuje zelo

malo povednega. **KG: Pisheta, pure, raze, koshrune, kopune, telleta** (str. 180)

PRIMERJAJ: purič; purman

purfelj [pûrfəlʃ pûrfəlʃna] samostalnik moškega spola

smodnik 666: snov, ki jo uporabljajo vojaki **TMB: Purfel** -na m. NEM.: Das Pulver LAT.: Pulvis pyrius

purgacija [purgácija] samostalnik ženskega spola

tekoče odvajalno sredstvo 656: zdravilo **TMB: Pergazija** -e fh. NEM.: Elixier LAT.: Laxativum

purič [pûrič] samostalnik moškega spola **puranji mladič** 1004: mladič domače perutnine **TMB: Purzh** -a m. NEM.: Kleiner Hahn LAT.: Gallus indicus PRIMERJAJ: pura; purman

purman [pûrman] samostalnik moškega spola

puranji samec, purman, latinsko *Meleagris gallopavo mas* 1003: vrsta domače ptice **TMB: Purman** -a m. NEM.: Kalakutischer Hahn LAT.: Gallus indicus PRIMERJAJ: pura; purič

purovka [pûrovka] samostalnik ženskega spola

kokošja pastirica 871: uslužbenec **TMB: Purovka** -e fh. NEM.: Hühnerhütterinn LAT.: Gallinarum cuftos

pust¹ [pûst] samostalnik moškega spola **pust**, tj. **dan**, manj verjetno **čas pred štiridesetdnevni postom** 43: čas ali njegov del **TMB: Pust** -a m. NEM.: Der Fasching LAT.: Bacchanalia PRIMERJAJ: pustni dnevi

pust² [pûst] pridevnik

1. neobljuden, neobdelan, zapuščen, pust

2. trpek, kisel, nezrel TMB: Puft -a -u NEM.: Oed, wüst 2. Anziehend LAT.: 1. Defertus, vaftus 2. Acerbus **GS: Puft** – adjectivum:

germ. *Wüst*: lat. *vaftatus*. Unde *pusha*, *pushoba*, *vaftitas*; *Pusháva*: Hung. *Puzta*, *Puztaba*, *eremus*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

Pust³ [pûst] samostalnik moškega spola
bog vina in veseljačenja; Bakh № 349:
 lastno ime nekrščanskega človekolikega
 bitja **TMB: Pust** -a m. NEM.: *Bacchus* LAT.:
Bacchus **KG: Pust** 'Bachus' (str. 184)

pusti [pústi] medmet
 uporablja se za izražanje dovoljenja; naj
 bo **KG: Pufti** 'laß seyn' (str. 94) PRIMERJAJ:
 pustiti

pustiti [pustīti pustím] dovršni glagol
dopustiti № 409: imeti sočutne
 medsebojne odnose **TMB: Puftim** NEM.:
Lassen LAT.: *Sinere*, pati **KG: Pustite** njega
 dobro pyti 'Laßt es wohl trinken' (str. 194)
 PRIMERJAJ: pusti

pustlica [pustlíca] samostalnik ženskega
 spola
pusta, neobdelana zemlja № 333:
 zemljišče **TMB: Puftliza** -e fh. NEM.: *Oedes*
Erdreich LAT.: *Terra inanis*

pustni dnevi [pûstni dnêvi] množinska
 samostalniška zveza moškega spola
pustni dnevi, tj. čas med svečnico in
 štiridesetdnevnim postom № 43: čas
 ali njegov del **TMB: Puftni dnevi** NEM.:
Faschingstage LAT.: *Bacchanalia* PRIMERJAJ:
 pust¹

pustost [pustôst (?)] samostalnik ženskega
 spola
trpkost, kislost, nezrelost № 765: okus
TMB: Puftoft -e fh. NEM.: *Die Härbe*
 LAT.: *Acerbitas* PRIMERJAJ: pustota

pustota [pustóta] samostalnik ženskega
 spola
trpkost, kislost, nezrelost № 765: okus
TMB: Puftota -e fh. NEM.: *Die Bitterkeit*
 LAT.: *Acerbitas* PRIMERJAJ: pustost

pustovati [pustováti pustûjem]
 nedovršni glagol
praznovati pust; pustovati № 46:
 praznovati **TMB: Puftûjem** NEM.: *Fasching*
halten LAT.: *Bacchanalia vivere*

puša [púša] samostalnik ženskega spola
obroček № 127: izdelek **TMB: Pusha** -e fh.
 NEM.: *Rohring* LAT.: *Annulus* ☉ Latinski
 prevedek (pravilnejši zapis je *anulus*)
 pomeni samo 'prstan'.

pušča [púšča] samostalnik ženskega spola
kirurški nož № 197: kirurško rezilo **TMB:**
Pusha -e fh. NEM.: *Lanzete der Bader* LAT.:
Lancea **GS: Pusha** – a *puftim*. *Pusham*.
Pusha, *vaftitas* vide *Pufti*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

puščati [púščati púščam] nedovršni glagol
1. puščati kri № 79: opravljati zdravniško
 dejavnost
2. zapuščati № 566: odhajati **TMB: Pusham**
 NEM.: 1. *Aderlaßen* 2. *Lassen* LAT.: 1. *Incidere*
venam 2. *Relinquere*

puščava [puščáva] samostalnik ženskega
 spola
neobljudena, neobdelana zemlja;
pustinja, samota № 336: zemljepisna
 oblika **TMB: Pusháva** -e fh. NEM.: *Die Wüste*,
Einöde LAT.: *Eremus*, *folitudo* **ABC: Puhava**
 (1765, str. 14)

puščavnik [puščávník] samostalnik
 moškega spola
kdor živi proč od drugih ljudi;
puščavnik № 898: človek v medsebojnih
 odnosih **TMB: Pushavnek** -a m. NEM.: *Der*
Einsiedler LAT.: *Eremicola*

puščica [puščíca] samostalnik ženskega
 spola
puščica, strelica № 199: orožje **TMB: Pshiza**
 -e fh. NEM.: *Der Pfeil* LAT.: *Sagitta*

puščoba [puščóba] samostalnik ženskega
 spola

1. pustinja Ꞥ 336: zemljepisna oblika
2. trpek, kisel okus Ꞥ 765: okus **TMB:**
Pushóba -e fh. NEM.: 1. Die Wüsteney 2. Der Schimmel LAT.: 1. Vařitas 2. Acor

pušeljc [pûšeljc] samostalnik moškega spola
šop, sveženj, butara Ꞥ 755: sveženj ali vez
TMB: Pushèlz -a m. NEM.: Der Buschen
 LAT.: Fafcis

pušica [pûšica] samostalnik ženskega spola
škatica, pušica Ꞥ 235: posoda za orodje
 in pripomočke **TMB: Pushèza** -e fh. NEM.:
 Die Büchse LAT.: Pyxis **GS: Pusheza** – germ.
Büchse: Angl. *Box*: lat. *Pyxis*: Succ. *Byffa*:
 a gr. πυξίς. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

puta [púta] samostalnik ženskega spola
kokoš, latinsko *Gallus gallus domesticus*
fem. Ꞥ 1003: vrsta domače ptice **TMB: Puta**
 -e fh. NEM.: Die Henne LAT.: Gallina

putan [putân] samostalnik moškega spola
golša pri pticah Ꞥ 980: del živali **TMB:**
Putân -a m. NEM.: Der Vogelkropf LAT.:
 Ingluvies

puter [pútər] samostalnik moškega spola
surovo maslo; puter Ꞥ 261: hrana **TMB:**
Pûtr -a m. NEM.: Der Butter LAT.: Butyrum **GS:**
Putr – lat. *Butyrum*: germ. *Butter*: a gr. βου,
 vacca & τυρός, coagululum, cafea. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

putiti se GLEJ: **potiti (se)**

putrih [pûtrih] samostalnik moškega spola
manjši lesen sod; putrih Ꞥ 240: posoda
 za vino **TMB: Putèrh** -a m. NEM.: Ein Lâgel
 LAT.: Lagenula lignea **GS: Putrèh** – confonat
 cum italico *Bote*, dolium, & germ. *Bötterich*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. PRIMERJAJ: putrišec

putrišec [pûtrišec] samostalnik moškega spola
majhen lesen sod Ꞥ 240: posoda za vino
TMB: Putershz -a m. NEM.: Kleines Fäßchen
 LAT.: Acratophorum PRIMERJAJ: putrih

pužiti se [púžiti se pûžim se] nedovršni
 glagol
izgubljati dlako, lase Ꞥ 28: imeti telesno
 hibo **TMB: Pufhem** -lheti se NEM.: Haar laßen
 LAT.: Deglabrare PRIMERJAJ: izpužiti

Q

q [kū]
 črka **q** Ꞥ 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG:**
 Ku, Q, q (str. 160) PRIMERJAJ: ku

R

r [réci]

črka **r** 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Rezi, R, r (str. 161) **PRIMERJAJ:** reci

rabelj [rábəl̩j rábəl̩jna] samostalnik moškega spola

rabelj 875: sluga oblasti **TMB:** Rabèl -na
m. **NEM.:** Der Scharfrichter **LAT.:** Carnifex

rabot [rabòt] samostalnik moškega spola
tlaka, tj. **podložniško obvezno neplačano delo zemljiškemu gospodu** 83: tlaka in dinarsko delo **TMB:** Rabòt -a m. **NEM.:** Frohndienst **LAT.:** Onus, angaria **PRIMERJAJ:** tabrh; tlaka

raca [ráca] samostalnik ženskega spola
žival raca, latinsko *Anas* 1003: vrsta domače ptice **TMB:** Raza -e fh. **NEM.:** Eine Ente **LAT.:** Anas **GS:** Raza – Hung. *Retze*: in vicinia Dantiscana vocant anates *Ratschen* propter earum raucam vocem, & clangorem, quem Germani verbo *ratschen*, æque proferunt. *Raza* quidam derivant a ῥάζω, perfundo, quod se frequenter abluat; sed hoc etiam anferes practicant; ergo potius a ῥάζω, voro; quia anates sunt omnium domesticorum voracissimum animal, quod norunt œconomi. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Pisheta, pure, raze, koshrune, kopune, telta (str. 180) **PRIMERJAJ:** racman

racman [râcman] samostalnik moškega spola
račji samec, latinsko *Anas mas* 1003:

vrsta domače ptice **TMB:** Razmàn -a m. **NEM.:** Der Enterich **LAT.:** Anas mas **PRIMERJAJ:** raca

racunik [racuník] samostalnik moškega spola
zakladnik 871: uslužbenec **TMB:** Razunik -a m. **NEM.:** Der Schätzmeister **LAT.:** Appretiator

racuniti [racunīti racuním] nedovršni glagol
presojati, preudarjati, misliti 435: snovati v mislih **TMB:** Razunim **NEM.:** Schätzen **LAT.:** Æstimare, censere

račati [ráčati ráčam] nedovršni glagol
stara beseda **vračati** 112: dajati **GS:** Urazham – ex antiquo *Razham*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **PRIMERJAJ:** vračati

račji [râčji] pridevnik
račji **TMB:** Razhje -a -u **NEM.:** Von Enten **LAT.:** Anatinus

račohe [ráčohe] množinski samostalnik ženskega spola (?)

1. raženj (?) 146: kuhinjski pripomoček
2. dvorogljate senene vile (?) 147: kmečko orodje **GS:** Rafhen – *Razhohe* ejusdem radicis: *urafhem*, lædo; quia ad tranffigendum olim in usu erant bellantibus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Nejasna beseda. **PRIMERJAJ:** ražohe

račun [račûn] samostalnik moškega spola
račun 435: miselni pojem **TMB:** Razhûn

-a m. NEM.: *Die Rechnung* LAT.: *Arithmetica Ratio* **GS: Razhûn** – a lat. *Ratio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

računar [račûnar] samostalnik moškega spola

računar, matematik № 969: človek z znanjem **TMB: Razhunar** -ja m. NEM.: *Rechenmeister* LAT.: *Logifta*

računati [račûnati račûnam] nedovršni glagol

računati № 435: snovati v mislih **TMB: Razhunam** NEM.: *Rechnen, raiten* LAT.: *Calculare*

računski [račûnski] pridevnik

računski **TMB: Razhunske** -a -u NEM.: *Zur Rechnung gehörig* LAT.: *Algorithmicus*

rad [räd] povedkovnik

rad **TMB: Rad; Rajshi** NEM.: *Gern; Lieber* LAT.: *Lubens; Lubentius* **KG: Rajshi** 'lieber' (str. 94)

radati [râdati râdam] nedovršni glagol
šaliti se, veseliti se, zabavati se № 751: veseliti se **TMB: Radam** NEM.: *Scherzen, frohlocken, ergötzen* LAT.: *Jocari, gaudere, deliciari* PRIMERJAJ: *radovati*

Radogost [râdogost] samostalnik moškega spola

slovanski bog vojne № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Radagoft** -a m. NEM.: *Götz der Slaven* LAT.: *Idolum Slavorum, Mars*

radost [râdost] samostalnik ženskega spola
radost, veselje, ugodje № 751: kratkočasnost **TMB: Radoft** -e fh. NEM.: *Die Fröhlichkeit, Wonne* LAT.: *Jocunditas, deliciæ, voluptas*

radovati [radovâti radûjem] nedovršni glagol
šaliti se, veseliti se, zabavati se № 751: veseliti se **TMB: Radujem** LAT.: *Siehe Radam* PRIMERJAJ: *radati*

radoveden [radovêdæn] pridevnik
radoveden **ABC: Ta radovedn** *Otrok* (1794, str. 21)

Radovljica [radôvljica] samostalnik ženskega spola

gorenjsko mesto Radovljica № 360: krajevno ime **KG: Radolza** 'Stadt Rattmanstorf' (str. 130) **ABC: Radolza** (1765, str. 15) **ABC: Radolza** (1789, str. 13)

radovoljec [radovôljæc] samostalnik moškega spola

vojak prostovoljec № 966: vojak **TMB: Radovolz** -a m. NEM.: *Ein Volenteur* LAT.: *Voluntarius miles*

radovoljen [radovôljæn] (radovoljni) pridevnik

prostovoljen **TMB: Radovoln** -a -u NEM.: *Freywillig* LAT.: *Voluntarius* **ABC: Radavolni** (1765, str. 15) **ABC: Radovolni** (1798, str. 12)

radovoljni GLEJ: **radovoljen**

radovoljno [radovôljno] prislov

prostovoljno **TMB PREDGOVOR: katiri si sami sebi ozhy** *ftikajo, ter otê sami radovolnu slepi biti* (str. 5)

radovoljnost [radovôljnost]

samostalnik ženskega spola
prostovoljnost № 407: medsebojni odnosi **TMB: Radovolnoft** -e fh. NEM.: *Freyer Willen* LAT.: *Liberum arbitrium*

raga [râga] samostalnik ženskega spola

ledena sveča № 664: voda glede na temperaturo **TMB: Raga** -e fh. NEM.: *Ein Eiszapfen* LAT.: *Stiria* PRIMERJAJ: *ragist*

ragist [ragîst (?)] samostalnik ženskega spola

ledena sveča № 664: voda glede na temperaturo **TMB: Ragift** -e fh. NEM.: *Ein Eiszapfen* LAT.: *Stiria* PRIMERJAJ: *raga*

raglja [râglja] samostalnik ženskega spola
raglja, tj. *lesena priprava za proizvajanje*

enakomerno se ponavljajočih rezkih glasov 𐌺171: glasbilo **TMB: Ragla** -e fh. NEM.: Klappenwerk LAT.: Crepitaculum

ragljati [ragljáti ragljâm] nedovršni glagol

1. oglašati se kot žaba; regati 𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi

2. oglašati se kot sraka 𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Raglâm**

NEM.: 1. Schreien wie ein Frosch 2. Wie eine Alster LAT.: 1. Coaxare 2. Garrire **GS: Raglam** – onomatopoeia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ragotati

ragotati [ragotáti ragóčem] nedovršni glagol

1. oglašati se kot žaba; regati 𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi

2. oglašati se kot sraka 𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Ragôzhem**

ragotáti NEM.: 1. Schreien wie ein Frosch 2. Wie eine Alster LAT.: 1. Coaxare 2. Garrire PRIMERJAJ: ragljati

rahel [ráhəu] pridevnik

rahel **TMB: Râhl** -a -u NEM.: Lockericht LAT.: Porofus, rarus **GS: Rahl** – germ. locker: Angl. *Rake*, quod germ. *Harke*, *Rechen*: inf. Sax. *Racken*, *Raffen*; mit dem *Rechen rogel machen* ajunt Germani superiores. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rahlica [rahlíca] samostalnik ženskega spola

glavnik za česanje vlaken, volne 𐌺186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Rahliza** -e fh. NEM.: Kamm, Kartasche LAT.: Rastrum, fucula

rahljati [rahljáti rahljâm] nedovršni glagol

rahljati 𐌺37: izboljševati **TMB: Rahlâm** NEM.: Lockericht machen LAT.: Rarefacere

rahlost [ráhlost ráhlosti] samostalnik ženskega spola

rahlost 𐌺769: tip, otip **TMB: Rahloft** -e fh. NEM.: Lindig-, Weichlichkeit LAT.: Porofitas, mollities

raj [rāj rája] (rej²) samostalnik moškega spola **raj, nebesa** 𐌺310: kraj posmrtnega bivanja **TMB: Raj; Rèj** -a m. NEM.: Das Paradies LAT.: Paradifus yshi **Raj** **GS: Raj** – quod *Kray*, ditio regnum, *k* abfirpto. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

raja [rája] samostalnik ženskega spola

1. ples 𐌺754: ples

2. poetika verz 𐌺254: del literarnega dela

TMB: Raja -e fh. NEM.: Der Tanz, Reihen LAT.: Saltus **GS: Raja** – germ. *Rädel*, *Reihe*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: rajlh** oder raja 'Ein Reim oder Verse' (str. 179)

rajati [rájati rájam] nedovršni glagol

plesati, rajati 𐌺754: plesati **TMB: Rajam** NEM.: Tanzen LAT.: Ampirare

rajka [râjka] samostalnik ženskega spola

rajska ptica, manj verjetno kavka, latinsko *Corvus monedula* (?) 𐌺999: vrsta divje

ptice ali druge zračne živali **GS: Rajka** – inf. Sax. vocant monedulam (die Dohle) *Rayke*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: rajski tič

rajkelj [râjkəlj rájkəljna] samostalnik

moškega spola

krepelo, porajkelj 𐌺175: orodje, ki je palica **TMB: Rajkel** -na m. Siehe *Porajkel*

GS: Rajkel – unde germ. *Radelführer* enatum; quia, qui olim rufticos ad feditionem excitavit, fimile frustum ligni (radium rotæ) in manibus elevatum tenuit, & fignum ad feditionem dedit. Vide *Porajkel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: porajkelj

rajm [rājm] samostalnik moškega spola

poetika **rima** 𐌺254: del literarnega dela **KG: rajlh** oder raja 'Ein Reim oder Verse' (str. 179) ☉ Zapis *rajfh* je domnevno tiskovna napaka za *rajm*.

rajmati [râjmati rájmam] nedovršni glagol

enak, primerljiv biti 𐌺86: ustrezati

TMB: Rajmam NEM.: Vergleichen
LAT.: *Æquum, conveniens effe*

rajmati se [rājmati se rājma se]
nedovršni glagol

spodobiti se, prav biti 466: spodobiti se
TMB: Rajma se; Narajma se NEM.: Es schickt, fügt sich; Es schickt sich nicht
LAT.: Decet, convenit; Abfonat
GS: Rajma se – germ. *es reimet sich*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rajmeželj [rājmežəlj rājmežəljna]
samostalnik moškega spola

kovinska palica, kol za nabijanje strelnega orožja 199: orožje
TMB: Rajméfhél -na m. NEM.: Ein Ladstock
LAT.: Virga fipatoria
GS: Rajmefhel – ex germanico corruptum quali *Raumeisen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rajmno [rājmnno (?)] členek
poudarja sledeči stavčni člen; ravno, prav
TMB: Rajmno NEM.: Eben
LAT.: Recte
KG: Rajmnofdej 'gleich, itzt' (str. 88)
KG: Rajmno kjekej 'eben dahin' (str. 90)
KG: Rajmno tod kje, lih tod kje 'hier Grad zu, gradenwegshin' (str. 91)
KG: kader je tebe rajmno taistega greha oppominal, katerega se ti njega obsodil, se serdit postal (str. 142)
ABC: Savolo teh, inu vfeh mojeh vedejozheh inu nevedejozheh, koker tudi posablenih grehov, je meni raimno shov, inu me greva (1789, str. 24)

rajmnodedič [rajmnodēdič]
samostalnik moškega spola
kdor je skupaj s kom dedič česa; sodedič 921: človek v pravnem razmerju ali procesu
TMB: Rajmnodejdēzh -a m. NEM.: Ein Miterb
LAT.: Cohæres

rajmo sto [rājmo stō] števniška zveza
stoti
KG: rajmo ftu, samu ftu 'C.' (str. 44)
PRIMERJAJ: samo sto

rajnci [rājnci] (ranci) pridevnik
mrtev, rajnki 900: mrtvec
TMB: Ranze -a

-u Siehe **Ranke** © Abstrahirano iz stranskih oblik, npr. roditelja ednine moškega spola *ranciga* < *-cē₃ga. PRIMERJAJ: rajnki

rajniš [rājniš] samostalnik moškega spola
renski goldinar 85: denar
TMB: Rajnsh -a m. NEM.: Landsgulden
LAT.: Florenus
GS: Rajnsh – germ. *Rheinisch*, Geld. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rajnki [rājnki] (ranki) pridevnik
mrtev, rajnki 900: mrtvec
TMB: Ranke -a -u NEM.: Weiland, selig
LAT.: Defunctus
PRIMERJAJ: rajnci

rajski tič [rājski tič] samostalniška zveza
moškega spola

rajska ptica; ptica iz družine latinsko *Paradisaeidae* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: Rajske tizh NEM.: Paradiesvogel
LAT.: Manucodiata
PRIMERJAJ: rajka

rajtati [rājtati rājtam] nedovršni glagol
računati 435: snovati v mislih
TMB: Rajtam NEM.: Rechnen
LAT.: Computare
GS: Rajtam – germ. *raiten*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rajtenga [rājtəŋga] (rajtinga)
samostalnik ženskega spola
račun, računanje 813: dejanje, za katero je potrebno znanje
TMB: Rajtenga -e fh. NEM.: Die Rechnung
LAT.: Arithmetica
KG: Sturite rajtengo 'Machet Rechnung' (str. 195)

rajtinga GLEJ: **rajtenga**

rajž [rājž] samostalnik moškega spola
riž 261: hrana
TMB: Rajsh -lha m. NEM.: Der Reis
LAT.: Oryza
GS: Rajsh – lat. *Oryza*, germ. *Reis*; gr. ὄρυζα, Talmudice רַיִז *ores*, ab Arabico رِيْز Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

rajža [rājžha] samostalnik ženskega spola
koroško
potovanje 568: potovanje, pot
TMB: Rajlha -e fh. NEM.: Die Reise
LAT.: Iter
GS: Rajlha – vindicum a germ. *Reise*: apud

Ottfried, & Island. *Reifa*: Suc. *Refa*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rajžati [râjžati râjžam] nedovršni glagol
potovati 𐌺568: potovati **TMB: Rajšham**
NEM.: *Reisen* LAT.: *Proficisci*

rajželjc [râjžəljc] samostalnik moškega
spola
rajželjc, tj. **del tankega črevesa z**
oporkom in pečico pri teletu 𐌺980: del
živali **TMB: Rajšhelz** -a m. NEM.: *Das Gekröse*
LAT.: *Lactes* **GS: Rajšhelz** – germ. *Gekröse*.
PRIMERJAJ: mezdra; mihtar

rak [rāk] samostalnik moškega spola
žival rak 𐌺1006: vrsta ribe ali druge
vodne živali **TMB: Rak** -a m. NEM.: *Der Krebs*
LAT.: *Cancer* **GS: Rak** – Hung. *Raak, Rák*:
Suevis *Räka* dicitur squilla Lin. n. 1252.
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

rakar [rākār] samostalnik moškega spola
kdor lovi rake; rakar 𐌺897: ribič
TMB: Rakar -ja m. NEM.: *Krebsfänger*
LAT.: *Cancriceps*

rake [rāke] množinski samostalnik ženskega
spola
leseno korito, umetna struga, po kateri
je speljana voda na mlinsko kolo;
raka 𐌺792: zgradba za vodo **TMB: Rake**
f. NEM.: *Wasserleitung, der Mühlgang* LAT.:
Aquæductus ad molendina **GS: Rake** – Boh.
Rozhor: germ. *Wassergraben*. **GS: Stejska** –
Vindis *aquæductus ad molendinum Carniolis*
rake. PRIMERJAJ: steska

rakek [rākək] samostalnik moškega spola
majhen rak 𐌺1006: vrsta ribe ali druge
vodne živali **TMB: Rakək** -a m. NEM.: *Ein*
Krebschen LAT.: *Cancreolus* **KG: Rakek**
'Krebslein' (str. 115)

rakita [rakíta] samostalnik ženskega spola
grm rakita, latinsko *Salix incana* 𐌺610:
vrsta grma **TMB: Rakita** -e f. NEM.: *Eine*
Bachweide LAT.: *Siler*

rakitje [rakítje] samostalnik srednjega spola
kraj, kjer rastejo rakite; rakitje 𐌺318:
rastišče grmovja **TMB: Rakitje** -a n. NEM.:
Weidenwald LAT.: *Salicetum*

rama [ráma] samostalnik ženskega spola
rama 𐌺878: del človeka **TMB: Rama** -e f.
NEM.: *Der Arm* LAT.: *Brachium* **GS: Rama**
– germ. per transpositionem literarum *Arm*:
Iland. *Ram*, manus; Ulphilas habet *Arms*:
Angli, Dani, Sueci *Arm* a gr. ἄρμος, vel
potius ab Hebr. רָמָּ rum elevare, inde
derivatur adjectivum masc. רָמָּ ram elatus,
excelfus, & foem. רָמָּ rama, elata, excelfa.
Item verbum רָמָּ ramam, latus, excelfus fuit.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev.

ramenica [rámenica] samostalnik
ženskega spola
naramnica 𐌺130: oblačilo ali obutev **TMB:**
Ramenza -e f. NEM.: *Eine Achselschnur*
LAT.: *Coli fascia* **GS: Ramenza** – lat. med.
ævi Armea: germ. *Arm, Aschelschnüre, a*
præcedenti. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. ☉ 'Præcedens' je
Rama. PRIMERJAJ: *naramnica*

rana [rána] samostalnik ženskega spola
rana 𐌺33: poškodba ali njena posledica
TMB: Rana -e f. NEM.: *Die Wunde* LAT.: *Vulnus*

ranci GLEJ: **rajnci**

rancoha GLEJ: **rančoha**

rančoha [ránčoha] (*rancoha*;
rančohe) samostalnik ženskega spola
nižji škorenj; polškorenj 𐌺130: oblačilo
ali obutev **TMB: Ranzoha** -e f. NEM.:
Halbstüfel LAT.: *Cothurnus* **GS: Ranzhohe** –
videtur ex germanico deductum vocabulum,
quafi rahne Schuh. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

rančoh GLEJ: **rančoha**

rangar [rángar] samostalnik moškega spola
ptica čaplja, latinsko *Ardea* 𐌺999: vrsta

divje ptice ali druge zračne živali **GS: Rangar** – germ. *Reiher, Reiger*: Angl. *Hragra*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ranik [raník] samostalnik moškega spola **kdor poškoduje, rani** 945: nasilnež **TMB: Ranik** -a m. NEM.: Ein Verwunder LAT.: Vulnerator

raniti [ranīti ránim] dovršni glagol **raniti** 919: raniti, slabiti **TMB: Ranēm** -nil, -niti NEM.: Verwunden LAT.: Vulnerare

ranki GLEJ: **rajnki**

rano [ráno] prislov stara beseda **zgodaj zjutraj; zarana** **TMB: Rano** NEM.: Früh Morgens LAT.: Summo mane ftar. besed.

ranocelnik [ranocelník (?)] samostalnik moškega spola **ranocelnik, kirurg** 869: kdor se ukvarja z zdravljenjem ali babištvom **TMB: Ranozelnik** -a m. NEM.: Ein Wundarzt LAT.: Chirurgus

ranocelniški [ranocelniški] pridevnik **ranocelniški, kirurški** **TMB: Ranozelnishke** -a -u NEM.: Zur Wundarzney gehörig LAT.: Chirurgicus

ranta [rânta] samostalnik ženskega spola **dolg drog; ranta** 175: orodje, ki je palica **TMB: Ranta** -e fh. NEM.: Lange Stange LAT.: Contus

rantoha [rântoha] samostalnik ženskega spola **velik kos platna; plahta** 247: blago ali usnje **TMB: Rantoha** -e fh. NEM.: Ausbreit-tuch LAT.: Lodix subſtratitia

rarašek [rárašək (?)] (**rarošek; raražek; rarožek**) samostalnik moškega spola **hudi duh, hudič** 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB: Rarashk** -a m. NEM.: Böser Geist LAT.: Væjovis **GS:**

Rarashk – a gr. ἀρά: vel Hebr. אָרָר *arar* maledixit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Ni jasno, ali gre za lastno ali občno ime. Verjetno prevzeto iz poljsko *Raraszek*, ki je ime pomočnika Peklenca, manj verjetno praserodno (tako Bezljaj, ESSJ III, 151 s.). V Šleziji je *Raroszek* lastno ime hudiča. Beseda je sicer tvorjenka iz iste osnove kot je poljsko *raróg*, češko *raroh* 'lunj', hrvaško *ràrog* 'rak *Palinurus vulgaris*'.

raražek GLEJ: **rarašek**

rarošek GLEJ: **rarašek**

rarožek GLEJ: **rarašek**

rast [râst rastû] samostalnik moškega spola **moč, ki omogoča rast** 443: narava **TMB: Raft** -ú m. NEM.: Wachsungskraft LAT.: Vis crefcendi

rasti [rásti rásem] nedovršni glagol
1. o živih bitjih **rasti** 720: rasti, starati se
2. o rastlinah **rasti** 706: rasti (o rastlinah) **TMB: Râsem rafti** NEM.: Wachsen LAT.: Crefcere

raš [râš] samostalnik moškega spola
1. raševina, tj. **groba tkanina iz volne in lanu** 247: blago ali usnje
2. **žensko krilo** 137: žensko oblačilo **TMB: Rash** -a m. NEM.: 1. Tripp 2. Weiberrock LAT.: 1. Pannus pſeudofericus 2. Veſtis muliebris **GS: Rash** – germ. *Harasch, Rasch*: Gall. *Ras*: Angl. *Raſh*: Ital. *Raſcia*: a gr. ῥάκος, pannus. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

rašpet [rašpět] samostalnik moškega spola **postelja z nizkimi nogami, ki je, ko se je ne potrebuje, shranjena pod običajno posteljo** 216: sedež ali ležišče **TMB: Rashpēt** -a m. NEM.: Schubbett LAT.: Lectus rotabilis **GS: Rashpet** – quafi *Raſpeltett*; quia educendo ſtrepit: vel quafi *Reiſebett, Feldbett*, quod ubique ſterni poteſt. Razlaga

vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. © Od predloženih je pravilna druga etimološka razlaga, izvajanje iz nemške *Reisebett* s prvotnim pomenom 'postelja za potovanje'.

PRIMERJAJ: rašpetelj

rašpetelj [rašpētəlj rašpētəljna]

samostalnik moškega spola

postelja z nizkimi nogami, ki je, ko se je ne potrebuje, shranjena pod običajno posteljo

№ 216: sedež ali ležišče **TMB:**

Rashpetel -na m. NEM.: **Schubbett** LAT.:

Lectus rotabilis PRIMERJAJ: rašpet

rašpovs [rāšpovs] samostalnik moškega

spola

noršnica

№ 774: bolnišnica **TMB: Rashpovs**

-a m. NEM.: **Narrenhaus** LAT.: **Vacerra**

PRIMERJAJ: protje

ratar [ratár (?) ratárja (?) samostalnik

moškega spola

ratar

№ 891: kmet **TMB: Ratar** -ja m. Sieh.

Oratar PRIMERJAJ: oratar

ratati [rātati rātam] dovršni glagol

1. postati

№ 96: začeti se

2. uspeti, posrečiti se

№ 740: uspevati

TMB: Ratam NEM.: 1. Werden 2. Gelingen

LAT.: 1. Fieri 2. Provenire, succedere **GS:**

Frata – vide *Ratam*, *cujus est contrarium, vel negativum. Tu njega frata, kar njemu narata.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. PRIMERJAJ: gratati; ratovati

ratišče [ratíšče] samostalnik srednjega spola

držaj sulice

№ 200: del orožja **TMB: Ratishe**

-a n. NEM.: **Spießstange** LAT.: **Hafta, haftile** **GS:**

Ratishe – ab *orati*, abforpta prima litera *o*;

unde germ. *Radlitz, Hackenpflug*. Razlaga je

s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ratni gospod [rātni gospōd] samostal-

niška zveza moškega spola

član (mestnega) sveta; svétnik

№ 906: posvetni oblastnik **TMB: Ratne gospud**

NEM.: **Ein Rathsherr** LAT.: **Senator**

ratovati [ratováti ratūjem] nedovršni

glagol

1. postajati

№ 96: začeti se

2. uspevati, posrečevati se

№ 740: uspevati **TMB: Ratujem** LAT.: **Siehe Ratam**

PRIMERJAJ: ratati

raven [rávəŋ] pridevnik

raven **TMB: Ravn; Rovne** -a -u NEM.: **Glat,**

eben LAT.: **Planus, rectus**

ravnati [ravnáti ravnâm] nedovršni glagol

1. urejati, rokovati, voditi

№ 461: biti

oblastnik

2. delati ravno

№ 37: izboljševati **TMB:**

Rovnâm NEM.: 1. Ordnen 1. Ebnen LAT.: 1.

Disponere 2. **Æquare**

ravnica [ravníca] samostalnik ženskega

spola

ravno zemljišče; ravnica

№ 336: zemljepisna oblika **TMB: Ravniza** -e *fh.*

NEM.: **Eine Ebene** LAT.: **Planities** PRIMERJAJ:

ravnik; ravníšče; ravnost

ravník [rāvnik] samostalnik moškega spola

ravno mesto, zemljišče

№ 336: zemljepisna oblika **TMB: Ravnek** -a m.

NEM.: **Ebener Platz** LAT.: **Planities** PRIMERJAJ:

ravnica; ravníšče; ravnost

ravníšče [ravníšče] samostalnik srednjega

spola

ravno mesto, zemljišče

№ 336: zemljepisna oblika **TMB: Ravnishe** -a n.

NEM.: **Ebener Platz** LAT.: **Planities** PRIMERJAJ:

ravnica; ravník; ravnost

ravnost [rávnost] samostalnik ženskega

spola

ravnica, ravan

№ 336: zemljepisna oblika

TMB: Ravnost -e *fh.* NEM.: **Eine Ebene** LAT.:

Planities PRIMERJAJ: ravnica; ravník; ravníšče

ravs [rāvs] samostalnik moškega spola

prepír

№ 414: slabi medsebojni odnosi

TMB: Ravs -a m. NEM.: **Das Gezänk** LAT.:

Litigium, tricæ **GS: Ravs** – *kavs, propria sunt*

linguæ carniolicæ, qualia verba omnis lingua habet, uti germ. *Zick Zack*, &c. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditiv. PRIMERJAJ: kavs

ravsati [râvsati râvsam] nedovršni glagol
prepirati se, ravsati se 𐌺414: biti v slabih medsebojnih odnosih **TMB: Ravsam** NEM.: Zanken LAT.: Litigare

ravšelj [râvšəlj râvšəljna] samostalnik
moškega spola
vrša, tj. iz vrbovih vej pletena košu
podobna priprava za lovljenje rib 𐌺157:
pripomoček za ribolov **TMB: Ravshèl** -na m.
NEM.: Ein Fischreusser LAT.: Nassa, fìcella **GS:**
Ravshel – germ. *Fischreuser*: Suec. *Ryffia*:
Gall. *Rufe, Ruche*: Holl. *Ruyfche*: hebr.
ratza, perforavit; quia aquam quali perforat.
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: vrša

raza [ráza] samostalnik ženskega spola
morska riba raža, latinsko *Raja* 𐌺1006:
vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Rafa**
-e fh. NEM.: Rochfisch LAT.: Raja

razbeliti [razbelīti razbélīm] dovršni glagol
močno razgreti; razžariti, razbeliti 𐌺677:
spreminjati s temperaturno spremembo
TMB: Refwēlem -welī, -welen, -līti NEM.:
Weiß, glühend machen LAT.: Candefacere

razbitje [razbítje] samostalnik srednjega
spola
zlom 𐌺687: škodovanje **TMB: Refwytje** -a
n. NEM.: Der Bruch LAT.: Fractura

razboj [razbøj] samostalnik moškega spola
umor, uboj, razbojništvo 𐌺106: tatvina
TMB: Refwoj -a m. NEM.: Die Mordthat LAT.:
Cædes, latrocinium

razbojnik [razbøjnik] samostalnik
moškega spola
morilec, razbojnik 𐌺933: tat **TMB:**
Refwojnek -a m. NEM.: Der Mörder
LAT.: Prædo, latro

razbor [razbør razbøra] samostalnik
moškega spola
1. razumnost, razločevanje 𐌺374: bistrost
2. logični sklep 𐌺435: miselni pojem **TMB:**
Refbør; Rařbor -ja m. NEM.: 1. Bescheiden-
heit 2. Vernunftschluß LAT.: 1. Difcretio 2.
Ratiocinium

razboren [razbørən (?)] pridevnik
razumen, pameten **TMB: Refborn** -a -u
NEM.: Bescheiden LAT.: Difcretus, prudens

razbornost [razbørnost (?)] samostalnik
ženskega spola
razumnost, razločevanje 𐌺374: bistrost
TMB: Refbornoft -e fh. NEM.: Bescheidenheit
LAT.: Difcretio

razcep [razcèp razcèpa] samostalnik
moškega spola
razpoka, špranja 𐌺619: razpoka ali luknja
TMB: Reszèp -a m. Siehe Respok PRIMERJAJ:
razplat; razpok

razčesati [razčesáti razčèšëm] dovršni
glagol
razčesati 𐌺881: česati **TMB: Reszhèshém**
NEM.: Auskämmen LAT.: Pectere, fundere

razčesniti [razčesnīti (?)] razčèšnem
(?) dovršni glagol
razpoloviti, razčesniti 𐌺619: ločiti **TMB:**
Reszhèsném -nīti NEM.: Mitten entzwei
reissen LAT.: Difrupere

razdel [razdèu] samostalnik moškega spola
razdelitev, cepitev 𐌺619: zevanje **TMB:**
Refdejl -a m. NEM.: Die Spaltung LAT.: Sectio,
divisio

razdelen [razdèlən] pridevnik
ki se da razdeliti **TMB: Refdejl** -a -u NEM.:
Theilbar LAT.: Divifibilis

razdelilec GLEJ: razdelivec

razdelilno število [razdèlīno
števílo] samostalniška zveza srednjega spola

jezikoslovje **delilni števnik** 𐌺 269: jezikoslovni izraz **KG:** Die austheilende Zahlen (refdejlivne /sc. shtivila/) setzt man nach der Frag, wie viel jedesmal z. B. /.../ po shtir, inu shtirji Je vier, und vier u. s. f. (str. 43)

razdeliti [razdělīti razdělím] dovršni glagol
razdeliti 𐌺 619: ločiti **TMB: Refdejlim** NEM.: Zertheilen LAT.: Partiri, dividere

razdelivec [razdělīvæc] (razdelilec)
samostalnik moškega spola
kdor deli, izplačuje; izplačevalec 𐌺 838:
dajalec **TMB: Refdejlivz -a m.** NEM.: Ein
Ausspender LAT.: Dispensator

razdeljeno [razděljéno] prislov
razdeljeno KG: Refdejlenu 'zertheilt' (str. 91)

razdelnik [razdělńík] samostalnik
moškega spola
kdor kaj deli, delilec 𐌺 871: uslužbenec
TMB: Refdejlnik -a m. NEM.: Ein Theiler
LAT.: Divisor

razdelnost [razdélńost] samostalnik
ženskega spola
poetika **odmor v verz u na koncu stopice;**
diereza 𐌺 254: del literarnega dela **KG:** und
sich der /.../ Diäresen, Refdejlnost /.../ befeissen
(str. 184)

razdevati [razdévati razdévam]
nedovršni glagol
dajati narazen 𐌺 619: ločiti **KG:** Refdevam
'ich thue aus einander' (str. 65)

razdir [razdīr] samostalnik moškega spola
razdor, razprtija, nesloga 𐌺 414: slabi
medsebojni odnosi **TMB: Rafdir -a m.** NEM.:
Zwitracht LAT.: Difcordia PRIMERJAJ: razdirek

razdirek [razdīræk] samostalnik moškega
spola
razdor, razprtija, nesloga 𐌺 414: slabi
medsebojni odnosi **TMB: Rafdirk -a m.**
NEM.: Zwitracht LAT.: Difcordia PRIMERJAJ:
razdir

razdiren [razdīræn] pridevnik
nesložen, sprt TMB: Refdirn -a -u NEM.:
Uneinig LAT.: Difcors PRIMERJAJ: razdirljiv

razdirljiv [razdirljív] pridevnik
nesložen, sprt TMB: Refdirliv -a -u NEM.:
Uneinig LAT.: Difcors PRIMERJAJ: razdiren

razdražiti [razdražīti razdražim]
dovršni glagol
razjeziti, razdražiti 𐌺 61: jeziti **TMB:**
Refdrâfhem -fhiti NEM.: Wild machen
LAT.: Incitare, vexare

razdreti [razdrēti razdéréu] in
[razdrēm] dovršni glagol
ločiti, razdreti 𐌺 619: ločiti **TMB: Refdrēm**
-fdreṭi NEM.: Auseinander treñen LAT.:
Disjungere, difipare **KG:** refderem 'ich werfe
aus einander' (str. 83)

razdrobiti [razdrobīti razdrobím]
dovršni glagol
razdrobiti 𐌺 405: drobiti **TMB: Refdrobim**
NEM.: Zertrümmern LAT.: Difringere

razganiti [razganīti razgánem] dovršni
glagol
razganiti, razpreti 𐌺 619: ločiti **TMB:**
Refgánem -niti NEM.: Auseinander legen
LAT.: Explicare, evolvere

razganjati [razgânjati razgânjam]
nedovršni glagol
razganjati, tj. povzročati, da več oseb
ali živali ni več skupaj 𐌺 589: gnati **TMB:**
Refgajnam NEM.: Auseinander treiben LAT.:
Difentare, Diducere

razglas [razglâs razglasû] samostalnik
moškega spola
govorica, glas, fama, sloves 𐌺 493: govor
TMB: Refglâs -ú m. NEM.: Der Ruf LAT.: Fama

razglasiti [razglasīti razglasím] dovršni
glagol
razglasiti, oklicati 𐌺 501: javno govoriti
TMB: Refglasim NEM.: Verrufen LAT.: Proclamare

razglasovalec GLEJ: razglasovavec

razglasovavec [razglasovâvəc] (razglasovalec) samostalnik moškega spola
kdor širi govorice № 912: človek glede na govorjenje **TMB: Refglasuvavz** -a m.
 NEM.: Ein Austräger LAT.: Difamator

razgled [razglèd razglèda] samostalnik moškega spola

1. gledališka igra № 253: literarno delo
2. ogledalo, zrcalo № 174: pripomoček za osebno higieno **TMB: Refgléd** -glèda m.
 NEM.: Schau, Spiegel LAT.: Speculum

razgledališče [razgledališče]

samostalnik srednjega spola
gledališče № 791: gledališče **TMB: Refgledàlishe** -a n. NEM.: Die Schaubühne
 LAT.: Theatrum, fuggestus PRIMERJAJ: razgledarna

razgledarna [razglédárna] samostalnik ženskega spola

gledališče № 791: gledališče **TMB: Refgledarna** -e fh. NEM.: Die Schaubühne
 LAT.: Theatrum, fuggestus **KG: Refgledarna** 'Schauplatz' (str. 119) PRIMERJAJ: razgledališče

razgnati [razgnáti] dovršni glagol
 razgnati, tj. povzročiti, da več oseb ali živali ni več skupaj № 589: gnati **KG: resgnati, refgnati** 'Zertreiben' (str. 125)

razgojzdan GLEJ: razuzdan

razgozdan GLEJ: razuzdan

razgrniti [razgrnīti razgr̄nem] dovršni glagol

razgrniti, razkriti № 619: ločiti
TMB: Refgrném -niti NEM.: Aufdecken
 LAT.: Detergere, aperire

razjedati [razjèdati razlèdam] nedovršni glagol

razjedati № 627: poslabševati, zatirati **TMB: Refjèdam** NEM.: Einfressen LAT.: Corrodere

razjeziti se [razjezīti se razjezím se] dovršni glagol

razjeziti se № 61: jeziti se **KG: Bres** urfhoha se nekar narafjefe (str. 187)

razkačiti [razkáčiti razkâčim] dovršni glagol
razjeziti, razkačiti № 61: jeziti **TMB: Refkâzhem** -zhiti NEM.: Wild machen
 LAT.: Bilem movere

razklada [razklâda] samostalnik ženskega spola

razlaganje, pojasnjevanje № 493: govor **TMB: Resklada** -e fh. NEM.: Die Auslegung
 LAT.: Expositio

razkladati [razklâdati razklâdam] nedovršni glagol

razlagati, pojasnjevati № 493: govoriti **TMB: Resklâdam** NEM.: Auslegen LAT.: Exponere

razklati [razkláti razkóljem] dovršni glagol

razklati № 620: rezati, trgati **GS: Koldem** – Kolden: germ. *Mandelkern a kôlem, reskôlem*: germ. *klieben, Klaue*: Gall. *eclater*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Skóla** – a *kôlem, reskôlem*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

razlagati [razlâgati razlâgam] nedovršni glagol

razlagati, pojasnjevati № 493: govoriti **TMB: Reflagam** NEM.: Auslegen LAT.: Explicare

razlegati se [razlégati se razlégam se] nedovršni glagol

o govoric, slovesu **razširjati se** № 493: govoriti **TMB: Reflega se** NEM.: Sich verbreiten LAT.: Volat fama **KG: Reflegam se** 'ich breite mich aus' (str. 65)

razloček [razlôčək] samostalnik moškega spola

razloček, razlika 𐌺435: miselni pojem
TMB: Reflôzhk -a m. NEM.: *Der Unterschied*
 LAT.: *Difparitas*

razločen [razlôčɛn] pridevnik
razločen, razlikovalen **TMB: Reflôzhn** -a -u
 NEM.: *Unterscheidend* LAT.: *Difinctus*

razločiti [razlôčiti razlôčim] dovršni
 glagol

razločiti, razlikovati 𐌺435: snovati v
 mislih **KG: 'Unterscheidend'** (reflozhiti)
 (str. 94)

razločnik [razlôčník] samostalnik
 moškega spola

razsodnik 𐌺906: posvetni oblastnik
TMB: Reflozhnik -a m. NEM.: *Der*
Schiedsmann LAT.: *Arbiter*

razmakati [razmâkati razmâkam]
 nedovršni glagol

namakati v vodi, kisu z namenom,
da se kaj zmehča 𐌺689: namakati **TMB:**
Refmâkam NEM.: *Im Wasser weich machen,*
Beitzen LAT.: *Macerare aceto, aqua etc.*

razmer [razmêr razmerû] samostalnik
 moškega spola

primerjava 𐌺435: miselni pojem
TMB: Refmyr -ú m. NEM.: *Der*
Vergleich **GS:** ☉ Navajanje besed *razmer* in
razmir v istem sestavku TMB je posledica
 sovpada glasov *i* in *e* pred *r*. PRIMERJAJ:
 razmir

razmir [razmîr razmirû] samostalnik
 moškega spola

pomiritev 𐌺408: dobri medsebojni odnosi
TMB: Refmyr -ú m. LAT.: *Pacificatio*

razmišljati [razmîšljati razmîšljam]
 nedovršni glagol

razmišljati 𐌺435: snovati v mislih **TMB:**
Refmishlam NEM.: *Nachsinnen* LAT.: *Reputare*

raznašanje [raznâšanje] samostalnik
 srednjega spola

širjenje govoric, opravljanje 𐌺510: govor
ABC: resnashanje pak nam per flehernimu
 fovrahl dela (1794, str. 26)

raznašati [raznâšati raznâšam]
 nedovršni glagol

širiti govorice, opravljati 𐌺510:
 pogovarjati se **TMB: Refnâsham** NEM.:
Austragen LAT.: *Proclamare*

razodeti [razodêti razodênem] dovršni
 glagol

razkriti, javno povedati 𐌺501: javno
 govoriti **TMB: Refodênem** -dêti NEM.:
Offenbaren, entdecken LAT.: *Revelare,*
manifestare **ABC:** resodel (1789, str. 25)
 PRIMERJAJ: razodevati

razodevati [razodêvati razodêvam]
 nedovršni glagol

razkrivati, objavljati 𐌺501: javno govoriti
TMB: Refodêvam NEM.: *Offenbaren,*
entdecken LAT.: *Revelare, manifestare*
 PRIMERJAJ: razodeti

razor [razôr razôra] (**ROZOR**) samostalnik
 moškega spola

pri oranju nastali jarek; brazda,
razor 𐌺335: del kmetijskega zemljišča
TMB: Rofôr -a m. NEM.: *Die Furche* LAT.:
Lira **KG:** Rofor, -ra 'die Furche' (str. 108)
 PRIMERJAJ: brazda

razpeti [razpêti razpnêm] dovršni glagol
napeti, raztegniti, razpeti 𐌺581:
 premikati **TMB: Respnêm** -spêti NEM.:
Ausspannen LAT.: *Extendere*

razpivati [razpívati razpívam] nedovršni
 glagol

s hrano in pijačo porabljeni (?) 𐌺628:
 neprimerno upravljati lastnino **TMB:**
Respivam NEM.: *Verzehren, verkochen* LAT.:
Confumere, concoquere PRIMERJAJ: pivkati;
 razpivkati; spivkati

razpivkati [razpîvkati] dovršni glagol
s hrano in pijačo potrošiti; zajesti,

zapiti (?) Ꞥ 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Respivkam** NEM.: *Verzehren, verkochen* LAT.: *Confumere, concoquere* PRIMERJAJ: razpivati; pivkati; spivkati

razplat [razplât razplatî] samostalnik ženskega spola

razpoka, špranja Ꞥ 619: razpoka ali luknja **TMB: Resplat** -y fh. NEM.: *Eine Querspalte* LAT.: *Fiffura* PRIMERJAJ: razcep; razpok

razpok [razpøk] samostalnik moškega spola **razpoka, špranja** Ꞥ 619: razpoka ali luknja **TMB: Respok** -a m. *Siehe Resplat* PRIMERJAJ: razcep; razplat

razpotje [razpõtje] samostalnik srednjega spola

razpotje, križišče Ꞥ 569: del ceste, poti **TMB: Respotje** -a n. NEM.: *Die Wegscheidung* LAT.: *Compitum, bivium*

razprestreti GLEJ: **sprestreti**

razprostina [razprostína] samostalnik ženskega spola

1. del poti (?) Ꞥ 569: del ceste, poti
2. ploskev, pokrajina Ꞥ 336: zemljepisna oblika **TMB: Resproftina** -e fh. NEM.: *Eine Strecke* LAT.: *Tractus, plaga* ☉ Prvi pomen temelji na nemškem in prvem latinskem prevedku, drugi na drugem latinskem.

razprostiti [razprostíti razprostím] dovršni glagol

osvoboditi osvoboditi **TMB: Resproftim** -fítiti NEM.: *Befreyen* LAT.: *Libertati afferere*

razpuščati [razpúščati razpúščam] nedovršni glagol

topiti, tajati Ꞥ 677: spreminjati s temperaturno spremembo **TMB: Respusham** NEM.: *Schmelzen* LAT.: *Liquefcere*

razrožen [razrozžèn] pridevnik

razorožen **TMB: Refrofhên** -a -u NEM.: *Entwaffnet* LAT.: *Difarmatus* **KG: Refrofhjen** 'Entwaffnet' (str. 38)

razsajati [razsájati razsájam] nedovršni glagol

biti nemiren, razsajati Ꞥ 58: občutiti, čustvovati **TMB: Resâjam** NEM.: *Unruhig seyn* LAT.: *Inquietare*

Razsajen [razsajèn (?)] (Resajen)

samostalnik moškega spola

Rus Ꞥ 355: pripadnik ljudstva

KG: Moskowiter, Moshkowiti: Klopfmänner, und Reussen Reflâjeni die Zänker (str. 7)

☉ Deležniku je za etimološke potrebe umetno pripisano, da pomeni tudi 'Rus'. PRIMERJAJ: Moškobit

razsipati [razsípati razsípljem]

nedovršni glagol

razsipati Ꞥ 581: premikati **GS: Sipam** – *Siplem, ressiplem*: lat. *diffipo*: hebr. *פִּיפּוּ* *fubh*, vel *fuw*, fluere: vel *פִּפּוּ* *saphach*, aggregavit; quod enim ex sacco effunditur in modio aggregatur. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev.

razsoditi [razsodíti razsódim] dovršni glagol

razsoditi Ꞥ 581: premikati **TMB: Ressôdem** -sodíti NEM.: *Entscheiden* LAT.: *Dijudicare*

razsuti [razsúti razsûjem] dovršni glagol

1. razpasti Ꞥ 627: poslabševati se
2. razbiti (z nogo) Ꞥ 732: s tolčenjem kvariti **TMB: Ressujem** -sûl, ressut, -suti NEM.: 1. *Auseinanderfallen* 2. *Stossen* LAT.: 1. *Disrumpere* 2. *Pede disjicere*

razsvetliti [razsvetlîti razsvetlím]

dovršni glagol

doseči, da kdo misli jasno, razumno; razsvetliti Ꞥ 435: snovati v mislih **ABC: refvetly** *našho pamet* (1789, str. 30)

razsvetljen [razsvetljèn] pridevnik pameten, razsvetljen **KG: Vse pametne kreature** *So ressvitlene od nature* (str. 182)

razsvetljenje [razsvetljénje]

samostalnik srednjega spola

razsvetljenje Ꞥ 347: krščanske verske reči
KG: boihje ressvitlenje je v'temu narbel potrebnu,
 inu per tebi ena urna dobra vola (str. 176) **ABC:**
 fkus refvitlenje S. Duha (1794, str. 14)

razšopirati se [razšopírati se
 razšopíram se] nedovršni glagol
podaljšeovati se, razširjati se, povečevati se Ꞥ 41: povečevati **TMB: Resshopiram se**
 NEM.: Ausdehnen, breiten LAT.: Extendere

raztopnica [raztopníca] samostalnik
 ženskega spola
talilna posoda Ꞥ 225: posoda
TMB: Reftopniza -e fh. NEM.: Schmelztügel
 LAT.: Vas fuforium

raztropilo [raztropílo] samostalnik
 srednjega spola
priprava za razbijanje zidov; oven Ꞥ 199:
 orožje **TMB: Reftropilu -a n.** NEM.: Mauer-
 brecher LAT.: Aries

razuditi [razúdití razúdíim] dovršni glagol
razrezati truplo; raztelesiti Ꞥ 620:
 rezati, trgati **TMB: Refúdem -udeti** NEM.:
 Anatomiren LAT.: Corpus incidere

razum [razúim] samostalnik moškega spola
razum, pamet, spomin Ꞥ 878: del človeka
TMB: Refum -a m. NEM.: Eine Erinnerung
 LAT.: Reflexio

razumnost [razúimnost] samostalnik
 ženskega spola
razumnost, spomin Ꞥ 435: miselni pojem
TMB: Refumnoft -e fh. NEM.: Erinnerung-
 gskraft LAT.: Vis reflexiva

razuzdan [razuzdán] (razgojzdan;
 razgozdan) pridevnik
neomikan TMB: Refgojfdán -a -u NEM.:
 Barbarisch LAT.: Barbarus ☉ Primerjaj
 pri Kastelec-Vorencu *rešvoisdán*
 'defreneatus'. Pohlinov zapis izkazuje
 prehod *zv > zg(v)*, prim. *zgvon*.

razvada [razvâda] (*zvada*) samostalnik
 ženskega spola

slaba navada, razvada Ꞥ 686: navada
TMB: Refvâda; Švâda -e fh. NEM.: Ein
 Mißbrauch LAT.: Abufus

razvaditi [razvádítí razvâdíim] dovršni
 glagol

vpeljati navado, navaditi Ꞥ 686: navaditi,
 odvaditi **TMB: Reřfvadem -řvadedi** NEM.: Zur
 Gewohnheit machen LAT.: Confuetudinem
 contrahere

razvaliti [razvalítí razvalím] dovršni glagol
podreti, porušiti Ꞥ 627: poslabševati,
 zatirati **TMB: Refvâlim** NEM.: Zerstörren
 LAT.: Evertere

razvaljati [razvâlĵati razvâlĵam]
 nedovršni glagol

razvaljati, z valjanjem stanjšati Ꞥ 41:
 povečevati **TMB: Refvâlam** NEM.:
 Auswalgern LAT.: Volvendo extenuare

razveseliti se [razveselítí se
 razveselím se] dovršni glagol
razveseliti se Ꞥ 751: veseliti **TMB:**
Refveselim se NEM.: Freuen, Frohlocken LAT.:
 Lætari, exultare

razvijati [razvĵjati razvĵjam] nedovršni
 glagol

razvijati, tj. delati, da kaj preneha biti
zavito, navito Ꞥ 53: lupiti, luščiti, smukati
TMB: Refvyam NEM.: Auseinander winden
 LAT.: Extricare, evolvere

razžaliti [razžâlítí razžâlím] dovršni
 glagol

razžaliti Ꞥ 68: žalostiti **ABC: fim** jeft tebe
 dans reshali (1789, str. 23)

raženj [ráženj rážnja] samostalnik moškega
 spola

raženj Ꞥ 146: kuhinjski pripomoček **TMB:**
Râřhn -a m. NEM.: Der Bratspieß LAT.: Veru
GS: Rařhen – Razhohe ejusdem radicis:
urařhem, lædo; quia ad tranřfigendum olim
in uřu erant bellantibus. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

ražnjik [ražnjík] samostalnik moškega spola
naprava, ki vrti žarenj 146: kuhinjski
pripomoček **TMB: Rahník -a m.** NEM.: Brat-
tenwender LAT.: Veru automaton

ražohast [rážohast] pridevnik
dvorogljat, rogovilast **TMB: Rahnhaft -a**
-u NEM.: Gablicht LAT.: Furcatus

ražohe [rážohe] samostalnik ženskega spola
dvorogljate senene vile, rogovila 147:
kmečko orodje **TMB: Rahnhohe -e fh.** NEM.:
Gabel, Zinke LAT.: Bifurca fœnilis PRIMERJAJ:
raçohe

rdeč [rdëč rdëča] pridevnik
rdeč **TMB: Ardežhe; Erdëzh -a -u** NEM.:
Roth LAT.: Ruber Siehe Erdezhe, Vid. Erdezhe
GS: Ardezh – a lat. ardeo. Vide Erdezhe.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. **GS: Erdezhe – a gr. ἐρυθρός, ruber.**
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

rdeča klobasa [rdëča klobása] samo-
stalniška zveza ženskega spola
klobasa pečena 261: hrana **KG: Dve**
erdezhe klobase 'Ein paar Brathwürst'
(str. 190)

rdečica [rdëčica] samostalnik ženskega
spola
rdečica 17: bolezen **TMB: Erdezheza -e fh.**
NEM.: Die Röthe LAT.: Rubedo

rdečkast [rdëčkast] pridevnik
rdečkast **TMB: Erdëzhkast -a -u** NEM.:
Röthlicht LAT.: Rubor

reber [rébær] samostalnik moškega spola
grič, vzpetina 337: vzpetina **TMB: Rëbr**
-a m. NEM.: Der Hügel, Anhöhe LAT.: Clivus

rebrnica GLEJ: rebrnica¹

rebrnik GLEJ: rebrnik

rebrnica¹ [rébrnica (?)] (rebrnica)
samostalnik ženskega spola

okostnjak, skelet 900: mrtvec **TMB:**
Rebrnëza -e fh. NEM.: Todengerippe LAT.:
Scheleton PRIMERJAJ: Rebrnica²; rebrnik

Rebrnica² [rébrnica (?)] samostalnik
ženskega spola

boginja smrti 349: lastno ime nekr-
ščanskega človekolikega bitja **KG: Smert,**
Rebrnza 'Göttin des Tods, Libitina'
(str. 185) PRIMERJAJ: rebrnica¹

rebrnik [rébrnik (?)] (rebrnik)
samostalnik moškega spola

okostnjak, skelet 900: mrtvec **TMB:**
Rebrenek; Rebernek -a m. NEM.: Todenge-
rippe LAT.: Scheleton PRIMERJAJ: rebrnica¹

rebro [rébro] samostalnik srednjega spola
rebro 972: del človeka ali živali **TMB:**
Rebru -a n. NEM.: Die Rippe LAT.: Cofta,
pleura **GS: Rëbru – a gr. ῥαβδος, incurvus.**
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

recelj [récəlj récəljna] samostalnik
moškega spola

pecelj 602: del sada ali ploda **TMB: Rëzel**
-na m. NEM.: Der Stengel an Obst LAT.: Caulis,
caudex **GS: Perezhil – quafi per Rëzlu.** Ne
znam oceniti pravilnosti razlage.

reci [réci]

ime črke r 808: ime črke, dvo- ali
veččrkja **KG: Rezi, R, r** (str. 161) PRIMERJAJ: r

reč [réč] samostalnik ženskega spola

1. stvar 681: stvar

2. beseda 494: beseda **TMB: Rëzh -y**
fh. NEM.: Die Sache, Ding LAT.: Res, factum
GS: Rëzh – lat. Res. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG: rezh**
'sagen', rëzh 'Sache' (str. 156) **KG: Dve**
rezhy so na vojski potrebne: dnarji inu ljudji
(str. 171) **KG: Ta po smerte svojega Ozheta**
rojen Syn bo [v'perjetneh rezheh] fa pred
smertjo rojenega derhán (str. 174) ☉ Zgled
iz KG 174 opisuje rabo ogletega oklepaja
za opis telesnega izraza ali položaja

v scenarijih gledaliških iger. V danem zgledu je ubesedeno navodilo, naj igralec zadnji del povedi izgovori z dobrohotnimi, prijaznimi besedami.

rečenje [rečénje] samostalnik srednjega spola

1. kar je rečeno 493: govor

2. dejstvo 435: miselni pojem **TMB:**

Rezhenje -a n. NEM.: *Die Sage* LAT.: *Dictum, factum* ☉ Drugi pomen temelji na drugem latinskem prevedku.

reči [rěči rěčem] nedovršni glagol

reči 493: govoriti **TMB: Rêzhem** rezi

NEM.: *Sagen* LAT.: *Dicere* **GS: Rêzhem** – *Anglof. Reccam, narrare; unde videtur germ. anregen: memorare, esse deductum.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** rezh 'sagen', rêzh 'Sache' (str. 156)

rečnik [rečník] samostalnik moškega spola
govornik 912: človek glede na govorjenje **TMB: Rezhnik** -a m. NEM.: *Ein Redner* LAT.: *Orator*

red [rěd rědŭ] samostalnik moškega spola

red 435: miselni pojem **TMB: Red** -a m.

NEM.: *Orden, Ordnung* LAT.: *Ordo* **GS: Red** – *šapored per ordinem: Dani Sueci, Islandi dicunt Rad, ferias: veteres Valef. Urdđ: apud Ifidor. Redha: hebr. סֵדֶר seder, ordo, ultima Syllaba der inverta.* Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG:** Red, -dú 'die Ordnung, der Orden' (str. 108)

redék [rědək] pridevnik

1. ne pogost, redék

2. ne gost; redék **TMB: Rědk** -a -u NEM.: *Lauter, seltsam* LAT.: *Rarus*

rediti [redítŭ redím] nedovršni glagol

hraniti, prehranjevati, preživljati 116:

dajati hrano, pijačo **TMB: Rědim** NEM.:

Ernähren LAT.: *Alere* **GS: Redim** – lat.

Nutrire: germ. nâhren: Ital. Nodire: Gall.

Nourrir ex ultima fyllaba latine vocis re, & d permutato cum suo affine t: Syr. تَرْفَا tarfa,

nutriit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

redkev [rědkəv rědkve] (rehkev)

samostalnik ženskega spola

rastlina redkev, latinsko *Raphanus*

sativus 617: vrsta zelike **TMB: Rêhkuv**

-e fh. NEM.: *Der Rettich* LAT.: *Raphanus*

PRIMERJAJ: redkva

redkost [rědkôst] samostalnik ženskega spola

1. redkost 475: obstajanje v nekem stanju, položaju

2. stanje redke tekočine, jedi;

redčina 627: nezaželeno reč **TMB:**

Redkuft -e fh. NEM.: *Die Lauterkeit* LAT.:

Raritas

redkva [rědkva] (rehkva) samostalnik ženskega spola

rastlina redkev, latinsko *Raphanus*

sativus 617: vrsta zelike **TMB: Rêhqva**

-e fh. NEM.: *Der Rettich* LAT.: *Raphanus* **GS:**

Rehqva – & *Rehqva: germ. super. Rättich:*

Anglof. Rædic: Angl. Reddijch a gr. ῥαφανῆς:

lat. Raphanus. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

KG: rehqva (str. 160) PRIMERJAJ: redkev

redle GLEJ: redli

redli [rědli] (redle) medmet

uporablja se za izražanje poziva,

spodbude **TMB: Rêdlè** NEM.: *Wohlan!*

hurtig! LAT.: Age! Age fis! GS: Redle! –

qualí germ. Redlich. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rednica [redníca] samostalnik ženskega spola

rejnica 950: sorodnik ipd. **TMB: Redniza**

-e fh. NEM.: *Eine Kostfrau* LAT.: *Nutrix, altrix*

rednik [redník] samostalnik moškega spola

rejnik 950: sorodnik ipd. **TMB: Rednik** -a

m. NEM.: *Nährvater* LAT.: *Nutritius* PRIMERJAJ:

rejnik

regetati [regetáti regetám] nedovršni glagol

1. rezgetati ≍ 531: oglašati se z živalskimi glasovi

2. sproščeno, nebrzdano se

smejati ≍ 490: oglašati se od veselja

TMB: Regetâm NEM.: 1. Kürren 2. Lachen

LAT.: 1. Hinire 2. Effufe ridere **GS: Regétam**

– onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

reglja [rêglja] samostalnik ženskega spola

žemlja ≍ 261: hrana **TMB: Rêgla -e** fh.

NEM.: Zerschnittene Semel LAT.: Cruftatus

panis **GS: Rêgnem** – gr. ῥήγμα. Lat. *Rima*, fillura: ῥήγνυω, germ. cum præfixo *brechen*, ut *Krêhnem*. Ex hac radice est *Regla*, simila filla. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ:

žemlja

regniti [rêgniti rêgnem] dovršni glagol

1. razmakniti se, malo se odpreti ≍ 585: odpreti

2. dobiti razpoko, razpočiti se ≍ 627:

poslabševati, zatirati **TMB: Rêgném -gneti**

NEM.: Auseinandergehen LAT.: Diffilire **GS:**

Rêgnem – gr. ῥήγμα. Lat. *Rima*, fillura:

ῥήγνυω, germ. cum præfixo *brechen*, ut

Krêhnem. Ex hac radice est *Regla*, simila

filla. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

regrat [rêgrat] samostalnik moškega spola

rastlina regrat, latinsko *Taraxacum*

officinale ≍ 617: vrsta zelike **TMB: Rêgràt**

-a m. NEM.: Pfaffenblatt LAT.: Taraxacum **GS:**

Rêgrat – germ. *Spitzwegericht*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rehkev GLEJ: redkev

rehkva GLEJ: redkva

rehta [rêhta] samostalnik ženskega spola

1. sito z velikimi luknjami ≍ 146: kuhinjski pripomoček

2. ženski klobuk z navzdol zavihanimi

krajci ≍ 137: žensko oblačilo **TMB: Rêhta -e**

fh. NEM.: 1. Grobe Reuter 2. Schaubhut LAT.: 1. Cribrum crallum 2. Cudon, petafus **GS: Rêhta** – Inf. Sax. *der Rechter*: germ. sup. *Reiter*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: rehtati

rehtati [rêhtati] nedovršni glagol

sejati (z rehto) ≍ 265: pripravljati hrano

TMB: Rêhtam NEM.: Reutern LAT.: Cribrare

PRIMERJAJ: rehta

rej¹ [rêj] samostalnik moškega spola

stranski del ribiške mreže ≍ 157:

pripomoček za ribolov **TMB: Rêj -a** m. NEM.:

Seitentheil des Fischernetzes LAT.: Sagenæ partes extimæ

rej² GLEJ: raj

reja [rêja] samostalnik ženskega spola

hrana, prehrana ≍ 261: hrana **TMB: Reja**

-e fh. NEM.: Die Kost, Nahrung LAT.: Pafstus,

nutritio

rejče [rêjče rejčêta] samostalnik srednjega

spola

rejenec ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB: Rejzhe**

-êta n. NEM.: Kostkind LAT.: Alumnus

PRIMERJAJ: rejčič; rejec

rejčič [rêjčič] samostalnik moškega spola

rejenec ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB:**

Rejzhèzh -a m. NEM.: Kostkind LAT.: Alumnus

PRIMERJAJ: rejče; rejec

rejec [rêjəc] samostalnik moškega spola

rejenec ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB: Rejz -a**

m. NEM.: Kostkind LAT.: Alumnus PRIMERJAJ:

rejče; rejčič

rejen [rêjèn] pridevnik

debel, rejen **TMB: Rêjen -a -u** Sieh. Debel, Pitan

rejka [rêjka] samostalnik ženskega spola

ženska, ki živi pri tujih ljudeh na njihove

stroške ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB: Rejka -e**

fh. NEM.: Kostgängerinn LAT.: Convictrix

rejnik [rejník] samostalnik moškega spola
rejnik 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Rejnik -a**
 m. Siehe **Rednik** PRIMERJAJ: rednik

reka [réka] samostalnik ženskega spola
reka 𐌺340: voda ali z vodo povezan kraj
TMB: Ręka -e fh. NEM.: **Der Fluß** LAT.: **Flumen**
GS: Ręka – inf. Sax. *Rihe*, parvus rivus:
 Goth. *Richa*: Anglof. *Riw*: a gr. ῥέω, fluo,
 cujus præteritum est ῥήρυκα. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

remelj [réməlj réməljna] samostalnik
 moškega spola
okvir 𐌺127: izdelek **TMB: Ręmel -na** m.
 NEM.: **Die Rahme** LAT.: **Margo** **GS: Ręmel**
 – germ. *Rahme*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna.

remica [remíca] samostalnik ženskega spola
ptica plašica, tj. vrsta sinice, latinsko *Parus*
pendulinus 𐌺999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **GS: Rémiza** – germ.
Beutelmeise: Polon. *Remiz*, parix subfulca.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

rena [rêna] samostalnik ženskega spola
pokrovka 𐌺227: del posode **TMB: Ręna -e**
 fh. NEM.: **Hafendeckel** LAT.: **Operculum**

renčati [renčati renčím] nedovršni glagol
oglašati se kot medved; godrnjati,
brundati 𐌺531: oglašati se z živalskimi
 glasovi **TMB: Rénzhim renzhâti** NEM.:
Brummen wie ein Bär LAT.: **Uncare** **GS:**
Renzhim – gr. ῥονχίζω, lat. *Ronchizo*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

rep [rép] samostalnik moškega spola
rep 𐌺980: del živali **TMB: Ręp -a** m. NEM.:
Der Schwanz, Schweif LAT.: **Cauda, pennis**
GS: Ręp – a gr. ῥέπω, propendo. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

repa [répa] samostalnik ženskega spola
rastlina repa, latinsko *Brassica rapa* 𐌺617:
 vrsta zelike **TMB: Rępa -e** fh. NEM.: **Die Rübe**

LAT.: **Rapa** **GS: Rępa** – inf. Sax. *Röbe*: Angl.
Rape: Hung. *Repa*: lat. *Rapum*: gr. ῥάπυς
 & ῥάφυς. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

repar [rêpar] samostalnik moškega spola
kovanec za štiri krajcarje 𐌺85: denar
TMB: Repàr -ja m. NEM.: **Ein Patzen, Münz**
 LAT.: **Baccio, moneta** **GS: Rępar** – a *Rep*;
 quia est quali cauda adjecta ad grossum, &
 caudam Leonis referebat. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Pet**
reparjov 'Fünf Batzen' (str. 189) **KG: Shtire**
reparje '4. Batzen' (str. 191)

repata zvezda [repáta zvêzda] samo-
 stalniška zveza ženskega spola
zvezda repatica 𐌺314: nebesno telo
TMB: Repâta fvęfda NEM.: **Schwanzstern**
 LAT.: **Cometes caudatus**

repenčiti [repěnciti (?) repěncim (?)]
 nedovršni glagol
prevzetno se vesti; repenčiti se 𐌺470:
 prevzetno se obnašati **TMB: Repęzhem**
 LAT.: **S. Hrepenzhem** **GS: Repęzhem** – quali
 caudam extendere, & girare. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: hrepenčiti se

repetnica [repetníca] samostalnik
 ženskega spola
plavut 𐌺980: del živali **TMB: Repétniza -e**
 fh. NEM.: **Floßfedern** LAT.: **Pinna** PRIMERJAJ:
 plavuta

repiček [repîčək] samostalnik moškega
 spola
rastlina navadni repik, latinsko *Agrimonia*
eupatoria 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Repizhk**
 -a m. NEM.: **Die Leberklette** LAT.: **Agrimonia**

repišče [repîšče] samostalnik srednjega
 spola
repišče, tj. njiva, na kateri raste
repa 𐌺320: kmetijsko zemljišče z eno
 rastlinsko vrsto **TMB: Repishe -a** n.
 NEM.: **Rübenacker** LAT.: **Rapale, repetum**

repje [repjě] samostalnik srednjega spola
navadni repinec, latinsko *Arctium*
lappa №617: vrsta zelike **TMB: Erpje**
 -a n. NEM.: *Die Klette* LAT.: *Lapa, arctium*
 PRIMERJAJ: repjev

repjev [repjév] pridevnik
repničev **TMB: Erpjôve** -a -u NEM.: *Der*
Klette LAT.: *Lapæ* PRIMERJAJ: repje

repnica¹ [rêpnica] samostalnik ženskega spola
repnica, tj. voda, v kateri se kisa
repa №660: pijača **TMB: Repnèza** -e fh.
 NEM.: *Sauer Rüben Wasser* LAT.: *Aqua*
rapicia ☉ Naglas je na prvem zlogu in
 ne na drugem, kot pri *repnica²* sklepamo
 iz zapisa nereduciranega priponskega
i, zato sta besedi obravnavani kot
 homografa in ne kot polisemantema.

repnica² [repníca] samostalnik ženskega spola
jama za shranjevanje repe čez zimo;
repnica, zasipnica №309: jama za shran-
 jevanje živil **TMB: Repniza** -e fh. NEM.:
Rübengrube LAT.: *Fovea rapacia* PRIMERJAJ:
 jamnica

repnik [rêpnik] samostalnik moškega spola
ptica repnik, latinsko *Carduelis*
cannabina №999: vrsta divje ptice ali
 druge zračne živali **TMB: Repnèk** -a m.
 NEM.: *Ein Hänfling* LAT.: *Linaria*

repulja [repúlja] samostalnik ženskega spola
rastlina ljuljka, latinsko *Lolium*
temulentum №617: vrsta zelike **TMB:**
Repulja -e fh. yshi **Kokal** PRIMERJAJ: kokalj

res [rêš] členek
 izraža soglasje, podkrepitev; res, zares,
 vsekakor **TMB: Rêš** NEM.: *Wahrlich,*
wahrhaft LAT.: *Sane, profectio* **KG: Res** 'wahr'
wahrhaft' (str. 108)

resa [rêsa] samostalnik ženskega spola
oster podaljšek pleve pri klasu;

resa №616: del zelike **TMB: Rêsa** -e fh. NEM.:
Aeherspiß LAT.: *Antherices* PRIMERJAJ: resje²

Resajen GLEJ: Rzasajen

reseda [resêda] samostalnik ženskega spola
rastlina reseda, rumeni katanec, latinsko
Reseda lutea (?) №617: vrsta zelike **GS:**
Resêda – germ. *Brunnkresse, addito præfixo*
k. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

resenica [reseníca] in [rêsenica (?)]
 samostalnik ženskega spola
pšenica z ostrimi resami №617: vrsta
 zelike **TMB: Rêšéniza; Rêšénza** -e fh.
 NEM.: *Spitzweizen* LAT.: *Arifatum* PRIMERJAJ:
 resnata pšenica

resje¹ [resjě] samostalnik srednjega spola
rastlina resje, vresje, latinsko *Erica carnea*
 in latinsko *Calluna vulgaris* №610: vrsta
 grma **TMB: Ersje; Rêsjé** -a n. NEM.: *Heyde*
 LAT.: *Erica* **GS: Ersje** – Inf. Sax. *Rusch, Rusk,*
Anglofax. Refc Binsen. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

resje² [resjě] samostalnik srednjega spola
ostri podaljški plev pri klasu; resje №616:
 del zelike **TMB: Ersje; Rêsjé** -a n. NEM.: *Spitze*
an Kornähen LAT.: *Arifata* **GS: Ersje** – Inf. Sax.
Rusch, Rusk, Anglofax. Refc Binsen. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: Ersh – ab *Ersje*, ficut germ. *Aehre* ab
Agen, Ahl, Spitze: Hung. *rozs*: gr. *öpvčá*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: resa

resnat [resnät] pridevnik
 ki ima rese; resast **TMB: Ersnât; Resnát** -a
 -u NEM.: *Spitzäricht* LAT.: *Arifatus*

resnata pšenica [resnâta pšénica]
 samostalniška zveza ženskega spola
pšenica z ostrimi resami №617: vrsta
 zelike **TMB: Ersnâta psheniza** NEM.:
Spitzweizen LAT.: *Triticum arifatum*
 PRIMERJAJ: resenica

resnica [resníca] samostalnik ženskega

spola

resnica №435: miselni pojem **TMB: Resniza**

-e fh. NEM.: Die Wahrheit LAT.: Veritas **ABC:**

Resniza (1765, str. 15)

resničen [resníčɛn] pridevnik

resničen **TMB: Resnizhn** -a -u NEM.:

Wahrhaft LAT.: Verus

resnično [resníčno] prislov

resnično **KG: Resnizhnu** 'gewißlich,

wahrhaft' (str. 92)

resovje [resovjè (?)] samostalnik srednjega

spola

kraj, kjer raste resje №318: rastišče

grmovja **TMB: Ersovje** -a n. NEM.: Heyde-

krautsort LAT.: Ericetum

rešetar [rešetár] samostalnik moškega spola

1. kdor izdeluje rešeta; rešetar №851:

izdelovalec orodja

2. neki srebrni kovanec №85: denar

TMB: Reshetâr -ja m. NEM.: 1. Ein Reutler

2. Silbener Kreuzer LAT.: 1. Cribrarius 2.

Crucifer

rešetariti [rešetáriti rešetárim]

nedovršni glagol

prodajati rešeta №733: trgovati **TMB:**

Reshétârem -shetareti NEM.: Mit Reutern

handeln LAT.: Criba vendere

rešeto [rešéto] samostalnik srednjega spola

rešeto №146: kuhinjski pripomoček **TMB:**

Reshêtu -a n. NEM.: Ein Reuter LAT.: Cribrum

GS: Réshêtu – ex Japhetidica lingua נִשְׁתָּ

Rescheth, lat. *Rete* per metonymiam speciei,

quò aves, & feræ capiuntur. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rešiti [rešíti reším] dovršni glagol

rešiti, odrešiti osvoboditi **TMB: Reşhèm**

reshiti NEM.: Erlösen LAT.: Redimere

rešnje telo [réšnje telô] samostalniška

zveza srednjega spola

obhajilo №474: krščanski obred **ABC:**

Sedem S. Sakramentov. 1. S Kerft 2. S.

Firma 3. S. Reřhnu Telu 4. S. Pokura 5. S.

Poslédnu vojle 6. S. Malhnekov shėgnuvanje

7. S. Sakon (1789, str. 29)

rešta [rêšta] samostalnik ženskega spola

klaftra drv, pribl. 4 m³ №430: prostor-

ninska mera **TMB: Reşhta** -e fh. NEM.: Eine

Klafter Holz LAT.: Orgya, ftrues

retati [rêtati rêtam] nedovršni glagol

ločevati zrnje od plev; vejati №274:

ločevati zrnje od neužitnih rastlinskih

delov **TMB: Reţtam** NEM.: Wannen LAT.:

Ventilare

reva [rêva] samostalnik ženskega spola

revščina, stiska, beda №549: pomanjkanje

TMB: Reŗa -e fh. NEM.: Das Elend LAT.:

Miferia

reven [rêvɛn] pridevnik

reven **TMB: Revn** -a -u NEM.: Elendig

LAT.: Mifer **KG: Revne**, -na, -nu 'mühselig'

(str. 108) **KG: Temu revnemu se nekar**

naposmehuj (str. 187)

revež [rêvež] samostalnik moškega spola

reven človek; revež №918: siromašen

človek **TMB: Revêsh** -lha m. NEM.: Ein

Elender LAT.: Mifer PRIMERJAJ: revnik

revkati [rêvkati rêvkam] ali [révkati

rêvkam] nedovršni glagol

zadirati se, razdraženo govoriti №502:

jezno govoriti **TMB: Revkam** NEM.: Zurück-

bellen LAT.: Obganire

revnik [rêvnik] samostalnik moškega spola

reven človek; revež №918: siromašen

človek **TMB: Revnèk** -a m. Siehe Revesh

PRIMERJAJ: revež

revnost [rêvnost] samostalnik ženskega

spola

revščina, siromašnost №549:

pomanjkanje **TMB: Revnoft** -e fh.

NEM.: Die Müheseligkeit LAT.: Miferia, egeftas
PRIMERJAJ: revščina

revščina [rěvščina] samostalnik ženskega spola

revščina, siromašnost № 549:

pomanjkanje **TMB: Revshena -e** fh.

NEM.: Die Müheseligkeit LAT.: Miferia, egeftas
PRIMERJAJ: revnost

rezalec GLEJ: **rezavec**

rezan [rezân] (rezen) pridevnik

1. kisel, kvašen

2. rezek, resen, resnoben, oster **TMB:**

Erfnè -a -u NEM.: 1. Ansäuern 2. Ernsthaft

LAT.: 1. Acidus 2. Seriofus **KG:** Erfan -fna, -fno 'ernsthaft, säuerlich' (str. 102) PRIMERJAJ: reznost

rezanec [rězanəc] samostalnik moškega spola

skopljen petelin; kopun № 1003: vrsta

domače ptice **TMB: Refanz -a** m. NEM.: Ein Schnaphahn LAT.: Spado, capo

rezar [rezár] samostalnik moškega spola

1. krojač (?) № 849: krojač, čevljar

2. kdor kastrira živali (?) № 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Refâr -ja** m. NEM.: Ein Schneider LAT.: Sartor, exciſor
PRIMERJAJ: rezavec

rezati [rězati rěžem] nedovršni glagol

rezati № 620: rezati, trgati **TMB: Refhém**

refâl, -fati NEM.: Schneiden LAT.: Scindere

GS: Grifem – & refhem affinia funt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
ABC: Refâti (1765, str. 15)

rezavec [rězavəc] (rezalec) samostalnik moškega spola

1. krojač (?) № 849: krojač, čevljar

2. kdor kastrira živali (?) № 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Refölvz -a** m. NEM.: Der Schneider LAT.: Sartor, fciſſor © Nemški prevedek ima poleg krovnega in izvirnega pomena 'kdor

reže' tudi več specializiranih, mdr.

'krojač', 'kosec' in 'rezbar, kipar'. Latinsko *sartor* je v antičnem jeziku samo 'šušmar', kasneje tudi 'krojač', *scissor* pa prvotno le 'kdor reže, deli', kasneje prav tako tudi 'krojač'. S prevedkoma *Schneider* in *sartor* sta v TMB opredeljena tudi besedi *krojač* in *robač*. Možnost za drugo navedeni pomen omogoča prevedek *excisor* v sestavku *rezar*. V nemščini se ta pomen odraža v zloženkah, npr. *Schweinschneider*. Pri slovenski besedi *rezavec* je potrjen v bovškem govoru. PRIMERJAJ: krojač; rezar; robač

rezen GLEJ: **rezan**

rezitva [rezîtva] samostalnik ženskega spola
čas, ko se obrezuje vinska trta № 276:

vinogradniško opravilo **TMB: Refitva -e** fh. NEM.: Zeit des Rebenbeschneidens LAT.: Amputationis tempus

reznik [rezník] samostalnik moškega spola

enoletni poganjek, cepič № 604: drevesni del **TMB: Refnik -a** m. NEM.: Einjähriger Schoß LAT.: Surculus

reznost [reznôst (?)] samostalnik ženskega spola

1. kisllost, kvašenost № 765: okus

2. rezkost, resnost, ostrost № 407:

medsebojni odnosi **TMB: Erfnoft -e** fh.

NEM.: 1. Säuer 2. Ernst LAT.: 1. Aciditas 2.

Seriofitas PRIMERJAJ: rezan

režanje [režânje] samostalnik srednjega spola

1. zevanje № 619: zevanje

2. smejanje, smeh № 751: kratkočasnost

TMB: Refhânje -a n. NEM.: 1. Das Spalten 2. Lachen LAT.: 1. Rima, hiatus 2. Rifus

režati [režâti režim] nedovršni glagol

1. zevati, režati № 619: zevati

2. smejati se, posmehovati se № 489:

posmehovati se **TMB: Refhim** refhâti NEM.:

1. Zerspringen 2. Lachen LAT.: 1. Hifcere 2.

Subridere

reženj [rěžənj (?)] samostalnik moškega spola

ribež, strgalo ■ 146: kuhinjski pripomoček

TMB: Rêfhn -a m. NEM.: Das Reibeisen

LAT.: Radula **GS: Rêfhn** – a *Refhim*; radula enim per excusa foramina fit dehiscentis.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Pohlin s črko *ê* sicer navadno označuje široki *e*, a so tudi izjeme, glej *seženj*. PRIMERJAJ: režnjati

režgetati [režgetátí režgetâm] in

[režgáčem] nedovršni glagol

rezgetati ■ 531: oglašati se z živalskimi

glasovi **TMB: Refhgâzhem; Refhgetâm**

NEM.: Wiehern LAT.: Hinire **GS: Refhgétam**

– onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Refhgetá** 'das Pferd kurret' (str. 66) ☉ Dvojnici *rezgetâm* in *rezgáčem* pri glagolu *rezgetáti* navaja tudi Pleteršnik.

režgotinec [režgotînac] samostalnik

moškega spola

neka ptica, verjetno kobilar, latinsko

Oriolus galbula ■ 999: vrsta divje ptice ali

druge zračne živali **TMB: Refhgotinz** -a m.

NEM.: Ein Tyrrott LAT.: Anthus ☉ Primerjaj

nemško *Tyrolt* 'kobilar'. Latinsko *anthus*

v antiki označuje neko manjšo ptico,

verjetno pastirico, *Motacilla (flava)*'.

režimbaba [režîmbaba] samostalnik

ženskega spola

rastlina (beli) vratič, latinsko *Tanacetum*

(*parthenium*) ■ 617: vrsta zelike **TMB:**

Refhimbaba -e fh. NEM.: Mutterkraut LAT.:

Matricaria ☉ Prevezto iz češko *řimbaba*

(Bezljaj, ESSJ III, 177). PRIMERJAJ: abrača;

abrata; abratič; amarak; vratič

režnjati [režnjátí režnjâm] nedovršni glagol

ribati, strgati ■ 620: rezati, trgati **TMB:**

Refhnâm NEM.: Reiben LAT.: Radere

PRIMERJAJ: reženj

riba [rîba] samostalnik ženskega spola

riba ■ 1005: ribe ali druge vodne živali

TMB: Riba -e fh. NEM.: Der Fisch LAT.: Pifcis

GS: Riba – *Ribera nuncupatur Ulyfliponæ*

forum piscarium. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

ribati [rîbati rîbam] nedovršni glagol

drgniti ■ 769: tipati **TMB: Ribam** NEM.:

Reiben LAT.: Fricare, radere **GS: Ribam** – inf.

Sax. *riven*, *wriben*: Angl. *Rive*: Holl. *Ryven*:

lat. *rado*: germ. *reiben*: super. germ. *rippeln*:

a gr. *ῥύπος*, *fordes*: *ῥύπτειω* *fordes* eluere:

Hebr. *רִיפּוּת* *rûph* *quassare*, derivatur à *רִיפּוּת*

riphoth, *grana contufa*. Razlaga vsebuje

nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav

ali trditev.

ribežen [rîbežən] samostalnik moškega

spola

ribež, strgalo ■ 146: kuhinjski pripomoček

TMB: Ribéfh -a m. Siehe *Refhn* **GS: Ribéfh**

– germ. *Reibeisen*: inf. Sax. *Reibasch*: Vid.

Refhn. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in

nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ:

reženj

ribič [rîbič] samostalnik moškega spola

ribič ■ 897: ribič **TMB: Ribzh** -a m. NEM.: Ein

Fischer LAT.: Pifcator

ribičevati [ribičevátí ribičûjem]

nedovršni glagol

loviti ribe; ribariti ■ 404: loviti ribe

TMB: Ribzhûjem NEM.: Fischen LAT.: Pifcari

ribiški [rîbiški] pridevnik

ribiški **TMB: Ribshke** -a -u NEM.: Fischerisch

LAT.: Pifcatorius

ribištvo [rîbištvo] samostalnik srednjega

spola

ribištvo ■ 404: ribištvo **TMB: Ribshvtu** -a n.

NEM.: Die Fischerey LAT.: Pifcatoria ars

ribja kost [rîbja kôst] samostalniška zveza

ženskega spola

ribja kost ■ 980: del živali **TMB: Ribja**

koft NEM.: Fischbein LAT.: Testus, os pifcis

PRIMERJAJ: ribna kost

ribna kost [rībna kōst] samostalniška zveza ženskega spola
ribna kost №980: del živali **TMB: ribna koft** NEM.: *Fischbein* LAT.: *Teftus, os piscis*
 PRIMERJAJ: ribja kost

ribnica [rībnica] samostalnik ženskega spola
ribiška palica №157: pripomoček za ribolov **TMB: Ribnèza** -e fh. NEM.: *Eine Fischerruthe* LAT.: *Virga piscatoria*

ribnik [rībnik] samostalnik moškega spola
ribnik №342: ribnik **ABC: Ribnek** (1765, str. 15)

rida [rída] samostalnik ženskega spola
vrsta №624: kup **TMB: Rida** -e fh. NEM.: *Die Ordnung, Reihe* LAT.: *Ordo, difpositio* **GS: Rida** – Ital. *Ridda*: germ. *Reihe*; unde *Radel-Reiherführer* beim Tanze: Angl. *Ridye*: Æfthnicum *Ridda*: Hebr. רִידָה *erech*, difpositio: gr. ῥέζω, ῥέζω *rego*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: sorta; vrsta

ridati [rídati rídam] nedovršni glagol
urejati, razvrščati №37: izboljševati **TMB: Ridam** NEM.: *Ordnen, reihen* LAT.: *Ordinare*

rifelj [rífəlʲ rífəlʲna] samostalnik moškega spola
podočnik pri prašiču; čekan №980: del živali **TMB: Rifel** -na m. NEM.: *Waffen der Schweine* LAT.: *Dens aprinus* **GS: Rifel** – germ. *Riff*: Holl. & Angl. *Reff*, eine lange Bank, so in der See emporsteht. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rifnati [rifnátì rifnâm] nedovršni glagol
smukati, tj. s potegi z oprijemajočo roko čistiti №53: lupiti, luščiti, smukati **TMB: Refnâm** NEM.: *Zupfen Gold* u. LAT.: *Vellicare* **GS: Rèfnâm** – fimile est germ. *rupfen, zupfen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rigati [rígati rīgam] nedovršni glagol
1. oglašati se kot osel; rigati №531:

oglašati se z živalskimi glasovi
2. spahovati se №693: dihati ipd. **TMB: Rigam** NEM.: 1. *Schreyen wie ein Esel* 2. *Grölzen* LAT.: 1. *Rudire* 2. *Ructare* **GS: Rigam** – a gr. ἐρεύω, lat. *Ructo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rigeljč [rīgəlʲč] samostalnik moškega spola
rastlina ognjič, latinsko *Calendula officinalis* №617: vrsta zelike **TMB: Rigèlz** -a m. NEM.: *Ringelblume* LAT.: *Caltha* **GS: Rigelz** – germ. *Ringelblum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rihta [rīhta] samostalnik ženskega spola
1. koroško jed №261: hrana
2. sojenje, sodba №556: pravni izraz **TMB: Rihta** -e fh. NEM.: 1. *Gerücht* 2. *Gericht* LAT.: 1. *Daps* 2. *Judicium* **GS: Rihta** – *vindicum*: germ. *Gericht*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rihtni hlapec [rīhtni hlâpɛç] samostalniška zveza moškega spola
sodni sluga №875: sluga oblasti **TMB: Rihtne hlapz** NEM.: *Gerichtsdienner* LAT.: *Apparitor*

rilček [rīučək] samostalnik moškega spola
majhen rilec; rilček №980: del živali **TMB: Ryvzhèk** -a m. NEM.: *Kleiner Rüssel* LAT.: *Rostellum*

rilec [rīlɛç] samostalnik moškega spola
rilec №980: del živali **TMB: Rivz; Ryvz** -a m. NEM.: *Der Rüssel* LAT.: *Roftrum, proboscis* **GS: Ryem** – *Ryvz*, gr. ὀρύσσειν, ὀρύττειν, wühlen. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

Rim [rím] samostalnik moškega spola
italijansko mesto Rim №360: krajevno ime **TMB: Rim** -a m. NEM.: *Stadt Rom* LAT.: *Urbs Roma*

Rimljár [rímʲjar] samostalnik moškega spola
prebivalec Rima; Rimljan №354: prebivalec kraja **TMB: Rimlar** -ja m.

NEM.: Ein Römer LAT.: Romanus **KG:** Rimlar (str. 114)

Rimljarija [rímljarica] samostalnik ženskega spola

prebivalka Rima; Rimljanka №354: prebivalec kraja **KG:** Krayniza, Shtajerka, Koroshella, Nemshkuta, Lahena, Rimlarza, Lublancanka (str. 116)

rimski [rímski] pridevnik
rimski **TMB: Rimske** -a -u NEM.: Römisch LAT.: Romanus

riniti [ríniti rínem] nedovršni glagol stara beseda **riniti, potiskati, porivati** №589: gnati **TMB: Rinem** NEM.: Stossen LAT.: Tradere *far.* beseda **GS: Rinem** – simplex non eft in ufu: ufurpatur tamen in compositis *odrinem &c. Vide Ryem.*

rinjati s smrtjo [rínjati s smřtjo] nedovršna glagolska zveza
biti v agoniji; umirati №441: umreti **TMB: Rinam is smertjo** NEM.: Mit dem Tode ringen LAT.: Agonizare **GS: Rinam** – germ. *ringen.* Razlaga je s stališča današnjega jezika koslovja pravilna.

rinka [rínka] samostalnik ženskega spola
prstan №532: okrasje **TMB: Rinka** -e *fh.* NEM.: Der Ring LAT.: Annulus PRIMERJAJ: prstan

rinkati [rínkati rínkam] nedovršni glagol
zavzemati se №81: delati, truditi se **TMB: Rinkam** NEM.: Sich um etwas annehmen LAT.: Suas partes tueri

ripeč [ripěč ripěča] pridevnik
jedek, dražiln **TMB: Ripězh** -a -u NEM.: Scharf, beißend LAT.: Pruriginofus

ripečost [ripečōst] samostalnik ženskega spola
jedkost, dražilnost №627: nezaželena reč **TMB: Ripězhuft** -e *fh.* NEM.: Die Schärfe LAT.: Prurigo

ripiti [rípiti rípm] nedovršni glagol
dražiti, biti dražiln №627: poslabševati, zatirati **TMB: Ripim** NEM.: Scharf beißen LAT.: Prurire

ripsati [rípšati] nedovršni glagol
drsati, brusiti (?) №584: božati, praskati **TMB: Ripsam** NEM.: Wetzen LAT.: Cevere **GS: Ripsam** – infer. *Sax. raspeln:* germ. *reiben, riffeln:* in Bavaria *rippeln.* Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Pomenska opredelitev ni gotova. Nemški prevedek pomeni tudi 'mencati', 'dirkati, teči', 'vleči obleko po tleh', latinski pa zlasti 'premikati stegna', 'mahati z repom' in 'dobrikati se'.

ris¹ [rîs] samostalnik moškega spola
velikan №964: človek glede na velikost in težo **TMB: Ris** -a m. NEM.: Der Riese LAT.: Gigas

ris² [rîs] samostalnik moškega spola
skica, risba №201: pisni izdelek **TMB: Ris** -a m. NEM.: Riß LAT.: Delineatio **GS: Ris** – germ. *Riß,* defignatio: *risam,* reißen, defignare. *Unde Risanza, gezogenes Rohr.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

risa [rîsa] samostalnik ženskega spola
žival leopard, latinsko *Panthera pardus* №985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Risa** -e *fh.* NEM.: Der Leopard LAT.: Leopardus

risanica [rîsanica] samostalnik ženskega spola
risanica, tj. puška s cevjo, ki ima znotraj spiralaste žlebove №199: orožje **TMB: Risanza** -e *fh.* NEM.: Gezogenes Rohr LAT.: Sclopus diductus **GS: Ris** – germ. *Riß,* defignatio: *risam,* reißen, defignare. *Unde Risanza, gezogenes Rohr.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC: Rifanza** (1765, str. 15)

risati [rîsati rîsam] nedovršni glagol
delati zarez, označevati №540: pisati

GS: Ris – germ. *Riß*, defignatio: *risam*, reißen, defignare. Unde *Risanza*, gezogenes Rohr. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Sedanjik *risam* še ni pod vplivov sedanjika *pišem*.

risina [rîsina] samostalnik ženskega spola žival **panter**, latinsko *Panthera* 895: vrsta kopenske divje živali **TMB: Risèna** -e fh. NEM.: *Das Pantherthier* LAT.: *Panthera*

rit [rît rîti] samostalnik ženskega spola **zadnja plat, rit** 878: del človeka **TMB: Rit** -e fh. NEM.: *Gesäß, Hintere* LAT.: *Podex, clunus* **KG: Pojdi ljudju v'ret!** 'gehe zum Teufel' (str. 92)

ritast [rítast] pridevnik **objesten, razposajen, nemiren** **TMB: Ritaft** -a -u LAT.: *Petulans, clunus* Siehe Serborit PRIMERJAJ: srborit

ritati [rítati rítam] nedovršni glagol **biti nemiren, napadalen zaradi objestnosti, razposajenosti** 590: premikati telesni del **TMB: Ritam** NEM.: *Stößig, muthwillig seyn* LAT.: *Petulcire*

ritenski GLEJ: **ritensko**

ritensko [rítənsko] (ritenski) prislov **vzvratno, zadenjsko** **TMB: Ritnesku** NEM.: *Rücklings* LAT.: *Retro, fupine* **KG: Nafaj**, ritenski 'rücklings' (str. 91)

riti [ríti rîjem] nedovršni glagol
1. potiskati, porivati 589: gnati
2. riti 727: tolči, bosti **TMB: Ryem** ryl, ryt, ryti NEM.: *1. Drängen, dringen* *2. Wühlen* LAT.: *1. Arctare, stipare* *2. Fodere* **GS: Ryem** – *Ryvz*, gr. *ὀρύσσειν, ὀρύττειν*, wühlen. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

ritno čevo [rîtno čevō] (ritno čevo) samostalniška zveza srednjega spola **zadnji del debelega črevesa; danka** 972: del človeka ali živali

TMB: Ritnu zhèvú NEM.: *Der Afterdarm* LAT.: *Inteftinum rectum*

ritno čevo GLEJ: **ritno čevo**

rivati [rívati rívam] nedovršni glagol stara beseda **suvati, porivati, gnati** 589: gnati **TMB: Ryvam** NEM.: *Stossen, treiben* LAT.: *Trudere, intrudere* ftar. beseda

rja [rjä] samostalnik ženskega spola **rja** 640: prevleka na kovini **TMB: Arjá; Erjá** -e fh. NEM.: *Der Rost* LAT.: *Ærugo* **GS: Arja** – ut ardezh. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Erja** – etiam *Arja*, a lat. *Ardeo*: vel. gr. *ἔρυστιη*, *ærugo*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Arja** 'Rost' (str. 157)

rjav [rjäv] pridevnik

1. rjast
2. rdeče rjav **TMB: Arjave; Erjav** -a -u NEM.: *1. Rostig* *2. Feuerroth* LAT.: *1. Æruginofus* *2. rufus* Siehe *Erjav*, *Vid. Erjav*

rjavec [rjävəc] samostalnik moškega spola **rdečelasec, tj. moški z rdečimi lasmi** 823: človek glede na barvo **TMB: Erjavz** -a m. NEM.: *Rothhärlicht* LAT.: *Rufus*

rjaveti [rjavéti rjavím] nedovršni glagol **postajati rjast; rjaveti** 627: poslabševati se **TMB: Erjovim** -vëti NEM.: *Rosten* LAT.: *Æruginare*

rjavina [rjavína] samostalnik ženskega spola **zarjavele stvari, staro železo** 478: kovinski odpadek **TMB: Erjovina; Arjovina** -e fh. NEM.: *Verrostete Dinge; Rostige Dinge* LAT.: *Æruginofa; Res æruginofæ*

rjavka [rjävka] samostalnik ženskega spola
1. rdečelaska, tj. ženska z rdečimi lasmi 823: človek glede na barvo
2. neka močvirska raca 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Erjavka** -e fh. NEM.: *1. Rothhaaricht* *2. Eine Gattung*

Seente LAT.: 1. Rufa 2. Species anatum paluftrium © Pleteršnik navaja to poimevanje v pomenu 'Anas marila'.

rjavobradec [rjavobrâdɛç] samostalnik moškega spola

kdor ima rdečo brado;

rdečebredac 𐀀823: človek glede na barvo

TMB: Erjavobradz -a m. NEM.: Ein Rothbart

LAT.: Ænobarbus

rjovenje [rjovénjɛ] samostalnik srednjega spola

rjovenje 𐀀487: oglašanje **TMB: Erjovenje**

-a n. NEM.: Das Gebrüll LAT.: Rugitus

PRIMERJAJ: rjovost

rjoveti [rjovéti rjovím] nedovršni glagol

rjoveti 𐀀531: oglašati se z živalskimi

glasovi **TMB: Erjóvim; Arjovim** -viti NEM.:

Brüllen LAT.: Rugire **GS: Erjóvem** –

onomatopoezis: gr. Ὠρῦω, ululo: Hebr. אָרָא,

arag clamavit ab אָרָא *ari*, leo. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rjovost [rjovost] samostalnik ženskega spola

rjovenje 𐀀487: oglašanje **TMB: Erjóvoft** -e

fh. NEM.: Das Brüllen LAT.: Rugitus PRIMERJAJ:

rjovenje

rjuha [rjúha] samostalnik ženskega spola

rjuha 𐀀222: posteljina **TMB: Erjúha** -e fh.

NEM.: Leilach LAT.: Lodix

rman [rmân] samostalnik moškega spola

rastlina rman, latinsko *Achillea*

millefolium 𐀀617: vrsta zelike **TMB:**

Armân; Ermân -a m. NEM.: Fliegenkraut;

Schafripp, Kraut LAT.: Achylæ, Perficaria;

Achillea **GS: Ermân** – unde germ. *German-*

derlin. Razlaga je s stališča današnjega jezikos-

slovja napačna. © Nemško *Fliegenkraut*

označuje več rastlin, med katerimi pa ni

zaslediti rmana. PRIMERJAJ: roman

rmanov [rmânov] pridevnik

rmanov **TMB: Ermanov** -a -u NEM.: Von

Schafrippenkraut LAT.: Achilæ

-rniti [rnīti fnem] glagol, samo v sestavi

stara beseda **TMB: Ernem** NEM.: Wenden LAT.:

Vertere ftara beseda **GS: Ernem** – simplex

exolevit: ufittatum tamen in compositis

obernem, povernem. PRIMERJAJ: obrniti;

povrniti

rob [rôb robû] samostalnik moškega spola

rob na obleki 𐀀131: del oblačila ali

obutve **TMB: Rôb** -ú m. NEM.: Der Bug, Saum

LAT.: Fimbria, ora **GS: Rôb** – a gr. ῥάφῃ,

futura. Razlaga je s stališča današnjega jezikos-

slovja napačna. PRIMERJAJ: robec

robač [robáč] samostalnik moškega spola

1. brisača 𐀀248: kos blaga za osebno

higieno

2. krojač 𐀀841: človek s samostojno

dejavnostjo **TMB: Robâzh** -a m. NEM.:

1. Handtuch 2. Ein Schneider LAT.: 1.

Manutergium 2. Sartor PRIMERJAJ: krojač;

rezavec

robača [robáča] samostalnik ženskega spola

srajca iz grobega platna 𐀀130: oblačilo

ali obutev **TMB: Robazha** -e fh. NEM.: Grobes

Hemd LAT.: Subucula

robat [robät] pridevnik

tak, ki ima zašit rob; zarobljen **TMB:**

Robât -a -u NEM.: Eingesäumt LAT.:

Fimbriatus

robotica [robotíca] samostalnik ženskega

spola

debela, grčava palica; gorjača 𐀀175:

orodje, ki je palica **TMB: Robotiza** -e fh.

NEM.: Eine Kolbe LAT.: Clava, tudes

robec [rôbɛç] samostalnik moškega spola

1. rob na obleki 𐀀131: del oblačila ali

obutve

2. manjši kos blaga za brisanje nosu;

robec 𐀀248: kos blaga za osebno

higieno **TMB: Rôbz** -a m. NEM.: 1. Saum

2. Schnupftuch LAT.: 1. Ora confuta 2.

Muccinium PRIMERJAJ: rob

robida [robída] samostalnik ženskega spola
rastlina robida, latinsko *Rubus fruticosus* № 610: vrsta grma **TMB: Robida** -e fh. NEM.: *Broombeerstaude* LAT.: *Anangilus*
GS: Robida – lat. *Rubus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: malinec

robiti [robīti rōbim] nedovršni glagol
delati, šivati rob; robiti № 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Rôbèm** robil, -biti NEM.: *Einsäumen* LAT.: *Circumnere*

roč [rōč] samostalnik moškega spola
roč, ročaj № 143: držalo **TMB: Rôzh** -a m. NEM.: *Eine Handhabe* LAT.: *Anfa, manubrium*
GS: Obroz – a *Rôzh*, *manubrium rotundum*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: ročica

ročén [rōčən] pridevnik
hiter, uren, gibčén **TMB: Rozhn** -a -u NEM.: *Hurtig, geschwind* LAT.: *Agilis, alacer* **GS: Rozhne** – Arabes in eadem significatione *Raafchan*: germ. *rasch*: Suec. & infer. Sax. *Rask*: Angl. *raff*: Gall. *Risque*: Ital. *ratto huc pertinent*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ročlin

ročica [ročíca] samostalnik ženskega spola
manjši roč, ročaj № 143: držalo **TMB: Rozhiza** -e fh. NEM.: *Eine Handhabe* LAT.: *Anfula, antes* PRIMERJAJ: roč

ročlin [ročlīn] samostalnik moškega spola
žival severni jelen, latinsko *Cervus tarandus* № 985: vrsta kopenske divje živali **GS: Rozhlin** – *Renntier a frequenti*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ "Sequens" je *ročén*.

ročno [rōčno] prislov
hitro, urno, gibčno **TMB: Rozhnu** NEM.: *Hurtig, geschwind* LAT.: *Actutum*

rod [rōd] samostalnik moškega spola
1. rod, rodovina № 951: skupina sorodnikov

2. rojstvo № 708: spočetje in rojstvo **TMB: Rôd** -u m. NEM.: *1. Stamm, Geschlecht* *2. Geburt* LAT.: *1. Genus, stemma* *2. Partus*
GS: Rôd – unde a quibusdam germ. *Rogen, Fischrogen*, *derivatum creditur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: rodovina

roden [rōdən] pridevnik
spreten, dejaven **TMB: Rodne** -a -u NEM.: *Geschickt* LAT.: *Aptus, agilis* **KG: Sturi** se rodnega k' slufbam tvojega stanu (str. 187)
 PRIMERJAJ: rodnost

roditi [rodīti rodīm] dovršni glagol
1. roditi № 710: roditi
2. izdelati № 81: delati, truditi se **TMB: Rodim** NEM.: *1. Gebähren* *2. Hervorbringen* LAT.: *1. Parere, gignere* *2. Producere*

rodje [rōdje] ali [rodjè] samostalnik srednjega spola
kos orodja, orodje № 139: orodje **TMB: Rodje** -a n. Siehe *Orrodje* **GS: Rodje** – vide *Orodje*. **KG: Rodje**, -ja 'der Werkzeug, Rüstung' (str. 108) ☉ Verjetno nastalo po aferezi iz *orodje*. Primerjaj enako *rožje* ob *orožje* in *sebenjek* ob *osebenjek*. PRIMERJAJ: orodje

rodnik [rodník] samostalnik moškega spola
 jezikoslovje **rodilnik** № 269: izraz **KG: Rodnik** 'Zeugfall' (str. 21)

rodnost [rōdnost] samostalnik ženskega spola
spretnost, dejavnost № 366: delavnost, spretnost **TMB: Rodnoft** -e fh. NEM.: *Die Geschicklichkeit* LAT.: *Aptitudo* PRIMERJAJ: roden

rodovina [rodovína] samostalnik ženskega spola
rod, rodovina № 951: skupina sorodnikov **TMB: Rodovina** -e fh. Siehe *Rod ABC: Rodvina* (1794, str. 7) PRIMERJAJ: rod

rodoviten [rodovîtn] pridevnik
rodoviten **TMB: Rodovîtn** -a -u NEM.: *Fruchtbar* LAT.: *Fertilis, frugifer*

rodovitnik [rodovîtnik] samostalnik
moškega spola
prednik 𐌺950: sorodnik ipd. **KG:** Rodovitnek
'Vorfahr, Voraltern' (str. 24)

rodovitnost [rodovîtnost] samostalnik
ženskega spola
rodovitnost 𐌺707: rodovitnost **TMB:**
Rodovitnoft -e fh. NEM.: Die Fruchtbarkeit
LAT.: Fertilitas

rog [rôg rogû] samostalnik moškega spola
rog 𐌺980: del živali **TMB: Rog** -ú m.
NEM.: Das Horn LAT.: Cornu **GS: Rôg** – prima
syllaba latinæ vocis *cornu* retrograde verfa:
vel germ. *Horn*; unde & quidam Carnioli
enuntiant *Rôh* pro *Rôg*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Ta Roh
'das Horn' /.../ (str. 26) **KG:** Ruh, je kakor v'
rogu temnu (str. 113)

rogač [rogáč] samostalnik moškega spola
1. hrošč rogač, latinsko *Lucanus*
cervus 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega
mrčesa
2. oblič z dvema držajema 𐌺181: orodje
ali pripomoček za rezanje, sekanje,
obdelovanje lesa **TMB: Rogazh** -a m.
NEM.: 1. Baumschrötter 2. Hobel mit zwei
Handhaben LAT.: 1. Cervus volans 2. Addax
ABC: Rogazh (1765, str. 15)

rogat [rogät] pridevnik
rogat **TMB: Rogat** -a -u NEM.: Gehört
LAT.: Cornutus **KG:** Rogat 'behörnet' (str. 117)

rogelj [rôgəlj rôglja] samostalnik moškega
spola
štrlina, izboklina, rogelj 𐌺465: stvar
glede na obliko **TMB: Rôgl** -a m. NEM.: Das
Horn, Knöchel LAT.: Ancon, tuber

rogljat [rogljät] pridevnik
ki ima mnogo štrlin, izboklin, rogljev
TMB: Roglât -a -u NEM.: Knorpicht, gehört
LAT.: Tuberosus PRIMERJAJ: rogovilast;
rogovilicast

rogovilast [rogovílast] pridevnik
ki ima mnogo štrlin, izboklin, rogljev
TMB: Rogovilaft -a -u NEM.: Knorpicht,
gehört LAT.: Cornutus PRIMERJAJ:
rogljat

rogovile [rogovíle] množinski samostalnik
ženskega spola
jelenovo rogovje 𐌺980: del živali
TMB: Rogovile fh. NEM.: Hirschengeweih
LAT.: Cornua cervi

rogovilicast [rogovílicast] pridevnik
ki ima mnogo štrlin, izboklin, rogljev
TMB: Rogovilzaft -a -u Siehe Roglat
PRIMERJAJ: rogljat

rogovilice [rogovílice] množinski
samostalnik ženskega spola
1. rogovilast drog za napenjanje lovne
mreže 𐌺153: pripomoček za lov
2. sponka za spenjanje las; lasnica 𐌺532:
okrasje **TMB: Rogovilze** fh. NEM.: 1.
Netzgabel 2. Haarnadel LAT.: 1. Vara 2.
Aciaria

rogoviliti [rogovílití rogovílim]
nedovršni glagol
udarjati, suvati, tolči 𐌺727: tolči, bosti
TMB: Rogovilem -vileti NEM.: Ueberall
anprellen LAT.: Ubique impingere

roj [ròj] samostalnik moškega spola
čebelji roj 𐌺1007: skupina živali **TMB:**
Roj -a m. NEM.: Der Bienenschwarm
LAT.: Examen apum **GS: Rôj** – Hung. *Raj*,
examen apium. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

rojak [roják] samostalnik moškega spola
graščinski podložnik, rojenjak 𐌺952:
človek glede na stan **TMB: Róják** -a m.
NEM.: Ein Erbhold LAT.: Adscriptitius

rojen [rójən] pridevnik
rojen **KG:** Ta po smerte svojega Ozheta rojen
Syn bo [v'perjetneh rezheh] fa pred smertjo
rojenega derfhán (str. 174)

rojica [rōjica] ali [rōjica] samostalnik ženskega spola

navadno množina **neka poljska cvetica z modrimi cvetovi, verjetno navadno njivno zrcalce**, latinsko *Legousia speculum-veneris* ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Rojèze** *fl.* NEM.: **Blaue Feldblum** LAT.: **Flos pafcualis** ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. *Legousia speculum-veneris* je edina cvetica z modrimi cvetovi, ki jo Marzell omenja pod imenom *Feldblume*.

rojiti [rojīti rōjim] nedovršni glagol **razgrajati, razsajati, ropotati** ¶ 61: jeziti se **TMB: Rôjem** rojil, -jiti NEM.: **Lärmen** LAT.: **Tumultuari**

rojsten [rōjstən] (**rojstni**) pridevnik **domač, rojsten, roden** **TMB** PREDGOVOR: **njeh bo uselej vezh teh provêdneh, dobrutliveh, faštopneh, inu fa umętnoste, inu zhaft svoje rojstne dušhele noterufęteh mošhov (str. 5)**

rojstni GLEJ: **rojsten**

rojstni dan [rōjstni dān] samostalniška zveza moškega spola

rojstni dan ¶ 43: čas ali njegov del **TMB: Rojftne dan** NEM.: **Der Geburtstag** LAT.: **Natalis dies**

rojstvo [rōjstvo] samostalnik srednjega spola

rojstvo ¶ 710: roditi **TMB: Rojftvu** -a n. NEM.: **Die Geburt** LAT.: **Nativitas**

roka [róka] samostalnik ženskega spola **roka** ¶ 878: del človeka **TMB: Róka** -e *fl.* NEM.: **Die Hand** LAT.: **Manus** **GS: Róka** – a *gr.* **Χεῖρ, χειρὸς**, manus, ultima syllaba genitivi **retenta & k litera addita**. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rokavec [rokávac] samostalnik moškega spola **manšeta, ki se pritrdi na (kratki)**

rokav ¶ 131: del oblačila ali obutve **TMB: Rokavz** -a m. NEM.: **Vorsteckärmel** LAT.: **Manulea mobilis**

rokavica [rokavíca] samostalnik ženskega spola

rokavica ¶ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Rokoviza** -e *fl.* NEM.: **Der Handschuh** LAT.: **Manica**

rokavičar [rokavīčar] samostalnik moškega spola

izdelovalec rokavic; rokavičar ¶ 849: krojač, čevljar **TMB: Rokovizhar** -ja m. NEM.: **Handschuhmacher** LAT.: **Manicarius**

rokavnik [rokâvnik] samostalnik moškega spola

plašč z rokavi ¶ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Rokavnek** -a m. NEM.: **Ein Aermelrock** LAT.: **Abolla**

rokavo [rokávo] samostalnik srednjega spola

rokav ¶ 131: del oblačila ali obutve **TMB: Rokávu** -a n. NEM.: **Ein Aermel** LAT.: **Manulea**

rokitje [rokítje] samostalnik srednjega spola **trsje** ¶ 617: vrsta zelike **TMB: Rokitje** -a n.

NEM.: **Schilfboden** LAT.: **Cannetum** ☉ O samoglasniku *o* namesto pričakovane *a* Bezljaj, ESSJ III, 136.

rokodelec [rokodēlac] samostalnik moškega spola

rokodelec ¶ 841: človek s samostojno dejavnostjo **TMB: Rokodēlz** -a m. NEM.: **Der Handwerker** LAT.: **Opifex**

rokodelnost [rokodēlnost] samostalnik ženskega spola

rokodelstvo ¶ 78: rokodelstvo **TMB: Rokodēlnost** -e *fl.* NEM.: **Ein Handwerk** LAT.: **Opificium** PRIMERJAJ: **rokodelnost**

rokodelstvo [rokodēlstvo] samostalnik srednjega spola

rokodelstvo ¶ 78: rokodelstvo

TMB: Rokodelstvu -a n. NEM.: Ein Handwerk
LAT.: Opificium **GS: Antverh** – genuine
dicitur *rokodelſtvu*, germ. *Handwerk*. In
fragm. Caroli M. apud Schilter fine litera
alpirationis *Antwerk*, & apud Notker
Hantuuersch. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: rokodelnost

rokomalhar [rokomâuhar] samostalnik
moškega spola

potepuh 𐌺924: berač, potepuh **TMB:**

Rokomavhar -ja m. NEM.: Ein Landstreicher
LAT.: Agyrta

rokovodnost [rokovōdnost]

samostalnik ženskega spola

poteg z roko 𐌺561: premikanje **TMB:**

Rokovōdnost -e fh. NEM.: Handzug, die
Anleitung LAT.: Manuductio

roman [român] samostalnik moškega spola
rastlina rman, latinsko *Achillea*

millefolium 𐌺617: vrsta zelike **TMB:**

Român -a m. Siehe Erman PRIMERJAJ: rman

romar [rōmar] samostalnik moškega spola

romar 𐌺923: romar **TMB: Romar** -ja m.

NEM.: Der Pilger, Wohlfarter LAT.: Romipeta,
peregrinus **GS: Romar** – a *Roma*; quia
Romam potiffimum peregrini folent. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rompljati [rompljāti rompljâm]

nedovršni glagol

ropotati 𐌺487: oddajati glasove **GS:**

Romplâm – germ. *rumpeln*: Angl.

rumbfe: onomatopœia. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

ronec [rónəç] samostalnik moškega spola

popotna torba, cula 𐌺244: popotna torba

TMB: Rónz -a m. NEM.: Ein Reisebündel LAT.:

Sarcina **GS: Ronz** – infer. Sax. *Ränzel*: Succ.

Ränfel: Talm. *avreſa*, Arab. *Razamon*: gr.

ῥῖνδς, pellis, cutis. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

KG: Ronz 'Das Felleisen, Le valigia'

(str. 190)

rop [rōp] samostalnik moškega spola

roparski plen 𐌺105: roparski plen **TMB:**

Rōp -a m. NEM.: Die Beute, Raub LAT.: Præda,

ſpolium **GS: Rop** – germ. *Raub*: antiquis

germ. *Rob*, veftis: Gall. *Robe*: Ital. *Roba*.

Rōpem, & *rōpam* affinia videntur; quia

infilit vi, qui prædatur. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

ropanica [rōpanica] samostalnik ženskega
spola

navadno množina **čebela roparica** 𐌺994:

vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:**

Ropânze fh. NEM.: Raubbienen LAT.: Apes

prædatrices PREDGOVOR: Nekol se jeft nisem

veliku takeh ropanz, nauratnez bal (str. 5)

⊗ V TMB je iztočnica navedena v

množinski obliki. PRIMERJAJ: navratnica

ropanski [rōpanski] pridevnik

roparski TMB: Ropanske -a -u NEM.:

Räuberisch LAT.: Prædatorius

ropar [rōpar] samostalnik moškega spola

ropar 𐌺933: tat **TMB: Ropar** -ja m. NEM.:

Der Rauber LAT.: Prædo

ropati [rōpati rōpam] nedovršni glagol

ropati 𐌺106: krasti **TMB: Ropam** NEM.:

Beuten, rauben LAT.: Prædari **KG: Ropam** 'ich

raube, beithe' (str. 65)

ropiti [ropīti rōpim] ali [rōpiti rōpim]

nedovršni glagol

nenadoma priti; vpasti 𐌺576: priti

TMB: Rōpem -pil, -piti NEM.: Einfallen

LAT.: Incidere, allidere

ropotati [ropotāti ropotâm] in

[ropóčem] nedovršni glagol

ropotati 𐌺487: oddajati glasove **TMB:**

Ropotâm, Ropotshem; Ropozhem NEM.:

Krachen, Getöb machen LAT.: Fragorem ciere

ropotulja [ropotúlja] samostalnik

ženskega spola

igrača, ki pri tresenju ropota;

ropotuljica 𐌺189: igrača **TMB: Ropotûla**

-e fh. NEM.: **Eine Rodel** LAT.: **Agitaculum**
PRIMERJAJ: ropotuljica

ropotuljica [ropotúljica] samostalnik
ženskega spola

igrača, ki pri tresenju ropota;

ropotuljica Ꞥ 189: igrača **TMB: Ropotulèza**

-e fh. NEM.: **Eine Rodel** LAT.: **Crepitaculum**
PRIMERJAJ: ropotulja

ror [rôr (?)] samostalnik moškega spola
cev Ꞥ 127: izdelek **TMB: Ror** -a m. NEM.: **Das Rohr** LAT.: **Alveus, Canna**

rosa [rósa] samostalnik ženskega spola
rosa Ꞥ 451: oblak in padavine **TMB: Rósa**
-e fh. NEM.: **Der Thau** LAT.: **Ros** **GS: Rósa** – a
gr. **ῥόσος, Ros, quafi ῥόσος, a ῥέω, fluo:**
lat. **Ros**. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
nekaj napačnih povezav ali trditev.

rosica GLEJ: **rozica**

rositi [rosīti rosím] nedovršni glagol
rositi Ꞥ 450: delati vremenski pojav **TMB:**
Rosim NEM.: **Thauen** LAT.: **Rorare**

rosljiv [rosljív] pridevnik

1. rosen, orošen

2. roseč **TMB: Rosliv** -a -u NEM.: **Bethaut,**
Thauend LAT.: **Rofcidus, roridus** PRIMERJAJ:
rosnat

rosnat [rosnät] pridevnik
rosen, orošen **TMB: Rosnat** -a -u Sieh.
Rosliv PRIMERJAJ: rosljiv

rosonosn [rosónósøn] pridevnik
ki prinaša roso **TMB: Rosanósne** -a -u
NEM.: **Thaubringend** LAT.: **Rorifer**

roštati [rôštati rôštam] nedovršni glagol
pečī, pražiti, da jed postane
temnejša Ꞥ 265: pripravljati hrano **TMB:**
Roshtam NEM.: **Einbräumen** LAT.: **Condire**
cibos **GS: Roshtam** – germ. **rösten**. Ital.
Roftire. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. ☉ Nemški prevedek

je narečni za *einbräunen* 'porjaviti', latinski
pomeni 'začiniti'.

rote GLEJ: **rovte**

rotilec GLEJ: **rotivec**

rotiti [rotīti rotím] nedovršni glagol
zaklinjati, tj. izrehati čarobne besede,
da se kaj hudega odvrne ali da kdo ali
kaj izgubi kako dobro, zaželeno naravno
lastnost, sposobnost Ꞥ 498: govoriti
vraževerne reči **TMB: Rótim**
NEM.: **Verschwören** LAT.: **Adjurare**

rotivec [rotīvəc] (rotilec) samostalnik
moškega spola

kdor z zaklinjanjem vpliva na kaj;
zaklinjalec Ꞥ 883: človek glede na
nekrščanske vere ali vraževerje **TMB:**
Rotivz -a m. NEM.: **Ein Schwörer** LAT.:
Imprecator

rotovž [rôtovž] samostalnik moškega spola
koroško mestna hiša Ꞥ 786: zgradba,
v kateri je oblast **TMB: Rotovsh** -lha m.
NEM.: **Das Rathhaus** LAT.: **Curia civica**
GS: Rotovsh – vindicum a germ. **Rathaus**.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

rovte [rôvte] (rote) množinski samostalnik
ženskega spola
izkrčen in obdelan svet; krčevina Ꞥ 334:
kmetijsko zemljišče **TMB: Rôte** fh. NEM.:
Das Geräut LAT.: **Locus cultificatus** **GS:**
Rote – germ. **das Gereut**: Thuringis, Hallis,
Luneburgis **Rode**: Anglof. **wrotan**, ausreuten,
ausroten: Angl. **Root**: inf. Sax. **Rodeland**:
Holl. **Rots**, Felsengegend. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

rozica [rozíca] (rosica) samostalnik
ženskega spola
kača belouška, latinsko *Natrix natrix* Ꞥ 997:
vrsta plazilca ali druge golazni
TMB: Rofiza -e fh. NEM.: **Hausnatter**
LAT.: **Coluber** ☉ Pleteršnik navaja *rosíca*

'Würfelnatter (coluber tessellatus)', tj. 'kobranka'.

rozinka [roz̩mînk̩a] samostalnik ženskega spola

rozine 𐌺261: hrana **TMB: Rofminka** -e fh. NEM.: Die Weinbeerl LAT.: Uvulæ passfæ

rozor GLEJ: **razor**

rož̩ [r̩ož̩] samostalnik moškega spola
rešetka za peko 𐌺146: kuhinjski pripomoček **TMB: Rôsh** -fha m. NEM.: Der Rost LAT.: Craticula **GS: Rosh** – germ. *Rost, & Rabisch*: ab Illyrico *Rôbem*: Hung. *Roftély*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Navedek iz GS velja za oba homonima.

rož̩² [r̩ož̩] samostalnik moškega spola
rovaš, tj. **palica, na katero se z zarezami označuje količina česa, navadno pri menjavi blaga, posojilu** 𐌺158: pripomoček za merjenje, odmerjanje **TMB: Rôsh** -fha m. NEM.: Der Rabisch LAT.: Lignum notorium **GS: Rosh** – germ. *Rost, & Rabisch*: ab Illyrico *Rôbem*: Hung. *Roftély*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☉ Navedek iz GS velja za oba homonima.

roža [r̩ož̩a] samostalnik ženskega spola
cvetica, roža 𐌺615: zelika **TMB: Rôfha** -e fh. NEM.: Eine Blume, Rose LAT.: Flos **GS: Rôfha** – lat. *Rofa*: germ. *Rose*: gr. ῥόδov. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Rofha, -fhe** 'die Blum' (str. 108)

rožanec [rož̩ánɛc] samostalnik moškega spola
kdor ureja cvetni vrt; vrtnar 𐌺871: uslužbenec **TMB: Rofhânz** -a m. NEM.: Blumengärtner LAT.: Florum cultor

roželj [róž̩əlj r̩óž̩əljna] samostalnik moškega spola
železna veriga 𐌺128: kovinski izdelek **TMB: Rôfhèl** -na m. NEM.: Eine Eisenkette LAT.: Catena

rožencvet [rož̩ɛncvèt (?)] samostalnik moškega spola
junij 𐌺43: čas ali njegov del **ABC: Roshenzvet** (1765, str. 15) **ABC: Roshenzvet** (1789, str. 13)

roženica [rož̩ɛnica] samostalnik ženskega spola
vrsta piščali, verjetno oboa ali šalmaj 𐌺171: glasbilo **TMB: Rôfhenza** -e fh. NEM.: Schallmeyer, Hautbois, Zinke LAT.: Gingrina, tibia, lituus gallicus **GS: Rofhenza** – *Rofheniza* a *Rog* materia, ex qua factum est hoc instrumentum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rožica [r̩ož̩ica] samostalnik ženskega spola
cvetica 𐌺615: zelika **TMB: Rofhèza** -e fh. NEM.: Das Blümchen LAT.: Flofculus

rožič [rož̩ič] samostalnik moškega spola
sad rožičevca; rožič 𐌺613: sad ali plod za prehrano **TMB: Rofhizh** -a m. NEM.: Bockshörnlein LAT.: Fœnum græcum

rožje [r̩ož̩je] ali [rož̩jè] samostalnik srednjega spola
orožje 𐌺199: orožje **GS: Rofhje** – vide *Orofhe*. ☉ K aferezi primerjaj *rodje* ob *orodje*. PRIMERJAJ: orožje

rožlin¹ [rož̩lîŋ] samostalnik moškega spola
rastlina slez, latinsko Malva (alcea) 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Rofhlin** -a m. NEM.: Sigmarswurz LAT.: Alcea

Rožlin² [rož̩lîŋ] samostalnik moškega spola
hrvaško mesto Zagreb 𐌺360: krajevno ime **TMB: Rofhlin** -a m. NEM.: Stadt Agram LAT.: Urbs Zagrabia PRIMERJAJ: Zagrob²

rožmarin [rož̩marîŋ] samostalnik moškega spola
rastlina rožmarin, latinsko Rosmarinus officinalis 𐌺610: vrsta grma **TMB: Rofhmarin** -a m. NEM.: Der Rosmarin LAT.: Rofmarinus

rožmariniti se [rožmarīniti se

rožmarīnim se] nedovršni glagol

prilizovati se 𐀀 517: prilizovati se

TMB: Rofhmariném se NEM.: Schmäucheln

LAT.: Adblandiri

rožna voda [rôžna vóda] samostalniška

zveza ženskega spola

rožna voda 𐀀 532: okrasje **TMB: Rofhna**

voda NEM.: Rosenwasser LAT.: Aqua rofacea

Rožnicvetarica [rôžnicvetārica (?)]

(Rožnocvetarica) samostalnik ženskega spola

boginja rastlinstva, Flora 𐀀 349: lastno

ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:**

Rofhnezvitarza 'Flora, Feldgöttin' (str. 184)

rožnišče [rožníšče] samostalnik srednjega

spola

1. cvetni, rožni vrt 𐀀 318: rastišče grmovja

2. knjiga, ki opisuje zelišča,

rastline 𐀀 202: knjiga **TMB: Rofhnishe -a n.**

NEM.: 1. Blumengarten 2. Kräuterbuch LAT.: 1.

Rofetum 2. Anthologica

Rožnocvetarica GLEJ:

Rožnicvetarica

rtac [rtác (?)] samostalnik moškega spola

priostrena paličica za pisanje na pisalno

deščico 𐀀 176: pripomoček za pisanje ali

slikanje **TMB: Artaz -a m.** NEM.: Griffel LAT.:

Stylus acutus **GS: Artaz – ab As, & Tovzhem.**

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

rtič [rtič] samostalnik moškega spola

1. vrh gore 𐀀 337: vzpetina

2. vrh ladijskega jambora 𐀀 595: del

ladje **TMB: Artizh -a m.** NEM.: Wipfel LAT.:

Vertex montis, navis etc. **GS: Artizh – ab As,**

& Tizhim. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

rubiti [rubīti rūbim] nedovršni glagol

vzeti zastavljeno blago; rubiti 𐀀 115:

jemati **TMB: Rúbem -bil, -biti** NEM.: Pfänden

LAT.: Pignus aufferre **GS: Rúbem – lat. rapio.**

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. PRIMERJAJ: rubljen

rubljen [rúbljen] pridevnik

rubljen ABC: Rublen (1765, str. 15)

PRIMERJAJ: rubiti

ruda [rúda] samostalnik ženskega spola

ruda 𐀀 649: rudnina **TMB: Rúda -e fh.** NEM.:

Das Erderz LAT.: Metallum **GS: Ruda – lat.**

med. ævi *Rudufsculum*; germ. *Erz ab Erde.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

rudar [rudár] samostalnik moškega spola

rudar 𐀀 871: uslužbenec **TMB: Rudar -ja m.**

NEM.: Ein Bergknappe LAT.: Metallurgus

rudarski [rudárski] pridevnik

ruden TMB: Rudarske -a -u NEM.: Vom Erze

LAT.: Metallicus

rudelj [rūdəlʃ rūdəlʃna] samostalnik

moškega spola

tekoče železo, ki pride iz plavža;

grodelj 𐀀 639: kovina **TMB: Rudel -na m.**

NEM.: Der Grodel LAT.: Æs fufum

rudetina [rudetína] samostalnik ženskega

spola

rudnik 𐀀 308: rudnik **TMB: Rudetina -e fh.**

NEM.: Erzbergwerk LAT.: Metallifodina

rudina [rudína] samostalnik ženskega spola

rudniška jama 𐀀 308: rudnik **TMB: Rudina**

-e fh. NEM.: Erzgrube, Schacht LAT.: Puteus

metallicus

Rudolfova [rúdolfova (?)] samostalnik

ženskega spola (?)

dolenjsko mesto Novo mesto 𐀀 360:

krajevno ime **ABC: Rudolfova** (1765, str.

15) **ABC: Rudolfova** (1789, str. 13) © Tega

zgleda v poznejših izdajah ABC ni. Novo

mesto se od leta 1423 v nemških virih

omenja kot *Rudolfswerth*, kasneje, od

leta 1865 do 1918 se je tudi slovensko

uradno imenovalo *Rudolfovo*. Sklepanje,

da beseda označuje dolensko Novo mesto, temelji na tem, da Pohlin med zgledi v ABC navaja besede praviloma v osnovni slovarski obliki, torej samostalnike, med katerimi so tudi zemljepisna imena (npr. *Radolza* za Radovljica), v imenovalniku ednine, glagole pa v nedoločniku. Le izjemoma je kak zgled mogoče razumeti kot neosnovno pridevniško obliko, primerjaj *lojev*.

rufijan [rufijân] samostalnik moškega spola
zvodnik 887: grešnik v zvezi s spolnostjo
TMB: Erfijan -a m. NEM.: *Der Kuppler* LAT.: *Agago, Leno* **GS: Erfijan** – Ital. *Rufiano*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rufijaniti [rufijâniti rufijânim] nedovršni glagol
biti zvodnik 104: grešiti v zvezi s spolnostjo **TMB: Erfijanem** -niti NEM.: *Kuppeln* LAT.: *Lenocinari*

rufijanje [rufijânje] samostalnik srednjega spola
zvodništvo 104: spolni greh **TMB: Erfijanje** -a n. NEM.: *Das Kuppeln* LAT.: *Lenocinatio*

rufijanka [rufijânka] samostalnik ženskega spola
zvodnica 887: grešnik v zvezi s spolnostjo **TMB: Erfijanka** -e *fh.* NEM.: *Kupplerinn* LAT.: *Lena*

rufijanstvo [rufijânstvo] samostalnik srednjega spola
zvodništvo 104: spolni greh
TMB: Erfijanftvu -a n. NEM.: *Kupplerey* LAT.: *Lenocinium*

Rugevid [?] samostalnik moškega spola
slovanski bog Rugevid 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Rugevid** -a m. NEM.: *Ein Götz* LAT.: *Idolum Sflavorum*

rujenje [rújenje] samostalnik srednjega spola
pretep, prerivanje 456: nasilje
TMB: Rujenje -a n. NEM.: *Das Gefecht, Handgemenge* LAT.: *Agonifma, jurgium*

rukati [rûkati rûkam] nedovršni glagol
premikati, odstranjevati, odrivati 581: premikati **TMB: Rukam** NEM.: *Hinwegziehen* LAT.: *Remove, Trudere* **GS: Rûkam** – onomatopœia: germ. *rücken*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

rukiniti [rûkniti rûknem] dovršni glagol
premakniti, odstraniti, odriniti 581: premikati **TMB: Ruknem** -kneti NEM.: *Hinwegziehen* LAT.: *Remove, Trudere*

rumen [rumèn] pridevnik
rumen **TMB: Armêne; Ermén; Rumèn** -a -u NEM.: *Gelb* LAT.: *Flavus* **GS: Ermen** – *quafi Armenus, flavi coloris*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Rumén** – *quod armén, remén*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

rumenjāk [rumenjāk] samostalnik moškega spola
rumenjāk 980: del živali **TMB: Erménâk** -a m. NEM.: *Der Dotter* LAT.: *Vitellus, luteum*

rumenkast [rumênkast (?)] pridevnik
rumenkast **TMB: Ermenkaft** -a -u NEM.: *Gelblicht* LAT.: *Flaxefcens*

runje [rúnje (?)] samostalnik srednjega spola
rastlina jetičnik, verjetno latinsko *Veronica anagallis-aquatica* 617: vrsta zelike
TMB: Runje -a n. NEM.: *Die Bachbungen* LAT.: *Anagallis*

rušina [rúšina] samostalnik ženskega spola
1. izkopana vrhnja plast zemlje;
ruša 667: zemlja, blato ipd.
2. šota 667: zemlja, blato ipd.
TMB: Rushèna -e *fh.* NEM.: *Der Wasen, Torf* LAT.: *Terra foßilis*

rušiti [rúšiti (?)] rúšim (?) nedovršni glagol

1. odstranjevati vrhno plast zemlje,

rušo 771: delati z zemljo

2. ravnati zemeljsko površino;

planirati 771: delati z zemljo **TMB:**

Rushim NEM.: 1. Wasen ausstechen 2. Ebnen

LAT.: 1. Vastare humum 2. Solo æquare **GS:**

Rushim – inf. Sax. *ruschen*: Angl. *Rush*:

Binsen: Suec. *Rufka* ein Bündel Reißholz: a

gr. ὀρύσσειν, *effodere*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ruta [rúta] samostalnik ženskega spola

1. platno 247: blago ali usnje

2. žensko pokrivalo; ruta 137: žensko oblačilo **TMB: Rûta** -e fh. NEM.: *Leintuch* LAT.: *Linteum, vellum*

rutica [rútica] samostalnik ženskega spola

rastlina (vinska) rutica, latinsko *Ruta*

graveolens 617: vrsta zelike **TMB: Rutèza**

-e fh. NEM.: *Die Raute* LAT.: *Ruta, adianthum*

GS: Ruteza – germ. *Raute*: lat. *Ruta*: Angl. &

infer. Sax. *Rude*, a gr. ῥύτη. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ruvanje [ruvânje (?)] samostalnik

srednjega spola

ruvanje, puljenje 277: kmečko opravilo

v zvezi z zemljo **TMB: Ruvanje** -a n. NEM.:

Das Ausraufen LAT.: *Evulfio, erruncatio*

ruvati [ruvâti rújem] nedovršni glagol

1. tepsti, pretepati 727: tolči, bosti

2. puliti (dlako, lase) 731: puliti

TMB: Rujem ruvan, ruvâti NEM.: 1. Balgen,

rollen 2. Raufen LAT.: 1. Jurgare 2. Vellere

GS: Rujem – lat. *eruo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

rvati se [rvâti se rújem se] nedovršni glagol

bojevati se, boriti se 418: izvajati

vojaško dejanje **TMB: Arvam; Arujem**

NEM.: *Kämpfen* LAT.: *Agonizo* **GS: Arvam** – *melius arujem, fed ufitatius Rujem se.*

rž [rž] samostalnik ženskega spola

1. žitno zrnje 261: hrana

2. rastlina rž, latinsko *Secale cereale*, ali

njena užitna semena 617: vrsta zelike

TMB: Ersh -fhy fh. NEM.: *Korn, Rocken* LAT.:

Siligo **GS: Ersh** – ab *Ersje*, *ficut germ. Aehre*

ab *Agen, Ahl, Spitze*: Hung. *rozs*: gr. ὀρύζα.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

ržen [ržên] pridevnik

narejen iz žita; žiten **TMB: Ershên** -a -u

NEM.: *Vom Korne* LAT.: *Siliginis*

S

f [zélje]

črka **f** 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Sèle, S, f (str. 162)

s [slovô]

črka **s** 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Slavo, S, s (str. 161) PRIMERJAJ: slovo²

S. [?] krajšava

sveti ABC: Sedem S. Sakramentov. 1. S. Kerft 2. S. Firma 3. S. Reḥnu Telu 4. S. Pokura 5. S. Pošlédnu vojle 6. S. Malhnekov shegnuvanje 7. S. Sakon (1789, str. 29)

⊗ Okrajšava se lahko razveže v slovensko *sveti*, nemško *Sankt-* ali latinsko *sanctus*.

PRIMERJAJ: st.; šent²

sabenjak GLEJ: **sebenjek**

sabenjek GLEJ: **sebenjek**

sablja [sâblja] samostalnik ženskega spola

sablja 199: orožje **TMB:** **Sabla** -e fh. NEM.: Der Säbel

LAT.: Acinaces **GS:** **Sabla** – unde germ. *Säbel*: a gr. σέβω, macto, ζαβος, curcus, ζαβύνη, Säbel: hebr. סַבַּח *sabach* mactavit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

sad [sâd sadû] samostalnik moškega spola
plod, sad 613: sad ali plod za prehrano

TMB: **Sad** -ú m. NEM.: Frucht, Obst LAT.: Fructus, poma

GS: **Sad** – hebr. סֵא *sea*, gr. σάτον: germ. *die Saat*: Syr. סַתָּא *sata*: lat. *fatum*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna. **KG:** roditnik ednine **Sadú** (str. 27)

saden [sádæn] pridevnik

rodoviten TMB: **Sadne** -a -u Siehe **Sadovitn**

PRIMERJAJ: sadonosen; sadoviten

saditi [sadīti sadīm] nedovršni glagol

saditi 277: obdelovati zemljo

TMB: **Sadim** NEM.: Pflanzen, setzen

LAT.: Plantare, ferere

sadje [sádje] samostalnik srednjega spola

sadje 613: sad ali plod za prehrano **TMB:**

Sadje -a n. NEM.: Das Obst LAT.: Fruges, poma

sadjevina [sadjevína] samostalnik

ženskega spola

raznovrstno sadje 613: sad ali plod za

prehrano **TMB:** **Sadjovina**; **Sadvina** -e fh.

NEM.: Allerhand Obst LAT.: Malorum copia

sadnišče [sadnišče] samostalnik srednjega spola

prostor za shranjevanje sadja 324:

shramba živil **TMB:** **Sadnishe** -a n. NEM.: Die Obstkammer LAT.: Oporophyllacium

sadonosen [sadonósæn] pridevnik

rodoviten TMB: **Sadonosn** -a -u NEM.:

Fruchtbringend LAT.: Fructifer PRIMERJAJ:

saden; sadoviten

sadoviten [sadovîtæn] pridevnik

rodoviten TMB: **Sadovitn** -a -u

NEM.: Fruchtbar LAT.: Fertilis, frugifer

PRIMERJAJ: sadonosni; saden

sad spačen GLEJ: **spačen sad****saj**¹ [sāj (?)] členek**vsaj** **TMB: Saj** NEM.: Wenigsten LAT.: Saltem**saj**² [saj] veznik**saj, vendar** **KG: Saj** 'doch' (str. 99)**sajast** [sájast] pridevnik**sajast** **TMB: Sajast** -a -u NEM.: Ruficht

LAT.: Fuliginofus

saje [sáje] množinski samostalnik ženskega spola**saje** №481: pri gorenju nastali odpadki**TMB: Saje** fh. NEM.: Der Rus LAT.: Fuligo **GS:****Saje** – Syr. ܣܝܦ *sajev*, polluit. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sajevac [sájevac] samostalnik moškega

spola

bajeslovni velikan (z enim očesom**sredi čela)** №92: človekoliko nekrščanskoduhovno bitje **TMB: Sajovz** -a m. NEM.: Ein**Cyklops** LAT.: Cyclops**sak** [sâk sakû] samostalnik moškega spola**ribiška mreža v obliki vreče; vrša, sak**№157: pripomoček za ribolov **TMB: Sak**

-ú m. NEM.: Ein Reuser, Netz LAT.: Naffa

PRIMERJAJ: saknica

sakina [sakína] samostalnik ženskega spola**vlečna ribiška mreža** №157: pripomočekza ribolov **TMB: Sakina** -e fh. NEM.: Zuggarn,

Netz LAT.: Sagena

Saklavon GLEJ: **Sklavon****saknica** [sâknica] samostalnik ženskega

spola

ribiška mreža v obliki vreče; vrša,**sak** №157: pripomoček za ribolov **TMB:****Sakènza** -e fh. Siehe **Sak** PRIMERJAJ: sak**sakovina** [sakovína] samostalnik ženskega

spola

več ribiških mrež №157: pripomoček zaribolov **TMB: Sakovina** -e fh. NEM.: Eine

Menge Fischerreuser LAT.: Cumulus retium,

naffarum etc.

Salmon GLEJ: **Salomon****salo** [sálo] samostalnik srednjega spola**salo** №972: del človeka ali živali **TMB: Salu**

-a n. NEM.: Der Schmeer LAT.: Adeps

Salomon [sālomon] (Salmon)

samostalnik moškega spola

svetopisemsko osebno ime Salomon

№352: svetopisemsko osebno lastno ime

KG: Arama, Naaffona, Salmona (str. 178)**ABC: Mi prosimo s' Salomonam sa modroft**

(1794, str. 14)

sam [sâm] pridevnik**sam** **TMB: Sam** -a -u NEM.: Allein LAT.: Solus**GS: Sam** – Anglof. *sam*: Suec. *fame*, Anglof.*same*: Goth. *sama*, *samo*: Iland. *sem*, ipfe,**idem**. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-

slovja pravilna.

samec [sámæc] samostalnik moškega spola**1. živalski samec** №979: žival**2. moški, ki živi sam** №898: človek vmedsebojnih odnosih **TMB: Samz** -a m.

NEM.: 1. Mänchen von Thiere 2. Für sich

allein lebender LAT.: 1. Mas animantium 2.

Qui fibi folus vivit

samedin [samedin] (samoedin) pridevnik**popolnoma sam** **TMB: Samedin** -a -u NEM.:

Einzig, allein, einsam LAT.: Solus et unicus,

folitarius

sameš usenje [saměš úsnje]

(sameš usnje) samostalnik moškega spola

semiš №247: blago ali usnje **GS: Samejšh**– usene, quali *samu na febi*, inelaboratum,crudum, molle: Pol. *Zamefenik*, Weißgärber:gall. *Chamoiffeur*. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

sameš usenje GLEJ: **sameš usenje**

samica [samíca] samostalnik ženskega spola

1. živalska samica 𐌺979: žival

2. ženska, ki živi sama 𐌺898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Samiza** -e fh.

NEM.: 1. Weibchen von Thieren 2. Für sich allein lebende LAT.: 1. Femella animalium 2. Sola fibi vivens

samija [samîja] samostalnik ženskega spola

rdeča kreda, sangvinja 𐌺176:

pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB:**

Samija -e fh. NEM.: Das Röthl LAT.: Creta

rubea PRIMERJAJ: samnija; žolta

samirogač [samirogáč samegarogáča]

samostalnik moškega spola

bajeslovna žival samorog 𐌺94: živaloliko

bajeslovno bitje **KG: Samerogazh** 'Einhorn' rod. Samegarogazha (str. 134)

samišče [samišče] samostalnik srednjega

spola

samoten kraj 𐌺281: kraj **TMB: Samishe** -a n.

NEM.: Einsames Ort LAT.: Locus folitarius

samnija [samnîja] samostalnik ženskega

spola

rumena zemlja, oker 𐌺637: kamen,

kamenina **TMB: Samnija** -e fh. NEM.: Gelbe

Erde LAT.: Terra famia PRIMERJAJ: samija;

žolta

samoblastnik GLEJ: samooblastnik

samoblastvo GLEJ: samooblastvo

samočist [samočîst] pridevnik

zelo čist **TMB: Samuzhîft** -a -u NEM.: Sehr

rein LAT.: Valde purus

samodrstvo [samodřstvo] samostalnik

srednjega spola

monarhija 𐌺462: beseda s pomenom

'oblast' **KG: Samoderstvu** 'Monarchie'

(str. 134) PRIMERJAJ: samooblastvo

samodržek [samodřžək] samostalnik

moškega spola

vladar, monarh 𐌺906: posvetni oblastnik

KG: Samoderfhək 'Monarch' (str. 134)

PRIMERJAJ: samooblastnik

samodva [samodvâ] števnik

po dva in dva **TMB: Samudvâ** NEM.: Je

zween, und zween LAT.: Bini PRIMERJAJ: dva

in dva

samoeden [samoédən] pridevnik

posamezen **TMB: Samuêden** -ena, -u NEM.:

Einzeln LAT.: Singuli ☉ Latinski prevedek je

prislovni števnik 'po eden, vsak posebej'.

samoedin GLEJ: samedin

samoglasen [samoglásən] pridevnik

jezikoslovje **samoglasniški** **TMB: Samoglasn**

-a -u NEM.: Selbstlautend LAT.: Vocalis **KG: Die**

Buchstaben (zherke) /.../ Deren einige werden in

Selbstlautere (famoglasne) andere in Mitlautere

(skupglasne) abgetheilt (str. 17)

samoglavnost [samoglávnost]

samostalnik ženskega spola

svojejavost 𐌺400: trma **TMB:**

Samoglavnoft -e fh. S. Svojejavnoft

☉ Zapis *Svojejavnoft* se v TMB pojavi

le kot vodilka, ne pa tudi kot slovarska

iztočnica. PRIMERJAJ: svojejavlen

samogolten [samogóutən] pridevnik

požrešen **TMB: Samogovtne** -a -u NEM.:

Gefräßig LAT.: Gulofus

samohvalnost [samohválnost]

samostalnik ženskega spola

samohvala 𐌺380: negativna lastnost v

zvezi z govorom **TMB: Samohvalnoft** -e fh.

NEM.: Das Eigenlob LAT.: Laus propria

samojeja [samojéja] samostalnik ženskega

spola

neka rumena travniška cvetica, verjetno

ripeča zlatica, latinsko *Ranunculus acris*

𐌺617: vrsta zelike **TMB: Samojeja** -e fh.

NEM.: Gelbe Wiesenblume LAT.: Flos

paŋcuus

samo na sebi [samô na sébi] prislovna zveza

ločeno, posebej **TMB: Samu na sêbi** NEM.: *Abgesondert* LAT.: *Abtracte, feparate*

samooblastnik [samooblastník] (samoblastnik) samostalnik moškega spola
vladar, monarh №906: posvetni oblastnik
TMB: Samoblastnik -a m. NEM.: *Der Monarch*
LAT.: *Monarcha* PRIMERJAJ: samodržek

samooblastvo [samooblâstvo] (samoblastvo) samostalnik srednjega spola
monarhija №462: beseda s pomenom 'oblast'
TMB: Samoblastvu -a n. NEM.: *Die Monarchie* LAT.: *Monarchia* PRIMERJAJ: samodrstvo

samopaš [samopáš] pridevnik
razposajen, nemiren, prešeren **TMB: Samapash** NEM.: *Ausgelassen* LAT.: *Vagus, diffolutus* **GS: Samapash – ex Sam, & pasha.**
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: samopašen

samopašen [samopášən] pridevnik
razposajen, nemiren, prešeren **TMB: Samapashne -e -u** NEM.: *Ausgelassen* LAT.: *Vagus, diffolutus* PRIMERJAJ: samopaš

samopašnost [samopášnost] samostalnik ženskega spola
razposajenost, predrznost, prešernost №395: predrznost **TMB: Samapashnoft -e fh.** NEM.: *Frechheit, Ausgelassenheit* LAT.: *Diffolutio*

samo petsto [samô petstô] števniska zveza
petstoti **KG: samu petftu 'D.'** (str. 44)

samopodoben [samopodóbən] pridevnik
enak **GS: Glih – germ. gleich: Inf. Sax. gliek, Suec. Lik: Angl. Like: Goth. Samaliks, ähnlich: carnio. Samapodobne.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

samorogač [samorogáč] samostalnik moškega spola

bajeslovna žival samorog №94: živaloliko bajeslovno bitje **TMB: Samurogâzh -a m.** NEM.: *Das Einhorn* LAT.: *Monoceros* PRIMERJAJ: samirogač

samo sto [samô stô] števniska zveza
stoti **KG: rajmo ftu, samu ftu 'C.'** (str. 44)

samosvojna [samosvójna (?)] samostalnik ženskega spola
jezikoslovje **samostalnik** №269: jezikoslovni izraz **KG: samosvojna 'Ein Selbstworte oder Hauptworte'** (str. 20)

samota [samóta] samostalnik ženskega spola
samota №475: obstajanje v nekem stanju, položaju **TMB: Samóta -e fh.** NEM.: *Die Einsamkeit* LAT.: *Solitudo* **ABC: Samota** (1765, str. 17)

samoten [samótən] pridevnik
samoten, osamljen **TMB: Samótne -a -u** NEM.: *Einsam* LAT.: *Solitarius*

samovlastnost [samovlástnost] samostalnik ženskega spola
neodvisnost №407: medsebojni odnosi **TMB: Samoulaftnoft -e fh.** NEM.: *Unabhängigkeit* LAT.: *Independentia*

samoživeč [samoživěč] pridevnik
ki živi sam **TMB: Samohivězh -a -u** NEM.: *Einsam lebend* LAT.: *Solitarius*

Samson [sāmsɔn] samostalnik moškega spola
svetopisemsko osebno ime Samson №352: svetopisemsko osebno lastno ime **KG: Dalila je Samsomu njegove lase ostrigla** (str. 136) **KG: Samson je Filistarje is eno oslovo zhellustjo powil** (str. 144)

samsvoj [samsvój] [samosvója] pridevnik
1. prost, neodvisen
2. neporočen **TMB: Samsvoj -a -u** NEM.: *Frey, für sich unabhängig, ledig* LAT.: *Solus, folutus, independens, liber* PRIMERJAJ: prost; sloboden; svojboden

samsvojen [samsvójɛn] pridevnik
samostojen **TMB: Samsvojne** -a -u NEM.:
 Selbstständig LAT.: Substantivus

samuč [samuč] veznik

1. razen

2. (pa) čeprav, toda, samo **TMB: Samuzh**

NEM.: 1. Ausgenommen 2. Allein, sondern

LAT.: 1. Excepto 2. Sed, folium, tantum

KG: Samuzh 'einzelt, allein ganz, besonders'
 /.../ Le samuzh 'nur allein der' (str. 91)

KG: Samuzh 'allein' (str. 99)

sani [sanî] množinski samostalnik ženskega spola

sani №591: voz **TMB: Seny** fh. NEM.: Die

Schlitte LAT.: Traha **GS: Seny** – Hung. *szan*.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

KG: Sèny 'Schlitte' (str. 193)

saninec [sanînc] samostalnik moškega spola

snežna, ledena cesta za vožnjo s sanmi

№553: cesta, pot **TMB: Sèninz** -a m. NEM.:

Schlittenbahn LAT.: Glacialis via

sanjati se [sánjati se sánja se] nedovršni
 glagol

sanjati se №435: snovati v mislih **TMB:**

Sajna se meni NEM.: Träumen LAT.: Somniare

sanje [sánje] množinski samostalnik ženskega
 spola

sanje №435: miselni pojem **TMB: Sajne** fh.

NEM.: Der Traum LAT.: Somnus

sapa [sápa] samostalnik ženskega spola

sapa №693: sapa **TMB: Sâpa** -e fh. NEM.: Der

Odem, Athem LAT.: Halitus, spiritus **KG:** Jest
 sem v'stanu petstu korazov ob eni sapi is tabo
 k'nogam hoditi (str. 144)

sas [ʔ] samostalnik moškega spola

oblačilo, ki pokriva prsi №130: oblačilo

ali obutev **GS: Sas** – quod *Shostar*. Ne znam

oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: čoštar;

šostar

sat [sât satû] samostalnik moškega spola

sat №800: domovanje žuželk, mrčesa

TMB: Sat -ú m. NEM.: Ein Honigfladen

LAT.: Favus mellis **GS: Sat** – *Satovje*, vid. *Sad*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. PRIMERJAJ: satovje

satovje [satóvje] ali [satovjè] samostalnik

srednjega spola

sat, satovje №800: domovanje žuželk,

mrčesa **TMB: Satóvje** -a n. yshi **Sat GS: Sat**

– *Satovje*, vid. *Sad*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: sat

Sava [sáva] samostalnik ženskega spola

kranjska reka Sava №362: vodno ime

KG: Sava 'Saustrom' (str. 130)

scalnica [scâunica] samostalnik ženskega

spola

scalnica, urin №694: izloček živega bitja

TMB: Szavnèza -e fh. NEM.: Die Pinkelte

LAT.: Urina

scanje [scánje] samostalnik srednjega spola

scanje, uriniranje №694: izločanje **TMB:**

Szânje -a n. NEM.: Das Harnen LAT.: Minctura

scati [scáti ščím] nedovršni glagol

scati, urinirati №694: izločati **TMB: Shzhim**

szati NEM.: Harnen, pissen LAT.: Mejere,

mingere **GS: Shzhim** – lat. med. ævi *feiare*:

germ. super. *sächen*: infer. *Büssen*: Hebr. in

Hiph. חִשְׁתִּין *hischtin*, minxit a rad. inuf. חִשְׁ

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna.

sčasoma [ščásoma] prislov

sčasoma **TMB** PREDGOVOR: S'zhasama ratajo

jaki korenáki (str. 2) **KG:** s'zhasama 'mit der

Zeit' (str. 89)

s čem [s čëm] (s čim) zaimenska zveza

s kom? **TMB: S'zhëm?** NEM.: Mit wem

LAT.: Quicum PRIMERJAJ: kedo

s čim GLEJ: s čem

se¹ [se] zaimek

se **KG:** Sebe oder se 'sich' (str. 137)

se² [se] predlog

z TMB: Se LAT.: Siehe **Is**, oder **S'** PRIMERJAJ: iz; z²

sebe [sébe] zaimsek

sebe KG: daj. Sébi 'Sich' /.../ (str. 49)

KG: Sebe oder se 'sich' /.../ sam sebe (str. 137) PRIMERJAJ: se¹

sebenjak GLEJ: **sebenjek**

sebenjek [sebénjak] (sabenjak;

sabenjek; sebenjak; sobenjak;

sobenjek) samostalnik moškega spola

prebivalec ≍ 893: človek glede na kraj

bivanja **TMB: Sabenèk** -a m. yshi Ossebenek

GS: fabenek – a Hebr. פַּבֵּל *fabal*, habitavit.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

napačna. ☉ K oslabitvi prednaglasnega o

primerjaj *sebotnija, rožje, rodje*. PRIMERJAJ:

osebenjek

sebotnija GLEJ: **sobotnija**

seča [séča] samostalnik ženskega spola

živa meja ≍ 425: meja **GS: Sęzha** – a

Sękam: quia fepes vivas refecare folent ruftici

pro fepiendis hortis & agris fepibus mortuis.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

seči [séči séžem] nedovršni glagol

seči, tj. **iztegniti roko z namenom prijeti**

kaj ≍ 590: premikati telesni del **TMB:**

Sęfhém sęgl, sezhi Siehe Segam **GS: Sęfhém**

– a quo *Sęfhen*, quantum vir brachia extendere

valet: Hebr. צֶרֶף *chozsen*, finus, brachium.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditvev. PRIMERJAJ: segati

sedaj [sədāj] prislov

sedaj ABC: fedej (1794, str. 10)

sedanji [sedánji] pridevnik

sedanji, zdajšnji TMB: Sédân -a -u NEM.:

Heutig itzig LAT.: Modernus PREDGOVOR: v'

sedanem zhasu (str. 5)

sedati [sédati sédam] nedovršni glagol

sedati ≍ 722: biti v telesnem položaju za

počivanje **TMB: Sędam** NEM.: Niedersitzen

LAT.: Confidere

sede [sedé] prislov

sede, v sede TMB: Sédę NEM.: Sitzend LAT.:

Sedendo PRIMERJAJ: sedeje

sedeje [sedéje] prislov

sede, v sede TMB: Sedejê NEM.: Sitzend LAT.:

Sedendo PRIMERJAJ: sede

sedem [sédəm] števnik

sedem TMB: Sędm; Sędēm NEM.: Sieben

LAT.: Septem **GS: Sędem** – *Sędm*: germ.

Sieben: lat. *Septem*: Angl. *seven*: in Tartaria

Crimæa sevene: gr. ἑπτὰ, Hebr. שֶׁבַע *scheba*

septem. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

sedemnajsti [sédəmnájsti (?)] števnik

sedemnajsti TMB: Sędmnajtę NEM.: Sie-

benzehnte LAT.: Decimus septimus

sedeti [sedéti sedím] nedovršni glagol

sedeti ≍ 722: biti v telesnem položaju za

počivanje **TMB: Sédim** sedéti NEM.: Sitzen

LAT.: Sedere

sedež [sédež] samostalnik moškega spola

1. sedež ≍ 216: sedež ali ležišče

2. prestol ≍ 215: prestol **TMB: Sedësh** -fha

m. NEM.: 1. Der Sitz 2. Thron LAT.: 1. Sedes 2.

Solium

sedlar [sedlár] samostalnik moškega spola

izdelovalec sedel; sedlar ≍ 847:

izdelovalec živalske oprave **TMB: Sedlâr** -ja

m. NEM.: Der Sattler LAT.: Ehipiarius

sedlati [sedláti sedlâm] nedovršni glagol

nameščati sedlo na konja; sedlati ≍ 982:

ukvarjati se z živalsko opravo **TMB: Sédlâm**

NEM.: Satteln LAT.: Sternere eqvum

sedlo [sédlo] samostalnik srednjega spola

sedlo ≍ 255: živalska oprava **TMB: Sedlu** -a

n. NEM.: Der Sattel LAT.: Ehipium **GS: Sédlu**

– lat. *Sella*: germ. *Sattel*. Razlaga vsebuje

zelo malo povednega.

sedlon [sedlôn] samostalnik moškega spola

1. žival los, latinsko *Alces alces* ¶ 985: vrsta kopenske divje živali

2. žival severni jelen, latinsko *Cervus tarandus* ¶ 985: vrsta kopenske divje živali

TMB: Sedlôn -a m. NEM.: 1. Elendthier 2. Reñthier LAT.: 1. Alce 2. Dromedarius

sedmi [sédmi] števnik

sedmi TMB: Sedme NEM.: Der Siebente LAT.: Septimus

sedmica [sedmíca] samostalnik ženskega spola

1. kovanec z vrednostjo sedem ¶ 85: denar

2. igralna karta z vrednostjo sedem ¶ 188: pripomoček za igranje **TMB:**

Sédmiza -e fh. NEM.: Ein Siebner LAT.: Septenarius **KG:** Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbstständiger gemacht, als: Dvojak dvojka /.../ Sedmiza, 'Siebner' (str. 46)

sedmina [sedmína] samostalnik ženskega spola

sedmi dan po smrti, pogrebu ¶ 46: praznik **TMB: Sédmina** -e fh. NEM.: Siebenter Tag LAT.: Dies septima

segati [ségati ségam] nedovršni glagol iztegovati roko z namenom prijeti kaj;

segati ¶ 590: premikati telesni del **TMB: Ségam** NEM.: Langen LAT.: Extendere manus PRIMERJA: seči

segnati [səgnáti səžénem] dovršni glagol pregnati ¶ 589: gnati **TMB: Sèfhênem** segnâti NEM.: Vertreiben, verjagen LAT.: Depellere, fugare

segniti [səgníti səgníjem] dovršni glagol zgniti, segniti ¶ 627: poslabševati se **GS: Gnyen** – Compofitum ejus *segnyem*, in quo verbo antiqua præpositio *se* remanfit, quæ aliasper *s'* vel *is* modo exprimitur in aliis compofitis. Ab hoc verbo habent latini fuam

vocem: *Segnities, Faulheit*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

segreti [səgréti səgrêjem] dovršni glagol **segreti** ¶ 677: spreminjati s temperaturno spremembo **TMB: Segrejém** -grêti NEM.: Erwärmen LAT.: Calefieri

seja [séja] samostalnik ženskega spola **sedenje** ¶ 546: počivanje **TMB: Seja** -e fh. NEM.: Das Sitzen LAT.: Seflio

sejalnica [sejãunica] samostalnik ženskega spola **sejalnica**, tj. košara za seme pri sejanju ¶ 231: košara za kmečka opravila **TMB: Sejavněza** -e fh. NEM.: Der Säekorb LAT.: Vas feminine PRIMERJA: sevalnica

sejati [sejâti sêjem] nedovršni glagol **sejati** ¶ 277: obdelovati zemljo **TMB: Sejem** sejal, sejâti NEM.: Säen LAT.: Serere **GS: Sejem** – lat. *Sero*: Angl. *fawan*: Angl. *fow*: lat. *sevi*; item *Seja*, Dea fementis, fegefta. Unde. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sejevina GLEJ: **Sevina**

sejmen GLEJ: **semenj**

sekalo [sekálo] samostalnik srednjega spola **kuhinska sekira** ¶ 180: orodje za rezanje, sekanje **TMB: Sëkâlu** -a n. NEM.: Kuchelhacke LAT.: Securis **GS: Sekâlu** – a *Sëkam*: fuper. Sax. *Tschockel*, eft grandis culter apud montaniftas ad findenda ligna: Suec. *skära*, falx. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

sekati [sékati sëkam] nedovršni glagol **sekati** ¶ 620: rezati, trgati **GS: Sekam** – lat. *feco*: germ. *hacken*: Suec. *fkaera*, hauen: gr. ἐκὰς, unde *Sekira*, alficia. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

sekira [sekíra] samostalnik ženskega spola **sekira** ¶ 181: orodje ali pripomoček za

rezanje, sekanje, obdelovanje lesa
ABC: Sekira (1765, str. 17) **ABC:** Şekira (1789, str. 15)

sekljati [sekljâti sekljâm] nedovršni glagol

sekati na drobne kose; sekljati № 620: rezati, trgati **TMB:** Séklâm NEM.: Klein zerhauen LAT.: Minutatim concidere

sel [sə̀u (?) slà (?)] samostalnik moškega spola

odposlanec, sel № 877: sluga, ki potuje **TMB:** Sél -la m. NEM.: Ein Gesandter LAT.: Legatus, missus

Selan [selân] (**Selon**) samostalnik moškega spola

bog trgovanja, Selan № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:** Selân -a m. NEM.: Der Mercurius LAT.: Mercurius **KG:** Sélon, Mercuries 'Merkur, Götterboth' (str. 184)

seliti se [selīti se sélīm se] nedovršni glagol

preseljevati se № 561: premikati se **TMB:** Şeşem sê séliti NEM.: Uebersiedlen LAT.: Transmigrare **GS:** Şeşem se – germ. *siedeln*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

selitva [selítva] samostalnik ženskega spola

preseljevanje, selitev № 568: potovanje, pot **GS:** Selu – a *Selem*: antiquis germanis *Selida*: (Carniolis *selitva*: lat. colonia) habitationem, possessionem: etiam tabernaculum, tentorium significaverat: germ. *Siedel*: apud Keronem *Sedalu*: inf. Sax. *Setel*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

seljak [seljâk] samostalnik moškega spola
zemljiški gospod, graščak № 906: posvetni oblastnik **TMB:** Selâk -a m. NEM.: Ein Landmann LAT.: Nobilis, Patritius

selo [sélo] samostalnik srednjega spola

1. podeželje № 281: kraj
2. poletno bivališče № 773: zgradba

TMB: Sêlu -a n. NEM.: Das Land, Soñgerut LAT.: Æftiva, ante-fuburbanum **GS:** Selu – a *Selem*: antiquis germanis *Selida*: (Carniolis *selitva*: lat. colonia) habitationem, possessionem: etiam tabernaculum, tentorium significaverat: germ. *Siedel*: apud Keronem *Sedalu*: inf. Sax. *Setel*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

Selon GLEJ: **Selan**

selstvo [sélstvo (?)] samostalnik srednjega spola

diplomatsko odposlaništvo, predstavništvo № 745: ustanova posvetne oblasti **TMB:** Selftvu -a n. NEM.: Die Gesandtschaft LAT.: Legatio

selzadke [sêlzadka] ali [selzâdka] **plod skorša**, latinsko *Sorbus domestica*, ali **breke**, latinsko *Sorbus torminalis* (?) № 613: sad ali plod za prehrano **GS:** Sêlfâdke – Ital. *Alifier*: germ. *Arles-*, *Serse-*, *Elsebeere*, Frucht des Sperberbaums. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

sem [səm] prislov

sem, semkaj **TMB:** Sêm LAT.: yshi Semkej **KG:** Lesèm, sem 'hieher' (str. 90)

semanji dan [səmânji dân] samostal-

niška zveza moškega spola
dan, ko je (letni) sejme; semanji dan № 50: čas glede na trgovanje **TMB:** Smajne dan NEM.: Jahrmarktstag LAT.: Dies nundinarum

seme [sême sémēna] samostalnik srednjega spola

seme № 601: sad ali plod **TMB:** Sejme -na n. NEM.: Der Saamen LAT.: Semen **GS:** Sejme – Angl. *Seed*: Anglof. *Saed*: Turcice *Sembil*: germ. *Saamen*: lat. *semen*, Ital. *Seme*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

semenj [səmânj] (**sejmen**) samostalnik

moškega spola
(letni) semenj № 50: čas glede na

trgovanje **TMB: Sejm̃n; Smejn; Semejn** -a m. NEM.: Der Jahrmarkt LAT.: Nundinæ **GS: Sejm̃n** – a *Mejnam*, commuto; quia in nundinis merces mutatae fuerunt olim: & modo cum pecunia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Semejn, -na** ‘der Markt’ (str. 108, 126) ☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

semkaj [sɛmkaj] prislov

sem, semkaj **TMB: Sèmkéj** NEM.: Her, hieher LAT.: Huc **KG: Pst, zst, semkej** ‘herda’ (str. 96)

semnišče [sɛmnišče] samostalnik srednjega spola

plešišče na dan, ko je žeganje № 330: kraj za igro, zabavo **TMB: Semnishe** -a n. NEM.: Kirchtanzplatz LAT.: Locus tripudii in die dedicationis

sem ter tam [sɛm ter tãm] prislovna zveza

sem in tja, tja in nazaj **TMB: Semtertam** NEM.: Hin, und wieder LAT.: Ultro, citroque

sen [sɛn snã] samostalnik moškega spola **spanje, sen** № 546: počivanje **TMB: Sèn snã** m. NEM.: Der Schlaf LAT.: Somnus

senca [sɛnca] samostalnik ženskega spola **senca** № 683: svetloba in z njo povezani pojavi **TMB: Sɛnza** -e fh. NEM.: Der Schatten LAT.: Umbra

senčenina [senčɛnina] (senčnina) samostalnik ženskega spola **senčen kraj** № 281: kraj **TMB: Senzhenina** -e fh. NEM.: Schattichter Ort LAT.: Locus umbrifer

senčilo [senčilo] samostalnik srednjega spola **senčnik, senčilo** № 777: del zgradbe **TMB: Senzhilu** -a n. NEM.: Licht-Soñenschirm LAT.: Umbraculum

senčiti [sɛnčiti sɛnčim] nedovršni glagol **delati senco; senčiti** № 683: svetiti se

TMB: Senzhem -zheti NEM.: Beschatten LAT.: Obumbrare

senčnina GLEJ: **senčenina**

senec [sɛnɛc] samostalnik moškega spola **sence**, tj. **del obraza ob strani čela** № 878: del človeka **TMB: Sènz** -a m. NEM.: Die Schläfe LAT.: Tempora ☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

senica [senica] (sinica) samostalnik ženskega spola **ptica sinica**, latinsko *Parus* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Sèniza** -e fh. NEM.: Die Kohlmeise LAT.: Parus, fringillago **GS: Seniza** – quasi *Jeseniza* ab autumno, quo tempore solent parices advolare, & capi. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

senice [senice] množinski samostalnik ženskega spola

senik № 782: kmečka zgradba **TMB: Senize** fh. Siehe *Jesenize* PRIMERJAJ: jesenice

senki [sɛnkɪ (?)] (*sunki*) množinski samostalnik moškega spola

1. spontani splav, abortus № 24: boleznj v zvezi s spolnostjo ali razmnoževanjem
2. posteljica, ki se izloči po porodu № 977: del ženske ali živalske samice **TMB: Sènki; Sèjnki** -ov m. NEM.: Miß-, Nachgeburt; Nachgeburt LAT.: Abortus, secundinæ; Secundinæ **GS: Senki** – potius a *Sen*, somnus, quam a *shena*: femina, quæ abortum patitur: Japonese vocant Colicam, *senki*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Sejnki** – vide *Senki*. PRIMERJAJ: snet

seno [seno] samostalnik srednjega spola **seno** № 267: hrana za živali **TMB: Senú** -a n. NEM.: Das Heu LAT.: Fœnum **GS: Senú** – lat. *fœnum*: It. *feno*: Hung. *szen, szena*, unde *Senâzhi* Bardî, Poetæ, plebeji. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Imate dobro Sinú** ‘Habt gutes Heu’ (str. 195)

senožet [senožēt] samostalnik ženskega spola

travnik 𐌺334: kmetijsko zemljišče

TMB: *Snofhet* -e fh. NEM.: *Wiesmähde* LAT.: *Pratum* **GS:** *Snofhet* – ex *fenu* (fœnum) & *fhēti*, *metere*, *fecare*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sentjav GLEJ: **snetjav**

sernica GLEJ: **sirnica**

sesamojda [sēsamojda] samostalnik ženskega spola

rastlina (blagodišeči) teloh, latinsko *Helleborus (odorus)* 𐌺617: vrsta zelike

TMB: *Sęsamojda* -e fh. NEM.: *Die Nieswurz* LAT.: *Anticyricon*

sesati [səsáti səsâm] nedovršni glagol
piti mleko pri materi, sesati 𐌺705: sesati
TMB: *Sēsâm* NEM.: *Säugen* LAT.: *Lactere*, *lugere* **GS:** *Sesâm* – vide *Zusam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sesec [səsə̀c] samostalnik moškega spola
sesek 𐌺977: del ženske ali živalske samice **TMB:** *Sēs̥z* -a m. NEM.: *Die Dutte, Zitze* LAT.: *Rumen, uber* **GS:** *Sesz* – Ital. *zizza*: Alban. *Sjfa*: germ. *Zitze*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
⊗ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

sesti [sēs̥ti sēdem] dovršni glagol
sesti 𐌺722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB:** *Sēdem* sēdl, sēfti NEM.: *Sich setzen* LAT.: *Sedere, confidere* **GS:** *Sēdem* – *Sedim*: lat. *sedeo*: germ. *sitzen*: gr. ἕδος, vel ἕθειν: Hebr. *שָׁחַת* *schath* posuit, à r. *שָׁחַת* *schuth* collocare. Unde /.../ Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
⊗ Naslednji sestavek v GS je *sedlo*.

sestra [sēs̥tra] samostalnik ženskega spola
sestra 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB:** *Sēs̥tra* -e fh. NEM.: *Die Schwester* LAT.: *Soror* **GS:** *Sēs̥tra* – germ. cum fibilo *Schwester*: infer. Sax.

Süster: Angl. *Sifter*: Suec. *Syfter*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: roditelj množine *Seftrá* (str. 29)

sestrica [sestríca] samostalnik ženskega spola

sestrica 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB:** *Sēs̥triza* -e fh. NEM.: *Das Schwesterchen* LAT.: *Soror parvula*

sestrična [sestríčna] samostalnik ženskega spola

sestrina hči, nečakinja 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB:** *Sestrizhna* -e fh. NEM.: *Schwester-tochter* LAT.: *Sororis filia*

sestrin [sēs̥trin (?)] pridevnik
sestrin **TMB:** *Sęstrèn* -a -u NEM.: *Der Schwester* LAT.: *Sororis, fororius*

sestrinec [sestrínac] samostalnik moškega spola

navadno množina **sestrin otrok; nečak, nečakinja** 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB:** *Sestrinzi* -ov m. NEM.: *Geschwistrigte* LAT.: *Sororii, amitimi* ⊗ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

sešiti [səšíti səšijem] (izšíti) dovršni glagol

sešiti 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **GS:** *Yshem* – *scribitur per y ab origine, ad distinctionem ab isshyem, confuo; fi enim verba fimillima iisdem literiis scriberentur, difficillime significatum legendo attingeretur, ut in praesenti yshi, quære, fed isshij, confue, &c. Infer. Sax. sōken*: Angl. *feek*: Suec. *foka*: Anglof. *fekan*, *quærere*: *Aesce*: *disquifitio*: *Aefcian*: *interrogare*: gr. Ζητέω, *quæro*: Hebr. *הָדַף* *zada*, *quæfivit studiose*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

setkalec GLEJ: **setkavec**

setkati [sətkáti sət̥kâm] dovršni glagol
splesti, stkati 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB:** *Sétkâm*

NEM.: Stricken LAT.: Texere **GS: Setkâm** – a *hkem texo*, ad fimilitudinem telæ. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: Štrikati

setkavec [sətkâvəç] (setkalec)

samostalnik moškega spola

tkalec, pletilec №862: kdor izdeluje material za obleke **TMB: Setkavz** -a m.

NEM.: Ein Stricker LAT.: Textor

setva [sêtvə] samostalnik ženskega spola

setev №277: kmečko opravilo v zvezi z zemljo **TMB: Sejtva** -e f. NEM.: Die Saat LAT.: Sementis

sevalnica [sevâũnica] samostalnik

ženskega spola

košara za seme pri sejanju; sejalnica

№231: košara za kmečka opravila **TMB:**

Sevavnèza -e f. NEM.: Säekorb LAT.: Vas fermentitium **GS: Sevavneza** – melius

Sejavneza a *Sejem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: sejalnica

sevar [sévar sévarja] (sever) samostalnik

moškega spola

južni, jugovzhodni veter №452: veter

TMB: Sevar -ja m. NEM.: Der Südwind LAT.:

Aufter **KG: Sever** 'Süd-Ostwind' (str. 129)

⊗ Primerjaj *cirok*.

seveda [sevêda] (ceveda) členek

1. izraža soglasje

2. izraža nesoglasje **TMB: Tsévêde!**

NEM.: Freylich wohl! LAT.: Aha! **KG:**

Kokupak, tsevede 'freylich, wohl' (str. 92)

KG: Tsevede! ja! kajpakde! ja! kajshe! 'ja! freylich wohl! hat sich wohl!' (str. 97)

sever GLEJ: sevar

Sevina [sevína] (sejevina) samostalnik

ženskega spola

boginja poljedelstva Ceres №349: lastno

ime nekrščanskega človekolikega bitja

KG: Sejvina 'Ceres' (str. 184)

sezuti [səzúti səzûjem] dovršni glagol

sezuti №121: sleči, sezuti se **TMB: Sefûjem**

sesûti NEM.: Ausschuhēn LAT.: Excalceare **GS:**

Sefûjem – ex integra antiqua præpofitione

se, & sujem. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sezuvati [səzúvati səzúvam] nedovršni glagol

sezuvati №121: sleči, sezuti se **TMB:**

Sefûvam sesûti NEM.: Ausschuhēn LAT.:

Excalceare

seženj [sêžənj] samostalnik moškega spola

dolžinska mera seženj, pribl. v višini

človeka №432: dolžinska mera **TMB:**

Sêfhęn -a m. NEM.: Eine Klafter LAT.: Ulna

viri ⊗ Latinski prevedek označuje

manjšo dolžinsko mero laket. Zapis z *ę* je domnevno zmoten namesto pričakovanega *è*. K zapisu ozkega *e* s črko *è* primerjaj *permati, bernja, leva, reženj*.

sežgan [səžgán] pridevnik

sežgan **GS: S'** – pro antiquo *se*, præpofitione, quæ fervata est in *sefhgan*, combustus:

sefûjem, exuo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sežgati [səžgáti səžgêm] dovršni glagol

sežgati №484: kuriti, žgati **TMB: Sêfhgêm**

sêfhgâti NEM.: Verbrennen LAT.: Comburare

shod [shòd] samostalnik moškega spola

shod, tj. **prireditiv, na kateri se ljudje**

zberejo №927: skupina ljudi **TMB: S'hod** -a

m. NEM.: Die Zusammenkunft LAT.: Conventus

shodišče [shodíšče] samostalnik srednjega

spola

prostor, na katerem se ljudje zberejo

№283: zbirališče ljudi **TMB: S'hodishe** -a

n. NEM.: Ort des Zulaufes LAT.: Concio, ejus locus

sicer [sicêr] veznik

sicer **TMB: Sizer; Szer** NEM.: Sonst LAT.:

Alioqui, alias **KG: Szer** 'zwar'. Darauf folgt vonder (str. 99)

sijati [sijáti sîjem] nedovršni glagol
sijati 𐌺684: svetiti, temniti se **TMB: Sijem**
 sijáti NEM.: Scheinen LAT.: Fulgere **GS: Sijem**
 – germ. *scheinen*. A *sijem* derivatur *sytu*;
 quia per cribi foramina radii ad fimilitudinem
 folis emittuntur. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.
ABC: Sijati (1765, str. 17)

sila [síla] samostalnik ženskega spola
1. sila, moč 𐌺623: nasilje
2. nuja 𐌺549: pomanjkanje **TMB: Sila** -e fh.
 NEM.: Die Gewalt, Noth LAT.: Vis, adactio
GS: Sila – gr. σὺλη, præda: hebr. שָׁחַל *shal*
 fpoliavit. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

silen [sílan] pridevnik
silen, močan **TMB: Siln** -a -u NEM.: Ge-
 walthätig LAT.: Violentus, vehemens ☉ Ker
 Pohlin želi tudi z zapisom razlikovati
 med pomenoma 'silen, močan' in 'krut,
 okruten', je beseda predstavljena v dveh
 sestavkih. PRIMERJAJ: siven

silnik [sílnik] samostalnik moškega spola
nasilnež 𐌺945: nasilnež **TMB: Silnèk** -a
 m. NEM.: Ein Nothzwinger LAT.: Compulfor
 ☉ Ker Pohlin želi tudi z zapisom
 razlikovati med pomenoma 'nasilnež' in
 'okrutnež, tiran', je beseda predstavljena
 v dveh sestavkih. Glej tudi *silen*. PRIMERJAJ:
 sivnik

silno [sílno] prislov
močno, silno, z naprežanjem **KG: Sivnu**
 'immer angestrenge' (str. 91)

silnost [sílnost] samostalnik ženskega spola
sila, nasilje 𐌺456: nasilje **TMB: Silnoft** -e
 fh. NEM.: Gewaltthätigkeit LAT.: Vis, coactio
 ☉ Ker Pohlin želi tudi z zapisom razlikovati
 med pomenoma 'sila, nasilje' in 'krutost,
 okrutnost', je beseda predstavljena v dveh
 sestavkih. Glej tudi *silen*.

sin [sîn sîna] in [sînû] samostalnik moškega
 spola

sin 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Syn** -a m.
 NEM.: Der Sohn LAT.: Filius **GS: Syn** – germ.
Sohn: Angl. *sune*: infer. Sax. *Söne*: prifcis
 Alleman. *Sune* significat Herde, Familie,
 Gesind: gr. ὑὸς, unde *Synka*, *synanka* ita in
 fuper. germ. *Schnur*, nurum etiamnum vocant
Söhnin, *Söhnerinn*, *Sühnerinn*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
KG: rodilnik ednine *Syna* oder *Synu*, imenovalnik
 množine *Syni* und *Synovi* (str. 27)

sinaha GLEJ: **snaha**

sinanka [sînanka] ali [sînânka]
 samostalnik ženskega spola
snaha 𐌺950: sorodnik ipd. **GS: Syn** – germ.
Sohn: Angl. *sune*: infer. Sax. *Söne*: prifcis
 Alleman. *Sune* significat Herde, Familie,
 Gesind: gr. ὑὸς, unde *Synka*, *synanka* ita in
 fuper. germ. *Schnur*, nurum etiamnum vocant
Söhnin, *Söhnerinn*, *Sühnerinn*. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
 PRIMERJAJ: sinka; snaha

sinica GLEJ: **senica**

sinka [sînka] samostalnik ženskega spola
snaha 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Synka**
 -e fh. NEM.: Sohnsweib LAT.: Nurus **GS:**
Syn – germ. *Sohn*: Angl. *sune*: infer.
 Sax. *Söne*: prifcis Alleman. *Sune* significat
 Herde, Familie, Gesind: gr. ὑὸς, unde
Synka, *synanka* ita in fuper. germ. *Schnur*,
 nurum etiamnum vocant *Söhnin*, *Söhnerinn*,
Sühnerinn. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: sinanka;
 snaha

sinkinja [sînkinja] samostalnik ženskega
 spola
sinova hči, vnukinja po sinovi strani
 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Synkena** -e fh.
 NEM.: Sohnstochter LAT.: Filii filia

sinoči GLEJ: **snoči**

sinovec [sînovæc] ali [sînóvæc]
 samostalnik moškega spola

sinov sin, vnuk po sinovi strani 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Synovz -a m.** NEM.: Sohns Sohn LAT.: Ex filio nepos

sipati [sípati sîpam] in [sîpljem]

nedovršni glagol

sipati 𐌺581: premikati **GS: Sipam** – *Siplem, ressiplem*: lat. *diffipio*: hebr. **פּוּב** *fuḅh*, vel *fuḅ*, fluere: vel **פּוּפַח** *faphach*, aggregavit; quod enim ex facco effunditur in modio aggregatur. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

sir [sîr] samostalnik moškega spola

sir 𐌺261: hrana **TMB: Sir -a m.** NEM.: Der Käß LAT.: Cafeus **GS: Sir** – lat. *ferum, geronnene Milch*: chald. **סְרַח** *serach* putuit: Syr. **סְרַא**, *sra* fœtuit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sirahka GLEJ: **siratka**

siratka [síratka] (sirotka; sirahka)

samostalnik ženskega spola

sirotka 𐌺660: pijača **TMB: Siràhka -e fh.** NEM.: Die Käßmolken LAT.: Serum lactis

sirček [sîrčək] samostalnik moškega spola

majhen **sir**, košček **sira** 𐌺261: hrana **TMB: Sirzhèk -a m.** NEM.: Ein Käßchen LAT.: Cafeolus ☉ Nemški in latinski prevedek ne izkazujeta pomena 'skuta'. PRIMERJAJ: sirec

sirec [sírəç] samostalnik moškega spola

majhen **sir**, košček **sira** 𐌺261: hrana **TMB: Sirz -a m.** NEM.: Ein Käßchen LAT.: Cafeolus PRIMERJAJ: sirček

sirek [sírək] samostalnik moškega spola

rastlina **sirek**, latinsko *Sorghum saccharatum* 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Sirk -a m.** NEM.: Der Meerhirsen LAT.: Ægonychon PRIMERJAJ: zasulje

sireti GLEJ: **siriti**

siriti [sírìti sîrim] (**sireti**) nedovršni glagol **sesirjati se, koagulirati** 𐌺444: fermentirati

TMB: Sirem sireti NEM.: Laaben, gerinnen LAT.: Coagulare

sirnica [sîrnica] (**sernica**) samostalnik ženskega spola

navadno množina **neka goba** 𐌺608: vrsta gobe **GS: Sèrenze** – a *sirjem*, quod hæc fungorum species alvum aperiat. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. Beseda je nastavljena kot tvorjenka iz osnove *sir*, saj so poimenovanja gob na *-nica* v slovenščini vedno izsamostalniška in nikdar izglagolska, primerjaj *marčnica, mlečnica, mraznica, mušnica, tintnica*.

siromačija [siromačîja] samostalnik ženskega spola

siromaštvo 𐌺549: pomanjkanje **TMB: Sromàzhya -e fh.** NEM.: Elend, Dürftigkeit LAT.: Inopia, egeftas PRIMERJAJ: siročina

siromak [siromák] samostalnik moškega spola

siromak 𐌺918: siromašen človek **TMB: Sromâk -a m.** NEM.: Ein Armer LAT.: Egenus, inops

siromaški [siromáški] pridevnik

siromašen **TMB: Sromâshke -a -u** NEM.: Elend, bedürftig LAT.: Egenus, inops

siročina [sirôščina] samostalnik ženskega spola

siromaštvo 𐌺549: pomanjkanje **TMB: Sroshèna -e fh.** NEM.: Elend, Dürftigkeit LAT.: Inopia, egeftas PRIMERJAJ: siromačija

sirošen [sirôšən] pridevnik

siromašen **TMB: Srôshn -a -u** NEM.: Nothdürftig LAT.: Inops, egenus

sirota [sirôta] samostalnik ženskega spola

sirota, tj. **otrok brez staršev** 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Srota; Sirôta -e fh.** NEM.: Ein Wais LAT.: Pupillus **GS: Srôta** – *Srotez: Rabbin. & Chald. זְרִיךְ* *zerich*, indigus opis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: sirotec; sirotica

sirotec [sirõtəc] samostalnik moškega spola
deček brez staršev 𐀓950: sorodnik ipd.

TMB: Srotèz -a m. NEM.: Waisenknab

LAT.: Pupillus PRIMERJAJ: sirota; sirotica

sirotica [sirõtica] ali [sirotíca]

samostalnik ženskega spola

deklica brez staršev 𐀓950: sorodnik ipd.

TMB: Sroteza; Srotiza -e fh. NEM.: Waisenmädchen LAT.: Orphana PRIMERJAJ: sirota; sirotec

sirotka GLEJ: **siratka**

sirov GLEJ: **surov**

sirovka [siróvka] samostalnik ženskega spola

goba sirovka, latinsko *Lactarius deliciosus*

𐀓608: vrsta gobe **TMB:** Srovka -e fh.

NEM.: Reißken, Schwañ LAT.: Rufulus

sišhetovati [sišhetováti sišhetûjem]

nedovršni glagol

oglašati se kot gosak; sikati, pihati

𐀓531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**

Sishhétûjem NEM.: Zischē wie ein Ganser

LAT.: Gingrinire **GS:** Sishhetûjem – eft

onomatopoeſis, imitatio vocis, & foni editi

sis – heh. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

sit [sît] pridevnik

sit TMB: Sit -a -u NEM.: Satt LAT.: Satur **GS:**

Sit – lat. *ſatur*: germ. per ſyncopationem *satt*:

a gr. σιτέω, σιτώ, nutrio, σῖτος, frumentum:

σιτία, cibaria, quibus ſaturamur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

siten [sítən] pridevnik

siten, nadležen TMB: Sitrn -a -u NEM.:

Ueberlästig LAT.: Acerbus, moleſtus

sititi se [sítiti se sítim se] nedovršni

glagol

do sitega jesti, sititi se 𐀓699: jesti

TMB: Sitēm siteti se NEM.: Sich satt essen

LAT.: Saturare

sitnež [sítnež] samostalnik moškega spola

siten, nadležen, zoprn človek 𐀓939:

nadležen človek **TMB: Sitrnésh** -lha m.

NEM.: Widerwärtiger Mensch LAT.: Acerbus,

moleſtus PRIMERJAJ: sitnik

sitnik [sítnik] samostalnik moškega spola

siten, nadležen, zoprn človek 𐀓939:

nadležen človek **TMB: Sitrnek** m. NEM.: Wi-

derwärtiger Mensch LAT.: Acerbus, moleſtus

PRIMERJAJ: sitnež

sitnost [sítnost] samostalnik ženskega spola

nasprotovanje, zoprvanje 𐀓398:

sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist

TMB: Sitrnoft -e fh. NEM.: Widerwärtigkeit

LAT.: Adverſitas

sito [sító] samostalnik srednjega spola

sito 𐀓146: kuhinjski pripomoček **TMB:**

Sijtu; Situ -a n. NEM.: Das Sieb LAT.: Cribrum

GS: Sytu – germ. *Sieb*: Angl. *Sive*: Angl. *lof.*

syfe. Hung. *szita*: gr. σῆθεν, durchsieben.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

sitovje [sítovje] samostalnik srednjega spola

1. material za izdelovanje sit 𐀓635: snov

2. različna sita 𐀓146: kuhinjski

pripomoček **TMB: Sijtuvje** -a n. NEM.:

Allerhand Siebwerk LAT.: 1. Materia pro

cribris 2. Varia cribra

siv [sîv] pridevnik

siv TMB: Siv -a -u NEM.: Grau LAT.: Canus

sivec [sîvəc] samostalnik moškega spola

starec 𐀓833: človek glede na starost **TMB:**

Sivz -a m. NEM.: Alter Greis LAT.: Senecio

siven [sívən] pridevnik

krut, okruten TMB: Sivr -a -u NEM.:

Grausam LAT.: Crudelis, ſævus ☉ Ker

Pohlin želi tudi z zapisom razlikovati

med pomenoma 'silen, močan' in 'krut,

okruten', je beseda predstavljena v dveh

sestavkih. PRIMERJAJ: silen

sivnik [sîvnik] samostalnik moškega spola

okrutnež, tiran 𐀓906: posvetni oblastnik

TMB: Sivnèk -a m. NEM.: **Grausam** LAT.: Tyrannus ☉ Ker Pohlin želi tudi z zapisom razlikovati med pomenoma 'nasilnež' in 'okrutnež, tiran', je beseda predstavljena v dveh sestavkih. Glej tudi *siven*. PRIMERJAJ: silnik

sivnost [sívnost] samostalnik ženskega spola
krutost, okrutnost №456: nasilje **TMB: Sivnoft** -e fh. NEM.: **Die Grausamkeit** LAT.: **Crudelitas** ☉ Ker Pohlin želi tudi z zapisom razlikovati med pomenoma 'sila, nasilje' in 'krutost, okrutnost', je beseda predstavljena v dveh sestavkih. Glej tudi *siven*. PRIMERJAJ: silnost

sivoglav [sivogläv] pridevnik
sivolas, sivoglav **TMB: Sivoglav** -a -u NEM.: **Grauhaaricht** LAT.: **Canus capitæ**

sivoglavec [sivoglävəc] samostalnik moškega spola

kdor ima sive lase; sivolasec №833: človek glede na starost **TMB: Sivoglavz** -a m. NEM.: **Grauhaaricht** LAT.: **Canus capitæ** **ABC: Šiboglavz** (1794, str. 8)

sivora [sívora] samostalnik ženskega spola
1. prepadno sivo skalovje №338: kamnita vzpetina ali njen del
2. stara, sivolasa ženska №833: človek glede na starost **TMB: Sivòra** -e fh. NEM.: 1. **Grauer Fels** 2. **Steinaltes Weib** LAT.: 1. **Cautes prærupta** 2. **Anus cana**

sivost [sívost] samostalnik ženskega spola
obdobje starosti pri človeku №51: obdobje v človekovem življenju **TMB: Sivoft** -e fh. NEM.: **Graues Alter** LAT.: **Canities**

skak [skâk (?)] samostalnik moškega spola
igra šah №752: igra ali njen del **GS: Skak** – germ. *Schach, ludus latruncolorum a frequenti*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. ☉ "Sequens" je *skakati*.

skakati [skakáti skákam] in [skáčem] nedovršni glagol

skakati №562: hitro se premikati **TMB: Skakam; Skazhem skakati** NEM.: **Springen, hüpfen** LAT.: **Salire** **GS: Skakam** – a gr. κηκτώ, *falio*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: skočiti

skakljati [skakljáti skakljâm] nedovršni glagol

skakljati №562: hitro se premikati **TMB: Skaklâm** NEM.: **Hüpfeln** LAT.: **Saltitare**

skala [skála] samostalnik ženskega spola
skala №637: kamen, kamenina **TMB: Skála** -e fh. NEM.: **Der Fels** LAT.: **Petra**

skaldič [skaldič (?)] samostalnik moškega spola

kolednik (?) №954: človek, ki sodeluje pri šegi **GS: Skaldizh** – a *Skala* (*petra*) *Druidæ enim, & Bardi olim montana, ab hominum confortio, folitarii incolebant, Religioni per lacras filvas vacabant, & poemata canebant. Celtice Chuldich, Chuldäer, Einsiedler; unde Illyricum: Colliger, Koluger, Koludir: apud Ulphilatem Skalja, tegula, Ziegel: Ital. Scoglio, fcopulus. Apud Carniolos koledneki noti funt*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

skaliti [skalīti skalím] dovršni glagol
narediti motno, kalno; skaliti №627: poslabševati, zatirati **TMB: Skalim** NEM.: **Trüb machen** LAT.: **Turbare aquam**

skaloviten [skalovîtən] pridevnik
skalnat **TMB: Skalovitn** -a n. NEM.: **Felsicht** LAT.: **Confragofus, faxofus**

skalovje [skalovjè] samostalnik srednjega spola

strmo, navpično skalovje; pečevje №338: kamnita vzpetina ali njen del **TMB: Skalovje** -a n. Siehe **Pezhovje** PRIMERJAJ: pečevje

skapanje [skápanje] samostalnik srednjega spola

hiranje ▮ 17: bolezen **TMB: Skapanje** -a n. NEM.: *Die Abzehrung* LAT.: *Analofis*

skapati [skápati skâpam] dovršni glagol

1. s kapljanjem odteči; skapati ▮ 577: premikati se (o tekočinah)

2. hirati ▮ 17: boleti, bolehati **TMB:**

Skâplem skapati NEM.: 1. *Austräufeln* 2.

Abzehren LAT.: 1. *Exfillare* 2. *Confumi tabe*

skavec [skâvec (?)] samostalnik moškega spola

vino iz grozdnih tropin ▮ 661: alkoholna pijača **TMB: Skavéz** -a m. NEM.: *Trestwein*, *Lauer* LAT.: *Acinaceum* PRIMERJAJ: *cviček*

skaza¹ [skâza] (*izkaza*) samostalnik ženskega spola

dokazovanje, prepričevanje ▮ 493: govor **TMB: Skâfa** -e fh. NEM.: *Ueberzeugung* LAT.: *Demonstratio*

skaza² [skâza] samostalnik ženskega spola **okvarjenost, defektnost** ▮ 687: škoda **TMB: Skâfa** -e fh. NEM.: *Verderbniß* LAT.: *Corruptio*

skazališče [skazalíšče] (*izkazališče*)

samostalnik srednjega spola

gledališče ▮ 791: gledališče **TMB: Skazalishe** -a n. NEM.: *Die Staufelbühne* LAT.: *Amphitheatrum*

skazati [skazáti skázem] (*izkazati*) dovršni glagol

1. povedati ▮ 493: govoriti

2. dati, nakloniti ▮ 112: dajati **ABC: Mati** pak je njemu fkasala, de od sazhetka fvejta fo fe she merfkene fpremenitve pergodile (1794, str. 21) **ABC: ker meni tolkajn dobriga fkashete** (1794, str. 22)

skazati se [skazáti se skázem se] (*izkazati se*) dovršni glagol

izkazati se ▮ 758: biti viden **ABC: de fe tebi sa teifte hvaleshn skashem** (1789, str. 26)

ABC: fe morem pruti unim hvaleshn fkasati (1794, str. 22)

skazba [skâzba] samostalnik ženskega spola **pokvarjena, okvajena stvar** ▮ 687: pokvarjena stvar **TMB: Skafba** -e fh. NEM.: *Verdorbenes Ding* LAT.: *Corruptella* PRIMERJAJ: *skaza*²

skazen [skazèñ] pridevnik

skazèn, izmaličen **TMB** PREDGOVOR: en nagodne sad, en skafèn porod, en jalov pajn (str. 2)

skaziti [skazíti skazím] dovršni glagol **pokvariti, okvariti** ▮ 627: poslabševati, zatirati **GS: Skafim** – σκαζω, *claudico*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Skafim** 'ich verderbe' (str. 77)

skedenj [skædèñj] samostalnik moškega spola **skedenj** ▮ 782: kmečka zgradba **TMB:**

Skèdn -a m. NEM.: *Die Scheuer* LAT.: *Horreum* **GS: Skedn** – gr. σκεδάω, *difpipo*: σκῦθος, *vas, quod tranffufum recipit*: chald. *ܟܫܦܐ* vel *ܟܫܦܐ* *fcheva*, *poľuit, difpoľuit, utile fuit, quafi in repofitorium frumenti &c.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

skednjár [skædnjár] samostalnik moškega spola

upravník graščakove kašče, shrambe, ki skrbi za prihodke, priliv dajatev ▮ 875: sluga oblasti **TMB: Skèdnâr** -ja m. NEM.: *Ein Kastner* LAT.: *Granarius* ☉ Nemška beseda pomeni tudi 'pater, ki v samostanu skrbi za gospodarske zadeve'.

skeleti GLEJ: **skleti**

skezati [skæzáti skæzâm] (*skozati; skuzati*) nedovršni glagol

zadoščati ▮ 761: zadoščati **TMB: Skèfâ** NEM.: *Genug seyn* LAT.: *Sufficere*

skipeti [skipéti skipím] dovršni glagol **skipeti** ▮ 577: premikati se (o tekočinah) **TMB: Skèpim** -kepeti Siehe *Kupim* PRIMERJAJ: *kipeti*

sklad [sklâd sklâdû] samostalnik moškega spola
stik, spoj 𐌺 755: sveženj ali vez **TMB: Sklad**
 -ú m. NEM.: Die Fuge LAT.: Junctura

sklada [sklâda] samostalnik ženskega spola
sestava, skladanje 𐌺 755: zveza **TMB:**
Sklâda -e fh. NEM.: Zusammensetzung
 LAT.: Compositio, machina

skladati [sklâdati sklâdam] nedovršni glagol
sestavljati, skladati, zlagati 𐌺 550: zbirati,
 sestavljati **TMB: Skladam** NEM.: Zusammen-
 setzen LAT.: Componere PRIMERJAJ: zlagati;
 zložiti

skladnost [sklâdnost] samostalnik
 ženskega spola
sloga, složnost 𐌺 408: dobri medsebojni
 odnosi **TMB: Skladnoft** -e fh. Siehe Slohnoft
 PRIMERJAJ: zložnost

skladovnica [sklâdovnica] samostalnik
 ženskega spola
skladovnica drv 𐌺 625: kup lesa **TMB:**
Skladovněza -e fh. NEM.: Die Holzlege
 LAT.: Strues lignorum

Sklavon [sklavôn (?)] (Saklavon)
 samostalnik moškega spola
Slavonec 𐌺 355: pripadnik ljudstva **KG:**
 Sklavonier Saklavoni Sklavoni: die Feindwürger
 (str. 7)

skleda [sklêda] samostalnik ženskega spola
skleda 𐌺 229: posoda za hrano **TMB:**
Sklêda -e fh. NEM.: Die Schüssel LAT.: Patina
GS: Skleda – gr. σκῦδος, vas. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sklednica [sklêdnica] samostalnik
 ženskega spola
žival želva, latinsko *Testudo* 𐌺 1006: vrsta
 ribe ali druge vodne živali **TMB: Skledněza**
 -e fh. NEM.: Eine Schildkrötte LAT.: Testudo

sklednik [sklêdnik] samostalnik moškega
 spola

sklednik, tj. kos pohištva za shranjevanje
skled 𐌺 211: kuhinjsko pohištvo
TMB: Sledněk -a m. NEM.: Schüsselgestelle
 LAT.: Scutellarium

sklen [sklêŋ] samostalnik moškega spola
steklo 𐌺 635: snov **TMB: Sklên** -a m. NEM.:
 Das Glas LAT.: Acureb, vitrum **GS: Sklên**
 – *Sklyn* a *skly*; unde ex derivatione melius
sklyn scriberatur, quod est: dolor ex læfione a
 vitro caufata. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: sklin; staklo

sklenar [sklênár] samostalnik moškega spola
izdelovalec stekla, steklar, glažutar
 𐌺 861: izdelovalec stekla **KG: Sklênar**
 'Glaser' (str. 114) PRIMERJAJ: sklinar

sklenarija [sklênarija] samostalnik
 ženskega spola
steklarna, glažuta 𐌺 296: steklarna
KG: Sklenaria 'Glaßhütte' (str. 119)

skleniti [sklêniti sklênem] dovršni glagol
1. skleniti, zaključiti 𐌺 95: končati
2. določiti 𐌺 435: snovati v mislih
TMB: Sklênem -léniti NEM.: Schliessen
 LAT.: Claudere, definire

sklep [sklêp sklêpa] samostalnik moškega
 spola
sklep, zaključek 𐌺 95: konec **TMB: Sklêp**
 -a m. NEM.: Der Schluß LAT.: Conclufio,
 conclufum

skepati¹ [sklêpati sklêpljem] nedovršni
 glagol
skepati, spajati, združevati 𐌺 550: zbirati,
 sestavljati **TMB: Sklêplem** NEM.: Zusammen-
 fügen LAT.: Combinare PRIMERJAJ: sklepotati¹

skepati² [sklêpati sklêpam] nedovršni glagol
1. skepati, zaključevati 𐌺 95: končati
2. določati 𐌺 435: snovati v mislih
TMB: Sklêpam LAT.: Siehe Sklenem

skepati³ [sklepáti sklêpljem] dovršni
 glagol

z udarci kladiva stanjšati, naostriti rezilo;
sklepati ▮ 727: tolči, bosti **TMB: Skleplem**
 NEM.: *Ausschlagen* LAT.: *Tundendo acuere*
 PRIMERJAJ: klepsti; skleповati²

sklepovati¹ [sklepováti sklepûjam]
 nedovršni glagol

sklepati, spajati, združevati ▮ 550:
 zbirati, sestavljati **TMB: Sklepujem**
 NEM.: *Zusammenfügen* LAT.: *Combinare*
 PRIMERJAJ: sklepati¹

sklepovati² [sklepováti sklepûjem]
 nedovršni glagol

z udarci kladiva tanjšati, ostriti rezilo;
klepati ▮ 727: tolči, bosti **TMB: Sklepujem**
 NEM.: *Ausschlagen* LAT.: *Tundendo acuere*
 PRIMERJAJ: klepsti; sklepati³

skleti [sklétí sklí] (**skeleti**) nedovršni
 glagol

skeleti ▮ 17: boleti, bolehati **TMB: Skly mene**
 NEM.: *Wehe thun* LAT.: *Dolere ex vulnere*
GS: Sklën – Sklyn a skly; unde ex derivatione melius *sklyn* scriberatur, quod est: dolor ex læfione a vitro caufata. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sklin [?] samostalnik moškega spola
steklo ▮ 657: steklo **TMB: Sklyn -a m.** Sieh. Sklen **GS: Sklën – Sklyn a skly**; unde ex derivatione melius *sklyn* scriberatur, quod est: dolor ex læfione a vitro caufata. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Na osnovi napačne etimološke povezave narejena, sicer neobstoječa beseda. PRIMERJAJ: sklen

sklinar [?] samostalnik moškega spola
 izdelovalec stekla, steklar, glažutar
 ▮ 861: izdelovalec stekla **TMB: Sklynar -ja m.** NEM.: *Ein Glaserer* LAT.: *Vitriarius*
 PRIMERJAJ: sklenar

skliven [sklívøn] pridevnik
 pekoč, oster, zbadajoč **TMB: Sklyvn -a -u** NEM.: *Beissend, stehend* LAT.: *Punctorius*
 PRIMERJAJ: oskliven; zaskliven

sključiti se [sključiti se skljúčim se]
 dovršni glagol

skriviti se, sključiti se ▮ 590: premikati telesni del **TMB: Sklûzhem -zhiti se**
 NEM.: *Kruñ werden* LAT.: *Aduncare, contrahi, curvefcere*

sključnost [skljúčnost] samostalnik
 ženskega spola

1. protin, putika ▮ 17: bolezen
2. sključenost ▮ 397: sključenost **TMB: Skluzhnoff -e fh.** NEM.: *Gicht, Verkrümmung*
 LAT.: *Ancyclops*

skočiti [skočiti skōčim] dovršni glagol
skočiti ▮ 562: hitro se premikati **TMB: Skôzhèm -zhiti** Sieh. Skakam **GS: Skôzhem – vide skakam.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: skakati

skok [skòk skokû (?)] samostalnik moškega
 spola

1. skok ▮ 565: hoja
2. poetika stopica ▮ 254: del literarnega dela **TMB: Skok -ú m.** NEM.: *Der Sprung*
 LAT.: *Saltus* **KG: pesemske dejl, skok** 'Das Reimglied' (str. 179)

skola [skóla] (skolja) samostalnik ženskega
 spola

trska (?) ▮ 405: majhna stvar **GS: Skóla – a kôlem, reskôlem.** Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Pomenska opredelitev temelji na možnosti, da je beseda tvorjena bodisi iz **skolîti* 'cepiti' bodisi iz *klâti*, kot meni Pohlin, da utegne biti izvorno enaka z litovsko *skalà* 'trska' in sorodna s slovensko *skála*, hrvaško *skála* 'rezina, trska'.

skolja GLEJ: skola

skominast [skomínast] pridevnik
 trpek, kisel, nezrel **TMB: Skominaft -a -u** NEM.: *Härb, wüst, unzeitig* LAT.: *Acerbus immaturus*

skominati [skomínati skomínam]
 nedovršni glagol

čutiti željo, želeti Ꞥ 69: želeti **TMB:**
Skominam NEM.: Zähne blecken LAT.:
 Concupiscere

skomine [skomíne] množinski samostalnik
 ženskega spola

1. želja, hrepenenje Ꞥ 69: želja
2. kratkotrajen neprijeten občutek
 rahlega skelenja v zobeh ob grizenju
 kake zelo kisle, trpke jedi; **skomina**
 Ꞥ 765: okus **TMB: Skomine** fh. NEM.: 1.
 Wässerung 2. Staunung der Zähne LAT.: 1.
 Appetentia 2. Stupor dentium

skominost [skomínost] samostalnik
 ženskega spola

trpkost, kislost Ꞥ 765: okus **TMB:**
Skominoft -e fh. NEM.: Die Härbe LAT.:
 Acerbitas

skop [skôp] pridevnik
skop, skopuški **TMB: Skôp** -a -u NEM.: Karg,
 filzicht LAT.: Tenax

skopa GLEJ: **skupa**

skoparija [skoparîja] samostalnik
 ženskega spola

skopost, skopušstvo Ꞥ 387: negativna
 lastnost v zvezi z imetjem **TMB: Skoparya**
 -e fh. NEM.: Die Kargheit LAT.: Tenacitas

skopec [skópɛc] samostalnik moškega spola

1. ptica skobec, latinsko *Accipiter nissus*
 Ꞥ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne
 živali
2. železna past, ki zgrabi s čeljustmi;
skopec Ꞥ 155: pripomoček za lov na
 kopenske živali **TMB: Skópz** -a m. NEM.: 1.
 Der Sperber 2. Schlageisen LAT.: 1. Niffus
 2. Decipula ferrea **GS: Skópz** – a κόπτω,
 fciindo, lacero, qualí dilanias avis. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

skopiti GLEJ: **skupiti**

skopniti [skopnīti skópnem] ali
 [skópnem] dovršni glagol

skopneti, staliti se Ꞥ 677: spreminjati se
 zaradi temperature **TMB: Skópnem** -pniti
 NEM.: Zerschmelzen LAT.: Solvi, ut nives

skoporitec [skoporítɛc] samostalnik
 moškega spola

skopuh Ꞥ 936: človek z negativno
 lastnostjo, ki je v zvezi z imetjem
TMB: Skoporitz -a m. NEM.: Karger Filz
 LAT.: Parcipromus

skopovati¹ [skopováti skopûjem]
 nedovršni glagol

biti skop, skopuški Ꞥ 628: neprimerno
 upravljati lastnino **TMB: Skopûjem** NEM.:
 Karg seyn LAT.: Tenere

skopovati² [skopováti skopûjem]
 (izkopovati) nedovršni glagol

izkopavati Ꞥ 771: delati z zemljo
TMB: Skopûjem NEM.: Hervorgraben
 LAT.: Eruere, effodere

skopovati³ GLEJ: **skupovati**

skopneti [skopnĕti skopnĭm] dovršni
 glagol

prestrašiti se, od strahu drgetajoč
otrpniti Ꞥ 66: bati se **TMB: Skopernim** -neti
 NEM.: Schrecken, beben LAT.: Attonitus pavere

skoraj¹ [skóraj] prislov

skoraj **TMB: Skorej** NEM.: Bald LAT.: Brevi
GS: Kjer – quando gr. καιρὸς Duf. est
 tempus; item *kor* vox Hunica significat
 tempus; unde *skoru*: carniolis *skorej*,
 tempeftive. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. **KG: Skorej** toku 'fast so'
 (str. 92) PRIMERJAJ: skoraj²; skoro

skoraj² [skóraj] členek

skoraj **KG: Skorej** toku 'fast so' (str. 92)
 Ⓢ Členkovna raba se je tako kot v
 nemškem *bald* in latinskem *brevi* razvila
 iz prislovne. PRIMERJAJ: skoraj¹

skorja [skōrja] samostalnik ženskega spola
skorja Ꞥ 604: drevesni del **TMB: Skorija** -e

lh. NEM.: Die Rinde LAT.: Cortex **GS: Skorija** – lat. *scoria*: a gr. σκωρία: Ital. *scorza*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

skoro [skóro] členek

skoraj GS: Kjer – quando gr. κειρὸς Duf. eft tempus: item *kor* vox Hunica significat tempus; unde *skoru*: carniolis *skorej*, tempeftive. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: skoraj

skorš GLEJ: **škorš**

skorž [skõrž] samostalnik moškega spola **smrekov storž** ¶ 601: sad ali plod **TMB: Skorsh** -lha m. NEM.: Tannentapfe LAT.: Strobilus

skozati GLEJ: **skezati**

skozi [skõzi] predlog

skozi TMB: Skus NEM.: Durch LAT.: A, ab, per

skozignati [skõzignáti] nedovršni glagol **gnati skozi** ¶ 589: gnati **KG: skusgnati** 'Durchtreiben' (str. 125)

skozi hoja [skõzi hója] (skozihoja)

samostalniška zveza ženskega spola

prehod ¶ 569: del ceste, poti **TMB: Skus hoja** -e fh. NEM.: Der Durchgang LAT.: Tranfitus

skozihoja GLEJ: **skozi hoja**

skozisvetel [skõzisvetèu]

(skozisvetli) pridevnik

prozoren TMB: Skussvitle -a -u NEM.: Durchsichtig LAT.: Diaphanus

skozisvetli GLEJ: **skozisvetel**

skoziudaren [skõziudáræn] pridevnik

ki prepušča vodo, luknjičav, porozen

TMB: Skusudâr -a -u NEM.: Durchfließend LAT.: Bibulus

skrakek [skrâkøk] samostalnik moškega spola **žival škorpijon**, latinsko *Scorpio* ¶ 994:

vrsta žuželke ali drugega mrčesa

TMB: Skrakèk -a m. NEM.: Der Skorpion

LAT.: Scorpio PRIMERJAJ: strupijan

skralup [skralûp] samostalnik moškega spola

smetana (na prevretem mleku) ¶ 261:

hrana **GS: Skralup** – Dalmatis *skralyup*, flos lactis: ut cremor tartari eft flos vini. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

skrb [skřb skrbî] samostalnik ženskega spola

1. skrb ¶ 68: žalost

2. skrbnost ¶ 365: pozitivna človeška lastnost **TMB: Skerb** -y fh. NEM.: Die Sorge

LAT.: Cura, folicitudo **GS: Skerb** – lat. *line fibilo cura*: germ. *Sorge*: Suec. *forg*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Skerb** 'die Sorge' /.../ (str. 31)

skrben [skřbæn] pridevnik

skrben TMB: Skerbn -a -u NEM.: Sorgfältig LAT.: Sollicitus

skrbeti [skrbèti skrbím] nedovršni glagol

skrbeti ¶ 58: občutiti, čustvovati

TMB: Skerbim -bèti NEM.: Sorgen

LAT.: Curare **KG: Mene skerby umreti** 'ich trage immer Sorg zu sterben' (str. 122)

skrbnost [skrbnõst] samostalnik ženskega spola

spola

skrbnost ¶ 365: pozitivna človeška

lastnost **TMB: Skerbnûft** -e fh. NEM.: Die Sorgfältigkeit LAT.: Sollicitudo

skrčevanje [skrčevânje] samostalnik

srednjega spola

krč, napad krča ¶ 17: bolezen **TMB: Skerzhuvânje** -a n. NEM.: Die Krämpfung LAT.: Contractio PRIMERJAJ: skrčnica

Contractio PRIMERJAJ: skrčnica

skrčnica [skrčníca] samostalnik ženskega spola

spola

krč, napad krča ¶ 17: bolezen **TMB:**

Skrerzhniza -e fh. NEM.: Die Krämpfung LAT.: Contractio PRIMERJAJ: skrčevanje

skremen [skremèn (?)] samostalnik

moškega spola

utežna mera pribl. 1,5 g Ꞥ 431: utežna mera **KG:** Skremen 'der Scrupel, ein Gewicht' (str. 129) PRIMERJAJ: stremen

skrhati [skrʰati skrʰam] dovršni glagol **skrhati** Ꞥ 630: krhati **GS:** Kerham – a gr. κάρχαρος, acutus, præfixo s' privativo: *skerham*, hebeto a κέρχω, exalpero. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

skrilo [skrilo] (skrlo) samostalnik srednjega spola **plošča iz skrilavca; skrilo** Ꞥ 637: kamen, kamenina **TMB:** Skerlu -a n. Siehe Shkerl PRIMERJAJ: škrl

skrinja [skrɪnja] samostalnik ženskega spola **skrinja** Ꞥ 220: pohištvo za shranjevanje stvari **TMB:** Skryna; Skrina -e fh. NEM.: Die Truhe LAT.: Arca, cifta **GS:** Skryna – ex *Skryem*: germ. *Screin*: Anglof. *scrine*: lat. *scrinium*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

skrinjar [skrɪnjɑr] samostalnik moškega spola **mizar** Ꞥ 855: izdelovalec lesenih stvari **TMB:** Skrynar -ja m. NEM.: Der Tischler LAT.: Arcularius

skripec [skrɪpɛç] samostalnik moškega spola **mučilna vrvi, ki jo rabelj navija in tako vleče za ude, da jih izpahuje** Ꞥ 145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB:** Skripz -a m. NEM.: Ein Schnürchen LAT.: Fidicula PRIMERJAJ: škripec

skritek [skrɪtɛk] samostalnik moškega spola **hišni duh** Ꞥ 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **KG:** Skritek, Shkratek 'Hausgenius' (str. 184)

skriti [skrɪti skrɪtjɛm] dovršni glagol **skriti** Ꞥ 10: postavljati spodaj **TMB:** Skryem skryti NEM.: Verbergen LAT.: Abscondere **GS:** Skryem – gr. κρύπτω, abfcondo: κρυφῆ, abfcondite: chald. ܟܪܦܟܐ *Kera* aravit: arando enim femem feminatum abfconditur. Razlaga

vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. **GS:** Kryem – antiquum tego ufuvenit in compositis *skryem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS:** Skryna – ex *Skryem*: germ. *Screin*: Anglof. *scrine*: lat. *scrinium*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: skrivati

skrivaj [skrɪvɑj] prislov **skrivaj, na skrivaj** **TMB:** Skryvaj NEM.: Heimlich LAT.: Abfconfe, olam PRIMERJAJ: skrivši

skrivnica [skrɪvɑnɪca] samostalnik ženskega spola **1. skrivališče** Ꞥ 281: kraj **2. otroška igra iti se skrivnice** Ꞥ 752: igra ali njen del **TMB:** Skryvavneza -e fh. NEM.: 1. Schlupfwinkel 2. Kinderspiel LAT.: 1. Latebra 2. Lufus puerorum

skrivati [skrɪvati skrɪvam] nedovršni glagol **skrivati** Ꞥ 10: postavljati spodaj **TMB:** Skryvam LAT.: Siehe Skryem PRIMERJAJ: skriti

skriven [skrɪvɔn] pridevnik **skriven** **TMB:** Skryvn -a -u NEM.: Heimlich LAT.: Occultus

skrivnost [skrɪvnɔst] samostalnik ženskega spola **skrivnost** Ꞥ 435: miselni pojem **TMB:** Skryvnûft -e fh. NEM.: Das Geheimniß LAT.: Mysterium

skrivnovedež [skrɪvnɔvɛdɛʒ] samostalnik moškega spola **tajnik, tj. kdor opravlja zaupne pisarske posle** Ꞥ 871: uslužbenec **TMB:** Skryvnovɛdesh -fha m. NEM.: Geheimer Schreiber LAT.: Secretarius

skrivši [skrɪvʃi] prislov **skrivaj, na skrivaj** **TMB:** Skryvshi LAT.: Sieh. Skryvaj PRIMERJAJ: skrivaj

s križnim znamenjem [s križnim známenjem] medmetna zveza

neka kletvica **KG:** 'Fluchend' (Preklinati)
S'krihlnem fnamenam (str. 92)

skrlo GLEJ: **skrilo**

skrnoba [skrnóba] samostalnik ženskega
spola

ovira, zapreka № 539: ovira

TMB: Skèrnóba -e fh. NEM.: Das Hinderniß

LAT.: Impedimentum

skručenje [skručénje] samostalnik
srednjega spola

potrtoš, skrušenost № 68: žalost **TMB:**

Skruzhenje -a n. NEM.: Die Zerknirschung

LAT.: Contritio

skručiti [skručiti skručím] dovršni glagol
streti, potreti № 621: lomiti, tretí **TMB:**
Skruzhem -zhiti NEM.: Zerknirschen
LAT.: Conterere ☉ Natančna pomenska
opredelitev je težavna. Sodeč po pomenu
besede *skručenje* je mogoče domnevati
nekonkretni pomen 'narediti, da je kdo
potrť', za kar govori tudi pomenski razvoj
nemškega in latinskega prevedka, ki oba
poleg konkretnega 'streti' pomenita tudi
omenjeno.

skruna [skrûna] samostalnik ženskega spola
pregreha, hudodelstvo № 105:
hudodelstvo **TMB: Skrûna** -e fh. NEM.: Das
Laster LAT.: Crimen, scelus

skubsti [skúbsti skúbem] nedovršni glagol
odstranjevati perje; skubsti № 53: lupiti,
luščiti, smukati **TMB: Skúbem** skubfti NEM.:
Rupfen LAT.: Deplumare

skule [skūle] množinski samostalnik ženskega
spola

odprt balkon ob zgornjem nadstropju
kmečke hiše; mostovž № 777: del zgradbe
GS: Skūle – plur. numeri: germ. *der Söller*,
die Altane: lat. *folarium*: Suec. *skulle*, *swale*.
Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

skumati [skūmati (?) skūmam (?)]
nedovršni glagol

sumiti, sumničiti № 435: snovati v mislih
TMB: Skumam NEM.: Argwohnen LAT.:
Sufpicari

skup¹ [sküp] samostalnik moškega spola
množica preprostih ljudi № 927: skupina
ljudi **TMB: Skup** -a m. NEM.: Der Pöbel
LAT.: Plebs, vulgus

skup² [sküp] (vzkup) prislov
skupaj **TMB: Skup** NEM.: Mit einander
LAT.: Una, cum PRIMERJAJ: skupaj

skupa [skûpa] (*skopa*) samostalnik
ženskega spola

nakup z namenom nadaljnje prodaje,
trgovanja № 733: trgovsko dejanje **TMB:**
Skôpa -e fh. NEM.: Der Zusamfenkauf LAT.:
Monopolium ☉ Hapaks legomenon, glej
skupiti, skupovati.

skupaj [skûpaj] prislov
skupaj **TMB: Skupej** NEM.: Mit einander LAT.:
Una, cum **KG: Skup, skupej, skupaj** 'zusamm,
miteinander' (str. 93) PRIMERJAJ: skup²

skupajgnati [skûpajgnáti] nedovršni
glagol

gnati skupaj, zganjati № 589: gnati
KG: skupejgnati 'Miteinandertreiben'
(str. 125) PRIMERJAJ: skupgnati

skupajziskan [skûpajziskán] pridevnik
zbran **TMB** PREDGOVOR: Nalash so ble te
pervorodne, inu koreninske besede, is eno
besedo: te narpotrebnejshe skupisyskane, te
od teifteh se odvyajozhe, ali skupflohéne,
inu ob kratkem: use take, mejn potrebné
besede pak, v' katireh si fna ena srednu
umetna glava enukolku is nemshkega,
ali latinskega: enukolku tudi po krajnske
grammatike uku od narejanja odraseneh inu
skupfloheneh besedy lohka sama pomagati,
so vezhdejl popolnema vonspushéne. (str. 3)

skupajzložen [skûpajzložén]
(skupizložén) pridevnik
1. sestavljen

2. jezikoslovje sestavljen, zložen TMB

PREDGOVOR: Nalash so ble te pervorodne, inu koreninske besede, is eno besedo: te nar-potrebnejshe skupisyskane, te od teifteh se odvyajozhe, ali skupfloshe, inu ob kratkem: use take, mejn potrebne besede pak, v'katireh si fna ena srednu umetna glava enukolku is nemshkega, ali latinskega: enukolku tudi po kraynske grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupflosheneh besedy lohka sama pomagati, so vezhdejl popolnema vonspushene. (str. 3) **KG:** Te buqve so is posebno mujo skupifloshene ble (str. 144)

skupglasen [skupglásən (?)] (skupglasni) pridevnik

jezikoslovje **soglasniški TMB: Skupglasn** -a -u NEM.: Mitlautend LAT.: Confonans **KG:** Die Buchstaben (zherke) /.../ Deren einige werden in Selbstlautere (famoglasne) andere in Mitlautere (skupglasne) abgetheilt (str. 17)

skupglasni GLEJ: skupglasen

skupgnati [sküpgnáti] nedovršni glagol
gnati skupaj, zganjati № 589: gnati **KG:** skupgnati 'Miteinandertreiben' (str. 125)
PRIMERJAJ: skupajgnati

skupiti [skupīti skúpim] (skopiti) dovršni glagol

zaslužiti s trgovanjem; pritržiti № 733: trgovati **TMB: Skôpem** skupiti NEM.: Profitieren LAT.: Mercado lucrari PRIMERJAJ: skupa; skupovati

skupizložen GLEJ: skupajzložen

skupjemanost [?] samostalnik ženskega spola
poetika **besedna figura, pri kateri se celota poimenuje z njenim delom; sinekdoha** № 269: jezikoslovni izraz **KG:** und sich der /.../ Synechdochen, Skupjemanost /.../ beflissen (str. 184)

skupovati [skupováti skupûjem] (skopovati³) nedovršni glagol

nakupovati z namenom nadaljnje prodaje, trgovanja № 733: trgovati **TMB: Skopûjem; Skupûjem** NEM.: Zusammenkaufen LAT.: Coemere

skupskladanje teh besedi

[sküpsklâdanje teh besedi] samostalniška zveza srednjega spola
jezikoslovje **skladnja** № 269: izraz **KG:** 'Von der Wortfügung' Od skupskladanja teh besedy (str. 126)

skupspraviti [sküpsprávit] dovršni glagol

zbrati № 9: zbirati **TMB** PREDGOVOR: Dofti besedy se narajma, katireh eni namorejo brati, po nobeni vihi skupspraveti (str. 4)

skupspravljati [sküpsprávljati] nedovršni glagol

zbirati № 9: zbirati **KG:** 'Versammelnd' (Skupspraulati) (str. 93)

skupstika [sküpstíka] samostalnik ženskega spola

stroj, naprava № 139: orodje **TMB: Skupftika** -e fh. NEM.: Eine Maschine LAT.: Machina, authoma.

skupščina [skupščína (?)] samostalnik ženskega spola

skupnost, občina, občestvo № 927: skupina ljudi **TMB: Skupshine** -e fh. NEM.: Die Gemeinde LAT.: Communitas

skupzbirališče [sküpszbírališče] ali [sküpszbírališče] samostalnik srednjega spola
shod, zbor № 927: skupina ljudi **TMB: Skupfbiralshe** -a n. NEM.: Die Zusammenkunft LAT.: Conventus

skupzbran [sküpszbrán] pridevnik

zbran **TMB** PREDGOVOR: Use besede so is veliko mujo koker use sorte rôshe po gorri Hymettus, ali is utisneneh, ali is pisaneh bukov skupzbrane (str. 4)

skupzložena beseda [sküpszložéna besêda] samostalniška zveza ženskega spola

1. jezikoslovje **zloženka** 𐌺497: vrsta besede
 2. jezikoslovje **sestavljjenka** 𐌺497: vrsta besede **TMB** PREGOVOR: Nalash so ble te pervorodne, inu koreninske besede, is eno besedo: te narpotrebnjshe skupisyskane, te od teifteh se odvyajozhe, ali skupflofhene, inu ob kratkem: use take, mejn potrēbne besede pak, v' katireh si fna ena srednu umetna glava enukolku is nemshkega, ali latinskega: enukolku tudi po kraysnke grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupflofheneh besedy lohka sama pomagati, so vezhdejł popolnema vonspushene. (str. 3) **KG**: Die zusammengesetzte (skupzlofhene) aber entstehen aus zwei verschiedenen Wörten, wie: bogulubne 'Gottesliebłing', dobrovolne 'gutwillig', bresdushne 'entseelt', predám 'verkaufe' (str. 113)

skupznositi [skũpnosĩti skũpnosĩm] dovršni glagol
 z nošenjem spraviti skupaj; znositi, zbrati 𐌺9: zbirati **TMB** PREGOVOR: tolkajn besedy, katire je Kraysnka zhebela po Abece-dikarski verfiti skupfnosila (str. 1)

skurbati se [skurbáti se skurbâm se] dovršni glagol
 začeti imeti nedovoljene spolne odnose; skurbati se 𐌺104: grešiti v zvezi s spolnostjo **TMB: Skurbâm se** NEM.: Huren LAT.: Fornicari

skusiti [skũsiti skũsim] (izkusiti) dovršni glagol
 poskusiti zapeljati v skušnjavo 𐌺583: zapeljevati **TMB: Skusēm skuseti** NEM.: Versuchen LAT.: Tentare PRIMERJAJ: skušati

skušati [skũšati skũšam] (izkušati) nedovršni glagol
 skušati zapeljati v skušnjavo 𐌺583: zapeljevati **TMB: Skusham** NEM.: Versuchen LAT.: Tentare PRIMERJAJ: skusiti

skušnja [skũšnja] samostalnik ženskega spola
 preizkušnja, skušnja 𐌺435: miselni pojem

TMB: Skushna -e 𐌺. NEM.: Prob, Prüfung
 LAT.: Proba, tentamen

skušnja [skušnjâva] samostalnik ženskega spola
 skušnja 𐌺583: skušnja **TMB: Skushnâva** -e 𐌺. NEM.: Die Versuchung
 LAT.: Tentatio

skušnjavec [skušnjâvæc] samostalnik moškega spola
 skušnjavec 𐌺925: pohujševalec **TMB: Skushnavz** -a m. NEM.: Der Versucher
 LAT.: Tentator

skuzati GLEJ: skezati

skvor [skvõr] samostalnik moškega spola
 žival strigalica, latinsko *Dermaptera*
 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa
TMB: Sqvõr -a m. NEM.: Ohrenlaus LAT.: Scolopendra **GS: Sqvor** – a gr. σκῶρ, ſtercus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

slab [släb] pridevnik
 slaboten **TMB: Slab** -a -u NEM.: Schwach
 LAT.: Debilis

slabina GLEJ: slapina

slabiti [slabĩti slabĩm] nedovršni glagol
 slabiti 𐌺919: raniti, slabiti **TMB: Slabim**
 NEM.: Schwächen LAT.: Debilitare, deficere

slabost [slabõst] samostalnik ženskega spola
 slabotnost 𐌺17: bolezen **TMB: Slabuft** -e 𐌺. NEM.: Die Schwäche LAT.: Debilitas

slabovižen [slabovĩžøn] pridevnik
 lahkomiseln **TMB: Slabovifhn** -a -u NEM.: Leichtsinning LAT.: Levis

sláčiti [sláčĩti sláčĩm] nedovršni glagol
 sláčiti 𐌺121: sleči, sezuti se **TMB: Slâzhem** -zhiti NEM.: Ausziehen LAT.: Exuere vefstem
GS: Slâzhem – ex præpofitione is & lēzhem (traho) germ. *ausziehen*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: sleči se

sladak GLEJ: sladek

sladčica [sladčica] samostalnik ženskega spola
slaščica 261: hrana **TMB: Sladzhiza** -e fh.
NEM.: Das Zuckerwerk LAT.: Bellaria

sladek [sládək] (sladak) pridevnik
sladek **TMB: Sladk** -a -u NEM.: Süß LAT.:
Dulcis **KG: Sladak** 'Süß' (str. 38) **KG:** primernik
Slajshe 'Süsser' (str. 41) **KG: Sladak, sladka,**
-ku 'süß' (str. 109)

sladen [sládən] pridevnik
nasladen **TMB: Slâdn** -a -u NEM.: Wollüstig
LAT.: Voluptuosus

sladiti se [sladiti se sladí se] nedovršni
glagol
ugajati, veseliti 751: veseliti
TMB: Slady se meni NEM.: Mich gelüftet
LAT.: Delectat me

sladka koreninica [sládka
korenínica] (koreninica sladka) samostal-
niška zveza ženskega spola
rastlina sladka koreninica, latinsko
Polypodium vulgare 617: vrsta zelike
TMB: Koreninéza sladka NEM.: Süßwürzchen
LAT.: Alcanna

sladkarija [sladkaríja] samostalnik
ženskega spola
sladkarija 261: hrana **ABC: fta fi satu**
merfki ene sladkarye kupila (1794, str. 24)
⊗ Morda je mišljeno tudi splošneje
'dobra jed ali pijača'.

sladkost [sladkôst] samostalnik ženskega
spola
sladkost 751: kratkočasnost **TMB:**
Sladkuft -e fh. NEM.: Die Süssigkeit LAT.:
Dulcedo

sladnost [sládnost] samostalnik ženskega
spola
poželenje, naslada 711: spolno

poželenje **TMB: Sladnôft** -e fh. NEM.: Die
Wollust LAT.: Voluptas **KG: zhe bosh is**
sladnostjo kaj gerdega sturil, bo sladnost
prejshla, inu gerdoba bo ostala (str. 172)
ABC: Grêshna fladnoft (1794, str. 30)

slak [slâk slakû] samostalnik moškega spola
rastlina bodeči slak, latinsko *Smilax aspera*
617: vrsta zelike **TMB: Slâk** -ú m. NEM.: Der
Windling LAT.: Smilax aspera

slama [sláma] samostalnik ženskega spola
slama 616: del zelike **TMB: Slâma** -e fh.
NEM.: Das Stroh LAT.: Stramen **GS: Slama** –
Hung. *szalma*: Turcis *saman*. Razlaga vsebuje
zelo malo povednega.

slamnat [slâmnat] pridevnik
narejen iz slame; slamnat **TMB: Slamnat**
-a -u NEM.: Vom Strohe LAT.: Stramineus

slamnik [slâmnik] samostalnik moškega spola
klobuk iz slame; slamnik 130: oblačilo
ali obutev **TMB: Slamnèk** -a m. NEM.: Der
Strohhut LAT.: Pileus stramentitius

slan [slân] pridevnik
posoljen, slan **TMB: Slân** -a -u NEM.:
Gesalzen LAT.: Sale conditus **GS: Slân** –
Slanamurija: gr. ἄλμυρος, falfugo: lat. *muria*:
Ital. *salamora, falmura*: gall. *faumure*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

slana [slána] samostalnik ženskega spola
slana 451: oblak in padavine **TMB: Slâna**
-e fh. NEM.: Der Reif LAT.: Pruina

slanamurja [slanamúrja] samostalnik
ženskega spola
vodna raztopina soli za shranjeva-
nje živil; razsolica 660: pijača **TMB:**
Slanamúrja -e fh. NEM.: Häringslacke
LAT.: Muries **GS: Slân** – *Slanamurija*: gr.
ἄλμυρος, falfugo: lat. *muria*: Ital. *salamora,*
falmura: gall. *faumure*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
murja

slanina [slanína] samostalnik ženskega spola
1. slana, posoljena jed ≍ 261: hrana
2. slanina, tj. delno posušena, osoljena podkožna svinjska maščoba ≍ 261: hrana
TMB: Slanina -e fh. NEM.: 1. Gesalzenes 2. Der Speck LAT.: 1. Sale falita 2. Suecidia **GS: Slanina** – Hung. *szalonna*, Speck ex radice *sol, solim*, participium paff. *slan* (falvus, falitus) progerminavit. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

-slanjati [slânjati slânjam] glagol, samo v sestavi

GS: Slajnam – emortuum verbum vivit in compositis *naslâjnam se*, quod est frequentativum a *Slonim*: germ. *lehnen* ommiffō fibilo, ac o, in e commutato; fuper. germani ajunt *leinen*, quod & apud Wileram reperitur: *leinen*: Dan. *lâne*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: naslanjati se

slanota [slanóta] samostalnik ženskega spola
slan okus ≍ 765: okus **TMB: Slanóta** -e fh. NEM.: Salzichter Geschmack LAT.: Salfedo

slap [slâp slapû] samostalnik moškega spola
1. morska pot, sled za ladjo, čolnom (?) ≍ 633: brazda za ladjo
2. slap ≍ 340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Slâp** -û m. NEM.: 1. Wasserfurche 2. Wasserfall LAT.: 1. Semita maris 2. Catadupa
 © Prvi pomen temelji na latinskem prevedku. Nemški pomeni samo 'jarek za odvajanje odvečne vode s polja; roja'.

slapina [slapína] (**slabina**) samostalnik ženskega spola
lakotnica, tj. vbočeno mesto na trebuhu med zadnjim rebrom in kolkom ≍ 972: del človeka ali živali **TMB: Slapina** -e fh. NEM.: Weiche der Seite LAT.: Hypochondria
 © V drugih slovenskih virih je beseda s tem pomenom zapisana *slabina*.

slapot [ʔ] samostalnik moškega spola
diplomatski odposlanec ≍ 907: posvetni

oblastnik **TMB: Slapot** -a m. NEM.: Ein Abgesandter LAT.: Legatus **GS: Slapot** – ex *poshlem*, vel *grēm præterito poslal, shl, & pôt qualio poslân pôt*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: poslanik; slapotstvo

slapotstvo [ʔ] samostalnik srednjega spola
diplomatsko odposlaništvo, predstavništvo ≍ 745: ustanova posvetne oblasti
TMB: Slapotftvu -a n. NEM.: Die Gesandtschaft LAT.: Legatio PRIMERJAJ: poselstvo; slapot

slastje [slastjě (?)] samostalnik srednjega spola
sladke jedi, bonboni (?) ≍ 261: hrana
TMB: Slastje -a n. NEM.: Konfektüren LAT.: Menfa Acionis

slava [sláva] samostalnik ženskega spola
velik ugled, veljava; slava ≍ 408: dobri medsebojni odnosi **TMB: Sláva** -e fh. NEM.: Die Herrlichkeit LAT.: Gloria

slavec [slávæc] (**slovec**) samostalnik moškega spola
ptica slavec, latinsko *Lusciola luscinia* ≍ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Slavz** -a m. NEM.: Die Nachtigall LAT.: Lufcinia **GS: Slavz** – (melius *slóvz*) a refonantia vocis nominatum: ficut germ. *Nachtigall*, de nocte canens, refonans a *gallen, gâllen, hallen*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

slaven [slávæn] pridevnik
zelo ugleden, slaven **TMB: Slavn** -a -u NEM.: Herrlich, glorreich LAT.: Gloriosus

Slavenec GLEJ: **Slovenec**

slavenje [slavénje] (**slovenje**) samostalnik srednjega spola

1. slovo, poslovitev ≍ 566: odhod
2. slavljenje ≍ 493: govor **TMB: Slavênje** -a n. NEM.: 1. Verabscheidung 2. Der Ruhm LAT.: 1. Ablegatio 2. Gloriatio

slavenski GLEJ: **slovenski**

Slavina [slavína] (Slavinja) samostalnik ženskega spola

boginja bogastva Junona 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja

KG: Bogina, slavina 'Juno, Göttin des Reichthums' (str. 184) PRIMERJAJ: Boginja²

Slavinja GLEJ: Slavina

slavka [slāvka] samostalnik ženskega spola školjka ostriga, latinsko *Ostrea* 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB:**

Slavka -e fh. NEM.: Die Austern LAT.: Ostrea **GS:** Slavka – unde urbs *Slaucovium*, Austerlitz nomen habet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: Slavkovje

Slavkovje [?] samostalnik srednjega spola moravsko mesto Slavkov (u Brna) 360: krajevno ime **TMB:** Slavkovje -a n. NEM.: Stadt Austerlitz LAT.: Slaucovium PRIMERJAJ: slavka

sleči se [slěči se slěčem se] dovršni glagol sleči se 121: sleči, sezuti se **TMB:** Slězhem se LAT.: Siehe Slazhem PRIMERJAJ: slačiti

sled [slêd sledû] samostalnik moškega spola sled 634: človeška ali živalska sled **TMB:** Slêd -ú m. NEM.: Die Spur LAT.: Vestigium

sledina [sledína] samostalnik ženskega spola živalska sled 634: človeška ali živalska sled **TMB:** Sledina -e fh. NEM.: Spur der Thiere LAT.: Vestigium

slediti [sledīti sledím] nedovršni glagol slediti 561: premikati se **TMB:** Slédim NEM.: Nachspüren LAT.: Vestigare

slednji [slêdnji] pridevnik vsak, sleherni, slednji **TMB:** Slêdn -a -u NEM.: Ein jedwederer LAT.: Quilibet PRIMERJAJ: sleherni

sleherni [slêherni] pridevnik vsak, sleherni, slednji **TMB:** Slehérn -a -u Siehe Slêdn PRIMERJAJ: slednji

sleme [sléme] samostalnik srednjega spola vrh (krušne) peči 779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem **TMB:** Slémé -na n. NEM.: Die Oberdecke LAT.: Vertex fornacis

slep [slêp] pridevnik slep **TMB:** Slêp -a -u NEM.: Blind LAT.: Cæcus

slepec [slépæc] samostalnik moškega spola slep človek; slepec 832: človek s hibo v zaznavanju s čutili **TMB:** Slêpç -a m. NEM.: Ein Blinder LAT.: Cæcus

slepiti [slépīti slépím] nedovršni glagol slepiti, jemati vid 919: raniti, slabiti **TMB:** Slepim NEM.: Blenden LAT.: Abacinare ☉ Oba prevedka pomenita tudi 'iztikati oči', kar pa za slovenski glagol ni verjetno, saj Pohlin za to uporablja prevedka nemško *ausstechen* oz. latinsko *excaecare*, glej *iztakniti oči*.

slepivec [slépīvæc] samostalnik moškega spola rokohitrc, iluzionist, čarodej 965: kdor igra **TMB:** Slepivç -a m. NEM.: Gauckler, Taschenspieler LAT.: Præftigiator

slepost [slépōst] samostalnik ženskega spola slepota 32: hiba pri zaznavanju s čutili **TMB:** Slepūft -e fh. NEM.: Die Blindheit LAT.: Cæcitas

slepota [slépóta] samostalnik ženskega spola 1. slepota 32: hiba pri zaznavanju s čutili 2. rokohitrčev trik 752: igra ali njen del **TMB:** Slepóta -e fh. NEM.: Das Blendwerk LAT.: Offuciæ **KG:** Slepota 'Blindheit' (str. 117) PRIMERJAJ: slepost; slepotija

slepotija [slépōtīja] samostalnik ženskega spola rokohitrčev trik 752: igra ali njen del **TMB:** Slepotyā -e fh. NEM.: Das Blendwerk LAT.: Offuciæ PRIMERJAJ: slepota

slepur [slépúr] samostalnik moškega spola 1. na pol, na eno oko slep človek 832:

človek s hibo v zaznavanju s čutili

2. svetilka, ki slabo sveti 182: priprava za svetenje **TMB: Slepûr** -ja m. NEM.: 1. Halbbliinder 2. Tumperes Licht LAT.: 1. Abocellus 2. Lampas obscura

slezena [slezéna] samostalnik ženskega spola

vranica 972: del človeka ali živali **TMB: Selfêna; Sliifêna** -e fh. NEM.: Das Milz LAT.: Lien, splen

slina [slína] samostalnik ženskega spola
slina 972: del človeka ali živali **TMB: Slina** -e fh. NEM.: Der Speichel LAT.: Sputum, faliva

sliniti [slíniti slínim] nedovršni glagol
sliniti se 694: opravljati telesno funkcijo **TMB: Slinem slineti** NEM.: Geifern LAT.: Spumare falivam

slis [slîs] (sliz) samostalnik moškega spola
rastlina slez, latinsko *Althaea officinalis* 617: vrsta zelike **TMB: Slis** -a m. NEM.: Eibischkraut LAT.: Althea PRIMERJAJ: šles

slišati [slîšati slîšim] (šlišati) nedovršni glagol

1. slišati 767: slišati
2. pripadati 2: biti **TMB: Shlishèm** -shati NEM.: Hören LAT.: Audire **GS: Shlishem** – a gr. κλύω, audio ab *uhú* (auris) quali *slusham*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Shlishem**, -shal, -shan, -shati 'hören' (str. 110) **KG: Ufemi** njemu Klobuk, katire meni shlishé (str. 142) **KG: Nezh** ni dobrega vezh shlishat (str. 148)

sliv [slîv] pridevnik
modrikast, plavkast **TMB: Sliv** -a -u NEM.: Blaulicht LAT.: Sublividus **GS: Sliv** – unde *sliva*, prunum: *slivovz*, crematum ex prunis *cæruleis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: **slivast**

sliva [slíva] samostalnik ženskega spola
drevo sliva, latinsko *Prunus prunus*, ali

njegov plod 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Sliva** -e fh. NEM.: Eine Pflaume LAT.: Prunum **GS: Sliv** – unde *sliva*, prunum: *slivovz*, crematum ex prunis *cæruleis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

slivast [slívast] pridevnik
modrikast, plavkast **TMB: Slivaft** -a -u Siehe **Sliv** PRIMERJAJ: **sliv**

slivica [slívica] samostalnik ženskega spola
plod črnega trna, latinsko *Prunus spinosa*; **trnulja** 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Slivèza** -e fh. NEM.: Waldpflaume LAT.: Prunum filvestre

slivovec [slívovəç] samostalnik moškega spola
slivovo žganje, slivovka 661: alkoholna pijača **GS: Sliv** – unde *sliva*, prunum: *slivovz*, crematum ex prunis *cæruleis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sliz GLEJ: **slis**

sloboden [slobódəŋ] pridevnik
1. svoboden
2. neporočen **TMB: Slobodn** -a -u Siehe **Svojbodn** **KG: Slobodne** 'Frey, ledig' (str. 38) PRIMERJAJ: prost; samsvoj; svojboden

slobodnost [slobódnost] samostalnik ženskega spola
svoboda 412: svoboda **ABC: Slobodnoft** (1765, str. 16)

slon [slôn (?)] samostalnik moškega spola
žival slon, latinsko *Elefas, Loxodonta* 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Slôn** -a m. NEM.: Der Helfant LAT.: Elephas **GS: Slôn** – a *slonim*, reclino; quia in reclinando ad arborem dicitur elephas dormire: a gr. κλίνω: lat. *reclino*. Vide *slajnam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sloneti [slonéti sloním] nedovršni glagol
sloneti 721: biti v določenem telesnem

položaju **TMB: Slonim** slonēti NEM.: Lehnen LAT.: Incumbere **GS: Slajnam** – emortuum verbum vivit in compositis *naslājnam se*, quod est frequentativum a *Slonim*: germ. *lehnen* ommiffo fibilo, ac o, in e commutato; super. germani ajunt *leinen*, quod & apud Wileram reperitur: *leinen*: Dan. *lāne*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

slonilo [slonifilo] samostalnik srednjega spola
pult za branje №212: pult za branje **TMB: Slonilu** -a n. NEM.: Ein Leseputl LAT.: Legile, pulpitem

slonokost [slonokōst] samostalnik ženskega spola

slonova kost №980: del živali **TMB: Slonokoft** -y fh. NEM.: Das Helfenbein LAT.: Ebur

slonokosten [slonokostēn] pridevnik
slonokoščen **TMB: Slonokostēn** -a -u NEM.: Vom Helfenbein LAT.: Eburneus

slova [slōva] samostalnik ženskega spola
slava, slovenje №408: dobri medsebojni odnosi **TMB: Slova** -e fh. NEM.: Der Ruf, Ruhm LAT.: Fama

slavec GLEJ: **slavec**

Slovenec [slovēnēc] (Slavenec)

samostalnik moškega spola

Slovenec №355: pripadnik ljudstva **GS: Slavēnz** – germ. *Slav*: lat. *Slavus* (male *Sclavus*) aliis a *Slava* (gloria) aliis qui scriptum volunt *Slovēnz* a *slovu* (vox) fed probabilius fibi gens hoc nomen indidit, vel ab aliis inditum fuit eo: quia ii, qui in terras longinquas abire decrevere, remanentibus valedicebant (quod *poslaviti*, *posloviti se* dicitur) ab eis *Slavenzi*, feu *Slovenzi*: germanice *Beurlaubte* vocarentur. *Is slovēsam rezhi*, mit Ehren zu melden, honoris gratia sæpe sæpius effertur, in quo utriusque fundatur derivatio. A *seliti se* nomen gentile deducere, est a longe detorquere. Ne znam

oceniti pravilnosti razlage. **KG: Wenden**, oder Windische **Slavenzi**: das ist: die glorreichen (str. 7) ☉ Pohlínov prednostni zapis s prednaglasnim akanjem je utemeljen s tedanjo etimološko razlago, ki ime izvaja iz *slava*, in z latinskima ter nemškim ustreznikom.

slovenje GLEJ: **slavenje**

slovenski [slovēnski] (slavenski) pridevnik

1. slovanski

2. hrvaški, glagolski **GS: Shpēl** – (lingua) *slavenske shpēl* (lingua slavica) antiqua, jam exoleta vox; videtur potius dialectum, quam linguam significaffe, fecundum quam homines ejusdem idiomatis inter se diftinguuntur; a *pōjem*, *spejl*, cano accentus. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna. **KG: St. Hieronym**, sokup slavenskeh zherk 'St. Hieronymus Erfinder der Illyrischen Buchstaben' /.../ Shent Cyril, sokup drugeh slavenskeh zherk (str. 152) ☉ O a prvega zloga glej *Slovenec*.

sloveti [slovēti slovím] nedovršni glagol
sloveti №407: biti v medsebojnih odnosih **TMB: Slavim** NEM.: Berühmt seyn LAT.: Famofus esse

sloviti¹ [sloviiti slovím] nedovršni glagol
puščati oditi, odslavljati, dajati slovo №523: odsloviti **TMB: Slavim; Slóvim** NEM.: Beurlauben; Urlaub geben LAT.: Valedicere; Amandare PRIMERJAJ: slovo dati

sloviti² [slovīti slovím] nedovršni glagol
glasiti se №487: oddajati glasove **TMB: Slóvem** sloviti NEM.: Lauten LAT.: Sonare ☉ Zapis *Slóvem* spada k nedoločniku *sluti*, zapis *sloviti* pa k sedanjiku *slovim*. PRIMERJAJ: sluti

slovo¹ [slovō slovēsa] samostalnik srednjega spola

dovoljenje za odhod, slovo №494: beseda **TMB: Slavu; Slovu** slavésa; slovésa n. NEM.: der Abschied, Urlaub LAT.: Valedictio **KG: Slavu, -veffa** 'die Ehre, Urlaub' (str. 109)

slovo² [slovô (?)] samostalnik srednjega spola
ime črke s 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** Slavo, S, s (str. 161) PRIMERJAJ: s

slovo dati [slovô dáti] dovršna glagolska zveza
postiti oditi, odsloviti, slovo dati 523: odsloviti **TMB:** Slavu **dám** NEM.: Beurlauben LAT.: Dimittere cum honore

sluga [slúga] samostalnik moškega spola
suženj, sluga, hlapec 871: uslužbenec **TMB:** Slúga -a m. NEM.: Leibeigener, Knecht LAT.: Mancipium

slušati [slúšati slúšam] nedovršni glagol
poslušati (?) 767: slišati **GS:** Shlishem – a gr. κλύω, audio ab *uhú* (auris) quasi *slusham*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

sluti [slúti slóvem] nedovršni glagol
glasiti se 487: oddajati glasove **TMB:** Slóvem sloviti NEM.: Lauten LAT.: Sonare
 © Zapis *Slóvem* spada k nedoločniku *sluti*, zapis *sloviti* pa k sedanjiku *slovim*. PRIMERJAJ: sloviti²

služabnica [služábница] samostalnik ženskega spola
služabnica 871: uslužbenec **KG:** Ponifhna slufhabneza 'Gehörsame Dienerinn' (str. 195)

služabnik [služábnik] samostalnik moškega spola
služabnik 871: uslužbenec **TMB:** Slufhabnèk -a m. NEM.: Der Diener LAT.: Servus

služabnost [služábnost] samostalnik ženskega spola
služabniškost, služabniški stan 56: služba **TMB:** Slufhabnoft -e fh. NEM.: Die Dienstbarkeit LAT.: Servitus

služba [slúžba] samostalnik ženskega spola
služba, postrežba 56: služba **TMB:**

Slufhba -e fh. NEM.: Der Dienst LAT.: Servitium PRIMERJAJ: poslužba; velike službe

služen GLEJ: služni

služiti [služīti slúžim] nedovršni glagol
biti v službi, služiti 871: delati kot služabnik **TMB:** Slúfhèm -fhiti NEM.: Dienen LAT.: Servire

služni [slúžni] (**služen**) pridevnik
ki služi, je v službi **TMB:** Slufhne -a -u NEM.: Dienstbar LAT.: Administratorius

služnost [slúžnost] samostalnik ženskega spola
uslužnost 379: ubogljivost, ponižnost **TMB:** Slufhnoft -e fh. NEM.: Dienstfertigkeit LAT.: Officifitas

smanozjid [smanozjīd (?)] (**zmanozjid**) samostalnik moškega spola (?)
popotni tovariš, sopotnik (?) 920: popotnik **GS:** Smanofjid – corrupte *famonfika* (comes itineris) apud Ottfriedum *famanfindo* a veteri *find*, via. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: zamonzitka

smeh [smēh smehū] samostalnik moškega spola
smeh 487: oglašanje **TMB:** Smēh -ú m. NEM.: Das Gelächter LAT.: Rifus **GS:** Smēh – *Smejам*; unde germ. *Schmach* & *schmeicheln*; imo & *schmollen* affumpferunt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

smejati se [smejáti se sméjem se] nedovršni glagol
smejati se 490: oglašati se od veselja **TMB:** Smejам se NEM.: Lachen LAT.: Ridere

smešen [sméšəŋ] pridevnik
smešen **TMB:** Smēshn -a -u NEM.: Lächerlich LAT.: Rifibilis

smet [smēt smetī] samostalnik ženskega spola
smet 477: odpadek **TMB:** Smēt -y fh.

NEM.: Das Kehrlicht LAT.: Quisquiliæ **GS:**
Smę̃t – Hung. *szemet*: a gr. Κοσμέω, orno:
 ἄκοσμία, negative immundities. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega. **KG:** Smety ‘der
 Unflath’ (str. 109)

smetena [smę̃tęna] samostalnik ženskega
 spola

smetana 𐌺261: hrana **TMB:** **Smę̃tęna** -e fh.

NEM.: Der Milchraam LAT.: Flos lactis **GS:**
Smę̃tęna – a *mę̃dem*; quia ex flore lactis
 amtruando butyrum efficitur. Livonicis
Schmant: a hebr. שָׁמֵן *schemen*, oleum; quia ut
 oleum aquę ita flos lacti innatat. Razlaga
 vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih
 povezav ali trditev.

smeti [smę̃ti smę̃m] nedovršni glagol
smeti 𐌺407: biti v medsebojnih odnosih
TMB: **Smę̃m smę̃ti** NEM.: *Därferen* LAT.: *Audere*,
 licere

smetišče [smę̃tišę̃] samostalnik srednjega
 spola

smetišče 𐌺315: smetišče **TMB:** **Smetishe** -a
 n. NEM.: *Mistgestätte* LAT.: *Fimetum*

smetiti [smę̃tiiti smę̃tiim] nedovršni glagol
smetiti 𐌺477: delati odpadke **TMB:**
Smę̃tiim NEM.: *Unflätig machen* LAT.:
 Sordidare

smetlaka [smę̃tląka] samostalnik ženskega
 spola

ničvreden človek; izmeček 𐌺938:

pokvarjen, malopriden človek **TMB:**

Smetląka -e fh. NEM.: *Auswirfling* LAT.:
 Peripfema

smetlika [smę̃tlįka] samostalnik ženskega
 spola

rastlina smetlika, latinsko *Euphrasia* 𐌺617:
 vrsta zelike **TMB:** **Smetlika** -e fh. NEM.:
 Augentrost LAT.: *Euphrasia*

smetno [smę̃tno] prislov

nesnažno, smetno **TMB:** **Smę̃tnu** NEM.:
 Unflätih LAT.: Sordide

smiliti se [smį̃liti se smį̃lim se]

nedovršni glagol

smiliti se 𐌺409: imeti sočutne
 medsebojne odnose **TMB:** **Smilem**; **Smile**
se meni NEM.: *Sich erbarmen*; *Mitleid haben*
 LAT.: *Mifereri*; *Miferet me ejus*

smiljka [smį̃ljka] samostalnik ženskega
 spola

rastlina beli slizek, latinsko *Silene latifolia*

𐌺617: vrsta zelike **TMB:** **Smilka** -e fh.

NEM.: *Rottenkraut* LAT.: *Lychnis arvensis*

smod [smōd smodū] samostalnik moškega
 spola

1. požar, požig 𐌺448: škodljiv naravni
 pojav

2. vonj po zažganem, požganem 𐌺647:
 plinasta snov **TMB:** **Smōd** -ú m. NEM.: *Der*
Brand, Dunst LAT.: *Aduftio* PRIMERJAJ: smoj

smodilo [smodį̃lo] samostalnik srednjega
 spola

les za kurjavo (?) 𐌺484: ogenj ali goreča
 stvar **TMB:** **Smōdilu** -a n. NEM.: *Das Sengholz*
 LAT.: *Lignum aduftivum*

smoditi [smodį̃ti smodį̃m] nedovršni
 glagol

smoditi, žgati 𐌺484: kuriti, žgati **TMB:**
Smodim NEM.: *Sengen* LAT.: *Amburere*

smoj [smōj (?)] samostalnik moškega spola

1. požar, požig 𐌺448: škodljiv naravni
 pojav

2. vonj po zažganem, požganem 𐌺647:
 plinasta snov **TMB:** **Smoj** -a m. Siehe *Smod*
 PRIMERJAJ: smod

smojka [smōjka] samostalnik ženskega
 spola

pečena repa 𐌺261: hrana **TMB:** **Smōjka** -e
 fh. NEM.: *Gebratene Rübe* LAT.: *Rapa asla*

smok [smōk] (*smuk*) samostalnik moškega
 spola

zaloga hrane 𐌺261: hrana **TMB:** **Smuk** -a
 m. NEM.: *Vorrath an Speisen* LAT.: *Penus*

smola [smóla] samostalnik ženskega spola
smola 𐌺259: rastlinski izloček **TMB: Smola**
 -e fh. NEM.: *Das Bech* LAT.: *Pix*

smolen [smólən] pridevnik
smolnat **TMB: Smolne** -a -u NEM.: *Vom*
Beche LAT.: *Piceus* PRIMERJAJ: *smolnat*

smoliti [smolīti smolím] nedovršni glagol
mazati s smolo; smoliti 𐌺406: mazati
TMB: Smólím NEM.: *Mit Bech überziehē* LAT.:
Pice illinere

smolnat [smólnat (?)] pridevnik
smolnat **TMB: Smolnat** -a -u NEM.: *Vom*
Beche LAT.: *Piceus* PRIMERJAJ: *smolen*

smolnjak [smolnják] samostalnik
 moškega spola
1. lonec za kuhanje smole 𐌺225: posoda
2. s smolo napolnjeno jajce 𐌺681: stvar
TMB: Smolnâk -a m. NEM.: **1. Bechtopf** **2. Mit**
Beche gefültes Ey LAT.: **1. Olla picis** **2. Ovum**
piceum ☉ Uporabnost s smolo napolnje-
 nega jajca ni jasna.

smrad [smrâd] samostalnik moškega spola
smrad 𐌺766: vohanje in vonjave **TMB:**
Smrâd -a m. NEM.: *Der Gestank* LAT.: *Foetor*

smraditi [smráditi (?) smrâdim (?)]
 nedovršni glagol
smraditi 𐌺543: oddajati vonj **TMB:**
Smradem *smraditi* NEM.: *Gestank machen*
 LAT.: *Foetorem edere*

smradljiv [smradljív] pridevnik
smrdeč **TMB: Smradliv** -a -u NEM.: *Stinkend*
 LAT.: *Foetidus, putidus*

smradljivec [smradljîvæc] samostalnik
 moškega spola
smrdljivec 𐌺948: smrdeč človek **TMB:**
Smradlivz -a m. NEM.: *Stinkend* LAT.:
Foetidus, putidus PRIMERJAJ: *smrdljiv*

smrčaj [smrčâj] samostalnik moškega spola
kdor smrči; smrčavec 𐌺911: človek, ki

se oglašá **TMB: Smèrzhaj** -a m. NEM.: *Ein*
Schnarcher LAT.: *Rhonchiffätor*

smrčati [smrčáti smrčím] nedovršni
 glagol
smrčati 𐌺528: smrčati **TMB: Smrerzhim**
 -zhâti NEM.: *Schnarchen* LAT.: *Rhonchiffäre*

smrdečina [smrdečina] samostalnik
 ženskega spola
smrdeča stvar 𐌺545: smrdeča stvar **TMB:**
Smerdézhina -e fh. NEM.: *Etwas stinckendes*
 LAT.: *Foeditum*

smrdeti [smrdëti smrdím] nedovršni
 glagol
smrdeti 𐌺543: oddajati vonj **TMB:**
Smerdim -dëti NEM.: *Stincken* LAT.: *Foetere*

smrdljiv [smrdljív] pridevnik
smrdljiv **TMB: Smerdliv** -a -u *Siehe Smradliv*
 PRIMERJAJ: *smradljiv*

smrdljivec [smrdljîvæc] samostalnik
 moškega spola
1. smrdljiv človek; smrdljivec 𐌺948:
 smrdeč človek
2. neko smrdljivo drevo, verjetno latinsko
Anagyris foetida 𐌺605: drevesna vrsta
TMB: Smerdlivz -a m. NEM.: *Ein stinckend.*
Baum LAT.: *Anagyris* **KG: Smerdlivz**
 'stinkender' (str. 115) PRIMERJAJ: *kačjak;*
pavos

smrdljivka [smrdljîvka] samostalnik
 ženskega spola
smrdljiva ženska 𐌺948: smrdeč človek
KG: fimerdlivka 'stinkendes Mensch' (str.
 116) ☉ Prevedek pomotoma vsebuje
 samostalnik *Mensch* namesto priča-
 kovanega *Weib*, ki bi ga pričakovali za
 levim prilastkom s končnico -s in zaradi
 navajanja besede v poglavju o ženskih
 oblikah.

smrdokavra [smrdokâvra] samostalnik
 ženskega spola
 ptica *smrdokavra*, latinsko *Upupa epops*

‡ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Smèrdakâvra** -e fh. NEM.: *Der Widhopf* LAT.: *Upupa* **GS: Smerdakaura** – a *Smrad*, & *kura*, quod vindi *kaura* enuntiant; quia stercore humano, & animalium hæc avis nutritur. Jam Hebr. דּוּכִיפָּת *duchiphath* dicitur compositum ex דּוּךְ *duch* gallus, & ex inufitato פָּת *phath* stercus, a rad. arab. פָּתָא *pata* stercus: germ. *Kothhahn*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: adofs; deb; odab; otap; vodeb

smrečje [smrêčje] samostalnik srednjega spola

smrekovo vejevje; smrečje ‡ 604: drevesni del **TMB: Smrezhje** -a n. NEM.: *Das Tannengereiß* LAT.: *Pinetum*

smreka [smrêka] samostalnik ženskega spola

drevo smreka, latinsko *Picea* ‡ 605: drevesna vrsta **TMB: Smrêka** -e fh. NEM.: *Eine Fichte, Tanne* LAT.: *Pinus*

smrkati [smřkati smřkam] nedovršni glagol

- 1. mazati s smrkljem** ‡ 738: umazati, oskruniti
- 2. dobrikati se** ‡ 517: prilizovati se **TMB: Smèrkam** NEM.: 1. *Mit Rotz schmieren* 2. *Lieblosen* LAT.: 1. *Mucere* 2. *Adblandiri*

smrkav [smřkav] pridevnik
smrkav **TMB: Smerkov** -a -u NEM.: *Rotzig* LAT.: *Mucidus* **KG: Pod nusam smerkov** (str. 136)

smrkavec [smřkavəç] samostalnik moškega spola
smrkav človek ‡ 834: človek do popolne odraslosti **TMB: Smerkovz** -a m. NEM.: *Rotziger Bub* LAT.: *Mucidus homo*

smrkelj [smřkəlj smřklja] samostalnik moškega spola
smrkelj ‡ 694: izloček živega bitja **TMB: Smerkl** -a m. NEM.: *Der Rotz* LAT.: *Mucor*

smrkolin [smrkołin] samostalnik moškega spola
strežaj, paž ‡ 876: sluga, ki je otrok **TMB: Smerkolin** -a m. NEM.: *Stutzer, Aufwärter* LAT.: *Cicifbejus*

smrt¹ [smřt smřti] samostalnik ženskega spola
smrt ‡ 441: umrljivost in smrt **TMB: Smèrt** -e fh. NEM.: *Der Tod* LAT.: *Mors* **GS: Smert** – *Letticum smertis*: lat. *mors*; unde germ. *Schmerz* quidam deducunt. Vid. *Umiram*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

Smrt² [smřt] samostalnik ženskega spola
boginja smrti ‡ 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Smert**, *Rebernza* 'Göttin des Tods, Libitina' (str. 185)

smrten [smřtən] pridevnik
smrten, smrtonosen **TMB: Smertn** -a -u NEM.: *Tödlich* LAT.: *Mortifer*

Smrtonos [smrtonòs] samostalnik moškega spola
planet Mars ‡ 361: ime nebesnega telesa **KG: Smertonos** 'Planet Mars' (str. 129)

smuga [smúga] samostalnik ženskega spola
črta ‡ 804: znamenje, znak, črta **TMB: Smúga** -e fh. NEM.: *Die Linie, der Strich* LAT.: *Linea* **GS: Smúga** – *Suec. smuga*: *latebra, Schlupfwinkel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

smugalnik [smugâunik] samostalnik moškega spola
ravnilo ‡ 176: pripomoček za pisanje ali slikanje **TMB: Smugâvnek** -a m. NEM.: *Ein Linier* LAT.: *Lineale, norma*

smugati [smúgati smúgam] nedovršni glagol
delati, vleči črte ‡ 540: pisati **TMB: Smugam** NEM.: *Linien ziehen* LAT.: *Lineas ducere*

smuk GLEJ: smok

smukati [smúkati smúkam] in
[smúčem] nedovršni glagol

1. drgniti, natirati Ꞥ 769: tipati

2. laskati, prilizovati se Ꞥ 517: prilizovati se

TMB: Smûkam; Smuzhem NEM.: 1.

Anreiben 2. schmeicheln LAT.: 1. Affricare 2.

Adulari **GS: Smûkam** – Anglof. *fmugan*: germ.

sich schmiegen: Suec. *smyga*. *Smuknem* vero

germ. durchschliefen: Vid. *Smuga*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

smuke [smûke] množinski samostalnik

ženskega spola

sanke Ꞥ 189: igrača **TMB: Smuke** fh.

NEM.: Eine Rennschlitte LAT.: Traha

smukniti [smúkniti (?)] smûknem (?)

dovršni glagol

smukniti, priti noter Ꞥ 576: priti

TMB: Smuknem -kniti NEM.: Schließen

LAT.: Evadere, penetrare

snaga [snága] samostalnik ženskega spola

okras, nakit, lepotičje Ꞥ 532: okrasje

TMB: Snâga -e fh. NEM.: Ein Zierrath

LAT.: Decor, mundus

snaha [snáha] (sinaha) samostalnik

ženskega spola

snaha Ꞥ 950: sorodnik ipd. **TMB: Synâha**

-e fh. NEM.: Sohnsweib LAT.: Nurus ☞ Zapis

z *i* je hiperkorekten, nastal po naslonitvo

na *sin* in navedene sinonime. Etimološko

upravičeni *i* bi se namreč v predna-

glasnem položaju reducirál. PRIMERJAJ:

sinanka; sinka

snažen [snážəŋ] pridevnik

nakiten, okrašen **TMB: Snaŋhn** -a -u

NEM.: Aufgeputzt LAT.: Comtus

snažiti [snážiti snážim] nedovršni glagol

krasiti, lepšati, kititi Ꞥ 914: lišpati **TMB:**

ŝnâŋhem -ŝheti NEM.: Zieren LAT.: Ornare,

comere **KG: Snaŋhem** 'ich säubere, butze,

ziere' (str. 73)

snažno [snážno] prislov

čisto (?) **KG: Nolŋi se fletnu, inu snaŋhnu**

(str. 187)

snažnost [snážnost] samostalnik ženskega

spola

okras, nakit, lišp Ꞥ 532: okrasje

TMB: Snaŋhnof -e fh. NEM.: Aufputz, Zierde

LAT.: Ornatus, mundities

snedati [snédati snédam] nedovršni

glagol

izjedati, zajedati Ꞥ 699: jesti **TMB: Snédam**

NEM.: Einfressen LAT.: Exedere

sneg [snêg snegâ] samostalnik moškega

spola

sneg Ꞥ 451: oblak in padavine **TMB: Snêg**

-â m. NEM.: Der Schnee LAT.: Nix **GS: Snêg** –

germ. *Schnee*: lat. *nix*: Angl. *snow*: Anglof.

snaw: Suec. *Snö*: gr. νιφάξ, ommiflo fibilo.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. **KG: Sneh, -ga** 'der Schnee' (str. 109)

snemati [snêmati snêmam] nedovršni

glagol

delati, da kaj ni več obešeno; snemati

Ꞥ 115: jemati **TMB: Snêmam** LAT.: Siehe

Snamem PRIMERJAJ: sneti

snesti [snêsti snêm] dovršni glagol

pojesti, snesti Ꞥ 699: jesti **TMB: Snêm**

snêdl, -nêsti NEM.: Aufessen LAT.: Comedere

KG: snjem (str. 79)

snet [snêt snetî] samostalnik ženskega spola

1. prazno zrno, pleva Ꞥ 616: del zelike

2. posteljica, ki se izloči po porodu

Ꞥ 977: del ženske ali živalske samice **TMB:**

Snet -y fh. NEM.: 1. Taubes Getreid beym

Reutern 2. Nachgeburt LAT.: 1. Palea, triticum

fatuum 2. Secundinæ **GS: Snet** – a *snamem*

participium *snet*, *posnet*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:

senki

sneti [snêti snâmem] dovršni glagol

sneti Ꞥ 115: jemati **TMB: Snâmem** snêl,

sněti NEM.: Abnehmen LAT.: Tollere **GS: Snâmem** – ex præpofitione *is*, & *famem*, litera epenthetica interjecta. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS: Posnemam** – ex *po* præpofitione, & *snamem*, defumo, tollo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: izsneti

snetivje [snetívje] samostalnik srednjega spola kup plev, izmeček № 616: del zelike **TMB: Snétivje** -a n. NEM.: Spreuhaufen, Auswürfling LAT.: Peripfema

snetjav [snetjäv] (sentjav) pridevnik
1. vlaknast, nitast
2. snetjav, snetljiv **TMB: Sentjav** -a -u NEM.: 1. Zäserig 2. Brändig LAT.: 1. Fibratus 2. Æruginofus

sneveriten GLEJ: zneveriten

snežen [sněžøn] pridevnik
snežen **TMB: Sněfhn** -a -u NEM.: Vom Schnee LAT.: Nivofus

snežiti [snežiti sneží] nedovršni glagol
snežiti № 450: delati vremenski pojav
TMB: Snehfy NEM.: Es schneyet LAT.: Ningit

snežnik [snežník] samostalnik moškega spola s snegom pokrita gora; snežnik № 337: vzpetina **TMB: Sněfhnik** -a m. NEM.: Ein Schneeberg LAT.: Mons nivibus tectus

snidati se [snídati se snídam se] nedovršni glagol

shajati se, zbirati se № 927: družiti se
TMB: Snidam se NEM.: Zusammen kommen LAT.: Congregari PRIMERJAJ: sniti

sniti [sníti snídem] dovršni glagol
sniti se, zbrati se № 927: družiti se
TMB: Snidem snidti NEM.: Sich versammeln LAT.: Convenire PRIMERJAJ: snidati se

sniti se [sníti se sníde se] dovršni glagol
zgoditi se № 772: zgoditi se **TMB: Snide se**

NEM.: Es geschieht LAT.: Fit, Evenit **GS: Snide se** – quafi *is jide* per epenthēfin. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

snoči [snõči] (sinoči) prislov
včeraj zvečer; sinoči, snoči **TMB: Snôzhi**
NEM.: Gestern Abends LAT.: Heri vesperi **GS: Snôzhi** – ex præpofitione *is* apostrophata, & *noz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Snuzhi** 'gestern Abends' (str. 89)

snop [snõp] samostalnik moškega spola
snop № 245: snop **TMB: Snóp** -a m. NEM.: Eine Garbe LAT.: Manipulus

snopje [snõpje] samostalnik srednjega spola
več snopov; snopje № 245: snop **TMB: Snôpje** -a n. NEM.: Garbenmenge LAT.: Abladium

snovalnica [snovâunica] samostalnik ženskega spola
velik motek, klobčič pri tkanju № 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Snuvavněza** -e fh. NEM.: Eine Weife, Spule LAT.: Alabrum, rhombus

snovati [snováti snújem] nedovršni glagol
skladati, združevati, stikati, spajati № 550: zbirati, sestavljati **TMB: Snújem** snuváti
NEM.: Zusammenfügen LAT.: Combinare
GS: Snujem – *Snuvam*. Snyonicis *suna*, verti drehen; inde die Werste der Weber, a Werben (verti) Wirbel (vortex). Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

snubač [snubáč] samostalnik moškega spola
snubač, tj. kdor se v imenu ženina dogovarja z nevestinimi starši № 899: snubec **TMB: Snubâzh** -a m. NEM.: Ein Brautwerber LAT.: Pronubus, procus ☉ Tak pomen narekuje nemški prevedek. Latinski dopušča tudi pomen 'moški, ki snubi dekle za ženo; snubec'.

snubec [snúbæc] samostalnik moškega spola
snubač, tj. kdor se v imenu ženina

dogovarja z nevestinimi starši 899:
snubec **TMB: Snubz** -a m. Siehe **Snubazh**
PRIMERJAJ: snubač

snubiti [snubīti snúbim] nedovršni glagol
snubiti 47: delovati v zvezi s poroko
TMB: Snûbem -blen, -biti NEM.: Werben
LAT.: Procari, ambire **GS: Snûbem** – lat.
nubo: gr. Νύμφη, ἵπονφα. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

snubljev [snublĵiv] pridevnik
goden za poroko **TMB: Snubliv** -a -u
NEM.: Werblich LAT.: Nubilis

sobenjak GLEJ: **sebenjek**

sobenjek GLEJ: **sebenjek**

sobota [sobôta] samostalnik ženskega spola
sobota 43: čas ali njegov del **KG: Ti** Judji
tedež (dokler je dan tega perpravlanja bil) de
bi te trupla na križu naostalle v Sebotho (str.
173) **ABC**: ob Petkeh inu Sabbotah od mešne
jedy fe fdershati (1789, str. 29)

sobotni [sobôtni] pridevnik
sobotni **KG**: fakaj ta je bil en velike Sebothne
dan (str. 173)

sobotnija [sobotnĵja] (sebotnija)
samostalnik ženskega spola
sobotni obed 263: obrok **TMB:**
Sebbotnya -e f. NEM.: Eine Sabbathindel
LAT.: Cœna Sabbathina

sočiva [sočĵva] samostalnik ženskega spola
sočivje, zelenjava 612: rastline za
prehrano **TMB: Sozhiva** -e f. NEM.:
Greiselwerk LAT.: Legumina **GS: Sozhiva** –
sozhivje a *Sok*; quia pro pultubus defervit.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: sočivje

sočivje [sočĵvje] samostalnik srednjega spola
sočivje, zelenjava 612: rastline za
prehrano **TMB: Sozhivje** -a n. NEM.:
Greiselwerk LAT.: Legumina PRIMERJAJ: sočiva

sočje [sôčje] samostalnik srednjega spola
dračje 644: les za kurjavo **TMB: Sôzhje** -a
n. NEM.: Bündelholz, Reißicht LAT.: Segmenta
GS: Sozhje – a *sekam* per commutationem
literarum, quod *Sezha*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

sod [sôd sôda] samostalnik moškega spola
sod 240: posoda za vino **TMB: Sôd** -a
m. NEM.: Das Faß LAT.: Dolium **KG: Poln** sod
sladkega vina (str. 135) PRIMERJAJ: sodec

soda [sôda] samostalnik ženskega spola
neparno število 435: miselni pojem **GS:**
Sôda – germ. *Rain, Rasen*: inf. Sax. *Sode,*
Sutte: Angl. *Sod*; a *sodem*, judico, distinguo
inter duos accolas (*sôséd*). Huc pertinet
illud carniolicum dictum in puerorum ludo:
glĵ ali soduv. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega. PRIMERJAJ: sodev

sodar [sodár sodárja] samostalnik moškega
spola
izdelovalec sodov; sodar 855:
izdelovalec lesenih stvari **TMB: Sodar** -ja m.
NEM.: Der Faßbinder LAT.: Vietor

sodba [sôdba] samostalnik ženskega spola
sodba 556: pravni izraz **TMB: Sôdba** -e f.
NEM.: Gericht, Urtheil LAT.: Judicium

sodec [sôdæc] samostalnik moškega spola
majhen sod 240: posoda za vino **TMB:**
Sôdz -a m. NEM.: Das Faßchen LAT.: Doliolum
PRIMERJAJ: sod

sodev [sôdev] pridevnik
neparen, lih **TMB: Soduv** -a -u NEM.:
Ungleich LAT.: Impar **GS: Sôda** – germ. *Rain,*
Rasen: inf. Sax. *Sode, Sutte*: Angl. *Sod*; a
sodem, judico, distinguo inter duos accolas
(*sôséd*). Huc pertinet illud carniolicum
dictum in puerorum ludo: *glĵ ali soduv*.
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: soda

sodica [sodĵca] samostalnik ženskega spola
vila sojenica, mojra 92: človekoliko

nekrščansko duhovno bitje **KG:** Sodize, Ihvize 'Parzen, Göttingen des Lebens' (str. 185) PRIMERJAJ: kresnica; živica

soditi [sodīti sōdim] nedovršni glagol
soditi 𐌺555: narediti pravno dejanje **TMB:** **Sōdem** soditi NEM.: Richten LAT.: Judicare

sodljiv [sodljív] pridevnik
ki nepremišljeno, pre nagljeno sodi **TMB:** **Sodliv** -a -u NEM.: Richtend LAT.: Temerarie judicans

sodnica [sodníca] samostalnik ženskega spola
sodni stol, tj. stol, na katerem sedi
sodnik ob izrekanju sodbe 𐌺219:
sodnijsko pohištvo **TMB:** **Sodniza** -e fh.
NEM.: Richterstuhl LAT.: Tribunal **KG:** Sodniza
'Richterstuhl' (str. 119)

sodni dan [sōdni dān] samostalniška
zveza moškega spola

1. dan sojenja, izreka sodbo 𐌺45: s
pravom povezan čas
**2. poslednji dan, ko bo Kristus sodil
ljudem** 𐌺44: z vero povezan čas **TMB:**
Sodne dān NEM.: Gerichtstag LAT.: Dies
judicii ☉ Nemški in latinski prevedek
imata oba pomena, posvetnega in
verskega.

sodnik [sodník] samostalnik moškega spola
sodnik 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB:**
Sodnik -a m. NEM.: Der Richter LAT.: Judex

sodnišče [sodnišče] samostalnik srednjega
spola
mestna hiša 𐌺786: zgradba, v kateri
je oblast **TMB:** **Sodnishe** -a n. NEM.: Das
Rathhaus LAT.: Curia

sodrga [sōdrga] samostalnik ženskega spola
gošča, usedlina na dnu posode 𐌺482:
odpadna tekočina **TMB:** **Sodèrga** -e fh. NEM.:
Grundsuppe, Satz LAT.: Fæx **GS:** **Sôdèrga** – a
sod (dolium) & *perga*, aut *derga* a *dergnem*,
fedimentum, *caput mortuum*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sohot [sohöt (?)] samostalnik moškega spola
velik kip, ki upodablja junaka;
kolos 𐌺252: likovni izdelek **TMB:** **Sohot**
-a m. NEM.: Ein Rulland LAT.: Collofusus,
Bafis ☉ Nemška beseda se praviloma
piše *Roland* (redko *Ruland*), latinska pa
colossus.

sok [sōk] samostalnik moškega spola
močnik, kaša 𐌺261: hrana **TMB:** **Sôk** -a
m. NEM.: Das Muß LAT.: Pultes **GS:** **Sôk** – lat.
fuccus: Ital. *sozzura*: germ. *Saft*: gr. abfque
fibilo ὀπός. Ex hac radice est *sokrovza*
nempe sok & kry. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

sokolec [sokólac] samostalnik moškega
spola
ptica kragulj, latinsko *Astur gentilis* 𐌺999:
vrsta divje ptice ali druge zračne živali
TMB: **Sêkôlz** -a m. NEM.: Der Habicht LAT.:
Accipiter

sokrov [sókrov (?)] pridevnik
sočen, moker, sokrvičast **TMB:** **Sokrov** -a
-u NEM.: Säftig LAT.: Serofus

sokrovica [sókrovica] samostalnik
ženskega spola
1. sok (?) 𐌺660: pijača
2. sokrvica 𐌺695: bolezenski izloček
živega bitja **TMB:** **Sokrovza** -e fh. NEM.: Der
Saft LAT.: Succus **GS:** **Sôk** – lat. *fuccus*: Ital.
sozzura: germ. *Saft*: gr. abfque fibilo ὀπός.
Ex hac radice est *sokrovza* **nempe sok &
kry**. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
☉ Drugi pomen je razbrati iz Pohlinove
etimološke razlage.

sokup [?] samostalnik moškega spola
izumitelj, tvorec, začetnik 𐌺969:
človek z znanjem **TMB:** **Sokup** -a m. NEM.:
Verfasser, Urheber LAT.: Auctor, inventor
GS: **Sokup** – exoletum ex *is*, & *kup*, hoc
est: compositor, auctor. Razlaga je s
današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** **Sokup**
'Auskäufer, Urheber, Radelführer' (str. 129)

KG: St. Hieronym, sokup slavenske zherk 'St. Hieronymus Erfinder der Illyrischen Buchstaben' (str. 152)

sol [sõu solî] samostalnik ženskega spola
sol №261: hrana **TMB: Sol** -ly fh. NEM.: Das Salz LAT.: Sal **GS: Sol** – Holl. *sout*: lat. *sal*: germ. *Salz*: Angl. *salt*: gall. *sel*: Hung. *soo*, *só*: gr. ὄ αλς, *fal*, poftpofita litera s. ἄλς cum art. fæm. ἡ fignif: mare, cum art. mafc. *fal*: inde germ. *Salzmeer* und *Meersalz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

solar [solár] samostalnik moškega spola
kdor prodaja, kupcem odmerja sol №959: trgovec **TMB: Solâr** -ja m. NEM.: Ein Salzmesser LAT.: Salimetra

solata [soláta] samostalnik ženskega spola
1. rastlina vrtna solata, ločika, latinsko *Lactuca sativa* №617: vrsta zelike
2. jed iz te rastline №261: hrana **TMB: Soláta** -e fh. NEM.: Der Solat LAT.: Lactuca **GS: Solata** – Ital. *salata*: gall. *falade*: germ. *Salat*: apud orientales Vallachos, Perfás, &c. *salata*, quali fale condita herba. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sold [sõud (?)] samostalnik moškega spola
sold, tj. **kovanec manjše vrednosti** №85: denar **KG:** fa tri sovde kruha (str. 148)

soliti [solîti solím] nedovršni glagol
soliti №265: pripravljati hrano **TMB: Solim** NEM.: Salzen LAT.: Salire

solnica [solníca (?)] samostalnik ženskega spola
posoda za sol; solnica №229: posoda za hrano **TMB: Solniza** -e fh. NEM.: Das Salzfüßchen LAT.: Salinum **KG:** Solniza 'Salzfüßgen' (str. 119)

soltan GLEJ: **sotan**

solza [sóuza] samostalnik ženskega spola
solza №696: človeški izloček **TMB: Solfa** -e fh. NEM.: Die Zäher, Thränē LAT.: Lacrymæ

GS: Solfa – a *sol*; quia lacrymæ falfæ funt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

solziti [souzîti souzím] nedovršni glagol
točiti solze №694: izločati **TMB: Solfim** NEM.: Träufeln LAT.: Stillare

som [sòm] samostalnik moškega spola
sladkovodna riba som, latinsko *Silurus* №1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **KG:** som 'der Scheiden ein Fisch' (str. 154)

somrak [sómrak] (**sumrak**) samostalnik moškega spola
somrak №43: čas ali njegov del **TMB: Sumràk** -a m. NEM.: Abenddämmerung LAT.: Crepusculum **GS: Sumrak** – ut. *Pumrak* a *Mrak*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sonce¹ [sõnce] samostalnik srednjega spola
sonce №314: nebesno telo **TMB: Sonze** -a n. NEM.: Die Sonne LAT.: Sol **GS: Sonze** – germ. *Sonne*: inf. Sax. *Sunne*: Angl. *sun*: Anglolf. *suna*: lat. & Suec. *sol*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC:** Sonze (1765, str. 17)

Sonce² [sõnce] samostalnik srednjega spola (?)
bog sonca, svetlobe, Apolon №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG:** Belin, jaffon, sonze 'Apollo, Gott des Lichts' (str. 184)

sončen GLEJ: **sončni**

sončni [sõnčni] (**sončen**) pridevnik
sončni **TMB: Sonzhne** -a -u NEM.: Von der Sonne LAT.: Solaris

sončnik [sõnčnik] samostalnik moškega spola
vzhodni veter; vzhodnik №452: veter **TMB: Sonzhnèk** -a m. NEM.: Der Ostwind LAT.: Subfolanus

sopiti [sopīti sopim] nedovršni glagol
dihati 𐌺693: dihati ipd. **KG:** Sopim, -pel, -plen, -piti 'athmen' (str. 110)

sopljivost [sopljívost] samostalnik
 ženskega spola
težko dihanje, sopenje 𐌺19: težko dihanje **TMB:** *Soplivoft* -e fh. NEM.: Engbrüstigkeit LAT.: Peripneumonia

sopsti [sópsti sópem] in [sópļjem] nedovršni glagol
težko dihati, sopsti 𐌺19: bolehati na dihalih **TMB:** *Sópem; Sópļem* sopl, sopfti NEM.: Hart athmen LAT.: Anhelare **GS:** *Sópem* – infer. Sax. *hesapen*: germ. super. ajunt *keichen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sora [sōra] samostalnik ženskega spola
sredinski drog v vozu; sora 𐌺592: del voza **TMB:** *Sōra* -e fh. NEM.: Mittelstange im Wagen LAT.: Contus **GS:** *Sōra* – lat. *sura*, ein Stiefel. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sorta [sōra] samostalnik ženskega spola
vrsta, sorta 𐌺669: besede s pomenom 'vrsta, sorta' **TMB:** *Sorta* -e fh. NEM.: Die Gattung LAT.: Qualitas, species **GS:** *Sorta* – Ital. *sorte*: germ. *Sorte*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** po Ozhetove shari sorti, oder shegi (str. 123) **KG:** Kai imate dobrega. Uffe sorte 'Was habt gutes. Von allerhand.' (str. 190) PRIMERJAJ: rida; vrsta

soržica [sóržica] (šoržica) samostalnik ženskega spola
mešanica pšenice in rži; soržica 𐌺261: hrana **TMB:** *Sorshèza* -e fh. NEM.: Der Rocken LAT.: Far **GS:** *Sorshèza* – ec *ersh* permutato e in o: & *psheniza* ommiffa media fyllaba. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **ABC:** *Shorshèza* (1765, str. 17) **ABC:** *Šhorshèza* (1789, str. 15)

soseb [sōseb] prislov
še zlasti TMB: *Suséb* NEM.: Besonders LAT.: Singulariter

sosebno [sōsebno] prislov
1. posebno, še zlasti
2. posamično TMB: *Susebnu* NEM.: Sonderbar LAT.: Singularis **KG:** *Susebnu*, posebnu, posebej 'besonders' (str. 91)

sosebnost [sōsebnošt] samostalnik ženskega spola
posebna pravica, ugodnost 𐌺556: pravni izraz **TMB:** *Susebnoft* -e fh. NEM.: Sonderlichkeit Vorrecht LAT.: Prærogativa

sosed [sóséd (?)] samostalnik moškega spola
sosed 𐌺893: človek glede na kraj bivanja **TMB:** *Sosed* -a m. NEM.: Nachbar LAT.: Accola, finitimus **GS:** *Sosed* – a *sedim*, quafi pone fuedum possidens, vicinus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

sosedinja [sosêdinja] samostalnik ženskega spola
soseda 𐌺893: človek glede na kraj bivanja **KG:** *Sosedena* 'Nachbäuerin' (str. 130)

soseska [sosêška] samostalnik ženskega spola
soseska 𐌺281: kraj **TMB:** *Sosêška* -e fh. NEM.: Nachbarschaft LAT.: Vicinia

soseščina [sosêščina] samostalnik ženskega spola
soseščina 𐌺281: kraj **TMB:** *Sosedshèna* -e fh. NEM.: Nachbarschaft LAT.: Accolatus

sotan [sōtan] (soltan) samostalnik moškega spola
kremenov kristal; kvarc 𐌺637: kamen, kamenina **TMB:** *Sôtan* -a m. NEM.: Quarz LAT.: Quarzum **GS:** *Sôtan* – aliis *soltan*; quia Quarzum similitudinem *falīs* præsefert. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sova [sóva] samostalnik ženskega spola
ptica sova, latinsko Bubo 𐌺999: vrsta divje

ptice ali druge zračne živali **TMB: Sova** -e fh. NEM.: Eine Nachteule LAT.: Bubo, noctua **GS: Sóva** – Ital. *zuetta*; gall. *Chouete*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sove [sovè sovèta] samostalnik moškega spola **vedeževalec** ■ 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Sove** -vèta m. NEM.: Ein Wahrsager LAT.: Augur, aruspex

sovenstvo [sovènstvo] samostalnik srednjega spola **vedeževanje, vedeževalstvo** ■ 88: vedeževanje **TMB: Sovenftvu** -a n. NEM.: Die Wahrsagerey LAT.: Augurium

soveška [sovèška] samostalnik ženskega spola **vedeževalka** ■ 883: človek glede na nekrščanske vere ali vraževerje **TMB: Sovèshka** -e fh. NEM.: Wahrsagerinn LAT.: Auguratrix

soveti [sovèti sovím] (*suti*) nedovršni glagol
1. nevsakdanje govoriti, pesniti ■ 500: govoriti izmišljene reči
2. zveneti ■ 487: oddajati glasove **TMB: Sòvem** sovèti NEM.: 1. Dichten 2. Lauten tönen LAT.: 1. Meditari, tentare 2. Sonare

sovraštvo [sovraštvò] samostalnik srednjega spola **sovraštvo** ■ 61: jeza **TMB: Sovrashtvu** -a n. NEM.: Haß, Feindschaft LAT.: Odium

sovraž [sovraž] pridevnik **sovražen** **TMB: Sovrash** NEM.: Feind, feindselig LAT.: Inimicus **GS: Sovrash** – a *urag* adjective *urafhne*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Enemu** perjafn, temu drugemu sovrafhne oder sovrash (str. 136) **ABC:** fkus movzhanje lí zhlovek fam febi, inu drugim tavshent nelubnosti perkráti; resnafhanje pak nam per flehernimu fovrafh dela (1794, str. 26) PRIMERJAJ: sovražen

sovražèn [sovražèn] pridevnik **sovražen** **KG: Enemu** perjafn, temu drugemu sovrafhne oder sovrash (str. 136) ☉ V navedku je beseda sicer uporabljena v skladenjski vlogi povedkovnega določila, kot povedkovnik. PRIMERJAJ: sovraž

sovražiti [sovražiti sovražim] nedovršni glagol **sovražiti** ■ 65: sovražiti, zameriti **TMB: Sovrafhem** -shiti NEM.: Hassen LAT.: Odiffe

sovražnik [sovražnik] samostalnik moškega spola **sovražnik** ■ 946: sovražen, zahrbtn, hudoben človek **TMB: Sovrafhnek** -a m. NEM.: Der Feind LAT.: Hoftis

spáčen sad [spáčen sâd] (*sad spáčen*) samostalniška zveza moškega spola **splavljen zarodek** ■ 24: bolezní v zvezi s spolnostjo ali razmnoževanjem **TMB: Sad spazhen** NEM.: Eine Mola LAT.: Mola, abortivum PRIMERJAJ: spak; spaka

spáčiti [spáčiti spáçim] ali [spáçiti spáçim] dovršni glagol **pokvariti, pokvečiti, spáčiti** ■ 627: poslabševati, zatirati **TMB: Spazhem** -zhiti NEM.: Verderben LAT.: Corruptere

spahniti [spahniti spáhnem] dovršni glagol
1. potisniti, poriniti ■ 581: premikati
2. vrezati, vgravirati ■ 540: pisati **TMB: Spahnem** -hniti NEM.: Hinausdrücken 2. Erheben LAT.: Protrudere 2. Cælare PRIMERJAJ: izpahniti

spak [spák spáka] samostalnik moškega spola **splavljen zarodek** ■ 24: bolezní v zvezi s spolnostjo ali razmnoževanjem **TMB: Spak** -a m. NEM.: Eine Mißgeburt LAT.: Abortus **GS: Spak** – a *pazhem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: spáčen sad; spaka

spaka [spâka] samostalnik ženskega spola
splavljen zarodek 24: boleznj v zvezi
 s spolnostjo ali razmnoževanjem **TMB:**
Spaka -e fh. NEM.: Eine Mißgeburt LAT.:
 Abortus PRIMERJAJ: spačen sad; spak

spanje [spánje] samostalnik srednjega spola
spanje 546: počivanje **TMB: Spanje** -a n.
 NEM.: Der Schlaf LAT.: Somnus

spasti [spásti spásem] dovršni glagol
zasačiti, ujeti 726: zgrabiti **TMB: Spasem**
 -pafiti NEM.: Erzwischen LAT.: Comprehendere
GS: Pasem – gr. βόσκω: lat. *paſco*. Significat
 & obſervare, *na njega pasem: sem tebe*
spas!? germ. *passen, abpassen*: Hebr. סָפַץ
 Razlaga vsebuje nekaj praviſnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

spati [spáti spím] nedovršni glagol
spati 546: počivati **TMB: Spim** spal, spâti
 NEM.: Schlafen LAT.: Dormire **KG:** Spê, kar je
 prov (str. 187)

spečati se [spəčáti se spəčám se]
 dovršni glagol
spečati se, spentljati se, narediti
nosečo zunaj zakona 104: grešiti v
 zvezi s spolnostjo **TMB: Spèzhâm sê**
 NEM.: Versündigen LAT.: Gravidare

spenjati GLEJ: **vzpenjati**

spešno [spêšno] prislov
hitro **TMB: Spëshnu** NEM.: Schleunig
 LAT.: Celeriter

spet [spêt] prislov
spet, zopet, znova **TMB: Spêt**
 NEM.: Wiederum LAT.: Iterum, denuo
 PRIMERJAJ: zopet

speti se GLEJ: **vzpeti se**

spevati GLEJ: **izpevati**

spevorečnik [spevorêčnik] samostalnik
 moškega spola
pesnik 963: literarni umetnik

TMB: Spevorežhnèk -a m. NEM.: Ein Poet,
 Dichter LAT.: Poeta **KG:** Spevorezhnik 'Poet,
 Reimschmied' (str. 123)

spevorečnost [spevorêčnost]

samostalnik ženskega spola
 poetika **nauk o pesniških pravilih, zvrsteh**
in oblikah; normativna poetika 269:
 izraz **KG:** spevorežhnost 'Die Thonsprechung'
 (str. 176)

spisati [spisáti spíšem] dovršni glagol
napisati, sestaviti 540: pisati **TMB**
 PREDGOVOR: *Sakaj sê nise lubè Kraynz!* ſhe
 ſdavnej poprej doliusêdl, ter, koker bi pihnel,
 en velik, en zel popolnema Dikzjionarijum
 spisal? (str. 2)

spisek [spîsək] samostalnik moškega spola
prepis, kopija 201: pisni izdelek **TMB:**
Spisk -a m. NEM.: Eine Kopie LAT.: Copia,
 defumtum

spiserna GLEJ: **spisirna**

spisirna [spisîrna] (spiserna)
 samostalnik ženskega spola
prostor, v katerem se piše, prepisuje;
pisarna 294: pisarna **TMB: Spisirna** -e
 fh. NEM.: Kanzley LAT.: Cancellaria PRIMERJAJ:
 pisarna

spisovati [spisováti spisûjem] nedovršni
 glagol
prepisovati 540: pisati **KG:** spisujem 'ich
 copiere, oder schreibe immer ab' (str. 123)

spivkati [spîvkati] (izpivkati) dovršni
 glagol
s hrano in pijačo potrošiti; zajesti, zapiti
 (?) 628: neprimerno upravljati lastnino
TMB: Spivkam NEM.: Verzehren, verkochê
 LAT.: Concoquere PRIMERJAJ: razpivkati;
 razpivati; pivkati

splahniti [splahnîti spláhnem]

(izsplahniti) dovršni glagol
splahneti 692: opravljati telesno funkcijo

TMB: Splahném -niti NEM.: Fallen, vergehen
LAT.: Detumescere **GS: Splâhnem** – germ.
Bleich, verblichen. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

splakniti [splaknīti spláknem]
(izplakniti) dovršni glagol

splakniti, sprati № 54: čistiti z vodo

KG: Splaknem 'ich schwenge aus' (str. 73)

splednik [spledník] (spletnik)

samostalnik moškega spola

venec № 532: okrasje **TMB: Splédnik** -a m.

NEM.: Ein Kranz LAT.: Corolla

spletati [splétati splêtam] nedovršni
glagol

spletati № 755: vezati **KG:** Spletam 'ich
flechte' (str. 65)

spletenica [spletenīca] samostalnik
ženskega spola

1. spletena torba № 230: košara

2. zvitek voska s stenjem, iz katerega

narežejo sveče (?) № 182: priprava za
svetenje **TMB: Spleténiza** -e fh. NEM.: 1. Ein
Korb 2. Verflochtener Wachs zug LAT.: 1. Sporta
2. Candelæ implexæ

spletnik GLEJ: **splednik**

spočet [spočēt] pridevnik

spočet ABC: spozhet od fvetega Duha
(1789, str. 27)

spočeti [spočēti] dovršni glagol

spočeti № 708: spolno občevati

TMB: Spozhnêm -zhēti NEM.: Empfangen
LAT.: Concipere

spočetje [spočētje] samostalnik srednjega
spola

spočetje № 708: spočetje in rojstvo

TMB: Spozhetje -a n. NEM.: Die Empfängniß
LAT.: Conceptio

spod [spōd] prislov

spodaj **TMB: Spod, Spōdej** NEM.: Unten,

unterhalb LAT.: Infra **KG:** Sprud, fpodej, fduł,
fdolej 'unten' (str. 90) ☉ Zapis *Sprud* je
očitna tiskarska napaka namesto *spud*.
PRIMERJAJ: izpod; od spod; od spodaj;
spodaj

spodaj [spōdaj] prislov

spodaj **TMB: Spod, Spōdej** NEM.: Unten,

unterhalb LAT.: Infra **KG:** Sprud, fpodej,
fduł, fdolej 'unten' (str. 90) ☉ Ozki *o* je
domnevno po sinonimu *spōd*. Pri paru
zdôl, zdólaj takega vpliva ni. PRIMERJAJ: od
spod; od spodaj; spod

spodbiti [spodbīti spodbījem]
(izpodbiti) dovršni glagol

spotakniti, spodnesti № 729: tolči z nogo

TMB: Spodwyem LAT.: Sieh. Spodnesem

PRIMERJAJ: spodnesti

spodbodek [spodbōdæk]

(izpodbodek) samostalnik moškega spola

motiv, spodbuda, pobuda № 435: miselni
pojem **TMB: Spodwōdk** -a m. NEM.: Der
Antrieb LAT.: Stimulus

spodletati se [spodlētati se spodlēta se]
(izpodletati se) nedovršni glagol

spodrsavati, padati pri hoji № 30: šepati

TMB: Spodlejšta se NEM.: Ausglitschen

LAT.: Fallere greffu

spodnesti [spodnésti spodnésem]

(izpodnesti) dovršni glagol

spotakniti, spodnesti № 729: tolči z nogo

TMB: Spodnêsem NEM.: Unterschlagen

LAT.: Supplantare PRIMERJAJ: spodbiti

spodnja pika [spōdnja píka] samostal-
niška zveza ženskega spola

jezikoslovje **klicaj** № 810: ločilo **KG:** spadna
pika 'Unterstrichpunkt' (str. 173)

spodnji [spōdnji] pridevnik

spodnji **TMB: Spōdn** -a -u NEM.: Unterer

LAT.: Inferior PRIMERJAJ: spodnja pika

spodobiti se [spodōbiti se spodōbi
se] nedovršni glagol

spodobiti se 𐌺466: spodobiti se **TMB:** **Spodôbe meni se** NEM.: Es geziemt sich LAT.: Decet, expedit **GS:** **Spodôbe se** – a *podoba*, & præpositione is; quali ex originali sumtum; cum originali concordat, quod decet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

spodobnost [spodôbnost] samostalnik ženskega spola

spodobnost 𐌺371: moralna čednost **TMB:** **Spodobnoft** -e fh. NEM.: Die Schicklichkeit LAT.: Decentia

spodrasen jeziček [spodrásən (?)]

jezîčək] samostalniška zveza moškega spola **priraščen jezik, ankiloglosija** 𐌺879: del človeka, ki je hiba **TMB:** **Jefizhk spodrasen** m. NEM.: Unterwachsene Zunge LAT.: Alcola

spodrezati [spodrézati spodrêžem] (izpodrezati) dovršni glagol

spodaj prerezati; spodrezati 𐌺620: rezati, trgati **TMB:** **Brytvèza fa jefik spodrêfati** -e fh. NEM.: Chirurgisches Instrument LAT.: Ancylostomum

spokoriti se [spokorîti se spokorím se] dovršni glagol

spokoriti se 𐌺560: kaznovati **TMB:** **Spokorim** -riti NEM.: Büßen, bereuen LAT.: Pœnitere **KG:** David je greshil, kar so Krayli navajeni: al on se je spokoril, kar niso krayli navajeni (str. 171)

spol [spø̯l] samostalnik moškega spola **spol** 𐌺669: besede s pomenom 'vrsta, sorta' **TMB:** **Spol** -a m. NEM.: Das Geschlecht LAT.: Genus PRIMERJAJ: moški spol; noben spol; šibki spol; ženski spol

společno godenje [spólečno (?)]

gôdenje] samostalniška zveza srednjega spola **glasba, ki se hkrati igra z več inštrumenti** 𐌺529: muziciranje **TMB:** **Spolézhnu godenje** NEM.: Eine Symphonie LAT.: Symphonia ☉ Pridevnik je očiten bohemizem.

spolniti GLEJ: izpolniti

spolovina [spolovína] samostalnik

ženskega spola **polovica** 𐌺84: del stvari **TMB:** **Spolovina** -e fh. NEM.: Die Halbscheide LAT.: Medietas ☉ Latinski prevedek pomeni 'sredina'.

spolska beseda [spòlska besêda]

samostalniška zveza ženskega spola jezikoslovje **člen** 𐌺497: vrsta besede **KG:** **spolska beseda** 'Der Artikel, das ist: das Bestimm- oder Geschlechtswort' (str. 18)

spomin [spomî̃n] samostalnik moškega

spola **spomin** 𐌺437: spomin **TMB:** **Spomin** -a m. NEM.: Das Gedächtniß LAT.: Memoria **GS:** **Spomin** – gr. μὲμνημαι: lat. *memini*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

spominjati se [spomínjati se]

spomínjam se] nedovršni glagol **spominjati se** 𐌺437: spominjati se, pozabiti **TMB:** **Spominam se** NEM.: Sich erinnern LAT.: Recordari **KG:** Se spominem 'ich entsinne mich' (str. 78) PRIMERJAJ: spomniti (se)

spominovati [spominováti]

spominûjem] nedovršni glagol **premišljevat** 𐌺435: snovati v mislih **KG:** Spominujem 'ich denke nach' (str. 122)

spomlad [spomlâd] samostalnik ženskega

spola **pomlad** 𐌺43: čas ali njegov del **TMB:** **Spomlâd** -e fh. NEM.: Der Lenz, Frühling LAT.: Ver **GS:** **Spomlâd** – a *mlad*, quali *mladu lejtu*, repuerafcens anni ætas. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

spomladanski [spomladánski]

pridevnik **pomladanski** **TMB:** **Spomladanske** -a -u NEM.: Zum Frühling gehörig LAT.: Vernus

spomljiv GLEJ: spomnljiv

spomniti (se) [spõmniti se spõmnim se] dovršni glagol

spomniti se 𐌺 437: spominjati se, pozabiti **TMB: Spomnem** -niti Siehe Spominam

KG: Spomini se na prejete dobrute (str. 187)

⊗ Glagol je v KG zapisan s hiperkorektnim *i*. PRIMERJAJ: spominjati se

spomnljiv [spomnljív] (spomljiv) pridevnik

ki se spominja, spominjajoč se

KG: Spomliv minejzozheh rezhy (str. 135)

spone [spõne] množinski samostalnik ženskega spola

spone, okovi za noge 𐌺 145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Spune** fh.

NEM.: Ein Fußring LAT.: Compedus

sporada [sporāda] (sporoda) samostalnik ženskega spola (?)

rodbina, rodovina (?) 𐌺 951: skupina sorodnikov **GS: Sporāda** – a *Red, vel fapored* (vernaculi) qui deducta longa ferie familiæ, in aliquo loco nati funt; unde fors melius scriberetur *sporoda*. Sumitur communiter pro communitate alicujus loci. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

sporedoma [sporēdoma] prislov drug za drugim, po vrsti, zapored, zaporedoma **TMB: Spoređama** NEM.: Nacheinander LAT.: Per ordinem PRIMERJAJ: zapored

sporen [spõrøn] pridevnik gnusen **TMB: Spõrne** -a -u NEM.: Abscheulich LAT.: Abominandus

sporiš [sporíš] samostalnik moškega spola rastlina sporiš, latinsko *Verbena officinalis* 𐌺 617: vrsta zelike **TMB: Sporish** -a m. NEM.: Das Eisenkraut LAT.: Verbena

sporočati GLEJ: izporočati

sporoda GLEJ: sporada

spoštija [spoštíja] samostalnik ženskega spola

spoštovanje, spoštljivost 𐌺 672: spoštovanje **TMB: Sposhtya** -e fh. NEM.: Ehrerbietigkeit LAT.: Reverentia PRIMERJAJ: spoštovanje

spoštovanje [spoštovānje] samostalnik srednjega spola

spoštovanje, spoštljivost 𐌺 672: spoštovanje **TMB: Sposhtuvanje** -a n. NEM.: Ehrerbietigkeit LAT.: Reverentia PRIMERJAJ: spoštija

spoštovati [spoštováti spoštûjem] nedovršni glagol

spoštovati 𐌺 672: spoštovati **TMB: Sposhtujem** NEM.: Ehren LAT.: Revereri **GS: Sposhtûjem** – quafi *fa poshtenega zhislam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: poštovati

s poti [s pōti] medmetna zveza uporabljata se za izražanje želje, ukaza, naj se ogovorjeni umakne s poti **KG: S'** poti 'aus dem Wege' (str. 96)

spoved [spõved] (izpoved) samostalnik ženskega spola **spoved** 𐌺 474: krščanski obred **TMB: Spovd; Spovèd** -e fh. NEM.: Die Beicht, Das Bekeñtniß LAT.: Confessio **GS: Spovd** – a *vem, vel povem*, quafi diceret: enarro, quod scio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

spovedati (se) [spovēdati se spovēm se] (izpovedati (se)) dovršni glagol **spovedati se**, tj. v spovednici duhovniku **povedati svoje grehe** 𐌺 504: govoriti verske reči **TMB: Spovēm** -vēdati Sieh. Spovdujem **KG: Spovēm, Spovedem** 'ich beichte' (str. 75) **KG: Se spovēm** 'ich beichte' (str. 78) ⊗ Zapis *Spovedem* ni jasen, morda hiperkorekten.

spovednica [spovednícā] samostalnik ženskega spola **spovednica** 𐌺 209: pohištvó

TMB: Spovdniza -e fh. NEM.: Der Beichtstuhl
LAT.: Confessionale

spovedovati [spovedováti
spovedûjem] nedovršni glagol
spovedovati, tj. v **spovednici poslušati**
spoved №474: izvajati krščanski obred
TMB: Spovdujem NEM.: Beichthören
LAT.: Confessiones excipere

spovedovati se [spovedováti se
spovedûjem se] nedovršni glagol
spovedovati se №504: govoriti verske reči
TMB: Spovdujem se NEM.: Beichten
LAT.: Confiteri

spoznanje [spoznânje] samostalnik
srednjega spola
spoznanje, spoznavnost №435: miselni
pojem **TMB: Spofnanje** -a n. NEM.: Eine
Erkenntlichkeit LAT.: Recognitio

spoznati [spoznâti] dovršni glagol
priznati №435: snovati v mislih **ABC**:
Jest fe spovem, inu sposnam Bogu
uffegamogozhnimu /.../ de fem dofti, inu
veliku grefhil (1789, str. 24)

spraševati GLEJ: **izpraševati**

sprava [sprâva] samostalnik ženskega spola
sprava, sloga, mir №408: dobri
medsebojni odnosi **TMB: Sprava** -e fh.
NEM.: Die Einigkeit LAT.: Pax, reconciliatio

spravda [sprâvda] samostalnik ženskega
spola
pravilo (?) №435: miselni pojem
GS: Spravda – a *sppravlam*, congreco a
unum: vel quafi *pravda*, regula in dubiis; in
Monseeico glossario *sppraita, spprajda*, die Regel,
Richtschnur. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage. ☉ Nejasen hapaks legomenon.
Možna pomenska opredelitev se naslanja
na primerjalno gradivo, ki je v GS pogosto
enakega pomena kot slovenska iztočnica.

spravljati [sprâvljati sprâvljam]
nedovršni glagol

združevati, kopičiti №9: zbirati
GS: Spravda – a *sppravlam*, congreco a
unum: vel quafi *pravda*, regula in dubiis;
in Monseeico glossario *sppraita, spprajda*,
die Regel, Richtschnur. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage.

spred [sprêd] prislov
spredaj **TMB: Sprêd, Sprêdej** NEM.: Vorne
LAT.: Ante PRIMERJAJ: od spred; spredaj

spreda [sprêda] samostalnik moškega spola
vodja vojakov v prvi bojni vrsti №909:
vojaški poveljnik **TMB: Sprêda** -a m.
NEM.: Rädelführer LAT.: Antefignanus, caput
PRIMERJAJ: predbendirčar

spredaj [sprêdaj] prislov
spredaj **TMB: Sprêd, Sprêdej** NEM.: Vorne
LAT.: Ante PRIMERJAJ: od spredaj; spred

sprednik [sprêdnik] samostalnik moškega
spola
predstojnik №906: posvetni oblastnik
TMB: Sprednèk -a NEM.: Vordere LAT.: Prior,
Superior PRIMERJAJ: prednik

sprednji [sprêdnji] pridevnik
sprednji **TMB: Sprêdn** -a -u NEM.: Vordere
LAT.: Anterior

spregled [spreglêd] samostalnik moškega
spola
1. zgled, primer №435: miselni pojem
2. spregled, oprostitev №409: sočutje,
milost in popušcanje **TMB: Spregled** -a m.
NEM.: 1. Das Beyspiel 2. Die Nachsicht
LAT.: 1. Exemplum 2. Diffimulatio

spregnati [spregnâti] (izpregnati)
dovršni glagol
pregnati №589: gnati **KG: spregnati**
'Vertreiben' (str. 125)

sprehajanje [sprehâjanje] samostalnik
srednjega spola
sprehod, sprehanje №579: sprehod
TMB PREGGOVOR: Le Kratkozhasnofte, jègre,

pojedne, sprehajanje, dolgozhasnu pogovarjanje, inu obyskanje merski enem taifte zhas, katir njim poleg dolfhnuft svojega ftanu preftája, temu delu, v'katiriga so szer falubleni, odufamejo (str. 2)

sprehajati (se) [sprehâjati se
sprehâjam se] nedovršni glagol

sprehajati se № 579: sprehajati se **TMB: Sprehajam** NEM.: Spazieren LAT.: Ambulare **KG: Sprehajam** se 'ich spaziere' (str. 65)

sprehod [sprehòd] samostalnik moškega spola

sprehod № 579: sprehod **TMB: Sprehod** -a m. NEM.: Spazierung LAT.: Commotio

spreklati [spreklâti sprekòljem] dovršni glagol

preklati (?) № 620: rezati, trgati **GS: Shprikla** – a *prekla*: vel *kòlem*, *sprekòlem*: germ. *der Spriegel*: infer. Sax. *Sprickel*, ramus arefactus: Angl. *sprigg*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

spremenitva [spremenîtvâ]

samostalnik ženskega spola

preobrazba, sprememba № 673: sprememba **TMB: Spremenitva** -e fh. NEM.: Die Verklärung LAT.: Transfiguratio **ABC: od** sazhetka fvejta fo fe she merkene fpremenitve pergodile (1794, str. 21)

spreminjati [spremínjati spremínjam] nedovršni glagol

spreminjati № 673: spreminjati **GS: Mejsz** – a *mejn*. (minus) vel *mejnâ*, *spreminâ* (muto) quia Luna varia folet apparere; unde & Vindi *mejnzez*, & *mejsenz* enuntiare confuefcunt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

spremljati [sprêmljati sprêmljam] nedovršni glagol

spremljati № 568: potovati **TMB: Sprêmlam** NEM.: Begleiten LAT.: Comitari

spremljevalec GLEJ:
spremljevavec

spremljevavec [spremljevâvæc] (spremljevalec) samostalnik moškega spola

1. spremljevalec № 920: popotnik
2. jezikoslovje **orodnik** № 269: jezikoslovni izraz **TMB: Spremluvavz** -a m. NEM.: Ein Begleiter LAT.: Comes **KG: Spremuvavz** 'Gleitsfall' (str. 21)

spremsati [sprêmsati sprêmsam] dovršni glagol

posvariti, okarati, kaznovati № 503: grajati, svariti **TMB: Spremsam** NEM.: Bestrafen LAT.: Corripere ☉ Latinski prevedek pomeni 'svariti, karati', nemški 'kaznovati'.

spreobrnjen [spreobrnjen (?)] pridevnik
sprevržen, pokvarjen, tj. **moralno spremenjen na slabše** **KG: o** sprebernenu faderfhanje 'o der verderbten Sitten' (str. 98)

sprestreti [sprestrêti sprestrêm] (razprestreti) dovršni glagol

razširiti, podalšati, razprostrti № 41: povečevati **TMB: Sprestrim** NEM.: Ausdehnen LAT.: Expandere ☉ Zapis sicer kaže na sedanjik *sprestrim*, tako kot samo še v sorodnem *prestreti*, ne pa tudi v *obstreti*. PRIMERJAJ: prestreti

spriditi se GLEJ: izspriditi se

sprijeti [sprijêti sprímem] dovršni glagol
sprejeti № 114: dobivati, jemati

TMB: Sprímém sprijeti NEM.: Empfangen LAT.: Excipere

sproten [spròtən] pridevnik

nasproten **TMB: Sprutn** -a -u NEM.: Entgegengesetzt LAT.: Contrarius

sproti [spròti] prislov

nasproti, v nasprotju z **TMB: Spruti** NEM.: Entgegen LAT.: Vicissim, contra **KG: Spruti** 'dagegen' (str. 94) **KG: Spruti** 'entgegen' (str. 109)

sprotihodnik [spròtihòdnik (?)]

samostalnik moškega spola

kdor je od koga po lastnostih, mišljenju popolnoma drugačen; nasprotje, antipod ≍ 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Sprutihodnek** -a m. NEM.: Ein Gegenfüßler LAT.: Antipodæ PRIMERJAJ: protihojnik; protinožnik

sprotiven [sprotîvən] pridevnik nasproten **TMB: Sprutivn** -a -u NEM.: Entgegengesetzt LAT.: Contrarius

sprotnik [sprõtɲik] samostalnik moškega spola nasprotnik ≍ 898: človek v medsebojnih odnosih **TMB: Sprutnèk** -a m. NEM.: Ein Widersacher LAT.: Adversarius

spustiti [spustîti spustím] dovršni glagol narediti, da kaj kam pride; spustiti ≍ 589: gnati **KG: Jen' tvoje pishve glas v' felene gojfd spustish** (str. 181)

spuščaj GLEJ: izpuščaj

spužiti GLEJ: izpužiti

sračji [srâčji] pridevnik ki je v zvezi s srakami; sračji **TMB: Srâzhje** -a -u NEM.: Von Elstern LAT.: Piceæ

sraga [srâga] samostalnik ženskega spola kaplja ≍ 663: kaplja **TMB: Srâga** -e fh. NEM.: Der Tropfen LAT.: Stilla, gutta

srajca [srâjca] samostalnik ženskega spola srajca ≍ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Srajza** -e fh. NEM.: Das Hemd LAT.: Indufium

srajčica [srâjčica] samostalnik ženskega spola

1. srajca, srajčica ≍ 130: oblačilo ali obutev

2. notranja ovojnica zarodka; plodnik, amnion ≍ 977: del ženske ali živalske samice **TMB: Srajzhèza** -e fh. NEM.: 1. Das Hemd 2. Schafhäutchen LAT.: 1. Indufium 2. Mollifra foetus

sraka [srâka] samostalnik ženskega spola ptica sraka, latinsko *Pica pica* ≍ 999: vrsta

divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Sraka** -e fh. NEM.: Die Elster LAT.: Pica **GS: Sraka** – Hung. *szarka*: hebr. שָׂרְקָי *sarki*: Chald. שָׂרְקָי *sarkai*, Arab. *serak*, Saracenus, raptor, hoc est avis prædatrix. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

srakoper [srakopèr] samostalnik moškega spola

ptica srakoper, latinsko *Lanius collurio* ≍ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Srakopér** -ja m. NEM.: Ein Dornreher LAT.: Lanius, linguacula

sram [srâm] samostalnik moškega spola spolovilo, osramje ≍ 878: del človeka **TMB: Srâm** -a m. NEM.: Die Schamm LAT.: Pudenda **GS: Sram** – unde germ. ex puncto r, fed cum fibilo: *Scham*, pro differentia a *Schramme*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: sram biti

sram biti [srâm bîti srâm je méne] (sram je mene) nedovršna glagolska zveza biti sram ≍ 58: občutiti, čustvovati **TMB: Srâm Je mene** NEM.: Ich schämme mich LAT.: Me Pudet **KG: Al tebe ni nezh sram 'schämst du dich denn nicht?'** (str. 97) PRIMERJAJ: sram

sramen [srâmən] pridevnik sramežljiv **TMB: Sramn** -a -u NEM.: Schammhaftig LAT.: Pudicus PRIMERJAJ: sramežljiv

sramežljiv [sramežljív] pridevnik sramežljiv **TMB: Sramofhliv** -a -u NEM.: Schammhaftig LAT.: Pudicus PRIMERJAJ: sramen

sramežljivost [sramežljívost] samostalnik ženskega spola sramežljivost ≍ 371: moralna čednost **TMB: Sramofhlioft** -e fh. NEM.: Schamhaftigkeit LAT.: Pudicitia

sram je mene GLEJ: sram biti

sramota [sramóta] samostalnik ženskega spola

sramota 𐌺414: slabi medsebojni odnosi
TMB: Sramota -e fh. NEM.: Schand, Spott
LAT.: Adoxia, pudor

sramotiti [sramotīti sramotím] nedovršni glagol

sramotiti 𐌺503: grajati, svariti **TMB: Sramotim** NEM.: Schänden LAT.: Dehoneftare

sramotna kost [sramótna kōst] samostalniška zveza ženskega spola

parna kost medenice v dimljah; sramnica 𐌺878: del človeka **TMB: Sramotna koft** NEM.: Das Schaßbein
LAT.: Os pubis

sramovati se [sramováti se sramûjem se] nedovršni glagol

sramovati se 𐌺58: občutiti, čustvovati
TMB: Sramûjem se NEM.: Sich schâmmen
LAT.: Pudere, erubescere

srati [srâti sérjem] nedovršni glagol

opravljati veliko potrebo; srati 𐌺694: izločati **TMB: Sirjém srâti** NEM.: Kacken, schmeissen LAT.: Cacare PRIMERJAJ: osirati

srbat [serbât] samostalnik moškega spola
pijača bogov, nektar 𐌺660: pijača
TMB: Serbât -a m. NEM.: Göttergetränk
LAT.: Nectar PRIMERJAJ: srbatje

srbati [srâti srbam] nedovršni glagol

srbati 𐌺702: piti **TMB: Sèrbam** NEM.: Sürfeln LAT.: Sorbilare **GS: Serbam** – *Serbât*, Turcis *Sherbet*. Vide *sreþlem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: srebati

srbatje [srbâtje] samostalnik srednjega spola
pijača bogov, nektar 𐌺660: pijača
TMB: Serbatje -a n. NEM.: Göttergetränk
LAT.: Nectar PRIMERJAJ: srbat

srbečica [srbečica] samostalnik ženskega spola

srbečica, tj. kožna bolezen z izpuščaji in močnim srbenjem 𐌺17: bolezen

TMB: Serbezhiza -e fh. NEM.: Breñendes Bläschē LAT.: Ætholices

srbečina [srbečina] samostalnik ženskega spola

srbenje 𐌺769: tip, otip **TMB: Serbézhina** -e fh. NEM.: Schärfe, das Jucken LAT.: Acor, Prurigo PRIMERJAJ: srbečnost; srbečnost

srbečnost [srbečnost] samostalnik ženskega spola

srbenje 𐌺769: tip, otip **TMB: Serbežhnof** -e fh. Siehe *Serbezhina* PRIMERJAJ: srbečina; srbečnost

srbečnost [srbečnost] samostalnik ženskega spola

srbenje 𐌺769: tip, otip **TMB: Serbézhûft** -e fh. LAT.: Acor, Prurigo Siehe *Serbezhina* PRIMERJAJ: srbečina; srbečnost

srbeti [srbēti srbí] nedovršni glagol

1. srbeti 𐌺769: tipati

2. biti radoveden 𐌺125: učiti se **TMB:**

Serby mène NEM.: Mich juckt es LAT.: Prurire **GS: Serby** – Japhetidica lingua פֶּרֶרָב *fcharabh* vel *fcharav*, calor: פֶּרֶרָב *fcharebh*, accendit.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Mene serby vedet** 'ich bim fürwitzig zu wissen' (str. 122) ☉ V zvezi *mene srbí vedeti* pomeni 'rad bi vedel, sem radoveden'.

srbljiv [srblijív] pridevnik

radoveden **TMB: Serbliv** -a -u NEM.: Fürwitzig
LAT.: Curiofus

srbljivost [srblijívoſt] samostalnik ženskega spola

radovednost 𐌺363: lastnost

TMB: Serblivoſt -e fh. NEM.: Der Fürwitz
LAT.: Curiofitas

srborit [srborīt] pridevnik

objesten, razposajen, nemiren
TMB: Serborit -a -u NEM.: Stötzig,

muthwillig, unruhig LAT.: Petulcus, petulans, inquietus PRIMERJAJ: ritast; srboritast; srboriten

srboritast [srborítast] pridevnik
objesten, razposajen, nemiren **TMB:**
Serboritaft -a -u NEM.: Stötzig, muthwillig,
unruhig LAT.: Petulcus, petulans, inquietus
PRIMERJAJ: ritast; srborit; srboriten

srboriten [srborítæn] pridevnik
objesten, razposajen, nemiren **TMB:**
Serboritne -a -u NEM.: Stötzig, muthwillig,
unruhig LAT.: Petulcus, petulans, inquietus
PRIMERJAJ: ritast; ritast; srboritast

srce [srĉê] samostalnik srednjega spola
srce 972: del človeka ali živali **TMB:**
Serze -za n. NEM.: Das Herz LAT.: Cor **GS:**
Serze – germ. *Herz*: Armenice *ser*, amor:
Gothi habent loco z literam *tHairto*: Angl.
Heart: Angl. *Heort*: Dan. *Hierte*: Suec.
Hjerte: Inf. Sax. *Hart*. gr. καρδιά. His
defficit suffixum, videlicet gr. κήρ: lat. *Cor*;
Slavi vero aspirationis literam *h* in *f* mutant,
ajuntque pro *Herzeserze*. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev. **KG:** *Serze* ‘das Herz’ /.../ (str. 32)

srceustnost [srceústnost (?)]
samostalnik ženskega spola
odkritosrčnost, iskrenost 367:
iskrenost, odkritost **TMB:** **Serzouftnoft** -e
f. LAT.: Sinceritas Siehe *Trifnoft* PRIMERJAJ:
triznost

srceviden [srcevíðæn] pridevnik
odkritosrčen, iskren **TMB:** **Serzovidn** -a -u
NEM.: Aufichtig LAT.: Sincerus

srcevidnost [srcevíðnost] samostalnik
ženskega spola
odkritosrčnost, iskrenost 367:
iskrenost, odkritost **TMB:** **Serzovidnoft** -e f.
Siehe *Trifnoft* PRIMERJAJ: triznost

srčen [srĉæn] pridevnik
1. prijazen, čustven
2. pogumen, neustrašen, vrl, srčen

TMB: **Serzhnè** -a -u NEM.: Herzlich, herzhaf
LAT.: Cordialis, cordatus **KG:** *Serzhan*
‘Herzhaf, tapfer’ (str. 38) **KG:** *Nezh* ni toku
britku, s'katiriga be se en serzhán zhlovek
nemogl en trosht ufeti (str. 171) **KG:** *Serzhna*
britkust ‘Bitterkeit des Herzens’ (str. 118)

srčnost [srĉnōst] samostalnik ženskega
spola

pogum, srčnost 375: prijaznost, nežnost
TMB: **Serzhnōft** -e f. NEM.: Herzhaftigkeit
LAT.: Animus, fortitudo

srd [srđ] samostalnik moškega spola

1. jeza, **srd** 61: jeza
2. sovraštvo 61: jeza **TMB:** **Serd** -ú m.
NEM.: Der Zorn, Haß LAT.: Ira, odium, rancor

srdit [srđit] pridevnik
jezen, srdit **TMB:** **Serđit** -a -u NEM.: Erzörnt
LAT.: Iratus

srditi (se) [srđiti se srđím se] nedovršni
glagol

1. jeziti se, **srditi se** 61: jeziti se
2. sovražiti 65: sovražiti, zameriti **TMB:**
Serđim se NEM.: Zörnen, Haßen LAT.: Odiffe,
iraſci **KG:** *Serđim* ‘ich zürne’ (str. 77)

srditnost [srđitnost] samostalnik ženskega
spola
jezljivost, vzkipljivost 384: vzkipljivost
TMB: **Serđitnoft** -e f. NEM.: Zornmüthigkeit
LAT.: Iracundia

srebatl [srébatl srébljem] in [srébam]
nedovršni glagol
srebatl 702: piti **TMB:** **Srēblém; Srēbam**
NEM.: Sürfeln LAT.: Sorbillare, forbere
GS: **Srēblém** – lat. *forbillo*: germ. *sürfeln*:
Hebr. שָׂרָפָה *saraph*, uſfit: *forbuit* fonat
Thalmudiftis: Chald. שְׂרָפָה *scherav*, arfit: Arab.
سُورَفَ *scherav*, ſtívít. Razlaga vsebuje nekaj
pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
GS: **Serbam** – *Serbât*, Turcis *Sherbet*. Vide
srēblem. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: srbatl;
srebljati

srebljati [srebljáti srebljâm] nedovršni glagol

srebat 𐌺702: piti **TMB: Sreblâm** NEM.: *Sürfeln* LAT.: *Sorbillare, forbere* PRIMERJAJ: srebat

srebrn [srebr̥n] pridevnik

srebrn TMB: Srebern -a -u NEM.: *Silbern* LAT.: *Argenteus*

srebrnina [srebrnína] samostalnik

ženskega spola

1. srebrne posode 𐌺225: posoda

2. izdelki iz srebra; srebrnina 𐌺128:

kovinski izdelek **TMB: Srebrnina** -e fh.

NEM.: *Silberwerk* LAT.: *Argentea vafa*

srebro [srebr̥ō] samostalnik srednjega spola

srebro 𐌺639: kovina **TMB: Srébrú** -a n.

NEM.: *Das Silber* LAT.: *Argentum* **GS: Srebru**

– germ. *Silber*: inf. Sax. *Sulber*: Angluf.

Sulfer per metathesin. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

sreča¹ [srěča] samostalnik ženskega spola

srečno naključje 𐌺87: dogodek **TMB:**

Srēzha -e fh. NEM.: *Das Glück* LAT.: *Fortuna*

KG: Malu pamete, veliko srezhe (str. 148)

Sreča² [srěča] samostalnik ženskega spola

boginja sreče Fortuna 𐌺349: lastno ime

nekrščanskega človekolikega bitja

KG: Srezha 'Fortuna' (str. 184)

srečati [srěčati srěčam] nedovršni glagol

srečati 𐌺561: premikati se **TMB: Srezham**

NEM.: *Begegnen* LAT.: *Obviare*

srečen [srěčən] pridevnik

srečen KG: Srezhno rajfho 'Glückliche

Reisen' (str. 195)

srečno [srěčno] prislov

srečno TMB: Srezhnu NEM.: *Glücklich*

LAT.: *Fauste*

srečnost [srěčnost] samostalnik ženskega

spola

blaženost, sreča 𐌺70: zaželena reč **TMB:**

Srezhnof -e fh. NEM.: *Die Glückseligkeit*

LAT.: *Felicitas*

sreda¹ [srěda] samostalnik ženskega spola

sredina, sreda 𐌺84: del stvari **TMB: Srēda**

-e fh. NEM.: *Die Mitte* LAT.: *Medium* PRIMERJAJ:

sreda²

sreda² [srěda] samostalnik ženskega spola

sreda, tj. **tretji dan v tednu** 𐌺43: čas ali

njegov del **TMB: Srēda** -e fh. NEM.: *Der*

Mittwoch LAT.: *Dies Mercurii* **GS: Srēda** –

ficut germ. *Mittwoch*, a *medio septimanæ*:

Hung. *serda, szereda*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:

sreda¹

sredbina [sredbína] samostalnik ženskega

spola

sredina 𐌺84: del stvari **TMB: Sredbina**

-e fh. NEM.: *Das Mittel* LAT.: *Medium*

⊗ Natančnejša pomenska opredelitev

je težavna. Oba prevedka pomenita

'središnji, notranji del česa' in 'javnost,

okolje'. Nemški prevedek izkazuje tudi

pomen 'sredstvo', ki je pri *medium* mogoč

tudi v nlat, a se tu pogosteje uporablja

remedium.

sredék [srědøk] samostalnik moškega spola

središče 𐌺84: del stvari **TMB: Srēdk** -a m.

NEM.: *Mittelpunkt* LAT.: *Centrum*

sreden GLEJ: **srednji**

sredica [srědica] samostalnik ženskega spola

krušna sredica 𐌺261: hrana **TMB: Srediza**;

Serdiza -e fh. NEM.: *Die Brodschmole* LAT.:

Medula panis

srednik [srědnik] samostalnik moškega spola

posrednik 𐌺898: človek v medsebojnih

odnosih **TMB: Srednèk** -a m. NEM.: *Ein*

Mittler LAT.: *Mediator*

srednje [srědnje] (**sredno**) prislov

srednje TMB PREGOVOR: **ena srednu umetna**

glava (str. 3)

srednji [srĕdnji] (sreden) pridevnik
srednji TMB: **Srĕdn** -a -u NEM.: Mitterer
 LAT.: Medius

sredno GLEJ: **srednje**

srež [srĕž] samostalnik moškega spola
srež 451: oblak in padavine TMB: **Srĕsh**
 -lha m. NEM.: Monmilch, Mauereiß LAT.:
 Agaricum petræum

srk [sřk srkû] samostalnik moškega spola
požirek 660: pijača TMB: **Sĕrk** -ú m. Siehe
 Polhirk

srkati [sřkati sřkam] nedovršni glagol
srkati, srebati 702: piti TMB: **Sĕrkam**
 NEM.: Sürfel̄n LAT.: Sorbitare **GS: Sĕrkam** –
 onomatopœia, expreffio forbillantis. Razlaga
 vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
 povezav ali trditvev. PRIMERJAJ: srkljati

srkljati [srkljâti srkljâm] nedovršni glagol
srkati, srebati 702: piti TMB: **Sĕrklâm**
 NEM.: Sürfel̄n LAT.: Sorbitare PRIMERJAJ: srkati

srna [sřna] samostalnik ženskega spola
žival srna, latinsko *Capreolus capreolus*
fem. 985: vrsta kopenske divje živali
TMB: Serna -e fh. NEM.: Das Reh LAT.: Dorcas,
 caprea PRIMERJAJ: srnec; srnica²; srnjak

srnec [sřnĕc] samostalnik moškega spola
žival srnjak, latinsko *Capreolus capreolus*
mas. 985: vrsta kopenske divje živali
TMB: Sernz -a m. NEM.: Rehböckchen LAT.:
 Hinnulus capræ PRIMERJAJ: srna; srnjak

srnica¹ [sřnica] samostalnik ženskega spola
 navadno množina **neka goba** 608: vrsta
 gobe TMB: **Serĕnze** fh. NEM.: Eine Art
 Schwâme LAT.: Fungorum species ☉ V TMB
 je iztočnica navedena v množinski obliki.

srnica² [sřnica] samostalnik ženskega spola
žival srna, latinsko *Capreolus capreolus*
fem. 985: vrsta kopenske divje živali TMB:
Serniza -e fh. Siehe Serna PRIMERJAJ: srna

srnjak [sřnják] samostalnik moškega spola
žival srnjak, latinsko *Capreolus capreolus*
mas. 985: vrsta kopenske divje živali
TMB: Sernâk -a m. NEM.: Der Rehbock
 LAT.: Capreolus **KG: Sernek** 'der Rehbock'
 (str. 129) PRIMERJAJ: srna; srnec

srobračina [srobračina] (srobročina)
 samostalnik ženskega spola
trnova goščava, trnovo grmovje 318:
 rastišče grmovja TMB: **Srobratzhina** -e
 fh. NEM.: Dornichtes Gebüsch LAT.: Dumeta,
 rubeta PRIMERJAJ: srobratina

srobrat [sřóbrat] (srobrot) samostalnik
 moškega spola
rastlina navadni dežen, latinsko
Heracleum sphondylium (?) 610:
 vrsta grma TMB: **Srobrât** -a m. NEM.:
 Walddorn LAT.: Agriacantha ☉ Pomenska
 opredelitev izhaja iz nemškega prevedka.
 Latinsko *agriacantha* navajajo le redki
 viri, navadno kot sopomenko za *Spina*
silvestris, kar je pomensko motivirano
 tako kot nemško *Walddorn*, namreč
 'gozdni trn'.

srobratina [srobratína] (srobrotina)
 samostalnik ženskega spola
trnova goščava, trnovo grmovje 318:
 rastišče grmovja TMB: **Srobratina** -e fh.
 NEM.: Dornichtes Gebüsch LAT.: Dumeta,
 rubeta PRIMERJAJ: srobračina

srobročina GLEJ: **srobračina**

srobrot GLEJ: **srobrat**

srobrotina GLEJ: **srobratina**

srp [sřp sřpa] samostalnik moškega spola
srp 150: kmečko orodje za rezanje
TMB: Sĕrp -a m. NEM.: Die Sichel LAT.: Falx,
 fœcula **GS: Sĕrp** – Gallis *ferpe*, eine Hippe,
 Rebmesser, apud Lucil. *serpicula*, quod
 est carniol. *serpiza*: fupea Sr.x. *Tscherper*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: srpica²

srpan mali GLEJ: mali srpan

srpan veliki GLEJ: veliki srpan

srpica¹ [srpíca] samostalnik ženskega spola
rastlina sitec, sitje, latinsko *Scirpus* № 617:
vrsta zelike **TMB: Serpiza -e** fh. NEM.: Binsen,
Sembden LAT.: *Scirpus*

srpica² [srpíca] samostalnik ženskega spola
srpica, pralica, tj. manjšemu srpju
podobno orodje za odstranjevanje
plevela № 148: kmečko orodje za čiščenje
TMB: Sarpèza -e fh. NEM.: Eine Jäthauë,
Krauthacke LAT.: Marra PRIMERJAJ: srp

sršen [sršën sršëna] samostalnik moškega
spola
žival sršen, latinsko *Vespa crabro* № 994:
vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:**
Sershën -shëna m. NEM.: Eine Horniße LAT.:
Afilus, æstrum **GS: Sershen** – onomato-
poetica vox, fonum volantis afili, vel æftri
exprimens. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

st [št] medmet
uporablja se za izražanje opozorila,
naj ogovorjeni utihne, molči **KG:** st,
lht, pst 'still'. Tihu, movzhi 'halts Maul'
(str. 96)

st. [?] krajšava
sveti KG: St. Hieronym, sokup slavenskeh
zherk 'St. Hieronymus Erfinder der
Illyrischen Buchstaben' (str. 152)
⊛ Okrajšava se lahko razveže v slovensko
sveti, nemško *Sankt-* ali latinsko *sanctus*.
PRIMERJAJ: s.; šent²

staklo [stáklo] (steklo) samostalnik
srednjega spola
steklo № 657: steklo **TMB: Stáklju -a** n.
NEM.: Das Glas LAT.: Vitrum **GS: Staklu** – a
stezhem (confluo) vel *staknem* (conflo) ex
præpositione *is* (cum) & obfoleto *taknem*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: sklin

stakniti¹ [staknīti stáknem] dovršni
glagol
združiti, strniti, stakniti № 550: zbirati,
sestavljati **TMB: Staknem stakniti** NEM.:
Zusammenfügen LAT.: Combinare **GS: Staklu**
– a *stezhem* (confluo) vel *staknem* (conflo)
ex præpositione *is* (cum) & obfoleto *taknem*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

stakniti² GLEJ: iztakniti

stakniti oči GLEJ: iztakniti oči

stan [stân stanû] samostalnik moškega spola
1. družbeni sloj; stan № 422: stan
**2. stanje, tj. kar nastopi pri kom kot
posledica določenega duševnega ali
telesnega dogajanja** № 475: obstajanje v
nekem stanju, položaju
3. čreda ovac № 1007: skupina živali **TMB:**
Stân -ú m. NEM.: 1. Der Stand 2. Schafheerde
LAT.: 1. Status, conditio 2. grex ovium
PREDGOVOR: Kedu je taiftë, katir, deslih be
meni en jefik, navëm koku dobru, fnal, be
meni use besëde svojga jefika lapoftil, inu
povëdati v'fianu bil? (str. 4) **GS: Stan** – a
stojim: ficut lat. *status* a *sto*, vel germ. *Stand* a
stehen. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna. **KG:** Jest sem v'stanu petstu
korazov ob eni sapi is tabo k'nogam hoditi
(str. 144)

stanovanje [stanovânje] samostalnik
srednjega spola
stanovanje, prebivališče № 777: del
zgradbe **TMB: Stanovanje -a** n. NEM.: Die
Wohnung LAT.: Habitatio

stanoviten [stanovîtan] pridevnik
stanoviten, stalen, obstojen TMB:
Stanovitn -a -u NEM.: Beständig LAT.:
Constans, stabilis

stanovitnost [stanovîtnost]
samostalnik ženskega spola
stanovitnost, stalnost, obstojnost № 378:

stanovitnost **TMB: Stanovitnoft** -e fh. NEM.: *Standhaftigkeit* LAT.: *Constantia*

star¹ [stár] samostalnik moškega spola
prostorninska mera za žito, pribl. 100 l 430: prostorninska mera **gs: Stâr** –
substantive super. germ. *ein Stâr*, *eina Maaß*
von 1 1/2 Eimer: Ital. *staro* in *Tufcia stjajo*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

star² [stâr stára] pridevnik
star **TMB: Star** -a -u NEM.: *Alt* LAT.: *Senex*,
vetus

starati se [stâрати se stâram se]
nedovršni glagol
starati se 720: rasti, starati se **TMB:**
Stâram se NEM.: *Alt werden* LAT.: *Senescere*

starec [stâræc] samostalnik moškega spola
starec 833: človek glede na starost
TMB: Starz -a m. NEM.: *Ein Alter*, *Greis*
LAT.: *Senecio*

stari [stâri] samostalnik moškega spola
star človek 833: človek glede na starost
KG: Ta mlade, inu ta stare, uffle more umreti
(str. 128) **KG:** Ti stari so sami svoja bolefn
(str. 141) **KG:** Ti stari gratajo dvakrat otrozi
(str. 140)

starikast [staríkast] pridevnik
starajoč se **TMB: Starikaft** -a -u NEM.:
AelteInd LAT.: *Senescens*

starina [starína] samostalnik ženskega spola
stara stvar, starina 43: stvar glede na
starost **TMB: Starina** -e fh. NEM.: *Altes Ding*
LAT.: *Vetera*, *scruta*

starinar [starínar] samostalnik moškega
spola
starinar, tj. **zbiratelj, poznavalec starih**
stvari 841: človek s samostojno
dejavnostjo **TMB: Starinar** -ja m. NEM.:
Ein Antiquar LAT.: *Antiquarius* PRIMERJAJ:
starnik

starnik [starník] samostalnik moškega spola
starinar, tj. **zbiratelj, poznavalec starih**
stvari 841: človek s samostojno
dejavnostjo **TMB: Starnik** -a m. NEM.: *Ein*
Antiquar LAT.: *Antiquarius* PRIMERJAJ: *starinar*

starost [stárost] samostalnik ženskega spola
starost 51: obdobje v človekovem
življenju **TMB: Staroft** -e fh. NEM.: *Das Alter*
LAT.: *Antiquitas*, *ætas*

starostija [starostîja] samostalnik
ženskega spola
grofija 304: dežela **TMB: Staroftya** -e
fh. NEM.: *Eine Graffschaft* LAT.: *Comitatus*
⊕ Možen je tudi pomen 'grofovsko čast,
grofovski naslov; grofovstvo'.

starostnik [starostník] samostalnik
moškega spola
grof 906: posvetni oblastnik **TMB:**
Staroftnik -a m. NEM.: *Ein Graf* LAT.: *Comes*

staroverec [starovêræc] samostalnik
moškega spola
pravoslavac (?) 894: človek glede na
krščansko vero **TMB: Starovirz** -a m. NEM.:
Schismatiker LAT.: *Scifmaticus* PRIMERJAJ:
starovernost

starovernost [starovêrnost]
samostalnik ženskega spola
pravoslavna vera 347: krščanske verske
reči **TMB: Starovirnoft** -e fh. NEM.: *Alter*
Glauben LAT.: *Græca fides* ⊕ Manj verjetno
je mišljena stara, predkrščanska, antična
vera. PRIMERJAJ: *staroverec*

starši [stârši] množinski samostalnik moškega
spola
starši 951: skupina sorodnikov **TMB:**
Starshi -ov m. NEM.: *Die Eltern* LAT.: *Parentes*
KG: *Nimam starshov* (str. 142)

stati [státí stojím] nedovršni glagol
stati 721: biti v določenem telesnem
položaju **TMB: Stojim stâti** NEM.: *Stehen*
LAT.: *Stare*, *confîtere* **GS: Stojim** – lat. *sto*:

germ. *stehen*: gr. ἵστᾶω. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

statva [stâtva] samostalnik ženskega spola
statve 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
TMB: Statuva -e fh. NEM.: *Weberstuhl* LAT.: *Machina textoris*

stava [stâva] samostalnik ženskega spola
položaj, lega, stava 475: obstajanje v nekem stanju, položaju
TMB: Stâva -e fh. NEM.: *Der Satz* LAT.: *Pofitio* ☉ Natančnejša pomenska opredelitev ni mogoča, ker sta tudi nemški in latinski prevedek večpomenska. PRIMERJAJ: stavek

stavek [stâvək] samostalnik moškega spola
1. skupina desetih pokonci postavljenih snopov 246: kup snopov ali sena
2. položaj, lega, stava 281: krajevnost
TMB: Stavk -a m. NEM.: 1. *Getreidmännchen* 2. *Satz* LAT.: 1. *Manipuli decem* 2. *Pofitio*
PRIMERJAJ: stava

staviti [stâviti stâvim] nedovršni glagol
1. postaviti, posaditi, položiti 13: postavljati gor
2. staviti, tj. **dogovoriti se s kom, da tisti, čigar trditev ni pravilna, dá določeno stvar ali plača določeni znesek** 752: igrati
TMB: Stavem staveti NEM.: *Setzen, wetten* LAT.: *Ponere* **KG: Stavem, -vel, -vlen, -viti** 'stellen, setzen' (str. 110)

stavnica [stâvnica] samostalnik ženskega spola
svečnik 182: priprava za svetenje
TMB: Stavneza -e fh. NEM.: *Lichtmeßleichter* LAT.: *Candelatron* ☉ Nemški prevedek pomen omejuje na svečnik, ki se uporablja na svečnico.

steber [stəbər] samostalnik moškega spola
steber 777: del zgradbe
TMB: Stebr -a m. NEM.: *Eine Saule* LAT.: *Columna* ☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

steči [stéči stécem] dovršni glagol
tekoč priti skupaj; steči se 577: premikati se (o tekočinah)
GS: Staklu – a *stezhem* (*confluo*) vel *staknem* (*confluo*) ex *præpositione is* (*cum*) & obfoleto *taknem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

sted [stēd] (stid)
pristanišče 311: pristanišče
GS: Stēd – *stiid*, *portus*: *Notkerus habet Stedi*, *probabilius a lat. statio*: germ. *Gestade*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Hapaks legomenon.

stegati GLEJ: **iztegati**

stegniti GLEJ: **iztegniti**

stegniti se [stegnīti se stēgnem se] (*iztegniti se*) dovršni glagol
umreti 441: umreti
TMB: Stēgniti se NEM.: *Sterben* LAT.: *Animam agere*

stegno [stégno] samostalnik srednjega spola
stegno 972: del človeka ali živali
TMB: Stēgnu -a n. NEM.: *Die Hüfte* LAT.: *Femur*
GS: Stēgam – ex quo *Stēgnu*: germ. *strecken* intercalata *r* litera, & *g* in affine *k* permutato. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

stegovati GLEJ: **iztegovati**

steja [stéja] (steje) samostalnik ženskega spola

notranja stena v peči 779: del zgradbe, ki je v zvezi z ogrevanjem
TMB: Steja -e fh. NEM.: *Innere Ofenwand* LAT.: *Latus præfurnii, formacis* ☉ V posthumni izdaji ABC iz leta 1808 je na str. 39 navedeno *Steje* 'das Ofenloch', tj. 'odprtina v peči'.

steje GLEJ: **steja**

stekeh [stékəh] (steph) samostalnik moškega spola
TMB: Stêkèh -a m. *Siehe Steph* ☉ Sestavka *steph* v TMB ni. Ker je tudi *stekeh* hapaks

legomenon, besedi ni mogoče pomensko opredeliti.

steklina [steklína] samostalnik ženskega spola
steklina 17: bolezen **TMB: Steklina** -e fh.
NEM.: Die Windsucht LAT.: Rabies

stekli pes [stékli pə̀s] samostalniška zveza
moškega spola

stekel pes 988: bolna domača žival **TMB: Stéklè pès**
NEM.: Windiger Hund LAT.: Canis rabidus

steklo GLEJ: **staklo**

stekva [stèkva] samostalnik ženskega spola
jama za zbiranje deževnice 341: jama z vodo
TMB: Stèqva -e fh. NEM.: Regencistern
LAT.: Cifterna

s tem bolj [s tèm bòlj] prislovna zveza
toliko bolj, tem bolj **TMB: Stèmbèl** NEM.:
Desto mehr LAT.: Tanto magis **KG: Stem bole**
'sehr, über die Massen wohl' (str. 93)

stena [stèna] samostalnik ženskega spola
stena 777: del zgradbe **TMB: Stèna** -e fh.
NEM.: Die Wand LAT.: Paries, latus **GS: Stèna**
– a gr. στενός, angustus, per antiphraſin
paries extensus. σκηνή tabernaculum: Chald.
ܫܚܝܫ *schechan* habitavit. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

stenaar [stènar (?)] samostalnik moškega
spola

tesar 866: tesar **TMB: Stenaar** -ja m.
NEM.: Ein Zimmermann LAT.: Faber lignarius
KG: Teflār, Stenaar 'Zimmermann' (str. 114)
PRIMERJAJ: stenovc; tesar

stenaarica [stènarica (?)] samostalnik
ženskega spola
tesarjeva žena 841: človek s samostojno
dejavnostjo **KG: Stenaarza** 'Zimmermannswe-
ib' (str. 115)

stenica [steníca] samostalnik ženskega spola
žival stenica, latinsko *Heteropteron* 994:

vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB:**
Steniza -e fh. NEM.: Eine Wanze LAT.: Cimex

stenidlo [stenídlo] samostalnik srednjega spola
kazalec pri sončni uri 160: del ure
TMB: Stenidlu -a n. NEM.: Sonnenuhrzeiger
LAT.: Gnomon ☉ Verjetno bohemizem,
prim češko *stínidlo*, danes 'senčnik'.

stenovec [stènovəc] samostalnik moškega
spola

tesar 864: gradbenik **TMB: Stènovz** -a m.
Siehe **Stenaar** PRIMERJAJ: stenaar

steph GLEJ: **stekeh**

steropelj [sterōpəlʲ sterōpəlʲna]

samostalnik moškega spola

vrsta helebarde 199: orožje

TMB: Stèrōpel -na m. NEM.: Eine Helleparte
LAT.: Bipennis

steska [stèška] samostalnik ženskega spola
koroško **leseno korito, umetna struga, po kateri je speljana voda na mlinsko kolo;**
raka 792: zgradba za vodo **GS: Stèjska** –
Vindis aquæductus ad molendinum Carniolis rāke. PRIMERJAJ: rake

steza [stəzà] samostalnik ženskega spola
steza 553: cesta, pot **TMB: Stèfa** -e fh.
NEM.: Pfad, Steigweg LAT.: Semita **GS: Stèfa**
– apparat in germ. *Steg*, & lat. *investigo*.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev. **KG: Stèfa**
(pèshpot) 'Der Fußsteig' (str. 192) ☉ Zapis
v TMB je domnevno zmoten namesto
pričakovanega *Stèfa*.

stezovati [stèzovátì stèzùjem]

(*iztezovati*) nedovršni glagol

raztezati, iztegovati 581: premikati **TMB:**
Stéfùjem NEM.: Ausstrecken LAT.: Expandere

stežaj [stèžàj] prislov

z iztegnjenimi rokami in nogami

TMB: Stèfhāj NEM.: Ausgespannt, ausge-
streckt LAT.: Expanſis manibus, pedibusque

stid GLEJ: **sted**

stikati GLEJ: **iztikati oči**

stikoma [stîkoma] prislov

1. tako, da je popolnoma, dokončno uničeno

2. natančno odtehtano, uravnoreženo

TMB: **Stikama** NEM.: 1. Wurzab 2. Genau

gewogen LAT.: 1. Stirpitus 2. Æquilibrare

⊕ Besedo s prevedkom 'wurz ab' navaja samo še Gutsman, drugje je znana le v pomenu 'tako tesno, da se stika'.

PRIMERJAJ: dotikoma; tik²

stip [ʔ] samostalnik moškega spola

uščip v lice № 727: udarec, udarjanje

TMB: **Stip** -a m. NEM.: Wangenzwicker

LAT.: Genarum vellitatio

stiranec GLEJ: **iztiranec**

stirati GLEJ: **iztirati**

stis [stîs] samostalnik moškega spola

tisk, natis № 542: tisk **TMB:** **Stis** -a m. NEM.:

Der Druck LAT.: Preßlio typus PRIMERJAJ: vtis;

vtisek

stiska [stîska] samostalnik ženskega spola

stiskalnica, preša № 185: stiskalnica za

grozdje **TMB:** **Stiska** -e fh. NEM.: Die Presse

LAT.: Torcular, prælum PRIMERJAJ: preša

stiskalec GLEJ: **stiskavec**

stiskalnica [stiskâunica] samostalnik

ženskega spola

tiskalni stroj № 176: pripomoček za pisanje

ali slikanje **TMB:** **Stiskavneza** -e fh. NEM.:

Preßmaschine LAT.: Torcular

stiskan [stîskan] pridevnik

natisnjen **ABC:** V' LUBLANI So ftiskane,

inu fe dobe naprodej per JAN. FRIDRIHU

EGERJU (1794, str. 1)

stiskar [stiskâr] samostalnik moškega spola

kdor stiska № 821: človek **TMB:** **Stiskâr**

-ja m. NEM.: Der Drucker LAT.: Compressor

⊕ Pomena ni mogoče natančneje opredeliti. Pomen 'tiskar' se zdi kljub navedbi *stiskarija* 'tiskarna' manj verjeten, saj tega Pohlin praviloma ponatanči tako v nemščini kot latinščini, glej *stiskavec*.

stiskarija [stiskarîja] samostalnik

ženskega spola

tiskarna № 289: tiskarna **TMB:** **Stiskarya** -e

fh. NEM.: Buchdruckerey LAT.: Typographæum

KG: **Stiskaria** 'Druckerey' (str. 120)

stiskati [stîskati stîskam] nedovršni glagol

stiskati № 727: tolči, bosti **TMB:** **Stiskam**

NEM.: Drucken LAT.: Premere PRIMERJAJ:

stisniti

stiskavec [stiskâvəc] (stiskalec)

samostalnik moškega spola

tiskar № 853: izdelovalec knjig

TMB: **Stiskavz** -a m. NEM.: Buchdrucker

LAT.: Typographus PRIMERJAJ: vtiskavec

stisniti [stîsniti stîsnem] dovršni glagol

stisniti № 727: tolči, bosti **TMB:** **Stisnem**

ftisneti Siehe **Stiskam** PRIMERJAJ: stiskati

sto [stô] števnik

sto **TMB:** **Stu** NEM.: Hundert LAT.: Centum

stobart [stôbart] prislov

stokrat **TMB:** **Stubart** NEM.: Hundertmal

LAT.: Centies PRIMERJAJ: stokrat

stogla [stôgla] samostalnik ženskega spola

navadno množina **trak za pritrjanje hlačnic;**

podveza № 131: del oblačila ali obutve

TMB: **Stôgle** fh. NEM.: Hosensbänder LAT.:

Periscelides **GS:** **Stôgle** – alibi *shtogli* a

germ. *Stahl*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ⊕ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

stoglar [stôglar] (stoglavar; stuglar)

samostalnik moškega spola

poveljnik, kapetan, stotnik № 909: vojaški

poveljnik **TMB:** **Stûglar** -ja m.

NEM.: **Ein Hauptmann** LAT.: **Centurio**

⊗ Zaradi Gutsmanovega navedka *stoglarvar* 'Hauptmann' je beseda verjetno nastala s kontrakcijo po odpadu medsamoglasniškega v v hitrem govoru.

stoglarvar GLEJ: **stoglar**

stoj [stój (?)] medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,
naj se ogovorjeni ustavi **KG: Bo! boha!**
stoj! pozhasu! 'halt an! langsam!' (str. 97)

stoje [stojé] prislov
v stoječem položaju; **stoje TMB: Stojé**
NEM.: **Stehend** LAT.: **Stando**

stojni [stōjni] (stonji) pridevnik
sestoječ iz stotih delov (?) **TMB: Stujne**
-a -u NEM.: **Der Hundertste** LAT.: **Centenarius**
⊗ Nemški prevedek je sicer vrstilni števnik
'stoti', latinski pa pridevnik 'stoleten'.

stokanda GLEJ: **štokanda**

stokati [stókati stōkam] nedovršni glagol
stokati, ječati, vzdihovati № 491: oglašati
se od žalosti **TMB: Stōkam** NEM.: **Kreisten**
LAT.: **Ilia ducere**

stokrat [stōkrat] prislov
stokrat TMB: Stukrat LAT.: **Siehe Stubart**
PRIMERJAJ: **stobart**

stol [stōu] samostalnik moškega spola
stol № 216: sedež ali ležišče **TMB: Stol** -a m.
NEM.: **Der Stuhl** LAT.: **Sedes, fella**

stolna cerkev [stōlna cērkev] samo-
stalniška zveza ženskega spola
stolna cerkev, stolnica № 783: krščanska
verska zgradba **TMB: Stolna zirkuv** NEM.:
Kathedralkirche LAT.: **Ecclesia cathedralis**

stonji GLEJ: **stojni**

stop [stōp] samostalnik moškega spola
stopnice № 777: del zgradbe **TMB: Stop** -a
m. NEM.: **Leiter, Treppe** LAT.: **Scala**

stopa [stōpa] samostalnik ženskega spola
navadno množina **stopa**, tj. **lesena priprava,**
v kateri se s tolčenjem odstranjuje trši
ovoj žitnih zrn № 286: del mlina **TMB:**
Stōpe fh. NEM.: **Stampfmühl** LAT.: **Piftrinum**
⊗ V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki.

stopala [stopála] samostalnik ženskega
spola
1. spodnji del stopala; podplat № 878: del
človeka
2. spodnji del obuvala; podplat № 131:
del oblačila ali obutve **TMB: Stopála** -e fh.
NEM.: **Die Fußsole** LAT.: **Planta pedis, folea**

stopati [stōpati stōpam] nedovršni glagol
stopati № 561: premikati se **TMB: Stōpam**
NEM.: **Tretten** LAT.: **Gradi GS: Stōpem** – &
frequentativum stōpam: Notkero *stephen*
significat quod hodiern. germ. *steigen:* inf.
Sax. stappen ire: Anglof. *steppan.* Angl. *step:*
Holl. stap: gr. **στειβειν,** **tretten.** Vide *Shtapam.*
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: **stopiti; štapati**

stopinja [stopínja] samostalnik ženskega
spola
sled noge na podlagi; stopinja № 634:
človeška ali živalska sled **TMB: Stopina** -e fh.
NEM.: **Fußstapfen** LAT.: **Vestigium**

stopiti [stōpiti stōpim (?)] dovršni glagol
stopiti № 561: premikati se **TMB: Stopem**
stopiti NEM.: **Tretten** LAT.: **Gradi GS: Stōpem**
– & **frequentativum stōpam:** Notkero *stephen*
significat quod hodiern. germ. *steigen:* inf.
Sax. stappen ire: Anglof. *steppan.* Angl. *step:*
Holl. stap: gr. **στειβειν,** **tretten.** Vide *Shtapam.*
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: **stopati; štapati**

stopnica [stōpníca] samostalnik ženskega
spola
talilna peč, plavž № 788: talilna peč
TMB: Stopniza -e fh. NEM.: **Schmelzofen**
LAT.: **Conflatorium**

stoprav [stôprav] členek
poudarja trditev ali intenzivnost dejanja;
prav, ravno **TMB: Stuprav** NEM.: Genau,
recht LAT.: Adcurate

storija [stôrija (?)] samostalnik ženskega
spola
odeja, preproga, iz ločja spletena zavesa
≡ 221: hišni tekstil **TMB: Storijsa** -e *fh.* NEM.:
Eine Binsendecke LAT.: Teges **GS: Storijsa**
– gr. στοπέω: lat. *sterno*: germ. *streuen*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

storiti [storîti storím] dovršni glagol
1. storiti, narediti ≡ 81: delati, truditi se
2. imeti za posledico ≡ 81: delati, truditi
se **TMB: Sturim** NEM.: Thun, machen LAT.:
Facere **KG: Sturim**, -ril, -rjen, -riti 'machen,
thun' (str. 110) **KG: Dobru** shiveti stury dobro
umreti (str. 141)

storjen [storjèn] pridevnik
narejen, storjen **ABC: Po** sturjenimu delu je
dobru pozhivati (1794, str. 19)

stradati [strádati strádam] nedovršni
glagol
gladovati, stradati ≡ 819: živeti v
pomanjkanju **TMB: Strádam** NEM.: Hunger
leiden LAT.: Famere

strah [strâh strahû] samostalnik moškega
spola
strah ≡ 66: strah **TMB: Strah** -ú *m.* NEM.:
1. Die Furcht 2. Schrecken LAT.: 1. Timor 2.
Horror **KG: Strah**, -hú 'der Schrocken, die
Forcht' (str. 109)

strahopezdljiv [strahopæzdljív]
pridevnik
bojazljiv, plašen **TMB: Strahopædliv** -a -u
NEM.: Feigherzig, furchtsam LAT.: Ignavus,
timudus

strahovati [strahováti strahûjem]
nedovršni glagol
pripravljati k poslušnosti, ubogljivosti;

krotiti ≡ 346: krotiti **TMB: Strahûjem**
NEM.: Zum gehorsam bringen LAT.: Domare,
dominari, coercere

strahoviten [strahovîtən] pridevnik
grozen, strašen **TMB: Strahovîtn** -a -u
NEM.: Fürchterlich LAT.: Horrendus

stramor [strámor] samostalnik moškega
spola
velikan, orjak ≡ 964: človek glede na
velikost in težo **TMB: Strâmór** -ja *m.* NEM.:
Riese, Heyduck LAT.: Gigas

stran [strân strani] samostalnik ženskega
spola
bočni del trupa od kolka do rame; stran
≡ 972: del človeka ali živali **TMB: Strân** -y
fh. NEM.: Die Seite LAT.: Pars, latus **KG: Serze**,
stran, urat, glava, inu fobji mene bole
(str. 140)

strani [stráni] medmet
uporablja se za izražanje želje, ukaza,
naj se ogovrjeni umakne; stran **TMB:**
Stráni! NEM.: Auf die Seite! LAT.: Apage fis!
KG: Strani 'auf die Seite' (str. 96)

stranica [straníc] samostalnik ženskega
spola
navadno množina **stranski del, stranica** ≡ 84:
del stvari **TMB: Stranize** *fh.* NEM.: Seitentheile
LAT.: Partes laterales ☉ V TMB je iztočnica
navedena v množinski obliki.

strast [sträst (?) strâsti (?)] samostalnik
ženskega spola
čustvo, strast ≡ 711: spolno poželenje
TMB: Straft -e *fh.* NEM.: Die Anmuthung
LAT.: Affectus

strašiti [strašîti strâšim] nedovršni glagol
strašiti ≡ 520: groziti **TMB: Strashem** -shiti
NEM.: Schrecken LAT.: Terrere

strašljiv [strašljív] pridevnik
1. ki vzbuja strah
2. bojazljiv **TMB: Strashliv** -a -u

NEM.: Schreckbar LAT.: Terribilis **ABC:** Ta ftraschlivi Otrok (1794, str. 27)

Strašnica [strašnica] samostalnik ženskega spola

navadno množina **boginja maščevanja Furija** **¶** 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Strashnize** *fh.* NEM.: Die Höllenfurien LAT.: Furiae **KG: Drafhéne, Drafnize, strashnize** 'Furien, Höllgöttinen' (str. 184) **⊙** V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. **PRIMERJAJ:** Dražena; Dražica; Dražnica

strašnik [strašník] samostalnik moškega spola **strah**, tj. **nematerialno bitje, ki se pojavi v grozljivi obliki** **¶** 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **TMB: Strashnik** -a m. NEM.: Poltergeist LAT.: Lemures

strašno [strašnō] prislov **strašno** **TMB: Strashnu** NEM.: Fürchterlich LAT.: Horrende

straža [strāža] samostalnik ženskega spola **straža** **¶** 967: skupina vojakov **TMB: Strāsha** -e *fh.* NEM.: Wache, Piquet LAT.: Vigiliæ, excubiæ **GS: Strafha** – Hung. *strasa* a *firefhem*, vigilans expecto. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

stražan [stražán] samostalnik moškega spola **vojak, ki straži državno mejo** **¶** 966: vojak **TMB: Strafhân** -a m. NEM.: Ein Karbonist LAT.: Limitum cuftos

strd [střd strđû] samostalnik moškega spola **sat, satje** **¶** 800: domovanje žuželk, mrčesa **TMB: Stěrd** -ú m. NEM.: Honigsaum LAT.: Favus mellis **PREDGOVOR:** Tem buqvam be bil fnal enu nafnanu ime: Volnâk dati, v'katiremu 24. pajnov polneh satovja, medú, voskâ, fterdú, falóge, obnófhne itdr, tuje: tolkajn besédy, katire je Kraynska zhebela po Abecedikarski verfti skupfnosila (str. 1)

strden [strđēn] pridevnik **1. sladek kot med**

2. narejen iz medu; meden **TMB: Sterđen** -a -u NEM.: Honigfließend LAT.: Melleus

strditi [strđiti strđim] in [strđím] dovršni glagol

1. strditi **¶** 40: utrjevati

2. strditi se **¶** 100: zgoščati se

TMB: Strđēm; Sterdim fterditi NEM.: Härten LAT.: Durefcere **⊙** Nemški pomen kaže na prvi, latinski na drugi pomen.

streči [strěči strěžēm] nedovršni glagol **streči, servirati** **¶** 112: dajati **TMB: Strěfhēm** ftrezhi NEM.: Aufwarten LAT.: Miniftrare

streha [strěha] samostalnik ženskega spola **streha** **¶** 777: del zgradbe **TMB: Strěha** -e *fh.* NEM.: Das Dach LAT.: Tectum **GS: Strěha** – a gr. στέγος lat. *tectum*: Angl. *Theke*: germ. *Dach* a *Decke*: Hebr. תחת affinia funt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

strela [strěla] samostalnik ženskega spola **1. strela** **¶** 685: svetlobni vremenski pojav **2. strelica, puščica** **¶** 199: orožje **TMB: Strěla** -e *fh.* NEM.: 1. Der Strahl 2. Der Pfeil LAT.: 1. Fulmen 2. Sagitta Jaculum **GS: Strěla** – a gr. ἔλαστρον agito; unde germ. *Strahl*; *der Strahl hat ihn getödet, njega je ftrela uwyla* ajt Carniolus. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditve.

strelec [strěləc] samostalnik moškega spola **strelec** **¶** 966: vojak **TMB: Strělz** -a m. NEM.: Der Schütz LAT.: Jaculator

streljaj [strěljâj] samostalnik moškega spola **strel** **¶** 534: upravljanje z orožjem **TMB: Strelaj** -a m. NEM.: Ein Schuß LAT.: Ictus, jactus

streljati [strěljati strěljam] nedovršni glagol **streljati** **¶** 534: upravljati z orožjem **TMB: Strělam** NEM.: Schiessen LAT.: Jaculari

stremen [stremēn (?)] samostalnik moškega spola

pesek, prod Ꞥ 637: kamen, kamenina **TMB: Strémęn** -a m. NEM.: Der Gries LAT.: Crinum **GS: Stremęn** – a *tarem* quali lapis contritus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: skremen; stremenek

stremenek [stremęnək] samostalnik moškega spola

1. kamen iz proda, gramoza Ꞥ 637: kamen, kamenina

2. utežna mera pribl. 1,5 g Ꞥ 431: utežna mera **TMB: Stremęnk** -a m. NEM.: 1. Griesstein 2. Skrupelgewicht LAT.: 1. Glarena 2. Scrupulus PRIMERJAJ: skremen; stremen

strešen GLEJ: **strešni**

strešni [stręšni] (**strešen**) pridevnik ki je v zvezi s streho; **strešni KG: Taiste**, kateriga hisha je pogorella, je od streshnega slemena powit na mestu oblehal 'Jener, dessen Hause abgebrunnen, ist von dem Dachfürsten erschlagen auf der Stelle liegen geblieben' (str. 138)

strešnik [stręšnik] samostalnik moškega spola

1. kos strešne opeke; strešnik Ꞥ 777: del zgradbe

2. kdor nosi čelado Ꞥ 910: človek glede na obleko **TMB: Streshnęk** -a m. NEM.: 1. Dachziegel 2. Mit einer Sturmhaube bedeckter LAT.: 1. Tegula plana 2. Cudone tectus

streljiv [streljív] pridevnik varčen, gospodaren, skrben **TMB: Streffliv** -a -u NEM.: Sparsam LAT.: Frugalis

strežnik [stręžnik] samostalnik moškega spola

strežnik, strežaj Ꞥ 871: uslužbenec

TMB: Strefhnęk -a m. NEM.: Ein Aufwarter LAT.: Minifter

strgalo [strgálo] samostalnik srednjega spola

ribež, strgalo Ꞥ 146: kuhinjski pripomoček

TMB: Stergálu -a n. NEM.: Reibeisen LAT.: Radula

strgan [střgan] pridevnik **razcapan, strgan TMB: Stergàn** -a -u NEM.: Zerlumpt LAT.: Lacer

strgati¹ [střgati střgam] dovršni glagol **obrabiti, raztrgati, strgati** Ꞥ 629: ponositi obleko **TMB: Abnützen** NEM.: Atterere **ABC: Stergam** ☉ 2

strgati² [střgati střžem] nedovršni glagol **ribati, strgati** Ꞥ 620: rezati, trgati **TMB: Sterfhēm** ftergati NEM.: Schaben, reiben LAT.: Scabere, radere **GS: Sterfhæk** – a *střfhēm*; quia canit in fimilem foni radentis vel dolantis asferes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

strgon [strgõn] samostalnik moškega spola **strgalo za odstranjevanje dlak pri strojenju kož** Ꞥ 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Stergõn** -a m. NEM.: Gerbermesser LAT.: Anfarium

strgotina [strgotína] samostalnik ženskega spola

opilek Ꞥ 478: kovinski odpadek **TMB: Strgotina** -e fh. NEM.: Feilspänne LAT.: Ramentum

strgulja [strgúlja] samostalnik ženskega spola **lesena lopatica za mesenje testa** Ꞥ 146: kuhinjski pripomoček **TMB: Stergûla** -e fh. NEM.: Das Knätscheid LAT.: Spatha

stric [stríc] samostalnik moškega spola **stric, tj. očetov brat** Ꞥ 950: sorodnik ipd. **TMB: Striz** -a m. NEM.: Ein Vetter LAT.: Patruus

striči [stríči strížem] nedovršni glagol **striči** Ꞥ 620: rezati, trgati **TMB: Strifhem** ftrizhi NEM.: Scheeren LAT.: Tondere

strigalica [strígalica] (**štrigalica**) samostalnik ženskega spola

žival strigalica, latinsko *Forficula auricularia* № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Shtrigàlza** -e fh. NEM.: Ein Ohrenwurm LAT.: Fullo, scolopendra **GS: Strigalza** – a *shtrifshem*; quia caudam habet ut forfices: vel a Τρῦζω: lat. *frideo*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

strižalo [strižálo] samostalnik srednjega spola škarje, nož za striženje ovac № 180: orodje za rezanje, sekanje **TMB: Strifhálu** -a n. NEM.: Ein Wollsheer LAT.: Culter tonforius, forfex

strmo [strmô] prislov
strmo **TMB: Stermú** NEM.: Abhängig, gäh LAT.: Declive

strmočina [strmočína] samostalnik ženskega spola
strmina № 337: vzpetina **TMB: Stermzhina** -e fh. Siehe *Stermota* PRIMERJAJ: stermota

strmota [strmóta] samostalnik ženskega spola
strmina № 337: vzpetina **TMB: Stèrmóta** -e fh. NEM.: Der Abhang LAT.: Acclivitas PRIMERJAJ: strmočina

strmoviten [strmovîṭən] pridevnik
strm **TMB: Stermovitn** -a -u NEM.: Abhängig LAT.: Acclivis, declivis

strn [střn (?) střni (?)] samostalnik ženskega spola
žetev № 275: pobiranje pridelka **TMB: Stèrn** -e fh. NEM.: Aerndzeit LAT.: Meffis **GS: Stern** – unde germ. *Aernde* prospicit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

strnad [strnâd] samostalnik moškega spola
ptica strnad, latinsko *Emberiza citrinella* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Sternad** -a m. NEM.: Ein Goldhammer LAT.: Galgulus

strnišče [strníšče] samostalnik srednjega spola

požeto polje; strnišče № 320: kmetijsko zemljišče z eno rastlinsko vrsto **TMB: Sternishe** -a n. NEM.: Stoppelacker LAT.: Stipuletum **KG: Sternishe** 'abgeschchnittener Acker' (str. 120)

stročje [strôčje] samostalnik srednjega spola
stročje № 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Strozhje** -a n. Siehe *Strok* PRIMERJAJ: strok

strohljiv [strohljív] pridevnik
ki strohni, podvržen trohnenju; strohljiv **ABC: ftrohliivi shivot** (1794, str. 14)

stroj [stròj (?)] samostalnik moškega spola
strojilo, lužilo, tj. tekočina za strojenje
kož № 655: strojilo **TMB: Stroj** -a m. NEM.: Die Beiße, Beitze LAT.: Maceratio

strojiti [strójiti (?) strôjim (?)] nedovršni glagol
strojiti kože, izdelovati usnje № 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Strojem** ftojeti NEM.: Leder ausarbeiten LAT.: Corium fabricare

strok [stròk] samostalnik moškega spola
strok № 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Strok** -a m. NEM.: Die Hülse LAT.: Siliqua, putamen PRIMERJAJ: stročje

strom [stròm] samostalnik moškega spola
drevesno deblo № 604: drevesni del **TMB: Strom** -a m. NEM.: Der Stamm LAT.: Stipes ☉ Beseda verjetno ni bohemizem, glej Bezljaj, ESSJ III, 332 s.

strop [stròp] samostalnik moškega spola
strop № 777: del zgradbe **TMB: Strop** -a m. NEM.: Die Decke LAT.: Laquear, tabulatum

stropnica [strópnica] samostalnik ženskega spola
stropna deska № 777: del zgradbe **TMB: Stropnèza** -e fh. NEM.: Eine Pfoste LAT.: Postes afferes

strošek GLEJ: strožeg

strožeg [strôžəg] (**strošek**) samostalnik moškega spola
zakupnina 𐌺 73: plačilo **TMB: Strôfhèg -a m.** NEM.: Bestandgeld LAT.: Censu

struga [strúga] samostalnik ženskega spola
rečni rokav 𐌺 340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Strúga -e fh.** NEM.: Ein Arm des Flusses LAT.: Brachium, cornu fluvii

struna [strúna] samostalnik ženskega spola
struna 𐌺 172: del glasbila **TMB: Strúna -e fh.** NEM.: Die Saite LAT.: Chorda **GS: Strúna – unde germ. Strang: & fic lat. strangulo huc referri potest.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

strunar [strúnar] samostalnik moškega spola
izdelovalec strun; strunar 𐌺 857: izdelovalec strun **TMB: Strúnar -ja m.** NEM.: Saitenmacher LAT.: Chordifex

strup [strûp] samostalnik moškega spola
strup 𐌺 658: strup **TMB: Strup -a m.** NEM.: Das Gift LAT.: Venenum

strupen [strupêñ] pridevnik
strupen **TMB: Strupen -a -u** NEM.: Giftig LAT.: Venenatus

strupijan [strupijân] samostalnik moškega spola
žival škorpion, latinsko *Scorpio* 𐌺 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Strupijan -a m.** NEM.: Der Skorpion LAT.: Scorpio PRIMERJAJ: skrakek

strupovid [strupovîd] samostalnik moškega spola
(orientalsko) bajeslovno kači podobno bitje, ki ubija s pogledom; bazilisk 𐌺 94: živaloliko bajeslovno bitje **TMB: Strupovid -a m.** NEM.: Der Basiliske LAT.: Bafiliscus **KG: Strupovid 'Basilischk' (str. 123)**

stržati [stržáti stržím] nedovršni glagol
štrleti 𐌺 817: štrleti **TMB: Sterfhim** NEM.: Hervorragend LAT.: Prominere

stržek [stržäk] samostalnik moškega spola
ptica stržek, latinsko *Troglodytes troglodytes* 𐌺 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Sterfhèk -a m.** NEM.: Zaunkönigchen LAT.: Troglodytes **GS: Sterfhèk – a sterfhém; quia canit in fimilem foni radentis vel dolantis afferes.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

stržen [stržêñ] samostalnik moškega spola
1. notranji, osrednji del debla; stržen 𐌺 604: drevesni del
2. stržen tvora, furunkla 𐌺 35: oboleli del človeka **TMB: Sterfhèn -a m.** NEM.: 1. Baum- 2. Wundkern LAT.: 1. Ægis 2. Caput ulceris PRIMERJAJ: drezen²

stud [stûd] samostalnik moškega spola
čistost, čednost, moralna neoporečnost 𐌺 371: moralna čednost **TMB: Stud -a m.** NEM.: Die Keuschheit LAT.: Castitas PRIMERJAJ: studnost

studen [stúdøn] pridevnik
čist, čednosten, moralno neoporečen **TMB: Studn -a -u** NEM.: Rein, klar, keusch LAT.: Castus, purus

studenčina [studêñčina] samostalnik ženskega spola
studenčnica, tj. voda iz studenca 𐌺 662: voda **TMB: Studenzhena -e fh.** NEM.: Brunquelle LAT.: Fons, puteus

studenec [studénəç] samostalnik moškega spola
studenec 𐌺 340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB: Studênz -a m.** NEM.: Der Brunn LAT.: Fons, puteus

studnost [stúdnost] samostalnik ženskega spola
čistost, čednost, moralna neoporečnost 𐌺 371: moralna čednost **TMB: Studnoft -e fh.** NEM.: Die Reinigkeit LAT.: Puritas PRIMERJAJ: stud

stoglar GLEJ: stoglar

stvar [stvâr stvarî] samostalnik ženskega spola
kar je ustvarjeno; stvar № 681: stvar
TMB: Stvar -y fh. NEM.: Das Geschöpf
 LAT.: Creatura

stvarca [stvârca] samostalnik ženskega spola
element, prvina № 681: stvar **TMB:**
Stvarèza -e fh. NEM.: Das Element LAT.:
 Elementum ☉ Zapis, ki kaže na *stvârca*, je
 domnevno hiperkorekten.

stvariti [stvâriti stvârim] nedovršni glagol
ustvarjati № 81: delati, truditi se **TMB:**
Stvarem stvarjen, stvariti NEM.: Schöpfen,
 erschaffen LAT.: Creare, condere **GS: Stvarim**
 – ad differentian a *sturim*, ad quod materia
 requiritur, ex qua aliquid fiat. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

stvarjenje [stvarjénje] samostalnik
 srednjega spola
nastanek, začetek obstoja № 96: začetek
ABC: od sazhetka mojiga stvarjenja (1789,
 str. 21)

stvarnik [stvârnîk] samostalnik moškega
 spola
stvarnik № 93: človekoliko krščansko
 duhovno bitje **TMB: Stvarnek** -a m. NEM.:
 Der Schöpfer LAT.: Creator **ABC: Stvarnik**
 (1789, str. 23)

suh [sûh] pridevnik
suh, tj. **ki ni moker** **TMB: Suh** -a -u NEM.:
 Dûrr LAT.: Siccus, aridus **GS: Suh** – Syr. סִיחַ
 Hebr. סִיחַ, *ziche*: lat. *ficus*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:**
 Suh, -ha, -hu 'dûrr, knasterend, trâuge' (str. 109)

suha [súha] samostalnik ženskega spola
pomanjkanje denarja № 549: pomanjkanje
TMB: Sûha -e fh. NEM.: Geldmangel LAT.:
 Defectus pecuniae

suhota [suhóta] samostalnik ženskega spola
suša № 453: suša **TMB: Suhóta** -e fh. NEM.:
 Die Dörre LAT.: Ariditas

suhotina [suhotína] samostalnik ženskega
 spola
suha, presušena vroča zemlja № 333:
 zemljišče **TMB: Suhotina** -e fh. NEM.: Hitzige
 Erde LAT.: Terra arida

suk [sûk] samostalnik moškega spola
sukanje, vrtenje (?) № 561: premikanje
GS: Suk – *sukanz* a *sukam* gr. κωκῶω, liquida
 misceo: ἡϣ *sug coquere scil. placentas*.
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

sukalnik [sukâlînik] samostalnik moškega
 spola
vreteno № 186: priprava ali pripomoček pri
 izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
TMB: Sukalnèk -a m. NEM.: Weife, Spindel
 LAT.: Alabrum

sukanec [súkanəç] samostalnik moškega
 spola
sukanec № 247: blago ali usnje **TMB:**
Sukanz -a m. NEM.: Der Zwirn LAT.: Fillum
 tortum **GS: Suk** – *sukanz* a *sukam* gr. κωκῶω,
 liquida misceo: ἡϣ *sug coquere scil.*
placentas. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ:
 sukanik

sukanik [súkanîk] samostalnik moškega spola
sukanec № 247: blago ali usnje **TMB:**
Sukanèk -a m. NEM.: Der Zwirn LAT.: Fillum
 tortum PRIMERJAJ: sukanec

sukati [súkati súkam] in [súčem]
 nedovršni glagol
sukati, vrteti № 581: premikati **TMB:**
Sukam; Sûzhém sukâti NEM.: Drehen LAT.:
 Torquere **GS: Suzhem** – lat. *girare*. Vide
Sukam. **GS: Suk** – *sukanz* a *sukam* gr. κωκῶω,
 liquida misceo: ἡϣ *sug coquere scil.*
placentas. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

suknar [suknâr] samostalnik moškega spola
 izdelovalec sukna; **suknar** № 862: kdor

izdeluje material za obleke **TMB: Sèknâr** -ja m. NEM.: *Der Tuchmacher* LAT.: *Pannifex*

suknarišče [suknarišče] samostalnik

srednjega spola

prostor, kjer izdelujejo sukno; sukarna

№ 298: kjer izdelujejo blago **TMB:**

Seknarishe -a n. NEM.: *Die Tuchmacherey*

LAT.: *Pannificina*

suknarstvo [suknârstvo] samostalnik

srednjega spola

suknarska obrt; suknarstvo № 78:

rokodelstvo **TMB: Seknarftvu** -a n. NEM.:

Tuchhandwerk LAT.: *Pannificium*

suknen [suknêŋ] pridevnik

izdelan iz sukna; **suknen** **TMB: Seknêŋ** -a

-u NEM.: *Vom Tuhe* LAT.: *Panneus*

suknišče [suknišče] samostalnik srednjega

spola

prodajalna sukna № 302: prodajalna sukna

TMB: Seknishe -a n. NEM.: *Das Tuchgewölb*

LAT.: *Taberna pannea*

suknja [sûknja] samostalnik ženskega spola

suknja, tj. težko vrhnje moško oblačilo

№ 133: moško oblačilo **TMB: Sukna** -e fh.

NEM.: *Der Rock* LAT.: *Toga* **GS: Sukna** – a

Seknu, *pannus*. Hung. *szoknija*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ABC: Sukna (1765, str. 17)

suknjica [suknjíca (?)] samostalnik

ženskega spola

majhna suknja (?) № 130: oblačilo ali

obutev **ABC: Šukniza** (1794, str. 8)

sukno [suknô (?)] samostalnik srednjega

spola

sukno № 247: blago ali usnje **TMB: Seknú**

-a n. NEM.: *Das Tuch* LAT.: *Pannus*

sulec [sûlæc] samostalnik moškega spola

sladkovodna riba sulec, latinsko *Hucho*

hucho № 1006: vrsta ribe ali druge vodne

živali **TMB: Sulz** -a m. NEM.: *Huchen*, *ein*

Fisch LAT.: *Truta alba*

sulica [sûlica] samostalnik ženskega spola

sulica № 199: orožje **TMB: Sulza** -e fh. NEM.:

Spieß, *Lanze* LAT.: *Lancea*, *spiculum*

sum [sûm] samostalnik moškega spola

sum № 435: miselni pojem **TMB: Sum** -a m.

NEM.: *Argwohn*, *Verdacht* LAT.: *Suspicio* **GS:**

Sum – hebr. סמך *samam cogitavit*. Razlaga je

s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

PRIMERJAJ: sumljivost; sumnja

sumah [sûmah] samostalnik moškega spola

1. neka rastlina, ki se uporablja kot

rdeče barvilo, verjetno dišeči ruj, latinsko

Rhus coriaria № 610: vrsta grma

2. menstruacija № 712: telesna funkcija,

značilna za ženske **TMB: Sumàh** -a m. NEM.:

1. *Färberrindenbaum* 2. *yshi Dífhe* LAT.: 1.

Rubia 2. *quod Dífhe* PRIMERJAJ: diže

sumežljiv [sumežljív] pridevnik

sumničav, nezaupljiv **TMB: Sumešhliv**

-a -u NEM.: *Argwöhnisch* LAT.: *Suspiciofus*

PRIMERJAJ: sumljiv

sumljiv [sumljív] pridevnik

sumničav, nezaupljiv **TMB: Sumliv** -a -u

NEM.: *Argwöhnlich* LAT.: *Suspiciofus*

sumljivost [sumljívost] samostalnik

ženskega spola

sum № 435: miselni pojem **TMB: Sumlivost**

-e fh. Siehe *Sum* PRIMERJAJ: sum

sumniv [sumnív] pridevnik

sumljiv **TMB: Sumniv** -a -u NEM.: *Verdächtig*

LAT.: *Suspectus*

sumnja [sûmnja] samostalnik ženskega

spola

sum № 435: miselni pojem **TMB: Sumnya** -e

fh. *yshi Sum* PRIMERJAJ: sum

sumrak GLEJ: **somrak**

suniti [sûniti sûnem] dovršni glagol

suniti, brcniti № 729: tolči z nogo **TMB:**

Sûnem *suneti* Sieh. *Sujem* PRIMERJAJ: *suvati*

sunki GLEJ: **senki**

surov [suròv] (sirov) pridevnik

surov, svež, nekuhan **TMB: Srov** -a -u

NEM.: Roh, frisch LAT.: Adrudus, crudus **GS:**

Srov – unde germ. *roh* omišlo fibilo: sed cum alio suffixo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

susek [sûsək] samostalnik moškega spola
vložena jed, vložnina №261: hrana **TMB:**
Susék -a m. NEM.: Eingemachtes Essen LAT.:
Acroamatus cibus ☉ Pleteršnik navaja
sûsək 'kozarec za pitje'.

suša [sûša] samostalnik ženskega spola
suša №453: suša **TMB: Susha** -e fh. NEM.: Die
Dörre LAT.: Siccitas, ariditas

sušec [sûšəc] samostalnik moškega spola
marec №43: čas ali njegov del **TMB: Sushèz**
-a m. NEM.: Der Merz Monat LAT.: Martius,
Adar

sušiti [sušiti sušim] nedovršni glagol
sušiti №682: sušiti **TMB: Sushim** NEM.:
Dörren LAT.: Arefacere **KG: Sushim** 'ich dürre'
(str. 77)

sušmad [sušmâd] samostalnik ženskega
spola
grmovje, goščava №318: rastišče grmovja
TMB: Seshmâd -e fh. NEM.: Das Gesträuche
LAT.: Virguletum **GS: Seshmâd** – a *suh*,
abgedorrtes Gesträuch. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
sušmat

sušmat [sušmât] samostalnik ženskega
spola
grmovje, goščava №318: rastišče grmovja
TMB: Sushmat -e fh. NEM.: Das Gebüsch LAT.:
Vepretum PRIMERJAJ: sušmad

sušnjati [sušnjâti sušnjâm] nedovršni
glagol
natančno z vohanjem preiskovati (kakor
iščejo svinje želod pod zemljo) №758:

delati vidno **GS: Sushnâm** – follicite, &
cum anhelitu perveftigo, ut fues glandes fub
foliis latentes: germ. *suchen*: Gall. *chucheter*
onomatopoeifis. Ne znam oceniti pravilnosti
razlage.

suti GLEJ: **soveti**

suvati [suvâti sújem] nedovršni glagol
brcati, suvati №729: tolči z nogo **TMB:**
Sûjem NEM.: Mit Füßen stossen LAT.: Calceos
illidere PRIMERJAJ: suniti

suženj [súžənj] samostalnik moškega spola
suženj №871: uslužbenec **TMB: Sufhn** -a m.
NEM.: Leibeiniger LAT.: Mancipium PRIMERJAJ:
sužnjik

sužnjik [súžnjik] samostalnik moškega
spola
suženj №871: uslužbenec **TMB: Sufhnèk**
-a m. NEM.: Leibeiniger LAT.: Mancipium
PRIMERJAJ: suženj

sužnost [súžnost] samostalnik ženskega
spola
sužnost №56: služba **TMB: Sufhnoft** -e fh.
NEM.: Die Leibeigenschaft LAT.: Mancipatus

svačina [svâčina] samostalnik ženskega spola
razmerje med svaki; svaštvo №419:
sorodstveno ali temu podobno razmerje
TMB: Svazhèna -e fh. yshi **Svakoft** PRIMERJAJ:
svaknost; svaščina

svak [svâk] samostalnik moškega spola
svak №950: sorodnik ipd. **TMB: Svâk** -a m.
NEM.: Ein Schwäger LAT.: Socer

svakinja [svâkinja] samostalnik ženskega
spola
svakinja №950: sorodnik ipd. **TMB:**
Svakèna -e fh. NEM.: Eine Schwägerinn
LAT.: Fratria PRIMERJAJ: švagrinja

svaknost [svâknost] samostalnik ženskega
spola
razmerje med svaki; svaštvo №419:

sorodstveno ali temu podobno razmerje
TMB: Svaknoft -e fh. NEM.: *Die Schwägerschaft* LAT.: *Affinitas* PRIMERJAJ: svačina; svaščina

svaljek [svâlʲjək] samostalnik moškega spola
svaljek № 127: izdelek **TMB: Svalk** -a m. NEM.: *Ein Wutzling* LAT.: *Contortum*
GS: Svalk – a *Valam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
 ☉ Natančnejša pomenska opredelitev je težavna. Gutsman prevaja nemško *Wutzling* s prevedki *smuzhik*, *svalik* in *smuzhka*.

Svantevid [svantevīd (?)] samostalnik moškega spola
Slovanski bog Svetovit № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Svantevid** -a m. NEM.: *Slavischer Götz* LAT.: *Idolum Slavorum*

svar [svâr svarû] samostalnik moškega spola
kaznovanje, svarjenje № 560: kazen
TMB: Svar -ú m. NEM.: *Die Züchtigung* LAT.: *Correptio* PRIMERJAJ: premsa

svariti [svarīti svarím] nedovršni glagol
1. svariti № 503: grajati, svariti
2. oštevati № 503: grajati, svariti **TMB: Svarim** NEM.: 1. *Wahrnen, mahnen* 2. *Hart Hernehmen* LAT.: 1. *Præmonere* 2. *Corripere*
GS: Svarim – a *varijem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

svaščina [svâščina] samostalnik ženskega spola
razmerje med svaki; svaštvo № 419: sorodstveno ali temu podobno razmerje
TMB: Svashëna -e fh. NEM.: *Anverwandschaft* LAT.: *Affinitas* PRIMERJAJ: svačina; svaknost

svat [svât] samostalnik moškega spola
svat № 898: človek v medsebojnih odnosih
TMB: Svat -a m. NEM.: *Ein Hochzeiter* LAT.: *Nuptialis*

svatba [svâtba] samostalnik ženskega spola
svatba, svatovščina № 47: ženitovanje

TMB: Svadba -e fh. Sieh. *Svatovshna*
 PRIMERJAJ: moženje; možitva; ohcet; ohcetovanje; svatovščina; ženitva

svatovščina [svátovščina] samostalnik ženskega spola
svatba, svatovščina № 47: ženitovanje
TMB: Svatovshna -e fh. NEM.: *Eine Hochzeit* LAT.: *Nuptiæ* **KG: Svatovshena** 'Hochzeit' (str. 118) PRIMERJAJ: moženje; možitva; ohcet; ohcetovanje; svatba; ženitva

sveča [svêčâ] samostalnik ženskega spola
sveča № 182: priprava za svetenje **TMB: Svejzha; Svęzha** -e fh. NEM.: *Die Kerze* LAT.: *Candela*

svečava [svečâva] samostalnik ženskega spola
razvetljava, osvetlitev № 683: svetloba in z njo povezani pojavi **TMB: Svęzhâva** -e fh. NEM.: *Die Beleuchtung* LAT.: *Illuminatio*

svečnica [svêčnica] samostalnik ženskega spola
svečnica, tj. praznik očiščevanja device Marije, 2. februar № 46: praznik **TMB: Svezhnëza** -e fh. NEM.: *Lichtmeßzeit* LAT.: *Festum Purificationis B. V.*

svečnik [svêčnik] samostalnik moškega spola
svečnik № 182: priprava za svetenje **TMB: Svejzhnèk** -a m. NEM.: *Der Leuchter* LAT.: *Candelabrum*

sveder [svêdær] samostalnik moškega spola
sveder № 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB: Svędr** -a m. NEM.: *Der Bohrer* LAT.: *Vertebra*
GS: Svędr – lat. *terebra, vertebra*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Shvędraft** – a *svędr cum libilo*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

svet¹ [svêt svetâ] samostalnik moškega spola
svet № 336: zemljepisna oblika **TMB: Svejт** -â m. NEM.: *Die Welt* LAT.: *Mundus, orbis* **KG: Svejт**, -ta 'die Welt' (str. 109)

svet² [svět světa] (**svjet**) samostalnik moškega spola

1. nasvet, svetovanje 𐰚493: govor

2. posvetovalni zbor, (mestni) svet

𐰚908: skupina vladajočih ljudi **TMB: Svjet**

-a m. NEM.: *Der Rath* LAT.: *Confilium* **KG:**

Svjet, -ta 'der Rath' (str. 109) **KG:** V'temu

se nasme lestna lubefn, kry ali meffū, ja

tudi ne pozhutki fa svjet prashati (str. 175

s.) ☉ Drugi pomen ni gotov, se pa zdi

verjeten, saj je v slovenščini potrjen že

v 15. stoletju, pa tudi nemški in latinski

prevedek pomenita oboje. Implicitno ga

potrjujeta tudi *svetovavec* in *svetovališče*.

svet³ [svět světa] pridevnik

svet, tj. zaradi popolnosti vreden

čaşčenja **TMB: Svět** -a -u NEM.: *Heilig*

LAT.: *Sanctus* **KG:** *Svet*, -ta, -tu 'selig, heilig'

(str. 109)

sveta peta [světa pěta] samostalniška

zveza ženskega spola

pobožnjakarica, tercialka 𐰚894: človek

glede na krščansko vero **TMB: Světa pěta**

NEM.: *Eine Bethschwester* LAT.: *Tertiaria*

svetavednost [svetâvednost (?)]

(svetovednost) samostalnik ženskega spola

filozofija, tj. posvetna vednost, ki ni

bogoslovje 𐰚813: znanost, večšina **TMB:**

Svejtâvednoft -e fh. NEM.: *Die Weltweisheit*

LAT.: *Philosophia*

svetel [svetə̀u] pridevnik

svetel, jasen **TMB: Svitlè** -a -u NEM.: *Licht*,

durchlaucht LAT.: *Lucidus, ferenus*

svetinja [svetínja] samostalnik ženskega

spola

tesni ostanek svetnika; relikvija 𐰚901:

relikvija **TMB: Svetina** -e fh. NEM.: *Ein*

Heiligthum LAT.: *SS. Reliquiæ*

svetinjica [svetínjica] samostalnik

ženskega spola

svetinjica, tj. manjša kovinska ploščica

ali posvečen kovanec z reliefno podobo

svete osebe ali s krščanskim simbolom

𐰚252: likovni izdelek **TMB: Svetinèza** -e

fh. NEM.: *Ein Ablaßpfenig* LAT.: *Numisma*

PRIMERJAJ: devček; svetinjica; zdenšek;

zdevček

svetišče [svetíšče] samostalnik srednjega

spola

posvečeno mesto, svetišče 𐰚281: kraj

TMB: Svétishe -a n. NEM.: *Heiligthumsort*

LAT.: *Sancta sanctorum*

svetiti [svetítiti svétim] nedovršni glagol

oddajati svetlobo; **svetiti** 𐰚683: svetiti

TMB: Svejtem; Svejtim svejčiti NEM.:

Leuchten, scheinen LAT.: *Lucere, fulgere*

KG: *Se fazhne daniti (svejititi) 'Es fangt an*

Tage zu werden' (str. 188)

sveti večer [světi večēr] samostalniška

zveza moškega spola

sveti večer 𐰚46: praznik **TMB: Svět vèzhēr**

NEM.: *Heil. Abend* LAT.: *Vigilia*

svetloba [svetlòba] samostalnik ženskega

spola

svetloba 𐰚683: svetloba in z njo povezani

pojavi **TMB: Svitloba** -e fh. NEM.: *Der Schein,*

Licht LAT.: *Splendor, fulgor*

svetlost [svetlòst] samostalnik ženskega

spola

svetlost, visokost, tj. ogovor fevdalnemu

gospodu 𐰚906: posvetni oblastnik **TMB:**

Svitluft -e fh. NEM.: *Die Durchlaucht* LAT.:

Serenitas **KG:** *Krayleva Svitlust* (str. 166)

svetok [?] samostalnik moškega spola

priča 𐰚921: človek v pravnem razmerju

ali procesu **TMB: Svjetok** -a m. NEM.: *Der*

Zeuge LAT.: *Teftis* ☉ Prevezeto iz hrvaško

svjèdok?

svetorop [světōrop] samostalnik moškega

spola

božji rop, tj. onečaşčenje česa svetega ali

posvečenega 𐰚687: škodovanje

TMB: Svętorop -a m. NEM.: Gottesraub
LAT.: Sacrilegium

svetost [svetõst] samostalnik ženskega spola

svetost 𐌺368: pobožnost, svetost **TMB: Svetuft** -e fh. NEM.: Die Heiligkeit LAT.: Sanctitas

svetovalec GLEJ: **svetovavec**

svetovališče [svętovališče] ali [svetovališče] (**svjetovališče**) samostalnik srednjega spola

mestna hiša, v kateri zaseda posvetovalni zbor 𐌺786: zgradba, v kateri je oblast **TMB: Svjetuvalishe** -a n. NEM.: Dar Rathaus LAT.: Curia **KG: Svjetvalishe** 'Rathhaus' (str. 120) PRIMERJAJ: svetovalnica

svetovalnica [svętovaŋnica] ali [svetovâŋnica] (**svjetovalnica**) samostalnik ženskega spola

mestna hiša, v kateri zaseda posvetovalni zbor 𐌺786: zgradba, v kateri je oblast **KG: Svjetavniza** 'Ratshause' (str. 119)

svetovanje [svętovanje] (**svjetovanje**) samostalnik srednjega spola **posvetovanje** 𐌺493: govor **TMB: Svjetuvanje** -a n. NEM.: Berathschlagung LAT.: Confultatio **KG: Napojdi k'svjetovanju**, dokler nabosh poklizan (str. 187)

svetovati [svętovati svętujem] in [svetovâti svętujem] (**svjetovati**) nedovršni glagol

svetovati 𐌺493: govoriti **TMB: Svjetijem; Svjetujem** NEM.: Rathen LAT.: Confulere

svetovavec [svetovâvæc] (**svetovalec; svjetovalec; svjetovavec**) samostalnik moškega spola

član (mestnega) sveta; svetovalec 𐌺906: posvetni oblastnik **TMB: Svjetuvavz** -a m. NEM.: Ein Rathsherr LAT.: Confularius

svetovednost GLEJ: **svetavednost**

svetstvo¹ [svęststvo] samostalnik srednjega spola

zemeljske, posvetne reči 𐌺347: krščanske verske reči **TMB: Svęjftvu** -a n. NEM.: Eitelkeit der Welt LAT.: Seculum, mundi vanitas

svetstvo² [svęststvo] samostalnik srednjega spola

zakrament 𐌺474: krščanski obred **TMB: Svęjftvu** -a n. NEM.: Das Sakrament LAT.: Sakramentum PRIMERJAJ: zakrament

svinanka GLEJ: **svinjanka**

svinčen [svinčęn] pridevnik **narejen iz svinca; svinčen** **TMB: Svinzhęn** -a -u NEM.: Vom Bley LAT.: Plumbeus

svinec [svínæc] samostalnik moškega spola **svinec** 𐌺639: kovina **TMB: Svinz** -a m. NEM.: Das Bley LAT.: Plumbum **GS: Svinz** – a *Vinem; quia flexibile est metallum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

svinja [svínja] samostalnik ženskega spola **svinja**, latinsko *Sus scrofa domestica fem.* 𐌺989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Svina** -e fh. NEM.: Eine Sau LAT.: Sus, porca **GS: Svina** – Angl. & Anglof. *swine*: Suec. *swin*: inf. Sax. *Borgswine*, ein verschnittener Eber: in Slefwicenlí Holfatica agenda *Schwyne*: lat. *sus*: germ. *Schwein*: gr. σŭç. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: merjasec; prašič

svinjak [svinják] samostalnik moškega spola

hlev za svinje; svinjak 𐌺798: domovanje kopenske domače živali **TMB: Svinâk** -a m. NEM.: Der Saustall LAT.: Suile, hara **KG: Koflinek, svinak** 'Bock- Saustall' (str. 119)

svinjanka [svínjanka (?)] (**svinanka**) samostalnik ženskega spola **neka prašičja bolezen** 𐌺26: bolezen domačih živali **GS: Svinanka** – gr. űáççŋ: lat. *Parafynanche*: germ. *Raukkorn*:

infirmas porcorum, quam apud boves, die Blarre, Carniol. itidem *Plare*, a lufaticis vindicis vocibus *Rampa Sau*, & *kori* krank. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Novolatinško *Parasynanche* 'aseptično, revmatično vnetje v predelu glave in vratu'.

svinjar [svinjár] samostalnik moškega spola
svinjski pastir; **svinjar** №871: uslužbenec
TMB: *Svinâr* -ja m. NEM.: *Der Sauhirt* LAT.: *Subulcus*

svinjati [svinjáti svinjâm] nedovršni glagol

delati kaj umazano; **svinjati** №738: umazati, oskruniti **TMB:** *Svinâm* NEM.: *Bemackeln* LAT.: *Maculare*

svinjka [svînjka] samostalnik ženskega spola

otročka igra svinjko biti №753: otroška igra **TMB:** *Svinka* -e f. NEM.: *Gewißes Spiel* LAT.: *Lufus puerorum*

svinjska repa [svînjška répa] samostalniška zveza ženskega spola

rastlina bluščec, latinsko *Bryonia alba, dioica* №617: vrsta zelike **TMB:** *Svinska repa* NEM.: *Zaunrüben* LAT.: *Bryonia*

svinjski [svînjški] pridevnik

1. svinjski
2. umazan
3. nesnažen **TMB:** *Svinske* -a -u NEM.: *Säuisch, unsauber, unflätig* LAT.: *Porcinus, immundus, Sordidus*

svinjski grud [svînjški (?)] (grud svinjski) samostalniška zveza moškega spola

rastlina ciklama, latinsko *Cyclamen europaeum* (?) №617: vrsta zelike **TMB:** *Grud svinske* NEM.: *Erdäpfel* LAT.: *Cyclaminus*

svit [svît] samostalnik moškega spola

1. zgodnje jutro №43: čas ali njegov del
2. svit, svitanje №447: svetlobni naravni

pojav **TMB:** *Svit* -a m. NEM.: *Tags Anbruch* LAT.: *Diluculum*

svitek [svítək] samostalnik moškega spola
svitek, tj. **obročasta priprava za lažje prenašanje bremen na glavi** №164: pripomoček za nošnjo **TMB:** *Svytk*; *Svitk* -a m. NEM.: *Tragkranz am Haupte* LAT.: *Corona, circulus* **GS:** *Svytk* – a *Vyem*, convolvo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

svitice [svîťice] množinski samostalnik ženskega spola

ženske spodnje hlače №137: žensko oblačilo **TMB:** *Svitze* f. NEM.: *Unterhosen* LAT.: *Bracæ, feminalia* PRIMERJAJ: svitici

svitici [svîťici] množinski samostalnik moškega spola

ženske spodnje hlače №137: žensko oblačilo **KG:** *Svitezi* 'Unterhose' (str. 27) PRIMERJAJ: svitice

svjet GLEJ: **svet**¹

svjetovalec GLEJ: **svetovavec**

svjetovališče GLEJ: **svetovališče**

svjetovalnica GLEJ: **svetovalnica**

svjetovanje GLEJ: **svetovanje**

svjetovati GLEJ: **svetovati**

svjetovavec GLEJ: **svetovavec**

svoboden GLEJ: **svojboden**

svobodnik GLEJ: **svojbodnik**

svobodnost GLEJ: **svojbodnost**

svoj [svój] zaimek

svoj **TMB:** *Svoj* -a -u NEM.: *Mein, dein, sein* LAT.: *Meus, tuus, fuus* **GS:** *Svoj* – lat. *fuus*: germ. *sein*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** *Svoj, svoja, svoje* (str. 53)

svoja [svõja] samostalnik ženskega spola
sladkovodna riba jeles, latinsko *Alosa agone* (nekdanj latinsko *Clupea alosa*) № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Svõja** -e fh. NEM.: *Alsen, ein Fisch* LAT.: *Alofa* **GS: Svõla** – *svoja*: Ital. *Suola*: germ. *Schollfisch*: *fvola* (electio) a *vola*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *svola*

svojboden [svojbóðən] (svoboden) pridevnik

1. svoboden

2. neporočen **TMB: Svojbodn** -a -u NEM.: *Frey, ledig* LAT.: *Liber, cælebs* ☺ Zapis je pod vplivom ljudskoetimološke razlage iz *svoj bodi*. PRIMERJAJ: prost; samsvoj; sloboden

svojbodnik [svojbóðnik] (svobodnik) samostalnik moškega spola
svoboden kmet, baron № 952: človek glede na stan **TMB: Svojbodnek** -a m. NEM.: *Ein Freyherr* LAT.: *Liber Baro* PRIMERJAJ: *svojboden*

svojbodnost [svojbóðnost] (svobodnost) samostalnik ženskega spola

svoboda № 412: svoboda **TMB: Svojbodnoft** -e fh. NEM.: *Die Freyheit* LAT.: *Libertas* PRIMERJAJ: *svojboden*

svojeqlaven [svojeqlávən] pridevnik
svojeqlav **TMB: Svojeqlavn** -a -u NEM.: *Eigensinnig* LAT.: *Capitofus* PRIMERJAJ: *samoqlavnost; svojeqlavljen*

svojeqlavnost [svojeqlávnost]

samostalnik ženskega spola

svojeqlavost № 400: trma **TMB: S. Svojeqlavnoft** ☺ Beseda se v TMB pojavi le kot vodilka, ne pa tudi kot slovarska iztočnica. PRIMERJAJ: *samoqlavnost; svojeqlaven*

svojeqlavljen [svojeqlávljən] pridevnik
svojeqlav **TMB: Svojeqlavn** -a -u NEM.: *Eigensinnig* LAT.: *Capitofus* PRIMERJAJ: *svojeqlaven*

svola [svõla] samostalnik ženskega spola
sladkovodna riba jeles, latinsko *Alosa agone* (nekdanj *Clupea alosa*) № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **GS: Svõla** – *svoja*: Ital. *Suola*: germ. *Schollfisch*: *fvola* (electio) a *vola*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *svoja*

Š

š [šā (?)]

dvočrkje sh 807: črka, dvo- ali veččrkje
KG: Sha, Sh, sh (str. 162)

ša [šā (?)]

ime dvočrkja sh 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** Sha, Sh, sh (str. 162)

šacenga [šácəŋga] (šacinga)

samostalnik ženskega spola

cenitev 556: pravni izraz **TMB: Shazənga**
-e fh. NEM.: Die Schätzung LAT.: Æftimatio

šacinga GLEJ: šacenga

šafti [šâfti] prislov

komaj TMB: Shâfti NEM.: Schwerlich, kaum
LAT.: Difficulter, vix **KG:** Redke so zirkve, inu
Duhovnishša, shafti njuh bode tolku, koker je
oštarij v'mejstu, al ponozhneh sten fa vasuvanje
v' predmejstah, inu na kmeteh. (str. 149)

šahar [šâhar] samostalnik moškega spola

razbojnik 933: tat **TMB: Shâhar** -ja m.
NEM.: Der Schächer LAT.: Latro, ufuarius

šajtrga [šâjtrga] samostalnik ženskega spola

koroško **samokolnica** 593: samokolnica
TMB: Shajtèrga -e fh. NEM.: Der Schubkarren
LAT.: Pabo **GS: Shajterga** – vindicum a germ.
Scheibtruge: Carniole takla, tazhka. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: tačka; taklja

šala¹ [šála] samostalnik ženskega spola

zabava, kratkočasje 751: kratkočasnost

TMB: Shâla -e fh. NEM.: Ein Scherz LAT.: Jocus

GS: Shala – jocus a gr. ἰαλλος, cavillatorem
fignificat apud Suidam. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Shalla,
-le 'der Spaß, Scherz' (str. 109) **ABC:** Shala
(1765, str. 17)

šala² [šála] samostalnik ženskega spola

skodelica 229: posoda za hrano **TMB:**
Shâla -e fh. NEM.: Schale LAT.: Patera **GS:**
Shala – In fignificatione vero Scutella apud
Paulum Diacon. Longobardice *Scala:* germ.
Schale: Angl. *shel:* Suec. *skal.* Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šalati [šálati šálam] nedovršni glagol

šaliti se 751: veseliti se **KG:** Shalam 'ich
scherze' (str. 65) **KG:** shallam 'scherze'
(str. 162) PRIMERJAJ: šaliti

šaliti [šálati šálim] nedovršni glagol

šaliti se 751: veseliti se **TMB: Shalem** shaleti
NEM.: Scherzen LAT.: Jocarí PRIMERJAJ: šalati

šamper [šâmpər] samostalnik moškega spola

dolgo, do peta segajoče žensko krilo
137: žensko oblačilo **TMB: Shampr** -a m.
NEM.: Langer Weiberrock LAT.: Toga talaris

šantav [šántav] pridevnik

šepav GS: Shantov – Hung. *šánta*,
santan: gr. σκιμλῶς, claudicans; unde
germ. *Schienenbein.* Et verbale vocabulum
shantuvanje: Hung. *sántaság*, claudicatio.
Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

šantavec [šántavəç] samostalnik moškega spola

kdor šepa; šepavec 830: človek z gibalno hibo **TMB: Shantovz** -a m. NEM.: Hinkender LAT.: Claudicans

šantovanje [šántovânje (?)] samostalnik srednjega spola

šepanje 30: gibalna hiba **GS: Shantov** – Hung. *šánta, santan*: gr. σκιμλῶς, claudicans; unde germ. *Schienbein*. Et verbale vocabulum *shantuvanje*: Hung. *sántaság, claudicatio*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

šap [šâp šapû] samostalnik moškega spola

dekliška poveza prek čela okoli glave 138: dekliško oblačilo **TMB: Shap** -ú m.

NEM.: Das Hirnbindel LAT.: Corona frontis **GS: Shap** – *Shapel*, quod loco *Kranz* in germanicam affumpferat Burchard de Hohenfels, & Kaiferberg: Gall. *Chapelet*.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: šapelj

šapelj [šâpəlʃ šâpəlʃna] samostalnik moškega spola

dekliška poveza prek čela okoli glave 138: dekliško oblačilo **TMB: Shâpel**

-na m. NEM.: Das Hirnbindel LAT.: Corona frontis **GS: Shap** – *Shapel*, quod loco *Kranz* in germanicam affumpferat Burchard de Hohenfels, & Kaiferberg: Gall. *Chapelet*.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: šap

šapljica [šâpljica] samostalnik ženskega spola

ptica vrbja sinica, latinsko *Parus palustris*, ali **siva sinica**, latinsko *Parus cinereus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Shapelza** -e f. NEM.: Hanf-, Galgenmeise LAT.: Parus cinereus

šara [šâra] samostalnik ženskega spola

1. prirojene lastnosti 364: beseda s pomenom 'značaj, lastnost'

2. rod, vrsta, sorta 669: besede s

pomenom 'vrsta, sorta' **TMB: Shara** -e f. NEM.: Geschlecht, Gattung LAT.: Genus, species **GS: Shara** – germ. *Schaar*: turba multitudo; genus enim multas species in fe complectitur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: po Ozhetove shari sorti, oder shegi** (str. 123) PRIMERJAJ: šega

šarbati [šârbati (?)] nedovršni glagol

pretepati, mlatiti, tolči 727: tolči, bosti **TMB: Sharbam** NEM.: Prügeln, schlagen LAT.: Cædere **GS: Sharbam** – ficut *garbam* a germ. *gärben, abgarben*, translate pro cædere.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: garbati

šarkelj [šârkəlʃ šârkəlʃna] samostalnik moškega spola

šarkelj 261: hrana **TMB: Sharkèl** -na m. NEM.: Ein Kugelhupf LAT.: Panis tortus

šat [šât šatû] samostalnik moškega spola

prtček, servieta 247: blago ali usnje **TMB: Shât** -ú m. NEM.: Tellertüchlein LAT.: Mapella

šavba [šâvba] samostalnik ženskega spola

krznen plašč; kožuh 130: oblačilo ali obutev **TMB: Shavba** -e f. NEM.: Der Pelz LAT.: Pelliceum **GS: Shavba** – Hung. *Suba*: germ. *Schaube*, longum pallium, feu pallio fimilis toga talaris. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šč [ščâ (?)]

štiričrkje shzh 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG: Shzha, shzh** (str. 162)

ščā [ščā (?)]

ime štiričrkja shzh 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Shzha, shzh** (str. 162)

ščavje [ščâvje] samostalnik srednjega spola

rastlina (konjska) kislica, latinsko *Rumex* (*acetosa*) 617: vrsta zelike **TMB: Shavje** -a n. NEM.: Mengelwurz LAT.: Lapathum, rumex

ščegetati [ščəgətáti ščəgáčem] in [ščəgetám] nedovršni glagol
ščegetati, žgečkati 𐎢769: tipati **TMB:**
Shegâzhem; Shêgétâm NEM.: Kützeln LAT.:
 Titillare **GS: Shegetam** – a *Segam*: Hebr. שָׁגַל
schagal, lafciviens fuit: Syr. ܫܓܠܐ *schedal*,
 pellexit. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

ščeniti [ščenīti ščénem] dovršni glagol
 stara beseda **uščipniti** 𐎢727: tolči, bosti **GS:**
Ushenem – compofitum ex antiquo *shenem*,
 feu *shiplem* abrado, decerpo, minuo. Unde
 eft *ushênu*, Griebß. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

ščep [ščəp ščəpə] (**ščip**) samostalnik
 moškega spola
mlada luna, mlaj 𐎢314: nebesno telo
TMB: Shêp -a m. NEM.: Neuschein, Neulicht
 LAT.: Neomenia

ščer [ščêr (?) ščêrû] samostalnik moškega spola
neka rastlina 𐎢617: vrsta zelike **TMB: Shêr**
 -ú m. NEM.: *Das Grenzelkraut* LAT.: *Andrachne*
 © Ime *ščer* in *ščir* navaja Pleteršnik za
 mnoge rastline. Prevedka *Grenzelkraut*
 dostopni nemški viri ne poznajo, latinsko
 ime *Andrachne* je (bilo) v rabi za mnoge
 rastline. PRIMERJAJ: ščir

ščet [ščêt ščêti] samostalnik ženskega spola
krtača za odstranjevanje uši 𐎢174:
 pripomoček za osebno higieno **TMB: Shet**
 -y fh. NEM.: *Eine Läusebürsten* LAT.: *Setacea*
pedicularis **GS: Shet** – a *shetina*: lat. *Seta*: gr.
 χαίτη. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja napačna.

ščetice [ščêtiće] množinski samostalnik
 ženskega spola
vrsta osata, verjetno ošljak, latinsko
Onopordum acanthium 𐎢617: vrsta zelike
TMB: Shetize fh. NEM.: *Weisser Wegdistel*
 LAT.: *Aconthion*

ščetičevje [ščêtičevje] samostalnik
 srednjega spola

rastlina divja ščetica, latinsko *Dipsacus*
fullonum 𐎢617: vrsta zelike **TMB:**
Shetizhuvje -a n. NEM.: *Kartendistel* LAT.:
Dipfacus

ščetina [ščêtiŋa] samostalnik ženskega spola
trša dlaka, ščetine 𐎢980: del živali **TMB:**
Shetina -e fh. NEM.: *Die Borsten* LAT.: *Seta*

ščetinast [ščêtiŋast] pridevnik
ščetinast **TMB: Shetinaft** -a -u NEM.: *Borstig*
 LAT.: *Setiger*

ščinkavec [ščínkavəc] samostalnik
 moškega spola
ptica ščinkavec, latinsko *Fringilla coelebs*
 𐎢999: vrsta divje ptice ali druge zračne
 živali **TMB: Shinkovz** -a m. NEM.: *Der Fink*
 LAT.: *Fringilla*

ščip GLEJ: **ščep**

ščipanje [ščípanje] samostalnik srednjega
 spola
ščipanje 𐎢727: udarec, udarjanje **TMB:**
Shipanje -a n. NEM.: *Das Zwicken* LAT.:
Tormen

ščipati [ščípati ščípljem] nedovršni glagol
ščipati 𐎢727: tolči, bosti **TMB: Shiplem**
shipati NEM.: *Zwicken, zwacken* LAT.:
Carpere, laceffere **GS: Shiplem** – Hung.
Chijpnij, germ. *zwicken*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:**
Ushenem – compofitum ex antiquo *shenem*,
 feu *shiplem* abrado, decerpo, minuo. Unde
 eft *ushênu*, Griebß. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

ščipniti [ščípniti ščípnem] dovršni glagol
uščipniti 𐎢727: tolči, bosti **TMB: Shipnem**
 -pneti NEM.: *Zwicken, zwacken* LAT.: *Carpere*,
laceffere

ščir [ščîr ščírû] samostalnik moškega spola
rastlina navadni tolščak, latinsko *Portulaca*
oleracea 𐎢617: vrsta zelike **TMB: Shêr** -ú m.
 NEM.: *Der Ginsel* LAT.: *Portulaca* © Nemški

slovarji to rastlino navajajo pod imenom *Grensel*. PRIMERJAJ: ščer

ščuka [ščúka] samostalnik ženskega spola
sladkovodna riba ščuka, latinsko *Esox lucius* № 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali **TMB: Shûka** -e fh. NEM.: Ein Hecht LAT.: Lucius **GS: Shûka** – Hung. *Chuka*: in vocabulario fec. XV. Augustæ Vindelicor. edito vocatur Lucius, feu pifcis Lupus: Holl. *Shoek*, a *fnoijen*, schneiden. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **ABC: Shuka** (1765, str. 17)

ščurek [ščúrək] samostalnik moškega spola
žival ščurek, latinsko *Blatta orientalis* № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Shurk** -a m. NEM.: Schwab, eine Grille LAT.: Gryllus

še [še] ali [šë] členek
še TMB: Shê NEM.: Noch LAT.: Adhuc, etiamnum **KG: She** 'allenthalben' (str. 89) **KG: she** vezhkrat 'noch mehrmal' (str. 94) **KG: She** poprej 'ehe, und bevor' (str. 94) She ni dan 'Es ist noch nicht Tag' (str. 188) PRIMERJAJ: še zdaj

šega [šéga] samostalnik ženskega spola
1. šega, navada, običaj № 686: navada
2. prirojene lastnosti; značaj № 364: beseda s pomenom 'značaj, lastnost' **TMB: Shêga** -e fh. NEM.: Der Gebrauch LAT.: Mos, cæremonia **KG: poozhetit** 'den Vatern nacharten', sonst sagt man auch mit mehr Worten po Ozhetove shari sorti, oder shegi (str. 123) PRIMERJAJ: šara

šegaven [šegávəŋ] pridevnik
izkušen, pameten, premeten TMB: Shegâvn -a -u NEM.: Arglistig LAT.: Callidus

šelej [šelëj] prislov
šele TMB: Shelej NEM.: Erst LAT.: Primo, primum PRIMERJAJ: šeler

šeler [šelër] prislov
šele TMB: Shelér NEM.: Erst LAT.: Primo, primum PRIMERJAJ: šelej

šelm [šĕlm] samostalnik moškega spola
goljuf, slepar (?) № 934: goljuf **GS: Shĕlm** – germ. *Schelm* derivat cl. *Adelung a Shalam*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Pomenska opredelitev temelji na pomenu te besede v starejših virih.

šema [šĕma] samostalnik ženskega spola
1. maska № 686: s šego povezana stvar
2. neumen, trapast človek № 903: neumen ali lahkomišeln človek **TMB: Shĕma** -e fh. NEM.: 1. Larve, Masque 2. Duñher Mensch LAT.: 1. Larva 2. Obefæmentis homo

šemast [šĕmast] pridevnik
zamaskiran TMB: Shĕmaft -a -u NEM.: Larve, Masque LAT.: Larvatus **KG: shemast** 'vermummet' (str. 162)

šemež [šĕmež] samostalnik moškega spola
maškara, pustna šema № 954: človek, ki sodeluje pri šegi **TMB: Shemêsh** -lha m. NEM.: Fastnachtsnarr LAT.: Crepus

šen [šĕn] samostalnik moškega spola
vnetje kože, šen № 17: bolezen **TMB: Shĕn** -a m. NEM.: Das Rothlauf LAT.: Erysipellas

šent¹ [šĕnt] samostalnik moškega spola
kletvica № 496: kletvica ali psovka **TMB: Shent** -a m. NEM.: Lästerwort LAT.: Blafphemia ☉ Zapis v TMB kaže na to, da beseda pomeni 'kletvica', a iz drugih sočasnih virov vemo, da je *šent* dejanska kletvica.

šent² [šĕnt] pridevnik
sveti GS: Shmarn – *Shmarneza* (petiza *Marianus*) contractum ex *Shent Marien*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Shent Cyril**, sokup drugeh slavenskeh zherk (str. 152) PRIMERJAJ: s; st.

šentati [šĕntati šĕntam] nedovršni glagol
preklinjati № 496: preklinjati ali psovati **GS: Shĕntam** – Hung. *Zent*: lat. *sanctus*: germ. *shelten*, Anglof. *scyldan*: Angl. *skold*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** 'Fluchend' (Preklinati) Shentej, shentejte (str. 92) **KG:** Shentej! plentej! blisk 'nu strella!' (str. 180) PRIMERJAJ: šentovati

šentjanževica [šentjánževica]

samostalnik ženskega spola

blagoslov vina na dan sv. Janeza 27.

decembra 8474: krščanski obred **TMB:**

Shentjanflovza -e fh. NEM.: St. Johannessegen Wein LAT.: Benedictio S. Joannis

šentovalec GLEJ: šentovavec

šentovati [šentováti šentûjem]

nedovršni glagol

preklinjati 8496: preklinjati ali psovati

TMB: Shentujem LAT.: Sieh. Shentam

PRIMERJAJ: šentati

šentovavec [šentovâvæc]

(šentovalec) samostalnik moškega spola

preklinjevalec 885: grešnik **TMB:**

šhentuvavz -a m. NEM.: Ein Lästerer LAT.:

Blafphemus

šep [šëp] (žep) samostalnik moškega spola

žep 8131: del oblačila ali obutve **GS:**

Shep – Hung. *szeb*, germ. *Sack*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šepast [šëpast] pridevnik

šepav **TMB: Shepaf** -a -u NEM.: Hinkend

LAT.: Claudicans **GS: Shepaf** – quafi *fhe*

otsche *pafti*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

šepec [šëpæc] samostalnik moškega spola

kdor šepa; šepec 830: človek z gibalno

hibo **TMB: Shepz** -a m. Siehe Shepaf

šepetati [šëpetáti šëpetâm] nedovršni glagol

šepetati 8506: nerazločno, tiho govoriti

TMB: Shëpetâm NEM.: Ans Ohr flistern LAT.:

Sufurare **GS: Shepetâm** – onomatopœia

exprefliva fusurri. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

šermir [šërmír] samostalnik moškega spola

poulični igravec, ki uprizarja boj za

denar 8965: kdor igra **TMB: Shermir** -ja

m. NEM.: Der Fechter LAT.: Pugil **GS: Shermir**

– Ital. *Schermitore*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:

bodežnik

šermišče [šërmíščë] samostalnik srednjega

spola

prostor za športno, poulično borbo

8330: kraj za igro, zabavo **TMB: Shermishe**

-a n. NEM.: Fechtplatzboden LAT.: Palæftra

šest [šëst] števnik

šest **TMB: Sheft** NEM.: Sechs LAT.: Sex **GS:**

Sheft – lat. *sex*: germ. *sechs*: gr. ἕξ: Hebr.

šefech lex. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šestdeset [šëstdesët] števnik

šestdeset **KG: Sheftdeset** '60' (str. 44) © K

naglasu primerjaj *petdeset*.

šestdeseti [šëstdeséti] števnik

šestdeseti **KG: sheftdesete** 'LX.' (str. 44)

šesti [šëšti] števnik

šesti **TMB: Shefte** -a -u NEM.: Der sechste

LAT.: Sextus

šestica [šëstíca] samostalnik ženskega spola

šestica, tj. kovanec za šest krajcarjev

885: denar **TMB: Sheftiza** -e fh. NEM.: Der

Sechser LAT.: Sextarius

šestopirnica [šëstopîrnica] samostalnik

ženskega spola

bojni kij, buzdovan 8199: orožje **TMB:**

Sheftopirnëza -e fh. NEM.: Eine Streitkolben

LAT.: Clava **GS: Sheftopirneza** – ex *sheft*,

& *topir* (vefpertilio) quafi clava, fimilis vefpertillioni sexangulari. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

šestovilast [šëstovílast] pridevnik

neumen, neotesan **TMB: Sheftovilaft** -a -u

NEM.: Limmelhaft LAT.: Bliteus

šestovilo [šestovílo] samostalnik srednjega spola
drevesni poganjek, ki zraste iz starega tkiva; vodeni poganjek, bohotivka ▮ 604: drevesni del **TMB: Sheftovilu** -a n. NEM.: Rauber, Wasserreiser LAT.: Stollo **GS: Sheftovilu** – pars altera vocis aperte eft a *vile*, furca, ut *rogovile* &c. Prior vero non confat, unde fit; ni fors Illyricum antiquum *zheft* (frequens) in hac voce pro reliquiis remanfit. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

šeststo [šeststô] števnik
šeststo ABC: Sheststu (1765, str. 17)
ABC: Šhést ftu (1798, str. 15)

šeškarica [šêškarica] samostalnik ženskega spola
ženska, ki tepe s šibo ▮ 958: človek, ki tepe **TMB: Sheškârza** -e fh. NEM.: Eie Ruthenfürstiñ LAT.: Virgatrix

šeškati [šêškati šêškam] nedovršni glagol
tepsti s šibo ▮ 727: tolči, bosti **TMB: Shešhkam** NEM.: Mit Ruthen streichen LAT.: Virgis cædere **GS: Shešhkam** – onomatopœtica vox exprimens fibilum virgæ vibratæ ad cædendum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šetraja [šetrâja] samostalnik ženskega spola
rastlina šetraj, latinsko *Saturea* ▮ 617: vrsta zelike **TMB: Shêtrâja** -e fh. NEM.: Der Gartenysop LAT.: Satureja **GS: Shetrâja** – *shetrajka*: lat. *fatureja*: germ. *Saturey*: Ital. *favorea*, *favoreggia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: šetrajka

šetrajika [šetrâjika] (šetrajka)
samostalnik ženskega spola
rastlina šetraj, latinsko *Saturea* ▮ 617: vrsta zelike **TMB: Shetrajeka** -e fh. NEM.: Der Gartenysop LAT.: Satureja PRIMERJAJ: šetrajka

šetrajka GLEJ: šetrajika

še zdaj [šé zdaj] prislovna zveza
še vedno, celo zdaj **TMB: Shêfdej** NEM.: Annoch LAT.: Etiamnum **KG: Shefdej** 'noch immer' (str. 88) PRIMERJAJ: še; zdaj

šiba [šíba] samostalnik ženskega spola
šiba ▮ 600: del rastline **TMB: Shiba** -e fh. NEM.: Die Ruthe LAT.: Virga **GS: Shiba** – Hebr. שִׁבְתָּ *shebet* baculus, virga; unde *shibim*, flexibilis ut virga. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

šibek [šíbæk] pridevnik
nežen, upogljiv **TMB: Shibke** -a -u NEM.: Zart, beugsam LAT.: Tener, flexilis

šibiti [šibīti šibím] nedovršni glagol
upogibati ▮ 581: premikati **TMB: Shibim** NEM.: Beugen LAT.: Flectere, incurvare

šibki spol [šíbki spòl] samostalniška zveza moškega spola
ženske ▮ 927: skupina ljudi **KG: med shibkem spollam prèsti** (str. 182) PRIMERJAJ: moški spol; noben spol; ženski spol

šibkost [šíbkost] samostalnik ženskega spola
nežnost ▮ 372: nežnost **TMB: Shibkoft** -e fh. NEM.: Die Zärtlichkeit LAT.: Teneritudo

šibra [šíbra] samostalnik ženskega spola
1. pogačica, tj. kost v kolenu ▮ 972: del človeka ali živali
2. odkrušen drobec kamna ▮ 637: kamen, kamenina **TMB: Shibra** -e fh. NEM.: 1. Kniescheibe 2. Steinbrech LAT.: 1. Poples 2. Fragmentum petræ **GS: Shibra** – germ. *Schiefer*: Succ. *skifwer*: Angl. *Shiver*: Hebr. שִׁבְבָר *schabar* fregit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: šlibra

šija [šíja] samostalnik ženskega spola
lopatica, tj. ploščata trikotna kost na zgornjem delu hrbta ▮ 972: del človeka ali živali **TMB: Shya** -e fh. NEM.: Das Schulterblat LAT.: Scapula

šijnjak GLEJ: šinjak

šilo [šílo] samostalnik srednjega spola
šilo, tj. **orodje iz dolge, tanke konice za delanje lukenj pri šivanju česa tršega** 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Shilu; Shylu** -a n. NEM.: Die Ahl LAT.: Subula **GS: Shilu** – Suec. *Syl* a *sy*, fuere. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **ABC: Shilu** (1765, str. 17)

Šimen [šīmən (?)] samostalnik moškega spola
Simon, Šimen, prvo ime apostola Petra 352: svetopisemsko osebno lastno ime **KG: Ti se shimen, bosh pak Cefas imenuvan** (str. 142) ☉ Citat iz Svetega pisma, Jn 1,42.

šin [šin (?)] (šinj; žin; žinj) samostalnik moškega spola
 koroško **notranji nemir ali dvom, pomislek** 435: miselni pojem **TMB: Shin** -a m. NEM.: Skrupel, Gemüthsangst LAT.: Scrupulus, anxia conficientia **GS: Shin** – vindicum a germ. *Schein*: tranflate, quod scrupulus mentis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

šina [šina] samostalnik ženskega spola
železna žica, železen trak 128: kovinski izdelek **TMB: Shina** -e fh. NEM.: Das Schineisen LAT.: Ferrum ductum **GS: Shina** – germ. *Schinneisen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šingrc [šingrc] (žingrc) samostalnik moškega spola
rastlina zimzelen, latinsko *Vinca* 617: vrsta zelike **TMB: Shingèrz** -a m. NEM.: Das Inngrünn LAT.: Vinca **GS: Shingerz** – germ. *Inngrünn*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

šiniti [šiniti šinèm] dovršni glagol
nenadoma, zelo hitro skočiti, steči 562: hitro se premikati **TMB: Shinem** Shineti NEM.: Herauspringen LAT.: Profilire

šinj GLEJ: šin

šinjak [šinjak] (šijnjak; šinjek)

samostalnik moškega spola
vrat, tilnik 972: del človeka ali živali **TMB: Shinjek** -a m. NEM.: Das Genicke LAT.: Cervix

šinje [šinje] (žinje) samostalnik srednjega spola
rastlina žinje, latinsko *Achillea ageratum* 617: vrsta zelike **TMB: Shinje** -a n. NEM.: Leberbalsam LAT.: Agerathon PRIMERJAJ: agartnik; jetrinjak; mušnik

šinjek GLEJ: šinjak

šinkelj [šínkəlj šínkəljna] samostalnik moškega spola
skodla 777: del zgradbe **TMB: Shinkel** -na m. NEM.: Ein Schindel LAT.: Scandula **GS: Shinkel** – germ. *Schindel*: lat. *scandula*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: škodla

šipa [šípa] samostalnik ženskega spola
okensko steklo; šipa 777: del zgradbe **TMB: Shipa** -e fh. NEM.: Fensterscheibe LAT.: Orbis vitreus **GS: Shipa** – vindicum a germ. *Scheibe*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šircajte [šírcajte] (šircajte na glavo) medmet
 izraža začudenje in presenečenje **TMB: Shirzejte!** NEM.: Potztausend LAT.: Eja, age! **KG: Shirzejte na glavo!** 'potztausend Fikrament!' (str. 97) PRIMERJAJ: šircajte

šircajte na glavo GLEJ: šircajte

šircajte [šírcajte] medmet
 izraža začudenje in presenečenje **TMB: Shirzkejte!** NEM.: Potztausend LAT.: Eja, age! PRIMERJAJ: šircajte

širjava [šírjáva] samostalnik ženskega spola
širokost, širina 750: razsežnost **TMB: Shirjáva** -e fh. NEM.: Die Weite, Breite LAT.: Amplitudo PRIMERJAJ: širokost

širok [širøk] pridevnik

širok **TMB:** **Shirok**; **Shrok** -a -u NEM.: Weit, breit LAT.: Latus, latus **GS:** **Shirok** – germ. *schrög*; quia latitudo est dimensio in lineam obliquam. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** **Shrok**, primernik **Shirshe**, **Shirokejshe** ‘Weiter’ (str. 41)

širokonog [širokonög] pridevnik

ki ima široka stopala **TMB:** **Shrokanog** -a -u NEM.: Breitfüßig LAT.: Palmipes

širokost [širokøst] samostalnik ženskega spola

širokost, **širina** 𐌺 750: razsežnost **TMB:** **Shirikuft** -e 𐌺. Siehe **Shirjava** PRIMERJAJ: širjava

šiška [šiška] samostalnik ženskega spola

šiška 𐌺 34: oboleli rastlinski del **TMB:** **Shishka** -e 𐌺. NEM.: Gallapfel LAT.: Galla

šiti [šiti šîjem] nedovršni glagol

šivati 𐌺 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB:** **Shyem** shyti NEM.: Nähen LAT.: Nere, fuere **GS:** **Shyem** – *Shyvam*: Goth. *Shiujiþ & fiujan*, fuere: Angl. *fiwan*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: šivati

šivanje [šivânje] samostalnik srednjega spola

šivanje 𐌺 247: izdelovanje blaga ali strojenje kože **ABC:** **Shvanje** (1794, str. 8)

šivanka [šivanka] in [šivânka]

samostalnik ženskega spola

šivanka 𐌺 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB:** **Shyvanka**; **Shivanka** -e 𐌺. NEM.: Eine Nähadel LAT.: Acus 𐌸 V prid domnevi o naglašenosti prvega zloga govori zlasti črka *y*, ki se v TMB (domnevno) nikoli ne uporabi za označitev nenaglašenege *i*.

šivati [šivati šivam] nedovršni glagol

šivati 𐌺 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB:** **Shyvam** LAT.: Sieh. **Shyem** **KG:** **Shivam**, -val, **shivan**, -vati ‘nähen’ (str. 109) PRIMERJAJ: šiti

škaf [škäf] samostalnik moškega spola

lesena posoda za vodo; **škaf** 𐌺 241: posoda za vodo **TMB:** **Shkaf** -a m. NEM.: Wasserschaff LAT.: Amphora, scaphula **GS:** **Shkaf** – lat. *scapha*, *scaphula*: germ. *Wasserschaff*: Suec. *skappa*: Hebr. שֶׁפָּ *saph*, pelvis. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

škarje [škârje] množinski samostalnik

ženskega spola

škarje 𐌺 180: orodje za rezanje, sekanje

TMB: **Shkarje** 𐌺. NEM.: Die Scheer LAT.: Forfex, chelæ **GS:** **Shkarje** – germ. *Sheer*: fuper. germ. *Schär*: a gr. κείρω, tondeo; quia forfice tondebant; unde *shkarnem*, kneipen, abzwacken. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

škarniti GLEJ: **škrniti**¹

škatla [škâtla] samostalnik ženskega spola

skrinjica, **škatlica** 𐌺 234: šatulja **TMB:**

Shkatla -e 𐌺. NEM.: Die Schachtel LAT.: Arcula, pyxis **GS:** **Shkatla** – Ital. *Scatola*: germ. *Schachtel*: lat. *Scatula*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

škilast [škílast] pridevnik

škilast, **škilav** **TMB:** **Shkiläft** -a -u NEM.: Schielend LAT.: Lufcus **GS:** **Shkiläft** – *shkilem*: germ. *schielen*: a gr. σκῖλλω, vexo, σκῖλιος. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škilec [škîlæc] samostalnik moškega spola

kdor škili; **škilavec** 𐌺 832: človek s hibo v zaznavanju s čutili **TMB:** **Shkilz** -a m. NEM.: Schielender LAT.: Strabo

škiliti [škílitī škîlim] nedovršni glagol

škiliti 𐌺 32: imeti hibo pri zaznavanju s čutili **TMB:** **Shkilem** -leti NEM.: Schielen LAT.: Limis oculis afpicere

škoda [škóða] samostalnik ženskega spola

škoda 𐌺 687: škodovanje **TMB:** **Shkóða** -e 𐌺. NEM.: Der Schaden LAT.: Damnum

GS: Shkôda – germ. *Schaden*, Suec. *skada*: Angl. *scathe*: Iland. *skade*: gr. *σκαδέω*, noceo: Hebr. *פחד* *fchadad* vaftavit. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

škodla [škôdla] samostalnik ženskega spola
skodla 777: del zgradbe **TMB: Shkodla** -e fh. NEM.: *Kurze Schindeln* LAT.: *Scandula* PRIMERJAJ: šinkelj

škodljiv [škodljív] pridevnik
škodljiv **TMB: Shkodliv** -a -u NEM.: *Schädlich* LAT.: *Noxius*

škodljivec [škodljívac] samostalnik
moškega spola
škodljiv človek; škodljivec 928: človek z negativnimi lastnostmi **TMB: Shkodlivz** -a m. NEM.: *Schädlicher Mensch* LAT.: *Damnificator*

škodovati [škôdovati škôdujem] in [škôdovam] nedovršni glagol
škodovati 627: poslabševati, zatirati **TMB: Shkodujem; Shkôdijem; Shkoduвам** NEM.: *Schaden* LAT.: *Nocere*

škof [škôf] samostalnik moškega spola
škof 905: verski oblastnik **TMB: Shkof** -a m. NEM.: *Der Bischof* LAT.: *Episcopus* **GS: Shkof** – lat. *Episcopus*: germ. *Bischof*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

škofica [škôfica] samostalnik ženskega spola
kovanec majhne vrednosti, vinar, belič 85: denar **TMB: Shkofèza** -e fh. NEM.: *Ein Heller* LAT.: *Sextans, obulus*

škofija [škôfija] samostalnik ženskega spola
škofija, tj. **poslopje, v katerem živi škof** 786: zgradba, v kateri je oblast **TMB: Shkofya** -e fh. NEM.: *Bischofhof* LAT.: *Curia episcopalis*

škofijstvo [škôfijstvo] samostalnik
srednjega spola

škofija, tj. **samostojna upravna enota Katoliške cerkve; dieceza** 744: cerkvena ustanova **TMB: Shkofijftvu** -a n. NEM.: *Kirchsprengel* LAT.: *Diæcelis*

škofov [škôfov] pridevnik
škofov **KG: SHKOFOVA GNADA** (str. 167)

škopa [škôpa] (**škupa**) samostalnik
ženskega spola
manjši otep, manjši snop slame 245: snop **TMB: Shkûpa** -e fh. NEM.: *Die Strohschäbe* LAT.: *Manuciola* **GS: Shkupa** – a *Kup*: lat. *Cumulus*: germ. *Scahub, Schop, Schober*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škopnik [škôpnik] (**škupnik**)
samostalnik moškega spola
otep, snop slame 245: snop **TMB: Shkupnèk** -a m. NEM.: *Strohbund, Schäb* LAT.: *Manipulus*

škorec [škôræc] samostalnik moškega spola
ptica škorec, latinsko *Sturnus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Shkórz** -a m. NEM.: *Der Staar, Vogel* LAT.: *Sturnus* **GS: Shkorz** – a gr. *σκôr, σκôrτδς, ftercus, quafi avis in ftercore pecudum infecta quærens, & vorans*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škornja [škôrnja] samostalnik ženskega spola
škorenj 130: oblačilo ali obutev **TMB: Shkorna** -e fh. NEM.: *Der Stiefel* LAT.: *Ocrea* **GS: Shkôrna** – *shkorneza, a fgor, quafi fgora obûda, fupercalligæ*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škornjica [škôrnjica] samostalnik
ženskega spola
škorenj 130: oblačilo ali obutev **TMB: Shkornèza** -e fh. NEM.: *Der Stiefel* LAT.: *Ocrea* **KG: Sefujte meni shkorenze 'Ziehet mir die Stiefel aus'** (str. 195) PRIMERJAJ: škornja

škorš [škôrš] (**skorš**) samostalnik moškega spola

drevo skorš, latinsko *Sorbus* 𐌺605:
drevesna vrsta **GS: Shkursh** – lat. *Sorbum*.

škrabljati GLEJ: škrebljati

škrat [škrât (?) škratû (?)] samostalnik
moškega spola

škrat, tj. majhnemu človeku podobno
bitje, o katerem verjamejo, da prebiva
v rudnikih 𐌺92: človekoliko nekrščansko
duhovno bitje **TMB: Shkrat** -ú m. NEM.:
Bergmännchen LAT.: *Dæmon metallicus*
GS: Shkrat – a *Kryem*. Vid. *Kert* affine.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: škratek; škratelj

škratek [škrâtək] samostalnik moškega spola
hišni duh 𐌺92: človekoliko nekrščansko
duhovno bitje **KG: Skritek, Shkratek**
'Hausgenius' (str. 184) PRIMERJAJ: škrat

škratelj [škrátəlj škrátəljna] samostalnik
moškega spola

škrat, tj. majhnemu človeku podobno
bitje, o katerem verjamejo, da prebiva
v rudnikih 𐌺92: človekoliko nekrščansko
duhovno bitje **TMB: Shkratèl** -na m. NEM.:
Bergmännchen LAT.: *Dæmon metallicus*
PRIMERJAJ: škrat

škrba [škr̥ba] samostalnik ženskega spola
škrbina 𐌺879: del človeka, ki je hiba **TMB:**
Shkèrba -e fh. NEM.: *Die Scharte* LAT.: *Crena*
GS: Shkerba – *fhkerbina*: germ. *Scharte*: Ital.
scard: Angl. *shord*; exinde germ. *kerben*. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škrbast [škr̥bast] pridevnik
škrbast **TMB: Shkerbâft** -a -u NEM.:
Zahnlucket, scharricht LAT.: *Denticulatus*
PRIMERJAJ: škrbozob

škrbati [škr̥bati škr̥bam] nedovršni glagol
glodati, praskati, škrbati 𐌺584: božati,
praskati **TMB: Shkèrbam** NEM.: *Abschaben,*
kratzen LAT.: *Derodere* PRIMERJAJ: škrtati

škrbec [škr̥bəc] samostalnik moškega spola
žepni nož; pipec 𐌺180: orodje za rezanje,

sekanje **TMB: Shkerbz** -a m. NEM.: *Ein Ta-*
schenmesser LAT.: *Cultellus*

škrbina [škr̥bína] samostalnik ženskega spola
odkrušen drobec 𐌺84: del stvari **TMB:**
Shkerbina -e fh. NEM.: *Ein Schiefer* LAT.:
Fragmen

škrbozob [škr̥bozɔb] pridevnik
škrbast **TMB: Shkerbâzôb** -a -u NEM.:
Zahnlucket, scharricht LAT.: *Denticulatus*
PRIMERJAJ: škrbast

škrebljati [škrebljâti škrebljâm]
(škrabljati) nedovršni glagol
povzročati rahle, neizrazite glasove;
škrabljati 𐌺487: oddajati glasove **TMB:**
Shkrèblâm NEM.: *kleines Getöb machē*
LAT.: *Strepere* **GS: Shkreblâm** – germ. *fuper.*
schräpen, schkräpeln: Angl. *scrape*: Angl. *scrape*:
Suc. fkraba. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega.

škrlic [škr̥l̥ic] samostalnik moškega spola
najnižji del suknje ali krila, npr. resa, rob
𐌺131: del oblačila ali obutve **TMB: Shkriz**
-a m. NEM.: *Rockfalte, Saum* LAT.: *Fimbria,*
plica **GS: Shkriz** – Vide *Ashkert*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: Mojškra – a *moj, & shkriz*; *quæ*
conducuntur, ut telam in fructa conficiam in
ufum veftimentorum confuant. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škridla [škr̥idla] samostalnik ženskega spola
1. pokrov 𐌺193: priprava za zapiranje
2. pečnica 𐌺779: del zgradbe, ki je v zvezi
z ogrevanjem **TMB: Shkridla** -e fh. NEM.: *1.*
Eine Stürze *2. Ofenkachel* LAT.: *1. Operculum*
2. Cacabus **GS: Shkridla** – a *kryem, tego*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
ja pravilna. ☉ Prevezeto iz češko *škridla*
'pokrovka'.

škripati [škr̥ipati škr̥ipljem] nedovršni
glagol
1. rjoveti 𐌺487: oddajati glasove
2. škripati 𐌺487: oddajati glasove

TMB: Shkriplém -pati NEM.: Bruñen, knirschen LAT.: Adfremere **GS: Shkriplem** – lat. *frideo* onomatopœia foni. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škripec [škripəc] samostalnik moškega spola **vijak, navoj** 192: priprava za navijanje **TMB: Shkerpz** -a m. NEM.: Eine Schraube LAT.: Trochlea **GS: Shkerpz** – onomatopœia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Redukcija v prvem zlogu nedvomno kaže na naglašenost črkovno neizraženega polglasnika drugega zloga. PRIMERJAJ: skripec

škrjanec [škrjánɛc] samostalnik moškega spola **ptica škrjanec**, latinsko *Alauda arvensis* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Shkerjânz** -a m. NEM.: Die Lerche LAT.: Alauda **GS: Shkerjanz** – a gr. σκῶρ, ftercus; unde & germ. *Kothlerche* vocant. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škrl [škřl (?)] samostalnik moškega spola **plošča iz skrilavca; skril** 637: kamen, kamenina **TMB: Shkèrl** -a m. NEM.: Schiefer-plate LAT.: Ardelia PRIMERJAJ: skrilo

škrlat [škrlát] samostalnik moškega spola **škrlat** 1: barva **TMB: Shkerlát** -a m. NEM.: Purpur, Scharlach LAT.: Purpura **GS: Shkerlát** – germ. *Scharlach*: Ital. *Scarlato*: Angl. *Scarlet*: Gall. *Ecarlate*: Turc. *Iskerlet*: Arab. *ysquerlat*; unde ad noftras terras purpura perlata eft. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

škrnicelj [škrnícɛlj] samostalnik moškega spola **škrnicelj** 243: vreča ali torba **GS: Shkernizel** – slavicae originis fatentur cl. Adelung, Krüniz &c. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

škrniti¹ [škrńniti škrńnem] nedovršni glagol **zaškripati, zahreščati** 487: oddajati

glasove **TMB: Shkèrnem** -niti NEM.: Knarren LAT.: Crepare **GS: Shkernem** – onomatopœia. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

škrniti² [škrńniti škrńnem] (škariniti)

dovršni glagol

odščipniti, odškrniti 620: rezati, trgati

GS: Shkarje – germ. *Sheer*: super. germ.

Schär: a gr. κείρω, tondeo; quia forcice

tondebant; unde *shkarnem*, kneipen,

abzwacken. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

škrifilo [škröffilo] samostalnik srednjega spola **priprava za kropljenje z blagoslovljeno vodo; kropilo** 167: pripomoček pri krščanskem obredu **TMB: Shkrofilu** -a n. NEM.: Ein Weyhwedel LAT.: Alperforium PRIMERJAJ: škropilnik; škropilo

škrifiti [škröffiti škröffim] nedovršni glagol

škröpiti 586: premikati tekočino **TMB:**

Shkrofim LAT.: Siehe Shkropim

škröpilnik [škröpřlnik] samostalnik moškega spola

priprava za kropljenje z blagoslovljeno vodo; kropilo 167: pripomoček pri

krščanskem obredu **TMB: Shkropilnèk** -a m.

Siehe **Shkrofilu** PRIMERJAJ: škrifilo; škropilo

škröpilo [škröpřilo] samostalnik srednjega spola

priprava za kropljenje z blagoslovljeno vodo; kropilo 167: pripomoček

pri krščanskem obredu **TMB: Shkropilu**

-a n. Siehe **Shkrofilu** PRIMERJAJ: škrifilo;

škröpilnik

škröpiti [škröpřiti škröpřim] nedovršni glagol

škröpiti 586: premikati tekočino

KG: Shkropim 'ich besprenge' (str. 77)

PRIMERJAJ: škrifiti

škrta [škrćtati škrćtam] nedovršni glagol **praskati, škrta, škrbati** 487: oddajati

glasove **TMB: Shkèrtam** LAT.: Radere Siehe Shkerbam PRIMERJAJ: škrbati

škupa GLEJ: škopa

škupnik GLEJ: škopnik

šlage [šlâge] (švaje; žlage; žvaje)

množinski samostalnik ženskega spola

statve 𐌺186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve

TMB: Shvâje 𐌺. NEM.: Weberzeug LAT.: Instrumentum textorium ☉ Primerjaj pri Pleteršniku *žlâge* 'die Weberrechen', kar izvaja iz nemško *die Schlagen*. Zapis *shvâje* izkazuje švapanje in gorenjsko palatalizacijo *g* pred *e*.

šlapa [šlâpa] samostalnik ženskega spola

1. neumen, neotesan človek 𐌺903:

neumen ali lahkomiseln človek

2. ženski spolni organ; nožnica, vagina

𐌺882: del ženskega telesa **TMB: Shlâpa -e** 𐌺. NEM.: 1. Ein Tapperl 2. Mutterscheide LAT.: 1. Varo 2. Matricis vagina **GS: Shlâpa** – unde germ. *schlap*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šlatati [šlâtati šlâtam] nedovršni glagol

dotikati se, otipavati 𐌺769: tipati

TMB: Shlâtam NEM.: Betasten LAT.:

Contingere **KG: Shlatam, -tal, -tan, -tati** 'berühren, betasten' (str. 109)

šlekedrati [šlekædrâti šlekædrâm]

nedovršni glagol

jecljati 𐌺29: imeti govorno hibo

TMB: Shlèkèdrâm NEM.: In Reden anstoßen LAT.: Hæfitare

šlepati [šlepâti šlepâm] nedovršni glagol

odstranjevati luske z ribe 𐌺53: lupiti,

luščiti, smukati **TMB: Shlèpâm** NEM.:

Schuppen LAT.: Desquamare

šles [šlêš (?)] (**šlez**) samostalnik moškega

spola

rastlina **šlez**, latinsko *Althaea officinalis*

𐌺617: vrsta zelike **TMB: Shlêš -u m.** Siehe Slis PRIMERJAJ: slis

šleva [šlêva] samostalnik ženskega spola

bojazljiv človek, strahopetec, šleva

𐌺947: strahopeten človek **TMB: Shlêva -e**

𐌺. NEM.: Feige, Memme LAT.: Imbellis

šlez GLEJ: šles

šlibra [šlîbra] samostalnik ženskega spola

1. pogačica, tj. kost v kolenu 𐌺972: del človeka ali živali

2. odkrušen drobec kamna 𐌺637:

kamen, kamenina **GS: Shlibra** – vid. *Shibra*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: šibra

šlišati GLEJ: slišati

šlof [šlōf] samostalnik moškega spola

del oblačila, ki se zadaj vleče po tleh;

vlečka 𐌺131: del oblačila ali obutve

TMB: Shlōf -a m. NEM.: Der Schweif

LAT.: Syrma, cauda **GS: Shlof** – germ.

Schlepp, Schleife. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šmant [šmânt] samostalnik moškega spola

škrlatni plašč 𐌺130: oblačilo ali obutev

TMB: Shmânt -a m. NEM.: Purpurmantel

LAT.: Paludamentum **GS: Shmant** – *Shment*:

germ. *Samet*: Angl. & Suec. *Samet*, Carniol.

a *Shum* (strepitus) quod paludamentum

perftrepat. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

šmaren [šmáræn] (**šmarijin**) pridevnik

ki je v zvezi s sveto Marijo **GS: Shmarn**

– *Shmarneza* (petiza *Marianus*) contractum

ex *Shent Marien*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

KG: Shmarenze, shmarnè krish 'Hausstern'

(str. 185) PRIMERJAJ: šmarni dan

šmarijin GLEJ: šmaren

šmarnica [šmárnica] samostalnik

ženskega spola

1. cvetica šmarnica, latinsko *Convallaria maialis* 𐌺617: vrsta zelike

2. šmarna petica, kovavec za 17 krajcarjev 𐌺85: denar **TMB: Shmarnèza**

-e fh. NEM.: Mayblum, Hiñelsschlüssel
LAT.: *Convallaria*, *lychnis* **GS: Shmarn** –
Shmarneza (petiza *Marianus*) *contractum*
ex Shent Marien. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. ☹ Morda je
poleg te mišljena še kaka druga cvetica.
Nemško *Himmelsschlüssel* poleg 'ključ od
nebeških vrat' pomeni tudi 'trobentica,
Primula veris', latinsko *lychnis* pa sorto
vrtnice in še neko drugo, neidentificirano
rastlino. PRIMERJAJ: petica

Šmarnice [šmárnice] množinski
samostalnik ženskega spola

Ozvezdje Severni križ 𐌺314: nebesno
telo **KG: Shmarenze, shmarne krish**
'Hausstern' (str. 185) PRIMERJAJ: šmaren;
Šmarni križ²

šmarni dan [šmárni dān] samostalniška
zveza moškega spola

šmaren, tj. **veliki šmaren, 15. avgust, in
mali šmaren, 8. september** 𐌺46: praznik
TMB: Shmarn dan NEM.: *Frauentag* LAT.:
Marianus dies ☹ Sodeč po etimološkem
pomenu nemškega prevedka sta bila oba
Marijina praznika pojmovana nekako kot
'dan žena'. PRIMERJAJ: šmaren

šmarni križ¹ [šmárni kríž] samostalni-
ška zveza moškega spola

cvetica masleni grint, latinsko *Senecio*
𐌺617: vrsta zelike **TMB: Shmarn Krish**
NEM.: *Kreuzwurz* LAT.: *Pappus*

Šmarni križ² [šmárni kríž] samostalni-
ška zveza moškega spola

ozvezdje Severni križ 𐌺314: nebesno telo
TMB: Shmarn Krish NEM.: *Himmelskreuz*
LAT.: *Confellatio* **KG: Shmarenze, shmarne krish**
'Hausstern' (str. 185) PRIMERJAJ: Šmarnice

šmarni slak [šmárni slâk] samostalniška
zveza moškega spola

rastlina grenkuljica, latinsko *Glechoma*
𐌺617: vrsta zelike **TMB: Shmarn Slâk** NEM.:
Pollenkraut LAT.: *Glechoma*

šment [šmènt] samostalnik moškega spola
škrlatni plašč 𐌺130: oblačilo ali obutev
TMB: Shmènt -a m. Sieh. **Shmant** **GS: Shmant**
– *Shment*: germ. *Samet*: Angl. & Suec.
Samet, Carniol. a *Shum* (frepitus) quod
paludamentum perfrepāt. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: šmant

šmigla [šmīgla] samostalnik ženskega spola
milo 𐌺650: milo **TMB: Shmigla** -e fh. Siehe
Šhajfa PRIMERJAJ: Zajfa

šmrak [šmrâk šmrakû] samostalnik
moškega spola
žensko ličilo, lepoticje, okrasje 𐌺532:
okrasje **TMB: Shmrâk** -ú m. NEM.: *Weiber-*
schmuck LAT.: *Mundus muliebris*

šnakerar [?] (šnakrar) samostalnik
moškega spola
tesar (?) 𐌺866: tesar **GS: Shnakerar** –
Shnakrar. Suec. *Snikare*, *Zimmermann*. Vid.
Adelung in voce Schnacke. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage.

šnakrar GLEJ: šnakerar

šnobrc [šnōbr̥c] samostalnik moškega spola
tlesk po čelu 𐌺727: udarec, udarjanje
TMB: Shnôbèrz -a m. NEM.: *Stirnripel* LAT.:
Talitrum

šoba [šóba] samostalnik ženskega spola
1. širokoustnež, bahač 𐌺884: človek
z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z
govorom
2. čevljarsko kladivo 𐌺187: orodje za
tolčenje, bodenje **TMB: Shôba** -e fh. NEM.: 1.
Großmaul 2. *Klopfholz der Schuster* LAT.: 1.
Labio, *labiofus* 2. *Mateola*, *tudes*

šobar [šóbar] samostalnik moškega spola
priprava za strganje; strgalo 𐌺180:
orodje za rezanje, sekanje **TMB: Shóbar** -ja
m. NEM.: *Schabmesser* LAT.: *Radula*

šoftrijalec [šoftrijâlɔc] samostalnik moškega spola
kirurški nož z rezilom v obliki peresa 197: kirurško rezilo **TMB: Shostrijâlz** -a m. NEM.: Federmesser LAT.: Scalprum **GS: Shoftrijalz** – vindica vox a germ. *Schaft & Futral*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

šoga [šôga] (šoja) samostalnik ženskega spola
ptica šoja, latinsko *Garrulus glandarius* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Shôga** -e fh. NEM.: Der Nutzhäher LAT.: Picus cinereus **GS: Shôga** – alicubi *shoja*: Hung. *choka*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

šoja GLEJ: šoga

šola¹ [šôla] samostalnik ženskega spola
šola 748: šola **TMB: Shôla** -e fh. NEM.: Die Schule LAT.: Schola **GS: Shôla** – quidam *shûla*: lat. *schola*: germ. *Schule*. Ital. *scuola*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šola² [šôla] samostalnik ženskega spola
neka konjska ustna bolezen 26: bolezen domačih živali **TMB: Shôla** -e fh. NEM.: Eine Pferdkrankheit im Maul LAT.: Tuber in ore equi

šolar [šôlar] samostalnik moškega spola
šolar, tj. kdor obiskuje šolo 956: učenec **TMB: Sholar** -ja m. NEM.: Der Schüler LAT.: Scholasticus

šonati se [šônati se šônam se] nedovršni glagol
imeti spoštovanje do koga, iz spoštovanja prizanašati 672: spoštovati **GS: Shônam se** – koga (respectum habeo) unde germ. *schonen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

šoržica GLEJ: soržica

šostar [ʔ] (šoštar) samostalnik moškega spola

oblačilo, ki pokriva prsi 130: oblačilo ali obutev **GS: Sas** – quod *Shostar*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Shostar** – Brustfleck: Hung. *shos*, vel *Sas* Riedgras, Binsen, a gr. ζωστήη, lorica: gr. σῆς hebr. סַף *fas*, tinea: Arab. سوس, vermibus laboravit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Zhofhtar** – vide *Shoshtar*. PRIMERJAJ: čoštar; sas

šoštar GLEJ: šostar

šotor [šôtor] samostalnik moškega spola
šotor 773: zgradba **TMB: Shótor** -ja m. NEM.: Das Zelt LAT.: Tabernaculum **GS: Shótor** – Hung. *Sator*: for a germ. *Schatten*: hebr. סַחַשׁ *schatach*, expandit: chald. סַחַשׁ *schetach*, extendit; Deut. 20. 5. legitur: hebr. סַחַשׁ *Schoterim* (quod videtur affine) Præfecti inspectores castrorum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

špana [špána] samostalnik ženskega spola
družabna igra špana; mlin 752: igra ali njen del **TMB: Shpâna** -e fh. NEM.: Bretspiel, Mühlfahren LAT.: Ludus alex **GS: Shpana** – *Shpanam*; unde germani fuum *Spannbrief* habent. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

španati [špânati špânam] nedovršni glagol

igrati špano (?) 752: igrati **GS: Shpana** – *Shpanam*; unde germani fuum *Spannbrief* habent. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

španenga [špânɔnga] (španinga) samostalnik ženskega spola
prepoved 737: ukaz **TMB: Shpanènga** -e fh. NEM.: Das Verboth LAT.: Interdictum

španinga GLEJ: španenga

špegati [špêgati špêgam] nedovršni glagol
oprezati, opazovati 770: videti, gledati **GS: Shpêgam** – germ. inf. *spâhen*: germ. super. *spegen*: Anglof. *spy*: Suec. *speja*: Hifp.

efpiar: hebr. זָפָה *zapha*, ex specula obfervavit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špegel [špɛ̌gəɥ] samostalnik moškega spola
zrcalo № 174: pripomoček za osebno higieno **TMB: Shpegl** -a m. NEM.: Der Spiegel LAT.: Speculum **GS: Shpegl** – a *Shpegam*: lat. *fpicio, aspicio*: germ. *Spiegel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špeglarica [špɛ̌glárica (?)] samostalnik ženskega spola
vlačilna ribiška mreža № 157: pripomoček za ribolov **TMB: Shpeglárza** -e fh. NEM.: Waate, Zuggarn LAT.: Verriculum

špeh [špɛ̌h] samostalnik moškega spola
špeh, slanina № 980: del živali **TMB: Shpêh** -a m. NEM.: Der Speck LAT.: Lardum **GS: Shpêh** – germ. *Speck*: Angl. *Spic*: Succ. *Spaeac*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špehova potica [špɛ̌hóva potíca] samostalniška zveza ženskega spola
špehova potica; špehovka № 261: hrana **TMB: Shpéhôva, potiza** NEM.: Fettbrodt LAT.: Adipatum PRIMERJAJ: špehovka

špehovka [špɛ̌hóvka] samostalnik ženskega spola
špehova potica; špehovka № 261: hrana **TMB: Shpehovka** NEM.: Fettbrodt LAT.: Adipatum PRIMERJAJ: špehova potica

špel [špɛ̌l] samostalnik moškega spola
stara beseda **jezik**, tj. **sistem znakov za sporazumevanje** № 493: govornjenje **GS: Shpel** – (lingua) *slavenske shpel* (lingua slavica) antiqua, jam exoleta vox; videtur potius dialectum, quam linguam significasse, fecundum quam homines ejusdem idiomatis inter se diftinguuntur; a *pójem, spejl*, cano accentus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

Špela [špɛ̌la] (Špeva) samostalnik ženskega spola

Špela, tj. **klicna oblika krstnega imena Elizabeta** № 351: krstno ime **TMB: Shpela** -e fh. NEM.: Elisabeth LAT.: Elifabetha **KG: Shpella, Lèshpeta** (str. 130) **KG: Ti Shpeva!** kaj se peva, inu govoriva, kader se nam bva pvatnu, inu kobivo ufeva (str. 159) PRIMERJAJ: Lišpeta

špelta [špɛ̌ɥta] (špevta) samostalnik ženskega spola
razklan kos lesa, razkolek № 129: lesen izdelek **TMB: Shpevta** -e fh. NEM.: Eine Spälte LAT.: Lignum filfile **GS: Shpevta** – a germ. *Spälte, gespaltener Holz*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špenat [špenāt (?)] (špinat) samostalnik moškega spola
fino, tanko platno № 247: blago ali usnje **TMB: Shpenât** -a m. NEM.: Zarte Leinwand LAT.: Sindon

špendija [špɛ̌ndija] samostalnik ženskega spola
hrana, pijača, živila (in druge življenjske potrebščine), zaloga živil № 261: hrana **TMB: Shpendija** -e fh. NEM.: Die Nahrung LAT.: Alimonia, victus **GS: Shpendija** – germ. *Spende*: lat. *difpendo, difpenfo*: gr. σπένδειν libare. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Shpendeja**, -je 'der Vorrath' (str. 109)

špendir [špɛ̌ndír] samostalnik moškega spola
upravitelj zaloge živil № 873: kdor je zadolžen za zalogo hrane **TMB: Shpendir** -ja m. NEM.: Speisemeister LAT.: Annonæ præfectus

špendišče [špɛ̌ndíšče] samostalnik srednjega spola
shramba za živila № 324: shramba živil **TMB: Shpendishe** -a n. NEM.: Die Speisekammer LAT.: Penus

Špeva GLEJ: **Špela**
špevta GLEJ: **špelta**

špica [špíca] samostalnik ženskega spola
konica, špica № 187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB: Shpiza** -e fh. NEM.: Der Spitz LAT.: Acumen **GS: Shpiza** – germ. *Spitze*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špice [špíce] množinski samostalnik ženskega spola
 okrasna obroba na ženskem oblačilu, čipke № 131: del oblačila ali obutve **TMB: Shpize** fh. NEM.: Die Spitzen LAT.: Fimbriæ

špicmah GLEJ: špičmoh

špicmoh GLEJ: špičmoh

špičast [špíčast] pridevnik
 koničast, špičast **TMB: Shpizaft** -a -u NEM.: Spitzig LAT.: Acutus

špičiti [špíčiti špíčim] nedovršni glagol
 šiliti, špičiti № 538: ostriti **TMB: Shpizhem** -zheti NEM.: Spitzen LAT.: Acuere

špičmah GLEJ: špičmoh

špičmoh [špíčmoh] (špicmah; špicmoh; špičmah) samostalnik moškega spola

žival rovka, latinsko *Sorex* № 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Shpizhmah** -a m. NEM.: Die Spitzmaus LAT.: Sorex **GS: Spitzmah** – a germ. *Spitzmaus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špikalnik [špíkaɯnik] ali [špikâɯnik] samostalnik moškega spola
 jeklena koničasta palčka, s katero pred pečenjem vstavljajo koščke slanine v divjačinsko meso № 146: kuhinjski pripomoček **TMB: Shpikavnèk** -a m. NEM.: Eine Spicknadel LAT.: Acus lardaria

špiknarda [špiknârda] samostalnik ženskega spola
 rastlina narda, latinsko *Nardostachys jatamansi* № 617: vrsta zelike **TMB:**

Shpiknarda -e fh. NEM.: Nardenkraut LAT.: Nardus **GS: Shpiknarda** – quafi *špica nardi*; quia in špica femen fert: vel weil mans zum Spicken des Hammelkeulchen nimmt: hebr. נרד *nerd*, nardus, špica indica: gr. νάρδος. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špiliti [špíiliti špíilim] nedovršni glagol
 spenjati z lesom, špilo; špiliti № 265: pripravljati hrano **TMB: Shpilem** shpileti NEM.: Mit Holz zustecken LAT.: Ligna acu obthurare

špinaca GLEJ: špináčca

špináčca [špináčca] (špinaca) samostalnik ženskega spola
 rastlina špináčca, latinsko *Spinacia oleracea* № 617: vrsta zelike **TMB: Shpinaza** -e fh. NEM.: Der Spinat LAT.: Spinaceum **GS: Shpinazha** – lat. *spinaceum*: germ. *Spinat*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

špinat GLEJ: špenat

špincelj [špíncelj špínceljna] samostalnik moškega spola
 rastlina navadna trdoleska, latinsko *Euonymus europaea* (?) № 610: vrsta grma **TMB: Shpinzèl** -na m. NEM.: Spindelbaum LAT.: Pruna flava **GS: Shpinzel** – germ. *Spilling*: germ. super. *Spänling*: inf. Sax. *Speltje*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Pomenska opredelitev izhaja iz nemškega prevedka. Latinski označuje sorto rumenih sliv. Pleteršnik navaja *špincelj* v pomenu 'koničasto belo ali rumeno poletno jabolko'.

špindig [špīndig] pridevnik
 tršat, suh, mršav **TMB: Shpindèg** NEM.: Spröd LAT.: Fastidiosus ☉ Pomenska opredelitev izhaja iz nemškega prevedka v bavarskem pomenu; latinski prevedek pomeni 'ki občuti odpor, gnus; posmehljiv, zaničljiv' in 'gnusen'.

špiža [špīža] samostalnik ženskega spola
hrana 261: hrana **ABC:** shegnaj nasf inu
 lete shpische (1789, str. 27)

špižati [špīžati špīžam] nedovršni glagol
hraniti, prehranjevati, rediti 116: dajati
 hrano, pijačo **TMB:** Shpifham NEM.: Speisen
 LAT.: Pafcere

špižerna GLEJ: špižirna

špižirna [špižirna] (špižerna)
 samostalnik ženskega spola
omara za shranjevanje živil 220:
 pohišstvo za shranjevanje stvari **TMB:**
Shpifhirna -e fh. NEM.: Speisekasten LAT.: Penus

špoganje [špóganje (?)] samostalnik
 srednjega spola
raba, poraba 597: raba, poraba **TMB:**
Shpogànje -a n. NEM.: Der Gebrauch LAT.:
 Ufus

špogati [špógati špôgam] nedovršni
 glagol
rabiti, uporabljati 597: potrebovati,
 rabiti, uporabljati **TMB:** Shpôgam NEM.:
 Brauchen LAT.: Uti

šporgelj [špórgəlj špórgeljna]
 samostalnik moškega spola
rastlina špargelj, latinsko *Asparagus*
officinalis 617: vrsta zelike **TMB:** Shporgel
 -na m. NEM.: Der Spargel LAT.: Alparagus

špot [špöt] samostalnik moškega spola
posmehovanje 414: slabi medsebojni
 odnosi **TMB:** Shpôt -a m. NEM.: Der Spott
 LAT.: Probrum **GS:** Shpót – germ. *Spott*: gr.
 σπώπτειν, cavillari. Razlaga vsebuje nekaj
 pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
ABC: padejo v' pregrehe, inu špot (1794, str. 20)

špotati se [špōtati se špōtam se]
 nedovršni glagol
posmehovati se 414: biti v slabih
 medsebojnih odnosih **TMB:** Shpōtam se
 NEM.: Spötteln LAT.: Exprobrare

špranja [špránja] samostalnik ženskega
 spola
špranja 619: razpoka ali luknja **TMB:**
Shprajna -e fh. NEM.: Die Klumse LAT.: Rima
GS: Shprajna – fors a germ. *sprengen, aus*
einander sprengen. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **KG:**
 Shprajna, -ne 'die Klumpe' (str. 109)

šprikla [šprīkla] samostalnik ženskega spola
prečka na lestvi 179: del pripomočka
 za hojo **GS:** Shprikla – a *prekla: vel kôlem,*
sprekôlem: germ. der Spriegel: infer. Sax.
Sprickel, ramus arefactus: Angl. sprigg.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **ABC:**
 zhe ße ti le ena Shprikla ulomi (1794, str. 27)

špringarji [šprīngarji] množinski
 samostalnik moškega spola
okovi za noge 145: priprava za
 kaznovanje hudodelcev **TMB:** Shpringarji
 -ov m. NEM.: Die Fußseisen LAT.: Compedes **GS:**
 Shpringarji – probabilis a germ. *springen*.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

špunder [špündər] samostalnik moškega
 spola
 navadno množina **črv v konjskih prebavilih**
 997: vrsta plazilca ali druge golazni **TMB:**
 Shpundri -ov m. NEM.: Roßwürme LAT.:
 Vermilina ☉ V TMB je iztočnica navedena
 v množinski obliki.

šravf [šrâvf] samostalnik moškega spola
vijak 139: orodje **TMB:** Shravf -a m. NEM.:
 Die Schraube LAT.: Cochlea **GS:** Shravf –
 germ. *Schraube: inf. Sax. Schrube: Suec.*
skruf. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna.

šribar [šrībar] samostalnik moškega spola
pisar 871: uslužbenec **KG:** Piřřar. (shribar)
 'Schreiber' (str. 192)

šronf [šrōnf] (šrunf) samostalnik moškega
 spola
brazgotina 33: poškodba ali njena

posledica **TMB: Shrunf** -a m. NEM.: Die Narbe LAT.: Cicatrix **GS: Shrónf** – fors a germ. *einschrumpfen*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

šronfast [šrõnfast] (šrunfast) pridevnik
brazgotinast TMB: Shrunfalt -a -u NEM.:
Närbicht LAT.: Anapleroticus

šronfec [šrõnfæc] (šrunfec) samostalnik
moškega spola
brazgotinast človek 919: poškodovan
človek **TMB: Shrunfz** -a m. NEM.: Närbicht
LAT.: Anapleroticus

šrovotek [ʔ] samostalnik moškega spola
široka reka (?) 340: voda ali z vodo
povezan kraj **KG: Shrovotek** *nennte jemand
einen Fluß, und wollte so viel sagen, als er habe es
von Shroke, vodne tek hergeleitet, daß eben ein
breiter Wasserfluß heißt* (str. 124) ☉ Hapaks
legomenon, morda tiskovna napaka
namesto *Shrokotek* < **širokotek*.

šrunf GLEJ: šronf

šrunfast GLEJ: šronfast

šrunfec GLEJ: šronfec

št [št̩] medmet
uporablja se za izražanje opozorila, naj
ogovorjeni utihne, molči **KG: st, lht, pst**
'still'. Tihu, movzhi 'halts Maul' (str. 96)

štabla [štãbla] samostalnik ženskega spola
stopnica 777: del zgradbe **TMB: Shtãbla**
-e fh. NEM.: Die Stufe LAT.: Anabathra, gradus

štacuna [štacúna] samostalnik ženskega spola
trgovina 299: prodajalna **TMB: Shtazûna**
-e fh. NEM.: Der Kaufladen LAT.: Taberna **GS:**
Shtazûna – *Shtazunar*, & per Syncopen
Shtaznâr a ftojim infinitivo *stati*; quia ad
nundinas stare primitus, ficut modo in fuis
tabernis federe folent, eosque germ. *Buden-*,
Ladensitzer vocant. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

štacunar [štacunár] samostalnik moškega
spola
trgovec, prodajalec 959: trgovec **TMB:**
Shtazunâr -ja m. NEM.: Der Kaufmann LAT.:
Mercator

štacunski [štacûnski] pridevnik
trgovinski, prodajalniški TMB: Shtazunske
-a -u NEM.: Zum Gewölbe gehörig LAT.:
Mercimionalis

Štajerec [štâjeræc] samostalnik moškega spola
Štajerec 354: prebivalec kraja **KG:**
Shtajerz (str. 114)

Štajerka [štâjerka] samostalnik ženskega
spola
Štajerka 354: prebivalec kraja **KG:**
Krayniza, Shtajerka, Koroshella, Nemshkuta,
Lahena, Rimlarza, Lublanzanka (str. 116)

Štajersko [štâjersko] samostalnik
srednjega spola
Štajerska 358: ime dežele **KG: Na**
shtajersku 'Ins Steyermarkt' (str. 188)

štajf [štâjɪf] pridevnik
uren, okreten, izvrsten TMB: Shtajf NEM.:
Tapfer, herrlich LAT.: Strenuus, egregius **GS:**
Shtajf – germ. *steif*, tranflatum ad *fenfum*
virii generosi & confiantis. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štala [štála] samostalnik ženskega spola
hlev, štala 798: domovanje kopenske
domače živali **KG: Shtálla** 'Stall' (str. 193)

štalt [štãlt] samostalnik ženskega spola
telesna postava, oblika 465: videz **TMB:**
Shtavt -e fh. NEM.: Die Gestalt LAT.: Forma,
figura

štanca [štãnca] samostalnik ženskega spola (?)
KG: shtanza (str. 163) ☉ Nejasna beseda v
nepovednem sobesedilu.

štanga [štãnga] samostalnik ženskega spola
drog 175: orodje, ki je palica

GS: Shtanga – Ital. *ftanga*: germ. *Stange*:
Succ. *ftang*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

štapati [štápati štápm] nedovršni glagol
tiho stopati, hoditi № 561: premikati se
TMB: Shtâpam NEM.: *Leise einhergehen* LAT.:
Extimis incedere pedum digitis **GS: Shtâpam**
– inf. Sax. *stappen*: germ. *fuper. stâppeln*, auf
den Zehen gehen, a verbo *ftôpam* diminutive.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev. **GS: Stôpem** –
& frequentativum *ftôpam*: Notkero *stephen*
significat quod hodiern. germ. *steigen*: inf.
Sax. *stappen* ire: Angl. *steppan*. Angl. *fiep*:
Holl. *ftap*: gr. *στειβειν*, treten. Vide *Shtapam*.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev.

štata [štáta] samostalnik ženskega spola
narava, lastnost, značilnost, (prirojene)
lastnosti № 364: beseda s pomenom
'značaj, lastnost' **TMB: Shtâta** -e fh. NEM.:
Das Genie LAT.: *Genius*

šteblo [štéblo] samostalnik srednjega spola
steblo № 600: del rastline **TMB: Shtêblu** -a
n. NEM.: *Der Stengel* LAT.: *Caulis, culmus*

štedera GLEJ: **štidera**

Štefan [štéfan] samostalnik moškega spola
krstno ime Štefan № 351: krstno ime
KG: svetega Shtefana dan (str. 177)

štefnjati [štəfnjáti štəfnjâm] nedovršni
glagol
preiskovati № 758: delati vidno **TMB:**
Shtêfnâm NEM.: *Aussuchen* LAT.: *Vifitare*

štekljača [štekljáča] samostalnik ženskega
spola

popotna palica № 178: pripomoček
za hojo **TMB: Shteklâzha** -e fh. NEM.:
Wanderstock LAT.: *Baculus viatorius*

štekljačar [štekljâčar] samostalnik
moškega spola

potepuh № 924: berač, potepuh
TMB: Shteklazhar -ja m. NEM.: *Vagabund*
LAT.: *Vagabundus*

štekljati [štekljáti štekljâm] nedovršni
glagol
težko hoditi; krevsati № 30: šepati **TMB:**
Shteklâm NEM.: *Hart einhergehen* LAT.: *Cum*
difficultate gradi

šteklo [štéklo] samostalnik srednjega spola
1. jeklo № 639: kovina
2. tečaj pri vratih № 224: del stavbnega
pohišstva **TMB: Shtêklu** -a n. NEM.: *1. Der*
Stahl *2. Angel* LAT.: *1. Calybs* *2. Cardio*

štemati [štemáti štemâm] ali [štamáti
štamâm] nedovršni glagol
1. ljubiti № 63: občutiti ljubezen
2. ceniti № 672: spoštovati
3. domišljivo se obnašati № 470:
prevzetno se obnašati **TMB: Shtemâm**
NEM.: *1. Lieben* *2. Schätzen* *3. Stolzieren* LAT.:
1. Amare *2. Æftimare* *3. Efferi* **GS: Shtemam**
– in altera significatione lat. *æftimare*: in
altera *putare, arbitrari* innuit. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štepati [štépati štépm] nedovršni glagol
delati okrasne šive; obšivati № 247:
ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB:**
Shtépm NEM.: *Abnähen* LAT.: *Circumnere*
GS: Shtépm – germ. *steppen*, *abnähen*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

štepenga [štéþəŋga] (štepínga)
samostalnik ženskega spola
okrasna vezena na oblačilu № 131: del
oblačila ali obutve **TMB: Shtepènga** -e fh.
NEM.: *Die Stückerey* LAT.: *Acupictura*

štepinga GLEJ: **štepenga**

štercati [štērcati štērcam] nedovršni
glagol
potepati se № 571: potepati se **TMB:**
Shtērcam NEM.: *Herumfahren* LAT.: *Vagari*

GS: Shtirzam – inf. Sax. *steerten*, müßig herumgehen. Vid. *Shterlinzam*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

štercon [štercɔŋ] samostalnik moškega spola **potepuh** № 924: berač, potepuh **TMB: Shtérzôn** -a m. NEM.: Gaßentretter LAT.: Circumvagus

šterna GLEJ: **štirna**

šteselj [štēsɔlj štēsɔljna] samostalnik moškega spola **skleda, čaša za mleko** № 239: posoda za pijačo **TMB: Shtęsəl** -na m. NEM.: Milchgeschirr LAT.: Camella

šteti [štėti štějem] nedovršni glagol **šteti** № 435: snovati v mislih **TMB: Shtejem** shteti NEM.: Zehlen LAT.: Numerare

štetva [štětva] samostalnik ženskega spola **vrstica poglavja Svetega pisma** № 203: del knjige **KG: Per S. Jannefu na 19. p. 31. shtetvi** (str. 174) PRIMERJAJ: mnoge štetve

števenje [štévénje] (štivenje) samostalnik srednjega spola **odštevanje denarja, plačevanje** № 112: dajanje in posojanje **TMB: Shtivenje** -a n. NEM.: Die Zahl LAT.: Numeratio

število [štévílo] (štivilo) samostalnik srednjega spola **število** № 435: miselni pojem **TMB: Shtivilu** -a n. NEM.: Die Zahl LAT.: Numerus

štibala [štibâla] samostalnik ženskega spola **škorenj** № 130: oblačilo ali obutev **TMB: Shtebala** -e fh. Siehe *Shkorna* **GS: Shtebâla** – germ. *Stiefel*: Ital. *Stivale*: Gall. *ftivelé*, probabilius a lat. *tibiale*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

štibeljc [štībəljc] samostalnik moškega spola **majhna soba, sobica** № 777: del zgradbe **TMB: Shtiblěz** -a m. NEM.: Ein Stübchen LAT.: Cubiculum

štibla [štíbla] samostalnik ženskega spola **tanjša, manjša veja, poganjek** № 604: drevesni del **TMB: Shtibla** -e fh. NEM.: Das Aeftchen LAT.: Ramus

štiblica [štíblica] samostalnik ženskega spola **šiba za pletenje vrš** № 604: drevesni del **TMB: Shtiblěza** -e fh. NEM.: Fischreuserruthe LAT.: Virga nallæ

štibra [štíbra] samostalnik ženskega spola **davek, dajatev** № 72: dajatev **TMB: Shtibra** -e fh. NEM.: Die Steuer, Gabe LAT.: Steura

štidera [štídéra] (štidera) samostalnik ženskega spola **viseča vzvodna tehtnica s premično utežjo; enokraka tehtnica, rimska tehtnica** № 162: tehtnica **TMB: Shtidéra** -e fh. NEM.: Schnellwaage LAT.: Statera **GS: Shtidera** – terminus interioris Carniolæ: Ital. *fiadella*: lat. *statera*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štiftenga [štíftəŋga] (štiftinga) samostalnik ženskega spola **(cerkvena) ustanova** № 744: cerkvena ustanova **TMB: Shtiftenga** -e fh. NEM.: Die Stiftung LAT.: Fundatio

štiftinga GLEJ: **štiftenga**

štiglic [štíglíc] samostalnik moškega spola **ptica lišček**, latinsko *Carduelis carduelis* № 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Shtiglěz** -a m. NEM.: Der Stiglitz LAT.: Carduelis

štihati [štíhati štíham] nedovršni glagol **prekopavati zemljo; štihati** № 277: obdelovati zemljo **TMB: Shtíham** NEM.: Umgraben LAT.: Vertere glebam **GS: Shtíham** – germ. *umstechen*, im Garten umgraben. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štima [štíma] samostalnik ženskega spola **glas, tj. zvok, ki ga dela človek ali žival z**

grlom in usti ≍ 487: glas **TMB: Shtima** -e fh. NEM.: Die Stimme LAT.: Vox **GS: Shtima** – germ. *Stimme*: apud Ifidor. & Keron. *ſtima*: inf. Sax. *Stemme*: Goth. *ſtibna*: gr. στόμα est ubique onomatopoeſis. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

štímati [štímati štímam] nedovršni glagol **uglaševati strune** ≍ 529: muzicirati **TMB: Shtímam** NEM.: Stimmen LAT.: Experimenti chordas

Štinde [ʔ] samostalnik moškega spola **osebno ime (ʔ)** ≍ 351: krstno ime **ABC:** Schtinde Bi je enkrat ene velike muſchtaſa s' Bajami naredil (1794, str. 28)

štip [ʔ] samostalnik moškega spola (ʔ) **GS: Shtip** – Hirnnippel: inf. Sax. *Stipp*, punctum, fors a *tipam*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Nemške besede *Hirnnippel* ni najti v nobenem sočasnem slovarju. Beseda izgleda zloženka iz *Hirn* 'možgani' in morda manjšalnice od *Nipp* 'srkljaj, požirek' (nemško *Nippel* 'prsna bradavica' je mlajša izposojenka iz angleščine).

štirideset [štirideset] števnik **štirideset** **KG: Shtirideset** '40' (str. 44) ☉ K naglasu primerjaj *petdeset*.

štiridesetdanski [štiridesetdânski (ʔ)] pridevnik **štiridesetdnevni** **ABC: shtiridesetdanske** poſt (1789, str. 29)

štirideseti [štirideseti] števnik **štirideseti** **KG: shtiridesete** 'XL.' (str. 44)

štirinogat [štirinogät] pridevnik **ki ima štiri noge; štirinog, štirinožen** **TMB: Shtirnogat** -a -u NEM.: Vierfüßig LAT.: Quadrupes

štirivogel [štirivogəu] samostalnik moškega spola **štirikotnik** ≍ 465: stvar glede na obliko **TMB: Shtirvogl** -a m. NEM.: Das Viereck LAT.: Quadrangulum

štirivoglat [štirivoglät] pridevnik **štirikoten** **TMB: Shtirvoglat** -a -u NEM.: Viereckigt LAT.: Quadrangulus

štirje [štirje] (štirji) števnik **štirje** **TMB: Shtir, Shtiri** -e -e NEM.: Vier LAT.: Quatuor **GS: Shtir** – germ. *vier*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Shtirji** 'Viere' (str. 46) ☉ K izglasju -ji za -je primerjaj *ljudje*. PRIMERJAJ: čvetiri

štirji GLEJ: **štirje**

štirka [štírka] samostalnik ženskega spola **škrob, zelo fino mleta moka** ≍ 261: hrana **TMB: Shtirka** -e fh. NEM.: Die Stärke, Kraftmehl LAT.: Amylum, alica **GS: Shtirka** – germ. *Stärke*: Suec. *ſtyrka*: gr. στήρυμα. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

štirna [štírna] (šterna) samostalnik ženskega spola **vodnjak, šterna** ≍ 327: vodnjak **TMB: Shtirna** -e fh. NEM.: Der Brunn LAT.: Fons, puteus **GS: Shtirna** – affine lat. *ciferna*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štit [štít] samostalnik moškega spola **ščit** ≍ 199: orožje **TMB: Shtit** -a m. NEM.: Der Schild LAT.: Clypeus **GS: Shtit** – lat. *ſcutum*: germ. *Schild*, & *Sküld*: gr. σκῦτος. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

štivenje GLEJ: **števenje**

štivilo GLEJ: **število**

štog [štôg štogû] samostalnik moškega spola **kopica sena** ≍ 246: kup snopov ali sena **TMB: Shtôg** -ú m. NEM.: Ein Heuschober LAT.: Meta fœni

štogli [štôgli] množinski samostalnik moškega spola **jermeni za pritrjevanje čevljev na nogo**

≡ 135: del oblačila ali obutve za spenjanje
TMB: Shtogli -ov m. NEM.: Schuhschnürriemen
 LAT.: Calceamentum lorum **GS: Shtôgli** –
 probabilius a germ. *quafi stahlicht*; quia ex
 calybe conficiebantur. Vid. *stogle*. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:**
Shtôgle – alibi *shtogli* a germ. *Stahl*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: stogla

štokanda [štókânda] (stokanda)

samostalnik ženskega spola

podeželsko sodišče ≡ 746: sodišče

TMB: Shtokânda -e fh. NEM.: Gerichtshof
 LAT.: Curia iudicis ruralis **GS: Shtokanda** – a
stokam; quia in custodia detenti gemunt. Vid.
stokanda. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. **GS: Stokanda** –
 probabilius a *stokam*: germ. *Stockhaus*: in
Stock schlagen, Suec. *Stock*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

štok cerkveni GLEJ: cerkveni štok

štok kovaški GLEJ: kovaški štok

štokljast [štókljast (?)] pridevnik
 ukrivljen, stlačen **TMB: Shtoklaft** -a -u
 NEM.: Gebogen, zusammengepresst LAT.:
 Incurvatus, compressus

štokljati [štókljâti štókljâm] nedovršni glagol
 hoditi ob palici, s pomočjo palice ≡ 30:
 šepati **TMB: Shtoklâm** NEM.: Um stecken
 gehen LAT.: Baculo incedere

štokš [štókš (?)] samostalnik moškega spola
 morska riba polenovka, trska, latinsko
Gadus morhua ≡ 1006: vrsta ribe ali druge
 vodne živali **TMB: Shtoksh** -a m. NEM.:
 Stockfisch LAT.: Salpa, Afinus piscis

štolenga [štólɛngə] (štolinga)

samostalnik ženskega spola

pristojbina, ki se plača duhovniku za
opravljen obred; štolnina ≡ 72: dajatev
TMB: Shtolènga -e fh. NEM.: Die Stolle,
 Gebühr LAT.: Stolla, ftipendium

štolinga GLEJ: štolenga

štoncelj [štóncəlɔj štóncəlɔjna] samostalnik
 moškega spola

gizdalin, vetrnjak ≡ 931: gizdalin **TMB:**
Shtônzel -na m. NEM.: Ein Stützer, Windbeutel
 LAT.: In levissimis rebus exquisiti ornatus
 studiosus **GS: Shtônzel** – a *stojim*, quod similis
 homo otiofus in foro flare soleat. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

štor [štòr] samostalnik moškega spola

1. steblo ≡ 600: del rastline

2. štor ≡ 604: drevesni del **TMB: Shtór** -a
 m. NEM.: 1. Krautstengel 2. Stumpfen LAT.: 1.
 Cauliculus 2. Truncus, caudex **GS: Shtor** –
 (truncus defectus) *der Starre* habet Frisch
 Pflanz. I. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

štorati [štòrati štòram] nedovršni glagol
 tipaje hoditi v temi ≡ 580: tipaje hoditi
 v temi **TMB: Shtòram** NEM.: Im Finstern
 herumtappen LAT.: In tenebris ambulare
 PRIMERJAJ: štorkljati

štoresc [štòrɛc] samostalnik moškega spola
 zadnjeuvrščeni pri kegljanju ≡ 965: kdor
 igra **TMB: Shtòrz** -a m. NEM.: Bock, der letzte
 im Kegelschieben LAT.: Infelix conorum
 deturbator **GS: Shtòrz** – probabilius a *shtor*
 hebes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna.

štorija [štòrija] (štorja) samostalnik
 ženskega spola

streha (iz ponjave) na ladji ≡ 595: del
 ladje **TMB: Shtorija** -e fh. NEM.: Wetterdach
 am Schiffe LAT.: Tectum navis

štorja GLEJ: štorija

štorklja [štòrklja] samostalnik ženskega spola
 ptica štorklja, latinsko *Ciconia* ≡ 999: vrsta
 divje ptice ali druge zračne živali **TMB:**
Shtòrkla -e fh. NEM.: Ein Reiger LAT.: Ardea
GS: Shtòrkla – germ. *Storch*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štorkljati [štorkljáti štorkljâm]

nedovršni glagol

tipaje hoditi v temi № 580: tipaje hoditi v temi **TMB: Shtorklâm** LAT.: Siehe Shtoram
PRIMERJAJ: štorati

štrafati [štráfati štráfam] nedovršni glagolkaznovati № 560: kaznovati **TMB: Shtrafam**

NEM.: Strafen LAT.: Punire **GS: Shtrafam** – germ. *strafen*: Suec. *firaffa*: Dan. *straffe*: quæ vox *Strafe* in antiquioribus scriptoribus non reperitur; quod indicat, recentioribus temporibus vocem esse assumtam. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štrafenga [štráfəŋga] (štrafinga)

samostalnik ženskega spola

kazen № 560: kazen **TMB: Shtrafəŋga -e fh.**

NEM.: Die Strafe LAT.: Pœna

štrafinga GLEJ: štrafenga**štrahast** [štrāhast] pridevnik

črtast, progast **TMB: Shtrāhaft -a -u** NEM.: Gestreift LAT.: Striatus

štramelj [štráməlj štráməljna]

(štramelj) samostalnik moškega spola

o mačkah **gonjenje, parjenje** № 715:

gonitev domačih živali **TMB: Shtrəmel -na m.** NEM.: Das Rammeln LAT.: Felis appetentia **GS: Shtramlâm** – ejus substantivum est *shtrəmel*: germ. *das Rammeln der Katzen*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: štramljati

štramljati [štramljáti štramljâm]

nedovršni glagol

o mačkah **pariti se** № 713: pariti se **TMB: Shtramlâm** NEM.: Rammeln wie die Katzen LAT.: Coitum felis appetere **GS: Shtramlâm** – ejus substantivum est *shtrəmel*: germ. *das Rammeln der Katzen*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

štravba [štrāvba] samostalnik ženskega spola

neka krhka sladica, morda flancat

№ 261: hrana **TMB: Shtravbe fh.** NEM.:Ein Schirbelkuchen LAT.: Stribilitia **GS:**

Shtravba – germ. *Straube*, Spritzkrapfen: lat. *strebulum*: gr. στρεβλιτης, a στρηβλδς, convolutus. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: flancat

štrboncelj [štrbŋncəlj štrbŋncəljna]

samostalnik moškega spola

drevo štrboncelj, ringlo, ali njegov**plod** № 606: vrsta drevesa ali njegov plod**TMB: Shterbŋncel -na m.** NEM.: Roßpflaume

LAT.: Prunum afininum **GS: Shterbŋncel** – a *fequenti*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ "Sequens" je *štrbunkniti*.

štrbunkniti [štrbŋnkŋiti štrbŋnkŋem]

nedovršni glagol

pasti v vodo; štrbunkniti № 670: pasti**TMB: Shterbŋnkŋem** NEM.: Ins Wasser fallen

LAT.: In aquam cadere **GS: Shterbŋnkŋem** – onomatopœia, sonum exprimens, ut germ.

pumpen, plumpen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štramelj GLEJ: štramelj**štrəna** [štrəna] samostalnik ženskega spola**klobko preje, niti; štrəna** № 247: blago ali usnje**TMB: Shtrəna -e fh.** NEM.: Garnwickel,Strän LAT.: Glomus fili **GS: Shtrəna** – germ.

Strähn, ein Garnwickel. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štrənast [štrənast] pridevnik**nitast, pramenast, štrənast** **TMB:**

Shtrenast -a -u NEM.: Fadenförmig LAT.: Filo similis

štrəvce [štrəvce] množinski samostalnik

ženskega spola

lesene opornice za hojo, hodulje,**bergle** № 178: pripomoček za hojo **TMB:****Shtřevce fh.** NEM.: Die Stelzen LAT.: Grallæ**GS: Shtřevce** – ut *krevsé* onomatopœtica

vox fonitum exprimens. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

štric GLEJ: vštric

štrigalica GLEJ: **strigalica**

štrigelj [štrǐgəlǝj štrǐgəlǝjna] samostalnik moškega spola

krtača za čiščenje živine; čohalo, štrigelj 𐌺 255: živalska oprava **TMB: Shtrigèl** -na m. NEM.: *Der Striegel* LAT.: *Strigilis* **GS: Shtrigel** – lat. *frigilis*; germ. *Striegel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štrigon [štrǐgôn] samostalnik moškega spola

krvoses, vampir 𐌺 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **TMB: Shtrigôn** -a m. NEM.: *Ein Blutsäuger* LAT.: *Strigor* PRIMERJAJ: vedarec

štrihalnik [štrǐhâṅnik] (štrihavnik)

samostalnik moškega spola
ravnalna deščica za odstranjevanje odvečne količine na merici 𐌺 158: pripomoček za merjenje, odmerjanje **TMB: Shtrihâvnèk** -a m. NEM.: *Das Streichholz* LAT.: *Complanatorium* PRIMERJAJ: štrihati

štrihati [štrǐhâti štrǐham] nedovršni glagol

1. mazati 𐌺 406: mazati
2. gladiti, božati 𐌺 769: tipati
3. tepsti s šibo; šibati 𐌺 727: tolči, bosti **TMB: Shtriham** NEM.: *Streichen* LAT.: **1. Linere 2. Mulcere 3. Virgis caedere**
⊗ Pomen 'mazati', tj. 'nanašati mastno snov', izkazujeta tako prvi latinski kakor edini nemški prevedek. Podoben latinski glagol *lineare* v prvi vrsti pomeni 'ravnati mero', tj. z gladilno deščico odstranjevati kupček na merici, ki ga izkazuje tvorjenka *štrihalnik*. PRIMERJAJ: štrihalnik

štrihavnik GLEJ: **štrihalnik**

štrik [štrǐk] samostalnik moškega spola

vrv 𐌺 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Shtrik** -a m. NEM.: *Der Strick* LAT.: *Funis*

štrikati [štrǐkâti štrǐkam] nedovršni glagol
plesti 𐌺 247: ukvarjati se s tekstilom ali

usnjem **TMB: Shtrikam** LAT.: *Siehe Sétkam* PRIMERJAJ: setkati

štrit [štrǐt (?)] samostalnik moškega spola
boj 𐌺 458: vojaško dejanje **TMB: Shtrit** -a m. NEM.: *Ein Streit* LAT.: *Certamen*

štritenga [štrǐtønga] (štringa)

samostalnik ženskega spola
spor, prepir 𐌺 414: slabi medsebojni odnosi **TMB: Shtritønga** -e fh. NEM.: *Ein Handel* LAT.: *Lis*

štringa GLEJ: **štritenga**

štrka [štrǐka] samostalnik ženskega spola
bič 𐌺 255: živalska oprava **TMB: Shtèrka** -e fh. NEM.: *Die Geisel* LAT.: *Flagellum*

štrkati [štrǐkâti štrǐkam] nedovršni glagol
bičati (žival) po nogah 𐌺 727: tolči, bosti **TMB: Shtèrkam** NEM.: *Mit der Geisel unter die FüÙe schlagen* LAT.: *Flagello caedere pedes*

štrkniti [štrǐknâti štrǐknem] dovršni glagol
udariti z bičem (žival) po nogah 𐌺 727: tolči, bosti **TMB: Shterknem** -neti NEM.: *Mit der Geisel unter die FüÙe schlagen* LAT.: *Flagello caedere pedes* PRIMERJAJ: švigniti

štrlincati [štrǐlncâti štrǐlncam]

nedovršni glagol
potepati se 𐌺 571: potepati se **TMB: Shterlinzam** NEM.: *Herumfahren* LAT.: *Vagari* **GS: Shterlinzam** – germ. *super. störzen*, Vid. *Shtirzam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

štruca [štrúca] samostalnik ženskega spola
podolgovato oblikovan kruh; štruca 𐌺 261: hrana **TMB: Shtrúza** -e fh. NEM.: *Ein Strütchen* LAT.: *Species panis* **GS: Shtrúza** – unde in germ. *super. Heiligenstrützel*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

štrucast [štrúcast] pridevnik
na obeh koncih priostren, stožčast; ovalen **TMB: Shtruzaft** -a -u NEM.: *Zu*

beyden Enden gespitzt LAT.: Ovalis, coniformis

štrukelj [štrúkəlj štrúkəljna] samostalnik moškega spola

neko praznično pecivo №261: hrana **TMB: Shtrúkel** -na m. NEM.: Kirchtagekuche LAT.: Placenta **GS: Shtrukel** – quod & germani efferunt *Strudelkuchen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štrus [štrūs] samostalnik moškega spola **ptica noj**, latinsko *Struthio* №999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS: Shtrūs** – lat. *struthio*: Ital. *struzzo*: Suec. *struts*: germ. *Strauß*: chald. ܫܪܫ gr. στρουθός, paffer στρουθός. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štuk [štük štúka] samostalnik moškega spola
1. kos, del №84: del stvari
2. strelno orožje top №199: orožje **TMB: Shtuk** -a m. NEM.: Ein Stuck LAT.: 1. Pars 2. Tormentum

štukati [štúkati štúkam] nedovršni glagol **sestavljati kose, dele** №550: zbirati, sestavljati **TMB: Shtúkam** NEM.: Stückeln LAT.: Partes combinare

štula [štúla] samostalnik ženskega spola
1. visok klobuk, mitra №130: oblačilo ali obutev
2. babiški inštrument v obliki klina z navojem za razširjanje vagine; spekul №196: zdravilski pripomoček **TMB: Shtúla** -e fh. NEM.: 1. Hohe Haube 2. Mutterspitz LAT.: 1. Mitra 2. Cuneus vulvæ ☉ Noben dostopni slovar ne navaja niti nemškega niti latinskega prevedka drugega pomena. Nemški prevedek je zloženska iz samostalnika *Mutter* 'matí', ki se kot prvi del pojavlja tudi v besedah, ki so v zvezi z nosečnostjo, porodom in ginekologijo sploh, in *Spitz(e)* 'konica'. Latinski prevedek sestoji iz *cuneus* 'klin' in roditeljskega samostalnika *vulva* 'zunanje

žensko spolovilo'. Nastavljeni pomen se opira na zapis v knjigi *Unterricht für die pfälzischen Hebammen* iz leta 1782, ki pravi: *Endlich soll eine jede Hebamme etliche Klistier-Röhrger, und eine Mutter-spitze haben, um bei Vorfallenheiten sich deren bedienen zu können*.

štulast [štúlast] pridevnik **na vrhu koničast, stožčast, piramidast** **TMB: Shtulaft** -a -u NEM.: Spitzig LAT.: Pyramidalis

štuliti [štúlití štúlim] nedovršni glagol **postavljati drugo na drugo, kopiciti, grmaditi** №13: postavljati gor **TMB: Shtúlem** -leti NEM.: Aufthürmen LAT.: Faftigiare

štuloglaven [štuloglâvən] pridevnik **ki ima izbočeno čelo** **TMB: Shtulaglavne** -a -u NEM.: Spitzkopf LAT.: Cilo

štumf [štümf] samostalnik moškega spola **nogavica** №130: oblačilo ali obutev **TMB: Shtumf** -a m. NEM.: Der Strumpf LAT.: Tibialia

štupa [štúpa] samostalnik ženskega spola **v prah zdrobljena aromatična zelišča** №261: hrana **TMB: Shtúpa** -e fh. NEM.: Gestossenes Gewürz LAT.: Aromatis pulveres **GS: Shtúpa** – unde germ. *Wurmstuppe* &c. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

štupati [štúpati štúpam] ali [štupáti štupâm] nedovršni glagol **posipati s prahom** №13: postavljati gor **TMB: Shtupâm** NEM.: Bestreuen LAT.: Confpergere **KG: Shtupam** 'ich podere, streue' (str. 65)

šubelj [šúbəlj šúbəljna] samostalnik moškega spola **vrsta klobase** №261: hrana **TMB: Shûbel** -na m. NEM.: Eine Gattung Würste LAT.: Agumentum

šum [šûm] samostalnik moškega spola
šum, bučanje 𐌺487: oglašanje **TMB: Shum**
 -a m. NEM.: Geräusch, Getöŕ LAT.: Strepitus,
 fonitus

šuma [šûma] samostalnik ženskega spola
vsota 𐌺435: miselni pojem **TMB: Shuma** -e
 fh. NEM.: Die Summe LAT.: Summa

šumeti [šumėti šumím] nedovršni glagol
šumeti 𐌺487: oddajati glasove **TMB:**
Shumim -mėti NEM.: Rauschen LAT.: Strepere

šumljati [šumljāti šumljâm] nedovršni
 glagol
momljati, mrmrati 𐌺506: nerazločno, tiho
 govoriti **TMB: Shumlâm; Shèmlâm** NEM.:
 Stille reden LAT.: Muffare; Demurmurare

šuntati [šúntati šúntam] nedovršni glagol
ščuvati, hujskati 𐌺521: ščuvati **TMB:**
Shuntam NEM.: Anhetzen LAT.: Incitare **GS:**
Shûntam – Jeroshin ſeculi XIV. Poeta habet
schunten, pro reizen. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega.

šuntovalec GLEJ: šuntovavec

šuntovavec [šuntovâvæc]
 (šuntovalec) samostalnik moškega spola
ščuvalec, hujskač 𐌺912: človek glede na
 govorjenje **TMB: Shuntuvavz** -a m. NEM.: Ein
 Einheitzer LAT.: Incentor

šupa [šûpa] samostalnik ženskega spola
šupa, lopa, kolnica, tj. **pokrit prostor**
za shranjevanje vozov 𐌺782: kmečka
 zgradba **TMB: Shupa** -e fh. NEM.: Die Wa-
 genschupfe LAT.: Tectum currum **GS: Shûpa**
 – germ. *Schupfe*: gall. *echope*: Angl. *schop*:
 gr. σικέπα. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

šurija [šûrija] (šurja) samostalnik ženskega
 spola
sestrin mož; svak 𐌺950: sorodnik ipd.
TMB: Shurija -e fh. NEM.: Schwesternmann
 LAT.: Affinis

šurja GLEJ: šurija

šutina [šútina] samostalnik ženskega spola
obrambni nasip 𐌺796: vojaški nasip
TMB: Shutèna -e fh. NEM.: Der Wall
 LAT.: Agger

švagrinja [švāgrinja] samostalnik
 ženskega spola
svakinja 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB:**
Shvagrèna -e fh. Siehe Svakena PRIMERJAJ:
 svakinja; švoger

švaje GLEJ: šlage

švedrast [švêdrast] pridevnik
krivonog **TMB: Shvêdraft** -a -u NEM.:
 Krumfüßig LAT.: Varus **GS: Shvêdraft** – a
svêdr cum fibilo. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

švegelj [švêgəlj] (švigelj) samostalnik
 moškega spola
udarec s konjskim bičem 𐌺727: udarec,
 udarjanje **GS: Shvêgel** – alias *Pôkôvnek*,
 (perculſio equi flagello) Angl. *ſveg*, utique
 onomatopœticum. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Primerjaj
 pri Pleteršniku in v SSKJ *švigelj* 'zelo
 dolga in tanka palica'. PRIMERJAJ: pokovnik

šverkar GLEJ: švirkar

šverkati GLEJ: švirkati

šverkavt GLEJ: švirkavt

švigati [švígati švîgam] nedovršni glagol
1. s silo prihajati na plano 𐌺562: hitro se
 premikati
2. kriliti, mahati, švigati 𐌺581: premikati
TMB: Shvigam NEM.: 1. Ausschlagen
 2. Fuchteln LAT.: 1. Erumpere 2.
 Circumagitare

švigelj GLEJ: švegelj

švigniti [švîgniti švîgnem] dovršni glagol
 udariti z bičem (žival) po nogah 𐌺727:

tolči, bosti **TMB: Shvigné**m -neti Sieh.
Shterknem PRIMERJAJ: štrkniti

švirkar [švīrkar] (šverkar) samostalnik
 moškega spola

mečevalec 𐌺966: vojak **TMB:**

Shvirkar -ja m. NEM.: Ein Fechter

LAT.: **Digladia**tor PRIMERJAJ: bodežnik;
 šermir; švirkavt

švirkati [švīrkati švīrkam] (šverkati)

nedovršni glagol

1. mečevati se 𐌺534: upravljati z orožjem

2. kriliti, mahati, švigati 𐌺581: premikati

TMB: Shvirkam NEM.: 1. Fechten 2. S.

Shvigam LAT.: **Digladiari**

švirkavt [švīrkavt] (šverkavt)

samostalnik moškega spola

mečevalec 𐌺966: vojak **TMB: Shvirkovt**

-a m. NEM.: Ein Fechter LAT.: **Digladia**tor

PRIMERJAJ: švirkar

švoger [švógər] samostalnik moškega spola

svak 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Shvógr** -a

m. Siehe **Svak** PRIMERJAJ: svak; švagrinja

T

t [trdô]

črka t № 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG**: Terdo, T, t (str. 163) PRIMERJAJ: trdo

ta¹ [tâ] zaimek

ta TMB: Ta ta, tu NEM.: Der, die, das LAT.: Hic, hæc, hoc **KG**: ta, ta, tu (str. 20, 50, 127) **KG**: ta, ta, tu /.../ (str. 22) **KG**: ta, tu (str. 139) **ABC**: ti vuzhish mene fkus tó. de sa mene nuzh, inu dan, koker en dobrotliv Ozhe fkerbifh (1794, str. 12) PRIMERJAJ: ta²

ta² [ta] določni člen

ta TMB: Ta ta, tu NEM.: Der, die, das LAT.: Hic, hæc, hoc PREDGOVOR: Al dofti besedy je, katireh merski edn nafaftope: katireh ta desetè she nekol shlishal ni (str. 3) **KG**: Artikeln sind fordersatz zween, nämlich der bestimmte, als ta 'der', ta 'die', tu 'das', und der unbestimmte, nämlich en 'ein', ena 'eine', enu 'eines' (str. 127) **ABC**: Ti imafh te sapovedane pofne dny dershati, koker ta fhtiridefsetdanfki pofst, te fhtiri qvatre (1794, str. 12) **ABC**: kateri to dobru polona, inu to hudi polhtrafa (1794, str. 17) PRIMERJAJ: ta¹

tabla [tâbla] samostalnik ženskega spola
tabla № 209: pohištvo **TMB: Tabla** -e fh. NEM.: Die Tafel LAT.: Tabula **GS: Tabla** – lat. *Tabula*: germ. *Tafel*: Ital. *Tavola*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tabor [tâbor] samostalnik moškega spola
1. trdnjava, utrdba № 793: vojaška

zgradba

2. vojaški tabor № 793: vojaška zgradba
TMB: Tabor -e m. NEM.: 1. Eine Vestung 2. Das Feldlager LAT.: 1. Castellum 2. Castra

tabore [taborè taborèta] samostalnik moškega spola

poveljnik trdnjave, utrdbe № 909: vojaški poveljnik **TMB: Taborè** -rèta m. NEM.: Vestungskoñendant LAT.: Castellanus

taboriti [taborìti taborím] nedovršni glagol

narediti kak objekt primeren za obrambo; utrditi № 40: utrjevati **TMB: Taborim** NEM.: Bevestigen LAT.: Munire

taborski [tâborski] pridevnik
trdnjavski TMB: Taborske -a -u NEM.: Von der Vestung LAT.: Castellanus

tabrh [tâbrh] samostalnik moškega spola
delo, ki ga opravi delavec v enem dnevu kot tlačan ali dninar № 83: tlaka in dninarsko delo **TMB: Tabèrh** -e m. NEM.: Das Tagwerk LAT.: Opus diurnum **GS: Tâberh** – a germ. *Tagwerk*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: rabot; tlaka

taca [tâca] samostalnik ženskega spola

1. taca, šapa № 980: del živali
2. sladka omleta (iz pirine moke) № 261: hrana **TMB: Tâza** -e fh. NEM.: 1. Die Klaue 2. Das Bindbrodt LAT.: 1. Branca 2. Liba, adorea

GS: Taza – unde germ. *Bärentatze* etiam in plebe super. germ. pro Hand, manu; unde ajunt *die Tätzeln* pro Mancheten: gr. *τάζω*, extendo. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tacka GLEJ: **tačka**

tačas [tačäs] prislov

takrat, tisti čas TMB: Tazhäs LAT.: Siehe Takrat PRIMERJAJ: takrat

tačka [táčka] (**tacka**) samostalnik ženskega spola

samokolnica ¶ 593: samokolnica **TMB: Tazhka** -e fh. NEM.: Scheibtruhe LAT.: Currus unirotis **GS: Tazhka** – etiam *Tazka* a *Takam*, protrudo. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Shajterga** – vindicum a germ. *Scheibtruge*: Carniole *takla, tazhka*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: šajtrga; taklja

tađlati [tâđlati tâđlam] nedovršni glagol koroško **grajati, karati** ¶ 503: grajati, svariti **TMB: Tadlam** NEM.: Tadeln LAT.: Vituperare **GS: Tadlam** – vindicum a germ. *tadeln*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Tadlam** 'ich schelte, tadle' (str. 66)

taisti [taîsti] zaimek

isti, taisti TMB: Taifte -a -u NEM.: Derselbe LAT.: Idem, ifte, ipfe **KG: Taifte** 'Derselbe' /.../ (str. 49) **KG: taiste** (str. 139)

tajati [tájati tájam] nedovršni glagol **tajati se, taliti se** ¶ 677: spreminjati se zaradi temperature **TMB: Tajam** NEM.: Schmelzen LAT.: Liquefcere

tajba [tájba] samostalnik ženskega spola **tajenje, tajba, tj. zanikovanje, nepri-znavanje krivde** ¶ 493: govorjenje **TMB: Tajba** -e fh. NEM.: Verneinung LAT.: Negatio **GS: Tajba** – *Tajim, v' tajbo se spuštiti*: apud Ulphilatem *thiubjo, occulte, clam*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tajen [tájæn] pridevnik **skriven, prikrit TMB: Tajne** -a -u NEM.: Heimlich, vertuschet LAT.: Occultus

tajilec GLEJ: **tajivec**

tajiti [tajíti tájím] nedovršni glagol

tajiti, zanikovati ¶ 493: govoriti **TMB:**

Tajim NEM.: Lägngen, verneinen LAT.: Negare **KG: 'Verneinend' (Tajiti)** (str. 93)

tajivec [tajívnœc] (**tajilec**) samostalnik moškega spola

kdor zanikuje, taji; zanikovalec, tajivec ¶ 928: človek z negativnimi lastnostmi **TMB: Tajivz** -a m. NEM.: Ein Lägner LAT.: Negator

tak¹ [ták] zaimek

tak TMB: Tak -a -u NEM.: Solcher LAT.: Talis **KG: rod. tazega** (str. 158)

tak² [ták] prislov

tako TMB: Tók NEM.: So LAT.: Sic, ita, itaque

tak³ [ták] členek

torej KG: Tok, toku, tedej 'dennoch also' (str. 99) **ABC: tok dajte** njih meni (1794, str. 21)

takati [tákati tákam] nedovršni glagol

kotaliti, potiskati naprej ¶ 581: premikati **TMB: Takam** -a -u NEM.: Schieben, schieben LAT.: Protrudere **GS: Tákam** – a gr. *ταχὺς*, celer; quod enim per planum projicitur, celeriter currit. In compositis habet significationem curfus, seu flexus ut *natakam, infundo*: gr. *τήκω*, liquefacio Hebr. *תקא nathach* fudit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: takovati

takisto [takísto] prislov

tako TMB: Tokiftu NEM.: Also LAT.: Ita, Taliter

taklja [táklja] samostalnik ženskega spola **samokolnica** ¶ 593: samokolnica **GS: Shajterga** – vindicum a germ. *Scheibtruge*: Carniole *takla, tazhka*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: šajtrga; tačka

tahniti [taknīti táknem] dovršni glagol

1. stara beseda **dotahniti se** ¶ 769: tipati
2. potisniti (noter) ¶ 5: postavljati noter

TMB: Taknem taknen, tahniti NEM.: 1.

Berühren 2. Schieben LAT.: 1. Tangere 2. Immittere **GS: Taknem** – simplex non est amplius in ufu, bene tamen compofita:

gr. Θίγω: lat. *tango*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:**

Dataknem – *Datikam se a Taknem* fimplici, quod exolevit: Gothi dixerunt *Tekan, attekan*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Staklu** – a *stezhem* (confluo)

vel *staknem* (confluo) ex praepositione *is* (cum)

& obfoleto *taknem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: /.../**

wo die Stammworte schon gänzlich veraltet, und unbrauchbar worden sind, wie: Prem 'stütze'

/.../ **Taknem** 'greife' (str. 125) PRIMERJAJ: dotahniti; stahniti

tako¹ [takô] prislov

tako **TMB: Tokú** NEM.: Also LAT.: Ita, Taliter

GS: Tók – lat. *sic* ita. PRIMERJAJ: tak²

tako² [takô] členek

torej **KG: Tok**, toku, tedej 'dennoch also' (str. 99) **KG: Toku** kevdrarzo poklizhite 'So ruft die Kellnerinn' (str. 195) PRIMERJAJ: tak³

tako daleč [takô dáleč] vezniška zveza

v kolikor, če **KG: Toku** delezh 'in so weit' (str. 99)

tako dalje naprej [takô dálje

naprêj] členkovna zveza

in **tako dalje** **KG: Toku** dalej naprej 'so fort an' (str. 98) PRIMERJAJ: itdr.

tako – kakor [takô – kăkor] dvodelni veznik

kakor – tako **KG: tok**, toku 'sowohl', kok, koker, 'als, wie' (str. 98) PRIMERJAJ: kaker – tako

takovati [takováti takûjem] nedovršni glagol

kotaliti, potiskati naprej ¶ 581: premikati

TMB: Takûjem LAT.: yshi Takam, taknem

PRIMERJAJ: takati

takrat [takràt] prislov

takrat, tisti čas **TMB: Takrat** NEM.: Damals

LAT.: Tunc, Tum **ABC: Takrat** (1765, str. 18)

PRIMERJAJ: tačas

takršen [tákršən] zaimek

tak, takšen **TMB: Takèrshne** -a -u Siehe Tak

PRIMERJAJ: tak takršen

tak takršen [ták tákršən] zaimenska

zveza

tak, takšen **KG: Take** takershne 'ein solcher' (str. 92) PRIMERJAJ: takršen

tal [tál] samostalnik moškega spola

del, polovica ¶ 84: del stvari **TMB: Tal** -a

m. Siehe Dejl **KG: Lubi** tvoj ľakonske tal (str. 187) PRIMERJAJ: zakonski tal

taler [táler] samostalnik moškega spola

krožnik ¶ 146: kuhinjski pripomoček **KG:**

(Nimam) Talerja (okrošhneka) (str. 191)

PRIMERJAJ: okrožnik

taliga [talíga] samostalnik ženskega spola

1. voz z dvema kolesoma ¶ 591: VOZ

2. voz z dvovprego konj ¶ 591: VOZ **TMB:**

Taliga -e fh. NEM.: 1. Wagen mit 2 Rädern 2.

Mit 2 Pferden LAT.: 1. Cifium 2. Biga

talovje [tálovje] samostalnik srednjega

spola

rastlina teloh, latinsko *Helleborus (niger)*

¶ 617: vrsta zelike **TMB: Talovje** -a n. NEM.:

Die Nießwurz LAT.: Elleborum

tam [tãm] prislov

tam, tamkaj **TMB: Tam** LAT.: Siehe Tamkej

KG: Tamkej tam 'alldorten' (str. 90)

PRIMERJAJ: tamkaj

tama [táma] samostalnik ženskega spola

skrivališče ¶ 281: kraj **TMB: Tâma** -e fh.

NEM.: Schlupfwinkel LAT.: Occultamentum

tamara GLEJ: **tamra**

tamkaj [tãmkaj] prislov

tam, tamkaj **TMB: Tamkéj** NEM.: Dort LAT.: Ibidem **KG: Tamkej tam** 'alldorten' (str. 90)
PRIMERJAJ: tam

tamra [tãmra] (**tamara**) samostalnik ženskega spola

jama za shranjevanje živil; zasipnica **¶** 309: jama za shranjevanje živil **GS:**

Tamra, – *Tamara*, affine cum lat. *Camera*, fed derivatur a *temná*, tenebræ; quia hæc follæ subterraneæ in quibus frumenta reconduntur, obscuræ sunt: & ideo in proverbium abiit v' *tammo*, pro *tamro*, vel *tamaro*. Arabes has follas vocant *matmore* pariter a sua radice *tamara* (abscondere) Hebr. תָּמַר *taman*, abscondit. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

tanek [tãnøk] (**tenak**) pridevnik

1. tanek

2. fin, dragocen **TMB: Tank** -a -u NEM.:

Dünn, subtil LAT.: Tener, subtilis **GS: Tanke** – germ. *dünn*: lat. *tenuis*: in Britania minore inter Armoricos *Tanao*: Irlandis *tana*: Perf. *tend*: gr. τύννοϛ, dünn, tantillus, tenuis.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Tenak**, primernik **Tajnshe** 'Geschmeidiger' (str. 41) PRIMERJAJ: tenko

tapa [tãpa] samostalnik ženskega spola
neumen, trapast človek **¶** 903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Tãpa** -e fh. NEM.: Aberwitzig LAT.: Bliteo, fatuus **GS: Tapa** – *tapam*: germ. *tappen*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

tapast [tãpast] pridevnik

1. neumen

2. preprost, neveden **TMB: Tapãft** -a -u
Siehe **Trapãft** PRIMERJAJ: trapast

tapati [tãpati tãpam] nedovršni glagol
tipajoč ugotavljati svoj položaj v temi **¶** 580: tipaje hoditi v temi **TMB: Tapam** NEM.: In Finstern herumgreifen LAT.: In tenebris palpitate PRIMERJAJ: tavati

tarati [tãrati tãram] nedovršni glagol
povzročati telesne poškodbe, mučiti **¶** 919: raniti, slabiti **TMB: Tarãm** NEM.: Quälen LAT.: Afflictare

taravt [tãravt] samostalnik moškega spola
mučitelj, rabelj **¶** 875: sluga oblasti **TMB: Tarovt** -a m. NEM.: Ein Quäler LAT.: Afflictor, Tortor

tarbina [tarbína (?)] (**trbina**) samostalnik ženskega spola
potepanje (?) **¶** 571: potepanje, beračenje **TMB: Tarbina** -e fh. NEM.: Eine Streiferei LAT.: Graffatio ☉ Pomenska opredelitev se opira na pomen sorodnega glagola *tarbižiti se* in njegove prevedke, med katerimi nemški in prvi latinski spadata v isto besedno družino kot prevedka tega sestavka. Nemški prevedek tega sestavka sicer pomeni 'vojaški vpad, plenjenje', latinski pa 'kraval, direndaj'.

tarbižiti se [tarbížiti se tarbîžim se] (**trbižiti se**) nedovršni glagol
potepati se **¶** 571: potepati se **TMB: Tarbifhèm se** NEM.: Herumstreifen LAT.: Graffari, excurrere

tarča [tãrča] samostalnik ženskega spola
1. tarča **¶** 199: orožje

2. ščit **¶** 199: orožje **TMB: Tarzha** -e fh. NEM.: 1. Eine Scheibe 2. Der Schild LAT.: 1. Orbita 2. Scutum, pelta **GS: Tarzha** – Gall. *Targe*: Ital. *Targa*. Arab. *Tarka*. Chald. תָּרְיָסָא *teresa*, clypeus. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. ☉ Prvi latinski in nemški prevedek dopuščata tudi nespecializiran pomen 'kolut, okrogla plošča'.

tarenje [tarénje] samostalnik srednjega spola
trenje lanu **¶** 247: izdelovanje blaga ali strojenje kože **TMB: Tarênje** -a n. NEM.: Das Brecheln LAT.: Contritio lini

tarica [taríca] samostalnik ženskega spola
trlica, tj. lesena priprava za trenje lanu,

konoplje Ꞥ 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
TMB: Tariza -e fh. NEM.: *Eine Brechleriñ* LAT.: *Tritula* PRIMERJAJ: terica; trlica

tarna [tārna] samostalnik ženskega spola
skrinja za shranjevanje dragocenosti
 Ꞥ 220: pohištvo za shranjevanje stvari
TMB: Tarna -e fh. NEM.: *Schatzkasten* LAT.: *Gazophylacium*

tast [tást tastû] samostalnik moškega spola
tast Ꞥ 950: sorodnik ipd. **TMB: Taft -ú** m. NEM.: *Schwiegervater* LAT.: *Socer*

tašča [tášča] samostalnik ženskega spola
tašča Ꞥ 950: sorodnik ipd. **TMB: Tâsha -e** fh. NEM.: *Die Schwieger* LAT.: *Socrus*

tašiti [tášiti tášim] (**tažiti**) nedovršni glagol
1. miriti, pomirjati Ꞥ 409: imeti sočutne medsebojne odnose
2. tolažiti Ꞥ 409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Tashem tasheti**
 NEM.: *1. Stillen 2. Trösten* LAT.: *1. Pacare 2. Solari* PRIMERJAJ: tolažiti

taška [tâška] samostalnik ženskega spola
torba Ꞥ 243: vreča ali torba **GS: Tashka** – germ. *Tasche*: Ital. *Tasca*: infer. Sax. *Taske*: Suec. *Taska*: Gall. *desquet*, *corbis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tašnik [tâšnik] (**tažnik**) samostalnik moškega spola
1. mirilec, pomirjevalec Ꞥ 898: človek v medsebojnih odnosih
2. tolažnik Ꞥ 837: tolažnik **TMB: Tashnik** -a m. NEM.: *1. Der Stiller 2. Tröster* LAT.: *1. Paccator 2. Confolator*

tat [tât tatû] samostalnik moškega spola
tat Ꞥ 933: tat **TMB: Tat -ú** m. NEM.: *Der Dieb* LAT.: *Fur* **GS: Tat** – germ. *Dieb*: Dan. *Tiuff*, Suec. *Tiuf* *Pertinet a Tajba*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tatiček [tatíčək] samostalnik moškega spola
šahovska figura (?) Ꞥ 188: pripomoček za igranje **TMB: Tatizhk -a** m. NEM.: *Ein Schächmäñchen* LAT.: *Latrunculus* **KG: Tatizkek** 'Schächmäñchen' (str. 115)
 ☉ Za navedeni pomen govori *tatišče*. Manj verjeten je pomen 'tatič, mali lopov', ki bi temeljil na dobesednem prevodu latinskega prevedka in povezavi med nemškim prevedkom in nemško *Schächer* 'razbojnik'. Pričakovan zapis nemške besede za šahovsko figuro je brez pregleda v prvem zlogu: *Schachmäñchen*. PRIMERJAJ: tatišče

tatinski [tatínski] pridevnik
tatinski **TMB: Tatinske -a -u** NEM.: *Diebisch* LAT.: *Furtivus*

tatišče [tatíščē] samostalnik srednjega spola
šahovnica Ꞥ 188: pripomoček za igranje **TMB: Tatishe -a** n. NEM.: *Schachbrett* LAT.: *Lufus latruncolorum* ☉ Latinsko *lusus latrunculus* sicer označuje neko drugo, antično igro za dve osebi na igralni deski. PRIMERJAJ: tatiček

tatvina [tatvína] samostalnik ženskega spola
tatvina Ꞥ 106: tatvina **TMB: Tatvina -e** fh. NEM.: *Der Diebstahl* LAT.: *Furtum*, *ablatum* **ABC: Tatvina** (1765, str. 18)

tavati [távati távam] nedovršni glagol
tipajoč ugotavljati svoj položaj v temi
 Ꞥ 580: tipaje hoditi v temi **TMB: Tâvam**
 LAT.: *Siehe Tapam*

-tavljati [távljati távljam] glagol, samo v sestavi

GS: Tavlam – *implex dumtaxat in compositis viget obotavlam se*: infer. Sax. *taueln*, *usurpant pro zaudern*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: obotavljati se

tavžent [távžənt] števnik
tisoč **TMB: Tavfhènt** NEM.: *Tausend* LAT.: *Mille*

tavžentroža [tâvžənrôžə (?)]

samostalnik ženskega spola

navadno množina **rastlina tavžentroža**, latinsko *Centaurium erythraea* ¶ 617: vrsta zeličke **TMB: Tavfhènt Rofhe** NEM.: Tausendguldenkraut LAT.: *Gentiana centaurium* ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki. PRIMERJAJ: tisečulja

tažiti GLEJ: **tašiti****tažnik** GLEJ: **tašnik****tečaj** [tečâj] samostalnik moškega spola

1. tek, potek ¶ 568: potovanje, pot
2. dolžinska mera stadij, pribl. 200 m ¶ 432: dolžinska mera **TMB: Tezhaj** -a m. NEM.: *Der Lauf* LAT.: *Curfus, stadium* PRIMERJAJ: tek¹

tečaja [tečâja] samostalnik ženskega spola priprava, ki nosi vratno, okensko krilo; **tečaj** ¶ 224: del stavbnega pohištva **TMB: Tezhâja** -e fh. NEM.: *Der Angel* LAT.: *Cardo*

teči [téči téčem] nedovršni glagol

1. premikati se s hitrimi koraki; teči ¶ 562: hitro se premikati
2. premikati se tako, kot je značilno za tekočino; teči ¶ 577: premikati se (o tekočinah) **TMB: Têzhem** NEM.: 1. *Laufen* 2. *Fließen* LAT.: 1. *Currere* 2. *Fluere* **GS: Tezhem** – Vide *Tëkam*. PRIMERJAJ: tekati

tedaj¹ [təðâj] prislov**tedaj** **TMB: Tedej** NEM.: *damals* LAT.: *tunc***tedaj**² [təðâj] členek

torej **TMB: Tedej** NEM.: *Also* LAT.: *Ergo* **KG: tok, toku** 'sowohl' (str. 98) **KG: Tok, toku, tedej** 'dennoch also' (str. 99) **KG: Tedej** 'mithin' (str. 99)

teden [tédən] samostalnik moškega spola

teden ¶ 43: čas ali njegov del **TMB: Tëdn** -a m. NEM.: *Die Woche* LAT.: *Hebdomas*

tedenski [tédənski] pridevnik**tedenski** **TMB: Tednèske** -a -u NEM.:

Wöchentlich LAT.: *Hebdomadalis* ☉ K zapisu primerjaj *hišenski, obletenski*.

-tegniti [tegníti tégnem] glagol, samo v sestavi**GS: Tëgnem** – *exoletum usurpatur in compofitis utegnem*.**tehtati** [têhtati têhtam] nedovršni glagol

1. tehtati ¶ 764: meriti
2. prositi na neprimeren način, ob neprimernem času ¶ 493: govoriti **TMB: Tëhtam** NEM.: 1. *Abwägen* 2. *Ungestimm begehren* LAT.: 1. *Librare* 2. *Importune petere*

tek¹ [têk tekû] samostalnik moškega spola

1. tek ¶ 565: hoja
2. potek ¶ 561: premikanje **TMB: Tëk** -ú m. NEM.: *Der Lauf* LAT.: *Curfus* **KG: Tek** 'Lauf, Bahne' (str. 116) PRIMERJAJ: tečaj

tek² [têk tekû] samostalnik moškega spola izdatnost, nasitnost ¶ 70: zaželeno reč **TMB: Tëk** -ú m. NEM.: *Ausgiebigkeit* LAT.: *Conducentia* PRIMERJAJ: uteken; utek²

tekalec GLEJ: **tekavec**

tekati [têkati têkam] nedovršni glagol **premikati se s hitrimi koraki; tekati** ¶ 562: hitro se premikati **TMB: Tëkam** NEM.: *Laufen* LAT.: *Currere* **GS: Tëkam** – gr. *τήκω*, *liquefacio*, *mollio*. In *fenfu fluxus convenit cum Têzhem praterito tekl inferta confona a gr. θέω*, *curro*: *Chald. xñ venit. Teka vocant rivum ad S. Lamberti in Styria superiore*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: teči

tekavec [têkavəc] (tekalec) samostalnik moškega spola

tekač ¶ 920: popotnik **TMB: Tëkavz**; **Tekovz** -a m. NEM.: *Der Laufer* LAT.: *Curfor*

teken [têkən] pridevnik

izdaten, nasiten **TMB: Tëkn** -a -u NEM.: *Ergiebig* LAT.: *Conducens* PRIMERJAJ: tek²; uteken

tekir [ʔ] samostalnik moškega spola
žival tiger, latinsko *Panthera tigris* 𐌺985:
 vrsta kopenske divje živali **TMB: Tekir** -ja m.
 NEM.: *Das Tigerthier* LAT.: *Tigris*

tekmati [têkmati têkmam] nedovršni
 glagol

tekmovati 𐌺423: biti v tekmovalnih
 medsebojnih odnosih **TMB: Têkmam**
 NEM.: *Eifern* LAT.: *Æmulari* **GS: Tekmam** –
Illyricum idem sonat, quod Adûrem.

tekmenik [tekmeník] samostalnik
 moškega spola

tekmovalc, tekmeč 𐌺945: nasilnež
TMB: Tekmenik -a m. NEM.: *Der Eiferer* LAT.:
Æmulator

tekmenljivost [tekmenljívoſt]
 samostalnik ženskega spola

tekmovalnost 𐌺623: nasilje **TMB:**
Tekmenlivoft -e fh. NEM.: *Die Eifersucht* LAT.:
Æmulatio

tekniti [teknīti têknem] nedovršni glagol
uspevati, razvijati se 𐌺740: uspevati

TMB: Têkném tekniti NEM.: *Gedeyen* LAT.:
Saluti conducere **GS: Têknem** – appud
 Ottfried *thihan*, gedeihen, zum besten
 gereichen: Goth. *Teihan*: infer. Sax. *diggen*:
 Suec. *taga*: Anglof. *thean*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Teknem 'ich gedeihe' (str. 73)

teknost [têknost têknosti] samostalnik
 ženskega spola

rast, razmnoževanje, uspevanje, uspeh
 𐌺70: zaželeno reč **TMB: Têknoft** -e fh. NEM.:
Das Gedeyen LAT.: *Salus, incrementum*

tekoč [tekóč] pridevnik

tekoč, tj. ki se premika s hitrimi koraki
KG: tekozh 'laufend' (str. 38) **KG:** Jest sem
 njega tekozhega videl, sagt man recht gut,
 sem njega videl tezhi (str. 146)

tekut [tekût] samostalnik moškega spola
perutninska uš 𐌺994: vrsta žuželke ali

drugega mrčesa **TMB: Têkût** -a m. NEM.:
Eine Federlaus LAT.: *Pediculus altilium*

tele [téle teléta] samostalnik srednjega spola
tele 𐌺991: mladič kopenske domače živali
TMB: Têlé teléta n. NEM.: *Das Kalb* LAT.:
Vitulus **GS: Têlé** – lat. syllaba præfixa
vitellus, vitulus: θηλάζω lacto, θηλή, papilla,
 rumus: ιταλός, taurus: Chald. ܛܗܘܩ *tehi*, puer:
 Hebr. *agnellus*. Razlaga vsebuje nekaj
 pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
KG: Pisheta, pure, raze, koshrune, kopune,
 telleta (str. 180) PRIMERJAJ: govedo

telebíti [telébiti telébitim] dovršni glagol
tolči 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Telébitem**
 -lebiti NEM.: *Schlagen* LAT.: *Percutere*

telečji [teléčji] pridevnik

telečji **TMB: Telézhje** -a -u NEM.: *Kälbern*
 LAT.: *Vitulinus*

telesen [telêsan] (telesni) pridevnik

telesen **TMB: Telêsn** -a -u NEM.: *Körperlich*
 LAT.: *Corporeus* **KG:** Telesnu veffelle 'Freude
 des Leibs' (str. 118)

telesni GLEJ: **telesen**

teleti [teléti telím] nedovršni glagol

žareti, tleti 𐌺484: goreti **TMB: Têlim** teléti
 NEM.: *Glosen* LAT.: *Glifcere* **GS: Nejtilu** – a
nej, permiffivo, & *tily*, glifcat, succendatur.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. PRIMERJAJ: tleti

teletina [telétina] samostalnik ženskega spola

telečja koža 𐌺981: živalska koža **TMB:**
Telétèna -e fh. NEM.: *Kalbshaut* LAT.: *Pellis*
vitulina

teletov [telétov] pridevnik

teletov **TMB: Telétov** -a -u NEM.: *Des Kalbes*
 LAT.: *Vituli*

telica [telíca] samostalnik ženskega spola

telica 𐌺991: mladič kopenske domače
 živali **TMB: Têliza** -e fh. NEM.: *Eine Kälbitzen*
 LAT.: *Vitula*

telo [telō telēsa] samostalnik srednjega spola
človeško telo 821: človek **TMB: Tēlu**
tēlęsa n. NEM.: *Der Leichnam* LAT.: *Corpus*
 ☉ Nemški prevedek, ki danes pomeni
 samo 'mrtvo telo, truplo', je v starejši
 nemščini še znan v svojem prvotnejšem
 pomenu 'živo človeško telo'.

telohje [telōhje] samostalnik srednjega spola
rastlina veliki oman, latinsko *Inula*
helenium 617: vrsta zelike **TMB: Telōhje**
 -a n. NEM.: *Alantwurz* LAT.: *Enula* PRIMERJAJ:
 olant; tolsti koren

tema [təmā] samostalnik ženskega spola
tema 447: svetlobni naravni pojav
TMB: Tēmmā -e fh. NEM.: *Die Finsterniß*
 LAT.: *Tenebrę* **GS: Temma** – a gr. *τέμενος*,
delubrum. *nemus tenebricosum*: *Succ.*
dimmer: germ. *dunkel*: Angl. *thimfter*, *Nebel*:
 lat. *tenebrę*: Arab. *Tamara* *abfcondere*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. **KG**: rodilnik množine **Temmā** (str. 29)

temčasi [təmčasi (?)] prislov
medtem **TMB: Temzhasi** NEM.: *Unterdessen*
 LAT.: *Interea* PRIMERJAJ: *temčasu*

temčasu [təmčasu (?)] prislov
medtem **KG: Temzhasu** 'derweil,
 unterdessen' (str. 88) PRIMERJAJ: *temčasi*

teme [tēme tēmena] samostalnik srednjega
 spola
1. osnova, temelj (?) 84: del stvari
2. vrh hiše; sleme (?) 777: del zgradbe
3. lasni vrtinec na temenu, teme 878:
 del človeka **TMB: Tēmé** -na n. NEM.: 1. *Der*
Grund 2. *Der Wirbel auf dem Kopfe* LAT.: 1.
Bafis, *pinnaculum* 2. *Vertex* **GS: Tēmé** – a
 gr. *θεμέλιον*, *fundamentum per antiphrafin*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. ☉ Prvi pomen črpa iz prvega
 nemškega in prvega prevedka prvega
 latinskega prevoda, drugi iz drugega
 prevedka prvega latinskega prevoda in
 tretji iz drugega prevoda v obeh jezikih.

temen [təmən] pridevnik
temen **TMB: Temnē** -a -u NEM.: *Finster*
 LAT.: *Obscurus* ☉ K naglasu na črkovno
 neizraženem polglasniku primerjaj
škripec.

temnica [təmniča] samostalnik ženskega spola
1. zapor, ječa 781: ječa
2. kraj, kjer po smrti prebivajo duše
nekrščenih otrok 310: kraj posmrtnega
 bivanja **TMB: Temniza** -e fh. NEM.: 1. *Die*
Keuche 2. *Die Kinderhülle* LAT.: 1. *Carcer* 2.
Puerorum limbus **GS: Temnize** – *super*. *Sax.*
Temnitz: Hung. *temfecz*. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega.

temniti se [təmniiti se təmni se]
 nedovršni glagol
temniti se 684: svetiti, temniti se
TMB: Temny se NEM.: *Es wird finster*
 LAT.: *Obscuratur*

temnjak [təmnják] samostalnik moškega
 spola
potuhnjen, neodkrit človek 946:
 sovražen, zahrbtn, hudoben človek
TMB: Temnák -a m. NEM.: *Schleicher*,
Tuckmauser LAT.: *Tenebrio*, *fictus*, *flutusque*

temno [təmno] prislov
temno **KG: Je she temma** (temnu) 'Es ist
 noch finster' (str. 188)

temnota [təmnoća] samostalnik ženskega
 spola
tema 447: svetlobni naravni pojav
TMB: Temnoća -e fh. NEM.: *Die Finsterniß*
 LAT.: *Tenebrę*

temno zelen [təmno zēlen] ali [zēlən]
 pridevniška zveza
temno zelen **TMB: Temnu fēlen** NEM.:
Dunkelgrünn LAT.: *Subviridus*

tempelj [təmpəlǝj tēmpəlǝjna] samostalnik
 moškega spola
tempelj, svetišče 780: nekrščanska
 verska zgradba **ABC: v' tempelnu** (1789,
 str. 30)

temuč [temüč] veznik

temveč **TMB: Temuzh** NEM.: Sondern LAT.: Sed **KG: Temuzh, ampak, al, ali** 'allein aber' (str. 98) **KG: Temuzh und ampak, haben diesen Unterschied /.../** (str. 149)

tenak GLEJ: **tanek**

tenčica [tənčica] samostalnik ženskega spola
tančica, tj. zelo tanko in redko tkano platno № 247: blago ali usnje **TMB: Tenzhiza** -e fh. NEM.: Zarte Leinwand LAT.: Sindon

tenko [tenkô] prislov

tenko **TMB: Tenkú** LAT.: Siehe Tank
PRIMERJAJ: tanek

tepčast [tépčast] pridevnik

neroden, neotesan **TMB: Tepzhafit** -a -u
NEM.: Ungeschickt LAT.: Rudis, inconditus

tepec [tépæc] samostalnik moškega spola
neroden, neotesan človek № 903: neumen ali lahkomiseln človek **TMB: Têpz** -a m.
NEM.: Ungeschickter, Limel LAT.: Truncus, homo ineptus

tepežkati [tepêžkati tepêžkam]

nedovršni glagol

28. decembra s šibo rahlo tepsti
koga; tepežkati № 727: tolči, bosti **TMB: Tepeškam** NEM.: Frisch, und Gesund geben, aufkindeln LAT.: Virgam offere in felto Innocentium

tepižiti se [tépížiti se tepîžim se]

nedovršni glagol

potepati se № 571: potepati se **TMB: Tepifhem se** NEM.: Umschweifen LAT.: Vagari

teпка [têpkɑ] samostalnik ženskega spola
hruška moštarica № 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Têпка** -e fh. NEM.: Eine Mostbirne LAT.: Pyrum succulentum

tepsti [têpsti tēpem] nedovršni glagol
tepsti № 727: tolči, bosti **TMB: Têpem** tēpfti

NEM.: Schlagen LAT.: Concutere **GS: Têpem** – a gr. τύπτω, verbero. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

teptati [teptáti teptâm] nedovršni glagol
teptati (?) № 727: tolči, bosti **GS: Teptâm** – vel a præcedente radice: vel a Θάπτω, fepelio. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ "Præcedens" je *tepstí*.

ter [ter] ali [tər] veznik

in, ter **TMB: Tèr** NEM.: Und LAT.: Et, que, ac

terica [teríca] samostalnik ženskega spola
trlica, tj. lesena priprava za trenje lanu, konoplje № 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Teriza** -e fh. Sieh. Tariza PRIMERJAJ: tarica; trlica

terijak GLEJ: **terjak**

terjak [terják] (terijak) samostalnik moškega spola
zdravilo za več bolezni; terjak № 656: zdravilo **TMB: Terjâk** -a m. NEM.: Theriak LAT.: Theriaca **GS: Terjak** – lat. *Theriaca*: Angl. *Treacle*: a gr. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

terjati GLEJ: **tirjati**

tesar [tesár] samostalnik moškega spola
tesar № 866: tesar **KG: Tefâr, Stenar** 'Zimmermann' (str. 114) PRIMERJAJ: stenar

tesati [tesáti tesâm] nedovršni glagol
tesati № 773: graditi **TMB: Tésâm** NEM.: Ab-behauen LAT.: Refecare **GS: Tesâm** – labor afcia, quæ *Tesla* dicitur: germ. *Deichsel*, eine kurzsteilige Axt: Dan. *Dixel*, ein Handbeil. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

tesen [təsən] pridevnik

tesen, ozek **TMB: Tèsn** -a -u NEM.: Eng LAT.: Anguftus **GS: Tesne** – a gr. στενός, anguftus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ K naglasu na črkovno

neizraženem polglasniku primerjaj
škripec.

tesla [tésla] samostalnik ženskega spola
tesarska sekira 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB: Têsla** -e fh. NEM.: Die Zimmeraxt LAT.: *Afcia, securis* **GS: Tesâm** – labor afcia, quæ *Tesla* dicitur: germ. *Deichsel, eine kurzsteilige Axt*: Dan. *Dixel, ein Handbeil*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

teslo [téslo] samostalnik srednjega spola
tnalo, stor 181: orodje ali pripomoček za rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB: Têslu** -a n. NEM.: Der Hackstock LAT.: *Truncus, Incus* **GS: Teslu** – a *Tesam*, grave pondus trahere potius, quam portare; unde germ. super. ajunt *tessen*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tesnoba [tesnóba] samostalnik ženskega spola
tesnoba, strah 66: strah **TMB: Tesnóba** -e fh. NEM.: Die Enge, Angst LAT.: *Angustia*

testen [testêŋ] pridevnik
narejen iz testa; testen **TMB: Téftên** -a -u NEM.: Teigig LAT.: *Mazatus*

testeničar [testenîčar] samostalnik
moškega spola

pek, ki izdeluje testene jedi, tudi v testo zavite mesne jedi 852: kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno postrežbo **TMB: Teftenizhar** -ja m. NEM.: *Pastetenbeck* LAT.: *Cruftarius*

testenina [testenína] samostalnik
ženskega spola
jed iz testa 261: hrana **TMB: Teftenina** -e fh. NEM.: *Teigwerk* LAT.: *Farinacea*

testo [testô] samostalnik srednjega spola
testo 261: hrana **TMB: Teftu** -a n. NEM.: Der Teig LAT.: *Maza* **GS: Tefu** – Hung. *teft, tejzta, corpus, fic cognata vox, ut germ. Laib*

cum *Leib*: lat. med. ævi *teftum* Backofen. Vide *teisen* in *Frishii Dict*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

tešč [təšč] pridevnik

1. tešč
2. trezen (?) **TMB: Têsh, na teshé** NEM.: Nüchtern LAT.: *Jejunus* **KG: On tesh, trefl vinu pye** (str. 142) ☉ V starejši nemščini *nüchtern* ne pomeni samo 'trezen', temveč tudi 'tešč', kar je osnovni pomen latinskega prevedka.

teščljivost [təščljívoŝt] samostalnik
ženskega spola

1. teščost 699: lakota
2. treznost (?) 476: telesno stanje glede na opitost **TMB: Têshlivoft** -e fh. NEM.: Die Nüchternheit LAT.: *Jejunatio*

teta [téta] samostalnik ženskega spola

1. teta, tj. materina ali očetova sestra 950: sorodnik ipd.
2. ženska, ki spremlja nevesto k poroki, skrbi zanjo in ji pripravi posteljo; vodilja 954: človek, ki sodeluje pri šegi **TMB: Têta** -e fh. NEM.: 1. *Muhme* 2. *Brautmutter* LAT.: 1. *Amita* 2. *Architriclina* **GS: Teta** – gr. Στήτα, mulier τήθη, nutrix: Chald. ܐܬܬܐ *Ietha* mulier. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: roditnik množine Tetá** (str. 29) PRIMERJAJ: *tetika*

tetika [tétika] (*tetka*) samostalnik ženskega spola

teta, tj. materina ali očetova sestra 950: sorodnik ipd. **KG: Gospa Teteka so mene redili 'die Frau Mumme hat mich erzogen'** (str. 137) PRIMERJAJ: *teta*

tetiv [tetíʋ] samostalnik moškega spola
kita 972: del človeka ali živali **TMB: Tetiv** -a m. NEM.: Die Senne LAT.: *Nervus, arcus* **GS: Tetiv** – gr. τέταυος. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tetiva [tetíva] samostalnik ženskega spola
1. kita 972: del človeka ali živali

2. jermen (?) № 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Tetiva -e** fh. NEM.: Die Senne LAT.: Amentum PRIMERJAJ: tetivka

tetivka [tefívka] samostalnik ženskega spola

1. kita № 972: del človeka ali živali
2. jermen (?) № 190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Tetivka -e** fh. NEM.: Die Senne LAT.: Amentum PRIMERJAJ: tetiva

tetka GLEJ: **tetika**

tezati [tézati tēžem] nedovršni glagol

puliti, vleči za lase, brado № 416: biti nasilen **TMB: Tēfhém tefati** NEM.: Die Haare raufen LAT.: Velicare crines **GS: Tēfhem** – Anglof. *taefan*: Angl. *teaze, tofe*: infer. Sax. *tuseln*, alias germ. *zausen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

teža [tēža] samostalnik ženskega spola

teža № 750: razsežnost **TMB: Tēfha -e** fh. NEM.: Schwere, Last LAT.: Gravitas, pondus **ABC: Telha** (1765, str. 18)

težak GLEJ: **težek**

težati [težáti težím] nedovršni glagol **delati, da je kaj težko, težje; obteževati** № 41: povečevati **TMB: Tēfhim telhâti** NEM.: Schwaren LAT.: Aggravare **KG: Tefhim, -fhal, -fhan, -fhati** 'drücken, beschweren' (str. 110)

težava [težâva] samostalnik ženskega spola

težava, tegoba № 631: težava, nesreča **TMB: Tēfhâva -e** fh. NEM.: Das Beschwerniß LAT.: Difficultas

težaven [težávøn] pridevnik

težaven **TMB: Tefhavn -a -u** NEM.: Beschwerlich LAT.: Molestus

težavnost [težávnost] samostalnik

ženskega spola
težavnost, tegobnost № 631: težava, nesreča **TMB: Tefhavnolt -e** fh. NEM.: Die Beschwerlichkeit LAT.: Molestia

težek [tēžæk] (**težak**) pridevnik

1. težek, tj. ki ima (veliko) težo
2. težek, težaven, tj. ki je uresničljiv z velikim naporom, prizadevanjem **TMB:**

Téshk -a -u NEM.: Schwer LAT.: Gravis, difficilis **GS: Teshke** – Hebr. תָּשָׁק *taan*: Syr. תָּשָׁק *tean*, oneravit, quali *obtefhân*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Telhak**, primernik Telhejshe 'Schwerer' (str. 41)

teženga [tēžæŋga] (**težinga**) samostalnik

ženskega spola
puljenje, kukanje № 456: nasilje **TMB: Tefhènga -e** fh. NEM.: Das Zupfen LAT.: Velicatio PRIMERJAJ: tezati

težina [težína] samostalnik ženskega spola

težke stvari, kot npr. topovi № 750: stvar glede na velikost in težo **TMB: Tēfhina -e** fh. NEM.: Schwere Dinge, Geschütz u. LAT.: Machinæ

težinga GLEJ: **teženga**

težkulja [težkúlja] samostalnik ženskega

spola
pomočnica pri porodih; babica № 869: kdor se ukvarja z zdravljenjem ali babištvom **TMB: Tēshkûla -e** fh. NEM.: Eine Wehemutter LAT.: Obstetrix PRIMERJAJ: baba; všegarica

ti [tî] zaimek

ti **TMB: Ti** NEM.: Du LAT.: Tu **GS: Ti** – Cambris pariter *ti*: lat. *tu*: germ. *du*: Æolicum τὸ pro σὺ. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Ti** 'Du' /.../ (str. 48)

tica [tíca] (**ptica**) samostalnik ženskega spola

ptica № 998: divja ptica **TMB: Tiza -e** fh. NEM.: Der Vogel LAT.: Avis, volucris **GS: Tiza** – *Tizh*: Croate ajunt *ptiza*: Boh. *ptack*: a gr. πτάω, πέτομαι, πτήμι volare. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tič [tíč tíča] (**ptič**) samostalnik moškega spola
ptič № 998: divja ptica **TMB: Tizh -a** m. NEM.:

Der Vogel LAT.: Avis, volucris **KG:** Tèzh, tizha 'der Vogel' (str. 110)

tičaja [tičâja] samostalnik ženskega spola
tečaj, pol, tj. točka, okrog katere se vrtili
nebesno telo 333: splošnozemljepi-
sni pojem **TMB: Tizhâja -e fh.** NEM.: Eine
Gegend LAT.: Cardio

tičar [tičar] (**ptičar**) samostalnik moškega spola
kdor lovi ptice; ptičar 896: lovec **TMB:**
Tizhar -ja m. NEM.: Der Vogler LAT.: Auceps

tičarstvo [tičarstvo] (**ptičarstvo**)
samostalnik srednjega spola
lov na ptice; ptičarstvo 403: lov **TMB:**
Tizharftvu -a n. NEM.: Die Voglerey LAT.:
Aucupatus

tičati [tičâti tičîm] nedovršni glagol
nahajati se kje negiben; tičati 434: biti
v mirujočem stanju **TMB: Tizhim tizhati**
NEM.: Stecken LAT.: Hærerè

tičegledstvo [tičeglēdstvo] (**ptiče-**
gledstvo) samostalnik srednjega spola
vedeževanje na osnovi opazovanje
ptičjega leta; avgurstvo 88:
vedeževanje **TMB: Tizhoglēdfvu -a n.**
NEM.: Vogeldeuterey LAT.: Augurium

tiček [tičæk] (**ptiček**) samostalnik moškega
spola
ptiček 998: divja ptica **KG: Tizhek**
'Vögelchen' (str. 115)

tičica [tičica] (**ptičica**) samostalnik
ženskega spola
ptičica 998: divja ptica **KG: tizheza**
(str. 116) **ABC: Tizhiza** (1794, str. 8)

tiče proso [tičje prosô] (**ptičje**
proso) samostalniška zveza srednjega spola
rastlina komarček, latinsko *Foeniculum*
(*vulgare*) (?) 617: vrsta zelike **TMB:**
Tizhje Prosú LAT.: Sieh. Bâr ☉ Pohlina
prevedka pri *bar* verjetno nista ustrezna,
glej tam. PRIMERJAJ: bar

tičji [tičji] (**ptičji**) pridevnik
ptičji TMB: Tizhje -a -u NEM.: Zu den Vögeln
gehörig LAT.: Aviarus

tičnica [tičnica] samostalnik ženskega spola
zaprt, ograjen prostor za ptice 802:
ptičja kletka **TMB: Tizhèna -e fh.** NEM.:
Vogelhütte LAT.: Area aucupatoria **ABC:**
Tizhenza (1765, str. 18) PRIMERJAJ: tičnik

tičnik [tičnik] (**ptičnik; ptičnjak;**
tičnjak) samostalnik moškega spola
zaprt, ograjen prostor za ptice 802:
ptičja kletka **KG: Tizhnek** 'Vogelhouse' (str.
119) PRIMERJAJ: tičnica

tičnjak GLEJ: **tičnik**

tih [tih (?)] pridevnik
tih TMB: Tih -a -u NEM.: Still LAT.: Taciturnus

tihò [tiho] medmet
uporablja se za izražanje opozorila, naj
ogovorjeni utihne, molči KG: st, fht, pst
'still'. Tihu, movzhi 'halts Maul' (str. 96)

tihota [tihóta] samostalnik ženskega spola
brezvetrje 452: veter **TMB: Tihóta -e fh.**
NEM.: Die Windstille LAT.: Malacia

tik¹ [tik] samostalnik moškega spola
kol v vinogradu 175: orodje, ki je
palica **TMB: Tik -a m.** NEM.: Weinpfaß
LAT.: Pedamentum

tik² [tik] prislov
tako, da je popolnoma, dokončno
uničeno TMB: Tik NEM.: Wurzab LAT.:
Stirpitus **GS: Tik** – ab exoleta simplici *tikam,*
le potius ab ulfatiore composito datiham: gr.
τικω, τίκτω: Hebr. in futuro תִּגָּא *tiga,* tanges
vel tanget: lat. *tango;* unde infer. Sax. germ.
ticken, anticken: gall. *toucher.* Razlaga
vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
povezav ali trditev. ☉ Oba prevedka sta
prislova, ki označujeta dokončnost
uničenja, njun etimološki pomen je
'izkoreninjenje'. Slovenska beseda je v

sočasnih in vseh kasnejših virih znana le v pomenu 'zelo blizu, dotikaje se'. PRIMERJAJ: dotikoma; stikoma

tikati¹ [tíkati tíkam] nedovršni glagol
dotikati se ▮ 769: tipati **TMB: Tikam** NEM.:
Berühren LAT.: *Tangere, contrectare* PRIMERJAJ:
 amtikati

tikati² [tíkati tíkam] nedovršni glagol
tikati, tj. uporabljati v pogovoru s kom
 obliko druge osebe ednine ▮ 505:
 ogovarjati **TMB: Tikam** NEM.: *Duitzen*
 LAT.: *Tuiffare*

ti krvavi tat [ti krvâvi tât] medmetna zveza
 izraža jezo **KG: Ti kervave tat!** 'du Schelm'
 (str. 97)

tikva [tíkva] samostalnik ženskega spola
rastlina buča, latinsko *Cucurbita* ▮ 618:
 vrsta zelike ali njen užitni plod **TMB: Tiquva**
 -e fh. NEM.: *Der Kürbis* LAT.: *Cucurbita*

tikvast [tíkvast] pridevnik
ki je v obliki buče **TMB: Tiquaft** -a -u NEM.:
Kürbißförmig LAT.: *Cucurbitalis*

tikvišče [tikvíšče] samostalnik srednjega
 spola
bučno polje ▮ 320: kmetijsko zemljišče
 z eno rastlinsko vrsto **TMB: Tiquishe** -a n.
 NEM.: *Kürbißacker* LAT.: *Cucurbitarium*

tinta [tînta] samostalnik ženskega spola
tinta, črnilo ▮ 636: barvilo **GS: Tinta** –
 probabilius a lat. *tingo* quali *tinctor*: Ital. *tinto*:
 Hifp. *tinta*: Gall. *teinte*: germ. *Tinte*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tintrka [tînrka] samostalnik ženskega spola
neka otroška igrača ▮ 189: igrača
TMB: Tintërka -e fh. NEM.: *Ein Spielzeug*
 LAT.: *Crepundia*

tipati [típati tîpam] nedovršni glagol
tipati ▮ 769: tipati **TMB: Tipam; Tiplem**
 NEM.: *Berühren, befühlen* LAT.: *Tangere* **GS:**
Tipam – *Tiplem*; unde inf. Sax. *tippen*: super.

germ. *tupfen*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna. **GS: Shtip** – *Hirnnippel*:
 inf. Sax. *Stipp, punctum, fors a tipam*. Ne
 znam oceniti pravilnosti razlage.

tiph [tîph] samostalnik moškega spola
smola ▮ 604: drevesni del **TMB: Tiph** -a m.
 NEM.: *Weißes Pech* LAT.: *Refina* **GS: Tiph** –
 quali *Tippech*, vel *Dickpech*. Ne znam oceniti
 pravilnosti razlage.

tiptek GLEJ: **tiptik**

tiptik [tîptik] (tiptek) samostalnik moškega
 spola

kosem, kosmič, malenkost (?) ▮ 405:
 majhna stvar **TMB: Tiptèk** -a m. NEM.:
Kopey, Bandase LAT.: *Floccus* ☉ Pomenska
 opredelitev je na osnovi latinskega
 prevedka. Nemških prevedkov slovarji ne
 navajajo. PRIMERJAJ: kopaja

tir [tîr] samostalnik moškega spola
prepir ▮ 414: slabi medsebojni odnosi
TMB: Tir -a m. NEM.: *Handel* LAT.: *Rixa*

tiran [tîrân] samostalnik moškega spola
vladar samodržec ▮ 906: posvetni
 oblastnik **TMB: Tyrann** -a m. NEM.: *Ein*
Tyrann LAT.: *Tyrannus*

tiranje [tîranje] samostalnik srednjega spola
preganjanje ▮ 561: premikanje **TMB:**
Tiranje -a n. NEM.: *Die Wegführung* LAT.:
Abductio

tirati [tîrati tîram] nedovršni glagol
preganjati, gnati, tirati ▮ 589: gnati **TMB:**
Tiram NEM.: *Eilends hinwegführen* LAT.: *Cito*
abducere, pellere **GS: Tiram** – a gr. *Τεῖρω*,
vexo, Ital. *Tirare* educere. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tirjati [tîrjati tîrjam] (terjati) nedovršni glagol
terjati ▮ 493: govoriti **TMB: Tirjam** NEM.:
Fodern LAT.: *Exigere*

tis [tîs] ali [tîš] samostalnik moškega spola
drevo tisa, latinsko *Taxus* ▮ 605: drevesna

vrsta **TMB: Tis** -a m. NEM.: Eibenbaum LAT.: Taxus

tisav [tísav] pridevnik

narejen iz **tisovega lesa**; **tisov TMB: Tisav**

-a -u NEM.: Von Eibenholz LAT.: Taxinus

⊕ Verjetno hiperkorekten zapis pričakovanega *tisov*, saj Pohlin nenaglašeni dvoglasnik *av* praviloma zapisuje z *ov*.

PRIMERJAJ: **tisov**

tisečulja [tisečúlja] samostalnik ženskega spola

rastlina **tavžentroža**, latinsko *Centaurium erythraea* № 617: vrsta zelike **TMB:**

Tisezhûla -e fh. NEM.: Tausendguldenkraut

LAT.: *Centauria* PRIMERJAJ: **tavžentroža**

tisoči GLEJ: **tisuči**

tisov [tísov] pridevnik

narejen iz **tisovega lesa**; **tisov TMB: Tisov**

-a -u Siehe **Tisav** PRIMERJAJ: **tisav**

tisuči [tísúči] (**tisoči**) števnik

tisoči TMB: Tisûzhe -a -u NEM.: Der

Tausendste LAT.: *Millenus* PRIMERJAJ: jezarski

tiščanje [tíščanje] ali [tiščânje]

samostalnik srednjega spola

tiščanje na veliko potrebo № 694: tiščanje

na potrebo **TMB: Tishanje** -a n. NEM.: Das

Treiben LAT.: Angor alvi

tiščati [tíščati] ali [tiščáti tiščím]

nedovršni glagol

tiščati, stiskati № 727: tolči, bosti **TMB:**

Tèshim tishati NEM.: Drücken LAT.: Premere

ABC: s'prevelikimi Shelami fa eno rezhjo

tiŕchi (1794, str. 27)

tiščati se [tíščati se] ali [tiščáti se

tiščím se] nedovršni glagol

biti tesno ob kom, čem; tiščati se № 769:

tipati **TMB: Tishim se** NEM.: Anliegen S

Teshim LAT.: Adhærefere

Titir [títir] samostalnik moškega spola

antično osebno ime **Titir** № 348: antično

osebno ime **KG:** Pod hladnem gaberjam

o Tityr! ti leŕhish (str. 181) ⊕ Naglas je nastavljen na osnovi metruma. Titir je ime srečnega pastirja iz Vergilove Bukolike.

tja [tjà] prislov

tja TMB: Kjë NEM.: Dorthin LAT.: Illuc, Illac

KG: Kjé 'dorthin' (str. 104) **KG:** jest sem nag is maternega telesa na svejt pershl, inu tudi nag kje pojdem (str. 172)

tjakaj [tjàkaj] prislov

stara beseda **tjakaj TMB: Kjekéj; Tjakej** NEM.:

Dorthin LAT.: Illuc, Illac (tar. besed. **KG:** Kjekej, tjakej 'dahin' (str. 90)

tkalec GLEJ: **tkavec**

tkalska brda [tkâŭska bŕda] samostalniška zveza ženskega spola

tkalski glavnik № 186: priprava ali pripomoček pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve **TMB: Berda hkavska** fh.

NEM.: *Weberrechen* LAT.: *Pecten textorius*, *liciatorium* ⊕ Pomenska opredelitev

temelji na nemškem in prvem latinskem prevedku. Drugi latinski prevedek označuje vreteno, na katero tkalec navija stkano blago.

tkati [tkáti tkêm] nedovršni glagol

tkati № 247: ukvarjati se s tekstilom ali

usnjem **TMB: Hkêm hkâti** NEM.: *Weben* LAT.:

Texere **GS: Hkem** – *Hkavz Hung. Takavach.*

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

tkavec [tkâvæc] (**tkalec**) samostalnik

moškega spola

tkalec № 862: kdor izdeluje material za

obleke **TMB: Hkavz** -a m. NEM.: *Der Weber*

LAT.: *Textor*

tla [tlâ tlêh] množinski samostalnik srednjega spola

tla, zemeljska površina № 333: zemljišče

TMB: Tla tlêh n. NEM.: *Der Boden, Flötz* LAT.:

Area, humus **GS: Tla** – *Tlak:* germ. *Esterrich:*

lat. *Tellus.* *Cambris lle locus:* *Armoricis lech,*

fedes: Na tleh vel tlah Vindica expressio, in qua *t* praefixum videtur Armoriorum articulus. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** Tla 'der Boden, die Erde' (str. 110)

tlačan [tlačän] samostalnik moškega spola
tlačan 𐌺952: človek glede na stan **TMB:**
Tlazhân -a m. NEM.: Ein Robater LAT.: Angarius

tlačiti [tláčiti tláčim] nedovršni glagol
tlačiti, stiskati 𐌺727: tolči, bosti **TMB:**
Tlázhem -zhiti NEM.: Tretten, drücken LAT.:
Premere **GS:** **Tlazhem** – a gr. τλάω, premor:
Chald. ܛܠܗܐ *tela*, tutudit, fidit. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tlak [tlâk tlakû] samostalnik moškega spola
tlak, tj. **talna obloga, namenjeni za hojo,**
vožnjo 𐌺773: zgradba **TMB:** **Tlâk** -ú m.
NEM.: Der Estrich LAT.: Rudus **GS:** **Tla** – *Tlak*:
germ. Esterrich: lat. *Tellus*. *Cambris lle*
locus: Armoricis *lech*, *fedes: Na tleh vel tlah*
Vindica expressio, in qua *t* praefixum videtur
Armoriorum articulus. Razlaga vsebuje
nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali
trditev.

tlaka [tlâka] samostalnik ženskega spola
tlaka 𐌺83: tlaka in dninarsko delo **TMB:**
Tlaka -e fh. NEM.: Frohndienst LAT.: Angaria
GS: **Tlaka** – Frohndienst a gr. τλάω, perféro
patior, nempe fervitutum. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
rabot; tabrh

tlaskati [ʔ] nedovršni glagol
metati eno stvar na drugo, udarjati z
eno stvarjo ob drugo 𐌺433: metati **TMB:**
Tlaskam NEM.: Anwerfen LAT.: Allidere **GS:**
Tlaskam – a *Tla*, & fono ad terram. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tleti [tléti tlím] nedovršni glagol
tleti 𐌺484: goreti **GS:** **Nejtilu** – a *nej*,
permissivo, & *tily*, glifcat, succendatur.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: teleti

tobolica [tobolíca] samostalnik ženskega
spola

neka vodna muha, verjetno latinsko *Perla*
marginata (nekdaj latinsko *Perla maxima*)
𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa
TMB: **Toboliza** -e fh. NEM.: Eine Seefliege
LAT.: *Perla, libella* ☉ Gutsman navaja
tabolica z domnevnim prednaglasnim
akanjem. Če bi bil naglas na drugem
zlogu, bi pričakovali upad priponskega *i*.

tobrati [tóbrati tóbram] ali [tōbrati
tōbram] nedovršni glagol
strojiti kožo 𐌺247: ukvarjati se s tekstilom
ali usnjem **GS:** **Tōbram** – Leder zurichten:
germ. super. *tobern, gärben, concutere*
aliquem: Holl. *touwer*: Angl. *tawer*: infer.
Sax. *Tauer* idem, quod *Gärber*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

toča [tōča] samostalnik ženskega spola
toča 𐌺451: oblak in padavine **TMB:**
Tōzha -e fh. NEM.: Der Hagel LAT.: Grando
GS: **Tovzhem** – Ital. *toccare*. A *Tovzhem*
derivatum est *tozha*: quod *grando segetes*
conquasser. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

točiti¹ [točīti tōčīm] nedovršni glagol
točiti, natakati 𐌺586: premikati tekočino
TMB: **Tōzhem** tozhiti NEM.: Schenken
LAT.: Fundere **GS:** **Tōzhem** – Vide *Natakam*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

točiti² [točīti tōčīm] nedovršni glagol
valiti, kotaliti 𐌺581: premikati **TMB:**
Tozhim tozhiti NEM.: Wälzen LAT.: Volvere
GS: **Tozhim** – Vide *Takam*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tod [tōd] prislov
tod **TMB:** **Tôd** NEM.: Hiedurch LAT.: Hac

togota [togóta] samostalnik ženskega spola
togota 𐌺61: jeza **TMB:** **Tógóta** -e fh.
NEM.: Zornmühtigkeit LAT.: Iracundia

togoten [togótən] pridevnik
togoten **TMB:** **Togotn** -a -u
 NEM.: Zornmüthig LAT.: Iracundus

togotiti [togotíti togotím] nedovršni
 glagol
togotiti se ¶ 61: jeziti **TMB:** **Togotim**
 NEM.: Zörnen LAT.: Irafci

tok¹ [tōk] samostalnik moškega spola
1. neka morska riba ¶ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali
2. sedelna torba ¶ 244: popotna torba
TMB: **Tōk** -a m. NEM.: 1. Ein Meerfisch 2. Satteltasche LAT.: 1. Antacæus 2. Bifaccium

tok² [tōk] ali [tōk] samostalnik moškega spola
oteklina ¶ 35: oboleli del človeka **TMB:**
Tōk -a m. NEM.: Geschwulst LAT.: Tumor
 © Nastalo po aferezi iz *otōk/otōk*.

tol [tōl (?) tolū] samostalnik moškega spola
tulec za puščice ¶ 236: posoda za orožje
TMB: **Tol** -ú m. NEM.: Der Köcher LAT.:
 Pharetra PRIMERJAJ: tul; zamojstra

tolažiti [tolážiti tolážim] nedovršni glagol
tolažiti, miriti ¶ 409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB:** **Tolâfhem** -šhiti
 NEM.: Besänftigen LAT.: Pacare PRIMERJAJ:
 tašiti

tolči [tōučí tōučem] nedovršni glagol
tolči ¶ 727: tolči, bosti **TMB:** **Tovzhem**
 tovhzi NEM.: Stossen, schlagen LAT.: Tundere,
 quatere **GS:** **Tovzhem** – Ital. *toccare*. A
Tovzhem derivatum est *tozha*: quod grando
 fegetes conquaffēr. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **KG:**
 Tovzhem, tovgl, tovhzen, tovhz 'klopfen,
 schlagen' (str. 110)

toler [tóler] ali [tōler] samostalnik moškega
 spola
srebrn kovanec, tolar ¶ 85: denar **GS:**
Tōler – germ. *Thaler*, vom *Joachimsthale*,
 ubi hanc monetam primus comes a Schlick
 communi omnium acceptione & laude anno

1518 in magna copia cudi curavit. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:**
 En tōler (krono) 'Ein Thaler' (str. 191)

tolh [tōlh (?)] (**tolih**) samostalnik moškega
 spola
bodalo ¶ 199: orožje **TMB:** **Tolh** -a m.
 NEM.: Der Dolch LAT.: Pugio **GS:** **Tolh** –
 germ. *Dolch*: Suec. & Dan. *dolk*: lat. *telum*,
 cuiusmodi instrumentumgræci vocabant
 δόλον, ὄνος, ῥίκα. Razlaga vsebuje nekaj
 pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tolih GLEJ: **tolh**

tolikanj [tōlikanj] prislov
toliko **TMB:** **Tolkajn** NEM.: So viel LAT.: Tot,
 tantum **GS:** **Tolkajn** – *Tolku* gr. *τηλίκος*,
 tantus: Goth. *tholik*. Razlaga vsebuje nekaj
 pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
 PRIMERJAJ: toliko

tolikanj rajši [tōlikanj rājši] vezniška zveza
marveč **KG:** Tolkajn vezh, rajshi 'vielmehr'
 (str. 99)

tolikanj več¹ [tōlikanj vëč] prislovna
 zveza
toliko bolj **KG:** Tolkajn vezh 'um desto
 mehr' (str. 94)

tolikanj več² [tōlikanj vëč] vezniška zveza
marveč **KG:** Tolkajn vezh, rajshi 'vielmehr'
 (str. 99)

toliko [tōliko] prislov
toliko **TMB:** **Tolku** NEM.: So viel LAT.: Tot,
 tantum **GS:** **Tolkajn** – *Tolku* gr. *τηλίκος*,
 tantus: Goth. *tholik*. Razlaga vsebuje nekaj
 pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
 PRIMERJAJ: tolikanj

tolikokrat [tōlikokrat] prislov
tolikokrat, pogosto **TMB:** **Tolkukrat** NEM.:
 So oft LAT.: Toties

Tolistobog [?] samostalnik moškega spola
neki slovanski bog ¶ 349: lastno ime
 nekrščanskega človekolikega bitja

TMB: Toliftobog -a m. NEM.: Ein Abgott
LAT.: Idolum Slavorum PRIMERJAJ: Tolistoboj

Tolistoboj [ʔ] samostalnik moškega spola
neki slovanski bog 𐌺349: lastno ime
nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:**
Toliftowoj -a m. NEM.: Ein Abgott LAT.:
Idolum Slavorum PRIMERJAJ: Tolistobog

tolmačiti [tolmáčiti tolmáčim]
nedovršni glagol

razlagati, prevajati (?) 𐌺515: prevajati
GS: Tolmâzhem – a quo Wachter, & alii
germani fcriptores suum *dolmetschen*
derivant. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

tolmern [ʔ] pridevnik (?)
GS: Tolmern – a gr. τολμηρός, temerarius.
Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

⊗ Grško τολμηρός pomeni 'drzen, smel,
nesramen', latinsko *temerarius* pa 'nepre-
mišljen, razposajen'.

tolovaj [tolovâj] (**tolvaj**) samostalnik
moškega spola
ropar 𐌺933: tat **TMB: Tolovaj** -a m. NEM.:
Ein Räuber LAT.: Prædo **GS: Tolovaj** – &
Tolvaj: Hung. Tolvajj. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

tolsk [tôusk] pridevnik
tolst, debel **TMB: Tovsky** -a -u yshi Tolfte
PRIMERJAJ: tolst

tolst [tôust] pridevnik
tolst, debel **TMB: Tolfte** -a -u NEM.: Fett,
gemâstet LAT.: Pinguis **GS: Tolfte** – enuntiatu
*toyste, quod & scribi deberet; quia per
declinationem omnium casuum semper v
nunquam l enuntiatu; ex hac radice slavica
habent germani suum tostig, pinguis.* Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: tolsk

tolsti koren [tôusti korêŋ] samostalni-
ška zveza moškega spola
rastlina veliki oman, latinsko *Inula* 𐌺617:

vrsta zelike **TMB: Tolfte Korêŋ** NEM.: Stern-
Alantwurz LAT.: Alter, inula PRIMERJAJ: olant;
telohje

tolstina [toústina] samostalnik ženskega spola
mast, salo 𐌺972: del človeka ali živali
TMB: Tolfstina -e fh. NEM.: Fett, Schmeer
LAT.: Pinguedo PRIMERJAJ: tolstina

tolstnina [toústnina] samostalnik
ženskega spola
mast, salo 𐌺972: del človeka ali živali
TMB: Tolfstnina -e fh. NEM.: Fett, Schmeer
LAT.: Pinguedo PRIMERJAJ: tolstina

tolta [ʔ] samostalnik ženskega spola
ovseni zdrob 𐌺261: hrana **TMB: Tolta** -e
fh. NEM.: Habergütze LAT.: Avenaceum

tolvaj GLEJ: **tolovaj**

-toniti [tonīti tōnem] glagol, samo v sestavi
GS: Tonem – in compolitis vivit *utonem.*
PRIMERJAJ: utoniti

top [tōp topû] samostalnik moškega spola
top, tj. strelno orožje 𐌺199: orožje
TMB: Tôp -ú m. NEM.: Stück, Kanone
LAT.: Tormentum belli

topel [tópæu] ali [tópæu] pridevnik
topel **TMB: Tôpl** -a -u NEM.: Warm LAT.:
Calidus

topir [topír] samostalnik moškega spola
netopir 𐌺999: vrsta divje ptice ali
druge zračne živali **TMB: Topir** -ja
m. NEM.: Fledermaus LAT.: Vespertilio
GS: Sheftopirneza – ex *sheft, & topir*
(vespertilio) quasi clava, similibus vespertillioni
sexangulari. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega. PRIMERJAJ: mračnik;
pirpogačica; tropir

topiti [topīti topím] nedovršni glagol
1. topiti, raztapljati, taliti 𐌺677:
spreminjati s temperaturno spremembo
2. potapljati 𐌺11: potapljati **TMB: Topim**

NEM.: 1. Schmelzen 2. Tauchen LAT.: 1. Liquefcere 2. Immergere

toplice [toplíce] množinski samostalnik ženskega spola

zdravilišče z vodo toplega izvira; toplice 340: voda ali z vodo povezan kraj

TMB: Toplize fh. NEM.: Gesundheitsbad
LAT.: Thermæ

toplina [toplína] samostalnik ženskega spola
reliefno okrasje iz emajla 252:
likovni izdelek **TMB: Toplina** -e fh.
NEM.: Schmelzwerk LAT.: Conflata

toplota [toplôta] samostalnik ženskega spola
toplota, vročina 454: vremenski pojav,
povezan s temperaturo **TMB: Toplûta** -e fh.
NEM.: Die Wärme LAT.: Calor, æftas

topol [tópol (?)] samostalnik moškega spola
drevo topol, latinsko *Populus* 605:
drevesna vrsta **TMB: Topol** -a m. NEM.:
Pappelbaum LAT.: *Populus* **GS: Topol** – lat.
populus alba; germ. *Pappelbaum*. Ne znam
oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: topolka

topolje [topôlje] samostalnik srednjega spola
topolov gozd 317: rastišče dreves
TMB: Topolje -a n. NEM.: *Pappelwald* LAT.:
Populetum

topolka [topôlka] samostalnik ženskega spola
drevo topol, latinsko *Populus* 605:
drevesna vrsta **TMB: Topólka** -e fh. Sieh.
Topol PRIMERJAJ: topol

topolovina [topolovina] samostalnik ženskega spola
topolova goščava 317: rastišče dreves
TMB: Topolovina -e fh. NEM.: *Pappelgehölz*
LAT.: *Populeæ virgæ*

toporišče [toporišče] samostalnik srednjega spola
držaj pri sekiri, motiki 143: držalo

TMB: Toporishe -a n. NEM.: *Hackenstiel*
LAT.: *Stelæum*

toporiščece [toporiščece] samostalnik srednjega spola
majhen držaj, ročaj 143: držalo
TMB: Toporishèze -a n. NEM.: *Handhabchen*
LAT.: *Anfula*

Tor [?] samostalnik moškega spola
bog vojne 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Ladon, Tor, Tork** 'Mars, Gott des Kriegs' (str. 184) PRIMERJAJ: Torek²

torba [tôrba] samostalnik ženskega spola
sedelna torba 244: popotna torba
TMB: Tôrba -e fh. NEM.: *Satteltasche* LAT.:
Hippopera **GS: Torba** – Kircherus *teftatur*
eine Theorbe (Theorbam) fuisse *prifcis*
inftumentum mulicum, in fimilitudinem
teftudinis, aut utriculi. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
tok¹

torbica [tôrbrica] samostalnik ženskega spola
majhna sedelna torba (?) 244: popotna torba
ABC: Torbeza (1765, str. 18)

torej [tôrej] členek
torej, zatorej **TMB: Torej** NEM.: *Derowegen*
LAT.: *Ideo*

torek¹ [tôræk] samostalnik moškega spola
torek 43: čas ali njegov del **TMB: Tôrk** -a
m. NEM.: *Dienstag* LAT.: *Dies Martis*

Torek² [tôræk (?)] samostalnik moškega spola
bog vojne 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB: Tôrk** -a m.
NEM.: *Mars* LAT.: *Mars* **GS: Tôrk** – a *Terem*;
quia Mars omnia frangit, & devaftat. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Ladon, Tor, Tork 'Mars, Gott des Kriegs'
(str. 184) PRIMERJAJ: Tor

Torka [tôrka (?)] samostalnik ženskega spola
boginja vojne 349: lastno ime

nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:**
Torka -e *fh.* NEM.: *Kriegsgöttin* LAT.: *Bellona*
KG: *Torka* 'Bellona' (str. 184)

torta [tōrta] samostalnik ženskega spola
ploščato pecivo iz sladkega testa № 261:
hrana **TMB:** *Tōrta* -e *fh.* NEM.: *Eine Torte*
LAT.: *Torta panis* **GS:** *Torta* – lat. *Torta panis*:
germ. *Torte*. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

tosman [ʔ] samostalnik moškega spola
velik tesarski oblič № 181: orodje
ali pripomoček za rezanje, sekanje,
obdelovanje lesa **TMB:** *Tōsman* -a m. NEM.:
Großer Zimmermannshobel LAT.: *Dolabra*
maxima

totah [ʔ] samostalnik moškega spola
vojaška priprava za metanje (kamnitih)
izstrelkov; katapult № 199: orožje **TMB:**
Totah -a m. NEM.: *Ein Schnellbock* LAT.:
Catapulta

tovariš [tovâriš] samostalnik moškega spola
tovariš, tj. zlasti sodelavec, sopotnik, član
iste družbe № 898: človek v medsebojnih
odnosih **TMB:** *Tovarsh* -a m. NEM.: *Gesell,*
Gespan LAT.: *Socius, collega* **GS:** *Tovarsh* –
a Varijem, quafi cufos alterius; melius est
enim duos esse simul, quam unum. Eccl. 4.9.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. **KG:** *Tovarsh* 'Camerad' (str. 192)

tovarišija [tovarišija] samostalnik
ženskega spola
družba, družčina № 927: skupina ljudi **ABC:**
tok bi mene nekôl vezh v' fvojo tovarshyo
nepuhtili (1794, str. 26) PRIMERJAJ: tovarištvo

tovarištvo [tovârištvo] samostalnik
srednjega spola
družba, družčina № 927: skupina ljudi **TMB:**
Tovarshtvu -a n. NEM.: *Die Gesellschaft* LAT.:
Societas **ABC:** *Tovarshtvu* (1765, str. 18)
PRIMERJAJ: tovarišija

toverna GLEJ: **tovirna**

tovirna [tovîrna] (**toverna**) samostalnik
ženskega spola
gostilna, kjer se streže s pijačami;
točilnica № 776: gostišče **TMB:** *Tôvirna* -e
fh. NEM.: *Eine Schenke* LAT.: *Taberna*

tovor [tôvor] samostalnik moškega spola
tovor № 459: breme ali tovor **TMB:** *Tovor*
-a m. NEM.: *Ein Saum* LAT.: *Onus, clitellæ* **GS:**
Tovor – gall. & germ. *eine Tour am Haupte*
cognatum est. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

tovornik [tovôrnik] ali [tovôrnik]
samostalnik moškega spola
trgovec z vinom № 959: trgovec **TMB:**
Tovornèk -a m. NEM.: *Der Weinhändler* LAT.:
Oenopola

tovorniski konj [tovôrniski] ali
[tovôrniski kônj] samostalniška zveza moškega
spola
tovorni konj № 989: vrsta kopenske
domače živali **TMB:** *Tovorneske kojn* NEM.:
Ein Saumroß LAT.: *Clitellarius*

tožba [tôžba] samostalnik ženskega spola
tožba, obtožba № 514: pravni govor **TMB:**
Tofhba -e *fh.* NEM.: *Die Klage* LAT.: *Accusatio*

toževati [toževâti tožûjem] nedovršni
glagol
tožiti, obtoževati № 514: govoriti pravne
reči **TMB:** *Tofhûjem* LAT.: *Siehe Tothem*

tožiti [tožiti tóžim] nedovršni glagol
tožiti, obtoževati № 514: govoriti pravne
reči **TMB:** *Tôthem* NEM.: *Klagen* LAT.:
Accusare

tožiti se [tožiti se tóžim se] nedovršni
glagol
pritoževati se № 518: pritoževati se **KG:** *Se*
tothem 'ich beklage mich' (str. 78) **KG:** *On se*
zhes nemarsheno teh mladeh ludy tofhe (str. 144)

tožljiv [tožljív] pridevnik
1. len, počasen

2. zvoljen, godrnjav, siten, tečen, zoprn **TMB: Tošhliv** -a -u NEM.: Trag, *verdrüßlich* LAT.: *Acediofus* **GS: Tragliv** – *vindicum* a germ. *träg*; *carnioli ajunt tošhliv*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Prvi pomen izhaja iz prvega nemškega prevedka, drugi iz drugega in iz latinskega. Nemško *trag* ustreza današnjemu *träge*, *verdrüßlich* pa *verdrießlich*. Kot je razvidno tudi iz tvorjenk *tožljivec*, *tožljivost*, sta bila v pojmovnem svetu 18. stoletja oba pomena tesno povezana. PRIMERJAJ: **tragljiv**

tožljivec [tožljîvəç] samostalnik moškega spola

len, neprijeten, siten, zoprn človek №939: nadležen človek **TMB: Tošhlivz** -a m. NEM.: *Ein Faulenzer* LAT.: *Acediofus*, *piger*

tožljivost [tožljîvost] samostalnik ženskega spola

lenoba, zanikrnost №385: lenoba **TMB: Tošhlivoft** -e fh. NEM.: *Die Trägheit* LAT.: *Acedia*

tožnik [tožník] samostalnik moškega spola

1. tožnik №921: človek v pravnem razmerju ali procesu
2. jezikoslovje tožilnik №269: jezikoslovni izraz **TMB: Tošhnik** -a m. NEM.: *Ein Ankläger* LAT.: *Accufator* **KG: Tošhnik** 'Klagfall' (str. 21)

tragljiv [tragljîv] pridevnik

koroško **len, počasen** **TMB: Tragliv** -a -u Siehe *Tošhliv* **GS: Tragliv** – *vindicum* a germ. *träg*; *carnioli ajunt tošhliv*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ Sodeč po sočasnih virih in izvoru je pridevnik *tožljiv* sopomenka le v prvem pomenu. PRIMERJAJ: **utragljiv**

trak [trâk trakû] samostalnik moškega spola **trak, vez** №190: pripomoček, sredstvo za vezanje **TMB: Trak** -ú m. NEM.: *Das Band* LAT.: *Ligamen*

tram [trâm tramû] samostalnik moškega spola **tram** №777: del zgradbe **TMB: Tram** -ú m. NEM.: *Ein Balken* LAT.: *Tignum* **GS: Tram** – germ. *Trambaum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tranča [trânča] samostalnik ženskega spola **ječa, keha, zapor** №781: ječa **TMB: Tranzha** -e fh. NEM.: *Bütelhaus* LAT.: *Custodia publica* **GS: Tranzha** – Gall. *Tranche*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trapa [trâpa] samostalnik ženskega spola

1. neroden, neumen človek №903: neumen ali lahkomiseln človek
2. preprost človek №821: človek **TMB: Trâpa** -e fh. NEM.: **1. Ein Trapp** **2. Einfalt** LAT.: **1. Aluco** **2. Simplex**

trapast [trâpast] pridevnik

1. neumen
2. preprost, neveden **TMB: Trapaft** -a -u NEM.: *Einfältig*, *Dumm* LAT.: *Simplex*, *rudis* PRIMERJAJ: **tapast**

trava [trâva] samostalnik ženskega spola

trava №615: zelika **TMB: Trâva** -e fh. NEM.: *Das Groß* LAT.: *Gramen*

traven, mali GLEJ: **veliki traven**

travnik [trâvnik] samostalnik moškega spola

travnik №334: kmetijsko zemljišče **TMB: Travnek** -a m. NEM.: *Die Wiese* LAT.: *Pratum*

Travni Pan [trâvni pân (?)] samostalnik

ška zveza moškega spola **bog pastirjev Pan** №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Pan**, *Travnepan* 'Pan, der Hirtengott' (str. 184 s.) PRIMERJAJ: **Pan**

trbina GLEJ: **tarbina**

trbižiti se GLEJ: **tarbižiti se**

trbižje [trbîžje (?)] samostalnik srednjega spola neka rastlina, verjetno operkulina,

latinsko *Operculina turpethum* 617: vrsta zelike **TMB: Terbihje** -a n. NEM.: *Weißturbit* LAT.: *Alypon* 6 Zlasti korenine te indijske rastline uporabljajo v zdravilne namene. Manj verjetno je beseda pomenila rastlino mračnica, *Globularia alypum*.

trčiti [trčiti trčim] dovršni glagol

trčiti 727: tolči, bosti **TMB: Tèrzhem** *terzheti* NEM.: *Anstossen* LAT.: *Attingere* **GS: Terzhem – ut Ternem. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.**

trd [tr̥d] pridevnik

trd, trden **TMB: Tèrd** -a -u NEM.: *Hart, fest* LAT.: *Durus, tenax* **GS: Terd – olim Tard:** lat. *arduus*; germ. *hart*; gr. *καρτερὸς, fortis*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: **trden**

trden [tr̥dɐn] pridevnik

trd, trden **TMB: Terdn** -a -u Siehe *Tard* PRIMERJAJ: **trd**

trdina [tr̥dina] samostalnik ženskega spola

trde stvari 681: stvar **TMB: Terdina** -e f. NEM.: *Harte Dinge* LAT.: *Dura*

trditi [tr̥diti tr̥dim] nedovršni glagol

1. delati, da kaj postane trdo, trdno;

utrjevati 40: utrjevati

2. podpirati, potrjevati (?) 410:

soglašati

3. (trmasto) vztrajati 43: biti nekaj časa **TMB: Terdem** *terditi* NEM.: 1. *Härten* 2. *Bekräftigen* LAT.: 1. *Indurare* 2. *Affèrere* **KG: Terdim** 'ich härte, verharre, hartnäckig daran' (str. 77)

trdnost [tr̥dnɔst] samostalnik ženskega spola

1. trdost 70: zaželeno reč

2. trdnost, čvrstost, obstojnost,

trpežnost 70: zaželeno reč

TMB: Terdnûft -e f. NEM.: 1. *Feste, Härte* 2. *Firmament* LAT.: 1. *Firmitas* 2. *Firmamentum*

6 Drugi nemški in latinski prevedek dopuščata tudi konkretna pomena

'trdnjava' in '(po tedanjih predstavah) tretja, trdna plast neba, na katero so pritrjene zvezde', ki pa se zdita manj verjetna.

trdo [tr̥dɔ] [?]

ime črke t 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Terdo, T, t** (str. 163) PRIMERJAJ: **t**

trdoba [tr̥dɔba] samostalnik ženskega spola

trdost 70: zaželeno reč **TMB: Terdóba** -e f. NEM.: *Die Härte* LAT.: *Durities*

trdoglav [tr̥doglāv] pridevnik

neomajen, strog **TMB: Terdoglav** -a -u NEM.: *Trotziglich* LAT.: *Præfractus*

trdoglaven [tr̥doglāvən] pridevnik

trmast, svojeglav **TMB: Terdoglavn** -a -u NEM.: *Hartnäckig* LAT.: *Contumax*

trdoglavnost [tr̥doglāvnost] samostalnik ženskega spola

trma, trdovratnost, svojeglavost 400: trma **TMB: Terdoglavnoft** -e f. NEM.: *Halsstarrigkeit* LAT.: *Contumacia*

trdovraten [tr̥dovrátən] pridevnik

trdovraten, trmasto vztrajen

TMB: Terdouratn -a -u NEM.: *Halsstarrig* LAT.: *Pertinax*

treba [tr̥ɛba] povedkovnik

treba **TMB: Trɛba je** NEM.: *Hat Noth, ist vonnöthen* LAT.: *Necessè esse*

trebiti [tr̥ɛbiti tr̥ɛbim] nedovršni glagol

čistiti, trebiti 52: čistiti **TMB: Trɛbem** *trebiti* NEM.: *Putzen, säubern* LAT.: *Purgare*

trebnik [tr̥ɛbnik] samostalnik moškega spola

obrednik, tj. knjiga z besedili in navodili za opravljanje verskih obredov 206: knjiga s krščansko vsebino **TMB: Trɛbnik** -a m. NEM.: *Ceremonienbuch* LAT.: *Agenda*

trebuh [tr̥ɛbuh] samostalnik moškega spola

trebuh 972: del človeka ali živali

TMB: Trebuh -a m. NEM.: Der Bauch LAT.: Venter **GS: Trębuh** – a *Trębem*, purgo: germ. *Bauch*: Altfränkisch *Buh*, *Buch*; ingrata diphtongus *au* per recentiores Allemanos intrufa est: Holl. *Buck*: Suec. *Buk*: Dan. *Bug* a *Biegen*: infer. Sax. *Bunk*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trebušnjak [trebušnják] samostalnik moškega spola

velik, s podkožno maščobo obložen

trebuh 878: del človeka **TMB:**

Trebushnêk -a m. NEM.: Groß Schmeerbauch LAT.: Abdomen

trečof [tręčof] samostalnik moškega spola neka posoda, ki jo uporabljajo pri trgatvi 225: posoda **TMB: Tręzhof** -a m. NEM.: Eine Bodung LAT.: Cadus vindemialis **GS: Tręzhof** – a *trem*, & *shkaf*, germ. *Kel-terbodung*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trenati GLEJ: **trinati**

treniti [trenīti trėnem] dovršni glagol mežikniti, treniti 590: premikati telesni del **TMB: Trėnēm** trėniti NEM.: Mit Augen blicken LAT.: Nictare

trenta [tręnta] samostalnik ženskega spola vrsta kruha 261: hrana **TMB: Trenta** -e fh. NEM.: Eine Art Brods LAT.: Species panis **GS: Tręnta** – species panis qualī *trėnana*: germ. *getrennt*; quia per medium dividitur, & separatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trenutje očes [trenūtje očęs] samostalnik niška zveza srednjega spola

trenutek 43: čas ali njegov del

TMB: Trenūtje ozhęs NEM.: Ein Augenblick LAT.: Ictus oculi

trepalnik [trėpāunik] samostalnik moškega spola

perača, trepalnik, tj. priprava z držajem, s katero perice pri pranju tolčejo po

mokrem perilu 142: palica za pranje

TMB: Trėpāvnek -a m. NEM.: Ein Schlägel LAT.: Tudes lotricum PRIMERJAJ: trepati¹

trepati¹ [trėpāti trėpām] nedovršni glagol pri pranju tolči po mokrem perilu 55: prati **TMB: Trėpām** NEM.: Gebleichtes ausschlagen LAT.: Extendere, æquare lota **GS: Trėpām** – gr. *τρέπω*, *verto*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: trepalnik

trepati² [trėpāti trėpljem] nedovršni glagol

mežikati 590: premikati telesni del **TMB: Trėplem** NEM.: Nicken LAT.: Nictitare **GS: Trėpetām** – *trėplem*; lat. *trepido*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

trepet [trėpět] samostalnik moškega spola **tresenje** 561: premikanje **TMB: Trėpęt** -a m. NEM.: Das Zittern LAT.: Tremor

trepetati [trėpėtāti] nedovršni glagol **tresti se** 590: premikati telesni del **TMB: Trėpėtām** NEM.: Zittern LAT.: Tremitare **GS: Trėpėtām** – *trėplem*; lat. *trepido*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tres [tręs trėsū] samostalnik moškega spola **tresenje** 561: premikanje **TMB: Tres** -ú m. NEM.: Das Beben, Zittern LAT.: Tremor

tresk [tręsk] samostalnik moškega spola **udar strele** 455: udar strele **TMB: Tręsk** -a m. NEM.: Donnerschlag LAT.: Fulmen

treskati [tręskati tręskam] nedovršni glagol

udarjati, treskati 727: tolči, bosti

TMB: Tręskam LAT.: Siehe Treshem

tresti [tręsti tręsem] nedovršni glagol **tresti** 581: premikati **TMB: Tręsem** tręsl NEM.: Schütteln LAT.: Quatere **GS: Tręsem** – a gr. *τρέω* *tremo*: futur. *τρέσω*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

tresti se [trɛ́sti se trɛ́sem se] nedovršni glagol
tresti se 𐎢590: premikati telesni del
TMB: Trɛ́sem trɛ́sti se NEM.: Zittern LAT.: Tremere

treščiti [trɛ́ščiti trɛ́ščim] dovršni glagol
 udariti, **treščiti** 𐎢727: tolči, bosti **TMB:** Trɛ́shèm -sheti NEM.: Einschlagen LAT.: Percutere **GS:** Treshe – v' tebe, unde germ. dreschen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trešta [trɛ́šta] samostalnik ženskega spola
 kopica snopov 𐎢246: kup snopov ali sena **GS:** Trɛ́shhta – ufurpatur in cumulo aggregatorum manipulorum &c. ficut Rɛ́shhta in aggregatione lignorum: germ. eine Trieste, communiter ein Schober a Schäben, Schwaden. Vide Femā. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: fema

treti [trɛ́ti tárem] in [tɛ́rem] nedovršni glagol
 drobiti, **treti** 𐎢405: drobiti **TMB:** Târem; Têrem terl, trɛ́ti NEM.: Zermalmen; Brechen LAT.: Conterere **GS:** Tarem – Vide Terem. **GS:** Têrem – lat. tero: gr. τείρω, germ. treten: Chald. & Syr. تَرَع tera, diruit: vel תְּרַח sethar defruxit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditvev. **GS:** Trem – antiquum in compositis adhuc viget. Vide Terem.

tretji [trɛ́tji] števnik
tretji **TMB:** Trɛ́te -a -u NEM.: Der dritte LAT.: Tertius **GS:** Trɛ́te – a gr. τρίτος, Anglolf. dridda: germ. dritter: lat. tertius. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tretjič [trɛ́tjič] prislov
tretjič **TMB:** Trɛ́tèzh NEM.: Drittens LAT.: Tertio

trezel [trɛ́zɛu] (trezev) pridevnik
trezen **TMB:** Trɛ́fl -a -u NEM.: Nüchtern LAT.: Sobrius **KG:** On tesh, trefl vinu pye (str. 142)

trezen [trɛ́zɛn] pridevnik
trezen **TMB:** Trɛ́fn -a -u Siehe Trefliv
 ⓘ Iztočnice *trezljiv* v TMB ni. PRIMERJAJ: trizen (?)

trezev GLEJ: **trezel**

trezljivost [trɛ́zljívoſt (?)] samostalnik ženskega spola
treznost 𐎢476: telesno stanje glede na opitost **TMB:** Treflivoft -e fh. NEM.: Die Nüchternheit LAT.: Sobrietas

trezlost [trɛ́zloſt] samostalnik ženskega spola
treznost 𐎢476: telesno stanje glede na opitost **TMB:** Trefloft -e fh. NEM.: Die Nüchternheit LAT.: Sobrietas

trg [třg] samostalnik moškega spola
 1. **trg**, tj. odprt prostor, obdan s stavbami, primeren za trgovanje 𐎢328: kraj za trgovanje
 2. **trg**, tj. naselje s tržnimi pravicami, večje od vasi in manjše od mesta 𐎢281: kraj **TMB:** Tèrg -a m. NEM.: Der Markt LAT.: Forum, oppidum **GS:** Terg – a gr. τῶακητήριον, urbis forum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trganje [třganje] samostalnik srednjega spola
 1. **trgatev** 𐎢276: vinogradniško opravilo
 2. bolečine v udih (zaradi putike) 𐎢17: bolezen **TMB:** Terganje -a n. NEM.: 1. Die Weinlese 2. Gliederreissen LAT.: 1. Vindemia 2. Tormina

trgati [třgati třgam] nedovršni glagol
 1. **trgati** 𐎢620: rezati, trgati
 2. obirati grozdje na trgatvi 𐎢275: pobirati pridelke **TMB:** Tergam NEM.: 1. Reissen 2. Weinlesen LAT.: 1. Abrumpere 2. Vindemiare

trgovanje [trgovânje] samostalnik srednjega spola
trgovanje 𐎢733: trgovsko dejanje

TMB: Terguvanje -a n. NEM.: Der Handel

LAT.: Negotiatio

trgovati [trgováti trgûjem] nedovršni glagol

trgovati №733: trgovati **TMB: Tergûjem**

LAT.: Siehe *Terfîm* PRIMERJAJ: trziti

trhlenina [trhlenína] samostalnik

ženskega spola

trhel les; trhlina №641: les **TMB:**

Terhlenina -e fh. NEM.: Abgefaultes Holz

LAT.: Lignum emortuum

tribati [trîbati trîbam] nedovršni glagol
počenjati kaj slabega, grešnega №102:

grešiti **GS: Tribam** – germ. *treiben*: apud

Ífidor. *triban*: Otfried *triban*: gr. τριβειν.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **ABC: Ty nimash prefhuhftva, ali nezhiſtofte tribati** (1789, str. 28)

Tribek [trîbək (?)] samostalnik moškega spola

potočni bog (?) №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Tribek** 'Seichgott' (str. 185)

trideset [tridesêt] števnik

trideset KG: Trideset '30' (str. 43)

⊗ K naglasu primerjaj *petdeset*.

trideseti [trideséti] števnik

trideseti KG: Tridesete 'XXX.' (str. 43)

Triglav [?] samostalnik moškega spola

neki bog №349: lastno ime nekrščanskega

človekolikega bitja **TMB: Triglav** -a m. NEM.:

Ein Götz LAT.: **Diana** ⊗ Pohlinovo enačenje

z italsko boginjo *Diana*, zavetnico žensk

in sužnjev (ki je postala boginja divjine in

lova šele pod vplivom grške Artemide),

temelji na latinskem pesniškem imenu

Diana triceps, ki je združevalo Hekato,

Luno in Diano. Beseda ni vzeta iz

ljudskega jezika, saj bi se v organskem

govoru nenaglašeni *i* reducirali,

nenaglašeni dvoglasnik *-av* pa razvil v *-ov*.

triglaven [triglávən (?)] pridevnik

ki ima tri glave; triglav TMB: Triglavn -a

-u NEM.: Dreyköpfig LAT.: Triceps

triguben [trigúbən (?)] pridevnik

trojen ABC: Trigubnu (1765, str. 18)

PRIMERJAJ: enoguben

trije GLEJ: **triji**

triji [trijî] (trije) števnik

trije TMB: Triji tri, try NEM.: Drey LAT.: Tres,

tria GS: Triji – *tri, try*, Ífidor. habet *dhrie*:

Otfried *thri*: Helv. *dryg*: Angl. *drie*: Holl.

dry: lat. *tres, tria*: germ. *drey*: gr. τρεῖς. D.

Ihre deducit ab Hebr. שָׁלוֹשׁ *ſchalosh*: tres, vel

potius a Chald. תְּלַת *telath* tres, tria. Razlaga

vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih

povezav ali trditev. **KG: Tri** 'Drey' (str. 43)

KG: Tri oder Try, Triji (str. 45)

trikrat [trîkrat (?)] prislov

trikrat KG: trikrat (str. 94)

trinati [trînati trînam] (trenati)

nedovršni glagol

parati, trgati №620: rezati, trgati

GS: Trinam – tergo a gr. τερσω, arefacio,

ficco: vel ajunt *trogen* pro die Wasche

trocknen. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

trinog¹ [trínog (?)] samostalnik moškega spola

1. stol s tremi nogami; trinožnik №216:

sedež ali ležišče

2. ponev s tremi nogami; trinožnik

№229: posoda za hrano **TMB: Trinog** -a m.

NEM.: Dreyfuß LAT.: Tripes PRIMERJAJ: trinoga

trinog² [trínog (?)] samostalnik moškega

spola

kdor muči; rabelj, mučitelj №875: sluga

oblasti **TMB: Trinog** -a m. NEM.: Peiniger

LAT.: Tortor

trinoga [trínoga] samostalnik ženskega spola

1. stol s tremi nogami; trinožnik №216:

sedež ali ležišče

2. ponev s tremi nogami; trinožnik
 № 229: posoda za hrano **TMB: Trinoga -e**
 fh. NEM.: *Dreyfuß* LAT.: *Tripus* ☉ Ni jasno,
 ali je beseda pomenila prvo ali drugo ali
 oboje. PRIMERJAJ: trinog¹

triogel GLEJ: **trivogel**

trioflat GLEJ: **trivoglat**

trivogel [trivôgəu] (trioflat) pridevnik
 trikotnik **TMB: Trivoglat -a -u** NEM.: *Dreyeck*
 LAT.: *Triangulum*

trivoglat [trivoglät] (trioflat) pridevnik
 trioflat **TMB: Trivoglat -a -u** NEM.:
Dreyeckigt LAT.: *Triangularis*

trizen [trízəŋ] pridevnik
 odkritosrčen, iskren, odkrit **TMB: Trifn -a**
 -u NEM.: *Aufrichtig* LAT.: *Sincerus* PRIMERJAJ:
 trezen (?)

triznost [tríznost] samostalnik ženskega spola
 odkritosrčnost, iskrenost, odkritost
 № 367: iskrenost, odkritost **TMB: Trifnoft**
 -e fh. NEM.: *Aufrichtigkeit* LAT.: *Sinceritas*
 PRIMERJAJ: srceustnost; srcevidnost

trižrt [ʔ] samostalnik moškega spola
 iz treh niti stkana lanena tkanina, ki ima
 na obeh straneh vtakano podobo № 247:
 blago ali usnje **TMB: Trifhert -a m.** NEM.:
Der Drillich LAT.: *Trilix*

trkač [trkáč] samostalnik moškega spola
 oven, ki se rad trka № 989: vrsta kopenske
 domače živali **TMB: Terkâzh -a m.** NEM.: *Ain*
Stoßwider LAT.: *Aries cornupeta*

trkati [trkati trkam] nedovršni glagol
 tolči, trkati № 727: tolči, bosti **TMB: Terkam**
 NEM.: *Klopfen* LAT.: *Pulfare* **GS: Terkam** – a gr.
 κέρκω, v. κρέκω, pulfo. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

trkljati [trkljâti trkljâm] nedovršni glagol
 rahlo tolči, trkati № 727: tolči, bosti **TMB:**
Terklâm NEM.: *Treppeln* LAT.: *Pulfitare*

trlica [trflica] samostalnik ženskega spola
1. trlica, tj. lesena priprava za trenje lanu,
 konoplje № 186: priprava ali pripomoček
 pri izdelovanju blaga, oblačil ali obutve
2. trlica, tj. lesena priprava, s katero
 obsojencu vrat in noge pritrdijo k
 sramotilnemu stebru № 145: priprava
 za kaznovanje hudodelcev **TMB: Terlèza**
 -e fh. NEM.: **1. Die Breche 2. Fiedel** LAT.: **1.**
Frangibulum 2. Fidicula PRIMERJAJ: tarica;
 terica

trma [trma] samostalnik ženskega spola
 trma № 400: trma **TMB: Tèrma -e fh.** NEM.:
Der Schedel LAT.: *Durum caput* **GS: Terma** –
 germ. *türmischer Kopf*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

trn [trn] samostalnik moškega spola
 trn № 600: del rastline **TMB: Tèrn -a m.** NEM.:
Der Dorn LAT.: *Spina* **GS: Tern** – germ. *Dorn*:
Angl. Thorn: Dan. & Suec. *Torn*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

trnat [trnat] pridevnik
 poln trnov; trnov, trnast **TMB: Ternât -a**
 -u NEM.: *Dornicht* LAT.: *Spinofus*

trnavka [trnavka] (trnovka) samostalnik
 ženskega spola
 navadno množina sorta hruške № 605:
 drevesna vrsta **TMB: Ternavke fh.**
 NEM.: *Eine Birnart* LAT.: *Species pyrorum*
 ☉ V TMB je iztočnica navedena v
 množinski obliki.

trnek [trnək] samostalnik moškega spola
1. trnek № 157: pripomoček za ribolov
2. majhen trn № 600: del rastline **TMB:**
Ternèk -a m. NEM.: *Angel, Hacken* LAT.:
Hamus, fpinula ☉ Na drugi pomen kaže
 drugi latinski prevedek.

trnišče [trnišče] samostalnik srednjega spola
 trnovo grmovje № 318: rastišče grmovja
TMB: Ternishe -a n. NEM.: *Dorngebüsch* LAT.:
Spinetum **KG: Ternishe** 'dornichter Platz'
 (str. 120)

trniti [trnīti trnem] dovršni glagol
o ladji, čolnu **pripluti, pristati** 574: pluti
TMB: Tèrném terniti NEM.: *Ans Land stossen*
LAT.: *Adnavigare* **GS: Ternem** – a fonitu,
quem navis edit appelans ripam. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

trnje [trnje] samostalnik srednjega spola
trnovno grmovje 609: grm **TMB: Ternje**
-a n. NEM.: *Dornhecke* LAT.: *Spinetum*

trnov [trnov] pridevnik
poln trnov; trnov, trnast **TMB: Ternov** -a
-u Siehe *Ternat*

trnovina [trnovína] samostalnik ženskega
spola
1. trnova goščava 318: rastišče grmovja
2. butara s trnovim dračjem 644: les
za kurjavo **TMB: Ternovina** -e fh. NEM.:
Dorngehölz LAT.: *Spinea falcis* ☉ Prvi
pomen je nastavljen na osnovi nemškega
prevedka, drugi pa latinskega.

trnovka GLEJ: **trnavka**

Trново [?] samostalnik srednjega spola
štajersko mesto Tynrau 360: krajevno
ime **KG: Ternovu** 'Tynrau'. Krakovu
'Krakau'. Poflavje 'Possau' (str. 130)
☉ Ubikacija ni zanesljiva. Ime poleg
štajerskega mesta lahko označuje tudi
vas pri Ljubljani, danes njen mestni
predel, več drugih vasi po Sloveniji in
slovaško mesto Trnava.

trnulja [trnúlja] samostalnik ženskega spola
navadno množina **plod črnega trna;**
trnulja 613: sad ali plod za prehrano
TMB: Ternûle fh. NEM.: *Die Schlehen* LAT.:
Acatia ☉ V TMB je iztočnica navedena v
množinski obliki. PRIMERJAJ: *drenulja*

trobec [trôbɛc] samostalnik moškega spola
kdor igra na trobilo; trobilec 961:
glasbenik **TMB: Trôbz** -a m. NEM.: *Ein*
Blasender LAT.: *Tubicen*

trobelika [trôbɛlika] samostalnik
ženskega spola
neka rastlina, morda kovačnik, latinsko
Lonicera caprifolia 610: vrsta grma **TMB:**
Trobèlèka -e fh. NEM.: *Geißblatt* LAT.: *Ægina*

trobenta [trôbɛnta] samostalnik ženskega
spola
neko trobilo, verjetno trobenta 171:
glasbilo **GS: Trobènta** – germ. *Trompete*:
Angl. *Trumpet*: Gall. *Trompette*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

trobentar [trôbɛntar] samostalnik
moškega spola
kdor trobi; trobilec, trobentar 961:
glasbenik **TMB: Trobèntar** -ja m. NEM.: *Ein*
Trompeter LAT.: *Tubicen*

trobilo [trôbílo] samostalnik srednjega spola
1. cev za pogovore, prenašanje zvoka
na manjše razdalje 194: pripomoček za
govorjenje in poslušanje
2. kdor neprestano govori iste reči
912: človek glede na govorjenje **TMB:**
Trobilu -a n. NEM.: **1. Ein Sprachrohr** **2. Der**
iñerfort eines redet LAT.: **1. Stentoreaphonica**
2. Importunus narrator ☉ Grimmov slovar
navaja, da se je s pomočjo te naprave
mogoče pogovarjati na razdalji 2000
čevljev.

trobiti [trôbíti trôbim] nedovršni glagol
trobiti na glasbilo 529: muzicirati **TMB:**
Trôbem trobiti NEM.: *Blasen* LAT.: *Inflare*
tubas

troha [trôha] samostalnik ženskega spola
1. majhna stvar, troha 405: majhna
stvar
2. žarek (?) 447: svetlobni naravni pojav
3. strelica, puščica (?) 199: orožje
TMB: Trôha -e fh. NEM.: *Eine Bagatelie* LAT.:
Minutiæ **KG: Troha, -he** 'der *Stich, Strahl*'
(str. 110) ☉ V starejši nemščini *Stich*
pomeni tudi 'majhna stvar, malenkost',
Strahl pa tudi 'strelica, puščica'.

trojaci [trojáci] množinski samostalnik moškega spola
nedelja Svete trojice, tj. prva nedelja po binkoštih 𐀀46: praznik **TMB: Trojázi** -ov m. NEM.: Dreyfaltigkeitssonntag LAT.: Dominica Trinitatis

trojak [troják] samostalnik moškega spola
groš, kovanec za tri krajarje 𐀀85: denar **TMB: Trojak** -a m. NEM.: Ein Groschen
LAT.: Denarius **KG:** Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbstständiger gemacht, als: Dvojak dvojka, 'ein Zweyer, im Geld, oder in der Karte', Trojak trojka, 'Dreyer' (str. 46)

Trojane [trojāne] množinski samostalnik ženskega spola
preval Trojane na meji med Kranjsko in Štajersko 𐀀360: krajevno ime **KG:** Trojane (str. 166)

trojček [trōjčək] samostalnik moškega spola
trojček, tj. vsak od treh pri enem porodu rojenih otrok 𐀀834: človek do popolne odraslosti **TMB: Trojzhèk** -a m. NEM.: Die Drillinge LAT.: Trina proles

trojčič [trōjčič] samostalnik moškega spola
trojčič, tj. vsak od treh pri enem porodu rojenih otrok 𐀀834: človek do popolne odraslosti **TMB: Trojzhèzh** -a m. NEM.: Die Drillinge LAT.: Trina proles

trojeden [trojédən (?)] pridevnik
troedin **ABC:** Jeft verijem v' tēga trojedniga Boga (1794, str. 16) ☉ Primerjaj pri Gutsmanu *trieden, triedinaft* 'dreyeinig'.

trojen [trōjən] pridevnik
troj, trojen **TMB: Trojne** -a -u Sieh. Troj

troji [trōji] števnik
ki je treh vrst; troj **TMB: Troj** -a -u NEM.: Dreyfach LAT.: Trinus

trojica [trojica] samostalnik ženskega spola
trojica 𐀀91: skupina krščanskih duhovnih

bitij **TMB: Trojiza** -e fh. NEM.: Dreyfaltigkeit
LAT.: Trinitas PRIMERJAJ: trojstvo

trojka [trōjka] samostalnik ženskega spola
trojka, tj. igralna karta ali ploskev kocke z vrednostjo tri 𐀀188: pripomoček za igranje **TMB: Trojka** -e fh. NEM.: Der Dreyer im Spiele LAT.: Ternarius in folio, aleis etc. **ABC:** Im Spiel oder Benennung der Münz-Sorten werden diese Zahlen gar oft zu Selbstständiger gemacht, als: Dvojak dvojka, 'ein Zweyer, im Geld, oder in der Karte', Trojak trojka, 'Dreyer' (str. 46)

trojstvo [trōjstvo] samostalnik srednjega spola
trojica 𐀀91: skupina krščanskih duhovnih bitij **TMB: Trojiftvu** -a n. NEM.: Dreyfaltigkeit
LAT.: Trinitas PRIMERJAJ: trojica

trola [trōla] samostalnik ženskega spola
velika in nerodna ženska 𐀀964: človek glede na velikost in težo **GS: Trola** – großes, ungeschicktes Weibsbild: Piktorius nennt *Trülle* ein liederliches Mensch, in Bavaria *Trolle*, ein nichtswerther Mensch: in Helvetia *Tröller*, nequam einböser Bube. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

tromba [trōmba] samostalnik ženskega spola
tolkač pri možnarju 𐀀187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB: Trōmba** -e fh. NEM.: Brunstange LAT.: Piftillum **GS: Trōmba** – Ital. *Pompa*: germ. *Pumpe*: Angl. & Suec. *Pump*: Gall. *Pompe*: Hifp. *Bomba*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tron [trōn] samostalnik moškega spola
pre stol 𐀀215: prestol **TMB: Tron** -a m. NEM.: Der Thron LAT.: Solium, thronus

tropa [trōpa] samostalnik ženskega spola
skupina vojakov 𐀀967: skupina vojakov **TMB: Trōpa** -e fh. NEM.: Schwarm, Horde
LAT.: Agmen, cohors **KG:** en dejl so se moshku ti sovraflhni troppi pruti postaveli (str. 140)

tropina [trōpina] samostalnik ženskega spola
1. grozde tropine 𐀀483: pri

pridobivanju alkoholnih pijač nastali odpadek

2. usedlina pri taljenju №478: kovinski odpadek **TMB: Tropina -e** fh. NEM.: 1.

Tresten 2. Satz vom Geschmelztē LAT.: 1.

Vinaceum 2. Fæx liquaminis PRIMERJAJ: drozg¹

tropir [tropír] samostalnik moškega spola **netopir** №999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Tropir -ja** m. Sieh. Topir PRIMERJAJ: mračnik; pipogačica; topir

tror [trōr] samostalnik moškega spola **črna, žalna tančica** №137: žensko oblačilo **TMB: Trôr -a** m. NEM.: Der Flor LAT.: Anthracinum

trorarski [trōrarski] pridevnik **žalni** **TMB: Trorarske -a -u** NEM.: Trauernnd LAT.: Lugubris

trorati [trōrati trōram] nedovršni glagol koroško **žalovati** №68: žalostiti se **TMB: Troram** NEM.: Trauern LAT.: Lugere mortuum **GS: Trôram – vindicum** a germ. *trauern*: infer. Sax. *troor*, *trifititia*, *lamentum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

trositi [trosíti trōsim] nedovršni glagol **trositi, sipati** №581: premikati **TMB: Trôsèm** NEM.: Streuen LAT.: Spargere

trošt [trōšt] samostalnik moškega spola **tolažba** №409: sočutje, milost in popuščanje **TMB: Troshst -a** m. NEM.: Der Trost LAT.: Solatium **GS: Troshst – germ. Trost**: Suc. *Tröst*, *zuversicht*: gr. *θρασύς, confidens*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

troštar [trōštar] samostalnik moškega spola **tolažnik** №837: tolažnik **TMB: Troshstar -ja** m. NEM.: Der Tröster LAT.: Confolator

trot [trōt] samostalnik moškega spola **1. čebelji samec; trot** №994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa

2. kdor plača zapitek v gostilni №822: človek glede na alkoholne pijače **TMB: Trôt -a** m. NEM.: 1. Brutbiene 2. Zechzahler LAT.: 1. Progenies apum 2. Largitor **GS: Trôt – antiquitus germani teste D. Ihre Drot pro Heer ufurparunt**. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

trotarica [trōtarica] samostalnik ženskega spola **neplodna čebelja matica** №995: jalova matica **TMB: Trotarza -e** fh. NEM.: Unfruchtbares Weiser LAT.: Sterilis Rex apum

trpečnost [trpěčnost] samostalnik ženskega spola **trpljenje** №17: bolezen **TMB: Terpezhnoft -e** fh. NEM.: Die Leidenschaft LAT.: Passio

trpek [třpěk] pridevnik **trpek, grenek** **TMB: Terpke -a -u** NEM.: Bitter LAT.: Accerbus, amarus

trpeti [trpěti trpím] nedovršni glagol **trpeti** №735: trpeti **TMB: Terpim** *terpěti* NEM.: Leiden LAT.: Pati

trpež [třpež] samostalnik moškega spola **trajnost, trajanje** №43: čas ali njegov del **KG: terpesh 'die Daure'** (str. 166) ☉ Zapis *Daure* je domnevno tiskarska napaka namesto *Dauer*.

trpižiti [trpížiti trpížim] nedovršni glagol **živeti v trpljenju in garanju** №819: živeti v pomanjkanju **TMB: Terpifhem -lheti** NEM.: Immer leiden LAT.: Continuo labore premi

trpkost [trpkōst] samostalnik ženskega spola **trpkost, grenkost** №765: okus **TMB: Terpkuft -e** fh. NEM.: Bitterkeit LAT.: Accerbitas

trpljenje [trpljěnje] samostalnik srednjega spola **1. trpljenje** №762: dejanje v zvezi z zaznavanjem

2. pregnanstvo, izgnanstvo 𐌺560: kazen
TMB: Terpljenje -a n. NEM.: 1. *Das Leiden* 2. *Elend* LAT.: 1. *Paffio* 2. *Exilium* ☉ Nemško *Elend* v starejšem jeziku pomeni tudi 'pregnanstvo'.

trpljinec [trpljînc] samostalnik moškega spola
pregnanec, izgnanec 𐌺932: hudodelec
TMB: Terplinz -a m. NEM.: *Elender*, *verwiesener* LAT.: *Exul*

trpljiv [trpljív] pridevnik
 ki se (še) da prenesti; znosn
TMB: Terpliv -a -u NEM.: *Leidentlich* LAT.: *Tolerabilis*

trpniti [trpniti trpnem] dovršni glagol
 otrpniti, otrdeti 𐌺678: postajati trd **TMB:**
Tèrpném trpniti NEM.: *Erstarren* LAT.: *Rigere*

trpotec [trpótac] samostalnik moškega spola
 rastlina **trpotec**, latinsko *Plantago* (*maior*)
 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Tarpotz; Terpótz**
 -a m. NEM.: *Der Wegrich* LAT.: *Plantago major*;
Plantago, *arnogloſſa* PRIMERJAJ: *pripotec*

trsaten [trsatén (?)] (**trzaten**) pridevnik
 pogumen, viteški, plemenit **TMB: Terfatn**
 -a -u NEM.: *Tapfer*, *muthig* LAT.: *Generofus*
 ☉ Gutsman pri *tersat* poleg pomena
 'stark, angesetzt' navaja tudi 'tapfer'.
 V mlajših virih beseda tudi pomensko
 sovpađe z besedotvorno dvojnico *tršat*.
 Pohlinov zapis s / namesto pričakovanega
 s je verjetno tiskarska napaka.

trska [trskà] samostalnik ženskega spola
 trska 𐌺644: les za kurjavo **TMB: Tèrska** -e
 fh. NEM.: *Das Spänchen* LAT.: *Ramentum* **GS:**
Terska – onomatopoeia a fonu, *dum lignum*
finditur: vel etiam a res & kôlem diffindo.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

trst¹ [trfst] samostalnik moškega spola
 rastlina **trst**, latinsko *Phragmites australis*
 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Terft** -a m. NEM.:
Wasserrohr LAT.: *Arundo* PRIMERJAJ: *trstje*

Trst² [trfst] samostalnik moškega spola
 mesto **Trst ob severni jadranski obali**
 𐌺360: krajevno ime **TMB: Terft** -a m. NEM.:
Stadt Triest LAT.: *Tergeftum urbs* **KG: Terft**
 'Stadt Triest' (str. 130) **KG: V'Terst** 'Nach
 Triest' (str. 188)

trstje [trstjè] samostalnik srednjega spola
 več trstov; trstje 𐌺321: rastišče zelike
TMB: Terftje -a n. NEM.: *Geröhricht* LAT.:
Arundinetum PRIMERJAJ: *trst¹*

trstovina [trstovína] samostalnik ženskega
 spola

trstna goščava 𐌺321: rastišče zelike **TMB:**
Terftovina -e fh. NEM.: *Ein Rohrbusch* LAT.:
Arundinum fufcis **ABC: Terftovina** (1765, str. 18)

trta [trfta] samostalnik ženskega spola

1. šiba 𐌺600: del rastline
2. vinska trta, latinsko *Vitis vinifera* 𐌺610:
 vrsta grma **TMB: Terta** -e fh. NEM.: 1. *Weide*
 2. *Rebe* LAT.: 1. *Vibex* 2. *Vitis* **GS: Terta** – a
Terem: vel lat. ſupino tortum a torqueo, quafi
tortum vimen. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih
 in nekaj napačnih povezav ali trditvev. ☉ Prvi
 latinski prevedek pomeni 'modrica od
 udarca (s šibo)'. Nemško *Weide* bi danes
 zapisali *Wiede*.

trud [trûd] samostalnik moškega spola

1. utrujenost 𐌺546: utrujenost
2. trud, delo 𐌺77: dejanje, delo **TMB:**
Trûd -a m. NEM.: *Müdig- Mattigkeit* LAT.:
Laffitudo **GS: Trud** – unde germ. *die Trud*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna. **KG: Trud** 'Mühe, Arbeit' (str. 116)
 PRIMERJAJ: *trudnost*

truden [trûdøn] pridevnik

utrujen **TMB: Trudn** -a -u NEM.: *Matt*
 LAT.: *Laffus* **KG: Ste truden?** 'Seyd ihr müde?'
 (str. 189)

truditi [truditi trûdim] nedovršni glagol
 truditi se 𐌺81: delati, truditi se
TMB: Trudèm truditi NEM.: *Sich abmatten*

LAT.: **Laffare** ☉ Nemški prevedek pomeni 'utrujati se, omagovati'.

trudnost [trúdnost] samostalnik ženskega spola

1. **utrujenost** № 546: utrujenost
2. **trud, delo** № 77: dejanje, delo **TMB:** **Trudnoft** -e fh. Siehe **Trud** PRIMERJAJ: **trud**

truma [trúma] samostalnik ženskega spola

1. **truma, krdelo** № 927: skupina ljudi
2. **čreda** № 1007: skupina živali **TMB:** **Trûma** -e fh. NEM.: **Eine Schaar** LAT.: **Caterva**, **grex** **GS:** **Truma** – a gr. **τορμος**, **rotunditas**; **quia turma non erat in ordine aciei, sed in globo, ut cohors.** Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **ABC:** **Trumma** (1765, str. 18)

truplo [trúplo] samostalnik srednjega spola

- truplo** № 900: mrtvec **TMB:** **Truplu** -a n. NEM.: **Todter Körper** LAT.: **Cadaver** **KG:** **en fhivot bres dushe je enu mertvu truplu** (str. 171)

truskavec [trúskavəç] samostalnik moškega spola

- rastlina ptičja dresen**, latinsko *Polygonum (aviculare)* № 617: vrsta zelike **TMB:** **Truskavèz** -a m. NEM.: **Der Wegtritt** LAT.: **Polygonum**

trzaten GLEJ: **trsaten**

tržina [tržína] (**tržina**) samostalnik

- ženskega spola
stojnica, (začasna) prodajalna № 299: prodajalna **TMB:** **Terfina** -e fh. NEM.: **Der Krämer Niederlage** LAT.: **Emporium, statio mercatorum** ☉ Pričakovana tvorba bi bila *tržina*.

tržiti [tržiti tržím] (**tržiti**) nedovršni glagol

- trgovati** № 733: trgovati **TMB:** **Terfim** NEM.: **Märkten, handeln** LAT.: **Negotiari** ☉ Mogoče je sicer misliti na tiskovno napako namesto *tržiti*, a se domneva ne zdi verjetna, saj je beseda v slovar umeščena

na abecedno mesto, ki ga narekuje zapis *Terfim*. Z z namesto pričakovanega ž je tudi *tržina*. PRIMERJAJ: **trgovati**

Tržič [tržič] samostalnik moškega spola
gorenjsko mesto Tržič № 360: krajevno ime **TMB:** **Terfhizh** -a m. NEM.: **Neumarktl** LAT.: **Neoforum, oppidum**

tržina GLEJ: **tržina**

tržišče [tržišče] samostalnik srednjega spola
prostor za trgovanje, trg, sejmišče № 328: kraj za trgovanje **TMB:** **Terfhishe** -a n. NEM.: **Der Marktplatz** LAT.: **Forum** **KG:** **Terfhishe** 'Jahrmarktplatz' (str. 131)

tržiti GLEJ: **tržiti**

tši GLEJ: **či**

tu biti [tù bíti tù sem] nedovršna glagolska zveza

- biti prisoten** № 2: biti **TMB:** **Tusèm** **tubiti** NEM.: **Gegenwärtig seyn** LAT.: **Adeffe**

tucat [túcat] samostalnik moškega spola
ducac, dvanajstica № 426: mera **TMB:** **Túzat** -a m. NEM.: **Ein Dutzend** LAT.: **Duodena**

tudi [tûdi] členek

- tudi** **TMB:** **Tudi** NEM.: **Auch** LAT.: **Etiam** **KG:** **tudi** 'auch' (str. 98)

tuhtati [túhtati (?) túhtam] nedovršni glagol

- zaskrbljeno razmišljati, gristi se** № 435: snovati v mislih **TMB:** **Tuhtam** NEM.: **Sich inñerlich grämmen** LAT.: **Interius confumi, affligi** **GS:** **Tuhtam** – fors a germ. *dichten*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tukaj [tûkaj] prislov

- tukaj** **TMB:** **Tukaj, Tukej** NEM.: **Hier** LAT.: **Hic, præsto** **KG:** **Tukej** 'allda' (str. 90)

tul [tûl (?)] samostalnik moškega spola
tulec za puščice № 236: posoda za orožje

TMB: Tul -a m. Sieh. **Tol** PRIMERJAJ: tol; zamojstra

tuliti [tulīti túlim] nedovršni glagol
tuliti № 531: oglašati se z živalskimi glasovi
TMB: Tûlem tuliti NEM.: Heulen LAT.: Ejulare
GS: Tûlem – lat. *ululo*: infer. Sax. *hulen*: germ. *heulen*: Angl. *howl*: Suec. *ulfwa*: gr. ὀλοοῦζειν, ὑλάειν: hebr. הָלַל *alel*, ejulatio: Arab. هَلَّلَ gemuit, exclamavit præ dolore. Omnia fonum ejulantis exprimunt. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tulpa [tûlpa] samostalnik ženskega spola
cvetica tulipan, latinsko *Tulipa* № 617: vrsta zelike **TMB: Tulpa** -e fh. NEM.: Ein Tulipan LAT.: Tulipa

tumbana [tumbāna] samostalnik ženskega spola
žensko pokrivalo iz traku, ki se ovije okoli glave № 137: žensko oblačilo **TMB: Tumbāna** -e fh. NEM.: Weibermitze börtchē LAT.: Mitra ☉ Besedo pozna tudi Vorenc: *neikadai shene, inu moshè fo v'Egypti noffili tumbane*.

tumpa [túmpa] samostalnik ženskega spola
neumna, bedasta, neotesana ženska № 903: neumen ali lahkomišeln človek **TMB: Tumpa** -e fh. NEM.: Ein tölpisches Weib LAT.: Stipes femina **GS: Tumpa** – coincidit cum germ. *stumpf*, *fiçut*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tumpast [túmpast] pridevnik
bedast, neumen, neotesan **TMB: Tumpast** -a -u NEM.: Grob, tölpisch LAT.: Hebes, agreftis

tumpec [tûmpɛç] samostalnik moškega spola
bedast, neumen človek, neotesanec № 903: neumen ali lahkomišeln človek **TMB: Tumpz** -a m. NEM.: Ein Tölpel LAT.: Hebes, agreftis

tuna [túna] samostalnik ženskega spola
morska riba tun, tuna, latinsko *Thunnus*

№ 1006: vrsta ribe ali druge vodne živali
TMB: Tuna -e fh. NEM.: Der Thonfisch LAT.: Thynnus

tunina [tunína] samostalnik ženskega spola
1. ribja juha № 261: hrana
2. kosi tunovega mesa № 261: hrana **TMB: Tunina** -e fh. NEM.: 1. Fischbrühe 2. Viele Stücke vom Thonf. LAT.: 1. Melandrya 2. Thynni partes collectæ

tup [tûp (?)] pridevnik
neoster, top **TMB: Tup** -a -u NEM.: Stumpf LAT.: Hebes **GS: Tup** – affine Gall. *dup*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

tur [tûr] (tvor) samostalnik moškega spola
tvor, furunkel, bula № 35: oboleli del človeka **TMB: Tur** -a m. NEM.: Das Geschwür LAT.: Ulcus **GS: Tûr** – Cambris *twrr*, acervus *dwyre*, furgere: germ. *Thurm*. Syris, & Gallis *tur*: Armoricis *twor* coincidunt.; gr. τῦρῖς vel potius τῦρσις, lat. *turris*: Tartar. crimenibus *thurn* est porta. Syriac. ܛܘܪ, ab Hebr. ܛܘܪ *zur*, *rupes*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

turati [túрати (?) túram] nedovršni glagol
voditi, peljati № 589: gnati **TMB: Tûram** NEM.: Führen LAT.: Ducere

Turčija [turčija] samostalnik ženskega spola
Turčija № 358: ime dežele **TMB: Turzhya** -e fh. NEM.: Türkei LAT.: Turcia **ABC: Turzhija** (1765, str. 18)

Turek [túrək] samostalnik moškega spola
Turek № 355: pripadnik ljudstva **TMB: Turk** -a m. NEM.: Ein Türk LAT.: Turca **KG: Turki** so od Kraynzov v'tek, v'wejh fagnani bili (str. 143)

turen [túrən] samostalnik moškega spola
stolp № 773: zgradba **TMB: Turn** -a m. NEM.: Der Thurm LAT.: Turris

Turjak [turják] samostalnik moškega spola
trg (in grad) Turjak na Dolenjskem

≡ 360: krajevno ime **TMB: Terjâk** -a m. NEM.: Markt Auersberg LAT.: Oppidum Aurupium

turoben [turóbən] pridevnik
zlovoljen, resnoben **TMB: Turóbn** -a -u
NEM.: Sauertöpfig LAT.: Agelaftus

turški [túrški] pridevnik
turški **TMB: Turshke** -a -u NEM.: Türkisch
LAT.: Turcicus

tuta [túta] samostalnik ženskega spola
potrt, melanholičen človek ≡ 825:
čustveno trpeč človek **TMB: Tuta** -e fh.
NEM.: Niedergeschlagen LAT.: Melancholica
GS: Tûta – lat. *Tutánus*, *defenfor*, & *tutus*:
Carn. *subtimida fonat*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

tutast [tútast] pridevnik
potrt, žalosten, melanholičen **TMB:**

Tutaft -a -u NEM.: Niedergeschlagen, Traurig
LAT.: Melancholicus

tutika [tûtika] (**tutka**) samostalnik
ženskega spola

**kovancu podoben predmet, ki pri
igri nadomesti denar; žeton** ≡ 188:
pripomoček za igranje **TMB: Tutèka** -e fh.
NEM.: Ein Tantesmünz LAT.: Abaculus **GS:**
Tutèka – ab Ital. *tutto*; quia abaculus valet
omnia in suppositione, in se nihil. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

tutka GLEJ: **tutika**

tvoj [tvój] zaimek
tvoj **TMB: Tvoj** -a -u NEM.: Dein LAT.: Tuus
KG: Tvoj, tvoja, tvoje 'dein' (str. 53)

tvor GLEJ: **tur**

U

u [ûk]črka **u** № 807: črka, dvo- ali veččrkje**KG:** Uk, U, u (str. 163) **PRIMERJAJ:** uk²**ubegniti** [ubegnîti ubégnem] dovršni glagol**pobegniti** № 563: bežati **TMB:** Uwejgnem-niti **NEM.:** Entfliehen **LAT.:** Effugere **GS:****Uwejgnem** – vide *wejn*, *wejfhim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **PRIMERJAJ:** ubežati**ubel** **GLEJ:** obel¹**ubert** [ûbert] samostalnik moškega spola**ribnik** № 342: ribnik **TMB:** Ubért -a m.**NEM.:** Der Teich **LAT.:** Pifcina**ubežati** [ubežâti ubežîm] dovršni glagol**pobegniti** № 563: bežati **ABC:** V'beshim(1794, str. 8) **PRIMERJAJ:** ubegniti**ubijalec** **GLEJ:** ubijavec**ubijati** [ubîjati ubîjam] nedovršni glagol**ubijati** № 108: ubiti **TMB:** Uwyam**NEM.:** Todtschlagen **LAT.:** Occidere**ubijavec** [ubijâvæc] (ubijalec)

samostalnik moškega spola

ubijalec № 935: morilec **TMB:** Wyavz -a m.**NEM.:** Ein Schläger **LAT.:** Occifor**ubiti** [ubîti] dovršni glagol**ubiti** № 108: ubiti **GS:** Stręła – a gr.ἐλαστρέω agito; unde germ. *Strahl*; der*Strahl hat ihn getödet, njega je strela uwyla*

ajt Carniolus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ubivanje glave **GLEJ:** ubivanje te glave**ubivanje te glave** [ubívanje te gláve] (ubivanje glave) samostalniška zveza

srednjega spola

razmišljanje, tuhtanje, umsko delo№ 435: umsko delo **TMB** PREDGOVOR: Noben

dan nima bres zherke prejditi, per katiremu

je glava od nature, inu uka fatú, de je v' stanu

tu ne le skus volo, temuzh she tudi skus

uwanje te glave, inu v'dijanju fvershiti,

inu na konz perpraveti. (str. 2 s.)

ublanica **GLEJ:** oblanica**ublati** **GLEJ:** oblati**ubog** [ubôg] pridevnik**ubog, reven** **TMB:** Uwôg -a -u **NEM.:** Arm**LAT.:** Pauper **GS:** Uwôge – Hebr. בהו *bohu* Gen

c. r. inane, inanitas. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Uwoge'Arm' (str. 38) **PRIMERJAJ:** ubožen**ubogati** [ubôgati ubôgam] dovršni in

nedovršni glagol

ubogati № 424: ubogati **TMB:** Wugam **NEM.:**Folgen **LAT.:** Obedire, obsequi **GS:** Wôgam– Poppowitsch prætentid effe germ. *folgen*,

obtempero, *quali folgam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Wugam, -gal, -gati 'gehorsamen' (str. 112) PRIMERJAJ: bogati; folgati

ubogljiv [ubôgljiv] (bogljiv) pridevnik
ubogljiv **TMB:** Wugliv -a -u NEM.: Gehorsam
LAT.: Obediens

ubogljivost [ubôgljivost]
(bogljivost) samostalnik ženskega spola
ubogljivost № 379: ubogljivost, ponižnost
TMB: Wuglivoft -e fh. NEM.: Der Gehorsam
LAT.: Obedientia

ubojnik [ubôjnik] samostalnik moškega spola
ubijalec, morilec № 935: morilec **TMB:**
Uwojnik -a m. NEM.: Todtschläger LAT.:
Homocida

uboštvo [ubôštvo] samostalnik srednjega spola
uboštvo, revščina № 549: pomanjkanje
TMB: Uwoshtvu -a n. NEM.: Die Armuth
LAT.: Pauperies

ubožen [ubôžən] pridevnik
ubožen, reven **TMB:** Uwofhn -a -u Siehe
Uwog **KG:** Uwofhne, primernik Uwofhnejshe
(str. 41) PRIMERJAJ: ubog

ubožič [ubôžič] (božič) samostalnik
moškega spola
ubožec № 918: siromašen človek **ABC:** Zhes
to je she tudi zhaŕi kakimu boshizhu od tiga
/.../ kak mali dar dal (1794, str. 24)

ubraniti [ubranīti ubránim] dovršni glagol
preprečiti № 749: varovati **TMB:** Ubranem
-niti NEM.: Verhindern LAT.: Impedire

učeč [učěč (?)] (učejoč) pridevnik
ki poučuje; učeč **KG:** Uzhezhe -a -u
'lehrend' oder auch uzheozhe (str. 77)

učejoč GLEJ: **učeč**

učen [učēn] pridevnik
učen, izobražen **KG:** Uzhen, uzhena, uzhenu
'gelehrt' (str. 77)

učenik [učeník] samostalnik moškega spola
učitelj № 955: učitelj **TMB:** Uzhenik -a m.
NEM.: Ein Lehrer LAT.: Doctor

učenost [učēnost] samostalnik ženskega spola
učenost № 813: znanost, večšina **TMB:**
Uzhenûft -e fh. NEM.: Gelehrsamkeit LAT.:
Doctrina PRIMERJAJ: učenost v dejanju;
učenost v pameti

učenost v dejanju [učēnost v
dejânju] samostalniška zveza ženskega spola
praktično, pri delu uporabno znanje;
praksa № 813: znanost, večšina **TMB:**
Uzhenûft v' dijanju NEM.: Die Praxis LAT.:
Praxis PRIMERJAJ: učenost; učenost v pameti

učenost v pameti [učēnost v
pámeti] samostalniška zveza ženskega spola
teoretično znanje; teorija № 813: znanost,
veščina **TMB:** **Uzhenûft v' pameti** NEM.: Die
Theorie LAT.: Theoria PRIMERJAJ: učenost
učenost; v dejanju

učerna GLEJ: **učirna**

učirna [učīrna] (učerna) samostalnik
ženskega spola
učilnica № 777: del zgradbe **TMB:** Uzhirna
-e fh. NEM.: Lehrstube LAT.: Muŕæum
PRIMERJAJ: naučirna

učiti [učīti učīm] nedovršni glagol
učiti № 124: poučevati **TMB:** Uzhim;
Vuzhim NEM.: Lehren LAT.: Docere **GS:**
Uzhim – fatis detorte quidam putat deductum
a lat. *doceo*, *quali dozhim*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Uzhim 'ich lehre' /.../ (str. 76 s.) **KG:**
Uzhim, -zhil, -zhen, -zhiti 'lehren, lernen'
(str. 111) Ⓢ Prevedek *lernen* se nanaša
na neizraženi povratni osebni *učiti se*.
PRIMERJAJ: učiti se

učiti se [učīti se učīm se] nedovršni glagol
učiti se № 125: učiti se **TMB:** Uzhim sê NEM.:
Lernen LAT.: Discere **KG:** Uzhè se rad kake
uke (str. 187)

učljiv [učljív] pridevnik

učljiv **TMB:** **Uzhliv** -a -u **NEM.:** Geliernig

LAT.: Docibilis, docilis

ud [úd] samostalnik moškega spola

ud, člen 727: del človeka ali živali

TMB: **Ud** -a m. **NEM.:** Das Glied **LAT.:** Artus

udajalen **GLEJ:** **vdajalen**

udajati se **GLEJ:** **vdajati se**

udajljiv **GLEJ:** **vdajljiv**

udarec [udâreċ] samostalnik moškega spola

udarec 727: udarec, udarjanje **TMB:**

Udarz -a m. **NEM.:** Der Schlag **LAT.:** Ictus

udariti [udâriti udârim] dovršni glagol

udariti 727: tolči, bosti **TMB:** **Udârem**

udareti **NEM.:** Schlagen **LAT.:** Concutere

udavati **GLEJ:** **vdavati se**

uden [údøn] pridevnik

gibčen, gibljiv (?) **TMB:** **Udn** -a -u **NEM.:**

Gelenkigt **LAT.:** Articulatus ☉ Pomenska opredelitev se naslanja na nemški prevedek, ki pa pomeni še 'dejaven' in 'uren'. Latinski prevedek pomeni le 'sestavljen iz členov'. Vse tri besede, slovenska, nemška in latinska, so tvorjenke iz osnove s pomenom 'ud, člen'.

udinj [udînj] samostalnik moškega spola

1. plačilo za delo 73: plačilo

2. najem delavca 111: najem delavca

TMB: **Udin** -a m. **NEM.:** Der Lohn

LAT.: Merces, conductio

udinjati [udînjati udînjam] dovršni

glagol

vzeti v službo, najeti delavca 111:

najeti delavca **TMB:** **Udinam** **NEM.:** In Dienst

nehmen **LAT.:** Conducere

udinjevanje [udînjevanje] samostalnik

srednjega spola

služba 56: služba **ABC:** V'dinuvanje (1794, str. 8)

udiren [udîran] pridevnik

močviren, moker **TMB:** **Udirn** -a -u

NEM.: Sumpfsicht **LAT.:** Udus, uliginofus

udreti [udrėti udérem] dovršni glagol

udreti se, pogrezniti se 561: premikati

se **TMB:** **Udêrem** uderl, udrėti **NEM.:**

Einsinken, einfallen **LAT.:** Immergere, irruere

☉ Beseda je pomensko opredeljena upošteva je prvi nemški in prvi latinski

prevedek. Tako kot v več primerih

verjetno tudi tu manjka prosti morfem *se*.

PRIMERJAJ: vdreti; udriti

udrica [údrica] samostalnik ženskega spola

bič 255: živalska oprava **TMB:** **Udriza** -e

lh. **NEM.:** Eine Geisel **LAT.:** Flagrum

udrihati [udríhati udríham] nedovršni

glagol

močno tolči; udrihati 727: tolči, bosti

TMB: **Udriham** **NEM.:** Sehr schlagen **LAT.:**

Vapulare

udriti [udríti údrim] dovršni glagol

1. udariti 727: tolči, bosti

2. udreti se, pogrezniti se 670: pasti

KG: Udrem, -dril, -dren, -riti 'schlagen,

versenken' (str. 111) ☉ Drugi pomen, ki

spada k *udreti*, je zmotno pripisan temu

glagolu.

uganiti [uganīti ugánem] dovršni glagol

uganiti 435: snovati v mislih **TMB:**

Ugânem -niti **NEM.:** Errathen **LAT.:** Divinare,

solvere **GS:** **Ugânem** – Suec. *gan*: species

magiæ: Hiřp. *Enganno*: Gall. *engan*: Betrug:

lat. med. ævi *ingeniare*, betrügen; quia

ænigmate alios fallere intendimus, ut aliud

putent, quam sit in quæstione. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

uganjati [ugânjati ugânjam] nedovršni

glagol

gnati (žival) noter, domov 589: gnati

TMB: Ugajnam NEM.: Eintreiben LAT.: Agere, pellere

uganka [ugânka] samostalnik ženskega spola

uganka № 253: literarno delo **TMB: Ugânka** -e fh. NEM.: Das Räthsel LAT.: Ænigma

ugasniti [ugasnīti ugásnem] dovršni glagol **pogasiti, ugasiti** № 485: pogoreti, ugasniti **TMB: Ugásnem -neti** NEM.: Auslöschen LAT.: Extinguere

uhajati [uhâjati uhâjam] nedovršni glagol **uhajati, bežati** № 563: bežati **TMB: Uhâjam** NEM.: Entlaufen LAT.: Fugere PRIMERJAJ: uhiteti

uhat [uhât] pridevnik

ki ima (velika) ušesa; uhat **TMB: Uhat** -a -u NEM.: Langohr LAT.: Auritus, anſatus

GS: Uhat – auritus ab *uhu* auris per se patet: Hebr. אָזְנֵי הֵעֵסִין auscultavit, gr. ὠς; germ. *Ohr*: lat. exoletum *aufis*, pro *auris*, *aufculto*: Hebr. אָפֵן *ofen* auris. Razlaga vsebuje nekaj pravičnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

uhek [ûhək] samostalnik moškega spola **majhno uho, majhen uhelj; ušesce, uheljček** № 972: del človeka ali živali **TMB: Uhk** -a m. NEM.: Das Ohrlein LAT.: Anſula

uhiteti [uhitēti uhitīm] dovršni glagol **uiti, zbežati** № 563: bežati **TMB: Uhitim** -hiteti Siehe *Uhajam* PRIMERJAJ: uhajati

uho [uhō úha (?)] samostalnik moškega spola **uho** № 972: del človeka ali živali **TMB: Uhú** -a m. NEM.: Das Ohr LAT.: Auris **GS: fhlaferneza** – a germ. *Schlaf*, tempus; quia ad tempora datur colaphus, feu ad collum; Carnioli ajunt *fa uh perhneti*, colapho cædere. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: uhu** 'Ohr' (str. 33) PRIMERJAJ: ušesa

uhule [uhūle] samostalnik moškega spola **zelo natančen, pedanten človek** № 821:

človek **TMB: Uhùlé** -ta m. NEM.: Ein Pedant LAT.: Vanus oftentator

ujec [ûjəc] samostalnik moškega spola **ujec**, tj. **materin brat** № 950: sorodnik ipd. **TMB: Ujz** -a m. NEM.: Mutterbruder LAT.: Avunculus

ujed [ujêd] samostalnik ženskega spola **odrgnina, poškodba kože** № 33: poškodba ali njena posledica **TMB: Ujêd** -y fh. NEM.: Die Aufreibung der Haut LAT.: Læfio, herpes

ujedati [ujêdati ujêdam] nedovršni glagol **z grizenjem, drgnjenjem škodovati; zajedati se** № 627: poslabševati, zatirati **TMB: Ujêdam** NEM.: Einbeissen LAT.: Mordere, lædere

ujeti [ujêti ujámem] dovršni glagol **ujeti** № 403: loviti **TMB: Ujamem** -jêti NEM.: Fangen LAT.: Capere

uk¹ [ûk] samostalnik moškega spola **uk, učenje** № 813: znanost, večšina **TMB: Uk** -a m. NEM.: Die Lehre LAT.: Doctrina PRIMERJAJ: u; uka

uk² [ûk] **ime črke u** № 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG: Uk, U, u** (str. 163) PRIMERJAJ: u

uka [úka] samostalnik ženskega spola **uk, večšina** № 813: znanost, večšina **KG: Uzhè se rad kake uke** (str. 187) PRIMERJAJ: uk

ukalec GLEJ: **ukavec**

ukati [ûkati ûkam] nedovršni glagol **ukati, vriskati** № 490: oglašati se od veselja **TMB: Ukam** NEM.: Jauchzen LAT.: Jubilare **GS: Ukam** – germ. *jauchzen*: *juchen, juheyen*: germ. super. *juchzen, jugenzen*: a græco ἰάχεϊν, & ab interjectione: ἰὼ, ἰοῦ: lat. *Jo!* Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

ukavec [ûkavəc] (**ukalec**) samostalnik moškega spola **kdor uka, vriska; vriskač** № 911: človek,

ki se oglašá **TMB: Ukavz** -a m. NEM.:
Jauchzender LAT.: Jubilator

ukaza [ukâza] samostalnik ženskega spola

1. ukaz ꝛ 737: ukaz

2. dokument, s katerim se dovoljuje potovanje; potni list ꝛ 208: pravni pisni izdelek **TMB: Ukâfa** -e fh. NEM.: 1. Der Befehl 2. Paßport LAT.: 1. Juffio 2. Patentes literæ itinerariæ PRIMERJAJ: ukazilo

ukazati [ukazâti ukâžem] dovršni glagol

ukazati ꝛ 522: ukazati **TMB: Ukafhem** ukafâti NEM.: Befehlen LAT.: Jubere **KG: Ozhe** so toku ukafalli 'der Herr Vater hat es also anbefohlen' (str. 137)

ukazilo [ukazílo] samostalnik srednjega

spola

ukaz ꝛ 737: ukaz **TMB: Ukafilu** -a n. NEM.: Der Befehl LAT.: Juffio, mandatum PRIMERJAJ: ukaza

ukaznik [ukâžnik] samostalnik moškega spola

1. kdor ukazuje; ukazovalec, zapovednik ꝛ 906: posvetni oblastnik

2. dedič ꝛ 921: človek v pravnem razmerju ali procesu **TMB: Ukafnik** -a m. NEM.: Der Befehlshaber LAT.: Juffor **KG: Ukafnik** 'deme etwas im Testament vermacht wird' (str. 114 s.) PRIMERJAJ: oblastnik; poročnik; zapovednik

ukazovati [ukazovâti ukazûjem]

nedovršni glagol

ukazovati ꝛ 522: ukazati **TMB: Ukafujem** LAT.: Siehe Ukafhem **KG: Ukafujem** 'ich schaffe immerbar' (str. 122)

uklada [uklâda] (vklada) samostalnik

ženskega spola

temelj ꝛ 777: del zgradbe **TMB: Uklâda** -e fh. NEM.: Grundlage LAT.: Fundamentum

ukladati [uklâdati uklâdam] (vkladati)

nedovršni glagol

postavljati, zidati temelj ꝛ 773: graditi

TMB: Uklâdam NEM.: Gründen LAT.: Fundamenta ponere

ukleniti GLEJ: **vkleniti**

uklep GLEJ: **vklep**

ukoreničiti [ukoreničiti ukorenîčim]

dovršni glagol

ukoreniniti se ꝛ 706: rasti (o rastlinah)

TMB: Ukorenizhem NEM.: Wurzel fassen

LAT.: Radices agere PRIMERJAJ: ukoreniniti

ukoreniniti [ukoreníniti ukorenînim]

dovršni glagol

ukoreniniti se ꝛ 706: rasti (o rastlinah)

TMB: Ukoréninem NEM.: Wurzel fassen LAT.:

Radices agere PRIMERJAJ: ukoreničiti

ukraden [ukrâdan] pridevnik

ukraden TMB PREDGOVOR: Per usemu

têmu nezh mejn vonder enêm ene, inu druge besede nadopadejo; al fâkaj ne? – Ke Kraynske niso – so slovésam rêzhi, ukradene – so Hrovashke, so Koroshke, so Beljashke (str. 4) ☉ Mišljene so seveda prevzete besede, ki jih Pohlin verjetno ekspresivno imenuje *ukradene*.

ukreniti [ukrenîti ukrênem] dovršni

glagol

ukriviti, upogniti ꝛ 675: spreminjati obliko

TMB: Ukrênem -niti NEM.: Beugen LAT.:

Inflectere

ukrotiti [ukrotîti ukrotím] dovršni glagol

premagati ꝛ 416: biti nasilen **KG: katira**

tolkaj' Jefâr sovralhnekov srezhnu mogla vkrotiti (str. 182)

ulice [úlice] množinski samostalnik ženskega

spola

ozka cesta med hišami v naselju, vaška

cesta ꝛ 553: cesta, pot **TMB: Ulêze** fh. NEM.:

Die Gasse LAT.: Platea, aditiculus **GS: Uleze**

– Hung. *vuleze*. Razlaga vsebuje zelo malo

povednega. **GS: Gasa** – vindicum, germ.

Gasse: Ital. *Chiaffo*: carniol. *uleze*. Razlaga

vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:** Uleze, ulz 'Gasse' (str. 111)

uljnjak [uljnják] (voljnjak) samostalnik moškega spola

čebelnjak 800: domovanje žuželk, mrčesa **TMB:** Volnâk -a m. NEM.: Bienenhaus LAT.: Apiarium PRIMERJAJ: čebelnjak; panjevica

ulomiti [ulomīti ulómim] dovršni glagol
zlomiti 621: lomiti, tretji **ABC:** zhe ße ti le ena Shprikla ulomi (1794, str. 27)

um [úm] ali [Ûm] samostalnik moškega spola
um, razum 878: del človeka **TMB:** Um -a NEM.: m. LAT.: Die Vernunft Intellectus

umakniti [umaknīti umákнем] dovršni glagol

umakniti, odtegniti 581: premikati
TMB: Umakném -niti NEM.: Entziehen LAT.: Subtrahere

umazano [umâzано] prislov
umazano KG: per Kovazheh je uffē umafanu 'bey den Schmieden ist alles rußig' (str. 86)

umen [úmən] pridevnik
umen, razumen TMB: Umn -a -u NEM.: Vernünftig LAT.: Rationalis **KG:** Umne 'Verständig' (str. 38)

umesti [umēsti umédem (?)] dovršni glagol
premešati, zmešati, vmešati 581: premikati **TMB:** Umêdém umēsti NEM.: Durchrühren LAT.: Commiscere

umetalec [umetâləc] samostalnik moškega spola

umetnik 960: umetnik **TMB:** Umetâlz -a m. NEM.: Der Künstler LAT.: Artifex PRIMERJAJ: umetalnost

umetalni [umetâlni] samostalnik moškega spola

poznavalec 969: človek z znanjem
KG: Umetalne svetiga pisma (str. 134)

umetalnost [umetâlnost] samostalnik ženskega spola

umetnost 739: umetnost **TMB:** Umetalnoft -e fh. NEM.: Die Kunst LAT.: Ars, Mufa PRIMERJAJ: umetalec; umetnost

umetati [umētati umētam] nedovršni glagol
uriti se, vaditi se 125: učiti se **TMB:** Umētam NEM.: Sich üben, aufklären LAT.: Exercere se in aliqua arte

umeten [umétən] pridevnik

1. umetniški

2. izobražen **TMB:** Umêtn -a -u NEM.: Künstlich LAT.: Artificiofus PREDGOVOR: use take, mejn potrebne besede pak, v' katireh si fna ena srednu umetna glava enukolku is nemshkega, ali latinskega: enukolku tudi po kraynske grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupfloheneh besedy lohka sama pomagati, so vezhdejl popolnema vonspushêne. (str. 3)

umeti¹ [umēti umánem] dovršni glagol
streti, zmencati 621: lomiti, tretji **TMB:** Umânem umēti NEM.: Zerreiben LAT.: Friare, diflerere

umeti² [umēti umánem] nedovršni glagol
razlagati, tolmačiti 435: snovati v mislih
TMB: Umânem umēti NEM.: Dolmetschen LAT.: Interpretari **GS:** Manem – Pridi na mētvo: a gr. μάρις, vates a μαίνομαι, umēti, interpretari. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Umanem, -mel, -manen, meti 'dolmetschen, auslegen' (str. 111) **KG:** Mi smo Mefiasa neshli (kar se umane Christus) (str. 173)

umetnost [umétnost umétnosti] samostalnik ženskega spola

umetnost 739: umetnost **TMB:** Umêtnoft -e fh. Siehe Umetalnoft PRIMERJAJ: umetalnost

umetovati [umetováti umetûjem] nedovršni glagol

1. razmišljati 435: snovati v mislih

2. vaditi, uriti se Ꞥ 125: učiti se **TMB:** **Umétûjem** NEM.: 1. Ueberlegen 2. Sich üben
LAT.: 1. Perpendere 2. Exercere

umirajočnost [umirajôčnost

umirajôčnosti] samostalnik ženskega spola

umrljivost Ꞥ 441: umrljivost in smrt **TMB:** **Umirajozhnof** -e fh. NEM.: Die Sterblichkeit
LAT.: Mortalitas

umiranje [umíranje] samostalnik

srednjega spola

umiranje, agonija Ꞥ 441: umiranje **TMB:**

Umiranje -a n. NEM.: Das Absterben LAT.:

Agonia PRIMERJAJ: umirava

umirati [umírati umíram] nedovršni glagol

umirati Ꞥ 441: umreti **TMB:** **Umiram** NEM.:

Sterben in Zügen liegen LAT.: Agonizare **GS:** **Umiram** – a gr. μέρω, divido: inde μόρος, mors: hebr. מוּת *muth*. Razlaga vsebuje nekaj

pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **GS:** **Smert** – Letticum *smertis*: lat. *mors*;

unde germ. *Schmerz* quidam deducunt. Vid.

Umiram. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG:**

Umiram 'ich sterbe, greife in Zügen' (str. 66)

umirava [umirâva] samostalnik ženskega

spola

umiranje, agonija Ꞥ 441: umiranje

TMB: **Umirava** -e fh. NEM.: Das Absterben

LAT.: Agonia PRIMERJAJ: umiranje

umiti¹ [umíti umíjem] dovršni glagol

očistiti z vodo in milom; umiti Ꞥ 535:

ukvarjati se z osebno higieno **TMB:** **Umyem** umyti NEM.: Waschen LAT.: Lavare

umiti² [umíti (?) umím (?)] nedovršni glagol

razmišljati, pojmovati, razumevati (?)

Ꞥ 435: snovati v mislih **GS:** **Dvohomim** – Dvomim a Dva, & umim, sicut in lat. *Dubius* inter duas partes pofitus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

umivalo [umiválo] samostalnik srednjega

spola

sredstvo za umivanje, čiščenje (rane)

Ꞥ 650: milo **KG:** Umivallu 'Lavament' (str. 116) ☉ beseda je bila v tem pomenu znana v zgodnjenovovisokonemškem obdobju.

umivati [umívati umívam] nedovršni

glagol

umivati Ꞥ 535: ukvarjati se z osebno

higieno **TMB:** **Umyvam** umyti NEM.: Waschen LAT.: Lavare **KG:** Omivam 'ich wasche ab' (str. 65)

umljiv [umljív] pridevnik

pozoren, pazljiv TMB: **Umliv** -a -u

NEM.: Aufmerksam LAT.: Attentus

umolkniti GLEJ: **molkniti**

umreti GLEJ: **mreti**

unča [únča] samostalnik ženskega spola

utežna mera, pribl. 35 g; unča Ꞥ 431:

utežna mera **TMB:** **Unzha** -e fh. NEM.: Eine Unze LAT.: Uncia

unkač [?] samostalnik moškega spola

sprednji lok pri sedlu Ꞥ 255: živalska

oprava **TMB:** **Unkazh** -a m. NEM.: Sattelknopf LAT.: Pomum ephippii

upanje [ûpanje] samostalnik srednjega spola

1. upanje Ꞥ 58: čustvo

2. obet Ꞥ 435: miselni pojem **TMB**

PREDGOVOR: si jeft upanja dęlam (str. 5) |

imam upanje (str. 5) **KG:** ta fant je enega dobrega upanja, ene dobre glave (str. 142)

ABC: Vupanje (1794, str. 8)

upati [ûpati ûpam] nedovršni glagol

upati Ꞥ 58: občutiti, čustvovati **TMB:** **Upam;**

Vupam NEM.: Hoffen LAT.: Sperare **GS:** **Upam**

– Dalmatę enuntiant *ufam*: infer. Sax. *hapen*:

Angl. *hope*: Angl. *hopian*: Holl. *hoopen*:

germ. *hoffen*, substantivum *Hoffnung*: antiq.

germ. *Vuane*, modernum *Wahn*: gr. ὀπεύειν,

videre, sperare aliquid obtinendi caufa.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

upir [upîr] samostalnik moškega spola
zavračanje, odklanjanje 𐌺58: čustvo **TMB:**
Upir -a m. NEM.: Die Weigerung LAT.: Abnutus

upirati se [upîrati se upîram se]
nedovršni glagol

1. delati, truditi se, ukvarjati se 𐌺81:
delati, truditi se

2. zavračati, odklanjati 𐌺64: imeti
negativno čustvo **TMB: Upiram se** NEM.:

1. Sich Mühe geben 2. Weigern LAT.: 1.
Laborare, conari 2. Renuere **GS: Upiram** –
compositum ex præpositione *vu*, & antiquo
prem, aut frequentativo *Piram*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

upreti [uprêti uprêm] dovršni glagol

1. podpreti 𐌺10: postavljati spodaj

2. upreti se 𐌺413: nasprotovati **TMB:**

Uprem uprêti NEM.: Spreitzen LAT.: Reniti

ura [ûra] samostalnik ženskega spola
časovna enota **ura** 𐌺428: časovna mera
TMB: Ura -e fh. NEM.: Die Uhr LAT.: Hora **GS:**
Ura – lat. *hora*: germ. *Uhr*: gr. *ώρα*, tempus,
hora. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
slovja pravilna. **GS: Urême** – dubio procul ab
ura, quod tempus horas absorbeat. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
KG: Kolku je ura? 'Wie viel Uhr ist es'
(str. 194)

uravnati [uravnâti uravnâm] dovršni glagol
uskladiti, urediti, prilagoditi 𐌺37:

izboljševati **TMB: Urovnâm** NEM.: Schicken,
bequemen LAT.: Accomodare **KG: Toku bom jest**
tedež tebe prelube syn! uzhil, koku be imel tu
dijanje tvojega fhivljenja urovnati (str. 186 s.)

urbas [ûrbas] samostalnik moškega spola
sprednji del zgornjega dela obuvala;
urbas 𐌺131: del oblačila ali obutve
TMB: Urbàs -a m. NEM.: Ueberzugleder
LAT.: Obfragulum

urbati [ûrbati úrbam] nedovršni glagol
tolči, tepsti 𐌺727: tolči, bosti **TMB: Urbam**

NEM.: Schlagen, prügeln LAT.: Concutere **GS:**
Urbam – huic affine est *gärben*, & positione,
& significatione: lat. *verbero*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

uren [úræn] pridevnik

uren, spreten, živahen **TMB: Urn** -a -u

NEM.: Hurtig, geschickt LAT.: Agilis, alacer **KG:**
bofhje ressvitlenje je v'temu narbel potrebnu,
inu per tebi ena urna dobra vola (str. 176)

urfar [?] samostalnik moškega spola

selitev rib 𐌺575: selitev rib **TMB: Urfar** -ja

m. NEM.: Fischwechsel LAT.: Transitus piscium
GS: Urfar – Lincii suburbium vocatur

Urfar, forte ex commutatione, vel transitu
piscium. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

⊗ Mestni predel Linza severno od Donave
se imenuje *Urfahr*.

urno [úrno] prislov

urno, spretno, živahno **KG: Urnu**

'schleinig' (str. 88) **KG: Urnu, rozhnu**

'geschwind, hurtig' (str. 91) **KG: Urnu!**

Gospudji! 'Hurtig ihr Herrn' (str. 195)

urnost [úrnost] samostalnik ženskega spola

urnost, spretnost, živahnost 𐌺366:

delavnost, spretnost **TMB: Urnoft** -e fh.

NEM.: Die Hurtigkeit LAT.: Agilitas

uročen [urôčæn] pridevnik

uročen, začaran **TMB: Urozhn** -a -u

NEM.: Beschrien LAT.: Fascinatus

uročost [uročõst] samostalnik ženskega
spola

uročenost, začaranost 𐌺88: nekrščanske
duhovne reči **TMB: Urozhûft** -e fh.

LAT.: Fascinatio Siehe Uroki

uroki [urõki] množinski samostalnik moškega
spola

uroki 𐌺498: urok **TMB: Urõki** m. NEM.: Die

Beschreyung LAT.: Fascinum

uržoh [úržoh] samostalnik moškega spola

vzrok 𐌺435: miselni pojem **TMB: Urfhoh**

-a m. LAT.: *Causa* Siehe *Arrezh* **GS: Urflöh** – vindicum & in Carniola praevaluit a germ. *Ursache*, rejecto vocabulo *arrezh*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. PRIMERJAJ: areč

uscane [uscanè uscané̃ta] samostalnik srednjega spola

kdor urinira v posteljo 827: kdor ima težave z izločanjem **TMB: Uszáné** -néta n. NEM.: *Bettbrunzer* LAT.: *Subminctor*

uscanela [uscanè̃la] samostalnik ženskega spola

ženska, ki urinira v posteljo 827: kdor ima težave z izločanjem **TMB: Uszanelá** -e fh. NEM.: *Bettbrunzerinn* LAT.: *Subminctrix* PRIMERJAJ: uscanka

uscanka [uscánka] samostalnik ženskega spola

ženska, ki urinira v posteljo 827: kdor ima težave z izločanjem **TMB: Uszanka** -e fh. NEM.: *Bettbrunzerinn* LAT.: *Subminctrix* PRIMERJAJ: uscanela

usednina [usednína] samostalnik ženskega spola

usedlina 482: odpadna tekočina **TMB: Usédnina** -e fh. NEM.: *Der Satz* LAT.: *Sedimentum*

usek [usèk] samostalnik moškega spola
sunek, udarec 727: udarec, udarjanje **TMB: Usék** -a m. NEM.: *Der Hieb* LAT.: *Ictus*

usekalnik [useká̃unik] samostalnik moškega spola
škarjam podobna priprava za odstranjevanje izgorelega dela stenja pri goreči sveči 168: orodje ali pripomoček za ogenj **TMB: Usekálnèk** -a m. NEM.: *Lichtputze* LAT.: *Emunctorium* PRIMERJAJ: usekalo; useknik

usekalo [usekálo] samostalnik srednjega spola
škarjam podobna priprava za odstranjevanje izgorelega dela stenja pri goreči

sveči 168: orodje ali pripomoček za ogenj **TMB: Usekálu** -a n. NEM.: *Lichtputze* LAT.: *Emunctorium* PRIMERJAJ: usekalnik; useknik

useknik [usèknik] samostalnik moškega spola
škarjam podobna priprava za odstranjevanje izgorelega dela stenja pri goreči sveči 168: orodje ali pripomoček za ogenj **TMB: Useknèk** -a m. NEM.: *Putzscheer* LAT.: *Emunctorium* PRIMERJAJ: usekalnik; usekalo

usekniti [useknīti usèknem] ali [usèkniti usèknem] dovršni glagol
usekniti se 536: usekniti se **TMB: Usekném** -niti NEM.: *Schneitzen, putzen* LAT.: *Emungere* **KG: Useknem** 'ich butze, schneize' (str. 73)

usekovati [usekováti usekûjem] nedovršni glagol
usekovati se 536: usekniti se **TMB: Usekûjem** NEM.: *Schneitzen, putzen* LAT.: *Emungere*

usenjar [usənjár] samostalnik moškega spola
usnjar 862: kdor izdeluje material za obleke **TMB: Usènar** -ja m. NEM.: *Der Lederer* LAT.: *Coriarius*

usenjat [usənjät] pridevnik
narejen iz usnja; usnjen **TMB: Usenat** -a -u NEM.: *Vom Leder* LAT.: *Coriaceus*

usenje [úsənje] (*usnje*) samostalnik srednjega spola
usnje 247: blago ali usnje **TMB: Usène** -a n. NEM.: *Das Leder* LAT.: *Corium* PRIMERJAJ: sameš usenje

usesti [usèsti usèdem] dovršni glagol
posaditi, posesti 12: posesti **TMB: Useðem** usèfti NEM.: *Niedersetzen* LAT.: *Confidere* PRIMERJAJ: usesti se

usesti se [usèsti se usèdem se] dovršni glagol

usesti se 722: biti v telesnem položaju za počivanje **TMB: Useđe se** NEM.: *Setzt sich* LAT.: *Subfidit* **KG: Nej se usedejo k' mifi** (str. 190) PRIMERJAJ: usesti

uslišati [uslīšati uslīšim] (ušlišati)

dovršni glagol

uslišati 409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Ushlishem -shati** NEM.: *Erhören* LAT.: *Exaudire*

usmiliti se [usmīliti se usmīlim se]

dovršni glagol

usmiliti se 409: imeti sočutne medsebojne odnose **TMB: Usmilem se** NEM.: *Sich erbarmen* LAT.: *Mifereri*

usmiljenje [usmīljenje] samostalnik

srednjega spola

usmiljenje 409: sočutje **KG: Udove, fakonske shene, inu šapushene deklizhi so usmiljenja uredne** (str. 140)

usmrčiti [usmrītiti usmrītim] dovršni glagol

ubiti, usmrčiti 108: ubiti **TMB: Usmértem -titi** NEM.: *Tödten, brechen* LAT.: *Perdere*

usnje GLEJ: **usenje**

usrane [usraně usraněta] samostalnik

moškega spola

čistilec stranišč 871: uslužbenec

TMB: Usráné -neťa m. NEM.: *Nachtkönig* LAT.: *Foricarius*

usranetov [usranětov] pridevnik

ki pripada čistilcu stranišč **TMB:**

Usránětov -a -u NEM.: *Der Nachtkönig* LAT.: *Foricarii*

usta [ústa] množinski samostalnik srednjega spola

usta 72: del človeka ali živali **TMB: Ufta** n. NEM.: *Der Mund* LAT.: *Os* **GS: Ufta** – lat. *os*, vel *ofium cibi, & potus, vocis, & spiritus*: gr. *ὀστέα, ὀστᾶ*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Usta, ust** 'der Mund, das Maul' (str. 111)

ustanoviti [ustanovīti ustanovīm]

dovršni glagol

ustanoviti 742: ustanavljati **TMB: Uftanovim** NEM.: *Gründen* LAT.: *Fundare*

ustaviti [ustāviti ustāvim] dovršni glagol

ustaviti 680: ustavljati **TMB: Uftāvem -veti** NEM.: *Einhalt thun* LAT.: *Siftere*

ustiti se [ustīti se ústīm se] nedovršni glagol

1. širokoustiti se, bahati se 519: bahati se
2. groziti, pretiti 520: groziti **TMB: Uftem uftiti se** NEM.: *1. Begierden 2. Drohen* LAT.: *1. Appetitum habere 2. Minari* **GS: Hruftim se** – quod *uftim se*, minitor. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

uš [üş ušī] samostalnik ženskega spola

žival uš, latinsko *Pediculus (humanus)*

994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa

TMB: Ush -y fh. NEM.: *Die Laus* LAT.:

Pediculus **GS: Ush** – germ. *Laus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

ušafanje [ušāfanje] samostalnik srednjega spola

spola

prirojena lastnost, nagnjenje 364:

beseda s pomenom 'značaj, lastnost' **TMB:**

Ushafanje -a n. NEM.: *Die Beschaffenheit* LAT.: *Affectio*

uščeniti [uščēnīti uščēnem] dovršni glagol

uščipniti 727: tolči, bosti **TMB: Ushęnem**

usheniti Siehe *Ushipnem* **GS: Ushęnem** – *compositum ex antiquo shenem, feu shiplem abrado, decerpo, minuo. Unde est ushēnu, Grieb.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

uščivati [uščīvati uščīvam] nedovršni

glagol

nenadzorovano urinirati (zaradi inkontinence) 694: izločati **TMB: Ushzhivam**

NEM.: *Unter sich lassen* LAT.: *Submingere*

ušesa [ušěsa] množinski samostalnik

srednjega spola

ušesa Ꞥ972: del človeka ali živali **TMB:**
Ushęsa n. NEM.: **Die Ohren** LAT.: **Aures**
PRIMERJAJ: uho

ušesnik [ušęsɲik] samostalnik moškega
spola

uhan Ꞥ532: okrasje **TMB:** **Ushesnęk** -a m.
Sieh. **Naushesnek** PRIMERJAJ: naušesnik

uševati [ušęvati ušųjem] nedovršni glagol
obirati, odstranjevati uši in jih ubijati
Ꞥ57: obirati mrčes s telesa **TMB:** **Ushųjem**
NEM.: **Lausnen** LAT.: **Pediculus necare**

ušiv [ušiv] pridevnik
ki ima mnogo uši; ušiv **TMB:** **Ushyv** -a -u
NEM.: **Lausicht** LAT.: **Pediculofus**

ušivec¹ [ušivęc] samostalnik moškega spola
rastlina podlesek, latinsko *Colchium*
autumnale Ꞥ617: vrsta zelike **TMB:** **Ushivz**
-a m. NEM.: **Die Zeitlose** LAT.: **Colchium**
autumnale

ušivec² [ušivęc] samostalnik moškega spola
kdor ima uši; ušivec Ꞥ889: kdor ima uši
TMB: **Ushyvz** -a m. NEM.: **Läuseknittel** LAT.:
Pediculofus

ušivost [ušivost] samostalnik ženskega spola
ušivost Ꞥ22: ušivost **TMB:** **Ushyvof** -e fh.
NEM.: **Läusekrankheit** LAT.: **Phthiriasis**

ušlišati GLEJ: **uslišati**

ušnik [ušnik] samostalnik moškega spola
neka rastlina, verjetno ušivec, latinsko
Pedicularis Ꞥ617: vrsta zelike **TMB:** **Ushnik**
-a m. NEM.: **Lauskraut** LAT.: **Alebba**

ušteti [uštęti uštęjem] dovršni glagol
zmotiti se pri štetju Ꞥ102: motiti se **TMB:**
Ushųjem -shųtęti NEM.: **Im Zahlen sich irren**
LAT.: **Errare numerando**

uta [úta] samostalnik ženskega spola
manjša lesena zgradba; uta, lopa Ꞥ773:
zgradba **TMB:** **Utta** -e fh. NEM.: **Hütte**,
Tabernakel LAT.: **Tabernaculum**

uteči [utęči utęčem] dovršni glagol
zbežati Ꞥ563: bežati **TMB:** **Utęzhem** utezhi
NEM.: **Entlaufen** LAT.: **Auffugere**

utegniti [utęgniti utęgnem] dovršni in
nedovršni glagol

1. moči, biti sposoben Ꞥ813: moči, znati
2. imeti čas, utegniti Ꞥ43: biti nekaj časa
TMB: **Utęgnem** -niti NEM.: 1. **Können** 2. **Zeit**
haben LAT.: 1. **Posse** 2. **Vacare, otium habere**
GS: **Utęgnem** – *compositum ex verbo exoleto*
Tęgnem, traho, utęgnem, quali extraho,
expedio me impedimentis. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
GS: **Tęgnem** – *exoletum ufurpatur in*
compositis utęgnem.

utek¹ [utęk] samostalnik moškega spola
pobeg Ꞥ565: hoja **TMB:** **Utęk** -a m. NEM.:
Die Flucht LAT.: **Fuga**

utek² [utęk] samostalnik moškega spola
uspeh, izdatnost (?) Ꞥ70: zaželena reč
TMB: **Utęk** -a m. NEM.: **Gedeihung** LAT.:
Conducentia PRIMERJAJ: tek²

uteken [utękęn] pridevnik
uspešen, izdaten **TMB:** **Utękn** -a -u
NEM.: **Gedeichlich** LAT.: **Conducens** PRIMERJAJ:
teken

utekljiv [utękljiv] pridevnik
uspešen, izdaten **TMB:** **Utękliv** -a -u
NEM.: **Gedeichlich** LAT.: **Conducens**

utekniti [utękniti (?) utęknem] dovršni
glagol
uspeti Ꞥ740: uspevati **TMB:** **Utęknem**
-kniti NEM.: **Gedeihen** LAT.: **Conducere**
GS: **Utęknem** – *vide utęgnem, melius tęknem.*
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

uteknost [utęknost] samostalnik ženskega
spola
izdatnost, nasitnost Ꞥ70: zaželena reč
TMB: **Utęknof** -e fh. NEM.: **Gedeichlichkeit**
LAT.: **Conducentia**

utepsti [utépsti utépem] dovršni glagol
umazati z blatom № 738: umazati,
 oskruniti **TMB: Utêpem -tepŕti** NEM.: Mit
 Koth beschmütze LAT.: Luto se inficere

utisnjen [utisnjen] pridevnik
natisnjen TMB PREDGOVOR: Use besede so
 is veliko mujo koker use sorte rôlŕe po gorri
 Hymettus, ali is utisneneh, ali in pisaneh
 bukuv skupfbrane (str. 4)

utočiti se [utočiti se utočím se] dovršni
 glagol
pribežati, zateči se № 564: pribežati
TMB: Utozhim se NEM.: Zuflucht nehmen
 LAT.: Refugere

utočnišče [utočnišče] samostalnik
 srednjega spola
zatočišče, pribežališče № 305: dober kraj
TMB: Utozhnishe -a n. NEM.: Zuflugsort
 LAT.: Afylum

utoniti [utonīti utónem] dovršni glagol
utoniti № 441: umreti **TMB: utoniti** NEM.:
 Ersäufen LAT.: Aquis mergi **GS: Utónem** –
 vide *Tonem* verbum antiquum, quod extra
 ufum venit. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

utopiti [utopīti utopím] dovršni glagol
utopiti, potopiti № 108: ubiti **TMB: Utopim**
 NEM.: Eintauchen LAT.: Mergere **GS: Utopim**
 – Hebr. תָּבַל *tabal* intinxit, & תָּבַב *taba*
immersus est. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

utragljiv [utragljív] pridevnik
počasen, len TMB: Utragliv -a -u NEM.: Träg,
 faul LAT.: Acediofus, piger PRIMERJAJ: tragljiv

utrata [utrâta] samostalnik ženskega spola
stroški № 73: plačilo **TMB: Utrâta -e** ŕh. NEM.:
 Die Unkosten LAT.: Sumptus

utratiti [utratīti utrátim] dovršni glagol
potrošiti № 628: neprimerno upravljati
 lastnino **TMB: Utrâtem -titi** NEM.:
 Verwenden LAT.: Impendere

utrpeti [utrpéti utrpím] dovršni glagol
utrpeti, moči dati № 112: dajati **TMB:**
Uterpim; Nauterpim -titi; -terpéti NEM.:
 Vermögen; Nicht vermögen LAT.: Pollere,
 valere; Non habere **ABC: Vterpi rad, kar**
 ti nimaŕh (1794, str. 32)

uvinjen [uvînjen] pridevnik
pijan, vinjen TMB: Uvinén -a -u
 NEM.: Bezechet LAT.: Temulentus

uzda [úzda] samostalnik ženskega spola
1. vajat № 255: živalska oprava
2. uzda № 255: živalska oprava **TMB:**
Ujŕda; Vujŕda -e ŕh. NEM.: 1. Das Leitseil
 2. Zaum LAT.: 1. Verforia 2. Frenum **GS:**
Ujŕda – a vódem, vel vósem quafi *vofŕda*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslov-
 ja napačna. **GS: Vujŕda – a Vódem, dirigo.**
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

užitek [užitək] samostalnik moškega spola
pravica do uživanja, koriščenja dobrin
 № 556: pravni izraz **TMB: Uŕhytk -a m.** NEM.:
 Der Genuß LAT.: Fructus, fruitio

užiten [užitəŕ] pridevnik
koristen ABC: potrâta pak ŕtury dnarje bol
 ŕhkodlivi, koker vshtyne (1794, str. 25)

užiti [užítí užíjem] dovršni glagol
užiti dobrine № 110: imeti **TMB: Uŕhyem**
 (-ŕhyvati) Siehe Uŕhyvam PRIMERJAJ: uživati

uživati [uživati užívam] nedovršni glagol
koristiti, uživati dobrine № 110: imeti
TMB: Uŕhyvam NEM.: Genüßen LAT.: Frui
 PRIMERJAJ: užiti

V

v¹ [vídəu]

črka v 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Vidil, V, v (str. 163) **PRIMERJAJ:** videl

v² [v] in [u] predlog

v **TMB:** V' **NEM.:** In **LAT.:** In **GS:** V' – pro *vu:*

Illyric. *ve:* Ruffic. *va.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Nezh pridnega njemu v'glavo nagre 'nichts nutzlich gehet ihme im Kopf' /.../ Sem v'koftelnu bil 'ich bin im Götzentempel gewesen' (str. 87)

va [vâ (?)] dvojski zaimek

vidva **KG:** Va, ve, va /.../ (str. 48) **ABC:** Vaji vefšele je s' temifitim kipkam sginilu (1794, str. 24) **PRIMERJAJ:** vadva; vaji

vabiti [vábīti vábim] nedovršni glagol

1. vabiti z vabo 403: loviti

2. vabiti na obisk 926: imeti obisk **TMB:**

Vabèm vablen, vabiti **NEM.:** Locken, einladen **LAT.:** 1. Allicere 2. Invitare

vabljenka [vâbljenka] samostalnik

ženskega spola

ujeta ptica, s katero se pri lovu

privabljuje druge ptice; vabnik 998:

divja ptica **TMB:** **Vablénka** -e **fh.** **NEM.:** Ein Lockvogel **LAT.:** Avis alectrix

vaditi [vâditi vâdim] nedovršni glagol

privajati, navajati 124: poučevati

TMB: **Vadèm** vadeti **NEM.:** Gewöhnen **LAT.:**

Affuefcere **KG:** Vadem, -del, vajan, -dèt 'gewohnen' (str. 111)

vadlja [vâdlja] samostalnik ženskega spola

stava 752: igra ali njen del **TMB:** **Vâdla** -e

fh. **NEM.:** Eine Wette **LAT.:** Sponfio

vadljati [vâdljâti vâdljâm] nedovršni

glagol

staviti, tj. dogovoriti se s kom, da tisti,

čigar trditev ni pravilna, dá določeno

stvar, plača določeni znesek 752: igrati

TMB: **Vadlam** **NEM.:** Wetten **LAT.:** Spondere, certare **GS:** **Vadlam** – in Lotharingia

Vouadgi, wetten. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vadljav [vâdljäv (?)] samostalnik moškega

spola

kdor stavi 965: kdor igra **TMB:** **Vadlav** -a

m. **NEM.:** Ein Wettender **LAT.:** Sponfor, certans

vadva [vâdva] dvojski zaimek

vidva **KG:** kje ste ve dve bile? (str. 133) **ABC:**

Va dva, katere sta fvoje dnarje sa fladkarye

vondala (1794, str. 24) **PRIMERJAJ:** va

vaga [vâga] samostalnik ženskega spola

tehtnica 162: tehtnica **TMB:** **Vaga** -e **fh.**

NEM.: Eine Wage **LAT.:** Libra **GS:** **Vaga** – unde

Vagret: germ. *eine Waage.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vagret [vâgret (?)] samostalnik moškega spola

pretirano pogumen človek, ki brez večje

potrebe tvega svoje življenje 974:

predrzen človek **TMB:** **Vagrét** -a **m.**

NEM.: Ein Waghals LAT.: Infigniter audax
GS: Vaga – unde *Vagret*: germ. *eine Waage*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. ☉ Besedo s prevedkom *Waghals*
 navaja tudi Gutsman.

vahljati [vahljáci vahljâm] nedovršni glagol
 goreti s plapolajočim, migljajočim
 plamenom 𐌺484: goreti **TMB: Vahlâm**
 NEM.: Loh auflodern LAT.: Fammefcere

vahtati [vâhtati vâhtam] nedovršni glagol
 čuvati, stražiti 𐌺749: varovati **GS: Vahtam**
 – germ. *wachen*: germ. super. *wachten*: Kero
 habet *Wachtu*: wacht: Wileram *Wachtar*,
 wachter: infer. germ. *wacken*: Angl. *wake*:
 Suec. *waka*. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

vajd [vâjd] samostalnik moškega spola
 predstojnik, vodja 𐌺906: posvetni
 oblastnik **TMB: Vajd** -a m. NEM.: Ein Pfleger
 LAT.: Prætor PRIMERJAJ: vajda

vajda [vâjda] samostalnik moškega spola
 predstojnik, vodja 𐌺906: posvetni
 oblastnik **TMB: Vajda** -a m. NEM.: Ein Pfleger
 LAT.: Prætor

vajet [vâjet] samostalnik moškega spola
 vajet 𐌺255: živalska oprava **TMB: Vajét** -a
 m. NEM.: Das Leitseil LAT.: Verforia

vaji [vâji] zaimek
 vajin **TMB: Vaje** -a -u NEM.: Euer 2 LAT.:
 Vestrum II PRIMERJAJ: va

vajkušnica [vâjkušnica] samostalnik
 ženskega spola
 vzglavnik, blazina za pod glavo 𐌺222:
 posteljnina **TMB: Vajkshênza** -e fh. NEM.:
 Hauptküßen LAT.: Cufmus, cervical **GS:**
Vajkshenza – Suec. *Wänge*: Hung. *wankos*,
vankos. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in
 nekaj napačnih povezav ali trditev.

vajkušnišče [vâjkušnišče] samostalnik
 srednjega spola

oblazinjen sedež za več oseb; kanape
 𐌺216: sedež ali ležišče **TMB: Vajkshenishe**
 -a n. NEM.: Ein Kanappe LAT.: Anaclinterium

vajnca GLEJ: **anca**

vajncati GLEJ: **vancati**

vajvod [vâjvod (?)] (vojvod) samostalnik
 moškega spola

1. vojskovodja 𐌺909: vojaški poveljnik
 2. vladar, knez 𐌺906: posvetni oblastnik
TMB: Vajvod -a m. NEM.: Ein Heerführer,
 Fürst LAT.: Dux, imperator PRIMERJAJ: vajvoda

vajvoda [vâjvoda (?)] (vojvoda)

samostalnik moškega spola

1. vojskovodja 𐌺909: vojaški poveljnik
 2. vladar, knez 𐌺906: posvetni oblastnik
TMB: Vajvoda -a m. NEM.: Ein Heerführer,
 Fürst LAT.: Dux, imperator **GS: Vajvoda** –
 Carnioli ajunt: alii Slavi *Vojvoda* a *Vojksa*
 & *vôdem duco*, quafi *Vojda ene vojske*, quod
 coincidit cum latino *Belli dux*: germ. *Herzog*.
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 pravilna. **KG: Vajvoda** 'Herzog, Heerführer'
 (str. 129) PRIMERJAJ: vajvod

vajvodstvo [vâjvodstvo]

(vojvodstvo) samostalnik srednjega spola

vojvodina 𐌺304: dežela **TMB: Vajvodftvu**
 -a n. NEM.: Herzogthum LAT.: Ducatus

val [vâl (?)] samostalnik moškega spola
 val 𐌺449: vodni naravni pojav **TMB: Val**
 valôva m. NEM.: Eine Welle LAT.: Fluctus **GS:**
Val – germ. *die Welle*: Angl. *Swel*. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega. **ABC: Valovi**
 (1765, str. 19)

valiti [valīti valīm] nedovršni glagol

valiti, valjati 𐌺581: premikati **TMB: Valim**
 NEM.: Wälzen LAT.: Volvere PRIMERJAJ: valjati

valjalnica [valjâjũnica] samostalnik
 ženskega spola

priprava za valjanje sukna 𐌺186:
 priprava ali pripomoček pri izdelovanju

blaga, oblačil ali obutve **TMB: Valavnèza** -e
lh. NEM.: Die Walke LAT.: Fullonia

valjar [vájjar] samostalnik moškega spola
lesen ali kamnit valj za valjanje; valjar
187: orodje za tolčenje, bodenje **TMB:**
Válar; Valer -ja m. NEM.: Ein Walger,
Walzstein LAT.: *Cylindrus ligneus, lapideus*
GS: Valar – germ. *Walger*: a lat. *volvare*,
wälzen. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega.

valjati [vájjati vájjam] nedovršni glagol
valjati # 581: premikati **KG: Vallam, -lal,**
-lan, -lati 'welzen' (str. 111) PRIMERJAJ: valiti

valpet [vā̀pet] samostalnik moškega spola
nadzornik tlačanov pri delu; valpet
875: sluga oblasti **TMB: Vavpèt** -a m.
NEM.: Ein Amtmann LAT.: Accerfitor, operum
præfectus **GS: Vavpet** – quidam deductum
vult ab *upyem*, clamo, quia laboranti-
bus angariam continuo inclamat, & ad
laborandum perurget. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

valpetov [vā̀petov] pridevnik
valpetov ABC: Vavpetov (1794, str. 8)

vamp [vā̀mp] samostalnik moškega spola
1. velik trebuh # 878: del človeka
2. goveji predželodec kot hrana;
vampi # 980: del živali **TMB: Vamp** -a m.
NEM.: 1. Schmeerbauch 2. Kudelfleck LAT.:
1. Abdomen 2. Trippæ **GS: Vamp** – unde
fuper. germ. *die Wampe*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

vampeš [vā̀mpeš] (**vampež**) samostalnik
moškega spola
kdor ima velik trebuh; vampež # 964:
človek glede na velikost in težo
TMB: Vampésh -a m. NEM.: Großbauch
LAT.: Abdomen ☉ Če je pravilno branje
vampež, je roditelj v TMB naveden
napačno namesto pričakovanega *-sha*.

vampež GLEJ: **vampeš**

vancati [vā̀ncati vā̀ncam] (**vajncati;**
vanjcati) nedovršni glagol
1. opazovati # 770: videti, gledati
2. vneto si prizadevati, tekmovati # 423:
biti v tekmovalnih medsebojnih odnosih
3. imeti homoseksualne spolne
odnose z moškim # 104: grešiti v zvezi
s spolnostjo **TMB: Vajnzam; Vanzam**
NEM.: 1. Acht haben 2. Eifern 3. Schänden;
Acht haben LAT.: 1. Obfervare 2. æmulari 3.
pæderaft. exercere; Obfervare, attendere **GS:**
Vajnzam – vide *Povajnzam*. **KG:** vajnzam se
'ich schände' (str. 66) ☉ Zapis, ki kaže na
mehki *n*, je verjetno posledica Pohlinove
etimologije, navedene pri *povancati*, kjer
besedo izvaja iz *vanj* (*zijati*), pri čemer
domneva, da pomen 'opaziti, opazovati'
izvira iz onega, ki ga narekuje njegova
etimološka razlaga, tj. nekako 'pohotno
buljiti v koga'. PRIMERJAJ: anca; povancati

vandrati [vā̀ndrati vā̀ndram] nedovršni
glagol

potovati v tujino # 568: potovati **TMB:**
Vandram NEM.: Wandern LAT.: Peregre
proficifci **GS: Vandram** – germ. *wandern*:
Angl. *wander*: Suec. *wandra* ab *andra* gehen:
Ital. *andare*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih
in nekaj napačnih povezav ali trditev.

vanjca GLEJ: **anca**

vanjcati GLEJ: **vancati**

vapno [vā̀pno] samostalnik srednjega spola
koroško **apno** # 668: snov, ki se uporablja
v gradbeništvu **GS: Apnu** – Vindis *Vapnu*,
a Græc. *ἀπνου*, mortuum, sine aspiratione.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: apno

varen [vā̀rən] pridevnik

1. skrben, previden
2. skrbno premišljen **TMB: Varn** -a -u
NEM.: Behutsam LAT.: Cautus **KG:** Uffaku
ifvolenje ima varnu biti, taistu pak narbel, na
katerimu tu vezhnu visy (str. 175)

varenica [vareníca] samostalnik ženskega spola
zlitina za spajanje kovinskih delov;
spajka 𐌺639: kovina **TMB: Varéniza** -e fh.
 NEM.: Löthmaterial LAT.: Ferrumen

varilnik [varīṅnik] samostalnik moškega spola
1. priprava iz žgane gline v obliki prirezanega stožca za taljenje kovin, spajanje kovinskih delov 𐌺152: orodje za obdelovanje kovin
2. medeninast kotel za meso 𐌺229: posoda za hrano **TMB: Varivnek** -a m. NEM.: 1. Schmelztügel 2. Fleischkessel LAT.: 1. Alembicus 2. Ahenum

variti [varīti varím] nedovršni glagol
1. spajati kovinske dele s tekočo zlitino 𐌺756: spajati kovinske dele
2. spajati, združevati 𐌺550: zbirati, sestavljati
3. kuhati 𐌺265: pripravljati hrano **TMB: Varim** NEM.: 1. Löthen 2. Zusammenfügen 3. Kochen LAT.: 1. Ferruminare 2. Coniungere 3. Coquere

-variti [varīti (?) varím (?)] glagol, samo v sestavi
GS: Varim – unde translatum *prevarén* p̄fifich: lat. med. ævi *prævarus*, schlimm. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: *prevariti*²

varna [ʔ] samostalnik ženskega spola (?)
GS: Varna – lat. med. ævi *warena*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ V dostopnih srednjeveškولاتinskih virih besede ni zaslediti.

varovati [várovati várujem] nedovršni glagol
varovati, stražiti 𐌺749: varovati **TMB: Varijem** -ruvati NEM.: Hüten LAT.: Custodire, ravere **GS: Varijem** – unde germ. *bewahren*: Ital. *guardia* &c. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **GS: Arrest** – a *varijem*; idem

vocabulum & Mofchovitæ ufurpant: germ. *Kasserne*: affine lat. *caverna*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Varvam**, -val, -van, -vati 'hüten' (str. 111)

varstvo [vârstvo] samostalnik srednjega spola
1. varstvo, straža 𐌺760: vojaške reči
2. stražarji 𐌺967: skupina vojakov
TMB: Varftvu -a n. NEM.: Die Hut LAT.: Custodia

varuh [váruh] samostalnik moškega spola
varuh, stražar 𐌺966: vojak **TMB: Varh** -a m. NEM.: Hüter, Wächter LAT.: Cuftos

vas [vâs] samostalnik ženskega spola
1. manjše naselje, vas 𐌺281: kraj
2. obisk 𐌺926: obisk **TMB: Vas** -y fh. NEM.: 1. Das Dorf 2. Der Besuch LAT.: 1. Vicus, pagus 2. Vifitatio

vasljiv [vasljív] pridevnik
ki rad ljubimka, vasuje, tj. **ponoči obiskuje dekleta** **TMB: Vasliv** -a -u NEM.: Buhlerisch LAT.: Amatorie

vasovanje [vasovânje] samostalnik srednjega spola
vasovanje, tj. **nočno obiskovanje dekleta** 𐌺596: vasovanje **KG: Redke** so zirkve, inu Duhovnishsa, shafti njeh bode tolku, koker je oshtarj v'mejstu, al ponozhneh sten fa vasovanje v' predmestah, inu na kmeteh. (str. 149)

vasovati [vasováti vasûjem] nedovršni glagol
ljubimkati, vasovati, tj. **biti ponoči na obisku pri dekletu** 𐌺926: obiskati **TMB: Vasûjem** NEM.: Buhlen, lieben LAT.: Amafiam frequentare Cubitus ☉ Zapis *Cubitus* je natisnjen pri naslednji iztočnici *Vatl*.

vaš [vâš váša] zaimek
vaš **TMB: Vash** -a -e NEM.: Euer LAT.: Vefter **KG: Vash**, vasha, vashe 'euer' (str. 53)

vatel [vátœu] samostalnik moškega spola
dolžinska mera vatel, pribl. 77 cm 𐌺432:

dolžinska mera **TMB: Vatl** -a m. NEM.: Eine Elle LAT.: Cubitus

važa [váža] samostalnik ženskega spola

1. ruša ≍ 667: zemlja, blato ipd.

2. trata, travnik ≍ 334: kmetijsko zemljišče

TMB: Valha -e f. NEM.: Der Wasen LAT.:

Cefpes **GS: Valha** – in Onoldino decreto de anno 1772 legere est: *die Mühle ist befugt, 9 Tage Wiesen, und 13 Tage Wääsen gemeinschaftlich zu hütten, quafi Wasen, Rasen.*

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Valha** 'grüner Anger' (str. 29)

važen [vážən] pridevnik

pomemben **TMB: Valhn** -a -u NEM.:

Wichtig LAT.: Momentofus

vážnost [vážnost] samostalnik ženskega spola

uporablja se za ogovor pomembnega

človeka ≍ 411: spoštljivi medsebojni

odnosi **TMB: Valhnolt** -e f. NEM.: Ehrentitel

LAT.: Pleno titulo **KG: so** vashnost shlishali?

'haben Euer Edl! gehört?' (str. 137)

vbogajme [vbôgajmê] (bogajme)

miloščina ≍ 76: miloščina **TMB: Wugajmę**

NEM.: Das Allmosen LAT.: Eleemofyna **GS:**

Wugajme – a *Bofhje ime*, ajt Poppovitasch;

fed fi fic, ita scribi deberet orthographice:

bogejme. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. **KG: Wugejme** 'Almosen, gesammeltes Geld' ist unabänderlich (str. 34)

ABC: Wugejme (1765, str. 20)

v bran [v brân] (bran) prislovna zveza

v obrambo, v zaščito **TMB: Bran, v'bran**

NEM.: Zur Gegenwehr LAT.: In defensionem

⊗ Zapis *Bran* kaže na absorbcijo glasu *u*.

v caker hoditi [v cākər hodīti v

cākər hōdim] nedovršna glagolska zveza

družiti se, prijateljevati ≍ 408: biti v

dobrih medsebojnih odnosih **TMB: v' Zakr**

hōdem NEM.: Umgehen LAT.: Converfari

včeraj [včêraj] prislov

včera **TMB: Uzhirej** NEM.: Gestern

LAT.: Heri **GS: Uzhirej** – latinum *hefternus* fatis prodit radicem esse germanici *gestern*: ita & latinum *heri* indicat genuisse carniolicum *uzhirej*, quafi *v' heri* per interpositionem literæ slavicæ *sibilantis z*, ad normam slavicæ formationis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

včerajšnji [včêrajšnji] pridevnik

včerajšnji **TMB: Uzhirejshne** -a -u

NEM.: Gestrig LAT.: Hefternus

vdajalen [vdajálən] (udajalen)

pridevnik

1. ki se vda, preda nasprotniku

2. ki se poda; upogljiv **TMB: Udajovn**

-a -u NEM.: 1. Ergebend 2. Beuglich LAT.: 1.

Dedititius 2. Flexilis PRIMERJAJ: vdajljiv

vdajati se [vdâjati se vdâjam se]

(udajati se) nedovršni glagol

1. vdajati se, predajati se ≍ 416: biti nasilen

2. upogibati se ≍ 675: spreminjati obliko

TMB: Udajam se NEM.: 1. Sich ergeben

2. Beugen LAT.: 1. Se dedere 2. Flectere

PRIMERJAJ: vdavati se

vdajljiv [vdajljív] (udajljiv) pridevnik

1. ki se vda, preda nasprotniku

2. ki se poda; upogljiv **TMB: Udajliv** -a

-u NEM.: 1. Ergebend 2. Beuglich LAT.: 1.

Dedititius 2. Flexilis PRIMERJAJ: vdajalen

vdavati se [vdávati se vdávam se]

(udavati) nedovršni glagol

1. vdajati se, predajati se ≍ 416: biti nasilen

2. upogibati se ≍ 675: spreminjati

obliko **TMB: Udâvam** LAT.: Siehe Udajam

⊗ Sestavku v TMB manjka zaimek *se*

tako v iztočnici kot v vodilki. PRIMERJAJ:

vdajati se

vdova [vdôva] samostalnik ženskega spola

vdova ≍ 950: sorodnik ipd. **TMB: Udova** -e

f. NEM.: Eine Wittwe LAT.: Vidua **GS: Udôva**

– lat. *Vidua*: germ. *Wittwe*: Anglof. *wuduwa*:

Ital. *Vedova*: Gall. *Veuve*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vdovec [vdôvəc] samostalnik moškega spola

vdovec № 950: sorodnik ipd. **TMB: Udovz -a** m. NEM.: Ein Wittwer LAT.: Viduus

vdovski [vdôvski] pridevnik

vdovski **TMB: Udovske -a -u** NEM.: Wittiblich LAT.: Vidualis

v dref hoditi [v (?) hoditi v (?)

hòdim] nedovršna glagolska zveza

pred odhodom hitro in v časovni stiski

opravljati vse potrebno № 566: odhajati

GS: Dref – Suec. *Dreif*, eine Menge Leute.

Proverbium Carniolicum: *v' dref hoditi*

dicitur de eo, qui aliquo ire debet, & alia

prius cito agere contendit, in angustias

temporis redactus. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

vdreti [vdrėti vdérem] dovršni glagol

vdreti, vpasti № 576: priti **TMB: Udêrem**

uderl, udrėti NEM.: Einsinken, einfallen LAT.:

Immergere, irruere ☉ Beseda je pomensko

opredeljena upošteva je drugi nemški in

drugi latinski prevedek. PRIMERJAJ: udreti

ve [vê] (vej) medmet

izraža žalost, bolečino **GS: Ve!** – *Vej!*

germ. *weh!* Angl. *woe*: Angl. *we*: lat. *væ!*

gr. *ováf*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna. ☉ Opredelitev samo-

glasniške kvalitete in kvantitete temelji na

tvorjenki *vêkati*.

več [vêč] prislov

spet, ponovno ABC: *Katèri se je enkrat*

slegal, temu se tefhku vezh verijame

(1794, str. 20)

veča [vêča] samostalnik ženskega spola

ustanova № 742: ustanova **TMB: Vêzha**

-e fh. NEM.: Die Stiftung LAT.: Fundatio

GS: Vêzha – quali *vêzhna*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

večen [vêčəŋ] pridevnik

večen **TMB: Vêzhn -a -u** NEM.: Ewig LAT.:

Æternus **GS: Vêzha** – quali *vêzhna*. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

večer [vêčər] samostalnik moškega spola

večer № 43: čas ali njegov del **TMB:**

Vêzhér -a m. NEM.: Der Abend LAT.: Vesper

GS: Vêzher – gr. ἔσπερος: lat. *Vesper*.

Inde *Vezhirja*, cœna: Hung. *Vatsora*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. ☉ Črka *ε* vedno označuje dolgi

naglašeni ozki *ē*, črka *é* pa skoraj vedno

nenaglašeni, nepolglasniški *e*. Če bi bil

naglašen drugi zlog, bi pričakovali zapis

z i v drugem zlogu. Naglaševanje *vêčər*

je (kakor v primerih *môrje*, *pôlje*, *jêzero*)

posplošen iz predložne zveze *na vêčər*.

večeren GLEJ: večerni

večerja [večərja] samostalnik ženskega spola

večerja № 263: obrok **TMB: Vêzhirja -e fh.**

NEM.: Abendmahl LAT.: Cœna **GS: Vêzher**

– gr. ἔσπερος: lat. *Vesper*. Inde *Vezhirja*,

cœna: Hung. *Vatsora*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

večerjališče [večərjalíšče] samostalnik

srednjega spola

jedilnica № 777: del zgradbe

TMB: Vêzhirjalishe -a n. NEM.: Speisesaal

LAT.: Cœnaculum

večerjati [večərjati večərjam] nedovršni

glagol

večerjati № 700: uživati obrok

TMB: Vêzhirjam NEM.: Zu Abend speisen

LAT.: Cœnare

večerni [vêčərni] (večeren) pridevnik

večerni **TMB: Vêzhern -a -u** NEM.: Abendlich

LAT.: Vespertinus ☉ O naglasu glej *večər*.

Večernica [večərnica] samostalnik

ženskega spola

zvezda večernica, tj. planet **Venera** na

večernem nebu № 361: ime nebesnega

telesa **TMB: Vezhèrnèza** -e fh. NEM.: *Abendstern* LAT.: *Helperus* PRIMERJAJ: Jutrnjica²; Danica; Krasnica; Mračnica; Mrakonos

večernice [večèrnice] množinski samostalnik ženskega spola
večerne, predzadnje molitve, ki jih duhovnik opravi v dnevu №504: verski govor **TMB: Vezhìrnèze** -e fh. NEM.: *Die Vesper* LAT.: *Vespera*

večidel [vèčidel (?)] prislov
večinoma **TMB: Vezhdejl** NEM.: *Mei-stentheils* LAT.: *Plerumque*

večkrat [vèčkrat] prislov
večkrat **TMB** PREGGOVOR: *Te, inu take rezhy sem jeft fhè vezhkrat shlishal bres use navole* (str. 4)

večnost [vèčnost] samostalnik ženskega spola
večnost №44: z vero povezan čas **TMB: Vezhnof** -e fh. NEM.: *Die Ewigkeit* LAT.: *Æternitas* **KG: Vezhnost** 'Ewigkeit' (str. 117)

vedaje [vedàje] prislov
vedé **TMB: Vedàje** NEM.: *Mit Wissen* LAT.: *Scienter*

vedarec [vedàrəç] samostalnik moškega spola
krvoses, vampir №92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **TMB: Vèdàrz** -a m. *Sieh. Shtrigon* PRIMERJAJ: štrigon

vedejoč [vedejóč (?)] pridevnik
zavesten, hoten **ABC: Savolo teh, inu vfeh mojih vedejozheh inu nevedejozheh, koker tudi posablenih grehov, je meni raimno shov, inu me greva** (1789, str. 24)

veden [vèdən] pridevnik
učen, izobražen **TMB: Vèdn** -a -u NEM.: *Wissentlich, weis* LAT.: *Scientificus*

veder [vèdər] samostalnik moškega spola
vedro №225: posoda **TMB: Vèdr** -a m. NEM.: *Ein Eymer* LAT.: *Urna, fítula* **GS: Vèdr**

– Hung. *weder*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Ta sod derfhy en veder** (str. 148) PRIMERJAJ: *vedrica*

vedeti [vèdèti vèm] nedovršni glagol
vedeti №435: snovati v mislih **TMB: Vèm; Navèm** vèdel, vèdèti; -vèdèti NEM.: *Wissen; Nicht wissen* LAT.: *Scire; Ignorare* **GS: Vèm** – Suec. *weta, & wetenskap*, *fcientia*; Angl. *weet*; infer. Sax. *weten*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Vem 'ich weiß' /.../** (str. 82) **KG: Navem 'Ich weiß es nicht'** (str. 194) **ABC: vediti** (1794, str. 21)

vedez [vèdez] samostalnik moškega spola
znanost №813: znanost, veččina **TMB: Vèdés** -fa m. NEM.: *Die Wissenschaft* LAT.: *Scientia*

vedež [vèdež] samostalnik moškega spola
kdor je pomanjkljivo izobražen in misli, da veliko ve; polizobraženec, polučenjaj №971: človek s pomanjkljivim znanjem **TMB: Vèdèsh** -fha m. NEM.: *Wisser, Wissling* LAT.: *Sciulus*

vedno¹ [vèdno] prislov
neprestano, neprenehoma **TMB: Vèdnu, V'èdnu** NEM.: *Unaufhörlich* LAT.: *Semper, indefinenter* **KG: V' ednu 'unabläblich'** (str. 91) **KG: V' ednu 'unabläblich'** (str. 111)

vedno² [vèdno] prislov
vedoma, vedé **KG: Vednu 'weißlich'** (str. 111)

vedoč [vèdoč] ali [vèdóč] pridevnik

1. vedoč
2. splošno znan, javen **TMB: Vèdòzh** -a -u NEM.: *Wissend, bekannt* LAT.: *Notus, publicus* **KG: vedoZh oder vejozh 'wissend, mit wissen'** (str. 82)

vedoma [vèdoma] prislov
vedoma, vedé **TMB: Vèdàma** NEM.: *Mit Wissen* LAT.: *Scienter*

vedomec [vèdoməç] samostalnik moškega spola

polizobraženec, polučenjak ≍ 971: človek s pomanjkljivim znanjem **TMB: Vędómz -a** m. Siehe Vedesh

vedrica [vedríc̥a] samostalnik ženskega spola
vedro ≍ 225: posoda **TMB: Vedriza -e** fh. NEM.: Ein Eymer LAT.: Amphora, hydria
PRIMERJAJ: veder

vedriti se [vedrít̥i se vedrím se]

nedovršni glagol

vedriti se, jasnit se ≍ 450: delati vremenski pojav **TMB: Vedry se** NEM.: Heiter seyn LAT.: Serenat

vedro biti [vedrô bít̥i vedrô je]

nedovršna glagolska zveza

biti vedro, jasno ≍ 450: delati vremenski pojav **TMB: Vedrú je** NEM.: Heiter seyn LAT.: Serenat

veha [vêha] samostalnik ženskega spola

zamašek za sode; vaha ≍ 227: del posode **TMB: Vêha -e** fh. NEM.: Ein Spundbeule LAT.: Dolii operculum **GS: Vêhnm** – onomatopœia *po vêhi dushim*, obturaculi odorem habet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vehniti [vêhniti vêhnm] dovršni glagol

oveneti ≍ 627: poslabševati se **TMB: Vêhnm -neti** NEM.: Welken LAT.: Corrugare **GS: Vêhnm** – onomatopœia *po vêhi dushim*, obturaculi odorem habet. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vehtra [vêhtra] samostalnik ženskega spola

1. preproga, zavesa iz rogozovine; rogoznica ≍ 221: hišni tekstil
2. velnica, tj. lopati podobna priprava za vejanje žita ≍ 148: kmečko orodje za čiščenje **TMB: Vehtra -e** fh. NEM.: Silfflechte, Wanne LAT.: Vannus, storea PRIMERJAJ: velnica; veslica

vej GLEJ: **ve**

veja [vêja] samostalnik ženskega spola

veja ≍ 604: drevesni del **TMB: Veja -e** fh. NEM.: Der Ast LAT.: Ramus

vejati [vêjati] nedovršni glagol
odstranjevati pleve in primesi iz žita; vejati ≍ 274: ločevati zrnje od neužitnih rastlinskih delov **TMB: Vejam** NEM.: Getreid überwerfen LAT.: Ventilare

vek [vêk vekû] samostalnik moškega spola
vpitje, kričanje ≍ 487: oglasanje **TMB: Vêk -û** m. NEM.: Das Geschrey LAT.: Clamor

vekati [vêkati vêkam] nedovršni glagol
vpiti, kričati ≍ 487: oddajati glasove **TMB: Vêkam** NEM.: Schreyen LAT.: Clamare **GS: Vêkam** – Syr. ܫܦܦܐ *becha*, clamando flevit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vekavec [vêkavəç] samostalnik moškega spola
jezikoslovje **zvalnik** ≍ 269: izraz **KG: Vekavz** 'Ruffall' (str. 21)

vekomaj [vekômaj] prislov
vekomaj **TMB: Vekumej** NEM.: Ewig LAT.: Æternum **KG: Na vekumej** 'in Ewigkeit' (str. 89) **ABC: od vekumei da vekumej** (1765, str. 26)

veleti [velêti velím] nedovršni glagol

1. imenovati, proglasiti ≍ 501: javno govoriti
2. zapovedati, ukazati ≍ 522: ukazati **TMB: Velim** NEM.: 1. Nennen 2. Heißen LAT.: 1. Nuncupare 2. Jubere **KG: Velim** 'befehle, heisse' (str. 77) PRIMERJAJ: velevati

velevati [velêvati velêvam] nedovršni glagol

ukazovati, velevati ≍ 522: ukazati **TMB: Velëvam** NEM.: Heißen, befehlen LAT.: Jubere **GS: Velëvam** – *Velim est radix vocis povêle*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: veleti

veličastvo [veličâstvo] samostalnik

srednjega spola
veličanstvo ≍ 906: posvetni oblastnik **TMB: Velizhaftvu -a** n. NEM.: Die Majestät LAT.: Majeftas

velik [vélik] pridevnik

velik **TMB:** **Velik** -a -u NEM.: Groß LAT.: Magnus **GS:** **Velik** – Batav. *Veel*: germ. *viel*: Anglof. *fela*: gr. ἡλίκοσ, quantus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Velik, primernik *Vezhe* 'Größer' (str. 41) PRIMERJAJ: velika cesta; velika noč; veliki srpan; veliki traven

velika cesta [vēlika cęsta] samostalniška zveza ženskega spola

deželna cesta №553: cesta, pot **KG:** Je velka zesta 'Ist die Landstraße' (str. 192)

velika noč [vēlika nōč] samostalniška zveza ženskega spola

velika noč №46: praznik **TMB:** **Velikanozh** -e fh. NEM.: Die Ostern LAT.: Paŕcha

velike službe [vēlike slūžbe]

množinski samostalniška zveza ženskega spola **lep pozdrav** **KG:** Velike slufhbe na vashega Gospuda 'Grüßet euren Herrn' (str. 193)

veliki srpan [vēliki srpān] (srpan veliki) samostalniška zveza moškega spola

veliki srpan, avgust №43: čas ali njegov del **TMB:** **Serpan, velike** NEM.: Aerdmonat LAT.: Augustus

veliki traven [vēliki trāvān] (traven, mali) samostalniška zveza moškega spola **veliki traven, maj** №43: čas ali njegov del **TMB:** **Travn velike** NEM.: Wonnemonat LAT.: Majus

velikokrat [vēlikokrat] prislov **velikokrat, mnogokrat, pogosto** **KG:** Velikokrat 'gar oft' (str. 89)

velikonočen [vēlikonóčān] (velikonočni) pridevnik **velikonočen** **TMB:** **Velikanozhn** -a -u NEM.: Oesterlich LAT.: Paŕchalis

velikonočni GLEJ: **velikonočen**

velikost [vēlikōst] samostalnik ženskega spola **1. velikost** №750: razsežnost

2. množina, množica №624: kup **TMB:** **Velikūft** -e fh. NEM.: 1. Größe 2. Viele LAT.: 1. Magnitudo 2. multitudo

velikovšen [vēlikovšān] pridevnik **precej velik, precejšen** **TMB:** **Velikūshne** -a -u NEM.: Fast groß LAT.: Grandis

veljati [vēljāti vēljām] nedovršni glagol **1. zaradi dobrih, primernih lastnosti biti upoštevan, uporabljan; veljati** №672: biti spoštovan

2. imeti ceno; stati, veljati №734: imeti ceno **TMB:** **Velām** NEM.: Gelten LAT.: Valere **GS:** **Vélam** – lat. *valeo*: gr. εἰλη: Hebr. לָחַץ *chajil* robur copia. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG:** Vellam 'ich gelte, bin nutz' (str. 66) **KG:** Kaj vella en firkel? 'Was kostet die Maaß?' (str. 189)

velnica [vēvnica] samostalnik ženskega spola **velnica**, tj. lopati podobna priprava za vejanje žita №148: kmečko orodje za čiščenje **TMB:** **Vęvnęza** -e fh. NEM.: Wurfschau-fel LAT.: Ventilabrum PRIMERJAJ: vehtra; veslica

ven [vān] prislov **ven, venkaj** **TMB:** **Von; Voni** NEM.: Aus, hinaus LAT.: Ex, extra, foras **KG:** Von, vonkej 'hinaus' (str. 90) PRIMERJAJ: venkaj¹

vencevan [vencevān] pridevnik **ovenčan** **TMB:** **Venzuvān** -a -u NEM.: Bekränzet LAT.: Laureatus

venda [vēnda] (vonda) členek izraža nasprotje s prej povedanim; **vendar** **ABC:** inu vonde: nozhesch poprej zherk poŕnati ŕe nauzhiti (1794, str. 27) PRIMERJAJ: vendar¹; viner¹

vendar¹ [vendār] (vonder) členek izraža nasprotje s prej povedanim; **vendar** **TMB:** **Vonder** NEM.: Doch LAT.: Attamen PRIMERJAJ: venda; viner¹

vendar² [vendār] (vonder) veznik za izražanje primerjave s prej

povedanim; vendar prav tako KG:
Vonder, viner, vender 'doch gleichwohl' (str. 98) PRIMERJAJ: dete vendar; viner²

ven dati [vən dāti] dovršna glagolska zveza
potrošiti № 628: neprimerno upravljati lastnino **ABC:** Va dva, katere fta fvoje dnarje sa fladkarye vondala (1794, str. 24)

ven in ven [vən in vən] prislovna zveza stalno, neprestano **TMB: Voninvon** NEM.: Durch und durch LAT.: Semper, per omnia

veniti [venīti vĕnem] nedovršni glagol
veniti № 627: poslabševati se **TMB: Vĕnem**
veniti NEM.: Welken LAT.: Arere

venkaj¹ [vənkaj] (vunkaj¹) prislov
ven, venkaj TMB: Vonkej LAT.: Siehe Von **KG:** Von, vonkej 'hinaus' (str. 90) **ABC: Vunkej** (1765, str. 19) PRIMERJAJ: ven

venkaj² [vənkaj] (vunkaj²) medmet uporablja se za izražanje želje, ukaza, naj ogovorjeni odide **KG: Zukej! vonkej** 'troll dich fort' (str. 96) PRIMERJAJ: venkaj¹

venkaj gnati [vənkaj gnāti] nedovršna glagolska zveza
gnati ven, izganjati № 589: gnati **KG:** vonkejgnati 'Hinaustreiben' (str. 125)

ven spustiti [vən spustīti vĕn spustīm] dovršna glagolska zveza
ne izreči, zamolčati № 440: molčati **KG: Ta** modre pametnu vonspufty, Kar ta neumne nefamovzhy 'Supprimit orator, quæ rufticus addit inepte' (str. 61) PRIMERJAJ: ven spuščĕn

ven spuščĕn [vən spuščĕn] pridevniška zveza
izpuščĕn, zamolčan TMB PREDGOVOR: Nalash so ble te pervorodne, inu koreninske besĕde, is eno besĕdo: te narpotrebnejshe skupisyskane, te od teifteh se odvayajozhe, ali skupflöhĕne, inu ob kratkem: use take, mejn potrebne besede pak, v' katireh si fna ena srednu umetna glava enukolku is nemshkega,

ali latinskega: enukolku tudi po kraynske grammatike uku od narejanja odraseneh inu skupflöhĕneh besedy lohka sama pomagati, so vezhdejł popolnema vonspushĕne. (str. 3) PRIMERJAJ: ven spustiti

ventati [vĕntati vĕntam] dovršni glagol
ozdraviti, pozdraviti № 79: opravljati zdravniško dejavnost **TMB: Vĕntam**
NEM.: Gesund machen LAT.: Sanare

venvzetek [vĕnvzĕtĕk] samostalnik moškega spola
izjema № 435: miselni pojem **TMB: Vonufĕtk -a m.** NEM.: Der Ausnahm LAT.: Exceptio **KG: S' vonufĕtkaj 'mit Ausnahm'** (str. 99) PRIMERJAJ: venvzetje

venvzetje [vĕnvzĕtje] samostalnik srednjega spola
izjema № 435: miselni pojem **TMB: Vonufĕtje -a n.** NEM.: Der Ausnahm LAT.: Exceptio PRIMERJAJ: venvzetek

vera [vĕra] samostalnik ženskega spola
vera № 347: krščanske verske reči **TMB: Vira -e f.** NEM.: Der Glauben LAT.: Fides **KG: toku je vira bres dobreh del ena mertva vira** (str. 171)

verbas GLEJ: jerbas; erbas

verdača [vĕrdāča] samostalnik ženskega spola navadno množina **zelena sliva** № 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Verdāzhe f.** NEM.: Grüne Pflaumen LAT.: Pruna viridia **GS: Verdāzhe – Ital. Virdaccio, verdaccio:** lat. *viridia pruna*; germ. *Ferdatschen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

veren [vĕrĕn] pridevnik
veren TMB: Virn -a -u NEM.: Glaubig LAT.: Fidelis

verjeten [verjĕtĕn] pridevnik
verjeten TMB: Virijĕtn; Virjĕtn -a -u NEM.: Glaublich LAT.: Credibilis

verjeti [verjéti verjámem] nedovršni glagol
verjeti 835: snovati v mislih **TMB:**

Virijamem -jeti NEM.: Glauben LAT.: Credere

verník [vêrnik] samostalnik moškega spola
verník 894: človek glede na krščansko
 vero **TMB: Virnèk** -a m. NEM.: Ein Gläubiger
 LAT.: Fidelis, Creditor

verovati [vérovati vérujem] nedovršni
 glagol
verovati 835: snovati v mislih **TMB:**
Virijem (virijéti) NEM.: Glauben LAT.: Credere
ABC: viruvati (1789, str. 25)

veruga [verúga] samostalnik ženskega spola
veriga 190: pripomoček, sredstvo za
 vezanje **TMB: Verúga** -e f. NEM.: Eine Kette
 LAT.: Catena, vinculus **GS: Verúga** – Illyrica
 vox quali ferrugo. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

ves [vès] zaimek
ves **KG:** Ufñi dobri duhovi hvallejo Boga (str.
 143) **KG:** Uffe sorte (str. 190)

ves čihern [vès číherøn vsä číherna]
 (čihern) zaimenska zveza
ves, celoten **KG:** veszhiherne, uffazhiherna,
 uffezhihernu 'allgemein, allsammentlich,
 ganz' (str. 52)

vesel [vesèu] pridevnik
vesel **TMB: Vesel** -a -u NEM.: Froh, freudig
 LAT.: Lætus, hilaris

veseleč [veselèč] pridevnik
 izražajoč veselje, dobro voljo **KG:**
 'Freunden' (veffèlezhega) (str. 96)

veseliti (se) [veselíti se veselím se]
 nedovršni glagol
veseliti 751: veseliti **TMB: Vesélím** NEM.:
 Freuen LAT.: Gaudere, lætari **KG: Ti** tujeh
 se v' senzah veffèlbish (str. 181) ☉ Zapis
 veffèlbish je tiskarska napaka za veffèllish.

veselje [vesélje] samostalnik srednjega spola
veselje 67: veselje **TMB: Veséle** -a n.

NEM.: Die Freud LAT.: Gaudium **KG: Veffelle,**
 -la 'die Freude, Wonne' (str. 111)

veslati [vesláti veslâm] nedovršni glagol
veslati 578: premikati se po vodi **TMB:**
Véslâm NEM.: Rudern LAT.: Remos adigere

veslica [vèslica] samostalnik ženskega spola
velnica, tj. lopati podobna priprava za
 vejanje žita 148: kmečko orodje za
 čiščenje **TMB: Vèslèza** -e f. NEM.: Wurf-
 schaufel LAT.: Ventilabrum PRIMERJAJ: vehtra;
 velnica; veslica

veslo [vèslo] samostalnik srednjega spola
veslo 595: del ladje **TMB: Vèslu** -a n.
 NEM.: Das Ruder LAT.: Remus **GS: Vèslu** –
 Hung. *evezö*. A *veslu* deducit Adelung germ.
Wiesbaum. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

vest [vèst vestí] samostalnik ženskega spola
vest, tj. občutek o moralni vrednosti
 lastnega ravnanja 435: miselni pojem
TMB: Vèft -y f. NEM.: Das Gewissen LAT.:
 Conscientia **GS: Vèft** – a *Vem* (fcio) Suec.
Samuete, quali *sam ve*, *samvetje*, conscientia.
 Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev. **GS: fveft** – a
Vèft. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna.

vesti [vésti védem] nedovršni glagol
1. preživljati koga, skrbeti za koga 116:
 dajati hrano, pijačo
2. preživljati se, shajati 2: biti **TMB:**
Vèdem vésti NEM.: Durchbringen LAT.: Agere,
 curare, vivere **KG: Vèdem** 'ich bringe mich
 durch' (str. 75) **KG: Vèdem**, vèdel, -den, vésti
 'durchbringen sich' (str. 111)

vešča [vèšča] samostalnik ženskega spola
1. čarovnica, vešča 92: človekoliko
 nekrščansko duhovno bitje
2. luč, ki se ponoči prikazuje v gozdu
 ali nad močvirjem in zavaja ljudi 447:
 svetlobni naravni pojav **TMB: Vèsha** -e
 f. NEM.: 1. Hexe 2. Feuermännchen LAT.: 1.

Strix, venefica 2. Ignis fatuus **GS: Vęsha** – Frisland. *Wicke*: Anglof. *wicca*: Angl. *Witch*, eine Hexe. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **KG: Vejsha**, Vejshzha ‘Hex, Nachtfraule’ (str. 162)

veščevati [veščeváti veščûjem]

nedovršni glagol

ukvarjati se s čarovništvom 𐌺472:

ukvarjati se z magijo **TMB: Veshzhujem**

NEM.: Hexen LAT.: Incantare

veter [vĕtĕr] samostalnik moškega spola

veter 𐌺452: veter **TMB: Vętr** -a m. NEM.:

Der Wind LAT.: Ventus **GS: Vętr** – unde germ.

Wetter mutuaſſe videntur, a gr. αἰθήρ: lat.

æther. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna.

vetrati [vĕtĕrati vĕtĕram] nedovršni glagol

z velnico metati zrnje proti vetru, da

se očisti plev 𐌺274: ločevati zrnje od

neužitnih rastlinskih delov **TMB: Vętram**

NEM.: Wind machen LAT.: Ventilare

vetrenica GLEJ: **vetrnica**

vetrenik GLEJ: **vetrnik**

vetrn [vĕtĕrn] pridevnik

vetroven **KG: Veterne** ‘windig’ (str. 118)

vetrnica [vĕtĕrnica] (vetrenica)

samostalnik ženskega spola

pahljača 𐌺177: pripomoček za zrak, dim

TMB: Vetrenęza -e fh. NEM.: Ein Fächer,

Wäderl LAT.: Flabellum

vetrnik [vĕtĕrnik] (vetrenik) samostalnik

moškega spola

iz pločevine izdelana podoba petelina,

ki jo pritrdijo na vrh strehe 𐌺777:

del zgradbe **TMB: Vetrenęk** -a m.

NEM.: Wetterhahn LAT.: Criton

vetrovi [vĕtrŏvi (?)] množinski samostalnik

moškega spola

vetrovi, tj. izločanje plinov iz črevesja

𐌺697: plin iz črevesja **TMB: Vetrovi** -vov m.

NEM.: Bauchwinde LAT.: Flatus

veverica [vĕvĕrica] samostalnik ženskega spola

žival veverica, latinsko *Sciurus vulgaris*

𐌺985: vrsta kopenske divje živali **TMB:**

Vevęrza -e fh. NEM.: Ein Eichhorn LAT.:

Scyurus **GS: Vęverza** – Anglof. *Aquerna* a

Cwern, Mühle, quod avelanas molat: lat.

Viverra, Wiesel. Razlaga vsebuje nekaj

pravilnih in nekaj napačnih povezav ali

trditev.

vez [vĕz vezĭ] samostalnik ženskega spola

kar se uporablja za vezanje; vez, sponka

𐌺190: pripomoček, sredstvo za vezanje

TMB: Vęs -fy fh. NEM.: Das Band LAT.: Ligula

PRIMERJAJ: vezilo; vezenga

vezati [vezáti vĕžem] nedovršni glagol

vezati 𐌺755: vezati **TMB: Vęfhem** vĕfāti

NEM.: Binden LAT.: Ligare **GS: Vęfhem**

– Hebr. אָפָּר, & Syr. אָפָּר, *afar* ligavit. Razlaga

je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

PRIMERJAJ: nevezati se; vezovati

vezati se GLEJ: **nevezati se**

vezenga [vĕzĕngā] (vezinga)

samostalnik ženskega spola

vez, trak za vezanje 𐌺190: pripomoček,

sredstvo za vezanje **TMB: Vęfĕngā** -e fh.

Siehe *Vĕfilu* PRIMERJAJ: vez; vezilo

vezilo [vezĭlo] samostalnik srednjega spola

vez, trak za vezanje 𐌺190: pripomoček,

sredstvo za vezanje **TMB: Vĕfilu** -a n. NEM.:

Das Bindband LAT.: Ligamen PRIMERJAJ: vez;

vezenga

vezinga GLEJ: **vezenga**

vezniti [vĕznĭti vĕžnem] dovršni glagol

stara beseda **obrniti** 𐌺581: premikati

GS: Vęfhem – apparet in composito *povefhem*

olim fuiffē in ufu. **GS: Povęfhem** – ab antiquo

Vęfhem, inverto. PRIMERJAJ: povezniti

vezovati [vezováti vezûjem] nedovršni glagol

vezati 𐌺 755: vezati **TMB: Vefûjem**
LAT.: Sieh. *Vefhem*

veža [véža] samostalnik ženskega spola

1. veža, tj. **prehoden prostor v poslojju za vhodnimi vrati** 𐌺 777: del zgradbe
2. lopa, uta 𐌺 773: zgradba **TMB: Vêfha -e**
lh. NEM.: *Vorhaus, Laube* LAT.: *Atrium*

vežejoča beseda [vežejóča besêda]

samostalniška zveza ženskega spola
jezikoslovje **veznik** 𐌺 497: vrsta besede
KG: Od *Vefhejozeh beffedy* 'Von den Bindwörtern' (str. 98)

vežmed [vêžmed] samostalnik moškega spola

kovina bizmut 𐌺 639: kovina **GS: Vêfmed**
– germ. *Wißmuth*: a *vefhem* slavico verbo;
propter texturam, quam in superficie
præfertif. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

vhod [vhöd] samostalnik moškega spola

vhod 𐌺 777: del zgradbe **TMB: Uhod -a m.**
NEM.: *Der Eingang* LAT.: *Ingressus*

vi [vî vê] množinski zaimek

1. vi, tudi pri vikanju in polvikanju
2. on, ona **KG:** *Vi /.../* (str. 48) **KG:** Das
personliche Fürwort *Vi* wird bald für die 2. Person
in der vielfachen Zahl bald für die 3. Person einz.
Zahl gebraucht *Ste vi shlishali* 'habt ihr es
gehöret'. *Ste vi shlishal* 'hat er es gehöret'
/.../ Die deutliche Redensart per Sie hat in craine-
rischen diese Anmerkung: daß man das Zeitwort
bald in der 3. Person einz. Zahl *ste shlishal*, oder
shlishala, 'haben sie (Vater, Mutter) gehöret';
bald in der vielfachen Zahl setzet: *so shlishali*,
'haben sie gehöret /.../' (str. 137) **ABC:** *vê bi*
fpet na enimu třetimu kraju to pravile
(1794, str. 26)

vice [vîce] množinski samostalnik ženskega spola
vice 𐌺 310: kraj posmrtnega bivanja

TMB: Vize lh. NEM.: *Das Fegfeuer* LAT.:
Purgatorium **GS: Vize** – *ignotæ quidem*
radicis; quo tamen non obfante, non vides,
quomodo quidam Vindi derivatum velint a
germ. Hitze, & ideo etiam ita scribunt Hize, ni
forte illi infiltant: quod animæ in purgatorio
igne, ut aurum purgentur. Abundet, pace
mea, quisque fio fenfu! Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

vičja [vîčja] samostalnik ženskega spola

s slamo ali šibami opletena steklenica; pletenka 𐌺 239: posoda za pijačo **TMB: Vizhja -e** lh. NEM.: *Eine Flasche* LAT.:
Ampulla, lagena **GS: Vizhja** – *lagena*
stramine, vel viminibus obvoluta, & ideo
melius scriberetur vyzhja, quod cum gr.
Brítçá, & germ. super. Pitschen concordat.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

vid [vîd] samostalnik moškega spola

vid 𐌺 770: vid ali pogled **TMB: Vid -a m.**
NEM.: *Das Gesicht* LAT.: *Vifus* **GS: fvid** – a
Vid, videm, quasi impossibilitas videndi: lat.
invidentia. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

vidalica [vidalíca (?)] samostalnik

ženskega spola
neka manjša piščal, morda orgelski register pikolo 𐌺 171: glasbilo **TMB: Vidaliza -e** lh. NEM.: *Zwergpfeiffe* LAT.: *Tibia*
ABC: Vidaliza (1765, str. 19) PRIMERJAJ:
postranica¹

videl [vîdeu]

ime črke v 𐌺 808: ime črke, dvo- ali
veččrkja **KG: Vidil, V, v** (str. 163) PRIMERJAJ: *v*¹

Videm [vidəm] samostalnik moškega spola

furlansko mesto Videm 𐌺 360: krajevno
ime **TMB: Vidm -a m.** NEM.: *Stadt, Weiden*
LAT.: *Utinum*

videti [vîdeti vîdim] nedovršni glagol

videti 𐌺 770: videti, gledati **TMB: Vidèm**
videl, viden, videti NEM.: *Sehen, schauen*

LAT.: Videre, intueri cernere **GS: Videm** – lat. *video*: gr. εἰδέω, εἶδω. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Ivid** – a *Vid, videm, quasi impossibilitas videndi*: lat. *invidentia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

videti se [vídeti se vîdi se] nedovršni glagol

zdeti se № 435: snovati v mislih **KG: Meni se vide** 'mir scheint es' (str. 83)

videz [vîdez] samostalnik moškega spola
videz № 465: videz **TMB: Vides** -fā m. NEM.: Der Schein LAT.: Apparentia

vidra [vîdra] samostalnik ženskega spola
žival vidra, latinsko *Lutra lutra* № 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Vidra** -e fh. NEM.: Der Fischotter LAT.: Lutra **GS: Vidra** – Suec. *Vtter*: Hung. *Vidra*: Iland. *Vddr*, humor: lat. *udus*: germ. *Otter, Fischotter*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vigred [vígred] samostalnik moškega spola
koroško **pomlad** № 43: čas ali njegov del **TMB: Vigréd** -a m. NEM.: Der Lenz LAT.: Ver **GS: Vigred** – vindicum ad similitudinem *nograd*: Carnioli habent *vert*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vihar [vihár] samostalnik moškega spola
vihar № 452: veter **TMB: Vihâr** -ja m. NEM.: Sturmwind LAT.: Turbo, procella **GS: Viham** – fine dubio est a *vyem*, & ideo conformiter radici scribi deberet *vyham*, & sic etiam *Vyhâr, vyhtim* &c. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

Viharnik [vihârník] samostalnik moškega spola

bog vetra, Ajol № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **KG: Viharnek**, Fertunz 'Aeolus' (str. 184)

vihati [vîhati (?) víham] nedovršni glagol
1. **zvijati, ovijati** № 755: vezati
2. **spodrecevati**, tj. **delno zvijati in**

podvezovati oblačilo v pasu, da se skrajša № 464: vezati, zapenjati obleko **TMB: Viham** NEM.: Umwickeln, schürzen
LAT.: Convolvare, fuccingere **GS: Viham** – fine dubio est a *vyem*, & ideo conformiter radici scribi deberet *vyham*, & sic etiam *Vyhâr, vyhtim* &c. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vihteti [vihtĕti vihtím] nedovršni glagol
vihteti, mahati № 727: tolči, bosti
TMB: Vihtim NEM.: Schwingen LAT.: Vibrare **GS: Viham** – fine dubio est a *vyem*, & ideo conformiter radici scribi deberet *vyham*, & sic etiam *Vyhâr, vyhtim* &c. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vijer GLEJ: **vjer**

vikati [vikati vîkam] nedovršni glagol
vikati, tj. **uporabljati v pogovoru s kom obliko druge osebe množine moškega spola** № 505: ogovarjati **TMB: Vikam** NEM.: Ihritzen LAT.: Vositare

vikšati [vikšati vîkšam] nedovršni glagol
višati, poviševati № 41: povečevati **TMB: Viksham** NEM.: Erhöhen LAT.: Elevare, extollere

vikši [vikši] pridevniški primernik
višji **TMB: Vikshe** -a -u NEM.: Höher, Oberer LAT.: Superior **KG: Vifok**, primernik *Vishe*, *Vikshe* 'Höher' (str. 41) PRIMERJAJ: visok

vila [vîla] samostalnik ženskega spola
neko neprijazno bajeslovno bitje, primerljivo z grško boginjo Hekato; čarovnica № 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **KG: Vila, Vilna** 'Höllfurie, Hex, Heckate' (str. 130) **KG: Vila, Vilna** 'Heckate' (str. 184) PRIMERJAJ: vilina

vile [vîle] množinski samostalnik ženskega spola
vile za gnoj, seno № 147: kmečko orodje **TMB: Vile** fh. NEM.: Mist- Heugabel LAT.: Furca **GS: Vile** – unde infer. Sax. *furcam*,

Heugabel vocant *twyll*: Hung. *wyla, vella*.

Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

vilice [v'ílice] množinski samostalnik ženskega spola

vilice, tj. **kos jedilnega pribora** 𐀓 146:

kuhinjski pripomoček **TMB: Vilèze** fh.

NEM.: *Die Gabel* LAT.: *Fufcinula*

vilina [v'ílina] samostalnik ženskega spola

neko neprijazno bajeslovno bitje,

primerljivo z grško boginjo Hekato;

čarovnica 𐀓 92: človekoliko nekrščansko

duhovno bitje **KG: Vila, Vilna** 'Höllfurie,

Hex, Heckate' (str. 130) **KG: Vila, Vilna**

'Heckate' (str. 184) PRIMERJAJ: vila

vime [v'íme v'ímena] samostalnik srednjega spola

vime 𐀓 980: del živali **TMB: Vime** -na n.

NEM.: *Die Küheuter* LAT.: *Uber, fumen*

GS: Vime – lat. *fumen* infnuat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vinar [v'înar] samostalnik moškega spola

kovanec za pol krajcarja; **vinar** 𐀓 85:

denar **TMB: Vinar** -ja m. NEM.: *Der Pfennig*

LAT.: *Nummus, obulus* **GS: Vinar** – a

germ. *Wienerpfenig*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja pravilna.

viner¹ [v'înr] členek

izraža nasprotje s prej povedanim;

vendar **TMB: Viner** LAT.: *yshi Vonder*

PRIMERJAJ: *vendar*¹

viner² [v'înr] (*vonder*) veznik

za izražanje primerjave s prej

povedanim; **vendar** prav tako **KG:**

Vonder, viner, vender 'doch gleichwohl'

(str. 98) PRIMERJAJ: *vendar*²

vinika [v'ínika] samostalnik ženskega spola

rastlina divja trta, latinsko *Vitis labrusca*

𐀓 610: vrsta grma **TMB: Vinika** -e fh.

NEM.: *Wilde Rebe* LAT.: *Labrusca*

viniti [v'íniti v'înem] nedovršni glagol

upogibati (?) 𐀓 581: premikati **GS: Svinz**

– a *Vinem*; quia flexibile est metallum.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vinó [v'íno] samostalnik srednjega spola

vinó 𐀓 661: alkoholna pijača **TMB: Vinu** -a

n. NEM.: *Der Wein* LAT.: *Vinum* **GS: Vinu** – lat.

vinum: germ. *Wein*: gr. οἶνος: Angl. &

Kero *Vin*: Suec. & infer. Sax. *Win*: Angl.

Wine: Chald. ܝܢܐ: hebr. יַיִן *jajin*, vinum.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna.

vinograd [v'ínograd] samostalnik moškega spola

vinograd 𐀓 319: kmetijsko zemljišče z

eno rastlinsko vrsto **TMB: Vinograd** -a m.

Siehe *Nograd* **ABC: Vinnograd** (1765, str. 19)

PRIMERJAJ: *nograd*

vinski [v'ínski] pridevnik

vinski **TMB: Vinske** -a -u NEM.: *Weinicht*

LAT.: *Vinofus*

vinta [v'înta] samostalnik ženskega spola

vitel 𐀓 192: priprava za navijanje **TMB:**

Vinta -e fh. NEM.: *Die Winde* LAT.: *Trochlea*

vintati [v'întati v'întam] nedovršni glagol

vteti vitel 𐀓 581: premikati **TMB: Vintam**

NEM.: *Aufwinden* LAT.: *Trochleam agere* **GS:**

Vintam – a *vyem*, & ideo orthographice

melius scribendum *Vyntam*: germ. *winden*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj

napačnih povezav ali trditev. **GS: Quinta**

– *gefticulatio a vintam, vyem, torquere,*

gefticulari. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

virh GLEJ: **viruh**

viruh [v'íruh] (*virh*) samostalnik moškega spola

1. kadilo 𐀓 645: snov, ki se uporablja v

krščanskih obredih

2. rastlina kopitnik, latinsko *Asarum*

europaeum 𐀓 617: vrsta zelike **TMB: Virh**

-a m. NEM.: 1. *Weyhrauch* 2. *Haselwurz*

LAT.: 1. Thus, incensum 2. Afarum **GS: Virh** – germ. *Weyhrauch*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

viseti [visěti visím] nedovršni glagol
1. viseti 𐌺434: biti v mirujočem stanju
2. biti odvisen 𐌺407: biti v medsebojnih odnosih **TMB: Visem; Visim; Věsim** visěti; vesěti NEM.: Hangen LAT.: Pendere **KG: Nej** viſſy, na komer otshe (str. 138) **ABC: sgol** famu od tebe viſim (1794, str. 12 s.)

visla [vīsla] vrsta psa (?) 𐌺989: vrsta kopenske domače živali **GS: Visla** – Hung. *Visla: Vorstehhund*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☉ Mišljeno je madžarsko *viszla* 'vižla, vrsta lovskega psa'.

visok [visōk] pridevnik
visok **TMB: Visok** -a -u NEM.: Hoch LAT.: Altus **KG: Viſok**, primernik *Vishe, Vikshe* 'Höher' (str. 41)

visokost [visokōst] samostalnik ženskega spola
višina 𐌺750: razsežnost **TMB: Visokuft** -e fh. NEM.: Die Höhe LAT.: Altitudo **KG: 'Einer Größe'** (k'Visokufti) (str. 93)

visokošolec [visokošōlēc] ali [visokošōlēc] samostalnik moškega spola
visokošolec, bogoslovec 𐌺956: učenec **TMB: Visokasholz** -a m. NEM.: Ein Theolog, Akademiker LAT.: Theologus, Academicus

višnja [vīšnja] samostalnik ženskega spola
drevo višnja, latinsko *Prunus cerasus*, ali *njegov plod* 𐌺606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: Vishna** -e fh. NEM.: Weichselkirsche LAT.: Duracinum **GS: Vishna** – Ital. *Vifciola*: Gall. *guifne, guigne*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

Višnja Gora [vīšnja góra] samostalniška zveza ženskega spola
dolenjsko mesto Višnja Gora 𐌺360: krajevno ime **KG: Tu mejftu se Vishnagorra**

imenuje 'die Stadt wird Weichselburg benamset' (str. 69)

višnjat [vīšnjat] pridevnik
temno rdeč, višnjev **TMB: Vishnat** -a -u NEM.: Dunkelroth LAT.: Subruber, rufus
 PRIMERJAJ: višnjev

višnjev [vīšnjeſ] pridevnik
modro rdeč, temno moder, temno vijoličasto rdeč **TMB: Vishnov** -a -u NEM.: Blauroth LAT.: Sublividus
 PRIMERJAJ: višnjat

viteski [vīteski] pridevnik
viteški, junaški **TMB: Wytéske** -a -u NEM.: Ritterlich LAT.: Equestris, hæroicus

vitez [vītez] (bitez) samostalnik moškega spola
vitez, junak 𐌺966: vojak **TMB: Wytés** -fa m. NEM.: Ein Ritter, Held LAT.: Eques, hæros **GS: Wytes** – Hung. *Vitez*. Bohem. *Witez*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

viti [vīti vījem] nedovršni glagol
viti 𐌺581: premikati **TMB: Vyem** vyti NEM.: Winden, aufwinden LAT.: Rotare, agglomerare **GS: Vyem** – lat. *vieo*; unde germ. *Finne*: lat. *pinnae piscium*. deductum afferit Poppowitsch: item *winden, die Wiede*: Suec. *wika* biegen, wickeln, krümmen: *wik* ajunt litus curvum. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. **GS: Klovzhizh** – a *vyem*: in super. germ. *Kleuel*: Inf. Sax. *Klouwen*, Angloſax. *Clowe, Clywe*. Angl. *Clew*. lat. *globus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vitje [vītje] samostalnik srednjega spola
kar je navito; navitje 𐌺681: stvar **TMB: Vytje** -a n. NEM.: Das Gewundene LAT.: Agglomeratum

vitra [vītra] samostalnik ženskega spola
šiba, vitra 𐌺600: del rastline **TMB: Vytra** -e fh. NEM.: Schwankenreiser LAT.: Vimen **GS: Vytra** – & fimiles voces a *Vyem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vitrih [vîtrih] samostalnik moškega spola
ponarejen ključ, vitrih 193: priprava za zapiranje **TMB: Vitreh** -a m. NEM.: Ein Dietrich LAT.: Clavis adulterina **GS: Vitreh** – fi deductum est a *vyem*, drehen, convenientus scribendum foret *vytreh*, quam *vitreh*; confonat tamen cum germ. *Dietrich*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

viža [vîža] samostalnik ženskega spola

1. način 435: miselni pojem
2. napev 250: pesem, ki se poje
3. jezikoslovje naklon 269: izraz **TMB: Viſha** -e fh. NEM.: 1. Die Art, Weise 2. Eine Arie LAT.: 1. Modus 2. Aria modulatio **GS: Viſha** – Suc. *wis*: Angl. *wife*: infer. Sax. *wies*: germ. *Weise*: Ital. *guifa*: Gall. *Guife*: quod vocabulum pariter in his idiomatibus pro modo, seu aria cantus ufurpatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Arten, oder Weisen (Viſhe) wie man eine Sache verrichtet, sind viererley (str. 54) **KG:** Na kajfeno viſho 'was gestalten' (str. 99) **KG:** Na uffē viſhe 'Auf alle weis' (str. 189)

vižar [vîžar] samostalnik moškega spola
upravitelj, ravnatelj 906: posvetni oblastnik **TMB: Viſhar** -ja m. NEM.: Ein Direktor LAT.: Director

vižati [vîžati] nedovršni glagol
voditi, vladati 461: biti oblastnik **TMB: Viſham** NEM.: Leiten, regieren LAT.: Dirigere, gubernare **GS: Viſham** – germ. *weisen*, leiten: Suc. *vife*, bellidux, quod confonat cum carniolico *Viſhar*, director. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

viženga [vîžəŋga] (vižinga) samostalnik ženskega spola
kotnik, tj. **priprava iz dveh pravkotno povezanih ravnih za določanje pravega kota v stavbarstvu ali mizarstvu** 139: orodje **TMB: Viſhəŋga** -e fh. NEM.: Das Normale LAT.: Norma © Oba prevedka sta večpomenska. Opredelevitev se opira na razumevanje iztočnice *norma* v

Vorenčevem slovarju, ki je tam prevedena opisno kot 'šydarska, ali zimpermanska mēra' in s sopomenkami 'šhnora, viſha, Winkelmoſ'.

vižinga GLEJ: **viženga**

vjer [vjēr] (vijer) samostalnik moškega spola
ptica postovka, latinsko *Falco tinnunculus* 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Vyer** -a m. NEM.: *Wannenweyhe* LAT.: *Tinnunculus* **GS: Vyer** – a *Vyem*; quia se in aere girat. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. © Primerjaj pri Pleteršniku *vîr* 'sova uharica, *Strix bubo*'. PRIMERJAJ: postojka

vjutro GLEJ: **jutro**¹

vklada GLEJ: **uklada**

vkladati GLEJ: **ukladati**

vkleniti [vklenīti vklēnem] (ukleniti) dovršni glagol

1. zakleniti 588: zapreti
2. vkleniti v okove 560: kaznovati **TMB: Uklēnem** NEM.: 1. Schliessen 2. in Eisen und Bande Schlagen LAT.: 2. Vincire, vinculis onerare

vklep [vklēp] (uklep) samostalnik moškega spola

1. zaklepanje 561: premikanje
2. okovi 145: priprava za kaznovanje hudodelcev **TMB: Uklep** -a m. NEM.: Die Schliessung LAT.: Vincitio

v kratkem [v krátkem] prislovna zveza **kmalu, v kratkem** **KG:** v'Kratkem 'in kurzen' (str. 93) **KG:** V'kratkem 'kürzlich' (str. 99)

vlačiti [vlačīti vláčim] nedovršni glagol

1. vlačiti 581: premikati
2. branati 277: obdelovati zemljo **TMB: Ulāzhem** -zhiti NEM.: 1. Ziehen 2. Eggen LAT.: 1. Trahere 2. Occare **GS: Ulāzhem** – ab *Uleze* quāfi per semitas ambulo: *Poulazhem* a gr. λαγαίνω, fodio: εὐλάκα, vomer. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Ulęzhem** – *ficut ulāzhem* a *præpofitione vu: & lęzhem* antiquo verbo: traho. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vlačuga [vlačúga] samostalnik ženskega spola

potepuhinja, vagabundinja 924: berač, potepuh **TMB: Ulazhûga** -e fh. NEM.: Herumfahrerinn LAT.: Ambubaja PRIMERJAJ: vlačugarica

vlačugar [vlačûgar] samostalnik moškega spola

potepuh, vagabund 924: berač, potepuh **TMB: Ulazhugar** -ja m. NEM.: Ein Vagabund LAT.: Vagabundus

vlačugarica [vlačûgarica] samostalnik ženskega spola

potepuhinja, vagabundinja 924: berač, potepuh **TMB: Ulazhugàrza** -e fh. Sieh. Ulazhuga PRIMERJAJ: vlačuga

vladati [vládati vládam] (ladati)

nedovršni glagol

vladati, voditi 461: biti oblastnik **TMB: Lâdam; Vâdam** NEM.: Regieren, leiten LAT.: Regere **GS: Ladam** – germ. *leiten*: Succ. *Lader*, palatium Principis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vladica [vládica] samostalnik ženskega spola

vladar 906: posvetni oblastnik **TMB: Uladiza** -e fh. NEM.: Ein Regent, Fürst LAT.: Princeps, moderator

vлага [vlága] samostalnik ženskega spola **vлага, vlažnost** 449: vodni naravni pojav **TMB: Ulâga** -e fh. NEM.: Die Feuchte, Nâße LAT.: Humor, humiditas **GS: Ulaga** – Trubero *mador, uvor*, Nâße: infer. Sax. *Flage*, hoc eft: dicke Regen, Donnerwolke. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vlak [vlâk] samostalnik moškega spola **1. vlačenje, vleka** 561: premikanje

2. vleka ribiške mreže 404: loviti ribe **TMB: Ulak** -a m. NEM.: Der Zug LAT.: Tractus, captura **GS: Ulâk** – germ. Sax. *Flacke*, rete piscatorum: *Flacker*, piscator marinus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vlakno GLEJ: lakno

vlastnik [vlastník] samostalnik moškega spola **svobodni kmet; baron** 952: človek glede na stan **TMB: Ulaftnik** -a m. NEM.: Ein Freyherr LAT.: Baro

vlažen [vlážan] pridevnik

vlažen **TMB: Vlafln** -a -u NEM.: Feucht, naß LAT.: Humidus

vleča [vléča] samostalnik ženskega spola **neka skupinska otroška igra** 753: otroška igra **TMB: Vlęzha** -e fh. NEM.: Ein Kinderspiel LAT.: Lufus promiscuus

vleči [vléči vléčem] (leči²) nedovršni glagol

vleči 581: premikati **TMB: Ulęzhem** ulęzhi NEM.: Ziehen LAT.: Trahere **GS: Ulęzhem** – *ficut ulāzhem* a *præpofitione vu: & lęzhem* antiquo verbo: traho. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Slāzhem** – ex *præpofitione is & lęzhem* (traho) germ. *ausziehen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vleči na daljo [vléči na dáljo]

nedovršna glagolska zveza

potovati v tujino 568: potovati **TMB: Ulęzhem Na dalo** NEM.: In die Ferne ziehen LAT.: Proficisci peregre

vljuden GLEJ: ljuden

vlokno GLEJ: lakno

vman [vmân] prislov

zaman **TMB: Umân** NEM.: Vergebens LAT.: Frustra, incassum PRIMERJAJ: zavman

vmes [vmêš] prislov

vmes **KG: Med tempelnam, inu Oltarjem** je

v'mejs stal 'er stunde mitten zwischen dem Tempel, und Altar' (str. 85)

vmesek [vmêšək] samostalnik moškega spola
posredovanje (?) № 77: dejanje, delo **TMB:**
Umejsk -a m. NEM.: *Das Mittel* LAT.: *Medium*
⊕ Nemški in latinski prevedek sta
večpomenska. Poleg prvotnega pomena
'sredina' latinski pomeni tudi 'javnost'
(srednjeveško latinsko tudi 'sodišče' in
'argument'), nemški pa tudi 'posredova-
nje' in 'sredstvo'. PRIMERJAJ: brez vmeska; z
vmeskom

vmesgnati [vmêš gnáti] nedovršni glagol
gnati vmes № 589: gnati **KG:** v' mejsgnati
'Dazwischentreiben' (str. 125)

vmes postavljena beseda [vmêš
postâvljena besêda] samostalniška zveza
ženskega spola
jezikoslovje **medmet** № 269: jezikoslovni
izraz **KG:** od v' mejs poftavlnehh beffedy 'von
den Zwischenwörten' (str. 95)

vnamljati se [vnámljati se vnámlja
se] nedovršni glagol
začenjati goreti, vnemati se № 486:
zagoreti **KG:** se unema, unamla 'es fangt
an Feuer zu fangen' (str. 121) PRIMERJAJ:
vnemati se; vnemati se; vneti se

vnamljiv [vnámljív] pridevnik
gorljiv TMB: Unamliv -a -u NEM.: *Brennbar*
LAT.: *Inflammabilis*

vnanji GLEJ: **vunanji**

vnemati se [vnêmati se vnêma se]
nedovršni glagol
začenjati goreti, vnemati se № 486:
zagoreti **KG:** se unema, unamla 'es fangt
an Feuer zu fangen' (str. 121) PRIMERJAJ:
vnamljati se; vneti se

vnet [vnêt] pridevnik
zardel ABC: Ter vnețe fa liza vfe (1794, str. 29)

vneti se [vnêti se vnámem se] dovršni glagol
začeti goreti, vneti se № 486: zagoreti

TMB: Unámem unęti se NEM.: Entflammen
LAT.: *Succendere* **GS: Unamem** – ab exoleta
Namem. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. **GS: Amém** – ubera
præbere proli. *Amém* vero simplex exolevit
a lat. *emo*, unde germ. fuum *nehmen* habent;
jam in compositis ulfurpatur tantum, ut
unámem, posnámem, &c. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** se unema,
unamla 'es fangt an Feuer zu fangen' (str. 121)
PRIMERJAJ: vnamljati se; vnemati se

vnetje [vnêtje] samostalnik srednjega spola
vnetje, tj. bolezensko stanje, pri katerem
je del telesa vroč № 17: bolezen **TMB:**
Unętje -a n. NEM.: *Die Entzündung* LAT.:
Inflammatio

v noter [v nōtər] prislovna zveza
noter KG: v' noter 'hereinwerts' (str. 91)

vnovič GLEJ: **novič**

vnučič [vnúčič] (nučič) samostalnik
moškega spola
vnuk, vnuček № 950: sorodnik ipd. **TMB:**
Nuzhèzh -a m. Siehe **Nuk ABC:** *Nuzhizh*
(1794, str. 7) PRIMERJAJ: vnuk

vnuk [vnük vnúka] (nuk) samostalnik
moškega spola
vnuk № 950: sorodnik ipd. **TMB: Nuk; Unûk**
-a m. NEM.: *Der Enkel* LAT.: *Nepos* **GS: Nuk**
– Hung. *Onoka*. Razlaga vsebuje zelo malo
povednega. **GS: Unuk** – quod *Nuk*: Hung.
unoka. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
PRIMERJAJ: vnučič; vnukinja

vnukinja [vnúkinja] (nukinja)
samostalnik ženskega spola
vnukinja № 950: sorodnik ipd. **TMB: Nukèna**
-e fh. NEM.: *Die Enkelinn* LAT.: *Neptis*
PRIMERJAJ: vnuk

voda [vóda] samostalnik ženskega spola
voda № 662: voda **TMB: Vóda** -e fh. NEM.:
Das Wasser LAT.: *Aqua* **GS: Voda** – Phrygibus
Béδv, aquam fonat: lat. *unda*: Suec. *wat*:

infer. germ. *Water*: Angl. *waeter*: germ. *Wasser*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-koslovja pravilna.

Vodan [vodân] samostalnik moškega spola
bog voda, Neptun №349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:**
Vodân -a m. NEM.: *Wassergott* LAT.: *Neptunus*

vodarna [vodárna] samostalnik ženskega spola
vodni stolp, tj. **stolp, s katerega je voda napeljana v mesto** №792: zgradba za vodo **KG:** *Vodarna 'Wasserthurm, woraus das Wasser in die Stadt geleitet wird'* (str. 119)

vodeb [vodëb] samostalnik moškega spola koroško **ptica smrdokavra**, latinsko *Upupa epops* №999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS:** *Deb – Croatis Upupa: Carniolis odab, otap per Prothefin: Vindis vodeb per novam Prothefin*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ: *adofs; deb; odab; otap; smrdokavra*

voden¹ [vódan] (vodni) pridevnik
ki je v zvezi z vodo; **voden** **TMB:** *Vódn* -a -u NEM.: *Des Wassers* LAT.: *Aquæ, aquaticus*

voden² [vodêñ] pridevnik
ki vsebuje veliko vode; **voden** **TMB:** *Vodên* -a -u NEM.: *Wässericht* LAT.: *Aqveus*

vodenica [vodeníca] samostalnik ženskega spola
vodenica, tj. bolezensko nabiranje tekočine v tkivih ali telesnih votlinah №17: bolezen **TMB:** *Vodéniza* -e fh. NEM.: *Die Wassersucht* LAT.: *Hydropifis*

vodeničen [vodeníčən] pridevnik
ki ima vodenico; **vodeničen** **TMB:** *Vodenizhn* -a -u NEM.: *Wassersüchtig* LAT.: *Hydropicus*

voder GLEJ: **goder**

vodica¹ [vodíca] samostalnik ženskega spola
potok, rečica №340: voda ali z vodo povezan kraj **TMB:** *Vodiza* -e fh. NEM.: *Das Wässerchen* LAT.: *Rivus*

vodica² [?] samostalnik ženskega spola
ribiška vrvica №157: pripomoček za ribolov **TMB:** *Vodiza* -e fh. NEM.: *Fischerschnur* LAT.: *Funiculus piscatorum* ☉ Beseda, ki je v TMB obravnavana kot drugi pomen enakopi-snice s prvim pomenom 'potok, rečica', je iz drugih virov znana kot *vódica*, pomeni pa 'trnek'. Zaradi odklona v pomenu in neupoštevanja naglasne razlike se zdi verjetno, da Pohlin besede ni poznal iz živega govora.

vodilnica [vodîŋnica] samostalnik ženskega spola
jermen za vodenje živali; povodec №255: živalska oprava **TMB:** *Vodivněza* -e fh. NEM.: *Die Weisebänder* LAT.: *Balteus deductorius*

voditi [vodíti vódim] nedovršni glagol
voditi №589: gnati **TMB:** *Vódem voditi* NEM.: *Führen* LAT.: *Ducere* **KG:** *Vodem, -dil, -jen, -dit 'leithen'* (str. 111)

vodni GLEJ: **voden¹**

vodnik [vodník] samostalnik moškega spola
kdor vodi popotnike po njim neznanem ozemlju; vodnik, vodič №850: kdor se ukvarja s prevozníštvom, tovorništvom, potovanjem **TMB:** *Vodnik* -a m. NEM.: *Wegweiser* LAT.: *Dux, comes viæ* PRIMERJAJ: *vojančan*

vodonos [vodonòs] samostalnik moškega spola
posoda za vodo, škaf (?) №241: posoda za vodo **ABC:** *Vodanos* (1765, str. 19)

vodopivec [vodopîvəc] samostalnik moškega spola
kdor ne pije alkohola; abstinent №821: človek **TMB:** *Vodopyvz* -a m. NEM.: *Wasser-trinker* LAT.: *Abstemius*

vodri GLEJ: **odri**

vofer GLEJ: **ofer**

vogel [vôgəu] samostalnik moškega spola
ogel, vogal №777: del zgradbe **TMB:** *Vôgl* -a m. NEM.: *Eine Ecke* LAT.: *Angulus*

voglat [voglät] pridevnik
oglat, voglat **TMB: Voglät -a -u** NEM.:
Eckicht LAT.: *Angularis* PRIMERJAJ: voglen

voglen [voglên (?)] pridevnik
oglat, voglat **TMB: Voglén -a -u** NEM.:
Eckicht LAT.: *Angularis* PRIMERJAJ: voglat

voglenik [voglênik] samostalnik moškega spola
na vogal izklesan kamen, ki je nameščen
na hišni ogel; vogal №777: del zgradbe
TMB: Voglênk -a m. NEM.: *Der Eckstein* LAT.:
Lapis angularis

vohati [vôhati] nedovršni glagol
vohati, duhati №766: vohati **TMB: Voham**
NEM.: *Rüchen* LAT.: *Odorare, olfacere*

vohon [vohôn] samostalnik moškega spola
pes, ki sledi divjad; slednik №989: vrsta
kopenske domače živali **TMB: Vohôn -a m.**
NEM.: *Spürhund* LAT.: *Canis odorator*

voja GLEJ: oja¹

vojančan [vojânčan] samostalnik moškega spola
kdor vodi popotnike po njim neznanem
ozemlju; vodnik, vodič №850: kdor se
ukvarja s prevozništvom, tovorništvom,
potovanjem **TMB: Vojânzhan -a m.** Sieh.
Vodnik

vojar¹ [vojár] samostalnik moškega spola
vladar №906: posvetni oblastnik **TMB:**
Vojár -a m. NEM.: *Ein Herrscher* LAT.: *Rector*
PRIMERJAJ: vojarnik

Vojar² [vojár] samostalnik moškega spola
Bavarec №355: pripadnik ljudstva **KG:**
Bayerlingen *Vojarji die Feldfürsten* (str. 7)

vojaren [vojárən] pridevnik
vladajoč **TMB: Vojarn -a -u** NEM.:
Herrschend LAT.: *Regens* PRIMERJAJ: vojarski

vojariti [vojáriti vojárim] nedovršni glagol
vladati №461: biti oblastnik **TMB: Vojarèm**
vojariti NEM.: *Herrschen* LAT.: *Regere, dirigere*

vojarnik [vojárnik] samostalnik moškega spola
vladar №906: posvetni oblastnik **TMB:**
Vojarnèk -a m. Siehe *Vojar* PRIMERJAJ: vojar¹

vojarski [vojárski] pridevnik
vladajoč (?), vladarski **TMB: Vojárske -a -u**
Siehe *Vojarn* PRIMERJAJ: vojaren

vojda [?] samostalnik moškega spola
vodja №906: posvetni oblastnik **GS: Vajvoda**
– *Carnioli ajunt: alii Slavi Vojvoda a Vojska*
& *vôdem duco, quafi Vojda ene vojske, quod*
coincidit cum latino Belli dux: germ. Herzog.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. PRIMERJAJ: vajvoda

vojdišče [võjdišče] ali [võjdišče]
samostalnik srednjega spola
pokrita pot v vrtu ali ob hiši za
sprehode №777: del zgradbe **TMB:**
Vojdêshe -a n. NEM.: *Spaziergang* LAT.:
Ambulacrum PRIMERJAJ: gangič; gank;
hodin; hodišče; krpt

vojlčigar [võjlcigar] ali [võjlcigar]
samostalnik moškega spola
kdor umrlega pripravi za pogreb №848:
pogrebnik **TMB: Vojlžegar -ja m.** NEM.: *Lei-*
chenbesorger LAT.: *Conditor defunctorum*

vojlibar GLEJ: oljbar

vojnice GLEJ: ojnice

vojniki GLEJ: ojniki

vojska [vójska] samostalnik ženskega spola
1. armada, vojska №967: skupina vojakov
2. vojna №458: vojaško dejanje **TMB:**
Vojska -e fh. NEM.: 1. *Armee* 2. *Krieg* LAT.: 1.
Exercitus 2. *Bellum* **KG:** bosh umerl na vojski
(str. 172) PRIMERJAJ: črna vojska

vojska črna GLEJ: črna vojska

vojskovati se [vojskováti se
vojskûjem se] nedovršni glagol
vojskovati se №418: izvajati vojaško
dejanje **KG:** *Vojskuj se fa duhhello* (str. 187)

vojster GLEJ: oster

vojščak [vojščák] samostalnik moškega spola
vojak, vojščak 𐰇966: vojak **TMB: Vojshák**
 -a m. NEM.: Ein Kriegsheld LAT.: Athleta
ABC: Vojfhak (1765, str. 19)

vojvod GLEJ: vajvod

vojvoda GLEJ: vajvoda

vojvodstvo GLEJ: vajvodstvo

vol¹ [vòu] samostalnik moškega spola
skopljen samec goveda; vol 𐰇989: vrsta
 kopenske domače živali **TMB: Vól** -a m.
 NEM.: Ochs LAT.: Bos **GS: Vol** – Holl. *Bolle*:
 germ. *Bulle*, taurus. Unde *Volařha* pro
Borařha. /.../ Razlaga je s staliřča današnjega
 jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: govedo

vol² GLEJ: ol

volar¹ [volár] samostalnik moškega spola
rejec goveda 𐰇891: kmet **TMB: Volár** -ja m.
 NEM.: Ochsenhändler LAT.: Boarius, bubulcus

volar² GLEJ: olar

volarija GLEJ: olarija

volčaj [voučáj] samostalnik moškega spola
jajčnik (?) 𐰇977: del ženske ali živalske
 samice **TMB: Vovzhaj** -a m. NEM.: Eysterstock
 LAT.: Glandula ☉ Nemški prevedek pomeni
 samo 'jajčnik', novolat. samo 'žleza'.
 Besedo v pomenu 'jajčnik' po Jarniku
 navaja tudi Pleteršnik.

volčič [vóučič] samostalnik moškega spola
dleto 𐰇180: orodje za rezanje, sekanje
TMB: Vovzhèh -a m. NEM.: Das Meisel
 LAT.: Cæftrum PRIMERJAJ: ovčič

volčji [vóuči] pridevnik
volčji **TMB: Vovzhje** -a -u NEM.: Vom Wolfe
 LAT.: Lupinus

Volga [?] samostalnik ženskega spola
ruska reka Volga 𐰇362: vodno ime **GS:**
Vol – /.../ *Vol* vero cerevifia derivatum est

a *Vol* medula grani tritice; unde *Volufia*
 & *Voluta* Dea, & tot Slavicorum locorum
 nomina *Volhinia*, *Volga*, *Volgaria* &c. etiam
Wolgaft. Razlaga je s staliřča današnjega
 jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: ol; vol²

Volgarija [Volgārija] samostalnik
 ženskega spola

pokrajina Bolgarija na južnem Balkanu
 𐰇358: ime dežele **GS: Vol** – /.../ *Vol* vero
 cerevifia derivatum est a *Vol* medula grani
 tritice; unde *Volufia* & *Voluta* Dea, & tot
 Slavicorum locorum nomina *Volhinia*, *Volga*,
Volgaria &c. etiam *Wolgaft*. Razlaga je s
 staliřča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: Bulgarin; ol; vol²

volgast GLEJ: bolugast

Volhinija [Volhíniya] samostalnik
 ženskega spola

Volhinija, tj. vzhodnoevropska
 zgodovinska pokrajina južno od Polesja
 𐰇358: ime dežele **GS: Vol** – /.../ *Vol* vero
 cerevifia derivatum est a *Vol* medula grani
 tritice; unde *Volufia* & *Voluta* Dea, & tot
 Slavicorum locorum nomina *Volhinia*, *Volga*,
Volgaria &c. etiam *Wolgaft*. Razlaga je s
 staliřča današnjega jezikoslovja napačna.
 ☉ Poljsko *Wołyń*, ukrajinsko *Volynь*.
 PRIMERJAJ: ol; vol²

voliti¹ [volíti vólim] nedovršni (?) glagol
soglašati, privoliti 𐰇410: soglašati **TMB:**
Vôlem voliti NEM.: Einwilligen LAT.: Confentire

voliti² [volíti volím] nedovršni glagol
voliti, izbirati 𐰇126: izbirati **TMB: Volim**
 voliti NEM.: Erwählen LAT.: Eligere **KG: Voliti**,
 -lil, -len, -liti 'wählen' (str. 111)

volja [vólja] samostalnik ženskega spola
1. volja 𐰇435: miselni pojem
2. glas pri volitvah 𐰇462: beseda s
 pomenom 'oblast' **TMB: Vôla** -e fh. NEM.:
 1. Der Willen 2. Stimme LAT.: 1. Voluntas 2.
 Suffragium **GS: Vôla** – germ. *Wille*: Angl.
Wil: Anglof. *Wylla*: gr. βουλή, lat. *voluntas*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: pri volji

voljan [voljân] pridevnik

voljen, tj. ki ima voljo, je pripravljen za kaj **KG**: Volan 'willig' (str. 38) **KG**: de se ušlakemu pomagati; nobenemu škodovati volán (str. 142) PRIMERJAJ: voljen

voljbar GLEJ: oljbar

volje GLEJ: olje

voljebar GLEJ: oljbar

voljen [vóljən] pridevnik

voljen, tj. ki ima voljo, je pripravljen za kaj **TMB**: Volne -a -u NEM.: Willig LAT.: Voluntarius, lubens PRIMERJAJ: voljan

voljika GLEJ: oljika

voljnat GLEJ: oljnat

voljnjak GLEJ: uljnjak

voljno [vóljno] prislov

z dobro voljo **ABC**: to dobro nifim vfelej rad, inu vólnu šturil (1794, str. 16)

volk [vôuk] samostalnik moškega spola

žival volk, latinsko *Canis lupus* №985: vrsta kopenske divje živali **TMB**: Vovk -a m. NEM.: Der Wolf LAT.: Lupus **GS**: Vovk – lat. *lupus*; germ. *Wolf*; Suec. *Vlf*; Alban. *Vllk*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

volna [vóuna] samostalnik ženskega spola

volna №665: tekstilna surovina **TMB**: Vovna -e fh. NEM.: Die Wolle LAT.: Lana **GS**: Vovna – ab *ovn*, *v* præfixo; germ. *Wolle*; lat. *lana*; huc pertinet lat. *Vellus*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

volnar [vounár] samostalnik moškega spola **trgovec z volno** №959: trgovec **TMB**: Vovnâr -ja m. NEM.: Wollkrämmer LAT.: Lanarius

volnat [vôunat] pridevnik

volnen **TMB**: Vovnat -a -u NEM.: Von der Wolle LAT.: Laneus

volovice¹ [volóvice] množinski

samostalnik ženskega spola **staja za vole** №798: domovanje kopenske domače živali **TMB**: Vólôvze fh. NEM.: Ochsenstand LAT.: Boviarium

volovice² GLEJ: olovice

volovski [volóvski] pridevnik

volovski, goveji **TMB**: Volovske -a -u NEM.: Vom Ochse LAT.: Bovinus, bubulus

volovski jezik [volóvski jézik] samo-

stalniška zveza moškega spola **rastlina volovski jezik**, latinsko *Anchusa officinalis* №617: vrsta zelike **TMB**: Volovske Jefik NEM.: Ochsenzunge LAT.: Anchufa, bugloffum

volša GLEJ: olša

volugast GLEJ: bolugast

vonda GLEJ: venda

vonder GLEJ: vendar¹; viner¹

vonič [vonič (?)] samostalnik moškega spola

ptica krivokljun, latinsko *Loxia curvirostra* №999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **GS**: Vonizh – germ. *Grünitz*; infer. Sax. *Schwunitz*, *Wohnitz*; Dan. *Evenske*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

vopica GLEJ: opica

vor [vôr] samostalnik moškega spola

splav, tj. plovilo iz brun №594: ladja **TMB**: Vôr -a m. NEM.: Ein Floß LAT.: Rates PRIMERJAJ: matač

vorenga GLEJ: orenga

voringa GLEJ: orenga

vorlica GLEJ: orlica

vosa GLEJ: **osa**¹

vosek [vôṣək] samostalnik moškega spola
vosek № 257: čebelji izdelek **TMB: Vôsk -a**
 m. NEM.: Das Wachs LAT.: Cera

vosimek GLEJ: **osinjek**

vosinat GLEJ: **osinat**

vosinjek GLEJ: **osinjek**

voster GLEJ: **oster**

voš [vôš vošî] samostalnik ženskega spola
kača gož, latinsko *Natrix natrix* № 997: vrsta
 plazilca ali druge golazni **TMB: Vôsh -y fh.**
 NEM.: Eine Unke LAT.: Boa PRIMERJAJ: guš

voša GLEJ: **olša**

voščen¹ [voščēn] pridevnik
narejen iz voska; voščen TMB: Voshēn -a
 -u NEM.: Wachsen LAT.: Cereus **GS: Voshēn – a**
Vosk non Visk ficut communiter enuntiat: aliis
tamen ommiffō v, osk: germ. per fuum w pro
vWachs effecerunt: Suc. & Angl. wax. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

voščen² [voščēn] pridevnik
ugoden, naklonjen TMB: Voshn -a -u NEM.:
 Günstig LAT.: Favorabilis PRIMERJAJ: voščljiv

voščilo [voščílo] samostalnik srednjega spola
voščilo, tj. izraz, s katerim se vošči
 № 494: beseda **TMB: Voshilu -a n.** NEM.: die
 Glückwünschung LAT.: Aggratulation

voščiti [voščíti vōščim] dovršni in
 nedovršni glagol
želeti, voščiti, čestitati № 69: želeti
TMB: Vôshem voshiti NEM.: Wünschen
 LAT.: Optare, gratulari

voščljiv [voščljív] pridevnik
ugoden, naklonjen TMB: Voshliv -a -u
 NEM.: Günstig LAT.: Favorabilis PRIMERJAJ:
 voščen²

vošupnik GLEJ: **ošupnik**

votek [vōtək] samostalnik moškega spola
nit, ki se pri tkanju vtke prečno med
podolžne niti; votek № 247: blago ali usnje
TMB: Vôtk -a m. NEM.: Der Eintrag LAT.: Stamen

votel [vōtəu] pridevnik
votel TMB: Votl -a -u NEM.: Hohl LAT.:
 Cavus **GS: Votle – germ. hohl: Angl. hollow**
convenit cum gr. κοίλος: lat. cœlum; quod
concavum orbem circumdat. Ital. Vuoto
callus ut nux. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja napačna.

votlina [votlína] samostalnik ženskega spola
votlina, podzemna jama № 339: jama
TMB: Votlina -e fh. NEM.: Eine Höhle
 LAT.: Cavitas

votliti [votlíti votlím] nedovršni glagol
delati kaj votlo; votliti № 675: spreminjati
 obliko **TMB: Votlēm votliti** NEM.: Hohlen
 LAT.: Cavare

VOZ [vōz vozâ] samostalnik moškega spola
voz № 591: voz **TMB: Vos -fâ m.** NEM.: Der
 Wagen LAT.: Currus **KG: Vus ‘Wagen’**
 (str. 129)

vozduh [vozduh] samostalnik moškega
 spola
zrak № 647: plinasta snov **TMB: Vofdûh -a**
 m. NEM.: Die Luft LAT.: Aer, respiratio

vozek GLEJ: **ozek**

vozel [vózəu] samostalnik moškega spola
vozel № 127: izdelek **TMB: Vófl -a m.** NEM.:
 Der Knopf LAT.: Nodus

voziček [vozîčək] (vožiček) samostalnik
 moškega spola
majhen voz; voziček № 591: voz **TMB:**
Vofhizhk -a m. NEM.: Ein Wägchen LAT.:
 Vehiculum

voziti [vozíti vózim] nedovršni glagol
voziti № 573: voziti **TMB: Vófem volíti**
 NEM.: Am Wagen führen LAT.: Vehere

vozkota GLEJ: **ozkota**

vozlät [vozlät] pridevnik

ki ima vozle; **vozlät** TMB: **Voflät -a -u**

NEM.: Knöpficht LAT.: Nodofus

vozlät [vozlät vozläm] nedovršni glagol

1. **vezati z vezjo, vrvjo** ¶755: vezati

2. **vozlät** ¶755: vezati TMB: **Vofläm**

NEM.: Knüpfen LAT.: Ligare, innodare

voznija [voznija] samostalnik ženskega

spola

pravila, predpisi o vožnji, prometu

¶208: pravni pisni izdelek TMB: **Vofnya**

-e fh. NEM.: Fuhrrecht LAT.: Jus aurigandi

PRIMERJAJ: vozništvo

voznik [voznik] samostalnik moškega spola

voznik ¶850: kdor se ukvarja s prevozništvom, tovorništvom, potovanjem

TMB: **Vofnik -a m.** NEM.: Der Fuhrmann

LAT.: Auriga

voznina [voznina] samostalnik ženskega spola

plačilo za vožnjo; voznina ¶74: voznina

TMB: **Vofnina -e fh.** NEM.: Der Fuhrlohn

LAT.: Vectura

voznništvo [voznništvo] samostalnik

srednjega spola

pravila, predpisi o vožnji, prometu

¶208: pravni pisni izdelek TMB: **Vofnishtvu**

-a n. NEM.: Fuhrrecht LAT.: Jus aurigandi

PRIMERJAJ: voznija

vožiček GLEJ: **voziček**

vožnja [vožnja] samostalnik ženskega spola

vožnja ¶568: potovanje, pot TMB: **Vófhna**

-e fh. NEM.: Führwerk LAT.: Aurigatio

vpeljati [vpeljati] dovršni glagol

seznaniti koga s čim; vpeljati ¶124:

poučevati ABC: **našs ne upeli v'skufhnavo** (1789, str. 22)

vpiti [vpiti vpîjem] nedovršni glagol

vpiti, kričati ¶487: oddajati glasove

TMB: **Upyem upyti** NEM.: Schreyen LAT.: Clamare

GS: **Upyem** – Hebr. **הפף** *Paa* clamavit: chald.

הפף *Pea* clamavit, balavit de ovibus **הפף**

Peija, clamor, balatus. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna.

vpitje [vpitje] samostalnik srednjega spola

vpitje, kričanje ¶487: oglašanje TMB:

Upytje -a n. NEM.: Das Geschrey LAT.: Clamor

vprek [vprêk] prislov

na oni strani, prek TMB: **V' prejk**

NEM.: Jenseits LAT.: Ultra

vračati [vrâčati vrâčam] nedovršni glagol

vračati, zavračati, tj. delati, da pride

kdo na mesto, od koder je prišel ¶589:

gnati TMB: **Urâzham** NEM.: Zurückweisen

LAT.: Repellere GS: **Urazham** – ex antiquo

Razham. Razlaga je s stališča današnjega jezi-

koslovja napačna. PRIMERJAJ: račati; vrniti

vrag [vrâg vrâga] samostalnik moškega spola

hudi duh, hudič vrag ¶93: človekoliko

krščansko duhovno bitje TMB: **Urâg -a**

m. NEM.: Böser Geist LAT.: Cacodæmon

GS: **Urâg** – a gr. **ῥάγᾱ**, vis impetus Anglof.

Wrace vindicta: Suec. *wraeka*, rächen: Holl.

wrok, Groll. Island. *Rogr*, lettuce *Raggana*:

Perf. *Rachg*, iracundus, & Kobolt, Teufel. Ex

hac radice provenit *urâfsha* &c. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

GS: **Sovrash** – a *urag* adjective *urafhne*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja

pravilna. KG: **Urah** 'böser Geist' (str. 24)

vrag mene vzemi [vrâg méne

vzémî] medmetna zveza

izraža podkrepitev trditve KG: **urah, lude**

mene ufemi 'der Teufel hol mich' (str. 93)

vran [vrân] samostalnik moškega spola

ptica krokar, latinsko *Corvus corax* ¶999:

vrsta divje ptice ali druge zračne živali

TMB: **Urân -a m.** yshi Orl PRIMERJAJ: orel

vrana [vrána] samostalnik ženskega spola

ptica (siva) vrana, latinsko *Corvus cornix*

▮ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne živali **TMB: Urana -e** fh. NEM.: Eine Krähe
LAT.: Cornix

vranica [vránica] samostalnik ženskega spola
vranica, tj. organ v levem zgornjem delu
trebušne votline med želodcem in rebri
▮ 972: del človeka ali živali **TMB: Uranèza -e**
fh. NEM.: Die Milz LAT.: Splen

vrašтво [vráštvo] samostalnik srednjega spola
ugovor proti sklenjenemu dogovoru,
latinsko *exceptio pacti (?)* ▮ 556: pravni
izraz **TMB: Urashtvu -a** n. NEM.: Widerpakt
LAT.: Contrapactum ☉ Pomensko nejasna
beseda. Nemške besede *Widerpakt* in
latinske *contrapactum* dostopni viri ne
navajajo. Le v Gutschmannovem slovarju
je v nemško-slovenskem delu *Widerpakt*
prevedeno kot *vrashtvu, prutisprava* in
prutna savesa, pogodba, v slovensko-nem-
škem delu pa je *vrashtvu* prevedeno kot
'Widerpakt' in 'Widergift', tj. 'protistrup'.
Katja Škrubej, ustno, navaja možnost, da
bi beseda pomenila to, kar je v rimskem
pravu 'exceptio pacti', namreč ugovor
proti pravno neobvezujočemu dogovoru.

vrat [vrât vratû] samostalnik moškega spola
vrat ▮ 972: del človeka ali živali **TMB:**
Urât -ú m. NEM.: Der Hals LAT.: Collum
GS: Uratizh – ab urat. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** roditelj
ednine **Uratú** (str. 27)

vrata [vráta] samostalnik ženskega spola
vrata ▮ 223: stavbno pohištvo **TMB: Urata**
-e fh. NEM.: Das Thor, die Thür LAT.: Porta **GS:**
Urâta – lat. obturata porta, quafi obt urata
perforata, u, & o affinibus permutatis, ut in
germ. Nadelöhr, Loch. Sic & Urat, guttur
quafi porta, per quam cibi ingrediuntur,
ad stomachum. Unde. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

vratar [vratár] samostalnik moškega spola
čuvaj vrat; vratar, portir ▮ 871:

uslužbenec **TMB: Uratâr -ja** m. NEM.:
Thürhüter LAT.: Portenarius

vratariti [vratáriti vratârim] nedovršni
glagol

odpirati in zapirati vrata ▮ 871: delati kot
služabnik **TMB: Uratârem -riti** NEM.: Auf,
und zu machen LAT.: Aperitare portam

vratič [vratič] samostalnik moškega spola
rastlina vratič, latinsko *Tanacetum vulgare*
▮ 617: vrsta zelike **TMB: Uratizh -a** m. NEM.:
Reinfahrenkraut LAT.: *Tanacetum* **GS: Uratizh**
– ab urat. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: abrača;
abrata; abratič; amarak; režimbaba

vražja [vráža] samostalnik ženskega spola
čarovništvo, magija ▮ 88: nekrščanske
duhovne reči **TMB: Urâfha -e** fh. NEM.:
Schwarzkunst LAT.: *Ars magica* **GS: Urâg**
– a gr. ῥάγᾱ, vis impetus Anglof. *Wrace*
vindicta: Suec. wraeka, rächen: Holl. wrok,
Groll. Island. Rogr, lettice Raggana: Perf.
Rachg, iracundus, & Kobolt, Teufel. Ex
hac radice provenit urâfha &c. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vražen [vrážøn] (vražni) pridevnik
vražji, hudičev **GS: Sovrash – a urag**
adjective *urafhne*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

vražiti [vrážití vrážim] nedovršni glagol
1. škodovati ▮ 627: poslabševati, zatirati
2. poškodovati, raniti ▮ 919: raniti, slabiti
TMB: Urafhem urafhiti NEM.: 1. Schaden
2. Verletzen LAT.: 1. Nocere 2. Lædere
GS: Rafhen – Razhohe ejusdem radicis:
urafhem, lædo; quia ad transfigendum olim
in ufu erant bellantibus. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

vražji [vrážji] pridevnik
vražji, hudičev **KG: O te urafhje fhvale!**
(str. 148)

vražni GLEJ: vražen

vrba [vr̩ba] samostalnik ženskega spola
drevo vrba, latinsko *Salix* № 605: drevesna
 vrsta **TMB: Vèrba -e fh.** NEM.: *Eine Weyde*
 LAT.: *Salix* **GS: Verba – germ. Felber.** Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vrbjje [vr̩bje] samostalnik srednjega spola
vrbov gozd; vrbje № 317: rastišče dreves
KG: Vèrbje, Jevshje, Jedlovje, Gaberje,
Bukovje, Bèrfje 'Felder-, Erlen-, Feldzypres-
 sen, Hagbuchen-, Buchen-, Birkenbäumer-
 reihe' (str. 120)

vrč [vr̩č] samostalnik moškega spola
vrč № 239: posoda za pijačo **TMB: Verzh -a**
 m. NEM.: *Der Krug* LAT.: *Amphora, hydria*

vrčin [vr̩čîn] samostalnik moškega spola
velik vrč № 239: posoda za pijačo
TMB: Verzhin -a m. NEM.: *Ein Großer Krug*
 LAT.: *Urna, urceus* PRIMERJAJ: vrčon

vrčon [vr̩čõn] samostalnik moškega spola
velik vrč № 239: posoda za pijačo
TMB: Verzhôn -a m. NEM.: *Ein Großer Krug*
 LAT.: *Urna, urceus* PRIMERJAJ: vrčin

vrdeti [vr̩dèti vrdím] nedovršni glagol
skrbeti za, oskrbovati № 116: dajati hrano,
 pijačo **TMB: Vèrdim** NEM.: *Pflegen* LAT.:
Curare, administrare PRIMERJAJ: vrdevati

vrdevati [vr̩dèvati vrdévam] nedovršni
 glagol
skrbeti za, oskrbovati № 116: dajati hrano,
 pijačo **TMB: Verđevam** NEM.: *Pflegen* LAT.:
Curare, administrare PRIMERJAJ: vrditi

vrđiti [vr̩diti vrdím] nedovršni glagol
skrbeti za, oskrbovati № 116: dajati hrano,
 pijačo **TMB: Vèrdim** NEM.: *Pflegen* LAT.:
Curare, administrare PRIMERJAJ: vrdevati

vreca GLEJ: **vreča**

vreča [vr̩čča] (**vreca**) samostalnik ženskega
 spola
vreča № 243: vreča ali torba **TMB: Urejza -e**
 fh. NEM.: *Ein langer Sack* LAT.: *Saccus*

vreči [vr̩čči vr̩žem] dovršni glagol
1. vreči № 433: metati
2. v obliki 3. osebe ednine doseči vrednost,
kot jo izraža določilo; znesti № 734: imeti
 ceno **TMB: Vèrflém urežhi** NEM.: *Werfen*
 LAT.: *Jacere* **KG: Kaj fnese (verfhe) 'Was**
machts Herr Wirth.' (str. 191)

vred¹ [vr̩d vredû] samostalnik moškega spola
(podkožni) tvor, otekline, furunkel,
karbunkel № 35: oboleli del človeka **TMB:**
Uréd -ú m. NEM.: *Das Unterwachsen* LAT.:
Spillitas camis **GS: Ured – gr. ἐρεθω, irritō.**
 Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
 napačna.

vred² [vr̩d] prislov
skupaj, vred **KG: V'red 'mitsam', S'tabo**
v'red 'mit dir' (str. 93) **KG: S'njim v'red**
poredn (str. 136)

vreden [vr̩dèdn] pridevnik
častitljiv, častivreden **TMB: Urèdn -a -u**
 NEM.: *Würdig* LAT.: *Dignus* **GS: Urèdn – germ.**
præfixa litera familiari w, würdig. Razlaga je
 s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vrediti se [vr̩diti se vrdím se]
 nedovršni glagol
dobivati (podkožne) tvore, bule № 17:
 boleti, bolehati **TMB: Uredim se** NEM.: *Un-*
terwachsen LAT.: *Ulcifcere* PRIMERJAJ: vred¹;
 vreden

vrednik [vr̩dník] samostalnik moškega
 spola
rastlina srčna moč, latinsko *Potentilla*
erecta № 617: vrsta zelike **TMB: Urédnik -a**
 m. NEM.: *Ruhrwurz* LAT.: *Tormentilla*

vrednost [vr̩dñost] samostalnik ženskega
 spola
častivrednost № 672: spoštovanje **TMB:**
Urèdnofit -e fh. NEM.: *Die Würde* LAT.:
Dignitas

vrejen [vr̩jèjn] pridevnik
ki ima tvor, bulo **TMB: Urèjèn -a -u** NEM.:

Unterwachsen LAT.: *Subcraffulus* PRIMERJAJ:
vrediti se

vreme [vréme] samostalnik srednjega spola
vreme 𐌺450: vreme in podnebje **TMB:**
Urême -na n. NEM.: *Wetter, Zeit* LAT.: *Tempeftas*
GS: Urême – *dubio procul ab ura, quod tempus horas abforbeat*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☉ Ker nemško *Zeit* v starejšem jeziku pomeni tudi 'vreme', se ne zdi verjetno, da bil z navedbo tega prevedka mišljen 'čas', sploh ker tega ne potrjuje latinski prevedek.

vremenik [vremênik] samostalnik
moškega spola

barometer 𐌺158: pripomoček za
merjenje, odmerjanje **TMB: Uremènek** -a
m. NEM.: *Wetterglas* LAT.: *Barometrum* **KG:**
uremènek 'Wetterglas' (str. 185)

vreme pijano GLEJ: **pijano vreme**

vreščati [vrèščáti vrèščím] (vriščati)
nedovršni glagol

oglašati se kot zajec ali majhen otrok
𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB:**
Urishim; Urejshim urishati NEM.: *Schreyen*
wie ein Haas oder kleines Kind LAT.: *Vagire*

vretence [vreténce] samostalnik srednjega
spola

vrtavka 𐌺188: pripomoček za igranje
KG: Jegrej se is uretenzam (str. 187)

vreteno [vreténo] samostalnik srednjega spola
vreteno pri kolovratu 𐌺166: del priprave
za izdelovanje niti **TMB: Uretênu** -a n.
NEM.: *Der Spinnwirbel* LAT.: *Verticillum* **GS:**
Uretênu – a *vertim, roto, giro*. Razlaga je
s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
☉ Nemško *Spinnwirbel* kakor *Spinnwirtel*
sicer navajajo le v pomenu '(kamnit)
obroč za obtežitev vretena', a Vorenčev
slovar pod *verticillum* navaja tudi
slovensko *na koluvrti vretenu*.

vreti [vréti vrêm] nedovršni glagol

1. vreti, tj. **gibati se zaradi dviganja**

**mehurčkov pare, nastalih ob močnem
segrevanju tekočine** 𐌺577: premikati se
(o tekočinah)

2. vreti, tj. **fermentirati** 𐌺444: fermentirati
TMB: Urêm uréti NEM.: *Sieden, wallen* LAT.:
Bullire **GS: Urem** – *Cambris berw, Coctio:*
Armoricis berwi, coquere. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Urisk** –
non abfurde ab urem, quod vinum fervendo
tranfeat in acetum: unde uriskam clamare
præ doloribus & torminicus alvi. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vrh¹ [vr̥h] samostalnik moškega spola
vrh 𐌺337: vzpetina **TMB: Vêrh** -a m. NEM.:
Der Gipfel LAT.: *Cacumen* **GS: Verh** – in
significatione montis: germ. Berg. Anglof.
Beorg: Iland. Biarg: Dan. Bierg: Finnice
wari, & wuori: inf. Sax. Berch. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vrh² [vr̥h] predlog
vrh, na vrh, na vrhu **KG:** *Verh vodá 'ober*
des Gewässers' (str. 84)

vrhunec [vr̥hûnɛc] samostalnik moškega spola
(zobčasti) **nadzidek na vrhu stolpa,**
trdnjave 𐌺777: del zgradbe **TMB:**
Verhûnèz -a m. NEM.: *Die Zinne*
LAT.: *Pinaculum*

vrisk [vr̥isk] samostalnik moškega spola
kis 𐌺660: pijača **TMB: Urisk** -a m. NEM.: *Der*
Essig LAT.: *Acetum* **GS: Urisk** – *non abfurde*
ab urem, quod vinum fervendo tranfeat in
acetum: unde uriskam clamare præ doloribus
& torminicus alvi. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Jêseh**
– *vindicum a germ. Essich: Carnioli ajunt*
urisk. Hud ked urisk. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
jesih; vriščèčen

vriskati [vr̥iskati vr̥iskam] nedovršni glagol
vpiti na vse grlo 𐌺487: oddajati glasove
TMB: Uriskam NEM.: *Aus der Kehle schreyen*
LAT.: *Adrumare*

vriščati GLEJ: **vreščati**

vriščečen [vríščēčēn] pridevnik
kisel kot kis **TMB: Urishézhn -a -u** NEM.:
Essigsauer LAT.: Acetofus PRIMERJAJ: vrisk

vrl GLEJ: **vrv**

vrlo [vřlo] prislov
zelo **TMB: Verlu** NEM.: Sehr LAT.: Valde,
admodum **KG: Verlu** 'sehr' (str. 111)

vrniti [vrnítí vřném] dovršni glagol
1. vrniti se 8576: priti
2. dati komu kaj nazaj; vrniti 8112: dajati
TMB: Věrnem verniti NEM.: 1. Zurückkehren
2. Wiedergeben LAT.: 1. Reverti 2. Reddere
GS: Vernem – lat. *verto*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
vračati

vroč [vröč] pridevnik
vroč **TMB: Urôzh -a -u** NEM.: Warm, heiß
LAT.: Calidus **GS: Urôzh** – Ital. *bruciato*: Hung.
Forro fonat fervidum calore. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja napačna.

vročina [vročína] samostalnik ženskega spola
vročina, toplota 8454: vremenski pojav,
povezan s temperaturo **TMB: Urozhina -e**
řh. NEM.: Wärme, Hitze LAT.: Calor, æftus

vrotek GLEJ: **vrutek**

vrsta [vrřta] samostalnik ženskega spola
vrsta 8624: kup **TMB: Věřfta -e** řh. NEM.:
Ordnung, Reihe LAT.: Ordo, series PRIMERJAJ:
sorta; rida

vrstiti se [vrřtítí se vřřtím se] nedovršni
glagol

pojavnjati se drug za drugim; menjavati
se 8815: ponavljati se **TMB: Verřftim**
se NEM.: Umwechseln LAT.: Alternare
KG: Verřtim se 'ich wechsele ab' (str. 77)

vrstljiv [vrřtljív] pridevnik
izmeničen **TMB: Verřftliv -a -u** NEM.:
Wechselbar LAT.: Alternativus

vrstnica [vrřtníca] samostalnik ženskega spola
ženska v razmerju do druge osebe
približno iste starosti; **vrstnica** 8833:
človek glede na starost **TMB: Verřftniza -e**
řh. NEM.: Gleichen Alters LAT.: Coætanea

vrstnik [vrřtník] samostalnik moškega spola
moški v razmerju do druge osebe
približno iste starosti; **vrstnik** 8833:
človek glede na starost **TMB: Verřftnik -a m.**
NEM.: Gleichen Alters LAT.: Coætaneus

vrstopis [vrřstopís] samostalnik moškega spola
seznam 8201: pisni izdelek **TMB:**
Verřftopis -a m. NEM.: Der Catalog LAT.:
Catalogus

vrša [vrřša] samostalnik ženskega spola
vrša, tj. iz vrbovih vej pletena košu
podobna priprava za lovljenje rib,
rakov 8157: pripomoček za ribolov **TMB:**
Věřsha; Varsha -e řh. NEM.: Fischergarn
LAT.: Naffa **GS: Versha** – a *verřhem*, jacio, vel
potius, ficut *verřhelu*, (quod pariter a *Verř*
prognatum videtur) a *Věřshim*, verbo fonitum
flantis venti, vel aquæ cadentis indicante
derivantum venit. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
ravšelj

vršaj [vrřáj] samostalnik moškega spola
snopi, ki se istočasno mlatijo; **nasad**
8246: kup snopov ali sena **TMB: Věřshaj -a**
m. Siehe **Nasad** PRIMERJAJ: nasad

vršati [vrřátí vřřím] nedovršni glagol
šumeti, bučati, žvižgati 8487: oddajati
glasove **TMB: Věřshim** verřshati NEM.:
Rauschen, pfeiffen LAT.: Sonare, fíbilare

vršelo [vrřělo] samostalnik srednjega spola
1. vojaška, vojna ladja 8594: ladja
2. košara na jamboru 8595: del ladje **TMB:**
Věřshêlu -a n. NEM.: 1. Kriegsschiff 1. Mastkorb
LAT.: 1. Navis bellica 2. Cacumen mali

vršiček [vrřřčēk] samostalnik moškega spola
vršiček, tj. poganjek, s katerim rastlina

raste, se razrašča ≍ 600: del rastline
TMB: Vershizhk -a m. NEM.: Ein Sträuschen
 LAT.: Ramulus

vršnina [vršnína] samostalnik ženskega spola
 površina ≍ 84: del stvari **TMB: Vershnina**
 -e fh. NEM.: Die Oberfläche LAT.: Superficies

vršnjak [vršnják] samostalnik moškega spola
 zenit, nadglavišče, tj. najvišja točka
 nebesne krogle navpično nad
 opazovalcem ≍ 333: splošnozemlje-
 pisni pojem **TMB: Vershnák** -a m. NEM.:
 Hauptpunkt LAT.: Nadir ☉ Novolatinski
 prevedek *nadir*, ki je kakor *zenit* prevzet
 iz arabščine, ni točen, saj pomeni ravno
 nasprotno, 'podnožišče'.

vrt [vřt] samostalnik moškega spola
 vrt ≍ 316: rastišče **TMB: Věrt** -a m. NEM.:
 Der Garten LAT.: Hortus **GS: Vert** – Hung.
kert: gr. ὄρχος, germ. *Garten*: Anglolf.
geard: in glosfario Lips. *Virtthum* significat
 clauftrum olerum, quod Carnioli *feľnek* a
feľe (olus) appellat. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

vrtalnik [vřtálnik] samostalnik moškega spola
 igrača vetrnica ≍ 189: igrača **TMB:**
Vertâvnek -a m. NEM.: Ein Dreher LAT.:
 Gyra culum ☉ Nemško *Dreher* poleg
 'strugar' in 'lončar' označuje različne
 vrteče se priprave; srednjeveško latinsko
gyraculum navajajo le v pomenu 'vetrnica'.

vrtati [vřtati vřtam] nedovršni glagol
 vrtati ≍ 727: tolči, bosti **TMB: Vertam** NEM.:
 Bohren LAT.: Forare, terebrare **GS: Vertam** –
 lat. *verto*; quia terebra perforando continuo
 vertitur. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

vrten [vřtən] (vrtni) pridevnik
 nanačajoč se na vrt; vrtni **TMB: Věrtŋ** -a
 -u NEM.: Zum Garten gehörig LAT.: Hortenfis

vrteti [vřtětĭ vřtím] nedovršni glagol
 vrteti ≍ 581: premikati **TMB: Vertim**

NEM.: Drehen LAT.: Rotare, torneare
GS: Vertim – unde germ. *Wirbel, wirbeln*.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
KG: Vertim 'ich wende, drähe' (str. 77)

vrtilo [vřtĭlo] samostalnik srednjega spola
 vijak ≍ 139: orodje **TMB: Vertilu** -a n. NEM.:
 Die Schraube LAT.: Vertebra

vrtnar [vřtnár] samostalnik moškega spola
 kdor ureja vrt; vrtnar ≍ 871: uslužbenec
TMB: Vertnâr -ja m. NEM.: Der Gärtner LAT.:
 Hortulanus, olitor **ABC: Vertnar** (1765, str. 19)

vrtni GLEJ: vrten

vrtnina [vřtnína] samostalnik ženskega spola
 zelenjava, ki se goji na vrtu; povrtnina
 ≍ 612: rastline za prehrano **TMB: Vertnina**
 -e fh. NEM.: Grüne Waare LAT.: Hortenfia

vrtoqlav [vřtogläv] pridevnik
 ki ima vrtoqlavico; vrtoqlav **ABC:**
 Vertaglov (1765, str. 19)

vrtoqlavec [vřtoglävæc] samostalnik
 moškega spola
 kdor ima vrtoqlavico ≍ 826: človek s hibo
 ali posebnostjo **TMB: Vertoglavz** -a m. NEM.:
 Schwindelkopf LAT.: Vertiginofus

vrutek [vřütək] (vrotek) samostalnik
 moškega spola
 izviri, studenec ≍ 340: voda ali z vodo
 povezan kraj **TMB: Urûtĭk** -a m. NEM.: Eine
 Quelle LAT.: Scaturigo, fons **GS: Urûtĭk** – ab
Urém. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna.

vrv [vřv vřvĭ] (vrl) samostalnik ženskega spola
 ladijska vrv ≍ 190: pripomoček, sredstvo
 za vezanje **TMB: Veruv** -vy fh. NEM.:
 Schiffseil LAT.: Rudens **KG: Verl**, -la 'das
 Schifseil' (str. 111)

vsačihrnost [vsačĭhrnost] samostalnik
 ženskega spola
 1. občestvo, skupnost ≍ 927: skupina ljudi

2. univerza ≍ 748: šola **TMB:**
Usazhihernoft -e fh. NEM.: 1. Gemeinde 2.
 Universität LAT.: Universitas

vsak [vsâk] zaimек

vsak, kdor koli **TMB:** **Usâk** -a -u NEM.:
 Jedermann LAT.: Quilibet, quivis **KG:** usake,
 usaka, usaku 'ein jedweder' (str. 52)

vsakateri [vsakatéri] zaimек

prav vsak **TMB:** **Usakatir** -a -u NEM.:
 Jedwederer LAT.: Quilibet, quivis **KG:**
 uffakatire 'ein jedwederer'; enuffakatire,
 enauffakatira, enuuffakatiru 'ein jeder
 besonders' (str. 52)

vsak dan [vsâk dân] prislovna zveza

vsak dan, dnevno **TMB:** **Usakdan** NEM.:
 Täglich LAT.: Quotidie

vsakdanji [vsakdânji] pridevnik

vsakodnevni **TMB:** **Usakdane** -a -u NEM.:
 Täglich LAT.: Quotidianus **ABC:** uffakdane
 Kruh (1765, str. 22)

vsakleten GLEJ: **vsakletni**

vsakletni [vsaklêtni] (**vsakleten**) pridevnik

vsakoletni **TMB:** **Usaklejtne** -a -u NEM.:
 Alljährlich LAT.: Annuus

vsaksebi [vsaksébi] prislov

narazen, vsaksebi **TMB:** **Saksebi** NEM.:
 Auseinander LAT.: Dis, divifim

vsegamogoč [vsegamogôč] pridevnik

vsemogočen **KG:** Tvoja uffegamogozha
 roka o Gospod! (str. 132) PRIMERJAJ:
 vsegamogočen

vsegamogočen [vsegamogóčən]

pridevnik

vsemogočen **TMB:** **Usegamogôzhn** -a -u
 NEM.: Allmächtig LAT.: Omnipotens PRIMERJAJ:
 vsegamogoč

vse gladko [vsè gládko] prislovna zveza (?)

znova, ponovno od začetka (?) **TMB:**
Useglâdku NEM.: Gar sauber alles LAT.: Ex

integro ☉ Zveza pri Svetokriškem pomeni
 'popolnoma vse'.

vsejati [vsejâti] dovršni glagol

vsejati, posejati ≍ 277: obdelovati zemljo
KG: Sovrafhne zhlovek je luleko med
 pshenizo usejal (str. 147)

vselej [vsèlej] prislov

vedno, vselej **TMB:** **Uselej** NEM.: Allzeit
 LAT.: Semper PRIMERJAJ: vseler

vseler [vsèler] prislov

vedno, vselej **TMB:** **Useler** NEM.: Allzeit
 LAT.: Semper PRIMERJAJ: vselej

vseskozen [vseskôzən] (**vseskozni**)

pridevnik

neprenehnen **TMB:** **Useskufne** -a -u
 NEM.: Unaufhörlich LAT.: Alliduus

vseskozi [vseskôzi] prislov

vedno, večno **TMB:** **Useskufi**
 NEM.: Immerdar LAT.: Semper

vseskozni GLEJ: **vseskozen**

vse skup [vsè sküp] (**vse skupaj**)

zaimenska zveza

vse skupaj, vse hkrati **TMB:** **Useskup**
 NEM.: Alles mit einander LAT.: Omnia fimul
 PREDGOVOR: se pak fhę tudi navelizhal, ter
 use skupej naenkrate na kol obęsël (str. 1)

vse skupaj GLEJ: **vse skup**

vseskupan [vseskúpən] (**vseskupni**)

pridevnik

splošen **TMB:** **Useskupne** -a -u NEM.:
 Allgemein LAT.: Univerfalis

vseskupni GLEJ: **vseskupan**

vsesploh [vsesplôh] pridevnik (?)

vsakovrsten **TMB:** **Usesploh** NEM.: Allerley
 LAT.: Omnigenus

vstajati [vstâjati vstâjam] nedovršni glagol

vstajati ≍ 561: premikati se **TMB:** **Uftâjam**
 NEM.: Aufstehen LAT.: Aufgere

vstati [vstáti vstânem] dovršni glagol
vstati 𐌺561: premikati se **TMB: Uftânem**
 uftati NEM.: Aufstehen LAT.: Assurgere
GS: Uftânem – gothice infitutionis esse
 demonfrat textus Marc. 6. Joan. II.31 &c.
uftoll, furrexit. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega. **KG:** Ustati se more ‘Man muß
 aufstehen’ (str. 188)

všeč [všêč] pridevnik
prijeten, ljub, mil TMB: Ushêzh -a -u NEM.:
 Beliebt, angenehm LAT.: Gratus, acceptus
KG: Ushêzh, -zha, -zhu ‘angenehm, recht
 zufrieden’ (str. 111)

všegarica [všêgarica] samostalnik
 ženskega spola
pomočnica pri porodih; babica 𐌺869:
 kdor se ukvarja z zdravljenjem ali
 babištvom **TMB: Ushêgarza** -e fh. NEM.: Ge-
 burtshelferin LAT.: Obstetrix **GS: Ushêgarza**
 – unde germani vocem quidam reddiderunt
Beseherin: quod æque est ineptum, ac dicere
derivatam esse a voce ush, quod obstetricis
puerpueris pediculos venentur. Quod, licet
aliquando una fecisset, communiter tamen
hoc obstetricis facere non solent. Razlaga
 vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
 povezav ali trditvev. PRIMERJAJ: baba; težkulja

všegariti [všêgariti vshêgarim] nedovršni
 glagol

biti pomočnica pri porodih 𐌺80:
 opravljati babiško dejavnost **TMB:**
Ushêgârem -riti NEM.: Zur Geburt helfen
 LAT.: Obstetricari

všeno [všêno] samostalnik srednjega spola
 oluščena zrna; **pšeno** 𐌺261: hrana **TMB:**
Ushênu -a n. Siehe Pshenu PRIMERJAJ: pšeno

vštric [vštrîc] (štric) prislov
 1. vštric

2. poleg, skupaj, v bližini **TMB: Shtriz;**
V'shtriz NEM.: Neben, miteinander LAT.:
 Pone, una **KG:** v'Striz ‘neben, glat an’ (str. 93)

vtakniti [vtaknîti vtâknem] dovršni glagol
vstaviti, vtakniti 𐌺5: postavljeni noter

TMB: Utaknêm -niti NEM.: Einschieben,
 einstecken LAT.: Imponere, recondere

vtekost [vtêkost] samostalnik ženskega spola
trdna volja (?) 𐌺435: miselni pojem **ABC:**
 daj nam tedaj o Bog! v' tēmu vtêkost sanaprej
 (1794, str. 15)

vtikati [vtîkati vtîkam] nedovršni glagol
vstavljati, vtikati 𐌺5: postavljeni noter
TMB: Utikam NEM.: Einschieben LAT.:
 Recondere

vtikati v oči [vtîkati v oči vtîkam v
 oči] nedovršna glagolska zveza
očitati 𐌺508: očitati **TMB: Utikam v'ozhy**
 NEM.: Vorrüpfen LAT.: Calumniari

vtis [vtîs (?)] samostalnik moškega spola
tisk 𐌺542: tisk **TMB: Utis** -a m. NEM.:
 Der Druck LAT.: Typus PRIMERJAJ: vtisek;
 stis

vtisek [vtîsək] samostalnik moškega spola
tisk 𐌺542: tisk **TMB: Utisk** -a m. NEM.: Der
 Druck LAT.: Typus PRIMERJAJ: vtis; stis

vtiskalec GLEJ: vtiskavec

vtiskati [vtîskati vtîskam] dovršni glagol
natisniti 𐌺540: pisati **TMB: Utiskam** NEM.:
 Drucken LAT.: Prælo committere

vtiskavec [vtiskâvəc] (vtiskalec)
 samostalnik moškega spola
tiskar 𐌺853: izdelovalec knjig **TMB:**
Utiskavz -a m. Siehe Stiskavz PRIMERJAJ:
 stiskavec

vtisnjen [vtîsnjen] pridevnik
natisnjen ABC: lift ene na popir utifnene
 deshela (1794, str. 24)

vunanji [vunânji] (vnanji) pridevnik
zunanji ABC: Vunajni (1765, str. 19)

vunkaj¹ GLEJ: venkaj¹

vunkaj² GLEJ: venkaj¹

vzdigniti [vzdîgniti vzdîgnem] dovršni glagol

dvigniti, vzdigniti 𐌺581: premikati **TMB: Ufdignem** -neti NEM.: Aufheben LAT.: Elevare **GS: Ufdignem** – ab exoleta verbo *dignem*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vzdigovati [vzdigovâti vzdigûjem]

nedovršni glagol

dvigovati, vzdigovati 𐌺581: premikati **TMB: Ufdigujem** NEM.: Aufheben LAT.: Elevare

vzdihati GLEJ: **zdihati**

vzdihljaj GLEJ: **zdihljaj**

vzdihniti GLEJ: **zdihniti**

vzdihovanje GLEJ: **zdihovanje**

vzdihujoč GLEJ: **zdihujejoč**

vzdivjati GLEJ: **zdivjati**

vzdržati GLEJ: **zdržati**

vzdržati se GLEJ: **zdržati se**

vzdržljivost GLEJ: **zdržljivost**

vzeti [vzêti vzâmem] dovršni glagol

1. vzeti 𐌺115: jemati

2. vzeti za ženo 𐌺47: delovati v zvezi s poroko **TMB: Ufamem** ufêti NEM.: Nehmen LAT.: Accipere **GS: famem** – vide *ufamem*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **GS: Ufâmem** – a gr. ζῆμιόω, damnnum affero, quali is, qui accepit, damnnum alteri afferat. Profert vulgus *ufemem*, & fic magis confonat cum lat. *emo, emere*; qui enim emit, accipit. In alia significatione: gr. Γαμέω, uxorem duco: Arab. ٤٤٤, copulare ٤٤٤, cognoscere. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Snâmem** – ex præpofitione *is*, & *famem*, litera epenthetica interjecta. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

vzeti slovo [vzêti slovô] dovršna

glagolska zveza

posloviti se 𐌺566: odhajati **KG: Ufemite** slavu 'Nehmet Abschied' (str. 193)

vzetje [vzêtje] samostalnik srednjega spola

prejem, sprejem 𐌺260: jemanje, izposojanje **TMB: Ufêtje** -a n. NEM.: Der Empfang LAT.: Acceptio

vzglavnik GLEJ: **zglavje**

vzkup GLEJ: **skup**¹

vznak [vznâk] (znak) prislov

s hrbtno stranjo proti tlom; vznak **TMB: Snag, Snak** NEM.: Rücklings LAT.: Supine **GS: Amnak** – ab *Am*, am, hier, diesseits, & *nak* fyllaba finali litum indigitante, uti in *fnak*, retroverfus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

vznikniti [vznîkniti vznîknem]

(znikniti) dovršni glagol

vzkliti 𐌺706: rasti (o rastlinah) **TMB: Sniknem** -kniti NEM.: Aufkeimen LAT.: Pullulare

vznožje [vznôžje] (znožje) samostalnik srednjega spola

1. posteljno vznožje 𐌺217: del postelje
2. vreča za gretje nog v postelji 𐌺222: posteljina **TMB: Snôfhje** -a n. NEM.: Unterstes Theil des Bettes LAT.: Pes lecti **GS: fnofhje** – ex *is*, & *noga*, ubi colliguntur, in lecto pedes. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. **KG: Snoshje** 'Fußküse, oder Sack' (str. 120)

vzpenjati [vzpênjati vzpênjam]

(spenjati) nedovršni glagol

raztegovati se, dvigovati se 𐌺561: premikati se **TMB: Spejnam** LAT.: Siehe Spnem **GS: Pejnam** – exolevit, extat tamen in compositis *spejnam a pejna*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS: Spejnam** – ab exoleta *Pejnam*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega. ☹ Pomen je

opredeljen na osnovi Pohlinovega sklica na dovršnik *speti se*. Tako kot v več drugih primerih tudi pri slovarski navedbi tega glagola domnevno pomotoma manjka prosti morfem *se*. Etimološka navezava na *pena* verjetno sloni na tem, da je tekočina s peno višja kot ona brez, je dvignjena. PRIMERJAJ: vzpeti se

vzpeti se [vzpěti se vzpněm se] (*speti se*) dovršni glagol

raztegniti se, dvigniti se ¶ 561: premikati se **TMB: Spnēm spěti se** NEM.: **Sich ausstrecken** LAT.: **Extendere** PRIMERJAJ: vzpenjati

vžgati [vžgáti vžgěm] dovršni glagol **prižgati** ¶ 484: kuriti, žgati **TMB** PREGOVOR: **Le tolkajn vezh je mene ufhgálu, moje dęlu naprejgnati (str. 1) ABC: ushgi v' njihii ogn tvoje lubesni (1794, str. 14)**

W

w [bódi]

črka **w** ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Wodi, W, w (str. 164) PRIMERJAJ: bodi

X

x [ksī]

črka **x** ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje **KG: Xi,**

X, x Wird ausgesprochen wie iks (str. 164)

PRIMERJAJ: ksi

Y

y [ʔ]

črka **y** ¶ 807: črka, dvo- ali veččrkje

KG: Ybxonyre, Y, y (str. 164) PRIMERJAJ:

ibksonire

Z

z¹ [čřv]

črka z 807: črka, dvo- ali veččrkje

TMB PREDGOVOR: Letę besęde se najdejo v' stareh buqvah is C pisane, v' noveh se lhe sdej use is Z pishęjo. **KG:** Zheruv, Z, z (str. 164)

z² [z] predlog**1. iz**

2. z TMB: S' LAT.: Siehe Is **GS: S'** – pro antiquo *se*, prępofitione, quę fervata est in *sefhgan*, combustus: *seřijem*, exuo. Razlaga je s staliřca današnjega jezikoslovja pravilna. **KG:** Is, s' 'aus', wird mit der zweyten Endung gemacht, s' glave povedat, 'aus dem Kopfe aussagen'. Heiřt aber Is oder s' 'mit', wird mit dem siebenten Endung gemacht, s' noveme gnadame, 'mit neuen Gnaden', is tovarsham is mejsta, 'mit dem Gespann aus der Stadt'. (str. 85) PRIMERJAJ: se²; iz

za [za] predlog**1. za**

2. namesto TMB: řa NEM.: Für, anstatt LAT.: Pro, ab, ad, per, loco **GS: fa** – prępofitio confonat cum gręca particula ζα. Razlaga je s staliřca današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Jest řa steno, ti řa plutam 'ich hinter der Wand, du hinter dem Zaume' /.../ Sa svojo lhęno se je odgovoril 'er hat sich für sein Weib verantwortet' /.../ je řa svojega brata v'lhovt shl 'er ist anstatt seines Bruders ins Feld gezogen' (str. 87)

zaarati [zaârati zaâram] dovrřni glagol
zastaviti, dati v zastavo 8112: dajati **TMB: řaâram** NEM.: Verpfänden LAT.: Oppignorare

zabavljati [zabávljati zabávljam]

nedovršni glagol

zbadljivo govoriti, iskati prepír, pretep 8511: prepírati se **TMB: řabavlam** NEM.: Händel anzetteln LAT.: Altercari, constare

zabavljivost [zabavljívost] samostalnik

ženskega spola

prepírljivost 8380: negativna lastnost v zvezi z govorom **TMB: řabavlivoft -e** fh. NEM.: Zänksüchtigkeit LAT.: Altercabilitas

zabedniti [zabednĭti zabednĭm] dovrřni

glagol

KG: Pokaj niste řabednili? (str. 168)

⊗ Nejasen hapaks legomenon.

zabela [zabęla] samostalnik ženskega spola

vroča začimbna polivka 8261: hrana

TMB: řawęla; řabęla -e fh. NEM.: Die Einbrühe LAT.: Condimentum

zabeliti [zabelĭti zabęlim] dovrřni glagol

záčiniti 8265: pripravljati hrano **TMB: řawęlem -weliti** NEM.: Einbräunen LAT.: Condire dapes

zabiti [zabĭti zábim] dovrřni glagol

stara beseda **pozabiti** 8438: pozabiti **TMB:**

řabęm LAT.: Siehe Pofabem ftar. beseda **GS: řabem** – ufĭtatius vocabulum in compofitis

Pofabem. Hebr. *פחחח* *fchachach* oblitus fuit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: pozabiti

zaboleti [zaboléti zabolí] dovršni glagol
zaboleti 17: boleti, bolehati **KG:** *faboly* (str. 177)

zabstonj [zabstónj] (zastonj) prislov
1. zaman

2. brez plačila, zastonj **TMB:** *Šabftojn*
NEM.: *Vergebens, umsonst* LAT.: *Frustra, gratis*
KG: *Kedu bode enemu ptujemu šabstojn tlako dellal?* (str. 128) **ABC:** *Sabstojn* (1794, str. 8)

zabuhljiv [zabuhljív] pridevnik
zabuhel, nabrekel, otekel **TMB:** *Šabuhliv*
-a -u NEM.: *Duñ, geschwollen* LAT.: *Tumidus, æmidus*

zabuhniti [zabúhniti zabúhnem]
dovršni glagol

zabuhniti, nabrekniti, oteči 17: boleti, bolehati **TMB:** *Šabuhnem -niti* NEM.: *Ver-schwellen* LAT.: *Tumescere*

začenjati [začēnjati začēnjam]
nedovršni glagol

začenjati 96: začeti **TMB:** *Šazhejnam*
NEM.: *Anfangen* LAT.: *Incipere*

začesvoljo [začesvóljo (?)] zaimek
zakaj, čemu **TMB:** *Šazhésvoló?* NEM.:
Warum? LAT.: *Quare, qua de causa?*

začetek [začētək] samostalnik moškega spola
začetek 96: začetek **TMB:** *Šazhetk -a m.*
NEM.: *Der Anfang* LAT.: *Initium*

začeti [začēti začnēm] dovršni glagol
začeti 96: začeti **TMB:** *Šazhnēm šazhēti*
Siehe Šazhejnam **GS:** *Zhnem – simplex venit extra ufum: viget in compofitis perzhnem, fazhnem &c. Ejus meditativum est zhejnam.*
PRIMERJAJ: -četi; začenjati

začetnik [začētnik] samostalnik moškega spola
človek, ki se prvi začne ukvarjati s čim;
začetnik, ustanovitelj 840: delavec

TMB: *Šazhetnek -a m.* NEM.: *Der Radelführer*
LAT.: *Incentor*

začimba [začîmba] samostalnik ženskega spola

balzamični pripravek za mazanje mrličev 652: sredstvo za mazanje **TMB:** *Šazhimba*
-e fh. NEM.: *Todenbalsam* LAT.: *Amomia*

zad [zâd] prislov

zadaj, nazaj **TMB:** *Šad* NEM.: *Rückwärts*
LAT.: *Retro, retrorfum* **KG:** *šad 'hinterrücks'*
(str. 162) PRIMERJAJ: *zadaj*

zadaj [zádaj] prislov

zadaj, nazaj **TMB:** *Šadej* NEM.: *Rückwärts*
LAT.: *Retro, retrorfum* PRIMERJAJ: *zad*

zadavljati [zadávljati zadávljam]
nedovršni glagol

zadavljati, daviti 108: ubiti **TMB:**
Šadavlam NEM.: *Erwürgen* LAT.: *Suffocare*

zadegati [zadēgáti zadēgâm] ali
[zadegáti zadegâm] dovršni glagol
zapraviti, pognati, potrošiti 628:
neprimerno upravljati lastnino **TMB:**
Šadegâm NEM.: *Durchjagen* LAT.: *Peffumdare*
PRIMERJAJ: *zadejati*

zadejati [zadejáti zadēnem] dovršni glagol

1. naložiti, natovoriti 13: postavljati gor
2. zapraviti, pognati, potrošiti 628:
neprimerno upravljati lastnino **TMB:**
Šadēnem *dijall, dijan, dijati* NEM.: 1.
Aufbürden 2. *Verthun* LAT.: 1. *Tollere, imponere* 2. *quod Šadēgâm* PRIMERJAJ:
zadegati

zadetek [zadētək] samostalnik srednjega spola

1. udarjanje, trčenje, vtiranje (?) 727:
udarec, udarjanje
2. prizadevanje 77: dejanje, delo **TMB:**
Šadētk -a n. NEM.: 1. *Die Anstossung* 2.
Bestrebung LAT.: 1. *Affrictus* 2. *Conatus*

zadeti [zadēti zadēnem] dovršni glagol

1. zadeti, udariti, trčiti 727: tolči, bosti

2. tikati se, zadevati ≍ 769: tipati

3. oprtati si ≍ 459: nositi **TMB: Šadēnem;**
Šadēne mene -deļ, deṭi NEM.: Treffen,
angehen; Angehen, betreffen LAT.: Contingere;
Attinet **KG:** Sadēni 'nehme es auf die Achsel'
/.../ fadēne 'er nimmt es auf' (str. 157)
KG: Shentej! plentej! blisk 'nu strella!
De be tebe bla fadēlla (str. 180)
PRIMERJAJ: zadevati

zadetje [zadētje] samostalnik srednjega
spola

1. udarjanje, trčenje, vtiranje (?) ≍ 727:
udarec, udarjanje

2. prizadevanje ≍ 77: dejanje, delo **TMB:**
Šadētje -a n. NEM.: 1. Die Anstossung 2.
Bestrebung LAT.: 1. Affricus 2. Conatus

zadevati [zadēvati zadēvam] nedovršni
glagol

1. zadevati, udarjati ≍ 727: tolči, bosti
2. tikati se, zadevati ≍ 769: tipati
3. oprtovati si ≍ 459: nositi **TMB: Šadēvam**
LAT.: Sieh. Šadenem PRIMERJAJ: zadeti

za dne [za dnē] prislovna zveza
za dne, še podnevi **TMB: Ša dne** NEM.:
Noch beym Tage LAT.: Diu, de die

zadnji [zâdnji] pridevnik
zadnji **TMB: Šadn** -a -u NEM.: Der letzte LAT.:
Ultimus

zadnjica [zâdnjica] samostalnik ženskega
spola
zadnja plat, zadnjica ≍ 878: del človeka
TMB: Šadnēza -e fh. NEM.: Der Hintere LAT.:
Podex, anus

zadnjič [zâdnjič] prislov
zadnjič, poslednjič **TMB: Šadnjezh** NEM.:
Letztens, letztlich LAT.: Pofstromo **KG:** Sadnezh
'letzthin' (str. 93)

zadobiti [zadobīti zadobīm] dovršni
glagol
dobiti ≍ 114: dobivati, jemati **ABC:** Jeft
upam inu shelim od tebe moj Buh! sadobiti

kar je meni na dulhi inu telefsu k' svelizhanju
potreba (1789, str. 25)

zadojiti [zadōjīti zadojīm] dovršni glagol
izgubiti mleko, prenehati dojiti ≍ 117:
dojiti **TMB: Šadojim** NEM.: Die Gespine
verlieren LAT.: Lac prodigere

zadosti [zadōsti] prislov
zadosti **TMB: Šadofti** NEM.: Genug LAT.:
Satis **GS: fadofti** – lat. *fat, fatis*; gr. ἄδδην.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

zadosti storiti [zadōsti storīti
zadōsti storīm] dovršna glagolska zveza
zadostiti, zadovoljiti ≍ 761: zadoščati
TMB: Šadoftifurim NEM.: Genug thun LAT.:
Satisfacere

zadovoljen [zadovóljən] pridevnik
zadovoljen, dobre volje **TMB: Šadovoln** -a
-u NEM.: Vergnügt LAT.: Contentus

zadovoljiti [zadovóljīti zadovoljīm]
dovršni glagol
**narediti kolikor je mogoče dobro
in prav, po najboljših močeh** ≍ 761:
zadoščati **TMB: Šadovolim** NEM.: Für gut
halten LAT.: Æqui, bonique facere

zadovoljnost [zadovóljnost]
samostalnik ženskega spola
zadostnost ≍ 70: zaželeno reč **TMB:**
Šadovoljnoft -e fh. NEM.: Die Genügsamkeit
LAT.: Sufficientia

zadovoljščina [zadovóljščina]
samostalnik ženskega spola
radost, uživanje ≍ 67: veselje **TMB:**
Šadovolshena -e fh. NEM.: Das Vergnügen
LAT.: Oblectatio

zadrga [zadřga] samostalnik ženskega spola
zanka (za lovljenje divjih živali) ≍ 155:
pripomoček za lov na kopenske živali
TMB: Šadērga -e fh. NEM.: Eine Masche
LAT.: Pedica

zadrgniti [zadřgniti zadřgnem] dovršni glagol

zategniti zanko, zadrgniti 675: vezati
TMB: Šaderngem -niti NEM.: Die Masche
 zuziehen LAT.: Pedicam contrahere

zadržanje [zadržānje] samostalnik srednjega spola

1. (ustaljeno) obnašanje, vedēnje 646: obnašanje

2. ovira 639: ovira **TMB: Šaderfhānje** -a n. NEM.: 1. Die Sitten, das Verhalten
 2. Hinderniß LAT.: 1. Mores, productio 2. Impedimentum

zadržati [zadržāti zadržīm] dovršni glagol

zadržati, tj. narediti, da kdo za krajši čas ostane na določenem mestu 680: ustavljati **TMB: Šaderfhim** -fhāti NEM.: Zurückhalten LAT.: Antefare, remorari
 PRIMERJAJ: zadrževati

zadržati se [zadržāti se zadržīm se] dovršni glagol

obnašati se, vesti se 646: obnašati se
TMB: Šaderfhim -fhāti NEM.: Sich aufführen
 LAT.: Se gerere **ABC:** de fe bodem /.../ mogl
 prov sadershati (1789, str. 22) **ABC:** Se prov
 zhednu řaderfhati (str. 182)

zadržba [zadřřba] samostalnik ženskega spola

1. zadržek 631: težava, nesreča
2. zamujanje, odlašanje 643: dejanje glede na čas **TMB: Šadērřhba** -e řh. NEM.: Das Hinderniß LAT.: Mora, obex
 PRIMERJAJ: zadržek

zadržek [zadřřæk] samostalnik moškega spola

1. zadržek 631: težava, nesreča
2. zamujanje, odlašanje 643: dejanje glede na čas **TMB: Šaderfhk** -a m. Sieh. Šaderfhba
 PRIMERJAJ: zadržba

zadrževati [zadrževāti zadržūjem] nedovršni glagol

zadrževati, tj. delati, da kdo za krajši čas ostane na določenem mestu 680: ustavljati **TMB: Šaderfhujem** LAT.: Siehe Šaderfhim
 PRIMERJAJ: zadržati

zadržljiv [zadržljív] pridevnik

1. zaviralen
2. ki se obnaša skladno z ustaljenimi navadami; moralen **TMB: Šaderfhliv** -a -u NEM.: 1. Hinderlich 2. Sittlich LAT.: 1. Impeditivus 2. Moralis

zaduha [zadūha] samostalnik ženskega spola

1. težko dihanje, naduha, astma 619: težko dihanje
2. sopara (?) 645: vremenski pojav, povezan s temperaturo **TMB: Šaduha** -e řh. NEM.: Der Dampf LAT.: Anhelitus

zadušiti [zadušīti zadušīm] dovršni glagol

zadušiti 6108: ubiti **TMB: Šadushim** NEM.: Ersticken LAT.: Suffocare

zadušljiv [zadušljív] pridevnik

zadušljiv **TMB: Šadushliv** -a -u NEM.: Erstickend LAT.: Suffocabilis

zadušnost [zadūšnost] samostalnik ženskega spola

zadušljivost 627: nezaželena reč **TMB: Šadushnoft** -e řh. NEM.: Das Ersticken
 LAT.: Suffocabilitas

zafajdrati [zafajdrāti zafajdrām] dovršni glagol

zapraviti, potratiti 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Šafajdrām** NEM.: Unnütz verwenden
 LAT.: Profundere, difflipare

zafir [ʔ] samostalnik moškega spola

dragi kamen safir 6272: dragi ali poldragi kamen **TMB: Šafir** -ja m. NEM.: Der Saphyrstein LAT.: Saphyrus

zaganjati se [zagānjati se zagānjam se] dovršni glagol

zaganjati se 𐌺 561: premikati se **TMB:**
Šagajnam se NEM.: Anlaufen LAT.: Incurrere

zagled [zaglɛd] samostalnik moškega spola
pogled 𐌺 770: vid ali pogled **TMB: Šagléd**
-a m. NEM.: Das Anschauen LAT.: Aspectus,
confpectus

zagledati [zaglɛdati zaglɛdam] dovršni
glagol

zagledati, spregledati 𐌺 770: videti,
gledati **TMB** PREDGOVOR: Ludji biftrega
spofnanja tudi nabodo tɛga dɛla fa kaj zel
toku malega derfhali, koker njemu na zhêlu
fapisanu ftojy, temuzh per pervemu poglɛdu
faglɛdali (str. 3)

zagnan [zagnán] pridevnik
pregnan, izgnan KG: Turki so od Kraynzov
v'tek, v'wejh fagnani bili (str. 143) PRIMERJAJ:
zagnati

zagnati [zagnáti] dovršni glagol
pognati, pregnati 𐌺 589: gnati **KG:** fagnati
'Vertreiben' (str. 125) PRIMERJAJ: zagnan

zagoltiti [zagou̯titi (?) zagou̯tím (?)]
dovršni glagol
zadaviti z vrvjo 𐌺 108: ubiti **TMB:**
Šagovtim NEM.: Strangulieren LAT.: Gulam
refte frangere

zagorel [zagorɛ̯u] pridevnik
zagorel, porjavel TMB: Šagorel -a -u NEM.:
Verbrannt LAT.: Aduftus, subfufcus

zagoreti [zagorɛ̯ti zagorím] dovršni glagol
začeti goreti, vneti se 𐌺 486: zagoreti
TMB: Šagorim -gore̯ti NEM.: Angebrannt
werden LAT.: Aduri

zagostiti [zagostiti zagostím] dovršni glagol
zgostiti 𐌺 100: zgoščati **TMB: Šagostim**
NEM.: Dicht machen LAT.: Condensare
PRIMERJAJ: zgostiti

zagovarjati [zagovârjati zagovârjam]
nedovršni glagol
1. govoriti v korist nekoga, zagovarjati

𐌺 514: govoriti pravne reči
2. zdraviti z zagovori; rotiti, zaklinjati
𐌺 498: govoriti vraževerne reči **TMB:**
Šagovarjam NEM.: 1. Entschuldigen 2.
Beschwören LAT.: 1. Excusare 2. Exorcifare

zagozda [zagôzda] samostalnik ženskega
spola
klin, zagozda 𐌺 144: orodje za držanje
TMB: Šagojfda -e fh. NEM.: Der Keule
LAT.: Cuneus

zagozditi [zagozditi zagozdím] dovršni
glagol
utrditi s klinom 𐌺 89: pritrditi **TMB:**
Šagojfdim NEM.: Verkeulen LAT.: Cuneo
firmare

zagraja [zagrâja] samostalnik ženskega
spola
utrdba, trdnjava 𐌺 793: vojaška zgradba
TMB: Šagrâja -e fh. NEM.: Eine Festung
LAT.: Munimentum

zagreb¹ [zágreb] samostalnik moškega
spola
obrambni nasip; okop 𐌺 796: vojaški
nasip **TMB: Šagrêb** -a m. NEM.: Schanze,
Bollwerk LAT.: Agger PRIMERJAJ: zasip

Zagreb² GLEJ: Zagrob¹

zagrinjalo [zagrinjálo] samostalnik
srednjega spola
zavesa, zagrinjalo 𐌺 221: hišni tekstil
TMB: Šagrinálu -a n. NEM.: Der Vorhang
LAT.: Velum, tegmen

zagrinjati [zagrínjati zagrínjam]
nedovršni glagol

zastirati, zagrinjati 𐌺 581: premikati **TMB:**
Šagrinam NEM.: Verhängen LAT.: Obvelare

zagriniti [zagrñiti zagrnem] dovršni
glagol

zastreti, zagriniti 𐌺 7: zastreti **TMB:**
Šagerném -gerniti NEM.: Verdecken LAT.:
Velare, contegere **GS: Gernem** – simplex non

eft in ufu: fed compofita duntaxat: *oggernem*, *fagernem*. PRIMERJAJ: -grniti

zagrob¹ [zágroβ] samostalnik moškega spola

obrambni nasip; okop № 796: vojaški nasip **TMB: Šagrob** -a m. yshi Šagreb
PRIMERJAJ: zagreb¹

Zagrob² [zágroβ] (**Zagreb²**) samostalnik moškega spola

hrvaško mesto Zagreb № 360: krajevno ime **TMB: Šagrob** -a m. NEM.: Stadt Agram
LAT.: *Zagrabia urbs* PRIMERJAJ: Rožlin¹

zahajati [zahâjati zahâjam] nedovršni glagol

1. o soncu **zahajati** № 684: svetiti, temniti se
2. obiskovati № 926: obiskati
3. bloditi, ne iti po pravi poti № 554: zgrešiti pot **TMB: Šahâjam** NEM.: 1. Niedergehen 2. Besuchen 3. Verirren LAT.: 1. Occidere 2. Frequentare 3. Aberrare

Zaharias [ʔ] (**Caharijas**) samostalnik moškega spola

svetopisemsko osebno ime Zaharija № 352: svetopisemsko osebno lastno ime **KG: Zaharias** (str. 165)

Zaheus [zahēus] (**Caheus**) samostalnik moškega spola

svetopisemsko osebno ime Zahej № 352: svetopisemsko osebno lastno ime **ABC: Zaheus** (1765, str. 21) **ABC: Zaheus** (1789, str. 19) **ABC: Zaheus** (str. 165)

zahod [zahòd] samostalnik moškega spola
zahajanje sonca № 447: svetlobni naravni pojav **TMB: Šahod** -a m. NEM.: Das Niedergehen LAT.: Occidens **GS: fahod** – antiquitus *fajidka*: Goth. *faithqua a faitgan* ponere, reponere, auf die Seite legen. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: zahod

zahvala [zahvâla] samostalnik ženskega spola
zahvala № 493: govor **TMB: Šahvâla** -e fh. NEM.: Die Danksagung LAT.: Gratiarum actio

zahvaliti [zahvalīti zahvâlim] dovršni glagol

zahvaliti se № 493: govoriti **TMB: Šahvalem** -hvaliti NEM.: Danksagen LAT.: Grates agere **KG: Lepu fahvalem** 'Ich bedanke mich gar schön' (str. 191)

zaigrati [zaigrâti zaigrâm] dovršni glagol
izgubiti pri igri № 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Šajegrâm** NEM.: Verspielen LAT.: Ludo perdere

zaiti [zaīti (ʔ) zaīdem (ʔ)] nedovršni glagol
1. biti sprejemljiv, razumljiv № 86: ustrezati

2. zabloditi, zaiti № 554: zgrešiti pot **TMB: Šajidem** NEM.: 1. Angehen 2. Verirren LAT.: 1. Tranfire 2. Aberrare PRIMERJAJ: zajti se

zajarati [zajârati zajâram] dovršni glagol
zastarati (ʔ) № 555: narediti pravno dejanje **TMB: Šajâram** NEM.: Verjâhren LAT.: Præscribere ☉ Latinski prevedek pomeni 'napisati spredaj, predpisati', kot pravni termin 'nasprotovati, imeti pomisleke, navajati izjemo'.

zajček [zâjčək] samostalnik moškega spola

1. majhen zajec; zajček № 986: mladič kopenske divje živali
2. odsev svetlobe, odbite od vode, ogledala; zajček № 683: svetloba in z njo povezani pojavi **TMB: Šajzhèk** -a m. NEM.: 1. Häschen 2. Widerschein von Wasser, Spiegel u. LAT.: 1. Lepus 2. Rarii reflexi *falientes in pariete*

zajčja detelja [zâjčja dètélja]

samostalniška zveza ženskega spola
rastlina zajčja deteljica, latinsko *Oxalis acetosella* № 617: vrsta zelike **TMB: Šajzhja detéla** NEM.: Haasenklee LAT.: Oxys

zajec [zâjəc] samostalnik moškega spola
žival zajec, latinsko *Lepus* № 985: vrsta kopenske divje živali **TMB: Šajz** -a m. NEM.: Der Haase LAT.: Lepus **GS: fajz** – qualif *fatez*:

Arab. Hazaz: germ. Has. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

zajemati [zajêmati zajêmam] nedovršni glagol

črpati, **zajemati** 𐌺115: jemati

TMB: Šajemam NEM.: Schöpfen LAT.: Haurire
PRIMERJAJ: zajeti

zajeti [zajêti zájmem] dovršni glagol
zajeti 𐌺115: jemati **TMB: Šajmem fajêti**
Siehe Šajemam PRIMERJAJ: zajemati

zajeziti [zajezîti zajezîm] dovršni glagol
zgraditi jez; **zajeziti** 𐌺773: graditi
TMB: Šajêlim NEM.: Eine Wehre machen
LAT.: Repulgam aquæ fruere

zajezovati [zajezovâti zajezûjem] nedovršni glagol
izdelovati jez; **zajezovati** 𐌺773: graditi
TMB: Šajefujem NEM.: Eine Wehre machen
LAT.: Repulgam aquæ fruere

zajidka [zajîdka] samostalnik ženskega spola
stara beseda **zahajanje sonca** 𐌺447:
svetlobni naravni pojav **GS: fahod** –
antiquitus *fajidka*: Goth. *faithqua a faitgan*
ponere, reponere, auf die Seite legen. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: zahod

zajti se [zâjti se zâjde se] nedovršni glagol
biti sprejemljiv, razumljiv 𐌺86: ustrezati
TMB: Šajde se LAT.: Tranfit Siehe Šajidem
KG: Se fajde 'es gehet an', je fashlu 'es ist
angegangen', bo fashlu 'es wird angehen'
(str. 82) PRIMERJAJ: zaiti

zajtren [zâjtren] pridevnik
zgodnji, jutranji **TMB: Šajtrén** -a -u
NEM.: Frühzeitig LAT.: Antelucanus

zajtrenica [zajtreníca] samostalnik
ženskega spola
zajtrk 𐌺263: obrok **TMB: Šajtreniza** -e fh.
NEM.: Morgenbrod LAT.: Acratifma PRIMERJAJ:
zajtrka

zajtrka [zâjtrka] samostalnik ženskega spola
zajtrk 𐌺263: obrok **TMB: Šajtrêka** -e
fh. NEM.: Das Frühmal LAT.: Jentaculum
PRIMERJAJ: fruštik; zajtrenica

zajtrkovati [zajtrkovâti zajtrkûjem] in
[zâjtrkovati zâjtrkovam] nedovršni glagol
zajtrkovati 𐌺700: uživati obrok
TMB: Šajtrêkujem; Šajtreqvam NEM.:
Frühstücken LAT.: Jentare S. Šajtrekujem
KG: Sajterquam 'ich frühstücke' (str. 65)

zajtro [zâjtro] prislov
jutri zjutraj **TMB: Šajtru** NEM.: Morgens früh
LAT.: Cras mane **GS: fajtru** – *quali fdaje v'*
jutru. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditev. **KG: Sajtru, juter,
jutri 'morgen' (str. 89) **KG: Sajtru** 'morgens
frühe' (str. 109) **KG: Sajtro** fguidej 'Morgen
Frühe' (str. 195) **ABC: de bom fupet fajtro**
veffellu mogl goriuftati (1765, str. 25)**

zakaj¹ [zakâj] prislov
zakaj **TMB: Šakaj?** NEM.: Warum? LAT.:
Quare PRIMERJAJ: pokaj

zakaj² [zakaj] veznik
kajti, saj **TMB: Šakaj?** NEM.: Denn LAT.: Nam
KG: Ke, fakaj 'denn, weil' (str. 99)

zakaj nikar [zakaj nikâr (?)] členkovna
zveza
zares, brez šale **KG: Sakaj nekar, Bres shallé**
'im Ernst ohne Scherz' (str. 92)

zaklada [zaklâda] samostalnik ženskega
spola
1. zastavek 𐌺73: plačilo
2. temelj 𐌺777: del zgradbe **TMB: Šaklâda**
-e fh. NEM.: 1. Verlag 2. Grundlage LAT.: 1.
Provisio 2. Fundamentum

zaklati [zaklâti zakôljem] dovršni glagol
ubiti domačo žival; zaklati 𐌺736: klati
domačo žival **KG: Se bo faklallu** (str. 168)

zakleniti [zaklenîti zaklênem] dovršni
glagol

zakleniti 𐎧588: zapreti **TMB: Šaklenem**
-niti NEM.: Zuschliessen LAT.: Occludere feram

zaklep [zaklêp] samostalnik moškega spola
ograjena, utrjena stavba, trdnjava, tabor,
samostanska klavzura (?) 𐎧773: zgradba
TMB: Šaklêp -a m. NEM.: Schlußbrahme LAT.:
Claufura PRIMERJAJ: zapira

zaklepati [zaklêpati zaklêpam]

nedovršni glagol

zaklepati 𐎧588: zapreti **TMB: Šaklepam**
LAT.: yshi Šaklenem

zakon [zákon] samostalnik moškega spola
zakon, tj. s poroko urejena življenjska
zveza moškega in ženske 𐎧556: pravni
izraz **TMB: Šakon** -a m. NEM.: Der Ehestand
LAT.: Matrimonium **GS: fakon** – Illyr. *Lex;*
quia primariæ leges in voluntaria obligatione,
& limitatione confitēbant. Vetus & novum
*testamentum longillimo tempore abhinc *fakon**
vocabantur; quia Deus foedus cum fuis ado-
*ratoribus iniiit. **ABC:** Sedem S. Sakramentov.*
1. S Kerft 2. S. Firma 3. S. Rêfhnu Telu 4. S.
Pokura 5. S. Poslédnu vojle 6. S. Mafhnekov
shêgnuvanje 7. S. Sakon (1789, str. 29)
☉ Pomena 'pravni predpis' in 'del Svetega
pisma' Pohlin v GS omenja kot hrvaška.

zakonski [zakónski] pridevnik

zakonski, poročen **TMB: Šakonske** -a
-u NEM.: Verheyrathet LAT.: Matrimonialis
KG: Udove, fakonske fhene, inu fapushene
deklizhi so usmilenja uredne (str. 140) **KG:**
Lubi tvoj fakonske tal (str. 187) PRIMERJAJ:
zakonski tal

zakonski tal [zakónski tál] samostalni-
ška zveza moškega spola

zakonec 𐎧950: sorodnik ipd. **KG:** Lubi tvoj
fakonske tal (str. 187) PRIMERJAJ: tal

zakopan [zakopán] pridevnik

zakopan, nedostopen **TMB** PREDGOVOR:
Toku lêshê v myru doftireh dobre misle,

inu vôle fakopâne, ter oftanejo fa uselej en
nagodne sad (str. 2)

zakopavati [zakopávati zakopávam]

nedovršni glagol

pokopavati mrliča 𐎧474: izvajati obred za
umrlim **TMB: Šakopávam** NEM.: Vergraben
LAT.: Sepelire

zakrament [zakramènt] samostalnik

moškega spola

zakrament 𐎧474: krščanski obred **TMB:**
Šakrament -a m. NEM.: Das Sakrament LAT.:
Sacramentum **ABC:** Sedem S. Sakramentov.
1. S Kerft 2. S. Firma 3. S. Rêfhnu Telu 4. S.
Pokura 5. S. Poslédnu vojle 6. S. Mafhnekov
shêgnuvanje 7. S. Sakon (1789, str. 29)
PRIMERJAJ: svetstvo²

zakrnel [zakrnèu] ali [zakrnêu]

zakrnêla] pridevnik

žolčen **TMB: Šakernêl** -a -u NEM.: Schwar-
zgallicht LAT.: Biliofus **GS: fakernêle** – ex
fa præpositione, & *zhern, zh* in *k* permutato.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

zakuriti [zakurīti zakúrim] dovršni glagol

zakuriti ogenj 𐎧486: zagoreti **KG:** Sakurite
'Heizet ein' (str. 195)

zal [zâu] (zali) pridevnik

lep, zal **TMB: Šale** -a -u NEM.: Schön, hüpsch
LAT.: Bellus, venestus

zalar [zâlar] samostalnik moškega spola

koroško **izdelovalec vrvi; vrvar** 𐎧851:
izdelovalec orodja **TMB: Šalar** -ja m. NEM.:
Der Seiler LAT.: Funarius, restio **GS: falar** –
vindicum a germ. *Seiler*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

zalega [zalêga] samostalnik ženskega spola

1. zaklad 𐎧110: imeti

2. čebelja zaloga v satju 𐎧267: hrana za
živali **TMB: Šalêga** -e fh. NEM.: 1. Der Schatz
2. Bienenvorrath LAT.: 1. Thefaurus 2. Apum
penus

zalegati [zalégati zalêgam] nedovršni glagol
shranjevati, dajati na zalogo 𐌺 749:
varovati **TMB: Šalegam** NEM.: Hinterlegen
LAT.: Recondere

zalesti [zalêsti zalêzem] dovršni glagol
zalesti, tj. priti skrivoma, z določenim
namenom blizu koga 𐌺 415: nadlegovati
TMB: Šalefem falêfti NEM.: Nachschleichen,
nachstellen LAT.: Furtim persequi, infidiari
PRIMERJAJ: zalezati

zaletavati [zaletávati zaletávam]
nedovršni glagol
zaletavati se 𐌺 561: premikati se **TMB:**
Šalejtávam NEM.: Anrennen LAT.: Incurfitare

zaletvo [zalétvo] samostalnik moškega spola
nepreviden človek 𐌺 903: neumen ali
lahkomiseln človek **TMB: Šalétvu** -a m. NEM.:
Stock an LAT.: Homo improvidus

zaleza [zalêza] samostalnik ženskega spola
zalezovanje, čakanje v zasedi 𐌺 105:
hudodelstvo **TMB: Šaleza** -e fh. NEM.: Die
Nachstellung LAT.: Infidiæ

zalezati [zalêzati zalêzam] nedovršni
glagol
zalezovati, tj. prihajati skrivoma, z
določenim namenom blizu koga 𐌺 415:
nadlegovati **TMB: Šalefam** NEM.: Nachsc-
hleichen, nachstellen LAT.: Furtim persequi,
infidiari PRIMERJAJ: zalesti

zalezovalec GLEJ: zalezovavec

zalezovavec [zalezovâvæc]
(zalezovalec) samostalnik moškega spola
zalezovalec 𐌺 932: hudodelec **TMB:**
Šalefuvavz -a m. NEM.: Ein Nachsteller
LAT.: Infidiator

zali GLEJ: zal

zalivati [zalívati zalívam] nedovršni glagol
zalivati 𐌺 586: premikati tekočino **TMB:**
Šalyvam NEM.: Zugießen LAT.: Affundere

zalizan denar [zalízan denár] samo-
stalniška zveza moškega spola
star, obrabljen kovanec 𐌺 85: denar **TMB:**
Šalifan dnâr NEM.: Abgeschliefnes Geld LAT.:
Nummus detritus

zaljša GLEJ: zalša

zaljubiti se [zaljubīti se zaljúbim se]
dovršni glagol
zaljubiti se 𐌺 63: občutiti ljubezen **KG:** jest
se salubem 'ich verliebe mich' (str. 82)

zaljubljen [zaljúbljen] pridevnik
zaljubljen **TMB** PREGGOVOR: Le
Kratkozhasnoſte, jêgre, pojedne, sprehanje,
dolgozhasnu pogovarjanje, inu obyskanje
merski enem taiſte zhas, katir njim poleg
dolſhnuſt svojega ſtanu preſtája, temu deſlu,
v'katiriga so ſzer falubljeni, odufamejo (str. 2)

zaljubljenka [zaljúbljenka] samostalnik
ženskega spola
zaljubljenka ženska; zaljubljenka 𐌺 836:
človek glede na ljubezenska in tem
podobna čustva **TMB: Šalublénka** -e fh.
NEM.: Eine Verliebte LAT.: Amafia, illex
☉ Nemški prevedek je enoznačen,
latinska pomenita 'ljubica' in 'zapeljivka'.

zaljubo [zaljûbo] prislov
v zadovoljstvo, na ljubo **TMB: Šalubu**
NEM.: Zu lieb LAT.: In gratiam

zaljuden [zaljúdæn] pridevnik
uglajen, prijazen **TMB: Šalûdn** -a -u Siehe
Perludn PRIMERJAJ: priljuden

zalo [zálo (?)] prislov
zalo, ljubko, čedno **TMB: Šalu** NEM.: Schön,
sauber LAT.: Venuſte **KG:** Salu 'artig' (str. 92)
KG: falu 'hübsch' (str. 162)

zaloga [zalôga] samostalnik ženskega spola
1. čebelja zalega 𐌺 994: vrsta žuželke ali
drugega mrčesa
2. zaklad 𐌺 110: imeti **TMB: Šalôga** -e fh.
NEM.: Der Schatz LAT.: Theſaurus PREGGOVOR:

Tem buqvam be bil final enu nafnanu ime: Volnák dati, v'katiremu 24. pajnov polneh satovja, medú, voská, fterdú, falóge, obnófhne itdr, tuje: tolkajn besédy, katire je Kraynska zhebela po Abecedikarski verfti skupfnosila (str. 1) **GS: falóga** – Hung. *Zalog*. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

zalost [zálost] samostalnik ženskega spola
lepota, zalost, ljubkost №373: lepota
TMB: Šalof -e fh. NEM.: Die Sauberkeit
LAT.: Venuftas

založiti [založiti založim] dovršni glagol
1. založiti, tj. odložiti kaj kam tako, da se ne ve, kje №628: izgubiti
2. narediti si zalogo №9: zbirati **TMB: Šalofhim** NEM.: 1. Verlegen 2. Sich vorsehen
LAT.: 1. Ignoto loco reponere 2. Providere

založnica [založnica] samostalnik ženskega spola
kašča, shramba za zaloge hrane №324: shramba živil **TMB: Šalofhniza** -e fh. NEM.: Das Magazin LAT.: Annonarium PRIMERJAJ: založnišče

založnikar [zalôžnikar] samostalnik moškega spola
kdor denarno omogoči kako delo, dejavnost; financer №838: dajalec **TMB: Šalofhnèkar** -ja m. NEM.: Der Verleger LAT.: Sumptus faciens

založnišçar [založnišçar (?)] samostalnik moškega spola
kdor skrbi, je odgovoren za zakladnico; zakladnik, blagajnik №872: zakladnik **TMB: Šalofhnishar** -ja m. NEM.: Schatzmeister LAT.: Ærarius

založnišče [založnišče] samostalnik srednjega spola
kašča, shramba za zaloge hrane №324: shramba živil **TMB: Šalofhnishe** -a n. NEM.: Das Magazin LAT.: Annonarium PRIMERJAJ: založnica

zalša [záliša] (zaljša) samostalnik ženskega spola
rastlina solata, ločika, latinsko *Lactuca sativa* №617: vrsta zelike **TMB: Šalsha** -e fh. NEM.: Der Salat LAT.: Lactuca **GS: falsha** – a *fele*. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna.

zaluščiti [zaluščiti zaluščim] dovršni glagol
glasno zapreti, zaloputniti №588: zapreti **TMB: Šalushim** NEM.: Zuschlagen LAT.: Claudere cum impetu

zamakniti se [zamakniti se zamaknem se] dovršni glagol
zamakniti se, pasti v ekstazo №62: imeti versko čustvo **TMB: Šamâknem se** NEM.: Verzucken LAT.: In extafin rafi

zamaknjenje [zamaknjenje] samostalnik srednjega spola
zamaknjenje, ekstaza №762: dejanje v zvezi z zaznavanjem **TMB: Samaknjenje** -a n. NEM.: Die Verzuckung LAT.: Extafis

zamašek [zamâšøk] samostalnik moškega spola
zamašek №227: del posode **TMB: Šamashk** -a m. NEM.: Der Stöpfel LAT.: Obturaculum

zamed [zamêd zamedî] samostalnik ženskega spola
snežni zamed №451: oblak in padavine **TMB: Šamêd** -y fh. NEM.: 1. Verwehung 2. Schneewand LAT.: Cumulus nivium vento aggestus

zamedlevka [zamedlêvka] samostalnik ženskega spola
omedlevica №17: bolezen **TMB: Šamedlêvka** -e fh. NEM.: Kleine Ohnmacht LAT.: Deliquium

zamek [zámøk] samostalnik moškega spola
zapah №224: del stavbnega pohištva **TMB: Šamék** -a m. NEM.: Der Riegel LAT.: Pestulus
⊕ Prevezeto iz češko *zámek*. PRIMERJAJ: zarinek

zamera [zamêra] samostalnik ženskega spola

1. zamera, nemilost 𐌺61: jeza

2. lažna, ponarejena mera 𐌺426: mera

TMB: Šamira -e fh. NEM.: 1. Ungnade 2.

Falsches Maaß LAT.: 1. Difgratia 2. Mensura adulterina

zamerek [zamêrək] samostalnik moškega spola

narisan, vrezan znak, znamenje 𐌺804:

znamenje, znak, črta **TMB: Šamirk** -a m.

NEM.: Das Merkmal LAT.: Signaculum

zameriti [zamêriti zamêrim] dovršni glagol

1. zameriti 𐌺65: sovražiti, zameriti

2. zameriti se, pasti v nemilost (?) 𐌺64: imeti negativno čustvo

3. napačno odmeriti 𐌺764: meriti

TMB: Šamirem -mirel, -miren, famireti

NEM.: 1. Vermessen 2. Falsch messen

LAT.: 1. Offenſam incurrere 2. ex æquo non menſurare **KG:** famirem 'ich vermesse, ich falle in Ungnad' (str. 124)

zameritati [zamêrkati zamêrkam]

dovršni glagol

opaziti 𐌺770: videti, gledati **KG:** zhe je dolgu famirkej: Ni morebet myrú? Ke nise na voglu famirkal (str. 180)

zamerkovati [zamerkováti

zamerkûjem] nedovršni glagol

1. opazovati 𐌺770: videti, gledati

2. označevati, zaznamenovati 𐌺540:

pisati **TMB: Šamirkujem** NEM.: 1. Aufmerken

2. Aufzeichnen LAT.: 1. Attendere 2. Adnotare

zamesti [zamêsti zamêdem] dovršni

glagol

zamesti, tj. **zakriti s snegom v veliki**

količini 𐌺450: delati vremenski pojav

TMB: Šamêdem -mêfti NEM.: Verwehen

LAT.: Nive cooperiri

zamestonos [zamestonòs (?)]

samostalnik moškega spola

mestni glavar 𐌺906: posvetni oblastnik

TMB: Šamejſtanos -a m. NEM.: Der Burgermeister LAT.: Conful

zametati [zamêtati] nedovršni glagol

zavračati, odklanjati 𐌺64: imeti negativno čustvo **TMB** PREDGOVOR: Jeſt nabom nigdar ſamętal, ali fanezhuval, kar naſaſtôpem (str. 5)

zamisliti se [zamísliti se zamíslim se]

dovršni glagol

zamisliti se 𐌺435: snovati v mislih

TMB: Šamislem se NEM.: Sich vergessen

LAT.: Cogitatu aberrare

zamjet [zámjet (?)] samostalnik moškega

spola

zmaj 𐌺94: živaloliko bajeslovno bitje **TMB:**

Šamjét -a m. NEM.: Der Drache LAT.: Draco

☉ Primerjaj v Bohoričevi slovnici *zmjet*

(zapisano *smiet*) 'zmaj'.

zamoči [zamóči zamórem] dovršni glagol

zmoči, moči 𐌺813: moči, znati **TMB:**

Šamôrem NEM.: Können, vermögen LAT.:

Polſe, valere **KG:** zamorem 'ich vermag'

(str. 80) **KG:** Zhlovek is Bogam, Buh is

zhlovekam ulſe famoreta (str. 140)

zamojstra [?] samostalnik ženskega spola

1. tulec za puščice 𐌺236: posoda za orožje

2. vrsta helebarde 𐌺199: orožje

TMB: Šamojſtra -e fh. NEM.: 1. Köcherbogen

2. Bollester LAT.: 1. Pharetra 2. Bipennis

PRIMERJAJ: tol; tul

zamolčati [zamoučáti] dovršni glagol

zamolčati 𐌺440: molčati **KG:** Ta modre

pametnu vonſpuſty, Kar ta neumne

nefamovzhy 'Supprimit orator, quæ ruſticus

addit inepte' (str. 61) **ABC:** kaj takiga

samovzhati (1794, str. 26)

zamonzitka [?] samostalnik moškega

spola (?)

popotni tovariš, sopotnik (?) 𐌺920:

popotnik **GS: Smanofjid** – corrupte

famonfitka (comes itineris) apud Ottfriedum *famanfindo* a veteri *find*, via. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: smanozjid

zamorec [zamôrɛc] samostalnik moškega spola

zamorec, črnc 823: človek glede na barvo **TMB: Šamurz** -a m. NEM.: Der Mohr LAT.: Æthiops **GS: famurz** – quafi *fa Murjam*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Ti** zherni famurzi so beli na fobeh (str. 136)

zamoriti [zamoriti zamorim] dovršni glagol

zadušiti 108: ubiti **TMB: Šamorim** NEM.: Ersticken LAT.: Suffocare

zamorkinja [zamôrkinja] samostalnik ženskega spola

zamorka, črnka 823: človek glede na barvo **TMB: Šamurkena** -e fh. NEM.: Eine Mohrinn LAT.: Æthiopiŋa

zamorski [zamôrski] pridevnik

zamorski, črnski **TMB: Šamurske** -a -u NEM.: Von Mohren LAT.: Æthiopicus

zamožnost [zamôžnost] samostalnik ženskega spola

moč, zmožnost 623: nasilje **TMB: Šamôfhnoft** -e fh. NEM.: Die Möglichkeit LAT.: Potentia

zamreževati [zamreževati

zamrežujem] nedovršni glagol
nameščati rešetko 773: graditi **TMB: Šamrefhujem** NEM.: Vergittern LAT.: Clathrare PRIMERJAJ: zamrežiti

zamrežiti [zamrežiti zamrežim] dovršni glagol

namestiti rešetko 773: graditi **TMB: Šamréfhim** NEM.: Vergittern LAT.: Clathrare

zamuda [zamûda] samostalnik ženskega spola

1. zamuda, zamujanje 43: čas ali njegov del

2. opustitev, opuščanje 687:

škodovanje **TMB: Šamuda** -e fh. NEM.: Versäumniß, Unterlaßung LAT.: Negligentia, omiŋio

zamuden [zamúðɛn] pridevnik

težaven, zamuden **KG: Ta** zesta je /.../ Samudna 'Mühsam' (str. 192)

zamuditi [zamuditi zamudim] dovršni glagol

1. zamuditi 582: preložiti v času
2. opustiti, ne se udeležiti 43: biti nekaj časa **TMB: Šamudim** NEM.: Versäumē, unterlaßē LAT.: Negligere, ommittere

zanaprej [zanaprêj] prislov

v naprej, v bodoče, odslej **TMB: Šanaprej** NEM.: Künftighin LAT.: Impofterum

zanašati [zanâšati zanâšam] nedovršni glagol

1. prizanašati, popuščati 409: imeti sočutne medsebojne odnose
2. zanašati se, zaupati 407: biti v medsebojnih odnosih **TMB: Šanasham** NEM.: 1. Nachsehen 2. Verlassen LAT.: 1. Indulgere 2. Confidere

zanesljivo [zanesljívo] prislov

zanesljivo, zagotovo, brez dvoma **TMB: Šaneslivu** NEM.: Zuverlässig LAT.: Certo, indubitato

zanesti [zanésti zanésem] dovršni glagol

1. prizanesti, pogledati skozi prste 409: imeti sočutne medsebojne odnose
2. zanesti se, zaupati 407: biti v medsebojnih odnosih **TMB: Šanesem** -nêŋti NEM.: 1. Nachsehen 2. Verlassen LAT.: 1. Indulgere 2. Confidere

zaničevan [zaničeván] pridevnik

zaničevan **KG: En** modr namore od nekoger fanezhuvan biti (str. 172) **ABC: od** hudobnih sanizhuvan (1794, str. 20)

zaničevati [zaničevati zaničujem]

nedovršni glagol

zaničevati, prezirati ≍ 65: sovražiti, zameriti **TMB: Šanezhujem** NEM.: Verachten LAT.: Vilipendere

zaničljiv [zaničljív] pridevnik
zaničljiv, prezirljiv **TMB: Šanezhliv** -a -u
NEM.: Verächtlich LAT.: Abjectus

zanikrn [zanîkrn] pridevnik
nemaren, neskrben, zanikrn **TMB: Šanikèrn** -a -u NEM.: Nachläßig LAT.: Negligens, acordius **GS: fanikern** – *quali fa Nizheser*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

zanikrnik [zanîkrnik] samostalnik
moškega spola
nemaren, neskrben, zanikrn človek
≍ 928: človek z negativnimi lastnostmi
TMB: Šanikernek -a m. NEM.: Fahlräßiger Mensch LAT.: Negligens, acordius

zanikrno [zanîkrno] prislov
hladno, nenavdušeno **KG: Sanikernu**
'kaltsinnig' (str. 93)

zanka [zānka] samostalnik ženskega spola
zanka, petlja, vez ≍ 755: sveženj ali vez
TMB: Šanka -e fh. NEM.: Eine Masche LAT.: Pedica, ligatura **GS: fanka** – Angl. *Hank*: Succ. *Hanka*, Weidenband. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

zanoihtnica [zanôhtnica] samostalnik
ženskega spola
gnojno vnetje za nohtom in ob njem; zanoihtnica ≍ 17: bolezen **TMB: Šanoihtněza** -e fh. NEM.: Ein Nagelgeschwür LAT.: Reduviæ

za nosom [za nôsom] prislovna zveza
naravnost za nosom **KG: Sa nuffam** 'der Nase nach' (str. 91)

zapad [zapâd] samostalnik moškega spola
ponoven padec v greh, ponovitev slabega dejanja (?) ≍ 102: greh **TMB: Šapâd** -a m. NEM.: Der Rückfall LAT.: Relapfus

zapadljiv [zapadljív] pridevnik
ki je ponovno padel v greh, zagrešil slabo dejanje **TMB: Šapadliv** -a -u
NEM.: Verfällig LAT.: Recidivus, caducus

zapaja [?] samostalnik ženskega spola
stara hrvaška beseda **pivo** ≍ 661: alkoholna pijača **GS: fapaja** – antiq. Illyric. cerevifia, dicta a levanda fiti: lat. med. ævi, *fabaia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

zapalčnik [zapâučnik] samostalnik
moškega spola
kazalec, tj. prst roke med palcem in sredincem ≍ 878: del človeka
TMB: Šapavzhnek -a m. NEM.: Der Zeigefinger LAT.: Index

zapar [zapâr (?)] samostalnik moškega spola
vonj po kuhi, sopara zaradi kuhanja
≍ 647: plinasta snov **TMB: Šapar** -ja m.
NEM.: Brodem, Geruch von den Speisen
LAT.: Vapor, nidor

zaparica [zapârica] samostalnik ženskega spola
1. izparevanje, para ≍ 647: plinasta snov
2. poletna soparna vročina ≍ 454: vremenski pojav, povezan s temperaturo
TMB: Šapârza -e fh. NEM.: 1. Der Dampf, Dunst 2. Schwülhitze LAT.: 1. Evaporatio 2. Æftus folis

zapariti [zapâriti zapârim] dovršni glagol
(s kuhanjem) **povzročiti nastanek sopare**
≍ 265: pripravljati hrano **TMB: Šapârem** -reti
NEM.: Erhitzen LAT.: Nidorem facere

zapas [zapâs] samostalnik moškega spola
pas za nošenje mošnje z denarjem, sablje ≍ 130: oblačilo ali obutev **TMB: Šapâs** -a m. NEM.: Ein Beygürtel LAT.: Baltheus

zapasti [zapâsti zapâdem] dovršni glagol
propasti, zapasti ≍ 627: poslabševati se
TMB: Šapadem -pâsti NEM.: Verfallen
LAT.: Incidere, ammittere

zapeljjevanje [zapeljjevânje]

samostalnik srednjega spola

zapeljjevanje v greh № 102: greh **ABC**: obvari mene pred greham, inu pred uflim sapeluvanjam tega hudiga fovrashnika (1789, str. 23)

zapeljiv [zapeljív] pridevnik

zapeljiv TMB: Šapeliv -a -u NEM.: Verführerisch LAT.: Seducatorius

zapenjalo [zapenjálo] samostalnik

srednjega spola

sponka, petlja, za spenjanje obleke (?)

№ 135: del oblačila ali obutve za spenjanje

TMB: Šapejnálu -a n. Siehe Šapejnek

⊗ Iztočnice *Šapejnek* v TMB ni. Pleteršnik navaja *zapenjálo* po Cigaletu le v pomenu 'Hemmeisen', tj. 'zavora, zlasti pri vitlu'.

PRIMERJAJ: zapon; zaponek

zapenjati [zapênjati zapênjam] dovršni glagol

zapenjati, spenjati № 464: vezati, zapenjati obleko **KG**: Šapejnam 'ich hæfte zu' (str. 65)

zapeti [zapéti zapnêm] dovršni glagol

zapeti, tj. narediti, da sta konca oblačila

z zaponko, petljo povezana drug z drugim № 464: vezati, zapenjati obleko

TMB: Šapnem -pêl, -pêti Sieh. Šapejnam

KG: Šapnem 'ich hefte zu' (str. 75)

KG: šapnem 'ich hefte zu' (str. 125)

zapira [zapîra] samostalnik ženskega spola

1. ograjena, utrjena stavba, trdnjava, tabor, samostanska klavzura (?) № 773: zgradba

2. ključavnica № 193: priprava za zapiranje

TMB: Šapira -e fh. NEM.: 1. Schlußbrahm 2.

Ein Schloß LAT.: 1. Claufura, clathrae 2. Sera

PRIMERJAJ: zaklep

zapisan [zapísan] pridevnik

zapisan, napisan TMB PREDGOVOR: njemu na zhêlu fapisanu ftojy (str. 3)

zaplata [zaplâta] samostalnik ženskega spola

zaplata, tj. manjši kos blaga za

nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela № 247: blago ali usnje **TMB: Šaplâta** -e fh. NEM.: Der Flickfleck LAT.: Alfutura, commiffura PRIMERJAJ: flika; krpa

zapplečnik [zaplêčnik] samostalnik

moškega spola

strežnik, lakaj № 871: uslužbenec **TMB: Šaplezhnek** -a m. NEM.: Ein Laquay LAT.: Pediffequus

zaplivek [zaplîvæk] (zapljûvek)

samostalnik moškega spola

črv, žerka, žuželča ličinka № 994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Šaplivk** -a m. NEM.: Eine Made LAT.: Acarus, tineia

zapljûvek GLEJ: zaplivek

zapoden [zapodèn] pridevnik
prepoden, pregnan KG: en dejl pèshèzhov so bili od kojnekov v'vodo fapodeni (str. 140)

zapomneti GLEJ: zapomniti

zapomniti [zapômnniti zapômnnim] ali [zapomnniti zapômnnim zapômnnim] (zapomneti) dovršni glagol

pozabiti № 438: pozabiti **TMB: Šapomnem** -mnniti NEM.: Vergessen LAT.: Memoria labi

zapon [zapôn] samostalnik moškega spola

sponka, petlja, za spenjanje obleke (?) № 131: del oblačila ali obutve **TMB: Šapôn** -a m. Siehe Šapejnek PRIMERJAJ: zapenjalo; zaponek

zaponek [zapônæk] samostalnik moškega spola

sponka, petlja, za spenjanje obleke (?) № 135: del oblačila ali obutve za spenjanje **TMB: Šapûnék** -a m. Sieh. Šapon **GS: faponk** – vide *Pném*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: zapenjalo; zapon; zaponki

zaponki [záponki] ali [zapônki]

množinski samostalnik moškega spola (kovinske) zaponke na čevljih № 135:

del oblačila ali obutve za spenjanje **TMB: Šaponki** -ov m. NEM.: Die Schuhschnallen
LAT.: Anfæ PRIMERJAJ: zaponek

zapopadek [zapopâdæk] samostalnik
moškega spola

osrednja vsebina, bistvo, razumevanje
‡435: miselni pojem **TMB: Šapopâdk** -a m.
NEM.: Inbegriff, Auszug LAT.: Anagraphæ

zapopasti [zapopâsti zapopâdem]
dovršni glagol

razumeti ‡435: snovati v mislih **TMB: Šapopâdem** -pafti NEM.: Begreifen LAT.:
Capere, intelligere PREDGOVOR: Jeft nabom
nigdar fametal, ali fanezhuval, kar nafaftôpem:
nigdar hvalil, kar nafapopâdem. (str. 5)

zapored [zapôred] prislov
drug za drugim, po vrsti, zapored,
zaporedoma **TMB: Šapored** NEM.:
Ordentlich LAT.: Ordinate **GS: fapored** – a gr.
σποραδῆν, sparîm; fed melius a *Red* ut supra.
Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
napačnih povezav ali trditvev. **GS: Red**
–*fapored* per ordinem: Dani Sueci, Iflandi
dicunt *Rad*, series: veteres Valef. *Urdd*: apud
Ílfidor. *Redha*: hebr. סֵדֶר *seder*, ordo, ultima
Syllaba *der* inverta. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega. **GS: Sporâda** – a *Red*, vel
fapored (vernaculi) qui deducta longa ferie
familiaë, in aliquo loco nati sunt unde fors
melius scriberetur *sporoda*. Sumitur
communiter pro communitate alicujus
loci. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.
PRIMERJAJ: sporedoma

zaporeden [zaporêdæn] (zaporedni)
pridevnik

postavljen v vrsto, zapovrsten,
zaporeden **TMB: Šaporedn** -a -u NEM.:
Ordentlich LAT.: Ordinatus

zaporedni GLEJ: **zaporeden**

zapoved [zapôved] samostalnik ženskega
spola
zapoved, ukaz ‡737: ukaz **TMB: Šapovd**

-e fh. NEM.: Das Gebot LAT.: Præceptum
GS: fapovd – *Sapovem* ex præpofitione *fa*,
& *povem*, sicut germ. dicunt *einprägen*, hoc
eft: ferio ad exequendum memoriaë mandare.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna. **KG: Sapovd, -de** 'der Befehl, das
Geboth, Geheiß' (str. 109)

zapovedan praznik [zapovêdan
prâznik] samostalniška zveza moškega spola
zapovedani praznik, tj. **praznik, ki se**
praznuje kot nedelja ‡46: praznik **ABC:**
sapovedan prasnik (1789, str. 29)

zapovedati [zapovêdati zapovêm]
dovršni glagol
zapovedati, ukazati ‡522: ukazati **TMB:**
Šapovêm -vêdati S. Šapovdujem **GS: fapovd**
– *Sapovem* ex præpofitione *fa*, & *povem*,
sicut germ. dicunt *einprägen*, hoc eft: ferio
ad exequendum memoriaë mandare. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: zapovedovati

zapovedinstvo [zapovedînstvo]
samostalnik srednjega spola

področje pod eno oblastjo, kraljestvo
‡304: dežela **TMB: Šapovedinfvu** -a n.
NEM.: Das Gebieth, Reich LAT.: Imperium

zapovednik [zapovedník] samostalnik
moškega spola

1. ukazovalec, zapovednik ‡906:
posvetni oblastnik

2. zakonodajalec ‡906: posvetni
oblastnik **TMB: Šapovdnik; Šapovednik**
-a m. NEM.: 1. Befehlshaber 2. Gesetzgeber
LAT.: 1. Mandatarius 2. Legislator PRIMERJAJ:
oblastnik; poročnik; ukaznik

zapovedovati [zapovedovâti
zapovedûjem] nedovršni glagol
zapovedovati, ukazovati ‡522: ukazati
TMB: Šapovdujem NEM.: Befehlen LAT.:
Præcipere

zapraviti [zaprâviti zaprâvim] dovršni
glagol

zapraviti, pognati, potratiti 𐌺628: neprimerno upravljati lastnino
TMB: Šaprâvem -praveti NEM.: Verthun
 LAT.: Abatare

zapravljati [zaprâvljati zaprâvljam] nedovršni glagol

zapravljati, razsipavati, tratiti 𐌺628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Šapravlam** NEM.: Verthun LAT.: Abatare

zapravljivec [zaprâvljîvæc] samostalnik moškega spola

zapravljivec 𐌺936: človek z negativno lastnostjo, ki je v zvezi z imetjem

TMB: Šapravlivz -a m. NEM.: Verschwender
 LAT.: Ambro

zapreda [zaprêda] samostalnik ženskega spola

1. zapletenost (?) 𐌺435: miselni pojem
2. zapleteno govorjenje (?) 𐌺493: govor
TMB: Šaprêda -e fh. NEM.: Die Verwicklung
 LAT.: Circumseptio

zaprega [zaprêga] samostalnik ženskega spola
ovira, oviranje 𐌺539: ovira **TMB: Šaprega** -e fh. NEM.: Das Verhau LAT.: Impedimentum

zapreti [zaprêti zaprêm] dovršni glagol
zapreti 𐌺588: zapreti **TMB: Šaprêm** -perl, -prêti NEM.: Verschliessen LAT.: Accludere
KG: Saprem 'ich mache zu' (str. 75)

zaprtæk [zaprîtæk] samostalnik moškega spola

zaprtæk, tj. jajce s pokvarjeno vsebino 𐌺36: oboleli del živali **TMB: Šapêrtk** -a m. NEM.: Ein Windey LAT.: Ovum hypenemium

zaprtica [zaprîtica] samostalnik ženskega spola

zaprtje, zapeka 𐌺20: zaprtje in driska
TMB: Šapèrza -e fh. Siehe Šapertje PRIMERJAJ: zaprtje tega trupla

zaprtje tega trupla [zaprîtje tega trúpla] samostalniška zveza srednjega spola

zaprtje, zapeka 𐌺20: zaprtje in driska
TMB: Šapertje tega trupla NEM.: Eine Verstopfung des Leibs LAT.: Adiarrhea
 PRIMERJAJ: zaprtica

zapustiti [zapustîti zapustím] dovršni glagol

1. zapustiti, tj. narediti, da kdo kaj dobi kot dediščino 𐌺112: dajati

2. oditi 𐌺566: odhajati **TMB** PREDGOVOR: be meni use besêde svojga jefika fapoftil (str. 3) **KG: Ozha** je nam otrokam ufše svoje premošhenje fapustil (str. 175) **KG: Site** planine pak mi mor'mo fapustiti (str. 181)

zapuščen [zapuščên] pridevnik
zapuščen KG: Udove, fâkonske fhene, inu fapushene deklizhi so usmilenja uredne (str. 140)

zareči se [zarêči se zarêče se] dovršni glagol

zareči se, tj. pomotoma reči kako besedo namesto druge 𐌺493: govoriti **TMB: Šarêzhe se meni** LAT.: Siehe Šarêkam

zarediti [zaredîti zaredím] dovršni glagol
zarediti, razmnožiti, tj. narediti, da kaka žival začne živeti v velikem številu 𐌺41: povečevati **TMB: Šarédim** NEM.: Vermehren, wachsen LAT.: Multiplicare, fuccrefcere

zarekati se [zarêkati se zarêkam se] nedovršni glagol

1. zarekati se, tj. pomotoma večkrat reči kako besedo namesto druge 𐌺493: govoriti

2. prisegati, zaklinjati se 𐌺514: govoriti pravne reči **TMB: Šarêkam sê** NEM.: 1. Sich verreden 2. Sich verschwören LAT.: 1. Labi fermone 2. Ejurare

zares [zarêš] členek

zares TMB: Šarêš NEM.: Fürwahr LAT.: Profectio

zareza [zarêza] samostalnik ženskega spola

zareza 𐌺619: razpoka ali luknja **TMB: Šarêfa** -e fh. NEM.: Der Einschnitt LAT.: Incifio

zarežati [zarežáti zarežím] dovršni glagol

1. zarežati, zarenčati 487: oddajati glasove

2. zadirčno spregovoriti 502: jezno govoriti **TMB: Šaréhím -réfhâti** NEM.:

Anfahren LAT.: Vehementer invehere

PREDGOVOR: Sam zhes se be jeft farefhâl, aku be meni le kedaj ta misl v' glavo padla, se nad takemi Momusovemi bratami mashtuváti (str. 5)

zarija GLEJ: **zarja**

zarinek [zarînek] samostalnik moškega spola

zapah 224: del stavbnega pohištva **TMB: Šarinèk -a m.** NEM.: *Der Riegel* LAT.: *Pessulus* PRIMERJAJ: zamek

zariniti [zaríniti zarînem] dovršni glagol

zariniti, zapreti, zadelati 588: zapreti

TMB: Šarinem -rineti NEM.: *Verrameln* LAT.: *Oppilare*

zarja [zárja] (**zarija**) samostalnik ženskega spola

zarja 447: svetlobni naravni pojav **TMB:**

Šarija -e fh. NEM.: *Die Morgenröthe* LAT.:

Aurora GS: farija – Vide for. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

PRIMERJAJ: ZOR

zarobljen [zaròbljen] pridevnik

zarobljen, neuglajen, neotesan, robot

TMB: Šaròblén -a -u NEM.: *Grob* LAT.: *Craffus*

KG: O teh farobleneh kmetezhov! (str. 148)

zarobljenec [zaròbljenec] samostalnik moškega spola

neuglajen, neotesan človek; neotesanec, grobijan 940: neroden, neotesan človek

TMB: Šaroblenc -a m. NEM.: *Ein Grobian* LAT.: *Merum rus*

zaročiti [zaročíti zaročím] dovršni glagol

obljubiti poroko; zaročiti 47: delovati

v zvezi s poroko **TMB: Šarozhim** NEM.:

Vermählen LAT.: *Defponfare*

zarod [zárod] samostalnik moškega spola

narod, rod 927: skupina ljudi

TMB: Šarod -a m. NEM.: *Nation, Geschlecht* LAT.: *Natio*

zaroki [zaróki] množinski samostalnik

moškega spola

zaroka 48: poroka **TMB: Šaròki -ov m.**

NEM.: *Heyratsversprechen* LAT.: *Sponfalia*

zarotiti [zarotíti zarotím] dovršni glagol

priseči, zarotiti se 514: govoriti pravne

reči **TMB: Šarotim** NEM.: *Beschwören*

LAT.: *Adjurare*

zarožljati [zarožljáti zarožljâm] dovršni

glagol

zarožljati z verigami 487: oddajati

glasove **TMB: Šarofhlâm** NEM.: *Mit Ketten*

schepern LAT.: *Catenis strepere*

zasajanica [zasajaníca] samostalnik

ženskega spola

(**mlada**) rastlina 614: mlada rastlina ali

njen del **TMB: Šasajaniza -e fh.** NEM.: *Die*

Pflanze LAT.: *Planta*

zasajati [zasájati zasájam] nedovršni

glagol

saditi rastline 277: obdelovati zemljo

TMB: Šasájam NEM.: *Pflanzen* LAT.: *Plantare*

zasajen [zasajèn] pridevnik

posajen, tj. dan v zemljo z namenom,

da zraste ABC: Katèr saľagen' je sa fad

(1794, str. 31)

zased [zasèd] samostalnik moškega spola

1. zborovanje, seja 908: skupina

vladajočih ljudi

2. dan, ko je gospoda na zborovanju,

seji 43: čas ali njegov del **TMB: Šasèd -a**

m. NEM.: *Sitztag der Herren* LAT.: *Confessus*

zasedeti [zasedèti zasedím] dovršni glagol

obsedeti 722: biti v telesnem položaju

za počivanje **TMB: Šasédim -sedèti** NEM.:

Sitzen bleiben LAT.: *Confidere*

zaseka [záseka] samostalnik ženskega spola nasekana, nasekljana slanina; zaseka
 ═ 261: hrana **TMB: Sasèka -e fh.** NEM.: Gehacktes Fett LAT.: Adeps concifa

zasesti [zasèsti zasêdem] dovršni glagol
 zasesti prostor ═ 576: priti **TMB: Sasêdem -sèfti** NEM.: Platz einnehmen
 LAT.: Præoccupare locum

zasip [zasìp] samostalnik moškega spola obrambni nasip, okop ═ 796: vojaški nasip **TMB: Sasip -a m.** NEM.: Das Bollwerk
 LAT.: Agger PRIMERJAJ: zagreb¹

zaskleti GLEJ: **zaskleti**

zaskleti [zasklèti zasklí] (zaskleti) dovršni glagol

zaboleti ═ 17: boleti, bolehati **TMB: Saskly mene** NEM.: Es tut mir wehe LAT.: Dolet me

zaskliven [zasklívæn] pridevnik pekoč, rezek, grizoč, boleč, skeleč **TMB: Sasklyvne -a -u** Siehe Ossklyvne PRIMERJAJ: oskliven; skliven

zaskovinčati [zaskovínčati] zaskovínčam] dovršni glagol zakričati kot ptič, ko se ujame ═ 531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Saskovinzham** NEM.: Schreyen wie die Vogel, wenn sie gefangen werden LAT.: Clamare, vociferari ut aves, dum capiuntur

zaslišati [zaslìšati zaslìšim] dovršni glagol zaslišati, tj. s sluhom zaznati ═ 767: slišati **TMB: Sashlishem -shati** NEM.: Anhören LAT.: Inaudire

zaslon [zaslòn] samostalnik moškega spola premična stena iz ogrodja in ponjave; španska stena ═ 209: pohištvo **TMB: Saslôn -a m.** NEM.: Spanische Wand LAT.: Cortina, conopæum

zasluž [zaslûž] samostalnik moškega spola plačilo za opravljeno delo, dnino;

zaslužek ═ 73: plačilo **TMB: Saslufh -a m.** NEM.: Verdienst, Taglohn LAT.: Meritum, merces

zasmôd [zasmòd zasmòda] ali [zasmòd zasmòda] samostalnik moškega spola opekline ═ 33: poškodba ali njena posledica **TMB: Sasmôd -a m.** NEM.: Der Anbrandt LAT.: Ambuftio

zasmodati se [zasmòdati se zasmòda se] dovršni glagol zadišati po dimu ═ 543: oddajati vonj **KG: se fasmoda 'es räuchelt'** (str. 121)

zaspano [zaspáno] prislov zaspano **KG: Saspanu 'schläferig'** (str. 93)

zaspati [zaspáti zaspím] dovršni glagol zaspati, zamreti ═ 546: počivati **ABC: kader ullí pozhutki fafpe** (1765, str. 25) **ABC: kader ullí pozhutki safpe** (1789, str. 23)

zasramotiti [zasramotíti zasramotím] dovršni glagol oklevetati, osramotiti ═ 503: grajati, svariti **TMB: Sasramotim** NEM.: Verleumden, verspotten LAT.: Calumniari, cavillari

zastajati [zastájati zastájam] nedovršni glagol ustavljati se ═ 680: ustavljati se **TMB: Sastájam** NEM.: Stehen bleiben LAT.: Conflitere, hærere **KG: fastaja 'es fängt an stehen zu bleiben'** (str. 121)

zastava [zastâva] samostalnik ženskega spola

1. ženitovanjska, svatbena zastava ═ 252: likovni izdelek

2. zastavilo, zastavljen predmet ═ 110: imeti **TMB: Sastâva -e fh.** NEM.: 1. Hochzeitfahne 2. Ein Pfand LAT.: 1. Vexillum hymenæum 2. Pignus

zastaviti [zastâviti zastâvim] dovršni glagol zastaviti, tj. izročiti stvar za zavarovanje upnikove terjatve ═ 112: dajati **TMB:**

Šastâvem -veti NEM.: Verpfänden LAT.: Oppignorare

zastavljati [zastávljati zastávljam] nedovršni glagol

1. **zastavljati**, tj. **izročati stvar za zavarovanje upnikove terjatve** ▯ 112: dajati
2. **zastavljati**, tj. **s postavitvijo česa delati kaj neprehodno** ▯ 13: postavljati gor **TMB: Šastavlam** NEM.: Verrammeln LAT.: Oppilare, præcludere

zastavnik [zastâvnik] samostalnik moškega spola

1. **nosilec ženitovajske zastave** ▯ 954: človek, ki sodeluje pri šegi
2. **kdor da kaj v zastavo; zastavitelj** ▯ 838: dajalec
3. **talec** ▯ 902: talec **TMB: Šastavnek** -a m. NEM.: 1. Hochzeitfährnich 2. Verpfänder 3. Ein Geisel LAT.: 1. Vexillifer hymenęus 2. Oppignorator 3. Obfes

zastentati [zastentáti zastentâm] dovršni glagol

potratiti, zapraviti ▯ 628: neprimerno upravljati lastnino **TMB: Šaftentam** NEM.: Vertranscheln LAT.: Frugiperdere PRIMERJAJ: zatentati

zastonj GLEJ: **zabstonj**

zastopen [zastópøn] pridevnik **pameten, razumen, razsoden** **TMB**

PREDGOVOR: skus kup teh samu sebi faftopne dafdevajozheh vędomzov PREDGOVOR: njeh bo uselej vezh teh provędneh, dobrutliveh, faftopneh, inu fa umętnofte, inu zhaft svoje rojftne dušhele noterufęteh molhov (str. 5)

zastopiti [zastopíti zastópim] ali [zastópiti zastópim] nedovršni glagol **razumeti, zastopiti** ▯ 435: snovati v mislih **TMB: Šaftópem** -piti NEM.: Verstehen LAT.: Intelligere acquiefcere PREDGOVOR: Jęft nabom nigdar famętal, ali fanezhuval, kar nafaftópem: nigdar hvalil, kar nafapopâdem. (str. 5)

zastopno [zastópno] prislov **razumljivo** **TMB: Šaftopnu** NEM.: Verständlich LAT.: Intelligibiler

zastopnost [zastópnost] samostalnik ženskega spola **razumnost, inteligenca** ▯ 435: miselni pojem **TMB: Šastopnoft** -e fh. NEM.: Verständlichkeit LAT.: Intelligentia

za stran mene [za strân méne]

prislovna zveza

kar se mene tiče, zaradi mene **TMB: Ša ftran mene** NEM.: Meinethalben LAT.: Mea pace

zasulje [zasūlje (?)] samostalnik srednjega spola

neka rastlina, verjetno sirek, latinsko *Sorghum saccharatum* ▯ 617: vrsta zelike **TMB: Šasūlje** -a n. NEM.: Perlenkraut LAT.: Ægonychon PRIMERJAJ: sirek

zasuti [zasúti zasújem] dovršni glagol **zasuti, zagrebsti** ▯ 10: postavljati spodaj **TMB: Šasújem** -súti NEM.: Verschütten LAT.: Adobruere

zasvitati se [zasvítati se zasvîta se]

nedovršni glagol

zasvitati se, zdaniti se ▯ 684: svetiti, temniti se **TMB: Šasvita se** NEM.: Es wird licht LAT.: Albefcit dies

zašentati [zašęntati zašęntam] dovršni glagol

zakleti ▯ 496: preklinjati ali psovati **TMB: Šashęntam** NEM.: Gotteslästern LAT.: Blasphemare

zašiti [zašítiti zašítjem] dovršni glagol **zašiti** ▯ 247: ukvarjati se s tekstilom ali usnjem **TMB: Šashyem** -shyti NEM.: Vernähen LAT.: Affuere

zatakiniti [zatakíniti zatáknem] dovršni glagol

1. **zastreti, zagrniti** ▯ 7: zastreti

2. vtakniti 𠄎 5: postavljati noter **TMB:** **Šatâknem** -niti NEM.: Verhängen, sperren
LAT.: Obducere, infigere

za tega voljo [za têga vóljo] ali
[voljô] vezniška zveza

zato **TMB:** **Šatega volo** NEM.: Derohalben
LAT.: Quamobrem, ideo **KG:** Sategavolo 'der
Ursach halben' (str. 99) **ABC:** sategavoló
(1794, str. 17) PRIMERJAJ: zatorej

zategniti [zategnîti zatêgnem] dovršni
glagol

zategniti, tj. s potegom narediti, da je kaj
trdno, tesno nameščeno in se ne more
premikati 𠄎 755: vezati **TMB:** **Šategnem**
-niti NEM.: Zuziehen LAT.: Contrahere

zatelebat se [zatelebâti se
zatelebâm se] dovršni glagol

zaljubiti se 𠄎 63: občutiti ljubezen **TMB:**
Šatélébam se NEM.: Sich vergaffen LAT.:
Oculis capi

zatemn [zatémən (?)] pridevnik
zatemnjen **TMB:** **Šatemne** -a -u NEM.:
Verfinstert LAT.: Obfcurus

zatenitati [zatenátîti zatenítâm] dovršni
glagol

potratiti, zapraviti 𠄎 628: neprimerno
upravljati lastnino **TMB:** **Šatentâm** LAT.: Siehe
Šaftentam PRIMERJAJ: zastentati

zatilje [zatîlje] (**zativje**) samostalnik
srednjega spola

zahrbtnost, prevara, zvijača 𠄎 107:
prevara **TMB:** **Šativje** -a n. NEM.: Die
Hinterlist LAT.: Aftus, fallacia PRIMERJAJ:
zavitje

zatilnik [zatîŋnik] samostalnik moškega
spola

zadnji del glave in vratu; tilnik, zatilje
𠄎 972: del človeka ali živali **TMB:** **Šativnek;**
Šatilnek -a m. NEM.: Das Genücke LAT.:
Cervix Siehe **Šativnek** **ABC:** Sativnek
(1765, str. 16)

zatisniti [zatîsniti zatîsnem] dovršni
glagol

1. zatisniti, zapreti 𠄎 588: zapreti
2. zatisniti ušesa 𠄎 767: slišati **TMB:**
Šatisnem -neti NEM.: Zustopfen LAT.:
Obturare aures

zatišje [zatîšje] samostalnik srednjega spola
grmovje 𠄎 318: rastišče grmovja **TMB:**
Šatishje -a n. NEM.: Das Gebüsch LAT.:
Fruticetum **GS:** **fatishje** – a *tishim*: vel a
dushim, quod spinæ, & fruteta nil aliud finant
succrescere. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

zativje GLEJ: **zatilje**

zato¹ [zatô] prislov

zato **TMB:** **Šatú** LAT.: Siehe **Šatorej**
PREDGOVOR: Noben dan nima bres zherke
prejidi, per katiremu je glava od nature, inu
uka fatú, de je v' stanu tu ne le skus volo,
temuzh she tudi skus uwyanje te glave, inu
v'dijanju fvershiti, inu na konz perpraveti
(str. 2 s.) | Kaj morem jeft fatu! (str. 4) **KG:**
Antwortend (odgovoriti) Ja! na! fatu 'darum',
Zel ne 'gar nicht' (str. 91)

zato² [zatô] veznik

zato **KG:** Satu, fatorej, torej 'derowegen'
(str. 99) **KG:** Satu 'darum' (str. 99)

zatorej [zatôrej] veznik

zato **TMB:** **Šatôrej** LAT.: Sieh. **Šatega volo** **KG:**
Satorej 'deshalben' (str. 99) **KG:** Satu, fatorej,
torej 'derowegen' (str. 99) PRIMERJAJ: za tega
voljo

zatrati [zatrátîti zatrâtîm] dovršni
glagol

zapraviti, potratiti 𠄎 628: neprimerno
upravljati lastnino **TMB:** **Šatrâtem** -teti Siehe
Potratem PRIMERJAJ: potratiti

zatreti [zatrêti zatrêm] dovršni glagol
opustošiti, opleniti 𠄎 627: poslabševa-
ti, zatirati **TMB:** **Šatrêm** -terl, -trêti NEM.:
Verwüsten LAT.: Devastare

zauh [zaûh] samostalnik ženskega spola
zaušnica, klofuta 𐌺727: udarec, udarjanje
TMB: Šauh -e 𐌺. NEM.: Eine Ohrfeige LAT.: Colaphus

za uh prhniti [za ûh pŕhniti] dovršna glagolska zveza

dati zaušnico, klofutniti 𐌺728: udariti zaradi slabih medsebojnih odnosov **GS: 𐌺laferneza** – a germ. *Schlaf*, tempus; quia ad tempora datur colaphus, feu ad collum; Carnioli ajunt *fa uh perhneti, colapho cædere*. Razlaga je s stališča današnjega jezi-koslovja napačna. PRIMERJAJ: prhniti; zauh; žlafrnica

zaukazati [zaukazáti zaukážem]

dovršni glagol

ukazati, naročiti 𐌺522: ukazati **KG: Kaj imajo faukafati?** 'Was haben sie zu befehlen' (str. 195)

zaupanje [zaûpanje] samostalnik

srednjega spola

zaupanje 𐌺58: čustvo **TMB: Šaupanje -a n.** NEM.: Vertrauen LAT.: Fides, fiducia

zaupati [zaûpati zaûpam] dovršni glagol

zaupati 𐌺58: občutiti, čustvovati **TMB: Šaupam** NEM.: Vertrauen LAT.: Confidere **KG: Saupam** 'ich hoffe, verlasse mich' (str. 65)

zaužiti [zaužiti zaužîjem] dovršni glagol

zaužiti, pojesti 𐌺699: jesti **TMB: Šaufhyem -lhyti** NEM.: Genießen LAT.: Abedere

zavdati [zavdáti zavdám] dovršni glagol

zastrupiti 𐌺627: poslabševati, zatirati **TMB: Šaudám** NEM.: Vergeben mit Gift LAT.: Venena præbere

zavekati [zavékati zavékam] dovršni

glagol

vzklikniti 𐌺487: oddajati glasove **ABC: O!** je on savękal (1794, str. 22)

zavera [zavęra] samostalnik ženskega spola
vraža, vraževerje, praznoverje 𐌺88:

nekrščanske duhovne reči **TMB: Šavira -e** 𐌺. NEM.: Aberglauben LAT.: Superstitio

zaverati GLEJ: **zavirati**

zavetiti [zavetîti zavetím] dovršni glagol

1. obvarovati, ubraniti 𐌺749: varovati
2. posvojiti 𐌺120: dobiti nekrvno sorodstvo **TMB: Šavétim** NEM.: 1. Schützen 2. Annehmen LAT.: 1. Protegere 2. Adoptare

zavetno dete [zavętno dęte] samostal-niška zveza srednjega spola

posvojen otrok; posvojenec 𐌺950: sorodnik ipd. **TMB: Šavętnu dete** NEM.: An Kindesstatt angenommen LAT.: Adoptivus

zaveza [zavęza] samostalnik ženskega spola

zveza, tj. **stanje povezanih reči** 𐌺755: zveza **TMB: Šavęfa -e** 𐌺. NEM.: Das Bündniß LAT.: Fœdus, pactum

zavid [zavîd] samostalnik moškega spola

zavist 𐌺58: čustvo **TMB: Šavid -a m.** NEM.: Der Neid LAT.: Invidia

zavidati [zavidati zavídám] nedovršni

glagol

zavidati 𐌺64: imeti negativno čustvo **TMB: Šavidam** NEM.: Beneiden LAT.: Invidere

zavijanje [zavîjanje] samostalnik

srednjega spola

tuljenje, zavijanje 𐌺487: oglašanje **KG: Savyanje** 'Wolfsheulen' (str. 33) **KG: der kurz- oder lindlautende** (tu hitru favyanje) (str. 168) PRIMERJAJ: hitro zavijanje

zavijati¹ [zavîjati zavîjam] nedovršni

glagol

zavijati, motati 𐌺755: vezati **TMB: Šavyam** NEM.: Einwickeln LAT.: Involvare

zavijati² [zavîjati zavîjam] nedovršni glagol

oglašati se kot volk; tuliti, zavijati 𐌺531: oglašati se z živalskimi glasovi **TMB: Šavyam** NEM.: Heulen wie die Wölfe LAT.: Ejulare luporum more

zavinek [zavînek] samostalnik moškega spola
ovinek 𐌺569: del ceste, poti **TMB: Šavink**
 -a m. NEM.: *Der Umschweif* LAT.: *Ambages*

zavirati [zavîrati zavîram] (zaverati)
 nedovršni glagol

zavirati, upočasnjevati voz 𐌺573: voziti
TMB: Šavęram NEM.: *Den Wagen sperren*
 LAT.: *Currum præpedire* **GS: favęram** – vide
PremVernem & frequentativum Viram:
 germ. *sperren*. Unde. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

zavit [zavît] pridevnik

1. skrit, prikrit

2. zahrbtn **TMB: Šavyt** -a -u NEM.:
Verdrähet, hinterhältig LAT.: *Secretus,*
abŕconfus

zaviti [zavítî zavîjem] dovršni glagol
sukati, izkrivljati (resnico) 𐌺500: govoriti
 izmišljene reči **KG: faviti** 'verdrähen' (str. 65)

zavitje [zavítje] samostalnik srednjega spola
zahrbtnost, prevara, zvijača 𐌺107:
 prevara **TMB: Šavytje** -a n. Siehe *Šativje*
 PRIMERJAJ: *zatilje*

zavitost [zavîtost] samostalnik ženskega spola
zvitost, zvijačnost 𐌺107: prevara **TMB:**
Šavytoft -e fh. NEM.: *Die Hinterlistigkeit* LAT.:
Aftutia, fagacitas

zavlje [zavlje] predlog

zaradi **TMB: Šavle** NEM.: *Wegen* LAT.: *Ob,*
propter **KG: Savol, Savle, dekle 'der Magd
 wegen' (str. 84) **KG: favle tebe** **ABC: savle**
 tebe lube moj Buh (1789, str. 25) PRIMERJAJ:
*zavolj***

zavman [zavmân] prislov

zaman **TMB: Šaumân** NEM.: *Vergebens*
 LAT.: *Gratis, frustra* PRIMERJAJ: *vman*

zavolj [zavolj] predlog

zaradi **TMB: Šavol** LAT.: *Siehe Šavle* **KG:**
Savol, Savle, dekle 'der Magd wegen'
 (str. 84) PRIMERJAJ: *zavlje*

zavora [zavôra] samostalnik ženskega spola
zavora pri vozu 𐌺592: del voza **TMB:**
Šavòra -e fh. NEM.: *Sperrkette* LAT.:
Retinaculum currus **GS: favóra** – Hung.
Závar: germ. Sperrkette. Razlaga vsebuje zelo
 malo povednega. PRIMERJAJ: *zavornica*

zavornica [zavôrnica] samostalnik
 ženskega spola

zavora pri vozu 𐌺592: del voza **TMB:**
Šavornèza -e fh. NEM.: *Sperrkette* LAT.:
Retinaculum currus

zavpiti [zavpítî zavpîjem] dovršni glagol
zavpiti, zakričati 𐌺487: oddajati glasove
TMB: Šaupyem -upyti NEM.: *Aufschreyen*
 LAT.: *Exclamare*

zavrelica [zavrêlica] samostalnik ženskega
 spola

vino, ki se je pri vrenju pokvarilo zaradi
previsoke temperature 𐌺661: alkoholna
 pijača **TMB: Šaurelza** -e fh. NEM.: *Versottener*
Wein LAT.: *Sapa*

zavržek [zavřžek] samostalnik moškega
 spola

kar pride iz telesa, da se očisti; izvržek,
izmeček, izloček 𐌺694: izloček živega
 bitja **TMB: Šaverfhk** -a m. NEM.: *Der Auswurf*
 LAT.: *Peripfema*

zavzeti [zavzétî zavzámem] dovršni glagol
osupniti, presenetiti, prevzeti 𐌺58:
 občutiti, čustvovati **TMB: Šaufamem** -uféti
 NEM.: *Erstaunen* LAT.: *Obstupefcere*

zazdaj [zazdäj] prislov

za zdaj, tokrat **TMB: Šafdej** NEM.: *Für*
diesmal LAT.: *Pro hac vice* **KG: Šafdej**
 'dermalen' (str. 88)

zazloben [zazlóbæn (?)] pridevnik
sluteč zlo (?) **TMB: Šaflobne** -a -u NEM.:
Apprehensif LAT.: *Apprehensivus*

za zlo gori vzeti [za zlò góri vzéti]
 dovršna glagolska zveza

1. zameriti 𐌺65: sovražiti, zameriti
2. strogo kaznovati 𐌺560: kaznovati **TMB:**
Ša flo goriuſâmem; fa flo goriuſęti NEM.:
 Uebel aufnehmen; Sehr heftig ahnden LAT.:
 Maligne interpretari; Durius interpretari

zažigati [zažigati zažigam] nedovršni glagol
prižigati 𐌺484: kuriti, žgati **TMB: Šafhigam**
 NEM.: Anzinden LAT.: Adurare, succendere

zažigati se [zažigati se zažiga se]
 nedovršni glagol
smoditi se, žgati se 𐌺484: goreti **KG: se**
 fahiga 'es brändelt' (str. 121)

zažmagati [zažmâgati zažmâgam]
 dovršni glagol
1. oklevetati 𐌺493: govoriti
2. zaničevati 𐌺64: imeti negativno čustvo
TMB: Šafhmagam NEM.: 1. Verleumden 2.
 Verachten LAT.: 1. Caluminari 2. Spernere,
 horrere ☉ *Caluminari* je tiskovna napaka
 namesto *calumniari*.

zbadati [zbâdati zbâdam] nedovršni glagol
kopati, izkopavati 𐌺771: delati z zemljo
TMB: Šwâdam NEM.: Ausstechen LAT.: Eruere,
 cavare

zbarati [zbârati zbâram] (izbarati)
 nedovršni glagol
izprašati 𐌺524: vprašati **TMB: Šbâram**
 NEM.: Ausforschen LAT.: Expiscari

zbasati [zbâsati zbâsam] nedovršni glagol
stlačiti, zbasati (?) 𐌺730: polniti **TMB:**
Iſbasam LAT.: itdr. yshi ſbasam ☉ Beseda
 se v TMB pojavi le kot vodilka, ne pa
 tudi kot slovarska iztočnica. Pomenska
 opredelitev zato ni zanesljiva. PRIMERJAJ:
 izbasati

zbedran [zbêdran] pridevnik
krivonog, šepav **TMB: Šbêdran** -a -u
 NEM.: Krumfüßig LAT.: Anguipes

zbedriti se [zbedriti se zbedrím se]
 dovršni glagol

začeti šepati, razkrečeno hoditi 𐌺30:
 šepati **TMB: Šbédrim se** NEM.: Krumfüßig
 werden LAT.: Varicari

zbir [zbîr] samostalnik moškega spola
sotočje 𐌺340: voda ali z vodo povezan
 kraj **TMB: Šbir** -a m. NEM.: Der Zusammen-
 fluß LAT.: Confluxus

zbirališče [zbírališče] samostalnik
 srednjega spola
srečanje, zbor 𐌺927: skupina ljudi **TMB:**
Šbiralshe -a n. NEM.: Der Zusammenkunft
 LAT.: Congregatio

zbirati¹ [zbíрати zbîram] nedovršni glagol
stekati se, prihajati skupaj 𐌺576: priti
TMB: Šbiram NEM.: Zusammenlaufen LAT.:
 Congregare

zbirati² GLEJ: izbirati

zbirek [zbîræk] (izbirek) samostalnik
 moškega spola
1. kar je izbrano, izbor 𐌺126: izbor
2. iz prodaje izloženo blago 𐌺477:
 odpadek **TMB: Šbirk** -a m. NEM.: Der
 Ausschuß LAT.: 1. Delectus 2. Merces rejiculae

zbloditi [zblodîti zblódim] dovršni glagol
1. pomešati 𐌺581: premikati
2. začeti imeti nedovoljene ljubezenske
odnose 𐌺104: grešiti v zvezi s spolnostjo
TMB: Šblôdem fbloditi NEM.: Vermischen
 LAT.: 1. Commiscere 2. Fornicari

zboleti [zboléti zbolím] dovršni glagol
zboleti 𐌺17: boleti, bolehati **TMB: Šbolim**
 fboleti NEM.: Erkranken LAT.: Ægrotare,
 infirmari

zbor [zbôr zbóra (?)] samostalnik moškega spola
zborovanje, skupščina 𐌺927:
 skupina ljudi **TMB: Šbôr** -a m. NEM.: Die
 Versammlung LAT.: Concilium

zbornik [zborník (?)] samostalnik
 moškega spola

volilni knez Ꞥ 906: posvetni oblastnik
TMB: Šbornik -a m. NEM.: Ein Churfürst
 LAT.: Elector

zbozom [zbôzom] medmet
neka kletvica KG: 'Fluchend' (Preklinati)
 s'Bufam (str. 92) ☉ Nejasen hapaks
 legomenon. Morda namesto *zbogom*
 z z po nekdanjem mestniku *pri bozi*,
 podobno kot je *korac* namesto *korak*
 po imenovalniku množine *koraci*.

zbriht [zbrîht (?)] samostalnik moškega
 spola
spomin, spominjanje Ꞥ 437: spomin
TMB: Šbriht -a m. NEM.: Die Erinnerung
 LAT.: Reflexio

zbrihtati se [zbrîhtati se zbrîhtam se]
 dovršni glagol
1. spomniti se Ꞥ 435: spominjati se,
 pozabiti
2. ovesti se, zavesti se Ꞥ 435: opravljati
 telesno funkcijo **TMB: Šbrihtam se** NEM.:
 1. Sich erinnern 2. Zu sich kommen LAT.: 1.
 Reflectere 2. Ad mentem redire

zbrihten [zbrîhtən] pridevnik
 ki je ponovno pri zavesti; ovedel,
 priseben **TMB: Šbrihtne** -a -u NEM.: Fündig,
 sich gegenwärtig LAT.: Reflexus, recollectus

zbrisan¹ [zbrîsan] pridevnik
bistroumen TMB: Šbrisan -a -u NEM.:
 Scharfsinnig LAT.: Ingeniosus PRIMERJAJ:
 prebrisan

zbrisan² GLEJ: izbrisan

zbrnožiti [zbrnožiti zbrnôžim]
 (izbrnožiti) dovršni glagol
odkriti skrivnost Ꞥ 435: snovati v mislih
TMB: Šbernôfhem -lhiti NEM.: Geheimniß
 entdecktē LAT.: Abarcare

zbroja [zbrôja] samostalnik ženskega spola
orožje Ꞥ 199: orožje **TMB: Šbrôja** -e fh.
 NEM.: Die Rüstung LAT.: Armatura

zbrojnica [zbrojnîca] samostalnik
 ženskega spola
shramba za žito; kašča Ꞥ 324: shramba
 živil **KG: Sbrojniza** 'Kornhouse' (str. 119)
 ☉ Očiten bohemizem.

zbrojnišče [zbrojnîšče] samostalnik
 srednjega spola
1. zakladnica, blagajna Ꞥ 323: blagajna
2. orožarna Ꞥ 326: orožarna **TMB:**
Šbrojnishe -a n. NEM.: 1. Schatzka-
 sten 2. Zeughaus LAT.: 1. Ærarium 2.
 Armamentarium

zdaj [zdāj] prislov
zdaj KG: Sdej, fdaj, fdajzi, fdaje 'alsobald'
 (str. 88) **ABC: sdej** (1789, str. 20)

zdajci [zdājci (?)] prislov
vsak čas, zdajci TMB: Šdajzi NEM.: Alsbald
 LAT.: Acclutum, illico PRIMERJAJ: zdaje

zdaje [zdāje] prislov
vsak čas, zdajci TMB: Šdājē NEM.: Alsbald
 LAT.: Acclutum, illico PRIMERJAJ: zdajci

zdati¹ GLEJ: izdati¹

zdati² GLEJ: izdati¹

zdavnaj [zdávna:j] prislov
davno, zdavnaj TMB: Šdavnej NEM.: Längst
 LAT.: Pridem, antiquitus **KG: Sdavnej** 'längst'
 (str. 89)

zdavnost [zdávnost] samostalnik
 ženskega spola
1. čas davno pred nami; davnost Ꞥ 43:
 čas ali njegov del
2. zelo dolgo časovno obdobje; vek
 Ꞥ 43: čas ali njegov del **TMB: Šdavnoft** -e fh.
 NEM.: Lange Zeit LAT.: Antiquitas, ævum

zdegati gori [zdəgáti góri zdəgâm
 góri] ali [zdegáti góri zdegâm góri] dovršna
 glagolska zveza
 divje živali pri lovu **vznemiriti, pregnati,**
pognati v tek Ꞥ 589: gnati **TMB: Šdègâm**

gori NEM.: Auftreiben LAT.: Excitare, exagitare

zdehati se [zděhati se zděha se] nedovršni glagol

zehati se 𐌺693: dihati ipd. **TMB: Šdēha se meni** NEM.: Gähnen LAT.: Hiare, ofcitare **GS: fdeha** – ex praeppositione *is & duh*, *ſpiritus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Sdeha se** 'jähnen' (str. 109)

zdehavec [zděhavəc] samostalnik moškega spola

potreba po zehanju; zehalica 𐌺546: počivanje **TMB: Šdēhāvz** -a m. NEM.: Die Gähnsucht LAT.: Ofcedo

zdejiti se [zdejīti se zdejīm se] nedovršni glagol

biti prevzetan, ošaben 𐌺470: prevzetno se obnašati **TMB: Šdēim se** NEM.: Stolz thun LAT.: Efferrī

zdenšek [zdēnšək] samostalnik moškega spola

svetinjica, tj. manjša kovinska ploščica ali posvečen kovanec z reliefno podobo svete osebe ali s krščanskim simbolom 𐌺252: likovni izdelek **TMB: Šdenshək** -a m. NEM.: Ablaßpfenig LAT.: Numifma PRIMERJAJ: devček; svetinjica; zdevček

zdeti se [zděti se zdī se] nedovršni glagol

zdeti se 𐌺435: snovati v mislih **TMB: Šdy se mēni** NEM.: Es scheint mir LAT.: Adopinor, videtur mihi **GS: fdy se meni** – & substantivum *ſdyn*: germ. Schein: lat. opinio: Pol. *dzin*: Angl. *shin*: Suec. *sken*: Hebr. *שׁוּן* *sis ſplendor*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Meni se fdy** 'mir dünkt es' (str. 78) PRIMERJAJ: zdevati se

zdevanje [zděvanje] samostalnik srednjega spola

mnenje 𐌺435: miselni pojem **TMB: Šdēvanje** -a n. NEM.: Die Meinung LAT.: Opinio

zdevati se [zděvati se zděva se]

nedovršni glagol

zdeti se, dozdevati se 𐌺435: snovati v mislih **TMB: Šdēva se mēni** LAT.: yshi Šdy se PRIMERJAJ: zdeti se

zdevček [zděvčək] samostalnik moškega spola

svetinjica, tj. manjša kovinska ploščica ali posvečen kovanec z reliefno podobo svete osebe ali s krščanskim simbolom 𐌺252: likovni izdelek **TMB: Šdevzhək** -a m. Siehe **Šdenshək** PRIMERJAJ: devček; zdenšek

z dežele daleč preč [z dežéle dáleč přěč] (iz dežele daleč preč) prislovna zveza

v tujini **KG: S'** dushelle delezh prezh 'über Lands, ausser Lands, weit davon' (str. 90)

zdihati [zdīhati zdīšem] (vzdihati)

nedovršni glagol

vzdihovati 𐌺491: oglašati se od žalosti **TMB: Šdishem** LAT.: Sieh. Šdihnem

zdihljaj [zdīhljaj] (vzdihljaj) samostalnik

moškega spola

vzdihljaj 𐌺693: sapa **TMB: Šdihlēj** -a m. NEM.: Der Seufzer LAT.: Sufpirium

zdihniti [zdīhniti zdīhnem] (vzdihniti)

dovršni glagol

vzdihniti 𐌺491: oglašati se od žalosti **TMB: Šdihnem** -neti NEM.: Seufzen LAT.: Sufpirare

zdihovanje [?] (vzdihovanje)

samostalnik srednjega spola

vzdihovanje 𐌺491: vzdihovanje **TMB: Šdihvanje** -a n. NEM.: Das Seufzen LAT.: Sufpiratio

zdihujejoč [zdihujejōč (?)]

(vzdihujoč) pridevnik

vzdihujoč **KG: 'Seufzenden'** (sdihujejozhega) (str. 96)

zdin [?] samostalnik moškega spola

mnenje 𐌺435: miselni pojem **GS: fdy se meni** – & substantivum *ſdyn*: germ. Schein: lat. opinio: Pol. *dzin*: Angl. *shin*: Suec. *sken*:

Hebr. שִׁשׁ *sis* *splendor*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

zdirati GLEJ: **izdirati**

zdivjati [zdivjáti zdivjâm] (vzdivjati)

dovršni glagol

podivjati № 627: poslabševati se

TMB: Šdovjâm NEM.: Wild, rasend werden

LAT.: Alienari mente, ferecire

zdol [zdôl] prislov

spodaj, zdolaj **TMB: Šdol; Šdul** NEM.:

Unterhalb LAT.: Infra **KG:** Sprud, ſpodej, ſdul, ſdolej 'unten' (str. 90) PRIMERJAJ: **zdolaj**¹

zdolaj¹ [zdólaj] prislov

spodaj, zdolaj **TMB: Šdolej** NEM.: Unterhalb

LAT.: Infra **KG:** Sprud, ſpodej, ſdul, ſdolej 'unten' (str. 90) PRIMERJAJ: **zdol**

zdolaj² [zdólaj] predlog

zdolaj **TMB: Šdolej** NEM.: Unterhalb LAT.: Infra **KG:** Sdolej, mife 'unter dem Tische' (str. 84)

zdojnji [zdôlnji] pridevnik

spodnji, zdojnji **TMB: Šdolne; Šdulne** -a -u

NEM.: Unterer LAT.: Inferior

zdrav [zdräv zdráva] pridevnik

zdrav **TMB: Šdrâv** -a -u NEM.: Gesund

LAT.: Sanus

zdravica [zdravíca] samostalnik ženskega

spola

pitje na zdravje (?) № 661: pitje **TMB:**

Šdraviza -e fh. Sieh. Šdravje PRIMERJAJ:

zdravje

zdravinar [zdravînar] samostalnik

moškega spola

lekarnar, apotekar № 869: kdor se ukvarja z zdravljenjem ali babištvo

TMB: Šdravinar -ja m. S. Šdravnishar

zdravje [zdrâvje] samostalnik srednjega spola

zdravje № 70: zaželena reč **TMB: Šdravje** -a

n. NEM.: Die Gesundheit LAT.: Sanitas **KG:** Na

ſdravje vas (str. 147) PRIMERJAJ: zdravica

zdravnija [zdravnîja] samostalnik

ženskega spola

zdravilo № 656: zdravilo **TMB: Šdravnja** -e

fh. NEM.: Die Arzney LAT.: Pharmacum

zdravnišcar [zdravnîšcar] samostalnik

moškega spola

lekarnar, apotekar № 869: kdor se

ukvarja z zdravljenjem ali babištvo

TMB: Šdravnishar -ja m. NEM.: Der

Apotheker LAT.: Pharmacopola

zdražba [zdrâžba] samostalnik ženskega

spola

zdraha, prepir, razdor № 414: slabi

medsebojni odnosi **TMB: Šdrâfhba** -e fh.

NEM.: Die Zwietracht LAT.: Discordia

zdražiti [zdražiti zdrâžim] dovršni glagol

razzdražiti № 61: jeziti se **TMB: Šdrâfhem**

-ſhiti NEM.: Reitzen LAT.: Irritare

zdrib [zdrib (?)] samostalnik moškega spola

usoda № 435: miselni pojem **TMB: Šdrib** -a

m. NEM.: Das Schicksal LAT.: Sors ☉ Latinski

prevedek pomeni tudi 'žreb', nemški je

enoznačen 'usoda'.

združba [zdrûžba] samostalnik ženskega spola

družba, združba № 927: skupina ljudi

TMB: Šdruhfba -e fh. NEM.: Die Gesellschaft

LAT.: Societas

zdržati [zdržâti zdržim] (vzdržati)

dovršni glagol

vzdržati (?) № 735: trpeti **KG: ſderfhim,**

kupem, shlishem (str. 144)

zdržati se [zdržâti se zdržim se]

(vzdržati se) dovršni glagol

vzdržati se № 735: trpeti **TMB: Šdershim se**

NEM.: Enthalten LAT.: Abſtinere

zdržljivost [zdržljívost] (vzdržljivost)

samostalnik ženskega spola

vzdržnost № 371: moralna čednost **TMB:**

Šdèrhflivoft -e fh. NEM.: Die Enthaltſamkeit

LAT.: Abſtinentia

zebsti [zěbsti zěbe] nedovršni glagol
zebsti 𐌺768: zaznavati temperaturo **TMB:**
Şeþe me NEM.: *Es fröhret mich* LAT.: *Algeo,*
frigeo

zel [zěu zelî] samostalnik ženskega spola
zel, zelišče 𐌺615: zelika **TMB:** **Şel** -y fh.
 NEM.: *Das Kraut* LAT.: *Herba* **GS:** **fel** – *fele*: gr.
 σέλινον, apium, quod cum *felenina* confonat:
 Phrygibus Ζέλκια funt olera. Razlaga vsebuje
 nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav
 ali trditev. **GS:** **Krapunfel** – ex duplici voce
krap, radix, & fel, herba: germ. *Rapunzel*: lat.
Campanula rapontica, rapunculus. Razlaga
 vsebuje zelo malo povednega. PRIMERJAJ:
 zelišče

zelen [zělen] ali [zelèn] pridevnik
zelen **TMB:** **Şelen** -a -u NEM.: *Grünn* LAT.:
Viridis

zelena [zělena] samostalnik ženskega spola
rastlina zelena, latinsko *Apium graveolens*
 𐌺617: vrsta zelike **TMB:** **Şelèna** -e fh. NEM.:
Der Sellerie LAT.: *Apium felinum* **GS:** **fèlena**
 – germ. *Selerie*, Ital. *Celeri*: Gall. *Celeri*:
 Angl. *Celery*: lat. *Apium felinum*. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

zelenija [zelenîja] samostalnik ženskega
 spola
iz vej in lubja narejena koč 𐌺773:
 zgradba **TMB:** **Şelenya** -e fh. NEM.:
Lauberhütte LAT.: *Tabernaculum*

zelenina [zelenína] samostalnik ženskega
 spola
zeleno rastlinje, zelenje 𐌺615: zelika
TMB: **Şelénina** -e fh. NEM.: *Grün Gewächs*
 LAT.: *Æftiva* **GS:** **fel** – *fele*: gr. σέλινον, apium,
 quod cum *felenina* confonat: Phrygibus
 Ζέλκια funt olera. Razlaga vsebuje nekaj
 pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.
 PRIMERJAJ: zelenje

zelenje [zělnje] samostalnik srednjega spola
zeleno rastlinje, zelenje (?) 𐌺615: zelika

ABC: Selenje (1765, str. 16) PRIMERJAJ:
 zelenina

zelenkast [zelènkast] pridevnik
zelenkast **TMB:** **Şelènkast** -a -u NEM.:
Grünlicht LAT.: *Subviridus*

zelen klobuk [zělen] ali [zelèn
 klobúk] samostalniška zveza moškega spola
rastlina preobjeda, latinsko *Aconitum*
napellus 𐌺617: vrsta zelike **TMB:** **Şèlen**
Klobúk NEM.: *Wolfswurz* LAT.: *Aconitum*

zeliščar [zeliščar] samostalnik moškega
 spola
zeliščar, botanik 𐌺869: kdor se ukvarja z
 zdravljenjem ali babištvo **TMB:** **Şelshar**
 -ja m. NEM.: *Kräutermann* LAT.: *Botanicus*

zelišče [zeliščè] samostalnik srednjega spola
zel, zelišče 𐌺615: zelika **TMB:** **Şelshe** -a n.
 NEM.: *Das Kraut* LAT.: *Herba* PRIMERJAJ: zel

zeliščinovec [zeliščínovəc] samostalnik
 moškega spola
z zelišči aromatizirano vino 𐌺661:
 alkoholna pijača **TMB:** **Şelshinovz** -a m.
 NEM.: *Kräuterwein* LAT.: *Anthofmias*

zelje¹ [zělje] samostalnik srednjega spola
rastlina zelje, latinsko *Brassica oleracea*
 𐌺617: vrsta zelike **TMB:** **Şele** -a n. NEM.: *Das*
Kraut LAT.: *Olus* **GS:** **falsha** – a *fele*. Razlaga
 je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
GS: **fel** – *fele*: gr. σέλινον, apium, quod cum
felenina confonat: Phrygibus Ζέλκια funt
 olera. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj
 napačnih povezav ali trditev.

zelje² [zělje]
ime črke f 𐌺808: ime črke, dvo- ali
 veččrkja **KG:** *Sèle, S, f* (str. 162)

zeljnat [zěljnat] (**zelnat**) pridevnik
zeljnat **TMB:** **Şelnat** -a -u NEM.: *Vom Kraute*
 LAT.: *Oleraceus*

zelnat GLEJ: **zeljnat**

zelnijak GLEJ: zelnjak

zelnik [zêlnik] samostalnik moškega spola
zelenjavni vrt, zelnik №334: kmetijsko
zemljišče **TMB: Šêlnèk -a m.** NEM.:
Krautgarten LAT.: Olerarium

zelnikar [zêlnikar] samostalnik moškega spola
kdor se ukvarja z gojenjem zelenjave,
povrtnine; povrtninar №891: kmet
TMB: Šelnèkar -ja m. NEM.: Kuchelgärtner
LAT.: Olitor

zelnjak [zelnjâk (?)] (zelnijak)
samostalnik moškega spola
zelena prevleka na bakru; zeleni volk
№640: prevleka na kovini **TMB: Šelnyak -a m.** NEM.: Der Grünspacht LAT.: Ærugo

zelo [zelô] prislov
zelo **KG:** Slo 'sehr' (str. 91) **KG:** On, ino ti sta
se prov flo podobna (str. 140) **KG:** Dam tebi
ta dar, ke meni odpustish, da sem se tebi toku
flo proti postavel (str. 142)

zemeljski [zêmljâski] pridevnik
zemeljski **TMB: Šêmlèske -a -u** NEM.: Irdisch
LAT.: Terreus, terreftris

zemlja [zêmlja] samostalnik ženskega spola
zemlja №333: zemljišče **TMB: Šemla -e fh.**
NEM.: Die Erde, der Grund LAT.: Terra, fundus

zernek [?] samostalnik moškega spola
arzenik (?) №658: strup **GS: fernek – lat.**
Arfenicum: Perf. *zernih.* Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

zet [zêt zêta] samostalnik moškega spola
hčerini mož; zet №950: sorodnik ipd. **TMB:**
Šêt fêta m. NEM.: Tochtermann LAT.: Gener

zevati [zêvati zêvam] nedovršni glagol
zevati, režati №619: zevati **TMB: Šêvam**
NEM.: Gähnen LAT.: Hiare

zganiti [zganīti zgánem] dovršni glagol
1. prepogniti, preganiti, zganiti №581:
premikati

2. razgnati, razpoditi №589: gnati **TMB:**
Šgánem fganil, fganiti NEM.: 1. Zusam-
menlegen 2. Auseinander fahren LAT.: 1.
Complicare 2. Exhorrescere **GS: fġánem – a**
Ganem. Razlaga je s stališča današnjega jezi-
koslovja pravilna.

zganjati GLEJ: izganjati

zginiti GLEJ: izginiti

zglavje [zglâvje] (vzglavnik) samostalnik
srednjega spola
vzglavnik, blazina №222: posteljina
TMB: Šglavje -a n. NEM.: Das Hauptpŷhl
LAT.: Pulvinar

z gledovati se [zġledovâti se
zġledûjem se] nedovršni glagol
razgledovati se, ogledovati №770: videti,
gledati **TMB: Šġledujem se** NEM.:
Beschauen, gaffen LAT.: Conŷpectare

zglihati se [zġlġhati se zġlġham se]
dovršni glagol
sporazumeti se №410: soglašati **KG:** Gliha
fe rada sgliha (1794, str. 19) PRIMERJAJ: gliha

zгода [zġôda] samostalnik ženskega spola
dogodek №87: dogodek **TMB: Šġôda -e fh.**
NEM.: Das Erâugniß LAT.: Accidens, eventus

zgodaj [zġôdaj] prislov
zgodaj jutraj **TMB: Šġudej; Šġodej** NEM.:
Frûhe LAT.: Mature, mane

zgoden [zġôdæn] pridevnik
jutranji, zgodnejjutranji **TMB: Šġudn -a -u**
NEM.: Frûhzeitig, morgens LAT.: Matutinus,
antelucanus

zgoditi se [zġodīti se zġodī se] dovršni
glagol
zgoditi se №772: zgoditi se **TMB: Šġody**
se NEM.: Es erâuget sich LAT.: Accidit
ABC: Isgodi fe (1789, str. 20)

zgodniti [zġodnīti zġodnīm] dovršni
glagol

povzročiti, da postane kaj godno, zrelo;
goditi, zoriti Ꞥ 266: mediti sadje **TMB:**
šgodnim NEM.: Auszeitigen LAT.: Maturefcere
PRIMERJAJ: goditi; zgodniti

zgoj sam [zgòlj sâm] zaimenska zveza
popolnoma sam **TMB:** **šgol sam** NEM.:
Ganz allein LAT.: Solus unicus **KG:** Sgol sam
'ganz allein' (str. 93)

zgor [zgôr] prislov
zgoraj **TMB:** **šgôr** NEM.: Oben LAT.: Supra,
superius **KG:** Sgur, šgorej 'oben, daroben'
(str. 90) PRIMERJAJ: zgoraj¹

zgoraj¹ [zgóraj] prislov
zgoraj **TMB:** **šgórej** NEM.: Oben LAT.: Supra,
superius **KG:** Sgur, šgorej 'oben, daroben'
(str. 90) PRIMERJAJ: zgor

zgoraj² [zgóraj] predlog
nad **KG:** Sgorej, ognisha 'auf, ober der
Feuerherde' (str. 84)

zgorenji [zgorênji] pridevnik
zgornji **TMB:** **šgorejn** -a -u NEM.: Oben
LAT.: Supernus PRIMERJAJ: zgornji

zgornja pika [zgôrnja píka] samostal-
niška zveza ženskega spola
jezikoslovje **podpičje** Ꞥ 810: ločilo **KG:** šgurna
pika 'Oberstrichp.' (str. 172)

zgornji [zgôrnji] pridevnik
zgornji **TMB:** **šgôrne;** **šgurn** -a -u NEM.:
Oben LAT.: Supernus Sieh. šgorne PRIMERJAJ:
zgorenji

zgosti GLEJ: **izgosti**

zgotiti [zgotīti zgotím] dovršni glagol
zgotiti Ꞥ 100: zgoščati **TMB:** **šgoftim**
LAT.: yshi šgoftim PRIMERJAJ: zagostiti

zgovar GLEJ: **izgovor**

zgovarjati [zgovârjati zgovârjam]
(izgovarjati) nedovršni glagol

1. izgovarjati se, opravičevati se Ꞥ 493:
govoriti

2. klepetati, čebljati Ꞥ 510: pogovarjati
se **TMB:** **šgovarjam** NEM.: 1. Ausreden
2. Schwätzen LAT.: 1. Excufare
2. Confabulari

zgovarljiv [zgovarljív] pridevnik
klepetav **TMB:** **šgovarliv** -a -u NEM.:
Schwätzhafat LAT.: Garrulus

zgovor GLEJ: **izgovor**

zgovoren [zgovóran] pridevnik
zgovoren **TMB:** **šgovorn** -a -u NEM.: Beredet
LAT.: Eloquens PRIMERJAJ: zgovorljiv

zgovorljiv [zgovorljív] pridevnik
zgovoren **TMB:** **šgovorliv** -a -u NEM.:
Beredet LAT.: Eloquens PRIMERJAJ: zgovoren

zgovornost [zgovórnost] samostalnik
ženskega spola
zgovornost Ꞥ 493: govor **TMB:** **šgovornoft**
-e fh. NEM.: Die Beredsamkeit LAT.: Eloquentia

zgrbiti [zgrbīti (?) zgrbim (?)] dovršni glagol
zgbati, nagubati Ꞥ 675: spreminjati
obliko **TMB:** **šgèrbèm** šgèrbiti NEM.: Falten,
runzeln LAT.: Plicare, rugare

zgreniti [zgrenīti zgrením] dovršni glagol
zageniti Ꞥ 627: poslabševati, zatirati
TMB: **šgrenim** NEM.: Verbittern LAT.:
Exacerbere

zgrešiti [zgrešīti zgreším] dovršni glagol
zaiti, zgrešiti pot Ꞥ 554: zgrešiti pot
TMB: **šgreshim** NEM.: Irrgehen, ahnden
LAT.: Perditum obfervare

zguba GLEJ: **izguba**

zgubiček GLEJ: **izgubiček**

zgubiti¹ [zgubīti zgubím] dovršni glagol
prepogniti, preganiti, zganiti Ꞥ 581:
premikati **TMB:** **šgubim** NEM.: Zusammenle-
gen LAT.: Complicare

zgubiti² GLEJ: **izgubiti**

zgvon [zgvôn zgvonû] (zvon)

samostalnik moškega spola

zvon № 169: priprava, ki ustvarja zvok**TMB:** **Šgvon** -ú m. NEM.: Die Glocke LAT.: Campana**KG:** Sgvon, -na 'die Glocke'

(str. 108)

zgvonar [zgvonár] (zvonar) samostalnik

moškega spola

kdor se ukvarja z ulivanjem zvonov;**zvonar** № 854: izdelovalec kovinskihpredmetov **TMB:** **Šgvonâr** -ja m. NEM.: Der

Glockengießer LAT.: Campanarius

zgvonček [zgvónčək] (zvonček)

samostalnik moškega spola

zvonček № 169: priprava, ki ustvarja zvok**TMB:** **Šgvonzhək** -a m. NEM.: Glockenblume

LAT.: Campanula

zgvonec [zgvónəc] (zvonec)

samostalnik moškega spola

zvon № 169: priprava, ki ustvarja zvok**TMB:** **Šgvonz** -a m. Sieh. **Šgvon****zgvonik** [zgvoník] (zvonik) samostalnik

moškega spola

zvonik № 783: krščanska verska zgradba**TMB:** **Šgvonik** -a m. NEM.: Glockenthurm

LAT.: Turris

zgvoniti [zgvoníti zgvoním] (zvoniti)

nedovršni glagol

zvoniti № 487: oddajati glasove **TMB:****Šgvonim** NEM.: Läuten LAT.: Campanas

pullare

zib [ʔ] samostalnik moškega spola**sorodnik** № 950: sorodnik ipd. **GS:** **fib** – *fib*a (Affinis) germ. *Sipp*: Angl. *Sybbe*: Suec.*Sifia*, affinitas: *fif*, affinis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**ziba**¹ [zība] samostalnik ženskega spola**sorodnica** № 950: sorodnik ipd. **GS:** **fib** –*fib*a (Affinis) germ. *Sipp*: Angl. *Sybbe*:Suec. *Sifia*, affinitas: *fif*, affinis. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**Ziba**² [zība] samostalnik ženskega spola**boginja ljubezni Venera** № 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja**TMB:** **Šiba** -e fh. NEM.: Die Venus LAT.: Venus**GS:** **fib**a – erat idolum veneris prifcis Slavis;unde *fibel*, *fiblem*. Ne znam oceniti pravilnostirazlage. **KG:** Siba, zhistlika 'Venus, Liebsgöt-

tinn' (str. 185) PRIMERJAJ: Čistlika; zibni dan

zibanje [zibânje (?)] samostalnik srednjega

spola

zibanje zibelke № 561: premikanje **TMB:****Šibânje** -a n. NEM.: Das Wiegen LAT.: Cunasagitare **KG:** Sibanje 'das Wiegen' (str. 131)**zibarnica** [zībarnica] ali [zibárnica]

samostalnik ženskega spola

dar, ki ga staršem prinesejo ob rojstvu**otroka** № 71: podarjena stvar **TMB:****Šibarnèza** -e fh. NEM.: Das Wiegenband

LAT.: Donum genitale

zibati [zibáti zíbljem] nedovršni glagol**zibati zibelko** № 581: premikati **TMB:****Šiblem** fibáti NEM.: Wiegen LAT.: Cunasagitare **GS:** **fib**a – erat idolum veneris prifcisSlavis; unde *fibel*, *fiblem*. Ne znam oceniti

pravilnosti razlage.

zibel [zibeu zíbeli] samostalnik ženskega

spola

zibel, zibelka № 218: zibelka **TMB:** **Šibel** -efh. NEM.: Die Wiege LAT.: Cunæ **GS:** **fib**a – eratidolum veneris prifcis Slavis; unde *fibel*,*fiblem*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

PRIMERJAJ: zibelka

zibelka [zibeuka] samostalnik ženskega spola**zibelka** № 218: zibelka **TMB:** **Šibuvka** -efh. Sieh. **Šibel** **ABC:** Siwuka (1765, str. 16)

PRIMERJAJ: zibel

zibni dan [zībni dān] samostalniška zveza

moškega spola

petek № 43: čas ali njegov del **TMB:** **Šibne****dan** NEM.: Der Freytag LAT.: Dies VenerisPRIMERJAJ: Ziba²

zid [zîd zidû] samostalnik moškega spola
zid 773: zgradba **TMB: Sid** -ú m. NEM.: Die Mauer LAT.: Murus

zidalec GLEJ: **zidavec**

zidanje [zidânje] samostalnik srednjega spola
stavba 773: zgradba **TMB: Sidânje** -a n. NEM.: Das Gebäude LAT.: Ædes, ædificium

zidar [zidâr] samostalnik moškega spola
zidar 864: gradbenik **TMB: Sidâr** -ja m. NEM.: Ein Maurer LAT.: Murarius

zidarica [zidaríca] samostalnik ženskega spola
zidarka 864: gradbenik **KG: Klobzhariza**, 'Hutmacherin'. Sidariza, 'Maurerin'. Pastariza, 'Schäferin' (str. 115) ☉ Beseda je navedena v kontekstu pravih feminativov, ne poimenovanj žena moških s takim poklicem.

zidarstvo [zidârstvo] samostalnik srednjega spola
zidarska dejavnost; zidarstvo 78: rokodelstvo **TMB: Sidarftvu** -a n. NEM.: Maurerhandwerk LAT.: Ædilatus

zidati [zidáti zidam] nedovršni glagol
zidati, graditi 773: graditi **TMB: Sidam** NEM.: Mauern, bauen LAT.: Ædificare

zidavec [zidâvæc] (**zidalec**) samostalnik moškega spola
kdor financira gradnjo; investitor 838: dajalec **TMB: Sidâvz** -a m. NEM.: Der Bauherr LAT.: Ædificator

zidek [zîdæk (?)] samostalnik moškega spola
hišni malik 92: človekoliko nekrščansko duhovno bitje **KG: Sidek** 'Hausgötzt' (str. 184)

zidje [zîdje] samostalnik srednjega spola
ruševine starih zidov 773: zgradba **TMB: Sidje** -a n. NEM.: Alte Mauern LAT.: Ruinæ muri PRIMERJAJ: zidovje

zidovje [zidôvje] samostalnik srednjega spola
ruševine starih zidov 773: zgradba **TMB: Sidovje** -a n. NEM.: Alte Mauern LAT.: Ruinæ muri PRIMERJAJ: zidje

Ziga [Zîga] samostalnik ženskega spola
boginja rokodelstva, znanosti, umetnosti, Minerva 349: lastno ime nekrščanskega človekolikega bitja **GS: figa** – idolum Minervæ, id est: Magnæ Deæ a voce Phœnicia, vel Syriaca a Cadmi posteris dicebatur. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

zijalo [zijálo] samostalnik srednjega spola
1. radovedni gledalec; zijalo 968: človek glede na zaznavanje
2. senčilo, žaluzije na oknu 777: del zgradbe **TMB: Sijalu; Syálu** -a n. NEM.: 1. Gaffer 2. Schattenfenster LAT.: 1. Spectator; Circumspiciens 2. Clathrum

zijalost [zijálost] samostalnik ženskega spola
nedostojno gledanje, opazovanje 770: vid ali pogled **TMB: Syáloft** -e fh. NEM.: Ausschweifung LAT.: Evagatio vifus PRIMERJAJ: zijalost teh oči

zijalost teh oči [zijálost teh oči] samostalniška zveza ženskega spola
nedostojno gledanje, opazovanje 770: vid ali pogled **TMB: Sijáloft teh ozhy** NEM.: Herumgaffung LAT.: Circumvagatio PRIMERJAJ: zijalost

zijati [zijáti zijâm] nedovršni glagol
nedostojno gledati, opazovati; zijati 770: videti, gledati **TMB: Sijam** NEM.: Gaffen LAT.: Ciecumferre oculos **GS: fijâm** – infer. Sax. *janen*, Hung. *afijatnij*: lat. *hio*: Arab. *هيا* patuit: hebr. *היא* *ge*, amplitudo; huc pertinet etiam gr. *χαίνας*: germ. *gähnen*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG: Sjam** 'ich gahne' (str. 65)

zima [zíma] samostalnik ženskega spola
zima 43: čas ali njegov del **TMB: Šima**

-e fh. NEM.: Der Winter LAT.: Hyems **GS:** **fima** – lat. *hyems*, a gr. *χειμα*; unde & lat. *chimastrum*. Ζεμία, damnum, quod hyems orbi inferre vulgo putetur. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

zimovati [zimováti zimûjem] nedovršni glagol

prezimovati 𐀀43: biti nekaj časa
TMB: Šimûjem fimuvâti NEM.: In Winterquartier liegen LAT.: Hyemare

zimski [zímski] pridevnik

zimski **TMB: Šimske** -a -u NEM.: Winterlich LAT.: Hyemalis

ziniti [zíniti zînem] dovršni glagol
odpreti usta; ziniti 𐀀493: govoriti
TMB: Šinem finèl, fineti NEM.: Den Mund aufthun LAT.: Os aperire

zjutraj zgodaj [zjútraj zgôdaj]

prislovna zveza
zgodaj zjutraj **TMB: Šjutrej** fgudej
NEM.: Frühe morgens LAT.: Summo mane
KG: Sjutrej fgudej 'frühe Morgens zeitlich' (str. 89)

zlagati [zlâgati zlâgam] nedovršni glagol
sestavljati, skladati, zlagati 𐀀550: zbirati, sestavljati **TMB: Šlâgam** LAT.: Siehe Skladam
ABC: befede flagati (1765, str. 22) PRIMERJAJ: skladati

zlahkotiti [zlahkoťiti zlahkotím] (izlahkotiti) dovršni glagol

olajšati 𐀀38: lajšati **TMB: Šlohkotim**
NEM.: Erleichtern LAT.: Alleviare

zlasten [zlâstøn] pridevnik
nenavaden, poseben **TMB: Šlastn** -a -u
NEM.: Sonderbar LAT.: Singularis

zlasti [zlâsti] členek
zlasti, predvsem **TMB: Šlasti** NEM.: Besonders LAT.: Singulariter **KG: Slasti** 'fürnemlich' (str. 91)

zlat¹ [zlât] samostalnik moškega spola
zlatnik, dukat 𐀀85: denar **TMB: Šlât** -a m.
NEM.: Ein Dukaten LAT.: Nummus aureus
KG: En flat 'Ein Ducaten' (str. 191)

zlat² [zlât] (zlati) pridevnik
narejen iz zlata; zlat **TMB: Šlatè** -a -u NEM.: Gûlden LAT.: Aureus **GS: flat** – Boh. *zluti*: Pol. *zloto*, Gold, & *zolty* gelb, atque communiter in omnibus slaviciis linguis affine vocabulum. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

zlatar [zlatâr] samostalnik moškega spola
pozlatar 𐀀856: izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB: Šlatâr** -ja m. NEM.: Ein Vergolder LAT.: Deaurator

zlatenica¹ [zlatènica] samostalnik ženskega spola
bolezen zlatenica 𐀀17: bolezen
TMB: Šlatènza -e fh. NEM.: Die Gelbsucht
LAT.: Icterus

zlatenica² [zlatènica] samostalnik ženskega spola
navadno množina **cvetica krizantema**, latinsko *Chrysanthemum* 𐀀617: vrsta zelike **TMB: Šlatènze** fh. NEM.: Goldblume
LAT.: Chryfocome ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

zlati GLEJ: **zlat¹**

zlatica [zlatíca] samostalnik ženskega spola
rastlina zlatica, latinsko *Ranunculus (acris)* 𐀀617: vrsta zelike **TMB: Šlatiza** -e fh. NEM.: Der Hahnenfuß LAT.: Ranunculus

zlatič [zlatič] samostalnik moškega spola
rastlina krvavi mlečnik, latinsko *Chelidonium maius* 𐀀617: vrsta zelike **TMB: Šlatizh** -a m. NEM.: Groß Schellkraut
LAT.: Acibion

zlatina [zlatína] samostalnik ženskega spola
zlat nakit, zlatnina 𐀀532: okrasje **TMB: Šlatina** -e fh. NEM.: Goldgeschmeid LAT.: Aurefacta

zlatiti [zlatīti zlatím] nedovršni glagol
prekrivati s tanko plastjo zlata;
pozlačevati 𐀀 39: lepšati **TMB: Šlatim**
NEM.: Vergolden LAT.: Deaurare

zlatnar [zlatnár] samostalnik moškega spola
izdelovalec zlatih prstanov, **zlatar** 𐀀 856:
izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB:**
Šlatnár -ja m. Siehe **Šlatunar** PRIMERJAJ:
zlatnikar; zlatonar

zlatnikar [zlatnikar] ali [zlatnikár]
samostalnik moškega spola
zlatar 𐀀 856: izdelovalec ali negovalec
okrasja **TMB: Šlatnèkar** -ja m. NEM.: Der
Goldschmied LAT.: Aurifaber

zlato [zlatô] samostalnik srednjega spola
zlato 𐀀 639: kovina **TMB: Šlatú** -a n. NEM.:
Das Gold LAT.: Aurum

zlatonar [zlatônar] (zlatunar)
samostalnik moškega spola
izdelovalec zlatih prstanov, **zlatar** 𐀀 856:
izdelovalec ali negovalec okrasja **TMB:**
Šlatûnar -ja m. NEM.: Ein Goldarbeiter LAT.:
Annularius PRIMERJAJ: zlatnar; zlatnikar

zlatovist [zlatovīst (?)] samostalnik
ženskega spola
rastlina turška lilija, latinsko *Lilium*
martagon 𐀀 617: vrsta zelike **TMB: Šlatovift**
-e fh. NEM.: Goldwurz LAT.: Martagum

zlatunar GLEJ: **zlatonar**

zlecati [zlécati zléca] dovršni glagol
iztegniti, zlekniti 𐀀 722: biti v telesnem
položaju za počivanje **TMB: Šlēza mène**
NEM.: Recken LAT.: Pandiculare

zlecati se [zlécati se zlécam se] dovršni
glagol
iztegniti se, zlekniti se 𐀀 722: biti v
telesnem položaju za počivanje **TMB:**
Šlezam se NEM.: Recken LAT.: Pandiculare

zleči GLEJ: **izvleči**

zlegati [zləgáti zlážem] dovršni glagol
zlegati se, izreči laž 𐀀 499: grešno govoriti
TMB: Šláfhem flegáti NEM.: Lügen LAT.:
Mentiri

zlegati se [zlégati se zléga se]
nedovršni glagol
razlegati se, doneti 𐀀 487: oddajati
glasove **TMB: Šlēga se** NEM.: Es ertönet
LAT.: Refonat PRIMERJAJ: razlegati se

zlego [zlēgo] samostalnik srednjega spola
zlo 𐀀 627: nezaželena reč **TMB: Šlēgu** -a n.
NEM.: Das Uebel LAT.: Malum **GS: flegu** – a
flo, übel, bö. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

zlez [zlēz] samostalnik moškega spola
rastlina drobnocvetni slezovec, latinsko
Malva pusilla 𐀀 617: vrsta zelike **TMB:**
Šlēš -fa m. NEM.: Geispappeln LAT.: Malvæ
⊗ *Geispappeln* je zapis za siceršnje
Gänsepappel. PRIMERJAJ: zmršen klobuk

zlezati [zlézati zlézam] (izlezati) dovršni
glagol
lesti ven 𐀀 561: premikati se **GS: flefde**
– a *flefam, proferpo*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

zlezda [zlézda (?)] samostalnik ženskega
spola
navadno množina **bezgavka** 𐀀 972: del
človeka ali živali **TMB: Šlēfde** fh. NEM.:
Drüsen, Friesel LAT.: Aden **GS: flefde** – a
flefam, proferpo. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. ⊗ V TMB
je iztočnica navedena v množinski obliki.

zlo [zlò zlēga] samostalnik srednjega spola
zlo 𐀀 627: nezaželena reč **TMB: Šlo** NEM.:
Uebel LAT.: Male **KG: urfhoh uffega flega** (str.
139)

zloba [zlóba] samostalnik ženskega spola
1. jeza, bes 𐀀 61: jeza
2. ničvrednost, podlost, nizkotnost
𐀀 398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija,

zavist **TMB:** **šlôba** -e fh. NEM.: 1. Der Wuth 2. Schalkheit LAT.: 1. Furor 2. Nequitia

zloben [zlóbən] pridevnik

jezen, besen, besneč **TMB:** **šlobn** -a -u NEM.: Wüthend LAT.: Furiosus **KG:** Slobne, -na, -nu 'wütend, grimmig' (str. 109)

zlobiti [zlobīti zlobím] nedovršni glagol

besneti, razsajati № 61: jeziti se **TMB:** **šlobim** NEM.: Wüthen, toben LAT.: Furere, æftuare

zlobnost [zlobnōst] samostalnik ženskega spola

jeza, besnost, bes № 61: jeza **TMB:** **šlobnuft** -e fh. NEM.: Die Wuth LAT.: Furia, furor

zlodej [zlōdej] samostalnik moškega spola

hudič, vrag, zlodej № 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB:** **šlud** -ja m. NEM.: Unmensch LAT.: Monstrum hominis diabolus **GS:** **flūde** – quafi non homo: Chald. & Syr. ܘܒܗ, *lut*, maledicere. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** **De** – videtur esse græcum δει opotet: Conjunctio δει & per Crafin δει. *De vas est elliptica imprecatio, fubintelligitur: flūde ufame.* Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** Slude 'Sathan' (str. 24) **KG:** De be flude te vfel bil! Preden sem te jést dobil (str. 180)

zlodej mene vzemi [zlōdej méne

vzémi] medmetna zveza
izraža podkrepitev trditve **KG:** urah, flude mene ufemi 'der Teufel hol mich' (str. 93)

zlomek¹ [zlōmæk] samostalnik moškega spola

hudič, vrag, zlodej № 93: človekoliko krščansko duhovno bitje **TMB:** **šlômk** -a m. NEM.: Teufel LAT.: Diabolus

Zlomek² [zlōmæk] samostalnik moškega spola

bog ognja, Vulkan № 349: lastno ime

nekrščanskega človekolikega bitja **TMB:** **šlômk** -a m. NEM.: Feuergott LAT.: Vulcanus

zloža [zlōža] samostalnik ženskega spola

jezikoslovje **zlog** № 495: del besede **TMB:** **šlôfha** -e fh. NEM.: Die Sylbe LAT.: Syllaba **KG:** Die Buchstaben (*zherke*) sind figürliche Zeichen, aus denen Wortglieder (*flōfhe*) zusammengesetzt werden (str. 17) **KG:** Aus Buchstaben werden Sylben (*flōfhe*) aus Sylben Worte (*befēde*) aus Worten eine Rede (*govor*) gemacht. (str. 18)

zložen [zlōžən] pridevnik

složen, enoten **TMB:** **šlofhn** -a -u NEM.: Einträchtig LAT.: Concors

zložiti [zlōžīti zlōžím] dovršni glagol

sestaviti, zložiti № 550: zbirati, sestavljati **TMB:** **šlofhim** LAT.: Siehe Skladam **GS:** **flōfhim** – ab antiquo *lofhim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ: -ložiti

zložnost [zlōžnost] (žložnost)

samostalnik ženskega spola
sloga, složnost № 408: dobri medsebojni odnosi **TMB:** **šlofhnoft**; **šhlōfhnoft** -e fh. NEM.: Einträchtigkeit LAT.: Concordia PRIMERJAJ: skladnost

zluščiti GLEJ: **izluščiti**

zmaknik GLEJ: **izmaknik**

zmakniti GLEJ: **izmakniti**

zmamljen [zmāmljen] pridevnik
premamljen, zmeden (?) **KG:** Smamlen (str. 166)

zmanjšateljnost [ʔ] samostalnik

ženskega spola
poetika **besedna figura, s katero je trditev namenoma izražena manj določno, navadno z zanikanjem; litota** № 269: jezikoslovni izraz **KG:** und sich der /.../ Miosen, Smajnshtateljnost /.../ befeissen (str. 184)

zmanozjid GLEJ: **smanozjid**

zmeketati GLEJ: **zmiketati****zmencati** [zmencáti zmencâm] dovršni glagol**zmencati, zmeti, zمندrati** 𐌺 675:spreminjati obliko **TMB: Šmencâm** NEM.: Zertretten LAT.: Conterere**zmenjenik** GLEJ: **izmenjenik****zmeraj** [zmêraj] prislov**zmeraj, vedno TMB: Šmirej** NEM.: Allweil, allzeit LAT.: Continuo, femper**zmerjati** [zmêrjati zmêrjam] nedovršni glagol**zmerjati, sramotiti, oštevat** 𐌺 503:grajati, svariti **TMB: Šmirjam** NEM.:

Schänden, schelten LAT.: Convitiari,

exprobrare **GS: fmirjam** – apud Ulphilatem *merjam*, ankündigen, quali increpando alicui fuos defectus annuntiare: Syr. ܡܪܫܡܫܐ *merasch* culpavit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.**zmes¹** [zmêš zmesî] samostalnik ženskega spola**1. zmes, mešanica** 𐌺 635: snov**2. mešanec (?)** 𐌺 821: človek **TMB: Šmejs** -y fh. NEM.: Mischling, Gemischt LAT.: Mixtura**zmes²** [zmêš] prislov**vmes TMB: Šmejs** NEM.: Dazwischen LAT.: Mixtim**zmešnjava** [zmešnjâva] samostalnik ženskega spola**zmešnjava** 𐌺 627: nezaželena reč **TMB:****Šmejsnâva** -e fh. NEM.: Die Verwirrung LAT.: Confusio**zmet** [zmêt] samostalnik moškega spola**kup (zemlje, peska, ruševin)** 𐌺 624: kup**TMB: Šmêt** -a m. NEM.: Schutt, Haufen

LAT.: Aggeftio

zmikalec GLEJ: **zmikavec****zmikati** GLEJ: **izmikati****zmikavec** [zmikâvæc] (zmikalec)

samostalnik moškega spola

tat, zmikavt 𐌺 933: tat **TMB: Šmikavz** -a m.

NEM.: Ein Schnipfer LAT.: Suffureator

zmiketati [zmikətáti zmikətâm] (zmeketati) dovršni glagol**stresti, zatresti, premikastiti** 𐌺 727: tolči,bosti **GS: Meketam** – in alia significationein compositis *fmeketam* &c. a gr. ἐμεκτεω,

ægre fero. commoveor. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: miketati

z milim Bogom [z mîlim Bôgom]

medmetna zveza

neka kletvica KG: 'Fluchend' (Preklinati)

S'milem Bogam (str. 92)

zmisliti [zmîsliti zmîslim] dovršni glagol**pomisliti** 𐌺 435: snovati v mislih **ABC: de**

vezhkrat na tebe smislim (1794, str. 13)

zmislovednik [zmislovêdnik (?)]

samostalnik moškega spola

pesnik (?) 𐌺 963: literarni umetnik**KG: Smislovedneki se fmishlujejo 'Es dichten die Poeten'** (str. 146 s.)**zmišlja** GLEJ: **izmišlja****zmišljati** GLEJ: **izmišljati****zmišljevati se** [zmišljeváti se

zmišljâjem se] (izmišljevati se) nedovršni

glagol

pisati pesmi; pesniti 𐌺 253: delovati vliterarni umetnosti **KG: Smislovedneki se**

fmishlujejo 'Es dichten die Poeten' (str. 146 s.)

zmleziva [zmlêziva] samostalnik ženskega

spola

prvo mleko; mlezivo 𐌺 694: izloček živegabitja **TMB: Šmlêfva** -e fh. NEM.: Erste Milch

LAT.: Colofra

zmota [zmôta] samostalnik ženskega spola**zmota, pomota, zmeda** 𐌺 102: zmota

TMB: *Šmôta* -e fh. NEM.: Verirrung, Fehler
LAT.: Perturbatio, error PRIMERJAJ: zmotnjava

zmotnjava [zmotnjâva] samostalnik
ženskega spola

zmota, pomota, zmeda № 102: zmota

TMB: *Šmotnâva* -e fh. NEM.: Verirrung, Fehler
LAT.: Perturbatio, error PRIMERJAJ: zmota

zmršen [zmřšen] pridevnik
nepočesan, skuštran, razmršen **TMB:**
Šmershén -a -u NEM.: Zerraut LAT.: Impexus

zmršen klobuk [zmřšen klobúk]

samostalniška zveza moškega spola
rastlina drobnocvetni slezovec, latinsko
Malva pusilla № 617: vrsta zelike **TMB:**
Šmershén Klobúk NEM.: Geispappeln LAT.:
Malva PRIMERJAJ: zlez

zmrviti [zmrvĭti zmrvím] dovršni glagol
zdrobiti na drobne koščke № 405: drobiti
TMB: *Šmèrvim* NEM.: Klein zerreiben LAT.:
Affricare

zmrzel [zmrřzəu] pridevnik

1. zmrznjen

2. neprebojen **TMB:** *Šmèrfl* -a -u NEM.: 1.
Erfroren 2. Schußfest LAT.: 1. Congelatus 2.
Impenetrabilis PRIMERJAJ: zmrzljiv

zmrzljiv [zmrřljív] pridevnik

1. zmrznjen

2. neprebojen **TMB:** *Šmerfliv* -a -u NEM.: 1.
Erfroren 2. Schußfest LAT.: 1. Congelatus 2.
Impenetrabilis PRIMERJAJ: zmrzel

zmrzlota [zmrřlóta] samostalnik ženskega
spola

sladoled № 261: hrana **TMB:** *Šmrrerflóta* -e
fh. NEM.: Gefrorenes LAT.: Gelatum PRIMERJAJ:
mrzlotina; zmrzlotina

zmrzlotina [zmrřlotína] samostalnik
ženskega spola

sladoled № 261: hrana **TMB:** *Šmrrerflotina*
-e fh. NEM.: Gefrorenes LAT.: Gelatum
PRIMERJAJ: mrzlotina; zmrzlota

zmrzniti [zmrřzniti zmrřznem] dovršni
glagol

zmrzniti № 677: spreminjati se zaradi
temperature **TMB:** *Šmerřném* -neti NEM.:
Erfrieren LAT.: Gelare

zmrzovati [zmrřzováti zmrřzûjem]
nedovršni glagol

zmrzovati № 677: spreminjati se zaradi
temperature **TMB:** *Šmerřûjem* NEM.:
Erfrieren LAT.: Gelare

zmuzniti GLEJ: izmuzniti

zna biti [znâ bíti] členkovna zveza
utegne biti res, morda **KG:** Sna biti 'kann
seyn' (str. 94)

znak GLEJ: vznak

znamenje [znâmenje] samostalnik
srednjega spola

1. znamenje № 804: znamenje, znak, črta

2. jezikoslovje naglasno znamenje № 809:
diakritično znamenje **TMB:** *Šnamène* -a n.
NEM.: Das Zeichen LAT.: Signum **GS:** *fnamene*
– Thalmud. *פֿימֿן* *firmen* signavit, hebr. *פֿימֿן*
siman, signum. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **KG:** kluke,
fnamèna 'Accente oder Mundthöne'
(str. 168)

znamenovati [znâmenovati]

znâmenovam] nedovršni glagol

znamenovati № 540: pisati **TMB:**
Šnamenuvam NEM.: Zeichnen LAT.: Signare,
notare

znan [znân] pridevnik

znan, poznan **TMB** PREDGOVOR: jeft sem
se rajshi enega fnanega, od vezh drugeh
goriuřetřga imèna Besedishe, Buqve teh
besedy prijel (str. 1)

znanec [znânəc] samostalnik moškega spola

1. znanec № 898: človek v medsebojnih
odnosih

2. sorodnik № 950: sorodnik ipd.

TMB: **Šnanzi** -ov m. NEM.: Bekannte, Anverwandte LAT.: Noti, cognati, affines
KG: Snanz 'Bekannter' (str. 192)

znaniti se [znániti se znánim se]
nedovršni glagol

postajati znan, prepoznaven, privlačiti pozornost 813: biti znan **TMB: Šnânem** fñanèti se NEM.: Bekannt werden LAT.: Notitiam contrahere

znanje [znânje] samostalnik srednjega spola
sorodstvo 419: sorodstveno ali temu podobno razmerje **KG:** Snanje 'Verwandtschaft' (str. 33) © Morda je pomen že konkretiziran v 'sorodniki'.

znati [znáti znâm] nedovršni glagol

1. znati 813: moči, znati
2. moči 813: moči, znati **TMB: Šnâm** fñal, fñati NEM.: Wissen, können LAT.: Scire, posse **GS:** fñâm – Armoricis *aznataznawt*, manifestus, notus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

znatnica [znatníca (?)] samostalnik ženskega spola

modrijanka 969: človek z znanjem
ABC: Glej *de!* to malo fñatnizno: Koku modru ona pomuja fe (1794, str. 29)

znebiti se [znebīti se znebím se] (iznebiti se) dovršni glagol

znebiti se, osvoboditi se 412: biti prost
TMB: Šnebm se NEM.: Anbringen LAT.: Liberari

znesti [znésti znésem] dovršni glagol

1. odnesti ven 459: nositi
2. znesti jajca 716: nesti jajca in gnezditi
3. v obliki 3. osebe ednine doseči vrednost, kot jo izraža določilo; znesti 734: imeti ceno **TMB: Šnêsem** fñesl, fñêfti NEM.: 1. Vertragen 2. Eyer legen LAT.: 1. Exportare 2. Ponere ova **KG:** Kaj fñese (verfhe) 'Was machts Herr Wirth.' (str. 191)

zneveriten [zneverítan (?)] (sneveriten) pridevnik

uporen, puntarski TMB: Snévérítan -a -u NEM.: Widerspánstig LAT.: Rebellis © Beseda je domnevno pomotoma zapisana z začetnim *S* namesto *Š*. Drugi sočasni viri navajajo *zneveriti se* 'izneveriti se',

znikniti GLEJ: **vznikniti**

znoj [znôj] samostalnik moškega spola
znoj zaradi strahu, želje, ne zaradi vročine 696: človeški izloček **TMB: Snôj** -a m. NEM.: Schweiß, doch nicht von der Wärme LAT.: Sudor ex angore, defiderio etc.

znojiti [znojīti znojím] nedovršni glagol
močno se znojiti 694: opravljati telesno funkcijo **TMB: Snojim** NEM.: Schwitzen LAT.: Sudare **KG:** Snojim 'ich schweiße heftig' (str. 77)

znotraj¹ [znótraj] prislov

znotraj TMB: Šnotrej NEM.: Innerhalb LAT.: Intra

znotraj² [znótraj] predlog

znotraj, v KG: Snotrej, trebuha 'inner des Bauchs' (str. 84)

znotrenji [znôtrenji] pridevnik

znotranji TMB: Šnotrejne -a -u NEM.: Innerer LAT.: Interior

znožje GLEJ: **vznožje**

zob [zôb zobâ] samostalnik moškega spola
zob 972: del človeka ali živali **TMB: Šôb** -â m. NEM.: Der Zahn LAT.: Dens **KG:** Serze, stran, urat, glava, inu fobji mene bolê (str. 140)

zobat [zobât] pridevnik

ki ima velike zobe, zobat TMB: Šobat -a -u NEM.: Großzahnicht LAT.: Dentatus

zobati [zobâti zôbljem] nedovršni glagol
jesti kaj drobnega, češnje ipd.; zobati 699: jesti **TMB: Šôblêm** fobal, -bâti NEM.: Essen Kirschen u. LAT.: Edere ceraf etc.

zobederec [zobedêrɛc] samostalnik
moškega spola
kdor ruva zobe; zoboder, zobar 869:
kdor se ukvarja z zdravljenjem ali babištvom
TMB: Šobedirz -a m. NEM.: Ein Zahnbrecher
LAT.: Agyrta

zobina bolezen GLEJ: **zobna bolezen**

zobna bolezen [zóbna bolêzɛn]
(zobina bolezen) samostalniška zveza
ženskega spola
bolečina v zobeh 17: bolezen
TMB: Šobina bolêfn NEM.: Das Zahnwehe
LAT.: Dentagra

zobnijak GLEJ: **zobnjak**

zobnik [zobník] samostalnik moškega spola
rastlina (črni) zobnik, latinsko *Hyoscyamus*
867: vrsta zelike **TMB: Šobnik** -a m.
NEM.: Bilsenkraut LAT.: Altercum PRIMERJAJ:
zobnjak

zobnjak [zobnják] (zobnijak)
samostalnik moškega spola
rastlina (črni) zobnik, latinsko *Hyoscyamus*
867: vrsta zelike **TMB: Šobnijak** -a m.
NEM.: Bilsenkraut LAT.: Altercum PRIMERJAJ:
zobnik

zobrinca GLEJ: **zobrinica**

zobrinica [zobrínica] (zobrinca)
samostalnik ženskega spola
navadno množina **posušena grozdna jagoda; rozina** 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Šobrinze** fh. NEM.: Wein-beerchen LAT.: Uvulæ passæ ☉ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

zoper¹ [zôpɛr] predlog
proti, zoper **TMB: Šupèr** NEM.: Wider LAT.: Contra, adverfus **KG: Katire ni super** mešu, svejt, inu hudizha, ta je Bogu super 'wer nicht wider das Fleisch, die Welt, und den Teufel ist, der ist wider Gott' oder katire ni

mešovu, svejtu, inu hudizhu super, ta je super Boga (str. 87)

zoper² [zôpɛr] povedkovnik
nasproten, nasprotovalen **KG: Katire ni** super mešu, svejt, inu hudizha, ta je Bogu super 'wer nicht wider das Fleisch, die Welt, und den Teufel ist, der ist wider Gott' (str. 87)

zopergnati [zôpɛrgnátí] nedovršni glagol
gnati proti, nasproti 589: gnati **KG: fupergnati** 'Zuwidertreiben' (str. 125)

zopergovoriti [zôpɛrgovorítí] nedovršni glagol
ugovarjati, oporekati 493: govoriti **TMB: Šupergovorim** NEM.: Widersprechen LAT.: Contradicere

zoperpostaviti [zôpɛrpostávítí] dovršni glagol
upreti se 413: nasprotovati **TMB: Šuperpofstávem** NEM.: Sich widersetzen LAT.: Refiltere

zoperrekoč [zôpɛrrekóč] pridevnik
ugovarjajoč, nasprotujoč **KG: 'Widersprechenden'** (fuperrekozhega) (str. 97)

zoperstrup [zôpɛrstrûp] samostalnik moškega spola
proti 656: zdravilo **TMB: Šuperfstrup** -a m. NEM.: Der Gegengift LAT.: Antidotum

zopervera [zôpɛrvɛra] samostalnik ženskega spola
praznoverje, vraža 88: nekrščanske duhovne reči **TMB: Šupervira** -e fh. NEM.: Aberglauben LAT.: Superfütio

zopet [zôpɛt] prislov
spet, zopet, znova **TMB: Šûpét** LAT.: Siehe Spɛt PRIMERJAJ: spet

zopetljiv [zopɛtljív] pridevnik
ki se lahko ponavlja; ponavljalen

TMB: **Šupetliv** -a -u NEM.: Wiederhollend
LAT.: Iterabilis

zopetovati [zopetováti zopetûjem] in
[zôpetovati zôpetovam] nedovršni glagol
ponavljati se 815: ponavljati se **TMB:**
Šupetûjem; **Šupetvam** NEM.: Wiederhollen
LAT.: Repetere

zoprn [zôprn] pridevnik
nasproten, sovražen, neugoden, zoprn
TMB: **Šupern** -a -u NEM.: Widrig LAT.:
Adverfus

zoprnik [zôprnik] samostalnik moškega spola
nasprotnik, zoprnik 898: človek v
medsebojnih odnosih **TMB:** **Šupernek**
-a m. NEM.: Widersacher LAT.: Adversarius
PRIMERJAJ: zoprotnik

zoprnost [zôprnost] samostalnik ženskega
spola
nasprotovanje, sovražnost 414: slabi
medsebojni odnosi **TMB:** **Šupernoft** -e
f. NEM.: Widerwärtigkeit LAT.: Adversitas
PRIMERJAJ: zoprščina

zoproti [zôproti (?)] prislov
nasproti, proti **TMB:** **Šuproti** NEM.:
Gegenseits LAT.: Altroverfum

zoprotnik [zôprotnik (?)] samostalnik
moškega spola
nasprotnik, zoprnik 898: človek v
medsebojnih odnosih **TMB:** **Šuprotnek** -a
m. NEM.: Ein Widersacher LAT.: Adversarius
PRIMERJAJ: zoprnik

zoprstvo [zôprstvo] samostalnik srednjega
spola
nasprotovanje, zoprvanje 627:
nezaželena reč **TMB:** **Šuperftvu** -a n.
NEM.: Der Widerpart LAT.: Contentio

zoprščina [zôprščina] samostalnik
ženskega spola
nasprotovanje, sovražnost 627:
nezaželena reč **TMB:** **Šupershna** -e f. Sieh.
Šupernoft PRIMERJAJ: zoprnost

ZOR [zôr] samostalnik moškega spola
zarja 447: svetlobni naravni pojav **TMB:**
Šôr -a m. Siehe Šarija **GS:** **for** – a gr. ζωρδς,
merrus eficaz: hebr. נר, *farach*, ortus est.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. **GS:** **farija** – *Vide for*. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.
PRIMERJAJ: zarja

zoreti [zoréti zorím] nedovršni glagol
zoreti 599: cveteti, zoreti **TMB:** **Šôrem**
foreti NEM.: Zeitigen LAT.: Maturefcere
GS: **forim** – ex præpositione *is* & veteri
verbo *orim*, maturefco. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna. **GS:** **Orim**
– *vide forim*. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna. © Zapis **Šôrem** resda
kaže na naglas *zôrim*, ki pa v tej glagolski
vrsti ni mogoč, poleg tega na *zorím*
nedvoumno kažeta zapisa iz GS. PRIMERJAJ:
oreti

zrak [zrâk] samostalnik moškega spola
stara beseda **zrak** 647: plinasta snov **TMB:**
Šrâk -a m. NEM.: Der Luft LAT.: Aer f. bes.

zraven [zrâvən] prislov
zraven **TMB:** **Šravn** NEM.: Nebenbey LAT.:
Penes **KG:** **Sraven** 'zu nächst daran, neben
bey' (str. 90) **KG:** **Sraven** 'dazu' (str. 98)

zravenbeseda [zrâvenbesêda]
samostalnik ženskega spola
jezikoslovje **prislov** 497: vrsta besede **TMB:**
Šravenbesêda -e f. NEM.: Das Nebenwort
LAT.: Adverbium

zravenpristaviti [zrâvənpristâviti
zrâvənpristâvim] dovršni glagol
dodati 112: dajati **TMB:** **Šravnperftavem**
NEM.: Beysetzen LAT.: Apponere, addere

zravnost [zrâvnost] samostalnik ženskega
spola
okoliščina 435: miselni pojem **TMB:**
Šravnoft -e f. NEM.: Umstand, Nebensache
LAT.: Circumstantia

zrcalo [zrcálo] samostalnik srednjega spola
zrcalo, ogledalo Ꞥ 174: pripomoček za osebno higieno **TMB: Serzàlu** -a n. NEM.: Der Spiegel LAT.: Speculum

zreči GLEJ: **izreči**

zrek GLEJ: **izreka**

zrekati GLEJ: **izrekati**

zrel [zrêu] pridevnik

zrel **TMB: Šrêl** -a -u NEM.: Zeitig LAT.: Maturus **GS: frêl** – vide *forim*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

zrezan GLEJ: **izrezan**

zrklo [zřklo] samostalnik srednjega spola
zenica, šarenica, punčica očesa Ꞥ 972: del človeka ali živali **TMB: Serklu** -a n. NEM.: Der Augapfel LAT.: Pupilla oculi

zrnat [zřnat] pridevnik

pečkat **TMB: Šernat** -a -u NEM.: Kernicht, kernhaft LAT.: Acinofus

zrnce [zřnce] samostalnik srednjega spola
majhno zrno, jedro; zrnce, jedrce Ꞥ 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Sernèze** -a n. NEM.: Das Kernchen LAT.: Nucleus, granum, Globulus PRIMERJAJ: pukšino zrnce

zrnje [zřnje] samostalnik srednjega spola
zrnje Ꞥ 613: sad ali plod za prehrano **TMB: Šerne** -na n. NEM.: Der Kern LAT.: Nucleus, granum **GS: řerné** – germ. *Körn*: a lat. *caro* quidam deducit. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

zročiti GLEJ: **izročiti**

zunaj¹ [zúnaj] prislov

zunaj **TMB: Švunej** LAT.: Extra **GS: řvunej** – ex duplici prae-positione *is, & von*: germ. *außen, von außen*: apud Kero, & Ottfried *uzzana, foris*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Svunej, suunej** ‘daraussen’ (str. 90)

zunaj² [zúnaj] (zvunaj) predlog

1. razen

2. zunaj **TMB: Švunej** NEM.: Aussen, außerhalb LAT.: Extra **GS: řvunej** – ex duplici prae-positione *is, & von*: germ. *außen, von außen*: apud Kero, & Ottfried *uzzana, foris*. Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Svunej, nograda** ‘außer dem Weingarten’ (str. 84) **KG: Svunej** ‘ausgenommen’ (str. 91) **KG: Svunej** ‘ausser, ausgenommen’ (str. 99)

zunaj da [zúnaj da] vezniška zveza
bodisi **KG: Svunej de** ‘es seye denn’ (str. 99)

zupan [zupàn] samostalnik moškega spola
predstojnik vasi, vaški sodnik Ꞥ 906: posvetni oblastnik **GS: řhupán** – etiam sine fibilo *řupán* hebr. & Chald. *řv řav* fenex, a radice *řv řubh* canescere: & Slavico *Pan* (Dominus) significaret ergo *řupan*: quasi, řub- vel condominus: communiter fuit iudices pagorum fuorum, qui germ. *Schulze* dicuntur; Hebr. *řřv řophet*, iudex; *řcapini*, quasi *řcammni* (a *řcammis*) *řchöpfe, řchefe* in jure Saxonico dicuntur; unde carnioli similitudinarie vocant *řhupânz* Schuhfleck, quasi in fultentaculum, & commiffuram adhibitum. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: župan¹

zupanka [zupánka (?)] samostalnik

ženskega spola

navadno množina **sorta hruške** Ꞥ 606: vrsta drevesa ali njegov plod **TMB: řupanke** řh. NEM.: Eine Art Birn LAT.: Species pyrorum
 ⊗ V TMB je iztočnica navedena v množinski obliki.

zurnaf [zūrnf (?)] samostalnik moškega spola

žival žirafa, latinsko *Giraffa camelopardalis* Ꞥ 985: vrsta kopenske divje živali **GS: řurnaf** – germ. & Gall. *Giraffe ex Arabico zurnafa*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

zvada GLEJ: **razvada**

zvariti [zvařiti zvařim] dovršni glagol
spojiti kovinske dele; zlotati, zvariti
756: spajati kovinske dele **TMB: Švarim**
NEM.: Zusammenlöthen LAT.: Conferruminare
PRIMERJAJ: lotati

zvečer [zvečêř] prislov
zvečer **TMB: Švezher** NEM.: Abends LAT.:
Vesper

zvečiti [zvečiti (?) zvečim] nedovršni glagol
žvečiti # 699: jesti **GS: Dvezhem** – quo
fvezhem ulitatus est, licet corruptius, quia
masticando in duas partes mordemus. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.
PRIMERJAJ: dvečiti; žvekati

zvedati GLEJ: **izvedati**

zveden GLEJ: **izveden**

zvedeti GLEJ: **izvedeti**

zvedovati GLEJ: **izvedovati**

zveličanje [zveličanje] samostalnik
srednjega spola
zveličanje, tj. stanje večne sreče po
smrti # 347: krščanske verske reči
TMB: Švelizhãnje -a n. NEM.: Die Seligkeit
LAT.: Beatitudo

zveličanski [zveličanski] pridevnik
zveličaven **TMB: Švelizhanske** -a -u
NEM.: Seligmachend LAT.: Beatificus

zveličar [zveličar] (izveličar)
samostalnik moškega spola
zveličar, odrešenik, tj. **Kristus** # 93:
človekoliko krščansko duhovno bitje
TMB: Švelizhar -ja m. NEM.: Der Seligmacher
LAT.: Salvator **ABC: mojga Isvelizharia** (1789,
str. 23) **ABC: de fim /.../ mojga Isvelizharja**
reshalil (1794, str. 18)

zveličati [zveličati zveličam] dovršni
glagol

zveličati, tj. **vzeti po smrti v nebesa**
347: izvajati krščansko dejanje **TMB:**
Švelizham NEM.: Selig machen LAT.: Salvare,
beatificare

zveniti [zvenīti zvēnem] dovršni glagol
oveneti # 627: poslabševati se
TMB: Švẽnem fveniti NEM.: Verwelken
LAT.: Abstorquere

zver [zvêř zvêři] samostalnik ženskega spola
divja žival, zver # 984: divja kopenske
živali **TMB: Švęř; Švjer** -e fh. NEM.: Das Thier
LAT.: Bellua **GS: fvęř** – *fverina*: lat. *Fera*,
ferina pecus. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna. ☉ Naglas v roditelju,
ki ga potrjujeta oba zapisa v TMB, ni
skladen s pričakovanji; morda je narečni,
kakor izkazuje narečni izgovor tudi zapis
Švjer.

zverijačnost GLEJ: **zverjačnost**

zverina [zverína] samostalnik ženskega spola
divja žival # 984: divja kopenske živali
TMB: Švérina -e fh. NEM.: Wildes Thier
LAT.: Fera, beftia **ABC: Sverina** (1765, str. 16)
PRIMERJAJ: zverjačina

zverinski [zverĩnski] pridevnik
živalski, zverinski, divji **TMB: Šverinske** -a
-u NEM.: Von Thieren LAT.: Animalis, ferinus
PRIMERJAJ: zverjaški

zverjačina [zverjáčina] samostalnik
ženskega spola
divja žival # 984: divja kopenske živali
TMB: Švėrijazhėna -e fh. Siehe *Šverina*
PRIMERJAJ: zverina

zverjačnost [zverjáčnost] (zverijač-
nost) samostalnik ženskega spola
divjost, divjaštvo # 386: divjost
TMB: Šverijazhenoft -e fh. NEM.: Wildheit
LAT.: Ferocia

zverjaški [zverjáški] pridevnik
živalski, zverinski, divji **TMB: Šverijashke**

-a -u NEM.: *Thierisch, wild* LAT.: *Belluinus*
PRIMERJAJ: zverinski

zvest [zvêst] pridevnik

zvest **TMB:** *Šveft* -a -u NEM.: *Getreu* LAT.: *Fidus, fidelis* **GS:** *fvêft* – a *Vêft*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

zvestoba [zvestóba] samostalnik ženskega spola

zvestoba №371: moralna čednost **TMB:** *Šveftóba* -e fh. NEM.: *Die Treue* LAT.: *Fidelitas*
PRIMERJAJ: zvestost

zvestost [zvestôst] samostalnik ženskega spola

zvestoba №371: moralna čednost **TMB:** *Šveftúft* -e fh. NEM.: *Die Treue* LAT.: *Fidelitas*
PRIMERJAJ: zvestoba

zveza [zvêza] samostalnik ženskega spola

vez, zveza, vezilo №755: sveženj ali vez **TMB:** *Švefa* -e fh. NEM.: *Das Band*
LAT.: *Vinculum*

zvezda [zvêzda] samostalnik ženskega spola

zvezda №314: nebesno telo **TMB:** *Švefda* -e fh. NEM.: *Der Stern* LAT.: *Stella*

zvezdarna [zvezdárna] samostalnik ženskega spola

astronomski observatorij, zvezdoglednica №331: zvezdoglednica **TMB:** *Švefdárna* -e fh. NEM.: *Eine Sternwarte* LAT.: *Specula*
PRIMERJAJ: lukovica; zvezdogledarna

zvezdarnik [zvezdârník] samostalnik moškega spola

kdor opazuje zvezde; zvezdogled №969: človek z znanjem **TMB:** *Švefdarnèk* -a m. NEM.: *Sternwârter* LAT.: *Speculæ cuffs*

zvezdat [zvêzdat] pridevnik

poln zvezd; zvezdat **TMB:** *Švefdat* -a -u NEM.: *Gestirnt* LAT.: *Stellatus*

zvezdišče [zvezdíščè] samostalnik

srednjega spola
ozvezdje №314: nebesno telo

TMB: *Švefdishe* -a n. NEM.: *Das Gestirn*
LAT.: *Aftrum*

zvezdogledarna [zvezdogledárna]

samostalnik ženskega spola
astronomski observatorij, zvezdoglednica №331: zvezdoglednica **TMB:** *Švefdogledárna* -e fh. yshi *Švefdarna*
PRIMERJAJ: lukovica; zvezdarna

zvezdogledec [zvezdoglêdèc]

samostalnik moškega spola
kdor preučuje zvezde; astronom №969: človek z znanjem **TMB:** *Švefdogledz* -a m. NEM.: *Sternkündiger* LAT.: *Aftronomus*

zvezdoglednost [zvezdoglêdnost]

samostalnik ženskega spola
znanost o zvezdah; astronomija №813: znanost, večšina **TMB:** *Švefdoglednoft* -e fh. NEM.: *Die Sternkunde* LAT.: *Aftronomia*

zvid [zvîd] samostalnik moškega spola

zavist №398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB:** *Švid* -a m. NEM.: *Der Neid* LAT.: *Invidia* **GS:** *fvid* – a *Vid, videm, quafi impossibilitas videndi*: lat. *invidentia*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

zvidati [zvîdati zvîdam] nedovršni glagol
zavidati, biti ljubosumen №64: imeti negativno čustvo **TMB:** *Švidam* NEM.: *Eifer*
LAT.: *Invidere, æmulari*

zviden [zvîdøn] pridevnik

ljubosumen **TMB:** *Švidn* -a -u NEM.: *Eifer-sichtig* LAT.: *Zelotypus*

zvidost [zvîdost] samostalnik ženskega spola

zavist №398: sovražnost, zahrbtnost, hudobija, zavist **TMB:** *Švidoft* -e fh. NEM.: *Der Neid* LAT.: *Invidentia*

zvijati [zvîjati zvîjam] dovršni glagol

zvijati, navijati №755: vezati **TMB:** *Švyam*
NEM.: *Winden* LAT.: *Contorquere*

zvik [zvîk] samostalnik moškega spola
šega, navada ▯ 686: navada **TMB: Švik** -a
m. NEM.: Der Gebrauch LAT.: Ufus

zvniti GLEJ: **izvniti**

zvirati GLEJ: **izvirati**

zvirati se [zvîrati se zvîram se]
nedovršni glagol

raztegovati se, stegovati se ▯ 590:
premikati telesni del **TMB: Šviram se**
NEM.: Sich ranzen LAT.: Pandiculare

zvišek GLEJ: **izvišek**

zvisle [zvîsle] množinski samostalnik
ženskega spola

podstrešje, svisli ▯ 777: del zgradbe **TMB: Švisle** fh. NEM.: Dachboden LAT.: Contignatio
GS: fvisle – a *visle*, vel *visim* pendeo,
quod quafi super polita ædificio pendeat
contignatio. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

zvišateljnost [zvišâteljnost (?)]

samostalnik ženskega spola
poetika **besedna figura, ki izraža pretira-**
vanje; hiperbola ▯ 269: jezikoslovni izraz
KG: und sich der /.../ Hyperbolen, Svishatelnost
/.../ befleissen (str. 184)

zvižati [zvîžati zvîžam] dovršni glagol
prepričati, dokazati ▯ 493: govoriti
TMB: Šviŕham NEM.: Ueberzeugen LAT.:
Demonŕtrare

zvižgati [zvîžgati zvîžgam] nedovršni glagol
piskati, žvižgati ▯ 529: muzicirati

TMB: Šviŕgam NEM.: Pfeiffen LAT.: Fiftulare
PRIMERJAJ: piskati; žvižgati

zvižgavec [zvîžgavəc] samostalnik
moškega spola

kdor piska, žvižga ▯ 911: človek, ki se
oglašča **TMB: Šviŕgavz** -a m. NEM.: Ein
Pfeiffer LAT.: Fiftulator

z vleči GLEJ: **iz vleči**

z vmeskom [z vmêskom] prislovna
zveza

posredno TMB: Is Umejskam m. NEM.:
Mittelbar LAT.: Mediate PRIMERJAJ: vmesek; z
vmeskom

zvoliti GLEJ: **izvoliti**

zvolja GLEJ: **izvolja**

zvon GLEJ: **zgvon**

zvonar GLEJ: **zgvonar**

zvonček GLEJ: **zgvonček**

zvonec GLEJ: **zgvonec**

zvonik GLEJ: **zgvonik**

zvoniti GLEJ: **zgvoniti**

zvtljen GLEJ: **izvtljen**

zvršiti GLEJ: **izvršiti**

zvržek GLEJ: **izvržek**

zvnaj GLEJ: **zunaj**¹

Ž

ž [živíte]

dvočrkje **fh** № 807: črka, dvo- ali veččrkje
KG: Shivite, Sh, fh (str. 162)

žaba [žába] samostalnik ženskega spola
žival žaba, latinsko *Rana* № 1006: vrsta ribe
ali druge vodne živali **TMB:** **Šhâba** -e fh.

NEM.: Der Frosch LAT.: *Rana* **GS:** **fhaba**
– hebr. צְפַרְדֵּי *Zephardéa*: lat. rana. Razlaga
je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

žaben [žábøn] pridevnik

ki pripada žabi; žabji **TMB:** **Šhabn** -a -u
NEM.: Des Frosches LAT.: *Ranae*

žabica [žábica] samostalnik ženskega spola
1. majhna žaba; žabica № 1006: vrsta ribe
ali druge vodne živali

2. neka goveja bolezen № 26: bolezen
domačih živali **TMB:** **Šhabèza** -e fh. NEM.: 1.
Fröschlein 2. Eine Krankheit der Kühe LAT.:
1. Ranula 2. Morbus vaccarum **GS:** **fhabeza** –
germ. *die Padde*, eine Krankheit der Kühe.

žabja poreslica [žábja porėslica]
(poreslica žabja; preslica žabja; žabja
preslica) samostalniška zveza ženskega spola
rastlina močvirska preslica, latinsko
Equisetum palustre № 617: vrsta zelike
TMB: **Poreslèza fhabja; Šhabja porėsłèza** -e
fh. NEM.: Katzenschwanz LAT.: *Equifetum*

žabja preslica GLEJ: **žabja poreslica**

žabnica [žâbnica] samostalnik ženskega
spola

mlaka, močvirje, kjer živijo žabe № 340:
voda ali z vodo povezan kraj **TMB:**
Šhabnèza -e fh. NEM.: Die Froschlacke
LAT.: *Palus, lacuna*

žafran [žafrân] (žefran) samostalnik
moškega spola

rastlina žafran, latinsko *Crocus* № 617: vrsta
zelike **TMB:** **Šhefrân** -a m. NEM.: Der Safran
LAT.: *Crocum* **GS:** **fhefrân** – germ. *Safran*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

žaga [žâga] samostalnik ženskega spola
žaga № 181: orodje ali pripomoček za
rezanje, sekanje, obdelovanje lesa **TMB:**
Šhâga -e fh. NEM.: Die Säge LAT.: *Serra*
GS: **fhâga** – *Shagam*: germ. *Säge, sägen*:
Anglof. *Sagu*: Ital. *Sega*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

žaganje [žâganje] samostalnik srednjega spola
drobni delci lesa, ki se odrezujejo pri
žaganju; žaganje № 479: lesni odpadek
TMB: **Šhaganje** -a n. NEM.: Sägsplänne
LAT.: *Sarmenta*

žagati [žâgati] nedovršni glagol
žagati № 620: rezati, trgati **TMB:** **Šhagam**
NEM.: Sägen LAT.: *Serrare*

žagrad GLEJ: **žagred**

žagradar GLEJ: žagredar**žagred** [žágred] (žagrad) samostalnik moškega spola

zakristija, žagrad ▯ 784: del cerkve

TMB: Šhagréd -a m. NEM.: Die Sakristey
LAT.: Sacarium **GS: fhagred** – lat. *facrum*, *facrarium*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**žagredar** [žágredar] (žagradar)

samostalnik moškega spola

kdor skrbi za oblačila, predmete, red v zakristiji; zakristan ▯ 871: uslužbenec

TMB: Šhagrédar -ja m. NEM.: Der Sakristan
LAT.: Sacrista**žajbelj** [žájbelj žájbeljna] samostalnik moškega spolarastlina žajbelj, latinsko *Salvia officinalis* ▯ 617: vrsta zelike **TMB: Šhajbel** -na m. NEM.: Der Salbey
LAT.: Salvia **GS: fhajbel** – lat. *falvia*; germ. *Salbey*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**žajfa** [žájfa] samostalnik ženskega spola
milo ▯ 650: milo **TMB: Šhajfa** -e fh. NEM.: Die Seiffe
LAT.: Sapo **GS: fhajfâ** – lat. *Sapo*: Plinius & Martialis ajunt: quod ex *febo*: & cinere paretur, nomen traxiffē. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: šmigla**žajfar** [žájfar] samostalnik moškega spola
izdelovalec mila ▯ 860: izdelovalec mila
TMB: Šhajfar -ja m. NEM.: Seiffensieder
LAT.: Saponarius**žajfeno zelišče** GLEJ: žajfno zelišče**žajfno zelišče** [žájfno zeliščē] (žajfeno zelišče) samostalniška zveza srednjega spolarastlina navadna milnica, latinsko *Saponaria officinalis* ▯ 617: vrsta zelike
TMB: Šhajfenu felshe NEM.: Seiffenkraut
LAT.: Saponaria**žakelj** [žákəlj] samostalnik moškega spola
vreča, žakelj ▯ 243: vreča ali torba **TMB: Šhâkl** -a m. NEM.: Der Sack
LAT.: Saccus **GS: fhakl** – lat. *faccus*; germ. *Sack*; Hung. *saek*; gr. Σάκκος; Hebr. פַּק, *fak*, *faccus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**žal** [žǎu] povedkovnik**žal** **TMB: Šhal mi je; Šhov, mi je; Šal mi je**
NEM.: Es ist mir Leid
LAT.: Dolet me **GS: fhāl** – je meni a gr. ἀσφάλλω, *mæreo*; Hebr. נַפְחַת *jafcham* defolatus est. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ: de meni žal**žalce** [žǎuce] množinski samostalnik ženskega spola
štajerski trg Žalec ▯ 360: krajevno ime **TMB: Šhavze** fh. NEM.: Sachsenfeld
LAT.: Saxopedium**žal deti** GLEJ: de meni žal**žaliti** [žalīti žalim] nedovršni glagol**1. žaliti** ▯ 503: grajati, svariti
2. žalostiti ▯ 68: žalostiti se **TMB: Šhalem fhāliti** NEM.: Beleidigen
LAT.: Offendere **KG: fhalliti** 'betrüben' (str. 162)**žalost** [žálost] samostalnik ženskega spola
žalost ▯ 68: žalost **TMB: Šhaloft** -e fh. NEM.: Die Traurigkeit
LAT.: Triftitia **ABC: Shaloft** (1765, str. 16) **ABC: Sheloft** (1789, str. 14)**žalosten** [žálostən] pridevnik
žalosten **TMB: Šhaloftn** -a -u NEM.: Traurig
LAT.: Triftis**žalovati** [žalováti žalûjem] nedovršni glagol**žalovati** ▯ 68: žalostiti se **TMB: Šhalujem**
NEM.: Traueren
LAT.: Triftari**žaložaj** [žalôžaj (?)] (želužej)samostalnik moškega spola
želja, potreba po jedi; tek ▯ 699: lakota
TMB: Šhelu fhēj -a m. NEM.: Eßlust, Appetit
LAT.: Appetitus © Besedo navaja tudi

Gutsman kot *Shelushai* 'EBlust, Appetit'. Nastavitev ni zanesljiva. Tu predstavljena rešitev izhaja iz besede *zalôžaj* 'zalogaj' pod predpostavko, da zapis izkazuje nestično asimilacijo, slabitev nenaglašanih *a v e* in doljenjski refleksi dolgega *o*, kar vse izkazuje tudi Vorenčev zapis *shelušheiz* 'majhen zalogaj, kos'.

žaltav [žáɫtav] pridevnik

1. plesniv

2. žarek, žaltav **TMB: Šhavtov** -a -u

NEM.: Graulich, räch LAT.: Mucidus, acer

žalujejoč [žalujejóč (?)] pridevnik
izražajoč žalost **KG:** 'Traurenden'
(fhalujejozhega) (str. 96)

žamet [žámɛt] samostalnik moškega spola
žamet 𐌺247: blago ali usnje **TMB: Šhâmét**
-a m. NEM.: Der Sammet LAT.: Sargia **GS:**
fhamet – Angl. *Samet*: Suec. *Sammet*:
gr. ἄζαμτος, Gewick von 6 Fäden. Vide
Shmant. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja pravilna.

žanjica [žanjíca] samostalnik ženskega spola
ženska, ki žanje (žito); žanjica 𐌺891:
kmet **TMB: Šhajniza** -e fh. NEM.: Eine Schnit-
terinn LAT.: Metens fæmina

žanjik [žanjík (?)] samostalnik moškega
spola

kdor žanje (žito); žanjec 𐌺891: kmet

TMB: Šhajnik -a m. NEM.: Der Schnitter

LAT.: Meffor

žantlaha [žántlaha] samostalnik ženskega
spola

tesarska sekira 𐌺181: orodje ali
pripomoček za rezanje, sekanje,
obdelovanje lesa **TMB: Šhantlaha** -e fh.
NEM.: Eine Zimmeraxt LAT.: Afcia

žareg [žárɛg] (žarek) samostalnik moškega
spola

žarek, tj. svetloba, ki izhaja iz vira v obliki
tanke ravne črte 𐌺683: svetloba in z njo

povezani pojavi **KG:** Sharg, -ga 'der Sonnen-
strahl' (str. 108) PRIMERJAJ: žarji

žarek GLEJ: žareg

žareti [žarėti žarí] (žereti) nedovršni
glagol

plesneti 𐌺627: poslabševati se **TMB: Šhèry**

NEM.: Graulich seyn LAT.: Mucefcere

žarg [žärg] (žrg) samostalnik moškega spola
krsta 𐌺232: krsta **TMB: Šharg; Šhèrg** -a
m. NEM.: Ein Sarg LAT.: Capulus Sieh. Šharg
GS: fharg – lat. *farcophagus*: germ. *Sarg*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
pravilna.

žarji [žärji (?) žärjev (?)] množinski
samostalnik moškega spola

žarek, tj. svetloba, ki izhaja iz vira v obliki
tanke ravne črte 𐌺683: svetloba in z njo
povezani pojavi **TMB: Šharji** -ov m. NEM.:
Ein Strahl, Schein LAT.: Radius **GS: fharji** –
Sharki: inf. Sax. *Sparke*: Angl. *Spearca*:
Funken, Glanz, Angl. *spark*. Holl. *Spaerke*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna. PRIMERJAJ: žareg

žarka [žärka] samostalnik ženskega spola
morski pes 𐌺1006: vrsta ribe ali druge
vodne živali **GS: fharka** – Angl. *sharkfijk*:
germ. *Hayfisch*. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

žat [ʔ] samostalnik moškega spola (?)

žepna ura (?) 𐌺159: ura **GS: fhat** – *fhatka*,
qualí *arshatka*, Sackuhr. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: aržatka; žatka

žatka [žätka] samostalnik ženskega spola
žepna ura (?) 𐌺159: ura **GS: fhat** – *fhatka*,
qualí *arshatka*, Sackuhr. Ne znam oceniti
pravilnosti razlage. PRIMERJAJ: aržatka; žat

žavba [žâvba] samostalnik ženskega spola
koroško mazilo, krema, žavba 𐌺653:
krema **TMB: Šhavba** -e fh. NEM.: Eine Salbe
LAT.: Unguentum **GS: fhavba** – *vindica vox a*

germ. *Salbe*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žavbati [žāv̥bati žāv̥bam] nedovršni glagol

1. mazati z mazilom, mazivom ▯ 406: mazati

2. tolči, udarjati, tepsti ▯ 727: tolči,

bosti **TMB: Šhavbam** NEM.: 1. Schmierem

2. Schlagen LAT.: 1. Ungere 1. Cædere ☉ Iz prevedkov ni razvidno, ali je drugi pomen samo splošnejši 'tolči, udarjati', samo 'tepstí' ali oboje.

žavbelj [žāv̥bəl̥j] samostalnik moškega spola

bolna ovca ▯ 988: bolna domača žival

GS: fhavbel – ovis ægra, & morbida.

Žavčje [žāv̥čje (?)] samostalnik srednjega spola

nemška kneževina Saška ▯ 358: ime

dežele **TMB: Šhavzhje** -a n. NEM.: Das

Sachsen LAT.: Saxonia PRIMERJAJ: žavski

žavski [žāv̥ski (?)] pridevnik

saški **TMB: Šhavske** -a n. NEM.: Sächsisch

LAT.: Saxonicus PRIMERJAJ: Žavčje

že [žê] členek

že **TMB: Šhę** NEM.: Schon LAT.: Jam **KG: She**

'schon' (str. 89)

žebe GLEJ: žrebe

žebec GLEJ: žrebec

žebelj [žəbəl̥j] samostalnik moškega spola

žebelj ▯ 128: kovinski izdelek **TMB:**

Šhèbl -a m. NEM.: Der Nagel LAT.: Clavus

☉ K naglasu na črkovno neizraženem polglasniku primerjaj *škripec*.

žebica [žəbíc̥a] samostalnik ženskega spola

majhen žebelj; žebliček ▯ 128: kovinski

izdelek **TMB: Šhèbiza** -e f. NEM.: Nägelchen

LAT.: Clavculus PRIMERJAJ: žbljic; žbljiček

žbljar [žəbljár] samostalnik moškega spola

izdelovalec žbljev; žbljar ▯ 854:

izdelovalec kovinskih predmetov

TMB: Šheblâr -ja m. NEM.: Ein Nagelschmied

LAT.: Clavorum faber

žbljarski [žəbljárski] pridevnik

žbljarski **TMB: Šheblarske** -a -u NEM.: Zu

den Nagelschmieden gehörig LAT.: Fabrilis

PRIMERJAJ: žbljar

žbljic [žəbljíc̥] samostalnik moškega spola

majhen žebelj; žbljiček ▯ 128: kovinski

izdelek **TMB: Šhebliz** -a m. Siehe Šhebiza

PRIMERJAJ: žebica; žbljiček

žbljiček [žəbljĩčək̥] samostalnik moškega

spola

majhen žebelj; žbljiček ▯ 128: kovinski

izdelek **TMB: Šheblizhk** -a m. LAT.: Clavculus

Siehe Šhebiza PRIMERJAJ: žebica; žbljic

žebrati [žebrát̥i žebrâm] nedovršni glagol

izgovarjati besedilo molitve; moliti

▯ 504: govoriti verske reči **TMB: Šhebrâm**

NEM.: Bethen LAT.: Orare

žefran GLEJ: žafran

žegen [žéɡ̃ən] samostalnik moškega spola

blagoslov ▯ 347: krščanske verske reči

TMB: Šhęgn -a m. NEM.: Der Segen LAT.:

Benedictio

žegnana kopriva [žéɡ̃nana kopríva]

(kopriva žegnana) samostalniška zveza

ženskega spola

rastlina žegnana kopriva, latinsko *Cnicus*

benedictus ▯ 617: vrsta zelike **TMB: Kopriva**

fhegnana -e f. NEM.: Kordbenediktenkraut

LAT.: Aſphodellus

žegnani koren [žéɡ̃nani kor̥ən]

(žegnan koren) samostalniška zveza moškega

spola

rastlina navadna sretena, latinsko *Geum*

urbanum ▯ 617: vrsta zelike **TMB: Šhegnan**

kor̃en NEM.: Benediktenkraut LAT.: Geum

žegnanje [žéɡ̃nanje] samostalnik

srednjega spola

praznovanje godu zavetnika cerkve;
žeganje 𐌺46: praznik **TMB: Šhegnanje** -a
n. NEM.: Der Kirchtag LAT.: Dedicatio templi

žegnan koren ^{GLEJ: žegnani koren}

žegnovanje mašnikov ^{GLEJ: mašnikov žegnovanje}

žehta [žĕhta] samostalnik ženskega spola
pranje perila v lugu; žehta 𐌺52: čiščenje
TMB: Šhehta -e fh. NEM.: Laugenwäsch LAT.:
Elixiviatio **GS: fhęhta** – *fhęhtam*: germ. *die Wäsche sehteln*. *Shehtârz*, ein Sechtelschaff. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žehtarec [žĕhtárɛc] samostalnik moškega spola

lesena posoda za molžo; golida 𐌺229:
posoda za hrano **TMB: Šhehtârz** -a m. NEM.:
Milchkübel, Schaff LAT.: Mulctra, alveus **GS:**
fhęhta – *fhęhtam*: germ. *die Wäsche sehteln*.
Shehtârz, ein Sechtelschaff. Razlaga je s
stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žehtati [žĕhtati žĕhtam] nedovršni glagol
prati perilo v lugu 𐌺55: prati **TMB:**
Šhehtam NEM.: In der Lauge waschē LAT.:
Elixiviare **GS: fhęhta** – *fhęhtam*: germ. *die Wäsche sehteln*. *Shehtârz*, ein Sechtelschaff. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žehtnik [žĕhtnik] samostalnik moškega spola

banja, korito za pranje perila 𐌺226:
posoda za čiščenje **TMB: Šhetnèk** -a m.
NEM.: Waschwanne LAT.: Labrum

žeja [žĕja] samostalnik ženskega spola
žeja 𐌺702: žeja **TMB: Šheja** -e fh. NEM.: Der
Durst LAT.: Sitis **GS: fhęja** – lat. *fitis*, a gr.
σίτησις, σίτος; quia cibus caufat fitim: Hebr.
תש *scheth* potatio: Syr. תש *tsecha*. litivít.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

žejati [žĕjati žĕja] nedovršni glagol
občutiti žejo; žejati 𐌺699: jesti **TMB:**
Šheja me NEM.: Mich dürstet LAT.: Sitio **KG:**
njega nedolhne kryvy tebe sheja? (str. 142)

žejen [žĕjan] pridevnik
žejen **TMB: Šhejn** -a -u NEM.: Dürstend LAT.:
Sitibundus

želeti [žĕlĕti žĕlím] nedovršni glagol
želeti, hrepneti 𐌺69: želeti **TMB: Šhelim**
fhelĕti NEM.: Verlangen LAT.: Cupere,
defiderare **GS: fhĕlod** – a *fhelim*; quia Japides
glandibus veſcebantur: & ideo eis eſca
defiderabilis. Razlaga je s stališča današnjega
jezikoslovja napačna.

železen [žĕlĕzɛn] pridevnik
železen **TMB: Šhĕlĕfn** -a -u NEM.: Eisern
LAT.: Ferreus

železje [žĕlĕzje] samostalnik srednjega spola

1. iz železa narejene stvari 𐌺128:
kovinski izdelek

2. okovi, spone za jetnike 𐌺145: priprava
za kaznovanje hudodelcev **TMB: Šhĕlĕfje**
-a n. NEM.: 1. Eisenwerk 2. Eisen, und Bande
LAT.: 1. Ferramentum 2. Vincula PRIMERJAJ:
železnina

železnina [žĕlĕznína] samostalnik
ženskega spola

iz železa narejene stvari 𐌺128: kovinski
izdelek **TMB: Šhelefnina** -e fh. NEM.:
Eisenwerk LAT.: Ferramentum PRIMERJAJ:
železje

železo [žĕlĕzo] samostalnik srednjega spola
železo 𐌺639: kovina **TMB: Šhelefu** -a n.
NEM.: Das Eisen LAT.: Ferrum **GS: fhelĕfu**
– hebr. ברזל *barfel* ferrum, סֶלָה, *sela*, petra,
videtur æs eſſe. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja napačna.

željan [žĕljân] pridevnik
željan **KG: Dnarjov shellán** (str. 135)
PRIMERJAJ: željen

želje [žélje željá] množinski samostalnik ženskega spola
želja, poželjenje 𐌺𐌹𐌿𐌿: spolno poželjenje
TMB: Šhêlje -lá fh. NEM.: Verlangen, Begierd
 LAT.: Defiderium **GS: fhêle** – a gr. Ζέω *ferveo*,
 ζέω λίαν, valde ferveo, totus æstuo: ζήλος,
 æmulatio: Chald. ܟܝܟܐ *afa*, succendit;
 fhelulhej, appetitus. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna.

željen [žéljøn] pridevnik
poželjiv, pohoten **TMB: Šhêln** -a -u NEM.:
 Begierlich LAT.: Cupidus PRIMERJAJ: željan

želo [žélo] samostalnik srednjega spola
želo 𐌺𐌹𐌿𐌿: del živali **TMB: Šhêlu** -a n. NEM.:
 Der Stachel LAT.: Stimulus

želod [žélod] samostalnik moškega spola
želod 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹: sad ali plod **TMB: Šhelod** -a
 m. NEM.: Die Eichel LAT.: Glans **GS: fhêlod** – a
fhelim; quia Japides glandibus vefcebantur:
 & ideo eis efca defiderabilis. Razlaga je s
 stališča današnjega jezikoslovja napačna.

želodec [žélôdɛc] samostalnik moškega
 spola
želodec 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌸: del človeka ali živali
TMB: Šhelodz -a m. NEM.: Der Magen LAT.:
 Stomachus **GS: fhelôdz** – quali efca videlicet
 ex glandibus paratæ receptaculum. Ne znam
 oceniti pravilnosti razlage.

želužej GLEJ: žaložaj

žemlja [žémlja] samostalnik ženskega spola
kruh iz bele pšenične moke 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌿: hrana
TMB: Šhemla -e fh. NEM.: Semelbrod LAT.:
 Simila **GS: fhemla** – germ. *Semelbrod*: a
 gr. ζυμη, fermentum, panis fermentatus:
 lat. *simila, femella*. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja pravilna. PRIMERJAJ:
 reglja

žena [žéna] samostalnik ženskega spola
žena 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹: človek **TMB: Šhêna** -e fh. NEM.:
 Das Weib LAT.: Mulier **GS: fhêna** – *fhênem*,
fhênem, *fhênen* ejusdem funt originis a verbo

fhênem, jam passive, jam active fumpta: Syr.
 ܟܝܟܐ *fena*, fornicatus est. Razlaga je s stališča
 današnjega jezikoslovja napačna. **ABC: Shena**
 (1765, str. 16)

že naprej [žê naprêj] (že vnaprej)
 prislovna zveza
že vnaprej **KG: She** poprej, *lhe* naprej
 'schon zum voraus' (str. 94) PRIMERJAJ: že
 poprej

ženfta [žênfɪta] samostalnik ženskega spola
stol za nošenje pomembnih oseb;
nosilnica 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌿: nosilnica **TMB: Šhênfɪta**
 -e fh. Sieh. Neshterga PRIMERJAJ: neštrga;
 nosilnice

ženica [žénica] samostalnik ženskega spola
ženica 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌿: človek **TMB: Šheniza** -e fh.
 NEM.: Das Weibchen LAT.: Femella

ženin [žênin] samostalnik moškega spola
ženin 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌿: sorodnik ipd. **TMB: Šhênen** -a
 m. NEM.: Der Gefpons LAT.: Sponfus **GS: fhêna**
 – *fhênem*, *fhênem*, *fhênen* ejusdem funt
 originis a verbo *fhênem*, jam passively, jam
 active fumpta: Syr. ܟܝܟܐ *fena*, fornicatus est.
 Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

ženiti se [žêniti se žênim se] nedovršni
 glagol
ženiti se 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌿: delovati v zvezi s poroko
TMB: Šhênem fhéniti se NEM.: Heyrathen, ein
 Weib nehmen LAT.: Matrimonium inire,
 uxorem ducere **GS: fhêna** – *fhênem*, *fhênem*,
fhênen ejusdem funt originis a verbo *fhênem*,
 jam passively, jam active fumpta: Syr. ܟܝܟܐ *fena*,
 fornicatus est. Razlaga vsebuje zelo malo
 povednega.

ženitno pismo [žênitno písno]
 samostalniška zveza srednjega spola
pogodba o premoženjskih zadevah,
doti, ki se sklene pred poroko; ženitna
pogodba 𐌺𐌹𐌿𐌿𐌹𐌿: pravni pisni izdelek
TMB: Šhenitnu, pismu NEM.: Heyratskontrakt
 LAT.: Pactum dotale **KG: Tu** so lestne beffede
 fhénitnega pisma (str. 174)

ženitva [ženîtvə] samostalnik ženskega spola
ženitovanje, svatba №47: ženitovanje
TMB: Šhenitva -e fh. NEM.: Die Hochzeit
 LAT.: Nuptiæ PRIMERJAJ: moženje; možitva;
 ohcet; ohcetovanje; svatba; svatovščina

ženof [žénof (?)] samostalnik moškega spola
 rastlina gorčica, latinsko *Sinapis*, ali njena
 semena №618: vrsta zelike ali njen užitni
 plod **TMB: Šhênof** -a m. NEM.: Der Senf
 LAT.: Sinapi

ženski [žénski] pridevnik
 ženski **TMB: Šhęnske** -a -u NEM.: Weiblich
 LAT.: Femineus

ženski spol [žénski spòl] samostalniška
 zveza moškega spola
1. ženski spol №669: besede s pomenom
 'vrsta, sorta'
2. jezikoslovje ženski slovnični spol №269:
 izraz **KG: Shenskega sp. Ardria** (str. 101)
KG: Shensku bodi, kar je fhén, inu fhenskega
spolla (str. 180) PRIMERJAJ: moški spol;
 noben spol; šibki spol

žep GLEJ: šep

že poprej [žê poprêj] prislovna zveza
 že vnaprej **KG: She poprej, fhe naprej 'schon**
zum voraus' (str. 94) PRIMERJAJ: že naprej

žrelo [žerélo] (žrelo) samostalnik
 srednjega spola
 odprtina za izletavanje in vletavanje
 čebel iz panja; **žrelo** №799: del zgradbe
 za domače živali **TMB: Šhêrêlu** -a n.
 NEM.: Das Flugloch LAT.: Os alvearis

žereti GLEJ: žareti

žerjav [žerjâv] samostalnik moškega spola
 ptica žerjav, latinsko *Grus grus* №999: vrsta
 divje ptice ali druge zračne živali **TMB:**
Šherjav -a m. NEM.: Der Kranich LAT.: Grus

žerjavica [žerjâvica] samostalnik ženskega
 spola

žerjavica №484: ogenj ali goreča stvar
TMB: Šherjavza -e fh. NEM.: Feuerkohlen
 LAT.: Prunæ

žeselj [žésəlj žésəljna] samostalnik
 moškega spola
udoben, večji stol №216: sedež ali ležišče
TMB: Šhęsel -na m. NEM.: Der Sessel LAT.:
 Sedile, fella **GS: fhęsel** – lat. *Sella*: germ.
Sessel. Razlaga je s stališča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

žeti¹ [žéti žánjem] nedovršni glagol
 kositi, rezati žito; **žeti** №275: pobirati
 pridelke **TMB: Šhajnem** fhęl, fhęti NEM.:
 Getreid schneiden LAT.: Metere triticum

žeti² [žéti žmëm] nedovršni glagol
1. stara beseda ožemati №55: prati
2. izkoriščati, odirati №115: jemati **TMB:**
Šhmëm NEM.: Ausbalgen, ausdrücken LAT.:
 Exprimere ftr. bes. **GS: fhmém** – simplex
 exolevit; reftat in *ofhmem* (exprimo).

žetva [žêtvə] samostalnik ženskega spola
 žetev №275: pobiranje pridelka **TMB:**
Šhętvə -e fh. NEM.: Aerndzeit LAT.: Tempus
 mellis

že vnaprej GLEJ: že naprej

žgan [žgán] pridevnik
 žgan, ožgan **TMB: Šhgem** fhgan, fhgâti
 NEM.: Brennen LAT.: Urere, adolere **GS: fhganz**
 – a *fhgem*, participio passivo *fhgan*, perufustus
 cibus. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna. PRIMERJAJ: žganec; žgati

žganec [žgánæc] samostalnik moškega spola
 žganec №261: hrana **TMB: Šhgânz** -a m.
 NEM.: Der Sterz LAT.: Polenta **GS: fhganz** – a
fhgem, participio passivo *fhgan*, perufustus
 cibus. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-
 slovja pravilna. PRIMERJAJ: žgan

žganje [žgánje] ali [žganjè] samostalnik
 srednjega spola
 žgana pijača, žganje №661: alkoholna

pijača **TMB: Šhganje** -a n. NEM.: Brandwein
LAT.: Crematum

žgati [žgáti žgè̃m] nedovršni glagol
žgati 𐌺484: kuriti, žgati **TMB: Šhgem fhgan,**
fhgâti NEM.: Brennen LAT.: Urere, adolere
PRIMERJAJ: žgan

žida [žîda] samostalnik ženskega spola
svila 𐌺247: blago ali usnje **TMB: Šhida** -e
fh. NEM.: Die Seide LAT.: Bombyx **GS: fhida**
– germ. *Seide*: infer. Sax. *Side*: Ital. *Seda*:
Hebr. פִּדְיָן *fadîn* carbasus. Razlaga je s stališča
današnjega jezikoslovja pravilna.

židana volja [žîdana vólja] (židane
volje) samostalniška zveza ženskega spola
dobra volja, dobro razpoloženje
𐌺751: kratkočasnost **TMB: Šhidane vole**
NEM.: Wohl auf, gutes Muthes LAT.: Bonæ
voluntatis ☉ Besedna zveza je v TMB
navedena v roditniku, kakor se pojavlja
v povedni rabi: *biti židane volje*. Tudi
latinski in drugi nemški prevedek sta
v roditniku.

židane volje GLEJ: **židana volja**

židanik [žîdanik (?)] samostalnik moškega
spola
sviloprejka, gosenica metulja, latinsko
Bombyx mori 𐌺994: vrsta žuželke ali
drugega mrčesa **TMB: Šhidanik** -a m.
NEM.: Ein Seidenwurm LAT.: Bombyx

žihér [žîhær] pridevnik
zanesljiv, gotov, varen **TMB: Šhihr** NEM.:
Sicher LAT.: Securus **GS: fhahr** – lat. *securus*:
germ. *sicher*: apud Kero. *fihhur*: Ottfried
fichor: infer. Sax. *seker*: gr. ἐχρρός. Razlaga
vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih
povezav ali trditiv.

žihrenga [žîhræ̃ŋa] (žihringa)
samostalnik ženskega spola
poročstvo, zavarovanje 𐌺556: pravni izraz
TMB: Šhihrenga -e fh. NEM.: Versicherung
LAT.: Affecuratio

žihringa GLEJ: **žihrenga**

žila¹ [žîla] samostalnik ženskega spola
žila 𐌺972: del človeka ali živali **TMB:**
Šhila -e fh. NEM.: Die Ader LAT.: Vena **GS:**
fhila – Armenice *dwil* (nervus) in remota,
& tranflata significatione, quod germ. *Seil*.
Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja
napačna.

žila² GLEJ: **žilja**

žilja [žîlja] (**žila**²) samostalnik ženskega spola
vrv za vpreženje živali k vozu;
zaporežnica 𐌺255: živalska oprava
TMB: Šhila -e fh. NEM.: Wagenseil LAT.: Reftis
PRIMERJAJ: furžilje

žima [žîma] samostalnik ženskega spola
dolga dlaka iz konjskega repa, grive;
žima 𐌺980: del živali **TMB: Šhima** -e fh.
NEM.: Das Roßhaar LAT.: Seta equina **ABC:**
Shima (1765, str. 16)

žimnat [žîmnat] pridevnik
ki je iz žime; žimnat **TMB: Šhimnat** -a -u
NEM.: Vom Roßhaare LAT.: Cilicinus

žin GLEJ: **šin**

žingrc GLEJ: **šingrc**

žinj GLEJ: **šin**

žinje GLEJ: **šinje**

žir [žîr žirû] in [žîra] samostalnik moškega
spola
plod bukve; žir 𐌺601: sad ali plod
TMB: Shir; Shyr -ú; -a m. NEM.: Buchecker;
Bucheln, Buchecker LAT.: Glans fagea
GS: fhir – Hung. *zsir*, glans fagea: Armenis
zhir, fructus ficcati. Razlaga vsebuje zelo
malo povednega. ☉ V TMB je beseda
pomotoma zapisana s *Sh* namesto *Sh*.
PRIMERJAJ: žirovje

žirovec [žirôvæc] samostalnik moškega spola
trgovec z žirom 𐌺959: trgovec **TMB:**

šherôvz -a m. NEM.: Gnobeerhändler LAT.: Balanophorus

žirovje [žirôvje] samostalnik srednjega spola

več plodov bukve, žiri 𐌺601: sad ali plod

TMB: Šhêrovje -a n. Siehe Šhir PRIMERJAJ: žir

žitar [žîtar] samostalnik moškega spola
trgovec z žitom 𐌺959: trgovec

TMB: Šhitar -ja m. NEM.: Getreidehändler
LAT.: Frumentarius

žitnica [žîtnica] samostalnik ženskega spola

1. dajatev v obliki žita 𐌺72: dajatev

2. prostor za shranjevanje žita 𐌺324:

shramba živil **TMB: Šhitnêza** -e fh. NEM.:

1. Getreidabgabe 2. Getreidkasten LAT.: 1. Præfatio frumenti 2. Ænopolium

žitni molj [žîtni mōlj] samostalniška zveza moškega spola

žival žitni molj, latinsko *Nemapogon granella* 𐌺994: vrsta žuželke ali drugega mrčesa **TMB: Šhitne mol** NEM.: Getreide-wurm LAT.: Gurgulio

žito [žîto] samostalnik srednjega spola

žito 𐌺617: vrsta zelike **TMB: Šhitu** -a n.

NEM.: Das Getreid LAT.: Frumentum, ador

GS: fhitu – a gr. σῖτος, frumentum: lat. med. ævi *fitanium*, Sauerkorn; ζύθος, potus ex frumento, feu cerevisia. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

živ [žîv] pridevnik

živ **TMB: Šhiv** -a -u NEM.: Lebendig

LAT.: Vivus **GS: fhiv** – a gr. Ζάω, vivo: vel ab Hebr. חַיָּה *chaja*, vixit. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žival [živâu živâli] samostalnik ženskega spola

žival 𐌺979: žival **TMB: Šhivâl** -e fh. NEM.: Das Thier LAT.: Animans

živenina [živenína (?)] samostalnik ženskega spola

vsaj živa bitja 𐌺820: živo bitje

TMB: Šhivenina -e fh. NEM.: Was lebet
LAT.: Viventia

živeti [živéti živím] nedovršni glagol

1. živeti 𐌺43: biti nekaj časa

2. preživljati, prehranjevati 𐌺116: dajati hrano, pijačo **TMB: Šhivim** fhiveti NEM.:

1. Leben 2. Ernähren LAT.: 1. Vivere 2.

Alere ☉ Za drugi pomen je nedoločnik domnevno nastavljen napačno namesto *živiti*. PRIMERJAJ: živiti

živež [žîvež] samostalnik moškega spola

življenjska potrebščina, živež 𐌺261:

hrana **TMB: Šhivêsh** -lha m. NEM.: Lebens-mittel LAT.: Necessaria victus PRIMERJAJ: živitek

živica [živíca] samostalnik ženskega spola

vila sojenica, mojra, parka 𐌺92:

človekoliko nekrščansko duhovno bitje **KG: Sodize**, fhivize 'Parzen, Göttinen des Lebens' (str. 185) PRIMERJAJ: sodica

živina [živína] samostalnik ženskega spola

živali 𐌺979: žival **TMB: Šhivina** -e fh.

NEM.: Die Thiere LAT.: Animalia

živinče [živínče] samostalnik srednjega spola

vprežna, tovorna žival 𐌺987: kopenske domače živali **TMB: Šhivinzhé** -ta n.

NEM.: Ein Lastthier LAT.: Jumentum

živinski [živînski] pridevnik

živalski **TMB: Šhivinske** -a -u NEM.: Thierlich
LAT.: Animalis

živinstvo [živînstvo] samostalnik srednjega spola

živalska narava, živalsko bistvo 𐌺401:

živalska lastnost **TMB: Šhivinstvu** -a n.

NEM.: Thierisches Wesen LAT.: Animalitas

živi ogel [živi ôgəu] (živogel;

živvogel) samostalniška zveza moškega spola

žerjavica 𐌺484: ogenj ali goreča stvar

KG: Shivogel, fhivegavogla (str. 134)

živite [živíte]

ime dvočrkja fh 808: ime črke, dvo- ali veččrkja **KG:** Shivite, Sh, fh (str. 162)

živitek [živítøk] samostalnik moškega spola

življenjska potrebščina, živež 261: hrana **TMB:** **Shivítøk** -a m. Siehe Shivesh

PRIMERJAJ: živež

živiti [živíti živím] nedovršni glagol

vzdrževati, preživljati, krepiti 116:

dajati hrano, pijačo **TMB:** **Shivim** fhiviti

NEM.: Erhalten, erquicken LAT.: Suftentare, reficere PRIMERJAJ: živeti

življenje [življénje] samostalnik srednjega

spola

življenje 475: obstajanje v nekem stanju, položaju **TMB:** **Shivlénje** -a n. NEM.: Das

Leben LAT.: Vita, ætas

živogel GLEJ: živi ogel**živoroden** [živoróðæn] pridevnik

živoroden, tj. pri katerem se zarodek razvije v materinem telesu in rodi

žive mladiče **TMB:** **Shivoróðn** -a -u NEM.:

Lebendig gebärend LAT.: Viviparus

živost [živôst] samostalnik ženskega spola

živahnost, vitalnost 70: zaželeno reč

TMB: **Shivûft** -e fh. NEM.: Lebhaftigkeit

LAT.: Vivacitas

život [živöt] samostalnik moškega spola

človeško telo 878: del človeka **TMB:**

Shivót -a m. NEM.: Der Leib LAT.: Corpus **KG:** en

fhvot bres dushe je enu mertvu truplu (str. 171)

životen GLEJ: životni**živvogel** GLEJ: živi ogel**žlage** GLEJ: šlage**žlahtnik** [žlâhtnik] samostalnik moškega spola

plemič 952: človek glede na stan

TMB: **Shlahtnèk** -a m. NEM.: Ein Edelmann

LAT.: Nobilis, Eques

žlak [žlâk] samostalnik moškega spola

1. udar, met 727: udarec, udarjanje

2. možganska kap, apopleksija 17: bolezen

3. ugodno, primerno mesto 305: dober

kraj **TMB:** **Shlâk** -a m. NEM.: 1. Der Schlag

2. Ein gelegensamer Ort LAT.: 1. Jactus,

apoplexia 2. Locus opportunus **GS:** **fhlak** – a

germ. *Schlag*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žleb [žlêb žlebû] samostalnik moškega spola

žleb, tj. manjši kanal za odtekanje vode

777: del zgradbe **TMB:** **Shlêb** -ú m. NEM.:

Die Rinne LAT.: Alveus, canalis

žlebast [žlêbast] pridevnik

po obliki podoben žlebu; žlebast

TMB: **Shlêbaft** -a -u NEM.: Rinnenformig

LAT.: Alveatus

žleht [žlêht] pridevnik

slab, cenen, manjvreden **TMB:** **Shlêht**

NEM.: Schlecht LAT.: Vilis, tenuis, levis **GS:**

fhlêht – eft germ. *schlecht*. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žlem [žlêm žlemû] samostalnik moškega

spola

1. sluz 694: izloček živega bitja

2. mehur 972: del človeka ali živali

TMB: **Shlêm** -ú m. NEM.: 1. Schleim 2. Blater

LAT.: 1. Lentor 2. Vefica **GS:** **fhlêm** – a *Slina*:

germ. *Schleim*, *Leim*: inf. Sax. *Sliem*: Suc.

Slem: Angl. *Slim*: quod magis accedit ad

Slina. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

žlemast [žlêmast] pridevnik

sluzast **TMB:** **Shlêmast** -a -u NEM.: Schleim-

micht LAT.: Pituitofus PRIMERJAJ: žmukeljnost

žlempati [žlêmpati žlêmpam] nedovršni

glagol

piti z iztegovanjem jezika kot pes; lokati

704: piti kot žival **TMB:** **Shlêmpam**

NEM.: Das Getränk lecken, wie die Hunde

LAT.: Potum lambere more canum

GS: *fhlɛmpam* – a gr. *λάπτω*, lambendo bibo; unde triviale germanicum *schlampen*.

Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

žleza [žlɛza] samostalnik ženskega spola zaradi kuge otekla vratna bezgavka 𐌺35: oboleli del človeka **TMB:** *Shlɛfa* -e fh. NEM.: *Die Pestilenz* LAT.: *Pestilentia*

žlica [žlɪca] samostalnik ženskega spola **žlica** 𐌺146: kuhinjski pripomoček **TMB:** *shliza* -e fh. NEM.: *Der Löffel* LAT.: *Cochlear* **GS:** *fhliza* – *quali exceptorium ab iflɛzhem*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žličnik [žlɪčnik] samostalnik moškega spola **1. viseč kos pohištvā z odprtini,** v katerih so spravljene žlice 𐌺211: kuhinjsko pohištvo **2. cmok, žličnik** 𐌺261: hrana **TMB:** *shlizhnɛk* -a m. NEM.: **1.** *Löffelgesteck* **2.** *Ein Knettel* LAT.: **1.** *Cochlearium* **2.** *Diphthongus*

žlindra [žlɪndra] samostalnik ženskega spola **žlindra** 𐌺478: kovinski odpadki **TMB:** *shlindra* -e fh. NEM.: *Die Schlacken* LAT.: *Scoria* **GS:** *fhlindra* – germ. *Sinter*: Dan. *Sinder*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žlobedranje GLEJ: **žlobudranje**

žlobedrati GLEJ: **žlobudrati**

žlobudra [žlobũdra] samostalnik ženskega spola **klepetulja, blebetač** 𐌺912: človek glede na govorjenje **TMB:** *shlobũdra* -e fh. NEM.: *Plappermaul* LAT.: *Lingulaca*

žlobudranje [žlobudrãnje] (žlobedranje) samostalnik srednjega spola **klepetanje, žlobudranje** 𐌺510: govorjenje **ABC:** narvežhi shlobedranje (1794, str. 26)

žlobudrati [žlobudrãti žlobudrãm] (žlobedrati) nedovršni glagol **klepetati, žlobudrati** 𐌺510: pogovarjati se **TMB:** *shlobedrãm* NEM.: *Plaudern* LAT.: *Blaterare*

žlofati [žlofãti žlofãm] nedovršni glagol **klofutati** 𐌺728: udariti zaradi slabih medsebojnih odnosov **TMB:** *shlofãm* NEM.: *Maulschellen geben* LAT.: *Colapizare* **GS:** *fhlofãm* – vid. *fhlaferneza*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žlota [žlõta] samostalnik ženskega spola **stik dveh strešnih ploskev; žlota** 𐌺777: del zgradbe **TMB:** *shlõta* -e fh. NEM.: *Die Dachfuge* LAT.: *Junctura tecti* **GS:** *fhlõta* – *Gothis giota*, ein Kanal: germ. *der Schlot*: infer. Sax. *Sloot*: Holl. *Sloot*: inf. Sax. *Gote est canalis tectorium inter duas domos*: *Schlot vero follã in agro aquam imbrium*. Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

žložnost GLEJ: **zložnost**

žmah [žmãh] ali [žmãh žmahũ] samostalnik moškega spola **okus** 𐌺765: okus **TMB:** *shmah* -ú m. NEM.: *Der Geschmack* LAT.: *Sapor* **GS:** *fhmah* – germ. *Geschmack*: Angl. *Smacke*: Suc. *Smak*: apud Notker *Smach*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žmahten [žmãhtɔn] pridevnik **okusen** **TMB:** *shmahtne* -a -u NEM.: *Geschmackhaft* LAT.: *Sapidus*

žmigla [žmɪgla] samostalnik ženskega spola dolensko **ličilo, lepotilo (?)** 𐌺532: okrasje **GS:** *fhmigla* – *terminus interioris Carniolæ confonans cum latino fmigma*: germ. *Schminke*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage.

žmor [ʔ] **GS:** *fhmor* – apud Hefych, *σμωρ*. Ne znam oceniti pravilnosti razlage. ☹ Nejasen

hapaks legomenon. Pri Hezihiju navedena beseda σμωρ je domnevno iranska, partska, pomeni pa ali 'hrček' ali pa je neki števnik.

žmukelj [žmúkəlj žmúkəljna]

samostalnik moškega spola

srijeta lepljiva, sluzasta snov; sprimek

‡ 635: snov **TMB: Šhmûkèl** -na m. NEM.:

Zusammengesetzte Materie LAT.: Lentor, mucus **GS: fhmûkel** – a gr. μύξα: lat. *mucus*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žmukeljnost [žmúkəljnost] pridevnik

sluzast TMB: Šhmukelnaft -a -u Siehe

Šhlemaft PRIMERJAJ: žlemast

žnabelj [žnábəlj] samostalnik moškega

spola

ustnica ‡ 878: del človeka **TMB: Šhnâbl** -a

m. NEM.: Die Lefze LAT.: Labium **GS: fhnabl**

– unde germ. *Schnabel* (avium labia)

defuntum videtur: Hebr. נֶפֶץ *fapha*, labium.

Razlaga vsebuje nekaj pravih in nekaj napačnih povezav ali trditev. **KG: Shnabli** 'Lefzen, Lippen' (str. 27)

žnidar [žnîdar] samostalnik moškega spola

krojač ‡ 849: krojač, čevljar **GS: fhnidar** –

germ. *Schneider*: Dan. *Snider*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žnoder [žnôdər] samostalnik moškega spola

smrkelj ‡ 694: izloček živega bitja **TMB:**

Šhnôdr -a m. NEM.: Der Rotz LAT.: Mucor,

pituitæ **GS: fhnodr** – inf. Sax. *Snodder*: Angl.

snot. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.

žnodrast [žnôdrast] pridevnik

smrkav TMB: Šhnodraft -a -u NEM.: Rotzig

LAT.: Mucofus

žnora [žnôra] samostalnik ženskega spola

vrvica za določanje ravne črte ‡ 158:

pripomoček za merjenje, odmerjanje

TMB: Šhnôra -e fh. NEM.: Die Richtschnur

LAT.: Amullis **GS: fhnora** – Hung. *fijnor*:

germ. *Schnur*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žoga [žôga] samostalnik ženskega spola

žoga ‡ 189: igrača **TMB: Šhôga** -e fh.

NEM.: Der Ball LAT.: Pila **GS: fhôga** – a

fhôkam, *quafi pila farta*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žok [žôk (?)] samostalnik moškega spola

nogavica (?) ‡ 130: oblačilo ali obutev

GS: fhók – germ. *die Socke*: Angl. *sock*: Suec.

socka: Gall. *focquet*: lat. *foccus*: gr. συκκα:

& apud Hefych. συκκος. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žokalnik [žôkaɯnik] (žokavnik)

samostalnik moškega spola

počasen, len človek ‡ 942: počasen

človek **TMB: Šhokovněk** -a m. NEM.: Ein

Daunderlaum LAT.: Acejæus ☹ Pomen

je opredeljen na osnovi nemškega

prevodka. Latinske besede *acejæus*

dostopni slovarji ne navajajo. PRIMERJAJ:

žokavt

žokati [žôkati žôkam] nedovršni glagol

1. trpati, polniti ‡ 730: polniti

2. muditi se, zavlačevati ‡ 43: biti nekaj

časa **TMB: Šhôkam** NEM.: 1. Schoppen 2.

Verziehen LAT.: 1. Farcire, onerare 2. Morari

GS: fhôga – a *fhôkam*, *quafi pila farta*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žokavnik GLEJ: žokalnik

žokavt [žôkavt] samostalnik moškega spola

počasen, len človek ‡ 942: počasen

človek **TMB: Šhokovt** -a m. NEM.: Ein

Daunderlaum LAT.: Acejæus PRIMERJAJ:

žokalnik

žolč [žôuč] samostalnik moškega spola

žolč ‡ 972: del človeka ali živali **TMB:**

Šhòvzh -a m. NEM.: Die Galle LAT.: Fel **GS:**

fhovzh – germ. *Galle*. Suec. *galla*: Angl.

yellow, *flavus*: gall. *Jaloufie*, *æmulatio*: gr.

χολή. Razlaga je s stališča današnjega jeziko-slovja napačna.

žolčnat [žôučnat] pridevnik

žolčen **TMB:** **Šhovzhnat** -a -u **NEM.:** Gallicht

LAT.: Biliofus

žold [žôud (?)] samostalnik moškega spola

vojska, vojaštvo, vojaška služba № 760:

vojaške reči **TMB:** **Shôvd** -a m. **NEM.:** Der Krieg **LAT.:** Militia **KG:** je fa svojega brata v'fhovt shl 'er ist anstatt seines Bruders ins Feld gezogen' (str. 87)

žolden **GLEJ:** **žoldni**

žoldni [žôudni (?)] (**žolden**) pridevnik

vojaški **TMB:** **Šhovdne** -a -u **NEM.:**

Militärisch **LAT.:** Militaris

žolna [žóuna (?)] samostalnik ženskega spola

ptica zelena žolna, latinsko *Picus viridis*

№ 999: vrsta divje ptice ali druge zračne

živali **TMB:** **Šhovna** -e fh. **NEM.:** Der

Grünspecht **LAT.:** Picus viridis

žolnir [žouír (?)] (**žolnjer**; **žovner**;

žovnir; **žovnjer**) samostalnik moškega spola

vojak № 966: vojak **TMB:** **Šhovnir** -ja m.

NEM.: Der Soldat **LAT.:** Miles **KG:** Shovnjer,

-rja 'der Soldat' (str. 109) **ABC:** Shovnjerji (1765, str. 16) **ABC:** Shovnjerji (1789, str. 14)

žolnirstvo [žouírstvo (?)]

(**žovnirstvo**) samostalnik srednjega spola

vojaško življenje, vojaščina № 760:

vojaške reči **TMB:** **Šhovnirftvu** -a n. **NEM.:**

Soldatenleben **LAT.:** Militia

žolnirščina [žouírščina (?)]

(**žovnirščina**) samostalnik ženskega spola

organizirana skupina vojakov; vojska,

krdelo № 967: skupina vojakov **TMB:**

Šhovnirshèna -e fh. **NEM.:** Die Armee,

Kommando **LAT.:** Exercitus, agmencohors

žolnjer **GLEJ:** **žolnir**

žolta [?] samostalnik ženskega spola

neka tuja kamnina № 637: kamen,

kamenina **TMB:** **Šhólta** -e fh. **NEM.:** Der

Trippel **LAT.:** Samius lapis ☉ Nemški

prevedek, ki se navadno zapisuje *Tripel*,

označuje nekaj prodnik rumene, žolte

barve, latinsko *terra Tripolitana, silex*

Tripolitanus, poimenovan po libanonskem

mestu Tripoli, ki se v prvi vrsti uporablja

za glajenje. Latinski prevedek označuje

dve vrsti kamnin z grškega otoka Samos,

mehkejšo in tršo, ki se je uporabljala tudi

za glajenje. **PRIMERJAJ:** samija; samnija

žonft [žönft] samostalnik moškega spola

sok № 600: del rastline **TMB:** **Šhónft** -a m.

NEM.: Der Saft **LAT.:** Succus **GS:** fhónft –

germ. *Saft*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja pravilna.

žonta [žõnta] samostalnik ženskega spola

mošt № 660: pijača **TMB:** **Šhõnta** -e fh. **NEM.:**

Der Masch, Most **LAT.:** Muftum **GS:** fhõnta

– a gr. Ζύθος, dickes Getränk. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žorgati [žõrgati] nedovršni glagol

žuboreti № 526: oddajati glasove pri

premikanju vode **TMB:** **Šhõrgam** **NEM.:**

Rieseln wie ein Bach **LAT.:** Strepere,

demurmurare **GS:** fhorgam – onomatopœia

ficut germ. *riseln*. Razlaga je s stališča

današnjega jezikoslovja napačna. **PRIMERJAJ:**

žorgljati

žorgljati [žõrgljáti žõrgljâm] nedovršni

glagol

žuboreti № 526: oddajati glasove pri

premikanju vode **TMB:** **Šhõrglâm** **NEM.:**

Rieseln wie ein Bach **LAT.:** Strepere,

demurmurare **PRIMERJAJ:** žorgati

žovner **GLEJ:** **žolnir**

žovnir **GLEJ:** **žolnir**

žovnirstvo **GLEJ:** **žolnirstvo**

žovnirščina **GLEJ:** **žolnirščina**

žovnjer **GLEJ:** **žolnir**

žrebe [žrebè žrebéta] (**žebe**) samostalnik srednjega spola
žrebe 991: mladič kopenske domače živali **TMB: Šhèbè; Šhrébè** lhebeta; -bèta n.; m. NEM.: Das Füllen LAT.: Pullus equi Siehe Šhebe

žrebec [žrèbəc] (**žebec**) samostalnik moškega spola
žrebec 989: vrsta kopenske domače živali **TMB: Šhèbz** -a m. NEM.: Ein Hengst LAT.: Equus admiffarius

žrelo GLEJ: **žerelo**

žreti [žrèti žrèm] nedovršni glagol
žreti 699: jesti **TMB: Šhrèm** šerl, šreṭi NEM.: Fressen LAT.: Vorare **GS: fhrém** – gall. *chere*: convivium: Chald. 𐤍𐤒𐤍 *fchera*: epulatus est, 𐤍𐤒𐤍 *fcheru*, cibus. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna.

žrg GLEJ: **žarg**

žrt [žřt (?)] samostalnik moškega spola
dolg drog za pričvrstitev sena, žita na vozu; žrd 175: orodje, ki je palica **TMB: Šhèrt** -a m. NEM.: Wiesbaum LAT.: Longurius

žrtica [žřtíca] samostalnik ženskega spola
ptičjemu lovu namenjen drog z ostanki vej, ki jih premažejo z lepilom 156: pripomoček za lov na ptice **TMB: Šhertiza** -e fh. NEM.: Der Reißbaum LAT.: Ames

žrtje [žřtje] samostalnik srednjega spola
žrtje 699: jedenje **TMB: Šhertje** -a n. NEM.: Der Fraß LAT.: Gula

žrtnik [žřtník] samostalnik moškega spola
požeruh 937: požeruh **TMB: Šhertnik** -a m. NEM.: Der Fraß LAT.: Gulofus

žugajoč [žugajóč] pridevnik
žugajoč, grozeč, preteč, svareč **KG:** 'Drohenden' (fhugajozhega) (str. 96)

žugati [žúgati žúgam] nedovršni glagol
zamahovati z iztegnjenim kazalcem v

svarilo; žugati, pretiti 520: groziti **TMB: Šhúgam** NEM.: Mit dem Finger drohen LAT.: Minari digito **ABC: Shugati** (1765, str. 16)

žulec [žúləc] samostalnik moškega spola
grobar 848: pogrebnik **TMB: Šhulz** -a m. NEM.: Der Todtengräber LAT.: Vespillo

žuliti [žulīti žúlim] nedovršni glagol
1. drgniti, natirati 769: tipati
2. zaklanemu prašiču odstranjevati ščetine; mavžati 736: klati domačo žival **TMB: Šhúlem** šhulil, -len, -liti NEM.: 1. Anreiben 2. Die Schweine hären LAT.: 1. Callos abducere 2. Defetare

žulivamp [?] samostalnik moškega spola
krčmar, ki ponuja kuhane jedi 852: kdor se ukvarja s pripravo hrane ali njeno postrežbo **TMB: Šhulvamp** -a m. NEM.: Ein Flecksieder LAT.: Thermopola

žulj [žúlj] samostalnik moškega spola
žulj 33: poškodba ali njena posledica **TMB: Šhúl** -a m. NEM.: Eine Schwiele LAT.: Callus

žumer [žūmər] samostalnik moškega spola
vodnik tovornih živali, tovornik (?) 850: kdor se ukvarja s prevozništvom, tovorništvo, potovanjem **GS: fhúmr** – gr. ζῶμα, *cingulum*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja napačna. ☹ Pomenska razlaga temelji na etimološki, ki tako kot za priimek *Žumer* predpostavlja prevzem iz srednjevisokonemško *sūmære*. Pohlinova etimološka navezava na grško ζῶμα 'pas, predpasnik' je sicer napačna, a kaže na miselno povezavo med pasom in povezanim tovorom, ki ji je morda botrovala.

župa [žúpa] samostalnik ženskega spola
juha 261: hrana **TMB: Šhupa** -e fh. NEM.: Die Suppe LAT.: Jufculum **GS: fhúpa** – germ. *Suppe*: Suec. *foppa*: Angl. *fop*, *fup* a lat. *fuccus*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

župan¹ [župän] samostalnik moškega spola
predstojnik vasi, vaški sodnik 906:
 posvetni oblastnik **TMB: Šhupân; Šhepân** -a
 m. NEM.: Ein Dorfrichter LAT.: Comarchus
GS: ſhepân – vide *ſhupan*. **GS: ſhupân**
 – etiam ſine fibilo *ſupân* hebr. & Chald. פֶּןֶן
ſav fenex, a radice פֶּןֶן *ſubh* canescere: &
 Slavico *Pan* (Dominus) ſignificaret ergo
ſupan: quaſi, ſub- vel condominium:
 communiter ſunt iudices pagorum fuorum,
 qui germ. *Schulze* dicuntur; Hebr. פֶּןֶן
ſchophet, iudex; *Scapini*, quaſi *Scamnini*
 (a *ſcamnis*) *Schöpfe*, *Scheſe* in iure Saxonico
 dicuntur; unde carnioli ſimilitudinarie vocant
ſhupânz Schuhfleck, quaſi in ſuftentaculum,
 & commiſſuram adhibitum. Razlaga je s
 staliſča današnjega jezikoslovja napačna.
 PRIMERJAJ: zupan

župan² [župän] samostalnik moškega spola
usnjena zaplata, s katero se zakrpa
strgan čevelj 131: del oblačila ali obutve
TMB: Šhepân -a m. NEM.: Ein Shuhfleck
 LAT.: Affutura calcei PRIMERJAJ: županec

županec [župânɛc] samostalnik moškega
 spola
usnjena zaplata, s katero se zakrpa
strgan čevelj 131: del oblačila ali obutve
TMB: Šhepânz -a m. NEM.: Schusterfleck
 LAT.: Quadrula **GS: ſhupân** – etiam ſine fibilo
ſupân hebr. & Chald. פֶּןֶן *ſav* fenex, a radice
 פֶּןֶן *ſubh* canescere: & Slavico *Pan*
 (Dominus) ſignificaret ergo *ſupan*: quaſi,
 ſub- vel condominium: communiter ſunt
 iudices pagorum fuorum, qui germ. *Schulze*
 dicuntur; Hebr. פֶּןֶן *ſchophet*, iudex;
Scapini, quaſi *Scamnini* (a *ſcamnis*) *Schöpfe*,
Scheſe in iure Saxonico dicuntur; unde
 carnioli ſimilitudinarie vocant *ſhupânz*
 Schuhfleck, quaſi in ſuftentaculum, &
 commiſſuram adhibitum. Razlaga je s staliſča
 današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
 župan²

žužek [žûžək] samostalnik moškega spola
saje (od smolnatega lesa) 481: pri

gorenju nastali odpadke **TMB: Šhûſhèk** -a
 m. NEM.: Der Kienruß LAT.: Fulligo

žužela [žûžɛla] samostalnik ženskega spola
žuželka, hrošč (?) 993: žuželke ali drug
 mrčes **GS: ſhuſhɛla** – a chald. פֶּןֶן *ſus* movere
 Hebr. פֶּןֶן *ſis*, fera, juxta Rabbi Salomon
 reptile. Razlaga je s staliſča današnjega
 jezikoslovja napačna.

žvaje GLEJ: šlage

žvečiti [žvečiti žvêčim] nedovršni glagol
žvečiti 699: jesti **KG: Shvezhem, zhil, zhen**
 (str. 145)

žvekati [žvekáti žvekâm] nedovršni glagol
1. žvečiti 699: jesti
2. prazno, nespametno govoriti; klafati
 507: neumno govoriti **TMB: Šhvékâm**
 NEM.: 1. Käuen 2. Unſchicklich reden LAT.:

1. Maſticare 2. Blaterare **GS: ſhvékâm** –
 aliis *dvezhem*, per medium dentibus ſcindo.
 Razlaga je s staliſča današnjega jezikoslov-
 ja napačna. **GS: Dovfhekar** – non a *Dolg*
 (debitum) alias ſcribi deberet *Dolſhekar*:
 fed a *Dovêl*, multum, & *ſhveka*, garrir,
 blaterat fallendi cauſa. Razlaga je s staliſča
 današnjega jezikoslovja napačna. PRIMERJAJ:
 dvečiti; zvečiti; žvekljati; žvečiti

žvekljati [žvekljáti žvekljâm] nedovršni
 glagol
žvečiti 699: jesti **TMB: Šhvêklâm**
 NEM.: Käuen LAT.: Mandere **GS: ſhvêklâm**
 – eſt diminutivum a *ſhvékâm*: & in alia
 ſignificatione fiſtulationis eſt onomatopœia:
 ſicut germ. *Schwiegeln*, auf der Flötte
 ſpielen: Angloſ. *ſweg*, tonus *ſwegam*, fonare.
 Unde. Razlaga vsebuje zelo malo povednega.
 PRIMERJAJ: žvekati

žvenk [žvènk] samostalnik moškega spola
žvenket kovancev 487: ogláſanje
TMB: Šhvénk -a m. NEM.: Klang des Geldes
 LAT.: Sonitus monetæ **GS: ſhvénk** – ſonus
 numorum. Razlaga je s staliſča današnjega
 jezikoslovja pravilna.

žvenkelj [žvɛnkəlʲ žvɛnkəlʲna]

samostalnik moškega spola

kembelj 170: del priprave, ki ustvarjazvok **TMB: Šhvɛnkel** -na m. NEM.: *Der Schwengel* LAT.: *Pifillum* **GS: fhvɛnkel** – ex eadem radice *fhvenk*: germ. *Schwängel*.

Razlaga vsebuje nekaj pravilnih in nekaj napačnih povezav ali trditev.

žvenkljati [žvɛnkljáci žvɛnkljâm]

nedovršni glagol

1. zveneti 487: oddajati glasove**2. žvenketati** 487: oddajati glasove**TMB: Šhvɛnklâm** NEM.: *Schallen, tönen*LAT.: *Sonare, tinire***žveplenka** [žvɛplɛnka] samostalnik

ženskega spola

vžigalica, ki ima v vnetljivi glavici**žveplo; žveplenka** 168: orodje alipripomoček za ogenj **TMB: Šhveplɛnka** -elh. NEM.: *Schwefelkerzchen* LAT.: *Sulphuratum***žveplo** [žvɛplo] samostalnik srednjega spola**žveplo** 635: snov **TMB: Šhvêplu** -a n.NEM.: *Der Schwefel* LAT.: *Sulphur* **GS: fhvêplu**– germ. *Schwefel*. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.**žviš** [žvîš (?)] samostalnik moškega spola**droben pesek, ki ga nosi veter (?)** 638:kamen, kamenina **GS: GS: fhvish** –fors a *fhvifhgam*, fiftulo: in montibuscarpaticis pariter vocatur *fwiszcz, fwiszca*.

Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

žvižgati [žvîžgati žvîžgam] nedovršni glagol**piskati, žvižgati** 529: muzicirati **TMB:****Šhviifhgam** NEM.: *Pfeiffen* LAT.: *Fiftulare***GS: fhviifhgam** – Dan. *svidske*, fibilare:germ. *zischen*: gr. οἰζέειν. Razlaga je s

stališča današnjega jezikoslovja napačna.

KG: Shviifhgam, -gal -gati 'pfeiffen,*zischen*' (str. 109) PRIMERJAJ: piskati;

zvižgati

žvrgoleti [žvrgolɛti žvrgolím] nedovršni

glagol

1. igrati na orgle 529: muzicirati**2. žvrgoleti, čivkati** 487: oddajatiglasove **TMB: Šhvergolim** -lɛl, -lɛti NEM.: 1.

Orgeln 2. Singen schwätzen wie die Spatzen

LAT.: 1. *Fuftulare, organo canere* 2. *Pipire***GS: fhvergolim** – *exprellio cantus*, ut germ.*zwitschern*. Razlaga je s stališča današnjega

jezikoslovja napačna.

žvrgolišče [žvrgolîšče] samostalnik

srednjega spola

orgle 171: glasbilo **TMB: Šhvergolische** -an. NEM.: *Die Orgel* LAT.: *Organum*

Iztočnice glede na izbrane besednovrstne podkategorije

SAMOSTALNIKI > ABSTRAKTA

abotnija; ahtanje; ahtenga; ajdovstvo; ajdovščinija; ajfer; amvzetje; ananje; andel; andoht; antverh; aranje 1.; aranje 2.; arijanstvo; bahavnost; baja; barantija; belina; belost; bernja; besedništvo; besedorečnost; betežnost; bistrina; bistrost; bitje; blodnost; bogaboječnost; bogastvo; bogatija; bogovanje; boječljivost; bolečina; botrina; bradinstvo; bramba 1.; branje; bridkost; brisanje; brumnost; brzina; budalost; budenje; buklovarna; bur; buzija 1.; cenenga; cenitva; cijanje; čarkanje; čednost 1.; čednost 2.; čiselnost; čistost 1.; čutljivost; dajanje; dalja; daljnost; davnost; debelost; dejanje 2.; dekelstvo; deklišstvo; delanje; delavnost; delnija; delo; detomorstvo; devičnost; devištvo; direk; dobrot 1.; dobrotljivost; dolgost; dolžnost; dopadajenje; dostojnost; dramenje; dražba; drtija 1.; drtje; družčina; dvomljivost; edinačenje 1.; edinačenje 2.; edinorojstvo; edinost; edinovanje; edinovoljnost; edinovoljščina; edinstvo; enakopeznost; enakost; enakovšnost; enomislenost; enovoljščina; fadljanje; falenga; falenje; faler; farbanje; farbarija; fasanje; fatkanje 1.; fefljanje; fent; fentanje; figanje; flis; fovšija; frajhanje; frajost; frbežnost; frfljanje; frkanje; furbarija; furenga; furija; ganenga; ganjenje; garbanje; gingavost; gladkost; gliha; glihenga; glihoba; globokost; gluhoba; gluhost; gluhot 1.; gmah; gnada; gniloba; gnilost; gnusoba; godnost; golina; goljufija; golost; golota; gonjenje 1.; gonjenje 2.; gorijemanje; gorivstajanje; gorkoba; gotovost; grdoba; grdoglednost; greh; grenkoba; grenkost; grevanje; grevenga; grizenje 1.; grobost; groza; gvalt; hamba; hantanje; himba; hinavščina; hišnovanje; hitrica; hitrost; hlapčevanje; hlepenje; hod 1.; hotenje 1.; hotinstvo; hotljivost; hripost; hromenje; hromost; hudoba 1.; hudobija; hudobnost; hvaležnost; iht; izguba; izgubiček; izpridnost; izveličanje; izvoljenje; jajčnost; jakost; jalost; jalovnost; jasnost; ječanje¹; ječanje²; jeza; ježa; junaštvo; kakršnost; kalnost; kasnuta; kazanje; kesanje; kesnoba; kisloba; klanje 1.; kljubljivost; kljubo; kljuvanje; klofutanje; kmetovanje; kočljivost; kojle; koljenje; kopnenje; korajža; kositva; košnja; kovačija; kozlanje; krajšarija; kraljevščina; kramarija; kratkočasnost; kratkost; krepkost 1.; krepkost 2.; kresanje; krhkost; kričanje; kristjanstvo; krivoverstvo; krmežljivost; krotkost; krščanstvo; kurbarija; kurjava; kvar; kvartopirnost; kviškomernost; kviškomerstvo; ladjelom; lahkoba; lahkota; lakomnija; lakomnost; lakotnija; lastenje; lastnost; lenoba; lepota; levenje 1.; ležanje; ljubezen; ločitva; lopastvo; loputanje; lovstvo; lušt; mahtikost; marljivost; marnost; marter; martra; mas 2.; masa 2.; masnost; maštovanje; materstvo; mazanje; medenje; mehkooba; mehkost; mehkota; mekužnost; meništvo; merstvo; meštranje; meštija; metva; milost; miselnost; mlačnost; mlačva; mladenstvo; mladost; mnoge štetve; množenje; množica 2.; množitva; modrija; modrost¹; modrovanje; mogočnomislost; mogočnost; mokrota; molčanje; moški spol 1.; mraz; mrazenje; mrlenje; mrtvačnost; mrzlota 1.; mudljivost; muja; mujanje; muževnost; nadložnost; nagenga; naglica; naglost; nagnjenje; nagost; nagota; namestništvo; napast 1.; napast 2.; napetje; napuh; narava 2.; naredba; narejanje; nastor; neboječnost; nečast; nečistost; nedolžnost; nehanje; nejevera; nejevolja; neljubnost 1.; neljubnost 2.; nelušt

1.; nemarnost; nemarščina; nepokoj; nepokojščina; neprijaznost; nepriljudnost; nesnaga 1.; nesnaga 2.; neumrječnost; neuteknost; nevarnost; nevidljivost; nevist; nevolja; nezmas; nezmasa; nezvestoba; ničemrnost; nid; nobenoplatnost; noben spol; norčija; norija; norost; novaštvo; novicijaj; nuja; obdušje; obilje; obilnost; oblast; oblednost; obnašanje; obreza; obrtnost; očanstvo; očetstvo; odložnost; odpuščanje; odstop; odur; odušje; odvetje; ofer; ofrnažnost; ofrt; oguljenje; ohol; okornost; okroglost; opolzlost; oračva; orastvo; osebenstvo; osladnost; ostrina 1.; ostrina 2.; ostrom; otenje; otročija; otroščina; otrpnost; ovčarija; palta; papersko pobiranje; parnost; parost; paska; peka; peza 1.; pijanost; plečva; pleme 1.; pletva; poboljšanje; pobožnost 1.; počitek; počivanje; počloveščenje; počutljivost; podložnost; podoba 2.; poglavarstvo; pohlevnost; pohlevščina; poklic; pokoj¹; pokojnost; pokorščina; polzkost; pomanjkanje; pomladenje; pomoč; pomor 2.; ponižnost; ponovljenje; popolnomost; poprava; porednost; poročanstvo; porokovanje; posebnost; posiljenje 1.; posnemanje; posodba; postrežba; posvoja; posvojenje; posvojevanje; poštenje; poštenost; potovanje; potrata; potreba; potrebnost; potrebščina; potrpežljivost; potrpljenje; potuha; pozabljivost; pozir; poželenje; požrešnost; pravednost; pravičnost; praznost; praznota; prebitek; predaj¹; pregled; pregnanost; pregreha 1.; prejetje; prekladnost; prekletje; prekletstvo; premetalnost; preobilnost; prepirnost; preproščina; preprošnost; preseljevanje; presežnost; prestavnost; presušstvo; prešuštvo; previdnost; prevoz; pridnost; prido 1.; prigba; prigliha; prijateljstvo; prijaznost; prijetnost; priličnost; priliznost; priljudnost; primerovanje; priprava; pripravljanje; privolja; privoljenje; privoščljivost; privoščnost; prizadetje; prodaj; prodo; prostnost; prostornost; prvina²; pustost; pustota; rabot; radost; radovoljnost; rahlost; rajža; razbitje; razbor 1.; razbornost; razdel; razdir; razdirek; razmer; razmir; razsvetljenje; razumnost; redkost 1.; redkost 2.; resnica; reva; revnost; revščina; rezitva; reznost 1.; reznost 2.; režanje 1.; ribištvo; ripečnost; rjojenje; rjovost; rodnost; rodovitnost; rokodelnost; rokodelstvo; rufijanje; rufijanstvo; ruvanje; samoglavnost; samohvalnost; samopašnost; samota; samovlastnost; seja; sen; setva; silnost; siromačija; siročina; sitnost; sivnost; skaza²; skladnost; skominost; skoparija; skrb 1.; skrbnost; skručenje; skušnjava; sladkost; sladnost; slanota; slobodnost; služabnost; služnost; sovenstvo; sovraštvo; spodobnost; spoštija; spoštovanje; spoznanje; sprava; sramežljivost; sramota; srbečina; srbečnost; srbečnost; srbljivost; srceustnost; srcevidnost; srčnost; srd 1.; srditnost; srečnost; stanovitnost; stis; strah; strn; stud; studnost; suha; suknarstvo; sumljivost; sužnost; svačina; svaknost; svaščina; svečava; svetloba; svetorop; svetost; svojbodnost; svojeglavnost; šantovanje; šara 1.; ščipanje; šega 1.; šibkost; širjava; širokost; šivanje; špoganje; špot; štata; števenje; šum; tabrh; tajba; tarbina; tarenje; tatvina; tek²; tekmenljivost; teknost; tesnoba; teščljivost 1.; teščljivost 2.; teža; težava; težavnost; teženga; tičarstvo; tičegledstvo; tiranje; tlaka; togota; toplota; tožljivost; trdnost 1.; trdoba; trdoglavnost; trepet; tres; trezljivost; trezlost; trgovanje; triznost; trma; trošt; trpečnost; trpkost; trpljenje 1.; trpljenje 2.; trud 1.; trud 2.; trudnost 1.; ubivanje te glave; ubogljivost; uboštvo; umetalnost; umetnost; umirajočnost; upanje 1.; upanje 2.; upir; urfar; urnost; uročost; usmiljenje; ušafanje; utek²; uteknost; varstvo 1.; vasovanje; vek; velikost 1.; vera; veselje; visokost; vklep 1.; vlak 1.; voznja; vpitje; vrednost; vročina; vtis; vtisek; zabavljivost; zadovoljnost; zadovoljščina; zadržanje 1.; zadržba 2.; zadržek 2.; zadušnost; zaleza; zalost; zamaknjenje; zapad; zapeljevanje; zastopnost; zaupanje; zavera; zavid; zavijanje; zavitost; zdihovalje; zdravica; zdravje; zdržljivost; zgovornost; zibanje; zidarstvo; zloba 1.; zloba 2.; zlobnost; zložnost; zmotja; zmotnjava; zopervera; zoprnost; zoprstvo; zoprščina; zveličanje; zverjačnost; zvestoba; zvestost; zvezdoglednost; zvid; zvidost; žeha; ženski spol 1.; žetva; žihrenga; živinstvo; živost; žlahta 2.; žlobudranje; žold; žolnirstvo; ženka

SAMOSTALNIKI > FEMINATIVI IN POIMENOVANJA ŽENSKIH OSEB TER ŽIVALSKIH SAMIC

abotnica; afklarica; aftašica; ama; Amarila; avša; baba 1.; baba 2.; babica 1.; babica 2.; babica 4.; babina; bajavka; Balburga; Barbara; beračica; biriška; boginja¹; Boginja² 1.; bogovka; bolnica; branjevka; britvarica; brljavka; brlozga; budnica; burdelnica; Cecilija; Celjanka; Celovčanka; conta;

Čistlika; Dalila; dečla; dekla; dekle; deklica; deklič; devica; dižna žena; dojnica; dolžnica; donda 1.; donda 2.; drajna 2.; Dražena; Dražica; Dražnica; družica¹; ecljavka; efa pod komunom; Egiptarica; Estrijanka; farbarica; feganka 1.; feja; Fortuna²; frfljavka; frfulja; frkocarica; fuganka; furba; gledavka; godrnjavka; golobica; Gorenjka; goska; gospa; gospodična; gospodinja; grafinja; grbavka; grešnica; Grominja; hči; Herta; Hidra; hotnica; hrepavka; Hudina; jagnjica; jarčica; jerebica; jezljavka; Jolen; junica; Juno; Katarina; Katra; kevdrarica; Klara; klekarica; ključarica; klobučarica; kmetica; knjižinja; kobila; kobilica 2.; koklja; kokoš; Koleda²; korarica; Korošela; Korošica; košuta; kovačica; kraljica; kraljičica; Kranjica; krava; krčmarica; krščenica; krtica 1.; kuharica; kurba; kure; kuzla; kuzlica; kvakavka; Lahinja; lajdra; lajna 1.; lajna 2.; lakotnica 1.; levinja; lisica 2.; Lišpeta; ljuba; ljubica; Ljubljanka; lotrica; Lula; mačeha¹; mačica²; mada; majda; majka; malha 2.; mama; mamika; Marena; Marija; marljivka; Marna; mati; medvedinja; medvedka; mešetarica; mlekarica; Močirna; modrica¹; Modrica²; modrijanka; Modrina²; mojstrovna; mojškra 1.; mojškra 2.; možakinja; muštacarica; najerica; Nemškuta; nevesta; Neža; nimfa; Ninga; Nočlica; Nočnica²; norica; nuna; Oglasovavka; orjakinja; oslica; otročnica; Pagoda; pasterka; pastirica 1.; perica; pestrna; pevka; pezdiljivka; pisana mati; piška; pivka¹; plevica; podpihovavka; polegnica; polegžena; poljanka; poročnica; porodnica; poslušavka; potuhnjenka; prasic; prasičica 1.; predajavka; predbabica; predica; prepiravka; prerokinja; prevnukinja; pridružnica 2.; prijatljica; priliznjenka; prispavavka; prlja; psica; punca; punčica 1.; pura; purovka; puta; Rebrnica²; rednica; rejka; Rimljarica; rjavka 1.; Rožnicvetarica; rufijanka; samica 1.; samica 2.; sestra; sestrica; sestrična; sinanka; sinka; sinkinja; sirotica; sivora 2.; služabnica; smrdljivka; Smrt; snaha; sodica; sosedinja; soveška; Sreča²; srna; srnica²; stendarica; Strašnica; svakinja; sveta peta; svinja; šeškarica; šibki spol; Špela; Štajerka; švagrinja; tašča; telica; teta 1.; teta 2.; tetika; težkulja; Torka; troja; trotarica; tumpa; uscana; uscanka; vdova; vila; vilina; vlačuga; vlačugarica; vnukinja; vrstnica; všegarica; zaljubljenka; zamorkinja; ziba¹; Ziba²; zidarica; Ziga; znatnica; žanjica; žena; ženica; živica

SAMOSTALNIKI > MANJŠALNICE

afinjica; ahkerček; akek; akelj; akeljic; aluška; angelček; angelec; barčica; bariglica; biček; birtašec; blazinica; bobek; bratec; breskvica; britvica; bukvica; čevca; deklica; deklič; delce; delcece; denarič; detece; drevce; drevjiče; dušica; erbič; fantič; glavica 1.; glažek; gnezdiče; goska; goslinec; gospodičič; gozdlič; gradič; grofič; grozdiče 1.; hipec; hipek; hlebček; hlebec; hrastič; hribec; iglica; iskrica 1.; jamica; jedrce; jermenec; Jernejče; jetrca; jeziček 1.; jopica; kapljica; kaveljc; ketinica; kiklica; klobasica; kmetič; kobilica 2.; kobrič; kolbica; kolenček; korbica; koritce; koščica; kotlič; kozle; kozlič; kožica 1.; kraljek; kraljič; kraljiček; kraljičica; kronica; kure; kuzlica; kužek; labudič; lajnice; lampica; levče 1.; librica; listek 1.; listek 2.; lonček; lužica; mačica¹ 1.; mamika; merica; metlica; miška; molitvica; mošnjica; mrvica 1.; mrvica 2.; mucika; mušica; nosek; nožica; orešček; orlenek; otročaj; otroče; ovčica; paglavček 1.; paglavček 2.; paličica; pasec; pečenka; pečica²; periče; pese; pesek²; petelinček 1.; pičica; piplica; piskrc; piskrček; piščanec; pišče; platič; ploščica; pokrovec; prase; prasec; prasičica 1.; prstanček; pručica; pse; psiček; publič; pukšica; punčica 1.; purič; putrišec; rakek; rilček; ročica; ropotuljica; rožica; sestrica; sirček; sirec; slivica; sodec; srajčica 1.; srebljati; srnica; stremenek 1.; stvarca; suknjica; škratek; škratelj; tiček; tičica; toporiščece; torbica; trnek 2.; uhok; vnučič; vodica¹; voziček; zajček 1.; zgvonček; zibelka; zrnce; žabica 1.; žebica; žeblijc; žeblijček; ženica

SAMOSTALNIKI > MASKULINATIVI IN POIMENOVANJA MOŠKIH OSEB TER ŽIVALSKIH SAMCEV

abecedikar; abotnik; afklar; ajd; ajfrar; akolit; akolitar; Alcida; aldovavec; Andrej; Anek; Antev; Anton; antverhar; Anže; apnar; apostelj; apotekar; Aram; arban; arcat; arendavec; arestant; Aron; ata; Avguštin; avtmant; avžlokar; bahavec; bahavnik; bakrenar; baksador; Balentin; barantač;

barantavec; barbar; barkador; bašador; baščenik; bebec; Belbog; Belin; Belineš; Benceslaus; benderčar; berač; beravselj; Bernardus; bernjač; bernjavec; Beron; besednik; beteznik; biček; bik; Bilhelm; birič; blagajnik; blodnik; bobnar; bobničar; bočar; bodežnik; Bog²; bogataj; bogatin; bogatinec; boginec; bogovec; bogovednik; bojevavec; bojnik; bolnik; bolščnik; Booz; Borovit; borštnar; boter; Božak; Božič³; bradač; bradoprivec; branik; branjevec; brat; bratec; Bratek; bratinec; bratranec; bravar; britvar; brivec; brljavec; brodnik; brusar; buklar; buklovarnik; bukvovec; buroviš; burovizda; caf; cap 1.; cap 2.; Cedut; Cefas; ceglar; cehovec 1.; cenik; cenitnik; Cerberus; cesar; cigar; cimbalnik; Ciprianus; Cirilus; citrar; colnar; Copirus; čamer; čar 1.; čar 2.; čarkar; čebelar; čednik; čekmašter; čevljar; čiležnik; čimžman; čislar; čolnar; čopar; črnošolec; čuvaj; darovnik; David; debeljak; ded¹ 1.; ded²; dedec 1.; dedič; dejanjak; dekelnik; delavec 1.; delavec 2.; desetak 1.; desetar; desetnik; dever; dimnikar; dirjavec; divji mož; dobrotnik; dodelilnik; dohtar; dolžekar; dolžnik; draginjar; dragonar; drajnik; drakslar; drevnikar; družje; drvar; duhovnik; dvajsetak 1.; dvojček; dvojčič; dvoran; dvornik; Eacidar; ecljavec; eč; Efraim; erb; erhar; erold; erzeg; evangelist; ežbin; fadlavec; fajancar; fajdač 1.; fajdač 2.; fajmošter; fakin; falot; fant; fantič; far 1.; far 2.; farbar; farizer; fatkar 1.; fatkar 2.; fegan; Ferdinand; Fermensevel; figamož; figar; Filip; firšt; flankon; Flinz; Fortunec; fosar; fošenar; frajhar; Franciškus; fretar; Fridrik; frjančič; frjanec; frkocar; frkolin 1.; frkolin 2.; furman; fušar; Gabrijel; gajžlar; galejec; galijot; garbar; general; Gideon; girob; gladež; gladnik¹; gladnik²; glajnik; glavlar; glumač; glušec 1.; gmajnar; gnadljivec; godec; golec; goljuf; goljufivec; golobar; gologlavec; gonjač; gonjek; gorjak; gornik; gosar; gosjak; goslinec; gospod; gospodar; gospodičič; graščinar; graščinovec; grbač; grbavec; grdež; grdin; grebeničar; grobijan; grof; grofič; Gromač; Gruden²; gruntar; gumpec 1.; Hanibal; haramoč; Heribert; Hieronim; himbec; hinavec; hiroškof; hišnik; hitropetec; hlačar; hlapčič; hlapec; hlapič; hosteljnik; hostnik; hotnik; hranik; hrepenik; hromač; Hromik; hrust; hudodelnik; igličar 1.; Ignacius; igravec; imenitnik; Izaijas; Izak; izmenjenik; iztiranec; jakovavec; Janez; jarec; Jason; jedrnik; jelen; Jelovec; jereb; jerhar; jermenar; Jernej; Jernejče; jetnik; jevžljjar; jezdič; Jezičnik²; Jezus; Jodut; Jonas; Jože; Jožef; junak 1.; junak 2.; junec; Jurij; kačmar; kaldovalnik; kaldovavec; kamenar; kartezan; kašar; kavklar; kedeš; kevdrar; kilavec; kirasar; klavec; ključanec; ključar 1.; ključar 2.; klobasar; klobučar; Klodijar; kmet; kniž; kobilčar 2.; kokošar; kolar; kolednik; kolovratar; komatar; konjar 1.; konjederec; konjik; kopač¹; kopač²; kopitar; koplan; kopljivec; kopun; korar; korenjak; Kornelij; kosec; koštrun; košutnik; kotlar; kovač; kozar; kozel; kozle; kozlič; koželjnik; koželjnikar; kraguljčar; kralj; kraljek; Kraljemoč 1.; kraljevavec; kraljič; kraljiček; kramar; Kraterus; kravar; krčmar; Kristus; krivec; križanik; križar; krmežljivec; Krode; krojač; krovec; krpavec; krpuc; krstnik; kruhar; krznar; Ksantes; Ksaverius; ksel; kuhar; kupec¹; kurbin sin; kurbir; kvakavec; kvartač; kvartopirec; kviškomerec; Ladon; lajder; lastnik; latinec; lažnik; lažnivec; ledrar; lesni bog; lesosuk; levičnik; ležnik; likeb; lisjak 1.; lisjak 2.; listar; listmarnik; ljubček; ljubec; ljubi 1.; ljubi 2.; ljubiček¹; ljubiček²; lodričar; lokaj; lokostrelec; lončar; lopež; losovedež; loter; lovec; lovše; Lucifer; Ludvig; maček 1.; mačkar; majer; makavec; malič; maličnik; malinar; mamec; maravt; markec; Marko; martolos; mašnik; maštalar; mečir; medar; medičar; mejač; mejaš; mekužnik; menih; merčun; merjasec; Merkuries; Merot; mesar; Mesijas; mestjamest; mestnir; mestonos; mešetar; meštar; mezeg; mezgar; mežnar; Mihael; Milo; mizar; mladenič; mlatič; modrijan; modrorečnik; modrovavec; Mohor; mojster; moka; mordrir; mornar; mošnjak; mož; možak; mrežnik; mrgolin; mrkač; mulec; Muran; mutec; muzikontar; nagajavec; nagajivec; najemnik; namestnik; narednik; naročnik¹; nasprotnik; nastaćila 1.; nastaćila 2.; navratnik; Nazon; nebore; Nemarnica; neslanec; nevidljvnik; nezdušnik; Nikodemus; ninec; nogradar; norec; nosač; novak; novinek; nožar; obešavec; oblastnik; obotavlavec; obraznikar; obreznikar; obvladavec; oča; očak; oče; očič; očim; Odam; odstaveček 1.; odvetnik; oglar; ohrnik; okmašter; olar; opat; oprešnik; oproda; oratar; orjak 1.; orjak 2.; orožnik; oslar; osob; oštir; ovčar; oven; pabolček; padar; pagadur; paglavec 1.; Pan; papež; Paramuc; pasterek; pastir; pastuh; pastuk; patriot; pek; Peklenec; peričnik; pesmenik; pesmoust; pešavt; pešec 1.; pešec 2.; petelin; petelinec; pevec; pezavt; pezdjivec; pezovec; pijanec; pilar; Pilatuš; pisar 1.; pisar 2.; pisarnik;

piskavec; pismoznalec; pivec; plačevavec; planenik; platnar; plesar; plesavec; plešec; početnik; Podaga; podučnik; podviz; podvnu; poglavar; poglavitnik; pogovec; Pohvist; Polde; poljak¹; Poljak²; poljemerec; pomarančar; pomerkač; Poncij Pilatuš; pop²; porkulab; poročnik; porok; posel; poslanik; postavar; postavnik; postopač; posvetovavec; pot¹; potepin; potepinec; potepuh; potreknjavec; prapognik 1.; prapognik 2.; prašič; pratikar 1.; pratikar 2.; pravdnik; preceptor; predbendirčar; predded; preddurec; prednik; predvnu; pregnjavec; pregledavec; prekuhec; prekupec; prerok; prerokovavec; preskrbnik; presuštnik; prešuštnik; prevnu; prevozar; pridigar; prigodinski pisar; prijatelj; prilizovavec; primerovavec; pripomočnik; priporočevavec; prisednik; pristavnik; pristavščak; privoščljivec; privoščnik; Prosenec²; prošnjavec; Prove; prstančar; prvorojenčič; publič; pukšar; puntar; purman; Pust³; rabelj; racman; racunik; računar; Radogost; radovoljec; rajmnodedič; rakar; ranocelnik; ratar; ratni gospod; razbojnik; razdelivec; razdelnik; razločnik; rečnik; rednik; rejnik; rešetar 1.; rezanec; rezar 1.; rezavec 1.; ribič; rihtni hlapec; ris¹; rjavec; rjavobradec; rokavičar; rokodelec; rokomalhar; ropar; rotivec; rožanec; rudar; rufijan; Rugevid; Salomon; samec 1.; samec 2.; samodržek; samooblastnik; Samson; sedlar; sel; Selan; seljak; setkavec; sin; sinovec; sirotec; sitnež; sitnik; sivec; sivnik; sivoglavec; skaldič; skednjari; sklenar; sklinar; skrinjar; skrivnovedež; skušnjavec; slapot; Slavina; slepec; slepivec; slepur 1.; sluga; služabnik; smradljivec; smrčaj; smrdljivec 1.; smrkavec; smrkolin; snubač; snubec; sodar; sodnik; sokup; solar; Sonce²; sosed; spevorenčnik; spreda; sprednik; srnec; srnjak; stavec; stari; starinar; starnik; starostnik; stenaar; stenovec; stiskar; stiskavec; stoglar; stramor; stražan; strelec; strežnik; stric; strunar; suknar; suženj; sužnjik; svak; Svantevid; svetovavec; svinjar; šahar; šantavec; šelm; šentovavec; šepec; šermir; Šimen; škilec; škof; šnakerar; šolar; špendir; šribar; štacunar; Štefan; štekljačar; štercon; Štinde; štoncelj; štores; šuntovavec; šurija; švirkar; švirkvat; švoger; tabore; taravt; tast; tat; tekavec; tele; temnjak; tepec; tesar; testičar; tiran; Titir; tkavec; Tolistobog; Tolistoboj; tolovaj; Tor; Torek²; tovarnik; Travni Pan; Tribek; Triglav; trinog²; trkač; trobec; trobentar; trojček; trojčič; troštar; trot 1.; trpljinec; tumpec; ubijavec; ubojnik; učenik; ujec; ukaznik 1.; ukaznik 2.; umetalec; umetalni; uscane; usenjar; usrane; vagret; vajd; vajda; vajvod 1.; vajvoda 1.; vajvoda 2.; valpet; vampeš; varuh; vdovec; vedež; vedomec; Viharnik; visokošolec; vitez; vižar; vlačugar; vladica; vnučič; vnuk; Vodan; vodnik; vodopivec; vojančan; vojar¹; vojarnik; vojda; voljčigar; vojščak; vol¹; volar¹; volnar; voznik; vratar; vrstnik; vrtnar; vrtoglavec; vtiskavec; začetnik; Zaharias; Zaheus; zalar; zalezovavec; založnik; založniščar; zamestonos; zamorec; zanikrnik; zaplečnik; zapovednik 1.; zapovednik 2.; zapravljivec; zarobljenec; zastavnik 1.; zbornik; zdravinar; zdravniščar; zeliščar; zelnikar; zet; zgvonar; zib; zidar; zidavec; zlatar; zlatnar; zlatnikar; zlatonar; Zlomek²; zmikavec; zmislovednik; zobederec; zupan; zvezdarnik; zvezdogledec; žagredar; žajfar; žanjik; žebliar; ženin; žirovec; žitar; žnidar; žokalnik; žokavt; žolnir; žrebec; žrtnik; žulec; žulivamp; žumer; župan¹

SAMOSTALNIKI > KOLEKTIVI

amariška; arovica; bezgovje; bičje; blago 1.; blago 2.; borje; borovje; borovniče; brestje; brezje; brinje 1.; brinje 2.; brstje²; bukovje; cir; česnovje; češminje; človeštvo; črnobje; denar 2.; deževje; divjina 1.; dlaka; dobje; domačija; dračje; drevje; drevnik; drob; drobiž; drobje; družina; duhovstvo; duhovščina; faršje; figovje; flasina; folk; fratje; gabrje; glogje; glogovje; gložje; gospoda; gospodstvo; gosposka; gospoščina; gosti¹; goščevje 1.; govedo; griva; grjes; grmadišče; grmiček; grmovje; grozdje; hmelje; hmeljevje; homulje; hrastje; hrga; iverje; jagnedje; jedlovje; jelšje; jerhovina¹; kalinje; kislina; kmetje; kocina; kolnenje; komatija; kositarina; kosmatina; kotlenina; krpina; kura 1.; kuretina; lapušje; leščevje; listje; ljudovina; ljudstvo; ločje; mahovje; markaj; maštvo 2.; mečičevje; mladina 1.; mladina 2.; narod; nekđina; neževje; obistje; obrsje; okraža; osrčje; pečevina; pečevje; perje 1.; perje 2.; perutje; pisarda; planina; plevel; pohištvo; posoda; prapratišče; prstenina; rakitje; resje¹; resje²; resovje; rjavina; rod 1.; rodovina; rogovile; rokitje; rozminka; sadje; sadjevina; sakovina; satovje; sitovje 2.; skalovje; slama; slastje;

smrečje; snaga; snažnost; snetivje; snopje; sočiva; sočivje; sporada; srebrnina 1.; srebrnina 2.; srobračina; srobratina; stročje; sušmad; sušmat; svetstvo²; ščetina; šibki spol; šmrak; težina; topolje; topolovina; trava; trdina; trnje; trnovina 1.; trstje; trstovina; tunina 2.; varstvo 2.; vrbje; vrtnina; zarod; zatišje; zbroja; zelenina; zelenje; zidje; zidovje; zlatina; zrnje; zvezdišče; železje 1.; železnina; žima; žirovje; živina; živina

SAMOSTALNIKI > VEČALNICE

gadač; glavina 1.; vrčín; vrčón

PRIDEVNIKI > BARVNI

bel; belkast; brezast; črn; črnkljast; črnook; fijoličen; fijolnast; fijolnat; fuksast; gel; karmežinast; majolikast; močeradast; moder²; mražen; nebinast; nebinji; pepelnat; pisan; plav; rdeč; rdečkast; rjav 1.; rjav 2.; rumen; rumenkast; siv; sliv; slivast; temno zelen; višnjat; višnjev; zagorel; zelen; zelenkast

PRIDEVNIKI > LASTNOSTNI

aboten; almaten; andohtljiv; avšast; bahaven; bebast; bedrast; betežen; betežljiv; bister 1.; bister 2.; bistrogleden; blagovit; blaten; bled; bogabojč; bogat; bogoneroden; bogoroden; boječ; bolen; bolhast; bolhat; bolhav; bolugast; bradavičast; brhek; bridek; bridkoten; brumen; bržeč; budalast; cagav; cagljiv; cagoviten; cvrst; časen; častit; častitljiv; čatren; čeden 1.; čeden 2.; čist 1.; čist 2.; čmeren 1.; čmeren 2.; čuden; čutljiv; daroviten; debel; delaven; denaren; dešter; dihanski; dimljiv; dober; dobrohlihen; dobroten; dobrotljiv; dobrovoljen; dolg²; dolgočasen; dolipobit; domač 1.; dopadljiv; drag; drobčan; droben; dvomljiv; edinovoljen; enakovšen 2.; faj; fin; fleten; flisen; forkeljast; fovš 2.; frbežen; frfljav; friš 1.; friš 2.; frišen; fržmajhten; furbast; galant; gingav; gingavast; gladek; gladen; gladoviten; glasen; glasovit; glasoviten; globok; gnadljiv 1.; gnadljiv 2.; gnusen; goljufen; goljufiv; gorak; gorji; gorjup; gorši; gost²; grd 1.; grd 2.; grdogleden; grdoslišen; grenak; grob² 1.; grob² 2.; grozen; grozovit; grozoviten; gubni; hambajoč; himbast; himbešen; hiter; hladen; hotljiv; hud 1.; hud 2.; hudoben; hvalen; hvaležen; hvaliten; imeniten; izveden; jagodast; jak; jakomislen; jasen; jezen; jezičen; jezičljiv; junaški; južni 2.; kalen; kanast; kasen; keč; kesan; kesen; kisel; klamast; klavrn; kočljiv; košat 1.; košat 2.; kratek; krčljiv; kregljiv 1.; kregljiv 2.; krepek; krhek; kriv 1.; kriv 2.; krivičen; krotek; kumrn; kunšten; kvacast; kvad; lačen; lahek 1.; lahek 2.; lahkomasten; lakomen; lakoten; lažniv; len; lep; ličen; ličkak; lisast; ljub; ljubezniv; ljuden; lušten 1.; lušten 2.; mahtik; majciken; majhen; malopriden; malovreden; maren; markak; marljiv; marsikaken; marsikakršen; masen; masljiv; masten; medan; medel; mehek; mekužen; mevžast; meževen; mil 1.; mil 2.; milosten; milostiv; miren; mlad; mlečnat; močen; moder¹; mogoč; mogočen; moker; mokroten; molčeč; molčljiv; moljav; motrn; možakast; možat; mrazen 1.; mrazen 2.; mrazljiv 1.; mrazljiv 2.; mrzel; mrzloten; mudljiv; muhast; muževen; nadležen; nadložen 1.; nadložen 2.; nadušljiv; nagajiv; nagel 1.; napuhnjen; neljuben; nemaren; nemil; neobčutljiv; nepokojen; nepravičen; nepreviden; ne-pripravljen; neroden; nesporeden; neukreten; neumen; neuren; neutečen; neuteken; nevaren; nevidljiv; nevoščljiv; nevreden; nezaupljiv; nezmasen; nizek; nizkoobnašen; nor; norčast; norčav; norski; nov; obilen; oblačen; obleden; obrajtljav; obrten; očiten; oduren; oholen; okoren; oskliven; osoren; osten; oster 1.; oster 2.; ozek; pameten; penast; pičel; plitev; počasen; podložen; podoben; podstopen; podstopljiv; pohleven; pokoren; polhen; poln; polzek; ponižen 1.; ponižen 2.; ponočen; poreden 1.; poreden 2.; postaren; postrežljiv; pošten; potraten; potratljiv; potreben; povoljen; pozen; požrešen; praveden; pravičen; prazen; praznoskrben; prebrisan 2.; prekoreden; premislen; premožen; prepiren; prepirljav; preprost; prešeren; prevaren 1.; prevaren 2.; preveden

1.; preveden 2.; previden; prevzeten 1.; prevzeten 2.; priden 1.; priden 2.; prihek; prijazen; prijazniv; prijeten; priležen; priličen; priljuden; priložen; pristren; prižen; prostoren; pust² 2.; radoveden; rahel; razboren; redek 1.; redek 2.; resničen; reven; rezan 2.; ripeč; ritast; ročen; roden; rodoviten; rogljat; rogovilast; rogovilicast; rosonosen; sadonosen; sadoviten; samogolten; samopaš; samopašen; silen; siromaški; sirošen; sit; siten; siven; skliven; skominast; skop; skrben; slab; slabovižen; sladek; sladen; slan; slaven; smešen; smrten; snetjav 1.; snetjav 2.; snežen; sovraž; sovražen; sporen; sramen; sramežljiv; srbljiv; srborit; srboritast; srboriten; srceviden; srčen 1.; srčen 2.; srdit; srečen; star²; strahopezdljiv; strahoviten; strašljiv 1.; strašljiv 2.; strden 1.; strezljiv; strmoviten; strupen; studen; suh; sumežljiv; sumljiv; sumniv; svet³; svetel; svinjski 2.; svojevuljen; ščetinast; šegaven; šestovilast; šibek; širok; širokonog; škodljiv; špindig; šronfast; štajf; tajen; tanek 1.; tanek 2.; tapast 1.; tapast 2.; teken; temen; tepčast; tesen; težaven; težek 1.; težek 2.; tih; tikvast; togoten; tolsk; tolst; topel; tožljiv 1.; tožljiv 2.; tragljiv; trapast 1.; trapast 2.; trd; trden; trdoglav; trdoglaven; trdovraten; trnov; trpek; trsaten; truden; tumpast; tup; turboben; tutast; ubog; ubogljiv; ubožen; učljiv; uden; umen; umeten 1.; umljiv; uren; ušiv; uteken; utekljiv; utragljiv; užiten; varen 1.; vasljiv; važen; vdajalen 2.; vdajljiv 2.; veden; velik; velikovšen; veren; verjeten; vesel; vetrn; vikši; visok; vlažen; vnamljiv; voščen²; voščljiv; vražji; vreden; vriščečen; vroč; všeč; zadovoljen; zadržljiv 1.; zadržljiv 2.; zadušljiv; zakrnel; zal; zaljuden; zamuden; zaničljiv; zanikrn; zapeljiv; zarobljen; zaskliven; zastopen; zavit 2.; zdrav; zgoden; zgovarljiv; zgovoren; zgovorljiv; zlasten; zloben; zložen; zneveriten; zoprn; zveličanski; zverjaški; zvest; zviden; žalosten; žejen; željen; žiher; žlahten 1.; žlahten 2.; žleht; žmahten; žmukeljnost; žolčnat

PRIDEVNIKI > MANJŠALNICA

majciken

PRIDEVNIKI > RAZMERNI

daljnji; desni; gornji; južni 1.; levi; notrajšnji; notranji; polnočni 2.; poslednji; prednji; predpredzadnji; predzadnji; spodnji; sprednji; srednji; vunanji; zadnji; zdolnji; zgorenji; zgornji; znotrenji

PRIDEVNIKI > SNOVNI

agresov; ajdov²; alojev; amarakov; amaranten; apnen; bakren; bezgov; brezapnen; brezov; brončen; bukin; bukov; cedrov; citronin; drenov; erhast; glaževnat; glinast; hrastov; ilov; iloven; ilovičast; ilovnat; ilovnat; ječmenov; jedlov; jeklen; jelšev; jerhast; kafren; kamenit; kameniten; karmenast; kufrast; kufren; lanen; leden; lesen; lipov; lojev; macesnov; maklenov; makov; meden¹; meden²; meglen; melisen; mesen¹; močnat; murbin; ognjen; oljnat; ovsen; papirast; pavolnast; pavolnat; platnen; prejnat; prosen; prsten; prtne; ržen; slamnat; slonokosten; srebrn; strden 2.; suknen; svinčen; testen; tisav; tisov; usenjat; voden²; volnat; voščen¹; zeljnat; zlat²; železen; žimnat

PRIDEVNIKI > STANJSKI

berejoč; beroč; bijoč; bilkast; blekast; bos; bradat; brej; brezbožen; brezdušen; brezožjen; brezskrben; britten; briven; brljav; capast; cel¹; cifast; cimast; cunjast; čebulkast; češčen; četernog; čokljast; čopast; čudejoč; dajoč; dan²; dediščen; delajoč; delan; deležen; dereč; divjačast; divjakast; dižen; doliviseč; dolžan; dolžen 1.; dolžen 2.; dostojen; dozdevajoč; držan; dušljiv; dvojen; enak; enakomislen; enakopezen; enakovšen 1.; enoguben; enomislen; enook; enosrčen; enovoljen; fentan; flusast; fovš 1.; fraj; gajžlan; ganljiv; garjav; gibeč; gibečen; glavat; gledaven; gležnjat; gležnjevat; glih 1.; glih 2.; glistav; glistomoren; glu; gnidav; gnil; gnuseč; gobav;

goden; godrn; gol; gologlav; goreč; goripostavljen; gorivzet; gorovat; gospodarski; grampast; grbast; grčast; gredoč; grizeč; grižav; hlepen; hrbovat; hrom; hvalejoč; ikrast 1.; ikrast 2.; ikrat 1.; ikrat 2.; ikren 1.; ikren 2.; imenovan; izbrisan; izrezan; izvotljen; jajčen 1.; jal; jalov; jeden; jel; jetičen; jokajoč; kamniten; kevžišen; kihajoč; kilav 1.; kilav 2.; kipeč; klapouh; kljukast; kocast; kocinast; kodrast; koritast; kosten; koščen; krevljast; križan; krmežljiv; kronan; kruljav; kuštrast; kužen; lasat; lasten; ležeč; licnat; listmaren; listnat; ločiten; luskinast; lužen; malook; marogast; maslen; mehast; mesecen; minejoč; mlačen; mlahav; mlakužen; mnogiteren; mnogoglav; močaren; močiren; mrtev; mulast; mutast; muzgen; nag; nagnjen; namenjen; napačen; narobe; naroben; natvezen; navajen; nedolžen; neobrezan; neobvaren; nevedejoč; nezdušen; neznan; nezvest; nikdarsit; nobenoplaten; nogat; nosat; noseč; notervzet; obel²; obhojen; obličnat; obljubljen; oboj²; obrnjen; obrven; obtežan; obvarovan; odmeknjen 1.; odmeknjen 2.; odrasen; ofen; ogiben; ogorel; ohljančen; ohranjen; okat; okrogel; okroglast; okroglat; osinat; oviš; pačolatast; pajčolanast; parnag; pegast; pernat; perutast; peškast; pikast; piškav; plavoden; plenast; plesniv; plešast; ploščnat; pobit; podolgast; pogrnjen; poklican; pokončan; pokrit; polizan; položen; pomaltan; popravljen; popren; poročen; portast; posmehujejoč; posnet; posvečen; potegnjen; potuhnjen; pozabljen; prebrisan 1.; prehvalen; preklet; preljub; premagan; preobilen; prepovedan; preslab; presvet; pretečen; prevelik; prezaupljiv; prezgoden; pričajoč; pričen; priganjiv; prihodnji; priklenjen; priklonjen; prileten; prilizniv; priliznjen; primerljiv; primski; pripaden; pripeljan; pripomoren; pripraven; pripravljeno; pripuščen; prisrčen; privoščen; prost 1.; prost 2.; pust² 1.; raven; razdelen; razdiren; razdirljiv; razločen; razrožen; razsvetljen; razuzdan; ražohast; rejen; resnat; robat; rogat; rojen; rosljiv 1.; rosljiv 2.; rosnat; rubljen; saden; sajast; sam; samedin; samočist; samopodoben; samotni; samoživeč; samsvoj 1.; samsvoj 2.; samsvojen; sežgan; sivoglav; skaloviten; skazen; skozisvetel; skoziudaren; skriven; skupajziskan; skupajzložen 1.; skupzbran; slep; sloboden 1.; sloboden 2.; smolen; smolnat; smradljiv; smrdljiv; smrkav; snažen; snubljev; sodljiv; sokrov; spočet; spomnljiv; spreobrnjen; stanoviten; starikast; stiskan; stojni; storjen; strgan; strohljiv; surov; svojboden 1.; svojboden 2.; svojeglaven; šantav; šemast; šepast; škilast; škrbast; škrbozob; špičast; štirinogat; štirivoglat; štokljast; štrahast; štrenast; štrucast; štulast; štuloglav; švedrast; tekoč; tešč 1.; tešč 2.; trezel; trezen; triglaven; triguben; trivogel; trivoglat; trizen; trnat; trojedni; trojen; trpljiv; učeč; učen; udiren; uhat; ukraden; umeten 2.; uročen; utisnjen; uvinjen; varen 2.; vdajalen 1.; vdajljiv 1.; večni; vedejoč; vedoč 1.; vedoč 2.; vencevan; ven spuščeni; veseleč; vnet; vodeničen; voglat; voglen; vojaren; voljan; voljen; votel; vozlat; vrejen; vrstljiv; vrtoglav; vsegamogoč; vsegamogočen; vseskozen; vtisnjen; zabuhljiv; zagnan; zakopan; zaljubljen; zaničevan; zapadljiv; zapisan; zapoden; zapuščen; zasajen; zatemen; zaviti 1.; zazloben; zbedran; zbrihten; zbrisan¹; zdihujejoč; zgolj sam; zmamljen; zmršen; zmrzel 1.; zmrzel 2.; zmrzljiv 1.; zmrzljiv 2.; znan; zobat; zoperrekoč; zopetljiv; zrel; zrnati; zvezdat; žaltav 1.; žaltav 2.; željan; žgan; živ; žlebast; žlemast; žnodrast

PRIDEVNIKI > SVOJILNI

Abarov; abecedikarjev; Abijev; Abramov; afinjin; aftašičin; ajdov¹; amin; apnarjev; bikov; cesaričin; cesarjev; Davidov; deklin; devični; Evropin; glistin; golobični; golobov; gospejin; gospodov; grabcov; grlični; hčerin; hčernji; hlapcov; jagnjetov; jelenov; ježev; Jolin; Katonov; komarjev; kovačev; kraljev; kraljičnji; Kranjcov; krotin; labudov; levov; lipanov; lisični; mačkin; mačkov; materin; medvedov; metuljev; mišni; moljev; Momusov; možev; nevestnin; Pangarčev; Pangarčevkin; sestrin; škofov; teletov; usranetov; valpetov

PRIDEVNIKI > VRSTNI

abarski; abecedikarski; adreni; adventni; afinjski; ajdovski; alin; angelski; apnarski; arast; babast; babji; bakleni; barkin; barzunski; bedren; bezjaški; biblijski; bikovski; bilkin; biriški; bobov; borov;

božji; brezapnenski; brezin; brinov; brodniški; cerkovni; cerkveni; cesarski; cestni; citronski; coprski; češminov; človeški; današnji; deklinski; deklinški 1.; deklinški 2.; desetarski; desetinski; detiščni; deviški; deželski; divji; dohodni; dolenski; drobenski; drugi¹; družinski; duhovni; duhovski; dvorljiv; dvorski; edin; edinorojen; eksemplarski; enakonočni; estrijanski; evangeljski; evropejski; fantovski; farovski; farški; figov; frajvoljen; francoski; fretarski; frkljin; gabrov; gadov; galov; glagolitski; glagolski; glavni; glogov; golobji; gomeličen; gorenjski; gosin; gosji; gosposki; gostni; gotov; goveji; gozdni; graščinski; grozdni; hišenski; hišni 1.; hišni 2.; hlapški; hmeljev; hojni¹; hojni²; hostni; hrastav; hrbten; hrbtov; hrenov; hrovaški; imenski; jajčen 2.; jar 1.; jar 2.; jelenovski; jelenski; jelov; jerebičen; jesenski; jetren; jetrn; jezerski; jogrski; judovski; jutren; jutrišnji; jutrnji; kačji; kačni; kalamiti; kalamitov; katoliški; kličejoč; kmetiški; kniški; koconog; kokošarski; konjski; korarski; koroški; kosmat; kostanjev; kovaški; kozji; kozlov; kraljevi; kranjski; krčni; kristjanski; krivav; križev; križni; krščanski; kuhinjski; kurji; kvartopirski; kvatrn; lanov; lanski; laški; latinski; ledjen; leskov; leščev; leten; letenski; linski; lisičji; ljubljanski; ljudski; ljudski; lorbarjev; lovški; ložni; mali; malinarski; malinski; mališki; materni; maternični; meniški; mesarski; mesecov; mesen²; mestni; mišji; mitni; mlatiški; mlečen; moje ance; mojstrovski; mornarski; morski; moški; mrliški; mrtvaški; mrzlični; mušelinast; nagel 2.; nasleden; naukski; navaden; nazajdržeč; nebeški; nedeljski; negoden; nekdanji; nemški; nezakonski; nočni; nosni; nožni; obletenski; obletni; oboj²; obojak; obojen; oborok; odvijajoč; ohrnski; ondanji; opresen 1.; opresen 2.; oslovski; otročji; otročni; ovčji; pasji; pastirski; peklenski; planinski; podzemeljski; poglavitni; pojutrnji; poldanski; poleten; poljski; polnočni 1.; pomladan; pomladanski; popotni; poprejšnji; poprov; poroden; posavski; poseben; posevčni; posten; posveten; povoden; pravdarski; pravdni; pravi; pravoveren; pražnji; prečspokajoč; predmestni; predpeklenski; prerokovavski; presen; presušten; preverski; prijateljski; primorski; prisežni; psičji; pšenični; ptuj; račji; računski; radovoljen; ranocelniški; repjev; rezan 1.; ribiški; rimski; rmanov; rojsten; ropanski; rudarski; samoeden; samoglasen; sedanji; skupajzložen 2.; skupglasen; slednji; sleherni; slovenski 1.; slovenski 2.; služni; sobotni; sodev; sončni; spomladanski; sproten; sprotiven; sračji; strešni; svinjski 1.; šent²; šmaren; štacunski; štiridesetdanski; taborski; tatinski; tedenski; telečji; telesen; tičji; trorarski; turški; včerajšnji; vdovski; večerni; velikonočen; vinski; viteski; voden¹; vojarški; volčji; volovski; vražen; vrten; vsakdanji; vsakletni; vseskupen; zajtren; zakonski; zamorski; zaporeden; zemeljski; zimski; zverinski; žaben; žalujejoč; žavski; žebljarski; ženski; živinski; živoroden; životni; žoldni; žugajoč

PRISLOVI > ČASOVNI

brez konca; brž; časi; često; čez eno malo; čez majhno; čez malo; danes; davi; davnaj; davno; dodosehmal; dolgo²; dopoldne; do zdaj; drevi; drugibart; drugifart; drugikrat; enčas; en drugi krat; ene krati; enfart; enkrat 1.; enkrat 2.; enkrat nikar; idoma; jutri; jutro²; kadarkoli; kaker bi pihnil; kaker hitro bo mogoče; katerikrat 1.; katerikrat 2.; kedaj¹; kmalu; koj²; lani; letos; lihkar; malokaterikrat; malokedaj; malokrat; marsikedaj; medtem; naenkrat; na obrat; naposled; narpoprej; narposled; nato; na večer; nedolgo; ne enkrat; nekedaj; netegoma; nikdar; nikdar več; nikoli; nocoj; noter dod seh malov; noter do teh malov; noter do zdaj; obpoldne; obrat; obsorej; od kedaj; od le-tod; od nekedaj; odsehmal; od seh malov; odtehmal; ondan; onkrat; podnevi; pogosto; pojutrišnjem; ponoči; popoldan; popred; poprej; poredkem; poredkemu; posehmal; potehmal 1.; potehmal 2.; potem¹; potlej; potler¹; pozno; prav priložno; precej; preckaj; pred¹; predaj²; pred nekaterimi dnevi; pred nekaterimi letami; predsnočnjim; pred ta dan; predtem; predvčerašnjim; predvčerajšnjim; prepozno; preveč ko bo mogoče; prezgodaj; pri cajti; rano; sčasoma; sedaj; skoraj¹; snoči; šelej; šeler; še zdaj; tačas; takrat; tedaj¹; temčasi; temčasu; včera; več; vedno¹; vekomaj; ven in ven; v kratkem; vsak dan; vselej; vseler; vseskozi; za dne; zajtro; zanaprej; zazdaj; zdaj; zdajci; zdaje; zdavnaj; zgodaj; zjutraj zgodaj; zmeraj; zvečer; že naprej; že poprej

PRISLOVI > KRAJEVNI

amnak; blizu¹; daleč; delj; do le-sem; do le-tod; doli 1.; doli 2.; doma; do nekam; do nekod; do ondokaj; do onod; do tod; drugam; drugje; drugod; gori¹; gori in doli; kamerbodi; kamerkoli; kje drugje; kjekoder; kjerbodi; kjerkoli; koderkoli; kvišku; le-ondi; le-ondokaj; le-onod; le-sem; le-takaj; le-tod; le-tukaj; lih tod; lih tukaj; marsikje; nacvisto; na kmetih; na kvišku; naprej; naproti¹; narzadaj; na samem; nazaj; nekam; nekdej; nikamer; nikjer; nikod; noter; notraj; notri; od daleč; od drugod; od le-ondi; od nekod; odondod; odonod; od spod; od spodaj; od spred; od spredaj; od tod; od zad; od zadaj; od zdol; od zgor; od zgoraj; od znotraj; od zunaj; okoli¹; okrog; onak; onak; ondi; ondokaj; onod; ovak; pod milim Bogom; podrugod; povsod; preč; prek¹; sem; semkaj; sem ter tam; spod; spodaj; spred; spredaj; tam; tamkaj; tja; tjakaj; tod; tukaj; ven; venkaj¹; vmes; v noter; vprek; vštric 2.; zad; zadaj; za nosom; z dežele daleč preč; zdol; zdolaj¹; zgor; zgoraj¹; zmes²; znotraj¹; zoproti; zraven; zunaj¹

PRISLOVI > KRATNI

dostikrat; nekaterikrat; novič; spet; tolikokrat; večkrat; velikokrat; vse gladko; zadnjič; zopet

PRISLOVI > MERNI

bolj; celo¹; čez ino čez; daljje več; dobro¹ 2.; do dna; do fragmenta; dokaj; dosti; dotikoma; dovelj; en del; enokolikanj; enokoliko; eno malo 1.; eno malo 2.; količčaj; kolikanj; kolikor; malo; manj; napol 1.; narblje; narbolj; narmanj; nartomanj; nekoliko; ničminer; odveč; pol; popolnoma; posebej; posebno; povse; prav 2.; premalo; preobilno; preveč; soseb; sosebno 1.; srednje; s tem bolj; stikoma 1.; tik²; tolikanj; tolikanj več¹; toliko; večidel; vrlo; zadosti; zelo

PRISLOVI > NAČINOVNI

ajfrik; brez premisleka; brez vmeska; bridko; brle; brumno; cele trope; cesarsko; čedno; deviško; dobro 1.; drugači; duhovsko; enakovš; estersko; fletno; flisik; friško; gladko; gosposko; grdo; grede; gredeje; gvišno; hitro; hlepitno; hrovaško; hudo; inač; inaš; jasno; jedno; kesno; klečeje; k nogam; komaj; koptiš; kranjsko; krivo; križem; laglje; lahko; lahkoma; leno; lepo; ležeje; lih tako; marljivo; mežeje; mogočno; moško; naglo; nak; nakljubu; na lice; nalič; nanaglom; na obak; napak; napol 2.; na prodaj; narazen¹; nasproti; natanko; natihoma; natirlih; neprevidno; nepridno; nerodno; netragljivo; nič manj (vendar); ništermanj; norčavo; ob kratkem; odločeno; okobel; pametno; pangarcevsko; peš; počasi; počasu¹; pohlevno; pomagaje; po malem; ponavadi; ponižno; po sili; postariš; postrani; povrh; povrhkje; po vrsti; prav 1.; primerši; radovoljno; razdeljeno; resnično; ritensko; ročno; samo na sebi; sede; sedeje; silno; skrivaj; skrivši; skup²; skupaj; smetno; snažno; sosebno 2.; spešno; sporedoma; sproti; srečno; stežaj; stikoma 2.; stoje; strašno; strmo; šafti; tak²; takisto; tako¹; temno; tenko; umazano; urno; v bran; vedaje; vedno²; vedoma; vman; voljno; vred²; vsaksebi; vštric 1.; vznak; zabstonj 1.; zabstonj 2.; zaljubo; zalo; zanesljivo; zanikrno; zapored; zaspano; zastopno; za stran mene; zavman; z vmeskom

PRISLOVI > VZROČNI

nalašč; zato²

ŠTEVNIKI > DELILNI

dva ino dva; samodva

ŠTEVNIKI > GLAVNI

čvetiri; deset; desetsto; devet; devetdeset; dva; dvajset; dvanajst; dvesto; eden 1.; en¹; enajst; jezar; milijar²; mirijad; osem; pet; petdeset; petnajst; petsto; sedem; sto; šest; šestdeset; šeststo; štirideset; štirje; tavžent; trideset; triji

ŠTEVNIKI > KRATNI

desetkrat; desetstokrat; drugič; dvajsetkrat; dvakrat; dvanajstkrat; enbart; jezerkrat; prvič; stobart; stokrat; tretjič; trikrat

ŠTEVNIKI > MNOŽILNI

dvoji; osmeri; troji

ŠTEVNIKI > VRSTILNI

četrti; deseti; devetdeseti; deveti; drugi²; dvajseti; dvanajsteri; dvanajsti; enajsti; jezarski; milijarski; osmi; petdeseti; peti³; prvi; rajmo sto; samo petsto; samo sto; sedemnajsti; sedmi; šestdeseti; šesti; štirideseti; tisuči; tretji; trideseti

ZAIMKI > KAZALNI

le-oni; le-ta; lih ta; lih tak; lih takršen; oni; ta¹; taisti; tak¹; takršen; tak takršen

ZAIMKI > NEDOLOČNI

bodikdorhoče; dosteri; karkoli; karkoli za en; kateri kdo; kedorkoli; kogarkoli; marsikaj; marsiki eden; mnog; nekaj; nekaj; nekajršen; nekateri; nič; ničeser; nihče; nikoger; ništer; nobeden; noben; oba; obdvoje; obeden; ves; ves čihern; vsak; vsakateri; vse skup

ZAIMKI > OSEBNI

jest; ma; mi; obadva; on¹; se¹; sebe; ti; va; vadva; vi 1.; vi 2.

ZAIMKI > OZIRALNI

kateri; kir; komur

ZAIMKI > SVOJILNI

moj; naji; naš¹; njegov; njen; svoj; tvoj; vaji; vaš

ZAIMKI > VPRAŠALNI

ali¹; čigav; do kam; do kje; doklej; dokorej; jeli 2.; kaj 1.; kaj 2.; kaj za en; kak¹; kak kakršen; kako¹ 1.; kakršen; kam; kamkoli; kam le neki; kam lih; kedaj²; kedo; kje; kod; koder²; koliko; kolikokrat; obkorej; odklej; od kod; od kod koli; odkorej; po čim?; poglej kdo; pokaj; s čem; začesvoljo; zakaj¹

ČLENKI > NAKLONSKI

aj norci; amen; baje; blizu²; bog lonaj; brez šale; češ; čez ramo; golo; ja; jeli 1.; kajne; kajpakda 1.; kaj še; kakopak 1.; le²; li; lih; menda; mendaj; morda; mordaj; morebiti; nasploh; na vse viže; ne; ne drugače; ne li ali ne; nikar²; ni li res; obljubim; po nobeni ceni; po pravici; rajmno; res; seveda 1.; seveda 2.; skoraj²; skoro; stoprav; tako dalje naprej; zakaj nikar; zares; zlasti; zna biti; že

ČLENKI > POVEZOVALNI

arci; bašti; celo²; ki; kratko malo nikar; kratko nikar; neki 1.; neki 2.; pa¹; pač; pač pač; pak¹; potemtakem; saj¹; še; tak; tako²; tedaj²; torej; tudi; vendar; vendar¹; viner¹

MEDMETI > OGOVORNI

dragi moj; svetlost; važnost

MEDMETI > POSNEMOVALNI

či; čof; frk; ha ha ha; he he he; hi hi hi; khi

MEDMETI > POZDRAVNI

Bog te/vas sprimi; dober dan; kako je; velike službe

MEDMETI > RAZPOLOŽENJSKI

a; aejov; ah; aj; as buba; blagor; Bog tebi pomagaj; Bogu se usmili; čuda; čudo; da bi tebe grom pobil; dete² 1.; dete 2.; dete vendar; dobro dobro; eh; fej; glej 2.; glejte; gorje; gorje meni; gorje tebi; ha; hah; hajsasa; hejsasa; hoja³; hopsasa; hozana; hujah; ih ih ih; jah; jaj; je; jest tebi povem; da tebe bom; jiiih; joj; jojmenes; jojmeni; jojprejoj; jomeni; jov; jujuju; kaj bo, kaj bo; kaj bo z mano; kaj vruga je to; kek; kolite kolite; križenamen šentaj; le čakaj; no no; o³ 1.; o³ 2.; o da bi te pes; oh; oh he; oh oh; o ja; oja³; o le poglej; o mene neumno; o moj Bog; o nadložni časi; o nesreča; o nesrečna kost; o spreobrnjeno zadržanje; ovbe; ove; o vej ino joj; o zlodej nesrečni; poglej; pojdi zlodeju v rit; polej 2.; preč s tabo, potepuh; prejomeni; prejov; primojduha; primojveri; pri svetem Kristusovem evangelium; s križnim znamenjem; šircajte; širckajte; ti krvavi tat; ve; vrag mene vzemi; zbozom; zlodej mene vzemi; z milim Bogom

MEDMETI > VELELNI

ala²; bo; Bog daj; Bog pomagaj; Bog tebe/vas obvaruj; boha; cst; cukaj; čaj; dadar; glej 1.; gori²; hajdi; hej 1.; hej 2.; hem; hodi; ho gori; hojša; hojša slišite; kleč; lej lej; lejte; le ne nemarno; molči; na²; na pomagaje; no; nu; o Bog hotel; o da bi; oha; poberi se; počasu²; pojdi od tod; polej 1.; pomagajte pomagajte; pst 1.; pst 2.; pusti; redli; s poti; st; stoj; strani; št; tiho; venkaj²

GLAGOLI > MANJŠALNICE

ajčkati; čičkati; hrustljati; lokljati; migljati; mrgoleti; prisrebati; sekljati; skakljati; srkljati; trkljati; žvekljati

GLAGOLI > MODALNI

hoteti 1.; ljubiti se; moči 1.; moči 2.; morati 2.; ne hoteti; ne imeti 2.; smeti; utegniti 1.; zamoči; znati 2.

VEČBESEDNE LEKSEMSKE ENOTE

A B C; abecedikarska vrsta; aj norci; alcenov rog; ali sproti; as buba; beli luk; betežnih hiša; Bog daj; bog lonaj; Bog pomagaj; Bog tebe/vas obvaruj; Bog tebi pomagaj; Bog te/vas sprimi; Bogu se usmili; božji žlak; brez konca; brez premisleka; brez šale; brez vmeska; britvica za jezik spodrezati; Burovska kola; busula brodniška; cele trope; cerkveni štok; cerkveni vitez; časna beseda; češnjeva goba; čez eno malo; čez ino čez; čez majhno; čez malo; čez ramo; čez to; črna šola; črna vojska; črni luk; da bi tebe grom pobil; dalje več; dejano je z nami; dejati iz kože; dejati ob glavo; dejati se kam; de meni žal; dete vendar; dirjavna ograja; divji mož; dižna žena; dober dan; dobra misel; dobro dobro; dobro ime; dobro iti; dobro stati; do dna; do fragmenta; do kam; do kje; do le-sem; do le-tod; do nekam; do nekod; do ondokaj; do onod; do tod; do zdaj; dragi moj; dušica v leščerbi; dva ino dva; dve piki; efa pod komunom; enako premoči; en del; en drugi krat; ene krati; enkrat nikar; eno malo; erbov varuh; farška kapica; frigana riba; glavni glep; goba jur; gori in doli; gorje meni; gorje tebi; Gornji Grad; grižna trava; ha ha ha; he he he; heška dlaka; hi hi hi; hišni malik; hitro zavijanje; ho gori; hojša slišite; ih ih ih; imenska beseda; iver na kolenu; iztakniti oči; iztikati oči; jebat ratati; ječmenova kaša; jest tebi povem, da tebe bom; kaj bo, kaj bo; kaj bo z mano; kaj še; kaj vraga je to; kaj za en; kaj za žejo; kaker bi pihnil; kaker hitro bo mogoče; kaker – tako; kak kakršen; kako je; kam le neki; kam lih; Kana Galileja; karkoli za en; kašnata klobasa; kateri kdo; kazati se žalosten; kje drugje; k nogam; kolite kolite; koreninska beseda; kovaški štok; kraljevi kops; kratko malo nikar; kratko nikar; kraže delati; krivo priseči; križe kraže; križenamen šentaj; križeva pot; križna kost; križni mor; kropilni kamen; krstni dan; krstni kamen; krtova dežela; kruhek (ta mali); krušna kamra; k temu; kurbin sin; kurja čevca; kurji dor; kurji pot; lastno ime; le čakaj; ledjena kost; ledjenska kost; lej lej; le ne nemarno; lesni bog; lih kakor; lih ta; lih tak; lih tako; lih takršen; lih tod; lih tukaj; Limbarska gora; list ene na papir vtisnjene dežele; listov gnoj; ljudi žrtnik; luski na glavi; mačkin med; mali srpan; margaranovo jabolko; marsiki eden; mašnikov žegnovanje; mašni plašč; materina dušica; meč na obak zbrusen; mnoge štetve; množena beseda; moje ance; moški spol; muškator oreh; nageljnova žebica; na kmetih; na kol obesiti; na kvišku; na lice; namestna beseda; namesto da; na obak; na obrat; napol; na pomagaje; na prejo iti; na priči biti; na prodaj; na samem; na večer; na vse viže; ne drugače; ne enkrat; ne le; ne li ali ne; ne li – ampak tudi; ne li – temuč tudi; ne – ne; ne povedovati; nesramni vrh; nič manj (vendar); nikdar več; ni li res; ni moč; noben spol; no no; noter do; noter dod seh malov; noter do teh malov; noter do zdaj; ob kratkem; o Bog hotel; obračna kost; očna priča; o da bi; o da bi te pes; odamov krhelj; od daleč; od drugod; od kedaj; od kod; od kod koli; od le-ondi; od le-tod; od nekedaj; od nekod; odražena beseda; od seh malov; od spod; od spodaj; od spred; od spredaj; odstavljati od mleka; od tod; od zad; od zadaj; od zdol; od zgor; od zgoraj; od znotraj; od zunaj; oh he; oh oh; o ja; o le poglej; o mene neumno; o moj Bog; o nadložni časi; o nesreča; o nesrečna kost; o spreobrnjeno zadržanje; o vej ino joj; o zlodej nesrečni; pači se vse; pač pač; palmino drevo; papersko pobiranje; pasji luk; pereči ogenj; pesemski del; pijano vreme; pinjeno mleko; pisana mati; piti po soncu; pitni ofer; počen groš; po čim?; pod koš iti; pod milim Bogom; poglej kdo; pojdi od tod; pojdi zlodeju v rit; polna mas; polževa lupina; pomagajte pomagajte; po malem; Poncij Pilatuš; po nobeni ceni; popkova žnora; po pravici; po sili; poslednje olje; potepeno pismo; potna jamica; po vrsti; prav priložno; preč s tabo, potepuh; pred nekaterimi dnevi; pred nekaterimi letami; pred ta dan; prekaste oči; preklican denar; prestopno leto; pretečeni čas; preveč ko bo mogoče; pri cajti; prični čas; prigodinski pisar; prihodnji čas; primorska gebanica; pripekati sonce; pristavna beseda; pri svetem Kristusovem evangelium; pri volji; prosena kaša; prskati kot koza; prvorodna

beseda; puhki kamen; puhla repa; pukšino zrnce; pustni dnevi; rajmo sto; rajski tič; ratni gospod; razdelilno število; rdeča klobasa; repata zvezda; resnata pšenica; rešnje telo; ribja kost; ribna kost; rihtni hlapec; rinjati s smrtjo; ritno čevo; rojstni dan; rožna voda; samo na sebi; samo petsto; samo sto; sčasoma; s čem; semanji dan; sem ter tam; skozi hoja; s križnim znamenjem; skupskladanje teh besedi; skupzložena beseda; sladka koreninica; slovo dati; sodni dan; spačen sad; spodnja pika; spodrasen jeziček; společno godenje; spolska beseda; s poti; sram biti; sramotna kost; stekli pes; s tem bolj; stolna cerkev; sveta peta; sveti večer; svinjska repa; svinjski grud; še zdaj; šibki spol; šmarni dan; šmarni križ¹; Šmarni križ²; šmarni slak; špehova potica; tako daleč; tako dalje naprej; tako – kakor; tak takršen; temno zelen; tičje proso; ti krvavi tat; tkalska brda; tolikanj rajši; tolikanj več¹; tolikanj več²; tolsti koren; tovorniski konj; Travni Pan; trenutje očes; tu biti; ubivanje te glave; učenost v dejanju; učenost v pameti; v bran; v caker hoditi; v dref hoditi; vedro biti; velika cesta; velika noč; veliki srpan; veliki traven; ven dati; ven in ven; venkaj gnati; ven spustiti; ven spuščeni; ves čihern; vežejoča beseda; Višnja Gora; v kratkem; vleči na daljo; vmesgnati; vmes postavljena beseda; v noter; volovski jezik; vrag mene vzemi; vsak dan; vse gladko; vse skup; vtikati v oči; vzeti slovo; za dne; zadosti storiti; zajčja detelja; zakaj nikar; zakonski tal; zalizan denar; za nosom; zapovedan praznik; zaprtje tega trupla; za stran mene; za tega voljo; za uh prhniti; zavetno dete; zazdaj; za zlo gori vzeti; zdegati gori; z dežele daleč preč; zelen klobuk; zgolj sam; zgornja pika; zibni dan; zijalost teh oči; zjutraj zgodaj; zlodej mene vzemi; z milim Bogom; zmrušen klobuk; zna biti; zobna bolezen; zunaj da; z vmeskom; žabja poreslica; žajfno zelišče; žegnana kopriva; žegnani koren; že naprej; ženitno pismo; ženski spol; že poprej; židana volja; žitni molj; živi ogel;

☰ Pojemni sistem

1 BARVA:

barba; barbati; barzun; belina; beliti 1.; belost; boja; črniti; farba; farbanje; farbati; kalnost; karmezin; ogra; škrlat

2 BITI:

biti²; držati 2.; na priči biti; ne biti; obstati 2.; peti¹ 2.; prebivati¹; slišati 2.; tu biti; vesti 2.

3 (DELATI) BITI > MEDSEBOJNI ODNOSI > PROST:

razprostiti; rešiti

4 (DELATI) BITI > NA MESTU:

dejati; devati; obesiti 1.; obešati 1.; povezniti

5 (DELATI) BITI > NOTER:

prebirati 2.; takniti 2.; vtakniti; vtikati; zatakniti 2.

6 (DELATI) BITI > OKROG:

obdajati; obdati; obsuti; okaditi; okleniti

7 (DELATI) BITI > PRED:

zagrniti; zatakniti 1.

8 (DELATI) BITI > PROČ:

dolipripraviti; fortati; izvreči; odgrinjati; odgrniti; odstavljati

9 (DELATI) BITI > SKUPAJ:

skupspraviti; skupspravljati; skupznositi; spravljati; založiti 2.

10 (DELATI) BITI > SPODAJ:

poddati se; podpirati; podpreti; podtakniti; skriti; skrivati; upreti 1.; zasuti

11 (DELATI) BITI > SPODAJ > VODA:

pogroziti; pomakati; potopiti 1.; topiti 2.

12 (DELATI) BITI > TELESNI POLOŽAJ:

posaditi; usesti

13 (DELATI) BITI > ZGORAJ:

kriti; kupičati 2.; nakladati; nalagati; naložiti; nasaditi 2.; odeti; odevati; pogrinjati; pokladati; pokriti; pokriti se; postaviti; postavljati; povleči 2.; pregrniti; staviti 1.; štuliti; štupati; zadejati 1.; zastavljati 2.

14 (DELATI) BITI > ZNOVA:

namestiti

15 (DELATI) BITI > ZUNAJ:

moleti

16 BIVANJE:

bitje; osebenstvo

17 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN:

beteg; betegovati; betež; beteževati; betežnost; bodljaj 1.; bodljaj 2.; bolečina; bolehati; boleti; bolezen; božja; božjast; božji žlak; bubati; četrtnica; davica; ecin 2.; garja; gnusija; grizenje 2.; grlovica; grlovina; hujšati; jetika; kašelj; kašljanje; kevžih; klanje 2.; koze; kozlanje; krč; krčiti; križni mor; krmežljevati; krtica 2.; kuga; kumrati se 2.; kuščar 1.; lišaj; madron; mrsenje 1.; mrtvica 1.; mrzlica; nahod; obnemagati; odleči; omagati; omedleti; omedlevica; omotica; otekati; pereči ogenj; pešati; pomor 1.; prhaj 2.; prhavka 2.; prhljaj; prisad; prisaditi se; pšora; rdečica; skapanje; skapati 2.; skleti; sključnost 1.; skrčevanje; skrčnica; slabost; srbečica; steklina; šen; trganje 2.; trpečnost; vnetje; vodenica; vrediti se; zaboleti; zabuhniti; zamedlevka; zanohtnica; zaskleti; zboleti; zlatenica¹; zobna bolezen; žlak 2.

18 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > ČUSTVO:

bolest; malomiselnost; malosrčnost

19 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > DIHATI:

hrepanje; hrepati; hripanje; hripost; hropost; naduha; nadušljivost; sopljivost; sopsti; zaduha 1.

20 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > IZLOČATI:

derenje; drista; drsa; griža; zaprtica; zaprtje tega trupla

21 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > KAMEN:

drif; fročak

22 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > MRČES:

ušivost

23 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > OTROK:

bleki

- 24 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:**
aček; jajček; jaloviti se; senki 1.; spačen sad; spak; spaka
- 25 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:**
pijača
- 26 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:**
fajbelj; ovčič 1.; plare; svinjanka; šola²; žabica 2.
- 27 BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KAMEN:**
bezljaj 2.
- 28 BOLEZNI IN HIBE > HIBA:**
dlakopustnost; gingavost; krmežljivost; plešiti se; pleštvo; pužiti se
- 29 BOLEZNI IN HIBE > HIBA > OGLAŠATI SE > GOVORITI > NERAZLOČEN:**
brbotati; ecljanje; ecljati; hohnjati; jecljati; kekljati; lelovati 1.; lelovati 2.; šlekedrati
- 30 BOLEZNI IN HIBE > HIBA > PREMIKATI SE:**
bedriti se; cijaziti 1.; hromenje; hrometi¹; hromost; kinkati; krevljati; krevsati; obotavljati se 1.; omahovati; opotakniti se; opotekati se; potekati se 1.; spodletati se; šantovanje; štekljati; štokljati; zbedriti se
- 31 BOLEZNI IN HIBE > HIBA > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:**
jaliti se; jalost; jalovnost; nemožnost
- 32 BOLEZNI IN HIBE > HIBA > ZAZNAVATI:**
brleti; gluhaba; gluhost; gluhot; glušeti 1.; prekaste oči; slepost; slepota 1.; škiliti
- 33 BOLEZNI IN HIBE > POŠKODBA:**
brazgotina; bunka; gumpa; modrost²; poprask; prhnjak; prog; rana; šronf; ujed; zasm; žulj
- 34 BOLEZNI IN HIBE > RASTLINA > DEL:**
doblica; ježica; šiška
- 35 BOLEZNI IN HIBE > ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEL:**
asla; bula; dimljača; drezen² 2.; goba 2.; grinta; hrasta; izpuščaj; jasla; ječmenec; kila; krof¹ 1.; kužnik 1.; luski na glavi; mehur 1.; mozolj 1.; mozolj 2.; mramor 2.; mrena¹; naboji; osip 2.; osuta; otok 1.; pečenina 2.; podkožnik; prekurž; preskurž; stržen 2.; tok²; tur; vred¹; žleza
- 36 BOLEZNI IN HIBE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DEL:**
kvajst; medljaj; nadušek; zaprtek
- 37 BOLJŠI:**
gladiti; likati; mečiti; mehčati; postiljati; rahljati; ravnati 2.; ridati; uravnati

38 BOLJŠI > LAŽJI:

polahčati; polahkati; zlahkotiti

39 BOLJŠI > LEPŠI:

frnažiti; ofrnažiti; polepšiti; posrebrniti; zlatiti

40 BOLJŠI > TRŠI:

gozditi; krepčati; mašiti; strditi 1.; taboriti; trditi 1.

41 BOLJŠI > VELIKOST IN TEŽA:

daljšati; debeliti; gmerati; izlegati se; množiti; pogmerati; povekšati; povekševati; povikšati; povzdigniti; priboljšati; razšopirati se; razvaljati; sprestreti; težati; vikšati; zarediti

42 BOLJŠI > ZNOVA:

noviti; popraviti; popravljati; predelati²

43 ČAS:

cajt; čas; četrtek; dan¹; davnost; delavnik; doprinesi; enakonočnost; gruden¹; gvirati; hitrica; hitrost; jaro; jesen²; jutro¹ 1.; kalender; kasnuta; kimavec; kolender; kozoprsk; kres; kvartirati; kvatre; leto 1.; leto 2.; listov gnoj; mali srpan; mesec¹; mudljivost; naglica; naglost; nedelja; nekđina; noč; novaštvo; obahtnik; ostati; osujak; petek; poldan; polnoč 1.; pomladan; pomladenje; pomrak; ponedeljek; ponovljenje; prenočevati; prenočiti; prestopno leto; preživeti; priča 2.; pričnost; prosenec¹; pust¹; pustni dnevi; rojstni dan; rožencvet; sobota; somrak; spomlad; sreda²; starina; sušec; svit 1.; teden; torek¹; trditi 3.; trenutje očes; trpež; utegniti 2.; večer; veliki srpan; veliki traven; vigred; zadržba 2.; zadržek 2.; zamuda 1.; zamuditi 2.; zased 2.; zdavnost 1.; zdavnost 2.; zibni dan; zima; zimovati; živeti 1.; žokati 2.

44 ČAS > KRŠČANSTVO:

advent; novicijati; post; sodni dan 2.; večnost

45 ČAS > PRAVO:

sodni dan 1.

46 ČAS > PRAZNIK:

binkušti; božič¹; ebehtnica; god; gospodnica; krstni dan; obletnica 1.; pametiva; pepelnica; praznik; praznovati; prosenica²; pustovati; sedmina; svečnica; sveti večer; šmarni dan; trojaci; velika noč; zapovedan praznik; žeganje

47 ČAS > PRAZNIK > MEDSEBOJNI ODNOSI > PRAVO > POROKA:

moženje; možiti; možitva; ohcet; ohcetovanje; poročiti 2.; snubiti; svatba; svatovščina; vzeti 2.; zaročiti; ženiti se; ženitva

48 ČAS > PRAZNIK > MEDSEBOJNI ODNOSI > PRAVO > POROKA > OBRED:

poroka; poroštvo; zaroki

49 ČAS > RASTLINA:

godnost; letina

50 ČAS > TRGOVATI:

draginja; dragota; semanji dan; semenj

51 ČAS > ŽIVO BITJE > ČLOVEK:

bradinstvo; deklinstvo; detiščnost; fantinstvo; mladenstvo; mladost; sivost; starost

52 ČISTITI:

brisanje; čediti; gajiti; mesti¹ 1.; ometati; otrinjati; pomesti; pometati; pospraviti 1.; prečobirati; pucati; trebiti; žehta

53 ČISTITI > LUŠČITI:

goliti; izluščiti; izmuzniti 1.; izpužiti; lupiti; luščiti; mavsati; metva; movsati; muzati 1.; muziti se 1.; obluščiti; olupiti; oluščiti; razvijati; rifnati; skubsti; šlepati

54 ČISTITI > VODA:

odcejati; splakniti

55 ČISTITI > VODA > OBLEKA IN OBUTEV:

opirati²; oprati; ožeti; prati; trepati¹; žehtati; žeti² 1.

56 ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA:

dekelstvo; hišnovanje; hlapčevanje; maštvo 1.; poklic; poslužba 1.; poslužba 2.; postrežba; služabnost; služba; sužnost; udinjevanje

57 ČLOVEK > MRČES:

bolhovati; uševati

58 ČUSTVO:

ajfer; ajfrati; čuditi; čuditi se; enakovšnost; fržmagati se; mrzlota 2.; nadega 1.; nadega 2.; naveličati se; obstreči; obstrmeti; odur; paska; počutljivost; razsajati; skrbeti; sram biti; sramovati se; upanje 1.; upati; upir; zaupanje; zaupati; zavid; zavzeti

59 ČUSTVO > BESEDA:

narava 1.; počutek

60 ČUSTVO > GNUS:

gnusiti (se); gnusoba; gravžati se; grdoba; mrdati; mrsiti se 1.; nesnaga 1.; prignusiti se; primrsniti

61 ČUSTVO > JEZA:

črtje; dražiti; furija; hudenje; huditi se; hudovati se; iht; ihtiti se 1.; jeza; jeziti se; kačiti; nastor; nejevolja; neljubnost 2.; nevolja; pekliti se; podajati 2.; razdražiti; razjeziti se; razkačiti; rojiti; sovraštvo; srd 1.; srd 2.; srditi (se) 1.; togota; togotiti; zamera 1.; zdražiti; zloba 1.; zlobiti; zlobnost

62 ČUSTVO > KRŠČANSTVO:

andoht; kajati se; kesanje; kesati se; odpustiti; odpuščanje; pobožnost 1.; pobožnost 2.; zamakniti se

63 ČUSTVO > LJUBEZEN:

ljubezen; ljubiti; marati; mikati 2.; štemati 1.; zaljubiti se; zatelebat se

64 ČUSTVO > SLAB:

cagati; cagovati; dolidevati; upirati se 2.; zameriti 2.; zametati; zavidati; zažmagati 2.; zvidati

65 ČUSTVO > SLAB > SOVRAŽEN:

črtiti; sovražiti; srditi (se) 2.; zameriti 1.; zaničevati; za zlo gori vzeti 1.

66 ČUSTVO > STRAH:

bati se; groza; skoprneti; strah; tesnoba

67 ČUSTVO > VESELJE:

dopadajenje; ljubiti se; poljubiti se; veselje; zadovoljščina

68 ČUSTVO > ŽALOST:

bridkost; de meni žal; grevanje; grevati; grevenga; grimati (se); jamer; kujati se; kumer; kumrati se 1.; objokati; objokovati; razžaliti; skrb 1.; skručenje; trorati; žaliti 2.; žalost; žalovati

69 ČUSTVO > ŽELJA:

dehteti; hlepenina; hoteti 1.; hrepeneti; ne hoteti; skominati; skomine 1.; voščiti; želeti

70 ČUSTVO > ŽELJA > DOBER:

krepkost 1.; srečnost; tek²; teknost; trdnost 1.; trdnost 2.; trdoba; utek²; uteknost; zadovoljnost; zdravje; živost

71 DAJATI:

bir 2.; dar; dohitek; povrhnina; površina; priklada; privržek; zibarnica

72 DAJATI > DAJATEV:

col; čimž; dac; dacija; desetina; desetiniti; desetovati; kazen; odkup 2.; opatovina; štibra; štolenga; žitnica 1.

73 DAJATI > DENAR:

ara; dohodišče; dolg¹ 1.; fajda; letnice; lon; mitje; najem; naprejdavek; obrest; odkup 1.; odkupnja; plača; plačilo; posvojenga; posvojilo; povračilo; priboljšek; prihodilišče; prihodilišče; primščina; strožeg; udinj 1.; utrata; zaklada 1.; zasluž

74 DAJATI > DENAR > PREMIKATI SE > POTOVATI:

brodnina; voznina

75 DAJATI > JESTI > ŽIVO BITJE:

fadljanje; kojle; pleme 1.

76 DAJATI > SOČUTJE, MILOST IN POPUŠČANJE:

almožna; vbogajme

77 DEJANJE:

andel; bernja; budenje; dejanje 2.; delanje; delce; delčece; delo; muja; mujanje; naredba; opravek; opravilo; otenje; pomoč; poprava; priprava; pripravljanje; prizadetje; trud 2.; trudnost 2.; vmesek; zadetek 2.; zadetje 2.

78 DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO:

antverh; delnija; farbarija; fretariti; kovačija; krajšarija; kramarija; mesarstvo; rokodelnost; rokodelstvo; suknarstvo; zidarstvo

79 DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO:

celiti; goditi 2.; mrtvačiti; puščati 1.; ventati

80 DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO > ŽENSKA:

babiti; babovati; všegariti

81 DELATI:

ahtati se; andlati; delati; delovati; deti¹; doprinašati; flisati se; izdelovati; izliti; izpolniti; izvršiti; marnovati; mujati se; napolniti; napraviti; napravljati; naprejnati; narediti; narejati; obdelati; obdelovati; opraviti; opravljati 1.; penjati se; pomagati; pomujati se; porednati; pripomoči; pripraviti; pripravljati; prizadeti (si); prizadevati si; rinkati; roditi 2.; storiti 1.; storiti 2.; stvariti; truditi; upirati se 1.

82 DELO:

dobrota 2.

83 DELO > STAN:

rabot; tabrh; tlaka

84 DEL:

del; desno; falat; kos¹; levo; obsek; odrezek; odsek; part; plat; platič; polovica; spolvina; sreda¹; sredbina; sredek; stranica; škrbina; štuk 1.; tal; teme 1.; vršnina

85 DENAR:

bec; belič; božjak; četrtnina; denar 1.; denar 2.; denarec; denarič; desetak 2.; desetica 1.; dvajsetak 2.; dvajsetica 1.; dvajsetica 2.; dvanajstica; dvojak 1.; enajstica 1.; goldinar; gotovina; govedinar; groš; krajcar; krona 2.; marka; mna; nežica; novec; petak; petica; petnajstica; poltrak; poltura; preklican denar; rajniš; repar; rešetar 2.; sedmica 1.; sold; šestica; škofica; šmarnica 2.; toler; trojak; vinar; zalizan denar; zlat¹

86 DOBER:

prileči se; rajmati; zaiti 1.; zajti se

87 DOGODEK:

prigodba 1.; prigodnost; sreča¹; zgoda

88 DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

ajdovstvo; ajdovščinija; aldov; baja; bogovanje; coprnija; čarkanje; koštomaja; nejevera; sovenstvo; tičegledstvo; uročost; vraža; zavera; zopervera

89 DRŽATI:

okovati; okrepčati; pritrdovati; zagozditi

90 DUHOVNO BITJE > BREZOBLIČEN:

črt 2.; duh; mora; ostudnost

91 DUHOVNO BITJE > BREZOBLIČEN > KRŠČANSTVO > SKUPINA:

trojica; trojstvo

92 DUHOVNO BITJE > ČLOVEKOLIKO BITJE > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

bavec; bog¹; boginja¹ 1.; divji mož; hišni malik; kresnica; lesni bog; malik; marljivka; merkocin; nimfa; popevka 2.; sajevec; skritek; sodica; strašnik; škrat; škratek; škrateelj; štrigon; vedarec; vešča 1.; vila; vilina; zidek; živica

93 DUHOVNO BITJE > ČLOVEKOLIKO BITJE > KRŠČANSTVO:

angel; angelček; angelec; ankršt²; hirangel; hudič; hudoba 2.; izveličar; odrešenik; ohranik; pomočnik 1.; rarašek; stvarnik; vrag; zlodej; zlomek¹; zveličar

94 DUHOVNO BITJE > ŽIVALOLIKO BITJE > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

bažilišk; belzor; birjot; drakon; feniks; kvajs; lintvrn; pošast; premog; samirogač; samorogač; strupovid; zamjet

95 FAZNOST > KONEC:

cilj; dejano je z nami; dodelati; dolistopati 2.; izgniti; jenjati; končati; konec; kraj 1.; miniti; nahdati; na kol obesiti; nehanje; nehati; oditi 2.; odjenjati; podelati; preiti; prenehati; skleniti 1.; sklep; sklepati² 1.

96 FAZNOST > ZAČETEK:

ar; as¹; cikati; fundament 2.; gratati 1.; gratovati; jeti; napeti 2.; počenjati; početi; podstopiti; postajati 1.; postati; pričenjati; pričenjati se; pričeti se; prihajati 2.; ratati 1.; ratovati 1.; stvarjenje; začenjati; začetek; začeti

99 GOLOTA:

golina; golost; golota; nagost; nagota

100 GOST:

gostiti¹; gostiti se; strditi 2.; zagostiti; zgostiti

102 GREH, ZMOTA:

blod; bloditi se 1.; falenga; falenje; faler; faliti; greh; grešiti; izirati; nemarnost; nemarščina; pregreha 1.; pregrešiti se; premotiti se; tribati; uštet; zapad; zapeljevanje; zmota; zmotnjava

103 GREH, ZMOTA > KRŠČANSTVO:

krivovera; krivoverstvo

104 GREH, ZMOTA > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:

bloditi se 2.; bur; burdelati; burdeliti; fegati; hotinstvo; kurbarija; kurbati; nečistost; presušstvo; presušstvomati; prešuštvo; prešuštvomati; rufijaniti; rufijanje; rufijanstvo; skurbati se; spečati se; vancati 3.; zbloditi 2.

105 HUDODELSTVO:

hudobrnost; krivina; lop 2.; plen; pregreha 2.; rop; skruna; zaleza

106 HUDODELSTVO > JEMATI:

fuliti; izmakniti; izmikati; puliti 2.; razboj; ropati; tatvina

107 HUDODELSTVO > PREVARATI:

ciganiti 2.; goljufati; himba; klamiti; krasti; mamiti; ociganiti; okaniti; oklamiti; opehariti; prekvantati; preslepiti; prevariti²; zatilje; zavitje; zavitost

108 HUDODELSTVO > UBITI:

daviti; dejati ob glavo; detomorstvo; križati; ljudomorstvo; mordrija; mordriti; mordrovati; moriti; obesiti 2.; obešati 2.; okoliprinesiti 2.; pobijati; pobiti; pogonobiti; pogubiti; potopiti 2.; ubijati; ubiti; usmrčiti; utopiti; zadavljati; zadušiti; zagoltiti; zamoriti

109 IGRA > ŽREBATI:

kabel; kablati; kablovati; los²; losati

110 IMETI:

blago 1.; bogastvo; bogateti; bogatija; fija; glajštati 1.; gleštati; imenje 1.; imenje 2.; imeti; last; lastiti si; lastnina; ne imeti 1.; obilje; obilnost; obogateti; poses; posesa; prebitek; premornost; premoženje; preobilnost; užiti; uživati; zalega 1.; zaloga 2.; zastava 2.

111 IMETI > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA:

bermati; muštrati; najemati; udinj 2.; udinjati

112 IMETI > DAJATI:

arati 1.; arendavati; dajanje; dajati; darovati; dati; dodajati; dodati; dodeliti; izdajati 2.; izdati¹ 2.; obdarovati; obdeliti; odrajtati; ofer; ofrati; ofrovati; ohrnija; podajati 1.; podati; polonati; pomoliti; ponuditi; ponujati; posodba; posvojenje; posvojevanje; povračati; povrniti; preskrbeti; pridajati; pridati; prikladati; priložiti; pristaviti; prišiti; prizlepiti; račati; skazati 2.; streči; števenje; utrpeti; vrniti 2.; zaarati; zapustiti 1.; zastaviti; zastavljati 1.; zravenpristaviti

113 (DELATI) IMETI > DENAR > PLAČILO:

fajdati; lonati; obrezniti se; ohrati; plačati; plačevati; podmititi; poplačati; posvojati; posvojevati; posvojiti

114 IMETI > DOBIVATI:

dobiti; doiti 1.; fremati; najeti; pooblastiti se; pridelati; pridobiti si; sprijeti; zadobiti

115 IMETI > JEMATI:

grabiti 1.; jemati¹; jemati²; kratiti 2.; krsniti 2.; makniti; načenjati; načeti; odvzeti; okratiti; pobirati; podsesti; polastniti se; posesti; prejeti²; prevzeti 1.; prilastiti si; prilastovati si; prisvojiti si; rubiti; snemati; sneti; vzeti 1.; zajemati; zajeti; žeti² 2.

116 (DELATI) IMETI > JESTI > ŽIVO BITJE:

frontati; gorizrediti; kojiti 1.; napajati; napojiti; rediti; špižati; vesti 1.; vrdeti; vrdevati; vrditi; živeti 2.; živiti

117 (DELATI) IMETI > JESTI > ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OTROK:

amiti¹; dojit; odstavljati od mleka; zadojiti

118 (DELATI) IMETI > JESTI > ŽIVO BITJE > ŽIVAL:

fadjati; futrati¹; klasti; krmiti; pasti² 1.; pasti² 2.; pitati; porediti

119 IMETI > KMET:

grunt; kmetija; podanik; prostnija

120 IMETI > MEDSEBOJNI ODNOSI > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA:

pobratiti se; pohčeriti; posiniti; zavetiti 2.

121 IMETI > OBLEKA IN OBUTEV > ODSTRANITI:

sezuti; sezuvati; slačiti; sleči se

122 (DELATI) IMETI > OROŽJE:

orožiti

123 IMETI > PRAVO:

bala 2.; bir 1.; dediščina; dota; erbščina; imetje; jutrenina; jutrina; obdel

124 (DELATI) IMETI > ZNANJE > DAJATI:

kojiti 2.; podvižati; učiti; vaditi; vpeljati

125 IMETI > ZNANJE > JEMATI:

modriti se; naučiti se; srbeti 2.; učiti se; umetati; umetovati 2.

126 IZBIRATI:

izbirati; izvoliti; prebirati 1.; voliti²; zbirek 1.

127 IZDELEK:

obroč; podstava; puša; remelj; ror; svaljek; vozal

128 IZDELEK > KOVINA:

brončenina; bucika; čavelj; čiležen; drat; drot; gavter; grebenež; kositar; kositarnina; latovec; pleh; roželj; srebrnina 2.; šina; žebelj; žebica; žbljic; žbljiček; železje 1.; železnina

129 IZDELEK > LES:

bezgovina 2.; deska; dila; končica; krajnik; lata; leska²; plošča 1.; špelta

130 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV:

aftah; ašterželj 2.; birtah; birtašec; cokla; čevelj; čizma; čoštar; fareža 1.; fareža 2.; gosli 2.; gvant; halja; hant; hment; kapa; keprnik; klobuk; klofrnica 1.; kloftica; klofuta 1.; košulja; kožuh; krampežar; krevsja; lednik; mraž; nadkolenica; naramnica; naročnik² 1.; nogavica; noša; nošnja; oblačilo; obleka; obuda; oglavje; ogrinjalo 1.; opanka; palčnik; pas; pasec; perilo; plašč; podveza; povrhsuknja; preprt; priselj 1.; prsnica; pruštof; ramenica; rančoha; robača; rokavica; rokavnik; sas; slamnik; srajca; srajčica 1.; suknjica; šavba; škornja; škornjica; šmant; šment; šostar; štibala; štula 1.; štumf; zapas; žok

131 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > DEL:

aržat; aržek; bavd; blek; cifa 2.; favd 2.; franža; guba 2.; gumpec 2.; kreželj; kvedro; lošne; obsec; obtok; opetnica; oštep 2.; oštepek 2.; peklja; pirkelj; porta²; pramež; rob; robec 1.; rokavec; rokavo; stogla; stopala 2.; šep; škric; šlof; špice; štepenga; urbas; zapon; župan²; županec

132 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > KRŠČANSTVO:

arnož; križemnik; kuta; mašni plašč; nadramnica 2.

133 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > MOŠKI:

bregeži; hlače; kaftan; kamižola; povojnik; suknja

134 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > OTROK:

plenica

135 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > VEZATI:

afkelj; ded¹ 2.; knoflica; neškelj; štogli; zapenjalo; zaponek; zaponki

136 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > VOJSKA:

bramež 2.; bramin 2.; čelada; franten; kabat; oklep 1.; pancar

137 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > ŽENSKA:

avba; interfat; janka; jankara; ječrma; jopa; jopica; kanduš; kikla; kiklica; krilo 2.; mezlanka; modrc; ošpetelj; peča; pečica¹; raš 2.; rehta 2.; ruta 2.; svitice; svitici; šamper; tror; tumbana

138 IZDELEK > OBLEKA IN OBUTEV > ŽENSKA > OTROK:

šap; šapelj

139 IZDELEK > ORODJE:

brandus; orodje; pripomoč; rodje; skupstika; šravf; viženga; vrtilo

140 IZDELEK > ORODJE > BRUSITI:

brus; osla

141 IZDELEK > ORODJE > ČISTITI:

fužilnik; krtača 1.; lisiček; lisičje; metla; metlica; omelo; poreslo 2.

142 IZDELEK > ORODJE > ČISTITI > OBLEKA IN OBUTEV:

perilnik; perulja; trepalnik

143 IZDELEK > ORODJE > DEL > DRŽATI:

držaj; držalo; elce; helce; roč; ročica; toporišče; toporiščece

144 IZDELEK > ORODJE > DRŽATI:

ak 2.; akek; akelj; akeljč; čelešnik; gantnar; kavelj; kaveljč; klešče; klin¹; kneftra; koza 2.; krevelj; opretje; pavša; precep 1.; zagozda

145 IZDELEK > ORODJE > HUDODELSTVO:

barge; gavge; obešilo; ogrlin; oklep 2.; panoge; peza 2.; preročnica; skripec; spona; špringarji; trlica 2.; vklep 2.; železje 2.

146 IZDELEK > ORODJE > JESTI:

cedilo; domačija; kolče; kuhlalnica; pajtelj; penovka; pinja; račohe 1.; raženj; ražnjik; rehta 1.; rešeto; reženj; ribežen; rož¹; sito; sitovje 2.; strgalo; strgulja; špikalnik; taler; vilice; žlica

147 IZDELEK > ORODJE > KMET:

babica 3.; heben; podajalnik; račohe 2.; ražohe; vile

148 IZDELEK > ORODJE > KMET > ČISTITI:

orev; srpica²; vehtra 2.; velnica; veslica

149 IZDELEK > ORODJE > KMET > DEL:

česram; črtalo; gloška; goža; kosišče; lemež; orlen; orlenek

150 IZDELEK > ORODJE > KMET > REZATI:

kosa; srp

151 IZDELEK > ORODJE > KMET > ZEMLJA:

brana; drevo 2.; grablje; kopolja; kramp; lopata 1.; motika; ogrebalica; otk¹; plug; pralica

152 IZDELEK > ORODJE > KOVINA:

kladivalnik; naklo; nakovalo; pila; varilnik 1.

153 IZDELEK > ORODJE > LOV:

nasad 2.; nastava; pirotnica; rogovilice 1.

154 IZDELEK > ORODJE > LOV > MRČES:

muhovnik; pokrc

155 IZDELEK > ORODJE > LOV > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DIVJI:

lop 1.; mišnica; past; prepad 2.; progla; skopec 2.; zadruga

156 IZDELEK > ORODJE > LOV > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DIVJI:

bezgovnica; brgon; klefka; limanica; precep 2.; žrtica

157 IZDELEK > ORODJE > LOV > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:

brdce; draga 1.; kajča; kreveljc; metalnica; mreža; nočnica¹; plutva; počvo; poltar; prot; ravšelj; rej¹; ribnica; sak; sakina; saknica; sakovina; špegarica; trnek 1.; vodica²; vrša

158 IZDELEK > ORODJE > MERA:

gladnika; plajba; poteza; rož²; štrihalnik; vremenik; žnora

159 IZDELEK > ORODJE > MERA > ČAS:

aržatka; žat; žatka

160 IZDELEK > ORODJE > MERA > ČAS > DEL:

nemirka; stenidlo

161 IZDELEK > ORODJE > MERA > LADJA:

busula brodniška; kviškomerec

162 IZDELEK > ORODJE > MERA > TEŽA:

štidera; vaga

163 IZDELEK > ORODJE > MERA > TEŽA > DEL:

glavica 2.; grideljnica; gvih; jekelj; melar; prhaj 1.

164 IZDELEK > ORODJE > NOSITI:

hoprug; nadramnica 1.; svitek

165 IZDELEK > ORODJE > OBLEKA IN OBUTEV:

kopito

166 IZDELEK > ORODJE > OBLEKA IN OBUTEV > DEL:

ahljice; koželj; vreteno

167 IZDELEK > ORODJE > OBRED > KRŠČANSTVO:

kadilnica; škrofilo; škropilnik; škropilo

168 IZDELEK > ORODJE > OGENJ:

burkle; kresalo; krevlja; netilo; usekalnik; usekalo; useknik; žveplenka

169 IZDELEK > ORODJE > OGLAŠATI SE:

budilo; čežin; klopotec; kragulj 2.; zgvon; zgvonček; zgvonec

170 IZDELEK > ORODJE > OGLAŠATI SE > DEL:

kembelj 2.; žvenkelj

171 IZDELEK > ORODJE > OGLAŠATI SE > UMETNOST > GLASBA:

arfe; bitalice; bitalo; boben; bobnica; cimbala; cingelj; citra; citre; dromlja; ega; flašinetelj; flavta; glasbe; gosli 1.; huba; lajna 1.; lajne; lajnice; lapt; mešin; orgle; pavka; piščal; piščev; postranica¹; raglja; roženica; trobenta; vidalica; žvrgolišče

172 IZDELEK > ORODJE > OGLAŠATI SE > UMETNOST > GLASBA > DEL:

kobilica 3.; lok 2.; struna

173 IZDELEK > ORODJE > OKRASJE:

frkocilo

174 IZDELEK > ORODJE > OSEBNA HIGIENA:

britva; glavnik; greben 2.; grebenik; ogledalo; razgled 2.; ščet; špegel; zrcalo

175 IZDELEK > ORODJE > PALICA:

ak 1.; bavta; drog; furželj; grjača; grjačevica; hlod; iver 1.; kij; kol; kravola; leskovicica; natič; palica; paličica; podvirek; porajkelj; povirek; prekla; prungelj; rajkelj; ranta; robotica; štanga; tik¹; žrt

176 IZDELEK > ORODJE > PISATI:

fluspapir; fšež; kreda; pečatnik; penzeljc; pero; pisarda; rtac; samija; smugalnik; stiskalnica

177 IZDELEK > ORODJE > PLIN:

fajfa; meh 1.; pihalnik; vetrnica

178 IZDELEK > ORODJE > PREMİKATI SE:

firgla; lojtra; lojtre; prelaz; šteklača; števce

179 IZDELEK > ORODJE > PREMİKATI SE > DEL:

šprikla

180 IZDELEK > ORODJE > REZATI:

britvica; fovček; glodilo; makace; maklica; nož; ovčič 2.; popkarica; sekalo; strižalo; škarje; škrbec; šobar; volčič

181 IZDELEK > ORODJE > REZATI > LES:

bradvica; cimbara; dvopernica 2.; naboščič; obel¹; pantoka; ploh; rogač 2.; sekira; sveder; tesla; teslo; tosmar; žaga; žantlaha

182 IZDELEK > ORODJE > SVETITI:

bakla; dopje; lampa; lampica; latirna; leščerba; lihtirna; luč; slepur 2.; spletenica 2.; stavnica; sveča; svečnik

183 IZDELEK > ORODJE > SVETITI > DEL:

dušica v leščerbi; fužil

184 IZDELEK > ORODJE > TEKOČINA:

bezgalica; cev 1.; korec

185 IZDELEK > ORODJE > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

preša; stiska

186 IZDELEK > ORODJE > TEKSTIL IN USNJE:

ahelj; ahlja; bodalo¹ 1.; cev 2.; eftanka; fingrat; garmprat; igla; iglica; klinec 2.; kobilica 4; kolovrat; krtača 2.; likalnik; motovilo; naprstnik; preslica; rahlica; snovalnica; statva; strgon; sukalnik; šilo; šivanka; šlage; tarica; terica; tkalska brda; trlica 1.; valjalnica

187 IZDELEK > ORODJE > TOLČI:

bijalnik; bit; falkelj; kembelj 1.; kladivo; klepalnik; kovaški štok; lopuča; možnar; nabad; nabada; ost; šoba 2.; špica; tromba; valjar

188 IZDELEK > ORODJE > VESELJE > IGRA:

desetak 3.; desetica 2.; dvajsetak 3.; dvajsetica 3.; dvojak 2.; dvojka; enajstica 2.; frtavka; gonič; kegelj; kober; kobrič; koščenek 2.; kvarta; pandol; sedmica 2.; tatiček; tatišče; trojka; tutika; vretence

189 IZDELEK > ORODJE > VESELJE > IGRA > OTROK:

čača; guganica; gugavica; igrača; klepetulja; laptja; lopta; meček; ropotulja; ropotuljica; smuke; tintrka; vrtalnik; žoga

190 IZDELEK > ORODJE > VEZATI:

alce; bažnik; jermen; jermenec; ketina; klamfa; klinec 1.; kljuka 1.; krepčina; ostnik 2.; poreslo 1.; preveslo; štrik; tetiva 2.; tetivka 2.; trak; veruga; vez; vezenga; vezilo; vrv

191 IZDELEK > ORODJE > VEZATI > DEL:

klep

192 IZDELEK > ORODJE > VEZATI > NAVIJATI:

argan; škripec; vinta

193 IZDELEK > ORODJE > ZAPRETI:

ključ; ključanica; pokrivalo; pokrovec; škridla 1.; vitrih; zapira 2.

194 IZDELEK > ORODJE > ZAZNAVATI > SLIŠATI:

trobilo 1.

195 IZDELEK > ORODJE > ZAZNAVATI > VIDETI:

hile

196 IZDELEK > ORODJE > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO:

oklad; štula 2.

197 IZDELEK > ORODJE > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO > REZATI:

ankršt¹; britvica za jezik spodrezati; drepanik; durgelj; pušča; šofrijalec

199 IZDELEK > OROŽJE:

bodalo¹ 2.; bramba 2.; buzdihan; čestoper; čokan; darda; dvopernica 1.; elemparta; fasenga; flinta; fonjal; frača; frumba; hanžar; kopje; kopka; kordič; kos²; lok 1.; meč; meč na obak zbrusen; orožje; ostrip; pah; palaš; pukša; pukšica; pukšino zrnce; puščica; rajmeželj; raztropilo; risanica; rožje; sablja; steropelj; strela 2.; sulica; šestopirnica; štit; štuk 2.; tarča 1.; tarča 2.; tolh; top; totah; troha 3.; zamojstra 2.; zbroja

200 IZDELEK > OROŽJE > DEL:

muha 2.; ratišče

201 IZDELEK > PISATI:

dolipisek; imenik; kopija; križe kraže; list 2.; listek 2.; listrom; maža; obeliš; odstavek; oznanilo; pečat; pismo; posnetek 1.; posnetek 2.; posnetje; potega; potepeno pismo; potezaj; prepisanica; prepisek; ris²; spisek; vrstopis

202 IZDELEK > PISATI > KNJIGA:

bukve; bukvice; časnice; knjiga; kronika; list ene na papir vtisnjene dežele; pratika; rožnišče 2.

203 IZDELEK > PISATI > KNJIGA > DEL:

čelo 2.; platnica; predgovor; štetva

204 IZDELEK > PISATI > KNJIGA > JEZIKOSLOVJE:

besedišče; dikcionarium

205 IZDELEK > PISATI > KNJIGA > JEZIKOSLOVJE > DEL:

A B C

206 IZDELEK > PISATI > KNJIGA > KRŠČANSTVO:

Biblija; trebnik

207 IZDELEK > PISATI > KNJIGA > ŠOLA:

abecedika; bukvar; plateljtof

208 IZDELEK > PISATI > PRAVO:

gornica; kšaft; kvitenga; lista; pogodba 1.; postava; ukaza 2.; voznija; voznišтво; ženitno pismo

209 IZDELEK > POHIŠTVO:

cerkveni štok; koščenek 1.; miza; pohištvo; postranica²; spovednica; tabla; zaslon

210 IZDELEK > POHIŠTVO > DEL:

ladeljc; miznica; obračaj; predel 1.; predelek 1.

211 IZDELEK > POHIŠTVO > JESTI:

lava; sklednik; žličnik 1.

212 IZDELEK > POHIŠTVO > KNJIGA:

naslon 2.; naslonilo; slonilo

213 IZDELEK > POHIŠTVO > MRTEV:

nosilo; pare

214 IZDELEK > POHIŠTVO > NOSITI:

neštrga; nosilnice; ženfta

215 IZDELEK > POHIŠTVO > OBLAST:

sedež 2.; tron

216 IZDELEK > POHIŠTVO > POČIVATI:

klop; kobel; lega 2.; lenišče; leža 2.; naslon 1.; postelja; predal 2.; predalica 2.; pručica; pruka; rašpet; rašpetelj; sedež 1.; stol; trinog¹ 1.; trinoga 1.; vajkušnišče; žeselj

217 IZDELEK > POHIŠTVO > POČIVATI > DEL:

vznožje 1.

218 IZDELEK > POHIŠTVO > POČIVATI > OTROK:

kadunje 2.; kolinka; zibel; zibelka

219 IZDELEK > POHIŠTVO > PRAVO:

besednišče; sodnica

220 IZDELEK > POHIŠTVO > SHRANITI:

ladica; olmara; omara; ošlopnik; skrinja; špižirna; tarna

221 IZDELEK > POHIŠTVO > TEKSTIL IN USNJE:

firenk; krpot; nebo 3.; ogrinjalo 2.; ogrinjalo 3.; pogrinjalo; predprt; prt; storija; vehtra 1.; zagrinjalo

222 IZDELEK > POHIŠTVO > TEKSTIL IN USNJE > POČIVATI:

arovnica; arovnik; blazina; blazinica; cehta; ceka¹; guber; jastuk; koc; kolter; odeja; pernica; plevnica; podglavje; prtenina; prtnina; rjuha; vajkušnica; vznožje 2.; zglavje

223 IZDELEK > POHIŠTVO > ZGRADBA:

ahkerček; banger; davri; duri; lesa; naddurce; obločnica; oblok; oboj¹; oknica; okno; podboj; vrata

224 IZDELEK > POHIŠTVO > ZGRADBA > DEL:

ejec; karjice; narba; pant 2.; šteklo 2.; tečaja; zamek; zarinek

225 IZDELEK > POSODA:

brenta; bromina; cebuh 1.; deža; fajance; fočan; kadilnik 2.; kadunje 1.; kangla; kibel 2.; kibla; koritce; kotlenina; krancelj 2.; kvancelj; medenica; posoda; prikrovnica; prtenina; raztopnica; smolnjak 1.; srebrnina 1.; trečof; veder; vedrica

226 IZDELEK > POSODA > ČISTITI:

bajla; pomijnik; žehtnik

227 IZDELEK > POSODA > DEL:

čep; doga; kantnar; legnar; otor; pipa; pipek; pokrov; rena; veba; zamašek

228 IZDELEK > POSODA > IZLOČATI:

črep; črepina; jevželjc; kahla 1.

229 IZDELEK > POSODA > JESTI:

bakrač; ibrik; kotel; kotlič; kozica 2.; lembas; lonček; lonec; maslenik; multra; neške; okrožnik; pehar; piskrc; piskrček; ponev; ponva; skleda; solnica; šala²; trinog¹ 2.; trinoga 2.; varilnik 2.; žehtarec

230 IZDELEK > POSODA > KOŠARA:

erbas; jerbas; korba; korbica; pledenica; spletenica 1.

231 IZDELEK > POSODA > KOŠARA > KMET:

berovnica; cajna; koš; sejalnica; sevalnica

232 IZDELEK > POSODA > MRTEV:

žarg

233 IZDELEK > POSODA > OGENJ:

kadilnik 1.; lantra

234 IZDELEK > POSODA > OKRASJE:

škatla

235 IZDELEK > POSODA > ORODJE:

aramba; perjanica; pušica

236 IZDELEK > POSODA > OROŽJE:

nožnica; nožnice; tol; tul; zamojstra 1.

237 IZDELEK > POSODA > OSEBNA HIGIENA:

čeber; kad; nalivalo

238 IZDELEK > POSODA > OSTER:

oselnik; oslenik

239 IZDELEK > POSODA > TEKOČINA > PIJAČA:

bočica; flaša; glaž 2.; glažek; kelih; kokotulja; kozarec; kupa; kupica; latvica; lij; liv; peharec; pivnica¹; šteselj; vičja; vrč; vrčin; vrčon

240 IZDELEK > POSODA > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

barigla; bariglica; bedenj; bokal 2.; bunkarica; čotara; debanica; frakelj 2.; lodrica; majolika; putrih; putrišec; sod; sodec

241 IZDELEK > POSODA > TEKOČINA > VODA:

korito; škaf; vodonos

242 IZDELEK > POSODA > TEKOČINA > VODA > KRŠČANSTVO:

kiferlj; kropilnik; kropilni kamen; kropilo; krstirna; krstni kamen

243 IZDELEK > POSODA > VREČA:

bačka; baška; cebuh 2.; malha 1.; meh 2.; mošnjja 1.; mošnjica; škrnicelj; taška; vreča; žakelj

244 IZDELEK > POSODA > VREČA > PREMIKATI SE > POTOVATI:

bisaga; cula; ronec; tok¹ 2.; torba; torbica

245 IZDELEK > RASTLINA > KMET:

otep; snop; snopje; škopa; škopnik

246 IZDELEK > RASTLINA > KMET > KUP:

fema; kopa; kopica; nasad 1.; stavek 1.; štog; trešta; vršaj

247 IZDELEK > TEKSTIL IN USNJE:

abad; ahljati; aras; aškrc; aškrť; bodati; capa; cunja; cviren; dreća; drtija 1.; drtje; dvožrt; erh; erhovina; facanekelj; fatkanje 1.; fatkati 1.; figanje; figati; flasa; flasinā; flika; flikati; futrati²; gaber 2.; garbanje; garbati 1.; haba; hantanje; hantati; hlebnica; hodnik; jerh; jerhovina¹; jerhovina²; kambraš; kamuka; karaš; klekati; klobčič; klobko; klobučina; kodelja; konopnina; kosem; kožuševina; kronraš; krpa; krpina; krpucati; krtačiti 1.; krtačiti 2.; mezlan; mezra 1.; mikati 1.; mušelin; nit; obvezilnica; opresti 1.; osnuj; osnutek; otka²; otrnalo; pačolat; pajčolan; pala; pankelj; pavola; platno; plesti¹; podloga; pomikati 2.; povesimo; povoj; pražnje 1.; pražnje 2.; predivo; preja; prepreči 2.; preprega 2.; presti; prevoza; rantoha; raš 1.; robiti; ruta 1.; sameš usenje; sešiti; setkati; strojiti; sukanec; sukanik; sukno; šat; šiti; šivanje; šivati; špenat; šepati; štrena; štrikati; tarenje; tenčica; tkati; tobrati; trižrt; usenje; votek; zaplata; zašiti; žamet; žida

248 IZDELEK > TEKSTIL IN USNJE > OSEBNA HIGIENA:

adra 2.; antila; brisalo; robač 1.; robec 2.

249 IZDELEK > UMETNOST:

mojstrija

250 IZDELEK > UMETNOST > GLASBA:

arija; drajna 1.; jutrnjica¹; koleda¹; odpevanje; pesem; popevka 1.; viža 2.

251 IZDELEK > UMETNOST > GLASBA > DEL:

brenk; glasin

252 IZDELEK > UMETNOST > LIKOVNA UMETNOST:

devček; figura; jaslice; kip; kipati; listek 3.; mal¹ 2.; malati; obraz 2.; obrazek; obraziti; obraznik; pild; podoba 1.; podobovati 1.; podobovati 2.; popetina; prapoga; sohot; svetinjica; toplina; zastava 1.; zdenšek; zdevček

253 IZDELEK > UMETNOST > LITERATURA:

basen; evangelium; fabula; izmišlja; kvanta 1.; kvanta 2.; norčevati; povedba; povest 1.; pregovor; preža; pripovedka; pripoved; razgled 1.; uganka; zmišljevati se

254 IZDELEK > UMETNOST > LITERATURA > DEL:

pesemski del; predahnjenje; raja 2.; rajm; razdelnost; skok 2.

255 IZDELEK > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:

afra; ašterželj 1.; brzda; fremen; furžilje; gajželnik; gajžla; grebenica 1.; ham; harm; jarem; kefa; kleštre; komat; naprsnik; oprsnik; ostnik 1.; ostroga; podkva; podprsnica; podprsnik; podrepnica; podrepnik; preprega 1.; sedlo; štrigelj; štrka; udrica; unkač; uzda 1.; uzda 2.; vajat; vobilnica; žilja

256 IZDELEK > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ > OBLEKA IN OBUTEV:

deka; farkeš; plahta

257 IZDELEK > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES:

vosek

258 IZDELEK > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES > JESTI:

med¹

259 IZLOČATI > RASTLINA:

cedika; drogont 2.; gumi; mačkin med; smola

260 JEMATI:

lastenje; odvzetje; posvoja; vzetje

261 JESTI:

ajdovnik; beljak; bospor; brodet; bržole; centrih; cerenga; cimat; cmok; cuker; cvrk; češpljevec; čežane; čorba; dank 2.; daščica; drobtinica; drožje; erythace; fagotelj; flancat; frigana riba; front; fronta; gebanica; godlja; govedina; grižljaj; hleb; hlebček; hlebec; hrana; hruševica; iverica; jabolčnik; jajnik; jebača; ječmenova kaša; jed; jedba; jelenina; jestnina; ješprenj; jetrnica; juha; kanela; kaša; kašnata klobasa; kašnica; kavselj; kislina; klobasa; klobasica; kofotelj; koj¹; kolač; krajec; krhelj; krljak; krljevec; krof²; kruh; kruhek (ta mali); ksirič; kuha; kvas; kvirc; lecet; limberg; lizanje²; makaron; mal²; maslarija; maslenka; maslo; mast; mavca; mesnina; mešta; mlinec; močnik; mohant; mohovt; moka; mrzlotina; muškatoval oreh; muželj; nageljnova žebica; objedje; oblat 1.; oblat 2.; oblica 2.; ocvirek; olipa; opresnik; ovsenjak; parjenik; parnik; parnikar; pečenina 1.; pečenje; pečenka; pečeno; pirh; piškot; podmed; podmedenec; pogača; polivka; polpetja; pomočil; poper; popotnica; poprc; poprtnik; posevek; posevnik; potica; povtica; prekuha; presta; prešica; primorska gebanica; prosena kaša; pšeno 1.; pšeno 3.; puter; rajž; rdeča klobasa; reglja; reja; rihta 1.; rozminka; rž 1.; sir; sirček; sirec; skralup; sladčica; sladkarija; slanina 1.; slanina 2.; slastje; smetena; smojka; smok; sok; sol; solata 2.; soržica; sredica; susek; šarkelj; špehova potica; špehovka; špendija; špiža; štirka; štravba; štruca; štrukelj; štupa; šubelj; taca 2.; testenina; testo; tolta; torta; trenta; tunina 1.; tunina 2.; všeno; zabela; zaseka; zmrzlota; zmrzlotina; zemlja; žganec; živež; živitek; žličnik 2.; župa

262 JESTI > BOLEZEN:

nadnica

263 JESTI > OBROK:

fruštik; južina; kosilo; malica; pokosilce; sobotnija; večerja; zajtrenica; zajtrka

264 JESTI > OBROK > DOGODEK:

garmus; gostarija; gostje; križma 2.; likof; obletnica 2.; odhodnja; pogrebščina; pojedina

265 JESTI > PRIPRAVLJATI:

beliti 2.; cvreti; frigati; gnesti; kuhati; kvasiti¹; mastiti; medenje; mesiti; mesti²; peči 2.; peči 3.; peka; pinjiti; povreti; pražiti; rehtati; roštati; soliti; špiliti; variti 3.; zabeliti; zapariti

266 JESTI > PRIPRAVLJATI > SAD:

goditi 1.; godniti; mediti; zgodniti

267 JESTI > ŽIVO BITJE > ŽIVAL:

ežbičje; facelj; futer; futraža; klastje; klastnina; krma¹; mrva 1.; mrvica 1.; otava; paša; seno; zalega 2.

269 JEZIKOSLOVJE > BESEDA:

abecedikarska vrsta; azbuk; dajavec; drugačnost; govorina; glasnik; gramatika; imenovavec; imenovednost; izmaknik; mnoge števje; moški spol 2.; narejanje; noben spol; odložnost; odseknost; pisanica; posmehovačnost; prebračnost; prekladnost; prestavljenost; prestavnost; pretečeni čas; prični čas; pridadelnost; prigba; prihodnji čas; protistavnost; razdelilno število; rodnik; samosvojna; skupjemanost; skupskladanje teh besedi; spevorečnost; spremljevavec 2.; tožnik 2.; vekavec; viža 3.; vmes postavljena beseda; zmanjšateljnost; zvišateljnost; ženski spol

270 KAMEN > KUP:

abora; groblja; gromača

271 KAMEN > MRTEV:

nadgrobnica

272 KAMEN > OKRASJE:

ahat; ametist; broncuza; burčen 1.; burčen 2.; djemant; ksijon; lacol; okštan; pegrin; pirelj; zafir

273 KMET:

grabiti 2.; kositi²; kositva; košnja;

274 KMET > ČISTITI > LUŠČITI:

hejati; mlačva; mlatiti; nasaditi 1.; retati; vejati; vetrati

275 KMET > PRIDELEK:

brati 2.; papersko pobiranje; strn; trgati 2.; žeti¹; žetva

276 KMET > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

bendiba; fročiti; rezitva; trganje 1.

277 KMET > ZEMLJA:

branati; brazdati; črtati 1.; flancati; gnojiti; kmetariti; kmetovanje; kmetovati; okopavati; okopovati; oračva; orastvo; orati; plečva; pleti; pletva; podorati; prašiti²; ruvanje; saditi; sejati; setva; štihati; vlačiti 2.; vsejati; zasajati

278 KMET > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:

glajštati 2.; molsti; namolsti; ovčarija

279 KMET > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ > UBITI:

klanje 1.

281 KRAJ:

držaja; dvorišče; gospostvo; kmetje; kraj 2.; kraj 3.; lega 1.; leža 1.; ležaj; mesto¹; mesto²; pokrajina; preddurje; preddvor; predmestje; predmesto; prostor; prostornjak; samišče; selo 1.; senčenina; skrivalnica 1.; sosekka; soseščina; stavek 2.; svetišče; tama; trg 2.; vas 1.

282 KRAJ > ČLOVEKOLIKO BITJE > SKUPINA:

klek

283 KRAJ > ČLOVEK > SKUPINA:

shodišče

284 KRAJ > DELATI:

delovnišče

285 KRAJ > DELATI > JESTI:

malin; mlin

286 KRAJ > DELATI > JESTI > DEL:

stopa

287 KRAJ > DELATI > KAMEN:

brusnica; brusnišče

288 KRAJ > DELATI > KMET:

pajštuva

289 KRAJ > DELATI > KNJIGA:

stiskarija

290 KRAJ > DELATI > KOVINA:

brončija; kovačnica

291 KRAJ > DELATI > LADJA:

barčin

292 KRAJ > DELATI > LES > OGENJ:

oglišče

293 KRAJ > DELATI > OBLEKA IN OBUTEV:

pasarija

294 KRAJ > DELATI > PISATI:

buklovarstvo; pisarna; spisirna

295 KRAJ > DELATI > PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO:

kolarija

296 KRAJ > DELATI > SNOV > STEKLO:

sklenarija

297 KRAJ > DELATI > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

olarija

298 KRAJ > DELATI > TEKSTIL IN USNJE:

belišče; suknarišče

299 KRAJ > DELATI > TRGOVATI:

štacuna; trzina

300 KRAJ > DELATI > TRGOVATI > JESTI:

mesnica

301 KRAJ > DELATI > TRGOVATI > KNJIGA:

buklarija; knjigarija

302 KRAJ > DELATI > TRGOVATI > TEKSTIL IN USNJE:

suknišče

303 KRAJ > DELATI > ZGRADBA:

apnišče; cegelnica

304 KRAJ > DEŽELA:

ajdovščina; cesarstvo; dežela; firštinja; kraljestvo; markecija; markozina; starostija; vajvodstvo; zapovedinstvo

305 KRAJ > DOBER:

pribežališče; utočnišče; žlak 3.

306 KRAJ > IZLOČATI > KOPENSKE ŽIVALI > DOMAČ:

gnojnišče

307 KRAJ > JAMA > MRTEV:

grob¹; krtova dežela; pokopnica

308 KRAJ > JAMA > RUDA:

bakrišče; rudetina; rudina

309 KRAJ > JAMA > SHRANITI > JESTI:

bednica 2.; hladilnica; jamnica; repnica²; tamra

310 KRAJ > KRŠČANSTVO:

nebo 1.; pakel; paradiz; pekel; predpeklo; raj; temnica 2.; vice

311 KRAJ > LADJA:

čolnišče; sted

312 KRAJ > MRTEV:

britof; mrtvališče 1.; pokopališče

313 KRAJ > NASILJE:

gumpališče

314 KRAJ > NEBESNO TELO:

planet; repata zvezda; sonce¹; ščep; Šmarnice; Šmarni križ²; zvezda; zvezdišče

315 KRAJ > ODPADEK:

smetišče

316 KRAJ > RASTLINA:

vrt

317 KRAJ > RASTLINA > DREVO:

bezgovje; borišče; borje; borovišče; borovje; boršt; brestje; brezje; bukovje; cepljenišče; dobje; dobrava; drevje; drevnik; faršje; gabrje; gaj; gozd; gozdič; hojišče; hostelj; hrastje; jagnedje; jedlovje; jelšje; les 2.; ljubno; log; logac; lokovš; pašgred; topolje; topolovina; vrbje

318 KRAJ > RASTLINA > GRM:

borovničje; brinje 2.; fratje; gošča 1.; goščevje 1.; hosta; leščevje; protje 2.; rakitje; resovje; rožnišče 1.; srobračina; srobratina; sušmad; sušmat; trnišče; trnovina 1.; zatišje

319 KRAJ > RASTLINA > KMET:

nograd; obrsje; vinograd

320 KRAJ > RASTLINA > KMET > ZELIKA:

česnišče; hmelje; hmeljevje; hrenovica 1.; hrenovica 2.; makovje; repišče; strnišče; tikvišče

321 KRAJ > RASTLINA > ZELIKA:

biče; homulje; lapušje; ločje; mahovje; mečičevje; prapratišče; trstje; trstovina

322 KRAJ > SHRANITI:

almacin; blagohranišče; hramba; hranišče

323 KRAJ > SHRANITI > DENAR:

zbrojnišče 1.

324 KRAJ > SHRANITI > JESTI:

brehtra; ežbišče; hram; kašta; krušna kamra; mazda; medija; mlečnica; sadnišče; špendišče; založnica; založnišče; zbrojnica; žitnica 2.

325 KRAJ > SHRANITI > KNJIGA:

bukvališče

326 KRAJ > SHRANITI > OROŽJE:

orožnišče; zbrojnišče 2.

327 KRAJ > SHRANITI > TEKOČINA > VODA:

guštrna; štirna

328 KRAJ > TRGOVATI:

trg 1.; tržišče

329 KRAJ > UBITI > PRAVO > KAZEN:

friškovec; mrtvališče 2.; mrtvišče

330 KRAJ > VESELJE > IGRA:

dirjavna ograja; drič; igrišče; kegljišče; krčmarišče; polovž; semnišče; šermišče

331 KRAJ > VIDETI > NEBESNO TELO:

lukovica; zvezdarna; zvezdogledarna

332 KRAJ > VOJSKA:

bijišče; bojevališče; bojišče; ležišče; mestrišče; muštrišče

333 KRAJ > ZEMLJA:

celina; dno; dvojnik; jutro¹ 2.; ledina; nebo 2.; polnoč 2.; pustlica; suhotina; tičaja; tla; vršnjak; zemlja

334 KRAJ > ZEMLJA > KMET:

greda 1.; koseze; loka¹; njiva; olegica; polje; praha; prašnica; prelog; rovte; senožet; travnik; važa 2.; zelnik

335 KRAJ > ZEMLJA > KMET > DEL:

brazda; kraj 4; osredek; razor

336 KRAJ > ZEMLJA > OBLIKA:

dolina; grmada 1.; ozkota; podlezina 1.; poljane; prepad 1.; puščava; puščoba 1.; ravnica; ravnik; ravnišče; ravnost; razprostina 2.; svet¹

337 KRAJ > ZEMLJA > OBLIKA > GORA:

ajc; brda; gora; grbava 1.; grič; homec¹; hrib; hribec; humec; pečevina; planina; predgorje; reber; rtič 1.; snežnik; strmočina; strmota; vrh¹

338 KRAJ > ZEMLJA > OBLIKA > GORA > KAMEN:

melina; pečevje; plaz 1.; sivora 1.; skalovje

339 KRAJ > ZEMLJA > OBLIKA > JAMA:

beznica; brezen; duplina; duplja 1.; globočina; jama; jamica; ledenica; podlezina 2.; votlina

340 KRAJ > ZEMLJA > TEKOČINA > VODA:

berečina; berek; bistrica; breg; brod 1.; brod 2.; brud; curek 1.; curek 2.; gojla; graben; izvirek; jarek; jezer; jezerišče; jezero; kališče; luža; lužica; mlaka; mlakuža; močur; morje; muzga; obkraj; okraj; otočice; otok 2.; plitvost; polotok; potok; reka; slap 2.; struga; studenec; šrovotek; toplice; vodica¹; vrutek; zbir; žabnica

341 KRAJ > ZEMLJA > TEKOČINA > VODA > JAMA:

dežirna; posredek; stekva

342 KRAJ > ZEMLJA > TEKOČINA > VODA > ŽIVO BITJE > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:

ališče; bajer; lama; ribnik; ubert

343 KRAJ > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DIVJI > SKUPINA:

ežbinje

344 KRAJ > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES > SKUPINA:

mrgolišče

345 KRAJ > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DIVJI > SKUPINA:

kumpališče; labudišče

346 KROTITI:

krotiti; privadati; strahovati

347 KRŠČANSTVO:

arijanstvo; čudež; izveličanje; kristjanstvo; krščanstvo; meništvo; odrešiti; odstop; počloveščenje; razsvetljenje; starovernost; svetstvo¹; vera; zveličanje; zveličati; žegen

348 LASTNO IME > OSEBNO LASTNO IME > ANTIKA:

Alcida; Amarila; Antev; Copirus; Eacidar; Hanibal; Jolen; Klodius; Kornelij; Kraterus; Ksantes; Milo; Nazon; Titir

349 LASTNO IME > OSEBNO LASTNO IME > DUHOVNO BITJE > ČLOVEKOLIKO BITJE >

DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

Anek; Belbog; Belin; Belineš; Beron; Boginja²; Borovit; Božak; Božič³; Bratek; Cedut; Čistlika; Dražena; Dražica; Dražnica; Družica²; Fermensevel; Flinz; Fortuna²; Fortunec; Gromač; Grominja; Gruden²; Herta; Hidra; Hromik; Hudina; Jason; Jelovec; Jezičnik; Jodut; Juno; Klivina; Koleda²; Kraljemoč 1.; Krode; Ladon; Ljubiček²; Lula; Marca; Marena; Marna; Merkuries; Merot; Močirna; Modrica²; Modrina²; Muran; Nemarnica; Ninga; Nočlica; Nočnica²; Oglasovavka; Pagoda; Pan; Paramuc; Peklenec; Podaga; Pohvist; Prosenec²; Prove; Pust³; Radogost; Rebrnica²; Rožnicvetarica; Rugevid; Selan; Sevina; Slavina; Smrt²; Sonce²; Sreča²; Strašnica; Svantevid; Tolistobog; Tolistoboj; Tor; Torek²; Torka; Travni Pan; Tribek; Triglav; Viharnik; Vodan; Ziba²; Ziga; Zlomek²

350 LASTNO IME > OSEBNO LASTNO IME > DUHOVNO BITJE > ČLOVEKOLIKO BITJE >

KRŠČANSTVO:

Bog²; Jezus; Kristus; Lucifer; Mesijas

351 LASTNO IME > OSEBNO LASTNO IME > KRSTNO IME:

Andrej; Anton; Anže; Avguštin; Balburga; Balentin; Barbara; Benceslaus; Bernardus; Bilhelm; Cecilija; Ciprianus; Cirilus; Ferdinand; Filip; Franciskus; Fridrik; Gabrijel; Heribert; Hieronim; Ignacius; Janez; Jernej; Jernejče; Jože; Jožef; Jurij; Katarina; Katra; Klara; Ksaverius; Lišpeta; Ludvig; Marija; Marko; Mihael; Mohor; Neža; Nikodemus; Polde; Špela; Štefan; Štinde

352 LASTNO IME > OSEBNO LASTNO IME > SVETO PISMO:

Aram; Aron; Booz; Cefas; Dalila; David; Efraim; Gideon; Izaijas; Izak; Jonas; Odam; Pilatuš; Poncij Pilatuš; Salomon; Samson; Šimen; Zaharias; Zaheus

353 LASTNO IME > OSEBNO LASTNO IME > ŽIVALOLIKO BITJE > DRUGE, NEKRŠČANSKE

VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

Cerberus

354 LASTNO IME > PREBIVALSKO LASTNO IME > KRAJ:

Benečan; Bohinjec; Celjan; Celjanka; Celovčan; Celovčanka; Dolenjec; Dunajčan; Gorenjec; Gorenjka; Korošec; Korošela; Korošica; Kranjec; Kranjica; Ljubljančan; Ljubljančanka; Rimljar; Rimljarka; Štajerec; Štajerka

355 LASTNO IME > PREBIVALSKO LASTNO IME > LJUDSTVO:

Afričan; Afrikanar; Amerikanar; Arapin; Arbanar; Arbanaš; Armenar; Bojem; Borkuš; Bosnjak; Bulgarin; Cigan; Čeh; Drinopoljec; Egipatarica; Engendar; Erdeljec; Estrajhar; Estrijan; Estrijanka; Evropejec; Filistar; Galilejec; Grek; Harap; Hrovat; Ilirec; Istrijan; Jud;

Lah; Lahinja; Ljudovina; Ljudstvo; Moravec; Moškobit; Nemeč; Nemškuta; Oger; Poljak²; Pomorjan; Prajs; Razsajen; Sklavon; Slovenec; Turek; Vojar²

356 LASTNO IME > PREBIVALSKO LASTNO IME > LJUDSTVO > ANTIKA:

Abar; Kvadar

357 LASTNO IME > ZEMLJEPIŠNO LASTNO IME > CELINA:

Afrika; Amerika; Evropa

358 LASTNO IME > ZEMLJEPIŠNO LASTNO IME > DEŽELA:

Abarija; Arbanija; Čerig; Dolenjska; Drinopolje 1.; Egipt; Erdelje; Estrija; Istrija; Koratan; Kras²; Pivka²; Štajersko; Turčija; Volgarija; Volhinija; Žavčje

359 LASTNO IME > ZEMLJEPIŠNO LASTNO IME > GORA:

Arad; Himetus; Kum; Limbarska gora

360 LASTNO IME > ZEMLJEPIŠNO LASTNO IME > KRAJ:

Arak; Bela; Beligrad; Benetke; Biden; Borovlje; Braslovče; Carigrad; Celjo; Celovec; Čarigrad; Drinopolje 2.; Dunaj; Eapolje; Egra; Etalija; Gorica; Gornji Grad; Gradec; Homec²; Idrija; Kamenik; Kana Galileja; Kelhima; Knižja; Krakovo; Kranj; Lipica; Ljubljana; Loka²; Mokronogo; Najm; Novigrad; Pičem; Posavje; Prag²; Radovljica; Rim; Rožlin²; Rudolfova; Slavkovje; Trnovo; Trojane; Trst²; Tržič; Turjak; Videm; Višnja Gora; Zagrob²; Žalce

361 LASTNO IME > ZEMLJEPIŠNO LASTNO IME > NEBESNO TELO:

Burovec; Burovska kola; Burovž; Danica; Gostosevčiči; Hervor; Jutrnjica²; Kraljemoč 2.; Krasnica; Kuzlak; Lel; Luna; Mesec²; Mračnica; Mrakonos; Polel; Povodnik; Smrtonos; Večernica

362 LASTNO IME > ZEMLJEPIŠNO LASTNO IME > VODA:

Ama²; Dunava; Elba; Krka; Ljubljanica; Sava; Volga

363 LASTNOSTI IN ZNAČAJ:

čutljivost; kočljivost; prigliha; srbljivost

364 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > BESEDA:

lastnost; narava 2.; obdušje; odušje; šara 1.; šega 2.; štata; ušafanje

365 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER:

čednost 2.; dobrota 1.; mogočnost; neumrječnost; nobenoplatnost; popolnomost; potrpežljivost; potrpljenje; presežnost; previdnost; skrb 2.; skrbnost

366 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > DELATI:

delavnost; dostojnost; flis; lahkoba; lahkota; marljivost; marnost; obrtnost; pridnost; prido 1.; prido 2.; rodnost; urnost

367 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > ISKRENOST:

srceustnost; srcevidnost; triznost

- 368 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > KRŠČANSTVO:**
bogaboječnost; brumnost; svetost
- 369 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > LJUBEZEN:**
dobrotljivost; hvaležnost; nagenga; nagnjenje; prijaznost; priložnost
- 370 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > MERA:**
mas 2.; masa 2.; masnost; pokojnost
- 371 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > MORALA:**
čednost 1.; čistost 1.; čistost 2.; devičnost; devištvo; krepkost 2.; nedolžnost; spodobnost; sramežljivost; stud; studnost; zdržljivost; zvestoba; zvestost
- 372 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > NEŽNOST:**
muževnost; šibkost
- 373 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > OBLIKA:**
lepota; zalost
- 374 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > PAMET:**
bistrost; modrost¹; premetalnost; razbor 1.; razbornost
- 375 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > POGUM:**
junaštvo; korajža; neboječnost; srčnost
- 376 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > POŠTENOST:**
jakost; poštenje; poštenost; pravednost; pravičnost
- 377 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > SKROMNOST:**
pohlevnost; pohlevščina
- 378 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > STANOVITNOST:**
stanovitnost
- 379 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > DOBER > UBOGATI:**
krotkost; pokorščina; ponižnost; služnost; ubogljivost
- 380 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > GOVORITI > SLAB:**
bahavnost; prepirnost; samohvalnost; zabavljalnost
- 381 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > NEUMEN:**
abotnija; budalost; nespamet; norčija; norija; norost
- 382 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB:**
mekužnost; nedostim; nemoč; nezvestoba; ničemrnost; pomanjkanje; pomor 2.; preproščina; preprošnost

- 383 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > ČAS:**
bržina; kesnoba
- 384 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > ČUSTVO > JEZA:**
srditnost
- 385 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > DELATI:**
lenoba; tožljivost
- 386 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > DIVJI:**
zverjačnost
- 387 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > IMETI:**
lakomnija; lakomnost; neuteknost; skoparija
- 388 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > JESTI:**
lakotnija; požrešnost
- 389 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > MERA:**
nezmas; nezmasa
- 390 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > NAPUH:**
mogočnomislost; napuh; oblednost; ofrt; ohol
- 391 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > NASILJE:**
grobost
- 392 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > NERODEN:**
okornost
- 393 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > POKVARJEN:**
blodnost; izpridnost
- 394 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > PREBRISAN:**
furbarija; pregnanost
- 395 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > PREDRZNOST:**
frbežnost; prešernost; samopašnost
- 396 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > PRILIZOVATI SE:**
priliznost
- 397 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > SKLJUČEN:**
sključnost 2.

398 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > SOVRAŽEN:

fovšija; grdoglednost; hinavščina; hudoba 1.; hudobija; hudobnost; kljubljivost; kljubo; neprijaznost; nepriljudnost; nevidljivost; nevist; nid; sitnost; zloba 2.; zvid; zvidost

399 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > STRAH:

boječljivost

400 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > TRMA:

otrpnost; samoglavnost; svoje glavnost; trdoglavnost; trma

401 LASTNOSTI IN ZNAČAJ > ŽIVO BITJE > ŽIVAL:

živinstvo

403 LOV > ŽIVAL > DIVJI:

drvenje; lov; loviti; lovstvo; tičarstvo; ujeti; vabiti 1.

404 LOV > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:

ribičevati; ribištvo; vlak 2.

405 MAJHEN:

arati 2.; drobiti; drobiž; grutati; kopaja; meti; mleti; mrva 2.; mrvica 2.; odrob; paperek 2.; razdrobiti; skola; tiptik; tretji; troha 1.; zmrviti

406 MAZATI:

mazanje; mazati; pipati; smoliti; štrihati 1.; žavbati 1.

407 MEDSEBOJNI ODNOSI:

ananje; blišč; cijanje; dolžnost; družčina; edinnost; izgovor; izvolja; maštovanje; mir; množica 2.; moči 1.; morati 2.; ne imeti 2.; obet; obljuba; podpornja; priložnost; radovoljnost; reznost 2.; samovlastnost; sloveti; smeti; viseti 2.; zanašati 2.; zanesti 2.

408 MEDSEBOJNI ODNOSI > DOBER:

amvzetje; bratiti se; dobro ime; dramenje; edinovoljnost; edinovoljščina; edinstvo; enomislenost; enovoljščina; hvala; miriti; mirovati; pajdašiti se; prijateljstvo; priljudnost; privoščljivost; privoščnost; razmir; skladnost; slava; slova; sprava; v caker hoditi; zložnost

409 MEDSEBOJNI ODNOSI > DOBER > SOČUTJE, MILOST IN POPUŠČANJE:

božati; dopuščati; gnada; milost; milovati; odžaliti; pobožati; potuha; pregled; pregledati; prejenjati; prenesti; prijetnost; pripustiti; privoščiti; prizanašati; prizanesti; pustiti; smiliti se; spregled 2.; tašiti 1.; tašiti 2.; tolažiti; trošt; uslišati; usmiliti se; usmiljenje; zanašati 1.; zanesti 1.

410 MEDSEBOJNI ODNOSI > DOBER > SOGLAŠATI:

jakovati; potrditi; prikimati; privoliti; trditi 2.; voliti¹; zglihati se

411 MEDSEBOJNI ODNOSI > DOBER > SPOŠTOVATI:

pozir; važnost

412 MEDSEBOJNI ODNOSI > PROST:

frajost; prostnost; razprostiti; rešiti; slobodnost; svojbodnost; znebiti se

413 MEDSEBOJNI ODNOSI > PROTI:

dolipostavljati se; dolistaviti se; kljubovati; protipostaviti (se); upreti 2.; zoperpostaviti

414 MEDSEBOJNI ODNOSI > SLAB:

ardrija; hamba; izdajati 1.; izdati¹ 1.; kavs; komatija; kreg; ločitva; maštovati; nečast; nesnaga 2.; ponižati; posmehovati se; prepir; prepirenga; ravs; ravsati; razdir; razdirek; sramota; špot; špotati se; štritenga; tir; zdražba; zoprnost

415 MEDSEBOJNI ODNOSI > SLAB > NADLEŽEN:

nadlegati; nadlegovati; nadleževati; nagajati; presedati se 2.; zalesti; zalezati

416 MEDSEBOJNI ODNOSI > SLAB > NASILJE:

čezgnati; lasati; lopiti²; morati 1.; napenjati; posiliti; premagati; premoči; premožiti; primorati; tezati; ukrotiti; vdajati se 1.; vdavati se 1.

418 MEDSEBOJNI ODNOSI > SLAB > NASILJE > VOJSKA:

bojevati se; fehtati; meštrati; meštrati se; obleči²; planiti; puntati se; rvati se; vojskovati se

419 MEDSEBOJNI ODNOSI > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA:

botrina; edinorojstvo; otroščina; palta; svačina; svaknost; svaščina; znanje; žlahta 2.; žlahta 3.

420 MEDSEBOJNI ODNOSI > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA > MOŠKI:

očanstvo; očetstvo

421 MEDSEBOJNI ODNOSI > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA > ŽENSKA:

materstvo

422 MEDSEBOJNI ODNOSI > STAN:

podložnost; stan 1.

423 MEDSEBOJNI ODNOSI > TEKMOVATI:

enako premoči; mojstriti; nastorati; obvladovati; premojstriti; preseči; preteči; tekmati; vancati 2.

424 MEDSEBOJNI ODNOSI > UBOGATI:

bogati; ubogati

425 MEJA:

meja; seča

426 MERA:

četrť; četrtinka; firkelj; klaftra; kviškomernost; kviškomerstvo; naročnik² 3.; perišče; polčetrtinka; polčetrtnik; polna mas 1.; polna mas 2.; primerovanje; tucat; zamera 2.

427 MERA > BESEDA:

mas 1.; masa 1.; mera; merica; merstvo

428 MERA > ČAS:

hip; hipec; hipek; minuta; ura

429 MERA > PLOSKEV:

orolje

430 MERA > PROSTOR:

bokal 1.; firkelj; frakelj 1.; kibel 1.; maselj; mernik; polič; polovnik; rešta; star¹

431 MERA > VELIKOST IN TEŽA > TEŽA:

cent; funt; kvintelj; libra; librica; miljar¹; skremen; stremenek 2.; unča

432 MERA > VELIKOST IN TEŽA > VELIKOST:

milja; ped; seženj; tečaj 2.; vatel

433 METATI:

brkati 1.; brskati; grebati; lučati; metati; nametati; tlaskati; vreči 1.

434 MIR:

čakati; obstati 1.; obtičati; ostrmeti; potihniti; tičati; viseti 1.

435 MISLITI:

anca; areč; arečiti; botati; buzija 1.; buzija 2.; čislati 2.; dimljanje; dimljati; domisliti si; dozdevati se; dozdevek; eksempel; enakost; gliha; glihoba; gotovost; hibun; izgled; izmišljati; izvedeti; izvoljenje; kakršnost; manenga 1.; manenga 2.; meniti; merkati 1.; misel; miselnost; misliti; množenje; množitva; modrija; modrovanje; mušter; naključenje; namen; nameniti; napadanje; naprejvzeti si; naprejvzetje; natolcevat; nauk; ničemer; ništrc; obstava; obstavek; okolišče; orenga; pametovati; pobotati; podoba 2.; pomenek; pomeniti 1.; pominjati 2.; pomišljevat; porajtati; potiz; praviti se; prekladek; premislek; premišljevat; preštevati; preudariti; prigled; pripadnost; prisoditi; privolja; privoljenje; proba; racuniti; račun; računati; rajtati; razbor 2.; razloček; razločiti; razmer; razmišljati; razsvetliti; razumnost; rečenje 2.; red; resnica; sanjati se; sanje; skleniti 2.; sklepati² 2.; skrivnost; skumati; skušnja; soda; spodbodek; spominovati; spoznanje; spoznati; spravda; spregled 1.; sum; sumljivost; sumnja; šin; šteti; število; šuma; tuhtati; ubivanje te glave; uganiti; umeti²; umetovati 1.; umiti²; upanje 2.; uržoh; vedeti; venvzetek; venvzetje; verjeti; verovati; vest; videti se; viža 1.; volja 1.; vtekost; zamisliti se; zapopadek; zapopasti; zapreda 1.; zastopiti; zastopnost; zbrihati se 1.; zbrihati se 2.; zbrnožiti; zdeti se; zdevanje; zdevati se; zdin; zdrib; zmisliti; zravnost

436 MISLITI > DVOM:

cencljati; cvibel; cviblati; dimljevati; dvohomiti; dvomiti; dvomljivost; meškati 2.; obojetovati; obotavljati se 2.; pohibovati

437 MISLITI > SPOMIN:

obdržati; pomini; pomniti; prebrihtati se; spomin; spominjati se; spomniti (se); zbriht

438 MISLITI > SPOMIN > SLAB:

pozabiti; pozabljivost; zabiti; zapomniti

439 MLAD:

pomladovati se

440 MOLČATI:

molčanje; molčati; molkniti; mutati 1.; ven spustiti; zamolčati

441 MRTEV:

dušepust; gagniti; konecjemanje; krepati; krepniti; kreповati; mreti; mrtvačnost; pod košiti; poginiti; pomreti; rinjati s smrtjo; smrt¹; stegniti se; umirajočnost; umiranje; umirati; umirava; utoniti

442 NADLEŽEN:

dražba; nadlega

443 NARAVA:

natura; rast

444 NARAVA > KISEL:

siriti; vreti 2.

445 NARAVA > OGLAŠATI SE:

oglas

446 NARAVA > OGLAŠATI SE > GRMETI:

grmeti; grometi; grumeti

447 NARAVA > SVETITI:

burjava; hudournik; luftnina; mlaj; mrak; mrknjenje; obstretina; svit 2.; tema; temnota; troha 2.; vešča 2.; zahod; zajidka; zarja; zor

448 NARAVA > ŠKODA:

paleš; podir; potop; potres; povodenj; preplutje; smod 1.; smoj 1.

449 NARAVA > VODA:

flus; frtulja; krnica; mokrota; pena¹; val; vlaga

450 NARAVA > VREME:

bistriti se; bučati; deževati; dežiti; jasni se; mesti¹ 2.; nanebje; oblačiti se; pariti 2.; podnebje; pršeti 1.; pršeti 2.; rositi; snežiti; vedriti se; vedro biti; vreme; zamesti

451 NARAVA > VREME > PASTI:

dež; deževje; ivje; megla; oblak; ploha; rosa; slana; sneg; srež; toča; zamed

452 NARAVA > VREME > PLIN:

burja; cirok; fortuna¹; garbin; grbin; hlad 1.; jug; piš; potih; sevar; sončnik; tihota; veter; vihar

453 NARAVA > VREME > SUH:

suhota; suša

454 NARAVA > VREME > TEMPERATURA:

gorkoba; gorkota; hlad 2.; kopnenje; mraz; mrzlota 1.; odmeška; parica; parnost; parost; toplota; vročina; zaduha 2.; zaparica 2.

455 NARAVA > VREME > TOLČI > ŠKODA:

tresk

456 NASILJE:

drtija 2.; gonjenje 2.; posiljenje 1.; rujenje; silnost; sivnost; teženga

457 NASILJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:

krsniti 3.; kršniti 2.; posiljenje 2.

458 NASILJE > VOJSKA:

boj; črna vojska; meštranje; meštija; muštra; odpor; plan; preskok 2.; punt; štrit; vojska 2.

459 NOSITI:

basenga; breme; butara; cijaziti 2.; krošnja; nesti; nositi; nuditi; odnašati; okoliprinesti 1.; pokaža; ponesti; prenašati; prinesti; tovor; zadeti 3.; zadevati 3.; znesti 1.

460 NOSITI > OTROK:

hučkati se; pestovati

461 OBLAST:

gospodariti; gospodinjiti; gospodovati; governati; ključariti; kraljevati; kronati; mežnariti; oblastovati; ravnati 1.; vižati; vladati; vojariti

462 OBLAST > BESEDA:

gvalt; kraljevščina; mahtikost; namestništvo; oblast; poglavarstvo; samodrstvo; samooblastvo; volja 2.

463 OBLEKA IN OBUTEV:

krajšati 2.; oblačiti; obleči¹; obuti; obuvati; ogrinjati se; ogrniti

464 OBLEKA IN OBUTEV > VEZATI:

afklati; neškljati; peti² 1.; podvihati; prepasati; vihati 2.; zapenjati; zapeti

465 OBLIKA:

furm; kras¹; kugla; oblica 1.; okroglost; okroždelj; okrožnost; pant 1.; plosk; podobstvo; površnina; rogelj; štalt; štirivogel; videz

466 OBNAŠATI SE:

masati; nositi se; obnašanje; obnašati se; otročija; poboljšanje; poočtetiti; rajmati se; spodobiti se; zadržanje 1.; zadržati se

467 OBNAŠATI SE > DOBER:

masati se; poboljšati se

468 OBNAŠATI SE > POSNEMATI:

oponašati; pačiti se; posnemati; posneti

469 OBNAŠATI SE > SLAB:

hiniti se; kazati se žalosten; norovati 1.; obpametovati

470 OBNAŠATI SE > SLAB > NAPUH:

hrepnčiti se; hrustiti se 2.; košatiti se; napuhovati; ofrtovati; prevzeti 2.; prevzeti se; repnčiti; štemati 3.; zdejiti se

472 OBRED > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE > ČAROVNIŠTVO:

coprati; veščevati

473 OBRED > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE > MALIKOVANJE:

aldovati; kaldov; kaldovati; koline; malikovati; pitni ofer

474 OBRED > KRŠČANSTVO:

bilje; blagorovati; blagorreči; firma; firmati; firmovati; kanduht; križeva pot; križmanje; križmati; krst; krstiti; krstovanje; krstovati; maša; maševati; mašnikov žegnovanje; meša; obhajati 2.; obhajilo; obhod 2.; pogreb; pokopovati; pokora 2.; poslednje olje; posvečenje; posvečevanje; posvečevati; posvetiti¹; požegnati; procesija; rešnje telo; spoved; spovedovati; svetstvo²; šentjanževica; zakopavati; zakrament

475 OBSTAJATI:

napetje; posebnost; redkost 1.; samota; stan 2.; stava; življenje

476 OBSTAJATI > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

pijanost; teščljivost 2.; trezljivost; trezlost

477 ODPADEK:

brkarije; brkljarije; obrezek; ostrsek; pobirek; prah; prašiti¹; prašiti se; smet; smetiti; zbirak 2.

478 ODPADEK > KOVINA:

olter; plena 1.; rjavina; strgotina; tropina 2.; žindra

479 ODPADEK > LES:

fraška 1.; oblanica; žaganje

480 ODPADEK > LUPITI:

olup; olupek

481 ODPADEK > OGENJ:

pepel; prhavka 1.; prhuta; saje; žužek

482 ODPADEK > TEKOČINA > NEUŽITEN:

fraška 2.; gošča 2.; goščava; goščevje 2.; grampa; nanga; sodrga; usednina

483 ODPADEK > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

drozg¹; olovice; tropina 1.

484 OGENJ:

frčati; glavina 2.; glavnja; glovnja; goret; iskra; iskreti se; iskrica 1.; kresati 1.; kuriti; mrleti; ogel; ogenj; oglje; ogorek; otrinek; paliti; peči 1.; pepeliti; plamen; podžigati; poleno; sežgati; smodilo; smoditi; teleti; tleti; vahljati; vžgati; zažigati; zažigati se; žerjavica; žgati; živi ogel

485 OGENJ > KONEC:

gasiti; ogasiti; pogoreti; ugasniti

486 OGENJ > ZAČETEK:

povahljati; vnamljati se; vnemati se; vneti se; zagoreti; zakuriti

487 OGLAŠATI SE:

bas; bobneti; brbranje 2.; cingljati; cvrčati 2.; glas; glasiti se; grčati; hrebat; hrebetati; hrepetati 1.; hrepsti 1.; hrup; hrupeti 1.; hruščati; ječanje¹; jok; klenkati; klepetati 1.; klepetati 2.; klicati se; kričati; krik; kruliti 2.; kvekati; larma; pijano vreme; pisk; pokati; pozvanjati; prvina²; rjojenje; rjovost; rompljati; ropotati; sloviti²; sluti; smeh; soveti 2.; škrebtljati; škripati 1.; škripati 2.; škrniti¹; škrutati; štima; šum; šumeti; vek; vekati; vpiti; vpitje; vriskati; vršati; zarezati 1.; zarožljati; zavekati; zavijanje; zavpiti; zgvoniti; zlegati se; ženek; žvenkljati 1.; žvenkljati 2.; žvrgoleti 2.

488 OGLAŠATI SE > BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN:

brehati; grgrati; hrepetati 2.; hrepsti 2.; hripati; hripotati; hropotati; hropsti; kašljati; kihati; kihniti

489 OGLAŠATI SE > ČUSTVO > POSMEH:

muzati 2.; muziti se 2.; režati 2.

490 OGLAŠATI SE > ČUSTVO > VESELJE:

facati; grohotati 1.; krohotati (se); regetati 2.; smejati se; ukati

491 OGLAŠATI SE > ČUSTVO > ŽALOST:

cmendriti (se); cvičati; cviliti; dreti se 1.; ihtiti se 2.; ječati¹; jokati (se); kolcanje; peh; plakati se; stokati; zdihati; zdihniti; zdihovanje

492 OGLAŠATI SE > GOVORITI > POGOVARJATI SE:

pogovor

493 OGLAŠATI SE > GOVORITI:

beseda 2.; besedorečnost; čahniti; črhniti; deti²; doliudariti; dopovedati; drežnjati; fajtanje; godrnjanje; goripraviti; govor; govoriti; govorjenje; graja; hvaliti; imenovati; izporočati; izreči; izrekati; javljati se; jezik 2.; jezljati; klic; klicanje; klicati; kričanje; kvanta 3.; marnja; modrovati; moledovati; ne povedovati; novina 2.; obetati; obetovati; obljubiti; obljubovati; odgovarjati; odgovor; odgovoriti; odpoved; odpovedati se; odreči; ogovarjati; oklic; oštep 1.; oštepek 1.; pogovarjati 1.; pojerjati; pojerovati; poklicati; poprositi; poreči; pošta 1.; povedati; povest 2.; praviti; pregovarjati; prigodba 2.; prigravarjati; pripovedovati; prositi; prošnja; razglas; razklada; razkladati; razlagati; razlegati se; rečenje 1.; reči; skaza¹; skazati 1.; slavenje 2.; svet² 1.; svetovanje; svetovati; špel; tajba; tajiti; tehtati 2.; tirjati; zahvala; zahvaliti; zapreda 2.; zareči se; zarekati se 1.; zažmagati 1.; zgovarjati 1.; zgovornost; ziniti; zopergovoriti; zvižati

494 OGLAŠATI SE > GOVORITI > BESEDA:

beseda 1.; geslo; ime¹; pridejek; pridevek 1.; priimek; reč 2.; slovo¹; voščilo

495 OGLAŠATI SE > GOVORITI > BESEDA > DEL:

zloža

496 OGLAŠATI SE > GOVORITI > BESEDA > GREH, ZMOTA > KLETI:

fržmajht; katorna 2.; kleti; kletva; kletvina; klinjati; kolnenje; plentati; prekleti; preklinjati; pridušati se; šent¹; šentati; šentovati; zašentati

497 OGLAŠATI SE > GOVORITI > BESEDA > JEZIKOSLOVJE:

časna beseda; enakorečnost; imenska beseda; koreninska beseda; lastno ime; lastnorečnost; množena beseda; namestna beseda; naroberečnost; nazglihavnik; odražena beseda; polegbeseda; pridevek 2.; pristavna beseda 1.; pristavna beseda 2.; prvorodna beseda; skupzložena beseda 1.; skupzložena beseda 2.; spolska beseda; vežejoča beseda; zravenbeseda

498 OGLAŠATI SE > GOVORITI > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

bajati; panati 2.; rotiti; uroki; zagovarjati 2.

499 OGLAŠATI SE > GOVORITI > GREH, ZMOTA:

klafarija; klafati; laž; legati; zlegati

500 OGLAŠATI SE > GOVORITI > IZMIŠLJEN:

marnjati; soveti 1.; zaviti

501 OGLAŠATI SE > GOVORITI > JAVEN:

glasiti; oznaniti; razglasiti; razodeti; razodevati; veleti 1.

502 OGLAŠATI SE > GOVORITI > JEZA:

grenčati; nergati; revkati; zarezati 2.

503 OGLAŠATI SE > GOVORITI > KAZEN:

čereslati; favšati 2.; fržmagati 1.; fržmagovati 1.; grajati; hrustiti se 1.; karati; opominjati; pominjati 1.; posvariti; premsati; spremsati; sramotiti; svariti 1.; svariti 2.; tatlati; zasramotiti; zmerjati; žaliti 1.

504 OGLAŠATI SE > GOVORITI > KRŠČANSTVO:

molitev; moliti; molitva; molitvica; odveza; pridiga; pridigovati; spovedati (se); spovedovati se; večernice; žebrati

505 OGLAŠATI SE > GOVORITI > MEDSEBOJNI ODNOSI:

tikati²; vikati

506 OGLAŠATI SE > GOVORITI > NERAZLOČEN:

memljati 1.; memrati; mrmrati; mutati 2.; šepetati; šumljati

507 OGLAŠATI SE > GOVORITI > NEUMEN:

beleštrati; blebetati; blesniti; blesti; frfuriiti; klobeštrati; kvasiti²; žvekati 2.

508 OGLAŠATI SE > GOVORITI > OČITATI:

cijati; očitati; oponesti; oponositi; vtikati v oči

509 OGLAŠATI SE > GOVORITI > OTROK:

atanje; atati

510 OGLAŠATI SE > GOVORITI > POGOVARJATI SE:

besediti se; brbranje 1.; brbrati; čenčati; činkati 2.; fajtati; fatkanje 2.; fatkati 2.; fefljanje; fefljati; fržmagati 2.; fržmagovati 2.; jezičiti; kramelj; kramljati; kregati; kvantati; opravljati 2.; pogovarjanje; pogovarjati 2.; pomeniti 2.; pomenitva; posvetovati se; raznašanje; raznašati; zgovarjati 2.; žlobedranje; žlobedrati

511 OGLAŠATI SE > GOVORITI > POGOVARJATI SE > SLAB:

ardrati; degati se; prepirati se; zabavljati

- 512 OGLAŠATI SE > GOVORITI > POZDRAV:**
pozdraviti; pozdravljati
- 513 OGLAŠATI SE > GOVORITI > POZDRAV > ALKOHOLNA PIJAČA:**
pomaziniti
- 514 OGLAŠATI SE > GOVORITI > PRAVO:**
ariti; besedovati; krivo priseči; obtožiti; odgovoriti se; odpornja; priča 1.; pričati; pričevati; priseči; prisegati; protipovest; tožba; toževati; tožiti; zagovarjati 1.; zarekati se 2.; zarotiti
- 515 OGLAŠATI SE > GOVORITI > PREVAJATI:**
mušti; tolmačiti
- 516 OGLAŠATI SE > GOVORITI > PRIHODNOST:**
napovedati; napovedovati; naprejjemati; prerokovati
- 517 OGLAŠATI SE > GOVORITI > PRILIZOVATI SE:**
maličiti se; prilizovati; rožmariniti se; smrkati 2.; smukati 2.
- 518 OGLAŠATI SE > GOVORITI > PRITOŽEVATI SE:**
godrnjati; jamrati; klagovati; tožiti se
- 519 OGLAŠATI SE > GOVORITI > SLAB:**
bahati se; jezičevati; ustiti se 1.
- 520 OGLAŠATI SE > GOVORITI > STRAH:**
groziti se; ostrašiti; pretez; pretež; pretiti; protiti; strašiti; ustiti se 2.; žugati
- 521 OGLAŠATI SE > GOVORITI > ŠČUVATI:**
halovati; šuntati
- 522 OGLAŠATI SE > GOVORITI > UKAZATI:**
naprejpostaviti; naročati; naročiti; poročati; poročiti 1.; prepovedati; prepovedovati; priporočati; priporočiti; ukazati; ukazovati; veleti 2.; velevati; zapovedati; zapovedovati; zaukazati
- 523 OGLAŠATI SE > GOVORITI > UKAZATI > ODHAJATI:**
sloviti¹; slovo dati
- 524 OGLAŠATI SE > GOVORITI > VPRAŠATI:**
barati; gruntati 3.; izpraševati; poprašati; poprašek; prašati; zbarati
- 525 OGLAŠATI SE > JESTI:**
cmakati; dleskati; grgljati; hrustati; kruliti 1.; pšeno 2.
- 526 OGLAŠATI SE > NARAVA > VODA:**
pljuskati; plunkati; žorgati; žorgljati

527 OGLAŠATI SE > NARAVA > VREME:

grmenje; grom

528 OGLAŠATI SE > POČIVATI:

hrčati; hrkati; smrčati

529 OGLAŠATI SE > UMETNOST > GLASBA:

bobnati; brenkati; godenje; gosti²; izgosti; koledovanje; lajnati; orglati; petje; piskati; společno godenje; štimati; trobiti; zvižgati; žvižgati; žvrgoleti 1.

530 OGLAŠATI SE > UMETNOST > GLASBA > PETI:

izpevati; koledovati; odpevati; peti¹ 1.; popevati; prepevati; pripevati

531 OGLAŠATI SE > ŽIVAL:

bavkati; bleketati; brenčati; cvrčati 1.; činkati 1.; čivkati; gigati; grohotati 2.; hrigrati; hrigretati; hromiti; hrupeti 2.; jaskati; javkati; kavkati; kleštati 2.; klokat; klokotati; knakati; kokodaskati; krehtati; krokati; krožiti; kukanjati; kvakati; lajati; mavkati; meketati¹; mukati; olajati; ragljati 1.; ragljati 2.; ragotati 1.; ragotati 2.; regetati 1.; renčati; režgetati; rigati 1.; rjoveti; sišhetovati; tuliti; vreščati; zaskovinčati; zavijati²

532 OKRASJE:

baroka; cir; ketinica; kita 2.; klekanice; kliganice; koralda; krancelj 1.; kronica; lepotica; nagrlina; naročnik² 2.; naroknica; naušesnik; ofrnažnost; ogolica; okraža; polzom; pomada; pomaža; prstan; prstanček; puntok; rinka; rogovilice 2.; rožna voda; snaga; snažnost; splednik; šmrak; ušesnik; zlatina; žmigla

533 OKRASJE > PLIN:

cebet; cveba; mira; pižem

534 OROŽJE:

basati; fasanje; fasati; streljaj; streljati; švirkati 1.

535 OSEBNA HIGIENA:

briti; kopati¹; umiti¹; umivati

536 OSEBNA HIGIENA > IZLOČATI:

usekniti; usekovati

537 OSTAJATI:

ostajati; ostanki; prestajati

538 OSTER:

brusiti; ostiti; ostriti; špičiti

539 OVIRA:

napotje; skrnoba; zadržanje 2.; zaprega

540 PISATI:

belišiti; črkati 1.; črkati 2.; črtati 2.; kraže delati; naznačati; pisati; risati; smugati; spahniti 2.; spisati; spisovati; vtiskati; zamerkovati 2.; znamenovati

541 PISATI > IMETI:

buklovarna

542 PISATI > KNJIGA:

stis; vtis; vtisek

543 PLIN:

dišati 1.; pahteti; puhteti; smraditi; smrdeti; zasmodati se

544 PLIN > OGENJ:

dimiti se; kaditi

545 PLIN > SLAB:

smrdečina

546 POČIVATI:

dremati; dremota; dremotec; gmah; ležanje; mežati; počinek; počitek; počiti¹; počivanje; počivati; pokoj¹; prestanek; seja; sen; spanje; spati; trud 1.; trudnost 1.; zaspati; zdehavec

547 POČIVATI > KONEC:

buditi; dramiti se; prebuditi

548 POČIVATI > SLAB:

hleniti se; leniti; polegati; polegovati; posedati; postavati; postopati

549 POMANJKANJE:

doiti 2.; manjkati; nuja; pomanjkovati; potreba; potrebnost; potrebščina; primanjkovati; reva; revnost; revščina; sila 2.; siromačija; siročina; suha; uboštvo

550 POSTAVLJATI > SKUPAJ:

bernjati; edinačenje 1.; ediniti; edinovati; kupičati 1.; skladati; sklepati¹; skleповati¹; snovati; stakniti; štukati; variti 2.; zlagati; zložiti

551 POSTAVLJATI > ZRAVEN:

kliniti; limati; prilepiti; primrzniti

552 POŠKODBA:

odreti; prašniti

553 POTOVATI > CESTA:

avce; brv; cesta; gasa; gaz; kolovoz; most; obhodišče; opeš; pešpot; plaz 2.; pot³; pripotje; saninec; steza; ulice; velika cesta

554 POTOVATI > GREH, ZMOTA:

zahajati 3.; zaiti 2.; zgrešiti

555 PRAVO:

biričevati; biričiti; dobro stati; dolžiti; kšaftovati; kvitirati; obdolžiti; obsoditi; pogoditi; porokovati; pravdati se; soditi; zajarati

556 PRAVO > BESEDA:

arenda; besedništvo; dedovati; edinačenje 2.; erbanje; erbat; frek; imenovanje; krivica; odlog; pogodba 2.; poročanstvo; porokovanje; pravda; pravica; prekletje; prekletstvo; preklicanje; prepoved; previža; previženga; prisega; pristavek; rihta 2.; sodba; sosebnost; šacenga; užitek; vraštvo; zakon; žihrenga

557 PRAVO > HUDODELSTVO:

dolg¹ 2.

558 PRAVO > HUDODELSTVO > JEMATI:

lopastvo

559 PRAVO > HUDODELSTVO > PREVARATI:

forkelj; goljufija

560 PRAVO > KAZEN:

arestovati; band; ječanje²; ječati²; ječenje; kamenovati; kaštigati; pana; pena²; pestiti; peza 1.; pokora 1.; pokoriti se; posa; posati; poštrafati; premsa; pretep; spokoriti se; svar; štrafati; štrafenga; trpljenje 2.; vkleniti 2.; za zlo gori vzeti 2.

561 PREMIKATI SE:

cefrati; dejati se kam; dolistopati 1.; drčati; drkati 1.; drkniti; drsati se; drsniti; folgati; frfljanje; ganenga; ganjenje; genutje; gibati se; gomazeti 1.; gomazeti 2.; gorivstajanje; gorivstati (se); gugati; gugljati; hoditi; iti; klon; koracati; kozlec¹ 1.; kvinta; laziti 1.; laziti 2.; lesti; lovžati; mrgoleti; nasledovati; obhajati 1.; odmakniti se; ogibati; ogibati se; ogniti; ogreda; pad; padati; padec; pahati; pasati; plaziti se; pohajkovati; polesti; polzeti; pomahati 2.; poteči 1.; presedati se 1.; prestavek; prikloniti se; rokovodnost; seliti se; slediti; srečati; stopati; stopiti; suk; štapati; tek¹ 2.; tiranje; trepet; tres; udreti; vklep 1.; vlak 1.; vstajati; vstati; vzpenjati; vzpeti se; zaganjati se; zaletavati; zibanje; zlezati

562 PREMIKATI SE > HITETI:

bržiti; buhtiti; dirjati; dohiteti; drkati 2.; frkati; fuckati; hiteti; hlačati; nagliti se; prehiteti; skakati; skakljati; skočiti; šiniti; švigati 1.; teči 1.; tekati

563 PREMIKATI SE > HITETI > BEŽATI:

bezljati; bežati; fugniti; pobegniti; pobežati; ubegniti; ubežati; uhajati; uhiteti; uteči

564 PREMIKATI SE > HITETI > BEŽATI > PRITI:

pribežati; utočiti se

565 PREMIKATI SE > HODITI:

beg; drkanje; frkanje; gazenje; hod 1.; hod 3.; hoja¹; korac; koracaj; obhajanje; obhod 1.; pobeg; prestop; skok 1.; tek¹ 1.; utek¹

566 PREMIKATI SE > ODHAJATI:

izmuzniti 2.; odhajati; odhod; oditi 1.; odločiti se; opustiti; podati se; pojti; popustiti; popuščati; posloviti se; puščati 2.; slavenje 1.; v dref hoditi; vzeti slovo; zapustiti 2.

567 PREMIKATI SE > PLIN:

letati; leteti

568 PREMIKATI SE > POTOVATI:

cestovati; direk; furenga; hod 2.; ježa; pospraviti 2.; potovanje; potovati; preseljevanje; prevoz; rajža; rajžati; selitva; spremljati; tečaj 1.; vandrati; vleči na daljo; vožnja

569 PREMIKATI SE > POTOVATI > DEL:

klanec; krebros; ovinek; razpotje; razprostina 1.; skozi hoja; zavinek

570 PREMIKATI SE > POTOVATI > JEZDITI:

jahati; jezdariti; jezdit; podirjati; pojezdit

571 PREMIKATI SE > POTOVATI > POMANJKANJE:

beracija; ciganiti 1.; lajdrati se; obhoditi; potepati se; štercati; štrlincati; tarbina; tarbižiti se; tepižiti se

572 PREMIKATI SE > POTOVATI > POŠILJATI:

poslati; pošiljati

573 PREMIKATI SE > POTOVATI > PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO:

cizati; peljati 1.; popeljati; voziti; zavirati

574 PREMIKATI SE > POTOVATI > PREVOZNO SREDSTVO > VODA:

jadriti; trniti

575 PREMIKATI SE > POTOVATI > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:

urfar

576 PREMIKATI SE > PRITI:

bližati se; cavfati; obiskanje; prejetje; prihajati 1.; prihod; prikaditi; prilesti; pripeti; priplihntni se; priskočiti; pristop; pristopiti; priti; ropiti; smukniti; vdreti; vrniti 1.; zasesti; zbirati¹

577 PREMIKATI SE > TEKOČINA:

cediti 2.; izvirati; kaniti; kapati; kidati 1.; kipeti; peniti se; poteči 2.; potekati se 2.; skapati 1.; skipeti; steči; teči 2.; vreti 1.

578 PREMIKATI SE > TEKOČINA > VODA:

brestiti; brodititi 1.; brodititi 2.; brostiti; odtek; odtekanje; plavati; pluti; prebrestiti; veslati

579 PREMIKATI SE > VESELJE:

prehoditi; prehoja; sprehanje; sprehanje (se); sprehod

580 PREMIKATI SE > ZAZNAVATI > TIPATI:

štorati; štorljati; tapati; tavati

581 PREMIKATI:

cefedratiti; cukati 1.; ganiti; gnati; grbačiti; izsneti; izvleči; mahati 1.; majati; mešati; napeti 1.; natrestiti; obračati; obrniti; obvrniti; odmikati; odmikovati; odpeljati; odriniti; ogrebatiti; peti² 2.; pomakniti; pomikati 1.; porivati 1.; potegniti; potegovati; potresati; povleči 1.; preložiti; preobrniti; prepreči 1.; presajati; pripeljati; razpeti; razsipati; razsoditi; rukati; rukniti; sipati; spahniti 1.; stegati; stezovati; sukati; šibiti; švigati 2.; švirkatiti 2.; takati; takovati; točiti²; trestiti; trositi; umakniti; umesti; valiti; valjati; vezniti; viniti; vintati; viti; vlačiti 1.; vleči; vrteti; vzdigniti; vzdigovati; zagrinjati; zbloditi 1.; zganiti 1.; zgubiti; zibati

582 PREMIKATI > ČAS:

muditi; odlašati; odložiti; zamuditi 1.

583 PREMIKATI > ČUSTVO:

cukati 2.; motiti; napast 2.; noreti 2.; norovati 2.; pohujšati; skusiti; skušati; skušnjava

584 PREMIKATI > KOŽA:

čohljati; drpavsati se; praskati; ripsati; škrbati

585 PREMIKATI > ODPRETI:

odkleniti; odklepati; odpenjati; odpirati; odpreti; ofnati; regniti 1.

586 PREMIKATI > TEKOČINA:

cediti 1.; dotakati; kropiti; liti; livati; močiti; natakati; okapati; pariti 1.; peniti; plati; škrofiti; škropiti; točiti¹; zalivati

587 PREMIKATI > TEKOČINA > VODA:

plaviti

588 PREMIKATI > ZAPRETI:

kleniti; klepati; vkleniti 1.; zakleniti; zaklepati; zaluščiti; zapreti; zariniti; zatisniti 1.

589 PREMIKATI > ŽIVO BITJE:

drviti; goniti; gonjenje 1.; izganjati; izgnati; iztirati; naganjati; nastrangnati; nazajgnati; notergnati; obgnati; obvladati; odgnati; ognati; okolignati; optujiti; panati 1.; peljati 2.; podgnati; poditi; podvizati; poganjati; pognati; pojati; prečgnati; preganjati; pregnati; prekgnati; pricvenkati; priganjati; prignati; protignati; razganjati; razgnati; riniti; riti 1.; rivati; segnati; skozignati; skupajgnati; skupgnati; spregnati; spustiti; tirati; turati; uganjati; venkaj gnati; vmesgnati; voditi; vračati; zagnati; zdegati gori; zganiti 2.; zopergnati

590 PREMİKATI > ŽIVO BITJE > DEL:

cebati; cepetati; drgetati; drgotati; frljati; iztegati; iztegniti; iztegovati; kimati; klanjati se; kloniti; migati; migniti; nagniti; nakloniti; odmajati; poklekniti; prekrizati; priklanjati; pripogniti; ritati; seči; segati; sključiti se; treniti; trepati²; trepetati; tresti se; zvirati se

591 PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO:

cakerelj; hibla; kočija; kola; koles; koleselj; kripa; pošta 2.; sani; taliga 1.; taliga 2.; voz; voziček

592 PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO > DEL:

gredanica; gridelj; kolo; obloga; oja²; ojnice; ojniki; osa²; pega²; pezda; sora; zavora; zavornica

593 PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO > KMET:

šajtrga; tačka; taklja

594 PREVOZNO SREDSTVO > VODA:

barčica; barka; bortun; brod 3.; čoln; galeja; gondola; harma; ladja; matač; mostovina; vor; vršelo 1.

595 PREVOZNO SREDSTVO > VODA > DEL:

adra 1.; ambora; barva; garčin; jadro; jambora; krma²; lantina; maček 2.; rtič 2.; štorija; veslo; vršelo 2.

596 PRITI > LJUBEZEN:

vasovanje

597 RABITI:

nuc; nucati; potrebovati; špoganje; špogati

598 RASTLINA:

divjina 1.; plevel

599 RASTLINA > ČAS:

cvesti; izzoreti; precvesti; zoreti

600 RASTLINA > DEL:

abranka; brst; brstje; cved; cvetje; kal; kalbrin 2.; korček; koren; korenika; korenina; krap; lika; list 1.; listek 1.; listje; lup; lupek; lupina; luščina; mačica¹ 2.; mešiček; mešičje; mezga; mladika; obnožina; obnožnina; obrezina; odrasek; ol 2.; ostarelek; panj 1.; perje 2.; picke; plošča 2.; poliska; popek 2.; punčica 3.; šiba; šteblo; štor 1.; trn; trnek 2.; trta 1.; vitra; vršiček; žonft

601 RASTLINA > DEL > SAD:

nadliščka; seme; skorž; želod; žir; žirovje

602 RASTLINA > DEL > SAD > DEL:

ocimek; paperek 1.; pecelj; peška; recelj

603 RASTLINA > DREVO:

drevce; drevjiče; drevo 1.; maja

604 RASTLINA > DREVO > DEL:

cep; cepiti 1.; čok; črč; deblo; drezen² 1.; duplja 2.; gal; grebenica 2.; grebeničiti; klenavec; ličje; ocep; reznik; skorja; smrečje; strom; stržen 1.; šestovilo; štibla; štiblica; štor 2.; tiph; veja

605 RASTLINA > DREVO > VRSTA:

adraš; beka; bezeg; bor 1.; bor 2.; borovec 1.; borovec 2.; brest; breza; buka; ceder; cer; cipres; dob; dub; farž; figovje; flantoga; gaber 1.; habat; hebat; hebet; hoja²; hojka; hrast; hrastič; jablana; jaged; javor; jeder; jedla; jela; jelka; jelo; jeloš; jelovka; jelša; jesen¹; kačjak 1.; kristavec; lipa; macesen; maklen 2.; mariška; nagnoj; nagnojevina; oljika; olša; palmino drevo; pavos; pažulek; smrdljivec 2.; smreka; škorš; tis; topol; topolka; trnavka; vrba

606 RASTLINA > DREVO > VRSTA > SAD:

breskva; breskvica; brutabana; cibora; cunjek; češnja; češplja; črnica; dolunčica; epatka; figa; garcarola; helčica; hrustavka; hruška; jelicigar; korobela; kosmač; kostanj; kravojnica; kutina; lesnika; limona; lošperna; lozarna; mačarija; margarana; mesnik; muškotelica; oreh; packana; sliva; štrboncelj; tepka; višnja; zupanka

607 RASTLINA > GOBA:

goba 1.

608 RASTLINA > GOBA > VRSTA:

blagva; češnjeva goba; češnjevica; gliva 1.; goba jur; kajžerlj; kukmak; kukmanka 2.; mavroh; mušnica¹; olih; pečenica; sirnica; sirovka; srnica¹

609 RASTLINA > GRM:

dračje; grm; grmadišče; grmovje; trnje

610 RASTLINA > GRM > VRSTA:

belestika; brajda; češmin; češminje; dren¹; farška kapica; fušpan; gartroža; glog; glogje; glogovje; gložje; hrastovec; lepje; leska¹; lešča; lorbar; mačoha; maklen 1.; mastiks; medvednik; ohmetje; oparnica; patrska; rakita; resje¹; robida; rožmarin; srobrat; sumah 1.; špinclj; trobelika; trta 2.; vinika

611 RASTLINA > GRM > VRSTA > SAD:

agres; borovnica; kalina; kalinje

612 RASTLINA > JESTI:

sočiva; sočivje; vrtnina

613 RASTLINA > JESTI > SAD:

amariška; angurka; arlijica; arliška; badem; bobek; brinje 1.; bunjon; cepljenica; citrona; češulja 1.; dren²; drenulja; dristljivka; figica; frunča; grmulja; grozd; grozdiče 1.; grozdiče 2.; grozdje; jabolko; jagoda; jedrce; jedro; klas; koldem; lešnik; mahovnica; malina; malinec; mandelj; marelica; margaranovo jabolko; marvalana; mirabelica; murba; murka; našplja; novina 1.; olešnik; oljbar; orešček; orešnik; pridelek; prвина¹; prvotina; puhla repa; rožič; sad; sadje; sadjevina; selzadke; slivica; stročje; strok; trnulja; verdača; zobrinica; zrnce; zrnje

614 RASTLINA > MAJHEN:

flanca; mladica 1.; zasajanica

615 RASTLINA > ZELIKA:

grmiček; roža; rožica; trava; zel; zelenina; zelenje; zelišč

616 RASTLINA > ZELIKA > DEL:

ajdovica; bil; bilka; bobovnica; cima; gomela; gomelice; lakno; mekina; okrož; osip 1.; osje; ošupnik; otrobi; ozobki; pleva; premek; prosenica¹; resa; resje²; slama; snet 1.; snetivje

617 RASTLINA > ZELIKA > VRSTA:

aborad; aborat; abrača; abrata; abratič; agartnik; ajda; akamek; aloe; alušperg; amarak; amaranta; andelj; andibija; angelika; angelišče; apih; ardečovka; astoklep; bajnrutica; bar; bažilika; beli luk; beluš; bic; bičevje; bika; blegijač; blitva; bobovnik 1.; bobovnik 2.; bobulica; bolelost; bombaža; boraža; bozurak; brisavek; brkončica; broč; bršlin; cepetec; cepnesina; cikorija; cinta; čebul; česen; česnovje; češuljka; čmerika 1.; čmerika 2.; čmerunka; črnaben; črni luk; črnob; črnobje; črvivec; detelja; dežen; dliskva; dobra misel; dizen¹; drobnjak; drogont 1.; duhan; dušica materina; ebrašica; encijan; esmilka; fajdirič; fajdirek; falon; farbovnik; faronika; fidulika; fijola; fijolica; fraprc; frešil; frpolan; fršaj; gabež; galgan; glušec 2.; glušprg; golica; grahor; grašica; grint; grizna trava; gumbala; gušec; hadrijan; hanžoft; hivojka; hmelj; homulice; hrčeg; hren 1.; hren 2.; iskrica 2.; iva; izop; jahcin; janež; jarica; ječmen; jesenjak; jetrinjak; jezarica; jeziček 2.; jezičnik¹ 2.; kačjak 2.; kadulja; kaloprc; kapus; karfijola; karun; kimelj; kirzet; kislica; kobulica; kokalj; kokorik; kokotica; kolmež; koloraba; kompolje; konoplje; kopitnik; koprc; kopriva; korenje; kosmalček; kosmaljek; kostreva; kostrevec; kostrevica; kotlica; kožica 2.; kraljevi kops; krapunzelj; krebujica; kremuc; krožič; ksaberta; kurja čevca; kurjica¹ 1.; kurjica²; kurji dor; kvabe; lan; lapuh; lebeda; lecijan 1.; lecijan 2.; likorica; lilija; limbar; lisičnik; lisjak 3.; ljuljka; loč; lopatika; luk; luštrk; mah; majaron; majeron; majkalan; mak; marciza; margalina; materina dušica; mečičje; medenika; melisa; meta; metlika; metlikovina; motovilec; mrtvica 2.; mrtvica 3.; musterd; mušec; mušnik; nadlišček; nagelj; naprstek; natresk; neževje; ništamisel; nokata; oblajst; obrončina; ogrščica; ohrovt; olant; orlica; oslad; oslak; ostrogli; oves; padijan; pasji luk; pašpertant; pehtram; pelin; peretšilj; pesa; petelinček 2.; peteršilj; petolišnik; pirjevec; pirjevica; plavica; plavisa; pljučnik; plušec; podlesek 2.; polaj; por; poreslica; potočnica; potonika; povica; prapat; pripotec; proso; pšenica; redkev; redkva; regrat; repa; repiček; repje; repulja; reseda; resenica; resnata pšenica; režimbaba; rigeljc; rman; rojica; rokitje; roman; rožlin¹; runje; rutica; rž 2.; samejaja; sesamojda; sirek; sladka koreninica; slak; slis; smetlika; smiljka; solata 1.; sporiš; srpica¹; svinjska repa; svinjski grud; ščavje; ščer; ščetice; ščetičevje; ščir; šetrajja; šetrajika; šingrc; šinje; šles; šmarnica 1.; šmarni križ¹; šmarni slak; špiknarda; špinača; šporgelj; talovje; tavžentroža; telohje; tičje proso; tisečulja; tolsti koren; trbižje; trpotec; trst¹; truskavec; tulpa; ušivec¹; ušnik; viruh 2.; volovski jezik; vratič; vrednik; zajčja detelja; zalša; zasulje; zelena; zelen klobuk; zelje¹; zlatenica²;

zlatica; zlatič; zlatovist; zlez; zmršen klobuk; zobnik; zobnjak; žabja poreslica; žafran; žajbelj; žajfno zelišče; žegnana kopriva; žegnani koren; žito

618 RASTLINA > ZELIKA > VRSTA > SAD:

bob; buča 1.; cizara; čičrka; dinja; grah; kihra; kumara; leča; plotnica; tikva; ženof

619 RAZPOKA ALI LUKNJA:

deliti; dvojiti; krehniti; ločiti; luknja; predelati¹; razcep; razčesniti; razdel; razdeliti; razdevati; razdreti; razganiti; razgrniti; razplat; razpok; režanje 1.; režati 1.; špranja; zareza; zevati

620 REZATI:

beckati; cepiti 2.; dolbati; dolbljati; dolbsti; drakslati; izsekovati; klati 2.; kleštati 1.; koljenje; krajšati 1.; kratiti 1.; kršiti; krušiti; oblati; obreza; odirati; odtrgati; okrajšati; ostriči; ostrina 1.; ostrom; parati; piliti; presekati; razklati; razuditi; rezati; režnjati; sekati; sekljati; spodrezati; spreklati; strgati¹; striči; škrniti²; trgati 1.; trinati; žagati

621 REZATI > LOMITI:

česniti 1.; lomastiti; lomiti; okrušiti; polomiti; pretrgati; skručiti; ulomiti; umeti¹

623 SILA:

marter; martra; moč¹; sila 1.; tekmenljivost; zamožnost

624 SKUPINA:

arpa; edinovanje; kepa; kup²; kupec²; rida; velikost 2.; vrsta; zmet

625 SKUPINA > LES:

grmada 2.; skladovnica

626 SKUPINA > ZEMLJA:

gruča; krtina; ogreb

627 SLAB:

dolitreti; favšati 1.; fentati 1.; fentati 2.; fentovati; gniti; grditi; izdivjati; izpriditi se; kaliti¹; kaniti se; kaziti; krhkost; neljubnost 1.; nepokoj; nepokojščina; nepremislek; noreti 1.; omajati; opresti 2.; oprhniti; oprkniti; oveniti; pačiti; plesnovati; počiti² 1.; podirati; podreti; poguba; pojedati; pojedovati; pokaziti; pokončati; porednost; porušiti; praznost; praznota; preguliti; prhniti 2.; razjedati; razsuti 1.; razvaliti; redkost 2.; regniti 2.; ripečnost; ripiti; rjaveti; segniti; skaliti; skaziti; spačiti; škodovati; ujedati; vehniti; veniti; vražiti 1.; zadušnost; zapasti; zatreti; zavdati; zdivjati; zgreniti; zlego; zlo; zmešnjava; zoprstvo; zoprščina; zveniti; žareti

628 SLAB > IMETI:

izgubiti; pivkati; potratiti; potratovati; potreknjati; potrošiti; razpivati; razpivkati; skopovati¹; spivkati; utratiti; ven dati; zadegati; zadejati 2.; zafajdrati; zaigrati; založiti 1.; zapraviti; zapravljati; zastentati; zatentati; zatratiti

629 SLAB > OBLEKA IN OBUTEV:

cofedrati; dreti se 2.; obnositi; pokvečiti; ponositi; popetati; strgati

630 SLAB > OSTER:

krhati; skrhati

631 SLAB > TEŽAVA:

nadloga; nadložnost; napast 1.; nelušt 1.; nesreča; nevarnost; težava; težavnost; zadržba 1.; zadržek 1.

632 SLED > PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO > VOZ:

laze

633 SLED > PREVOZNO SREDSTVO > VODA > LADJA:

slap 1.

634 SLED > ŽIVO BITJE:

sled; sledina; stopinja

635 SNOV:

element; erusol; komozis; lubje; materija; mazilo; sitovje 1.; sklen; zmes¹ 1.; žmukelj; žveplo

636 SNOV > BARVA:

češulja 2.; črnilo 1.; črnilo 2.; firnaž; furmač; galič; galup; grana; kalup; kaluzina; karmež; mavec 2.; menika; tinta

637 SNOV > KAMEN:

alabaster; čer; forfir; glaževina²; granat; granatelj; grjes; hrga; kamen; kat; kremen; marbelj; mejnik; mrglina; ognjenik; pesek¹; prga; puhki kamen; samnija; skala; skrilo; sotan; stremen; stremenek 1.; šibra 2.; škrl; šlibra 2.; žolta

638 SNOV > KAMEN > MAJHEN:

žviš

639 SNOV > KOVINA:

antimon; baker; bron; cin; grodelj; jeklo; kalamit; kovalt; lošč; magnet; med²; medlan; mednik; medo; pirenč; rudelj; srebro; svinec; šteklo 1.; varenica; vežmed; zlato; železo

640 SNOV > KOVINA > DEL:

rja; zelnjak

641 SNOV > LES:

bezgovina 1.; brezovina; eban; hrastina; hraščina; klada; les 1.; prežilika; trhlenina

642 SNOV > LES > DEL:

črvojedina; črvovedina; črvovina; grča

643 SNOV > LES > DEL > MAJHEN:

iver 2.; iverje; pezdir

644 SNOV > LES > OGENJ:

beganica; cepin; drva; sočje; trnovina 2.; trska

645 SNOV > OBRED > KRŠČANSTVO:

kadilo; križma 1.; viruh 1.

646 SNOV > PISATI:

karmen; papir; ploščica

647 SNOV > PLIN:

bed; dim; dušek; luft; smod 2.; smoj 2.; vozduh; zapar; zaparica 1.; zrak

648 SNOV > POČIVATI > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:

nastilja

649 SNOV > RUDA:

cinober; glejek; hobrež; hul; kleg; klegje; krivnik; oglen; pilpoh; ruda

650 SNOV > SREDSTVO > ČISTITI > OSEBNA HIGIENA:

kreпка; lug; šmigla; umivalo; žajfa

651 SNOV > SREDSTVO > DRŽATI:

lim; pop¹

652 SNOV > SREDSTVO > MAZATI:

kolomast; kolomaz; pegla; začimba

653 SNOV > SREDSTVO > MAZATI > OSEBNA HIGIENA:

žavba

654 SNOV > SREDSTVO > OGENJ:

cunder

655 SNOV > SREDSTVO > TEKSTIL IN USNJE:

čereslo; golun; lidek; mezdra 2.; mezra 3.; stroj

656 SNOV > SREDSTVO > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO:

arcnija; kavra; krištira; kukmanka 1.; lekarija; lemnovica; lizlina; purgacija; terjak; zdravnija; zoperstrup

657 SNOV > STEKLO:

glaž 1.; sklin; staklo

658 SNOV > ŠKODA:

čmer; gift; mišica; strup; zernek

659 SNOV > TEKOČINA > NEUŽITEN:

brusnina; fluma; gnojnica; kalnica; ogrilica; pomije

660 SNOV > TEKOČINA > PIJAČA:

cirop; citronada; fanač; izopin; jesih; julep; kaj za žejo; murja; olje; pinjeno mleko; posreb; požirek 1.; repnica¹; siratka; slanamura; sokrovica 1.; srbat; srbatje; srk; vrisk; žonta

661 SNOV > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

brežanka; brinovec; brsa; cviček; dobrodošlica; došlica; draga 2.; drenuljec; fermažija; kamba; medica; melija; meštra; mošt; muškat; napitek; ol 1.; olantin; patoka; pelinovec; podčepina; povečerek; skavec; slivovec; vino; zapaja; zavrelica; zdravica; zeliščinovec; žganje

662 SNOV > TEKOČINA > VODA:

studencina; voda

663 SNOV > TEKOČINA > VODA > DEL:

kaplja; kapljica; sraga

664 SNOV > TEKOČINA > VODA > TEMPERATURA:

krop; led; raga; ragist

665 SNOV > TEKSTIL IN USNJE:

ahljanice; kadif; ohljanice; volna

666 SNOV > VOJSKA:

purfelj

667 SNOV > ZEMLJA:

blato; glina; ilo; ilovica; plundra; prst²; rušina 1.; rušina 2.; važa 1.

668 SNOV > ZGRADBA:

apno; gips; malta; mavec 1.; morter; vapno

669 SORTA > BESEDA:

fela; moški spol 1.; sorta; spol; šara 2.; ženski spol 1.; žlahta 1.

670 (BITI) SPODAJ:

cepati; pasti¹; štrbunkniti; udriti 2.

671 (BITI) SPODAJ > VODA:

pogrezniti

672 SPOŠTOVATI:

čast 1.; čast 2.; častiti; čislati 1.; gorivzeti; poštovati; spoštija; spoštovanje; spoštovati; šonati se; štemati 2.; veljati 1.; vrednost

673 SPREMEMBA:

levenje 1.; levenje 2.; menja; menjati; odvada; premeniti; spremenitva; spreminjati

674 SPREMEMBA > MANJ:

manjšati; odmekovati; pojemati; prazniti

675 SPREMEMBA > OBLIKA:

favdati; grbavati se; grbiti se; kriviti; mečkati; podganiti; podjedati; preganiti; ukreniti; vdajati se 2.; vdvati se 2.; votliti; zgrbiti; zmencati

676 SPREMEMBA > OKUS:

greniti; ogreneti

677 SPREMEMBA > TEMPERATURA:

greti; hladiti; kaliti²; kopniti se; mlačneti; ogreti se; ohladiti se; polediti; prevariti¹; razbeliti; razpuščati; segreti; skopniti; tajati; topiti 1.; zmrzniti; zmrzovati

678 SPREMEMBA > TRD:

kameneti; okameneti; otrpniti; trpniti

679 SREDSTVO > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO:

melem

680 STATI:

postajati 2.; ustaviti; zadržati; zadrževati; zastajati

681 STVAR:

dejanje 1.; reč 1.; smolnjak 2.; stvar; stvarca; trdina; vitje

682 SUH:

otrnovati; sušiti

683 SVETITI:

bleščati se; lešketati (se); migljati; mrlenje; obstreti; obstretje; posvetiti²; prestreti; prikazen; senca; senčiti; svečava; svetiti; svetloba; zajček 2.; žareg; žarji

684 SVETITI > NARAVA:

daniti se; mračiti se; mrkniti; nočiti se; pripekati sonce; sijati; temniti se; zahajati 1.; zasvitati se

685 SVETITI > NARAVA > VREME:

blisk; bliskačiti; bliskanje; bliskati se; jasnost; mavrica; nebahlad; strela 1.

686 ŠEGE IN NAVADE:

navada; navaditi; odvadati se; odvaditi; razvada; razvaditi; šega 1.; šema 1.; zvik

687 ŠKODA:

čepinja; fent; fentanje; glaževina¹; gniloba; gnilost; kan; kvar; kveka; ladjelom; oguljenje; pokveka; razbitje; skaza²; skazba; svetorop; škoda; zamuda 2.

688 ŠKODA > IMETI:

izguba; izgubiček; potrata

689 TEKOČINA:

kisati 2.; kislovati 2.; lužiti; makati; razmakati

690 TEKOČINA > KISEL:

kisati 1.; kislovati 1.

691 TELESNE FUNKCIJE:

puhati 2.

692 TELESNE FUNKCIJE > ČAS:

splahniti

693 TELESNE FUNKCIJE > DIHATI:

dihati; gagati; hukati; kolčati se 1.; kolčati se 2.; liptati; pehati se; pihati; pihniti; podpihovati; puhati 1.; rigati 2.; sapa; sopiti; zdehati se; zdihljaj

694 TELESNE FUNKCIJE > IZLOČATI:

botiti; burkati se; fitenje; fititi; kakati; kozlati; krmežljinek; leviti se 1.; leviti se 2.; mleko; mleziva; osirati; pljuniti; pljuvati; pot²; potiti (se); prskati kot koza; scalnica; scanje; scati; sliniti; smrkelj; solziti; srati; tiščanje; uščivati; zavrzek; zmleziva; znojiti; žlem 1.; žnoder

695 TELESNE FUNKCIJE > IZLOČATI > BOLEZEN:

gnoj 2.; sokrovica 2.

696 TELESNE FUNKCIJE > IZLOČATI > ČLOVEK:

kurji pot; lajno; ljudnjak; pljunek; solza; znoj

697 TELESNE FUNKCIJE > IZLOČATI > PLIN:

pezdec; pezdeti; pezdniti; prdeti; prdniti; vetrovi

698 TELESNE FUNKCIJE > IZLOČATI > ŽIVAL:

gnoj 1.; govna; kravjak; mišnjak; mišnjak; pasjak 1.

699 TELESNE FUNKCIJE > JESTI:

cerati 1.; cerati 2.; dišati 2.; dvečiti; glad; glodati; gristi; grizenje 1.; gruditi; grusti; hlastati; hrustljati; izjedati; izjesti; jesti; kavsati 2.; kljuvanje; kočljevati; lakota; lizanje¹; lizati; memljati 2.; najesti se; odteščati se; oglodati; papati; pojesti; postiti se; požirati; požreti; prebavati; pregrizniti; sititi se; snedati; snesti; teščljivost 1.; zaužiti; zobati; zvečiti; žaložaj; žejati; žreti; žrtje; žvečiti; žvekati 1.; žvekljati

- 700 TELESNE FUNKCIJE > JESTI > OBROK:**
 fruštikati; južinati; kosilcati; kositi¹; večerjati; zajtrkovati
- 701 TELESNE FUNKCIJE > JESTI > ŽIVAL:**
 kavsati 1.; kavsniti; kljuvati; popasti²
- 702 TELESNE FUNKCIJE > PITI:**
 piti; pitje; prisrebat; srbati; srebati; srebljati; srkati; srkljati; žeja
- 703 TELESNE FUNKCIJE > PITI > ALKOHOLNA PIJAČA:**
 napijati; napiti se; pijančevati; piti po soncu; poplakniti
- 704 TELESNE FUNKCIJE > PITI > ŽIVAL:**
 lokati; lokljati; žlempati
- 705 TELESNE FUNKCIJE > PITI > ŽIVO BITJE:**
 cuzati; sesati
- 706 TELESNE FUNKCIJE > RASTI > RASTLINA > ČAS:**
 cimiti; obrasti; rasti 2.; ukoreničiti; ukoreniniti; vznikniti
- 707 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:**
 jajčnost; rodovitnost
- 708 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ČLOVEK:**
 polega; porivati 2.; porod 1.; prispavati; rod 2.; spočeti; spočetje
- 709 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ČAS:**
 braditi se; bradovati; jebat ratati
- 710 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ČLOVEK > RODITI:**
 poroditi; poviti 2.; roditi 1.; rojstvo
- 711 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ŽELJA:**
 hlepenje; hlepiti; hotenje 1.; hotljivost; hrepenje; lušt; mrsiti se 2.; osladnost; poželenje; sladnost; strast; želje
- 712 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ŽENSKA:**
 diže; diženga; popadek; sumah 2.
- 713 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL:**
 brejiti; hotenje 2.; jarčati; štramljati

714 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DIVJI:

bezgetanje; listenje 1.

715 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:

buk; mrkanje; mrsenje 2.; štramelj

716 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI:

gnezditi; znesti 2.

717 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:

drstiti; drstva; listenje 2.

718 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > RODITI:

povreči

719 TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > ŽELJA:

bezgetati; bukati se; goniti se; hinčati se; hoteti 2.; listeti; mrkati; pojati se

720 TELESNE FUNKCIJE > ŽIVO BITJE > ČAS:

goriiti; gorijemanje; gorijemati; porasti; posiviti se; postarati se; rasti 1.; starati se

721 TELESNI POLOŽAJ:

čepeti; klečati; naslanjati se; opirati¹; opreti (se); počeniti; počepati; počepiti; posaditi; sloneti; stati; usesti

722 TELESNI POLOŽAJ > POČIVATI:

ajati; ajčkati; čičkati; doliusesti se; leči¹; ležati; obležati; obsedeti; sedati; sedeti; sestti; usesti se; zasedeti; zlecati; zlecati se

723 TEMPERATURA:

kurjava; mlačnost

724 (IMETI) TEŽAVA:

giniti

725 TIPATI > LJUBEZEN:

kuševati; kušniti; objem; okuševati

726 TIPATI > ZGRABITI:

lotiti; popadati; popasti¹; prestreči; spasti

727 TOLČI:

aranje 2.; bazniti; bezati; bijati; biti¹; bosti; brljuznica; brsniti; bunkati; butati; butiti; česniti 2.; dregati; dregniti; drenjati; drogati; fogrc; frtamuza; garbati 2.; goslati; guliti 2.; hlastniti 1.; hlastniti 2.; izpahniti; kecati; klepsti; kljukati; kovati; krcati; krcniti; kresanje; kresniti; krhniti; krsniti 1.; lopiti¹; lopučati; lopuskati; loputanje; loputati; lučaj; luskati; mahati 2.; mahniti; miketati; nabadati; naključiti; natakniti; natikovati; oplaziti; pahniti; pehati; pičiti; pikati; počen groš; počiti² 2.; pokovnik; pomahati 1.; pomendrati; poteptati; potolči; prebiti²; prebivati²; predirati; prepahniti; preriti; pretepati; pretepsti; pretikati; prhniti 1.; pribijati; pritiskati; puh; puhniti; riti 2.; rogoviliti; ruvati 1.; sklepati³; skleповati²; stip; stiskati; stisniti; šarbati; ščeniti; ščipanje; ščipati; ščipniti; šeškati; šnobrc; štrihati 3.; štrkati; štrkniti; švegelj; švigniti; telebiti; tepežkati; tepsti; teptati; tiščati; tlačiti; tolči; trčiti; treskati; treščiti; trkati; trkljati; udarec; udariti; udrihati; udrti 1.; urbati; usek; uščeniti; vihteti; vrtati; zadetek 1.; zadeti 1.; zadetje 1.; zadevati 1.; zauh; zmiketati; žavbati 2.; žlafrnica; žlak 1.

728 TOLČI > MEDSEBOJNI ODNOSI > SLAB > NASILJE:

brljuzniti; burkati; čofiti; gumpati; klofniti; klofrnica 2.; klofuta 2.; klofutanje; za uh prhniti; žlofati

729 TOLČI > NOGA:

becati; brcati; brcniti; cebniti; mendrati; spodbiti; spodnesti; suniti; suvati

730 TOLČI > POLNITI:

gatiti; izbasati; nabasati; nabuliti; nagnesti; polniti; prebasati; zbasati; žokati 1.

731 TOLČI > PULITI:

izdirati; kidati 2.; pipljati; pukati; puliti 1.; ruvati 2.

732 TOLČI > ŠKODA:

kvečiti; ohrometi; razsuti 2.

733 TRGOVATI:

aranje 1.; barantati; barantija; blago 2.; caker 2.; cenenga; ceniti 2.; cenitva; dobiček; glihenga; kant; krama; kramariti; kup¹; kupčevati; kupčija; kupilo; kupiti; kupovati; kupva; mešetariti; mešetiti; nakupiti; ponudba; predaj¹; predati; prekupilo; prodaj; prodo; rešetariti; skupa; skupiti; skupovati; trgovanje; trgovati; trziti

734 TRGOVATI > CENA:

cena; ceniti 1.; dragiti; glihati; koštati; koštenga; veljati 2.; vreči 2.; znesti 3.

735 TRPETI:

potrpeti; pretrpeti; trpeti; zdržati; zdržati se

736 UBITI > ŽIVAL > KMET:

dejati iz kože; dreti; klati 1.; zaklati; žuliti 2.

737 UKAZATI:

izreka; napoved; poročilo; povelje; španenga; ukaza 1.; ukazilo; zapoved

738 UMAZATI:

ognusiti; omadeževati; opackati; oprizhati; oskruniti; ostuditi; smrkati 1.; svinjati; utepsti

739 UMETNOST:

umetalnost; umetnost

740 USPEH:

dobro iti; gratati 2.; ratati 2.; ratovati 2.; tekniti; utekniti

741 USPEH > SLAB:

doliiti; fratati; nevezati se; pači se vse

742 USTANOVA:

gruntati 2.; ustanoviti; večā

743 USTANOVA > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO:

bratovščina 2.; ceha; čeka

744 USTANOVA > KRŠČANSTVO:

bratovščina 1.; Cerkev²; duhovnišče; fara; koplanija; podfara; škofijstvo; štiftenga

745 USTANOVA > OBLAST > POSVETEN:

obec; poselstvo; selstvo; slapotstvo

746 USTANOVA > OBLAST > POSVETEN > SODIŠČE:

štokanda

747 USTANOVA > ZNANJE:

akademija

748 USTANOVA > ZNANJE > ŠOLA:

glagole; kraneum; modrišče; šola¹; vsačihnost 2.

749 VAROVATI:

amvzeti se; anati se; brambati; braniti; čitati; gledati 2.; hraniti; marniti; merkati 2.; obvarovati; ohraniti; oteti; otevat; pasti² 3.; prikratiti; ubraniti; vahtati; varovati; zalegati; zavetiti 1.

750 VELIKOST IN TEŽA:

dalja; daljnost; debelost; dolgost; enakopeznost; globokost; kratkost; prostornost; širjava; širokost; teža; težina; velikost 1.; visokost

751 VESELJE:

dopasti; kratkočasnost; poživiti; radati; radost; radovati; razveseliti se; režanje 2.; sladiti se; sladkost; šala¹; šalati; šaliti; veseliti (se); židana volja

752 VESELJE > IGRA:

ceglati; fajdiga; igra; igrati (se); kegljati; kepati; kobrati; kvartati; kvartopirnost; posnemanje; skak; skrivalnica 2.; slepota 2.; slepotija; staviti 2.; špana; španati; vadjla; vadjlaji

753 VESELJE > IGRA > OTROK:

fučkati; svinjka; vleča

754 VESELJE > IGRA > PLESATI:

ples; plesati; raja 1.; rajati

755 VEZATI:

bala 1.; gače 1.; pekljati; povezovati; povijati; poviti 1.; prikleniti; pušeljc; sklad; sklada; spletati; vezati; vezovati; vihati 1.; vozlati 1.; vozlati 2.; zadrngniti; zanka; zategniti; zaveza; zavijati¹; zveza; zvijati

756 VEZATI > KOVINA:

lotati; variti 1.; zvariti

757 VEZATI > NAVIJATI:

fnorati; motati

758 VIDETI:

brbati; brkati 2.; brkljati; iskati; iztakniti; izvedati; izvedovati; kazati; najti; pokazati; preiskati; skazati se; sušnjati; štefnjati

759 (STVAR) VODA:

plutje; priplutje

760 VOJSKA:

bramba 1.; krantara; obvlada; pomorstvo; varstvo 1.; žold; žolnirstvo

761 ZADOSTI:

skezati; zadosti storiti; zadovoljiti

762 ZAZNAVATI:

ahtanje; ahtenga; bistrina; čuti; čutiti; kazanje; pozirati se; trpljenje 1.; zamaknjenje

764 ZAZNAVATI > MERA:

ciljati; meriti; merovati; namerjati; primerjati; tehtati 1.; zameriti 3.

765 ZAZNAVATI > OKUS:

grenkoba; grenkost; kisloba; okus; ostrina 2.; pokus; pustost; pustota; puščoba 2.; reznost 1.; skomine 2.; skominost; slanota; trpkost; žmah

766 ZAZNAVATI > PLIN:

dišanje; duhati; poduh; poduhati; poduš; smrad; vohati

767 ZAZNAVATI > SLIŠATI:

glušeti 2.; posluš; poslušati; preslišati 1.; preslišati 2.; slišati 1.; slušati; zaslišati; zatisniti 2.

768 ZAZNAVATI > TEMPERATURA:

mrazenje; mraziti; ozebat; premirati; premreti; prezebat; zebsti

769 ZAZNAVATI > TIPATI:

brisati; dotakniti; dotikati (se); dotikovati se; drapsti; drgljati; drgniti; držati 1.; gladkost; guliti 1.; mehko; mehkost; mehkota; mencati; meškati 1.; objemati; objeti; obseči; obsesti; opolzlost; plena 2.; podrčati; polzkost; potip; prijemati; prijeti; pritakniti; rahlost; ribati; smukati 1.; srbečina; srbečnost; srbečnost; srbeti 1.; ščegetati; šlatati; štrihati 2.; takniti 1.; tikati¹; tipati; tiščati se; zadeti 2.; zadevati 2.; žuliti 1.

770 ZAZNAVATI > VIDETI:

bolščati; buljiti; gled; gledati 1.; kukati; lukati; nagled; nagledati se; ogled; ogledati; ozirati se; pogled 1.; pogled 2.; pogledati; pogledovati; pogrešati; pogrešiti; povancati; prežati; špegati; vancati 1.; vid; videti; zagled; zagledati; zamerhati; zamerkovati 1.; zgledovati se; zijalost; zijalost teh oči; zijati

771 ZEMLJA:

kopati²; prekopavati; prgati; rušiti 1.; rušiti 2.; skopovati²; zbadati

772 ZGODITI SE:

goditi se; iziti se; naključiti se; nameriti se; narajmati se; prigraditi se; primeriti se; sniti se; zgoditi se

773 ZGRADBA:

bednica 1.; cimper; cimprati; dom; drvarnica; drvnica; dvor; flajšter; flajštrati; frajhanje; frajhati; goder; graditi; gruntati 1.; hiša 2.; hotla; jeziti; kolišče; koliti; kurbišče; lustovž; obzidje; ocmokati; odri; ograja 1.; ograja 2.; ohlodje; ovčarnišče; planka; plot; podrtija; prebivališče; preluka; pristava; selo 2.; šotor; tesati; tlak; turen; ukladati; uta; veža 2.; zajeziti; zajezovati; zaklep; zamreževati; zamrežiti; zapira 1.; zelenija; zid; zidanje; zidati; zidje; zidovje

774 ZGRADBA > BOLEZEN:

betežnih hiša; betežnišče; protje 1.; rašpovs

775 ZGRADBA > DAJATEV:

avžlok

776 ZGRADBA > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > JESTI:

erperge; irprge; krčma; litovž; oštarija; pivnica²; tovirna

777 ZGRADBA > DEL:

afker; ahker; ajhker; ardak; bolta 1.; bolta 2.; brun; cegel; falar; fištrna; frajh; fundament 1.; gangič; gank; gvelb; hiša 1.; hodin; hodišče; kamnata; kamra; kap; kevder; kot¹; kroklija; kroknica; krpt; kuhinja; kvartir; lesnica; lestva; leznica; lina; lopa; nadglavje; nadstrešek; nadstrošek; nahišje; nastop 1.; nastop 2.; nastrešnik; nastropje; naučirna; okrožje; omrežje; pezirna; pod¹; poli; polica; porta¹; prag¹; predal 1.; predalica 1.; senčilo; skule; stanovanje;

steber; stena; stop; streha; strešnik 1.; strop; stropnica; šinkelj; šipa; škodla; štabla; štibelj; teme 2.; tram; učirna; uklada; večerjališče; vetrnik; veža 1.; vhod; vogel; voglenik; vojdišče; vrhunec; zaklada 2.; zijalo 2.; zvisle; žleb; žlota

778 ZGRADBA > DEL > JESTI:

gostnišče; jedišče; jestnišče

779 ZGRADBA > DEL > OGENJ:

dimnik; ješa; kahla 2.; kamin; leva; modelnica; ognjišče; pališče; peč; pečica²; sleme; steja; škridla 2.

780 ZGRADBA > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

kaldovišče; kaldovnica; kaldovnišče; kostelj; mečit; orakelj; tempelj

781 ZGRADBA > HUDODELSTVO:

arest; ječa; kavarna; keha; narka; temnica 1.; tranča

782 ZGRADBA > KMET:

bajta; gumno; jesenice; kajža; koča; kočur; kozlec¹ 2.; parna; senice; skedenj; šupa

783 ZGRADBA > KRŠČANSTVO:

cerkev¹; farovž; kapela; kloster; menihovišče; mežnija; opatija; pridružnica 1.; prosevka; proštija; stolna cerkev; zgvonik

784 ZGRADBA > KRŠČANSTVO > DEL:

kor; lišer; oltar; porčehen; prižnica; žagred

785 ZGRADBA > MRTEV:

gruft; karnar

786 ZGRADBA > OBLAST:

grad; gradič; graščina; poslopje; rotovž; sodnišče; svetovališče; svetovalnica; škofija

787 ZGRADBA > OGENJ:

apnenica

788 ZGRADBA > OGENJ > KOVINA:

plavž; stopnica

789 ZGRADBA > OSEBNA HIGIENA:

kop¹; kopva¹; mlačnišča; potnica; potnišče

790 ZGRADBA > POČIVATI:

čunata; ispa¹; ispica¹

791 ZGRADBA > UMETNOST > LITERATURA:

gledališče; gledišče; razgledališče; razgledarna; skazališče

792 ZGRADBA > VODA:

jez¹; rake; steska; vodarna

793 ZGRADBA > VOJSKA:

boštija; čuvajnišče; gradenje 1.; gradenje 2.; gradišče; predzidje; tabor 1.; tabor 2.; zagraja

794 ZGRADBA > ZEMLJA:

izspa

795 ZGRADBA > ZEMLJA > VODA:

gače 2.; izspica; izspice

796 ZGRADBA > ZEMLJA > VOJSKA:

bramež 1.; bramin 1.; namet; nasip; oja¹; ponta; prekop; preskok 1.; šutina; zagreb¹; zagrob¹; zasip

797 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DIVJI:

brlog; jazbine; obora

798 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:

hlev; kozarje; kozlinjak; ovčak; ovčarna; ovčnjak; svinjak; štala; volovice¹

799 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ > DEL:

greda 2.; jasli; predel 2.; predelek 2.; žerelo

800 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES:

čebelnjak; mravljišče; osinjak; osinjek; pajčevina; panj 2.; panjevica; sat; satovje; strd; uljnjak

801 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI:

gnezdice; gnezdo

802 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DIVJI:

bulovž; foglovž; tičnica; tičnik

803 ZGRADBA > ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DOMAČ:

golobinjak; golobnjak; gosinjak; kurnik

804 ZNAK:

križ; mal¹ 1.; smuga; zamerek; znamenje 1.

805 ZNAK > BARVA:

lisa; madež; maroga; pičica; pika 1.

806 ZNAK > OBLAST:

bendero; bopen; ceptar; kambuta; krona 1.

807 ZNAK > PISATI > ČRKA:

a¹; b; c; črka; d; e; f; g; h; i; ibksonire 2.; j; k¹; l; m; n; o¹; p; q; r; s; f; š; šč; t; u; v¹; w; x; y; z; ž

808 ZNAK > PISATI > ČRKA > BESEDA:

as²; bodi; boga; ci; črv²; dobro²; esti; fert; hir; ibksonire 1.; ime²; jota; kako²; ksi; ku; ljudi; mislite; naš²; on²; ot; pokoj²; reci; slovo²; ša; šča; trdo; uk²; videl; zelje²; živite

809 ZNAK > PISATI > DIAKRITIČNO ZNAMENJE:

dolgo¹; hitro zavijanje; kljuka 2.; znamenje 2.

810 ZNAK > PISATI > LOČILO:

dve piki; pika 2.; požirek 2.; spodnja pika; zgornja pika

811 ZNAK > POTOVATI:

kažipot; potkaz

812 ZNAK > ŠTETI:

cifra; čislo

813 ZNANJE:

babstvo; bogovednost; božjevednost; branje; brati 1.; čiselnost; črna šola; dobropisnost; filozofija; kunšt; matematika; moči 2.; poznati; pravopisnost; prigodba 3.; rajtenga; sveta-vednost; učenost; učenost v dejanju; učenost v pameti; uk¹; uka; utegniti 1.; vedez; zamoči; znaniti se; znati 1.; znati 2.; zvezdoglednost

815 (BITI) ZNOVA:

oživeti; vrstiti se; zopetovati

816 (BITI) ZRAVEN:

amiti²; amtikati; amzadeti

817 (BITI) ZUNAJ:

pičati; stržati

818 ŽIVETI > IZOBILJE:

izdati²; lebat; obilnovati; prebiti¹

819 ŽIVETI > POMANJKANJE:

frbegati se; obubožati; peklati; stradati; trpižiti

820 ŽIVO BITJE:

kreatura; živienina

821 ŽIVO BITJE > ČLOVEK:

človek; eden 2.; fledanec; mož; možak; možakinja; osebstvo; peršona; stiskar; telo; trapa 2.; uhule; vodopivec; zmes¹ 2.; žena; ženica

- 822 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ALKOHOLNA PIJAČA:**
cehovec 2.; pijanec; pivec; pivka¹; trot 2.
- 823 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BARVA:**
rjavec; rjavka 1.; rjavobradec; zamorec; zamorkinja
- 824 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN:**
betežnik; bolnica; bolnik; hrepavka; kilavec; kužnik 2.; pešavt
- 825 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > BOLEZEN > ČUSTVO:**
tuta
- 826 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA:**
budalo; fošenar; grbač; grbavec; grbavka; krmežljivec; levičnik; muštarica; plešec; vrtoglavec
- 827 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA > IZLOČATI:**
uscane; uscana; uscanka
- 828 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA > OGLAŠATI SE > GOVORITI:**
ecljavec; ecljavka; mutec
- 829 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA > OTROK:**
izmenjenik
- 830 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA > PREMIKATI SE:**
hromač; šantavec; šepc
- 831 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:**
obojnak
- 832 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > BOLEZNI IN HIBE > HIBA > ZAZNAVATI:**
bolščilo; bolščnik; brljavec; brljavka; glušec 1.; slepec; slepur 1.; škilec
- 833 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ČAS:**
baba 1.; babica 1.; babina; dedec 2.; sivec; sivoglavc; sivora 2.; starec; stari; vrstnica; vrstnik
- 834 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ČAS > OTROK:**
dečla; dekle; deklica; deklíč; detece; devica; donda 1.; fant; fantič; frkolin 2.; hlapčič; kolenček; mladenič; mladi; mladina 1.; mulec; odstavček 1.; otročaj; otroče; otrok; pestrna; podvržek; porod 2.; pridojničič; prvorojenčič; pubič; punca; punčica 1.; smrkavec; trojček; trojčič
- 835 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ČUSTVO:**
ajfrar; hrepenik

836 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ČUSTVO > LJUBEZEN:

ljuba; ljubček; ljubec; ljubi 1.; ljubi 2.; ljubica; ljubiček¹; patriot; prijatelj; prijateljica; privoščljivec; privoščnik; zaljubljenka

837 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ČUSTVO > SOČUTJE, MILOST IN POPUŠČANJE:

tašnik 2.; troštar

838 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DAJATI:

arendavec; darovnik; dobrotnik; dodelilnik; plačevavec; razdelivec; založnik; zastavnik 2.; zidavec

839 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DATI > JESTI > ŽIVAL > DIVJI:

ežbin

840 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST:

bernjač; bernjavec; dejanjak; delavec 1.; narednik; novinek; početnik; primerovavec; pripomočnik; začetnik

841 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST:

antverhar; brusar; cehovec 1.; čekmašter; dimnikar; fatkar 2.; fušar; gladnik²; glajnik; igličar 2.; jermenar; kačmar; kovačica; lončar; mojškra 2.; nožar; obreznikar; oglar; prapognik 2.; rezar 2.; rezavec 2.; robač 2.; rokodelec; starinar; starnik; stenaarica

842 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > BARVA:

barbar; farbar; farbarica; makavec

843 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ČISTITI:

perica; peričnik

844 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > DELATI > ZEMLJA:

kopač¹

845 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > DENAR:

ohrnik

846 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > IZDELEK > ROKODELSTVO > OROŽJE:

mečir; pukšar

847 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > IZDELEK > ROKODELSTVO > ŽIVAL > DOMAČ:

komatar; sedlar

848 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > MRTEV:

vojlcigar; žulec

- 849 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > OBLEKA IN OBUTEV > ROKODELSTVO:**
čevljar; klobučar; klobučarica; krojač; krpavec; krpuč; krznar; najerica; rezar 1.; rezavec 1.; rokavičar; žnidar
- 850 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > POTOVATI:**
furman; kobiličar 2.; vodnik; vojančan; voznik; žumer
- 851 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > IZDELEK > ORODJE:**
afklar; afklarica; pilar; prevozar; rešetar 1.; zalar
- 852 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > JESTI:**
klavec; klobasar; krčmar; krčmarica; kruhar; malinar; mesar; oštir; pek; testeničar; žulivamp
- 853 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > KNJIGA:**
bukvovezec; stiskavec; vtiskavec
- 854 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > KOVINA:**
britvar; britvarica; čiležnik; ključanica; kotlar; kovač; mačkar; zgvonar; žebljar
- 855 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > LES:**
drvar; kopitar; lesosuk; mizar; skrinjar; sodar
- 856 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > OKRASJE:**
bradobrivec; brivec; fosar; frkocar; frkocarica; prstančar; zlatar; zlatnar; zlatnikar; zlatonar
- 857 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > ORODJE > OGLAŠATI SE > UMETNOST > GLASBA:**
strunar
- 858 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > PREVOZNO SREDSTVO > KOPNO:**
kolar
- 859 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > RASTLINA > DREVO:**
grebeničar
- 860 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > SREDSTVO > OSEBNA HIGIENA:**
žajfar

- 861 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > STEKLO:**
sklenar; sklinar
- 862 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > TEKSTIL IN USNJE:**
erhar; figar; garbar; jerhar; klekarica; kolovratar; ledrar; predica; setkavec; suknar; tkavec; usenjar
- 863 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > VREČA:**
mošnjar
- 864 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > ZGRADBA:**
apnar; frajhar; krovec; stenovec; zidar; zidarica
- 865 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > ZGRADBA > KAMEN:**
ceglar; kamenar
- 866 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > ZGRADBA > LES:**
stenar; šnakerar; tesar
- 867 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ROKODELSTVO > ŽIVAL > DOMAČ > MRTEV:**
konjederec
- 868 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:**
medičar; olar
- 869 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ZDRAVLJENJE IN BABIŠTVO:**
apotekar; arcat; baba 2.; babica 4.; padar; ranocelnik; težkulja; všegarica; zdravinar; zdravniščar; zeliščar; zobederec
- 870 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SAMOSTOJNA DEJAVNOST > ŽIVAL > MRČES:**
čebelar
- 871 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA:**
ama¹; bočar; borštinar; bravar; čednik; dekla; deklovati; delavec 2.; dojnica; drakslar; fakin; gonjek; gosar; hlapec; hlapič; jevžljar; kevdrar; kevdrarica; ključar 1.; ključar 2.; ključarica; kopač²; kopljivec; kozar; kraguljčar; kravar; kuhar; kuharica; likeb; lokaj; maštalir; mežgar; mežnar; mlatič; mojškra 1.; najemnik; nosač; oslar; ovčar; pastir; pastirica 1.; pisar 1.; pisarnik; pomerkač; pomočnik 2.; posel; postreči; prekuhec; preskrbnik; prigodinski

pisar; prlja; purovka; racunik; razdelnik; rožanec; rudar; skrivnovedež; sluga; služabnica; služabnik; služiti; strežnik; suženj; sužnjik; svinjar; šribar; usrane; vratar; vrtariti; vrtnar; zapečnik; žagredar

872 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA > DENAR:

blagajnik; pagadur; založniščar

873 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA > JESTI:

hranik; nastočila 1.; špendir

874 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA > LADJA:

brodnik; cigar; čolnar

875 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA > OBLAST:

avžlokár; birič; biriška; buklovarnik; caf; cap 2.; colnar; čuvaj; girob; graščinar; hišnik; majer; merčun; obešavec; okmašter; pezavt; pezovec; poljemerec; porkulab; pregledavec; pristavščak; rabelj; rihtni hlapec; skednjár; taravt; trinog²; valpet

876 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA > OTROK:

pabolček; smrkolin

877 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEJAVNOST > SLUŽBA > PREMIKATI SE > POTOVATI:

erold; hitropetec; jedrník; konjar 2.; listar; pot¹; sel

878 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEL:

arzin; bedro; bezgavka; boltič; cipček; čop; desnica; dlan; duša; dušica; eklin; faja; favd 1.; goleno; grba 2.; grčanik; guba 1.; kazin; kazinec; kljukanos; komolec; krilo 1.; kukavica 2.; laket; lakot; las; latki; ledija; ledja; ledje; leht; lekat; levica; lice; lopata 2.; mezinec; naročje; noht; nos; nosek; nosnica; obličje; obočje; obraz 1.; obrv; palec; pamet; pazduha; pest; peta; podplat; popek 1.; prst¹; prstanik; rama; razum; rit; roka; senec; sram; sramotna kost; stopala 1.; teme 3.; trebušnjak; um; vamp 1.; zadnjica; zapalčnik; život; žnabelj

879 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEL > BOLEZNI IN HIBE > HIBA:

bradavica; gliva 2.; grba 1.; grbava 2.; hrbovina; levče 2.; pega¹; pleša; spodrasen jeziček; škrba

880 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEL > MOŠKI:

abronka; brada; brke; heška dlaka; kurec; modi; možnja 2.; muštaca; muštase; odamov krhelj

881 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEL > OKRASJE:

česati; frkocelj; koder¹; kravželj; kušter; razčesati

882 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DEL > ŽENSKA:

abrat; arba; cifa 1.; kurjica¹ 2.; nedrje; nesramni vrh; piski; šlapa 2.

883 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > DRUGE, NEKRŠČANSKE VERE, POGANSTVO IN VRAŽEVERJE:

ajd; aldovavec; bajavka; boginec; boginja¹ 2.; bogovec; bogovka; coprnica; čarkar; čevogledec; črnošolec; far 1.; hosteljnik; kaldovalnik; kaldovavec; koželjnik; koželjnikar; losovedež; malič; malikovavec; nejeverniki; pogovec; pratikar 1.; prerokovavec; rotivec; sove; soveška

884 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > GOVORITI > SLAB:

bahač; bahavec; bahavnik; fajtač; figamož; fržmagljivec; fržmagovavec; goflja; podpihovavka; prepiravka; šoba 1.

885 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > GREH, ZMOTA:

grešnica; lažnik; lažnivec; ležnik; šentovavec

886 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > GREH, ZMOTA > KRŠČANSTVO:

bogotajivec; krivoverec; krivovernik; nezdušnik; odstopnik

887 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > GREH, ZMOTA > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:

blodnik; burdelnica; cifa 3.; conta; dekelnik; drajna 2.; drajnik; fegan; feganka 1.; feganka 2.; fuganka; hotnica; hotnik; krščenica; kurba; kurbir; loter; lotrica; plegnica; plegžena; presuštnik; prešuštnik; pridružnica 2.; prispavavka; rufijan; rufijanka

888 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > IMETI:

bogataj; bogatin; bogatinec; lastnik; pogorelec; poljak¹

889 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > IMETI > MRČES:

ušivec²

890 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > JEMATI:

dolžnica; dolžnik

891 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > KMET:

fadlavec; gruntar; kmet; kmetica; kmetič; kosec; meštar; oratar; plevica; ratar; volar; zelnikar; žanjica; žanjik

892 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > KMET > TEKOČINA > PIJAČA > ALKOHOLNA PIJAČA:

gornik; nogradar

893 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > KRAJ:

deželan; deželanik; gorjanec; gostač; hribovnik; krajanjak; mejač; mejaš; novac; osebenjek; otočan; planinec; poljanec; poljanka; prihajanik; prihajavec; pripuščavec; priselnik; sebenjek; sosed; sosedinja

894 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > KRŠČANSTVO:

boguljubni; duhovnik; far 2.; farman; gajžlar; korarica; kristjan; krstnik; mašnik; menih; nuna; patron; pop²; prekrsteneč; prekrstnik; staroverec; sveta peta; vernik

- 895 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > KRŠČANSTVO > SKUPINA:**
duhovstvo; duhovščina; farmanstvo; maštvo 2.
- 896 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > LOV > ŽIVAL > DIVJI:**
gonjač; lovec; lovše; mrežnik; tičar
- 897 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > LOV > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:**
rakar; ribič
- 898 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > MEDSEBOJNI ODNOSI:**
bližnji; bližnjik; budivec; budnica; ksel; nebore; obvladavec; pajdaš; pogrebec; privolnik; protihojnik; protinožnik; puščavnik; samec 2.; samica 2.; sprotihodnik; sprotnik; srednik; svat; tašnik 1.; tovariš; znanec 1.; zoprnik; zoprotnik
- 899 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > MEDSEBOJNI ODNOSI > PRAVO > POROKA:**
snubač; snubec
- 900 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > MRTEV:**
martnik; mrlič; mrtvac; mrtvašček; obesnik; rajnci; rajniki; rebrnica¹; rebrnik; truplo
- 901 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > MRTEV > DEL > KRŠČANSTVO:**
svetinja
- 902 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > NASILJE:**
osob; zastavnik 3.
- 903 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > NEUMEN:**
abota; abotnica; abotnik; avša; bebec; frfljavka; frfulja; gumpec 1.; klama; neslanec; norec; norica; oslovna; osmeh; šema 2.; šlapa 1.; tapa; tepec; trapa 1.; tumpa; tumpec; zaletvo
- 905 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OBLAST > KRŠČANSTVO:**
aftašica; fajmošter; hiroškof; koplan; korar; opat; oprešnik; papež; škof
- 906 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OBLAST > POSVETEN:**
baksador; barkador; bašador; buroviš; burovizda; cenik; cenitnik; cesar; čar 1.; čar 2.; čimžman; desetnik; dvoran; dvornik; firšt; glavar; gmajnar; gospodar; gospodinja; grafinja; graščinovec; grof; grofič; imenitnik; kniž; knižinja; kralj; kraljek; kraljevavec; kraljica; kraljič; kraljiček; kraljičica; markec; markovec; mestjamest; mestnir; mestonos; mornar; namestnik; naročnik¹; oblastnik; paglavček 2.; paglavec 2.; poglavar; poglavitnik; poročnica; poročnik; postavar; postavnik; posvetovavec; prednik; priporočevavec; prisednik; ratni gospod; razločnik; samodržek; samooblastnik; seljak; sivnik; sodnik; sprednik; starostnik; svetlost; svetovavec; tiran; ukaznik 1.; vajd; vajda; vajvod 2.; vajvoda 2.; veličastvo; vižar; vladica; vojar¹; vojnarnik; vojda; zamestonos; zapovednik 1.; zapovednik 2.; zbornik; zupan; župan¹
- 907 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OBLAST > POSVETEN > POSLANIK:**
poslanik; slapot

- 908 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OBLAST > SKUPINA:**
gospoda; gospodarstvo; gosposka; gosposčina; svet² 2.; zased 1.
- 909 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OBLAST > VOJSKA:**
avtmant; desetak 1.; desetar; dvajsetak 1.; erzeg; frjančič; frjanec; general; križanik; spreda; stoglar; tabore; vajvod 1.; vajvoda 1.
- 910 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OBLEKA IN OBUTEV:**
gologlavec; hlačar; strešnik 2.
- 911 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OGLAŠATI SE:**
kvakavec; kvakavka; smrčaj; ukavec; zvižgavec
- 912 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OGLAŠATI SE > GOVORITI:**
fajdač 2.; fatkar 1.; fevlja; godrnjavec; godrnjavka; govorečnik; grajavec; hohnjavec; hvalnik; jezičnik¹ 1.; jezljavka; klepetavec; kvantač; kvasalnik; kvasavec; modrorečnik; molitnik; obetavec; pridigar; prošnjavec; razglasovavec; rečnik; šuntovavec; trobilo 2.; žlobudra
- 913 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OGLAŠATI SE > GOVORITI > PRILIZOVATI SE:**
gladež; jakovavec; maličnik; priliznjenka; prilizovavec
- 914 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OKRASJE:**
bradač; cifrati; donda 2.; golec; lišpati; snažiti
- 915 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OKRASJE > KODRATI:**
frkocati; kodrati; kodrež; krišpati
- 916 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > OKRASJE > MAZATI:**
lepoticiti se; lepovati
- 917 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PISATI:**
pisar 2.
- 918 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > POMANJKANJE:**
gladnik¹; lakotnik 1.; revež; revnik; siromak; ubožič
- 919 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > POŠKODBA:**
furiti se; iztakniti oči; iztikati oči; izviniti; kresati 2.; kršniti 1.; pezati; raniti; slabiti; slepiti; šronfec; tarati; vražiti 2.
- 920 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > POTOVATI:**
dirjavec; jezdič; pešec 1.; popotnik; smanozjid; spremljevavec 1.; tekavec; zamonzitka
- 921 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PRAVO:**
baščenik; besednik; ded²; dedič; erb; erbič; erbov varuh; kšaftnik; očna priča; odvetnik; poprosnik; porok; pričevavec; pristavnik; rajmnodedič; svetok; tožnik 1.; ukaznik 2.

922 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PREMIKATI SE > BEŽATI:

bezljaj 1.; bežeč; pobegnjenec

923 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PREMIKATI SE > POTOVATI > KRŠČANSTVO:

romar

924 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PREMIKATI SE > POTOVATI > POMANJKANJE:

berač; beračica; beravselj; flankon; lajder; lajdra; lajna 2.; potepin; potepinec; potepuh; rokomalhar; štekljačar; štercon; vlačuga; vlačugar; vlačugarica

925 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PREMIKATI > ČUSTVO:

skušnjavec

926 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > PRITI:

gost¹; gostiti²; gostovati; na prejo iti; obiskavati; obiskovati; prejati; prejemati; prejeti¹; vabiti 2.; vas 2.; vasovati; zahajati 2.

927 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SKUPINA:

banda; buhta; caker 1.; človeštvo; drenj; družba; družiti; folk; gmajna 1.; gmajna 2.; gosti¹; koledova; kompanija; krdelo 2.; ljudje; množica 1.; narod; občina; oslovščina; pečati se; puk; pulk; shod; skup¹; skupščina; skupzbirališče; snidati se; sniti; šibki spol; tovarišija; tovarištvo; truma 1.; vsačihnost 1.; zarod; zbirališče; zbor; združba

928 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB:

brlogza; drobtiničar; falot; mekuž 2.; mekužnik; škodljivec; tajivec; zanikrnik

929 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > DELATI:

lenec; postopač

930 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > DIVJI:

divjak

931 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > GIZDALIN:

frkolin 1.; štoncelj

932 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > HUDODELSTVO:

arestant; galejec; galijot; iztiranec; jetnik; krivec; ljudi žrtnik; trpljinec; zalezovavec

933 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > HUDODELSTVO > JEMATI:

grabež 2.; hostnik; lopež; razbojnik; ropar; šahar; tat; tolovaj; zmikavec

934 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > HUDODELSTVO > PREVARATI:

fajdač 1.; goljuf; goljufivec; himbec; mamež; šelm

935 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > HUDODELSTVO > UBITI:

mordrir; navratnik; ubijavec; ubojnik

- 936 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > IMETI:**
dolžekar; grabež 1.; lakomnik; potreknjavec; skoporitec; zapravljivec
- 937 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > JESTI:**
lakotnica 1.; žrtnik
- 938 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > MALOPRIDEN:**
efa pod komunom; izvržek; maloprida; smetlaka
- 939 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > NADLEŽEN:**
nagajavec; nagajivec; nelušt 2.; sitnež; sitnik; tožljivec
- 940 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > NERODEN:**
bivolina; zarobljenec
- 941 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > OBLEKA IN OBUTEV:**
cap 1.
- 942 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > POČASEN:**
cijaz; meškav; obotavljavec; žokalnik; žokavt
- 943 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > POTUHNJEN:**
potuhnjenka
- 944 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > PREBRISAN:**
lisjak 2.
- 945 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > SILA:**
grobijan; grobina; lotovavec; premagovavec; pulež; ranik; silnik; tekmenik
- 946 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > SOVRAŽEN:**
črt 1.; furba; furbo; grdogledec; grdogledež; hinavec; hudobnik; hudodelnik; ihtrka 2.; nasprotnik; nevidljivnik; preganjavec; sovražnik; temnjak
- 947 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > STRAH:**
arga; mevža; pezdjljivec; pezdjljivka; šleva
- 948 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > ZAZNAVATI > PLIN:**
kozlovina 1.; smrdljivec; smrdljivec 1.; smrdljivka
- 949 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SLAB > ZAZNAVATI > VIDETI:**
grdež; grdin
- 950 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA:**
arban; ata; babica 2.; boter; botrinec; brat; bratec; bratinec; bratranec; ded¹ 1.; dedec 1.; dete¹; dever; družec; dvojček; dvojčič; eč; edinčič; feja; hči; kurbin sin; mačeha¹; mada;

majda; mama; mamika; mati; nevesta; ninec; oča; oče; očič; očim; pasterek; pasterka; pisana mati; podvnuč; predbabica; prededed; predvnuč; prevnuč; prevnučinja; rednica; rednik; rejče; rejčič; rejec; rejka; rejnik; rodovitnik; sestra; sestrica; sestrična; sestrinec; sin; sinanka; sinka; sinkinja; sinovec; sirota; sirotec; sirotica; snaha; stric; svak; svakinja; šurija; švagrinja; švoger; tast; tašča; teta 1.; tetika; ujec; vdova; vdovec; vnučič; vnuc; vnukinja; zakonski tal; zavetno dete; zet; zib; ziba¹; znanec 2.; ženin

951 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA > SKUPINA:
družina; rod 1.; rodovina; sporada; starši

952 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > STAN:
gnadlivec; gospa; gospod; gospodičič; gospodična; manjši; mestnik; plemenitnik; podložnik; prostnik; rojak; svojbodnik; tlačan; vlastnik; žlahtnik

953 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > SVETO PISMO:
apostelj; evangelist; farizer; očač; prerok; prerokinja

954 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ŠEGE IN NAVADE:
družica¹; kolednik; maškara; nastaćila 2.; skaldič; šemež; teta 2.; zastavnik 1.

955 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ŠOLA:
kedeš; mojster; mojstrovna; plesar; podučenič; podviz; preceptor; učenič

956 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ŠOLA > OTROK:
abecedikar; akolit; akolitar; maravt; novak; šolar; visokošolec

957 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > TELESNE FUNKCIJE > SPOLNOST IN RAZMNOŽEVANJE:
dižna žena; otročnica; porodnica

958 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > TOLČI:
šeškarica

959 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > TRGOVATI:
bakrenar; barantač; barantavec; branjevec; branjevka; buklar; čopar; draginjar; golobar; igličar 1.; kašar; kokošar; konjar 1.; kramar; kupec¹; lodričar; martolos; medar; mešetar; mešetarica; mlekarica; moker; platnar; pomarančar; predajavka; prekupec; solar; štacunar; tovarnik; volnar; žirovec; žitar

960 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > UMETNOST:
umetalec

961 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > UMETNOST > GLASBA:
bobnar; bobničar; cimbalnik; citrar; godec; muzikontar; pesmenik; pesmoust; pevec; pevka; piskavec; trobec; trobentar

962 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > UMETNOST > LIKOVNA UMETNOST:
fajancar; obraznikar

963 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > UMETNOST > LITERATURA:

spevorečnik; zmislovednik

964 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > VELIKOST IN TEŽA:

debeljak; gorjak; hrust; junak 1.; korenjak; majka; malha 2.; mrgolin; orjak 1.; orjakinja; paglavček 1.; paglavec 1.; ris¹; stramor; trola; vampeš

965 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > VESELJE > IGRA:

bodežnik; glumač; igravec; kartezan; kavklar; kvartač; kvartavec; kvartopirec; mamec; plesavec; slepivec; šermir; štoresc; vadljav

966 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > VOJSKA:

benderčar; bojevavec; bojniki; branik; cerkveni vitez; dragonar; haramoč; junak 2.; kirasirar; konjik; križar; lokostrelec; oproda; orjak 2.; orožnik; pešec 2.; planenik; prapognik 1.; predbendirčar; preddurec; puntar; radovoljec; stražan; strelec; švirkar; švirkavt; varuh; vitez; vojščak; žolnir

967 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > VOJSKA > SKUPINA:

armada; čvetrtnik; frja; straža; tropa; varstvo 2.; vojska 1.; žolnirščina

968 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ZAZNAVATI:

gledavec; gledavka; poslušavec; poslušavka; zijalo 1.

969 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ZNANJE:

bogovednik; bravec; čislar; dohtar; drevnikar; latinec; listmarnik; modrica¹; modrijan; modrijanka; modrovavec; pismoznalec; pratikar 2.; pravdnik; računar; sokup; umetalni; znatnica; zvezdarnik; zvezdogledec

970 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ZNANJE > SKUPINA:

modrina¹

971 ŽIVO BITJE > ČLOVEK > ZNANJE > SLAB:

fretar; vedež; vedomec

972 ŽIVO BITJE > DEL:

boka; brahor; brklja; buča 2.; ciplja; clinek; čelenek; čeljust; čelo 1.; čevca; čevo; članek; črevo; dank 1.; dasne; dimlje; dlaka; drob; dušnik; ecin 1.; ganek; gib; glava; glavica 1.; glavina 1.; glavni glep; gleženj; glid; gliža; golt; goltanec; grlo; hapan; hrbet; hrbtnec; hrbtišče; hrustanec; ikra 2.; iver na kolenu; jetra; jetrc 1.; jeziček 1.; jezik 1.; kita 1.; klup; klupek; kočnik; koleno; kosmatina; kost; kostnik; koščica; koža; kožica 1.; kri; križna kost; kura 2.; kurjica¹ 3.; lakotnica 2.; lakotnik 2.; lalok; ledica; ledjena kost; ledjenska kost; mehur 2.; mezdra 1.; mezra 2.; mihtar; mišek; mozek; možgani; mrenica; mrežica; nebes; noga; nožica; obist; obistje; obračna kost; oči; oko; osrčje; pereponka; pleče 1.; pljuče; popkova žnora; potna jamica; priseljč 2.; priželjc; prsi; punčica 2.; rebro; ritno čevo; salo; slapina; slezena; slina; srce; stegno; stran; šibra 1.; šija; šinjak; šlibra 1.; tetiv; tetiva 1.; tetivka 1.; tolstina; tolstnina; trebuh; ud; uhok; uho; usta; ušesa; vranica; vrat; zatilnik; zlezda; zob; zrklo; želodec; žila¹; žlem 2.; žolč

973 ŽIVO BITJE > JESTI:

glodavec

974 ŽIVO BITJE > LASTNOSTI IN ZNAČAJ > SLAB > PREDRZNOST:

vagret

975 ŽIVO BITJE > POŠKODBA:

pikec

976 ŽIVO BITJE > SKUPINA:

par

977 ŽIVO BITJE > ŽENSKA > DEL:

cuzek; maternica; puhor; senki 2.; sesc; snet 2.; srajčica 2.; volčaj

979 ŽIVO BITJE > ŽIVAL:

divjačina; lisec 2.; lišček 2.; mrha; pitanec; samec 1.; samica 1.; žival; živina

980 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DEL:

alcenov rog; alkur; arovica; boh; cvep; čohovina; črmeljak; divjina 2.; drobje; flam; frklja; gnjad; gobec; greben 1.; grebenec; griva; ikra 1.; jajce; kalbrin 1.; kljun; kocina; kolba; kolbica; krača; kremelj; krof¹ 2.; loj; luskina; meso; ostnina 1.; ostnina 2.; parkelj; pasjak 2.; peretnica; periče; perje 1.; peruta; perutnica; plavuta; pleče 2.; polževa lupina; popek 3.; putan; rajželj; rep; repetnica; ribja kost; ribna kost; rifelj; rilček; rilec; rog; rogovile; rumenj; slonokost; ščetina; špeh; taca 1.; vamp 2.; vime; želo; žima

981 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DEL > TEKSTIL IN USNJE:

kozina; kozličevina; kozlovina 2.; krzen 1.; krzen 2.; madrovina; ovčnina; pibrovina; teletina

982 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > DOMAČ:

bositi; jarmati; sedlati

983 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI:

mešnina

984 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DIVJI:

zver; zverina; zverjačina

985 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DIVJI > VRSTA:

afinja; alcen; bis; bistrovid; bivol; bodicijes; bregomačka; cmintar; čuš; damjak; dihur; elcen; elfont; godrnica; hevec; jazbec; jelen; jež; košuta; krt; krtica 1.; kržek; kuna; lev; levec; levinja; lisavt; lisica 1.; lisica 2.; lisjak 1.; los¹ 1.; los¹ 2.; medved; medvedinja; medvedka; merkovca; miš; opica; ostrovid; piber; podgana; podlastica; polh; risa; risina; ročlin; sedlon 1.; sedlon 2.; slon; srna; srnec; srnica²; srnjak; špičmoh; tekir; veverica; vidra; volk; zajec; zurnaf

986 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DIVJI > VRSTA > MLADIČ:

afinjica; jelenček; jelenec; košutnik; levče 1.; miška; zajček 1.

987 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DOMAČ:

drobnice; jarec; junec; kobilica 2.; muša 2.; živinče

988 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DOMAČ > BOLEZEN:

stekli pes; žavbelj

989 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DOMAČ > VRSTA:

bik; brav; čamer; fijal; govedo; hrt; jahon; kamela; kljusa; kobila; komela; konj; koštrun; koza 1.; kozel; krava; kuzelj; kuzla; kuzlica; maček 1.; mačka; merjasec; mezeg; mrkač; mucika; muša 1.; osel; oslica; ovca; oven; para; pastuh; pastuk; pes; prasica; prasičica 1.; prašič; psica; svinja; tovarniski konj; trkač; visla; vohon; vol¹; žrebec

990 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DOMAČ > VRSTA > BOLEZNI IN HIBE > HIBA:

jalovina

991 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > DOMAČ > VRSTA > MLADIČ:

biček; cucek; jagnje; jagnjica; jalovica; junica; kozle; kozlič; kužek; mačica¹ 1.; ovčica; pese; pesek²; prase; prasec; pse; psiček; tele; telica; žrebe

992 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > KOPENSKE ŽIVALI > MLADIČ:

mladica 2.; mladič; mladina 2.; odstavek 2.

993 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES:

gosenica; markaj; metulj; mrgolinec; žužela

994 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES > VRSTA:

adruščica; adruška; babura; babuška; belka; bolha; brencelj; bučela; čebela; česravec; čmrlj; farflja; fota; furmačica; gnida; gril; kankara; keber; klošč; kobilica 1.; kobiličar 1.; komar; krstnica; kršelo; mačica²; martinec 1.; molj; mramor 1.; mravlja; mravljinec; muha 1.; murinič; mušica; mušnica²; navratnica; obad; osa¹; pajek; penklja; prasičica 2.; rogač 1.; ropanica; skrakek; skvor; sršen; stenica; strigalica; strupijan; ščurek; tekut; tobolica; trot 1.; uš; zaloga 1.; zaplivek; židanik; žitni molj

995 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > MRČES > VRSTA > BOLEZNI IN HIBE > HIBA:

trotarica

996 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PLAZILCI IN DRUGA GOLAZEN :

biba; črv¹; giftrka; gomaza; pojeděž

997 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PLAZILCI IN DRUGA GOLAZEN > VRSTA:

belouška; gad; gadač; glista; guš; ihtrka; kača; kukec; kuščar 2.; martinec 2.; matek; močerad; močerol; modros; pijavka; polž; rozica; špunder; voš

998 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DIVJI:

mokož; tica; tič; tiček; tičica; vabljenka

999 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DIVJI > VRSTA:

adofs; basant; belakin; belokožnik; bolt; boltek; bregovnica; bregulja¹; bregulja²; brgles; brinovka; brojica; brolica; bubuj; carar; cigavt; cikavt; cipa; cizek; cvrček; čaplja; čerulek; čiček; čofinek; čofitelj; čuk; deb; detel; deževnik; dlesk; drozg²; drskač; evčunčič; fazant; fimor; fugrle;

fultran; gajec; gavec; gavek; gavgarica; gimpel; glastovica; glastovka; glavač 2.; gorščnik; grabec; grilček; grilec; grivnik; grlica; gumpal; hareč; hitap; horopka; hudournica; jastrob; jereb; jerebica; kanja; kanjec; katorna 1.; kavka; kavran; kavranoč; kljunač; knipka; kobilar 1.; kobilar 2.; kos³; kozica 1.; kragulj 1.; krečlik; krokar; kukavica 1.; kumpal; labud; lahec; lastovica; lastovka; lešnikar; lisec 1.; liska; lišček 1.; lunj; menišček; mračnik; odab; orel; otap; palčič; pastirica 2.; pelikan; penica; pinož; pirpogačica; piščenik; pivelj; pivljek; plašica; plavka; plezavt; podhujka; podlesak; podlesek 1.; pondirek; posavka; postojka; postojna; postovka; prepelica; rajka; rajski tič; rangar; remica; repnik; režgotinec; rjavka 2.; senica; skopec 1.; slavec; smrdokavra; sokolec; sova; sraka; srakoper; strnad; stržek; šapljica; ščinkavec; škorec; škrjanec; šoga; štiglic; štoklja; štrus; topir; tropir; vjer; vodeb; vonič; vran; vrana; žerjav; žolna

1000 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DIVJI > VRSTA > MLADIČ:

labudič

1001 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DOMAČ:

kura 1.; kuretna; perutje

1002 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DOMAČ > MLADIČ:

jarčica

1003 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DOMAČ > VRSTA:

čopka; golob; golobec; golobica; gos; gosjak; goska; koklja; kokoš; kopun; pav; petelin; petelinec; pura; purman; puta; raca; racman; rezanec

1004 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > PTICE IN DRUGE ZRAČNE ŽIVALI > DOMAČ > VRSTA > MLADIČ:

aluška; cibika; golobič; goslinec; kure; mladica 3.; petelinček 1.; piplica; piščanec; pišče; piška; purič

1005 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI:

riba

1006 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > RIBE IN DRUGE VODNE ŽIVALI > VRSTA:

aksa; ala¹; androga; arink; atapot; avštriga; balena; bizina; blates; blateš; bolar; brodaška; činklja; črnooka; delfin; ekina; etnica; fokina; frigeljc; fugor; glavač 1.; glavatica; golub; grum; grundelj; hebetonica; hobotnica; jevžljarica; jez²; ježevka; kačela; kalamara; kapelj; kapica; karf; karpoc; keča; keta; kit; klin²; koreselj; koščak; košir; krota; lipan; mekuš 1.; menek; mrena²; mušelj; nistor; okukok; omočel; opolzlak; orada; ostrež; ostriga; piškur; podlestva; postrva; puf; rak; rakek; raza; sklednica; slavka; som; sulec; svoja; svola; ščuka; štokš; tok¹ 1.; tuna; žaba; žabica 1.; žarka

1007 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > SKUPINA:

čeda; čreda; krdelo 1.; roj; stan 3.; truma 2.

1008 ŽIVO BITJE > ŽIVAL > SORODSTVO IN TEMU PODOBNA RAZMERJA:

pleme 2.

Marko Snoj

Slovar Pohlinovega jezika

Slovar Pohlinovega jezika prinaša prikaz in razlago besedja, ki ga je naš prvi narodni buditelj Marko Pohlin (1735–1801) prikazal ali uporabil v svojih jezikoslovnih delih. To so Tu malu besedishe treh jefikov (1781), ki je prvi natisnjen slovar s slovenščino na prvem mestu, Glossarium Slavicum (1792), ki je prvi natisnjen (predznanstveni) etimološki slovar kakega slovanskega jezika, prva izdaja slovnice Kraynska grammatika (1768) in štiri izdaje učbenika Abecedika (1765, 1789, 1794 in 1798). Slovar obsega 13.547 slovarskih sestavkov, in sicer 12.229 polnih, med katerimi je 11.774 enobesednih in 455 dvo- ali večbesednih, ter 1318 kazalčnih. Med polnimi sestavki je 356 lastnoimenskih. Pohlinovo jezikoslovno delo je imelo sicer precejšen, a po svoji vrednosti vendarle premajhen vpliv na poenotenje in standardizacijo slovenskega knjižnega jezika v 19. stoletju. Če bi Pohlinovi sodobniki in njihovi nasledniki cenili njegovo delo po dejanski vrednosti, bi danes kavču rekli lenišče, šefici poročnica, indijskim oreškom epätke, sinovi hčerki pa šinkinja.

P

potica [potíca] samostalnik ženskega spola

potica № 261: hrana **TMB: Potiza** -e fh.

NEM.: Kirchtagsbrodt **LAT.:** Affricia **GS: Potiza**

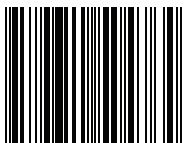
– Illyrice Povy-tiza, & etiamnum quidam Carnioli ajunt Povtiza; quia convolvendo extensam massam efformatur. Razlaga je s stališča današnjega jezikoslovja pravilna.

PRIMERJAJ: povtica

45€

ISBN 978-961-05-0476-4 >

D